روزشمار جنگ ایران و عراق

کتاب بیست و هشتم

آماده‌سازی عملیات والفجر ۴

تجهیز عراق به جنگنده‌های سوپراتاندارد؛ تهدید ایران به بستن تنگهٔ هرمز

۱ شهریور تا ۲۲ مهر ۱۳۶۲

یعقوب نعمتی، حجت‌الله کریمی، محمدجواد اکبرپور

مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ

بسم الله الرحمن الرحیم

روزشمار جنگ ایران و عراق: آماده سازی عملیات والفجر ٤ جلد ٢٧

نویسنده:

مرکز مطالعات و تحقیقات سپاه

ناشر چاپی:

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

روزشمار جنگ ایران و عراق: آماده سازی عملیات والفجر ۴ جلد ۲۷

مشخصات کتاب

سرشناسه : سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

عنوان و نام پدیدآور : آماده سازی عملیات والفجر ۴ : تجهیز عراق به جنگنده های سوپراتاندارد؛ تهدید ایران به بستن تنگه هرمز ۱شهریور تا۲۲ مهر۱۳۶۲/یعقوب نعمتی، حجت الله کریمی، محمدجواد اکبرپور ؛ تهیه و نشر مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

مشخصات نشر : تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری : ۱۲۲۲ ص.: مصور، عکس.

فروست : روزشمار جنگ ایران و عراق؛ کتاب بیست و هفتم.

شابک : ۴۲۰۰۰۰ ریال:۹۷۸-۶۰۰-۵۴۴۳-۶۵-۳

وضعیت فهرست نویسی : فاپا

یادداشت : کتابنامه.

یادداشت : نمایه.

عنوان دیگر : تجهیز عراق به جنگنده های سوپراتاندارد؛ تهدید ایران به بستن تنگه هرمز ۱شهریور تا۲۲ مهر۱۳۶۲.

موضوع : جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- گاهشماری

موضوع : جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- عملیات والفجر ۴

شناسه افزوده : نعمتی وروجنی، یعقوب، ۱۳۵۸ -

شناسه افزوده : کریمی، حجت الله، ۱۳۶۱ -

شناسه افزوده : اکبرپور، محمدجواد، ۱۳۶۴ -

شناسه افزوده : روزشمار جنگ ایران و عراق؛[ج.]۲۷.

رده بندی کنگره : DSR۱۶۰۲/س۲۵ر۹ ۲۷.ج ۱۳۹۴

رده بندی دیویی : ۹۵۵/۰۸۴۳۰۲

شماره کتابشناسی ملی : ۴۱۶۱۸۹۳

ص: ۱

اشاره

تصویر

ص: ۵

تصویر

ص: ۶

تصویر

ص: ۷

تصویر

ص: ۸

فهرست روزشمار

عنوان.. صفحه

فهرست نقشه ها

ص: ۱۰

فهرست راهنمای عکس ها

ص: ۱۲

پیشگفتار

مقدمه

ص: ۱۵

پیشگفتار

پس از چند سال تلاش، مراحل مختلف طراحی، تحقیق، تدوین، ارزیابی، ویرایش، آماده سازی و تهیه عکس ها و نقشه های کتاب بیست وهفتم از مجموعه بزرگ روزشمار جنگ ایران و عراق به پایان رسید و با عنوان آماده سازی عملیات والفجر۴؛ تجهیز عراق به جنگنده های سوپراتاندارد؛ تهدید ایران به بستن تنگه هرمز آماده انتشار شد.

کتاب حاضر ۵۳ روز از دوران جنگ ایران و عراق را در بر می گیرد و درمجموع شامل ۸۵۲ گزارش درباره جنگ و موضوعات مربوط به آن در دوره زمانی ۱/۶/۱۳۶۲ تا ۲۲/۷/۱۳۶۲ است.

برای بهره گیری شایسته از کتاب توجه به چند نکته ضروری است:

۱. مقدمه کتاب شامل جمع بندی مهم ترین موضوعاتی است که در گزارش های مختلف در سراسر کتاب بدان ها پرداخته شده است.

۲. هرروز از روزشمار به منزله یک فصل و شامل چندین گزارش و تفسیر و تحلیل وقایع همان روز است که در پایان آن، فهرست منابع و مآخذ مطالب همان روز درج شده است. همچنین برخی از توضیحات ضروری درباره بعضی گزارش ها که در قالب متن روزشمار نمی گنجید، در پاورقی یا در ضمیمه پایان همان روزشمار آمده است.

۳. پس از متن اصلی کتاب، چکیده ای از مطالب کتاب با عنوان "گزارش روزشمار" درج شده است که شماره هایی نظیر شماره گزارش های متن کتاب دارد و دستیابی به مطالب موردنظر را آسان می کند. در پایان کتاب نیز فهرست راهنمای موضوعی (اعلام) آمده است. همچنین عکس هایی از صحنه های وقایع و اشخاص ذکرشده در گزارش ها، در کتاب چاپ شده است.

ص: ۱۷

۴. برای آگاهی بیشتر از سیر و شیوه تحقیق و تدوین مجموعه روزشمار، مطالعه مقدمه کتاب اول (پیدایش نظام جدید) و ضمیمه کتاب دهم (هجوم سراسری) ضروری است.

* * *

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس ضمن درخواست علو درجات برای راویان شهید، از همه کسانی که در مراحل مختلف تحقیق و تدوین و آماده سازی کتاب با نویسندگان و مرکز همکاری کرده اند، ازجمله هانیه مرشدی (ویراستار ادبی)، مریم سادات نجفی (صفحه آرایی)، زهراسادات صبح گل، (بانک اطلاعات و عکس)، محمد محدپور (گزینش عکس)، اکبر رسمتی و حسن باقی پور (تهیه نقشه ها) و نیز زهرا گل محمدی، معصومه رحیمی، زینب سادات موسوی، سجاد نخعی و سعید حصاری سپاس گزاری می کند.

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

۱۳۹۴

ص: ۱۸

مقدمه

کتاب بیست وهفتم از مجموعه روزشمار جنگ ایران و عراق با عنوان آماده سازی عملیات والفجر۴؛ تجهیز عراق به جنگنده های سوپراتاندارد؛ تهدید ایران به بستن تنگه هرمز مهم ترین رویدادهای ۵۳ روز از دوران جنگ تحمیلی شامل روزهای یکم شهریور تا بیست ودوم مهر ۱۳۶۲ را در بر می گیرد. این کتاب در ۸۵۲ گزارش، اصلی ترین وقایع بازه زمانی مذکور را در حوزه های گوناگون جنگ ازجمله نظامی، سیاسی، اقتصادی و... بررسی می کند.

باتوجه به ماهیت جنگ، یک سری موضوعات، درونمایه های مشترک جلدهای مختلف مجموعه روزشمار جنگ ایران و عراق را تشکیل می دهند، بااین حال، ماهیت این موضوعات در مقاطع مختلف جنگ شکل متفاوتی به خود می گیرد و علاوه برآن در هر مقطع نیز رویدادهایی خاص، فضای کلی آن دوره را تحت الشعاع قرار می دهند. از این منظر، اخبار مرتبط با واگذاری پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق و تهدید ایران به بستن تنگه هرمز درصورت حمله عراق به تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک با استفاده از هواپیماهای مذکور را می توان از مهم ترین محورهای کتاب بیست وهفتم روزشمار برشمرد. درواقع به نظر می رسد در این دوره باتوجه به فشار اقتصادی سنگینی که ادامه جنگ بر سیستم حکومتی عراق و ساختار کلی این کشور وارد می ساخت، عراق به دنبال اعلام آتش بس و پایان جنگ بدون پرداختن به موضوعات مهمی که ایران بر آن پافشاری می کرد؛ یعنی شناسایی و اعلام متجاوز، تعیین غرامت و تنبیه تجاوزگر بود و از این رهگذر در هر موقعیتی، آمادگی کامل خود را برای آتش بس فوری اعلام می کرد. از مدتی قبل، جنگ ایران و عراق تبدیل به یک جنگ فرسایشی اقتصادی شده بود. در این شرایط عراق که از یک سو درپی رهایی از این خفقان اقتصادی بود و از سوی دیگر، اقتصاد ایران را به دلیل صدور

آزادانه نفت از خلیج فارس، دارای نوعی رونق اقتصادی و وضعیت بهتر می دید، تنها راه نجات خود را جلب توجه قدرت های بزرگ به پایان این جنگ می دانست؛ ازاین رو مقامات عراقی با تلاش برای به دست آوردن هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی - که درصورت تجهیز به موشک های اگزوسه می توانستند ابزاری برای انهدام تأسیسات صدور نفت ایران در جزیره خارک باشند - درصدد برآمدند ایران را از درآمدهای نفتی اش محروم کنند تا شاید از این طریق، ایران حاضر شود پای میز مذاکره نشسته و صلح تحمیلی را بپذیرد. از سوی دیگر، به دنبال ادعاهای عراق مبنی بر انهدام تأسیسات صدور نفت ایران در خارک با به کارگیری هواپیماهای سوپراتاندارد، تهدیدهای ایران درمورد بستن تنگه هرمز درصورت عملی شدن این ادعای عراق، به مذاق سران عراق خوش آمد؛ چراکه باتوجه به تعهد کارتر و ریگان (رؤسای جمهوری سابق و فعلی ایالات متحده) برای تضمین جریان صدور آزادانه نفت از شاهراه انرژی جهان، این تهدید ایران عملاً احتمال توجه قدرت های جهانی به جنگ خلیج فارس و دخالت آنها در این منطقه را افزایش می داد. درواقع، مقامات عراق در نظر داشتند با بین المللی کردن جنگ ازطریق واردکردن قدرت های بزرگ به آن و جلب توجه آنان به ضرورت خاتمه فوری این منازعه، روزنه ای به سوی هدف خود؛ یعنی پایان غیرعادلانه جنگ بدون تحقق شرایط ایران و حفظ موجودیت رژیم بعثی بگشایند.

در کتاب حاضر بخش عمده ای از مطالب به وقایع خاصی اختصاص دارد که برخی از آنها ادامه رویدادهای دوره های پیشین هستند؛ برخی دیگر در این دوره شروع شده و به پایان می رسند و حوادث دیگری نیز در این مقطع آغاز گشته و در مقطع یا مقاطع بعدی طراحی شده برای تدوین روزشمار جنگ ایران و عراق، فرجام می یابند. درمجموع مهم ترین حوادث و مسائل نظامی، سیاسی و اقتصادی که در کتاب بیست وهفتم روزشمار به آن پرداخته شده است عبارت اند از:

۱. طراحی عملیات ها

۲. گلوله باران شهرها و حملات هوایی ارتش عراق به مناطق مسکونی ایران

۳. حملات عراق به کشتی های تجاری ایران در خلیج فارس

۴. عملکرد گروه های مسلح ضدانقلاب و اقدامات نیروهای خودی

۵. آغاز مراحل اجرایی طرح لبیک یا خمینی

۶. تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، تهدیدات ایران و احتمال گسترش دامنه جنگ

۷. درخواست های پایان جنگ و مواضع جمهوری اسلامی

۸. اقدامات دادگاه بین الملل اسلامی

۹. دیپلماسی ایران

۱۰. تحرکات دیپلماتیک عراق

۱۱. بهبود نسبی وضعیت اقتصادی ایران

۱۲. وخامت اوضاع اقتصادی عراق

۱۳. مهار نشت نفت از چاه شماره ۳ حوزه نفتی نوروز

۱۴. مهم ترین رویدادهای داخلی ایران

۱۵. مواضع شورای همکاری خلیج فارس و برگزاری مانور نظامی مشترک

۱۶. درگیری های داخلی لبنان

در ادامه به اختصار هریک از محورهای فوق تبیین شده است.

۱. طراحی عملیات ها

پس از عدم الفتح عملیات والفجر مقدماتی، این اندیشه در ذهن فرماندهان نظامی ایران قوت گرفت که باتوجه به افزایش توانایی های نظامی دشمن، بدون تغییرات اساسی در شیوه نبرد، ادامه جنگ مشکل خواهد بود. ازاین رو لازم بود روند عملیات ها ادامه یافته تا از پیدایش رکود در جبهه ها به مدت زیاد جلوگیری شود. ضمن آنکه با تغییر فصل، نیروی کافی به جبهه نمی آمد. بنابراین، بایستی عملیات های فصل بهار و تابستان به گونه ای طرح ریزی می شدند که به نیروی کمتری نیاز باشد. بدین ترتیب، پس از بحث های متعدد و بررسی مناطق مختلف مقرر شد، عملیات های والفجر ۲، ۳، ۴، ۵ و ۶ اجرا شود. مهم ترین مسئله ای که در این عملیات ها مورد نظر بود، به کارگیری نیروی اندک، دادن تلفات کم، جلوگیری از واردشدن ضربه اساسی به توان یگان ها و تضمین موفقیت عملیات بود.

از آنجا که آب وهوای منطقه جنوب به دلیل گرمای طاقت فرسا برای عملیات مساعد نبود فرماندهان بر هدف های محدودی که بیشتر در مناطق غرب و شمال غرب کشور قرار داشتند، متمرکز شدند. این اهداف عبارت بودند از: منطقه پیرانشهر، با هدف تصرف پادگان حاج عمران تا تنگه دربند؛ منطقه سردشت به منظور پاک سازی وسیع ضدانقلاب؛ منطقه دهانه شیلر با هدف پیوند میان خط دفاعی بر روی ارتفاعات سورکوه و صاف کردن خط مرزی؛ منطقه شمال قصرشیرین با هدف تصرف ارتفاعات بشکان - کرکس و چند ارتفاع دیگر و منطقه مهران با هدف تصرف ارتفاعات جنوب کانی سخت تا قلعه آویزان و خارج کردن شهر مهران از محاصره دشمن و نیز فراهم ساختن امکان تردد از جاده دهلران - مهران. قرارگاه های تابع قرارگاه خاتم الانبیا(ص) هریک از این مناطق را شناسایی کرده و پس از برآورد نیروی مورد نیاز برای اجرای عملیات در آنها، جمع بندی خود را به قرار گاه خاتم الانبیا(ص) ارائه کردند. علاوه براین، در شمال خلیج فارس نیز دو هدف مورد بررسی قرار گرفت که یکی تصرف اسکله های البکر و العمیه و دیگری عبور از اروندرود و انهدام تجهیزات دشمن در دهانه شهر بندری فاو بود.[۱] بدین ترتیب، در میان مناطق بررسی شده در جبهه های شمالی،

۱- اجرای عملیات در شمال خلیج فارس پس از بحث و بررسی بسیار بنا به دلایلی به تصویب نرسید.

میانی و جنوبی، منطقه پیرانشهر برای عملیات والفجر۲، منطقه مهران برای عملیات والفجر۳، منطقه پنجوین برای عملیات والفجر۴، منطقه دربندیخان برای عملیات والفجر۵ و منطقه شمال خلیج فارس برای عملیات والفجر۶ انتخاب شدند.

از سوی دیگر، فرماندهی کل سپاه که منطقه هور را برای اجرای عملیات گسترده سالانه در نظر گرفته بود، از نیمه نخست سال ۱۳۶۲ به علی هاشمی مأموریت داد تا با ایجاد قرارگاه نصرت به طور سری و پنهانی مقدمات شناسایی و طرح ریزی عملیات گسترده در هورالعظیم را از منطقه چزابه تا طلائیه فراهم کند.

الف) آماده سازی عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر

پس از تصویب عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر در بهار ۱۳۶۲، مسئولیت اجرای این عملیات به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ارومیه) واگذار شد، اما بعد از مدتی به علت کثرت مأموریت های داخلی و خارجی این قرارگاه، در روند آماده سازی عملیات والفجر۴ مشکلاتی پدید آمد. برای رفع این مشکل در اواسط مردادماه ۱۳۶۲، قرارگاهی با عنوان قرارگاه تاکتیکی حمزه به منظور تسریع در سیر آماده سازی عملیات، در منطقه مریوان تشکیل و مسئولیت اجرای عملیات دهانه شیلر به آن واگذار گردید. علی رضائیان از سپاه و سرهنگ امیربیگی از ارتش به عنوان فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه معرفی شدند. در اوایل تابستان ۱۳۶۲، دو لشکر ۸ نجف و ۱۴ امام حسین(ع) از سپاه برای انجام شناسایی و تهیه و تکمیل طرح عملیات به ترتیب به مناطق بانه و مریوان مأمور شدند. بدین ترتیب، یگان های مزبور با اعزام عناصر اطلاعات و عملیات خود در مناطق مرزی مریوان و بانه مقدمات اجرای عملیات والفجر۴ را فراهم کردند و لشکر۲۸ کردستان ارتش نیز موظف شد با لشکرهای فوق همکاری کند.

این در حالی بود که در جبهه مقابل، ارتش عراق از ابتدای شهریورماه ۱۳۶۲ و درپی آگاهی از تحرکات و اقدامات یگان های ایران در منطقه دهانه شیلر، اقدامات مختلفی را برای پیشگیری از اجرای عملیات آتی ایران انجام داد. در گام نخست، دشمن بمباران شهرهای بانه و مریوان به عنوان عقبه استقراری لشکرهای ۸ و ۱۴ سپاه و لشکر۲۸ ارتش را در دستور کار خود قرار داد؛ اولین حمله هوایی عراق به این منطقه در هشتم شهریورماه به روستای رزاب از توابع سروآباد (جنوب شرقی مریوان) آغاز و تا آستانه اجرای عملیات والفجر۴ روند صعودی پیدا کرد. در گام بعدی، ارتش عراق کوشید با فعال کردن عناصر ضدانقلاب در مناطق بانه و مریوان و همچنین انتشار شایعاتی مبنی بر حمله عراق به مراکز و نقاط مرزی در روند آماده سازی عملیات دهانه شیلر اختلال ایجاد کند؛ برای نمونه در چهاردهم شهریور، اخباری درمورد نفوذ نیروهای عراقی در روستای جشنی آباد و قلقله مریوان و قصد عناصر ضدانقلاب برای انجام

حمله هماهنگ با ارتش عراق در محور کولان مریوان منتشر شد. علاوه براین ارتش عراق در اقدامی دیگر تلاش کرد تا با تقویت نیرو و تحکیم خطوط پدافندی خود، جبهه های مقابل نیروهای ایران را مستحکم ساخته و امکان تهدید و تصرف شهرهای مهم مرزی نظیر سیدصادق، شانه دری، خورمال، طویله، حلبچه و سلیمانیه را از قوای ایران سلب و از جناح دهی به ایرانی ها اجتناب کند؛ دراین زمینه مهم ترین اقدام ارتش عراق در محور بانه، تخلیه تدریجی ارتفاعات شرقی و شمالی دهانه شیلر در بازه زمانی ۱۶ الی ۲۶ شهریورماه بود، درحالی که ارتش عراق قصد داشت خطوط پدافندی خود را از ارتفاعات سورکوه به ارتفاعات لری و کنگرک و کانی مانگا تغییر دهد، با تعقیب و حمله لشکر۸ نجف - که در بانه مستقر بود - مواجه شد. این اقدام در رسانه ها، با عنوان "عملیات شمال مریوان" بازتاب یافت. درپی این تغییرات، محور شمالی عملیات والفجر۴ در شمال دهانه شیلر کاملاً دگرگون شد و به طورکلی فرصت اجرای مرحله اول عملیات دهانه شیلر در محور بانه - فلش حمله از ارتفاعات آسمان بین و سورکوه به ارتفاعات لری، کنگرک و گرمک - که در طرح مانور لشکر۸ نجف پیش بینی شده بود از بین رفت. یکی دیگر از اقدامات مهم ارتش عراق در محور مریوان این بود که در تاریخ اول مهرماه، یک گروهان از نیروهای تیپ۴۲۴ با نفوذ از محدوده بانی بنوک به ارتفاعات سورن سعی داشت با شناسایی مواضع قوای خودی در محور مریوان، وضعیت نیروهای ایران در محور سورن و پنجوین را ارزیابی کند که با هوشیاری عناصر اطلاعاتی و رزمی لشکر۱۴ امام حسین(ع) و با اجرای تک محدودی به عقب رانده شد.

باوجود اقدامات فشرده دشمن به منظور پیشگیری از حمله آتی ایران در منطقه دهانه شیلر، تلاش های فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه و به خصوص لشکر۸ نجف در محور بانه و لشکر۱۴ امام حسین(ع) در محور مریوان برای شناسایی، طرح ریزی و اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر ادامه یافت و فرماندهان این قرارگاه در طول شهریورماه برمبنای شناسایی های انجام شده طرح مانور و سازمان عملیات را در تعامل با فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) تهیه و تنظیم کردند. براساس طرح اولیه قرار بود عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر در دو جبهه بانه و مریوان اجرا شود؛ به این ترتیب در جبهه بانه (شمال دهانه شیلر) یک هدف و در جبهه مریوان (جنوب دهانه شیلر) سه هدف ارتفاعات مارو، پنجوین و سورن تعیین و استعداد کلی عملیات دهانه شیلر ۶۰ گردان متشکل از ۴۵ گردان از سپاه و ۱۵ گردان از ارتش برآورد شد و برای اجرای این عملیات، ۵ قرارگاه تاکتیکی حمزه در نظر گرفته شد.

درپی نخستین حضور محسن رضایی فرمانده کل سپاه، در منطقه عملیاتی برای بررسی روند آماده سازی عملیات والفجر۴ در سوم مهرماه، تغییراتی در طرح مانور این عملیات پدید آمد. محسن رضایی با تأکید بر اینکه جاده سورن - کانی مانگا و جاده بین لری و کانی مانگا دو محور کلیدی

منطقه است پیشنهاد کرد با گسترش عمقی مانور دو لشکر۱۴ امام حسین(ع) و ۸ نجف به پشت ارتفاع کانی مانگا در داخل خاک دشمن، ضمن دورزدن منطقه، کل دهانه شیلر محاصره شود. روز بعد (۴/۷/۱۳۶۲)، فرماندهی کل سپاه در مذاکرات خود با فرماندهان قرارگاه های نجف و حمزه متوجه شد که دو عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر و والفجر۵ در منطقه دربندیخان با مشکل کمبود نیرو و محدودیت زمانی مواجه اند. بدین ترتیب در جلسه فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص)، نجف و مقدم حمزه پیشنهاد شد عملیات والفجر۴ به عنوان تلاش اصلی و عملیات والفجر۵ نیز به عنوان تک پشتیبانی در نظر گرفته شود. طبق این پیشنهاد، قرار بود ابتدا عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان در پنج روز آتی توسط قرارگاه نجف و ده روز بعد، عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر ازسوی قرارگاه مقدم حمزه به مرحله اجرا درآید.

سه روز بعد در تاریخ هفتم مهرماه، اولین جلسه مشترک سرهنگ علی صیاد شیرازی و محسن رضایی در حضور فرماندهان ارشد ارتش و سپاه در قرارگاه خاتم الانبیای تهران برای تصمیم گیری درمورد سرنوشت اجرای دو عملیات والفجر۴ و والفجر۵ برگزار شد. در این جلسه که نقش مهمی در تسریع اجرای عملیات های والفجر در منطقه غرب و شمال غرب داشت، فرماندهان ارتش و سپاه به منظور دستیابی به نتیجه ای قطعی، همه راهکارهای موجود برای اجرای عملیا ت های والفجر۴ و ۵ را بررسی و بدین شکل پیشنهاد دادند:

۱. اجرای قاطعانه طرح های عملیاتی (والفجر۴ و ۵) به طور کامل و هم زمان یا با اختلاف چند روز.

۲. حذف یکی از طرح ها به منظور اجرای کامل طرح دیگر(یا والفجر ۴ یا ۵).

۳. اجرای کامل یکی از طرح های مذکور و اجرای یک تک محدود در منطقه ای دیگر.

پس از آنکه فرماندهان ارتش و سپاه به شکل تخصصی و تفصیلی سه گزینه فوق را مورد بحث و بررسی قرار دادند، در روز نهم مهرماه، نشست های فشرده محسن رضایی و علی صیاد شیرازی با فرماندهان قرارگاهی و یگانی ارتش و سپاه در باختران ادامه یافت که نتیجه آن صدور دستور قطعی اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر به نیروهای قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا بود. درپی ابلاغ قطعی اجرای کامل عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، مسئولان قرارگاه مقدم حمزه بازدید از قرارگاه های پنج گانه تاکتیکی حمزه را به منظور بررسی آخرین وضعیت آنها و تهیه مقدمات لازم برای تسریع در روند آماده سازی عملیات آغاز کردند. در این مرحله، زمان تقریبی اجرای عملیات والفجر۴ روز جمعه پانزده مهرماه تعیین شد، این درحالی بود که همچنان دو عنصر کمبود نیرو و محدودیت زمان از مهم ترین موانع موجود بر سر راه اجرای موفقیت آمیز عملیات والفجر۴ بود. علاوه براین، مشکلات مهندسی موجود نیز موجب تغییراتی در مراحل و سازمان رزم عملیات شد به طوری که محور سورن از مرحله اول عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر حذف شد.

ص: ۲۴

در تاریخ دوازدهم مهر، دستور کتبی اجرای عملیات والفجر۴ با تغییرات سازمان رزم و مأموریت یگان ها به قرارگاه مقدم حمزه ابلاغ شد. در این دستور مقرر گردید قرارگاه حمزه سیدالشهدا رده جلویی(مریوان) عملیات والفجر۴ را طبق تدبیر ابلاغ شده در منطقه دهانه شیلر اجرا کند و لشکر۳۱ عاشورا و گردان۳۰۰ (منهای توپخانه) از کنترل عملیاتی قرارگاه نجف آزاد و به استعداد منطقه عملیاتی دهانه شیلر افزوده گردد و درضمن امکانات اضافی هوانیروز در منطقه والفجر۵ بنا به دستور در مناطق عملیاتی والفجر۴ به کار گرفته شود. همچنین قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ارومیه) مأمور اجرای عملیات پاک سازی منطقه و انهدام عناصر ضدانقلاب در منطقه آلان و بژوه (جنوب غربی شهر سردشت) به منظور پشتیبانی از عملیات والفجر۴ گردید.

یک روز بعد در سیزدهم مهرماه، فرماندهان ارتش و سپاه در قرارگاه مقدم حمزه در جلساتی به بررسی و تعیین و تنظیم دستور جزءبه جزء طرح مانور عملیات مزبور متناسب با آخرین تغییرات خطوط پدافندی دشمن پرداختند. در نشست مشترک فرماندهان ارتش و سپاه مقرر شد طرح مانور عملیات در منطقه دهانه شیلر(جبهه بانه تا مریوان) در سه مرحله اجرا شود:

در مرحله اول عملیات، قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) مأموریت یافت با پنج قرارگاه تاکتیکی در یک مانور احاطه ای دوطرفه ارتفاعات لری (هدف ظفر)، کنگرک (هدف کاظمین)، مارو (هدف فتح) و پنجوین (هدف کربلا) را به این شرح تصرف و تأمین کند:

قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ در منطقه مریوان به عنوان تلاش اصلی ضمن تصرف هدف کربلا (ارتفاعات جنوبی پنجوین، کله قندی و هرگنه) خط سبز پیروزی را در منطقه محوله تأمین کند.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ از ارتفاعات خرنوکه دار و ساوجی ضمن تصرف هدف فتح (ارتفاعات مارو، شمال شرقی پنجوین و هفت توانان) خط پیروزی را در منطقه محوله تأمین نماید.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ در منطقه بانه از شمال به جنوب هدف های ظفر (ارتفاعات لری) و کاظمین (کنگرک) را تصرف و خط سبز پیروزی را در منطقه محوله تأمین کند.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ در منطقه مریوان، احتیاط هریک از قرارگاه های حمزه ۱ و ۲ را تشکیل داده و در ادامه ضمن حفظ آمادگی می بایست بنا به دستور از خط حمزه۱ عبور، هدف قدر را تصرف و خط سبز را در منطقه محوله تأمین کند.

قرارگاه تاکتیکی حمزه ۵ در منطقه بانه احتیاط قرارگاه حمزه۳ را تشکیل داده و در ادامه ضمن حفظ آمادگی می بایست بنا به دستور از خط حمزه۳ عبور، هدف فجر را تصرف و خط سبز را در منطقه محوله تأمین نماید.

در مرحله دوم عملیات، قرارگاه مقدم حمزه باید پس از تأمین خط پیروزی و قسمتی از خط سبز در منطقه قرارگاه های تاکتیکی حمزه۱ و ۳، تک را به منظور تصرف هدف های ارتفاع سورن (قدر) و ارتفاع کانی مانگا (فجر) و تأمین کامل خط سبز به این ترتیب ادامه داد:

قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ با عبور از قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ هدف قدر(ارتفاع سورن) را تصرف و خط سبز را در منطقه محوله تأمین نماید.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۵ پس از عبور از قرارگاه تاکتیکی حمزه۳، هدف فجر (ارتفاع کانی مانگا) را تصرف و خط سبز را در منطقه محوله تأمین کند.

قرارگاه های تاکتیکی حمزه ۱و۳ هم به مأموریت خود در منطقه محوله ادامه دهند.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ احتیاط قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) را تشکیل داده و در ادامه می بایست آمادگی خود را برای به کارگیری در منطقه هریک از یگان ها حفظ کند.

در مرحله سوم عملیات، کلیه یگان ها ضمن حفظ آمادگی خود می بایست بنا به دستور قسمت شمالی ارتفاعات سورن را تصرف و در منطقه محوله پدافند می کردند.

براساس طرح مزبور، در این عملیات استعداد سازمانی نیروهای خودی ۴۶ گردان از سپاه و ۱۴ گردان از ارتش بود و در مقابل نیروهای درگیر و تقویت دشمن حداکثر ۷۹ گردان مانوری برآورد و برمبنای آخرین تغییرات شب عاشورا به عنوان زمان اجرای عملیات تعیین گردید. سازمان رزم کلی عملیات قرارگاه مقدم حمزه در عملیات دهانه شیلر به این شرح ابلاغ شد:

۱. قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ با استعداد لشکر۱۴ امام حسین(ع) از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه از ارتش، گردان ۳۱۳ توپخانه ۱۵۵ م.م. به همراه گروهان های مهندسی رزمی لشکر۲۱ و سپاه و جهاد سازندگی نجف آباد.

۲. قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ با استعداد تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از سپاه و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان از ارتش، یک گروهان از گردان۸۱۳ تانک، گردان۳۱۰ توپخانه ۱۰۵ م.م، گروهان۳ گردان۴۱۷ مهندسی رزمی لشکر۲۸ و جهاد سازندگی چهارمحال و بختیاری.

۳. قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ با استعداد لشکر۸ نجف از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان از ارتش، گردان۳۹۳ توپخانه ۱۰۵ م.م، به همراه گروهان های مهندسی رزمی لشکر۲۸ و سپاه و جهاد سازندگی اصفهان.

۴. قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ با استعداد لشکر۴۱ ثارالله(ع) از سپاه و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان از ارتش، گروه رزمی سلمان، به همراه گروهان های مهندسی رزمی لشکر۲۸ و سپاه و برخی واحدهای جهاد سازندگی.

۵. قرارگاه تاکتیکی حمزه۵ با استعداد لشکر۲۵ کربلا از سپاه.(۱)

گفتنی است در تاریخ بیستم مهرماه، قرار شد هم زمان با عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، ستاد جنگ های نامنظم و گروه کومبا۱۱ نیز در محور دزلی - جاده سیدصادق به شانه دری عملیات چریکی شبانه اجرا کنند.

درنهایت (پس از پایان مقطع زمانی کتاب حاضر) عملیات والفجر۴ در ساعت ۲۴ روز ۲۷/۷/۱۳۶۲ آغاز شد که شرح آن در کتاب بیست وهشتم روزشمار جنگ ایران و عراق درج خواهد شد.

۱- فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه با ایجاد تغییراتی سازمان رزم قطعی عملیات والفجر۴ را در روز ۱۸/۷/۱۳۶۲ اعلام کردند.

ب) منتفی شدن اجرای عملیات والفجر۵(۱) در منطقه دربندیخان

پس از منتفی شدن اجرای عملیات روی ارتفاعات شمالی قصرشیرین ازطرف شورای عالی دفاع، در بهار سال ۱۳۶۲، عملیات والفجر۵ در منطقه عمومی دربندیخان به تصویب رسید و مسئولیت اجرای این عملیات به قرارگاه نجف واگذار شد. در اوایل تابستان ۱۳۶۲، لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) زیر نظر قرارگاه نجف مأموریت یافت تا مقدمات اجرای این عملیات را فراهم کند. این امر با اعزام لشکر۸ نجف و لشکر۱۴ امام حسین(ع) زیر نظر قرارگاه حمزه برای آماده سازی عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر مقارن گردید.

پس از واگذاری مأموریت اجرای عملیات والفجر۵ به قرارگاه نجف، محمدعلی جعفری از سپاه و سرهنگ جاودانی از ارتش به عنوان فرماندهان این قرارگاه در گیلان غرب پیگیر آماده سازی عملیات در منطقه دربندیخان شدند و لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) زیر نظر قرارگاه نجف با اعزام عناصر اطلاعات – عملیات به منطقه عمومی دربندیخان، اقدام به شناسایی و طرح ریزی عملیات والفجر۵ کرد. فرماندهان این قرارگاه در طول شهریورماه بر مبنای شناسایی های انجام شده طرح مانور و سازمان عملیات را در تعامل با فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) تهیه و تنظیم کردند و در تاریخ ۲۱شهریور نخستین طرح مانور عملیات والفجر۵ تهیه و تنظیم شد. طبق این طرح، قرارگاه نجف مأموریت داشت ارتفاعات شاخ سورمر، بردکان، زیمناکوه، شاخ خشیک، بمو، شاخ بمو، شاخ کیله، تنگه های کرگمل، سرتک و دربند را تصرف کند و پس از آن ضمن تأمین خط نور(کنار سواحل منتهی به سد دربندیخان) و کنترل سد دربندیخان، اقدام به انهدام تونل دربندیخان و تأسیسات سد کرده و آماده پدافند در منطقه باشد. براساس طرح مزبور، منطقه عملیات والفجر۵ به سه هدف امیر، خاتم و قائم به شرح زیر تقسیم بندی شد:

۱. هدف امیر: بردکان – شاخ سورمر – شاخ شمیران – زیمناکوه.

۲. هدف خاتم: تنگه کرگمل – شاخ خشیک – تنگه سرتک.

۳. هدف قائم: شاخ بمو – شاخ کیله – تنگه دربند.

برای دستیابی به اهداف مورد نظر نیز قرار شد ابتدا قرارگاه تاکتیکی نجف۱ در شمال منطقه عملیاتی هدف امیر و خاتم را تصرف و خط نور را تأمین کند و قرارگاه تاکتیکی نجف۲ هم در جنوب منطقه عملیاتی هدف قائم را تصرف و خط نور را تأمین کند. قرارگاه های تاکتیکی نجف ۳ و ۴ نیز به عنوان احتیاط در نظر گرفته شدند.

۱- در دوران جنگ عراق و ایران، عملیات والفجر ۵ به عملیاتی اطلاق می شود که هم زمان با عملیات خیبر و به منظور جلب توجه ارتش عراق به منطقه ای خارج از هورالهویزه، در نیمه شب ۲۶/۱۱/۱۳۶۲ در منطقه چنگوله به مرحله اجرا درآمد. آنچه در کتاب حاضر با عنوان عملیات والفجر۵ آمده، نام عملیاتی است که قرارگاه نجف مأموریت طراحی و اجرای آن را در منطقه عمومی دربندیخان بر عهده داشت، اما در اواسط مهرماه ۱۳۶۲ بنا به دلایلی – که شرح آن در متن کتاب آمده است – منتفی شد.

در روز ۲۲شهریور، پس از بحث و گفت وگوی فرماندهان ارشد سپاه و ارتش در قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف، سازمان رزم قرارگاه نجف تعیین و سازمان رزم کلی عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان به این شرح ابلاغ شد:

۱. قرارگاه تاکتیکی نجف۱ با هدف تأمین دربندیخان تا سرتک با استعداد لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) با ۱۰ گردان، لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) با ۷ گردان از سپاه و تیپ۳۰ گرگان با ۵ گردان از ارتش.

۲. قرارگاه تاکتیکی نجف۲ با هدف تأمین بمو و شاخ کیله با استعداد لشکر۳۱ عاشورا با ۸ گردان از سپاه و تیپ۳۰ گرگان با ۳ گردان از ارتش.

۳. قرارگاه تاکتیکی نجف۳ با هدف احتیاط نجف۱ با استعداد لشکر۵ نصر با ۷ گردان.

۴. قرارگاه تاکتیکی نجف۴ با هدف احتیاط نجف۲ با استعداد تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع) با ۳ گردان.

همچنین مقرر شد هم زمان با عملیات والفجر۵، عملیات فریبی با هماهنگی لشکر۸۱ ارتش، در جلوی تنگاب (منطقه روبه روی قصرشیرین - سرپل ذهاب) طرح ریزی و اجرا شود تا با حساس کردن دشمن به منطقه خانقین عراق، از فشار منطقه دربندیخان کاسته شود.

در طول مرداد و شهریور ۱۳۶۲، اقدامات فشرده قرارگاه نجف برای آماده سازی عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان ادامه داشت و تا این زمان عملیات والفجر۵ به عنوان تک اصلی و عملیات والفجر۴ به عنوان تک پشتیبانی مطرح بود. در چنین شرایطی بااینکه همچنان دو مشکل کمبود نیرو (به علت بازگشایی مدارس) و محدودیت زمانی (به علت نزدیک شدن فصل سرما) پیش روی فرماندهان قرارگاه نجف قرار داشت، روند آماده سازی عملیات به طور جدی پیگیری می شد، تا اینکه در جلسات بیست وهفتم و بیست وهشتم شهریورماه مشکلات جدیدی مطرح شد که بخش عمده آن مربوط به جنس زمین منطقه عملیات بود. فرماندهان و مسئولان قرارگاه نجف ازجمله جعفری فرمانده قرارگاه، شریعتی جانشین وی و باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا (فرمانده قرارگاه تاکتیکی نجف۲) و زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) (جانشین قرارگاه تاکتیکی نجف۱) با استناد به دلایلی همچون نبود جاده، عقبه نامناسب، ضعف تأمین پوشش هوایی عملیات به وسیله بالگرد و ضدهوایی، ضریب بالای خطا و به تبع آن کاهش میزان تضمین موفقیت عملیات، جنس نامناسب ناهمواری ها، پیوستگی ارتفاعات منطقه و... درمورد اجرای قطعی عملیات در منطقه دربندیخان ابراز تردید کردند. در مقابل فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) - (فرمانده قرارگاه تاکتیکی نجف۱) - با تأکید بر مواردی نظیر توجه به مشکلات دشمن، افزایش ذخیره بالگرد و ضدهوایی برای اجرای عملیات و استفاده از نیروهای کیفی، بر انجام قاطعانه عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان اصرار می ورزید.

در پاسخ به ابهامات مطرح شـده، در روزهای ۲۹ و ۳۰شهریورماه، فرمانـده نیروی زمینی ارتش و قائم مقام فرماندهی کل سپاه با عناصـر قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف و لشکرهای مأمور در این منطقه سلسله جلسات فشرده ای را برگزار کردند. درپی این جلسات، دستور قطعی اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان در ده بند ابلاغ و قرار شد برای حل مشـکلات از ظرفیت هوانیروز استفاده گردد. این دستور درحالی صادر شد که طبق اعلام فرمانده قرارگاه نجف، سه مشکل زیر همچنان لاینحل باقی مانده بود:

۱. محدودبودن راهکارهای عملیات به دلیل جنس نامناسب زمین.

۲. نبود جاده برای انتقال و تدارک نیروها در بیشتر محورهای عملیاتی.

۳. حضور جدی ضدانقلاب در عقبه عملیاتی منطقه.

مجموع این نگرانی ها سبب شد در روز سوم مهرماه، محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران، در جلسات فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و قرارگاه نجف و لشکرهای مأمور آن حضور یابـد. وی پس از استماع گزارش ها، تغییراتی در مانور عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان ایجاد کرد.

در این نشست فرماندهی کل سپاه با پیشنهاد تغییر حرکت جنوبی – شمالی (محور شاخ کیله به زیمناکوه) در طرح مانور فعلی به حرکت شرقی – غربی (محور شـاخ شـمیران به زیمناکوه)، خطاب به فرمانـدهان عملیات والفجر۵ در منطقه دربنـدیخان گفت: «اگر بتوانیـد جاده را تا شـمال شاخ شمیران بیاورید، دو سه لشکر ذخیره می کنید بعد با قدرت در زیمناکوه هم عمل می کنید.»

فردای آن روز (۴/۷/۱۳۶۲)، در نشست فرمانـدهان ارشـد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) مقرر شـد عملیات والفجر۴ به عنوان تلاش اصـلی و عملیات والفجر۵ نیز به عنوان تک پشتیبانی در نظر گرفته شود.

همان طورکه پیش تر هم گفته شد، در اولین جلسه مشترک سرهنگ علی صیاد شیرازی و محسن رضایی با حضور فرماندهان ارشد ارتش و سپاه در قرارگـاه خـاتم الانبیـای تهران که روز هفتم مهرماه برای تصـمیم گیری درمورد سـرنوشت اجرای عملیات والفجر۴ و عملیـات والفجر۵ برگزار شد، فرماندهان ارتش و سپاه ضمن بررسی کلیه راهکارهای موجود برای اجرای عملیا ت های والفجر ۴ و ۵، سه پیشنهاد را مطرح کردند:

۱. اجرای قاطعانه طرح های عملیاتی(والفجر۴ و ۵) به طور کامل و هم زمان یا با اختلاف چند روز.

۲. حذف یکی از طرح ها به منظور اجرای کامل طرح دیگر(یا والفجر۴ یا ۵)

۳. اجرای کامل یکی از طرح های مذکور و اجرای یک تک محدود در منطقه دیگری.

در روز هشـتم مهرماه، پس از ساعت ها بحث و گفت وگو میان فرمانـده نیروی زمینی ارتش و فرمانـده کل سپاه با فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیـا(ص)، نجف و لشـکرهای تـابعه، برای دومین بـار اجرای قاطع عملیات والفجر۵ در منطقه دربنـدیخان به نیروهـای قرارگاه نجف ابلاغ شـد. باوجود ابلاغ دستور اجرای قاطع عملیات و اعلام آمادگی فرماندهان لشکرهای ۱۷، ۲۷ و ۳۱

برای اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، همچنان مشکلات سه گانه مذکور پابرجا بود. بااین حال، نتایج اثرگذار جهانی تصرف سد دربندیخان و تلاش های نیروهای خودی سبب شده بود که اجرای این عملیات برای برخی فرماندهان سطوح عالی و میانی از اهمیت و اولویت خاصی برخوردار باشد.

در چنین وضعیتی قرار شد لشکر۸ نجف از قرارگاه مقدم حمزه، بخشی از عملیات والفجر۴ در محور شمالی منطقه دهانه شیلر را اجرا کرده و ۲۴ ساعت بعد، قرارگاه نجف عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان را به صورت گسترده روی ارتفاعات بمو، خشیک، زیمناکوه، شاخ شمیران، شاخ سورمر و بردکان انجام دهد. قرارگاه نجف زمان پیشنهادی برای اجرای عملیات دربندیخان را چهارشنبه سیزدهم مهرماه اعلام کرد.

از سوی دیگر، تداوم تردید فرماندهان یگانی و قرارگاهی نجف در روز دهم مهر، به شکل جدی تری بروز یافت. برخی عناصر اطلاعاتی و رزمی لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) به قائم مقام فرماندهی کل سپاه درمورد آخرین وضعیت ارتفاعات کلیدی منطقه گزارش دادند. در این گزارش علاوه بر سه مشکل عمده صعب العبور بودن منطقه به دلیل جنس نامناسب ناهمواری ها، فقدان جاده و نحوه تأمین نیروها - که از چندی پیش هم در میان گزارش فرماندهان سپاه تحت عنوان ضریب پایین تضمین عملیات مطرح می شد - موارد و جزئیات جدیدی نظیر نبود مهتاب و مشکل تاریکی شب در انتقال نیرو به پای کار و انسداد برخی معابر به علت تقویت دشمن در محور بمو و زیمناکوه مطرح گردید. در پایان این نشست، باتوجه به ضرورت وجود مهتاب، ساعت ۱۱ تا ۱۲ شب ۲۵ مهر ۱۳۶۲ به عنوان زمان اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان پیشنهاد شد.

مجموع مطالب مطرح شده در نشست فوق، به فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف منعکس شد و فرماندهان ارشد نظامی تصمیم گرفتند باتوجه به مشکلات موجود به طور حساب شده و تدریجی، توقف کار آماده سازی عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان را اعلام کنند.

در روز دوازدهم مهر، محسن رضایی با حضور در جلسه قرارگاهی و یگانی قرارگاه نجف دستور اجرای محدود عملیات والفجر۵ (دربندیخان) را به همراه تغییرات سازمان رزم و مأموریت یگان ها ابلاغ کرد. براساس این ابلاغ قرار شد قرارگاه نجف (گیلان غرب) عملیات والفجر۵ را در منطقه عمومی دربندیخان با هدف تصرف و تأمین ارتفاعات شاخ سورمر، بردکان - شاخ شمیران و ارتفاعات بمو و همچنین عملیات ایذایی در شمال دریاچه دربندیخان (شرق حلبچه) اجرا کند. و استعداد عملیات قرارگاه نجف به تیپ۳۰ گرگان از ارتش و لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) از سپاه محدود گردید. همچنین پیش بینی شد که درصورت ناکامی عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، عملیات تکمیلی والفجر۳ در مهران

به منظور تأمین و تصرف ارتفاعات قلعه آ ویزان، در دستور کار قرارگاه نجف قرار گرفته و لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) نیز در احتیاط قرارگاه خاتم الانبیا(ص) قرار گیرد.

درپی فرعی شدن عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، تلاش ها برای بررسی امکان اجرای عملیات محدود بر روی ارتفاعات شاخ شمیران – بردکان به سمت سد دربندیخان و یک حمله ایذایی از ارتفاعات شیندروی و بالامبو به سمت دریاچه و سد دربندیخان آغاز شد. دراین زمینه فرمانده نیروی زمینی ارتش برای اجرای موفقیت آمیز عملیات روی شاخ بمو بر ورود گسترده هوانیروز تأکید داشت درحالی که فرمانده قرارگاه نجف و فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) تضمین موفقیت اجرای عملیات را منوط به اقدام هم زمان بر روی ارتفاعات شاخ بمو با ارتفاعات دیگر ازجمله شاخ خشیک می دانستند.

سرانجام در تاریخ هفدهم مهرماه درحالی که بیش از سه ماه از آغاز کار آماده سازی عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان می گذشت، طبق ابلاغ رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، به فرمانده قرارگاه نجف، پس از جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه عملیات در منطقه بمو و زیمناکوه منتفی شد و قرارگاه نجف مأموریت یافت که دو عملیاتِ بنا به دستور در مناطق دربندیخان و مهران را پس از اجرای عملیات والفجر۴ پیگیری کند.

پس از آخرین تغییرات در تاریخ ۲۰/۷/۱۳۶۲ مقرر گردید عملیات والفجر۴ در روز ۱۲ محرم، عملیات والفجر۵ سه تا چهار روز بعد از آن و عملیات تکمیلی والفجر۳ نیز ده روز پس از عملیات شیلر اجرا شود.

ج) جبهه جنوبی

به طورکلی در این مقطع اقدامات نیروهای خودی در جبهه جنوبی را می توان در دو بخش تقسیم بندی کرد:

– انجام شناسایی های عملیات خیبر

پس از عملیات والفجر مقدماتی و در آستانه عملیات والفجر۱، شناسایی های منطقه هورالعظیم نیز قوت گرفت و قرارگاهی به نام نصرت برای انجام شناسایی و طراحی اقدامات چریکی در هور، با هدف بازکردن جبهه ای در این منطقه تشکیل شد. براین اساس از نیمه نخست سال ۱۳۶۲، قرارگاه نصرت به فرماندهی علی هاشمی شناسایی های این منطقه و ارائه راهکارهای مناسب طرح مانور را به سرانجام رساند و در فاصله مرداد تا مهر ۱۳۶۲ به صورت سری مشغول تکمیل شناسایی ها در منطقه چزابه تا طلائیه شد. درنهایت عملیات خیبر، سوم اسفند ۱۳۶۲ در منطقه طلائیه و هورالعظیم به مرحله اجرا درآمد.

- پیگیری عملیات های مهندسی

قرارگاه کربلا به منظور پیشگیری از رکود و بلاتکلیفی در جبهه های خودی و پیگیری راهبرد جدید؛ یعنی "عملیات در تمامی خطوط پدافندی" چهار منطقه را برای اجرای عملیات مهندسی پدافندی پیشنهاد داده بود:

۱. عملیات مهندسی در منطقه زید در امتداد عملیات رمضان(لشکر۷ ولی عصر(عج)).

۲. عملیات مهندسی در منطقه طلائیه در امتداد عملیات رمضان(لشکر۲۵ کربلا).

۳. عملیات در منطقه چزابه.

۴. عملیات مهندسی در منطقه طیب در امتداد جناح راست عملیات محرم (لشکر۱۹ فجر).

گفتنی است اجرای این عملیات ها به دلایلی همچون ضعف آماده سازی و اجرا و به ویژه نیاز مبرم عملیات والفجر۴ به نیروی انسانی در شهریورماه ۱۳۶۲ منتفی گردید.

د) تدارک عملیات در شمال خلیج فارس

یکی از مهم ترین اقداماتی که در راستای پیگیری راهبرد حفظ دور تهاجم در سراسر جبهه های نبرد، مورد توجه فرماندهان نظامی ایران قرار داشت اجرای عملیات در منطقه شمال خلیج فارس بود. علاوه براین یکی دیگر از اهداف این اقدام حفظ موازنه قدرت به نفع ایران در خلیج فارس و مقابله با تلاش بی وقفه عراق برای ایجاد اختلال در جریان صدور نفت ایران و مسیرهای ارتباطی آن ازطریق به کارگیری هواپیماهای سوپراتاندارد و موشک های اگزوسه بود. براین اساس، از اواسط تابستان ۱۳۶۲، به قرارگاه نوح مأموریت داده شد زیر نظر قرارگاه کربلا اجرای عملیات والفجر۶(۱) را در دو محور در دستور کار خود قرار دهد؛ این دو محور عبارت بود از: ۱. تصرف اسکله های البکر و العمیه. ۲. عبور از اروندرود و انهدام تجهیزات دشمن در دهانه شهر بندری فاو.

در طول دوره کتاب حاضر، روند آماده سازی عملیات والفجر۶ ازسوی قرارگاه های نوح و کربلا با جدیت پیگیری و دراین زمینه اقدامات زیادی انجام شد، اما پس از این دوره و با بررسی های به عمل آمده ازسوی مسئولان سیاسی و فرماندهان نظامی کشور به علت ملاحظاتی ازقبیل سرایت نکردن جنگ به حوزه خلیج فارس و احتمال هوشیاری دشمن به طراحی عملیات در شرق بصره درنهایت این عملیات تصویب نشد و به مرحله اجرا درنیامد.

۱- عملیات والفجر۶ در جنگ عراق وایران، به عملیاتی اطلاق می شود که هم زمان با عملیات خیبر، در تنگه چزابه در ساعت ۲۱ روز ۳/۱۲/۱۳۶۲ به اجرا درآمد. آنچه در کتاب بیست وهفتم روزشمار با عنوان عملیات والفجر۶ آمده، عملیاتی است که قرارگاه نوح مأموریت طراحی و اجرای آن را در منطقه شمال خلیج فارس با هدف انهدام تأسیسات موشکی - راداری فاو و همچنین انهدام اسکله های نفتی البکر و العمیه برعهده داشت، اما پس از دوره زمانی روزشمار حاضر، منتفی شد.

۲. گلوله باران شهرها و حملات هوایی ارتش عراق به مناطق مسکونی ایران

گرچه در کنوانسیون های بین المللی ازجمله کنوانسیون ژنو، هرگونه حمله به مردم و اماکن مسکونی و غیرنظامی، ممنوع و جنایت جنگی اعلام شده، بمباران و گلوله باران شهرها و روستاها و کشتار و آوارگی غیرنظامیان بی پناه همواره بخش جدایی ناپذیری از هر جنگ و درگیری نظامی بوده است. در دوران جنگ ایران و عراق نیز مناطق مسکونی و غیرنظامی به ویژه شهرها و روستاهای مرزی، آماج بمباران جنگنده ها و آتش توپخانه ارتش بعثی عراق بودند.

در طول دوره زمانی کتاب حاضر، ارتش عراق شهرهای آبادان و خرمشهر را تقریباً همه روزه زیر آتش توپخانه خود قرار می داد. پدیده بارز دیگر درزمینه حمله به شهرها، بمباران های مکرر و شدید شهرستان مریوان (عقبه عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر) توسط هواپیماهای جنگی عراق بود. موشک باران دزفول و اندیمشک نیز یکی دیگر از رویدادهای مهم این دوره محسوب می شود. علاوه براین شهرستان های سردشت، پاوه، سنندج، ایلام، خرم آباد، بوکان، سقز، بانه، پیرانشهر و... دیگر مناطقی بودند که در این مقطع زمانی هدف حملات هوایی یا گلوله باران دشمن قرار گرفتند.

الف) اهم حملات عراق به مناطق مسکونی ایران

عمده ترین حملات ارتش عراق به مناطق مسکونی ایران در بازه زمانی کتاب ۲۷ روزشمار بدین شرح است.

۲/۶/۱۳۶۲: حمله هواپیماهای عراقی به سردشت؛ (۲ شهید و ۲ مجروح).

۸/۶/۱۳۶۲: بمباران مریوان؛ (شهادت ۶ نفر ازجمله ۳ تن از بانوان آموزگار مدارس روستایی).

۱۰/۶/۱۳۶۲: بمباران های شدید مریوان؛ (۷۵ شهید، ۲۰۰ مجروح و واردآمدن خسارت به ۵۰۰ باب خانه و مغازه).

۱۲/۶/۱۳۶۲: گلوله باران پیرانشهر؛ (۳ شهید و ۱۱ مجروح).

۱۸/۶/۱۳۶۲: بمباران مناطق مسکونی مریوان با استفاده از بمب های خوشه ای و آتش زا؛ (۳ شهید، ۲۷ زخمی و تخریب بیش از یک هزار واحد مسکونی).

۲۰/۶/۱۳۶۲: حملات هوایی مکرر جنگنده های عراقی به مریوان؛ (۳ شهید، ۷ مجروح و واردآمدن خسارت به بیش از ۶۰ واحد مسکونی و خدماتی).

۲۱/۶/۱۳۶۲: شلیک ۶ راکت توسط جنگنده های عراقی به اطراف پیرانشهر؛ (شهادت ۶ نفر و زخمی شدن تعداد زیادی از غیرنظامیان).

۸/۷/۱۳۶۲: اصابت ۳ موشک به مناطق مسکونی دزفول؛ (۳۷ تن شهید، ۱۳۰ مجروح، ویرانی ۲۳۰ خانه و مغازه، خسارت دیدن ۷۰۰ واحد مسکونی و تجاری).

۸/۷/۱۳۶۲: اصابت۲ موشک به مناطق مسکونی اندیمشک؛ (شهادت ۲۶ نفر، زخمی شدن ۱۲۰ تن و خسارت دیدن ۴۳۰ خانه و مغازه).

۸/۷/۱۳۶۲: حمله هوایی به مریوان؛ (۲ شهید و ۱۵ مجروح).

۱۳/۷/۱۳۶۲: حمله هواپیماهای عراقی به مناطق روستایی در حوالی بانه؛ (۹ شهید و تعدادی زخمی).

۱۴/۷/۱۳۶۲: بمباران مریوان توسط جنگنده های عراقی؛ (۳ شهید و ۸ مجروح).

۲۱/۷/۱۳۶۲: بمباران مریوان به وسیله هواپیماهای میراژ عراقی؛ (شهادت ۷ تن و مجروح شدن ۱۷ نفر).

ب) اهداف عراق از بمباران های مریوان و بانه

باتوجه به شدت و کثرت حملات هوایی عراق به منطقه مریوان و بانه در این دوره، لازم است تا به اهداف عراق از بمباران این مناطق نیز اشاره ای شود. ارتش عراق به دنبال آگاهی از قصد ایران برای اجرای عملیات در منطقه بانه و مریوان، افزون بر تقویت نیرو و استحکامات دفاعی خود در مناطق مذکور، بمباران شهرهای بانه و مریوان را نیز در دستور کار قرار داد. درواقع دشمن قصد داشت تا از این طریق با واردآوردن تلفات و ضایعات به نیروها و مراکز پشتیبانی در منطقه، به نحوی حرکت جمهوری اسلامی ایران را در آماده شدن برای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر کُند سازد و علاوه بر فشار روانی بر نیروهای مردمی، مشکلات اجتماعی - سیاسی منطقه را نیز بیشتر کند. به طورکلی، حملات هوایی عراق به مناطق مسکونی و نواحی اطراف شهرهای مریوان و بانه در مقطع زمانی روزشمار حاضر، با اهداف احتمالی نظیر ناامن سازی عقبه منطقه عملیاتی آتی، تضعیف روحیه نیروهای خودی، کاهش حمایت مردمی از ادامه راهبرد ایران مبنی بر تنبیه متجاوز، ضربه زدن به واحدهای پشتیبانی و توپخانه و جلوگیری از فعالیت های مهندسی نیروهای ایران، انجام می شد.

بااین همه، رژیم عراق به هیچ یک از اهدافش از حمله به مناطق مسکونی دست نیافت؛ چراکه مردم شهرهای بمباران شده، در مراسم تشییع پیکر شهدا ضمن ابراز خشم و نفرت شدید خود از این جنایات، از رزمندگان ایرانی می خواستند که انتقام قربانیان را در میدان نبرد از رژیم بغداد بگیرند. از سوی دیگر، عملیات والفجر۴ در روز ۲۷/۷/۱۳۶۲ (مقطع زمانی روزشمار ۲۸) آغاز شد که درنتیجه آن درمجموع ۲۰۰ کیلومتر مربع از مناطق اشغالی آزاد شد و نزدیک به ۱۸ هزار نفر از نیروهای دشمن کشته یا زخمی شدند و ۱۰۰۰ نفر دیگر نیز به اسارت رزمندگان ایرانی درآمدند.(۱)

۱- محمد درودیان، خرمشهر تا فاو، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ۱۳۷۸، صص ۸۰ - ۷۸.

ج) واکنش پدافند هوایی ایران

در طول این دوره، گاه گزارش هایی مبنی بر ضعف پدافند هوایی در مناطق بمباران شده مخابره می شد، بااین حال، پدافند هوایی ارتش بارها با اجرای آتش به موقع موجب متواری شدن جنگنده های ارتش عراق و جلوگیری از بمباران مناطق مسکونی گردید؛ همچنین در این مقطع چندین بالگرد و هواپیمای جنگی عراق نیز توسط پدافند هوایی ایران سرنگون شد.

در روز دوم شهریور، یک فروند بالگرد توپ دار عراقی در منطقه عمومی پیرانشهر، براثر آتش نیروهای خودی منهدم شد و خلبان و خدمه آن نیز کشته شدند. یک فروند بالگرد عراقی دیگر نیز در هفدهم شهریورماه در منطقه پیرانشهر، با آتش پدافند هوایی ارتش، سرنگون گردید. همچنین در روز نوزده شهریور، پدافند هوایی ایران یک فروند از هواپیماهای دشمن را در شهرستان بانه منهدم کرد.

در ۲۴ شهریور، یک جنگنده عراقی از نوع سوخوی۲۲ در اطراف سنندج براثر آتش پدافند هوایی ارتش سرنگون و خلبان آن نیز دستگیر شد.

در روز دوازده مهر نیز یک هواپیمای میراژ اف۱ عراقی که قصد بمباران پاوه را داشت، با آتش پدافند هوایی در اطراف این شهر سرنگون شد.

د) اقدامات ایران در قبال حملات عراق به مناطق مسکونی

به دنبال حملات گسترده ارتش عراق به مناطق مسکونی ایران در این مقطع زمانی، جمهوری اسلامی ایران اقداماتی را در واکنش به این حملات و برای یاری رسانی به مردم مناطق آسیب دیده انجام داد.

- اقدامات مسئولان درزمینه رسیدگی به وضعیت مردم مناطق آسیب دیده

روز چهاردهم مهر، امام خمینی در حکمی به آیت الله مهدوی کنی مأموریت دادند تا "ستاد کمک رسانی به مردم مناطق بمباران شده" را برای رسیدگی فوری و ضربتی به مشکلات مردم آسیب دیده مناطق جنگی تشکیل دهد. ایشان همچنین از رئیس جمهور، نخست وزیر و کلیه ارگان های دولتی و نهادهای انقلابی خواستند تا همکاری های لازم را با ستاد مذکور انجام دهند. به دنبال این حکم، رئیس جمهور، سرپرست بنیاد مستضعفان، وزیر بازرگانی و بنیاد مهاجرین جنگ تحمیلی با انتشار اطلاعیه هایی آمادگی خود را برای کمک به این ستاد اعلام کردند.

روز ۲۱ شهریور، هیئت ویژه ای به ریاست حجت الاسلام دعاگو به نمایندگی از رئیس جمهور برای بررسی مسائل و مشکلات کردستان و به ویژه مریوان به این منطقه اعزام شد. در روز چهارده شهریور نیز در پانزدهمین نشست شورای عالی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده مقرر شد هیئتی برای رسیدگی به احتیاجات مردم مریوان اعزام شود.

همچنین خبرگزاری جمهوری اسلامی در تاریخ ۲۲ شهریور از مریوان گزارش داد به دنبال بمباران های مکرر این شهر و بروز مشکلات امنیتی و معیشتی برای مردم، برخی از ارگان های دولتی ازجمله اداره مخابرات، جهاد سازندگی، اداره ارشاد، هلال احمر و... مجموعه ای از اقدامات حمایتی را در دستور کار خود قرار داده اند تا ضمن تأمین نیاز های روزمره ساکنان شهر، از خروج بی رویه آنان جلوگیری کنند.

روز هفدهم مهر هم علی اکبر ناطق نوری وزیر کشور، از مناطق آسیب دیده مریوان براثر بمباران های عراق بازدید و بر تسریع در امر بازسازی و نوسازی این مناطق تأکید کرد.

– شکوائیه های ایران به سازمان ملل

نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل در این بازه زمانی، سه بار با ارسال نامه هایی به دبیرکل سازمان ملل، ضمن آگاه ساختن این سازمان از حملات هوایی عراق به مناطق مسکونی ایران خواستار رسیدگی فوری به جنایات جنگی ارتش بعثی عراق شد.

روز هفتم شهریور، نمایندگی دائمی ایران در سازمان ملل متحد در نامهای به دبیرکل این سازمان خواستار توجه به کشتار کودکان و غیرنظامیان ایرانی در بمباران مناطق غیرنظامی شد.

یازده روز بعد (۱۸/۶/۱۳۶۲) نیز رجائی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل، در یادداشتی خطاب به دبیرکل این سازمان، ضمن اشاره به خودداری ایران از دست یازیدن به عمل متقابل، باوجود توانایی انجام این کار، مسئولیت جامعه بین المللی در قبال این اقدامات عراق را یادآور شد.

همچنین درپی تشدید حملات هوایی عراق به مناطق مسکونی و غیرنظامی، نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل متحد، در روز هفتم مهر در نامه ای به دبیرکل این سازمان بی تفاوتی مجامع بین المللی را از دلایل تکرار این گونه جنایات جنگی ازسوی ارتش عراق برشمرد.

۳. حملات عراق به کشتی های تجاری ایران در خلیج فارس

مسدودشدن خط لوله صادرات نفت عراق ازطریق سوریه و نبود امکان صدور نفت این کشور از اسکله های البکر و العمیه در شمال خلیج فارس موجب ایجاد محدودیت در صادرات نفت عراق و درنتیجه کاهش شدید درآمدهای نفتی آن گشت. در مقابل، ایران همچنان می توانست به علت گستردگی سواحلش در خلیج فارس، نفت خود را به میزان زیادی صادر کند و درحالی که با طولانی شدن جنگ، فشار زیادی بر اقتصاد عراق وارد می شد، اقتصاد ایران در دوران پررونقی به سر می برد. در این شرایط، دولت عراق برای تغییردادن وضعیت و محروم کردن ایران از درآمدهای نفتی، با حملات هوایی به کشتی های تجاری و نفتکش ها و هدف قراردادن مراکز نفتی ایران ازجمله تأسیسات نفتی جزیره خارک، کوشید ضمن بازکردن

جبهه جدیدی در دریا ایران را تحت فشار قرار داده و وادار به پذیرش صلح کند.(۱) از سوی دیگر، این اقدام عراق می توانست با بالاگرفتن تنش در شاهراه انرژی جهان، توجه قدرت های بزرگ را به جنگ خلیج فارس و ضرورت پایان دادن به آن جلب کند.

ارتش عراق در ادامه حملات خود به کشتی های تجاری حامل کالا به مقصد ایران، در این دوره نیز چند کشتی تجاری را در خلیج فارس هدف قرار داد.

روز دوم شهریور، کشتی تجاری "ایران رشادت"، که از هندوستان عازم ایران بود، در نزدیکی بندر امام خمینی مورد حمله موشکی بالگردهای عراقی قرار گرفت.

روز بیست ویکم شهریور نیز هواپیماهای عراقی یک کاروان از کشتی های تجاری ایران شامل ۲۱ کشتی را، که از بندر بوشهر به سمت بندر امام خمینی در حرکت بودند، بمباران کردند. همچنین در روز بیستم مهر، دو کشتی ایرانی هدف اصابت موشک های عراق قرار گرفتند.

درپی افزایش حملات به کشتی های تجاری در خلیج فارس، شرکت های بیمه خواستار افزایش حق بیمه جنگی شدند. در اواسط شهریور، شرکت بیمه لویدز اعلام کرد که از ابتدای جنگ تا آن زمان، ۲۴ کشتی نفتکش و تجاری ایران براثر حملات هوایی عراق غرق شده است. خبرگزاری فرانسه نیز از لندن گزارش داد: «شرکت های بیمه دریایی در فکر چهار برابر کردن حق بیمه جنگی خود می باشند.» زیرا در طول سه سال جنگ بین ایران و عراق، شرکت های بیمه ۵۰۰ میلیون دلار متضرر شده اند.

تداوم حملات ارتش عراق به کشتی های تجاری و نفتکش ها در خلیج فارس به ویژه تشدید و افزایش دامنه این حملات پس از عملیات خیبر (سوم اسفند ۱۳۶۲)، ایران را به سوی پاسخ متقابل سوق داد. ازاین رو مدت ها پس از حملات عراق به کشتی ها و نفتکش های ایرانی، ایران نیز اولین حمله خود را در چارچوب "مقابله به مثل" علیه یک نفتکش انجام داد و به این ترتیب اصطلاح جنگ نفتکش ها یا جنگ کشتی ها(۲)* به طور رسمی وارد ادبیات جنگ ایران و عراق شد.

۴. عملکرد گروه های مسلح ضدانقلاب و اقدامات نیروهای خودی

مقابله با اقدامات خرابکارانه گروه های مسلح غیرقانونی به ویژه در مناطق بحرانی استان های کردستان و آذربایجان غربی، از همان ابتدای انقلاب بخشی از توان نیروهای امنیتی جمهوری اسلامی را به خود مصروف می داشت. در دوره جنگ، این مسئله مشهودتر بود و موجب تضعیف توان رزمی و عملیاتی نیروهای مسلح خودی می شد.

۱- حسین اردستانی، تنبیه متجاوز، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ۱۳۷۹، صص ۶۷ و ۶۸.

۲- * هادی نخعی و حمیدرضا فراهانی، روزشمار جنگ ایران و عراق - کتاب سی وهفتم: توسعه روابط با قدرت های آسیایی، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ۱۳۸۳، ص۲۷.

در بازه زمانی کتاب حاضر نیز گروه های مذکور، اقدامات ایذایی علیه نیروهای امنیتی و مردم عادی را ادامه دادند. بخش اعظمی از این اقدامات در منطقه شمال غرب کشور انجام می گرفت و علاوه بر اعضای گروه هایی همانند حزب دمکرات و کومه له، عناصر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) نیز در این مناطق به خرابکاری مشغول بودند. در طول این دوره ۵۳ روزه، درگیری های متعددی بین نیروهای خودی و عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی رخ داد. حمله به پایگاه ها و نیروهای گشتی خودی، مین گذاری، اجرای عملیات کمین، حمله به تأسیسات و امکانات زیربنایی و ساختمان های عمومی، گروگان گیری و تهدید مردم عادی از عمده ترین تحرکات گروه های ضدانقلاب بود. براثر این تحرکات، تلفات و خسارات فراوانی به نیروهای امنیتی و مردم عادی مناطق کردنشین به ویژه روستاییان این مناطق وارد آمد. در این دوره حکومت عراق به کمک های مالی و تسلیحاتی خود به گروه های ضدانقلاب را ادامه داد و در مقابل، این گروه ها نیز اخبار و اطلاعات را از داخل کشور جمع آوری و دراختیار سازمان های اطلاعاتی بعثی قرار می دادند.

از سوی دیگر، نیروهای خودی نیز می کوشیدند تا با اجرای عملیات های پاک سازی، کمین و انهدامی در استان های آذربایجان غربی و کردستان، امنیت را در این مناطق برقرار سازند. در جریان این اقدامات علاوه بر کشته و زخمی شدن تعدادی از عوامل گروه های ضدانقلاب، شماری دیگر نیز دستگیر شدند. علاوه براین در طول این دوره سیر تسلیم شدن وابستگان به این گروه ها همچنان ادامه داشت.

از میان فعالیت های نیروهای خودی در این دوره علاوه بر عملیات های متعدد پاک سازی روزانه، می توان به طور خاص به چند عملیات مهم اشاره کرد:

روز دوم شهریور، نیروهای خودی با اجرای عملیاتی به نام "شهید زارع زاده" در محور کامیاران - دهگلان (اطراف سنندج)، ۱۷ روستا را پاک سازی کردند. به گزارش سپاه ناحیه کردستان، در این عملیات حدود ۲۰۰ نفر از افراد ضدانقلاب کشته یا مجروح شدند.

قرارگاه حمزه سیدالشهدا از روز سیزدهم شهریور، عملیات "شهید حسینی" را با هدف آزادسازی کانون عملیاتی - نظامی کومه له و دیگر گروه های ضدانقلاب در محور مهاباد - سردشت آغاز کرد. این عملیات روز هفدهم شهریور با تحقق کامل اهداف به پایان رسید و درجریان آن تعداد ۳۲ روستا در شرق محور مذکور پاک سازی شد و از عناصر ضدانقلاب نیز ۹۰ نفر کشته یا زخمی شدند.

همچنین با اجرای مرحله سوم و چهارم از سلسله عملیات های "شهید بروجردی" که از روز بیست وسوم شهریور آغاز و تا بیست وهفتم این ماه ادامه یافت، نیروهای خودی توانستند ضمن آزادسازی چند ارتفاع مهم، منطقه وسیعی را بین کامیاران، مریوان، اورامانات، روانسر، قروه، سنقر و باختران پاک سازی کنند. همچنین در این عملیات تعدادی از عناصر کومه له و دمکرات کشته و بیش از ۳۸ تن از آنان دستگیر شدند.

روز سوم مهر نیز عملیات پاک سازی منطقه بنگوین، که از روز بیست وششم شهریور با هدف دستیابی به مرکز تشکیلات سیاسی ضدانقلاب در این منطقه آغاز شده بود، به پایان رسید و نیروهای خودی توانستند با تسلط به ارتفاعات منطقه، بخش وسیعی از آن منطقه را پاک سازی کنند. همچنین تعدادی سلاح سبک و نیمه سنگین متعلق به گروه های ضدانقلاب، به غنیمت نیروهای خودی درآمد.

در این دوره، علاوه بر مناطق بحرانی استان های آذربایجان غربی و کردستان عملیات مقابله با گروه های ضدانقلاب در دیگر مناطق کشور نیز جریان داشت و نیروهای سپاه و کمیته انقلاب اسلامی، توانستند تعدادی از اعضا و عناصر وابسته به گروه هایی مثل سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، چریک های فدایی خلق، سازمان پیکار و راه کارگر را در مناطق مختلف کشور ازجمله تهران، کرج، شیراز، اراک، صومعه سرا، مسجدسلیمان، خلخال و... دستگیر کنند. انهدام تشکیلات شهری حزب کومه له و جامعه سوسیالیست های باختران به همت کمیته انقلاب اسلامی باختران، ریشه کنی تشکیلات سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در اراک، انهدام بقایای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در جنگل های هشتپر و کشف و متلاشی کردن دو هسته مقاومت گردانی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در صومعه سرا ازجمله مهم ترین اقدامات نیروهای خودی دراین زمینه محسوب می شود.

۵. آغاز مراحل اجرایی طرح لبیک یا خمینی

در مقطع زمانی کتاب بیست وهفتم روزشمار، روند همیشگی و متداول اعزام نیروهای رزمی و فنی به جبهه های جنگ با آغاز مراحل اجرایی طرح "لبیک یا خمینی" شکل متمایزی به خود گرفت. از اواخر مردادماه سال ۱۳۶۲ (چند روز قبل از آغاز دوره کتاب حاضر)، سپاه پاسداران اقدام به درج فراخوان طرح لبیک یا خمینی در روزنامه های کثیرالانتشار کشور کرد؛ باوجوداین، روند اجرایی این طرح - که می توان آن را با دورنمای اقدامات بلندمدت سپاه برای ارتقای کیفی سطح نیروهای نظامی و نیز بهبود کیفی روش های جذب، آموزش و بهره گیری از نیروهای داوطلب و برنامه ریزی برای تأمین نیروهای تخصصی عملیات های آتی مرتبط دانست - از اوایل شهریور ۱۳۶۲ شتاب بیشتری یافت.

در روز پنجم شهریور، محسن رفیق دوست وزیر و محسن رضایی فرمانده کل سپاه توضیحاتی را درباره طرح لبیک یا خمینی بیان کردند. در این روز وزیر سپاه «سازماندهی و ثبت نام و شرکت در مانور آزادی قدس و آموزش های جدید» را ازجمله اهداف طرح لبیک یا خمینی برشمرد و محسن رضایی نیز در تشریح اهداف اصلی این طرح گفت: «اولین هدفش انجام مراحل مقدماتی تشکیل ارتش بیست میلیونی است و هدف دوم آماده شدن برای انجام مانور آزادی قدس است که ان شاء الله آماده خواهیم شد تا این مانور را در سراسر کشور با شرکت کلیه کسانی که تاکنون به

جبهه هـای جنگ رفته انـد به اجرا درآوریم. ... با اجرای طرح لبیک یا خمینی تمام نیروها تخصـص های رزمی شان مشـخص می شود و ما خیلی راحت می توانیم بـا این افراد بعـداً هر موقع احتیـاج بود تمـاس بگیریم. تخصـص اینهـا در پرونـده هـایی ثبت می شود و ما هروقت لازم داشتیم با مراجعه به پرونـده افراد می توانیم تعـداد نیروهـای متخصـص اعم از تک تیرانـداز، توپچی، آر.پی.جی زن، راننـده لودر و بولـدوزر و امثال آن را برآورد کنیم و ثانیاً دیگر مشـخص است که افراد چه آموزش های جدیـدی را بایستی ببینند. پس از اجرای این طرح کلیه برادران که سازماندهی شده اند قبل از اجرای مانور آزادی قدس آموزش های جدیدی را خواهند دید.»

در روزهـای بعـد نیز اطلاعیه طرح لبیک یا خمینی و مانور آزادی قـدس (که به گفته فرمانـده کل سـپاه قرار بود قبل از ۲۲ بهمن سال ۱۳۶۲ اجرا شود)، به تناوب در روزنامه های کیهان، اطلاعات و جمهوری اسلامی منتشر می شد و سپاه پاسداران نیز اهتمام ویژه ای به اجرای این طرح داشت به گونه ای که فرمانده کل سـپاه با سـفر به مناطق مختلف سپاه و برگزاری جلسات متعدد با مسئولان این مناطق، از نزدیک روند اجرایی این طرح در نقاط مختلف کشور را پیگیری می کرد. از سوی دیگر، مسـئولان سـپاه و بسیج مناطق و استان ها در مصاحبه ها و سخنرانی های خود، استقبال مردم از این طرح را مطلوب ارزیابی می کردند.

شایان ذکر است تأثیرگذاری نیروهای جذب شده ازطریق این طرح، در جریان عملیات خیبر که در سوم اسفند ۱۳۶۲ آغاز شد، نمایان شد؛ دراین زمینه محمد درودیان در شرح عملیات خیبر آورده است: «مسئله قابل توجه قبل از آغاز تک، حضور گسترده و وسیع نیروهای مانور قدس بود که پس از انجـام مانور در مراکز مختلف تهران و اسـتان ها، به طرزی چشـمگیر وارد میـدان های نبرد شـده، به صورت قوای احتیاطی تحت امر یگان های عملیاتی سپاه پاسداران قرار گرفتند.»(۱)

۶. تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، تهدیدات ایران و احتمال گسترش دامنه جنگ

هم زمان با پایان سومین سال جنگ عراق و ایران و آغاز سال چهارم این منازعه (دوره زمانی کتاب حاضـر)، عراق هم در صحنه نبرد و هم ازنظر اقتصادی در وضعیت نامطلوبی قرار داشت. از بعد نظامی ارتش عراق که به دنبال سلسله عملیات های ایران از خاک این کشور عقب نشینی کرده و در حـالتی انفعالی به سـر می برد، هرلحظه ازسوی ایران تهدیـد می شـد. ازنظر اقتصادی نیز صـدور نفت، به عنوان مهم ترین منبع درآمـدی این کشور، بـا بسـته شـدن خـط لوله عبوری از خـاک سوریه و انسـداد راه دریـایی به میزان قابـل توجهی کاهش یافته بود. این در حالی بود که ایران همچنان به صادرات نفت خود ادامه می داد. در چنین وضعیتی – همان طورکه پیش تر ذکر شد – تصمیم گیران سیاسی و نظامی عراق برای فشار بر ایران، انهدام منابع اقتصادی این کشور به ویژه پایانه های نفتی ایران در

۱– محمد درودیان، همان، ص۸۶.

سواحل خلیج فارس را، بهترین راه برای نجات خود ارزیابی کردند. از آنجا که توان جنگی عراق به ویژه نیروی هوایی این کشور قادر به انجام این کار نبود، مقامات عراقی از دولت فرانسه خواستند با اعطای ۵ فروند هواپیمای سوپراتاندارد امکان جدیدی را دراختیار آنان قرار دهد.

نخستین اخبار مربوط به تحویل جنگنده های سوپراتاندارد به عراق از اوایل تابستان ۱۳۶۲ در برخی محافل رسمی و غیررسمی منتشر شد. انتشار این اخبار واکنش مقامات ایرانی را به دنبال داشت؛ در سی ام تیرماه، هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس، به انتقاد از مواضع خصمانه فرانسه در قبال ایران ازجمله حمایت از عراق متجاوز و ارسال اسلحه به این کشور، پناه دادن به تروریست ها و... پرداخت؛ سه روز بعد یعنی دوم مردادماه نیز علی اکبر ولایتی در پاسخ به تهدیدات وزیر امور خارجه عراق مبنی بر حمله به تأسیسات نفتی ایران با بیان اینکه «اگر در جریان صدور نفت ایران هرگونه اخلالی رخ دهد، هیچ کشوری در منطقه نخواهد توانست نفت خود را صادر کند»، سخنان وزیر امور خارجه عراق را تهدیدی برای کل منطقه قلمداد کرد.

با آغاز دوره زمانی کتاب حاضر تحلیل ها، تفاسیر و گمانه زنی ها درمورد تحویل یا عدم تحویل جنگنده های سوپراتاندارد به عراق و پیامدهای ناشی از ورود این هواپیماهای پیشرفته به میدان جنگ عراق و ایران با قوت و شدت بیشتری ادامه یافت. در روزهای سوم و چهارم شهریورماه، روزنامه واشنگتن پست، رادیو بی بی سی، روزنامه کویتی البیان، خبرگزاری آلمان غربی، رادیو امریکا و روزنامه لوموند با انتشار مطالبی طرح تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق و استفاده عراق از این هواپیماها برای بمباران تأسیسات نفتی ایران، تهدید ایران به بستن تنگه هرمز و احتمال گسترش جنگ دو کشور به منطقه خلیج فارس را مورد تحلیل قرار دادند.

درحالی که تفاسیر رسانه ها درخصوص مسئله واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق همچنان ادامه داشت، در پانزدهم شهریورماه، عصمت کتانی قائم مقام وزیر امور خارجه عراق، از تحویل قریب الوقوع هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی مجهز به موشک های اگزوسه به عراق خبر داد. وی گفت: «عراق به محض کسب توانایی کافی در متوقف ساختن صادرات نفتی ایران تردیدی به خود راه نخواهد داد.»

هم زمان با انتشار اخبار مربوط به احتمال تحویل سوپراتانداردها به عراق، گزارش هایی درخصوص مخالفت برخی دولت های منطقه ای و قدرت های بین المللی به ویژه امریکا با این اقدام فرانسه منتشر شد؛ در هفدهم شهریور، خبرگزاری آلمان غربی از پاریس گزارش داد که ایران از کویت و امارات متحده عربی خواسته است تا به منظور ممانعت از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق، فرانسه را تحت فشار قرار دهند. روزنامه کریستین ساینس مانیتور نیز از تلاش ایالات متحده برای منصرف کردن فرانسه از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق خبر داد. روزنامه تایمز (چاپ لندن) نیز نوشت: «امریکا، انگلیس و

بسیاری از کشورهای خلیج فارس نگرانی خود را درمورد ارسال جنگنده های سوپراتاندارد مجهز به موشک هوابه دریای اگزوسه به عراق ابراز داشته اند.»

در فضای سیاسی ایران مقامات بلندپایه به انتشار اخبار مربوط به تحویل قریب الوقوع سوپراتانداردها به عراق واکنش نشان دادند. سران و تصمیم گیران ارشد جمهوری اسلامی ایران تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را در روند و سرنوشت جنگ و عزم مردم و مسئولان بیتأثیر دانستند؛ در ۲۴ شهریورماه، آیت الله خامنه ای رئیسجمهور، دراین باره اظهار کرد: «ما در مقابل تهدید قدرت های بزرگ نه تنها مرعوب نمی شویم و حرکت خود را متوقف نمی کنیم بلکه دربرابر هر خباثتشان ضربه ای آماده داریم.» هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی نیز گفت که تحویل این هواپیماها بیشتر جنبه روانی دارد، همانگونه که موشکهای شوروی کمکی به عراق نکرد، این هواپیماها هم کاری از پیش نخواهند برد. میرحسین موسوی نخست وزیر هم، ضمن تأکید بر اینکه اقداماتی نظیر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد قادر به متوقف ساختن روند حرکت انقلاب اسلامی نیست، اقدام فرانسه را بهمثابه تجاوز فرانسه علیه ایران تعبیر کرد. آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور نیز گفت: «فرانسه بداند مبارزان ایران و ملت ایران ملتی نیست که در مقابل این گونه تجاوزات آشکار دست روی دست گذارد و جواب کافی به آنها ندهد.»

به دنبال واکنش ها و تهدیدات مقام های ایرانی، رسانه های همگانی جهان ضمن اینکه همچنان به انعکاس گسترده اخبار مربوط به تحویل سوپراتانداردها اهتمام داشتند، در تحلیل ها و تفاسیر خود به بررسی امکان یا عدم امکان عملی شدن تهدیدات ایران پرداختند؛ برخی رسانه ها نیز از تلاش های بین المللی برای منصرف کردن فرانسه از این اقدام خبر دادند. رادیو لندن در تفسیری پیش بینی کرد که تحولات اخیر (واگذاری سوپراتانداردها و تهدید ایران به بستن تنگه هرمز) باعث گسترش دامنه جنگ خواهد شد. روزنامه لوکوتیدین دوپاری نیز نوشت: «به نظر می رسد که فرانسه قبل از آنکه به وضوح پی برد که خلبانان عراقی تحت تعلیم فرانسه آمادگی کامل دارند، سعی کرده تا با عنوان نمودن عدم آمادگی خلبانان عراقی، تحویل سوپراتانداردها را به تعویق اندازد.» روزنامه تایمز (چاپ لندن) «به نقل از منابع موثق» اعلام کرد: «انگلستان از کشور فرانسه خواسته است تا درمورد فروش هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق تجدیدنظر کند.» روزنامه نیویورک تایمز هم نوشت: «متحدان غربی، پاریس را برای خودداری از تحویل هواپیماهای جنگی تازه به عراق زیر فشار گذاشته اند.»

به هر تقدیر، مسئولان ارشد جمهوری اسلامی ایران که جدی بودن عزم فرانسه در واگذاری سوپراتانداردها را دریافته بودند، هشدارها و تهدیدات خود را با لحنی صریح تر و خشن تر ابراز می کردند؛ هاشمی رفسنجانی در ۲۶ شهریورماه، در بندرعباس گفت: «کلید خلیج فارس دست ماست اگر بنا باشد خلیج فارس امن بماند باید برای همه امن باشد و اگر بنا باشد ناامن بماند باید

برای همه نـاامن باشـد.» یک روز بعـد در ۲۷ شـهریورماه، آیت الله خـامنه ای رئیس جمهور، در خطبه هـای نمـاز عیـد قربان گفت: «اگر به عراق سلاحی داده شود که مانع از صـدور نفت ایران شود، از خلیج فارس یک قطره نفت صادر نخواهد شد.» در ۳۱ شهریور، امام خمینی رهبر انقلاب اسـلامی، در پیامی اعلام کردند: «به همه کشورهای منطقه و کشورهایی که به نحوی از نفت اسـتفاده می کنند هشدار می دهم که دولت ایران با تمام قـدرت در مقابل این جنایت ایسـتادگی می نماید و مصـمم است تا درصورت وقوع چنین جنایتی، با تمام قدرت تنگه هرمز را مسدود کند و اجازه ندهد حتی یک قطره نفت از آنجا صادر شود. مسئول پیامدهای این حادثه بزرگ دولت فرانسه است.»

به دنبال تهدیـدهای جدی ایران مبنی بر بسـتن تنگه هرمز و ممانعت از صـدور نفت از خلیج فارس، اخباری درباره بازنگریِ مقامات فرانسوی در زمان واگذاری سوپراتاناداردها به عراق انتشار یافت. اکثر مطبوعات و رسانه های جهان، ضـمن بازتاب وسـیع تهدیدهای مقامات ایرانی، از تعویق زمـان تحویل هواپیماهای سوپراتانـدارد خبر دادنـد؛ خبرگزاری فرانسه گزارش داد: فرانسه تحویل پنـج فرونـد هواپیمای سوپراتانـدارد را به تعویق انـداخته است. رادیو صـدای امریکا نیز ضـمن اعلام خبر تأخیر در تحویل سوپراتانـداردها به عراق، به نقل از تلویزیون فرانسه گفت: «وزارت دفاع آن کشور از تشریح علت این تـأخیر خودداری کرده است.» رادیو اسـرائیل هم اعلام کرد: «منـابع وزارت خـارجه امریکـا گفتنـد ایالات متحـده تهدیدهای ایران را درمورد بسـتن تنگه هرمز کاملاً جدی می گیرد و دولت واشـنگتن به وضوح اعلام داشته که این تنگه ازنظر منافع نفتی ایالات متحـده دارای اهمیت درجه اول می باشـد.» روزنامه واشـنگتن پست نوشت: «ژاپن و ایالات متحده ناخشـنودی خود را به دولت فرانسه اطلاع داده انـد. ... گزارش دیگری حاکی است که بریتانیا و آلمان فدرال نیز برای فرانسه پیام دادند که از ارسال هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق ناخرسـند و نگران می باشند.»

در ادامه ماجرای تحویل سوپراتانـداردها، رسانههای بینالمللی هم زمان با یادآوری تهدیـدات ایران، نگرانی قدرت های غربی به ویژه امریکا را از گسترش دامنه جنگ و به خطرافتادن مهم ترین شاهراه انرژی جهان در صدر اخبار و تحلیل های خود قرار دادند؛ روزنامه واشنگتن پست در مقاله ای با عنوان "امریکا درپی پایان جنگ خلیج فارس" ضمن اشاره به قابلیت های هواپیماهای سوپراتاندارد و موشک های اگزوسه، بر نگرانی های ایالات متحـده از تـداوم و گسترش جنـگ بین ایران و عراق تأکیـد کرد و نوشت: «مقامـات امریکـایی معتقدنـد که این عامـل جدیـد، ریسک به درگیری را خواهـد افزود.» واشـنگتن پسـت افزود: «ایالات متحـده خصوصـاً نگران این تهدیـد ایران است که اگر صـادرات نفـتی ایران درنـتیجه حملات عراق صـدمه ببینـد، مـانع از صـدور نفت از خلیـج فـارس خواهـد شـد.» خبرگزاری کویت نیز گفت: «اگر هواپیماهـای عراقی تسـهیلات بارگیری نفتی یا تانکرهای ایرانی را مورد حمله قرار دهند ایران نیز در خلیج

عربی [فارس] و علیه عربستان سعودی، امارات متحده عربی و کویت - که از تأمین کنندگان عمده نفت جهان غرب هستند - دست به اقدامات تلافی جویانه خواهد زد.»

در داخل ایران نیز همچنان تهدیدات با تأکید بر توان ایران برای عملی کردن آن تکرار می شد. هاشمی رفسنجانی نماینده امام در شورای عالی دفاع، که در اواخر شهریورماه از استان های سیستان وبلوچستان، هرمزگان و کرمان بازدید کرده بود، در خطبه های نمازجمعه اول مهرماه با تأکید بر هماهنگی کامل نیروهای مسلح در چابهار، زاهدان و بندرعباس با یکدیگر و دیگر ارگان ها، درخصوص آمادگی این نیروها برای بستن تنگه هرمز درصورت لزوم، گفت: «ما تا نزدیکی تنگه هرمز رفتیم و با خیال راحت بازگشتیم و با اطلاعاتی که من از مسائل نظامی دارم، هیچ گونه ناراحتی دراین مورد وجود ندارد و اگر مسئله ای پیش بیاید نیروهای ما کاملاً مهیا و مسلط می باشند و هرلحظه که نیروهای ما تصمیم بگیرند، مانند دری که روی پاشنه خود بگردد، وارد عمل می شوند.»

در عرصه بین المللی نیز موضوع تحویل هواپیماهای سوپراتانـدارد فرانسوی به عراق که براثر موضع گیری های ایران با مسئله امنیت خلیج فارس ارتباط مستقیمی یافته بود، همچنان مورد توجه وسیع رسانه های همگانی جهان قرار داشت. دراین میان، برخی رسانه ها از توان و آمادگی ایران برای بستن تنگه هرمز خبر می دادند، گروهی بر حساسیت و جدیت امریکا برای بازنگه داشتن جریان آزاد نفت تأکید می ورزیدند و بعضی هم راجع به تعویق یا عدم تحویل این جنگنده ها به عراق گزارش هایی مخابره می کردند.

درحالی که موج تبلیغاتی رسانه های بین المللی درخصوص اعطای هواپیماهای سوپراتانـدارد به عراق بیش ازپیش گسترش یافته بود، شورای عالی دفاع برای تصمیم گیری درباره امنیت خلیج فارس و تنگه هرمز و دیگر موضوعات مرتبط با جنگ تشکیل جلسه داد. در پایان این جلسه، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سخنگوی این شورا، ضمن یادآوری هشدار اخیر رئیس جمهوری ایران به کشورهای حوزه خلیج فارس و کشورهای غربی درمورد کمک به عراق و اعزام کشتی های جنگی برای کنترل امنیت خلیج فارس افزود: «آقای [آیت الله] خامنه ای که رسمی ترین مقام در اظهار این مطالب هستند، طبعاً سیاست ما را منعکس می کنند. اما عکس العمل هایی که در منابع خبری دنیا به وجود آمده، ما زیاد روی آن حساب باز نمی کنیم و این معلوم است [که] امنیت خلیج فارس را تابه حال ما حفظ کردیم و در آینده هم حفاظت از آن به عهده ماست و همه می دانند که نیروهای بزرگ دنیا دیگر جایی برای واردشدن به این منطقه ندارند.» وی در ادامه ضمن توصیه به برخی دولت های منطقه مبنی بر اجتناب از پشتیبانی های نظامی و اقتصادی از عراق، تأکید کرد: «تحمل ما حدی دارد و البته آنها منکر کمک به عراق می شوند و هیچ وقت به طور رسمی به این مسئله اعتراف نکرده اند، ولی به طورکلی اصل برای ما امنیت خلیج فارس است و بعضی مسائل را نیز به خاطر امنیت خلیج فارس نادیده می گیریم؛ البته این موضوع هم حدی دارد و آن حد را ما خودمان تعیین خواهیم کرد.»

سرانجام پس از چند ماه کشمکش رسانه ای و تبلیغات وسیع درخصوص اعطای هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق و درحالی که در ماه های اخیر اخبار گسترده و گاه ضدونقیضی راجع به زمان و چگونگی تحویل این جنگنده ها انتشار یافته بود، در پانزدهم مهرماه، برخی رسانه ها از تحویل قطعی جنگنده های سوپراتاندارد به عراق خبر دادند. در این روز خلبانان فرانسوی این جنگنده ها را از پایگاهی در غرب فرانسه به سوی عراق به پرواز درآوردند.

همان گونه که انتظار می رفت انتشار خبر تحویل قطعی پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق بازتاب گسترده ای در محافل خبری و رسانه های جهان داشت. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، «تقریباً تمامی رادیوها ازجمله اسرائیل، امریکا، دوبی، سوئیس و ژاپن در بخش های فارسی و عربی و انگلیسی و همچنین رادیوهای قاهره و تونس در بخش های عربی خود ضمن نقل این خبر تأکید کردند که ایران تهدید کرده است درصورت تحویل این هواپیماها به عراق، تنگه هرمز، که بیشترین نفت جهان غرب از آن می گذرد، را مسدود خواهد نمود.»

باوجوداین، وزیر امور خارجه فرانسه در یک مصاحبه رادیویی از اظهارنظر صریح راجع به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق خودداری کرد. وی در پاسخ به این پرسش که آیا هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق تحویل شده اند یا خیر؟ گفت: «شاید که هواپیماها تحویل داده شده اند، شاید هم نشده اند، شاید هم قبلاً تحویل داده شده بودند.»

در داخل ایران اخباری درباره طرح مسئله واگذاری قطعی جنگنده های سوپراتاندارد به عراق در جلسه هیئت دولت و همچنین دیدار ناخدا حسینی فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور - که برخی رسانه ها هدف آن را بررسی امکانات نظامی ایران برای بستن تنگه هرمز اعلام کردند - منتشر شد. بااین حال، مقامات ایران بلافاصله واکنشی رسمی به این اقدام فرانسه نشان ندادند.

در چنین فضایی برخی رسانه ها در توانایی ایران برای عملی کردن تهدیدات خود و بستن تنگه هرمز و بعضی از آنها در کارایی هواپیماهای سوپراتاندارد برای تغییردادن روند و سرنوشت جنگ ابراز تردید کردند. ساندی تایمز (چاپ انگلستان) نوشت: «"بلوف" ایران، فرانسه را از ارسال جنگنده بمب افکن مجهز به موشک اگزوسه سوپراتاندارد که به عراق قول داده بود باز نداشت. ... آن قدر هم که گفته شده نباید تدارکات ایران را در بستن تنگه هرمز بیش از حد مؤثر و کارآمد دانست. ... اولاً بستن تنگه هرمز کار آسانی نیست و ثانیاً ایران توانایی نظامی آن را ندارد.» خبرگزاری فرانسه از منامه نیز در گزارشی تهدیدات طرفین را "بلوف" و "تبلیغاتی" خواند و با تأکید بر اینکه انجام این تهدیدات «بعید به نظر می رسد»، از قول ناظران افزود: «چون طرفین درحال حاضر امیدی به یک پیروزی نظامی ندارند، هریک در تلاش برای یک جنگ روانی هستند.» خبرگزاری رویتر نیز در تفسیری ضمن تشریح برخی از

ویژ گی ها و قـابلیت هـای فنی هواپیماهـای سوپراتانـدارد و موشـک های اگزوسه، گزارش داد: «هرچنـد سوپراتانـداردهای مجهز به اگزوسه طی جنگ فالکلنـد یک ناو جنگی بریتانیا را منهـدم و یک کشتی تـدارکات نظامی را غرق کردند، اما انهدام یک ترمینال نفتی بزرگ مسئله دیگری است. واردآمـدن خسـارت به یـک ترمینال نفتی که چیزی بیشتر از یک مجموعه لوله و ایسـتگاه های تلمبه زنی نیست، قابل جبران و تعمیر است. علاوه براین خـارک تنهـا راهی که ایران می توانـد ازطریق آن نفت خود را صـادر کنـد نیست و سال اول جنگ ایران – عراق نشان داد که ایران کاملاً قادر به نبرد است حتی هنگامی که امکانات اقتصادی آن شدیداً محدود شده بود.»

با گذشت سه روز از انتشار اخبار تحویل قطعی هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، حجت الاسـلام هاشمی رفسنجانی سخنگوی شورای عالی دفاع به این اقدام واکنش نشان داد، اما این واکنش بیش از آنکه تند و صـریح باشد، تکرار مواضع پیشین جمهوری اسلامی بود؛ هاشمی رفسنجانی این اقـدام را یک حرکت تبلیغی و «شانتاژ رسانه ای» نامیـد که هـدف آن تضـعیف روحیه رزمنـدگان ایران و تقویت روحیه نیروهای عراق است. وی گفت: «نظر مـا همـان حرفی است که قبلاً گفتیم و این حرف را ما در ماه های اول جنگ زدیم، یعنی سـیاست ما در شورای عالی دفاع و خـدمت امـام از اول این طور ترسـیم شـد که مـا امنیت خلیـج فـارس را تا موقعی حفظ می کنیم که صادرات ما از خلیـج فارس به طور عادی باشـد و اگر روزی در جنگ هر قـدرتی، چه صـدام و چه خارجی ها و ابرقـدرت ها بخواهند ما را از نفت محروم کنند، محاسـبه این موضوع برای دشـمنان ما خیلی آسان است؛ زیراکه وقتی ایران نفت نداشته باشد، طبعاً خلیج فارس برای ایران ارزشی ندارد.»

در عرصه بین المللی، درحـالی که رسـانه هـای همگـانی تمرکز خود را بر موضوعـاتی همچون تـأثیرات احتمـالی ورود سوپراتانـداردها به عرصـه کارزار عراق و ایران، آینـده بازار نفت، احتمال عملی شـدن تهدیـدات ایران و میزان تأثیر آن بر مسائل منطقه خلیج فارس و امکان دخالت قدرت هـای بزرگ در جنـگ ایران و عراق معطوف کرده بودنـد، خبرگزاری آسوشـیتدپرس گزارش داد: ناو ۴۰ هزار تنی "تـاراواو" به همراه دو واحد آبی – خـاکی حامـل تفنـگ داران امریکـایی از کانـال سوئز عبور کرده و عازم اقیانوس هنـد است. ناو هواپیمابر "رنجر" نیز همراه ۶ ناو دیگر با پیش بینی یـک بحران جدیـد در خلیـج فـارس از امریکـای مرکزی به اقیـانوس هنـد انتقـال یافت. انگلیس نیز ناو هواپیمابر "اینوینسل" (شکسـت ناپـذیر) را راهی اقیانوس هنـد کرد. هم زمان منابع پنتاگون گفتند بالگردهای مسـتقر در ناوهای هواپیمابر امریکا قادرند مین هایی را که ایرانی ها در تنگه هرمز کار بگذارند، خنثی کنند.

کشورهای منطقه خلیج فارس نیز به تهدیدات ایران واکنش نشان دادند. شاهزاده سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربسـتان، اعلام کرد: «ایران حق دارد که بگوید و ما هم حق داریم که دفاع کنیم. اگر کشتیرانی در آب های خلیج فارس ازسوی ایران دچار وقفه شود، عربسـتان از امر کشتیرانی در این آب ها دفاع خواهد کرد.» همچنین، مانع سعید العتیبه وزیر نفت امارات متحده

عربی، که اخیراً خواستار برقراری تضمین هایی جهت دور نگه داشته شدن تنگه هرمز از اختلافات سیاسی شده بود، در مصاحبه ای با هفته نامه کول العرب (چاپ پاریس) گفت: «احتمالاً هیچ کس نمی تواند منفعتی در بسته شدن تنگه هرمز داشته باشد.» نمایندگان کشورهای عربی در سازمان ملل نیز، از دولت های متبوع خود خواستند تا بیانیه مشترکی در قبال تهدیدهای ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز صادر کنند.

در همین حال، دولت عراق به عنوان طرف اصلی ماجرا، ضمن اینکه دیرتر از ایران به اخبار مربوط به تحویل قطعی سوپراتانداردها واکنش نشان داد، کوشید با عادی جلوه دادن مسئله و انکار واقعیت، تا حد ممکن از حساسیت های به و جودآمده بکاهد؛ صدام حسین رئیس جمهور عراق، در ۲۱ مهرماه، در مصاحبه ای گفت: «اخیراً سروصدای وسیعی درباره این هواپیماها راه انداخته شد و شما می دانید که سوپراتاندارد نمی تواند بمب اتمی حمل کند و عراق نیز بمب های اتمی ندارد. هواپیماهای سوپراتاندارد ... می توانند اسلحه و تجهیزاتی حمل کنند که ازنظر استفاده پیشرفته بوده و عراق می تواند آنها را علیه هدف های مشخص به کار گیرد.» رئیس حزب بعث عراق، با خودداری از پاسخ صریح به سؤالی درمورد تحویل قطعی سوپراتانداردهای فرانسوی به عراق و نحوه انجام این امر، اظهار کرد: «برای دیدن هواپیماهای سوپراتاندارد به شما می گویم هروقت این هواپیماها رسید و شرایط فراهم گردید به شما اجازه دیدن آنها را خواهیم داد. ... ما یک اسکادران ایرفول مجهز به موشک های اگزوسه داریم که همین مأموریت ها را انجام می دهند. ... اهمیت ندارد شما بدانید که چه وقت و چگونه می رسند، آیا قطعه قطعه می رسند و یا در حالت پرواز، ما اطمینان داریم که فرانسه به قراردادهای خود پایبند است. ... ما عادت نداریم درباره قراردادهای نظامی صحبت کنیم. ... و فرض این است که تحویل گرفتن سوپراتانداردها تا پایان ماه جاری دریافت شود.»

بااین همه، اظهارات حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در روز بیست ودوم مهرماه (آخرین روز از دوره زمانی کتاب حاضر) حاکی از آن بود که ایران واکنشی جدی و سریع به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد نشان نخواهد داد. وی قابلیت های فنی و کارایی هواپیماهای سوپراتاندارد را بسیار کمتر از آنچه در رسانه ها بدان پرداخته می شود، توصیف کرد و نتیجه گرفت که عراق حتی درصورت صحت اخبار مربوط به تحویل قطعی این جنگنده ها، به هیچ وجه توان خارق العاده ای به دست نیاورده تا ازطریق آن بتواند تأثیری جدی بر روند جنگ بگذارد. هاشمی رفسنجانی با تأکید بر اینکه ایران توان بستن تنگه هرمز را دارد، اعلام کرد جمهوری اسلامی در شرایط فعلی بستن تنگه هرمز را به مصلحت نمی داند. وی خاطرنشان کرد: «ما هروقت نتوانیم نفت صادر کنیم، تنگه هرمز را می بندیم؛ ولی حتی اگر نصف نفت ما را هم بزنند، مصلحت نیست تنگه هرمز را ببندیم.»

ص: ۴۷

۷. درخواست های پایان جنگ و مواضع جمهوری اسلامی

در این دوره نیز شماری از مسئولان سازمان های بین المللی و مقامات بلندپایه و مسئولان سیاست خارجی برخی کشورها، در سخنان خود به مناسبت های گوناگون و اغلب بدون توجه به خواسته های ایران درمورد شناسایی و مجازات متجاوز و پرداخت خسارت به طرف قربانی تجاوز، خواستار آتش بس و پایان یافتن فوری جنگ بین ایران و عراق می شدند. در این اظهارنظرهای تکراری و کلیشه ای هیچ گونه طرح صلحی که در آن به مسائل بنیادینی همانند شناسایی متجاوز، جبران خسارت طرف مورد تجاوز و مجازات تجاوزگر پرداخته شود ارائه نگردید. جمهوری اسلامی ایران نیز برای پذیرش آتش بس و صلح مثل همیشه با تأکید بر مواضع خود، خواستار توجه به شروط و حقوق پایمال شده خود براثر تجاوز ارتش عراق بود.

سفر وزیر امور خارجه هند در اواسط شهریور به بغداد، احتمال آغاز ابتکارعمل نوینی ازسوی جنبش عدم تعهد برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق را مطرح ساخت. ناراسیمها رائو در بغداد با صدام رئیس جمهور، طارق عزیز وزیر امور خارجه و طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، دیدار و گفت وگو کرد. مقامات عراقی در این دیدارها برای دستیابی به یک راه حل صلح آمیز و عادلانه در جنگ با ایران براساس اصول عدم تعهد اعلام آمادگی کردند. پس از پایان این سفر، وزیر امور خارجه هند در مصاحبه ای اعلام کرد که کشورش برای خاتمه یافتن جنگ عراق و ایران دست به تلاش هایی خواهد زد.

برگزاری سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک، فرصتی را فراهم کرد تا درخواست های خارجی برای پایان جنگ افزایش یابد. در همین زمینه، روز چهارم مهر، ایندیرا گاندی نخست وزیر هند و رئیس دوره ای سازمان جنبش عدم تعهد، در اجلاس مقدماتی کشورهای عضو این جنبش در مجمع عمومی سازمان ملل، با اشاره به اقدامات ناکام اخیر هند برای خاتمه دادن به جنگ گفت: «ما همچنان به تلاش های خود ادامه خواهیم داد.» در روزهای بعدی برگزاری اجلاس مجمع عمومی، درخواست های پایان جنگ ازسوی مقامات کشورهای مختلف ادامه یافت. دبیرکل اتحادیه عرب، رئیس جمهور مصر و وزیران امور خارجه عربستان، ترکیه، ژاپن، کویت، دانمارک و بنگلادش ازجمله افرادی بودند که در این اجلاس، به اظهارنظر درباره لزوم پایان دادن به جنگ ایران و عراق پرداختند.

در همین حال، سخنرانی وزیران امور خارجه عراق و ایران در مجمع عمومی سالیانه سازمان ملل، به صحنه منازعه تبلیغاتی دو کشور علیه یکدیگر تبدیل شد.

روز هشتم مهر، طارق عزیز در نطق خود در این اجلاس، ایران را مسئول ادامه جنگ معرفی و از سازمان ملل متحد به دلیل جدیت نشان ندادن در برخورد با ایران انتقاد کرد. وی با طرح پیشنهاد تشکیل یک کمیته داوری بی طرف برای تعیین متجاوز و مسئول ادامه جنگ، تلاش کرد چهره ای صلح طلب از عراق ترسیم کند.

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران نیز در سخنرانی خود در اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل مواضع جمهوری اسلامی را درباره موضوعات مهم بین المللی و منطقه ای به ویژه جنگ ایران و عراق بیان کرد. ولایتی ضمن تشریح حمله نظامی عراق به ایران، از سازمان ملل به دلیل عملکرد ضعیف و متناقض در قبال جنگ ایران و عراق (ازجمله عملکرد متناقض شورای امنیت سازمان ملل در آغاز جنگ و پس از آزادسازی خرمشهر) و سکوت دربرابر جنایات عراق انتقاد کرد. وی همچنین در اثبات حقانیت جمهوری اسلامی و انتقاد از عملکرد دوگانه عراق، با اشاره به گزارش اخیر هیئت اعزامی سازمان ملل درباره مناطق آزادشده ایران گفت: «گزارش هیئت اعزامی در تطابق کامل با اعلامیه های خبری ما نشان می دهد که بسیاری از شهرهای ما که در اشغال نیروهای عراق بوده تا میزان نود درصد و گاه صد درصد به وسیله وسایل فنی و مهندسی و برخلاف نص صریح مواد کنوانسیون چهارم ژنو نابود شده است. از آن میان، شهرهای هویزه، خرمشهر، قصرشیرین [را] می توان نام برد. در مقابل، زبونی مقامات عراقی در اثبات ادعاهایشان مبنی بر بمباران شهرهای مرزی عراق کاملاً در گزارش مشهود است. آیا این سند عمق صلح دوستی و انسانیت مردم مورد تجاوز ما [را] که در طول سه سال جنگ علی رغم اینکه در شب و روز در معرض بمباران کور موشکی عراق قرار داشته اند [و] به تبعیت از دستورات اسلامی حاضر نشده اند مناطق شهری عراق را مورد حمله قرار دهند، نمی رساند؟»

وزیر امور خارجه ایران در ادامه سخنان خود ضمن پافشاری بر حقوق حقه ایران، درباره پایان جنگ و مسئول ادامه جنگ گفت: «تشدید این جنایات و استمرار تجاوزات رژیم بعث عراق، رسیدن به هرگونه صلح و توافقی را غیرمحتمل و نامقبول ساخته است. ما کمترین جزء حقوقمان را مصالحه نخواهیم نمود. بدیهی است عواملی که بر سر راه این احقاق حقوق مانع ایجاد نمایند، مسئولیت واقعی ادامه جنگ را برعهده خواهند داشت.»

لازم به ذکر است در حین سخنرانی ولایتی، یکی از اعضای هیئت نمایندگی جمهوری اسلامی ایران خبر حمله موشکی عراق به شهرهای دزفول و اندیمشک را به اطلاع وی رساند. ولایتی نیز ضمن اعلام این خبر و آمار تلفات انسانی و خسارات مالی واردشده به مناطق مسکونی و غیرنظامی این دو شهر، اقدام دولت عراق را محکوم کرد و گفت: «آیا با چنین رژیمی می توان بدون حضور در میدان نبرد مسئله را حل کرد؟»

سخنان وزیر امور خارجه ایران در مجمع عمومی سازمان ملل متحد اعتراض نماینده عراق را درپی داشت. نماینده عراق در سازمان ملل متحد با حضور در پشت تریبون، سخنان ولایتی را کوششی بیهوده برای بی آبروکردن عراق خواند. رجایی خراسانی نماینده دائم ایران در سازمان ملل متحد نیز در واکنش به سخنان طارق عزیز راجع به پیشنهاد داوری یک شخص ثالث و بی طرف در مناقشه دو کشور اظهار کرد دادگاه بین الملل اسلامی به همین منظور تشکیل شده است. وی همچنین در مصاحبه ای موقعیت کنونی ایران را در صحنه بین المللی موقعیت یک کشور پیروز و موفق دانست و با اشاره به بازتاب سخنان ولایتی در بین هیئت های نمایندگی کشورهای دیگر آن را بسیار مثبت ارزیابی کرد.

در بازه زمانی کتاب حاضر، مقامات بلندپایه جمهوری اسلامی نیز در مناسبت های مختلف، با تصریح شروط ایران برای پذیرش پایان جنگ، بر ضرورت احقاق حقوق جمهوری اسلامی ایران تأکید می کردند. از سوی دیگر، تلاش می شد تا به ادعای صلح طلبی عراق نیز پاسخ داده شود.

در نخستین روز این دوره، امام خمینی ضمن بیاناتی در جمع فرماندهان نیروی دریایی و هوانیروز ارتش و گروهی از کارکنان این نیروها سخن از هرگونه صلح بدون توجه به خواسته های ایران را مردود دانسته و اظهار کردند که صدام به عنوان متجاوز باید تنبیه و قصاص شود و کشور عراق باید به دست خود مردم عراق اداره شود. ایشان همچنین با بیان اینکه جمهوری اسلامی به دنبال تصاحب خاک هیچ یک از همسایگان خود نیست، تأکید کردند: «همه کشورهای منطقه مال صاحبانش هست و کشور اسلامی به یک وجب از خاک دیگران طمع ندارد. لکن نمی گذارد که کسانی که طمع در مملکت خودش دارند و کسانی که تعدی کردند به کشور ما، نمی گذارد آنها به حیات خودشان ادامه بدهند.»

در روز ۲۸ شهریورماه و در آستانه سالگرد تهاجم عراق به ایران، امام خمینی در جمع اعضای کمیته برگزاری مراسم سومین سالگرد هجوم عراق به ایران جنگ را موجب خیر و برکات فراوان دانسته و اظهار امیدواری کردند جنگ در سال جاری پایان یابد. ایشان در سخنانی که حاکی از صلح طلبی ایران بود فرمودند: «خداوند نیاورد که مدت یک سال دیگر جنگ طول بکشد و ما باز هم "هفته جنگ" داشته باشیم.»

رهبر انقلاب اسلامی همچنین در پیامی به مناسبت سالروز آغاز جنگ، عملکرد عراق را شکست های پیاپی و جنایت علیه زنان و کودکان ارزیابی کرده و کمک های ابرقدرت ها به عراق را بی فایده خواندند. ایشان در این پیام درباره مسئله ادامه جنگ گفتند: «اما ادامه جنگ، همه می دانند که ابتکار آن در دست جوانان ماست و تا سقوط حزب بعث عفلقی عراق، دفاع از اسلام و از دو کشور اسلامی عراق و ایران ادامه دارد و پس از آنکه مقدرات کشور به دست ملت رنجدیده عراق افتاد، جنگ خاتمه یافته است.»

در مراسم اولین روز هفته جنگ، آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، با اشاره به چگونگی آغاز جنگ و تهاجم عراق به ایران و ضرورت تمایز قائل شدن بین متجاوز و مدافع، درمورد شرایط ایران برای پایان جنگ گفت: «ای منصفان دنیا، ای چشم های باز، ای گوش های شنوا، می داند که ما از روز اول [تا] امروز شرایطمان را عوض نکرده ایم. قدرت و ضعف در این ملت اثر نگذاشت که حرفش را دو تا کند. پاک سازی سرزمین های اسلامی، خسارت و غرامت جنگی، مجازات شروع کننده جنگ و برافروزنده این آتش سه شرط بوده و امروز نیز همان سه شرط را داریم. اعلام می کنیم دنیا هم بداند ملت ها هم بدانند، این ملت های مسلمان ای کسانی که مایلید حرف دل ملت مسلمان ایران را بدانید، این حرف دل ملت مسلمان ماست.»

همچنین در روز پنجم مهر، آیت الله خامنه ای در سخنانی در جمع سفرا و نمایندگان کشورهای خارجی در تهران به بیان مطالبی درباره حقایق آغاز جنگ، محفوظ بودن حق ایران برای طرح دعاوی در سطح جهانی، مسئله غرامت، ادعای صلح طلبی عراق، شرایط ایران برای پذیرش صلح، مواضع سازمان ملل متحد و انتقاد از کشورهای منطقه به دلیل حمایت از عراق پرداخت.

وی درمورد مشخص بودن آغازگر جنگ گفت: «[در زمان شروع جنگ] بیش از یک سال وقت جلسات و مذاکرات کسانی که می خواستند درزمینه جنگ کاری بکنند، صرف این شد که آغازگر جنگ کیست. ... [درحالی که] امروز برای کسی شکی باقی نیست که شروع کننده این جنگ دولت عراق است. ... بعدها نیز به طور صریح ازسوی مقامات عراقی به آن اعتراف شد و حتی دولت عراق به کسانی که به عنوان میانجی عمل می کردند، گفت حاضر است خسارت جنگ را به مدت یک سال بپردازد.»

رئیس شورای عالی دفاع ضمن دروغ خواندن ادعای صلح طلبی عراق، تأکید کرد که ایران خواهان صلح واقعی است. وی همچنین با رد ادعای تمایل ایران به کشورگشایی افزود: «برای کشورگشایی هرگونه حرکتی، زیادی و غلط است، اما برای مقابله با متجاوز و دفاع از حقوق ملی برای یک ملت هیچ گونه تلاش و مجاهدتی زیاد نیست. هیچ مدتی برای جنگیدن زیاد نیست.»

از سوی دیگر، روز اول مهر حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی و سخنگوی شورای عالی دفاع هم در خطبه های نمازجمعه تهران بار دیگر بر این سه شرط ایران برای پذیرش آتش بس تأکید کرد:

۱. خروج بدون قیدوشرط نیروهای عراق از خاک ایران.

۲. پذیرش پرداخت خسارت جنگ ازسوی عراق قبل از خروج نیروهای این کشور از خاک ایران.

۳. پرداخت غرامت، بازگشت رانده شدگان عراقی به کشورشان و محاکمه متجاوز.

۸. اقدامات دادگاه بین الملل اسلامی

تعیین و شناسایی متجاوز، مسئله ای بود که جمهوری اسلامی ایران همواره بر ضرورت تحقق آن به عنوان یکی از شروط اصلی پایان جنگ تأکید می کرد. به رغم پافشاری ایران بر این موضوع، سازمان های بین المللی و هیئت هایی میانجیگری به طور جدی به این مسئله نمی پرداختند و همین امر خود یکی از علل طولانی شدن جنگ ایران و عراق بود.

در مقطع زمانی کتاب حاضر، فعالیت هایی ازسوی تعدادی حقوق دان مسلمان (عمدتاً اهل سنت) از چند کشور اسلامی تحت عنوان "دادگاه بین الملل اسلامی" انجام گرفت؛ این دادگاه با اهدافی همانند بررسی علل جنگ ایران و عراق، معرفی مقصر، بررسی جنایات انجام شده و برآورد خسارات واردآمده، در تاریخ ۹ ژوئن ۱۹۸۳ (۱۹ خرداد ۱۳۶۲) در اسلام آباد پاکستان اعلام موجودیت کرد. باوجود درخواست های هیئت اعزامی ازسوی دادگاه بین الملل اسلامی،

دولت عراق هرگز به آن اجازه سفر و فعالیت در خاک عراق را نداد و بررسی های این هیئت فقط به مناطق جنگ زده ایران محدود شد.

اعضای دادگاه بین الملل اسلامی، که از چند روز قبل از آغاز بازه زمانی کتاب حاضر وارد ایران شده بودند، بازدیدهای خود را از مناطق جنگ زده ایران از روز اول شهریور و با سفر به گیلان غرب، قصرشیرین و سرپل ذهاب آغاز کردند. این هیئت در ادامه حضور خود در ایران از مناطق مسکونی بمباران شده دزفول و اندیمشک، سوسنگرد، هویزه، خرمشهر، آبادان، و... نیز بازدید کرد.

دیدار با تعدادی از مقامات ایرانی ازجمله آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور و سیدمحمد خاتمی وزیر ارشاد اسلامی و همچنین سیدمحمدباقر حکیم سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق و بازدید از اردوگاه شماره دو طریقالقدس (محل نگهداری اسرای عراقی) از دیگر برنامه های هیئت دادگاه بین الملل اسلامی در ایران بود.

محمدابراهیم اصغرزاده معاون امور بین الملل وزارت ارشاد اسلامی، در روز دهم شهریور در مصاحبه ای راجع به ماهیت این دادگاه و ارتباطات آن با ایران گفت: «اعضای این دادگاه عده ای از حقوق دانان و وکلای طرف دار انقلاب اسلامی هستند که اغلب آنها پاکستانی می باشند. ... در تماس های مکرر با مسئولان فرهنگی ما در پاکستان اعلام آمادگی کردند که در یک کار تبلیغی و حقوقی صدام را محکوم کنند. ... اساس طرح این دادگاه بر این مبنا بود تا با تهیه مقدماتی یک تشکیلات حقوقی و انقلابی به منظور دفاع از مسائل حقوقی نهضت های آزادی بخش جهان تشکیل شود و لذا با دستور آقای موسوی نخست وزیر و پیگیری مسئولان امر، قضیه به شکل فعلی درآمد.»

هیئت اعزامی دادگاه بین الملل اسلامی پس از اتمام بررسی های خود در ایران در شانزدهم شهریور، در اجلاسی در لندن ضمن ارائه گزارشی درمورد بازدید از مناطق مسکونی بمباران شده ایران و عدم همکاری عراق، به دولت عراق یک ماه فرصت داد تا به درخواست این هیئت برای بازدید از این کشور پاسخ مثبت دهد. اعضای این هیئت همچنین در روز هجدهم شهریور در مراسمی که توسط کمیته مشترک مسلمانان مقیم لندن در سفارت ایران برگزار شد، مشاهدات خود را از مناطق جنگی ایران تشریح کردند.

به دنبال بی توجهی عراق به درخواست دادگاه بین الملل اسلامی، ایوب بخاری سخنگوی این دادگاه، در اوایل مهر اعلام کرد که دولت عراق تا ۱۵ آبان ماه ۱۳۶۲ فرصت دارد به منظور بررسی ادعاهایش علیه ایران از اعضای این دادگاه برای سفر به عراق دعوت کند و درصورت پاسخ ندادن عراق، این دادگاه در تاریخ مذکور گزارش خود را رسماً اعلام خواهد کرد.

درحقیقت می توان گفت ادامه فعالیت دادگاه بین الملل اسلامی تحت الشعاع برگزاری گردهمایی جهانی بررسی جنایات صدام قرار گرفت. این اجلاس در هفته وحدت سال ۱۳۶۲ (از روز ۱۲ الی ۱۷ ربیع الاول ۱۴۰۴ برابر با ۲۶ آذر تا اول دی ۱۳۶۲) به دعوت مجلس اعلای انقلاب اسلامی

عراق و بـا حضور هیئت هایی از ۳۴ کشور آسـیایی، افریقایی، اروپایی و امریکای شـمالی و جنوبی در تهران تشکیل شد. در این گردهمایی که با حضور روحانیون و علمای دینی، اندیشـمندان مسـلمان، اساتیـد دانشـگاه، نمایندگانی از جنبش های آزادی بخش اسـلامی و کارشـناسان حقوقی برگزار شد، شـماری از اعضای دادگاه بین الملل اسـلامی نیز حضور داشـتند. در قطعنامه پایانی این نشست، ضمن محکومیت رژیم صدام به دلیل تحمیـل جنـگ و جنایـات جنگی علیه ایران، بر نامشـروع بودن رژیم بعثی عراق و ضـرورت محـاکمه صـدام به جرم ارتکـاب جنایات متعـدد علیه جمهوری اسـلامی ایران و مردم مسـلمان عراق تأکید شد.(۱) به نظر می رسـد تشـکیل این دادگـاه و نیز برگزاری اجلاس جهانی بررسـی جنایات صدام، پاسـخی بود به برگزاری گردهمایی عمومی (خلقی یا توده ای) اسلامی در آوریل سال ۱۹۸۳ (فروردین و اردیبهشت ۱۳۶۲) که با حضور تعدادی از روحانیون مسـلمان از کشورهای مختلف اسلامی در بغداد برگزار شد؛ اجلاس مذکور تلاش داشت ضمن حمایت از مواضع عراق، در جنگ ایران و عراق میانجیگری کند که این اقدام آن با ناکامی مواجه شد.

فعـالیت هـای هیئت دادگاه بین الملل اسـلامی مورد توجه و تحلیل رسانه های بین المللی نیز قرار گرفت. رادیو بی بی سـی مأموریت این هیئت را ارزیـابی خسـارت هـایی دانست که توسـط عراق به منـاطق غیرنظـامی ایران وارد شـده است، بـااین حال، رادیو بغـداد این دادگاه را فاقـد هرگونه صلاحیت رسـمی و قانونی معرفی کرد و باوجود درخواست های مکرر هیئت مـذکور برای بازدیـد از عراق مـدعی شـد: «این دادگاه به اصـطلاح اسـلامی بین المللی، عراق را از تشکیل خود و یا از طرفی که این مأموریت را به او واگذار کرده اطلاعی نداده و نگفته است که در نظر دارد تا از عراق دیدن کند. ... بلکه مسـتقیماً عازم ایران شده و اظهاراتی کرده است که آشـکارا بوی جانب داری از رژیم ایران از آن به مشام می رسد و به همین جهت سـمت و صـلاحیت حکمیت و داوری از آن منتفی می گردد.» این رادیو همچنین مـأموریت دادگـاه بین الملـل اسـلامی را «تنها یک مأموریت تبلیغاتی محض و به نفع رژیم [امام] خمینی» معرفی کرد.

۹. دیپلماسی ایران

در این دوره پویایی خاصـی در روابط دیپلماتیک ایران مشاهده می شود. برخی از اقدامات انجام شده در این مقطع، ثمرات خود را در دوره های بعدی نشان داد. پایان سـفر دوره ای وزیر امور خارجه ایران به یازده کشور آسـیایی - افریقایی؛ سـفر هیئت پارلمانی ایران به کره شـمالی و چین؛ سفر وزیر امور خارجه ایران به چین؛ شـرکت ولایتی در اجلاس بین المللی مسـئله فلسـطین و سـخنرانی وی در مجمع عمومی سازمان ملل ازجمله مهم ترین رویدادها در عرصه روابط خارجی ایران در بازه زمانی کتاب ۲۷ روزشمار جنگ ایران و عراق محسوب می شوند.

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۱۰/۱۳۶۲، صص ۲ و ۱۰.

الف) پایان سفر دوره ای وزیر امور خارجه ایران به یازده کشور آسیایی - افریقایی

هیئت بلندپایه ایران متشکل از چند تن از مسئولان وزارت امور خارجه، نفت، بازرگانی و ارشاد به ریاست وزیر امور خارجه از روز ۲۱ مرداد سفر دوره ای خود را با ورود به امارات متحده عربی آغاز کرد و پس از دیدار از یمن جنوبی، تانزانیا، زیمبابوه، نیجر و سیرالئون، در سی ویکم مردادماه وارد لیبی شد. در اولین روز از دوره کتاب حاضر؛ یعنی اول شهریور، علی اکبر ولایتی در لیبی با سرهنگ معمر قذافی رهبر و وزرای امور خارجه و نفت این کشور دیدار و گفت وگو کرد. حمایت لیبی از ایران در جنگ، مسئله فلسطین و همچنین توسعه روابط متقابل، محورهای اصلی دیدارهای مذکور بود.

هیئت ایرانی پس از ترک لیبی، عازم دمشق پایتخت سوریه شد و با حافظ اسد رئیس جمهور و دیگر مقامات عالی رتبه این کشور دیدار و مذاکره کرد. گسترش بیشتر روابط، موضع گیری واحد علیه رژیم صهیونیستی و هماهنگی مواضع درزمینه مسائل منطقه ای، مهم ترین مفاد مذاکرات دوطرف را تشکیل می داد.

ولایتی و هیئت همراه در ادامه این سفر دوره ای، روز چهارم شهریور وارد ترکیه شدند. وی در آنکارا، با کنعان اورن رئیس جمهور، بولنت الوسو نخست وزیر و ایلتر ترکمن وزیر امور خارجه ترکیه دیدار کرد. خبرگزاری های آلمان غربی و رویتر، جنگ ایران و عراق، دغدغه های امنیتی ترکیه و روابط اقتصادی دوجانبه بین ایران و ترکیه را از محورهای دیدارهای مذکور اعلام کردند.

هیئت عالی رتبه ایرانی پس از اتمام مأموریت دیپلماتیک خود در ترکیه، این کشور را به مقصد ژنو محل برگزاری اجلاس جهانی بررسی مسئله فلسطین، ترک کرد و روز ششم شهریور وارد ژنو شد.

این اجلاس ازسوی سازمان ملل و با هدف یافتن یک راه حل مناسب برای حل وفصل مسئله فلسطین، روز هفتم شهریور با حضور نمایندگان ۱۱۴ کشور در ژنو آغاز شد. در حاشیه این اجلاس، علی اکبر ولایتی رئیس هیئت ایرانی دیدارهایی با دبیرکل سازمان ملل و وزیر امور خارجه اتریش انجام داد.

وزیر امور خارجه ایران پس از شرکت در اجلاس مسئله فلسطین، روز نهم شهریور وارد تهران شد. وی در مصاحبه ای گسترش مناسبات با کشورهای منطقه، هماهنگی در مبارزه علیه رژیم صهیونیستی و در اولویت قرار دادن روابط با کشورهای اسلامی را ازجمله اهداف سفر دوره ای خود به یازده کشور آسیایی - افریقایی برشمرد.

درعین حال، برخی از رسانه های خارجی نیز به گمانه زنی هایی درباره این سفر دوره ای ولایتی پرداختند. رادیو بی بی سی «جلب دوستی سایر کشورها و خارج کردن ایران از انزوای سیاسی» را اهداف ایران از این اقدام معرفی کرد؛ رادیو بغداد نیز این سفر را با اجلاس آتی

جنبش عـدم تعهـد و تلاش ایران برای ممانعت از برگزاری آن اجلاس در عراق مرتبط دانست. گفتنی است محل برگزاری هفتمین اجلاس سـران جنبش عـدم تعهـد، که قرار بود در بغـداد برگزار شود، درپی اقدامات دیپلماتیک و نظامی ایران، تغییر یافت و این اجلاس در اسـفندماه ۱۳۶۱ در دهلی نو پایتخت هند برگزار گردید. فعالیت های ایران همچنین موجب شد که در این نشست راجع به میزبانی عراق برای هشتمین اجلاس تصمیم گیری نشود و انتخاب میزبان اجلاس بعدی سـران به اجلاس وزیران امور خارجه جنبش در لوآندا پایتخت آنگولا (شهریور ۱۳۶۴) موکول گردد. درنهایت اقدامات ایران به ویژه تلاش های دیپلماتیک آن مانع از ریاست عراق بر هشـتمین دوره اجلاس سران جنبش عدم تعهد شد و در اجلاس لوآندا، زیمبابوه به عنوان میزبان هشتمین اجلاس سران اجلاس عدم تعهد تعیین گردید.

ب) سفر وزیر امور خارجه ایران به چین و بنگلادش

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، روز بیسـتم شـهریور در رأس یک هیئت بلنـدپایه سیاسـی و اقتصادی تهران را به مقصد چین ترک کرد. وی در این سفر با رئیس جمهور، نخست وزیر و وزیران امور خارجه، تجارت و علوم چین دیدار و گفت وگو کرد. روابط تسلیحاتی چین با ایران و عراق، جنگ ایران و عراق و مبادلات بازرگانی ایران و چین مهم ترین موضوعاتی بودنـد که خبرگزاری ها از آن به عنوان محورهای مذاکرات دو کشور نام بردند. ولایتی پس از بازگشت به تهران درباره سـفر به چین گفت: «هیئت جمهوری اسـلامی ایران در سـفر به جمهوری دمکراتیک چین مـذاکراتی درزمینه بازرگـانی به عمـل آوردنـد. پیش نویس یـک موافقت نـامه فرهنگی به امضا رسـید که پس از طی مراحل قانونی به اجرا درمی آید. همچنین درزمینه کشاورزی و صـنعت مذاکراتی داشتیم.» برخی رسانه ها نیز تلاش کردند این سفر را به روابط تسلیحاتی مرتبط سازند به گونه ای که چنـد روز پس از پایان سـفر ولایتی به چین، رادیو صـدای امریکا در گزارشـی دراین باره گفت: «هرچنـد که سـلاح های شوروی ازطریق کشورهـای دیگر به ایران می رسـد، دراین میـان چین تصـمیم گرفت فروش هـای تسـلیحاتی خود را به ایران ازطریق کره شـمالی افزایش دهد. ... جزئیات کار در جریان دیدار هیئت بلندپایه ایرانی از پکن مورد بررسی قرار گرفت. ...»

وزیر امور خـارجه ایران و هیئت همراه پس از پایـان سـفر به چین وارد بنگلادش شدنـد و در مـدت اقـامت خود در این کشور با رئیس جمهور و وزرای نفت، اطلاعـات، صـنایع و ارتبـاطـات بنگلادش ملاقـات و مـذاکره کردنـد. ولایـتی قبـل از ترک بنگلادش، در داکا به خبرنگاران گفت: «درحال حاضـر هیـچ گونه میانجیگری برای پایان دادن به جنگ با عراق وجود نـدارد و ایران مصـمم به بازپس گیری سـرزمین هایی است که ... هنوز در اشغال نیروهای عراقی است.»

ص: ۵۵

ج) سخنرانی ولایتی در مجمع عمومی سازمان ملل

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، روز هفتم مهر برای شرکت در سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد، تهران را به مقصد نیویورک ترک کرد. وی در حاشیه این اجلاس با خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل و همچنین وزیران امور خارجه چندین کشور ازجمله ژاپن، هند، سوریه، ترکیه، چین، مجارستان، اسپانیا، برزیل، آلمان شرقی، رومانی، سریلانکا، نیکاراگوئه، بنگلادش، سیرالئون و هیئت های نمایندگی و مقامات کشورهای چکسلواکی، سورینام، لهستان، آلبانی، لیبی و صحرا دیدار کرد.

وزیر امور خارجه ایران روز هشتم مهر، در سخنرانی خود در اجلاس سالیانه این مجمع، مواضع جمهوری اسلامی را در قبال مسائل مهم بین المللی و منطقه ای همانند راه حل مسئله فلسطین، رژیم صهیونیستی و قطعنامه های سازمان ملل، تجاوز شوروی به افغانستان، تجاوز سه ساله عراق به ایران، هشدار به فرانسه، امنیت خلیج فارس، وضعیت افریقا، قطع تجاوز در چاد و صحرا، وضعیت امریکای لاتین، مسابقه تسلیحاتی، عوامل ایجاد بحران در اقتصاد جهان، موانع موجود در راه صلح پایدار و نفی نظام دوقطبی جهان اعلام کرد. ولایتی درخصوص عملکرد متناقض شورای امنیت سازمان ملل در آغاز و پس از فتح خرمشهر گفت: «چرا تا دو سال پس از صدور قطعنامه، شورای امنیت درمورد مسئله جنگ ساکت ماند؟ [صدام] بعد از شکست در خرمشهر و نابودی سریع نیروهای عراقی در خاک ما، ناگهان و به طور خلق الساعه صلح طلب می شود و بلافاصله اعلام می دارد که به طور یک جانبه تصمیم به تخلیه سرزمین های اشغالی گرفته است. شورای امنیت نیز پس از دو سال سکوت، ناگهان و در فاصله دو ماه و نیم دو قطعنامه صادر می نماید و این بار از طرفین می خواهد که سرزمین های اشغالی را تخلیه نمایند! ... دو سال اشغال خاک ما هیچ خطری برای امنیت و صلح بین المللی نداشت، ولی شکست نیروهای عراقی آن هم در خاک ما چنین خطری را به بار آورد؟ آیا ملت ما حق نداشت که رأی صاحب این منطق یعنی شورای امنیت را مردود شمارد؟» وی با اشاره به حملات گسترده ارتش عراق به مناطق مسکونی ایران، ادعای صلح طلبی رژیم عراق را زیر سؤال برد. به گزارش واحد مرکزی خبر از نیویورک هنگام سخنرانی ولایتی، یکی از اعضای هیئت نمایندگی جمهوری اسلامی ایران خبر حمله موشکی عراق به شهرهای دزفول و اندیمشک را به اطلاع وی رساند. ولایتی نیز با قطع نطق خود و ذکر این خبر، آمار تلفات انسانی و خسارات مالی واردشده به این مناطق مسکونی و غیرنظامی را اعلام کرد و ضمن محکوم کردن دولت عراق گفت: «آیا با چنین رژیمی می توان بدون حضور در میدان نبرد مسئله را حل کرد؟»

د) سفر هیئت پارلمانی ایران به کره شمالی و چین

روز هشتم شهریور هیئتی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به ریاست حجت الاسلام محمد یزدی نایب رئیس مجلس شورای اسلامی، عازم پیونگ یانگ پایتخت کره شمالی شدند. به گفته

سرپرست هیئت اعزامی، این سفر به دعوت مجلس کره شمالی و هم زمان با برگزاری جشن های استقلال این کشور انجام می شد.

هیئت پارلمانی ایران در یک توقف سه روزه در پکن پایتخت چین، با نایب رئیس کمیته دائمی کنگره ملی خلق چین و همچنین مقامات جمعیت اسلامی چین دیدار و گفت وگو کرد. درپی رایزنی های این هیئت در چین، اخباری درمورد خریدهای تسلیحاتی ایران و همچنین عراق از چین انتشار یافت.

ه-) سایر اقدامات دیپلماتیک ایران

در بازه زمانی کتاب حاضر فعالیت های دیپلماتیک دیگری نیز انجام شد که ازجمله می توان به موارد ذیل اشاره کرد:

سفر عبدالعاطی العبیدی رئیس کمیته روابط خارجی لیبی به ایران؛ دیدارهای غلام اسحاق خان وزیر اقتصاد دارایی و بازرگانی پاکستان در تهران با مقامات بلندپایه ایرانی ازجمله رئیس جمهور، رئیس مجلس، نخست وزیر و وزیر نفت و امضای یک یادداشت تفاهم درزمینه های بازرگانی، کشتیرانی، حمل ونقل و امور بانکی بین وزرای اقتصاد دو کشور؛ سفر تیامیا اجیباده وزیر امور خارجه کشور افریقایی بنین به تهران که با امضای بیانیه مشترک بین دو کشور به پایان رسید؛ دیدار وزیر صنایع الکترونیک و الکتروتکنیک آلمان شرقی با وزیر امور خارجه و رئیس سازمان برنامه وبودجه ایران؛ سفر یک هیئت اقتصادی از آلمان فدرال به ایران؛ سفر یک هیئت اقتصادی از مجارستان به ایران به ریاست ارپاد پولایی وزیر حمل ونقل این کشور؛ سفر یک هیئت از وزارت بهداشت به ریاست علیرضا مرندی معاون امور بهداشتی این وزارتخانه برای شرکت در اجلاس منطقه ای بهداشت جهانی در جنوب شرق آسیا در کره شمالی.

۱۰. تحرکات دیپلماتیک عراق

عراق در این دوره، علاوه بر اقدام برای به دست آوردن هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به منظور واردکردن فشار روانی بر ایران و تهدید به انهدام تأسیسات صدور نفت ایران در خارک و درنتیجه بین المللی کردن جنگ و جلب توجه قدرت های جهانی به پایان این منازعه و حفظ رژیم صدام از این رهگذر، دست به تحرکات سیاسی - اقتصادی دیگری نیز زد. زمینه سازی برای بهبود مناسبات با ایالات متحده، تحکیم روابط با انگلیس، تلاش برای فراهم سازی مقدمات احداث خط لوله صادرات نفتی ازطریق عربستان تلاش برای افزایش مناسبات با مصر و گسترش روابط درزمینه های مختلف به ویژه تسلیحاتی با برزیل، از مهم ترین اقداماتی بود که عراق در این مقطع در دستور کار خود قرار داد.

برخی از وقایع مهم در عرصه دیپلماتیک عراق در این دوره عبارت است از: سفر ناراسیما رائو وزیر امور خارجه هند به بغداد و دیدار وی با صدام حسین و دیگر مسئولان عراقی؛

ملاقات شیخ صباح الاحمد الصباح وزیر امور خارجه کویت با صدام حسین و چند تن از مقامات بلندپایه عراقی در بغداد؛ دیدارهای طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، در حاشیه مجمع عمومی سازمان ملل متحد در نیویورک؛ سفر سه روزه طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر عراق به انگلیس و دیدار با مقامات این کشور ازجمله مارگارت تاچر نخست وزیر و سرجفری هروز وزیر امور خارجه انگلیس؛ سفر طه یاسین رمضان به اردن؛ بازدید رئیس بانک مرکزی عراق از مصر؛ سفر بدران نخست وزیر اردن به بغداد؛ دیدار طه یاسین رمضان عضو شورای انقلاب و معاون اول نخست وزیر عراق با فرید سینوفاتز صدراعظم اتریش در وین و دیدارهای وزیر امور خارجه برزیل با مقامات عراقی در بغداد.

تلاش برای بهبود روابط با امریکا که از زمان جنگ ۱۹۶۷ اعراب و اسرائیل قطع شده بود، یکی از اصلی ترین تحرکات دیپلماتیک عراق را در این دوره تشکیل می دهد. این تلاش ها با دیدار طارق عزیز و جورج شولتز وزرای امور خارجه عراق و امریکا به نقطه اوج خود رسید.

در اوایل شهریورماه، هفته نامه نیوزویک (چاپ امریکا) نوشت که اخیراً عراق با دست یازیدن به اقداماتی گسترده برای خاتمه دادن به جنگ از ایالات متحده خواسته است تا کشورهای غربی را وادار سازد که از تحویل سلاح به ایران خودداری کنند. به نوشته هفته نامه مذکور، تهدید عراق به بمباران جزیره خارک و تهدید ایران به بستن تنگه هرمز، موجب جلب توجه کشورهای غربی، به ویژه امریکا، به جنگ ایران و عراق و تمایل آنان به حل وفصل مسالمت آمیز این منازعه شده است. هفته نامه فرانسوی لوپوان نیز از تصمیم امریکا برای پیشنهاد کمک های نظامی گسترده به عراق در جنگ با ایران خبر داد.

در همین حال، روز شانزدهم شهریور عصمت کتانی قائم مقام وزارت امور خارجه عراق، در نیویورک با لارنس ایگل برگر معاون وزیر امور خارجه امریکا و چند تن دیگر از مقامات سیاست خارجی این کشور دیدار و گفت وگو کرد. رادیو قاهره «موضوع جنگ ایران و عراق و نیز مذاکراتی که قرار است طارق عزیز وزیر خارجه عراق با جورج شولتز همتای امریکایی اش در پایان ماه جاری در اثنای انعقاد اجلاس سازمان ملل در نیویورک انجام دهد» را مهم ترین مفاد مذاکره کتانی و ایگل برگر خواند.

همچنین به نوشته روزنامه واشنگتن پست، در جریان دیدارهای عصمت کتانی معاون وزارت امور خارجه عراق با مقامات امریکایی، عراق از ایالات متحده درخواست کرده تا برای خاتمه یافتن جنگ بین ایران و عراق، نقش فعال تری را ایفا کند. باوجود استقبال گرمی که از کتانی در نیویورک به عمل آمد، سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا هرگونه موضع گیری کشورش به نفع عراق در جنگ با ایران را رد کرد.

در روز هشتم مهرماه و در جریان برگزاری سی وهشتمین اجلاس سالیانه مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک، طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق با جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا ملاقات کرد. ناظران سیاسی این دیدار را در رابطه با ایجاد هماهنگی و اتخاذ مواضع مشترک در منطقه و نیز گسترش کمک های نظامی و اقتصادی امریکا به عراق ارزیابی کردند.

تلاش های عراق برای نزدیک تر شدن به امریکا که از مدتی پیش با هدف بهبود جایگاه سیاسی عراق در عرصه بین المللی و بهره گیری از موقعیت ایالات متحده در راستای خاتمه دادن به جنگ با ایران آغاز شده بود، در ماه های بعد نیز ادامه و افزایش یافت و درنهایت به برقراری روابط رسمی بین عراق و ایالات متحده در آذرماه ۱۳۶۳ انجامید.

۱۱. بهبود نسبی وضعیت اقتصادی ایران

اقتصاددانان از فاصله زمانی بین سال های ۱۳۶۱ تا ۱۳۶۴ به عنوان دوره رونق اقتصادی در طول دوران جنگ ایران و عراق نام می برند.(۱) در مقطع زمانی کتاب حاضر نیز گزارش های متعددی راجع به وضعیت اقتصادی مناسب ایران منتشر می شد و تحلیل های رسانه های بین المللی نیز این امر را تأیید می کرد. سفرهای متعدد هیئت های اقتصادی خارجی به ایران و متعاقب آن مذاکرات و توافقاتی که درمورد گسترش روابط اقتصادی دوطرف انجام می شد، گواه این مدعاست. افزایش تولید و صادرات نفت ایران و درخواست کشورهایی نظیر ترکیه و برزیل برای خرید نفت بیشتر از ایران ازجمله علل رونق اقتصادی ایران در این دوره محسوب می شود. گرچه افزایش نرخ تورم و گرانی کالاها و مایحتاج عمومی یکی از معضلات اصلی اقتصادی این دوره بود، بااین حال مهم ترین نماد بهبود وضعیت اقتصادی ایران، تهیه و تدوین برنامه اول توسعه اقتصادی - اجتماعی کشور بود که لایحه آن چند روز قبل از آغاز مقطع زمانی روزشمار حاضر، در روز ۲۵ مردادماه ۱۳۶۲ ازسوی نخست وزیر تقدیم مجلس شورای اسلامی شد.

روز چهارم شهریور، رادیو بی بی سی تفسیری از محمدعلی همایون کاتوزیان (استاد اقتصاد دانشگاه کانتربوری انگلستان) درمورد خودکفایی اقتصادی در ایران پخش کرد. کاتوزیان در این تفسیر ضمن اشاره به برخی نابسامانی های اقتصادی ناشی از جنگ، وضعیت ایران را ازنظر صادرات نفت و گاز و درآمد حاصل از آن بسیار خوب ارزیابی کرد و افزود: «ارز خارجی ناشی از آن می تواند در مدت ۱۰ سال اقتصاد کشور را به نحو احسن دگرگون سازد و آن را حتی از اتکای دائم به این صادرات نیز رهایی بخشد.» رادیو کلن نیز با اشاره به تولید حدود ۲ الی ۵/۲ میلیون بشکه نفت در ایران و پیش بینی رشد ۷ درصدی برای اقتصاد ایران، درمورد تعاملات اقتصادی ایران گفت: «هواپیماهایی که به سوی ایران در پرواز هستند با ظرفیت کامل به آن کشور پرواز می کنند و هتل های خارجی نشین در تهران براثر کثرت میهمان و مسافر جا ندارند.»

روز یازدهم شهریور، روزنامه امریکایی واشنگتن تایمز در تفسیری درباره اوضاع سیاسی - اقتصادی ایران، ضمن اشاره به ثبات اقتصادی این کشور، میزان تولیدات صنعتی جمهوری اسلامی ایران را «به سرعت رو به افزایش» و تولید مواد غذایی را فراتر از میزان قبل از انقلاب دانست و در

۱- فرهاد دژپسند و حمیدرضا رئوفی، اقتصاد ایران در دوران جنگ تحمیلی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، ص۹۷.

ارزیابی وضعیت درآمد نفتی ایران نوشت: «ایران روزانه بیش از سه میلیون بشکه نفت تولید می کند که دو میلیون و سیصد هزار بشکه آن آماده صدور است و می تواند در سال جاری تقریباً ۲۴ میلیارد دلار ارز خارجی برای ایران فراهم آورد.»

روزنامه وال استریت ژورنال نیز جنگ را بر زندگی روزمره مردم بی تأثیر دانست و نوشت: «در تهران از خاموشی، صف های طولانی برای غذا یا لباس و جیره بندی بنزین خبری نیست. جنگ تلاش ایران را برای خودکفایی در کشاورزی و صنعت تسریع کرده است.» کانال ۲ تلویزیون سوئد نیز روز چهارم مهر، ضمن مقایسه وضعیت ایران و عراق گزارش داد: «... ایران توانسته است علاوه بر ترمیم خسارت ها نفت را هم استخراج و صادر کند و ازسویی مبادلات خارجی خود را گسترش داده و درحال حاضر علاوه بر آنکه بسیاری از بدهی های خارجی خود را پرداخته مازاد تجاری نیز دارد. ... ایران بهای کالاهای خریداری خود را می پردازد درحالی که عراق با بحران اقتصادی روبه روست و اگر کمک کشورهای عربی و حوزه خلیج فارس و فرانسه نبود این کشور تاکنون شکست کامل خورده بود.» روزنامه امریکایی یو.اس.تودی هم در روز بیست ویکم مهر از بهبود وضعیت اقتصادی ایران خبر داد.

گشایش نهمین نمایشگاه بین المللی تهران با حضور یک صد شرکت بین المللی از ۳۲ کشور جهان نیز نشانه ای دیگر از بهبود و ثبات نسبی اقتصادی ایران در این دوره بود. نهمین نمایشگاه بین المللی تهران در روز نوزدهم شهریور با پیام رئیس جمهور و سخنان نخست وزیر گشایش یافت. در این نمایشگاه که تا روز سی ام شهریورماه ادامه داشت چهارصد واحد صنعتی و تولیدی از بخش های خصوصی و دولتی ایران و یک صد شرکت بین المللی از کشورهای آلمان دمکراتیک، آلمان فدرال، اتریش، استرالیا، الجزایر، انگلستان، اسپانیا، ایتالیا، ایرلند، برزیل، بلژیک، بلغارستان، پاکستان، ترکیه، چکسلواکی، جمهوری خلق چین، جمهوری عربی دمکراتیک صحرا، دانمارک، رومانی، ژاپن، سوئد، سوئیس، سوریه، سازمان آزادی بخش فلسطین، فنلاند، جمهوری کره، کوبا، لهستان، مجارستان، هلند، هندوستان و یوگسلاوی حضور داشتند. در طول مدت برگزاری این نمایشگاه نیز دیدارها و اظهارنظرهای مقامات و نمایندگان سیاسی - اقتصادی کشورهای شرکت کننده به خودی خود، نشان دهنده گسترش و توسعه روابط اقتصادی جمهوری اسلامی ایران با کشورهای اروپایی بود.

سفر مقامات و چندین هیئت اقتصادی از کشورهای آسیایی و اروپایی به ایران، نشانه دیگری از افزایش مناسبات اقتصادی ایران با کشورهای مختلف بود. در این دوره غلام اسحاق خان وزیر دارایی، بازرگانی و امور اقتصادی پاکستان، فیلیکس مایر وزیر صنایع الکترونیک و الکتروتکنیک آلمان شرقی، دیترس فون ورتس قائم مقام وزارت امور اقتصاد و دارایی آلمان فدرال، اشمیت معاون وزارت صنعت بازرگانی و حرفه اتریش و ارپاد پولایی وزیر حمل ونقل مجارستان در رأس هیئت هایی اقتصادی به ایران سفر و با مقامات بلندپایه سیاسی و اقتصادی این کشور دیدار و درباره گسترش روابط اقتصادی دوجانبه مذاکره کردند.

یکی دیگر از مباحث اقتصادی قابل ذکر در این دوره مربوط به مناسبات بانکی ایران و بازپرداخت بخشی از بدهی به بانک صادرات واردات امریکا بود که به دنبال این امر گمانه زنی هایی درباره تبعات سیاسی آن مطرح شد.

روز دوم شهریور، در راستای حل دعاوی بانکی بین ایران و ایالات متحده و در چارچوب موافقت نامه ژانویه ۱۹۸۱ – که به آزادی گروگان های امریکایی انجامید – بیش از ۴۱۹ میلیون دلار از نقدینگی ایران نزد بانک انگلستان به بانک صادرات واردات ایالات متحده پرداخت شد. درپی آن، جان وارکر معاون وزارت خزانه داری امریکا موافقت ایران با بازپرداخت بخش مهمی از بدهی اش به بانک صادرات واردات امریکا را نشانه علاقه دولت ایران به بازیابی اعتبار بین المللی خود ارزیابی کرد. یک روز پس از این اقدام، وزارت امور خارجه ایالات متحده در بیانیه ای اعلام کرد که هیچ گونه شواهدی در دست نیست که این امر «نمایانگر نرم ترشدن سیاست ایران نسبت به امریکا باشد.»

گزارشگر رادیو صدای امریکا به نقل از مقامات وزارت امور خارجه این کشور، تلاش ایران برای حل دعاوی مالی اش با ایالات متحده را خالی از هرگونه علاقه سیاسی دانست. رادیو اسرائیل به نقل از مقامات امریکایی اذعان کرد که «اقدام ایران در بازپرداخت بدهی های مالی خود به ایالات متحده فاقد هرگونه مفهوم سیاسی می باشد و نباید به تغییر موضع حکومت اسلامی ایران تعبیر شود.» خبرگزاری رویتر نیز ضمن اینکه این اقدام ایران را نشان دهنده عزم ایران برای ترمیم وجهه اش در محافل بانکی (جهانی) برشمرد، به نقل از مقامات امریکایی، تمایل ایران برای بهبود روابط با امریکا از این طریق را منتفی دانست.

۱۲. وخامت اوضاع اقتصادی عراق

برخلاف ایران که در این دوره اقتصاد نسبتاً پررونقی داشت، عراق با مشکلات اقتصادی متعددی دست به گریبان بود؛ ازجمله علل وخامت اوضاع اقتصادی عراق، علاوه بر هزینه های سرسام آور جنگ با ایران، اتکای این کشور صرفاً به یک خط لوله برای صدور نفت خود از مسیر ترکیه بود که براساس برآوردهای مختلف، فقط امکان صدور حدود ۷۰۰ هزار بشکه نفت در روز را فراهم می ساخت. براین اساس و باتوجه به اخباری که درباره قصد ایران برای بمباران تنها مسیر صادرات نفتی عراق مخابره می شد، تلاش برای یافتن راه های دیگر صدور نفت، یکی از مشخصه های بارز تحرکات اقتصادی – سیاسی عراق در این دوره محسوب می شود. دریافت وام از بانک عمران اسلامی به مبلغ ۲۵ میلیون دلار؛ تلاش برای ازسرگیری روابط بانکی با مصر؛ دریافت وام ۸۵ میلیون دلاری از صندوق کمک عرب؛ تلاش برای گسترش روابط اقتصادی با انگلیس، برزیل و اتریش از دیگر تحرکات عراق برای برون رفت از وضعیت وخیم اقتصادی در این دوره بود.

در این مقطع زمانی رسانه های بین المللی و نشریات اقتصادی اخبار متعددی درباره اوضاع اقتصادی وخیم عراق گزارش می کردند.

روزنامه فایننشال تایمز با اشاره به کاهش صادرات نفت عراق به دلیل جنگ با ایران، برکناری وزیر دارایی عراق را نشانه ای از وخامت اوضاع مالی عراق دانست و ضمن اشاره به کاهش کمک های مالی کویت، امارات متحده و قطر به عراق، عربستان را همچنان بزرگ ترین حمایت کننده مالی عراق معرفی کرد.

خبرگزاری چین نو نیز با مقایسه میزان صدور نفت ایران و عراق گزارش داد: «درحالی که صدور نفت ایران نسبت به زمان قبل از جنگ افزایش یافته، صادرات نفت عراق اکنون به پایین ترین سطح خود رسیده است.»

مجله میدل ایست نیز در تحلیلی درباره جنبه اقتصادی جنگ ایران و عراق، این جنگ را در مرحله فرسایش اقتصادی ارزیابی کرد و به نقل از تحلیل گران امریکایی، برای سال مالی جاری ۲ میلیارد دلار مازاد تجاری برای ایران و درعین حال کسری ۱۲ میلیارد دلاری و نابسامانی شدید اقتصادی برای عراق پیش بینی کرد.

روز هفتم مهر، یکی از کارشناسان صندوق بین المللی پول در گفت و گویی با خبرگزاری جمهوری اسلامی در واشنگتن درمورد وخامت اوضاع اقتصادی عراق گفت: ذخائر ارزی عراق از ۳۶ میلیارد دلار قبل از شروع جنگ با ایران، اینک به حداکثر ۶ میلیارد دلار کاهش یافته است. اکثر قریب به اتفاق طرح های عمرانی متوقف شده و فقط اجرای طرح های نیمه تمام و حیاتی تاحدودی ادامه دارد. بررسی های صندوق بین المللی پول مؤید این است که عراق در یک تنگنای واقعی اقتصادی قرار دارد و آینده اقتصادی این کشور مطلقاً روشن نیست. خبرگزاری رویتر نیز گزارش داد عراق ۴۶ میلیارد دلار به همسایگان خود در خلیج فارس بدهکار است.

روزنامه لوموند هم ضمن پرداختن به مشکلات اقتصادی ناشی از کاهش صادرات نفت عراق، از تلاش این کشور برای راه اندازی مجدد پایانه نفتی فاو و افزایش صادرات نفت خود از طریق خلیج فارس خبر داد. این روزنامه با بیان اینکه میزان صادرات نفت عراق حدود ۷۰۰ هزار بشکه در روز ازطریق خط لوله ترکیه است، افزود که درآمد ارزی عراق از ۴/۲۶ میلیارد دلار در سال ۱۹۸۰ به ۶ الی ۷ میلیارد دلار در سال ۱۹۸۳ تقلیل یافته و این کشور با مشکلات مهم مالی روبه رو شده است.

۱۳. مهار نشت نفت از چاه شماره ۳ حوزه نفتی نوروز

یکی از اقدامات مهمی که در دوره زمانی کتاب بیست وهفتم روزشمار انجام شد تعمیر چاه شماره ۳ حوزه نفتی نوروز و مهار نشت نفت آن بود. این چاه در حمله هوایی بالگردهای عراقی مجهز به موشک اگزوسه در تاریخ ۱۱ اسفندماه ۱۳۶۱، دچار آسیب شده و روزانه حدود دو هزار بشکه نفت از آن وارد دریا می شد. این مسئله ضمن آلودگی محیط زیست دریایی، دستگاه های آب شیرین کن در کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس را هم از کار انداخته بود. بروز مشکلات

زیست محیطی و تهدیدات بهداشتی این پدیده نامتعارف باعث شد کشورهای حوزه خلیج فارس درصدد انجام اقداماتی برای تعمیر و مهار نشت نفت برآیند. دراین زمینه تلاش های فراوانی انجام شد، اما به دلیل صعوبت و پیچیدگی فنی کار تعمیر چاه و مهار نشت نفت، آن هم در شرایطی که همچنان جنگ عراق و ایران در جریان بود، این اقدامات به نتیجه ای مشخص نرسید. دراین میان یک شرکت امریکایی که فناوری مهار نشت نفت در دریا را در انحصار خود داشت، ضمن طلب هزینه ای هنگفت، اجرای عملیات فنی برای تعمیر چاه نفت را مشروط به اعلام آتش بس موقت کرد. بدیهی است، تصمیم گیران سیاسی و نظامی جمهوری اسلامی ایران که این شرط را به مثابه حربه ای برای آتش بس تحمیلی می دانستند از پذیرش آن خودداری کردند.

در چنین وضعیتی گروهی از متخصصان و کارشناسان فنی وزارت نفت ایران ظرف مدت سه ماه و ۱۲ روز در یک عملیات فنی پیچیده و بسیار خطرناک موفق شدند ضمن تعمیر چاه شماره ۳ حوزه نفتی نوروز، نشت نفت به آب های خلیج فارس را مهار و از یک فاجعه زیست محیطی جلوگیری کنند. وزارت نفت جمهوری اسلامی ایران با انتشار اطلاعیه ای در تاریخ ۳۰/۶/۱۳۶۲ خبر تعمیر چاه شماره ۳ و مهار نشت نفت این چاه را اعلام کرد.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در دیدار با جمعی از کارگران و تکنسین های دست اندرکار در تعمیر این چاه نفتی، درخصوص اهمیت و حساسیت این اقدام گفت: «... به ما گفته شد که این کار بجز از امریکا برنمی آید و می خواستند که شخص امام از امریکا بخواهد تا دراین مورد اقدام کنند، ولی وزارت نفت با اتکا به ایمان و تعهد کارکنانش اقدام کرد و با دشواری های زیادی که داشت سرانجام توانست نشت چاه نفت را که خطری برای منطقه بود رفع کند.»

اقدام مهندسان و تکنسین های ایرانی در مهار چاه نفت، با استقبال رسانه ها و مسئولان زیست محیطی مواجه شد. رادیو بی بی سی در تفسیری ضمن بررسی تاریخچه چگونگی آلودگی خلیج فارس و میزان آن گفت: «اطلاعیه دیروز ایران دایر بر مرمت یکی از چاه های نفت موجب آسایش فکری تقریباً تمام کشورها و ساکنان منطقه بجز شاید عراق شده باشد.» بی بی سی افزود: «بیانیه دیروز رادیو تهران نشان داد که متخصصان ایرانی سرانجام یکی از چا ه های نوروز را بدون برقراری آتش بس و یا دریافت کمک از متخصصان خارجی مرمت کرده اند. بدون تردید این موفقیت بزرگی بوده است.» خالد فخرو رئیس مرکز کمک های فوری دوجانبه دریایی، در بحرین، در مصاحبه ای با خبرگزاری رویتر گفت: «مهار یکی از چاه های نفتی در منطقه نفتی نوروز ایران ثابت کرد که ما در منطقه دانش لازم برای حل این مشکل را داریم.» حتی رادیو بغداد که بلافاصله پس از اعلام خبر مهار نشت نفت، ادعای وزارت نفت ایران را تکذیب کرده بود، چند روز بعد از قول یک سخنگوی دولتی عراق تأیید کرد که نشت نفت از یکی از چاه های حوزه نفتی نوروز مشاهده نشده است.

۱۴. مهم ترین رویدادها در سطح داخلی

مهم ترین اخبار و رویدادهای داخلی کشور در این دوره به اختصار در ادامه درج شده است.

الف) بیانات امام خمینی

در این مقطع امام خمینی سخنرانی های متعددی داشتند و بسیاری از مقامات بلندپایه کشوری و لشکری و مسئولان نهادهای انقلاب اسلامی همراه با اقشار مختلف مردم با ایشان دیدار کردند. رئیس جمهور، رئیس مجلس شورای اسلامی، رئیس دیوان عالی کشور، نخست وزیر و اعضای هیئت دولت، فرماندهان نیروی هوایی، اعضای شورای عالی تبلیغات، اعضای ستاد انقلاب فرهنگی، اعضای کمیته برگزاری مراسم سومین سالگرد جنگ، سخنگو و اعضای مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، جمعی از روحانیون و وعاظ کشور و گروهی از کارگران و عوامل مهار نشت و تعمیر چاه شماره ۳ حوزه نفتی نوروز ازجمله افرادی بودند که دراین باره با رهبر انقلاب دیدار کردند.

امام خمینی در این دیدارها، ضمن تشریح مواضع انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی در زمینه های مختلف؛ ازجمله مسئله جنگ، توصیه هایی را نیز به کارگزاران نظام ارائه می دادند. در اولین روز دوره ایشان در جمع فرماندهان نیروی هوایی، سخن از هرگونه صلح بدون توجه به خواسته های ایران را مردود دانسته و بر ضرورت تنبیه متجاوز تأکید کردند. امام خمینی در آستانه سالگرد آغاز جنگ در جمع اعضای کمیته برگزاری مراسم سومین سالگرد جنگ، ضمن اینکه جنگ را موجد خیرات و برکات فراوانی دانستند، اظهار امیدواری کردند جنگ در سال جاری با پیروزی اسلام به پایان برسد. ضرورت داشتن اخلاص و وحدت برای مبارزه با رژیم بعث و تشکیل حکومت اسلامی در عراق، از مهم ترین محورهای بیانات امام خمینی در دیدار اعضای مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق با ایشان بود. همچنین روز ۳۱ شهریور، امام خمینی درپیامی به مناسبت سالگرد آغاز جنگ، ضمن بی فایده خواندن کمک های ابرقدرت ها به عراق تأکید کردند این جنگ تا سقوط حزب بعث عراق ادامه خواهد یافت.

ب) ترمیم کابینه

به دنبال

استعفای وزرای کار و بازرگانی در اوایل مردادماه، ترمیم کابینه در دستور کار دولت قرار گرفت و در این چارچوب روز سوم شهریور نخست وزیر در نامه ای به مجلس، ۵ نفر را برای تصدی مسئولیت وزارتخانه های بازرگانی، معادن و فلزات، کار، کشاورزی و مسکن پیشنهاد کرد. سه روز بعد، نمایندگان مجلس شورای اسلامی به عابدی جعفری به عنوان وزیر بازرگانی و سرحدیزاده به عنوان وزیر کار رأی اعتماد دادند، اما کازرونی، کلانتری و ناجی نتوانستند به ترتیب برای وزارتخانه های مسکن و شهرسازی، کشاورزی و معادن و فلزات از مجلس رأی اعتماد بگیرند.

باتوجه به رأی عدم اعتماد مجلس به سه فرد پیشنهادی، در جلسه علنی روز هشتم شهریور، طرح دوفوریتی سرپرستی وزارتخانه های مذکور توسط نخست وزیر، در مجلس مورد بحث و

بررسی قرار گرفت و با تصویب ماده واحده این طرح، نخست وزیر به مدت سه ماه سرپرستی این وزارتخانه ها را برعهده گرفت و موظف شد ظرف سه ماه آینده وزرای پیشنهادی جدید برای این سه وزارتخانه را برای دریافت رأی اعتماد به مجلس معرفی کند.

اولین ترمیم کابینه موسوی توجه رسانه های بین المللی را نیز به خود جلب کرد. دراین زمینه می توان به تفسیر رادیو بی بی سی درباره ابعاد و زوایای مختلف این اقدام اشاره کرد؛ از آنجا که این پنج وزارتخانه مدیریت اقتصاد کلان کشور را برعهده داشتند، این رادیو تلاش دولت برای مقابله با مشکلات اجتماعی - اقتصادی آن دوره، همراه با رقابت های جناحی درون حاکمیتی را از مهم ترین عوامل مؤثر در ترمیم کابینه معرفی کرد.

ج) سفر رئیس جمهور به تبریز

آیت الله خامنه ای که در اواخر مرداد۱۳۶۲ به استان های بوشهر و خراسان سفر کرده بود، در ادامه بازدیدهای خود از مناطق مختلف کشور در روز هفدهم شهریور وارد تبریز مرکز استان آذربایجان شرقی شد. در این بازدید دوروزه، شماری از مردم و مقامات استانی ازجمله فرماندهان سپاه منطقه ۵، فرماندهان سپاه مستقر در قرارگاه حمزه، فرماندهان و نیروهای پایگاه دوم شکاری تبریز، علما و روحانیون آذربایجان شرقی، مسئولان اداری استان، اعضای حزب جمهوری اسلامی این استان، خانواده شهدا و جمعی از مردم تبریز، با آیت الله خامنه ای دیدار کردند.

د) سفر رئیس مجلس به سه استان جنوبی کشور

رئیس مجلس شورای اسلامی در روز بیست وچهارم شهریور عازم استانهای کرمان، هرمزگان و سیستان وبلوچستان شد. سخنرانی در مراسم صبحگاه لشکر۸۸ زرهی زاهدان و نیز مراسم صبحگاه مشترک نیروهای مسلح در پایگاه دریایی بندرعباس و بازدید از پایگاه نهم شکاری نیروی هوایی بندرعباس ازجمله برنامه های هاشمی رفسنجانی در این سفر شش روزه بود. سخنگوی شورای عالی دفاع در تاریخ ۲۶ شهریور در مراسم صبحگاه مشترک نیروهای مسلح در پایگاه دریایی بندرعباس ضمن اشاره به اهمیت تنگه هرمز و مسئله تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق تأکید کرد که ارتش و نیروهای مردمی ایران راجع به امنیت یا ناامنی خلیج فارس تصمیم می گیرند. وی همچنین به کشورهای حاشیه خلیج فارس هشدار داد منافع خود و جمهوری اسلامی ایران را مدنظر داشته باشند.

ه-) بازدید نخست وزیر از استان های کهکیلویه و بویراحمد و خوزستان

نخست وزیر روز چهارم مهر سفر خود به این دو استان را آغاز کرد. افتتاح کارخانه گاز مایع گچساران، بازدید از قسمت های مختلف صنایع پتروشیمی ایران و ژاپن در بندر امام خمینی، افتتاح طرح آبیاری عقیلی بخش گتوند، بازدید از مناطق آسیب دیده هویزه، بازدید از مناطق بمباران شده اندیمشک و شرکت در جلسه خلبانان پایگاه چهارم شکاری دزفول از مهم ترین برنامه های این سفر دوروزه نخست وزیر بود.

و) مقابله با معضلات اقتصادی ازجمله گرانی و احتکار

افزایش قیمت کالاهای اساسی مورد نیاز ازسویی و سودجویی عده ای از این شرایط و احتکار این کالاها به منظور فروش با قیمت بالاتر و درنتیجه کمیاب شدن اقلام اساسی مورد نیاز مردم، یکی از مشکلات عمده سال ۱۳۶۲ و مقطع زمانی کتاب حاضر بود. دراین زمینه اقداماتی ازسوی دولت و دستگاه قضایی انجام شد. اجرایی شدن طرح خرید و توزیع برنج یکی از مهم ترین تدابیر به منظور مقابله با تورم و رفع بخشی از معضل گرانی و احتکار مواد غذایی بود. این طرح که زمینه سازی آن از اوایل سال آغاز شده بود با حمایت قوه قضائیه درنهایت از روز اول شهریور به اجرا درآمد. دراین باره توضیحاتی در ضمیمه روزشمار اول شهریور درج شده است.

دستگاه قضایی همچنین برای مبارزه با گران فروشی، احتکار و قاچاق کالا، اقداماتی را انجام داد. دادسرای انقلاب اسلامی ویژه امور صنفی تهران در راستای مبارزه با متخلفان و سودجویان اقتصادی، تعدادی از متخلفین اقتصادی را به جرم گران فروشی و احتکار، به تبعید، زندان و پرداخت جریمه نقدی محکوم کرد. روز ۲۱ شهریور نیز رئیس دیوان عالی کشور در جمع قضات، رؤسای دادگاه ها و مستشاران دیوان عالی با اشاره به ضرورت برخورد قاطع دستگاه قضا با محتکران، بر اهتمام قوه قضائیه برای برخورد با گران فروشان، متقلبان صنفی و تروریست های اقتصادی تأکید کرد.

ز) پخش اعترافات و میزگرد سران حزب توده ایران از سیمای جمهوری اسلامی ایران

در این دوره، یک سری برنامه با حضور تعدادی از مهره های برجسته و اعضای کمیته مرکزی حزب توده که در ۱۷ بهمن ۱۳۶۱ و ۷ اردیبهشت ۱۳۶۲ بازداشت شده بودند از سیمای جمهوری اسلامی ایران پخش شد.

شامگاه پنجم شهریور، نورالدین کیانوری دبیر اول حزب توده، در مصاحبه ای که از تلویزیون ایران پخش شد، به بازگویی برخی از زوایای فعالیت، علل ناکامی ها و اشتباهات حزب توده و همچنین عملکرد این حزب و اتحاد شوروی در قبال جنگ ایران و عراق پرداخت. در دوازدهم شهریور نیز گفت وگوی منوچهر بهزادی دبیر کمیته مرکزی این حزب، از سیمای جمهوری اسلامی پخش شد؛ وی در این گفت وگو، با ارزیابی نقادانه سیاست های حزب توده، تضعیف جمهوری اسلامی و استقرار حکومت وابسته به شوروی را از اهداف نهایی این حزب معرفی کرد.

اولین میزگرد سران حزب توده در تاریخ یازدهم مهر از تلویزیون جمهوری اسلامی ایران پخش شد. در این میزگرد برخی از سران و اعضای برجسته این حزب، درباره نامه سرگشاده به مقامات جمهوری اسلامی، تکذیب شکنجه زندانیان، وابستگی حزب به شوروی، عملکرد حزب در وقایع امتیاز نفت شمال، ملی شدن نفت، کودتای ۲۸ مرداد، جنگ ایران و عراق و بحران آذربایجان و کردستان توضیحاتی دادند. یک هفته بعد، قسمت دوم این میزگرد از

تلویزیون پخش شد. در این برنامه برخی از سران و اعضای برجسته این حزب، درباره تاریخچه و وابستگی حزب به شوروی، اقدامات جاسوسی حزب توده و تلاش برای براندازی نظام و نفی اتهام شکنجه در زندان های جمهوری اسلامی مطالبی را بیان کردند.

ح) انتشار متن مناظرات اعضای سابق سازمان مجاهدین خلق (منافقین)

روزنامه کیهان در تاریخ ۱۳/۶/۱۳۶۲، متن اولین جلسه از مناظره های اعضای سابق سازمان مجاهدین خلق (منافقین) را با محوریت مواضع و عملکرد این سازمان از زمان پیروزی انقلاب تا سی ام خردادماه ۱۳۶۰ منتشر کرد.

روز بعد، متن جلسات سوم و چهارم مناظرات این افراد در همین روزنامه انتشار یافت. در این جلسات تعدادی از اعضا و مسئولان سابق سازمان مجاهدین خلق (منافقین) به نقد و بررسی خطوط و عملکرد سازمان پس از ۳۰ خرداد ۱۳۶۰، پرداختند.

مشروح آخرین جلسه مناظرات اعضای سابق سازمان مجاهدین خلق (منافقین) روز هفدهم شهریور در روزنامه کیهان منتشر شد. در این جلسه، چند نفر از اعضای واحدهای عملیاتی تروریستی ویژه سازمان، توضیحاتی را درمورد عملیات مهندسی یا عملیات شکنجه گری سازمان بیان کردند.

۱۵. مواضع شورای همکاری خلیج فارس و برگزاری مانور نظامی مشترک

چند ماه پس از آغاز حمله عراق به ایران، شش کشور عربی حوزه خلیج فارس شامل عربستان، کویت، عمان، امارات متحده عربی، قطر و بحرین در روز ۲۶ اسفند ۱۳۵۹، به طور رسمی تشکیل شورای همکاری خلیج فارس را اعلام کردند. این کشورها هدف از تشکیل این شورا را حمایت متقابل از اعضا دربرابر ناآرامی های داخلی و تهدیدهای خارجی، تأمین ثبات در خلیج فارس و هماهنگی سیاست خارجی و سیاست دفاعی اعضا اعلان کردند. شورای همکاری خلیج فارس از آغاز تأسیس، به طور مستقیم و غیرمستقیم به حمایت از عراق دربرابر ایران پرداخت؛ علاوه بر کمک های مالی و تسلیحاتی اعضای آن به عراق، درخواست های این شورا مبنی بر پایان فوری جنگ بدون توجه به حقوق پایمال شده ایران براثر تجاوز عراق، یکی از نشانه های پشتیبانی آن از عراق محسوب می شد.

یکی دیگر از درونمایه های اصلی تحرکات شورای همکاری خلیج فارس، برقراری آشتی و عادی سازی روابط سوریه و عراق بود که پس از روی کارآمدن صدام و به ویژه به دنبال جنگ عراق و ایران به تیرگی گراییده بود. در این دوره نیز کشورهای عضو این شورا به خصوص عربستان، امارات و کویت تلاش هایی را دراین زمینه انجام دادند. روز شانزدهم مهر، عبدالله بن عبدالعزیز ولیعهد و وزیر دفاع عربستان، راجع به این تلاش ها گفت: «عربستان سعودی از یک سال پیش تاکنون، کوشش های فشرده خود را برای اعاده روابط عادی میان عراق و سوریه آغاز کرده است.»

ص: ۶۷

در آستانه تشکیل اجلاس سران عرب در ریاض نیز شیخ زاید بن سلطان آل نهیان رئیس دولت امارات متحده عربی، سفر کوتاهی به بغداد و دمشق انجام داد و با صدام و حافظ اسد دیدار و گفت و گو کرد. درپی این سفر رادیو ابوظبی از موافقت حافظ اسد با ادامه میانجیگری شیخ زاید بین عراق و سوریه خبر داد.

در این دوره علاوه بر تداوم موضع گیری های حمایت گرانه شورای همکاری خلیج فارس از عراق، این شورا یک مانور نظامی با حضور واحدهایی از ارتش های کشورهای عضو برگزار کرد. در اوایل مهرماه که اخبار مربوط به اعطای قریب الوقوع هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز و نیز زمزمه های دخالت نظامی ابرقدرت ها در خلیج فارس به اوج خود رسیده بود، شیخ خلیفه بن زاید ولیعهد و معاون فرمانده کل نیروهای مسلح امارات متحده عربی، اعلام کرد نیروهای مسلح کشورهای عضو این شورا به زودی یک مانور نظامی با اسم رمز «سپر جزیره» برگزار خواهند کرد. وی همچنین دراین باره گفت: «این مانورها جهت توانایی شورای همکاری به تشکیل نیروی واکنش سریعی که شورای عالی شورای همکاری خلیج [فارس] تصمیم به تشکیل [آن] گرفته است برگزار می شود. ... این نیروی واکنش سریع قرار است دفاع مشترک شش کشور خلیج [فارس] را علیه هرگونه تهدیدی تأمین کند و سهمی در ثبات منطقه استراتژیک خلیج [فارس] و تقویت استراتژی صلح عربی و جهانی داشته باشد.»

فرانس پرس درباره نیروهای نظامی شرکت کننده در این مانور، که از اواسط مهرماه شروع شد، گزارش داد: اکثر واحدهای شرکت کننده در مانور را سربازان امارات متحده عربی تشکیل می دهند، اما واحدهای نمایشی عربستان، بحرین، کویت، عمان و قطر هم در آن شرکت دارند. همچنین منابع مطلع غربی، اعلام کردند که عربستان و کویت با گردان های ۱۰۰۰ نفری و بحرین و قطر با گروه های ۱۰۰ تا ۳۰۰ نفری و امارات با یک گردان و عمان با ۳۵۰ سرباز در این مانورها شرکت خواهند کرد.

رادیو بی بی سی نیز برگزاری این مانور را با تهدید اخیر ایران درمورد بستن تنگه هرمز و احتمال گسترش جنگ ایران و عراق به منطقه خلیج فارس و نیز هراس کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس از این مسئله مرتبط دانست و اعلام کرد: کارشناسان نظامی تردید دارند که این کشورها بتوانند ازنظر دفاعی متکی به خود باشند، ولی امکان دارد که کشورهای شورای همکاری بر آن شده اند برای تأمین امنیت خود از حرکت در باریکه سیاسی خطرناک بین ایران و عراق خودداری کرده و حداقل سعی کنند که مسئولیت دفاعی خود را خود به دست گیرند.

۱۶. درگیری های داخلی لبنان

ارتش اشغالگر رژیم صهیونیستی که در تاریخ ۱۵ خرداد ۱۳۶۱، با هجوم به جنوب لبنان بخش هایی از خاک این کشور را به اشغال درآورده بود، در اوایل دوره زمانی کتاب حاضر اعلام کرد قصد دارد در تاریخ ۲۸ سپتامبر (۶ شهریور ۱۳۶۲) از بخش هایی از جنوب لبنان عقب نشینی کند. به دنبال اعلام این تصمیم، نشانه هایی از وقوع یک منازعه داخلی در لبنان نمودار شد.

هم زمان با اعلام خبر عقب نشینی نیروهای اسرائیلی، دولت لبنان به ارتش این کشور دستور داد که برای استقرار در مناطق کوهستانی دروزی نشین شوف و عالیه به حالت آماده باش درآید. از سوی دیگر، دروزی ها نیز اعلام کردند که تا زمان اجرای خواست های ده گانه شان مبنی بر استعفای دولت و عزل دادستان لبنان، از ورود نیروهای ارتش لبنان به این مناطق جلوگیری خواهند کرد. بدین ترتیب یک درگیری دامنه دار بین ارتش فالانژ لبنان و دروزی های مسلمان بر سر اداره مناطقی که ارتش رژیم صهیونیستی قصد تخلیه آن را داشت، درگرفت.

ادامه درگیری ها در لبنان که علاوه بر فالانژیست ها و دروزی ها، چریک های فلسطینی، نیروهای هوادار سوریه، شبه نظامیان شیعه مشهور به حزب الله و... را نیز شامل می شد، ضمن اینکه عقب نشینی نظامیان ارتش رژیم صهیونیستی را به تعویق انداخت، پای قدرت های بین المللی و برخی دولت های عربی را نیز به مناقشه داخلی لبنان - که رفته رفته به یک بحران تبدیل شده بود - باز کرد. رابرت مک فارلین به عنوان فرستاده ویژه امریکا در امور غرب آسیا و بندر بن سلطان نماینده ویژه پادشاه عربستان سعودی، تلاش هایی را برای پیگیری دیپلماتیک این بحران آغاز کردند.

هم گام با اقدامات دیپلماتیک، نیروهای نظامی قدرت های بین المللی و به طور مشخص نیروهای امریکا، فرانسه، انگلستان و ایتالیا نیز در بحران لبنان مداخله کردند. به گزارش خبرگزاری فرانسه، ناو هواپیمابر فرانسوی فوش بندر تولون فرانسه را به مقصد آب های ساحلی لبنان ترک کرد. در همین حال، روزنامه امریکایی واشنگتن پست از برنامه وزارت دفاع ایالات متحده برای اعزام دو هزار تفنگ دار امریکایی دیگر به ساحل غربی لبنان خبر داد.

در چنین وضعیتی وزارت امور خارجه ایران اقدام به موضع گیری کرد؛ در هشتم شهریورماه، سخنگوی وزارت امور خارجه ایران ضمن اشاره به مداخله نیروهای خارجی حاضر در بیروت در درگیری های مذکور، گفت: «تا زمانی که تهاجم و اشغال صهیونیستی با حمایت سیاسی، نظامی و اقتصادی امریکا ادامه دارد، این گونه درگیری ها اجتناب ناپذیر بوده و مسلمانان محروم و ملت مستضعف لبنان با ایمان راسخ به حاکمیت یکپارچه، غیروابسته و آزاد علی رغم این جنایات به پایداری خود ادامه خواهند داد.» وزیر امور خارجه ایران نیز در دهم شهریورماه ضمن اعلام حمایت جمهوری اسلامی از مقاومت مردم لبنان، اقدامات خشونت آمیز دولت لبنان و مداخله نیروهای چندملیتی در این کشور را محکوم کرد.

سرانجام، نیروهای ارتش رژیم صهیونیستی از روز دوازدهم شهریورماه عقب نشینی خود را از کوهستان های مرکزی لبنان آغاز کردند. درپی آغاز این عقب نشینی، ارتش فالانژ لبنان اعلام کرد که بلافاصله دست به تصرف مواضع تخلیه شده خواهد زد؛ از سوی دیگر، مبارزان مسلمان دروزی نیز هشدار دادند چنانچه ارتش فالانژ بدون توافق قبلی وارد مواضع شوف شود، جنگ بی پایانی درخواهد گرفت.

در شانزدهم شهریور، بمباران مواضع شبه نظامیان مسلمان لبنانی توسط هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی، پرواز هواپیماهای جنگی امریکا بر فراز بیروت و گلوله باران پناهندگان فلسطینی در اردوگاه های صبرا و شتیلا توسط فالانژها، بحران لبنان را وارد مرحله ای جدید ساخت.

درپی تداوم درگیری های لبنان و تشدید دخالت های خارجی در بحران این کشور، وزارت امور خارجه ایران بار دیگر ضمن محکوم کردن مداخله نیروهای غربی در این درگیری ها، نسبت به اوضاع لبنان واکنش نشان داد. سخنگوی وزارت امور خارجه در تاریخ هفدهم شهریورماه دراین باره گفت: «حرکت اخیر نیروهای مداخله گر فرانسوی ... این واقعیت را آشکار می سازد که نیروهای چندملیتی حافظ به اصطلاح صلح در لبنان نه تنها تأمین کننده آرامش و امنیت این کشور نیست، بلکه به عنوان اهرمی درجهت پیاده کردن سیاست های استعماری کشورهای غربی در منطقه و لبنان به کار می رود.»

با آشکارتر شدن دخالت نیروهای نظامی امریکایی، فرانسوی و انگلیسی در درگیری های داخلی لبنان، انقلابیون مسلمان لبنانی نیز به تدریج وارد این منازعه شدند. در چنین وضعیتی و درحالی که رسانه های غربی و وابسته به رژیم صهیونیستی اخباری درخصوص شرکت چریک های فلسطینی و سوری در درگیری های لبنان و همکاری آنان با دروزی ها منتشر می ساختند، در ۲۱ شهریور، فرماندهی ارتش لبنان، رسماً نیروهای ایرانی را نیز به شرکت در جنگ داخلی لبنان متهم کرد.

به هرحال، پس از حدود یک ماه کشمکش و جنگ داخلی در لبنان در تاریخ ۴ مهرماه ۱۳۶۲، براساس طرحی که با میانجیگری عربستان تهیه شد، به طور موقت میان طرف های درگیر، آتش بس اعلام شد. این طرح در داخل و خارج از لبنان موجب بروز واکنش هایی شد. در عرصه سیاست داخلی لبنان، اعلام طرح آتش بس، استعفای شتاب زده شفیق وزان نخست وزیر این کشور را در پی داشت. در خارج از لبنان نیز، درحالی که اکثر دولت های غربی و دول عرب منطقه از طرح آتش بس استقبال کردند، ایران آن را محکوم کرد. علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، دراین باره گفت: «بدیهی است حرکاتی که برای امریکا و رژیم صهیونیستی منافعی داشته باشد هرگز نمی تواند مورد قبول باشد و این همواره موضع اصولی جمهوری اسلامی ایران بوده است.»

بااین همه طرح آتش بس لبنان نتوانست به یک آشتی ملی و سراسری در لبنان بینجامد. حتی مذاکرات کمیته چهارنفره امنیتی متشکل از نمایندگان ارتش لبنان، جبهه نجات ملی، شبه نظامیان مسیحی و جنبش امل نیز راه به جایی نبرد و آتش بس بارها ازسوی طرفین نقض شد و تا پایان دوره زمانی کتاب حاضر همچنان درگیری ها ادامه یافت.

* * *

بر خود فرض می دانیم ضمن پاسداشت یاد شهیدان جنگ تحمیلی به ویژه راویان شهید و درخواست علو درجات آنان از خداوند منان، مراتب قدرشناسی خود را از کسانی که حمایت ها، راهنمایی ها، دلسوزی ها و زحمات بی شائبه آنان در تمام مراحل خلق این اثر یاریگرمان بود، اعلام نماییم:

سپاس ویژه از جناب آقای دکتر حسین اردستانی مسئول مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس که با دوراندیشی و سعه صدر راهی جدید در تدوین روزشمار جنگ عراق و ایران گشود و میدانی برای نسل جدید مهیا کرد تا شور و انگیزه جوانی را با تجربیات پیشکسوتان پیوند داده و ادامه دهنده راه پر فروغ راویان و تاریخ نگاران جنگ هشت ساله باشند.

تشکر خالصانه از جناب آقای حمیدرضا فراهانی ناظر و راهنمای کتاب حاضر که به مثابه استادی دلسوز مسئولیت خطیری را پذیرا شد و با راهنمایی های مشفقانه در تمام مراحل تحقیق حاضر و ناظر بود.

قدردانی صمیمانه از زحمات سرکار خانم هانیه مرشدی ویراستار این کتاب که با تیزبینی و دقت نظری مثال زدنی بر غنای این اثر افزود.

و نیز مراتب سپاسگزاری از همه اساتید و نویسندگان روزشمار جنگ عراق و ایران، به ویژه، آقایان دکتر هادی نخعی، مهدی انصاری، علیرضا لطف الله زادگان، یدالله ایزدی و... که نویسندگان کتاب همواره از راهنمایی های بی دریغ آنان بهره برده اند.

ناگفته پیداست، اثر حاضر محصول تلاش مجموعه ای از همکاران مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس است که هریک به نحوی در مراحل مختلف تحقیق نقشی اثرگذار ایفا کرده اند. لذا لازم می دانیم از زحمات همه عزیزان من جمله همکاران بخش آماده سازی (خانم ها سادات نجفی، گل محمدی و رحیمی)، آرشیو (خانم ها صبح گل و موسوی)، نیز آقایان سجاد نخعی، محمد محمدپور، سعید حصاری و... تقدیر و تشکر نماییم.

والعاقبة للمتقین

نعمتی، کریمی و اکبرپور

تهران، دی ماه ۱۳۹۴

ص: ۷۱

روزشمار جنگ سه شنبه ۱ شهریور ۱۳۶۲ ۱۴ ذیقعده ۱۴۰۳ ۲۳اوت ۱۹۸۳

۱

قرارگـاه کربلاـ که پس از عملیات رمضان در جبهه جنوب، پیگیر راهبرد جلوگیری از رکود در جبهه ها ازطریق اجرای عملیات های محـدود می باشد، مدتی است که اجرای عملیات های مهندسی در مناطق طیب، چزابه، طلائیه و زید را در دستور کار خود قرار داده است. براین اساس، امروز فرماندهان ارشد قرارگاه کربلا(۱) در جلسه ای آخرین وضعیت عملیات مهندسی لشکر۷ ولی عصر(عج) در منطقه پاسگاه زید، لشکر۱۹ فجر در منطقه طیب و عملیات مهندسی لشکر۲۵ کربلا در منطقه طلائیه را بررسی و مأموریت این لشکر ها را بدین شرح اعلام کردند:(۲)

۱. عملیات مهندسی لشکر۷ ولی عصر(عج) در منطقه زید، به دلایلی نظیر ضعف شناسایی، ضعف در محور و... منتفی است.

۲. ادامه عملیات مهندسـی لشکر۱۹ فجر در منطقه سه راهی زبیـدات، به عللی نظیر ضـعف محور عملیـات به خصوص ضـعف کنـترل عملیـات در جناح راست و معبر سور، نبود عقبه و جاده و... منوط به تصمیم فرماندهان رده بالاست.

۳. عملیات مهندسی لشکر۲۵ کربلا(۳)* در منطقه طلائیه، باتوجه به کمبود نیرو، ضـعف شناسایی و فاصله زیاد با دشمن، در دو مرحله اجرا می شود.(۴)

ص: ۷۳

۱- این جلسه با حضور احمـد غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، احمد سـیاف زاده معاون قرارگاه کربلا، احمد سوداگر مسـئول اطلاعات و عملیات قرارگاه کربلا برگزار شد.

۲- منطقه مأموریت یگان های تحت امر قرارگاه کربلا چنین بود: لشکر۷ ولی عصر: منطقه عمومی زید از آب گرفتگی تا ۵ کیلومتری شمال زید؛ لشکر۱۹ فجر: منطقه عمومی طیب از سه راهی زبیـدات تـا پاسـگاه چیلات؛ لشـکر۲۵ کربلاـ: منطقه عمومی طلاـئیه از ابتـدای آب گرفتگی منطقه عمومی طلائیه تا پاسـگاه طلائیه جدید به طول تقریبی ۲ کیلومتر. (سند شماره ۲۰۰۲۵ مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: گزارش طرح و عملیات قرارگاه کربلا، ۱۳/۶/۱۳۶۲ صص ۳ - ۱.)

۳- * توضیحات بیشتر درمورد عملیات های مهندسی لشکرهای ۷ ولی عصر، ۱۹ فجر و ۲۵ کربلا در بخش ضمیمه درج شده است.

۴- سند شماره ۲۷۳/د مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا در عملیات منتفی شـده قبل از والفجر ۴، محمد دیانی، ۲۶/۵/۱۳۶۲ تا ۸/۶/۱۳۶۲، صص ۴۹ - ۴۶.

قرارگاه نصرت،(۱) که پس از عملیات والفجر مقدماتی با هدف انجام شناسایی های لازم برای اجرای عملیات گسترده تشکیل شده است، درحال حاضر، مأموریت تکمیل شناسایی در منطقه چزابه تا طلائیه را بر عهده دارد. براین اساس، امروز جلسه ای با حضور فرماندهان قرارگاه کربلا و قرارگاه نصرت در بستان(۲) تشکیل و گزارشی از شناسایی های قرارگاه نصرت در محدوده تقریبی چزابه تا طلائیه، ارائه شد.

در این جلسه، احمد غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، با اشاره به نظر موافق فرمانده کل سپاه درمورد تداوم شناسایی در محور چزابه و طلائیه، درباره اهمیت این امر گفت: «اهمیت عملیات، خیلی زیاد است؛ ازجهت تجزیه دشمن و اینکه هم زمان با غرب عملیات کنیم.» هدف عملیات در این محور گرفتن جای پا و پس از آن حرکت به سمت پل غزیله در منطقه العماره(۳) و سمت راست جاده آسفالت می باشد. غلامپور سیستم جدید شناسایی در جبهه جنوب را این گونه تشریح کرد: در این روش، قرارگاه نصرت به صورت آزمایشی کار شناسایی یک لشکر را، با تعداد اندکی نیرو انجام خواهد داد، اگرچه این کار سختی است، ولی این تصمیم برای جلوگیری از لورفتن منطقه عملیات اتخاذ شده است. پس از اتمام شناسایی ها، لشکرهای عمل کننده دو روز قبل از عملیات، وارد منطقه نبرد می شوند.

سپس علی هاشمی فرمانده قرارگاه نصرت، درمورد اهمیت منطقه عملیاتی چزابه گفت: این منطقه گلوگاهی برای شهر العماره است که دشمن نسبت به آن احساس خطر می کند. عناصر زمان و مکان در این منطقه برای ما از پیچیدگی و اهمیت خاصی برخوردار است. باتوجه به این مسئله، در شناسایی ها یافتن موقعیت مکانی دشمن برای ما مهم است، چون موقعیت دشمن در این منطقه به گونه ای است که استحکامات و موانعی ندارد و به راحتی می توان دشمن را دور زد.

در ادامه این جلسه نیروهای شناسایی قرارگاه کربلا، ضمن بیان مشکلاتی ازقبیل کمبود نیرو و تشریح شناسایی های انجام شده، راهکارهای شناسایی شده در منطقه چزابه را اعلام کردند.(۴)

ص: ۷۴

۱- یخچه تشکیل و برخی فعالیت ها و اقدامات قرارگاه نصرت در ضمیمه گزارش توضیحاتی آمده است.

۲- در این جلسه احمد غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، احمد سیاف زاده معاون قرارگاه کربلا، علی هاشمی فرمانده قرارگاه نصرت و جمعی از عناصر شناسایی این قرارگاه حضور داشتند.

۳- * پس از فتح خرمشهر از دیدگاه فرماندهان نظامی ایران، بغداد و بصره، دو هدف راهبردی به شمار می رفتند؛ دراین میان بغداد هدف بلندمدت و بصره، هدف میان مدت محسوب می شد. به طورکلی دستیابی به بصره به طور مستقیم مورد توجه قرار داشت و سعی می شد این هدف، با اجرای دو یا سه عملیات تأمین شود درحالی که تصرف بغداد با اجرای چند عملیات واسط امکان پذیر بود. یکی از مناطقی که امکان اجرای عملیات در آن در راستای هدف تصرف بغداد وجود داشت، منطقه کوت تا عماره بود که در نگرشی بلندمدت و کلان، مورد توجه تصمیم گیرندگان نظامی بود. (حسین اردستانی، تنبیه متجاوز، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ۱۳۷۹، ص۴۰.)

۴- همان، صص ۴۳ - ۳۷.

۱

قرارگاه کربلای سپاه در جنوب از تلاش دشمن درزمینه تحکیم مواضع و استحکامات خود در سرتاسر منطقه استحفاظی این قرارگاه (فاو تا چنگوله) خبر داد.

براساس این گزارش، عراق در این منطقه به ترمیم کانال های خط مقدم، اعزام گشتی های شناسایی و ارسال بالگردهای گشتی بر روی مواضع خودی مبادرت ورزیده است. این گونه اقدامات دشمن و تحرکات موتوری آن در مناطق عملیاتی لشکر۱۹ فجر (منطقه طیب) و لشکر۲۵ کربلا (طلائیه جدید)، فکه و شمال و جنوب پاسگاه زید، محسوس تر و بیشتر است.(۱)

شناسایی های نیروهای قرارگاه کربلا نیز حاکی است که ارتش عراق در محور چزابه، در فاصله ۷۰۰ متری خطوط خود میدان مینی ایجاد کرده و در هر مسیر و شیاری که احتمال آمدن نیرو وجود دارد، سیم خاردار و موانع کار گذاشته است. چندی پیش، ۶ نفر از نیروهای اطلاعات - عملیات تیپ۵۷ ابوالفضل که برای انجام شناسایی در تپه ۴۴ (واقع در منطقه عمومی چزابه) رفته بودند براثر برخورد با مین به شهادت رسیدند. از سوی دیگر، بنا به گزارش قرارگاه نصرت، بولدوزرهای دشمن در اطراف پاسگاه طلائیه، درحال فعالیت و احتمالاً حفر کانال هستند.(۲)

۲

امروز یگان های گشت دریایی ایران با گروهی از تکاوران عراقی و سرنشینان چند قایق عراقی که قصد شناسایی از سواحل ایران را داشتند، در حوالی رأس البیشه و نهر قاسمیه درگیر شدند.

به گزارش قرارگاه نوح نبی سپاه، حوالی ظهر امروز یک گروه گشتی سپاه و نیروی دریایی ارتش، در دو مایلی رأس البیشه عراق، با ۶ قایق تندرو تکاوران عراقی درگیر شدند؛ در این درگیری از نیروهای عراقی ۲ نفر کشته، ۲ تن زخمی و ۹ نفر اسیر شدند. همچنین ۶ قایق عراقی سالم به غنیمت گرفته شد.(۳) قایق های مذکور ازنوع فایبرگلاس با موتورهای ۸۵ الی ۱۲۰ می باشد(۴)

امروز همچنین تعدادی از نیروهای سپاه با همراهی نیروی دریایی مستقر در نهر قاسمیه، ضمن درگیری با سرنشینان ۷ قایق که درحال نزدیک شدن به این نهر بودند، ۱۱ نفر از آنان را اسیر و ۶ فروند از قایق ها را به غنیمت خود درآوردند؛ در این حادثه ۲ نفر از مهاجمان کشته شدند. سرنشینان این قایق ها که بیشترشان مصری بودند در پوشش ماهیگیری ازطریق سواحل کویت قصد داشتند در سواحل اروندرود و بهمنشیر و سواحل شمالی خلیج فارس برای عراق عملیات شناسایی انجام دهند.(۵)افراد اسیرشده در این عملیات به بندر امام خمینی منتقل شدند.(۶)

ص: ۷۵

۱- سند شماره ۱۱۹۹۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعات - عملیات قرارگاه کربلای سپاه به اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، ۱/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۷۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۳۶.

۳- سند شماره ۹۳۲۴۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش قرارگاه نوح نبی سپاه به فرماندهی کل سپاه، ۱/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۹۳۲۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی سپاه به فرماندهی کل سپاه، ۱/۶/۱۳۶۲.

۵- مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، گزیده اسناد جنگ دریایی، سال ۱۳۶۲، جلد دوم، ص۳۹۱.

۶- سند شماره ۲۸۹۰۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۲/۶/۱۳۶۲.

۱

امروز درحالی که تبادل آتش پراکنده ای در بعضی مناطق عملیاتی وجود داشت، نیروهای عراقی ازطریق تهاجم هوایی و گلوله باران، مردم عادی و غیرنظامیان را در سردشت و آبادان، هدف قرار دادند. این حملات تلفات و خساراتی را درپی داشت.

ساعت ۱۰ صبح امروز، دو فروند میراژ عراقی شهر مرزی سردشت و اطراف آن را بمباران کردند(۱) در این حمله خسارت چندانی به بار نیامد و فقط یک غیرنظامی مجروح شد(۲)بااین حال، ارتش عراق در بیانیه نظامی خود مدعی شد جنگنده ها و بالگردهای عراقی امروز «حملات شدیدی به مواضع و واحدهای دشمن در بخش شمالی میدان عملیات و مناطق تمرکز دشمن در عمق خاک آن [انجام داده اند].»(۳)

امروز تبادل آتش در مناطق پاسگاه زید، شلمچه، دیریفارم، پل نو و جزیره مینو از شدت بیشتری برخوردار بود(۴) براثر این تحرکات در مناطق شلمچه و پاسگاه زید درمجموع ۱۷ نفر زخمی شدند.(۵)

شهر آبادان نیز به طور پراکنده زیر آتش سلاح های دوربرد عراق قرار داشت.(۶) درپی این حملات برق شهر قطع و به ۲ واحد مسکونی نیز خساراتی وارد شد.(۷)

۲

هفته نامه الجهاد، که به سه زبان ترکی، عربی و کردی در داخل عراق منتشر می شود، در شماره امروز خود گزارش داد: در حمله معارضین عراقی به پایگاه هوایی شهر اور واقع در پانزده کیلومتری ناصریه، ۲۰ تن از نیروهای ارتش عراق کشته شدند و ۳ فروند هواپیمای جنگنده عراقی نیز منهدم شد.(۸)

۳

افراد مسلح غیرقانونی امروز در شهرستان های سردشت، بوکان و مهاباد علیه نیروهای خودی دست به اقداماتی زدند. تعدادی از عناصر حزب دمکرات نیز در بیجار، خوی و سردشت دستگیر یا تسلیم شدند.

در کمین افراد مسلح غیرقانونی به نیروهای تأمین جاده سردشت ۱۴ نفر از نیروهای خودی شهید شدند.(۹) عوامل ضدانقلاب در اقدام دیگری با حمله به نیروهای خودی که برای پاک سازی به ارتفاعات درویشعلی در اطراف بوکان رفته بودند، ۳ نفر از آنان را شهید و ۲ تن را زخمی کردند(۱۰)

امروز همچنین، افراد مسلح غیرقانونی به پایگاه کیسلان مهاباد حمله کردند. در این درگیری ۵ نفر از نیروهای خودی مجروح شدند و از مهاجمان نیز ۷ تن کشته و ۳ تن دیگر زخمی شدند.(۱۱)

۱- سند شماره ۳۵۸۰۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به ستاد مرکزی طرح و عملیات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۴/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۴۴۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲/۶/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۷، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۱، به نقل از رادیو صوت الجماهیر عراق، اطلاعیه نظامی شماره ۱۱۹۵ ارتش عراق، ۲۳/۸/۱۹۸۳.

۴- سند شماره ۴۰۱۹۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری استان خوزستان، ۲/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۲۸۹۱۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی انتظامی استانداری خوزستان، ۲/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۲۸۹۰۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام فرمانداری آبادان به دفتر سیاسی و انتظامی استانداری خوزستان، ۱/۶/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۴۰۱۹۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری استان خوزستان، ۳/۶/۱۳۶۲.

۸- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۹- سند شماره ۳۵۸۱۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا به ستاد مرکزی فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۹/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۱۰- همان، صص ۲ و ۳.

۱۱- سند شماره ۱۱۳۲۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۲۷، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۷.

در همین حال، نیروهای خودی امروز ۴ نفر از عناصر فعال حزب دمکرات کردستان ایران را در شهر بیجار دستگیر کردند.(۱)در این شهر همچنین ۲ نفر از اعضای این حزب با تحویل دادن سلاح های انفرادی، خود را تسلیم کردند.(۲)

در شهرستان های خوی و سردشت به ترتیب ۴ و یک نفر از اعضای مسلح حزب دمکرات تسلیم نیروهای خودی شدند.(۳)

۱

شماری از حقوق دانان مسلمان که تحت عنوان دادگاه بین الملل اسلامی،(۴) برای انجام پاره ای تحقیقات درمورد جنگ ایران و عراق، در ایران به سرمی برند، امروز از مناطق آسیب دیده گیلان غرب، قصرشیرین و سرپل ذهاب بازدید کردند.

یک هیئت هفت نفره از حقوق دانان دادگاه بین الملل اسلامی پیش ازظهر امروز، وارد گیلان غرب شدند و با امام جمعه این شهر دیدار کردند. سخنگوی این هیئت در گفت وگو با امام جمعه شهر، بررسی علل جنگ ایران و عراق، معرفی متجاوز، بررسی جنایات انجام شده و برآورد خسارات وارده را ازجمله اهداف سفر این هیئت برشمرد و با بیان اینکه گروه مذکور یک دادگاه اسلامی مردمی مستقل است، گفت: «درصورتی که عراق هم از ما دعوت به عمل آورد، به آن کشور هم خواهیم رفت و مسائل را در آن کشور نیز بررسی می کنیم.»

سخنگوی حقوق دانان پس از بازدید این گروه از مناطق بمباران شده گیلان غرب به خبرنگاران گفت: «ما در اینجا درپی گردآوری اسناد و مدارک و شواهد هستیم و در شرایط فعلی اظهارنظری نمی توانیم بکنیم، ولی به عنوان افرادی مسلمان از اینکه از نزدیک می بینیم که مردم بی دفاع مورد بمباران قرار گرفته و حتی به بیمارستان های آنها هم تجاوز شده، تأسف خود را ابراز می داریم. ... اینجا دیدیم که هدف های غیرنظامی بمباران شده است.»(۵) این

۱- سند شماره ۱۱۳۶۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شماره ۳۵۶، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۲- همان.

۳- سند شماره ۱۱۳۶۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۲۶، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- دادگاه بین الملل اسلامی نخستین بار در ۹ ژوئن ۱۹۸۳ مصادف با ۱۹ خرداد ۱۳۶۲، در اسلام آباد پاکستان آغاز به کار کرد. اعضای اصلی دادگاه عبارت اند از: محمد چودری اسماعیل رئیس دادگاه، پاکستانی، سنی مذهب و همچنین رئیس انجمن حقوق دانان و وکلای لاهور و عضو دادگاه عالی پاکستان که دولت این کشور از سفر وی به ایران جلوگیری کرد؛ محمد ایوب بخاری، شیعه، پاکستانی، وکیل و حقوق دان و عضو دادگاه عالی پاکستان و رئیس فعلی و دبیرکل دادگاه؛ محمد جمیل، وکیل و حقوق دان، پاکستانی و اهل تسنن؛ عبدالستار راجپوت حقوق دان و وکیل پاکستانی؛ محمد یوسف فیض از چهره های سرشناس اهل تسنن سریلانکا؛ عبدالله سلیمان نویسنده و اهل افریقای جنوبی؛ عبدالمجید تراب زمزمی، اهل تونس و استاد دانشگاه در سوئیس؛ مسعود مختار اهل پاکستان و سرپرست انجمن حقوق دانان مسلمان در انگلستان. اعضای این دادگاه روز ۳۱ مرداد با کمال خرازی سرپرست ستاد تبلیغات جنگ دیدار کردند. در این دیدار خرازی تأکید کرد ایران تا زمان حصول شرایط سه گانه خود یعنی بیرون راندن متجاوز، دریافت غرامت و تعیین متجاوز به دفاع ادامه می دهد.

۵- روزنامه اطلاعات، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۲.

هیئت همچنین به مدت دو ساعت از مناطق جنگ زده سرپل ذهاب و قصرشیرین بازدید کرد(۱)

گفتنی است فعالیت های این گروه در رسانه های خارجی نیز بازتاب داشت، به گونه ای که رادیو بی بی سی امروز در تفسیری با اشاره به ورود هیئت نمایندگی دادگاه بین الملل اسلامی به ایران، مأموریت این هیئت را ارزیابی خسارت هایی دانست که توسط عراق به مناطق غیرنظامی ایران وارد شده است(۲)

۱

امام خمینی امروز در سخنانی، ضمن اشاره به لزوم وحدت و انسجام روزافزون در بین نیروهای مسلح و آحاد ملت، هرنوع صلح مغایر با حقوق ایران را مردود دانسته و تأکید کردند که جمهوری اسلامی به دنبال تصاحب خاک هیچ یک از همسایگان خود نیست.

رهبر انقلاب اسلامی امروز در جمع فرماندهان نیروی دریایی و هوانیروز ارتش و گروهی از کارکنان این نیروها و همچنین دانشجویان شرکت کننده در مجمع جهانی حرکت اسلامی دانشجویان، با خطاب قرار دادن کارکنان نیروی هوایی و هوانیروز، به وضعیت ارتش در دوران شاهنشاهی اشاره کرده و فرمودند: «شماها می دانید که این کشور و خصوصاً ارتش در زمان شاه مخلوع چه وضعیتی داشت. اسم استقلال را می گفتند، تکرار می کردند، اسم تمدن را تکرار می کردند، لکن ما در هیچ چیز استقلال نداشتیم و بویی از تمدن در این کشور ما نگذاشتند که به مشام مردم برسد. و خدای تبارک و تعالی به ملت ما و به مسلمین منت گذاشت و این نیروها را و نیروهای مردمی را بیدار کرد و در همان وقت اول که نیروهای مردمی نهضت کردند، نیروهای اسلامی، لشکر اسلامی که متحول شدند از آن لشکر طاغوتی به لشکر انسانی- اسلامی، از همان اول به دامن ملت برگشتند و با مجاهدات همه اینها کشور ما به پیروزی رسید و ما امروز در بین راه هستیم. این طور نیست که ما را امثال قدرت های بزرگ مثل امریکا و شوروی رها کنند، آنها باز طمع دارند به ما. آنها در خارج نشسته اند و عمال آنها در خارج و داخل مشغول کار هستند و طمع دارند باز به این کشور و طمع دارند به ارتش. لکن تحولی که در این کشور پیدا شد به برکت تأییدات الهی و جوان های ما را نجات داد و شما عزیزان نیروهای ثلاثه را نجات داد، تحولی است که امیدوارم که به همین وضع باقی باشد و تا این وضع موجود است و وضع موجود ادامه دارد، هیچ آسیبی به شما نخواهد رسید.»

امام خمینی در ادامه با تأکید بر لزوم حفظ وحدت و

ص: ۷۸

۱- روزنامه کیهان، ۱/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- واحد مرکزی خبر صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۹.

انسجام در بین نیروهـای مسـلح ایران و کلیه آحـاد ملت افزودنـد: «گمان نکنیم که مسائل تمام شـده است و ایران نجات مطلق پیـدا کرده است و کسـانی که در کمین نشسـته انـد آرام می شونـد. ما هرروز بایـد به بیـداری خودمان بیفزاییم و هرروز بایـد به وحـدت و انسـجام خودمان افزایش بـدهیم. ما باید، شـما باید خودتان را از سایر نیروهای مسـلح اسـلامی جدا ندانید، و آنها هم باید خودشان را از شـما جدا ندانند، همه از یک نیرو هستید با اسـماء مختلف، نیروی اسلامی الهی هستید. اسماء مختلف، لکن معنا واحد و تا این وحدت معنا هست و تا این وحدت بین قوای لشکری هست، ارتشی هست و وحدت بین آنها و سپاه پاسداران و بسیج و مردم هست، این کشور مصون از هر بلیه ای است و خدا نکند یک روزی بیاید که منحرفین شـما را گول بزننـد و ایجاد خلاف بکنند بین شـما و خدا نکند که روزی بیاید که اشخاصـی که انحراف از اسـلام دارند، بین شـما و پاسداران عزیز اختلاف ایجاد کنند. اگر اختلاف بیاید بین شـما و وحدتتان از بین برود مطمئن باشـید که آنها کار خودشان را خواهند کرد و شما را همان طورکه سابق ارتش در تحت فرمان او بود، شـما را تحت فرمان خودشان خواهنـد گرفت و همچو تصـفیه ای خواهنـد کرد که از شـما که برای اسـلام خدمت می کنید یک تن باقی نگذارند. باید هوشیار باشید، باید هوشیار باشیم، باید دولت و ملت هوشیار باشد که غفلت از اینکه در کمین هسـتند برای بلعیـدن این کشور از همه اطراف، از امریکا گرفته تا شوروی، در این معنا شک نبایـد بکنیم و متکی به خـدای تبارک و تعالی باشـیم و متکی به قدرت ملی خودمان باشیم که وحدت شما و همراهی ملت از شما و پشتیبانی همه قشرهای ملت از شما، شما را از آسیب مصون نگه می دارد.»

رهبر انقلاب در ادامه بیانات خود، با اشاره به وضـعیت متزلزل صدام حسین در عراق، هرگونه سازش با صدام و پذیرش هرگونه طرح صلح بدون درنظرگرفتن خواسته های ایران را مردود دانسـتند و خاطرنشان کردنـد: «و بحمـدالله شـما آن سـیلی که در اول حمله صـدام وعده داده شد که به صورتش بزنند، شما زدید و الآن یک موجود سیلی خورده است که همه چیزش را از دست داده است و کمک های خارجی، کمک های منطقه، کمک های ابرقـدرت ها نمی توانـد او را نجات بدهـد. امروز صـدام دوره افتاده است و از هرکس تقاضا می کنـد که یک اصـلاحی پیش بیاید، حتی از گروه هـای منحرف و اشـخاص منحرف، باز دامن آنها را می گیرد که آنها پیشـنهاد اصـلاح بکننـد و اما یک اصـلاح امریکایی آنها نمی داننـد که آن چیزی که در ایران است و آن معنـایی که در ایران است و آن چیزی که در اسـلام است اجازه نمی دهـد که با یک موجودی که به صغیر و کبیر کشور خودش و کشور ما رحم نکرده است، اصـلاح پیش بیاید. لفظ اصـلاح یک امری است که صـلاحیت ندارد بین مسـلمان ها و یـک طایفه ای که از اول به اسـلام عقیـده نداشـتند و مؤسـس آنها عَفْلَقی بوده است که به هیـچ دینی از ادیان الهی اعتقاد نـدارد. معنا نـدارد که دولت اسـلامی ایران با دولتی که هیچ اعتقاد به اسلام و به اخلاق بشریت ندارد، سر میز اصلاح بنشیند. ایران همان طورکه سیلی زد به این موجود مفلوک، به سیلی زدن خودش و به پس گردنی زدن خودش ادامه می دهد تا اینکه آن چیزهایی که باید زیر بار بروند با

فشار نظامی ایران و با فشار ملت ایران تحقق پیـدا بکند. ملت ایران اگر می خواست که صـلح امریکایی بکند، همان اول از امریکا جدا نمی شد و قطع روابـط نمی کرد و دسـتش را از ایران کوتاه نمی کرد، و جاسوسان او را بیرون نمی کرد. و امروز هم اگر دسـتش را به صـلح امریکایی دراز کنـد، صـدام و امثال صدام کنار می روند، لکن مسـتشارهای امریکایی وارد معرکه می شوند. ما نمی توانیم صـلحی را بپذیریم که طرح امریکایی دارد و صدام نمی تواند بپذیرد آن چیزهایی را که ما می خواهیم. کسـی که ابتدائاً برای اینکه سـردار قادسیه باشد تصریح کرد که من به کشوری که مجوس هسـتند دارم حمله می کنم و کشور ایران را مجوسـی خوانـد و حمله خودش را حمله سـردار قادسـیه خوانـد و هیـچ اعتقاد به اسـلام و اخلاقیات اسـلام نداشت، امروز هم در رادیو و هم در صـحبت های او دم از اسـلام می زند. حالا که بیچاره شده است از اسلام دم می زند و اگر مهلت داده بشود به این خبیث، آن روزی که مهلت پیدا بکند و تجهیز قوا بکند بدتر از اول به سرزمین شما حمله می کند.»

امـام خمینی همچنین ضـمن تأکیـد بر لزوم تنبیه متجـاوز و ضـرورت اداره عراق به دست مردم این کشور، فرمودنـد: «ما می خواهیم آن کسـی که تعـدی کرده است به مسـلمان ها و آن اشخاصـی که خون مسـلمان ها را در بلاد ما و بلاد خودش ریخته است و علمای اسـلام را در بلاد خودش شهیـد کرده است، مـا می خواهیم به حکم اسـلام از او انتقـام بگیریم؛ مـا می خواهیم قصـاص کنیم، ما می خواهیم دست او را قطع کنیم و ما می خواهیم که این حزب منحوس و این حزب عفلقی از بین برود و کشور عراق به دست خود عراقی ها، به دست مردم و ملت خود عراق اداره بشود، نه به دست دیگران و امثـال صـدام که تمـام حیثیت عراق را، حیثیت نظـامی عراق را، حیثیت ملی عراق را زیر پا گذاشـته است و تمام ذخیره های عراق را برای نفهمی به باد فنا داده است که امروز مفلس شده است و طلاها و جواهرات زن های مردم را مأمورین می روند و به زور می گیرند و یـک دسـته از خودشان هم نمایش می دهنـد که صف کشـیده انـد برای اینکه ذخیره های خودشان را بدهنـد. بااینکه با زور دارد از ملت خودش طلاهـا را می گیرد و در کویت و در غیر کویت به فروش می رسانـد برای اصـلاح حـال خودش و یـا برای پرکردن جیب خودش و دیگران. یک همچو موجودی نباید دیگر در دنیا باقی بماند و نباید حکومت یک کشور اسـلامی را داشـته باشد. اسـلام اجازه نمی دهد به یک همچو مسالمتی بین ما و او و بین مسـلمان و یک کافر متعدی. ما باید به همه کشورهای منطقه بگوییم که ما و اسـلام به ما اجازه نمی دهد که حتی یک وجب از ملک شما و از مملکت شما تصاحب کنیم، ما دفاع داریم می کنیم از شما و از کشور خودمان. ما دفاع از نوامیس شما می کنیم، ما دفاع از علمای شما می کنیم، ما دفاع از متـدینین شـما می کنیم، ما دفاع از ملت شـما می کنیم. لکن بعـد از اینکه ان شاءالله پیروزی حاصل شد، کشور شـما مال خود شـماست و همه کشورهـای منطقه مـال صاحبانش هست و کشور اسـلامی به یک وجب از خاک دیگران طمع نـدارد. لکن نمی گـذارد که کسانی که طمع در مملکت خودش دارند و کسانی که تعدی کردند به کشور ما، نمی گذارد آنها را به حیات خودشان ادامه بدهند.»(۱)

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام(مجموعه آثار امام خمینی)، جلد۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، صص ۷۱ – ۶۷.

وزیر امور خارجه ایران در ادامه سفر دوره ای خود به یازده کشور آسیایی - افریقایی(۱)، امروز در لیبی با رهبر و وزرای امور خارجه و نفت این کشور دیدار و گفت وگو کرد.(۲)

علی اکبر ولایتی در دیدار با سرهنگ معمر قذافی، پیام آیت الله خامنه ای رئیس جمهور ایران را به وی تسلیم کرد. رهبر لیبی نیز ضمن خوشامدگویی به وزیر امور خارجه ایران و هیئت همراه، پشتیبانی دولت و ملت لیبی از انقلاب اسلامی ایران را اعلام کرد و گفت: «انقلاب اسلامی به عنوان حامی قضیه فلسطین ... مورد حمایت همه کشورهای پیشرو اسلامی است.» ولایتی در این دیدار با تأکید بر حمایت ایران از مبارزان فلسطین و سایر کشورهای پیشرو، مبارزه با رژیم اشغالگر قدس را یکی از اهداف راهبردی جمهوری اسلامی ایران برشمرد و با اشاره به جنگ ایران و عراق تأکید کرد: «نیروهای ما تا پیرزوی نهایی به نبرد علیه عامل امریکا در منطقه یعنی رژیم صدام، ادامه خواهند داد.»(۳)

هیئت ایرانی همچنین دیدارهایی با وزرای امور خارجه و نفت لیبی انجام داد. در دیدار ولایتی با عبدالعاطی العبیدی دبیرکل کمیته روابط خارجی لیبی، چگونگی روابط فی مابین و راهکارهای توسعه این روابط در زمینه های گوناگون مورد بررسی قرار گرفت. العبیدی با اشاره به حمایت لیبی از انقلاب اسلامی ایران گفت: «معتقدم این انقلاب باوجود توطئه های امپریالیستی فراوان و باوجود جنگ ظالمانه علیه آن، همچنان در کنار دوستان مسلمان خود و کشورهای مستضعف قرار گرفته و ما هر دو کشور را در یک سنگر می بینیم.» ولایتی نیز ضمن اشاره به همسویی ایران و لیبی در قضیه فلسطین، این رابطه را نمونه خوبی از نزدیکی هرچه بیشتر کشورهای اسلامی برشمرد. وی در تشریح هدف رژیم صهیونیستی از حمله به جنوب لبنان گفت درواقع رژیم اشغالگر قدس می خواست با این کار «مقاومتی که ازطریق جبهه پایداری در مقابل کمپ دیوید نشان داده شد را در هم بشکند.»

علاوه بر دیدارهای فوق، معاون وزیر نفت ایران نیز با وزیر نفت لیبی ملاقات کرد. در این دیدار که با حضور علی اکبر ولایتی انجام شد ضمن بررسی مسائل بین المللی نفت و اوپک، مقرر گردید که در آینده ای نزدیک وزیر نفت لیبی به ایران سفر کند(۴)

۱- وزیر امور خارجه ایران شامگاه روز ۲۱ مردادماه، در رأس یک هیئت بلندپایه متشکل از چند تن از مسئولان وزارت امور خارجه، نفت، بازرگانی و ارشاد، سفر دوره ای خود را با ورود به امارات متحده عربی آغاز کرد و پس از سفر به یمن جنوبی، تانزانیا، زیمبابوه، نیجر و سیرالئون، روز ۳۱ مرداد وارد لیبی شد.

۲- روزنامه کیهان، ۱/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

۳- روزنامه کیهان، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۴- روزنامه اطلاعات، ۶/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۱

پس از کشمکش های فراوان میان دستگاه های اجرایی و قضائی و درحالی که مسئله خرید برنج در ماه های اخیر به یکی از مسائل اساسی کشور تبدیل شده است،(۱) امروز آخرین هماهنگی ها برای آغاز طرح خرید برنج از شالیکاران استان های مازندران و گیلان، انجام شد.

در دیدار امروز نخست وزیر با استانداران گیلان و مازندران، مسائل استان های شمالی و طرح خرید برنج از شالیکاران مورد بررسی قرار گرفت. نخست وزیر در این دیدار ضمن تأکید بر عزم دولت برای اجرای طرح خرید برنج، که وی آن را به نفع مستضعفین و همه ملت خواند، ابراز امیدواری کرد که شالیکاران شمال نیز دراین زمینه همکاری های لازم را انجام دهند.(۲)

از سوی دیگر، در جلسه امروز شورای عالی قضائی که با حضور رئیس دیوان عالی کشور، دادستان کل کشور، اعضا و سخنگوی شورای عالی قضائی، رئیس و مشاور ستاد بسیج اقتصادی، وزیر دادگستری و استانداران گیلان و مازندران تشکیل شد، چگونگی خریدوفروش و توزیع برنج در حیطه مسئولیت های قوه قضائیه مورد بررسی قرار گرفت.(۳)

در همین حال، رئیس سازمان تعاون روستایی استان گیلان از تخصیص اعتبارات لازم برای آغاز خرید برنج خبر داد و گفت: مبلغ ۵۰۰ میلیون ریال جهت آغاز طرح خرید برنج مازاد بر مصرف دراختیار این سازمان قرار گرفته است. براین اساس، ۱۹۰ مرکز خرید آماده خریداری حدود ۴۵۰ تا ۴۷۰ هزار تن برنج تولیدشده در این استان هستند.(۴)

۲

امروز مراسم بدرقه زائران ایرانی برای شرکت در مراسم حج امسال با حضور نخست وزیر، وزیر ارشاد، سرپرست سازمان حج، وزیر راه و مدیرعامل شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران برگزار شد. هم زمان با اعزام نخستین گروه از زائران ایرانی به عربستان، وزیر ارشاد این کشور و یک روزنامه سعودی درمورد سیاسی شدن مراسم حج هشدار دادند.

در مراسم اعزام زوار ایرانی، سیدمحمد خاتمی وزیر ارشاد در سخنانی اعزام حدود یک صد هزار نفر از زائران ایرانی به عربستان سعودی را پس از سه سال جنگ با استکبار جهانی، نشانه ثبات جمهوری اسلامی ایران دانست. میرحسین موسوی نخست وزیر نیز با سنگین برشمردن وظایف حجاج، نوع حرکت و شعارهای آنان را معرف انقلاب خواند و نحوه برخورد حجاج ایرانی با سایر مسلمانان را برای نظام، تعیین کننده دانست. موسوی خوئینی ها سرپرست حجاج ایرانی هم اظهار کرد: «با رهنمودهای امام امت حجاج ایرانی حجی را برگزار می کنند که همه مسلمانان با این حقیقت روبه رو می شوند که جمهوری اسلامی ایران ارزش های فراموش شده را زنده می کند.»(۵)

۱- مسئله نحوه خرید و توزیع برنج در ماه های اخیر با کش وقوس های متعددی در میان مسئولان اجرایی و اقتصادی کشور همراه بود، به طوری که این موضوع در استعفای وزیر بازرگانی نقش بسزایی داشت. توضیحات بیشتر دراین خصوص در ضمیمه گزارش آمده است.

۲- روزنامه کیهان، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۳- همان، ص۱.

۴- روزنامه کیهان، ۱/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۵- روزنامه کیهان، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۵.

امروز همچنین سیدحسن شفتی مدیرعامل هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران، در گفت وگویی اعلام کرد که در سال جاری، حدود ۹۵ هزار زائر ایرانی به مکه عزیمت خواهند کرد و درحالی که برای اعزام این تعداد زائر حدود یک ماه زمان لازم است، به دلیل محدودیت هایی که دولت عربستان سعودی اعمال کرده است، سعی خواهد شد که این کار در مدت بیست روز و با کمترین نارسایی انجام شود.(۱) به گفته وی عملیات انتقال زائران ایرانی از پنج شهر تبریز، تهران، مشهد، اصفهان و شیراز انجام خواهد شد.(۲)

در همین حال، شیخ عبدالعزیز بن باز وزیر ارشاد عربستان سعودی، در بیست وپنجمین نشست مجلس مؤسسان سازمان رابطه العالم اسلامیه در مکه، ضمن درخواست از مسلمانان سراسر جهان برای حمایت مالی و معنوی از حجاج، از کلیه زائران خواست که «مراسم حج را همان طورکه ازجانب خداوند دستور داده شده به جای آورند و از هرچه ممکن است منتهی به ضایع شدن مراسم شود اجتناب کنند.»(۳)

از سوی دیگر، روزنامه سعودی البلاد امروز در تفسیری مغرضانه «موضع گیری رژیم ایران در دعوت به فتنه انگیزی و آشوب در موسم حج و تبدیل این شعائر اسلامی به یک گردهمایی برای آشوب و ایجاد فتنه در میان مسلمانان [!] را محکوم کرد.» این روزنامه همچنین از سران سعودی خواست تا با سیاسی شدن پدیده حج مقابله کرده و «از درهم کوبیدن هرکس که درصدد بازیچه گرفتن مسائل حجاج در جریان انجام این فریضه مقدس برآید درنگ نکند.»(۴)

۱

جزئیات اساسنامه سازمان صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، در جلسه امروز مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید.

جلسه علنی امروز مجلس شورای اسلامی، ابتدا به ریاست اکبر هاشمی رفسنجانی و در ادامه به ریاست محمد یزدی و با حضور محمد هاشمی مدیرعامل سازمان صداوسیما تشکیل شد. در این جلسه پس از بررسی جزئیات اساسنامه سازمان صداوسیما که از دو جلسه قبل آغاز و ناتمام مانده بود، درنهایت این اساسنامه در سی ماده به تصویب رسید.(۵) براساس این مصوبه، اختیارات اصلی سازمان صداوسیما به شورای سرپرستی واگذار شد.

هاشمی رفسنجانی دراین باره نوشته است: «... طرح اساسنامه صداوسیما تمام شد؛ برخی مطالب برخلاف نظر امام و من بود. مخالفت من هم، اثری نکرد. جو حاکم بر مجلس چنین اقتضا دارد. به خاطر اهمیتی که به آزادی عمل و رأی نمایندگان می دهیم، تحمل آن سخت نیست؛ حتی نمایندگان عضو حزب جمهوری اسلامی - که به کمک حزب، انتخاب شده اند - هم در بسیاری از موارد، برخلاف نظر حزب رأی می دهند و شاید از این جهت، در تاریخ پارلمان های دنیا، کم نظیر باشد. درعین حال، ضدانقلاب، گاهی تعبیر "مجلس فرمایشی" را به کار می برد که خیلی غیرمنصفانه است.»(۶)

۱- همان.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۷، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۱۶، مکه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۶/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۱۱، ریاض - خبرگزاری خلیج، ۱/۶/۱۳۶۲.

۵- مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی، دوره اول، صص ۹۴۹۰ - ۹۴۰۵.

۶- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشرمعارف انقلاب، ۱۳۸۶، ص۱۹۵.

۱

عراق هم اکنون درپی یافتن راه های جایگزین برای صدور نفت خود برآمده است.

خبرگزاری عراق به نقل از عصام القلیبی رئیس شرکت ملی نفت عراق، که امروز از اردن بازگشته است، از امضای قرارداد جدیدی درزمینه استخراج نفت میان کارشناسان عراقی و مسئولان اردنی خبر داد. در همین حال، خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز با اشاره به بسته شدن خط لوله نفتی عراق از مسیر سوریه، اعلام کرد که کار احداث یک خط لوله به سوی بندری متعلق به عربستان سعودی در دریای سرخ و در فاصله هزار و دویست وسی کیلومتری از بغداد آغاز شده است. براساس این گزارش، درحال حاضر عراق فقط ازطریق خط لوله نفتی کرکوک نفت خود را صادر می کند.(۱)

۲

روزنامه دیلی تلگراف امروز در مقاله ای به قلم ادموند فرستون کارشناس امور دفاعی، شهر کوت را هدف عملیات تهاجمی نیروهای ایرانی مستقر در مهران (واقع در جبهه مرکزی جنگ) خواند؛ در این مقاله آمده است: نیروهای ایرانی با تصرف کوت می توانند «به راحتی ازطریق تنها شاهراه موجود در این منطقه ... بغداد را به مخاطره اندازند.» دیلی تلگراف همچنین با اشاره به عملیات اخیر ایران در کردستان عراق (والفجر۲)، به رغم نامناسب خواندن این منطقه کوهستانی برای عملیات تهاجمی، بر تداوم فشار شدید نیروهای ایرانی بر خطوط دفاعی عراق تأکید کرده است(۲)

۳

روزنامه هرالد تریبیون (چاپ پاریس) با اشاره به کاهش شدید صادرات نفتی عراق به دلیل تداوم جنگ، عراق را مشتاق خاتمه یافتن جنگ با ایران قلمداد کرد. این روزنامه در مقاله ای با عنوان "دنیا به جنگ خلیج فارس توجه ندارد" هزینه این جنگ را برای هریک از طرفین ماهانه یک میلیارد دلار تخمین زده و یادآور شده است که جهانیان در مواردی از ادامه این جنگ خرسند نیز هستند. به نوشته این روزنامه: «جمهوری اسلامی به جنگ به عنوان وسیله ای برای پوشش نهادن بر جوشش نارضایی های داخلی و به عنوان ماشین صدور انقلاب نیاز دارد. رژیم تهران ... می تواند ضربه های فرسایشی و پایان ناپذیر بر عراق وارد آورد.» در این مقاله همچنین با بیان اینکه هر دو ابرقدرت به نحوی از تداوم این جنگ سود می برند آمده است: شوروی گرچه تأمین کننده ۷۰ درصد از نیازهای تسلیحاتی عراق است، مایل به پیروزی عراق هم نیست. از طرف دیگر، این جنگ مانع از این می شود که ایران بتواند ضمن کمک به شورشیان افغان، به نارضایتی مسلمانان شوروی دامن بزند. درعین حال، هرالد تریبیون موضع بی طرفانه ایالات متحده را نوعی کمک به ادامه جنگ برشمرده است؛ چراکه این کشور به متحدان خود اجازه می دهد که به طرفین جنگ کمک کنند. این مقاله، چشم انداز صلح را تاوقتی ایران به برکناری صدام اصرار داشته باشد تاریک دانسته و جمع بندی نهایی خود را درباره برندگان و بازندگان جنگ ایران و عراق این گونه بیان کرده است: «نه ابرقدرت ها و نه جهان عرب از اینکه می بینند ایران و عراق نیروهای یکدیگر را می فرسایند ناراضی نیستند؛ این جنگ به نفع همه است جز مردم ایران و عراق.»(۳)

ص: ۸۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۸،۳/۶/۱۳۶۲، صص ۸ - ۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۶/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۶/۱۳۶۲، صص ۸ - ۷، رادیو بی بی سی، ۱/۶/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۷، ۲/۶/۱۳۶۲، صص ۱۹ - ۱۸، به نقل از رادیو ایران، ۱/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۷.

۱

امنیت خلیج فارس، جنگ ایران و عراق، اوضاع لبنان و همکاری های امنیتی، مهم ترین موضوعاتی است که در اجلاس وزرای امور خارجه شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در شهر طائف عربستان، مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

شیخ محمد بن مبارک وزیر امور خارجه بحرین، که ریاست اجلاس کنونی وزیران شورای همکاری خلیج فارس را برعهده دارد، اوضاع سیاسی منطقه خلیج فارس را محور مباحثات این نشست برشمرد. وی همچنین بدون ذکر هیچ گونه جزئیاتی «[بررسی و مقابله با] تهدیدات ایران علیه کشتیرانی در خلیج فارس را یکی از هدف های اصلی این مجمع» اعلام کرد.(۱)یادآور می شود این اجلاس از دیروز آغاز شده(۲) و قرار است فردا به کار خود پایان دهد.

رادیو امریکا در گزارشی با اشاره به قرارگرفتن جنگ ایران و عراق در دستور کار اجلاس اعضای شورای همکاری خلیج فارس اعلام کرد: «ترس از بالاـگرفتن دامنه نبرد ایران و عراق ممکن است شش کشور عرب را وادار سازد طرح صلحی را که در اوایل سال جاری پیشنهاد کرده بودند بار دیگر مطرح کنند.»(۳)

رادیو بی بی سی نیز در تحلیل شبانگاهی خود، تهدید فزاینده جنگ ایران و عراق برای امنیت کشورهای حوزه خلیج فارس، بحران لبنان، نشت نفت در خلیج فارس و دشواری های اقتصادی را از محورهای مباحثات این اجلاس برشمرد. این رادیو با اشاره به امکان گسترش جنگ و درگیرشدن دیگر کشورهای خلیج فارس در آن گفت: «این خبر که عراق درحال به دست آوردن موشک های فرانسوی دقیق و مخرب اگزوسه است بر نگرانی ها افزوده است، عراق اشاراتی کرده است دایر بر اینکه اگر جنگ همچنان در بن بست بماند ممکن است موشک های اگزوسه برای حمله به تأسیسات نفتی ایران به کار گرفته شوند. در چنین حالتی ایران احتمالاً به فکر انتقام خواهد افتاد.(۴)» بی بی سی در ادامه گزارش خود با اذعان به اینکه ایران از کمک های مالی دولت های حاشیه خلیج فارس به عراق و همچنین تصمیم شورای همکاری برای برگزاری اولین دور تمرین های نظامی مشترک در منطقه در ماه آینده، ناخشنود است، افزود: بهترین سیاست برای این کشورها خودداری از دخالت مستقیم و آشکار از یک سو و تداوم حمایت مالی از عراق است، به گونه ای که «اقتصاد این کشور فرونریزد و از سوی دیگر، عراق را از هر اقدامی مانند حمله با موشک های اگزوسه که می تواند درگیری را عمیق تر کند بازدارد.»(۵)

۲

دو تن از مقامات آلمان فدرال و یوگسلاوی خواستار خاتمه یافتن جنگ ایران و عراق از راه های مسالمت آمیز شدند.

هانس یورگن، نایب رئیس کمیته امور خارجی آلمان فدرال، خواستار پایان جنگ ایران و

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۸، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۱۹.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۷، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۹.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۴، به نقل از رادیو امریکا، ۱/۶/۱۳۶۲.

۴- انتشار اخبار مربوط به واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی که به موشک های اگزوسه مجهز هستند، واکنش مقامات ایرانی را درپی داشت، توضیحات تکمیلی دراین باره در ضمیمه گزارش آمده است.

۵- همان، صص ۷ - ۶، رادیو بی بی سی، ۱/۶/۱۳۶۲.

عراق شد.(۱) به گزارش رادیو صوت الجماهیر وی گفت: «در مذاکراتم با مقامات عراقی، تمایل این مقامات نسبت به پایان یافتن این جنگ از راه مسالمت آمیز را لمس کردم.»(۲)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری عراق، زوون دراگان معاون رئیس شورای اجرایی فدرال دولت یوگسلاوی، در خلال دیدار خود از بغداد، علاوه بر مذاکراتی درباره گسترش روابط اقتصادی بین دو کشور، «نقشی را که کشورش در جنبش غیرمتعهدها برای پایان بخشیدن به جنگ عراق و ایران از راه های صلح آمیز داشته برای مسئولان عراقی تشریح کرد.»(۳)

۱

به دنبال اعلام برنامه ارتش رژیم صهیونیستی مبنی بر عقب نشینی از بعضی مناطق لبنان، نشانه هایی از وقوع یک منازعه داخلی در این کشور، نمایان شده است.

رادیو اسرائیل امروز گزارش داد که قرار است نیروهای اسرائیلی روز یکشنبه هفته آینده عقب نشینی خود را از کوهستان های شوف واقع در جنوب شرقی بیروت به سوی مواضعی جدید در شمال رودخانه اولی آغاز کنند. در همین حال، مناطق مسیحی نشین شمال بیروت مورد اصابت چندین گلوله توپ قرار گرفت؛ بنا به گزارش رادیو دولتی لبنان، گلوله های مذکور از مواضع نیروهای سوری در لبنان شلیک شده است.(۴)نبرد توپخانه ای امروز بین نیروهای فالانژ و دروزی ها در کوهستان های شوف و حومه بیروت، ۶ کشته و ۵۸ زخمی برجای گذاشت(۵)از سوی دیگر، خلیل وزیر معروف به ابوجهاد، مشاور بلندپایه نظامی یاسر عرفات، ضمن ابراز نگرانی درباره وقوع جنگ داخلی و فرقه ای در لبنان، اعلام کرد که دراین صورت سازمان آزادی بخش فلسطین از مسلمانان و نیروهای ملی پشتیبانی خواهد کرد.(۶)

ضمیمه گزارش ۱: توضیحاتی درباره عملیات های مهندسی لشکرهای ۷ ولی عصر(عج)، ۱۹فجر و ۲۵کربلا

عملیات مهندسی لشکر۷ ولی عصر(عج) در منطقه پاسگاه زید

لشکر۷ ولی عصر(عج) سپاه ازسوی قرارگاه کربلا- مأموریت داشت در امتداد عملیات رمضان به منظور نزدیکی به شرق بصره، یک عملیات مهندسی را در منطقه عملیاتی زید طراحی و اجرا کند.(۷) براین اساس، مقرر شد ابتدا این لشکر خاکریزی به طول ۱۶ کیلومتر از پاسگاه زید به طرف آب گرفتگی و در فاصله ۲۰۰ متری از دشمن احداث کند. پس از این اقدام قرار بود شناسایی ها برای انجام مرحله دوم عملیات ادامه یابد، اما این عملیات به دلایل زیر منتفی شد:

۱. افزایش ضریب ضربه پذیری و جناح دهی نیروهای خودی به دشمن.

۲. ضعف فرماندهی.

۳. کمبود نیرو.

۴. نبود عقبه و جاده مناسب.

۵. تسلط آتش دشمن بر روی نیروهای خودی.

۶. ضعف شناسایی.(۸)

یادآوری می شود روز گذشته، غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، به رئوفی فرمانده لشکر۷ ولی عصر(عج)، دستور داده بود شناسایی های این لشکر را در منطقه زید متوقف کند. درپی این اقدام، مسئولیت این منطقه به لشکر۲۵ کربلا واگذار و مقرر گردید که لشکر۷ ولی عصر(عج) برای

اجرای عملیات مهندسی طلائیه با لشکر۲۵ کربلا ادغام شود.(۹)

ص: ۸۶

۱- همان، ص۳، رادیو صوت الجماهیر(عربی)، ۱/۶/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۷، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۲۳، بغداد - رادیو صوت الجماهیر، ۱/۶/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۸، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۸، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۲/۶/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۲۰.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۱۰.

۶- روزنامه کیهان، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۲۰.

۷- سند شماره ۱۲۵۷۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: مصاحبه محمد دیانی با احمد سوداگر، (قرارگاه کربلا، ۲/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۵۷۷)، ص۱۹.

۸- سند شماره ۱۳۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا در عملیات منتفی شده قبل از والفجر۴، محمد دیانی، مرداد و شهریور ۱۳۶۲، صص ۴ - ۳.

۹- سند شماره ۲۷۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲۸.

نقشه

ص: ۸۷

عملیات مهندسی لشکر۱۹ فجر در منطقه طیب

لشکر۱۹ فجر سپاه ازسوی قرارگاه کربلا مأموریت داشت تا در امتداد جناح راست (منطقه جنوب غربی) عملیات محرم و سه راهی زبیدات روی دو ارتفاع ۱۰۰(کوچک و بزرگ) - که بر شهر طیب عراق مسلط بود - عملیاتی طراحی و اجرا کند.(۱)این لشکر قرار بود با استعداد رزمی ۴ گردان در سه محور- سمت جاده آسفالت منتهی به شهر طیب عراق، رودخانه میمه و شیار سور- وارد عمل شود.(۲)اما بررسی های اولیه فرماندهان قرارگاه کربلا دورنمای اجرای این عملیات را در هاله ای از ابهام فروبرد.

ص: ۸۸

۱- سند شماره ۱۲۵۷۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۲- سند شماره ۱۳۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

عملیات مهندسی لشکر۲۵ کربلا در منطقه طلائیه

لشکر۲۵ کربلا ـ ازسوی قرارگاه کربلا مأموریت داشت در امتداد عملیات رمضان با هدف نزدیکی به شرق بصره، یک عملیات مهندسی را در منطقه عملیاتی طلائیه عراق طراحی و اجرا کند.(۱)پیش از این عملیات، پاسگاه طلائیه جدید در دست نیروهای ایران و پاسگاه طلائیه قدیم دراختیار نیروهای عراق قرار داشت و یکی از اهداف مهم این اقدام مهندسی تصرف پاسگاه طلائیه قدیم بود. این منطقه به دلیل وجود منابع و تأسیسات نفتی عراق در داخل هور به سمت پاسگاه طلائیه، دارای اهمیت حیاتی و راهبردی بود. در این عملیات به علت بعد مسافت خط خودی و دشمن، قرار شد لشکر۲۵ کربلا ابتدا با استعداد رزمی ۵ گردان و احداث خاکریزی به طول ۱۲ کیلومتر، خود را به یک کیلومتری دشمن برساند و پس از تکمیل شناسایی ها، مرحله دوم عملیات را ادامه دهد.(۲)

ص: ۸۹

۱- سند شماره ۱۲۵۷۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۲- سند شماره ۰۱۳۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

ضمیمه گزارش ۲: توضیحاتی درخصوص تاریخچه تشکیل و برخی اقدامات قرارگاه نصرت

پس از عملیات والفجر مقدماتی و در آستانه عملیات والفجر۱، شناسایی های منطقه هورالعظیم نیز قوت گرفت و به دلیل اهمیت این منطقه، قرارگاهی به نام نصرت برای انجام شناسایی و طراحی اقدامات چریکی در هور، با هدف بازکردن جبهه ای در این منطقه تشکیل شد. براین اساس از نیمه نخست سال ۱۳۶۲، قرارگاه نصرت به فرماندهی علی هاشمی شناسایی های این منطقه و ارائه راهکارهای مناسب طرح مانور را به سرانجام رساند و درنهایت عملیات خیبر، در تاریخ سوم اسفند ۱۳۶۲ در منطقه طلائیه و هورالعظیم، اجرا شد(۱)

درواقع، هم زمان با عملیات رمضان، استفاده از فضا و آب گرفتگی هور برای غافلگیرکردن دشمن مورد توجه قرار گرفت. پس از پایان عملیات والفجر۴، محسن رضایی فرمانده سپاه پاسداران، به علی هاشمی مأموریت داد تا قرارگاه نصرت را که در منطقه هورالهویزه تشکیل شده بود، به طور تمام وقت فعال کند. این قرارگاه بر روی منطقه مطالعه کرد و اطلاعات لازم و کافی از وضعیت دشمن را به دست آورد. بررسی های منطقه هور، مقدمه پیشنهاد این منطقه برای عملیات گسترده شد. این شناسایی ها همان گونه که پیش تر آمد، موجب شد تا عملیات خیبر به منظور درهم شکستن بن بست نظامی در جنگ، طرح ریزی و اجرا گردد.

با پایان یافتن عملیات والفجر۴ در اواخر مهرماه ۱۳۶۲، عملیات عبور از آب گرفتگی بزرگ هور در دستور کار سپاه پاسداران قرار گرفت. عبور از این آب گرفتگی که بیش از ۳ هزار کیلومتر مربع وسعت دارد، رسیدن به ساحل شرقی رودخانه دجله را امکان پذیر می کرد. مهم ترین مسئله برای دستیابی یگان های عملیاتی به جاده بصره - عماره، عبور آنان از آب گرفتگی هور و چگونگی تدارك آنها پس از تصرف شرق دجله بود.(۲)

ضمیمه گزارش ۱۱: تدابیر دستگاه های دولتی برای مقابله با افزایش نرخ برنج و توزیع عادلانه آن در ماه های اخیر

نخست وزیر در روز اول مرداد ۱۳۶۲، خبر تهیه آیین نامه خرید متمرکز و توزیع برنج را اعلام کرد.(۳)همان روز دکتر بانکی وزیر مشاور و سرپرست سازمان برنامه وبودجه از طراحی سیستمی برای تضمین اینکه برنج با قیمت مناسب به دست مردم برسد خبر داد.(۴) وی همچنین در روز هفتم مردادماه، درمورد علت گرانی های اخیر گفت: «مهم ترین مشکلی که باعث این همه گرانی شد همان برداشتن کنترل لازمی بود که از ابتدای جنگ مورد تأیید برادر بزرگوارمان شهید رجائی بود که در زمان ایشان اجرا شد؛ این کنترل بنا به دلائلی سال گذشته برداشته شد و ما با تورم سرسام آور روبه رو شدیم. ... دراین رابطه سازمان برنامه وبودجه ... طرح هایی را در دست اجرا و اقدام دارد که ان شاءالله سیستم توزیع کنترل شده و این کنترل در زمان جنگ و تا زمانی که تولید به اندازه کافی بالا نرفته بایستی اجرا شود.»(۵)

بااین حال، در اوایل مردادماه، اقدام وزارت بازرگانی در آزادسازی برنج موجب واکنش مجلس و سؤال بیش از یک صد نماینده از عسگراولادی وزیر بازرگانی شد. وی در جلسه ای که با کمیسیون رسیدگی به سؤالات نمایندگان داشت، ستاد بسیج اقتصادی را مسئول اصلی و اولیه آزادسازی برنج معرفی کرد، ولی در جلسه بعدی این کمیسیون که با حضور شفیق معاون بازرگانی داخلی وزارت بازرگانی، تشکیل شد، شفیق آزادکردن برنج و اعلام آزادی را برعهده گرفت.(۶)شفیق، روز دهم مرداد با ارسال نامه ای به عسگراولادی استعفای خود را اعلام کرد.(۷) به دنبال این وقایع وزیر بازرگانی نیز از سمت خود استعفا کرد. متن استعفانامه عسگراولادی وزیر بازرگانی، خطاب به نخست وزیر در روز یازدهم مرداد منتشر شد(۸)

طرح خرید برنج پیگیری شد و در جلسه شورای اقتصاد در روز ۱۷/۵/۱۳۶۲ با حضور نخست وزیر، استانداران گیلان و مازندران و جمعی از ائمه جمعه شهرها و نمایندگان این دو استان، اصول حاکم بر قیمت گذاری برنج در این استان ها باتوجه به سقف قیمت خرید برنج ممتاز از شالیکاران تعیین گردید.(۹)سرانجام روز ۲۵/۵/۱۳۶۲ متولی زاده مدیرعامل سازمان تعاون روستایی کشور، اعلام کرد که خرید برنج از شالیکاران گیلان از هفته بعد آغاز می شود.(۱۰)

ضمیمه گزارش ۱۷: اظهارنظرهای مقامات ایرانی در واکنش به انتشار اخبار مربوط به واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق در

چند ماه گذشته

در چند ماه اخیر به ویژه از اواخر تیرماه، خبرهایی درمورد واگذاری هواپیماهای پیشرفته سوپراتاندارد مجهز به موشک های اگزوسه ازسوی فرانسه به عراق و نیز تهدید عراق به انهدام تأسیسات نفتی ایران در

ص: ۹۰

۱- سند شماره ۷۹/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش عملیات قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر مقدماتی، ۲۶/۸/۱۳۶۱ تا ۶/۱/۱۳۶۲، ص۸۳.

۲- حسین علایی، روند جنگ ایران و عراق، جلد دوم، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۹۱، صص ۳۵ - ۳۴.

۳- روزنامه کیهان، ۲/۵/۱۳۶۲، ص۲.

۴- همان، ص۱۷.

۵- روزنامه کیهان، ۸/۵/۱۳۶۲، ص۲۳.

۶- روزنامه کیهان، ۱۰/۵/۱۳۶۲، ص۲۲.

۷- روزنامه کیهان، ۱۳/۵/۱۳۶۲، ص۲.

۸- روزنامه کیهان، ۱۱/۵/۱۳۶۲، ص۲.

۹- روزنامه کیهان، ۱۸/۵/۱۳۶۲، ص۴.

۱۰- روزنامه کیهان، ۲۷/۵/۱۳۶۲، ص۳.

خلیج فارس انتشار یافت. در واکنش به این اخبار چند تن از مقامات ایرانی عملکرد دولت فرانسه در قبال جمهوری اسلامی ایران و جنگ ایران و عراق را مورد انتقاد قرار دادند. در سی ام تیرماه، هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس، به انتقاد از مواضع خصمانه فرانسه در قبال ایران ازجمله حمایت از عراق متجاوز و ارسال اسلحه به این کشور، پناه دادن به تروریست ها و... پرداخت؛(۱)سه روز بعد یعنی دوم مردادماه نیز علی اکبر ولایتی در پاسخ به تهدیدات اخیر وزیر امور خارجه عراق مبنی بر حمله به تأسیسات نفتی ایران با بیان اینکه: «اگر در جریان صدور نفت ایران هرگونه اخلالی رخ دهد هیچ کشوری در منطقه نخواهد توانست نفت خود را صادر کند»، سخنان وزیر امور خارجه عراق را تهدیدی برای کل منطقه قلمداد کرد.(۲)همچنین روز سوم مرداد، رئیس مجلس پس از جلسه شورای عالی دفاع، در واکنش به تهدیدهای عراق مبنی بر استفاده از سلاح های پیچیده و جدید برای انهدام تأسیسات نفتی ایران اظهار کرد: «می توانیم طوری حرکت کنیم که یک کشتی هم نتواند به خلیج فارس وارد یا از آن خارج شود، ما الآن امنیت خلیج فارس را تأمین می کنیم؛ ممکن است فرانسه هواپیماهای خیلی پیشرفته به عراق قرض دهد، اگر بخواهیم خلیج فارس را ناامن کنیم برای ما آسان است؛ دراین صورت، فکر کنید که بنادر کشورهای جنوب خلیج فارس به چه وضعی درمی آیند.»(۳)در همین روز رجائی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل، در یک مصاحبه مطبوعاتی ضمن اعلام مقابله ایران با هر اقدامی برای ناامن کردن خلیج فارس، تصمیم فرانسه برای واگذاری ۵ فروند هواپیمای سوپراتاندارد به عراق را به منزله شرکت مستقیم فرانسه در جنگ با ایران دانست.(۴)

۱- روزنامه کیهان، ۱/۵/۱۳۶۲، ص۱۷.

۲- روزنامه کیهان، ۳/۵/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه کیهان، ۴/۵/۱۳۶۲، ص۲.

۴- روزنامه کیهان، ۵/۵/۱۳۶۲، ص۴.

روزشمار جنگ چهارشنبه۲ شهریور ۱۳۶۲ ۱۵ ذیقعده ۱۴۰۳ ۲۴اوت ۱۹۸۳

۱

امروز فرماندهان قرارگاه کربلا در جلساتی جداگانه ضمن بررسی وضعیت عملیات مهندسی لشکر۱۹ فجر در منطقه زبیدات، درمورد دلایل لغوشدن عملیات مهندسی لشکر۷ ولی عصر(عج) در منطقه زید، به بحث و تبادل نظر پرداختند.

در یکی از این جلسات که با حضور غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، سیاف زاده معاون وی، سوداگر مسئول اطلاعات و عملیات این قرارگاه و نبی رودکی فرمانده لشکر۱۹ فجر، برگزار شد، وضعیت عملیات این لشکر در منطقه طیب و سه راهی زبیدات مورد بررسی قرارگرفت. در ابتدا، نبی رودکی آخرین وضعیت شناسایی های مناطق تحت امر لشکر۱۹ فجر را تشریح کرد. وی باوجود ابراز نگرانی از اِشراف دشمن بر سمت راست ارتفاعات، همچنان بر آمادگی لشکر۱۹ تأکید داشت و بر اجرای عملیات اصرار می ورزید. در مقابل، فرمانده قرارگاه کربلا به دلایلی ازجمله بالابودن احتمال خطر در دو محور سمت راست جاده و معبر سور به علت وجود میدان مین و کمین دشمن، با اجرای عملیات موافق نبود. درمجموع، طرح مشکلاتی نظیر کم بودن میزان اطمینان عملیات، راه های نامناسب عقبه، موانع قابل توجه دشمن در برخی محورها، اطمینان نداشتن به پدافند در خط متفرقه، ایمن نبودن معابر، احتمال تغییر منطقه عملیات، بسته شدن عقبه های خودی با پاتک دشمن و... دورنمای اجرای عملیات را در هاله ای از ابهام فرو بُرد.(۱)

امروز جلسه دیگری نیز با حضور فرماندهان قرارگاه کربلا و لشکر۷ ولی عصر(عج) به منظور بررسی دلایل منتفی شدن عملیات در منطقه زید برگزار شد و پاره ای از ناهماهنگی ها و بی تدبیری های پیش آمده در اجرای عملیات مهندسی در این منطقه مورد نقد و بررسی قرار گرفت. برخی از مسائلی که در این نشست به عنوان دلایل ناکامی اجرای عملیات لشکر۷ ولی عصر(عج) در منطقه زید مطرح شد چنین بود: مشکلات مهندسی ازجمله کمبود دستگاه های مهندسی، ضعف پشتیبانی آتش، ضعیف بودن ارتباط میان یگان ها، کمبود افراد راهنما، اِشراف کم نیروهای لشکر۷ ولی عصر(عج) در برخی محورهای عملیاتی و... . در پایان جلسه و باتوجه به نکات مطرح شده، مقرر گردید از این پس، تقسیم مسئولیت در عملیات مهندسی با دقت و شفافیت بیشتری انجام شود.(۲)

ص: ۹۳

۱- سند شماره ۲۷۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا (منتفی شده قبل از والفجر۴)، محمد دیانی، ۲۶/۵/۱۳۶۲ تا ۸/۶/۱۳۶۲ صص ۷۷ - ۷۲.

۲- سند شماره ۱۲۵۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی واحد مهندسی عملیات لشکر۷ ولی عصر(عج) در منطقه زید (منتفی شده قبل از والفجر۴)، (قرارگاه کربلا، ۲/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۵۵۸)، صص ۵۶ - ۱.

سیاف زاده معاون قرارگاه کربلاـ در مصاحبه ای با راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه، خط مشی جنگ پس از عملیات والفجر مقدماتی، تاریخچه، محدوده عملیاتی و عملکرد قرارگاه کربلا در جنوب را تشریح کرد.

سیاف زاده با بیان اینکه قرارگاه کربلا یکی از سه قرارگاه اصلی است که محدوده عملیاتی آن جبهه جنوب حدفاصل فاو تا چنگوله (بین مهران و دهلران) می باشد و سرهنگ حسنی سعدی از نیروی زمینی ارتش نیز در آن حضور دارد، درمورد راهبرد نظامی ایران در وضعیت کنونی گفت: پس از عملیات والفجر مقدماتی، در قرارگاه مرکزی خاتم الانبیا(ص) تصمیم گرفته شد که در تمام خطوط نبرد، عملیات هایی محدود اجرا شود. بدین شکل که سپاه به منظور تجزیه قوای عراق و ازبین بردن امید دشمن پس از عدم الفتح والفجر مقدماتی و نیز ارتقای کیفیت عملیاتی یگان های خودی، پیشگیری از رکود در جبهه های خودی و فعال کردن مردم در عقبه جبهه، راهبرد جدید یعنی "عملیات در تمامی خطوط پدافندی" را در دستور کار خود قرار داد. براین اساس، تمامی لشکرها بایستی ضمن خروج از وضعیت پدافندی، حالت آفندی به خود می گرفتند. به همین منظور، چهار منطقه به شرح ذیل برای اجرای عملیات پیشنهاد شد:

۱. منطقه زید؛ ۲. منطقه طلائیه؛ ۳. منطقه چزابه؛ ۴. منطقه طیب.

در ادامه این مصاحبه، سیاف زاده ضمن تبیین اجمالی اقدامات قرارگاه کربلا در مناطق مذکور گفت: «قرارگاه کربلا خط جدیدی را در جنگ درست کرده است.» وی با اشاره به حضور لشکرهای ۱۶، ۲۱، ۷۷ و ۹۲ ارتش در محدوده قرارگاه کربلاـ و ارتباط نزدیک این قرارگاه با لشکرهای ارتش، آمادگی سپاه را برای همکاری با ارتش اعلام کرد.

معاون قرارگاه کربلا همچنین در تشریح ترکیب قوای عراق در جبهه جنوب، لشکرهای ۵، ۶، ۸، ۱۱، ۱۸ و ۲۰ ارتش عراق را ازجمله یگان های عراقی حاضر در محدوده عملیاتی این قرارگاه ذکر کرد.(۱)

ص: ۹۴

۱- سند شماره ۲۷۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸۹ - ۸۳.

درپی ایجاد یک تحول اساسی در سازمان رزم سپاه با ارتقای تیپ های آن به لشکر از نیمه دوم سال ۱۳۶۱، فرماندهان و دست اندرکاران سپاه مدتی است اقدامات بلندمدت جدیدی را برای افزایش سطح کیفی نیروی انسانی آغاز کرده اند.(۱) براین اساس، اولین گروه پاسداران دوره دیده دافوس، به منظور رفع نقایص و ضعف های سیستم آموزش و تربیت کادر یگان ها و نیز ارتقای کیفی آنها، جلساتی را با فرماندهان سپاه برگزار کردند. در یکی از این جلسات که امروز باحضور فرماندهان قرارگاه کربلا و نیروهای دوره دیده سپاه در دانشکده فرماندهی و ستاد برگزار شد، موضوع آموزش نیروهای رده گردان به بالا مورد بحث و بررسی قرار گرفت. در این جلسه ضمن نقد سیستم آموزش سپاه و تشریح نقایص رویه حاضر، مواردی به عنوان نقاط ضعف سیستم آموزشی فعلی مطرح شد که مهم ترین آن چنین بود:

مقطعی و ضربتی بودن دوره های آموزش، ضرورت نهادینه سازی آموزش، اصلاح سیستم آموزش (تحول از روش انتقال تجربه به شیوه آموزش اصولی)، ضعف در کادرسازی و تربیت فرمانده از بین نیروهای کارآمد یگان ها، نداشتن توجه کافی به استخراج اصول کاربردی نبردهای پیشین و تدوین آن برای آموزش، لزوم ارتقای کیفی سطح اطلاعات نظامی فرماندهان رده بالا، کم توجهی در به کارگیری اصول رزم و برنامه ریزی، جایگاه نسبتاً پایین نیروهای اطلاعات - عملیات و طرح و عملیات، ناکافی بودن اطلاعات فرماندهان یگان ها از اصول پدافندی، انحصار سازمان رزم سپاه به نیروی پیاده و فقدان کار فکری و تجزیه وتحلیل در یگان ها.

در این جلسه حسن دانایی فر از نیروهای دوره دیده سپاه در دافوس، گفت: پس از انجام بررسی های اولیه درمورد ویژگی های فرمانده یگان ها در سپاه به این نتیجه رسیدیم که باید فرماندهان نظامی کم وبیش از خصلت های هجده گانه ای برخوردار باشند. از این اصول، پنج مورد آن جزو اصول تخصصی اند که جزو واجبات فرماندهی است و ۱۳ ویژگی آن نیز عمومی است، این موارد به ترتیب عبارت اند از:

۱. آگاهی از وظایف فرمانده لشکر.

۲. آگاهی از فعالیت های بخش پرسنلی لشکر.

۳. آگاهی از وضعیت اطلاعات و عملیات لشکر.

ص: ۹۵

۱- نخستین اقدام ایران پس از عدم الفتح عملیات رمضان، جلوگیری از ایجاد رکود در جبهه ها و آسودگی خاطر دشمن از حملات ایران بود. ازاین رو، اجرای عملیات های محدود در دستور کار قرار گرفت. یکی از جنبه هایی که در اتخاذ خط مشی عملیات محدود مورد توجه قرار داشت، نبود نیروی کافی در جبهه، نیاز به زمان برای آموزش بیشتر، کادرسازی و بازسازی یگان ها و تدبیر برای بسیج بیشتر نیروی انسانی بود. (حسین اردستانی، تنبیه متجاوز، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ۱۳۷۹، ص۳۶.)

۴. آگاهی از وضعیت طرح و عملیات لشکر.

۵. آگاهی از وظایف تشکیلات لشکر.

۶. آشنایی با مسائل سازمانی.

۷. آشنایی با مسائل تاکتیکی.

۸. آشنایی با اصول و قواعد رزم.

۹. آشنایی با جنگ الکترونیک.

۱۰. آشنایی با جنگ های ویژه (جنگ های روانی، چریکی، عملیات های آبی - خاکی و...).

۱۱. آشنایی با آخرین وضعیت نظامی منطقه.

۱۲. آشنایی با نقاط قوت و ضعف خودی.

۱۳. بررسی عملیات های پیشین خودی.

۱۴. آشنایی با جنگ های ش.م.ر.

۱۵. آشنایی با تشکیلات ارتش جمهوری اسلامی ایران.

۱۶. آشنایی با ارتش کشورهای هم جوار.

۱۷. آشنایی با اصطلاحات نظامی.

۱۸. آشنایی با پشتیبانی عملیات (زمینی، دریایی، هوایی و...).(۱)

گفتنی است که در این جلسه درخصوص مسائل مربوط به آموزش نظامی بحث و تبادل نظر شد و بررسی موضوع آموزش های عقیدتی، به جلسات بعد موکول گردید.

۱

به دنبال اجرای دو عملیات والفجر۲ و ۳ در جبهه های شمالی و میانی و هشیارشدن دشمن راجع به در دستور کار قرار گرفتن اجرای عملیات در این مناطق، ارتش عراق اقدام به جابه جایی و تقویت نیروهای خود در جبهه های مذکور کرده است.

براساس گزارش ژاندارمری خوزستان، عراق نقل وانتقالات گسترده ای را در مناطق عملیاتی آغاز کرده و درحال اعزام بخش زیادی از نیروهای خود به جبهه های شمالی است. در این گزارش درمورد جابه جایی یگان های عراقی آمده است: باقیمانده نیروهای لشکر۱۰ زرهی مستقر در جبهه خانقین و مندلی به جبهه پیرانشهر و ۳ تیپ پیاده از لشکر۴ از جبهه میسان به اربیل منتقل شده اند. همچنین واحدهای تحت امر لشکر۱۲ به جبهه های مهران و واحدهای تیپ۴۲۰ زرهی گردان بلال از فکه به جبهه مهران انتقال یافته اند.

گزارش مذکور همچنین از پیاده شدن تیپ های هوابرد و نیروی مخصوص ارتش در جبهه و

۱- سـند شماره ۱۲۵۵۶/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: جلسه ارزیـابی آموزش نیروهـا (منتفی شـده قبل از والفجر۴)، (قرارگاه کربلا، ۲/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۵۵۶)، صص ۵۲ - ۱.

نیز بمباران خطوط مقدم توسط نیروی هوایی عراق حکایت دارد؛ طبق همین گزارش فقط در موارد بسیار اضطراری به نیروهای عراقی مرخصی داده می شود(۱)

در همین حال، گزارش منابع اطلاعاتی حاکی است نیروهای عراقی در منطقه قصرشیرین درحال تحکیم مواضع بوده و نیروهای زرهی و پیاده خود را تقویت کرده اند و ازاین رو احتمال تک ازسوی آنان وجود دارد. طبق همین گزارش، یگان های عراقی در مناطق شیلر (جنوب غربی بانه) و مندلی (مقابل سومار) نیز به تحکیم مواضع خود پرداخته اند.(۲)

۱

امروز بالگردهای عراقی، یک کشتی تجاری ایران را در خلیج فارس مورد حمله قرار دادند.

بنا به اعلام قرارگاه دریایی نوح نبی سپاه، ساعت ۷:۲۵ صبح امروز، یک کشتی تجاری ایران با نام "ایران رشادت" هدف موشک بالگردهای عراقی قرار گرفت و دچار آتش سوزی شد.(۳)این کشتیِ حامل کالا ـ که از هندوستان عازم ایران بود، در نزدیکی بندر امام خمینی(۴)براثر اصابت موشک به قسمت موتورخانه اش دچار سانحه شد(۵)و در حین انتقال توسط یدک کش در حوالی منطقه بهرگان(۶) به گل نشست، ولی درنهایت توسط سه فروند یدک کش از منطقه خطر خارج و به بندر دیلم انتقال یافت. براساس آخرین گزارش قرارگاه نوح، بخش درونی کشتی مذکور همچنان درحال سوختن می باشد و دود ناشی از آتش سوزی قابل مشاهده است(۷)در این حادثه یک نفر کشته و یک تن نیز زخمی شد که هردو از خدمه کشتی و دارای تابعیت هندوستانی بودند.(۸)

رادیو صوت الجماهیر عراق در بخش خبری ساعت ۱۹:۳۰ امروز خود با قرائت اطلاعیه نظامی شماره ۱۱۹۶ ارتش عراق، به این حمله اشاره و ادعا کرد: «واحدهای دریایی و جنگنده های پرتوان خودی طی یک رشته عملیات هماهنگ و موفقیت آمیز، موفق شدند ساعت هشت و دو دقیقه بامداد، چهار هدف بزرگ دریایی دشمن را هدف قرار دهند. ... دود و آتش برآمده از اهداف منهدم شده دشمن به خوبی توسط دیده بانان مشاهده و صدای انفجارهای واضح شنیده شده است.»(۹)

۲

عملیات های دریایی دیروز ایران (در منطقه رأس البیشه و نهرقاسمیه)، امروز در خبرگزاری رویتر و رادیو ترکیه بازتاب یافت.

خبرگزاری رویتر امروز گزارش داد: «ایران گفت درپی تجاوز کشتی های جنگی عراق به آب های ایران، این کشور شش کشتی عراق را تصرف و تعدادی از سربازان عراق را کشته یا مجروح کرده است.» این خبرگزاری، که به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی این واقعه را

۱- . سند شماره ۱۲۵۴۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعات فرماندهی ناحیه ژاندارمری خوزستان، شماره ۵۵۷، ۳/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۳۲۰۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اطلاعات داخلی نخست وزیری، شماره ۲۵۸، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- سند شماره ۹۳۲۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی به واحد طرح و عملیات یگان دریایی ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۴۴۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۶۸۶۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد منطقه ۸ سپاه به اطلاعات ستاد مرکز سپاه پاسداران انقلاب اسلامی،

.۱۰/۶/۱۳۶۲

۶- سند شماره ۹۳۱۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی به واحد طرح و عملیات یگان دریایی ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲/۶/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۹۳۲۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی به واحد طرح و عملیات یگان دریایی ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲/۶/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۴۰۲۰۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام فرمانداری ماهشهر به دفتر سیاسی و انتظامی استانداری خوزستان، ۲/۶/۱۳۶۲.

۹- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۸، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۱، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۲/۶/۱۳۶۲.

پوشش خبری داده است، اضافه کرد که بیانیه نظامی عراق «ذکری از حادثه مزبور که توسط ایرانیان گزارش [شده] به میان نیاورد.»(۱)

رادیو ترکیه نیز در بخش خبری ساعت ۱۳ امروز خود، ضمن اشاره به تداوم جنگ ایران و عراق در جبهه های مختلف، به نقل از اطلاعیه نظامی ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد: «قایق حامل سربازان عراقی که سعی در نفوذ به آب های ایران داشتند به تصرف ایران درآمده است.»(۲)

۱

درپی تبادل آتش میان نیروهای ایرانی و عراقی در جبهه های جنوبی و شمالی ۲ نفر از نیروهای خودی شهید و ۲۹ نفر مجروح شدند، یک فروند بالگرد عراقی نیز سرنگون شد. از سوی دیگر، سردشت دو بار هدف حمله جنگنده های عراقی قرار گرفت.

براساس اعلام قرارگاه مالک اشتر، ساعت ۹ صبح امروز، یک فروند بالگرد توپ دار عراقی در منطقه عمومی پیرانشهر، براثر آتش نیروهای خودی سرنگون شد و خلبان و خدمه آن نیز کشته شدند.(۳)

درعین حال، هواپیماهای عراقی امروز دو بار در ساعت های ۱۲:۳۰ و ۱۵:۴۵، به شهرستان سردشت حمله کردند. در این حملات، ۲ تن از اهالی منطقه شهید و ۲ نفر دیگر مجروح شدند.(۴)

امروز همچنین در شهر آبادان، براثر آتش خمپاره و گلوله باران عراق تلفات و خساراتی به بار آمد. بنا بر اعلام فرمانداری آبادان، در این شهر از نیروهای خودی ۲ نفر شهید، ۲۱ نفر مجروح شدند و ۳ منزل مسکونی نیز آسیب دید.(۵)از سوی دیگر، تداوم درگیری ها و تبادل آتش بین نیروهای خودی و دشمن در نقاط مختلف خرمشهر ازجمله گمرک، راه آهن، نیروی دریایی و پاسگاه زید به زخمی شدن ۸ نفر از نیروهای خودی انجامید(۶)

۲

در عملیات های امروز نیروهای خودی علیه مواضع گروه های مسلح غیرقانونی در محورهای سنندج و ارومیه، چندین روستا پاک سازی شد و تعدادی از عوامل گروه های مذکور کشته، مجروح یا دستگیر شدند.

نیروهای خودی امروز با اجرای عملیاتی به نام "شهید زارع زاده" در محور کامیاران - دهگلان (اطراف سنندج)، ۱۷ روستا را پاک سازی کردند. در این عملیات حدود ۲۰۰ نفر از افراد ضدانقلاب کشته یا مجروح شدند که جنازه ۶۴ تن از آنان به دست نیروهای خودی افتاد. گفتنی است تعدادی از کادرهای

۱- همان، ص۳، لندن - خبرگزاری رویتر، ۲/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۱۶۶۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش ستاد قرارگاه مالک اشتر به ستاد تبلیغات جبهه و جنگ، ۳/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۱۱۳۲۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۲۷، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۵- سند شماره ۲۸۹۲۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام فرمانداری آبادان به دفتر سیاسی و انتظامی استانداری خوزستان، ۲/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۲۸۹۱۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی و انتظامی استانداری خوزستان، ۳/۶/۱۳۶۲.

اصلی هیز شریف زاده ازجمله فرمانده نظامی، سرپل مسئول کمیته مالی و مسئول امور اجتماعی آن نیز در میان کشته شدگان بودند. در جریان پاک سازی این مناطق تعدادی تفنگ کلاشینکف و ژ۳، قناسه، برنو، بی سیم، چندین دستگاه اتومبیل و انبار مهمات نیز به غنیمت نیروهای خودی درآمد.(۱)

در عملیات دیگری در محور ارومیه - اشنویه، ضمن پاک سازی منطقه دشت بیل و دره شهدا (قاسملو)، از افراد مسلح غیرقانونی ۸ نفر کشته، ۲ نفر زخمی و ۶ تن دیگر دستگیر شدند.(۲)

از سوی دیگر، براثر اقدام عناصر کومه له به پرتاب نارنجک به سمت مقر سپاه پاسداران مریوان، ۴ تن زخمی شدند.(۳)

امروز همچنین طبق اعلام سپاه نقده، ۳ نفر از عناصر نظامی حزب کومه له که غیرمسلح بودند، خود را به این واحد تسلیم کردند.(۴)

۱

اعضای دادگاه بین الملل اسلامی در ادامه سفر خود به مناطق جنگ زده، از شهرهای دزفول و اندیمشک بازدید کردند.

صبح امروز، نمایندگان دادگاه بین الملل اسلامی با حضور در آن بخش از مناطق مسکونی دزفول که مورد اصابت موشک های عراق قرار گرفته بود، ویرانی های ناشی از آن را بررسی کردند. فرماندار این شهر نیز ضمن بیان توضیحاتی درباره میزان تلفات جانی و خسارات مادی به بارآمده براثر این حملات، موشک های پرتاب شده به دزفول را از نوع استراتژیک اعلام کرد و افزود معمولاً به کارگیری این نوع موشک ها با اجازه کشور سازنده انجام می گیرد.(۵)

اعضای هیئت مذکور سپس عازم اندیمشک شده و از یک محله مسکونی این شهر که هدف حمله موشکی عراق قرارگرفته بود، بازدید کردند. فرماندار اندیمشک نیز اعضای این هیئت را در جریان نحوه حمله موشکی عراق به این شهر، که موجب شهادت ۳۲ تن و مجروح شدن ۲۱۰ تن شده بود، قرار داد. این هیئت در ادامه مأموریت خود عصر امروز، عازم اهواز شد.(۶)

۲

امام خمینی امروز در جمع اعضای شورای عالی تبلیغات، با مقایسه وضع حوزه ها قبل و بعد از انقلاب اسلامی و تأکید بر ماهیت سیاسی دین اسلام، ضرورت صدور انقلاب ازطریق تبلیغ صحیح دین اسلام در نقاط مختلف جهان را یادآور شدند.

ایشان ضمن تشریح وضع حوزه های علمیه قبل از پیروزی انقلاب اسلامی و برشمردن برخی اشکالات آن ازجمله اعزام نکردن مبلغ به خارج از کشور، بر صدور انقلاب به واسطه تبلیغ صحیح

۱- سند شماره ۳۵۸۰۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ناحیه کردستان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۳/۶/۱۳۶۳، صص ۱ و ۲.

۲- سند شماره ۱۱۳۲۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۳۴۳۴۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری استان کردستان، ۶/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۸۰۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه نقده به اطلاعات قرارگاه حمزه، ۲/۶/۱۳۶۲.

۵- روزنامه اطلاعات، ۳/۶/۱۳۶۲، ص ۱۵.

۶- روزنامه کیهان، ۳/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

دین اسلام و مقابله با تبلیغات گسترده ضداسلامی تأکید کردند. امام خمینی دراین باره گفتند: «وضع تبلیغات باید متناسب با نیازها و وضع حوزه ها باشد. ... اعزام مبلغ از امور بسیار لازم است که باید با دقت عمل شود. ما که می گوییم می خواهیم انقلابمان را صادر کنیم، نمی خواهیم با شمشیر باشد بلکه می خواهیم با تبلیغ باشد. ما می خواهیم تبلیغات گسترده ای را که کمونیست ها و دیگران برضد اسلام می کنند، با تبلیغات صحیح خنثی کنیم و بگوییم که اسلام همه چیز دارد. اسلام مثل مسیحیت کنونی نیست.»

امام خمینی در بخش دیگری از سخنان خود با تأکید بر ماهیت سیاسی دین اسلام افزودند: «از اول نقشه بود که اسلام را مثل مسیحیت که در کلیسا محبوس است، در مدرسه ها محبوس کنند. متأسفانه خودمان به این نوع تفکر کمک کردیم. به زبان آوردن کلمه "سیاست" جرم بود برای اینکه القا کرده بودند که سیاست مال منحرفین است. اصولاً اساس اسلام از سیاست است. به وسیله پیغمبر اسلام و پس از آن تا مدت ها حکومت تشکیل داده می شد و آنها تمام امور سیاسی را در دست می گرفتند.»

رهبر انقلاب در بخش پایانی سخنرانی خود به ضرورت معرفی اسلام به تمام مردم جهان و تبلیغ براساس معنویات پرداخته و بااشاره به جایگاه مهم شهر قم و حساسیت های موجود درزمینه مطالب منتشرشده از این شهر گفتند: «اگر ما همه زبان ها را برای تبلیغ اسلام بدانیم عبادتی بزرگ است. ما با زبان اینجا که نمی توانیم برای مردم امریکا و سایر کشورها مسائل اسلام را بگوییم. امروز اسلام در اکثر کشورها مطرح است. امیدوارم که شما بتوانید اسلام را برای مردم جهان عرضه کنید. ان شاءالله خداوند به شما اجر دهد. البته تبلیغات باید براساس معنویات باشد، معنویات اساس اسلام است. سعی کنید معنویات را زیاد کنید و از تشریفات تا آنجا که مقدور است بکاهید. همه اش در فکر درست کردن سالن و ساختمان نباشید بلکه در فکر معنویات اسلام باشید. توجه داشته باشید کتاب ها و چیزهای دیگری که از قم منتشر می شود غیر از کتاب هایی است که در سایر شهرها منتشر می شود. قم شهر علم و اسلام است. اگر خطایی از قم منتشر شود در دنیا عَلَم می شود. این موضوع هم باید مورد توجه باشد که از قم چیز خلافی منتشر نشود.»(۱)

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، جلد۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، صص ۷۴ - ۷۲. ۲۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۸، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۴۲، به نقل از رادیو لیبی ۲/۶/۱۳۶۲.

۱

وزیر امور خارجه ایران و هیئت همراه وی امروز پس از امضای یک یادداشت تفاهم همکاری با لیبی، طرابلس را ترک و در ادامه سفر دوره ای خود وارد سوریه شدند.

امروز در طرابلس پایتخت لیبی، پروتکل همکاری مشترک بین ایران و لیبی به امضای عبدالعاطی العبیدی دبیرکل کمیته روابط خارجی لیبی و ولایتی وزیر امور خارجه ایران رسید. به گزارش رادیو لیبی: «پروتکل مذکور متضمن بسط همکاری در زمینه های کشاورزی، حمل ونقل، راه وترابری، مبادلات خارجی، نفت، فرهنگی و تبلیغات می باشد.»(۲۷)

هیئت ایرانی ساعت ۲۰ امشب، در میان استقبال شماری از مقامات سوری ازجمله عبدالحلیم خدام معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه سوریه و همچنین سفیر و اعضای سفارت ایران در سوریه، وارد دمشق شد.(۱)

۲

با اجرایی شدن طرح خرید برنج از شالیکاران در روز جاری، سخنگوی شورای عالی قضایی در یک گفت وگوی مطبوعاتی، درمورد این طرح و نقش قوه قضائیه دراین زمینه و نیز پیگیری فرمان هشت ماده ای امام مطالبی را بیان کرد. درعین حال سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در تحلیلی، آزاد شدن برنج را به اصطلاح یک بحران اقتصادی - اجتماعی برای جمهوری اسلامی ایران قلمداد کرد.

از صبح امروز، ۷۲ کمیسیون خرید سازمان تعاون روستایی کار خرید برنج مازاد بر مصرف از شالیکاران استان مازندران را آغاز کردند. بنا به اعلام این سازمان، هیچ گونه محدودیت اعتباری برای خرید برنج از شالیکاران وجود ندارد.(۲)

از سوی دیگر، حجت الاسلام مقتدائی که برای بررسی مسائل قضایی به استان گیلان سفر کرده است، در گفت وگویی با واحد مرکزی خبر، از اتخاذ تصمیماتی درمورد طرح خرید برنج مازاد بر نیاز شالیکاران استان های گیلان و مازندران خبر داد. وی همچنین با بیان اینکه «خرید برنج مورد تأیید امام است و امام امت روی آن نظر داده اند که دولت این طرح را انجام دهد»، خواستار همکاری شالیکاران این دو استان با دولت برای اجرای این طرح شد. سخنگوی شورای عالی قضایی همچنین درخصوص نقش قوه قضائیه دراین زمینه خاطرنشان کرد: «دستگاه های قضایی رسیدگی به تخلفات و جرائم را انجام می دهند و با متخلفین با شدیدترین وضع رفتار خواهد شد.»

وی همچنین درباره فرمان هشت ماده ای امام(۳) گفت: «بعد از آنکه ازطرف حضرت امام اداره

ص: ۱۰۱

۱- روزنامه اطلاعات، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه کیهان، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- فرمان هشت ماده ای امام خمینی درباره حقوق مردم، قانون، قوه قضائیه و لزوم اسلامی بودن روابط و قوانین در تاریخ ۲۴ آذرماه ۱۳۶۱ صادر شد. (مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، جلد۱۷، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، صص ۱۳۹ - ۱۴۳).

کار ستاد پیگیری به شورای عالی قضایی محول شد، این شورا هیئت هایی را که ازسوی ستاد، منتخب و به مراکز استان ها اعزام شده بودند به تهران فراخواند و مجموعه گزارشات آنان را دریافت و به بررسی پرونده ها پرداخت.»(۱)

در همین حال، روز گذشته رادیو بغداد با پخش مطلبی به نقل از نشریه شماره ۱۶۵ سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، درمورد موضوع آزادسازی برنج مدعی شد آزادشدن برنج در فروردین ماه سال جاری، «باعث خشم و نفرت مردم ایران گردیده و همچنین به صورت یک بحران اقتصادی - اجتماعی درآمده ... است.» رادیو بغداد با اشاره به اینکه مسئله برنج به تضادهای درونی در میان مقامات جمهوری اسلامی دامن زده است، استعفای عسگراولادی وزیر بازرگانی را نیز با بحران برنج مرتبط دانست. این گفتار رادیویی همچنین با استناد به مطالب مندرج در نشریه مجاهدین خلق (منافقین) ادعا کرد که مسئولان جمهوری اسلامی با تأسیس ستاد بسیج اقتصادی درصدد برآمده اند تا «پیشاپیش به مقابله با نارضایتی های عمومی درزمینه کمبود کالای اساسی مورد نیاز مردم بروند و دیگر آنکه با دردست گرفتن و کنترل توزیع این قبیل کالاها نیازمندی های جبهه های جنگ را قبل از هر بخش دیگر جامعه در اولویت قرار داده و تأمین آن را تضمین کنند.»(۲)

۱

در چارچوب حل دعاوی بانکی بین ایران و ایالات متحده امروز بیش از ۴۱۹ میلیون دلار از نقدینگی ایران نزد بانک انگلستان به بانک صادرات واردات ایالات متحده پرداخت شد.(۳) به گزارش خبرگزاری رویتر، این امر در چارچوب موافقت نامه ژانویه ۱۹۸۱ - که منجر به آزادی گروگان های امریکایی شد - انجام گرفته است.(۴) جان وارکر معاون وزارت خزانه داری امریکا، موافقت ایران با بازپرداخت بخش عمده ای از بدهی اش به بانک صادرات واردات امریکا را بیانگر علاقه مندی دولت ایران برای بازیابی اعتبار بین المللی خود دانست.(۵) خبرگزاری فرانس پرس نیز ضمن انعکاس خبر مذکور افزود: «شرکت های غیردولتی و خصوصی ایران هنوز درحدود ۱۴ میلیون دلار به بانک صادرات و واردات امریکا بدهکارند.»(۶)

۲

کمال جانتورک وزیر بازرگانی ترکیه امروز، در ملاقات با گنجی دوست سفیر ایران در آنکارا، اعلام کرد که کشور متبوعش مایل است میزان خرید نفت از ایران را یک میلیون بشکه دیگر افزایش دهد. وی همچنین ضمن اشاره به مناسب بودن نفت ایران ازنظر مرغوبیت و قیمت، افزود: «ترکیه در نظر دارد درصورت موافقت ایران این میزان نفت خام خریداری شده را پس از تصفیه به سایر کشورها صادر نماید.»(۷)

وزیر بازرگانی ترکیه همچنین در یک مصاحبه مطبوعاتی از کاهش ۷۵ درصدی حجم مبادلات

۱- همان.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۷، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۶/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۷، رادیو صدای امریکا، ۲/۶/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۸، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۹، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۲/۶/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۷، صدای امریکا، اخبار ۲۱:۳۰، ۲/۶/۶۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۸، ۳/۶/۱۳۶۲، ص ۱۰، ۲/۶/۱۳۶۲.

۷- همان، ص۶، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

بازرگـانی ترکیه بـا عراق خبر داد. وی دلیـل این امر را کمبودها و مشکلات مالی شدیـد عراق عنوان کرد و با ذکر اینکه عراق هم اکنون قادر به پرداخت بدهی هایش نیست، خاطرنشان کرد: دولت ترکیه ازطریق انعقاد قراردادهای تجاری متعدد با ایران، کمبودهای ناشـی از کاهش مبادلات بازرگانی خود را جبران کرده و «در نظر دارد در آینده نیز دراین رابطه قراردادهای دیگری منعقد نماید.»(۱)

از سوی دیگر، امروز روزنـامه وال استریت ژورنـال بـا اسـتناد به مصـاحبه احمـد عزیزی قـائم مقام وزارت امور خارجه ایران با روزنامه جمهوریت (چـاپ ترکیه) مـدعی شـد که ایران درصـدد بمبـاران تنها خط لوله صادرات نفت عراق از مسیر ترکیه می باشـد. وال استریت ژورنال با اشاره به بخشـی از مصـاحبه عزیزی مبنی بر اینکه «مـا این خـط لوله را به عنوان خط لوله مشترک ترکیه و عراق در نظر نمی گیریم، بلکه ازنظر ما این خط لوله متعلق به عراق است؛ چراکه تنها نفت عراق را جاری می کنـد ... [و] هرگونه کاهش درآمـد ترکیه از عوارض عبور این خط لوله را می توان بـا مبادلاـت تجـاری بیشتر جبران نمود»، این اظهـارات را به منزله نوعی زمینه سـازی ایران برای خرابکـاری یا بمباران تنها خط لوله صادرات نفت عراق قلمـداد کرد. این روزنـامه همچنین در پایـان مقـاله خود افزود: حجم مبادلاـت تجاری ایران و ترکیه که در سال ۱۹۸۲، بـالغ بر بیش از یک میلیارد دلار بود، همچنان رو به افزایش است.(۲)

۱

به دنبـال کمبودهـای مـالی شدیـد و وخامت اوضاع اقتصادی عراق، وزیر نفت این کشور اعلام کرد که مسئولان عراقی در تلاش انـد تا راه های جدیدی را برای افزایش صدور نفت خود بیابند.

به گزارش خبرگزاری آسوشـیتدپرس، قـاسم احمـد تقی وزیر نفت عراق، در مصـاحبه ای بـا روزنـامه عراقی الفبـاء ذخـایر نفتی فعلی عراق را ۴۶ میلیـارد بشـکه تخمین زد و اعلام کرد که عملیات کنونی اکتشاف نفت «درحـدود ۳۰ میلیارد بشـکه به این مقـدار اضافه خواهد کرد.» وزیر نفت عراق همچنین ضـمن اعلاـم خبر انجـام مطالعات مربوط به احـداث یک خط لوله نفتی ازطریق خاک عربسـتان، درمورد توسـعه خط لوله عراق از ترکیه نیز گفت: «همکاری عراق و ترکیه درمورد توسـعه خط لوله ای که از خاک ترکیه عبور می کند، پیشرفت خیلی خوبی دارد. انتظار می رود عملیات توسعه این خط لوله در آوریل آینده [فروردین ۱۳۶۳] به پایان برسد که درنتیجه قابلیت آن از ۴۵ تا ۵۰ درصد نسبت به زمان حاضر، که ۶۰۰ هزار بشکه در روز می باشد، افزایش پیدا کند.»(۳)

در همین حـال، روزنامه فایننشال تایمز با اشاره به کاهش صادرات نفت عراق براثر جنگ با ایران، به تحلیل وضـعیت کنونی اقتصاد عراق پرداخته است. به نوشته این روزنامه، بااینکه ایران از ماه گذشته یک جبهه جدید در کردستان علیه عراق گشوده، ولی «آنچه بیشتر باعث نگرانی شده

۱– همان، صص ۷ – ۶، آنکارا – خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲– همان، ص۱۲، لندن – خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳– همان، صص ۱۱ – ۱۰، منامه – خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲/۶/۱۳۶۲.

است فشارهای اقتصادی و اجتماعی ناشی از جنگ است.» فایننشال تایمز در تحلیل خود، برکناری وزیر دارایی عراق را نیز نشانه ای از وخامت اوضاع مالی این کشور دانسته و افزوده است صدور نفت عراق ازطریق خط لوله کرکوک به مدیترانه از خاک ترکیه پاسخ گوی هزینه های عراق نمی باشد. این روزنامه با ذکر اینکه طول جنگ و کمک کشورهای حوزه خلیج فارس عوامل تعیین کننده آینده اقتصادی عراق هستند، نوشته است: هم اینک کویت، امارات متحده و قطر برخلاف روزهای آغاز جنگ، کمک مالی چندانی دراختیار عراق قرار نمی دهند، ولی عربستان همچنان بزرگ ترین حمایت کننده مالی عراق محسوب می شود. در پایان این مقاله، درباره انگیزه اصلی حمایت عربستان از عراق آمده است: «بسیاری از بانکداران امیدوارند که عربستان درنهایت به خاطر وحشت از گسترش انقلاب ایران، عراق را از مهلکه نجات خواهد داد.»(۱)

۱

وزیران امور خارجه ترکیه و مصر بر ضرورت تلاش برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق تأکید کردند.

ایلتر ترکمن وزیر امور خارجه ترکیه، امشب در ضیافت شامی که به افتخار وزیر امور خارجه چکسلواکی برگزار شده بود، اعلام کرد: «کشورش به تلاش های خود برای کمک به پایان دادن جنگ ایران و عراق ادامه خواهد داد.»(۲)

کمال حسن علی وزیر امور خارجه مصر نیز در مصاحبه ای از کشورهای عربی و اسلامی و نیز همه کشورهای غیرمتعهد خواست که هرچه زودتر به جنگ ایران و عراق که خسارات زیادی به اقتصاد این دو کشور وارد ساخته است، پایان دهند(۳)

۲

به دنبال اعلام خبر تصمیم رژیم اشغالگر قدس برای عقب نشینی از بعضی مناطق لبنان، تنش های داخلی در این کشور بر سر استقرار نیرو در مناطق مذکور بالا گرفته است.

گزارش های رسیده حاکی است دولت لبنان به ارتش این کشور دستور داده که برای استقرار در مناطق کوهستانی دروزی نشین شوف و عالیه به حالت آماده باش درآید. از سوی دیگر، دروزی ها نیز اعلام کرده اند که تا زمان اجرای خواست های ده گانه شان مبنی بر استعفای دولت و عزل دادستان لبنان، از ورود نیروهای ارتش لبنان به این مناطق جلوگیری خواهند کرد. در همین حال، خبرگزاری کویت گزارش داد که امروز در ارتفاعات مشرف به بیروت، بین نیروهای ارتش و دروزی ها تبادل آتش صورت گرفته است؛ گفته می شود که دو طرف ظاهراً

۱- همان، صص ۱۸ - ۱۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۶/۱۳۶۲.

۳- استانداری هرمزگان، بولتن خبری، شهریورماه ۱۳۶۲، ص۱.

به منظور تدارک درگیری به دنبال خروج نیروهای رژیم صـهیونیستی، در مناطق مورد نزاع، تجهیزات سنگین توپخانه ای و سیستم های ضدهوایی مستقر ساخته اند(۱)

ص: ۱۰۵

۱- روزنامه کیهان، ۳/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۱

احمد سوداگر مسئول اطلاعات و عملیات قرارگاه کربلا، ضمن تشریح راهبرد تداوم عملیات های محدود از مأموریت های عملیاتی واگذارشده به یگان های تحت امر این قرارگاه در مناطق زید، طیب و طلائیه و نیز آخرین وضعیت خطوط خودی و دشمن گزارش داد.

سوداگر در مصاحبه با راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ درمورد راهبرد جلوگیری از رکود در جبهه ها ازطریق اجرای عملیات های محدود گفت: عملیات های دوران آزادسازی با اتکا به نقاط ضعف دشمن طراحی و اجرا می شد، اما دشمن پس از عملیات بیت المقدس، نقاط ضعف خود را بررسی کرد و آنها را مرتفع ساخت و ما دیگر نمی توانیم عملیاتی نظیر بیت المقدس داشته باشیم و باید نقایص خود را برطرف کنیم. براین اساس، در مقطع فعلی برای جلوگیری از تمرکز قوای دشمن در سراسر جبهه ها مقرر شده است که تمامی مناطق جنگی توسط لشکرها مورد شناسایی قرار گیرد تا به منظور «گرم نگه داشتن جنگ و حفظ روحیه و بالابردن توان رزمی [نیروهای خودی] و شناخت دشمن»، یک سری عملیات های کوچک در سطح یک یا دو لشکر و حتی یک تیپ یا گردان اجرا شود.

وی در ادامه با تبیین نحوه پیگیری راهبرد مذکور در سطح قرارگاه کربلا، به تشریح طرح مانور عملیات های مهندسی در سه راهی زبیدات، طلائیه و پاسگاه زید پرداخت؛ سوداگر درمورد اهمیت منطقه عملیاتی و استعداد لشکر ۱۹ فجر در منطقه طیب (سه راهی زبیدات تا پاسگاه چیلات) گفت: عملیات لشکر فجر در محدوده

پاسگاه شهاب و در منطقه جنوب غربی عملیات محرم و به عبارت دیگر، امتداد جناح راست آن می باشد که تصرف ارتفاعات ۱۰۰ از حیث تسلط بر شهر طیب عراق حائز اهمیت است و استعداد نیروهای خودی نیز در سطح ۳ گردان عمل کننده و ۲ گردان احتیاط برآورد شده است.

مسئول اطلاعات و عملیات قرارگاه کربلا در بخش دیگری از این مصاحبه درخصوص دو عملیات مهندسی زید و طلائیه افزود: از چندی پیش، ما یک سری فعالیت هایی را در منطقه شرق بصره با دو لشکر شروع کردیم؛ یکی عملیات مهندسی لشکر۷ ولی عصر(عج) در محدوده پاسگاه زید (که دو روز قبل منتفی شد) و دیگری عملیات مهندسی لشکر۲۵ کربلا در منطقه طلائیه است. براین اساس، لشکر۲۵ کربلا با استعداد دو تیپ در منطقه طلائیه یک عملیات مهندسی با هدف تصرف خاک دشمن در این منطقه اجرا خواهد کرد و نیروهای خودی در امتداد نوار مرزی، از پاسگاه کوشک به طرف طلائیه قدیم و جدید می روند. درواقع این عملیات برای وارد آوردن فشاری است تا دوباره بتوانیم «به شرق بصره برگردیم و عملیات رمضان را با کیفیت بهتری با یک سری تجربیات و تغییر و تحولات که در سازمان نیرویی ما به وجود آمده است، به موفقیت برسانیم و پایان آن را ساحل شرقی دجله بدانیم.»

سوداگر درمورد مراحل مانور عملیات در منطقه طلائیه گفت: الآن عملیات لشکر۲۵ کربلا- در منطقه طلائیه از قوت بیشتری نسبت به عملیات لشکر۱۹ فجر در منطقه طیب برخوردار است. شاخص این عملیات، جاده آسفالت بین طلائیه قدیم و جدید است. در مرحله اول، نیروهای خودی با احداث خاکریز به موازات جاده آسفالت، به خط اول دشمن در جناح راست می رسند و در مرحله دوم، احتمالاً- یک تیپ لشکر۷ ولی عصر(عج) پس از تصرف خط دشمن در راستای شمال غربی به جنوب شرقی حرکت می کند و پس از تصرف پاسگاه طلائیه قدیم و انهدام پل دشمن در خط اصلی اش، احداث خاکریز مرحله اول را به سمت تأسیسات نفتی داخل هور ادامه خواهد داد. به عبارت دیگر، لشکر۲۵ ابتدا از خط خودی مسافتی درحدود ۲۲۰۰ متر در عمق پیشروی کرده و در ادامه، به عرض حدود ۱۲ کیلومتر به سمت چپ و راست منطقه باز شده و پاسگاه طلائیه قدیم را تصرف خواهد کرد.

وی افزود: طرح مانور این عملیات هنوز به لشکر۲۵ کربلا ابلاغ نشده است و محورهای مهندسی آن نیز هنوز مشخص نیست، ولی استعداد رزمی این عملیات، یک تیپ با ۳ گردان و استعداد مهندسی اولیه آن نیز ۵۰ دستگاه برآورد شده است و علاوه بر شرکت ۲ گروهان از تیپ زرهی ۷۲ محرم، ارتش پشتیبانی توپخانه را در این عملیات برعهده خواهد داشت.

مسئول اطلاعات و عملیات قرارگاه کربلا، درباره آخرین اقدامات و فعالیت های دشمن در منطقه عملیاتی طلائیه نیز گفت: در این منطقه فاصله بین خطوط خودی و دشمن ۵۰۰ متر است، ارتش عراق در فاصله ۳ الی ۵/۳ کیلومتری خود با نیروهای ایران، یک منطقه ممنوعه پدید آورده است و علاوه بر ساخت موانع و استحکامات، با گشت در آن و بررسی میدان های مین به شدت منطقه را کنترل می کند، این امر دسترسی نیروهای خودی به خط دشمن را با مشکل مواجه ساخته است. بنابراین، اگر

ما با عملیات مهندسی و احداث خاکریز به خط دشمن نزدیک شویم، دشمن دیگر نمی تواند کمین خود را به ما نزدیک کند و می توانیم خاکریز اصلی دشمن را تصرف کنیم. درحال حاضر، دشمن هوشیار است و با ۳۰ الی ۴۰ دستگاه مهندسی در این منطقه کانال ایجاد می کند تا ضمن حفظ جناح خود، راه عبور نیروهای ایران به طرف پاسگاه طلائیه قدیم و جاده نشوه را سد کند.

احمد سوداگر با اشاره به مواضع و موانع متعدد دشمن در این منطقه افزود: خط ارتش عراق در دژ اصلی کوشک واقع شده که فاقد عوارض طبیعی است و به همین علت، دشمن موانعی ازقبیل کانال ۶ متری، ۷۰۰ متر میدان مین و کمین هایی با ۲ کیلومتر عمق ایجاد کرده است. آرایش رده های دشمن نیز در این منطقه بدین ترتیب است: ابتدا خاکریزها، پس از آن کمین، سپس کانال های نفررو و درنهایت یک سری میدان مین و به خصوص سه ردیف مین والمری قرار دارد. علاوه براین دشمن کمین متحرک دارد و به محض مشاهده کوچک ترین ردپایی از نیروهای شناسایی ایران، در آنجا کمین می گذارد. همچنین ارتش عراق در این منطقه دو دژ، هرکدام به ارتفاع ۵ الی ۶ متر و عرض ۱۰ الی ۱۵ متر و دو سدبند با فاصله ۲۷۰۰ متر از هم و به طول۶۰ کیلومتر و قطر ۱۵ الی ۱۶ متر احداث کرده است. درمجموع، دشمن با اقدامات خود مانعی مثلثی شکل در این منطقه پدید آورده و با امتداد سد بندها به نوعی منطقه شرق بصره را تأمین کرده است.(۱)

۱

ژاندارمری ناحیه کردستان در گزارشی اعلام کرد ارتش عراق امروز حدود ۲۰۰ نفر از افراد حزب دمکرات و رزگاری و ۱۰۰ نفر از افراد جیش الشعبی را از مناطق طویله و بیاره عراق جمع آوری و در پایگاه های پنجوین مستقر کرده است.(۲)

از سوی دیگر، براساس گزارش لشکر۷۷ ارتش، ۷۰ نفر غواص عراقی که آموزش های تکاوری نیز دیده اند امروز به منطقه سیحان عراق (روبه روی جزیره مینو) اعزام شده اند؛ این افراد مسلح به تفنگ و مسلسل های سبک، کلاشینکف، آر.پی.جی۷ و نارنجک دستی بوده و قایق های پلاستیکی دراختیار دارند(۳)

۲

ارتش عراق امروز علاوه بر گلوله باران آبادان، شهرهای پاوه و سردشت را هدف حملات هوایی و توپخانه ای خود قرار داد؛ براثر این حملات، تلفات و خساراتی به افراد و اماکن غیرنظامی وارد شد. یک منبع آگاه ایرانی نیز ادعای دیروز عراق مبنی بر هدف قراردادن چهار کشتی ایران را تکذیب کرد.

ساعت ۴ بعدازظهر امروز، چهار فروند هواپیمای عراقی که با ورود به حریم هوایی شهر پاوه قصد بمباران این شهر را داشتند، براثر آتش پدافند نیروهای خودی مجبور به فرار شدند. گفتنی است جنگنده های مذکور هنگام ترک منطقه اطراف این شهر را بمباران کردند که هیچ گونه تلفات یا خسارتی برجای نگذاشت.(۴)

برخی گزارش ها نیز از تبادل آتش پراکنده بین نیروهای ایرانی و عراقی در جبهه های جنوب

۱- سند شماره ۱۲۵۷۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: مصاحبه محمد دیانی با احمد سوداگر، (قرارگاه کربلا، ۶/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۵۷۷)، صص ۴۰ - ۱.

۲- گزیده اسناد مناطق کردنشین، سقز، جلد۲ (۱/۵/۱۳۶۲ تا ۲۰/۸/۱۳۶۲) ص۹۶، گزارش رکن۲ ژاندارمری ناحیه کردستان به استانداری کردستان، ۷/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۵۸۹۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی لشکر۷۷ (رکن۲)، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- سند شماره ۴۴۰۰۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۷ سپاه به ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۵/۶/۱۳۶۲.

حکایت دارد. این درگیری ها در مناطق پاسگاه زید، شلمچه و پل نو شدیدتر بوده و براثر آن ۱۷ نفر از نیروهای خودی زخمی شده اند.(۱)

امروز هم شهر آبادان آماج گلوله باران ارتش عراق قرارگرفت. در جریان این حملات، به ۳ واحد مسکونی و ۲ باب مغازه خساراتی وارد شد. براثر اصابت خمپاره به منطقه مسکونی احمدآباد این شهرستان نیز، یک نفر از اهالی شهید و ۵ تن دیگر مجروح شدند(۲)

شهر سردشت نیز پیش ازظهر امروز زیر آتش توپخانه عراق قرار گرفت که درنتیجه آن ۲ نفر از اهالی شهر مجروح و چند واحد مسکونی تخریب شد(۳)

درعین حال، به دنبال ادعاهای تبلیغاتی عراق درمورد انهدام ۴ کشتی ایرانی در آب های خلیج فارس در روز گذشته، یک مقام بلندپایه در صنعت نفت جنوب در گفت وگو با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی، ضمن تکذیب این خبر اعلام کرد که فقط یک کشتی ایرانی در این حمله آسیب دیده است. به گفته وی در این حادثه، یک نفر شهید و یک نفر هم زخمی شده است.(۴)

۱

نیروهای خودی امروز در محور ارومیه، ۲۰ روستا را آزاد و ضرباتی را به گروه های مسلح غیرقانونی وارد کردند. براثر کمین ضدانقلاب در محور بانه نیز تعدادی از نیروهای خودی شهید یا زخمی شدند.

براساس گزارش فرماندهی سپاه ارومیه، امروز تیپ شهدا و جندالله ارومیه متشکل از نیروهای سپاه، ارتش، بسیج و ژاندارمری در یک عملیات آزادسازی در محال انزل و محور ارومیه - اشنویه، ۲۰ روستا را آزاد کردند. چهار روستا از روستاهای مذکور مقر تشکیلاتی حزب دمکرات، سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و کومه له بود. گروه های مسلح غیرقانونی با ایجاد پایگاه و استقرار در این مناطق اقدام به ضربه زدن به محور ارومیه - سلماس می کردند. در این عملیات از عناصر ضدانقلاب ۱۵ نفر کشته، ۱۵ تن زخمی و تعدادی از اعضای حزب دمکرات نیز دستگیر شدند. علاوه براین، چندین قبضه اسلحه سنگین و مهمات به دست نیروهای خودی افتاد و تعدادی از سربازان و مردم عادی نیز که به گروگان گرفته شده بودند، آزاد شدند. از نیروهای خودی یک تن شهید و چند نفر زخمی شدند.(۵)

در همین حال، امروز براثر کمین افراد ضدانقلاب در اطراف سردشت و محور بانه، ۱۶ نفر از نیروهای ژاندارمری و سپاه شهید و ۳ نفر زخمی شدند(۶)

امروز همچنین در حوالی سنندج، ۲ نفر از چته های حزب دمکرات دستگیر شدند و اجساد ۹ تن از گروگان های کومه له (۶ نفر از نیروهای نظامی و ۳ نفر از مردم عادی) که به دست عناصر این حزب به شهادت رسیده بودند، در محور سنندج - دیواندره، کشف شد.(۷)

در بیجار نیز ۶ نفر از مسئولان و هواداران سازمان مجاهدین خلق (منافقین) دستگیر شدند. این افراد مسئولیت حوزه کارگری و دهقانی، تبلیغات، امور مالی و سازمان جوانان را برعهده داشتند.(۸)

۱- سند شماره ۴۰۲۰۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۵/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۰۱۹۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ازشهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۵/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۸۰۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۷/۶/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۹ ، ۴/۶/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، اهواز- خبرگزاری جمهوری اسلامی،

.۳/۶/۱۳۶۲

۵- سند شماره ۳۱۶۶۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ارومیه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۳/۶/۱۳۶۲، صص ۴ - ۱.

۶- سند شماره ۳۵۵۰۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه شهید کاظمی به فرماندهی قرارگاه حمزه، ۳/۶/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۱۱۳۶۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۲۶، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۸- سند شماره ۳۵۸۰۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعات ستاد منطقه ۱۱ سپاه به اطلاعات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۳/۶/۱۳۶۲.

۱

حقوق دانـان دادگـاه بین المللـل اسـلامی در ادامه سـفر خود به مناطق جنگ زده، امروز از شـهرهای سوسـنگرد، هویزه، خرمشـهر و آبادان بازدید کردند.

اعضای دادگاه بین المللل اسلامی پس از بازدیـد از سوسـنگرد، از ویرانی های ناشـی از جنگ در هویزه نیز دیدن کردند. پس از آن، اعضای این هیئت، عازم خرمشـهر شدند و درپی بازدید از مناطق مسـکونی و تأسیسات غیرنظامی این شـهر، با حضور در فرمانداری خرمشهر، از آمار و ارقام مربوط به خرابی های این شهر آگاهی یافتند. حقوق دانان دادگاه بین المللل اسلامی در آخرین مرحله از بررسی های امروز خود، به آبادان رفتند. سخنگوی این گروه در پایـان بازدیـدهای امروز، راجع به تخریب منـاطق مسـکونی گفت: «این جنـایت هـا به هیـچ وجه ازنظر قوانین بین المللی و کنوانسیون ژنو قابل توجیه نیست.»(۱)

هم زمـان بـا ورود این هیئت به آبـادان، این شـهر هـدف توپخـانه هـای دوربرد عراق قرار گرفت که براثر آن ۳ نفر از اهالی شـهر مجروح شدنـد. نمایندگان دادگاه بین المللل اسلامی از مجروحان این حادثه نیز عیادت کردند.(۲)

۲

رئیس جمهور امروز با جمعی از خانواده های شـهدا، اسـرا و جانبازان، اعضای حزب جمهوری اسلامی و مدرسان و دانشجویان مراکز تربیت معلم و مسئولان آموزش وپرورش برخی از شهرهای مازندران دیدار و درخصوص تحرکات ضدانقلاب در منطقه شمال کشور، مسائل حزبی و آخرین تحولات جنگ مطالبی را بیان کرد.

آیت الله خامنه ای در ابتدای این دیدار ضـمن تقدیر از ایثارگری های خانواده شـهدا، درمورد وضـعیت شـهرهای مازندران قبل از پیروزی انقلاب گفت: «در دوران طاغوت بر روی این شهرها خیلی کار کردند، ولی ما می دانستیم که شما دلتان با اسلام از دیرباز آشنا بوده است.» وی همچنین درمورد واکنش مردم مازندران به تحرکات ضدانقلاب افزود: «شما دیدید که مردم آمل با گروهک ها چه کردند و مردم شهرهای شمال چگونه دست متجاوز گروهک ها را قطع نمودند.»

دبیرکـل حزب جمهوری اسـلامی همچنین خطـاب به فعالان این حزب بر ضـرورت تمرکز تبلیغات حزبی بر روی آموزش و عمق دادن به بینش و بصـیرت اسـلامی زنـان و مردان منـاطق مـذکور تأکیـد کرد. وی بـا بیان اینکه «حزب جمهوری اسـلامی برای خـدمت است نه تفاخر»، خـدمت به اهـداف انقلاب اسـلامی را ملاـک حزبی بـودن دانست و گفت: «هرکسـی که در خـدمت این اهـداف باشـد، هرچنـد که عضـو حزب جمهوری اسلامی نباشد، ولی حزبی است زیرا ... حزب در خدمت شریف ترین هدف های انقلاب اسلامی می باشد.»

رئیس شورای عـالی دفـاع، دولت عراق را منشـأ فسـاد، جنـگ و اختلاـف در منطقه خوانـد و مجازات این رژیم را راهکار ازبین بردن اختلاف در منطقه معرفی کرده، افزود: «وقتی دیدیم که مجازات رژیم بعثی عراق ... جدی گرفته نشد مجبور شدیم خود اقدام نماییم.»

آیت الله خامنه ای در پایان سخنان خود با اشاره به دستاوردهای دو عملیات اخیر ایران وضعیت

۱- روزنامه اطلاعات، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه کیهان، ۶/۶/۱۳۶۲، ص۱.

کنونی جنگ را این گونه تبیین کرد: «ما به همت شما مردم و به قدرت و کفایت مسئولان ارتش و سپاه و با برنامه ریزی دقیق توانستیم در عملیات والفجر ۲ و ۳ چنان مشتی بر دهان نظامیان مزدور و بی شخصیت عراقی بزنیم که تا اعماق سرزمینشان رانده شوند و ما این ضربات را بر پیکر سردمداران فاسد این رژیم آن قدر ادامه خواهیم داد تا دیگر قدرت ادامه کار برای آنها باقی نماند.»(۱)

۱

نامه نخست وزیر مبنی بر معرفی پنج وزیر پیشنهادی برای وزارتخانه های بازرگانی، کار، معادن و فلزات، کشاورزی و مسکن - که از آن به اولین ترمیم کابینه تعبیر می شود - امروز در صحن مجلس قرائت شد.

اسامی وزرای پیشنهادی به این شرح است:

وزارت بازرگانی: حسن عابدی جعفری؛ وزارت کار و امور اجتماعی: ابوالقاسم سرحدی زاده(۲)؛ وزارت معادن و فلزات: حسین ناجی؛ وزارت کشاورزی: عیسی کلانتری؛ وزارت مسکن و شهرسازی: سراج الدین کازرونی(۳)

رادیو بی بی سی در تفسیر شبانگاهی خود به بررسی ابعاد و زوایای مختلف نخستین ترمیم کابینه میرحسین موسوی پرداخت و تلاش دولت برای مقابله با مشکلات اجتماعی - اقتصادی کنونی و نیز برتری و ابتکارعمل جناح به اصطلاح رادیکال و پیروان خط امام دربرابر جناح محافظه کار را از عوامل مؤثر در ترمیم کابینه دانست. در این تفسیر ضمن اینکه برکناری وزیران کار و بازرگانی نشانه ای از تداوم رقابت بر سر کسب قدرت در درون حاکمیت تلقی شده است، برخی از وزرای برکنارشده، بدون ذکر نام، به انجمن حجتیه منتسب شده اند. این رادیو با نزدیک برشمردن روابط انجمن حجتیه با بازاریان و اشاره به عدم موافقت این انجمن با برداشت امام خمینی از اصل ولایت فقیه، محافظه کاران را مخالف اصلاحات اجتماعی جناح رادیکال، ازجمله توسعه اصلاحات ارضی و ملی کردن تجارت خارجی و...، معرفی کرد و افزود: «طرف دارانشان [محافظه کاران] در شورای نگهبان از تصویب لوایح جلوگیری می کردند.»

بی بی سی باتوجه به تغییرات انجام شده در وزارتخانه های مرتبط با خدمات اجتماعی و ذکر این نکته که «انگیزه آنی ترمیم کنونی کابینه ناتوانی دولت در تهیه و توزیع مواد غذایی و سایر مایحتاج مردم است»، عملکرد دولت موسوی را درزمینه ایجاد اشتغال، مسکن و رونق بخشیدن به کشاورزی ضعیف ارزیابی کرد. این رادیو در پایان تفسیر خود با اشاره به رقم رشد هفت درصدی اعلام شده ازسوی دولت ایران، مدعی شد: «بیکاری و کمبود مواد غذایی و مسکن در بین مردم فقیرتر مایه نارضایی بسیاری شده است.»(۴)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه کیهان در تاریخ ۱۱ مرداد ۱۳۶۲ متن کامل استعفانامه حبیب الله عسگراولادی وزیر بازرگانی و احمد توکلی وزیر کار و امور اجتماعی را منتشر کرد. در همین روز روزنامه اطلاعات به نقل از روابط عمومی نخست وزیری، گزارش داد که به دنبال استعفای این دو وزیر و موافقت نخست وزیر با استعفایشان، رئیس جمهور نیز استعفای آنها را پذیرفت. پس از آن نخست وزیر، هدایت زاده قائم مقام وزارت بازرگانی و معین فر معاون وزارت کار و امور اجتماعی را به عنوان سرپرستان دو وزارتخانه مذکور تعیین کرد. بدین ترتیب این دو نفر تا مشخص شدن وزرای جدید انجام امور محوله را برعهده گرفتند.

۳- مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی، دوره اول، صص ۹۵۲۳ - ۹۵۰۶.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۹، ۴/۶/۱۳۶۲، صص ۲۷ - ۲۶، به نقل از رادیو بی بی سی، ۳/۶/۱۳۶۲.

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار با اعضای واحد اطلاعات و تحقیقات کمیته های انقلاب اسلامی تهران و حومه، این نهاد را پیشتاز نهادهای انقلابی و یک نهاد خودجوش مردمی خواند و نقش کمیته های انقلاب اسلامی را در تأمین امنیت کشور سرنوشت ساز دانست. هاشمی رفسنجانی همچنین ضمن اشاره به موفقیت کمیته ها در پاک سازی عوامل نفوذی، گفت: «شما توانستید با همکاری نیروی عظیم اطلاعاتی ۳۶ میلیونی بدترین نوع تروریسم در دنیا را به خوبی مهار کرده و بر آن پیروز شوید و یک موج شکننده و خطرناکی که قادر بود مملکت را برای ده ها سال آلوده کند از سر گذرانديد و اکنون براثر مجاهدت های شما جمهوری اسلامی ایران از بسیاری از کشورهای مدعی ثبات، باثبات تر است.»(۱)

۲

هیئت بلندپایه دیپلماتیک ایران در ادامه سفر دوره ای خود امروز با مقامات عالی رتبه سوریه و برخی سران گروه های فلسطینی دیدار کرد.

علی اکبر ولایتی امروز در دمشق با حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، دیدار و گفت وگو کرد. در این ملاقات، رئیس جمهور سوریه ضمن ابراز خرسندی از سفر هیئت ایرانی به دمشق، از وزیر امور خارجه ایران خواست تا درودهای ملت و دولت سوریه را به آیت الله خامنه ای ریاست جمهوری و ملت ایران ابلاغ کند. ولایتی نیز ضمن ارائه گزارشی مختصر از سفر دوره ای خود، دستاوردهای آن را برای رئیس جمهور سوریه تشریح کرد. در این دیدار راجع به گسترش روابط و افزایش همکاری های متقابل نیز تبادل نظر شد.

وزیر امور خارجه ایران در دیدار با عبدالحلیم خدام معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه سوریه، ضمن تبیین نتایج سفر دوره ای خود، تلاش برای توسعه روابط با کشورهای جهان سوم و موضع گیری واحد علیه رژیم اشغالگر قدس و رژیم افریقای جنوبی، جلوگیری از نفوذ قدرت های بزرگ در افریقا و «حمایت از کشورهای مترقی در مواجهه با صهیونیست ها و نژادپرست ها» را ازجمله اقدامات انجام گرفته در این سفر برشمرد. دو طرف همچنین بر هماهنگی مواضع درزمینه مسائل منطقه ای تأکید کردند.(۲)

به گزارش خبرگزاری فرانسه، شامگاه امروز، ولایتی در دمشق با نمر صالح (ابوصالح) و سیمیرا بوکوئیک (قدری) از رهبران ناراضی جنبش فتح نیز دیدار و گفت وگو کرد. در این ملاقات، حوادث سیاسی غرب آسیا و به ویژه اوضاع فلسطین مورد بحث و بررسی قرار گرفت.(۳)

رادیو بی بی سی در تحلیل شبانگاهی خود ضمن اعلام خبر ورود هیئت ایرانی به سوریه، به تفسیر سفر دوره ای این هیئت و به ویژه دیدار آن از لیبی پرداخت. براساس تحلیل ویلیام ریو از مفسران بخش شرقی بی بی سی، باآنکه لیبی و سوریه از آغاز جنگ ایران و عراق، به حمایت از ایران برخاسته اند، ولی «منابع دیپلماتیک در طرابلس پایتخت لیبی، می گویند که نشانه هایی از اختلاف در روابط دوستانه سرهنگ قذافی و دولت ایران دیده می شود.» این تفسیر دیدگاه های

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۰، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۱۱، دمشق - خبرگزاری فرانسه، ۳/۶/۱۳۶۲.

مشابه دو دولت و داشتن دشمنان مشترک (ازجمله امریکا) را از دلایل گرمی روابط دو کشور برشمرده و افزوده است به دلیل خارج شدن عراق از جبهه پایداری، لیبی عراق را نیز دشمن خود به شمار می آورد. بی بی سی در ادامه تفسیر خود با ذکر موارد اختلافی بین دو کشور خاطرنشان کرد: «یکی از مسائلی که باعث اختلاف لیبی و ایران شده سرنوشت نامعلوم امام موسی صدر رهبر شیعیان لبنان، است.» به گفته این رادیو، «در ماه ژوئن سال جاری، سرهنگ قذافی درمورد دستگیری اعضای حزب توده ایران برای آیت الله خامنه ای پیامی فرستاده است. ... [چراکه لیبی] روابط نزدیک خود را با شوروی حفظ کرده است.» بی بی سی درمورد تأثیر مسائل داخلی ایران در روابط ایران و لیبی افزود: «برکناری چند تن از وزرای کابینه ایران که با گروه محافظه کار حجتیه روابط نزدیک دارند قاعدتاً باید موجب رضایت دولت سوسیالیست لیبی شده باشد.» در این تفسیر همچنین با اشاره به تغییر موضع لیبی در سازمان اوپک و متمایل شدن آن به سوی موضع عربستان از ماه مارس سال جاری، آمده است: «مقصود لیبی از این تغییر رویه آن است که هزینه طرح های عمرانی خود را ازطریق دریافت کمک های مالی هنگفت از عربستان سعودی و سایر کشورهای عرب حوزه خلیج فارس تأمین کند.»

بی بی سی در پایان، هدف از سفر وزیر امور خارجه ایران به کشورهای حوزه خلیج فارس و کشورهای افریقایی ازجمله زیمبابوه و تانزانیا را «جلب دوستی سایر کشورها و خارج کردن ایران از انزوای سیاسی» عنوان کرد.(۱)

رادیو صوت الجماهیر عراق نیز با بیان اینکه تحرکات دیپلماتیک اخیر ایران غیرقابل درک است، سفر ولایتی را با اجلاس آتی سازمان عدم تعهد مرتبط دانست و افزود: «هدف از سفر ولایتی این بوده که خود را به عنوان یک عضو فعال در سازمان عدم تعهد قلمداد کند و به کشورهای افریقایی اصرار بورزد که چاره ای برای تشکیل کنفرانس غیرمتعهدها در بغداد وجود ندارد.» بنا به گفته این رادیو، کشورهای افریقایی که ولایتی به آنها سفر کرده است «درمورد تشکیل کنفرانس آینده غیرمتعهد در بغداد رأی مثبت داده اند.» رادیو صوت الجماهیر ضمن تأکید بر اینکه در بیانیه های مشترک صادرشده در جریان سفر ولایتی به کشورهای افریقایی هیچ گونه اشاره ای به جنگ ایران و عراق نشده است، ادعا کرد: «ولایتی دررابطه با جنگ تجاوزکارانه ایران علیه عراق سخنانی ضد منطق و خط مشی رژیمش دریافت کرده است.»(۲)

۱

به دنبال بازپرداخت بخشی از بدهی ایران به بانک صادرات واردات امریکا، وزارت امور خارجه ایالات متحده امروز در بیانیه ای اعلام کرد که هیچ گونه شواهدی در دست نیست که این امر «نمایانگر نرم تر شدن سیاست ایران نسبت به امریکا باشد.» بیانیه مذکور با اشاره به اینکه پرداخت این مبلغ موجب عادی ساختن روابط ایران با بانک های بین المللی شده و به نفع این کشور است، اضافه کرد: «اقدامات ایران همچنان نمایانگر روش ضدامریکایی ایران نسبت به ایالات متحده است.»(۳)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۶/۱۳۶۲، صص ۱۹ - ۱۸، به نقل از رادیو بی بی سی، ۳/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۹:۴۵.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۹، ۴/۶/۱۳۶۲، صص ۴۰ - ۳۹، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۳/۶/۱۳۶۳، ساعت ۱۱:۳۰.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۰، ۵/۶/۱۳۶۲، صص ۸ - ۷، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۴/۶/۱۳۶۲.

طرح تحویل هواپیماهای سوپراتانـدارد فرانسوی به عراق و پیامدهای آن، توان ایران برای مسدودساختن تنگه هرمز و درپی آن احتمال بین المللی شـدن جنـگ ایران و عراق، نگرانی هـای منطقه ای از مـداخله خـارجی در منطقه خلیـج فارس و موضع گیری برخی کشورها و مقامات امریکایی دراین باره، موضوعاتی هستند که در روزهای اخیر تفاسیر و مباحث رسانه ای متعددی را به خود اختصاص داده اند.

روزنامه امریکایی واشـنگتن پست در مقاله ای به بررسـی دیدگاه مقامات امریکایی درباره طرح فرانسه برای واگذاری پنج هواپیمای سوپراتاندارد (مجهز به موشک اگزوسه) به عراق پرداخته است. مایکل گتلر نویسـنده مقاله معتقـد است که این معامله تسـلیحاتی موجب بروز نگرانی شدیـدی در میان مقامات واشـنگتن شده است؛ زیرا آنان از این امر واهمه دارند که درصورت اسـتفاده عراق از هواپیماهای مذکور برای بمباران تأسـیسات نفتی ایران، دامنه جنگ دو کشور به منطقه خلیـج فارس گسترش یابد. ازاین رو دولت ریگان به دنبال کسب اطلاعات بیشتر دراین زمینه است. به نوشـته این مقـاله، نحوه واکنش امریکـا دربرابر عملی شـدن تهدیـد ایران به بسـتن تنگه هرمز درصورت حمله عراق به تأسـیسات نفتی آن کشور، ازجمله مسائلی است که در کانون مباحثات سیاست گـذاران امریکایی قرار دارد، چراکه مقامات امریکایی بر این باورنـد که «ایران هنوز احتمالاً آن قـدر هواپیمـای سـاخت امریکـا، قایق های اژدرافکن و مین دراختیار دارد که حرکت کشتی ها را در خلیـج فارس متوقف سازد.» این مقاله در ادامه افزوده است به دلیـل ناکارآمـدی نیروی هوایی عراق، تاکنون تأسـیسات نفتی ایران سالم مانـده است و ایران همچنان نفت خود را صادر می کند. درحالی که درآمدهای نفتی عراق با کاهش چشمگیری مواجه بوده است، ولی این کشور با دراختیار گرفتن هواپیماهای سوپراتاندارد مجهز به موشک های اگزوسه قابلیت از کار انداختن تأسیسات نفتی ایران را خواهد داشت. مقاله مذکور در انتها فرانسه را منبع اصـلی تأمین تسـلیحاتی عراق دانسته و یادآور شده است که فرانسه ۵ میلیارد دلار از عراق طلب دارد و ازاین رو به دنبال این است که با پایان جنگ، عراق بتوانـد بـدهی های خود را پرداخت کند.(۱)

در واکنش به این مقـاله واشـنگتن پست، امروز آلن رومبرگ سـخنگوی وزارت امور خـارجه ایالات متحـده، خاطرنشـان کرد: «امریکـا درمورد تحویل این سلاح ها موضع نگرفته است و درصدد آگاهی بیشتر درباره آن می باشد.»(۲)

رادیو بی بی سـی نیز در تفسیری با اشاره به اینکه فرانسه به عنوان منبع عمده تأمین تسلیحات و طلبکار اصلی عراق، نمی تواند شکست این کشور را نظاره گر باشـد، هـدف از واگـذاری هواپیماهای سوپراتانـدارد به عراق را قراردادن ایران در تنگنای اقتصادی عنوان کرد. به گفته بی بی سـی، کارشـناسان نظامی بر این باورند که «ایران به اندازه کافی هواپیما و ناو دارد که بتواند حتی اگر به طور موقت هم شده» کشتیرانی در خلیج فارس را متوقف کند و «این امر جنگ بین ایران و عراق را به مسئله ای بین المللی تبدیل خواهد کرد.» این در حالی است که امریکا،

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۶/۱۳۶۲، صص ۱۷ - ۱۵، رادیو امریکا، ۳/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱:۳۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۰، ۵/۶/۱۳۶۲، ص ۱، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۴/۶/۱۳۶۲.

انگلیس و فرانسه، که ناوهای جنگی خود را در منطقه مستقر کرده اند، به عبورومرور آزادانه کشتی ها در این منطقه متعهد شده اند. برخی گزارش های تأییدنشده حاکی است که عربستان از فرانسه خواسته است از واگذاری این هواپیماها به عراق خودداری کند و ایالات متحده نیز مشغول بررسی این مسئله است. براساس گزارش مذکور، عراق از تهدید به بمباران تأسیسات نفتی ایران دو هدف عمده را دنبال می کند: «ترغیب قدرت های بزرگ به دخالت برای خاتمه دادن به جنگ ... و یا گرفتن کمک های مالی بیشتر از کشورهای منطقه خلیج فارس.»(۱)

در همین حال امروز، روزنامه کویتی البیان در تفسیری راجع به جنگ ایران و عراق و امنیت خلیج فارس، مدعی شد که کشورهای منطقه خلیج فارس «نمی خواهند هیچ قدرت خارجی در این منطقه دخالت نماید.» به نوشته البیان، کشورهای منطقه برای ممانعت از دخالت خارجی باید «کلیه کوشش های خود را جهت پایان دادن به جنگ به کار گیرند.»(۲)

۱

امروز در پایان جلسات ششمین دوره کمیسیون مشترک عراق و شوروی برای همکاری در زمینه های کشتیرانی و حمل ونقل دریایی در مسکو، دو طرف موافقت نامه ای را دراین زمینه برای سال آتی میلادی امضا کردند.(۳)

۲

اظهار آمادگی برای تلاش به منظور پایان دادن به جنگ ایران و عراق، ضرورت تداوم کشتیرانی آزاد در خلیج فارس و تأکید بر همکاری های دفاعی - امنیتی، مهم ترین مفاد بیانیه پایانی اجلاس وزیران شورای همکاری خلیج فارس(۴) را تشکیل می دهد.

به گزارش رادیو دبی، امروز صبح، در آغاز چهارمین نشست وزرای تعاون و همکاری کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، شیخ محمد بن مبارک آل خلیفه وزیر امور خارجه بحرین و رئیس فعلی اجلاس اعلام کرد که عصر امروز پس از برگزاری پنجمین نشست این اجلاس، بیانیه پایانی آن منتشر خواهد شد. گزارش رادیو ام القوین نیز حاکی است که در بیانیه امشب این اجلاس، کشورهای شرکت کننده از ادامه جنگ ایران و عراق ابراز تأسف کردند.(۵)

در بیانیه اجلاس وزرای شورای همکاری خلیج فارس آمده است که «شورا موضع خود را دائر بر آمادگی برای انجام هرگونه تلاش به منظور پایان دادن به جنگ، مجدداً مورد تأکید قرار داد.»(۶)

این بیانیه با تأکید بر همکاری دفاعی اعضا افزوده است: «این شورا درمورد همکاری دفاعی در میان کشورهای عضو، اهمیت اقدامات اتخاذشده دراین رابطه را که در خدمت هدف شورا برای حفظ و ثبات امنیت در ناحیه خواهد بود مورد تأیید قرار داد.» شورای همکاری خلیج فارس در این بیانیه همچنین خواستار تلاش تمامی جناح های لبنانی برای دستیابی به وحدت ملی و حفظ

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۹، ۴/۶/۱۳۶۲، صص ۳۱ - ۳۰، به نقل از رادیو بی بی سی، ۳/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۰، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۷، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۶/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۹، ۴/۶/۱۳۶۲، ص۲۴، مسکو - خبرگزاری عراق، ۳/۶/۱۳۶۲.

۴- این اجلاس درواقع مقدمه اجلاس سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس بود که قرار است در آذرماه برگزار شود.

۵- استانداری هرمزگان، بولتن خبری، شهریورماه ۱۳۶۲، ص۱.

۶- روزنامه اطلاعات، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

حاکمیت و وحدت این کشور شد(۱)

وزیر امور خارجه بحرین در یک مصاحبه مطبوعاتی ضمن اشاره به اهمیت حیاتی کشتیرانی در خلیج فارس برای کشورهای حاشیه آن، از انجام مطالعاتی به منظور یافتن راه های دیگری برای صدور نفت کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس خبر داد. وی همچنین پایان دادن به جنگ ایران و عراق را از اهداف این شورا برشمرد و اعلام کرد که کشورهای عضو شورا «ازطریق سازمان های بین المللی و میانجیگری برای پایان دادن به جنگ دو کشور تلاش می کنند.» شیخ محمد آل خلیفه اظهار کرد که کمیته حسن نیتی ازطرف این شورا از کشورهای ایران و عراق بازدید کرده و به محض مناسب شدن وضعیت، فعالیت خود را از سر خواهد گرفت(۲)

خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز تصمیم کشورهای عربی مبنی بر یافتن راه های جایگزین برای صدور نفت را درجهت «مقابله با احتمال عملی شدن تهدید ایران مبنی بر بستن مسیر حیاتی عبور نفتکش ها» ارزیابی کرد. این خبرگزاری به نقل از وزیر امور خارجه بحرین اعلام کرد: «هرگونه تهدید علیه کشتیرانی در خلیج [فارس] به منزله تهدید علیه کلیه کشورهای عربی خواهد بود.»

آسوشیتدپرس همچنین افزود در بیانیه نهایی این اجلاس «نسبت به اهمیت توسعه همکاری های دفاعی بین کشورهای عضو به منظور حفظ ثبات و امنیت در منطقه تأکید شده است.»(۳)

۱

طبق گزارش شهربانی مریوان، دولت عراق از ملا- شیخ محمد شاندری یکی از علمای برجسته سلیمانیه عراق، خواسته است تا در یک برنامه تلویزیونی فتوا دهد که ایران جنگ را به عراق تحمیل کرده است؛ ولی وی ضمن رد این درخواست، به ایران پناهنده شده و هم اکنون در مرز احمدآباد عراق است.(۴)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۹، ۴/۶/۱۳۶۲، ص۴، طائف - خبرگزاری امارات، ۳/۶/۱۳۶۲.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۶/۱۳۶۲، صص ۸ - ۷، رادیو ریاض عربی، ۳/۶/۱۳۶۲.
۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۵۹، ۴/۶/۱۳۶۲، صص ۶ - ۵، منامه - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۳/۶/۱۳۶۲.
۴- سند شماره ۳۴۳۴۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۳/۶/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ جمعه۴ شهریور ۱۳۶۲ ۱۷ ذیقعده ۱۴۰۳ ۲۶اوت ۱۹۸۳

۱

گزارش هـای اطلاعـاتی رده هـای عملیـاتی ارتش و سـپاه مسـتقر در بـانه و مریوان از تقویت نیروهای دشـمن در منطقه دهانه شـیلر حکایت دارد. براساس گزارش واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، در جبهه مقابل مریوان، ارتش عراق امروز تعدادی از نیروهای جیش الشعبی و کماندو با هویت نامعلوم را به پنجوین اعزام و یک سـتون زرهی را با تعداد زیادی تانک، نفربر و خودرو از منطقه گولی به مقابل مریوان منتقل کرده است. در جبهه مقابل بانه نیز دشـمن در منطقه کوره، روبه روی سـرداب در قسمت مرزی تا تخته نادر، ضمن استقرار نیرو، از حدود ده روز پیش، اقدام به مین گذاری کرده است. علاوه براین، گزارش ها حاکی است نیروهای دشـمن در کانی مانگا بین پنجوین و نالپاریز، مشـغول ایجاد سنگر بوده(۱) و بلدوزرهای آنها در منطقه ممه خلان نیز درحال احداث جاده می باشند.(۲)

لشکر۲۸ ارتش نیز در گزارشـی اعلام کرد: «[امروز] دو گروهـان از گردان تانک قادسـیه از راه سـیدصادق - شانـدری وارد پنجوین و در آبادی هـای رشان و کانی مانگا زیر شاخ وبرگ به طور اسـتتار گسترش یافته است.»(۳) طبق همین گزارش، ارتش عراق سـنگرهای انفرادی و اجتماعی خود را به صورت زیرزمینی و با استفاده از چوب درختان چنار باغ های آبادی متروکه گولی ساخته است.(۴)

۲

جنگنده های عراقی امروز سه بار با تجاوز به حریم هوایی مریوان قصد بمباران این شـهر را داشتند. از سوی دیگر، ارتش عراق سردشت را نیز زیر آتش توپخانه قرار داد.

براساس گزارش ژاندارمری کردسـتان، ساعت ۹:۳۰ صـبح امروز، یک فرونـد هواپیمای عراقی وارد حریم هوایی منطقه مریوان شـد(۵) و پس از آنکه براثر آتش پدافنـد هوایی مجبور به ترک منطقه گردید، قریه نی در چهار کیلومتری این شـهر را بمباران کرد. این بمباران تلفات جانی در بر نداشت(۶)در سـاعت ۱۰:۱۵ امروز، منطقه مریـوان بـار دیگر شاهـد تجـاوز یـک هواپیمـای عراقی بـود که این بـار نیز آتش پدافنـد هـوایی ایران، جنگنده عراقی را متواری ساخت. ۱۰ دقیقه بعد، برای

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات و اطلاعات - عملیات سـتاد منطقه ۸ به اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۰/۶/۱۳۶۲، صص ۷۰ - ۶۹.

۲- سـند شماره ۳۵۸۰۵۴ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشـهدا به طرح و عملیات سـتاد مرکزی سـپاه، ۹/۶/۱۳۶۲.

۳- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش رکن۲ تیپ۳ لشکر۲۸، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۹۴.

۴- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش طرح و عملیات و اطلاعات - عملیات ستاد منطقه ۸ به اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۰/۶/۱۳۶۲، صص ۷۰ - ۶۹.

۵- سند شماره ۳۴۶۴۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۴/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۸۰۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای از رکن۳ فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران قرارگاه حمزه سیدالشهدا به رکن۳ فرماندهی قرارگاه منطقه عملیاتی شمال غرب و رکن۳ فرماندهی سپاه پاسداران شمال غرب، ۴/۶/۱۳۶۲.

سومین بـار یـک هواپیمای عراقی با ورود به حریم هوایی مریوان اطراف پادگان و قسـمتی از شـهر را بمباران کرد(۱)براثر این حمله یک کودک چهارساله شهید و نوجوانی پانزده ساله به شدت مجروح شد، ۶ نفر دیگر نیز به طور سطحی زخمی شدند و خساراتی هم به چندین ساختمان وارد آمد.(۲) درپی این حادثه و همچنین باتوجه به تهدیدهای مکرر رادیوی عراق مبنی بر بمباران مجدد مریوان، اکثر مردم، درحال ترک شـهر هستند و به روستاهای اطراف پناه می برند(۳)

ارتش عراق در اطلاعیه نظامی خود، که امشب از رادیو صوت الجماهیر پخش شـد، اعلام کرد: «جنگنـده ها و هلیکوپترهای تیزپرواز ما طی روز جاری حملات کوبنـده ای را بر روی مواضع و یگان های دشـمن در بخش شـمالی جبهه انجام داده و تلفات و ضایعات قابل توجهی به آنها وارد آورد[ند]... .»(۴)

امروز همچنین براثر حملات توپخانه ای عراق به شهر سردشت ۳ نفر زخمی شدند. علاوه براین، ۲ خودرو در داخل شهر و ۵ خودرو نیز در محور سردشت – برده منهدم شد(۵)

۱

ارسـال کمـک هـای مردمی (اعم از نقـدی و جنسـی) و همچنین اعزام نیروهـای رزمی و فنی از نقـاط مختلف کشور به جبهه های جنگ همچنان ادامه دارد.

براسـاس گزارش روزنـامه جمهـوری اسـلامی، در روزهـای اخیر، شـماری از بسـیجیان برازجـان، بروجـن و اراک(۶)تعـدادی نیروی مکانیـک از مسجدسلیمان(۷) چندین گروه نیروی رزمنده از اسـتان های گیلان و مازندران، شهرسـتان های طبس، نورآباد ممسـنی، خمینی شهر و نیز تعدادی نیروی فنی، تبلیغـاتی و فرهنگی از اسـتان چهارمحـال و بختیاری و ۲۰ نفر راننده ماشـین های سـنگین عمرانی از برازجان؛(۸) به جبهه هـای جنگ عزیمت کردند.

گزارش روزنامه اطلاعات نیز حاکی است که در دو روز اول شهریورماه، گروه های متعددی از شهرهای اصفهان، مشهد، کاشان، گناباد، مهربان، داراب، نورآبـاد لرسـتان، میانه، چنـاران، فومن، کلیبر، خوی، بناب، هریس و... به جبهه های جنگ اعزام شـده انـد. بنا بر همین گزارش، چنـدین گروه امدادگر و کادر درمانی ازجمله تعدادی پزشک، پرستار، جراح، بهیار، تکنسـین دارویی و... نیز از اصـفهان برای کمک به رزمندگان عازم جبهه ها شدند.(۹)

علاوه براین، در چند روز گذشـته، کمک های مردم شـهرها و روستاهای مختلف کشور، ازجمله لواسانات (مواد غذایی و پوشاک)، یزد (۵ وانت نیسان و یک دسـتگاه آمبولانس)، مسجدسـلیمان (وجه نقـد و مواد خوراکی)،(۱۰) روسـتاهای نورآباد ممسـنی (وجه نقـد و مواد غذایی)، بابل و مازنــدران (نیروی خـدماتی جهـت بازسـازی سوســنگرد، وجه نقـد، میوه و دارو)، روسـتاهای برازجـان (وجـه نقـد، مـواد خـوراکی و ۲ حلقه گوشواره)،(۱۱) روسـتاهای سـرخس (وجه نقد و مواد غذایی)، اراک (وجه نقد و پوشاک)، شـهرکرد و روسـتاهای آن (خواربار، میوه و همچنین یک جفت گوشواره طلا) و شازند اراک و گناباد(۱۲)به جبهه های جنگ فرستاده شد.

۱- سند شماره ۳۴۶۴۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۲- سند شماره ۳۴۶۴۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام ناحیه ژاندارمری کردستان به جانشین فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی در قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۴/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۳۲۰۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اطلاعاتی داخلی نخست وزیری، شماره ۲۶۰، ۹/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۰، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۱، تهران- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۶/۱۳۶۲، به

نقل از رادیو صوت الجماهیر عراق، ساعت ۲۲:۳۰.

۵- سند شماره ۳۵۴۲۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش طرح و عملیات سپاه سردشت، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۶- همان، ص۴.

۷- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۸- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۹- روزنامه اطلاعات، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۱۰- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۱۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۱۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۱

امروز دو روستا در منطقه دیواندره پاک سازی شد. براثر کمین و حملات گروه های مسلح غیرقانونی در استان های کردستان و آذربایجان غربی نیز تعدادی از نیروهای خودی شهید یا زخمی شدند.

در عملیات امروز نیروهای جندالله در منطقه دیواندره، ضمن پاک سازی ۲ روستا، حدود ۴۰ نفر از عناصر حزب دمکرات کردستان ازجمله چند تن از مسئولان این حزب کشته یا زخمی شدند. همچنین مقادیری مواد منفجره و اسناد درون گروهی نیز به دست نیروهای خودی افتاد.(۱)

در یک درگیری در محور سقز - مریوان ۳ سرباز از نیروهای تأمین این محور شهید شدند و ۲ نفر به اسارت افراد ضدانقلاب درآمدند.(۲) در محور بانه - سردشت نیز ۶ نفر به دست افراد مسلح غیرقانونی به شهادت رسیدند.(۳) عناصر ضدانقلاب با کمین در ورودی شهر نقده، ۳ تن از نیروهای بسیجی را شهید کرده و اسلحه و مهمات آنها را به سرقت بردند.(۴) در درگیری نیروهای سپاه با عناصر حزب دمکرات در اطراف روستای خسروآباد بیجار هم ۳ نفر از افراد بسیج زخمی شدند.(۵)

امروز همچنین محاصره پایگاه شهید محمودی (چهار ستون) در بیست کیلومتری سلماس، با اعزام نیروی کمکی از پایگاه های مجاور پایان یافت. در جریان درگیری با عناصر ضدانقلاب که این پایگاه را به محاصره درآورده بودند، یکی از نیروهای خودی مجروح شد. از سوی دیگر، برخی پایگاه های ژاندارمری در مناطق کردنشین ازجمله پایگاه ملاشیخ سردشت و گاومیشان سنندج با گروه های ضدانقلاب درگیر شدند که این درگیری ها بدون تلفات خاتمه یافت(۶)

۲

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در خطبه های نمازجمعه امروز تهران، ضمن اشاره به موضوعاتی همانند شرایط تصدی مسئولیت های اجتماعی در جامعه اسلامی، رسیدگی به تخلفات اداری و نیز عملکرد سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، به تحلیل وضعیت کنونی جبهه ها پرداخت و از مردم عراق خواست برای به دست گرفتن سرنوشت خود، به مقابله با حزب بعث برخیزند.

رئیس مجلس در خطبه اول نمازجمعه با تأکید براینکه عدالت اجتماعی مکمل عدالت فردی است، مطالبی را درخصوص ارزش های اخلاقی، مراحل نظام اخلاقی، امتیاز فضائل اخلاقی از منظر اسلام و جایگاه تقوا در اسلام، قرآن و نهج البلاغه بیان کرد. خطیب نمازجمعه تهران در ادامه با پرداختن به شرایط اخذ مسئولیت های اجتماعی در جامعه اسلامی، عدالت را مهم ترین شرط برای تولیت امور اجتماعی برشمرد و گفت: متصدی مسئولیت های اجتماعی «باید در درجه اول عادل باشد و اگر فاسق بود، حق تولّی در این گونه امور را ندارد، مگر هنگام ضرورت.»

هاشمی رفسنجانی «مسائلی که سروکارش با مردم و زندگی مردم است» را «مسائل ولایتی»

۱- سند شماره ۳۵۸۰۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- همان.

۳- سند شماره ۳۵۴۲۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۴- سند شماره ۳۵۸۱۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رکن۳ قرارگاه مقدم عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ص۲.

۵- سند شماره ۳۵۸۱۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رکن۳ قرارگاه مقدم عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ص۱.

۶- سند شماره ۳۵۸۱۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱؛ و- سند شماره ۴۴۴۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران، ۵/۶/۱۳۶۲.

نامیـد و از این رهگـذر، «عنصـر تقوا» را از شـرایط اساسـی و ضـروری برای کارکنان دولت معرفی کرد. وی ضـمن اشاره به مسـئله مهم «تعهـد و تخصـص» گفت: «اگر ما انسان متعهدِ متخصـص داشـته باشیم و برویم سراغ انسان متخصص غیرمتعهد، این مسئله ولایت اسلامی مخدوش است.» وی همچنین افزود کـارگزاران دولـتی بایـد «خودشـان را بـا جمهـوری اسـلامی منطبق» سـاخته و بـا دقت و سـرعت بیشـتری به امور اربـاب رجوع رسیدگی کنند.

رئیس مجلس شورای اسـلامی، با اشاره به مشکل تراشی برخی کارمندان برای مردم، لزوم اصلاح این رویه را در ادارات دولتی متذکر شد و برای مقابله با این مسـئله از دیگر کارکنان و مردم درخواست کرد تا افراد ناصالح را معرفی کنند. وی با یادآوری ضـرورت تشـکیل دادگاه های اداری به منظور تصفیه ادارات ازطریق تربیت این کارمندان ناصالح، بر پیگیری جدی تخلفات اداری تأکید کرد.

مهم ترین موضوعاتی که حجت الاسـلام هاشـمی رفسنجانی در خطبه دوم نمازجمعه به آنها پرداخت چنین بود: برگزاری کنفرانس گوادلوپ(۱) در آسـتانه پیروزی انقلاـب اسـلامی، برنـامه ترور شخصـیت هـای انقلاـب و علـل ناکـامی این برنـامه، تحلیلی از عملکرد سازمـان مجاهـدین خلق (منـافقین)، برداشت اشـتباه این سازمـان دربـاره همراهی آیت الله طالقانی با آنان، فرازوفرود روابط این سازمان با بنی صـدر، خـدمات اطلاعاتی و جاسوسـی سازمان برای صدام حسـین و حرکت آن در مسیر خواسـته های دولت های غرب به ویژه فرانسه و امریکا، مناظره (اعترافات) تلویزیونی اعضای این سازمان و جنایات سازمان مذکور.

وی علت اصـلی ناکـامی برنـامه ترور شخصـیت های انقلاب را این گونه تشـریح کرد: «آن برنامه هم به ادله فراوانی شـکست خورد ... اینها موفق نشدنـد که چهره های بسـیج کننده را از میدان به در کنند که البته اگر هم موفق می شدند اشـتباه عمده شان باقی بود و آن اشـتباه این بود که این ملت عقیم نیست و چهره بسـیج کننـده، خود این مردم هسـتند.» خطیب نمازجمعه تهران افزود: «اینها منافقین بایـد مأمور باشـند. باید همان طورکه میتران حرکت می کنـد، اینهـا هم حرکت کننـد. آن جوری که ریگـان حرکت می کنـد، اینها هم حرکت کننـد ... یک روز گفتنـد با بنی صـدر باشـید؛ یـک روز گفتنـد جاسوسـی کنیـد؛ یـک روز گفتنـد این جوری بکنیـد! خودشان را در یک جریانی انداختنـد که درست به صورت آلت دست، دراختیار آنها هستند.»

۱- کنفرانس گوادلـوپ جلسه ای بود که در ژانویه ۱۹۷۹ (دی ماه ۱۳۵۷)، میان رؤسای دولت چهار قدرت مهم بلوک غرب (امریکا، انگلسـتان، فرانسه و آلمان غربی) در جزیره گوادلوپ برگزار شد و موضوع اصلی آن بررسی وضعیت بحرانی ایران در آن زمان بود.

هاشـمی رفسـنجانی در آخرین بخش سـخنان خود در خطبه دوم نمازجمعه تهران، ضـمن تحلیل وضـعیت جبهه ها گفت: «این ما هستیم که حرف محکم و اساسـی و ان شاءالله نهایی را داریم در منطقه می زنیم. دشـمنان از همه امکانات اسـتفاده کردنـد، برای اینکه این حزب بعث عفلقی را به جایی برسانند، اما موفق نشدند و حالا می بینید که به چه فلاکتی افتاده اند.» وی سـپس ضـمن نصـیحت افراد کارشکن، به اعضای زندانی سازمان مجاهـدین خلق (منـافقین) نیز اطمینـان داد: «روزی که جمهوری اسـلامی مطمئن بشود که شـماها اگر بیرون بیاییـد، مثـل بعضـی دیگر از منـافقین خیانت نمی کنید، ما از شـما بیشتر عجله داریم که شـماها در جامعه بیایید و با مردم باشـید.» رئیس مجلس همچنین خطاب به مخالفان مقیم خارج از کشور گفت: «اگر جنایت بزرگی مرتکب نشدید، خودتان را بیشتر آلوده نکنید.»

امام جمعه موقت تهران در پایان، خطبه ای را به زبان عربی ایراد کرد و با اشاره به وضعیت وخیم عراق براثر سیاست های حزب بعث، از مردم این کشور خواست تا خودشان مقدرات امور کشورشان را به دست بگیرند(۱)

۱

وزیر امور خـارجه ایران و هیئت همراه، عصـر امروز پس از آخرین رایزنی هـا در سوریه، از دمشق عازم آنکارا شدنـد و گفت وگوهای خود را با مقامات ترکیه آغاز کردند.

علی اکبر ولاـیتی پیش ازظهر امروز، در دمشق با چنـد تن از ائمه جمعه و جماعات منطقه بقاع لبنان دیـدار و درمورد موضوعاتی هماننـد تحولات لبنان، چگونگی مواجهه با نیروهای رژیم اشـغالگر قـدس و هماهنگی در نحوه مقابله با «برنامه های امپریالیسم و صـهیونیسم» گفت وگو کرد. وی هنگام ترک دمشق در یک مصاحبه تلویزیونی در فرودگاه این شـهر، دیـدارهای خود را در سوریه مثبت ارزیابی کرد و نتایج مطلوب این سـفر را ناشـی از روابط اصولی و راهبردی دو کشور دانست. وزیر امور خارجه ایران سوریه را یک کشور اسـلامی پیشـرو خواند که ضمن عدم سازش با رژیم صهیونیستی همچنان از مبارزان لبنانی و فلسطینی پشتیبانی می کند(۲)

هیئت دیپلماتیک ایرانی به سـرپرستی وزیر امور خارجه پس از ترک سوریه، عصر امروز وارد آنکارا شده و مورد استقبال وزیر امور خارجه ترکیه قرار گرفت. ایلتر ترکمن در مراسم استقبال از هیئت ایرانی، ضمن ابراز امیدواری درمورد گسترش روابط دوستانه دو کشور، توسعه روابط ایران و ترکیه را پس از پیروزی انقلاب اسـلامی بسـیار چشمگیر دانست. وی درخصوص نقش ایران در منطقه گفت: «ایران برای تثبیت ثبات و امنیت در منطقه سهم بسیار مؤثری را دارد و در حکم کلید صلح در منطقه می باشد.» ولایتی نیز در این مراسم، همبستگی های دینی و اشتراکات تاریخی و فرهنگی بین دو ملت را عاملی تأثیرگذار در تداوم و توسعه روابط دوجانبه برشمرد.(۳)

۱- هاشـمی رفسـنجانی، خطبه هـای نمازجمعه ۱۳۶۲، جلـد چهارم (۴/۶/۱۳۶۲ – ۵/۱/۱۳۶۲)، زیر نظر محسن هاشـمی، تهران: سازمـان مـدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۷۶، صص ۵۰۰ – ۴۶۹.

۲- روزنامه کیهان، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه صبح آزادگان، ۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۱

درحالی که وزارتخانه های امور خارجه فرانسه و امریکا، هنوز حاضـر به اعلام مواضع رسـمی خود در قبال طرح تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق نیستند، بحث و تفسیر دراین باره در رسانه های مختلف خبری همچنان ادامه دارد.

به گزارش خبرگزاری آلمـان غربی از پـاریس، امروز وزارت امـور خـارجه فرانسه درخصوص طرح تحویـل پنـج فرونـد هواپیمـای سوپراتانـدارد فرانسوی به عراق، بـدون ذکر هیـچ گونه جزئیاتی اعلام کرد: «خبر مربوط به تحویل این جنگنـده ها تاکنون هیـچ گاه به طور رسـمی اعلام نشده است.» روزنامه لوموند (چاپ پاریس) نیز طرح مذکور را اقدامی خطرناک توصیف کرد. در گزارش خبرگزاری آلمان غربی همچنین آمده است که ناظران در پاریس از احتمال شکست عراق در جنگ با ایران نگران هستند؛ چراکه باتوجه به فعالیت شش هزار کارشناس فرانسوی در عراق و نیز بدهی حداقل پنج میلیارد دلاری این کشور به فرانسه، پیروزی ایران می تواند «ازنظر مالی ضربه مهلکی به فرانسه وارد سازد.»(۱)

رادیو امریکا نیز ضـمن پرداختن به طرح فرانسه برای واگـذاری پنـج فروند هواپیمای سوپراتاندارد به عراق، به نقل از یک سـخنگوی وزارت امور خارجه امریکا گزارش داد: این کشور در گفت وگو با فرانسه و همه طرف های ذی نفع در جنگ خلیج فارس، «خطرات ناشی از گسترش جنگ را برای آنهـا روشن ساخته است.» وی درعین حال با تکرار ادعای بی طرفی واشـنگتن در این جنگ اذعان کرد که ایالات متحـده «درزمینه انتقال هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق موضعی اتخاذ نکرده است.»(۲)

از سوی دیگر، روزنامه لومونـد در شـماره امروز خود مقاله ای را به نگرانی ایالات متحـده از تهدیـدهای ایران درمورد مسدودکردن خلیج فارس اختصـاص داد. به نوشـته این روزنـامه، واشـنگتن بـا جـدی گرفتن تهدیـد ایران مبنی بر جلوگیری از عبور هرنوع کشتی از خلیـج فارس، از توقف صـادرات نفتی کشورهای عربی منطقه نگران است. لومونـد ضـمن اینکه مـدعی شـد «به دنبال آزادی گروگان های امریکایی روابط واشـنگتن و تهران تاحـدودی بهبود یـافته است»، افزود به زعم مقامات امریکایی ایران همچنان مانع از توسـعه طلبی های شوروی است. براساس مقاله لومونـد، مقامات کاخ سـفید با تأکیـد بر «بی طرفی شدیـد خود در جنگ ایران و عراق معترف انـد که نمی داننـد چگونه می تواننـد مـذاکره بین طرفین را تسـریع ببخشـند.» از سوی دیگر، کاخ سـفید باوجود اظهار نگرانی راجع به طرح فرانسه برای واگـذاری هواپیماهای سوپراتانـدارد به عراق، «قصـد ندارد کوچک ترین فشاری روی پاریس اعمال نماید.»(۳)

ص: ۱۲۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۰، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۱، پاریس - خبرگزاری آلمان غربی، ۴/۶/۱۳۶۲.

۲- واحـد مرکزی خبر صداوسـیمای جمهوری اسـلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۸ رادیو صـدای امریکا، ۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۶:۳۰.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۰، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۱۰، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۶/۱۳۶۲.

به دنبال تهیه و تدوین برنامه اول توسعه اقتصادی - اجتماعی ایران و ارائه آن به مجلس شورای اسلامی،(۱) وضعیت اقتصادی ایران ازجمله بحث خودکفائی اقتصادی، افزایش صدور نفت و تعاملات اقتصادی ایران با کشورهای دیگر، مورد توجه رسانه های بین المللی قرار گرفته است.

رادیو بی بی سی در برنامه شامگاهی امروز خود، تفسیری از محمدعلی همایون کاتوزیان استاد اقتصاد دانشگاه کانتربوری انگلستان، راجع به موضوع خودکفائی اقتصادی در ایران پخش کرد. کاتوزیان خودکفائی اقتصادی را بحثی دانسته که در چند دهه اخیر در ایران مطرح بوده و پس از انقلاب نیز گهگاه درباره آن بحث و گفت و گو می شود. وی وضعیت اقتصادی ایران را چنین تشریح کرد: «در دوره پس از انقلاب نیز اوضاع اقتصادی کشور دستخوش ازهم گسیختگی ها و نابسامانی های زیادی بوده که به نظر من فقط قسمتی از آن را می توان به حساب احتیاجات اجتناب ناپذیر و جنگ ایران و عراق گذاشت، میزان بیکاری در شهرها اکنون از حدود ۳ - ۴ میلیون نفر نیز گذشته است و تقریباً برابر با ۵۰ درصد از نیروی کار بهره ده بیکار شده اند، نرخ تورم، ... بسیار زیاد است.» کاتوزیان به رغم ابراز امیدواری درباره افزایش تولید غلات، خودکفائی درزمینه کالاهای کشاورزی در آینده نزدیک را «تصوری خام و ساده لوحانه» دانست. به گفته وی، مفهوم خودکفائی این است که یک کشور جهان سومی بتواند «خود را به مرحله ای برساند که از قید اتکا به صادرکردن یکی دو کالا و واردکردن هزاران هزار اقلام غذایی مصرفی و ماشینی خلاص شود.» کاتوزیان وضعیت ایران را دراین زمینه بسیار خوب ارزیابی کرد و با اشاره به صادرات نفت و گاز از ایران افزود: «ارز خارجی ناشی از آن می تواند در مدت ده سال اقتصاد کشور را به نحو احسن دگرگون سازد. و آن را حتی از اتکاء دائم به این صادرات نیز رهایی بخشد.» وی خاطرنشان کرد درصورت «سرمایه گذاری صحیح و دقیقاً در صنایعی که در رفع نیازمندی های داخلی تأثیر زیادی دارد» و «آسوده گذاشتن کشاورز از دخالت های بی جای عوامل دولت با دادن کمک های مادی و معنوی به جامعه روستایی» جامعه ایران می تواند بخش اعظمی از نیازهای کشاورزی را در داخل تولید کرده و دراین زمینه وابستگی خود را کاهش دهد؛ در غیر این صورت، «... اگر درآمدهای نفت را فقط و فقط صرف پرداخت های بیجا به این و آن و باقیمانده را به واردکردن اسلحه و اغذیه و امتعه گوناگون مصرفی منحصر سازیم، خودکفائی اقتصادی که سهل است هرگز از مرحله عقب ماندگی اقتصادی و اتکا به صدور نفت و گاز و سایر فراورده های معدنی فراتر نخواهیم رفت و پس از پایان رفتن این منابع خداداد ناگزیر خواهیم بود که به پایین ترین سطح خودکفائی اقتصادی نزول کنیم.»(۲)

۱- نخست وزیر روز ۲۵ مردادماه ۱۳۶۲، با حضور در مجلس شورای اسلامی، لایحه نخستین برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران را تقدیم مجلس کرد. (روزنامه صبح آزادگان، ۲۶/۵/۱۳۶۲، ص۱۲.)

۲- همان، صص ۳۲ - ۱۹، به نقل از رادیو بی بی سی، ۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۹:۴۵.

رادیو کلن نیز بـا اشاره به گزارش های مرتبط با تولیـد «روزانه به طور متوسط درحـدود دو الی دو میلیون و نیم بشـکه نفت» در ایران در طول ماه هـای ژانویه تا ژوئیه سال جاری (دی ۱۳۶۱ تا تیر ۱۳۶۲)، این میزان را دوبرابر دوره مشـابه سـال قبـل ارزیابی کرد و همین امر را زمینه ساز تهیه و تنظیم نخستین برنـامه عمرانی پنـج سـاله پس از انقلاب دانست. براسـاس گزارش این رادیو درحـالی که اقتصـاد ایران در دو سـال نخست پس از پیروزی انقلاب، با ۲۰ درصـد رشد منفی مواجه بوده، در سال های ۱۹۸۱ و ۱۹۸۲، رشدی ۲ درصدی داشـته و در سال جاری نیز ۷ درصد رشد برای آن پیش بینی می شود. رادیو کلن در ادامه گزارش خود بـا نقل مطلبی از روزنامه زودویچه زایتونگ آورده است: این روزنامه باوجود ابراز تردید درمورد تحقق اهداف برنامه عمرانی مذکور، رونق تعاملات بازرگانی خارجی ایران را قابل تأمل دانسـته و نوشته است: «هواپیماهایی که به سوی ایران در پرواز هسـتند بـا ظرفیت کامـل به آن کشور پرواز می کننـد و هتـل هـای خـارجی نشـین در تهران براثر کثرت میهمـان و مسـافر جا ندارند.» این روزنامه با اذعان به ازسـرگیری روابط اقتصادی ایران و طرف های معامله سـنتی آن، آلمان فدرال را در رأس کشورهای صادرکننده کالاـ به ایران معرفی کرده و افزوده است این کشـور در سـال ۱۹۸۲، «مجموعـاً به ارزش ۳ میلیارد و ۵۰۰ میلیون مـارک کالا به آن کشور [ایران] صادر کرده است.» روزنامه مذکور همچنین پیش بینی کرده است که در سال جاری میلادی، ژاپن با صادراتی معادل ۵ میلیارد مارک، در جایگاه نخست کشورهـای صادرکننـده کالاـ به ایران قرار بگیرد. براسـاس گزارش رادیو کلن، روزنـامه زودویچه زایتونگ نظام کنونی ایران را به حـدی تثبیت شده دانسته که «امروزه دیگر کمتر گروهی می تواند به طور مستقیم آن را مورد تهدید قرار دهد.»(۱)

از سوی دیگر، امروز رادیو اسرائیل با پخش خبر افزایش میزان واردات نفتی ژاپن از ایران به نقل از محافل بازرگانی توکیو، میزان خریدهای نفتی ژاپن از ایران را بالغ بر چهارصد و چهل هزار بشـکه در روز گزارش کرده است. در ادامه این خبر آمده است: «باتوجه به آنکه ایران نفت خود را بـا قیمت ارزانی در بازار جهانی عرضه می کنـد، دوازده کمپانی نفتی ژاپن قراردادهای خود را با آن کشور تجدیـد کرده و یا قراردادهای جـدید منعقد نمودند.» رادیو اسـرائیل بهای نفت سـنگین و سبک ایران را به ترتیب ۲۶ دلار و ۹۰ سنت و ۲۸ دلار، یعنی حدود ۲ دلار ارزان تر از بهای رسمی اوپک عنوان کرد.(۲)

همچنین عصـر امروز، رادیو ایران (وابسـته به اپوزیسـیون خـارج از کشور) به نقـل از روزنـامه تـایمز مالی (چاپ لنـدن) ادعا کرد که موافقت نامه تجاری ایران و برزیل به ارزش حدود یک میلیارد دلار با مشـکلاتی مواجه شده است؛ زیرا «جمهوری اسـلامی از برزیل خواسته است که از یکی از چهـارده بانـک غربی مورد اعتماد جمهوری اسـلامی نامه رسـمی اعتبار بانکی بخواهـد»، ولی «مقـدار بـدهی برزیل به بانک های بین المللی به حدی است که هیچ بانکی حاضر به دادن

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۲۲، رادیو کلن ۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۲:۳۰.

۲- همان، ص۱۲، رادیو اسرائیل، ۴/۶/۱۳۶۲.

اعتبار به برزیل نخواهد بود.» این رادیو به نقل از تایمز مالی مفاد موافقت نامه مذکور را خرید مواد کشاورزی و صنعتی به ارزش ۴۰۰ میلیون دلار توسط ایران از برزیل و صدور نفت معادل ۶۰۰ میلیون دلار از ایران به برزیل در سال ۱۹۸۴، بیان کرده است.(۱)

۱

بازپرداخت بخشی از بدهی ایران به بانک صادرات واردات امریکا موضوعی است که رادیو صدای امریکا و رادیو مسکو با نگاهی متفاوت آن را مورد بررسی قرار دادند. امروز همچنین خبری درمورد سفر معاون حقوقی نخست وزیر ایران به الجزایر و احتمال ارتباط این سفر با موضوع مذکور انتشار یافت.

گزارشگر رادیو صدای امریکا به نقل از مقامات وزارت امور خارجه این کشور، تلاش ایران برای حل دعاوی مالی اش با ایالات متحده را فاقد هرگونه علاقه سیاسی برای بهبود روابط دو کشور اعلام کرد و افزود براساس اظهارات مقامات مذکور، اقدامات ایران همچنان از خصومت شدید این کشور با امریکا حکایت می کند. گواه این مطلب دستورالعمل اخیر وزارت بازرگانی ایران است که طبق آن خریدهای رسمی ایران فقط در مواردی از شرکت های امریکایی انجام می شود که امکان خرید از کشورهای دیگر فراهم نباشد. از سوی دیگر، به دنبال تصمیم ایران برای تبدیل سفارت سابق امریکا به یک مرکز آموزش نظامی، دولت امریکا می کوشد تا کنترل این محل به دولت سوئیس یعنی حافظ منافع امریکا در ایران واگذار شود که البته تاکنون تلاش های ایالات متحده دراین زمینه بی نتیجه بوده است. براساس اعلام یکی از مقامات وزارت امور خارجه امریکا، «هرگونه استفاده از سفارت سابق امریکا در تهران بجز قراردادن آن دراختیار سفارت سوئیس، ناقض اصول حقوق بین المللی است.»(۲)

رادیو مسکو نیز با پوشش خبری این رویداد در تفسیر شبانگاهی خود، با استناد به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس اصرار ایالات متحده را دلیل بازپرداخت بدهی چهارصد و نوزده میلیون و پانصد هزار دلاری ایران دانسته و آن را این گونه تفسیر کرد: «امپریالیست های امریکا مانند سابق ثروت های ایران را به بهانه برآورده ساختن به اصطلاح دعاوی مالی و قانونی به یغما می برند.» براساس اعلام رادیو مسکو، درپی اقدام ایالات متحده به مسدودساختن سپرده های چهارده میلیارد دلاری ایران در بانک های امریکا، «سوداگران امریکایی مانند ملخ به این پول های ایران هجوم آوردند. در امریکا بیش از دو هزار و پانصد دادخواست به مبلغ هفت میلیارد دلار به دادگاه ها تسلیم شد.» این رادیو همچنین ادعا کرد که باوجود توافق دو سال پیش درباره استرداد سپرده های ایران در بانک های ایالات متحده، «امریکا از اجرای این توافق سرسختانه امتناع می ورزد.» رادیو مسکو همچنین به نقل از روزنامه های تهران افزود: «ایران نتوانست حتی یک پنجم پول های خود را بازپس بگیرد.»(۳)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۰، ۵/۶/۱۳۶۲، صص ۳۳ – ۳۲، رادیو ایران،۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۷.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۱۵، رادیو صدای امریکا، ۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۶:۳۰.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۰، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۲۵، رادیو مسکو، ۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۰:۳۰.

در همین حـال، رادیو اسـرائیل در خبری اعلام کرد که جهرمی معاون نخست وزیر ایران در امور حقوقی، امشب برای ابلاغ پیام ویژه نخست وزیر ایران به نخست وزیر الجزایر، وارد این کشـور شـد. این رادیو ضـمن اشـاره به انتشارنیـافتن مضـمون این پیـام مـدعی شـد: «احتمـال می رود [پیـام مذکور] با جریان پرداخت غرامت به شرکت های امریکایی در رابطه با مسئله گروگان های سفارت ارتباط داشته باشد.»(۱)

۱

دبیرکـل شورای همکـاری خلیـج فـارس و وزیر امور خـارجه اردن، امروز به طور جـداگانه به اظهارنظر درباره جنگ ایران و عراق و دیگر مسائل منطقه ای پرداختند.

عبـدالله بشاره دبیرکل شورای همکاری خلیـج فارس، با اشاره به اجلاس اخیر اعضای این شورا در طائف، امنیت خلیج فارس را یکی از مهم ترین محورهـای اجلاس مـذکور برشـمرد. وی در مصـاحبه بـا روزنامه کویتی القبس، ضـمن اشاره به جنگ ایران و عراق ابراز کرد: «ادامه این جنگ، باعث کشاندن منطقه به درگیری های بین المللی که هم اکنون در نزدیکی مرزهای آن در جریان است می شود.»(۲)

براسـاس گزارش رادیو بغـداد، امروز همچنین مروان القـاسم وزیر امور خـارجه اردن، هنگام ورود به رباط پایتخت مغرب، درمورد مضامین گفت وگوهـای خود در این سـفر گفت که «مـذاکراتی بـا مسـئولان مغربی که به طور ویژه بر مسـئله عراق و ایران و اوضـاع در لبنان تکیه دارد به عمل خواهد آورد.»(۳)

۲

به دنبـال بالاگرفتن تنش های داخلی در لبنان و اعلام خبر تعویق عقب نشـینی نیروهای رژیم صـهیونیستی از جنوب لبنان، رایزنی های دیپلماتیک برای حل وفصل این منازعه آغاز شد.

گزارش امروز خبرگزاری فرانسه از مصـاحبه وزیر دفـاع رژیم صـهیونیستی بـا شـبکه تلویزیونی ان.بی.سـی حاکی است که درپی درخواست های امریکـا، این رژیم خروج نیروهـایش از منـاطق کوهسـتانی دروزی نشـین شوف و عـالیه را بـا تـأخیر اجرا می کنـد تا دولت لبنان برای حل وفصـل اختلافاتش با شـبه نظامیان دروزی و گسترش حاکمیت خود در این مناطق، فرصت بیشتری به دست آورد. موشه ارنز عقب نشینی جزئی نیروهای اسـرائیل از مناطق مذکور را آزمونی برای دولت لبنان برشـمرد و اعلام کرد: «اگر پس از خروج نیروهای اسرائیلی دولت لبنان بتواند حاکمیتش را گسترش دهد با موفقیت از بوته این آزمایش مهم برآمده است.» به گزارش خبرگزاری رویتر از تل آویو، این عقب نشـینی درطول دو هفته آینده انجام خواهد شد.

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۱، ۶/۶/۱۳۶۲، ص۲۵، رادیو اسرائیل، ۵/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۹.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۰، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۹، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۶/۱۳۶۲.
۳- واحد مرکزی خبر صداوسـیمای جمهوری اسـلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۳، رادیو صوت الجماهیر بغـداد، ۵/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۴:۳۰.

در همین حـال، اقـدامات دیپلماتیـک برای حـل این منازعه نیز آغاز شـده است. امروز ولیـد جنبلاط رهبر دروزی های لبنان و رابرت مک فارلین نماینـده ویژه امریکـا در غرب آسـیا، به منظور انجـام مـذاکراتی درباره اوضاع لبنان به طور جـداگانه وارد پاریس شدنـد. جنبلاط پس از ورود به پاریس با واد بن حـداد فرسـتاده رئیس جمهور لبنان، دیـدار کرد. مک فارلین نیز قرار است علاوه بر دیـدار با طرف های درگیر لبنانی، با مقامات فرانسـوی هم درمورد وضـعیت لبنـان گفت وگو کنـد. بنـا به گزارش خـبرگزاری فرانسه، مـک فـارلین پیش از ورود به فرانسه، در رم بـا مقامـات ایتالیایی و پرتغالی، گفت وگوهایی را درمورد اوضاع لبنان انجام داده است.

روزنـامه کویتی القبس نیز در شـماره امروز خود به نقـل از منـابع امریکـایی نوشت که ریگـان رئیس جمهور امریکا، از امین جمیل رئیس جمهور لبنان، خواسته است که برای رسیدن به توافق با رهبر دروزی های لبنان همه تلاش خود را به کار بگیرد.(۱)

ص: ۱۲۹

۱- روزنامه کیهان، ۵/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

روزشمار جنگ شنبه ۵ شهریور ۱۳۶۲ ۱۸ ذیقعده ۱۴۰۳ ۲۷اوت ۱۹۸۳

۱

در ادامه پیگیری اجرای عملیات های محدود در سطح قرارگاه کربلا، امروز فرماندهان ارشد این قرارگاه(۱) نشستی را به منظور رفع مشکلات موجود درزمینه اجرای عملیات های مهندسی پیش رو و به طور مشخص عملیات لشکر۲۵ کربلا در منطقه طلائیه، برگزار کردند.

در بخشی از این جلسه احمد سیاف زاده معاون قرارگاه کربلا، ضمن ارائه گزارشی از مانور عملیات مهندسی لشکر۲۵ کربلا، درمورد مرحله اول این عملیات گفت: براساس طرح مانور عملیات منطقه طلائیه، قرار است در گام نخست نیروهای ما در عمق ۲۲۰۰ مترِیِ مقابلِ خطِ خودی، خاکریز هلالی شکل احداث کنند؛ به این شکل که پس از پیشروی، به موازات دژ دشمن ۶ کیلومتر به سمت راست و ۶ کیلومتر نیز به سمت چپ خاکریزی را به شکل مورب ایجاد می کنند. بدین ترتیب با استقرار در فاصله یک کیلومتری از خاکریز دشمن، مانعی جدی در مسیر گسترش کانال کشی عراق خواهند شد.

در خلال این جلسه، سیاف زاده در تماس تلفنی با غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، درمورد زمان ابلاغ دستور عملیات مهندسی در منطقه طلائیه به لشکر۲۵ کربلا با وی گفت وگو کرد. بااین حال و به رغم اعتراض کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا، درمورد عدم ابلاغ نهایی طرح مانور به این یگان به دلیل ناهماهنگی هایی که هنوز درزمینه اجرای قاطع این عملیات مشاهده می شود، معاون قرارگاه کربلا تصمیم گیری نهایی دراین باره را به جلسه دیگری با حضور فرماندهی کل سپاه موکول کرد.(۲) در پایان این جلسه، سیاف زاده ضمن تبیین جایگاه مهندسی رزمی در عملیات های پیش رو، از فرماندهان خواست با اهتمام بیشتری به تقویت و تکمیل طرح مانور عملیات های مهندسی بپردازند.(۳)

ص: ۱۳۱

۱- این جلسه با حضور احمد سیاف زاده معاون قرارگاه کربلا، احمد سوداگر مسئول اطلاعات و عملیات قرارگاه کربلا، مجید برزمهری مسئول مهندسی رزمی قرارگاه کربلا، هدایتیان مسئول توپخانه قرارگاه کربلا و حسین امامی از طرح و عملیات قرارگاه کربلا برگزار شد.
۲- سند شماره ۲۷۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا در عملیات منتفی شده قبل از والفجر۴، محمد دیانی، ۲۶/۵/۱۳۶۲ تا ۸/۶/۱۳۶۲، صص ۱۲۲ - ۱۰۱.
۳- سند شماره ۱۲۵۷۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملیات مهندسی و پشتیبانی عملیات منتفی شده قبل از والفجر۴، (قرارگاه کربلا، ۵/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۵۷۱)، صص ۱۷ - ۱.

عناصر شناسایی لشکر۱۴ امام حسین(ع) (مستقر در منطقه مقابل مریوان)، امروز از آخرین وضعیت خطوط پدافندی دشمن در ارتفاعات منطقه مریوان - پنجوین به ویژه در ارتفاعات توتمان، کله قندی، سنگ معدن، قوچ سلطان و شیار حسن آباد گزارش دادند. نتایج این گزارش شناسایی بدین شرح است:

در تپه توتمان، یک گردان از نیروهای کماندویی مستقر است و فرماندهی آن در پشت تپه قسمت شمال غربی قرار دارد. در تپه جنگلی، حدود ۱۶ تانک و یک آتشبار سبک مستقر شده است. ارتش عراق در آرایش منطقه، روی خط الرأس ارتفاع اقدام به حفر کانال نفررو و احداث سنگر کرده است و به طرف شرق و روبه روی ارتفاع صاحب الزمان پدافند می کند. علاوه براین، دشمن دو کمین در سمت راست و چپ این منطقه دارد که یکی از یال های سمت شمال شرقی به طرف بالا به طرف دشمن شناسایی شده است.

در ارتفاع کله قندی نیز دشمن ۶ قله را در اختیار دارد و نیروهای دشمن به سمت شیار حسن آباد و صاحب الزمان پدافند می کنند. روی خط الرأس، کانال وجود دارد و غیر از قله اصلی، در بقیه جاها نیروهای کمین حضور دارند. در قله دوم که تخته سنگی می باشد دو سنگر بزرگ وجود دارد و تدارک و رفت وآمد آنها ازطریق خود کله قندی صورت می گیرد. روی ارتفاعات کله قندی تمام شیارها با سیم خاردار مسدود و بالای آنها کمین گذاشته شده است. جاده کله قندی تا پایین قله دوم می آید و پس از آن تدارک نیروها به سمت بالا توسط قاطر انجام می شود. هنوز برای ارتفاعات قوچ سلطان و کله قندی محور مشخصی پیدا نشده و درحال حاضر تنها مسیر ارتباطی جاده کله قندی است که به دلیل شیب بسیار تند آن، تدارک نیروها با مشقات زیادی همراه است.

در منطقه سنگ معدن، جاده ای تا نزدیکی قله این ارتفاع وجود دارد و پدافند دشمن به سوی شیلر - حسن آباد است و در سینه شیار سمت شمال شرق قوچ سلطان نیز یک جاده مال رو وجود دارد که از ارتفاعات سیدصادق و سنگ معدن به طرف تپه های سبز سمت راست حسن آباد امتداد می یابد و در طول آن سنگرهای کمین دشمن استقرار یافته است. هنوز محور مشخصی به این ارتفاع شناسایی نشده است.

در ارتفاعات مرزی سمت راست شیار حسن آباد، که شکل سه پله ای و حالت شرقی - غربی دارند، دشمن هم به طرف حسن آباد و هم به طرف پاسگاه بناسوته پدافند می کند. برروی ارتفاع سوم این منطقه که در نزدیکی سنگ معدن قرار دارد نیروهای دشمن دیده نشده اند، ولی روی دو ارتفاع دیگر حدود یک گروهان از نیروهای مخصوص عراق مستقر هستند. بین ارتفاع دوم و سوم یک ارتفاع گرده ماهی مانند وجود دارد که از پایین به سنگ معدن متصل می شود. دشمن در پشت پاسگاه بناسوته، روی سه تپه کوچک نیرو دارد. محور نیروهای خودی نیز از راه راست شیار حسن آباد به طرف پاسگاه می باشد. در قسمت جنوبی پاسگاه، یک گردان

ص: ۱۳۲

تقویت شده دشمن حضور دارد که با قاطر تدارک می شود. در محدوده تقریبی وسط دو ارتفاع دوم و سوم، شیاری است که جلوی آن نیز چشمه ای وجود دارد که با یک ردیف مین و احتمالاً کمین مسدود شده است.

در این گزارش درباره راه های تدارکاتی درصورت اجرای عملیات در این منطقه آمده است: یک، مسیر جاده ای از مرانه به حسن آباد است و یک راه نیز به طرف پاسگاه بناسوته می رود و از حسن آباد تا پایین ارتفاعات سنگ معدن و کله قندی می توان جاده کشید و آن را تا بالای کله قندی ادامه داد.(۱)

۱

امروز در مراسمی با حضور سرهنگ صمیمی رئیس شهربانی و مسئولان دایره های عقیدتی - سیاسی پلیس تهران و دانشگاه پلیس، ۶۰۰ نفر از نیروهای شهربانی جمهوری اسلامی ایران، عازم جبهه های جنگ با عراق شدند(۲) همچنین به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی گروهی از دانش آموزان آموزشگاه سرپاسبانی استان زنجان و همچنین نیروهایی از شهرستان کلاله نیز به جبهه ها اعزام شده اند.(۳)

۲

امروز در استان های آذربایجان غربی و کردستان، میان نیروهای خودی و گروه های مسلح غیرقانونی درگیری هایی رخ داد که براثر آن ضرباتی به عناصر ضدانقلاب وارد آمد.

در جریان عملیات پاک سازی روستاهای محال انزل (شمال ارومیه)، ۴ نفر از عناصر کومه له، ۴۸ تن از چته های حزب دمکرات و یکی از افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) کشته شدند.(۴)

درپی عملیات پاک سازی نیروهای خودی در مثلث کامیاران - سنقر - سنندج، عناصر مسلح غیرقانونی که مجبور به ترک منطقه مزبور شده بودند با کمین در جاده خامسان یک خودروی تویوتای حامل غذا را هدف حمله قرار دادند. در این حادثه ۳ سرنشین خودرو به شهادت رسیدند. نیروهای خودی با اطلاع از ماجرا بلافاصله اقدام به اعزام نیروی کمکی کردند؛ در درگیری ایجادشده تعدادی از مهاجمان کشته شدند(۵)و ۲۰ قبضه اسلحه ژ۳ به دست نیروهای خودی افتاد. عناصر ضدانقلاب که از هیز شهیدان کامیاران بودند به کوه های شاهو عقب نشینی کردند.(۶)

طبق گزارش واحد اطلاعات سپاه پیرانشهر، صبح امروز، عناصر مسلح غیرقانونی در جاده بریسو - بصره - مکال آباد در محور سردشت - بانه، قصد اجرای یک عملیات کمین را داشتند که مورد تعقیب نیروهای خودی قرار گرفتند. در این حادثه تعدادی از عناصر ضدانقلاب کشته شدند و یکی از سرپل هایشان که زخمی شده بود اسیر شد. از نیروهای خودی نیز یک تن مجروح شد.(۷)

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش گشتی های شناسایی تپه صاحب الزمان(لشکر۱۴ امام حسین)، ۵/۶/۱۳۶۲، صص ۶۱ - ۵۹.

۲- روزنامه کیهان، ۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۹.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- سند شماره ۱۱۳۲۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۲۷، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۶.

۵- سند شماره ۳۵۴۴۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (منطقه ۱۱) به فرماندهی کل سپاه، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۶- سند شماره ۳۵۸۰۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی

سپاه، ۹/۲/۱۳۶۲، ص۲.

۷- سند شماره ۳۵۸۰۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۵/۶/۱۳۶۲.

۱

فعالیت گروه های مسلح غیرقانونی امروز نسبت به روزهای قبل افزایش داشت. براثر کمین عوامل حزب دمکرات، ۱۵ نفر از بارزانی ها در حوالی اشنویه کشته شدند. در نقده، سردشت و منطقه بوکان نیز درنتیجه تحرکات عناصر مسلح ضدانقلاب، تعدادی از نیروهای خودی شهید یا زخمی شدند.

شامگاه امروز، نیروهای بارزانی که با سه دستگاه خودرو از مرز کلاشین عازم روستای شیخان اشنویه بودند، در محور مرزی کلاشین - روستای درود در منطقه گرگه میش، به کمین چته های حزب دمکرات افتادند. در این حمله ۱۵ نفر از بارزانی ها کشته شدند و یکی از آنها نیز براثر برخورد خودرو با مین مجروح شد؛ گفتنی است که همه نیروهای بارزانی غیرمسلح بودند.(۱)

امروز همچنین گروه ضربت هیز افشین با ورود به نقده در اطراف واحد عملیات سپاه این شهر کمین کردند و پس از به شهادت رساندن ۳ نفر از پاسداران و سرقت یک قبضه اسلحه، شهر را ترک کردند.(۲)

بنا به گزارش قرارگاه عملیاتی ژاندارمری در شمال غرب، صبح امروز چته های دمکرات به پایگاه بزی (بزیله) هنگ ژاندارمری سردشت حمله کرده و با نیروهای پایگاه درگیر شدند. در این درگیری، ۶ نفر از مهاجمان کشته شدند و یکی از آنان مجروح و دستگیر شد. از نیروهای خودی هم فقط یک نفر زخمی شد.(۳)

عصر امروز هم در درگیری افراد سپاه با چته های حزب دمکرات در نزدیکی پایگاه قره موسی در محور بوکان - میاندوآب، ۲ نفر از نیروهای خودی به شهادت رسیدند.(۴) با اعزام نیروهای کمکی از پایگاه مذکور، این درگیری خاتمه یافت.(۵)

در جاده بوکان - سقز نیز براثر کمین افراد مسلح غیرقانونی به یک ماشین حامل خمپاره، ۲ نفر از نیروهای خودی به شهادت رسیدند(۶)

صبح امروز نیروهای تأمین پایگاه مروارید سنندج با مهاجمان درگیر شدند. این درگیری پس از دو ساعت، بدون تلفات پایان یافت.(۷)بعدازظهر امروز نیز تعدادی از عناصر ضدانقلاب قصد محاصره پایگاه شهید اصغری در روستای نایسر سنندج را داشتند که براثر آتش نیروهای خودی متواری شدند.(۸)

۲

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در مصاحبه ای به مناسبت هفته دولت، ضمن تأکید بر حمایت دولت از محرومان و مستضعفان، ضرورت حرکت دولت در خط اسلام و مردم را یادآور شد.

رئیس جمهور در این گفت وگو اعلام یک هفته به عنوان هفته دولت را، که مصادف با شهادت محمدعلی رجائی و محمدجواد باهنر است، ابتکاری بسیار خوب و بجا دانست و تأکید کرد که دولت

۱- سند شماره ۱۷۱۳۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه اشنویه به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۷/۶/۱۳۶۲. ص۲.

۲- سند شماره ۳۵۵۸۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه، ۶/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۶۹۱۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای قرارگاه عملیاتی ژاندارمری در شما ل غرب به رکن۳ مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۵/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۱۱۳۲۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۵- سند شماره ۳۵۸۰۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای رکن۳ قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری به عملیات مرکز فرماندهی ژاندارمری، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۶- سند شماره ۶۷۴۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۵ سپاه به فرماندهی کل سپاه، ۹/۶/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۴۶۲۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن سوم ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۵/۶/۱۳۶۲.

۸- همان.

بایستی از این فرصت برای معرفی هرچه بیشتر چهره ها و برنامه های خود به مردم استفاده کند و به واسطه بیان مسائلی که ممکن است برای مردم مهم باشد آنان را از عملکرد دولت مطمئن و به آینده دلگرم سازد.

وی در پاسخ به سؤالی درمورد نقاط ضعف و قوت دولت گفت: «درمجموع، من دولت آقای مهندس موسوی را یک دولت موفقی می دانم. ... آن درگیری که بین رئیس جمهور توسعه طلب، بهانه گیر و بداخلاق با دولت وجود داشت این وضعیت بحمدالله امروز نیست، هماهنگی است. ما دولت را در همه برنامه هایی که دارد هم شخص نخست وزیر را و هم یک یک وزرا را کمک می کنیم.» رئیس جمهور افزود: «ضعف هایی هم وجود دارد که اینها را بایستی برادران مسئول، برادران وزیر با علاقه مندی و دلسوزی با انتخاب همکاران خوب و مورد اطمینان، آنها را برطرف کنند.»

آیت الله خامنه ای در ادامه بر حفظ حقوق مردم و محرومان و مستضعفان در خط مشی آتی دولت تأکید کرد و گفت: «به برادران شورای اقتصاد توصیه کردیم که سعی کنند که جانب اکثریت مردم را که محرومان، مستمندان و به تعبیر رایج و معروف مستضعفان هستند را رعایت کنند و حقوق آنها را حفظ کنند.» وی درزمینه مبنای تصمیم گیری های دولت، با یادآوری دو نکته خاطرنشان کرد: «یکی موافقت با اسلام و شرع، آن چیزی که موافق شرع است اگر همه مردم هم از آن ناراضی باشند آن خوب و مفید است و باید انجام بگیرد. عامل دوم، همین علاقه مندی هاست و موافقت هاست، گاهی می شود که یک چیزی مخالف با شرع نیست، اما تأمین منافع همه مردم یا اکثریت مردم یا مردم مستضعف را نمی کند؛ در این مواقع باید نگاه کنیم ببینیم کدام تصمیم ما بیشترین مردم را راضی می کند آن را انتخاب کنیم. ... خط اسلام و خط مردم عیناً همان چیزی که در بیانات امام هم مشهود است به آن توجه می شود و دولت هم به نظر من باید خط آینده را همین جور انتخاب کند و انتخاب خواهد کرد.»(۱)

۱- روزنامه کیهان، ۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار با جمعی از خانواده های شهدا و جانبازان مریوان، بر تداوم مقابله با ضدانقلاب و اولویت بازسازی کردستان تأکید کرد.

هاشمی رفسنجانی در این دیدار به استعداد موجود در مناطق کردنشین برای آبادانی اشاره کرد و گفت: «اگر توان نیروهایی که در کردستان صرف تخریب، توطئه و تباه کردن شد، درجهت عمران و آبادی منطقه به کار می رفت، امروز کردستان یکی از آبادترین مناطق کشور بود.» وی با اشاره به سفرش به همراه مرحوم آیت الله طالقانی به سنندج هم زمان با شروع غائله کردستان افزود: «تصور ما این بود که حرف های پدرانه ما گروه هایی را که در کردستان بودند متوجه حقایق کند، ولی آنها به جای آنکه به طرف حق برگردند، جری تر شده و روزبه روز بر جسارتشان افزوده شد و متأسفانه در دوران حکومت لیبرال ها و بنی صدر و به دنبال همین اوضاع شروع جنگ تحمیلی که مسئله کردستان را تحت الشعاع قرار داد، ما کمتر توانستیم به کردستان بپردازیم.» رئیس مجلس همچنین عملکرد سران عناصر ضدانقلاب در کردستان را این گونه تشریح کرد: «عناصر وابسته به استکبار جهانی با صدام جنایت پیشه دست اتحاد داده اند تا برای ملت آزاد کُرد به اصطلاح خودشان آزادی بگیرند. قاسملو و دیگر سران اشرار که مدت ها در اروپا به خوش گذرانی مشغول بودند وقتی که مردم با ساقط کردن رژیم ستم شاهی انقلاب را به پیروزی رساندند به ایران برگشته و داعیه رهبری ملت مسلمان کُرد را کردند.»

هاشمی رفسنجانی در بخشی دیگر از سخنان خود راجع به پاک سازی کردستان از نیروهای ضدانقلاب و به دنبال آن بازسازی این استان اظهار کرد: «مردم سراسر کشور به خاطر استقلال و آزادی کردستان و کوتاه کردن شر اشرار و دست دزدانی که به اسم مبارزه، در میان مردم نفوذ کرده بودند فرزندان خود را به میدان فرستاد[ند] و ان شاءالله با تصرف کامل باقیمانده پایگاه های ضدانقلابیون زمینه برای جبران خرابی ها به دست توانای همین رزمندگان مسلمان سلاح بردوش فراهم خواهد شد و ما اولویت را در بازسازی به کردستان می دهیم.»(۱)

۲

تجربیات جنگ سه ساله ایران و عراق، تصمیم گیران نظامی و سیاسی ایران را به سوی برنامه ریزی های بلندمدت با هدف بهبود کیفی روش های جذب، آموزش و بهره گیری از نیروهای داوطلب سوق داده است. در همین خصوص، سپاه پاسداران طرحی را با عنوان "لبیک یا خمینی" ارائه کرده که مقدمات آن درحال اجراست. امروز فرمانده کل و وزیر سپاه به طور جداگانه به تشریح این طرح و اهداف آن پرداختند.

محسن رضایی فرمانده کل سپاه، در مصاحبه ای که امروز در روزنامه کیهان به چاپ رسید، تشکیل سازمان رزمی ارتش بیست میلیونی براساس فرمان امام خمینی را هدف از طرح لبیک یا خمینی در

۱- همان، ص۱۷.

مرحله اول دانست و گفت: طبق قـانون و براساس تصویب مجلس، سپاه موظف به اجرای این فرمان امام خمینی است؛ براین اساس، طرح مـذکور دو هدف اساسـی دارد: «اولین هدفش انجام مراحل مقدماتی تشـکیل ارتش بیست میلیونی است و هدف دوم آماده شدن برای انجام مانور آزادی قدس است که ان شاء الله آماده خواهیم شد تا این مانور را در سراسر کشور با شرکت کلیه کسانی که تاکنون به جبهه های جنگ رفته اند به اجرا درآوریم. ... بـا اجرای طرح لبیک یا خمینی تمام نیروها تخصـص های رزمی شان مشـخص می شود و ما خیلی راحت می توانیم با این افراد بعـداً هرموقع احتیاج بود، تماس بگیریم. تخصص اینها در پرونده هایی ثبت می شود و ما هروقت لازم داشتیم با مراجعه به پرونده افراد می توانیم تعداد نیروهای متخصـص اعم از تک تیرانـداز، توپچی، آر.پی.جی زن، راننده لودر و بلدوزر و امثال آن را برآورد کنیم و ثانیاً دیگر مشـخص است که افراد چه آموزش های جدیـدی را بایستی ببیننـد. پس از اجرای این طرح کلیه برادران که سازمانـدهی شـده انـد قبل از اجرای مانور آزادی قدس آموزش های جدیدی را خواهند دید.»

فرمانده کل سپاه مراحل پنج گانه اجرای طرح لبیک یا خمینی را این گونه تشریح کرد: «اولین مرحله اجرای طرح، فراخوانی نیروهاست. ... مرحله بعـدی تعیین تخصـص نیروهاست. نیروهایی که به مراکز سـپاه مراجعه می کنند بایستی فرم هایی را پر کنند. ... مرحله سوم بعد از اینکه تخصـص فرد مشـخص شد این است که یک کارت دراختیار او قرار می گیرد تا در موقع لزوم از آن اسـتفاده شود. ... مرحله بعدی سازماندهی نیروهاست. ... مرحله آخر این است که فرد بایـد آماده باشد برای اجرای مانور آزادی قدس، که ان شاء الله این مانور هم تا قبل از ۲۲ بهمن آینده، ان شاء الله آماده می شود و باید مردم ما آمادگی داشته باشند که به صورت گسترده در این مانور شرکت کنند.»(۱)

محسن رضایی همچنین در پایان گردهمایی دوروزه فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه یک کشور در مصاحبه با واحد مرکزی خبر درمورد طرح لبیک یا خمینی گفت: «بعـد از اینکه شایعات دشـمن خنثی شـد و موضوعات طرح مذکور بیشتر برای مردم روشن گردید، اسـتقبال مردم بسـیار خوب و مفید بوده است.» وی با یادآوری ضرورت حفظ اصل غافلگیری و ابتکارعمل و آمادگی نیروهای مردمی ازطریق سازماندهی افزود: «برای اینکه ابتکارعمل در دست نیروهای مردمی همچنان باقی بماند، باید اینها همیشه آماده باشند و برای این کار از قبل سازماندهی شوند و باید منتظر باشـند به هرجایی که دشمن حمله کرد قبل از اینکه شروع به ایجاد استحکامات و مواضع و مسائل دیگر بکنند، نیروهای سازمان یافته حزب الله سـریعاً در آنجا حاضر شوند و دشمن را که درحال گیجی و ابهام به سر می برد و هنوز منطقه را خوب نشناخته است تارومار بکند و این آمادگی ها برای اسارت نیروهای دشمن در مواقع ورود به کشور اسلامی ماست.»(۲)

۱- روزنامه کیهان، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۲۲.

۲- روزنامه کیهان، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۱۸.

محسن رفیق دوست وزیر سپاه نیز در پایان گردهمایی مذکور که با هدف برنامه ریزی برای تقویت جبهه های جنگ و بررسی مشکلات پایگاه های سپاه منطقه یک در قم برگزار شده بود، در گفت وگویی با واحد مرکزی خبر علاوه بر بیان مطالبی درمورد این گردهمایی و اوضاع جبهه های جنگ به تبیین اهداف طرح لبیک یا خمینی پرداخت و گفت: سازماندهی، ثبت نام و شرکت نیروهای داوطلب در مانور آزادی قدس و آموزش های جدید، ازجمله اهداف این طرح می باشد. وی هدف از سفر به مناطق مختلف کشور را بهره گیری از کمک های مردمی در همین زمینه عنوان کرد و افزود: «با کمک مردم پادگان های بزرگ آموزشی در سراسر کشور ایجاد می کنیم.»

وزیر سپاه با تأکید بر اینکه مقامات مسئول مانند رئیس جمهور، رئیس مجلس و نخست وزیر نیز با طرح لبیک یا خمینی همراهی و هماهنگی کامل دارند، طرح های کنونی سپاه را این طور تشریح کرد: «طرح والعاضات یعنی اعزام دو پنجم پاسداران به جنگ و طرح والعادیات یعنی آموزش های سطح بالای فرماندهی در سپاه و طرح صف سازماندهی بسیج مردمی که ادامه همان طرح لبیک یا خمینی است.» وی استقبال از طرح لبیک یا خمینی را بسیار خوب و مطلوب دانست و گفت: «باتوجه به وضعیت خاص انقلاب و میهنمان همه برادرانی که به جبهه ها رفته اند و نیروهای کیفی ما را تشکیل می دهند و دانش جنگی را اندوخته اند باید بیایند و در این طرح ثبت نام نمایند و به مقتضای تخصصی که دیده اند در سازماندهی منظم ارتش بیست میلیونی قرار بگیرند تا ان شاء الله برای مانور آزادی قدس آماده شوند.» رفیق دوست در پایان، دستاورد این طرح را آگاهی از تعداد نیروهای آماده و تخصص های آنان به منظور سازماندهی شان اعلام کرد.(۱)

گفتنی است اطلاعیه طرح لبیک یا خمینی و مانور آزادی قدس بار دیگر امروز در روزنامه های کیهان و اطلاعات منتشر شد.(۲)

۱

وزیر امور خارجه ایران امروز با رئیس جمهور، نخست وزیر و وزیر امور خارجه ترکیه دیدار و گفت وگو کرد. خبرگزاری های آلمان غربی و رویتر جنگ ایران و عراق، دغدغه های امنیتی ترکیه و روابط اقتصادی دوجانبه بین ایران و ترکیه را مهم ترین محورهای دیدارهای امروز ولایتی با مقامات بلندپایه ترکیه قلمداد کردند.

در دیدار وزیر امور خارجه ایران با رئیس جمهور ترکیه، کنعان اورن ضمن خوشامدگویی به ولایتی، از گسترش روابط ایران و ترکیه ابراز خرسندی کرد. ولایتی نیز خارج شدن از سلطه ابرقدرت های غرب را یکی از اهداف بزرگ انقلاب اسلامی دانست و خاطرنشان کرد: «این در حالی اجرا شد که به ابرقدرت دیگری وابسته نشدیم.»

۱- همان.

۲- از اواسط مردادماه، فراخوان طرح لبیک یا خمینی و مانور آزادی قدس به تناوب در روزنامه های کشور منتشر شده است.

علی اکبر ولایتی همچنین امروز در دیدار با نخست وزیر ترکیه، بر تصـمیم قاطع ایران مبنی بر ادامه جنگ تا احقاق حقوق تضـییع شده ملت ایران تأکید کرد. بولنت الوسو نیز ضمن استقبال از گسترش روابط با ایران، خواستار تداوم دیدارهای مقامات عالی رتبه دو کشور شد.(۱)

در دیـدار وزرای امور خـارجه دو کشور، ایلتر ترکمن وزیر امور خارجه ترکیه با بیان اینکه «پیروزی انقلاب اسـلامی یک تغییر جوهری در روابط دو کشـور به وجـود آورد»، روابـط دو کشور را «نمونه خوبی در سری همکـاری هـای کشورهـای جهـان سوم» قلمـداد کرد. ولایـتی نیز سیاسـت جمهوری اسلامی ایران مبنی بر گسترش روابط خود با کشورهای جهان سوم به ویژه ملت های مسلمان را یکی از خط مشی های سیاست خارجی ایران معرفی و حجم مبادلات اقتصـادی ایران بـا جهـان سـوم را به عنـوان نمـونه بـارز این سـیاست ذکر کرد و افزود: «قبـل از انقلاب، [حجم این مبادلات] ۹ درصد از کل مبادلات ما را تشـکیل می داد که این رقم در سال های بعد از انقلاب، به ۲۵ درصد افزایش یافته است.» وی با تأکید بر اینکه «در مواجهه بـا رژیم صـهیونیستی بایـد همـان زبان زور که این رژیم از آن اسـتفاده می کنـد مورد اسـتفاده قرار گیرد»، سازش و مـذاکره را درمورد مسـئله فلسـطین بی ثمر ارزیـابی کرد و این موضوع را مربوط به همه جهـان اسـلام دانست. ولایـتی همچنین خروج شـرط بـدون شـرط نیروهای شـوروی و تعیین سـرنوشت افغانسـتان به دست مردم این کشور را تنهـا راه حـل مشـکل افغانسـتان خوانـد. در این دیـدار همچنین درمورد مسـائل فرهنگی فی مابین و همکاری های دانشگاهی نیز مذاکراتی انجام شد.(۲)

در همین حال، خبرگزاری آلمان غربی به نقل از منابع وزارت امور خارجه ترکیه، گزارش داد که در دیـدار وزرای امور خارجه دو کشور، ترکیه «نگرانی خود را پیرامون امنیت این کشور در جنـگ خلیـج [فـارس] به ایران اعلام کرده است.» طبق این گزارش، ترکیه اخیراً آشـکارا از افزایش قـدرت جنبش هـای جـدایی طلب کُرد و احتمـال به خطرافتادن خط لوله نفت عراق به بنـدر یومورتالیک ترکیه در دریای مـدیترانه ازسوی ایران، ابراز نگرانی کرده است؛ خبرگزاری آلمـان غربی همچنین از اظهـار امیـدواری وزرای امور خـارجه ایران و ترکیه درمورد افزایش حجم مبادلات تجاری دو کشور به ۵/۲ میلیارد دلار در پایان سال جاری خبر داد.(۳)

خبرگزاری رویتر نیز به نقل از مقامات رسـمی ترکیه، مذاکرات دوجانبه را بر جنگ ایران و عراق و همچنین روابط دوجانبه ایران و ترکیه متمرکز دانست و ضمن اشاره به نگرانی آنکارا

۱- روزنامه اطلاعات، ۶/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۲- روزنامه کیهان، ۶/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۱، ۶/۶/۱۳۶۲، ص۷.

از گسترش درگیری های ایران و عراق به مرزهای ترکیه، سفر ولایتی را درواقع نوعی واکنش به دیدار اخیر طارق عزیز از ترکیه در ماه جاری قلمداد کرد. به گزارش رویتر، ایران هم اکنون «بزرگ ترین بازار کالاهای صادراتی ترکیه است» و نفت عمده ترین کالای وارداتی ترکیه از ایران است که میزان آن سالانه تقریباً بالغ بر ۵ میلیون تن می شود.(۱)

۱

حجت الاسلام سیدحسین موسوی تبریزی دادستان کل انقلاب اسلامی، صبح امروز، در یک مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی درخصوص مقابله با احتکار، گران فروشی و قاچاق کالا و اقدامات انجام شده برای کنترل قیمت ها و توزیع کالا مطالبی را بیان کرد. تشکیل گشت ارشاد به منظور جلوگیری از منکرات موضوع دیگری بود که دادستان کل انقلاب در این مصاحبه به آن پرداخت.

موسوی تبریزی با اعلام خبر تشکیل ۳۰ شعبه بازپرسی و ۲۵ ستاد مبارزه با گران فروشی درپی واگذاری وظایف مبارزه با گران فروشی، احتکار و قاچاق کالا به دادستانی انقلاب اسلامی، درمورد توزیع کالا گفت: «با هماهنگی وزارت بازرگانی، بانک مرکزی و مراکز تهیه و توزیع می توان بهترین کنترل را در امر توزیع داشته باشیم.» دادستان کل انقلاب اسلامی از بررسی طرحی برای کنترل قیمت کالاها خبر داد که براساس آن دولت مسئول قیمت گذاری و تعاونی ها هم عهده دار توزیع مستقیم در میان مردم خواهند بود. وی بر مبارزه قاطعانه تر با گران فروشان و احتکارکنندگان، تأکید کرده، افزود: «دادسرای انقلاب اسلامی با این افراد همانند گروهک ها برخورد خواهد کرد، چون در پشت مسئله گرانی و احتکار مسائل سیاسی هم نهفته است. دراین مورد ما سعی خواهیم کرد با ریشه یابی گران فروشی به این مسئله خاتمه دهیم. به طوری که دراین رابطه تعدادی دستگیر شده اند.» موسوی تبریزی همچنین با اشاره به تقویت پایگاه های ژاندارمری، کمیته های انقلاب و نیز دادسرای انقلاب اسلامی در استان های سیستان و بلوچستان و خراسان، ضرورت ریشه کن سازی امر قاچاق در این مناطق ازطریق راه سازی و ایجاد مشاغل تولیدی برای مرزنشینان را یادآور شد.(۲)

دادستان کل انقلاب اسلامی در ادامه، به موضوع گشت ارشاد پرداخت و گفت دادستانی انقلاب مستقر در اوین به منظور جلوگیری از منکرات و فساد ظاهری اقدام به تشکیل گشت ارشاد کرده است؛ وی منکرات و فساد ظاهری را مسئله ای سیاسی دانست و نحوه مقابله با آن را این گونه تشریح کرد: «ضدانقلاب با پوشیدن لباس های ناهنجار قصد دارد چهره انقلاب اسلامی را بد جلوه دهد ... در درجه اول سعی خواهد شد این افراد ارشاد شوند و درصورتی که در مقابل این راهنمایی ها ایستادگی کنند دستگیر و مجازات خواهند شد.» موسوی تبریزی همچنین عضویت حکام شرع در احزاب سیاسی را ازنظر شرعی و قانونی بلامانع خواند و گفت: «مهم عدالت قاضی است و اگر غیر از این باشد کفر و شرک انجام شده است.»(۳)

۱- همان، ص۶.

۲- روزنامه کیهان، ۶/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۳- روزنامه صبح آزادگان، ۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۲.

۱

سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، در دیدار با اعضای دادگاه بین الملل اسلامی از تشکیل گردهمایی جنایات صدام خبر داد.

در این دیـدار محمـدباقر حکیم سـخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی، ضـمن دعوت از اعضـای این هیئت برای شـرکت در گردهمایی آتی جنایات صدام که توسط این مجلس برگزار خواهد شد، به بخشی از جنایات متعدد رژیم صدام ازجمله «جنایات این رژیم نسبت به شریعت اسلام و نادیـده گرفتن کلیه قوانین درزمینه احترام به مذهب ... و ایجاد ممنوعیت در گفتن اذان، اقامه نماز جمعه ها؛ ضـرب وشـتم، حبس و قتل رهبران مـذهبی ...؛ زیرپـای نهـادن حقوق انسـانی ...؛ اجبـار مردم به تغییر عقایـد خود یـا اجبـار آنان به شـرکت در جنگ تحمیلی» اشاره کرد. وی به راه انـداختن جنـگ با ایران را محور دیگر این جنایات و بزرگ ترین خیانت رژیم صـدام برشـمرد و افزود: «جنگ تحمیلی خود بزرگ ترین خیانتی است که صـدام عفلقی در حق مردم ایران و عراق و مسـلمانان دنیـا کرده است. این جنگ برای عراق حـدود پنجاه هزار معلول، ده ها هزار یتیم و بیوه و چندین ده هزار کشته به جای گذاشته است.»

در پایان این دیدار، سـخنگوی دادگاه بین الملل اسلامی با تشریح اهداف این دادگاه، اعلام کرد که این هیئت تاکنون از دوازده شهر و روستا در مناطق جنگی بازدید کرده است.(۱)

۲

به گزارش خبرگزاری کویت، یکی از مقامـات عربسـتان سـعودی، ادعاهـای ایران مبنی بر اِعمال محـدودیت عربسـتان بر تعـداد پروازهای حجاج ایرانی به عربستان را تکذیب کرد.(۲) براساس این گزارش، مقام مذکور ابراز کرده است که «برنامه پروازهای ایرانیان به عربسـتان توسط مقامات ایرانی با همکاری هواپیمایی غیرنظامی سـعودی هماننـد تمام کشورهای اسـلامی دیگر ترتیب داده شده است.»(۳) در همین حـال، رادیو عراق در بخش فارسی خود مدعی شد که تعدادی از زائران ایرانی به محض ورود به عربستان سعودی «از آن دولت تقاضای پناهندگی سیاسی کردند.»(۴)

۳

در حالی که امروز صدام حسین به طور غیرمستقیم از شرکت نکردن اعراب در جنگ با ایران انتقاد کرد و این موضوع را ناشی از اطمینان آنان به توانمنـدی عراق برای شـکست دادن ایران دانست، طه یاسـین رمضـان معاون نخست وزیر عراق، به شـرکت مسـتقیم نیروهای مصـری در جنگ با ایران اعتراف کرد.

به گزارش رادیو صوت الجماهیر صدام حسین رئیس جمهور عراق، ظهر امروز، در جمع

۱- روزنامه کیهان، ۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۸.

۲- سـیدحسن شـفتی مدیرعامل هواپیمایی جمهوری اسـلامی ایران، روز اول شهریور اعلام کرد که در سال جاری، حدود ۹۵ هزار زائر ایرانی به مکه عزیمت خواهنـد کرد که برای اعزام این افراد حـدود یـک مـاه زمـان لازم است، ولی به دلیل محـدودیت هایی که دولت عربسـتان سـعودی اعمال کرده است، سعی خواهد شد که در مدت ۲۰ روز و با کمترین نارسایی این کار انجام شود. (روزنامه کیهان، ۲/۶/۱۳۶۲، ص۵.)

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۲، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۲۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۶/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۱، ۶/۶/۱۳۶۲، ص۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۶/۱۳۶۲.

گروهی از اهداکنندگان طلا و پول، به مقایسه جنگ مسلمانان با ساسانیان (نبرد قادسیه) و جنگ عراق با ایران - که وی آن را قادسیه دوم می نامد - پرداخت و با اشاره به اینکه در "قادسیه اول" کلیه اعراب شرکت داشتند، گفت: «شاید اعراب در آن زمان پی برده بودند که عراقی ها به تنهایی قادر به مقابله با جباران فارس نیستند و اکنون می دانند که عراقی ها به تنهایی می توانند به نیابت ازطرف آنها با جباران فارسی مقابله کنند. می گویم شاید بدین علت است و اگر علت این باشد پس ما عراقی ها روش اعراب را درک می کنیم. ... درهرحال، من می گویم ... که قلب های اعراب با شما است هرچند که شمشیر آنها در کنار شما نباشد.» رئیس جمهور عراق با اشاره به عملیات های نظامی ایران گفت: «آنها تمامی سلاح ها و روش های خود را آزمایش کردند و هنوز در مرزها می جنگند، درحالی که سه سال از جنگ می گذرد. هنگامی که شما خواستید برای تعقیب ارتش متجاوز آنها وارد خاکشان شوید به عمق تعیین شده برای حمایت کشور خود وارد شدید و سپس به خاک خود برگشتید تا ثابت کنید به خاک دیگران چشم طمع ندارید.»

صدام حسین در بخش دیگری از این سخنرانی با اشاره به یکی از مصاحبه های خود و واکنش یکی از سران عرب منطقه، تلاش کرد تا با تحریک تعصب عربی اعراب منطقه به نوعی آنان را به جنگ با ایران ترغیب کند. وی گفت: «مدتی قبل ... به نظر می رسد که من به یکی از روزنامه نگاران گفته ام اگر جباران ایران می توانستند وارد خلیج [فارس] شوند زنان خلیج ما را به صورت خفت باری به حالت اسیر به تهران می بردند. شما می دانید که من بارها به عراقی ها گفته ام و اکنون نیز می گویم اگر جباران تهران به عراق و خلیج [فارس] دست یابند، زنان عراق و زنان خلیج را با خواری به تهران خواهند برد. یکی از حکام عرب از صدام حسین قهر کرد که چرا می گوید ایرانیان می توانند زنان خلیج را به تهران ببرند؟ من نگفتم آنها می توانند این کار را بکنند بلکه گفتم اگر می توانستند، زنان خلیج را به صورت خفت باری به حالت اسیر به تهران می بردند و همچنین گفته ام اگر می توانستند، با زنان عراق نیز همین کار را می کردند. من از ملامت این عرب خوشحال هستم، ولی برای اینکه خوشحالی من کامل شود می خواهم که شمشیر خود را بکشد و برای زنان خلیج و عراق تأکید کند که آنها در دژ مستحکمی هستند، زیرا که او و سایرین در دفاع از اصول و ارزش ها شمشیر کشیده اند. ولی اگر فقط از این سخن قهر کند و شمشیر نکشد می گویم که قهر به تنهایی نمی تواند زنان خلیج و زنان عراق را حمایت کند.»(۱)

درعین حال روزنامه لوموند (چاپ پاریس) در شماره امروز خود، وقوع جنگ بین ایران و عراق را عامل نزدیک شدن «برادران دشمن سران مصر و عراق» به یکدیگر معرفی کرد. لوموند به نقل از طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر عراق و فرمانده جیش الشعبی، شمار کشته شدگان و اسرای مصری در جنگ عراق با ایران را به ترتیب ۲۰ و ۶ نفر ذکر کرد. براساس همین گزارش، طه یاسین رمضان ماه ژوئن گذشته نیز در گفت وگو با هفته نامه المصور (چاپ قاهره) اظهار کرده بود: «پشتیبانی مصر از عراق در جنگش با ایران معادل پشتیبانی همه کشورهای عربی درمجموع بوده است.»(۲)

۱- همان، صص ۳۸ - ۳۷، رادیو صوت الجماهیر، ۵/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱:۳۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۲، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۶/۱۳۶۲.

۱

روزنـامه فرانسوی لوموند در مقـاله ای با اشاره به متجاوزبودن عراق، شـکل گیری گروه فشار هوادار عراق در فرانسه، نقش و تأثیرگـذاری آن بر روابط دو کشور و همچنین بر جنگ بین ایران و عراق را مورد بررسی قرار داد.

برنارد بولوکو در مقاله ای که امروز در روزنامه لوموند منتشر شـد، تسهیلات استثنائی مالی فرانسه به عراق را مغایر با منافع فرانسه خوانـد و این سیاست مـالی را تحت تأثیر و تابع خواسته های یک گروه فشار اقتصادی فرانسوی دانست؛ وی درمورد نحوه شـکل گیری گروه مـذکور نوشت: «این گروه فشار درپی سفر ژاک شیراک نخست وزیر وقت ژیسکاردستن به عراق در سال ۱۹۷۵، تشکیل یافت کـه طی آن [بزرگ ترین] قراردادهای اقتصادی قرن با این کشور به امضا رسید. این روابط ممتاز موجب شد که فرانسه مؤدبانه سرکوب سیاسی و تروریسم عراق در فرانسه و جنگ داخلی کردستان را نادیده بگیرد.» نویسنده با اشاره به تأثیر این گروه در موضع گیری فرانسه در قبال جنگ ایران و عراق افزود: «به دنبال تهاجم عراق به جنوب ایران در ماه سپتامبر ۱۹۸۰، فرانسه برای اولین بار در تاریخ، فعالانه سلاح هایی را دراختیار عراق که نه تنها یک کشور هم پیمان فرانسه نبود، بلکه یک کشور تجاوزگر بود قرار داد. گروه فشار فرانسوی هوادار عراق به حـدی نیرومند است که باعث شده اخلاق سیاسی و نیز یـک میلیون و نیم ایرانی که از سه سال پیش، همه چیز خود را از دست داده و در اردوگاه های مهاجرین جنگی یا نزد دوستانشان زنـدگی می کنند نادیده گرفته شود.»

مقاله مـذکور با اشاره به ناتوانی عراق برای بازپرداخت بـدهی های خود به دلیل هزینه های ناشـی از تجاوز به ایران، واگذاری سـلاح های ارتش فرانسه به عراق برای بمباران جزیره خارک و بسته شـدن راه صـدور نفت ایران را بیانگر این دانست که «فرانسه ... یک جنگ را تأمین مالی می کنـد.» برنارد بولوکو، قـدرت و نفوذ گروه فشار هوادار عراق در فرانسه را به حدی دانسته است که «نمایندگان پارلمان فرانسه هرگز درمورد این مسائل از خود سؤال نکرده انـد و احزاب مخالف نیز هرگز دولت را استیضاح نکرده انـد، زیرا این گروه فشار مافوق احزاب است و سازمان های دمکراتیک و بشردوستانه نیز هرگز اظهار نگرانی نکرده اند.» بنا به اذعان نگارنده، عملکرد این گروه فشار که نقشی تعیین کننده در تداوم جنگ ایران و عراق ایفا می کنـد، موجب شـده تا روابط فرانسه با ایران تقریباً به صـفر برسـد و از سوی دیگر، «جان فرانسویان را به خاطر تحریک گروه های تروریستی به خطر انداخته است.»

این مقاله با اشاره به ادعای ریاست جمهوری فرانسه درمورد حل مسئله فلسطین و حفظ روابط دوستانه با کشورهای عربی ازجمله عراق و لیبی با طرح این پرسش به پایان می رسد: «آیا برای تأمین صلح در خاورمیانه باید با ایران اسلامی جنگید؟»(۱)

۲

حسنی مبارک رئیس جمهور مصر، امروز در دیدار با هیئت سنای امریکا در اسکندریه، از محافل بین المللی خواست تا «تلاش های فشرده خود را جهت پایان دادن به جنگ میان ایران و عراق به کار ببرند.» رادیو صوت الجماهیر با اعلام این مطلب افزود: حسنی مبارک همچنین

۱- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشریه گزارش های ویژه، شـماره ۱۶۱، ۶/۶/۱۳۶۲، صص ۱۹ - ۱۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسـلامی، ۵/۶/۱۳۶۲.

خواستار خروج نیروهای خارجی از لبنان شد.(۱)

در دیدار امروز راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی امارات متحده عربی با مامون بهدن شارح وزیر امور خارجه جیبوتی، علاوه بر روابط دوجانبه و اوضاع غرب آسیا و موضوع فلسطین و لبنان، تحولات جنگ ایران و عراق نیز مورد بحث و بررسی قرار گرفت. وزیر امور خارجه جیبوتی در پایان این دیدار به خبرنگاران گفت: «طرفین همچنین ضرورت تلاش جهت خاتمه دادن به جنگ عراق و ایران را مورد تأکید قرار داده است.»(۲)

از سوی دیگر، گزارش روزنامه کویتی الانباء حاکی است که مقامات بلندپایه کشورهای عربی خلیج فارس در ارتباط با اجلاس آتی سران عرب در ریاض، اقداماتی را به منظور «بازگرداندن مصر به دنیای عرب و جلب رضایت سوریه نسبت به سازش نامه لبنان و اسرائیل» آغاز کرده اند؛ روزنامه مذکور «ایجاد یک تحول مثبت در جنگ ایران و عراق» را هدف اصلی این تلاش ها دانست و به نقل از منابع مطلع مدعی شد: «ایران دراثر این تلاش ها تحت فشار قرار خواهد گرفت و سرانجام به مذاکره با عراق رضایت خواهد داد.»(۳)

۱

وزیر بهداری کویت بر ضرورت پایان دادن به نشت نفت از چاه های نفتی نوروز، که براثر حمله عراق آسیب دیده اند،(۴) تأکید کرد.

رادیو رأس الخیمه (امارات) امروز به نقل از وزیر بهداری کویت و مسئول اجرایی سازمان منطقه ای حفظ محیط زیست دریایی اعلام کرد که در ماه آینده، با حضور وزیران محیط زیست

۱- همان، ص۳۶، رادیو صوت الجماهیر، ۵/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۴:۳۰.

۲- همان، ص۳۴، رادیو کویت، ۵/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۶:۳۰.

۳- همان، ص۴، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۵/۶/۱۳۶۲.

۴- ساعت ۳ بامداد روز چهارشنبه ۱۱ اسفند ۱۳۶۱، بالگردهای عراقی که به موشک های فرانسوی اگزوسه مجهز بودند به حوزه نفتی نوروز در نزدیکی جزیره خارک حمله کردند. براثر این حمله چاه های شماره ۵، ۶، ۷، ۸، ۹ و ۱۰ آتش گرفتند و چاه شماره ۳ نیز آسیب دید. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۳۵۰، ۱۴/۱۲/۱۳۶۱، ص۲، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۱۲/۱۳۶۱؛ و - سند شماره ۷۲۵۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش وضعیت روزانه، سماجا۲ (مرکز فرماندهی)، شماره ۳۴۵، ۱۱/۱۲/۱۳۶۱، ص۴). حوزه نفتی و دریایی نوروز، از میادین نفتی منطقه بهرگان بین بوشهر و جزیره خارک و در نزدیکی مرز ایران و عراق است. این حوزه نفتی در زمان اصابت موشک های عراقی (۱۱ اسفند ۱۳۶۱) دارای ۱۴ حلقه چاه تولیدی، ۷ سکوی حفاری و یک سکوی بهره برداری بود. حملات عراق به منابع نفتی ایران درحالی انجام می گرفت که براساس مفاد کنوانسیون کویت در سال ۱۹۷۸ (م) و ماده ۳۵ الحاقیه به قرارداد ژنو در سال ۱۹۷۷، دول محارب از صدمه رساندن به محیط زیست منع شده اند. نخستین حمله عراق در تاریخ ۸ بهمن ماه ۱۳۶۱ با موشک های اگزوسه فرانسوی به سکوی چاه شماره ۳ نوروز صورت گرفت، که براثر این حمله لوله اصلی چاه شکست و فوران گاز و نفت در کف دریا آغاز شد.

منطقه نشستی برای مذاکره درمورد امکان بستن چاه های نفتی نوروز ایران در کویت تشکیل خواهد شد. این رادیو همچنین افزود: از آغاز سال جاری میلادی چندین اجلاس برای پایان دادن به نشت نفت از این چاه ها برگزار شده است که تاکنون نتیجه ای در بر نداشته اند؛ براساس گزارش مذکور، هم اینک روزانه بین دو تا چهار هزار بشکه نفت از چاه های نوروز ... به آب های خلیج فارس، که بیشتر کشورهای عربی منطقه از آن به عنوان آب آشامیدنی استفاده می کنند، نشت می کند.(۱)

۱

گزارش های خبری از آغاز یک ماجرای هواپیماربایی در خطوط هوایی فرانسه حکایت می کند.

شامگاه امروز، یک فروند هواپیمای مسافربری بوئینگ ۷۲۷ متعلق به ایرفرانس که با ۱۱۱ مسافر از وین به سمت پاریس درحال حرکت بود، ربوده شد و در ژنو بر زمین نشست(۲) متعاقباً تعدادی از مسافران هواپیما آزاد شدند. به گفته این مسافران، هواپیماربایان به مسلسل و نارنجک دستی مسلح هستند.

هواپیماربایان قصد عزیمت به کشورهای لیبی و یونان را داشتند، اما درپی عدم پذیرش این کشورها، در ایتالیا فرود آمده و ۵۵ نفر دیگر از مسافران را آزاد کردند و سپس با دراختیار داشتن ۱۷ مسافر و ۸ خدمه هواپیما به سوی دمشق پایتخت سوریه، حرکت کردند. به گفته مقامات مسئول، هواپیماربایان به زبان عربی تکلم می کنند و این عمل را در اعتراض به سیاست های فرانسه در منطقه غرب آسیا انجام داده اند(۳)

۲

به دنبال دستگیری سران حزب توده و انحلال این حزب،(۴) نورالدین کیانوری در مصاحبه ای، که از صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران پخش شد، برخی از زوایای فعالیت، علل ناکامی ها و اشتباهات

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۶/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه کیهان، ۶/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- در بامداد روز ۱۷ بهمن ۱۳۶۱، نورالدین کیانوری دبیر اول کمیته مرکزی حزب توده و همسر وی بازداشت و حدود ۴۰ تن دیگر از مهره های برجسته و اعضای کمیته مرکزی حزب نیز دستگیر شدند. هفتم اردیبهشت ۱۳۶۲، در عملیاتی با نام "عملیات امیرالمؤمنین(ع)" ۴ نفر دیگر از اعضای رهبری حزب، حدود ۱۷۰ نفر از کادرهای حزبی و اعضای سازمان های مخفی و عوامل نفوذی آن در تهران و بیش از ۵۰۰ نفر از عناصر نفوذی آن در شهرستان ها دستگیر شدند و تعدادی سلاح و مهمات، انواع وسایل چاپ و تکثیر و آرشیوهای محرمانه حزبی به دست نیروهای انقلابی افتاد. (مؤسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی، حزب توده از شکل گیری تا فروپاشی (۱۳۶۸ - ۱۳۲۰)، به کوشش جمعی از پژوهشگران، تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی، ۱۳۸۷، ص۷۹۶). به دنبال آن وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی نیز دستور اخراج ۱۸ نفر از اعضای سفارت شوروی را به جرم جاسوسی صادر کرد. این ۱۸ نفر در روز ۱۷ اردیبهشت ۱۳۶۲، تهران را به مقصد مسکو ترک کردند. (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۲/۱۳۶۲، ص۲). با اجرای عملیات امیرالمؤمنین علی(ع) در اردیبهشت ماه ۱۳۶۲، سران دستگیرشده حزب توده ضمن شرکت در مصاحبه هایی تلویزیونی به بیان گوشه هایی از اقدامات حزب متبوع خود پرداختند؛ به عنوان نمونه می توان به پخش اعترافات نورالدین کیانوری در شامگاه ۱۰ اردیبهشت ۱۳۶۲ و محمدعلی عموئی عضو کمیته مرکزی در شب ۱۴ اردیبهشت ۱۳۶۲، از سیمای جمهوری اسلامی ایران اشاره کرد. (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۲/۱۳۶۲، ص ۱۰؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۲/۱۳۶۲، ص۱۴).

حزب توده و همچنین عملکرد این حزب و اتحاد شوروی در قبال جنگ ایران و عراق را تشریح کرد.

نورالـدین کیـانوری در این برنـامه تلویزیونی، بـا معرفی خود به عنوان دبیر اول حزب توده، انگیزه خود از حضور در این مصـاحبه را واکاوی علل قرارگرفتن حزب تـوده در وضـعیت کنونی عنوان کرد و گفت: «خیلی از این خوشـحالم که بتوانم علـل اینکه حزب مـا به این روز افتـاد؛ یعنی در باتلاقی از خیانت فرورفت، ازلحاظ تاریخی بررسی کنم و علل واقعی آن را پیدا کنم.» وی براساس مطالعات خود راجع به «مسائل اسلامی، تاریخ مبارزات این دوران اخیر روحانیت مبارز شیعه و اصول مذهب شیعه»، اعتقاد عمیق مردم ایران به مذهب شیعه به شکلی که امام خمینی ارائه می دهد و پاسخ گو بودن این مکتب را علت اصـلی رشدنکردن مارکسـیسم در ایران دانست و ضـمن اذعان به این مسئله که مارکسیسم چیزی برای عرضه نـدارد، گفت: «اگر چندین سال قبل، به این شـناخت رسـیده بودم شاید راهی را که در کار سیاسـی و حزبی پیش می گرفتم به کلی غیر از این بود که ما رفتیم.» کیانوری تصریح کرد که برخلاف تبلیغات رادیوهای خارجی، اعترافات وی بدون هیچ گونه فشاری انجام می گیرد.

دبیراول کمیته مرکزی حزب توده بـا بیـان اینکه «این حزب از همـان روز اولش در دامـان اتحاد شوروی به وجود آمـد»، به آسـیب شناسـی حزب متبوع خود پرداخته و چهار بیماری عمـده آن را چنین برشـمرد: «وابسـتگی عقیدتی و سیاسـی کامل به اتحاد شوروی؛ عدم شـناخت جامعه ایران؛ انتخاب یک ایدئولوژی بیگانه نسبت به ملت ایران برای حل مسائل اجتماعی ایران؛ و خودپرستی روشـنفکران و اختلافات فوق العاده شدید تاحد دشـمنی در میـان رهبران حزب.» به گفته وی، حزب توده براثر این چهار بیماری راهی را در پیش گرفت که «بیراهه بود و نادرست بود ... و نتیجه اش فی نفسه خیانت به ملت ایران تمام می شـد.» کیانوری عملکرد حزب توده در قضایایی همانند ماجرای نفت شـمال، فرقه دمکرات آذربایجان، شرکت در کـابینه قوام، قضـیه ملی شـدن صـنعت نفت و تأییـد شاه پس از سال ۱۳۴۰ را به عنـوان مـوارد عینی از اشـتباهات حزب توده در همین چارچوب ذکر کرد.

وی درمورد سـهم حزب توده و جریانات دیگر در پیروزی انقلاب اسـلامی ابراز کرد: «ما به آسـتانه انقلاب ایران رسـیدیم بااینکه هیـچ کار مثبتی ازطرف حزب ما واقعاً برای انقلاب ایران انجام نداده بود و سهم ما در جریان انقلاب سهم بسیار ناچیزی بود ... نه تنها سهم ما

چیزی نبود، بلکه سهم همه گروه های دیگر نیز از آن روز که تحت رهبری امام خمینی بود سهم به کلی ناچیزی که به حساب اصلاً نمی شود آورد و این انقلاب ایران را فقط آن نیروهایی انجام دادند که تحت رهبری امام خمینی بودند و سایر نیروها دنبال انقلاب کشانده شدند.» کیانوری درباره نحوه عملکرد حزب متبوعش پس از پیروزی انقلاب نیز گفت: «با پیروزی انقلاب [از] این گفتار معروف امام ما اصلاً استفاده کردیم که در جمهوری اسلامی حتی کمونیست ها می توانند فعالیت آزادانه داشته باشند اگر توطئه نکنند. ما از این گفته استفاده کردیم و فعالیت علنی خودمان را در ایران آغاز کردیم.»

کیانوری در ادامه سخنان خود با اشاره به محورهایی که پیش از این به عنوان اساس جرائم حزب توده معرفی کرده بود، اضافه کرد: «من در گفتار سابق خودم شش محور بااهمیت را یادآوری کردم و اعتراف کردم که طبق این شش محور، ما آن چنان جرم هایی را مرتکب شدیم که همه اش و لااقل اکثریت مطلقش در خیانت بوده است به جمهوری اسلامی ایران و به انقلاب ایران و حالا بایستی بگویم که تنها این شش محور نبود، ما در محورهای دیگر هم این جرم ها را مرتکب شدیم؛ مثلاً اگر من بخواهم کوتاه بکنم صحبت را با مطالب خروج ارز از ایران که ازطرف دولت جمهوری اسلامی ایران قدغن شده بود، عمل کردیم.»

دبیر اول حزب توده سپس عملکرد حزب توده در قبال جنگ ایران و عراق را چنین تشریح کرد: «وقتی که جنگ شروع شد، ما با تمام نیروی خودمان علیه این جنگ آمدیم؛ یعنی برای سرکوب کردن این جنگ تبلیغ کردیم، عمل هم کردیم. افراد ما فرستادیمشان به جبهه و کوشش کردیم در بسیج شرکت بکنند.» وی سپس با اشاره به آگاه شدن حزب توده ازطریق شوروی از ماجرای دیدار بختیار با صدام در بغداد و پیشنهاد صدام به بختیار درمورد تشکیل دولت آزاد در ایران به دنبال حمله قریب الوقوع عراق به خوزستان و درنهایت به رسمیت شناخته شدن دولت مذکور ازطرف کشورهای عربی منطقه و سپس امریکا، هدف عراق را براندازی جمهوری اسلامی ایران دانست و اذعان کرد که حزب توده انتظار داشت که «اتحاد جماهیر شوروی که جمهوری اسلامی ایران را یک کشور ضدامپریالیستی ارزیابی می کرد، رسماً این را اعلام می کرد و ادعا می کرد که از جمهوری اسلامی پشتیبانی می کند، در شورای امنیت لااقل این تجاوز را محکوم بکند»؛ درحالی که بنا به گفته کیانوری، اتحاد شوروی تا زمانی که ایران در موضع دفاعی قرار داشت، اعلام بی طرفی کرد، ولی به دنبال آغاز پیروزی های بزرگ ایران و آزادسازی سرزمین های اشغالی این کشور، «صدور اسلحه شوروی به عراق یا ازنو آغاز و یا تشدید شد. این اسلحه، اسلحه ای است که نمونه هایش را ما می بینیم. اسلحه ای است که فقط دفاعی نیست، امثال موشک های بزرگی است که در دزفول و جاهای دیگری ما نمونه هایش را دیده ایم که چه جنایاتی را انجام می دهند، یعنی عملاً شوروی در این مرحله از مقطع زمانی در کنار صدام و در کنار پشتیبانان صدام ... قرار می گیرد.»

کیانوری هدف اتحاد شوروی از طرح موضوع خاتمه جنگ بین ایران و عراق را ممانعت از سقوط رژیم صدام برشمرده و تکرار این حرف توسط حزب توده را نوعی خیانت دانست: «برای اینکه امام می گویند مهم ترین مسئله ما جنگ است، جنگ، جنگ تا پیروزی، مردم ایران نیز در سراسر ایران فریاد می زنند جنگ، جنگ تا پیروزی، ما می گوییم خاتمه جنگ»؛ وی دلیل تکرار شعار خاتمه جنگ توسط حزب توده را این گونه عنوان کرد: «به علت همان وابستگی که ما به سیاست اتحاد شوروی داشتیم.»

دبیر اول حزب توده کسب قدرت سیاسی در ایران را هدف اصلی اقدامات این حزب عنوان کرد و افزود: «درجهت براندازی حکومت جمهوری اسلامی ایران در درازمدت حرکت می کردیم، البته ما اعتقاد کامل داشتیم که در حضور امام چنین چیزی امکان پذیر نیست ...، ولی فکر می کردیم که اگر بحران اجتماعی در ایران پیدا بشود ... ممکن است که از امکاناتی که دراختیار داریم بهره گیری بکنیم.» وی با بیان اینکه دامن زدن به اختلافات داخلی یکی از راهکارهای حزب توده دراین زمینه بوده است، گفت: «ما کوشش می کردیم به اینکه جمهوری اسلامی را تضعیف بکنیم و اختلافات در داخل جمهوری اسلامی، حتی در داخل خط امام؛ هرجا که ممکن بود و احساس می کردیم زمینه اش وجود دارد به این مطلب دامن می زدیم.» کیانوری درمورد تمهیدات براندازانه حزب به تشکیل سازمان افسری و سازمان مخفی اشاره کرد و اعزام مخفیانه دانشجو به کشورهای سوسیالیستی باوجود مخالفت جمهوری اسلامی و همچنین تلاش برای تحمیل نظریات حزب در مسائل اقتصادی - اجتماعی ازطریق افراد نفوذی را ازجمله اقدامات این حزب برای وابسته ساختن جمهوری اسلامی به اتحاد شوروی عنوان کرد.

کیانوری در پایان سخنان خود ضمن اشاره به اینکه به رغم این همه تعهد حزب توده به اتحاد شوروی، این حزب «کوچک ترین پشیزی برای اتحاد شوروی ارزش ندارد»؛ تلاش های اتحاد شوروی برای تهیه اطلاعات نظامی در ایران را «کودکانه» خواند و از نیروهای جوان حزب خواست که «کم کم به مسائل تعمق بکنند، مسائل را ببینند که چطور شده که ما به اینجا رسیده ایم و درک بکنند قبل از هر چیز خودشان را بشناسند تاریخ ایران را مطالعه کنند.»(۱)

۱

باوجود آغاز رایزنی های دیپلماتیک برای حل بحران لبنان، برخی قرائن از مداخله نیروهای خارجی در این مسئله حکایت دارد.

بامداد امروز، ولید جنبلاط رهبر دروزی های لبنان با رابرت مک فارلین فرستاده ویژه ریگان به منطقه، در پاریس دیدار و گفت وگو کرد. از سوی دیگر، در دیدار عبدالحلیم خدام معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه سوریه با هیئتی از سناتورهای امریکایی به سرپرستی اورین هاتچ سناتور جمهوری خواه، اوضاع لبنان و غرب آسیا مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۶/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱.

درعین حال، یک سخنگوی نظامی ارتش سوریه به خبرگزاری کویت گفت که ظهر امروز، پس از آتش گشودن یک تانک اسرائیلی به مواضع نیروهای سوری در دره بقاع، طرفین به مدت دو ساعت به تبادل آتش پرداختند. در این درگیری یک سرباز سوری زخمی و یک خودروی اسرائیلی منهدم شد؛ براساس گزارش آسوشیتدپرس، سخنگوی نظامی رژیم صهیونیستی وقوع این درگیری را تکذیب کرده است. سوریه نیز به رئیس جمهور لبنان درمورد حل وفصل منازعه دولت لبنان با دروزی ها ازطریق راه های نظامی هشدار داده است.(۱)

۱- روزنامه کیهان، ۶/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

روزشمار جنگ یکشنبه ۶ شهریور ۱۳۶۲ ۱۹ ذیقعده ۱۴۰۳ ۲۸ اوت ۱۹۸۳

۱

آخرین وضعیت عملیات های مهندسی در مناطق طیب (لشکر۱۹ فجر) و طلائیه (لشکر۲۵ کربلا) در جلسات امروز فرماندهان قرارگاه کربلا مورد بررسی قرار گرفت.

در جلسه ای که به منظور بررسی مانور عملیات منطقه طیب با حضور غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا- و سیاف زاده معاون این قرارگاه، علی هاشمی فرمانده قرارگاه نصرت و نبی رودکی فرمانده لشکر۱۹ فجر برگزار شد، فرمانده لشکر فجر به تشریح مشکلات منطقه عملیاتی طیب پرداخت؛ وی باوجود اشاره به مواردی نظیر اتمام زمان مأموریت برخی نیروها و مشکل محور سمت راست، همچنان بر اجرای عملیات اصرار می ورزید. بااین حال، فرماندهان قرارگاه کربلا کماکان درمورد موفقیت محور سمت راست لشکر۱۹ فجر تردید داشتند؛ سیاف زاده معاون قرارگاه کربلا، استحکامات دشمن در محور سور و معبر سمت راست را قابل توجه توصیف کرد و احمد غلامپور فرمانده این قرارگاه نیز ضمن تأکید بر کار بیشتر بر روی معبرهای منطقه عملیاتی طیب، تصمیم گیری نهایی درمورد سرنوشت عملیات لشکر۱۹ فجر را به جلسه دیگری با حضور فرمانده کل سپاه در دو روز آتی، موکول کرد.

امروز در جلسه دیگری غلامپور، سیاف زاده، علی هاشمی و کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا، به بررسی مانور عملیات مهندسی این لشکر در منطقه طلائیه و خط حد آن پرداختند. براساس مباحث مطرح شده در این جلسه قرار شد در مرحله اول عملیات مهندسی منطقه طلائیه، لشکر۲۵ کربلا با استعداد ۶ گردان نیرو در امتداد جاده و در محور راست و چپ خود، خاکریزی به طول

۶ کیلومتر احداث کند. در این جلسه فرماندهان قرارگاه کربلا برای اجرای مأموریت مذکور بر فراهم کردن تمهیداتی نظیر عناصر راهنما و نیروی تأمین دستگاه های مهندسی تأکید کردند. در پایان، مقرر شد این قرارگاه دستور عملیات مهندسی منطقه طلائیه را به لشکر۲۵ ابلاغ کند و هماهنگی لازم بین لشکر۲۵ کربلا از سپاه و لشکر۹۲ زرهی از ارتش انجام گیرد.(۱)

۱

واحد اطلاعات - عملیات لشکر۱۴ امام حسین(ع)(۲) در گزارشِ امروز خود از منطقه مرزی مریوان - سورن، ضمن تشریح موقعیت جغرافیایی ارتفاعات مهم سورن، درمورد خطوط پدافندی دشمن در این منطقه نیز توضیحاتی داده است.

بنا به این گزارش در منطقه کوهستانی سورن، ارتفاعات غرب چاله سبز از شمال و غرب به جاده آسفالت پنجوین - شانه دری و از جنوب و شرق به کانی سیف محدود می شود و به صورت به هم پیوسته دارای سه قله شاخص با ارتفاع بیش از ۱۷۰۰ متر می باشد که از جنوب به ترتیب ارتفاعات پیروزی ۱ و ۲ و ۳ نام گذاری شده اند.(۳) سرتاسر این ارتفاعات جاده های قاطررو دارد که شامل جاده های مواصلاتی بین روستاها و جاده های قاچاقچی ها می شود. در قسمت شمالی ارتفاعات پیروزی، ارتفاع تازه ده قرار دارد و در قسمت جنوبی آن، قله کله اسبی از یال سورن تا شمال غربی ارتفاعات پیروزی کشیده شده و در شرق آن نیز شیار کانی سیف امتداد یافته است.

در ادامه این گزارش درباره استعداد دشمن روی ارتفاعات پیروزی آمده است: روی ارتفاعات کله اسبی، یال غربی قله پیروزی (سرسیامو)، تازه ده، پیروزی۲ و پیروزی۳ یگان های دشمن مستقر هستند، کل نیروهای دشمن در ارتفاعات پیروزی و کله اسبی ۴ گردان کوهستانی به غیر از احتیاط های آنها با آتش پشتیبانی دو آتشبار تقویت شده است. علاوه براین، دشمن برای تأمین جاده آسفالت پنجوین - سیدصادق ارتفاعات راهبردی مسلط روی جاده را به صورت پاسگاهی و هر پاسگاه را با استعداد یک دسته تأمین کرده است.

در پایان این گزارش، با اشاره به شناسایی های انجام شده در ارتفاعات پیروزی ۱ و ۲ و تازه ده، بر ضرورت کنترل تردد قاچاقچی ها تأکید شده و تأخیر در اجرای عملیات آتی ایران و احتمال حساسیت دشمن به ارتفاعات پیروزی۱، کله قندی و کلی تان خوار و تقویت قریب الوقوع آن، به عنوان سدی بزرگ در پیش روی اجرای عملیات در منطقه دهانه شیلر مطرح شده است.(۴)

۱- سند شماره ۲۷۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا در عملیات منتفی شده قبل از والفجر۴، محمد دیانی، ۲۶/۵/۱۳۶۲ تا ۸/۶/۱۳۶۲، صص ۱۴۱ - ۱۲۸.

۲- این واحد در منطقه مقابل شهر مریوان مستقر است.

۳- نیروهای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا برای رعایت مسائل امنیتی و حفاظتی اغلب، ارتفاعات را با نامی غیر از نام اصلی آن مشخص می کنند؛ نام گذاری ارتفاعات پیروزی ۱ و ۲ و ۳ یا آزادی ۱ و ۲ و ۳ نیز ازجمله این موارد است.

۴- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعات - عملیات لشکر۱۴ امام حسین، ۶/۶/۱۳۶۲، صص ۶۳ - ۶۱.

۱

امروز جنگنده های عراقی، شهرستان پاوه را مورد تهاجم قرار دادند؛(۱) در این حمله دو فروند هواپیمای عراقی، مناطق سرابه ولی، باغ های روستای بندره و روستای خانقاه را بمباران کردند که براثر آن ۲ نفر زخمی شدند و به چندین ساختمان خساراتی وارد شد(۲)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این حمله از بمب های خوشه ای و ناپالم استفاده شده است(۳)

۲

دولت عراق درچارچوب حمایت از گروه های مسلح معاند با جمهوری اسلامی ایران، اسلحه و مهمات دراختیار برخی از آنان قرار می دهد و این گروه ها نیز علاوه بر اقدامات ایذایی و خرابکارانه، از داخل ایران اخبار و اطلاعات جمع آوری و به عراق ارسال می کنند.

براساس گزارش یک بولتن داخلی سپاه، فردی به نام کورش پسر قاضی محمد، تعداد ۲۰۰۰ قبضه اسلحه کلاشینکف از دولت عراق دریافت کرده که ۱۰۰۰ قبضه از آنها را به دو تن از خوانین محلی تحویل داده است و درصدد انتقال بقیه نیز می باشد؛ طبق همین گزارش، دولت عراق تعداد ۵ عدد خشاب و مبلغ ۸۰ دینار عراقی به عنوان کمک هزینه، برای هر قبضه از اسلحه های مذکور در نظر گرفته است. مواد غذایی مورد نیاز افراد مسلح نیز ازسوی سلطنت طلبان ازطریق ترکیه تهیه و ارسال می شود.(۴)

از سوی دیگر، امروز ۱۵ نفر از افراد ضدانقلاب برای جمع آوری اخبار و اطلاعات، ازطریق مرز قیطول و بمو به منطقه قلخانی وارد شده اند و در ساعت های ۶، ۱۲ و ۱۹ ضمن برقراری تماس با بمو به وسیله یک دستگاه بی سیم دستی، اخبار و اطلاعات جمع آوری شده را دراختیار مقامات عراقی قرار داده اند.(۵)

۳

در عملیات نیروهای خودی در اطراف سنندج، چندین روستا پاک سازی شد و تعدادی از افراد گروه های مسلح غیرقانونی کشته یا دستگیر شدند. براثر حملات، کمین و مین گذاری عناصر ضدانقلاب در مناطق غرب و شمال غرب کشور نیز تلفات نسبتاً زیادی به نیروهای خودی وارد شد.

امروز در عملیات مشترک نیروهای خودی مستقر در کامیاران و سقز، ۷ روستا از توابع سنندج پاک سازی شد. در این عملیات، ۱۱ نفر از عناصر ضدانقلاب کشته و ۲ نفر دستگیر شدند، ۳ تن از نیروهای خودی نیز شهید و یک دستگاه خودروی نظامی منهدم گردید(۶)

از سوی دیگر، امروز عده ای از افراد مسلح، با بستن جاده میاندوآب به مهاباد، به یکی از خودروهای نظامی لشکر عاشورا حمله کردند. براثر این اقدام از نیروهای خودی ۲ نفر شهید شدند و یک نفر مجروح

۱- سند شماره ۴۴۵۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه ۷ سپاه به ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۷/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۴۵۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۷/۶/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۷/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۴- سند شماره ۱۱۳۷۲۹مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعات ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۵- سند شماره ۲۷۲۶۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن۲ ناحیه ژاندارمری باختران به رکن۲ فرماندهی قرارگاه عملیاتی غرب، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۸۰۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۹/۶/۱۳۶۲، صص ۱ و ۲.

شد. با رسیدن نیروهای کمکی، عناصر ضدانقلاب که متحمل تلفاتی شده بودند، متواری شدند(۱)

همچنین براثر کمین عناصر مسلح غیرقانونی در یکی از خیابان های نقده، ۳ نفر از نیروهای سپاه به شهادت رسیدند.(۲)

در حمله چته های حزب دمکرات به پایگاه نیروهای خودی در روستای بصره (سردشت)، ۴ نفر از افراد پایگاه شهید و ۴ تن دیگر زخمی شدند.(۳)

شماری از عناصر حزب دمکرات مستقر در کوه های سرشلانی، واقع در بخش روانسر استان باختران نیز به نیروهای سپاه حمله و ۳ نفر از پاسداران را شهید و ۲ سرباز را زخمی کردند.(۴)

ساعت ۲۱ امشب، تعدادی از افراد مسلح با ایجاد راه بندان در جاده اسلام آباد به پلدختر در منطقه گنجعلی (سه راهی شاهزاده محمد) در استان باختران، ۳ نفر را که هویتشان مشخص نیست به قتل رساندند و متواری شدند.(۵)

همچنین ساعت ۲۲ امشب، تعدادی از عناصر کومه له با نفوذ به منطقه دشت گلاله در استان باختران، به یک خودرو که حامل یک پزشک و چند بهیار بود حمله کردند و ۲ تن از سرنشینان خودرو را کشته و ۲ نفر را زخمی کردند و یک نفر را هم به گروگان گرفتند.(۶)

در حوالی روستای ساوین در محور بانه - سردشت، براثر برخورد یک دستگاه خودروی نظامی با مین ۱۴ نفر از نیروهای خودی شهید شدند.(۷)

۴ نفر از اعضای حزب دمکرات با تعدادی اسلحه و مهمات، خود را به گروهان ژاندارمری سلماس تسلیم کردند(۸)

۱

امام خمینی امروز با صدور پیامی خطاب به ملت ایران از مقام و منزلت شهیدان تجلیل کردند. در این پیام آمده است:

«شهادت در راه خداوند چیزی نیست که بتوان آن را با سنجش های بشری و انگیزه های عادی ارزیابی کرد و شهید در راه حق و هدف الهی را نتوان با دیدگاه امکانی به مقام والای آن پی برد؛ که ارزش عظیم آن معیاری الهی و مقام والای این دیدی ربوبی لازم دارد و نه تنها دست ما خاک نشینان از آن و این کوتاه است، که افلاکیان نیز از راه یافتن به کنه آن عاجزند؛ چه که آنها از مختصات انسان کامل است و ملکوتیان با آن مقام اسرارآمیز فاصله ها دارند. قلم اینجا رسید و سر بشکست و ما بازماندگان و عقب افتادگان در آرزوی آن و این باید روزشماری کنیم و حسرت شهادت و شهید و شهیدپروران این چنانی را، که با ایثار ثمره حیات خود، عاشقانه به این شهیدان شاهد افتخار می کنند، به گور بریم؛ و از شجاعت های بی نظیر شهیدان و دوستان اسیر و مفقودشان و آسیب دیدگان و اشتیاق زایدالوصف اینان برای بازگشت به میدان شهادت احساس خجلت و حقارت کنیم. زنان و مردان و کودکان نمونه ای که در زیر بمباران ها و از

۱- سند شماره ۳۵۸۰۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۸/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

۲- سند شماره ۱۱۳۶۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شماره ۳۵۵، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۲۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۲۷، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص ۶.

۴- سند شماره ۲۷۲۶۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن ۲ ژاندارمری ناحیه باختران به فرماندهی قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران در غرب، ۱۲/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۲۷۰۷۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن ۲ قرارگاه عملیات غرب ارتش جمهوری اسلامی ایران به رکن ۲

فرماندهی لشکر ۸۱ زرهی ارتش جمهوری اسلامی ایران، ۹/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۲۷۲۶۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن۲ ژاندارمری ناحیه باختران به فرماندهی قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران در غرب، ۱۲/۶/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۱۱۳۲۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۷.

۸- سند شماره ۳۵۸۰۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای رکن۳ قرارگاه ژاندارمری منطقه عملیاتی شمال غرب به مرکز فرماندهی عملیات فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران.

بستر بیمارستان ها سرود شهادت سر می دهند و با دست و پای قطع شده بازگشت به جبهه های انسان ساز را آرزو می کنند، فوق آنچه ما تصور می کنیم و فلاسفه و عرفا به رشته تحریر درمی آورند و هنرمندان و نقاشان عرضه می کنند، می باشند.

آنچه آنان با قدم های علمی و استدلالی و عرفانی یافته اند، اینان با قدم عینی به آن رسیده اند و آنچه آنان در لابه لای کتاب ها و صحیفه ها جست وجو کرده اند، اینان در میدان خون و شهادت در راه حق یافته اند.

بارالها، ما را به خدمتگزاری در راه آنان و برای هدف بزرگشان توفیق ده؛ و شهدای عزیزمان را در خوان ضیافت معنوی خود از جلوه های خاص خویش ارزانی بخش؛ و خاندان بزرگوار آنان را با صبر و اجر قرین فرما؛ آسیب دیدگان عزیز ما را شفا مرحمت نما؛ و اسیران و مفقودان معظّم را هرچه زودتر به آغوش ملت عظیم الشأن برگردان؛ و به پدران و مادران و همسران آنان شکیبایی و پایداری عنایت فرما؛ و از برکات حضرت بقیهالله - أرواحنا فداه - همه آنان و ملت را نصیب وافر مرحمت فرما.»(۱)

۱

رئیس جمهور در دومین روز از هفته تعلیم وتربیت، در دیدار با تعدادی از اعضای انجمن اسلامی معلمان سراسر کشور، دانش و ایمان را به عنوان دو بال تعالی امت توصیف و بر لزوم ارائه چهره ای دانش پرور از جمهوری اسلامی تأکید کرد.

آیت الله خامنه ای در این دیدار درخصوص رابطه ایمان و دانش گفت: «اگر ایمان در دانش مورد نظر نباشد، دانش یک چیز بی روح؛ کم محتوا، بی ارزش و گاهی مضر است. دانش بدون ایمان یا ایمان بدون دانش به تنهایی برای عروج یک امت کافی نخواهد بود.» وی افزود: «ما باید امروز این تهمت را که دین با علم مخالف است از دامن جمهوری اسلامی ایران پاک کنیم و آن را مستمسکی در دست دشمنان قرار ندهیم که اسلام را بکوبند. ... ما اسلام، تعهد و ایمان را روح تشکیلات خود می دانیم و علم را نیز ابزار حرکت این تشکیلات می پنداریم. ... علم هرجا که هست تا مادامی که وسیله اضلال و انحراف بشر نشده باشد، مقدس است. ... علم گرایی بدون توجه به دین و یا دین گرایی بدون توجه به علم، هیچ ارزشی نخواهد داشت.»

رئیس شورای عالی دفاع در پایان سخنان خود، جنگ ایران و عراق را صحنه بروز استعداد و تبلور قدرت ایمان ملت ایران معرفی کرد و گفت: «این امت در همه صحنه ها ازجمله جنگ، استعداد خود را به کار گرفته است. آن جوان بسیجی که بدون گذراندن دوره های تخصصی نظامی و تنها پس از طی یک دوره کوتاه مدت نظامی به جبهه ها می رود و نظامیان سراپا مسلح عراقی و دوره دیده توسط افسران روسی را به زانو درمی آورد، تنها به قدرت ایمان و استعدادش قادر به چنین کاری شده است.»(۲)

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام(مجموعه آثار امام خمینی)، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی،۱۳۸۶، صص ۷۵ - ۷۴.

۲- روزنامه اطلاعات، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۱

امروز مجلس شورای اسلامی به منظور بررسی صلاحیت وزرای پیشنهادی دولت تشکیل جلسه داد، در این جلسه از پنج وزیر پیشنهادی دولت فقط دو نفر موفق به اخذ رأی اعتماد از مجلس شدند.

صبح امروز پس از تشکیل جلسه علنی مجلس، بنا به درخواست رئیس مجلس، جلسه به صورت غیرعلنی ادامه یافت و دوباره پس از یک ساعت، جلسه به طور علنی دنبال شد. در این جلسه ابتدا نخست وزیر وزرای پیشنهادی خود را معرفی کرد. سپس نمایندگان مخالف و موافق به اظهارنظر پرداختند. پس از آنکه سه تن از وزرای پیشنهادی دفاعیات خود را مطرح کردند، رأی گیری انجام شد و حسن عابدی جعفری با ۱۳۴ رأی موافق از مجموع ۱۸۹ رأی و ابوالقاسم سرحدی زاده نیز با ۱۲۱ رأی موافق از ۱۸۵ رأی، توانستند رأی اعتماد مجلس را برای تصدی وزارت بازرگانی و کار به دست آورند، سه وزیر پیشنهادی دیگر(کازرونی، کلانتری و ناجی) نتوانستند از مجلس رأی اعتماد بگیرند.(۱)

۲

رابطه مجلس و دولت، موفقیت های دولت، تحقق شعار نه شرقی نه غربی، میزان پایبندی دولت به قانون و انتظارات از دولت، مهم ترین موضوعاتی بود که امروز رئیس مجلس شورای اسلامی در مصاحبه ای به مناسبت هفته دولت به آنها پرداخت.

هاشمی رفسنجانی در پاسخ به سؤالی درمورد ارتباط مجلس با قوه مجریه، رابطه این دو نهاد را مطلوب و قابل قبول ارزیابی کرد و گفت: «اکثریت مجلس، که معیار تصمیمات مجلس است دولت را صالح می داند و هماهنگ با دولت [است] و دلش می خواهد مشکل گشای دولت باشد. ... هروقت یکی از وزرا به مجلس می آیند و راجع به یک لایحه ای توضیح می دهند ... مجلس به حرف های وزیر اعتماد می کند.»

هاشمی رفسنجانی ضمن اشاره به موفقیت های دولت در زمینه های مختلف افزود: «در کل، انقلاب در اکثر وقت ها باتوجه به واقعیت ها موفق بوده؛ البته مردم به حق، انتظار خیلی بیش از این ممکن است داشته باشند. ... باتوجه به مشکلات جنگ و محاصره اقتصادی و به هم خوردن مدیریت ها و فرار بخشی از سرمایه ها و ازدست رفتن بعضی تخصص ها و مخالفت یک جمعی از مردم همین کشور ... باتوجه به همه اینها که آدم در نظر بگیرد می بیند که در بخش ها خیلی موفقیت بوده است. ... در بخش های تولیدی به نظر می رسد که موفق تر هستیم تا توزیع، یکی از جاهایی که الآن می لنگد مسئله توزیع است. ... ما در جنگ خیلی موفق بودیم؛ در شکستن ضدانقلاب خیلی موفق بودیم؛ در راه انداختن کارها، مشاغل بعد از انقلاب موفق بوده ایم؛ ... در مسائل خدمات نسبتاً موفق بوده اند مخصوصاً جهاد در روستاها خیلی خدمت کرده است؛

۱- مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی، دوره اول، صص ۹۵۴۹ - ۹۵۲۵.

وزارت کشاورزی و وزارتخانه های دیگر همچون وزارت نیرو و بهداری خوب اداره کرده اند؛ ما این همه مجروح در بیمارستان هایمان معالجه شدند؛ ... تولید خوب در روال افتاده است؛ مسائل دفاعی و امنیتی و نظامی مان خوب است.»

وی در تشریح میزان موفقیت نظام در عملی کردن شعار نه شرقی نه غربی در عرصه سیاست خارجی ابراز کرد: «ما از آن روزی که دولت مرحوم رجایی شروع شد، یعنی خط امام به دولت رسید، مسیر درستی انتخاب کردیم. ... ما نه باج به شرق می دهیم و نه به غرب، وابستگی هایمان را خیلی کم کرده ایم. ... ایران موفق شده در دنیا جا بیندازد که مملکتی است در دنیا، یک دولتی به وجود بیاید و روی پای خودش بایستد، مشکلات را تحمل کند و به شرق و غرب باج ندهد و باز هم این معنایش این نیست که ما رابطه نداشته باشیم، ما برای همیشه نیاز داریم که هم با شرق و هم با غرب ارتباط داشته باشیم و ارتباطمان ارتباط تجاری، سیاسی و فرهنگی هم هست، اما ارتباط دو دولت مستقل و عادلانه.»

رئیس مجلس درمورد میزان پایبندی دولت به قانون خاطرنشان کرد: «معتقدیم که محور یک کشور باید قانون مندی باشد. ... درمجموع من جمع بندی ام این است ما داریم به طرف حکومت قانون می رویم و این وظیفه ماست. قانون را ما الآن اجرایش را وظیفه شرعی هم می دانیم، یعنی مثل سایر قوانین اسلام که داریم واجب می دانیم.»

هاشمی رفسنجانی باتوجه به تدوین برنامه پنج ساله توسعه توسط دولت، دیدگاه خود درباره این برنامه و دورنمای اجرای آن را این گونه تشریح کرد: «این برنامه پیشنهاد دولت است، معمولاً لوایح به مجلس که می آید یک مقدار عوض می شود. ... من نمی دانم چند درصد این برنامه تأیید می شود. ... به نظر من برنامه همه جانبه ای است چون این برنامه از پایین شروع شده است، از مناطق، از روستاها شروع کرده اند از شوراها گرفته اند تا آورده اند بالا. ... روی واقع بینی یک مقدار کار شده است، یک مقدار تخصص و امکانات جمع بندی شده تا آن حدی که مقدور بوده است. ... اگر مشکل استثنایی برای ما پیش نیاید و عادی باشد ... قیافه کشور ما تا پنج سال دیگر خیلی عوض خواهد شد. البته می دانید که چهار تا برنامه پنج ساله داریم. برنامه بیست ساله داریم، در بیست سال آینده خیلی آدم می تواند امیدوار باشد که برنامه های بیست ساله، کشور را تبدیل کند به یک کشور قابل قبولی برای زندگی انسانی متناسب این زمان و براساس اسلام.»

رئیس مجلس در پایان این گفت وگو، درخصوص انتظارات خود از دولت گفت: «من از دولت انتظار دارم به عنوان نماینده، که قوانین مجلس موبه مو اجرا شود اگر جایی از آن برایشان مشکل است قوانین عادی را می شود اصلاح کرد که اصلاح می کنیم؛ ... مسئله توزیع را دولت اولویت دهد، سروسامان دهد به توزیع، توزیع الآن فشار زیادی روی بعضی اقشار جامعه

دارد؛ ... یکی از کارهایی که من از دولت انتظار دارم خود همین کارمندهاست، به نظر من هنوز در ادارات ما آن روحیه متناسب با انقلاب در همه به وجود نیامده ... دولت باید ... [کارمندان ناصالح] را اولاً تربیت کند، ثانیاً نظارت شدیدتری داشته باشد. ادارات یک مقداری مطابق با انقلاب شوند ... اجازه ندهند عده کمی کارکنان، اکثریت را که نسبتاً خوب هستند بدنام کنند، حق آنها ضایع نشود؛ و خوب پشتیبانی از جنگ، همان طورکه می کرده است بکند و اولویت را بدهد به جنگ، اگر جنگ را حل کنیم خیلی چیزهای دیگر ما حل می شود.»(۱)

۱

با ادامه فعالیت دادگاه بین الملل اسلامی در ایران، برخی رسانه های خارجی با رویکردهایی متفاوت به بازتاب سفر اعضای این دادگاه پرداختند. دراین میان رادیو بغداد، با بی صلاحیت خواندن این دادگاه، سفر حقوق دانان آن را صرفاً یک اقدام تبلیغاتی برای ایران برشمرد.

حقوق دانان دادگاه بین الملل اسلامی صبح امروز، از اسیران عراقی مستقر در اردوگاه طریق القدس شماره ۲ بازدید کردند؛ به گزارش روزنامه اطلاعات، هنگام ورود اعضای این دادگاه به اردوگاه، اسرای عراقی با سردادن شعارهایی همانند «مسلمین عالم اتحاد اتحاد؛ لبیک یا خمینی، ای وارث حسینی؛ نه شرقی نه غربی، جمهوری اسلامی؛ مرگ بر امریکا و مرگ بر شوروی» از آنها استقبال کردند. نمایندگان دادگاه بین الملل اسلامی ضمن بازدید از بخش های مختلف این اردوگاه با اسرای عراقی نیز گفت وگو کردند. فرمانده اردوگاه درمورد وضعیت نگهداری اسیران عراق گفت: «اسرای عراقی از حقوقی که به یک سرباز ایرانی تعلق می گیرد برخوردار هستند و همان غذایی را می خورند که ما می خوریم و رئیس جمهوری ما می خورد.» به گفته وی، اسرای عراقی در کلاس های ایدئولوژیک، کلاس های سوادآموزی به زبان عربی و فعالیت های هنری شرکت می کنند. یکی از اعضای هیئت نمایندگی دادگاه بین الملل اسلامی نیز در گفت وگو با خبرنگاران وضعیت زندگی اسیران را «فوق العاده عالی» توصیف کرد. یکی دیگر از اعضای این هیئت با بیان اینکه وضعیت اسرای عراقی این اردوگاه از شرایط زندگی خود وی در خانه اش بهتر است، درمورد نگرش عراق به این دادگاه ابراز کرد: «آن طور که از قرائن معلوم است عراق تمایل ندارد که به آن کشور سفر کنیم، ولی اگر فرصتی برای اعضای دادگاه پیش بیاید استقبال خواهیم کرد.»(۲)

درعین حال رادیو بغداد در گفتاری در ساعت ۱۱ امروز، دادگاه بین الملل اسلامی را فاقد هرگونه صلاحیت رسمی و قانونی دانست و مدعی شد: «این دادگاه به اصطلاح اسلامی بین المللی، عراق را از تشکیل خود و یا از طرفی که این مأموریت را به او واگذار کرده اطلاعی نداده ... بلکه مستقیماً عازم ایران شده و اظهاراتی کرده است که آشکارا بوی جانب داری از رژیم ایران از آن به مشام

۱- روزنامه کیهان، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۱۸.

۲- روزنامه اطلاعات، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۳.

می رسد و به همین جهت سمت و صلاحیت حکمیت و داوری از آن منتفی می گردد.»

در ادامه این تفسیر با اشاره به برگزاری اجلاس خلقی اسلامی(۱) در عراق در چند ماه قبل و متعاقب آن تشکیل کمیته صلح در درون این اجلاس و واکنش ایران در قبال آن آمده است: «چند ماه پیش، در عراق یک کنفرانس توده ای اسلامی برگزار گردید که ده ها شخصیت برجسته و سرشناس اسلامی در آن شرکت کردند. موضع عراق در قبال کنفرانس مذکور طوری بوده که گویا این کنفرانس در یک کشور بی طرفی تشکیل یافته است ... از این گذشته، صدام حسین رئیس جمهور، دربرابر کنفرانس اعلام نمودند که عراق بدون قیدوشرط تمام تصمیمات و مصوبات این کنفرانس را قبول خواهد کرد. ... هنگامی که کمیته صلح و اصلاح فی مابین در درون این کنفرانس تشکیل گردید، رژیم متجاوز خمینی نه تنها از توهین وارد ساختن به این کنفرانس و این کمیته شرم و حیا نکرد، بلکه حتی مأموریت بشردوستانه کمیته را رد نمود.» رادیو بغداد در پایان مأموریت این دادگاه را شکست خورده خواند و آن را «جانب داری و تبانی علیه طرف دیگر» قلمداد کرد.(۲)

همچنین امروز روزنامه فجرجدید (چاپ لیبی) با اشاره به بازدیدهای حقوق دانان دادگاه مذکور از مناطق جنگ زده سوسنگرد، آبادان، خرمشهر و هویزه، حملات عراق را ناقض کنوانسیون ژنو دانست و به نقل از سخنگوی این دادگاه اعلام کرد: «تجاوزگر به خاطر این همه جنایت وحشتناک باید مورد تعقیب قرار گیرد.»(۳)

۱

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران و هیئت همراه، پس از دیداری سه روزه از ترکیه، با بدرقه ایلتر ترکمن وزیر امور خارجه ترکیه، این کشور را ترک کردند و ظهر امروز، وارد ژنو، محل برگزاری اجلاس جهانی بررسی مسئله فلسطین شدند.(۴)

رادیو امریکا شامگاه امروز با اشاره به دیدار و گفت وگوهای ولایتی در ترکیه، درخصوص موضع ایران در جنگ با عراق و ابراز نگرانی ترکیه در قبال گسترش این جنگ، گزارش داد: «ولایتی در گفت وگوهایش با کنعان اورن رئیس جمهور ترکیه، به تغییری در موضع رژیم اسلامی

۱- اشاره ای است به اجلاسی که در آوریل ۱۹۸۳(فروردین - اردیبهشت۱۳۶۲)، در بغداد با حضور ۲۸۰ تن از افراد روحانی و غیر روحانی و شخصیت های مذهبی از ۵۰ کشور برگزار شد. اجلاس مذکور با حمایت از مواضع عراق در جنگ کوشید تا میان دو طرف درگیر در جنگ میانجیگری کند، اما این اقدام با شکست مواجه شد. عده ای از علمای شیعه از جمله بستگان آیت الله خویی و آیت الله حکیم از شرکت در این اجلاس امتناع کردند که این امر به دستگیری ۹۰ نفر از اعضای بیت آیت الله حکیم توسط رژیم بعثی عراق انجامید. درپی آن، ۶ نفر از آنها ازجمله ۳ برادر حجت الاسلام محمد باقر حکیم در ۳۰ اردیبهشت ۱۳۶۲ به اعدام محکوم شدند.(دیلیپ هیرو، طولانی ترین جنگ؛ رویارویی نظامی ایران و عراق، ترجمه علیرضا فرشچی، رضا فرید زاده و سعید کافی، تهران: مرز و بوم، ۱۳۹۰، صص ۱۹۰و۱۹۱.)

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۲، ۷/۶/۱۳۶۲، صص ۳۶ و ۳۷، رادیو بغداد، ۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۱.

۳- همان، ص ۲، طرابلس - خبرگزاری جمهوری اسلامی،۶/۶/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۷/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

نسبت بـه ترکیـه اشـاره ای نکرد، ولی به مقـام هـای ترکیه اطمینـان داد که رژیم اسـلامی در نظر نـدارد این جنـگ را به کشورهـای دیگر منطقه بکشانـد.» این رادیو افزود: «ترکیه نگرانی خود را از احتمال واردشـدن خسارت جنگی به خط لوله نفت عراق که ازطریق ترکیه به دریای مدیترانه متصل می شود، ابراز داشته است. ... ترکیه همچنین همه ساله ۲۵۰ میلیون دلار از این عمل درآمد دارد.»(۱)

۱

صدام حسین رئیس جمهور عراق، امروز با ایراد سـخنانی در مراسم اعطای نشان به جمعی از نیروهای عراقی، تأکید کرد: «سربازان عراقی همواره در جنگ حضور خواهنـد داشت و تا تسـلیم شـدن باطل [!]، به جنگ ادامه خواهند داد.»(۲)رئیس جمهور عراق همچنین ضـمن اشاره تلویحی به موفقیت های ایران در جبهه شـمالی و تصـرف بخشـی از خاک کردسـتان عراق به دست نیروهای ایرانی، مـدعی شـد: «ما به امید خداوند هر یک وجب از کردسـتان را به شـعله ای سوزان زیر پای آنها مبـدل خواهیم کرد و آنها بهای حمله خود در کردسـتان را به همان انـدازه که در بصـره و میسان پرداختند و یا بیشتر پرداخت خواهند کرد.» صدام حسین در بخش پایانی سخنان خود، عملیات های ایران را ناموفق خواند و ادامه جنگ را به ضـرر ملت و ارتش ایران دانست؛ وی گفت: «آنهـا نمی تواننـد به آرمـان ما دست یابنـد، نبردهای بصـره و دیگر نبردها بهترین گواه این مسـئله است. بیش از پنـج حمله آنها به خاک عراق تارومار شد. ... ارتش و ملت ایران بالاخره درمی یابند که ادامه جنگ به صـلاح آنها نیست و جنگ با کشور هم جوار آنها کار درستی نیست.»(۳)

۲

به دنبـال ابراز نگرانی ترکیه از احتمـال به خطرافتـادن خـط لوله نفتی عراق از خاک این کشور، وزارت امور خارجه عراق بمباران این خط لوله را غیرممکن خواند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه المجله چاپ لندن (وابسـته به عربسـتان سـعودی) در شماره اخیر خود به نقل از منابع دیپلماتیک مطلع، گزارش داد که ژنرال کنعـان اورن رئیس جمهور ترکیه، به مقامـات عراقی اطلاع داده است که ترکیه «مایـل نیست بیش از این خود را در جنـگ عراق با ایران درگیر کنـد.» براساس همین گزارش، مقامات ترکیه ای، ایران و عراق را از پیامـدهای گسترش جنگ به مناطق نفتی برحـذر داشته اند؛ چراکه ازنظر آنان بمباران خط لوله ترکیه و انهدام آن، به مثابه یک فاجعه اقتصادی برای ترکیه است.(۴)

در همین حین، محمد سـعید الشعف معاون وزارت امور خارجه عراق، امروز در بیانیه ای بمباران خط لوله انتقال نفت عراق از مسیر ترکیه را برای ایران کاملاً غیرممکن دانست و اعلام

۱- واحـد مرکزی خبر صداوسـیمای جمهوری اسـلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۵، رادیو صـدای امریکا، ۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱:۳۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۱۶۲، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۳۹، رادیـو صوت الجمـاهیر بخش عربی، ۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۲:۳۰.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۵، ۱۰/۶/۱۳۶۲، صص ۱۱ - ۷.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۳، ۸/۶/۱۳۶۲ ص۲.

کرد: «هنگـامی که ایرانیان دریافتنـد که عملیات نظامی نومیـدانه آنها در منطقه حاج عمران با هـدف متوقف ساختن جریان نفت ازطریق ترکیه به صورت مضـحکی درآمـده، اکنون می خواهنـد بـا سـخن گفتن از بمبـاران خط لوله فوق، این احساس را به وجود آورنـد که انجام چنین اقـدامی عملی است، ... لکن اکنون تا مدتی به تعویق افتاده است.»(۱)

۱

هواپیمای ربوده شده خطوط هوایی فرانسه صبح امروز در فرودگاه دمشق به زمین نشـست.(۲) این هواپیمـا پس از سوخت گیری و دریافت مواد غـذایی بـه طرف ایران حرکت کرد و درحـالی که سـخنگوی وزارت امـور خـارجه ایران قبلاًـ اعلام کرده بـود که به این هواپیمـا اجـازه فرود در فرودگاه های ایران داده نخواهد شد، در ساعت ۱۴:۴۵، در فرودگاه مهرآباد تهران به زمین نشست.

رباینـدگان هواپیمـا پس از فرود در فرودگـاه مـذکور خواسـته های خود را این گونه مطرح ساختنـد: «تغییر موضع سیاسـی و نظامی دولت فرانسـه درزمینه ارسـال تسـلیحات و کمک نظامی به رژیم های عراق، لبنان و چاد ... در ظرف ۴۸ ساعت و "آزادی اسـرای ما در فرانسه"»؛ هواپیماربایان همچنین تهدیـد کردنـد که درصورت عملی نشـدن مطالباتشـان، در پایان این مهلت، هواپیما را منفجر می کننـد. به دنبال این تهدیـد، خبرگزاری جمهوری اسـلامی به نقل از یکی از مقامات وزارت امور خارجه ایران، گزارش داد: «ما سـخت در تلاش هستیم که به هر وسیله ممکن آنان را از منفجرنمودن هواپیما منصرف کنیم و دراین زمینه صادقانه در تلاش هستیم.»

از سوی دیگر، بنا به درخواست هواپیماربایان، آب و مواد غـذایی دراختیار آنها قرار داده شد. امشب علاوه بر معاون سیاسـی وزارت امور خارجه ایران که بـا هواپیماربایان مـذاکره کرد، در ساعت ۲۰، کـاردار سـفارت فرانسه نیز بـا حضور در فرودگـاه مهرآباد و انجام گفت وگویی کوتاه با هواپیماربایان، در جمع خبرنگاران اعلام کرد که «کلیه درخواست های هواپیماربایان را سریعاً به دولت فرانسه ابلاغ می کند.»(۳)

رسـانه هـای خبری جهـان ازجمله خبرگزاری فرانسه، خبرگزاری آلمان غربی، رادیو ریاض، رادیو لنـدن، رادیو کلن، رادیو امریکا، بخش فارسـی رادیو اسـرائیل و بخش فارسـی رادیو دهلی، اخبار مربوط به این ماجرا را مخابره کردنـد، دراین بین خبرگزاری فرانسه مدعی شد: «تصور می رود یکی از ربایندگان هواپیما ایرانی باشد.»(۴)

۲

درحالی که درگیری های داخلی لبنان همچنان ادامه دارد، اخباری مبنی بر ورود نظامیان امریکایی

۱- همان، ص۷، بغداد - خبرگزاری عراق، ۷/۶/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۶/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- روزنامه کیهان، ۷/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۲، ۷/۶/۱۳۶۲، صص ۱۹ - ۱۲.

به این درگیری ها و استعفای نخست وزیر رژیم اشغالگر قدس منتشر شده است.

شبه نظامیان جنبش شیعیان (امل) و دو گردان از نیروهای ارتش لبنان ظهر امروز، در حومه جنوبی لبنان با یکدیگر درگیر شدند. در این درگیری ۱۱ نظامی ارتش زخمی شدند و از شبه نظامیان نیز ۲ تن کشته و ۷ تن مجروح شدند. درپی این حادثه، جنبش امل با انتشار بیانیه ای اعلام کرد که شیعیان ساکن حومه جنوبی بیروت از مدت ها پیش «هدف تجاوزات و تحریکات ازسوی حزب کتائب (فالانژیست) قرار دارند که براثر آن، که تحت حمایت ارتش لبنان صورت می گیرد، ۱۰ تن کشته و ۲۰ تن زخمی شده اند.» از سوی دیگر برای اولین بار، تفنگ داران امریکایی مستقر در لبنان نیز با شبه نظامیان مسلمان لبنانی به تبادل آتش پرداختند. این درگیری یک ساعت و نیمه، در نزدیکی فرودگاه بیروت - که درحال حاضر تعطیل می باشد - رخ داد.(۱)

همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس امروز از تل آویو گزارش داد که مناخیم بگین نخست وزیر رژیم اشغالگر قدس، در جمع اعضای کابینه این رژیم، تصمیم خود مبنی بر کناره گیری از نخست وزیری را اعلام کرد؛ وی درمورد انگیزه اش از این اقدام توضیحی نداد. براساس همین گزارش، موشه آرنز وزیر دفاع رژیم صهیونیستی، گفته است استعفای بگین هیچ گونه تأثیری در طرح این رژیم راجع به خروج نیروهایش از لبنان نخواهد داشت.(۲) گزارش همین خبرگزاری از واشنگتن نیز حاکی است که مقامات ایالات متحده معتقدند استعفای مناخیم بگین، هیچ گونه تغییر بنیادینی در سیاست های رژیم اسرائیل ایجاد نخواهد کرد.(۳)

۱

رادیو کویت امروز خبر داد که شیخ صباح الاحمد نایب رئیس شورای وزیران و وزیر امور خارجه کویت، امروز وارد دمشق شد تا در دیدار با حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، وی را در جریان نشست های اخیر شورای همکاری خلیج فارس، که در روزهای اول تا سوم ماه جاری در طائف برگزار شد، قرار دهد(۴) رادیو اسرائیل سفر وزیر امور خارجه کویت را مأموریتی ازسوی شورای همکاری خلیج فارس برای برقراری آشتی بین حافظ اسد و یاسر عرفات ارزیابی کرد. در گزارش این رادیو آمده است: «به دنبال آغاز شورش مسلحانه علیه عرفات در صفوف الفتح، روابط وی با دولت سوریه به شدت تیره گردید. سوریه که از شورشیان مسلح جانب داری می کند چندی پیش عرفات را از دمشق اخراج کرد.» این گزارش افزوده است: «وزیر خارجه کویت ضمن اقامت در دمشق درباره تصمیمات اخیر کنفرانس وزیران خارجه شورای همکاری های

۱- روزنامه اطلاعات، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه صبح آزادگان، ۸/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۴، رادیو کویت، ۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۶:۳۰.

خلیج فارس نیز به سران سوریه گزارش خواهد داد. یکی از تصمیمات کنفرانس این بود که اعراب کمک های مالی خود را به هر کشور افریقایی که با اسرائیل تجدید رابطه نماید قطع خواهند کرد.»(1)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۲، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۲۹، رادیو اسرائیل، ۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۹.

روزشمار جنگ دوشنبه۷ شهریور ۱۳۶۲ ۲۰ ذیقعده ۱۴۰۳ ۲۹اوت ۱۹۸۳

۱

راهبرد تداوم عملیات های محدود که پس از عملیات والفجر مقدماتی، ازسوی قرارگاه مرکزی خاتم الانبیا(ص) اتخاذ شد، درقالب اجرای «عملیات در تمامی خطوط پدافندی» در دستور کار قرارگاه های حمزه، نجف و کربلا قرار گرفته است. براین اساس، فرماندهان سپاه در نشست امروز خود در قرارگاه خاتم الانبیا(ص)(۱) گزینه های پیش رو برای اجرای عملیات های محدود در جبهه های شمالی و میانی(۲) را بررسی و به طور مشخص درمورد اجرای عملیات های والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، والفجر۵(۳)** در منطقه دربندیخان و والفجر۳ تکمیلی در منطقه قلعه آویزان بحث و تبادل نظر کردند.(۴)

در این نشست محمدابراهیم همت در تشریح عملیات قرارگاه حمزه (والفجر۴) و عملیات قرارگاه نجف (والفجر۵) گفت: در منطقه عملیاتی والفجر۴ (دهانه شیلر)، لشکر۸ نجف در محور بانه و لشکر۱۴ امام حسین(ع) در محور مریوان و در منطقه عملیاتی والفجر۵ (دربندیخان) نیز لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) در محور پاوه کار می کنند. وی در ادامه ضمن

۱- جلسه با حضور غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، علی تجلایی طرح و عملیات خاتم الانبیا(ص)، پیش بهار معاون اطلاعات - عملیات خاتم الانبیا(ص)، محمدعلی جعفری فرمانده قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین قرارگاه نجف، حسن پور اطلاعات - عملیات نجف، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ و ملک زاده ستاد قرارگاه نجف تشکیل شد.

۲- توضیحات بیشتر درزمینه اجرای عملیات در غرب و شمال غرب کشور در ضمیمه اول گزارش آمده است.

۳- * در دوران جنگ عراق و ایران، عملیات والفجر ۵ به عملیاتی اطلاق می شود که هم زمان با عملیات خیبر و به منظور جلب توجه ارتش عراق به منطقه ای خارج از هورالهویزه، در نیمه شب ۲۶/۱۱/۱۳۶۲ در منطقه چنگوله به مرحله اجرا درآمد. آنچه در کتاب حاضر با عنوان عملیات والفجر۵ آمده، نام عملیاتی است که قرارگاه نجف مأموریت طراحی و اجرای آن را در منطقه عمومی دربندیخان بر عهده داشت، اما در اواسط مهرماه ۱۳۶۲ بنا به دلایلی - که شرح آن در گزارش های بعدی کتاب حاضر آمده است - منتفی شد.

۴- اطلاعات تکمیلی درخصوص این عملیات ها در ضمیمه دوم این گزارش درج شده است.

توضیح مانور عملیات والفجر۵ بر روی نقشه افزود: درحال حاضر نیروهای ما در مناطقی نظیر زیمناکوه، شاخ خشیک، تنگه سرتک، بمو، شاخ بمو، شاخ شوالدری، تنگه دربند، سلمانه، تنگ حمام و... حضور دارند و برخی نقاط ازجمله ارتفاعات بالامبو در دست دشمن است. در کل، سد دربندیخان، زیمناکوه، تنگه های منطقه، شاخ خشیک، شاخ بمو، شاخ شمیران و... نقاطی هستند که برای دشمن ارزش کلیدی و راهبردی دارد و به شدت به هر تحرکی در این مناطق واکنش نشان می دهد.

فرمانده لشکر۲۷ همچنین با اشاره به حضور گروه هایِ کُرد در منطقه عمومی دربندیخان، گفت برخی از آنها نظیر گروه قیاده های موقت جزء عناصر موافق با نیروهای ایران هستند و برخی دیگر ازجمله دمکرات ها و جلالی ها (طالبانی ها) در شمار مخالفان قرار دارند. وی در تکمیل این بخش از توضیحات خود افزود: طبق یکی از گزارش ها، ضدانقلاب در بمو مخصوصاً جلوی سرتک، برای خودش خط تشکیل داده و جلوی آن میدان مینی ایجاد کرده است، که این امر برای نیروهای خودی مشکل ساز خواهد شد.

در ادامه جلسه، فرماندهان سپاه درمورد طرح مانور اولیه عملیات در منطقه دربندیخان عراق گفت وگو کردند. فرمانده لشکر۲۷، که درحال حاضر به عنوان یگان اصلی ازسوی قرارگاه نجف در این منطقه مأمور است، عقیده داشت به علت وابستگی ارتفاعات این منطقه به یکدیگر، عملیات باید به صورت گسترده و در اکثر ارتفاعات کلیدی اجرا شود. وی خطاب به غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، گفت: این منطقه، منطقه بسیار خوبی است، ارتفاعات به یکدیگر وابستگی دارند و اگر یکی سقوط نکند، برای دیگر محورها مشکل ایجاد خواهد کرد، ولی اگر ارتفاعات به هم پیوسته سقوط کند، قدرت هلی برد ما به شدت بالا رفته و بر میزان تسلط ما بر مناطق افزوده می شود. دشمن هم به علت حضور در ارتفاعات بالامبو و بعد مسافت نمی تواند آتش مؤثری روی بالگردها اجرا کند(۱)

در پایان نشست امروز، معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در گفت و گویی با راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، درباره آخرین وضعیت عملیاتی جبهه های شمالی و میانی گفت: در وضعیت کنونی، عملیات منطقه دربندیخان و بمو(۲) با حضور یگان های ۲۷، ۳۱، ۱۷ و

۱- سند شماره ۱۲۸۹۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه تشریح عمومی منطقه والفجر۴، (قرارگاه خاتم، ۷/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۹۸)، صص ۲۷ - ۱.

۲- منطقه ای کوهستانی در استان سلیمانیه عراق، نقطه مقابل ارتفاع بمو و شاخ بمو، ارتفاع شیخ صله و کوه های سرپهن در ایران می باشد.

۱۰ از سپاه و هشت گردان از تیپ ۳۰ گرگان ارتش به طور حتم اجرا خواهد شد. درمورد اجرای عملیات در منطقه دهانه شیلر(۱) نیز باتوجه به اینکه فرماندهی کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش هنوز آن را بررسی نکرده اند، تصمیم قطعی گرفته نشده است. عملیات روی ارتفاعات قلعه آویزان(۲) نیز فعلاً منتفی و اجرای آن به زمستان موکول شده است.(۳)

۱

فرماندهان قرارگاه کربلا امروز در جلسه ای به بررسی آخرین وضعیت عملیات مهندسی در منطقه طلائیه پرداختند. در این جلسه که با حضور غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، سیاف زاده معاون وی، مجید برزمهری مسئول مهندسی رزمی و حسین امامی از طرح و عملیات این قرارگاه برگزار گردید، درمورد طرح مانور مهندسی رزمی عملیات، استعداد و پشتیبانی و تأمین دستگاه های مهندسی بحث و گفت وگو شد(۴)

براساس تصمیم فرماندهان، لشکر۲۵ کربلا- مأموریت اجرای عملیات مهندسی در منطقه طلائیه را بر عهده دارد. مختصات کلی این عملیات در خط خودی از سیل بند و در خط دشمن از دژ عراق معین شده است. براساس طرح مانور، نیروها حرکت خود را از سیل بند به سمت جاده آسفالت نشوه آغاز و طبق شاخص های تعیین شده ۵/۱ کیلومتر به سمت دشمن پیشروی می کنند. نیروهای هریک از محورهای سه گانه پس از دورشدن از شاخص های معین شده در منطقه، درقالب دو گروه به سمت چپ و راست گسترش می یابند.

در طرح مهندسی رزمی این عملیات، استعداد مهندسی در سه محور و در هر محور دو گروه مهندسی برآورد شده است که درمجموع ۶ گروه مهندسی (۳ گروه از جهاد و ۳ گروه هم از سپاه) هرکدام با فاصله ۲ کیلومتر از یکدیگر وارد عمل می شوند. در ترکیب هر گروه مهندسی، ۶ دستگاه به عنوان یگان اصلی وجود دارد و ۳ احتیاط هم برای هر دستگاه در نظر گرفته شده است. برای تأمین این دستگاه های مهندسی هنگام احداث خاکریز نیز ۲ گردان از لشکر۲۵ کربلا- با ۳ گردان احتیاط به سمت خط دشمن و جلوی آسفالت کمین اجرا خواهند کرد.(۵) علاوه براین، در تأمین نیروها و تجهیزات گروه های مهندسی در هرکدام از محورهای عملیات، یگان های ۴۴ قمر، ۷ ولی عصر(عج)، ۲۵ کربلا و بخشی از لشکر۱۹ فجر از سپاه و عناصر جهاد استان های اصفهان، خوزستان و فارس نیز مشارکت دارند.(۶)

۱- منطقه ای کوهستانی در استان سلیمانیه عراق، این منطقه بین شهرهای بانه و مریوان ایران است و جزو خاک عراق محسوب می شود.

۲- منطقه ای کوهستانی در مرز استان ایلام، شهر مهران در ایران و استان واسط، شهر بدره در عراق می باشد.

۳- سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۲۴/۵/۱۳۶۲ تا ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۱۱۵.

۴- سند شماره ۱۲۵۷۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه عملیات منتفی شده قبل از والفجر۴، (قرارگاه کربلا، ۷/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۵۷۴)، صص ۵ - ۱؛ و- سند شماره ۱۲۵۷۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه عملیات منتفی شده قبل از والفجر۴، (قرارگاه کربلا، ۷/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۵۷۵)، صص ۵ - ۱.

۵- سند شماره ۲۷۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا در عملیات منتفی شده قبل از والفجر۴، محمد دیانی، ۲۶/۵/۱۳۶۲ تا ۸/۶/۱۳۶۲ صص ۱۶۴ - ۱۵۳.

۶- سند شماره ۱۲۵۷۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۹ - ۸؛ و - سند شماره ۱۲۵۷۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۸.

گفتنی است برای کـاهش حجم آتش دشـمن، مقرر شـد تبـادل آتش بین دو توپخانه برقرار شود تا نیروهای خودی بتواننـد به فعالیت خود در زیر آتش دشـمن ادامه دهند.(۱)به این منظور هماهنگی های لازم با فرمانـده لشـکر۹۲ زرهی برای مشـارکت در عملیـات و تـأمین آتش تهیه، انجـام خواهد شد.(۲)

۱

هم زمان با تلاش قرارگاه کربلا برای اجرای عملیات های مهندسی در مناطق زید، طلائیه و طیب، نیروهای دشمن نیز در برخی نقاط جبهه جنوب به ویژه در مناطق مذکور، دست به اقداماتی زده اند که نشانه هوشیاری ارتش عراق می باشد.

گزارش نیروهای خودی حاکی است ارتش عراق با هوشیاری کامل منطقه عملیاتی طیب، ارتفاعات سور و دهانه رودخانه میمه را زیر نظر دارد و در این منطقه اقـدام به اجرای آتش گسترده و اعزام کمین های شـناسایی - رزمی می کنـد، علاوه براین نیروهای دشـمن مبادرت به انجام فعالیت های مهندسـی به قصـد سـرکوب و جلوگیری از تحرکات احتمالی ایران در آینـده کرده اند. براساس این گزارش، احتمال تک محدود واحدهای پیاده زرهی دشمن به شرهانی، بجلیه و فکه نیز وجود دارد.

در منطقه عملیاتی زیـد نیز هشیاری و تحرک نیروهای عراق در منطقه ایسـتگاه حسـینیه، فعالیت های مشـکوک دشـمن در جلوی خاکریز جـدید لشکر۷ ولی عصـر(عـج)، حفر کانـال، حرکـات زرهی - مهندسـی در پشت خاکریز، انفجار مین و شـناسایی هوایی با بالگرد ازسوی ارتش عراق، گزارش شده است.

در منطقه عملیاتی طلائیه و اطراف آن، ارتش عراق علاوه بر فعالیت های شدیـد مهندسـی با اسـتفاده از حداقل ۳۰ دسـتگاه بلدوزر - اسکریپر در محدوده غرب جفیر تا کنار هور، با اعزام نیروهای گشتی و شـناسایی هوایی به وسیله بالگرد، منطقه طلائیه قدیم تا کوشک را به شدت کنترل می کند.(۳) در گزارش دیگری درمـورد اقـدامات عراق در منطقـه طلائـیه آمـده اسـت: «عراق جلـوی خـاکریز خـودش در منطقه ۲۵ کربلاـ ۱۵ بیل مکانیکی دائم دارد کار می کند، احتمال زیاد می خواهد هور را وصل کند به کانال جلوی دژ خودش و آب را نیز وصل کند.»(۴)

۲

گزارش یگـان هـای نظـامی ایران و برخی رسـانه هـای خـارجی از فعالیت های ارتش عراق برای پیشـگیری از سلسـله عملیات های محـدود ایران (والفجر) در جبهه شمالی حکایت دارد.

امروز واحد اطلاعات - عملیات لشکر۱۴ امام حسین(ع) در گزارشی از منطقه مقابل مریوان در پنجوین، میزان نقل وانتقالات دشمن را قابل توجه توصیـف کرد؛ به گـونه ای که فقـط تـا پیش ازظهر امروز، ۶۱ خودرو ایفا از شـهر سـیدصادق وارد شـهر پنجوین شده اند(۵)فرمانداری شهرستان پیرانشهر اعلام کرد: «تعداد ۴۰۰ تن از افراد حزب منحله دمکرات و جلال طالبانی مشغول تعلیمات

۱- سند شماره ۱۲۵۷۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱ - ۱۰.

۲- سند شماره ۱۲۵۷۵/ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۳.

۳- سند شماره ۱۱۹۹۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعات - عملیات قرارگاه کربلا به قرارگاه خاتم الانبیا، ۷/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۷۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۵- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اطلاعات - عملیات لشکر۱۴ امام حسین، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۶۴.

نظامی خاص می باشند که مسئولیت تعلیم ایشان را مستشاران مصری، فرانسوی و افسران عراقی به عهده دارند و از قرار اطلاع، قرار است این نیروها در ظرف هفته های آینده در مناطق سقز، سنندج و باختران وارد عمل شوند.»(۱)علاوه براین بنا به گزارش رکن۲ ژاندارمری کردستان، «در مورخه ۳/۶/۶۲، تعداد ۲۰۰ نفر از حزب منحله دمکرات و رزگاری و ۱۰۰ نفر از افراد جیش الشعبی توسط ارتش بعث از منطقه طویله و بیاره جمع آوری و [به] پایگاه های پنجوین انتقال و استقرار یافته اند.»(۲)

در همین حال، رادیو اسرائیل به نقل از دیپلمات های خارجی در بغداد، اعلام کرد ارتش عراق خود را برای آغاز یک ضدحمله گسترده برای عقب راندن ایران از کوهستان های مرزی در منطقه کردستان آماده می سازد. همین منابع یادآوری کردند صدام حسین در یک سخنرانی در جمع گروهی از نیروهای مسلح کُرد، که از رژیم وی جانب داری می کنند، گفت ما هر وجب از خاک کردستان (از شهرهای ایرانیان) را به آتش مبدل خواهیم کرد.(۳)

۱

درپی ادامه بمباران مناطق مسکونی شهرهای مرزی ایران توسط جنگنده های عراق، سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد، در نامه ای به دبیرکل این سازمان، بار دیگر خواستار توجه شورای امنیت به جنایات جنگی عراق شد.

وی در این نامه با اشاره به کشته شدن کودکان و غیرنظامیان براثر حملات هوایی عراق به مناطق غیرنظامی ایران آورده است: «بنا به اطلاع دولت متبوعم و عطف به نامه های قبلی خود، احتراماً توجه شما را به اخبار اسف بار شهادت دو تن از کودکان بی گناه و نیز مجروح شدن یک نفر دیگر درنتیجه حمله هوایی عراق به منطقه غیرنظامی روستایی واوان (Vavan) سردشت در آذربایجان غربی مورخ ۲۳ آگوست ۱۹۸۳ [اول شهریور ۱۳۶۲]، جلب می نمایم. امیدوارم که شورای امنیت پیامدهای غم انگیز شرارت های مداوم رژیم حاکم بر عراق که جنایات مستندی را بر جای گذاشته، درک نماید.»(۴)

گفتنی است ظهر امروز نیز یک هواپیمای عراقی، وارد حریم هوایی شهرستان مریوان شد، ولی قبل از بمباران براثر آتش پدافند هوایی متواری گردید.(۵)

۱- سند شماره ۳۵۸۰۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش فرمانداری پیرانشهر به استانداری آذربایجان غربی، ۷/۶/۱۳۶۲.

۲- گزیده اسناد مناطق کردنشین (سقز)، جلد۲، گزارش رکن۲ ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۹۶.

۳- واحد مرکزی خبرصداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، رادیو اسرائیل، ۸/۶/۱۳۶۲ ص۸.

۴- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل، جلد دوم، ترجمه محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، ص۱۰۶.

۵- سند شماره ۴۴۵۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۷/۶/۱۳۶۲.

۱

در چند روز اخیر، تعدادی از نظامیان و مردم عراق با عبور از مرزهای غربی و جنوب غربی، خواستار پناهندگی به جمهوری اسلامی ایران شده اند.

براساس گزارش یک بولتن داخلی سپاه، امروز ۸۰ پناهنده عراقی ازطریق منطقه هورالعظیم وارد ایران شدند.(۱) خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز از سنندج گزارش داد ۳۶ نفر از اهالی بغداد، سلیمانیه، نجف، کرکوک و همچنین یک فلسطینی ازطریق مرزهای غربی وارد ایران شده و تقاضای پناهندگی کردند(۲)به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی از ارومیه، ۱۰ نفر از مسیحیان عراقی با عبور از مرزهای غربی، خواستار پناهندگی به جمهوری اسلامی ایران شده اند.(۳)

دیروز نیز یک سرباز عراقی ضمن پناهنده شدن ازطریق مرزهای جنوبی، اظهار کرد که در روزهای آتی ۲ سرباز دیگر نیز از همین راه به ایران پناهنده خواهند شد.(۴)

طبق گزارش واحد اطلاعات سپاه پیرانشهر، روز جمعه ۴/۶/۱۳۶۲، نیز ۲ نفر از اهالی بغداد (یک مهندس و یک نقاش) به ایران پناهنده شده اند.(۵)

۲

نیروهای خودی امروز با اجرای دو عملیات در اطراف ارومیه و سردشت، مناطق نسبتاً وسیعی را پاک سازی و تلفات و خساراتی را به عناصر مسلح غیرقانونی وارد کردند.

به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا امروز در سالروز شهادت شهید ناصر کاظمی، تیپ ویژه شهدا در منطقه انزل (اطراف ارومیه)، با اجرای عملیاتی نسبتاً گسترده بیش از ۲۰ روستا را پاک سازی کرد. در این عملیات، حدود ۷۰ تن از عناصر مسلح ضدانقلاب کشته و ۳۰ نفر از آنها نیز اسیر شدند؛ علاوه براین تعدادی مدارک درون گروهی و سلاح نیز به دست نیروهای خودی افتاد.(۶)

در عملیات دیگری، نیروهای سپاه پس از یک درگیری شدید با عوامل مسلح غیرقانونی توانستند در ساعت ۲۲ امشب، ارتفاع مشرف به برآغلان سرشیوبه را در اطراف سردشت به تصرف خود درآورند. در این درگیری ۱۰ نفر از نیروهای خودی به شهادت رسیدند. براساس شنود بی سیم، شمار تلفات ضدانقلاب نیز به ۴۰ کشته یا زخمی می رسد.(۷)

همچنین براساس اعلام هنگ ژاندارمری سنندج، صبح امروز ۲ نفر از افراد حزب دمکرات به طور جداگانه خود را با دو قبضه اسلحه و تعدادی فشنگ به یکی از پایگاه های ژاندارمری سنندج تسلیم کردند(۸)

۳

افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی امروز در محور مهاباد - بوکان، اطراف ارومیه و حوالی پیرانشهر، علیه نیروهای خودی دست به اقداماتی زدند.

امروز افراد مسلح به پایگاه بوغاز در محور مهاباد - بوکان، حمله کرده و با نیروهای این پایگاه درگیر شدند.(۹) این درگیری با اعزام نیروی کمکی از تیپ جندالله خاتمه یافت؛(۱۰)در

۱- سند شماره ۲۲۷۴۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رویدادهای منطقه ۸ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شماره ۳۸، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۳.
۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۶/۱۳۶۲، ص۲.
۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۲.
۴- سند شماره ۱۲۱۸۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای قرارگاه عملیاتی جنوب، شماره ۹۴۴، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۳.
۵- سند شماره ۳۵۸۰۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعات سپاه پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۵/۶/۱۳۶۲.
۶- سند شماره ۳۵۵۸۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۷/۶/۱۳۶۲.
۷- سند شماره ۳۵۵۸۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۱/۶/۱۳۶۲، صص ۱ و۲.
۸- سند شماره ۳۶۹۱۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای رکن۳ قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران به مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۸/۶/۱۳۶۲، ص۱.
۹- سند شماره ۳۵۸۰۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۸/۶/۱۳۶۲، ص۱.
۱۰- سند شماره ۳۵۸۰۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه مهاباد به طرح و عملیات فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۸/۶/۱۳۶۲.

این حادثه از نیروهای خودی ۵ نفر شهید، ۴ نفر زخمی و ۹ نفر مفقودالاثر شدند.(۱) براساس گزارش سپاه مهاباد، تعداد مهاجمان ۳۰ نفر بوده که ۴ نفر از آنها در حین فرار زخمی شدند؛ عناصر ضدانقلاب مجروحان خود را از منطقه خارج کردند(۲)

عصر امروز، براثر کمین چته های حزب دمکرات در حوالی پایگاه گنبد ارومیه، ۳ نفر از نیروهای خودی به شهادت رسیدند.(۳)

نیروهای تأمین محور میانه به قلموت (در حوالی پیرانشهر)، امروز به مدت دو ساعت با یک گروه ۲۲ نفری از عناصر ضدانقلاب درگیر شدند. درپی این درگیری ۶ نفر از نیروهای تأمین از ارتش به اسارت درآمده و ۵ قبضه اسلحه ژ۳ و یک قبضه تیربار نیز به دست عناصر مسلح غیرقانونی افتاد.(۴)

همچنین شامگاه امروز درگیری میان نیروهای پایگاه های توت سرخان مریوان و تاربرد بانه با عناصر مسلح غیرقانونی بدون تلفات خودی خاتمه یافت(۵)

از سوی دیگر، امروز رادیو حزب دمکرات جاده سقز - مریوان را از تاریخ ۱۵ شهریور تا اطلاع بعدی نظامی اعلام کرد و از مردم منطقه خواست تا از رفت وآمد در جاده مذکور خودداری کنند.(۶)

۱

در سومین روز از هفته دولت،(۷) رئیس جمهور، نخست وزیر و اعضای هیئت دولت با امام خمینی دیدار کردند. تأکید بر خدمتگزاری مسئولان به مردم، ضرورت همدلی و برادری مسئولان در حل مشکلات، نقش اصلی مردم در اداره جنگ، اسلامی بودن ارتش جمهوری اسلامی، پایان یافتن دوران سلطنت طلبی در ایران، لزوم هماهنگی وزیران با مجموعه دولت و ضرورت رفع مشکل گرانی، محورهای اصلی سخنان امام خمینی در این دیدار بود.

رهبر انقلاب اسلامی با تشریح تلخی ها و شیرینی های هفته دولت گفتند: «در این "هفته دولت" ما تلخی ها و شیرینی ها داشتیم. تلخی ها ازدست دادن چند نفر اشخاص متعهد که قبل از هفته، مرحوم عراقی بود که من مرحوم عراقی را از آن اولی که نهضت شروع شد و تماس با ما داشتند، می شناختم و انصافاً مردی بود که عمرش را صرف خدمت به اسلام کرد و در این هفته هم که مرحوم آقای رجایی که همه می دانید چقدر مرد متعهدی و خدمتگزاری بود و واقعاً معلم اخلاق بود به اعمال خودش. و همین طور آقای باهنر که مرد دانشمند متعهد و معلمی بود. این اسباب تأسف و تأثر ماست و شما. و این تلخی است که خوب، غیر از این هم ما در این طول مدت داشتیم. شیرینی و شیرینی ها آنچه بحمدالله در این هفته که "هفته دولت" است و واقعاً باید هفته دولت حساب کرد. دولت و هرچه وابسته به اوست و ارتش و سپاه و همه اینها جای خودشان را در دنیا باز کرده اند. یعنی، دنیا امروز روی این جمهوری و روی دولت جمهوری و روی رئیس جمهور این کشور و روی مجلس و همه ارگان های دیگر حساب باز کرده است. آنهایی که تاکنون در کمین بودند که این دولت در بین خودشان یک چیزهایی واقع

۱- سند شماره ۳۵۸۰۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۲- سند شماره ۳۵۸۰۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۱۱۳۲۷۱مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۲۷، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- سند شماره ۳۵۴۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (منطقه ۱۱) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۵- سند شماره ۳۶۹۱۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱ و ۲.

۶- سند شماره ۱۱۳۷۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب

اسلامی، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۷.

۷- روزهای پنجم تا یازدهم شهریورماه امسال به عنوان هفته دولت اعلام شده است.

می شود و مردم هم اینها را قبول ندارند و بعد از یکی دو ماه، قضیه تمام است، و صدام هم روی همین زمینه بازی اش دادند، الآن چند سال است گذشته است و آنها باز در خارج نشسته اند و منتظرند به اینکه کسانی برایشان کار بکنند و آنها بیایند بهره برداری کنند. و بحمدالله الآن دولت استقرار پیدا کرده است و کشور ما یک کشور مستقر مستقلی، آزادی است. و من امیدوارم که بیشتر از این، رو به استقلال و آزادی و جهات دیگر برود.»

امام خمینی اسلامیت را رمز اقبال مردم به نظام جمهوری اسلامی دانسته و افزودند: «و مهم همین معناست که کراراً من عرض کرده ام، این است که جمهوری چون اسلامی است و ملت اسلامی هستند، مسلم هستند، مادامی که دولت و رئیس جمهور و رئیس مجلس و مجلس و قوای قضائیه و ارتش و پاسدار و همه، رو به اسلام باشند این کشور اسلامی رو به آنهاست، و اساس همین است که برای خاطر اسلامی بودن از اول پیروزی حاصل شد. شما گمان نکنید که اگر یک انگیزه دیگری عرضه شده بود به این ملت، ملت مجتمع می شدند. برای اینکه ملت، ملت مسلمان است. وقتی که اسلام عرضه شد، خوب، تمام روحانیون، اکثر روحانیون، اکثر کسانی که در کار بودند تبلیغ کردند و مردم را به صحنه آوردند و مردم هم خودشان با روی گشاده آمدند، و تا امروز هم تمام این فداکاری ها، فداکاری های روی اسلام است. نه اینکه حساب دیگری دارد. مسئله ملیت هست، اما نه آن طوری که آقایان خیال می کنند که ما ملیت را بگیریم و کاری به اسلام نداشته باشیم، اول ملی باشیم و بعد اسلامی باشیم. نخیر، مسئله اسلامی بودن است که مردم را وادار کرد به اینکه جوان هایشان را بدهند و فریاد بزنند باز جنگ، این غیر از این چیزی نیست.»

رهبر انقلاب در ادامه بر ضرورت خدمتگزاری و امانت داری مسئولان نظام تأکید کردند: «و من کراراً به آقایان عرض کرده ام و حالا هم باز تکرار می کنم که خدمتگزار باشید به این ملتی که آن دست های خیانتکار را قطع کرد و این امانت را به شما سپرد. شما الآن امانت بزرگی از دست این ملت تحویل گرفتید و مقتضای امانتداری این است که آن را به طور شایسته حفظ کنید و به طور شایسته به نسل آینده و دولت های آینده تحویل بدهید، و مادامی که این طور باشید ملت پشت شماست و مادامی که ملت همراه شما باشد هیچ آسیبی به شما و به کشور نمی رسد.»

ایشان جدایی ملت از دولت را عامل بروز دیکتاتوری در تمامی ارکان حکومتی خوانده و افزودند: «... در این رژیم های سابق شاهنشاهی وضع این طور بود که مردم حال گریز داشتند و اینها می خواستند آنها را با فشار نگه دارند و از آنها بدوشند، از این جهت دیکتاتوری پیدا می شد. شاهش دیکتاتور بود ... استاندارهایشان هم همین طور و فرماندارهایش هم همین طور و شهربانی اش هم همین طور و همه شان، ارتش هم همین معنا بود. برای اینکه، اینها می دیدند که مردم با آنها همراه نیستند، آنها هم که می خواهند استفاده بکنند، مسئله هم استفاده بود، نه مسئله برای انگیزه انسانی بود، برای استفاده بود، از این جهت، این انگیزه دیکتاتوری می شد، تو سر مردم زدن می شد. آن روزی که شما احساس کردید که می خواهید فشار به مردم بیاورید بدانید که دیکتاتور دارید می شوید. بدانید که مردم معلوم می شود از شما رو برگردانده اند.»

امـام خمینی با بیان اینکه اداره جنگ به واسـطه حضور مردم محقق شـده است، خطاب به کارگزاران نظام اظهار کردنـد: «شـما اگر مردم نبودنـد، نمی توانستیـد این جنگ را اداره بکنیـد، این شک نـدارد. مردم اداره کردنـد، یعنی این سـپاه مردم اند، این بسـیجی ها مردم اند، ارتش هم امروز مردم است.»

ایشـان همچنین به فقـدان پشـتوانه مردمی رژیم پهلوی و ارتش آن اشـاره کرده و گفتنـد: «اگر ارتش سـابق بود، همـان طوری که خیال کرده بود صدام، خیالش به واقعیت می پیوست. برای اینکه، یک ارتشی بود که انگیزه اسـلامی نداشت و انگیزه منافع شخصی داشت و به مجرد اینکه وارد می شدنـد آنها هم دست برمی داشـتند. خوب، ما سابق دیـدیم که وقتی که جنگ عمومی پیش آمد بدون اینکه با ما کار داشـته باشـند، آنها می خواسـتند از اینجا عبور کنند، هیچ هم کار به ما نداشـتند، به مجرد اینکه اینها در سرحد وارد شدند، تمام ارتشی ها و ژاندارمری همه فرار کردند. و در تهران هم من خـودم شاهـد بودم که تهران هم چمـدان هـا را همین ارتشـبدها و امثـال اینهـا می بسـتند و از تهران فرار می کردنـد. کجـا می خواسـتند برونـد نمی دانم و من دیـدم که این سـربازهایی که از توی سـربازخانه ها آمـده انـد بیرون می گردند دنبال اینکه یک چیزی پیدا کنند بخورند. این برای این بود که مردم همراه نبودند. مردم شـکر می کردند که آمدند اینجا و رضاخان رفت. این یک واقعیت بود که ما شاهد بودیم این معنـا را که شـکر می کردنـد که خـدا به آنهـا یـک منتی گذاشـته است که اجنبی هـا، آنی که اجنبی بودنـد، از روسـیه بود، از امریکا بود، از انگلسـتان بود، اینها آمدند و "پهلوی" رفت. وضع این طوری بود، چنانچه دیدید وقتی که محمدرضا هم رفت مردم ریختند و آن طور جشن به پا کردند»

امام خمینی در ادامه سخنان خود، با اشاره به تبلیغات واهی بیگانه درمورد سلطنت طلب بودن مردم ایران، به رضا پهلوی فرزند شاه مخلوع، توصیه کردنـد: «گویی که الآن سـلطنت طلب ها در خارج همین دیشب هم می گفتنـد که همه ایران سـلطنت طلب انـد، و اعلیحضـرت رضای دوم الآن محبوبیتی دارد که مردم همه با او هسـتند! خوب، اینها بگویند و من اعتقادم این است که این رندها جمع شده اند دنبال این بچه که پول هایش را از جیبش درآورنـد. اینها می خواهنـد این را، پول هایی که پدر کذایی اش از مردم گرفته و حالا در بانک ها دست این است با این بهانه ها از او درآورند و بعد هم رهایش کنند برود سـراغ کارش و من صـلاحش را می دانم برود سـراغ تحصیل و برود سراغ یک کاسبی. بداند که دیگر این کارها گذشته است. مردم اگر چنانچه جمهوری اسلامی هم نباشد، دیگر سلطنت طلب نیستند، این شکی در کار نیست.»

ایشان همچنین با تأکید بر اهمیت خدمت به همه به ویژه مستضـعفان به کارگزاران نظام توصیه کردند: «درهرصورت آنی که برای شما مهم است خـدمت کردن به همه طبقات خصوصاً مستضـعف ها، خصوصاً محرومینی که در طول تاریـخ محروم بوده انـد این بیچاره ها. بایـد خدمت کنید و خدمتتان را بگویید به آنها، و وقتی گفته می شود، عمل دنبالش باشد. و ان شاءالله امیدوارم که اگر انگیزه این طور باشد و شـما موفق بشوید و ان شاءالله و موفق می شویـد ان شاءالله به اینکه خدمت کنید به این ملت، این ملت هم همراه شـماست، و نه انگیزه دیکتاتوری پیش می آید، و نه هم شما

سودجو هستید که بخواهید نمی دانم پارک داشته باشید و ده داشته باشید و ده را اگر دادند شما، شما این طوری نیستید، نمی توانید هم باشید. بااینکه یک کدامتان اگر یک خانه زائد بر مقدار خودتان درست کنید همه به شما اشکال می کنند، تحت فشار اشکال مردم واقع می شوید. نیستید این طور و نمی توانید هم باشید. و مادامی که این طور است، مردمی هستید، مردمی که هستید همراه شما هستند، و وقتی مردم همراه شما هستند دیگر آسیبی در کار نیست.»

امام خمینی ضمن تأکید بر ضرورت همدلی و برادری بین مسئولان یادآور شدند: «و سفارش دوم این است که بین خودتان، بین وزرایی که هستند، بین دولتی ها که هستند برادری باشد. شما برای اسلام می خواهید خدمت کنید، نمی خواهید که برای خودتان کاری بکنید. شما می خواهید برای این ملت محروم در طول تاریخ خدمت بکنید، نمی خواهید که جیب خودتان را پر کنید. شما این جور نیستید هیچ گاه. وقتی این طور شد داعیه بر اینکه باهم مبارزه و معارضه بکنید نیست و ان شاءالله نمی کنید. نمی گویم می کنید که حالا فردا بگویند معلوم شد که اینها ریخته اند به هم که فلانی این حرف را می زند. نه، این طور نیست. نصیحت است من می کنم ولو می دانم که شما هیچ کدام این وضع را ندارید.»

رهبر انقلاب اسلامی با اشاره به استعفای دو تن از اعضای کابینه، از وزرای مستعفی تمجید کرده و افزودند باید به دولت برای اجرای برنامه هایش آزادی عمل داده شود: «و من امیدوارم که ان شاءالله خداوند شما را حفظ کند و موفق باشید و هرکدام در کار خودتان موفق باشید و من این چند نفر وزیری که استعفا کردند خوب بعضی شان را خیلی می شناسم مثل آقای عسگر اولادی، که ایشان هم نظیر آقای مرحوم عراقی از اول نهضت همراه بود و زحمت کشید، و من او را مرد بسیار صالحی، بسیار فداکاری می دانم و بعضی آقایان هم در طول این جمهوری شناختم مثل وزیر کار که آن هم در طول این مدت که آشنا شدم می دانم که مرد صالح خوبی است و مقتضای صلاح هم همین است. که وقتی دیدند که مثلاً بین دولت و آنها خیلی هماهنگی نیست، خوب، این پست را رها کنند یک پست دیگری بگیرند و دولت را بگذارند که آن طوری که می خواهد عمل بکند.»

ایشان همچنین بر حل مشکل گرانی تأکید کردند: «و بحمدالله دولت هم رو به این است که ان شاء الله مطالب را اصلاح بکند، گرانی را رفع بکند، ارزاق مردم خصوصاً، ارزاق مردم که موجب گرفتاری مردم است و ناراحتی بسیاری هم هست. البته ناراحتی در طبقه بالاست، آنهایی که گرانی برایشان چیزی نیست آنهاست که هی به مردم تزریق می کنند که ارزانی نیست و چه و کذا. درهرصورت، امیدواریم که ان شاءالله این مسئله هم حل بشود این مشکل هم حل بشود، و سایر مشکلات هم ان شاءالله حل بشود. و مشکل جنگ هم حل است تقریباً، ان شاءالله بهتر از این بشود.»

امام خمینی در پایان ابراز کردند: «و امیدوارم که ان شاءالله در همه جهات موفق و پیروز باشید، و توجه خودتان را به خدا همیشه داشته باشید، و خدا در خلوت و جلوت همراه شماست و ناظر. علاوه بر اینکه ملائکه الله ناظر شما هستند، "من ورائهم" خدای تبارک و تعالی است که آن چیزهایی که بر ملائکه الله هم مخفی هست اسرار غیبی شما پیش اوست و همه چیز

در نظر اوست و همه چیز پیش اوست، و شما فردا باید حساب پس بدهید از همه چیز و من امیدوارم که در این حساب، خوش حساب باشید و نامه اعمال همه ما یک نامه اعمالی باشد که به دست راست ما بدهند. و امیدوارم همه موفق و مؤید باشید.»(۱)

۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، امروز به مناسبت هفته دولت، در یک مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی درمورد ترمیم کابینه، مشکلات اقتصادی کشور و تحرکات نظامی امریکا در منطقه توضیحاتی را بیان کرد.

آیت الله خامنه ای درباره مسائل مربوط به استعفای دو نفر از وزرا و معرفی پنج وزیر جدید گفت: «معرفی وزرای جدید ناشی از یک تجدیدنظر در کابینه است. ازسوی آقای نخست وزیر یک تجدیدنظری در کابینه انجام گرفت و من هم آن را تأیید کردم و ترکیبی که جدیداً به من ارائه شد و به مجلس هم پیشنهاد شد ترکیبی بود که به نظر می رسید بهتر می توانست مجتمعاً کار کند و کارهای کشور را پیش ببرد. این به معنای نفی آن برادرانی که از دولت رفتند نیست بلکه به معنای این است که آن کسانی که در ترکیب جدید می توانند کار کنند با یکدیگر بهتر و هماهنگ تر بتوانند کار کنند.»

وی همچنین به سؤالی درمورد انجام هماهنگی با مجلس قبل از معرفی وزرای جدید این گونه پاسخ داد: «متأسفانه این قصور ازسوی ما انجام شد که ما قبلاً با مجلس هماهنگی نکرده بودیم. خیلی بجا بود که از برادرانی که در مجلس در کمیسیون های مربوط به این وزارتخانه ها مشغول کار هستند، قبلاً استعلام نظر می شد ... و ما با معرفی افرادی که آنها را شناسایی کرده بودند یک افرادی را که از پیش مورد اطمینان مجلس هستند به مجلس می بردیم، یا ... با یک معرفی قبلی نام این برادران معرفی شده به مجلس ارائه می شد.»

آیت الله خامنه ای در ادامه افزود: «مجلس نمی خواهد در کار دولت اخلال کنند ... می خواهند از روی بصیرت رأی بدهند ... امروز دولت ما مورد تأیید و اعتماد مجلس شورای اسلامی است، هرچه که مجلس شورای اسلامی تصویب کرد دولت عمل کرده

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام(مجموعه آثار امام خمینی)، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، صص ۸۲ – ۷۷.

است. ... بنابراین این تصور، تصور درستی نیست که ما خیال کنیم که مجلس از روی یک غرض و نظر خاصی به دولت رأی نداده ... علت این بوده که افراد را درست نمی شناختند و حق آنها بوده که این رأی را ندهند.»

رئیس جمهور با اشاره به مشکلات اساسی کشور که دولت باید بیشترین توان را برای حل آنها اختصاص دهد خاطرنشان کرد: «مشکلات کشور همان مشکلاتی است که برمی گردد به مسائل اکثریت قاطع مردم ... یک مقدار مشکلات و گره های اقتصادی که اینها را دولت باید باز کند، فعلاً یک مسئله حاد ما که باید با آن با قدرت برخورد کنیم، مسئله گرانی ارزاق است، ... مسئله کشاورزی بسیار مسئله مهمی است، ... مسئله راه اندازی صنایع به شکل متناسب با جامعه ما ازجمله مهم ترین مسائل است. ... دیگر مسائل مهم ما مسکن است البته مشکل مسکن مشکل درازمدتی است که به این آسانی ها حل نمی شود، لکن قابل حل است. ... مسئله گمرک ها و پایانه ها مسئله مهمی است و مسئله حمل ونقل در ترابری است.»

رئیس شورای عالی دفاع در پایان این مصاحبه راجع به تأثیر تحرکات و مانورهای نظامی امریکا در منطقه غرب آسیا و حوزه خلیج فارس(۱) گفت: «تأثیرش این است که ما را به خباثت امریکایی ها هرچه بیشتر معتقد خواهد کرد و عزم و اراده ما را در مقابله با آنها هرچه بیشتر خواهد کرد.»(۲)

۱

در سومین روز از ماجرای ربوده شدن هواپیمای خطوط هوایی فرانسه، امروز خبرنگاران داخلی و خارجی در فرودگاه مهرآباد از محل استقرار هواپیمای مذکور بازدید کردند. این هواپیما در محاصره غیرمحسوس تک تیراندازان نیروهای ویژه قرار دارد. یکی از مقامات وزارت امور خارجه در گفت وگو با خبرنگاران تعداد مسافران هواپیما را بین ۱۰ تا ۱۱ نفر، خدمه هواپیما را ۷ نفر و تعداد ربایندگان را ۴ یا ۵ نفر ذکر کرد؛ به گفته وی ملیت ربایندگان هواپیما هنوز مشخص نشده است. وی همچنین افزود آب و غذای کافی به هواپیما فرستاده شده، ولی با تحویل سوخت موافقت نشده است. این مقام وزارت امور خارجه اعلام کرد که ما براساس انسان دوستی به اقدامات خود ادامه می دهیم، ولی مقامات فرانسوی نیز بایستی به حل این مسئله کمک کنند.

درعین حال، خبرنگار کیهان به نقل از مسئولان وزارت امور خارجه گزارش داد: در ساعت ۱۶:۴۵ بعدازظهر، ربایندگان هواپیما با بیان اینکه خواسته هایشان به دولت فرانسه منعکس نشده است، به دولت ایران اعتراض کردند، اما مقامات ایرانی فتوکپی تلکس های مخابره شده به فرانسه را به عنوان سند به آنان ارائه کردند. هواپیماربایان همچنین در ساعت ۱۸:۴۵، خواستار مذاکره با وزیر امور خارجه ایران شدند که به آنان گفته شد ولایتی برای شرکت در اجلاس

۱- از اواخر مردادماه، نیروهای امریکایی درحال برگزاری مانورهای مشترکی با نام "ستاره درخشان" در چند کشور واقع در منطقه غرب آسیا و شمال افریقا شامل مصر، سودان، سومالی و عمان هستند. (روزنامه کیهان، ۲۲/۵/۱۳۶۲، ص ۲۰؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۷/۵/۱۳۶۲، صص ۱ و ۱۳.)

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۶/۱۳۶۲ ص ۱۰.

فلسطین در ژنو حضور دارد. سرانجام ساعت ۱۹:۳۰، یکی از مقامات وزارت امور خارجه به نمایندگی از این وزارتخانه با ربایندگان هواپیما دیدار و گفت وگو کرد. در این دیدار که به درخواست سفارت فرانسه در تهران انجام شد، ربایندگان هواپیما خواسته های خود را مجدداً این گونه مطرح کردند: تغییر موضع دولت فرانسه درزمینه کمک های نظامی - اقتصادی به رژیم چاد، قطع کمک های فرانسه به دولت لبنان، توقف کمک های نیروهای فرانسوی به ارتش رژیم صهیونیستی و نیروهای وابسته در لبنان، قطع کمک های نظامی - اقتصادی فرانسه به عراق و آزادی چند تن از زندانیان عرب.(۱)

خبرگزاری فرانسه امروز از تهران به نقل از ژان پرن کاردار سفارت فرانسه در تهران، گزارش داد: «به هیچ وجه این موضوع مطرح نیست که فرانسه آن گونه که ربایندگان خواسته اند موضع خود را در عرض دو روز درمورد کمک های خود به چاد و لبنان تغییر دهد.» وی ضمن اشاره به اینکه هواپیماربایان هرگز هویت زندانیان عرب مورد نظرشان را مشخص نکرده اند، افزود: «به هیچ وجه قصد ندارد با ربایندگان هواپیما که به دفعات، خواستار برقراری ارتباط با دیپلمات های فرانسوی قادر به تکلم به زبان عربی شده بودند تماس برقرار کند.»

خبرگزاری رویتر نیز در گزارشی از ژنو اعلام کرد مارتین لیز سرپرست دفتر سازمان ملل، یکی از مسافران این هواپیما می باشد؛ براساس این گزارش، یک سخنگوی سازمان ملل در ژنو به رویتر گفته است که انتظار می رود خاویر پرز دکوئیار در جریان نشست سازمان ملل درمورد فلسطین، که امروز در ژنو افتتاح می شود، از وزیر امور خارجه ایران که یکی از شرکت کنندگان در این کنفرانس است، برای آزاد شدن این مقام سازمان ملل درخواست کمک کند.

گفتنی است امروز رادیو پاکستان، بخش انگلیسی رادیو دوبی، رادیو کلن دری، رادیو کلن انگلیسی، بی بی سی انگلیسی، رادیو امریکا، بخش فارسی رادیو اسرائیل و روزنامه لوموند فرانسه نیز اخبار و تحلیل هایی را درباره این هواپیماربایی منتشر ساختند.(۲)

۱

در چند روز گذشته، ادعاهایی درمورد تلاش ایران برای منفجرساختن سفارت امریکا در کویت

ص: ۱۷۷

۱- روزنامه کیهان، ۸/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۳، ۸/۶/۱۳۶۲، صص ۲۴ - ۱۹.

مطرح شد(۱) که مقامات کویتی آن را تکذیب کردند. بااین حال، امروز بار دیگر یکی از روزنامه های پرتیراژ امریکایی این ادعا را مطرح ساخت.

روزنامه واشنگتن پست در شماره امروز خود برای اولین بار به نقل از شبکه سی.بی.اس. امریکا، نوشت که مقامات امریکایی وزارت امور خارجه ایران را متهم کرده اند که «دستورات لازم برای توطئه بمب گذاری در سفارت امریکا در کویت را به تروریست هایی که مسئول انجام این کار بودند داده است.» این روزنامه در ادامه افزوده است: «این توطئه به وسیله مأمورین اطلاعاتی امریکا کشف گردید و آنها با مطلع نمودن نیروهای امنیتی کویت مانع از انجام این حرکت گردیدند.» این ادعا درحالی مطرح شده است که مقامات ایالات متحده یا جمهوری اسلامی ایران هیچ گونه اظهارنظر رسمی دراین باره نکرده اند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، شبکه سی.بی.اس «اولین منبع خبری بود که به هنگام انفجار بمب در سفارت امریکا در بیروت، ایران را متهم به دست داشتن در این امر نمود و گفت که این عمل ازجانب وزارت خارجه ایران صادر گردیده است.»(۲)

۱

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی دیدگاه برخی مقامات غربی درباره بازپرداخت بخشی از بدهی های ایران به بانک صادرات واردات امریکا را منعکس کرد. خبرگزاری رویتر نیز تحلیلی دراین زمینه ارائه داد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از بن، مقامات رسمی غرب، این اقدام ایران را ناشی از اضطراب و تلاش این کشور برای داشتن رابطه نزدیک با غرب می دانند. به گفته مقامات مذکور، واردات غیرمستقیم ایران از امریکا در نیمه اول سال ۱۹۸۳ میلادی، به ۹۷ میلیون دلار رسید که در مقایسه با کل واردات ایران از امریکا در سال ۱۹۸۲، یعنی ۱۲۲ میلیون دلار، افزایش چشمگیری را نشان می دهد؛ این مقامات، «اطاعت از قوانین اسلامی» و «افزایش درآمد نفتی ایران در سال های اخیر» را به عنوان دلایل این اقدام ایران ذکر می کنند. براین اساس، درآمد نفتی ایران در ماه جولای (تیر و مرداد)، ۲ میلیارد دلار و مخارج جنگی آن نیز فقط ۵۰۰ میلیون دلار ارزیابی می شود. ایران که با این اقدام سعی دارد غرب را نیز برای بازپرداخت بدهی هایش به ایران تحت فشار بگذارد «تاکنون توانسته است ۴ میلیارد دلار از ۷ میلیارد دلار بدهی هایش را بازپس گیرد.» در این گزارش به نقل از وزیر دارائی ایران، آمده است: در حالی که فرانسه، یکی از تسلیح کنندگان اصلی عراق، با یک و نیم میلیارد دلار بیشترین بدهی را به ایران دارد، ولی ایران «تاکنون ۳۳۰ میلیون دلار از بدهی هایش به سازمان های فرانسوی را بازپرداخت کرده است.»(۳)

خبرگزاری رویتر نیز این اقدام ایران را نشان دهنده عزم این کشور برای ترمیم وجهه اش در محافل بانکی جهان دانست و درعین حال اذعان کرد که «مقامات امریکایی درمورد تلاش ایران برای برقراری روابط گرم تری با واشنگتن اظهار تردید کرده اند.» طبق گزارش رویتر، وزارت امور خارجه امریکا

۱- توضیحات بیشتر دراین باره در ضمیمه گزارش درج شده است.

۲- همان، صص ۱۴ و ۱۵، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۳- همان، ص۱۲، بن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۶/۱۳۶۲.

پرداخت دیون معوقه ایران به بانک های بین المللی را «درجهت منافع خود ایران» ارزیابی می کند. جان واکر معاون وزارت خزانه داری امریکا نیز در مصاحبه با رویتر با اشاره به اینکه «بسیاری از بانک ها و کمپانی های بزرگ در امریکا و دیگر نقاط جهان، نسبت به انجام معامله با ایران بی رغبت شده اند»، افزود: «ایرانی ها در تلاش اند تا به روابط بانکی خود در سرتاسر جهان ثبات ببخشند.»(۱)

۱

طه یاسین رمضان عضو شورای فرماندهی حزب بعث و معاون اول نخست وزیر عراق، در سفری یک روزه به اردن، با مقامات بلندپایه این کشور دیدار کرد؛ جنگ ایران و عراق یکی از مهم ترین موضوعات مورد بحث در این دیدارها بود.

به گزارش رادیو صوت الجماهیر بغداد، طه یاسین رمضان صبح امروز، وارد امان پایتخت اردن شد؛ وی در گفت وگو با خبرگزاری عراق این سفر را در راستای «تماس های مداوم بین رهبران و مسئولین دو کشور جهت هماهنگی و تفاهم مشترک درجهت منافع عراق و اردن و امت عربی» قلمداد کرد.(۲)

معاون اول نخست وزیر عراق در دیدار با ملک حسین پادشاه اردن، نامه صدام حسین را به وی تسلیم کرد. طه یاسین خاطرنشان کرد که مطالب این نامه در ارتباط با «گفت وگوهای جاری میان دو کشور» است. رادیو امریکا نیز در بخش خبری شبانگاهی خود با گمانه زنی درمورد محورهای دیدار مذکور گفت: «انتظار می رود ازجمله مسائل مورد مذاکره مقام های دو کشور، کمک های اردن به عراق در جنگ آن کشور با ایران باشد.»(۳)

طه یاسین رمضان که صبح امروز وارد اردن شده بود در آخرین ساعات امشب هنگام بازگشت به بغداد، «اوضاع جاری جهان عرب من جمله جنگ عراق و ایران» را از موضوعات گفت وگوی خود با پادشاه اردن برشمرد و دیدگاه ملک حسین را این گونه بیان کرد: «ملک حسین ... با ابراز افتخار از ایستادگی شجاعانه نیروهای مسلح عراق و [بر] ادامه پافشاری عراقی ها برای سازندگی و پیشرفت تأکید کرد.» رمضان همچنین «تأکید بر گسترش همکاری اقتصادی و افزایش مبادلات بازرگانی و گسترش آن» را از جمله محورهای مذاکرات خود با نخست وزیر اردن ذکر کرد(۴)

از سوی دیگر، وزیر امور خارجه اردن نیز در گفت وگویی با روزنامه جزیره (چاپ عربستان سعودی) بر «لزوم مبذول داشتن کوشش برای حل مسائل عربی من جمله بحران لبنان، اختلافات عربی فلسطین و جنگ ایران و عراق» تأکید کرد. در این مصاحبه، که امروز منتشر شد، مروان القاسم، «مهیاساختن شرایط مناسب برای عقد دیداری عربی در سطوح عالی جهت تهیه مقدمات کنفرانس عربی که روز بیستم سپتامبر آینده [۲۹ شهریور۱۳۶۲] در عربستان سعودی برگزار خواهد شد»(۵) را هدف تماس های کنونی اردن با کشورهای عربی دانست.

۲

در جلسه افتتاحیه نشست جهانی فلسطین، دبیرکل سازمان ملل متحد، ضمن خطرناک خواندن

۱- همان، صص ۱۴ - ۱۲، واشنگتن - خبرگزاری رویتر، ۷/۶/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۶/۱۳۶۲، ص۶، رادیو صوت الجماهیر بغداد، ۷/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۴:۳۰.

۳- همان، ص۷، رادیو صدای امریکا، ۷/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۲:۳۰.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۶/۱۳۶۲، ص۳، رادیو صوت الجماهیر بغداد، ۸/۶/۱۳۶۲،

ساعت ۱۴:۳۰.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۶/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو صوت الجماهیر بغداد، ۷/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۴:۳۰.

وضعیت فعلی، ضعف سازمان ملل در حل وفصل این مسئله و ضرورت یافتن یک راه حل مناسب را خاطرنشان ساخت. در حاشیه این اجلاس، علی اکبر ولایتی رئیس هیئت ایرانی، با دبیرکل سازمان ملل و وزیر امور خارجه اتریش دیدار کرد.

خاویر پرز دکوئیار دبیرکل سازمان ملل، در نطق افتتاحیه خود در اجلاس جهانی فلسطین در ژنو با بیان اینکه سازمان ملل همواره به دنبال راه حلی برای مسئله فلسطین بوده است، اظهار کرد که «با کمال تأسف باید گفت که پیشرفتی نسبت به حل این قضیه در مقایسه با روز اول مشاهده نشده است. ... اکنون بعد از گذشت ۳۶ سال و وقوع شش جنگ، در وضعیت خطرناک فعلی قرار گرفته ایم.»

در این اجلاس که امروز با حضور نمایندگان ۱۱۴ کشور در ژنو آغاز شد، ناراسیما رائو وزیر امور خارجه هند به نمایندگی از جنبش عدم تعهد، حبیب شطی دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی، قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب و نماینده سازمان آزادی بخش فلسطین سخنرانی کردند. نماینده سازمان آزادی بخش فلسطین در سخنرانی خود موافقت نامه لبنان - اسرائیل را همانند طرح ریگان غیرعملی و مردود دانست.(۱)

یادآوری می شود امریکا، کانادا و رژیم صهیونیستی این اجلاس را تحریم و حدود ۴۰ کشور در سطح وزیر در آن شرکت کرده اند.

یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین، که در این گردهمایی حضور نداشت، در پیامی خواستار استقرار یک صلح عادلانه در غرب آسیا شد؛ در این پیام «شرکت کلیه طرف های ذی نفع ازجمله سازمان آزادی بخش فلسطین به طور یکسان و جست وجوی استقرار یک صلح عادلانه در خاورمیانه بر پایه قطعنامه های سازمان ملل متحد درباره مسئله فلسطین و طرح صلح اعراب که در سپتامبر گذشته در فاس به تصویب رسید، تقاضا شده است.» عرفات امریکا را به مانع تراشی دربرابر اجرای قطعنامه های سازمان ملل دراین زمینه و تلاش برای تحمیل یک صلح امریکایی، برخلاف تمایل جامعه بین المللی، متهم کرد.(۲)

ولایتی که ریاست هیئت ایرانی را در این اجلاس برعهده دارد، پس از خاتمه جلسه افتتاحیه، با دبیرکل سازمان ملل دیدار و درمورد مسائلی همانند برگزاری نشست بررسی مسائل غرب آسیا، بحران لبنان و دیگر مسائل بین المللی گفت وگو کرد. همچنین در دیدار وی با وزیر امور خارجه اتریش، درمورد روابط دوجانبه و مسائل بین المللی بحث و تبادل نظر شد.(۳)

۱- روزنامه کیهان، ۸/۶/۱۳۶۲ ص ۲۰.

۲- روزنامه اطلاعات، ۸/۶/۱۳۶۲ ص ۱۶.

۳- روزنامه کیهان، ۸/۶/۱۳۶۲ ص ۲.

۱

در جلسه امروز شورای اجرایی جامعه جهان اسلام (مجمع مؤسسان رابطه جهان اسلام) در مکه، از ایران و عراق خواسته شد که با خاتمه دادن فوری به جنگ، داوری قرآن و سنت را بپذیرند(۱)به گزارش رادیو ریاض در این نشست ضمن تأکید بر ذخیره سازی امکانات مسلمانان به منظور مقابله با دشمن حقیقی آنان، جنگ ایران و عراق صرفاً به نفع دشمنان اسلام ارزیابی شد. این مجمع همچنین با بررسی مسئله فلسطین، اقدامات مقتضی برای تقویت مقاومت ملت فلسطین در سرزمین های عربی اشغالی را خواستار شد.(۲)

در همین حال، خبرگزاری عراق گزارش داد که احمد السعدون رئیس پارلمان کویت، در گفت وگویی با شماره امروز روزنامه پراودا ارگان حزب کمونیست شوروی، ضمن ابراز نگرانی از ادامه جنگ ایران و عراق و تأکید بر ضرورت برقراری صلح و حفظ امنیت در منطقه خلیج فارس، مدعی شد که کویت اقداماتی را برای پایان دادن به جنگ مذکور انجام می دهد.(۳)

به گزارش خبرگزاری رویتر از آنکارا، ژنرال ضیاء الحق رئیس جمهور پاکستان نیز امروز هنگام ورود به آنکارا پایتخت ترکیه، جنگ بین ایران و عراق، موضوع پناهندگان افغان و اوضاع غرب آسیا را ازجمله محورهای مذاکرات خود با مقامات ترکیه برشمرد.(۴)

۲

درپی تداوم درگیری های داخلی در بیروت، دبیرکل سازمان ملل خواستار توقف این درگیری ها و حل اختلافات ازطریق مذاکره شد. امریکا نیز در واکنش به کشته شدن دو سرباز امریکایی در لبنان، بر تغییرنکردن سیاست خود در منطقه تأکید کرد.

به گزارش رادیو دولتی لبنان، درحالی که درگیری و تبادل آتش میان شبه نظامیان جنبش امل و ارتش لبنان در شهر بیروت همچنان ادامه دارد، ظهر امروز، پیر جمیل رئیس حزب فالانژیست لبنان، ضمن درخواست مداخله نیروهای حافظ صلح امریکایی گفت: «وقت آن رسیده است که امریکا به وعده ها و التزامات خود عمل کند.» نیروهای امریکایی هم پیش ازظهر امروز، به بهانه سرکوب مواضعی که مراکز آنها را هدف قرار می دهند، منطقه خلده در جنوب بیروت را گلوله باران کردند. گفتنی است امروز صبح براثر اصابت چند موشک و خمپاره به مراکز نیروهای امریکایی در حومه جنوبی بیروت، ۲ سرباز امریکایی کشته و ۶ نفر دیگر زخمی شدند(۵)

به دنبال شدت گرفتن درگیری ها در بیروت، خاویر پرز دکوئیار نیز ضمن ابراز نگرانی از این وضعیت، از تمامی گروه های درگیر خواست از ادامه نبرد خودداری کنند. وی در بیانیه ای که در جریان گشایش اجلاس بررسی مسئله فلسطین، در ژنو منتشر شد، از گروه های درگیر خواست که اختلافات خود را ازطریق مذاکره حل کنند.

علاوه براین امروز در بیانیه مشترک سخنگویان کاخ سفید و وزارت امور خارجه امریکا، ضمن درخواست توقف نبرد در لبنان، بر تغییرنکردن سیاست امریکا در منطقه باوجود کشته شدن دو تفنگ دار امریکایی در بیروت تأکید شده و آمده است: «مساعی مشترک رابرت

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۴، ۹/۶/۱۳۶۲، صص ۴۳ و ۴۴، رادیو قاهره، ۸/۶/۱۳۶۲ ساعت ۱۵:۱۵.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۸/۶/۱۳۶۲، ص۷، رادیو ریاض، ۷/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۵.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۳، ۸/۶/۱۳۶۲، ص۸، مسکو - خبرگزاری عراق، ۷/۶/۱۳۶۲.

۴- همان، آنکارا - خبرگزاری رویتر، ۷/۶/۱۳۶۲.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۶/۱۳۶۲، ص۳.

مک فارلین فرستاده رونالد ریگان به خاورمیانه، برای آسان کردن آشتی طرف های درگیر لبنان و خروج نیروهای خارجی از این کشور با جدیت ادامه خواهد داشت. ... نیروهای ما بنا به درخواست دولت لبنان در آنجا هستند.»(۱)

ضمیمه اول گزارش۹۷: اجرای عملیات در غرب و شمال غرب

پس از عملیات والفجر مقدماتی، بار دیگر شرایط عدم الفتح رمضان با مسائل خاص خود مطرح شد و به نظر می رسید که با افزایش توانایی های نظامی دشمن، ادامه جنگ بدون تغییرات اساسی در شیوه نبرد، مشکل خواهد بود. ازاین رو، تا رسیدن به نقطه مطلوب لازم بود با تدوام عملیات ها از رکود در جبهه ها به مدت زیاد جلوگیری شود. ازطرف دیگر، با تغییر فصل، نیروی کافی به جبهه نمی آمد. بنابراین، بایستی عملیات های فصل بهار و تابستان به گونه ای طرح ریزی می شدند که به نیروی کمتری نیاز باشد. بدین ترتیب، پس از بحث های متعدد و بررسی مناطق مختلف مقرر شد عملیات های والفجر۲، ۳ و ۴ اجرا شود. مهم ترین مسئله ای که در این عملیات ها مورد نظر بود، به کارگیری نیروی اندک، دادن تلفات کم و جلوگیری از واردشدن ضربه اساسی به توان یگان ها و تضمین موفقیت عملیات بود.

آب وهوای منطقه جنوب به دلیل گرمای طاقت فرسا برای عملیات مساعد نبود، بنابراین، هدف های محدودی که بیشتر در مناطق غرب و شمال کشور قرار داشتند برای عملیات انتخاب شدند. این اهداف عبارت بودند از: منطقه پیرانشهر با هدف تصرف پادگان حاج عمران تا تنگه دربند؛ منطقه سردشت به منظور پاک سازی وسیع ضدانقلاب؛ منطقه دهانه شیلر با هدف پیوند میان خط دفاعی بر روی ارتفاعات سورکوه و صاف کردن خط مرزی؛ منطقه شمال قصرشیرین با هدف تصرف ارتفاعات بشکان - کرکس و چند ارتفاع دیگر؛ منطقه مهران با هدف تصرف ارتفاعات جنوب کانی سخت تا قلعه آویزان و خارج کردن شهر مهران از محاصره دشمن و نیز امکان پذیرساختن تردد از جاده دهلران - مهران. هریک از این مناطق توسط قرارگاه های تابعه مورد شناسایی قرار گرفتند و نتایج این شناسایی ها به همراه برآورد قرارگاه ها از نیروی موردنیاز برای عملیات در هرکدام از مناطق مذکور به قرار گاه خاتم الانبیا(ص) ارائه شد.

از سوی دیگر، در شمال خلیج فارس نیز دو هدف برای اجرای عملیات پیشنهاد شد: تصرف اسکله های البکر و العمیه؛ عبور از اروندرود و انهدام تجهیزات دشمن در دهانه شهر بندری فاو، که پس از بحث و بررسی، به دلایلی ازجمله سیاست کشور مبنی بر گسترش نیافتن جنگ به حوزه خلیج فارس و نیز احتمال هوشیاری دشمن به طراحی عملیات در شرق بصره(۲) به تصویب نرسید. بدین ترتیب، در میان مناطق مورد بررسی در شمال و غرب کشور، منطقه پیرانشهر برای عملیات والفجر۲، منطقه مهران برای عملیات والفجر۳ و منطقه پنجوین برای عملیات والفجر۴ انتخاب شدند.(۳)

ضمیمه دوم گزارش۹۷: توضیحاتی درخصوص طرح عملیات های والفجر۴ (منطقه شیلر)، عملیات تکمیلی والفجر۳ (منطقه قلعه آویزان) و والفجر۵ (منطقه دربندیخان)

عملیات والفجر۴ در منطقه شیلر

عملیات والفجر۴ در منطقه پنجوین و با هدف متصل کردن ارتفاعات سورن به سورکوه طراحی شد. درصورت تحقق این هدف، خط دفاعی جبهه خودی در این منطقه (دشت شیلر) کوتاه شده و در به کارگیری نیرو صرفه جویی می شد. همچنین راه ضدانقلاب از محور دشت شیلر مسدود و شهر مریوان از دید و تیر دشمن خارج می گردید. علاوه براین، شهر پنجوین و پادگان آن و پادگان گرمک به تصرف درآمده و نیروهای دشمن منهدم می شدند و سرانجام، با پیروزی در این عملیات، مقدمات اجرای عملیات در استان سلیمانیه عراق فراهم می آمد.(۴)

۱- روزنامه اطلاعات، ۸/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- تحرک ایذایی در فاو موجب جلب توجه دشمن به جبهه جنوب می شد.

۳- حسین اردستانی، تنبیه متجاوز، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، چاپ سوم ۱۳۸۷، ص۵۵.

۴- همان، ص۵۸.

نقشه

ص: ۱۸۳

عملیات تکمیلی والفجر۳ در منطقه قلعه آویزان

عملیات والفجر۳

عملیات والفجر۳ در منطقه مهران حدفاصل جنوب کانی سخت تا ارتفاع قلعه آویزان واقع در شرق مهران اجرا شد. منطقه مورد نظر شامل ارتفاعات زالوآب، نمکلان بو، پاسگاه دراجی تا فرخ آباد و ارتفاع قلعه آویزان تا قله ۱۷۵، به دو بخش شمال و جنوب تقسیم می شود و در جریان عملیات، ترکیبی از یگان های ارتش و سپاه درقالب دو قرارگاه فرعی فتح ۱ و ۲ و تحت امر قرارگاه نجف شامل ۹ یگان، در این دو بخش مستقر شدند. در این عملیات، ۴ لشکر و ۲ تیپ از سپاه پاسداران و یک لشکر، یک تیپ و یک گردان از نیروی زمینی ارتش شرکت داشتند. عملیات والفجر۳ در ۷ مرداد ۱۳۶۲، (هشت روز پس از عملیات والفجر۲) آغاز شد.(۱)

عملیات تکمیلی والفجر۳

پس از اجرای عملیات والفجر۳ در شرق مهران، فرماندهان سپاه و ارتش معتقد بودند جهت تکمیل اهداف غایی عملیات والفجر۳ باید این عملیات روی ارتفاعات قلعه آویزان ادامه یابد تا هدف ازبین بردن تسلط عراق بر مهران کامل شود. براین اساس، عملیات تکمیلی والفجر۳ طراحی شد. طبق طرح مانور این عملیات قرار شد در مرحله اول ارتفاعات قلعه آویزان و درصورت امکان منطقه ورمهرزا و زرباطیه تصرف شود و در مرحله بعد، ارتفاع نمکلان بو به نوک ارتفاع قلعه آویزان متصل گردد. اما باتوجه به کمبود نیرو، شدت آتش دشمن در این منطقه و ضعف پشتیبانی آتش خودی، درپیش بودن عملیات های والفجرهای۴، ۵، ۶ و... اجرای این عملیات منتفی شد. فرمانده کل سپاه معتقد بود که درمورد اجرای عملیات در منطقه قلعه آویزان باید باتوجه به عملیات های شیلر و بمو تصمیم گیری شود و عملیات در آن منطقه در مرتبه سوم قرار دارد. فرماندهان ارتش نیز همین نظر را داشتند.(۲)

عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان

پس از منتفی شدن کار روی ارتفاعات شمالی قصرشیرین، فرماندهان نظامی هدف دربندیخان را مطرح کردند. این هدف به دلایلی ازجمله امکان کنترل یک سوم برق و آب بغداد و بصره ازطریق عمل روی سد دربندیخان اهمیت بسیاری داشت. پس از انجام بررسی های لازم، لشکر۲۷ محمدرسول الله(ص) زیر نظر قرارگاه مشترک نجف مأمور شروع به کار و تهیه مقدمات عملیات در این منطقه شد. در این برهه، نیروهای خودی هم زمان روی دو منطقه باقیمانده یعنی سد دربندیخان (عملیات والفجر۵) و دهانه شیلر (عملیات والفجر۴) کارهای مقدماتی را انجام می دادند. در ابتدا به دلیل آمادگی بیشتر در منطقه دربندیخان، تکیه اصلی فرماندهان نظامی بر روی عملیات والفجر۵ در این منطقه بود و در کنار آن به عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر نیز رسیدگی می شد. اما پس از بررسی های زیاد و مقایسه دو طرح به چند دلیل عملیات در منطقه دربندیخان، که دو بار هم تا پای کار پیش رفته بود منتفی شد. مشکلات عملیات نظیر صعب العبور بودن ارتفاعات و محدودبودن راهکارها از یک سو و نیاز منطقه شیلر به نیروی بیشتر از سوی دیگر موجب لغو عملیات در این منطقه شد. درواقع باتوجه به نیاز هر دو منطقه به نیروی بیشتر، اجرای دو عملیات هم زمان باهم خارج از توان نیروهای خودی بود و براین اساس، با مقایسه دو عملیات، درنهایت منطقه شیلر برای اجرای عملیات انتخاب شد و درنتیجه عملیات والفجر۴ در دستور کار قرار گرفت.(۳)

۱- حسین اردستانی، پیشین، ص۵۶.

۲- سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۸ و ۷۱ - ۶۴.

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا، داوود رنجبر، ۱۳۶۲، صص ۱۵ - ۱۴.

نقشه

ص: ۱۸۵

ضمیمه گزارش۱۰۸: ادعای رادیو اسرائیل درباره تلاش ایران برای منفجرساختن سفارت امریکا در کویت

روز سوم شهریور، رادیو اسرائیل در بخش خبری ساعت ۱۹ خود بدون ذکر هیچ گونه تاریخ دقیقی، به نقل از شبکه سی.بی.اس. امریکا ضمن متهم ساختن ایران به طرح ریزی و ایجاد انفجار در سفارت ایالات متحده در بیروت، مدعی شد که مقامات ایرانی قصد داشتند سفارت امریکا در کویت را منفجر سازند. به گزارش رادیو اسرائیل، «شبکه امریکایی سی.بی.اس در دنباله گزارش خود تأکید کرد که مقامات دولت واشنگتن ازطریق رفعت اسد برادر رئیس جمهور سوریه و رئیس سازمان امنیت آن کشور از اجرای توطئه ایران جلوگیری کرده اند.» در ادامه این گزارش، همچنین به نقل از مقامات وزارت امور خارجه امریکا آمده است که «حکومت اسلامی ایران تصمیم گرفته ساختمان سفارت امریکا در تهران را به یک مدرسه نظامی سپاه پاسداران مبدل سازد.»(۱)

یک روز بعد رادیو اسرائیل، تکذیبیه دولت کویت درمورد این ادعا را منتشر ساخت؛ این رادیو با استناد به گزارش روزنامه الوطن (چاپ کویت) به نقل از مقامات کویتی اعلام کرد که «ایالات متحده هرگز شکایتی دراین مورد به دولت کویت تسلیم نکرده و حتی درخواست ننموده که به تدابیر امنیتی در اطراف سفارت امریکا افزوده شود.»(۲)

ص: ۱۸۶

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۹، رادیو اسرائیل، ۳/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۹.
۲- . همان، ص۱۱، رادیو اسرائیل، ۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۹.

روزشمار جنگ سه شنبه ۸ شهریور ۱۳۶۲ ۲۱ ذیقعده ۱۴۰۳ ۳۰ اوت ۱۹۸۳

۱

قرارگاه کربلا در راستای سیاست نزدیک شدن یگان های خودی به دشمن، سلسله عملیات های مهندسی را در جبهه جنوب در دستور کار قرار داده است. در همین خصوص امروز جلسه ای بسیار مهم با حضور رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه و جمعی از فرماندهان قرارگاه کربلا و لشکر های تابعه آن(۱) تشکیل و ضمن بررسی گزارش کار کلیه یگان های این قرارگاه، درمورد عملیات های مهندسی زید، طلائیه و طیب تصمیم گیری شد(۲)

در ابتدای این جلسه، با ارائه گزارش عملکرد تیپ های پیاده ۵۷ ابوالفضل(ع)، زرهی ۷۲ محرم و زرهی ۵ رمضان، مشکلات یگان های مزبور مورد بررسی قرار گرفت.

در بخش دیگری از جلسه امروز رئوفی فرمانده لشکر۷ ولی عصر(عج) به تشریح وضعیت عملیات منتفی شده منطقه زید پرداخت.(۳) پس از آن، کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا درمورد وضعیت عملیات منطقه طلائیه توضیح داد. در این جلسه عملیات مهندسی منطقه طلائیه به دلیل وجود جاده راهبردی نشوه - بصره و منابع نفتی عراق در این منطقه، بسیار با اهمیت توصیف شد.

ص: ۱۸۸

۱- این جلسه با حضور رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، احمد غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، احمد سیاف زاده معاون وی، مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه کربلا، محمد باقری مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، مرتضایی فر فرمانده منطقه ۸، موحد تحقیق و بازرسی، محمدحسن کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا- و احراری معاون وی، نبی رودکی فرمانده لشکر۱۹ فجر، عبدالحمید رئوفی فرمانده لشکر۷ ولی عصر(عج)، احمدی فرمانده تیپ۵۷ ابوالفضل(ع)، سرخیری فرمانده تیپ زرهی ۷۲ محرم و یزدان فرمانده تیپ۵ زرهی رمضان برگزار شد.

۲- سند شماره ۲۷۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا در عملیات منتفی شده قبل از والفجر۴، محمد دیانی، ۲۶/۵/۱۳۶۲ تا ۸/۶/۱۳۶۲، ص۱۶۸.

۳- سند شماره ۱۲۵۶۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه منتفی شده قبل از والفجر۴، (قرارگاه کربلا، ۸/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۵۶۱)، صص ۴۷ - ۱.

غلامپور و سوداگر نیز ضمن تأکید بر ضرورت اقدام در این منطقه به فعالیت مهندسی قابل توجه دشمن در منطقه طلائیه اشاره کرده و افزودند: ارتش عراق با احداث سدبندهایی با ارتفاع ۱ تا ۵/۱ متر و رهاکردن آب در منطقه می تواند جلوی پیشروی ما را سد کند. درحال حاضر، حضور کمین های پراکنده و وجود میادین مین، حضور فعالانه دشمن در گودی طلائیه، ضعف شناسایی و کمبود نیرو اجرای عملیات در منطقه طلائیه را دشوار ساخته است(۱)

در ادامه، نبی رودکی فرمانده لشکر۱۹ فجر درخصوص وضعیت عملیات منطقه طیب توضیحاتی را بیان کرد. براساس مطالب مطرح شده به دلایلی همچون کثرت موانع، میادین مین و کمین های دشمن؛ تقویت نیرو و تشدید فشار دشمن به ویژه در محور الکوت و ارتفاعات سمت راست؛ نبود معبر و جاده عقبه؛ تیغه ای بودن ارتفاعات ۱۰۰؛ لورفتن عملیات؛ ابهام در میزان انهدام نیروی دشمن و... اجرای عملیات در این منطقه ناممکن بود.(۲)

در پایان این جلسه، پس از تماس رحیم صفوی با محسن رضایی فرمانده کل سپاه، مقرر شد لشکرهای ۲۵ کربلا(۳) و ۱۹ فجر(۴) به جبهه غرب منتقل شوند. این تصمیم باتوجه به ضعف شناسایی جبهه جنوب و کمبود نیرو در جبهه غرب، اتخاذ گردید. بدین ترتیب، اگرچه در وضعیت فعلی به نظر می رسید به نوعی اقدامات قرارگاه کربلا در جبهه جنوب به بن بست رسیده است، تأکید رحیم صفوی بر شناسایی بیشتر در هفت محور جبهه جنوب، از تلاش ایران برای انتخاب زمین مناسب به منظور اجرای عملیات گسترده در نیمه دوم سال ۱۳۶۲، حکایت داشت. راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ دراین باره به نقل از رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی نوشته است: «بصره چشم صدام است و استراتژی جنگ اینجاست. لذا یک قدم پیشروی به بصره باعث نابودی صدام است و رحیم گفت ق[قرارگاه]

ص: ۱۸۹

۱- سند شماره ۱۲۵۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ:جلسه منتفی شده قبل از والفجر۴، (قرارگاه کربلا، ۸/۶/۱۳۶۲ نوار شماره ۱۲۵۶۲)، صص ۲۶ - ۱.

۲- سند شماره ۱۲۵۶۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه منتفی شده قبل از والفجر۴، (قرارگاه کربلا، ۸/۶/۱۳۶۲ نوار شماره ۱۲۵۶۳)، صص ۷ - ۱.

۳- عملیات لشکر۲۵ کربلا در طلائیه به دلایل زیر منتفی شد: ۱. ضعف شناسایی؛ ۲. فاصله زیاد خط خودی با دشمن؛ ۳. کمبود نیرو و اتمام مأموریت نیروهای لشکر۲۵ کربلا. (سند شماره ۱۳۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا در عملیات انجام نشده قبل از والفجر۴، محمد دیانی، مرداد و شهریور ۱۳۶۲، صص ۴ - ۳ و ۳۵ و ۴۶؛ و - سند شماره ۲۷۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا عملیات منتفی شده قبل از والفجر۴، محمد دیانی، ۲۶/۵/۱۳۶۲ تا ۸/۶/۱۳۶۲ صص ۳۵ و ۴۶.)

۴- دلایل منتفی شدن عملیات لشکر۱۹ فجر در منطقه طیب چنین بود: ۱. نداشتن شناسایی از دشمن؛ ۲. نبود محور مناسب برای تردد (بالابودن احتمال خطر در برخی محورها)؛ ۳. تیغه ای بودن ارتفاعات که به نفع عراق بود و عملیات نیروهای خود را با خطر مواجه می ساخت؛ ۴. استحکامات و میادین مین دشمن؛ ۵. سمت راست کوه های ۱۰۰ و میمه، ارتفاعاتی بود که موجب برتری دشمن می شد و نیروهای خودی در دید و تیر مستقیم دشمن قرار می گرفت. (سند شماره ۱۳۰/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴ - ۳.

کربلا باید بصره را بگیرد. باید مناطق جنوب را کاملاً شناسایی کند و طرح ارائه دهد تا خاتم نیرو دهد و برنامه ق[قرارگاه] از فردا شناسایی از فاو تا چنگوله و این مناطق را شناسایی کنید: ۱. فاو، ۲. شلمچه، ۳. زید، ۴. کوشک، ۵. طلائیه، ۶. چزابه، ۷. چلات[چیلات].»(۱)

۱

در ادامه پیگیری ها و شناسایی های مستمر و پنهانی قرارگاه نصرت برای اجرای عملیات در منطقه هور، که از مدتی پیش مورد توجه فرمانده کل سپاه قرار گرفته است، امروز جلسه ای با حضور رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه، غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، علی هاشمی فرمانده قرارگاه نصرت و نیروهای شناسایی این قرارگاه برای بررسی شناسایی های انجام شده در منطقه هورالهویزه، برگزار شد.

در ابتدای جلسه، فرمانده قرارگاه نصرت گفت: براساس دستور فرمانده کل سپاه مبنی بر انجام شناسایی در منطقه هور، ۱۵ مرحله شناسایی در این منطقه صورت گرفته است. وی افزود: برمبنای مأموریت اصلی قرارگاه نصرت حدود ۷ الی ۸ شناسایی در عمق، انجام شده است.

در ادامه، رمضانی از نیروهای شناسایی قرارگاه نصرت، با اشاره به اینکه مأموریت های شناسایی این قرارگاه در منطقه هور به منظور انجام جنگ های نامنظم و متناسب با این نبردها انجام شده است، گفت: اهداف مورد نظر در هور، آماده سازی منطقه، کار روی تأسیسات نظامی مثل پل ها و پادگان ها و کار روی جاده ها و تأسیسات نفتی این منطقه می باشد. براساس شناسایی هایی که عناصر قرارگاه نصرت در طول شش هفت ماه گذشته در عمق منطقه انجام داده اند،(۲) در کل منطقه آبی هور، چهار پاسگاه چزابه، طبور، شط علی و جزیره مجنون وجود دارد(۳) و درحال حاضر شناسایی منطقه از دو معبر انجام می گیرد، یکی راه پاسگاه طبور است که به راه کساره معروف است و دیگری راهی است که از پاسگاه حوضچه می آید.

رمضانی در تشریح شناسایی های در عمق این قرارگاه، به استفاده از ظرفیت های داخلی عراق به خصوص عناصر عراقی و امکانات موجود در منطقه هورالعظیم اشاره کرد و بر مبنای اطلاعات دریافتی از عناصر مذکور و شناسایی های عمقی نیروهای قرارگاه نصرت، درمورد ترکیب جمعیتی هورالعظیم گفت: «منطقه کناره شط العرب و دجله مردمان خوبی دارد و اکثر مردمش سواد دارند و باآنکه دهاتی هستند و خانه شان وسط هور است، کلاس می روند و خیلی مردم مهربان هستند و اکثراً با رژیم

۱- سند شماره ۲۷۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه کربلا در عملیات منتفی شده قبل از والفجر۴، محمد دیانی، ۸/۶/۱۳۶۲ تا ۹/۶/۱۳۶۲، صص ۴۱ - ۳۴.

۲- سند شماره ۱۲۵۶۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰ - ۷.

۳- سند شماره ۰۲۷۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۳ - ۲۲.

عراق مخالف هستند. ... شیعه هستند فقط چیزی که باعث سستی آنها می شود ترس عجیبی است که از صدام در دلشان است و این به علت قتل عام هایی است که می کند.» وی در ادامه افزود: نیروهای قرارگاه نصرت همچنین در یکی از شناسایی های عمقی به طرف العماره، از پل ها و اماکن نظامی عکس گرفته اند، و با تسلطی که به زبان عربی دارند، توانسته اند ازطریق نیروهای محلی با ارتشی های ناراضی عراق ارتباط برقرار کرده و اطلاعات بسیار خوبی به دست آورند.

رمضانی در پایان، درمورد اهمیت اقتصادی این منطقه گفت: علاوه بر دو حوضچه نفتی حلفائیه و مجنون، در این منطقه ۶۰ حلقه چاه نفت حفاری شده است و ظرفیت آن دو میلیون بشکه نفت می باشد و قرار است تا ۱۲۰ حلقه چاه افزایش یابد. چاه های منطقه شط علی نیز مقادیر بسیار زیادی نفت دارند که ارتش عراق برای پیشگیری از کشف این چاه ها توسط هواپیماهای ایران، آنها را با ریختن خاک پنهان کرده و حفاظت از آنها را به نیروهای جیش الشعبی محول کرده است.(۱)

۱

اولویت بندی اهداف عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر و استعداد پیشنهادی برای اجرای عملیات در جبهه های بانه و مریوان در جلسات امروز فرماندهان قرارگاه حمزه سیدالشهدا(۲) و قرارگاه مقدم حمزه(۳) و یگان های تحت امر آن(۴) بررسی و ارزیابی شد.

براساس تصمیمات فرماندهان، قرار است عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر در دو جبهه بانه و مریوان اجرا شود. برای این عملیات در جبهه بانه (شمال دهانه شیلر) یک هدف و در جبهه مریوان (جنوب دهانه شیلر) سه هدف مارو، ارتفاعات پنجوین و سورن تعیین شده است.(۵)در نشست های امروز، فرماندهان قرارگاه حمزه سیدالشهدا و قرارگاه مقدم حمزه، در

۱- سند شماره ۱۲۵۶۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰ – ۷.
۲- این جلسه با حضور غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، مصطفی ایزدی فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ارومیه)، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه (مریوان) و غمخوار مسئول تدارکات قرارگاه حمزه، در پادگان مریوان برگزار شد.
۳- درباره چگونگی تشکیل قرارگاه مقدم حمزه مریوان در ضمیمه اول این گزارش مطالبی آمده است.
۴- امروز جلسه دیگری با حضور غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، علی فدوی اطلاعات – عملیات قرارگاه مقدم حمزه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) و کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) در قرارگاه مقدم حمزه (پادگان مریوان) برگزار گردید.
۵- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راویان قرارگاه خاتم الانبیا، داوود رنجبر، ۲۴/۵/۱۳۶۲، ص۷۶.

بررسی اهداف سه گانه جبهه مریوان دیدگاه های متفاوتی را مطرح کردند.

در این جلسات علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، بر تقدم عمل روی محورهای سورن و پنجوین نسبت به سایر محورها تأکید داشت و معتقد بود به علت استقرار تمام واحدهای توپخانه و احتیاط دشمن در پشت ارتفاع سورن، نیروهای عراقی قادر به اجرای پاتک ازطریق مارو روی پنجوین نیستند و با تصرف سورن و کیوی لری، راه دشمن به خودی خود به سمت داخل شیلر بسته می شود.(۱) از سوی دیگر، مصطفی ایزدی فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ارومیه)، سالکی جانشین قرارگاه مقدم حمزه و علی فضلی طرح و عملیات این قرارگاه، اولویت را به محور مارو و کوخلان داده و ادامه عملیات روی کانی مانگا و حرکت به طرف شمال را متکی به عملیات در محور بین پنجوین و مارو می دانستند.(۲)

غلامعلی رشید باتوجه به معایب و محاسن محور سورن، برای محور ارتفاعات پنجوین اهمیت بیشتری قائل بود و عقیده داشت که در میان اهداف سه گانه جبهه مریوان، سورن در رده سوم قرار دارد. زیرا نیروهای خودی توانایی اجرای عملیات روی ارتفاعات سورن را ندارند.(۳) اظهارات خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین دراین باره نیز مزید بر علت شد، وی که از چند ماه پیش در منطقه مریوان مستقر شده است، اجرای عملیات روی کل سورن را بسیار سخت ارزیابی کرد و این کار را فقط درصورت اجرای عملیات هم زمان دو لشکر قوی در محورهای سورن و پنجوین امکان پذیر دانست. فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) با تقسیم ارتفاع سورن به ارتفاعات آزادی ۱، ۲ و ۳، در وضعیت فعلی عملیات این محور را فقط در محدوده آزادی ۱ قابل اجرا برشمرد.(۴)خرازی به دلایلی نظیر مشکلات جاده سازی، تدارکات، شدت نبرد و پاتک شدید دشمن در این منطقه، با اجرای عملیات روی کل سورن موافق نبود.(۵) وی با اشاره به هوشیاری دشمن در منطقه گفت: «بچه ها مرتب می روند شناسایی می کنند و دشمن هم می فهمد،

۱- سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۲۴/۵/۱۳۶۲ تا ۱۵/۶/۱۳۶۲، صص ۱۲۰ - ۱۱۹؛ و - سند شماره ۱۲۹۰۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی منطقه شیلر عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۸/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۰۰)، صص ۳ - ۱.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۷ - ۷۶.

۴- سند شماره ۱۲۸۹۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی منطقه شیلر عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۸/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۹۹)، صص ۳ - ۱؛ و - سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۲۷ - ۱۲۲.

۵- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۷ - ۷۶.

فرمانده لشکر عراقی هم آمده شناسایی کرده و فهمیده که عملیات است.»

پس از بررسی مانور جبهه مریوان، فرمانده قرارگاه مقدم حمزه درمورد مانور جبهه بانه گفت: کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، باید در مرحله اول ضمن تأمین عقبه خود، تا کیولری بیاید و ارتفاعات آسمان بین و تخته نادر را هم تصرف کند.(۱)-(۲)

در پایان جلسات امروز فرمانده قرارگاه مقدم حمزه بر مبنای این مانور، استعداد کلی عملیات در منطقه دهانه شیلر را ۶۰ گردان(۳)متشکل از ۴۵ گردان از سپاه و ۱۵ گردان از ارتش برآورد کرد.(۴)استعداد پیشنهادی برای محور مریوان، ۳۰ گردان و برای محور بانه نیز ۱۸ گردان اعلام شد.(۵)

۱

در حملات امروز جنگنده های عراق به مریوان، ۶ نفر ازجمله ۳ تن از بانوان آموزگار مدارس روستایی شهید شدند. درپی بمباران های اخیر مناطق کردنشین، رئیس شورای عالی دفاع از سکوت سازمان های بین المللی دربرابر جنایات جنگی عراق به شدت انتقاد کرد.

ساعت ۸:۲۰ صبح امروز، دو هواپیمای میراژ عراقی که پس از ورود به حریم هوایی مریوان براثر آتش پدافند هوایی متواری شدند در ۵ کیلومتری جاده مریوان - سنندج، یک مینی بوس را هدف قرار دادند. در این حادثه یک نفر شهید و ۴ تن مجروح شدند و مینی بوس نیز منهدم شد(۶)

در ساعت ۱۱ امروز، بار دیگر سه هواپیمای عراقی به حریم هوایی مریوان تجاوز کردند که با آتش پدافند هوایی، متواری شدند.(۷)

جنگنده های عراقی در ساعت ۱۳ امروز، روستای رزاب از توابع بخش سروآباد مریوان را بمباران کردند.(۸)براثر این حمله، ۵ نفر ازجمله ۳ تن از بانوان آموزگار روستا به شهادت رسیدند.(۹)

درپی شهادت این معلمان، آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع عصر

۱- سند شماره ۱۲۸۹۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰ - ۹، ۴؛ و - سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۲۷ - ۱۲۲.

۲- توضیحاتی درخصوص مأمورشدن لشکر۱۴ امام حسین(ع) به منطقه مریوان و لشکر۸ نجف به منطقه بانه در ضمیمه دوم این گزارش درج شده است.

۳- سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۲۰ - ۱۱۹.

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۷ - ۷۶.

۵- سند شماره ۱۲۸۹۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶ و ۹.

۶- سند شماره ۳۴۳۴۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۹/۶/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۶۹۱۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای رکن۳ قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی به مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۸/۶/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۴۴۵۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۸/۶/۱۳۶۲.

۹- سند شماره ۶۷۴۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۹/۶/۱۳۶۲.

امروز در مراسم بزرگداشت دومین سالگرد شهادت شهیدان رجائی و باهنر، از سکوت سازمان های بین المللی دربرابر این جنایات عراق انتقاد کرد. وی گفت: «امروز حمله هوایی به مریوان مصادف شده است به اینکه یک عده از خواهران معلم از بچه ها امتحان تجدیدی می کردند، خواهرهای معلم و بچه ها شهید شدند. ... این چه شقاوت و قساوتی است و این چه قساوت و شقاوتی ازسوی سازمان های بین المللی است. کجاست صلیب سرخ و سازمان ملل؟ کجاست نتیجه تحقیقاتی که آمدند اینجا با های وهوی از ویرانه های هویزه و سوسنگرد و خرمشهر انجام دادند؟ به همین دلیل است که ما برای سازمان های به اصطلاح انسان دوست جهانی که در قبضه قدرت ها هستند اعتنایی قائل نیستیم و حاضر نیستیم به آنها شکایت کنیم.»(۱)

همچنین به دنبال بمباران های اخیر مناطق کردنشین غرب کشور، علیرضا تابش قائم مقام استانداری کردستان، در گفت وگویی با خبرنگار روزنامه کیهان، درباره شایعات دشمن درباره بمباران نکردن مناطق کردنشین گفت: «این ضدانقلاب است که شایع کرده مزدوران صدامی با مسلمانان کُرد کاری ندارند. درحالی که برای این نوکران ابرقدرت ها کُرد و عرب و فارس تفاوت نمی کند و هرجایی که بویی از اسلام بیاید مورد یورش قرار خواهد گرفت.» وی همچنین درمورد واکنش مردم این مناطق به بمباران ها افزود: «ما خوشحالیم که مردم شهرهای مریوان و بانه که از مسلمانان غیور و متدین و شجاع هستند و بارها مورد خشم صدامیان قرار گرفته اند، خللی در افکار آنها ایجاد نشده و با عزمی راسخ و استوار دلیرانه و شجاعانه در منطقه مانده و هرروز محکم تر و استوارتر شعار مرگ بر امریکا را تکرار می کنند و ما خوشحالیم که فقط در ایران یک دزفول و یک سوسنگرد نداریم، بلکه در غرب ایران شهرهایی چون مریوان، بانه، دزفول های دیگری هستند که درس شجاعت را به دنیا می آموزند.» قائم مقام استانداری کردستان درمورد شهادت ۳ تن از آموزگاران زن گفت: «تعداد شهدا ... ۶ تن است که از بین آنان ۳ معلم زن که برای برگزاری امتحانات شهریورماه رفته بودند وجود دارد که در حین بمباران روستا اجسادشان تکه تکه شده و قابل شناسایی نیست. این جنایت بایستی در تاریخ ثبت گردد، زیرا در تمام دنیا مدرسه و کلاس و معلم مصونیت دارند.»(۲)

۱

گروه های مسلح غیرقانونی امروز براثر عملیات های نیروهای خودی متحمل تلفاتی شدند. علاوه براین تعدادی از عناصر این گروه ها نیز در مناطق غرب و شمال غرب کشور دستگیر یا تسلیم شدند.

در یک عملیات پاک سازی که از بامداد امروز در ارتفاعات آغلان از توابع سردشت، اجرا

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۶/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۲- روزنامه کیهان، ۹/۶/۱۳۶۲، ص ۳.

شد ۱۶ نفر از عناصر ضدانقلاب کشته و شماری دیگر زخمی شدند(۱)

همچنین نیروهای خودی هنگام گشت در اطراف تکاب، در روستای ذکی بیگ با یک گروه ۳۳ نفری از افراد مسلح غیرقانونی درگیر شدند. در این درگیری همه اعضای گروه ضدانقلاب کشته شدند و تجهیزات آنها و یک دستگاه لندرور هم به غنیمت گرفته شد. از نیروهای خودی نیز ۲ نفر شهید و ۸ نفر مجروح شدند.(۲)

علاوه براین امروز در سنندج ۵ تن از عناصر کومه له و ۴ نفر از چته های دمکرات دستگیر شدند و ۴ نفر از عناصر ضدانقلاب نیز بدون سلاح خود را تسلیم کردند.(۳) همچنین براساس گزارش ناحیه ژاندارمری کردستان، ۲ نفر از عناصر حزب دمکرات با تحویل دادن اسلحه و تعدادی فشنگ، خود را به پایگاه گزمل هنگ ژاندارمری سنندج معرفی کردند.(۴)

۱

درحالی که امروز نیز گروه های مسلح غیرقانونی با ایجاد درگیری و اجرای کمین در مناطق کردنشین، تلفاتی را به نیروهای خودی وارد کردند، گزارش های منابع اطلاعاتی، از تصمیمات گروه های مذکور برای انجام اقدامات ایذایی بیشتر در این مناطق حکایت دارد.

نیروهای خودی پس از عملیات پاک سازی ارتفاعات آغلان از توابع سردشت در راه بازگشت، در کمین عناصر ضدانقلاب گرفتار شدند و درنتیجه ۱۲ نفر ازجمله ۴ پیشمرگ کُرد شهید و ۱۶ نفر دیگر زخمی شدند.(۵)

همچنین در کمین ضدانقلاب به یک ماشین غذا در محور سنندج - توتور، یک نفر مجروح شد. پایگاه آغ بلاغ در محور سنندج - سقز نیز از ساعت ۲۲ شب تا بامداد با ضدانقلاب درگیر بود(۶)

رادیو صدای کردستان (وابسته به حزب دمکرات) نیز مدعی شد که امروز در یک درگیری در دیواندره، عناصر این حزب با دادن ۴ نفر تلفات، ۱۰۰ نفر از نیروهای جمهوری اسلامی را کشته یا زخمی کرده اند. براساس گزارش مذکور، در حمله عناصر حزب دمکرات به کمیته های بنی خاتون و سادات و عملیات کمین آنها نیز ۲۰ نفر از نیروهای خودی شهید یا مجروح شده اند و از افراد دمکرات فقط یک تن کشته و یک تن زخمی شده است.(۷)

درعین حال، به گزارش قرارگاه مالک اشتر، سران کومه له امروز در جلسه ای در روستای کوله سردشت تصمیم گرفتند که عملیات های ایذایی خود را در محورهای بانه، سردشت و مهاباد افزایش دهند.(۸)

ص: ۱۹۵

۱- سند شماره ۳۶۹۳۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه، ۹/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۴۴۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (منطقه ۱۱) به فرماندهی کل سپاه، ۲۵/۶/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳.

۳- سند شماره ۳۵۱۳۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه (اطلاعاتی) ستاد منطقه ۱۱ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به اطلاعات ستاد ناحیه کردستان، ۱۳/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۴۶۲۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن۳ ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۸/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۶۷۴۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۹/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۴۴۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۷- سند شماره ۱۱۳۲۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه، شماره ۳۶۱، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۸.

۸- سند شماره ۱۱۳۷۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اطلاعاتی ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۷.

امام خمینی در پاسخ به نامه دیروز رئیس جمهور[(۱)] درخصوص ترمیم ستاد انقلاب فرهنگی، ضمن موافقت با پیشنهادهای وی، ضرورت ممانعت از ورود عناصر منحرف به دانشگاه را یادآور شدند. متن نامه امام خمینی بدین شرح است:

«باسمه تعالی

با تشکر از زحمات اعضای محترم ستاد انقلاب فرهنگی و تمام کسانی که برای اسلامی و انسانی نمودن دروس و محیط دانشگاه ها زحمت کشیده اند، امید است با ترمیم ستاد محترم و کوشش دانشجویان عزیز و متعهد و هماهنگی اساتید محترم و تلاش تمامی دست اندرکاران مؤمن و پشتیبانی ملت معظّم، این پایگاه اسلامی - ملی، که سرنوشت کشور در آتیه دور و نزدیک به آن پیوستگی دارد، با استقلال و شایستگی به خدمت خود ادامه دهد و امروز که کشور از استقلال شایسته برخوردار است و قیدوبند غرب و شرق و غرب زدگان و شرق زدگان از کشور و دانشگاه گسسته شده است، جوانان عزیز دانشگاهی هرچه بیشتر در کسب علوم و فنون در اعتلای کشور معظم خود کوشش نمایند و از نفوذ عناصر منحرف و وابسته به چپ و راست قاطعانه جلوگیری کنند و نگذارند محیط مقدس دانشگاه آلوده به اغراض منحرفان و وابستگان به اجانب گردد. و اگر انحراف و گرایشی به شرق و غرب خدای نخواسته از اساتید یا دانشجویان مشاهده کردند، به ستاد فرهنگی اطلاع دهند و در رفع آن با ستاد همراهی لازم را بنمایند.

از خداوند تعالی توفیق همگان را برای ادامه استقلال و اعتلای میهن اسلامی خواستار است.

روح الله الموسوی الخمینی»[(۲)]

ص: ۱۹۶

۱- متن نامه دیروز رئیس جمهور به امام خمینی به این شرح است: «بسم الله الرحمن الرحیم محضر مبارک رهبر کبیر انقلاب حضرت مستطاب آیت الله العظمی امام خمینی (مدّ ظله العالی) با نزدیک شدن زمان بازگشائی دانشگاه ها و باتوجه به اهتمامی که آن حضرت همواره نسبت به دانشگاه و دانشگاهیان ابراز فرموده اید لزوم تحرک مضاعف برای آمادگی هرچه بیشتر دانشگاه جهت پذیرش دانشجویان احساس می شود. با تقدیر و احترام نسبت به کلیه تلاش هایی که ازسوی اعضای محترم ستاد انقلاب فرهنگی و همه استادان و محققان و دانشجویان دست اندرکار امور دانشگاهی مخلصانه مبذول گردیده است، ترمیم و تکمیل ستاد انقلاب فرهنگی استدعا و ترکیب جدید آن به این ترتیب پیشنهاد می گردد: ۱. نخست وزیر محترم، ۲. وزیر فرهنگ و آموزش عالی، ۳. وزیر ارشاد اسلامی، ۴. آقای دکتر شریعتمداری، ۵. آقای دکتر احمدی، ۶. آقای دکتر سروش، ۷. آقای دکتر معین، ۸ و ۹. دو دانشجو به انتخاب جهاد دانشگاهی. امیدوار است با توجه ویژه امام بزرگوار بازگشائی دانشگاه با حرکت اسلامی و با توفیقی الهی قرین باشد. سیدعلی خامنه ای رئیس جمهوری اسلامی ایران.» (روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۶/۱۳۶۲، ص۱۲.)

۲- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام(مجموعه آثار امام خمینی)، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، صص ۸۴ و ۸۵.

آیت الله خامنه ای امروز در مراسم بزرگداشت دومین سالگرد شهادت شهیدان رجایی و باهنر مطالبی را درمورد بمباران مناطق مسکونی ایران توسط جنگنده های عراق و همچنین اهداف و دورنمای نظام جمهوری اسلامی درزمینه جنگ و مسائل اقتصادی و فرهنگی بیان کرد.

در این مراسم که در مدرسه عالی شهید مطهری و با حضور شماری از مسئولان کشوری و لشکری ازجمله آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، آیت الله جنتی، آیت الله مهدوی کنی، حجت الاسلام امامی کاشانی، سرهنگ سلیمی وزیر دفاع، تیمسار ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش، سرهنگ معین پور فرمانده نیروی هوایی و تعدادی از نمایندگان مجلس برگزار شد، آیت الله خامنه ای با اشاره به شناخت نزدیک خود از این دو شهید و محبوبیتشان، عملکرد آنها را ترسیم کننده «خط دولت و دولتمردان اسلامی» معرفی کرد.

وی در ادامه سخنان خود، با ذکر شمه ای از سوابق، مبارزات و خصوصیات این دو شهید، به بازگویی نقش شهید باهنر در تأسیس حزب جمهوری اسلامی و تألیف کتاب های درسی تعلیمات دینی پس از انقلاب پرداخت. آیت الله خامنه ای درمورد شهید رجائی گفت: «بنده اول کسی بودم که نخست وزیری را به او پیشنهاد کردم»؛ ملاک شهید رجائی برای پذیرش مسئولیت ها «توانستن و کارکردن» بود.

رئیس جمهور دولت شهید رجائی را موفق ارزیابی کرد و طرف داری صریح از حزب الله را از خصوصیت ممتاز شهید رجائی برشمرد. وی در تشریح وضعیت حزب الله در دوران نخست وزیری شهید رجائی و تعریف این اصطلاح گفت: «آن روز کسانی که هنوز کاملاً از صحنه اداره فکر و سیاست مملکت کنار نرفته بودند حزب الله را یک فحش می دانستند و یک بدگویی تلقی می کردند. ... حزب اللهی یعنی آن آدمی که در خدمت اهداف خدایی و انقلاب اسلامی بی محابا حرکت می کند.»

آیت الله خامنه ای خط خدا و خط مردم را به عنوان مسیر حرکت جمهوری اسلامی ایران معرفی کرده و اجرای احکام اسلامی را رمز موفقیت نظام جمهوری اسلامی دانست. وی ضمن

اذعـان به عقب مانـدگی هـای موجود کشور در زمینه هـای صـنعتی و اقتصادی، درمورد علل آن گفت: «آنهایی که بر ما جنگ را تحمیل کردند تقصـیر دارند. آنهایی که اقتصاد جهانی را بر علیه ما برانگیختند تقصـیر دارنـد.» رئیس جمهور حمایت مردمی را عامل موفقیت جمهوری اسـلامی در مقابله با این فشارها ذکر کرد: «در طول مدت تشکیل این حکومت مردمی از شهید رجائی به این طرف، در همه آنان مردم نهایت کمک را به ما کردند. الآن هم دارند می کنند و ما به اتکاء همین کمک هاست که توانسته ایم در دنیا بایستیم.»

رئیس شورای عالی دفاع در بخش دیگری از سـخنان خود، اقـدام عراق به بمباران شـهرها و مناطق مسـکونی را واکنشـی به موفقیت های ایران در صحنـه نـبرد دانسـت و افزود: «هروقت در جبهه جنـگ موفقیـتی به دست آمـد، فشارهـای نـاجوانمردانه شـروع شـد. حمله به شـهرها، خرابکـاری، تهدیدکردن که به شـهرها حمله خواهند کرد، حمله موشـکی، ما البته خلاف انتظارمان نبود دشمنی که برایش غیرنظامی با نظامی فرقی نمی کند، بچه شیرخواره بـا مرد جنگی فرقی نمی کنـد.» وی همچنین ضـمن اشاره به بمباران امروز مریوان و شـهادت سه بانوی آموزگار، سـکوت سازمان های بین المللی دراین زمینه را مورد انتقاد قرار داد.

آیت الله خامنه ای در پایان با اشاره به تسـلیم نشدن مردم ایران دربرابر این فشارها، دورنمای اقدامات کشور را درزمینه جنگ و مسائل اقتصادی و فرهنگی این گونه ترسـیم کرد: «اولاًـ جنـگ را بـا موفقیت به پایان خواهیم رسانـد، ثانیاً بنای اقتصادی این جامعه را که شـروع کرده ایم با قوت و قـدرت تعقیب خواهیم کرد و سـعی خواهیم کرد در این بنـای اقتصادی سود اکثریت مردم را و نه گروه های ویژه و خاص را در نظر بگیریم، ثالثاً مبـارزه را در جبهه های فرهنگی و در داخل به صورت بنیانی و ریشه ای پیگیری خواهیم کرد و سـعی می کنیم هرکـدامامان در هر مسـئولیتی که هستیم، ان شـاءالله از عناصـر مؤمن، صالـح، مخلص برای رسـیدن به این هـدف هـا اسـتفاده کنیم. از همه این اهـداف مهم تر عبارت است از پیاده کردن احکام اسلامی که تضمین کننده همه هدف های دیگر ماست.»(۱)

۱

حجت الاسـلام هاشـمی رفسنجانی در پایان جلسه امشب شورای عالی دفاع در مصاحبه ای به تشریح موقعیت کنونی جبهه ها پس از عملیات های والفجر ۲ و ۳، اصول سـیاست دفاعی ایران، درگیری های لبنان، فعالیت های دادگاه بین الملل اسـلامی و وضـعیت امنیتی مناطق کردنشـین کشور پرداخت.

جلسه شورای عـالی دفـاع امشب بـا حضور آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس این شورا، حجت الاسـلام هاشـمی رفسـنجانی رئیس مجلس شورای اسـلامی، موسوی نخست وزیر، سـرتیپ ظهیرنژاد رئیس سـتاد مشترک ارتش، سـرهنگ سلیمی وزیر دفاع، محسن رفیق دوست وزیر سپاه، خرازی سرپرست ستاد تبلیغات جنگ و نظران دبیر شورای عالی دفاع تشکیل شد.

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۶/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱.

پس از این جلسه، هاشمی رفسنجانی نماینده امام در شورای عالی دفاع در مصاحبه ای درمورد علت وقفه ایجادشده پس از عملیات والفجر۲ و ۳ گفت: «وقفه که نمی توان گفت چراکه از ابتدای جنگ تابه حال هیچ وقت نبوده که عملیاتی را که آغاز می کنیم همین طور تا بی نهایت ادامه بدهیم. ... ما این جنگ را تنها از جنبه های نظامی اداره نمی کنیم، مسائل سیاسی، انسانی دارد. ... ابتکارعمل دست ما است، مقداری که مصلحت می دانیم عمل می کنیم و مقداری که لازم نمی دانیم وقفه ایجاد می کنیم.» وی در ادامه درباره اصول سیاست جنگی ایران افزود: «احتراز از خونریزی های زیاد چه نیروهای خودمان ... و چه عراقی ها ... جنبه های سیاسی - اقتصادی جنگ را هم در نظر می گیریم، همیشه پس از آنکه ضربه ای وارد کنیم، یک مهلتی هم می دهیم برای آنکه آنها قدرت تفکر داشته باشند و فرصت تسلیم به حق را به آنها می دهیم.» رئیس مجلس در تشریح آثار و تبعات سیاسی عملیات های والفجر۲ و ۳ گفت: «از عملیات والفجر ۲ و ۳ با محاسباتی که ما داریم، آثار سیاسی در منطقه می بینیم که اگر این آثار سیاسی بتواند منجر بشود به اینکه صدام آینده خودش را در جنگ ببیند و آینده جنگ را بتواند بهتر بفهمد، فشارهایی که حامیان عراق بر ما می آوردند فشارهای اقتصادی، سیاسی و تبلیغاتی با یک عملیات موفق مقداری ممکن است تغییر بکند و درمجموع ما امیدواریم که حتی الامکان با عوامل غیر خونریزی به نقطه مطلوب برسیم.»

هاشمی رفسنجانی درمورد ادعاهای صدام برای بازپس گیری مناطق ازدست رفته، اظهار کرد: «رویه حزب بعث این است که اول اصلاً منکر می شود ... تاحدودی که خودشان لازم می دانند اصلاً منکر پیروزی ما می شوند و پیروزی خودشان را به دروغ به رخ می کشانند، بعد هم می گویند ما ضربه می زنیم و ایران را با خاک یکسان می کنیم. ... آنها فقط دو تا کار می توانند بکنند، یکی اینکه موشک هایی که ابرقدرت ها دراختیارشان گذاشته اند پرتاب بکنند، این کاری است که از آنها ساخته است و تنها به شهرهایی مثل دزفول و دیگر نقاط مسکونی و غیرنظامی می توانند آسیب بزنند و یا گاهی هم به شهرهای نزدیک مرز هواپیماهاشان نفوذ می کنند و باز هم مردم غیرنظامی را می زنند چون مناطق نظامی را هواپیماهاشان جرئت نمی کنند نزدیک بشوند و اگر هم مأموریتی برای این کار پیدا بکنند، بمب را در بیابان می ریزند و می روند.»

وی درخصوص درگیری های اخیر لبنان گفت: «اصلاً اشغال جنوب لبنان هدفش این بود که آن منطقه را که بیشتر محل نفوذ مسلمانان و به خصوص شیعیان و محرومان بود، اشغال کنند. ... پس از مدت طولانی اشغال نتوانستند مقاومت محرومان مسلمان را بشکنند و بیشتر خشونت به خرج می دهند. اما تجربه ما این است که با این خشونت ها می تواند مقاومت ها جدی تر بشود ... و ما علی رغم گرفتاری که در جنگ داریم، هر حمایتی ساخته باشد، خواهیم کرد که لبنان تبدیل به اسرائیل دوم نشود.»

رئیس مجلس با اشاره به بازدید حقوق دانان دادگاه بین الملل اسلامی از مناطق جنگی ایران افزود: «هرکس که به ایران بیاید و مناظر خرابی های جنگ و آثار تجاوز عراقی ها را ببیند، تحت تأثیر قرار می گیرد و عمیقاً در کنار ما که مظلوم هستیم واقع می شود. ما هم از اول هرکس خواسته بیاید، استقبال کرده ایم. ... البته این آقایان می خواهند یک دادگاهی باشد و ما هم از آنها خواستیم که واقعاً یک دادگاه بی طرفی باشد و هرچه حق دیدند اظهارنظر کنند. ممکن است این حرکت در دنیای اسلام یک حرکت خوبی باشد که یک دادگاهی به وجود بیاید که درمورد حوادث مهم که اختلافی بین کشورهای اسلامی [است] اظهارنظری بکنند.»

هاشمی رفسنجانی در پایان این مصاحبه، اوضاع کنونی مناطق کردنشین و دستاوردهای عملیات های اخیر علیه ضدانقلاب در این مناطق را بازگو کرد: «من منتظرم که قرارگاه حمزه سیدالشهدا جزئیات عملیاتش را برای مردم بگوید. در آذربایجان غربی در این دو سه روز، عملیات بسیار وسیعی داشتند، منطقه ای که تقریباً از آغاز پیروزی انقلاب تابه حال، همیشه دراختیار ضدانقلاب بوده، نیروهای ما آنجا را آزاد کردند. ... مردم منطقه از حضور حکومت اسلامی در آنجا خیلی خرسند شدند و خیلی استقبال کردند. ... طی ده روز گذشته که ما در میدان های جنگ با عراق زیاد فعال نبوده ایم، مقداری از نیروها در آنجا کار کرده اند که شاید ارزش موفقیت هایشان مجموعاً از عملیات والفجر کمتر نباشد و شاید در درازمدت بیشتر هم باشد، به طوری که پشت جبهه را در شمال مرزها خیلی خوب امن کرده اند و فکر می کنم که همراه با حل شدن مسئله جنگ، که امیدوارم خیلی هم طولانی نباشد، مسئله کردستان هم به کلی حل شود.»(۱)

۱

در آخرین جلسه علنی مجلس شورای اسلامی قبل از آغاز تعطیلات تابستانی مجلس، چندین طرح ازجمله واگذاری سرپرستی سه وزارتخانه بدون وزیر به نخست وزیر به تصویب رسید. امروز همچنین یک هیئت پارلمانی از نمایندگان مجلس برای دیدار از کره شمالی عازم پیونگ یانگ شدند.

در جلسه علنی امروز مجلس شورای اسلامی، چندین طرح و لایحه بررسی و تصویب شد. اصلاحیه قانون تعیین وظایف و تشکیلات شورای امنیت کشور اعاده شده از شورای نگهبان؛ اصلاح قانون عملیات بانکی بدون ربا اعاده شده از شورای نگهبان؛ سه فوریت طرح تمدید قانون تأسیس وزارت معادن و فلزات به مدت شش ماه؛ طرح سرپرستی وزارتخانه های مسکن و شهرسازی، معادن و فلزات و کشاورزی به وسیله نخست وزیر؛ الحاق یک بند به عنوان بند ۱۳ به ماده ۱۰ لایحه قانونی مالیات بر درآمد حقوق ۲۱/۴/۱۳۵۹ و طرح تمدید قانون تأسیس وزارت معادن و فلزات به مدت شش ماه ازجمله مواردی است که امروز به تصویب نمایندگان مجلس رسید.

باتوجه به رأی عدم اعتماد مجلس در جلسه روز ششم شهریور ۱۳۶۲، به سه وزیر پیشنهادی برای وزارتخانه های مسکن و شهرسازی، معادن و فلزات و کشاورزی، امروز نمایندگان مجلس

۱- روزنامه اطلاعات، ۹/۶/۱۳۶۲، ص۳.

طرح دو فوریتی سرپرستی وزارتخانه های مذکور توسط نخست وزیر را مورد بحث و بررسی قرار دادند؛ با تصویب ماده واحده این طرح در مجلس، نخست وزیر به مدت سه ماه سرپرستی این وزارتخانه ها را برعهده گرفت و موظف شد ظرف سه ماه آینده وزرای پیشنهادی جدید را برای دریافت رأی اعتماد به مجلس معرفی کند.(۱)

همچنین در آستانه آغاز تعطیلات تابستانی مجلس، هیئتی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی به ریاست حجت الاسلام محمد یزدی نایب رئیس مجلس شورای اسلامی و با حضور تنی چند از نمایندگان ازجمله حجت الاسلام حسن روحانی، حجت الاسلام عجم، آقایان زنگنه، عطاری و زواره ای، تهران را به مقصد پیونگ یانگ ترک کردند. سرپرست هیئت اعزامی در گفت وگویی اعلام کرد که سفر مذکور به دعوت مجلس کره شمالی و هم زمان با برگزاری جشن های استقلال این کشور انجام می گیرد(۲)

۱

نمایندگان دادگاه بین الملل اسلامی در ادامه مأموریت خود امروز با رئیس دیوان عالی کشور و مجروحان جنگی و شیمیایی ایران، ملاقات کردند.

آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور در دیدار با اعضای دادگاه بین الملل اسلامی ضمن خیرمقدم و تشکر از این هیئت، درمورد شرایط قاضی از منظر اسلام گفت: «ما در اسلام برای قاضی مسلمان علم و آگاهی را شرط می دانیم ... و در اساس فقه ما نیز دراین رابطه عدالت را معتبر می دانیم و قاضی باید عادل باشد و امیدوارم برادران عزیز با وجدان قضائی مسئله را بررسی کنند.» وی همچنین درباره ادامه جنگ افزود: «ما این جنگ را ادامه مبارزه جمهوری اسلامی ایران علیه استکبار جهانی می دانیم. طرف جنگ ما ملت عراق نیست، بلکه ابرقدرت ها هستند که به وسیله مزدور و نوکر خود صدام و دولت حاکم بر عراق که ابزار دست ابرقدرت هاست جنگ را بر مردم مسلمان ایران تحمیل کرده است.» پس از سخنان رئیس دیوان عالی کشور، سخنگوی دادگاه بین الملل اسلامی درخصوص مأموریت این هیئت اظهار کرد: «تاکنون هیچ هیئت خارجی به ایران نیامده است که براساس قرآن به بررسی مسئله جنگ بپردازد و ما می خواهیم تا بر این اساس و با درنظرگرفتن آیات قرآن کریم به بررسی بپردازیم.»(۳)

نمایندگان این دادگاه همچنین بعدازظهر امروز، از مجروحان جنگی ایرانی و به ویژه مجروحان بمباران شیمیایی منطقه حاج عمران در بیمارستان لقمان الدوله تهران عیادت و با آنان گفت وگو کردند. اعضای این هیئت سپس با حضور در مزار شهدای جنگ در بهشت زهرا به قرائت فاتحه پرداختند؛ وزیر آموزش وپرورش نیز در جمع اعضای هیئت مذکور، سخنانی را درمورد «حقانیت ملت مسلمان ایران از این جنگ و رسالت این هیئت در بیان این حقانیت برای جهانیان» بیان کرد.(۴)

۱- مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی، دوره اول، صص ۹۵۹۲ - ۹۵۷۱.

۲- روزنامه کیهان، ۹/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

۳- روزنامه کیهان، ۹/۶/۱۳۶۲، ص ۳.

۴- روزنامه کیهان، ۹/۶/۱۳۶۲، ص ۳.

با تـداوم ماجرای ربوده شدن هواپیمای خطوط هوایی فرانسه و هشدارهای تهدیدآمیز هواپیماربایان مبنی بر انفجار هواپیما درصورت تحقق نیافتن خواسته هایشان ازسوی دولت فرانسه، روزنامه های فرانسوی می کوشند تا این افراد را به ایران منتسب سازند.

ساعت ۴ بامـداد امروز، یکی از هواپیماربایـان در تمـاس بـا برج مراقبت فرودگـاه مهرآبـاد اعلام کرد که اگر فرانسه تـا ساعت ۸ صـبح امروز به خواسته هـای آنـان پاسخ ندهـد، خلبان و دیگر سرنشـینان هواپیما را خواهنـد کشت. وی ضـمن درخواست ابلاغ این موضوع به کاردار سـفارت فرانسه در تهران، خواسـتار ملاقـات بـا وی برای مـذاکره شـد. چنـد دقیقه بعـد یکی از مقامات وزارت امور خارجه ایران، که ازطریق برج مراقبت فرودگاه با هواپیماربایان در تماس است، به آنان گفت: «نظرات شما به سفارت فرانسه منعکس شد، لکن صحبت کاردار فرانسه با دولتش و پاسخ فرانسه به وی احتیاج به زمان بیشتری دارد و حفظ جان مسافرین برای جمهوری اسلامی ایران یک مسئله اساسی به شمار می رود.» وی همچنین از آنان خواست که از اقـدامات خشونت آمیز خودداری کننـد. با پیگیری های وزارت امور خارجه ایران، ژان پرن کاردار سـفارت فرانسه در تهران، ساعت ۵:۳۰ بامـداد با حضور در فرودگاه مهرآباد گفت که دولت فرانسه «اجازه ملاقات با هواپیماربایان را به وی نـداده، لکن پاسـخ درخواسـت های آنان را داده است.» البته وی درمورد جزئیات این پاسـخ مطلبی نگفت. پاسخ دولت فرانسه پس از ترجمه، توسط مقامات وزارت امور خارجه ایران به اطلاع هواپیماربایان رسید(۱)

هواپیماربایان ساعت ۷ صـبح، بار دیگر در تماس با فرودگاه مهرآباد درخواست های خود را از فرانسه به این شرح اعلام کردند: «۱. فرانسه اعلام کنـد که نیروهایش را از چاد و لبنان خارج می کند. ۲. فرانسه قطع کمـک های نظامی – اقتصادی خود به عراق را اعلام کنـد. ۳. فرانسه موافقت خود بـا آزادی زنـدانیان مورد درخواست [هواپیماربایـان را] اعلام کنـد.» آنها همچنین دوباره تهدیـد کردنـد درصورتی که فرانسه به درخواسـت هایشـان پاسـخ ندهـد، هواپیما را با کلیه سرنشـینان منفجر خواهنـد کرد. این درخواست ها به اطلاع کاردار فرانسه در تهران رسـید و وی نیز اعلام کرد که دراین زمینه باید با پاریس تماس بگیرد.(۲)

هواپیماربایان در پاسخ به سؤالی که ازطرف کاردار سـفارت فرانسه مطرح شد، با بیان اینکه عضو هیچ گروه شـناخته شده ای نیستند، گفتند: «می توانید ما را جنبش آزادی بخش اسـلام بنامید.» ساعت ۱۰ صـبح، مقامات ایرانی از هواپیماربایان خواستند که خود را تسلیم کنند، ولی رباینـدگان اعلام کردند که هرگز تسلیم نخواهند شد. آنها درحالی که، خواسـتار آماده شدن هواپیما برای پرواز شدند، تهدید کردند که درصورت نزدیک شدن نیروهای امنیتی، هواپیما را

۱– روزنامه کیهان، ۸/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲– روزنامه اطلاعات، ۸/۶/۱۳۶۲، ص ۳.

منفجر خواهند کرد. ساعت ۱۰:۴۵، یک مترجم زبان عربی برای مذاکره با ربایندگان به سمت هواپیما رفت تا از آنان بخواهد که در تصمیمات خود تجدیدنظر کنند(۱)

باوجوداین، هواپیماربایان مترجم ایرانی را نیز به گروگان گرفتند و در ساعت ۱۶، خواستار دریافت سوخت شدند. مقامات جمهوری اسلامی از آنان خواستند مترجم را آزاد کنند تا سوخت دراختیار آنان قرار بگیرد. در ساعت ۱۹ و به دنبال آزادی مترجم مذکور، سوخت درخواست شده دراختیار هواپیماربایان قرار گرفت. در ساعت ۲۰:۱۵ به ربایندگان هواپیما اطلاع داده شد که خواسته های آنان در سطح جهانی مطرح شده است و در ساعت ۲۱:۳۰، آنها اعلام کردند که «ما پرواز خواهیم کرد و هواپیما را در فضای هوایی عراق منفجر خواهیم کرد.»(۲)

در همین حال روزنامه های فرانسوی امروز ضمن پرداختن به ماجرای هواپیماربایی، ادعاهایی را درخصوص احتمال ارتباط هواپیماربایان با ایران مطرح کردند. روزنامه لوپاریزین بیره در شماره امروز خود هواپیماربایان را «تروریست و متعصبین هیجان زده» نامید و نوشت: «احتمال دارد اینان از مخالفین عراقی و هوادار [امام] خمینی باشند.» روزنامه لوکوتیدن دوپاری نیز اعلام کرد: «به نظر می رسد ربایندگان بوئینگ از مخالفین رژیم بغداد باشند.» روزنامه فیگارو در شماره امروز خود نوشت: «باید آرزو کرد این ماجرا روابط دو کشور را بیش از این مسموم نکند.» روزنامه لوماتن نیز ربایندگان هواپیما را از «دوستان [امام] خمینی و از شیعیان عراقی» خواند. روزنامه لیبراسیون درمورد افرادی که هواپیماربایان خواستار آزادی شان شده اند نوشت: «ظاهراً ربایندگان بوئینگ خواهان آزادی انیس نکاشه رهبر گروه پنج نفری که روز ۱۹ جولای ۱۹۸۰ کوشید شاپور بختیار را در نویلی در حومه پاریس به قتل رساند، هستند.»(۳)

۱

وزیر امور خارجه ایران در دومین روز برگزاری اجلاس بین المللی بررسی مسئله فلسطین، مواضع و دیدگاه های جمهوری اسلامی ایران را درمورد مسئله فلسطین تشریح کرد.

دومین جلسه گردهمایی بین المللی بررسی مسئله فلسطین امروز در ژنو برگزار شد.(۴)علی اکبر ولایتی در سخنرانی خود در این اجلاس عملکرد سازمان ملل در قبال مسئله فلسطین را نامطلوب خواند و گفت: «رژیم غاصب فلسطین با اتکا به حمایت های بی دریغ و همه جانبه امپریالیسم امریکا به خود اجازه می دهد قوانین و مقررات بین المللی را زیر پا نهاده و هر زمانی که بتواند با قتل، کشتار و جنایت بخش های دیگری از سرزمین های اسلامی را اشغال نماید. تجارب گذشته نشان می دهد عملکرد سازمان ملل متحد در قبال مسائل فلسطین مطلوب نبوده است.»

وزیر امور خارجه ایران در ادامه سخنان خود با تشریح «چگونگی پیدایش و رشد صهیونیسم و

۱- روزنامه کیهان، ۸/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

۲- روزنامه کیهان، ۹/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۴، ۹/۶/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۶/۱۳۶۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۶/۱۳۶۲، ص ۹.

حرکـات توسـعه طلبـانه و تجـاوزگرانه» به دو رویکرد و نگرش موجود در قبـال مسـئله فلسـطین اشـاره کرد و درمورد دیـدگاه جمهوری اسـلامی درخصوص این مسئله خاطرنشان کرد: «این دیـدگاه ایجاد یک دولت غاصب صـهیونیستی را از همان آغاز یک توطئه مخرب ناشـی از توافق دو بلوک به منظور ایجاد تفرقه در میان ملل مستضعف خاورمیانه و غارت ذخائر و منابع زیرزمینی و تضعیف [و تلاشی] جهان اسلام دانسته و راه حل نهائی و بنیادی قضـیه فلسـطین را اتکا به خداونـد، پایبندی به احکام و تعالیم [حیات بخش] اسـلام، وحدت امت اسـلام و بسـیج امکانات بالقوه و بالفعـل مـادی و معنوی موجود در میـان ملت هـا و دولت هـای اسـلامی و وافی همه طرح های سازشـکارانه می دانـد. این دیـدگاه [به] همزیستی مسالمت آمیز مسـلمین، یهودیان و مسـیحیان در صورت تحقق آزادی کامل فلسـطین اشـغالی اعتقاد راسخ دارد.. ... همچنین معتقد است آنچه که باعث انحراف در تصـمیم گیری ها و قطعنامه های صادره از مجمع بین المللی گردید ناشـی از تسـلط و اعمال نظر اسـتکبار جهانی به سـرکردگی امریکا در این مجمع است.»

ولایـتی با مردود دانسـتن توسل به «راه های سیاسـی به جای مبارزه قهرآمیز» گفت: «هیـچ بن بستی در ادامه مبارزه مسـلحانه تا احقاق حق کامل و مسـلم ملت فلسـطین وجود نـدارد.» وی درمورد امکان تحقق صـلح واقعی از منظر جمهوری اسـلامی ایران افزود: «صـلح واقعی در منطقه هنگامی اسـتقرار خواهـد یـافت که مـاهیت قضـیه فلسـطین آن گونه که هست شـناخته شود و... حقوق مشـروع ملت فلسـطین به آنان اعاده گردد. ... جز با آزادسـازی همه سـرزمین های اشـغالی و تشـکیل دولتی مسـتقل، با حاکمیت کامل و متکی به آرای مردم فلسـطین و درجهت آرمان های انقلابی فلسـطین، این مسائل حل نخواهـد شد.» وزیر امور خارجه همچنین از سازمان ها و مجامع بین المللی خواست «زمینه های لازم جهت اقدام مشترک بین المللی برای رفع موجبات و اظهار تجاوز، شـناسایی جهانی حق ملت فلسطین در ادامه مبارزه قهرآمیز علیه غاصبان صهیونیسم را فراهم سازند.» وی بـا تبیین دلیـل تأکیـد بر مبـارزه قهرآمیز یـادآور شـد: «در شـرایط نـامطلوب ... تنهـا مقـاومت ایثـارگرانه مبارزین لبنانی و فلسـطینی با حمایت کشورهای مترقی اسـلامی و عربی است که ازطریق یک جنگ فرسایشی می تواند اسرائیل را از سرزمین های اشغالی لبنان اخراج نماید؛ زیرا مهم ترین بخش مبارزه بر علیه رژیم صهیونیستی بازگردانیدن اعتمادبه نفس و ازبین بردن توهم شکست ناپذیری اسرائیل می باشد.»

وزیر امور خارجه ایران سـپس به جمع بندی مواضع جمهوری اسـلامی ایران درخصوص مسـئله فلسطین پرداخت: «۱. رد هرگونه مـذاکره با رژیم صهیونیستی و محکوم نمودن تمام راه حل های سازش کارانه و تسـلیم طلبانه و تأکید بر این نکته که اساس صـهیونیست بر نژادپرستی است. ... ۲. اِعمال سیاست تحریم اقتصادی به خصوص قطع صدور نفت علیه رژیم

صهیونیست و حامیان [آن]. ... ۳. بسیج امکانات سیاسی، نظامی، اقتصادی، فرهنگی و تبلیغاتی کشورهای مسلمان و غرب برای آزادی فلسطین. ۴. پشتیبانی کامل و همه جانبه از رزمندگان فلسطینی. ... ۵. قطع روابط سیاسی و اقتصادی کشورهای جهان سوم و مسلمان و عرب با این رژیم و تلاش دسته جمعی جهت اخراج آن از مجمع بین المللی و ایجاد فشار بر روی کشورهایی که اقدام در برقراری روابط سیاسی می کنند. ۶. مقابله با شکل گیری و توسعه هرنوع طرح سازش کارانه نظیر کمپ دیوید، فاس، ریگان و قرارداد لبنان و اسرائیل.»

علی اکبر ولایتی در پایان سخنرانی خود، ضمن اشاره به گرفتارشدن ایران در جنگ با عراق، بر تمایل ایران برای مبارزه مسلحانه با رژیم اشغالگر قدس تأکید کرد: «شرکت در مبارزه مشترک مسلمین و اعراب و جهان سوم از اهداف استراتژیک سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران است و اگر نبود جنگی که از سه سال قبل به ما تحمیل شد، با تمام توان در کنار رزمندگان فلسطینی برای احقاق حقوق آنها مبارزه می کردیم. گرچه اکنون نیز علی رغم جنگ تحمیلی کمک های قابل ملاحظه ای به مبارزین خط مقدم جبهه می نماید. به امید روزی که با شکست کامل صدام و تحقق شرایط عادلانه جنگ را پیروزمندانه به پایان برسانیم و به طور همه جانبه در نبرد فلسطین شرکت نماییم.»(۱)

در دومین جلسه گردهمایی سازمان ملل درمورد مسئله فلسطین در ژنو، نمایندگان بیش از بیست کشور ازجمله کوبا و اتریش و همچنین نماینده سازمان آزادی بخش فلسطین به بیان دیدگاه ها و مواضع کشورهای خود دراین زمینه پرداختند. همچنین به گزارش خبرگزاری آلمان از ژنو، با رأی ۱۱۵ کشور شرکت کننده در این اجلاس تصمیم گرفته شد که نماینده سازمان آزادی بخش فلسطین به عنوان یک شرکت کننده رسمی در اجلاس مذکور حضور یابد. براین اساس فاروق قدمی رئیس بخش سیاسی ساف، در محل هیئت های ناظر در سالن اصلی اجلاس حاضر شد. به گزارش آسوشیتدپرس وی در نطقی در این گردهمایی، ضمن اشاره به اختلافات موجود در سازمان ملل از این سازمان به عنوان «باغی برای تمام گل ها» یاد کرد و افزود: «ما نباید خود را در یک ایدئولوژی بسته در بند کنیم و اختلاف نظر در هدف های استراتژیک ما وجود دارد.»(۲)

۱

بعدازظهر امروز، عبدالعاطی العبیدی رئیس کمیته روابط خارجی لیبی در رأس هیئتی برای دیداری دوروزه وارد تهران شد. العبیدی پس از ورود به تهران در یک گفت وگوی کوتاه خبری، این سفر را در چارچوب همکاری و روابط نزدیک دو کشور برشمرد. وی که قرار است پیام شفاهی سرهنگ قذافی رهبر لیبی را تسلیم مقامات عالی رتبه ایران کند، درمورد

۱- روزنامه کیهان، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۱۹.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۲، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۳۱، رادیو ایران، ۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۷.

محتویات پیام مذکور گفت: «مسائلی پیرامون اوضاع کنونی افریقا و جهان عرب و کشورهای اسلامی ازجمله مسائل مطروحه در این پیام است.» العبیدی همچنین دیدار اخیر وزیر امور خارجه ایران از لیبی را بسیار ثمربخش و مفید خواند.(۱)

گفتنی است که رادیو ایران (وابسته به اپوزیسیون خارج از کشور) دو روز پیش (۶ شهریور) در خبری مدعی شد که شیخ محمد مهدی شمس الدین رهبر شیعیان لبنان در آستانه پنجمین سالگرد ربوده شدن امام موسی صدر، ضمن اعلام اعتصاب سراسری شیعیان لبنان در هفته آتی و همچنین حمله به حکومت قذافی به علت ربودن امام موسی صدر، «از رژیم جمهوری اسلامی به خاطر مناسبات دوستانه اش با لیبی شدیداً انتقاد کرد.» در ادامه گزارش این رادیو آمده است که نبیه بری رهبر سازمان امل، از جمهوری اسلامی ایران خواسته است که «سکوت را کنار بگذارد و برای آزادی امام موسی صدر رهبر شیعیان لبنان اقدام کنند.»(۲)

۱

طبق گزارش امروز خبرگزاری فرانسه به نقل از خبرگزاری کیودو (ژاپن)، حدود ۳۰ مهندس ژاپنی در بندر امام خمینی ایران تحقیقات اولیه برای ازسرگیری کار بر روی یک پروژه مشترک مجتمع پتروشیمی را آغاز کرده اند. این گروه اولین هیئت رسمی است که پس از تعلیق عملیات ساختمانی پروژه مذکور در نوامبر ۱۹۸۰، (به دلیل بمباران مجتمع توسط هواپیماهای عراقی)، ازطرف ژاپن به ایران فرستاده شده است. قرار است به زودی یک گروه ۳۵ نفری دیگر از متخصصان ژاپنی از این مجتمع بازدید کنند تا مطالعات مقدماتی درزمینه تأسیسات مرتبط با تبدیل گاز شیمیایی به مایع را انجام دهند. این گزارش در پایان خاطرنشان ساخته است که ایران و ژاپن در ماه می گذشته (اردیبهشت - خرداد۱۳۶۲)، درمورد ازسرگیری کار ساختمانی پروژه مشترک پتروشیمی به توافق رسیدند.(۳)

۲

روزنامه انگلیسی دیلی تلگراف در تفسیری، جنگ ایران و عراق را پس از طی دو مرحله نظامی و دیپلماتیک هم اینک در مرحله اقتصادی ارزیابی کرد. رادیو ایران (وابسته به اپوزیسیون خارج از کشور) به نقل از این روزنامه اعلام کرد که هدف ایران «در این مرحله افزایش هزینه کمرشکن جنگ است تا عراق را به سوی سقوط اقتصادی سوق دهد، ولی تاکنون با ایجاد تغییراتی در بودجه مملکت، عراق از بروز مشکلات اقتصادی جلوگیری کرده است.» روزنامه مذکور همچنین درمورد افزایش میزان صادرات نفت عراق و درنتیجه بی نیازی این کشور از

۱- روزنامه اطلاعات، ۹/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۲، ۷/۶/۱۳۶۲، ص۳۱، رادیو ایران، ۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۷.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۴، ۹/۶/۱۳۶۲، ص۲۴، توکیو - خبرگزاری رویتر، ۸/۶/۱۳۶۲.

کمک های خارجی آورده است: «در آغاز سال آینده میلادی، عراق خواهد توانست صادرات نفت خود ازطریق ترکیه را به یک میلیون و دویست هزار بشکه در روز برساند. درضمن، ایجاد خط نفتی جدید عراق و عربستان سعودی ظرفیت حمل روزانه بالغ بر یک میلیون و پانصد هزار بشکه را خواهد داشت. ... تا اواسط سال آینده میلادی، عراق دیگر محتاج به دریافت کمک مالی از کشورهای هم جوار نخواهد بود.» این تفسیر در پایان با اشاره به حل شدن مشکلات تسلیحاتی عراق افزوده است: «یکی از مشکلات عمده عراق تهیه وسایل یدکی سلاح روسی خود بود، ولی با کمک مصر این مشکلات نیز حل شده است. درحال حاضر عراق مقادیری بسیار از مهمات خود را در داخل مملکت می سازد.»(۱)

۱

خبرگزاری کویت از سازمان ملل گزارش داد: طبق یک بیانیه مطبوعاتی که امروز در مقر این سازمان منتشر شد کانادا به منظور کمک به جنگ زدگان ایران و عراق، ازطریق کمیته بین المللی صلیب سرخ مبلغ ۴۰۰ هزار دلار اعطا خواهد کرد. با اعطای این مبلغ، کمک های کانادا از زمان شروع جنگ بین دو کشور به ۸۰۰ هزار دلارِ کانادا، خواهد رسید.(۲)

۲

رئیس جمهور، فرمانده نیرویی دریایی و وزیر نفت عراق امروز در سخنانی تلاش کردند ضمن بزرگ نمایی توان قوای عراق، نیروهای ایرانی را ضعیف و فاقد توانایی لازم برای ضربه زدن به ارتش عراق و انهدام مسیر خط لوله صدور نفت آن کشور جلوه دهند.

صدام حسین رئیس جمهور عراق، امروز در یک سخنرانی ضمن تکرار این ادعا که ایران جنگ را به عراق تحمیل کرده است، اظهار کرد ایرانی ها در این سه سال، «تمامی سلاح ها و شیوه ها را به کار برده، ولی هنوز در مرز می جنگند.» صدام حسین که در جمع تعدادی از مردم استان واسط عراق سخن می گفت، افزود: «بااینکه سه سال از جنگ می گذرد، شما هنگامی که تصمیم گرفتید به حمایت از میهن خود وارد خاک [ایران] شوید و پس از آن به خاک خود بازگشتید ... هیچ چشمداشتی در خاک دیگران ندارید. حال با این مقایسه، ملت عراق این حق را ندارد که با یورشگران به مقابله بپردازد، آری ملت عراق این توانایی را دارد ... چون مردم عراق به حساب ارقام تنها از چهارده میلیون جمعیت متشکل نمی گردند، بلکه درزمینه توانایی و اقتدار و آمادگی برای فداکاری و همبستگی و گردهمایی دورادور رهبری خود با ارتش عظیم و دلیر خود با تسلیحات مشخص و پیشرفته با آموزش های نظامی کافی با استعداد همه جانبه خود رقمی معادل چندین برابر

۱- همان، صص ۳۵ و ۳۶، رادیو ایران، ۸/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۷.

۲- همان، ص۴، خبرگزاری کویت از سازمان ملل، ۸/۶/۱۳۶۲.

رقم چهارده میلیون را تشکیل می دهند. ... ملت و ارتش عراق ... با قول و عمل با نبرد دلاورانه خود ثابت کردند که به هر تقدیر، روز پیروزی نهایی عراق نزدیک است.»(۱)

امروز همچنین فرمانده نیرویی دریایی و دفاع ساحلی عراق مدعی شد در طول سه سال جنگ، «نیروهای دریایی عراق بیش از ۱۲۵ هدف دریایی نیروهای ایرانی را منهدم و تلفات انسانی و مادی سنگینی، که به میلیاردها دلار می رسد، به آنان وارد کرده اند.» وی افزود: «[عراق] ازنظر تجهیزات و پیشرفت فنون نظامی از آغاز جنگ بسیار بهتر است. همچنین فنون جدید برای چگونگی اداره عملیات موفقیت آمیز نظامی چه برای نیروی دریایی با انجام عملیات مشترک پیشرفت داشته است.»(۲)

روزنامه الثوره در شماره امروز خود به نقل از قاسم احمد تقی وزیر نفت عراق، نوشت که ایران قادر نیست تنها خط لوله صادراتی فعال عراق را نابود کند. قاسم احمد تقی همچنین گفت: «ما مطمئنیم که دشمن ایرانی ... قادر نیست به منطقه این خط لوله که صدها کیلومتر با مرز فاصله دارد برسد. ... از زمانی که جنگ خلیج [فارس] در سپتامبر ۱۹۸۰، آغاز شده است تأسیسات نفتی عراق هدف اصلی بمباران های هوایی و توپخانه ایران بوده است. ... زیر آتش این بمباران ها کارگران نفتی عراق همچنان به فعالیت خود ادامه دادند و احتیاجات نفتی ارتش و نیز سایر نیازمندی های اقتصادی مردم را برآوردند.» وی همچنین درمورد ظرفیت فعلی و آتی خط لوله نفتی عراق از مسیر ترکیه افزود: «صادرات نفت عراق به وسیله این خط لوله از میدان های نفتی کرکوک واقع در شمال عراق به بندر سیحیان واقع در ساحل ترکیه در کنار دریای مدیترانه به ظرفیت ۷۰۰,۰۰۰ بشکه در روز منتقل می شود. ... تا پایان ماه آوریل (اردیبهشت) سال آینده، ظرفیت این خط لوله به روزی یک میلیون بشکه افزایش خواهد یافت.»(۳)

۱

به دنبال اوج گیری درگیری های داخلی در لبنان، امروز نیز نیروهای خارجی حاضر در این کشور وارد این منازعه شدند که این امر موضع گیری وزارت امور خارجه ایران را درپی داشت.

خبرگزاری تاس به نقل از رادیو بیروت گزارش داد ناو هواپیمابر امریکایی "آیزنهاور" که حامل حدود ۱۰۰ فروند هواپیمای جنگی است امروز همراه چندین رزم ناو نیروی دریایی امریکا وارد سواحل لبنان شد. در همین حال، مبارزان لبنانی امروز علیه نیروهای خارجی حاضر در این کشور دست به اقداماتی زدند. درحالی که بالگردهای توپ دار تفنگ داران امریکایی توپخانه شبه نظامیان شیعه در نزدیکی فرودگاه بیروت را منهدم کردند، سفارت امریکا و سفارت فرانسه در بیروت نیز هدف حمله قرار گرفتند. شلیک به یک کامیون حامل سربازان

۱- همان، صص ۳۲ و ۳۳، رادیو بغداد (فارسی)، ۸/۶/۱۳۶۲ ساعت ۱۰.

۲- همان، صص ۲ و ۳، بغداد - خبرگزاری خلیج، ۸/۶/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۳، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۸/۶/۱۳۶۲.

فرانسوی مستقر در بیروت و حمله به جیپ حامل سرتیپ دیوید رابرتز فرمانده نیروهای انگلیسی مستقر در بیروت از دیگر اقدامات دراین زمینه بود.(۱)

امروز در مناطق مرکزی، غربی و جنوبی بیروت، نیروهای جنبش امل و نظامیان ارتش لبنان به شدت با یکدیگر درگیر شدند که در جریان این درگیری تعدادی از نیروهای طرفین کشته یا زخمی شدند. به دنبال درگیری ها و ناامنی های چند روز گذشته، بیشتر مؤسسات و مغازه های بیروت به حالت تعطیل درآمده اند و به دلیل آسیب دیدن شبکه برق رسانی این شهر، مردم با قطع برق و همچنین کمبود آب روبه رو شده اند. جلسه ویژه کابینه لبنان برای یافتن راه های برون رفت از وضعیت کنونی بدون هیچ گونه تصمیم مهمی خاتمه یافت. از سوی دیگر، اوضاع بیروت در نشست فوق العاده گروه ویژه دولت امریکا با حضور ریگان رئیس جمهور امریکا، جورج بوش معاون وی، جورج شولتز وزیر امور خارجه، کاسپار واینبرگر وزیر دفاع و جان وسلی رئیس ستاد مشترک امریکا مورد بررسی قرار گرفت. در پایان این جلسه لاری اسپیکس سخنگوی کاخ سفید، به نقل از ریگان اعلام کرد که در تعداد افراد، نقش و محدوده عمل نیروهای امریکایی در نیروهای چندملیتی حاضر در لبنان هیچ گونه تغییری ایجاد نخواهد شد.(۲)

همچنین امشب نبیه بری رئیس جنبش امل، خواستار خارج شدن همه عناصر مسلح از خیابان ها و اماکن عمومی غرب بیروت شد. وی به نمایندگی از جنبش امل، حزب سوسیالیست ترقی خواه (به رهبری ولید جنبلاط) و مرابطون (ناصری های مستقل) خاطرنشان ساخت که این درخواست را به دنبال تصمیم دولت لبنان برای استقرار مجدد نیروهایش در غرب و حومه جنوبی بیروت مطرح کرده است. نبیه بری همچنین از دولت لبنان خواست که تعهدات خود مبنی بر عقب نشینی افراد مسلح از مناطق مورد توافق را محترم بشمارد. ولید جنبلاط نیز در بیانیه ای حمایت خود را از مبارزان شیعه دربرابر نظامیان ارتش لبنان اعلام و برای مذاکره با دولت لبنان هفت پیش شرط ازجمله غیرنظامی شدن فرودگاه بیروت ذکر کرد.(۳)

درگیری های داخلی اخیر لبنان واکنش وزارت امور خارجه ایران را نیز برانگیخت. سخنگوی وزارت امور خارجه ایران ضمن اشاره به مداخله نیروهای خارجی حاضر در بیروت در درگیری های مذکور، گفت: «تا زمانی که تهاجم و اشغال صهیونیستی با حمایت سیاسی، نظامی و اقتصادی امریکا ادامه دارد، این گونه درگیری ها اجتناب ناپذیر بوده و مسلمانان محروم و ملت مستضعف لبنان با ایمان راسخ به حاکمیت یکپارچه، غیروابسته و آزاد علی رغم این جنایات به پایداری خود ادامه خواهند داد. جمهوری اسلامی ایران درعین حال افکار آزاد جهان و تمام سازمان ها و ارگان های غیروابسته بین المللی را مخاطب قرار داده و آنها را به اعتراض به ادامه این دخالت ها و کشتارها فرا می خواند.»(۴)

۱- روزنامه اطلاعات، ۹/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه کیهان، ۹/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- همان، ص۳.

ضمیمه اول گزارش۱۱۶: نحوه تشکیل قرارگاه مقدم حمزه مریوان به منظور اجرای عملیات در دهانه شیلر

پس از تصویب طرح عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر در بهار سال ۱۳۶۲، مسئولیت اجرای این عملیات به قرارگاه حمزه سیدالشهدا ارومیه واگذار شد، اما بعد از مدتی به دلیل کثرت مأموریت های داخلی و خارجی این قرارگاه، در جریان آماده سازی عملیات والفجر۴ مشکلاتی پدید آمد. به همین دلیل در اواسط مردادماه سال ۱۳۶۲، قرارگاهی به عنوان قرارگاه تاکتیکی حمزه به منظور تسریع در روند آماده سازی عملیات، در منطقه مریوان تشکیل شد و پس از آنکه قرارگاه اصلی حمزه سیدالشهدا (ارومیه) مسئولان آن قرارگاه را تعیین کرد، مسئولیت ا جرای عملیات دهانه شیلر به قرارگاه مقدم حمزه (مریوان) واگذار شد. پس از تشکیل قرارگاه مقدم حمزه در مریوان به فرماندهی علی رضائیان از سپاه و سرهنگ امیربیگی از ارتش همچنان کار آماده سازی عملیات والفجر۴ به کندی پیش می رفت؛ یکی از دلایل این امر آن بود که مسئولان واحدهای ستادی قرارگاه مقدم اغلب از میان افرادی انتخاب شده بودند که بیشتر در مقابله با بحران های امنیتی به ویژه کنترل ضدانقلاب در منطقه کردستان شرکت داشتند و به همین دلیل برخلاف عناصر جبهه جنوب سابقه کمتری درزمینه اجرای عملیات های منظم داشتند و ضعف عملیاتی مسئولان مزبور تأثیر بسزایی در کندی روند آماده سازی عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر داشت.(۱)

ضمیمه دوم گزارش۱۱۶: مأمورشدن لشکرهای۱۴ امام حسین(ع) و ۸ نجف به مناطق مریوان و بانه برای انجام شناسایی و تهیه مقدمات عملیات دهانه شیلر

برای نخستین بار سرهنگ جمالی جانشین نزاجا به دلیل شناخت منطقه دهانه شیلر، پیشنهاد اجرای عملیات والفجر۴ را با هدف اتصال ارتفاعات سورن به سورکوه و ترمیم مرز مطرح کرد. پس از آن، محسن رضایی فرمانده کل سپاه و علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، منطقه دهانه شیلر را به طورکلی بررسی و شناسایی کردند و در اردیبهشت و خرداد سال ۱۳۶۲، اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر در دستور کار قرار گرفت. هم زمان با ابلاغ اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه عمومی دربندیخان به قرارگاه نجف، اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه عمومی شیلر نیز به قرارگاه حمزه محول شد. در اواخر خردادماه ۱۳۶۲، دو لشکر۸ نجف و ۱۴ امام حسین(ع) جهت انجام شناسایی و تهیه و تکمیل طرح عملیات به ترتیب به مناطق بانه و مریوان مأمور شدند.

فرماندهان نظامی در هنگام تصویب عملیات، دو لشکر ۱۴ و ۸ را برای دسترسی به اهداف مشخص شده در منطقه شیلر کافی تشخیص دادند و لشکر۲۸ کردستان نیز موظف شد با لشکرهای فوق همکاری کند. درحالی که قرار بود عملیات والفجر۴ به طور مشترک اجرا شود، اما قرارگاه حمزه سیدالشهدا تا پیش از سفر رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه به منطقه، نتوانسته بود نشست مشترکی بین یگان های ارتش و سپاه برگزار کند. این امر موجب کندی روند آماده سازی عملیات شده بود. با حضور معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه در منطقه، جلسه معارفه و هماهنگی بین لشکرهای ۸ و ۱۴ از سپاه و لشکر۲۸ کردستان در پادگان مریوان برگزار شد و زمینه تشکیل قرارگاه مقدم حمزه با هدف تسریع در روند آماده سازی عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر فراهم گشت.(۲)

ص: ۲۱۰

۱- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۱ - ۶۰.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸۵ - ۶۰.

روزشمار جنگ چهارشنبه ۹ شهریور ۱۳۶۲ ۲۲ ذیقعده ۱۴۰۳ ۳۱ اوت ۱۹۸۳

۱

جمعی از فرماندهان ارشد ارتش و سپاه(۱) در ادامه جلسات مشترک خود برای آماده سازی منطقه عملیات والفجر۴ (دهانه شیلر)، امروز در نشستی در قرارگاه مقدم حمزه مانور این عملیات را بررسی و ضمن برآورد یگان های خودی و دشمن در این منطقه، درمورد مراحل و سازمان رزم عملیات والفجر۴ بحث و گفت وگو کردند.

▫

در این جلسه سرهنگ امیربیگی فرمانده ارتش در قرارگاه مقدم حمزه، در گزارشی از آخرین وضعیت دشمن در منطقه دهانه شیلر با استناد به گزارش پنج روز پیش رکن۲ ارتش، میزان نیروهای دشمن را درحدود ۶۵ گردان برآورد کرد. وی درمورد استعداد خودی در این منطقه گفت درحال حاضر دو قرارگاه لشکری عمل کننده در محور مریوان، یک قرارگاه لشکری عمل کننده در محور بانه و یک قرارگاه لشکری احتیاط در نظر گرفته شده است که استعداد کلی نیروهای این چهار قرارگاه ۵۹ تا ۶۰ گردان می باشد.

در تکمیل سخنان سرهنگ امیربیگی، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) نیز به تشریح جزئیات استعداد نیروهای شرکت کننده در عملیات دهانه شیلر پرداخت. وی گفت: استعداد نیروهای ارتش

۱- در این جلسه سرهنگ جمالی جانشین نیروی زمینی ارتش، امیربیگی فرمانده ارتش در قرارگاه مقدم حمزه، آذرفر فرمانده لشکر۲۸ کردستان، سرهنگ پورداراب فرمانده تیپ لشکر۲۱، سرهنگ پارسایی رکن۳ مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم و علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه حضور داشتند.

۱۵ گردان و استعداد نیروهای سپاه ۴۵ گردان خواهد بود که قرار است سپاه استعداد ۲۴ گردانیِ لشکرهای ۸ نجف و ۱۴ امام حسین(ع) را در روزهای آتی به ۳۳ گردان(۱) افزایش دهد و ۱۱ الی ۱۲ گردان دیگر هم باید تأمین شود.

در ادامه این نشست، فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه ضمن اشاره به ضرورت تأمین توپخانه و مرحله بندی عملیات(۲) درمورد تقسیم محورهای عملیات و تعیین خط حد یگان ها به توافق نسبی دست یافتند. براین اساس، مقرر شد لشکر۸ نجف از سپاه با یک تیپ ارتش در محور شمالی دهانه شیلر (بانه)، لشکر امام حسین(ع) از سپاه با یک تیپ ارتش در محور جنوبی آن (مریوان) و یک تیپ سپاه با یک تیپ از لشکر۲۸ ارتش در محور میانی این منطقه (مارو تا پنجوین) وارد عمل شوند.(۳)

گفتنی است اگرچه امروز نیروهای ارتش در جلسه با معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و جانشین نیروی زمینی ارتش، ابتکارعمل را در دست گرفته بودند، به نظر می رسد فرماندهان سپاه در قرارگاه مقدم حمزه به علت کندی پیشرفت امور این قرارگاه و عدم شفافیت خط حدها درمورد میزان جدیت عملیات دهانه شیلر دچار تردید هستند. غلامعلی رشید این مشکل را خارج از اختیارات فرماندهان مزبور عنوان کرد و تعیین تکلیف خط حدهای منطقه دهانه شیلر و عملیات والفجر۴ را منوط به نظر و تصمیم گیری فرماندهی کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش دانست.(۴)

۱

نیروهای خودی در سه عملیات پاک سازی در سردشت، سلماس و تکاب، علاوه بر آزادسازی چندین روستا تلفاتی را به گروه های مسلح غیرقانونی وارد کردند.

براساس گزارش فرماندهی سپاه سردشت، امروز در یک عملیات پاک سازی در این منطقه، از عناصر گروه های مسلح ضدانقلاب بیش از ۲۵ نفر کشته و ۳۰ نفر ازجمله چند تن از اعضای مهم این گروه ها زخمی شدند. از نیروهای خودی نیز ۱۳ نفر شهید و ۱۰ تن زخمی شدند.(۵)

سپاه سلماس نیز در گزارشی اعلام کرد بامداد امروز حدود ۹۰ نفر از نیروهای خودی در جریان یک عملیات پاک سازی با ۱۲۰ نفر از افراد ضدانقلاب درگیر شدند. درپی این درگیری شدید، تعدادی از روستاهای شهرستان سلماس ازجمله تمرآباد، بهارآباد و گردیان، پاک سازی شد و عناصر ضدانقلاب از ارتفاعات این مناطق متواری شدند. در این عملیات یک سرباز

۱- براساس اعلام رحیم صفوی به غلامعلی رشید مقرر شد لشکر نصر با ۹ گردان و لشکر ولی عصر(عج) با ۶ گردان به منطقه لشکر۱۴ امام حسین(ع) در جنوب شیلر و همچنین لشکر فجر با ۴ گردان به منطقه لشکر۸ نجف در شمال شیلر منتقل شوند. همچنین قرار است لشکر ثارالله نیز به محدوده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) در منطقه عملیاتی والفجر۵ در دربندیخان اعزام شود. (سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۲۴/۵/۱۳۶۲ تا ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۱۳۹.)

۲- سند شماره ۱۲۷۲۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت نیروها، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۹/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۲۶)، صص ۱۲ - ۱.

۳- همان، صص ۱۴و۱۷؛ و - سند شماره ۱۲۷۲۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ادغام نیروهای سپاه و ارتش عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۹/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۲۷)، ص۱؛ و - سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۲۴/۵/۱۳۶۲ تا ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۱۳۷.

۴- سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۲۸.

۵- سند شماره ۳۵۸۰۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش فرماندهی سپاه سردشت به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۹/۶/۱۳۶۲.

زخمی شد و بقیه نیروهای خودی سالم به پایگاه بازگشتند. براساس این گزارش، کمبود شدید نیروهای خودی مانع از ریشه کنی عناصر مسلح غیرقانونی در مناطق مذکور شده است.(۱)

به گزارش ژاندارمری شمال غرب، امروز در پایان عملیات پاک سازی در ناحیه دکل تکاب (آذربایجان غربی) که از دو روز پیش با همکاری نیروهای سپاه و ژاندارمری آغاز شده بود، ۱۳ نفر از افراد ضدانقلاب کشته شدند و چندین قبضه سلاح و مهمات از نوع کلاشینکف و برنو به دست نیروهای سپاه افتاد. در این عملیات ۲ نفر از نیروهای خودی شهید و ۸ نفر دیگر زخمی شدند.(۲)

امروز همچنین تعدادی از عناصر وابسته به احزاب دمکرات و کومه له، دستگیر شدند و شماری دیگر نیز خود را تسلیم کردند.

در سنندج، ۹ نفر از اعضای حزب دمکرات و یک نفر از فعالان کومه له دستگیر شدند(۳) در این شهر همچنین ۲ نفر از اعضای کومه له که هرکدام یک قبضه کلت به همراه داشتند، خود را تسلیم کردند.(۴)

به گزارش فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۴ نفر از اعضای فعال حزب دمکرات در بیجار دستگیر شدند و ۳ نفر از اعضای این حزب، ضمن تحویل یک قبضه اسلحه ژ۳، یک قبضه کلاشینکف و یک قبضه کلت خود را تسلیم کردند. در مریوان نیز ۲ نفر از تشکیلات شهری و روستایی کومه له دستگیر شدند. همچنین در سنندج ۳ نفر از عناصر ضدانقلاب ازجمله ۲ تن از اعضای حزب دمکرات دستگیر شدند و یکی از اعضای کومه له خود را تسلیم کرد. در دیواندره نیز ۳ نفر از عناصر حزب دمکرات همراه با ۴ قبضه اسلحه تسلیم نیروهای خودی شدند.(۵)

۱

افراد مسلح غیرقانونی در دو نوبت کمین در محور سنندج، تعدادی از نیروهای خودی را شهید یا مجروح کردند.

عصر امروز شماری از نیروهای بسیجی و سرباز پایگاه ماچکه در حوالی سنندج، هنگام بازگشت از شهر با عناصر ضدانقلاب درگیر شدند. در این درگیری یک سرباز و ۳ بسیجی شهید و ۳ سرباز و ۴ بسیجی، مجروح شدند(۶)

امروز بعدازظهر، ماشین نیروهای خودی که حامل غذا بود در محور سنندج - سقز، در کمین عناصر ضدانقلاب افتاد که درنتیجه ۴ تن از سرنشینان آن شهید و ۲ نفر هم زخمی شدند.(۷)

گروه های ضدانقلاب با حمله به پایگاه های نیروهای خودی در مناطق مختلف استان های آذربایجان غربی و کردستان، بخش قابل توجهی از توان نیروهای خودی را صرف مقابله با خود می کنند. در این چارچوب امشب پایگاه کویر از هنگ ژاندارمری مهاباد،(۸)پایگاه های شماره ۱ سروآباد، ماچکه، بلدستی از هنگ ژاندارمری سنندج و تأمین های پایگاه گردنه خان از هنگ ژاندارمری سقز، با عناصر مسلح غیرقانونی درگیر شدند که درنهایت درگیری های مذکور بدون تلفات پایان یافت.(۹)

امروز همچنین استانداری کردستان گزارش داد که حدود ۲۰ نفر از هواداران سردار جاف

۱- سند شماره ۳۱۷۹۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش طرح و برنامه سپاه سلماس به قرارگاه حمزه شیدالشهدا، ۹/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۴۴۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن۳ قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی به رکن۳ مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۳- سند شماره ۳۵۴۴۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد ناحیه کردستان به اطلاعات قرارگاه حمزه، ۱۵/۶/۱۳۶۲.

۴- همان.

۵- سند شماره ۳۵۴۴۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه، ۱۵/۶/۱۳۶۲، صص ۳ - ۱.

۶- سند شماره ۳۴۶۲۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن۳ ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۷- سند شماره ۳۵۴۴۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۸- سند شماره ۳۵۸۱۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی به رکن۳ مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۹- سند شماره ۳۴۶۲۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱ و ۲.

که در منطقه رمادیه واقع در جنوب عراق مستقر بودند، اخیراً با عزیمت از عربت به سلیمانیه و طی دوره آموزشی کوتاه مدت، برای خرابکاری و فعالیت علیه جمهوری اسلامی، ازطریق مرز اورامانات وارد کشور شده اند.(۱)

۱

حملات جنگنده های ارتش عراق به مناطق مسکونی غرب کشور به ویژه مریوان، که تقریباً هر روز تکرار می شود، وضعیت دشواری را برای اهالی این مناطق به وجود آورده است، به گونه ای که بسیاری از مردم مجبور به ترک خانه های خود شده اند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از مریوان گزارش داد که مردم این شهر از بمباران نشدن امروز مریوان استفاده کرده و «به طور گسترده توسط انواع اتومبیل های سواری و کرایه به سمت شهرهای دیگر کردستان درحال مهاجرت هستند.» براساس این گزارش، حدود پنجاه درصد از مردم مریوان این شهر را ترک کرده اند، ولی ادارات شهر همچنان به کار خود ادامه می دهند.(۲)

۲

حضور نیروهای ژاندارمری در جنگ و فعالیت گشت های جندالله، ازجمله مسائلی بود که سرهنگ کوچک زاده فرمانده ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، امروز در یک مصاحبه مطبوعاتی، درمورد آن توضیح داد.

فرمانده ژاندارمری فعالیت گشت های جندالله را به منظور برقراری هرچه بیشتر امنیت در سراسر کشور و مقابله با سرقت، فساد و قاچاق معرفی کرد و گفت: «جهت برقراری هرچه بیشتر امنیت در سمیناری که با فرماندهان نواحی ژاندارمری داشتیم، امسال را سال امنیت مرزها و مبارزه با قاچاق برای ژاندارمری نام گذاری کردیم. براساس برنامه ریزی های انجام شده اقدام به تشکیل جندالله نمودیم که این گشت حدود دو هفته پیش، آغاز به کار کرد و اکنون این گشت ها در کلیه نواحی ژاندارمری شروع به فعالیت کرد.»

سرهنگ کوچک زاده همچنین در تشریح حضور نیروهای ژاندارمری در جنگ با عراق و مقابله با ضدانقلاب افزود: «ژاندارمری با ۱۴ گردان رزمی به مبارزه بی امان خود با بعثیون و عناصر ضدانقلاب در جبهه های جنوبی و غربی، کردستان و آذربایجان غربی ادامه می دهد. دراین رابطه، ژاندارمری با جایگزین کردن نیروهای خود در کردستان و آذربایجان غربی برادران نیروی زمینی و سپاه را از درگیری در این مناطق رهایی بخشید تا از وجود آنان در عملیات برون مرزی استفاده شود و تاکنون با جایگزینی نیروهای ژاندارمری، ۱۴ گردان رزمی نیروی

۱- سند شماره ۳۴۶۲۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش استانداری کردستان به معاونت سیاسی اجتماعی وزارت کشور، ۹/۶/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۵، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۱۳، سنندج - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۶/۱۳۶۲.

زمینی از کردستان و آذربایجان غربی خارج شده اند. ... هم اکنون ۷۵ درصد محورها در کردستان و آذربایجان غربی در تسلط نیروهای سلحشور و رزمنده ژاندارمری است.»

وی در ادامه این مصاحبه از تأسیس آموزشگاه خلبانی ژاندارمری هم خبر داد و گفت: «آموزشگاه خلبانی ژاندارمری از بیستم فروردین ماه، آغاز به کار کرد و اکنون دوره مقدماتی آن به پایان رسیده و تا چند ماه دیگر دوره فنی نیز به پایان خواهد رسید و خلبان هایی که توسط برادران ایرانی آموزش دیده اند هواپیماها را هدایت خواهند کرد.»(۱)

۱

امام خمینی در پاسخ به نامه آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، با تأسیس دادگاه و دادسرا در مناطق یازده گانه سپاه به منظور رسیدگی به مسائل ضدانقلاب و همچنین تخلفات نظامی و انتظامی، موافقت کردند.

متن نامه رئیس دیوان عالی کشور و پاسخ امام خمینی به این شرح است:

«[باسمه تعالی. محضر مبارک حضرت آیت الله العظمی امام خمینی بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران - مدّ ظله العالی - بعد التحیه و السلام معروض می دارد شورای عالی قضایی در تأسیس محکمه برای رسیدگی به امور پاسداران ازحیث تخلفات نظامی و انتظامی و مسائل کیفری ۱ و ۲ و همچنین در مسائل ضدانقلاب پس از شور به این نتیجه رسیده است که در مراکز مناطق یازده گانه سپاه، دادگاه ها و دادسراهای کیفری ۱ و ۲ تشکیل و یک ابلاغ جداگانه داده شود که اعضای محکمه و دادسراها در بعدازظهرها خارج از وقت اداری به عنوان دادگاه و دادسرای انقلاب به مسائل ضدانقلابی و همچنین به تخلفات نظامی و انتظامی رسیدگی کنند و برای قانونی بودن این عمل دو لایحه قانونی به مجلس اسلامی فرستاده شده، ولی تا تصویب دو لایحه و ابلاغ آنها ممکن است در امور محاکم سپاه اخلال هایی به وجود بیاید. اگر موافقت فرمایید تا پاسخ مجلس شورای اسلامی به استناد موافقت حضرت مستطاب عالی این کار انجام گردد.

ادام الله ظلّکم الشریف.

شورای عالی قضایی، عبدالکریم موسوی]

باسمه تعالی

موافقت می شود.

۹/۶/۱۳۶۲ روح الله الموسوی الخمینی»(۲)

ص: ۲۱۷

۱- روزنامه کیهان، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، ص۸۵.

وزیر امور خارجه لیبی امروز در تهران با رئیس جمهور، رئیس مجلس، نخست وزیر و وزیر امور خارجه ایران دیدار و گفت وگو کرد.

پیش ازظهر امروز، عبدالعاطی العبیدی در دیدار با آیت الله خامنه ای، ضمن اظهار علاقه کشور متبوعش برای گسترش روابط دوجانبه، پیام شفاهی سرهنگ معمر قذافی رهبر لیبی و همچنین گزارشی از اوضاع منطقه را به اطلاع وی رساند. در ادامه این دیدار رئیس جمهور راجع به آخرین وضعیت جنگ ایران و عراق گفت: «ما به مسئولان لیبیایی اطمینان می دهیم که بحمدالله جنگ با بهترین شکل ... به پیش می رود ... و پیروزی مطمئناً نصیب جمهوری اسلامی ایران خواهد شد. ... هم اکنون هزاران تن از نیروهای عراقی، کُرد و عرب در کنار رزمندگان ما در جبهه های نبرد درحال جنگ با رژیم بعثی عراق هستند و شهید هم می دهند.» وی همچنین درخصوص رویکرد جمهوری اسلامی به اهل سنت و نوع نگاه اهل تسنن به جمهوری اسلامی خاطرنشان کرد: «در بین نیروهایی که به جبهه فرستاده می شود هم سنی وجود دارد و هم شیعه هست. ما مسئله شیعه و سنی را در انقلاب خود حل کرده ایم و مشکلی به اسم شیعه و سنی نداریم و هم اکنون هم صدها میلیون مسلمان اهل تسنن در کشورهای دیگر به نفع نظام جمهوری اسلامی ایران و به نام امام بزرگوار این امت شعار می دهند.»

آیت الله خامنه ای ضمن اشاره به ائتلاف های موجود منطقه ای، درمورد ملاک ارزشمندی این اتحادها گفت: «آن اجتماع و اتفاقی درست است که در خدمت اهداف ترقی خواهانه باشد و ما را به هدف های اسلامی نزدیک کند.» رئیس جمهور در پایان این دیدار با یادآوری ضرورت حمایت از فلسطین و سوریه ازطریق احیای جبهه پایداری گفت: «اکنون فلسطینی ها و سوری ها در مقابل دشمن بعثی رژیم صهیونیست اسرائیل تنها هستند و جایز نیست که در این موقعیت آنها را تنها گذاشت و تنها راه آن هم این است که جبهه پایداری را زنده نمود و خون جدیدی در رگ های آن دمید تا بتوانیم در مقابل دشمن صهیونیست مقاومت کنیم.»(۱)

عبدالعاطی العبیدی عصر امروز همچنین در دیدار با هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، علاوه بر ابلاغ پیام شفاهی سرهنگ معمر قذافی، دیدگاه های لیبی درزمینه اوضاع غرب آسیا را بیان و بر ضرورت «اتحاد ملت های آزادی خواه منطقه برای مقابله با دسایس امپریالیسم و صهیونیسم» تأکید کرد. رئیس مجلس نیز پیوند مستحکم دو ملت را عامل زمینه ساز همکاری های همه جانبه دو کشور برشمرد و «ضرورت اتخاذ موضع مشترک درجهت مقابله با توطئه های استکبار جهانی و صهیونیسم» را یادآور شد و گفت: «تا زمانی که زمینه وحدت ما اسلام و حمایت از مستضعفین باشد اتحاد دو ملت مبارز ایران و لیبی ناگسستنی

ص: ۲۱۸

۱- روزنامه کیهان، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۳.

خواهد بود و ما می توانیم از چنین اتحادی به عنوان یک اسلحه مؤثر و کارساز علیه دشمنانمان استفاده کنیم.»(۱)

دبیر کمیته مردمی روابط خارجی لیبی همچنین در دیدار با نخست وزیر، اهداف سفرهای اخیر معمر قذافی به کشورهای غرب آسیا و عربی و رویدادهای شمال افریقا را تشریح کرد. وی همچنین از قول رهبر لیبی درخصوص موضع این کشور در قبال ایران گفت: «هیچ گونه تغییری در مواضع لیبی نسبت به انقلاب اسلامی و رهبر آن ایجاد نخواهد شد.» میرحسین موسوی نیز با تبیین سیاست های ایران درمورد مسائل شمال افریقا، غرب آسیا و حوزه خلیج فارس، وضعیت اقتصادی - نظامی عراق را وخیم توصیف کرد و بمباران های اخیر مناطق مسکونی و مرزهای ایران را نشانه وخامت اوضاع در عراق دانست.

العبیدی با ولایتی وزیر امور خارجه ایران نیز دیدار کرد. در این ملاقات ضمن انجام مذاکراتی درباره هماهنگی های هرچه بیشتر دو کشور درزمینه مسائل منطقه ای، موضوعات دیگری ازجمله وضعیت کنونی فلسطین و لبنان، جنگ ایران و عراق و نیز «مقابله هماهنگ و مشترک کشورهای پیشرو اسلامی بر علیه امپریالیسم و صهیونیسم» مورد بحث و بررسی قرار گرفت.(۲)

۱

وزیر امور خارجه ایران در بازگشت از سفر دوره ای خود به یازده کشور آسیایی - افریقایی و نیز شرکت در اجلاس مسئله فلسطین، اهداف این سفر را تشریح کرد.

علی اکبر ولایتی و هیئت همراه، پس از انجام سفری بیست روزه به چند کشور آسیایی و افریقایی و همچنین شرکت در نشست بین المللی مسئله فلسطین در ژنو، بامداد امروز وارد تهران شدند. وزیر امور خارجه در گفت و گو با خبرنگاران راجع به اهداف این سفر گفت: «سفر به کشورهای امارات متحده عربی و ترکیه باتوجه به سیاست حسن هم جواری و احترام به

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

حاکمیت متقابل و عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر صورت گرفت و هدف از سفر به کشورهای یمن جنوبی و سوریه نیز دیدار از کشورهای جبهه پایداری برای مبارزه علیه اسرائیل بود و دراین رابطه سفری نیز به الجزایر صورت خواهد گرفت. همچنین [سفر به] کشورهای سیرالئون و نیجر، که دو کشور اسلامی در غرب افریقا هستند، باتوجه به اولویت روابط با کشورهای اسلامی از اهمیت خاصی برخوردار بود.» وی همچنین درمورد گردهمایی بین المللی مسئله فلسطین گفت: «اعتقاد ما همواره این بوده است که شرکت در این گونه کنفرانس ها لازم بوده، ولی کافی نیست و درحقیقت آنچه با تفنگ غصب شده باید با تفنگ پس گرفته شود. اما ازسویی نباید جبهه سیاسی را هم خالی گذاشت.»(۱)

۱

ماجرای هواپیماربایی در خطوط هوایی فرانسه ظهر امروز پس از قرائت بیانیه هواپیماربایان مبنی بر محکومیت سیاست های فرانسه در منطقه غرب آسیا با اعطای پناهندگی سیاسی ایران به آنان و درنهایت آزادی گروگان ها پایان یافت. در محافل رسانه ای نیز تحلیل های ضدونقیضی درمورد ارتباط و چگونگی مواجهه جمهوری اسلامی با این ماجرا منتشر شده است.

هواپیماربایان صبح امروز، خواستار برگزاری یک نشست مطبوعاتی شدند. چند ساعت بعد، با موافقت مقامات جمهوری اسلامی ایران، خبرنگاران داخلی و خارجی و چند تن از مسئولان وزارت امور خارجه در مقابل پلکان هواپیما حاضر شدند. سرانجام هواپیماربایان از هواپیما خارج شدند و سخنگوی آنان با یک بلندگوی دستی بیانیه ای را به زبان عربی قرائت کرد؛ در بخش هایی از بیانیه مذکور آمده است: «ما به خاطر سیاست غلط فرانسه این کار را انجام داده ایم. آیا سازمان ملل اطلاع ندارد که رژیم عراق چه جنایت هایی انجام می دهد؟ ... آیا سازمان ملل ناله های اطفال بی سرپرست فلسطینی را نمی شنود که چطور توسط اسرائیل غاصب له شده اند؟ ... بنا به وعده ای که مقامات جمهوری اسلامی ایران جهت قبول پناهندگی سیاسی به ما داده بودند تسلیم مقامات جمهوری اسلامی می شویم و کلیه مسافران هواپیمای ایرفرانس را آزاد می کنیم.» پس از آن، هواپیماربایان خود را تسلیم و ۱۵ خدمه و سرنشین هواپیمای مذکور را آزاد کردند. مهندس شفتی مدیرعامل هواپیمایی جمهوری اسلامی، خاتمه موفقیت آمیز جریان هواپیماربایی را یک پیروزی خواند و ضمن اشاره به وقوع آن در موسم انتقال حجاج ایرانی به مکه گفت: «خوشبختانه مشکلات این چند روز نتوانست در عملیات انتقال حجاج، که دشمنان ما علاقه مند بودند در آن خللی ایجاد شود، وقفه ای ایجاد کند.»(۲)

براساس گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس، به دنبال پایان یافتن ماجرای

ص: ۲۲۰

۱- همان.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

هواپیماربایی، خبرنگار خبرگزاری فرانسه در تهران در ارتباطی زنده با برنامه اخبار نیمروز کانال دو فرانسه گفت: «به دلیل قاطعیت فوق العاده دولت ایران این قضیه با خرسندی به پایان رسید.» مفسر همین شبکه نیز افزود: «علی رغم همدردی ایرانیان با هواپیماربایان، ایرانیان در این قضیه صادق بوده اند.» ژان پرن کاردار سفارت فرانسه در تهران هم در یک مصاحبه زنده با کانال یک تلویزیون فرانسه گفت: «ما عمیقاً خوشحال هستیم. ... مقامات ایرانی از ابتدا به من گفته بودند که خواهان یافتن یک راه حل بدون خونریزی هستند و فکر می کنم در این جهت تلاش کرده و موفق شدند.» وی همچنین خواسته های هواپیماربایان را "غیر واقع بینانه" خواند.(۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی از تهران نیز گزارش داد که امروز رسانه های گروهی جهان برخورد "نسبتاً منصفانه ای" با این ماجرا داشتند و اخبار آن را بیشتر به نقل از منابع خبری ایران منتشر کردند.(۲)

رادیو بی بی سی در عین اذعان به موفقیت آمیز بودن مذاکرات مسئولان ایرانی با هواپیماربایان، ابهاماتی را درباره این ماجرا مطرح کرد: «در جریان این هواپیماربایی نکات مبهمی وجود داشت، به نظر می رسید که اهداف سیاسی هواپیماربایان بی شباهت به هدف های سیاسی دولت ایران نیست. اگر هواپیماربایان عضو جنبش اسلامی ای هستند که علیه عراق به مبارزه برخاسته است در این صورت می باید از هواداران آیت الله حکیم رهبر مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق باشند. ... گرچه به نظر می رسد که مقامات ایران توانسته اند در مذاکرات خود و پایان دادن به جریان هواپیماربایی موفق از آب درآیند، اما نشان دادند که قاطعانه با دزدی هوایی مقابله می کنند.»(۳)

گروه ها، افراد و رادیوهای ضدانقلاب نیز با سوءاستفاده از این ماجرا، اتهاماتی را دراین زمینه به جمهوری اسلامی وارد ساختند. دراین بین، روزنامه لوکوتیدین دوپاری (چاپ پاریس)، به نقل از مسعود رجوی سرکرده سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، نوشت: «این به نفع مقامات رژیم [امام] خمینی است که افکار مردم را از اوضاع فاجعه آمیز داخلی منحرف کنند و به فرانسه صدمه بزنند.»(۴)

شاپور بختیار نیز در مصاحبه با رادیو مونت کارلو تلاش کرد تا جمهوری اسلامی را با هواپیماربایان همدست نشان دهد. لوکوتیدن دوپاری با استناد به این مصاحبه نظر وی را دراین خصوص چنین درج کرد: «از یک سو از فرانسه خواسته می شود که سیاست خود را تغییر دهد، چنین و چنان کند، آیا این لبنانی ها هستند که چنین خواسته هایی دارند؟ من فکر نمی کنم. ... آیا دولت عراق که شریک فرانسه می باشد چنین خواسته هایی دارد؟ این نیز مشکوک است. از سوی دیگر، مسئله مقصد هواپیما مطرح است، برای چه دولت ایران از هواپیما نمی خواهد که تهران را ترک کند، ... مسئله اساسی همدستی دولت [امام] خمینی است که بسیار واضح می باشد.»(۵)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۵، ۱۰/۶/۱۳۶۲، صص ۲۱ و ۲۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۶/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۶/۱۳۶۲، صص ۹ و ۱۰، رادیو بی بی سی، ۹/۶/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۶/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، رادیو بغداد، ۱۱/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۵، ۱۰/۶/۱۳۶۲، صص ۱۷ و ۱۸، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۶/۱۳۶۲.

رادیو نجات ایران (وابسته به اپوزیسیون خارج از کشور) نیز در برنامه شبانگاهی خود در تفسیری نسبتاً مفصل کوشید تا با استناد به منابع غربی، جمهوری اسلامی را طراح این ماجرا معرفی کند. رادیو نجات ایران برای اثبات مدعای خود به نقل قول تأییدنشده ای از پلیس اتریش نیز روی آورد: «سخنگوی پلیس اتریش روز گذشته رسماً اعلام کرد که اکنون متوجه هویت تقلبی و گذرنامه های جعلی چاپ لیبی مأمورین ایرانی شدند که چگونه با تابعیت تونسی وارد هواپیما شده و به این ماجراجویی اسلامی دست زده اند.» رادیو نجات ایران سعی کرد پای لیبی را نیز به این ماجرا باز کند: «ورود ناگهانی وزیر خارجه لیبی به تهران از دید پاره ای از ناظران سیاسی نمی تواند بدون رابطه با ماجرای ربودن هواپیمای ایرفرانس باشد. ... ناظران سیاسی یادآور می شدند که هواپیماربایان خواستار متوقف شدن نقش فرانسه در چاد و لبنان و قطع کمک های نظامی دولت پاریس به عراق شده بودند. موضوع قطع حمایت فرانسه از دولت قانونی چاد عملاً پای لیبی را به میان می کشد، همان گونه که تغییر سیاست فرانسه نسبت به عراق به رژیم جمهوری اسلامی مربوط می شود.»(۱)

۱

اوضاع کنونی جنگ ایران و عراق، وضعیت خط لوله نفتی عراق از مسیر ترکیه و همچنین موضع ترکیه دراین باره، از موضوعاتی است که امروز روزنامه امریکایی کریستین ساینس مانیتور و خبرگزاری چین مورد تفسیر و تحلیل قرار دادند.

به گزارش رادیو امریکا، روزنامه کریستین ساینس مانیتور در شماره امروز خود ضمن اذعان به نگرانی ترکیه و موضع بی طرفانه آن در قبال جنگ ایران و عراق نوشته است: «[ترکیه] به صورتی فعال ولی خالی از جنجال کوشیده است که به پایان جنگ کمک کند.» این روزنامه در ادامه افزوده است: اطمینان بخشی های ایران درمورد اینکه «در وضع تهاجمی خود از هرگونه اقدامی که احتمالاً منافع ترکیه را به خطر اندازد خودداری خواهد کرد»، مانع از مداخله ترکیه در جنگ شده است، اما «هنوز هم درصورتی که حملات ایرانیان امنیت و منافع اقتصادی ترکیه را به خطر اندازد، احتمال مداخله ترکیه وجود دارد.» کریستین ساینس مانیتور درمورد تأثیر تحولات جبهه های جنگ بر موضع بی طرفی ترکیه نوشته است: «سیاست بی طرفی ترکیه اخیراً زمانی که نیروهای ایرانی جبهه تازه ای در شمال عراق گشودند تحت فشار قرار گرفت. پیشرفت ایرانیان و اشغال حاج عمران با دو تحول دیگر همراه شد: یکی تهدیدی بود ازسوی حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی مبنی بر بمباران احتمالی خط نفت عراق و ترکیه و دیگری حمایت فعالانه تهران از شورشیان کُرد تحت رهبری مسعود بارزانی و تشویق آنان به جنگ علیه عراق دربرابر شناسایی حقوق ملی آنان.» به نوشته این روزنامه امریکایی، «مدت کوتاهی پس از آغاز حمله ایران، ترکیه اخطار شدیداللحنی به تهران فرستاد و وزیر خارجه ترکیه گفت: هیچ یک از طرفین نباید به اقدامی که با منافع ملی ترکیه منافات

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۷، ۱۲/۶/۱۳۶۲، صص ۲۶ - ۲۴، رادیو نجات ایران، ۹/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۲:۳۰.

داشته باشد دست زنند و اظهار امیدواری کرد که موضع ترکیه را ایران خوب درک کرده باشد.» این مقاله در ادامه با اشاره به سفر ناگهانی طارق عزیز به آنکارا و شایعه درخواست وی از ترکیه برای جانب داری از عراق و نیز بازدید وزیر امور خارجه ترکیه از مرز عراق و ایران یادآور شد که چندی پیش یک مأمور ارشد ایرانی با سفر به آنکارا پیام وزیر امور خارجه ایران را به مقامات ترکیه تسلیم کرد؛ این پیام «حاوی تعهداتی بود که ایران از هرگونه عملی که به منافع ترکیه لطمه زند خودداری خواهد کرد.» براساس تحلیل کریستین ساینس مانیتور، پیام مذکور نشان می دهد که «ایران از بمباران یا انهدام لوله نفت کرکوک - اسکندرون خودداری خواهد کرد و درحقیقت از ادامه تهاجم به سوی مناطق حساس شمال عراق چشم خواهد پوشید، به نظر می رسد ایران تاکنون به تعهد خود وفادار بوده است.» این روزنامه در پایان راجع به وضعیت کنونی حفاظت از این خط لوله و احتمال حمله ایران به آن نوشته است: «ترکیه اقدامات امنیتی دقیقی را برای حفاظت خط لوله در داخل خاک خود به مورد اجرا گذارده است، ولی نیروی ویژه ای نیز ممکن است در عراق به امر نگهبانی از لوله های نفت گمارده شود و درصورتی که حمله ای ازجانب ایران قریب الوقوع شود، دولت عراق که خود توانایی حراست از لوله های نفت خویش را ندارد آماده خواهد بود از ترکیه تقاضای کمک کند.»(۱)

درعین حال، خبرگزاری چین نو نیز امروز با اشاره به ادعاهای ایران و عراق درمورد پیروزی اعلام کرد: «هیچ گونه علائمی وجود ندارد که جنگ ایران و عراق به زودی به پایان برسد.» این گزارش ضمن اشاره به فشارهای اقتصادی ایران به عراق، درخصوص وضعیت صدور نفت طرفین یادآور شد: «درحالی که صدور نفت ایران نسبت به زمان قبل از جنگ، افزایش یافته صادرات نفت عراق اکنون به پایین ترین سطح خود رسیده است.» خبرگزاری چین نو در ادامه تفسیر خود اضافه کرد: «ایران در حمله به حاج عمران دست به اقدام عجولانه ای زده است؛ زیرا این عمل باعث نگرانی ترکیه از قطع لوله نفتی عراق به ترکیه شد. همچنین این عمل باعث شد که عراق به حملات خود به تأسیسات نفتی ایران بیفزاید.» بنا به تفسیر این خبرگزاری، «ایران قصد دارد به وسیله عراقی های مخالف رژیم صدام در منطقه حاج عمران پایگاهی برای آسیب رساندن به لوله نفت ایجاد کند تا درصورت لزوم بتواند خود را از مسئولیت قطع لوله مبری جلوه دهد.» خبرگزاری مذکور با بیان اینکه طرفین جنگ از نفت به عنوان یک حربه جنگی استفاده می کنند، افزود: «عراق با هشداردادن به کشتی های نفتکش خارجی به مقصد ایران می خواهد در صدور نفت ایران اخلال کند. ایران نیز در مقابل گفته است اگر صدور نفت ایران قطع شود تنگه هرمز را بر روی رفت وآمد کلیه کشتی ها مسدود خواهد ساخت.» در پایان این تفسیر آمده است: «پول نفت که باید برای عمران کشور خرج شود به مصرف جنگ می رسد و مردم همچنان از جنگ صدمه می بینند.»(۲)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۵، ۱۰/۶/۱۳۶۲، صص ۲۵ و ۲۶، رادیو صدای امریکا (فارسی)، ۹/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱:۳۰.

۲- همان، ص۲، پکن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۶/۱۳۶۲.

۱

کشور برزیل که در جنگ ایران و عراق اعلام بی طرفی کرده است، هم زمان با حفظ مناسبات تجاری خود با عراق درصدد گسترش روابط بازرگانی با ایران است.

به گزارش خبرگزاری کویت از برزیل، وزارت امور خارجه این کشور از تأیید گزارش های مربوط به سفر سارایوا گوئریرو رایزن این وزارتخانه به عراق در ماه سپتامبر خودداری کرد. گزارش های مذکور هدف از این سفر را «حصول اطمینان از ادامه دریافت نفت از عراق تحت شرایطی که به سود برزیل است»، می دانند؛ علاوه براین، گفته می شود که رایزن وزارت امور خارجه برزیل قصد دارد عراقی ها را مطمئن سازد که «علی رغم معاملات تجاری اخیر با ایران، برزیل هنوز عراق را به عنوان یک طرف معامله اصلی در خاورمیانه به حساب می آورد.» براساس گزارش خبرگزاری کویت، اکنون عراق با صدور ۲۰۰ هزار بشکه نفت در روز، پس از عربستان بزرگ ترین صادرکننده نفت به برزیل محسوب می شود و باآنکه برزیل در منازعه بین ایران و عراق اعلام بی طرفی کرده است، ولی «ادامه فروش سلاح به عراق درحالی که بازرگانی با ایران عملاً متوقف شد خلاف این موضع را نشان داده است.»(۱)

۲

در سالروز ناپدیدشدن امام موسی صدر، بخش هایی از جنوب لبنان در اعتصاب به سر برد. در همین حال و به دنبال شدت گرفتن درگیری ها، رئیس جمهور این کشور خواستار آغاز مذاکرات آشتی ملی شد.

امروز به مناسبت پنجمین سالگرد ناپدیدشدن امام موسی صدر رهبر شیعیان لبنان، بسیاری از شهرها و روستاهای جنوب این کشور ازجمله شهرهای صیدا و نبطیه و همچنین ساکنان دره بقاع در اعتصاب به سر بردند و در روستاهای دره بقاع، مغازه ها و بانک ها به عنوان اعتراض تعطیل شد. همچنین از صبح امروز، ارتش لبنان ضمن اجرای مقررات منع آمدوشد در بیروت و حومه، به نیروهای خود دستور داد که کلیه عناصر مسلح را در این شهر هدف قرار دهند.(۲)

درپی شدت یافتن درگیری های داخلی در لبنان، رئیس جمهور این کشور در نشست فوق العاده کابینه، برای اولین بار خواستار انجام گفت وگوهای فوری بین سران نیروهای سیاسی لبنان شد.(۳) به گزارش آسوشیتدپرس، امین جمیل از یازده رهبر سیاسی و حزبی خواست که در چارچوب حفظ تمامیت ارضی و حاکمیت ملی لبنان، مذاکراتی را برای آشتی ملی آغاز کنند. بااین حال، ولید جنبلاط به نقل از نبیه بری، اعلام کرد که وی باتوجه به استفاده دولت امین جمیل از ارتش لبنان برای کشتار مردم بیروت این درخواست رئیس جمهور لبنان را رد کرده است. از سوی دیگر، جورج شولتز وزیر امور خارجه امریکا با حمایت از تلاش های امین جمیل، از همه کشورهای ذی نفع به ویژه سوریه، خواست به روند آشتی ملی در لبنان کمک کنند. این در حالی است که شوروی با محکوم ساختن مداخله امریکا در لبنان، خواستار خروج نیروهای امریکایی از بیروت شد.

۱- همان، ص۲۳، ساپولو - خبرگزاری کویت، ۹/۶/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۲۴.

۳- همان.

امروز همچنین رابرت مک فارلین نماینده ویژه ریگان در منطقه، با حضور در کاخ ریاست جمهوری لبنان، با رئیس جمهور و شفیق الوزان نخست وزیر این کشور، دیدار و گفت وگو کرد. روزنامه النهار نیز در شماره امروز خود از برقراری یک تماس بین سوریه و لبنان در ژنو برای حل بحران کنونی خبر داد. همچنین به گزارش خبرگزاری فرانسه، نبیه بری از پادشاهان و رؤسای کشورهای عربی و اسلامی درخواست کرد که برای خاتمه دادن به قتل عام مسلمانان در بیروت، مداخله کنند. وی همچنین در تماس با شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، ضمن تشریح اوضاع بیروت، از وی خواست تا «برای جلوگیری از کشتارهای جمعی مشابه آنچه در صبرا و شتیلا اتفاق افتاد اقدام کند.»(۱)

ص: ۲۲۵

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۰ شهریور ۱۳۶۲ ۲۳ ذیقعده ۱۴۰۳ ۱ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

درپی طرح دیدگاه های متفاوت درمورد اولویت بندی اهداف سه گانه جبهه جنوبی منطقه عملیاتی والفجر۴ در مریوان (مارو، پنجوین و سورن)(۱) امروز در جلسه فرماندهان کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش پس از بررسی این اولویت ها اجرای عملیات در دو محور پنجوین و ارتفاعات سورن، تصویب و ابلاغ شد.

در جلسه ای که امروز با حضور محسن رضایی فرمانده کل سپاه، علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش و غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در تهران تشکیل شد، ابتدا غلامعلی رشید با ارائه گزارشی از جلسات دو روز پیش فرماندهان قرارگاه های حمزه سیدالشهدا و مقدم حمزه مسائل و مشکلات اجرای عملیات در دو محور پنجوین و ارتفاعات سورن را تبیین کرد. سپس، جلسه ای خصوصی بین فرمانده سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش برگزار و مقرر شد عملیات در هر دو محور پنجوین و ارتفاعات سورن اجرا شود. طبق این تصمیم باید لشکر۱۴ امام حسین(ع) و تیپ۲ لشکر۲۱ بر روی ارتفاعات سورن عمل کنند. این در حالی است که دو روز پیش فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) عملیات بر روی سورن را با اکراه و مشروط بر اینکه در جناح سمت راست (پنجوین) یک لشکر قوی نظیر لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) عمل کند، پذیرفته بود.(۲)

غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) باوجود مخالفت با اجرای هم زمان عملیات در دو محور پنجوین و ارتفاعات سورن، تصمیمات اتخاذشده در جلسه فرماندهان ارتش و سپاه را به قرارگاه مقدم حمزه ابلاغ کرد.(۳)

ص: ۲۲۷

۱- دو روز قبل فرماندهان قرارگاه های حمزه سیدالشهدا و مقدم حمزه در جلسه ای به بررسی و اولویت بندی اهداف عملیات والفجر۴ پرداختند. برای کسب اطلاعات بیشتر به روزشمار ۸/۶/۱۳۶۲ مراجعه کنید.
۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راویان قرارگاه خاتم الانبیا، داوود رنجبر، ۲۴/۵/۱۳۶۲، صص ۷۹ - ۷۸.
۳- سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۲۴/۵/۱۳۶۲ تا ۱۵/۶/۱۳۶۲، صص ۱۴۰ - ۱۳۹.

به دنبال تهدیدات اخیر ارتش عراق مبنی بر بمباران مناطق کردنشین، امروز جنگنده های عراقی چند شهر ازجمله سنندج، پاوه و مریوان (عقبه عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر)(۱) را هدف حملات و تجاوزات هوایی خود قرار دادند. براثر بمباران های شدید مریوان، تلفات و خسارات سنگینی به مردم و اماکن غیرنظامی وارد شد.

براساس گزارش رکن۲ قرارگاه عملیاتی شمال غرب کشور، اولین حمله جنگنده های عراقی به مریوان در ساعت ۹:۴۵ صورت گرفت.(۲)گزارش تلفنی فرماندار مریوان حاکی است که در ساعت ۱۰:۱۵، مجدداً ۳ تا ۴ هواپیمای عراقی از جهات مختلف، اطراف و داخل شهر را با حدود ۴۰ تا ۵۰ راکت بمباران کردند.(۳) فرمانداری مریوان در گزارش بعدی خود تعداد هواپیماهای عراقی را ۶ تا ۹ فروند و تعداد راکت ها و بمب ها را حدود ۱۰۰ عدد اعلام کرد. براساس همین گزارش، پادگان، پایگاه های اطراف شهر، ورودی جاده سنندج به مریوان و قسمتی از همین جاده، کارخانه برق، یک مدرسه، تعدادی واحد مسکونی و یک گله دام، هدف حمله قرار گرفتند که براثر آن مدرسه و تعدادی از خانه ها خسارت دیدند و ۱۲۰ رأس گاو و گوساله نیز تلف شدند. درپی این حمله، تعداد زیادی از مردم شهر را ترک کردند.(۴)

استانداری کردستان نیز گزارش داد که در ساعت ۱۰:۳۰ امروز، بین ۶ تا ۱۸ جنگنده عراقی و در ساعت ۱۲:۱۳، ۴ فروند هواپیمای دشمن بار دیگر مریوان را بمباران کردند که این امر باعث آتش سوزی های زیادی در سطح شهر شد. طبق این گزارش اغلب مناطق شهر بمباران شده است.(۵) در گزارش شهربانی مریوان تعداد شهدا ۷۵ نفر، مجروحان ۲۰۰ نفر و اماکن آسیب دیده ۵۰۰ باب ذکر شده است. براساس این گزارش، آب و برق شهر قطع شده و اکثر مردم نیز شهر را تخلیه کرده اند و درعین حال بیش از ۳۰ بمب عمل نکرده در نقاط مختلف شهر و اطراف آن وجود دارد. همچنین براثر حملات یکی از افسران شهربانی پادگان مریوان، زخمی شده (۶) و ۴ نفر از اعضای لشکر۱۴ امام حسین(ع) به شهادت رسیدند.(۷)

رادیو صوت الجماهیر عراق به نقل از اطلاعیه نظامی ارتش عراق، بمباران شدید مناطق مسکونی مریوان را حمله به مواضع نظامی قلمداد و اعلام کرد: «جنگنده های نیروی هوایی توانمند ما روز جاری طی حملات جسورانه و موفقیت آمیز بر روی مواضع و مناطق استقرار دشمن در بخش شمالی جبهه و اهداف نظامی و مراکز تمرکز قوای ایرانی در داخل خاک دشمن، تلفات و ضایعات مؤثر و قابل توجهی به آنها وارد آوردند و آتش برخاسته از مواضع و تجهیزات مورد هدف قرار گرفته دشمن مشاهده گردید. ...»(۸)

رادیو بی بی سی نیز امشب به نقل از رادیو تهران درباره حملات هوایی عراق به مریوان

ص: ۲۲۸

۱- ارتش عراق به منظور پیشگیری از اجرای عملیات والفجر۴ اقدام به بمباران شهرهای مریوان و بانه کرد. توضیحات بیشتر دراین زمینه در ضمیمه گزارش آمده است.

۲- سند شماره ۳۱۸۳۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن۲ قرارگاه عملیاتی شمال غرب کشور به معاونت عملیات و اطلاعات فرماندهی نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۲

۳- سند شماره ۳۴۵۹۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش استانداری کردستان، ۱۰/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۴۶۲۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش استانداری کردستان، ۱۰/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۶۲۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش استانداری کردستان، ۱۰/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۴۳۴۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۱۲/۶/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۴۱.

۸- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۶، ۱۱/۶/۱۳۶۲، ص۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۶/۱۳۶۲.

گزارش داد: در بمباران امروز مریوان، «۵ نفر کشته و ۱۷ تن مجروح شدنـد. این دومین بار در هفته جاری است که از حمله هواپیماهای عراقی به شهر مریوان گزارش داده می شود.»(۱)

امروز علاوه بر مریوان، مناطق دیگری از کردستان نیز هدف تجاوزات هوایی عراق قرار گرفت. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، ساعت ۱۱، چند فروند هواپیمای عراقی وارد حریم هوایی سنندج شدند که واکنش سریع پدافند هوایی، آنها را وادار به ترک منطقه کرد. طبق همین گزارش، از دیروز در سنندج شایعه شده است که هواپیماهای عراقی اطلاعیه هایی را پخش کرده اند مبنی بر اینکه کلیه مناطق مسکونی و اطراف مراکز نظامی باید تخلیه شود؛(۲)چراکه هواپیماهای عراقی قصد دارند روز ۱۵/۶/۱۳۶۲ این شهر را بمباران کنند. این شایعه موجب شده است که شماری از مردم و افرادی که در نزدیکی مراکز نظامی سکونت دارند منازل خود را تخلیه و مغازه هایشان را تعطیل کنند.(۳)

همچنین ساعت ۱۰ صبح امروز، یکی از روستاهای اطراف نودشه به نام داریان بمباران شد. این حادثه تلفاتی به دنبال نداشت. دو ساعت بعد نیز ۵ فروند میگ عراقی در حریم هوایی پاوه مشاهده شدند که آتش پدافند هوایی، آنها را مجبور به ترک منطقه کرد.(۴)

۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع به دنبال حملات جنگنده های عراقی به شهر مریوان و بمباران شدید این شهر، پیامی را خطاب به مردم مریوان و مسلمانان کرد صادر کرد. متن کامل پیام رئیس جمهور به این شرح است:

«باسمه تعالی

مردم شرافتمند مریوان - خواهران و برادران مسلمان کُرد

با بمباران شهر قهرمان و مقاوم مریوان توسط رژیم خودفروخته عراق که در آن جمعی از خواهران و برادران بی گناه و بی دفاع کُرد شهید و مجروح شدند، یک بار دیگر از چهره پلید حکام خونخوار عراق - این دشمنان خدا و بشریت - پرده برگرفت و یک بار دیگر ثابت کرد که ادعای صلح طلبی رژیم متجاوز عراق فریبی بیش نیست. بوق های تبلیغاتی ابرقدرت های شرق و غرب که ازطرفی به حمایت کامل از رژیم بغداد برخاسته اند و از طرفی دیگر، در عین مشاهده این جنایات، صلح خواهی رژیم بغداد را تبلیغ می کنند، قصدی جز اغوای ملت ها ندارند. ابرقدرت ها می خواهند با بمباران مناطق مسکونی و شهرهای بی دفاع، منطق زور و قانون جنگل را بر روابط بین المللی حاکم کنند و به خیال خود با تکرار این جنایات، ایران اسلامی را به قبول صلح تحمیلی و خفت بار وادار سازند. اما فرزندان سلحشور شما در جبهه های نبرد با اتکا به نیروی ایمان می روند تا ضربات قاطع را بر پیکر سپاه کفر وارد آورند. اینجانب اطمینان دارم که رزمندگان دلاور اسلام عن قریب انتقام خون این شهیدان عزیز و همه شهدای جنگ تحمیلی را از رژیم کافر و مزدور عراق خواهند گرفت. شهادت عزیزانتان را به شما مردم مسلمان مریوان

۱- همان، ص۱۹، به نقل از رادیو بی بی سی، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۹:۴۵.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۸، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۲، سنندج - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۳۲۰۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اطلاعات داخلی نخست وزیری، شماره ۲۶۲، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- سند شماره ۹۵۱۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ازاطلاعات - عملیات قرارگاه نجف به واحد طرح و عملیات ستاد منطقه ۷، ۱۲/۶/۱۳۶۲.

تسلیت می گویم و از رزمندگان دلیر جبهه حق علیه باطل انتظار دارم با استواری و دلاوری، دشمن زبون و از خدا بی خبر را در مصاف رو در رو تا اضمحلال کامل آسوده نگذارند. به امید پیروزی اسلام و مسلمین. سیدعلی خامنه ای - رئیس جمهوری اسلامی ایران.»(۱)

گفتنی است دفتر نمایندگان مناطق کردنشین در مجلس شورای اسلامی و استانداری کردستان نیز این حمله را محکوم کردند.(۲)

۱

پایگاه ها و نیروهای ژاندارمری آماج اصلی حملات امروز گروه های مسلح ضدانقلاب در مناطق غرب و شمال غرب بودند.

براساس گزارش ژاندارمری کردستان، نیروهای تأمین پایگاه گازرخانی از هنگ ژاندارمری سنندج، بعدازظهر امروز، حدود دو ساعت با عناصر مسلح غیرقانونی درگیر شدند.(۳) این درگیری به شهادت ۵ تن و زخمی شدن یک نفر از نیروهای خودی انجامید.(۴)در درگیری پایگاه کردکلان هنگ ژاندارمری سقز با افراد ضدانقلاب نیز یک سرباز وظیفه به شهادت رسید.(۵)نیروهای گشت تونل ۲ محور سنندج - حسین آباد، عصر امروز هنگام جمع آوری نیروهای تأمین، در کمین ضدانقلاب گرفتار شدند که درنتیجه ۴ نفر شهید شدند و یک سرباز مجروح شد.(۶)

امشب همچنین پایگاه شهید عبدی از هنگ ژاندارمری مهاباد، کارخانه قند پیرانشهر، پایگاه بردوک از هنگ ژاندارمری ارومیه، پایگاه همران از هنگ ژاندارمری سردشت، پایگاه های بالادستی، جعفرآباد و رازآور از هنگ ژاندارمری سنندج و پایگاه میرشکاری گردان دیواندره با عناصر مسلح غیرقانونی درگیر بودند. این درگیری ها بدون تلفات خاتمه یافتند(۷)

درعین حال، به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، عناصر ضدانقلاب به پایگاه های کردوان و میرآباد در سلماس حمله کردند، اما با رسیدن نیروهای جندالله، مجبور به فرار شدند.(۸)

۲

عملیات مقابله با گروه های ضدانقلاب، علاوه بر کانون های بحرانی غرب و شمال غرب، در دیگر مناطق کشور نیز در جریان است.

در همین زمینه، به دنبال تعقیب و مراقبت از یکی از اعضای تواب سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در اراک، نیروهای سپاه، موفق به شناسایی یک خانه تیمی شدند. پاسداران هنگام اقدام برای دستگیری اعضای این خانه تیمی با آنها درگیر شدند که در این درگیری یک نفر از پاسداران شهید و یک نفر دیگر زخمی شد. همچنین ۳ نفر از ساکنان خانه مجروح و دستگیر شدند.

در شهرستان صومعه سرا (استان گیلان) نیز یک خانه تیمی متعلق به حزب توده کشف و ۱۵ نفر از اعضای این حزب دستگیر شدند.(۹)

۱- روزنامه صبح آزادگان، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۲.
۲- . روزنامه کیهان، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۲.
۳- سند شماره ۳۴۶۲۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن۳ ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۱۱/۶/۱۳۶۲، ص۱.
۴- سند شماره ۳۵۵۸۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۳.
۵- سند شماره ۳۵۴۴۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن۳ قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران به رکن۳ فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۱۱/۶/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴.
۶- سند شماره ۳۴۶۲۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۷- سند شماره ۳۵۴۴۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴ - ۱.

۸- سند شماره ۳۵۵۸۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۱/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۹- سند شماره ۲۳۲۰۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اطلاعات داخلی نخست وزیری، شماره ۲۶۱، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۱

درپی گزارش سه روز پیش فرماندداری پیرانشهر مبنی بر همکاری نیروهای طالبانی با عراقی ها و تعلیم دیدن آنان زیرنظر مستشاران خارجی در خاک عراق، گزارش های اطلاعاتی امروز از حمله نیروهای عراقی با کمک طالبانی ها به مقر بارزانی ها در خاک عراق حکایت دارد.

براساس اعلام ستاد جنگ های نامنظم مستقر در پیرانشهر، از ساعت ۴ بامداد امروز، یک تیپ از نیروهای عراقی موسوم به تیپ قادسیه با استعداد ۱۵۰۰ نفر بـا پشتیبانی آتش توپخانه و کمک افراد جلال طالبانی و حزب دمکرات کردستان ایران از سه راهی رزانوك (روبه روی پیرانشهر، در داخل خاک عراق و در غرب حاج عمران)، حمله گسترده ای را به مواضع نیروهای بارزانی آغاز کردند.(۱)

در این حمله، بارزانی ها پس از سه ساعت درگیری، درحالی که فرمانده شان زخمی شده بود و ۴۰ الی ۵۰ نفر از نیروهایشان نیز کشته شده بودند، به دلیل اتمام مهمات مجبور به عقب نشینی شدند؛ باوجوداین با ارسال مهمات و نیروی کمکی، مهاجمان پس از تصرف چند ارتفاع مهم مشرف بر جاده شهیدان پشت لوژه (روبه روی سردشت و شمال شرقی دریاچه دوکان) متوقف شدند(۲) در بعضی از منابع اطلاعاتی، شمار تلفات طالبانی ها ۵۰۰ کشته و تعدادی مجروح(۳) و تلفات نیروهای بارزانی نیز ۲۵ کشته و ۵۰ زخمی گزارش شده است.(۴)

۲

آیت الله خامنه ای امروز در دیدارهایی جداگانه با روحانیون اداره عقیدتی - سیاسی ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی و همچنین کشتی گیران نیروهای مسلح ارتش، بار دیگر تأکید کرد که جنگ مسئله اصلی کشور است.

پیش ازظهر امروز، روحانیون اداره عقیدتی - سیاسی ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران بـا آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع دیدار کردند. در این دیدار پس از گزارش حجت الاسلام صفائی مسئول این اداره، آیت الله خامنه ای اهمیت ارتش و ضرورت آشنایی نزدیک ارتش با دین و روحانیت را متذکر شده و گفت: «ارتش حساس است و قشر عظیمی از باسوادان در ارتش وجود دارند که فاصله آنها قبل از انقلاب با روحانیت و دین بسیار بود و حال آن قشر عظیم دین و روحانیت را از نزدیک می آزمایند و اگر ما نتوانیم موفقیتی برای دین و روحانیت کسب کنیم، ضرر خواهیم کرد. ... برادران روحانی هم دراین رابطه باید این مسئولیت بزرگ را کار اصلی خود قرار دهند و بیشترین وقت و تمام تلاش خود را صرف این کار اساسی کنند.»

رئیس شورای عالی دفاع در ادامه به تشریح مفهوم عقیدتی - سیاسی، معیارهای آن و همچنین ارزیابی عملکرد ارتش در جنگ پرداخت: «عقیدتی - سیاسی یعنی آن تشکیلاتی که متشکل و ضامن حفظ اندیشه درست اسلامی و سیاسی در ارتش است. ... یکی از بزرگ ترین معیارهای عقیدتی - سیاسی حفظ هماهنگی با فرماندهی جنگ است. ... ما وقتی ارتش خودمان را با ارتش سراپا مسلح عراق مقایسه می کنیم باتوجه به امکانات و تجهیزات آنها می بینیم که ارتش ما خیلی خوب عمل

۱- سند شماره ۳۱۸۳۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن۲ قرارگاه عملیاتی شمال غرب نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران به اطلاعات - عملیات فرماندهی نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، ۱۲/۶/۱۳۶۲.
۲- سند شماره ۳۵۴۴۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲.
۳- سند شماره ۳۵۱۳۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۱.
۴- سند شماره ۱۱۳۲۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شماره ۳۶۱، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۴.

می کند.» آیت الله خامنه ای ضمن تأکید بر اینکه مسئولان اداره عقیدتی - سیاسی باید الگوی نظامی گری و مظهر نظم باشند، جنگ را مسئله اصلی کشور اعلام کرد و درمورد رویکرد ابرقدرت ها به آن گفت: «مسئله اصلی امروز ما جنگ است و اگر ما امروز به این مسئله با تمام قدرت نپردازیم زیان خواهیم برد. الآن تمام قدرت های استکباری بقاء منافعشان در منطقه را به این می بینند که به هیچ قیمتی جمهوری اسلامی پیروز نشود، ولی اینجانب باید به شما عرض کنم که تمام عوامل پیروزی در ما وجود دارد و قطعاً به یاری پروردگار پیروز خواهیم شد. ... اگر شما برادران در هر حرکتی که انجام می دهید هدف گیری تان به سمت جنگ باشد غالب مشکلات حل خواهد شد.»(۱)

امروز همچنین کشتی گیران نیروهای مسلح ارتش جمهوری اسلامی ایران که در مسابقات ارتش های جهان در فرانسه مقام اول را در رشته کشتی آزاد کسب کرده و درمجموع برنده جام قهرمانی شده اند، به همراه تیمسار ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش و اسماعیل داودی سرپرست سازمان تربیت بدنی با رئیس جمهور دیدار کردند. آیت الله خامنه ای ضمن ابراز خشنودی از این دیدار و اشاره به برخی از خصوصیات ارزشمند ورزشکاران گفت: «دستگاه تربیت بدنی باید مردم را تشویق کند تا به سمت یک ورزش سلامت بخش و هدف دار حرکت کند. ... خیلی ها سعی کردند که وانمود کنند جمهوری اسلامی با ورزش موافق نیست. ما ورزش را قبول داریم از اینکه ورزش و هرچیز دیگر در جای خودش قرار بگیرد خوشحال می شویم و این را عدل می دانیم. ... اگر دولتی همه فشار تبلیغاتش را روی یک چیز قرار دهد فرصتی برای اینکه مردم به چیزی غیر از آن بیندیشند وجود نخواهد داشت.»(۲)

۱

اعضای دادگاه بین الملل اسلامی امروز با وزیر ارشاد اسلامی دیدار کردند. معاون امور بین الملل وزارت ارشاد نیز در مصاحبه ای به تبیین ماهیت این دادگاه و ارتباطات آن با ایران پرداخت.

حجت الاسلام سیدمحمد خاتمی وزیر ارشاد اسلامی، عصر امروز، در جمع اعضای هیئت دادگاه بین الملل اسلامی درباره موضع گیری مجامع بین المللی در قبال جنگ ایران و عراق و به ویژه کشتار غیرنظامیان گفت: «جنگ تحمیلی رژیم عراق علیه ایران نشان دهنده ماهیت شیطانی پشتیبانان صدام است که با کمک به او سعی می کنند تا به خیال خود به جمهوری اسلامی ضربه بزنند و این همان جریان پلیدی است که بر دنیا و مجامع بین المللی حاکم است و به همین خاطر است که مجامع بین المللیِ به ظاهر انسان دوست و صلح طلب نمی خواهند با این جریان که هر روز هم وطنان بی گناه و زنان و کودکان و دیگر غیرنظامی ما را از پای درمی آورد برخوردی درست داشته باشند.» وزیر ارشاد ضمن اشاره به بمباران مریوان، درمورد انتظار جمهوری اسلامی از این دادگاه افزود: «ما امیدواریم برادرانمان در هیئت دادگاه بین الملل اسلامی باتوجه به موازین اسلامی و انسانی به بررسی این فاجعه که ازسوی استکبار و کفر جهانی به انقلاب اسلامی ایران تحمیل شده است، بپردازند و هیچ گاه انتظار نداریم که برخلاف حق به نفع ما موضع بگیرید.» ایوب بخاری سخنگوی هیئت مذکور نیز در این دیدار با اشاره به آغاز جنگ ایران و عراق در تاریخ ۲۲

۱- روزنامه کیهان، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۲۲.

۲- همان، ص۱.

سپتامبر ۱۹۸۰ (۳۱ شهریور ۱۳۵۹)، راجع به تـأثیر این جنـگ بر دنیـای اسـلام و موضع گیری دنیـای غرب و نیز سازمان های اسـلامی در قبال آن گفت: «باید بگویم این جنگ شاید یکی از غم انگیزترین تراژدی های تاریخ باشد که متأسـفانه گریبان گیر دنیای اسلام شده و دراین میان دنیای غرب اجـازه نمی دهـد خسـاراتی را که به ایران وارد شـده بررسـی شود و متأسـفانه تـاکنون یـک فرد مسـلمان از هیـچ سازمانی برای بررسـی این تراژدی غم انگیز نیامـده تـا عمق فاجعه را بررسـی کنـد.» وی همچنین با ذکر اینکه «کار ما تقریباً و باتوجه به مـدارکی که وزارت ارشاد اسـلامی دراختیار ما قرار داده بود، به پایان رسیده بود»، خواستار بازدید مجدد از مریوان شد.(۱)

ایوب بخاری با تأکید بر اینکه عدم همکاری عراق «کار دادگاه بین الملل اسـلامی را مختل نخواهد کرد»، اظهار اطمینان کرد «که عراق کاملاً در جریـان وظـایف دادگـاه که همان بررسـی جنایات جنگی است قرار دارد.» وی تعیین متجاوز را هـدف دادگاه بین الملل اسـلامی دانست و افزود: زمان اعلام نتیجه نامشخص است.

سخنگوی دادگاه بین الملل اسـلامی گفت: «دادگاه قبل از شروع کار خود به طور رسمی با سفیر عراق در پاکستان تماس گرفت و مأموریت خود را به اطلاع او رسانـد، لکن تـاکنون پاسـخی به مـأموریت مـا داده نشـده است. ... براساس قوانین اسـلام دراین صورت دادگاه منتظر نمی مانـد و باتوجه به شواهد و برداشت های خود قضاوت خواهد کرد. ... قوانین بین المللی و قوانین اکثر کشورها هم این گونه است.» ایوب بخاری در پایان درمورد محـل اعلام رأی این دادگاه گفت: «ما قطعاً نتیجه تحقیقات و رأی دادگاه را در تهران اعلام نمی کنیم. این اعلام رأی در کشور دیگری صورت خواهد گرفت.»(۲)

امروز همچنین محمـدابراهیم اصـغرزاده معـاون امور بین الملل وزارت ارشاد اسـلامی، در مصاحبه با خبرگزاری جمهوری اسـلامی درباره اعضای دادگـاه بین الملـل اسـلامی و ارتباطـات آنها با جمهوری اسـلامی گفت: «اعضای این دادگاه عـده ای از حقوق دانان و وکلای طرف دار انقلاب اسلامی هستند که اغلب آنها پاکستانی می باشند و در تماس های مکرر با مسئولین فرهنگی ما در پاکستان اعلام آمادگی کردند که در یک کار تبلیغی و حقوقی صـدام را محکوم کننـد. ... اساس طرح این دادگاه بر این مبنا بود تا با تهیه مقدماتی یک تشـکیلات حقوقی و انقلابی، به منظور دفاع از مسائل حقوقی نهضت های آزادی بخش جهان تشکیل شود و لـذا با دسـتور آقای موسوی نخست وزیر و پیگیری مسـئولان امر، قضـیه به شکل فعلی درآمـد.» وی با اعلام اینکه محمـد چودری، محمد ایوب بخاری، عبدالسـتار راج پوت، عبدالله عثمان سـلیمان و مسـعود مختار اعضای اصـلی این هیئت هسـتند، افزود: سه نفر دیگر به نام های کوکب صدیقی، بهتار افندی و علی الهادی موفق نشدند همراه با این هیئت به ایران سـفر کنند. اصغرزاده همچنین اعلام کرد که آقای حیدر فارق مودودی، پسر ارشد علامه ابوالاعلی مودودی بنیان گذار جماعت اسلامی پاکستان نیز به ایران سـفر کرده است، ولی به دلیـل عـدم موافقت سـایر اعضـا بـا ریـاست وی بر این هیئت، «تصـمیم گرفت به تنهایی تحقیق کنـد و دراین رابطه امکاناتی هم دراختیار او گذاشته شد، اما فعالیت چندانی نکرد.»

۱- روزنامه کیهان، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۲۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۳.

وی درمورد ترکیب اعضای این هیئت و بازتاب و محور حرکت آن گفت: «اعضای این دادگاه را باید جزء گروهی از طرف داران انقلاب اسلامی به حساب بیاوریم که قصد دارند برای انقلاب کار تبلیغی بکنند و به هیچ سازمان جهانی وابستگی ندارند و آنچه حائز اهمیت است اعتبار این اشخاص در بین مردم خودشان است و درمجموع بازتاب سفر این هیئت به ایران در خارج از کشور و همچنین جوامع اسلامی نتایج بسیار مثبتی را در بر داشته است و درحال حاضر محور اصلی حرکت این هیئت تشریح ضربه ای است که جنگ تحمیلی عراق بر ایران و به اسلام وارد کرده است و مواضع این هیئت در قبال جنگ تحمیلی عراق بر علیه ایران در پایان سفرشان به ایران و در لندن اعلام خواهد شد.» معاون امور بین الملل وزارت ارشاد اسلامی در پایان این گفت وگو ضمن تشکر از همکاری ستاد تبلیغات جنگ و وزارت امور خارجه و نیز اشاره به برخورد سرد سفارت ایران در پاکستان، درباره دورنمای فعالیت این هیئت گفت: «این هیئت به منظور تشکیل اتحادیه ای از حقوق دانان جهان اسلام که دارای دفتری در تهران باشد خواستار کمک های مالی و معنوی جمهوری اسلامی ایران هستند.»(۱)

۱

درحالی که مقامات رسمی سعودی ضمن ادعای ارائه بهترین خدمات رفاهی به حجاج، از عدم مسامحه دربرابر هرگونه فعالیت غیرعبادی در طول مراسم حج سخن می گویند، سرپرست حجاج ایرانی با اشاره به مشکلات زائران ایران در عربستان، بر لزوم برگزاری راه پیمایی های سیاسی تأکید کرد.

حجت الاسلام موسوی خوئینی ها نماینده امام خمینی و سرپرست حجاج ایرانی، عصر امروز در یک مصاحبه رادیو تلویزیونی در محل بعثه امام خمینی در مدینه، راجع به نحوه رفتار دولت عربستان با حجاج ایرانی گفت: «دولت عربستان به نظر می رسد که ... با انجام یک سلسله مسائل عادی و اموری که جزو وظایفشان است بگویند ما خوش رفتاری می کنیم. ... ما امسال از همین حالا مشکلاتی داریم. مثلاً دیده اید اطراف محل زندگی ما پر از مأمور است که هریک فرد غیرایرانی که به اینجا بیاید وقتی برمی گردد اول گرفتاری است که چه کار داشتید و چرا رفته بودید. علمایی که از کشورهای دیگر به دیدن ما آمده بودند وقتی بیرون رفتند آنها را گرفته بودند ... به طورکلی ایرانی ها آزادی در رفت وآمدهای خود ندارند و همه جا آنها را کنترل می کنند.» وی درمورد علاقه حجاج غیرایرانی به مراسم حجاج ایرانی گفت: «امسال نمونه های بیشتری نسبت به سال گذشته داشته ایم از علاقه حجاج غیرایرانی نسبت به مراسم حجاج ایرانی و کار اساسی هم این است که مردم خودشان دارند انجام می دهند، البته در کنار اینها دفتر تبلیغات سازمان حج هم وظایف مهمی را به عهده گرفته است، اما به عنوان کارهای حماسی و شورانگیز و اعلام عمومی حجاج مراسم راه پیمایی هم خواهند داشت. البته تابه حال، یک مراسم راه پیمایی مختصرتری برگزار شده و امیدواریم ما امسال یکی دو راه پیمایی باشکوه برگزار کنند.»

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۶، ۱۱/۶/۱۳۶۲، صص ۱۰ - ۸؛ تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۶/۱۳۶۲.

موسوی خوئینی ها خواستار فراهم شدن امکانات برگزاری حج واقعی براساس قرآن شد و گفت: «چیزی که ما می فهمیم و حج واقعی است اینست که در حج باید موضع اسلام دربرابر قدرت های کفر جهانی بیان شود و این مسئله مطرح گردد که امروز اسلام در سطح جهان با کدام قدرت ها در تضاد است ... باید حتماً مطرح شود که امریکا دشمن اسلام و دشمن بشریت است و شوروی متجاوز است و اگر مجالش دهند از افغانستان پایش را فراتر می گذارد و باید مطرح شود که اسرائیل باید از بین برود. ... در یک نامه رسمی که در آغاز حرکتم از ایران به مقامات بلندپایه عربستان نوشته ام، گفته ام که برای انجام حج صحیح باید این امور درست شود و حتماً باید برای اعلام انزجار عمومی و رسمی از کفار و مشرکین و امروز امریکا، شوروی و اسرائیل باید دو راه پیمایی بزرگ برگزار شود و دولت عربستان باید امکانات برگزاری این راه پیمایی ها را فراهم کند.»

سرپرست حجاج ایرانی درمورد انتشار روزنامه فارسی زبان و ضدایرانی المدینه در عربستان نیز گفت: «بااینکه دولت عربستان قبل از آمدن حجاج متعهد شده بود جلوی نشریاتی را که مخالف جمهوری اسلامی و انقلاب ایران است بگیرد ... یک عده سلطنت طلب و ضدانقلاب را جمع کرده و به دست آنها مطالبی علیه ایران و انقلاب دارد منتشر می کند. ... و روزنامه ای را به زبان فارسی منتشر می کنند که از جهتی بگویند ما به احترام حجاج که از خبر محروم نباشند روزنامه فارسی زبان برایشان منتشر می کنیم و از طرف دیگر، چون می بینند اگر این مطالب را به وسیله نویسندگان خودش منتشر کند خریداری ندارد مثلاً فکر کرده اگر مثلاً تیپ های بختیار و امثال او بنویسند که آن مهره های معمولی هستند لابد خیلی خواننده خواهد داشت. ... به طورکلی یک خط ضداسلامی در روزنامه وجود دارد که همان حرف دولت عربستان به جدایی دین یعنی جدایی دین از سیاست است. ... دولت عربستان از یک طرف می خواهد نشان دهد که ما نسبت به ایرانی ها چنان و چنین رفتار می کنیم ... اما ناگهان دست به انتشار چنین روزنامه ای می زند که یک روزنامه ضدانقلابی است و گرفتن آن از دست ناشرین و خواندن آن حرام است و حجاج ما فریب این چیزها را نمی خورند.»

وی همچنین درخصوص ماهیت سیاسی - عبادی مراسم حج گفت: «امروز دیگر در همه دنیا این مسئله به صورت جدی مطرح شده که در حج حتماً مسائل سیاسی وجود دارد و حجاج ما رژیم عربستان را وادار به عکس العملی کردند که نشان داد که حج با سیاست همراه است. چون اگر جداست چرا یک سیاست طرف دار امریکا را در حج اعمال می کنند. ... سرکوب کردن شعار مرگ بر امریکا هم یک سیاست است.»

گفتنی است امشب با حضور حدود ۵۰ هزار زائر ایرانی و زائران کشورهای دیگر مراسم دعای کمیل در کنار قبرستان بقیع برگزار شد؛ به گزارش خبرنگار روزنامه کیهان، در پایان این مراسم شعارهای الله اکبر، لااله الاالله، محمدرسول الله، مرگ بر امریکا، مرگ بر شوروی و مرگ بر اسرائیل، سر داده شد.(۱)

۱- روزنامه کیهان، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۲.

از سوی دیگر، دیروز رادیو بی بی سی از آمادگی عربستان سعودی برای موسم حج و استقبال از زائران خبر داد و به نقل از علی الشاعر وزیر اطلاعات این کشور، اعلام کرد که پس از جلسه کابینه دولت عربستان و توضیحات وزیران مسئول در امور حج، شاه فهد ضمن ابراز خشنودی، دستور داد تا «تمامی امکانات لازم در خدمت حجاج قرار داده شود»؛ طبق همین گزارش پادشاه عربستان تأکید کرده است که «در میان [در مقابل] هرگونه فعالیت و یا ناآرامی که ممکن است باعث انزجار حجاج و بازداشتن آنها از ادای فریضه حج [شود] مسامحه کاری نشود.»(۱)

۱

هیئت پارلمانی ایران به ریاست حجت الاسلام محمد یزدی، که برای شرکت در مراسم سالگرد تأسیس جمهوری دمکراتیک خلق کره، عازم پیونگ یانگ شده است، در یک توقف سه روزه در پکن پایتخت چین، با نایب رئیس کمیته دائمی کنگره ملی خلق چین و همچنین مقامات جمعیت اسلامی چین دیدار و گفت وگو کرد. درپی این دیدار، امروز اخباری درمورد خریدهای تسلیحاتی ایران و عراق از چین انتشار یافت(۲) رادیو بغداد نیز مدعی شد که مسئولان دفتر حافظ منافع ایران در واشنگتن، اقداماتی را برای خریدهای تسلیحاتی انجام می دهند(۳)

در دیدار امروز هیئت ایرانی با نایب رئیس کمیته دائمی کنگره ملی خلق چین و چند تن از اعضای این کنگره، سیاست های جمهوری اسلامی در قبال جنگ با عراق و سایر مسائل مهم جهانی مورد بحث و گفت وگو قرار گرفت. نایب رئیس کمیته دائمی کنگره ملی خلق چین نیز با اشاره به روابط دوستانه دو کشور، گسترش زمینه های همکاری بین ایران و چین را خواستار شد.(۴)

همچنین امروز، مسئول جمعیت اسلامی چین در دیدار با هیئت پارلمانی ایران ضمن خیرمقدم به آنان گفت: «جمهوری اسلامی ایران علی رغم وضعیت جنگی توانسته است به پیروزی هایی در زمینه های اقتصادی و اجتماعی دست یابد.» محمد یزدی نیز ضمن ابراز خشنودی از این دیدار، برای مسلمانان چین آرزوی موفقیت درزمینه پیشبرد احکام اسلام و قرآن کرد.(۵)

۲

تحلیل هایی مبنی بر رضایت ایران از هواپیماربایی در خطوط هوایی فرانسه و هم صدایی هواپیماربایان با جمهوری اسلامی ایران مطالبی است که در عین ابراز قدردانی رسمی مقامات فرانسوی از اقدامات دولت ایران دراین زمینه، در روزنامه های فرانسوی، منتشر شده است.

گروگان های آزادشده هواپیمای خطوط هوایی فرانسه امشب با استقبال پیر مورای نخست وزیر فرانسه، وارد فرودگاه اورلی پاریس شدند. به گزارش خبرگزاری فرانسه مورای در این مراسم ضمن تجلیل از شهامت خدمه و مسافران هواپیما، مراتب قدردانی خود از مسئولان ایرانی را نیز یادآور شد: «من از مقامات ایرانی به دلیل دخالتشان در این جریان تشکر می کنم. ...

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۵، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۳۸، به نقل از رادیو بی بی سی، ۹/۶/۱۳۶۲، ساعت ۷:۳۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۶، ۱۱/۶/۱۳۶۲، ص۳۱، به نقل از رادیو ایران، ۱۰/۶/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۴، به نقل از رادیو بغداد، ۱۰/۶/۱۳۶۲. روزنامه کیهان، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۴- روزنامه کیهان، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۲۱.

۵- روزنامه اطلاعات، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۳.

لازم است همه ملل در مقابل تروریسم بین المللی متحد باشند.»(۱) گزارش این خبرگزاری همچنین حاکی است که کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه نیز با ارسال پیامی به علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، «قدردانی دولت فرانسه از فعالیت های مقامات ایرانی در حل ماجرای ربودن یک فروند هواپیمای ایرفرانس را به اطلاع همتای ایرانی خود رسانده است.» رئیس سندیکای ملی کارکنان مکانسین شرکت ایرفرانس (بخش پرواز) نیز در تلگرامی به سفارت ایران در پاریس، از دولت جمهوری اسلامی قدردانی کرد.(۲)

از سوی دیگر، بنا به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از پاریس، روزنامه های فرانسوی همانند لیبراسیون، لوماتن، فیگارو و لوکوتیدین دوپاری، امروز نیز به این ماجرا پرداختند. براساس گزارش این خبرگزاری روزنامه لوماتن ضمن «سنجیده و متناسب با اوضاع» دانستن انتقادات ایران از فرانسه، هواپیماربایان را با ایران هم آوا توصیف کرد و نوشت آنها «درواقع آنچه را که جمهوری اسلامی ایران به طور پنهان فکر می کند، با صدای بلند تکرار کردند.» در این گزارش به نقل از لوکوتیدین دوپاری آمده است: «رباینگان با [از] موضع موافق رژیم تهران نسبت به آنان کاملاً آگاه بودند.» خبرگزاری جمهوری اسلامی همچنین از انعکاس گسترده قاطعیت دولت ایران در این قضیه و نیز تشکر دولت فرانسه از مقامات جمهوری اسلامی ... در رسانه های گروهی و رادیو و تلویزیون این کشور خبر داد(۳)

۱

روزنامه کویتی القبس با انتشار خبر درگیری لفظی بین هیئت های نمایندگی ایران و عراق در جریان اجلاس بین المللی مسئله فلسطین در ژنو، افزود این درگیری، اذهان را از مسئله فلسطین به سمت جنگ ایران و عراق منحرف کرد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از روزنامه القبس دراین باره گزارش داد: «این درگیری زمانی شروع شد که علی اکبر ولایتی گفت اقدام عراق در تحمیل جنگ به جمهوری اسلامی ایران موجب انحراف نیروهای ایران از جبهه مبارزه با صهیونیسم شد. بنا به نوشته این روزنامه سپس وزیر مشاور در امور خارجه عراق در جواب سخنان وزیر خارجه کشورمان مدعی خرید سلاح های اسرائیلی ازجانب ایران شد و سپس افزود: ایران جنگ را به ما تحمیل کرده است. دکتر ولایتی نیز در پاسخ به حضور نیروهای عراق در خاک ایران اشاره [کرد]، اما به نوشته این روزنامه رئیس هیئت نمایندگی عراق با طرح این ادعا که "ایران تمامی تلاش های بین المللی برای خاتمه جنگ را رد کرده است" سعی کرد به سخنان دکتر ولایتی پاسخ دهد.»(۴)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۷، ۱۲/۶/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۱/۶/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۶ ، ۱۱/۶/۱۳۶۲، ص۱۶، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۰/۶/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۴- روزنامه کیهان، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۲۴.

۱

بانک عمران اسلامی در نشست امشب خود، پرداخت یک کمک ۲۵ میلیون دلاری به عراق را تصویب کرد. روزنامه جمهوری اسلامی با اعلام این خبر نوشت: امشب همچنین رئیس بانک مرکزی عراق که به دعوت همتای مصری خود برای یک دیدار دوروزه عازم مصر شده است، هنگام ورود به این کشور ازسرگیری روابط بانکی بین دو کشور را محور مذاکرات خود در قاهره اعلام کرد.(۱)

۲

با تداوم درگیری ها در لبنان و نیز انتشار اخباری مبنی بر اعزام ناوهای جنگی امریکایی و فرانسوی به سواحل آن کشور، وزیر امور خارجه ایران، ضمن اعلام حمایت جمهوری اسلامی از مقاومت مردم لبنان، اقدامات خشونت آمیز دولت لبنان و مداخله نیروهای چندملیتی در این کشور را محکوم کرد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، امروز ناوگان های جنگی امریکا با دو هزار تفنگ دار عازم سواحل لبنان شد؛ از سوی دیگر، به دنبال مخالفت سران جبهه نجات ملی با پیشنهاد رئیس جمهور لبنان برای مذاکره، امشب بخش شرقی بیروت ازجمله بندر جونیه، تپه های اطراف بیروت و همچنین محلات مسیحی نشین شرق این شهر به شدت بمباران شد(۲)

هم زمان با ادامه درگیری ها در غرب بیروت، امروز یکی از مشاوران بلندپایه فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، به منظور گفت وگو با مقامات لبنانی وارد بیروت شد. روزنامه النهار دراین باره نوشت: «مشاور میتران حامل پیشنهادی برای تشکیل یک میزگرد از رهبران جناح های مختلف متخاصم لبنانی در عرشه یکی از ناوهای جنگی فرانسوی است که در آب های بیروت توقف کرده است.»

ولید جنبلاط رهبر دروزی های لبنان، در مصاحبه ای با اشاره به اشغال نظامی بخش هایی از بیروت توسط ارتش فالانژیست ها هرگونه مذاکره سیاسی با دولت لبنان را رد کرد. وی همچنین گفت درصورتی که مک فارلین «چیز تازه ای داشته باشد حاضرم در دمشق با وی گفت وگو کنم.»

امروز همچنین علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، در گفت وگویی با خبرگزاری جمهوری اسلامی وقایع اخیر لبنان به ویژه بیروت غربی را «یک توطئه حساب شده برای سرکوبی شیعیان و مسلمانان محروم لبنانی» دانست که هدف آن «گسترش حاکمیت امریکا در صحنه لبنان و نیز تثبیت قوای اشغالگر رژیم صهیونیستی در این کشور و از میان برداشتن آخرین موانع موجود یعنی مقاومت مسلمانان و شیعیان محروم و آزاده لبنان» می باشد. وی «مقاومت و پایداری شیعیان محروم و مسلمان آزاده لبنان» را راهکار خنثی کردن توطئه مذکور دانست و خطاب به دولت لبنان گفت: «به دولت لبنان در مقابل این مسلمان کشی ها جداً اخطار می کنیم و آنها را از انجام چنین اقداماتی که [جز] خدمت به منافع امریکا و تحت الحمایه قراردادن لبنان نتیجه ای

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۲- روزنامه کیهان، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص ۲۴.

ندارد برحذر می داریم.» ولایتی در پایان این گفت وگو از کشورهای عربی و اسلامی و غیرمتعهد خواست: «با احساس مسئولیت در قبال تجاوز نیروهای امریکایی در پوشش نیروهای به اصطلاح صلح چندملیتی و حمایت آنها از اشغالگران صهیونیست مقاومت کرده و با این دخالت ها و آتش افروزی ها مخالفت نمایند.»(۱)در همین حال، وزارت امور خارجه نیز با فراخواندن کاردار سفارت لبنان در تهران، مراتب اعتراض ایران به کشتار مسلمانان لبنان را به وی ابلاغ کرد.(۲)

ضمیمه گزارش۱۴۶: اهداف عراق از بمباران منطقه بانه و مریوان

ارتش عراق به دنبال آگاهی از عملیات آتی ایران در منطقه بانه و مریوان، برای پیشگیری از اجرای این عملیات اقدامات مختلفی ازجمله تقویت نیرو و استحکامات در این منطقه و بمباران شهرهای بانه و مریوان را در دستور کار خود قرار داد. دراین خصوص عراق اولین حمله هوایی خود را در تاریخ ۸/۶/۱۳۶۲ به روستای سروآباد در جنوب شرقی مریوان انجام داد و علاوه براین تهدید کرد که شهرهای بانه و مریوان را هم بمباران خواهد کرد و از مردم خواست تا این مناطق را تخلیه کنند. چند روز بعد، ارتش عراق در تاریخ ۱۰/۶/۱۳۶۲ به شدت شهر مریوان را بمباران کرد به گونه ای که فقط ۳۰ راکت عمل نکرده از این بمباران باقی ماند. در این اقدام قسمت های زیادی از شهر تخریب شد و بیش از ۶۰ نفر شهید و ۲۰۰ تن مجروح شدند. این بمباران ها در شهریور و مهرماه سال ۱۳۶۲ادامه یافت و به دلیل نبود سلاح ضدهوایی مناسب (هاگ) هواپیماهای عراقی به راحتی عملیات های خود را در مناطق مذکور انجام می دادند.

درواقع، دشمن قصد داشت تا ازطریق واردآوردن ضایعات و تلفات به مراکز تجمع نیرو و مراکز پشتیبانی در منطقه به نحوی در روند آمادهسازی قوای ایران برای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر وقفه ایجاد کند و علاوه بر فشار روانی بر نیروهای مردمی، بر مشکلات اجتماعی - سیاسی منطقه نیز بیفزاید.(۳)

۱- روزنامه کیهان، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۲۴.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۲۰ - ۱۱۹.

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۲۰ - ۱۱۹.

روزشمار جنگ جمعه ۱۱ شهریور ۱۳۶۲ ۲۴ ذیقعده ۱۴۰۳ ۲ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

در ادامه تلاش های قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به منظور طرح ریزی و اجرای سلسله عملیات های والفجر، امروز فرماندهان ارشد این قرارگاه(۱) در حضور علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، از اقدامات قرارگاه های مقدم حمزه و نجف درزمینه آماده سازی مقدمات اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر و عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان گزارش دادند.

در این نشست ابتدا غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، به تشریح وضعیت قرارگاه نجف (مأمور اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان) پرداخت. وی ضمن توضیح آرایش ارتش عراق در منطقه عمومی دربندیخان، دشمن را هشیار توصیف کرد و گفت: درحال حاضر نیروهای دشمن، یک تیپ در تنگه بمو، یک تیپ در تنگه سرتک و یک تیپ هم با سه گردان در منطقه دربندیخان دارند، ولی بین مرز تا ارتفاعات حضور ندارند. علاوه براین، ارتش عراق اخیراً نیروهای قیاده و دمکرات را در جلوی سرتک به کار گرفته است.

معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپس با تبیین طرح مانور عملیات والفجر۵، منطقه سد دربندیخان و ارتفاعات بمو را محورهای اصلی این عملیات عنوان کرد و افزود: باتوجه به اینکه عمق این عملیات ۱۸ کیلومتر در ۲۰ کیلومتر در نظر گرفته شده است و همچنین به علت پیوستگی و گستردگی ارتفاعات، عملیات منطقه دربندیخان باید به صورت کامل و سرتاسری از شاخ بمو تا سرتک اجرا شود.(۲)

غلامعلی رشید درباره آخرین وضعیت شناسایی های انجام شده در منطقه دربندیخان گفت: درحال حاضر لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) در منطقه دربندیخان مشغول انجام شناسایی و

۱- این جلسه با حضور علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، پیش بهار معاون اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، علی تجلایی معاون طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و فتحیان مسئول امدادی خاتم الانبیا(ص) در قرارگاه خاتم الانبیاء(ص) باختران برگزار شد.

۲- سند شماره ۱۲۷۲۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت نیروها و خطوط جبهه در عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۶/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۲۸)، صص ۱۹ - ۱؛ و - گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۱، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش طرح و عملیات ستاد قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۱/۶/۱۳۶۲، صص ۱۳۳ - ۱۳۲.

آماده سازی مقدمات عملیات است، نیروهای این لشکر چندین بار روی ارتفاعات در عمق رفته اند و حتی در روشنایی روز نیز تا پشت دشمن پیش رفته و شناسایی کرده اند.

در ادامه نشست امروز، سازمان رزم عملیات والفجر۵، ۸ گردان از ارتش و ۳۰ گردان از سپاه اعلام و طبق توافق اولیه مقرر شد به منظور تکمیل استعداد عملیاتی، لشکرهای ۳۱ عاشورا، ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع) در منطقه عملیاتی تحت امر قرارگاه نجف مستقر شوند.

معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) ضمن اشاره به احداث قرارگاه اصلی لشکر۲۷ در شیخ صله، آخرین وضعیت بهداری، تدارکات، مهندسی و توپخانه را نیز تشریح کرد. وی همچنین از موافقت سرهنگ صیاد شیرازی با تأمین ۳۰ فروند بالگرد ۲۱۴ برای حل مشکل نبود جاده در منطقه خبر داد.

در بخش دیگری از جلسه امروز، غلامعلی رشید مطالبی را درخصوص طرح مانور، استعداد نیروها و وضعیت منطقه عملیاتی والفجر۴ مطرح کرد. وی ضمن بیان توضیحاتی درمورد وضعیت رده جلوی قرارگاه حمزه سیدالشهدا برای اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، به تشریح نحوه استقرار عناصر ارتش عراق در این منطقه پرداخت و گفت: درحال حاضر نیروهای دشمن روی ارتفاعات سورن، پنجوین، کله قندی، هرگنه، مارو، خرنوکه دار، قوچ سلطان، سورکوه، تخته نادر و ارتفاعات آسمان بین حضور دارند و عناصر آن به صورت نسبی و تقریبی در محدوده مرز تا ارتفاعات مستقر می باشند. این فرمانده ارشد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در تکمیل گزارش خود ضمن اشاره به حضور ۴ الی ۵ تیپ سه رقمی در این محدوده، افزود: مسئولیت منطقه عمومی شیلر به عهده سپاه یکم ارتش عراق است. غلامعلی رشید همچنین درمورد هوشیاری بیش ازپیش دشمن در این منطقه گفت: نیروها، مواضع و موانع دشمن روی سورن خیلی زیاد است. باتوجه به این اقدامات، عملیات در منطقه دهانه شیلر «لو رفته است، همه می دانند که اینجا می خواهد عملیات بشود.»(۱)

رشید در بررسی طرح مانور عملیات والفجر۴، ارتفاعات سورن، پنجوین، مارو، کانی مانگا، لری و سورکوه را محورهای کلیدی عملیات در منطقه دهانه شیلر برشمرد و با بیان اینکه خط حد ایده آل و نهایی این عملیات اتصال ارتفاعات سورن به سورکوه می باشد

۱- سند شماره ۱۲۷۲۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

یادآور شد: در طرح مانور این عملیات برای منطقه مریوان سه هدف یعنی ارتفاعات مارو، پنجوین و سورن و برای منطقه بانه نیز یک هدف معین شده که ازحیث اهمیت پنجوین هدف درجه یک، مارو درجه دو و سورن درجه سه می باشد.

وی درمورد آخرین وضعیت شناسایی ها و استعداد کنونی عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر هم گفت: حدود دو ماه پیش، لشکر۱۴ امام حسین(ع) با حضور در مریوان و لشکر۸ نجف با حضور در بانه، مأموریت یافتند تا ضمن انجام شناسایی و اقدامات لازم، زمینه اجرای عملیات را مهیا کنند. درحال حاضر نیروهای لشکر۱۴ روی ارتفاعات پنجوین، سورن و مارو و نیروهای لشکر۸ نیز روی سورکوه، تخته نادر و آسمان بین شناسایی کرده اند. دشمن از روی این ارتفاعات بر عقبه نیروهای خودی در بانه و مریوان دید دارد.

غلامعلی رشید در ادامه، سازمان رزم عملیات منطقه دهانه شیلر را ۱۵ گردان از ارتش و ۴۵ گردان از سپاه اعلام کرد. به گفته وی، علاوه بر لشکرهای۱۴ و ۸، لشکرهای ۷ ولی عصر(عج)، ۱۹ فجر، ۴۱ ثارالله(ع) و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم نیز در دو محور بانه و مریوان تحت امر قرارگاه مقدم حمزه قرار می گیرند.

معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در پایان این بخش از گزارش خود ضمن تأکید بر نقش عنصر مهندسی در تسریع روند آماده سازی و رفع مشکلات منطقه دهانه شیلر، محدودیت زمانی و بارش زودهنگام برف در مناطق کوهستانی منطقه شیلر نسبت به منطقه بمو را از دیگر دلایل ضرورت تعجیل در اجرای عملیات والفجر۴ دانست(۱)

یکی دیگر از مسائلی که امروز در گزارش معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به قائم مقام فرماندهی کل سپاه مطرح شد، مربوط به ضعف قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ارومیه) در پشتیبانی از قرارگاه مقدم حمزه (مریوان) و ابهام درمورد نهایی یگان های تحت امر قرارگاه مقدم بود. براساس گزارش رشید، مشکلات و ضعف های موجود در رده فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه بر روی عملکرد لشکرهای ۱۴ و ۸ برای طرح ریزی و اجرای عملیات در منطقه بانه و مریوان تأثیر مستقیم دارد،(۲)به گونه ای که هم اکنون لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۸ نجف باوجود دو ماه شناسایی روی کل منطقه، هنوز نمی دانند که به طور قطعی و حتمی در کدام بخش از این منطقه متمرکز خواهند شد. وی همچنین درمورد ضعف قرارگاه فرماندهی عملیات دهانه شیلر گفت: قرارگاه حمزه (ارومیه) در منطقه عملیات حاج عمران گرفتار مسائل پدافندی عملیات والفجر۲ است و به همین دلیل یک قرارگاه تاکتیکی در مریوان مستقر کرده است. درحالی که قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ارومیه) باید مسئولیت منطقه والفجر۲ را به واحد دیگری سپرده و همراه برادران خاتم الانبیا(ص) برای اجرای عملیات در منطقه مریوان حضور می یافت. چون قرارگاه مقدم حمزه به عنوان یک قرارگاه تاکتیکی در مریوان نمی تواند نیاز لشکرها را برآورده و تأمین کند.(۳)

۱- سند شماره ۱۲۷۲۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و - گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۱، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعات - عملیات ستاد قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۱/۶/۱۳۶۲، صص ۱۳۴ - ۱۳۳.

۲- سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۲۴/۵/۱۳۶۲ تا ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص ۱۵۰.

۳- سند شماره ۱۲۷۲۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

تحکیم مواضع و تقویت پایگاه های دشمن در منطقه دهانه شیلر (منطقه عملیاتی والفجر۴) مهم ترین موضوعی است که امروز در گزارش های قرارگاه خاتم الانبیا(ص) باختران و سایر واحدها به آن پرداخته شده است.

براساس گزارش قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، دشمن به تحکیم مواضع و پایگاه های خود در شمال مریوان و مناطق اطراف آن به ویژه پنجوین پرداخته و تحرکاتش به طور چشمگیری افزایش یافته است. ارتش عراق به منظور تقویت منطقه پنجوین، نیرویی به استعداد یک تیپ با انواع ادوات و تجهیزات نظامی از پادگان عربت به پنجوین انتقال داده است. علاوه براین دشمن در مناطق نزدیک به منطقه عملیاتی دهانه شیلر نیز یک ستون به استعداد ۲۰۰۰ نفر از سلیمانیه به سمت طویله و بیاره آورده و با انواع ادوات ضدهوایی، توپ و خمپاره وارد پادگان سیدصادق شده است.

در بخش دیگری از گزارش مزبور درمورد سایر اقدامات و فعالیت های ارتش عراق در منطقه دهانه شیلر آمده است: علاوه بر ایجاد زاغه های جدید، پست های نگهبانی آن نیز افزایش یافته است. درضمن، پادگان سیدصادق و پادگان سرای سبحان عراق در این منطقه کارهای پشتیبانی و تعمیراتی ارتش عراق را انجام داده و محل استراحت نیروهای خطوط مقدم می باشد. برابر اعلام شنود، دشمن برای انتقال مهمات به کردستان عراق با ستون و اسکورت و ازطریق جاده های مخصوص و تأمین شده عمل می کند.(۱)

واحد اطلاعات سپاه مریوان نیز درمورد تحرکات اخیر دشمن در منطقه عمومی سورکوه تا سورن گزارش داد: «درحدود ۱۲۰۰۰ نیرو که به نظر می رسد از سپاه چهارم عراق باشد به سرپرستی فرمانده سپاه چهارم عراق و دو ماشین مستشاران خارجی از دور دیده شده با آنها بوده و از منطقه کرکوک و سلیمانیه به منطقه سیدصادق و پنجوین حرکت نموده که در منطقه پنجوین و سرسودار و گرمک و نالپاریز تا پل کرکوک مستقر گردیده اند. خودروهای دیده شده درحدود ۴۰۰ ایفا و حدود ۴۰ قبضه توپ از انواع مختلف و حدود ۹ عدد کاتیوشا و حدود ۱۰ عدد ضدهوایی چهارلول می باشد و حدود ۲۰۰ تانک می باشد و ضمناً با ستون فوق فرمانده لشکر سلیمانیه و رئیس سازمان امنیت و معاون فرمانداری پنجوین همراه بوده. حدود ۲۰۰ دستگاه خودروهای ایفا در منطقه عربت در اطراف شهر مستقر شده که تمام جای آن پراکنده می باشند. ضمناً تعدادی کادر ویژه صدام که حدود ۴۰ نفر بوده و با دو ماشین همراه ستون فوق بوده اند.»(۲)

در همین حال، قرارگاه حمزه سیدالشهدا نیز در گزارش مشابهی ضمن اشاره به موارد فوق، هدف اقدامات و فعالیت های اخیر دشمن را جلوگیری از حمله احتمالی ایران به مناطق پنجوین، نالپاریز و شاندری عراق عنوان کرد و درخصوص تک احتمالی دشمن به پایگاه های خودی در مریوان هشدار داد.(۳)در گزارش نیروهای خودی درمورد یگان های عراقی حاضر در پنجوین و شاندری آمده است: تیپ ۵۰۴ پیاده، تیپ ۵۹، تیپ ۲۹، گروهان۲ تیپ۳، تیپ۴۱۸ و گروهان رنجر در منطقه پنجوین، گردان چهارم تانک در شاندری و گردان های یکم، دوم و سوم تیپ۴۲۸ پیاده در محدوده شمال پنجوین مستقرند.(۴)

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای و اطلاعاتی قرارگاه خاتم الانبیا باختران، ۱/۶/۱۳۶۲الی ۱۲/۶/۱۳۶۲، صص ۸۱ - ۸۰.

۲- سند شماره ۳۲۳۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعات سپاه مریوان، ۱۷/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۰۰۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ:قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۲، پیشین، صص ۸۳ - ۸۲.

۱

ارتش عراق بـا آگـاهی از عملیـات آتی ایران در محـدوده مقابـل شـهرهای بـانه تا مریوان، اقـدامات مختلفی را به منظور پیشـگیری از اجرای این عملیـات در دسـتور کـار قرار داده است و علاـوه بر تقویت نیرو و اسـتحکامات خود در منطقه، از روز هشـتم شـهریور به شـدت شـروع به بمباران شهرهای بانه و مریوان کرده است. در ادامه این اقدامات، عراق امروز با پخش اعلامیه هایی در شـهر سنندج مبنی بر اینکه «چهار روز دیگر منطقه را به خـاک و خون می کشـیم و آتش می زنیم»، از امروز به مـدت چهـار روز به مردم سـنندج فرصت داده است تا شـهر را تخلیه کننـد.(۱)واحد اطلاعـات شـهربانی نیز در گزارشـی اعلاـم کرد که ارتش عراق ازطریق پیـام رادیویی به مردم، امروز را آخرین مهلت تخلیه شهرسـتان بـاختران و اسلام آباد تعیین و مردم این منطقه را به بمباران و تخریب شهرهای مذکور تهدید کرده است.(۲)

در همین حـال، گزارش قرارگـاه حمزه حـاکی است به دنبـال اجرای آتش واحـدهای دشـمن روی روسـتاهای سـاوجی، میرآباد و خاو، تلفاتی به اهالی این روستاها وارد شده است.(۳)

۲

در طول هفته جاری، شـهرهای آبادان و خرمشـهر هرروز هدف آتش سلاح های سبک و سنگین دشمن قرار گرفتند و تبادل آتش پراکنده نیز در امتداد نوار مرزی به ویژه در مناطق پاسـگاه زید و شلمچه جریان داشت. براثر آتش دشمن در روزهای شنبه تا چهارشنبه، در آبادان ۵ نفر شهید و ۸۸ نفر زخمی و در خرمشهر نیز ۵ تن شهید و ۶۸ نفر زخمی شده اند. همچنین به ۱۹ واحد مسکونی خساراتی وارد شد.(۴)

از سوی دیگر، دیروز و امروز نیز شـهر آبـادان زیر آتش پراکنـده سـلاح های سـبک و سـنگین دشـمن قرار داشت که براثر آن ۶ واحد مسکونی خسـارت دیـد و تعـدادی درخت خرمـا نیز در آتش سوخت. همچنین در منطقه علمیاتی آبادان نیز یک نفر از نیروهای سپاه شـهید شـد و ۱۶ نفر دیگر از نیروهای خودی و ۴ غیرنظامی مجروح شدند(۵)

براساس گزارش شهربانی استان خوزستان، در این دو روز، تبادل آتش بین نیروهای خودی و عراقی در امتداد نوار مرزی جریان داشت؛ این تبادل آتش در مناطق پاسـگاه زید، شـلمچه، پل نو و جزیره مینو از شدت بیشتری برخوردار بود. براثر آتشـباری عراق یک بسـیجی شهید شد و ۸ نفر از افراد بسیج، ۷ تن از نیروهای ارتش و ۳ غیرنظامی نیز در جزیره مینو مجروح شدند.(۶)

۳

اعزام نیرو اعم از رزمی و فنی، و همچنین ارسال کمک های نقـدی و جنسـی مردم به جبهه های جنگ در روزهای اخیر نیز همچنان ادامه داشت. مشروح اعزام ها و کمک های مذکور به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی چنین است:

۱- سـند شماره ۱۲۷۲۹/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: جلسه بررسـی عملکرد لشـکر۱۴ امـام حسـین(ع) در عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۲/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۲۹)، ص۲۵.

۲- سند شماره ۱۱۲۳۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۱/۶/۱۳۶۲.

۳- گزیـده اسـناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از اطلاعـات - عملیـات قرارگـاه حمزه سیدالشـهدا به اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا،۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۹۷.

۴- سند شماره ۲۸۹۲۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به دفتر سیاسـی - انتظامی اسـتانداری خوزسـتان، ۶/۶/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۲۸۹۱۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی - انتظامی استانداری خوزستان، ۶/۶/۱۳۶۲؛ و - سند

شماره ۴۰۱۹۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری استان خوزستان، ۷/۶/۱۳۶۲؛ و – سند شماره ۲۸۹۱۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی – انتظامی استانداری خوزستان، ۷/۶/۱۳۶۲؛ و – سند شماره ۲۸۹۲۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به دفتر سیاسی – انتظامی استانداری خوزستان، ۸/۶/۱۳۶۲؛ و – سند شماره ۲۸۹۱۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی – انتظامی استانداری خوزستان، ۸/۶/۱۳۶۲؛ و – سند شماره ۲۸۹۰۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به دفتر سیاسی – انتظامی استانداری خوزستان، ۹/۶/۱۳۶۲؛ و – سند شماره ۲۸۹۱۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی – انتظامی استانداری خوزستان، ۹/۶/۱۳۶۲؛ و – سند شماره ۴۰۱۹۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۰/۶/۱۳۶۲؛ و – سند شماره ۴۰۱۹۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۰/۶/۱۳۶۲.

۵– سند شماره ۴۰۱۹۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۲/۶/۱۳۶۲.

۶– سند شماره ۴۰۱۹۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۲/۶/۱۳۶۲.

اعزام گروهی از رانندگان و کارکنان فنی شرکت واحد اتوبوسرانی، یک دستگاه آمبولانس ازسوی جامعه مداحان تهران، ۲ دستگاه نیسان ازسوی کارگران و کارکنان کارخانه ایرانیت (۱)؛ مبلغ ۱۰۶,۱۸۱,۲ ریال ازسوی کارگران کارخانجات فخر ایران نظرآباد برای بازسازی شوش، کمک نقدی و غیرنقدی مردم آذرشهر، کمک نقدی انجمن اسلامی کارخانه قند جوین سبزوار، اعزام ۱۴ نفر از کارگران کارخانه قند جوین سبزوار، ۳ کامیون کمک جنسی اهالی اراک (۲)؛ اعزام اکیپ راه سازی از اداره کل راه وترابری استان بوشهر، اکیپ پزشکی شامل پزشک، کمک پزشک، بهیار و نسخه پیچ (از هرکدام یک نفر) و ۶۹ نفر نیروی تدارکاتی از همدان، یک گروه نیروی متخصص از جهاد سازندگی دامغان، ارسال مواد خوراکی و پوشاک از کاشان، مبلغ ۶۰۰,۷۸ ریال وجه نقد از یک روستای استان ایلام(۳) اعزام نیرو از مرند، اعزام شماری از نیروهای بسیجی از یزد (۴)؛ تعداد ۱۳ نفر کارگر ساختمانی جهت بازسازی سوسنگرد از قائمشهر؛ تعداد ۵ کامیون مواد غذایی و پوشاک از شهرستان نور؛ یک کامیون چوب و هیزم از جهاد سازندگی بابل(۵)؛ گروهی از بسیجیان شهرستان ابرقو؛ گروهی از بسیجی های هشترود(۶)؛ پنجاه نفر روحانی از حوزه علمیه قم و سایر شهرها، یک گروه فنی ۷۵ نفره شامل راننده ماشین آلات سبک و سنگین، مکانیک، آشپز و نیروی ساده از تبریز(۷)؛ اعزام گروهی از بسیجی ها و پاسداران شهرستان برازجان و روستاهای تابعه، اعزام دو گروه از بسیجیان شهرستان کرج(۸)؛ ۵ کامیون میوه، لباس و مواد غذایی از آبادان، ۲ کامیون مواد خوراکی و ۳۵۰۰۰۰ ریال وجه نقد از کمیجان استان مرکزی، مبلغ ۸۳۰,۴۶۰,۲ ریال وجه نقد، ۳ عدد النگوی طلا، پوشاک و مواد شوینده از شهرستان شهرکرد، مبلغ ۶۰۰,۱۰۰ ریال وجه نقد و مقادیری دارو و پوشاک و مواد غذایی از ملایر، مبلغ ۲۰۰,۷۳ ریال وجه نقد و مقادیری حبوبات و غلات از نورآباد ممسنی، کمک های نقدی و مواد خوراکی از روستاهای درگز، اعزام ۱۷ نفر نیروی ساختمانی از کردکوی برای بازسازی سوسنگرد، مقادیری پوشاک، مواد شوینده و مواد غذایی از کلاچای، ۲ دستگاه آمبولانس از شهرستان میانه، پوشاک، حبوبات، مواد غذایی، دارو، وجه نقد و ۲ جفت گوشواره طلا از شهرستان سلماس، تعدادی کمپوت و کنسرو و دیگر اقلام مواد غذایی از شهرستان کردکوی، مقادیری وجه نقد، تعدادی دام زنده، حبوبات، مواد غذایی و مواد شوینده از روستاهای شهرستان بیرجند.(۹)

همچنین در مراسم نمازجمعه امروز در تعدادی از شهرهای کشور، کمک های نمازگزاران جمع آوری و به جبهه ها ارسال شد. به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، مبلغ ۱۵۷۰۰۰ ریال وجه نقد ازسوی مردم عباس آباد تنکابن، مبلغ ۷۸۴,۱۸۰ ریال، ۳ عدد انگشتر طلا و ۱۲ عدد سکه نقره در مراسم نمازجمعه رفسنجان و مبلغ ۴۸۰۰۰۰ ریال وجه نقد اهدایی نمازگزاران جمعه شهرستان بابل به مناطق جنگی فرستاده شد.(۱۰)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- همان، ص ۴.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۶/۱۳۶۲، ص ۴.

۴- همان، ص ۲.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۸/۶/۱۳۶۲ ص ۴.

۶- همان، ص ۲.

۷- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۸- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۹- همان، ص ۴.

۱۰- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص ۴.

۱

در ادامه پناهندگی مردم و نظامیان عراقی به ایران، در سه روز گذشته، ۱۲ نفر از مردم عراق با عبور از مرزهای غربی، به جمهوری اسلامی ایران پناهنده شدند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از ارومیه، روز چهارشنبه نهم شهریور، ۳ نفر از اهالی کرکوک و هله با ورود به خاک ایران ازطریق مرزهای غربی، خواستار پناهندگی از جمهوری اسلامی شدند.(۱) همچنین گزارش سپاه اشنویه حاکی است که دیروز نیز ۳ عراقی با معرفی خود به سپاه اشنویه، تقاضای پناهندگی کرده اند.(۲) علاوه براین خبرگزاری جمهوری اسلامی از باختران نیز گزارش داد روز گذشته یک خانواده ۵ نفره عراقی ازطریق یکی از مرزهای غربی وارد ایران شده و خواستار پناهندگی شدند. طبق همین گزارش، امروز هم یکی از اهالی شهر سیدصادق عراق به جمهوری اسلامی ایران پناهنده شد.(۳)

۲

مناطق بحرانی استان آذربایجان غربی امروز نیز شاهد تحرکات گروه های مسلح غیرقانونی بود؛ این گروه ها علاوه بر حمله به چندین مرکز دولتی در بوکان، با حمله به پایگاه ها و اجرای کمین، تلفات و خساراتی را به نیروهای خودی وارد کردند.

یک درگیری که از آخرین ساعات شب گذشته با حمله عناصر ضدانقلاب به بوکان آغاز شده بود، حدود ساعت ۶ صبح امروز پایان یافت. به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا ضدانقلابیون با سلاح های سبک و آر.پی.جی به توانیر، بهداری و عمران سپاه در منطقه بوکان حمله کردند. براثر این تهاجم علاوه بر شهید و زخمی شدن شماری از نیروهای عمران سپاه، برق شهر نیز قطع شد.(۴)

صبح امروز، به دنبال دو نوبت درگیری نیروهای تأمین پایگاه های همران و ماولو از هنگ ژاندارمری سردشت با افراد مسلح غیرقانونی، گروهی از نیروهای جندالله، سپاه و گروه ضربت قرارگاه ژاندارمری که در ربط مستقر بودند، برای کمک به پایگاه های درگیر اعزام شدند. ولی در میان راه عناصر ضدانقلاب با آر.پی.جی. خودروی گروه ضربت را در حوالی پایگاه ماولو هدف قرار دادند که درنتیجه از افراد گروه مذکور ۶ نفر شهید و ۵ نفر زخمی شدند و سلاح و مهماتشان به دست ضدانقلابیون افتاد. در این درگیری ها که تا ساعت ۱۴ ادامه داشت، ۲ نفر از نیروهای سپاه و بسیج نیز مجروح شدند و از مهاجمان هم ۱۰ نفر کشته شدند؛ تعدادی از سلاح های نیروهای خودی شامل ۱۰ قبضه اسلحه ژ۳ با دو هزار فشنگ، یک قبضه تیربار ام. ژ۳ با دو هزار فشنگ، یک قبضه آر.پی.جی با ۹ گلوله و یک قبضه خمپاره انداز ۶۰ میلی متری با ۶ گلوله توسط مهاجمان غارت شد.(۵)

براساس گزارش اطلاعات سپاه سردشت، در کمین افراد حزب دمکرات به نیروهای خودی

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- سند شماره ۳۵۱۳۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه اشنویه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۱/۶/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- سند شماره ۳۵۴۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا منطقه۱۱ به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۵- سند شماره ۳۵۴۴۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن۳ قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران به رکن۳ فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۱۲/۶/۱۳۶۲، صص ۱ و ۲.

در محور سردشت – مهاباد، از نیروهای ارتش و سپاه ۷ نفر شهید و ۱۳ نفر زخمی شدند؛(۱)در این حادثه ۳ نفر از مهاجمان ازجمله یکی از اعضای اصلی حزب دمکرات کشته شدند.(۲)

به گزارش اطلاعات سپاه ارومیه، در حمله ضدانقلاب به پایگاه انبا، ۴ نفر از مهاجمان کشته شدند.(۳)

گفتنی است بعدازظهر امروز، رادیو صوت الجماهیر عراق با استناد به اطلاعیه دفتر سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، که امروز در پاریس منتشر شد، ادعا کرد که در جریان عملیات های مسلحانه عناصر مخالف جمهوری اسلامی، ۱۵۵ نفر از نیروهای ایران در دو هفته اخیر کشته شده اند؛ در این اطلاعیه آمده است که عناصر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با حمله به چهار پایگاه در بانه، سردشت و بوکان، تلفات و خسارات سنگینی را به نیروهای ایرانی وارد کرده اند.(۴)

۱

اقدامات ایذایی گروه های مسلح غیرقانونی امروز در استان کردستان نسبت به روزهای قبل از شدت بیشتری برخوردار بود.

در محور خامسان – کامیاران، یک خودروی سپاه پاسداران در کمین ضدانقلابیون افتاد و ۹ نفر از نیروهای سپاه شهید شدند و یک نفر دیگر زخمی شد. عناصر ضدانقلاب خودروی مذکور را به آتش کشیدند.(۵)

در محور سنندج – سقز، در درگیری نیروهای خودی با عناصر مسلح غیرقانونی ۴ نفر از نیروهای ژاندارمری به شهادت رسیدند.

در یک درگیری که بین نیروهای خودی و افراد مسلح ضدانقلاب در محور توریو – سنندج، رخ داد، یکی از نیروهای بسیجی زخمی شد(۶)

در درگیری نیروهای تأمین پایگاه کوخان (بانه) با عناصر ضدانقلاب یک سرباز شهید و یک سرباز دیگر به گروگان برده شد.(۷)

در حوالی روستای حسین آباد جوانرود، یک تویوتای سپاه در کمین ضدانقلاب گرفتار شد و درنتیجه ۲ نفر از نیروهای خودی به شهادت رسیدند.(۸)

یکی از پیشمرگان کُرد نیز که برای دیدن خانواده خود به روستای بالک (از توابع مریوان) رفته بود، براثر کمین ضدانقلاب به شهادت رسید.(۹)

امشب همچنین پایگاه توت سوران از گردان مرزی مریوان، پایگاه های تپه سدقشلاق، تونل یک، و رازآور،(۱۰)گزگزاره و گروهان کامیاران(۱۱)هنگ ژاندارمری سنندج چندین ساعت با عناصر مسلح غیرقانونی درگیر بودند که درگیری های مذکور بدون واردآمدن هیچ گونه تلفات و خساراتی به نیروهای خودی خاتمه یافت.

۱- سند شماره ۳۵۱۲۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سردشت به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۱/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۴۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱.

۳- سند شماره ۳۵۱۳۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ارومیه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۷، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۳۱، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۱۱/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۴:۳۰.

۵- سند شماره ۳۴۶۴۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام به استانداری کردستان، ۱۲/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۴۴۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش ستاد ناحیه ژاندارمری کردستان، ۱۵/۶/۱۳۶۲، تک برگی.

۷- سند شماره ۳۴۳۴۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن۳ ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۸- سند شماره ۹۵۱۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۷ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲.

۹- سند شماره ۳۵۴۴۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ،پیشین، ص۱.

۱۰- سند شماره ۳۵۴۴۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۳.

۱۱- سند شماره ۳۴۳۴۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱.

۱

تعدادی از اعضا و عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی ازجمله حزب دمکرات، کومه له و چریک های فدایی خلق امروز در استان های کردستان و باختران دستگیر یا تسلیم شدند.

درپی درگیری نیروهای تأمین پایگاه کوخان (بانه) با عناصر ضدانقلاب و تعقیب مهاجمان، ۱۷ نفر به اتهام همکاری با ضدانقلاب دستگیر و به سپاه بانه تحویل داده شدند.(۱)

در سنندج، ۱۱ نفر از افراد وابسته به حزب دمکرات و ۳ نفر از افراد کومه له دستگیر شدند(۲)

در سنقر (استان باختران)، ۸ نفر که دو عدد نارنجک نیز همراه داشتند به دلیل فعالیت به نفع سازمان چریک های فدایی خلق دستگیر و تحویل دادگاه انقلاب اسلامی باختران شدند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، رئیس دادگاه سنقر و ۳ نفر کارمند ادارات دولتی نیز جزو دستگیرشدگان هستند.(۳)

در کامیاران، ۳ نفر از افراد مسلح وابسته به حزب دمکرات تسلیم شدند.(۴) در دیواندره نیز ۳ نفر از اعضای این حزب که ۴ قبضه سلاح به همراه داشتند، خود را تسلیم کردند.(۵)

۲

آیت الله خامنه ای در خطبه اول نمازجمعه امروز تهران، ضمن تبیین شاخصه های حکومت اسلامی، اطاعت مردم از قوانین حکومتی، همکاری مردم با دولت، روحیه مردم در تحمل سختی ها و پشتیبانی همه جانبه مردمی از جنگ را نمادهایی از مردمی بودن نظام جمهوری اسلامی دانست. محکوم کردن و انتقاد از سکوت سازمان های حقوق بشری و بین المللی در قبال جنایات عراق به ویژه بمباران دیروز مریوان و بی اعتمادی ایران به سازمان های مذکور، رد ادعای احزاب کومه له و دمکرات کردستان درمورد طرف داری از مردمان کُرد و موضع گیری در قبال درگیری های اخیر در بیروت و دخالت نیروهای امریکایی در لبنان محورهای اصلی سخنان رئیس جمهور در خطبه دوم نمازجمعه این هفته تهران بود.

آیت الله خامنه ای با اشاره به بمباران دیروز مریوان توسط هواپیماهای عراقی گفت: «برای چندمین بار عمل نامردمی حمله به شهرهای ایران تکرار شد و دیروز چند هواپیمای عراقی به شهر عزیز مریوان حمله کردند، یک بار حمله کردند تعدادی خانه ویران شد و تعدادی شهید و مجروح به جای ماندند، مردم مسلمان و مؤمن و متعهد آمدند مشغول پیداکردن عزیزان شهید و مجروح خود شدند. در میان خرابه ها درحالی که مردم مشغول بودند و اجتماع زیادی به وجود آمده بود، مجدداً هواپیماهای عراقی آمدند و همان نقطه تجمع مردم را با راکت زدند. شلوغ ترین خیابان شهر را که مملو از جمعیت بود بمباران کردند، ده ها نفر شهید، حداقل چهل نفر و چند برابر مجروح به جای گذاشتند و رفتند و برای ما غیرمنتظره نیست از اول جنگ ما این را آزمودیم.»

۱- سند شماره ۳۴۳۴۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

۲- سند شماره ۳۵۴۴۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۸ ، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۱۱، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۱۳۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد منطقه۱۱ سپاه به اطلاعات ستاد ناحیه کردستان، ۱۳/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۱۱۳۶۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه، شماره ۳۵۶، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۱.

رئیس شورای عـالی دفاع راجع به پاسـخ ایران به عراق و حامیان آن رژیم گفت: «اولین حرف ما به رژیم عراق و پشتیبانان اوست و آن حرف این است که ما می گوییم اگر با این کارها می خواهیـد مردم ما را خسـته کنیـد، ما را به سـتوه بیاوریـد و در ادامه جنگ برای ما تزلزلی ایجاد کنیـد، بدانید سـخت در اشـتباه هستید. شما اینجا فرزندان و کودکان و زنان و بیماران و معلمان و مجموعاً افراد بی پناه را در خیابان ها و خانه ها و مغازه هایشان زدید. وعده ما و شـما در میدان های جنگ، ما شـما را در میدان های جنگ خواهیم کوبید، ضـربات خود را بر شما وارد خواهیم آورد و ان شاءالله کمر شما را در بغداد خواهیم شکست.»

رئیس جمهور سـپس بـا انتقـاد از سـکوت سازمـان های حقوق بشـری و بین المللی در قبال جنایات عراق، به تبیین ریشه های بی اعتمادی ایران به سازمان های مذکور پرداخت: «حرف دیگر دراین رابطه با سازمان های حقوق بشـر است، با سازمان های بین المللی است، با آن کسانی که سعی می کننـد چهره قابل قبولی از رژیم عراق ارائه بدهنـد، چه جواب می دهیـد، چگونه عذر این کار را می خواهید، چگونه عذر سـکوت خودتان را می خواهید، چرا سـکوت می کنید؟ چرا سازمان صـلیب سـرخ جهانی لب فرومی بندد و از این جنایت و ده ها جنایت شبیه این و جنایت هایی که در اردوگـاه های اسـیران ایران در عراق واقع می شود حرفی نمی زنـد؟ سازمان عفو بین الملل و سازمان های دیگر؟ آن کسانی که فکر می کنند ما چرا به این سازمان ها بی اعتقادیم، بداننـد ما از اینکه سازمان های بین المللی بیاینـد حقایق تلخی را که می گـذرد ببیننـد و بگویند بدمان نمی آیـد. ما از این سازمان ها بی تعهـدی دیـدیم، بی مسـئولیتی دیـدیم و این ظن و گمان در ما قوی شده است که این سازمان ها دروغ می گویند و تحت تأثیر سیاست های اسـتکباری دنیا مشـغول کاری هسـتند. سـر گرمی برای خودشان درست کرده انـد. کشـتن یک عـده مردم در یک شـهر، بمبـاران یـک شـهر بی پنـاه چه معنی دارد؟ این یـک جنـایت جنگی است؟ یـک جنـایت برحسب همه مـوازین انسـانی است؟ چرا به این جنـایت رسیدگی نمی کننـد؟ مـا البته شـکایت به هیـچ یک از این سازمان ها نمی کنیم چون ما آنها را آزمودیم، اما آنها بیاینـد ببیننـد خبر شونـد و اگر احساس مسئولیت می کنند، انجام بدهند.»

امام جمعه تهران، با اشاره به کشـتار مردم مناطق کردنشـین توسط رژیم عراق، ادعای احزاب کومه له و دمکرات کردستان درمورد طرف داری از مردمان کُرد را باتوجه به همکاری این گروه ها با رژیم بغداد، تکذیب کرد: «حزب دمکرات کردستان و حزب کومه له دیگر با چه روی

ادعـا می کننـد که کُرد هسـتند، شـمایی که سـلاحتان، پولتـان، تجهیزاتتـان و تـدارکتان به اتکـاء به رژیم بغـداد است، شـمایی که برای آن رژیم جاسوسـی می کنیـد، خبرکشـی می کنیـد، از داخل شـهرها به آنها خبر می دهید، اسـراری را که مطلع بشوید به اطلاع آنها می رسانید، برای آنها اسیر می گیرید، برای آنها می جنگید، حالا ببینید که آن رژیم با مردم کُرد چه کرد و می کند. این اولین بار نیست، مردم مریوان کُرد نیستند؟ زن و مرد و کودک بی گنـاه مریوانی مسـلمان نیسـتند؟ آنهـا جزو مردم کُرد نیسـتند که شـما ادعـای طرف داری از آن را می کنیـد؟ دروغگوها، آن کسـی که به راستی کُرد است آن کسـی که دلش به حـال مرد و زن و کودک مریوانی می سوزد یـک لحظه بایـد دیگر در مقابـل رژیم متجـاوز عراق نرمش و مسالمت نشان ندهـد. اگر شـماها راست می گویید و واقعاً از کُرد می خواهید حمایت کنید، که این دروغ شـما مدت هاست ثابت شـده، بایـد دیگر متکی به عراق نباشـید بایـد برویـد با عراق بجنگیـد، باید در کنار نیروهای ایرانی قرار بگیرید با رژیم صدام مبارزه کنید زیراکه شهرهای کردنشین و مردم کُرد را بمباران کردند.»

درگیری هـای اخیر در بیروت و دخـالت نیروهای امریکایی و قتل عام مسـلمانان و شـیعیان در لبنان، موضوع دیگری بود که آیت الله خامنه ای در قبال آن موضع گیری کرد: «بلندگوهای دنیا سعی می کنند قضیه لبنان را کوچک نشان بدهند و مسئله بیروت را تحریف کنند و من به اطلاع شما مرد و زن مسلمان می رسانم که ارتش لبنان به کمک عناصر اسرائیلی به کمک عناصر امریکایی، به کمک عناصر فالانژ سعی بر این کرده اند که مسـلمانان و شـیعیان بیروت را قتل عام کننـد. ... در این چند روز گذشـته، هلیکوپترهای امریکایی و حتی شـنیدم نیروهای زمینی امریکایی (این را درست یقین ندارم) به اضافه نیروهای لبنانی با جست وجوی خانه به خانه دارند مرد و زن و کودک بیروتی مسـلمان و شـیعه را قتل عام می کنند. آنکه الآن در بیروت دارد انجام می گیرد یک حمام خون است. چرا باید دسـتگاه سیاسـی حاکم بر لبنان به جای اتکا [به] خانواده بزرگ عربی و اسـلامی به اسـرائیل و امریکا متکی بشود و من از زبان ملت ایران و از زبان همه مسـلمین دل سوخته اعلام می کنم لبنان متعلق به اسلام و مسلمین است. اسـرائیلی ها، پشتیبانان امریکایی آنها و دوستان حقیرشان در لبنان بدانند هیچ کس اجازه نخواهد داد که لبنان، اسلام و مسلمین را اسرائیلی ها لقمه ای کنند و فرو بدهند. چنین چیزی را اجازه نمی دهیم، ملت های مسلمان اجازه نخواهند داد.»

آیت الله خامنه ای بیانات خود در خطبه های نمازجمعه تهران را با قرائت خطبه ای به زبان عربی، خاتمه داد(۱)

۱

سخنان امروز نخست وزیر قبل از خطبه های نمازجمعه تهران، درمورد اتخاذ سیاست هایی به نفع مناطق محروم، دستمایه ای شد تا رادیو اسرائیل با طرح ادعای ناتوانی دولت در تأمین نیازهای مردم تهران، به گمانه زنی درباره سیاست کاهش جمعیت این شهر بپردازد.

ص: ۲۵۱

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲، صص ۵ و ۸.

به مناسبت هفته دولت، امروز میرحسین موسوی نخست وزیر، سخنران قبل از خطبه های نمازجمعه تهران بود. وی پس از گرامیداشت شهدای شهریورماه و همچنین قیام ۱۷ شهریور، با بیان اینکه مسئولان هیئت دولت فعلی از مقلدان امام خمینی می باشند، رهنمودهای ایشان را ملاکی برای ارزیابی فعالیت های دولت معرفی کرد. نخست وزیر در ادامه سخنان خود به مشکلات ناشی از جنگ و نحوه برخورد مردم با این مشکلات اشاره کرد و گفت: «در شرایط حساس جنگی که درآمدهای ارزی ما محدود بود، با طرح مناسبی که ریختیم قسمت اعظم ارز در خدمت جنگ که تعیین کننده سرنوشت مردم مسلمان جهان است قرار گرفت و به یقین می دانستیم که اگر روزی مجبور شویم و مشکل را به میان مردم ببریم و مشکلات دولت را با آنها در میان بگذاریم و از نقش سرنوشت ساز جنگ سخن بگوییم با استقبال گرم مردم روبه رو می شویم.»

وی در ادامه به اختصاص ۱۰ میلیارد تومان به بازسازی مناطق جنگ زده در سال جاری اشاره کرد و درزمینه تنظیم سیاست خارجی بر مبنای مسئله اصلی کشور، یعنی جنگ گفت: «همه شما شاهد دسایس و توطئه های سازمان های بین المللی و هیئت های مختلفی که به کشور ما آمدند بودید، ولی علی رغم این توطئه ها این قدرت را پیدا کردیم که محل کنفرانس غیرمتعهدها را از بغداد به دهلی منتقل کنیم و در جبهه سیاسی ضربه مهلکی بر رژیم پوسیده صدام وارد آوریم. ... سیاست خارجی ما دقیقاً متناسب با خواست جنگ تا پیروزی ملت ایران تنظیم شده است که همچنان ادامه خواهد یافت.»

نخست وزیر با بیان اینکه «درآمد ملت ما بیشتر ازطریق فروش نفت است و حتی مالیات هایی را هم که می گیریم مالیات هایی متأثر از درآمدهای نفتی است»، به خط مشی «گریز از سیاست رژیم قبل» اشاره کرد و درمورد رویکرد نوین تدوین مقررات افزود: «اخیراً تصمیمی گرفته شد که حتی در مقررات و قوانین به شکلی حرکت کنیم که به نفع نقاط محروم باشد و دلیلی ندارد مالیاتی که در تهران گرفته می شود همان مالیات در نقاط توسعه نیافته کشورمان گرفته شد [شود] ... وزارت اقتصاد و دارایی در کار تدوین این مقررات است که اگر در تدوین این قوانین موفقیتی داشته باشیم، سرمایه گذاری در نقاط محروم تقویت خواهد شد.»(۱)

گفتنی است عصر امروز رادیو اسرائیل با برجسته ساختن بخشی از اظهارات موسوی درمورد ضرورت یکسان نبودن مالیات ها در تهران و دیگر نقاط کشور و اتخاذ سیاست هایی به نفع نقاط محروم، مدعی شد: «چندی پیش میرحسین موسوی اعلام کرده بود که دولت وی قادر نیست احتیاجات جمعیت تهران مانند آب و برق و سایر نیازهای شهری را برآورده کند و مردم را تشویق نمود که به زادگاه های خود و شهرهای کوچک بازگردند. ... اینک به نظر می رسد سیاست کاهش جمعیت تهران با وضع مالیات ها و عوارض تازه گام های جدیدی را برمی دارد.»(۲)

۱- همان، ص۸.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۷، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۱۶، به نقل از رادیو اسرائیل،۱۱/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۹.

۱

وزیر کشور درمورد زمان برگزاری دومین دوره انتخابات مجلس، هدف از تشکیل حزب جمهوری و اخبار مربوط به استیضاح خود مطالبی را بیان کرد.

حجت الاسلام ناطق نوری وزیر کشور، که دیروز همراه با معاون پارلمانی این وزارتخانه به اراک سفر کرده است، امروز در مصاحبه ای درمورد اقدامات انجام شده درزمینه برگزاری انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسلامی گفت: «دراین مورد، ازنظر تدارکات اقدامات لازم انجام شده و قانون جدید انتخابات نیز تهیه شده و به دولت تقدیم شده تا در مجلس مطرح شود و تا اواخر سال ۶۲ یا اوایل سال ۶۳، انتخابات را برگزار خواهیم کرد.»(۱)

ناطق نوری در ادامه دیدار خود از استان مرکزی بعدازظهر امروز، در سخنانی در جمع اعضای حزب جمهوری اسلامی شهر قم ضمن گرامیداشت شهدای هفتم تیر و هشتم شهریور، درخصوص هدف از تشکیل حزب جمهوری اسلامی گفت: «انگیزه ما از تشکیل حزب جمهوری اسلامی رسیدن به قدرت و حکومت نبود و این حزب رسیدن به قدرت را هرگز هدف و سرلوحه خود قرار نداده است، بلکه ما این تشکیلات را به وجود آورده و آن را منسجم نمودیم تا در مقاطع انقلاب اسلامی مان حضور داشته و حافظ و پاسدار اسلام و تعالیم قرآن کریم همچون خون شهدا و اصل زنده ولایت فقیه باشیم.»

وی همچنین ضمن توضیحاتی درمورد اخبار مربوط به استیضاح خود خاطرنشان کرد: «این گونه بازتاب ها در اولین دوره مجلس شورای اسلامی نشانه اقتدار مجلس است و اساساً استیضاح از وظایف قانونی است و نمایندگان مجلس شورای اسلامی به وظیفه قانونی خود عمل می کنند.»(۲)

۲

حجت الاسلام حکیم سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، همراه با تعدادی از اعضای کمیسیون رسیدگی به امور اسرای عراقی به منظور بازدید از وضعیت اسیران عراقی در منطقه گیلان، امروز از اردوگاه شماره ۱۱ طریق القدس در بندر انزلی بازدید کردند.(۳)

جانشین سرپرست ستاد تبلیغات جنگ در گفت وگو با خبرگزاری جمهوری اسلامی اهداف این بازدید را «بررسی وضع اردوگاه های اسرای عراقی در گیلان، تأمین حداکثر رفاه و امکانات هرچه بهتر نگهداری اسرا و بررسی مسائل و مشکلات احتمالی آنان» ذکر کرد. به گزارش

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۲- همان، ص۱۱.

۳- همان، ص۲.

خبرگزاری جمهوری اسلامی، یکی از نمایندگان اسرای عراقی مستقر در این اردوگاه ضمن خیرمقدم به بازدیدکنندگان، اظهار کرد: «ما پس از آشنایی با اسلام اصیل، دیگر تاب تحمل ادامه جنایات صدام در ایران و عراق را نداشته و خواستار اعزام به جبهه های جنگ تحمیلی و خواهان به دست گرفتن اسلحه جهت نشانه رفتن به سینه صدام عفلقی هستیم.»

سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق نیز در این دیدار گفت: «ان شاءالله به یاری خدا و فداکاری و ایثار رزمندگان پرتوان سپاه اسلام و مجاهدین مسلمان عراق سرنگونی رژیم بعث عراق نزدیک است و ملت عراق دارای یک حکومت اسلامی همانند جمهوری اسلامی ایران تحت رهبری امام خمینی خواهد بود. ... باید به جنایات صدام که در طول جنگ تحمیلی به مردم مسلمان ایران و در طول حکومت ننگین خود به مردم مسلمان عراق روا داشته پایان دهیم و یک حکومت صددرصد اسلامی در آن کشور برپا کنیم.»

حجت الاسلام حکیم همچنین در مصاحبه ای با خبرگزاری جمهوری اسلامی، در تبیین فلسفه وجودی و مسئولیت مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق گفت: «این مجلس مسئولیت رهبری مبارزه با نظام کافر و مزدور عراق و همچنین مسئولیت افشاگری و شناساندن چهره وحشی رژیم حاکم بر عراق و معرفی آن به ملل دنیا را برعهده دارد. ... مسئولیت مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق همچنین ایجاد وحدت بین مردم مسلمان عراق برای بسیج همه نیروها جهت سرنگونی هرچه زودتر نظام حاکم بر عراق است.»

وی در ادامه این گفت وگو با ارزیابی وضعیت اقتصادی عراق خاطرنشان کرد: «نظام عفلقی با مشکلات اقتصادی فراوانی درگیر بوده و علت آن ضربه خوردن مؤسسات اقتصادی، صنعتی، قطع صدور نفت ازطریق خلیج فارس توسط رزمندگان پرتوان اسلام و مجاهدین مسلمان عراق و نیز خاک سوریه می باشد. ... اخیراً نیز حکام خودفروخته حاکم بر عراق اقدام به جمع آوری دارایی های مردم مسلمان آن کشور نمودند تا شاید بتوانند مقداری از دیون خارجی خود را بپردازند.»(۱)

عصر امروز و در پایان بازدید هیئت مذکور از اردوگاه اسرای عراقی، نظران دبیر شورای عالی دفاع، در مصاحبه ای با خبرگزاری جمهوری اسلامی، به تشریح نتایج این بازدید و وضعیت کنونی اسرای عراقی پرداخت: «در این دیدارها مسائل و مشکلات و نیازمندی های اسرا مورد بررسی قرار گرفت. ... باید دنیا بداند که ما فوق قراردادهای ژنو با اسرا رفتار

۱- همان، ص ۱۱.

می کنیم و این را یک وظیفه اسلامی برای خود در قبال اسرای عراقی می دانیم. ... اسرا ازلحاظ فکری در سطح بالا بوده و اداره اردوگاه ها نیز توسط خود اسرا صورت می گرفته که این نشان دهنده تحول فکری و زیربنایی بسیار جالب در اسرا می باشد که ان شاءالله زمینه ساز خوبی برای آینده حکومت اسلامی در عراق محسوب می شود.»(۱)

۱

حجاج ایرانی در مدینه، امروز پس از یک راه پیمایی آرام از بعثه امام تا مسجدالنبی همراه با مسلمانان اهل سنت در نمازجمعه شرکت کردند. به گزارش روزنامه اطلاعات قبل از حرکت زائران ایرانی، حجت الاسلام موسوی خوئینی ها نماینده امام و سرپرست حجاج ایرانی، در جمع روحانیون کاروان ها و همچنین گروهی از روحانیون دیگر کشورهای اسلامی، در سخنانی «بر وحدت هرچه بیشتر مسلمین دربرابر جنایتکاران شرق و غرب، خصوصاً امریکا و اسرائیل غاصب» تأکید کرد.(۲)

امروز همچنین تعدادی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی که در مدینه به سر می برند با حضور در محل کاروان جانبازان، از نقش آنان در مراسم باشکوه عبادی - سیاسی حج تقدیر کردند. گفتنی است قرار است از امروز تا روز شنبه ۱۹ شهریور، هرروز حدود ۵ هزار تن از حجاج ایرانی از مدینه به مکه اعزام شوند و براساس برنامه تنظیم شده، در این مدت همه زائران ایرانی به مکه معظمه اعزام خواهند شد.(۳)

۲

رادیو مسکو امشب در تفسیری با اشاره به سخنان وزیر امور خارجه ایران در اجلاس بین المللی مسئله فلسطین در ژنو راجع به سوءاستفاده رژیم اشغالگر قدس از تفرقه در بین کشورهای اسلامی، جنگ ایران و عراق را یکی از علل این پراکندگی خواند و از دو کشور خواست با پایان دادن به جنگ برمبنای عهدنامه الجزایر، توان خود را برای حمایت از حقوق ملت فلسطین صرف کنند.

رادیو مسکو ضمن تأیید این سخن علی اکبر ولایتی که پراکندگی و تفرقه در صفوف کشورهای اسلامی و عرب مانع مقابله مؤثر با تجاوزات امریکا و رژیم صهیونیستی می شود، استقرار نیروهای امریکایی در لبنان و اجرای عملیات نظامی علیه مسلمانان شیعه را خطر جدیدی برای صلح در منطقه غرب آسیا دانست.

این رادیو «جنگ ایران و عراق که به تحریک ایالات متحده آغاز شده» را «یکی از علل پراکندگی و حتی خشونت بین برخی کشورهای منطقه» معرفی کرد و درمورد میزان خسارات و تلفات آن گفت: «این جنگ هم اکنون به ایران و هم به عراق ازلحاظ اقتصادی ده ها میلیارد دلار خسارت وارد کرد و باعث تلفات جانی عظیم شده که در دو سال اول جنگ به سیصد هزار

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه اطلاعات، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۳.

کشته و سیصد و هفتاد هزار تن زخمی از هر دو طرف رسیده.» رادیو مسکو همچنین جنگ ایران و عراق را مانعی دربرابر ترقی دو کشور دانست و با استناد به اظهارات محمد احمدی عضو کمیته مرکزی حزب توده ایران، مدعی شد: «جنگ به صورت وسیله ای جهت اخلالگری در انجام مهم ترین اصلاحاتی که پیش از آغاز عملیات جنگ به تصویب رسید، درآمده است. مثلاً اصلاحات ارضی که مجلس در سال ۱۹۸۰ به آن رأی داد، بعد از آغاز جنگ محدود شد و سپس به دستور شورای نگهبان به حالت تعلیق درآمد. محمد احمدی تأکید نمود که جنگ دستاویزی برای محدودکردن آزادی ها و حقوق مدنی و اعمال اقدامات وحشیانه و عدول از اصول قانون اساسی اسلامی شد. نیروهای راست گرا در ایران از جنگ با عراق برای تشدید شونیسم و ملت پرستی بی بندوبار در کشور و تأمین شرایط مساعدی جهت اعمال تضییقات کاملاً بی اساس درمورد میهن پرستان ایرانی من جمله درمورد آزار حزب توده استفاده می کنند.»

در ادامه تفسیر رادیو مسکو، درمورد بهره برداری امریکایی ها از جنگ ایران و عراق آمده است: «آنها از درگیری مسلحانه ایران و عراق به عنوان بهانه برای تشدید تدارکات نظامی در منطقه خلیج فارس و اقیانوس هند و برای نیروهای واکنش سریع خود در این منطقه و احداث پایگاه های جدید و انجام مانورها مجدانه استفاده می نمایند.» رادیو مسکو با اشاره به رضایت ایالات متحده از تداوم جنگ مذکور، افزود: «بنگاه تلویزیونی امریکایی سی.بی.اس. با رضایت مندی اشاره نمود هرقدر ایران بیشتر در جنگ با عراق گیر بکند، کمتر امکان خواهد داشت در مقابل سیاست ایالات متحده امریکا در خاور نزدیک و میانه مقاومت کند.» این رادیو، موافقت نامه ۱۹۷۵ الجزیره را پایه خوبی برای حل اختلاف ایران و عراق برشمرد و با اشاره به موضع رهبر انقلاب اسلامی دراین باره اعلام کرد: «آیت الله خمینی روز ۱۱ فوریه سال ۱۹۸۱، اظهار داشت ایران قراردادهای بین المللی را محترم می شمارد و ادعایی حتی درباره یک وجب خاک بیگانه من جمله خاک عراق ندارد.» از نظر مفسر رادیو مسکو، خاتمه این جنگ علاوه بر اینکه «پاسخ گوی منافع ملل خود طرف های درگیر است» به «تأمین وحدت و همبستگی ملل اسلامی در مبارزه علیه تجاوز امریکا و اسرائیل و برای تأمین حقوق خلق زجردیده و مصیبت کشیده عرب فلسطین و برای اعاده تمامیت ارضی و حق حاکمیت لبنان کمک خواهد کرد.»(۱)

۱

حبیب شطی دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی، امروز برای یک دیدار رسمی وارد رباط پایتخت مراکش شد؛ وی وضعیت غرب آسیا، جنگ ایران و عراق و همچنین آمادگی برای چهارمین اجلاس سران کشورهای اسلامی - که اوایل سال آینده میلادی در رباط برگزار خواهد شد - را محورهای مذاکرات خود با حسن شاه مراکش ذکر کرد.(۲)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۶/۱۳۶۲، صص ۱۲ - ۱۰، رادیو مسکو، ۱۱/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۰:۳۰.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۱

مقامات کشورهای عربی حامی عراق در روزهای اخیر و هم زمان با حضور هیئت پارلمانی ایران در چین، با انجام سفرهایی به این کشور رایزنی هایی را با مقامات چینی آغاز کرده اند.

عبدالحلیم ابوغزاله وزیر دفاع مصر، امروز در رأس یک هیئت نظامی وارد پکن شد. به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، وزیر دفاع مصر در این سفر، درباره همکاری های نظامی با سران چین گفت وگو خواهد کرد؛ وی همچنین قرار است پس از انجام یک دیدار چهارروزه از کره شمالی، عازم امریکا شود.

از سوی دیگر، ملک حسین شاه اردن، که روز چهارشنبه (۹/۶/۱۳۶۲) برای یک دیدار دوره ای از کشورهای پاکستان، چین، کره جنوبی و مالزی، اردن را به مقصد اسلام آباد ترک کرده بود، دیروز برای یک دیدار ده روزه وارد پایتخت چین شد و امروز مذاکرات خود را با مقامات چینی آغاز کرد. به گزارش رادیو کویت وی در این سفر دوره ای با سران کشورهای مذکور درمورد اوضاع غرب آسیا و به ویژه اوضاع لبنان و تحولات جنگ ایران و عراق، گفت وگو می کند.

در همین زمینه رویتر گزارش داد که در آستانه سفر ملک حسین به چین، خبرگزاری چین نو، تحلیل هایی را درمورد مسئله فلسطین و حمایت از مبارزه سازمان آزادی بخش فلسطین، محکومیت حضور رژیم صهیونیستی در لبنان و حمله به امریکا به دلیل حمایت از تل آویو منتشر می کند؛ براساس همین گزارش، اخیراً زائویانگ نخست وزیر چین نیز در اظهاراتی ضمن محکومیت توسعه طلبی رژیم اشغالگر قدس، از مبارزه مردم فلسطین برای اعاده حقوق مشروعشان حمایت کرده است.(۱)

۲

هم زمان با انتشار اخباری مبنی بر تقویت نیروهای نظامی فرانسوی و امریکایی در لبنان، برخی دولت های عربی نیز تحرکاتی را برای حل وفصل منازعه داخلی لبنان آغاز کرده اند.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، ظهر امروز ناو هواپیمابر فرانسوی "فوش" بندر تولون فرانسه را به مقصد آب های ساحلی لبنان ترک کرد. در همین حال، روزنامه امریکایی واشنگتن پست در شماره امروز خود از برنامه وزارت دفاع ایالات متحده برای اعزام دو هزار تفنگ دار امریکایی دیگر به ساحل غربی لبنان خبر داد؛ با اعزام این افراد تعداد تفنگ داران امریکایی در شهر بیروت و ساحل لبنان به سه هزار نفر خواهد رسید. درپی انتشار این اخبار، رادیو دمشق ضمن انتقاد از اعزام ناوگان های جنگی فرانسه و امریکا به سواحل لبنان، این دو کشور را متهم ساخت که با این اقدامات «پیروزی های نظامی کشورهای استعمارگر قرون گذشته را زنده کرده اند.»

۱- همان؛ و - واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۴، رادیو عربی کویت، ۹/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۳:۳۰.

درعین حال، ایلی سالم وزیر امور خارجه لبنان، در پیامی به شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، از این سازمان درخواست کرد که «با قطعنامه های بین المللی و اعراب درمورد عقب نشینی نیروهای خارجی از لبنان همکاری کنند.» براساس اعلام رادیو بیروت، وزیر امور خارجه لبنان از قلیبی خواسته است که پیام وی را به اعضای جامعه عرب منتقل کند. آسوشیتدپرس نیز به نقل از منابع دیپلماتیک عرب، گزارش داد که عربستان سعودی به منظور جلوگیری از خشونت های بیشتر در کوهستان های شوف لبنان، امروز پیشنهادی را برای میانجیگری میان دولت لبنان و مخالفان مطرح کرده است. براساس همین گزارش، بندر بن سلطان فرستاده ویژه فهد پادشاه عربستان، درباره این طرح با حافظ اسد رئیس جمهور سوریه و ولید جنبلاط رهبر دروزی های لبنان، بحث و گفت وگو کرده است.(۱) گزارش خبرگزاری فرانسه نیز حاکی است که نبیه بری رئیس جنبش امل، در بیانیه ای که امروز بین خبرنگاران توزیع شد با اشاره به دعوت دولت لبنان برای تشکیل یک کنگره آشتی ملی، از اینکه دولت این کشور تصمیم گرفته است راه سازش و تفاهم را با زور تانک ها باز کند، اظهار تأسف کرد. وی ضمن انتقاد از عملیات ارتش در غرب بیروت، اعلام کرد که رهبران اسلامی لبنان تحت ریاست شیخ حسن خالد مفتی سنی لبنان متفق القول اند که ارتش لبنان باید با مسالمت وارد غرب بیروت شود.(۲)

۱- روزنامه کیهان، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۲۴.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

روزشمار جنگ شنبه ۱۲ شهریور ۱۳۶۲ ۲۵ ذیقعده ۱۴۰۳ ۳ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

در ادامه نشست دیروز فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) که به منظور تسریع در روند آماده سازی عملیات های قرارگاه مقدم حمزه و نجف با حضور قائم مقام فرماندهی کل سپاه در باختران برگزار شد، امروز نیز فرماندهان مزبور(۱) در جلسه ای به بررسی وضعیت عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان و عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، پرداختند. در پایان این نشست آخرین تغییرات سازمان رزم یگان های عمل کننده سپاه به قرارگاه های نجف، حمزه و کربلا ابلاغ شد.

در این نشست غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، توضیحات روز گذشته خود درباره عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان را تکمیل کرد و در توضیح اهداف عملیات و زمین منطقه نبرد گفت: قرارگاه نجف این عملیات را در شمال قصرشیرین به منظور تصرف سد دربندیخان، با ۲۰ کیلومتر پیشروی در عمق خاک عراق اجرا خواهد کرد. اهداف این عملیات، تصرف دو پهلوی سد و قطع جاده آسفالته ۵/۱ کیلومتری استان سلیمانیه منتهی به سد می باشد، البته به دلیل پیوستگی زمین و ارتفاعات دیواری و تیغه ای، تصرف و تأمین سد دربندیخان با مشکلاتی همراه است. وی تأکید کرد: «[ارتفاع] بمو کلید منطقه است چون خیلی بزرگ است و همه جا مسلط است. دشمن هم روی خود بمو حساس است»، رشید برای برون رفت از این وضعیت گفت: مجبوریم کمی پایین تر، از محور انتهای کوه های بمو و شاخ خشیک به سمت سد عملیات کنیم و درصورت عدم تصرف سد، می توان دهانه تونل کناری آن را با آتش پوشاند.

غلامعلی رشید در ادامه وسعت ایده آل منطقه عملیاتی را ۷۰ کیلومتر عنوان کرد که به دلیل مشکلات موجود، مساحت آن به ۲۵ الی ۳۰ کیلومتر کاهش یافته است. وی همچنین

۱- در این جلسه علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، عندلیب مهندسی خاتم الانبیا(ص)، کاظم زاده پرسنلی خاتم الانبیا(ص)، بکایی لجستیک و تدارکات خاتم الانبیا(ص) و علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه حضور داشتند.

خاطرنشان کرد باتوجه به اینکه منطقه عملیاتی دربندیخان بکر و دست نخورده است، ازنظر عملیاتی و مهندسی به کار زیادی نیاز دارد.

معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) سپس به تشریح عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر پرداخت و درباره اهداف این عملیات گفت: قرارگاه حمزه مأمور اجرای عملیات در منطقه دهانه شیلر می باشد. دو سوم این عملیات در محور مریوان و یک سوم آن در محور بانه است. هدف عملیات الفجر۴، قطع پیشرفتگی عراق در دهانه شیلر است که در یک طرف آن ارتفاع سورکوه و در طرف دیگر ارتفاع سورن قرار دارد و آنچه در این پیشرفتگی ارزش دارد شهر پنجوین است که از مریوان بزرگ تر بوده و در حد یک شهرستان است.

پس از اظهارات غلامعلی رشید، علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، ضمن تأکید بر لزوم تسریع در روند آماده سازی عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر، آخرین مهلت تکمیل طرح و اجرای این عملیات را پانزده روز دیگر تعیین کرد. وی همچنین دو مشکل کمبود زمان به دلیل نزدیکی فصل سرما و بارش برف و نیز کمبود نیرو به علت بازگشایی مدارس را از مهم ترین مشکلات پیش روی اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر برشمرد.(۱)

در پایان جلسات دوروزه قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، در ابلاغیه ای به فرماندهی قرارگاه های نجف، حمزه و کربلا، آخرین تغییرات سازمان رزمی یگان های عمل کننده سپاه به این شرح اعلام شد:

الف) سازمان رزمی قرارگاه حمزه در منطقه عملیاتی والفجر۴

۱. لشکر۱۴ امام حسین(ع)

۲. لشکر۸ نجف اشرف

۳. لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)

۴. لشکر ۴۱ ثارالله(ع)

۵. تیپ۱ لشکر۱۹ فجر

۶. تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)

ب) سازمان رزمی قرارگاه نجف در منطقه عملیاتی والفجر۵

۱. لشکر۲۷ محمدرسول الله(ص)

۲. لشکر۲۵ کربلا

۳. لشکر۳۱ عاشورا

۴. لشکر۵ نصر

۵. تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع)(۲)

۱- سند شماره ۱۲۷۳۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت منطقه عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۲/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۳۰)، صص ۱۵ - ۱.

۲- سند شماره ۲۰۰۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا به فرماندهی قرارگاه های نجف، کربلا و حمزه، ۱۲/۶/۱۳۶۲.

وضعیت استقرار و استعداد نیروهای خودی و دشمن در منطقه دهانه شیلر و دلایل کندی اقدامات قرارگاه مقدم حمزه برای آماده سازی عملیات والفجر۴ از اهم مباحثی بود که در نشست امروز شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه با رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و تمییزی فرمانده سپاه سنندج در باختران بررسی شد.

در این جلسه علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، ضمن اشاره به تکمیل شناسایی های این منطقه، درمورد هدف کلی عملیات والفجر۴ گفت: هدف این عملیات انسداد دهانه شیلر از سورکوه تا ارتفاع سورن یعنی منطقه ای با مسافت ۴۰ کیلومتر است که بدین منظور لشکر۸ نجف از محدوده جنوب سورکوه و لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز در محدوده شمال وارد عمل خواهند شد.

وی سپس با بیان اینکه تأمین اهداف عملیات دهانه شیلر منوط به فراهم شدن استعداد نظامی مورد نیاز است، تصرف ارتفاعات سورکوه و سورن را به تأمین ۶۰ گردان نیرو مشروط کرد. فرمانده قرارگاه مقدم حمزه دراین زمینه افزود: «سورن یک هدف مستقلی است» و برای تأمین و تضمین موفقیت محورهای کلیدی عملیات دهانه شیلر «باید در سورکوه و سورن حتماً دو لشکر قوی عمل بکنند.» درصورت تصرف کامل سورن به خصوص قله های پیروزی ۱، ۲ و ۳ درصد موفقیت عملیات والفجر۴ و ضریب سقوط شانه دری و سیدصادق نیز افزایش می یابد، زیرا توپخانه های دشمن در منطقه سیدصادق - شانه دری و پشت ارتفاعات سورن مستقرند و با موفقیت محور سورن، تمام توپخانه ها، تجهیزات و احتیاط دشمن به تصرف نیروهای خودی در آمده و دشمن آتش پشتیبانی خود را در منطقه از دست می دهد.

در ادامه جلسه درباره خط حد نیروهای خودی و دشمن در محدوده ارتفاعات سورکوه و سورن گزارشی به قائم مقام فرماندهی کل سپاه ارائه شد. فرمانده قرارگاه مقدم حمزه درمورد خط حد دشمن در بانه و سورکوه گفت: ارتفاعات آسمان بین، تخته نادر، نهنی و قلندرآوا در دست دشمن است. فقط ارتفاعات شاخ شوکت، برکچل و پایگاه سپاه مریوان دراختیار نیروهای ماست و «دشمن از مناطق خود ما را دید می زند.»

وی درمورد خط حد دشمن در محور مریوان و پاتک های دشمن در این منطقه افزود: احتمال پاتک دشمن از شانه دری، سیدصادق، سلیمانیه و تنگه سورن وجود دارد. در منطقه مارو و پنجوین خط دشمن از مارو تا ارتفاع هفت توانان ادامه یافته و خاکریز و کانال دارد. در این منطقه جاده از روی تپه شهدا به طرف پاسگاه توتمان آمده و به داخل دشت می رسد، شیار توتمان هم خط دشمن است. ارتش عراق با استفاده از «نیروهای نفوذی زیاد» و «قاچاقچی های» عبوری از محور توتمان و کانی سیف اقدام به جمع آوری اطلاعات از وضعیت نیروهای ما می کند.

رضائیان با اشاره به حضور انبوه نیروهای دشمن در منطقه سورن و شیارهای آن، از ایجاد موانع مین و احداث کانال در برخی نقاط ارتفاعات سورن خبر داد و افزود: بر مبنای شناسایی های

به عمل آمده از این منطقه، دشمن ۲۰ پایگاه روی سورن دارد و حدود یک تیپ در آن مستقر کرده و پشت سورن نیز یک پادگان دارد. به گفته خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) علاوه بر تیپ های سه رقمی عراق،(۱) نیروهای لشکرهای ۴، ۸ و ۱۱ ارتش عراق نیز در منطقه مقابل مریوان مستقرند.(۲)

علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، باتوجه به حساسیت دشمن در مناطق پنجوین و پادگان گرمک، معتقد بود که عملیات باید در دو مرحله اجرا شود. وی همچنین مشکلات موجود درزمینه آماده سازی عملیات والفجر۴ را ناشی از ضعف قرارگاه حمزه ارومیه در پشتیبانی از رده جلوی خود اعلام کرد و افزود: قرارگاه حمزه به دلیل اهتمام به امور داخلی، ضعف مهندسی و درگیری در منطقه عملیاتی والفجر۲ قادر نیست در پیشبرد امور مهندسی ازقبیل راه سازی، سنگرسازی و ساخت سوله ها در مریوان به ما کمک کند. این قرارگاه ازلحاظ مهندسی به هیچ وجه قادر نیست شش لشکر را در منطقه شیلر تأمین کند، «چون نه قادر است و نه تجربه این کار را دارد و نه در کارهای جنگی بوده است.» عندلیب مسئول مهندسی و بکائی مسئول لجستیک قرارگاه خاتم الانبیا(ص) نیز ضعف واحد مهندسی در آماده سازی عملیات والفجر۴ را به دلیل فقدان امکانات لازم برای حل مشکلات مهندسی در کوتاه مدت تأیید کردند.

مجموع مباحث نشست امروز، نشان دهنده این واقعیت بود که به علت نبود امکان هلی برد در منطقه شیلر و وابستگی عملیات یگان های قرارگاه حمزه به جاده، عنصر مهندسی تأثیر بسزایی در موفقیت عملیات والفجر۴ دارد(۳)

۱

اقدامات ارتش عراق به منظور پیشگیری از عملیات آتی ایران (والفجر۴) در منطقه دهانه شیلر همچنان ادامه دارد و براساس گزارش های رسیده، دشمن تقویت نیروها و تجهیز پایگاه های خود در محدوده پنجوین - سیدصادق را در دستور کار قرار داده است.

به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، اخیراً ارتش عراق ۴۰ تانک به منطقه ای بین سیدصادق و خورمال آورده و امروز نیز تمام پرونده های استخبارات و دفتر منطقه خاص قیاده الثوره را که در منطقه پنجوین بوده، به پادگان سیدصادق منتقل کرده است تا درصورت تصرف شهر پنجوین، این پرونده ها به دست نیروهای ایران نیفتد.

این گزارش در ادامه می افزاید: ارتش عراق نیروی جدیدی را به منطقه پنجوین وارد و از نالپاریز تا پایگاه کوکوس نیرو مستقر کرده است به طوری که در صحرا بدون سنگر می باشند. فرمانده سپاه یکم

۱- علی شمخانی اضافه کرد پایگاه های سورن دراختیار تیپ های سه رقمی است. (سند شماره۱۲۷۲۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملکرد لشکر۱۴ امام حسین(ع)، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۲/۶/۱۳۶۲، نوار شماره۱۲۷۲۹)، صص ۲۶ - ۱.)
۲- سند شماره ۱۲۷۲۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملکرد لشکر۱۴ امام حسین(ع)، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۲/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۲۹)، صص ۲۶ - ۱.
۳- سند شماره ۱۲۷۳۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

عراق نیز پس از بازدید از جبهه پنجوین دستور داده است در نزدیکی جاده توتمان و آبادی های اطراف مریوان جبهه درست کنند و اکثر افسران را به دلیل بمباران نکردن جاده توتمان دستگیر کرده است.(۱)

گزارش دیگری از مریوان حاکی است امروز ارتش عراق تعدادی نیرو با هویت نامعلوم و گروهی از افراد جیش الشعبی را با توپ و تانک از کرکوک به منطقه پنجوین اعزام و برخی از آنها را بین پایگاه های باسنی، شیوه گل، چمپارا و سیدصادق تقسیم کرده است. یک موضع توپخانه نیز با هویت نامعلوم در بین آبادی براله و سربراله استقرار یافته است. دشمن در خط اول دور تمام پایگاه ها و در خط چپ و راست خود، سیم خاردار توپی کشیده و در نزدیکی ارتفاع ۱۷۱۷ (بین کله اسبی و کدو) در تپه ماهور علاوه بر سیم خاردار، سنگر و کانال احداث کرده است.(۲)

۱

درحالی که قرارگاه حمزه سیدالشهدا براساس مأموریت خود پیگیر راهبرد قطع ارتباط ضدانقلاب داخلی با ارتش عراق به عنوان دشمن خارجی است و پس از عملیات والفجر۲ نیز با تصرف پادگان حاج عمران موفق شد یکی از راه های مهم تدارکاتی ضدانقلاب در منطقه مرزی پیرانشهر را مسدود کند، عراق همچنان درصدد جایگزینی راه های تدارکاتی برای پشتیبانی از گروه های ضدانقلاب در داخل ایران است.

دراین زمینه، امروز واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا در گزارشی با تحلیل اقدامات اخیر دشمن در منطقه غرب کشور آورده است: اخیراً حرکت های مشکوکی از دشمن در مناطق شمال غرب کشور مشاهده می شود که نتیجه شکست ارتش عراق در نبردهای والفجر۲ و ۳ می باشد که در جریان آن پایگاه های تغذیه و تدارک ضدانقلاب به تصرف نیروهای خودی درآمد. پس از این عملیات ها، دشمن درصدد برآمده است با فعال کردن مهندسی در برخی مسیرهایی که نیازمند ایجاد پایگاه برای تجمع و تدارک عناصر ضدانقلاب است، جایگزینی برای پادگان حاج عمران ایجاد کند. به این منظور، دو اقدام را در دستور کار خود قرار داده است: نخست تقویت و تدارک مراکز استقرار ضدانقلاب در مناطق مرزی ازطریق راه سازی است و دوم تلاش برای دراختیارگرفتن کنترل این مناطق با استفاده از نیروهای منظم ارتش عراق و سرکوب یا اخراج گروه های معارض با دولت بعثی. براین اساس، دشمن در سه منطقه مختلف به راه سازی و تجمع نیروی منظم مبادرت ورزیده است:

۱. منطقه سیدکان به بیرکم، از سیدکان به بیرکم علاوه بر جاده سازی، حدود ۵۰ دستگاه تانک و نفربر زرهی در سیدکان و در دیانه ۵ بالگرد مستقر کرده است.

۲. منطقه حدفاصل قلعه دیزه عراق و گرماب ایران که در اشغال نیروهای ضدانقلاب است و عملیات راه سازی برای تدارک ضدانقلاب ادامه دارد.

۳. منطقه لوژه (دره شهیدان) که در تصرف نیروهای کرد معارض عراق قرار داشت و با تصرف

۱- سند شماره ۲۰۰۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۲/۶/۱۳۶۲، صص ۲ - ۱.

۲- سند شماره ۳۵۵۸۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به اطلاعات - عملیات ستاد مرکزی، ۲۰/۶/۱۳۶۲، صص ۳ - ۲.

این منطقه جاده چومان مصطفی به قلعه دیزه نیز تحت کنترل نیروهای کرد معارض درآمده بود و اخیراً با حمله وسیعی که عراق انجام داد از کنترل این نیروها خارج شد.

در ادامه این گزارش آمده است: «باتوجه به این حرکات اخیر احتمالاً دشمن قصد دارد سه پایگاه و محور عملیاتی برای ضدانقلاب تهیه ببیند و با ایجاد این پایگاه ها و استقرار نیروهای ضدانقلاب و تقویت آنها از هر نظر نیروی عظیمی از ارتش خود را آزاد می کند و در عوض، کارهای تخریبی گروهک ها اوج بیشتری می گیرد و نیروی بیشتری از ما صرف مبارزه با این گروهک ها خواهد شد و این احتمال را سه موضوع تأیید می کند: یکی اینکه طبق اخبار رسیده رجوی و قاسملو جدیداً در منطقه گرماب قلعه دیزه دیدن کرده و در این منطقه دشمن درحال جاده سازی است و دیگری تدارک یک حمله به منطقه بیرکم که پایگاه بارزانی است با مستقرکردن ۵۰ دستگاه تانک و نفربر زرهی و جاده سازی و سومی اینکه حمله وسیع اخیر نیروهای مزدور صدام به کردهای ضدرژیم در منطقه لوژه (دره شهیدان).» در پایان این گزارش پیشنهاد شده است علاوه بر تجهیز و تسلیح بیشتر بارزانی ها جهت مقابله با ضدانقلاب، هرچه زودتر امر پاک سازی ضدانقلاب داخلی نیز در دستور کار قرار گیرد و اجرا شود.(۱)

۱

صدام حسین رئیس جمهور و فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق، امروز در جلسه ای به منظور مقابله با دور جدید تهاجمات ایران (عملیات های والفجر) اصول پانزده گانه ای را به مناطق سپاه یکم تا چهارم ابلاغ کرد. در این جلسه فرماندهی کل نیروهای مسلح، فرسایش نیروهای ارتش عراق را ازجمله اهداف اصلی حملات ایران برشمرد و برای اجتناب از این امر و کاهش میزان تلفات انسانی، موارد متعددی را پیشنهاد کرد. وی پرهیز از اقدام فوری در اجرای ضدحمله برای عقب راندن نیروهای ایران را یکی از راه های جلوگیری از فرسایش واحدهای عراقی دانست و درمورد معایب اتخاذ چنین روشی افزود: «این روش باعث فرسایش یگان های خودی بوده و به نفع دشمن می باشد و هدف او را عملی می سازد. لذا فرمانده عملیاتی می بایست صبر کند و پیروزی را براساس زمان به حساب نیاورد، بلکه براساس نتایج عملیات و ضمن دادن وقت کافی به یگان ها جهت شناسایی و آمادگی های لازم برای حمله، یگان های تقویتی و اشغال کننده دشمن را توسط آتش توپخانه و سلاح های دیگر نابود سازد و پس از فرسایش نیروهای دشمن حمله را علیه او آغاز کند. این بهترین روش است که پیروزی را با کمترین خسارات تأمین می کند.» همچنین «درصورتی که دشمن بتواند نیروی را محاصره کند، نباید نیروی محاصره شده ساکن و بی حرکت بماند، بلکه آن نیرو وظیفه دارد ضمن مشغول کردن دشمن با نیرویی که مأموریت شکستن محاصره را دارد هماهنگی های لازم را برقرار کند.»

در ادامه این جلسه، یکی دیگر از راه های کاهش تلفات انسانی رعایت عدالت در توزیع نیروها و تجانس یگان های تهاجمی و تدافعی ذکر شد: «ضرورت مراعات تجانس یگان ها چه آنهایی که در موضع پدافندی هستند و یا اینکه مأمور به انجام عملیات تعرضی باشند [بسیار

۱- سند شماره ۱۴۶۶۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه (ستاد مرکزی و طرح و عملیات)، ۱۲/۶/۱۳۶۲ صص ۲ - ۱.

حائز اهمیت است]. زیرا تجزیه یگان ها و از هم دور نگه داشتن یگان ها، گردان و گروهان از یگان مادر، علاوه بر مشکلاتی که به بار می آورد ازقبیل سختی آموزش، کنترل و فرماندهی روی شایستگی قدرت رزمی یگان های عمل کننده نیز اثر خواهد گذارد.»

در این نشست برای پیشگیری از فرسایش نیروهای ارتش عراق و کاهش حجم تلفات انسانی آنها علاوه بر موارد فوق، بر رعایت مسائلی نظیر فراهم سازی تمهیدات جابه جایی یگان ها پیش از نقل وانتقال، بازسازی یگان ها براساس مفقودین، تقویت مراکز آموزشی، کاهش مکالمات تلفنی و بی سیمی در پیگیری وضعیت یگان ها، اتخاذ شیوه تهاجمی در مناطق حساس و فاقد احتیاط جدی و فعال و ضرورت حضور فرماندهان لشکر و تیپ و گردان در کنار نیروهای تحت امر و در صحنه نبرد تأکید شد.(۱)

۱

براساس گزارش فرماندهی قرارگاه حمزه، امروز پیرانشهر در سه نوبت با حدود ۳۰ گلوله سنگین، که به گلوله توپ شباهت داشتند، هدف قرار گرفت. براثر این گلوله باران ۳ نفر از مردم شهر شهید و ۱۱ نفر دیگر مجروح شدند و علاوه بر آن به تعدادی از مغازه ها و منازل و خودروهای اهالی خساراتی وارد آمد.(۲)گزارش دیگری از قرارگاه حمزه تعداد مجروحان این حمله را ۱۵ نفر اعلام کرده است(۳)

امروز همچنین حملات هوایی جنگنده های عراق به شهرهای ایلام و خرم آباد براثر آتش پدافند هوایی ایران ناکام ماند.

ساعت ۸:۳۰ صبح امروز، ۳ فروند هواپیمای میگ عراقی پس از ورود به حریم هوایی خرم آباد براثر آتش پدافند نیروی هوایی متواری شدند.(۴)

ساعت ۱۴:۵۰ نیز یک جنگنده ارتش عراق که قصد حمله به شهر ایلام را داشت با اجرای آتش پدافند خودی، مجبور به فرار شد.(۵)

۲

در یک اقدام عملی به منظور نشان دادن توانایی ایران برای تسلط بر خلیج فارس و درصورت لزوم بستن تنگه هرمز، مسئولان استان هرمزگان تصمیم گرفتند گروهی از نیروهای سپاه پاسداران را در جزیره لارک مستقر کنند.

این تصمیم در جلسه مشترک استاندار هرمزگان، فرمانده ناحیه ژاندارمری این استان و فرماندار جزیره قشم در محل فرمانداری قشم، اتخاذ و امروز در روزنامه های جمهوری اسلامی(۶)و اطلاعات(۷) منتشر شد.

درپی انتشار این خبر در روزنامه های داخلی، خبرگزاری فرانسه از منامه نیز این خبر را منعکس کرد. این خبرگزاری، «استقرار پاسداران انقلاب در یک جزیره ایرانی واقع در تنگه هرمز که امروز در تهران اعلام گردید» را آغاز «یک دوره جدید تنش در ارتباط با جنگ ایران و عراق

۱- سند شماره ۲۰۱۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ابلاغیه فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق به فرماندهان سپاه مناطق یکم، دوم، سوم و چهارم، ۲۷/۲/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۴۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (منطقه۱۱) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۳- . سند شماره ۳۵۵۸۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۲

۴- روزنامه کیهان، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۶- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۱۱.

۷- روزنامه اطلاعات، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۴.

در اطراف این تنگه استراتژیکی که بین ایران و سلطان نشین عمان واقع می باشد»، قلمداد کرد.

خبرگزاری مذکور با اشاره به تصمیم فرانسه مبنی بر واگذاری ۵ فروند هواپیمای سوپراتاندارد مجهز به موشک اگزوسه به عراق، افزود: یوسف العلوی وزیر مشاور در امور خارجه عمان، ضمن هشدار درمورد تهدیدهای اخیر ایران علیه آزادی کشتیرانی در خلیج فارس درصورت بروز خطر برای صادرات نفتی این کشور، اعلام کرد که «۶۰ درصد نیروی دریایی عمان در منطقه تنگه هرمز متمرکز شده، اما فاقد وسائل کافی است.» به گزارش خبرگزاری فرانسه، در نشست اخیر وزرای شورای همکاری خلیج فارس، با درخواست دو سال پیش عمان برای دریافت یک کمک ۸/۱ میلیارد دلاری برای مقابله با تهدیدهای ایران موافقت شد و به گفته یوسف العلوی، «بخشی از کمک که قول آن داده شده بود واریز گردیده و قرار است بقیه آن ظرف ماه های آینده داده شود.» خبرگزاری فرانسه در این گزارش همچنین از عزم عمان برای توسعه دو پایگاه کوچک دریایی و هوایی در رأس موسندام در حاشیه جنوبی تنگه هرمز و همچنین پایگاه های نظامی مورد استفاده نیروهای امریکایی خبر داد.(۱)

۱

گروه های مسلح غیرقانونی با ایجاد آشوب و درگیری در مناطق شمال غرب و غرب کشور، بخشی از توان نیروهای نظامی خودی را از جبهه های جنگ با دشمن خارجی به سوی کانون های بحرانی داخل، معطوف می کنند؛ به دنبال این گونه اقدامات گروه های مذکور امروز تلفات نسبتاً زیادی به نیروهای خودی در این مناطق وارد آمد.

به گزارش ژاندارمری کردستان، ۲ دستگاه خودروی سپاه و یک دستگاه خودروی ژاندارمری در حین حرکت به سمت روستای ماچکه در محور سنندج - دیواندره، به کمین افراد ضدانقلاب افتادند. در این حادثه از نیروهای خودی ۱۲ نفر شهید و ۴ نفر دیگر زخمی شدند(۲) و یکی از خودروهای سپاه نیز براثر اصابت گلوله آر.پی.جی عناصر ضدانقلاب آتش گرفت.(۳)

همچنین در کمین عناصر مسلح غیرقانونی به نیروهای خودی در جاده سردشت - مهاباد،(۴) ۸ نفر شهید و ۱۲ نفر زخمی شدند.(۵)

در یک درگیری که امروز در روستای کرمس از توابع مریوان رخ داد، ۱۰ نفر از نیروهای خودی شهید و ۶ نفر دیگر مجروح شدند(۶)

براثر کمین عناصر ضدانقلاب در محور شاهینی - پشه آباد شهرستان کامیاران نیز ۹ نفر از نیروهای خودی به شهادت رسیدند و یک نفر زخمی شد.(۷)

در درگیری نیروهای خودی و پیشمرگان مسلمان کُرد با عوامل حزب دمکرات کردستان در روستای میره ده سقز یکی از پیشمرگان شهید شد.(۸)

صبح امروز، یکی از سربازان پایگاه دول ارزن که از نیروهای تأمین جاده بود، در درگیری با

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۸، ۱۳/۶/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱۲/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۶۲۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن۳ ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۳- سند شماره ۳۵۵۸۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۱؛ و - سند شماره ۳۵۴۴۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (منطقه۱۱) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۴- سند شماره ۳۵۴۴۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (منطقه۱۱) به فرماندهی کل سپاه پاسداران

انقلاب اسلامی، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

۵- سند شماره ۳۵۱۳۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه سردشت به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۲/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۴۴۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱.

۷- سند شماره ۳۵۵۸۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱.

۸- سند شماره ۳۴۳۸۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

عناصر ضدانقلاب به شهادت رسید. از سوی دیگر، نیروهای تأمین پایگاه تموغه عصر امروز در محور بانه به سقز با مهاجمان مسلح درگیر شدند که این درگیری با زخمی شدن یکی از افراد سپاه خاتمه یافت. پایگاه شاهینی از هنگ ژاندارمری سنندج نیز امشب پس از درگیری با عناصر مسلح ضدانقلاب سقوط کرد. امشب همچنین پایگاه مروارید از هنگ ژاندارمری سنندج و پایگاه میرده از هنگ ژاندارمری سقز با مهاجمان مسلح درگیر شدند که این درگیری ها پس از چند ساعت بدون تلفات نیروهای خودی خاتمه یافت.(۱)

۱

سپاه سلماس در گزارشی اعلام کرد: از بامداد امروز، یگان جندالله سلماس، عملیات پاک سازی چندین روستای این شهرستان را آغاز کرد. این عملیات ساعت ۱۶ امروز بدون تلفات و ضایعات خودی خاتمه یافت و درپی آن ارتفاعات این روستاها به دست نیروهای خودی افتاد و عناصر ضدانقلاب نیز از مناطق مذکور گریختند.(۲)

همچنین صبح امروز ۴ نفر از افراد حزب دمکرات کردستان، با چند قبضه اسلحه و مهمات مربوط به آن، خود را تسلیم نیروهای سپاه بیجار کردند.(۳)

امروز در مریوان نیز یکی از عناصر وابسته به حزب رستگاری تسلیم نیروهای خودی شد.(۴)

۲

نیروهای سپاه که در کرج درحال تعقیب ۲ نفر از افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) بودند، به دنبال واکنش آنان، مجبور به تیراندازی شدند که درنتیجه یکی از منافقین کشته و دیگری مجروح و دستگیر شد.(۵)

همچنین به گزارش یک بولتن اطلاعاتی سپاه، یک نفر از هواداران سازمان پیکار امروز در مسجدسلیمان دستگیر شد.(۶)

۳

امام خمینی امروز در پیامی به مسلمانان ایران و جهان به مناسبت فرارسیدن ایام حج، شکستن بت های گوناگون و مقابله با طاغوت های زمان را یکی از مهم ترین درونمایه های این فریضه الهی برشمردند و ضمن توجه دادن حجاج به دعا برای بیداری مسلمانان و حکومت های آنان، مسائلی را در ۹ بند به حجاج و عموم مسلمین متذکر شدند. ایشان علاوه بر هشدار به مسلمانان درمورد عواقب غفلت از مسائل سیاسی و اجتماعی اسلام، وحدت مسلمین را چاره اصلی گرفتاری های کنونی دانسته و بر برائت از مشرکان در مراسم حج به مثابه یک فریاد سیاسی - عبادی تأکید کردند. رهبر انقلاب همچنین با دعوت از حجاج ایرانی برای رعایت نظم و رفتار برادرانه با دیگر

۱- سند شماره ۳۴۶۲۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱ و ۲.

۲- سند شماره ۳۵۱۳۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات فرماندهی سپاه سردشت به طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۲/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۳۶۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن۲ ناحیه ژاندارمری کردستان به رکن۲ فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۱۴/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۴۴۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱.

۵- سند شماره ۲۳۲۰۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اطلاعاتی داخلی نخست وزیری، شماره ۲۶۲، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۶- سند شماره ۲۲۷۴۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رویدادهای منطقه ۸ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شماره ۳۸، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۲.

مسلمانان، طرح تشکیل ارتش مشترک دفاعی یک صد میلیونی کشورهای اسلامی را پیشنهاد دادند. ایشان خطر صدام برای منطقه را هم ردیف با خطر رژیم صهیونیستی برشمرده و عدم مسالمت ملت ایران با صدام را یادآور شدند. امام خمینی در پایان از همه زائران خانه خدا خواستند که مکه را به کانون فریاد علیه ستمگران تبدیل کنند. بخشی از متن پیام امام خمینی به این شرح است:

«۱. از امور مهمه ای که لازم است حجاج محترم و علمای کاروان ها وقت شریفشان را صرف آن کنند یاددادن و یادگرفتن مسائل حج است؛ که کوتاهی از آن ممکن است موجب زحمت های فراوان شود، ازقبیل بطلان حج یا باقی ماندن به احرام. علمای اعلام کاروان ها از زوّار کاروان خویش دعوت نمایند و برای آنان مجلس درس مناسک قرار دهند. و حجاج واجب است برای یادگرفتن لحظه ای را کوتاهی نکنند و با تمام توان مسائل را یاد بگیرند، و با علم به مسائل مناسک را عمل کنند.

۲. همه می دانیم و باید بدانیم که آنچه از قرن ها پیش تاکنون بر سر مسلمین آمده، خصوصاً در یکی دو قرن اخیر که دست دولت های اجنبی به کشورهای اسلامی باز شده و سایه شوم آنان بلاد مسلمین را به تاریکی و ظلمات کشانده است و ذخایر خداداد آنان را به باد فنا داده و به طور مداوم می دهد، غفلت مسلمانان از مسائل سیاسی و اجتماعی اسلام است، که به دست استعمارگران و استثمارچیان و عمّال غرب زده و شرق زده آنان به توده های مسلمانان محروم تحمیل شده است؛ که حتی غالب علمای اسلام گمان می کردند و می کنند که اسلام از سیاست منزه است و یک شخص مسلمان نباید در سیاست دخالت کند. چپاولگران حیله گر کوشش کردند به دست عمال به اصطلاح روشنفکرِ خود اسلام را همچون مسیحیت منحرف به انزوا کشانند و علما را در چهارچوب مسائل عبادی محبوس کنند؛ و ائمه جماعات را در مساجد و محافل عقد و ازدواج منزوی و مقدسین از توده را سرگرم ذکر و دعا و جوانان عزیز را سرگرم عیش و نوش، از صحنه امور سیاسی و اجتماعی و اهتمام به امور مسلمین و گرفتاری بلاد اسلامی خارج نمایند و در این امر توفیق بسزایی پیدا کردند. و از این جهالت و غفلت ما سوءاستفاده نمودند و بلاد مسلمین را یا مستعمره خویش نمودند و یا به استثمار کشیدند؛ و بسیاری از سلاطین و حکام مسلمین را استخدام نموده و با دست آنان ملت ها را به استضعاف و استثمار کشاندند؛ و وابستگی و فقر و فاقه و پیامدهای آنها گریبان گیر توده های دربند گردید. و اکنون نیز مسلمین به غفلت خود و عمال استعمار به تبلیغات خود و ابرقدرت ها به سلطه و چپاول خود ادامه می دهند؛ و آخوندهای مزدور و درباری به عقب

نگه داشتن مسلمانان و جهالت و غفلت آنان دامن می زنند. و إِنّا لله وَ إِنّا الَیهِ رَاجِعُونَ.

۳. ازجمله مسائلی که به مسلمانان و مستضعفان جهان اجازه هیچ گونه فعالیت برای خروج از قید و بند استعمارگران را نمی دهد و آنان را به حال رکود و عقب افتادگی نگاه می دارد، تبلیغات همه جانبه ای است که غرب زدگان و شرق زدگان، یا به امر ابرقدرت ها، یا با کوتاه نظری خود، در سراسر کشورهای اسلامی و استضعافی به راه انداخته اند و می اندازند. و آن است که علم و تمدن و پیشرفت مختص به دو جناح امپریالیزم و کمونیسم است؛ و آنان، خصوصاً غربی ها و اخیراً امریکایی ها، نژاد برتر هستند، و دیگران نژاد پست و ناقص هستند؛ و ترقی آنان دراثر والانژادی آنان است؛ و عقب افتادگی اینان دراثر نقص نژادی است! و به تعبیر دیگر، آنان انسان های تکامل یافته هستند و اینان درحال تکامل، که پس از میلیون ها سال به تکامل نسبی می رسند. پس، کوشش برای پیشرفت بی فایده است و آزادگان یا باید وابسته به سرمایه داری غرب باشند و یا کمونیسم شرق. و به بیان دیگر، ما از خود هیچ نداریم، و باید همه چیز را از ابرقدرت های غرب یا شرق بگیریم: علم را، تمدن را، قانون را و پیشرفت را! و شما امروزِ سیاه ما را می بینید که دراثر این تفکر که بر ما تحمیل کرده اند هرچیز، اگرچه ممتاز باشد و از خودی باشد، به همین جرم مشتری اش کم است؛ و همین را اگر اسم غربی به آن بگذارند، مشتری زیاد پیدا می کند. پارچه ایران حتماً باید در حاشیه اش حروف خارجی و لاتین داشته باشد تا مشتری پیدا کند! و مرض هایی که در خود کشور به نحو شایسته معالجه می شود باید به خارج سفر کرد تا معالجه شود. و این باور در حالی است که بعض دانشمندان و نویسندگان غیرمسلمان با شواهد زنده ثابت نموده اند که تمدن و علم از اسلام به اروپا رفته و مسلمانان در این امور پیش قدم بوده اند. باید گفت که دانشگاه های ما به دست یک مشت غرب زده خودباخته یا مزدور، اداره می شد و دانشمندان متعهد در اقلیت بودند و قدرت را از آنان سلب کرده بودند و آن دسته اکثریتِ غرب زده جوانان را عاشق غرب می کردند و فوج فوج به خارج می فرستادند و در خارج دست استعمار کار خود را می کرد و جوانان را در حدی که مطلوب استعمارگران بود نگه می داشتند؛ و با افکار غربی و غیراسلامی و غیرملی به کشور بازمی گرداندند و این فاجعه قرن اخیر برای ممالک اسلامی و اشتباه آنها بود و حدیث مفصل را از این مجمل باید خواند.

۴. و ازجمله چیزهایی که مانع دفاع مسلمین از کشورهایشان است، تبلیغات دامنه دار برای هرچه بزرگ تر جلوه دادن قدرت های خارجی است. در سابق از انگلیس، به دست به اصطلاح روشنفکران و تحصیل کردگان غرب زده، یک غول ساخته شده بود و به دولت های بی اطلاع و ملت های دربند تحمیل کرده بودند که اگر به یک فراش سفارتخانه انگلیس یک حرف درشت زده شود، ایران به باد فنا می رود! و پرچم سفارت بر سر خانه هر مجرمی که افراشته می شد از مجازات مصون می گشت. و اشاره سفیر انگلیس به دولت یا صدراعظم، کافی بود

برای اجرای اوامر و اطاعت بی چون و چرای او. و امروز از این دو قدرت، خصوصاً امریکا، در بلاد مسلمین همان غول را بسیار بزرگ تر و شاخ دارتر ساخته اند؛ و گمان می کنند اگر به یکی از این دو قطب گفته شود بالای چشمت ابروست، کشور از بین می رود! و با خیال های خام و مقایسه عصر حاضر با عصرهای گذشته و دامن زدن وابستگان غرب زده به این نحو شایعه ها، مسلمین را از دفاع بحق خود مأیوس نمودند. و جرم این خودباختگان ملی نما کمتر از مجرم اصلی نیست.

۵. امروز چاره چیست و برای شکستن این بت ها چه تکلیفی متوجه مسلمانان جهان و مستضعفان می باشد؟ یک چاره که اساس چاره هاست و ریشه این گرفتاری ها را قطع می کند و فساد را از بن می سوزاند، وحدت مسلمانان، بلکه تمامی مستضعفان و دربند کشیده شدگان جهان است و این وحدت، که اسلام شریف و قرآن کریم بر آن پافشاری کرده اند، با دعوت و تبلیغ دامنه دار باید به وجود آید و مرکز این دعوت و تبلیغ مکه معظمه در زمان اجتماع مسلمین برای فریضه حج است، که ابراهیم خلیل الله و محمد حبیب الله شروع و در آخرالزمان حضرت بقیه الله - أرواحنا لمقدمه الفداء - تعقیب می کند.

به ابراهیم خلیل الله خطاب می شود که مردم را به حج بخوان تا برای "شهود منافع" خود از همه اقطار بیایند. این منافع جامعه است: منافع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی بیایند و ببینند تو که بر آنان پیغمبری عزیزترین ثمره حیات خود را در راه خدا تقدیم کردی و همه ذریه آدم باید به تو تأسی کنند. ببینند که بت ها را شکستی و آنچه جز خداوند بود به دور افکندی، شمس باشد یا قمر، هیاکل، حیوانات یا انسان ها؛ و گفتی و از روی حقیقت گفتی: " وَجَّهتُ وَجهِیَ لِلَّذی فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَ الأَرْضَ حَنیفاً مُسلِماً وَ مَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِکینَ " و همه باید به پدر توحید و پدر پیامبران عظیم الشأن تأسی کنند. و در سوره توبه که امر شد در مجمع عمومی در مکه خوانده شود، می خوانیم: "و أذان من الله و رسوله إلی النّاس یوم الحجّ الأکبر أن الله بری ء من المشرکین و رسوله". فریاد برائت از مشرکان در مراسم حج. و این یک فریاد سیاسی - عبادی است که رسول الله - صلی الله علیه وآله وسلم - به آن امر فرمود. حال باید به آن آخوند مزدور که فریاد مرگ بر امریکا و اسرائیل و شوروی را خلاف اسلام می داند گفت تأسی به رسول خدا و متابعت از امر خداوند تعالی خلاف مراسم حج است؟ آیا تو و امثال تو آخوند امریکایی فعل رسول الله - صلی الله علیه وآله وسلم - و امر خداوند را تخطئه می کنید و تأسی به آن بزرگوار و اطاعت فرمان حق تعالی را برخلاف می دانید و مراسم حج را از برائت از کفار تنزیه می کنید، و اوامر خدا و رسول را برای منافع دنیایی خود به طاق نسیان می سپارید و برائت و نفرین را نسبت به دشمنان اسلام و محاربان با مسلمانان و ستمگران بر مسلمین کفر می دانید؟ ما امیدواریم که دولت سعودی به وسوسه این آخوندهای از خدا بی خبر گوش فراندهد؛ و مسلمین را، همان طورکه وعده نموده است، در مراسم

حـج و برائت از کفـار و مشـرکان آزاد گـذارد، و در این عمـل الهی بـا آنان، خصوصاً زائران ایرانی و فلسـطینی و لبنانی و افغانی که مورد تجاوز کفار قرار گرفته اند، هماهنگ شود؛ تا دشمن مشترک همه مظلومان را با ندای واحد به عالمیان معرفی کنند.

و من مؤکـداً از زوار ایرانی و دیگر زائران بیت الله الحرام می خواهم که نظم و آرامش را مراعـات کننـد؛ و به دسـتورات نماینـده اینجانب، جناب حجت الاسـلام آقـای خوئینی ها عمل کننـد و همه مسـلمانان را برادر خود بداننـد و با آنان به طوری که شایسـته یک مسـلمان متعهـد است عمل نمایند. امید است دولت سعودی نیز با حجاج ایرانی، که از ستمکاران غدّار که به کشورهای اسلامی تجاوز و دخالت های بیجا می کنند تظلم می نمایند، به نحوی شایسـته هماهنگی نموده و با همکاری و هم گامی و وحدت کلمه کفار متجاوز به حریم اسـلامی را محکوم کنند؛ تا حج امسال ان شاء الله تعالی به طوری که مرضی خداوند و رسول الله – صلی الله علیه وآله وسلم – است انجام گیرد.

۶. ازجمله چیزهایی که برای قیام مسـلمانان و مستضـعفان جهان علیه چپاولگران جهانی و مسـتکبران جهان خوار لازم به تذکر است، آن است که نوعاً قدرت های سـتمگر از راه ارعاب و تهدید یا به وسـیله بوق های تبلیغاتی خودشان و یا به وسیله عمال مزدور بومی خائنشان مقاصد شوم خود را اجرا می کننـد. درصورتی که اگر ملت ها با هشـیاری و وحدت در مقابلشان بایسـتند، موفق به اجرای آن نخواهند شد. شواهد بر این مدعا زیاد است و زنـده ترین شاهـد در کشورهـای منطقه ایران و افغانسـتان است. ایران، چنـانچه می دانیم و می دانیـد، دست بسـته تسـلیم امریکا بود و شاه مخلوع خائن این کشور را در تمامی ابعاد وابسـته به امریکا کرده بود و ایران یکی از پایگاه های نظامی امریکا بود. ارتش در دست مستشاران آن و فرهنـگ در دست جیره خواران و شـاه و دولت و مجلس از نوکران و سـرسپردگان بودنـد. اقتصـاد در وابسـتگی از آنهـا بـدتر. و شاه مخلوع در منطقه نیرومنـدترین ژاندارم بود. و پشتیبان او امریکا و دیگر کشورهای وابسـته به آن بودند. و ازحیث تجهیزات نظامی بسـیار غنی بود. بااین همه، ملت معظّم ایران، که فاقـد قـدرت نظـامی و تجهیزات رزمی و حربی بود، با دست خالی و ایمانی قوی فراگرفته از اسـلام و عزمی راسـخ و اتکا به خـدای تعالی و اعتمادبه نفس در مـدتی کوتاه به طور معجزه آسا، بت های تخیلی ساخته و پرداخته غرب زدگان را فروریخت و طومار سـتمگری هـای دو هزار و پانصـد سـاله را در هم پیچیـد و بر اسـطوره هـای تاریـخ سـازان و بت تراشـان خـط ابطال کشـید. و افغانسـتان هجوم ناجوانمردانه شوروی، آن قـدرت اسـطوره ای و ارتش قدرتمنـد حکومت غاصب و حزب خائن را با قدرت ایمان و اتکال به خدای بزرگ و اعتماد به خویش درهم کوبیـد؛ به طـوری که بایـد گفت شـوروی بـا پریشـانی و پشـیمانی از هجـوم ظالمـانه خـود به سـر می برد؛ و در حیرت است که چگـونه از افغانسـتان بدون آبروریزی جا خالی کند و همچنین ملت قدرتمند و علمای متعهد بودند که فرانسه و انگلسـتان غاصب را از الجزایر و عراق بیرون کردند. اینها و امثال اینها برای فروریختن

ص: ۲۷۳

رعب های ساختگی به دست استعمار و استثمارگران کافی است که مسلمانان و دولت های کشورهای اسلامی را از خواب گران بیدار کند و این طلسم های ساختگی را و سحرهای شیطانی را ابطال نماید، و مسلمانان و دولت های آنان را، با داشتن یک میلیارد جمعیت و در دست داشتن شریان حیات غرب و شرق و دارابودن کشورهای وسیع و غنی، از سحر و وحشت زدگی خارج کند و از ایران که با جمعیت ناچیز سی و چند میلیونی دست همه قدرت ها را از کشور خود قطع و تمام قیدوبندهای استعماری را گسیخت و مستشاران و مفت خواران را از میهن عزیز راند عبرت بگیرند و به بوق های استعماری، که یک صدا از اول پیروزی انقلاب تاکنون با دروغ پردازی ها و نشر اکاذیب ایران را یک کشور درحال سقوط و ورشکسته معرفی کرده و می کنند، گوش فراندهند و از یک قدرت اسلامی، که هدفش سرافرازی مسلمین و کوتاه کردن دست ستمگران از ذخایر خداداد آنان است و پیوسته می خواهد بین برادران اسلامی صلح و صفا و اخوت ایمانی برقرار باشد، قدردانی کنند و بدانند که کشورهای قدرتمند فرصت طلب، که غایت آمالشان دست یافتن به کشورهای اسلامی و مستضعف است، آنان را در مواقع گرفتاری تنها می گذارند، و کلمه "وفا" در قاموس آنان راهی ندارد.

۷. اگر ان شاءالله آن وحدت بین مسلمین و دولت های کشورهای اسلامی که خداوند تعالی و رسول عظیم الشأنش خواسته اند و امر به آن و اهتمام در آن فرموده اند حاصل شود، دولت های کشورهای اسلامی با پشتیبانی ملت ها می توانند یک ارتش مشترک دفاعی بیش از صد میلیونیِ تعلیم دیده ذخیره و یک ارتش ده ها میلیونی زیر پرچم داشته باشند، که بزرگ ترین قدرت را در جهان به دست آورند و اکنون که این حاصل نیست، دولت های اسلامی منطقه و حواشی آن می توانند یک ارتش ذخیره ده ها میلیونی و یک ارتش بیش از ده میلیونیِ تحت پرچم برای دفاع از کشورهای اسلامی داشته باشند، که این نیز فوق قدرت هاست و امید است دولت های منطقه، با قطع نظر از زبان و نژاد و مذهب، فقط تحت پرچم اسلام در این امر فکر کنند و طرح آن را بریزند؛ و از ننگ خضوع دربرابر ابرقدرت ها نجات یابند و شیرینی استقلال و آزادی را بچشند و برای به دست آوردن چنین قدرتی لازم است هریک از دولت ها با تفاهم با ملت خود برای دفاع از کشورشان یک چنین طرح حیات بخشی را در دست مطالعه قرار دهند؛ و از کشور اسلامی ایران در این امر که مدافع کشورهای خود و برادران اسلامی خویش است الهام بگیرند.

امروز ایران، با همه گرفتاری ها و کارشکنی ها و حصر و سدها، درصدد است تمام جوانان خود را تعلیم نظامی دهد و تاکنون، به طوری که گزارش می دهند، قریب یک میلیون رزمنده ذخیره تعلیم دیده دارد، که به محض آنکه لازم شود، با یک هشدار برای دفاع از میهن اسلامی خود مجهز و مسلح می شوند. دولت های اسلامی و منطقه نیز اگر مثل دولت ایران با ملت رفتار کنند و خود در

کنـار ملت باشـند و مردم احسـاس خـدمتگزاری آنـان را نماینـد، این امر در کشورهای آنان نیز حاصل می شود و مقـدمه است برای آنچه اسـلام بزرگ به آن امر کرده و طرح داده است و باید متأسف بود که اسلام در همه ابعادش ناشناخته است و زیر پرده های استعماری در طول تاریخ می باشد.

از خـدای بزرگ می خواهیم که این پرده های سیاه را برچیند و چشم مسـلمانان را به جمال جمیل اسـلام روشن فرماید، تا دنیا بداند اسـلام برای جهان چه آورده است و آنچه غایت تعلیمات اسـلامی است همزیستی مسالمت آمیز در سـطح جهان است که امید است با تعجیل در ظهور مهدی آخرالزمان – ارواحنا فداه – حاصل شود؛ و رسیدن انسان ها به کمال و سعادت اخروی است، که خداوند نصیب همگان فرماید.

۸. مسـلمانان و خصوصاً مظلومان منطقه، بدانند که اسـرائیل با تغییر و تبدیل مهره ها، که شاید برای اغفال رزمندگان فلسـطینی و لبنانی باشد، هیچ گـاه از مقصـد شوم خود، که حکومت بر کشورهای مسـلمین از نیل تا فرات است، منصـرف نخواهـد شـد و امریکا، که چنگ و دنـدان در منطقه نشان می دهـد، از مهره ای چون اسـرائیل، که مجری جنایت های آن در منطقه است، به طور کامل پشتیبانی می کند و بازی های سیاسـی اینان را نبایـد از نظر دور داشت و کسانی که از اسـرائیل حمایت می کننـد بایـد بداننـد که افعی گزنـده را در حمایت خود قوی می کننـد، که درصورت فرصت خدای نخواسـته حرث و نسل منطقه را به هلاکت می کشاند و باید به این افعی خزنده خطرناک مهلت ندهند. چنانچه صدام جنایتکار اگر فرصت پیـدا کند، خطرش برای منطقه از اسـرائیل کمتر نیست و لازم است برای آرامش منطقه اکنون که به یاری خداوند متعال قوای مسـلح ایران ما – أیدهم الله تعالی – این جرثومه فساد را تا لبه پرتگاه هلاکت رسانده اند و از سـردار قادسیه یک موجود مفلوک ساخته اند، دولت های منطقه از کمـک به او دست بردارنـد، که صـلاح دین و دنیـای آنـان است و درصورتی که مهلت پیـدا کنـد، بر هیـچ یک از دولت های خلیـج فارس و دیگران رحم نخواهـد کرد. شـما دیدیـد اکنون که بـا شـکست مفتضـحانه روبه رو است در یـک سـخنرانی گفت: "اعراب بایـد رهـبری عراق را بپذیرند" و شک نکنید که اگر قدرت پیدا کند، به مسئله رهبری اکتفا نخواهد کرد و بوق های تبلیغاتی دولت هایی که از ایران سیلی خورده اند، برای مصالـح خودشـان و دربنـد کشـیدن هرچه بیشتر ملت هـا، شـماها را از ایران می ترساننـد. ولی دولت هـا بداننـد که ایران، به پیروی از تعالیم اسـلامی، بـا تمـامی آنهـا درصورتی که به موازین اسـلامی گردن نهنـد با برادری و برابری رفتار می نمایـد. ولی هرگز به خود اجازه نمی دهـد با کسـی که نسـبت به مـا آن همه خسارات و جنایات وارد کرده است مسالمت کنـد و ملت عزیز عراق در انتظار پیروزی ایران است تا از نیش های این عقرب جرّاره نجات پیدا کند و امید است که با یاری خداوند این انتظار به طول نینجامد: أَلَیسَ الصُّبحُ بِقَریبٍ.

۹. حجاج محترم ایران و زائران حرمین شریفین بدانند که آنها از کشوری که برای اهداف اسلامی و

بیرون رانـدن سـتمگران از کشور عزیز خویش [قیام کرده است] به سوی خانه خدا و حرم شـریف رسول الله - صـلی الله علیه وآله وسـلم - و قبور معظّم و فرزندان پیامبر - علیهم صـلوات الله - می روند، تحت مراقبت برادران اسـلامی سراسـر جهان هسـتند و خبرگزاری ها و دروغ پردازان بوق های تبلیغاتی و دشـمنان اسـلام در کمین نشسـته و مراقب اعمال و اقوال آنان هستند و درصددند که از کاهی کوهی بسازند و سرتاسر جهان را از شایعه های خود پر نمایند. دراین صورت جزئی انحراف و خطا و لغزش آنان علاوه بر آنکه در پیشگاه خداوند بزرگ و رسول عظیم الشأنش می باشد، در حضور سایر زائران حرمین شـریفین است، که به واسطه پیامد آن گناهی بزرگ و خطایی عظیم است؛ زیرا علاوه بر آنکه بعض اعمال و گفتارْ خلاف حرمت حرمین شـریفین است، موجب وهن جمهوری اسلامی است؛ که خدای نخواسته این جمهوری اسلامی، که برای حکومت الله و برقراری احکام مقدس آسمانی قرآن و سنت تشکیل شده، به واسطه بعض اعمال و رفتار آنان به گونه ای دیگر معرفی شود؛ و عیب جویانی که مراقب خرده گیری و بهـانه هسـتند بر ضداسـلام و جمهـوری اسـلامی به شـایعه پراکنی و مشـوّه نمـودن چهره نورانی اسـلام و جمهوری اسـلامی بپردازنـد؛ و گنـاه آن در نامه اعمال آنان که برای عبادت و فریضه حـج رفته انـد نوشـته شود. لازم است مراقب باشـند که اعمال بی رویه و گفتار باطل تحقق پیـدا نکنـد و هرکس مراقب دوسـتان و نزدیکان خود باشـد؛ و در برنامه های انسانی - اسـلامی صـحیح، که ازطرف نماینده اینجانب، جنـاب حجت الاسـلام آقای خوئینی ها، ترتیب داده می شود تبعیت کننـد؛ و از آنها تخطی نکننـد که موجب هرج ومرج و ناراحتی زائرین فراهم شود.

و پلیس کشور سـعودی و متصـدیان امور حـج و زیارت و دولت سـعودی بایـد توجه کنند که زائران ایرانی، که از یک کشور انقلابی تحت سـتم غرب و شـرق و غارت زده که با تأیید خداوند متعال و قیام و نهضت همگانی خود را از چنگال ابرقدرت ها نجات داد و با همت والای مرد و زن و کوچـک و بزرگ اسـتقلال و آزادی را بـه دسـت آورد و رژیـم سـتمشاهی امریکـایی را بـه رژیـم اسـلامی مردمی تبـدیل کرد و مسـتشاران و جاسوسان امریکایی و شوروی را یا از کشور راند و یا به بند کشـید، به زیارت بیت الله الحرام و مرقد مطهر رسول خدا - صلی الله علیه وآله وسلم - و ائمه مسـلمین - علیهم السـلام - مشـرف می شونـد، میهمانان خـدا و رسول اند و اهانت و جسارت به آنها اهانت و جسارت به میزبانان بزرگ آنان است. خصوصاً که این میهمانان آمـده انـد تا همراه با مناسک حج به ندای ابراهیم خلیل الله و محمدرسول الله - صـلی الله علیه وآله وسـلم - لبیک گوینـد، که لبیک به آنان نیز لبیک به خـدای تعالی است. با اینانی که از "کلّ فجّ عمیق" هجرت به سوی خدا و رسول بزرگ او کرده اند با مهر و صـفا و محبت و وفا و اخوت اسـلامی رفتار کنیـد و میهمانان خـدا و رسول را آزار ندهید. اینان برای مناسک حج و برائت از مشـرکان و کافران، که

خـدا و رسول او از آنان برائت جسته است، آمـده انـد. این میهمانان متعهد را گرامی دارید؛ و از قدرت یک رژیم مقتدر اسلامی برای سـرکوب دشـمن اسـلام و مسـلمین، اسرائیل غاصب، و قطع ید ارباب او، امریکا، رأس دشمنان اسلام و کشورهای اسلامی، بهره برداری کنید و مکه مکرمه را بـا همـاهنگی زائران سراسـر جهان به کانون فریاد علیه سـتمگران تبـدیل کنیـد؛ که این یکی از اسـرار حـج است و خداونـد، غنی از لبیک ها و عبادات بشر است.»(۱)

۱

ملامحمد نجیب حسن برزنجی امام جمعه شـهر شانه دری (از توابع اسـتان سـلیمانیه عراق)، که در روزهای اخیر همراه با خانواده اش به جمهوری اسلامی ایران پناهنده شده است، با حجت الاسلام موسوی نماینده امام خمینی در غرب کشور، دیدار و گفت وگو کرد.

روزنامه اطلاعات امروز در گزارشـی از این دیدار نوشت: حجت الاسـلام موسوی ضـمن اشاره به شـهادت ۳۴ نفر از روحانیون کردسـتان از آغاز انقلاب تاکنون گفت: «به لطف پروردگار و با کمک روحانیون [و] مردم کردسـتان ما موفق شـدیم در منطقه پیرانشـهر پس از پشت سرگذاشـتن موفقیت های داخلی بر نیروهای صـدام نیز پیروز شویم.» در ادامه این دیدار، ملامحمد نجیب حسن برزنجی در تشـریح فعالیت های خود در عراق به سه مرتبه تبعید به مدت دو سال و نیم به شـهرهای بصره و بغداد توسط حزب بعث اشاره کرد و افزود: «دولت عراق همیشه از روحانیون خواسته است که علیه دولت ایران تبلیغات کنند و حال آنکه بنیان گذار حزب بعث کافر است و چون من این مسئله را به صراحت مطرح می کردم همیشه مورد تهدید مأموران دولتی بودم.»(۲)

خطیب و اسـتاد مجمع علمی شـهر شانه دری عراق در ادامه سخنان خود عملیات والفجر۲ را به اندازه سه سال جنگ، دارای تأثیر مطلوب سیاسـی در عراق دانست و اظهـار داشت: «پس از موفقیت نیروهـای اسـلام در عملیات والفجر۲ و ۳ از ما خواسـتند که به مردم بگوییم اسـلحه بگیرند و به جنگ علیه ایران بپردازند، اما توسط روحانیون منطقه عکس این خواسته انجام شد.» وی تعداد شیعیان زندانی در عراق را یک صد هزار نفر اعلام کرد و در ادامه درمورد عملیات سال گذشـته در شـرق بصـره گفت: «در آن عملیات عده ای از مردم بصـره با کشـتن چند سرباز بعثی آماده شده بودند تا به لشـکریان اسـلام بپیوندند به همین جهت پس از اسـتقرار نیروهای صدام در شـرق بصره، آن منطقه از شهر به دستور رئیس رژیم بغداد توسـط بلـدوزر بـا خاک یکسان شـد.» ملامحمـد برزنجی در پایان با اشاره به دقت خلبانان ایرانی در بمباران مواضع نظامی عراق خاطرنشان کرد: «بمباران های مواضع نظامی عراق توسط ایران تاکنون صدمه ای به منازل مسـکونی مردم وارد نکرده و حتی در شـهر سیدصادق خانه های اطراف پادگان هم آسیبی ندیده اند.»(۳)

۱- مؤسـسه تنظیم ونشـر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، جلد ۱۸، تهران: مؤسـسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، صص ۹۸ - ۸۶.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۹.

۱

گزارشی مبنی بر سوءقصد به صدام حسین و زخمی شدن وی و تکذیبیه خبرگزاری عراق درمورد خبر مربوط به اعدام ۱۶۰ افسر عراقی، از مهم ترین اخبار نظامی داخلی امروز عراق محسوب می شوند.

به گزارش رکن ۲ ناحیه ژاندارمری باختران، صدام حسین امروز در یک سخنرانی از کردهای عراق خواست که برای حمله سراسری به ایران به نیروهای نظامی عراق بپیوندند و هشدار داد «هرکس از فرمان حمله سرپیچی کند، اعدام خواهد شد.» براساس این گزارش در حین سخنرانی صدام، انقلابیون مسلمان نارنجکی به سوی وی پرتاب کردند که براثر انفجار آن ترکشی به پای راست صدام اصابت کرد و بلافاصله وی برای مداوا به ناوران بغداد برده شد. در همین رابطه حدود ۵۰۰ نفر دستگیر و زندانی شدند. در این گزارش آمده است که در این انفجار ۳ نفر از محافظان صدام کشته و ۵ نفر دیگر زخمی شده اند(۱)

درعین حال، خبرگزاری رسمی عراق خبر مربوط به اعدام ۱۶۰ افسر عراقی(۲) را تکذیب کرد؛ روزنامه جمهوریت ترکیه در شماره امروز خود به نقل از خبرگزاری عراق نوشت: «موضوع اعدام ۱۶۰ افسر عراقی که از رسانه های خبری ایران منتشر شده است، به کلی بی اساس می باشد. ... ایران پیوسته اقدام به انتشار این گونه اخبار نادرست کرده است تا در افکار عمومی جهان علیه حکومت عراق جوسازی کند.»(۳)

۲

درحالی که گزارش هایی راجع به وقوع درگیری های مرزی جزئی بین کویت و عراق مخابره شده است، مقامات بلندپایه کویت و اردن با سفر به بغداد، قصد دارند ضمن تلاش برای آشتی دادن عراق و سوریه - که هم پیمان ایران است - هماهنگی هایی را بین کشورهای متبوع خود و دیگر کشورهای عربی با عراق انجام دهند.

روزنامه جمهوری اسلامی در شماره امروز خود به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: خالد نازل عضو کمیسیون سیاست خارجی مجلس شورای کویت در گفت وگو با روزنامه کویتی الوطن با اشاره به وجود درگیری های مرزی جزئی بین کویت و عراق گفت که «این درگیری های جزئی در ملاقات وی با سفیر عراق در کویت مورد بررسی قرار گرفته است.» وی همچنین ضمن ابراز نگرانی از تأثیر نامطلوب این درگیری ها بر روابط طرفین، از موافقت

۱- سند شماره ۲۷۲۶۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن۲ ناحیه ژاندارمری باختران به رکن۲ فرماندهی ژاندامری جمهوری اسلامی ایران، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۲- هفته نامه الجهاد (که به سه زبان عربی، ترکی و کردی در داخل عراق منتشر می شود) در شماره روز چهارشنبه ۹/۶/۱۳۶۲ گزارش داد که رژیم عراق «به علت شکست های پی درپی نیروهای رو به زوال خود در جبهه های نبرد، ۱۶۰ افسر و درجه دار نظامی عراق را محکوم به اعدام کرده است.» طبق همین گزارش، تعدادی دیگر از افسران عراقی نیز به بازنشستگی و تنزل درجه محکوم شده اند. (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۶/۱۳۶۲، ص۳.)

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۸ ، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۱۴، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲.

سفیر عراق برای درمیان گذاشتن درگیری های مذکور با وزارت امور خارجه عراق خبر داد.(۱)

در همین حال، رادیو کویت امشب از ورود شیخ صباح الاحمد الصباح معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه و اطلاعات کویت، به بغداد برای دیدار با صدام حسین و دیگر مقامات بلندپایه عراقی خبر داد. براساس این گزارش، وزیر امور خارجه کویت قرار است در این دیدار ضمن آگاه سازی عراقی ها از تلاش ها و تصمیمات کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس درخصوص حل اختلافات میان کشورهای عربی قبل از برگزاری اجلاس آتی سران عرب، نتایج گفت وگوهای اخیر خود با مقامات سوری را نیز به اطلاع آنها برساند(۲) رادیو اسرائیل نیز با اشاره به سفر مذکور، به نقل از خبرگزاری رویتر، یکی از اهداف شیخ صباح الاحمد الصباح از سفر به عراق و سوریه را آشتی دادن بغداد و دمشق ذکر کرد.(۳)

امروز همچنین بدران نخست وزیر اردن وارد بغداد شد. وی هنگام ورود به این شهر با بیان اینکه حامل پیام شاه حسین برای صدام است، دیدار خود را در راستای هماهنگی دو کشور درزمینه مسائل مورد علاقه طرفین برشمرد.(۴) رادیو اسرائیل نیز با انعکاس خبر سفر بدران به نقل از خبرگزاری رویتر، گفت وگو درباره مسائل غرب آسیا، بحران لبنان و جنگ ایران و عراق را ازجمله اهداف این سفر اعلام کرد.(۵)

۱

کمک های مالی و واسطه گری تسلیحاتی کشورهای حامی عراق، عامل مهمی در تقویت توان ماشین جنگی این کشور است؛ فروش جنگنده های چینی به عراق ازطریق مصر و حیاتی بودن کمک های عربستان برای عراق، دو خبری است که امروز دراین زمینه انتشار یافت.

خبرگزاری فرانسه به نقل از آخرین شماره هفته نامه هوانوردی فلایت اینترنشنال گزارش داد که عراق ازطریق مصر جنگنده های ساخت چین را خریداری می کند. طبق این گزارش عراق جنگنده های "شن یانگ اف۶" و "زیان اف۷" که از روی مدل میگ های ۱۹ و ۲۰ شوروی ساخته شده اند را تحویل گرفته است. تکنسین های چینی جت های مذکور را در پایگاه "دجی یانگ سیس" در حوالی اسکندریه مصر، مونتاژ می کنند. تاکنون تعدادی از این جت ها در پایگاه "جفی" اردن مشاهده شده اند و سپس در فرودگاه های عراق از آنها عکس برداری شده است.(۶)

از سوی دیگر، روزنامه بنگلادشی بنگلور بنی در مقاله ای راجع به اهداف سیاست خارجی عربستان سعودی، ضمن اشاره به تلاش های این کشور و هم پیمانانش برای بازگرداندن مصر به دنیای عرب، یادآور شده است که درصورت قطع کمک های عربستان، عراق قادر به ادامه جنگ با ایران نخواهد بود.(۷)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۳، رادیو کویت، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۰:۳۰.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۴- همان، ص۶، رادیو اسرائیل، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱:۳۰.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۶، رادیو اسرائیل، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱:۳۰.

۶- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۷- همان.

۱

سفرای عراق در کویت و ترکیه در مصاحبه هایی جداگانه با ارائه آماری اغراق آمیز از تلفات و خسارات ایران در جنگ و نیز تکرار ادعای صلح طلبی عراق، کوشیدند ایران را تهدیدی برای کشورهای منطقه جلوه دهند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، سفیر عراق در کویت، در گفت وگویی ضمن تکرار این ادعا که «کشور متبوعش آماده صلح با ایران است»، از تلاش های شورای همکاری خلیج فارس برای توقف جنگ بین ایران و عراق، تمجید کرد و گفت: «ما از موضع شورای همکاری خلیج [فارس] مبنی بر اینکه ادامه جنگ تهدیدی برای کل منطقه است حمایت می کنیم.» وی همچنین تلفات و خسارات ایران از آغاز جنگ تاکنون را بالغ بر «۲۸۹۰۰۰ کشته، [انهدام] ۷۹۶ هلیکوپتر و هواپیما، ۴۴۲۲ تانک، ۵۷۷۴ خودرو، و ۱۸۱۹ توپ» ذکر کرد. در همین حال، سفارت عراق در کویت نیز با انتشار بیانیه ای - که انعکاس وسیعی در مطبوعات کویت یافت - تلاش کرد تا ایران را آغازگر جنگ معرفی کند.(۱)

امروز همچنین خبرگزاری جمهوری اسلامی از آنکارا گزارش داد: طاها القیسی سفیر عراق در ترکیه، ضمن شرکت در یک مصاحبه مطبوعاتی در محل سفارت عراق در آنکارا، صفحاتی از مقاله روزنامه ایرانی الشهید درمورد حضور نظامیان ترکیه در شمال عراق را در میان خبرنگاران پخش کرد. وی در پاسخ به سؤالی درباره برقراری تماس با مقامات ترکیه پس از تهدید ایران به بمباران لوله های نفتی گفت: «عراق و ترکیه نه تنها درمورد لوله نفت بلکه از آغاز جنگ درمورد کلیه موارد مربوط به جنگ با یکدیگر در ارتباط هستند. خط لوله نفتی نیز به دلیل اشتراک دو کشور در منافع مربوط به آن از اهمیت برخوردار است.» سفیر عراق در ترکیه راجع به فعالیت های ارامنه علیه منافع فرانسه در ایران اظهار کرد: «ایران مخالف روابط دوستانه عراق و فرانسه است و ارمنی های موسوم به اسالا هیچ گاه بدون حمایت ایران نمی توانند فعالیت کنند. ... ایران از این گروه ها حمایت می کند و حتی اسالا در ایران دارای کمپ های تروریستی نیز هست.» وی از روزنامه سون حوادث (چاپ ترکیه) به عنوان مدرک این ادعای خود نام برد. طاها القیسی درمورد تهدید ایران مبنی بر هدف قرار دادن لوله های نفت عراق - ترکیه گفت: «اگر ایران قادر به انجام چنین کاری بود تابه حال بدون درنظرگرفتن منافع ترکیه اقدام به بمباران این خط لوله می کرد.» وی در پایان این مصاحبه یادآور شد: «نیروهای ترکیه هر زمان که بخواهند می توانند برای فرونشاندن آشوب در شمال عراق مداخله نظامی نمایند.»(۲)

۲

ضرورت یافتن یک راه حل فوری برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق و حل وفصل مسالمت آمیز مسئله افغانستان و لبنان ازجمله مفاد بیانیه مشترکی است که امروز در پایان دیدار شش روزه ضیاء الحق رئیس جمهور پاکستان از ترکیه منتشر شد.(۳) رادیو بی بی سی در اخبار شامگاهی امروز خود گزارش داد: پاکستان و ترکیه در این بیانیه اعلام کرده اند که باید «یک راه حل سیاسی عادلانه که مورد قبول هر دو کشور ایران و عراق باشد برای خاتمه جنگ میان این دو کشور پیدا کرد.»(۴)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۹، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۲، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۸، ۱۳/۶/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۸، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۱۷، به نقل از رادیو بی بی سی، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۹:۴۵.

در ادامه پخش اعترافات سران حزب توده، امشب گفت وگوی منوچهر بهزادی دبیر کمیته مرکزی این حزب از سیمای جمهوری اسلامی ایران پخش شد.

در ابتدای این گفت وگو منوچهر بهزادی با معرفی خود به عنوان عضو هیئت سیاسی و دبیرکمیته مرکزی حزب توده ایران، مسئول روزنامه نامه مردم ارگان حزب توده، دبیر رابط شعبه سازمان های توده ای شعبه دهقانی و سازمان جوانان، اعلام کرد که قصد دارد ارزیابی نقادانه خود از سیاست های حزب توده را به خصوص برای هواداران آن بیان کند. وی پس از رد شایعات مربوط به تحت فشار انجام شدن این مصاحبه ها، هدف نهایی حزب توده را «تضعیف جمهوری اسلامی ایران به منظور براندازی جمهوری اسلامی ایران و روی کار آوردن یك حکومت وابسته به شوروی» معرفی کرد و «فعالیت در بین طبقات و اقشار مختلف مردم، کارگران، دهقانان، زحمتکشان شهری [و] جوانان» را اولین هدف راهبردی حزب برشمرد تا از این طریق بتواند با تبلیغ سیاست خود «اذهان کارگران را از وظایف اصلی آنها و مردم ایران و انقلاب در شرایط مشخص کنونی که به طور عمده عبارت هست از جنگ تحمیلی، منحرف کند ... و در همین حال شوراها و سندیکاها را در مقابل هم قرار دهد و... از طرف دیگر در شوراهای دهقانی نفوذ بکند و بعد این دو تا را در مقابل هم قرار دهد.»

وی ادامه داد: «درمورد جوانان، حزب می کوشید با استفاده از بستن دانشگاه جوانان را تحریك کند و آنها را به مقابله با حاکمیت وادارد برای بازکردن دانشگاه و مخالفت با انقلاب فرهنگی و... سازمان های دانشجویی، سازمان های دانش آموزی به وجود بیاورد و [آنها را] دربرابر انجمن اسلامی موجود در دانشگاه و در مدارس [قرار دهد.]»

منوچهر بهزادی در تشریح دیگر مسائل مرتبط با اهداف راهبردی حزب توده گفت: «مسئله دوم عبارت بود از حفظ سازمان های مخفی ... هدف مرحله ای سازمان مخفی در شرایط کنونی عبارت از جمع آوری اطلاعات یعنی کار اطلاعاتی به طورکلی و آماده شدن برای نیل به هدف نهایی یعنی براندازی. مسئله سوم درمورد اهداف استراتژیک عبارت بود از نفوذ در مراکز حساس و کلیدی ... در اینجا هم وظیفه مرحله ای عبارت بود از جنبه اطلاعاتی و وظیفه نهایی عبارت بود از آمادگی برای نیل به هدف براندازی بود. مسئله چهارم دفاع از سیاست شوروی بود. ... مسئله پنجم در اهداف استراتژیک عبارت بود از بزرگ کردن اختلافات درونی در روحانیت و حاکمیت جمهوری اسلامی ایران. ... مسئله هفتم یعنی زمینه فعالیت هفتم عبارت بود از تلاش برای گسترش مناسبت سیاسی - اقتصادی و فرهنگی با بلوك شرق به منظور گسترش نفوذ اقتصادی، سیاسی، فرهنگی.»

دبیر کمیته مرکزی حزب توده ایران در ادامه این گفت وگو به تبیین اهداف مرحله ای حزب توده پرداخت: «حزب برای نفوذ در بین طبقات و اقشار مختلف مردم ... احتیاج به این داشت که فعالیت قانونی و علنی داشته باشد ... دومین هدف که در این جهت بود عبارت بود از احتراز از برخورد عقیدتی با نیروهای اسلامی ... زمینه فعالیت دیگری که عبارت بود از تلاش برای نشان دادن نقاط مشترك بین اسلام و مارکسیسم. ... نکته دیگر این بود که حزب کوشش

می کرد ... گذشته خیانت آمیز حزب را در مقابل مردم تطهیر کند، ... با دفاع ظاهری از خط امام و روحانیت ... و همه اینها به این منظور بود که بتواند مجوز قانونی برای فعالیت پیدا کند و بتواند در میان مردم آبرو کسب کند و بتواند در میان مردم نفوذ کند. علی رغم تمام فعالیت ها، موفقیت حزب در تمام این زمینه ها به هیچ بود و یا ناچیز بود و دلیلش کاملاً روشن است در جامعه اسلامی مانند جامعه ایران مردم زحمتکش اعتقاد عمیق به اسلام دارند، اعتقاد عمیق به رهبری انقلاب دارند و برای این جان دادند و جان می دهند.»

منوچهر بهزادی در پاسخ به سؤالی درمورد چگونگی طرح براندازی گفت: «حزب می دانست که با وجود امام ... توطئه براندازی غیرممکن است که به موفقیت برسد. ... بدین ترتیب حزب امیدش را بیشتر بسته بود به نبودن، خدای ناخواسته، امام، در آن دوران حزب تصور می کرد که جنگ داخلی خواهد شد ... و امکان به وجود خواهد آمد برای اینکه توطئه براندازی به ثمر برسد.»

وی در ادامه مواضع کنونی خود را درمورد ماهیت اتحاد شوروی این گونه توضیح داد: «شوروی هم مانند امریکا ابرقدرتی است که اهداف خاص خودش را دارد ... هر دو یک هدف دارند که تفاوت اساسی ندارد و آن عبارت است از تسلط بر خلق ها ... شوروی با اشغال افغانستان حق یک کشور را برای نیل به استقلال پایمال کرده است. شوروی با کمک به عراق و جلوگیری از سقوط صدام حق ملت عراق را پایمال کرده است و جلوگیری می کند از اینکه انقلاب اسلامی در عراق پیروز شود و جمهوری اسلامی در عراق برقرار شود.»

منوچهر بهزادی در پایان این گفت وگوی تلویزیونی ضمن درخواست عفو از رهبر انقلاب برای جبران گناهان خود، تنها راه رستگاری مردم ایران را «انقلاب اسلامی زیر شعار نه شرقی نه غربی جمهوری اسلامی و تحت رهبری امام خمینی» دانست.(۱)

۱

با آغاز خروج نیروهای رژیم صهیونیستی از بخش مرکزی لبنان، هشدارها درمورد درگرفتن نبرد برای تصرف این مناطق نیز افزایش یافته است. در همین حال، شبه نظامیان وابسته به حزب الله توانستند چند پایگاه نظامی را در شهر بعلبک به تصرف درآورند.

به گزارش آسوشیتدپرس، نیروهای ارتش رژیم صهیونیستی از امشب عقب نشینی خود از کوهستان های مرکزی لبنان را آغاز کرده اند. رادیو بیروت نیز به نقل از منابع غیررسمی گزارش داد این عقب نشینی پس از حدود ۴۸ ساعت تکمیل خواهد شد و تماس ها میان مقامات عالی رتبه لبنانی، امریکایی و دیگر مقامات ادامه دارد تا از وقوع تنش در کوهستان های مذکور جلوگیری شود. به گفته مسئولان لبنانی، امروز ارتش این کشور به طور کامل در شرق بیروت مستقر شد و در غرب پایتخت نیز تدابیر کنترلی شدیدتری اعمال کرد. بااین حال، روزنامه های چاپ سوریه اعلام کردند برخی مناطق حومه جنوبی لبنان هنوز در دستان شیعیان گروه امل و دیگر انقلابیون لبنانی قرار دارد.(۲)

صدای امریکا نیز امشب در گزارشی اعلام کرد که مسلمانان دروزی لبنان به ارتش این کشور

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۲- روزنامه کیهان، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص ۲۴.

هشدار دادند چنانچه طبق طرح پیش بینی شده وارد منطقه کوهستانی شوف شوند، جنگی بی پایان در انتظار آنان خواهد بود. براساس این گزارش، رژیم صهیونیستی نیز درمورد هرگونه اقدام تهاجمی علیه نیروهای این رژیم در هنگام جابه جایی، به شبه نظامیان مسیحی و مسلمانان دروزی هشدار داد و افزود دراین صورت، مهاجمان با اقدامات شدید تلافی جویانه آن رژیم روبه رو خواهند شد.(۱)

از سوی دیگر، به گزارش واحد مرکزی خبر از بیروت، عناصر شبه نظامی وابسته به حزب الله امروز تسلط خود بر پادگان الشیخ عبدالله متعلق به ارتش لبنان و یک مرکز ژاندارمری در شهر بعلبک در شرق لبنان را تثبیت کرده و عکس بزرگی از امام خمینی و شعارهای اسلامی بر فراز این دو مرکز نصب کردند.(۲)در همین حال، رادیو لبنان امشب مدعی شد که «درچارچوب توطئه علیه بیروت بزرگ روز جاری درگیری های پراکنده ای میان افراد ارتش لبنان مستقر در پادگان شیخ عبدالله در بعلبک و عناصر مسلح ایرانی عضو گروه حسین الموسوی روی داد.» این رادیو همچنین گزارش داد که در همین شهر گروهی از زنان و کودکان با در دست داشتن عکس هایی از امام خمینی و امام موسی صدر وارد پاسگاه ژاندارمری شده اند، درحالی که افراد مسلح بیرون پاسگاه را محاصره کرده بودند(۳)عصر امروز، رادیو اسرائیل نیز با اشاره به این واقعه، درمورد حضور ایرانی ها در بعلبک گفت: «تعدادی از افراد حزب اللهی ایران نیز برای انجام فعالیت های تبلیغات به سود جمهوری اسلامی ایران به بعلبک اعزام شده و در آن شهر سکونت یافته اند. ... اکثر ساکنان بعلبک شیعیانی می باشند که به گروه الامل وابستگی دارند و پاره ای از آنان از حکومت آیت الله خمینی طرف داری می کنند.»(۴)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۵، رادیو امریکا، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱:۳۰.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۸، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۳۳، به نقل از بخش عربی رادیو لبنان، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۰:۴۵.

۴- همان، ص۲۰، به نقل از رادیو اسرائیل، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۹.

روزشمار جنگ یکشنبه ۱۳ شهریور ۱۳۶۲ ۲۶ ذیقعده ۱۴۰۳ ۴ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

امروز فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف(۱) با حضور در ارتفاعات سرپهن، درمورد شناسایی ارتفاعات بمو، شاخ خشیک، زیمناکوه و آخرین وضعیت عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان بحث و تبادل نظر کردند.

در این جلسه ابتدا، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷حضرت رسول(ص)، ضمن اشاره به وضعیت استقرار نیروهای خودی، موقعیت دشمن در منطقه عملیاتی دربندیخان (والفجر۵) را تشریح کرد. وی گفت: دشمن روی ارتفاعات زیمناکوه، شاخ خشیک، سرتک، تنگه سرتک، بمو، تنگه شاخ شوالدری و شاخ کیله به طور محسوسی حضور دارد. در وضعیت فعلی، عناصر دشمن به دلیل حساسیت به تنگه کرگمل، روی ارتفاع یک رده خط ایجاد کرده اند و ضدانقلاب با گشت زنی در پیرامون این تنگه برای نیروهای ما مزاحمت ایجاد می کند. علاوه براین، هشت نفر از اعضای کردِ سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در این منطقه پایگاه دارند و درحال حاضر، خطر ضدانقلاب نسبت به ارتش عراق بیشتر است، «چون عراق جای ثابت دارد و ما می فهمیم، ولی ضدانقلاب هر ساعت در منطقه گشت می زند. اوایل کار به بچه ها کمین زدند و دو نفر از بچه ها را شهید کردند.» این امر سبب شده تا شناسایی های عمقی در برخی نواحی به دلیل حضور ضدانقلاب در وسط منطقه کامل نشود.

محمدابراهیم همت در ادامه این نشست ضمن بیان توضیحاتی درمورد شناسایی های انجام شده، از اتمام شناسایی ها در بمو، شاخ خشیک و زیمناکوه به سمت سد دربندیخان خبر

۱- این جلسه با حضور علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، امین شریعتی قائم مقام قرارگاه نجف، حسن پور اطلاعات - عملیات نجف، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمدرسول الله(ص) و مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) تشکیل شد.

داد و مدت زمان هر بار شناسایی در ارتفاعات منطقه را ۵ تا ۶ روز عنوان کرد. وی با اشاره به دشواری های شناسایی بمو و زیمناکوه، کار شناسایی در روی ارتفاع بمو را به علت جنس صخره ای آن، بسیار مشکل توصیف کرد و گفت: «زمین [این منطقه] عمدتاً صخره ای است که راهکار محدودی دارد.» همت در ادامه افزود: «تصرف و تأمین سد دربندیخان(۱) که در اینجا به عنوان هدف در نظر گرفته شده است، امکان پذیر نیست. تصرف سد خیلی مشکل است.»

براساس گزارش فرمانده لشکر۲۷ باتوجه به حضور عناصر دشمن و ضدانقلاب در منطقه و جنس صخره ای زمین منطقه و نبود عقبه مناسب، به نظر می رسد مشکلاتی جدی پیش روی اجرای عملیات والفجر ۵ در منطقه دربندیخان وجود دارد.

در این نشست توجیهی نیز همچون جلسات روزهای گذشته، مسائلی نظیر محدودیت زمان، کمبود نیرو و اولویت بندی عملیات دهانه شیلر و عملیات دربندیخان بیش از دیگر موضوعات، تصمیم گیری فرماندهان درمورد اجرای عملیات های والفجر۴و ۵ را تحت الشعاع قرار داد.

علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه و غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، عقیده داشتند که در وضعیت فعلی به دلیل نزدیکی فصل سرما، عملیات دهانه شیلر باید قبل از پانزدهم مهرماه انجام شود. علاوه براین، این فرماندهان باتوجه به نیاز محورهای سورن و پنجوین به لشکرهای قوی و کمبود نیرو برای اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر، بر تقویت لشکر۱۴ امام حسین(ع) ازطریق انتقال لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) به مریوان تأکید می کردند.(۲) در مقابل، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف و محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) معتقد بودند عملیات والفجر۵ به علت پیوستگی ارتفاعات، دشواری عملیات منطقه و نبود جاده، نیازمند نیروهای کیفی است؛ براین اساس، فرمانده لشکر۲۷ اصرار داشت که لشکر۱۷ به دلیل آشنایی با منطقه دربندیخان و داشتن نیروهای کیفی در منطقه بماند و درواقع حضور آنان را باعث تضمین بیشتر موفقیت عملیات می دانست.

درمجموع، مباحث مطرح شده میان فرماندهان بیانگر این بود که استعداد مورد نیاز برای اجرای عملیات های دربندیخان و دهانه شیلر ممکن است به بیش از ۱۰۰ گردان برسد. ازاین رو کمبود نیرو و محدودیت زمان، انجام این دو عملیات بزرگ را با مشکل مواجه می ساخت.

۱- محمدابراهیم همت درمورد سد دربندیخان گفت: «عراق بیشتر از دو سد ندارد، یکی سد دربندیخان و دیگری سد دوکان هست که مقابل سردشت است، یعنی این سد، بغداد و بصره را تأمین می کند. سد دربندیخان بزرگ ترین سد عراق است؛ عمق سد ۱۸۰ متر است این بیشتر از حد استاندارد است. الآن عمق آب تا ۱۲۰ متر است. ارتفاع سد ۱۸۰ متر است ارتفاع مشرف به سد از ۱۸۰۰، ۱۹۰۰ تا آخر هفتصد الی ششصد پایین می آید.» (سند شماره ۱۲۹۰۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی منطقه عملیاتی والفجر۵، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، ۱۳/۶/۱۳۶۲، نوار شماره۱۲۹۰۲)، صص ۱و ۷و ۱۱-۱۰.)

۲- سند شماره ۱۲۹۰۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی منطقه عملیاتی والفجر ۵، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۳/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۰۲)، صص ۲۸ - ۱.

شمخانی برای حل مشکل کمبود نیرو پیشنهاد کرد سپاه و ارتش به شکل ادغامی عمل کنند، اما همت به دلیل دشواری عملیات در کوهستان و نیاز به نیروی کیفی، با این پیشنهاد مخالفت کرد.(۱)

در بخش دیگری از این جلسه، مسئولان قرارگاه نجف، از تردید فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) درمورد اجرای عملیات والفجر۵ اظهار ناخرسندی کردند. فرمانده لشکر۲۷ خطاب به شمخانی و رشید گفت: «هر ۲۴ ساعت دو بار تصمیم گیری عوض می شود. در تهران یک تصمیم، در [قرارگاه] خاتم هم تصمیم دیگری است. ... اگر نمی خواهید روی سد عمل کنید، عملیات را تعطیل کنید تا برویم.» اکبر زجاجی طرح و عملیات لشکر۲۷ دراین باره افزود: «الآن دو سه ماه است که بچه ها در منطقه (دربندیخان) کار می کنند. ... الآن فرمانده گردان های ما روی ارتفاعات و هدف ها رفتند و همه مناطق را شناسایی کردند.»

فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با تأکید بر ضرورت اجرای دو عملیات، هم زمانی عملیات والفجر ۴ و ۵ را موجب کاهش فشار دشمن می دانستند(۲)ابراهیم همت نیز ضمن تأیید این مطلب معتقد بود که با اجرای عملیات در دربندیخان، دشمن سرگرم شده و دیگر به شیلر پاتک نخواهد کرد، اما درعین حال تأکید داشت که بین دو منطقه عملیات اولویت بندی شود تا بر روی عملیات مهم تر تمرکز بیشتری صورت پذیرد. وی با اشاره به آماده بودن طرح عملیات دربندیخان، ضمن اصرار بر اجرای این عملیات، پیشنهاد کرد عملیات والفجر۴ در شیلر زودتر آغاز شود تا بلافاصله بعد از آن عملیات والفجر۵ در دربندیخان شروع شود.

در پایان نشست امروز فرماندهان با مقایسه دو منطقه دهانه شیلر و دربندیخان به بررسی و ارزیابی عملیات های والفجر۴ و ۵ پرداختند. نتایج این بررسی ها نشان می داد که عملیات والفجر۴ به دلایلی نظیر مناسب بودن زمین شیلر، کثرت جاده ها و معابر، جناح دهی کمتر نیروهای خودی به دشمن و... دارای تضمین بیشتر و اجرای آن آسان تر است. درحالی که عملیات والفجر۵ باتوجه به کمبود نیرو، نبود جاده و عقبه، پیوستگی ارتفاعات، صعب العبور بودن و جنس نامناسب زمین منطقه، اتکای عملیات به هلی برد، نیاز به نیروی کیفی و... ضریب موفقیت کمتری داشته و انجام آن دشوارتر است.(۳)

۱

امروز واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در گزارشی استعداد نیروهای ارتش عراق را در منطقه سیدصادق، شاندری و پنجوین به این شرح اعلام کرد:

تیپ۱۰۶ گارد مرزی، تیپ۴۲۴ تابع لشکر۴، تیپ۵۰۴ پیاده، تیپ۴۱۸ پیاده، تیپ۶۵ پیاده، تیپ۶ پیاده تابع لشکر۴، تیپ ۲۰ پیاده، تیپ۲۹ پیاده کوهستانی.(۴) براساس گزارش دیگری از منابع اطلاعاتی مریوان نیز تیپ۴۰۴ و گردان کماندوی قادسیه صدام یا القعقاع مستقر در توتمان ازجمله یگان های حاضر در منطقه یادشده هستند(۵)

۱- سند شماره ۱۲۹۰۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی منطقه عملیاتی والفجر ۵، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۳/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۰۳)، صص ۲۸ - ۱.

۲- سند شماره ۱۲۹۰۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۸ - ۱۷.

۳- سند شماره ۱۲۹۰۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۴- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص ۸۷.

۵- همان، گزارش رکن۲ تیپ۳ لشکر۲۸ ارتش، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص ۹۰.

در روز جاری که رژیم عراق آن را سالروز آغاز جنگ با ایران اعلام کرده است، صدام رئیس جمهور و مقامات بلندپایه این کشور کوشیدند ضمن متجاوز نشان دادن ایران، ارتش عراق را قدرتمند و درعین حال صلح طلب و نیروهای ایران را ضعیف و رو به اضمحلال جلوه دهند.

دولت عراق امروز با انتشار یک اطلاعیه رسمی ضمن متهم کردن ایران به آغاز جنگ با عراق اعلام کرد: نیروهای ایرانی تاکنون متحمل تلفاتی بالغ بر ۲۸۸ هزار تن شده اند، علاوه براین ایران ۲۲ هزار خودرو، ۱۵۹ کشتی و صدها هواپیمای جنگنده خود را نیز از دست داده است. به گزارش رادیو امریکا، در این اطلاعیه مطلبی درمورد تلفات و خسارات نیروهای عراقی نیامده و درعین حال، ایران متهم به گلوله باران شهرهای عراق شده است. رژیم عراق همچنین در اطلاعیه مذکور ادعا کرده است که «خواستار پایان دادن به خصومت ها و حل این بحران ازطریق مذاکرات مسالمت آمیز است. ... [درحالی که] ایران همواره طرح های میانجیگری و تلاش هایی را که در این جهت به عمل می آید رد کرده است. ...»(۱)

از سوی دیگر، صبح امروز صدام حسین در دیدار با گروهی از اهالی استان قادسیه عراق، امروز را سالروز آغاز جنگ اعلام کرد و به زعم خود درپی یادآوری نحوه شروع جنگ برآمد. وی مدعی شد که ایران از زمان پیروزی انقلاب اسلامی، تجاوز خود را شروع کرده و رفته رفته آن را گسترش داده تا در روز چهارم سپتامبر ۱۹۸۰ این تجاوزات به اوج خود رسیده است. به گفته صدام حسین، ایران در مدت مذکور یادداشت های رسمی عراق در اعتراض به این گونه اقدامات را نشانه ضعف این کشور تلقی می کرده است. وی در ادامه سخنان خود، مسئولیت واقعه دانشگاه المستنصریه و حمله به طارق عزیز را نیز متوجه ایران دانست. رادیو صوت الجماهیر ضمن گزارش این دیدار به نقل از صدام حسین آورده است: «کنسولگری ما در المحمره [خرمشهر] برخلاف اصول و عرف دیپلماتیک مورد تجاوز و اشغال قرار گرفت. این تجاوزات در ۱۱ و ۲۶ اکتبر و ۱ و ۷ سپتامبر ۱۹۷۹ صورت گرفت. از ژوئن ۱۹۷۹ تا سپتامبر ۱۹۸۰، هدف های غیرنظامی در داخل خاک عراق ۲۴۴ بار به وسیله ایرانیان بمباران شده است. از فوریه ۱۹۷۹ تا سپتامبر ۱۹۸۰ هواپیماهای نظامی ایرانی ۲۴۹ بار به حریم هوایی ما تجاوز کردند. قبل از جنگ، سه بار به سوی هواپیماهای غیرنظامی ما آتش گشودند و در یک بار هواپیماهای غیرنظامی ما را وادار به فرود در خاک ایران

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۹، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۱۷، به نقل از رادیو امریکا، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۲:۳۰.

ساختند. از ژانویه تا سپتامبر ۱۹۸۰، هفت بار تأسیسات نفتی و اقتصادی ما را بمباران کردند. درباره تمامی اینها یادداشت های رسمی وجود دارد و تعداد یادداشت هایی که در آنها این گونه تجاوزات ثبت و برای دولت ایران ارسال شده به ۲۹۳ یادداشت خطی رسیده است. از چهارم سپتامبر ۱۹۸۰ تا ۲۲ سپتامبر ۱۹۸۰، این وقایع رخ داده است. البته از چهارم سپتامبر تجاوز به شهرهای مرزی آغاز و توسعه یافت و بمباران پالایشگاه الوند، میدان های نفتی خانقین، مندلی، زرباطیه و تأسیسات نفتی در بصره و خود شهره بصره را در برگرفت و شط العرب قبل از ۲۲ سپتامبر ۱۹۸۰، بسته شد و ایرانیان در حمله به ارتش ما در خاک عراق نیروی هوایی خود را به کار گرفتند و با گشتی های مرزی ما از نیروی هوایی درگیر شدند.»(۱)

در همین حال، عدنان خیرالله معاون فرمانده کل نیروهای مسلح و وزیر دفاع عراق نیز در مصاحبه ای که در شماره امروز روزنامه عراقی الجمهوریه منتشر شد اعلام کرد: «عراق آماده است تا پایان این قرن به جنگ با نیروهای ایرانی ادامه دهد و نیروهای عراقی آماده اند با پرداخت بهای جنگ، هرچند که سنگین باشد، به دفاع از مرزهای خود ادامه دهند.» به گزارش خبرگزاری خلیج از بغداد، وی همچنین مدعی شد: «به اعتراف منابع آزاد و بی طرف، هم اکنون توانایی جنگی نیروهای مسلح عراق در سطح بسیار بالاتری قرار دارد. ... تهدیدهای مستمر ایران مبنی بر گسترش دامنه جنگ نیز چیز تازه ای نیست و درچارچوب باج خواهی و ارعاب اعراب و دور نگه داشتن آنها از مواضع قومی و حمایت از عراق قرار دارد.» وزیر دفاع عراق با متهم کردن ایران به دریافت کمک های خارجی، تداوم کمک های بین المللی به ایران را موجب برهم زدن موازنه کنونی دانست و تهدید کرد که: «درصورت لزوم عراق مجبور خواهد شد بار دیگر وارد خاک ایران شود. ... نیروهای عراقی اخیراً ازاین رو وارد منطقه مهران شدند تا قدرت تحرک سریع خود در خاک ایران و درهم کوبیدن محل تجمع نیروهای ایرانی را به اثبات برسانند.» عدنان خیرالله در پایان ضمن دفاعی خواندن موضع گیری عراق گفت: «اما گاهی تعرض به طرف مقابل لازم به نظر می رسد.»(۲)

امروز همچنین سپهبد ستاد عبدالجبار شنشل رئیس ستاد ارتش عراق، با تکرار مطالبی مشابه اظهارات صدام درمورد آغاز جنگ، آمادگی قوای مسلح عراق برای حراست از مرزهای این کشور و مقابله با نیروهای ایرانی را خاطرنشان ساخت(۳)

درعین حال، یک منبع نظامی مسئول در سازمان اطلاعات نظامی عراق در گفت وگو با ماهنامه حراس الوطن، که دایره توجیه سیاسی ارتش عراق آن را منتشر می کند، گفت: بعید است نیروهای ایرانی بتوانند عراقی ها را در جنگ غافلگیر کنند، زیرا «سازمان اطلاعات عراق روش ها و اطلاعات کافی دراختیار دارد که این امکان را مشکل می سازد. ... سازمان اطلاعات نظامی عراق حرکات دشمن را زیر نظر دارد و از مقاصد وی باخبر است و می تواند زمان حملات و قصد نیروهای ایرانی برای بمباران مواضع ما را تشخیص دهد.» وی همچنین درمورد همکاری های اطلاعاتی عراق

۱- همان، صص ۳۴ و ۳۵، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۰:۳۰.

۲- همان، صص ۳ و ۴، بغداد - خبرگزاری خلیج، ۱۳/۶/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۶/۱۳۶۲، صص ۶ - ۴، رادیو بغداد، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱.

با کشورهای دیگر اظهار کرد: «سازمان اطلاعات عراق این اطلاعات را از چند منبع و با هماهنگی منابع خارجی دریافت می کند. ... ما تجربه ها را با کشورهای برادر و دوست مبادله می کنیم.» به گفته این مسئول اطلاعاتی عراق، «نیروهای ایرانی نمی توانند از دیوار امنیت نظامی عراق نفوذ کنند و سازمان اطلاعات ایران نتوانسته و نخواهد توانست چنین هدفی را تحقق بخشد.»(۱)

عبدالجبار عمرانی سفیر عراق در کویت نیز امروز در یک نشست مطبوعاتی با بیان اینکه کشورهای بزرگ قادر خواهند بود به جنگ ایران و عراق پایان دهند، مدعی شد: «کشورش جهت برقراری صلح با ایران از کلیه قوانین عربی اسلامی و بین المللی پیروی کرده است.» به گزارش رادیو رأس الخیمه، وی ضمن تکرار ادعاهای اطلاعیه های نظامی عراق درمورد خسارات واردشده به ایران در طول جنگ، اظهار کرد: «عراق علی رغم خارج کردن نیروهایش از خاک ایران از بیش از چند سازمان بین المللی اسلامی و منطقه ای خواستار انجام تلاش هایی درجهت برقراری صلح شده است.»(۲)

رادیو بی بی سی نیز در برنامه شبانگاهی خود با اشاره به بخش هایی از مصاحبه عدنان خیرالله، گزارش داد: «عراق در سومین سالگرد جنگ ایران و عراق گفته است مادام که یک راه حل منصفانه ای دراین مورد تحصیل نگردد، جنگ را تا پایان قرن جاری ادامه خواهد داد.» این رادیو در ادامه افزود: «عراق تاریخ جنگ دو کشور را چهارم سپتامبر ۱۹۸۰ [۱۳ شهریور ۱۳۵۹] اعلام کرده است؛ روزی که به گفته عراق جنگ با تجاوز ایران آغاز شد. به گفته ایران، جنگ با حمله سربازان عراقی به ایران در تاریخ ۲۲ سپتامبر ۱۹۸۰ [۳۱ شهریور ۱۳۵۹] آغاز شده است.»(۳)

۱

با خودداری اکثر کردهای عراقی از پیوستن به ارتش عراق در جنگ علیه ایران(۴) و همچنین وخامت اوضاع اقتصادی این کشور، رژیم عراق سعی دارد ازطریق تشدید مقررات وظیفه عمومی و نیز دریافت اجباری پول از مردم، بخشی از نیروهای نظامی و هزینه های جنگ را تأمین کند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، اداره بسیج و آمار جنگ وزارت دفاع عراق در اطلاعیه ای از سربازان وظیفه و ذخیره کرُد خواست از فردا به مدت سه روز خود را به مراکز سربازگیری معرفی کنند. در این اطلاعیه همچنین از مشمولانی که خارج از عراق به سر می برند نیز خواسته شده که ظرف پانزده روز آینده با مراجعه به نمایندگی های این اداره، وضعیت خدمت خود را مشخص کنند.(۵)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۹، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۵، بغداد - خبرگزاری خلیج،۱۳/۶/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۶، رادیو راس الخمیه، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۸.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۹، رادیو بی بی سی، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی در شماره روز گذشته خود نوشت: ملامحمد نجیب حسن برزنجی امام جمعه شهر شانه دری از توابع استان سلیمانیه عراق که به ایران پناهنده شده است در دیدار با حجت الاسلام موسوی نماینده امام خمینی در غرب کشور، گفت: «پس از موفقیت نیروهای اسلام در عملیات والفجر۲ و ۳، از ما خواستند که به مردم بگوییم اسلحه بگیرند و به جنگ علیه ایران بپردازند، اما توسط روحانیون منطقه عکس این خواسته انجام شد و درنتیجه دوازده هزار نفر از سربازان کردستان عراق که در ارتش مزدور صدام خدمت می کردند از پادگان ها فرار کردند که به این ترتیب، جمع سربازان فراری کُرد از ارتش مزدور صدام طی یک سال گذشته به صدهزار تن رسید.» (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۹.)

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۹ ، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۱۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲.

از سوی دیگر، دولت عراق برای تأمین بخشی از ارز مورد نیاز خود، عراقی های مقیم امارات متحده عربی را وادار کرده است تا ۱۰ درصد از حقوق خود را ازطریق بانک عراق در این کشور به حساب دولت عراق واریز کنند؛ روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی دراین باره نوشت: کنسول عراق در ابوظبی ضمن اعتراف به نیاز شدید دولت متبوعش به ارز، شاغلان عراقی مقیم امارات را تهدید کرده است درصورتی که این مبلغ را پرداخت نکنند، گذرنامه هایشان تمدید نخواهد شد. وی همچنین گفته است که هر عراقی باید ۵۰ گرم طلا به دولت عراق بدهد. به نوشته روزنامه کیهان، دولت عراق در ازای ۲۰۰ گرم طلا، به هر فرد عراقی یک نشان قادسیه می دهد(۱)

۱

درچارچوب اقدامات نیروهای خودی برای برقراری و تحکیم امنیت در مناطق بحرانی شمال غرب و غرب کشور، امروز یک عملیات وسیع پاک سازی در محور مهاباد - سردشت آغاز و عملیات دیگری نیز در منطقه پیرانشهر با موفقیت انجام شد.

قرارگاه حمزه سیدالشهدا گزارش داد از صبح امروز تیپ شهدا با همکاری توپخانه ارتش و جندالله پیرانشهر، در یک عملیات پاک سازی که تا ساعت ۱۴ بعدازظهر طول کشید، ۳ روستا را در منطقه پیرانشهر پاک سازی کردند. در یکی از این روستاها حدود ۸۰ نفر از عناصر حزبی حضور داشتند.(۲)در این عملیات، از نیروهای خودی ۲ نفر شهید و تعدادی زخمی شدند(۳) همچنین ۱۵ نفر از عناصر ضدانقلاب کشته و ۳۰ نفر دیگر زخمی شدند و ۳ نفر از آنان نیز به اسارت درآمدند. افراد مذکور از عناصر وابسته به حزب دمکرات بودند.(۴)در جریان این پاک سازی تعداد زیادی اسناد و مدارک درون گروهی و همچنین چندین قبضه سلاح های انفرادی و تجهیزات نظامی ازجمله یک توپ ۱۰۵ میلی متری، یک تفنگ ۱۰۶ میلی متری، ۳ دوشکا و تیربار آ۶ و تیربار برنو با مهمات مربوط به آن به دست نیروهای خودی افتاد.(۵)

براساس گزارشی از شهربانی سقز، نیروهای سپاه و پیشمرگان کُرد امروز ۴ روستا در جنوب شرقی سقز را پاک سازی کردند.(۶)

به گزارش سپاه پاسداران مهاباد، از ساعت ۲۲ امشب، در محور مهاباد - سردشت عملیاتی با عنوان "شهید حسینی"(۷) با شرکت نیروهای ارتش، سپاه، بسیج و عشایر منگور، برای پاک سازی تعدادی از روستاهای این منطقه که از چهار سال پیش در اشغال ضدانقلاب هستند آغاز شد.(۸)

همچنین امروز قرارگاه حمزه سیدالشهدا در گزارشی اعلام کرد که در طول هفته اخیر، در عملیات نیروهای خودی در منطقه سردشت، ۷۵ نفر از عناصر ضدانقلاب به ویژه حزب دمکرات کشته شده اند.(۹)

۱- روزنامه کیهان، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- سند شماره ۳۵۴۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (منطقه۱۱) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

۳- سند شماره ۳۵۱۳۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۷/۶/۱۳۶۲، صص ۱ و ۲.

۴- سند شماره ۳۵۱۳۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام فرماندهی قرارگاه مالک اشتر به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

۵- سند شماره ۳۱۸۳۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ ویژه شهدا به طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۵/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۴۳۸۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۷- عملیات شهید حسینی به مدت ۵ روز ادامه یافت. (ر.ک روزشمار ۱۷/۶/۱۳۶۲.)

۸- سند شماره ۳۵۴۴۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا،

۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۹- سند شماره ۳۵۵۸۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۱

امروز شهرهای سنندج، سقز، مهاباد، پیرانشهر و نقده، کانون اصلی تحرکات و اقدامات ایذایی عوامل ضدانقلاب بود.

یک تویوتای سپاه و یک خودروی ژاندارمری در محور سنندج - سقز، گرفتار کمین عناصر کومه له شد. به گزارش قرارگاه حمزه، در این حادثه ۱۳ نفر از نیروهای خودی شهید و ۴ نفر دیگر زخمی شدند. مهاجمان علاوه بر به غارت بردن ۱۷ قبضه اسلحه ژ۳، یک خودرو و یک عدد بی سیم را نیز منهدم ساختند.(۱)

در درگیری نیروهای تأمین پایگاه های قره باغ و کیسالان از توابع مهاباد با افراد مسلح غیرقانونی، ۵ نفر از نیروهای خودی زخمی و ۷ نفر از مهاجمان نیز کشته شدند.(۲)

عناصر ضدانقلاب امروز همچنین با سلاح های سنگین به پایگاه سرشیو در اطراف پیرانشهر حمله کردند، اما درنهایت با دادن ۲ کشته و ۶ زخمی متواری شدند.(۳)

براساس گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا امروز، عناصر مسلح حزب دمکرات به قصد ضربه زدن به ژاندارمری نقده وارد این شهر شدند، اما پیش از آنکه موفق به اجرای نقشه خود شوند با نیروهای سپاه پاسداران درگیر شدند و درنتیجه با برجای گذاشتن یک قبضه اسلحه کلاشینکف و تعدادی فشنگ مجبور به ترک شهر شدند. در پایان این درگیری یکی از عناصر رده یک تشکیلات شهری این حزب دستگیر شد(۴)

۲

گروه های مسلح غیرقانونی با هدف ایجاد اختلال در زندگی عمومی، حمله به تأسیسات اقتصادی و صنعتی مناطق بحرانی شمال غرب را در دستور کار خود قرار داده اند.

براساس گزارشی که در یک بولتن اطلاعاتی سپاه منتشر شده است، امروز عوامل حزب دمکرات بخشی از خط لوله نفت تبریز - ارومیه را در نزدیکی شهرستان نقده منفجر کردند. آتش سوزی ناشی از این انفجار پس از ۱۰ ساعت، با تلاش مأموران آتش نشانی مهار شد.(۵)

دیروز نیز عناصر مسلح غیرقانونی کارخانه آسفالت سازی ارومیه را به آتش کشیده بودند.(۶)

۳

ارتباط استقرار گروهی از نیروهای سپاه پاسداران در جزیره لارک با تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز، موضوعی است که در تفاسیر بعضی رسانه های خبری از این اقدام ایران، مطرح شده است.

روزنامه کویتی الوطن در شماره امروز خود ضمن انتشار خبر استقرار نیروهای سپاه پاسداران در جزیره لارک از قول ناظران سیاسی تقویت نیروهای ایران در این منطقه را با

۱- سند شماره ۳۵۴۴۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (منطقه۱۱) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- سند شماره ۳۵۵۸۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۳.

۳- سند شماره ۳۵۴۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

۴- همان، ص۳.

۵- سند شماره ۱۱۳۲۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نو به ای و اطلاعاتی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (مسائل کارگری)، شماره ۲۰، شهریورماه ۱۳۶۲، ص۱.

۶- سند شماره ۳۵۵۸۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

تحولات اخیر جبهه های جنگ ایران و عراق، مرتبط دانست و این مسئله را تهدیدی برای نفتکش های خارجی قلمداد کرد.(۱)

امشب همچنین رادیو مونت کـارلو در بخش عربی خود درمورد اسـتقرار نیروهای سـپاه در جزیره لارک گفت: «در خلیـج [فارس] ناگهان اوضاع بحرانی شـد. به ویژه پس از اینکه مقامـات ایرانی نیروهـایی از سپاه پاسـداران را به جزیره لارک واقع در تنگه هرمز اعزام داشـته انـد. شایان ذکر است نظر ایران با نظر سلطنت نشین عمان پیرامون رفت وآمد کشتی های تجاری در تنگه هرمز تفاوت دارد.»(۲)

رادیو امریکـا نیز بـا پرداختن به موضوع اسـتقرار نیروهـای ایرانی در جزیره لاـرک اعلاـم کرد: «رژیم جمهوری اسـلامی ایران تهدیـد کرده است چنـانچه تأسیسات نفـتی ایران ازسـوی عراق در معرض خطر قرار گیرد، تنگـه هرمز را بـه روی خطـوط کشـتیرانی بین المللی خواهـد بست. رژیم جمهوری اسـلامی بـا اعلاـم مسـتقرکردن پاسـداران انقلاب اسـلامی در جزیره لارک در مقابل ساحل عمان در تنگه هرمز، خطوط کشتیرانی بین المللی را مورد تهدید قرار داد.»(۳)

۱

امام خمینی فرمانـده کل قوا، در حکمی به محسن رضایی فرمانده سـپاه، اجازه دادند مقررات انضـباطی را در سـپاه پاسداران به اجرا بگذارد. متن این حکم بدین شرح است:

«بسم الله الرحمن الرحیم

فرمانـده سپاه پاسـداران انقلاب اسـلامی برای حفظ نظم و عدم هرج ومرج در سپاه پاسداران مجازند با رعایت احتیاط کامل، مقررات انضـباطی متخلفین سپاهی را که مورد تأیید نماینده اینجانب است، اجرا نماید و دراین رابطه با تصویب شورای سپاه به فرماندهانی که مطمئن هستند از این اجازه سوء استفاده نمی کنند در موارد ضروری اجازه دهد.

۱۳/۶/۶۲

روح الله الموسوی الخمینی»(۴)

۲

امام خمینی امروز به مناسبت دومین سالگرد شهادت آیت الله قدوسی در حضور خانواده وی و طلاب مدرسه شهید قدوسی سخنانی ایراد کردند. ایشان در این سـخنان ضـمن هشـدار درمورد صدماتی که عالمان بی تقوا به اسـلام وارد می کنند به لزوم پذیرش مناصب دولتی توسط روحانیون برحسب مقتضیات زمان اشاره کرده و بر ضرورت گسترش فعالیت های حوزه ها در مسائل اسلامی و فقه تأکید کردند.

متن سخنان رهبر انقلاب اسلامی به این شرح است: «ضایعه بزرگ شهادت مرحوم آقای «قدوسی» باعث تأسف و تأثر است. من سال های طولانی با او آشنا بودم. ایشان اهل علم و عمل بود و در راه اسلام هم فدا شد.

۱- خبرگزاری جمهـوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۱۶۹ ، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۱۰، کـویت - خبرگزاری جمهـوری اسـلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲.

۲- واحـد مرکزی خبر صداوسیمای جمهـوری اسـلامی ایران، بولتن رادیوهـای بیگـانه، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۸، رادیـو مـونت کـارلو (بخش عربی)، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱:۳۰.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۹، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۱۷، به نقل از رادیو امریکا، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۲:۳۰.

۴- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام(مجموعه آثار امام خمینی)، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، ص۹۹.

راجع به مـدرسه ها و حوزه ها کراراً عرض کرده ام که علم بی تقوا اگر مضـر نباشد، مفید هم نیست. آن مقداری که اسـلام از عالم های بی تقوا صـدمه دیـده است، معلوم نیست از مردم عادی دیده باشد. آنچه اصل است تقواست، ولی اگر همین تقوا نزد اشخاصـی جاهل باشد، گاهی ضـرر می زند. آدم هایی که ظاهر صالح دارند ممکن است به واسـطه ناآشنایی به مبانی اسلام، اشتباهاتی انجام دهند، اما علم و تقوا اگر در کسی جمع شد در دنیا و آخرت سعادتمند است و آقای قدوسی هم عالم بود و هم متقی.

حوزه های علمیه امروز بایـد بیشتر از سابق در مسائل اسـلامی و فقه جـدیت نماینـد و مسئله فقه به همان نحوی که مشایـخ درست کرده اند، باید محفوظ بمانـد. لکن الآن که ایران به واسـطه گرفتاری ها به اهل علم احتیاج دارد، اگرچه به طور موقت، آقایان باید به خدمت هایشان ادامه دهند و درست است که تحصـیل فقه در اولویت است، اما همه اینها به خاطر حفظ اسـلام است و امروز اگر برای حفظ اسـلام احتیاج باشد که آقایان به جبهه ها برونـد و رزمندگان را تشویق بنمایند، باید این کار را انجام دهند و همچنین امور قضایی از باب اینکه قضاوت و یادگیری آن از حوزه ها سلب شده بود و کسی هم فکر دخالت در آن نمی کرد و از این جهت نقیصه زیاد داشت و دارد و با اینکه پیش از این، من اجازه نمی دادم که با تقلید، قضاوت انجام شود، لکن چون کمبود داریم افرادی که با تقلید می توانند عهده دار این مسـئله باشـند، مانعی ندارد. ... ما تکلیف داریم که قضـاوت و سـایر جهـات را حفـظ کنیم، تـا زمانی که جمهوری اسـلامی در سیر خود قرار بگیرد، آن گاه علما به پست های خودشان، که از همه شریف تر است، برگردنـد و من از ابتـدا همین مطلب را می گفتم که علما شأنشان نیست مسـئولیت دولتی بپذیرنـد؛ خیال می کردم که بدون آنها کارها درست می شود، ولی پس از مدتی دیدم که اگر به این وضع باقی بمانیم، اصل اسلام هم در خطر می افتد و از آن مبنای اول برگشتم. و تا مادامی که اینها اشـخاص صالـح را به جای خود پیـدا نکرده انـد، باید باشـند. ان شاءالله خداوند شـما را حفظ کند و بتوانید به تحصـیل و خدمت خودتان ادامه دهید.»(۱)

۱

پیام امام خمینی به مناسبت ایام حج، امروز در مـدینه برای حجاج قرائت شـد. این در حالی است که وزیر کشور عربسـتان درمورد هرگونه رفتار سیاسی در مناسک حج هشدار داد.

به گزارش روزنامه کیهان، صـبح امروز شمار زیادی از زوار ایرانی و تعدادی از زائران کشورهای دیگر در مقابل بعثه امام خمینی در مدینه تجمع کردند. پس از قرائت پیام امام خمینی به حجاج به زبان های فارسی و عربی، حجت الاسلام موسوی خوئینی ها نماینده امام و

۱- همان، صص ۱۰۰ و ۱۰۱.

سرپرست حجاج ایرانی، در سخنانی ضمن اشاره به وضعیت لبنان و دخالت امریکا و رژیم اشغالگر قدس در درگیری های داخلی این کشور، از سکوت سازمان های بین المللی و کشورهای اسلامی در قبال این امر انتقاد کرد.(۱)

موسوی خوئینی ها در پایان سخنان خود با بیان اینکه «مسائل ما مسائل دنیای اسلام است و ما دشمنان بزرگی چون امریکا و شوروی داریم. ما در مکه و مدینه نسبت به مأمورین دولت سعودی و مقامات این کشور هیچ گونه تعرضی نداریم»، از حجاج خواست سخنی برخلاف شعارهای عمومی سر ندهند و در نماز جماعت عموم مسلمین شرکت کنند.

پس از سخنان نماینده امام، حجاج به سمت مسجدالنبی راه پیمایی و سپس نماز جماعت را در صحن حرم به همراه سایر مسلمانان اقامه کردند(۲) عصر امروز، حجت الاسلام خوئینی ها با انتشار پیامی از راه پیمایان تقدیر کرد.(۳)

در همین حال، امروز خبرگزاری بین المللی اسلامی گزارش داد که شاهزاده نایف بن عبدالعزیز وزیر کشور عربستان سعودی، از ادارات دولتی این کشور خواسته است تا همه نوع کمک و خدمات را دراختیار حجاج قرار دهند. وی همچنین ضمن تأکید بر پذیرش همه زوار بدون توجه به رویکرد سیاسی شان، از حجاج خواست: «از هر اقدامی که به احساسات زائران دیگر که از اقصی نقاط جهان برای انجام فرائض به محیط مقدس می آیند، لطمه می زند اجتناب کنند.» وزیر کشور عربستان به حجاج توصیه کرد که «با بلندکردن پلاکارد شعار ندهند» و به آنان هشدار داد: «تخلف از امنیت در پادشاهی سعودی بالاتر از جرم سیاسی است.»(۴)

نایف بن عبدالعزیز امروز همچنین در گفت وگو با روزنامه کویتی السیاسه اظهار کرد: «دولت سعودی در مقابله با افراد مخل امنیت و با کسانی که برخلاف اسلام رفتار می کنند به خود تردیدی راه نمی دهد.» وی درمورد رفتار حجاج ایرانی مدعی شد: «آنچه که سعودی طی سه سال اخیر، از رفتار حجاج ایرانی تحمل کرده است برای هیچ کشور دیگری قابل تحمل نیست.»(۵)

۱

پایان دادن به جنگ ایران و عراق، مضمون اصلی اظهارنظرهای چند تن از مقامات بلندپایه سابق انگلیس است که امروز در خبرگزاری عراق انتشار یافت.

به گزارش خبرگزاری عراق از لندن، جیمز کالاهان نخست وزیر سابق انگلیس امروز در گفت وگو با خبرگزاری مذکور، از کشورهای بزرگ خواست برای توقف جنگ ایران و عراق، مجدانه تلاش کنند. وی همچنین اظهار کرد: «سازمان ملل متحد و دیگر سازمان های بین المللی در تلاش های کنونی خود جهت متوقف شدن جنگ، که سه سال از آن می گذرد، کوتاهی

۱- روزنامه کیهان، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۹ ، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۱۴، لندن - خبرگزاری بین المللی اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۱۰، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲.

می کنـد. جنگ ایران و عراق تنها درصورت واردکردن فشارهای بین المللی به حکام تهران مبنی بر پـذیرش آتش بس، متوقف می شود، به ویژه آنکه عراق نیروهایش را از مناطق مرزی مشترک بین المللی به عقب رانده است.»

طبق همین گزارش، لرد کارینگتون وزیر امور خارجه سابق انگلیس نیز ضـمن دعوت از کشورهای بزرگ برای افزایش تلاش های خود به منظور خـاتمه دادن به جنـگ ایران و عراق، «موضـع حکـام ایران را در مخـالفت بـا پیشـنهادهای بین المللی درمورد متوقف شـدن جنـگ عراق و ایران، محکوم کرد.»

خبرگزاری عراق در ادامه گزارش خود افزود: حوم نوت وزیر دفـاع سـابق انگلیس نیز امروز در گفت وگو بـا این خبرگزاری، خاطرنشان کرد که انگلیس و فرانسه همراه با دیگر کشورهای اروپایی می توانند نقش فعال تری در متوقف شدن این جنگ ایفا کنند.(۱)

۱

مسـعود رجوی در مصـاحبه ای سازمـان مجاهـدین خلق (منافقین) را سازمانی مشـروع و آلترناتیو جمهوری اسـلامی خوانـد. در همین حال، امروز روزنامه کیهان گزارشـی از جلسات مناظره شـماری از اعضای سابق این سازمان را با محوریت مواضع و عملکرد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) از زمان پیروزی انقلاب تا سی ام خردادماه ۱۳۶۰ منتشر کرد.

مسعود رجوی سرکرده سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در گفت وگویی با ماهنامه هرالد (چاپ پاکستان) درمورد وضعیت کنونی ایران و جنگ ایران و عراق و همچنیـن راهبرد سازمـان مـذکور برای برانـدازی نظـام جمهـوری اســلامی مطـالبی را بیـان کرد. وی درخصـوص وضـعیت فعلی جمهوری اسلامی ایران گفت: «رژیم کنونی را مشکلات فراوانی فراگرفته است؛ دو جنگ درحال حاضر در ایران وجود دارد، یکی جنگ داخلی که جنگی است برعلیه مردم ایران و مجاهدین و دیگری جنگ خارجی که به مثابه سرپوشی برای جنگ داخلی است.»

رجوی همچنین با تشـریح راهبرد این سازمان برای سـرنگونی جمهوری اسلامی افزود: «ما سه فاز استراتژیک داریم در فاز اول با مقاومتمان آینده و ثبات دشمن را از بین بردیم و آنها را نامشروع ساختیم، سپس آلترناتیو خود را تأسیس و معرفی نمودیم و در فاز دوم و در مسیر تدارک

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۰، ۱۵/۶/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، لندن - خبرگزاری عراق، ۱۴/۶/۱۳۶۲.

قیام ما بر روی مزدورانی که مستقیماً در اعدام ها دست داشتند تمرکز یافتیم و فاز سوم نیز قیام عمومی است.» وی همچنین مدعی شد سیاست نظام ایران «در جنگ با عراق فقط به اسرائیل سود رسانیده و قربانیان آن نه تنها مردم ایران، بلکه فلسطینی ها نیز می باشند؛ البته این جنگ نمی تواند نامحدود و تا ابد پیش رود، اما تا زمانی که [امام] خمینی زنده است، هیچ امیدی وجود ندارد.»(۱)

در همین حال، روزنامه کیهان در شماره امروز خود، گزارشی از جلسات مناظره زندانیان سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در زندان اوین را منتشر کرد.(۲)

به نوشته این روزنامه، در ابتدا ابوالقاسم اثنی عشری یکی از زندانیان شرکت کننده در این مناظرات، افراد شرکت کننده را جمعی از «اعضا و مسئولان سابق گروهک تروریستی منافقین» معرفی و موضوع این گفت و گو را «افشاء خطوط، عملکرد و همچنین مواضع گروهک منافقین از بدو پیروزی انقلاب اسلامی تا زمان حاضر» ذکر کرد؛ سپس سایر شرکت کنندگان، که بیش از ۳۰ نفر بودند، به معرفی خود پرداختند؛ در بین آنان رابط سیاسی شاخه خراسان و رابط تدارکات نظامی بخش شهرستان، طاهر احمدزاده استاندار سابق خراسان در دولت موقت و از کاندیداهای عضویت در شورای ملی مقاومت، نیز حضور داشتند. در ادامه، ابوالقاسم اثنی عشری محورهای این مناظرات را چنین برشمرد: «تحلیل منافقین از پیروزی انقلاب و برخورد آنها با رهبری انقلاب، مضمون فعالیت های سیاسی منافقین پس از پیروزی انقلاب تا ۳۰ خرداد، ارتباطات منافقین با سایر گروهک های ضدانقلاب؛ مضمون حرکت ۳۰ خرداد؛ موضع سازمان منافقین در قبال جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و...»

در شماره امروز روزنامه کیهان، متن گفت وگوهای انجام شده در دو جلسه از این مناظرات که مربوط به بخش اجتماعی و عمدتاً درخصوص مواضع، عملکرد و خطوط سازمان مجاهدین خلق (منافقین) از پیروزی انقلاب تا ۳۰ خرداد ۱۳۶۰ بود، منتشر شد و قرار است دنباله این مباحث در شماره های آینده این روزنامه انتشار یابد.(۳)

۱

خروج ارتش رژیم صهیونیستی از بخش مرکزی لبنان، به درگیری بین نیروهای داخلی لبنان برای تسلط بر این مناطق انجامیده است، در همین ارتباط نماینده ویژه امریکا در غرب آسیا به منظور تهیه یک موافقت نامه درمورد کنترل مناطق تخلیه شده عازم منطقه می شود. از سوی دیگر، خبرگزاری رویتر نیز مدعی دست داشتن نیروهای ایران در تصرف پادگان بعلبک شد.

رژیم صهیونیستی امروز با صدور بیانیه ای اعلام کرد که به دنبال آغاز خروج نیروهای ارتش

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۴/۶/۱۳۶۲، صص ۶ و ۷، رادیو بغداد، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱.

۲- به نوشته روزنامه کیهان این جلسات مناظره که در فصل بهار امسال در حسینیه شهید کچوئی (زندان اوین) برگزار شد، توسط سیمای جمهوری اسلامی ایران ضبط و از شبکه سراسری پخش شد. (روزنامه کیهان، ۱۳/۶/۱۳۶۲، صص ۲۰ - ۱۷.)

۳- روزنامه کیهان، ۱۳/۶/۱۳۶۲، صص ۲۰ - ۱۷ و ۲۳.

این رژیم از بخش مرکزی لبنان، یعنی ارتفاعات شوف و عالیه، قرار است خطوط دفاعی جدید نیروهای این رژیم در ۳۵ کیلومتری جنوب بیروت تشکیل شود. درپی آغاز این عقب نشینی، ارتش فالانژ لبنان اعلام کرد که بلافاصله دست به تصرف مواضع تخلیه شده خواهد زد؛ از سوی دیگر، مبارزان مسلمان دروزی نیز هشدار دادند چنانچه ارتش فالانژ بدون توافق قبلی وارد مواضع شوف شود، جنگ بی پایانی درخواهد گرفت(۱)

به دنبال آغاز عقب نشینی نیروهای رژیم صهیونیستی، درگیری برای تصرف مناطق تخلیه شده نیز شروع شد؛ به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، این نبردها بین شبه نظامیان مسلمان دروزی و نیروهای ارتش فالانژ در کوهستان های مشرف بر شرق و جنوب بیروت درگرفته است. پس از پخش بیانیه نظامی ارتش لبنان مبنی بر تسلط نیروهای این ارتش بر تقاطع خلده واقع در ۵ کیلومتری جنوب بیروت در درگیری های بعدازظهر امروز، یک سخنگوی حزب سوسیالیست ترقی خواه دروزی، از تداوم کنترل نیروهای دروزی بر این چهارراه خبر داد.(۲)

واحد مرکزی خبر به نقل از خبرگزاری فرانسه گزارش داد، امروز در واشنگتن اعلام شد که مک فارلین نماینده ویژه امریکا در غرب آسیا، روز یکشنبه به منظور انجام یک مأموریت جدید عازم این منطقه خواهد شد؛ به گفته یک سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا، وظیفه اصلی مک فارلین، تلاش برای تهیه یک موافقت نامه است که طبق آن ارتش لبنان اجازه می یابد کنترل نقاط تخلیه شده توسط نیروهای رژیم صهیونیستی را به دست بگیرد.(۳)

امروز خبرگزاری رویتر با اشاره به اقدام روز گذشته شبه نظامیان وابسته به حزب الله در تصرف کامل پادگان الشیخ عبدالله و یک مرکز ژاندارمری در شهر بعلبک(۴)-(۵) مدعی شد که نیروهای ایرانی در این ماجرا دست داشته اند، به گزارش این خبرگزاری: «یک خبرنگار رویتر در شهر تاریخی بعلبک گفت چند صد نفر پاسدار انقلاب ایران که به مدت یک سال در شهر مستقر بودند ازجمله هشتصد نفر افراد مسلحی می باشند که یک پادگان ارتش لبنان را اشغال کرده اند. بقیه افراد مزبور از شیعیان مسلمان محلی طرف دار ایران بودند. ... سال گذشته چند صد نفر از پاسداران انقلاب ایران به این منطقه آمده و گفتند که خواستار جنگیدن علیه نیروهای اشغالگر اسرائیل می باشند.»(۶)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه کیهان، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۲۴.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۴- شبه نظامیان حزب الله دیروز پس از تصرف پادگان شیخ عبدالله و مرکز ژاندارمری بعلبک اقدام به نصب عکس امام خمینی و شعارهای اسلامی برفراز این دو مرکز کردند. (ر.ک روزشمار ۱۲/۶/۱۳۶۲.)

۵- همان.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۹، ۱۴/۶/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲، بیروت - خبرگزاری رویتر، ۱۳/۶/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ دوشنبه ۱۴ شهریور ۱۳۶۲ ۲۷ ذیقعده ۱۴۰۳ ۵ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

واحد اطلاعات – عملیات قرارگاه حمزه گزارش داد: «امروز نیروهای عراقی در روستای جشنی آباد و قلقله وارد شده و اعلامیه زده و روستاها از مردم تخلیه شده است.»(۱)درپی انتشار این خبر و گزارش های مشابه درخصوص پیشروی ارتش عراق در محور جنوب مارو(۲) و احتمال تهدید شهر مریوان، امروز فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه(۳) جلسه ای اضطراری برای بررسی صحت وسقم این اخبار تشکیل دادند.

در این جلسه علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، با اشاره به خبر تصرف روستاهای قلقله و جشنی آباد به دست نیروهای عراقی افزود: ارتش عراق با همراهی ضدانقلاب قصد دارد از محور کیکن به شهر مریوان حمله کند و درحال حاضر به کلیه نیروها دستور آماده باش داده شده است. وی همچنین در تحلیل تک احتمالی دشمن گفت: عراق می خواهد ما را به خود مشغول کند تا با فرارسیدن فصل سرما و بارش برف، اجرای عملیات در دهانه شیلر ناممکن شود. رضائیان اقدام اخیر نیروهای دشمن را مشابه تک آنها به تنگه چزابه (برای پیشگیری از اجرای عملیات فتح المبین در غرب کرخه) دانست و اضافه کرد: این اقدام به منظور ایجاد خط کاملی بین قلقله و جشنی آباد انجام شده است.(۴)

در بخش دیگر جلسه، سرهنگ امیربیگی فرمانده ارتش در قرارگاه مقدم حمزه، در تأیید مطالب فوق با بیان اینکه «دشمن برای عقب افتادن عملیات ما رخنه ها را پر می کند»، افزود:

۱- سند شماره ۲۰۰۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات – عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به اطلاعات – عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۴/۶/۱۳۶۲.

۲- درواقع پیشروی عراق در محور مریوان و قسمت میانی منطقه عملیاتی والفجر۴ انجام شده است و محدوده تقریبی تک احتمالی عراق در منطقه روبه روی ارتفاع خرنوکه دار در ضلع شمالی مریوان تا بالای ارتفاع قوچ سلطان در شمال غربی مریوان می باشد.

۳- جلسه قرارگاه مقدم حمزه با حضور علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، علی فضلی مسئول طرح و عملیات این قرارگاه، ابوشهاب جانشین لشکر۱۴ امام حسین(ع)، ابوعمار فرمانده سپاه مریوان، صالحی رئیس ستاد قرارگاه از سپاه، سرهنگ امیربیگی از فرماندهان ارتش در قرارگاه مقدم حمزه و سرهنگ پارسایان مسئول رکن۲ در پادگان مریوان تشکیل شد.

۴- سند شماره ۱۳۰۱۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی تحرکات دشمن، عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۱۴/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۱۱)، صص ۳ - ۲.

درحال حاضر، یگان های کارآمد عراق در این منطقه نیستند، دشمن ممکن است خط تأمینی درست کند، ولی تصرف مریوان امری غیرمنطقی است. وی در ادامه درباره رعایت حفاظت اطلاعات منطقه عملیاتی، گفت نیروهای خودی باید از اقداماتی که موجب هوشیاری و تحریک دشمن در منطقه می شود، اجتناب کنند.

پس از آن، ابوشهاب جانشین لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز ضمن تأکید بر ضرورت تنظیم و تحکیم خطوط خودی، از ضعف تدارکاتی و مهندسی در محور لشکر۱۴ امام حسین(ع) ابراز نگرانی کرد. وی اقدامات اخیر ارتش عراق را گامی درجهت پرکردن خلأها در ارتفاعاتِ منطقه توصیف کرد(۱)و درمورد هشیاری دشمن افزود: ظاهراً ستون های دشمن در منطقه به شدت افزایش یافته است؛ به هر جهت، دیشب ۲۰۰ ماشین با چراغ روشن در جاده حرکت می کردند، درحالی که قبلاً حرکت ماشین ها در شب اغلب با چراغ خاموش بود.(۲)

ابوعمار فرمانده سپاه مریوان نیز در تشریح اقدام اخیر دشمن گفت: امروز خبر دادند قلقله را زده و عراق از سمت هفت توانان جلو آمده و نزدیک روستای ساوجی مستقر شده است. در روستا چند تا اعلامیه زده و به مردم گفته شما می توانید در روستا زندگی کنید، ولی به نیروهای نظامی ایران بگویید که به ما حمله نکنند. پس از آن شایع شد که ضدانقلاب در محور کولان استقرار یافته و با هماهنگی عراق می خواهد به شهر حمله کند.(۳) وی در ادامه صحبت هایش خاطرنشان کرد: اگرچه تخلیه این روستاها به نفع نیروهای خودی شد، اما اگر ما اقدامی نکنیم امکان دارد ارتش عراق با توسعه و تقویت واحدهای خود در چند ارتفاع دیگر، قله های ما را در معرض خطر قرار دهد.

پس از اتمام این جلسه گروه هایی برای بررسی صحت وسقم خبر تحرکات دشمن اعزام شدند(۴)و «در شهر مریوان، سپاه اعلام حکومت نظامی کرد.»(۵)

در همین حال، برخی گزارش ها از اضطراب ناشی از تشدید بمباران ها و پخش شایعه حمله احتمالی عراق به مریوان حکایت دارد. براساس یکی از این گزارش ها، دشمن در محور خلوزه، خرابه و هفت توانان سه کیلومتر پیشروی کرده و با انتشار اطلاعیه ای اعلام کرده است که قصد تصرف مریوان را دارد و به همین منظور، تعدادی از نیروهای طالبانی ها را به سوی شمال محور خرنوکه دار فرستاده است.(۶) در گزارش دیگری آمده است امروز اهالی شهر «با هر وسیله ای که توانستند - ماشین، تراکتور، حتی قاطر و پیاده - اسباب و اثاثیه را جمع می کردند، می رفتند.»(۷)

۱

مشکلات مهندسی به ویژه درزمینه احداث جاده، که یکی از اساسی ترین عوامل ارتباطی خطوط مقدم با عقبه است، از مهم ترین معضلات قرارگاه های حمزه و نجف برای اجرای دو عملیات والفجر۴ و ۵ در مناطق شیلر و دربندیخان به شمار می رود. براین اساس، امروز جلسه ای با حضور مسئولان وزارت

۱- سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۱۳/۶/۱۳۶۲ تا ۲۸/۶/۱۳۶۲، صص ۲۶ - ۱۸.

۲- سند شماره ۱۳۰۱۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۹ - ۸.

۳- سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۴- سند شماره ۱۳۰۱۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۹ - ۱۸.

۵- سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ:پیشین، ص۱۷.

۶- سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۲۴/۵/۱۳۶۲ تا ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۱۹۱.

۷- سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۴.

سپاه و فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص)، حمزه و نجف(۱) در باختران تشکیل شد تا برای رفع نیازها و مشکلات مهندسی این قرارگاه ها چاره اندیشی شود.

در این جلسه عندلیب مسئول مهندسی رزمی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در تشریح مشکلات پیش روی این واحد، حجم اقدامات مهندسی در منطقه را بسیار سنگین و زیاد توصیف کرد و با تأکید بر اینکه عملیات مهندسی در جبهه های غرب به دلیل وضعیت اقلیمی آن دشوارتر از جبهه های جنوب است، از ابلاغ دیرهنگام محورهای مهندسی عملیات های پیش رو به رده های مهندسی، گلایه کرد.

سپس ستاری مسئول مهندسی قرارگاه حمزه سیدالشهدا نیز مشکلات مهندسی موجود در منطقه عملیاتی دهانه شیلر را این طور برشمرد: وسعت کار مهندسی؛ محدودیت زمانی؛ کمبود امکانات مهندسی و نیروی انسانی و بی توجهی به اهمیت حضور مسئولان واحد مهندسی در جلسات آماده سازی عملیات ها. وی ضمن گلایه از تأخیر در ابلاغ محورهای استقرار لشکرها، به صراحت اعلام کرد: با این حجم بالای کار، مهندسی قرارگاه حمزه نمی تواند پاسخ گوی همه نیازها باشد. ستاری همچنین با بیان اینکه درصورت موفقیت عملیات والفجر۴، فقط منطقه عملیاتی شیلر به ۳۰۰ کیلومتر جاده سازی نیاز دارد، افزود: «برای بعد عملیات هیچ تعهدی نمی توانیم بدهیم، نه اینکه نمی کنیم، از قدرت ما واقعاً خارج است.»(۲)

در پایان این نشست توافقاتی میان قائم مقام فرماندهی کل سپاه و مقامات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای پیگیری و رفع مشکلات مهندسی ازقبیل تهیه و تأمین تجهیزات، امکانات، قطعات، نیروی مهندسی و حل مشکلات بهداری صورت گرفت.(۳)

۱

درپی حضور فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف در منطقه عملیاتی والفجر۵ (دربندیخان)، امروز جلسه ای خصوصی با حضور علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، غلامحسین بشردوست نماینده فرماندهی کل سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید

۱- افراد حاضر در این جلسه عبارت بودند از: علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، نقاشان قائم مقام وزارت سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، عندلیب مهندسی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، بکایی تدارکات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، فتحیان بهداری قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و ستاری مهندسی قرارگاه حمزه.
۲- سند شماره ۱۲۷۳۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی وآماده سازی عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۶/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۳۱)، صص ۲۲ – ۱.
۳- سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۸۹ – ۱۸۳.

معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، برای بررسی مشکلات عملیات در منطقه دربندیخان برگزار شد.

در این جلسه فرمانـده قرارگاه نجف ابتدا به تشـریح اهداف عملیات، حساسیت های دشـمن و دشواری های عملیات منطقه دربندیخان پرداخت و سپس تصـرف ارتفاعـات زیمنـاکوه، شـاخ بردکـان، شاخ شـمیران، تنگه کرگمل، شاخ خشـیک، تنگه سـرتک، شاخ بمو و شاخ کیله را ازجمله اهداف عملیات والفجر۵ عنوان کرد.(۱)وی در توضـیح میزان هوشـیاری دشـمن به اهداف فوق، به اهمیت تنگه سرتک و حساسیت دشمن به آن اشـاره کرد و گفت: تنگه سـرتک بـا اهمیت است و دشـمن بیشترین فشار و پاتک را روی این تنگه می گـذارد. ارتش عراق بجز تنگه سـرتک و کرگمـل راهی برای پاتـک نـدارد علاوه براین خط پدافنـدی ضـدانقلاب نیز در این منطقه قرار دارد. براین اساس و باتوجه به وابسـتگی قسـمت داخلی سرتک به شاخ خشیک و تأثیر مستقیم شکستن خطوط داخل تنگه سرتک در موفقیت عملیات، قرارگاه نجف دو لشکر قوی نظیر نیروهای همت (لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)) و زین الدین (لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)) را برای این منطقه در نظرگرفته است.

جعفری در ادامه به تبیین نیازمندی ها و مشکلات پیش روی اجرای عملیات دربندیخان پرداخت و درمورد ضرورت تأمین پوشش و پدافند هوایی عملیات والفجر۵ گفت: جنس زمین در این منطقه، به گونه ای است که اجرای موفقیت آمیز عملیات نیازمنـد هلیکوپتر و پوشـش هوایی موشـکی هـاگ می باشـد. در این عملیات ما فقط با جنگ هلیکوپتری مواجه هستیم و بـدون سایت و موشک هاگ، اسـتفاده از هلیکوپتر و اجرای عملیات امکان پذیر نیست.(۲) برای این عملیات ۲۵ فروند هلیکوپتر و ۴۰ الی ۵۰ قبضه ضدهوایی ۲۳ میلی متری نیاز داریم که درحال حاضر موجودی ما بسیار ناچیز است(۳)

عزیز جعفری همچنین با اشاره به مشکلات سازمان رزم و استعداد نیروی عملیات والفجر۵ گفت: باتوجه به کمبود نیرو و محدودیت زمان ازحیث سازمـان رزم برای این عملیـات دو قرارگـاه در نظر گرفته شـده که بیشتر از این تعـداد برای ما مشـکل ایجاد می کنـد و ازلحاظ اسـتعداد نیرو نیز، تیپ۱۰ سیدالشـهدا نیرو ندارد، لشکر۵ نصـر هم هنوز به منطقه نیامده و اسـتعداد لشـکر۲۷ محمـد رسـول الله(ص) نیز هشـت گردان است. این در حالی است که برابر اعلام معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در این عملیات باید سپاه ۳۲ گردان و ارتش ۸ گردان تأمین کنند.(۴)

در این نشست درباره مشکلات پشتیبانی، مهندسی و... نیز بحث و تبادل نظر شد.(۵)

۱

فرماندهان ارشد سپاه به منظور رفع تنگناهای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر و به ویژه حل مشکل کمبود نیرو، دست به اقدامات جدی تری زدند. امروز فرماندهی کل سـپاه در نامه ای به فرماندهی منطقه ۲ اعلام کرد: «مقتضـی است تعداد یک هزار و پانصد پاسدار جدید به منطقه یک، هزار نفر آنها را به لشکر۱۴ امام حسین(ع) و پانصد نفر از آنها را به لشکر۸ نجف اشرف تا

۱- سند شماره ۲۸۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۸۰.

۲- سـند شماره ۱۲۹۰۳/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: جلسه بررسـی منطقه عملیاتی والفجر۵، (قرارگـاه خاتم الانبیا، ۱۳/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۰۳)، صص ۳۶ – ۲۲.

۳- سـند شماره ۱۲۹۰۴/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: جلسه بررسـی منطقه عملیاتی والفجر۵، (قرارگـاه خاتم الانبیا، ۱۴/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۰۴)، صص ۹ – ۱.

۴- سند شماره ۱۲۹۰۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۵- سند شماره ۱۲۹۰۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

یک هفته دیگر اعزام نمایید.»(۱) چند روز پیش نیز در جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) باختران مقرر شد علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، برای تغییر زمان امتحانات دانش آموزان سراسر کشور از شهریور به مهرماه، نامه ای به وزارت آموزش وپرورش ارسال کند.(۲)

۱

درحالی که تداوم حملات هوایی و توپخانه ای عراق به مناطق مسکونی کردنشین مرزی ایران، به ویژه مریوان، زندگی مردم را از روال عادی خارج ساخته است، دولت جمهوری اسلامی ایران و مسئولان محلی استان کردستان رسیدگی به وضعیت زندگی مردم مریوان را در اولویت کاری خود قرار داده اند.

به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، از ساعت ۹:۳۰ تا ۱۲ امروز جنگنده های عراقی چند بار به حریم هوایی پیرانشهر وارد شده و کارخانه قند، کوی سازمانی، پادگان و ارتفاعات اطراف این شهر را بمباران کردند. براثر این حملات ۲ غیرنظامی زخمی شدند.(۳)

یک فروند هواپیمای عراقی نیز ساعت ۹:۴۵ صبح امروز، پس از ۱۵ دقیقه مانور بر فراز آسمان مریوان، با واکنش پدافند هوایی متواری شد.(۴)این هواپیما در حین فرار، یک روستا را در اطراف مریوان بمباران کرد. این حادثه تلفات جانی نداشت، اما خساراتی را به روستائیان وارد ساخت.(۵)

به گزارش شهربانی استان کردستان، به دنبال حملات اخیر هواپیماهای عراقی به مریوان که تلفات و خسارات زیادی، ازجمله تخریب تعداد زیادی از منازل مسکونی این شهر را درپی داشته است، خانواده های زیادی از مریوان به سنندج رفته اند. براثر این مهاجرت تقاضای منزل استیجاری در سنندج افزایش یافته است و حتی در مواردی بعضی خانواده ها با اثاثیه منزل خود در کنار خیابان های شهر ساکن شده اند. به همین دلیل مشکلاتی درزمینه تأمین ارزاق عمومی و اساسی و به ویژه نان به وجود آمده است.(۶)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز دیروز گزارش داد که درپی بمباران مریوان از جمعه تاکنون، روستاهای واقع در نوار مرزی این شهرستان به طور مکرر هدف گلوله های توپخانه نیروهای عراقی قرار دارند که براثر آن هرروز تعدادی از روستائیان شهید یا زخمی می شوند؛ براساس همین گزارش، به دنبال پخش اعلامیه هایی توسط هواپیماهای عراقی مبنی بر قصد عراق برای بمباران مراکز نظامی شهرستان سنندج، عده ای از اهالی این شهر و گروه معدودی از خانواده نظامیان ساکن پادگان سنندج، منازل خود را تخلیه کرده اند.(۷)

باتوجه به وضعیت کنونی مریوان و به منظور سامان بخشیدن به زندگی اهالی این شهر، در پانزدهمین نشست شورای عالی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده که به ریاست نخست وزیر و با حضور حجت الاسلام ناطق نوری وزیر کشور و بانکی رئیس سازمان برنامه وبودجه و مسئول امور ستادهای بازسازی و نوسازی، برگزار شد مقرر گردید که هیئتی برای رسیدگی به نیازهای

۱- سند شماره ۱۰۶۹۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه طرح و عملیات فرماندهی کل سپاه به فرماندهی منطقه۲، ۱۴/۶/۱۳۶۲.

۲- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۱، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش طرح و عملیات ستاد قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۱۳۴.

۳- سند شماره ۳۵۵۸۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۹۵۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۴/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۶۴۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن۳ ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۱۴/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۴۳۸۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۱۴/۶/۱۳۶۲.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۹، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۶، سنندج - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲.

ضروری مردم مریوان به این شهرستان اعزام شود؛ به نوشته شماره امروز روزنامه جمهوری اسلامی در این جلسه تصمیمات دیگری نیز درمورد پروژه های مرتبط با مناطق جنگ زده اتخاذ شد.(۱)

همچنین عصر امروز، تعدادی از اعضای هیئت های امنای مساجد سنندج به اتفاق مدیران کل و مسئولان ادارات کردستان با شرکت در یک گردهمایی، درباره نحوه کمک رسانی به جنگ زدگان مریوان و بازسازی مناطق تخریب شده این شهر و نیز چگونگی مقابله با شایعات ضدانقلاب به بحث و بررسی پرداختند. در پایان این گردهمایی معاون سیاسی - اداری استانداری کردستان شماره حساب ۳۳۳۳ بانک های استان کردستان را برای کمک به جنگ زدگان مریوان اعلام کرد.(۲)

۱

نیروهای خودی یک روستا را در بانه پاک سازی کردند. در ادامه تحرکات ایذایی گروه های مسلح غیرقانونی نیز تعدادی از نیروهای خودی و مردم عادی در کردستان و آذربایجان غربی شهید یا زخمی شدند و به اماکن دولتی و اموال مردم نیز خساراتی وارد آمد.

به گزارش سپاه ناحیه کردستان، نیروی گردان مالک اشتر و گروه های ضربت محورها با اجرای عملیاتی، موفق به پاک سازی روستای طاژان از توابع بانه شدند. در جریان این عملیات ۱۰ نفر از عناصر مسلح غیرقانونی کشته و از نیروهای خودی نیز ۳ نفر شهید و ۴ تن مجروح شدند(۳)

از سوی دیگر، افراد مسلح ضدانقلاب امروز نیز حملاتی را به پایگاه های امنیتی و مردم بومی انجام دادند. نیروهای تأمین شماره ۲ چناره گروهان مریوان از ساعت ۷ تا ۱۱ صبح امروز، با عناصر مذکور درگیر بودند. در این درگیری از نیروهای خودی یک سرباز شهید و ۲ نفر دیگر زخمی شدند.(۴)

اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران نیز گزارش داد صبح امروز افراد مسلح کومه له، با کمین در جاده مریوان - سنندج، یک نفر از نیروهای خودی را شهید و ۲ نفر دیگر را زخمی کردند(۵) یکی از سربازان گروهان دیواندره نیز براثر حمله عناصر ضدانقلاب، به شهادت رسید.(۶)

به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، امشب عناصر مسلح غیرقانونی به پایگاه های رادیو، بیمارستان و پایگاه بانک ملی مهاباد حمله کردند. در جریان این حملات علاوه بر تخریب بخشی از ساختمان رادیو براثر برخورد گلوله آر.پی.جی، ۲ نفر نیز زخمی شدند.(۷)

پایگاه شماره ۲ چناره گروهان مریوان و پایگاه گردنه خاکی از هنگ ژاندارمری سنندج نیز امشب با مهاجمان درگیر شدند. این درگیری ها بدون تلفات خاتمه یافت.(۸) امشب پایگاه اجواج در شهرستان سلماس نیز مورد حمله عناصر مسلح غیرقانونی قرار گرفت.(۹)

همچنین افراد مسلح حزب دمکرات، امروز در جاده دودیسه نزدیک سنندج، به خودروی حامل گندم و دیگر محصولات روستائیان حمله کردند که در این حمله، راننده خودرو شهید و کمک راننده نیز مجروح شد(۱۰)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۳- سند شماره ۳۵۴۵۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و برنامه سپاه ناحیه کردستان به طرح و برنامه قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۴/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۴۳۹۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن۳ ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۱۵/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۹۵۱۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شـهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۴/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۴۳۹۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۷- سند شماره ۳۵۵۸۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۸- سند شماره ۳۴۳۹۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۹- سند شماره ۳۵۱۳۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشـهدا به طرح و عملیات سـتاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۱۰- سند شماره ۶۷۳۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۱

تشکیلات شهری حزب کومه له و جامعه سوسیالیست های باختران با اقدامات نیروهای کمیته انقلاب اسلامی این استان منهدم شد.

روابط عمومی ستاد مرکزی کمیته انقلاب اسلامی در اطلاعیه ای ضمن اعلام این خبر(۱) افزود: با تلاش کمیته انقلاب اسلامی باختران علاوه بر دستگیری ۱۰ نفر از مسئولان تشکیلاتی و ۳۱ تن از اعضا و هواداران کومه له، جامعه سوسیالیست های باختران، حزب دمکرات، سازمان های پیکار و رزمندگان، مقادیری مواد منفجره، فشنگ، باروت، یک دستگاه ماشین تایپ، دارو و پول نقد نیز از یک خانه تیمی متعلق به کومه له کشف و ضبط شد.(۲)

از سوی دیگر، در روزهای اخیر تعدادی از عناصر حزب دمکرات در بیجار دستگیر شدند و تعداد دیگری از عوامل همین حزب خود را تسلیم سپاه پاسداران دیواندره کردند.(۳)یکی از اعضای حزب دمکرات نیز ضمن تحویل یک قبضه اسلحه ژ۳ و مهمات مربوط به آن خود را به سپاه خوی تسلیم کرد.(۴)

۲

درحالی که طرح "لبیک یا خمینی"، به تدریج وارد مرحله اجرایی می شود، علاوه بر سپاه، دیگر نهادهای درگیر در امر جنگ نیز اقداماتی را درزمینه مشارکت در این طرح آغاز کرده اند.

به نوشته روزنامه کیهان، درپی استقبال از طرح لبیک یا خمینی، اولین مراسم توجیه صدها رزمنده بسیجی با حضور حجت الاسلام شاه آبادی نماینده مردم تهران در مجلس و سیدمهدی مبلغ فرمانده سپاه منطقه ۱۰ در پادگان مالک اشتر برگزار شد. در این مراسم پس از سخنان حجت الاسلام شاه آبادی، سیدمهدی مبلغ، به تشریح ویژگی ها، اهداف و مراحل اجرایی طرح لبیک یا خمینی پرداخت.(۵)

در همین حال، اداره امور تربیتی وزارت آموزش وپرورش، با انتشار اطلاعیه ای ضمن اعلام حمایت از طرح لبیک یا خمینی، از همه مسئولان آموزش وپرورش، مربیان امور تربیتی و دانش آموزانی که تاکنون در جبهه حضور یافته اند، برای شرکت در این طرح دعوت کرد.

جهاد سازندگی هم در اطلاعیه ای اعلام کرد به منظور اجرای باشکوه تر طرح لبیک یا خمینی، کلیه نیروهای رزمی مهندسی و پشتیبانی خود را در سراسر کشور بسیج می کند.

واحد امداد جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران نیز از نیروهای امدادگر، پزشکیار، راننده پایه یک و دو، صافکار، جوشکار و باطری ساز برای فعالیت در جبهه های جنگ دعوت به همکاری کرد.(۶)

امروز همچنین گردهمایی بررسی مسائل جبهه و پشت جبهه در مشهد با حضور فرمانده سپاه برگزار شد. محسن رضایی فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که همراه با معاونان وزارت سپاه، گروهی از اعضای ستاد مرکزی و اعضای شورای فرماندهی منطقه ۶ سپاه به مشهد سفر

۱- روزنامه کیهان، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۳- سند شماره ۱۰۳۸۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شماره ۳۵۹، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۴- سند شماره ۳۵۴۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (منطقه۱۱) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۵- روزنامه کیهان، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۲۲.

۶- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۲.

کرده است، امروز بـا شـرکت در این گردهمـایی به تشـریح ویژگی هـای چنـد طرح سپاه که درحـال برنامه ریزی است، پرداخت. در این مراسـم مسائـل و مشـکلات سـپاه خراسـان با حضور اعضای شورای فرمانـدهی منطقه ۴ سـپاه (خراسان) و شوراهای فرمانـدهی پایگاه های بسـیج بررسـی شد.(۱)

۱

صبح امروز آیت الله خـامنه ای رئیس جمهـور، آیت الله موسـوی اردبیلی رئیس دیـوان عـالی کشـور و حجت الاسـلام هاشـمی رفسـنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، با امام خمینی دیدار کردند.(۲)

رئیس مجلس درباره این دیدار نوشـته است: «ساعت ۹ صـبح، بـا آقایان [آیت الله] خامنه ای و موسوی اردبیلی به زیارت امام رفتیم. تصـمیم های شورای اقتصـاد را برای مبـارزه با گرانی، با اعلان نرخ و مجازات متخلف و توزیع عادلانه کالا با ایشان در میان گـذاشتیم و از ایشان کسب اجازه کردیم. احتمالاًـ مواجه با مخالفت [جامعه] مدرسـین [حوزه علمیه] قم خواهـد شـد. آقای [موسوی] اردبیلی [رئیس دیوان عالی کشور]، از شورای نگهبان به خاطر رد لایحه تعزیرات گله کرد. اجازه اجرا از امام می خواست.»(۳)

۲

رئیس جمهور امروز ضـمن دریـافت اسـتوارنامه اسلوویفکسـی سـفیر جدیـد جمهوری خلق لهسـتان، از تمایل لهسـتان برای توسـعه همکاری های دوجانبه با جمهوری اسـلامی ایران اسـتقبال کرد و گفت: «جمهوری اسلامی ایران بحمدالله تحت تأثیر انقلاب اسلامی توانسته است این حق مسلم را به ملت بازگردانـد که درزمینه روابط خارجی و ملاحظه منافع ملت خود تصـمیم بگیرد.» آیت الله خامنه ای منافع ملت، حقوق حقه و انقلاب را اساس دوستی و استحکام روابط در عرصه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، معرفی کرد.

سفیر جدید لهسـتان نیز ضـمن تقدیم استوارنامه خود و ابلاغ سلام رئیس کشور متبوع خود، درباره گسترش روابط دوجانبه ابراز امیدواری کرد و بـا تأکیـد بر حمـایت لهسـتان از ملت هـایی که برای اسـتقلال و خروج از سـلطه امپریالیسم مبارزه کرده انـد، گفت: «ما با احساس و احترام فراوان شاهد مبارزات ملت ایران برای پیروزی انقلاب اسـلامی و پیدایش جمهوری اسلامی ایران تحت رهبری رهبر کبیر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران بوده ایم.»(۴)

۱- روزنامه کیهان، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۱۸.

۲- همان، ص۲.

۳- اکبر هاشـمی رفسـنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات هاشـمی رفسنجانی در سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشـمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۸۶، ص۲۰۵.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۱۲.

۱

در بازتاب پیام امام خمینی به حجاج، امروز چند رسانه بین المللی و منطقه ای به بررسی دیدگاه جمهوری اسلامی درخصوص ماهیت مراسم حج پرداختند.

رادیو بی بی سی، در گزارشی ضمن اشاره به قرائت پیام امام خمینی در مدینه، مراسم حج را ازنظر مقامات ایرانی فرصتی دانست که «در جریان آن حجاج درعوض آنکه تنها به عبادت بپردازند، پیرامون سرنوشت و موقعیت کنونی جهان اسلام به بحث و گفت وگو بنشینند.» این رادیو همچنین واکنش مقامات سعودی به این مسئله را منعکس کرد.

رادیو صوت الجماهیر عراق هم کوشید تظاهرات حجاج ایرانی را حرکتی درجهت ایجاد آشوب و هرج ومرج میان صفوف حجاج در مدینه جلوه دهد.(۱)

روزنامه گونش (چاپ ترکیه) نیز در شماره امروز خود با اشاره به پیام امام خمینی به حجاج به نقل از صدای جمهوری اسلامی ایران، نوشت: «آیت الله خمینی از کلیه حجاج که از سراسر جهان به مکه آمده اند خواست که بر علیه امریکا، شوروی و اسرائیل تظاهرات نمایند.»(۲)

درعین حال به گفته حسین برهمند مسئول ستاد حج و زیارت مدینه، محمد خزاعی نماینده مجلس شورای اسلامی و تعدادی دیگر از زائران ایرانی که مأموران سعودی آنها را در مدینه بازداشت کرده بودند، امشب آزاد شدند، ولی دو زائر ایرانی همچنان در بازداشت هستند؛ این دو نفر از دو روز قبل دست به اعتصاب غذا زده اند.

همچنین پیش ازظهر امروز، علمای اهل سنت کردستان و سیستان و بلوچستان، در محل بعثه امام خمینی با سرپرست حجاج ایرانی دیدار کردند. در این ملاقات حجت الاسلام موسوی خوئینی ها ضمن تأکید بر اختلاف نداشتن اهل سنت و شیعه گفت: «بسیار جای خوشوقتی است که برخلاف تلاش دشمنان درمورد تفرقه انداختن بین شیعه و سنی علمای آنها در کنار یکدیگر نشسته اند.»(۳)

۲

درپی سفر یک هیئت پارلمانی از ایران به چین و کره شمالی،(۴) امشب نیز هیئتی از وزارت بهداشت به ریاست علیرضا مرندی معاون امور بهداشتی این وزارتخانه، برای شرکت در اجلاس منطقه ای بهداشت جهانی در جنوب شرق آسیا، عازم کره شمالی شد. قرار است هیئت مذکور پس از پایان این نشست یک هفته ای، برای بازدید از واحدهای بهداشتی چین به پایتخت این کشور سفر کند.(۵)

ص: ۳۰۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۰، ۱۵/۶/۱۳۶۲، صص ۲۷ و ۲۸، به نقل از رادیو بی بی سی، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۲.

۲- همان، ص۱۸، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- ر.ک روزشمار ۸/۶/۱۳۶۲.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۱

امروز نیز بعضی رسانه های منطقه ای و بین المللی درمورد اقدام ایران برای استقرار نیروهای سپاه در جزیره لارک تفسیرهایی منتشر کردند.

روزنامه کویتی الانباء در شماره امروز خود دراین باره نوشت: «تحریکات نظامی در داخل مرزهای ایران بوده و لارک یک سرزمین عربی نیست.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه مذکور این اقدام ایران را تقویت مواضع نظامی در تنگه هرمز خوانده و یادآور شده است که «ایران سرزمینی عربی را اشغال نکرده است.»(۱)

روزنامه امارات (چاپ امارات متحده عربی) نیز با اعلام خبر این اقدام ایران به نقل از خبرگزاری فرانسه، آن را در راستای «دفاع از مرزهای طولانی آبی ایران» ارزیابی کرد.(۲)

درعین حال، روزنامه فرانسوی لوماتن در شماره امروز خود ضمن انتشار خبر روز شنبه روزنامه جمهوری اسلامی راجع به استقرار نیروهای سپاه در جزیره لارک، نوشته است: «[روزنامه جمهوری اسلامی] فاش نکرد که این تصمیم در چه زمان اتخاذ گردیده است و چه زمان به اجرا گذاشته شده است.» به گزارش رادیو ایران (وابسته به اپوزیسیون خارج از کشور) این روزنامه افزوده است: «جمهوری اسلامی و عمان هر دو ادعا می کنند که دفاع از خلیج فارس برعهده آنهاست. عمان هفته پیش برای مقابله با تهدیدهای جمهوری اسلامی از شورای همکاری خلیج [فارس] مبلغ یک میلیارد و هشتصد میلیون دلار کمک [دریافت] کرد.»(۳)

۲

تلاش جدید جنبش غیرمتعهدها برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق، ازجمله گمانه زنی هایی است که با سفر امروز وزیر امور خارجه هند به عراق، در برخی رسانه ها مطرح شد.

رادیو امریکا از ورود ناراسیما رائو وزیر امور خارجه هند، به بغداد خبر داد. طبق این گزارش، احتمال می رود در دیدارهای وزیر امور خارجه هند با مقامات عراقی، طرح پیشنهادی جدید جنبش غیرمتعهدها برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق بررسی شود. به گزارش رادیو امریکا، صدام حسین به تازگی از جنبش غیرمتعهدها خواسته است که در خاتمه دادن به این جنگ نقش فعال تری ایفا کند(۴)

رادیو کویت نیز با اشاره به برنامه وزیر امور خارجه هند برای دیدار و گفت وگو با طارق عزیز (معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق) و دیگر مسئولان عراقی درخصوص تحولات منطقه، گزارش داد: «ایندیرا گاندی نخست وزیر هند، پیام هایی از چند کشور عضو جنبش غیرمتعهدها درمورد ادامه تلاش این جنبش برای متوقف کردن جنگ ایران و عراق، که بیش از سه سال از آن می گذرد، دریافت کرد.»(۵)

در آستانه این سفر، روزنامه تایمز هندوستان (چاپ دهلی نو) دیروز خبر داد که وزیر امور خارجه هند در سفر دوروزه اش به عراق، آخرین تلاش های هندوستان برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق را به اطلاع مقامات عراقی می رساند. به نوشته این روزنامه، تاکنون عراق از نقش جنبش غیرمتعهدها در پایان این جنگ ناراضی بوده است. روزنامه مذکور ضمن بازگویی

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه،شماره ۱۷۰ ، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۱۷، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۱۹، ابوظبی - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۴۰، به نقل از رادیو ایران، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۷.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۷، صدای امریکا، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۳:۲۰.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۷، رادیو کویت، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۰:۳۰.

روایت مقامات عراقی درمورد چگونگی و زمان آغاز جنگ نوشت: آنها از دولت هند به عنوان رئیس جنبش غیرمتعهدها انتظار دارند که «ایران را برای قبول شرایط صدام حسین جهت خاتمه جنگ تحت فشار قرار دهد.» روزنامه تایمز هندوستان همچنین با اشاره به سفر اخیر وزیر امور خارجه هند به ایران (در تیرماه سال جاری) شرایط ایران همانند «سرنگونی صدام حسین و پرداخت غرامت ازجانب عراق» را غیرقابل قبول توصیف کرد.

از سوی دیگر، خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد که سفارت عراق در دهلی نو در بیانیه ای مدعی شد که عراق برای پایان یافتن جنگ «آماده همکاری با تمامی سازمان های بین المللی ازجمله جنبش غیرمتعهدها، سازمان ملل و سازمان کنفرانس اسلامی می باشد.»(۱) خبرگزاری آلمان غربی نیز از بغداد گزارش داد که هند به عنوان رئیس کنونی جنبش عدم تعهد، برای خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق، تلاش جدیدی را شروع کرده است.(۲)

۱

درحالی که مقامات عراقی ایران را متهم به توسعه طلبی و همکاری با امریکا و رژیم اشغالگر قدس می کنند، برخی رسانه های خبری از چرخش ایالات متحده به سوی عراق خبر می دهند.

سعدون حمادی عضو شورای فرماندهی حزب بعث و معاون سرپرست دفتر فرهنگ و تبلیغات عراق، امروز در گفت وگو با خبرگزاری عراق ضمن متهم کردن ایران به تلاش برای توسعه طلبی در عراق و کشورهای عربی منطقه خلیج فارس، مدعی شد که پس از پیروزی انقلاب اسلامی، دولت بعثی عراق در تلاش برای نزدیک شدن به ایران و حمایت از آن در محافل بین المللی، جمهوری اسلامی را برای ورود به جنبش عدم تعهد تشویق کرد؛ به گزارش رادیو بغداد، سعدون حمادی همچنین ادعا کرد که ایران با ایالات متحده و رژیم صهیونیستی همکاری دارد.(۳)

برخلاف ادعاهای این مقام عراقی، هفته نامه نیوزویک (چاپ امریکا) در شماره اخیر خود نوشت: به تازگی عراق با دست یازیدن به اقداماتی گسترده برای خاتمه دادن به جنگ، از ایالات متحده خواسته است تا کشورهای غربی را وادار سازد که از تحویل سلاح به ایران خودداری کنند. به نوشته هفته نامه مذکور، تهدید عراق به بمباران جزیره خارک و تهدید ایران به بستن تنگه هرمز، موجب توجه کشورهای غربی به ویژه امریکا به جنگ ایران و عراق و تمایل آنان به حل وفصل مسالمت آمیز این منازعه شده است. نیوزویک در مقاله خود همچنین از حضور طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق در اجلاس آتی مجمع عمومی سازمان ملل در ماه جاری میلادی و گفت وگوی وی با مقامات رسمی ایالات متحده خبر داد.(۴)

هفته نامه فرانسوی لوپوئن نیز در شماره امروز خود اعلام کرد که ایالات متحده تصمیم دارد کمک های نظامی گسترده ای را به عراق پیشنهاد دهد. گفته می شود امریکا در قبال این کمک ها از عراق می خواهد که در حل منازعات منطقه ای نقش سازنده تری را برعهده بگیرد.(۵)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۶۹ ، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۳، دهلی نو - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۰، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۴، بغداد - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۴/۶/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۳، رادیو بغداد، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۰، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۴۱، به نقل از رادیو صدای آزاد ایران، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۸:۳۰.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۸، به نقل از رادیو اسرائیل، ۱۴/۶/۱۳۶۲،

ساعت ۱۹.

۱

در ادامه گسترش روابط و همکاری های عراق و ترکیه، امروز وزیر کشور ترکیه برای بازدید از عراق و گفت وگو با مقامات این کشور وارد بغداد شد. از سوی دیگر، یک هیئت عراقی نیز در آنکارا با مسئولان اتاق تجارت و صنایع ملی ترکیه دیدار کرد.

صلاح الدین چتین وزیر کشور ترکیه، امروز هنگام ورود به بغداد، گسترش همکاری میان عراق و ترکیه را محور مذاکرات خود با مقامات عراقی عنوان کرد(۱) وی سپس با سعدون شاکر همتای عراقی خود دیدار و گفت وگو کرد؛ به گزارش رادیو صوت الجماهیر در این دیدار، وزیر کشور عراق به تشریح تحولات جنگ با ایران و ابتکارات و همکاری های عراق با سازمان های بین المللی به منظور پایان دادن به جنگ پرداخت. وزیر کشور ترکیه نیز بر حل مسالمت آمیز مسائل بین ایران و عراق تأکید کرد(۲)

درعین حال، برخی منابع خبری در گمانه زنی های خود حفاظت از خط لوله نفتی عراق از مسیر ترکیه و مسئله خودمختاری طلبان کُرد را از دیگر محورهای این مذاکرات برشمردند.(۳)دراین زمینه، خبرگزاری رویتر با اشاره به حمله نیروهای ترکیه به شمال عراق برای تعقیب شورشیان کُرد به عنوان یکی دیگر از موضوعات احتمالی مورد بحث در این سفر افزود: آنکارا ضمن ابراز نگرانی از بروز درگیری های جدید در بخش شمالی جبهه جنگ ایران و عراق، همچنان قاطعانه بر موضع بی طرفی خود تأکید دارد.(۴)

امروز همچنین خبرگزاری آسیایی (اوآنا) گزارش داد: گروهی به ریاست محسن فهیم الفرهود که ازسوی فدراسیون صنایع عراق به ترکیه اعزام شده اند، امروز در آنکارا با مسئولان اتاق تجارت و صنایع ملی ترکیه دیدار و گفت وگو کردند؛ کاهیت آیدوکان از اعضای اتاق مذکور، میزان واردات ترکیه از عراق که بخش اعظم آن را واردات نفتی تشکیل می دهد، ۵/۱ میلیارد دلار در سال ۱۹۸۱ و ۳/۱ میلیارد دلار در سال ۱۹۸۲ اعلام کرد. وی همچنین صادرات ترکیه به عراق اعم از مواد غذایی، کالاهای صنعتی، وسایل نقلیه و خدمات مهندسی را در سال های مذکور به ترتیب ۵۵۹ و ۶۱۰ میلیون دلار ذکر کرد. آیدوکان در این دیدار ابراز امیدواری کرد که جنگ ایران و عراق به سرعت خاتمه یابد.(۵)

۲

ضیاء الحق رئیس جمهور پاکستان، امروز در پایان سفرش به ترکیه و عربستان، در یک نشست مطبوعاتی در راولپندی پاکستان، منازعات منطقه غرب آسیا شامل جنگ ایران و عراق و بحران افغانستان را ازجمله موضوعات مذاکرات خود با سران کشورهای میزبان برشمرد. وی همچنین با اشاره به بررسی موضوع ازسرگیری مجدد فعالیت پیمان منطقه ای آر.سی.دی (پیمان عمران منطقه ای) در این دیدارها، بر حضور فعال ایران در این پیمان تأکید کرد و افزود: «ایرانی ها [که] پس از انقلاب

ص: ۳۱۲

۱- همان، ص۴، رادیو بغداد، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۰، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۴۲، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۲:۳۰.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۸، رادیو اسرائیل، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۹.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۱، ۱۶/۶/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۵/۶/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۱۶، استانبول - خبرگزاری آسیایی (اوآنا)، ۱۵/۶/۱۳۶۲.

اسلامی این پیمان را مورد شک قرار می دادند، اکنون علاقه ای نسبت به آن نشان می دهند.»(۱)

رادیو بغداد نیز با اشاره به مصاحبه رئیس جمهور پاکستان اعلام کرد وی از ادامه جنگ عراق و ایران و نرسیدن به راه حل مسالمت آمیز میان دو طرف اظهار تأسف کرد.(۲)

۱

به گزارش خبرگزاری رویتر از ژنو، کمیسیون فرعی حقوق بشر در سازمان ملل امروز با صدور قطعنامه ای از ایران خواست به کارگیری سربازان نوجوان در جنگ با عراق را متوقف کند. در این قطعنامه که باوجود اعتراض شدید ایران صادر شد همچنین برای کمک به کودکان اسیر ایرانی در عراق، از سازمان های بین المللی دعوت شده است.

رویتر همچنین گزارش داد که این کمیسیون هفته گذشته یک پیام کتبی محرمانه از نصرالله کامیاب نماینده ایران در این نهاد دریافت کرده بود مبنی بر اینکه رأی مثبت به این قطعنامه یک موضع گیری سیاسی خصمانه علیه ایران قلمداد می شود؛ در این پیام همچنین این ادعا که به کارگیری کودکان در نیروهای مسلح ایران یک "اقدام تثبیت شده و یا تشویق کننده" می باشد نیز به شدت رد شده است.

به گزارش این خبرگزاری، سازمان های بشردوستانه پس از چندین بار بازدید از اسرای ایرانی در عراق، شمار اسیران ایرانی ۱۲ تا ۱۸ ساله را ۲۴۰ نفر تخمین زده اند. مقامات عراقی نیز مدعی شده اند که به ازای هر ۳ نوجوان اسیر ایرانی ۹۹ نوجوان دیگر نیز در جنگ کشته شده اند.(۳)

۲

پس از انتشار متن جلسات اول و دوم مناظرات اعضای سابق سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، روزنامه کیهان در شماره امروز خود متن جلسه های سوم و چهارم این گفت وگوها را منتشر کرد. در این جلسات تعدادی از اعضا و مسئولان سابق سازمان مجاهدین خلق (منافقین) خطوط و عملکرد این سازمان پس از ۳۰ خرداد ۱۳۶۰ را نقد و بررسی کردند.

به نوشته روزنامه کیهان، اهم موضوعات مطرح شده در جلسات سوم و چهارم این مناظرات چنین است: تحلیل خط مشی و همچنین عملکرد سازمان در ۳۰ خرداد؛ تحلیل منافقین درباره انفجار دفتر مرکزی حزب جمهوری اسلامی؛ خطوط و تحلیل تظاهرات مسلحانه شهریورماه؛ اتفاقات ۵ مهر و اهداف و تحلیل سازمان از آن؛ ضربه ۱۹ بهمن و تأثیر کشته شدن موسی خیابانی در کل حرکت سازمان؛ تحلیل منافقین از ترور مردم عادی و چگونگی تحلیل این اقدامات برای نیروهای سازمانی.(۴)

۱- همان، ص۷، اسلام آباد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۴، رادیو بغداد، ۱۵/۶/۱۳۶۲.
۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۱، ۱۶/۶/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، ژنو - خبرگزاری رویتر، ۱۵/۶/۱۳۶۲.
۴- روزنامه کیهان، ۱۴/۶/۱۳۶۲، صص ۲۰ - ۱۷.

امروز برای سومین روز متوالی، درگیری های داخلی لبنان که از زمان اجرای طرح عقب نشینی ارتش رژیم صهیونیستی از بخش مرکزی لبنان آغاز شده است، ادامه یافت که در جریان آن تلفات زیادی به طرفین درگیری وارد آمد. واکنش لیبی و سوریه به درگیری های داخلی لبنان و نیز اظهارات وزیر جنگ اسرائیل و رئیس جمهور امریکا دراین باره از دیگر اخبار مرتبط با وقایع اخیر لبنان است.

بعدازظهر امروز مقر نیروهای امریکایی و مراکز ارتش لبنان در اطراف فرودگاه بیروت، منطقه فقیرنشین اوزاعی در حومه جنوبی بیروت و اطراف وزارت دفاع لبنان در شرق بیروت، هدف حملات توپخانه ای قرار گرفت. در همین حال امروز خبرگزاری لیبی با اشاره به شرکت نیروهای امریکایی در درگیری های داخلی لبنان اعلام کرد که ایالات متحده امریکا با هماهنگی فرانسه و دیگر کشورهای مداخله گر در لبنان درصدد است اهداف استعمارگرانه خود یعنی به راه اندازی جنگ صلیبی علیه مسلمانان را اجرایی کند. از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری رویتر از تل آویو مقامات رژیم صهیونیستی به دنبال تخلیه مناطقی از لبنان اعلام کردند که هیچ گونه مسئولیتی در قبال درگیری ها بر سر کنترل این مناطق برعهده نمی گیرند؛ به گفته مقامات مذکور، در این مناطق برخی از مواضع نیروهای اسرائیلی به دست ارتش لبنان افتاده و دروزی ها نیز بعضی از این مواضع را تحت کنترل خود درآورده اند. در همین حال، موشه آرنز وزیر جنگ رژیم صهیونیستی نیز در مصاحبه با تلویزیون امریکا اعلام کرد که اسرائیلی ها نفوذ نیروهای سوریه را در مناطق تخلیه شده تحمل نخواهند کرد. وی همچنین جابه جایی نیروهای اسرائیل را آزمونی برای سنجش میزان کارایی رژیم لبنان معرفی کرد. امروز همچنین ریگان رئیس جمهور ایالات متحده هم اعلام کرد که عقب نشینی نیروهای اسرائیلی از لبنان تأثیری بر سیاست امریکا در غرب آسیا نخواهد داشت.(۱)

از سوی دیگر، دولت سوریه با انتشار بیانیه ای از کشورهای عربی خواست به دلیل سازش رژیم لبنان با رژیم صهیونیستی و زیرپاگذاشتن مقررات اتحادیه عرب، کلیه روابط خود را با این رژیم قطع و آن را از اتحادیه عرب اخراج کنند.(۲)

ص: ۳۱۴

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه کیهان، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

روزشمار جنگ سه شنبه ۱۵ شهریور ۱۳۶۲ ۲۸ ذیقعده ۱۴۰۳ ۶ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

در جلسه ای که امروز در پادگـان مریـوان به منظور بررسـی پیشـرفت اقـدامات واحـدهای سـتادی قرارگـاه مقـدم حمزه(۱) درزمینه آمـاده سازی عملیات والفجر۴ برگزار شد، هریک از واحدهای ستادی از آخرین وضعیت خود گزارش دادند.

در ابتـدا، علی فـدوی مسـئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه درمورد آرایش نظامی و اسـتعداد دشـمن در منطقه دهانه شـیلر گفت: الآن نیروهای دشـمن از سـمت بانه به طرف مریوان، در نقاط مرزی شـیلر روی ارتفاعات سورکوه، تخته نادر، آسـمان بین، سرکچل، کخلان، خرنوکه دار، مـارو، سـیاه میوه، خلوزه، تپه شـهدا، سه درختی (ارتفاعات بین قوچ سـلطان و پنجوین)، هفت توانان، تخم مرغی، سـنگ معـدن، کله قنـدی، توتمان، زله و کوه سورن مسـتقرند. همچنین نیروهای گارد مرزی عراق در سراسـر مرز، نیروهای تیپ های ۶۱۳، ۵۰۴، ۱۰۱ و ۱۰۲، تیپ سازمانی از لشکر۴ و تیپ۲۹پیـاده کوهسـتانی (پنجـوین)، در ایـن منطقـه حضـور دارنـد. وی در ادامه افزود: ارتفاعـات پنجـوین و سـورن برای دشـمن از حساسیت خاصی برخوردار

ص: ۳۱۷

۱- در این جلسه علی رضائیان فرمانـده قرارگاه مقـدم حمزه، علی فضـلی مسـئول طرح و عملیات، علی فدوی مسـئول اطلاعات - عملیات، توکلی مسـئول بهداری، کبیری مسـئول پرسنلی، مرتضایی مسئول مهندسی رزمی، مستوفی مسئول تعاون، صالحی مسئول ستاد و فرخیان مسئول تدارکات قرارگاه مقدم حمزه حضور داشتند.

است و راه اصلی دشمن نیز جاده پنجوین – شانه دری – سیدصادق می باشد و رودخانه شیلر و قزلجه از مهم ترین رودخانه های این منطقه است.(۱)

پس از آن فرمانده قرارگاه مقدم حمزه با بررسی طرح مانور عملیات والفجر۴، سه هدف اصلی این عملیات را بستن دهانه شیلر از ارتفاعات سورکوه تا سورن، دستیابی به خط پدافندی محکم و منسجم و انسداد عقبه دشمن و راه های تدارکاتی ضدانقلاب داخلی(۲) عنوان کرد.(۳)وی ضمن اشاره به کمبود نیرو و محدودیت زمان، درمورد استقرار نیروهای خودی در منطقه عملیاتی گفت: طبق ابلاغیه ارسالی، تا ده روز دیگر باید برای اجرای عملیات دهانه شیلر آماده باشیم. بدین منظور قرار بود در طول امروز و فردا کلیه نیروهای عمل کننده در منطقه مستقر شوند، اما این امر هنوز به طور کامل انجام نشده است. رضائیان همچنین خبر پیشروی عراق در قلقله و جشنی آباد و احتمال حمله به شهر مریوان را شایعه خواند.(۴)

در بخش دیگری فرمانده قرارگاه مقدم حمزه در تشریح سازمان رزم عملیات والفجر۴ گفت: برای این عملیات ۵ قرارگاه رده جلو در نظر گرفته شده که براساس شاخص تاکتیکی نام گذاری شده و عبارت اند از: حمزه۱ در محور سورن، حمزه۲ در محور پنجوین، حمزه۳ در محور مارو، حمزه۴ در محور بانه – لری و حمزه۵ هم احتیاط است(۵)

سپس علی فضلی مسئول طرح و عملیات این قرارگاه، به ذکر توضیحات تکمیلی درباره طرح مانور عملیات پرداخت؛ وی با بیان اینکه درحال حاضر مانور یگان ها تا حدودی مشخص شده، ولی هنوز به تصویب نرسیده است، افزود: محورهای عمده در این منطقه به چند هدف تقسیم شده است:

۱. ارتفاعات سورن.

۲. ارتفاعات کله قندی به سمت جاده آسفالت و ارتفاعات مشرف بر شهر پنجوین تا رودخانه قزلجه.

۳. قزلجه به سمت هفت توانان، قلقله، خلوزه و مارو به سمت کخلان، براله و سربراله.

۴. نرسیده به گرمک.

۵. ارتفاعات سورکوه و لری تا رودخانه شیلر.

۶. ارتفاعات کانی مانگا.

در ادامه جلسه، مسئولان واحدهای بهداری، تعاون و پرسنلی از فعالیت ها و اقدامات خود گزارش دادند. مرتضایی مسئول مهندسی رزمی، در تبیین ناهماهنگی های مهندسی به کمبود نیرو و امکانات اشاره کرد.(۶) همچنین فرخیان ضمن ارائه گزارشی از عملکرد تدارکات قرارگاه، درمورد لزوم رعایت اقدامات حفاظتی تذکر داد و نقل وانتقال ادوات و تجهیزات تدارکاتی را به رعایت مسائل حفاظتی مشروط کرد.(۷)

۱– سند شماره ۱۳۰۱۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه تشریح اهداف عملیات برای مسئولین واحدهای ستادی قرارگاه مقدم حمزه در عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۱۵/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۱۲)، صص ۱۸ – ۱.
۲– توضیحات تکمیلی درخصوص عملیات های ایران برای قع محورهای تدارکاتی ضدانقلاب در ضمیمه گزارش درج شده است.
۳– همان.
۴– سند شماره ۱۳۰۱۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه گزارش مسئولین واحدهای ستادی قرارگاه مقدم حمزه، (قرارگاه مقدم

حمزه، ۱۵/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۱۴)، صص ۱۶ - ۱.

۵- سند شماره ۱۳۰۷۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی طرح مانور و برآورد نیرو و بررسی وضعیت ضدانقلاب، (قرارگاه مقدم حمزه، ۱۵/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۷۱)، ص۶.

۶- سند شماره ۱۳۰۱۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه گزارش مسئولین واحدهای ستادی قرارگاه مقدم حمزه درباره مشکلات و پیشرفت امور، (قرارگاه مقدم حمزه، ۱۵/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۱۳)، صص ۱۸ - ۱.

۷- سند شماره ۱۳۰۱۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶ - ۱.

۱

در ادامه اقدامات ارتش عراق برای پیشگیری از اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، قرارگاه مقدم حمزه امروز از حرکت ستونی متشکل از ۵۰ تانک و تعداد زیادی توپ و خودروهای استتارشده از سلیمانیه به سیدصادق خبر داد(۱) همچنین به گزارش لشکر۲۸ کردستان، نیروهای بعثی در مقابل هریک از پایگاه های خود کانالی به عرض ۱۲ و عمق ۶ متر ایجاد کرده اند؛ در داخل این کانال ها که با برق به هم متصل می باشند مواد آتش زا کار گذاشته شده است.(۲)

۲

حملات مکرر امروز جنگنده های عراقی به اطراف مریوان، که عقبه عملیات آتی ایران است، را می توان به نوعی نشانه آگاهی ارتش عراق از تصمیم ایران برای اجرای عملیات در این منطقه محسوب کرد.

ساعت ۶:۴۵ و ۷:۴۵ صبح امروز، دو فروند هواپیمای عراقی وارد حریم هوایی مریوان شدند که با آتش پدافند هوایی متواری گشتند؛ در ساعت ۱۰:۴۵ و ۱۱:۴۵ پیش ازظهر نیز دو جنگنده عراقی به حریم هوایی مریوان تجاوز و در نوبت دوم، سه نقطه از ارتفاعات شرقی شهر را بمباران کردند.(۳)همچنین به گزارش ژاندارمری کردستان در ساعت ۱۳:۱۵ و ۱۳:۳۵ بار دیگر اطراف مریوان توسط هواپیماهای عراقی بمباران شد.(۴)

در همین حال، عصر امروز، ارتش عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۰۹مدعی شد که در این حملات خساراتی به نیروهای ایرانی وارد آمده است: «چند فروند از هواپیماهای جنگنده جسور ما امروز به مواضع، اجتماعات افراد و ماشین آلات دشمن در بخش شمالی میدان عملیات و مناطق تمرکز دشمن در عمق خاک آن در همین بخش حمله و توانستند آنها را به طور مستقیم و مؤثری مورد اصابت قرار دهند و بسیاری از هدف ها و ماشین آلات آسیب دیده و منهدم شده دشمن به آتش کشیده شده است. ...»(۵)

امشب همچنین در ساعات ۱۹:۳۰ و ۱۹:۴۵، چند هواپیمای عراقی که وارد آسمان اهواز شده بودند، براثر آتش پدافند هوایی قبل از هرگونه اقدامی متواری شدند.(۶)

۳

درپی درخواست های اسرای عراقی برای اعزام به جبهه های جنگ، مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق نیز از داوطلبان عراقی مقیم ایران جهت ثبت نام برای حضور در جبهه دعوت کرد.

واحد نظامی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق و ستاد مرکزی سپاه پاسداران با انتشار اطلاعیه ای، که در شماره امروز روزنامه کیهان منتشر شد، از «تمامی داوطلبان مسلمان عراقی مقیم ایران که آموزش های نظامی لازم را فراگرفته اند» و همچنین آمادگی خود را برای حضور در

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا، ۲۴/۶/۱۳۶۲، دوره ۱۹/۶/۱۳۶۲ تا ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۱۴۴.

۲- همان، گزارش رکن۲ تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان، ۱۵/۶/۱۳۶۲، صص ۹۲ - ۹۱.

۳- سند شماره ۳۴۳۸۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۱۸۲۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن۳ قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری به رکن۳ فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۱۵/۶/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۱، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۱، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۹:۳۰

۶- روزنامه کیهان، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.

جبهه هـای جنـگ بـا ارتش بعثی عراق اعلام کرده انـد، دعوت کردنـد از امروز به مـدت یک هفته جهت ثبت نام به مراکز واحـد نظامی مجلس اعلای انقلاب اسلامی در سرتاسر کشور مراجعه کنند.(۱)

روز گذشـته نیز روزنـامه جمهوری اسـلامی در گزارشـی نوشت: اسـرای عراقی اردوگاه منجیل با ارسال نامه هایی به امام خمینی و مجلس اعلای انقلاب اسـلامی عراق، خواسـتار شـرکت در واحـدهای نظامی این مجلس شدنـد. اسـرای اردوگاه قصـر فیروزه نیز در نامه ای اعلام کردند: «ما از مسئولین امر تقاضـای اعزام به جبهه هـای حق علیه باطـل را نموده و امیـدواریم تـا از این طریق بتوانیم بـا اهـدای خون خود ضـمن جـبران اعمـال گذشته، خدمت کوچکی به جمهوری اسلامی کرده باشیم.»(۲)

۱

درگیری نیروهای خودی در دو جبهه جنگ با دشـمن خارجی و ضـدانقلاب داخلی موجب شـده است کمبود نیرو به یکی از معضـلات عمده در مقابله با تحرکات ایـذایی گروه های ضـدانقلاب تبدیل شود. بااین حال، امروز نیز درگیری نیروهای خودی با عناصـر مسـلح غیرقانونی، در بخش های مختلف مناطق بحرانی شمال غرب و غرب کشور ادامه یافت.

امروز در عملیـات پاک سازی چنـدین روسـتای منطقه سـقز به همت جنـدالله قرارگاه مالک اشتر، ۲ نفر از نیروهـای خودی شـهید و ۲ نفر زخمی شدند.(۳)

همچنین در جاده مهاباد - میانـدوآب نیروهای خودی با عناصـر مسلح حزب دمکرات و کومه له درگیر شدند. در این حادثه براثر اصابت خمپاره به یک خودروی سپاه که در حین این درگیری درحال عبور از مسیر دیگری بود، ۵ نفر از نیروهای سپاه به شهادت رسیدند و خودروی مذکور نیز منفجر شد.(۴)

در درگیری بین نیروهای خودی و افراد ضـدانقلاب در محور کامیاران، از نیروهای خودی ۲ نفر شـهید شدند و از عناصر ضدانقلاب هم یک نفر کشته شد(۵)

عصر امروز در حمله عناصر مسلح غیرقانونی به پایگاه قمطره مهاباد، ۲ نفر از نیروهای خودی زخمی شدند.(۶)

در محور اشنویه - نقده نیز برخورد یک دستگاه تویوتای ژاندارمری با مین، ۸ زخمی بر جای گذاشت(۷)

عناصـر مسـلح کومه له در مهاباد، امروز یکی از افرادی را که با سپاه همکاری می کرد به همراه همسرش به اسارت گرفتند.(۸)چته های دمکرات نیز در اطراف سـنندج بـا حملـه بـه دو نفر از مردم بـومی کـه عـازم یکی از روسـتاهای منطقـه بودنـد، یکی از آنهـا را کشـته و دیگری را زخمی کردند.(۹)

۱- روزنامه کیهان، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۱۷.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۳- سند شماره ۳۵۵۸۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۷۶۳۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شـهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۱۳۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد ناحیه کردستان به اطلاعات ستاد منطقه۱۱ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۱۱۳۲۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۲۹، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۷- سند شماره ۳۵۵۸۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۸- سند شماره ۳۵۴۴۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (منطقه۱۱) به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۹- سند شماره ۳۵۱۳۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

امروز همچنین به دستور دادستانی کامیاران، ۲ نفر از افراد کومه له دستگیر شدند که یکی از آنها پس از بازجویی آزاد شد.(۱)

درعین حال، طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا امروز در نامه ای به فرماندهی قرارگاه خاتم، از کمبود شدید نیرو در اکثر پایگاه های منطقه ۱۱ سپاه (کردستان) و همچنین ضعف های تبلیغاتی، تدارکاتی و آموزشی در پایگاه های این منطقه خبر داد.(۲)

۱

امام خمینی امروز در بیاناتی با برشمردن مشکلات سابق مدارس علوم دینی و دانشگاه، ضرورت فراگیری زبان های خارجی به منظور تبلیغ اسلام در نقاط مختلف جهان را یادآور شدند. ایشان با بیان اینکه ابرقدرت ها ارزش واقعی برای انسان ها قائل نیستند به حمایت امریکا از جنایات رژیم صهیونیستی و عراق اشاره کردند و ضمن مظلوم خواندن اسلام در دنیای کنونی، بار دیگر بر ضرورت اجرای صحیح و تبلیغ آن تأکید کردند.

امروز اعضای ستاد انقلاب فرهنگی؛ مسئولان، اساتید و اعضای جامعه الامام الصادق(ع)؛ اساتید و طلاب مدرسه شهید مطهری؛ فارغ التحصیلان امور تربیتی و قضایی قم؛ مسئولان مؤسسه در راه حق و کارکنان هنرستان امیرکبیر اصفهان با امام خمینی دیدار کردند. متن سخنان امام خمینی در این دیدار بدین شرح است:

«بسم الله الرحمن الرحیم

من باید تشکر و قدردانی کنم از آقایان فضلایی که در قم و تهران اشتغال دارند به تعلیم و تعلّم. و امیدوارم که برای آتیه اسلام همه مفید و به طور شایسته آنچه که باید، وظیفه آنهاست عمل بفرمایند.

مع الأسف ما هم دانشگاهمان و هم مدارس علوم دینیه مان هرکدام از یک جهتی نواقص زیاد داشت و نمی شد و نمی توانستند نواقص را رفع کنند. دانشگاه ازجهت اینکه اصلاً اساسش اگر هم بر این نبود که ایران را به دامن قدرت های بزرگ بیندازد، کم کم به آن قضیه کشیده شد و جوان های عزیز ما را آن اشخاصی که مأمور بودند، به نحوی که آنها می خواستند تبلیغ و تربیت می کردند و بعد هم می فرستادند به خارج و آنها رویشان کار می کردند و بعد هم که می آمدند، بسیاری شان اصلاً با دیانت به کلی مخالف بودند و بسیاری شان هم بودند که اگر هم مخالف نبودند، نمی توانستند کاری انجام بدهند. درهرصورت، دانشگاه وضعش این بود. مدارس علمی که ما حالا از آن روی هم رفته تعبیر می کنیم به فیضیه، آن از جهات دیگر ناقص بود، آنجا را مستقیماً نیامدند مثل دانشگاه تصرف کنند و نتوانستند بکنند. آنها با همه سختی ها در دوران

۱- سند شماره ۳۵۱۳۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۲- سند شماره ۱۳۵۰۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی قرارگاه خاتم، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

رضاخان که سختی ها زیاد بود، تحمل کردند و راه خودشان را ادامه دادند و زمان بعد هم همین طور. لکن ما محصور شده بودیم در یک کتاب ها و در یک عقاید خاصی. کتاب ها ازحیث تعلیم و تعلّم غالباً از طهارت و تجارت و صلات- غالباً- تجاوز نمی کرد. علوم قضایی و حدود و دیات و اینها از علوم غریبه بود، البته مشایخ نوشته اند، همه را مستقصی نوشته اند، لکن در حوزه ها از باب اینکه، این امور خارج بود از حیطه عمل آنها، قضاوت دست آنها نبود، حدود و دیات و قصاص و اینها عملی نبود، از این جهت، آنها مورد بحث واقع نمی شد و ما محصور شده بودیم در کتاب ها، در باب تعلیم و تعلّم به همان مقدار. و از آن طرف در عین حالی که خارجی ها و عمال آنها تصرف مستقیم نداشتند در حوزه ها، لکن یک تبلیغات خاصی انجام گرفته بود در سال های طولانی که باید حوزه ها از امور اجتماعی و سیاسی به کلی مبرا باشد و اسم "سیاست" را نمی توانستیم در حوزه های علمیه ببریم و امور مسلمین و چیزهایی که مربوط به جامعه مسلمین است در حوزه ها بحثی از آن نبود.

بحمدالله امروز که ما از آن قیدوبندها رهایی پیدا کرده ایم، باید توجه به این معنا داشته باشیم که امروز حوزه ها با دیروز حوزه ها فرق دارد. امروز حوزه ها برای دنیا، الآن دنیا یک تحولی پیدا کرده است که کأنّه عائله واحده شده است. این صحبتی که من الآن برای شما می کنم ممکن است که بعد از دو ساعت دیگر در امریکا هم منعکس بشود و همین طور هر مطلبی که در ایران واقع می شود در همه دنیا پخش می شود. یعنی یک کسی اگر صدا بکند به صدای عادی، صدای او قبل از اینکه به آخر این مجلس برسد به امریکا رسیده است. وضع این طور شده، دنیا کأنّه همه مجتمع شده است در یک محصوره کوچکی ازحیث جهات.

ما امروز نمی توانیم مثل سابق فکر کنیم، ما سابق تبلیغاتمان محصور به ایران بود. گاهی اتفاق می افتاد که در یک جای دیگر هم می رفتند، اما گاهی بود، خیلی کم و تبلیغات آن قدری که برای خارج لازم است برای داخل کمتر از او لازم است. شما می بینید که امروز همه تبلیغات دنیا بر ضد اسلام است؛ با اسم ضدیت با جمهوری اسلامی اصل اسلام را محکوم می کنند. صورت اسلام را به یک صورت دیگری درآورده اند که غیر واقعیت اوست. پیشتر احتیاج به زبان، زبان های خارجی نبود، امروز احتیاج است به این، یعنی جزو برنامه تبلیغات مدارس باید زبان باشد، زبان های زنده دنیا، آنهایی که در همه دنیا شایع تر است. این باید یکی از چیزهایی باشد که در مدارس دینی ما که می خواهند تبلیغ بکنند، این امروز محل احتیاج است، مثل دیروز نیست که ما صدامان از ایران بیرون نمی رفت. امروز ما می توانیم در ایران باشیم و به زبان دیگری همه جای دنیا را تبلیغ کنیم، در همه جا مبلغ باشیم، و علاوه برآن امروز رفتن به همه جای دنیا یک امر آسان و عادی است که مبلغین ان شاءالله باید تربیت بشوند و فیضیه و دانشگاه ما باید یک دانشگاه و

یک فیضیه باشد برای همه دنیا، تبلیغ برای همه دنیا، برای همه کشورهای عالم.

و بحمدالله امروز آن بندهایی که به عقاید ما بسته شده بود رها شد. امروز تمام قشرهای ملت مشغول تربیت و تعلیم هستند. بانوان مشغول هستند. الآن بانوان جزو طلاب علوم دینیه در قم و در جای دیگر هستند و خودشان در هرجا هستند مشغول تربیت و تعلیم هستند و این یک امری است که در این انقلاب تحقق پیدا کرد. آن وقت همچو محصور کرده بودند که برای بانوان هیچ حق قائل نبودند که حتی در یک مجمع ده نفری وارد بشوند و مسئله علمی بگویند یا مسئله عقیدتی بگویند. امروز اینها می توانند با همه حفظ جهات اسلام در همه جای کشور تبلیغات بکنند، بلکه در خارج از کشور هم. ما بسیار عقب افتاده بودیم در این امور و امروز باید تلافی کنیم، باید نقیصه ها را رفع بکنیم.

ما نه امروز مبلّغ داریم و نه قاضی داریم. یک عده مختصری، آن قدری که ایران احتیاج به مبلّغ دارد، ندارد، حوزه ها ندارند. آن قدری که قاضی لازم دارند، حوزه ها ندارند، حوزه ها تربیت قضات را نکرده اند، یک عده پیرمردها هستند، لکن آنها نمی روند سراغ این کارها. ما الآن نسل جوان را باید برای قضاوت، برای تبلیغ تربیت کنیم. برای قضاوت که واجب است، واجب کفائی است برای همه، باید تربیت کنیم که این واجب کفائی تحقق پیدا بکند، و برای تبلیغ هم لازم است ما تبلیغ بکنیم. آن هم جزو واجبات است که ما از اسلام تبلیغ بکنیم. آن چیزی که وارد شده است در قرآن باید تبلیغ کرد به همه جا و تبلیغ لازمه اش این است که زبان بدانند.

شما نمی توانید بروید در انگلستان برای انگلیسی ها با زبان فارسی تبلیغ کنید یا در امریکا این طور یا در شوروی. شما باید با زبان اهلی آنها تبلیغ کنید و این از امور لازمه ای است که پیشتر نمی شد اسمش را برد و حالا می بینیم جزو لازم هاست و واجبات است که باید عمل بشود.

بنابراین در عین حالی که من تشکر می کنم از همه آقایانی که در این امور دخیل هستند و مشغول خدمت و فداکاری هستند، درعین حال از آنها تقاضا دارم و از همه حوزه های علمیه در هرجا که هست این تقاضا را دارم که دامن به کمر بزنند و نقیصه های سابق را که عقب افتادگی های سابق را جبران کنند. مبلّغ درست کنند، قاضی درست کنند. چیزهایی که احتیاج دارد اسلام به آنها و تبلیغ اسلام به غیر از اینها، یا عمل کردن به احکام اسلام بدون آنها نمی شود. بنابراین، با این همه تبلیغات علیه ما، ما هم باید تبلیغات داشته باشیم. ما باید اعزام مبلّغ در خارج بکنیم به آن قدری که میسور است برای ما و امیدوارم که موفق بشوید، آقایان موفق بشوند هم در دانشگاه و هم در فیضیه، موفق بشوند به اینکه تربیت کنند عده زیادی را از زن و مرد برای تبلیغ.

و شما می بینید که دنیا الآن برضد ما قیام کرده اند. شما ملاحظه کنید برای سرنگونی یک

طیاره کره جنوبی(۱) چه بساطی درست کرده اند. البته به قتل رساندن و ساقط کردن یک طیاره ای که انسان ها در آن هست و اشخاص عادی در آن هست یک جرم نابخشودنی است، لکن امریکا طرف دار این است، باید دید چی هست این، امریکا این قدر تبلیغ می کند و نطق می کند رئیس جمهور امریکا و فاجعه می گوید در دنیا واقع شده است و دنیا باید این را نبخشند. این همان امریکایی است که این فاجعه را در جاهای دیگر خودش به جا می آورد و این همان امریکایی است که عراق را وادار می کند که بدتر از این فاجعه ها را در ایران بیاورد، یک کلمه هم حرف نمی زند. عراق نسبت به ایران و خود عراق، حکومت عراق نسبت به ایران و خود عراق تاکنون چه کرده است؟ چقدر جمعیت از این دو کشور اسلامی را کشته است و چقدر بمباران کرده است این مناطقی که اصلاً مربوط به جنگ نبوده است و دنبالش گفته است که ایران هم فلان جا را زده است، یک دروغی گفته است. رادیوها وقتی نقل می کنند حرف او را، اول نقل می کنند که او گفته است که کجا را زدیم، کجا را زدیم، ما هم موارد، جاهایی که

۱- ماجرای سرنگونی هواپیمای مسافربری کره جنوبی به یکی از خبرسازترین حوادث روزهای اخیر در سطح بین المللی تبدیل شده است؛ روز چهارشنبه ۹/۶/۱۳۶۲، گزارش هایی مبنی بر ناپدیدشدن و سقوط یک هواپیمای مسافربری کره جنوبی با ۲۶۹ مسافر در دریای ژاپن مخابره شد. روز بعد، وزیر امور خارجه آمریکا، شوروی را متهم به سرنگون کردن این هواپیما کرد (روزنامه صبح آزادگان، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۳). درپی سقوط این هواپیما، امریکا درخواست تشکیل یک جلسه فوری را از شورای امنیت سازمان ملل کرد؛ ریگان رئیس جمهور امریکا نیز شوروی را متهم کرد که با سرنگون ساختن هواپیمای مذکور به یک عمل تروریستی دست زده است. به گزارش خبرگزاری فرانسه، جلسه شورای امنیت که به منظور رسیدگی به این ماجرا تشکیل شده بود، پس از دو ساعت و نیم بحث بدون نتیجه به کار خود پایان داد و ادامه مذاکرات به زمانی دیگری موکول شد (روزنامه اطلاعات، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۱۶). گفته می شود در بین ۲۶۹ مسافر هواپیمای ساقط شده، ۵۱ نفر امریکایی ازجمله لاری مک دونالد نماینده کنگره امریکا نیز حضور داشته اند. علاوه بر کره جنوبی و امریکا که شوروی را به شدت محکوم کردند، انگلیس با فراخوانی سفیر شوروی از وی دراین مورد توضیح خواست؛ ژاپن نیز به سفیر خود در مسکو دستور داد رسماً به وزارت امور خارجه شوروی اعتراض کند. هنری کسینجر وزیر امور خارجه پیشین امریکا، ضمن وحشیانه توصیف کردن این اقدام شوروی، از جورج شولتز وزیر امور خارجه کنونی امریکا، خواست دیدار هفته آینده خود با گرومیکو وزیر امور خارجه شوروی را لغو کند. درعین حال، نشریات اروپایی و امریکایی با تیترهای درشت به این ماجرا پرداختند و شبکه های رادیو تلویزیونی این کشورها با پخش گزارش هایی مفصل، به شدت مسکو را محکوم کردند. (روزنامه کیهان، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۲۴.) به گزارش آسوشیتدپرس از سانفرانسیسکو، دادستان های امریکایی دادگاه فدرال امریکا ادعانامه غرامتی را به مبلغ ۹۹ میلیارد دلار علیه شوروی صادر کردند؛ گفتنی است اتباع چندین کشور ازجمله کره، امریکا، ژاپن، تایوان، فیلیپین، هنگ کنگ، کانادا، تایلند، اتریش و... مسافران این هواپیما را تشکیل می دادند (روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۳). به گزارش آسوشیتدپرس از مسکو، شوروی امروز اعلام کرد که خلبانان این کشور، بدون اطلاع از غیرنظامی بودن این هواپیما، آن را سرنگون کرده اند (روزنامه کیهان، ۱۶/۶/۱۳۶۲). شوروی همچنین ادعا می کند که این هواپیما یک مأموریت جاسوسی داشته و تا ۵۰۰ کیلومتری قلمرو شوروی نفوذ و به مدت دو ساعت در این منطقه پرواز کرده است (روزنامه اطلاعات، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۱۶).

جمعیت نظامی هست زدیم. درصورتی که همه رادیوها می دانند که اینها شهرهایی که هیچ ربطی به نظامی ندارد، دارند می زنند. پشت هر شکستی صدام حمله کرده است و یک عده بی گناه، زن و مرد، بچه و صغیر و کبیر را به خاک و خون کشیده و امریکا یک کلمه راجع به این حرف نزده است؛ برای اینکه انسان دوست است ایشان! اما انسان امریکایی پسند! انسانی که به درد او می خورد می پسندد! همین عمل اگر امریکا کرده بود، همان عراق که الجزایر را، که طیاره الجزایر را، ساقط کرد و عده ای هم از مردم عادی در آن بودند و یکی از وزرای آنجا هم در آن بودند، امریکا هیچ واکنشی نشان نداد. اما حالا عزا گرفته برای اینکه یک طیاره ای از کره جنوبی ساقط شده است؛ و این عزا برای این است که می خواهد شوروی را محکوم بکند، نه اینکه آن انسان هایی که آنجا هستند دوست دارد، انسان ها پیش این دو ابرقدرت اصلاً ارزش ندارند. اینها برای انسان الّا آنی که گاو شیرده برای آنها باشد هیچ ارزشی برایش قائل نیستند.

شما ببینید امروز لبنان چه خبر است. الآن که من و شما اینجا نشسته ایم [در] لبنان چه حمام خونی دارند [راه می اندازند]. این حکومت غاصب و جائر لبنان، این امین خائن چه بساطی در سر این جمعیت مردم لبنان درآورده است. اسرائیل چه بساطی در آنجا درآورده بود. حالا به جای او اینها دارند درمی آورند. لکن امریکا ندیدیم که یک کلمه بگوید. خودش فرستاده آنجا و تفنگ دارهایش را فرستاده آنجا کمکش برای این جنایات، یک اسمی رویش می گذارند. شاید هم خودشان درست می کنند صحنه را. دو تا فرض کنید ترقه می اندازند به یک جایی و یکی دو تا را زخمی می کنند، یا فرض کنید آنها کرده باشند، آن وقت اینها می ریزند خانه به خانه می گردند، جوان ها را می گیرند، جوان ها را حبس می کنند، جوان ها را می کشند. این فجایع در دنیا دارد واقع می شود و امریکا نشسته دامن به آن می زند.

و اسفناک تر این است که مسلمین نشسته اند و تماشا می کنند. این مهره دومی که حالا آمده است و اسحاق شامیری که الآن آمده است و می خواهد نخست وزیر بشود، از اول برنامه خودش را گفته است. از اول گفته است که: "اسرائیل بزرگ باید تحقق پیدا کند، باید فلسطین به کلی از بین برود، تمام جاهایی که دست اسرائیل است اینها لاینفک از اسرائیل است." اسرائیل بزرگ، یعنی از نیل تا فرات، یعنی تمام منطقه ای که عرب نشین است، حجاز هم جزء این باید باشد، مصر هم جزء این است و اینها نشسته اند آنجا دارند تماشا می کنند و عده کثیرشان هم همراهی می کنند و اسرائیل را می خواهند بشناسند و امثال ذلک. اینها یک مصیبت هایی است که در قرن ما واقع شده است و مع الأسف مسلمین یعنی حکومت های اسلامی بی تفاوت هستند و آنها نمی گذارند که کشورهای خودشان، مردم عادی شان راجع به اینها صحبت بکنند. واقعاً در یک محیط خفقان این دنیا دارد به سر می برد، خفقان از این دو ابرقدرت. این افغانستان دست شوروی، هرروز فاجعه درست می کند. البته ملت افغانستان هم همچو در مقابلش ایستاده اند که شاید او را

پشیمان کرده باشند. آن هم فلسطین و لبنان و نمی دانم همه جا در دست امریکا و همه مشغول به جنایت کردن. آن وقت دراین بین، از یک طیاره که صد و شصت نفر، دویست و شصت نفر یک همچو چیزی کشته شده است- همه متأسف باید باشیم- لکن امریکا به این طوری که شما متأسف اید نیست. شما برای اینکه، آنها را اصلاً نمی شناسید لکن یک انسان اند، یک انسان اند بی گناه، طعمه شوروی شدند، اما امریکا نه از باب اینکه انسان می خواهد، امریکا در این یک چیزی پیدا کرده برای اینکه، شوروی را از میدان در کند، مردم را یعنی دنیا را برضد شوروی چی بکند. شوروی هم فردا یک بهانه ای پیدا می کند آن هم امریکا را می خواهد چه بکند اللهمَّ اْشغَلِ الظّالِمینَ بالظّالِمینَ. توطئه اجانب در تحقق نیافتن اسلام در ایران و بالاخره ما باید دراین بین، خودمان توجه به مسائل دنیا داشته باشیم.

امروز نباید ما فکر بکنیم ایران چه جور است. ما امروز فکر بکنیم دنیا چه خبر است، تکلیف ما در مقابل دنیا چه خبر است. همین جنگ تحمیلی را درست کردند، نقشه ای که صهیونیست ها دارند عملی بشود. از یک طرف، نگذارند اسلام در این تحقق پیدا کند، اگر اسلام در ایران تحقق پیدا کند و قهراً در ممالک دیگری هم خواهد رفت و رفته است هم، آن وقت آن بساط آنها، بساط صهیونیست ها برچیده می شود، امریکا و شوروی دستش از ممالک اسلامی قطع می شود. اینها برای اینکه، نگذارند اسلام از چارچوب ایران بیرون برود و اگر بتوانند در خود ایران هم منحرف کنند اذهان را، الآن دارند کوشش می کنند و می خواهند که، مقصد اولشان است که ایران ساقط بشود و یک "جمهوری اسلامی امریکایی" پیش بیاید. البته دیگر سلطنت طلبی توی کار نیست، جمهوری اسلامی هم اسمش را می گذارند، اما جمهوری اسلامی از قسم امریکایی اش، آنی که بعضی ها هوسش را دارند، این را که ان شاءالله موفق نمی شوند. ایرانی ها مصمم اند همه. مرد و زن، پیر و برنا، بچه و بزرگ مصمم اند به اینکه امریکا و شوروی را در ایران دیگر راه ندهند و اما مقصد دومشان این است که اسلام را در همین ایران محبوس کنند.

تبلیغات دامنه داری که ایران الآن چه شده است، بچه های کوچک را چه می کنند، بچه های دون پانزده سال و چهارده سال را به زور می فرستند به جبهه ها، که تازه همین مسئله بوده است و نمی دانم طرف دار حقوق بشر اعتراض کرده، آنها هم نشسته اند آنجا و گوششان به این است که رادیو امریکا چه بگوید، رادیوی بی بی سی چه بگوید، رادیوی کذا چه بگوید. خودشان مسائل را می دانند، نه اینکه ندانند اینها، لکن برای اینکه ایران را محکوم کنند این مسائل را می گویند. نه این است که این رادیوهای خارجی ندانند مسائلی که در ایران واقع می شود و ندانند تجاوزاتی که عراق به ایران کرده و ندانند آن همه ظلمی که به کشورهای ایران و عراق کرده است. اینها می دانند اینها را، لکن انسان برای آنها مطرح نیست. آنها مقاصد خودشان را می خواهند اجرا بکنند. مقاصدشان این است که اسلام را در ایران بدنام بکنند، جمهوری

اسلامی و مردم ایران را بدنام بکنند که مبادا دیگران به فکر این بیفتند که همین معنا را در آنجا هم اشاعه بدهند، تحقق بدهند. و من امیدوارم که در این معنا هم ان شاءالله موفق نشوند.

و ما موظفیم که اسلام را در همه جای دنیا معرفی کنیم. اسلام مظلوم است الآن در دنیا، غریب است در دنیا. ما یک دسته کوچکی هستیم، تبلیغاتمان ناقص، مبلّغ کم داریم و آنها همه رسانه های گروهی دستشان است و هرچه می خواهند پول های زیادی هم دارند و خرج این کارها را می کنند. ما مع ذلک نباید مأیوس بشویم. ما با همین عده قلیل همان طوری که آن قدرت بزرگ شیطانی محمدرضا را که دنبالش همه قدرت ها بود، به همت همین جوان های ایران شکستیم و کنارش زدیم و اسلام را ان شاءالله به آن طوری که خواست خداست در اینجا پیاده خواهیم کرد و مشغول پیشرفت در این امر هستیم. ما نمی گذاریم دیگر کسی اینجا بیاید و من امیدوارم که همان طورکه اینها شد، با همت والای دانشگاه و فیضیه تبلیغات دامنه دار پیدا بشود و در یک مدت کوتاهی ان شاءالله تبلیغات به جایی برسد که همه دنیا را ما پر از مظاهر اسلامی بکنیم.

از خدای تبارک و تعالی سلامت و سعادت همه آقایان را خواستارم و امیدوارم که در این مشروعی که همه اشتغال به آن دارند و آقایان ریاستش را دارند و مشغول کار هستند توفیق پیدا بکنند و دست جنایتکار قدرت های بزرگ از ایران قطع بشود و اسلام آن طوری که هست در دنیا جلوه کند. والسلام علیکم و رحمه الله.»(۱)

۱

تأکید بر وحدت و همدلی بین شیعه و سنی، ناکامی دشمن در فرقه ای جلوه دادن جنگ ایران و عراق و دروغ بودن ادعاهای عراق در طرف داری از خلق های کرد و عرب، مهم ترین موضوعات سخنان امروز رئیس جمهور در جمع علمای اهل سنت استان های آذربایجان غربی و کردستان بود.

آیت الله خامنه ای عصر امروز، با شماری از علما و ائمه جمعه و جماعات و مدرسین مدارس علوم دینی اهل تسنن استان های کردستان و آذربایجان غربی دیدار کرد. در این دیدار که پس از پایان اردوی تربیت مدرس دوره شهید بروجردی انجام شد، ابتدا گزارشی از برنامه های اردوی مذکور ارائه شد و سپس رئیس جمهور با ابراز خشنودی از نزدیک ترشدن علمای شیعه و سنی، مسئله این دو مذهب اسلامی را مشکلی دانست که «استعمارگران در طول قرن ها به وجود آورده بودند و هرچه توانستند به پیچیدگی آن افزوده بودند.» به گفته آیت الله خامنه ای در صد سال اخیر، علمایی همانند سیدجمال الدین اسدآبادی، آیت الله بروجردی، طنطاوی و شیخ شلتوت «سعی بر این داشتند که [بین شیعه و سنی] ایجاد وحدت کنند و این زخم و جراحت را التیام بخشند، لیکن استعمار برای اینکه این زخم بهبود نیابد هرچه توانسته سرمایه گذاری کرده است.»

رئیس شورای عالی دفاع درباره سیر اختلاف افکنی بین شیعه و سنی پس از پیروزی انقلاب اسلامی و همچنین آغاز جنگ بین ایران و عراق خاطرنشان کرد: «بعد از انقلاب اسلامی، وقتی دیدند این

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام(مجموعه آثار امام خمینی)، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، صص ۱۱۰ - ۱۰۲.

جمهوری به سمت انسجام نیروهای مسلمان پیش می رود ... تدابیر خود را پیچیده تر نمودند و حتی سعی کردند جنگ ایران و عراق را جنگ شیعه و سنی نشان دهند و در کار خود موفق نشدند.»(۱)

آیت الله خامنه ای همچنین گفت: «رژیم بعثی عراق وقتی خرمشهر و هویزه - مرکز اعراب - و شهرهای کردنشین را مورد تهاجم قرار داد، پوچی همه ادعاهایش مبنی بر طرف داری از خلق ها ثابت شد.» وی جمهوری اسلامی را مسئول گسترش ایده وحدت در جهان اسلام معرفی کرد و افزود: «اگر عالم اسلام باهم متفق باشند، اسرائیل قدرت عرض اندام نخواهد یافت و این فشاری که اکنون روی لبنان هست نخواهد بود.» رئیس جمهور همچنین وحدت جهان اسلام را تنها عاملی برشمرد که «امریکا، روسیه و قدرت های بزرگ را در منطقه مسلمان نشین تهدید می کند.»

آیت الله خامنه ای در پایان این دیدار خطاب به علمای حاضر در مراسم اظهار کرد: «همان طورکه پیام محبت برادران اهل تسنن را به اینجا آوردید، همان طور پیام محبت برادران اهل تشیع را برای مردم خود ببرید.»(۲)

۱

با ورود یک هیئت اقتصادی از پاکستان به تهران، رسانه های خبری به بررسی وضعیت مبادلات تجاری ایران و پاکستان و گمانه زنی درخصوص مفاد قراردادها و گفت وگوهای طرفین در جریان این سفر پرداختند.

غلام اسحاق خان وزیر اقتصاد، دارایی و بازرگانی پاکستان در رأس یک هیئت اقتصادی بلندپایه پیش ازظهر امروز با استقبال حسین نمازی وزیر امور اقتصاد و دارایی ایران، وارد تهران شد.(۳) غلام اسحاق خان هدف سفر خود را بررسی امکانات ارتقای روابط دو کشور در زمینه های گوناگون ذکر و با تأکید بر گسترش همکاری های فنی گفت: «ما تاکنون در زمینه های مختلف با جمهوری اسلامی ایران همکاری داشته ایم و آماده ایم تا این همکاری ها را در رشته های فنی گسترش دهیم.»(۴) به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، هیئت اقتصادی پاکستان به مدت پنج روز در تهران اقامت خواهد داشت.(۵)

در همین حال، رادیو بی بی سی گزارش داد روزنامه فایننشال تایمز در شماره امروز خود در مقاله ای به بررسی وضعیت کنونی مبادلات تجاری ایران و پاکستان پرداخته است: «به موجب یک قرارداد تجاری که در سال ۱۹۸۲، میان ایران و پاکستان به امضا رسیده بود، قرار بود که طی سال مالی ۸۳ - ۱۹۸۲، میزان مبادلات تجاری هریک از طرفین ۲۰۰ الی ۲۵۰ میلیون دلار افزایش یابد، اما ظاهراً میزان واقعی تجارت میان دو کشور از این رقم بسیار کمتر است. ... ظرف نه ماه اول سال مالی ۸۳ - ۱۹۸۲، واردات ایران از پاکستان معادل ۶۰ میلیون دلار و صادرات ایران به پاکستان معادل درحدود ۹۰ میلیون دلار بوده است.»(۶)

۱- روزنامه کیهان، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۸.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۳- روزنامه کیهان، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۷.

۴- روزنامه اطلاعات، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۶/۱۳۶۲، صص ۹ و ۱۰، رادیو بی بی سی (جام جهان نمای اول مطبوعات امروز بریتانیا)، ۱۵/۶/۱۳۶۲.

۱

وزیر حج و اوقاف عربستان در دیدار با سرپرست حجاج ایرانی از تلاش برای تأمین رفاه زائران ایرانی خبر داد. در همین حال، بعضی مقامات سعودی با انتقاد از عملکرد حجاج ایرانی، آنها را به سوءرفتار و انجام اقداماتی متناقض با قرآن و سنت متهم می کنند.

عبدالواسع عبدالوهاب وزیر حج و اوقاف عربستان سعودی، امروز در دیدار با حجت الاسلام موسوی خوئینی ها نماینده امام و سرپرست حجاج ایرانی از تلاش عربستان برای تأمین امکانات لازم برای همه حجاج به خصوص حجاج ایرانی خبر داد. حجت الاسلام موسوی خوئینی ها نیز ضمن اشاره به مسائل حجاج ایرانی و تشکر از عبدالوهاب، درخصوص رفع موانع و مشکلات در آینده ابراز امیدواری کرد. وزیر سعودی در پایان این دیدار افزود: «ما انتظار داریم که در ملاقات هایی که بین شما و مقامات عربستان پس از مراسم حج برقرار خواهد شد، همه نظرات و مسائل مورد بحث و بررسی قرار گیرد تا در سال های آینده همه چیز بر وفق مراد باشد.»

دراین حال، خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی از حضور و گشت زنی تعداد زیادی از مأموران سعودی به ویژه در اطراف بعثه امام خمینی، ستاد حج و کاروان های زوار ایرانی خبر داد. براساس این گزارش رفتار مأموران امنیتی سعودی نسبت به سال گذشته معقول تر شده و درحالی که تاکنون، بیش از ۲۰ نفر از زائران ایرانی بازداشت و بازجویی شده اند، ولی هیچ کدام از آنان مورد ضرب وشتم قرار نگرفته اند.(۱)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری رویتر، شاهزاده نایف بن عبدالعزیز سعید وزیر کشور عربستان سعودی، امشب در یک نشست مطبوعاتی بدون ذکر هیچ گونه جزئیاتی مدعی شد: «برخی از برادران ایرانی ما دو روز پیش، دیگر حجاج را در خیابان های شهر مدینه اذیت کرده که ما از آنها خواسته ایم دیگر این اعمال را تکرار نکنند.»(۲)

۲

درحالی که معاون وزیر امور خارجه عراق با اعلام خبر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به این کشور در آینده نزدیک، تهدیدهایی را درمورد حمله به تأسیسات نفتی ایران مطرح کرده است، بعضی دیگر از مقامات عراقی باز هم از آمادگی این کشور برای صلح سخن می گویند.

روزنامه امریکایی وال استریت ژورنال در شماره امروز خود به نقل از عصمت کتانی معاون وزیر امور خارجه عراق، گزارش داد: «عراق به زودی هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی که مجهز به موشک های هوابه زمین اگزوست می باشند را دراختیار خواهد داشت.» کتانی با ابراز نارضایتی از اینکه فقط عراق قادر به صدور نفت از مسیر خلیج فارس نیست، از قصد این کشور برای بمباران تأسیسات نفتی ایران خبر داد. وی حمله عراق به تأسیسات نفتی ایران را گامی در جهت تسریع خاتمه یافتن جنگ دانست و افزود: «عراق به محض کسب توانایی کافی

۱- روزنامه کیهان، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۲۵.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۲ ، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۲۰، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

در متوقف ساختن صادرات نفتی ایران تردیدی به خود راه نخواهد داد. ... به نظر دولت بغداد چنین اقدامی جنبه دفاع خواهد داشت و به عنوان راهی است که خاتمه جنگ سه ساله دو کشور را تسریع خواهد نمود.» عصمت کتانی همچنین ضمن پرده برداشتن از بهبود روابط عراق با ایالات متحده در یک سال و نیم اخیر، از این کشور خواست که «فعالیت های شدیدتری را برای جلوگیری از صدور قاچاقی اسلحه ساخت امریکا به ایران اِعمال نماید و روابط تجاری خود با ایران را متوقف سازد.» به گفته وی، مقامات عراقی تمایل دارند «که امریکا [به] هرکاری که برای دلسردکردن ایران به ادامه جنگ و یا کاهش توانایی [امام] خمینی در رابطه با جنگ [لازم است] دست زند.»

معاون وزیر امور خارجه عراق باوجود اعتراف به صدمه دیدن عراق از مسدودشدن راه های صدور نفت این کشور و قطع کمک های مالی عربستان، کویت و امارات، مدعی شد: «توانایی عراق برای ادامه یک جنگ فرسایشی با ایران هنوز با درماندگی و خستگی خیلی فاصله دارد.» به گفته کتانی، «از چند ماه قبل، به علت کاهش درآمد نفت، کشورهای عربی کمک های مالی خود را، که از شروع جنگ تابه حال ۲۵ میلیارد دلار تخمین زده می شود، متوقف کردند، اما احتمال دارد به زودی ارسال کمک های مالی خود را از سر گیرند. ... عراق در جست وجوی کمک امریکا برای شروع ارسال مجدد کمک های مالی (اعراب) می باشد.» معاون وزیر امور خارجه عراق میزان درآمد نفتی سالانه عراق را ۱۰ میلیارد دلار ذکر کرد و افزود: «ایرانی ها اشتباه بزرگی می کنند، اگر می پندارند که نظام عراق با شکست اقتصادی فروخواهد ریخت.»

عصمت کتانی در پایان، درمورد خریدهای تسلیحاتی عراق از شوروی به طور مستقیم یا ازطریق مصر نیز گفت: «اخیراً شوروی فروش اسلحه و مهمات به عراق را که بلافاصله بعد از شروع جنگ قطع شده بود، دوباره از سر گرفته است. ... مصر از آغاز جنگ تاکنون، یک میلیارد دلار از مهمات روسی موجود در انبارهای خود را به عراق فروخته است.»(۱)

همچنین عصر امروز رادیو صدای آزاد ایران به نقل از روزنامه تایمز، از تحویل نخستین هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق در ماه جاری خبر داد.(۲)

درعین حال، معاون اول وزیر بازرگانی عراق در سخنان خود در جمع بازرگانان و سرمایه داران انگلیسی، در اتاق بازرگانی اعراب و انگلیس(۳) از سرمایه داران بزرگ انگلیسی خواست با بهره گیری از نفوذ خود، دولت انگلیس را برای یافتن یک راه حل صلح آمیز برای جنگ ایران و عراق تحت فشار قرار دهند.(۴)

رادیو ابوظبی نیز گزارش داد سفیر عراق در مغرب، در عین تأکید بر قدرت نظامی عراق برای ادامه جنگ، از آمادگی این کشور برای مذاکره با ایران و پذیرش راه های صلح آمیز برای پایان دادن به جنگ خبر داد.(۵)

۱- همان، صص ۲ و ۳، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۶/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۱، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۲۸، به نقل از رادیو صدای آزاد ایران، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۸:۳۰.

۳- روزنامه اطلاعات، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

۴- استانداری هرمزگان، بولتن خبری، شهریورماه ۱۳۶۲، ص۲، به نقل از رادیو راس الخیمه، ۱۵/۶/۱۳۶۲.

۵- همان، به نقل از رادیو ابوظبی، ۱۵/۶/۱۳۶۲.

۱

تداوم جنگ ایران و عراق و نقش جنبش عدم تعهد در خاتمه دادن به آن، مهم ترین مفاد مذاکرات امروز وزیر امور خارجه هند با مقامات عراقی در بغداد بود.

ناراسیما رائو وزیر امور خارجه هند، که دیروز وارد بغداد شد، امروز با طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، دیدار و گفت و گو کرد.(۱) روابط دو کشور هند و عراق، مسائل مربوط به جنبش عدم تعهد، اوضاع منطقه ای و بین المللی ازجمله مباحثی است که در این دیدار بررسی شد(۲)

خبرگزاری عراق هم با اعلام خبر این دیدار، ادامه جنگ ایران و عراق و «خطرات ناشی از آن بر [برای] جنبش عدم تعهد و امنیت و آرامش بین المللی و منطقه» را از مهم ترین موضوعات این دیدار ذکر کرد. به گزارش این خبرگزاری، طارق عزیز در مذاکره با وزیر امور خارجه هند «آمادگی عراق برای دستیابی به یک راه حل صلح آمیز و عادلانه با ایران را براساس اصول عدم تعهد تشریح کرد. وی علاقه مندی عراق به دستیابی [به] صلح با ابتکارات جنبش عدم تعهد و دیگر ابتکارعمل ها را مورد تأکید قرار داد.» وزیر امور خارجه عراق همچنین از جنبش عدم تعهد خواست به مسئولیت های خود در قبال پایان دادن به این منازعه عمل کند.(۳)

به گزارش رادیو صدای امریکا، وزیر امور خارجه هند نیز در این دیدار «علاوه بر مذاکره درباره امور اقتصادی دوجانبه، عراق را از ادامه کوشش های کشورش به عنوان رئیس فعلی کشورهای غیرمتعهد، در اختتام جنگ ایران و عراق مطمئن ساخت.»(۴)

ناراسیما رائو امشب همچنین با طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، دیدار کرد. رمضان در این دیدار، تحرکات عراق برای متوقف ساختن جنگ با ایران را نه از سر ضعف، بلکه یک اصل اساسی و مبتنی بر پایبندی به اصول جنبش عدم تعهد عنوان کرد. وزیر امور خارجه هند هم از آمادگی کشورش برای گسترش روابط با عراق خبر داد.(۵)

۲

افزایش حملات ارتش عراق به کشتی های تجاری در خلیج فارس، شرکت های بیمه دریایی را به سوی افزایش حق بیمه کشتیرانی سوق داده است.

رادیو صدای آزاد ایران به نقل از شرکت بیمه لویدز، اعلام کرد که از ابتدای جنگ تاکنون، ۲۴ کشتی نفتکش و تجاری ایران توسط نیروی هوایی عراق غرق شده است.(۶)خبرگزاری فرانسه نیز

ص: ۳۳۱

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۱، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۴، بغداد - خبرگزاری عراق، ۱۵/۶/۱۳۶۲.

۴- . خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۲، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۲۸، به نقل از رادیو صدای امریکا، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۶:۳۰.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۱، ۱۶/۶/۱۳۶۲، صص ۳۲ و ۳۳، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۲:۳۰.

۶- همان، ص۲۸، به نقل از رادیو صدای آزاد ایران، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۸:۳۰.

از لندن به نقل از منابع آگاه در امور کشتیرانی گزارش داد: «شرکت های بیمه دریایی در فکر چهار برابر کردن حق بیمه جنگی خود می باشند. این تصمیم درصورت تصویب از اول ماه اکتبر [نهم مهر] به مورد اجرا گذاشته خواهد شد.» به گزارش این خبرگزاری، در طول سه سال جنگ بین ایران و عراق، ۷۲ فروند کشتی در اروندرود از کار ا فتاده اند که این امر به شرکت های بیمه ۵۰۰ میلیون دلار ضرر وارد ساخته است؛ ازاین رو، شرکت های مذکور قصد دارند حق بیمه را از ۲۵ صدم درصد به یک دهم درصد از ارزش کل وسیله بیمه شده افزایش دهند. بااین حال، در مناطق پرخطر مثل خلیج فارس، این نرخ ازطریق مذاکرات آزاد تعیین خواهد شد.(۱)

۱

رادیو بغداد امروز با پخش خبری درمورد بازدید هیئت ویژه حقیقت یاب سازمان ملل متحد از عراق در ماه مه گذشته (اردیبهشت - خرداد)، ادعا کرد این هیئت از مناطق غیرنظامی و تأسیسات اقتصادی عراق که توسط جنگنده های ایران بمباران شده (!) بازدید کرده است. این رادیو به نقل از خبرگزاری عراق اعلام کرد که هیئت مذکور ضمن بازدید از شهرهای بدره، زرباطیه، مندلی، خانقین، کرکوک، بصره و الزبیر، از نزدیک با غیرنظامیان عراقی که براثر بمباران های ایرانیان مجروح شده اند، ملاقات کرده است؛ در گزارش خبرگزاری عراق، برای هریک از شهرهای مذکور، آماری از تعداد کشته ها، مجروحان و معلولان هم ذکر شده است.(۲)این ادعای عراق درحالی مطرح می شود که در روزهای گذشته، هیچ منبع مربوط به سازمان ملل یا هیچ خبرگزاری دیگری، گزارش مشابهی را مخابره نکرده است.(۳)

۲

هم زمان با تداوم درگیری های داخلی در لبنان، شبه نظامیان فلسطینی از آمادگی خود برای عملیات نظامی علیه نیروهای رژیم صهیونیستی خبر دادند؛ از سوی دیگر، تلاش های دیپلماتیک ازجمله رایزنی های فرستاده ویژه امریکا به منطقه، برای حل بحران لبنان همچنان ادامه دارد.

به گزارش خبرگزاری ها، امروز علاوه بر ادامه نبردهای خیابانی در اطراف بیروت و ارتفاعات مشرف بر آن، درگیری های شدید در محورهای عالیه و شوف نیز همچنان بین شبه نظامیان دروزی و نیروهای ارتش لبنان ادامه یافت(۴)

به گزارش خبرگزاری فرانسه امروز همچنین ناو هواپیمابر فرانسوی "فوش" وارد سواحل بیروت شد؛ این ناو که به وسیله یک ناوشکن و یک ناو توپ دار ضددریایی اسکورت می شود،

۱- همان، ص۱۷، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۱۵/۶/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۶/۱۳۶۲، صص ۳ و۴، رادیو بغداد، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱.

۳- عراق درحالی این ادعا را مطرح می کند که جمهوری اسلامی ایران باوجود حملات مکرر عراق به شهرها و مناطق غیرنظامی ایران، از اقدام به مقابله به مثل و حمله به مناطق مسکونی عراق خودداری می کند.

۴- روزنامه کیهان، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

حامل ۱۲ تا ۱۵ فروند هواپیمای سوپراتاندارد و هواپیمای کرومیدر و چندین بالگرد سنگین سوپرفرلئون و ۳ فروند کشتی تدارکاتی آمادی می باشد.(۱)

در ادامه اقدامات برای مصالحه در لبنان، امروز رابرت مک فارلین در بیروت با مقامات لبنانی ازجمله امین جمیل رئیس جمهور لبنان و ودیع حداد مشاور امنیتی وی و همچنین شفیق الوزان نخست وزیر و ایلی سالم وزیر امور خارجه لبنان دیدار و گفت وگو کرد. به گزارش خبرگزاری فرانسه، مک فارلین در راستای مأموریت خود یعنی ایجاد آتش بس میان گروه های متخاصم لبنانی، حتی احتمال تشکیل یک دولت ائتلافی با حضور نیروهای انقلابی مسلمان را نیز در نظر گرفته است. منابع لبنانی دراین زمینه گفتند مک فارلین می کوشد به سرعت آتش بس برقرار گردد و خلأ ناشی از خروج نیروهای رژیم صهیونیستی از بلندی های لبنان، با استقرار ارتش لبنان در این منطقه پر شود.(۲)

درعین حال کاسپار واینبرگر وزیر دفاع ایالات متحده، در مصاحبه با شبکه تلویزیونی سی.بی.اس امریکا ضمن تأکید بر ادامه حضور تفنگ داران امریکایی در لبنان اعلام کرد: «مأموریت نیروهای امریکایی هنوز پایان نیافته است.»(۳)گزارش خبرگزاری فرانسه از بیروت هم حاکی است که مک فارلین حامل پیشنهادهای جدیدی ازسوی امریکاست که می تواند به کاهش تشنج در ۲۴ ساعت آینده بینجامد.(۴)

مک فارلین فرستاده ویژه امریکا به غرب آسیا، بعدازظهر امروز پس از ملاقات با رهبران لبنانی، بیروت را به مقصد دمشق ترک کرد. از سوی دیگر، ولید جنبلاط رهبر دروزی های لبنان، با ارسال تلگرامی برای سران عرب، دبیرکل سازمان ملل، اعضای دائمی شورای امنیت، ریاست جنبش عدم تعهد و همچنین سازمان وحدت افریقا، خواستار انجام اقداماتی برای توقف حملات ارتش لبنان به ارتفاعات شوف در شرق بیروت شد.(۵)

از سوی دیگر، هانی الحسن مشاور سیاسی یاسر عرفات (رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین)، امروز با انتشار بیانیه ای از سوریه خواست تا به نیروهای فلسطینی اجازه دهد در لبنان علیه رژیم صهیونیستی دست به عملیات نظامی بزنند؛ به گزارش خبرگزاری فلسطینی وفا، در این بیانیه همچنین آمده است که فرماندهان فلسطینی طرح هایی را برای مقابله با نیروهای رژیم اشغالگر قدس تهیه کرده اند.(۶)

۱

روزنامه جمهوری اسلامی در گزارشی با عنوان "گشت وگذار در لبنان و نگاهی به عملکرد نیروهای ایرانی"(۷) به بررسی موقعیت جغرافیایی، ترکیب جمعیتی پیروان مذاهب مختلف در لبنان و فعالیت های سپاه پاسداران در این کشور پرداخته است.

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- همان.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۴- روزنامه اطلاعات، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

۵- روزنامه کیهان، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۶- همان.

۷- بخش های دوم و سوم این گزارش در روزهای ۱۶ و ۱۷ شهریور در روزنامه جمهوری اسلامی چاپ شده است.

در این گزارش پس از ذکر مختصات جغرافیایی لبنان، دو سوم جمعیت این کشور مسلمان و ۷۰ درصد از افراد ارتش آن شیعه و بقیه سنی و مسیحی برآورد شده است. به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، فقط بیروت و حومه آن تحت کنترل ارتش لبنان قرار دارد؛ در شمال لبنان نیروهای سوری حضور دارند و جنوب این کشور نیز در اشغال رژیم صهیونیستی است.

براساس این گزارش، کمبود کادر تبلیغی عامل اساسی ضعف مسلمانان در لبنان می باشد، به نحوی که در مقابل ۵۰ هزار کادر تبلیغات مسیحی، تعداد علمای شیعه کمتر از ۵۰۰ نفر تخمین زده می شود. در شهر ۱۲۰ هزار نفری بعلبک، به عنوان بزرگ ترین شهر در منطقه بقاع، «جانب داری بی قیدوشرط نسل جوان از رهبری امام خمینی» کاملاً مشهود است و تصاویر ایشان در بسیاری از مغازه های شهر دیده می شود.

روزنامه جمهوری اسلامی در ادامه گزارش خود به فعالیت های سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در لبنان پرداخته است؛ به نوشته این روزنامه سپاه پاسداران در شهر ۲۰ هزار نفری بریتال همراه با فعالیت های تبلیغاتی و آموزش های سیاسی، نظامی و عقیدتی، در امر سازندگی و ساخت مساجد، نظافت شهر و کمک به ایتام نیز مشارکت دارد. به دنبال ورود نیروهای سپاه به این شهر از سال گذشته تاکنون، تحت تأثیر تبلیغات اسلامی، بی حجابی در این شهر کاهش یافته و از سوی دیگر روز جمعه به جای یکشنبه به عنوان تعطیل رسمی تعیین شده است. جوانان لبنانی علاوه بر شرکت در کلاس های آموزشی و عقیدتی، در اردوگاه های نظامی سپاه در کوهستان های اطراف شهرهای مختلف لبنان آموزش های رزمی و نظامی را فرامی گیرند.(۱)

ضمیمه گزارش۲۳۰: عملیات های ایران برای قطع محورهای تدارکاتی و ارتباطی عناصر مسلح غیرقانونی با عراق

در سال ۱۳۶۲ در جبهه غرب و شمال غرب ایران، عملیات های متعددی به منظور قطع محورهای تدارکاتی و ارتباطی ضدانقلاب با عراق و پاک سازی عناصر مسلح غیرقانونی داخلی اجرا شد. در یک نگاه اجمالی، مهم ترین این عملیات ها در نهنی و هنگ ژال (بانه)؛ ارتفاعات برده پهن و دوپازا (سردشت) و حاج عمران، ارتفاعات گردمند یا ۲۵۱۹ (پیرانشهر) اجرا شد. با اجرای عملیات های مذکور همه محورهای مواصلاتی بین ضدانقلاب داخلی و عراق جز دهانه شیلر مسدود شد. براین اساس، یکی از اهداف عملیات والفجر۴ بستن مهم ترین و آخرین راه تدارکاتی ضدانقلاب بود.(۲)

ص: ۳۳۴

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۸.

۲- سند شماره ۱۳۰۱۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۸ - ۱.

روزشمار جنگ چهارشنبه ۱۶ شهریور ۱۳۶۲ ۲۹ ذیقعده ۱۴۰۳ ۷ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

ارتش عراق بـا پیش دسـتی برای جلـوگیری از حمله احتمـالی ایران در منطقه مرزی بـانه و مریـوان،(۱) اقداماتی را به منظور اصـلاح و اسـتحکام خطوط پدافندی خود در دستور کار قرار داده است.

براساس اعلام فرمانده قرارگاه تاکتیکی حمزه، در محور شـمالی دهانه شـیلر، امروز ارتش عراق مناطق تحت تصرف خود در ارتفاعات سرآسمان بین و تخته نـادر را تخلیه کرده و بـا اسـتقرار روی ارتفاعات لری به تحکیم خط پدافنـدی خود پرداخته است.(۲)همچنین به گفته فرمانده لشـکر۸ نجف از بانه، درحال حاضر، ارتش عراق پس از تخلیه آسمان بین، در ارتفاع زرگر مستقر شده است.(۳)

علی رضائیان فرمانـده قرارگاه مقدم حمزه، در تحلیل این اقدام دشـمن گفت: احتمالاً عقب نشـینی دشـمن از دشت شـیلر، به منظور ترمیم دو خط پدافنـدی ازسـمت بانه و مریوان، برای کاهش آسـیب پـذیری و جناح دهی در حمله آتی نیروهای ایران می باشد. ازاین رو، دشـمن خط پدافندی خود را از سورکوه تا کوه سورن و پس از آن در مارو به شکل یک مثلث درآورده است.(۴)

از سـوی دیگر، لشـکر۱۴ امـام حسـین(ع) در گزارشـی از محـور جنوبی دهـانه شـیلر، ضـمن اشـاره به افزایش تردد ماشـین هـای نظامی در جـاده سیدصادق - پنجوین، از رفت و برگشت یک سـتون کامیون های ایفا و آواز در جاده پنجوین - سیدصادق و نیز عبورومرور بیش از ۴۰ خودروی حامل مهمات و ادوات از جاده سیدصادق به پشت خلوزه خبر داد.(۵)

گفتنی است عقب نشـینی امروز دشـمن در قسـمت شـمالی دهانه شیلر (منطقه عملیاتی والفجر۴) درحـالی صورت گرفت که در دو روز گذشـته، انتشار شایعاتی مبنی بر پیشـروی ارتش عراق در محور جنوب مارو و احتمال تهدید شهر مریوان، موجب حساسیت فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه به قسمت میانی دهانه شیلر شده بود.(۶)

۱- دو عقبه مهم منطقه عملیاتی والفجر۴ در دهانه شیلر.

۲- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴،داوود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۳۰/۶/۱۳۶۲، ص۱۳.

۳- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش طرح و عملیات قرارگاه مقـدم حمزه، ۱۶/۶/۱۳۶۲، صص ۹۹ - ۹۸.

۴- سند شماره ۱۲۷۳۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۶/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۳۳)، صص ۳۹ - ۱.

۵- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش دیده بانی دیدگاه چاله سبز (اطلاعات - عملیات لشکر۱۴ امام حسین)، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۹۹.

۶- سـند شـماره ۱۳۰۱۱/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: جلسـه ارزیـابی تحرکـات دشــمن، عملیـات والفجر۴، (قرارگـاه مقـدم حمزه، ۱۴/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۱۱)، صص ۳ - ۲.

در ادامه نشست های چند روز اخیر که با حضور قائم مقام فرماندهی کل سپاه به منظور تسریع در روند آماده سازی عملیات والفجر۴ و ۵ برگزار شد، امروز نیز فرماندهان ارشد و مسئولان ستادی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای بررسی چگونگی اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، نشستی را با فرماندهان و مسئولان یگان های رزمیِ قرارگاه مقدم حمزه(۱) در پادگان مریوان برگزار کردند. این نشست درحالی تشکیل شد که ازسویی محدودیت زمان (به دلیل نزدیکی فصل سرما) و از سوی دیگر، کمبود نیرو (باتوجه به بازگشایی مدارس)، ضرورت تعجیل در اجرای عملیات والفجر۴ را بیش ازپیش ساخته است.

در ابتدای این جلسه، فرمانده قرارگاه مقدم حمزه درمورد اهداف عملیات گفت: عملیات این قرارگاه به منظور دستیابی به یک خط پدافندی محکم و منسجم بین ارتفاعات سورکوه تا کوه سورن به طول ۴۰ کیلومتر و انسداد عقبه ضدانقلاب در کردستان می باشد. قرارگاه حمزه سیدالشهدا امسال چند عملیات برای انسداد محورهای مهم ارتباطی عراق و ضدانقلاب به ترتیب در بانه، سردشت و پیرانشهر اجرا کرد که درپی آن همه محورهای مواصلاتی ضدانقلاب داخلی و عراق بجز دهانه شیلر مسدود شد. براین اساس، یکی از اهداف عملیات والفجر۴، بستن مهم ترین و آخرین راه تدارکاتی ضدانقلاب در منطقه دهانه شیلر است.

در ادامه علی رضائیان محورهای عملیاتی منطقه شیلر را بیان کرد و درمورد سازمان رزم و قرارگاه های عملیات والفجر۴ گفت: در این منطقه قرارگاه مقدم حمزه به عنوان هدایت کننده عملیات، به قرارگاه های کوچک تاکتیکی تقسیم شده است به این ترتیب که قرارگاه حمزه۱ تصرف ارتفاعات سورن، قرارگاه حمزه۲ تصرف ارتفاع پنجوین، قرارگاه حمزه۳ تصرف ارتفاعات خلوزه، مارو و هفت توانان، قرارگاه حمزه۴ تصرف ارتفاع سورکوه و کیولری و تأمین پادگان گرمک و قرارگاه حمزه۵ ارتفاعات کانی مانگا را برعهده دارد. البته باید یک قرارگاه تاکتیکی با نام حمزه ۶ هم برای احتیاط کلی قرارگاه در نظر گرفته شود.

براساس طرح مانور عملیاتی والفجر۴، دو قرارگاه لشکری در محورهای بانه و مریوان ایجاد شده است و استعداد یگان های خودی در محور مریوان لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع)، ۴۱ ثارالله(ع)، ۲۵ کربلا،

ص: ۳۳۸

۱- این جلسه با حضور علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، محمد باقری اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، غمخوار تدارکات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، فتحیان بهداری خاتم الانبیا(ص)، کاظم زاده پرسنلی خاتم الانبیا(ص)، تجلایی طرح و عملیات خاتم الانبیا(ص)، مهدی کیانی ستاد خاتم الانبیا(ص)، احمدپور مسئول تدارکات قرارگاه کربلا، مرتضی صفار، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا، قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ع)، بنیانیان نماینده لشکر۱۹ فجر، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و تمیزی فرمانده سپاه سنندج تشکیل شد.

تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از سپاه به همراه دو تیپ از لشکر۲۸ کردستان و یک تیپ از لشکر۲۱ حمزه از ارتش خواهد بود و در محور بانه نیز لشکرهای ۸ نجف و ۱۹ فجر از سپاه به همراه یک تیپ از لشکر۲۸ کردستان در نظر گرفته شده است. طرح مانور لشکرها هنوز به طور دقیق مشخص نیست.

پس از آن فدوی مسئول اطلاعات – عملیات قرارگاه مقدم حمزه، به تشریح استعداد و سازمان رزم دشمن در دهانه شیلر پرداخت و گفت: ارتش عراق از آغاز جنگ در این منطقه درگیر بوده و روی ارتفاعات مختلف منطقه به صورت پایگاهی نیرو دارد. درحال حاضر نیز یگان های عراقی روی ارتفاعاتی نظیر سورن، پنجوین، بانی بنوک، زله، کله قندی، سنگ معدن، تخم مرغی، سه درختی، هرگنه، هفت توانان، خلوزه۱و۲، مارو، براله و سربراله، تخته نادر، آسمان بین، شیخ شلخان، سورکوه، لری، کانی مانگا و نالپاریز حضور دارند. وی افزود: اکثر تیپ های عراق در این منطقه تقویت شده اند. با احتساب نیروهای تقویتی نزدیک و دور، دشمن از سد دوکان تا حلبچه (سد دربندیخان)، کلاً ۶۰ تا ۷۰ گردان دارد که نیروهای نزدیک آن ۳۰ گردان برآورد شده است. مقر سپاه یک عراق، که مسئولیت حوزه استحفاظی سد دربندیخان تا مرز ترکیه را برعهده دارد، در کرکوک است و لشکرهای ۴، ۸ و ۱۱ در منطقه ما هستند.(۱)

سپس مسئولان یگان های رزمی ۱۴ امام حسین(ع)، ۴۱ ثارالله(ع)، ۲۵ کربلا، ۱۹ فجر و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) درباره اقدامات خود درزمینه آماده سازی اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر به فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) گزارش دادند. حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)،که از لشکرهای اصلی عمل کننده در منطقه شیلر است، در گزارش خود ضمن اشاره به برخی مشکلات این منطقه نظیر نبود جاده، کمبود دستگاه های مهندسی و محدودیت زمان و نیرو، آمادگی خود را برای اجرای عملیات اعلام کرد.(۲) وی همچنین بر لزوم تداوم جاده سازی به سمت سورن و ضرورت تسریع در اجرای عملیات دهانه شیلر تأکید کرد و با یادآوری تقویت نیروهای دشمن در این منطقه افزود: از آنجا که مدتی از زمان اجرای عملیات و شناسایی ها می گذرد، دشمن روی این منطقه حساس شده و اقدام به سوزاندن درخت ها و علف های منطقه و مین گذاری کرده است. علاوه براین نیروهای عراقی مناطق خیلی حساس یا دارای ضعف را پوشانده و هر تجمعی روی دیدگاه ها را می کوبند و منطقه هم هیچ تأمینی ندارد. خرازی در ادامه با اشاره به مشکل زمان و نیرو بار دیگر لزوم تعجیل در اجرای عملیات را یادآور شد و گفت: «آمادگی که الحمدلله ازنظر مهمات، آشپزخانه، تدارکات و اورژانس هست، هرچه زمان بگذرد هم، برای عملیات به مشکل برخورد می کنیم.»(۳)

در ادامه جلسه، درمورد مشکلات یگان ها، تدارکات، کمبود نیروهای ستادی، بهداری، تعاون، توپخانه و... بحث و گفت وگو شد. پس از آن، علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، از عملکرد برخی مسئولان واحدهای قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در پیگیری امور عملیاتی قرارگاه های

۱- سند شماره ۱۲۷۳۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۹ – ۱.

۲- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۹ – ۱۶.

۳- سند شماره ۱۲۷۳۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۹ – ۱.

تـابعه انتقاد کرد و خطاب به آنان گفت: این صـداقت و خلوص نیت است که کار را مشـخص می کنـد. توان در کار مؤثر است، اما تعیین کننـده پیروزی نیست. لذا برادران تکلیف خود را روشن بکنند، برادری که می خواهد برود، برود و برادری که می خواهد بماند باید بداند که محل کار و زنـدگی ا ش در قرارگاه خاتم الانبیا(ص) باختران است. ما هیچ وقت نمی توانیم بیکار باشـیم، چندین عملیات طرح ریزی شده و قرارگاه مقدم حمزه (مریوان) نیاز به کار زیادی دارد و باتوجه به درگیربودن قرارگاه حمزه (ارومیه) در مسائل کردسـتان و ناتوانی آن در تعیین کادرهای مورد نیـاز برادران بایـد به قرارگـاه (مریوان) به عنوان یـک مأموریت اصـلی، با پشتیبانی فکری و اجرایی کمک بکننـد. منتظر چاره اندیشـی فرمانـدهی نباشـیم، خود شما هم باید برای این کارها طرحی بدهید. بعد از عملیات والفجر۴ در منطقه شیلر، نوبت عملیات والفجر۵ در دربندیخان است «که حتماً بایـد به این منطقه برویـد و آنجا را هم ببینیـد. ما باید با چنگ و دندان کار کنیم ان شاءالله باید این عملیات هم با موفقیت و هم قبل از اولین ریزش برف صورت بگیرد.» وی همچنین در پایان سخنان خود درمورد برخورد ملایم و مناسب با مردم کردستان نیز تذکر داد(۱)

۱

درپی افزایش تلاش هـا برای آماده سازی عملیات والفجر۵ در منطقه دربنـدیخان، امروز اولین نشـست مشترک فرماندهان ارتش و سپاهِ قرارگاه نجف(۲) در گیلان غرب برگزار شد و فرماندهان این قرارگاه و لشـکرهای تحت امر آن به منظور افزایش هماهنگی ها درمورد مشـکلات، میزان آمادگی، سازمان رزم و خط حد یگان ها بحث و گفت وگو کردند.

عزیز جعفری فرمانـده قرارگـاه نجف، درمورد منطقه عملیات والفجر۵ گفت: اسـتعدادی که برای عملیات قرارگاه نجف در منطقه دربنـدیخان در نظرگرفته شـده ۴۰ گردان اسـت، ولی بـاتوجه به اجرای هم زمـان عملیـات هـای والفجر۴و۵ در منـاطق دهـانه شـیلر و دربنـدیخان و کمبود نیروی موجود، فعلاً از عمل روی شاخ شوالدری صـرف نظر شده و منطقه عملیات به شـمال تنگه باویسـی، بمو، شاخ خشـیک، تا شاخ کیله محدود شده است و درحال حاضـر به ترتیب اولویت و اهمیت، مناطقی نظیر شاخ شـمیران، تنگه کرگمل، ارتفاع شاخ خشـیک، سرتک، شاخ بمو، سمت چپ بمو، شاخ کیله و دربند به عنوان اهداف عملیات در نظرگرفته شده اند که دراین میان بیشترین

۱- سند شماره ۱۲۷۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۶/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۳۴)، صص ۳۲ - ۱.

۲- این جلسه بـا حضور عزیز جعفری فرمانـده قرارگـاه نجف (سـپاه)، سـرهنگ جاودانی فرمانـده ارتش در قرارگاه نجف، امین شـریعتی جانشـین قرارگـاه نجف، کاشانی مسـئول قرارگاه مهندسـی نجف، حسن پور اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف، حسـین کلاه کـج طرح و عملیات قرارگاه نجف، مهـدی زین الدین فرمانده لشـکر۱۷ علی بن ابی طـالب(ع)، ابراهیم همت فرمانـده لشـکر۲۷ محمـد رسول الله(ص)، مهـدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا، زهطی، زهراب، قندهارپرده، سـرهنگ همدانیان، سرهنگ خدایاری، حسن پور معاون لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، سرهنگ کمانگری فرمانده تیپ۳۰ گرگان، در قرارگاه نجف تشکیل شد.

تلاش دشمن و درگیری در شب عملیات نیز در زیمناکوه و پس از آن تنگه سرتک خواهد بود.

فرمانده قرارگاه نجف پس از تشریح حساسیت اهدافِ عملیات، درمورد سازمان رزم عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان افزود: قرار است که علاوه بر ایجاد دو قرارگاه برای محورهای شمالی و جنوبی عملیات، قرارگاه سومی هم به علت حساسیت سرتک و جناح های چپ و راست آن در نظر گرفته شود. البته جعفری فرمانده قرارگاه نجف و همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) معتقد بودند به دلیل کمبود نیرو، دو قرارگاه برای عملیات کافی است، اما شریعتی جانشین قرارگاه نجف و سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در این قرارگاه، ایجاد سه قرارگاه برای این عملیات را ضروری می دانستند.

علاوه بر مشکل کمبود نیرو، هوشیاری قابل ملاحظه دشمن در برخی مناطق کلیدی عملیات دربندیخان از دیگر مشکلات جدی در پیش روی قرارگاه نجف می باشد. دراین باره محمدابراهیم همت به عنوان فرمانده یکی از مهم ترین یگان های اصلی عمل کننده در این منطقه، ضمن تأکید بر رعایت بیشتر مسائل حفاظتی، درمورد هوشیاری دشمن گفت: «چند روزی دشمن را شنود کردیم که خیلی هوشیار است که حتی تردد یک موتور را گزارش می کند، لذا باتوجه به اشراف داشتن ارتفاع بمو به کل منطقه که دست دشمن است، باید ترددها کاملاً کنترل شود.»

در ادامه نشست، یکی از راه های پیشگیری از کاهش ضریب غافلگیری دشمن، تعجیل در اجرای عملیات منطقه دربندیخان و تأمین پوشش هوایی منطقه باتوجه به جنس صخره ای زمین آن عنوان شد. سرهنگ جاودانی با اشاره به استفاده از هلی برد گفت: «برای پوشش کامل ازنظر هلیکوپتر تمام توان هوانیروز در سطح کشور به کار گرفته می شود.»(۱)

علاوه بر جلسه مذکور امروز بعدازظهر تعدادی از فرماندهان و مسئولان قرارگاه نجف(۲) با سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش در محل قرارگاه نجف دیدار و درباره مباحث عملیات والفجر۵ گفت وگو کردند. در این ملاقات عزیز جعفری درمورد پوشش هوایی عملیات والفجر۵ ازجمله تأمین بالگرد، سایت موشکی و توپخانه دوربرد مذاکراتی را با وی انجام داد.(۳)

۱- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر۴، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۱۵ - ۱.

۲- در این ملاقات عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین این قرارگاه، جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف و سرهنگ سروری حضور داشتند.

۳- همان، صص ۴ - ۳.

۱

در ادامه حملات هوایی عراق به مناطق مسکونی ایران، جنگنده های عراقی امروز نیز مریوان را هدف قرار دادند. این درحالی است که تجاوزات هوایی عراق در خرمشهر ناکام ماند.

برابر اعلام گردان مرزی مریوان، ساعت ۱۳:۳۰ امروز، چند فروند هواپیمای عراقی در آسمان مریوان ظاهر و پس از ریختن چند بمب در اطراف شهر، با آتش پدافند هوایی متواری شدند؛(۱)گزارش شهربانی کردستان حاکی است که هواپیماهای مذکور آبادی سیف در غرب مریوان را نیز بمباران کردند. در این حادثه یک نفر از روستائیان زخمی و چند رأس گاو تلف شد.(۲)

ژاندارمری کردستان نیز گزارش داد که ساعت ۲۰:۳۰ امشب، ۳ فروند هواپیمای عراقی به مدت چند دقیقه در آسمان مریوان مشاهده شدند.(۳)

امروز همچنین در ساعت ۱۹:۲۵، هواپیماهای عراقی وارد حریم هوایی خرمشهر شدند، اما با واکنش پدافند هوایی بدون هیچ اقدامی منطقه را ترک کردند.(۴)

۲

درگیری های پراکنده در سقز، اطراف مهاباد و سردشت، مهم ترین اخبار امروز مناطق بحرانی غرب و شمال غرب کشور را تشکیل می دهد.

شهربانی سقز اعلام کرد امروز در جریان درگیری پراکنده ای که در سطح این شهر رخ داد، ۲ نفر از افراد مسلح ضدانقلاب کشته و ۲ نفر از نیروهای خودی نیز زخمی شدند.(۵)

نیروهای پایگاه بچنلو از هنگ ژاندارمری مهاباد امشب در سه کیلومتری غرب این پایگاه، با افراد مسلح غیرقانونی درگیر شدند. این درگیری نیم ساعته به شهادت یکی از نیروهای خودی و مجروح شدن ۲ نفر دیگر انجامید.(۶)

عناصر مسلح امشب همچنین به پایگاه عرب نژاد از هنگ ژاندارمری سردشت حمله کرده و با نیروهای پایگاه درگیر شدند، این درگیری پس از دو ساعت بدون تلفات خاتمه یافت.(۷)

درعین حال، سازمان مجاهدین خلق (منافقین) نیز در اطلاعیه ای، که رادیو بغداد آن را پخش کرد، مدعی شد عناصر وابسته به این سازمان عصر امروز در منطقه کردستان، با حمله به نیروهای تأمین جاده قرسین - بردوک و نیز یک خودروی تویوتای حامل پاسداران، ۱۲ نفر از نیروهای سپاه را کشته و ۳ نفر دیگر را زخمی کرده اند.(۸)

۳

مقابله نیروهای کمیته و سپاه با گروه های ضدانقلاب در مناطق مختلف کشور همچنان ادامه دارد. دراین زمینه امروز فرمانده سپاه اراک خبر پاک سازی استان مرکزی از عناصر وابسته به سازمان مجاهدین خلق (منافقین) را اعلام کرد.

حجت الاسلام آهنگران فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اراک، امروز در گفت وگو با خبرگزاری جمهوری اسلامی ضمن تشریح فعالیت های انجام شده در استان مرکزی و شهر

۱- سند شماره ۳۴۳۹۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۳۸۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۱۷/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۳۹۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۹۰۶۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۷/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۳۸۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۶- . سند شماره ۳۵۴۴۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای از رکن۳ قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران به رکن۳ مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۱۸/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۷- همان.

۸- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۶/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، رادیو بغداد، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱.

اراک برای مقابله با تشکیلات سازمان مجاهدین خلق (منافقین) گفت: «طی هفته گذشته با هوشیاری برادران سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تشکیلات منافقین در اراک شناسایی و طی یک عملیات موفقیت آمیز خانه تیمی این گروهک ضدانقلاب کشف شد و درپی آن چند تن از منافقین به همراه اسناد درون گروهی، اسلحه و مواد منفجره دستگیر شدند و یک تن از برادران سپاه در این عملیات براثر انفجار نارنجک منافقین به شهادت رسید.»(۱)

امروز نیروهای کمیته انقلاب اسلامی در اسلام آباد غرب نیز ۲ نفر را که با گروه های دمکرات و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در ارتباط بودند، دستگیر کردند.(۲)

همچنین به گزارش ستاد مرکزی کمیته انقلاب اسلامی، ۲ نفر از اعضای حزب توده که باوجود غیرقانونی اعلام شدن این حزب، هنوز خود را معرفی نکرده و همچنان به فعالیت های خود ادامه می دادند، امروز در تهران دستگیر شدند.(۳)

گفتنی است روز دوشنبه (۱۴/۶/۱۳۶۲) نیز ۲ نفر از هواداران گروهک پیکار در مسجدسلیمان و یکی از هواداران اقلیت در شیراز دستگیر شدند.(۴)

۱

ساعت ۸:۴۰ صبح امروز، یکی از اتومبیل های سفارت فرانسه در تهران قبل از ورود به پارکینگ سفارتخانه براثر انفجار بمب کارگذاشته شده منفجر شد. به دنبال این حادثه، مأموران حفاظت سفارت از ورود مراجعان به سفارتخانه جلوگیری کردند. این انفجار درحالی رخ داد که بخش صدور روادید سفارت فرانسه پس از مدتی تعطیلی، از دیروز فعالیت خود را از سر گرفته بود. خبرگزاری فرانسه از زخمی شدن ۳ نفر در این واقعه خبر داد.(۵)این خبرگزاری همچنین به نقل از شاهدان عینی گزارش داد که قبل از وقوع انفجار، دو جوان موتورسوار مشکوک در اطراف اتومبیل مزبور مشاهده شده اند. ژان پرن کاردار سفارت فرانسه در تهران نیز در گفت وگو با خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «این انفجار در تقاطع خیابان های حافظ و فرانسه هنگامی روی داد که دو نفر کارمند زن این سفارت از منزل عازم سفارتخانه بودند. ... هنوز کسی مسئولیت این انفجار را به عهده نگرفته است.» منشی سفارت فرانسه هم دراین باره گفت: «ماده منفجره را در نزدیکی (گاردان) اتومبیل سفارت کار گذاشته بودند تا دراثر گرمای اگزوز اتومبیل منفجر شود.»(۶)

به گزارش خبرگزاری فرانسه سخنگوی وزارت امور خارجه فرانسه در واکنش به این حادثه گفت: «فرانسه روی این موضوع حساب می کند که ایران احترام به امنیت اشخاص، وسایل و منافع فرانسه در ایران را اِعمال کند.» براساس همین گزارش، یک فرد ناشناس به نمایندگی از گروه ارمنی اورلی مسئولیت این انفجار را به عهده گرفته است.(۷)به نوشته یک بولتن اطلاعاتی داخلی، این بمب به احتمال زیاد، از نوع ساعتی بوده و به نظر می رسد ۵ دقیقه قبل از موعد مقرر منفجر شده باشد. نیروهای سپاه یک نفر را دراین رابطه دستگیر کرده اند.(۸)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۲ ، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص ۱۱، اراک - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۳۲۰۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اطلاعات داخلی نخست وزیری، شماره ۲۶۳، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۲، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص ۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۲۷۴۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن رویدادهای منطقه ۸ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شماره ۳۸، ۱۶/۷/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۲، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص ۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۶- همان، ص۹، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۷- همان، ص۱۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۲۳۲۰۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱.

۱

رئیس مجلس در دیدار با سفیر شوروی در تهران و در پاسخ به گلایه وی از شعار "مرگ بر شوروی"، اشتباهات شوروی در تعامل با جمهوری اسلامی ایران را یادآور شد.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی درباره این دیدار نوشته است: «سفیر روسیه آمد. سلام رهبران [اتحاد جماهیر شوروی] را آورد. خواستار تحسین روابط بود و از شعار "مرگ بر شوروی" گله داشت. من علل بروز این شعار را گفتم و ثابت کردم که شوروی مقصر است. کمک شوروی به عراق در جنگ، کارهای حزب توده، اعتراف های مهمی که هنوز با مردم در میان نگذاشته ایم، تجاوز شوروی به افغانستان و خیلی چیزهای دیگر را تذکر دادم و اشتباهات شوروی را گفتم. بر خصلت ضدامپریالیستی انقلاب ایران - که همین یکی کافی است که شوروی ها راضی باشند - تکیه کردم. حرف حسابی در جواب نداشت و وسیله اصلاح روابط را رفع این عوامل معرفی کردم.»(۱)

۲

تأکید بر گسترش روابط دوجانبه و دعوت از رئیس مجلس برای سفر به پاکستان، مهم ترین محورهای مذاکرات امروز وزیر اقتصاد، دارایی و بازرگانی پاکستان با مقامات ایرانی در تهران بود.

غلام اسحاق خان وزیر اقتصاد، دارایی و بازرگانی پاکستان، صبح امروز با حضور در مجلس شورای اسلامی با حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، دیدار و گفت وگو کرد. وی هدف از این دیدار را ایجاد تفاهم بین دو کشور دانست و ضمن ابراز امیدواری برای رفع سوء تفاهمات احتمالی، دیدار با مسئولان ایرانی را زمینه مناسبی برای گسترش روابط دوجانبه برشمرد. سپس هاشمی رفسنجانی نیز درمورد گسترش روابط دوستانه دو ملت ابراز امیدواری کرد. در پایان این دیدار، وزیر اقتصاد، دارایی و بازرگانی پاکستان از رئیس مجلس برای سفر به پاکستان دعوت کرد.(۲)

امروز همچنین غلام اسحاق خان با محمدتقی بانکی وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه و بودجه دیدار کرد. وی در این دیدار ملاقات های اخیر خود با مسئولان ایرانی را همراه با حسن تفاهم متقابل و دارای نتایجی سودبخش توصیف کرد و با بیان اینکه توسعه روابط دو کشور به نفع دو ملت است، بر عزم پاکستان برای گسترش روابط مذکور تأکید کرد. محمدتقی بانکی نیز ضمن ابراز تمایل به یافتن زمینه های همکاری دوجانبه، به تدوین نخستین برنامه توسعه اقتصادی - اجتماعی ایران اشاره کرد و گفت: «ما می توانیم ادعا کنیم که تمام مردم کشورمان در طراحی این برنامه شرکت داشته اند و برای اولین بار موفق شدیم برنامه ای به این عظمت را طراحی کنیم.»(۳)

۱- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشرمعارف انقلاب، ۱۳۸۶، ص۲۰۷.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

۳- روزنامه کیهان، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۲۶.

در چارچوب خط مشی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران مبنی بر گسترش روابط با کشورهای جهان سوم، بامداد امروز تیامیا اجیباده وزیر امور خارجه کشور افریقایی بنین، به دعوت علی اکبر ولایتی، وارد تهران شد.(۱)

وزیر امور خارجه بنین امروز در دیدار با ولایتی، هدف سفر خود را آشنایی با انقلاب و مردم ایران ذکر و اعتماد کامل خود به انقلاب اسلامی ایران را اعلام کرد. تیامیا اجیباده همچنین با تأکید بر ضرورت تداوم تماس های دو کشور و هماهنگی و همکاری در مجامع بین المللی، مبارزه با استعمار را مبنای سیاست داخلی و خارجی کشور بنین معرفی کرد. وی آزادسازی افریقا را یکی از اهداف این کشور برشمرد و در تشریح موضع کشورش در قبال افریقای جنوبی و رژیم صهیونیستی گفت: «با سفیدپوستان افریقای جنوبی تا زمانی که حق مردم آن کشور اعاده نگردد، رابطه ای نخواهیم داشت. ... ما ماهیت اسرائیل و افریقای جنوبی را یکی می دانیم و سیاست های هر دو رژیم را محکوم کرده و آنها را مردود می دانیم.» وزیر امور خارجه بنین درباره مسئله غرب آسیا هم گفت: «امریکایی ها در قبال مسئله فلسطین به دنبال افزایش نفوذ خود در خاورمیانه [غرب آسیا] هستند و قرارداد کمپ دیوید و همچنین هر ابتکار دیگری را که امریکا در آن نقش داشته باشد محکوم می نماییم.»(۲)

وزیر امور خارجه ایران نیز استقلال و عدم وابستگی به شرق و غرب را یکی از مهم ترین دستاوردهای انقلاب اسلامی ایران خواند و با تأکید بر اصل "نه شرقی نه غربی" در سیاست خارجی ایران و توسعه روابط با کشورهای جهان سوم، اسلام را ایدئولوژی انقلاب مردم ایران معرفی کرده و متذکر شد: «ما در امور داخلی دیگران دخالت نمی کنیم و در مقابل هر دخالتی در امور داخلی مان به شدت مقاومت می کنیم و دلیل مقابله جدی ما با عراق نیز همین است و تا رفع کامل تجاوز و پیروزی قطعی علیه رژیم عراق ایستاده ایم.» ولایتی همچنین خواستار به رسمیت شناخته نشدن رژیم اشغالگر قدس در افریقا شد و ضمن محکوم کردن دخالت نیروهای امریکایی و فرانسوی در چاد و نیز حمایت از لیبی دربرابر سیاست های ایالات متحده، ضرورت مبارزه قهرآمیز با رژیم صهیونیستی را یادآور شد. در پایان این دیدار، وزیر امور خارجه بنین تمایل کشورش به افتتاح سفارت ایران در بنین را ابراز کرد.(۳)

وزیر امور خارجه بنین امشب همچنین در ملاقات با موسوی نخست وزیر ایران گفت: «ما تاکنون به این نتیجه رسیده ایم که هرچند ایدئولوژی های ما متفاوت است، ولی هدف های مشترکی داریم.» موسوی نیز انقلاب اسلامی ایران را یک انقلاب فرهنگی نامیده و درمورد راهبرد سیاست خارجی جمهوری اسلامی خاطرنشان کرد: «هنگامی که سیاست نه شرقی نه غربی ما اعلام شد، همه فکر می کردند این سیاست شکننده بوده و شکست خواهد خورد، اما الحمدلله مردم ما بعد از پنج سال استوار ایستاده اند.»

۱- روزنامه کیهان، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۳- روزنامه کیهان، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص ۳.

نخست وزیر همچنین درمورد قطعنامه کمیسیون فرعی حقوق بشر سازمان ملل مبنی بر خودداری از به کارگیری سربازان نوجوان ایرانی در جنگ با عراق(۱) گفت: «آنها رزمندگان ما را بچه می نامند، اما ما آنها را مردانی بزرگ می دانیم و این امری طبیعی است که آنها با عشق و علاقه در تمامی صحنه ها حاضرند و این سازمان های بین المللی به این عشق حسادت می ورزند.»(۲)

۱

عبدالحلیم ابوغزاله وزیر دفاع مصر، که کشورش هم پیمان عراق است، امروز در پیونگ یانگ با وزیر دفاع کره شمالی دیدار و گفت وگو کرد.(۳) خبرگزاری رویتر نیز خبری را درمورد سفر آتی وزیر امور خارجه ایران به چین منتشر ساخت.

خبرگزاری رویتر امروز از پکن به نقل از یک سخنگوی وزارت امور خارجه چین گزارش داد که قرار است علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، در روزهای ۲۱ تا ۲۴ شهریورماه از این کشور دیدار کند. به گزارش رویتر: «درحالی که روابط چین و ایران ظرف یکی دو سال گذشته بهبود یافته است، اختلافاتی بین دو کشور درمورد گزارشات مربوط به فروش تعداد زیادی تانک های پیشرفته تی۶۹ چینی به عراق وجود دارد؛ این گزارشات در چین تکذیب شده است. ... گزارشات دیگر حاکی از آن است که چین همچنین سلاح دراختیار ایران قرار می دهد.»(۴)

۲

درحالی که روابط رسمی عراق و ایالات متحده از سال ۱۹۶۷ تاکنون، قطع بوده است، دیدار امروز دو مقام عالی رتبه وزارت امور خارجه این دو کشور در نیویورک، از آغاز فصل جدیدی در مناسبات دیپلماتیک طرفین حکایت می کند.

عصمت کتانی قائم مقام وزارت امور خارجه عراق، امروز با لارنس ایگل برگر معاون وزیر امور خارجه امریکا، ملاقات کرد. رادیو قاهره به نقل از یک مقام آگاه امریکایی اعلام کرد قائم مقام وزارت امور خارجه عراق در این دیدار «موضوع جنگ ایران و عراق و نیز مذاکراتی که قرار است طارق عزیز وزیر [امور] خارجه عراق با جورج شولتز همتای امریکایی اش در پایان ماه جاری در اثنای انعقاد اجلاس سازمان ملل در نیویورک انجام دهد، مورد بحث قرار داد.»(۵) خبرگزاری جمهوری اسلامی هم گزارش داد که کتانی در نیویورک علاوه بر ایگل برگر، با مدیرکل وزارت امور خارجه امریکا در امور غرب آسیا و مدیرکل سازمان های بین المللی وزارت امور خارجه این کشور دیدار و گفت وگو کرده است؛ طبق همین گزارش،

۱- به گزارش خبرگزاری رویتر از ژنو، کمیسیون فرعی حقوق بشر در سازمان ملل روز دوشنبه ۱۴ شهریور با صدور قطعنامه ای از ایران خواست به کارگیری سربازان نوجوان را در جنگ با عراق متوقف کند. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۱، ۱۶/۶/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸، ژنو - خبرگزاری رویتر، ۱۵/۶/۱۳۶۲.)

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۱۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۲، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۱۱، پکن - خبرگزاری رویتر، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۸، رادیو قاهره، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ساعت ۷:۳۰.

یک سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا مذاکرات کتانی با مسئولان امریکایی را «بخشی از گفت وشنودهای دو کشور با یکدیگر» برشمرد.(۱)

از سوی دیگر، به گزارش خبرگزاری رویتر از بغداد، لطیف نصیف جاسم وزیر فرهنگ و اطلاع رسانی عراق، امروز در یک نشست مطبوعاتی درمورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق گفت که «کشورش درمورد فشار احتمالی امریکا برای وادار ساختن فرانسه به تغییر تصمیم خود درمورد اجاره دادن هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق نگران نیست.»(۲)

درعین حال مجله نیوزویک در شماره اخیر خود از اشتیاق عراق برای استفاده از ۵ هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی درجهت نزدیکی دیپلماتیک به ایالات متحده خبر داد؛ به نوشته این نشریه: «بغداد ادعا کرده است که با استفاده از این جنگنده ها اسکله های نفتی جزیره خارک را نابود خواهد ساخت و این تهدیدی است که واشنگتن آن را جدی تلقی می کند. ایران اظهار داشته است درصورت چنین عملی ازجانب عراق دست به تلافی زده و تنگه هرمز را بسته و جریان خروج نفت از خلیج فارس را متوقف می سازد.» نیوزویک با اشاره به تعهد امریکا مبنی بر باز نگه داشتن تنگه هرمز نوشت: یک مقام متخصص امریکایی «تهدید عراق درمورد جزیره خارک را اخاذی بسیار نارس (ازجانب عراق) می خواند که هدف آن وادارکردن واشنگتن به توجه به این اختلاف چندساله است.» این نشریه امریکایی همچنین مدعی شد: «عراق تمایل دارد از نفوذ واشنگتن برای متوقف ساختن جریان [ارسال] اسلحه های غربی به ایران استفاده نماید.» به نوشته نیوزویک، احتمال دارد که وزیر امور خارجه عراق در سفر آتی خود به نیویورک، تقاضاهای بیشتری را از امریکا مطرح کند. این نشریه علت گرایش عراق به سوی امریکا را قطع کمک های مالی حامیان عرب آن کشور ذکر کرد و افزود: «به گفته یک مقام عالی رتبه عراق، عراق یک سال است که از هم پیمانان عرب خود هیچ گونه کمک مالی دریافت نکرده است.»(۳)

۱

احتمال آغاز ابتکارعمل نوینی ازسوی اعضای جنبش عدم تعهد برای خاتمه دادن به جنگ ایران

ص: ۳۴۷

۱- روزنامه کیهان، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۲۸.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۲، ۱۷/۶/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۳، ۱۸/۶/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

و عراق خبری بود که درپی دیدارهای امروز وزیر امور خارجه هند با صدام حسین و دیگر مقامات عراقی مطرح شد.

صبح امروز، صدام حسین رئیس جمهور عراق و ناراسیما رائو وزیر امور خارجه هند، با یکدیگر دیدار کردند. به گزارش رادیو بغداد، صدام حسین با بیان این ادعا که «عراق همیشه به مبادی و اصول جنبش غیرمتعهدها صادقانه پایبند بوده و هست»، تمایل خود را برای حل منازعه با ایران براساس اصول مذکور اعلام کرد. وی همچنین ضرورت ایفای نقش جنبش عدم تعهد را دراین زمینه یادآور شد.(۱)رادیو دهلی هم با اشاره به این دیدار از ابراز نگرانی وزیر امور خارجه هند از استمرار جنگ بین ایران و عراق خبر داد(۲)

صدای امریکا نیز به نقل از صدام حسین اعلام کرد: «عراق هرگونه طرح و ابتکار تازه ای را که نهضت غیرمتعهدها عرضه کند، مورد حمایت قرار می دهد.» به گزارش این رادیو، هند به عنوان رئیس نهضت کشورهای غیرمتعهد «یکی از اعضای صلح نهضت غیرمتعهدهاست که تاکنون تلاش های او به قصد خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق نافرجام مانده است.»(۳)

در همین حال رادیو لندن راجع به سفر وزیر امور خارجه هند به عراق، گزارش داد: «[به گفته منابع دیپلماتیک] احتمال آن می رود که ابتکارعمل تازه ای ازسوی جنبش کشورهای غیرمتعهد برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق جزء مسائل مورد گفت و گو باشد ... اما معلوم نیست آقای رائو که روز دوشنبه پس از دیداری از مسکو به بغداد وارد شده قصد دارد به تهران برود یا خیر.»(۴)

۱

مقامات عراقی در اظهاراتی ضدونقیض ازسویی مدعی توان ارتش عراق برای ادامه جنگ و از سوی دیگر پایبندی این کشور به حل مسالمت آمیز اختلافات با ایران می شوند.

صدام حسین رئیس جمهور عراق، امروز در سخنرانی در جمع افرادی که رادیو بغداد آنها را اهداکنندگان پول و طلا نامید مدعی شد: «درحالی که عراق روز به روز مستحکم تر می شود اوضاع ایران روز به روز نابسامان تر می شود.»(۵) به گزارش رادیو صوت الجماهیر عراق، صدام حسین همچنین ادعا کرد: «ادامه جنگ عزم و اراده عراقی ها را افزون و صبر و توان آنان را در نبرد با دشمن پایدارتر می گرداند.»(۶)

لطیف نصیف جاسم وزیر فرهنگ و اطلاع رسانی عراق نیز امروز در یک نشست مطبوعاتی در بغداد مدعی شد توانایی رزمی و دفاعی عراق در سه سال گذشته دوبرابر شده است؛ رادیو صوت الجماهیر دراین باره گزارش داد: وی اوضاع اقتصادی عراق را ثابت و برنامه ریزی شده ارزیابی کرد و از برنامه تبلیغاتی این کشور برای تأثیرگذاری بر روحیه مردم ایران خبر داد.

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۶/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، رادیو بغداد، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۲، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۴۱، به نقل از رادیو دهلی، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۹:۴۰.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۸، رادیو صدای امریکا، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱:۳۰.

۴- همان، ص۳، رادیو بغداد، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۲، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۳۸، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۲:۳۰.

۶- همان، ص۳۶، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۴:۳۰.

لطیف نصیف جاسم همچنین اعلام کرد که عراق به حل اختلاف خود با ایران از راه های مسالمت آمیز پایبند است به شرط اینکه «ایران دیگر از دخالت در امور داخلی عراق خودداری ورزد.»(۱)وی درعین حال خاطرنشان کرد که ارتش عراق «در مرزهای بین المللی عراق مستقر شده تا هر تلاش ایران را که هدفش نفوذ به خاک عراق است دفع نماید.»(۲)

همچنین گزارش خبرگزاری رویتر از بغداد نیز حاکی است: وزیر فرهنگ و اطلاع رسانی عراق ضمن انتقاد از سوریه به دلیل حمایت از ایران در جنگ با عراق، روابط عراق با مصر را عالی خواند و در توصیف دیدگاه عراق درمورد حل وفصل منازعه با ایران گفت: «عراق دیگر فکر نمی کند که میانجیگری بتواند جنگ ایران و عراق را حل وفصل کند.»(۳)

۱

روابط تجاری و تسلیحاتی ایران و عراق با برزیل موضوعی است که روزنامه فایننشال تایمز در مقاله ای به بررسی و تحلیل آن پرداخته است.

به نوشته این روزنامه، جدیدترین آماری که مقامات بازرگانی خارجی برزیل ارائه کرده اند، نشان می دهد در سه ماهه اول سال جاری میلادی، ایران دومین مقصد صادرات برزیل در جهان سوم می باشد و در مقایسه با دوره مشابه در سال گذشته، ارزش صادرات برزیل به ایران جهشی سه برابری داشته و به حدود ۱۰۰ میلیون دلار رسیده است. به نظر می رسد که افزایش صادرات برزیل به ایران به موازات کاهش صادراتش به عراق انجام گرفته است؛ این در حالی است که در بیست سال اخیر، عراق مهم ترین شریک تجاری برزیل در منطقه غرب آسیا و از مشتریان طراز اول صنایع تسلیحاتی این کشور بوده است. در بازه زمانی ماه ژانویه تا مارس، برزیل حدود ۴۰۰ میلیون دلار نفت از عراق خریده است که این میزان در مقایسه با مدت مشابه در سال گذشته، پنجاه درصد کاهش نشان می دهد(۴)

از سوی دیگر، خریدهای نفتی برزیل از ایران از صفر به ۱۳۰ میلیون دلار افزایش یافته است و احتمال تداوم این روند افزایشی همچنان وجود دارد. بااین حال، به نظر می رسد بر سر راه موافقت نامه تجاری بین ایران و برزیل مبنی بر خرید ۴۰۰ میلیون دلار مواد کشاورزی و صنعتی توسط ایران از برزیل و صدور ۶۰۰ میلیون دلار نفت ایران به برزیل در سال ۱۹۸۴، موانعی وجود دارد؛ چراکه جمهوری اسلامی از برزیل خواسته است که از یکی از چهارده بانک غربی مورد اعتماد ایران نامه رسمی اعتبار بانکی بخواهد، ولی میزان بدهی برزیل به بانک های بین المللی به حدی است که هیچ بانکی حاضر به دادن اعتبار به این کشور نخواهد بود. باوجود این برزیل پیشنهادهایی برای رفع این مشکل مطرح کرده که در تهران درحال بررسی است.

۱- همان، ص۷، رادیو لندن، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۶:۴۵.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۷، رادیو کویت، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۰:۳۰.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۲، ۱۷/۶/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۴- همان،ص۲۹، به نقل از رادیو بی بی سی،۱۶/۶/۱۳۶۲، ساعت۲۲.

به نوشته روزنامه فایننشال تایمز، قرار است یکشنبه هفته آینده وزیر امور خارجه برزیل برای دیداری رسمی به عراق سفر کند که احتمال دارد در جریان این سفر با صدام حسین نیز گفت وگو کند. علاوه بر تضمین صدور نفت عراق به برزیل، قرارداد احداث یک خط آهن بین بغداد و بصره به ارزش دو میلیارد و ششصد میلیون دلار ازجمله اهداف این سفر محسوب می شود. این روزنامه در پایان به نقل از گزارش های مطبوعاتی افزوده است: برزیل قصد دارد یک معامله صدور اسلحه به ایران به مبلغ ۵۰۰ میلیون دلار نیز انجام دهد که این امر به منظور حفظ موازنه در روابطش با دو کشور متخاصم در منطقه خلیج فارس ارزیابی می گردد.(۱)

۱

اعضای دادگاه بین الملل اسلامی پس از پایان فعالیت خود در ایران، امروز در یک نشست مطبوعاتی در لندن، گزارشی را از اقدامات و مشاهدات خود در بازدید از مناطق مسکونی بمباران شده ایران و همچنین همکاری نکردن دولت عراق با این گروه ارائه دادند.

هیئت دادگاه بین الملل اسلامی امروز به دعوت کمیته همبستگی مسلمانان لندن، در یک نشست مطبوعاتی در این شهر شرکت کرد. در این اجلاس پس از معرفی اعضای این هیئت به خبرنگاران نمایندگان دادگاه بین الملل اسلامی به طرح دیدگاه های خود پرداختند.

محمد ایوب بخاری یکی از اعضای این هیئت، از ویران شدن منازل مسکونی و اماکن عمومی و نیز شهرهایی همانند اهواز، آبادان، هویزه و سوسنگرد و همچنین کشته شدن زنان و کودکان بی گناه در حملات عراق خبر داد. یکی دیگر از قضات دادگاه مذکور نیز با بیان اینکه «در این بازدیدها به خوبی دریافتیم که این جنگ برای جلوگیری از گسترش انقلاب اسلامی بر این کشور تحمیل گردیده است و در این راه عراق جنایات فراوانی را مرتکب گردیده است»، صدام را "قصاب منطقه" و "هیتلر کشورهای اسلامی" نامید. یکی از اعضای تونسی این هیئت با اشاره به ادعای صدام مبنی بر ورود به جنگ با ایران به منظور دفاع از اعراب اظهار کرد: «ما در شهرهای ویران شده ایران به عینه مشاهده کردیم که اکثر مناطق مسکونی و شهرهایی که بیش از همه به ویرانی و نابودی کشیده شده اند مناطق عرب زبان ایران بوده است و هزاران هزار عرب در این مناطق به خاک و خون کشیده شده اند.» وی همچنین جنایات صدام را یادآور جنایات رژیم اشغالگر قدس در جنوب لبنان دانست(۲)

در این نشست یکی دیگر از نمایندگان دادگاه بین الملل اسلامی یادآور شد: باتوجه به اینکه دادگاه یک ماه به عراق برای صدور مجوز بازدید از مناطق جنگی این کشور فرصت داده است، درصورت همکاری نکردن عراق «تمامی واقعیت را به همراه مدارکی که در دست داریم ... منتشر خواهیم کرد.» وی با اذعان به اینکه مناطق غیرنظامی عراق هرگز مورد حمله نیروهای ایرانی قرار

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۱۰، رادیو بی بی سی، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۲۶.

نگرفته است، گفت: «رزمندگان ایرانی به فرمان امام خمینی هرگز مناطق مسکونی [و] مردم بی گناه را هدف حمله قرار نمی دهند.» عضو دیگر هیئت مذکور، پذیرش خطر حضور در جبهه های جنگ برای مشاهده واقعیت از نزدیک را در راستای هدف این هیئت یعنی «تعیین مجرم و تجاوزکار و قضاوت اسلامی در این جنگ» برشمرد و گفت: «این معجزه است که ملتی بتواند با دست خالی این چنین سرزمین های اشغال شده خود را آزاد نماید.»(۱)

به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، اعضای دادگاه بین الملل اسلامی اعلام کردند: اسنادی در اختیار داریم که حاکی از دخالت ابرقدرت ها در آغاز جنگ می باشد؛ آنها با بیان اینکه «عراق به دستور امریکا جنگ را شروع کرده است ... به نامه سفیر سابق اسرائیل در ایران به مقامات امریکایی و این مطلب که زمان حمله به ایران می بایست تعیین [شود] و ارتشی می بایست [در این حمله] دخالت داشته باشد که دست کم ۱۰ هزار نفر را به خاک و خون بکشد، اشاره نمودند.»

یکی از اعضای دادگاه، در پاسخ به سؤالی راجع به وضعیت اسرای عراقی در ایران، سطح زندگی آنان را «به مراتب بهتر از موقعیت زندگی طبقه متوسط پاکستان» ارزیابی کرد.(۲)

۱

اجلاس بین المللی فلسطین در ژنو امروز با تصویب یک بیانیه و شناسایی تلویحی رژیم صهیونیستی به کار خود پایان داد.

در این اعلامیه خواسته های اصلی اجلاس در شش بند به شرح ذیل تشریح شده است:

«۱. اعطای حقوق غیرقابل تغییر به مردم فلسطین ازجمله حق بازگشت، حق تعیین سرنوشت و حق ایجاد یک دولت مستقل در فلسطین. ۲. شناسایی حق نمایندگی مردم فلسطین برای سازمان آزادی بخش فلسطین. ... ۳. لزوم پایان دادن به اشغال سرزمین های عرب توسط اسرائیل طبق اصل عدم توسل به زور و درنتیجه لزوم خروج اسرائیلی ها از تمامی سرزمین های اشغالی از سال ۱۹۶۷ من جمله از بیت المقدس. ۴. لزوم مخالفت و مقاومت با سیاست ها و اعمال رژیم تل آویو در سرزمین های اشغالی. ... ۵. تمامی اقدامات و ترتیبات قانونی و اداری دولت اسرائیل که ماهیت شهر مقدس بیت المقدس را دگرگون کرده و یا قصد تغییراتی در آن را دارد نامشروع تلقی شود. ۶. حق زیست برای تمامی کشورهای منطقه در چارچوب مرزهای امن و بین المللی شناخته شده و حق عدالت و امنیت برای تمامی مردم و بنابراین شناسایی حق مشروع لایتغیر برای مردم فلسطین.»(۳)

درعین حال، در اعلامیه ژنو علاوه بر درخواست برگزاری گردهمایی بین المللی صلح خاورمیانه تحت حمایت سازمان ملل بخش اجرایی اجلاس نیز از تمامی کشورها خواسته است که از حمایت

۱- . روزنامه اطلاعات، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه کیهان، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۲۸.

نظامی، اقتصادی و مالی از سیاست های توسعه طلبانه رژیم صهیونیستی خودداری کنند.(۱)

خبرگزاری رویتر نیز در گزارشی از روز اختتامیه این اجلاس، به بررسی مواضع کشورهای عربی در قبال بیانیه پایانی این اجلاس پرداخت؛ به گزارش این خبرگزاری، "میانه روهای عرب" و در رأس آنها اردن و سازمان آزادی بخش فلسطین با بی اعتنایی به درخواست سوریه برای به کاربردن لحن شدیدتر در این بیانیه، توانستند نمایندگان شرکت کننده در این اجلاس را «به قبول پیش نویسی وادارند که کنفرانس بتواند با توافق همه جانبه مورد قبول قرار دهد.» رویتر افزود: با اینکه کشورهایی همانند «فنلاند، اتریش و سوئد خواستار این بودند که حق موجودیت اسرائیل به طور صریح به رسمیت شناخته شود»، بیانیه پایانی این نشست به طور تلویحی «موجودیت اسرائیل را به رسمیت می شناسد.» از سوی دیگر، درحالی که رژیم صهیونیستی این گردهمایی را «به هدر رفتن ۷ میلیون دلار پول سازمان ملل» می داند، یک نماینده بازار مشترک اروپا بر این باور است که نتیجه اجلاس مذکور «ثابت می کند که اسرائیلی ها اشتباه می کنند. اعراب کاملاً میانه رو بوده اند و حتی سوری ها نیز درمورد خواست های خود پافشاری نکردند.»(۲)

۱

بمباران مواضع شبه نظامیان مسلمان لبنانی توسط هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی، پرواز هواپیماهای جنگی امریکا بر فراز بیروت و گلوله باران پناهندگان فلسطینی در اردوگاه های صبرا و شتیلا توسط فالانژها، از ورود بحران لبنان به مرحله ای جدید حکایت می کند.

خبرگزاری آلمان به نقل از رادیو بیروت گزارش داد: امروز هواپیماهای فرانسوی با پرواز از عرشه ناو هواپیمابر فرانسوی فوش، یک موضع شبه نظامیان دروزی را در ارتفاعات اطراف بیروت بمباران کردند. از سوی دیگر، دو فروند هواپیمای اف۱۴ امریکایی نیز از روی عرشه ناو هواپیمابر آیزنهاور، بر فراز بیروت و ارتفاعات لبنان به پرواز درآمدند.

صبح امروز نیز شبه نظامیان فالانژ لبنان، اردوگاه های فلسطینی صبرا و شتیلا را، که محل اسکان تعداد زیادی از زنان، کودکان و سالخوردگان فلسطینی می باشد، به مدت ده دقیقه گلوله باران کردند. علاوه براین نیروهای فالانژ امروز دو منطقه مسکونی مسلمان نشین در حومه جنوبی بیروت را با توپخانه گلوله باران کردند.

ولید جنبلاط رهبر دروزی های لبنان، در گفت وگویی با روزنامه سوری البعث با اشاره به حمله ارتش و شبه نظامیان فالانژ به روستای کفرماتا واقع در ارتفاعات عالیه و کشتار ۴۵ غیرنظامی در روز دوشنبه اخیر، استعفای فرمانده ارتش لبنان و افسران بلندپایه آن را به عنوان شرط اصلی مذاکره با

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۲، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۲۳، ژنو - خبرگزاری رویتر، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

مقامات این کشور مطرح کرد. وی همچنین از تحکیم مواضع نیروهای دروزی در مناطق متصرفه خبر داد و خاطرنشان ساخت که نبرد با ارتش لبنان و شبه نظامیان فالانژ به پایان نرسیده است.(۱)

در همین حال، به گفته خلیل الوزیر معروف به ابوجهاد، رهبران فلسطینی امروز در جلسه ای در دره بقاع در شرق لبنان تصمیم گرفتند نیروهای مشترک لبنانی - فلسطینی مستقر در این دره را فعال تر کنند؛ خبرگزاری فلسطینی وفا به نقل از ابوجهاد گفت: «انقلاب فلسطین دربرابر تجاوز امریکا علیه سوریه و نیروهای میهن پرست لبنان ساکت نخواهد نشست.»(۲)

خبرگزاری فرانسه گزارش داد که کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، امروز در تماس با مقامات سوری، به بررسی تحولات لبنان پرداخت؛ سخنگوی وزارت امور خارجه فرانسه ضمن تأیید این خبر گفت: «فرانسه با تمامی آنهایی که می توانند در خاموش کردن این آتش ها مؤثر افتند نیز تماس دایر کرده است.»(۳)

۱

ضرورت توسعه فعالیت های فرهنگی و تبلیغی سپاه و گفت وگو با احمد کنعانی فرمانده سپاه پاسداران مستقر در سوریه و لبنان، درمورد کم و کیف حضور نیروهای سپاه در لبنان، مهم ترین موضوعات بخش دوم گزارش روزنامه جمهوری اسلامی ایران با عنوان "گشت وگذار در لبنان و نگاهی به عملکرد نیروهای ایرانی" را تشکیل می دهد.

روزنامه جمهوری اسلامی امروز با انتشار این بخش از گزارش ضمن پرداختن به وضعیت نظام آموزشی لبنان، ضرورت گسترش فعالیت های فرهنگی و تبلیغی سپاه در این کشور را گوشزد کرد. به نوشته این روزنامه، از ۳۶۰ مدرسه فعال در لبنان، دو سوم آنها و معلمانشان مسیحی هستند و اکثر دانشگاه های لبنان نیز به مسیحیان تعلق دارد. از سوی دیگر، وزرای فرهنگ، آموزش عالی و آموزش وپرورش این کشور نیز از میان مسیحیان انتخاب می شوند. بااین همه به گفته یکی از معلمان مسیحی در لبنان، پس از پیروزی انقلاب اسلامی و به ویژه درپی ورود نیروهای ایرانی به لبنان از سال گذشته، جوانان لبنانی اشتیاق زیادی برای گرایش به اسلام نشان داده اند و به واسطه «تبلیغات اسلامی، نشر تصاویر امام خمینی، برپایی نمازهای جمعه و... لبنان به سرعت به سوی [تبدیل شدن به] یک سرزمین اسلامی پیش می رود.» براساس این گزارش، ائمه جمعه شهرهای لبنان نیز بر این باورند: «استمرار حضور نیروهای ایرانی در لبنان بهترین و موثرترین راه برای اسلامی کردن این کشور می باشد.»

روزنامه جمهوری اسلامی در ادامه گزارش خود افزوده است: وجود بیش از ۱۳۰ گروه سیاسی به اصطلاح اسلامی در لبنان نشانه «روحیه فردپرستی و گروه گرایی» در این کشور بود، اما درپی

۱- روزنامه کیهان، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۲۸.

۲- روزنامه کیهان، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۲۸.

۳- . روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۳.

پیروزی انقلاب اسلامی، «فردگرایی و گروه گرایی به تدریج جای خود را به مسجدگرایی داد»؛ براین اساس، هم اینک ۲۲ مسجد موجود در بیروت به «مراکز صدور انقلاب اسلامی» تبدیل شده اند.

در بخش دیگری از این گزارش ضمن درج مصاحبه احمد کنعانی فرمانده سپاه پاسداران مستقر در سوریه و لبنان، با خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی، درمورد نحوه و وضعیت کنونی حضور نیروهای سپاه در این کشورها آمده است: «نیروهای قهرمان و دلاور ایرانی که سال گذشته به دنبال تجاوز خونین رژیم صهیونیستی به کشور اسلامی لبنان و درپی سفر هیئت بلندپایه نظامی کشورمان به سوریه و گفت وگو با مقامات نظامی این کشور وارد لبنان شدند، هم اکنون در ۱۲ شهر و شهرک لبنان مستقر هستند.» کنعانی در این مصاحبه درخصوص عملیات نظامی نیروهای ایرانی علیه رژیم صهیونیستی نیز گفت: «هنگامی که سال گذشته با تصویب شورای عالی دفاع بخشی از نیروهای ایران عازم لبنان شدند، ... از ابتدا بنا بر این بود که رزمندگان ایرانی تنها با دخالت مستقیم نظامی سوریه وارد جنگ علیه اشغالگران قدس شوند. ولی چون ارتش سوریه تاکنون به طور فعال خود را وارد جنگ نکرده است، طبیعی است رزمندگان ایرانی نیز حتی المقدور سعی کرده اند از درگیری مستقیم اجتناب ورزند. این واقعیت از یک سو و هشدار مؤثر و آگاهانه امام امت مبنی بر اینکه قدس را باید ازطریق شکست رژیم بعث عراق آزاد کرد، موجب گردید عملیات نظامی متوقف شود.»

به گفته کنعانی، سپاه توانسته تاکنون ۷ واحد ازجمله بسیج، تبلیغات، پرسنلی، آموزش سیاسی و نظامی در لبنان تأسیس و در چارچوب آنها فعالیت کند؛ وی بدون ذکر جزئیات از طرح های درازمدت سپاه برای نیروهای مستقر در لبنان خبر داد. فرمانده سپاه پاسداران مستقر در سوریه و لبنان در پایان این گفت وگو ضمن درخواست از وزارت ارشاد برای ارسال نشریات عربی زبان به لبنان، مطالبی را درمورد معضلات و موانع موجود بر سر راه فعالیت های سپاه بیان کرد: «افراد مغرضی هستند که مسئولانه و غیرمسئولانه همواره تلاش دارند بر فعالیت های سازنده سپاه پاسداران در لبنان سرپوش بگذارند. اینها افرادی هستند که هر بار خط و جریان خاصی را در گزارشات بی اساس خود دنبال می کنند و ما به همه این خطوط آشنا هستیم. رسالت اسلامی خود را به دوش کشیده ایم و راه خود را ادامه خواهیم داد و از این بازی ها هراسی نداریم.»(۱)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۸.

روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۷ شهریور ۱۳۶۲ ۳۰ ذیقعده ۱۴۰۳ ۸ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

به دنبال ادامه خروج تـدریجیِ ارتش عراق از ارتفاعات سرآسـمان بین و تخته نادر، فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه(۱) در یک نشست اضطراری، آخرین تغییرات خطوط پدافندی نیروهای خودی و دشمن ظرف ۴۸ ساعت گذشته را بررسی کردند.

در این جلسه احمـد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، در تحلیـل اقـدام اخیر عراق در منطقه شـمالی دهـانه شـیلر گفت: از یـک سو، احتمال لورفتن منطقه وجود دارد و عراق می خواهد امکان دسترسـی ما به جناح های خود را از بین ببرد و از سوی دیگر، دشمن برداشت نیرو را به منظور کنترل و تـأمین محور اصـلی خود یعنی محور پنجوین و مهـار عملیـات احتمـالی ایران در منطقه شـیلر انجام داده است، به همین دلیل این ارتفاعات برای دشمن فقط ارزش تأمینی داشته است.

وی درمورد آخرین تغییرات خطوط پدافندی دشـمن در بخش شـمالی دهانه شیلر گفت: به دنبال تخلیه ارتفاع آسمان بین و تخته نادر، جاده بلکه آزاد شده است و درحال حاضـر، مسیر نیروهای خودی کوتاه تر شده و «از جاده مرزی تردد می کنند.» براساس گزارش های رسیده، ارتش عراق علاـوه بر رهـاکردن ارتفاعـات آسـمان بین و تخته نـادر یعنی منطقه ای به طول ۹ کیلومـتر که در آن حـدود ۱۱ الی ۲۹ پایگاه فرماندهی مسـتقل داشته، ارتفاعات ۱۶۰۰ و ۱۵۸۵ (سـرکچل) را تخلیه کرده است. درحال حاضـر ارتفاعات گله گم، پنج انگشـتان، بخش هایی از شاخ شـکوت و ارتفاعـات برکچـل و نهنی در تصـرف دشـمن است. کـاظمی افزود: درپی این تغییر و تحولاـت خـط دشـمن نـامعلوم است و طرح عملیـاتی ما نیز دگرگون شده و دوباره باید شناسایی انجام شود و برای عملیات در این منطقه ۱۴ گردان نیاز است. هم اکنون در این منطقه عقبه عملیاتی لشکر۸ نجف

ص: ۳۵۷

۱- در این جلسه غلامحسـین بشـردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، رهنما طرح و عملیات لشکر۸ نجف، علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه و حاج حسن فرمانده تیپ قدس حضور داشتند.

بسیار نامناسب است و احتمال دارد که ماشین های ما در هر نقطه به کمین ضدانقلاب بیفتد.(۱)

از سوی دیگر، گزارش یگـان های نزدیک به منطقه عملیاتی والفجر۴ نیز از تقویت نیروهای عراقی در منطقه پنجوین در محور جنوبی دهانه شـیلر حکـایت دارد. براسـاس یکی از این گزارش هـا، بـا انتشـار شایعه حمله ایران از منطقه بانه امروز ارتش عراق نیرویی به اسـتعداد ۴۰۰۰۰ نفر را به منطقه مرزی بـانه منتقل کرده است.(۲) سـایر گزارش های رسـیده نیز از حضور نیروهای تیپ۲۹ لشکر۸ ارتش عراق در منطقـه گرمـک و تیپ۸ لشکر۲ دشمن در پنجوین و همچنین مین گذاری محدوده بین توتمان و زله حکایت دارند.(۳)

۱

امروز نیز همچون روز گذشـته فرمانـدهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و قرارگاه مقـدم حمزه(۴) بـا حضور در پادگان مریوان به بررسـی موضوعاتی ازقبیل طرح مانور، خط حد و سازمان رزم قرارگاه های تاکتیکی و یگان های تحت امر قرارگاه مقدم حمزه پرداختند.

در این جلسه در ادامه مباحث کلی درخصوص طرح مانور عملیات دهانه شـیلر، علی فضلی مسئول طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه، در تشریح جزئیات قرارگاه های عملیاتی و لشکری این عملیات گفت: کل منطقه به ۶ هدف (قرارگاه تاکتیکی) تقسیم شده است:

۱. حمزه۱ (سورن)

محـدوده ارتفاعات سورن از نقطه دیدگاه چاله سبز تا توتمان به عنوان یک هدف در نظر گرفته شده است و این هدف شامل تأمین آزادی۲،۱و۳ تا دامنه شـمالی و سـمت چپ سورن به سمت بانی بنوک می باشد. مأموریت عملیات در این منطقه به لشکر۱۴ امام حسین(ع) از سپاه و یک تیپ از ارتش واگذار شده است.

۲. حمزه۲ (پنجوین)

منطقه توتمـان، دولبه، کوه کپله، کله قنـدی، سـنگ معـدن، سه درختی، ارتفـاع تخم مرغی، تپه شـهدا تـا الحـاق رودخـانه قزلچه و همچنین تأمین ارتفاعات پنجوین تا شیار کانی مانگا و رسـیدن به جاده پنجوین نیز به عنوان یک هـدف مسـتقل در نظر گرفته شـده است. با نظر فرمانـدهی کل سپاه، تیپ۴۴

۱– سـند شماره ۱۳۰۷۳/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: جلسه ارزیابی خطوط پدافنـدی نیروهای خودی و دشـمن در عملیات والفجر۴، (قرارگاه حمزه، ۱۷/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۷۳)، صص ۱۳ – ۱.

۲– گزیـد اسـناده عملیات والفجر۴، جلد۳، مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: گزارش اطلاعـات – عملیـات قرارگاه حمزه سیدالشـهدا به رکن۲ قرارگاه عملیات شمال غرب، ۱/۷/۱۳۶۲، ص۲۱.

۳– سند شماره ۳۵۴۴۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سـتاد منطقه ۱۱ (اطلاعـات) به طرح و عملیات و اطلاعات – عملیات، ۱۹/۶/۱۳۶۲، صص ۴ – ۳.

۴– این جلسه با حضور علی شـمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، بشردوست جانشین خاتم الانبیا(ص)، محمد باقری مسئول اطلاعات – عملیات خاتم الانبیا(ص)، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، علی فضلی مسئول طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه، حسـین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسـین(ع)، کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا، قاسم سـلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله، بنیانیان نماینده لشکر۱۹ فجر و کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)، تشکیل شد.

قمر بنی هاشم(ع) با کمک لشکر۱۴ امام حسین(ع) از سپاه و یک تیپ ارتش در این منطقه وارد عمل خواهند شد و احتیاط این محور به لشکر۴۱ ثارالله(ع) از سپاه و یک تیپ ارتش محول شده است.

۳. حمزه۳ (مارو)

از قزلچه به سمت ارتفاعات خلوزه۱و۲، هفت توانان، کوه مارو، کوخلان و کوه براله و سربراله تا رود آب شیلر به عنوان یک هدف تعیین و مسئولیت عمل در این منطقه به لشکر۲۵ کربلا از سپاه واگذار شده است.

۴. حمزه۴ (بانه)

از ادامه دامنه ارتفاعات براله و سربراله به سمت کوه گرمک و همچنین در ادامه به طرف ارتفاعات سرسورآب، برکچل، قلندرآو به طرف آسمان بین و تخته نادر تا ادامه سورکوه به سمت کیولری، پنج انگشتان، گله گم تا الحاق رودخانه قزلچه در یک هدف گنجانده شده است و لشکر۸ نجف به همراه یک تیپ از لشکر۱۹فجر از سپاه و یک تیپ از ارتش در این منطقه عمل خواهند کرد.

۵. حمزه۵ (کانی مانگا)

مسئولیت ارتفاعات کانی مانگا که یک هدف کلیدی می باشد، هنوز تعیین نشده است.

۶. حمزه۶ (احتیاط)

به عنوان احتیاط کلی حمزه های پنج گانه در نظر گرفته شده است.

در ادامه جلسه، فرماندهان درمورد اهداف و اولویت های عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر بحث و تبادل نظر کردند. غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، با اشاره به اهداف سه گانه محور مریوان (سورن، پنجوین و مارو) ارتفاعات پنجوین را مهم ترین هدف این منطقه دانست که آرایش نیروهای دشمن در آن بسیار پیچیده است.(۱)وی معتقد بود که لشکر۱۴ امام حسین(ع) و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) باید در سورن و پنجوین عمل کنند، اما حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، با اشاره به کمبود نیروهای موجود و نیاز منطقه سورن و پنجوین به لشکرهای قوی، با این پیشنهاد مخالف بود.(۲)فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) یک بار دیگر ضمن اعلام آمادگی برای اجرای عملیات در محور سورن، به مشکلاتی نظیر نبود جاده، کمبود نیرو و محدودیت زمان اشاره کرد و با انتقاد از عملکرد معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) افزود: «شما دارید نسبت به این عملیات بی اهمیتی می کنید.»

رشید در پاسخ به این موارد، اصلی ترین مشکل عملیات در مناطق غرب را جاده ذکر کرد و

۱- سند شماره ۱۲۷۳۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه تأمین نیرو عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۷/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۳۵)، صص ۱۴ - ۱.

۲- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۳۰/۶/۱۳۶۲، صص ۳۵ - ۳۴.

ضمن اشاره به حضور تیپ های ارتش در این دو محور عملیاتی گفت: ما می خواستیم لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) سپاه را به منطقه دهانه شیلر منتقل کنیم، اما به علت کمبود نیرو و نیاز قرارگاه نجف در منطقه عملیاتی والفجر۵ (دربندیخان) با این مسئله موافقت نشد. در ادامه جلسه، فرماندهان لشکر۱۴ امام حسین(ع) و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) درمورد حضور یگان های ارتش برای شکستن خط در این دو محور ابراز بی اعتمادی کردند.(۱)

گفتنی است علاوه بر جلسه فوق، فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه(۲) در جلسه دیگری به طور مبسوط درمورد خط حد لشکرهای این قرارگاه به بحث و تبادل نظر پرداختند که درنهایت مقرر شد لشکر۱۴ امام حسین(ع) در ارتفاع سورن و توتمان، تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) در ارتفاع پنجوین و کله قندی، لشکر۲۵ کربلا در ارتفاعات مارو، لشکر۴۱ ثارالله(ع) در تپه شهدا، هرگنه و تخم مرغی و لشکر۸ نجف نیز در بانه عمل کند.(۳)

۱

فرماندهان قرارگاه نجف در ادامه پیگیری های خود درزمینه اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان عراق، امروز جلساتی را برای بررسی مباحث طرح مانور، تعداد قرارگاه های تاکتیکی و پوشش هوایی لازم در این عملیات برگزار کردند.

در یکی از این جلسات(۴) پس از بحث درخصوص حساسیت تنگه سرتک و ضرورت به کارگیری یک لشکر قوی و خط شکن برای تأمین آن، مقرر شد لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) در این تنگه عمل کند. درپی این تصمیم بار دیگر مسئله تعداد قرارگاه های تاکتیکی برای اجرای عملیات در منطقه دربندیخان مورد توجه فرماندهان قرار گرفت؛ سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف، سه قرارگاه و عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف (از سپاه) دو قرارگاه را برای اجرای عملیات مذکور پیشنهاد کردند. در ادامه، موافقان اجرای عملیات با دو قرارگاه محاسن این اقدام را چنین برشمردند: ۱. آشنایی قبلی با مسائل منطقه عملیاتی؛ ۲. انسداد جاده و انهدام تأسیسات برقی ازطریق حلبچه و انفجار تونل؛ ۳. وابستگی شدید سرتک و سد دربندیخان؛ ۴. پیدایش احتیاط مناسب؛ ۵. کمک مؤثر به دو پارامتر حفاظت اطلاعات و مدیریت زمان ازحیث شناسایی. مخالفان این طرح نیز وجود دو هدف مهم باتوجه به وسعت

۱- سند شماره ۱۲۷۳۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
۲- در این جلسه علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات و علی فضلی مسئول طرح و عملیات این قرارگاه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) و قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ع)، حضور داشتند.
۳- سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۱۳/۶/۱۳۶۲ تا ۲۸/۶/۱۳۶۲، صص ۶۸ - ۶۴؛ و - سند شماره ۱۳۰۱۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی خط حد یگان های قرارگاه مقدم حمزه در عملیات والفجر۴، (قرارگاه حمزه، ۱۷/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۱۵)، صص ۴۱ - ۱.
۴- این جلسه با حضور عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف (سپاه)، سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در این قرارگاه، امین شریعتی جانشین قرارگاه نجف، حسن پور مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف، حسین کلاه کج طرح و عملیات قرارگاه نجف، پژمان، زهطی، زهراب و سرهنگ خدایاری، در قرارگاه نجف برگزار شد.

منطقه و مشکل ساز بودن آن جهت کنترل و هدایت عملیات را به عنوان معایب آن ذکر کردند.

امروز همچنین فرماندهان قرارگاه نجف[(۱)] در جلسه دیگری درمورد تأمین پوشش هوایی عملیات دربندیخان و تعیین مکان استقرار موشک هاگ به بحث و تبادل نظر پرداختند. سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در این قرارگاه، درزمینه استقرار سامانه موشکی ملاحظاتی را نظیر حضور ضدانقلاب در منطقه، لزوم نزدیکی سایت به جاده به دلیل کمبود زمان و کاهش فعالیت مهندسی و درنهایت یافتن مکان هایی با قابلیت ایجاد تأسیسات موشکی مطرح کرد. پس از بحث درباره مناطق پیشنهادی برای استقرار هاگ، قرار شد بررسی های دقیق تر برای استقرار این سامانه روی کوه گاوی (جنوب شرقی ازگله) انجام گیرد.

همچنین امروز برای تأمین نیروی مورد نیاز در منطقه عملیاتی والفجر۵ عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، با کاظم رستگار فرمانده تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع)، مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر و باقر قالیباف فرمانده تیپ۲۱ ثامن الائمه(ع)گفت وگو کرد.[(۲)]

۱

امروز حملات جنگنده های ارتش عراق به شهرها و روستاهای کردنشین در سنندج، بوکان و به ویژه مریوان (عقبه عملیات آتی ایران) به طور چشمگیری افزایش داشت. در همین حال، یک فروند بالگرد عراقی در منطقه پیرانشهر سرنگون شد.

براساس اطلاعیه شماره ۱۴۵۳ ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، ساعت ۸:۳۰ صبح امروز، یک فروند بالگرد عراقی در منطقه پیرانشهر، با آتش پدافند هوایی ارتش، سرنگون شد.[(۳)]

از صبح امروز هواپیماهای عراقی در چند نوبت قصد حمله به مریوان را داشتند؛ ساعت ۸:۳۰ صبح، دو جنگنده عراقی وارد حریم هوایی مریوان شدند، اما براثر آتش پدافند هوایی منطقه را ترک کردند. کمتر از یک ساعت بعد، در ساعت ۹:۱۰، چهار هواپیمای میراژ دشمن در آسمان مریوان ظاهر شده و پس از حدود ۱۰ دقیقه پرواز بر روی شهر، ۴ نقطه از ارتفاعات شرق مریوان در نزدیک پادگان این شهر را بمباران کردند. این حمله تلفات و خساراتی در بر نداشت. در ساعت ۱۰:۲۰، بار دیگر دو فروند میراژ عراقی همان محل (ارتفاعات شرق شهر نزدیک پادگان) را بمباران و به مدت ۱۵ دقیقه بعد از این حمله بر فراز شهر پرواز کردند. به گزارش شهربانی استان کردستان، بین ساعات ۱۱:۳۰ تا ۱۱:۳۵ و ۱۱:۴۰ تا ۱۱:۵۷، ۹ میراژ عراقی دیگر، ارتفاعات و آبادی های اطراف مریوان و همچنین بخش هایی از شهر و پادگان را

۱- در این جلسه عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف (سپاه)، سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در این قرارگاه، امین شریعتی جانشین قرارگاه نجف، حسن پور اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف، حسین کلاه کج طرح و عملیات این قرارگاه، زهراب، سروری، تقدیسی، حق شناس و وظیفه خواه (از افراد نیروی هوایی) حضور داشتند.

۲- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر۴، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۳۵ - ۲۶.

۳- روزنامه کیهان، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

بمباران کردند که براثر این حملات علاوه بر ایجاد آتش سوزی در جنگل، ۷ نفر نیز زخمی شدند.(۱)

دراین زمینه، قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری گزارش داد که در بمباران های مریوان تا ظهر امروز، ۹ نفر از نیروهای نظامی ازجمله ۳ سرباز ژاجا، ۲ پاسدار، یک نفر از افراد نزاجا و ۳ نفر از نیروهای شاجا زخمی شده اند؛ در این گزارش به مشاهده تعدادی بمب خوشه ای نیز اشاره شده است(۲)+ هواپیماهای عراقی دوباره در ساعت ۱۳:۳۰، اقدام به بمباران اطراف مریوان کردند، اما با آتش پدافند هوایی مجبور به ترک منطقه شد(۳)آخرین گزارش ها درباره خسارات ناشی از بمباران های امروز مریوان، از تخریب ۲۰ باب واحد مسکونی و آسیب دیدن تعداد زیادی ساختمان ازجمله ساختمان ژاندارمری، منزل فرماندار و اطراف مخابرات و پمپ بنزین شهر حکایت دارد.(۴) در این گزارش ها تعداد تلفات ۵ مجروح برآورد شده است.(۵)

گردان مرزی مریوان نیز در گزارشی اعلام کرد که در ساعت ۲۳:۰۵ امشب، چند هواپیمای عراقی با تجاوز به حریم هوایی مریوان و شلیک منور روشن در سطح شهر و ساختمان گردان مذکور و فرمانداری مریوان، حدود نیم ساعت بر فراز شهر پرواز کردند. این گزارش با ذکر اینکه احتمال دارد مأموریت این هواپیماها شناسایی شهر برای بمباران در روز بعد باشد، خواستار انجام اقدامات لازم برای برقراری پوشش هوایی کافی شده است.(۶)

از سوی دیگر، در ساعت های ۹:۳۰ و ۱۶ امروز، هواپیماهای میگ عراقی به حریم هوایی لنگ ریس(۷) وارد و به دنبال تیراندازی پدافند هوایی، متواری شدند.(۸) علاوه براین، یک جنگنده عراقی، روستاهای لکز و قورمیش از توابع بوکان را بمباران کرد که این حمله هیچ گونه تلفات یا خساراتی درپی نداشت(۹)

در همین حال، ارتش عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۱۱ خود بدون اشاره به سرنگونی یک بالگرد عراقی در پیرانشهر، از عملیات نظامی هواپیماهای خود در جبهه های شمالی خبر داد؛ در این اطلاعیه آمده است: «هواپیماهای نیروی هوایی توانمند ما امروز، حملات شجاعانه و موفقیت آمیزی به اجتماعات و هدف های مهم نظامی دشمن در عمق خاک آن در بخش شمالی میدان عملیات

۱- سند شماره ۳۴۳۸۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۱۹/۶/۱۳۶۲.
۲- سند شماره ۳۵۴۴۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای از رکن۳ قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران به رکن۳ فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۱۸/۶/۱۳۶۲، ص۱.
۳- سند شماره ۳۴۳۹۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۱۷/۶/۱۳۶۲.
۴- سند شماره ۳۴۳۹۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران به استانداری کردستان، ۱۷/۶/۱۳۶۲.
۵- سند شماره ۴۴۷۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سازمان مرکزی ارتش جمهوری اسلامی ایران به دفتر امام خمینی، ۱۷/۶/۱۳۶۲.
۶- سند شماره ۳۴۳۹۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به فرماندهی عملیاتی قرارگاه ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران در شمال غرب، ۱۷/۶/۱۳۶۲.
۷- لنگ ریس یا لنگریز دهی از دهستان ژاوه رود در بخش رزاب شهرستان سنندج می باشد.
۸- سند شماره ۳۴۳۹۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۱۷/۶/۱۳۶۲.
۹- سند شماره ۳۵۱۴۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه بوکان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

داشتند و ضربه های مستقیم و مؤثری به آنها زده و خسارات سنگینی به نفرات و تجهیزات دشمن وارد کردند و ستون های دود متصاعد از هدف های آسیب دیده دشمن مشاهده گردید. ...»(۱)

همچنین رادیو بغداد ساعت ۱۶:۳۰ امروز، با پخش اطلاعیه ای نظامی از قول یک سخنگوی نظامی عراق مدعی شد که ایران قصد دارد در حمله آینده خود، یکی از روستاهای مرزی عراق را هدف قرار دهد؛ این اطلاعیه تهدید کرده است که درصورت انجام چنین اقدامی، عراق هم در مقابل به یکی از شهرهای ایران حمله خواهد کرد.(۲)

به دنبال بمباران های اخیر مریوان که تقریباً هرروز تکرار می شود، خبرگزاری جمهوری اسلامی امروز از تخلیه کلیه منازل مسکونی و تعطیل شدن بعضی از ادارات این شهر و درپی آن تصمیم شورای تأمین شهرستان مریوان برای کنترل شدید عبورومرور در این شهر از ساعت ۷:۳۰ عصر تا ۶ صبح روز بعد خبر داد؛ خبرنگار این خبرگزاری پس از بازدید از روستای تازه آباد و دشت های بمباران شده مریوان گزارش داد: «در منطقه ای به مساحت یک صد متر مربع در یک کیلومتری شرق پادگان مریوان، حدود ۱۰ عدد گلوله عمل نکرده هواپیماهای عراقی که بیش از یک متر طول دارد مشاهده می شود. همچنین بیش از ۸۰ عدد محل انفجار یک نوع گلوله کوچک به طول ۲۰ سانتی متر و قطع ۵ سانتی متر وجود دارد که ۲ عدد عمل نکرده آن در محل مشاهده می شود.»

در پایان این گزارش، ضمن اشاره به خطر این گلوله های عمل نکرده برای جان مردم، از هجوم مردم مریوان به روستاهای اطراف و درنتیجه گرانی بعضی ارزاق در این روستاها نیز ابراز نگرانی شده است.(۳)

شهربانی سردشت نیز امروز گزارش داد: از ساعت ۱۳:۴۰ تا ۱۷:۲۰، نیروهای عراقی سردشت و اطراف آن را با چندین گلوله توپ دوربُرد هدف قرار دادند؛(۴)در این حملات ۵ نفر شهید و ۱۲ نفر زخمی شدند و خساراتی نیز به این شهرستان وارد شد.(۵)

۱

در شش روز اخیر، شهرهای آبادان و خرمشهر تقریباً همه روزه هدف آتش سلاح های سبک و سنگین دشمن قرار گرفتند و تبادل آتش پراکنده نیز در امتداد نوار مرزی به ویژه در مناطق پاسگاه زید و شلمچه جریان داشت. براثر آتش دشمن در این بازه زمانی، ۵۹ نفر در آبادان و ۴۷ نفر در خرمشهر زخمی شدند.

براساس گزارش های رسیده از فرمانداری های آبادان و خرمشهر و نیز شهربانی استان خوزستان، تعداد شهدا و مجروحان و خسارات ناشی از آتش دشمن در این دو شهر و حومه آن و نیز مناطق عملیاتی مذکور در طول هفته جاری بدین شرح می باشد:

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۳، ۱۸/۶/۱۳۶۲، ص۱، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۱۷/۶/۱۳۶۲.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۶/۱۳۶۲، رادیو بغداد، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۶:۳۰.
۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۳ ، ۱۸/۶/۱۳۶۲، ص۱۱، مریوان - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۶/۱۳۶۲.
۴- سند شماره ۳۵۴۲۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام شهربانی سردشت به شهربانی ارومیه، ۱۸/۶/۱۳۶۲.
۵- سند شماره ۴۴۸۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۸/۶/۱۳۶۲.

:۱۲/۶/۱۳۶۲

آبادان: مجروح شدن ۷ تن از رزمندگان؛ خسارت دیدن ۲ باب منزل مسکونی.(۱)

خرمشهر: مجروح شدن ۹ نفر از نیروی زمینی ارتش.(۲)

:۱۳/۶/۱۳۶۲

آبادان: ۱۳ مجروح از نیروهای خودی، ۲ مجروح از مجاهدین عراقی و یک زخمی از غیرنظامیان؛ واردآمدن خسارت به ۲ باب منزل مسکونی.(۳)

خرمشهر: زخمی شدن ۷ بسیجی، یک نفر از مجاهدین عراقی، ۲ نفر از ژاندارمری و ۲ نفر از نیروی دریایی ارتش(۴)

:۱۴/۶/۱۳۶۲

آبادان: ۹ زخمی؛ خسارت دیدن ۲ منزل مسکونی و ۲ باب مغازه.(۵)

خرمشهر: زخمی شدن ۷ ارتشی در شلمچه و ۲ بسیجی در منطقه پاسگاه زید.(۶)

:۱۵/۶/۱۳۶۲

آبادان: زخمی شدن ۹ نفر از نیروهای خودی؛ واردآمدن خسارت به ۲ باب منزل مسکونی(۷)

خرمشهر: مجروح شدن ۵ بسیجی در پاسگاه زید و ۴ ارتشی در شلمچه.(۸)

:۱۶/۶/۱۳۶۲

آبادان: ۸ مجروح از نیروهای خودی؛ آسیب دیدن ۳ واحد مسکونی.(۹)

خرمشهر: زخمی شدن ۲ ارتشی در شلمچه و ۶ بسیجی در پاسگاه زید(۱۰)

:۱۷/۶/۱۳۶۲

آبادان: ۱۰ زخمی از نیروهای خودی؛ واردآمدن خسارت به ۲ واحد مسکونی و یک ساختمان دولتی.(۱۱)

۱

عملیات "شهید حسینی" که از روز سیزدهم شهریور زیرنظر قرارگاه حمزه سیدالشهدا آغاز شده بود، امروز با آزادسازی کانون عملیاتی – نظامی کومه له و دیگر گروه های ضدانقلاب در محور مهاباد – سردشت و واردآمدن تلفات و خسارات سنگین به عناصر مسلح غیرقانونی به پایان رسید.

این عملیات از ساعت ۲۲ یکشنبه (۱۳ شهریور)، با شرکت نیروهای ارتش، سپاه و بسیج و عشایر منگور(۱۲) و حضور یگان هایی از جندالله سقز، صائین دژ، تکاب و گردان قدس، در

۱– سند شماره ۲۸۹۶۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۳/۶/۱۳۶۲.

۲– سند شماره ۲۸۹۶۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۳/۶/۱۳۶۲.

۳– سند شماره ۲۸۹۶۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۴/۶/۱۳۶۲.

۴– سند شماره ۲۸۹۱۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی – انتظامی استانداری خوزستان، ۱۴/۶/۱۳۶۲.

۵– سند شماره ۲۹۰۶۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۵/۶/۱۳۶۲.

۶– سند شماره ۲۸۹۱۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی – انتظامی استانداری خوزستان، ۱۵/۶/۱۳۶۲.

۷– سند شماره ۲۸۹۲۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام فرمانداری آبادان به دفتر سیاسی – انتظامی استانداری خوزستان، ۱۵/۶/۱۳۶۲.

۸– سند شماره ۲۸۹۱۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی – انتظامی استانداری خوزستان، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۹– سند شماره ۲۹۲۲۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به دفتر سیاسی – انتظامی استانداری خوزستان، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۱۰– سند شماره ۲۸۹۱۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی – انتظامی استانداری خوزستان، ۱۷/۶/۱۳۶۲.

۱۱– سند شماره ۲۸۹۰۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به دفتر سیاسی – انتظامی استانداری خوزستان، ۱۷/۶/۱۳۶۲.

۱۲– سند شماره ۳۵۴۴۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

محور مهاباد - سردشت شروع شد(۱) نیروهای خودی با اجرای این عملیات از سه محور، توانستند بدون دادن هیچ گونه تلفاتی، تعدادی روستا را که از چهار سال پیش در اشغال گروه های مسلح غیرقانونی قرار داشت، آزاد کنند.(۲)

به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، در این عملیات ۵۰ نفر از عناصر ضدانقلاب کشته یا مجروح شدند(۳)و علاوه بر پاک سازی تعداد زیادی روستا در شرق محور مهاباد - سردشت، ازجمله سوئناف، ماژگه، گردشیدان، خورخوره، ویراندول، زاغه کوه، سرو کوهستان، ابراهیم حصار، گندمان و...، مدارک درون گروهی فراوانی از کومه له و همچنین تعداد زیادی خودرو، اسلحه و دیگر تجهیزات به دست نیروهای خودی افتاده است(۴)روزنامه جمهوری اسلامی به نقل از قرارگاه حمزه سیدالشهدا، تعداد روستاهای آزادشده را ۳۲ روستا ذکر کرده است.(۵)

قرارگاه حمزه سیدالشهدا غنائم به دست آمده در عملیات شهید حسینی را بدین شرح اعلام کرد:

۷ قبضه توپ ۱۰۵ میلی متری؛ یک قبضه دوشکا؛ تعداد زیادی سلاح سبک و کمری؛ یک قبضه تیربار کالیبر ۵۰؛ حدود ۲۰ دستگاه بی سیم و تلفن صحرایی؛ لودر، بلدوزر، گریدر، بیل مکانیکی ۶ دستگاه؛ ۴ دستگاه کمپرسی؛ ۱۰ دستگاه بنز ۱۰ تُن؛ یک دستگاه بنز خاور؛ ۲ دستگاه ایفا؛ یک دستگاه جرثقیل بزرگ؛ ۳ دستگاه تویوتا؛ ۸ دستگاه موتورسیکلت؛ انواع لوازم یدکی ماشین آلات مختلف به مقدار تقریبی ۲ کامیون؛ ۲ کمپرسی مواد غذایی؛ ۵۰ بشکه بنزین؛ یک کامیون انواع لوازم جراحی و بهداری؛ یک دستگاه سردخانه بیمارستانی (اطاق عمل کومه له)؛ ۲ کمپرسی انواع لاستیک و تیوپ؛ ۲ دستگاه بزرگ موتور برق؛ یک عدد تانکر بنزین بزرگ؛ حدود ۲ کامیون اجناس قاچاق؛ چادرهای دسته جمعی لوازم و محل های استراحت به تعداد زیاد(۶)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز امروز دراین باره گزارش داد: «مرکز تشکیلات گروهک کومه له در روستای سلامش مهاباد و مرکز آموزش سیاسی - نظامی و مرکز خرید و فروش اجناس قاچاق این گروهک مزدور به تصرف رزمندگان اسلام درآمد.»(۷)

یک بولتن اطلاعاتی داخلی در تشریح اهمیت منطقه پاک سازی شده نوشت: «اهمیت منطقه پاک سازی شده به لحاظ [قرار داشتن در] کانون پنج ضلعی فوق العاده حساسی [است] که رئوس آن شهرهای مهاباد، سردشت، بانه، سقز و بوکان را شامل می شود و ضدانقلابیون خصوصاً کومه له این محل را مرکز اصلی هدایت عملیاتی و آموزش نظامی و همچنین مرکز توپخانه، بیمارستان و فرستنده و تهیه و تدوین برنامه های رادیویی خود نموده بود. لذا تصرف آن را به منزله نابودی فوق العاده سیاسی - نظامی - اجتماعی کومه له و دیگر گروهک ها (منافقین، طالبانی، دمکرات، اشرف دهقانی) می توان تلقی کرد. از دیگر ارزش های این پاک سازی کوهستانی بودن منطقه و تصور کومه له درجهت عدم دسترسی رزمندگان اسلام در سال ۶۲ به آن بوده، لذا غافلگیری ابتدایی و مقاومت مذبوحانه آخر عملیات و به جاگذاشتن مقادیر بسیار زیادی ادوات سنگین و خودروهای دیگر و آتش کشیدن ۱۳ دستگاه خودروی غارت شده [نشان دهنده غافلگیری کامل ضدانقلاب] می باشد.»(۸)

۱- . سند شماره ۳۵۱۳۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۷/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۴۸۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام از مرکز فرماندهی ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به مرکز فرماندهی ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، ۱۷/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۱۳۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۴- سند شماره ۱۱۳۲۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شماره ۳۶۱، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۶- سند شماره ۳۵۱۳۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۷/۶/۱۳۶۲، صص ۳ - ۱.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۲ ، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۱۶، ارومیه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۱۱۳۲۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۲۹، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۳.

نیروهای خودی با اجرای چندین عملیات پاک سازی موفق در سقز و دیواندره، تلفات و خساراتی را به عناصر ضدانقلاب وارد آوردند. علاوه براین امروز در سردشت، سقز، بانه و مهاباد درگیری هایی میان نیروهای خودی و افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی رخ داد.

به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، امروز در منطقه هزارکانیان از توابع سقز، نیروهای سپاه با کمک نیروهایی از هنگ ژاندارمری سقز یک عملیات پاک سازی اجرا کردند. در این عملیات، یکی از سربازان اعزامی از ناحیه ژاندارمری کرمان به شهادت رسید و از عناصر ضدانقلاب نیز تعداد زیادی کشته شدند.(۱)

امروز همچنین نیروهای سپاه و پیشمرگان مسلمان کُرد در عملیاتی مشترک موفق به آزادسازی روستای بوبکتان در ۲۰ کیلومتری سقز و احداث پایگاه در آن شدند. این اقدام به کشته شدن ۶ نفر از عوامل کومه له انجامید.(۲)

از سوی دیگر، طبق گزارش اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران، در جریان عملیات نیروهای سپاه در روستای افراسیاب از توابع دیواندره، علاوه بر پاک سازی تنها نقاط آلوده واقع در منطقه سارال، بیش از ۴۰ نفر از عناصر مسلح غیرقانونی کشته یا زخمی شده و تعدادی سلاح، مهمات و اسناد درون گروهی نیز به دست نیروهای خودی افتاد. در این عملیات، ۲ پاسدار به شهادت رسیدند.(۳)

درعین حال، واحد اطلاعات سپاه سلماس نیز درگزارشی اعلام کرد: سه نفر از پیشمرگان مسلمان کُرد که در حزب دمکرات کردستان نفوذ کرده بودند، در یک عملیات برنامه ریزی شده، معاون یک هیز و مسئول ارکان یک هیز دیگر را به همراه دو نفر از محافظانشان کشته و با غنیمت گرفتن ۲ قبضه اسلحه و مهمات مربوط به آن، خود را به گروهان ژاندارمری سنجی معرفی کرده اند. این افراد به سپاه سلماس اعزام شدند.(۴)

عصر امروز، نیروهای تأمین محور گرده بن به پیرانشهر در کمین عناصر مسلح غیرقانونی گرفتار شدند که براثر آن ۱۳ نفر از نیروهای خودی به شهادت رسیدند.(۵)

همچنین در درگیری پایگاه مسافری از گردان مرزی ژاندارمری سردشت با عناصر مسلح ضدانقلاب، یک سرباز وظیفه مجروح شد.(۶)

براساس اعلام قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری، پایگاه خورخوره از هنگ ژاندارمری سقز، پایگاه سویرو از گردان مرزی بانه، پاسگاه مرکزی مهاباد و نیز پایگاه های گلیار، محمدشاه، دریاس، بندشت، بغاز و دره خان، در ساعاتی از روز جاری با عناصر مسلح غیرقانونی درگیر بودند که همه این درگیری ها بدون تلفات خاتمه یافت.(۷)

در ادامه روند دستگیری و تسلیم شدن عناصر ضدانقلاب، امروز مسئول یکی از لک های هیز ۱۱۰ بیان،(۸)درحالی که یک قبضه اسلحه کلاشینکف، ۷ عدد خشاب و ۲ عدد نارنجکبه همراه داشت، خود را تسلیم نیروهای سپاه بوکان کرد.(۹) سپاه اشنویه نیز گزارش داد: عمر احمدی مسئول تشکیلات سیاسی حزب دمکرات در منطقه دشت بیل(۱۰) عصر امروز در عملیات گشت نیروهای سپاه و بسیج در روستای تاچین آباد دستگیر شد.(۱۱)

ص: ۳۶۶

۱- سند شماره ۳۵۱۴۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- سند شماره ۳۴۳۸۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۴۸۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست

وزیری، ۱۷/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۱۳۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۱۳۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به اطلاعات سپاه پیرانشهر، ۱۸/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۶۱۳۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای عملیاتی از رکن۳ قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران به رکن۳ فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ص۱.

۷- سند شماره ۳۵۴۴۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ - ۱.

۸- سند شماره ۳۵۱۳۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه بوکان به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۷/۶/۱۳۶۲.

۹- سند شماره ۳۵۱۴۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه بوکان به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۷/۶/۱۳۶۲.

۱۰- سند شماره ۳۵۴۲۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی سپاه اشنویه، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۱۱- سند شماره ۳۱۸۳۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اشنویه به طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۸/۶/۱۳۶۲.

۱

در ادامه مقابله نیروهای خودی با عناصر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) امروز، ۲ نفر از افراد این سازمان که در آستارا شناسایی شده بودند، در حین دستگیری به علت مقاومت کشته شدند و از آنان ۲ عدد نارنجک و یک قبضه کلت کمری به دست آمد.(۱)

همچنین پیش ازظهر امروز، در یکی از خیابان های خلخال، در درگیری بین نیروهای سپاه و ۲ تن از افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، یکی از آنها که زن بود با کشیدن ضامن نارنجک اقدام به خودکشی کرد و فرد دیگر دستگیر شد.(۲)

۲

آیت الله خامنه ای در اولین روز از سفر خود به تبریز، در دیدارهایی جداگانه با علما و روحانیون، نیروهای مسلح، اعضای حزب جمهوری اسلامی و مردم این شهر، ضمن اشاره به نقش ویژه روحانیت در پیروزی انقلاب اسلامی و تأکید بر توانمندی قوای مسلح کشور، ابتکارعمل در جبهه های جنگ را دراختیار نیروهای ایرانی دانست.

رئیس جمهور صبح امروز با استقبال آیت الله ملکوتی نماینده امام خمینی و امام جمعه تبریز، حسین طاهری استاندار و گروهی از روحانیت مبارز و ائمه جمعه و مسئولان استان آذربایجان شرقی وارد تبریز شد. در این سفر تیمسار ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش، سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، محسن رضایی فرمانده سپاه پاسداران، حجت الاسلام موسوی تبریزی دادستان کل انقلاب و چند تن از نمایندگان مجلس و گروهی از مسئولان مملکتی نیز رئیس جمهور را همراهی می کنند. آیت الله خامنه ای دیدار با امام جمعه تبریز و روحانیون و مسئولان استان، بازدید از یگان های مختلف ارتش و دیدار با مردم آذربایجان و خانواده شهدا را ازجمله اهداف سفر خود برشمرد.(۳)

رئیس شورای عالی دفاع با حضور در پایگاه دوم شکاری تبریز، ضمن شرکت در مراسم صبحگاه مشترک نیروهای مسلح تبریز، قوای مسلح کشور را ازجمله نیروهای قدرتمند منطقه و ارتش جمهوری اسلامی ایران را ارتشی آزموده و مردمی دانست و بر ضرورت استقلال ارتش از همه قدرت های جهانی تأکید کرد.

۱- سند شماره ۲۳۲۰۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اطلاعات داخلی نخست وزیری، شماره ۲۶۵، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۳، ۱۸/۶/۱۳۶۲، ص۹، تبریز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۷/۶/۱۳۶۲.
۳- روزنامه کیهان، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۲.

آیت الله خامنه ای ضمن توصیه به نهادها و قوای انقلابی مبنی بر نزدیک تر شدن به مردم، ایمان و وحدت را رمز پیروزی های به دست آمده در جنگ ذکر کرد و با تأکید به کارایی بیشتر نیروهای مسلح گفت: «ما مایل نیستیم جوانان ما بروند و در زیر سایه دشمنان آموزش های نظامی را ببینند، نیروهای مسلح جمهوری اسلامی باید زمینه لازم را برای آموزش تخصصی در سطح بالاتر آماده کنند.» وی با اشاره به دفاع قاطعانه از انقلاب اسلامی خطاب به نیروهای مسلح گفت: «پیروزی ما بستگی به قاطعیت و پابرجایی شما در میدان های نبرد دارد.»(۱)

رئیس شورای عالی دفاع در جمع فرماندهان، کارکنان و خلبانان پایگاه دوم شکاری تبریز، با ذکر این نکته که «در تاریخ کشور ما هیچ وقت ارتش مثل امروز در پیش ملت این چنین محبوب نبوده است»، از نیروهای مسلح خواست تا به منظور حفظ، تعمیر و نگهداری تجهیزات نظامی حداکثر کوشش را به عمل آورند(۲)

آیت الله خامنه ای در ادامه سفر خود به تبریز، دیداری نیز با علما و روحانیون استان آذربایجان شرقی داشت؛ در این دیدار پس از گزارش آیت الله ملکوتی از وضعیت استان، رئیس جمهور در سخنانی با اشاره به نهضت مشروطیت، تغییرنکردن نظام سیاسی و اجتماعی و وجود مظفرالدین شاه در رأس امور را به عنوان علل شکست این نهضت برشمرد و درمورد تفاوت انقلاب اسلامی با مشروطیت گفت: «امروز آن نظام دگرگون شده و در رأس امور مرجع تقلیدی قرار دارد که مردم رأی آن را رأی امام زمان می دانند و در نظام اجتماعی نیز دولتمردانی متدین و با پشتکار وجود دارد.» رئیس جمهور ضمن اشاره به نقش مؤثر همه اقشار مردم در به ثمررسیدن انقلاب اسلامی، افزود: دراین بین روحانیت سهم ویژه ای داشت چراکه «این روحانی است که مردم را به فداکاری و راه پیمایی تشویق می کند و به آنها خط می دهد.» آیت الله خامنه ای در پایان این دیدار هماهنگی دولت و روحانیون را خوب ارزیابی کرده و از اقدامات جدی برای رفع مشکل گرانی و تورم خبر داد.(۳)

امروز همچنین رئیس جمهور با حضور در مراسم گرامیداشت شهدای ۱۷ شهریور در جمع مردم تبریز سخنانی را ایراد کرد. وی با اشاره به «عدم ترحم قدرت های طاغوتی نسبت به ملت ها و ضعفا» و «محکوم به شکست بودن قدرت های بزرگ در مقابل مقاومت مردم مسلمان ایران» ابراز کرد: «آشتی بین انقلاب اسلامی ایران و ابرقدرت ها تا زمانی که انقلاب ما اسلامی است و ابرقدرت ها همان ابرقدرت های توطئه گر و اشغالگرند غیرممکن است. ... ما به مسلمانان لبنان پیام می دهیم که مقاومت و خون آنها اسرائیل را با همه سازوبرگ نظامی اش شکست خواهد داد و عاقبت اسلام و قرآن را در آن کشور مستقر خواهد کرد.» رئیس شورای عالی دفاع درخصوص وضعیت کنونی جبهه های جنگ نیز گفت: «دولت ما امروز در موضع قدرت و ابتکارعمل قرار دارد و رزمندگان اسلام در هر نقطه از مرزها هر آن که اراده کنند می توانند ضربات مهلک خود را بر پیکر دشمن وارد آورند و ما این ضربات را وارد خواهیم کرد تا به زمامداران عراق، که باید سفیهان عراق نامید، درس تلخی بدهیم که دیگر تجاوز به مرزهای کشور اسلامی ایران به طورکلی به افکار مزدوران ابرقدرت ها خطور نکند.»(۴)

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۳- همان.

۴- روزنامه کیهان، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۲.

رئیس شورای عالی دفاع امروز همچنین در دیدار با فرماندهان و اعضای سپاه پاسداران منطقه ۵ کشور در تبریز، خطاب به آنان گفت: «امروز سهم عمده ای از انقلاب به دوش شما گذاشته شده است و باید در این راه بیشتر تلاش کنید.»(۱)وی ضمن تأکید بر دشمن شناسی و اشاره به نقش سپاه در مقابله با گروه های ضدانقلاب، از نیروهای سپاه خواست «در رفتار خود با مردم صمیمیت و حسن رفتار را در نظر گرفته و بدین وسیله مردم را به انقلاب بیشتر خوش بین و علاقه مند سازند تا ملت هم سپاه را بیشتر دوست بدارد.»(۲)

آخرین برنامه امروز دبیرکل حزب جمهوری اسلامی در تبریز دیدار با گروهی از اعضای این حزب در آذربایجان شرقی بود که امشب در محل استانداری این استان انجام گرفت. رئیس جمهور، «خداطلبی و احساس وظیفه» را تنها عامل تشکیل حزب جمهوری اسلامی دانست و به اعضای این حزب در آذربایجان شرقی توصیه کرد: «ایمان اسلامی را در خود عمیق کنید و خود را از اقیانوس عظیم امت حزب الله جدا نکنید، زیرا وحدت یک اصل است و شما باید عامل وحدت باشید. سعی کنید در میدان های خطر و در مبارزات جامعه در خط مقدم باشید و حمایت خود را از کارگزاران جمهوری اسلامی یک فریضه بدانید.»(۳)

۱

فرمانده کل سپاه و مسئول بسیج استان آذربایجان شرقی به طور جداگانه درمورد طرح "لبیک یا خمینی" و استقبال مردمی از این طرح توضیحاتی را بیان کردند. امروز همچنین روزنامه ها از تشکیل دفتر پشتیبانی جبهه های جنگ در دانشگاه ها خبر دادند.

محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، در گفت وگویی با روزنامه اطلاعات، ضمن اشاره به مباحثی همانند پیروزی های نیروهای ایرانی و خنثی شدن تلاش های تبلیغاتی امریکا، پاک سازی های انجام شده با تلاش قرارگاه حمزه، مانور عمان در بخش جنوب تنگه هرمز و توطئه های اقتصادی شبکه های معاند با نظام، درخصوص سیر اجرای طرح لبیک یا خمینی و استقبال از این طرح گفت: «مرحله اول این طرح که شامل ثبت نام کد و دسته بندی می باشد، به پایان رسید و مرحله دوم که سازماندهی خواهد بود از دو ماه دیگر آغاز می شود و به افراد کارت داده خواهد شد و بعد از آموزش های لازم و تمرین های کافی افراد دوباره به سر کار خود بازخواهند گشت و منتظر فرمان امام خواهند بود. ... خوشبختانه علی رغم تبلیغات بی اساس و پوچ دشمنان، استقبال مردم در این مرحله که درواقع مرحله اساسی طرح بود به قدری رضایت بخش

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۳- روزنامه اطلاعات، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۳.

بوده که در بعضی استان ها مردم در مقابل مراکز سپاه صفوف طولانی تشکیل می دادند.»(۱)

روزنامه اطلاعات همچنین در شماره امروز خود مصاحبه ای را با مسعود نامیار مسئول واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران انقلاب اسلامی آذربایجان شرقی، درمورد طرح لبیک یا خمینی منتشر ساخت. نامیار در تشریح روند اجرایی این طرح گفت: «در پایان مدت مقرری که برای طرح لبیک یا خمینی اعلام شده، نیروهایی که تاکنون از طرق مختلف ازجمله سپاه، ارتش، جهاد، هلال احمر و غیره به جبهه رفته و یک سری آموزش هایی دیده اند و کدبندی هم می شوند، کل اینها در یک سازمانی قرار می گیرند و وقتی سازماندهی کامل شد، در سراسر کشور بیش از یک میلیون نفر در مانوری به نام مانور آزادی قدس در یک روز معین ان شاءالله شرکت می کنند.»

وی ضمن تأکید بر کامل ترشدن آموزش نیروهای کدبندی شده، به ایده های شکل دهنده به این آموزش ها نیز اشاره کرد: «آموزش های نوین و تاکتیک های جدیدی که ما در ارتباط با جنگ های صدر اسلام به کار گرفتیم و تجربیات کلیه حملات مختلفی که در سال های ۶۰ و ۶۱ داشتیم و همه اینها را جمع کردیم کلیه تجربیات اینها مکتوب شده و انتقال داده می شود به نیروهای بسیجی و مردمی که بهتر بتوانیم از وجود اینها در جبهه ها استفاده کنیم.» نامیار درباره زمینه های به کارگیری نیروهای بسیج براساس اساسنامه سپاه و در وضعیت فعلی خاطرنشان کرد: «باتوجه به متن اساسنامه سپاه که مجلس شورای اسلامی تصویب کرده ... نیروهای مردمی و سازمان یافته ... در اوقاتی که فراغت دارند و به کارهای رزمی مشغول نیستند، موقعی که بلاهای آسمانی ازقبیل سیل و زلزله و حوادث این چنینی اتفاق افتاده و یا اینکه مسائل اقتصادی مملکت نیاز دارد که این چنین نیروهایی را ما سازماندهی بکنیم، [به کار گرفته می شوند] ... ولی الآن که مملکت ما مشغول یک جنگ دفاعی گسترده هم هست نیاز دارد که از ارتش و سپاه در ارتباط با جبهه پشتیبانی بشود ... اما در آینده امکان دارد در روستاها و در مناطق محروم وارد عمل بشوند و پشتیبانی از این قضایا بکنند که این را صریحاً اساسنامه عنوان کرده است.» مسئول واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران انقلاب اسلامی آذربایجان شرقی، با اشاره به استقبال مناسب مردم این استان از طرح لبیک یا خمینی، تعداد نیروهای کدبندی شده تاکنون در این استان را بیش از ده هزار نفر اعلام کرد.(۲)

روزنامه صبح آزادگان امروز با اعلام خبر تشکیل دفتر پشتیبانی جبهه های جنگ در دانشگاه ها به نقل از دفتر مرکزی جهاد دانشگاهی نوشت: «به منظور استفاده بیشتر از تخصص دانشجویان در امر بازسازی مناطق جنگی، دفاتر جبهه های جنگ جهاد دانشگاهی با تصویب شورای هماهنگی نهادهای انقلاب اسلامی در دانشگاه ها تشکیل شد». براین اساس از دانشجویان داوطلب خواسته شده است برای مشارکت در این امر به دفاتر مذکور مراجعه کنند.(۳) روزنامه جمهوری اسلامی نیز دراین باره گزارش داد: این دفاتر با همکاری سپاه و جهاد سازندگی، قرار است نیروهای داوطلب دانشگاه ها را در زمینه های تحقیقاتی، آموزش های تحقیقاتی و نیرو بسیج کرده و به جبهه های جنگ اعزام کنند.(۴)

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- همان، ص ۴.

۳- روزنامه صبح آزادگان، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۱

وزیر امور خارجه بنین در ادامه سفر خود به ایران، امروز با حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی دیدار کرد.

در این دیدار که ولایتی وزیر امور خارجه ایران نیز در آن حضور داشت، تیامیا اجیباده سفر به ایران را فرصتی برای مشاهده و ارزیابی صحیح تحولات جمهوری اسلامی ایران برشمرد. وی همچنین این دیدارها را زمینه ساز تحقق اهداف مشترك دو کشور دانست.(۱)

هاشمی رفسنجانی نیز در این دیدار با اشاره به آگاهی ایرانیان از مظلومیت مردم افریقا و مبارزات آنان دربرابر استعمارگران، درمورد وضعیت کنونی این قاره و نقش بعضی کشورها دراین زمینه گفت: «کشورهایی مثل افریقای جنوبی مستقیماً، برای اسارت افریقا تلاش می کنند و کشورهای مصر و سودان که می توانستند برای نجات افریقا مؤثر باشند به صورت غیرمستقیم تبدیل به عوامل اسارت ملت های افریقایی شده اند. درحال حاضر، ما شاهد بسط نفوذ اسرائیل در قاره افریقا بوده و هستیم و آن را خطری جدی برای این قاره می دانیم و دلیل آن نیز کم شدن حساسیت بعضی از کشورهای عربی در قبال شناسایی رژیم اسرائیل است.» رئیس مجلس ضمن اعلام آمادگی ایران برای کمك به مردم افریقا بدون هیچ گونه چشمداشت، رابطه با کشورهای جهان سوم و افریقایی را اولویت سیاست خارجی ایران معرفی کرد. وی همچنین با یکسان دانستن ماهیت رژیم صهیونیستی و افریقایی جنوبی گفت: «ما بلافاصله پس از انقلاب رابطه مان را با اسرائیل و افریقای جنوبی قطع کردیم و به جای آن روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی خود را با کشورهای آزاد افریقا توسعه بخشیدیم و این راه را ادامه خواهیم داد.»(۲)

نشریه وزارت امور خارجه، در شماره امروز خود در گزارشی کوتاه، ماجرای سفر و دیدارهای وزیر امور خارجه بنین را تشریح کرد: «در طی دیدار برادر موسوی نخست وزیر با رئیس جمهور بنین در کنفرانس جنبش عدم تعهد در دهلی نو دعوت برادر ولایتی از وزیر خارجه این کشور صورت گرفت. وزارت امور خارجه بنین ازطریق نمایندگی خود در سازمان ملل پیگیر انجام این ملاقات بود. نامبرده در ملاقات با برادر ولایتی هدف از سفر خود را برقراری روابط سیاسی و آشنایی با انقلاب اسلامی و گسترش همه جانبه همکاری ها ابراز نمود. وزیر خارجه [بنین] در طی اقامت خود با برادر حجت الاسلام هاشمی دیدار نمود. طی این دیدارها مواضع وی درمورد مسائل بین المللی به ویژه مسئله چاد و دیگر مسائل مطروحه در سازمان وحدت افریقا مترقی و شباهت زیادی به دیدگاه های لیبی داشت.» در این گزارش همچنین آمده است: «کاردار لیبی و سفیر الجزایر با علاقه مندی زیاد پیگیر ملاقات های ایشان با مسئولین جمهوری اسلامی ایران بودند و کاردار لیبی در هنگام ورود وی نیز جهت استقبال به فرودگاه آمد.»(۳)

۲

درپی مذاکرات معاون وزارت امور خارجه عراق با مقامات امریکایی در واشنگتن و هم زمان با انتشار اخباری درمورد تصمیم فرانسه برای واگذاری ۵ هواپیمای سوپراتاندارد به عراق، رسانه های بین المللی اخبار و گمانه زنی هایی را درمورد اهداف عراق از به دست آوردن این

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۱۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، نشریه شماره ۱۰۲، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۳.

تسلیحات و تلاش های ایران و برخی کشورهای منطقه ای و قدرت های جهانی برای جلوگیری از این معامله مخابره کردند.

به نوشته روزنامه واشنگتن پست، در جریان دیدارهای عصمت کتانی معاون وزارت امور خارجه عراق، با مقامات امریکایی، عراق از ایالات متحده خواسته است تا درزمینه پایان دادن به جنگ ایران و عراق، نقش فعال تری را ایفا کند. صدای امریکا به نقل از این روزنامه افزود: عراق از امریکا انتظار دارد که ازطریق مذاکره فشار بیشتری بر ایران وارد سازد تا این کشور با صلح موافقت کند. به گزارش این رادیو، یکی از سخنگویان وزارت امور خارجه امریکا بدون اشاره به مفاد مذاکرات مقامات امریکایی و عراقی، جنگ ایران و عراق را تهدیدی برای ثبات منطقه خوانده و مدعی شد: «ایالات متحده از انجام اقداماتی که منجر به گسترش یا ادامه یافتن جنگ گردد، خودداری کرده است.»(۱)

دراین حال، خبرگزاری آلمان غربی از پاریس گزارش داد که ایران از کویت و امارات متحده عربی خواسته است تا به منظور ممانعت از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق، فرانسه را تحت فشار قرار دهند. براساس این گزارش، هواپیماهای مذکور که قابلیت سوخت گیری در آسمان را دارند و عراق با دراختیارگرفتن آنها قادر به تهدید مراکز حساس اقتصادی ایران خواهد شد، قرار بود در پایان ماه جاری به عراق تحویل داده شود، ولی به دلیل کامل نشدن آموزش خلبانان عراقی در انگلیس، ۱۵ نوامبر (۲۴ آبان) به عنوان موعد تحویل این هواپیماها تعیین شده است. به گزارش این خبرگزاری، درحالی که کشورهای میانه روی عرب نیز خواستار جلوگیری از تشدید جنگ ایران و عراق هستند، آلمان غربی و ژاپن اقدامات دیپلماتیکی را دراین زمینه انجام داده اند؛ براین اساس، آلمان غربی امکان تلاش میانجیگرانه جامعه اروپایی را مطرح کرده است. شینتارو آبه وزیر امور خارجه ژاپن نیز پس از دیدار اخیر خود از ایران، از وجود فضای مثبت در میان مقامات جمهوری اسلامی ایران خبر داده است.(۲)

روزنامه کریستین ساینس مانیتور نیز در شماره امروز خود از تلاش ایالات متحده برای منصرف کردن فرانسه از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق خبر داد. این روزنامه با یادآوری تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز درصورت حمله عراق به تأسیسات نفتی آن کشور، به نقل از کارشناسان نظامی آورده است: «ایران به راحتی قادر است نقشه خود را عملی سازد و می تواند با نصب کمتر از ۱۰۰ مین شناور در مناطق استراتژیک دهانه هرمز مانع از صدور نفت کشورهای عربستان سعودی، کویت و امارات متحده عربی شود.» در پایان این مقاله، ضمن اشاره به قدرت تخریبی بالای هواپیماهای سوپراتاندارد، انگیزه صدام از تهدید به انهدام تأسیسات نفتی ایران، به نقل از برخی محافل سیاسی فرانسه این گونه ارزیابی شده است: «هدف صدام حسین آن است که از این هواپیماها به عنوان اهرمی برای کشیدن ایران به دور میز مذاکره استفاده کند.»(۳)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۳ ، ۱۸/۶/۱۳۶۲، صص ۷ - ۵، پاریس - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۷/۶/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۳ ، ۱۸/۶/۱۳۶۲، صص ۷ - ۵، پاریس - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۷/۶/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۳۱ و ۳۲، روزنامه کریستین ساینس مانیتور، ۱۷/۶/۱۳۶۲.

۱

روزنامه کیهان در شماره امروز خود مشروح آخرین جلسه مناظرات زندانیان عضو سازمان مجاهدین خلق (منافقین) را منتشر کرد. در ابتدای این جلسه، ابوالقاسم اثنی عشری با اشاره به مباحث مطرح شده در جلسات پیشین، موضوع این جلسه را بحث و گفت و گو درباره «عملیات مهندسی» یا همان عملیات شکنجه گری و همچنین عملیات ویژه منافقین عنوان کرد و بعضی محورهای جلسه را این گونه برشمرد: تحلیل سازمان از آغاز عملیات مهندسی، نحوه توجیه و انعکاس عملیات مهندسی در بین نیروهای تشکیلاتی و تفاوت های عملیات مهندسی با عملیات نظامی. پس از آن، مهران اصدقی فرمانده نظامی اول تهران، ضمن تشریح نحوه تشکیل بخش عملیات مهندسی، نمونه هایی از اقدامات این بخش از سازمان را ذکر کرد؛ در ادامه جلسه، چند نفر از اعضای واحدهای عملیاتی تروریستی ویژه سازمان، توضیحاتی را درمورد این گونه اقدامات و اهداف سازمان از آنها بیان کردند.(۱)

۲

با تداوم درگیری های داخلی در لبنان، وزارت امور خارجه ایران با صدور اطلاعیه هایی جداگانه ضمن محکوم کردن مداخله نیروهای خارجی در این درگیری ها، در قبال بیانیه نهایی اجلاس بین المللی فلسطین نیز موضع گیری کرد.

سخنگوی وزارت امور خارجه امروز ضمن محکوم کردن مداخلات نیروهای غربی در لبنان، گفت: «حرکت اخیر نیروهای مداخله گر فرانسوی ... این واقعیت را آشکار می سازد که نیروهای چندملیتی حافظ به اصطلاح صلح در لبنان نه تنها تأمین کننده آرامش و امنیت این کشور نیست، بلکه به عنوان اهرمی درجهت پیاده کردن سیاست های استعماری کشورهای غربی در منطقه و لبنان به کار می رود.»(۲)

امروز همچنین وزارت امور خارجه ایران با انتشار اطلاعیه ای درمورد بیانیه پایانی اجلاس جهانی سازمان ملل متحد درمورد فلسطین، شناسایی تلویحی رژیم صهیونیستی در این بیانیه را غیرقابل قبول خواند؛ در این اطلاعیه آمده است: «شناسایی تلویحی حق حاکمیت رژیم صهیونیستی توسط کنفرانس جهانی سازمان ملل درباره فلسطین که بیانیه پایانی آن در ژنو انتشار یافت، بی تردید جامعه بین المللی را دربرابر ملت آواره و ستم دیده فلسطین و افکار آزاده جهان مورد سؤال قرار داده است. تأکید کنفرانس مبنی بر تشکیل یک کشور مستقل فلسطینی و قید خروج رژیم صهیونیستی از سرزمین های اشغالی از سال ۱۹۶۷ به معنی صحه گذاشتن بر موجودیت غاصبانه و غیرمشروع این رژیم و تأیید آشکار ۳۵ سال تجاوز و جنایت استکبار جهانی و صهیونیسم بین المللی برعلیه امت فلسطین و ملل مسلمان و عرب منطقه بوده و هرگز نمی تواند برای ملت ها و وجدان های بیدار بشری قابل قبول باشد. وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران همان گونه که در کنفرانس فوق نیز اعلام داشته است ضمن رد هرگونه موضع و اقدامی که مستقیم یا غیرمستقیم متضمن شناسایی رژیم صهیونیستی باشد، بار دیگر اعلام می کند که بازگشت صلح و آرامش به خاورمیانه و اعاده حقوق ملت فلسطین تنها با محو کامل رژیم صهیونیستی و تشکیل کشور مستقل و آزاد فلسطین در تمامی خاک فلسطین امکان پذیر است.»(۳)

۱- روزنامه کیهان، ۱۷/۶/۱۳۶۲، صص ۱۸ و ۱۹.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۹.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۳.

در همین حال، به نوشته روزنامه صبح آزادگان، روزنامه سوئدی افتون بلادت در شماره اخیر خود با اشاره به درگیری های اخیر لبنان و تلاش شیعیان این کشور برای تغییر ساختار غیرعادلانه سیاسی، این رویدادها را حاکی از هویت یابی شیعیان ارزیابی کرده و آورده است: «درگیری های هفته اخیر در لبنان تنها نشان دهنده یک جنگ و انشعاب دیگر نیست، بلکه این درگیری نشان دهنده بازیابی شیعیان و اینکه دیگر در آن قالب رخنه شده قبلی نخواهند ماند می باشد.»(۱)

۱

آخرین بخش گزارش "گشت وگذار در لبنان و نگاهی به عملکرد نیروهای ایرانی" امروز در روزنامه جمهوری اسلامی منتشر شد.

در این گزارش، آزادی خرید و فروش اسلحه در لبنان، یکی از مهم ترین عوامل بروز ناآرامی های دائمی در این کشور عنوان شده است. براساس این گزارش، در بعضی شهرهای لبنان ازجمله بعلبک حتی نوجوانان پانزده ساله نیز اسلحه دراختیار دارند؛ در این شهر فروشگاه اسلحه نیز دایر است و بدون هیچ گونه محدودیتی، سلاح و مهمات می فروشد. به گفته یکی از نیروهای پاسدار، «بسیاری از مردم در لبنان صاحب مسلسل، تیربار، آر.پی.جی، مسلسل های سبک و سنگین و نارنجک هستند و برای حمل ونقل آنها در ملأعام هیچ محدودیتی برای خود قائل نیستند.» به نوشته روزنامه جمهوری اسلامی، باتوجه به اوضاع کنونی لبنان، علمای مذهبی و رهبران شیعه نیز به این نتیجه رسیده اند که مردم باید در هر حال، آماده دفاع باشند تا جایی که «امام جمعه شهر بعلبک در خطبه های نمازجمعه ۲۸/۵/۱۳۶۲ خود رسماً از مردم دعوت کرد تا پس انداز خود را صرف خرید اسلحه کنند تا بتوانند با رژیم جنایتکار اسرائیل وارد نبرد مسلحانه شوند.»

روزنامه جمهوری اسلامی در پایان این سلسله گزارش ها راهکارهایی را برای آشنایی بیشتر مردم لبنان با واقعیت های ایران و صدور انقلاب اسلامی مطرح کرده است:

۱. تلاش مستمر و پیگیر سپاه پاسداران برای ایجاد وحدت بین پیروان ادیان و مذاهب گوناگون به ویژه شیعیان و اهل سنت.

۲. تولید و ارسال نشریات عرب زبان ازسوی وزارت ارشاد اسلامی و تقویت فرستنده های عربی صداوسیما.

۳. توسعه فعالیت های فرهنگی و آموزشی سپاه در لبنان.

۴. اعزام مبلغین آگاه و واجد شرایط و اهتمام بیشتر سازمان تبلیغات اسلامی به این امر.

۵. ایجاد تسهیلاتی برای مسافرت اتباع مسلمان لبنانی به ایران(۲)

۱- . روزنامه صبح آزادگان، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۱۴.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۵.

روزشمار جنگ جمعه ۱۸ شهریور ۱۳۶۲ ۱ ذیحجه ۱۴۰۳ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

اقدام ارتش عراق به تخلیه تدریجی ارتفاعات محور شمال دهانه شیلر و ازدست رفتن فرصت محاصره و انهدام دشمن در این منطقه، همچنان از مسائلی است که مورد توجه فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه قرار دارد.

دراین زمینه طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه مریوان در تشریح تغییرات خطوط پدافندی دشمن در دو روز گذشته گزارش داد که از تاریخ ۱۶ تا ۱۸ شهریور، دشمن ارتفاعات کانی هوم، کورگل (سرکچل) و آسمان بین را تخلیه کرده و با استقرار در بلندترین ارتفاعات سورکوه، کیولری و کیوی شیخ حسن، گرمک و کخلان، مشغول تحکیم مواضع خود می باشد(۱)گزارش فرمانداری شهرستان بانه، نیز حاکی است امروز نیروهای خودی «در یک حمله به خاک عراق تا منطقه برکچل در خاک عراق را که از مرز حدوداً ۱۰ کیلومتر می باشد، به تصرف خویش درآوردند.»(۲)

علاوه براین، فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه(۳) امروز نیز در جلسه ای به بررسی تغییرات اخیر خطوط پدافندی نیروهای خودی و دشمن در مناطق مرزی جنوب بانه و آماده سازی محور شمالی دهانه شیلر (عملیات والفجر۴) پرداختند. در این جلسه احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف ضمن گلایه از بی توجهی به عقب نشینی اخیر عراق، گزارشی از سیر ورود لشکر۸ نجف به منطقه بانه و تخلیه ارتفاعات شمال دهانه شیلر ارائه داد. وی با اشاره به اینکه لشکرهای ۸ نجف و ۱۴ امام حسین(ع) از دو ماه پیش به دستور فرماندهی کل سپاه وارد منطقه دهانه شیلر شده بودند، گفت: بعد از عملیات والفجر۲، طرحی دو مرحله ای را برای اجرا در این منطقه به فرمانده کل سپاه ارائه دادیم؛ به این شکل که در مرحله اول عملیات خط سورکوه، پنج انگشتان، گله گم، آسمان بین، تخته نادر، سرکچل و برکچل را تأمین کنیم - که الآن دشمن از

۱- سند شماره ۱۰۹۰۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا به طرح و عملیات ستاد مرکزی فرماندهی کل، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۶۲۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری بانه به استانداری کردستان، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۳- این جلسه با حضور علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، رهنما طرح و عملیات لشکر۸ نجف و مرتضی صفار فرمانده سپاه منطقه فارس در بانه برگزار شد.

این مناطق عقب نشینی کرده است - و در مرحله دوم با عملیات در ارتفاعات لری و کنگرک و گرمک این ارتفاعات را تأمین و با جناح لشکر۱۴ امام حسین(ع) روی کانی مانگا الحاق کنیم، ولی با طرح موافقت نشد. کاظمی در ادامه افزود: نیروهای دشمن در منطقه ای که برای مرحله اول پیش بینی شده بود، حدود ۵۰۰۰ نفر برآورد شده بودند، علاوه براین یک قرارگاه دشمن هم در پشت ارتفاع آسمان بین با ۲۰۰ ایفا قرار داشت که در چند روز اخیر ارتش عراق همه این نیروها را از منطقه عقب کشیده و درحال حاضر ظاهراً یک خط تشکیل داده است. فرمانده لشکر۸ نجف با ابراز ناراحتی از بی توجهی مسئولان به امکان انهدام دشمن در این منطقه اضافه کرد: «واقعاً این نیروها از دستمان در رفتند. اگر به ما می گفتند که دو ماه دیگر عملیات می شود ما می توانستیم یک شب به اینها [حمله]چریکی بکنیم و چهار[صد] و پانصد نفر عراقی را اسیر بگیریم (چون اینها داخل قرارگاه بودند و سنگر اجتماعی داشتند) و یک انهدام خوبی از دشمن بکنیم ... اما کسی به ما توجه نکرد و دشمن هم فرار کرد. درحال حاضر ما آمده ایم که در منطقه جدید و با تغییرات به وجود آمده دوباره شناسایی کنیم.»(۱)

از سوی دیگر، علاوه بر محور شمالی دهانه شیلر در محور جنوبی این منطقه نیز گزارش واحد اطلاعات - عملیات لشکر۱۴ امام حسین(ع) از اقدامات عراق درزمینه جابه جایی نیرو، ایجاد و تقویت موانع و احداث کانال حکایت دارد. براساس این گزارش دشمن در تپه های اطراف کله قندی و دشت صاف جلوی توتمان موانعی ازقبیل سنگر، کانال و سیم خاردار ایجاد کرده است. در گزارش مذکور ضمن تجزیه وتحلیل اقدامات اخیر دشمن به مواردی نظیر تحکیم و تثبیت مواضع پدافندی، تقویت نیرو، شناسایی هوایی و اجرای آتش توپخانه و بمباران هوایی نیز اشاره شده است.(۲)

۱

فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه در ادامه پیگیری ها برای اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر، دیروز و امروز جلسات جداگانه ای را برای رسیدگی به مشکلات نیروهای مستقر در محورهای شمالی و جنوبی عملیات (بانه و مریوان) برگزار کردند.

امروز نیز جلسه ای با حضور نیروهای لشکر۱۹ فجر و لشکر۸ نجف برای تعیین چگونگی

۱- سند شماره ۱۳۰۷۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی اختلافات و مشکلات فرماندهان و ارزیابی لشکرهای عراق، (قرارگاه حمزه، ۱۸/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۷۴)، صص ۱۱ - ۱.

۲- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای و اطلاعاتی واحد اطلاعات - عملیات لشکر۱۴ امام حسین، ۱۴/۶/۱۳۶۲ تا ۱۷/۶/۱۳۶۲، صص ۱۲۰ - ۱۱۹.

عملکرد لشکر۱۹ در بانه برگزار شد.(۱) علی رضائیان و احمد کاظمی معتقد بودند که در محور بانه به عنوان قسمت شمالی عملیات والفجر۴، نیروهای لشکر۱۹ فجر باید تحت امر لشکر۸ نجف قرار گیرند. اما معاون لشکر۱۹ فجر عقیده داشت که ما اصل را بر محوری و مستقل عمل کردن می گذاریم، اگر نتوانستیم، به ناچار تحت امر لشکر۸ نجف خواهیم رفت. درنهایت مقرر شد که فرماندهی کل سپاه دراین خصوص تعیین تکلیف کند(۲)

عصر امروز نیز علی فضلی، سالکی و صالحی به درخواست سرهنگ صیاد شیرازی بیرون از شهر مریوان جلسه ای تشکیل دادند. در این جلسه درمورد مشکلات و مسائل موجود ازجمله عدم هماهنگی و همکاری نیروهای ارتش با سپاه و نیروهای پیاده و برخی واحدهای دیگر، به ویژه درزمینه فعالیت های مهندسی و بهداری بحث و گفت وگو شد. در این نشست فرمانده نیروی زمینی ارتش پس از شنیدن گزارش هرکدام از واحدهای ارتش، سپاه و جهاد، به پرسش های آنها پاسخ داد.(۳)

۱

فرماندهان قرارگاه نجف(۴) در ادامه جلسات روز گذشته خود برای بررسی خط حد یگان ها و تعداد قرارگاه های تاکتیکی عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، امروز در نشستی سازمان رزم قرارگاه نجف را تعیین کردند.

در نشست امروز نیز همچون روز گذشته ضمن تأکید بر حساسیت تنگه سرتک، همچنان دو نظر درمورد تعداد قرارگاه ها برای اجرای عملیات در این منطقه مطرح بود: از یک سو عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف از سپاه باتوجه به ظرفیت موجود معتقد بود باید با دو قرارگاه یکی در شاخ بمو و شاخ کیله و دیگری از سرتک تا زیمناکوه عمل کرد و از سوی دیگر، سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف عقیده داشت که باید درقالب سه قرارگاه یکی در منطقه بمو، شاخ بمو و شاخ کیله، دیگری کرگمل تا زیمناکوه و درنهایت سرتک به هدایت عملیات والفجر۵ پرداخت.

پس از بیان استدلال طرفین مقرر گردید کل منطقه عملیاتی والفجر۵ با دو قرارگاه عملیاتی هدایت شود و باتوجه به وسعت منطقه عملیات قرارگاه شمالی، قرار شد فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) در سمت معاونت، فرمانده لشکر۲۷ رسول الله(ص) را که به عنوان فرمانده

۱- در این جلسه علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، رهنما طرح و عملیات لشکر۸ نجف، زینعلی اطلاعات - عملیات لشکر۸، بنیانیان معاون لشکر۱۹ فجر و مرتضی صفار فرمانده سپاه منطقه فارس در بانه حضور داشتند.

۲- سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۱۳/۶/۱۳۶۲ تا ۲۸/۶/۱۳۶۲، صص ۸۶ - ۸۳؛ و - سند شماره ۱۳۰۱۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه تعیین تکلیف نیروها در عملیات والفجر۴، (قرارگاه حمزه، ۱۸/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۱۸)، صص ۱۴ - ۱.

۳- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۱، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش مسئول ستاد قرارگاه مقدم حمزه، ۱۸/۶/۱۳۶۲، صص ۱۳۸ - ۱۳۷.

۴- این جلسه با حضور عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف (سپاه)، سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف، شریعتی جانشین قرارگاه نجف، حسین کلاه کج طرح و عملیات قرارگاه نجف، پژمان، زهطی و سرهنگ سروری در قرارگاه نجف تشکیل شد.

قرارگاه تعیین شده است همراهی کند. به دنبال تصمیم گیری درمورد تعداد قرارگاه های تاکتیکی، سازمان رزم و استعداد عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان نیز به این شرح مشخص شد:

۱. نجف۱ (شاخ بمو و شاخ کیله): لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) با ۱۰گردان و لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) با ۷ گردان از سپاه و تیپ۳۰ گرگان ارتش با ۵ گردان در این محور عمل خواهند کرد.

۲. نجف۲ (سرتک تا زیمناکوه): لشکر۳۱ عاشورا با ۵ گردان از سپاه و تیپ۳۰ گرگان با ۳ گردان از ارتش در این محور وارد عمل خواهند شد.

۳. احتیاط نجف ها:(۱) لشکر۵ نصر با ۵ گردان و تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع) با ۳ گردان به عنوان احتیاط در نظر گرفته شدند. در این جلسه درمورد توپخانه و پدافند هوایی منطقه توافقاتی نیز به عمل آمد.(۲)

۱

در طول هفته اخیر، اعزام نیرو اعم از رزمی و فنی، همچنین ارسال کمک های نقدی و جنسی مردم مناطق مختلف کشور به جبهه های جنگ همچنان ادامه داشت. شرح اعزام ها و کمک های مذکور طبق گزارش روزنامه جمهوری اسلامی به ترتیب ذیل می باشد:

شنبه، ۱۲/۶/۱۳۶۲

کمک های نقدی و مواد غذایی ازسوی اهالی سمیرم و عشایر منطقه؛ وجه نقد، تعدادی گوسفند، خواربار، مواد غذایی و پوشاک از استان ایلام؛ مبالغی وجه نقد، دارو، غلات، تعدادی دام و ۲ عدد النگوی نقره از روستاهای شهرستان سرخس؛ وجه نقد، مواد شوینده، لبنیات، مواد غذایی و پوشاک از شهرستان بیرجند؛ مواد غذایی و وجه نقد ازطرف پرسنل شهربانی مشهد.(۳)

یکشنبه، ۱۳/۶/۱۳۶۲

یک وانت نیسان کالا و مقداری وجه نقد از عباس آباد تنکابن؛ تعدادی دام و یک عدد انگشتر طلا ازسوی کشاورزان سکن چشمه سردوردشت از توابع شهرستان قمشه؛ مبلغی وجه نقد ازطرف اهالی روستاهای شهرستان بروجرد.(۴)

۱- در جلسه مورخ ۲۲/۶/۱۳۶۲، فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف، احتیاط عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان را به این شرح تعیین کردند: قرارگاه نجف۳ با استعداد ۷ گردان از لشکر۵ نصر و قرارگاه نجف۴ با استعداد ۳ گردان از تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع) (سند شماره ۲۸۳/ د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۳۰/۶/۱۳۶۲، ص۵۷.)

۲- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر۴، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۴۴ – ۳۹.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۴.

دوشنبه، ۱۴/۶/۱۳۶۲

اعزام گروهی از نیروهای بسیج بندرگز و بسیج کردکوی؛ اعزام گروهی از رزمندگان اعزام مجدد از سمنان؛ اعزام گروهی از نیروهای بسیج گنبد کاووس.(۱)

سه شنبه، ۱۵/۶/۱۳۶۲

اعزام گروهی از بسیجیان استان های گیلان و مازندران و شهرستان های قم، برازجان و قمشه؛ اعزام گروهی از سربازان جمعی قرارگاه اداره وظیفه عمومی ژاندارمری؛(۲) اعزام گروهی از جهادگران ستاد پشتیبانی جهاد سازندگی استان چهارمحال و بختیاری؛ تعداد ۴ کامیون اجناس مورد نیاز جبهه ها، مقداری وجه نقد و ۲۳ قطعه طلا اهدایی شهرها و روستاهای شهرستان کاشان؛ مبالغی وجه نقد، مواد غذایی و شوینده و ۳ قطعه طلا ازطرف اهالی روستاهای شهرکرد؛ مقادیری پوشاک و مواد خوراکی و شوینده از ستاد پشتیبانی مناطق جنگی بروجرد؛ مبالغی وجه نقد و خشکبار ازطرف اهالی روستاهای کوار؛ تعدادی جایخی و کلمن و مقادیری مواد خوراکی ازطرف اهالی شهرها و روستاهای شهرستان آشتیان.(۳)

چهارشنبه، ۱۶/۶/۱۳۶۲

اعزام ۴۵ نفر نیروی تدارکاتی و امدادگر ازسوی جمعیت هلال احمر کاشان و ۳ گروه رزمی و تدارکاتی از این شهرستان؛ وجه نقد و یک حلقه انگشتر طلاـ ازسوی اهالی عباس آباد تنکابن؛ کمک نقدی پرسنل عقیدتی - سیاسی شهربانی اراک؛ مبالغی وجه نقد، تعدادی دام و مواد خوراکی از روستای والگرد قم(۴)

پنجشنبه، ۱۷/۶/۱۳۶۲

اعزام گروهی از بسیجیان گیلان و مازندران از آمل؛(۵)اعزام تعدادی امدادگر از هلال احمر نورآباد ممسنی؛ مبالغی وجه نقد و مقادیری پوشاک از شهرستان های زنجان و خدابنده؛ ۳۹ کامیون اقلام مورد نیاز جبهه ها و مبلغی وجه نقد از شهرستان قزوین؛ مقادیری مواد غذایی و شوینده و کمک نقدی اهدایی اهالی شهرستان فسا.

بعدازظهر امروز هم گروهی از بسیجیان مناطق مختلف استان لرستان راهی جبهه های جنگ شدند(۶) به گزارش خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی از برازجان، امروز ۶ کامیون حامل اقلام مورد نیاز رزمندگان ازسوی ستاد پشتیبانی جبهه های جنگ شهرستان دشتستان به جبهه ها ارسال شد.(۷)نمازگزاران نمازجمعه شهرستان زنجان نیز مبلغی وجه نقد را برای کمک به جبهه های جنگ، به ستاد پشتیبانی مناطق جنگی مستقر در جهاد سازندگی زنجان تحویل دادند.(۸)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۵/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۳- همان، ص۴.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۶- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۷- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۸- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۱

به دنبال انجام پروازهای شناسایی دیشب هواپیماهای عراقی بر روی مریوان، جنگنده های ارتش این کشور امروز با استفاده از بمب های خوشه ای و آتش زا چندین بار مناطق مسکونی و تأسیسات نظامی و اداری مریوان را بمباران کردند که براثر آن تلفات و خسارات زیادی به بار آمد.

طبق گزارش گردان ژاندارمری مرزی مریوان، در ساعات ۹:۱۵ تا ۹:۴۰ و ۹:۵۰، ۱۰ و ۱۰:۰۸ صبح امروز، چند فروند هواپیمای عراقی اطراف ژاندارمری مریوان را بمباران کردند که براثر آن تعدادی ساختمان مسکونی تخریب و دچار آتش سوزی شد(۱) جنگنده های عراقی بار دیگر در ساعت ۱۱:۴۵ اقدام به بمباران مریوان کردند که در این حمله ۹ نفر از نیروهای نظامی ازجمله ۳ سرباز ژاندارمری، ۲ نفر از نیروهای سپاه، یک نفر ارتشی و ۳ نفر از افراد شهربانی مجروح شدند(۲) علاوه بر این حملات، در ساعات ۱۳:۱۰، ۱۳:۲۰ و ۱۳:۳۰ نیز شهر مریوان هدف بمباران هواپیماهای عراقی قرار گرفت.(۳)

شهربانی مریوان نیز گزارش داد که از ساعت ۹:۱۵ تا ۱۷:۳۰ امروز، بیش از ۱۰ فروند جنگنده عراقی، اکثر مناطق مسکونی، تأسیسات اداری و نظامی و همچنین ارتفاعات شرقی و غربی اطراف مریوان را بمباران کرده اند.(۴) برخی گزارش ها هم حاکی است که هواپیماهای عراقی برای بمباران مناطق مسکونی مریوان، از بمب های خوشه ای و آتش زا نیز استفاده کرده اند. در این گزارش ها به نبود دفاع قوی و پوشش هوایی نیز اشاره شده است.(۵)

گردان مرزی مریوان در گزارش امشب خود از تخریب بیش از یک هزار واحد مسکونی و آتش سوزی در بعضی از آنها براثر بمباران های روز جاری خبر داد؛ براساس این گزارش، درپی بمباران های امروز، بیمارستان شهر تخریب شد،(۶) یک باب مدرسه ویران و چندین دستگاه خودرو نیز منهدم گردید.(۷) در گزارش ها تعداد مجروحان بمباران امروز مریوان ۲۷ نفر و شهدا ۳ نفر ازجمله یک سرباز ژاندارمری، اعلام شده است.(۸) خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز در گزارشی از حملات اخیر جنگنده های عراقی به مریوان، خاطرنشان ساخت: «طی ۱۰ روز گذشته تقریباً از ساعت ۸:۳۰ دقیقه تا ۱۵ مناطق مسکونی و روستاهای اطراف آن به طور پراکنده بمباران شده اند.»(۹)

امروز همچنین در ساعت ۱۶:۳۰، هواپیماهای عراقی اطراف پادگان بسطام در سقز را به رگبار بستند.(۱۰)

۲

درپی استمرار حملات هوایی عراق به مناطق مسکونی ایران و خسارات و تلفات ناشی از آن، سعید رجائی خراسانی نماینده ایران در سازمان ملل، امروز در یادداشتی خطاب به دبیرکل این سازمان، ضمن اشاره به خودداری ایران از مقابله به مثل باوجود توانایی انجام این کار، مسئولیت جامعه بین المللی در قبال این اقدامات عراق را یادآور شد.(۱۱)

۱- سند شماره ۳۴۳۹۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری استان کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۱۸/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۳۹۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ازناحیه ژاندارمری استان کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۱۸/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۳۹۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری استان کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۱۸/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۴۳۸۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۶۴۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از وزارت کشور به شورای امنیت کشور، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۴۳۹۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری استان کردستان (رکن۳) به استانداری استان کردستان، ۱۸/۶/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۵۴۴۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (منطقه ۱۱) به فرماندهی کل سپاه پاسداران

انقلاب اسلامی، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۸- سند شماره ۳۱۸۲۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران به رکن۳ مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۱۸/۶/۱۳۶۲.

۹- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۴، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۲، مریوان - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۶/۱۳۶۲.

۱۰- سند شماره ۳۵۱۴۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۱۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۴ ، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۶/۱۳۶۲.

متن نامه وی چنین است:

«عطف به نامه های مورخ ۱۲ (S/۱۵۹۳۲)، ۱۷ (S/۱۵۹۲۶ و S/۱۵۹۳۴)، ۱۸ (Add.۱) و ۲۶ (S/۱۵۹۴۱) آگوست ۱۹۸۳، درمورد اطلاعات درباره حملات هوایی عراق به غیرنظامیان بی گناه ایران در شهرها و روستاهای غرب ایران، بنا به اطلاع دولت متبوعم، به اطلاع می رسانم که حملات بیشتری در آن تاریخ رخ داده است و تخریب و انهدام بسیاری را باعث شده است. مناطق مسکونی مریوان در ۲۷ و ۳۰ آگوست [۵ و ۸ شهریور] بمباران شد که درنتیجه آن ۷ غیرنظامی شهید و ۲۰ نفر دیگر مجروح شدند.

در ۲۸ آگوست [۶ شهریور]، دو جنگنده میراژ عراق با بمباران های خوشه ای و ناپالم روستای خانقاه (Khanagah) در نزدیکی شهر پاوه را هدف قرار دادند که براثر آن ۳ تن از روستائیان کشته و ۴ باغ میوه آتش گرفت. شهر مریوان یک بار دیگر در ۱ سپتامبر [۱۰ شهریور] بمباران شد که متأسفانه ۴۶ نفر مجروح و بیش از ۲۰۰ رأس گوسفند متعلق به روستائیان بومی از بین رفت. مریوان برای دومین بار در همان روز با ۱۸ بمب افکن روسی و فرانسوی هدف قرار گرفت که درنتیجه آن ۵۰ غیرنظامی شهید شده که برخی از آنها با تیر مستقیم هدف واقع شدند و نیز ۲۰۰ غیرنظامی مجروح و بیش از ۱۵۰ خانه، مغازه و مسجد تخریب شدند. حملات هوایی علیه مریوان در ۲ سپتامبر [۱۱ شهریور] تکرار شد.

این و سایر جنایات عراق مؤید آن است که رژیم بعث عراق در رودررویی با رزمندگان مسلمان در جبهه های نبرد ناتوان است و به اقدامات غیرقانونی و ددمنشانه و کشتار ساکنان بی گناه متوسل می شود. همان طورکه شما به خوبی آگاه هستید، بسیاری از شهرها و روستاهای عراق ازجمله شهر بندری بصره در بُرد آتش توپخانه ایران قرار دارد و تعهدات اکید ما به قوانین اسلامی و اخلاقی ایجاب کرده است که آن را هدف قرار ندهیم وگرنه شهرهای در تیررس با خاک یکسان می شد. دولت جمهوری اسلامی ایران وظیفه خود می داند که از مردم مسلمان ایران دربرابر این قبیل تجاوزات شیطانی دفاع نماید و حق خود را در توسل به اقدامات تلافی جویانه با هر ابزاری تحت قوانین اسلامی جهت اجرای کامل وظیفه خود، محفوظ نگه می دارد.

جامعه بین المللی باید بار دیگر وظیفه اش را درمورد جنایاتی که علیه غیرنظامیان مرتکب می شوند به یاد آورد. جمهوری اسلامی ایران اعتقاد خود را متذکر می شود که همدستی تاکتیکی این سازمان بین المللی با رژیم عراق باعث تداوم جنایات عراق علیه غیرنظامیان ایران می گردد.»(۱)

۱

در ادامه روند پناهندگی مردم و نظامیان عراقی به ایران، در طول هفته اخیر ۳۲ نفر از ساکنان شهرهای مختلف عراق ازجمله ۲ سرباز عراقی با عبور از مرز، به جمهوری اسلامی ایران پناهنده شدند.

امروز ۱۴ نفر از اهالی عراق ازطریق مرز مریوان وارد ایران شده و در هلال احمر سنندج اسکان یافتند.(۲)

۱- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل، جلد دوم، ترجمه اسناد محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۱۰۸ - ۱۰۷.

۲- سند شماره ۳۵۱۳۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد ناحیه کردستان به اطلاعات ستاد منطقه ۱۱ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۳۶۲/۶/۲۰.

چهارشنبه گذشته (۱۶ شهریور) هم علاوه بر ۴ تن از اهالی بغداد و اربیل که به ایران پناهنده شدند،(۱) ۴ نفر از ساکنان کرکوک و یک نفر دیگر از بغداد نیز با عبور از مرز مریوان به ایران پناهنده و در هلال احمر سنندج اسکان داده شدند.(۲)

همچنین روز سه شنبه (۱۵ شهریور)، ۴ عراقی ازطریق مرز مریوان(۳) و ۲ نفر از اهالی کرکوک و سلیمانیه با عبور از مرزهای بانه و مریوان به ایران پناهنده شدند، این افراد به طور موقت در هلال احمر سنندج اسکان یافتند.(۴)

در روز یکشنبه (۱۳ شهریور) نیز یک فرد غیرنظامی ازطریق یکی از مرزهای غربی وارد ایران شد و تقاضای پناهندگی کرد.(۵) شنبه گذشته (۱۲ شهریور)، هم ۲ سرباز عراقی از جمهوری اسلامی درخواست پناهندگی کرده بودند.(۶)

۱

پس از اجرای چندین عملیات پاک سازی موفق به دست نیروهای خودی در استان های کردستان و آذربایجان غربی، گروه های مسلح غیرقانونی به ویژه کومه له و دمکرات، برای انجام اقدامات متقابل در روزهای آتی، در مواضع و نقاط تجمع خود تغییراتی داده اند. درعین حال امروز نیز نیروهای خودی با عناصر وابسته به گروه های ضدانقلاب در سردشت، سلماس، مهاباد، ارومیه و سنندج درگیر شدند.

به گزارش تیپ۳ مهاباد، درپی عملیات موفقیت آمیز اخیر نیروهای خودی در منطقه گورک مکری مهاباد، حدود ۵۰۰ نفر از افراد کومه له و حزب دمکرات، با گریز از این منطقه و پیوستن به دیگر عناصر مسلح غیرقانونی مستقر در منطقه مثلث مهاباد - بوکان - کیتکه، در کوه های چکش، شیخ حیدر، ملک، شاه خرابش و داخل و ارتفاعات اطراف روستاهای منطقه ازجمله ییلاق آباد، قزاجه پایین، کهنه ده و... مستقر شده اند. ظاهراً این افراد قصد دارند در روزهای آینده، به پایگاه های نیروهای خودی در شهرستان های مهاباد، بوکان و نقده حمله کنند.(۷)

در ادامه رویارویی نیروهای خودی با عناصر ضدانقلاب، در درگیری شدیدی که امروز در روستای بوبکتان بین نیروهای خودی و عناصر ضدانقلاب درگرفت، ۱۵ نفر از مهاجمان کشته شدند.(۸)

همچنین نیروهای پایگاه مکریگ سردشت امروز با عوامل مسلح غیرقانونی درگیر شدند و بااینکه مهاجمان ۱۰ گلوله آر.پی.جی به سمت قسمت جندالله این پایگاه شلیک کردند، این درگیری پس از دو ساعت بدون هیچ گونه تلفات و خساراتی به پایان رسید.(۹)

در حمله عناصر ضدانقلاب به دو پایگاه سپاه سلماس نیز یک نفر از پیشمرگان مسلمان کُرد زخمی شد. درپی اعزام نیروی کمکی مهاجمان مجبور به فرار شدند.(۱۰)

علاوه براین پایگاه های مسافری و عابدی از گردان مرزی سردشت، پایگاه گلیار از هنگ ژاندارمری مهاباد، پایگاه های بردوک و هورسین از گردان مرزی ارومیه، پایگاه های پیر، نجف آباد و شماره ۱ چناره از هنگ ژاندارمری سنندج، در ساعات مختلف روز جاری با افراد

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- سند شماره ۴۴۷۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۷/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۱۳۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین

۴- روزنامه کیهان، ۱۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۷.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۶- روزنامه کیهان، ۱۳/۶/۱۳۶۲، ص۲۲.

۷- سند شماره ۳۱۸۳۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن ۲ تیپ ۳ مهاباد به رکن ۲ فرماندهی قرارگاه عملیاتی مالک اشتر، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۳۴۳۸۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۹- سند شماره ۳۵۴۴۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱.

۱۰- سند شماره ۳۵۱۳۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات سپاه سلماس به طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۸/۶/۱۳۶۲.

مسلح غیرقانونی درگیر بودند که همه این درگیری ها بدون تلفات خاتمه یافت(۱)در همین حال، درگیری افراد پایگاه های عیسی آباد و علی آباد از گردان ۲۰۴ امداد با مهاجمان ضدانقلاب که از حدود ساعت ۲۲ شروع شد تا آخر وقت امشب ادامه یافت(۲)

در ادامه تسلیم شدن عوامل وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی، امروز ۲ نفر از افراد وابسته به حزب دمکرات که یک قبضه سلاح کمری و یک قبضه کلاشینکف به همراه داشتند، خود را به سپاه سنندج معرفی کردند.(۳) یکی دیگر از اعضای این حزب نیز ضمن تحویل یک قبضه اسلحه ام۱، تسلیم نیروهای سپاه میاندوآب شد.(۴)

۱

رئیس جمهور در پایان دومین روز از سفر خود به استان آذربایجان شرقی، پس از دیدار با مسئولان و نیروهای لشکری و کشوری و همچنین علما و خانواده های شهدای تبریز، به تهران بازگشت.

آیت الله خامنه ای بامداد امروز، با فرماندهان مرکز آموزش های پشتیبانی نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، مسئولان دایره عقیدتی - سیاسی و دانشجویان دانشکده های افسری ارتش در تبریز دیدار کرد. در این دیدار، پس از گزارش جانشین فرمانده مرکز آموزش های پشتیبانی نیروی زمینی ارتش راجع به فعالیت های این مرکز، رئیس شورای عالی دفاع ضمن اشاره به پیشرفت، روزآمدی، کارایی و مردمی بودن ارتش، درمورد لزوم خودکفایی این نیرو در زمینه های گوناگون گفت: «ما باید ارتش را به حدی از خودکفایی برسانیم که این ارتش برای همیشه و به طور کامل از احتیاج به خارج مصونیت پیدا کند.»

دیدار با استاندار، فرمانداران، بخشداران و فرماندهان نظامی و انتظامی استان آذربایجان شرقی برنامه دیگرِ صبح امروز رئیس جمهور بود. در این دیدار، استاندار آذربایجان شرقی گزارشی از وضعیت استان ارائه داد. پس از آن، رئیس جمهور در سخنانی، ادارات دولتی را کانال های تحقق خواسته های دولت خواند و ضمن اشاره به اهمیت توجه به نیروی انسانی و ساختار سازمانی در نهادهای دولتی، ضرورت شناخت نیروهای فعال و شایسته در ادارات و سازمان ها و بهره گیری بجا از آنها را یادآور شد. آیت الله خامنه ای خدمت به مردم را فلسفه وجودی مسئولان و کارگزاران دولتی عنوان و بر تأمین نیازهای طبقات محروم تأکید کرد.

ظهر امروز، فرماندهان و مسئولان سپاه پاسداران مستقر در قرارگاه حمزه سیدالشهدا به اتفاق اعضای شورای عالی فرماندهی سپاه و تیمسار ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش، با آیت الله خامنه ای دیدار کردند. در این دیدار پس از گزارش یکی از مسئولان قرارگاه حمزه سیدالشهدا از اقدامات و موفقیت های این قرارگاه، رئیس شورای عالی دفاع، سپاه را دارای مأموریت مضاعفی در کردستان دانست و «تلاش هرچه بیشتر قرارگاه حمزه در رفع ستم از مردم محروم مناطق کردنشین» را خواستار شد.(۵)

۱- سند شماره ۳۶۱۳۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای از رکن۳ قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران به رکن ۳ فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۱۹/۶/۱۳۶۲، صص ۳ - ۱.
۲- سند شماره ۳۴۳۹۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۱۹/۶/۱۳۶۲.
۳- سند شماره ۶۸۷۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۱۹/۶/۱۳۶۲.
۴- سند شماره ۳۵۱۳۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه میاندوآب به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۹/۶/۱۳۶۲.
۵- روزنامه اطلاعات، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۳.

آیت الله خامنه ای در ادامه سفر خود به استان آذربایجان شرقی پیش ازظهر امروز، با خانواده های شهدای شهرستان تبریز دیدار و گفت وگو کرد. رئیس جمهور در سخنانی، «بزرگ شمردن و با عظمت نگه داشتن عمل شهیدان و ادامه راه شهیدان» را دو وظیفه اساسی نظام اسلامی برشمرد و حفظ نظام اسلامی را وظیفه شرعی آحاد ملت دانست.

بعدازظهر امروز، رئیس جمهور در مسجد جامع تبریز، با مدرسین و طلاب مدرسه علوم اسلامی طالبیه دیدار کرد؛ در آغاز این دیدار، حجت الاسلام موسوی تبریزی دادستان کل کشور، گزارشی را از وضع حوزه های علمیه استان آذربایجان شرقی به اطلاع آیت الله خامنه ای رساند. رئیس جمهور نیز با اشاره به اهمیت و نقش مدرسه طالبیه در جریان انقلاب اسلامی، بر احیای این مدرسه و جدیت در پیگیری کار حوزه ها تأکید کرد.

آیت الله خامنه ای عصر امروز، با بدرقه رسمی مقامات استان آذربایجان شرقی، تبریز را به مقصد تهران ترک کرد. رئیس جمهور قبل از عزیمت به سمت تهران، نتایج سفر خود را مطلوب و وضعیت تبریز و استان آذربایجان شرقی را بسیار خوب ارزیابی کرد.(۱)

۱

نمازجمعه این هفته تهران به امامت حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی برگزار شد. معرفی تقوا به مثابه امتیازی در میدان عمل و معیار ارزش گذاری در اسلام، اولویت داشتن ولیّ عادل و سپس عدول المؤمنین و وثاق المؤمنین برای تصدی برخی مشاغل اجتماعی که قید عدالت برای آنها مطرح شده است و صالح بودن اکثر کارمندان دولت در نظام جمهوری اسلامی از محورهای اصلی خطبه اول نمازجمعه امروز تهران بود. رئیس مجلس در خطبه دوم تمایزات اسرای ایرانی و عراقی را ناشی از راه و طرز فکرشان دانسته و با اشاره به اشتباه امریکایی ها و فرانسوی ها درمورد مداخله نظامی خشونت بار در لبنان، روی آوردن به خشونت را اشتباهی ذکر کرد که علاوه بر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) سردمداران عراق نیز با بمباران مناطق مسکونی ایران و به ویژه شهر کردنشین مریوان، مرتکب شده اند.

رئیس مجلس در ابتدای خطبه دوم به رویدادهای اخیر جنگ عراق با ایران و وقایع لبنان پرداخت. وی در بخشی از سخنان خود گفت: اشتباه شاه و امریکا این بود که فکر می کردند اِعمال خشونت می تواند فطرت الهی و مقاومت انسان ها را در هم بشکند. سخنگوی شورای عالی دفاع در ادامه به تمایزات اسرای ایرانی و عراقی اشاره کرد: «این بچه های ما که در عراق هستند، آنجا سراغشان می روند و با آنها مصاحبه می کنند و می گویند شما چه می خواهید؟ می گویند: اگر از اینجا آزاد بشویم دوباره به جبهه می رویم. و اسرای عراقی که اینجا هستند وقتی یک بار من در حرف هایم اینجا گفته بودم که اسرای عراقی را در مقابل آزادی شش هفت هزار اسیری که داریم آزاد می کنیم، چندتا طومار از اردوگاه ها برای من فرستادند و از من گله کردند؛ شما چطور می خواهید ما را آزاد بکنید برویم عراق! ما را آزاد بکنید بیاییم در میدان با

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص ۱۰.

شما بجنگیم؟ ما با این حکومت عراق، عراق برو نیستیم! و این تفاوت این اسیر با آن اسیر است. ... این تفاوت به خاطر آن راهی است که انتخاب کرده اند و فکری که دارند، حقی که دارند، رویش اقدام می کنند.»

وی درمورد قضیه لبنان و دخالت نیروهای امریکایی و فرانسوی نیز گفت: «اشتباه امریکایی ها و فرانسوی ها در لبنان، این بود که وارد عمل شدند و خدا کند که این اشتباه خود را ادامه دهند؛ یعنی اگر سرباز امریکایی در مقابل مؤمن موحد قرار بگیرد، هیچ چیزی برای مؤمن شیرین تر از جنگیدن با آنها نیست. ... لبنان به معرکه حق و باطل تبدیل شده است و امروز از سراسر دنیا افرادی جذب لبنان می شوند که می خواهند برای خدا بجنگند و بنابراین امریکا در لبنان همان اشتباهی را مرتکب می شود که در ایران مرتکب شد.»

رئیس مجلس در بخش دیگری از خطبه دوم با اشاره ضمنی به پخش مناظرات شماری از اعضای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) از تلویزیون، اشتباه این سازمان را روی آوردن به خشونت دانست و با اشاره به ترورهایی که منافقین انجام داده اند و اظهار ندامت بعضی اعضای این گروه، از مسئولان خواست «سعی کنند یک بار دیگر (اگرچه ممکن است آزادی بعضی از آنها خسارت داشته باشد) یک مهلتی به اینها داده شود که اینها بیایند و ان شاء الله خودشان را اصلاح بکنند، البته درصورتی که اطمینان حاصل بشود که دوباره به فساد کشیده نشوند.»

سخنگوی شورای عالی دفاع به بمباران مناطق مسکونی ایران توسط هواپیماهای عراقی پرداخت و سردمداران عراق را نیز گرفتار اشتباه توسل به خشونت دانست: «همین دیشب، همین امروز صبح (شب جمعه و صبح جمعه) هواپیماهای عراقی، بر سر مردم مریوان، این شهر کردنشین که تا دیروز صدام به عنوان حامی کردها، در آنجا شعار می داد ... بمب های خوشه ای ریختند و یک عده از مردم را شهید کردند. شهری که دو سه بار دیگر بمباران شده است. صدام خیال می کند از این راه می تواند نیروهای ما را از جنگ منصرف بکند؛ هزار بار امتحان کرده، در خرمشهر، در قصرشیرین، در هویزه، در دزفول، در اندیمشک، در پلدختر، در همدان، در خرم آباد، در همه جا امتحان کرده و نتیجه معکوس گرفته است. ... این حزب عفلقی هر روزی که می گذرد جرایم خودش را زیادتر و کینه مقدس مردم ما را بیشتر می کند و ما را جدی تر و قائم تر به این می کند که این سرطان نمی تواند در این منطقه بماند.»

ص: ۳۸۷

هاشـمی رفسـنجانی در پایان خطبه دوم، پس از اشاره به نقشه ناکام منافقین برای بدنام کردن مرحوم آیت الله طالقانی خاطرنشان کرد که آیت الله طالقـانی بـا این سازمـان قطع رابطه کرده و آنان را محکوم کرده بود. رئیس مجلس با قرائت خطبه ای کوتاه به زبان عربی درمورد حوادث جاری لبنان سخنان خود را به پایان رساند.(۱)

۱

سفر وزیر امور خـارجه بنین به ایران با امضای بیانیه ای مشترک بین دو کشور به پایان رسـید. وزیر صـنایع سـبک بلغارسـتان نیز امروز وارد تهران شد.

در پایان سفر سه روزه وزیر امور خارجه بنین به ایران و پس از گفت وگوهای وی با مقامات بلندپایه ایرانی بیانیه مشترکی میان دو کشور به امضا رسـید. تیامیا اجیباده بعـدازظهر امروز با بـدرقه رسـمی علی اکبر ولایتی ایران را ترک کرد. وی هنگام ترک ایران، ضـمن ثمربخش خواندن سـفر خود، دو کشور را دارای دیـدگاه هـای اصولی و اهـداف مشترک خوانـد و بر همکاری وسیع دوجانبه در زمینه های گوناگون تأکیـد کرد. وزیر امور خارجه ایران نیز با بیان اینکه این سـفر اولین تماس رسـمی دو کشور بود، بر جایگاه کشور بنین در منطقه حساس غرب افریقا تأکید کرد و با اشـاره به خـط مشـی ایران برای توسعه روابـط بـا کشورهـای افریقایی، ابراز امیـدواری کرد که روابط ایران و بنین، هرچه بیشتر گسترش یابـد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، وزیر امور خارجه بنین از ولایتی برای دیدار از کشور متبوع خود دعوت کرد.(۲)

بعدازظهر امروز، رومن سربزوف وزیر صنایع سبک بلغارستان، در رأس هیئتی، به منظور مذاکره با مسئولان بخش صنعتی ایران و بازدید از نهمین نمایشـگاه بین المللی تهران با اسـتقبال سیدمصطفی هاشمی طبا وزیر صنایع، وارد ایران شد.(۳) این نمایشـگاه قرار است از فردا ۱۹ شهریور تا ۳۰ شهریور با حضور بیش از ۳۰ کشور خارجی برگزار شود.(۴)

۲

به دنبال دیدارهای اخیر عصمت کتانی قائم مقام وزارت امور خارجه عراق، با چند مقام بلندپایه امریکایی در واشنگتن و استقبال گرمی که از وی به عمل آمد، امروز آلن روبرگ سـخنگوی وزارت امور خارجه امریکا درخصوص گزارش هایی مبنی بر موضع گیری ایالات متحده به نفع عراق در جنگ با ایران، اظهار کرد: «ما به سوی هیچ یک از طرفین متمایل نشده ایم، اسـتقلال و تمامیت ارضـی هر دو کشور به ثبات منطقه کمک می کند.»

خبرگزاری کویت با اعلام این خبر آورده است: «مراسم اسـتقبال از کتانی در وزارت خارجه [امریکا] با فرش تشـریفات قرمزرنگ صورت گرفت و وی با تمام مسـئولین درجه یک دولتی و اعضای کنگره ملاقات کرد؛ چیزی که از زمان جنگ ۱۹۶۷، زمانی که روابط بین دو کشور قطع شد، درمورد یک مسـئول رسـمی عراق سابقه نداشته است.» سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا ضمن اشاره به خطرهای ادامه جنگ ایران و عراق و اجتناب کشور متبوعش از انجام

۱- هاشمی رفسنجانی، خطبه های نماز جمعه ۱۳۶۲، جلد پنجم (۱۹/۱۲/۱۳۶۲ - ۱۸/۶/۱۳۶۲)، زیر نظر محسن هاشمی رفسنجانی، تهران: سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۷۶، صص ۳۶ - ۱.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

۳- روزنامه اطلاعات، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۶/۱۳۶۲، ص۲.

اقداماتی که به طولانی شدن یا شدت جنگ منجر شود، گفت: «ما به تشویق دیگر کشورها در اتخاذ موضعی مشابه ادامه می دهیم.»(۱)

۱

پس از اجرای عملیات والفجر۲ در جبهه شمالی و فعالیت های قیاده موقت (بارزانی ها) در شمال عراق، رژیم ترکیه به این منطقه حساس تر شده و درصدد یافتن تدبیری برای حل مشکل مرزی خود با عراق برآمده است.

اقدامات مشترک بغداد و آنکارا درزمینه سرکوب مخالفان عراق، که از چندی پیش آغاز شده است، همچنان ادامه دارد. در همین خصوص و برای هماهنگی بیشتر در مقابله با مخالفان، اخیراً ملاقات هایی میان مقامات عراق و ترکیه صورت گرفته است: وزیر کشور ترکیه که از روز یکشنبه (۱۳/۶/۱۳۶۲) به عراق سفر کرده است، در بازدید پنج روزه خود از این کشور با مقامات عراقی درمورد مسائل امنیتی و گسترش همکاری ها و نحوه حفاظت از لوله های نفتی عراق که از خاک ترکیه می گذرد، گفت وگو کرد. همچنین در سفر اخیر وزیر بازرگانی عراق به ترکیه مذاکراتی درمورد تقویت همکاری های اقتصادی بغداد و آنکارا انجام شد.

این ملاقات ها و گسترش روابط عراق و ترکیه نتایجی نیز دربر داشته است که از آن میان می توان به دستگیری ۸۱ نفر از اکراد اسلامی ترکیه در روز گذشته توسط مقامات قضایی این کشور اشاره کرد.(۲)

۲

بااینکه حفاظت از خط لوله نفتی عراق در ترکیه یکی از مهم ترین مفاد پروتکل امنیتی است که میان وزرای کشور ترکیه و عراق به امضا رسیده است، وقوع آتش سوزی امروز در این خط لوله، تردیدهایی را درزمینه تضمین امنیت انتقال نفت از این مسیر ایجاد کرده است.

رادیو بی بی سی در گزارشی اعلام کرد: خط لوله ای که نفت منطقه کرکوک عراق را به سواحل ترکیه در دریای مدیترانه منتقل می سازد، امشب در نزدیکی دهکده ای به نام دریک آتش گرفت.(۳)خبرگزاری دولتی ترکیه نیز خبر توقف صادرات نفت عراق ازطریق این خط لوله ۹۵۰ کیلومتری را بدون ذکر علت آن مخابره کرد.(۴)در همین حال، بعضی خبرگزاری ها نشت نفت را علت آتش سوزی در این خط لوله اعلام کردند.(۵)

از سوی دیگر، صلاح الدین چتین وزیر کشور ترکیه، امروز در پایان دیدارش از عراق، هنگام ترک بغداد مذاکراتش با مقامات عراقی را سودمند خواند و درمورد گسترش روابط دو کشور ابراز امیدواری کرد.(۶)گزارش ها حاکی است در جریان سفر وزیر کشور ترکیه به عراق، یک پروتکل همکاری در زمینه های امنیتی به امضای وزرای کشور دو طرف رسیده است. خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از منابع دیپلماتیک اعلام کرد: یکی از موضوعات مذاکرات چتین با سعدون شاکر همتای عراقی اش اتخاذ تدابیر امنیتی برای محافظت از خط

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۵، ۲۰/۶/۱۳۶۲، صص ۳ و ۴، واشنگتن - خبرگزاری کویت، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۲- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش نوبه ای و اطلاعاتی اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۰/۶/۱۳۶۲ تا ۲۴/۶/۱۳۶۲، صص ۲۴۶ - ۲۴۵.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۳، رادیو بی بی سی، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۲.

۴- همان، ص۴، رادیو اسرائیل، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ساعت ۱۹.

۵- روزنامه کیهان، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۵، رادیو بغداد، ۱۸/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱.

لوله نفت عراق به بندر سیحان ترکیه بوده است(۱)

درعین حال به گزارش رادیو بغـداد، بعدازظهر امروز حسن علی وزیر بازرگانی عراق، در پایان سـفر دوروزه اش، از ترکیه به بغداد بازگشت. وی در مصـاحبه بـا خبرگزاری عراق، دیـدار خـود از ترکیـه را موفـق و ثمربخش توصـیف کرد و درمـورد مفـاد مـذاکرات بـا مقامـات ترکیـه گفت: «مذاکرات ترکیه و عراق پیرامون افزایش مبادله بازرگانی و همکاری فنی [به] ویژه پیشرفت مناسبات مشترک و رسیدن آن به سطح نمونه ای دور زد. ... یـک گروه فنی عراقی هنوز مـذاکرات خود را در پـایتخت ترکیه جهت امضـای معاملاتی که طی مـذاکرات خود با مقامات مسئول ترکیه درباره آن توافق حاصل گردید ادامه می دهد.»(۲)

۱

اعضای هیئت دادگاه بین الملل اسـلامی، در مراسمی که بعدازظهر امروز به دعوت کمیته مشترک مسلمانان مقیم لندن، در سفارت ایران در لندن برگزار شد، بار دیگر به تشریح مشاهدات خود از مناطق جنگی ایران پرداختند.

در ابتـدای این مراسم، اقبـال یکی از اعضـای این هیئت بـا بیـان اینکه عراق بـا حمایت کامل ابرقـدرت ها و طبق نقشه امریکا جنگ را آغاز کرده است، جنـگ نیروهـای ایرانی را با بعثیون کافر دانست نه با مسـلمانان عراقی. مسـعود مختار عضو دیگر دادگاه بین الملل اسـلامی نیز دراین زمینه گفـت: «پس از پیروزی انقلاب اسـلامی، ابرقـدرت هـا کـه منـافع خـود را در منطقـه در خطر دیدنـد، جنگ تحمیلی را ازطریـق عراق به منظـور سرنگونی و شـکست انقلاب اسـلامی ایران آغاز کردنـد و صـحبتی از صـلح نداشـتند، اما حال که جنگ به نفع جمهوری اسـلامی پیش می رود، ندای صلح طلبی آنان بلند شده است.»

در ادامه مراسم، محمد جمیل از اعضای اهل سـنت هیئت مذکور اظهار کرد: «من در ایران از زبان امام خمینی شنیدم که هیچ تفاوتی میان شیعه و سنی نیست. ... امـام خمینی صـلح بـا کفار را رد کرده انـد و از آنجایی که همه ما مسـلمانیم نمی توانیم صـلح خفت بار را بپـذیریم و درحالی که عراق با حمایت ابرقدرت ها، پنج شهر ایران که محل سکنای ۳ میلیون مسـلمان بوده است را با خاک یکسان کرده است، نباید بی تفاوت بر جای خود بنشـینیم.» ایوب بخاری عضو دیگر این هیئت ضـمن رد صـلح ذلت بار، خواستار برقراری صلحی عادلانه براساس مفاد سوره مبارکه حجرات شد. وی با تأکید بر خودداری نیروهای ایرانی از حمله به مناطق مسکونی عراق گفت که «مدت هاست خواسـتار بازدید از مناطق مسـکونی مورد هجوم سپاهیان اسـلام در عراق می باشد، ولی رژیم بعثی – صـهیونیستی عراق برای جلوگیری از افشای اکاذیب با این درخواست موافقت ننموده است.»

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسـلامی، در پایان این مراسم، مسـلمانان حاضـر پس از طرح سؤالاتی از اعضای هیئت دادگاه بین الملل اسلامی، از نمایشگاه مربوط به جنایات نیروهای

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۶، رادیو بغداد، ۱۸/۶/۱۳۶۲، ساعت ۲۱.

عراقی در مناطق مرزی ایران، بازدید کردند.(۱)

۱

با آشکارتر شدن دخالت نیروهای نظامی امریکایی، فرانسوی و انگلیسی در درگیری های داخلی لبنان، انقلابیون مسلمان لبنانی نیز به تدریج وارد این منازعه می شوند.

به گزارش خبرگزاری رویتر، بعدازظهر امروز مواضع تفنگ داران امریکایی در نزدیکی فرودگاه بیروت زیر آتش شدید توپخانه قرار گرفت. به دنبال این حادثه، یک ناوچه امریکایی اقدام به گلوله باران یکی از مواضع دروزی ها کرد. ریگان رئیس جمهور ایالات متحده، در تماسی تلفنی با فرمانده تفنگ داران امریکایی در بیروت، حمایت کامل خود را از این نیروها اعلام کرد؛ در همین حال، لاری اسپیکز سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا، هرگونه تغییر در سیاست امریکا درمورد لبنان را رد کرد. سخنگوی نیروهای فرانسوی مستقر در لبنان نیز گفت که بامداد امروز دو فروند هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی برای یک مأموریت شناسایی بر فراز بلندی های لبنان به پرواز درآمدند. وزارت دفاع انگلیس امروز اعلام کرد ۶ فروند هواپیمای شکاری بمب افکن را به پایگاهی در قبرس اعزام کرده است تا درصورت نیاز به نیروهای انگلیسی مستقر در لبنان کمک کنند.(۲)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، امروز بیش از سه هزار نفر از انقلابیون مسلمان لبنانی پس از اقامه نمازجمعه در منطقه بعلبک درحالی که تصاویری از امام خمینی در دست داشتند، با سلاح های سبک و سنگین خود، برای جنگ با نیروهای امریکایی، عوامل فالانژ و ارتش دولتی لبنان عازم منطقه کوهستانی عالیه و جبل شدند.(۳)

۱- روزنامه صبح آزادگان، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

۲- روزنامه کیهان، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص ۲۸.

۳- روزنامه کیهان، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

روزشمار جنگ شنبه ۱۹ شهریور ۱۳۶۲ ۲ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۰ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

امروز نیروهایِ عراقیِ مستقر در شرق شیلر، که از چند روز پیش اقدام به تخلیه ارتفاعات آسمان بین، تخته نادری، سرکچل و چمپاروا کرده اند، با عقب نشینی از منطقه شمال دهانه شیلر، در جنوب رودخانه شیلر استقرار یافتند.(۱)به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، این اقدام دشمن «به خاطر تحکیم یک خط پدافندی قوی در جنوب رودخانه شیلر» انجام شده است. براساس این گزارش، محل کنونی استقرار نیروهای عراق به دلیل وجود یک رشته ارتفاعات به هم پیوسته شامل کنگرک، گرمک، براله، سر براله، مارو و کخلان، «برای پدافند به طرف شرق رودخانه و روی شیلر از موقعیت خوبی برخوردار است و نیز دید و تیر خوبی برای نیروهای پدافندی دشمن دارد و نیز اهمیت خاصی هم برای نیروهای خودی دارد که ازجمله [می توان به] جناح دادن ازطرف دشمن به خودی، کوتاه شدن مسافت تا هدف اصلی و دیده بانی، دید کافی روی حرکات و محل استقرار دشمن و دشت و جاده های تدارکاتی عقبه دشمن» اشاره کرد.(۲)

علاوه براین، در ساعت ۶:۴۵ دقیقه عصر امروز، ارتش عراق نواحی غرب پنج انگشتان را نیز تخلیه کرد. نیروهای خودی با استقرار سه قبضه توپ در پایین نهنی، جاده ای را که عراق از آن برای عقب نشینی استفاده می کرد، زیر آتش گرفتند؛ هنگام عقب نشینی نیروهای عراقی از پادگان گرمک یک دستگاه تانک دشمن براثر اصابت گلوله توپ منهدم شد.(۳) راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در گزارشی از اقدامات و تمهیدات دشمن در مناطق تخلیه شده آورده است: ارتش عراق دورتادور ارتفاع آسمان بین را با سیم خاردار و سنگرهای کمین مسلح کرده به طوری که در مسیر حرکت به سمت نوک قله پس از سه ردیف سیم خاردار، کانال هایی سرتاسری احداث شده که ازطریق سنگرهای دیده بانی موجود در دور تپه به هم مرتبط شده اند. در وسط این محدوده ۳۰ سنگر اجتماعی و چندین سنگر انفرادی وجود دارد. ارتش عراق در اقدامی پیشگیرانه ۲۵ کیلومتر عقب نشینی کرده و همه نیرو و تجهیزات خود به ویژه مقر تیپ۴۲۸ در پایین گله گم را به عقب منتقل کرده است.

ص: ۳۹۳

۱- گزیده اسناد مناطق کردنشین(بانه)، جلد۲، (۱/۶/۱۳۶۲ تا ۳۰/۸/۱۳۶۲)،گزارش اطلاعات قرارگاه حمزه به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۲- سند شماره ۱۴۴۰۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۱۳/۶/۱۳۶۲ تا ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۱۰۳.

احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، که از تخلیه بدون تلفات شرق شیلر توسط نیروهای دشمن به شدت ناراحت است، خطاب به راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ گفت: «در تاریخ بنویسید که چهار، پنج هزار نفر از اینجا فرار کردند و ما نتوانستیم بکشیم یا اسیرشان بکنیم.»(۱)

۱

در جلسه امروز قرارگاه نجف (مأمور اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه عمومی دربندیخان) با حضور عزیز جعفری و جاودانی فرماندهان قرارگاه، کلاه کج طرح و عملیات قرارگاه، سرگرد غلامرضا فرزین و سروان حسین هاشمی نژاد از هوانیروز نقش و مأموریت هوانیروز در تأمین پوشش هوایی منطقه عملیاتی در عملیات والفجر۵ مورد بررسی قرار گرفت. در این جلسه راجع به هلی برد نیروها، کمک رسانی تدارکاتی و اسلینگ ضدهوایی ۲۳ میلی متری بحث و تبادل نظر شد. در پایان جلسه نیز برای تعیین مکان پد بالگرد «قرار شد منطقه ریجاب، بزمیرآباد، شاه نشین بررسی شود تا نقطه بهتر ازلحاظ شیار و دره برای مصون ماندن از حملات هوایی و آلوده نبودن به ضدانقلاب انتخاب شود.»

همچنین در ادامه مذاکرات دو روز پیش فرماندهان قرارگاه نجف(۲) درمورد تعیین مکان استقرار موشک هاوک، امروز نیز گزارشی از بازدید نیروهای هوانیروز از محل سامانه موشکی به مسئول مهندسی قرارگاه ارائه شد.(۳)

۲

هم زمان با فعالیت های نیروهای خودی برای اجرای عملیات در جبهه شمالی به خصوص منطقه عملیاتی دهانه شیلر، ارتش عراق نیز اقدام به اصلاح خطوط پدافندی و تقویت استعداد زرهی و رزمی خود کرده است که این امر نشان دهنده هوشیاری و آگاهی دشمن از تک ایران می باشد.

براساس گزارش لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) مستقر در جنوب منطقه عملیاتی دهانه شیلر، «طی یک هفته گذشته، بیش از ۸۰ تانک از راه اربط [عربت] به سمت پنجوین در حرکت بوده اند.» همچنین، «۵ گردان پیاده نیز از راه اربط [عربت] به سوی پنجوین در حرکت دیده شده اند.» علاوه براین، «حدود ۱۰۰۰ نفر جاش و مزدور محلی نیز [در] طول این مدت از روستاهای استان سلیمانیه جمع و به سمت توتمان پنجوین حرکت داده [شده] اند.(۴)

همچنین امروز رادیو بغداد با اشاره به اینکه «گزارش ها و اخبار حاصله» حاکی از تدارک حمله ای جدید ازسوی ایران است، راجع به آمادگی نیروهای عراقی برای مقابله با هجوم احتمالی ایران گفت: «تمامی بخش های عملیاتی از نیروهای ذخیره کافی برخوردار می باشد که می توانند وظایف خود را با سرعت و سهولت کافی انجام بدهند، مضافاً به اینکه فرماندهی نیروهای مسلح دارای

۱- سند شماره ۱۳۰۷۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی اختلافات و مشکلات فرماندهان و ارزیابی لشکرهای عراق، (قرارگاه حمزه، ۱۸/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۷۴)، صص ۱۱ - ۹.

۲- این جلسه با حضور کاشانی مسئول مهندسی قرارگاه نجف، حق شناس، وظیفه خواه و چهار تن دیگر از افراد نیروی هوایی در قرارگاه نجف تشکیل شد.

۳- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف (قبل از عملیات والفجر۴)، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۴۷ - ۴۶.

۴- سند شماره ۲۰۰۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام لشکر۲۷ به قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۹/۶/۱۳۶۲، ص۱.

ذخیره ای دیگر می باشد، این به علاوه سلاح های پیشرفته و نیروی هوایی و توپخانه ها و موشک های دوربرد از آن جمله می باشد، علاوه براین سه راه ها و موانع و میدان های وسیع مین گذاری شده وجود دارند که مواضع دفاعی مان را به سنگرهای تسخیرناپذیری مبدل کرده است.»(۱)

۱

در جریان حملات امروز جنگنده های عراقی به اطراف شهرهای مریوان و بانه یک فروند از هواپیماهای دشمن براثر آتش پدافند هوایی ایران سرنگون شد.

امروز حریم هوایی شهر بانه دو بار مورد تجاوز جنگنده های عراقی قرار گرفت؛ به گزارش فرمانداری بانه، نخستین حمله در ساعت ۹:۳۰ دقیقه صبح انجام شد که در آن چهار فروند میگ عراقی جنب محله عثمان آباد واقع در غرب شهر و روستای طرخان آباد را بمباران کردند.(۲)دومین تجاوز هوایی، طبق اعلام گردان مرزی بانه در ساعت ۱۴:۱۰ صورت گرفت. در این حمله دو هواپیمای عراقی «در فضای شهر بانه ظاهر و پس از بمباران شمال غربی سیدصارم متواری گردیدند.»(۳)

درپی بمباران اطراف بانه، بین مردم این شهر شایعه شده که بمباران مزبور به منزله اخطاری برای تخلیه شهر بوده است. ازاین رو، عده زیادی از مردم با وسایط نقلیه شخصی و عمومی و حتی پای پیاده اقدام به ترک شهر کرده اند(۴)

علاوه بر بانه، اطراف شهر مریوان نیز در چهار نوبت مورد تجاوز هوایی و بمباران قرار گرفت.(۵) براساس گزارش شهربانی استان کردستان، حملات هوایی عراق به این شهر از ساعت ۹:۳۰ امروز آغاز و تا ساعت ۱۴:۳۰ ادامه یافت. در این مدت، اطراف پادگان، محل اداره راه، جاده دریاچه و کوه های شرقی و غربی اطراف شهر مریوان بمباران شدند. گزارش مذکور تعداد هواپیماهای دشمن در این عملیات هوایی را بیش از ۴ فروند ذکر کرده است،(۶) اما به گفته راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، تعداد هواپیماهای عراقی در این حملات ۱۵ فروند بوده که یکی از آنها براثر پدافند هوایی نیروهای خودی سرنگون شده است.(۷) ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی نیز در اطلاعیه نظامی شماره ۱۴۵۴ خود اعلام کرد: این هواپیمای عراقی در ساعت ۹:۴۲ هدف قرار گرفته و سقوط کرد.(۸)

بااین حال، ارتش عراق در اطلاعیه نظامی خود ضمن اینکه اهداف بمباران شده را مواضع و اجتماعات نظامی «در بخش شمالی میدان عملیات و مناطق استقرار واحدها و هدف های مهم نظامی» ایران اعلام کرد، مدعی شد همه هواپیماها سالم به پایگاه های خود بازگشته اند.(۹)

۲

امروز علاوه بر وقوع درگیری های پراکنده در مناطق بحرانی غرب و شمال غرب، نیروهای خودی چند عملیات محدود نیز علیه عناصر مسلح غیرقانونی در این مناطق اجرا کردند.

در عملیاتی که با همکاری گردان جندالله بانه، گردان مالک اشتر، جندالله سقز و تیپ ویژه شهدا در محور بانه - سردشت در منطقه کوخان بانه، اجرا شد، روستاهای بنجیلان، نجنه بالا و پایین، آئین سفید، دره شهنشهیان، بیاوین، کاسانه، برده رش و سوتو به محاصره نیروهای خودی

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۵، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۲۹، رادیو بغداد، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۲- گزیده اسناد مناطق کردنشین (بانه)، پیشین، گزارش فرمانداری بانه به استانداری کردستان، ص۸۲.

۳- سند شماره ۳۴۳۹۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به لشکر۲۸ (رکن۳) و استانداری کردستان، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۴- اسناد مناطق کردنشین (بانه)، پیشین، گزارش شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ص۹۸.

۵- سند شماره ۳۴۳۹۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری استان کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۴۳۸۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۰۵.

۸- روزنامه کیهان، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۹- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۵، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

درآمد و بدون درگیری پاک سازی شد.(۱)

در همین حال، عملیات نیروهای قدس در منطقه نیستان (بین سردشت و مهاباد) ناکام ماند.(۲)به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، این عملیات پس از آنکه ۳۰ نفر از نیروهای خودی شهید و ۵۰ نفر اسیر شدند با عقب نشینی نیروهای قدس به پایان رسید.(۳)

در درگیری میان عناصر ضدانقلاب با یگان جندالله سلماس، که از پایگاه سیاوان برای اجرای کمین در بزنوازان اعزام شده بود، ۴ نفر از مهاجمان کشته شدند(۴)

امروز همچنین عده ای از افراد مسلح در ساعت ۸:۳۰ به پایگاه کانی بداغ در حومه پیرانشهر، حمله کردند. در این درگیری عده ای از مهاجمان کشته شدند ولی به نیروهای پایگاه آسیبی نرسید.(۵)

چته های حزب دمکرات با اجرای کمین در اطراف روستای حسن نوران از توابع نقده، یکی از افراد گروه بارزانی را کشته و خودروی شخصی وی را منهدم کردند. در حوالی شهر بوکان نیز افراد مسلح غیرقانونی، شخصی را به همراه فرزند هجده ساله اش به جرم همکاری با جمهوری اسلامی به شهادت رساندند. علاوه براین در حمله عناصر ضدانقلاب به پایگاه بچنلو واقع در نقده، ۲ تن از نیروهای این پایگاه شهید و مجروح شدند.(۶)

علاوه بر آذربایجان غربی امروز در کردستان نیز درگیری هایی میان نیروهای خودی و مهاجمان مسلح غیرقانونی به وقوع پیوست. براساس گزارش ژاندارمری استان کردستان ساعت ۱۸ امروز، نیروهای تأمین تونل ۱ محور سنندج - سقز با افراد مسلح درگیر شدند. در این درگیری که تا ساعت ۱۹ ادامه یافت، یک سرباز شهید شد و یک سرباز و یک درجه دار نیز مجروح شدند.(۷) در همین ساعت، در نزدیکی سه راه بیجار، مهاجمان مسلح با حمله به واحد تأمین جاده مریوان - دیواندره، یک نفر را شهید و یک نفر دیگر را مجروح کردند.(۸)

۱

اداره اطلاعات شاجا امروز اعلام کرد: ۱۵ نفر از کارکنان نیروگاه برق مهاباد «که قصد توطئه و خرابکاری را داشته اند» با هشیاری نیروهای سپاه پاسداران ارومیه دستگیر شدند(۹)علاوه براین، ۸ نفر از وابستگان به گروه های مسلح غیرقانونی در میاندوآب(۱۰) و ۲ نفر از اعضای حزب دمکرات در منطقه شیلر به همراه یک راهنمای قاچاقچی دستگیر شدند.(۱۱)

امروز همچنین، ۸ نفر از چته های حزب دمکرات، هیز سمیتقو و دسته اکرم بارزانی با اسلحه و مهمات و نیز ۲ نفر دیگر بدون سلاح خود را به پایگاه خناوین معرفی و از آنجا تحویل سپاه سلماس شدند و تقاضای امان نامه کردند.(۱۲)در بوکان نیز ۵ نفر از اعضای حزب دمکرات با تحویل دو قبضه سلاح تسلیم شدند.(۱۳) گفتنی است محمد ایلخانی زاده عضو دفتر عزالدین حسینی نیز ازجمله افرادی بود که در طول روز جاری خود را تسلیم کرد.(۱۴)

۲

اقدامات اخیر عراق در راستای تقویت هرچه بیشتر توان نظامی خود با هدف ضربه زدن به

۱- اسناد مناطق کردنشین (سقز)، جلد۲، (۱/۵/۱۳۶۲ تا ۲۰/۸/۱۳۶۲)، ص ۱۸۰؛ و - سند شماره ۳۵۴۵۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات سپاه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۴/۶/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۳۵۴۵۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان به ستاد منطقه ۱۱، ۲۲/۶/۱۳۶۲

۲- گزیده اسناد عملیات های پاک سازی، ایذائی و کوچک آذربایجان غربی، کردستان و خوزستان، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، بهار ۱۳۸۴، ص۱۹۹.

۳- همان، ص۲۰۰.

۴- سند شماره ۳۵۱۴۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا به ستاد مرکزی طرح و عملیات، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۱۴۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه پیرانشهر به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۶- اسناد مناطق کردنشین (بانه)، پیشین، ص۱۲۳.

۷- سند شماره ۳۴۳۴۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۶۸۷۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات شاجا به نخست وزیری، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۹- سند شماره ۶۸۷۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات شاجا به نخست وزیری، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۱۰- سند شماره ۲۲۸۲۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزراش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، شماره ۶، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۵.

۱۱- سند شماره ۳۵۴۱۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان به ستاد منطقه ۱۱، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۱۲- سند شماره ۳۵۱۳۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه سلماس به قرارگاه حمزه سیدالشهدا،۲۰/۶/۱۳۶۲.

۱۳- سند شماره ۲۲۸۲۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۶.

۱۴- سند شماره ۶۰۸۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۳۱، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۱.

تأسیسات نفتی ایران در خلیج فارس، ازجمله تلاش این کشور برای افزودن هواپیماهای سوپراتاندارد به ناوگان هوایی خود، موجب شده است تا حراست از مراکز حساس و راهبردی ایران در خلیج فارس و سواحل آن، برای تصمیم گیران نظامی و سیاسی ایران اهمیتی بیش ازپیش بیابد. بر همین اساس، امروز محسن رضایی فرمانده سپاه، به منظور مقابله با این خطر احتمالی، از قرارگاه سپاه منطقه ۹ (استان های فارس، هرمزگان و بوشهر) خواست یک طرح آفندی و پدافندی را دراین زمینه تهیه و ارائه کند.

در این ابلاغیه با عنوان "طرح مانور قدس" پس از ترسیم وضعیت جمهوری اسلامی ایران باتوجه به اقدامات قدرت های بزرگ علیه آن، ضرورت تدوین طرح های مناسب دفاعی ذکر و سپس فرضیاتی به این شرح مطرح گردیده است:

«۱. درحالی که با عراق می جنگیم دشمن جبهه جدیدی باز نموده و ابرقدرت های جنایتکار مستقیماً با همکاری یک یا چند کشور همسایه علیه جمهوری اسلامی وارد جنگ شده اند.

۲. به طور هم زمان ازجانب چند کشور همسایه مورد حمله قرار گرفته ایم.

۳. استعداد نیروهای دشمن تا زمان شروع تجاوز تغییر کلی نکند.

۴. دشمن از تمام مقدورات خود به غیر از سلاح های هسته ای در جنگ با ایران استفاده نماید.

۵. مقدورات نیروهای خودی محدود به یگان های پیاده و سلاح های سازمانی و نفرات پیاده تا رده آر.پی.جی۷ و خمپاره می باشد.»

در ادامه، مأموریت سپاه منطقه۹ چنین ابلاغ شده است:

«۱. سپاه نهم مأموریت دارد دفاع از مرز آبی این منطقه و تنگه استراتژیکی هرمز، جزایر و تأسیسات حیاتی محدوده سپاه نهم را برابر کالک پیوست به عهده گرفته و تدابیر لازم دفاعی را نسبت به تهدیدات دشمن فرضی (اعم از امکانات هوابرد و بمباران، عملیات آبی - خاکی و...) پیش بینی نمایید.

۲. طرح های آفندی و پدافندی خود را براساس مفروضات بند (ب) در دو وضعیت زیر در عرض مدت یک ماه تهیه و به این قرارگاه ارسال دارید.

وضعیت الف: دشمن علیه سرزمین و نظام جمهوری اسلامی ایران نسبت [دست] به تجاوز زده و تا عمق ۳۰ الی ۶۰ کیلومتری به داخل خاک جمهوری اسلامی پیشروی نموده است.

وضعیت ب: دشمن قصد تجاوز به خاک جمهوری اسلامی ایران را دارد و در قبل از اقدام عملی متجاوز از نیات پلید او مطلع شده ایم.

۳. درجهت شناسایی دقیق منطقه مأموریت خود اقدامات لازم را به عمل آورید و اطلاعات جمع آوری شده را پس از تدوین و ترسیم در کالک های وضعیت و پیوست های آن در دو نسخه تنظیم و یک نسخه را جهت بهره برداری اطلاعاتی به این قرارگاه ارسال دارید.

۴. قرارگاه عملیاتی سپاه نهم را تشکیل دهید.

۵. برآوردهای لازم لجستیکی، پرسنلی، مخابرات و... را تهیه و به پیوست طرح های تهیه شده

به این قرارگاه ارسال دارید.

۶. برنامه های آموزشی مورد نیاز را مشخص و آنها را ارائه دهید.

۷. در اجرای انجام مأموریت فوق سپاه هشتم در احتیاط قرارگاه سپاه نهم خواهد بود. دراین مورد پیش بینی ها و هماهنگی های لازم را با سپاه مذکور به عمل آورید.

۸. هماهنگی های لازم را با سپاه هشتم و ششم در انجام مأموریت محوله به عمل آورید.»(۱)

۱

شرکت ۳۲ کشور خارجی در نهمین نمایشگاه بین المللی تهران و هشتمین نمایشگاه اکتشافات و اختراعات که صبح امروز با پیام رئیس جمهور و سخنان نخست وزیر گشایش یافت، نشانه ای دیگر از بهبود و ثبات نسبی اقتصادی ایران است.

رئیس جمهور در پیام خود با اشاره به بهبود وضعیت اقتصادی ایران، شرکت واحدهای کشاورزی، صنعتی و بازرگانی کشورهای مختلف در نمایشگاه تهران را «نشانه ای از ثبات اقتصادی جمهوری اسلامی» دانست که «موجب گسترش مناسبات اقتصادی بسیاری از کشورها با جمهوری اسلامی شده است.» آیت الله خامنه ای در ادامه این پیام یادآور شد: «اعجاب آور است که ملت ایران توانسته است این موفقیت ها را در طول دوران جنگی که اکنون سه سال است بر او تحمیل شده و صدها میلیارد خسارت مالی بر او وارد آورده به دست آورد.» وی برگزاری این نمایشگاه را فرصتی دوجانبه برای کشورهای شرکت کننده و پژوهشگران و صنعتگران ایرانی خواند و تأکید کرد: «در خلال برگزاری نهمین نمایشگاه بین المللی بازرگانی تهران، مسئولان بازرگانی و نمایندگان کشورهای شرکت کننده در این نمایشگاه فرصت خواهند یافت دستاوردهای گوناگون انقلاب و تحولات اقتصادی و اجتماعی جمهوری اسلامی ایران را از نزدیک مشاهده کنند و کارشناسان، پژوهشگران و صنعتگران ما نیز این امکانات را خواهند یافت تا از تجربیات، دانش و دستاوردهای کشورهای دیگر بهره ببرند.»(۲)

مراسم گشایش این نمایشگاه با حضور میرحسین موسوی نخست وزیر، حسن عابدی جعفری وزیر بازرگانی، ناطق نوری وزیر کشور، سیدمصطفی هاشمی طبا وزیر صنایع، سرحدی زاده وزیر کار و امور اجتماعی، اسدالله لاجوردی دادستان انقلاب مرکز و عده ای از سفرا و کارداران کشورهای شرکت کننده در نمایشگاه، برگزار شد. در این مراسم ابتدا ابوالفضل حیدری رئیس مرکز توسعه صادرات ایران، درمورد نهمین نمایشگاه بین المللی تهران توضیحاتی داد(۳) و سپس، نخست وزیر، سخنرانی کرد.

موسوی در سخنان خود برگزاری این نمایشگاه را بسیار مهم ارزیابی کرد و حضور مسئولان در این مراسم را نشانه علاقه مندی آنان به ثبات اقتصادی کشور دانست. وی با اشاره به تلاش های قدرت های بزرگ به ویژه امریکا به منظور ایجاد تنگناهای اقتصادی برای ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی، گفت: «آنها پس از محاصره اقتصادی ما امید داشتند که ما تسلیم شویم. از سوی دیگر

۱- سند شماره ۱۰۴۹۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه قرارگاه مرکزی قدس (طرح و عملیات) به فرماندهی قرارگاه سپاه نهم (منطقه ۹ کشوری)، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۳- روزنامه اطلاعات، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص ۳.

گروه های وابسته هم تلاش خود را دراین زمینه به کار گرفتند و ما هم مصمم بودیم که اگر حتی ذخیره ارزی ما به پایین ترین رقم برسد، به مقاومت خود ادامه دهیم.» نخست وزیر در ادامه درخصوص اقدامات موفق کارشناسان داخلی برای احیای صنعت و اقتصاد کشور خاطرنشان کرد: «ما امروز از خود مطمئن هستیم و توان اقتصادی بسیار خوبی داریم و نیروهای متخصص و متعهد ما با اتکال به خداوند و نیروی عظیم مردم، کشور را اداره می کنند.»(۱) نخست وزیر در پایان سخنانش، شرکت ۳۲ کشور در نمایشگاه بین المللی تهران را نشانه موفقیت سیاست ایران درزمینه برقراری ارتباط سالم با همه کشورها معرفی و اضافه کرد: «ایجاد این نمایشگاه نشان دهنده گرایش جمهوری اسلامی به یک صلح پایدار براساس شعارهای انسانی با سایر ملت ها است.»(۲)

به گزارش روزنامه اطلاعات، در نمایشگاه امسال ۳۲ کشور، ۴۰۰ واحد صنعتی و تولیدی از بخش های خصوصی و دولتی و ۱۰۰ شرکت بین المللی حضور دارند. کشورهای خارجی شرکت کننده در این نمایشگاه عبارت اند از: آلمان دمکراتیک، آلمان فدرال، اتریش، استرالیا، الجزایر، انگلستان، اسپانیا، ایتالیا، ایرلند، برزیل، بلژیک، بلغارستان، پاکستان، ترکیه، چکسلواکی، جمهوری خلق چین، جمهوری عربی دمکراتیک صحرا، دانمارک، رومانی، ژاپن، سوئد، سوئیس، سوریه، سازمان آزادی بخش فلسطین، فنلاند، جمهوری کره، کوبا، لهستان، مجارستان، هلند، هندوستان و یوگسلاوی.(۳)

گفتنی است در میان کشورهای شرکت کننده در نمایشگاه تهران، حضور گسترده آلمان فدرال توجه برخی رسانه ها را به خود جلب کرده است. دراین باره رادیو ایران (وابسته به اپوزیسیون خارج از کشور) در گزارشی ضمن تأکید بر اینکه «بسیاری از شرکت کنندگان در نمایشگاه بین المللی امسال تهران را کشورهای کمونیستی یا کشورهای عقب مانده قاره آسیا و افریقا» تشکیل می دهند، به حضور مؤسسه های عظیم چند ملیتی آلمان در این نمایشگاه اشاره کرد و از قول مقامات بازرگانی آلمان فدرال اعلام کرد که این کشور محصولات خود را در ۵۴ غرفه به نمایش می گذارد(۴)

۱

امروز وزیر اقتصاد، دارایی و بازرگانی پاکستان و نیز وزیر صنایع سبک بلغارستان به طور جداگانه با مقامات ایرانی دیدار کردند.

غلام اسحاق خان، وزیر اقتصاد، دارایی و بازرگانی پاکستان، در ادامه مذاکرات خود با مسئولان ایرانی، امروز با میرحسین موسوی، نخست وزیر و محمد غرضی وزیر نفت ایران، ملاقات کرد. موسوی در این ملاقات ضمن اشاره به تدوین برنامه پنج ساله توسعه اقتصادی در ایران و تأکید بر علاقه مندی این کشور به برقراری روابط با کشورهای اسلامی، درخصوص مسئله افغانستان، خلیج فارس و قاچاق مواد مخدر با وزیر دارایی پاکستان گفت وگو کرد. نخست وزیر ایران درمورد وضعیت خلیج فارس گفت: هرچند عراق سعی در برهم زدن امنیت خلیج فارس دارد، اما نسبت به سال گذشته فضای مناسب تری بر منطقه حاکم است. وی همچنین تنها راه حل مسئله افغانستان را «خروج نیروهای اشغالگر و سپردن حق حاکمیت به مردم

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه اطلاعات، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۵، ۲۰/۶/۱۳۶۲، صص ۳۱ - ۳۰، رادیو ایران، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

افغانستان دانست.»(۱) در دیدار غرضی با غلام اسحاق خان نیز درخصوص پیشرفت کار گروه حفاری ایران در پاکستان و افزایش خرید نفت خام از ایران مذاکراتی انجام شد.(۲)

علاوه براین، امروز رومن سر بزوف وزیر صنایع سبک بلغارستان، با سیدمصطفی هاشمی طبا وزیر صنایع ایران، در محل وزارت صنایع دیدار و گفت و گو کرد. در این دیدار، وزیر صنایع ایران اظهار امیدواری کرد که دو کشور در آینده همکاری گسترده تری درزمینه صنایع غذایی و سلولزی داشته باشند. وزیر صنایع سبک بلغارستان نیز هدف از سفر خود به ایران را «یافتن راه های جدید برای گسترش همکاری دو کشور» اعلام و «تمایل کشور متبوع خود را درزمینه خرید کالاهایی نظیر کتان، الیاف کتانی، محصولات نساجی به خصوص تریکو، محصولات ساخته شده صنعتی سبک، صنایع چرم نظیر کفش و کالاهای غیرنفتی ابراز کرد.»(۳)

۱

امروز پس از انتشار بیانیه مطبوعاتی وزارت امور خارجه ایران راجع به سفر آتی علی اکبر ولایتی به چین برخی رسانه های خارجی درخصوص اهداف و انگیزه های این سفر دیپلماتیک گمانه زنی هایی را مطرح کردند.

در بیانیه وزارت امور خارجه ایران آمده است: «برادر دکتر ولایتی وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، بنا به دعوت وزیر امور خارجه جمهوری خلق چین از تاریخ ۲۱ تا ۲۴ شهریورماه ۱۳۶۲، در رأس یک هیئت عالی رتبه به پکن مسافرت خواهد کرد.» براساس بیانیه مذکور، «هدف از انجام این سفر مذاکراتی درباره مناسبات دوجانبه و مسائل بین المللی است.»(۴)

در همین خصوص، رادیو بی بی سی در تفسیری با اشاره به سفرهای اخیر وزیر امور خارجه ایران به تعدادی از کشورهای افریقایی و برخی کشورهای حاشیه خلیج فارس و ترکیه، این دیدارها را «بخشی از تلاش های ایران به منظور تشویق کشورهای خارجی برای کمک به پایان انزوای سیاسی ایران» قلمداد کرد. این رادیو در ادامه با اشاره به تاریخچه روابط ایران و چین و تأکید بر گسترش روابط اقتصادی دو کشور در سال های جاری افزود: «انتظار می رود که مذاکرات آقای ولایتی در جریان این دیدار از چهارچوب همکاری های اقتصادی دو کشور فراتر رود.»

ص: ۴۰۰

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- همان.

۳- همان.

۴- روزنامه کیهان، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۲.

مفسر رادیو بی بی سی با اشاره به تیرگی روابط ایران و چین پس از پیروزی انقلاب اسلامی به دلیل روابط حسنه چین با رژیم پیشین ایران خاطرنشان کرد: چندی پس از استقرار جمهوری اسلامی در ایران، برخی مواضع و دیدگاه های نزدیک و همسوی دو کشور به تدریج باعث نزدیکی روابط ایران و چین شد؛ وی بی طرفی ایران در روابط بین المللی و «تکیه بر شعار نه شرقی و نه غربی» و تقلیل سطح روابط ایران با شوروی را از دلایل نزدیکی دو کشور دانست و گفت: «سیاست خارجی چین درمورد خلیج فارس و چه در نقاط دیگر مقابله و جلوگیری از نفوذ شوروی است و چه بسا چین موقعیت را مغتنم شمرده و با استفاده از سردی فعلی روابط ایران و شوروی وزیر خارجه ایران را به چین دعوت کرده است.»

بی بی سی همچنین جنگ ایران و عراق را «عامل دیگری در برقراری مناسبات چین و ایران» ذکر کرد و افزود: «چین سعی کرده است دراین میان، کاملاً جنبه بی طرفی خود را حفظ کند، اما علی رغم تکذیب شدید چین، به عقیده دیپلمات ها احتمالاً چین به هر دو کشور ایران و عراق اسلحه و تجهیزات می فروشد، ظاهراً چین در منطقه خلیج فارس هدف های بلندمدت تری دارد؛ از یک طرف، تقویت موضع این کشور به عنوان رهبر جهان سوم و از طرفی داشتن سهمی در بازار پرسود عملیات نوسازی و ترمیم خرابی های بعد از جنگ در هر دو کشور.»(۱)

رادیو اسرائیل نیز با ذکر خبر سفر آتی وزیر امور خارجه ایران به چین، گفت: «آقای ولایتی درحالی به چین دعوت شده که مناسبات ایران و اتحاد شوروی به علت دستگیری و تعقیب سران حزب توده به اوج تیرگی رسیده است.»(۲)

۱

در ادامه تشدید محدودیت ها و فشارهای دولت عربستان بر حجاج ایرانی، امروز تعدادی از نیروهای امنیتی سعودی با ورود به بعثه امام در مکه، عکس امام خمینی را از سر در آنجا پایین کشیدند.

به گزارش خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی، مأموران امنیتی عربستان «درحالی که به اسلحه گرم، باتون های برقی و گازهای اشک آور مجهز بودند، تحت فرماندهی دو تن از مقامات عالی رتبه نظامی» پس از محاصره بعثه امام خمینی(ره) اقدام به برداشتن عکس امام کردند. گزارش مذکور حاکی است مقامات نظامی دولت عربستان دلیل این اقدام را خلاف شرع بودن نصب عکس در مکه اعلام کرده اند. این در حالی است که تصویر بزرگی از شاه فهد پادشاه عربستان، در یکی از خیابان های مکه و نیز عکس هایی از صدام حسین رئیس جمهور عراق، در محل ستاد حجاج عراقی نصب شده است.(۳) بااین حال، مسئولان بعثه و زائرین ایرانی برای جلوگیری از ایجاد تنش و درگیری از انجام هرگونه اقدام تحریک کننده ای خودداری کردند.(۴)

علاوه براین، برخی گزارش ها از ایجاد محدودیت و اعمال فشار بر حجاج ایرانی ازسوی نهادهای امنیتی و ارگان های دولتی عربستان سعودی حکایت دارند. به گزارش روزنامه کیهان «ساختمان بعثه امام در مکه با دوربین های مداربسته توسط مأموران سعودی شدیداً کنترل می شود.»(۵)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۵، ۲۰/۶/۱۳۶۲، صص ۲۰ - ۱۹، رادیو بی بی سی، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲۸، رادیو اسرائیل، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۱۲.

۴- روزنامه اطلاعات، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۵- روزنامه کیهان، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۱۸.

به نوشته مطبوعات ایران، این نوع اقدامات برای تحریک ایرانی ها انجام می گیرد و مقدمه ای است برای جلوگیری از راه پیمایی بزرگی که قرار است در روزهای آینده برگزار شود.(۱)

۱

تظاهرات ایرانیان در موسم حج و اقدامات تبلیغاتی و رسانه ای عربستان سعودی که تداوم جنگ را دست مایه انتقاد از حکومت ایران قرار داده، مسئله ای است که برخی رسانه ها به آن پرداخته اند.

خبرگزاری فرانسه امروز در تفسیری دراین باره نوشت: «درواقع علاوه بر مسائل لجستیکی فراوانی که تعداد زیاد زائرین و اقامت تابستانی چندهفته ای آنان ایجاد می نماید، مقامات سعودی بایستی مسائل ناشی از اعمال سیاسی که زائرین ایرانی برآن اند تا در میان هم کیشان خود مطرح نمایند را نیز حل کنند.» این خبرگزاری با اشاره به پیام امام درخصوص مراسم حج امسال اضافه کرد: «امام خمینی هفته قبل به زائرین یادآوری کرده بود که سیاست از دین جدایی ناپذیر است و در جریان حج، "زیارت مکه"، باید شیطان بزرگ محکوم شود.»(۲)

رادیو اسرائیل نیز با بیان اینکه «با نزدیک شدن سومین سالگرد جنگ ایران و عراق جنگ تبلیغاتی ایران و عربستان سعودی نیز بالا می گیرد»، در تفسیر خبری امروز خود مطالبی را به نقل از روزنامه الیوم (چاپ عربستان سعودی) پخش کرد. به گفته رادیو اسرائیل این روزنامه نوشته است: سه سال از آغاز جنگ می گذرد. همچنان قتل و کشتار ادامه دارد و حساب شکست و پیروزی موردی ندارد.(۳)

۲

شیخ حمد وزیر امور خارجه قطر، امروز با صدام حسین رئیس جمهور عراق، دیدار و گفت وگو کرد. خبرگزاری رویتر با اعلام این خبر، به نقل از خبرگزاری عراق درمورد محتوای این مذاکرات نوشت: در این دیدار «شیخ حمد همدردی کامل قطر با عراق در جنگ با ایران [را] ابراز کرد.» صدام حسین نیز ضمن اینکه مدعی شد جنگ ایران و عراق، جنگ ایران «با ملت عرب به ویژه کشورهای خلیج [فارس] است»، بر توانایی کشورش برای مقابله با ایران تأکید کرد.(۴)

۳

درپی دیدار سه روز قبل قائم مقام وزیر امور خارجه عراق با تعدادی از مقامات امریکایی در

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۵، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۱۳، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۲۵ - ۲۴، رادیو اسرائیل، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۳، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

نیویورک، امروز تفسیرها و تحلیل هایی درباره این دیدار منتشر شد.

واشنگتن پست درخصوص این دیدار نوشت: مقامات امریکایی «دیدار معاون وزیر امور خارجه عراق از واشنگتن را یک مأموریت ویژه برای بالابردن علاقه فوری امریکا به جنگ ایران و عراق نامیدند.» این روزنامه در ادامه با اشاره به اینکه کتانی «اولین مقام عالی رتبه عراقی» است که پس از مدت ها از امریکا دیدن می کند، از دیدارهای آینده وی با چند نماینده کنگره امریکا و «گردانندگان سازمان هایی مانند بنیاد کارنگی و سازمان بروکینگز» برای جلب حمایت مالی آنها، خبر داد. هرچند محتوای مذاکرات طرفین به طور رسمی منتشر نشده است، روزنامه واشنگتن پست با استناد به اظهارات مقامات رسمی امریکا دراین باره نوشت: در دیدار عصمت کتانی از امریکا درخواست عراق از ایالات متحده در خصوص برعهده گرفتن نقشی فعال تر درزمینه خاتمه دادن به جنگ ایران و عراق مطرح شده است. به نوشته این روزنامه: «عراق از امریکا انتظار فراهم آوردن کمک های نظامی برای جنگ با ایران را ندارد، اما مقامات عراقی معتقدند که امریکا می تواند با اعمال فشارهای بیشتری بر حکومت آیت الله روح الله خمینی، ایران را وادار به مذاکرات صلح بنماید.» واشنگتن پست در پایان ضمن تأکید بر اینکه باوجود انقطاع روابط عراق و امریکا از سال ۱۹۶۷ تاکنون، «روابط دو کشور در سطح مطلوب بسیار بالایی است»، افزود: «مقامات امریکایی گفتند برای برقراری روابط دیپلماتیک همانند گذشته عراق را تحت فشار قرار خواهند داد.»(۱)

روزنامه میدل ایست تایمز (چاپ نیکوزیا) از لارنس ایگل برگر معاون وزیر امور خارجه ایالات متحده امریکا به عنوان یکی از مقام های امریکایی مذاکره کننده با عصمت کتانی نام برد و درخصوص محتوای مذاکرات نوشت: «مقامات رسمی امریکا نگرانی خود را درمورد نتایج احتمالی حمله عراق به ترمینال نفتی ایران ابراز داشتند.»(۲)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه فجر جدید (چاپ لیبی) نیز به ملاقات عصمت کتانی معاون وزارت امور خارجه عراق، با مقامات امریکایی اشاره کرده و آورده است: «این ملاقات مقدمه ای برای مذاکرات شولتز و طارق عزیز در جریان تشکیل جلسه مجمع عمومی سازمان ملل است که در اواخر ماه سپتامبر (اوایل مهرماه) برگزار خواهد شد.»(۳)

۱

خبرگزاری آلمان، امروز در تفسیری درمورد جنگ ایران و عراق ضمن اینکه مسئولیت تداوم جنگ را متوجه ایران دانست، به طور تلویحی بر متجاوزبودن عراق صحه گذاشت و کمک های کشورهای عربی به عراق را یادآور شد.

این خبرگزاری در گزارشی تحت عنوان "جنگ نابودکننده وارد چهارمین سال خود

۱- همان، صص ۳ - ۲، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

۲- اداره کل مطبوعات خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۰۰، ۱۷/۷/۱۳۶۲، ص ۱۱، به نقل از میدل ایست تایمز.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۵ ، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص ۱۶، طرابلس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۶/۱۳۶۲.

می شود" جنگ ایران و عراق را «خودکشی کننده، بی معنی و بیچاره کننده» خواند و نوشت: «پاسداران انقلاب رژیم [امام] خمینی در تهران با شعارهای خشمگینانه استقامت و نیز تکرار بی نتیجه رهبران سوسیالیست بغداد مبنی بر تقاضای آتش بس که همیشه با مخالفت تهران روبه رو شده است، به جنگ ادامه می دهند که هدف آن را دیگر هیچ کس درک نمی کند.»

در ادامه این تفسیر تلویحاً به متجاوزبودن عراق اشاره شده و آمده است: «بغداد مدت هاست که هدف ابتدایی جنگ را رها کرده است که استان خوزستان ایران به قول عراق، عربستان را آزاد کند و بخواهد رژیم [امام] خمینی را ساقط کند. اکنون بغداد پس از عقب نشینی از مناطقی که در اوایل جنگ اشغال کرده بود سخن از دفاع از خاک وطن می راند.»

خبرگزاری آلمان همچنین با یادآوری کمک های کشورهای عربی به عراق افزود: «عراق می تواند باز هم روی کمک های اردن و عربستان حساب کند و حتی کمک مصر که باوجود اختلافات سیاسی، اکنون به عراق لوازم یدکی، نظامی و نیز سرباز داوطلب اعزام و ارسال می کند. کشورهای جنوب خلیج [فارس] هم تاکنون فقط با میلیاردها دلار پول به عراق کمک کرده و باعث تهدیدهای تلافی جویانه [امام] خمینی شده اند.»

باوجوداین، خبرگزاری آلمان در ادامه تفسیر خود وضعیت اقتصادی عراق را نامطلوب توصیف کرد و بسته شدن خط لوله صدور نفت عراق توسط سوریه را «ضربه ای سخت و حساس» علیه عراق دانست. به گزارش این خبرگزاری، «اخیراً کمک های مالی کشورهای عربی خلیج [فارس] هم متوقف شده [ازاین رو]، رژیم بغداد اینک با فشارهای ملایم و گاهی غیرملایم به زنان عراقی، از آنها می خواهد که جواهرات و اجناس قیمتی خود را "با خوشحالی" هدیه کنند.»

در پایان این گزارش ادعا شده است: «در ایران هم عده داوطلبان جنگی بسیار کاهش یافته است و دیگر ذخیره کافی برای اعزام به جبهه و شهادت در آنجا وجود ندارد. ...»(۱)

۱

درحالی که رادیو دولتی لبنان امروز گزارش داد دروزی ها شهرهای عین الصور و بورجین در منطقه شوف را تصرف کرده اند(۲) عربستان همچنان تلاش می کند بحران لبنان را با یک راه حل سعودی حل وفصل کند و امریکا نیز به تلاش های خود در حمایت از فالانژیست ها ادامه می دهد؛ سران و تصمیم گیران سیاست خارجی ایران نیز با حساسیت مسائل لبنان را پیگیری می کنند.

امروز جلسه ای با حضور مسئولان سه قوه، وزیر امور خارجه و سفیر ایران در سوریه در محل دفتر رئیس جمهور برگزار شد. هاشمی رفسنجانی با اشاره به درگیری دروزی ها و فالانژها در لبنان، درمورد تصمیمات این جلسه نوشته است: «درباره انسجام نیروها و رفع اختلاف آقای [علی اکبر] محتشمی با حزب الدعوه لبنان، بحث و اتخاذ تصمیم شد. مسئولان سپاه را هم

۱- همان، صص ۷ - ۶، بن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

احضار کردیم؛ برای رفع شکایت آقای [علی اکبر] محتشمی درخصوص تماس و کمک به حزب الدعوه که باعث تجری آنها و عدم تمکین از شورا شده است.»(۱)

به گزارش خبرگزاری رویتر، هم زمان با ادامه درگیری ها در بیروت دفتر رئیس جمهوری لبنان جزئیات طرح چهارماده ای آتش بس را منتشر کرد. «مواد این طرح که ظاهراً به ابتکار عربستان سعودی تنظیم شده عبارت اند از اجرای آتش بس در تمامی جبهه [ها] تحت نظارت ناظران خارجی. استقرار واحدهای ارتش لبنان دربرابر بیروت. حرکت ارتش لبنان به سوی کوه های شوف و عالیه و انجام گفت وگوها بین جمیل رئیس رژیم حاکم بر لبنان و رهبران گروه های درگیر برای حصول آشتی ملی.»(۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز درخصوص دخالت امریکا در امور لبنان گزارش داد: «یک سخنگوی نظامی امریکا اعتراف کرده است که هواپیماهای این کشور در جنگ لبنان شرکت کرده و با انجام پروازهای شناسایی بر فراز مواضع انقلابیون مسلمان در ارتفاعات شوف، نیروهای فالانژ را پشتیبانی کرده اند.»(۳)

در چنین وضعیتی، شاهزاده بندر بن سلطان نماینده ویژه پادشاه عربستان در امور لبنان، امروز بار دیگر با عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه، دیدار و درخصوص اوضاع لبنان با وی گفت وگو کرد. به گزارش خبرگزاری آلمان غربی از دمشق، «فرستاده پادشاهی سعودی در این دیدار نتایج مذاکرات روز جمعه خود با رابرت مک فارلین نماینده هیئت حاکمه امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] را که در قبرس به سر می برد و همچنین نتایج مذاکراتش با ودیع حداد مشاور امین جمیل، رئیس رژیم فالانژ لبنان را به اطلاع وزیر خارجه سوریه رساند.»(۴)

خبرنگار روزنامه کیهان نیز از دمشق گزارش داد: «ولید جنبلاط رهبر دروزی های لبنان در یک مصاحبه با رادیو مونت کارلو اعلام کرد ما خواستار عقب نشینی ارتش از منطقه شوف و سایر کوه های این منطقه هستیم. ارتش لبنان باید مسئولیت کشتار دسته جمعی در کفرمتی را به عهده بگیرد. جنبلاط درباره مذاکرات خود با فرستاده ویژه ملک فهد گفت به فرستاده سعودی گفتیم که حل مشکلات لبنان با شرکت جبهه نجات ملی و نبیه بری (رئیس جنبش امل) باید صورت بگیرد. ولید جنبلاط درباره دادن امتیازات به رژیم لبنان افزود ما به این رژیم که امین جمیل رئیس آن، می گوید جبهه نجات ملی یک جبهه نمایش است هیچ گونه امتیازی نخواهیم داد.»(۵)

۱- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی سال ۱۳۶۲)، به کوشش مهدی هاشمی، تهران: نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص۲۰۹.

۲- روزنامه کیهان، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص آخر.

۳- روزنامه اطلاعات، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

۴- همان.

۵- روزنامه کیهان، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص آخر.

روزشمار جنگ یکشنبه ۲۰ شهریور ۱۳۶۲ ۳ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۱ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

عقب نشینی بدون تلفات دشمن از ارتفاعات آسمان بین و تخته نادر در روزهای اخیر، وضعیت مناطق تخلیه شده و تأکید بر اجرای فوری یک عملیات در منطقه شمالی دهانه شیلر ازجمله موضوعات مورد توجه فرماندهان لشکر۸ نجف می باشد.

به گزارش راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، مجید کبیرزاده از نیروهای لشکر۸ نجف در تشریح عقب نشینی ارتش عراق از برخی ارتفاعات شمال دهانه شیلر گفت: «[ارتش عراق] پنج انگشتان را کاملاً خالی کرده و گله گم را نیز خالی کرده که یک گردان نیرو داشته و روی کیوی لری تحرکی پیدا نیست، ولی روی سورکوه دارد سنگر می کند و محکم ایستاده.»

در همین حال، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، که همچنان از عقب نشینی بدون تلفات دیروز عراق ناراحت است،(۱) با اعزام نیرو برای شناسایی سورکوه و خطوط پدافندی دشمن بر روی این ارتفاع و نیز تعیین تدابیر عملیاتی، به شدت بر لزوم تسریع در اجرای یک عملیات در قسمت شمالی رودخانه شیلر تأکید دارد. وی معتقد است به احتمال قوی، عراق به زودی شهر پنجوین را نیز تخلیه و تخریب خواهد کرد.(۲)

۲

هم زمان با فعالیت نیروهای خودی برای اجرای عملیات های والفجر۴ و ۵ در جبهه شمالی، گزارش ها از تقویت شدید توان رزمی، زرهی و... دشمن در هفته های اخیر حکایت دارد.

ستاد منطقه۷ سپاه (استان های کردستان، باختران و ایلام) امروز در گزارشی درمورد تحرکات

۱- محمدرضا دیانی راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ نوشته است: «[احمد کاظمی] می گفت ۲ تیپ کامل حدود ۸ گردان نیرو اینجا بوده که عراق فرار کرده و دائم می گفت جواب این را کی می دهد. رضائیان نیز گرفت [گفت] فرماندهی است، دستور می دهند. ...» کاظمی تأکید می کرد: «توی تاریخ بنویسید که ۲ تی [تیپ] کامل عراق فرار کردند.» (سند شماره ۰۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه تاکتیکی حمزه در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۱۳/۶/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۱۰ - ۱۰۹.)

۲- سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه تاکتیکی حمزه (عملیات والفجر۴)، محمدرضا دیانی، ۱۳/۶/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۱۰ - ۱۰۷.

نظامی عراق در سه هفته اخیر اعلام کرد: اعزام نیرو و انتقال تجهیزات نظامی عراق از جبهه جنوب به سمت مناطق پنجوین، سیدصادق، سراب سبحان آقا، حلبچه، باچه و طویله که از سه هفته قبل آغاز شده بود، همچنان ادامه دارد. در این جابه جایی ها که به صورت شبانه روزی و درقالب کاروان های طولانی انجام پذیرفته، «تاکنون چند تیپ زرهی سنگین و پیاده نظام و نیروی مخصوص و صدها دستگاه تانک مجهز به توپ های ۱۵۵ میلی متری و کالیبر۸۱ و بیش از ۱۵۰ دستگاه جیپ لندرور مجهز به توپ ۱۰۶ و ۱۰۵ میلی متری و بیش از ۲۰۰ دستگاه توپ سنگین سوار بر ارابه های چرخ دار که به وسیله تریلر نظامی حمل ونقل گردیده» به مناطق مذکور وارد شده است. در گزارش ستاد منطقه۷ راجع به محل استقرار نیروها و تجهیزات مزبور آمده است: «قسمت اعظم این نیروها به منطقه پنجوین اعزام و بخش دیگری از آن در سیدصادق و سراب سبحان آقا مستقر گردیده و قسمت دیگری به حلبچه و بلخه و طویله اعزام و استقرار یافته اند.» در این گزارش تأکید شده است: «کلیه پادگان های نظامی مسیر راه از عربت (اربط) به طرف حلبچه و پاسگاه ها و پست ها در دو طرف جاده ها و مناطق مورد نظر شدیداً تقویت و استقرار گردیده و به حالت آماده باش کامل جنگی درآمده اند.» گزارش مذکور درخصوص میزان جابه جایی تجهیزات دشمن افزوده است: «کاروان تریلرهای نظامی و غیرنظامی حامل تانک و توپ های سنگین و لودر و بلدوزر و کاروان خودروها و کامیون های نظامی [و] غیرنظامی حامل مهمات و تجهیزات سنگین جنگی شب و روز بدون وقفه به طرف مناطق مذکور در رفت وآمد می باشند.» ستاد منطقه۷ در پایان گزارش خود یادآور شده است که «اعزام چنین نیروی عظیمی ازطرف رژیم عراق به مناطق مورد بحث [را] نباید یک نیروی عادی تلقی کرد، بلکه این نیرو باتوجه به تعداد نفرات و انواع تانک ها و توپ ها و سلاح های مدرن و جدید قصد دارد به منطقه مریوان و نوسود(۱) هجوم نماید.»(۲)

علاوه براین، گزارش های دیگری نیز درمورد تحرکات دشمن در مناطق عملیاتی والفجر ۴ و ۵ مخابره شده است. قرارگاه حمزه سیدالشهدا در گزارشی با اشاره به اقدامات اخیر عراق برای حفظ برتری خود در جبهه شمالی آورده است: «دشمن مشغول تحکیم و تثبیت مواضع در تنگه دربند و تقویت منطقه در منطقه مریوان، بانه و سردشت و نیز اعزام مزدورهای دمکرات جهت ناامن نمودن اطراف پیرانشهر و عقبه خطوط منطقه دربند و بمباران هوایی منطقه به خصوص مریوان [می باشد] و باتوجه به اینکه دشمن داخلی در مریوان فعالیتش حتی صفر است، نتیجتاً دشمن به بمباران مردم شهر متوسل شده تا اینکه بتواند ضربه روحی به نیروهای خودی وارد آورد.»(۳)

همچنین گزارش دیگری از این قرارگاه از اقدام عراق به تقویت توپخانه و حفر کانال و نصب سیم خاردار در بین آبادی براله و سربراله حکایت دارد.(۴) از سوی دیگر، براساس اعلام

۱- بانه و مریوان عقبه عملیاتی والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر و نوسود و پاوه عقبه عملیاتی والفجر۵ در منطقه دربندیخان به شمار می رود.

۲- سند شماره ۶۷۴۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه ستاد منطقه ۷ به ستاد مرکزی فرماندهی، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۴۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۰/۶/۱۳۶۲. ص۱.

۴- اسناد مناطق کردنشین (بانه)، جلد۲ (۱/۶/۱۳۶۲ تا ۳۰/۸/۱۳۶۲)، قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۹۱.

تیپ۳ مریوان، دشمن مناطق شمال آبادی قلقله به طرف دره کورگان، پشت آبادی جشنی آباد به طرف کهریز، جاده نفوذی ساوجی به کوخلان، شمال آبادی کهریز، بین خانم شیخان و جشنی آباد، اطراف کوه هفت توانان، از بناوسوته تا پشت خانم شیخان و از آنجا تا کوه مارو و آویزان را مین گذاری کرده و دو قبضه موشک زمین به هوا از نوع سام در پشت کوه مارو و نیز دو قبضه در کنار آبادی کانی سی مستقر کرده است.(۱)

۱

امروز فرماندهان قرارگاه نجف و مسئولان لشکر۳۱ عاشورا(۲) – به عنوان یگان اصلی قرارگاه تاکتیکی نجف۲ در عملیات والفجر۵ – در جلسه ای به بررسی تغییر طرح مانور، شناسایی های انجام شده، راهکارهای اجرای عملیات و... در منطقه مأموریت لشکر۳۱ پرداختند.

در این جلسه عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، با اعلام اینکه به این قرارگاه ابلاغ شده است که عملیات خود را قبل از عملیات مریوان (دهانه شیلر) انجام دهد، گفت: «باتوجه به کمبود زمان چون شناسایی های زیمناکوه طول می کشد، از سه قرارگاه صرف نظر [کردیم] و در نظر داریم با دو قرارگاه عمل کنیم.»

در ادامه جلسه، مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا به تشریح شناسایی های انجام شده روی ارتفاعات بمو، شاخ کیله و تنگه سرتک پرداخت و ضمن اشاره به استعداد دشمن در این مناطق راهکارهای عملیات را توضیح داد. وی با بیان اینکه منطقه مأموریت خود را به دو قسمت بمو (شاخ بمو) و شاخ کیله تقسیم کرده است درمورد شناسایی های ارتفاعات بمو گفت: «بچه های شناسایی رفته اند روی شاخ بمو ارتفاع ۱۰۳۸ نزدیک دربند و همچنین تنگه سرتک را کاملاً برانداز و برآورد کرده اند و مدت زمانی که صرف شده جهت شناسایی پنج روز و شش شب بوده است. ... ارتفاع بمو که تنها دو راهکار دارد که بچه ها از دیوارهای صخره ای که تنها با طناب می توانند بالا بروند، رفته و شناسایی انجام داده اند، روی بمو، روبه روی وزین آباد در نقشه دو سنگر تقریباً جمعی دشمن را دیده اند.» فرمانده لشکر عاشورا درخصوص شناسایی منطقه شاخ کیله نیز یادآور شد: به علت خطوط پدافندی و تعدد

۱– سند شماره ۲۰۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ۳ مریوان به فرماندهی کل سپاه پاسداران، ۲۰/۶/۱۳۶۲.
۲– این جلسه با حضور محمدعلی (عزیز) جعفری فرمانده قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین این قرارگاه، کاشانی مسئول مهندسی قرارگاه نجف، مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا و حمید باکری معاون این لشکر در مقر لشکر عاشورا تشکیل شد.

پایگاه های دشمن شناسایی مفیدی در این منطقه انجام نشده است. وی در پاسخ به این سؤال جعفری که پرسید: «باتوجه به اینکه شاخ کیله مستقل از بمو است و از این سمت روی آن نمی توان رفت چگونه می خواهید عمل کنید؟» گفت: «شب بعد از عملیات با ریختن آتش روی دشمن و زدن پایگاه هایش و بردن نیرو می خواهیم عمل کنیم.»(۱)

در این جلسه فرماندهان راجع به استعداد دشمن نیز بحث و گفت وگو کردند. عزیز جعفری با استناد به اخبار شنود از استقرار یک تیپ عراقی در تنگه سرتک خبر داد و «باکری در جواب گفت برآورد نیروی ما با این راهکارهای صعب العبور محدود مبتنی بر استعداد ضعیف دشمن است و الا اگر چنانچه تقویت شود، نمی توان کاری کرد.»(۲)

۱

حملات هوایی عراق به مناطق مسکونی و نواحی اطراف شهرهای بانه و مریوان که با اهداف احتمالی نظیر ناامن کردن عقبه منطقه عملیاتی آتی، تضعیف روحیه نیروهای خودی، ضربه زدن به واحدهای پشتیبانی و توپخانه و جلوگیری از فعالیت های مهندسی نیروهای ایران، در دستور کار دشمن قرار دارد، امروز نیز تکرار شد.

براساس اعلام شهربانی مریوان، بیش از هفت فروند هواپیمای عراقی، از ساعت ۱۲:۵۵ تا ۱۸:۱۵ امروز، «به ترتیب پادگان، دریاچه، کوه های شرقی و غربی اطرف شهر و شهرداری و آبادی دره شغلی را بمباران کردند.» بنا به گزارش مذکور براثر این حملات ۳ تن شهید و ۷ نفر مجروح شده اند(۳)در همین حال، ژاندارمری کردستان نیز با استناد به گزارش گردان مرزی مریوان اعلام کرد در بمباران های امروز شهر مریوان «... حداقل به ۶۰ واحد مسکونی ازجمله ساختمان آتش نشانی و دبیرستان طالقانی آسیب رسیده است.»(۴)

از سوی دیگر، گزارش شهربانی بانه نیز حاکی است جنگنده های عراقی در طول روز جاری، ۳ بار در ساعت های ۱۴:۵۰، ۱۹ و ۱۹:۱۵ به حریم هوایی این شهر تجاوز کرده اند.(۵)به گزارش اداره اطلاعات شاجا، در این حملات، هواپیما های عراق با آتش پدافند هوایی نیروهای مستقر در بانه مواجه شده و بدون انجام اقدامی مؤثر، مجبور به ترک منطقه شده اند.(۶)

اطلاعیه های نظامی ایران و عراق ضمن تأیید خبر حملات هوایی مذکور، گزارش های متفاوتی از نتایج آن ارائه کردند. درحالی که اطلاعیه نظامی شماره ۱۴۵۵ ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران از سرنگونی یکی از هواپیماهای مهاجم عراقی خبر داد،(۷)عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۱۴ خود اعلام کرد: «طی یک نبرد هوایی جنگنده های خودی موفق شدند مقارن ساعت ۱۵:۴۴ دقیقه امروز دو جنگنده مذکور دشمن را سرنگون کنند. سقوط هواپیماهای دشمن در نزدیکی [شهر] ایرانی مریوان مشاهده گردید و بدین سان کلیه هواپیماهای ما با انجام مأموریت های رزمی خویش و سرنگون کردن دو فروند از جنگنده های دشمن، سالم و ظفرمند به پایگاه های خود بازگشتند.»(۸)

۱- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف (قبل از عملیات والفجر۴)، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۵۳ - ۴۹.

۲- همان، ص۵۶.

۳- سند شماره ۳۴۳۹۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۴۳۸۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۳۸۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۴۴۸۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به نخست وزیری، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۷- روزنامه کیهان، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۸- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۶، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۱

ارتش عراق همچنان مناطق عملیاتی جبهه جنوبی و به ویژه شهرهای خرمشهر و آبادان را زیر آتش سلاح های سنگین خود قرار می دهد.

به گزارش فرمانداری خرمشهر، در طول روز جاری تبادل آتش در دو طرف نوار مرزی ادامه داشته است. براثر آتش دشمن که در مناطق شلمچه، پاسگاه زید، خرمشهر و جزیره مینو از شدت بیشتری برخوردار بود، ۴ نفر از نیروهای ارتش در شلمچه شهید و ۸ تن دیگر زخمی شدند. همچنین در منطقه پاسگاه زید یک نفر از نیروهای بسیج مجروح شد. علاوه براین، «یک فقره آتش سوزی ساعت ۱۳:۴۰ در پایگاه دریایی خرمشهر براثر اصابت خمپاره دشمن رخ داد که با تلاش مأمورین آتش نشانی آتش مهار و خاموش گردید.»(۱)

شهربانی خوزستان نیز از گلوله باران آبادان در مدت مشابه خبر داد که درنتیجه آن خساراتی به پارکینگ اتوبوس رانی و اسکله شماره ۸ این شهر وارد شد. در منطقه بریم حصار باغ نیز ۲ منزل مسکونی و یک مدرسه دچار آتش سوزی شد. همچنین ۱۱ نفر از نیروهای ارتش و بسیج مجروح و ۲ نفر شهید شدند.(۲)

۲

در ادامه روند پناهندگی اتباع عراقی به جمهوری اسلامی، امروز نیز تعداد دیگری از مردم آن کشور ازطریق مرزهای غربی کشور به ایران پناهنده شدند.

روزنامه کیهان با اعلام خبر پناهندگی ۴۴ عراقی، نوشت: «در میان پناهندگان که همگی اهل خانقین عراق می باشند، چند مهندس و دبیر نیز به چشم می خورد.» این روزنامه همچنین به نقل از واحد مرکزی خبر، گزارش داد ۳۲ عراقی دیگر با عبور از مرزهای غربی کشور تقاضای پناهندگی سیاسی کرده اند. پناهندگان مزبور اعضای ۷ خانواده اربیلی و یک خانواده از اهالی کرکوک هستند که «در محل سکونت خود به مشاغل رانندگی، پزشکیاری، سیم کشی برق، مدیریت داروخانه، آهنگری، خیاطی و معلمی اشتغال داشتند.»(۳)

۳

اقدامات و تحرکات ایذایی عناصر ضدانقلاب درقالب درگیری با نیروهای خودی و حمله به پایگاه های خودی در مناطق غرب کشور امروز نیز ادامه داشت.

براساس اعلام سپاه اشنویه نیروهای خودی هنگام گشت زنی در برخی روستاهای اشنویه با عده ای از عناصر ضدانقلاب در کفرآباد درگیر شدند. در این عملیات ۲ نفر از مهاجمان زخمی شدند، اما به نیروهای خودی آسیب نرسید و یک قبضه کلت کمری به دست آنها افتاد.(۴)

امروز ۶ نفر از افراد حزب دمکرات که لباس پاسداران را به تن کرده بودند، در جاده سراب حاجی بمو (اطراف سنندج)، ۲ نفر از نیروهای تأمین جاده را غافلگیر کرده و به گروگان گرفتند.(۵)

۱- سند شماره ۲۸۹۱۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به استانداری خوزستان، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۹۰۶۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- سند شماره ۳۵۴۴۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه اشنویه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۳۹۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه ۴ به لشکر۲۸، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

ناحیه ژاندارمری کردستان نیز گزارش داد: پایگاه مروارید و پاسگاه جعفرآباد بیجار به ترتیب در ساعت ۱۵ و ۲۰:۴۵ امروز، هدف حمله مهاجمان مسلح غیرقانونی قرار گرفت. این درگیری ها درنهایت بدون تلفات به پایان رسید.(۱)

۱

درحالی که براثر اقدامات نیروهای امنیتی و نظامی ایران، توان تشکیلاتی و عملیاتی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) کاهش یافته است، همچنان برخی عناصر این سازمان در نقاط مختلف کشور دست به اقدامات تروریستی می زنند.

امروز در ساعت ۱۲:۳۵، فردی به نام الیز احمد حاجی همراه پسرش در میرآباد از توابع بوکان، هدف حمله تروریستی «یک موتورسوار دو ترکه» قرار گرفت. طبق گزارش سپاه بوکان این شخص از همکاران واحد اطلاعات و تحقیقات سپاه بوکان بوده است و مهاجم نیز از وابستگان سازمان مجاهدین خلق (منافقین) می باشد.(۲)

همچنین گزارشی از سپاه منطقه ۹ حاکی است در شیراز یکی از اعضای سازمان مذکور که «[یک] بمب نسبتاً قوی به کمر خود بسته بود»، هنگامی که قصد منفجرکردن آن را داشت، دستگیر شد.(۳)

۲

فرمانده سپاه منطقه۷ در مصاحبه ای با روزنامه اطلاعات به تشریح اهداف طرح "لبیک یا خمینی" و طرح مانور آزادی قدس پرداخت.

عباس محتاج فرمانده سپاه منطقه۷ کشور (استان های باختران، کردستان، ایلام و همدان)، ضمن اشاره به فرمان امام مبنی بر تشکیل ارتش بیست میلیونی، تلاش های سپاه پاسداران درزمینه «اقدام به جذب، آموزش و سازماندهی حزب الله و سازماندهی نیروهای آموزش دیده و جبهه رفته در سطح کشور» را مقدمه ای برای تحقق فرمان امام عنوان کرد. وی در ادامه اهداف طرح "لبیک یا خمینی" را به صورت خلاصه چنین برشمرد: «تشکیل و سازماندهی نیروهای مردمی که به جبهه های نبرد حق علیه باطل اعزام شده اند، تعیین تخصص های رزمی و غیررزمی نیروهای مردمی به منظور به کارگیری صحیح در مأموریت های سپاه و انجام مراحل مقدماتی تشکیل ارتش بیست میلیونی.»

فرمانده سپاه منطقه۷ سپس مطالبی را درباره مانور آزادی قدس بیان کرد. وی هدف از این مانور را - که در هر منطقه با همکاری بسیجیان اجرا خواهد شد - آمادگی نیروهای سازماندهی شده در واحدهای بسیج برای مقابله با تهدیدهای احتمالی دشمنان اعلام کرد و افزود: «نظر به اینکه هر فرد بعد از آموزش های لازم، تخصصی پیدا می کند جهت استفاده مناسب از این تخصص ها و آماده سازی نیروها، دراسرع وقت، کلیه نیروهای آموزش دیده و جبهه رفته کدبندی می شوند و تخصص افراد نیز در هر نقطه کشور در کارت مخصوص مشخص خواهد شد.»(۴)

۱- سند شماره ۳۴۳۴۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۱۲۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه بوکان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۳- دفتر فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه ۳، بولتن اخبار و رویدادهای هفته، شماره ۲، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۶.

۴- روزنامه اطلاعات، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۱

دیدار با رئیس جمهور ایران و امضای یک یادداشت تفاهم اقتصادی برنامه های آخرین روز سفر وزیر بازرگانی پاکستان به ایران بود.

غلام اسحاق خان وزیر اقتصاد، دارایی و بازرگانی پاکستان، امروز ضمن ملاقات با آیت الله خامنه ای، پیام کتبی رئیس جمهور پاکستان را تقدیم وی کرد. در این دیدار که نمازی وزیر اقتصاد و دارایی ایران و سفیر پاکستان در تهران نیز حضور داشتند، غلام اسحاق خان با اشاره به روابط دو کشور، یکی از اهداف سفر خود به ایران را «کسب تجربیات انقلاب اسلامی» عنوان کرد.(۱) سپس آیت الله خامنه ای با اشاره به اینکه دو کشور ایران و پاکستان علاوه بر مسائل تاریخی و اعتقادی در مسائل سیاسی نیز اشتراکاتی دارند، گفت: «صدها کیلومتر مرز مشترک، مسائل انسانی فراوان و شبیه یکدیگر چیزهایی هستند که خواهی نخواهی دو ملت را به یکدیگر مرتبط می سازند.»(۲)

رئیس جمهور در ادامه ضمن تأکید بر لزوم مقابله با تلاش مداوم عوامل جهانی برای تضعیف روابط دو کشور ایران و پاکستان اضافه کرد: «روابط بین دو کشور امری است که بایستی با دقت محافظت شود و از تهدید کسانی که این روابط را نمی پسندند مصون بماند. من احساس می کنم در افق سیاست جهانی عواملی که مایل اند این روابط را تضعیف نمایند کم نیستند و این عوامل تنها متعلق به یکی از دو قطب جهانی نیست. آیا منافع دو ملت می تواند تحت تأثیر مسائلی که دو قدرت بزرگ و متحدین آنها تشخیص می دهند، قرار گیرد؟ قطعاً نه. ما به توسعه مبادلات بازرگانی و روابط سیاسی و ایجاد نقطه نظرهای مشترک با این چشم می نگریم و مایلیم این مبادلات دوستانه و برادرانه ادامه یابد.»(۳)

در پایان سفر غلام اسحاق خان به تهران، یادداشت تفاهمی در زمینه های بازرگانی، کشتیرانی، حمل ونقل و امور بانکی بین وزرای اقتصاد دو کشور امضا و مبادله شد. همچنین، مقرر گردید «کمیسیون مشترکی جهت همکاری های دائمی برای پیشبرد و گسترش روابط تجاری، اقتصادی و فرهنگی بین دو کشور تشکیل شود.»(۴)وزیر اقتصاد و دارایی پاکستان بعدازظهر امروز با بدرقه حسین نمازی وزیر امور اقتصاد و دارایی، ایران را ترک کرد.(۵)

۲

در جلسه امروز هیئت دولت که به ریاست نخست وزیر تشکیل شد، درخصوص تأمین اعتبار پروژه های نیروی هوایی، هزینه های عملیات نظامی ژاندارمری در دو ماه آینده و تخصیص بودجه به ادارات عقیدتی - سیاسی ارتش و امور فرهنگی استان های جنگ زده تصمیم گیری شد. مشروح مصوبات این جلسه چنین است:

«مبلغ ۴۰۰ میلیون ریال از اعتبار سال ۱۳۶۲ طرح ساختمان ها و تأسیسات نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران خارج از مقررات قانون محاسبات عمومی به طور کارهای فوری و

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص ۱۲.

۴- همان، ص ۲.

۵- روزنامه اطلاعات، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

اضطراری پروژه های "سایت رادار" دراختیار نیروی هوایی قرار گرفت. مبلغ دو میلیارد و پانصد میلیون ریال از ردیف ۵۰۳۰۴۱ برای پرداخت هزینه های عملیات نظامی در ماه مهر و آبان سال جاری دراختیار ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت. قرارگرفتن مبلغ یک صد میلیون ریال جهت هزینه های جنگ دراختیار استانداری آذربایجان غربی و مبلغ یک صد میلیون ریال دراختیار شهرداری تهران و مبلغ دویست میلیون ریال جهت ادارات عقیدتی - سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران، همچنین مبلغ دویست میلیون ریال برای امور فرهنگی استان های جنگی طبق مصوبه شورای عالی بازسازی و نوسازی مناطق جنگی اختصاص یافت.»(۱)

۱

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، که امروز در رأس یک هیئت بلندپایه سیاسی و اقتصادی عازم چین شده است، در بین راه ضمن توقفی کوتاه در اسلام آباد با مقامات پاکستانی دیدار کرد.

ولایتی قبل از ترک تهران در مصاحبه ای در فرودگاه مهرآباد درباره انگیزه های سفر به چین گفت: «سفر این هیئت به جمهوری خلق چین ازسویی پاسخ به دعوتی است که سال گذشته ازطرف وزیر امور خارجه چین انجام شده و از طرفی دیگر، به منظور توسعه روابط بین دو کشور بزرگ و مهم آسیایی، یعنی چین در آسیای مرکزی و ایران در آسیای غربی و خاورمیانه صورت می گیرد.» وی همچنین با اشاره به سایر برنامه های این هیئت دیپلماتیک، خاطرنشان کرد که هیئت مذکور بعد از چین از بنگلادش نیز دیدن می کند.(۲)

وزیر امور خارجه ایران و هیئت همراه امروز با استقبال رسمی وزیر امور خارجه پاکستان وارد اسلام آباد شدند. در جریان دیدار کوتاه این هیئت از پاکستان، ولایتی و صاحب زاده یعقوب خان وزیر امور خارجه پاکستان، «درخصوص توسعه روابط دوجانبه و تحکیم روابط متقابل» با یکدیگر گفت و گو کردند.(۳)

گفتنی است در این سفر حسین کاظم پور اردبیلی معاون امور اقتصادی و بین المللی، جواد منصوری معاون فرهنگی و کنسولی، آهنی مدیرکل سیاسی وزارت امور خارجه و نیز دو تن از نمایندگان مجلس و نمایندگانی از وزارت بازرگانی ولایتی را همراهی می کنند. به گزارش روزنامه کیهان، جواد منصوری «پس از دیدار از پکن راهی پیونگ یانگ پایتخت جمهوری دمکراتیک خلق کره خواهد شد.»(۴)

۲

گردهمایی روحانیون کاروان ها و گروهی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی و سخنرانی موسوی خوئینی ها سرپرست حجاج ایرانی و نیز برگزاری مراسمی با حضور گروهی از حجاج کشورهای اسلامی و برخی اعضای نهضت های آزادی بخش ازجمله برنامه های امروز بعثه امام در مکه بود.

۱- همان، ص۳.

۲- روزنامه کیهان، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۳- روزنامه اطلاعات، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- روزنامه کیهان، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۲.

روزنامه کیهان به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی، درباره مراسمی که صبح امروز در بعثه امام خمینی برگزار شد گزارش داد: نماینده امام و سرپرست حجاج ایرانی در جمع بیش از هزار نفر از روحانیون کاروان ها و عده ای از نمایندگان مجلس شورای اسلامی که در محل بعثه امام گرد هم آمده بودند، سخنرانی کرد. موسوی خوئینی ها در این سخنرانی با اشاره به ملاقات خود با وزیر حج عربستان سعودی در مدینه و نامه ای که قبل از عزیمت حجاج به عربستان، خطاب به پادشاه عربستان نوشته شده بود، گفت: «[ما] خواستار برگزاری دو راه پیمایی عظیم و باشکوه در مراسم حج، سخنرانی قبل از خطبه های نمازجمعه و ترمیم قبرستان بقیع شدیم. وزیر حج عربستان در پاسخ گفت: در ملاقاتی که پس از پایان مراسم حج با شاه فهد صورت خواهد گرفت، این گونه مسائل طرح خواهند شد که من در جواب گفتم: ما درزمینه مسائل اسلامی با ایشان (فهد) حرفی نداریم. مسائل اسلامی چیزی نیست که ملک فهد درمورد آن نظر دهد و اینکه بقیع باید ترمیم و ساخته شود، نظر کلیه علمای ماست.»(۱)

همچنین، به نوشته روزنامه اطلاعات، بعثه امام در مکه امشب میزبان گروهی از حجاج کشورهای اسلامی و برخی اعضای نهضت های آزادی بخش بود. در این مراسم نیز حجت الاسلام خوئینی ها در سخنانی درمورد انقلاب اسلامی و بازتاب آن در میان مسلمانان و وظایف مسلمین در مراسم حج مطالبی را بیان کرد. پس از آن یکی از علمای کشور زیمبابوه درخصوص شخصیت امام خمینی و ابعاد خارجی انقلاب اسلامی سخنرانی کرد و یکی از حجاج مصری پیشنهاد داد مکه به عنوان مرکزیت مسلمانان شناخته شود تا بر سرنوشت مسلمین نظارت داشته باشد.(۲)

۱

وزیر امور خارجه برزیل که به عراق سفر کرده است، در اولین روز اقامت خود در این کشور با وزیر امور خارجه و معاون رئیس جمهور عراق دیدار و گفت وگو کرد. جنگ ایران و عراق، روابط اقتصادی به ویژه صدور نفت عراق به برزیل و خرید اسلحه از این کشور ازجمله محورهای این مذاکرات بود.

روزنامه کیهان ضمن انتشار خبر ورود رامیرو گوئریرو وزیر امور خارجه برزیل، به بغداد، درخصوص مفاد مذاکرات وی با همتای عراقی خود نوشت: «مذاکرات وزیر خارجه برزیل و یوحنا عزیز به منظور دستیابی به یک توافق جدید پایاپای نفت با کالاهای برزیلی و ازجمله اسلحه صورت می گیرد.»(۳) رادیو اسرائیل نیز با اعلام خبر ملاقات وزرای خارجه عراق و

۱- همان.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه کیهان، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

برزیل و تأکید بر بررسی موضوع جنگ ایران و عراق در این ملاقات، افزود: «درحالی که برزیل اخیراً مناسبات بازرگانی خود را با ایران گسترش داده، در بغداد اعلام شد که برزیل یکی از کشورهای اصلی صادرکننده اسلحه به عراق می باشد. همچنین بیش از ده هزار کارشناس برزیلی در اجرای پروژه های عمرانی در عراق مشغول به کار هستند.»(۱)

به گفته رادیو بغداد، وزیر امور خارجه برزیل امروز با طه محی الدین معروف عضو شورای فرماندهی انقلاب و معاون رئیس جمهور عراق نیز دیدار و گفت وگو کرد. «در این ملاقات مناسبات دوستی دو کشور و همکاری میان عراق و برزیل و شیوه های گسترش دامنه آن» بررسی شد. معاون رئیس جمهور عراق در این دیدار «گسترش مناسبات و همکاری مشترک میان دو کشور را مورد ستایش قرار داد» و تحولات جنگ ایران و عراق را تشریح کرد. وزیر امور خارجه برزیل نیز «پایبندی دولت برزیل را به مناسبات دوستی و همکاری با عراق ابراز داشت» و بر «خط مشی کشور متبوعش بر دعوت به پایان دادن جنگ میان عراق و ایران [و] حل وفصل مشکلات طرفین با روش های مسالمت آمیز تأکید نمود.»(۲)

گفتنی است گوئریرو قبل از سفر به عراق ضمن تأکید بر اینکه قراردادهای تسلیحاتی بین عراق و برزیل قبل از شروع جنگ ایران و عراق منعقد شده اند، اظهار کرده بود: «تا زمانی که جنگ خلیج [فارس] ادامه دارد برزیل به ایران اسلحه نخواهد فروخت و تابه حال نیز نفروخته است، ولی به قراردادهای تسلیحاتی خود با عراق احترام می گذارد.» وی همچنین یکی از موضوعات مذاکرات خود با مقامات عراقی را «مشکلات عراق در پرداخت هایش به شرکت های برزیلی مشغول به کار در این کشور» عنوان کرده بود.(۳)

۱

خبرگزاری الخلیج امروز از شرکت گروهی از اتباع کشورهای عربی در جنگ علیه ایران خبر داد. این خبرگزاری اعلام کرد: «در گزارشی که در مطبوعات بغداد منتشر شده، فاش شده است که جبهه ای که "ضمیر الامس" (وجدان دیروز) نام دارد دربرگیرنده داوطلبانی از کشورهای مصر، سوریه، فلسطین، لبنان، تونس، مراکش، یمن، بحرین، امارات متحده عرب، موریتانی، سومالی، سودان و اردن می باشند.» براساس این گزارش داوطلبان پیش از استقرار در خطوط مقدم جبهه جنگ در پادگان النهروان دوره های آموزشی لازم را برای به کارگیری انواع سلاح های سبک و نیمه سنگین گذرانده اند.

الخلیج ضمن اشاره به اظهارات چندی پیش طه یاسین رمضان فرمانده کل ارتش خلقی عراق، مبنی بر اینکه از آغاز جنگ تاکنون ۱۵ هزار داوطلب عرب در ارتش خلقی حضور داشته اند که اکثر آنها از اتباع مصر می باشند، افزود: «گروه های دیگر از داوطلبان عرب برای ورود به پادگان های آموزشی همچنان در انتظار به سر می برند.»(۴)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۵، رادیو اسرائیل، ۲۰/۶/۱۳۶۲.
۲- همان، ص۳، رادیو بغداد، ۲۰/۶/۱۳۶۲.
۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۵، ۲۰/۶/۱۳۶۲، ص۴، سائوپولو - خبرگزاری کویت، ۱۹/۶/۱۳۶۲.
۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۶، ۲۱/۶/۱۳۶۲، صص ۶ - ۵، بغداد - خبرگزاری الخلیج، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۱

ماهنامه استراتژیک (چاپ بیروت) در شماره اخیر خود از تحویل قریب الوقوع تعدادی موشک زمین به هوای متحرک رولاند۲ توسط یک شرکت فرانسوی - آلمانی به عراق خبر داد.

طبق گزارش این مجله شرکت اورمیسیل تاکنون ۵۰۰ موشک انداز و ۲۰ هزار موشک از نوع "رولاند۲" را به فروش رسانده، که ازاین میان، پس از فرانسه و آلمان فدرال (کشورهای متبوع شرکت تولیدکننده) عراق مهم ترین خریدار این موشک ها است. ماهنامه استراتژیا اضافه کرد: «عراق در سال ۱۹۸۱، طی قراردادی سفارش ۱۵۰ موشک انداز رولاند۲ را به شرکت مزبور داده است و همچنین در مرکز آموزش مجموعه یادشده افراد عراقی مشغول آموزش می باشند.» گفتنی است علاوه بر فرانسه، آلمان و عراق، کشورهای آرژانتین، نیجریه، ونزوئلا، برزیل و ایالات متحده امریکا نیز از خریداران موشک رولاند۲ می باشند.(۱)

۲

درپی تحرکات نظامی اخیر ایران در جبهه شمالی و تلاش برای تدارک یک عملیات در این منطقه که احتمال دارد یکی از فلش های آن به سمت منابع نفتی عراق در کرکوک باشد و از این رهگذر خط لوله نفتی عراق به ترکیه نیز در معرض خطر قرار گیرد، نگرانی مقامات ترکیه از گسترش جبهه جنگ عراق و ایران به مرزهای این کشور و تهدید منافعشان افزایش یافته است.

امروز خبرگزاری جمهوری اسلامی مطلبی را از نشریه المجله (چاپ لندن) منتشر کرد که در آن به تحلیل تلاش های اخیر ترکیه برای کاهش تأثیرات سوء جنگ ایران و عراق بر منافع این کشور پرداخته شده است. این نشریه ابتدا به نگرانی ترکیه از «یک پیروزی سرنوشت ساز ایران» به دلیل «احتمال تأثیرپذیری گروه های افراطی ترکیه از انقلاب اسلامی»، اشاره کرده و ضمن درج اظهارنظر اخیر ژنرال کنعان اورن رئیس جمهور ترکیه، درخصوص روابط «دوستانه و مبتنی بر حسن هم جواری» ایران و ترکیه و عدم تأثیرپذیری سیاست داخلی ترکیه از تحولات ایران نوشته است: «ترکیه به تدابیر امنیتی خود بر علیه جنبش های افراطی که در موضع گیری های سیاسی خود از نظام جاری در ایران الهام می گیرد، شدت بخشیده است و این در حالی است که در هفته های اخیر و به دنبال تحولات و گسترش جبهه جنگ عراق با ایران به سمت مرزهای ترکیه میزان نگرانی مقامات ترکیه افزایش یافته است.»

نگرانی های ترکیه از تهدیدات اخیر ایران درمورد بمباران خط لوله نفتی عراق که از خاک ترکیه عبور می کند، موضوع دیگری است که در تفسیر المجله مورد توجه قرار گرفته است. این نشریه به نقل از منابع دیپلماتیک ترکیه از تماس های مقامات این کشور با مسئولان بلندپایه ایران و عراق خبر داده و افزوده است: «این منابع یادآور شدند که مسئولان ترکیه یک فرستاده ایران را که اخیراً از آنکارا دیدار به عمل آورد از عواقب تهدیدات ایران بر حذر داشته و اظهار کرده اند درصورتی که تهدیدات ایران به مرحله اجرا گذاشته شود، ترکیه ناچار خواهد شد که موضع آشکاری نسبت به تهدیدات ایران اتخاذ نماید.»

۱- همان، ص۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

این گزارش در ادامه با اشاره به سفر اخیر طارق عزیز به ترکیه و درخواست وی از مقامات ترکیه مبنی بر تأمین و تقویت تدابیر حفاظتی خود از خط لوله نفتی کرکوک به بندر یومورتالیک آورده است: «علی رغم تحولات اخیر جنگ و برخلاف تحلیل های مطبوعات غربی که از نزدیکی میان منافع ترکیه و عراق درجهت مقابله با ایران سخن به میان [می]آورند مقامات ترکیه همچنان اصرار دارند تأکید کنند که موضع کشور متبوعشان در قبال جنگ همان موضع سابق است که بر بی طرفی و پایان هرچه زودتر جنگ مبتنی است.»

در پایان این گزارش، قسمت هایی از مصاحبه اختصاصی المجله با سفیر ترکیه «در یکی از کشورهای حوزه خلیج فارس» درج شده است. المجله به نقل از این مقام ترکیه ای نوشته است: «دولت متبوعش امیدوار است که طرفین متخاصم ترکیه را بیش از این درگیر جنگ نکنند. هر دو کشور متخاصم از تهدید منافع ترکیه دوری جویند.» سفیر ترکیه همچنین، ضمن تأکید بر اینکه «ترکیه به نوبه خود درجهت حفاظت از لوله نفتی [عراق در خاک ترکیه] تدابیر امنیتی لازم را اتخاذ کرده است»، ابراز امیدواری کرده است: «عراقی ها نیز همان تدابیر را در خاک های خود به عمل آورند.»(۱)

۱

درحالی که درگیری ها در لبنان با برتری نسبی مسلمانان دروزی اوج گرفته و تلاش های امریکا برای به دست گرفتن ابتکارعمل در بحران لبنان با تشدید فعالیت های دیپلماتیک و ارائه طرح های سازش بین طرفین ادامه دارد، برخی رسانه ها می کوشند ردپایی از دخالت های ایران و سوریه در درگیری های لبنان نشان دهند.

امروز، خبرگزاری جمهوری اسلامی از انتشار اخباری مبنی بر اعزام «سه هزار رزمنده مسلمان شیعه به نام حزب الله از شهر بعلبک به کو ه های عالیه و شوف جهت یاری گرو ه های مقاومت ملی لبنان» در روزنامه های عرب زبان امارات متحده عربی خبر داد. به گزارش این خبرگزاری، روزنامه الفجر (چاپ امارات) عکسی از عزیمت نیرو های مذکور به چاپ رساند و روزنامه الخلیج آشکارا به حضور ایرانی ها در گروه اعزامی اشاره کرد و مدعی شد: «رزمندگان لبنانی و ایرانی به نام حزب الله از بعلبک عازم صحنه های نبرد در کوه های عالیه و شوف شدند.»(۲)

بخش عربی رادیو مونت کارلو نیز درخصوص مداخله سوریه در بحران لبنان گفت: «یک سخنگوی لبنانی فاش ساخت که سوریه در حوادث اخیر دست داشته است. وی افزود تماس های بی سیم که ضبط شده ثابت می کند سوریه به نیروهای رزمی در منطقه الجبل دستور پیشروی و عقب نشینی می دهد. به اضافه نیروهای رهبر شورشی فلسطینی ابوموسی ازطرف سوریه رهبری می شوند همچنین حملات تبلیغاتی ثابت می کند که دمشق قصد دارد رژیم لبنان را سرنگون و از مخالفین حمایت کند.»(۳)

۱- همان، ص۵، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۱۳، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص۵، رادیو مونت کارلو (بخش عربی)، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

در همین حال، رادیو صدای امریکا امروز به نقل از روزنامه نیویورک تایمز، از موافقت رهبر دروزی ها با پیشنهادهای سازش رابرت مک فارلین فرستاده ویژه رئیس جمهور امریکا به غرب آسیا و نیز شرکت عربستان و سوریه در آشتی سیاسی لبنان خبر داد. نیویورک تایمز ضمن اعلام موافقت ولید جنبلاط رهبر حزب سوسیالیست دروز با پیشنهاد های آتش بس مک فارلین، درخصوص مواد پیشنهادی طرح فرستاده ویژه رئیس جمهور امریکا نوشت: «پیشنهادهای مک فارلین آن گونه که مقام های شیعه در بیروت می گویند نه تنها برقراری آتش بس را در بر می گیرد بلکه یک سلسله گام های سیاسی و نظامی را به منظور کاهش تشنج میان جناح های گوناگون قومی و سیاسی لبنان [را] شامل می شود. ... در پیشنهاد مک فارلین از ارتش لبنان نیز خواسته می شود از روستاهای دروز خارج شوند.» این روزنامه به نقل از روزنامه السفیر (چاپ بیروت) «یک عنصر مهم این پیشنهاد» را شرکت سوریه و عربستان سعودی در گفت وگو های مربوط به آشتی سیاسی در لبنان اعلام کرد و افزود: «ظاهراً [طرح مک فارلین] نقش عمده ای را که سوریه در هر آتش بسی بازی خواهد کرد مورد تأیید قرار می دهد.»(۱)

ص: ۴۱۹

۱- همان، صص ۱۰ - ۹، رادیو صدای امریکا.

روزشمار جنگ دوشنبه ۲۱ شهریور ۱۳۶۲ ۴ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۲ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

فرمانـدهان قرارگاه نجف که از نیمه دوم شـهریور بر حجم فعالیت های خود برای اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان افزوده اند، امروز در یک گام جدی برای تسریع این اقدام، طرح مانور عملیات را تهیه و تنظیم کردند.

براین اساس، امروز فرمانـدهان ارشد قرارگاه نجف(۱) به منظور تنظیم طرح عملیـاتی والفجر۵ جلسه ای در گیلان غرب تشکیل دادند. طبق طرح مانور فعلی عملیات، قرارگاه نجف مأموریت دارد ارتفاعات شاخ سورمر، برددکان، زیمناکوه، شاخ خشـیک، بمو، شاخ بمو، شاخ کیله، تنگه های کرگمل، سـرتک و دربند را تصرف کند و پس از آن ضمن تأمین خط نور(کنار سواحل منتهی به سد دربندیخان) و کنترل سد دربندیخان، اقدام به انهـدام تونل دربندیخان و تأسیسات سد کرده و آماده پدافند در منطقه شود.(۲) براساس طرح مزبور، منطقه عملیات به سه هـدف امیر، خاتم و قائم تقسیم بندی شد(۳) و قرارگاه نجف اهداف مزبور را در منطقه دربندیخان به این ترتیب معین کرد:

۱. برددکان – شاخ سورمر – شاخ شمیران – زیمناکوه.

۲. تنگه کرگمل – شاخ خشیک – تنگه سرتک.

۳. شاخ بمو – شاخ کیله – تنگه دربند(۴)

براسـاس این طرح برای دستیابی به اهـداف مورد نظر مقرر شـد ابتـدا قرارگاه تاکتیکی نجف۱ در شـمال منطقه عملیاتی دو هـدف امیر و خاتم را تصـرف و خـط نور را تـأمین کنـد و قرارگاه تاکتیکی نجف۲ نیز در جنوب منطقه عملیـاتی ضـمن تصـرف هـدف قـائم به تأمین خط نور بپردازد. قرارگاه های تاکتیکی نجف ۳ و ۴ هم به عنوان احتیاط در نظر گرفته شدند.(۵)

۱- عزیز جعفری فرمانـده قرارگـاه نجف، جـاودانی فرمانـده ارتش در این قرارگـاه، امین شـریعتی جانشـین قرارگـاه نجف، حسن پور اطلاعـات - عملیات و حسین کلاه کج طرح و عملیات این قرارگاه، احمدیان و امینی در این جلسه حضور داشتند.

۲- سـند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: دفترچه ثبت جنـگ راوی قرارگـاه نجف (قبل از عملیات والفجر۴)، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۵۸.

۳- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۳۰/۶/۱۳۶۲، صص ۴۱ - ۴۰.

۴- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۰ - ۵۸.

۵- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

درپی ابلاغ شبِ گذشته قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، قرارگاه نجف مأموریت یافت عملیات والفجر۵ را در منطقه دربندیخان تا حداکثر یک هفته دیگر به مرحله اجرا درآورد.(۱) ازاین رو امروز در جلسه ای که با حضور برخی فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و فرماندهان قرارگاه نجف و لشکرهای تحت امر آن(۲) در گیلان غرب برگزار شد، طرح مانور، سازمان رزم و شناسایی های اخیر منطقه عملیاتی والفجر۵ مورد بررسی قرار گرفت.

در این جلسه به منظور تکمیل طرح مانور، دوباره بحث تعداد قرارگاه های عملیاتی منطقه دربندیخان مطرح شد. دراین زمینه فرمانده قرارگاه نجف دلایل ابلاغ عملیات با دو قرارگاه را «محدودیت زمان و وابستگی زیاد هدف های شمال طرح به هم و مسئله حفاظت و وابستگی به نور مهتاب و تسریع در عملیات» عنوان و پیشنهاد کرد که درصورت اجرای عملیات با سه قرارگاه، به علت حساسیت و نیاز سرتک به نیروی بیشتر و نیز وابستگی زیمناکوه به سرتک، مأموریت تصرف و تأمین کرگمل تا سرتک به لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) و ارتفاعات زیمناکوه، شاخ سورمر، شاخ شمیران و بردکان به لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) محول شود. برخی فرماندهان نیز با بیان دلایلی نظیر گستردگی منطقه و عدم تسلط کافی، ضرورت استفاده صحیح از نیروی احتیاط و تفکیک دو منطقه سرتک و زیمناکوه برای تمرکز بیشتر روی جزئیات، موافق اجرای عملیات با سه قرارگاه بودند. درنهایت قرار شد برای چندمین بار، تعداد قرارگاه ها بررسی شود.

در ادامه این جلسه فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) در ارزیابی مناطق شناسایی شده منطقه دربندیخان گفت: «ازلحاظ شناسایی بهترین جواب را ۱. شاخ خشیک و سرتک، ۲. بمو ۳. زیمناکوه به ما داده است.» وی نوک زیمناکوه، تنگه کرگمل و تنگه سرتک را ازجمله نقاطی برشمرد که احتمال پاتک در آنها بسیار زیاد است. مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر نیز در تأیید اظهارات ابراهیم همت، ضمن تشریح حساسیت های عملیاتی منطقه دربندیخان، موفقیت عملیات را در گرو تصرف ارتفاعات سرتک و بمو دانست و افزود: دراین صورت زیمناکوه و به تبع آن سد دربندیخان به عنوان هدف عملیات، تأمین خواهد شد و از شکست در عملیات جلوگیری می شود. سایر فرماندهان حاضر در جلسه هم این نظر را تأیید کردند. در همین حال محمدعلی جعفری عملیاتِ قرارگاه نجف را در موقعیت کنونی حساس و دشوار خواند و گفت: «به علت نداشتن جاده و عدم توان استفاده کافی از هلیکوپتر، سخت ترین جنگ را خواهیم داشت.» باتوجه به مشکلات مزبور در نشست امروز درباره انفجار تونل و تأسیسات سد دربندیخان توسط گروه های طرف دار ایران در این منطقه نظیر قیاده های موقت نیز بحث و تبادل نظر شد.(۳)

ص: ۴۲۲

۱- سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه تاکتیکی حمزه در عملیات والفجر۴، محمدرضا دیانی، ۱۳/۶/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۱۱۴.

۲- این جلسه با حضور بشردوست نماینده فرماندهی کل سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، محمد باقری اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، جعفری فرمانده قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین فرمانده قرارگاه نجف، حسن پور اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف، حسین کلاه کج طرح و عملیات این قرارگاه، ابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص)، زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر، مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا، نورعلی شوشتری، مهدی کیانی و حجت الاسلام مروج از دفتر نمایندگی امام تشکیل شد.

۳- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۰ - ۶۱.

۱

پس از عقب نشینی های مکرر نیروهای عراق در منطقه عمومی دشت شیلر، امروز محمد باقری مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، در نامه ای به فرماندهی این قرارگاه درمورد وضعیت مناطق تخلیه شده جبهه بانه چنین گزارش داد: ارتفاعات آسمان بین، تخته نادر، سرکچل - که حدود یک گردان از نیروهای دشمن بر روی آن و حوالی آن مستقر بود - و یال شمال ارتفاع کیویِ کنگرک در جنوب آوه شیلر، کاملاً تخلیه شده است. در این گزارش همچنین آمده است: «اطلاع حاصل شد که برادران در طول چند ساعت دیده بانی ارتفاع کیویِ لری را نیز از دشمن خالی دیده اند، اما هنوز افراد خودی برای صحت امر فوق به روی این قله نرفته اند.»(۱)

گزارش هایی از این دست درحالی منتشر می شود که علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، در تحلیل ارتباط تغییرات خطوط پدافندی دشمن و تشدید بمباران های ارتش عراق در روزهای اخیر، این اقدامات و به ویژه تخلیه برخی ارتفاعات را در راستای تقویت و تحکیم مواضع عراق ارزیابی کرد و بر تعجیل در اجرای عملیاتِ یگان های ۱۴ امام حسین(ع) و ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) پیش از عقب نشینی کامل دشمن از سورن و پنجوین تأکید کرد.(۲)

۲

ارتش عراق برای پیشگیری از تداوم عملیات های والفجر در جبهه شمالی، تحرکات قابل توجهی ازجمله تقویت استعداد رزمی و تحکیم مواضع پدافندی را در محدوده مناطق عملیاتی والفجر۲ (حاج عمران) و والفجر۴ (دهانه شیلر) انجام می دهد.

واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه مالک اشتر در گزارشی با عنوان "گزارش از منطقه رواندوز" از تقویت و تحکیم مواضع دشمن در منطقه عملیاتی والفجر۲ (حاج عمران) خبر داد و اعلام کرد: دشمن در منطقه سکن، اِنه، درخشگان، بندیزان و شیخ باتمان و دره یا تنگه علی بیک (مشرف به رواندوز) درحال تحکیم مواضع و تقویت پایگاه های خود می باشد. این گزارش با اشاره به افزایش شایعه حمله احتمالی ایران به منطقه سیدکان، درخصوص فعالیت های اخیر دشمن افزوده است: ارتش عراق در شهر کاوه و دارالسلام ضمن استقرار نیرو، اطراف آن را مستحکم کرده و در مناطق دارالسلام - رزان، ناو کلکان، حسن بک و روزاک، علاوه بر استقرار توپخانه و نیروی گسترده مشغول سنگرسازی است و «در زیر ارتفاعات هلی گرد با پلیت و امکانات دیگر خود را برای زمستان آماده می کند [و] جاده ای از پشت ارتفاعات زیر هلی گرد را تدارک می کند.»(۳) این گزارش در پایان دشمن را برای دفع هرگونه تک احتمالی ازسوی ایران آماده توصیف کرد. علاوه براین، گزارش های دیگر نیز از افزایش اقدامات عراق در منطقه بین حاج عمران و دهانه شیلر حکایت دارد. طبق اعلام معاونت اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، دشمن در پایین ارتفاعات دوپازا (شمال غربی

۱- سند شماره ۱۴۴۴۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

۲- سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۱۵.

۳- سند شماره ۳۵۴۴۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه مالک اشتر به فرماندهی قرارگاه مالک اشتر، ۲۱/۶/۱۳۶۲، صص ۲ - ۱.

سردشت) تعداد زیادی توپ و تانک مستقر کرده است.(۱) براساس اخبار رسیده از فرمانداری سردشت، عراق علاوه بر استقرار تعداد زیادی از نیروهای نظامی خود در اطراف شهر قلعه دیزه چند تانک مجهز به توپ های دوربرد را نیز به این شهر منتقل کرده است. این نیروها از ترس حمله "جمهوری اسلامی" قادر به واردشدن به شهر قلعه دیزه نیستند. گویا هدف ارتش عراق از اقدامات مذکور، حمله به پایگاه های ایران در مناطق کال وی الیون و ارتفاعات رستم عالیان است که ازنظر سوق الجیشی اهمیت زیادی دارد.(۲)

در منطقه عملیاتی والفجر۴ (دهانه شیلر) نیز براساس گزارش سپاه کردستان مستند به اعلام واحد اطلاعات سپاه سقز، «ارتش عراق منطقه نسیله را تقویت نظامی کرده تعداد زیادی نیرو و با تعداد حدود ۲۰ الی ۵۰ عدد تانک وارد منطقه سیاه گویز به امتداد رودخانه سورا تا نزدیک کوخان کرده[است].»(۳)علاوه براین لشکر۲۸ کردستان نیز در گزارش مشابهی اعلام کرد که ارتش عراق تعداد ۲۰ دستگاه تانک در منطقه بین کلو و روکان از تریلی پیاده کرده و ۵۰۰ نفر از نیروهای دشمن نیز به صورت پیاده از منطقه کلو به طرف پنجوین اعزام شده اند. این گزارش در ادامه ضمن اشاره به وجود ۶ قبضه موشک (احتمالاً از نوع زمین به زمین) در پادگان عربت، از وجود ۴ قبضه توپ ۱۳۰ و ۱۰۶ میلی متری و ۲ دستگاه رادار متحرک در آبادی حاجی نامی (شمال سیدصادق) و انتقال این رادارها به منطقه پنجوین خبر داد.(۴)

۱

اجرای عملیات دریایی در شمال خلیج فارس ازجمله اقداماتی است که از دو ماه پیش با هدف پیگیری راهبرد حفظ دور تهاجم در سراسر جبهه های نبرد در دستور کار فرماندهان نظامی ایران قرار گرفته است. براین اساس، امروز جلسه ای با حضور محسن رضایی فرمانده کل سپاه، ناخدا حسینی فرمانده نیروی دریایی ارتش و برخی فرماندهان ارتش و سپاه به منظور بررسی امکان اجرای عملیات روی اسکله های البکر و العمیه در قرارگاه نوح بوشهر، برگزار شد. گزارش رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه، از این جلسه از بی رغبتی و موضع ضعف ناخدا ملک زادگان فرمانده ناوگان بندرعباس(فرمانده تاکتیکی نیروی دریایی و فرمانده منطقه یکم دریایی) و همچنین ناخدا بهروزی فرمانده گروه رزمی ۴۲۱، درمورد اجرای عملیات در شمال خلیج فارس حکایت دارد. رحیم صفوی با بیان اینکه وضعیت موجود ناشی از ناهماهنگی های برخی فرماندهان

۱- سند شماره ۱۴۴۴۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱.

۲- سند شماره ۳۱۸۳۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا به ژاندارمری آذربایجان غربی، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۴۵۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه کردستان به قرارگاه حمزه، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۳۶۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش تیپ۳ (رکن۲) به گیرندگان (ف سپاه پاسداران و...)، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

نیروی دریایی ارتش بوده و به وحدت نیروها لطمه می زند، خاطرنشان کرد: پیشنهاد اجرای عملیات روی اسکله های البکر و العمیه دو ماه است که مطرح شده، ولی فرماندهان نیروی دریایی ارتش «دائم از زیر بار این عملیات فرار می کنند.» وی دلایل این برخورد نیروی دریایی ارتش و تأخیر در اجرای عملیات در خلیج فارس را کمبود نیرو، ضعف در اجرای عملیات بر روی اسکله های البکر و العمیه و وحشت از پیش دستی سپاه برای اجرای این عملیات دانست.(۱)

۱

در ادامه حملات هوایی و توپخانه ای عراق در جبهه شمالی که به منظور ناامن سازی عقبه عملیات آتی ایران دنبال می شود و علاوه بر مناطق عملیاتی و نظامی، نقاط مسکونی و غیرنظامی را نیز هدف قرار می دهد، امروز مناطقی از مریوان و پیرانشهر مورد تجاوز جنگنده های عراقی قرار گرفت. شهر سردشت نیز در روزهای اخیر زیر آتش توپخانه عراق قرار داشت.

گزارش ژاندارمری کردستان حاکی است: صبح و بعدازظهر امروز، هواپیماهای عراقی در آسمان مریوان ظاهر شده و در چهار نوبت مناطق جنوبی و شرقی این شهر را بمباران کردند. در این حملات بیش از ۵۰ ساختمان تخریب شد.(۲)مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در گزارشی راجع به بمباران مذکور ضمن اشاره به بمباران داخل و حوالی شهر مریوان افزود: «[جنگنده های عراقی] وسط تپه شهدا و ارتفاعات قوچ سلطان و میان ارتفاعات هفت توانان و تپه ایمان (روی نیروهای خودی) را بمباران کرده و این عمل از سقف پرواز بالا بوده است.»(۳)

از سوی دیگر، براساس گزارش شهربانی آذربایجان غربی، پیرانشهر نیز صبح امروز هدف حمله هوایی دو فروند هواپیمای عراقی قرار گرفت. در این حمله شش عدد راکت به نقاط اطراف شهر شلیک شد.(۴) درحالی که گزارش مذکور تا لحظه مخابره خبر، بر دریافت نشدن «هیچ گونه خبری دال بر خسارت مالی و جانی» تأکید کرده است، روزنامه های داخلی درخصوص خسارات و تلفات بمباران پیرانشهر نوشتند: «براثر این جنایت وحشیانه، ۶ تن از هم وطنان غیرنظامی که در مزرعه مشغول کشاورزی بودند، به شهادت رسیدند و عده زیادی نیز مجروح شدند. [همچنین] به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، براثر این بمباران حدود ۱۰۰ رأس دام نیز تلف شد و مقادیری از اراضی کشاورزی از بین رفت.»(۵)

ستاد کل فرماندهی نیروهای مسلح عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۱۶ خود، ضمن تأیید حملات هوایی مذکور، مدعی شد در این حملات سنگرها و مواضع نظامی ایران مورد حمله قرار گرفته و براثر آن «تلفات و ضایعات قابل توجهی به نفرات، خودروها و سلاح های» نیروهای ایرانی مستقر در جبهه شمالی وارد آمده است(۶)

ارتش عراق علاوه بر تحرکات و بمباران های هوایی در منطقه عملیاتی آتی، از آتش توپخانه نیز بهره می گیرد. دراین زمینه شهر سردشت در روزهای اخیر چندین بار هدف آتش توپخانه

۱- سند شماره ۱۲۹۲۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی شرق بصره، زیمناکوه و شیلر(عملیات والفجر۴)، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۶/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۲۱)، صص ۴ - ۲.

۲- سند شماره ۳۴۳۹۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۴۴۴۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۴- سند شماره ۳۵۴۲۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی آذربایجان غربی به استانداری آذربایجان غربی، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۵- روزنامه اطلاعات، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۲؛ و - روزنامه کیهان، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۲؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۸، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۱۶ ستاد فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق.

دشمن قرار گرفت. به گزارش اداره اطلاعات شاجا، دشمن دو روز پیش (۱۹/۶/۱۳۶۲) در ساعات مختلف «با توپ های دوربرد ۱۷ عدد گلوله توپ به اطراف شهرستان سردشت شلیک [کرد].» این حمله توپخانه ای صدمات جانی و خسارت مالی درپی نداشته است.(۱)امروز نیز این شهر آماج گلوله های توپخانه عراق قرار گرفت.(۲) به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، در جریان این حملات یک گلوله توپ به خودروی حامل تعدادی از نیروهای جهاد سازندگی اصابت کرد که براثر آن ۳ تن از «جهادگران» به شهادت رسیدند.(۳)

همچنین به گزارش واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ارتش عراق روز گذشته نیز اطراف شهر مریوان را با توپ های دوربرد هدف قرار داد.(۴)

۱

امروز یک کاروان از کشتی های تجاری ایران که از بندر بوشهر عازم بندر امام خمینی بود، مورد حمله هواپیماهای دشمن قرار گرفت و متحمل خساراتی شد.

به گزارش قرارگاه نوح نبی عملیات اسکورت کاروان(۵) که شامل ۲۱ کشتی ورودی به بندر امام خمینی با محموله و ملیت های مختلف و ۱۳ کشتی خروجی از این بندر بود، از ساعت ۹:۴۰ با خروج اولین کشتی آغاز شد. آخرین کشتی خروجی نیز ساعت ۱۰:۴۰ بندر را ترک کرد.(۶) در ساعت ۱۱:۰۳ کاروان ورودی توسط هواپیماهای عراقی بمباران شد.(۷) در این

۱- سند شماره ۶۸۷۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- سند شماره ۳۵۴۴۴۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۰/۶/۱۳۶۲.

۵- از آغاز جنگ، عراق به کشتی های ایرانی به خصوص کشتی هایی که عازم بندر امام خمینی بودند، حمله می کرد. این حملات ازطریق یک پایگاه موشکی HY۲ که در رأس البیشه مستقر بود و نیز با بالگردها یا هواپیماهای مجهز به موشک های اگزوسه صورت می گرفت. بزرگ ترین بندر وارداتی ایران، یعنی بندر امام خمینی، در انتهای خور موسی قرار داشت و چاره ای جز انتقال کشتی های تجاری جهت پهلو گیری به این بندر نبود. ایران به منظور کاهش آسیب پذیری کشتی ها، با کمک نیروی دریایی، نیروی هوایی و همکاری سپاه کشتی های تجاری را اسکورت می کرد. بااین حال، معمولاً عراق ازطریق سیستم اطلاعاتی خود، از زمان حرکت کاروان ها اطلاع می یافت و به آنها حمله می کرد به این ترتیب که تعدادی بالگرد سوپر فرلئون که دارای موشک های اگزوسه بودند از سکوهای نفتی العمیه و البکر به پرواز درآمده و کاروان کشتی های ایران را هدف حمله قرار می دادند. پدافند هوایی پیش بینی شده برای اسکورت کاروان ها چندان مؤثر نبود و اغلب در حرکت کاروان کشتی ها، تعدادی از آنها مورد اصابت راکت های عراقی قرار می گرفتند. (اقتباس از حسین علایی، روند جنگ ایران و عراق، تهران: نشر مرز و بوم، ۱۳۹۱، ص۶۳۴.)

۶- سند شماره ۹۳۲۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی به ستاد مرکزی - واحد طرح و عملیات یگان دریایی، ۲۱/۶/۱۳۶۲، صص ۲ - ۱.

۷- هاشمی رفسنجانی در خاطرات روز ۲۱ شهریور ۱۳۶۲ خود دراین باره نوشته است: «از دفتر نخست وزیر اطلاع دادند که امروز حدود چهل کشتی از بندر ماهشهر وارد و یا خارج شده است. در خور موسی، هواپیماهای عراقی حمله کرده اند و دو یدک کش، آسیب مختصری دیده اند.

معمولاً ـ هنگام ورود یا خروج کشتی، عراقی ها با موشک یا هواپیما به آنها در خور موسی حمله می کننـد. ما هم با نیروی هوایی و موشک های ضـدهوایی از کـاروان ها حفاظت می کنیم.» (اکبر هاشـمی رفسـنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات هاشـمی رفسـنجانی سال ۱۳۶۲)، به کوشش مهدی هاشمی، تهران: نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، صص ۲۱۱ - ۲۱۰.)

حمله «سه راکت(۱) به یدک کش اروند در قسمت پل فرماندهی اصابت کرد و ترکش آن نیز به یدک کش کرخه اصابت نمود. که در این درگیری ۳ نفر زخمی شدند.»(۲)در این حادثه، حسین نظام پور از نیروهای رسته فرماندهی سپاه مجروح شد.(۳) ارتش عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۱۵ خود با اشاره به حمله هوایی مذکور مدعی شد در این حمله «دو هدف دریایی بزرگ» ایران را منهدم کرده است. براساس این اطلاعیه، «اولین هدف دریایی در ساعت یازده و نیم پیش ازظهرامروز و دومین هدف دریایی در ساعت پنج عصر امروز منهدم شده است.»(۴)

۱

هرچند طراحی یک عملیات در جبهه شمالی و تمهید مقدمات آن بیشترین توجهات و تلاش های نظامی نیروهای خودی را به این جبهه معطوف ساخته است، در جبهه های میانی و جنوبی نیز فعالیت ها و درگیری های طرفین ادامه دارد.

براساس اعلام ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، امروز «در منطقه مهران، یک گروه گشتی رزمی دشمن قصد نفوذ به مواضع یگان های خودی را داشتند که براثر اجرای آتش نیروهای ما مجبور به فرار شدند.»(۵)

از سوی دیگر، «در جبهه های جنوب [نیز] مبادله آتش برقرار و در منطقه زبیدات و پیچ انگیزه شدت بیشتری داشت. در مناطق چزابه، شرهانی، [پاسگاه] زید و شلمچه فعالیت گشت زنی به منظور شناسایی و نفوذ به مواضع خودی مشاهده و با اجرای آتش به موقع رزمندگان ما خنثی شد.»(۶) همچنین، به گزارش خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی، نیروهای «کمیته انقلاب اسلامی آبادان طی یک عملیات سه ساعته در جبهه اروندرود به نام "شهید آیت الله مدنی" نیروهای عراق را در خاک خود مورد حمله قرار دادند.» براساس گزارش مذکور، در این درگیری خساراتی بدین شرح به دشمن وارد شده است: انهدام ۲ سنگر دیده بانی، ۳ مقر اجتماعی، ۲ خمپاره انداز ۸۰ و ۱۲۰ میلی متری و چند جنگ افزار سبک و سنگین و نیز هلاکت ۳ تن از نیروهای دشمن.(۷)

۲

درپی حملات مکرر هوایی و توپخانه ای عراق به شهر مریوان، آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، هیئت ویژه ای را برای بررسی مسائل و مشکلات کردستان به ویژه شهر مریوان به این منطقه اعزام کرد.

۱- گزارش دیگری از این قرارگاه تعداد راکت ها را ۳ عدد و شمار مجروحان این حمله را ۵ تن اعلام کرد. (سند شماره ۹۳۲۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش قرارگاه نوح نبی به ستاد مرکزی - واحد طرح و عملیات یگان دریایی، ۲۲/۶/۱۳۶۲.)

۲- سند شماره ۲۰۱۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی به ستاد مرکزی - واحد طرح و عملیات یگان دریایی، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۹۳۲۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه نوح نبی به ستاد مرکزی - واحد طرح و عملیات یگان دریایی، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۷، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص ۱، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۶- روزنامه اطلاعات، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۷- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

حجت الاسلام دعاگو، که ریاست این هیئت ویژه را برعهده دارد، امروز پس از ورود به سنندج و جلسه ای کوتاه با مسئولان استان کردستان، عازم مریوان گردید. وی به همراه استاندار و قائم مقام استانداری کردستان و نیز فرمانداران شهرهای سنندج و بیجار و شهردار سنندج، از منازل مسکونی ویران شده شهر مریوان بازدید کرد.(۱) فرستاده ویژه رئیس جمهور پس از این بازدید در مصاحبه ای هدف از سفر خود را بررسی مسائل استان کردستان به ویژه شهرستان مریوان و تهیه گزارشی از وضعیت موجود برای ارائه به آیت الله خامنه ای ذکر کرد و گفت: «وحشیگری های صدام در مریوان اگر در نوع خود بی نظیر نباشد در بین جنایات صدام کم نظیر است و باید گفت مریوان هرروز متوالیاً بمباران و خانه های مردم ویران می شود.» دعاگو تأکید کرد: «انتقام این جنایات را نباید هرگز از مردم مسلمان و انقلابی عراق گرفت، بلکه باید با قدرت و قاطعیت در میدان های رزم به این وحشیگری ها و خونریزی ها پاسخ کوبنده داد.»(۲)

۱

نیروهای خودی با اجرای چند عملیات کمین و گشتی در مناطق بحرانی آذربایجان غربی و کردستان ضرباتی را به عناصر مسلح غیرقانونی وارد آوردند.

سپاه اشنویه در گزارشی اعلام کرد: در جریان یک عملیات گشتی که در روستاهای سوجه، پیرآباد، سرگیز، قره سقل و حسن نوران، ده شمس، چپرآباد و امیرآباد، اجرا شد یک نفر از کادرهای تشکیلاتی «محال نالوس» درحالی که به شدت زخمی شده بود، به همراه ۴ نفر دیگر دستگیر شد.(۳)

طبق اعلام سپاه سلماس، نیروهای پایگاه هشتراک نیز در ساعت ۱۹:۲۰ امشب با گروهی از عوامل مسلح غیرقانونی درگیر شدند. در پایان این درگیری که حدوداً پنج ساعت به طول انجامید، عناصر ضدانقلاب متواری شدند و نیروهای خودی سالم به پایگاه بازگشتند.(۴)

نیروهای گروه کمین "شهید سلطانی" در بین روستاهای برده زی و مرگه رش (در حومه ارومیه)، اقدام به اجرای کمین کرده و پس از ورود به روستای گلچین، بدون درگیری با چته ها سالم به پایگاه سرو بازگشتند.(۵)

همچنین، گروهی از نیروهای پایگاه خورخورا (اطراف خوی)، که در اطراف این محل کمین زده بودند، در ساعت ۱۰ شب با مهاجمان مسلح غیرقانونی درگیر شدند. در این درگیری یک نفر از عناصر ضدانقلاب کشته شد، تعدادی از آنها زخمی شدند و بقیه هم گریختند. نیروهای خودی نیز بدون هیچ گونه تلفاتی به پایگاه برگشتند.(۶)

امروز همچنین، چهار نفر از عناصر مسلح غیرقانونی، یک سرباز را که با لباس شخصی برای رفتن به مرخصی سوار اتومبیل افراد مذکور شده بود، در بین راه مهاباد – میاندوآب ربوده و با اسلحه به شهادت رساندند.(۷)

۱– روزنامه کیهان، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۲– روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص ۴.

۳– گزیده اسناد عملیات های پاک سازی، ایذائی و کوچک آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه و خوزستان، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، بهار ۱۳۸۴، ص ۲۰۱.

۴– سند شماره ۳۱۷۹۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات سپاه سلماس به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۵– سند شماره ۳۱۶۶۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات بخش ۹۰۰۰ به فرماندهی سپاه ارومیه، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

۶– سند شماره ۳۵۱۲۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه سلماس به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۷– سند شماره ۳۵۱۲۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه مهاباد به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

۱

سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، در گفت وگویی، که در شماره امروز روزنامه اطلاعات درج شد، درخصوص حملات هوایی اخیر عراق به مریوان، عملیات آتی، پاک سازی مناطق کردنشین و سفر رئیس جمهور به استان آذربایجان شرقی مطالبی را بیان کرد.

وی حملات هوایی عراق به مریوان را «باعث افزایش سرعت رزمندگان اسلام و آماده شدن برای شروع عملیات والفجر آینده» دانست و گفت: «رژیم بعثی عراق به شهر قهرمان و مقاوم مریوان خسارات زیادی وارد کرده و خرابی های زیادی به بار آورده است، اما این گونه حملات وحشیانه هیچ خللی در اراده مصمم رزمندگان اسلام وارد نمی کند و نیروهایمان مصمم تر شده اند تا خودشان را برای عملیات آینده والفجر آماده نمایند.»

فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران درمورد عملیات های پاک سازی اخیر در مناطق کردنشین غرب کشور نیز گفت: «عملیات موفقیت آمیز پاک سازی مناطق کردنشین آذربایجان غربی و کردستان همچنان با قاطعیت ازسوی نیروهای رزمنده مان ادامه دارد و تاکنون تعداد بسیار زیادی از افراد مسلح [ضدانقلاب] کشته و مجروح شده و سازمان تیمی آنها از میان رفته است.»

وی همچنین با اشاره به سفر اخیر خود به همراه آیت الله خامنه ای رئیس جمهور به استان آذربایجان شرقی، این سفر را باعث تقویت «پیوند قلوب بین رئیس جمهوری، مردم و مسئولین منطقه» توصیف کرد و افزود: «در این سفر مذاکراتی به عمل آمد و ازنظر امنیتی هماهنگی های لازم صورت گرفت.»(۱)

۲

در آستانه سالگرد تجاوز ارتش عراق به خاک ایران در ۳۱ شهریورماه ۱۳۵۹، کمال خرازی مسئول ستاد تبلیغات جنگ، برنامه های سومین سالگرد جنگ ایران و عراق را تشریح کرد.

به گفته خرازی، هریک از روزهای هفته جنگ با نامی خاص و برنامه هایی ویژه همراه خواهد بود. براین اساس، روز اول هفته جنگ (۳۱ شهریور) "روز قصرشیرین" نام گذاری شده است. «در این روز مطابق هر سال، رژه نیروهای مسلح در تهران و سایر شهرها برگزار می شود. در این رژه نیروهای مردمی نیز شرکت دارند. ... روز دوم (جمعه اول مهرماه) به نام "روز

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

بازسازی و حمایت از مهاجران جنگ تحمیلی" یا "روز خرمشهر" نام گذاری شده است؛ در این روز با بسیج مردم به سوی محل های نمازجمعه و ایجاد امکاناتی برای جمع آوری کمک های مردم به جبهه ها و شهرهای درحال بازسازی و مهاجران جنگ تحمیلی، مردم در بازسازی شهرهای آسیب دیده از جنگ تحمیلی و [حمایت از] مهاجران جنگی همت خواهند گماشت. ... روز سوم (شنبه دوم مهرماه) روز آغاز سال تحصیلی، "روز مرگ بر امریکا و مرگ بر شوروی و [مرگ] بر اسرائیل" نامیده شده، در این روز علاوه بر مراسم صبحگاه معمولی، صبحگاه ویژه ای در رابطه با جنگ تحمیلی به اجرا درخواهد آمد. آن گاه دانش آموزان تهرانی به سوی لانه جاسوسی و در شهرستان ها به سوی مصلاها راه پیمایی می کنند.»

«روز چهارم (یکشنبه سوم مهرماه) "روز انقلاب اسلامی ملت عراق و روز سوسنگرد" نام گذاری شده است. در این روز معاودان عراقی در تهران تظاهرات برگزار می کنند و در شهرهایی که معاودان عراقی و یا اسرای عراقی به سر می برند مراسم مشابهی برگزار می شود. گردهمایی بزرگی از اسرای عراقی مقیم تهران نیز برپا خواهد شد. ... روز پنجم (دوشنبه چهارم مهرماه) "روز تجلیل از شهدا، مفقودین، اسرا و جانبازان و مجروحان جنگی" یا "روز هویزه" نامیده شده است. در این روز که مصادف با عید غدیر است، مردم بین خانواده های شهدا و جانبازان و مفقودان جنگ تحمیلی حضور می یابند. ... دستخط امام امت به خانواده شهدا، جانبازان و مجروحان در این روز به خانواده آنان اهدا خواهد شد. ... روز ششم (سه شنبه پنجم مهرماه) تحت عنوان "روز وحدت و بسیج و روز آبادان" نام گذاری شده که مصادف است با سالروز شکستن محاصره آبادان. در این روز مراسم نماز وحدت با شرکت همه نیروهای مسلح و اقشار مردم برگزار می شود.» «آخرین روز هفته جنگ (چهارشنبه ششم مهرماه) "روز نبرد اقتصادی علیه استکبار جهانی و روز نفت شهر" نامیده شده است. ... برگزاری این روز نشانه این است که ما نه تنها در جبهه های نبرد نظامی درحال نبرد با استکبار جهانی هستیم، بلکه درعین حال نبرد در میدان اقتصاد با استکبار جهانی را از یاد نبرده ایم. در این روز به عنوان روز سمبلیک، کارگرها در هر محل که مشغول کارند با تلاش بیشتر در سازندگی هرچه وسیع تر و تولید افزون تر به مبارزه اقتصادی با جهان خواران بُعدی تازه خواهند بخشید.»(۱)

۱

درپی سفر هیئت دیپلماتیک ایران به چین و آغاز اولین دور از مذاکرات آن با هیئت چینی به ریاست وزرای امور خارجه دو کشور، خبرگزاری رویتر و رادیو امریکا ضمن بازتاب گفت وگوهای طرفین و برجسته سازی اهمیت این سفر، به موضوع روابط تسلیحاتی چین با ایران و عراق، و مبادلات بازرگانی ایران و چین پرداختند.

در نخستین روز سفر هیئت ایرانی به چین، اعضای این هیئت متشکل از وزیر امور خارجه، معاون وزارت اقتصاد و بازرگانی و مشاور وزیر فرهنگ ایران با چند تن از مقامات سیاسی و اقتصادی

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۱۲؛ و - روزنامه اطلاعات، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۳.

چین به ریاست وزیر امور خارجه این کشور دیدار و درمورد مسائل سیاسی و اقتصادی گفت وگو و تبادل نظر کردند. در این مذاکرات ابتدا وزیر امور خارجه ایران «به تشریح اصول سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران پرداخت و با تأکید بر استقلال و نفی سلطه جویی و سلطه پذیری و اصل "نه شرقی و نه غربی"، مواضع کشورمان در رابطه با مسائل بین المللی و روابط دوجانبه ایران و چین را بیان کرد.»(۱)وزیر امور خارجه چین نیز ضمن تبیین اصول سیاست خارجی این کشور درمورد ایران گفت: «مردم ایران حکومت پوسیده شاه را در بهمن ماه ۱۳۵۷، سرنگون کردند و این حادثه بزرگی است. درنتیجه ایران تاریخ جدیدی را بنا نهاد و سرنوشت کشور را که قبلاً در دست قدرت های خارجی بود به دست گرفته، اکنون در راه استقلال پیش می رود.»(۲)

سفر ولایتی به چین و مذاکرات وی با مقامات این کشور بازتاب هایی نیز در رسانه های غربی داشت.

خبرگزاری رویتر ضمن اشاره به اولین دور از مذاکرات هیئت ایرانی و مقامات چینی و خودداری دیپلمات های ایرانی از توضیح درمورد گفت وگوهای انجام شده، به روابط اقتصادی چین و ایران پرداخت و با اشاره به موافقت دو کشور برای افزایش حجم مبادلات تجاری از ۲۰۰ میلیون دلار به ۵۰۰ میلیون دلار در اوایل سال میلادی جاری، به نقل از خبرگزاری چین اعلام کرد: وزیر امور خارجه ایران «توسط مسئولین عالی رتبه وزارت نفت و بازرگانی همراهی شده است که حاکی از این است که امور تجاری همچون روابط سیاسی در دستور کار قرار خواهد گرفت.» رویتر افزود: «روابط چین و ایران به خاطر گزارشاتی که ازسوی مقامات چینی تکذیب شده و حاکی از این بود که چین تعداد بسیاری از تانک های تی۶۹، مجهزترین تانک های چینی را به عراق - که در جنگ با ایران می باشد - فروخته است، تیره شده است، گزارشات دیگر نیز حاکی از این است که چین اسلحه دراختیار ایران نیز قرار می دهد.»(۳)

رادیو صدای امریکا نیز ضمن اشاره به سابقه روابط دو کشور و روابط حسنه چین با رژیم پهلوی، یادآور شد که سفر وزیر امور خارجه ایران به چین به عنوان «یکی از تنها مقامات ایرانی» که بعد از پیروزی انقلاب از این کشور دیدار می کند. بسیار حائز اهمیت است این رادیو درباره روابط ایران و چین بعد از پیروزی انقلاب اسلامی گفت: «از زمان انقلاب اسلامی تاکنون، دو کشور روابط دیپلماتیک خود را حفظ کرده اند، ولی دراین میان، پیوندهای بازرگانی آنان چندان محکم نبوده است. همچنین، [چین] در قبال جنگ ایران و عراق موضعی بی طرفانه اختیار کرده و از فروش جنگ افزار به هر دو سوی کارزار خودداری ورزیده است، افزون بر این از ایران و عراق خواسته است اختلافات خود را به گونه ای مسالمت آمیز حل کنند.»(۴)رادیو صدای امریکا در پایان افزود: «به نظر می رسد که مقامات چینی از تلاش های شوروی برای افزایش میزان نفوذش در ایران و خطرات بی ثبات کننده این امر در منطقه خلیج فارس نگران اند.»(۵)

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۱۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۷، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۸، پکن - خبرگزاری رویتر، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۱۵، رادیو امریکا، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۹، رادیو صدای امریکا، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

درحالی که وضعیت جنگی کشور باعث ایجاد زمینه و گسترش دامنه برخی تخلفات اقتصادی نظیر احتکار و گران فروشی شده است، دولت و قوه قضائیه طرح هایی را با هدف جلوگیری از این نوع تخلفات به اجرا گذاشته اند.

در همین زمینه، امروز آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، در اجتماع قضات، رؤسای دادگاه های عمومی و مستشاران دیوان عالی کشور خواستار قاطعیت دستگاه قضا در برخورد با محتکران شد. وی با اشاره به جلسات دولت و سایر نهادهای دست اندرکار برای نرخ شکنی، از اتخاذ تصمیماتی درمورد چگونگی توزیع و جلوگیری از احتکار خبر داد. موسوی اردبیلی از قضات خواست تا به آن دسته از پرونده های تخلفات اقتصادی که در صلاحیت دادگاه های عمومی قرار دارد، دراسرع وقت و خارج از نوبت رسیدگی کنند. وی با ناکافی خواندن قوانین موجود جهت برخورد با جرایم اقتصادی، از دست اندرکاران دستگاه قضا خواست تا آماده شدن قانون جدید از "شِق شدید" قانون موجود استفاده کنند. رئیس دیوان عالی کشور خاطرنشان کرد: «ما برای افراد گران فروش و سودجو مجازات های سنگینی داریم و شما می توانید آنان را به اشد مجازات تنبیه کنید. ضمناً دادگاه ها باید این گونه پرونده ها (گران فروشی و احتکار) را در اولویت قرار دهند و این پرونده ها را خارج از نوبت رسیدگی کنند.»(۱)

علاوه بر قوه قضائیه، دولت نیز طرح هایی را برای جلوگیری از تخلفات اقتصادی ازجمله احتکار در دستور کار قرار داده است. استاندار گیلان پس از دیدار و گفت وگو با وزیر مشاور در امور اجرایی و سرپرست ستاد بسیج اقتصادی کشور از تعیین مقرراتی درخصوص میزان خروج برنج از این استان خبر داد و گفت: «خروج تا ده کیلوگرم برنج از این استان با وسایط نقلیه عمومی و خصوصی مجاز است، لکن کسانی که قصد خارج کردن بیش از ده کیلوگرم و کمتر از یک صد کیلو برنج را [از] استان داشته باشند، برنج آنها توقیف خواهد شد و افرادی که بیش از یک صد کیلو و کمتر از دویست کیلوگرم برنج از استان گیلان خارج سازند، علاوه بر توقیف برنج، این گونه افراد معادل بهای برنج نیز جریمه می شوند. ... کسانی که از دویست کیلوگرم به بالا قصد خارج کردن برنج را داشته باشند، ضمن توقیف برنج و دریافت جریمه، وسیله نقلیه آنها نیز توقیف خواهد شد.» استاندار گیلان تأکید کرد: «کسانی که ایجاد نارضایی و هرج ومرج و اخلال در امور اقتصادی کشور می کنند، علاوه بر پرداخت جریمه مصوبه و توقیف برنج آنها، وسیله نقلیه آنها نیز به نفع دولت ضبط خواهد شد.»(۲)

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۱/۶/۱۳۶۲، ص ۴.

۱

وزیر امور خارجه برزیل پس از دیدارهای روز گذشته خود با چند مقام عالی رتبه عراقی در بغداد، امروز با صدام حسین دیدار و گفت وگو کرد. در این دیدار که طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق و سفیر برزیل در بغداد نیز حضور داشتند، وزیر امور خارجه برزیل پیام کتبی رئیس جمهور این کشور را تسلیم صدام حسین کرد. به گزارش رادیو صوت الجماهیر، «در این نامه رئیس جمهوری برزیل علاقه خود را جهت گسترش روابط فی مابین دو کشور که نشانگر ثبات و پایداری می باشد ابراز کرده است.» صدام حسین نیز متقابلاً «از وزیر امور خارجه برزیل خواست تا درودهای وی را به برادر رئیس جمهوری برزیل ابلاغ نماید.»(۱)

۲

امروز صندوق کمک عرب که مرکز آن در ابوظبی قرار دارد موافقت خود را با اعطای یک وام ۸۵ میلیون دلاری به عراق اعلام کرد. روزنامه کیهان با اعلام این خبر افزود: «این وام به عراق کمک خواهد کرد بخشی از کسری موازنه پرداخت های خود را جبران کند.» این روزنامه همچنین به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس نوشت: «این دومین وامی است که طی سال جاری به این منظور دراختیار عراق قرار داده می شود. مدت بازپرداخت وام سه ساله و نرخ آن بین ۲/۵ و ۸/۵ خواهد بود. صندوق کمک عرب اعلام کرده است علت پرداخت این وام به عراق کاهش صادرات این کشور بوده است.»(۲)

۳

پس از گذشت چند روز از وقوع آتش سوزی در خط لوله انتقال نفت عراق در ترکیه، امروز رادیو اسرائیل برآوردی از میزان خسارات این حادثه ارائه کرد. به گزارش این رادیو، در این آتش سوزی ۷۰ هزار بشکه نفت از بین رفته و ۱۹ منزل مسکونی و یک مسجد نیز ویران شده است. رادیو اسرائیل با اشاره به اینکه تاکنون لوله انتقال نفت عراق در خاک ترکیه دو بار منفجر شده است، یادآور شد: «ترکیه چندی پیش نگرانی شدید خود را درمورد زیان رساندن به لوله مزبور در جنگ ایران و عراق ابراز داشته [بود].» این رادیو به نقل از رئیس شرکت نفت ترکیه، میزان خسارت مالی ناشی از انفجار و آتش سوزی اخیر را حدود یک میلیون دلار اعلام کرد.(۳)

۴

روزنامه میدل ایست تایمز (چاپ قبرس) در مقاله ای به بررسی تحولات اخیر جنگ ایران و عراق ازجمله تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز، تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، تحرکات دیپلماتیک اخیر عراق و مسئله تداوم جنگ پرداخته است.

میدل ایست تایمز در شماره امروز خود، در مقاله ای با عنوان "ایران ممکن است به تهدید

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۷، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۳۲، رادیو صوت الجماهیر، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۸، رادیو اسرائیل، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

خود مبنی بر مسدودساختن تنگه هرمز جامه عمل بپوشاند"، با اشاره به خبر خبرگزاری جمهوری اسلامی مبنی بر استقرار تعدادی از پاسداران انقلاب اسلامی در جزیره لارک، دلیل این اقدام ایران را نظارت کامل بر آب های ساحلی در منطقه خلیج فارس عنوان کرد و ضمن تأکید بر موقعیت ویژه نظامی جزایر ایرانی خلیج فارس در امنیت این منطقه نوشت: «جزیره لارک و دیگر جزایر تحت کنترل ایران در منطقه می توانند هنگام هر اقدامی برای مین گذاری تنگه هرمز به عنوان پایگاه های تدارکاتی مورد استفاده قرار گیرند. علاوه برآن، توپخانه ها و استحکامات ضدهوایی در جزایر و همچنین ناوها و جنگنده های هوایی مستقر در نزدیک بندرعباس می توانند هرگونه عملیات پاک سازی را توسط کشتی های مین جمع کن به هلیکوپترها در عمق ۵۵ متر کانال را مورد تهدید قرار دهند.»

این روزنامه در ادامه به موضوع تحویل قریب الوقوع هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق پرداخته و با اشاره به اظهارات مقاما ت عراق درخصوص توانایی نیروی هوایی این کشور برای حمله به جزیره خارک و واکنش ایران به این اظهارات و نیز عکس العمل امریکا در مقابل تهدیدات ایران افزود: «ایرانی ها در پاسخ به چنین حمله ای با تهدید به بستن تنگه [هرمز]، امریکا را بر آن داشتند تا هشدار دهد از هیچ گونه اقدامی درجهت تضمین آزادی کشتیرانی در خلیج [فارس] فروگذاری نخواهد کرد.»

تلاش ها و تحرکات دیپلماتیک عراق در هفته های اخیر موضوع دیگری است که میدل ایست تایمز به آن پرداخته است. این روزنامه ابتدا به سفر وزیر امور خارجه هند به بغداد و اظهارات طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، در دیدار با وی راجع به آمادگی عراق برای همکاری با جنبش غیرمتعهدها «درجهت برقراری صلح» اشاره کرده و سپس ضمن بررسی سفر عصمت کتانی معاون وزیر امور خارجه عراق به واشنگتن نوشت: «عراق که هیچ گونه روابط دیپلماتیک با ایالات متحده امریکا ندارد، حرکت سیاسی دیگری نمود، مبنی بر آنکه آقای عصمت کتانی معاون وزیر خارجه در بغداد را برای مذاکره بر سر مسائل دوجانبه و منطقه ای که جنگ خلیج [فارس] در آن مسلماً از اهمیت ویژه ای برخوردار است به واشنگتن فرستاد.» میدل ایست تایمز با اشاره به ملاقات لارنس ایگل برگر معاون وزیر امور خارجه امریکا و برخی دیگر از مقامات این کشور با عصمت کتانی اضافه کرد: «مقامات رسمی امریکا نگرانی خود را درمورد نتایج احتمالی حمله عراق به ترمینال نفتی ایران ابراز داشتند.»

این نشریه همچنین ضمن پرداختن به دیدار هفته گذشته سعدون شاکر وزیر کشور عراق با همتای ترک خود صلاح الدین چتین «اقدامات امنیتی مشترک درمورد حفاظت از تنها خط لوله نفتی فعال عراق» که از خاک ترکیه می گذرد را «بخش اعظم مذاکرات» طرفین عنوان کرد.

میدل ایست تایمز در پایان ضمن اعلام آماری از خسارات جانی و مالی جنگ ایران و عراق، درخصوص رویکرد متفاوت طرفین به مسئله تداوم جنگ نوشت: «عراق با تحمل بار سنگین دیون

عظیم و روزافزون و صادرات نفتی که به شدت کاهش یافته، از پایان دادن به جنگ مأیوس شده و امیدوار است تا با ویران ساختن یا آسیب رساندن به تجهیزات بسیار مهم نفتی ایران، اقتصاد آن کشور را تضعیف نماید. لیکن ایرانی ها که اطمینان دارند می توانند در یک جنگ فرسایشی غالب شوند، امیدوارند تا با تهدیداتشان مبنی بر ایجاد اخلال در تمام اقدامات نفتی خلیج [فارس] دیگر کشورها را وادار سازند تا عراق را از حمله به ترمینال های صادراتی نفت خام ایران، منصرف نمایند.»(۱)

۱

موضوع محاکمه اعضای حزب توده که در اواخر سال گذشته و اوایل امسال دستگیر و بازداشت شده اند همچنان ازسوی برخی رسانه ها دنبال می شود. دراین میان، تأثیر این مسئله بر روابط ایران و شوروی ازجمله مسائلی است که در کانون توجه قرار دارد.

دراین زمینه امروز اسدالله لاجوردی دادستان دادگاه انقلاب مرکز و مسئول زندانیان سیاسی، در مصاحبه ای با خبرگزاری فرانسه به سؤالات خبرنگار این خبرگزاری پاسخ داد.

لاجوردی در این مصاحبه با خودداری از اعلام زمان دقیق دادگاه اظهار کرد نوشتن اتهامات از یک هفته تا سه ماه کار دارد. به گزارش خبرگزاری فرانسه، لاجوردی «این گزارش را که کمونیست های بازداشتی حق دیدار خانواده هایشان را ندارند، تکذیب کرد و گفت همه زندانیان حقوق مساوی دارند و پس از پایان تحقیقات اولیه با آنها یکسان رفتار می شود.» وی همچنین، در پاسخ به سؤالی درمورد امکان حضور خبرنگاران خارجی به ویژه خبرنگار خبرگزاری فرانسه در جلسه محاکمه گفت: «این به روش فرانسه نسبت به ایران بستگی دارد و اگر وزارت امور خارجه اجازه بدهد تا آنجا که به ما مربوط می شود همه می توانند شرکت کنند.»

خبرگزاری فرانسه همچنین درباره محاکمه اعضای حزب توده و روابط ایران و شوروی به نقل از لاجوردی اعلام کرد: «سرکوب حزب کمونیست [توده] ایران به قصد گردن زدن بدترین دشمن ایران، شوروی انجام گرفت.»(۲)

در همین حال مجله میدل ایست اکونومیک دایجست (چاپ لندن)، در شماره امروز خود به طور مشخص به بررسی تأثیر محاکمه اعضای حزب توده در روابط ایران و شوروی پرداخت. این نشریه در مطلبی تحت عنوان "شوروی تلویحاً تلافی می کند" نوشت: «به نظر می رسد اتحاد شوروی تهدید مجازات اقتصادی را به عنوان تلاشی درجهت جلوگیری از محاکمه و زندانی شدن احتمالی اعضای حزب کمونیست طرف دار شوروی توده مطرح کرده باشد.» اکونومیک دایجست، در تشریح این رویکرد شوروی افزود: «شرکت روسی ناظر بر حمل و نقل ترانزیت به ایران در ماه ژوئیه، یک مالیات ۵/۷ درصدی بر کالاهایی که ازطریق راه آهن ترانزیت سیبری به ایران حمل می شوند تحمیل کرد. ... طی هفته های اخیر مسکو انتقاد از مقامات تهران را تشدید کرده است، تا حدی که آنان را به عنوان ساواکی خوانده و اعلام می دارد که رژیم اسلامی نمی تواند برپا بماند.

۱- اداره کل مطبوعات خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۰۰، ۱۷/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ - ۱۰، به نقل از روزنامه میدل ایست تایمز، ۱۲ سپتامبر ۱۹۸۳.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۸، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص۴، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

اخیراً رادیو مسکو بازپرداخت یک وام ۴۱۹ میلیون دلاری ایران به بانک صادرات واردات امریکا را مورد انتقاد قرار داده و کتاب جدیدی به زبان روسی که ثابت کرده است روحانیون هیچ نقشی در انقلاب فوریه ۱۹۷۹ ایفا نکرده اند را مورد بررسی مجدد قرار داد.»(۱)

۱

پس از آنکه رسانه های غربی و وابسته به رژیم صهیونیستی چند روز گذشته اخباری درخصوص شرکت چریک های فلسطینی و سوری در درگیری های لبنان و همکاری آنان با دروزی ها منتشر ساختند، امروز فرماندهی ارتش لبنان علاوه بر تکرار ادعا های مذکور، رسماً نیروهای ایرانی را نیز به شرکت در جنگ داخلی لبنان متهم کرد.

فرماندهی ارتش لبنان با انتشار بیانیه ای مدعی شد: «در میان اجساد کشته شده مهاجمین به مواضع ارتش لبنان در منطقه سوق الغرب، اجساد سربازان سوری و چند چریک فلسطینی کشف شده است و کارت شخصی آنان مبین هویت آنان می باشد.» فرماندهی ارتش لبنان همچنین «با نشان دادن چند عکس متعلق به افراد ناشناس به خبرنگاران محلی، ادعا کرد که این عکس ها و کارت ها متعلق به چریک های سوری، فلسطینی و ایرانی می باشد که درنتیجه حمله به مواضع ارتش در منطقه سوق الغرب کشته شده اند.» به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، «این اولین باری است که دولت لبنان ادعا می کند که جنگجویان ایرانی در عملیات نظامی بر علیه ارتش لبنان شرکت کرده اند.»(۲)

رادیو صدای لبنان به نقل از جرج شولتز وزیر امور خارجه امریکا، گفت: «ما نمی توانیم با سوری ها، ایرانی ها و فلسطینی ها بجنگیم و ارتش لبنان یک ارتش جوان است و قدرت حل مشکلات داخلی خود را دارد.» این رادیو همچنین از قول مقامات لبنانی افزود: «بعضی از مهاجمان با لهجه سوری و دیگران با لهجه فلسطینی و دیگران با زبان خارجی تکلم می کنند که حتماً پاسداران انقلاب ایران که در البقاع متمرکز هستند جزو آنها می باشند.»(۳)

رادیو بی بی سی نیز با تکرار ادعای ارتش لبنان گفت: «دیپلمات های غربی در بیروت ادعای دولت لبنان مبنی بر اینکه فلسطینی ها، سوری ها و ایرانی ها در بین دروزی ها و ارتش لبنان برای تسخیر مواضع تخلیه شده نیروهای اسرائیلی در کوهستان شوف شرکت دارند را تأیید کردند.» بی بی سی اضافه کرد: «یکی از خطراتی که در این موقعیت حس می شود این است که شبه نظامیان دروزی به صورت آهسته، ولی پیوسته به طرف جنوب لبنان که در اشغال نیروهای اسرائیلی می باشد پیشروی می کنند.»(۴) رادیو صدای امریکا نیز اعلام کرد: «واشنگتن پست عکسی از داوطلبان ایرانی را سوار بر یک زره پوش به هنگام عبور از شهر بعلبک برای کمک به دروزها چاپ کرده است.»(۵)

در واکنش به ادعاهای مذکور، سفارت جمهوری اسلامی ایران در بیروت با انتشار اطلاعیه ای گزارش های انتشاریافته درخصوص «شرکت رزمندگان ایرانی در نبردهای جاری منطقه جبل» را تکذیب کرد. در این بیانیه آمده است: «این دروغ پردازی ها ساخته وپرداخته

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۷، ۲۲/۶/۱۳۶۲، صص ۹ - ۸؛ لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۷، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۵، رادیو صدای لبنان، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۷، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۷، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۵، رادیو صدای امریکا، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

دشـمنان اسـلام و منافقین است که می خواهند از این دروغ ها به نفع خود در مبارزه بر علیه مسـلمانان و اسـلام بهره برداری کنند. این اشخاص با این یاوه گویی های بی اساس و ادعاهای پوچ به حملات ضداسلامی علیه مسلمانان ادامه می دهند.»(۱)

از سـوی دیگر، خبرگزاری فرانسه به نقـل از وزارت دفـاع امریکـا از ورود ۲ هزار تفنـگ دار دریـایی امریکـا به آب هـای لبنان خبر داد.(۲)رژیم صهیونیسـتی نیز اعلام کرد اگر جنـگ به همین ترتیب ادامه یابـد، ارتش این رژیم به سود فالانژهـا در لبنـان مـداخله خواهـد کرد.(۳) در مقابل، صلاح خلف (ابو ایاد) معاون فرماندهی سازمان فلسـطینی الفتح، در مصاحبه با روزنامه کویتی الانباء ضمن تأکید بر بی طرفی فعلی الفتح در وقایع لبنان، گفت: «اگر امریکا و رژیم صـهیونیستی دخالت خود در لبنان را افزایش دهند فلسطینیان بر تمامی اختلافات خود با لبنان فائق آمده و از این کشور و همچنین از نیروهای وطن پرست لبنان در مقابل تهاجم امریکا حمایت نظامی و سیاسی می کند.»(۴)

در همین حـال، سوریه تلویحاً تهدیـد کرده است درصورت بروز یـک جنـگ تمام عیار در لبنان، از شوروی تقاضای کمک خواهـد کرد؛ نجاح عطار وزیر فرهنگ سوریه، در مقاله ای که روزنامه دولتی تشـرین آن را منتشـر ساخت، ضـمن اشاره به احتمال تبدیل شدن درگیری های لبنان به یـک جنـگ تمام عیار نوشت: «امریکا قـدرت نظامی خود را به رخ سوریه می کشـد و هر لحظه بعیـد نیست با همکاری با اسـرائیل از این تهـدید استفاده کند ...، ولی سوریه نیز تنها نیست، متحدان و دوستانی در جهان دارد که در صدر همه آنها اتحاد شوروی قرار دارد.»(۵)

۱- روزنامه کیهان، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص۲۴.

۲- روزنامه کیهان، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص آخر.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۴- روزنامه اطلاعات، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

۵- همان.

روزشمار جنگ سه شنبه ۲۲ شهریور ۱۳۶۲ ۵ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۳ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف در ادامه مباحث روز گذشته خود درخصوص تنظیم و تکمیل طرح عملیات والفجر۵، امروز نیز در گیلان غرب جلسه ای تشکیل داده(۱) و به بررسی زمان اجرای عملیات، آخرین اقدامات انجام شده، مشکلات موجود، وضعیت پیشرفت امور و میزان آمادگی یگان های تحت امر قرارگاه نجف در منطقه دربندیخان پرداختند.

در ابتدای این جلسه فرماندهان یگان های تحت امر قرارگاه نجف گزارشی از آخرین وضعیت مناطق خود ارائه دادند. مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا، که قرار است در منطقه شاخ بمو و شاخ کیله به عنوان قرارگاه تاکتیکی نجف۲ وارد عمل شود، درمورد اقدامات انجام شده گفت: نیروهای اطلاعات - عملیات لشکر ما تا الآن، دو بار روی قله شاخ بمو شناسایی عمیقی داشتند که پس از سه شبانه روز اعلام کردند که عناصر دشمن روی قله حضور ندارند. درحال حاضر، ۷۰ درصد شناسایی پایان یافته، ولی رفت وآمد بی ضابطه جاسوسان و قاچاقچیان و عده ای از افراد رانده شده در این منطقه کار را برای نیروهای اطلاعات - عملیات ما دشوار کرده است؛ بااین حال دو راهکار برای عملیات در این محور پیدا شده است. وی ضمن اشاره به توجیه نیروها و اتمام تقریبی کار احداث پایگاه ها و اورژانس، استعداد یگان خود را درمجموع ۴ گردان ذکر کرد و افزود: ازجمله مشکلات ما کمبود نیرو است که تقریباً به یک تیپ آماده سپاه احتیاج داریم.(۲)

۱- این جلسه با حضور علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، محمد باقری اطلاعات - عملیات خاتم الانبیا(ص)، کیانی مسئول ستاد خاتم الانبیا(ص)، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین قرارگاه نجف، ابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص)، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا و مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر، در مقر قرارگاه نجف در گیلان غرب تشکیل شد.

۲- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۳۰/۶/۱۳۶۲، صص ۴۴ - ۴۳.

فرمانده لشکر ۳۱ عـاشورا محـدودیت و دشواری راهکارهـای موجود، نبود عقبه و اتکـا به یـک جـاده را ازجمله عوامـل دشواری عملیـات در این منطقه برشـمرد و خاطرنشان کرد: درصورتی که دشـمن به این منطقه حساس شود با انـدکی تقویت منطقه، کار را برای حرکت نیروهای ما دشوار خواهـد ساخت. مهدی باکری در تکمیل این بخش از اظهارات خود گفت: براساس آرایش فعلی ارتش عراق در این منطقه، نیروهای ما در همان شب اول خرج خواهند شد. چون از یک طرف نیروهای خودی ضـمن راه پیمایی طولانی در صـخره ها و کوه ها، باید مناطق را پاک سازی کنند و از طرف دیگر باید با مشکلات تدارکاتی ۲۴ ساعت اول عملیات نیز کنار بیاینـد، در روز دوم عملیات نیز باتوجه به مسافت طولانی، می توان با اتکا به نیروی احتیاط کاملاً آماده و سرمایه گذاری روی بالگرد با خلبان های توجیه شده و پای کار، عملیات را ادامه داد.(۱)

پس از آن فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) که باید در منطقه زیمناکوه درقالب قرارگاه تاکتیکی نجف۱ وارد عمل شود به تشریح اقدامات انجام شده پرداخت و شناسایی های صورت گرفته را بسیار خوب توصیف کرد(۲) و گفت: از آق داغ و بالای سد دربندیخان شناسایی داشتیم و نیروهای شـناسایی تمام این ارتفاعات را تا عمق رفته و اطلاعات خوبی از مناطق اسـتقرار دشمن، استعداد نیروها و ادوات ارتش عراق جمع آوری کرده اند.(۳) ابراهیم همت در گزارش خـود از اتمـام تقریـبی امـور آمـاده سـازی عملیـات خبر داد، وی بـا اشـاره به کمبود نیرو و اسـتعداد فعلی لشکر۲۷ که ۷ گردان می باشد، اعلام کرد درصورت واگذاری نیروی جدید، لشکر۲۷ از آمادگی کامل برای اجرای عملیات برخوردار است(۴)

فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) در ادامه سـخنان خود سـختی جنگ در کوهستان، حضور ضدانقلاب در منطقه و تغذیه آن ازسوی عراق، رفت وآمد جاسوسان و قاچاقچیان و وابسـتگی ارتفاعات به یکدیگر را از مشـکلات نبرد در این منطقه برشمرد و برای رفع آن دو راه حل پیشنهاد کرد: یکی اجرای عملیات به صورت سراسری و دیگری تأمین جاده و عقبه

۱- سـند شماره ۱۲۷۳۶/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: جلسه بررسـی وضـعیت منطقه بمو و ارزیابی نیروها، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۲/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۳۶)، ص۴.

۲- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۷ - ۴۵.

۳- سند شماره ۱۲۷۳۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۵.

۴- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۷ - ۴۵.

مناسب(۱) وی در پایان گزارش خود به منظور حفظ و افزایش ضریب غافلگیری دشمن خواستار رعایت مسائل حفاظتی در منطقه عملیاتی والفجر۵ شد.

سپس فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) که قرار است در منطقه شاخ خشیک به عنوان معاون قرارگاه تاکتیکی نجف۱ عمل کند، گفت: ما با منطقه آشنا شده ایم و شناسایی ها انجام شده است، ولی نیروها و ادوات ما به علت نبود لوازم تدارکاتی ازقبیل اتوبوس و کمرشکن هنوز به این منطقه منتقل نشده اند. وی همچنین گفت درحال حاضر ۷ گردان داریم که بیشتر آنها با کمبود نیرو مواجه اند(۲)

در ادامه جلسه مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر به عنوان احتیاط عملیات در قرارگاه تاکتیکی نجف۳ گزارشی از وضعیت یگان خود ارائه کرد که از عدم آمادگی مناسب آنان حکایت داشت.

پس از گزارش فرماندهان لشکرها، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، در ارزیابی میزان آمادگی این قرارگاه برای اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان گفت: لشکرهای۲۷، ۳۱ و ۱۷ از آمادگی نسبتاً خوبی برخوردارند. وی در ادامه، سختی های نبرد در این منطقه را ازجمله دلایل اصلی ناممکن بودن تحقق تمام اهداف عملیات دانست و افزود: ما نمی توانیم سد دربندیخان و نیروی پشت سرش را هم تأمین کنیم، لذا مجبوریم با استقرار در لب دریاچه، این منطقه را در کنترل بگیریم و نیرویی را برای انهدام تأسیسات سد به خصوص برق (زیر سد) بفرستیم. جعفری وضعیت خاص آب وهوای این منطقه، کثرت و گستردگی اهداف عملیات، نیاز به مهمات زیاد، محدودیت زمان، کمبود نیرو و تضمین پوشش هوایی به خصوص بالگرد را از مشکلات جدی این عملیات ذکر کرد. فرمانده قرارگاه نجف در این نشست برای حل مهم ترین مشکلِ منطقه یعنی نبود جاده های تدارکاتی، بر آمادگی و پای کار بودن بالگردهای هوانیروز تأکید داشت(۳)

امروز همچنین جلسه دیگری با حضور فرماندهان ارشد سپاه و ارتش در قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف(۴) به منظور بررسی نهایی وضعیت قرارگاه نجف و تعیین زمان عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان برگزار شد. در این جلسه پس از بحث های طولانی میان فرماندهان و مسئولان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف، سرانجام سازمان رزم قرارگاه نجف به این شرح تعیین شد:

۱- سند شماره ۱۲۷۳۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵ - ۴.

۲- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۹ - ۴۸.

۳- سند شماره ۱۲۷۳۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۲ - ۸.

۴- این جلسه با حضور سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، بشردوست جانشین قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، محمد باقری اطلاعات - عملیات خاتم الانبیا(ص)، کیانی مسئول ستاد خاتم الانبیا(ص)، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین فرمانده قرارگاه نجف، حسن پور اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف، سرهنگ مفید رکن۲ قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، سرهنگ سروری رکن۳ لشکر۷۷ و رضایی پور از قرارگاه نجف، تشکیل شد و درمورد برخی مباحث مرتبط با عملیات ازجمله نور ماه، شناسایی از هدف اصلی(سد دربندیخان)، قیاده ها، مرحله بندی عملیات، اشتراک بین قرارگاه ها به علت وضعیت زمین، طرح مانور و تقدم در تصرف هدف امیر و خاتم گفت و گو شد.

جدول مشخصات قرارگاه های تاکتیکی نجف

علاوه براین باتوجه به نگرانی فرمانده قرارگاه نجف درمورد تضمین هوانیروز، در بخش دیگری از جلسات امروز درباره تأمین پوشش هوایی (توپخانه(۱) ضدهوایی و بالگرد) بحث و تبادل نظر شد. همچنین مقرر شد برای افزایش سطح غافلگیری دشمن و جلوگیری از تمرکز قوای ارتش عراق در منطقه دربندیخان، عملیات فریبی هم زمان با عملیات والفجر۵ اجرا شود؛ بدین ترتیب که پس از انجام هماهنگی با لشکر۸۱ ارتش، در جلوی تنگاب (منطقه روبه روی قصرشیرین - سرپل ذهاب)، این عملیات طرح ریزی و اجرا گردد و نیروهای خودی با احداث یک خاکریز به سمت دشمن، بر حساسیت ارتش عراق بر روی خانقین افزوده و از فشار منطقه دربندیخان بکاهند.(۲)

۱

درپی تغییرات خطوط پدافندی منطقه عملیاتی والفجر۴ به خصوص تخلیه برخی ارتفاعات شمال دهانه شیلر، تقویت ارتفاعات جنوبی این منطقه و بمباران عقبه عملیاتی خودی توسط جنگنده های عراق، امروز فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه(۳) برای بررسی این مسئله - که نشانه هوشیاری بیش ازپیش دشمن در طول یک هفته گذشته است - در باختران تشکیل جلسه دادند.

در ابتدای جلسه، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، به تشریح وضعیت کلی دشمن در منطقه دهانه شیلر پرداخت و گفت: براساس گزارش اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه، دشمن از حدود سه روز پیش، تقویت خطوط خود را آغاز کرده و حدود دوازده هزار

۱- سند شماره ۱۲۷۳۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی تحرکات قرارگاه نجف، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۲/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۳۸)، صص ۸ - ۱.

۲- سند شماره ۱۲۷۳۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی توپخانه و هوانیروز، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۲/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۳۹)، صص ۱۰ - ۱؛ و - سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۵ - ۶۴.

۳- در این جلسه علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، بشردوست جانشین قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، محمد باقری اطلاعات - عملیات خاتم الانبیا(ص)، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) و احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف اشرف حضور داشتند.

نیرو(۱) به سرپرستی فرمانده سپاه چهارم عراق با دو ماشین مستشارهای خارجی از منطقه کرکوک، سلیمانیه، سیدصادق و پنجوین حرکت داده و در منطقه پنجوین، سرسوراب و جاده نالپاریز تا پل کرکوک مستقر کرده است. وی با اشاره به استقرار دو گردان تانک در این منطقه گفت: الآن دشمن همه جاهایی را که خالی بوده می پوشاند و درحال حاضر نیروهای عراق در دشت ها هستند(۲)* درمجموع ارتش عراق از ارتفاعات مارو تا جلوی توتمان دو تیپ زرهی و چهار تیپ پیاده مستقر کرده و روی کانی مانگا را که قبلاً نیرویی نداشت، به شدت تقویت کرده است. رضائیان در ادامه حجم فعالیت دشمن را زیاد توصیف کرد و درمورد تغییر خطوط پدافندی و فعالیت شدید هوایی عراق در منطقه افزود: ارتش عراق علاوه بر تخلیه مواضع خود در شمال رودخانه آب شیلر تپه شهدا را هم تخلیه و بمباران کرده در مقابل هفت توانان، جشنی آباد و قلقله را نیز گرفته و منطقه پر از خبرچین های دشمن است. وی با بیان اینکه از ابتدای شهریورماه تا دیروز (۲۱/۶/۱۳۶۲) کل منطقه بیش از ۶۰ بار بمباران شده است، گفت: که واحد تعاون ما در پنج روز اخیر۴۳ شهید تخلیه کرده است.

پس از آن خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، ضمن ارائه گزارشی از روند احداث جاده چاله سبز به تشریح حملات دشمن در محور مریوان، ورود چند گردان تانك از سیدصادق، ترددهای شبانه، انتقال نیروی جدید به این منطقه و هماهنگی دیده بانی و استراق سمع دشمن اشاره و حمله ارتش عراق را قریب الوقوع پیش بینی کرد.

در ادامه جلسه، کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، به تشریح وضعیت دشمن در محور بانه پرداخت و گفت: ارتش عراق گله گم، پنج انگشتان، چمپاروا، تخته نادر، برکچل و سرکچل را تخلیه کرده، ولی یک طرف سورکوه در قسمت جاده را تقویت کرده است. وی افزود: گردان تانک قرطبه و صلاح الدین هم وارد منطقه شده است. دیروز بالگردهای عراقی تا نزدیکی خط ما آمدند و دشمن دو شب پیش ۱۵ منور روی کنگرک انداخت. کاظمی کمبود نیرو، مشکلات مهندسی و تدارکات را ازجمله مشکلات لشکر۸ نجف ذکر کرد.

در این نشست خرازی و کاظمی با بیان مواردی از لورفتن اطلاعات(۳)* خواستار رعایت بیشتر مسائل

۱- ظاهراً این نیروها از سپاه چهارم عراق می باشند. (سند شماره ۱۲۷۴۰/ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی عقب نشینی عراق در منطقه عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۲/۶/۱۳۶۲، نوار شماره۱۲۷۴۰)، صص۳-۱.)

۲- * فرمانده سپاه یکم قرارگاه مهمی را در مقابل پل تنگه قرارگاه تاکتیکی ایجاد کرده است. (همان)

۳- ** این در حالی است که همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) (مأمور اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان) در جلسه امروز قرارگاه نجف خطاب به فرماندهان ارشد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) درمورد هوشیاری قابل توجه عراق در منطقه دهانه شیلر (منطقه عملیاتی والفجر۴) گفت: «براساس اطلاعاتی که از داخل عراق داشتیم در پنجوین و سیدصادق شایع بوده است که ایرانی ها در قسمت مریوان و بانه می خواهند تک بکنند.» (سند شماره ۱۲۷۳۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت منطقه بمو و ارزیابی نیروها در عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۲/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۳۶)، صص ۶ - ۵.)

حفاظتی درزمینه عملیات والفجر۴ در منطقه شیلر شدند؛ فرمانده لشکر۸ نجف ضمن اظهار ناراحتی از بی توجهی به عملیات شیلر که موجب عقب نشینی و فرار عراق از شمال دهانه شیلر شد،(۱) گفت: «ما فکر نمی کنیم اینجا عملیات بشود چون [شما فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص)] هیچ اهمیتی نمی دهید.» فرماندهان لشکرهای۱۴ امام حسین(ع) و ۸ نجف همچنین اعلام کردند که درصورتی که مشکل کمبود نیروی آنها رفع شود، بیست روز دیگر عملیات می کنند و قائم مقام فرماندهی کل سپاه این زمان را به یک هفته تقلیل داد(۲)این دو فرمانده در پایان پیشنهاد دادند که عملیات والفجر۴ فقط از محور بانه یعنی از روی سورکوه و کنگرگ به سوی کانی مانگا اجرا شود تا با بستن عقبه نیروهای عراق، دشمن در مارو دور بخورد، اما شمخانی و رشید با این پیشنهاد مخالفت کردند(۳)

۱

مریوان به عنوان یکی از نقاط کانونی عملیاتی و تدارکاتی در عملیات آتی، در روزهای اخیر همواره مورد حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفته است و دراین میان، پادگان شهر ازجمله اهداف اصلی جنگنده های دشمن بوده است.

هواپیماهای عراقی امروز نیز در سه نوبت در ساعات ۸:۳۰، ۹:۳۰ و ۱۰:۱۰ در آسمان مریوان ظاهر شده و اقدام به بمباران پادگان شهر کردند.(۴) قرارگاه حمزه در گزارشی ضمن تأکید بر اینکه تعداد هواپیماهای مهاجم در این حمله ۱۰ فروند و از نوع میراژ بوده، اعلام کرد که بمباران پادگان صددرصد مؤثر واقع شده است. براساس این گزارش میزان تلفات و خسارات واردشده به این شرح می باشد:

«براثر اصابت و انفجار بمب، ۳ کانکس که حاوی مواد سوختنی بودند دچار حریق شد و تا ساعت۱ بعدازظهر به طوری که اثری از آنها برجای نماند، سوختند و همچنین ۳ دستگاه ساختمان پنج طبقه که در آنها مواد منفجره و مهمات سبک و سنگین بود براثر اصابت بمب، مهمات های این سه ساختمان منفجر شد. ... درنتیجه این انفجار یکی از سه ساختمان به کلی منهدم شد و کلاً فروریخت و به دو ساختمان دیگر هریک حدوداً ۸۰٪ خسارت وارد شده و منهدم شدند.» در ادامه این گزارش آمده است: «مهمات هایی (موشک ها) که از این ساختمان ها به اطراف پرتاب می شدند به ساختمان های دیگر اصابت کرده و آسیب جزئی وارد نموده اند و همچنین تا ساعت ۱ بعدازظهر آسمان پادگان پوشیده از گردوغبار حاصله از انفجار مهمات ها و دود حاصله از کانکس ها بود.» گزارش مذکور، در پایان، با تأکید بر ضعف پدافند هوایی منطقه افزوده است: «پوشش هوایی منطقه (پدافند هوایی) قادر به جلوگیری یا ممانعت از هیچ گونه عملیات هوایی نمی باشد و چنانچه تدابیر بهتری برای پوشش هوایی در نظر نگیریم عملیات های هوایی در آینده موجب تلفات و ضایعات جبران ناپذیر خواهد شد.»(۵)اداره اطلاعات شاجا تلفات انسانی این بمباران را یک شهید و ۵ مجروح اعلام کرد.(۶)

۱- . سند شماره ۱۲۷۴۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی عقب نشینی عراق، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۲/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۴۰)، صص ۶۲ - ۱.

۲- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۳ - ۷۲.

۳- سند شماره ۱۲۷۴۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی عقب نشینی عراق، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۲/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۴۱)، صص ۱۸ - ۱.

۴- سند شماره ۳۴۳۸۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی مریوان به استانداری کردستان، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۲۰۱۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۴۴۸۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به نخست وزیری، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

ارتش عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۱۷ خود راجع به حمله هوایی امروز اعلام کرد: «تعدادی از هواپیماهای ما به تجمعات و ادوات جنگی و تدارکات دشمن در عمق خاک دشمن در منطقه شمال حمله کردند و به اهداف خود دست یافتند و آتش ناشی از بمباران دیده شد و هواپیماها صحیح و سالم به پایگاه های خود بازگشتند.»(۱)

۱

دشمن علاوه بر تحرکات نظامی در منطقه عملیاتی آتی، اقدامات و عملیات جنگ روانی را نیز در مناطق و شهرهای مرزی واقع در جبهه شمال غرب در دستور کار خود قرار داده است.

امروز تعدادی از هواپیماهای عراق با پرواز در آسمان سردشت اعلامیه هایی را در این شهر پخش کردند. در این اعلامیه ها که با جمله «ای مستضعفین ایران به پا خیزید برعلیه خمینی و پاسداران ...» آغاز می شود، از مردم خواسته شده علیه نیروهای خودی قیام کنند.(۲)

همچنین، به گزارش سپاه کردستان، دولت عراق «به ضدانقلاب و اهالی شهرهای بانه، مریوان و سردشت اعلام نموده تا تاریخ ۲۵/۶/۱۳۶۲، شهرها را تخلیه نمایند.»(۳)

۲

نیروهای خودی با اجرای دو عملیات، موفق به پاک سازی چندین روستا در اشنویه و محور بانه - سردشت شدند.

سپاه اشنویه گزارش داد: امروز «عملیاتی در روستاهای باب خالدآباد، قلاتیان، کانی رش، صوفیان، دوآب، ده شمس، حسن نوران و قره سقل متشکل [به همت نیروهای خودی] از گردان جندالله و برادران کرد مسلمان عراق به استعداد چهل نفر صورت گرفت.» که در جریان آن ۴ تن از چته های حزب دمکرات کشته، ۳ نفر از آنان دستگیر و تعدادی نیز درحالی که زخمی شده بودند، متواری شدند. در این علمیات ۳ قبضه اسلحه ژ۳ و کلاشینکف، مین ضدنفر و مین ساعتی و نیز تعدادی از پرونده های درون گروهی همراه با یک رأس اسب به غنیمت گرفته شد و نیروهای خودی بدون هیچ گونه تلفاتی به پایگاه بازگشتند.(۴)

امروز همچنین در محور بانه - سردشت در منطقه منیجلان حدفاصل پایگاه کوخان و روستای منیجلان نیز یک عملیات پاک سازی اجرا شد. به گزارش واحد طرح و عملیات تیپ ویژه شهدا، این عملیات با هدف انهدام گروهی از عناصر مسلح غیرقانونی که در جریان پاک سازی های اخیر متواری و در این منطقه مستقر شده بودند انجام گرفت. اما گروه مزبور قبل از حضور نیروهای خودی، از محل گریخته بودند. نیروهای خودی پس از تصرف کلیه ارتفاعات منطقه و پاک سازی روستاهای سفید دره، میشه بالا و پایین، شهنان و منیجلان سالم به پایگاه خود بازگشتند. طبق گزارش مذکور، در طول این عملیات، نیروهای خودی با تعداد معدودی از عناصر مسلح ضدانقلاب درگیر شدند که براثر آن چند تن از مهاجمان کشته یا مجروح شدند.(۵)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۸، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۴۸۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به نخست وزیری، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۴۵۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه کردستان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۴۲۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه اشنویه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۴۵۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد طرح و عملیات تیپ ویژه شهدا به طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۱

امروز نیز در برخی منـاطق بحرانی شـمال غرب و غرب کشور درگیری بـا عناصـر مسـلح غیرقانونی ادامه داشت که درنتیجه آن تلفاتی به دوطرف وارد آمد. در عین حال گزارش برخی منابع خودی از احتمال حمله عناصر ضدانقلاب به شهرهای بوکان و مهاباد حکایت دارد.

به گزارش قرارگـاه عملیاتی شـمال غرب ژاجا، در ساعت ۱۸ نیروهای تأمین گروهان سِرو با گروهی از ضـدانقلابیون درگیر شدنـد. درپی اعزام نیروی کمکی، عناصر ضدانقلاب متواری شدند. بااین حال، دقایقی بعد در ساعت ۱۸:۴۵، خودروی تویوتای نیروهای سپاه پاسداران در سه راهی قریه نوجوان محور چره به سرو (در حومه ارومیه) به کمین مهاجمان افتاد که براثر آن یک پاسدار به نام بهادر محرمی به شهادت رسید.(۱)

در همین حال، طبق گزارش اداره اطلاعات شاجا، یک درگیری نیز در قریه محمد نورالدین و خرم آباد در محال قوشـچی و صومای بین نیروهای خـودی و گروهی از عناصـر «دمکرات، کـومه لـه و سازمـان منـافقین که اخیراً گروهی را تشـکیل داده انـد» به وقـوع پیـوست و براثر آن ۲ نفر از نیروهای خودی شهید و ۴ نفر از عناصر مسلح غیرقانونی کشته شدند.(۲)

ستاد ناحیه کردستان نیز اعلام کرد: «گروه ضربت بسیج همراه با تدارکاتی که می خواستند به تنگ سر و نیر ببرند در بین راه با ضدانقلاب درگیر [می شوند] که مسئول تدارکات تنگ سر به نام محمدحسن عزالدین و رضا بابایی که بسیجی بودند، شهید می شوند.»(۳)

همچنین، براساس اعلام قرارگاه حمزه سیدالشهدا، «در ساعت ۱۸:۳۰، یک دستگاه تویوتای سپاه در محور عباس آباد و نهنی به روی مین رفته که بلافاصـله یک تویوتای ارتشـی جهت کمک به او می شـتابد درنتیجه خودروی فوق هم روی مین رفته و تعـداد ۱۹ نفر از پرسـنل ارتش و سپاهی مجروح و یک نفر شهید شدند.»(۴)

از سوی دیگر، قرارگاه حمزه در تلفنگرامی به سپاه مهاباد و بوکان درمورد تحرکات گروه های مسلح غیرقانونی هشدار داد: «ضدانقلاب به مقدار زیـاد در منطقه کوه های چکش اطراف جاده بوکان - مهاباد، جهت عملیات احیاناً روی جاده و شـهر مهاباد تجمع کرده انـد که درصورت امکان بایـد هرچه سـریع تر نیروهای منطقه علی الخصوص جنـدالله تقویت شونـد. طبق اخبار رسـیده ضدانقلاب خود را آماده حمله به شـهر بوکان کرده است.»(۵)

علاوه براین، سـماجا نیز گزارش داد: «اخیراً تعداد ۶۰ نفر از عناصـر حزب منحله دمکرات و کومه له وارد شـهر مهاباد شده و امکان دارد به پایگاه ها و تأسیسات شهر حمله نمایند.»(۶)

۲

قرارگـاه حمزه سیدالشـهدا در گزارشـی بـا عنوان "آخرین وضـعیت ضـدانقلاب" از دیـدار عزالـدین حسـینی و عـده ای از سـران حزب دمکرات کردسـتان ایران با یکی از معاونین صـدام «در قصـبه زمقس در نزدیکی طویله» خبر داد. براساس گزارش مـذکور، «درحـدود ۲۰ وانت بار اسلحه آماده شده که ازطریق مرز حلبچه و طویله به سران اکراد مخالف تحویل بدهند.»(۷)

۱- سند شماره ۳۵۴۴۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- سند شماره ۴۴۸۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به نخست وزیری، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۴۳۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات ستاد ناحیه کردستان به واحد اطلاعات ستاد منطقه ۱۱، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۶۶۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا به ستاد مرکزی، ۲۷/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۵- سند شماره ۳۵۱۲۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: پیام قرارگاه حمزه سیدالشهدا به سپاه مهاباد و بوکان، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۱۲۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: پیام قرارگاه حمزه سیدالشهدا به سپاه مهاباد، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۱۱۳۷۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا منطقه ۱۱، (آخرین وضعیت نیروهای ضدانقلاب)، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۱۳.

۱

به دنبال بمباران های مکرر شهر مریوان و بروز مشکلات امنیتی و معیشتی برای مردم، برخی ارگان های دولتی مبادرت به انجام مجموعه ای از اقدامات حمایتی کرده اند تا ضمن تأمین نیاز های روزمره ساکنان شهر، از مهاجرت بی رویه آنان جلوگیری کنند.

براساس گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، هم اکنون در شهر مریوان تعمیر اتومبیل، ارسال تلگراف و توزیع ارزاق و مایحتاج عمومی بین مردم به صورت رایگان انجام می گیرد. مسئول ستاد پشتیبانی جهاد سازندگی چهارمحال و بختیاری مستقر در مریوان دراین باره گفت: پس از بمباران مریوان با ایجاد یک «تعمیرگاه صلواتی» در شهر، برادران بر تلاش خویش بیش ازپیش افزودند. همچنین جمعیت هلال احمر مریوان با همکاری فرمانداری و بنیاد امور مهاجرین جنگ، به میزان مصرف یک ماهه خانوارها، ارزاق ازقبیل آرد، روغن، برنج، قند و شکر را رایگان بین مردم توزیع می کنند. مسئول اداره ارشاد مریوان نیز گفت: برای جلوگیری از هرگونه کمبودی در شهر، این اداره ضمن همکاری با سایر ارگان ها اقدام به پذیرایی صلواتی از رزمندگان و دیگران کرده است و هرروز گروه زیادی از مردم در محل این اداره پذیرایی می شوند. اداره مخابرات مریوان نیز بخش «تلگراف صلواتی» دایر کرده است و از این طریق روزانه حدود ۴ هزار نفر پیام خود را به طور رایگان ارسال می کنند.(۱)

گفتنی است درپی بمباران های اخیر شهر مریوان و مناطق اطراف آن تعدادی زیادی از خانواده های مریوانی وارد شهر سنندج شده اند، ازاین رو مشکلاتی درزمینه اسکان، تأمین «ارزاق عمومی و اساسی خصوصاً نان» در این شهر به وجود آمده است.(۲)

۲

هفته نامه الجهاد ارگان مجاهدین عراقی، از کشته شدن ۵ تن از مقامات سیاسی و نظامی محلی دولت عراق به دست معارضین مسلح عراقی خبر داد.

براساس گزارش نشریه مذکور، که در شماره امروز روزنامه اطلاعات درج شد، مجاهدین عراقی با اجرای چند عملیات رئیس سازمان امنیت استان حله، امیر ناجی عضو پارلمان ملی عراق و عبدالمهدی محمد معاون فرمانده ارتش خلقی شهرستان بلد از توابع تکریت، مدیرکل کشاورزی منطقه سلیمانیه و معاونش اسماعیل جاف یکی از اعضای حزب بعث را به هلاکت رساندند(۳)

۳

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، امروز بار دیگر بر موضع جمهوری اسلامی مبنی بر ادامه مقاومت و دفاع تا حصول پیروزی نهایی تأکید کرد.

رئیس جمهور که در مراسم پایانی سی وسومین دوره آموزشی سپاه پاسداران منطقه ۱۰ تهران شرکت کرده بود، در سخنانی، ابتدا با اشاره به ضرورت تشکیل سپاه آن را «یکی از دست پرورده ها و جزء لاینفک انقلاب» خواند و گفت: «نباید تصور شود که این نهاد موقتی

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۲- سند شماره ۳۵۱۲۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا به فرماندهی کل سپاه، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۳- روزنامه اطلاعات، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۲.

است. بلکه یک نهاد دائمی جمهوری اسلامی است و ان شاءالله تا حضور حضرت مهدی(عج) با قدرت و قوت به پیش خواهد رفت.» وی در ادامه جهاد را رسالت اصلی سپاه برشمرد و با تأکید بر لزوم دفاع و مقاومت افزود: «شما برادران بدانید ما باید آن قدر دفاع کنیم و مقاومت نماییم تا قدرت های بزرگ از ما ناامید شوند و دست از توطئه بردارند.» وی خاطرنشان کرد: «ما از زبان همه رزمندگان جبهه ها و یکایک ملت ایران که به اسلام و امام و اهداف انقلاب اسلامی از صمیم قلب معتقدند به امریکا و شوروی و همه قدرت های استکباری و کشورهای وابسته به آنها اعلام می کنیم که جمهوری اسلامی ایران تا حصول پیروزی کامل یک لحظه از موضع خود عقب نخواهد نشست.» رئیس شورای عالی دفاع در پایان، درباره جنگ و ادامه آن گفت: «اختناقی که بر کشور همسایه ما توسط رژیم سفیهان عراق حاکم است، رنج بسیار بزرگی است و مردم این کشور منتظرند تا رزمندگان اسلام به کمک آنان بشتابند و ما امیدواریم که بتوانیم ملت برادرمان عراق را از شر این اهریمنان نجات دهیم و خواهیم داد.»(۱)

۱

محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران، که به منظور تمهید مقدمات طرح "لبیک یا خمینی"، بررسی چگونگی اجرای این طرح و نیز تشکیل "ارتش بیست میلیونی" از مدتی پیش با همراهی هیئت مرکزی سپاه سفر به مناطق مختلف کشور را آغاز کرده است، امروز در جلسه ای در همین راستا با حضور فرمانده سپاه منطقه ۸ و برخی مسئولان استان های خوزستان و لرستان شرکت کرد.

در این جلسه که علاوه بر رضایی فرمانده کل سپاه و مرتضایی فرمانده سپاه منطقه ۸، حجت الاسلام دین پرور مسئول سیاسی سپاه، حجت الاسلام موسوی جزایری امام جمعه اهواز، حجت الاسلام میانجی نماینده امام در لرستان، امام جمعه پلدختر، استاندار خوزستان، عابدینی استاندار لرستان، امام جمعه رامهرمز و حجت الاسلام خالصی نیز حضور داشتند، ضمن بحث درخصوص طرح "لبیک یا خمینی" مسائلی نظیر کیفیت اعزام نیرو و عوامل مؤثر در نوسانات جذب و اعزام نیروی انسانی بررسی و راهکارهایی برای بهبود آن مطرح شد.

محسن رضایی در آغاز جلسه ضمن بیان توضیحاتی درمورد طرح "لبیک یا خمینی"، «نیازهای اجرای این طرح اعم از ساختن پادگان ها و امکانات ساختن آن را مطرح کرد» و از ائمه جمعه، استانداران و مسئولان جهاد سازندگی خواست در اجرای این طرح همکاری و مشارکت کنند. یکی از مشکلاتی که درزمینه عملیاتی ساختن این طرح ذکر شد، مسئله زمین برای احداث پادگان ها بود و پیشنهادهایی برای رفع این مشکل مطرح گردید.

در ادامه جلسه، مسئله اعزام نیرو محور گفت وگوها قرار گرفت. استاندار لرستان دلیل اصلی کاهش جذب نیرو در جبهه ها را تأمین نشدن نیازی های معیشتی نیروهای اعزامی عنوان کرد و گفت: «در مدتی که نیرو در جبهه است خانواده آنها تأمین نمی شوند و طوری است که ازنظر

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص۲؛ و - روزنامه کیهان، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص۲۲.

مادی به فقر کشانده می شود که این مسئله در کل شهر و روستا تأثیر می گذارد.» امام جمعه شوش «کمبود تبلیغات مثبت» و «تبلیغات دشمن» را دلایل اصلی فروکش جذب و اعزام نیروی انسانی عنوان کرد. با طرح این بحث، برخی از حضار برای رفع مشکلات به ویژه مسئله جذب بیشتر نیرو، پیشنهادهایی مطرح کردند که اغلب آنها بر حمایت های مادی و معنوی از رزمندگان و جانبازان جنگی تأکید داشت.

در پایان این جلسه فرمانده سپاه توافقات حاصل شده را این گونه جمع بندی کرد:

«... در هر شهری یک پادگان قدس چند صد نفری (۵۰۰) باشد و در هر مرکز نواحی یک پادگان ۳۰۰۰ نفری و در خوزستان یک پادگان ۳۰۰۰ نفری می خواهیم و خود تقویت مرکز منطقه است که برادران می توانند کمک کنند و ائمه جمعه در شهرها می توانند در ساخت پادگان های قدس کمک کنند و مسئله آخر تشکیلاتی برای رسیدگی به جانبازان انقلاب که کمیته هایی تشکیل شود برای انجام خدمات به خانواده ها حالا به هر شکل که بهتر عمل کرد.» درخصوص بند آخر عابدینی اضافه کرد: «کمیته ای از معاونین عمرانی استانداری، دفتر فنی سپاه، دفتر فنی جهاد، اداره راه وترابری زیر نظر امام جمعه مراکز استان تشکیل شود و در شهرستان ها به همین صورت عمل شود.»(۱)

همچنین فرمانده کل سپاه پاسداران در حاشیه برگزاری گردهمایی دوروزه «طرح لبیک یا خمینی و سازماندهی ارتش بیست میلیونی» درباره این طرح گفت: «برای حفظ و اشاعه انقلاب اسلامی در سراسر جهان باید با انفاق، جهاد و شهادت، جنگ را تا نابودی دشمنان اسلام با قدرت هرچه تمام تر ادامه داد و جهت پیاده شدن طرح لبیک یا خمینی باید سرمایه گذاری بسیار کرد تا ان شاءالله بتوانیم رهنمودهای امام امت را در رابطه با تشکیل ارتش بیست میلیونی تحقق بخشیم.» وی در ادامه با اشاره به استقبال مردم از این طرح افزود: «ما امیدواریم با سازماندهی ارتش بیست میلیونی با تهدیدات امریکای جنایتکار مقابله کنیم و به دنیا ثابت کنیم که علی رغم جنگ با دست نشاندگان امریکا نیز می توانیم با تهدیدات ابرجنایتکاران شرق و غرب در هر گوشه کشور اسلامی مان مبارزه کنیم.»(۲)

۱

براساس برنامه اعلام شده ازسوی ستاد تبلیغات جنگ، امسال، آخرین روز هفته جنگ به نام «روز نبرد اقتصادی علیه کفر جهانی» نام گذاری شده است؛ بر همین اساس، امروز وزرا و مسئولان پنج وزارتخانه کشاورزی، صنایع، معادن و فلزات، صنایع سنگین و کار پیامی خطاب به کلیه کشاورزان، کارگران، صنعتگران و مدیران واحدهای صنعتی درخصوص برگزاری مراسم مربوط به آن روز منتشر کردند.

در قسمتی از این پیام آمده است: «در آستانه چهارمین سال آغاز جنگ تحمیلی، در هفتمین

۱- سند شماره ۳۹۰۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: خلاصه صورت جلسه کمیسیون خارجی، ۲۲/۶/۱۳۶۲، صص ۵ - ۱.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۴.

روز هفته جنگ (۶ مهرماه، روز نبرد اقتصادی علیه کفر جهانی) از شـما کشاورزان، کارگران، صـنعتگران و همه دست اندرکاران، می خواهیم به هر نحو و شـکل این توان و قـدرت رزمنـدگی در سـنگرهای نبرد اقتصادی علیه کفر جهانی را به نمایش بگذارید.» در این پیام همچنین، تصـریح شـده است که در هریـک از وزارتخـانه هـای مـذکور سـتادهایی برای همـاهنگی های لازم در برگزاری مراسم مربوط به آخرین روز هفته جنگ تشکیل شده است.(۱)

۱

دیدار با وزرای اقتصاد و علوم چین و بازدید از مجتمع اسلامی این کشور برنامه دومین روز سفر وزیر امور خارجه ایران به چین بود.

علی اکبر ولایـتی صـبح امروز بـا جو مو جی وزیر علوم جمهوری خلق چین، دیـدار و گفت وگو کرد. در این دیـدار که با حضور جواد منصوری معاون فرهنگی و کنسولی وزارت امور خارجه، سفیر ایران در پکن، مشاور وزیر علوم چین و عده ای از مقامات چینی برگزار شد، پس از بحث و گفت وگو، درباره کلیات پیش نویس قرارداد فرهنگی، علمی و فنی بین دو کشور توافقاتی به عمل آمـد. براساس توافقات انجام شده کمیته های ویژه ای برای بحث و بررسـی راجع به جزئیات پیش نویس قرارداد مـذکور تشـکیل شـد. این کمیته ها که ازطرف ایران جواد منصوری و ازطرف دولت چین مشـاور وزیر علوم این کشور عهـده دار ریـاست آن هسـتند موافقت نـامه مربوطه را تنظیم و برای امضـا به وزرای امور خـارجه تحویل خواهند داد.(۲)

پیش ازظهر امروز نیز وزیر امور خارجه ایران ضـمن بازدید از مجتمع اسـلامی چین با مسـئولان این مرکز اسـلامی گفت وگو کرد. در این دیدار، ولایـتی با تأکیـد بر سـیاست جمهوری اسـلامی مبنی بر نفی «سـلطه جویی» و «سـلطه پـذیری»، علاقه منـدی ایران را به برقراری روابط بهتر با سایر مسلمانان اعلام کرد و گفت: «ما درحالی که خواستار رابطه با کلیه ملت های جهان هستیم رابطه ویژه ای با مسلمانان داشته و خواهیم داشت.» وی افزود: «اگر مسـلمین به وظیفه خودشان عمل کرده بودنـد هیـچ گاه اسـرائیل این چنین بر قبله اول مسـلمین مسـلط نمی شد و اکنون نیز وظیفه همه مسـلمین جهان است که این دشـمن غـدار اسـلام و مسـلمین را از میان بردارند و هرگونه راه حل سازش کارانه را کنار بگذارند؛ زیرا تجربه نشان داده اسـرائیل جز زبـان زور زبـان دیگری نمی فهمـد.» یکی از مسـئولان مجتمع اسـلامی چین نیز «با اشاره به روابط خارجی بین مسـلمانان چین و ایران اظهار داشت: بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، مسلمانان چین و ایران دوستی سنتی خود را تحکیم کرده اند.» وی ضمن اظهار خرسندی از دیدار با امام خمینی در جریان سفر خود به تهران و مخالفت مسلمانان چین با تجاوزات رژیم اشغالگر قدس به سرزمین های اسلامی، افزود: «ما حمایت قاطع خود را از

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه کیهان، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص۲؛ و - روزنامه اطلاعات، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص۳.

مبارزه استقلال طلبانه ملت ایران و حفظ حاکمیت ارضی آن اعلام می کنیم.»

سومین ملاقات امروز وزیر امور خارجه ایران، بعدازظهر، با وزیر اقتصاد و روابط تجارت خارجی چین انجام شد. ولایتی در این دیدار سیاست اقتصادی جمهوری اسلامی ایران را مرتبط با سیاست خارجی این کشور معرفی کرد. وی ضمن تشریح نحوه مبادلات بازرگانی و همکاری های اقتصادی ایران با جهان سوم قبل و بعد از پیروزی انقلاب، به مقایسه حجم مبادلات تجاری ایران و چین در چند سال گذشته پرداخت و اظهار امیدواری کرد روابط بین دو کشور براساس احترام متقابل همچنان مثبت و سازنده پیش برود. وزیر اقتصاد و روابط تجارت خارجی چین هم با ابراز خرسندی از حضور ولایتی در چین، زمینه های مختلف همکاری بین دو کشور را شرح داد و آمادگی جمهوری خلق چین برای هرگونه همکاری در زمینه های آموزش کارشناس و انتقال تکنولوژی صنایع سبک را اعلام کرد. در پایان این دیدار وزیر امور خارجه ایران خواستار افزایش «روابط بین دو کشور در چارچوب ضوابط کشورهای جهان سوم» شد.(۱)

۱

امروز حدود صد هزار تن از حجاج ایرانی در محاصره مأموران امنیتی و پلیس عربستان با برگزاری یک راه پیمایی گسترده مراسم «برائت از مشرکین» را به جا آوردند؛ خبرنگار روزنامه کیهان این مراسم را «عظیم ترین و پرشکوه ترین و بی سابقه ترین تظاهرات و راه پیمایی حجاج ایرانی» خواند.

در این مراسم که صبح امروز با تجمع زائران ایرانی در اطراف بعثه امام خمینی آغاز شد ابتدا حجاج شعارهای "لا اله الله الا اله"، "الله اکبر"، "خمینی رهبر"، "مرگ بر امریکا"، "مرگ بر شوروی" و "مرگ بر اسرائیل" سردادند. سپس، حجت الاسلام موسوی خوئینی ها نماینده امام و سرپرست حجاج ایرانی، با ایراد سخنانی این راه پیمایی را «نمونه ای از اتحاد مسلمانان انقلابی» توصیف کرد و گفت: «تا زمانی که اسلام، قرآن و کعبه را داریم دشمنان نمی توانند برای همیشه بر سر مسلمین مسلط شوند.» پس از سخنرانی سرپرست حجاج ایرانی، زائرین درحالی که شعارهای «انقلابی و اسلامی» سر می دادند به سوی کعبه حرکت کردند. به نوشته روزنامه کیهان، در این راه پیمایی مسلمانانی از دیگر کشورها ازجمله کشورهای افریقایی نیز حضور داشتند «و در طول مسیر جمع کثیری از مسلمانان و زائران غیرایرانی که در مکه به سر می برند از راه پیمایان ایرانی استقبال می کردند.»(۲)

راه پیمایی امروز حجاج ایرانی درحالی انجام گرفت که عبدالوهاب عبدالواسع وزیر حج و اوقاف عربستان سعودی، در مصاحبه ای با روزنامه المدینه، برجدایی دین از سیاست تأکید کرده و گفته بود: «با کسانی که از مراسم حج بهره برداری های سیاسی کنند به شدت مقابله می شود.» وی حج را امری عبادی توصیف کرده و خاطرنشان ساخته بود: «استفاده سیاسی از مناسک حج

۱- همان.

۲- روزنامه کیهان، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

به هیچ وجه جایز نیست و کسانی که بخواهند اقدام به برگزاری تظاهرات و ایجاد نگرانی برای سایر حجاج بنمایند به شدت با آنان مقابله می شود.»(۱)

در حاشیه تظاهرات امروز، درگیری هایی بین مأموران امنیتی عربستان و حجاج ایرانی به وجود آمد؛ به گزارش خبرنگار روزنامه اطلاعات، در آغاز مراسم یک زن ایرانی مورد حمله پلیس عربستان قرار گرفت و از ناحیه سر مجروح شد.(۲)در طول مسیر راه پیمایی نیز مأموران سعودی به چند تن از زائرین حمله کرده و با ضربات باتون آنها را مصدوم کردند.(۳)همچنین، پس از پایان مراسم، پلیس عربستان بعثه امام خمینی در مکه را محاصره کرد و عکس رهبر انقلاب ایران را از سر در بعثه پایین کشید، به دنبال این اقدام درگیری ها تجدید شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از مکه، هم زمان با این اقدام مأموران سعودی، حجاج ایرانی شعارهای "مرگ بر امریکا" و "مرگ بر اسرائیل" سر دادند. پلیس عربستان نیز به آنان حمله کرده و با خشونت آنها را متفرق ساخت.(۴)درپی پایین کشیدن عکس امام از سر در بعثه و پس از درخواست مقامات وزارت امور خارجه ایران از مقامات سعودی، بعدازظهر امروز، پلیس عربستان از حجاج عراقی خواست عکس های صدام حسین را از روی اتومبیل های خود بردارند.(۵)

به دنبال اقدامات پلیس عربستان در ضرب وجرح حجاج ایرانی، موسوی خوئینی ها درخواست ملاقات معاون استاندار مکه را رد کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، ظهر امروز معاون استاندار مکه به بعثه امام مراجعه کرد و خواستار ملاقات با سرپرست حجاج ایرانی شد، اما به وی اطلاع داده شد که حجت الاسلام خوئینی ها به دلیل ضیق وقت از پذیرفتن وی معذور است.(۶)

خبرگزاری آلمان با انتشار خبر مربوط به راه پیمایی حجاج و درگیری پلیس عربستان با حجاج ایرانی، تعداد مجروحان این حادثه را ۲۵ تن اعلام کرد و نوشت: «این واقعه به دنبال سخنرانی توسط حجت الاسلام موسوی خوئینی ها رهبر زائرین ایرانی و هنگام راه پیمایی اعتراض آمیز جهت تقبیح امریکا، شوروی و اسرائیل به وقوع پیوست.»(۷)

۱

هم زمان با قوت گرفتن اخبار مربوط به نزدیک شدن زمان واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق، رسانه ها و مطبوعات جهان ضمن پرداختن به این موضوع، از نگرانی کشورهای دیگر به ویژه امریکا درمورد تأثیر این اقدام در گسترش دامنه جنگ خبر می دهند.

روزنامه گاردین (چاپ لندن) با اشاره به پایان دوره آموزشی ویژه چهارده هفته ای خلبانان و مهندسان عراقی در فرانسه، نوشت: «علی رغم هشدارهای ایالات متحده امریکا به فرانسه درمورد عواقب ارسال جنگنده های سوپراتاندارد مجهز به موشک های اگزوست به عراق، این

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۸، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص۷، مکه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه کیهان، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۸، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص۶، مکه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۷، مکه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۶- همان، ص۶، مکه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۷- همان، ص۸ تهران - خبرگزاری آلمان.

هواپیماها طی هفته جاری به عراق تحویل داده خواهد شد.» گاردین در ادامه از امکان اقدام دولت فرانسه به فروش هواپیماها به عراق به جای واگذاری عاریتی آنها خبر داده و این تصمیم را نتیجه هشدار امریکا درزمینه تأثیر جنگنده های سوپراتاندارد در سرایت جنگ به سایر کشورهای خلیج فارس دانسته است. این روزنامه در پایان درباره انگیزه فرانسه از واگذاری این هواپیماها به عراق آورده است: «دولت فرانسه هیچ گاه توضیح علنی درمورد انگیزه ارسال سوپراتاندارها نداده است، ولی بنا بر گزارشات رسیده، فشارهای عربستان سعودی بر فرانسه مبنی بر کمک به عراق در تصمیم این کشور بی تأثیر نبوده است. فرانسه معتقد است تحویل جنگنده ها آن چنان خواهد بود که جمهوری اسلامی را وادار به قبول مذاکرات صلح کند.»(۱)

روزنامه تایمز (چاپ لندن) نیز نوشت: «امریکا، انگلیس و بسیاری از کشورهای خلیج فارس نگرانی خود را درمورد ارسال جنگنده های سوپراتاندارد مجهز به موشک هوابه دریای اگزوست به عراق ابراز داشته اند.»(۲) لوکوتیدین هم درباره نگرانی امریکا نوشت: «منابع دیپلماتیک فرانسه اظهار داشته اندکه عراق حتی بدون سوپراتاندارد قادر به بمباران جزیره خارك می باشد و تحویل جنگنده ها تأثیری در این مورد نخواهد داشت.»(۳) لوموند (چاپ فرانسه) نیز با اعلام خبر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد تا پایان هفته جاری افزود: «عراق از فرانسه خواسته بود تا در این هواپیماها تغییراتی به گونه ای که قادر به پرتاب موشک های ای.ام۳۹ باشد داده شود.» لوکوتیدین دو پاری دیگر روزنامه چاپ فرانسه هم، با اشاره به پایان دوره آموزشی خلبانان عراقی در فرانسه درمورد نگرانی امریکا از تحویل سوپراتاندادرها نوشت: «امریکا که چندی پیش عکس العملی درمورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق ابراز نکرده بود، اکنون بیم آن دارد که ارتش عراق از این هواپیماها برای بمباران تأسیسات نفتی خارك استفاده کرده و موجب شود که جمهوری اسلامی ایران نیز عکس العمل نشان دهد و راه عبورومرور نفتکش ها را در تنگه هرمز مسدود کند.»(۴)

در همین حال، رادیو بی بی سی، با پخش گزارشی تحلیلی ضمن تأیید اخبار مربوط به تحویل سوپراتاندادرها در آخر هفته جاری و اتمام دوره آموزشی خلبانان و مهندسان عراقی، به بررسی تأثیر این اقدام در سرنوشت جنگ ایران و عراق پرداخت. به گفته این رادیو: «... تأثیر موشک های اگزوست چنانچه به وسیله جت های سوپراتاندارد مورد استفاده قرار گیرند بیشتر خواهد بود زیرا هم شعاع حمله این موشک ها بیشتر خواهد شد و هم آنکه کمتر در معرض خطر حملات ضدهوایی قرار خواهند داشت.» بی بی سی به هشدارهای عراق درمورد ایجاد اختلال در صدور نفت ایران و تحت فشار قراردادن این کشور برای خاتمه جنگ اشاره کرد و افزود: «این بدان معناست که عراق یا به تأسیسات نفتی ایران حمله خواهد کرد و یا به نفتکش هایی که برای بارگیری عازم بنادر ایران اند [حمله می کند].»(۵)

۱- همان، ص۲۱، رادیو ایران، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲۱، رادیو ایران، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۲۲، رادیو ایران، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۲۳ - ۲۲. رادیو ایران، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۱۳، رادیو بی بی سی، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

صـدام حسـین رئیس جمهور عراق، امروز در سـخنانی ادعا کرد ایران هم عامل آغاز جنگ بوده و هم باعث تداوم آن، اما پیروز نهایی این جنگ عراق خواهد بود.

صدام حسـین امروز در سخنرانی خود در هفتمین اجلاس شورای متحده سندیکاهای کارگران در عراق با بیان اینکه با گذشت سه سال از جنگ، بغداد چهره جنگی به خود نگرفته و آثاری از خرابی در این شـهر به چشم نمی خورد، گفت: «ملت عراق و ارتش کارآمد آن توانست از سه سال پیش تاکنون، این جنگ را در مرزها محصور نمایـد. هواپیماهای ایران در سه سال پیش چون امواج ملـخ به بغداد می آمدند، ... پیران و کودکان ما حتی روی پشت بام ها با هواپیماهای رژیم ایران جنگیدنـد و بدین سان هواپیماهای آنان تمام شد. به همین علت اکنون بغداد را که صد و چند کیلومتری از مرز فاصله ندارد در کمال امنیت مشاهده می کنید.»

صـدام در ادامه، ایران را آغـازگر جنگ معرفی کرد و افزود: «این جنگ دراثر وجود طرز تفکر حاکم بر ایران برپا شـد و این طرز تفکر درست با زندگی نوین و معنا و مفهوم آن متباین است.» وی مسئولیت تداوم جنگ را نیز متوجه ایران دانست و اظهار کرد: «ما تلاش کردیم و هنوز هم می کنیم که تمام مساعی صلح دوسـتانه و کلیه تصـمیم های بین المللی را که در سـطح شورای امنیت اتخاذ شد پذیرفته و بدان پاسخ مثبت داده ایم، ولی حکمرانـان ایران آن را رد کرده انـد که به نظر ما جنگ به مثابه یک قانون فوق العاده ای در جریان زنـدگی و نه یک قانون اساسـی و قانون عمـده و اساسـی زنـدگی از این قرار است که انسان ها در سایه صـلح و آزادی از عهـده انجام نقش خود برآیند، درحالی که حکم فرمایان ایران جنـگ را به مثـابه یـک قـانون اساسـی زنـدگی داشـته انـد؛ بلکه جنگ در این سال های اخیر در چهارچوب یک بازی داخلی قرار گرفته است تا دراثر آن به موازنه قوا در ایران بپردازنـد و حتی کسـی که از جزئیات امر اطلاعی نداشـته باشـد می توانـد دریابـد که کـدام طرف آتش جنگ را شعله ور ساخت و کدام جهت خواهان ادامه جنگ است و به این امر ازطریق درک معنای این سؤال که چه کسی می سازد و چه کسی ویران می نماید می توان واقف گردید.»

رئیس جمهور عراق مدعی شد عراق درحال سازندگی و «ایران فقط مشـغول ویرانگری است.» وی انقلاب فرهنگی و تعطیلی دانشـگاه ها را گواه و مؤیـد ادعاهـای خود دانست و گفت: «مـا در عراق برنـامه هـای پیش از جنـگ خود را نه فقـط درزمینه ادامه سـاختن مـدارس و دانشـکده ها و آموزشگاه ها

ادامه داده ایم بلکه به برنامه های مبارزه با بی سوادی و محو بی سوادی نیز ادامه دادیم»، درحالی که «در ایران تمام کانون ها و مراکز دانش و مدارس و دانشکده ها و آموزشگاه ها از چهار سال پیش به بهانه ای که این کانون ها و مراکز در حکم لانه های شیطان سازی هستند بسته شده اند.»

وی درمورد پایان جنگ اظهار کرد: «به هرحال حتماً هر چیزی پایانی دارد، ولی این جنگ مانند هر پایان دیگری متوقف نخواهد شد، بلکه این جنگ با پیروزی اراده حق علیه باطل با پیروزی چراغ فروزان علیه تیرگی با پیروزی عناصر خیرخواه بر عوامل شر و بدبختی با پیروزی زندگی جدید بر عوامل بازگشت به قرون وسطی پایان خواهد یافت.»(۱)

صدام همچنین، امروز در جمع افرادی که رادیو بغداد آنها را «گروهی دیگر از اهداکنندگان پول و طلا در شهر اربیل» خواند، سخنرانی کرد. وی در این سخنرانی، بارزانی ها را به خیانت متهم کرد و درمورد کردها و کردستان عراق گفت: «[ایرانی ها] تصور می کردند که فرزندان کردستان در قله های کوه ها به تماشای یورش آنها خواهند نشست و به آنها گفتند فرزندان کردستان جزئی از اشغالگران برای تصرف کردستان خواهند بود، ولی بحمدالله نقشه آنها با شکست روبه رو گردید چون فرزندان کردستان فرزندان غیور عراق هستند. ... فرزندان مصطفی بارزانی در خیانت غوطه ور شدند و تا جایی رسیدند که نتوانستند از این امر بازگردند و این خیانت را به دیگر خانواده خود رساندند و مرتکب جنایت شدند که راهنمای ارتش فارس برای اشغال خاک عراق گردند. ...»

صدام مدعی شد ایران در مقایسه با قبل، اکنون در تأمین نیروی انسانی در جبهه ها دچار مشکل شده است. وی ادعا کرد: «[امام] خمینی درحال حاضر ناتوان است، قبلاًـ هر ده روز یک بار دست به حمله می زدند، داوطلب می خواستند، هزارها نفر داوطلب می شدند و حمله انجام می گرفت، ولی الآن یک ماه و حتی بیشتر برای جمع آوری مردم احتیاج دارند تا حمله ای انجام دهند. ...»(۲)

۱

نمایندگی عراق در سازمان ملل متحد امروز در واکنش به نامه های اخیر نمایندگی دائمی ایران در سازمان ملل متحد به دبیرکل این سازمان،(۳) ادعاهایی را مطرح کرد.

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۶/۱۳۶۲، صص ۷ - ۳، رادیو بغداد، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۷، رادیو بغداد (بخش عربی)، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۳- این نامه ها در روزهای ۳، ۱۲، ۱۷، ۱۸ و ۲۶ آگوست و همچنین ۱ و ۷ سپتامبر نگاشته شده است. در این نامه ها نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد حملات هوایی و توپخانه ای ارتش عراق به مناطق مسکونی و غیرنظامی ایران ازجمله گیلان غرب، سردشت، مریوان، اندیمشک و... را گزارش کرده و از سکوت و بی تفاوتی جوامع بین المللی به ویژه سازمان ملل متحد درمورد این اقدامات عراق انتقاد کرده است و این رویه را باعث تشویق عراق در تشدید حملات به شهرها و مناطق غیرنظامی دانسته است. ر.ک: جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد؛ جلد دوم ۱۹۸۳ (۱۳۶۲ - ۱۳۶۱)، ترجمه محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، چاپ اول ۱۳۸۷، صص ۱۰۸ - ۹۹.

نماینـده عراق در نامه ای به دبیرکل سازمان ملل متحـد که در پنـج بنـد به نگارش درآمده است ابتدا با اشاره به نامه مورخ ۳ آگوست نمایندگی ایران به دبیرکـل،(۱) ادعـای ایران «مبنی بر اینکه عملیـات هـای نظـامی ایران در جولای گذشـته [والفجر ۲ و ۳] به منظـور خـاموش کردن آتش توپخانه» عراق انجام شـده است را "دروغ" خواند و مدعی شد مدارک مستندی از اطلاعیه های نظامی و اظهارات مقامات ایرانی وجود دارد که نشان دهنده تجاوز ایران علیه عراق و دخالت صریح در امور داخلی آن کشور می باشد.

وی در بنـد دوم نـامه خود نیز بـا اشاره به نامه ایران به دبیرکل، برداشت ایران را از گزارش هیئت تحقیق مبنی بر اینکه عراق باعث حملات نظامی به مناطق مسکونی شده است، «نادرست» توصیف کرد.

در بند سوم این نامه با ادعای اینکه عراق «نگرش مثبت و مشارکت فعال» در روند جدید صلح انجام داده، جمهوری اسلامی ایران به «کارشکنی» دراین رابطه متهم گردیده است.

نماینـده عراق در سازمـان ملـل در بنـد چهـارم نـامه خود انتقادهـای ایران به جـامعه بین المللی و سازمـان ملل درخصوص اهمال و بی تفاوتی در موضـوع جنگ ایران و عراق را رد کرده و نوشـته است: «درواقع نه جـامعه بین المللی و نه شورا نسبت به وضـعیت درگیری نظـامی میـان ایران و عراق بی تفاوت نیسـتند. در فواصل مختلف شورا، بدون نیاز به مجمع عمومی و سایر مجامع بین المللی به طور مکرر درخواست کرده است که به جنگ پایان داده و مناقشه را با ابزارهای صلح جویانه حل وفصل نمایند.» وی در ادامه ضمن متهم کردن ایران به آغاز جنگ افزوده است: «عراق به وضوح و بدون قیدوشرط به کلیه این درخواست ها پاسخ مثبت داد، درحالی که ایران به طور قاطع اینها را رد کرده است. بر همین اساس ایران به تنهـایی مسـئول ادامه جنـگ و ضایعـات ناشـی از آن از تاریـخ نخسـتین درخـواست جهت آتش بس ازطرف شـورای امنیت [که] به اتفـاق آرا قطعنامه ۴۷۹ را تصویب کرد، می باشد.»

نماینـده عراق درباره آغاز عملیات های نظامی قبل از صدور قطعنامه ۴۷۹، نیز آورده است: «دراین بـاره مایلم موضع دولت متبوعم را درمورد این فرضیه تکرار نمایم که جدالی در رابطه با

۱- در این نامه، نماینـدگی ایران با اشاره به اظهارات وزیر فرهنگ عراق که مـدعی شـده بود «اگر ایران از بمباران اهداف غیرنظامی عراق دسـت برنـدارد، عراق شدیـداً تلافی خواهـد کرد و شـهرهای ایران را با خاک یکسان خواهـد کرد.» به گزارش هیئت تحقیق سازمان ملل اسـتناد کرده و سیاست نظامی ایران را مبنی بر عدم حمله به مناطق مسکونی مورد تأکید قرار داده است و همچنین هدف حملات آخر جولای (والفجر۳) ایران به عراق را «خـاموش کردن منشـأ آتش توپخانه علیه شـهرهای پیرانشـهر و سـردشت» اعلام کرد ه و در پایان سازمان ملل را به بی تفاوتی متهم کرده است. ر.ک: همان، S/۱۵۹۰۹، صص ۱۰۰ - ۹۹.

دوره شروع عملیات های نظامی تا تصویب قطعنامه ۴۷۹ وجود دارد و عراق آماده است این مواضع را به داوری واگذار کند تا مشخص شود که چه طرفی مسئول شروع آن عملیات ها بوده و چه خساراتی را تا آن تاریخ به دنبال داشته است، اما شکی نمی تواند وجود داشته باشد که ایران پس از تاریخ مذکور کاملاً مسئول بوده است.»

در بند پایانی نامه نیز ایران به بدرفتاری با اسرای جنگی و نقض حقوق بشر متهم شده و خطاب به نماینده ایران آمده است: «آیا او می تواند درمورد نقض ... حقوق بشردوستانه که توسط دولتش در رفتار با اسیران عراقی جنگ به صورتی که کمیته بین المللی صلیب سرخ منتشر ساخته، پاسخ قانع کننده ای بدهد. به علاوه چه جوابی می تواند به کمیسیون فرعی منع تبعیض نژادی و حفظ حقوق اقلیت ها بدهد که از ایران در مورخ ۵ سپتامبر گذشته درخواست کرده بود که به تعهدات بین المللی پایبند بوده و از اعزام سربازان نوجوان به جنگ تجاوزگرانه اش علیه عراق خودداری ورزد؟»(۱)

۱

احمد سکوتوره رئیس جمهوری گینه، که سرگرم دیدار از عربستان سعودی است، امروز با حبیب شطی دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی، ملاقات کرد. به گزارش رادیو ابوظبی، شطی پس از این ملاقات اظهار داشت که وی با رئیس جمهوری گینه که ریاست کمیته صلح کنفرانس اسلامی را بر عهده دارد درخصوص تحولات جنگ عراق و ایران و تلاش های انجام شده برای پایان دادن به این جنگ گفت وگو کرده است. شطی افزود: کمیته صلح کنفرانس اسلامی تصمیم دارد به منظور برقراری صلح میان دو کشور اسلامی به تلاش های خود ادامه دهد.(۲)

در همین حال، ابوبکر عبدالرحمن وزیر مشاور در امور خارجه هند، که کشورش ریاست کشورهای غیرمتعهد را به عهده دارد، از تلاش وسیع و مداوم هند برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق خبر داد. وی در گفت وگویی با روزنامه عکاظ (چاپ عربستان سعودی) ادامه جنگ را بسیار خطرناک توصیف کرد و گفت: «کشورش سعی می کند تا راهی برای حل مسئله لبنان و منطقه پیدا کند.»(۳)

دراین زمینه، به گزارش رادیو قطر، امروز شاذلی بن قلیبی دبیرکل جامعه کشورهای عربی، با وزیر امور خارجه ترکیه - که در تونس به سر می برد - دیدار و گفت وگو کرد. درمورد محتوای مذاکرات انجام شده «منابع جامعه عرب گفتند که مذاکرات طرفین پیرامون جنگ ایران و عراق و اوضاع کنونی خاورمیانه [غرب آسیا] دور زده است.»(۴)

رادیو صدای امریکا نیز اعلام کرد که قرار است فردا شیخ صباح احمد الصباح وزیر امور خارجه

۱- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل متحد، جلد دوم، ترجمه محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، چاپ اول ۱۳۸۷، صص ۱۱۱ - ۱۰۸.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۶/۱۳۶۲، صص ۱۰ - ۹، رادیو ابوظبی، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۷، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص۳۲، رادیو مسقط، ۲۱/۶/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص۹، رادیو قطر، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

کویت، در دیـداری بـا رهبران سوریه «پیرامون بحران لبنـان و نیز پایـان بخشـیدن به جنگ ایران و عراق تبادل نظر کنـد.» این رادیو افزود: «دیـدار وزیر امـور خـارجه کـویت از سـوریه بخشـی از تمهیـدات مقـدماتی تشـکیل کنفرانس سـران کشورهـای عربی تلقی شـده اسـت کـه قرار است به درخواست شورای همکاری خلیج [فارس] در ماه نوامبر آینده در عربستان سعودی برگزار گردد.»(۱)

۱

امروز هم زمـان بـا پایـان یـافتن سـفر سه روزه وزیر امور خـارجه برزیـل به عراق، برخی رسـانه هـا اخبـار و تحلیـل های کوتاهی از محتوا و نتایج مذاکرات انجام شده بین هیئت برزیلی و مقامات عراقی منتشر کردند.

رادیو اسـرائیل بر توافقـات تسـلیحاتی و مالی طرفین تأکیـد کرد و گفت: «امروز در پایان دیـدار وزیر خارجه برزیل از بغـداد اعلام شـد که برزیل تعهـد کرده از فروش اسـلحه به ایران خودداری ورزد و در مقابل به فروش اسـلحه به عراق ادامه دهـد. عراق در مقابل دریافت این اسـلحه، روزانه دویست هزار بشـکه نفت دراختیـار برزیل قرار خواهـد داد. برزیل درضـمن موافقت کرد یک وام ۷۰۰ میلیون دلاری برای احـداث خط آهن بین بغداد و بصره به دولت عراق اعطا کند.»(۲)

رادیو بغـداد نیز بـا اشـاره به مصـاحبه وزیر امور خـارجه برزیـل بـا خبرگزاری عراق به نقـل از وی گفت: «مـذاکراتی که طی این دیـدار بـا آقایان مقامات مسئول عراق انجام داده بسیار مثبت و موفقیت آمیز بود و پیرامون آینده مناسبات بازرگانی و اقتصادی و فنی میان دو کشور و شیوه های گسترش دامنه آن برای خدمت به منافع و خلق دوست دور زد.»(۳)

رادیو ایران (وابسـته به اپوزیسـیون خارج از کشور) نیز اعلام کرد: «وی طی اقامت خود با صـدام حسـین رئیس جمهوری و دیگر مقامات بلنـدپایه عراقی دیدار و گفت وگو کرد. در این دیدارها جنگ رژیم جمهوری اسلامی و عراق به تفصیل مورد بررسی قرار گرفت.»(۴)

۱- همان، ص ۱۰، رادیو صدای امریکا، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۱۲، رادیو اسرائیل، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۱۲، رادیو اسرائیل، ۲۲/۶/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۹، ۲۴/۶/۱۳۶۲، صص ۲۳ و ۲۴، رادیو ایران، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ چهارشنبه ۲۳ شهریور ۱۳۶۲ ۶ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۴ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

باتوجه به نگرانی روزگذشته فرماندهان سپاه درمورد ضرورت رفع مشکل نبود جاده تدارکاتی در منطقه عملیاتی دربندیخان، امروز پیشنهاد کاربرد بالگردها و تکیه به عناصر مهندسی جهاد سازندگی برای حل این مسئله طرح شد و فرمانده قرارگاه نجف بر ضرورت تضمین کاربرد بالگردهای هوانیروز تأکید کرد. براین اساس امروز مأموریت هوانیروز و همچنین مهندسی در منطقه عملیاتی والفجر۵ تعیین شد.

در جلسه ای که امروز با حضور فرماندهان قرارگاه نجف و هوانیروز(۱) در گیلان غرب، برگزار شد، نقش و مأموریت هوانیروز در عملیات والفجر۵، به این شرح تعیین شد:

۱. انتقال توپ های ۲۳ میلی متری برای جلوگیری از هلی بردهای دشمن روی ارتفاعات.

۲. انتقال ماشین ها روی ارتفاعات.

۳. رساندن آذوقه و مهمات.

ص: ۴۶۱

۱- عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، جاودانی فرمانده ارتش در این قرارگاه، امین شریعتی جانشین قرارگاه نجف، سرهنگ هاشم نظری معاون هوانیروز، سرگرد فرزین مسئول هوانیروز باختران، سروان حسین هاشمی رکن۳ باختران، احمد بالا افسر رکن۳ و سرهنگ روحی پور در این جلسه حضور داشتند.

۴. هلی برد نیروهای خودی روی ارتفاعات.

علاوه براین استعداد هوانیروز و مهندسی عملیات والفجر۵ نیز برای قرارگاه های چهارگانه تاکتیکی نجف چنین تعیین شد:

۱. در قرارگاه تاکتیکی نجف۱، (شاخ بمو و شاخ کیله) استعداد هوانیروز برای انتقال مجروحان ۵ فروند بالگرد۲۱۴، ۲ فروند نیز برای اسلینگ و ۲ فروند هم برای تدارکات معین شد. همچنین برای سازمان رزمی مهندسی این عملیات، جهاد تهران در محور سمت راست از دره امین به منطقه زرین تحت امر لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) با استعداد ۱۵ دستگاه بلدوزر، ۷ لودر و ۲ گریدر و جهاد خراسان در محور وسط از محدوده شیخ سله به منطقه قلب تحت امر لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، با استعداد ۱۰ دستگاه بلدوزر، ۵ لودر و ۱ گریدر معین گردید.

۲. در قرارگاه تاکتیکی نجف۲، (سرتک تا زیمناکوه) ۳ فروند بالگرد برای تخلیه مجروحان، ۱ فروند برای اسلینگ و ۲ فروند برای تدارکات مشخص شد. همچنین برای سازمان رزمی مهندسی این عملیات، جهاد تبریز در محور لشکر۳۱ عاشورا، با استعداد ۶ بلدوزر، ۴ لودر، ۱ گریدر و جهاد باختران در محور چپ از منطقه بانه دار به طرف سرتک به سرپرستی تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع) تحت امر لشکر۲۷، با استعداد ۵ بلدوزر، ۴ لودر و ۱ گریدر تعیین شد.

۳. برای قرارگاه های تاکتیکی نجف۳ و ۴ به عنوان احتیاط عملیات نیز ۱ فروند بالگرد در قرارگاه تیپ۳۰، ۱۰ فروند بالگرد۲۱۴ برای هلی برد، ۴ فروند بالگرد کبری، ۲ فروند بالگرد۲۰۶، ۱ فروند ماوریگ در اسلام آباد، ۴ فروند بالگرد۲۱۴ در محل تجمع ذخیره تمام عملیات و ۲ فروند شنوک در محل تجمع، در نظر گرفته شد.

۴. برای قرارگاه نجف مرکزی نیز ۲ فروند کبری و ۱ فروند جت رنجر تعیین گردید.(۱)

۱

فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه(۲) امروز نیز به منظور بررسی وضعیت خطوط پدافندی خودی و دشمن و مشکلات قرارگاه مقدم حمزه درزمینه آماده سازی مقدمات عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، جلسه ای تشکیل دادند.

در این جلسه علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، پس از اشاره به تقویت روزافزون قوای دشمن، بر لزوم تقویت لشکرهای۱۴ امام حسین(ع) و ۸ نجف اشرف در جبهه های مریوان و بانه و تعیین مانور لشکرهای ۲۵ کربلا، ۱۹ فجر و تیپ یزد تأکید کرد و موفقیت جبهه های مذکور در عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر را منوط به تحقق این امر دانست.(۳)در این جلسه همچنین

۱- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر۴، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۸۲ - ۷۶.

۲- این جلسه با حضور علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، محمد باقری اطلاعات - عملیات خاتم الانبیا(ص)، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف اشرف در قرارگاه خاتم الانبیا(ص) باختران برگزار شد.

۳- سند شماره ۱۲۹۰۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه آخرین وضعیت نیروها، عملیات والفجر۴ (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۳/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۰۶)، صص ۱۰ - ۱. ص: ۴۷۵

درخصوص مشکلاتی نظیر ضعف پوشش هوایی، آمادگی نداشتن سایت موشکی، مسئله ادغام با ارتش، کمبودهای تدارکاتی، بهداری و مهندسی رزمی بحث و تبادل نظر شد.(۱)

همچنین امروز به منظور رفع کمبود نیرو در عملیات والفجر۴، جلسه دیگری با حضور برخی فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص)، حمزه (تاکتیکی) و مسئولان سپاه منطقه ۲(۲) برگزار و در آن مشکلات این منطقه درزمینه پشتیبانی و تأمین نیروی مورد نیاز یگان های ۸ نجف، ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و ۱۴ امام حسین(ع) بررسی شد.(۳)

۱

با گذشت یک هفته از آغاز عقب نشینی تدریجی نیروهای عراق از بخش شمالی دهانه شیلر که با هدف تحکیم مواضع پدافندی و جلوگیری از عملیات آتی ایران صورت گرفت، امروز آخرین وضعیت و اقدامات ارتش عراق در منطقه دهانه شیلر (منطقه عملیاتی والفجر۴) ازسوی قرارگاه مرکزی خاتم الانبیا(ص) و قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا اعلام شد.

در گزارش اطلاعات - عملیات قرارگاه مرکزی خاتم الانبیا(ص) درباره تغییرات اخیر خطوط پدافندی عراق در منطقه مزبور آمده است:

در محور شمالی دهانه شیلر، ارتش عراق از یک هفته قبل، شروع به تخلیه ارتفاعات آسمان بین، تخته نادر و شاخ اشکوت کرد. پس از آن ارتفاعات سرکچل و برکچل و بعد هم شمال رودخانه آوه شیلر به کلی تخلیه شد و به دنبال آن دشمن یال شمالی ارتفاعات کیوی کنگرک و همچنین پنج انگشتان(۴) و گله گم یا شیخ شلخان را نیز تخلیه کرد. مناطق تخلیه شده قبلاً مقر سه تیپ ۴۲۸، ۹۰۱، ۹۰۶ و گردان پیاده المنصور بود. علاوه براین ارتش عراق ارتفاعات کانی مانگا و قسمت شمالی ارتفاع سورکوه را، که از پشت جاده تدارکاتی مناسبی داشته، به شدت تقویت و تحکیم کرده و نیروهای خود را در کیوی کنگرک کلاً سبک کرده است.

در محور جنوبی دهانه شیلر، ارتش عراق ضمن تقویت خطوط پدافندی خود، تپه شهدا را تخلیه و احتمالاً نیروهای خود را در ارتفاعات خلوزه و مارو سبک تر کرده است. براساس گزارش دیده بانی ها، حرکت خودروها در شب از منطقه مارو، خلوزه و گرمک به عقب و برعکس به شدت افزایش یافته است. گفتنی است اقدام عراق در تخلیه ارتفاعات شمال دهانه

۱- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۳۰/۶/۱۳۶۲، صص ۷۹ - ۷۴

۲- در این جلسه علی شمخانی قائم مقام فرمانده کل سپاه، مهدی کیانی مسئول ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، مجد معاونت اسبق عملیات سپاه منطقه۲ (استان اصفهان و...) حسناتی مسئول آموزش منطقه ۲، معین سرپرست ستاد منطقه ۲، میراحمدی پرسنلی منطقه۲، وحیدی مسئول بسیج منطقه ۲ حضور داشتند. این جلسه درپی بالاگرفتن مشکل عدم پشتیبانی منطقه ۲ از لشکر۸ نجف اشرف به علت اختلاف مسئولان این منطقه با فرمانده لشکر۸ نجف در قرارگاه خاتم الانبیا(ص) باختران تشکیل شد.

۳- سند شماره ۱۲۷۴۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۳/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۴۲)، صص ۱۳ - ۱.

۴- ارتفاع پنج انگشتان به قله جنوبی سورکوه اطلاق می شود. (سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۲۴/۵/۱۳۶۲، ص۲۳.)

تصویر

شیلر درجهت تشکیل یک خط پدافندی مناسب در جنوب دهانه شیلر ارزیابی می شود؛ زیرا دشمن یک تیپ پیاده روی ارتفاعات پیروزی ۱، ۲ و ۳، یک تیپ زرهی در منطقه شیار کانی مانگا و نالپاریز و همچنین یک تیپ پیاده روی ارتفاعات کانی مانگا و کیویِ لری مستقر کرده است که این نشان دهنده تشکیل یک خط پدافندی محکم و تقویت اصلی بر روی ارتفاعات سورن، کانی مانگا و کیویِ لری است(۱)درواقع ارتش عراق یک خط پدافندی مثلثی تشکیل داده که یک ضلع آن از لری به سمت کنگرک تا رأس مارو، ضلع دیگر آن از مارو تا سورن و درنهایت ضلع سوم آن از سورن به سمت کانی مانگا و لری ختم می شود(۲)

ص: ۴۶۴

۱- سند شماره ۱۴۴۴۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا به فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

۲- سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۱۳/۶/۱۳۶۲ تا ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۱۲۹.

واحـد اطلاعـات - عملیـات قرارگـاه خـاتم الانبیـا در ادامـه گزارش خـود دلیـل عقـب نشـینی نیروهـای عراقی را «هراس دشـمن از انهـدام کـامل نیروهایش» ذکر کرده و افزوده است: «[عراق] با این کار حـداقل نیروهایش [را] از انهدام نجات داده و بر روی ارتفاعاتی که ازنظر پدافند مناسب است مستقر شـده و از نفوذ بیشتر رزمنـدگان اسـلام به داخـل عراق جلوگیری [می] کنـد و همچنین با این کار جاده تـدارکاتی ضـدانقلاب (بین آسمان بین و سورکوه) بسته شد و به دست رزمندگان اسلام افتاده است کمین آنکه [کماآنکه] شنیده شد که شب قبل از آن ضدانقلاب از این جاده با ۲۰۰ قاطر مهمات و سلاح وارد کشور کرده است.»(۷)(۱)

علاوه براین، گزارش منابع نزدیک به منطقه عملیاتی والفجر۴، تحرکات دشـمن در منطقه دهانه شیلر را نشانه هوشیاری بسیار بالای ارتش عراق می داننـد. دراین زمینه، علی رضائیان فرمانـده قرارگاه مقـدم حمزه، با اشاره به تقویت فزاینـده دشـمن، تحکیم مواضع، تقویت پایگاه ها و تشدید حملات هوایی آنها به عقبه عملیات والفجر۴ را نشان دهنده وحشت ارتش عراق از عملیات آتی ایران در مقابل شـهر بانه و مریوان و آماده شدن دشـمن برای جنگ با رزمندگان دانست. وی درمورد دشواری عملیات دهانه شیلر افزود: «اینها واقعاً می خواهند بجنگند، یعنی دارند، خودشان را برای یک جنگ سخت آماده می کنند و طبیعتاً ما در اینجا [والفجر۴] جنگ مشکلی خواهیم داشت.»(۲)

همچنین به گزارش قرارگاه مقدم حمزه امروز، فرمانده نیروی زمینی ارتش عراق همراه با تعدادی از فرماندهان عالی رتبه برای بازدید وارد منطقه پنجوین شدند.(۳)گزارش فرمانـدهی سـپاه کردسـتان نیز از قصـد عراق برای حمله و تصـرف شـهر مریوان حکایت دارد.(۴) براساس اعلام واحد اطلاعات منطقه ۱۱، ارتش عراق «در منطقه گوله روبه روی سرداب در قسمت مرزی تا تخت نادر [تخته نادر] نیرو مستقر کرده و از حدود ده روز پیش اقـدام به مین گـذاری منطقه نموده است» و سـنگرهای انفرادی و اجتمـاعی خود را به صورت زیرزمینی سـاخته است.(۵) جـابه جایی و تردد وسایل نقلیه دشـمن (ایفا، جیپ و تانکر) نیز در طول روز جاری بسـیار زیاد بوده است. طبق گزارش لشـکر ثارالله(ع)، امروز «تقریباً ۵۰ عدد ایفا و تانک از پنجوین خارج شـده است. درحـدود ۴۰ جیپ و ایفـا وارد شـهر پنجوین شـده انـد که تعـداد زیادی از آنها به طرف ارتفاعات خلوزه در حرکت بوده اند.» در همین حال، نیروی هوایی ارتش عراق امروز چندین پرواز شناسایی در منطقه

۱- گفتنی است طبق گزارش راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، همسو با این اقـدامات دشـمن، امروز در منطقه بانه و در جاده ای در حوالی ارتفاع برکچل، براثر انفجار مینی که عناصر ضدانقلاب کار گذاشته بودند ۱۰ نفر از نیروهای زبده واحد اطلاعات - عملیات لشکر۸ نجف اشرف به شهادت رسیدند که فرمانده لشکر۸ نجف به شدت از این امر ناراحت است. (سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر ۴، محمد دیانی، ۱۳/۶/۱۳۶۲ تا ۲۸/۶/۱۳۶۲، صص ۱۳۱ - ۱۳۰.)

۲- سند شماره ۱۲۹۰۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- گزیده اسـناد عملیات والفجر۴، جلد۳، مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشـهدا به رکن۲ قرارگاه شمال غرب، ۱/۷/۱۳۶۲، ص۲۳.

۴- گزیـده اسـناد عملیـات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: از فرمانـدهی سـپاه کردسـتان به فرمانـدهی سـپاه بـانه و مریـوان، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص ۱۴۲.

۵- سند شماره ۳۵۴۴۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحـد اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسـلامی منطقه ۱۱ به واحـد طرح و عملیات منطقه ۱۱، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

عملیاتی آتی انجام داده است؛ طبق گزارش واحد اطلاعات - عملیات لشکر ۴۱ ثارالله، «۲ عدد [فروند] از هلیکوپترهای دشمن در ساعت ۱۲:۰۸ دقیقه روز چهارشنبه [امروز] در منطقه خصوصاً در ارتفاعات خلوزه به گشت زنی مشغول بوده اند.»(۱)

۱

درپی تلاش فرماندهان سپاه پاسداران برای اجرای عملیات دریایی در شمال خلیج فارس، که از دو ماه پیش آغاز شده است، امروز عناصر شناسایی یگان های تحت امر قرارگاه نوح برای بررسی امکان اجرای عملیات در این منطقه، اقدام به شناسایی اسکله های البکر و العمیه در آب های سرزمینی عراق کردند.

براساس گزارش مرکز فرماندهی قرارگاه نوح به واحد طرح و عملیات یگان دریایی ستاد مرکزی سپاه، پس از شناسایی سه روز پیشِ عناصرِ اطلاعات - عملیات این قرارگاه در محدوده اسکله های البکر و العمیه عراق، امروز «در ساعت ۰۷:۰۰ یک گروه شناسایی که جهت العمیه و البکر عازم دریا شده ... تا ساعت ۱۲:۰۰ گروه مزبور مشغول دیده بانی از العمیه و البکر شدند و بعد [از آن] جهت عکس برداری به یک مایلی العمیه رفته و عکس های لازم تهیه شد و بعد شناسایی البکر صورت گرفت و فاصله به حدی بود که مقر توپخانه و ضدهوایی و پد پرواز هلیکوپتر و قسمتی از دستگاه های اسکله دیده می شد.»(۲)

۲

هجوم جنگنده های عراق به شهرهای مریوان، بانه و مناطق حومه آنها، امروز نیز ادامه یافت.

هواپیماهای عراق امروز در دو نوبت با تجاوز به حریم هوایی مریوان اقدام به بمباران این شهر کردند. جنگنده های عراقی نخست بین ساعت ۱۰:۱۶ تا ۱۰:۵۰، کوه های شرقی مریوان را بمباران کردند. در دومین حمله که بین ساعت ۱۵ تا ۱۵:۳۰، صورت گرفت بمب ها مقابل پمپ بنزین شهر ریخته شد. این بمباران ها خسارات و تلفاتی برجای نگذاشت.(۳)

اطراف شهر بانه نیز دو بار در ساعت های ۱۵:۱۵ و ۱۵:۴۵ امروز هدف حمله هواپیماهای عراقی قرار گرفت. به گزارش استانداری کردستان، براثر این حملات در روستای عباس آباد بانه یک دختربچه یک ساله شهید شد و آتش سوزی هایی رخ داد.(۴)

ارتش عراق در اطلاعیه نظامی خود ضمن اشاره به حملات هوایی امروز، درباره محل بمباران ها مدعی شد: «هواپیماهای نیروی هوایی ما توانستند امروز مواضع و اجتماعات افراد دشمن در بخش شمالی میدان عملیات را بمباران [کنند] و ضربه های مستقیم و مؤثری به آنها زدند.»(۵)

بمباران های اخیر موجب تخلیه شهرها و مناطق مسکونی بانه و مریوان شده است. طبق گزارش استانداری کردستان، «سیل مهاجرت از بانه آغاز و مردم با وسایل خود به سرعت این

۱- سند شماره ۲۰۱۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات - عملیات لشکر ۴۱ ثارالله به واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۵/۴/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۹۳۲۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از مرکز فرماندهی قرارگاه نوح به واحد طرح و عملیات یگان دریایی ستاد مرکزی سپاه، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۳۸۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۴۶۴۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری کردستان به دفتر ریاست جمهوری، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

۵- . خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۹، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۱، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

شهر را تخلیه می کنند.»(۱)خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز با اشاره به بمباران شهر بانه اعلام کرد: «به دنبال شایعه بمباران بانه ازسوی دشمن، این شهر حالت فوق العاده به خود گرفته و بعضاً مشاهده می شود که مردم اقدام به تخلیه منازل و محل کار می نمایند.»(۲)

در همین حال، خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی درپی بازدید از شهر مریوان، درمورد وضعیت این شهر گزارش داد: «جنایاتی که صدام در طول جنگ در سوسنگرد انجام داده، در مدت ۱۶ روز بر سر شهر مریوان و مردمش آورده است و درحال حاضر، فقط تعداد بسیار کمی از کارمندان ادارات آب، برق و مخابرات در شهر حضور دارند. هواپیماهای عراقی به طور روزانه از ساعت ۸ تا ۱۶ در آسمان مریوان رفت وآمد می کنند و به صورت پراکنده، مناطق مسکونی و هرجایی که آثاری از حیات در آن باشد هدف قرار می دهند. هم اکنون پرسنل نظامی و انتظامی و حتی فرماندار در سنگر به سر می برند و در طول روز فرماندار به ندرت از سنگر خارج می شود. ... کار خارج کردن اسباب و اثاثیه منازل پیش از تاریک شدن هوا به وسیله کامیون ها، وانت، تراکتور و بدون کنترل صورت می گیرد. هم اکنون تعداد زیادی از مردم مریوان که به روستاهای اطراف پناهنده شده اند، با کمبود شدید ارزاق عمومی روبه رو هستند.»

این گزارش درمورد روستاهای اطراف مریوان نیز افزوده است: «در دو هفته گذشته، روستاهای نوار مرزی با شدت بیشتری زیر آتش توپ های دوربرد عراقی قرار داشته اند که تعدادی از این روستاها در غرب دریاچه مریوان خالی از سکنه هستند، در روستاهای مسکونی نیز، اهالی در سنگرهایی که خودشان ساخته اند به سر می برند.»(۳)

۱

تحرکات و اقدامات عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در شمال غرب کشور تلفات و خساراتی را به نیروهای خودی وارد آورد.

به گزارش اطلاعات سپاه مهاباد، در ساعت ۱۷:۳۰ در محور مهاباد - بوکان بین پایگاه مودت و شهید علی پور، عده ای مهاجم مسلح به خودروهای اداره کل راه قدس (متعلق به وزارت راه وترابری) کمین زدند و علاوه بر سرقت ۶ دستگاه خودرو چند نفر از پرسنل این اداره را هم به گروگان گرفتند. این گزارش افزوده است: در ساعت ۱۸:۳۵، برادران تیپ شهید بروجردی به طرف محل حادثه اعزام شدند که بدون هیچ تلفاتی یک ساعت بعد به پایگاه خودی بازگشتند.(۴) در همین خصوص، اداره کل راه قدس در گزارشی تعداد افرادی که به اسارت درآمده اند را ۲۱ نفر اعلام کرد و افزود یک نفر دیگر نیز در درگیری با مهاجمان زخمی شده است. براساس این گزارش، مهاجمین خودروهای مذکور را به آتش کشیده اند به گونه ای که هیچ یک از آنها قابل استفاده نمی باشد.(۵)

یک دستگاه جیپ شهباز که رانندگان بلدوزرهای مستقر در پایگاه شهید عبدی را به پایگاه رسانده بود، در مسیر بازگشت با مین ضدخودرویی که عناصر مسلح غیرقانونی در جاده فرعی

۱- سند شماره ۳۴۶۴۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۹، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۶، بانه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۵ - ۴، مریوان- خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۱۲۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه مهاباد به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۱۸۰۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه اداره کل راه قدس به معاونت راهداری و هماهنگی امور استان ها، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

پایگاه کار گذاشته بودند، برخورد کرد. درنتیجه، خودرو منهدم و راننده آن مجروح شد.(۱)

نیروهای پایگاه شهید گرجی یک عدد مین ضدتانک با تله انفجاری ضدنفر را در دو کیلومتری محور نالوس کشف و خنثی کردند.(۲)

۱

محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران و ناخدا یکم اسفندیار حسینی فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، که امروز برای بازدید از منطقه دوم دریایی بوشهر و قرارگاه نوح نبی وارد بوشهر شده اند، پس از بازدید از قرارگاه مذکور و بررسی مانور نیروهای این قرارگاه، دیدگاه های خود را درباره مانور آزادی قدس، وضعیت جنگ، موقعیت نیروهای ایران در جبهه ها و مانور نظامی امریکا در آب های خلیج فارس بیان کردند.

فرمانده کل سپاه راجع به وضعیت نیروهای ایران در جبهه ها با جمع بندی نبرد سه ساله(۳) گفت: «ما در این سه سال جنگ به پیروزی های بسیار بزرگی دست یافتیم؛ به این ترتیب که در سال اول مهم ترین موضوعی که به آن رسیدیم اطمینان از حرکت جدید بود. سال دوم امتحان حرکت جدید بود که طی آن اکثر زمین های میهن اسلامی مان از چنگال بعثیون عراق آزاد شد و سال سوم سال بسیج ابرقدرت ها و سال سرازیرشدن امکانات تسلیحاتی و نظامی به سوی عراق بود. ما می بایستی در بعضی از نقاط وارد خاک عراق می شدیم که این کار هم صورت گرفت.» وی درمورد سال سوم ا فزود: «سال سوم سالی بود پرتجربه که الحمدلله با آغاز عملیات والفجر امید به طلوع آفتاب انقلاب اسلامی در عراق بسیار بالا رفته است و نیز امیدواریم با استقامت انقلابی مردم ایران بتوانیم عملیات والفجر را ادامه دهیم و شر صدام و صدامیان را از سرزمین عراق کم کنیم.»

رضایی «مانور آزادی قدس» را «اولین تشکل جدی و قاطعانه مردم برای آمادگی و مقابله با هرنوع تهدیدات ازسوی ابرقدرت ها» خواند و اضافه کرد: «این مانور که در چند منطقه کشور انجام می شود هدفش ایجاد آمادگی های لازم در مردم و در نیروهای مسلح و بسیج کلیه امکانات مردمی در مواقع احتمالی خطر می باشد.»

ناخدا حسینی فرمانده نیروی دریایی نیز درمورد مانور نظامی امریکا در آب های خلیج فارس گفت: «ابرشیطان امریکا از ابتدای به ثمر رسیدن انقلاب شکوهمند اسلامی همیشه سعی داشته به نوعی با ابراز قدرت و قلدری به تضعیف روحیه نیروهای مؤمن ما بپردازد و مانور اخیر او نیز چیزی جز یک

۱- سند شماره ۳۵۴۴۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا (رکن۳) به ف ژاجا عملیات و مرکز و فرماندهی، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

۲- همان.

۳- محسن رضایی در جایی دیگر این تقسیم بندی را درمورد جنگ سه ساله ارائه داد: «در مرحله اول ما دشمن را شناسایی کردیم و اطمینان حاصل شد که می توانیم بجنگیم و متجاوز را از سرزمین اسلامی خود بیرون کنیم. در مرحله دوم شناسایی دشمن و انهدام آن در عملیات های مختلف بود که در این مرحله هم بسیار موفق بودیم. مرحله سوم که با عملیات والفجر شروع شد امیدواریم که مسئله جنگ را در این مرحله با پیروزی کامل بر رژیم دست نشانده بعثی صهیونیستی عراق به پایان ببریم.» (روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۴.)

حرکت مـذبوحانه نیست.» وی افزود: «برای ما که مجری احکام الهی هستیم و توکلمان به خـداست این نوع حرکت ها مـذبوحانه و بچگانه به نظر می رسـد و با تلاش [و] ایثار رزمنـدگان نخواهیم گـذاشت این توطئه ها در منطقه به نتیجه برسد و هرگونه حرکتی را درجهت تجاوز به آب های جمهوری اسلامی آن چنان به شدت پاسخ خواهیم گفت که تا ابدالدهر فراموش نکند.»(۱)

۱

دومین گردهمایی فرماندهان قرارگاه حمزه سیدالشـهدا، که از یک هفته پیش در ارومیه تشـکیل شده بود، امروز با صدور قطعنامه ای به کار خود پایان داد.

به گزارش روزنامه کیهان، در جلسات متعدد این گردهمایی که جمعی از شخصـیت های سیاسی – مذهبی و عده ای از فرماند هان قرارگاه حمزه سیدالشـهدا، شـرکت داشـتند، «عملکرد و عملیات[های] انجام شده در منطقه طی شـش ماه گذشته مورد بحث و گفت وگو قرار گرفت و پیرامون طرح ها و برنامه های آینده قرارگاه حمزه سیدالشـهدا، در مناطق کردنشـین تصـمیماتی اتخاذ شد.» در این مراسم همچنین راجع به طرح سراسـری بسیج مردم کُرد گفت وگو شد و اجرای این طرح در شش ماه آینده مورد تأکید قرار گرفت.(۲)

۲

دیـدارها و اظهارنظرهای مقامات و نماینـدگان سیاسـی – اقتصادی کشورهای شـرکت کننده در نهمین نمایشگاه بین المللی اقتصادی تهران مؤید گسترش روابط اقتصادی جمهوری اسلامی ایران با کشورهای اروپایی است.

امروز، در پنجمیـن روز این نمایشـگاه، که روز ملی یوگسـلاوی، ایرلنـد و ترکیه نـام گـذاری شـده است، سـفرای یوگسـلاوی و ترکیه و نیز وزیر کشاورزی ایرلند سـخنرانی کردند. سـفیر یوگسـلاوی در ایران با اشاره به فراهم آمدن فرصتی مناسب برای توسـعه هرچه بیشتر روابط بازرگانی و اقتصادی بین ایران و یوگسـلاوی در نهمین نمایشـگاه بین المللی تهران، تأکید کرد: «انعقاد قراردادهای بازرگانی متعادل و قراردادهای بانکی بین ایران و یوگسـلاوی نمایـانگر رشـد فزاینـده روابـط اقتصادی دو کشور است.» وی همچنین گفت: «ایران درحال حاضـر بین کشورهای جهان سوم مهم ترین روابـط اقتصـادی را بـا یوگسـلاوی دارد و حجم مبادلات تجاری بین دو کشور در مقایسه با پیش از انقلاب اسـلامی به ده برابر افزایش یافته و انتظار می رود تا پایان سال جاری صادرات یوگسلاوی به ایران به مرز ۳۵۰ میلیون دلار برسد.»(۳) استن دیزی وزیر کشاورزی ایرلند نیز با شرکت در مراسم مربوط به روز ملی ایرلند، در سـخنانی ضـمن اشاره به روابط خوب اقتصادی ایران و ایرلند، مشـکلات امروزِ کشاورزی ایران را مشابه مشکلات گذشته ایرلند دانست و گفت: «[ما] امروز آماده هستیم با کشورهایی نظیر ایران که جویای خودکفایی درزمینه تهیه مواد

ص: ۴۶۹

۱- روزنامه کیهان، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۲۲؛ و - روزنامه اطلاعات، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه اطلاعات، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۳.

غذایی هستند همکاری داشته و تجربیات خود را دراختیار آنها قرار دهیم.» وی افزود: «شرکت ایرلند در این نمایشگاه و دیدارم از کشور شما منجر به توسعه روابط تجاری و همکاری اقتصادی فی مابین و موجب استفاده متقابل ملت های ما خواهد بود.»(۱)

سفیر ترکیه نیز در مراسم روز ملی این کشور در نمایشگاه بین المللی تهران، ضمن ارائه آماری از مبادلات اقتصادی ایران و ترکیه در سه سال گذشته، میزان واردات و صادرات دو کشور در شش ماه اول سال جاری را یک میلیارد و نود و چهار میلیون دلار اعلام کرد و افزود: «درحال حاضر بیشترین درصد صادرات ترکیه به ایران است و ترکیه نیز در بین کشورهایی که ایران از آنها کالا وارد می کند در مقام سوم و یا چهارم قرار دارد.»(۲)

گفتنی است روز گذشته نیز در چهارمین روز از نمایشگاه بین المللی تهران که مراسم مربوط به روزهای ملی آلمان شرقی، بلژیک و هلند برگزار شد سفرای جمهوری دمکراتیک آلمان و بلژیک درباره روابط اقتصادی خود با ایران اظهارنظر کردند. سفیر آلمان با تأکید بر اینکه کشور متبوعش از اولین کشورهایی بود که جمهوری اسلامی ایران را به رسمیت شناخت و «هنگام محاصره اقتصادی سعی در کمک و همکاری با ایران داشت»، گفت: «کشور ما از ایران نفت خریداری می کند و آماده است که کالاهایی چون محصولات دامی، نساجی، ماشین آلات صنعتی و انواع دستگاه های الکتریکی به ایران صادر کند.» راجر مارتین سفیر بلژیک نیز در مصاحبه ای با روزنامه کیهان به همکاری های اقتصادی دیرینه دو کشور اشاره کرد و افزود: «ما دو برابر شدن مبادلات تجاری دو کشور در نیمه اول سال ۸۳[۱۹] نسبت به زمان مشابه سال گذشته را به فال نیک می گیریم.»(۳) در همین حال، رئیس شورای گسترش روابط اقتصادی هلند نیز در مصاحبه ای که امروز در روزنامه کیهان درج شد ضمن ارائه آماری از میزان واردات و صادرات ایران و هلند در سال های اخیر ارزش صادرات هلند به ایران را در سه ماهه اخیر سال جاری میلادی، ۱۱۰۰۰ میلیون ریال اعلام کرد و گفت: «هلند خواستار گسترش هرچه بیشتر روابط اقتصادی و بازرگانی خود با جمهوری اسلامی ایران است.»(۴)

روزنامه جمهوری اسلامی در شماره دیروز خود (سه شنبه ۲۲/۶/۱۳۶۲) از دیدار سفیر سوئیس در تهران با خسروتاج معاون بازرگانی خارجی وزارت بازرگانی ایران خبر داد. به نوشته این روزنامه، در این دیدار روابط بازرگانی دو طرف و سیاست «نه شرقی نه غربی» ایران و نیز توسعه صادرات غیرنفتی ایران به سوئیس مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت.(۵)

یادآوری می شود روز یکشنبه گذشته (۲۰/۶/۱۳۶۲)، نیز مول باخر نایب رئیس اتاق بازرگانی و نماینده پارلمان اتریش، با خسروتاج معاون بازرگانی خارجی وزارت اقتصاد و دارایی دیدار و گفت وگو کرد. در این دیدار بر توسعه روابط اقتصادی تأکید شد.(۶)

۱- روزنامه کیهان، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص ۲۱.

۲- همان.

۳- روزنامه کیهان، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص ۲۱.

۴- همان.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۲/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۶- روزنامه کیهان، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۱

جلسه هیئت دولت امروز به ریاست نخست وزیر تشکیل شد. مراسم هفته جنگ، اختصاص بودجه برای تقویت توان ارتش، طرح لبیک یا خمینی و بودجه طرح های فرهنگی - اجتماعی سال ۱۳۶۳ از مهم ترین مباحث این جلسه بود.

میرحسین موسوی پس از پایان جلسه امروز هیئت دولت در مصاحبه ای درباره محتوای مذاکرات این جلسه گفت: ابتدا باتوجه به فرارسیدن هفته جنگ گزارشی از «ایثارگری های نیروهای مختلف سپاهی، ارتشی، بسیجی و دیگر نیروهای مردمی» ارائه گردید و ضمن تأکید بر شرکت فعالانه وزرا در برگزاری مراسم هفته جنگ درمورد نقش بخش های مختلف در جنگ گفت وگو شد. همچنین درخصوص طرح لبیک یا خمینی و مانور آزادی قدس و «استقبال وسیع و غیرقابل انتظار» مردم از طرح مذکور مطالبی بیان شد.

به گفته نخست وزیر، اختصاص بودجه ای معادل ۴ میلیارد و ۷۰۰ میلیون تومان برای تقویت بنیه ارتش از دیگر مسائل مطرح شده در جلسه امروز هیئت دولت بود. علاوه براین بودجه طرح های فرهنگی - اجتماعی در سال آینده نیز در این جلسه مورد بررسی قرار گرفت. موسوی دراین خصوص گفت: «سال گذشته دراین مورد به آموزش وپرورش توجه خاصی شد و امسال نیز توصیه گردید که در بودجه سال [۱۳]۶۳ به مسائل اجتماعی - فرهنگی نقش ویژه ای داده شود و وزارتخانه های ذی ربط موظف به تهیه طرح هایی دراین مورد گردیدند.»(۱)

۲

سه دیدار جداگانه با رئیس جمهور، نخست وزیر و وزیر امور خارجه چین و امضای یک موافقت نامه فرهنگی، علمی و فنی برنامه های سومین روز سفر وزیر امور خارجه ایران به چین بود.

در نخستین دیدار، لی شیان نیان رئیس جمهوری چین، سفر وزیر امور خارجه ایران به کشورش را درجهت تحکیم و تقویت روابط دو کشور دانست و ضمن ابراز خرسندی از سرنگونی رژیم پهلوی به اهمیت راهبردی ایران اشاره کرد و گفت: «باتوجه به سیاست شما مبنی بر استقلال و شعار نه شرقی و نه غربی، ما و شما در یک جبهه هستیم.» وی سپس «سیاست خارجی مستقل و غیروابسته ایران» را تحسین و سلطه جویی در سیاست خارجی را محکوم کرد. رئیس جمهور چین همچنین با اشاره به همکاری های کشورهای جهان سوم افزود: «در راه گسترش روابط ایران و چین مانعی وجود ندارد و دو طرف می توانند روابط بسیار خوبی داشته باشند.»

وزیر امور خارجه ایران نیز گفت: «ما خواستار توسعه و تحکیم روابط کلیه کشورها به ویژه کشورهای جهان سوم براساس احترام متقابل هستیم و دراین میان برای رابطه با جمهوری خلق چین اهمیت زیادی قائلیم.» ولایتی «اظهار امیدواری کرد که کشورهای جهان سوم با همکاری و معاضدت یکدیگر با سلطه جویی ابرقدرت ها مبارزه کنند.»(۲)

۱- همان، ص۳.

۲- روزنامه کیهان، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۲۳.

علی اکبر ولایتی همچنین بعدازظهر امروز، با زائو زیانگ نخست وزیر چین، دیدار و گفت وگو کرد. نخست وزیر چین نیز در این دیدار «از سیاست استقلال طلبانه ایران تمجید» کرد و گفت: «جمهوری اسلامی ایران با پیروی از این سیاست می تواند از رقابت بین دو ابرقدرت در خاورمیانه [غرب آسیا] و خلیج فارس جلوگیری کرده و دراین رابطه نقش مهمی ایفا کند.» وی افزود: «ما اطمینان داریم که با تشریک مساعی دو طرف مناسبات دو کشور به عالی ترین سطح خواهد رسید. زیرا هنوز امکانات بالقوه زیادی در زمینه های مختلف فرهنگی، اقتصادی، بازرگانی و فنی وجود دارد.»

ولایتی نیز ضمن ابراز خرسندی از روابط رو به گسترش ایران و چین گفت: «ملت ما دست امریکا را به عنوان ابرقدرت که یک ربع قرن در کشور ما بود قطع کرد بدون آنکه جای آن را با ابرقدرت دیگری عوض کند.» وی با یادآوری قطع صدور نفت ایران به اسرائیل و افریقای جنوبی پس از پیروزی انقلاب اسلامی افزود: «ما معتقدیم باید به مردم و مبارزین فلسطینی کمک کرد تا آزادی خود را به دست آورند.» ولایتی همچنین «حمایت جمهوری اسلامی ایران از مبارزات مردم نامیبیا، السالوادور، نیکاراگوئه و سایر ملت های ستم دیده امریکای جنوبی را اعلام کرد.»(۱)

از دیگر برنامه های امروز بعدازظهرِ علی اکبر ولایتی در چین دیدار با وزیر امور خارجه این کشور بود. در این ملاقات یک موافقت نامه فرهنگی، علمی و فنی بین ایران و جمهوری خلق چین به امضا رسید. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این موافقت نامه «مبادله استاد و دانشجو، کتاب، همکاری هایی در زمینه های تحقیقاتی مشترک، همچنین همکاری هایی بین خبرگزاری جمهوری اسلامی و خبرگزاری شین هوا و نیز رادیو تلویزیون دو کشور پیش بینی شده است.»(۲)

رادیو ایران (وابسته به اپوزیسیون خارج کشور) به نقل از خبرگزاری ها، درخصوص محتوای مذاکرات انجام شده بین وزیر امور خارجه ایران و مقامات چین اظهار کرد: «علی اکبر ولایتی وزیر خارجه رژیم [امام] خمینی در دیدار خود از چین از آن کشور تقاضای دریافت اسلحه کرد، اما دولت چین این تقاضا را رد کرد، مقامات چین اظهار علاقه کرده اند که در جنگ بین جمهوری اسلامی و عراق بی طرفی خود را حفظ کنند.»(۳)

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۹، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۲۳، رادیو ایران، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

حجت الاسلام موسوی خوئینی ها نماینده امام و سرپرست حجاج ایرانی، صبح امروز در مصاحبه ای مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی درخصوص تظاهرات دیروز حجاج ایرانی در مکه، توضیحات مفصلی را بیان کرد.

وی در توصیف حضور گسترده حجاج در این راه پیمایی، آن را ازنظر کمیت برای مسئولان حج ایران، غیرقابل پیش بینی خواند و درباره عکس العمل مقامات سعودی گفت: «ما گمان می کردیم آنها با درایت و تعقل و براساس مصالح خودشان تصمیم می گیرند که در مقابل حرکت مردم نایستند. ولی دیروز متوجه شدیم که مسئله عقل و تدبیر نبوده، بلکه قدرت مقابله با مردم را نداشتند. دیروز آنها تصور می کردند با بسیج نیروی نظامی خود، می توانند مردم را متفرق کنند و در اوایل تظاهرات با چند حمله موضعی تلاش داشتند با ایجاد رعب ووحشت مردم را متفرق کنند، اما سیل جمعیت به حدی بود که پس از یک ربع، پلیس متوجه شد در میان دریایی از انسان ها قرار گرفته و قدرت هیچ مانوری ندارد. لذا تصمیم [دستور] اولیه ای که به آنها داده شده بود، عوض شد.»

خوئینی ها ضمن اینکه تعداد مجروحان راه پیمایی دیروز را «حدوداً ۲۰ الی ۳۰ نفر» اعلام کرد، در ادامه راجع به پیام ها و پیامدهای بین المللی و داخلی آن گفت: «این راه پیمایی یک مسئله ای را تثبیت می کند و آن اینکه قدرتی وجود دارد که دربرابر دو قدرت معاصر روی زمین می ایستد و هر دو را نفی می کند. دررابطه با مسائل ایران نیز این راه پیمایی نشان داد مردم ما یکپارچه طرف دار انقلاب و امام هستند و تمام تبلیغات ضدانقلاب در خارج از کشور مبنی بر اینکه ایرانی ها با جنگ مخالف اند یا با امام موافق نیستند به وسیله این تظاهرات خنثی شد و مردم نشان دادند که همانند اوایل انقلاب، از انقلاب اسلامی خودشان حمایت می کنند.»

سرپرست حجاج ایرانی ضمن اشاره به اهمیت تماس حجاج سایر کشورها با بعثه امام در مکه در راستای انتقال «پیام انقلاب اسلامی» به مردم کشورهای دیگر، راجع به تأثیرات عملی راه پیمایی ایرانی ها در افشای ادعاهای برخی دول اسلامی مبنی بر ضدیت با رژیم اشغالگر قدس گفت: «دولت های کشورهای اسلامی وانمود می کنند که ضد اسرائیل هستند. ولی درعمل نه جرئت و نه قدرت مبارزه با اسرائیل را دارند و ملت های خودشان را اغفال می کنند. تظاهرات حجاج کشور ما به مردم جهان نشان می دهد که این دولت ها ضد اسرائیل نیستند، زیرا مانع از پیوستن ملت هایشان به تظاهرات ضد اسرائیلی حجاج ایران می شوند.»

موسوی خوئینی ها در ادامه این مصاحبه درمورد حملاتی که از بعثه عراق به حجاج ایرانی انجام گرفته است، گفت: «من امروز به پلیس مکه گفتم که دراین رابطه اقداماتی بکند و الا ایرانی ها خودشان اقدام خواهند کرد و در عرض چند دقیقه مسئله حل خواهد شد. ولی چون در بین حجاج عراقی افرادی پاک و صادق طرف دار انقلاب اسلامی نیز وجود دارند ما نمی خواهیم ایرانی ها در جلوی بعثه عراق چند تا مزدور بعثی را ادب کنند تا مبادا خدای نکرده آزاری به عراقی هایی که طرف دار انقلاب

اسلامی اند برسد. ولی اگر مزدوران بعثی دست از این کارها برندارند ما ساکت نمی نشینیم.»(۱)

سرپرست حجاج ایرانی علت رد تقاضای ملاقات دیروز یک مقام سعودی را این گونه تشریح کرد: «هدف آنها از این تقاضا یکی درمورد به اصطلاح عذرخواهی از اتفاقات دیروز بود که ملت ما با این گونه روش های جابرانه آشنایی زیادی دارد و دیگر اصرار داشتند من در ضیافتی که در کاخ فهد که همه ساله با شرکت تعداد زیادی از مقامات و سفرای کشورهای اسلامی برگزار می شود شرکت کنم که عدم تمایل خود را نیز به اطلاع آنها رساندم و همچنین اعلام کردم که هیچ کس حق ندارد در این گونه محافل شرکت نماید.»(۲)

گفتنی است مراسم مذکور امروز برگزار شد و طی آن ملک فهد پادشاه عربستان سعودی، بر غیرسیاسی بودن مراسم حج تأکید کرد و تلویحاً روش جمهوری اسلامی ایران در استفاده سیاسی از مناسک حج را مورد انتقاد قرار داد. وی گفت: «این منبر، منبر سخنرانی و منبر سیاسی نیست، لیکن منبر مختص به عبادت، تقوا و همبستگی اسلامی است که پایه های آن در این بلاد نشانده شده است و ان شاءالله این بلاد در خدمت به اسلام و مسلمین باقی خواهد ماند. ...»(۳)

۱

درحالی که جنگ ایران و عراق در آستانه چهارمین سال خود قرار دارد، همچنان مقامات برخی کشورها برتلاش برای خاتمه دادن به این جنگ از راه های مسالمت آمیز تأکید دارند.

ناراسیما رائو وزیر امور خارجه هند گفت که کشورش برای پایان دادن به جنگ میان عراق و ایران دست به تلاش هایی خواهد زد تا «امر غیرممکن»، ممکن شود.

وی در گفت وگویی با شماره امروز مجله الفبا (چاپ بغداد) با اشاره به طولانی شدن جنگ ایران و عراق گفت: «هند نقش فعال تر و مطمئن تری در قبال این مسئله اتخاذ خواهد کرد و تمام اقدامات ممکن را برای تحقق این هدف بر سر میز مذاکره به کار خواهد گرفت.»(۴)به گفته رادیو کویت، وزیر امور خارجه هند تأکید کرد: «بر تمامی طرف های ذی نفع به کاربردن حداکثر کوشش جهت پایان دادن فوری این جنگ، که بیش از سه سال از آن می گذرد، واجب است.»(۵)

ایلتر ترکمن وزیر امور خارجه ترکیه هم در مصاحبه با شماره امروز روزنامه المدینه (چاپ عربستان) بر آثار منفی تداوم جنگ بین عراق و ایران بر عموم منطقه تأکید و خاطرنشان کرد: «کشورش دست به تلاش های فزاینده ای چه ازطریق کمیته اسلامی حسن نیت یا ازطریق روابط دوجانبه جهت پایان دادن به این جنگ زد، اما این تلاش ها با شکست روبه رو شد.»(۴۳)

میلانکاستا نکوریچ عضو کمیته رهبری شورای اتحادیه های کارگری یوگسلاوی که ریاست هیئت این کشور در هفتمین کنگره عمومی اتحادیه های کارگری عراق را بر عهده دارد، ضمن اعلام پشتیبانی اتحادیه های کارگری یوگسلاوی از تمامی کوشش ها جهت خاتمه جنگ خلیج فارس در سخنانی در بغداد خواهان خاتمه این جنگ «ازطریق مسالمت آمیز و براساس حفظ منافع مردم ایران و عراق، منشور سازمان ملل و قطعنامه های جنبش عدم تعهد شد.»(۶)

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۷۹، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۴، مکه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۳۵، رادیو ریاض، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۲ و ۳، بغداد - خبرگزاری عراق، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۴، رادیو کویت (عربی)، ۲۳/۶/۱۳۶۲.
۶- همان، ص۲، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۳/۶/۱۳۶۲.

درپی افزایش تحرکات و دخالت های نظامی امریکا و نیروهای چندملیتی در لبنان، نخست وزیر و وزارت امور خارجه ایران امروز به این موضوع واکنش نشان دادند.

میرحسین موسوی نخست وزیر، در مصاحبه ای ضمن اشاره به طرح موضوع لبنان و درگیری های داخلی این کشور و نیز موضع گیری های اخیر امریکا و فرانسه در قبال لبنان، در جلسه امروز اعضای هیئت دولت، گفت: «البته موضع این دو کشور و دیگر کشورهای استکباری همیشه مخالف با نیروهای اسلامی بوده و خواهد بود و طبیعتاً ما به طور ذاتی با این رژیم ها مخالف هستیم و آنها نیز به همین ترتیب باید با نیروهای اسلامی مخالفت داشته باشند، البته امریکا درحال حاضر به نقطه ای کشانده شده که مخالفت را به صورت صریح ابراز کرده و تهدید به بمباران مواضع مسلمانان نموده است.»

وی افزود: «ما معتقدیم امریکا اکنون در شرایطی قرار گرفته است که اگر توانست از ویتنام با دست شکسته خارج شود، در خاورمیانه [غرب آسیا] دیگر دست و پایی برایش باقی نخواهد ماند و من فکر می کنم اگر امریکا به صورت رودررو در مقابل نیروهای اسلامی در لبنان قرار بگیرد درواقع به یک میلیارد مسلمان در جهان اسلام اعلان جنگ داده است و طبیعی [است] که ما انتظار داشته باشیم این درگیری نقطه ختامی برای قدرت نمایی این قدرت ظالم و جبار در جهان باشد.»(۱)

سخنگوی وزارت امور خارجه ایران نیز در واکنش به افزایش اقدامات نظامی نیروهای چندملیتی و شرکت ناوگان دریایی و هواپیماهای امریکایی و فرانسوی در جنگ داخلی لبنان علیه نیروهای مسلمان، اعلام کرد: «گسترش حضور نیروهای چندملیتی در لبنان به ویژه امریکا و فرانسه تشدید تحولات نظامی آن، برعلیه ملت به پاخاسته لبنان تأکید مجددی است بر این اعتقاد همیشگی جمهوری اسلامی ایران که این نیروها هرگز مأموریتی جز مداخله در سرنوشت سیاسی ملت لبنان و تحکیم حاکمیت وابسته درجهت تضمین مطامع استکباری و صهیونیست نداشته اند. جمهوری اسلامی ایران ضمن محکوم کردن مداخلات سرکوبگرانه نیروهای استکباری در لبنان بار دیگر حمایت همه جانبه خود را از مستضعفان و مسلمانان محروم لبنان اعلام داشته و بر ضرورت استمرار مبارزه قهرآمیز برعلیه اشغالگران صهیونیستی و همدستان و حامیان آنان تأکید می نماید.»

وی افزود: «به اعتقاد جمهوری اسلامی هرگونه سستی در مبارزه علیه نیروهای اشغالگر صهیونیستی و مداخله گر و همه نیروهایی که درجهت اهداف آنان عمل می کنند جز تقویت و پیشروی بیشتر این نیروها و تضعیف صفوف مبارزان مؤمن لبنانی نتیجه ای نخواهد داشت. بی تردید ادامه مبارزه قهرآمیز، نیروهای استکباری به ویژه امریکا و فرانسه و رژیم صهیونیستی را در بن بست و مهلکه ای تازه گرفتار خواهد ساخت.»(۲)

ص: ۴۷۵

۱- روزنامه کیهان، ۲۳/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه کیهان، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۲۲؛ و - روزنامه اطلاعات، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۳.

روزشمار جنگ پنجشنبه ۲۴ شهریور ۱۳۶۲ ۷ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۵ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

امروز جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه قرارگاه مقدم حمزه(۱) برای بررسی سازمان رزم قرارگاه های تاکتیکی تحت امر این قرارگاه و ادغام نیروهای عملیات والفجر۴ (منطقه دهانه شیلر) در پادگان مریوان تشکیل شد.

در این جلسه با توافق فرماندهان درباره خط حد یگان ها، تعداد قرارگاه ها و ادغام نیروها، سازمان رزم قرارگاه های فرعی بدین شرح مشخص شد:

۱. قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ (سورن): لشکر۱۴ امام حسین (ع) با ۱۲ گردان از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه از ارتش.

۲. قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ (پنجوین): تیپ۴۴ قمر بنی هاشم (ع) با ۶ گردان از سپاه و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان از ارتش.

۳. قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ (مارو): لشکر۲۵ کربلا با ۶ گردان از سپاه، درحال حاضر یگانی از ارتش برای این قرارگاه مشخص نشده است.

۴. قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ (لری - کنگرک): لشکر۸ نجف با ۱۰ گردان و تیپ۱ لشکر فجر با ۴ گردان از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان از ارتش.

۵. قرارگاه تاکتیکی حمزه۵ (احتیاط): لشکر ۴۱ ثارالله با ۵ گردان از سپاه و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان از ارتش.(۲)

در ادامه جلسه، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، اعتراض خود را درمورد افشای برخی جزئیات اقدامات نیروهای خودی در جبهه های شمالی، به خصوص در منطقه عملیاتی

ص: ۴۷۷

۱- علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، سالکی جانشین قرارگاه مقدم حمزه، فدوی مسئول اطلاعات - عملیات این قرارگاه، سرهنگ امیربیگی فرمانده ارتش در قرارگاه تاکتیکی حمزه، سرگرد شقاقی رکن۲ و سرهنگ ابراهیمی مسئول طرح و عملیات قرارگاه و سرگرد افشین در این جلسه حضور داشتند.

۲- سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۱۳/۶/۱۳۶۲ تا ۲۸/۶/۱۳۶۲، صص ۱۴۵ - ۱۳۷؛ و - سند شماره ۱۳۰۱۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی سازمان رزم قرارگاه مقدم حمزه در والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۲۴/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۱۹)، صص ۱۶ - ۱.

دهانه شیلر، توسط اطلاعیه های ستاد مشترک - که از رسانه ها منتشر می شود - بیان کرد و مقرر شد پیگیری های لازم دراین زمینه به عمل آید. همچنین در این جلسه درباره تأمین برخی جاده ها در شب و استفاده از نیروهای بومی و بارزانی برای انجام اقدامات چریکی بحث و تبادل نظر شد.(۱) دراین باره فرمانده قرارگاه مقدم حمزه با تأکید بر اهمیت و ضرورت تأمین جاده ها گفت: ما فعلاً مسئله عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر را منتفی و منوط به تأمین جاده می کنیم.(۲)

از سوی دیگر، طبق گزارش راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ به نقل از عندلیب مسئول مهندسی قرارگاه خاتم، جاده لشکر۱۴ امام حسین (ع) در چاله سبز (ارتفاع سورن)، به علت برخورد با سنگ و عدم امکان انفجار آن درحال حاضر با بن بست مواجه شده و راهی جز دور زدن سورن وجود ندارد.(۳)

۱

باوجود آرامش نسبی اوضاع جبهه های جنوب و غرب ایران، گزارش های منابع خودی از هوشیاری دشمن، تلاش برای تقویت خطوط پدافندی و حتی آمادگی عراق برای حمله در جبهه شمال غرب و به ویژه منطقه عملیاتی دهانه شیلر (والفجر۴)، حکایت دارد(۴)به خصوص در طول یک هفته گذشته، گزارش های نوبه ای یگان های نظامی نزدیک به منطقه بانه و مریوان، حاکی از اقدام عراق به تخلیه تدریجی خطوط پدافندی در محور شمالی دهانه شیلر و تقویت شدید پایگاه ها و تحکیم مواضع در محور جنوبی این منطقه می باشد.

گزارش های مذکور وضعیت کلی ارتش عراق در محدوده شمال بانه تا جنوب مریوان در چند روز گذشته را این گونه تشریح کردند: دشمن در منطقه پنجوین به شدت با انجام فعالیت های شناسایی (هوایی و گشتی)، مهندسی، حرکات و جابه جایی زیاد، ضمن تقویت و تجهیز پایگاه ها مشغول تحکیم و تثبیت مواضع و موانع خود می باشد.(۵) ارتش عراق ارتفاعات شمال رودخانه شیلر را تخلیه و در ارتفاعات جنوبی این رودخانه مستقر شده(۶)و علاوه بر تخلیه ارتفاعات مرزی جنوب بانه (آسمان بین و تخته نادر)، از تپه های شهدا، تخم مرغی و توتمان نیز عقب نشینی کرده است.(۷) از سوی دیگر، در محدوده مثلث پدافندی جنوب شیلر،(۸) نقاطی نظیر ارتفاعات خلوزه، مارو و کانی مانگا را به شدت تقویت کرده است.(۹) در همین حال، دشمن در مناطق هرگنه، کخلان، مارو، پشت تپه های سه درختی، خانم شیخان، مسعود و اطراف رودخانه قزلچه سو نیز اقدامات چشمگیری داشته است.(۱۰)

در طول روزهای اخیر، نقل وانتقال ماشین های نظامی از سایر جبهه های عراق به سمت منطقه جنوب رودخانه شیلر و شهر پنجوین زیاد و مداوم گزارش شده است. در گزارش

۱- سند شماره ۱۳۰۲۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی اقدامات انجام شده قرارگاه مقدم حمزه در والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۲۴/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۲۰)، صص ۵ - ۱.

۲- سند شماره ۱۳۰۱۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۲.

۳- سند شماره ۲۳۶۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مریوان به ستاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی کردستان (اطلاعات)، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۰۱۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای و اطلاعاتی نیروی زمینی ارتش، شماره ۲۶ ، ۱۵/۶/۱۳۶۲ الی ۲۲/۶/۱۳۶۲، صص ۲ - ۱.

۵- سند شماره ۲۰۱۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا به قرارگاه خاتم الانبیا (اطلاعات-عملیات)، ۲۵/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۶- سند شماره ۲۰۲۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای و اطلاعاتی اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، شماره ۶۱،

۲۰/۶/۱۳۶۲ الی ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۷- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای و اطلاعاتی لشکر۱۴ امام حسین، ۱۷/۶/۱۳۶۲ الی ۲۱/۶/۱۳۶۲، صص ۱۴۹ - ۱۴۸.

۸- لری، مارو، سورن.

۹- سند شماره ۲۰۲۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۱۰- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۳/۶/۱۳۶۲ الی ۲۴/۶/۱۳۶۲، صص ۱۵۸ - ۱۵۶.

سپاه پاسداران مریوان درمورد تقویت زرهی عراق آمده است: «رژیم بعث عراق از لشکر یک، ۱۰۰ تانک و ۵۰ قبضه توپ ۱۵۵ [میلی متری] به منطقه نالپاریز، زنگی سر، کانی مانگا، پنجوین و شیلر آورده است و ۱۵۰۰ جاش از موصل و دودهک [دهوک] به منطقه آورده است.»(۱)

همچنین براساس گزارش دیگری، ۵۰ تانک دشمن در پشت رودخانه شیلر به شکل ستونی آرایش یافته و ارتش عراق نیرویی به استعداد یک تیپ زرهی در منطقه هرگنه تا کخلان به صورت تاکتیکی به حالت آماده باش درآورده است.(۲)

علاوه بر موارد فوق، گزارش های نوبه ای – اطلاعاتی نیروهای خودی از حجم بالای فعالیت های مهندسی ارتش عراق در منطقه دهانه شیلر و به خصوص پنجوین(۳)و نیز اقدامات دشمن درزمینه ایجاد موانع و میدان های مین و سیم خاردار در سراسر معابر وصولی حکایت دارد(۴) طبق اعلام این گزارش ها، دشمن بین هرگنه و جلوی هفت توانان، ۳ ردیف کانال به طول ۵/۲ کیلومتر(۵) حفر کرده است و بین ارتفاعات سنگ معدن و کله قندی(۶)و از خلوزه تا پشت ارتفاعات هرگنه نیز اقدام به ساخت سنگر، حفر کانال، ایجاد سیم خاردار و کاشت مین کرده و روی ارتفاعات پیروزی۱ نیز کانال کنده است.(۷) همچنین نیروهای دشمن در جلوی منطقه قوچ سلطان ۶ ردیف سیم خاردار، یک کانال و یک خاکریز در دشت احداث کرده اند.(۸)در سمت راست تپه شهدا به طرف شهر پنجوین هم خاکریزی به ارتفاع ۵/۱ متر و طول ۱ کیلومتر مشاهده شده است. (۹)

منابع مذکور در تشریح چگونگی ترکیب و گسترش نیروهای دشمن در منطقه بانه و مریوان، این منطقه را جزء محدوده سپاه یکم ارتش عراق اعلام کرده و افزوده اند: قرارگاه اصلی سپاه یکم در کرکوک و حوزه استحفاظی آن نیز از دریاچه سد دربندیخان تا مرز ترکیه می باشد. درحال حاضر، سپاه یکم ارتش عراق بنا به حساسیت منطقه، اقدام به ایجاد یک قرارگاه تاکتیکی در سلیمانیه برای کنترل منطقه کرده و براین اساس، لشکر چهارم پیاده کوهستانی را در این منطقه(۱۰) مستقر ساخته است. لشکر چهارم درمجموع با ۱۳ تیپ پیاده، بیش از یک تیپ زرهی و حداقل ۶ گردان توپخانه در منطقه پدافند کرده است. از این تعداد، ۹ تیپ در خط و ۴ تیپ در احتیاط قرار دارند. این یگان ها بدین نحو گسترش یافته اند: تیپ های ۲۹ پیاده کوهستانی در پنجوین، ۱۱۶ گارد مرزی در حلبچه، ۱۰۵ گارد مرزی در آسمان بین (عقب نشینی کرده)، ۱۰۴ گارد مرزی در منطقه مارو، ۴۲۴ پیاده در غرب سورن، ۴۲۸ پیاده در ارتفاعات سورکوه، تیپ۶۳۸ پیاده در خط، تیپ۵۰۴ در منطقه گرمک، تیپ۶۰۲ پیاده در احتیاط، تیپ۶۷۸ پیاده در احتیاط، تیپ۹۶ پیاده در احتیاط، تیپ۶۶ نیروی مخصوص در احتیاط، گردان کماندویی الصدیق، گردان ۱۵ مستقل و گروهان های کماندویی قادسیه در منطقه تقسیم شده و تحت امر یگان ها می باشد. بیش از یک تیپ زرهی هم در منطقه دشت پنجوین در شیار کانی مانگا (مابین باخی ورشان و سیدصادق) مستقر گردیده اند.(۱۱)

۱– گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۳/۶/۱۳۶۲ الی ۲۴/۶/۱۳۶۲، صص ۱۵۸ – ۱۵۶.

۲– سند شماره ۲۰۱۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳– سند شماره ۲۰۲۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۴– گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۳/۶/۱۳۶۲ الی ۲۴/۶/۱۳۶۲، صص ۱۵۸ – ۱۵۶.

۵– سند شماره ۲۰۲۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

۶– گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش نوبه ای و اطلاعاتی قرارگاه مقدم حمزه، ۱۹/۶/۱۳۶۲ الی ۲۴/۶/۱۳۶۲، صص ۱۴۶ – ۱۴۴.

۷– گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش نوبه ای و اطلاعاتی لشکر۱۴ امام حسین، ۱۷/۶/۱۳۶۲ الی ۲۱/۶/۱۳۶۲، صص ۱۴۹ – ۱۴۸.

۸– گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش نوبه ای و اطلاعاتی اطلاعات – عملیات تیپ۴۴ قمر بنی هاشم، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۱۴۹.

۹– گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش نوبه ای و اطلاعاتی قرارگاه مقدم حمزه، ۱۹/۶/۱۳۶۲ الی ۲۴/۶/۱۳۶۲، صص ۱۴۶ – ۱۴۴.

۱۰– شمال بانه تا جنوب مریوان

۱۱– سند شماره ۲۰۲۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲ – ۱.

از سوی دیگر در روزهای اخیر حملات هوایی و بمباران مناطق مسکونی شهر مریوان، پادگان نظامی و اطراف این شهر با هدف شناسایی هوایی، واردآوردن تلفات و خسارات به مرکز تجمع نیروهای ایران و ناامن کردن مریوان به عنوان عقبه عملیاتی والفجر۴، در دستور کار ارتش عراق قرار گرفته است. به گونه ای که با افزایش فعالیت هواپیماهای دشمن، در ساعات مختلف روز به شهر مریوان حمله و مناطق اطراف شهر بمباران می شود.(۱)علاوه براین شلیك منور روی قله های ارتفاعات هفت توانان، شهدا، خاو، قوچ سلطان و قلقله نیز گزارش شده است.(۲)

گزارش های حفاظتی این دوره یگان های خودی، از هوشیاری کامل و بالای عراق به حمله احتمالی ایران در دهانه شیلر حکایت دارد. براساس این گزارش ها، رادیو اسرائیل و رادیو دولتی عراق اعلام کرده اند که ایران به مناسبت سومین سالگرد شروع جنگ از ناحیه مریوان قصد حمله و پیشروی تا سلیمانیه عراق را دارد و ارتش عراق سعی دارد جواب قوی و محکمی به حکام ایران بدهد.(۳) صدام نیز دراین باره گفته بود که هواپیماهای عراق قادر به بمباران نقاط مهم و حساس ایران در تمام مناطق هستند و بمباران های اخیر مناطق شمال غرب نمایانگر این امر است. گزارش های حفاظتی پیش بینی کردند که دشمن قصد دارد عملیات ایران را با اجرای عملیاتی قبل از آن دفع و خنثی کند.(۴)

در گزارش های مذکور ضمن تأکید بر ضرورت توجه به مسائل حفاظتی، درخصوص رعایت نشدن ملاحظات امنیتی ازسوی برخی یگان ها و فرماندهان نظامی ایران تذکر داده شده و دراین زمینه به اظهارات فرمانده نیروی زمینی ارتش، در مصاحبه اختصاصی چند روز قبل با روزنامه اطلاعات (۲۰/۶/۱۳۶۲) اشاره گردیده است. وی در این مصاحبه گفته بود: «رژیم بعثی عراق به شهر قهرمان و مقاوم مریوان خسارات زیادی وارد کرده و خرابی به بار آورده است. اما این گونه حملات وحشیانه هیچ خللی در اراده مصمم رزمندگان اسلام وارد نمی کند و نیروها مصمم تر شده اند و خودشان را برای عملیات آینده والفجر آماده می کنند.»(۵)

درمجموع تحلیل یگان های نظامی مستقر در محدوده مریوان و بانه از افزایش چشمگیر فعالیت های ارتش عراق در منطقه دهانه شیلر چنین است: «دشمن در منطقه پنجوین از توانایی نسبی برخوردار است و سعی دارد خط پدافندی خود را آماده در مقابل هرگونه آفند نماید. ... دشمن با برداشت نیروی پیاده در بعضی مناطق قصد جبران نقاط ضعف خود در منطقه شمال غرب را دارد.» درنتیجه عراق درحال حاضر مواردی نظیر تحکیم و تقویت مواضع پدافندی، افزایش نیروی زرهی در پشت خط لجمن در منطقه رود شیلر فعالیت های هوایی توأم با بمباران، اعزام گشتی های رزمی و شناسایی به جلوی خط تماس،(۶) آماده باش نیروها (در انتظار عملیات ایران) و احتمالاً آماده باش برای اجرای عملیات محدودی قبل از عملیات نیروهای خودی را در دستور کار خود قرار داده است.(۷)

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۳/۶/۱۳۶۲ الی ۲۴/۶/۱۳۶۲، صص ۱۵۸ - ۱۵۶.

۲- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش نوبه ای و اطلاعاتی قرارگاه مقدم حمزه، ۱۹/۶/۱۳۶۲ الی ۲۴/۶/۱۳۶۲، صص ۱۴۶ - ۱۴۴.

۳- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش نوبه ای و اطلاعاتی لشکر۱۴ امام حسین، ۱۷/۶/۱۳۶۲ الی ۲۱/۶/۱۳۶۲،صص ۱۴۹ - ۱۴۸.

۴- سند شماره ۳۵۴۳۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا دوره ۲۳/۶/۱۳۶۲تا ۲۴/۶/۱۳۶۲، صص ۴ - ۱، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۵- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش نوبه ای و اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۱/۶/۱۳۶۲ الی ۲۲/۶/۱۳۶۲، صص ۱۳۶ - ۱۳۴.

۶- سند شماره ۳۵۴۳۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۷- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش نوبه ای و اطلاعاتی قرارگاه مقدم حمزه، ۱۹/۶/۱۳۶۲ الی ۲۴/۶/۱۳۶۲، صص ۱۴۶ - ۱۴۴.

۱

جنگنده های عراقی امروز شهرهای پیرانشهر، مریوان، سقز و مناطق اطراف آنها را آماج حملات هوایی و بمباران های خود قرار دادند.

اداره اطلاعات شاجا در گزارشی اعلام کرد: حدود ۵ فروند هواپیمای عراقی به پادگان پیرانشهر حمله کردند و پس از آنکه با پدافند هوایی روبه رو شدند، «یک فروند از هواپیماهای مذکور به طرف بیمارستان پادگان حمله و با استفاده از مسلسل کالیبر۷۵، نیروهای جندالله و ویژه شهدا» و گروهی را که در مقابل بیمارستان اجتماع کرده بودند به رگبار بست. گزارش مذکور درخصوص تلفات این حمله هوایی افزود است: «احتمالاً درنتیجه این حمله تعداد ۷۰ نفر زخمی [شده اند] و از آمار شهدا اطلاعی در دست نیست.»(۱)یک بولتن داخلی نیز تعداد زخمی ها را ۷۶ نفر اعلام کرده است.(۲)

همچنین، براساس اعلام شهربانی مریوان، ۳ فروند هواپیمای دشمن از ساعت ۱۶ تا ساعت ۱۸ امروز، در آسمان این شهر ظاهر شده و مناطق بیکره، گاران، نی و کوه های شرقی مریوان را بمباران کردند. براثر این حملات، ۳ نفر شهید شدند.(۳)

علاوه بر پیرانشهر و مریوان، سقز نیز امروز هدف حملات هوایی عراق قرار گرفت. به گزارش شهربانی سقز، هواپیماهای دشمن حدود ساعت ۱۷ به حریم هوایی این شهر تجاوز کردند، اما به دنبال تیراندازی پدافند هوایی تیپ۲، جنگنده های عراقی بدون آنکه موفق به بمباران شهر شوند مجبور به ترک آسمان سقز شدند. گزارش مذکور افزود: «چنین به نظر می رسد هواپیماهای مزبور بمب های خود را به کوه ها و تپه های اطراف شهر ریختند.»(۴)

۲

یک فروند جنگنده عراقی امروز در حوالی سنندج براثر آتش پدافند هوایی ارتش سرنگون و خلبان آن نیز دستگیر شد.

شامگاه امروز ژاندارمری کردستان با استناد به اعلام پایگاه گاران، خبر سقوط یک هواپیمای عراقی را در پنج کیلومتری پایگاه مذکور گزارش کرد. در این گزارش تصریح شده بود که وسایل هواپیما به دست آمده و افراد پایگاه در

۱- سند شماره ۴۴۵۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به نخست وزیری، ۳/۷/۱۳۶۲.
۲- سند شماره ۶۰۸۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۳۱، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۲.
۳- سند شماره ۳۴۳۸۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۲۶/۶/۱۳۶۲.
۴- سند شماره ۳۴۳۹۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

جست وجوی خلبان آن هستند.(۱) ساعتی بعد در گزارش های تکمیلی درباره سرنگونی هواپیما، اعلام شد که خلبان هواپیمای ساقط شده به نام ستوان یکم امجد خلیل ابراهیم، جمعی پایگاه کرکوک، با تلاش نیروهای پایگاه پیدا و دستگیر شده است(۲) ژاندارمری کردستان وسایل به دست آمده از هواپیمای مذکور را به این شرح گزارش کرد:

«۱. دستگاه تماس خلبان.

۲. صندلی و چتر خلبان.

۳. مقداری قرص های مختلف.

۴. دستکش خلبان.

۵. یک تکه پلاک به دست آمده که به زبان فرانسه می باشد و کلمه پاریس روی آن حک شده.»(۳)

در همین خصوص، اطلاعیه نظامی ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران ضمن تأیید خبر سرنگونی هواپیمای عراقی، نوع آن را سوخوی ۲۲ و ساعت سقوط را ۱۶:۲۰ اعلام کرد.(۴)روزنامه اطلاعات نیز به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی دراین باره نوشت: هواپیمای مذکور قصد داشت مناطق مسکونی شهر مریوان را بمباران کند که براثر آتش یگان های پدافند هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در حوالی سنندج سقوط کرد.(۵)

بااین حال، ارتش عراق در اطلاعیه نظامی امروز خود به سرنگونی هواپیما و اسارت خلبان آن اشاره ای نکرد و ضمن اعلام خبر حمله هوایی به ایران تأکید کرد همه جنگنده هایش سالم به پایگاه های خود بازگشته اند.(۶)

۱

مأمور شنود قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در گزارشی به واحد اطلاعات - عملیات این قرارگاه از وقوع یک درگیری بین بارزانی ها و نیروهای عراقی در منطقه مقابل دربندیخان و پایین ارتفاعات زیمناکوه خبر داد. براساس این گزارش، دیروز در ساعت ۲۰ «یک گروه ۴۵ نفری از پیشمرگان کرد مسلمان (بارزانی ها) به یک گردان تیپ۵۰۴ پیاده مستقل حمله کرده و موفق شدند برای چند ساعتی یک روستا را به تصرف خود درآورند.» طبق گزارش مذکور درگیری تا صبح امروز ادامه داشته و درنهایت «عراق با واردکردن ۳ فروند هلیکوپتر و گردان یکم تیپ۴۲۴ پیاده توانست مسئله را حل کند.»(۷)

۲

در درگیری های متعدد امروز بین نیروهای خودی و عناصر مسلح غیرقانونی در مناطق بحرانی غرب و شمال غرب کشور، تلفات و خساراتی به دوطرف وارد شد.

به گزارش هنگ ژاندارمری سردشت، نیروهای تأمین پایگاه دارساوین (محور بانه - سردشت)

۱- سند شماره ۳۴۳۴۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۶۴۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۳۴۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.
۵- روزنامه اطلاعات، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.
۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۰، ۲۵/۶/۱۳۶۲، ص۱، رادیو صوت الجماهیر.
۷- سند شماره ۱۱۷۹۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش مأمور شنود قرارگاه خاتم الانبیا به واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

در ساعت ۱۰ صبح امروز، با گروهی از عناصر مسلح ضدانقلاب درگیر شدند. در این درگیری باوجود اعزام نیروی کمکی از جندالله سردشت و عزیمت فرمانده گردان و فرمانده گروه ضربت سردشت به محل، ۵ نفر از سربازان پایگاه مذکور شهید شدند و اسلحه و مهمات آنها از دست رفت. از مهاجمان فقط یک نفر به اسارت نیروهای خودی درآمد.(۱)سپاه سردشت نیز گزارش داد: «دراثر کمین ضدانقلاب در جاده بانه – سردشت، ۶ نفر به شهادت رسیدند.»(۲)

نیروهای تأمین پایگاه کوخان (از توابع بانه) نیز در ساعت ۱۲ با مهاجمان مسلح درگیر شدند. بلافاصله فرمانده گردان مرزی بانه به اتفاق فرمانده پایگاه کوخان با نیروی کمکی راهی محل درگیری شدند، اما براثر اصابت موشک آر.پی.جی مهاجمان به خودروی حامل اکیپ امداد، ۴ نفر از آنها مجروح شدند. سرانجام، این درگیری در ساعت ۱۴:۵۰ خاتمه یافت. در این حادثه ۲ نفر از مهاجمان کشته، تعدادی مجروح و ۲ فرد غیرنظامی که مورد سوءظن قرار گرفته بودند، دستگیر شدند.(۳)

امروز همچنین بین عده ای از عناصر ضدانقلاب و نیروهای خودی در تلنگان واقع در محور کامیاران – مریوان، درگیری رخ داد. براساس گزارش اداره کل اطلاعات شاجا، در این درگیری مهاجمان مسلح پل ارتباطی این محور را منفجر کردند.(۴)

علاوه براین، گزارش گروه هوانیروز مستقر در تنگه قوچعلی (استان باختران) حاکی است در ساعت ۳:۲۰ بامداد امروز، چهار فرد مسلح با حمله به محافظان این تنگه روی آنها آتش گشودند. این درگیری تا ساعت ۳:۴۰ ادامه یافت و مهاجمان پس از به آتش کشیدن یک دستگاه تراکتور وزارت راه، با استفاده از تاریکی شب گریختند. در این حادثه آسیبی به نیروهای خودی وارد نشد(۵)

در مهاباد نیز در ساعت ۲۰:۴۵ امروز، درپی کمین عده ای از افراد مسلح غیرقانونی در حوالی پایگاه جانداران، ۲ تن از نیروهای خودی مجروح شدند.(۶)

در حادثه دیگری در حوالی ارومیه، تعدادی از نیروهای ستاد مبارزه با مواد مخدر که برای دستگیری چند قاچاقچی مواد مخدر به روستای بالو (از توابع ارومیه) اعزام شده بودند، در محاصره گروهی از عوامل حزب دمکرات قرار گرفتند. به دنبال آگاهی ستاد مرکزی کمیته انقلاب اسلامی از این موضوع و اعزام نیروی کمکی، مهاجمان متواری شده و نیروهای خودی بدون تلفات به پایگاه خود بازگشتند. طبق گزارش کمیته انقلاب اسلامی، دراین رابطه ۷ نفر نیز دستگیر شدند که ۳ تن از آنها اهل تهران و ۴ نفر از افراد محلی می باشند.(۷)

علاوه بر درگیری های مذکور، در عملیاتی که به همت جندالله سپاه اشنویه در روستاهای حسن نوران، چشمه گل، سعیدآباد، بیروت آباد و سوجه اجرا شد، یکی از چته های حزب دمکرات به نام خالد ذوالفقاری معروف به «خالد ۵۷» معاون لق مصطفی جوان، دستگیر شد.(۸)

۱- سند شماره ۳۵۴۳۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا (رکن۳) مرکز فرماندهی، ۲۵/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- سند شماره ۳۵۱۴۱۳، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه سردشت به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۴۳۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲ – ۱.

۴- سند شماره ۶۷۳۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به نخست وزیری، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۶۶۱۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از پایگاه هوانیروز باختران به قرارگاه مقدم نزاجا غرب (رکن۲)، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۶۰۸۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

۷- سند شماره ۲۱۸۰۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه کمیته انقلاب اسلامی، شماره ۱۵ – ۱۲، ۲۹/۶/۱۳۶۲، ص۱۵.

۸- سند شماره ۳۵۴۳۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران اشنویه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۵/۴/۱۳۶۲.

افزون بر فعالیت های جاری و تحرکات عناصر ضدانقلاب در مناطق کردنشین غرب کشور، - که به آنها اشاره شد - قرارگاه حمزه سیدالشهدا درمورد برنامه ها و اهداف آتی این گروه ها گزارش داد: تعدادی از اعضای گرو ه های مسلح غیرقانونی در نظر دارند یک روز قبل از عید قربان یا یک روز بعد از عید، به شهر بوکان حمله کنند. گزارش مذکور درخصوص شیوه این حمله افزوده است: «احتمالاً شیوه درگیری بدان صورت است که افراد با لباس کردی معمولی بدون سلاح وارد شهر شوند و مهمات و اسلحه را با محمل وارد شهر کنند و هم زمان درگیری وسیعی در شهر ایجاد کنند.»(۱)

در همین حال، ستاد منطقه ۱۱ سپاه نیز با استناد به گزارش سماجا اعلام کرد: «اخیراً تعداد ۶۰ نفر از عناصر حزب منحله دمکرات و کومه له وارد شهر مهاباد شده و امکان دارد به پایگاه ها و تأسیسات شهر حمله نمایند.»(۲)

۱

لشکر۲۸ کردستان از بروز اختلاف بین گروه کومه له با حزب دمکرات و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) خبر داد. براساس این گزارش، «در یکی از جلسات اختلاف مجاهدین و دمکرات، کومه له را متهم به [داشتن] مرام کمونیستی و عدم رعایت مسائل اسلامی و اخلاقی نموده اند و کومه له هم مجاهدین را به غرب گرایی متهم و مسئولین کومه له اظهار داشته اند اگر شما روی کار بیایید یک دیکتاتوری امپریالیستی برقرار خواهید کرد.»(۳)

۲

در ادامه برخوردهای نیروهای امنیتی و انتظامی جمهوری اسلامی ایران با بقایای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) که قسمتی از فعالیت های خود را براساس «تئوری خط منطقه»(۴) در جنگل ها و مناطق کوهستانی متمرکز کرده اند، امروز عملیاتی با همکاری نیروهای سپاه و بسیج در جنگل های هشتپر (از توابع گیلان) اجرا شد. در این عملیات که از ساعت ۹ صبح در دو منطقه آغاز و تا ساعت ۱۷ بعدازظهر ادامه داشت، ۱۵ نفر از اعضای سازمان مذکور کشته، ۲ نفر دستگیر و عده ای نیز متواری شدند. همچنین، «در این عملیات یک قبضه تیربار ژ۳ به همراه فشنگ های مربوطه و تعدادی فشنگ به همراه ۴ عدد خشاب خالی و ۳ عدد نارنجک جنگی، یک رادیو و مقداری وسایل خانگی به دست آمد.»(۵)

در رابطه با فعالیت های سازمان مجاهدین خلق (منافقین) واحد اطلاعات و حفاظت ستاد مرکزی سپاه پاسداران در گزارشی با اشاره به تجدید حیات سازمان مجاهدین خلق (منافقین)

۱- سند شماره ۱۱۳۷۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای - اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا منطقه ۱۱، (آخرین وضعیت ضدانقلاب)، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۹.

۲- سند شماره ۴۰۹۶۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام ستاد منطقه یازده به پایگاه مهاباد، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۶۴۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از لشکر۲۸ (رکن۲) به فرماندهی قرارگاه عملیات شمال غرب (رکن۲)، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

۴- در ضمیمه این گزارش توضیحاتی درباره "تئوری خط منطقه" آمده است.

۵- سند شماره ۲۲۷۳۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: رویدادهای هفته، دفتر فرماندهی سپاه پاسداران،۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۳۳.

در یکی از شهرهای ایران اعلام کرد: «هدف آنها در درجه اول ترور مسئولین جمهوری اسلامی و در درجه دوم حمله به پادگان های نظامی مثل مراکز سپاه پاسداران و مقرهای حساس می باشد. لذا ضروری است اقدامات عاقل و عاجلانه ای در بالارفتن کیفیت حفاظت و هوشیاری محافظین انجام داده و نسبت به کلیه مسئولین بالا دقت کافی به عمل آید.»(۱)

۱

انتشار اخباری مبنی بر تحویل قریب الوقوع هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق، در فضای سیاسی ایران واکنش های مهمی را در پی داشته است. مقامات ایران ضمن تأکید بر بی تأثیربودن تحویل هواپیماهای مذکور در موازنه جنگ و نیز در عزم و تصمیم مسئولان جمهوری اسلامی در تداوم یا پایان جنگ، تهدید کردند که اقدام فرانسه بی پاسخ نخواهد ماند.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، در سخنانی در جمع اعضای حزب جمهوری اسلامی استان همدان، درمورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق - که براساس اخبار رسانه های گروهی جهان پایان هفته جاری صورت می گیرد - گفت: «ما در مقابل تهدید قدرت های بزرگ نه تنها مرعوب نمی شویم و حرکت خود را متوقف نمی کنیم بلکه دربرابر هر خباثتشان ضربه ای آماده داریم. ... دشمنان ما فکر می کنند با تجهیزنمودن هرچه بیشتر این مرده ازکارافتاده (صدام) خواهند توانست سرنوشت جنگ را به نفع خود تغییر دهند، درحالی که جنگ را سوپراتاندارها و هیچ یک از تجهیزات نظامی دیگر نمی تواند به نتایج قطعی برساند، بلکه انسان ها و ایمان ها هستند که پایان جنگ را تعیین می کنند. ... آنهایی که می خواهند به ما ضربه بزنند، بدانند که ضربات ما سریع تر از آنچه آنان فکر کنند بر آنان وارد خواهد شد و ما امروز دست قوی داریم و در صحنه سیاست جهانی بر روی پای خود ایستاده ایم و دنیا روی جمهوری اسلامی ایران و مسئولین آن حساب می کند و از آنها حساب می برد.»(۲)

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی و نماینده امام در شورای عالی دفاع نیز که در زاهدان به سر می برد، در جمع نیروهای لشکر۸۸ زرهی زاهدان گفت: «فروش هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق بیش از آنکه جنبه نظامی داشته باشد جنبه روانی دارد. وقتی موشک های چند متری اهداشده ازسوی شوروی به عراق نتوانست کاری انجام دهد این هواپیماها نمی توانند کاری انجام دهند و به طورکلی ما ثابت کرده ایم که هرچه تجهیزات دشمن بیشتر می شود قدرت اراده و پشتکار ما نیز افزایش می یابد.»(۳)

میرحسین موسوی نخست وزیر هم اقدام دولت فرانسه در واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را «تجاوز فرانسه علیه ایران» توصیف کرد و گفت: «فرانسوی ها برای این

۱- سند شماره ۳۵۴۵۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه ستاد مرکزی سپاه به مناطق یازده گانه سپاه پاسداران، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.

نوع خصومت مجازات خواهند شد.»(۱)وی با اشاره به اخبار مربوط به تحویل قریب الوقوع هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، آن را «نشان دهنده همدستی قدرت های بزرگ و استکباری با رژیم بعثی عراق» برشمرد و افزود: «علی رغم هیاهوهای بسیار، ما می دانیم که تحویل این هواپیماها بدون ناتو و امریکا صورت نمی گیرد.»

موسوی در ادامه ضمن تأکید بر اینکه اقداماتی نظیر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد قادر به متوقف ساختن روند حرکت انقلاب اسلامی نیست، اظهار کرد: «ما با اتکال به نیروی لایزال حق تا حصول پیروزی نهایی به جنگ ادامه خواهیم داد و فرانسه هم پاسخ این دست درازی ها را خواهد دید. ما این قدرت را داریم و انقلاب اسلامی دستش بلند است که ضربات خود را به فرانسه و صدام وارد بیاورد و مسلماً جهان غرب موافق با این عمل، سزای این نوع خصومت با انقلاب اسلامی را خواهد دید.»(۲)

هم زمان با انتشار اظهارات تهدیدآمیز مقام های ایرانی، رادیو لندن در تفسیری ضمن بررسی امکان عملی شدنِ تهدیدات ایران، پیش بینی کرد که تحولات اخیر (واگذاری سوپراتاناردها و تهدید ایران به بستن تنگه هرمز) باعث گسترش دامنه جنگ خواهد شد. مفسر این رادیو گفت: «نگرانی از این تهدید ایران سرچشمه گرفته است که چنانچه عراق نقاط بارگیری نفت ایران یا نفتکش های حامل نفت ایران را هدف گیرد و بدین ترتیب صدور نفت ایران را مختل سازد، ایران تنگه هرمز را خواهد بست و امنیت خلیج فارس را برای هرگونه کشتیرانی مختل خواهد کرد. کارشناسان نظامی عقیده دارند که نیروهای دریایی و هوایی ایران از توانایی این کار برخوردارند و ایران می تواند تنگه هرمز را مین گذاری کند. اگر چنین شود جنگ ایران و عراق جنبه بین المللی خواهد یافت؛ زیرا عربستان سعودی و کویت و قطر و امارات متحده عربی نخواهند توانست نفتشان را ازطریق تنگه هرمز صادر کنند. این امر پای ایالات متحده و فرانسه و بریتانیا را به میان خواهد کشید که در آن منطقه کشتی های جنگی دارند و متعهد شدند خلیج فارس را بر روی کشتیرانی باز نگاه دارند. واکنش شوروی که ناوگان بزرگی در اقیانوس هند دارد فعلاً قابل پیش بینی نیست. برخی از ناظران باتوجه به این مسائل، اقدام فرانسه یعنی تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را مخاطره آمیز و نسنجیده دانستند.»(۳)

۱

درحالی که به دنبال تهدیدهای عراق مبنی بر حمله به بنادر و تأسیسات اقتصادی و نظامی ایران در خلیج فارس، نواحی جنوبی ایران، در تحولات جنگ ایران و عراق اهمیتی مضاعف یافته است، هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس و نماینده امام در شورای عالی دفاع، برای بازدید از سه استان سیستان و بلوچستان، هرمزگان و کرمان عازم جنوب کشور شد.

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۲، ۲۷/۶/۱۳۶۲، ص۲، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۲، ۲۷/۶/۱۳۶۲، ص۱۹، رادیو لندن، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

رئیس مجلس شورای اسلامی در رأس هیئتی متشکل از وزرای مشاور، راه وترابری و سرپرست های وزارت کشاورزی و سازمان برنامه وبودجه و نیز معاون عمرانی نخست وزیر، صبح امروز وارد زاهدان شد. وی در اولین روز اقامت در این شهر، ضمن بازدید از لشکر۸۸ زرهی زاهدان و دیدار با روحانیون استان، در جمع مردم زاهدان نیز سخنرانی کرد.

هاشمی رفسنجانی، در مراسم صبحگاه نیروهای نظامی و انتظامی لشکر۸۸ زرهی، مسئله تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را در سرنوشت جنگ بی تأثیر دانست و ضمن تشریح «توطئه های دشمنان اسلام در سیستان و بلوچستان» اهمیت و لزوم وحدت نیروهای مسلح این استان را یادآور شد.(۱) پس از آن در جریان بازدید وی از اتاق جنگ لشکر۸۸ زرهی مسئولان مربوطه توضیحاتی را درخصوص وضع و توان نظامی و دفاعی خودی و امکانات کشورهای پاکستان و افغانستان بیان کردند.(۲)

امروز همچنین رئیس مجلس در دیدار با روحانیون اهل تسنن و تشیع سیستان و بلوچستان در محل استانداری زاهدان، در سخنانی بر نقش ویژه روحانیت در تکامل جامعه تأکید کرد. وی اختلاف افکنی بین شیعه و سنی را حربه دشمنان خواند و درمورد سوءاستفاده رژیم عراق از مسئله قومیت و مذهب در جنگ و تلاش این رژیم برای معرفی آن به عنوان جنگ علیه فارس ها، مجوس ها و شیعه ها خاطرنشان کرد: «به امید خدای متعال وقتی که سنی های عراق در کنار ما علیه رژیم متجاوز عراق جنگیدند و کشورهایی نظیر سوریه و لیبی در کنار ما قرار گرفتند این حربه عوامل استکبار جهانی زنگ زد و پوسید.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع همچنین در سخنانی که در جمع مردم زاهدان در میدان آزادی این شهر ایراد کرد، ضمن اشاره به مسائل جاری کشور و منطقه، به تشریح برنامه ریزی های انجام شده توسط مجلس شورای اسلامی به منظور رفع محرومیت ها و مشکلات پرداخت و درخصوص حساسیت راهبردی استان سیستان و بلوچستان گفت: «از صدها سال پیش، امپراطوری روسیه به آب های گرم جنوب چشم دوخته بوده است و امپراطوری انگلستان اینجا را به عنوان دالان و معبر و اینجا مرکز توطئه بود.» وی در ادامه سخنان خود به اوضاع لبنان نیز اشاره کرد و درباره تأثیر انقلاب اسلامی در حرکت مسلمانان لبنان افزود: «امروز روح اسلامی ملت ایران به لبنان رفته و لبنانی ها همین شعار "جنگ جنگ تا پیروزی" ملت ایران را در تصرف پادگان حاج عبدالله سردادند.»(۳)

رادیو اسرائیل در تفسیری درمورد انگیزه رئیس مجلس از سفر به جنوب ایران در این برهه گفت: «احتمال می رود یکی از علل مسافرت حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی به زاهدان آن باشد که آمادگی لشکر۸۸ را برای شرکت در حمله قریب الوقوع به خاک عراق [مورد بررسی] قرار دهد. ولی به گفته ناظران سیاسی، یکی دیگر از علل این مسافرت ناآرامی هایی است که اخیراً در استان سیستان و بلوچستان روی داده است.»(۴)

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۸۶، ص۲۱۲.

۳- روزنامه اطلاعات، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۰، ۲۵/۶/۱۳۶۲، ص۱۱، رادیو اسرائیل، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

در ادامه تمهیدات مربوط به "طرح لبیک یا خمینی" و "مانور آزادی قدس" امروز نیز جلسه ای با حضور فرمانده و عده ای از مسئولان سپاه پاسداران برگزار و درخصوص چگونگی سازماندهی و اجرای این طرح گفت وگو و تبادل نظر شد. خلاصه مباحث مطرح شده در جلسه مذکور به این شرح است:

در آغاز جلسه، رحیم زاده ضمن اشاره به برخی از موارد مؤثر در افزایش مشارکت مردم در فراخوان های عمومی و نقد رویه پیشین در سازماندهی نیروها هنگام به کارگیری آنها، بر لزوم سازماندهی قبل از فراخوان تأکید کرد. وی سپس با طرح پیشنهاد برگزاری چند مرحله ای مانور در سطح سپاه شهرها، مناطق و درنهایت مانور سراسری، گفت: «ما باید ابتدا نیروها را توجیه کنیم که برای چه کاری به کار گرفته خواهند شد و موارد بسیار کمی بوده که افراد سازماندهی شده را رها کنیم و بعد دوباره به کار گرفته شوند، مگر آنکه مأموریت سازماندهی مشخص شده باشد.»

در ادامه، محسن رضایی پیشنهاد کرد تاریخ ۲۲ بهمن به عنوان زمان شروع تمرینی مانور اعلام و مانور سراسری در فروردین ماه اجرا شود. وی افزود: «ما یک سازمان رژه، تجارب، آموزش ها، کارهای موقتی عمومی لازم داریم و برای کارهای درازمدت یک سازمان می خواهیم که با درنظرگرفتن افرادی که نمی آیند قابل سازماندهی باشند.»

سپس، رجبی به کارگیری نامشخص نیروها را یکی از دلایل مهم کاهش استقبال مردم از طرح ها و فراخو ان های نیرو ذکر کرد و گفت: «اگر یک مأموریت مدون باشد اکثر قریب به اتفاق خواهند آمد.»

افشار نیز با تأکید بر ترمیم سازمان رزم، وجود چند دسته احتیاط برای تکمیل سازمان اصلی را ضروری شمرد.

رحیم زاده پیشنهاد کرد «گردان های شش ماهه با مأموریت مشخص و اعضاء مشخص تشکیل» شود و افزود: «ما دنبال سازمان عمومی هستیم که در مساجد هستند. در حد مسجد روی یک گردان [می توان] حساب کرد، ولی روی اعضای دسته نمی شود حساب کرد و ما باید تثبیت نیروها را در عمل انجام دهیم.»

محسن رضایی نیز با تأکید بر مسئله حفظ سازماندهی اظهار کرد: «اگر ما به سمت یک سازماندهی قوی نرویم همیشه مجموعه ای از افراد مختلف خواهیم داشت. در طرح لبیک افرادی انتخاب شده اند که چندین بار جبهه رفته اند که عضویت خودشان را در انقلاب ثابت کرده اند و ما باید استفاده از این نیروها را محدود کنیم و ثبات نیروها را بیشتر کنیم و سازماندهی یکی از قسمت ها و مأموریت های بسیج است.»

ص: ۴۸۸

ادامه جلسه به بحث درباره روند اجرایی طرح لبیک یا خمینی و انجام مانور آزادی قدس اختصاص یافت. اصلی ترین محورهای مطرح شده ازسوی حضار دراین باره چنین بود:

لزوم درنظرگرفتن امکانات مورد نیاز طرح مانور و تهیه یک دستورالعمل سازماندهی با زمان مشخص، برگزاری مانور ابتدایی در سطح پایگاه ها، اهمیت مسئله ارزیابی نیروها، درنظرگرفتن سقف ۲۵۰ هزار نفر برای مانور نیروهای پایگاه ها، تأکید بر به کارگیری امکانات سپاه و بسیج کل پادگان ها برای سازماندهی نیروها و آماده سازی اردوگاه های قدس حداقل تا یک ماه آینده، تعیین آخر مهرماه به عنوان آخرین مهلت ثبت نام و ارزیابی نیروها و لزوم همکاری ادارات و کارخانجات با بسیج در راستای اجرای طرح.

مبحث تبلیغات برای طرح، موضوع دیگری بود که در این جلسه به آن پرداخته شد. باقی زاده با تأکید بر انعکاس داخلی و خارجی طرح لبیک پیشنهاد کرد پس از بررسی های مربوط به مراحل مانور و اطمینان از طرح، مسئله با امام در میان گذاشته شود تا ایشان در سخنان خویش موضوع را مطرح کند.

ذوالقدر نیز بر اهمیت فوق العاده طرح تأکید کرد و گفت: «[باید] همه قدرت مملکت توجیه شوند نسبت به طرح و اینکه همه امکانات بسیج شود و هر ارگان امکاناتش را دراختیار این طرح قرار دهد.»

در پایان این جلسه، درمورد مسائل آموزش طرح لبیک نکاتی بیان شد و محسن رضایی پیشنهاد کرد: «در پایگاه ها بسیج مسئول جذب، آموزش، سازماندهی، کمک در امر به کارگیری، ترمیم سازمان و در نواحی معاونت بسیج نظارت بر تمام پایگاه ها داشته باشد و معاونت بسیج فرمانده ناحیه مسئول [مسئولیت] تمام فرماندهان پایگاه ها را دارد و در سطح منطقه بسیج رابط داشته باشد و اعزام به جبهه در نواحی باشد و نواحی مراکز استان هستند و در منطقه بسیج فقط رابط داشته باشد.»(۱)-(۲)

۱

سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با انتقاد از طرح لبیک یا خمینی آن را نوعی «اجبار به شرکت در جنگ» توصیف کرد.

این سازمان با صدور اطلاعیه ای در پاریس، مدعی شد: «رژیم [امام] خمینی که در تلاش برای بسیج جنگ طلبانه با مخالفت فزاینده عمومی و شکست ها و بن بست های متعدد روبه رو است هم اکنون تمام تلاش خود را برای اجرای طرح تازه بسیج جنگی تحت عنوان لبیک یا خمینی

۱- برخی از مصوبات جلسه مذکور در ضمیمه این گزارش درج شده است.

۲- سند شماره ۳۹۰۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: خلاصه صورت جلسه طرح لبیک یا خمینی، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

متمرکز نموده است.» در ادامه این اطلاعیه با اشاره به سفرهای اخیر محسن رضایی فرمانده سپاه پاسداران به مناطق مختلف سپاه – که برای تمهید مقدمات طرح لبیک یا خمینی انجام گرفته – ادعا شده است: «فرمانده سپاه پاسداران و بسیج سفرهای متعددی به استان های مختلف کشور را آغاز کرده است تا هر استان را برای قبول تدارک میزان معینی نیروی انسانی و وجه نقد مکلف سازد. اگرچه برای اجرای این تکالیف، توسل به زور تجویز شده است، اما حداقل منابع و ارقام تحمیل شده به استان ها به مراتب فراتر از حداکثر ظرفیت و توان واقعی آنها است.»(۱)

۱

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، پس از پایان سفرش به چین، امروز در رأس یک هیئت بلندپایه سیاسی و اقتصادی وارد بنگلادش (میزبان اجلاس آتی کنفرانس اسلامی) شد و در اولین روز اقامت خود در این کشور به طور جداگانه، با رئیس جمهور و تعدادی از وزرای بنگلادش ملاقات و مذاکره کرد.

وزیر امور خارجه ایران صبح امروز با ژنرال محمد ارشاد رئیس جمهور بنگلادش، دیدار و گفت وگو کرد. رئیس جمهور بنگلادش با ابراز احترام به امام خمینی و انقلاب اسلامی ایران، خواستار گسترش روابط دو کشور شد. ولایتی نیز ضمن تقدیم پیام تبریک آیت الله خامنه ای رئیس جمهوری ایران، به مناسبت عید قربان به ژنرال محمد ارشاد،(۲) گفت: «اسلام می تواند عامل مهمی در پیشرفت ملت ها و همبستگی مسلمانان باشد که متأسفانه امروز مسلمانان آن اتحاد و اتفاق لازم را ندارند و بنابراین دشمنان اسلام از این تفرقه سوءاستفاده می کنند و منافع مسلمین را مورد تعرض قرار می دهند.»(۳)

برنامه دیگر امروزِ ولایتی در بنگلادش ملاقات با شمس الدوها وزیر امور خارجه این کشور، بود. وزیر امور خارجه ایران در این دیدار ابتدا، مواضع جمهوری اسلامی ایران درمورد مسائل غرب آسیا را بیان کرد و ضمن تشریح اوضاع داخلی لبنان و فلسطین و اعلام حمایت کامل ایران از این مبارزات، آزادی قدس را «هدف استراتژیک سیاست خارجی جمهوری اسلامی» خواند. وی تأکید کرد «اگر جمهوری اسلامی ایران تنها کشوری باشد که در مقابل اسرائیل بایستد، تا تحقق خواسته های مردم مسلمان فلسطین به مقابله با رژیم صهیونیستی ادامه می دهد.» ولایتی سپس با اشاره به پیوندهای مذهبی و فرهنگی ایران و بنگلادش و اعلام «آمادگی جمهوری اسلامی ایران به همکاری با ملل مسلمان و مستضعف جهان به ویژه ملت بنگلادش»، خواستار توسعه مناسبات فرهنگی، اقتصادی و سیاسی بین دو کشور شد.

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۶/۱۳۶۲، صص ۸ – ۷، رادیو بغداد، ۲۵/۶/۱۳۶۲، به نقل از اطلاعیه سازمان مجاهدین خلق، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص ۱۹ مکرر.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص ۱۱.

شمس الـدوها وزیر امور خـارجه بنگلادش نیز بـا تأییـد سـخنان ولایتی، خواسـتار گسترش روابط فی مابین شـد و بر دعوت خویش از وزیر امور خارجه ایران برای شرکت در اجلاس آینده وزراء خارجی کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی در داکا تأکید کرد.(۱)

وزیر امور خارجه ایران و هیئت همراه دیدارهای جداگانه ای نیز با وزرای نفت، اطلاعات، صنایع و ارتباطات بنگلادش داشـتند. در دیدار ولایتی با سلطان محمود وزیر نفت و انرژی این کشور، ضـمن تأکید دو طرف بر توسعه مناسبات درزمینه انرژی، وزیر نفت و انرژی بنگلادش «خواستار همکاری های فنی درزمینه اکتشافات نفت و استفاده از تجربیات جمهوری اسلامی ایران دراین زمینه شد.» ولایتی در ملاقات با شفیع الاعظم وزیر صنایع و تجارت بنگلادش، با اظهار خرسندی از گسترش روابط بازرگانی دو کشور گفت: «ما از تأسیس بازار مشترک اسلامی استقبال کرده و باتوجه به سابقه طولانی در مسائل اسلامی آمادگی داریم با تشریک مساعی دیگر برادران مسلمان درجهت همکاری با ملت های مستضعف و مسلمان تلاش کنیم.» محبوب علی خان وزیر ارتباطات بنگلادش، که عصر امروز با ولایتی دیدار و گفت وگو کرد، ضمن ابراز تمایل دولت متبوع خود به استفاده از تجارب ایران درزمینه ارتباطات، پیشنهاد کرد یک شرکت حمل ونقل دریایی بین دو کشور تأسیس شود(۲) همچنین در دیدار ولایتی با ناظم الدین هاشم وزیر اطلاعات بنگلادش، درخصوص مبادله استاد، دانشجو و فیلم های فرهنگی و هنری توافقاتی انجام شد(۳)

۱

سیاست های اقتصادی دولت به منظور کنترل بازار و به دست گرفتن نبض تحولات اقتصادی کشور توسط ارگان های دولتی که درقالب اقداماتی نظیر سهمیه بندی کالاها و مبارزه با گران فروشی و احتکار صورت می گیرد، همچنین، تأثیر جنگ بر اقتصاد ایران ازجمله موضوعاتی بود که محمدتقی بانکی وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه وبودجه در مصاحبه ای به تشریح آنها پرداخت.

وی امروز هنگام بازدید از کارخانه پارس الکتریک با بیان اینکه موضوع سهمیه بندی کالاهای اساسی از زمان دولت شهید رجایی آغاز شده و دولت فعلی آن را دنبال می کند، دلیل اجرای این سیاست را جلوگیری از تورم و احتکار ذکر کرد. رئیس سازمان برنامه وبودجه در تشریح عملکرد دولت در دوره سه ساله جنگ گفت: «ما ۳ سال است در جنگ با دشمن متجاوز هستیم و در سال، ۵۰ تا ۶۰ میلیارد تومان این جنگ تا به امروز، برای ما خرج داشته است. علی رغم این مشکلات دولت توانسته است تاحد متعادل کالاهای اساسی مردم را تهیه کند.» وی با بیان

۱- روزنامه کیهان، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۹ مکرر.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه کیهان، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۹ مکرر.

اینکه در دوره سه ساله جنگ ایران و عراق، دولت ایران هیچ گونه وامی از هیچ کشوری دریافت نکرده است، افزود: «ما هرساله طرح های عمرانی در مملکت را ازقبیل راه سازی، ایجاد سد، احداث کارخانه و غیره را به مرحله اجرا درآورده ایم.»(۱)

وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه وبودجه همچنین، در مصاحبه ای با روزنامه کیهان درباره وضعیت اقتصادی کشور و اقدامات دولت توضیحات مبسوطی داد. محمدتقی بانکی در پاسخ به سؤالی راجع به برخورد با محتکران، تأکید کرد که احتکار باید از دو بُعد شرعی و سیاسی بررسی شود؛ وی برخورد با جنبه شرعی موضوع را از وظایف حاکم شرع برشمرد و درمورد بعد دیگر آن گفت: «بعد فعلی که در جامعه وجود دارد بعد سیاسی است. درحال حاضر احتکار به عنوان یک عامل و یک پدیده ای که رودررویِ انقلاب اسلامی ایستاده است، برای ما عرض اندام می کند. من فکر می کنم با محتکرین برخوردی مشابه ضدانقلاب شناسایی و تعقیب شده تا اینکه این پدیده ضدانقلابی و تروریست های اقتصادی به کلی نابود شوند تا مملکت در مسیر سرمایه گذاری و تولید کالاهای سازنده حرکت کند.»

بانکی درخصوص تأثیر جنگ بر اقتصاد ایران نیز گفت: «بهترین نعمتی که خداوند به ما عطا کرده جنگ بود. ... جنگ روند تغییر بافت و ساخت اقتصادی ما را تسریع کرد. ما در جمهوری اسلامی می بایست ساخت، توزیع و مصرف را دگرگون می کردیم و این جنگ بود که ما را مجبور کرد تا در این روند زودتر پیش برویم.» وی افزود: «جنگ سبب حرکت های سازنده در این مملکت شد و به عقیده من جنگ در دنیا همیشه عامل پیشرفت اقتصادی و صنعتی شده است. علاوه براین، جنگ برای ما یک برکت دیگر هم داشته است و آن این است که نظام اقتصادی ما را سالم کرد. ...»(۲)

۱

وزیر امور خارجه کویت که اخیراً تلاش های فراوانی به منظور برقراری آشتی میان دولت های عراق و سوریه انجام داده است، از احتمال رفع اختلافات سوریه و عراق خبر داد.

به گزارش رادیو اسرائیل، شیخ صباح الاحمد الصباح وزیر امور خارجه کویت، گفت: «رؤسای جمهوری دو کشور تعهد کرده اند در اجلاس آینده کنفرانس عالی اعراب با یکدیگر ملاقات و گفت وگو نمایند.» این رادیو افزود: «وزیر خارجه کویت دیروز برای دومین بار ظرف سه هفته گذشته به دمشق رفت و با سران سوریه به گفت وگو پرداخت. وی از بغداد نیز دیدن کرد.»(۳)

متعاقب سفر وزیر امور خارجه کویت به سوریه و عراق روزنامه کویتی الانباء نیز امروز در مقاله ای با طرح سؤالاتی نظیر «چرا در این زمان تأسف انگیزی که در جهان عرب وجود دارد

۱- روزنامه کیهان، ۲۴/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- همان.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو اسرائیل، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

شاهد این درگیری ها هستیم؟» و «چرا این دو پایتخت که پایگاه توازن قوای عرب هستند با یکدیگر اختلاف دارند؟» نوشت: «از پیکر ملت عرب خون جاری است و رهبران بغداد و دمشق باید مسئولیت های تاریخی خود را در قبال کامیابی و آزادی ملت عرب دریابند.» الانباء همچنین، «اظهار امیدواری کرد که اختلاف های دو کشور حل شود تا از گسترش بحران به دیگر کشورهای عرب و از انحراف کشورهای عربی از مبارزه با دشمنان جلوگیری نمایند.»(۱)

ضمیمه گزارش۳۸۹: توضیحاتی درباره تئوری "خط منطقه"؛ راهکار سازمان مجاهدین خلق (منافقین) برای مبارزه با نظام جمهوری اسلامی

تئوری "خط منطقه" که از نظریه های مائو رهبر جنبش خلقی چین، اخذ شده است در اواخر سال ۱۳۶۱، ازسوی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) به عنوان یکی از راه های مبارزه علیه حکومت مرکزی جمهوری اسلامی ایران به کار گرفته شد. "خط منطقه" راهبرد براندازی مبتنی بر تصرف مناطق روستایی خارج از شهر، اعلام مناطق «آزادشده»، اعلام حکومت مستقل و حرکت تدریجی به سمت فتح مرکز کشور، تعریف شده است. ویژگی های این مناطق عبارت اند از:

۱. حکومت مرکزی، در آن مناطق، از پایگاه و قدرت وسیعی برخوردار نباشد و اقشار مردم دست کم نسبت به نظام حاکم سمپاتی نداشته باشند.

۲. حکومت مرکزی توانایی اجرای عملیات نظامی را در آن مناطق نداشته باشد.

۳. مناطق مورد نظر ازنظر جغرافیایی و وضعیت جاده ای و عبورومرور به مرکز کشور متصل باشند.

سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، در اواخر سال ۱۳۶۱، با کپی برداری از نظریه مائویستی "قیام منطقه ای" سه نقطه جغرافیایی را در جنوب و مرکز، شمال و غرب ایران انتخاب و عده ای از کادرها و هواداران خود را در این مناطق مستقر کرد. مناطق سه گانه مذکور عبارت بودند از ۱. منطقه شمال و به طور مشخص قسمتی از جنگل های استان گیلان. ۲. منطقه کوهستانی فارس، یک منطقه بزرگ کوهستانی در دامنه های زاگرس در حدفاصل استان های فارس، کهگیلویه و بویراحمد و اصفهان. ۳. منطقه کردستان.

در طول سال های ۱۳۶۱ تا ۱۳۶۲، سازمان مجاهدین خلق (منافقین) نتوانست "خط منطقه" را آن گونه که مدعی آن بود، پیش ببرد. ضرباتی که در جنوب بر تشکیلات کوه و در شمال بر تشکیلات جنگل وارد آمد، "خط منطقه" را به طور کامل فروپاشید. دراین میان، به تشکیلات جنگل هشتپر - که در گزارش به آن اشاره شد - در سال ۱۳۶۱، ضربات ناقصی وارد آمد و ۷ نفر از اعضای این تشکیلات کشته یا دستگیر شدند. ولی حدود ۴۵ نفر از این افراد باقی مانده بودند. در زمستان ۱۳۶۲، در کمتر از یک ماه، نیروهای تدارکاتی و پشتیبانی این تشکیلات، دستگیر شدند و فقط ۲۰ نفر از نیروهای عملیاتی آنها در درون جنگل باقی ماندند. برخی از این افراد بعدها دستگیر شدند و عده ای نیز به خارج از کشور گریختند. بدین ترتیب، نیروهای این "خط منطقه" سردرگم از صحنه جنگل های شمال کشور به طور کامل محو شدند(۲)

ضمیمه گزارش۳۹۲: برخی از مصوبات جلسه فرماندهان و مسئولان سپاه درخصوص سازماندهی و اجرای طرح لبیک یا خمینی

برخی از مصوبات جلسه بدین شرح است:

۱. شکل سازماندهی طرح لبیک یا خمینی را بسیج تعیین کند.

۲. تا سه روز دیگر، واحد مهندسی و معاونت مهندسی وزارت (سپاه) طرح ساخت پادگان های قدس را مشخص شده تحویل بدهد.

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۱، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۳، کویت - خبرگزاری کویت، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۲- مؤسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی، سازمان مجاهدین خلق؛ پیدایی تا فرجام، جلد۲، به کوشش جمعی از پژوهشگران، تهران: انتشارات مؤسسه مطالعات و پژوهش های سیاسی، چاپ چهارم بهار ۱۳۸۸، صص ۷۳۳ - ۷۲۷.

۳. چارت و شرح وظایف سازماندهی طرح را واحد بسیج تا سوم مهرماه ارائه دهد.

۴. تا آخر مهرماه ثبت نام نیروهای شرکت کننده و ارزیابی آنها در مانور آزادی قدس تمام گردد.

۵. دستورالعملی برای نحوه ارزیابی نیروها تهیه شود. (به کارگیری نیروهای پاسدار در پایگاه)

۶. بودجه خرید از ۱۰ میلیون تومان امکانات طرح لبیک برای هر استان تهیه شود.

۷. برای هفته بسیج و ۲۲ بهمن تبلیغات طرحی تهیه کند و دراین رابطه بسیج همکاری کند و ازطرف رئیس ستاد پیگیری شود.

۸. یک جزوه عمومی از طرح لبیک یا خمینی توسط انتشارات بسیج تهیه شود.

۹. علت سخنرانی مسئول بسیج منطقه۵ درمورد طرح پیگیری شود. (رئیس ستاد)

۱۰. واحد تبلیغات طرح لبیک برای رفع ابهامات و شناختن اهداف و دورنمای طرح فعالیت کند و امکانات تبلیغات دراین زمینه به کار گرفته شود.

۱۱. پرسنلی مرکز با به کارگیری پرسنلی مناطق، ارزیابی های پایگاه ها را درباره طرح لبیک و ارزیابی پاسداران از آموزش های لازم را ظرف یک هفته بدهد.

۱۲. تا روز سه شنبه واحد بسیج ظرفیت نیروهای لبیک را در هر شهر مشخص کرده، بیاورد.(۱)

ص: ۴۹۴

۱- سند شماره ۳۹۰۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

روزشمار جنگ جمعه ۲۵ شهریور ۱۳۶۲ ۸ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۶ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

در ادامه تلاش های قرارگاه نجف برای اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، امروز فرماندهان ارتش و سپاه این قرارگاه جلسه مشترکی در قرارگاه ظفر سرپل ذهاب تشکیل داده و درمورد جزئیات طرح مانور، سازمان رزم، خط حد یگان های عمل کننده و میزان پیشرفت امور قرارگاه نجف بحث و تبادل نظر کردند. در این گردهمایی که اولین نشست مشترک فرماندهان و مسئولان ارتش و سپاه(۱) در قرارگاه نجف بود، ضمن معارفه مسئولان قرارگاه های تاکتیکی نجف، مأموریت آنان نیز تبیین شد.

ص: ۴۹۷

۱- این جلسه با حضور پیش بهار معاون اطلاعات - عملیات خاتم الانبیا(ص)، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف و دیگر مسئولان این قرارگاه ازجمله امین شریعتی جانشین، کاشانی مسئول مهندسی، حسن پور اطلاعات - عملیات، حسین کلاه کج طرح و عملیات، حمامی مسئول پدافند و نیز محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص)، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا، مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر، کاظم رستگار فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع)، قالیباف فرمانده تیپ۲۱ ثامن الائمه،(ع) زهطی، ملک زاده، دانشور، احدی، احمدیان، جلالی، کمانگری، سرهنگ رستمی نژاد و سرهنگ پورآذر و سرگرد رشیدخانی از تیپ۳۰ گرگان در قرارگاه ظفر سرپل ذهاب تشکیل شد.

در ابتدای جلسه، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، مشکل نبود جاده را یکی از تنگناهای مهم این عملیات برشمرد و تأکید کرد که باتوجه به نبود جاده برای تأمین نیروها، از هوانیروز نسبت به سایر عملیات ها استفاده بیشتری خواهد شد. در ادامه جلسه، فرماندهان قرارگاه نجف علاوه بر بررسی فقدان محورهای مناسب مواصلاتی برای تأمین نیروها، درباره تأمین پوشش هوایی منطقه دربندیخان نظیر توپخانه (پدافند هوایی)، سایت موشکی، پد بالگرد، اسلینگ و... نیز بحث و تبادل نظر کردند. همچنین جعفری و جاودانی فرماندهان این قرارگاه، رعایت حفاظت اطلاعات ازسوی فرماندهان ارتش و سپاه را به شدت مورد تأکید قرار دادند.

در این جلسه عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، مأموریت و سازمان رزم قرارگاه های عملیاتی عملیات والفجر۵ همراه با فرماندهان هر محور را این طور اعلام کرد:

قرارگاه تاکتیکی نجف۱ با هدف تأمین دربندیخان تا سرتک که در آن ازطرف سپاه محمدابراهیم همت فرمانده و مهدی زین الدین جانشین قرارگاه و ازطرف ارتش سرهنگ کمانگری فرمانده و جلالی جانشین قرارگاه مشخص شد. استعداد رزمی این قرارگاه نیز لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) با ۱۰ گردان و لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) با ۷ گردان از سپاه و تیپ۳۰ گرگان با ۵ گردان از ارتش در نظر گرفته شده است.

قرارگاه تاکتیکی نجف۲ با هدف تأمین بمو و شاخ کیله که مهدی باکری ازطرف سپاه و سرهنگ رستمی نژاد ازطرف ارتش به عنوان فرمانده و سرگرد تخمه چی جانشین قرارگاه مشخص شد. استعداد رزمی این قرارگاه نیز لشکر۳۱ عاشورا با ۵ گردان از سپاه و تیپ۳۰ گرگان به نام قرارگاه قدس از ارتش در نظر گرفته شده است(۱)

در پایان جلسه نیز مقرر شد که قرارگاه های تاکتیکی نجف ۱ و ۲ تا پنج روز دیگر طرح های خود را برای اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان ارائه کنند.(۲)

۱

امروز فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه(۳) برای بررسی میزان آمادگی یگان های شرکت کننده در عملیات والفجر۴ (دهانه شیلر) نشستی را در باختران برگزار کردند. در این جلسه موضوعات مختلفی ازجمله میزان پیشرفت امور واحدهای بهداری، زرهی،

۱- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر۴، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۹۶ - ۸۶.

۲- سند شماره ۲۰۲۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش جلسه مشترک سپاه و ارتش، قرارگاه نجف،۲۵/۶/۱۳۶۲ ص۲.

۳- بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، محمد باقری اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم، کیانی مسئول ستاد این قرارگاه، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، سالکی جانشین قرارگاه مقدم حمزه، علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات این قرارگاه و حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) در این جلسه حضور داشتند.

مهندسی، تدارکات و پشتیبانی قرارگاه، سازمان رزم، میزان آمادگی یگان ها، مانور لشکرهای ۸ و ۱۴، احداث سایت موشکی و ضعف پوشش هوایی منطقه مورد بررسی قرار گرفت. علاوه براین درخصوص آخرین وضعیت خطوط پدافندی دشمن و هم زمانی اجرای دو عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر و والفجر۵ در منطقه دربندیخان بحث و تبادل نظر شد.(۱)

علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه، در تشریح تغییرات عمده خطوط پدافندی نیروهای دشمن در منطقه دهانه شیلر گفت: ارتش عراق سه کانال در این منطقه حفر کرده است. کانال اول از هرگنه تا جلوی هفت توانان و کانال دوم را هم کمی جلوتر از تپه هرگنه به قزلچه و از آنجا به هفت توانان احداث کرده و کانال سوم را نیز از خلوزه زده است. پس و پیش این کانال ها با ایجاد سیم خاردار و میدان مین مستحکم شده است. علاوه براین دشمن با ایجاد موانعی نظیر سیم خاردار، مین و کانال روی توتمان و اطراف آن یک خط پدافندی مستحکم درست کرده و مواضع اصلی خود را در ارتفاعات پیروزی مستقر کرده است(۲) و ضمن تقویت مارو، سیم خاردار و کانال در پنجوین ایجاد کرده و با تخلیه منطقه سمت راست سورکوه خطش را روی ارتفاعات لری و کنگرک قرار داده است.(۳)

در ادامه جلسه، رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، با اشاره به آمادگی لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) برای اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان افزود: با این اقدام تمرکز دشمن از بین رفته و کار لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۸ نجف برای اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر راحت تر خواهد شد. این در حالی است که حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) که یکی از مهم ترین یگان های عمل کننده در دهانه شیلر در محور مریوان می باشد، باوجود خوش بینی به اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، به دلیل عدم تصمیم گیری قطعی، درمورد اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر ابراز بی اعتمادی کرد.(۴)

۱- سند شماره ۱۲۹۰۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی میزان آمادگی نیروهای خودی، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۵/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۰۸)، صص ۱۶ - ۱؛ و - سند شماره ۱۲۹۰۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی استعداد لشکر۱۴ امام حسین، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۵/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۰۹)، صص ۹ - ۱.

۲- سند شماره ۱۲۹۰۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۱۳/۶/۱۳۶۲ تا ۲۸/۶/۱۳۶۲، صص ۱۵۰ - ۱۴۹.

۴- سند شماره ۱۲۹۰۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۱

فعالیت های ارتش عراق درزمینه تحکیم پایگاه ها و تقویت خطوط پدافندی با هدف پیشگیری از اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر همچنان ادامه دارد. طبق اعلام رکن۲ تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان، دشمن اکثر نیروهای منطقه صلاح الدین (تکریت - کرکوک) را به سلیمانیه آورده است. این نیروها بااینکه درحال آماده باش به سر می برند، از روحیه خوبی برخوردار نیستند. همچنین امروز تعداد ۳۰۰ زیل و ۱۲۰ تانک و حدود ۱۵۰ نفر از سلیمانیه به سیدصادق وارد شده و سپس به طرف پنجوین حرکت کرده اند. گزارش دیگری نیز حاکی است: براساس شایعات داخل عراق، ارتش بعثی می خواهد حمله سنگینی علیه نیروهای ایران انجام دهد، ولی مشخص نیست این تهاجم از کدام منطقه باشد؛ درحال حاضر نیروهای مستقر در حلبچه در آماده باش می باشند.(۱)

۲

در ادامه تجاوزهای هوایی و حملات توپخانه ای دشمن به نقاط مسکونی و نظامی واقع در جبهه شمالی، امروز نیز شهرهای پیرانشهر، مریوان، سردشت و مناطق اطراف آنها مورد حمله قرار گرفت.

قرارگاه حمزه سیدالشهدا در گزارشی اعلام کرد: پادگان جلدیان پیرانشهر در سه نوبت در ساعت های ۱۵:۳۰، ۱۵:۴۵ و ۱۶ امروز، هدف حمله هواپیماهای عراق واقع شد. در گزارش مذکور به تلفات احتمالی این حملات اشاره ای نشده و درخصوص نتیجه این تجاوز هوایی آمده است: هواپیماهای مهاجم پس از آنکه براثر آتش پدافند هوایی نیروهای خودی متواری شدند، بمب های خود را در ۲۰۰ تا ۵۰۰ متری شرق پادگان ریختند.(۲) بااین حال واحد اطلاعات سپاه پیرانشهر دراین باره گزارش داد: چند هواپیمای عراقی در ساعت ۱۵:۲۵، پادگان پیرانشهر و روستاهای اطراف را بمباران کرده اند «که براثر بمباران پادگان تعداد ۶۲ نفر از پرسنل ارتش و بسیج مجروح شدند.»(۳)

از سوی دیگر، گزارش شهربانی کردستان حاکی است: امروز دو فروند هواپیمای دشمن به حریم هوایی شهر مریوان تجاوز کردند اما پدافند زمین به هوای نیروهای خودی جنگنده های عراقی را متواری ساخت(۴)

طبق گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، «براثر شلیک مداوم عراق به شهر سردشت ۵ دستگاه خودرو در بیوران منهدم شد و در پادگان شهید بروجردی ۴ نفر زخمی شدند.» بنا بر این گزارش، شلیک توپ های دشمن همچنان ادامه دارد(۵) خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز دراین خصوص گزارش داد: شلیک گلوله های توپ دشمن موجب ویرانی چند منزل مسکونی شده است. این خبرگزاری به نقل از فرماندار سردشت افزود: در این حملات یکی از اهالی شهر شهید و تعدادی نیز مجروح شده اند.(۶)

ص: ۵۰۰

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن۲ تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان به رکن۲ لشکر۲۸ کردستان، ۲۵/۶/۱۳۶۲، صص ۱۸۵ - ۱۸۴.

۲- سند شماره ۳۵۴۲۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام قرارگاه حمزه سیدالشهدا (طرح و علمیات) به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۴۲۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی و اطلاعات پیرانشهر به فرماندهی و اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۴۳۹۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۴۲۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۶- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۱

ارتش عراق که روز گذشته اعلام کرده بود تمام جنگنده های این کشور پس از بمباران اهداف خود در داخل خاک ایران سالم به پایگا ه هایشان بازگشته اند، امروز در اطلاعیه نظامی خود ضمن تأیید سقوط یک فروند هواپیمای سوخوی۲۲، اعلام کرد که خلبان هواپیمای مزبور به نام ستوان یکم امجد خلیل ابراهیم به اسارت نیروهای ایرانی درآمده است. در این اطلاعیه تأکید شده است عراق «مقامات ایرانی را مسئول حفظ جان خلبان» هواپیمای ساقط شده، می داند.(۱)در همین خصوص، خبرگزاری فرانسه نیز از منامه گزارش داد: «بغداد امروز (جمعه) سقوط یکی از شکاری های خود در کردستان ایران و اسارت خلبان آن به نام امجد خلیل ابراهیم را تأیید کرد.»(۲)

۲

شهر آبادان در روزهای اخیر همچنان به طور پراکنده زیر آتش سلاح های سبک و سنگین دشمن قرار داشت. براثر این حملات. یک نفر از نیروهای نظامی مستقر در این شهر شهید و ۱۷ نفر مجروح شدند. علاوه براین به ۵ باب منزل مسکونی و کارخانه یخ سازی این شهر هم خساراتی وارد شد.(۳)

در منطقه عمومی خرمشهر نیز در روزهای گذشته، درگیری ها در دو سوی نوار مرزی کماکان ادامه داشت. دراین میان، تبادل آتش در مناطق شلمچه، پاسگاه زید، پل نو، گمرک و جزیره مینو از شدت بیشتری برخوردار بود. به گزارش فرمانداری خرمشهر، در جریان درگیری های ۴۸ ساعت گذشته، از نیروهای نظامی، بسیجی، سپاهی و جهادگر ۲ تن شهید و ۱۷ نفر مجروح شدند و یک فرد غیرنظامی نیز زخمی شد.(۴)

گردان مالک اشتر نیز در گزارشی به قرارگاه امیرالمؤمنین(ع) سپاه پاسداران ایلام، اعلام کرد: امروز «مواضع پیاده و سنگر نفرات و سنگر دیده بانی توپخانه دشمن زیر آتش توپخانه ای ما قرار گرفت و اجازه فعالیت به دشمن داده نشد و بعد از کوبیدن، دشمن چنگوله را زیر آتش گرفت.»(۵)

۳

دو عملیات پاک سازی و چند مورد کمین و درگیری ازجمله وقایعِ امروزِ مناطق بحرانی غرب و شمال غرب کشور بود.

در سومین مرحله از عملیات پاک سازی شهید بروجردی «قسمت فرماندهی قرارگاه بدر هم زمان از جوانرود، پاوه، روانسر، کامیاران مناطق کوهستانی شاهد و کوه بلال و تنگه خاب مورد پاک سازی واقع [شد]» که درنتیجه آن حدود ۴۰ نفر از افراد کومه له و دمکرات کشته، تعدادی زخمی و ۲۵ تن نیز دستگیر شدند.(۶)

در عملیات پاک سازی دیگری که دیروز و امروز در محورهای کامیاران – مریوان و

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۱، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۱، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۹ مکرر.

۳- سند شماره ۳۷۲۳۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۹۰۷۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی – انتظامی استانداری خوزستان، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۳۱۶۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش گردان مالک اشتر به قرارگاه امیرالمؤمنین – سپاه پاسداران ایلام، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

۶- گزیده اسناد مناطق کردنشین(سقز)، جلد۲، ۱/۵/۱۳۶۲ تا ۲۰/۸/۱۳۶۲، ص۱۷۵.

کامیاران - روانسر اجرا شد، تعداد ۹ نفر از چته های دمکرات و ۲ تن از اعضای کومه له کشته شدند. همچنین ۵ قبضه اسلحه برنو و ژ۳ به دست نیروهای خودی افتاد(۱)

براساس گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، یک گروه گشتی متشکل از نیروهای پاسدار و بسیجی به همراه تعدادی از افراد ژاندارمری در یکی از روستاهای مریوان با عده ای از عناصر کومه له درگیر شدند. درنهایت افراد کومه له «با دادن ۱۵ کشته و تعداد زیادی زخمی از صحنه گریختند» و نیروهای خودی بدون تلفات و درحالی که ۱۰۰ قبضه تیربار به غنیمت گرفته بودند به پایگاه خود بازگشتند.(۲)

گزارش واحد عملیات سپاه مهاباد نیز حاکی است که امروز نیروهای خودی در ده نقطه اقدام به ایجاد کمین کردند. در یکی از این کمین ها که نیروهای پایگاه سیدآباد در مسیر جاده لاچین ایجاد کرده بودند، عده ای از افراد مسلح غیرقانونی گرفتار شدند. متعاقب این حادثه درگیری ای رخ داد که در جریان آن تعدادی از عناصر ضدانقلاب کشته شدند و از نیروهای خودی نیز یک نفر شهید و یک نفر زخمی شد.(۳)

به گزارش هنگ ژاندارمری باختران، امروز بین نیروهای سپاه پاسداران سنقر و عده ای مهاجم مسلح در روستاهای بان سعید، ترازوله، سرخ توت، صالح آباد و پشت تنگه واقع در شمال پاسگاه مرزبانی یک درگیری به وقوع پیوست. با بالاگرفتن درگیری و تقاضای کمک نیروهای سپاه از گروهان ژاندارمری سنقر، نیروهای کمکی به منطقه اعزام شدند. سرانجام این درگیری درحالی به پایان رسید که یک نفر از پرسنل سپاه سنقر شهید و ۲ تن از مهاجمان کشته شدند.(۴)

از سوی دیگر، لشکر۲۸ کردستان اعلام کرد: «یک دستگاه خودرو حامل خواربار نیروهای خودی در منطقه تنگی سر در یک دره به کمین ضدانقلاب افتاد که درنتیجه خودرو به آتش کشیده شد و کلیه نفرات آن کشته و زخمی شدند.»(۵)

طبق گزارش یک بولتن داخلی، «ساعت ۲:۴۰ چته ها ضمن نفوذ به شهرستان نقده قصد حمله به تأسیسات این شهر را داشتند که دراثر رشادت نیروهای خودی یک تن از مهاجمین زخمی و بقیه متواری شدند.»(۶)

۱

تلاش ها و درخواست های صلح که اغلب بدون درنظرگرفتن آغازکننده جنگ و با بی توجهی به خواسته های جمهوری اسلامی انجام می پذیرد، مورد تأیید و پذیرش مسئولان و تصمیم گیران جمهوری اسلامی ایران واقع نشده و بی پاسخ می ماند. در مقابل، عراق با پاسخ مثبت به درخواست های مذکور، در یک مانور سیاسی - تبلیغی ضمن ترسیم چهره ای صلح طلب از خود، ایران را به جنگ طلبی متهم می کند. در چنین فضایی برخی رسانه ها نیز تبلیغاتی همسو با عراق انجام می دهند.

۱- سند شماره ۳۵۴۱۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان (اطلاعات) به ستاد منطقه ۱۱ (اطلاعات) ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۲ ، ۲۷/۶/۱۳۶۲، ص۱۴، سنندج - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۱۳۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد عملیات سپاه مهاباد به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۷۲۶۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه ژاندارمری باختران به فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (رکن۳) دایره عملیات، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۳۹۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش لشکر۲۸ به فرماندهی ناحیه ۴ (ر۶)، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۶۰۸۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۳۱، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۲.

احمد سکوتوره رئیس جمهوری گینه و رئیس کمیته صلح کشورهای اسلامی،(۱) که به مناسبت ایام حج در مکه به سر می برد، از ایران و عراق درخواست کرد به جنگ خاتمه دهند.(۲) درخواست سکوتوره با استقبال رئیس جمهور عراق، مواجه شد، اما ایران پاسخی به این درخواست نداد.

به گزارش رادیو بغداد، در تلگراف سکوتوره آمده است: «در چنین روزی که مسلمانان جهان و به ویژه حجاج، به درگاه خداوند متعال نسبت به نعمت هایش شکرگزاری می کنند، بسیار ناگوار است که ببینیم بین دو کشور برادر جنگ برقرار است. امت اسلامی این جنگ را زخمی عمیق در کالبد خود می داند، همچنین خسارات جانی و مالی ناشی از جنگ را نه تنها شامل حال دو کشور برادر می دانند، بلکه متوجه تمام امت اسلامی است. کمیته صلح کشورهای اسلامی بار دیگر به دو طرفِ درگیری در چنین روزی که امت اسلامی به مناسبت عید قربان جشن می گیرند اعلام می کند تا روح برادری اسلامی جانشین نفرت و دوگانگی و جنگ شود، این کمیته از امت اسلامی و به خصوص حجاج خواستار دعا برای پذیرفتن صلح ازجانب ایرانیان و عراقی ها است. همچنان که کمیته مذکور به دو طرف یادآور می شود که آمادگی کامل جهت ادامه مذاکرات برای پیداکردن راه حل را دارد.»(۳)

صدام حسین رئیس جمهور عراق، با ارسال تلگرامی در پاسخ به احمد سکوتوره، ضمن تشکر از پیام رئیس کمیته صلح اسلامی، مدعی شد: «عراق با تمامی امکانات خود برای برقراری صلح و جلوگیری از خونریزی تلاش کرده و می کند.»(۴) وی افزود: ملت و رهبری عراق ضمن تلاش برای دفاع از حاکمیت و امنیت خود «مایل به برقراری صلح و برپایی روابط

۱- کمیته مذکور در ژانویه سال ۱۹۸۱ م. (دی ماه ۱۳۵۹) در جریان سومین اجلاس سران کشورهای اسلامی در طائف تشکیل شد. این کمیته شامل پاکستان، بنگلادش، ترکیه، سنگال، گامبیا، مالزی، سازمان آزادی بخش فلسطین و دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی است.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۱، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۲، مکه - خبرگزاری بین المللی اسلامی، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۰۱۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش واحد سمعی بصری سپاه پاسداران به اطلاعات - علمیات سپاه، ۲۵/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۴- امام خمینی رهبر انقلاب ایران، در واکنش به این اظهارات رئیس جمهور عراق، در سخنرانی خود به مناسبت عید قربان در ۲۷/۶/۱۳۶۲، گفت: «وضع این طوری شده است که کسی که دارد هرروز از این ور و آن ور سلاح تهیه می کند برای اینکه بریزد به جاهایی که ربطی به ارتش ندارد. - او دستش به آنها که نمی رسد - وقتی آنجا شکست می خورد، می گیرد از این سلاح های دورزن و می زند به شهرهای عرب نشین و کردنشین و فقرا، و آن وقت این را دنیا معرفی می کنند به اینکه این صلح طلب است و خودش هم داد صلح طلبی می زند! اخیراً هم که ازطرف یکی از رئیس جمهورها - رئیس جمهور گینه - یک تقاضای صلح شده بود، ایشان یک کاغذ مفصلی به او نوشته بود که ما همه جور برای صلح حاضریم. ایشان از اول هم همین طور می گفت ما برای صلح حاضریم، ولی صلح چی؟ صلح بین کی و کی؟ درعین حالی که می کوبد، صلح طلب است. درعین حالی که فرار می کند، شجاع است. اصلاً الفاظ در عصر ما هویت خودشان را از دست داده اند، کأنّه برگشته است، یک تحولی پیدا شده است در الفاظ و معانی الفاظ و اینها.» (مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، صحیفه امام(مجموعه آثار امام خمینی)، جلد۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم آثار امام، ۱۳۸۶، ص ۱۲۴.)

بـا همسایگـان خود بر پایه های عـدالت و احترام متقابل و عـدم تجاوز و عـدم دخالت در امور داخلی می باشـد.» وی با اشاره به پاسـخ های مثبت دولت عراق به پیام های قبلی کمیته صـلح اسـلامی، این دولت را علاقه مند به ادامه فعالیت کمیته مذکور برای برقراری صلح معرفی کرد و دولت ایران را متهم سـاخت که «بر ادامه جنـگ و کشـتار و ویرانی اصـرار داشـته و می دارد ... [و] گوش های خود را دربرابر پیام های مخلصانه دعوت کننده به صلح می بندد.»(۱)

این در حالی است که مقامات ایرانی از مخابره هرگونه پاسـخی به احمـد سـکوتوره خودداری کرده اند. در چنین وضـعیتی، ملک حسـین پادشاه اردن، در مصـاحبه ای بـا تلویزیـون ژاپن از موضـع ایران انتقـاد کرد و گفت: «درحـالی که عراق به منظور پایـان دادن [به] جنـگ تقریباً به تمـام کوشش های میانجیگرانه پاسخ داده است، اما در مقابل ایران هیچ پاسخی دراین مورد نداده است.»(۲)

در همین حال، روزنامه فرانسوی لوموند در شـماره امروزِ خود آگهی سازمانی موسوم به «کمیته صلح برای خاور نزدیک» را درج کرد که در آن ایران مقصـر اصـلی تـداوم جنـگ معرفی شـده و رفتـار و مواضع عراق مورد سـتایش قرار گرفته است. این آگهی که به امضـای عـده ای از رجال سیاسـی و برخی چهره هـای علمی و فرهنگی مشـهور فرانسه رسـیده است،(۳) تـدوام جنـگ را «نتیجه لجاجت و سرسـختی یکی ازطرفین [ایران]» دانسته و ضمن تحسین موضع فرانسه در این جنگ، روش رهبران ایران را تقبیح کرده و از ملت ایران خواسته است که به این جنگ خاتمه دهند.

در قسمتی از این آگهی آمده است: «در ۱۵ ژوئن ۱۹۸۲ [۲۵ خرداد ۱۳۶۱]، پرزیدنت صدام حسین خاطرنشان ساخت که عراق کلیه قطعنامه های سازمان ملل را پـذیرفته (خصوصاً قطعنامه ۵۱۴ شورای امنیت) و نیروهـای خود را به مرزهای بین المللی بازگردانیـده است. در ۴ اکتبر ۱۹۸۲ [۱۲ مهر ۱۳۶۱]، سازمـان ملـل طی قطعنـامه جدیـدی طرفین را به یـک آتش بس فوری فراخوانـد و از نیروهـای متخـاصم درخواست کرد تا به پشـت مرزهای بین المللی عقب نشینی نموده و با هماهنگی با دبیرکل سازمان ملل، در مذاکرات شرکت نمایند. شورای امنیت نیز با خرسندی خاطرنشان ساخت که عراق دعوت به همکاری سازمان ملل را ازطریق اجرای قطعنامه های صادره پذیرفته است.»(۴)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۱، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۲۴، رادیو صوت الجماهیر، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۲، ۲۷/۶/۱۳۶۲، ص۵، قاهره - تانیوگ، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

۳- اسـامی برخی از امضاکننـدگان این آگهی چنین است: روژه گارودی، سـناتور میشل آلونگل، پرفسور برگ، ژان شاربونل وزیر سابق، ژان پی یر شوونمان وزیر مشاور سابق، سـناتور مارسل دونی، برنارد فورنیه، ژان پی یر فوره نماینده مجلس، سـناتور سـیل گلده، ژرژ گورس وزیر سابق و نماینده مجلس، دانیل گوله نماینده مجلس، میشل گریمار، میشل حبیب دولونگل وزیر سابق، پرفسور ژوو، روژه کامف نویسنده و... .

۴- اداره کل مطبوعات وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۳۹۷، ۱۰/۷/۱۳۶۲، صص ۴۲ - ۴۱، لوموند، ۱۶ سپتامبر ۱۹۸۳.

هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی و نماینده امام در شورای عالی دفاع، در دومین روز سفرش به استان سیستان و بلوچستان امروز از شهرهای زابل و چابهار بازدید و در جمع مردم این شهرها سخنرانی کرد.

به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، رئیس مجلس شورای اسلامی که صبح امروز وارد زابل شد، با ایراد سخنانی در حضور نمازگزاران این شهر، «از همه نیروهای فعال حزب الله و دلسوزان انسانیت و تمام کسانی که می خواهند در جهاد اقتصادی شرکت کنند و برای محرومان کشور و نجات آنها از قرن ها استضعاف تحمیل شده خدمت کنند، دعوت کرد برای خدمت به این مردم محروم به سیستان و بلوچستان روی آورند.» وی در قسمتی از سخنانش گفت: «اگر مستکبران دنیا آنچه را که ما می بینیم، می دیدند و یک هزارم آنچه را در مقابل چشمان ما مجسم است دربرابر آنها مجسم می شد، از لجبازی و عناد نسبت به انقلاب اسلامی دست برمی داشتند.» وی ضمن اشاره به نقش مردم سیستان در جنگ و تقدیر از آنها، به عنوان رئیس مجلس شورای اسلامی و نماینده امام در شورای عالی دفاع خطاب به مردم زابل تأکید کرد: «در آستانه چهارمین سال جنگ این بشارت را به شما می دهم که زحمات و مجاهدت های شما نزدیک به نتیجه است و به زودی شاهد موفقیت رزمندگان اسلام و پیروزی نهایی خواهیم بود.»(۱)

رئیس مجلس شورای اسلامی همچنین عصر امروز در جمع مردم چابهار، گفت: «شهر شما در آستانه تکمیل یک بندر پر جوش وخروش و مرکز نیروهای متخصص دریایی است و براساس برنامه ریزی های انجام شده، این منطقه به یک منطقه اقتصادی و نظامی تبدیل خواهد شد.» وی افزود: «در برنامه درازمدت جمهوری اسلامی، چابهار به عنوان یکی از کانال های ورودی و دروازه تجارت خارجی و یکی از مراکز واردات و صادرات کشور در نظر گرفته شده است.»(۲)

۱

امروز نمازجمعه تهران به امامت آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، برگزار شد.

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۷.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۳.

موسوی اردبیلی در بخشی از خطبه های دوم نماز، به تشریح تحولات اخیر جنگ ایران و عراق پرداخت و با اشاره به کمک های کشورهای غربی به دولت عراق در طول سه سال گذشته، گفت: «ما می خواهیم که شجره ملعونه را قطع کنیم تا جنگ تمام شود، ولی آنها می خواهند این شجره ملعونه را سرپا نگه دارند. آن وقت ادعا می کنند که آنها صلح طلب اند و ما جنگ طلب. ما هر سال را به امید پیروزی آغاز می کنیم. در هفته جنگ نیروهایمان را جمع کرده و آمادگی بیشتری به دست می آوریم که خودمان را برای مقابله با توطئه ابرقدرت ها آماده کنیم.» وی افزود: «ما [در این جنگ] درسمان را گرفتیم و فهمیدیم که آنها عاجزکش اند. آنها عادت کرده اند تا خون ملت های ضعیف را بنوشند و گوشت آنها را مانند قربانی تقسیم بکنند. بنابراین طرح لبیک یا خمینی ریخته شد تا ما در فکر ارتش بیست میلیونی باشیم. قدرتی داشته باشیم تا دیگر قدرت ها تصور نکنند که ایران بیدی است که با هر بادی بلرزد.»

رئیس دیوان عالی کشور در ادامه به مسئله واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق اشاره کرد و گفت همان طور که میراژهای فرانسوی نتوانست موازنه جنگ را به نفع عراق تغییر دهد از سوپراتانداردها نیز کاری ساخته نیست. وی خطاب به دولت فرانسه گفت: «فرانسه بداند مبارزان ایران و ملت ایران ملتی نیست که در مقابل این گونه تجاوزات آشکار دست روی دست گذارد و جواب کافی به آنها ندهد. دنیا به کمک او (صدام) شتافته و قراردادهای امنیتی می بندند، پول و هواپیما می دهند؛ هرچه می خواهند به او بدهند و ما در مقابل خدا را داریم و بس.»(۱)

۱

امروز فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران و نیز گروهی از رؤسای دانشگاه ها به صورت جداگانه با آیت الله منتظری دیدار و گفت و گو کردند.

۱- روزنامه کیهان، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۹ مکرر.

آیت الله منتظری در دیدار با سرهنگ صیاد شیرازی، ضمن تقدیر از تلاش های رزمندگان در جبهه ها، بر اتحاد و هماهنگی نیروهای رزمنده تأکید و درمورد جنگ به عنوان مسئله اصلی کشور، توصیه هایی را بیان کرد.

امروز همچنین آیت الله منتظری با رؤسای دانشگاه های کشور دیدار کرد. در این ملاقات که با حضور آیت الله محمدی گیلانی مسئول دفتر مرکزی نظارت بر نمایندگی های آیت الله منتظری در دانشگاه ها و مجتمع های آموزش عالی برگزار شد، جذب افراد لایق و خدمتگزار در دانشگاه ها مورد تأکید قرار گرفت. آیت الله منتظری دراین باره گفت: «اگر می خواهید از همان اول همه اساتید انقلابی و زندان رفته باشند و هیچ خلاف شرع و اخلاقی را مرتکب نشده باشند، انتخاب کنید و اساتید دیگر را نپذیرید، باید بسیاری از کلاس ها را تعطیل کنید.» وی افزود: «اگر استادی توطئه گر است یا کم کاری می کند که ضربه به انقلاب اسلامی بزند ما چنین استادی را نمی خواهیم، ولی اگر استادی است با علاقه درس می دهد و قصد توطئه ندارد او را بپذیرید.» وی همچنین گفت: «اگر امر دایر باشد بین نیاز به خارج یا استفاده از اساتید ایرانی که به کشورشان علاقه مند هستند، مسلم اینها مقدم اند.»

آیت الله منتظری «با تأکید بر لزوم جذب نیروهایی که در گذشته مرتکب اشتباهاتی شده و اکنون توبه کرده و در دامن انقلاب قرار گرفته و هدفشان خدمت است، گفت: ما نباید هرکسی را با انگ و برچسب از محیط دانشگاه دور سازیم. ... اگر ما امروز افرادی را که ... نادم اند و راست هم می گویند جذب نکنیم آنها منزوی می شوند و خدای ناکرده بار دیگر جذب دشمن و افکار انحرافی می شوند و ما در پیشگاه خدا مسئول خواهیم بود.»(۱)

۱

نخست وزیر و رئیس دیوان عالی کشور اظهارات معمر قذافی رهبر لیبی، درخصوص توافق مسئولان جمهوری اسلامی ایران برای لغو مراسم «برائت از مشرکین» را تکذیب کردند.

به نوشته روزنامه المدینه (چاپ عربستان)، به دنبال برگزاری راه پیمایی حجاج ایرانی در مکه، «قذافی تأسف عمیق خود را از عمل حجاج ایرانی مبنی بر درگیری با مأموران امنیتی سعودی ابراز داشته و گفته است از وقوع چنین واقعه ای بسیار ناراحت شدم، زیرا براساس توافق های به عمل آمده ایران موافقت خود را برای عدم برگزاری هرگونه مراسمی که امنیت حجاج را برهم بزند اعلام داشت. قذافی همچنین گفته است: مراسم حج باید صرفاً برای انجام مناسک حج و ایجاد روح اخوت و برادری میان مسلمانان در فضای آرام و بدون تشنج برگزار شود.»(۲)

درپی این اظهارات قذافی، میرحسین موسوی نخست وزیر ایران، در مصاحبه ای با بیان اینکه

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۲۲ مکرر.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۵، ۳۰/۶/۱۳۶۲، ص۷، مکه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

پیشنهادهایی «ازسوی یکی از کشورهای دوست» مبنی بر لغو مراسم «برائت از مشرکین» در موسم حج امسال شده بود، گفت: «جواب آن بود که تبری از دشمنان اسلام و برائت از قدرت های شیطانی یک مسئله اسلامی و یک مسئله مردمی است و دراین زمینه همه مسئولان پشت سر رهبری انقلاب و مردم مسلمان و مکتبی حرکت می کند و برای همین قبول این پیشنهاد سریعاً غیرممکن شمرده شد.» وی افزود: «ما متأسف هستیم که یک حرکت اسلامی عمیق [مرتبط] با مسائل سیاسی روزمره و عادی [و] خواست ملت بزرگ مسلمان ما برای مبارزه با قدرت های شیطانی درک نشده و این در حالتی است که اصولاً فلسفه وجودی انقلاب ما براساس آمیختگی سیاست و دیانت بنا شده است.»(۱)

آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور نیز در مراسم نمازجمعه تهران، توافق درخصوص برگزار نکردن راه پیمایی در مراسم حج امسال را «دروغ محض» خواند و خاطرنشان کرد: «مگر می شود چنین قراری گذاشت. این از اصول انقلاب است و نمی توان بر سر آن قرارومدار گذاشت. سیاست از مذهب جدا نیست و این از اصول انقلاب ما است. ... دوستان و دشمنان خوب است انقلاب و انقلابیون ایران را با اصولشان بشناسند تا اشتباه نکنند. نوشته بودند که ما از سیاست ایران سر در نمی آوریم؛ بله، ما ۱۸۰ درجه با آنها متمایز هستیم و جهتمان مختلف است و بنابراین نمی توان انتظار داشت که منطق ما را درک کنند.»(۲)

رادیو اسرائیل نیز با اشاره به خشم رهبر لیبی از برگزاری راه پیمایی حجاج ایرانی در مکه گفت: «این نخستین بار است که سرهنگ قذافی موضع حکومت اسلامی ایران را درمورد مراسم حج مورد حمله قرار می دهد.» این رادیو ضمن تأکید بر نامشخص بودن علت این موضع گیری معمر قذافی، به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس افزود: «قذافی اخیراً درصدد برآمد بین آیت الله خمینی و حکومت عربستان سعودی میانجیگری کند. یک مقام بلندپایه سعودی چند روز پیش به طرابلس آمد و پیامی ازجانب ملک فهد به قذافی تسلیم کرد.»(۳)

۱

خبر تحویل قریب الوقوع جنگنده های سوپراتاندارد فرانسوی به عراق، انعکاس واکنش مقامات ایرانی به این خبر و بازتاب نگرانی های برخی کشورهای غربی از گسترش دامنه جنگ ایران و عراق، امروز در صدر اخبار رسانه های همگانی قرار داشت.

روزنامه لیبراسیون در مطلبی تحت عنوان "تحویل قریب الوقوع پنج هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق" نوشت: «این جنگنده ها می توانند به موشک های اگزوست که عراق دراختیار دارد مجهز شوند، ایران بلافاصله فرانسه را تهدید به عکس العمل خشونت آمیز نموده است.» لیبراسیون هدف فرانسه از واگذاری سوپراتانداردها به عراق را «افزایش قدرت بازدارنده عراق

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه کیهان، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۹ مکرر.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۲، رادیو اسرائیل، ۲۴/۶/۱۳۶۲.

و بالابردن قدرت ضربه ای این کشور در جنگ با ایران» عنوان کرده و با اشاره به اظهارات چندی پیش کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه به نقل از وی افزوده است: «عراق بایستی تسلیحات دریافت کند، زیرا این جنگ (با ایران) در ماورای هرگونه منطقی ادامه دارد.»

این روزنامه در ادامه راجع به برخورد امریکایی ها با این اقدام دولتِ فرانسه نوشته است: «محافل امریکایی ترس از آن دارند که ترکیب سوپراتاندارد، اگزوست نه تنها تأثیر بازدارنده نداشته بلکه به عکسِ [به] بالاـگرفتن درگیری ها کمک می کند و درصورتی که عراق از این جنگنده ها برای مسدودنمودن صادرات نفتی ایران استفاده نماید، به امنیت خلیج [فارس] خاتمه داده شود، مع ذالک دولت واشنگتن رسماً موضعی دراین مورد اتخاذ نکرده است.» روزنامه لیبراسیون در پایان مقاله خود به سخنان نخست وزیر ایران مبنی بر اینکه اقدام فرانسه بی پاسخ نخواهد ماند اشاره کرده است.(۱)

روزنامه لوکوتیدین دوپاری نیز نوشت: «به نظر می رسد که فرانسه قبل از آنکه به وضوح پی برد که خلبانان عراقی تحت تعلیم فرانسه آمادگی کامل دارند، سعی کرده تا با عنوان نمودن عدم آمادگی خلبانان عراقی، تحویل سوپراتاندردها را به تعویق اندازد.»

این روزنامه به وضعیت خاص قرارداد واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق نیز اشاره کرده و افزوده است: این «یک قرارداد ویژه است که مشکلات مالی عراق در عدم توانایی پرداخت مبلغ این هواپیماها را در نظر داشته است. ... این قرارداد بر واگذاری موقت و یا فروش قطعی آن اشاره ای ندارد، ولی درواقع این جنگنده ها به عراق فروخته شده است، اما در قرارداد، بازخرید آنها توسط فرانسه در سال ۸۵[۱۹] پیش بینی شده است. درنتیجه عراق به مدت دو سال مالک این هواپیماها خواهد بود و فقط درصورت انهدام و یا ازدست دادن آنها، پولشان را خواهد پرداخت.»(۲)

لوکوتیدین در پایان، ضمن یادآوری اظهارنظر چند ماه پیش میتران که به صراحت گفته بود: «عراق نبایستی در جنگ در مقابل ایران بازنده شود.» از تحویل ۵ فروند جنگنده سوپراتاندارد ازسوی فرانسه به عراق تا پایان سال جاری میلادی خبر داد.(۳)

کانال یک تلویزیون فرانسه نیز در برنامه ای به تشریح مشخصات فنی هواپیماهای سوپراتاندارد و تأثیر آن در جنگ ایران و عراق پرداخت و گفت: «سوپراتاندارد مدرن ترین هواپیمای نیروی هوا - دریایی مجهز به نشانه گیری است که اطلاعات عددی را دراختیار خلبان قرار می دهد. ... این هواپیماها قادر به حمل چند نوع سلاح کلاسیک و هسته ای تاکتیکی از نوع آ.ان۵۲ و موشک های هوا دریایی اگزوست از نوع آ.ام۳۹ می باشد.» تلویزیون فرانسه افزود: «عراق در جنگش با ایران می تواند از موشک های اگزوست علیه تأسیسات نفتی ایران در دریا و خشکی استفاده کند.»(۴)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۱، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۶، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۲- همان.

۳- همان، ص۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۴- همان.

روزنامه تایمز لندن نیز امروز «به نقل از منابع موثق» اعلام کرد: «انگلستان از کشور فرانسه خواسته است تا درمورد فروش هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق تجدیدنظر کند.» این روزنامه به نقل از فرانس پرس افزوده است: «وزارت امور خارجه انگلستان و فرانسه پیرامون گزارشاتی مبنی بر اینکه انگلستان و آلمان غربی به دولت فرانسه اصرار ورزیده اند تا تحویل جت های مزبور به عراق را باطل کند هیچ نظری ندادند. یک سخنگوی وزارت [امور] خارجه فرانسه گفت: فرانسه از موضع انگلستان درمورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق که مجهز به موشک های اگزوست می باشد کاملاً آگاه است.»(۱)

به گزارش رادیو صدای امریکا، روزنامه نیویورک تایمز در شماره امروز خود نوشت: «متحدان غربی، پاریس را برای خودداری از تحویل هواپیماهای جنگی تازه به عراق زیر فشار گذاشته اند.» این روزنامه به نقل از خبرنگار خود در پاریس افزود: «به رغم نگرانی هایی که ابراز می شود فرانسه درصدد است نقشه های خود را برای تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق به اجرا درآورد. کارشناسان غربی از آن بیم دارند که چنین اقدامی ممکن است بر آتش جنگ ایران و عراق دامن بزند. گزارش می رسد که ایالات متحده امریکا، انگلستان و آلمان غربی نمایندگانی به فرانسه فرستاده اند، اما معتقدند که بحث هایشان نتیجه ای به بار نیاورده و انتقال پنج فروند هواپیمای تهاجمی سوپراتاندارد به عراق نزدیک و قطعی است.»(۲) نیویورک تایمز در ادامه ضمن تأکید بر تأثیر سوپراتاندارها در افزایش شدید توانایی عراق برای جلوگیری از ورود نفتکش ها به بنادر ایران و ممانعت از آمدوشد کشتی ها در دهانه خلیج فارس به تهدیدات مقام های ایرانی پرداخته و آورده است: «ایران تهدید کرده است که اگر تأسیسات نفتی اش مورد حمله قرار گیرد راه ورود به خلیج فارس در تنگه هرمز را خواهد بست.»

نیویورک تایمز با اشاره به تماس های دیپلماتیک امریکا و فرانسه در ماه های گذشته، یادآور شد: «نظر دولت امریکا این است که حضور هواپیماها در جنگ خطر تازه ای به وجود خواهد آورد، اما منطق فرانسه این است که موشک های اگزوست و هواپیماهای سوپراتاندارد اعتبار نظامی به عراق خواهد داد و ممکن است ایران را برای برقراری صلح به پای میز گفت وگو بکشاند.» این روزنامه در پایان بر ناکامی تلاش های متحدان فرانسه برای منصرف ساختن این کشور از تحویل سوپراتاندارها به عراق تأکید کرده و نوشته است: «متحدان غربی از فرانسه خواسته اند فرمولی را برای به حداقل رسانیدن خطر ارائه دهد، اما تاکنون پاسخی دریافت نداشته اند.»(۳)

رادیو بی بی سی نیز با اشاره به اینکه پنج هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی که قابلیت تجهیز به موشک اگزوست را دارند، در پایگاهی در جنوب غرب فرانسه آماده تحویل به عراق است، گفت: «اگرچه دولت فرانسه این موضوع را رسماً تأیید نکرده است، اما خبرنگار بی بی سی در

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۲، ۲۷/۶/۱۳۶۲، ص۳، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۱، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۴، رادیو امریکا، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۶/۶/۱۳۶۲، صص ۱۹ - ۱۸، رادیو امریکا، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

پاریس می گوید که بریتانیا و سایر کشورهای غربی از فرانسه خواسته اند که فروش هواپیماها را دوباره بررسی کند. اما مقامات فرانسه بر این موضوع پافشاری کرده اند که دادن هواپیماها لازم است تا موازنه نظامی بین دو طرف مخاصمه به وجود آید.» بی بی سی همچنین راجع به اظهارات نخست وزیر ایران در واکنش به اقدام فرانسه گفت: «میرحسین موسوی نخست وزیر، به فرانسه هشدار داد که جواب این تجاوز، به فرانسه داده خواهد شد.»(۱)

رادیو صوت الجماهیر هم اعلام کرد: «میرحسین موسوی نخست وزیر رژیم ایران، دیروز بار دیگر دولت فرانسه را مورد حمله قرار داده است. موسوی طی اظهاراتی که خبرگزاری فرانسه آن را گزارش کرده، تهدید کرده که دست به عملیات تروریستی علیه سازمان های فرانسوی زده خواهد شد.»(۲)

خبرگزاری فرانسه نیز امروز به موضوع نارضایتی ایران از تحویل قریب الوقوع هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و خودداری وزارت امور خارجه فرانسه از ارائه هرگونه تفسیری دراین باره پرداخت. این خبرگزاری با اشاره به سرباززدن مقامات فرانسوی از تأیید «برخی اخبار [مربوط به مداخله] انگلستان و آلمان غربی جهت منصرف کردن دولت فرانسه درزمینه تحویل سوپراتاندارد به بغداد»، به نقل از «یک نظامی خبره مقیم تهران» اعلام کرد: «چنانچه سوپراتاندارد مجهز به دستگاه های حمل موشک های اگزوست که قادر به تخریب همه کشتی ها و تأسیسات بندری و ساحلی هستند، ازطرف بغداد برای ایجاد ممانعت از صدور نفت ایران به کار رود، ایران می تواند تنگه هرمز را ببندد. در محافل عراقی روز گذشته (پنجشنبه) تصریح کردند که واگذاری سوپراتاندارها با ارزش بازدارنده ای که دارند می تواند ایران را در مسیر مذاکرات بیندازد. همین محافل تأیید کردند که جنگ عراق و ایران امنیت خلیج فارس (تأمین کننده اصلی نفت کشورهای صنعتی) را تهدید می کند.»(۳)

۱

هم زمان با تداوم جنگ داخلی در لبنان و درحالی که تلاش های فرستادگان ویژه امریکا و عربستان به نتیجه ای مشخص نرسیده است، پیشنهادهایی مبنی بر تقسیم لبنان بین اقوام و مذاهب مختلف مطرح می شود. امروز خطبای جمعه تهران و قم در واکنش به این گونه طرح ها، ضمن اعلام حمایت ایران از مسلمانان لبنان، طرح «تقسیم لبنان» را توطئه خواندند و خواستار وحدت در لبنان شدند.

به گزارش روزنامه کیهان، آخرین اخبار رسیده از لبنان حاکی است نبرد بین طرف های درگیر با برتری نیروهای مسلمان ادامه دارد. حزب سوسیالیست مترقی لبنان به رهبری ولید جنبلاط دراین باره اعلام کرد: «نیروهایش تمام تلاش های ارتش لبنان و فالانژیست ها را برای

۱- همان، صص ۱۴ - ۱۳، رادیو بی بی سی، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۱، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۲۳، رادیو صوت الجماهیر، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۲، ۲۷/۶/۱۳۶۲، ص۲، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۲۵/۶/۱۳۶۲.

پیشروی از سوق الغرب خنثی کردند و یک جت جنگنده دشمن (ارتش لبنان) را سرنگون ساختند.» این روزنامه به نقل از واحد مرکزی صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران گزارش داد: رابرت مک فارلین و بندر بن سلطان نمایندگان ویژه امریکا و عربستان سعودی در مسئله لبنان، پس از ملاقات هایی جداگانه با رئیس جمهور و وزرای لبنان، بدون دستیابی به نتیجه ای مشخص امشب بیروت را به مقصد بندر لارناکا در قبرس ترک کردند.

در درگیری های اخیر، سفارتخانه های امریکا و انگلیس در غرب بیروت، مورد حمله قرار گرفت، اما به کسی آسیب نرسید. به گزارش آسوشیتدپرس، چند خمپاره نیز به منطقه تحت کنترل تفنگ داران دریایی امریکایی اصابت کرد که تلفاتی به بار نیاورد.

گفتنی است دیروز، در یک گردهمایی که با حضور وزرا و نمایندگان شیعه پارلمان لبنان و به ریاست کامل اسعد رئیس پارلمان این کشور، در بیروت تشکیل شد، «شرکت کنندگان پیرامون اوضاع کنونی لبنان بحث و تبادل نظر کردند. در پایان این گردهمایی، بیانیه ای صادر شد که در آن ضمن تأکید بر مخالفت شیعیان با توطئه تقسیم لبنان، که آخرین مراحل خود را می گذراند، آمده است که شیعیان نخستین قربانیان این توطئه خواهند بود.»(۱)

در همین خصوص، امروز آیت الله موسوی اردبیلی خطیب نمازجمعه تهران و آیت الله مشکینی امام جمعه قم، بخشی از خطبه های نماز را به مسئله لبنان اختصاص دادند.

آیت الله موسوی اردبیلی در خطبه های نمازجمعه تهران، حرکت اخیر مسلمانان لبنان را ملهم از انقلاب اسلامی خواند و با اشاره به تحرکات و جنایت های دولت های غربی و به طور مشخص امریکا علیه مسلمانان گفت: «لبنان حرکتی کرده و درجهت خدا پیش می رود. مبارزان از وحدت لبنان دفاع می کنند. آنها تجزیه طلب نیستند و حق خود را می طلبند. اکثریت مسلمان می خواهد حق خود را از اقلیت بگیرد. اگر از روز اول رئیس جمهورشان از مسلمانان بود، کتائب این بلا را بر سرشان نمی آورد. ازاین رو، نه تنها لبنان نباید تجزیه شود بلکه رئیس جمهورشان نیز باید مسلمان باشد.»(۲)

آیت الله مشکینی خطیب نمازجمعه قم نیز با اشاره به وجود جنگ در نقاط مختلف دنیای اسلام، ازجمله افغانستان و لبنان، این جنگ ها را جنگ «اسلام با کفر» توصیف کرد و درخصوص لبنان گفت: «ای مسلمان ها، حرکت کنید. امریکا وارد لبنان شده. به برادران مسلمان خود در لبنان کمک کنید تا بتوانند با امریکا مبارزه کنند.» وی افزود: «بحمدالله جنگ لبنان مردمی شده و امریکا مثل ویتنام شکست خواهد خورد و پیروزی با مستضعفین است.»(۳)

۱- روزنامه کیهان، ۲۶/۶/۱۳۶۲، صفحه آخر.

۲- همان، ص۱۹ مکرر.

۳- روزنامه کیهان، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۳.

روزشمار جنگ شنبه ۲۶ شهریور ۱۳۶۲ ۹ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۷ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

ارتش عراق که از حدود ده روز پیش، اقدام به تخلیه تدریجی ارتفاعات شمالی دهانه شیلر(۱) کرده است، پیش از تخلیه کامل محور سورکوه - که از شب گذشته آغاز شده بود - در نخستین ساعات بامداد امروز، مورد هجوم یک گروهان از نیروهای لشکر۸ نجف قرار گرفت. درپی این تعقیب وگریز، ۲۰۰ نفر از نیروهای دشمن کشته یا زخمی شدند و ۱۰ نفر به اسارت درآمدند. همچنین تعداد زیادی سلاح و مهمات و ۲ دستگاه موتور بزرگ برق از دشمن به جای ماند، یک فروند بالگرد عراقی نیز ساقط شد و پاسگاه باکوره عراق به تصرف نیروهای خودی درآمد.(۲)-(۳)

درپی تغییرات اخیر خطوط پدافندی عراق، محور شمالی عملیات والفجر۴ در شمال دهانه شیلر کاملاً دگرگون شد و به طورکلی فرصت اجرای مرحله اول عملیات دهانه شیلر در محور بانه، که در طرح مانور لشکر۸ نجف پیش بینی شده بود، از بین رفت.

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در تحلیل اقدامات ده روز گذشته دشمن به منظور تحکیم خطوط پدافندی اش در منطقه عملیاتی والفجر۴ نوشته است: در محور شمالی دهانه شیلر، ارتش عراق کلیه مناطقی را که دارای شکاف بوده و امکان دورخوردن و جناح دهی به نیروهای ایران را داشته تخلیه کرده است. در مقابل، در محور جنوبی دهانه شیلر، همه شیارها و راهکارها را با موانع پوشش داده و خط پدافندی مثلثی شکل محکمی با رئوس لری، مارو و سورن ایجاد کرده است و این محدوده را با استقرار نیروی انسانی و امکانات زرهی به شدت تقویت کرده است.(۴)دراین زمینه گزارش واحد اطلاعات - عملیات لشکر۱۴ امام حسین(ع) نیز حاکی است در طول امروز و روز های گذشته، دشمن نیروهای خود را از توتمان و دشت بین ارتفاع کله قندی و پیروزی های ۱و۲و۳ به پشت این منطقه کشیده است و گویا به علت فعالیت

۱- منطقه عملیاتی والفجر۴ در دهانه شیلر

۲- توضیحات بیشتر دراین باره در ضمیمه این گزارش درج شده است.

۳- سند شماره ۱۰۹۰۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه خاتم الانبیا به ستاد مرکزی سپاه (طرح و عملیات، اطلاعات - عملیات)، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

۴- سند شماره ۲۹۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۱۳/۶/۱۳۶۲ تا ۲۸/۶/۱۳۶۲، صص ۱۵۴ - ۱۵۳.

و رفت وآمد بسیار زیاد، توپخانه خودی بر روی آنان آتش گشوده است و احتمالاً تعدادی از افراد دشمن کشته یا زخمی شده اند. در طول امروز، عراق شیار بین پیروزی ۲ و۳ و شیار کانی سیف را به آتش کشیده و در بعدازظهر این روز دید بسته شد.(۱)

همچنین به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، امروز لشکر۴ عراق در نامه ای با قید سری و فوری به برخی یگان های مستقر در مقابل سلیمانیه اعلام کرد: «احتمال می رود که دشمن امشب حمله کرده، پس باید بالاترین درجه هوشیاری را داشته [باشید]. ...» در این نامه برای پیشگیری از حمله احتمالی ایران، از یگان های مذکور خواسته شده تا کلیه جاده های مواصلاتی میان قرارگاه ها و یگان ها را بررسی کنند و با اعزام گشتی و کمین و توجیه نیروهای اطلاعاتی، هرگونه تحرک یا تهاجمی را گزارش دهند تا به وسیله آتش توپخانه از اقدامات نفوذی ایران جلوگیری شود. لشکر۴ عراق همچنین به نیروهای خود درباره نفوذ قوای ایران از دره ها به خصوص دره های منتهی به توپخانه هشدار داده است. در ادامه این نامه به اطلاعات لشکر۴ دستور داده شده که «مراقب نفوذ دشمن ازسمت سورن» باشد و در پایان بر تقویت یگان های ارتش عراق مستقر در دامنه کوه سورن تأکید گردیده است.(۲)

رادیو اسرائیل نیز با اشاره به اینکه «نیروهای مسلح ایران امروز حمله تازه ای را به داخل خاک عراق آغاز کرده اند»، به نقل از «مقامات دولتی» ایران دراین باره اعلام کرد: «نیروهای ایران توانستند ده ها کیلومتر در داخل خاک عراق پیشروی کنند و پس از تصرف یک پاسگاه مرزی، چندین تپه سوق الجیشی را نیز اشغال کنند. ... نیروهای ایرانی هم اکنون در داخل خاک عراق به سوی یک رودخانه مرزی پیشروی می کنند. در این عملیات صدها نفر از نیروهای عراقی کشته و زخمی شده اند و همچنین تعداد نامعلومی به اسارت درآمدند.»(۳)

۱

در ادامه جلسات مشترک دو روز گذشته فرماندهان ارتش و سپاه در قرارگاه مقدم حمزه برای اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر، امروز نیز نشستی برای تکمیل طرح مانور این عملیات در پادگان مریوان برگزار شد.(۴)

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعات - عملیات لشکر۱۴ امام حسین از قله صاحب الزمان، ۲۷/۶/۱۳۶۲، ص۲۰۲.

۲- سند شماره ۳۵۱۸۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۲، ۲۷/۶/۱۳۶۲، ص۲۳، رادیو اسرائیل، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

۴- این جلسه با حضور بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، محمد باقری اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم، کیانی مسئول ستاد خاتم، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، سالکی جانشین قرارگاه مقدم حمزه، علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات این قرارگاه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)، سرهنگ آذرفر فرمانده لشکر۲۸ کردستان، سرهنگ جمالی جانشین نیروی زمینی ارتش، سرهنگ قویدل رکن۲ نیروی زمینی ارتش، امیربیگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه از ارتش، سرهنگ وحید استاد مسئول پدافند هوایی و سرهنگ محمدی فر فرمانده گروه۵۵ توپخانه تشکیل شد.

در این نشست وضعیت عملیاتی قرارگاه مقدم حمزه برای اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر مورد بررسی قرار گرفت و درباره مواردی نظیر طرح مانور، قرارگاه های تاکتیکی عملیات، تعیین محل قرارگاه مشترک ارتش و سپاه، شناسایی مشترک، تأمین منطقه سورن، پدافند هوایی منطقه، مهندسی رزمی، بهداری و تعیین زمان نسبی عملیات بحث و تبادل نظر شد. علاوه براین فرماندهان ارتش و سپاه مسائلی ازقبیل کمبود نیرو، مشکلات تدارکاتی و مهندسی و ضعف پوشش هوایی منطقه عملیاتی را ازجمله مشکلات عمده پیش روی اجرای این عملیات برشمردند.(۱)

تعداد قرارگاه های تاکتیکی عملیات والفجر۴، از موضوعات مهمی بود که فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه در جلسه امروز خود درباره آن بحث و گفت وگو کردند. به دنبال افزایش برآورد نیروی مورد نیاز برای عملیات دهانه شیلر به دلیل تقویت و تغییرات خطوط پدافندی دشمن در منطقه، ۵ قرارگاه تاکتیکی برای این عملیات در نظر گرفته شد. این درحالی است که از یک سو ارتش توانایی تأمین بیش از ۴ تیپ برای شرکت در عملیات را ندارد و از سوی دیگر مسئولان ارتش اصرار دارند در همه قرارگاه ها حضور داشته باشند. فرماندهان ارتش برای حل این مشکل چند راه حل مطرح کردند: ابتدا پیشنهاد دادند با ادغام دو هدفِ پنجوین و سورن، این دو به یک قرارگاه واگذار شود، اما فرماندهان سپاه حاضر در قرارگاه مقدم حمزه با طرح مشکلاتی این ادغام را ناممکن دانستند. پس از آن فرماندهان ارتش مسئله حذف ارتفاعات مارو از مانور عملیات را مطرح کردند که دوباره با توضیحات منطقی مسئولان سپاه متقاعد شدند. بدین ترتیب مقرر شد ارتش ۴ تیپ خود را در ۴ قرارگاه عمل کننده مشارکت بدهد و قرارگاه احتیاط به عنوان قرارگاه تاکتیکی پنجم، بدون یگان ارتش در نظر گرفته شد(۲)

۱

نیروهای خودی برای دومین بار در منطقه هنگ آباد (از توابع پیرانشهر) عملیاتی اجرا کرده و روستاهای گنه دار و میشه ده پایین را از وجود عناصر حزب دمکرات پاک سازی کردند.

تیپ ویژه شهدا در گزارشی هدف از اجرای این عملیات را استقرار پایگاه در منطقه و آزادکردن یکی از نیروهای این تیپ که در عملیات قبلی در این منطقه به اسارت نیروهای ضدانقلاب درآمده بود، اعلام کرده و افزوده است: «نیروهای اسلام بعد از تصرف ارتفاعات برای پاک سازی وارد روستا گردیده که با استقبال بیش از اندازه مردم روبه رو شدند. نیروهای اسلام به جواب گویی متقابل پرداخته و تاحدامکان ازلحاظ اقتصادی به مردم مستضعف و متعهد این روستاها کمک کرده و بعد از تبلیغات و سخنرانی با استقرار یک پایگاه در ارتفاعات منطقه، منطقه را ترک کردند.»

در ادامه این گزارش آمده است: «در طی این عملیات، نیروهای اسلام ضدانقلاب را تعقیب و آنها را تا عمق منطقه عملیاتی مجبور به عقب نشینی کردند و تعداد نامشخصی از نیروهای آنان را کشته و زخمی ساختند. از ضدانقلابیون ۷ قبضه اسلحه انفرادی، ازقبیل ژ۳، کلاشینکف،

۱- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۳۰/۶/۱۳۶۲،صص ۱۱۳ - ۹۹.

۲- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راویان قرارگاه خاتم الانبیا، داوود رنجبر، ۲۴/۵/۱۳۶۲، صص ۸۲ - ۸۱.

برنو و مقادیری مین و مواد منفجره و تجهیزات انفرادی و تدارکاتی به غنیمت گرفته شد.»(۱)

سپاه پیرانشهر نیز در گزارشی ضمن اشاره به اینکه عملیات مزبور با همکاری تیپ ویژه شهدا و گردان جندالله پیرانشهر اجرا شده است، درخصوص چگونگی درگیری و میزان تلفات دوطرف، آورده است: «در پاک سازی، درگیری های پراکنده وجود داشت و دشمن از خود مقاومتی نشان نداد. به نیروهای خودی هیچ گونه آسیبی وارد نیامد.»(۲) باوجوداین، قرارگاه حمزه سیدالشهدا تلفات نیروهای خودی را در این عملیات ۳ شهید از تیپ شهدا و انهدام یک خودرو اعلام کرد(۳)

علاوه بر عملیات پاک سازی فوق، بعدازظهر امروز نیز یک گروه از نیروهای گشتی خودی در یکی از روستاهای بوکان با گروهی از عناصر مسلح غیرقانونی درگیر شدند که «ضدانقلاب درحال فرار بیش از ۱۰ کشته و زخمی داد»، اما کمبود نیرو مانع از تعقیب دشمن شد.(۴)

۱

درحالی که نیروهای خودی در جبهه های مختلف، دشمن خارجی را پیش رو دارند، در داخل کشور، به ویژه در مناطق کردنشین غرب کشور توان قابل ملاحظه ای را صرف مقابله با عناصر مسلح غیرقانونی می کنند. گستره جغرافیای درگیری های امروز که شهرها و مناطق اطراف سلماس، نقده، سقز، بانه و مریوان را در برمی گیرد، نشانگر وسعت این درگیری ها است.

به گزارش سپاه سلماس، براثر کمین ضدانقلاب در جاده خناوین، ۲ پیشمرگ کرد مسلمان شهید و ۳ نفر از نیروهای ژاندارمری زخمی شدند. در این درگیری که تا ساعت یازده شب ادامه داشت، ۳ دستگاه تراکتور و یک خودروی تویوتا هم کاملاً منهدم شد.(۵) گزارش دیگری از سپاه این شهر حاکی است عده ای از عناصر مسلح به یک دستگاه کمپرسی مهندسی رزمی (پایگاه حاجی جفان) حمله کردند و در درگیری یک ساعته ای که به وقوع پیوست، خودروی مذکور براثر اصابت گلوله، آتش گرفت.(۶)

در نقده نیز درپی حمله گروهی از افراد «کومه له و دمکرات» به پایگاه گلوان ۲ نفر از اعضای بسیج به شهادت رسیده و یک بسیجی دیگر هم زخمی شد. به گزارش سپاه نقده، علاوه بر تلفات مذکور، ۳ تن از نیروهای خودی که برای کمک به محل اعزام شده بودند، به دلیل خارج شدن اتومبیل از جاده زخمی شدند.(۷)

در همین حال، هنگ ژاندارمری سقز در گزارشی اعلام کرد: در ساعت ۷:۱۰ امروز، عده ای از نیروهای تأمین پایگاه بخلو با گروهی از عناصر ضدانقلاب درگیر شدند. در این حادثه، یک درجه دار شهید شد و ۲ نفر سرباز به اسارت دشمن درآمدند. این درگیری در ساعت ۹:۲۰ پایان یافت.

براساس گزارش گردان مرزی بانه، اکیپ های تأمین پایگاه فداکار در ساعت ۱۵:۴۵ با ضدانقلاب درگیر شدند. این درگیری که در جریان آن یک سرباز مجروح شد، در ساعت ۱۷:۳۰ خاتمه یافت.(۸)

۱- سند شماره ۳۵۴۵۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ ویژه شهدا به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۱۶۶۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه پیرانشهر به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۶۶۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس قرارگاه حمزه سیدالشهدا به ستاد مرکزی سپاه، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۱۳۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه بوکان به اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۴۳۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش عملیات سپاه سلماس به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۱۲۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده اطلاعات - عملیات سپاه سلماس به فرماندهی اطلاعات - عملیات قرارگاه

حمزه سیدالشهدا، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۵۴۵۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه نقده به فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۳۴۳۴۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

در مریوان هم به گزارش فرماندهی ناحیه ۴ سپاه کردستان گروهی از عناصر ضدانقلاب به یک خودروِی نیروهای خودی «در حوالی پایگاه جانوره [در حومه مریوان] کمین زده و ۴ نفر را شهید و ۳ نفر را به گروگان برده و در بین راه نیز آن تعداد را شهید کرده اند.»(۱)

۱

کاشت مین در معابر و جاده های مواصلاتی در مناطق بحرانی غرب کشور - که در سالگرد تأسیس حزب دمکرات به طور ویژه مورد تأکید عبدالرحمن قاسملو رهبر این حزب، قرار گرفته است(۲)- ازجمله اقداماتی است که گروه های مسلح غیرقانونی همواره برای ضربه زدن به نیروهای نظامی، انتظامی و جهاد سازندگی و نیز اعلام حضور، در دستور کار خود داشته اند؛ در ادامه مواردی از این گونه اقدامات گروه های ضدانقلاب در روزهای اخیر درج می شود.

به گفته رادیو کردستان، شب گذشته (۲۵ شهریورماه)، براثر انفجار یک مین ضدتانک، که پیشمرگه ها آن را در جاده مهاباد کار گذاشته بودند، یک دستگاه خودروی گاز ارتشی منهدم و ۶ تن از سرنشینان آن کشته یا زخمی شدند. این رادیو با استناد به گزارش هایی از نقده افزود: «پیشمرگان مین ضدتانک دیگری در مسیر جاده مهاباد به پایگاه میدان کار گذاشتند که روز ۲۶ شهریورماه براثر برخورد یک کمپرسی حامل آذوقه منفجر و درنتیجه خودرو منهدم و ۲ نفر از سرنشینان آن کشته شدند. ... ساعت ۵ و ۱۰ دقیقه بعدازظهر روز ۲۶ شهریورماه، مین ضدتانک دیگری که توسط نیروهای [هیز] افشین در مسیر جاده مهاباد کار گذاشته شده بود با یک خودرو دشمن برخورد کرده که خودرو منهدم و تمامی سرنشینان آن کشته و یا زخمی شدند.»(۳)

براساس گزارش یک بولتن داخلی سپاه، یک دستگاه کامیون وزارت راه و یک دستگاه آمبولانس در حومه مهاباد با مین برخورد کردند. در این حادثه ۵ تن از کارکنان اداره راه و یک نفر از نیروهای نظامی مجروح شدند و یک تن نیز شهید شد(۴)

هنگ ژاندارمری مهاباد نیز گزارش داد: دیروز (۲۵ شهریورماه)، یک دستگاه خودروی لندرور که به منظور اسکورت گریدر اداره راه به پایگاه خلیفه اعزام شده بود براثر برخورد با مین از قسمت جلو متلاشی شد. در این واقعه راننده به شدت مجروح شد و دو سرنشین دیگر جراحات سطحی برداشتند.(۵)

گزارش گردان مرزی سردشت نیز حاکی است: دو روز پیش (۲۴ شهریورماه) «در ساعت ۰۹:۰۰، در محور لویران در حوالی پل شکسته یک دستگاه کمپرسی جهاد سازندگی دراثر برخورد با مین کاشته شده [به] وسیله ضدانقلاب خسارت دیده و این حادثه تلفات جانی نداشته است.»(۶)

دراین میان، برخی از مین های کارگذاشته شده توسط عناصر ضدانقلاب قبل از انفجار با هشیاری نیروهای امنیتی و انتظامی کشف و خنثی می شود. در همین زمینه، به گزارش گردان مرزی سردشت، در طول دیروز و امروز، ۶ عدد مین (۳ عدد دست ساز و ۳ عدد ضدتانک) با تلاش تعدادی از سربازان وظیفه کشف و خنثی شده است.(۷)

۱- سند شماره ۳۴۳۹۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه ۴ سپاه به سپاه پاسداران کردستان (اطلاعات)، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۶۰۸۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۳۱، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۶، ۳۱/۶/۱۳۶۲، صص ۳۵ - ۳۴

۴- سند شماره ۶۰۸۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۵- سند شماره ۳۵۴۳۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا به فرماندهی ژاجا رکن۳، مرکز فرماندهی ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۶- گزیده اسناد مناطق کردنشین(ارومیه)، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ص۱۳۸.
۷- سند شماره ۶۰۸۳۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۱

فعالیت های تبلیغاتی در کنار حملات هوایی و توپخانه ای عراق به شـهرها و روستاهای واقع در جبهه شمالی، به ویژه محدوده عقبه عملیات آتی، موجب شده است اهالی این مناطق به تخلیه منازل مسکونی و نقل مکان به قسمت های ایمن اقدام کنند.

دراین زمینه، امروز خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسـلامی، که از شـهر بانه بازدیـد کرده، گزارش داد: «تعداد زیادی از فروشـگاه ها و محل های کسب در شـهر بانه بسـته شـده و در طول روز وانت ها و تراکتورهای زیادی به چشم می خورد که مشـغول حمل اثاثیه منزل به خارج از شـهر می باشـند. همچنین هرروز گروهی از مردم مراجعه به مسـئولین شـهر می کننـد و تقاضای مجوز عبور اثاث منزل می کننـد.» وی یادآور شد «مردم به طرق مختلف و در ساعات مختلف اسـباب منزل خود را به خارج از شـهر منتقل می کنند. به طوری که درحال حاضر حدود ۵۰ درصد شهر تخلیه شده است.»

در این گزارش تبلیغات وسیع عراق که ازطریق رادیو و نیز عناصر ضدانقلاب انجام می گیرد، یکی از دلایل اصلی خروج بی رویه مردم از شهرها و مناطق مسکونی ذکر شده و آمده است: «صدای رادیوهای بیگانه در اکثر اوقات بدون پارازیت و بهتر از صدای جمهوری اسلامی ایران در شهر مرزی بانه شنیده می شود»، این در حالی است که «سیمای جمهوری اسلامی نیز در این شهر با لرزش و با کیفیت پایین مشاهده می شود.»(۱)

۲

«کلید خلیج فارس دست ماست اگر بنا باشد خلیج فارس امن بماند باید برای همه امن باشد و اگر بنا باشد ناامن بماند باید برای همه ناامن باشد.» هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، با بیان این مطلب در جمع پرسنل پایگاه دریایی بندرعباس ضمن تأکید بر اهمیت تنگه راهبردی هرمز درمورد احتمال ناامنی این منطقه درصورت حمله عراق به مراکز اقتصادی ایران در خلیج فارس هشدار داد.

هاشمی رفسنجانی که در

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه،شماره ۱۸۲، ۲۷/۶/۱۳۶۲، ص۱۳، سنندج - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۶/۱۳۶۲

ادامه سفر خود به سه استان جنوبیِ ایران، امروز صبح وارد بندرعباس شد، با شرکت در مراسم صبحگاه مشترک نیروهای مسلح در پایگاه دریایی این شهر، سخنان مبسوطی درباره امنیت تنگه هرمز، اهمیت آن برای جهان و احتمال ناامنی این تنگه درصورت آسیب دیدن خارک، بیان کرد.

رئیس مجلس شورای اسلامی درزمینه اهمیت فوق العاده امنیت تنگه هرمز برای ایران و جهان گفت: «بسیاری از نیروهایی که در اینجا مسئولیت حفاظت از امنیت تنگه هرمز و خلیج فارس را به عهده گرفته اند برای ما در جبهات مورد نیاز بودند و این بدان علت است که ما به امنیت دنیا و سرنوشت بشریت می اندیشیم و اینها برای دنیا مایه تعجب است که چگونه کشوری که سه سال است جنگ بر او تحمیل شده از استکبار جهانی انتقام نمی گیرد.» وی افزود: «خلیج فارس و تنگه هرمز یک قطعه آب معمولی از دریاهای دنیا نیست. اینجا شریان اصلی ارتزاق بسیاری از کشورها و صنایع دنیاست و اینجا گلوگاه حساس اقتصاد دنیاست که می تواند کلید روشن و خاموش کردن انرژی دنیا محسوب شود و جایی است که روزانه میلیون ها بشکه نفت از آن عبور می کند و اگر عبور نکند دنیا خود می لرزد.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع در ادامه، تنگه هرمز و خلیج فارس را «امانتی ازسوی امام و ملت در نزد نیروی دریایی و نیروی هوایی ارتش» توصیف کرد و اقدامات نیروهای سپاه پاسداران برای حفاظت از خلیج فارس را مورد توجه ملت ایران و موجب «تحیر، دلهره و اعجاب» جهانیان خواند و افزود: «این حرکات دائمی و هوشیارانه در طول سه سال جنگ در سرنوشت کل دنیا اثر تاریخی و تاریخ ساز داشته است.» هاشمی رفسنجانی ناامن سازی تنگه هرمز را برای ایران امری آسان اعلام کرد و گفت: «ما اگر مثل بعضی از کشورها ماجراجو بودیم و می خواستیم برای کشورهای هم جوار و حتی دور از منطقه ایجاد دردسر کنیم با یک آتشبار و توپ دورزن و چند هواپیما و هلیکوپتر برای ما ممکن بود که در این منطقه گلوی استکبار جهانی را آن طور فشار بدهیم که به خفگی برسد.»

رئیس مجلس شورای اسلامی ضمن تأکید مجدد بر تلاش ایران برای حفظ امنیت منطقه و ارجحیت امنیت خلیج فارس در راهبرد جمهوری اسلامی ایران بر ناامنی این منطقه، خطاب به دولت فرانسه درخصوص تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق گفت: «حزب سوسیالیست ماجراجوی فرانسه خیال می کند که با تحویل هواپیمای سوپراتاندارد می تواند خلیج فارس را ناامن کند تا امنیت را برای خودش کسب کند و اگر روزی پیش بیاید که آنها آن قدر دیوانه شوند که دست به چنین جنایتی بزنند تا ما نخواهیم این منطقه امن نخواهد شد و این ارتش و نیروهای مردمی ایران هستند که تصمیم می گیرند منطقه امن یا ناامن باشد.»

وی در بخش دیگری از سخنان خود کشورهای منطقه خلیج فارس را مخاطب قرار داده و یادآور شد: «به کشورهای خلیج فارس اخطار می کنم قدری به منافع خودشان و جمهوری اسلامی توجه

داشته باشند و اگر این کشورها جانب ایران را نگیرند تیشه به ریشه خودشان زده اند و ما این امنیت را در درجه اول برای ملت مظلوم و شهیدداده مان و ارتش و سپاهی که جان برکف برای ترویج اسلام و قرآن می جنگد می خواهیم و دلیلی هم ندارد که ما از امنیتی که پاسدارش هستیم برخوردار نباشیم و ما به دنیای استکبار اعلام می کنیم که از حوصله و نجابت ما سوء استفاده نکنند.»

هاشمی در پایان با اشاره به احتمال بروز بحران در منطقه خلیج فارس، به ویژه در محدوده تنگه هرمز اضافه کرد: «انتظار به وجودآمدن یک بحران عمیق در منطقه محدوده شما می رود و در یک مقطعی از تاریخ که همه دنیا با دلهره چشمش را به تنگه باریک تحت حفاظت شما دوخته است، استعمارگران در وحشت انـد و محرومان دنیا در امید و انتظار و اینجا جای حساس است و ما به حساسیت اینجا توجه داریم و امنیت را زیر نظر خواهیم داشت و امیدواریم همچون همیشه امنیت اینجا محفوظ بماند.»(۱)

رئیس مجلس شورای اسلامی پس از برگزاری مراسم صبحگاه در پایگاه دریایی بنـدرعباس و بازدیـد از اتاق عملیات و کارگاه های فنی نیروی دریایی و سکوهای تعمیر کشتی بر روی عرشه ناوشکن زال حاضر شـد و درمقابـل وی ناوشکن فرامرز و دو ناو لجستیکی دیگر، یک عملیات رزمیِ نمایشی را اجرا کردند(۲)-(۳)

۱

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه، پس از دیداری شش روزه از کشورهای چین و بنگلادش امروز وارد تهران شد. وی قبل از ترک بنگلادش و نیز در هنگام ورود به تهران در مصاحبه هایی از نتایج سفر خود گزارش مختصری داد و مطالبی راجع به جنگ ایران و عراق، به ویژه مسئله میانجیگری و پایان دادن به جنگ بیان کرد.

به گزارش خبرگزاری آلمان غربی، علی اکبر ولایتی قبل از ترک بنگلادش، در داکا به خبرنگاران گفت: «درحال حاضر هیچ گونه میانجیگری برای پایان دادن به جنگ با عراق وجود

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی سال ۱۳۶۲)، به کوشش مهدی هاشمی، تهران: نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص۲۱۹.

۳- هاشمی رفسنجانی در خاطرات خویش دراین باره می نویسد: «به دیدار مرکز تعمیر کشتی پایگاه رفتیم؛ جالب است. حوضچه هایی که کشتی ها در آن تعمیر می شود و کارگاه ها را بازدید کردیم. ... قبل از این دیدار، در اتاق جنگ پایگاه، دو افسر، موقعیت دریا و نیروهای خودمان و دشمنان را توضیح دادند. اطلاعات مفیدی گرفتم. سپس با تمامی همراهان، برای دیدن دریا و عملیات دریایی حرکت کردیم. ما سوار بر ناوشکن زال و بعضی از همراهان، سوار بر ناو فرامرز شدند. ... از ساعت یازده صبح تا شش بعدازظهر، روی آب بودیم. ... در اتاق فرماندهی و عملیات و عرشه کشتی و... توضیحات کافی دادند و قسمت عمده بخش ها و اسلحه ها و ابزار کشتی را معرفی کردند. عملیات جنگی را هم با استفاده از خمپاره انداز و توپ ها و پرتاب راکت منور، به نمایش گذاشتند؛ خیلی موفق نبود. استفاده از قایق اتوماتیک نجات را هم نمایش دادند که جالب بود.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی سال ۱۳۶۲)، به کوشش مهدی هاشمی، تهران: نشر معارف انقلاب، چاپ سوم ۱۳۸۶، ص۲۱۹.)

ندارد و ایران مصمم به بازپس گیری سرزمین هایی است که ... هنوز در اشغال نیروهای عراقی است.» این خبرگزاری افزود: «علی رغم اظهارات ولایتی، یک مقام رسمی وزارت خارجه بنگلادش گفت ایران به طور قابل ملاحظه ای تقاضای قبلی خود درمورد غرامت جنگی را تعدیل کرده است.»(۱) رادیو بی بی سی نیز ضمن اشاره به سخنان ولایتی مبنی بر نبودِ هیچ گونه طرح میانجیگرانه گفت: وی تأکید کرد که ایران درخواستی برای میانجیگری یک کشور ثالث در جنگ ایران و عراق مطرح نکرده است. این رادیو همچنین به نقل از گزارشگر خود در داکا مطالبی را پخش کرد که از طرح بحث هایی درخصوص پایان دادن به جنگ در مذاکرات مقام های ایرانی و بنگلادشی حکایت دارد. رادیو بی بی سی از قول «منابع دیپلماتیک رسمی در داکا» افزود: «نظر ایران این است که تا ارتش عراق از خاک ایران خارج نشده، آتش بس را نخواهد پذیرفت. این منابع گفته اند دولت ایران تصور می کند که عراق با ادامه کنترل خود بر کوهستان های مرزی دو کشور قصد دارد برتری استراتژیکی داشته باشد.»(۲)

وزیر امور خارجه در هنگام ورود به تهران در فرودگاه مهرآباد نیز در مصاحبه کوتاهی به اجمال از سفر شش روزه اش به چین و بنگلادش گزارش داد. ولایتی با بیان اینکه سفر وی به دعوت رسمی وزرای امور خارجه چین و بنگلادش انجام گرفته بود، درخصوص روابط ایران و چین و توافقات به عمل آمده در سفر اخیر گفت: «در محدوده سیاست خارجی تلاش مسئولان آن بر این است که علاوه بر حفظ تعادل، در زمره کشورهای جهان سوم باشند. رابطه ما با چین براساس حفظ احترام متقابل و عدم مداخله در امور یکدیگر است.» وی افزود: «هیئت جمهوری اسلامی ایران در سفر به جمهوری دمکراتیک چین مذاکراتی درزمینه بازرگانی به عمل آوردند. پیش نویس یک موافقت نامه فرهنگی به امضا رسید که پس از طی مراحل قانونی به اجرا درمی آید. همچنین درزمینه کشاورزی و صنعت مذاکراتی داشتیم.»

ولایتی درباره سفر به بنگلادش نیز گفت: «رابطه با این کشور برای ما اهمیت ویژه ای دارد، بنگلادش در تهاجم اخیر اسرائیل به لبنان تنها ملت غیرعربی بود که تعداد زیادی شهید و اسیر تقدیم اسلام کرده است. در این کشور هم ملاقات و مذکرات خوبی داشتیم و درزمینه مبادلات بازرگانی مذاکراتی با مقامات این کشور صورت گرفت.»(۳)

رادیو بی بی سی درمورد محتوایِ مذاکرات بازرگانی هیئت ایرانی در بنگلادش گفت:

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۲، ۲۷/۶/۱۳۶۲، ص ۱۰، داکا - خبرگزاری آلمان غربی، ۲۶/۶/۱۳۶۲.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو بی بی سی، ۲۶/۶/۱۳۶۲.
۳- روزنامه کیهان، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۲۳ مکرر.

«بنگلادش تقاضای دریافت دویست هزار تن نفت خام از ایران را داشت که با آن موافقت شد. این مقدار علاوه بر صد هزار تن نفت تصفیه شده است که قرار است ایران با تخفیف های خاصی به بنگلادش صادر کند. مقامات رسمی گفته اند بعد از دریافت نفت یادشده بنگلادش تا سه ماه دیگر برای پرداخت آن فرصت خواهد داشت. قرار است ایران حدود ۱۸۰ میلیون متر پارچه کنفی به مبلغی معادل ۹ میلیون دلار و نیز ۵۰۰ تن چای از بنگلادش خریداری کند.»(۱)

۱

مسئولان و دست اندرکاران امور اقتصادی و صنعتی ایران در ترسیم سیاست های اقتصادی خارجی از عدم وابستگی و لزوم گریز از اقتصاد تک محصولی و تکیه بر صادرات نفت سخن می گویند. بااین حال به نظر می رسد بسیاری از دولت های خارجی به ویژه کشورهای اروپایی همچنان به ایران به عنوان منبع تأمین انرژی و بازاری برای صادرات کالاهای مصرفی خود می نگرند. دیدارها و سخنرانی هایی که امروز در حوزه اقتصاد و صنعت انجام شد تاحدی بیانگر چنین وضعیتی است.

امروز دیترس فون ورتس قائم مقام وزارت امور اقتصاد و دارایی آلمان فدرال، در رأس هیئتی مرکب از مدیران کل وزارتخانه های امور خارجه و اقتصاد و نیز هیئت دیگری مرکب از ۴۰ نفر از نمایندگان مؤسسات و شرکت های دولتی و خصوصی بازرگانی و صنعتی این کشور وارد ایران شدند.(۲)

فون ورتس پس از ورود به تهران در مصاحبه ای با خبرگزاری جمهوری اسلامی راجع به اهداف سفر هیئت اقتصادی آلمان به ایران گفت: «در ارتباط با روابط اقتصادی و مالی بین دو کشور [و] نیز لزوم انجام مذاکراتی دراین زمینه، لازم بود که هیئت هایی به دو کشور سفر کنند.» وی افزود: «همراه هیئت ما نمایندگان شرکت های نفتی آلمان برای انجام مذاکراتی درزمینه خرید نفت به ایران آمده اند که امید می رود دیدارهای سودمندی با مقامات جمهوری اسلامی ایران داشته باشند.»

شرافت معاون کل وزارت امور اقتصاد و دارایی ایران، که به طور رسمی از هیئت آلمانی استقبال کرد، درباره سفر این هیئت به ایران گفت: «هیئت مذکور جهت بررسی امکان بهبود روابط تجاری و نیز بررسی حساب های مالی و روابط اقتصادی فی مابین و رفع مشکلات مالی به کشورمان سفر کرده است و انتظار می رود طی مذاکرات اعضای هیئت با همتایان ایرانی خود درزمینه های بازرگانی، صنعتی و نفتی یادداشت تفاهمی به امضا برسد.» وی تأکید کرد: «خط مشی کلی جمهوری اسلامی ایران در ایجاد روابط اقتصادی با کشورهای مختلف ازجمله آلمان فدرال براساس کاهش واردات کالاهای مصرفی و تأکید بر واردات کالاهای سرمایه ای و انتقال تکنولوژی و ایجاد توازن استوار است.»(۳)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو بی بی سی، ۲۶/۶/۱۳۶۲.
۲- گزارش سفر هیئت اقتصادی و صنعتی آلمان غربی به ایران در ضمیمه این گزارش آمده است.
۳- روزنامه کیهان، ۲۹/۶/۱۳۶۲، ص۱۷.

همچنین، امروز به مناسبت روز ملی لهستان در نمایشگاه بین المللی بازرگانی تهران، سفیر این کشور و رئیس مرکز فلزات ایران درخصوص روابط اقتصادی و تجاری ایران و لهستان و نیز زمینه های گسترش آن سخنرانی کردند. اسلوویکووسکی سفیر لهستان در تهران، ضمن اظهار علاقه مندی کشورش به توسعه همکاری های اقتصادی و صنعتی با ایران در تمامی زمینه ها، از سفر قریب الوقوع هیئتی به ریاست معاون بازرگانی خارجی لهستان به ایران در چهارچوب توسعه همکاری های اقتصادی و صنعتی بین دو کشور خبر داد.

سپس رئیس مرکز فلزات ایران گفت: «نهمین نمایشگاه بین المللی تهران و هشتمین نمایشگاه اختراعات و ابتکارات هنگامی گشایش می یابد که جمهوری اسلامی ایران به ثبات و استواری در همه زمینه ها ازجمله اقتصادی دست یافته است. به علاوه ایران به منظور کسب استقلال سیاسی و اقتصادی در روابط بازرگانی خود به اصل عدم وابستگی و اجرای سیاست نه شرقی و نه غربی متعهد و [مایل به گسترش روابط با] کشورهایی که در جنگ تحمیلی عراق علیه ایران به رژیم عراق کمک نکرده اند می باشد.» وی افزود: «استراتژی بازرگانی خارجی ما براساس تعادل و توازن و منافع متقابل دو ملت استوار است و خواهان افزایش صادرات کالاهای غیرنفتی خود می باشیم و همچنین امیدواریم بدون دخالت واسطه ها مبادلات بین ایران و لهستان توسعه یابد و کالای غیرنفتی بیشتر به لهستان صادر شود.»(۱)

۱

اخبار مربوط به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق در آینده نزدیک و حواشی آن امروز نیز بخش مهمی از مطالب و گزارش های رسانه ها و مطبوعات جهان را به خود اختصاص داده بود.

تلویزیون دولتی فرانسه در برنامه ای تفسیری، ضمن پرداختن به دلایل کمک ها و پشتیبانی های تسلیحاتی فرانسه از عراق به ویژه واگذاری جنگنده های سوپراتاندارد به این کشور، اهداف دولت میتران از این اقدامات را «جلوگیری از گسترش انقلاب اسلامی در عراق، جلوگیری از سقوط صدام و کاهش نفوذ روسیه در بغداد» عنوان کرد. به نوشته روزنامه کیهان، این برنامه که در پاسخ به سؤالات افکار عمومی فرانسه «درمورد حمایت و پشتیبانی غیرضروری [دولت فرانسه] از رژیم بغداد» پخش شد، با اعلام این خبر که درحال حاضر ۶ هزار مستشار نظامی فرانسوی در عراق فعالیت می کنند، کوشید وانمود سازد «تحویل سوپراتاندار‌دها یک اقدام جدید نیست و دنباله سیاست اعمال شده چندساله دولت فرانسه در عراق است.»(۲)

روزنامه لوکوتیدین دو پاری (چاپ فرانسه) نیز به موضع امریکا و اسرائیل درخصوص مسئله سوپراتاندار‌دها اشاره کرد و نوشت: «درحالی که امریکا نگران آن است که حضور هواپیماهای سوپراتاندارد موجب گسترش بحران در منطقه و احیاناً مسدودشدن راه عبورومرور

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- روزنامه کیهان، ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

نفتکش ها در خلیج فارس شود، اسرائیل با نظر کاملاً متفاوتی به بحران بین ایران و عراق می نگرد، ازنظر اسرائیل بزرگ ترین خطری که این کشور را تهدید می کند عراق است.»

روزنامه تایمز (چاپ انگلستان) در آخرین شماره خود به انعکاس نگرانی انگلستان درمورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد پرداخته و دراین باره آورده است: «دولت انگلستان معتقد است که تجهیز نیروی هوایی عراق به هواپیماهای سوپراتاندارد باعث برهم خوردن توازن رزمی بین دو کشور درگیر در جنگ خواهد شد.» تایمز افزود: «باوجودی که وزارت خارجه انگلستان هنوز دراین مورد رسماً اظهار عقیده نکرده است، اما دولت فرانسه معتقد است که هواپیماهای سوپراتاندارد باعث پایان یافتن جنگ خونین و طولانی بین دو کشور ایران و عراق خواهد شد.»

روزنامه هرالد تریبون بین المللی هم نوشت: «دولت فرانسه همچنان بر سر تصمیم خود برای ارسال هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق باقی است. آگاهان بین المللی معتقدند ورود این هواپیماها به صحنه جنگ باعث گسترش هرچه بیشتر آن خواهد شد.»

نیویورک تایمز نیز خبری درج کرد مبنی براینکه: «کشورهای ایالات متحده امریکا، انگلستان و آلمان غربی مرتباً از دولت فرانسه خواسته اند تا از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق خودداری کند و اما دولت فرانسه علی رغم این اخطارها در نظر دارد ۵ هواپیمای مذکور را ظرف ساعات آینده به عراق تحویل دهد.» این روزنامه از قول سفیر عراق در پاریس افزود: «ما (عراق) امیدواریم هواپیماهای سوپراتاندارد مقامات جمهوری اسلامی را سر عقل آورده و به جنگ پایان خواهند داد.»

هفته نامه ژون آفریک (چاپ فرانسه) نیز در مصاحبه ای با میشل ژوبر وزیر پیشین امور خارجه و وزیر اسبق بازرگانی خارجی فرانسه، مسئله کمک فرانسه به عراق را بررسی کرده است. ژوبر در پاسخ به پرسشی درمورد درگیری هم زمان فرانسه در لبنان، چاد و جنگ ایران و عراق، ضمن تشریح دلایل سیاسی حضور فرانسه در سه بحران مذکور درمورد پشتیبانی فرانسه از عراق، ابتدا این امر را طبیعی و بی ارتباط به جنگ عراق با ایران دانست، اما درنهایت اظهار کرد: «شکست عراق به نفع اعراب، به نفع غرب و به نفع فرانسه نیست و بنابراین نباید به پشتیبانی فرانسه از عراق جنبه بی احتیاطی داد.»(۱)

روزنامه لوماتن (چاپ فرانسه) در گزارشی تحت عنوان "پاریس دربرابر تهدیدهای جمهوری اسلامی عکس العمل نمی کند." به ادامه «حفظ سکوت کامل» فرانسه درمورد نحوه تحویل قریب الوقوع سوپراتاندارها به عراق و نیز عدم واکنش دولت این کشور دربرابر تهدیدهای ایران پرداخته و افزود: «مقام های فرانسوی به طور خصوصی اظهار می دارند که تهدیدهای فعلی جمهوری اسلامی علیه فرانسه شدیدتر از تهدیدهای آنها در گذشته نیست که به صورت یک سلسله انفجار و سوءقصد علیه سفارت و کارکنان سفارت فرانسه در تهران رخ داده است.»

۱- همان، صص ۲۷ - ۲۶، رادیو ایران، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

روزنـامه لاـکروا نیز نوشت: «جمهوری اسـلامی تحویـل هواپیماهـای سوپراتانـدارد را به عراق به منزله اعلام جنگ فرانسه به رژیم تهران تلقی می کند و به همین جهت اعلام کرده است که ضـربه های سـخت بر فرانسه وارد خواهد آورد.» این روزنامه اضافه کرد: «با بسـته شدن تنگه هرمز بیم آن می رود که جنگ جمهوری اسلامی و عراق به جنگی بسیار دامنه دارتر تبدیل شود.»

لوکوتیـدین هم با انعکاس سـخنان تهدیدآمیز نخست وزیر ایران آورده است: «میرحسـین موسوی نخست وزیر جمهوری اسـلامی فرانسه را تهدید کرده و گفته است ما فرانسه را آرام نخواهیم گـذاشت.» این روزنامه بر احتمال انجام اقـدامات تروریستی ازسوی ایران تأکید کرده و حتی احتمال حمله ایران به کویت را نیز مطرح ساخته است.

روزنـامه اومـانیته ارگان حزب کمونیست فرانسه نیز موضوع بسـته شـدن تنگه هرمز و احتمال دخالت امریکا در جنگ ایران و عراق را مورد توجه قرار داده و نوشـته اسـت: «اسـتفاده از سوپراتانـداردها در جنـگ جمهـوری اسـلامی و عراق ممکـن است به بسـتن تنگه هرمز به وسـیله جمهـوری اسلامی بینجامد. ناظران سیاسی اظهار می دارند که بسته شدن تنگه هرمز با پاسخ ضربتی ایالات متحده روبه رو خواهد شد.»(۱)

خبرگزاری فرانسه نیز بیانیه سـرژ دپاکی دبیر حزب سوسـیالیست متحد فرانسه (چپ) را منتشـر کرد. در این بیانیه ضـمن اظهار نگرانی از واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، آمده است: «موازنه سود و زیان به دست آمده از این طریق هر قدر باشد، خطر دریافتی نیز قابل توجیه است. ... روابطی که فرانسه در نظر دارد با کشورهای عرب در بافت فعلی در پیش گیرد بایـد مشـخص شود و بعضـی اعمال رها گردد. ... سیاست جـدید امروز چیز دیگری را ایجاب می کند تا شرکت حتی غیرمستقیم در وخیم تر کردن جنگی که به ابدیت کشانده می شود.»(۲)

علاوه بر روزنـامه هـای فرانسـوی یـک روزنـامه عراقی نیز موضـوع واگـذاری سوپراتانـداردها و مسائـل مربـوط بـه آن را مـورد تـوجه قرار داد. خبرگزاری رویتر از عراق گزارش داد که روزنامه العراق «نگرانی امریکا درمورد اجاره پنـج فرونـد هواپیمای سوپراتانـدارد به عراق را مورد حمله قرار داده و آن را مـداخله در امور داخلی فرانسه و عراق توصـیف کرد.» این روزنامه اظهار نگرانی امریکا را «توطئه جدیـد امریکا برای جلوگیری از تحویل این هواپیماهای مدرن به عراق [و] توطئه ای علیه تمام اعراب» توصـیف کرده و نوشـته است: این رفتار امریکا هیاهویی است که «هدف عمده آن نگه داشتن جنگ ایران و عراق در شرایط کنونی و طولانی تر کردن آن تاحدامکان می باشد.»(۳)

۱

نشـریه فارین ریپورت در شماره اخیر خود به بررسی عملیات آتی ایران در جبهه شمال غرب، تلفات انسانی و خسارات مالی جنگ ایران و عراق، صدور نفت دو کشور، وضعیت سیاسی و اقتصادی ایران و... پرداخته است.

۱- همان، صص ۲۷ - ۲۶، رادیو ایران، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۴ - ۳، پاریس - خبرگزاری فرانسه.

۳- همان، ص ۱۱، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، این نشریه راجع به عملیات آتی ایران در جبهه شمال غرب نوشته است: «ایرانی ها ظاهراً می خواهند به سوی شهر عراق "لی ذیلجا" در شمال غربی و شهر پنجوین در جنوب غربی و ناحیه کوهستان های کردستان پیشروی کنند. ... ایرانی ها بعداً امیدوارند که به طرف سلیمانیه و سپس به طرف کرکوك و لوله نفت منتهی به ترکیه پیشروی کنند. عراق جنگنده های خود را برای حمله به مریوان، کرمانشاه و ستون وسایط نقلیه که در فاصله آنها در حرکت اند، فرستاده، اما موفقیت کمی داشته است. در این هفته چند جنگ هوایی روی داد و عراق برای دفاع از سلیمانیه سه لشکر و صدها تانک فرستاده است.»

نویسنده این مقاله، صدور نفت ایران را روزانه حدود۲/۲ میلیون بشکه و صادرات عراق را ۷۰۰ هزار بشکه برآورد کرده است.

فارین ریپورت سفرهای اخیر دو تن از مقامات عرب؛ یعنی ژنرال ابوغزاله وزیر دفاع مصر و شاه حسین پادشاه اردن و نیز سفر اخیر علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران به چین را از مسائل مهم و مؤثر در سرنوشت جنگ ایران و عراق دانسته است. به نوشته این مقاله، سفر شاه حسین به چین که در ظرف ده ماه گذشته دو بار تکرار شده است، کوششی است برای مسدودکردن «جدیدترین منبع تسلیحاتی ایران در آستانه تعرض جدید آن علیه عراق.» در این مقاله همچنین، دلیل سفر اخیر وزیر امور خارجه ایران به چین اطمینان از انجام معامله تسلیحاتی بین ایران و چین عنوان شده است.

نشریه مذکور در تحلیل وضعیت سیاسی ایران نیز نوشته است: باوجود دستگیری و محاکمه اعضای حزب توده، حکومت ایران به سمت غرب متمایل نشد. این نشریه افزود: «ایران به طور محکم در راهی که به نظر می آید عدم تعهد واقعی باشد قرار گرفته است.» این مقاله درپایان آینده سیاسی ایران را این گونه پیش بینی کرد: «آیت الله خمینی یک سالخورده سالم است و در روز به طور کامل کار می کند. هنگامی که سرانجام درگذرد، محتملاً یک رهبری جمعی که آیت الله رفسنجانی در جلو آن است جانشین خواهد شد.»(۱)

۱

به مناسبت عید قربان، امروز پیام تبریکی ازسوی جبهه آزادی بخش عربی فلسطین برای صدام حسین رئیس جمهور عراق، ارسال شد. در بخشی از پیام آمده است: «پیروزی عراق قهرمان در جنگ با ایران مقدمه ای است بر پیروزی انقلاب فلسطین.»(۲)

همچنین، عبدالله بن عبدالعزیز ولیعهد عربستان سعودی، در سخنرانی خود به مناسبت عید قربان، جنگ ایران و عراق را «پس از فقدان فلسطین بزرگ ترین بلا برای جهان اسلام خواند.» وی ضمن دعوت مسلمانان و اعراب به حفظ یکپارچگی و زدودن اختلافات و کینه ها نسبت به هم، آرزو کرد جنگ دو کشور ایران و عراق پایان یابد. ولیعهد عربستان در ادامه نطق خود

۱- همان، صص ۱۰ - ۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۳۷، رادیو صوت الجماهیر، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

درخصوص جنگ ایران و عراق افزود: «این جنگ نامعقول اسلامی درحالی بین کشورهای اسلامی به وقوع پیوسته و همچنان ادامه دارد که مسلمانان متفرق اسلام درحال تلاطم می باشند و ما می دانیم که یک فرد مسلمان در کنار برادر اسلامی خود نیرومند است نه در نزاع با او.»(۱)

۱

درحالی که اخیراً اخباری مبنی بر تلاش های کویت برای رفع اختلافات عراق و سوریه منتشر شده است، امروز خبرگزاری فرانسه به نقل از روزنامه کویتی الانباء گزارش داد وزرای امور خارجه سوریه و عراق، پنجم ژوئیه سال جاری (۱۴ تیرماه ۱۳۶۲)، در مسکو به طور محرمانه با یکدیگر ملاقات کرده اند.

براساس گزارش مذکور، مقامات عراقی و سوری «مجدداً با همکاری شیخ صباح آل احمد الصباح وزیر امور خارجه کویت، می بایستی در حاشیه اجلاس عمومی سازمان ملل متحد در نیویورک با یکدیگر ملاقات نمایند.»

الانباء افزوده است: «ملاقات طارق عزیز و عبدالحلیم خدام در مسکو نتیجه مساعی میانجیگرانه شوروی ها جهت پشتیبانی از کوشش های کشورهای خلیج [فارس] بوده است که درنتیجه شیخ صباح در طی هفته های اخیر با رؤسای جمهوری سوریه و عراق در پایتخت آن کشورها دیدار داشته است.» به نوشته این روزنامه: «تنها نتیجه به دست آمده توسط مسئول کویتی، که چهارشنبه گذشته با حافظ اسد دیدار داشته است، قول دو رئیس جمهوری جهت مطرح نساختن اختلافات خود در گردهمایی آینده سران عرب می باشد که برای ۲۰ نوامبر در ریاض پیش بینی شده است.» بااین حال، خبرگزاری فرانسه به نقل از صلاح خلف (ابوایاد، مرد شماره ۲ الفتح) گزارش داد: «اختلاف سوریه و عراق و اختلافات میان اعراب درمورد امکانات پایان بخشیدن به جنگ عراق و ایران، اجلاس سران عرب در ریاض را به تأخیر می اندازد.»(۲)

ضمیمه گزارش ۴۱۱: حمله نیروهای خودی به ارتش عراق در حین عقب نشینی از منطقه جنوب دهانه شیلر

سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش در جلسه ای که در تاریخ ۲۹/۶/۱۳۶۲ برگزار شد راجع به این عقب نشینی گفت: «... ما تهران که بودیم، یک دفعه شنیدیم که بچه ها از ارتفاعات شمال شیلر به دره شیلر سرازیر شده اند و دارند دشمن را دنبال می کنند این برای ما خیلی غیرمترقبه بود و بعد فهمیدیم که دشمن آمده پیشگیری کرده است، برای آنکه بتواند بهتر پدافند بکند، آمده ارتفاعاتی که بر شیلر و تخته نادر و سورکوه و آسمان بین مسلط است تخلیه کرده است. منتها قرار بوده با برنامه تخلیه کند و پشت رودخانه شیلر برود. آنجا کانال کنده، باز میدان های مین بسیاری درست کرده و به ارتفاعات لری و کنگرک و کانی مانگا رفته و خط پدافندی را در جنوب شیلر محکم کرده است. بچه ها هوشیاری به خرج دادند و در حینی که دشمن عقب نشینی می کرده، به آن حمله کردند. درنتیجه تلفات سنگینی به آن وارد شده، مهمات زیادی از دشمن باقی مانده سنگرهای سالم با خواروبار و وسایل مانده که باوجود اینکه تا نزدیک ترین نقطه اینجا با هلیکوپتر رفته بودیم و بقیه اش را با ماشین رفتیم و سه ساعت هم می گشتیم، باز هم نرسیدیم و

۱- همان، ص۳۶، رادیو ریاض، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۶، کویت - خبرگزاری فرانسه، ۲۶/۶/۱۳۶۲.

مجبور شدیم که بقیه اش را با هلیکوپتر برویم. پایگاه های زیادی بود، پایگاه های مستحکم بود.»(۱)

احمد کاظمی فرمانده لشکر نجف هم در جلسه ای در تاریخ ۲۹/۶/۱۳۶۲، درمورد چگونگی حمله به نیروهای درحال عقب نشینی عراق و نیز غفلت و کوتاهی انجام شده دراین خصوص گفت: «چند وقت پیش از اینکه قرار شد روی سورکوه عمل کنیم، ما به منطقه رفتیم. بچه ها گفتند دشمن از اینجا عقب نشینی می کند. ما نیز دیدیم از این پاسگاه ها دارد پلیت و الوار برای دشمن پایین می آید! ما هم نیروهایی را سریع از اینجا انداختیم و به پشت پاسگاه پشتوه آوردیم. متوجه هستید که دشمن ۲۲ نفر را اینجا آورده و با دو گروهان هم ساعت ۸ شب به این پاسگاه حمله کرده است. خلاصه تقریباً ساعت ۸، ۹ بود که درگیری در پاسگاه شروع شد و اینجا سقوط کرد دشمن از جاده گذشت و با همه مهمات و تجهیزات فرار کرد. در پاسگاه تا صبح ساعت ۱۰، ۱۱ درگیری بود. در تاریخ ده، یازدهم[از ده یازده روز پیش] که از این پشت به پاسگاه حمله کردیم، و پاسگاه هم سقوط کرد و چیزی در حد ۱۰۰ نفر کشته از دشمن داشتیم. ...»(۲)

کاظمی در ادامه گفت: «ما یک سری مسائل در رابطه با این منطقه داریم. ما آمدیم طرحمان را به برادر محسن و برادر رحیم دادیم. یک بار هم که شما تشریف آوردید، بهتان گفتیم. تا رفتید و بیایید، دشمن عقب نشینی کرد. یک طرحی داشتیم که بیاییم با دو گردان این جاده را ببندیم، این جاده را که ببندیم یک تیپ عراقی در اینجا محاصره می شد، که خودتان آمدید و منطقه را دیدید، سرهنگ شیرازی هم به منطقه آمد به آقا جواد [استکی] می گفت، چرا شما نیامدید؟ دشمن از اینجا فرار کرد و چرا زودتر نیامدید؟ حالا می گویم ان شاءالله این مسئله باید پیگیری شود، چون ما می توانستیم با یک گردان، یک تیپ از دشمن را در اینجا محاصره کنیم و بگیریم. ...»(۳)

ضمیمه گزارش۴۱۹: گزارش سفر هیئت اقتصادی و صنعتی آلمان غربی به ایران

روزنامه آلمانی دی ولت در یکی از شماره های اخیر خود درمورد سفر دو هیئت اقتصادی آلمان فدرال به ایران می نویسد: «هم زمان با سفر یک هیئت ۴۰ نفره از نمایندگان اقتصاد آلمان فدرال به ایران، آقای دیترس فون ورتس قائم مقام وزیر اقتصاد و دارایی آلمان نیز به ایران رفته است. این سفر به همت اطاق بازرگانی آلمان و ایران در تهران انجام می پذیرد. قائم مقام وزیر اقتصاد و دارایی آلمان در رابطه با برگزاری نهمین نمایشگاه بین المللی تهران به ایران آمده است و از این موضوع برای آغاز دوباره روابط دوجانبه بین ایران و آلمان استفاده خواهد کرد. به نظر می رسد که پس از چهار سال قطع مذاکرات دو کشور، اکنون احتیاج به تبادل نظر فراوان درمورد رابطه اقتصادی بین دو کشور داشته باشند. بحث اصلی بین دو کشور مربوط به توازن تبادلات اقتصادی فی مابین خواهد بود، البته ایران اصرار دارد که آلمان بیش ازپیش از ایران کالا و نفت خریداری کند و افزایش خرید از آلمان را وابسته به افزایش صادرات ایران به آلمان دانسته است. باوجود اعلام نظر موافق مقامات آلمانی دراین مورد، ولی در محافل اقتصادی بن امکان توازن مبادلات تجاری با ایران دیده نمی شود. قابل ذکر است ایران دوباره ... به عنوان خریدار کالاهای آلمانی از پادشاهی سعودی جلو افتاده و مقام اول را دارا می باشد و در شش ماهه اول سال جاری، به میزان بیش از ۴/۳ میلیارد مارک از آلمان خرید کرده است که برابر با کل صادرات آلمان به ایران در طول سال میلادی ۱۹۸۲ می باشد و برای یک نیمه سال به حد صادرات آلمان به ایران در سال ۷۸ که ۸/۶ میلیارد مارک بود رسیده است و در مقابل آلمان در نیمه اول سال جاری فقط ۱/۷۱۷ میلیون مارک از ایران کالا خریده است. بنابراین، آلمان توانسته است ۷/۲ میلیارد مارک مازاد تبادل تجاری با ایران داشته باشد که این بیشتر از زمان قبل از انقلاب اسلامی است که واردات آلمان از ایران ۲/۴ میلیارد مارک بود. قابل ذکر است که پس از سال ۷۸، صادرات آلمان به ایران به ۵/۲ میلیارد مارک کاهش یافت و در سال ۸۰ به ۶/۳ میلیارد مارک افزایش یافت. البته در سال ۸۲، این مقدار به ۶/۶ درصد کاهش یافت ولی صادرات آلمان به ایران یک صد و پنجاه درصد افزایش داشته است. جالب این است که در نیم سال اول سال جاری، صدور اتومبیل به ارزش ۹۸۲ میلیون مارک بیشترین سهم صادرات این کشور به ایران بوده است. این عدم توازن در مبادلات مشکل اصلی گسترش روابط بین دو کشور بوده و سفر هیئت آلمانی به همین منظور انجام می گردد.

۱- خبرگزاری جمهوری اســلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۵، ۳۰/۶/۱۳۶۲، صص ۹ - ۸؛ بن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۳۰۲۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: طراحی و آماده سازی عملیات والفجر۴، (قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۹/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۲۲)، صص ۱۴ - ۱۳.

۳- همان، ص۱۵.

موضوع نفت بحث اصلی بین دو کشور خواهد بود، ایران قبلاً با فروش ۱۷ درصد نفت مصرفی آلمان مقام اول صادرکننده نفت به این کشور را داشت، اما در سال های اخیر نه تنها به لحاظ کاهش مصرف و کم شدن ظرفیت پالایشگاه های آلمانی بلکه به لحاظ خرید نفت از دریای شمال، آلمان دیگر از ایران به آن اندازه نفت نمی خرد. درمورد فرش با گران شدن قیمت فرش ایران این کالای صادراتی از بازار جهانی دور افتاده است. مشکل دیگر آلمان ها در مذاکراتشان با ایران این است که ژاپن که تابه حال بعد از آلمان دومین طرف معامله با ایران است، رسماً تعهد به افزایش وارداتش از ایران کرده است.»(۱)

ص: ۵۳۱

۱- سند شماره ۱۲۷۴۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ارزیابی منطقه و بررسی آخرین وضعیت نیروهای خودی و دشمن (والفجر۴)، (قرارگاه خاتم، ۲۹/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۴۹)، ص۸.

روزشمار جنگ یکشنبه ۲۷ شهریور ۱۳۶۲ ۱۰ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۸ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

حملات دیروز و امروز نیروهای خودی به یگان های درحال عقب نشینی دشمن در منطقه عمومی دشت شیلر که به چندین کیلومتر پیشروی در خاک عراق انجامید، با عنوان "عملیات شمال مریوان" بازتاب گسترده ای در رسانه های داخلی و خارجی یافت.

مطبوعات و رادیو و تلویزیون جمهوری اسلامی ایران با عناوینی همچون "عقب نشینی ارتش عراق از شمال شیلر"، موفقیت نیروهای خودی در اجرای "عملیات شمال مریوان" را به طور گسترده ای منعکس کردند(۱)

سپاه پاسداران و ارتش جمهوری اسلامی ایران نیز دیروز و امروز اطلاعیه های مشترکی دراین باره صادر کردند. در اطلاعیه شماره ۱ مشترک ارتش و سپاه، که روز گذشته در مطبوعات داخلی منتشر شد، درباره "عملیات شمال مریوان" آمده است: رزمندگان اسلام شب بیست وپنجم شهریور،(۲) به دنبال نقل وانتقالات ارتش عراق در منطقه شمال مریوان، با انجام عملیات تهاجمی و اجرای آتش شدید بر روی مواضع و استحکامات دشمن، آنان را مجبور به عقب نشینی کرده و ده ها کیلومتر از اراضی داخل خاک عراق را آزاد ساختند. این اطلاعیه در ادامه افزوده است: «نیروهای اسلامی در این عملیات پیروزمندانه به دو تیپ ۱۰۵ و ۴۲۸ ارتش عراق ضربات سنگینی وارد آورده و با کشته و زخمی نمودن صدها تن از آنان تعدادی را نیز به اسارت خود درآوردند. همچنین مقادیر زیادی از تجهیزات و مهمات دشمن صهیونیستی به دست رزمندگان توانمند و خداجوی سپاه اسلام به آتش کشیده شد. ... جان برکفان سپاه اسلام هم اکنون با آزادسازی یک پاسگاه مرزی دشمن در منطقه شمال مریوان و استقرار و تسلط بر مناطق و ارتفاعات استراتژیک ازجمله شیخ شلخان، سیرول، کورکل، کانی هرم، دیزه، قلندراوه، ضرباوه، سرسوراو و کلاروا به سوی رودخانه شیلر در داخل خاک عراق درحال

ص: ۵۳۳

۱- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۳۰/۶/۱۳۶۲، صص ۱۱۶ - ۱۱۵؛ و - روزنامه اطلاعات، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۱۴.

۲- حمله در نخستین ساعات بامداد ۲۶/۶/۱۳۶۲ انجام شده است.

پیشروی هستند.» در اطلاعیه شماره ۲ مشترک ارتش و سپاه نیز که امروز مصادف با عید قربان انتشار یافت، ضمن تبریک عید و پیروزی نیروهای خودی، درمورد دستاوردهای "عملیات شمال مریوان" آمده است: «مدافعین انقلاب اسلامی در این عملیات ... موفق شدند از رودخانه شیلر در داخل خاک عراق عبور کنند. رزمندگان اسلام درحال حاضر به تحکیم و تثبیت مواضع فتح شده پرداخته و با تسلط بر منطقه، کلیه حرکات دشمن را تحت کنترل خود دارند.» این اطلاعیه در پایان با اشاره به میزان خسارات واردشده به ارتش عراق در جریان عملیات شمال مریوان، سقوط یک فروند بالگرد دشمن را یکی از مهم ترین این خسارت ها برشمرد.(۱)

از سوی دیگر، این عملیات در رسانه های خارجی نیز بازتاب وسیعی داشت، خبرگزاری رویتر به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا) گزارش داد: «سربازان ایرانی در یک حمله جدید در شمال مریوان در بخش شمالی جبهه جنگ دو تیپ عراقی را عقب رانده و تلفات سنگینی بر آنها وارد کردند.» رویتر در ادامه گزارش خود، بخش هایی از اطلاعیه مشترک سپاه پاسداران و ارتش ایران درمورد میزان تلفات جانی دشمن، مقدار پیشروی نیروهای ایرانی و تسلط آنها بر ارتفاعات راهبردی در منطقه عمومی دشت شیلر را نیز منعکس کرد.(۲)

درعین حال، خبرگزاری فرانس پرس از منامه، ضمن اشاره کوتاهی به خبر پخش شده از رادیو تهران راجع به پیشروی نیروهای ایرانی در خاک عراق، به نقل از «یک سخنگوی ارتش عراق» این خبر را تکذیب کرد و گفت: «این سخنگو ادعای ایران مبنی بر پیشروی سربازان ایرانی طی چند روز اخیر در شمال جبهه جنگ را تحقیر کرده و تهدید نمود هر منطقه از کردستان که تلاش اشغالگران ایرانی از آن انجام شود با خاک یکسان خواهد شد.»(۳)

۱

باوجود تمرکز فعالیت های شناسایی و تدارکاتی برای اجرای عملیات های آتی در جبهه شمال غرب، فعالیت در جبهه های دیگر نیز همچنان جریان دارد. امروز چند تن از مسئولان نیروهای مستقر در جبهه میانی، هنگام شناسایی در منطقه چیلات در حوالی دهلران براثر انفجار مین متحمل تلفاتی شدند.

گزارش گردان مرزی ایلام دراین باره حاکی است: فرمانده گردان ۲۰۵ مستقر در دهلران به همراه فرمانده گروهان موسیان و فرمانده تیپ فاطمه زهرا(س) و دو نفر از نیروهای سپاه «به منظور شناسایی به منطقه چیلات عزیمت [کردند] که نامبردگان با مین اصابت [کرده] درنتیجه دو نفر از افسران فوق الذکر به همراه دو نفر از برادران سپاه مجروح و برادر هرمزپور [فرمانده تیپ فاطمه زهرا(س)] شهید می گردد.»(۴)

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۲۳؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۶/۱۳۶۲، صص ۲ و ۹.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۳، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۴، لندن - خبرگزاری رویتر، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۴، ۲۹/۶/۱۳۶۲، ص۵، منامه - فرانس پرس، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۰۸۴۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی گردان مرزی ایلام به فرماندهی ناحیه ژاندارمری استان باختران، ۲۷/۶/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۲۷۲۶۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه ژاندارمری باختران به فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۱

تبادل آتش در مرز خرمشهر همچنان ادامه دارد. آبادان نیز در ۴۸ ساعت گذشته به طور پراکنده زیر آتش سلاح های دشمن قرار داشت.

طبق گزارش فرمانداری خرمشهر، در ۴۸ ساعت گذشته، تبادل آتش در دو سوی نوار مرزی خرمشهر ادامه داشته که براثر آن خسارات و تلفاتی به دوطرف وارد شده است. این گزارش درخصوص تلفات و خسارات واردآمده به نیروهای خودی افزوده است: «۱۰ تن از برادران بسیج و سپاه در منطقه پاسگاه زید و ۱۱ تن از برادران ارتشی در منطقه شلمچه مجروح شدند. ... [همچنین] براثر اصابت خمپاره دشمن دو فقره آتش سوزی در گمرک و دیریفارم رخ داد که خسارات واردشده تعدادی اصله نخل می باشد.»(۱)

گزارش فرمانداری آبادان نیز حاکی است: در ۴۸ ساعت گذشته، «شهر آبادان به طور پراکنده زیر آتش سلاح های سبک و سنگین دشمن قرار داشت که براثر آن به یک باب منزل مسکونی و ۶ مغازه و یک مدرسه آسیب وارد آمد. [همچنین] در طول منطقه عملیات ۹ تن از رزمندگان اسلام مجروح شدند.»(۲)

۲

در روزهای اخیر اخبار متعددی درمورد ارسال سلاح ازسوی عراق برای گروه های مسلح غیرقانونی مخابره شده است. طبق خبری که در تاریخ ۲۲/۶/۱۳۶۲ از لشکر۲۸ کردستان دریافت شده است، حدود ۲۰ وانت بار اسلحه آماده شده که ازطریق مرز حلبچه و طویله به سران این گروه ها تحویل داده شود.

همچنین گزارش امروز قرارگاه مالک اشتر حاکی است: «اخیراً مقادیر زیادی سلاح و مهمات ازطرف دولت بعث عراق تحویل احزاب منحله دمکرات و کومه له شده و [شیوه کار با] این سلاح ها ازطرف افسران عراقی به این افراد آموزش داده می شود. این سلاح ها عبارت اند از: ۵۰۰۰ قبضه کلاشینکف و ۲۰۰ جعبه فشنگ مربوطه، ۱۲ قبضه خمپاره۱۲۰ م.م، ۸ قبضه خمپاره۸۲ م.م، ۸ قبضه خمپاره۶۰ م.م، ۲۴ قبضه تفنگ۱۰۶ م.م با مهمات لازم.»(۳)

۳

عناصر مسلح غیرقانونی در ادامه فعالیت ها و اقدامات ایذایی خود در مناطق غرب و شمال غرب کشور امروز هم با اجرای چند عملیات کمین، تلفات و خساراتی را به نیروهای خودی وارد کردند. در درگیری های امروز در سقز و خوی نیز شماری از عناصر ضدانقلاب کشته شدند.

به گزارش واحد اطلاعات - عملیات سپاه سردشت، در محور سردشت - پیرانشهر در نزدیکی میرآباد،(۴) دو دستگاه خودروی تویوتا حامل ۲۳ نفر از نیروهای ارتش و سپاه در کمین گروهی از عناصر مسلح غیرقانونی گرفتار شدند. در این حادثه، ۲۲ نفر شهید و یک نفر زخمی

۱- سند شماره ۲۹۰۷۶۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به استانداری خوزستان، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۷۲۳۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۷۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۱۳.

۴- سند شماره ۳۵۱۳۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات سپاه سردشت به اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

شد.(۱)فرمانده سپاه سردشت نیز در گزارشی اعلام کرد ۱۲ نفر از شهدا از نیروهای ارتش و ۱۰ نفر دیگر عضو سپاه پاسداران بودند. این گزارش درخصوص خسارات مادی واردآمده به نیروهای خودی نیز افزوده است: «[یک دستگاه] تویوتای سپاه و یک تویوتای ارتش به آتش کشیده شد و [یک قبضه] دوشکای سپاه به غنیمت رفته است.»(۲)

استانداری کردستان نیز گزارش داد: «یک دستگاه خودروی نیروهای انتظامی به سرنشینی ۶ نفر در حوالی کامیاران به کمین ضدانقلاب افتاده و خودرو به آتش کشیده شده و نفرات سرنشین کشته و زخمی گردیده اند.»(۳)

امروز همچنین در جریان پاک سازی روستای میشه ده بالا گنه دار از توابع پیرانشهر، یک خودروی نیروهای خودی به کمین ضدانقلاب افتاد و ۳ نفر از سرنشینان آن شهید و ۳ تن دیگر مجروح شدند و خودرو نیز منهدم شد.(۴)

علاوه بر حوادث مذکور، چند نفر از نیروهای خودی که مأمور تأمین جاده پایگاه گلوان بودند در کمین عده ای از عناصر حزب دمکرات گرفتار شدند. به گزارش واحد اطلاعات سپاه نقده، در درگیری به وجودآمده، ۲ تن از نیروهای پاسدار به شهادت رسیدند و یک نفر دیگر براثر تیراندازی عناصر مسلح به پایگاه مذکور زخمی شد. همچنین، ۱۰ قبضه اسلحه نیز به دست مهاجمان افتاد.(۵)

در سقز نیز امروز دو درگیری به وقوع پیوست. براساس اعلام شهربانی این شهر، گروهی از افراد مسلح غیرقانونی در روستای بوبکتان (از توابع سقز) با نیروهای خودی درگیر شدند. در این حادثه یک نفر از عناصر ضدانقلاب کشته شد. در حادثه دیگری نیز، «تعداد ۱۰۰ نفر از عناصر ضدانقلاب حزب منحله کومه له به روستای بسطام از توابع سقز رفته و با نیروهای خودی درگیر [شدند] درنتیجه ۱ تن از نیروهای خودی شهید و ۲ تن دیگر مجروح گردیده اند.»(۶)گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا دراین باره حاکی است در این درگیری از عناصر مسلح غیرقانونی حدود ۳۰ نفر کشته یا مجروح شده اند.(۷)

قرارگاه حمزه سیدالشهدا در گزارش دیگری اعلام کرد: «عده ای از ضدانقلابیون در ساعت ۱۸:۰۰، در منطقه جنگه سر (در حومه خوی) به کمین برادران افتاده و ۴ نفر از آنها کشته و عده ای زخمی شده اند.»(۸)

عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در کنار سایر اقدامات خرابکارانه خود هر چند وقت یکبار اقدام به ارعاب مردم و اخاذی از آنها می کنند. دراین زمینه گزارشی از منابع خودی حاکی است: «درپی برچیده شدن پایگاه های مستقر در جاده بند ارومیه ۵ نفر از افراد حزب منحله دمکرات در ساعت ۱۰ شب وارد شرکت تولیدی عمرانی استان واقع در منطقه پل تویون این شهر شده (ازطریق جاده فوق) و نگهبانان غیرمسلح آنجا را تهدید و از ایشان درخواست پول و اسلحه نموده اند. که گفته اند بعداً آمده و تحویل خواهیم گرفت.»(۹)

۱- سند شماره ۳۱۶۶۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات سپاه سردشت به اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۱۳۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانده سپاه سردشت به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۳۹۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران کردستان به معاونت سیاسی استانداری کردستان، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

۴- دفتر فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، بولتن اخبار و رویدادهای هفته منطقه۳، شماره ۲، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۵.

۵- سند شماره ۳۵۴۵۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه نقده به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۲۹۱۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۳/۷/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۵۶۶۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس قرارگاه حمزه سیدالشهدا به ستاد مرکزی (طرح و عملیات)، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۸- همان.

۹- گزیده اسناد مناطق کردنشین(ارومیه)، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، سال۱۳۶۲، ص۱۴۱.

۱

با اجرای مرحله سوم و چهارم از سلسله عملیات های شهید بروجردی که از چهارشنبه گذشته (۲۳/۶/۱۳۶۲) با همکاری پاسداران و بسیج عشایری و تحت فرماندهی قرارگاه های بدر، وحدت و شهید زارع زاده آغاز شد، نیروهای خودی توانستند ضمن آزادسازی ارتفاعات «زرنه، سرشیلانه، ترکان، شیرین سوار، کرسانه، لونه سادات، لون کهن، گاودانه خور، ماراد، ورمهنگ و الک و نیز ارتفاعات مشرف به سرخه توت، صالح آباد، ترازوله و بیشه سنگ»، منطقه وسیعی بین کامیاران، مریوان، اورامانات، روانسر، قروه، سنقر و باختران را پاک سازی کنند.

خبرگزاری جمهوری اسلامی دراین زمینه گزارش داد: «در این عملیات شمار زیادی از عناصر ضدانقلاب کشته شدند که اجساد دو تن از سران شاخه های کومه له و دمکرات در منطقه در بین آنها دیده می شود.» این گزارش افزود: در ادامه عملیات مذکور نیروهای خودی موفق شدند منطقه اورامانات، پاوه و تنگخواب را تصرف کنند. تعداد ۱۵ نفر از عناصر مسلح غیرقانونی نیز با در دست داشتن سلاح انفرادی خود را تسلیم کردند. همچنین در این عملیات بیش از ۳۸ تن از اعضای گروه های ضدانقلاب دستگیر شدند و ۳۱ قبضه اسلحه به غنیمت گرفته شد(۱)

۲

امام خمینی امروز در جمع مقامات ارشد کشوری و لشکری و عده ای از مسئولان اجرایی، قضایی و تقنینی کشور در یک سخنرانی به مناسبت عید قربان، ضمن بیان نکات اخلاقی و عرفانی به تحلیل مسائل روز کشور و دنیا پرداختند.

رهبر انقلاب اسلامی پس از تبریک عید قربان و بیان نکاتی عرفانی درباره دو عید اسلامی فطر و قربان، به فداکاری حضرت ابراهیم(س) و حضرت محمد(ص) اشاره کرده و افزودند: «الآن شما در این عصر که ملاحظه می کنید جوان هایی هستند که واقعاً فداکاری می کنند، واقعاً رو به شهادت می روند. کسانی هستند که واقعاً جوان هایشان را به شهادت می فرستند و خوشحال هم هستند. این همان سنخ هست، لکن تفاوت این است که آنجا معرفت یک معرفت عالی مقامی است و اینجا به آن مرتبه نرسیده است، اینجا نمونه ای از اوست. فداکاری های جوان های عزیز ما و پدرهای آنها و مادرهای آنها همان نحو است که آنها کردند. اینها ذبح می شوند به همان طوری که اسماعیل ذبح شد و به همان طوری که فدیه اسماعیل به حسب روایات ذبح شد و ما باید بگوییم که عاجزیم از اینکه همین فداکاری که اینها دارند هم، ما عاجزیم که تصور کنیم و بحمدالله این فداکارها برای اسلام آن چنان سرافرازی ایجاد کردند که در طول تاریخ خواهد ماند، آن طور برای کشور خودشان سرافرازی ایجاد کردند که در طول تاریخ خواهد ماند و ما آرزو داریم که این سرافرازی برای همه ملت ها حاصل بشود و انقلاب به همین معنا برای همه ملت ها حاصل بشود، برای همه مستضعفین حاصل بشود. از آن طرف هم در مقابل این طور فداکاری و این طور تفدیه برای اسلام، آن طور

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۳، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

جنایات در دنیا واقع می شود. جنایات عظیمی که از دولت های بزرگ بر همه بشر واقع می شود و امروز دنیا گرفتار این دو قطب است و بشر گرفتار این دو قطب است که خدای تبارک وتعالی ان شاء الله نجات بدهد بشر را از این دو قطب فاسد. هرجا بتوانند خودشان دخالت می کنند و هرجا هم به حسب ظاهر عذری باشد دیگران را وادار می کنند به دخالت، به فساد. صدام را ملاحظه می کنید که در طول این مدت با این ملت چه کرده است و با اسلام چه کرده است و با ملت عراق چه کرده است و از آن طرف مشاهده می کنید که او صلح دوست خودش را حساب می کند و رسانه های گروهی هم هرجا هستند او را به همین عنوان معرفی می کنند.»

ایشان در ادامه ضمن ذکر مثالی(۱) گفتند: «... خوب است این طور باشد که به صدام بگویند که اخطب خطبای عرب کی است در عصر، او بگوید که بیایید من نشان بدهم، بیاورد در خرمشهر و هویزه و سوسنگرد و اینجاها ببیند که، نشان بدهد که ببینید اینها همه آثار شکستی است که ما خورده ایم از ایران. اخطب خطبای عرب آن است که با این همه شکست ها، در هر شکستی مدال شجاعت بدهد به ارتش خودش و داد شجاعت ارتشش را بزند. صدام بیش از این هم می تواند بگوید، بگوید، اخطب خطبای عرب آن است که این خرابی ها را که می بینید به دست ما واقع شده است و هرروز هم دارد به سر مردم موشک ریخته می شود و هرروز هم من دارم از همه دولت ها کمک برای این خرابی ها می گیرم، اخطب خطبای عرب آن است که آن خودش را معرفی کرده است به اینکه صلح طلب است.

وضع این طوری شده است که کسی که دارد هرروز از این ور و آن ور سلاح تهیه می کند برای اینکه بریزد به جاهایی که ربطی به ارتش ندارد - او دستش به آنها که نمی رسد - وقتی آنجا شکست می خورد، می گیرد از این سلاح های دورزن و می زند به شهرهای عرب نشین و کردنشین و فقرا و آن وقت این را دنیا معرفی می کنند به اینکه این صلح طلب است و خودش هم داد صلح طلبی می زند! اخیراً هم که ازطرف یکی از رئیس جمهورها - رئیس جمهور گینه - یک تقاضای صلح شده بود، ایشان یک کاغذ مفصلی به او نوشته بود که ما همه جور برای صلح حاضریم. ایشان از اول هم همین طور می گفت ما برای صلح حاضریم، ولی صلح چی؟ صلح بین کی و کی؟ درعین حالی که می کوبد، صلح طلب است. درعین حالی که فرار می کند، شجاع است. اصلاً الفاظ در عصر ما هویت خودشان را از دست داده اند، کأنّه برگشته است، یک تحولی پیدا شده است در الفاظ و معانی الفاظ و اینها.

۱- نقل شده است که کسی به یک شاعری گفت که اشعر شعرای عرب کی است؟ گفت بیا برویم من نشانت بدهم. رفت همراهش در یک خانه ای، دید که یک پیرمرد بسیار کثیفی نشسته و پستان یک بزی را به دهنش گرفته است و می مکد. آن شخص شاعر گفت که این شخص که می بینی پدر من است و اینکه پستان را در دهن گرفته است برای اینکه این قدر بخیل است که نمی خواهد یک قطره شیر به کاسه مالیده بشود. اشعر شعرای عرب آن است که در سال های طولانی افتخار به عرب کرده برای این پدرا!

فرانسه هم خودش را یک کشور متمدن و آزادی خواه و نمی دانم این چیزها معرفی می کند - مردم شاید باشند - لکن او هم اسلحه می فرستد، طیاره های زننده می فرستد، کوبنده می فرستد، برای اینکه نگذارد ایران غلبه پیدا کند. من عقیده ام این است که اگر در فرانسه پیش این بزرگان فرانسه - که دارند به اصطلاح اینها را می فرستند - اگر عقل پیدا بشود، این را بفرستند برای صدام، برای اینکه او با بی عقلی اش خودش را به اینجا رسانده، چنانچه آن عقل داشت که از اول گول امریکا را نمی خورد، که بگوید تو برو چند روز دیگر تمام می شود قضیه، خوب این آمد دید که نشد و تا حالا هم نشده است و همین دو سه روز هم که دیدید که ریختند و جوان های ما در خود عراق جلو رفتند و حالا هم دارند جلو می روند. خوب، با این همه تجربه، مگر آن مقدار از میراژهایی که فرستاد - شصت تا مثل اینکه می گویند فرستاد - کاری از او آمد؟ این سلاح ها باید دست کسی باشد که آدم داشته باشد. کسی که ندارد کسی را که بتواند این سلاح ها را به کار ببندد، کسی که چند تا از این پاسدارهای عزیز وقتی که به یک فوجی از آنها حمله می کند فرار می کنند، آنها نمی توانند این کارها را انجام بدهند. بله، اینها در شهر خودشان نشسته اند و در مرز خودشان نشسته اند و با آن توپ های دوربرد می زنند به آبادان هرروز یا می زنند به جاهای دیگر. این وضع دنیاست که ما در آن گرفتار هستیم، که همه با این کمک می کنند درعین حالی که می بینند که از این کاری بر نمی آید.

مگر آن چیزهایی که روسیه به صدام داده کمتر از اینهایی است که فرانسه داده؟ خوب، آنها هم دستش بود و نتوانست کاری بکند، البته خرابکاری کرد، اما پیشروی نکرد، شکست خورد در همه جا و این شکست برای این است که آن چیزی که پیش پاسدارهای ما هست پیش آنها نیست. ایشان بنا دارد که تقلید کند در این امور، تا گفته می شود که مردم ایران هدیه می آورند، آن هم درست می کند یک طایفه ای را که بیایید هدیه بیاورید. در خود آنجا هم آنهایی که هست حتی در رادیوهای خارجی این را در نوشته هایی که آورده اند، می گویند که مأمورین او خانه به خانه می روند و می گویند قبض و رسید بده، اگر کسی قبض و رسید نداشته باشد، رسید طلا، رسید جواهر، اگر نداشته باشد او را می برند و به عنوان مجرم. آن شنیده که اینجا طلا- می دهند آن هم می خواهد صورتش را درست کند، شبیهش را درست کند، یک صفی از خودشان درست می کنند که بیایید بدهید، لکن مأمورین می روند از مردم به زور می گیرند. این [را] شنیده است که بچه ها و خردسال های ما دعوا می کنند که ما می خواهیم برویم به جنگ، ما می خواهیم چه، آن هم در یک وقتی گفت یک بچه ای به من گفت که من می خواهم به جنگ بروم، فرق است مابین اینها. درهرصورت، ما گرفتار هستیم امروز به یک همچو وضعی در دنیا و اسف بار وضع دنیاست.

اینهایی که پیش می برند برای اینکه اینها دنبال حضرت ابراهیم - سلام الله علیه - هستند، اینها لبیک گفتند به حضرت ابراهیم - سلام الله علیه - آنها که می خواهند پیش ببرند چی می گویند؟

آنها به عفلق گفتند، خوب، نمی شود یک کسی که به عفلق لبیک می گوید، یا به کسی که به ابراهیم خلیل الله لبیک می گوید، اینها یک جور باشند. این است که آنها فراری هستند و اینها چنانچه یک وقت اقتضا بکند تا هرجایی که صلاح باشد خواهند رفت.»

امام خمینی به مسئله لبنان و درگیری های اخیر در این کشور نیز پرداخته و ضمن معرفی دولت امریکا به عنوان ریشه بحران و درگیری در منطقه، خاطرنشان کردند: «امریکا نمی خواهد که منطقه آرام باشد و بخواهند فکر بکنند که باید چه بکنند، امریکا هرجا بتواند خودش دخالت می کند، هرجا نتواند ایادی اش را می فرستد که لااقل نفاق بیندازند بین مردم. این منافقینی که می خواستند در ایران آن طور وقایع را ایجاد کنند و جنایات را ایجاد کنند و کردند و فرار کردند و حالا هم باز تتمه شان هست، اینها همان راه را دارند می روند، اگر [راجع به منافقین] قبل از رفتن به فرانسه اشکال می شد که شاید نه، خودشان چی باشند، خوب، حالا معلوم شد که نه، این طورند. اینهایی که خلقی هستند با صدام دست دوستی می دهند، درصورتی که هرروز دارد این خلق اسلامی را می کوبد. اینها دیگر برایشان آبرویی باقی نمانده است، لکن خارج نشسته اند و فحش می دهند. خوب، این یکی برایشان مانده که فحاشی کنند. درهرصورت ما باید خودمان لبیک به حضرت ابراهیم بگوییم و لبیک به رسول الله بگوییم و با این لبیک فداکاری بکنیم و حفظ کنیم عزت خودمان را، عزت اسلام را.»

رهبر انقلاب ضمن توصیه به تمام اقشار ملت برای فداکاری در راه عزت قرآن و اسلام خواستار وحدت بیشتر بین نیروهای داخلی و کنارگذاردن اختلافات جزئی شده و افزودند: «بحمدالله الآن در بین ارتش ما و سپاهیان و همه اینها وحدت هست و با این وحدت دارند جلو می روند و تا این وحدت هست ان شاءالله پیروزی ها دنبال هم است و ما باید همیشه توجه به این داشته باشیم که آنچه هست از خداست أَ لِغَيرِكَ مِنَ الظُّهُورِ ما لَيسَ لَكَ هرچی هست از اوست. اگر ما توانستیم این مطلب را به قلب خودمان وارد کنیم که هرچه هست از اوست دیگر نه از شکست می ترسیم، نه از چیز دیگر. ...»

امام خمینی در پایان سخنانش دولت های منطقه خلیج فارس را نیز خطاب قرار داده و ضمن تأکید بر غیرقابل اعتماد بودن امریکا و رژیم صهیونیستی یادآور شدند: «اینها گمان می کنند که اسرائیل پشت وپناه آنها هست که کمک به او می کنند. اسرائیلی که بنایش بر این است که کشورهای عربی را بگیرد، این را خیال می کنند که این پشت وپناه او هست، یا امریکا پشت وپناه است، امریکا از شما نفت می خواهد و امریکا از شما نفع می خواهد و می خواهد شما بازار باشید برای او و همین طور شوروی، اینها فرق نمی کند، اینها می خواهند که از شما استفاده بکنند، از مخازن که خدا به شما داده آنها استفاده اش را بکنند، شما حمال باشید برای آنها، و الّا در آنجایی که شما گرفتار بشوید هیچ یک از اینها به داد شما نخواهند رسید؛ آنها آن وقت می گویند ما اینها را

نمی شناسیم. بنای این اشخاصی که توجهشان به خودشان و به دنیای خودشان است این است که مادامی که به نفع آنها چیزی باشد با آنها همراه اند و با آنها هم کاسه هستند، آن روزی که ببینند این به نفع نیست ولو دوستشان باشد کنارش می گذارند. ... که ما با امریکا باشیم، به اینکه امریکا به ما در وقت خودش چه بکند. امریکا از شما نفت می خواهد. امریکا از حکومت حجاز، نفت حجاز را می خواهد او نفعی به شما نمی رساند. او از شما می گیرد و می دوشد شما را. برای چه برای او خودتان را به زحمت می اندازید و ما را هم به زحمت می اندازید؟»(۱)

۱

«اگر به عراق سلاحی داده شود که مانع از صدور نفت ایران شود، از خلیج فارس یک قطره نفت صادر نخواهد شد.» این مطلبی بود که آیت الله خامنه ای امروز، در خطبه های نماز عید قربان بیان کرد. وی در بخش های دیگری از سخنان خود به مسئله حج، جنگ ایران و عراق و بحران لبنان پرداخت و مواضع جمهوری اسلامی ایران در قبال دخالت های قدرت های بزرگ در امور کشورهای منطقه را بازگو کرد.

آیت الله خامنه ای در خطبه اول نماز عید قربان، ابتدا به تشریح فلسفه عید قربان و اقدام حضرت ابراهیم(س) در قربانی کردن فرزندش پرداخت و آن را «نمونه ایثارگری و فداکاری تاریخی و کم نظیری» توصیف کرد که «درس بزرگی به همه مسلمین» داده است. وی افزود: «اصولاً اصل و مبنا بر این است که انسان مسلمان همیشه و در همه حال دلش برای فداکاری و ایثار آماده باشد و در این راه فداکار باشد، مثل همه این عزیزان و برادران ما که امروز در جبهه های جنگ تحمیلی کفر علیه اسلام اقدام به فداکاری و مجاهدت می کنند.»

رئیس جمهور سپس، با طرح مسئله استکبارستیزی و موضوع برائت از مشرکین گفت: «درس ابراهیم خلیل الله خط جمهوری اسلامی ایران را از هزاران سال پیش برای ما ترسیم کرده و می کند و جامعه اسلامی ما نشئت گرفته از این درس است که در کنار شعار الله اکبر، شعار مرگ بر استکبار جهانی را سر می دهد. برای فرد مسلمان فرق

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، جلد۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، صص ۱۲۹ - ۱۱۸.

نمی کنـد که این شعار را چه در کشور خودش یا در کشور دیگری یا در اجتماع حـج ادا نماید، ما این را از اصول اسـلامی قرآن و تکلیف خود می دانیم که علیه امپریالیزم، صـهیونیزم، مرگ بر اسـتکبار جهانی امریکا، اسـرائیل و صـهیونیزم بین الملل و همه سدکننـدگان راه خدا بگوییم این دسـتوری است که قرآن به ما داده است و کسانی که بجز این راه را طی کنند آنها خدا، اسـلام و قرآن را نشناخته و نفهمیده اند و ادعای اسلامی بودن آنها ادعایی پوچ و مسخره است.»

آیت الله خامنه ای خطبه دوم نماز عید قربان را به مسائل جنگ ایران و عراق و بحران لبنان اختصاص داد. وی درخصوص مداخله ابرقدرت ها در جنگ ایران و عراق گفت: «ابرقدرت ها به وسیله عمالشان تهدید می کنند که اگر جنگ عراق و ایران پایان نیابد آنها مداخله خواهند کرد. اما ما در اینجا اعلام می کنیم که اگر ابرقدرت ها و همه سلطه گران در منطقه مداخله کنند، همه آنها در مرداب منطقه غرق خواهند شد.»

رئیس جمهور در ادامه به موضوع حمایت های تسـلیحاتی غرب از عراق و به طور مشـخص مسـئله واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق اشاره کرد و ضـمن تأکید بر تأثیرنداشتن سلاح های مدرن در سرنوشت نهایی جنگ یادآور شد: «من در اینجا می گویم که بدانید هرگونه سلاحی که به عراق بدهیـد در سـرنوشت جنـگ تـأثیری نخواهـد داشت. امـا از سوی دیگر، مـا تحویـل سـلاح هـای تخریـبی به عراق را ازسوی کشورهای سـلطه گر بدون جواب نخواهیم گذاشت. ما می گوییم اگر به عراق سـلاحی داده شود که مانع صدور نفت ایران شود، از خلیج فارس دیگر یک قطره هم نفت صادر نخواهد شد. ما بر تنگه هرمز تسلط کامل داریم و اگر بخواهند خرابکاری کنند، ما هم به وظیفه خود عمل خواهیم کرد. ما توانسـته ایم با دست خالی و بـدون حمایت هیچ قدرتی، رژیمی را که همه ابرقدرت ها او را یاری می کنند، از پا درآوریم. از سویی آنها برای آنکه جنگ را به پایان امریکایی آن برسانند شـهرهای مرزی ما را می کوبند. چرا باید آنها مریوان قهرمان را هر شب و روز مورد حمله قرار دهند و از سوی دیگر لحن آنها لحن ملتمسانه ای برای نجاتشان از این جنگ باشد.»

رئیس شورای عـالی دفـاع در بخش دیگری از سـخنانش به مسـئله لبنـان پرداخت. وی بـا اشـاره به اینکه در لبنان به مناسبت کشـتار صبرا و شتیلا تعطیل اعلام شده است، گفت: «آنها می گویند ما عید نداریم و تعطیل می کنند. اما من می گویم ای کاش تعطیل نمی کردند، در عوض اجتماع می کردنـد و اعتراض خود را به گوش جهانیان می رساندنـد.» وی همچنین درمورد حکومت لبنان افزود: «همان انگیزه ای که در قلب کشورهای اسلامی اسرائیل را به وجود آورد، همان انگیزه موجب شد که یک کشور دیگر، کشوری که اکثریت قاطع آن را مسلمان ها تشکیل دادند، دارای یک رئیس جمهور غیرمسلمان باشد. ... مسیحیان از یک میلیون یعنی ۳۰ درصـد هم کمترند درعین حال همه محکوم اند که باید رئیس جمهور آنها یک فرد مسیحی مارونی باشد.» وی ضمن حمایت از خواسته مسلمانان

لبنان برای داشتن یک رئیس جمهور مسلمان اعلام کرد: «ما از مسلمانان لبنان قویاً پشتیبانی می کنیم. من از همه کشورهای اسلامی دعوت می کنم که در همه مجامع جهانی این خواسته مشروع بحق مسلمانان لبنان را مطرح کنند و من از همه مسیحیان با انصاف در سراسر عالم، از همه کشورهای مسیحی و از همه مسیحیانی که به راستی پیرو تعالیم عادلانه و منصفانه مسیح هستند، درخواست می کنم که از خواسته بحق مسلمانان لبنان پشتیبانی کنند.»(۱)

سخنان رئیس جمهوری ایران به ویژه مطالب مرتبط با تحویل سوپراتاندارد ها به عراق و تهدید به بستن تنگه هرمز، در میان رسانه های جهان انعکاس یافت. به گونه ای که رادیوهای مونت کارلو و بی بی سی به پخش قسمت هایی از سخنان وی پرداختند. دراین باره، رادیو مونت کارلو گفت: آیت الله خامنه ای «نسبت به تحویل پنج هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق، فرانسه را تهدید کرد. وی در سخنرانی خود در دانشگاه تهران اعلام کرد: چنانچه فرانسه هواپیماهای سوپراتاندارد دراختیار عراق بگذارد، ایران دست بسته نخواهد ایستاد و آن چنان که معلوم است عراق قصد دارد هواپیماهای مذکور را در انهدام مؤسسات نفتی ایران به کار ببرد. وی افزود اگر ایران در صدور نفت خود با ممانعتی روبه رو شود اجازه نخواهد داد حتی قطره ای نفت از هرجای خلیج [فارس] که باشد صادر شود.»(۲)

رادیو بی بی سی هم اعلام کرد: «مقامات ایران برای دومین بار ظرف دو روز اخیر، هشدار دادند که اگر بمب افکن های عراقی نفتکش های حامل نفت ایران را مورد تهدید قرار دهند، ایران دهانه خلیج فارس را مسدود خواهد کرد.»(۳)

۱

به دنبال تهدیدهای ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز و ممانعت از صدور نفت از خلیج فارس، که در واکنش به خبر تحویل قریب الوقوع هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق مطرح شد، اخباری درباره بازنگریِ مقامات فرانسوی در زمان واگذاری سوپراتاندارد‌ها به عراق انتشار یافت. اکثر مطبوعات و رسانه های جهان، امروز ضمن بازتاب وسیع تهدیدات دیروزِ رئیس مجلس و سخنان تهدیدآمیز امروزِ رئیس جمهور ایران از تعویق زمان تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد خبر دادند.

خبرگزاری فرانسه از شهر لاندیویزاو(۴) به نقل از «منابع مطلع در پایگاه هوایی در این شهر» گزارش داد: فرانسه تحویل پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد را به تعویق انداخته است. این خبرگزاری با اشاره به اینکه تحویل جنگنده های مزبور براساس اعلان های قبلی قرار بود جمعه گذشته آغاز شود، به طور تلویحی نگرانی های برخی کشورهای غربی و تهدیدات ایران را عامل تعویق زمان واگذاری سوپراتاندارد‌ها اعلام و اضافه کرد: «کارشناسان غربی به خصوص

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۸/۱۳۶۲، ص۲۳ مکرر.

۲- سند شماره ۲۰۲۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش واحد سمعی بصری سپاه پاسداران به دفتر اطلاعات و عملیات سپاه (شنود رادیوها)، ۲۷/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۱۴، رادیو بی بی سی، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۴- این شهر احتمالاً محل استقرار هواپیماهای سوپراتاندارد می باشد.

امریکایی ها دراین رابطه نگرانی خود را از اینکه عراق جنگنده های مزبور را برعلیه تأسیسات نفتی ایران مورد استفاده قرار خواهد داد ابراز داشته اند. آنها معتقدند دراین صورت ایران اقدام به عمل تلافی جویانه زده و تنگه هرمز را که قسمت اعظم نفت غرب از آنجا می گذرد، مسدود خواهد کرد. از طرفی ایران تصمیم فرانسه دراین رابطه را محکوم کرده و تهدید کرده است درصورت به عمل درآمدن تصمیم فرانسه ایران اقدام به اعمال تلافی جویانه خواهد کرد.»(۱)

رادیو صدای امریکا نیز ضمن اعلام خبر تأخیر در تحویل سوپراتانداردها به عراق، به نقل از تلویزیون فرانسه گفت: «وزارت دفاع آن کشور از تشریح علت این تأخیر خودداری کرده است.» این رادیو افزود: «رژیم جمهوری اسلامی ایران تهدید کرده است که اگر از این نوع هواپیماها در نبرد علیه آن کشور به کار گرفته شود، ایران دست به اقدامات تلافی جویانه خواهد زد. هواپیماهای سوپراتاندارد مجهز به موشک های هوابه زمین اگزوست هستند. به گفته منابع دیپلماتیک در بغداد، ارتش عراق می تواند با استفاده از این هواپیماها تأسیسات نفتی ایران را در جزیره خارک مورد حمله قرار دهد. دولت ایران نیز متقابلاً ـ اعلام کرده است درصورتی که تأسیسات نفتی آن کشور مورد حمله هواپیماهای ساخت فرانسه قرار گیرد ایران دهانه هرمز را خواهد بست و درنتیجه صدور نفت کشورهای حوزه خلیج فارس با اشکال روبه رو خواهد شد.»(۲)

رادیو اسرائیل هم خبر تعویقِ تحویلِ جنگنده های سوپراتاندارد به عراق را به نقل از خبرگزاری فرانسه پخش کرد و افزود: «روز جمعه، پریروز، برای سی خلبان و تکنسین عراقی که در پایگاه هواپیماهای سوپراتاندارد تعلیم دیده بودند مراسم تودیع برپا شد و به احتمال قوی آنها به بغداد بازگشته اند.»(۳) این رادیو در ادامه با اشاره به «ناخشنودی امریکا و چند کشور اروپای غربی» از واگذاری سوپراتانداردها به عراق و نگرانی آنها از عملی شدن تهدیدات ایران گفت: «منابع وزارت خارجه امریکا گفتند ایالات متحده تهدیدهای ایران را درمورد بستن تنگه هرمز کاملاً جدی می گیرد و دولت واشنگتن به وضوح اعلام داشته که این تنگه ازنظر منافع نفتی ایالات متحده دارای اهمیت درجه اول می باشد. به نوشته روزنامه واشنگتن پست، ژاپن و ایالات متحده ناخشنودی خود را به دولت فرانسه اطلاع دادند. ... گزارش دیگری حاکی است که بریتانیا و آلمان فدرال نیز برای فرانسه پیام دادند که از ارسال هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق ناخرسند و نگران می باشند. دولت فرانسه هنوز نسبت به هیچ یک از این گزارش ها واکنش نشان نداده است. ... به گفته منابع آگاه، کشورهای غربی تأکید کردند که با هرگونه اقدامی که موجب شدت یافتن جنگ ایران و عراق شود مخالف اند. کارشناسان نظامی گفتند درصورتی که ایران تنگه هرمز را ببندد کشورهای بلوک غرب ناچار خواهند شد برای تضمین رفت وآمد کشتی ها به نیروی نظامی متوسل شوند. در چنین صورتی رزم ناوهای غربی ناچار خواهند بود کشتی های نفتکش را هنگام ورود و خروج به خلیج فارس همراهی کنند و این امر ممکن است به یک درگیری نظامی بینجامد.»(۴)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۳، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۳، لانديويژاو - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۸، صدای امریکا، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۹، رادیو اسرائیل، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۴- همان، صص ۱۱ - ۱۰، رادیو اسرائیل، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

رادیو بی بی سی نیز با انعکاس هشدارهای دیروزِ رئیس مجلس و تهدیدات امروزِ رئیس جمهور ایران گفت: «دیروز آقای هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس ایران ضمن ابراز نظرات خود پیرامون [تحویل] هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق گفت فرانسه و امریکا قصد دارند امنیت خلیج فارس و دهانه باریک آن را موسوم به تنگه هرمز به خطر اندازند. رادیو تهران به نقل از آقای رفسنجانی گفت مادام که امنیت خلیج فارس حفظ شود خطری نیز متوجه تنگه هرمز نخواهد شد، اما چنانچه منطقه با تهدید روبه رو شود، آن گاه ایران نیز امنیت تنگه هرمز را برهم خواهد زد. ... وی با هشدار علیه تلاش هایی که به منظور جلوگیری از انتقال منابع اساسی ایران به خاطر جنگی که با عراق صورت می گیرد، گفت حزب ماجراجوی سوسیالیست فرانسه تصور می کند با ارسال چند هواپیما به عراق می تواند امنیت خلیج فارس را برهم زند، اما ایران کلید ورود به خلیج فارس و قابلیت مسدودکردن آن را درصورت لزوم در دست دارد.

آقای [آیت الله] خامنه ای رئیس جمهور ایران نیز در سخنانی که امروز در دانشگاه تهران بیان داشت ضمن هشدار مشابهی به کشورهایی که مدعی است به عراق کمک می کنند، گفت هرنوع اسلحه ای که دراختیار عراق قرار گیرد سرنوشت جنگ را تغییر نخواهد داد. حرف ما این است که اگر به عراق سلاحی داده شود که مانع صادرات نفت ایران گردد، آن گاه دیگر یک قطره نفت هم از خلیج فارس صادر نخواهد شد.»(۱)

در همین زمینه خبرگزاری رویتر از لندن گزارش داد: «یک مقام ارشد ایران بار دیگر گفته است که چنانچه صادرات نفتی این کشور مورد تهدید قرار گیرد، تنگه استراتژیک هرمز در دهانه خلیج [فارس] را خواهد بست. ... این تهدید توسط حجت الاسلام علی اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس، که از بندرعباس واقع در ساحل تنگه مزبور دیدار می کند به عمل آمده است. وی در سخنرانی اش علیه هر کوشش جهت متوقف ساختن منبع اصلی درآمد ایران برای جنگ یعنی صادرات نفت هشدار داد.»(۲)

رویتر در ادامه ضمن انعکاس بخش هایی از سخنان دیروز رئیس مجلس مبنی بر تهدید به بستن تنگه هرمز و ممانعت از صدور نفت از خلیج فارس و اشاره به خبر چندی پیش ایرنا راجع به استقرار گروهی از نیروهای ایرانی در جزیره لارک گفت: «این تهدید ایران سبب نگرانی دیگر کشورهای خلیج فارس و واشنگتن شد. براساس گزارشات رسیده، مقامات واشنگتن از تصمیم فرانسه برای تحویل جت های مزبور ابراز نگرانی کرده اند. عمان که پایگاه نظامی "موساندم" آن در مقابل بندرعباس و جنوب تنگه واقع شده از شرکایش در شورای همکاری خلیج فارس خواسته است که به آن کمک کنند تا بتوانند نیروی دریایی اش را برای هرگونه تهدید ایران تقویت نماید. پایگاه نظامی موساندم و سه پایگاه دیگر این سلطان نشین با کمک امریکا تقویت شده تا بتوانند پذیرای نیروهای واکنش سریع امریکا باشند. شورای

۱- همان، ص۱۵، رادیو بی بی سی، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۳، ۲۸/۶/۱۳۶۲، صص ۵ - ۴، خبرگزاری رویتر، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

همکاری خلیج فارس، که عربستان سعودی، کویت، امارات متحده عربی، بحرین و قطر را شامل می شود، سرگرم ایجاد نیروی واکنش سریع برای مقابله با هرگونه تهدید در منطقه است. این نیرو نخستین تمرینات خود را ماه آینده در امارات برگزار خواهد کرد. این شورا همچنین در نظر دارد خط لوله ای را ازطریق بیابان های عربستان راهی اقیانوس هند کند تا بتواند صادرات نفت اعضایش را با میان بر از تنگه هرمز عبور دهد.»(۱)

رادیو مونت کارلو نیز با اشاره به سخنان امروز آیت الله خامنه ای درباره بستن تنگه هرمز، از تعویق زمان تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق خبر داد و گفت: «بنا به گزارش های رسیده منابع موثق خبری، فرانسه تحویل هواپیماها به عراق را به تعویق انداخت، ولی علت این کار را بیان نکرد.»(۲)

۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، به مناسبت فرارسیدن عید قربان ضمن ارسال پیام تبریک برای رؤسای کشورهای اسلامی، سفرا و کارداران این کشورها را به حضور پذیرفت. وی در پیام خود خواستار تشکیل ارتش صد میلیونی اسلامی شد و در جمع نمایندگان سیاسی کشورهای اسلامی بر حق تعیین سرنوشت مسلمانان به دست خود آنها بدون دخالت ابرقدرت ها در کشورها و مناطق مسلمان نشین به ویژه فلسطین و لبنان تأکید کرد.

در پیام رئیس جمهور پس از تبریک عید قربان به دولت ها و ملت های مسلمان، به «سلطه فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و نظامی دو ابرقدرت» بر ملل مسلمان پرداخته شده و با اشاره به تهاجم و تاخت وتاز قدرت های بزرگ در کشورهای لبنان، فلسطین و افغانستان و انعقاد قراردادهایی نظیر کمپ دیوید، آمده است: مستکبران با این گونه اقدامات می کوشند به «ملت های مستضعف» القا کنند «که هر ملتی دربرابر سلطه استکبار گردن افرازی کند و هر فرد یا جمعی که در مقابل بت های زمانه سر خم نکند جز مرگ و نابودی نباید سرنوشت دیگری داشته باشد.»

در ادامه این پیام، خطاب به دولت های مسلمان تأکید شده است: «ما و شما و همه دولت هایی که ادعای خدمت به اسلام و مسلمین را داریم دربرابر ملت ها، حاکمان اصلی سرزمین خود، متعهدیم ما مکلفیم که وسیله تحقق آرمان های حق طلبانه آنان را فراهم ساخته و به اتحاد آنان دربرابر عاملان استضعاف و فقر اقتصادی و فرهنگی جهان اسلام و دنیای مستضعف شکل و استحکام ببخشیم. این امکان پذیر نیست مگر با اعتقاد به لزوم حاکمیت کامل اسلام بر حیات سیاسی ملل مسلمان، احیای فرهنگ اصیل اسلامی، آزادی عمل ملت ها علیه استکبار جهانی و بهره برداری از منابع انسانی و مادی و معنوی آنان علیه کفر و ظلم در جهان.»

در پایان پیام رئیس جمهور، با اشاره به پیام امام خمینی به مناسبت مراسم حج امسال، ابراز امیدواری شده است: «دولت های کشورهای اسلامی با پشتیبانی ملت ها بتوانند یک ارتش

۱- همان، صص ۶ - ۵، لندن - خبرگزاری رویتر، ۲۷/۶/۱۳۶۲.
۲- سند شماره ۲۰۲۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

دفاعی بیش از صد میلیون تعلیم دیده ذخیره و یک ارتش ده ها میلیونی زیر پرچم داشته و آن را ابراهیم وار در راه فروریختن بت های حاکم بر جهان امروز مورد استفاده قرار دهند.»(۱)

خبرگزاری فرانسه درباره پیام آیت الله خامنه ای به رؤسای کشورهای اسلامی گزارش داد: «دولت ایران صبح امروز تقاضای جدید خود را از کشورهای مسلمان مبنی بر تشکیل یک ارتش قوی از ده ها میلیون نفر تحت پرچم اسلام و یک ارتش کمکی ذخیره متشکل از صد میلیون نفر را اعلام کرد.»(۲)

امروز همچنین، نمایندگان سیاسی کشورهای اسلامی در تهران با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور دیدار کردند. در این دیدار که علی اکبر ولایتی وزیر و حسین شیخ الاسلامی معاون سیاسی وزارت امور خارجه نیز حضور داشتند، ابتدا ابراهیم یونس سفیر سوریه در ایران، به نمایندگی از سفرا و کارداران سایر کشورهای اسلامی در تهران، عید قربان را تبریک گفت. سپس، آیت الله خامنه ای در سخنانی ضمن تبریک عید و اشاره به مراسم حج امسال، مسائل و مشکلات جهان اسلام را ناشی از «استکبار جهانی» برشمرد و علاج آن را «اتحاد و یکپارچگی مسلمین» دانست. وی «مسئله فلسطین» را «رأس همه مسائل و مشکلات» جهان اسلام عنوان کرد و افزود: «ما ترس از آن داریم که مسئله فلسطین به تدریج به خاطر به وجودآمدن مسائل بی شمار در کشورهای اسلامی از اهمیت خود تنزل کند و نتواند توجه مسلمین را جلب نماید.» رئیس جمهور با بیان اینکه قدرت های بزرگ می کوشند تا اسرائیل به عنوان «یک واقعیت اجتناب ناپذیر» پذیرفته شود، گفت: «ما معتقدیم که فشار حساب شده با وحدت کلمه مسلمین باعث خواهد شد که اسرائیل ناگزیر شود منطقه را ترک گوید و اگر ما امروز این احساس را داشته باشیم که در مقابل اسرائیل و قدرت های بزرگ نمی توان کاری کرد، امروز نیمی از لبنان و فردا قسمت های دیگری از کشورهای اسلامی را باید ازدست رفته حساب کرد.»

وی در پایان به مسئله لبنان نیز پرداخت و تأکید کرد: «ما می گوییم که تنها قدرت مسلمانان و امت بزرگ اسلامی حق دارد سرنوشت منطقه اسلامی را مشخص کند نه امریکا، انگلیس، فرانسه و قدرت های بزرگ دیگر. ... ما می گوییم که دولت های اسلامی در سراسر جهان لازم است که از مسلمانان لبنان حمایت کنند و مقابل نفوذ قدرت های بزرگ را در کشورهای اسلامی با قاطعیت بگیرند و نه تنها در خلیج فارس و شمال افریقا بلکه در هیچ جا نباید اجازه به قدرت های بزرگ دهند تا احساس برتری کنند.»(۳)

۱

دیدار با مسئولان حزب جمهوری اسلامی و آموزش وپرورش هرمزگان، سخنرانی در مراسم نماز عید قربان و تأکید مجدد بر مسئله امنیت تنگه هرمز، بازدید از پایگاه نهم شکاری و اسکله شهید رجایی و عزیمت به سوی کرمان اهم برنامه های چهارمین روز سفر رئیس مجلس شورای اسلامی به سه استان جنوبی کشور بود.

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص ۱۰؛ و - روزنامه اطلاعات، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۳، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص ۷، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۳- روزنامه اطلاعات، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص ۲؛ و- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص ۱۰؛ و - روزنامه کیهان، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص ۲۲.

هاشـمی رفسـنجانی در دومین روز اقامت خود در اسـتان هرمزگان، امروز پس از شـرکت در جلسه ای با حضور مسـئول حزب جمهوری اسلامی، مدیرکل و عده ای از مدیران آموزش وپرورش این استان، در مراسم نماز عید قربان حاضر شد و در جمع مردم سخنرانی کرد.

رئیس مجلس شورای اسـلامی در این سـخنرانی بـا اشـاره به وظیفه دولت درمورد توزیع عادلانه امکانات در سـطح کشور گفت: «ما ابتـدا بایستی کشور خودمان را و در آینـده جهان اسـلام را به صورتی یکپارچه اداره کنیم.» وی همچنین ضـمن تأکیـد بر تلاش برای رفع محرومیت در اسـتان هرمزگان افزود: «رفاه عظیم و فقر عمیق در یک مجموعه انسانی قابل قبول نیست.»

نماینـده امـام در شورای عـالی دفـاع در ادامه، ضـمن برشـمردن نقش حیـاتی بنـدرعباس در چرخه اقتصادی کشور و تأکیـد بر لزوم ایجاد شـرایط مناسب زنـدگی برای ساکنان جزایر و رفع نیاز های مردم این منطقه، برای چندمین بار در روزهای اخیر به مسـئله حساسـیت خلیج فارس و اهمیت راهبردی تنگه هرمز و امنیت آن اشاره کرد و «به دشمنان انقلاب اسلامی که سعی دارند امنیت منطقه را برهم بزنند اخطار کرد که در چنین جوی تنگه هرمز دچار بحران عمیقی خواهد شد.»

هاشـمی رفسـنجانی پس از شـرکت در نماز عیـد قربان، از پایگاه نهم شـکاری نیروی هوایی بندرعباس بازدید کرد. وی در این بازدید، خلبانان و متخصـصان نیروی هـوایی را «ثروت عظیم دفـاعی جمهـوری اسـلامی» توصـیف کرد و گفت: «امریکـا هیـچ گـاه فکر نمی کرد بـا تهیه مقـدمات آموزش این خلبانان و متخصصین، نیرویی به وجود آورد که روزی برعلیه خود او وارد عمل شوند.»

نماینـده امـام در شورای عـالی دفـاع همچنین، در جمع نیروهـای پایگـاه هوایی بنـدرعباس ضـمن تأکیـد بر محبوبیت ارتش در میـان مردم به قطع وابسـتگی ارتش به قـدرت های بزرگ اشاره کرد و افزود: «جمهوری اسـلامی ایران نیازهای ضـروری نظامی خود را از هرجا صـلاح بداند تأمین خواهد کرد، ولی هرگز زیر یوغ وابستگی نخواهد رفت.»

بازدید از اسـکله بندر شـهید رجایی از دیگر برنامه های امروز رئیس مجلس شورای اسـلامی بود. هم زمان با بازدید آقای هاشـمی از اسکله های مورد بهره برداری و اسـکله های درحال احداث، هادی نژادحسینیان وزیر راه وترابری، درمورد تأسیسات و امکانات بندر شهید رجایی توضیحات لازم را به رئیس مجلس داد.(۱)

۱

طه یاسـین رمضـان عضو شورای فرمانـدهی حزب بعث و فرمانـده ارتش خلقی عراق (جیش الشـعبی)، که در میان گروهی از نیروهای اعزامی در یکی از پادگان های استان المثنی سخنرانی می کرد، افزایش تعداد جنگجویان ارتش خلقی را از مهم ترین ویژگی های این ارتش

۱- روزنامه کیهان، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۲۲ مکرر.

ذکر کرد. وی گفت: «ملت ما با صبر و فداکاری به درجه ای رسیده [که] به درستی نشان دهنده فداکاری مداوم و قدرت بی پایان آن می باشد و این خود یک حالت جدیدی است که در ملت سرفراز ما پدید آمده و با تصمیم و اراده خلل ناپذیر کمر به همت گذاشته تا تمام دشواری ها را پشت سر گذارد.» فرمانده ارتش خلقی عراق مدعی شد وضع اقتصاد عراق «نیرومند» است و این کشور قدرت لازم را برای ادامه نبرد دارد.(۱)

۱

یوسف العلوی وزیر مشاور در امور خارجه عمان، که برای شرکت در نشست مجمع عمومی سازمان ملل متحد عازم نیویورک بود، قبل از ترک مسقط در مصاحبه ای گفت: «امیدوارم که سازمان ملل متحد در این دوره از نشست خود بتواند راه حل مسالمت آمیزی برای پایان دادن به این جنگ [ایران و عراق] که نه تنها امنیت کشورهای خلیج [فارس] را به مخاطره انداخته بلکه امنیت بین المللی را نیز تهدید می کند، پیدا کند.»(۲)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۳، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۲۳، رادیو صوت الجماهیر، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲۳، رادیو مسقط، ۲۷/۶/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ دوشنبه ۲۸ شهریور ۱۳۶۲ ۱۱ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۹ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

پس از جلسات سه روز پیش فرماندهان ارتش و سپاه قرارگاه نجف برای تسریع در روند آماده سازی و اجرای عملیات والفجر۵، برخی فرماندهان این قرارگاه(۱) دیروز و امروز به شکل واقع بینانه تری مشکلات و دشواری های عملیات منطقه دربندیخان را بررسی کردند. مجموع مباحث مطرح شده در این نشست ها از وجود دو دیدگاه مختلف میان فرماندهان قرارگاه های تاکتیکی نجف ۱ و ۲ حکایت داشت.(۲)

فرمانده قرارگاه نجف، جانشین وی و فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا (فرمانده قرارگاه تاکتیکی نجف۲) با استناد به دلایلی همچون نبود جاده، عقبه نامناسب، عدم تأمین کامل پوشش هوایی عملیات ازطریق به کارگیری بالگرد و ضدهوایی، ضریب بالای خطر و بالطبع پایین بودن میزان تضمین عملیات، جنس صخره ای ناهمواری ها، پیوستگی ارتفاعات منطقه و... درمورد اجرای قطعی عملیات منطقه دربندیخان در وضعیت کنونی تردید داشتند. در مقابل، فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) (فرمانده قرارگاه تاکتیکی نجف۱) با تأکید بر مواردی نظیر مشکلات دشمن، افزایش ذخیره بالگرد و ضدهوایی برای اجرای عملیات و استفاده از نیروهای کیفی، بر اجرای قاطعانه عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان اصرار می ورزید. درنهایت قرار شد اشکالات پیش آمده در طرح مانور با سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، محسن رضایی فرمانده کل سپاه و دیگر فرماندهان در میان گذاشته شود تا دراین خصوص تصمیمات لازم اتخاذ شود.(۳)

۱- عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، جاودانی فرمانده ارتش در این قرارگاه، امین شریعتی جانشین فرمانده قرارگاه نجف، کاشانی مسئول مهندسی قرارگاه نجف، حسن پور اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف، حسین کلاه کج طرح و عملیات قرارگاه، مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) در این جلسه حضور داشتند.

۲- مشروح مباحث مطرح شده در جلسات فرماندهان قرارگاه نجف در ضمیمه این گزارش آمده است.

۳- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر۴، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲۶ - ۱۰۷.

مرحله بندی عملیات والفجر۴، سازمان رزم، استعداد توپخانه و پدافند هوایی منطقه عملیاتی دهانه شیلر ازجمله مباحثی بود که در جلسات مشترك امروز فرماندهان ارتش و سپاه قرارگاه مقدم حمزه(۱) به منظور تکمیل مانور عملیات در مریوان مطرح شد.

در یکی از این جلسات که با حضور فرماندهان ارشد سپاه و ارتش قرارگاه مقدم حمزه در پادگان مریوان برگزار شد طرح مانور، خط حد یگان ها و استعداد توپخانه قرارگاه های تاکتیکی حمزه مشخص و مقرر شد عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر با پنج قرارگاه تاکتیکی و در دو مرحله بدین شرح اجرا گردد:

۱. قرارگاه حمزه۱ (سورن): لشکر۱۴ امام حسین(ع) از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه از ارتش. این قرارگاه در مرحله اول مأموریت دارد در جبهه جنوبی عملیات از جنوب شرقی به شمال غربی سورن حمله و خط سبز در جناح جنوبی و هدف ۱ (سورن) را تأمین کند. استعداد توپخانه این قرارگاه ۱ آتشبار ۱۰۵ م.م، ۱ آتشبار ۱۲۳ م.م و ۳۰ توپ در حد ۲ گردان می باشد.

۲. قرارگاه حمزه۲ (پنجوین): تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از سپاه و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان از ارتش که در مرحله اول در جبهه میانی عملیات به سمت ارتفاعات جنوبی پنجوین حمله و هدف ۲ (شهر پنجوین) را تأمین می کند. استعداد توپخانه این قرارگاه ۱ گردان آتشبار ۱۰۵ م.م، ۱ آتشبار ۱۵۵ م.م، ۱ آتشبار ۱۳۰ م.م،۲ قبضه کاتیوشا، ۱ آتشبار ۱۲۲ م.م در حد ۲ گردان تعیین شده است.

۳. قرارگاه حمزه۳ (مارو): لشکر۲۵ کربلا از سپاه و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان از ارتش. این قرارگاه باید در مرحله اول در جبهه میانی عملیات به ارتفاعات خرنوکه دار و ساوجی حمله و ضمن تصرف ارتفاعات مارو، کخلان، خلوزه و دره گورگان هدف ۳ (مارو) را تأمین کند. استعداد توپخانه این قرارگاه ۱ آتشبار ۱۵۲ م.م، ۱ آتشبار۱۳۰ م.م، ۳۲ توپ در حد ۲ گردان در نظر گرفته شده است.

۴. قرارگاه حمزه۴ (لری - کنگرك): لشکر۸ نجف و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان از ارتش که مأموریت دارد در مرحله اول در جبهه شمالی عملیات از بانه به سمت جنوب حمله و هدف های ۴ و ۵ (ارتفاعات کنگرك و لری) را تصرف کند. در مرحله دوم این قرارگاه باید ضمن ادامه تک با تصرف بالای کانی مانگا، هدف ۷ (شیخ گزنشین) را تأمین کند. استعداد توپخانه این قرارگاه ۱ آتشبار۱۳۰ م.م، ۳ قبضه کاتیوشا، ۴۳ توپ در حد ۳ گردان تعیین شده است.

ص: ۵۵۲

۱- در این جلسه علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، فدوی اطلاعات - عملیات این قرارگاه، سرهنگ امیربیگی فرمانده قرارگاه حمزه از ارتش، سرگرد شقاقی رکن۲ قرارگاه مقدم حمزه، سرهنگ ابراهیمی مسئول طرح و عملیات این قرارگاه، سرگرد افشین افسر عملیات قرارگاه مقدم حمزه، حضور داشتند.

۵. قرارگاه حمزه ۵ (احتیاط): لشکر ۴۱ ثارالله با ۵ گردان از سپاه و تیپ ۱ لشکر ۲۸ کردستان از ارتش. در مرحله دوم این قرارگاه مأموریت دارد با عبور از منطقه بین سورن و پنجوین، پایین هدف ۶ (کانی مانگا) را تصرف و خط سبز را تأمین کند. استعداد توپخانه این قرارگاه ۱ آتشبار ۱۳۰ م.م،۱ آتشبار ۳۴۲ م.م، ۱ آتشبار کاتیوشا، ۱ آتشبار ۱۳۰ م.م، ۱ آتشبار ۲۰۳ م.م و ۳۶ توپ در حد ۳ گردان معین شده است.

براساس نتایج نشست مشترک امروز، قرار شد افسران رابط توپخانه به کلیه قرارگاه های تاکتیکی تابعه برای اطلاع از کلیه امور و انتقال آن به قرارگاه مقدم حمزه اعزام شوند.

گفتنی است در جبهه دشمن نیز توپخانه عراق در شهرهای شانه دری، سیدصادق، پشت مارو، هرگنه مستقر است و ارتش عراق ۸ گردان توپخانه با ۲۴۰۰ پرسنل دارد.(۱)

علاوه براین در جلسه دیگری که با حضور علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و احمدی مسئول یگان پدافند سپاه و مسئول پدافند قرارگاه مقدم حمزه برگزار گردید، وضعیت پدافند هوایی منطقه عملیاتی والفجر۴ باتوجه به اهداف جدید تعیین شد. علی رضائیان با اشاره به اینکه تمام مناطق تحت امر قرارگاه ها غیر از لشکرها برعهده حفاظت و پدافند هوایی است گفت این بخش باید در منطقه مریوان برای قرارگاه ها، بیمارستان ها، نقطه آماد، توپخانه و روی ارتفاعات سورن پدافند هوایی معین کند. در این جلسه همچنین درمورد استعداد توپخانه، سایت موشکی، اهداف و سازمان رزم عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر بحث و گفت و گو شد.(۲)

۱

تحکیم خطوط پدافندی و تقویت یگان های نظامی در منطقه بانه تا مریوان از مهم ترین اقدامات ارتش عراق است که از چندی پیش به منظور جلوگیری از اجرای عملیات آتی ایران در جبهه شمال غرب آغاز شده و همچنان ادامه دارد. گزارش های نوبه ای - اطلاعاتی یگان های مستقر در جبهه شمال غرب در چهار روز اخیر، از هوشیاری قابل توجه ارتش عراق در منطقه دهانه شیلر(محدوده عملیاتی والفجر۴) حکایت دارد.

یگان های مزبور در گزارش های خود ضمن تشریح وضعیت کلی دشمن، از حساسیت و هوشیاری ارتش عراق درمورد اقدام احتمالی ایران در آستانه سالگرد آغاز جنگ خبر داده و افزودند: رادیو عراق در تاریخ ۲۶/۶/۱۳۶۲ با استناد به متن اطلاعیه سازمان مجاهدین خلق (منافقین) اعلام کرده بود که «ایران قصد دارد به مناسبت چهارمین سالگرد شروع جنگ، عملیاتی در محور مریوان انجام دهد که هدفش تا سلیمانیه می باشد.»(۳) براساس اعلام گزارش های مذکور «نیروهای دشمن درحال آماده باش کامل صددرصد به سر می برند و منتظر عملیات نیروهای خودی (ما) می باشند.»(۴)همچنین ارتش عراق ضمن تحکیم و تثبیت مواضع پدافندی خود در منطقه پنجوین و ایجاد موانعی ازقبیل میدان های مین، حفر کانال و نصب سیم خاردار به خصوص

۱- سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۲۸/۶/۱۳۶۲ تا ۱۳/۷/۱۳۶۲، صص ۹ - ۱؛ و - سند شماره ۱۳۰۲۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی استعداد توپخانه و آتشبارهای قرارگاه حمزه، عملیات والفجر۴، (قرارگاه حمزه، ۲۸/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۲۱)، صص ۱۴ - ۱.
۲- سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴ - ۱۲؛ و - سند شماره ۱۳۰۷۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه وضعیت پدافند هوایی و بررسی ابلاغ مأموریت والفجر۴، (قرارگاه حمزه،۲۸/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۷۵)، صص ۹ - ۱.
۳- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای و اطلاعاتی قرارگاه عملیاتی مقدم حمزه سیدالشهدا (مریوان)، ۲۴/۶/۱۳۶۲ الی ۲۷/۶/۱۳۶۲، ص ۲۲۱.
۴- همان، گزارش نوبه ای و اطلاعاتی قرارگاه عملیاتی مقدم حمزه (مریوان)، ۱۷/۶/۱۳۶۲ الی ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۲۲۳.

در منطقه غرب مریوان،(۱)به منظور کسب اطلاعات از وضعیت نیروهای مستقر در منطقه مریوان، حرکات یگان های خودی در سراسر خطوط را با اعزام گشتی ها و انجام پرواز های شناسایی تحت نظر دارد و دراین زمینه می کوشد از رزمندگان ایران اسیر بگیرد.(۲)علاوه براین دشمن عقب نشینی از مناطق آسیب پذیر به مناطق سوق الجیشی را با هدف تحکیم مواضع(۳) و تقویت نیروهای مستقر در پنجوین،(۴)در دستور کار خود قرار داده است و سعی دارد با اجرای آتش ایذایی توپخانه و بمباران هوایی، نیروهای خودی را سرگرم کرده و فریب دهد.(۵)

گزارش های نوبه ای - اطلاعاتی مزبور حاکی است در چند روز گذشته تحرک دشمن در منطقه پنجوین به ویژه جاده های پنجوین و سیدصادق افزایش یافته است. به گونه ای که در یک شب «یک ستون نظامی متشکل از ۲۰۰ خودرو با چراغ روشن از سیدصادق به پنجوین» درحال حرکت بودند که در نوع خود بی سابقه اعلام شده است. علاوه براین ارتش عراق براساس سیاست تعویض نیرو، تیپ های غیرکاربردی (کیفیت پایین) خود را به خط مقدم منتقل ساخته و در مقابل واحدهای اصلی و تیپ های مانوری را برای ساماندهی و آمادگی رزمی به عقب انتقال داده است. تا درجهت دفع تهاجم احتمالی و پاتک علیه نیروهای ایران از آنان بهره گیرد.(۶)

طبق اعلام منابع مذکور، فعالیت مهندسی دشمن در منطقه غرب مریوان(۷)نیز به خصوص در منطقه پنجوین چشمگیر بوده است و دشمن در دهلیز کانی مانگا و توتمان علاوه بر ایجاد میدان مین و نصب سیم خاردار، اقدام به حفر کانال کرده است.(۸) همچنین در چند روز اخیر، فعالیت مهندسی عراق از خلوزه تا پشت ارتفاعات هرگنه، همچنین از ارتفاعات هرگنه تا یال های هفت توانان و به طورکلی در سرتاسر خطوط مقابل پنجوین برای ایجاد موانع و میدان های مین، حفر کانال و نصب سیم خاردار قابل ملاحظه گزارش شده است.(۹)

علاوه بر موارد فوق برخی گزارش ها هم از فعالیت های هوایی و شناسایی دشمن در محدوده قرارگاه حمزه (منطقه عملیاتی والفجر۴) و قرارگاه نجف (منطقه عملیاتی والفجر۵) حکایت دارند.(۱۰)

درمجموع گزارش های نوبه ای - اطلاعاتی یگان های مستقر در جبهه شمال غرب در جمع بندی اقدامات دشمن در چند روز گذشته به این موارد اشاره کردند:

«۱. تحکیم و تثبیت مواضع پدافندی در اکثر خطوط تماس به ویژه در منطقه پنجوین.

۲. ایجاد موانع و سد به وسیله دستگاه های مهندسی به خصوص در منطقه پنجوین.

۳. اعزام گشتی های شناسایی و رزمی به جلو به منظور کسب اطلاعات از وضعیت نیروهای موجود در خط تماس.

۴. اعلام آماده باش به نیروهای مستقر در پنجوین جهت جلوگیری از عملیات آفندی نیروهای خودی در سالگرد هفته جنگ.

۵. انجام پرواز شناسایی هوایی.»(۱۱)

۱- سند شماره ۲۰۲۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۴/۶/۱۳۶۲ الی ۲۷/۶/۱۳۶۲، صص ۶ - ۴.

۲- سند شماره ۲۰۲۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای و اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، شماره ۷۲/ح/۰۱۱، ۲۷/۶/۱۳۶۲ الی ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۳- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، گزارش نوبه ای و اطلاعاتی اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۶/۶/۱۳۶۲ الی ۲۷/۶/۱۳۶۲، ص۲۱۵.

۴- گزیـده اســناد عملیـات والفجر۴، پیشــین، گزارش نـوبه ای و اطلاعــاتی اطلاعــات - عملیــات قرارگـاه حمزه سیدالشــهدا، ۲۵/۶/۱۳۶۲ الی ۲۶/۶/۱۳۶۲، ص۱۸۸.

۵- گزیـده اسـناد عملیات والفجر۴، پیشـین، گزارش نـوبه ای و اطلاعـاتی قرارگـاه عملیـاتی مقـدم حمزه (مریوان)، ۱۷/۶/۱۳۶۲ الی ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۲۲۶.

۶- سند شماره ۲۰۲۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵ - ۱.

۷- سند شماره ۲۰۲۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶ - ۴.

۸- گزیـده اســناد عملیـات والفجر۴، پیشــین، گزارش نـوبه ای و اطلاعــاتی اطلاعــات - عملیــات قرارگـاه حمزه سیدالشــهدا، ۲۵/۶/۱۳۶۲ الی ۲۶/۶/۱۳۶۲، صص ۱۹۰ - ۱۸۸.

۹- سند شماره ۲۰۲۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ - ۱.

۱۰- سند شماره ۲۰۲۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ - ۱.

۱۱- سند شماره ۲۰۲۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶ - ۴.

۱

اجرای عملیات دریایی در منطقه شمال خلیج فارس یکی از سلسله عملیات های والفجر است که از حدود دو ماه پیش، در دستور کار فرماندهان به ویژه مسئولان سپاه پاسداران قرار گرفته است. به این منظور امروز، فرماندهان ارتش و سپاه با برگزاری نشستی مشترک در قرارگاه کربلا، ضمن بررسی وضعیت کلی مناطق جنوب برای اجرای عملیات گسترده، امکان اجرای عملیات در ساحل غربی اروند را هم بررسی کردند.

در این جلسه به منظور آماده سازی عملیات در ساحل غربی اروند، محور کلی اقدامات پیش رو در سه حوزه محورهای اطلاعاتی، محورهای عملیاتی و محورهای مهندسی معین شد. به گزارش راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، خبر دیگری از این جلسه منتشر نشده است(۱)

۲

باوجود تمرکز فعالیت های ارتش عراق در جبهه شمالی، دشمن از جبهه جنوب نیز غافل نیست، دراین زمینه امروز شهربانی استان خوزستان گزارش داد: «نیروهای دشمن در منطقه شلمچه (شرق بصره) مبادرت به ایجاد خاکریزهایی مثلثی و قوسی شکل به ارتفاع ۳ الی ۵ متر نموده و با حفاری چندین کانال سرپوشیده عریض و طویل و تانک رو و کانال انتقال نیروهای پیاده اقدام به تقویت استحکامات مهندسی، تدافعی [و] تهاجمی نموده و در ساعات مختلف شب گشتی های شناسایی اعزام می نمایند.»(۲)

۳

با گذشت دو روز از پیشروی نیروهای ایرانی در منطقه عمومی دشت شیلر که درپی عقب نشینی دشمن از ارتفاعات مرزی صورت گرفت، برخی رسانه های غربی امروز این خبر را انعکاس دادند.

رادیو بی بی سی با اعلام اینکه «ایران جزئیات بیشتری از آنچه را که تهاجم تازه نیروهای این کشور علیه عراق خوانده منتشر کرده است»، به ادعای یک سخنگوی نظامی عراق اشاره کرد و گفت: «به گفته یکی از سخنگویان نظامی عراق، ادعای ایران [راجع] به پیروزی نظامی این کشور صرفاً "خیال بافی مقامات ایران" است.» این رادیو در ادامه به تشریح موقعیت جغرافیایی مناطقی که نیروهای ایران در آن پیشروی کرده اند پرداخت و افزود: «استراتژی ایران در ماه های اخیر چنین بوده است که با تصرف نواحی کوچکی از مناطق مرزی عراق در امتداد خط جبهه، بغداد و رژیم حاکم در عراق را تحت فشار قرار دهد. تازه ترین اعلامیه نظامی ایران حاکی از آن است که نیروهای این کشور از رودخانه [شیلر] عبور کرده و پس از واردآوردن تلفات سنگینی به نیروهای عراق سرگرم استحکام مواضع تصرف شده است.»(۳)

روزنامه سونسکاداگبلادت نیز به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی، نوشت: «در یک حمله

۱- . سند شماره ۱۲۷۶۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه عملیات منتفی شده البکر و العمیه (عملیات والفجر۴)، (قرارگاه کربلا، ۵/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۶۹)، صص ۶ - ۱.

۲- سند شماره ۳۷۲۳۴۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۶/۱۳۶۲، ص۲۲، رادیو بی بی سی، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

جدید نیروهای ایرانی طی نبرد سنگینی در جبهه های شمالی و مریوان به دو تیپ ارتش عراق خسارات سنگینی وارد شد که این دو تیپ مجبور به عقب نشینی شدند.» این روزنامه افزود: «خبرگزاری جمهوری اسلامی براساس یک اطلاعیه نظامی، گزارش داد در این حمله نیروهای ایران ده ها کیلومتر در خاک عراق پیشروی کردند و صدها تن از سربازان عراق کشته و زخمی شدند.»(۱)

بعضی از مطبوعات فرانسه نیز در شماره های امروز صبح خود، پیشروی اخیر ایران را که در امتداد منابع نفتی کرکوک صورت گرفته است، «هشدار دیگری ازسوی جمهوری اسلامی ایران به دنیای غرب تلقی نموده اند.»(۲)

۱

یک بولتن داخلی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نوشت: «عملیات مین گذاری در عمق ۲۵ کیلومتری در جاده نظامی شیندروی - حلبچه انجام و یک بلدوزر بعثیون منهدم و ۳ سرباز عراقی کشته شدند.» این نشریه افزود: «ضمناً براثر انفجار مین در جاده خورمال - سیدصادق، یک خودرو ایفا منهدم و ۱۴ سرنشین آن به هلاکت رسیدند.»(۳)

۲

عناصر مسلح غیرقانونی امروز نیز در مناطق غرب و شمال غرب کشور، دست به اقداماتی علیه نیروهای خودی زدند که براثر آن تعدادی از نیروهای خودی به شهادت رسیدند.

قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا گزارش داد: ساعت ۷ صبح امروز، نیروهای تأمین پایگاه ایرانخواه که برخی پیاده و برخی دیگر سوار برخودرو در ۴ کیلومتری پایگاه درحال استقرار بودند، هدف حمله ضدانقلابیون مسلح قرار گرفتند. مهاجمان که قبلاً در شیارهای کنار جاده کمین کرده بودند، با پرتاب نارنجک، ۸ نفر از سربازان پایگاه را به شهادت رساندند و ۳ سرباز را نیز زخمی کردند. گزارش مذکور افزوده است: «درگیری در ساعت ۱۰:۰۰ همان روز، خاتمه [یافت و] با اعزام نیروی کمکی مرکب از پرسنل هنگ سقز و جندالله گروهان مالک اشتر پایگاه سنته به محل، ضدانقلابیون با دادن تلفات و ضایعات به سمت کوه های باشماق و خوخوره متواری می شوند.»(۴) گزارش ناحیه ژاندارمری کردستان هم دراین باره حاکی است در این درگیری از عناصر مسلح غیرقانونی ۲ نفر کشته و تعداد زیادی زخمی شده اند.(۵)

قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا همچنین اعلام کرد که در ساعت 7:15 صبح امروز، عده ای از عناصر مسلح غیرقانونی به نیروهای تأمین پایگاه ماولو حمله کردند. درپی اعزام نیروی کمکی مرکب از گروه ضربت ربط و یگان جندالله سردشت، مهاجمان با دادن تلفات متواری شدند. در این گزارش درمورد تلفات و خسارات این درگیری آمده است: «باتوجه به آثار خون و علائم صحنه درگیری، به نظر می رسد یک نفر از ضدانقلابیون به هلاکت رسیده و چهار نفر مجروح [شده اند].»

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۴ ، ۲۹/۶/۱۳۶۲، ص۶، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۶۶۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس قرارگاه حمزه سیدالشهدا به واحد طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۴- سند شماره ۳۵۴۵۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران به فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (رکن۳)، ۲۹/۶/۱۳۶۲، ص۱.

۵- سند شماره ۳۴۳۴۶۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان رکن سوم به استانداری کردستان، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

از نیروهای خودی نیز یک سرباز وظیفه به شهادت رسیده است. گفتنی است پس از اتمام درگیری ۸ نفر از اهالی قریه ماولو که با مهاجمان همکاری کرده بودند، دستگیر شدند.(۱)

هم زمان با درگیری فوق، «یک دستگاه خودروی تویوتا با آرم جهاد که با ۳ نفر سرنشین از بانه به طرف سردشت در حرکت بوده، در اوایل محور مورد حمله ضدانقلابیون واقع و هر ۳ نفر آنها به درجه رفیع شهادت نائل گردیده اند. با اعزام نیروی کمکی از پایگاه دول ارزن و همچنین برادران سپاه به محل، ضدانقلابیون متواری [شدند].»(۲)

علاوه بر درگیری های صبح امروز، چند درگیری نیز در هنگام شب به وقوع پیوست. دراین باره گزارش ناحیه ژاندارمری باختران حاکی است: در ساعت ۲۰ امشب، بین راه جوانرود - قلقله (سی کیلومتری جنوب پاسگاه جوانرود) عده ای از عناصر مسلح غیرقانونی با اجرای کمین ۲ نفر پاسدار را شهید و ۲ تن دیگر را نیز مجروح کردند.(۳)فرماندهی سپاه بوکان نیز در گزارشی اعلام کرد: «ساعت یازده شب، دشمن با نیروی نسبتاً زیادی به پایگاه کوسه حمله کرد که درنتیجه ۲ تن از برادران شهید و ۲ تن زخمی گردیدند.» طبق این گزارش، «پرسنل پایگاه فوق چند نفر بودند، ولی دو ساعت با مقاومت شدید مبارزه کردند. وقتی نیروی کمکی رسید دشمن صحنه را ترک کرده بود.»(۴)

همچنین عده ای از عناصر مسلح غیرقانونی به روستای سرلق از توابع سلماس، حمله کرده و یک پاسدار از اهالی این روستا را شهید و فرد دیگری را زخمی کردند(۵)

۱

امام خمینی در جمع اعضای کمیته برگزاری مراسم سومین سالگرد جنگ، ضمن سخنانی جنگ را موجد خیرات و برکات فراوانی خوانده و گفتند: «خداوند نیاورد که مدت یک سال دیگر جنگ طول بکشد و ما باز هم "هفته جنگ" داشته باشیم.» تأکید بر قطع جریان نفت از خلیج فارس درصورت حمله عراق به تأسیسات نفتی ایران، بخشی از سخنان رهبر انقلاب در این دیدار بود که مورد توجه رسانه های خارجی قرار گرفت.

در این جلسه که کمال خرازی مسئول ستاد تبلیغات جنگ و چند تن از اعضای کمیته برگزاری مراسم سومین سالگرد جنگ حضور داشتند، رهبر انقلاب جنایات واردشده بر ایران را بی شمار و غیرقابل تخمین توصیف و خاطرنشان کردند: «... شما مقدار کمی را منعکس می کنید، اما بعد معنوی قضیه را نمی شود آمارگیری کرد. آن تپش قلب ها و آن دل های سوخته ولی با شجاعت که مصیبت را تحمل کرده است و آن چشم هایی که گریسته، اینها را چگونه می خواهید آمارگیری نمایید؟ بالاخره جنایات ابرقدرت هاست. اگر با پیروزی اسلام جنگ تمام شد تمام این مصیبت ها با پیروزی ترمیم می شود و اگر نشد باز هم "هفته جنگ" داریم.»

امام خمینی با آرزوی پایان یافتن جنگ در سال جاری، درخصوص تلاش قدرت های بزرگ برای حفظ صدام افزودند: «ما گرفتار چنگال گرگ هایی هستیم که با تمام وجود در فکر

۱- سند شماره ۳۵۴۵۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۲- سند شماره ۳۵۴۵۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۳- سند شماره ۲۷۱۰۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه ژاندارمری باختران به فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (رکن۳)، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۱۲۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه بوکان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۴۴۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد عملیات سپاه سلماس به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

نگه داشتن صدام هستند و به او کمک می کنند، ولی چنین آدمی که این قدر به کشور خودش و ایران و اسلام خیانت کرده است را نمی شود نگه داشت. امروز صدام اظهار اسلام و نمازخواندن - که آن را هم غلط می خواند - می کند، حتی این اظهار هم از برکات جنگ است، و الّا اینها ضداسلام اند و حزب بعث اساسش بر نفی اسلام می باشد. اینها از اسلام بری هستند و اسلام هم از آنها بری. ... امروز امریکا و شوروی و فرانسه و سایر قدرت ها از اسلام احساس خطر کردند و به همین جهت به سود صدام تبلیغاتی را راه انداخته اند. آنها این طور در ذهنشان آمده است - که درست هم هست - که اگر جمهوری اسلامی پا بگیرد و باقی بماند، جای پایی از آنها باقی نخواهد ماند و می ترسند که از همه منطقه دستشان کوتاه شود. جنگ درعین حال که ناگوار بود و شهرهای ما را خراب کرد، ولی برکاتی داشت که اسلام به دنیا معرفی شد و اینکه چه اشخاصی و قدرت هایی در مقابل اسلام ایستادند و چه کسانی از اسلام می ترسند و چه قدرت هایی علیه اسلام قیام کردند، همه اینها در جنگ معلوم شد.

ابرقدرت ها نه شخص صدام را می خواهند نگه دارند و نه ما را می خواهند بکوبند، بلکه آنها از اسلام می ترسند و اسلام را می خواهند بکوبند، ازاین جهت با ما مخالف اند و از او طرف داری می کنند. آنها می دانند که مردم کشورهای اسلامی در مقابلشان می ایستند، و همچنین مردم کشورهای غیراسلامی که متوجه ما هستند، مثل سیاه پوستان.

پس ما باید آنچه که در ایران می گذرد منعکس و منتشر کنیم تا اولاً جنایات معلوم شود و ثانیاً کسانی که این جنایات را مرتکب شده اند و از آن مهم تر قدرت هایی که به این افراد قدرت داده اند و آنها را تقویت کرده اند تا ما را بکوبند و به آنها ابزار جنگی مثل تانک و طیاره و موشک داده اند و الآن هم می دهند باید به دنیا معرفی نمود و اعلام کرد و فهماند که اگر بخواهید به صدام بیش از این کمک کنید، دستتان را از نفت کوتاه می کنیم و اگر به صدام کمک هایی کنید که منابع اقتصادی ما را بزنند، رنگ نفت را نخواهید دید. امیدوارم که این طور نشود و عمده، جنایات این ابرقدرت هاست و همچنین فرانسه، ولی آنکه از همه به ما بیشتر صدمه زده است امریکاست. ...»(۱)

۱

هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، در پنجمین روز از سفر به سه استان جنوبی کشور در ادامه برنامه های خود در استان کرمان،(۲) در جمع مردم رفسنجان درباره تاریخچه انقلاب، جنگ و وضعیت اقتصادی ایران و عراق سخنرانی کرد.

رئیس مجلس راجع به وضعیت نیروهای خودی در جبهه ها گفت: «امروز وضع جبهه ها آن قدر خوب است که در سراسر جبهه ها از جنوب تا شمال، سربازان ما در هر نقطه که بخواهند می توانند وارد عمل شده و به عراق ضربه بزنند که الآن این ما هستیم درمورد آینده عراق تصمیم می گیریم. لیکن آنچه ما می خواهیم این است که مردم عراق خود سرنوشت خویش را به دست گیرند.»

هاشمی رفسنجانی در ادامه با تأکید بر اهمیت راهبردی ایران برای ابرقدرت ها و تلاش های آنان

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، صص ۱۳۲ - ۱۳۰.

۲- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: نشر معارف انقلاب اسلامی، چاپ سوم ۱۳۸۶، صص ۲۲۷ و ۲۳۲.

به ویژه امریکا، برای ضربه زدن به ایران، این گونه تلاش ها را ناکام خواند و افزود: «آنها پیش بینی می کردند که عوارض و تبعات جنگ تحمیلی ایران را از پای درآورد، لیکن حرکت همگانی مردم در مقابله با متجاوز و قدرت تحمیل و استقامت آنها این توطئه را نیز نقش برآب ساخت.» وی با اشاره به سازماندهی اقتصادی ایران و به کارگیری متخصصان داخلی در طول سه سال جنگ، درمورد وضعیت اقتصادی عراق گفت: «عراق با خرج حدود صد میلیارد دلار از آغاز جنگ تاکنون و تحمل شکست های پی درپی از بحران اقتصادی نابودکننده ای رنج می برد.»(۱)

۱

کمک های نظامی و تسلیحاتی فرانسه به عراق در طول سه سال جنگ، بسیار قابل توجه بوده است. بااین حال مسئله واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق باتوجه به نقشی که این جنگنده ها می توانند در گسترش دامنه جنگ ایفا کنند، در محافل رسانه ای و سیاسی جهان بازتاب ها و واکنش های قابل ملاحظه ای درپی داشته است. در چنین فضایی وزیر امور خارجه فرانسه در یک اقدام سیاسی به توجیه و دفاع از این اقدام دولت فرانسه پرداخت.

کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، در مصاحبه ای با کانال ۲ تلویزیون این کشور ضمن اظهار تعجب از توجه گسترده رسانه ها و کشورهای مختلف به مسئله تحویل سوپراتانداردها، تأکید کرد که «فرانسه به قراردادهایش احترام می گذارد.» وی افزود: «ما یک قرارداد امضا کردیم. ... ما هیچ وقت کوچک ترین خبری راجع به تحویل تجهیزات نظامی نداده ایم.»

وی در ادامه باردیگر با زیر سؤال بردن «انگیزه» شور و هیجان ناشی از خبر تحویل این هواپیماها به عراق گفت: «اگر [تحویل آنها] این موضوع را ثابت می کند که به آغاز مذاکرات [بین ایران و عراق] و یا به برقراری تعادل در ظرفیت صادراتی نفت بین این دو کشور نزدیک می شویم، دراین صورت ما بسیار خشنود خواهیم شد.»

وزیر امور خارجه فرانسه همچنین در توجیه کمک های نظامی قابل توجه دولت این کشور به عراق اضافه کرد: «صادرات نفتی ایران آزاد است، درحالی که صادرات نفتی عراق به ویژه با محدودیت روبه رو است و بنابراین، همه کشورهای عربی شدیداً مایل هستند که عراق بتواند در امکانات خود تعادل ایجاد کند و نتیجتاً ما با کشوری که صلح را می خواهد و به مرزهای بین المللی بازگشته است، قرارداد (نظامی) بسته ایم و می توانیم تحویل تجهیزات نظامی به این کشور را ادامه دهیم. یکی از این تجهیزات همین سوپراتاندادها است.» وی افزود: «به این منظور که این جنگ بین المللی نشود، فرانسه نمی گذارد

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۹/۶/۱۳۶۲، ص ۱۰.

که روسیه تنها کشور تحویل دهنده سلاح به عراق باشد.»(۱)

۱

موضوع تحویل قریب الوقوع هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق و حواشی آن همچنان در صدر اخبار رسانه های همگانی جهان قرار دارد. دراین میان، برخی رسانه ها همچنان اخبار مربوط به تعویق زمان تحویل این هواپیماها را منعکس می کنند و بعضی دیگر ضمن یادآوری تهدیدات ایران، به نگرانی قدرت های غربی به ویژه امریکا از گسترش دامنه جنگ و به خطرافتادن مهم ترین منبع انرژی جهان می پردازند.

روزنامه واشنگتن پست در شماره امروز خود در مقاله ای با عنوان "امریکا درپی پایان جنگ خلیج فارس" ضمن اشاره به قابلیت های هواپیماهای سوپراتاندارد و موشک های اگزوسه، بر نگرانی های ایالات متحده از گسترش و تداوم جنگ بین ایران و عراق تأکید کرد و نوشت: «مقامات امریکایی معتقدند که این عامل جدید، ریسک به درگیری را خواهد افزود. یک منبع دولتی ریگان گفت: ما در جست وجوی هر راه ممکن هستیم تا بتوانیم در متوقف نمودن جنگ مؤثرتر باشیم. ایالات متحده نمی خواهد که هر دو طرف تا پای مرگ خون بریزند. ما تمام چیزها را در نظر داریم. ظاهراً راه های موجود عبارت اند از:

۱. مطرح نمودن مسئله جنگ در اجلاس آینده مجمع عمومی سازمان ملل متحد.

۲. ترغیب نمودن هم پیمانان امریکا که به طور علنی اسلحه و یا لوازم یدکی دراختیار طرفین قرار می دهند به متوقف نمودن این شریان و یا لااقل [درنظرگرفتن] شرایطی بر روی این معاملات.

۳. شدیدترکردن کنترل بر روی صادرات غیرقانونی اسلحه و لوازم یدکی از امریکا و دیگر کشورها به ایران.»

واشنگتن پست در ادامه به درخواست امریکا، انگلیس و آلمان غربی از فرانسه مبنی بر قائل شدن شرایطی برای تحویل سوپراتاندارها به عراق اشاره کرد و افزود: «ایالات متحده خصوصاً نگران این تهدید ایران است که اگر صادرات نفتی ایران درنتیجه حملات عراق صدمه ببیند، مانع از صدور نفت از خلیج فارس خواهد شد.» این روزنامه امریکایی همچنین، راجع به تهدیدات ایران درباره بستن تنگه هرمز و موضع امریکا در قبال آن نوشت: «دولت تهران در اواخر مردادماه گفت که اگر فرانسه و یا کشورهای دیگری هواپیمای جنگی دراختیار عراق قرار دهند، ایران امنیت خلیج فارس را نابود خواهد کرد. این گفتار موجب شد که وزارت خارجه امریکا [بر] تعهد خود برای آزادی کشتیرانی در خلیج [فارس]، که یک مسئله حیاتی برای تمام جامعه بین المللی می باشد، تأکید نماید.»(۲)

خبرگزاری کویت نیز امروز با پرداختن به موضوع تعویق تحویل سوپراتاندارها، تهدیدات ایران را عامل تأخیر در واگذاری این جنگنده ها به عراق عنوان کرد و گفت: «اگر هواپیماهای عراقی تسهیلات بارگیری نفتی یا تانکرهای ایرانی را مورد حمله قرار دهند ایران نیز بایستی در خلیج عربی [فارس] و علیه عربستان سعودی، امارات متحده عربی و کویت که از

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۴، ۲۹/۶/۱۳۶۲، صص ۹ - ۸. پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۷ - ۶، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

تأمین کننـدگان عمـده نفت جهان غرب هسـتند، دست به اقـدامات تلافی جویانه خواهـد زد. فرانسه تأمین کننده عمده سـلاح عراق است و بغداد قرار است امسال برای خرید سلاح، حدود ۸ میلیارد فرانک معادل یک میلیارد دلار به این کشور بپردازد.»(۱)

روزنامه فرانسوی لوموند در شـماره امروز خود در مقاله ای تحت عنوان "به نظر می رسـد تحویل پنـج فرونـد سوپراتانـدارد به عراق بـدون اینکه قرارداد به زیر سؤال کشـیده شود به تعویق افتاده باشد"، مدعی شد: «ژان پرن کاردار سـفارت فرانسه در ایران، در سـفر اخیر خود به پاریس توجه دولتش را به خطراتی که درپی تحویـل سوپراتانـداردها به عراق متوجه اتباع فرانسه چه در ایران و چه در مناطق دیگر دنیا تهدیـد می کنـد، جلب کرد.»

این روزنامه در ادامه حسن نیت و تلاش های ایران برای حل مسـئله هواپیمای ربوده شده "ایرفرانس"(۲) را در تعویق تحویل سوپراتانداردها مؤثر دانست و نوشت: «در چنین شـرایطی مسـئله به تعویق انـداختن تحویل سوپراتانداردها به عراق می تواند حاکی از تمایل فرانسه درجهت یافتن یک راه حل ازطریق مذاکره در جنگ بین ایران و عراق باشد.»(۳)

روزنـامه لیبراسـیون (چـاپ فرانسه) نیز در شـماره امروز خود مقـاله ای با عنوان "ایران به زوج فرانسه و عراق حمله می کنـد" درج کرد و نوشت: «تحویل سوپراتانداردها به عراق خطراتی را در بر دارد و در دولت فرانسه صداهایی برعلیه تعهدات فزاینده فرانسه نسبت به رژیم صدام حسین بلند شـده است.» این روزنامه همچنین با اشاره به تهدیـدات ایران مبنی بر بسـتن تنگه هرمز، هـدف این تهدیدات را در وهله نخست، «ترساندن امارات متحــده عربی و عربســتان» برای تحت فشـار قراردادن متحــدان غربی ایـن دو کشـور و درنـتیجه فشـار بر فرانسـه برای تجدیــدنظر در واگـذاری سوپراتانداردها به عراق اعلام کرد.

لیبراسـیون در ادامه به موضوع تـداوم جنـگ ایران و عراق و مواضع کشورهای غربی دراین باره پرداخت و افزود: «گرچه امریکا ادامه یک جنگ فرسایشی بین ایران و عراق را کاملاً می پذیرد، اما فرانسه و دیگر کشورهای اروپایی به یک صلح هرچه سریع تر نیاز دارند؛ زیرا ادامه جنگ یک تهدید دائمی برای تغذیه نفتی این کشورها به شمار می رود و به علاوه پیروزی ایران موجب عدم ثبات در خاورمیانه خواهد شد و همچنین بدهی های عراق به فرانسه نیز مطرح است.»

این روزنـامه فرانسوی در پایـان، تحویل سوپراتانـداردها را بیش از آنکه در تغییر موازنه جنگ مؤثر بدانـد، «یک سـلاح جنگ روانی» خوانـد که هدف آن نفت می باشد و تأکید کرد این هواپیماها قادر به انهدام پایانه نفتی خارک نیسـتند، «بلکه فقط نفتکش های غول پیکری را مورد تهدید قرار می دهند که از این ترمینال نفت گیری می کنند.»(۴)

به گزارش خـبرگزاری جمهوری اسـلامی از پـاریس، روزنـامه لیبراسـیون تهدیـدهای ایران را امری معمول توصـیف کرد و نوشت: «این تهدیـدها تازگی ندارد. تهران هر بار که فرانسه اقدام

۱- همان، صص ۱۰ - ۹. پاریس - خبرگزاری کویت، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۲- ماجرای هواپیماربایی در خطوط هوایی فرانسه در روزشمارهای ۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۰/۶/۱۳۶۲ کتاب حاضر درج شده است.

۳- همان، ص ۱۰، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

جدیدی را بر له عراق انجام داده اقدام به تهدید نموده است.» لیبراسیون در ادامه مدعی شد که مسائل داخلی ایران در بروز چنین واکنشی ازسوی این کشور مؤثر بوده است. به نوشته این روزنامه، «ایران خود را در یک جو سیاسی مغشوش برای برگزاری سومین سالگرد جنگ آماده می کند. همان گونه که استعفای اخیر ۷ وزیر(۱) بدون اینکه همگی آنها بتوانند جایگزین شوند، نشان داد اختلافات تقریباً وخیمی در بطن رژیم ظاهر گردیده است. وانگهی به نظر می رسد رژیم (تهران) خود را برای اعدام مسئولین حزب توده آماده می کند. در چنین شرایطی بسیج علیه "دشمن خارجی" به موقع و مناسب می باشد.» خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارش خود یادآور شده است سایر رسانه های گروهی فرانسه نیز بجز روزنامه اومانیته (ارگان حزب کمونیست این کشور) تهدیدات ایران در واکنش به تحویل پنج جنگنده سوپراتاندارد ازسوی فرانسه به عراق را منعکس کردند.(۲)

۱

هم زمان با ادامه تهدیدات مقام های ارشد ایرانی مبنی بر بستن تنگه هرمز و ممانعت از صدور نفت، مؤسسه تحقیقاتی کنگره ایالات متحده امریکا امروز گزارشی منتشر کرد که به موجب آن، در سال های آتی، اتکای دولت امریکا به نفت وارداتی افزایش خواهد یافت و براین اساس، قطع صدور نفت از خلیج فارس بیشتر از گذشته بر اقتصاد این کشور آسیب وارد خواهد کرد.

به گزارش رادیو بی بی سی، این مؤسسه که یک سازمان مستقل است به درخواست سناتور کال نوین در پژوهشی ثابت کرده است که ایالات متحده امریکا در دهه ۱۹۸۰، به دلیل کاهش تولید داخلی نفت و گاز طبیعی نیاز بیشتری به واردات این دو محصول خواهد داشت. ازاین رو، دولت این کشور در مقابل قطع جریان نفت از منطقه خلیج فارس ضربه پذیرتر خواهد شد. این پژوهش همچنین با نقد سیاست های دولت ریگان درزمینه انرژی، آورده است: «دولت ریگان نقش دولت فدرال را در حفاظت از انرژی و کوشش برای ایجاد منابع تازه انرژی کاهش داده و درنتیجه شاید نیروی نظامی را به عنوان تنها پاسخ مؤثر به تهدید قطع نفت خلیج فارس باقی گذاشته باشد.» بی بی سی در ادامه به تفاوت نظر دولت ریگان و نتیجه پژوهش مذکور اشاره کرده و افزود: «دولت ریگان که ادعا می کند بقیه کشورهای صنعتی بیشتر از ایالات متحده [به نفت وابسته اند] از متحدان خود خواسته است برای دفاع از منافع خود در منطقه نیروی نظامی بیشتری فراهم کنند، اما گزارش سازمان خدمات پژوهشی حاکی از آن است که ممکن است در کوتاه مدت دولت ایالات متحده ازنظر اقتصادی به همان اندازه متحدان اروپای غربی و ژاپنی اش صدمه ببیند.» گزارش با اشاره به اینکه

۱- به اولین ترمیم کابینه دولت موسوی اشاره دارد؛ به دنبال استعفای ۲ وزیر بازرگانی و کار، نخست وزیر ۵ وزیر پیشنهادی را جهت تصدی وزارتخانه های بازرگانی، معادن و فلزات، کار، کشاورزی و مسکن به مجلس معرفی کرد (ر.ك: روزشمار ۳/۶/۱۳۶۲).

۲- همان، صص ۴ - ۳، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

«فوری ترین اثر قطع نفت افزایش شدید بهای نفت عرضه شده به بازار خواهد بود»، پیش بینی کرده است قیمت نفت خام که اکنون کمتر از ۳۰ دلار است – درصورت عملی شدن تهدید ایران – به بیش از ۱۰۰ دلار افزایش یابد(۱)

۱

سازمان مجاهدین عراقی در بیانیه ای تصمیم فرانسه درمورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را محکوم کرد.

در این بیانیه که نسخه هایی از آن دراختیار سفارتخانه های کشورهای اسلامی در پاریس و رسانه های گروهی فرانسه قرار گرفت با تأکید بر بی تأثیربودن این جنگنده ها در سیر و سرنوشت جنگ آمده است: «با دخالت های آشکار و رو به تزاید فرانسه در جنگ صدام با جمهوری اسلامی ایران، عواقب شکست صدام دامنگیر فرانسه نیز خواهد شد و این ملت فرانسه است که تاوان سیاست های صهیونیستی میتران را می پردازد و این سیاست های احمقانه موجب برانگیخته شدن نفرت مردم مستضعف منطقه از فرانسه خواهد شد.» در بخش دیگری از این اطلاعیه آمده است: «ملت عراق که در میان آتش و جنگ صدام و چوبه های دار او گرفتار شده راهی جز ادامه مبارزه برعلیه رژیم این جلاد ندارد و این ملت قربانی سیاست فرانسه در حمایت از رژیم عراق است. رژیمی که روزانه ده ها تن از مردم را به شهادت می رساند و زندان ها را از آنان پر کرده است. حمایت از رژیم عراق به مثابه صحه گذاشتن به قتل بی گناهان و مبارزین عراقی و شرکت در این جنایات می باشد.»(۲)

۲

درحالی که وزارت امور خارجه ایران با انتشار بیانیه ای به مناسبت سالگرد کشتار صبرا و شتیلا، دخالت قدرت های بین المللی در امور لبنان را محکوم و بر ادامه روند مبارزه تأکید کرد و باوجود اعتراف یک سخنگوی سفارت امریکا در لبنان به حضور ناوگان جنگی امریکا در لبنان برای کمک به ارتش این کشور، امین جمیل رئیس جمهور لبنان، نیروهای نظامی ایران را به دخالت در امور داخلی این کشور متهم ساخت.

در بیانیه وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران آمده است:

«۱. کشتار ساکنان بی گناه اردوگاه های صبرا و شتیلا که بلافاصله به دنبال استقرار نیروهای به اصطلاح حافظ صلح و خروج نیروهای فلسطینی از بیروت انجام گرفت، نمونه بارز بی اعتنایی کامل استکبار جهانی و ایادی آن به مردم فلسطین و افکار عمومی در جهان و نشانه خصومت ریشه دار و حل نشدنی آنان با آرمان مقدس فلسطین می باشد.

۲. شرکت مستقیم نیروهای مداخله گر غربی و در رأس آنها امریکا و فرانسه در قتل و کشتار محرومین و مسلمانان لبنان در غرب و جنوب بیروت که درحقیقت ادامه روند کشتار مردم فلسطین در صبرا و شتیلا می باشد، دقیقاً هدف یکسان خنثی سازی همه نیروهای مقاوم

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۹/۶/۱۳۶۲، صص ۱۰ – ۹، رادیو بی بی سی، ۲۸/۶/۱۳۶۲.
۲- روزنامه کیهان، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۲۴.

دربرابر مطامع استکباری و صهیونیستی را آشکار می سازد و بجاست که درس عبرتی برای کسانی باشد که بارها انجام مبارزات قهرآمیز برای حل مسئله فلسطین را در راه های سیاسی جست وجو می کنند.

۳. تقارن سالگرد قتل عام ساکنان صبرا و شتیلا و سالروز کشتار فلسطینی در سپتامبر سیاه ۱۹۷۰، به دست شاه حسین یادآور مناسبی است بر هماهنگی راه حل های استکباری و ارتجاعی و بیانگر پیام واحد خون شهدای صبرا و شتیلا در لبنان و شهدای سپتامبر سیاه در اردن، مبنی بر طرد طرح های خیانت بار کمپ دیوید و رد مصوباتی همچون مصوبات کنفرانس فاس می باشد که خمیرمایه اصلی آنها جز شناسایی رژیم صهیونیستی و پایان بخشیدن به مبارزات ملت فلسطین چیز دیگری نیست.

۴. یک بار دیگر ضمن گرامیداشت خاطره شهدای صبرا و شتیلا و تجدید عهد با همه مبارزان مؤمن و حقیقی راه آزادی فلسطین و لبنان اعلام می کنیم: اتحاد و انسجام هرچه بیشتر نیروها و پایداری و مقاومت آنان در مقابل توطئه ها و ادامه روند مبارزه قهرآمیز علیه نیروهای صهیونیستی و حامیان استکباری آن، دست قدرتمندان را برای همیشه از منطقه کوتاه خواهد کرد و سرانجام پیروزی با حق خواهد بود.»(۱)

در همین حال، به دنبال اظهارنظر کاسپار واینبرگر وزیر دفاع امریکا، درمورد تشکیل یک دولت ائتلافی در لبنان که دربرگیرنده تمامی گروه های درگیر در این کشور باشد،(۲)«یک سخنگوی سفارت امریکا در بیروت دیروز [۲۷/۶/۱۳۶۲] تأیید کرد ناوگان جنگی این کشور برای کمک به ارتش لبنان که در یک جنگ تن به تن شدید جهت حفظ شهر سوق الغرب درگیر بود مواضع توپخانه نیروهای انقلابیون مسلمان لبنانی را در منطقه کوهستانی مرکز لبنان گلوله باران کردند.»(۳)درپی مداخلات نظامی آشکار نیروهای امریکایی در درگیری های لبنان، تاس خبرگزاری رسمی شوروی «گلوله باران مواضع شرق بیروت به وسیله دو ناو جنگی امریکا» را گام تازه ای برای تشدید مداخله نظامی امریکا در لبنان توصیف کرد و افزود: «اقدام های واشنگتن نمایش گر قصد آن کشور به اشغال لبنان برای تبدیل آن به یک میدان عملیات تجاوز علیه سوریه و کشورهای عرب است.»(۴)

باوجوداین، به گفته رادیو ایران (وابسته به اپوزیسیون خارج کشور)، امین جمیل رئیس جمهور لبنان، ایران را متهم به دخالت نظامی در جنگ داخلی لبنان کرد و شب گذشته «در مصاحبه ای با تلویزیون کانال ۲ فرانسه در پاسخ به یکی از خبرنگاران فرانسوی که از او پرسید آیا سند [و] مدرکی مبنی بر شرکت پاسدارهای حزب اللهی جمهوری اسلامی در درگیری های داخلی لبنان دارید، اظهار داشت که دراین زمینه نیازی نیست من سند و

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۱۴.

۲- روزنامه کیهان، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۲۴.

۳- روزنامه کیهان، ۲۹/۶/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- روزنامه کیهان، ۲۸/۶/۱۳۶۲، ص۲۴.

مـدرکی ارائه کنم، روزنامه های جمهوری اسـلامی خبر اعزام نیروهای ایرانی ازطریق سوریه به لبنان را با تصاویر آنها در هنگام حرکت چاپ می کنند.»(۱)

ضمیمه گزارش۴۳۷: مشروح جلسات فرماندهان قرارگاه نجف درمورد اجرای عملیات های والفجر۴ و ۵

در جلساتی که در روزهای ۲۷ و ۲۸ شهریور ۱۳۶۲ برگزار شد، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، درمورد سـختی ها و محدودیت راهکارهای عملیات منطقه دربنـدیخان و هم زمانی عملیات های والفجر۴ و ۵ معتقد بود که باتوجه به مشـکلات موجود، اجرای عملیات دهانه شیلر و عملیات دربنـدیخان با فاصـله سه چهار روز از یکـدیگر، می توانـد باعث تحلیل رفتن میزان مقاومت نیروهای دشـمن شود. وی با تأکیـد براینکه نباید مثل عملیات والفجر مقـدماتی تسـلیم شـرایط شـد، گفت عملیات والفجر مقـدماتی درست پس از پیروزی های شـیرین عملیات های محدود مسـلم بن عقیـل(ع) و محرم بود و نیروهای خودی باوجود اطلاع از تقویت های پی درپی دشـمن مصـمم به اجرای عملیات بودنـد. جعفری افزود: وضـعیت فعلی ما نیز این گونه شـده به این شـکل که ما با علم به اینکه تا قبل از والفجر ۲ و ۳، دشمن از سه کیلومتری جرئت پیشروی نداشت، ولی درحال حاضـر می توانـد از خط ما هم بگـذرد و ارتفاع را هم بگیرد و بااینکه «ما می دانیم که راهکار محـدود و سـخت است، جاده نـداریم و... باز می گوییم عمل می کنیم.»

امین شـریعتی جانشین قرارگاه نجف نیز بر این باور بود که برای کاهش حجم فشار دشمن نمی توان عملیات های والفجر۴ و ۵ را همچون والفجر ۲ و ۳ با فاصـله اندکی از هم انجام داد؛ چون بعد از والفجر ۲ و ۳ دشـمن فهمیـده است که «ما از دو محور عمل می کنیم.» علاوه براین برخلاف والفجر ۲ و ۳ که در دو جبهه شمالی و میانی بود منطقه دو عملیات والفجر۴ و ۵ هردو در جبهه شمالی و نزدیک به هم است و درنتیجه دشمن به راحتی می تواند از نیروهای احتیاط خود استفاده کند.

باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا (فرمانده قرارگاه تاکتیکی نجف۲) هم عقیـده داشت: اگر قرار است عملیات در این منطقه اجرا شود باید سـرمایه گذاری جدی و کار اساسـی صورت گیرد، در غیر این صورت اگر به شکل محدود عمل شود امکان عملیات از دست خواهد رفت. وی همچنین بـا اشاره به راه طولانی و صـخره ای، ارتفاعات تیغه ای و به هم پیوسـته منطقه، ضـعف آتش و پوشـش هوایی پیشـنهاد داد که عملیات به صورت نامنظم اجرا شود.

در مقابل محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) (فرمانده قرارگاه تاکتیکی نجف۱) با ابراز تأسف از تردید فرماندهان و تأکید بر اینکه این عملیـات را بایـد بـا توکـل برخـدا انجـام داد، گفت: «روی بمو می توان جنگیـد و جلو رفت و مهمـات هم زیـاد است. ... روی تپه ها حداقل یک هفته مهمات هست و حاج همت گفت مشـکلاتی که ما داریم دشمن هم دارد و ما ۱۰ فروند برای ذخیره به هلیکوپترها اضافه کنیم و بتوانیم ۱۲ عـدد قبضه [ضدهوایی را به] ۲۳ ضـدهوایی برسانیم روی ارتفاعات و یک مقـدار مردانه بچه ها بجنگنـد منطقه خوبی است و می توان عمل نمود.»

فرمانده لشکر۱۷ علی بـن ابی طـالب(ع) هـم در جلسـه ا ی که در تاریـخ ۲۹/۶/۱۳۶۲ برگزار شـد گفت: «در این عملیـات بایـد ل [لشکر] رسول الله(ص) به مریوان برود. ... چون لشـکر حـاج همت به مریوان آشـنا بود تـا الآـن مسـئله مریوان تمـام شـده بود. ما با تجربه های به دست آمـده از گذشته اگر بدانیم به این برسیم که در اینجا [منطقه دربندیخان] تلفات می دهیم و نتیجه ای هم نخواهد داشت نباید عمل کنیم.»(۲)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۴، ۲۹/۶/۱۳۶۲، ص۲۸، رادیو ایران، ۲۸/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۳۱ - ۱۰۷.

۱

پس از بروز ابهامات در جلسه روز گذشته فرماندهان ارشد قرارگاه نجف راجع به طرح مانور عملیات والفجر۵، امروز با حضور فرمانده نیروی زمینی ارتش و قائم مقام فرماندهی کل سپاه در گیلان غرب، جلسات فشرده ای در دو سطح یگانی و قرارگاهی(۱) برای تصمیم گیری هرچه سریع تر درمورد تداوم تلاش ها در منطقه عملیاتی دربندیخان برگزار شد.

در نخستین جلسه، فرماندهان لشکرهای ۳۱، ۲۷ و ۱۷ سپاه، به عنوان مهم ترین یگان های عملیاتی والفجر۵، در تشریح مشکلات مانور محورهای خود،(۲) به سه مسئله عمده نبود جاده، صعب العبور بودن زمین منطقه برای تردد نیروها و نحوه تأمین آنها اشاره کردند. برای حل این مشکلات، تأکید اصلی اکثر آنان بر تدارک هوایی به کمک بالگرد و هلی برد نیروها بود.

مباحث ردوبدل شده میان فرماندهان قرارگاه های تاکتیکی نجف ۱ و ۲ از وجود دو دیدگاه درمورد وضعیت عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان حکایت داشت. گزارش های فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا

۱- از فرماندهان ارتش سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، سرهنگ جمالی جانشین نیروی زمینی ارتش، سرهنگ سروری، سرهنگ قویدل رکن۲ نیروی زمینی ارتش، سرهنگ مفید، سرهنگ هاشم نظری از هوانیروز و سرهنگ روحی پور معاونت اطلاعات - عملیات هوانیروز، سرهنگ کمانگری فرمانده تیپ۳۰ گرگان، سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف و از فرماندهان سپاه علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، پیش بهار معاونت اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم، علی تجلایی طرح و عملیات قرارگاه خاتم، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین فرمانده قرارگاه نجف، کاشانی مسئول مهندسی این قرارگاه، حسن پور اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف، حسین کلاه کج طرح و عملیات قرارگاه نجف، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص)، مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر در این جلسه حضور داشتند.

۲- بخشی از اظهارات فرماندهان لشکرهای ۳۱، ۲۷ و ۱۷ سپاه درمورد مشکلات منطقه عملیاتی والفجر۵ در ضمیمه این گزارش آمده است.

(فرمانده قرارگاه تاکتیکی نجف۲) و تاحدودی گزارش فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) (جانشین قرارگاه تاکتیکی نجف۱)، از محورهای عملیاتی خود بیانگر سختی ها و مشکلات جدی پیش رو در عملیات دربندیخان بود؛ در مقابل فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) (فرمانده قرارگاه تاکتیکی نجف۱) که در گزارش خود به صورت کلی و گذرا به محدودیت ها و مشکلات عملیات والفجر۵ اشاره داشت، با تأکید بر اینکه «ما در مرحله آفند، در مرحله پدافند و در مقابله با پاتک و عقب نشینی مشکلاتی که داریم دشمن عیناً با آنها مواجه است»، برای اجرای عملیات مشتاق تر و مصمم تر به نظر می رسید.

به دنبال تأکید بیش ازپیش فرماندهان سپاه بر مسئله نبود جاده و درخواست آنان مبنی بر افزایش ضریب تضمین هوانیروز برای تأمین تدارک هوایی عملیات والفجر۵ در پانزده روز اول عملیات، سرهنگ روحی پور معاونت اطلاعات - عملیات هوانیروز، باتوجه به اشکالات پیش آمده در طرح مانور به تشریح نقش و مأموریت هوانیروز در عملیات دربندیخان پرداخت. وی محتوای گزارش فرمانده لشکرها را نشان دهنده بروز تردید درمورد امکان اجرا یا عدم اجرای عملیات دانست و با اشاره به تأثیرگذاری این امر بر تصمیم گیری هوانیروز، درمورد محدودیت هوانیروز افزود: «کلمه تضمینی که برادر همت اشاره کردند از ما نخواهند که این کار را انجام بدهیم، برای اینکه توان رزمی ما اجازه این کار را به ما نمی دهد. ما روز اول با تمام قدرت این کار را انجام می دهیم. روز دوم صددرصد مسئله دار می شویم.»

در ادامه جلسه، فرماندهان سپاه و ارتش درباره عدم تضمین قطعی عملیات توسط هوانیروز، به بحث و گفت وگو پرداختند. فرمانده نیروی زمینی ارتش(۱) تا پایان این جلسه از نقش هوانیروز در طول جنگ دفاع کرد.(۲)

۱- عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، اصرار داشت در این عملیات «تضمین را باید فرمانده هوانیروز به ما بدهند.» اما سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، با اشاره به اینکه پشتیبانی هوانیروز فقط منحصر به جناح چپ عملیات است می گفت: فرمانده هوانیروز «هیچ وقت [تضمین] نمی دهد.» وی تا پایان این جلسه از نقش هوانیروز در طول جنگ دفاع کرد. (سند شماره ۱۲۷۴۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی پشتیبانی نیروها در عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲۹/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۴۷)، صص ۱۲ - ۱۱.)
۲- سند شماره ۱۲۷۴۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی پشتیبانی نیروها، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۹/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۴۷)، صص ۱۴ - ۳.

پس از گزارش فرماندهان یگان های ۱۷علی بن ابی طالب(ع)، ۲۷محمد رسول الله(ص) و ۳۱ عاشورای سپاه، در بخش دوم جلسه فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف مشکلات موجود در روند آماده سازی عملیات والفجر۵ را بررسی کردند و باتوجه به تردیدهای موجود، تمام مشکلات به همراه راه حل های ممکن بررسی و ارزیابی شد.

ابتدا سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف، به تبیین دلایل اصلی مشکلات پیش آمده در طرح مانور و اختلافات درباره اجرایی شدن یا نشدن عملیات والفجر۵ پرداخت. وی اشکالات جدید را ناشی از تفاوت میان شناسایی های اولیه ابراهیم همت از کل منطقه عملیاتی دربندیخان با شناسایی هایی انجام شده پس از واگذاری مأموریت ها به دو قرارگاه تاکتیکی نجف، اعلام کرد و گفت: «شناسایی قبلی [همت] با شناسایی که این برادرها [باکری و زین الدین] انجام داده اند تطابق ندارد.» سرهنگ جاودانی با اشاره به اهمیت مسئله نبود جاده و رفع این مشکل با تدارک هوایی، نگرانی فرماندهان سپاه را بجا دانست و ضمن تأکید بر اجتناب از عمق دهی به خط پدافندی گفت: بهتر است در طرح مانور این عملیات، در یک مرحله ارتفاعات بمو و در مرحله بعد شاخ خشیک تصرف شود و تنگه سرتک هم حفظ گردد. وی برای حل هرچه سریع تر مشکلات پیشنهاد داد: «امکانات محور شیلر را برای محور دربندیخان به کار ببریم. ... ما باید روی توان دشمن حساب باز کنیم به نظر من، اگر امکان دارد با عملیات شیلر بتوانیم این منطقه را تقویت بکنیم، [چون] عملیات، عملیات مشکلی است و با مشکلات روبه رو خواهیم بود، ولی باید به فکر اجرای آن باشیم.»(۱)

در ادامه تشریح مشکلات اساسی عملیات والفجر۵، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، دوباره عمده ترین مشکل کنونی را مسئله تدارک زمینی و هوایی عنوان کرد و درمورد ضرورت تضمین هوانیروز جهت تأمین هوایی عملیات والفجر۵ افزود: این عملیات «وقتی انتخاب شد جز عملیات محدود و با تضمین موفقیت کامل بود.» از اول جنگ تا به الآن، «اتکای ما به بسیجی بوده و سلاح های سبک که در دستش بوده است، ولی الآن این طوری نیست.» ما در این عملیات «متکی به غیر از چیزی می شویم که تا الآن ما را پیروز کرد و غیر از شعار اصلی ما هست. ... چیزی هم که تا حالا جنگ به ما نشان داده است خطی را توانسته ایم بگیریم و حفظ بکنیم که جاده داشته است. به بسیجی آب و غذا رسیده، مهمات رسیده و مجروح او هم تخلیه شده است و در غیر این صورت عقب نشینی بوده است. علت اینکه می گوییم این قدر وابستگی حتی در چند روز اول هست و این تضمین باید داده بشود [این است که] نبود این تضمین مساوی با عقب نشینی است. ... باید از هوانیروز خیلی سرمایه گذاری بشود. شاید ۱۰ تا هلیکوپتر هم زده بشود ... حجم کاری که اینجا می خواهد هوانیروز [انجام] بدهد و نیاز هست شاید بیش از پنج برابر والفجر۲ باشد.»(۲)

عزیز جعفری ضمن تأکید بر اینکه عملیات والفجر۴ و ۵ «حتماً باید هم زمان باشد» معتقد بود

۱- سند شماره ۱۲۷۴۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملیات هوانیروز و ارزیابی عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۹/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۴۸)، صص ۷ - ۴.

۲- همان، صص ۹ - ۸.

اگر دشمن در جای دیگری درگیر نباشد، می تواند یک سری ارتفاعات را از ما پس بگیرد. وی برای اجتناب از جایگزینی ذهنیات با واقعیات، مسئله ضرورت تضمین عملیات را یکی از شرایط اصلی عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان برشمرد و افزود: باید باتوجه به واقعیات تصمیم گرفت و نباید همچون عملیات والفجر مقدماتی فقط تحت تأثیر عواملی نظیر شرایط خاص و پایان مأموریت نیروها یا کار زیادی که انجام شده است بگوییم حتماً عملیات باید اجرا بشود. وی در ادامه به مشکلات دیگری نظیر کمبود نیرو و نیاز به نفربر برای تدارک نیروها اشاره کرد.

سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش هم در این جلسه اقدام اخیر دشمن در قسمت شمالی دهانه شیلر را کلک نامید و گفت: ارتش عراق برای پیشگیری از دور خوردن و پدافند بهتر «آمده ۴۵۰ کیلومتر مربع گذاشته و عقب رفته است.» همین امر سبب شده که عملیات والفجر۴ دستکاری شود و به همین دلیل دوباره باید برای این عملیات طرح ریزی بشود. بنابراین عملیات محور دربندیخان ازنظر زمانی جلوتر از عملیات دهانه شیلر است و درنتیجه از ۵۰ فروند بالگرد۲۱۴ که برای هر دو عملیات پیش بینی شده است، بیشتر آن برای منطقه دربندیخان استفاده می شود و براین اساس، تضمین اینجا بالا می رود(۱)

پس از آن، جلسه محدود به فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) شد و در این جلسه سرهنگ صیاد شیرازی ضمن جمع بندی آخرین وضعیت قرارگاه های تاکتیکی عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، به مواردی نظیر شکل بسیار نامناسب ناهمواری های منطقه، نبوده جاده و محورهای مواصلاتی، نیاز به تدارک هوایی ازطریق هلی برد، کمبود نیرو، کمبود زمان، تأثیر عامل مهتاب در تعیین زمان عملیات، نیاز به پشتیبانی شدید ضدهوایی و توپخانه،(۲) بعد مسافت پیاده روی یگان ها از نقطه رهایی تا نقطه درگیری، هم زمانی دو عملیات و امکان پذیرنبودن به کارگیری صحیح امکانات خودی، ضرورت افزایش فعالیت مهندسی، تأکید بر یک مرحله ای بودن عملیات، برتری نسبی دشمن و فشار هوایی دشمن به عنوان مشکلات اساسی عملیات والفجر۵ اشاره کرد.(۳)

۱- همان، صص ۱۶ - ۱۰.

۲- همان، صص ۲۰ - ۱۸.

۳- سند شماره ۱۲۷۴۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی منطقه و بررسی آخرین وضعیت نیروهای خودی و دشمن، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۹/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۴۹)، صص ۷ - ۴.

فرماندهان ارتش و سپاه قرارگاه مقدم حمزه به همراه یگان های تحت امر خود،(۱) امروز برای هماهنگی های نهایی درمورد اجرای مانور عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر و ادغام نیروها در پادگان مریوان جلسه مشترکی برگزار کردند.

سرهنگ جمالی جانشین نیروی زمینی ارتش، علت اصلی تشکیل این جلسه را آشنایی هرچه زودتر فرماندهان ارتش و سپاه در قرارگاه مقدم حمزه و ازسرگیری سریع تر همکاری این یگان ها برای تشکیل قرارگاه مشترک، تمرکز بیشتر روی طرح مانور و تعیین طرح ادغام نیروها در رده های پایین تر عنوان کرد. وی ضمن اشاره به کمبود زمان و درپیش بودن فصل سرما، اعلام کرد که قرارگاه مشترك ارتش و سپاه در روز ۷ مهر از میزان پیشرفت امور این نیروها بازدید به عمل خواهد آورد.(۲)

در ادامه جلسه، فرماندهان ارتش و سپاه درخصوص ادغام نیروها در طرح مانور عملیات والفجر۴ گفت وگو کردند. با قطعی شدن مجدد مأموریت قرارگاه های تاکتیکی حمزه، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، نارضایتی خود را درمورد نحوه ادغام نیروهای ارتش و سپاه اعلام کرد.(۳)

در بین جلسات مشترك، دو نشست خصوصی میان فرماندهان سپاه برگزار شد. اغلب فرماندهان لشکرهای سپاه برای ادغام و اقدام مشترك با ارتش هیچ گونه آمادگی نداشتند و معتقد بودند که بهتر است یگان های ارتش به عنوان احتیاط و برای تأمین جاده ها استفاده شوند تا بخشی از کمبود نیروی لشکرهای سپاه تأمین شود.(۴)دراین زمینه فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) و فرمانده لشکر۸ نجف در بررسی نحوه ادغام نیروها بر دو عنصر کمبود زمان و نیرو تأکید داشتند. حسین خرازی با بیان اینکه در عملیات والفجر۴ نیروهای سپاه در سطح لشکر و نیروهای ارتش در سطح تیپ شرکت دارند و احمد کاظمی با استناد به اینکه نیروهای ارتش در قرارگاه حمزه به دلیل درگیری های مداوم با ضدانقلاب داخلی فاقد تجربه «جنگ

۱- از فرماندهان ارتش سرهنگ جمالی جانشین نیروی زمینی ارتش، سرهنگ قویدل رکن۲ نیروی زمینی ارتش، سرهنگ امیربیگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه از ارتش، سرهنگ مظاهری فرمانده تیپ مستقل زرهی سلمان، سرهنگ آذرفر فرمانده لشکر۲۸ کردستان، سرهنگ درافشان از مسئولان تیپ۲ لشکر۲۸، سرهنگ فرتاش فرمانده تیپ۳ لشکر۲۸، سرهنگ راستین معاون عملیات لشکر۲۸، سرهنگ مظفری فرمانده تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه، سرهنگ آرمان رابط تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه، سرهنگ خلف بیگی معاون تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه، سرهنگ نادر افشاریان معاون اجرایی لشکر۲۱ حمزه، سرگرد صفایی عملیات چریکی، سرهنگ افشین افسر عملیات قرارگاه مقدم حمزه، صالحی ستاد، سرهنگ نجفی افسر مشاور توپخانه قرارگاه مقدم حمزه، سرگرد شقاقی از اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم و از فرماندهان سپاه حسن شفیع زاده فرمانده توپخانه سپاه، جواد استکی طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، سالکی جانشین قرارگاه مقدم، علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات این قرارگاه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، ابوشهاب جانشین لشکر۱۴ امام حسین(ع)، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و علیرضا رزم حسینی معاون لشکر۴۱ ثارالله در این جلسه شرکت داشتند.

۲- سند شماره ۱۳۰۲۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، عملیات والفجر۴، (قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۹/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۲۲)، ص۲.

۳- سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۲۸/۶/۱۳۶۲ تا ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۲۴.

۴- سند شماره ۱۳۰۲۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، عملیات والفجر۴،

(قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۹/۶/۱۳۶۲، نوار شماره۱۳۰۲۳)، صص ۴۰ – ۳۸.

برون مرزی» هستند، معتقد بودند در این عملیات ارتش باید تحت امر سپاه باشد.(۱)

در مقابل استکی مسئول طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا و علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، با استناد به دستور سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، محسن رضایی فرمانده کل سپاه و رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد کل سپاه، مبنی بر اجرای مشترک عملیات، بر ادغام یگان های ارتش و سپاه اصرار داشتند. سرانجام درپی گفت وگوهای خصوصی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه با حسین خرازی و احمد کاظمی توافق شد قرارگاه مشترک بین نیروهای سپاه و ارتش در محورهای حمزه۱ (لشکر۱۴) و حمزه۴ (لشکر۸) تشکیل شود.(۲)

و بدین ترتیب در این نشست مشترک فرماندهان ارتش و سپاه قرارگاه مقدم حمزه، فرماندهان درمورد نحوه ادغام نیروها و طرح مانور عملیات والفجر۴ به توافق رسیدند.(۳)

۱

امروز نیز شهر مریوان و حومه آن در چندین نوبت مورد تجاوز هوایی جنگنده های عراقی قرار گرفت.

به گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، تعدادی از هواپیماهای عراقی در ساعت های ۱۰:۱۰، ۱۰:۲۵ و ۱۲:۰۵ بر فراز سروآباد (حوالی مریوان) به پرواز درآمدند که با اجرای آتش خودی متواری گردیدند. همچنین چند جنگنده عراقی در ساعت های ۹:۳۰، ۱۰:۱۰، ۱۰:۵۰ و ۱۱:۱۵، حریم هوایی شهر مریوان را نقض کردند. با واکنش به موقع پدافند خودی هواپیماهای متجاوز مجبور به ترک منطقه شدند.(۴)

۲

قرارگاه عملیاتی شمال غرب، با استناد به گزارش «ستاد ویژه عملیات نامنظم» اعلام کرد: یک گروه «گشتی - رزمی نفوذی متشکل از نیروهای ارتش، سپاه و گروه بارزانی به ارتفاعات گردقو اعزام و با دشمن درگیر شدند. درنتیجه این درگیری تعدادی از نیروهای عراقی [را] کشته و زخمی نموده و ۳۱ قبضه کلاشینکف و ۶ قبضه آر.پی.جی۷ به غنیمت می گیرند که در مراجعت توسط انتظامات تیپ المهدی(عج) ضبط می گردد.»(۵)

همچنین به گزارش واحد اطلاعات - عملیات منطقه ۱۱، مستند به اعلام قرارگاه عملیاتی شمال غرب، اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) نیز عملیاتی علیه نیروهای عراقی اجرا کرده اند که در جریان آن تعدادی از نیروهای دشمن کشته و «غنائم زیادی به دست اتحادیه میهنی افتاده است.»(۶)

۱- سند شماره ۱۳۰۲۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱ - ۹.

۲- سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۹ و ۳۲ و ۳۴ و ۴۵.

۳- سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۷ - ۳۵؛ و - سند شماره ۱۳۰۲۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۳ - ۴۷؛ و - سند شماره ۱۳۰۲۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی هماهنگی و ادغام نیروهای قرارگاه حمزه سیدالشهدا، عملیات والفجر۴، (قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۹/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۲۴)، صص ۱۰ - ۱.

۴- سند شماره ۳۵۴۵۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس قرارگاه حمزه سیدالشهدا به واحد طرح و عملیات ستاد مرکزی، ۳/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

۵- اسناد تکمیلی عملیات سردشت (۱/۶/۱۳۶۲ تا ۳/۷/۱۳۶۲)، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، جلد۳، ص۲۲.

۶- سند شماره ۱۳۲۳۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات - عملیات منطقه ۱۱ به واحد اطلاعات - عملیات سپاه ناحیه

کردستان، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

به منظور اجرای طرح لبیک یا خمینی، امروز محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و فرمانده قرارگاه مرکزی قدس، دستورالعملی را برای تشکیل قرارگاه های قدس، به فرماندهان مناطق یازده گانه سپاه کشور ابلاغ کرد. متن این ابلاغیه بدین شرح است:

«۱. فرمانده منطقه، فرمانده سپاه قدس منطقه و مسئول طرح و عملیات منطقه جانشین فرماندهی منطقه در قرارگاه قدس است. قائم مقام واحدها همراه با معاونین رزمی خود ... شرکت می کنند.

۲. از این تاریخ قرارگاه های قدس منطقه کار دفتر جنگ منطقه را نیز انجام می دهند.

۳. مسئول قسمت های مهندسی، رزمی، مخابرات و... تعاون، اعزام نیرو، پدافند هوایی، زرهی، اطلاعات - عملیات و قسمت طرح ها نیز در قرارگاه حضور خواهند داشت.

۴. مکانی با تشکیلات کامل یک قرارگاه در منطقه مشخص شود؛ شامل اتاق جنگ همراه با نقشه های گویاشده مربوطه و ارتباط مخابرات باسیم و بی سیم.

۵. روز افتتاح قرارگاه های قدس سپاه های مناطق، ۵ مهرماه سال ۶۲، روز شکست حصر آبادان، خواهد بود و اعضای قرارگاه های قدس به صورت تمام وقت شروع به کار نموده و تمام دستورالعمل های صادره از قرارگاه مرکزی قدس و قرارگاه خاتم الانبیا(ص) را پیگیری می نمایند.

۶. وظایف قرارگاه قدس سپاه منطقه باتوجه به بند ۵ به شرح زیر است:

الف) انجام وظایف دفتر جنگ. ب) پیگیری طرح صف.

۱. پیگیری طرح لبیک یا خمینی و ارزیابی و کدبندی ... بسیج جبهه رفته پاسداران تا پایان مهرماه سال جاری.

۲. سازماندهی نیروهای بسیج و پاسداران تا پایان آبان ماه سال جاری.

۳. آماده کردن محل پادگان های قدس در پایگاه ها و... نواحی تا پایان آبان ماه سال جاری.

۴. شناسایی و طرح ریزی مأموریت ابلاغ شده تا ۲۲ بهمن سال جاری.

۵. برآورد امکانات لازم جهت انجام تمرینات و شرکت در مانور.

۶. انجام اولین مرحله مانور آموزشی در سطح پایگاه ها در تاریخ ۵ آذرماه (روز بسیج) به مدت دو روز.

۷. انجام دومین مرحله مانور آموزشی در سطح نواحی و مناطق از ۲۲ بهمن به مدت یک هفته.

۸. انجام سومین مرحله مانور اصلی آزادی قدس به شرح زیر است:

الف) مانور مناطق ۹ و ۸ و ۶ و ۲ از ۱۲ فروردین (روز جمهوری اسلامی) ... .

ب) مانور مناطق ۱۰ و ۴ و ۲ از ۲۹ فروردین (روز ارتش جمهوری اسلامی) تا ۷ اردیبهشت (روز افتتاح مجلس) بنا به دستور.

پ) مانور مناطق ۱ و ۵ و ۱۱ و ۷ از تاریخ ۱ اردیبهشت (روز مبعث حضرت رسول اکرم(ص)) تا ۱۶ اردیبهشت (روز پاسدار) بنا به دستور.

تبصره: منطقه مانور بعداً اعلام خواهد شد.

تذکر مهم: لازم به یادآوری است که هیچ ... نباید ما را از جنگ تحمیلی غافل نماید. ...»(۱)

۱

درگیری بین نیرو هایِ خودی و عناصر مسلح غیرقانونی در مناطق بحرانی غرب کشور امروز نیز ادامه یافت.

شهربانی کردستان گزارش داد: امروز گروهی از نیروهای سپاه پاسداران که به همراه عده ای از پیشمرگان کرد مسلمان برای پاک سازی از سقز به سمت مهاباد اعزام شده بودند، در میان راه با گروهی از ضدانقلابیون درگیر شدند. در این حادثه ۶ نفر از اعضای حزب دمکرات کشته شده و نیروهای خودی سالم به پایگاه هایشان بازگشتند.(۲)

امروز همچنین «در جاده سقز - دیواندره، ضدانقلابیون کمینی به برادران ژاندارمری زدند که ۸ نفر از برادران شهید و ۳ نفر مجروح شدند.» از مهاجمان نیز ۲ نفر کشته و ۶ تن زخمی شدند.(۳)

به گزارش شهربانی سقز در روستای آنتور، یک درگیری بین عناصر مسلح غیرقانونی و نیروهای خودی به وقوع پیوست که در جریان آن «یکی از مسئولین گروه دمکرات به نام صمد سور» کشته شد.(۴)

فرماندهی سپاه بوکان نیز اعلام کرد در حمله گروهی از عناصر ضدانقلاب به پایگاه کوسه در حوالی سردشت، ۲ تن از نیروهای خودی به شهادت رسیدند. مهاجمان نیز با برجای گذاشتن ۳ کشته و «۶ الی ۷ زخمی» متواری شدند.(۵)

۲

اعضای مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در آستانه چهارمین سالگرد جنگ عراق و ایران با امام خمینی دیدار و نیز بیانیه ای در محکومیت رژیم عراق منتشر کردند.

در این دیدار که سیدمحمدباقر حکیم سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی و سایر اعضای این مجلس حضور داشتند، امام خمینی ابتدا با تأکید بر اخلاص، پیروی نکردن از هوای نفس، پرهیز از اختلاف و هدف گذاری در راستای تشکیل حکومت اسلامی و جاری ساختن احکام الهی گفتند: «امیدوارم موفق باشید تا برای آزادی و استقلال عراق کوشش کنید و تلاش نمایید که عراق از سلطه جباران آزاد گردد. باید همان گونه که حضرت موسی در مقابل فرعون قیام کرد و نظرش این بود که حق را مستقر کند و به هیچ وجه در نظرش نبود تا خودش حکومت کند، شما هم در قلبتان این معنا باشد که مجلس را الهی کنید، زیرا اگر اختلاف در

۱- سند شماره ۳۱۸۱۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه فرماندهی قرارگاه مرکزی قدس به فرماندهان مناطق یازده گانه سپاه، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۲۹۱۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۵/۷/۱۳۶۲.

۳- گزیده اسناد مناطق کردنشین (سقز)، جلد۲، (۱/۵/۱۳۶۲ تا ۲۰/۸/۱۳۶۲)، ص۱۷۷.

۴- سند شماره ۳۲۹۱۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۳/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۱۷۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه بوکان به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱/۷/۱۳۶۲.

مجلستان پیدا شود همه از بین می روید و اگر باهم بودید همه پیروز می شوید. چون شما برای خدا می خواهید این ظلم را ریشه کن کنید، ان شاءالله موفق می شوید و این توفیق زمانی حاصل می شود که بین خود آقایان نگرانی نباشد.

و سرّ اینکه ایران پیروز شد برای این بود که بین تمام افراد اتحاد بود و هیچ این حرف ها نبود که هرکس طرف خودش بکشد. شما باهم متحد باشید که بحمدالله هستید و وقتی در حلقه اول اتحاد بود، در حلقه های بعد اختلاف پیدا نمی شود. شما سعی کنید که در سرّ قلبتان چیزی مخالف الوهیت نباشد و اگر دیدید هست سرکوبش کنید. کراراً عرض کردم که اگر انبیا در یک مکان جمع شوند باهم اختلاف پیدا نمی کنند، زیرا مقصد و هدف و مقصود، یکی و الهی است. اگر در مجلس شما توحید واقعی به معنای واقعی آن تحقق پیدا کند، قهراً افرادی که متصل به شما می شوند اختلاف پیدا نخواهند کرد و وحدت واقعی، یعنی قلب همه شما برای یک چیز بتپد که آن اسلام است. اگر این طور شد خداوند شما را تأیید می کند. ما باید همه چیز خودمان را از او بدانیم. شما نه افراد زیاد دارید و نه سلاح و سازوبرگ جنگی زیاد، ولی طرف مقابل شما از همه دنیا به او کمک می شود. وقتی این طور شد، آن کسی که هیچ ندارد باید با جهات معنوی مقابله کند، با جهات صوری که نمی شود.»

رهبر انقلاب اسلامی در ادامه با اشاره به وضعیت ایران قبل از انقلاب و توانایی ها و امکانات رژیم پیشین، نداشتن اختلاف را عامل موفقیت انقلاب ایران برشمرده و خاطرنشان کردند: «مردم ایران که سلاح نداشتند، آنها با مشت گره کرده و فریاد بر دشمن پیروز شدند. این قدر فریاد کشیدند که دشمن تا بن دندان مسلح را شکست دادند. بعد هم خود مردم، کمیته ها و سپاه را تشکیل دادند. امروز ایران وضعی الهی دارد. وقتی جوانان ما در جبهه ها آن فداکاری ها را می کنند، یا می آیند و با من صحبت می کنند، از روح بزرگ و صافی آنها حسرت می خورم. این وضع هرکجا پیدا شد، پیروزی را به دنبال دارد. این مطلب هرکجا باشد، عنایات خدا را به دنبال دارد. پس از عنایت خدا، پیروزی حتمی است. خداوند ما را اصلاح کند تا بتوانیم خدمت کنیم.»

ایشان سپس به جنایات و سبعیت حاکمان بعث عراق پرداخته و گفتند: «امروز در مقابل شما چه درندگانی واقع شده اند! وقتی انسان می بیند که شهید آقای صدر آن عالم فاضل را و همچنین همشیره ایشان را با چه وضعی شهید کردند و بعد هم با بیت مرحوم آقای حکیم که آن قدر خدمت کردند و با آقای آقا یوسف حکیم که وقتی انسان ایشان را می دید، به یاد قیامت می افتاد، آن گونه رفتار نمودند و نود نفر از بیت مرحوم حکیم را گرفتند، شدیداً متأثر شده و می فهمد که اینها چه سبع هایی هستند. من می دانم که مردم عراق ازاین جهت منزجر هستند. آخر کدام انسانی است که این فشارها را ببیند و متأثر نشود. امیدوارم کارها به زودی درست شود.»

امام خمینی در پایان به ناکامی قدرت های بزرگ برای حفظ شاه ایران اشاره کردند و درمورد تلاش

این قدرت ها برای حفظ صدام حسین افزودند: «حالا هم تمام قدرت ها می خواهند صدام را نگه دارند، ولی نمی شود. شما سعی کنید ملت عراق را بیدارتر کنید و امیدوارم که ملت عراق توجه کند و وضع ایران را در نظر بگیرد. ان شاءالله خداوند به شما توفیق بدهد که مجاهد فی سبیل الله باشید و ان شاءالله برگردید به عراق و ما هم به شما در حرم حضرت سیدالشهدا - علیه السلام - ملحق می شویم.»(۱)

مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق همچنین به مناسبت هفته جنگ بیانیه ای منتشر و در آن جنایات رژیم عراق را محکوم کرد. در این بیانیه که در شماره امروز مطبوعات درج شد، آمده است: «اکنون سه سال از جنگ تجاوزکارانه رژیم دیکتاتوری عفلقی حاکم بر عراق که توسط نیروهای استکبار جهانی با هدف نابودی انقلاب اسلامی جهانی طرح ریزی شده می گذرد؛ انقلابی که نخستین جرقه های آن از سرزمین اسلامی ایران اسلامی برخاست. رژیم مزدور عفلقی سعی فراوان کرد تا به این جنگ استکباری یک بار رنگ قومی و بار دیگر رنگ ملی بدهد. لیکن امت اسلامی اینک با گذشت سه سال از جنگ مطمئن گشته است که این جنگ جز یک اقدام شوم استعماری که توسط رژیم عفلقی به منظور خفه کردن صدای مظلومان و ستم دیدگان و همچنین نابودکردن انقلاب اسلامی ایران به اجرا درآمد، نیست.»

در ادامه بیانیه ضمن اشاره به حملات عراق به شهرها و مناطق مسکونی و سکوت محافل بین المللی در مقابل این اقدامات و نیز یادآوری کمک ها و حمایت های شرق و غرب و دولت های عربی از حکومت بعث عراق اضافه شده است: «این کمک های شیطانی به رژیم عفلقی دلیل واضحی بر این امر است که این جنگ، جنگ استعمار جهانی برعلیه اسلام و انقلاب اسلامی و امت اسلامی به ویژه علیه ملت مظلوم عراق است. چراکه این جنگ جنون آمیز ملت عراق را در هم شکسته و اقتصاد او را به نابودی کشانده و فرزندان ملت عراق را آتش جنگ سوزانده است و بدین ترتیب این رژیم تبهکار ملت عراق را دربرابر اوضاع اقتصادی، سیاسی و روحی وخیم و آشفته ای قرار داده است. ...»

در پایان این بیانیه نیز از «فرزندان ملت عراق» خواسته شده است به هر وسیله ممکن (صدور بیانیه، برپایی تظاهرات، مبادرت به اعتصابات عمومی و اجرای عملیات مسلحانه) برای سرنگونی رژیم حاکم بر عراق و «ایجاد حکومت اسلامی» تلاش کنند.(۲)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی در آخرین روز سفر به سه استان جنوبی، ضمن جمع بندی نتایج این سفر و تحلیل جنگ سه ساله، بار دیگر بر اهمیت تنگه هرمز تأکید و بستن این تنگه را برای ایران امری سهل توصیف کرد.

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، جلد۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، صص ۱۳۷ - ۱۳۴.

۲- روزنامه کیهان، ۲۹/۶/۱۳۶۲، ص۱۸.

وی عصـر امروز، در جمع مردم کرمان ضـمن اشاره به مسائل و مشـکلات این اسـتان و استان های سیستان و بلوچستان و هرمزگان، بر حاکمیت و تسـلط جمهوری اسـلامی ایران بر تنگه هرمز تأکیـد کرد و گفت: «خـدای نخواسـته اگر دنیـای اسـتکباری دیوانگی کنـد و بخواهـد با حمایت بی حساب از صدام، به منافع حیاتی ما صدمه ای بزند و اگر لازم باشد ما جواب قاطعی بدهیم شکسـتن شـیشه عمر اسـتکبار جهانی با دردست گرفتن کنترل تنگه هرمز مثل آب خوردن است.»

هاشـمی رفسـنجانی در ادامه، به تحلیل جنگ سه ساله و پیامـدها و آثار منفی و مثبت آن پرداخت و با بیان اینکه شـش ماه قبل از حمله سراسـری عراق به ایران، جنـگ این کشور علیه ایران آغاز شـده بود، گفت: «سه سال جنگ برای جمهوری اسـلامی خسارات خیلی فراوان به همراه داشت، اما امت ما توانسـته است امروز سربلند بیرون آید. ... اگر جنگ نبود شاید ازلحاظ اقتصادی ما وضع بهتری داشتیم و دو میلیون آواره نداشتیم. این همه پول و ذخائر مملکت از بین نمی رفت، اما در جنگ هم موفق شـدیم به حمایت ملتمان اسـتفاده ای ببریم که از صـلح می خواستیم و در حین جنگیـدن اقتصادمان را سامان دادیم، بودجه مکفی دراختیار اقتصاد قرار دادیم، برنامه پنـج ساله تنظیم کردیم، کارخانه هایمان را که خوابیـده بود راه انداختیم و تاحدودی که هیچ دولت خارجی انتظار نداشت اجرا کردیم. ارتش احیا شد که امروز محبوب تر و نیرومندتر از زمان قبل از شـروع جنگ است، سپاه پاسـداران نیرومنـدتر، بسـیج این پدیده عجیب تاریخ آمده به میدان فعالیت های اجتماعی و مردم ما با رفتن به جبهه ها و دیدن دوره ها تبدیل شدند به ذرات فولاد آب دیده ...»

وی در پایان یادآور شد: «ما در شرایطی قرار گرفته ایم که ان شاءالله اگر آن نقطه مطلوب ما در جنگ پیش بیاید و شر حزب بعث عراق از منطقه کنده شود، راه حکومت اسلام در کل منطقه باز می شود و راه سقوط اسرائیل و نجات مردم فلسطین هموار خواهد شد.»(۱)

رئیس مجلس امشـب پس از بـازگشت بـه تهران نیز در مصـاحبه ای در فرودگـاه مهرآبـاد سـفر خـود به سه اسـتان جنـوبی کشـور را مثبت و مفید ارزیـابی کرد و افزود: «راه هـای عملی برای کمـک کردن به این اسـتان هـا برای آنکه تاحـدودی از عقب مانـدگی و محرومیت نجات پیـدا کنند وجود دارد.» وی بار دیگر مسئله امنیت خلیـج فارس را مورد تأکید قرار داد و با اشاره به بازدیدهایش از چند پایگاه هوایی و ناوگان خلیج فارس و دریای عمان گفت: «ما با خاطر جمع برگشتیم. در این پایگاه ها روحیه ها در سطح بالایی بوده و امکاناتشان را نیز حفظ کرده اند و به طورکلی نیروها در آنجا کاملاً مسلط اند و ما خیالمان راحت است که هم می توانیم امنیت آنجا را حفظ کنیم و هم می توانیم اگر ضرورت پیدا کرد برای دشمنانمان آنجا را ناامن کنیم.»(۲)

۱- روزنامه اطلاعات، ۳۰/۶/۱۳۶۲، ص۱۵.

۲- روزنامه کیهان، ۳۰/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۱

امروز وزیر صنایع الکترونیک و الکتروتکنیک آلمان شرقی با وزیر امور خارجه و رئیس سازمان برنامه وبودجه ایران دیدار و درمورد تعمیق و گسترش روابط دو کشور گفت وگو کرد.

فیلیکس مایر وزیر صنایع الکترونیک و الکتروتکنیک جمهوری دمکراتیک آلمان بعدازظهر امروز، در دیدار با علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، ضمن ابراز خرسندی از سقوط رژیم پهلوی و قطع نفوذ امریکا در ایران، پیشرفت های ایران بعد از پیروزی انقلاب را مورد ستایش قرار داده، «آمادگی کشورش را برای همکاری های بیشتر در امور تجاری، صنعتی و علمی با ایران اعلام کرد.» وی همچنین اظهار امیدواری کرد وزرای امور خارجه دو کشور در اجلاس عمومی آتی سازمان ملل با یکدیگر ملاقات کنند.

وزیر امور خارجه ایران نیز خواستار گسترش روابط دو کشور و همکاری بیشتر آلمان دمکراتیک درزمینه انتقال تکنولوژی و افزایش صادرات غیرنفتی به این کشور شد. ولایتی همچنین، «بازگرداندن استقلال به ملت ایران» و «قطع کردن دست قدرت های بزرگ» از ایران را «مهم ترین دستاورد انقلاب اسلامی» خواند و گفت: «جنگ تحمیلی و دیگر مشکلاتی که بر ما تحمیل شد، بهایی است که برای استقلال خواهی خود می پردازیم.»(۱)

محمدتقی بانکی وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه وبودجه نیز در دیدار با فیلیکس مایر، ضمن اشاره به هم زمانی سفر وی به ایران با برگزاری مراسم هفته جنگ و نهمین نمایشگاه بین المللی تهران گفت: «تقارن این دو دیدار در کشور ما نشان می دهد درعین حالی که ما با قدرت در مقابل هر متجاوز ایستاده ایم و دست تجاوز را قطع می کنیم، دارای اقتصادی باثبات و قوی هستیم و با دوستان خود با رأفت اسلامی عمل کرده و می خواهیم شرایط مساعدی برای همکاری های اقتصادی با کشورهایی که با ما روابط دوستانه دارند و مواضع برحق ما را درک می کنند، برقرار سازیم.» مایر نیز ضمن ابراز علاقه مندی خود به گسترش روابط اقتصادی و سیاسی دو کشور، آمادگی کشورش را برای اعزام متخصص در رشته های مختلف به ایران و پذیرش دانشجویان ایرانی اعلام کرد.(۲)

۲

وزیر مشاور در امور خارجه امارات متحده عربی ضمن اعلام تداوم کوشش های شورای همکاری خلیج فارس برای متوقف کردن جنگ بین عراق و ایران، شرایط ایران برای پایان دادن به جنگ را «به مثابه تصمیم یک کشور پیروز بر کشور شکست خورده» توصیف کرد.

وی در مصاحبه ای با روزنامه الجزیره (چاپ عربستان) با تأکید بر اینکه «پاسخ گویی و تشویق طرفین برای متوقف ساختن جنگ» همچنان ادامه دارد، جنگ عراق و ایران را موجب

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۲/۶/۳۰، ص۳.

۲- روزنامه کیهان، ۱۳۶۲/۶/۳۰، ص۳.

ازبین رفتن مسلمانان و امکانات آنان دانست و گفت: «از واجبات اولیه است هر که می تواند برای متوقف ساختن آن فعالیت نماید.»(۱)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، راشد عبدالله النعیمی اعلام کرد: «شورای همکاری خلیج فارس از تمام امکانات خود برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق استفاده خواهد کرد ... و کشورهای عضو شورا کوشش خود را برای پایان دادن به این جنگ ادامه می دهند.» وی افزود: من به همراه شیخ صباح وزیر امور خارجه کویت، تلاش های خود را ازطریق سفر به تهران و بغداد برای پایان دادن به جنگ انجام داده ایم و برای نیل به این هدف کوشش های خود را ادامه می دهیم.

وزیر مشاور در امور خارجه امارات متحده عربی، در پاسخ به این سؤال که سفرهای شما و وزیر امور خارجه کویت به ایران و عراق چه نتایجی داشته است، گفت: «این کار ادامه خواهد داشت و ما در آن زمان پاسخ های نسبتاً مثبتی از طرفین دریافت کردیم که ما را نسبت به پایان جنگ امیدوارتر می کند.» راشد عبدالله درمورد خواسته های ایران برای پایان دادن به جنگ افزود: «شرایط ایران در گذشته بارها اعلام شد و تکرار این شرایط به مثابه تصمیم یک کشور پیروز بر کشور شکست خورده می باشد که این شرایط تاکنون برای هیچ یک از طرفین تحقق نیافته است.»(۲)

۱

امروز نیز گمانه زنی ها راجع به زمان تحویل سوپراتانداردها و تفسیرها و تحلیل ها درباره تأثیر این جنگنده ها در روند جنگ ایران و عراق کم وبیش توجه رسانه های جهان را به خود معطوف ساخته است.(۳)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، «مطبوعات امروز صبح پاریس همچنان اخبار کوتاهی را دررابطه با مسئله تحویل سوپراتانداردهای فرانسوی به عراق درج نموده اند. مطبوعات فرانسوی از یک سو تهدیدات امام و سرمقاله روزنامه جمهوری اسلامی مبنی بر مسدودنمودن راه نفت به سوی دنیای غرب را منعکس نموده است و از سوی دیگر، به اظهارات روز گذشته کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، در تلویزیون این کشور اشاره کرده اند. در همین حال، رادیوهای فرانسه اعلام کردند که سوپراتانداردها احتمالاً چهارشنبه و یا پنجشنبه آینده، ۳۰ و یا ۳۱ شهریور به صورت قطعات یدکی تحویل عراق خواهد شد.»(۴)

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارش دیگری از کلمبو اعلام کرد: «روزنامه های دیلی نیوز، ایسلند، دیلی میرور و ویرا کاساری طی گزارشاتی از تهران نوشته اند: هم زمان با حمله جدید

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۶/۱۳۶۲، صص ۴ - ۳، رادیو ریاض، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۵، ۳۰/۶/۱۳۶۲، ص۲، مکه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان امروز در مقاله ای به تحلیل زوایای مختلف واگذاری هواپیماهای سوپراتانداردها فرانسوی به عراق پرداخته که متن آن در ضمیمه این گزارش درج شده است.

۴- همان، ص۴، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی،۲۹/۶/۱۳۶۲.

ایران برعلیه عراق و بازدید مقامات بلندپایه ایرانی از تنگه استراتژیک هرمز، ایران به وضوح به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق اخطار کرد. در فرانسه مقامات موثق گفتند که تحویل این هواپیماها به عراق به تعویق افتاده است. از طرف دیگر، ایران اقدام به حمله جدیدی از شهر مریوان به طرف منطقه نفتی کرکوک - که خطوط نفتی عراق از آن می گذرد - را کرده است. این خطوط لوله تنها لوله باقیمانده برای صدور نفت عراق به خارج است. بازدید مقامات عالی رتبه ایران از تنگه هرمز روشن است که این کشور تصمیم دارد چنانچه تأسیسات نفتی اش توسط هواپیماهای فرانسوی مورد حمله قرار گیرد تمام خلیج [فارس] را محدود کند. بنا به گفته مقامات نظامی غرب، ایران از توانایی لازم برای مسدودکردن تنگه هرمز برخوردار می باشد. دراین رابطه نیروی هوایی ایران با کمک پاسداران انقلاب مستقر در جزیره لارک قادر خواهند بود عملیات انسداد تنگه هرمز را انجام دهند. این روزنامه ها سخنان حضرت امام و آقای [آیت الله] خامنه ای را به چاپ رسانیده اند و اضافه کرده اند کشورهای مختلف از فرانسه خواسته اند که [در] تصمیم خود برای تحویل هواپیماها تجدیدنظر کند.»(۱)

روزنامه لوموند، امروز ضمن درج اظهارات دیروزِ وزیر امور خارجه فرانسه نوشت: «چنانچه شایعه تحویل سوپراتاندارها به صورت قطعات مجزا و سوارکردن این قطعات در عراق تأیید شود، این سوپراتاندارها احتمالاً تا قبل از اواسط یا اواخر ماه اکتبر، مهرماه، برای عملیات آماده نخواهد شد.» لوموند با اشاره به استفاده عراق از موشک های اگزوسه در گذشته افزود: «عراقی ها با سوپراتاندارها دارای یک نیروی ضربتی بازدارنده خواهند شد که هدف فرض شده آن تهدید ایران به خفگی اقتصادی ازطریق مأیوس ساختن نفتکش ها و کمپانی های بیمه دریایی به فرستادن نفتکش ها به ترمینال جزیره خارک است.»(۲)

روزنامه کریستین ساینس مانیتور نیز در گزارشی تفسیری با عنوان "ایران تهدید کرده است که با گسترش دامنه نبرد به تهدید عراق پاسخ خواهد گفت" به بررسی تحولات اخیر جنگ ایران و عراق پرداخت. این روزنامه عملیاتی را که اخیراً در منطقه شمال مریوان اجرا شد، به منزله عزم راسخ ایران برای ساقط کردن رژیم عراق تفسیر کرد و با اشاره به برخی اخبار انتشاریافته درخصوص تحویل قریب الوقوع هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، ورود این جنگنده ها به عرصه کارزار ایران و عراق را باعث گسترش دامنه جنگ دانست و نوشت: «شاید آشکارترین هدف سوپراتاندارهای عراق شبکه تأسیسات نفت ایران در جزیره خارک واقع در خلیج فارس باشد.» کریستین ساینس مانیتور در ادامه ضمن اشاره به سخنان آیت الله خامنه ای مبنی بر ممانعت از صدور نفت از خلیج فارس درصورت تهدید منابع نفتی ایران، افزود: «بنا به اظهار یک خلبان ورزیده، سوپراتاندارها شکست ناپذیر نیستند و ایرانیان می توانند پیش از آنکه موشک های

۱- همان، صص ۵ - ۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۵، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

اگزوست ای.ام۳۹ این هواپیماها به سوی هدف نشانه بروند جنگنده های سوپراتاندارد را نابود کنند. به هرحال کارشناسان نظامی می گویند برای مقـابله با موشک های اگزوست که با کامپیوتر هـدایت می شونـد کار چنـدانی از کسـی برنمی آیـد. موشک های اگزوست ۴۳ میل برد دارنـد و بـدین ترتیب خلبـان هـای عراقی توانـایی آن را خواهنـد داشت درحالی که در خارج از تیررس موشک های زمین به هوای هاوگ ایران هسـتند، جزیره خارک را هدف قرار دهند.»(۱)

رادیو بی بی سـی هم در تفسیری تحویـل هواپیماهای سوپراتانـدارد به عراق را باعث تشدیـد جنگ و قطع جریان نفت ازطریق خلیـج فارس و نیز موجب نگرانی محافـل سیاسـی و اقتصـادی غرب برشـمرد. تحلیل گر این رادیو گفت: «تحولات اخیر و احساس این خطر که توسعه جنگ و قطع صدور نفت بر اقتصاد جهان غرب تأثیر ویرانگری خواهد داشت اثر هشداردهنده در بقیه جهان داشـته و آنها را واداشته است که ازطریق امریکا به فعالیت تازه ای درجهت توقف یا ممانعت از توسعه درگیری به عمل آورند. خطر بالاگرفتن جنگ با تأیید دولت فرانسه که پنج هواپیمای جنگی سوپراتاندارد به عراق تحویل خواهد داد، به خصوص بیشتر حس می شود.» بی بی سـی در ادامه ضمن تأکید بر اینکه استفاده عراق از هواپیماهای سوپراتانـدارد، بـاعث تشدیـد حملاتی می شود که هم اکنون نیز علیه تأسـیسات نفتی ایران انجام می گیرد، به ذکر تهدیـدهای اخیر امام خمینی و هاشـمی رفسـنجانی مبنی بر بسـتن تنگه هرمز پرداخت و از قول جیمز اکینز سـفیر سابق امریکا در عربسـتان سعودی، گفت: «جهان ممکن است به زودی بـا یـک بحران انرژی دیگر روبه رو شـود.» بی بی سـی افزود: «مؤسـسه انرژی جهـانی پیش بینی کرد که چنین وضـعی می توانـد پریشـانی اقتصادی برای امریکا به بار آورد و قیمت نفت را تا سه برابر میزان فعلی، یعنی بشـکه ای صد دلار افزایش دهد. یک چنین بحران اقتصادی مسلماً در زنـدگی میلیون ها مردمی که متکی بر ذخایر نفتی خلیـج فارس می باشـند، اثری بی شـمار خواهد گذاشت. با این حساب، جنگی پراکنده که ازطرف جهان خارج به تناوب فراموش یا نادیده گرفته شده ناگهان در چشم انداز بین المللی ظاهر شده است. امریکا به فوریت دست به کار شده و در اجلاسـیه عمومی سازمان ملل کوشـید تا متفقان خود را متقاعـد سازد که از تجهیز طرفین جنگ خودداری کنند و یا شـرایطی قائل شوند که تجهیزات نظامی فقط درجهت دفاعی به کار روند که البته این توصیه درمورد فرانسه تاکنون مؤثر نبوده است.»(۲)

۱

رادیو بی بی سی امروز در یک گزارش تفسیری، ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ را زمان آغاز جنگ عراق و

ص: ۵۸۱

۱- همان، ص ۱۱، رادیو امریکا، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۶/۱۳۶۲، صص ۸ - ۶، رادیو بی بی سی، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

ایران اعلام و ضمن اذعان به متجاوزبودن عراق، این کشور را مسئول آغاز جنگ و ایران را عامل تداوم آن معرفی کرد.

بخش هایی از گزارش بی بی سی بدین شرح است:

«پنجشنبه آینده یعنی پس فردا [۳۱/۶/۱۳۶۲]، برابر است با سومین سال آغاز جنگ. در آن روز نیروهای هوایی، زمینی و دریایی ارتش عراق بر خاک ایران هجوم آوردند و شهرهای ایران را در غرب و هم زمان با آن تهران را بمباران کردند. جنگ آغاز شد و هنوز هم دنباله دارد. ...

سه سال پیش در چنین هنگامی ایران انقلاب خود را به تازگی پشت سر گذاشته بود. ماجرای گروگان گیری، رقابت بر سر قدرت، هرج ومرج و ازهم پاشیدگی قوی ترین ارتش منطقه بُعدهای بارز اوضاع بود. اما در ورای اینها شیوه پیروزی انقلاب، بسیاری از رهبران منطقه را دچار نگرانی کرده بود و در رأس این رهبران، صدام حسین رئیس جمهوری عراق بود. چرا؟ چون اقلیت حاکم بر عراق گروهی از شاخه ای از حزب بعث اند که حکومت خود را با زور، ترس و ارعاب تحکیم بخشیده اند. حکومت بعث با تهدید و تطمیع دو گروه اصلی از مخالفان خود را ساکت نگاه داشته و یا فعالیت آنها را فلج کرده است؛ یکی شیعیان که اکثریت جمعیت عراق اند و دیگر اکراد که سال هاست برای خودمختاری مبارزه می کنند. بیم صدام حسین از سرایت انقلاب به شیعیان و غنیمت شمردن فرصت توسط اکراد و دیگر مخالفان، او را بر آن داشت که پس از پیروزی انقلاب از در دوستی با رهبران ایران درآیند، اما این امر شدنی نبود. خاطره آیت الله خمینی از رفتار صدام حسین به سفارش شاه و خروج از عراق و اشتیاق شیعیان مخالف صدام حسین به تبدیل آیت الله محمدباقر صدر به خمینی دیگری برای عراق دست کم دو دلیل محسوس و قابل ذکر است. از اینجاست که می بینیم صدام حسین شیوه علنی خصمانه خویش را آغاز می کند. گذشته از اعدام آیت الله صدر، به رجال سیاسی و نظامی حکومت شاه که از ایران گریخته بودند کمک مالی و تبلیغاتی می کند؛ به دکتر بختیار و ارتشبد اویسی ایستگاه رادیویی و به کرد و عرب های خوزستان اسلحه و پول می دهد. ...

حمله ارتش عراق به ایران در آغاز امر، بسیاری را دچار ترس و واهمه کرد، اما بهره گیری از نیروی مذهبی و عِرق میهنی مایه آن شد که ارتش، بسیج و سپاه پاسداران با حمایت مردم نیروهای اشغالگر عراقی را از خاک ایران بیرون رانند و علی رغم کمبود سلاح و وسایل یدکی و دیگر نارسایی ها بر مشکلات فائق آیند. اما ایرانیان پس از رسیدن به مرزها و بیرون راندن عراقی ها از خاک خویش، دیگر آن شور پیشین را از خود نشان ندادند. جنگیدن در داخل خاک عراق نه تنها همانند دفاع از خاک ایران نبود، بلکه ادامه جنگ به داخل خاک عراق بسیاری را به مخالفت برانگیخت. گروهی از مخالفان ادامه جنگ در ایران من جمله گروهی از نمایندگان

مجلس و مقامات دیگر معتقدنـد که پس از آزادی خرمشـهر، ایران در چنان موقعیت قوی قرار داشت که می توانست در راه حفظ مصالح و منافع ملت ایران جنـگ را پایان بخشـد. اما چنین امری صورت وقوع به خود نپـذیرفت. ... گرچه ایرانیان جنگ را آغاز نکرده بودنـد، اما جنگ هماننـد مسئله گروگان گیری مایه تحکیم قـدرت بسـیار شـد. ... برخی از ناظران بر این عقیده اند که اگر جنگ آغاز نمی شد و اگر صدام حسـین دچار این خطای تاریخی نشده بود رهبری ایران دچار تفرقه شده و چه بسا که جمهوری اسـلامی از هم پاشـیده بود. دراین میان، هیئت های بسـیار برای راه حل و رسـیدن به صـلح به ایران آمـد و داوطلب میانجیگری شدند اما اقدامات هیچ یک از آنها ثمری به بار نیاورد؛ زیرا ایران برای پایان دادن به جنگ خواسـتار [تحقق] سه شرط اساسی است: غرامت جنگی، شناخت و مجازات متجاوز و سرنگونی صدام حسین. دو شرط نخست پذیرفتنی و اجرای آن برای طرف داران حکومت عراق در دنیای عرب چندان دشوار نیست، ولی در ورای این سـخنان گذشته از سرپوش گذاشتن و یا حل وفصـل مشـکلات و مسائـل داخلی به نفع جنـاحی که نیروهای بیشتر دارد و نیز سـر گرم نگاه داشـتن و بازسازی ارتش، یکی دیگر از هـدف های ایران از ادامه جنـگ صـدور انقلاب است. به عقیـده این گروه از ایرانیان پیروزبودن خود جـذبه ای دارد که می توانـد بسـیاری را به سوی شـیوه فکری آنان جلب کنـد و لـذا اگر آنان بتواننـد پیروز شونـد دست جناح تنـدرو در درون حکومت باز خواهد بود تا در خارج طرف داران فراوانی بیابـد و در داخـل بر رقیبـان پیروز آیـد. ... درهرحال، واقعیت این امر اینک این است که براثر آغاز جنگ که عراق مسـئول آن و ادامه جنگ که ایران مسـئول آن است، به گفته منـابع مطلع، حـدود دویست هزار تن کشـته شـده انـد که سه چهارم آنها ایرانی و یک چهارم عراقی بوده انـد که گذشـته از آن چنـد صـدهزار تن دیگر زخمی و اسـیر شـده انـد. از این گذشـته، به گفته یک خبرنگار خارجی که اخیراً از عراق دیدن کرده بود ویرانی هـای حاصـله از جنـگ در عراق بسـیار است و برنامه های عمرانی دولت عراق تاحـد زیادی به تعویق افتاده است. در ایران نیز ویرانی های حاصـله از بمباران های عراقی چنـدان زیاد است که تنها سال های سال جبران آنها به طول خواهـد انجامید و طبعاً بهره راستین نصـیب کشورهایی خواهد شد که در بازسازی این ویرانی ها شرکت جویند. ...»(۱)

ضمیمه گزارش۴۵۲: اظهارات فرماندهان لشکرهای ۳۱، ۱۷ و ۲۷ سپاه درمورد مشکلات منطقه عملیاتی والفجر۵

در گزارش امروز فرماندهان لشـکرهای ۳۱، ۱۷ و ۲۷ سـپاه که به عنوان مهم ترین عناصر عملیاتی والفجر۵ تحت امر قرارگاه نجف مشـغول آماده سازی مقدمات اجرای عملیات دربندیخان هسـتند، سه مسئله عمده یعنی نبود جاده، صعب العبور بودن زمین منطقه برای تردد نیروها و نحوه تأمین آنها به عنوان مشکلات منطقه عملیاتی دربندیخان ذکر شد. در ادامه بخش هایی از اظهارات فرماندهان یگان های مزبور درج می شود.

- مشکلات جناح چپ عملیات (قرارگاه تاکتیکی نجف۲) به روایت مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا:

ص: ۵۸۳

۱- همان، صص ۱۳ - ۸، رادیو بی بی سی، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

«دشـمن روی بمو آرایش گرفته و پدافند گذاشته است. در این محور درصورت تصرف جاده سمت چپ سرتک که عراق آن را نیمه کاره رها کرده می تواند به تداوم عملیات ما کمک کند.»(۱) «کشیدن جاده نیز در روی بمو مقدور نیست. چون بمو صخره های عمقی و ریشه ای دارد و ارتفاع این صخره ها حداکثر ۱۰ تا ۲۰ متر است، به این خاطر، این راهکارها پـذیرش نیروی خیلی محدودی را دارنـد، لذا برخی از نیروها باید با طناب بروند و برخی دیگر نیز حتماً باید با هلیکوپتر انتقال پیدا کنند. ... برای رفتن به شاخ بمو و آمدن تا سرتک این نیروها حتماً باید با هلیکوپتر منتقل شونـد. رفتنشان به صورت پیاده مقدور نیست.»(۲)... «شاید حداکثر حدود ۳۰ نفر بتواننـد سه شب حرکت بکنند تا به هدفشان برسـند. بمو فقط دو راه دارد ولی تا الآن بچه های شناسایی نتوانسته انـد راهکار را ببیننـد. لذا باتوجه به نبودن جاده و محدودیت راهکارها برای حفظ هدف کلی بایـد با هلیکوپتر کار کنیم، برای انجام کلیه امور تـدارکاتی از انتقال نیرو و مهمات گرفته تا آوردن آذوقه و تخلیه شـهدا و مجروحین باید از هلیکوپتر اسـتفاده شود. دشـمن هیچ وقت نمی گذارد که ما با هلیکوپتر انتقال نیرو داشته باشیم، او هم مثل ما فقط با هلیکوپتر می تواند کار کند. ... از کل نیروهای سپاه و ارتش یک گردان باید هلی برد شوند. ... براین اساس اگر عملیات مرحله ای شود درصورت حضور نیروهای دشمن در برخی محورها، با مشکلات زیادی مواجه خواهیم شد.»(۳) «می توانیم روی قله برویم. اگر فشار دشـمن برای پس گرفتن نباشـد می شود در ادامه تا شاخ بمو و کیله رفت. ...»(۴)

– مشکلات جناح راست (قرارگاه تاکتیکی نجف۱) به روایت مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع):

«ما ابتـدا بایـد یک مقایسه ای بکنیم بین مسـیری که ما برای رساندن نیرو و امکانات داریم و مسـیری که دشـمن برای این کار دارد و اسـتفاده می کنـد. این ارتفاعـاتی که مـا می خواهیم روی آنها برویم از خط تماس خودی ما هیـچ جاده ای نـداریم که بخواهیم روی آن برویم. دو، اینکه زیر ارتفاعات تا روی ارتفاعات هیـچ جاده ای نداریم و نمی شود بعد از عملیات هم جاده کشـید، بنابراین خط تماس ما محدود به هلیکوپتر می شود. بعـد از روی خود ارتفاع پیاده برود تا بتواند هدفش را اشـغال بکند و یا مهمات و تدارک و آب و غذا به او برسد. این مسیر زیاد و خود ارتفاع و عقبه ای که جاده ندارد امکان رساندن نیرو و امکانات را به روی ارتفاعات برای ما مشـکل کرده است. اما دشـمن با جاده هایی که در این منطقه شاخ خشـیک دارد جاده های خاکی که در تنگه کرگمل دارد و جاده مناسبی که از اینجا به طرف کرگمل می آیـد به راحتی می تواند نیرو را با ماشـین به زیر ارتفاعات برساند. ارتفاعاتی هم که در این منطقه هست جاهای قابل عبور برای نیروی پیاده دارد. ... دشـمن راحت تر از ما نیروهای خود را تـدارک می کنـد و می تواند راحت پاتک بکند. ما در عوض جاده ای در این محور شاخ خشـیک نداریم و تنها راهی که می توانیم نیرو را تـدارک کنیم این است که با قاطر به شـیار قلب بفرستیم. ... اگر شـما از نزدیک همه معایب و نقطه ضـعف های منطقه را ببینید خوب است. از طرفی به این امیـد که بعـداً بشود جـاده ای در این ارتفـاع کشـید بـاز هم نمی شود. این به خاطر اهمیت بیشتر روی تضـمین عملیات است. ... نمی توانیم بگوییم ۱۵ روز تماس هلیکوپتری قطع بشود و بعـداً باز بشود، بعـد از ۱۵ روز یگانی که اینجا عمل می کنـد این مشـکل را دارد. من بیشتر روی مسـئله هلیکوپتر تأکید می کنم. عمل روی این ارتفاعات آسان است ولی تدارکات آن مسـئله است. ... برادرهای شناسایی که از دور پایگاه های دشـمن را شـناسایی کردند ... به علت رعایت مسائل امنیتی و حفاظتی هیچ کس نزدیک پایگاه ها نشده است، این هم یک اشکال عمده ای است که ممکن است در سرنوشت عملیات اثر داشته باشد.»(۵)

– مشکلات جناح راست عملیات (قرارگاه تاکتیکی نجف۱) به روایت ابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص):

«در منطقه عملیاتی کار زیادی انجام شده و شـناسایی ها خوب و امیدبخش است، به شـکلی که قرارگاه ها، عقبه ها و توپخانه های دشـمن توسط بچه های شناسایی به طور تمام و کمال شناسایی ... و یک راهکار مناسب

۱- سـند شماره ۱۲۷۴۶/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: جلسه ارزیـابی عملکرد هوانیروز و توپخـانه، عملیـات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۹/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۴۶)، ص۶.

۲- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۳۰/۶/۱۳۶۲، ص۱۴۲.

۳- سند شماره ۱۲۷۴۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷ - ۳.

۴- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۴۲.

۵- سند شماره ۱۲۷۴۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۹ - ۷.

در سمت راست پیدا شده است. ... اما برای تدارک نیروها، مسئله جاده نیازمند سرمایه گذاری جدی تری است. ... تاکنون برای کشیدن جاده از سه مسیر تعیین شده فقط یکی از آنها قابل اطمینان است که درصورت سقوط محور زیمناکوه، می توان جاده را احداث کرد و ادامه داد. ...جهاد سازندگی هم در منطقه ۷۰ کیلومتر جاده کشیده و جاده را تعریض کرده»(۱) «... سمت راست تنگه سرتک مشکلی ندارد. سمت چپ مشکل جاده دارد. برای تدارک روی نوک زیمناکوه استفاده از دریاچه چپ پیش بینی شده با فرستادن یک گردان نیرو در شمال دریاچه دربندیخان ... در محور زیمناکوه پشت سر نیروها خودی جاده ای برای تدارک نیروها نیست، ولی نیروها می توانند بایستند. ...»(۲) «وجود مهتاب برای عمل لازم و ضروری است.»(۳)

«ما در اینجا نیازمند آتش توپخانه و ضدهوایی هستیم و باید از آتش ۱۳۰ [استفاده کنیم] و بعد از آن کاتیوشا در اولویت می باشد. ... اگر در منطقه عقبه های دشمن زده شود کلی از مشکلات ما حل می شود. ... در محدوده نجف۱ به خصوص بخش لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) نیاز زیادی به هلیکوپتر داریم. ما در مرحله آفند، در مرحله پدافند و در مقابله با پاتک و عقب نشینی مشکلاتی که داریم دشمن عیناً با آنها مواجه است که دشمن برای جبران این نقیصه به شکل قابل ملاحظه ای از هلیکوپتر استفاده خواهد کرد. به این خاطر، شاید ما جنگ هلیکوپتری زیادی داشته باشیم. دو فروند شنوک یکی برای اسلینگ و یکی هم برای جابه جایی نیرو به ما داده شود، کلی از مشکلات ما حل خواهد شد. در کل نجف۱ حدود ۱۰ گردان نیرو باید هلی برد شود. برخی از این تعداد از قاطر استفاده خواهد کرد. برای هر گردان ۲۰ قاطر کافی است و تا دورترین فاصله ۶ الی ۷ ساعت می شود. ۱۵ روز هوانیروز تضمین کند که به نیروها آب و غذا برساند ما جاده احداث می کنیم.»(۴) «محل جنگ مردانه است. درصورتی که به نیروی پیاده ما که بالاست امکانات غذایی و آب برسد می توانند بجنگند و باوجود زمین سخت و تپه های مناسب یک پدافند مناسب را تأمین کند. ارتباط زیادی که این ارتفاعات نسبت به همدیگر دارند حساسیت شان را نسبت به همدیگر زیاد می کند.»(۵)

ضمیمه گزارش۴۶۲: تحلیل روزنامه کیهان از ابعاد مختلف واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق

روزنامه کیهان در ستون چشم انداز امروز (۲۹/۶/۱۳۶۲) خود در مقاله ای تحلیلی با عنوان "پشت پرده تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به رژیم صدام" نوشت: «دولت سوسیالیست فرانسه قصد دارد پنج فروند هواپیمای جنگنده موسوم به "سوپراتاندارد" به رژیم صدام واگذار نماید.

زمان تحویل این هواپیماها تاکنون مشخص نشده است. مقامات فرانسوی دراین رابطه سکوت معنی داری را اختیار کرده اند ولی براساس آنچه که مطبوعات فرانسه اعلام کرده اند، تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد قرار بود جمعه ۲۵ شهریور انجام شود که این زمان نیز توسط وزیر خارجه میتران تکذیب شد. شسون گفته است که فرانسه نسبت به تعهدات خود به عراق که در زمان ژیسکار دستن بنا شده پایبند است. از سوی دیگر به نوشته روزنامه فرانسوی لوکوتیدین دوپاری، ۳۰ خلبان و تکنسین عراقی که سرگرم آموزش جهت به کارگیری هواپیماهای سوپراتاندارد در فرانسه بودند، روز یکشنبه ۲۷ شهریور مراسم تودیع داشته اند و گفته می شود که دیروز (دوشنبه [۲۸/۶/۱۳۶۲]) در محل مخصوص آموزش حضور نداشتند.

دولت سوسیالیست فرانسه با این توجیه که هواپیماهای سوپراتاندارد جنبه بازدارندگی در جنگ خلیج فارس را دارند بر تحویل آنها به رژیم صدام تأکید دارد که واگذاری تسلیحات نظامی به عراق نه تنها در کاهش جنگ تحمیلی اثری ندارد بلکه زمینه تهدید جدی ایران در انسداد تنگه استراتژیک هرمز را افزایش می دهد. به عقیده ناظرانی که اخیراً جنگ تحمیلی را تعقیب می کنند، سوسیالیست های فرانسه در روند تعهدات خود نسبت به حفظ صدام و نجات وی در جنگی که به جمهوری اسلامی ایران تحمیل کرده است اقدام به واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به صدام کرده اند و نیک می دانند که تحویل هواپیماها نه تنها کمکی درجهت خاتمه

۱- سند شماره ۱۲۷۴۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵ - ۱۰.

۲- سند شماره ۱۲۷۴۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۳.

۳- سند شماره ۱۲۷۴۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴ - ۲.

۴- سند شماره ۲۸۳/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۴۷.

۵- سند شماره ۱۲۷۴۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۵.

جنگ نمی کند، بلکه دقیقاً در راستای اهداف توسعه طلبانه صدام در جنگ می باشد.

از سوی دیگر، وسایل ارتباط جمعی فرانسه آشکارا درجهت حمایت از دولت جنگ افروز میتران می کوشند تا توجیهات گوناگونی را در رابطه با این جنایت به مردم و افکار عمومی جهان القا نمایند.

روزنامه لیبراسیون می نویسد: مقصود از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق افزایش قدرت بازدارندگی و بالابردن قدرت ضربه زنی این رژیم در مقابل ایران است. روزنامه لوکوتیدین دوپاری دراین زمینه به سخنان میتران که عراق نبایستی در این جنگ بازنده شود اشاره دارد و بر نقش بازدارندگی این هواپیماها در جنگ تأکید می کند. منظور دولت و مطبوعات تحت نفوذ سوسیالیست های حاکم بر فرانسه از به کارگیری کلمه بازدارندگی، به اصطلاح توقف جنگ و تسلیم شدن ایران در قبول یک صلح تحمیلی است. در همین حال، به عقیده ناظران نظامی بخش مهمی از کشمکش ها و هیاهوی تبلیغاتی که دولت فرانسه برای واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به رژیم صدام برپا کرده، جهت فروش این هواپیماها می باشد. چه، سوسیالیست های فرانسه قبلاً نیز با تبلیغات وسیع، بازار مناسبی برای فروش میراژهای فرانسوی در سطح جهان کسب کردند و دراین رابطه نیز فرانسه توانست سفارش های متعددی از کشورهای مختلف به ویژه در منطقه خلیج فارس دریافت دارد. از سوی دیگر، سکوت معنی داری که مقامات فرانسوی پیرامون تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد اختیار کرده اند به این نظریه که دولت سوسیالیست میتران بیش از هر چیز به موقعیت متزلزل صدام پی برده است، قوت بیشتری می دهد. زیرا فرانسه می داند که واگذاری این سلاح ها کوچک ترین تغییری در شرایط به حق جمهوری اسلامی ایران برای خاتمه جنگ به وجود نمی آورد و قادر نیست رژیم مرده صدام را نیز سرپا نگه دارد لذا می کوشد تا ازطریق هیاهوهای تبلیغاتی فشار بیشتری را به جمهوری اسلامی ایران جهت گذشتن از حق خود و حضور در پای میز مذاکره با صدام وارد نماید. نظر مقامات بلندپایه جمهوری اسلامی ایران در تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد که با هشدارهای پیاپی به رژیم سوسیالیست فرانسه همراه بوده بر این امر تأکید دارد که جنگ را ایمان رزمندگان اسلام در صحنه کارزار به نتیجه نهایی می رساند نه هواپیماهای سوپراتاندارد و تنها راه حل پیشنهادی که به خاتمه جنگ در زمان کوتاه کمک می کند قطع کمک های تسلیحاتی به صدام و عدم حمایت سیاسی و نظامی از این رژیم درحال اضمحلال است.

مقامات جمهوری اسلامی ایران بر این امر متفق القول اند که اگر هواپیماهای سوپراتاندارد در نابودی شهرها و تأسیسات نفتی ایران به کار رود، غرب قطعاً در این جنایت شریک خواهد بود و بیشترین خسارات مالی را با بستن تنگه هرمز نیز خواهد دید. اگرچه ایران هیچ گاه مایل نبوده و نیست که ملت ها با فشارهای ناشی از مسدودشدن تنگه هرمز مواجه شوند و برای اثبات این امر نیز در مدت سه سال جنگ به خوبی از امنیت این تنگه استراتژیک در مقابل تهاجمات رژیم بعثی - صهیونیستی عراق حراست کرده است، ولی همواره نسبت به تهدید امنیت شهرها و منابع حیاتی خود هشدار داده و مصمم است که در حفظ و حراست از آن تلاش نماید. جمهوری اسلامی ایران همچنین نسبت به تحویل این هواپیماها به صدام، که همواره شنیع ترین جنایات را در طول جنگ تحمیلی مرتکب شده است، به فرانسه هشدار داده و این تلاش مذبوحانه را به عنوان همیاری و همکاری استکبار جهانی در تشدید تشنجات کنونی خلیج فارس و خونریزی بیشتر در منطقه می داند و بر این باور است که هرگونه دخالت قدرت های استعماری در جنگ صدام علیه انقلاب اسلامی سرنوشتی شوم به دنبال خواهد داشت و به فرانسه و دیگر قدرت های شیطانی که ظاهراً خواهان پایان جنگ هستند، ولی درواقع نجات صدام را مدنظر دارند توصیه می شود که ارسال تجهیزات نظامی و هم آوایی با رژیم صدام کمکی در کاهش جنگ نیست و اگر به فکر منافع مردم خود هستند از پشتیبانی رژیم بغداد دست بردارند تا مردم منطقه با آرامش خاطر واقعی به زیست انسانی اسلامی خود دست یابند. به هرحال، نتیجه ای که فرانسه و همچنین

هم پیمانـان غربی او در تحویـل هواپیماهـای سوپراتانـدارد به صـدام خواهنـد گرفت، کمتر از سـقوط صـدام که برای نجـات آن تلاش می کنند نخواهد بود.»(۱)

۱- روزنامه کیهان، ۲۹/۶/۱۳۶۲، ص۲۰.

روزشمار جنگ چهار شنبه ۳۰ شهریور ۱۳۶۲ ۱۳ ذیحجه ۱۴۰۳ ۲۱ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

دستور قطعی اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان مهم ترین نتیجه ای بود که پس از سلسله جلسات فشرده دیروز فرمانده نیروی زمینی ارتش و قائم مقام فرماندهی کل سپاه با مسئولان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف و لشکرهای مأمور در این منطقه(۱) اتخاذ و امروز در ده بند ابلاغ شد.

علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، در جلسه ای که امروز برگزار شد خطاب به فرماندهان قرارگاه نجف (مأمور اجرای عملیات والفجر۵) گفت: «همان طورکه تا امروز منهای توقف اول جنگ با یاری خداوند پیش برده ایم، عملیات والفجر۵ با قاطعیت و با توکل به خداوند انجام خواهد شد.» در این جلسه، همچنین برای تأمین پوشش هوایی منطقه عملیاتی نیز تصمیم گیری و مقرر گردید ۳۰ فروند بالگرد۲۱۴، ۶ فروند شنوک و طرح اسلینگ یک آتشبار ۱۰۵ م.م. نیز در نظر گرفته شود. قرارگاه نجف نیز موظف شد هم زمان با کسب آمادگی لازم تا تاریخ ۴/۷/۱۳۶۲، طرح مانور خود را تکمیل کند.

علاوه براین، مواردی نظیر تهیه مواد منفجره، قاطر، نفربر و دستگاه های مهندسی، حضور

ص: ۵۸۹

۱- سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، سرهنگ جمالی جانشین وی، سرهنگ سروری، سرهنگ قویدل رکن۲ نیروی زمینی ارتش، سرهنگ مفید، سرهنگ هاشم نظری از هوانیروز و سرهنگ روحی پور معاونت اطلاعات - عملیات هوانیروز، سرهنگ کمانگری فرمانده تیپ۳۰ گرگان، علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، پیش بهار معاونت اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم، علی تجلایی طرح و عملیات خاتم، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، جاودانی فرمانده ارتش در این قرارگاه، امین شریعتی جانشین فرمانده قرارگاه نجف، کاشانی مسئول مهندسی قرارگاه نجف، حسن پور اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف، حسین کلاه کج طرح و عملیات این قرارگاه، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص)، مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر در این جلسه شرکت داشتند.

عناصر مهندسی در کنار نیروهای شناسایی، بررسی تأثیر آخرین تغییرات دشمن بر راهکارهای عملیاتی و تربیت کیفی ترین نیروهای انسانی براساس آموزش جنگ در کوهستان از دیگر تصمیمات جلسه امروز بود که در ده بند ابلاغ شد.(۱)

۱

درحالی که فرمانده نیروی زمینی ارتش امروز فرمان اجرای قاطعانه عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان را صادر کرد، فرماندهان سپاه همچنان درخصوص فقدان جاده و مشکل پشتیبانی هوایی این عملیات نگرانی های جدی دارند.

در جلسات متعدد دیروز و امروز فرماندهان سپاه در قرارگاه نجف و لشکرهای تحت امر آن،(۲) دغدغه تأمین و تدارک زمینی و هوایی نیروها برای اجرا و تداوم عملیات کاملاً مشهود بود. در بخشی از جلسات امروز که به بررسی مرحله بندی عملیات والفجر۵ اختصاص داشت، فرماندهان درمورد مراحل اجرای عملیات روی شاخ بمو و جلوی شاخ خشیک ابراز نگرانی کردند. دراین زمینه، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، پیشنهاد داد که نیروها ابتدا روی بخشی از ارتفاعات بایستند و درصورت وجود جاده، عملیات را روی ارتفاعات جلو ادامه داده و پدافند کنند؛ اما امین شریعتی، مهدی زین الدین و مهدی باکری با این پیشنهاد به دلیل ازبین رفتن غافلگیری دشمن و فشار مضاعف آنان بر نیروهای خودی مخالفت کردند.(۳)

درنهایت، پس از جلسات فرماندهان قرارگاه نجف، فرمانده این قرارگاه محدوده خط فجر را برای مرحله اول عملیات به این شرح اعلام کرد: مرحله اول عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، ارتفاع بمو که در امتداد از وسط سرتک روی ارتفاع می گذرد و تأمین شاخ خشیک (ارتفاعات ۱۴۰۰، ۱۵۹۵، ۱۵۷۴) تا تنگه کرگمل، زیمناکوه، بردکان، شاخ شمیران و شاخ سورمر را در برمی گیرد.(۴)

درواقع در سلسله مباحث اخیر فرماندهان قرارگاه نجف و لشکرهای تحت امر آن، تأمین و پشتیبانی نیروها در خطوط درگیری به عنوان مشکلی اساسی مطرح شد. از سویی فرمانده قرارگاه نجف ضمن اشاره به «سختی های بسیار» این عملیات، معتقد بود که در این عملیات برخلاف گذشته ما به دلیل شرایط اجتناب ناپذیری که موقعیت جغرافیایی بر ما تحمیل کرده است، اتکاء اصلی خود را از توان نیروهای بسیجی برداشته و «به هوانیروز داده ایم» بنابراین باید روی آموزش کیفی و عقیدتی نیروها متمرکز شویم.(۵) از سوی دیگر روز گذشته جانشین

۱- سند شماره ۴۴۵۰۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا به فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۲، صص ۴ - ۳.

۲- این جلسات با حضور عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین فرمانده این قرارگاه، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص)، مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر برگزار شد.

۳- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر۴، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۱۴۵.

۴- همان، ص۱۵۲.

۵- همان، ص۱۵۰.

فرمانـده سپاهی قرارگاه با بیان اینکه «در طول عملیات هایی که در غرب انجام شده عملیات موفق آن مسـلم بن عقیل(ع) بوده که به خاطر وجود جـاده تـا زیر پـای بچه هـا بود»، گفت: در اینجا هم از بیلاـسور به قلب جـاده هست و از آنجـا به زیمناکوه را هم می توان به جاده ای که دشـمن کشیـده، وصـل کرد، ولی احـداث جاده جلوی ارتفاع شاخ خشـیک و از سـرتک به روی شاخ بمو ممکن نیست حتی تـدارک برای چنـد نفر هم ممکن نیست(۱)

۱

درپی اولین نشستِ مشترکِ کلیه فرماندهان و مسئولان قرارگاه مقدم حمزه تا رده لشکر و تیپ که روز گذشته با حضور سرهنگ جمالی جانشین نیروی زمینی ارتش، در پادگان مریوان برگزار شد، امروز در پادگان سـنندج فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه آخرین وضـعیت عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر را برای جانشین نیروی زمینی ارتش و قائم مقام فرماندهی کل سپاه(۲) تشریح کرد.

فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه درخصوص نتیجه کلی جلسه دیروز گفت: روز گذشته ضمن تشریح طرح کلی مانور، تعداد قرارگاه های تاکتیکی مشترک حمزه۱ تا حمزه۵ مشـخص و اعلام گردید و منطقه و مأموریت کلی هر قرارگاه تعیین شد. علاوه براین نحوه ادغام نیروها براساس دستور فرمانـدهان ارتش و سپاه ابلاغ شـد که براساس طرح ابلاغی در تاریخ ۷ مهر کلیه قرارگـاه هـای تاکتیکی مشترک از حمزه۱ تا حمزه۵ باید برای توجیه آماده باشند. در طرح مانور عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر مأموریت قرارگاه های تاکتیکی حمزه به این شرح معین شد:

ص: ۵۹۱

۱- همان، صص ۱۲۹ – ۱۲۸.

۲- علی شـمخانی قـائم مقـام فرمانـدهی کل سـپاه، بشـردوست نماینـده فرمانـدهی سـپاه در قرارگاه مقـدم حمزه، غلامعلی رشـید معاونت عملیات قرارگـاه خـاتم، پیش بهـار معـاونت اطلاعـات – عملیـات خـاتم، علی تجلاـیی طرح و عملیـات خاتم، علی رضائیان فرمانـده قرارگاه مقـدم حمزه (مریوان)، حسـین خرازی فرمانده لشـکر۱۴ امام حسـین(ع)، احمد کاظمی فرمانده لشـکر۸ نجف، سـرهنگ جمـالی جانشـین نیروی زمینی ارتش، سرهنگ قویدل رکن۲ نیروی زمینی ارتش، امیربیگی فرمانـده قرارگاه مقدم حمزه از ارتش و سـرهنگ ابراهیمی مسـئول طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه از ارتش در این جلسه حضور داشتند.

قرارگـاه مقـدم حمزه سیدالشـهدا مسـتقر در رده جلوی مریوان با پنـج قرارگاه تاکتیکی برای تأمین خط سبز (بسـتن دهانه شـیلر از سورکوه تا کوه سورن)، عملیات والفجر۴ را با اسـتفاده از غافلگیری دشـمن در یک مانور احاطه ای دوطرفه از جنوب و شمال به ترتیب زیر در دو مرحله اجرا می کند:

در مرحله اول عملیات، قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ در جبهه جنوبی عملیات، از جنوب شـرقی به شمال غربی تک می کند و قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲ و ۳ در جبهه میـانی عملیـات، از شـرق به غرب تـک خواهنـد کرد و درنهـایت قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ در جبهه شـمالی عملیات، از شـمال به جنوب تک می کند.

در مرحله دوم عملیـات نیز قرارگاه تاکتیکی حمزه۵ که در احتیاط قرار دارد ضـمن عبور از منطقه حمزه۲، هدف کانی مانگا را تصـرف می کند. قرارگـاه تاکتیکی حمزه۴ نیز بـا ادامه تـک شـمال به جنوب پس از تثبیت ارتفاعـات کنگرک و لری، ارتفـاع شـیخ گزنشـین را تصـرف می کنـد. قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ هم ضمن پدافند و تثبیت منطقه خود به قرارگاه تاکتیکی حمزه۵ کمک می کند و قرارگاه های تاکتیکی حمزه ۲ و ۳ نیز به عنوان احتیاط در این مرحله به ترتیب اهداف پنجوین و مارو را تأمین خواهند کرد.(۱)-(۲)

۱

به منظور آمـاده سـازی و اجرای هرچه سـریع تر عملیـات والفجر۴ در دهـانه شـیلر، امروز فرمانـدهان ارشـد قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و حمزه سیدالشـهدا (ارومیه) و قرارگاه مقدم حمزه در جلساتی به بررسـی مشکلات پیش روی اجرای این عملیات پرداختند. براین اساس، امروز دو جلسه با حضور شـمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه برگزار شد؛ در جلسه اول مشـکلات لشـکرهای ۱۴ امام حسـین(ع) و ۸ نجف در قرارگاه مقـدم حمزه(۳)* و در جلسه دوم مشکلات قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ارومیه) در پشتیبانی از قرارگاه مقدم حمزه (مریوان)(۴)** ارزیابی و دراین رابطه تصمیم گیری شد و نتایج آن ابلاغ گردید.

در نشست نخست

ص: ۵۹۲

۱- اطلاعات کامل درخصوص طرح مانور، خط حد و استعداد قرارگاه های پنج گانه تاکتیکی حمزه در روزشمار ۲۸/۶/۱۳۶۲ درج شده است.

۲- سند شماره ۱۲۷۵۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسـی مانور و مأموریت قرارگاه خاتم در عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳۰/۶/۱۳۶۲، نوار شـماره ۱۲۷۵۰)، صـص ۵ - ۴؛ و - سـند شـماره ۲۸۳/د مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: دفترچه ثبت جنـگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر و محسن رخصت طلب، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۳۰/۶/۱۳۶۲، صص ۱۷۳ - ۱۷۱.

۳- * علی شـمخانی قائم مقام فرمانـدهی کل سـپاه، بشـردوست نماینـده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشـید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، علیرضا عندلیب مهندسـی زرهی قرارگاه خاتم، احمدپور لجستیک، اکبر غمخوار تدارکات قرارگاه حمزه سیدالشـهدا، حسن شفیع زاده فرمانده توپخانه سپاه، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) و احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف در این جلسه حضور داشتند.

۴- * دومین جلسه با حضور علی شمخانی، بشردوست، غلامعلی رشید، پیش بهار معاونت اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم، علی تجلایی طرح و عملیات قرارگاه خاتم، علیرضا عندلیب، احمدپور، اکبر غمخوار، مصـطفی ایزدی فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشـهدا (ارومیه)، جواد استکی مسئول طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، تمییزی فرمانده سپاه سنندج و علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه (مریوان) برگزار شد.

که به بررسی مشکلات اساسی دو یگان اصلی قرارگاه مقدم حمزه برای اجرای عملیات والفجر۴ اختصاص داشت، علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، با اشاره به اکراه و امتناع لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۸ نجف برای ادغام و اقدام مشترک ارتش و سپاه در طرح مانور عملیات والفجر۴، بر لزوم مشارکت برادرانه ارتش و سپاه در آماده سازی هرچه سریع تر عملیات تأکید کرد.(۱)پس از آن فرماندهان لشکرهای ۸ نجف و ۱۴ امام حسین(ع) در پاسخ به پرسش قائم مقام فرماندهی کل سپاه درباره مشکلات اثرگذار در تأخیر عملیات و همچنین دلایل امتناع از ادغام نیروها به این موارد اشاره کردند:

نبود جاده؛ مشکلات ادغام و اقدام مشترک و زمان بر بودن فرایند استقرار ارتش؛(۲) کمبود نیرو؛ سطح پایین کیفیت آموزش؛ ضعف آمادی؛ کمبودهای تدارکات و کاستی های مهندسی.

فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و فرماندهان لشکرهای ۸ و ۱۴ مسئله ضعف مهندسی و تدارکاتی قبل و بعد از عملیات را یکی از مشکلات کلیدی عملیات دانستند(۳)

در نشست دوم که به منظور بررسی وضعیت قرارگاه حمزه سیدالشهدا درزمینه پشتیبانی از قرارگاه مقدم حمزه در عملیات والفجر۴ برگزار شد، علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه از فرماندهان قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ارومیه) و قرارگاه مقدم حمزه (مریوان) خواست تا موانع موجود بر سر راه اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر را در سطح قرارگاهی تشریح کنند. براین اساس علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، به تبیین میزان پشتیبانی قرارگاه حمزه سیدالشهدا از قرارگاه مقدم حمزه پرداخت و ضمن اشاره به مأموریت های متعدد قرارگاه حمزه سیدالشهدا و ناتوانی آن در پشتیبانی رده جلوی این قرارگاه در مریوان گفت: «ما اینجا [مریوان] مشکل تدارکاتی داریم و مشکل تدارکاتی اینجا هم سنگین است، چه قبل از عملیات و چه بعد از آن؛ چون لشکرها نیازمندی های زیادی دارند.» علاوه براین «قرارگاه حمزه سیدالشهدا شاید نتواند این عملیات را با این استعداد که دارد پشتیبانی بکند.» وی در ادامه افزود: در این دو سه هفته اخیر، فشار بسیار زیاد بود و پشتیبانی نیروها، قرارگاه مقدم حمزه را فلج کرده و ما دیگر دراین زمینه توان نداریم. مشکلات مهندسی و تدارکاتی ما چه قبل و چه بعد از عملیات جدی است و ما انتظار بیشتری از قرارگاه حمزه سیدالشهدا برای پشتیبانی از قرارگاه مقدم حمزه داریم. رضائیان برای حل این مشکل پیشنهاد کرد که یا قرارگاه خاتم الانبیا(ص) مسئولیت پشتیبانی را بپذیرد یا قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ارومیه) به شکل جدی تری این مسئولیت را دنبال کند. وی در پایان گزارش خود ضمن اعلام رضایت از عملکرد واحدهای ستادی قرارگاه مقدم حمزه مانند پرسنلی، تعاون، بهداری، مخابرات، طرح و عملیات و اطلاعات - عملیات و معاونت فرمانده، درمورد ضعف واحدهای

۱- سند شماره ۱۲۷۵۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳۰/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۵۱)، صص ۳ - ۱؛ و - سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۳۰/۶/۱۳۶۲ تا ۱۰/۷/۱۳۶۲، صص ۴ - ۳.

۲- یگان های ارتش بیست روز دیگر آزاد می شوند. (سند شماره ۱۲۷۵۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۳۰/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۵۱)، ص۴.)

۳- سند شماره ۱۲۷۵۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸،۲۹، ۴۲، ۴۷، ۴۸ و ۵۴ - ۵۰؛ و - سند شماره ۱۲۷۵۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملیات مهندسی در عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳۰/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۵۲)، صص ۵ - ۲؛ و - سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۲۸/۶/۱۳۶۲ تا ۱۳/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ - ۱۱.

تبلیغات، مهندسی و تدارکات ابراز نگرانی کرد.(۱)

پس از آن مصطفی ایزدی فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ارومیه)، درمورد کیفیت پشتیبانی از رده جلویی قرارگاه خود در مریوان توضیحاتی را بیان کرد. وی با اشاره به گستردگی عملیات والفجر۴ و تلاش متناسب با توان قرارگاه مقدم، ریشه اصلی مشکلات مطرح شده درزمینه تدارکات و مهندسی رزمی را در ضعف پشتیبانی و آمادی ستاد مرکزی دانست. ایزدی ضمن اشاره به ضعف کادر ستادی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، مأموریت های متعدد این قرارگاه چه در داخل کشور (پاک سازی ضدانقلاب کردستان) و چه در خارج از کشور و اقدامات برون مرزی (والفجر۲ و ۴) را از مهم ترین دلایل ناتوانی قرارگاه حمزه در پشتیبانی از قرارگاه مقدم حمزه عنوان کرد. وی با یادآوری درگیری چندماهه این قرارگاه در پیرانشهر برای تثبیت و پدافند منطقه عملیاتی والفجر۲ افزود: ما از ابتدا به فرمانده کل سپاه پیشنهاد کردیم که قرارگاه حمزه سیدالشهدا بر روی مأموریت های داخلی خود متمرکز شود و درگیر عملیات های والفجر ۲ و ۴ نشود.(۲)

در ادامه جلسه، علیرضا عندلیب مسئول مهندسی زرهی قرارگاه خاتم، احمدپور مسئول لجستیک و اکبر غمخوار مسئول تدارکات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، با اشاره به حجم کارهای انجام شده و امکانات ارسال شده، به دفاع از عملکرد واحدهای مهندسی، تدارکات و پشتیبانی پرداختند.(۳)

پس از مباحث فوق، با وجود اینکه اظهارات فرماندهان بیانگر کاهش توان قرارگاه حمزه سیدالشهدا به علت واگذاری مأموریت های متعدد بود، مجدداً قائم مقام فرماندهی کل سپاه بر تداوم پشتیبانی قرارگاه حمزه سیدالشهدا از قرارگاه مقدم حمزه تأکید کرد. علی شمخانی ضمن تأکید بر اجرای قطعی عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر(۴) گفت: «باتوجه به اینکه یک سری ارتباط قرارگاه حمزه با مقدم آن تثبیت شده و قطع ارتباط موجب خلأهایی می شود، فعلاً والفجر[۴] را به همین شکل ادامه می دهیم.»(۵)

۱

دلایل عقب نشینی تدریجی ده روزه ارتش عراق از محور شمالی دهانه شیلر، امروز در حضور علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، توسط فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه، لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۸ نجف تبیین شد.

علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، در تشریح این اقدام ارتش عراق، به سه دلیل اصلی اشاره کرد و گفت: اولاً اقدام نیروهای دشمن به تخلیه ارتفاعات شمال شیلر به منظور «حفظ شهرهای مهم مرزی» انجام شده است؛ درواقع به علت وجود شهرهای شانه دری، سیدصادق، حلبچه، خورمال، طویله و سلیمانیه، دشمن بعید می داند که هدف نیروهای ایران در این منطقه محدود به سورن، لری و کانی مانگا باشد و احتمال می دهد که هدف ما تصرف

۱- سند شماره ۱۲۷۵۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳۰/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۵۳)، صص ۹ - ۴.

۲- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲۳.

۳- همان، صص ۲۸ - ۲۱.

۴- سند شماره ۱۲۷۵۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳۰/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۵۴)، صص ۱۰ - ۹.

۵- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲۳.

سیدصادق و شانه دری باشد.

ثانیاً دشـمن درصـدد است یـک خط پدافنـدی محکم را در مقابل ما ایجاد کنـد و به علت ناتوانی ارتش عراق در خط مقابل نیروهای ایران، «در درجه اول، ارتش عراق به فکر افتاده که یک پدافند قوی در جلوی ما درست بکند که ما نتوانیم پایمان را از این ارتفاعات پایین بگذاریم.» علاوه براین دشـمن در این منطقه یک عقبه بیشتر ندارد و «اگر این جاده عقبه بسته بشود ۴ تا ۵ تا از شهرهایش یعنی [طویله، خورمال، دوجیله و حلبچه] بسته می شود.»

ثالثاً درحال حاضر، دشمن در تلاش است تا نیروها و خطوط پدافندی خود را برای جلوگیری از واردآمدن خسارات و تلفات زیاد به صورت یک خط منسجم و منظم آرایش دهد. درمجموع هدف از عقب نشینی عراق «تثبیت مواضع محکم و جمع کردن جناحین» خود در منطقه دهانه شـیلر است.

در ادامه احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف (مستقر در محور شمالی دهانه شیلر)، در ارزیابی اقدام اخیر عراق گفت: درواقع دشمن برای دستیابی بـه خط پدافنـدی منـاسب و مسـتحکم ارتفاعـات شـمال شـیلر را کاملاًـ تخلیـه کرده اسـت، چـون به هیـچ وجه نمی تـوانست در این منطقه جـاده بکشد.(۱)به همین علت چون دشمن قبلاً نزدیک عقبه ما بود با اقدام اخیر خود، ما را نزدیک عقبه خود ساخته است.

حسـین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امـام حسـین(ع) (مسـتقر در محور جنوبی دهـانه شـیلر) نیز در تحلیـل عقب نشـینی اخیر عراق بـا اشاره به مشـکل تدارکاتی دشمن در محور شمالی دهانه شیلر افزود: «دشمن در جناح مریوان و بانه نمی تواند کنترل داشته باشد»، لذا ارتش عراق به علت ترس از هجوم نیروهای ایرانی مستقر در مریوان و نزدیکی تنها محور تدارکاتی خود به جبهه مریوان، در طول عقب نشینی ده روزه خود «با سرگرم کردن ما با بمباران آمده و یک خط پدافندی محکم تشکیل داده است.»(۲)

۱

امروز علاوه بر درگیری های بدون تلفات متعددی که در پایگاه هایِ نایسر (در حومه سنندج)، ایرانخواه، علیاره و ملاشیخ (در حوالی سردشت)، میرآبـاد (از توابع بـانه) و رازی (در نزدیکی خوی)،(۳)ین نیروهای خودی و عناصـر مسـلح غیرقانونی رخ داد، چنـد مورد زدوخورد نیز در بخش هایی از مناطق غرب کشور به وقوع پیوست که تلفاتی را درپی داشت.

گزارش قرارگاه عملیاتی شـمال غرب ژاجا حاکی است در آذربایجان غربی «درحـدود ۶۰ نفر از ضدانقلابیون مسلح به سلاح های آر.پی.جی۷، ژ۳ و کلاشـینکف، به پرسـنل تـأمین جـاده سـتون عملیاتی چره در نزدیکی آبادی پل گل کنی حمله می نماینـد که پس از اعزام نیروی کمکی از ستون عملیاتی چره [محور ارومیه – چره]، درگیری در ساعت ۲۰:۴۵ دقیقه خاتمه [می یابد.]» در این حادثه، یک تن از

۱– سند شماره ۱۲۷۵۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۸ – ۲۰.

۲– سند شماره ۱۲۷۵۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۷ و ۳۵ – ۳۳.

۳– سـند شماره ۳۵۴۴۷۹ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: گزارش نوبه ای قرارگـاه عملیـاتی شـمال غرب ژانـدارمری کـل کشور (رکن۳) به فرماندهی ژاندارمری (رکن۳ – مرکز فرماندهی)، ۳۱/۶/۱۳۶۲، صص ۲ – ۱؛ و – سند شماره ۳۴۳۴۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۳۱/۶/۱۳۶۲.

نیروهای کادر و ۴ سرباز وظیفه مجروح شدند، یک سرباز وظیفه هم شهید شد.(۱)

به گزارش ناحیه ژاندارمری کردستان، نیروهای تأمین پایگاه بخلو (حوالی سقز) صبح امروز با گروهی از عناصر مسلح غیرقانونی درگیر شدند که درنتیجه ۲ سرباز وظیفه به شهادت رسیدند و ۳ نفر از افراد تأمین پایگاه مذکور به گروگان برده شدند.(۲)

۱

درپی افزایش شمار توابین حزب دمکرات که با جداشدن از این حزب خود را به نیروهای خودی تسلیم می کنند، اخیراً حزب دمکرات برای جلوگیری از این امر، اخطار کرده است «اگر کسی بدون اجازه حزب تسلیم شود، شدیداً مجازات می شود.» قرارگاه حمزه سیدالشهدا در گزارشی با اعلام این خبر افزود: «همچنین حزب افرادی را به طور مخفی فرستاده [تا] کسانی را که تسلیم شده اند بربایند. این عمل برای این است که افراد حزب بترسند [و] تسلیم نشوند.»(۳)در همین رابطه یک بولتن داخلی سپاه پاسداران - ویژه مناطق کردنشین غرب کشور - اعلام کرد امشب گروهی از چته های حزب دمکرات در شهرستان مهاباد یکی از توابین این حزب را ربودند. براساس گزارش مزبور اقداماتی از این قبیل «باتوجه به بازتاب سیاسی مصاحبه های توابین» انجام می شود.(۴)

۲

در آستانه آغاز هفته جنگ، سرهنگ جلالی فرمانده هوانیروز، به تشریح نقش و فعالیت نیروهای این واحد در طول سه سال جنگ پرداخت. مهدی مبلغ فرمانده سپاه پاسداران منطقه ۱۰ (تهران) نیز ضمن اعلام برخی برنامه های هفته جنگ، راجع به طرح لبیک یا خمینی، بسیج و امنیت شهر تهران مطالبی را بیان کرد.

سرهنگ جلالی ابتدا با اشاره به مقابله هوانیروز با تجاوز عراق بلافاصله پس از صدور فرمان امام خمینی، باوجود عدم آمادگی کامل این نیرو، برخی از اقدامات خلبانان هوانیروز در جبهه های جنگ را شرح داد و سپس با ارائه آماری، عملکرد این یگان را در سال اول جنگ چنین ذکر کرد:

«تنها طی یک سال اول جنگ تحمیلی، تیزپروازان هوانیروز ۸۱۱ دستگاه تانک خودروی شنی دار، ۱۸۰ قبضه توپ ضدهوایی و کاتیوشا، ۵۱۷ دستگاه خودروی معمولی، ۵ مورد پاسگاه فرماندهی، ۶۸ دستگاه بولدوزر، لودر و گریدر، ۳۱۰ انبار و چادر مهمات، ۲۱ دستگاه تریلر که در جاده فاو - بصره در حرکت بودند، ۱۵۱ مورد سنگر انفرادی و اجتماعی، ۵۲ دستگاه خودرو حامل مهمات، ۲۷ دستگاه ساختمان، ۱۳ قبضه خمپاره انداز و ۳۲ دستگاه تانکر سوخت دشمن را منهدم کردند.»

فرمانده هوانیروز درخصوص اقدامات خارق العاده ای که به همت پرسنل این یگان انجام شده است افزود: «ما در این جنگ بدعت گذاری کردیم و در جنگ هلیکوپترها موفق شدیم ۶ فروند از هلیکوپترهای دشمن را سرنگون و منهدم کنیم که در دنیا بی سابقه است. همچنین متجاوز از ۲هزار نفر

۱- سند شماره ۳۱۸۱۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری کل کشور (رکن۳) به فرماندهی ژاندارمری (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۳۱/۶/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۱۸۱۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری کل کشور (رکن۳) به فرماندهی ژاندارمری (رکن۳ - مرکز فرماندهی)، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۷۲۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، (آخرین وضعیت نیروهای

ضدانقلاب)، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۹.

۴- سند شماره ۱۱۳۷۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۳۲، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۱.

از مزدوران عراقی را کشته و یا زخمی کرده ایم و یک کار عجیب و فوق العاده هوانیروز در جنگ تحمیلی که تاکنون بی سابقه است به اسارت درآوردن ۷۰ نفر از متجاوزین عراقی بوده است.»(۱)

مهدی مبلغ فرمانده سپاه پاسداران منطقه ۱۰ نیز ضمن بیان توضیحاتی درخصوص مقدمات طرح لبیک یا خمینی، برخی برنامه های هفته جنگ را به این شرح اعلام کرد: «در کنار نمایشگاه جنگ در مصلای تهران، یک مانور عملیاتی کوچک ترتیب داده شده که افتتاح آن مقارن با آغاز هفته جنگ بوده و رژه سالگرد جنگ تحمیلی با شرکت نیروهای سپاه، بسیج و ارتش جمهوری اسلامی ایران روز پنجشنبه در کنار مزار شهیدان اسلام در بهشت زهرا برگزار می شود. ... در کنار این برنامه ها نمایشگاه غنایم جنگی، دیدار از مجروحین، جانبازان و خانواده های شهدا، صبحگاه مشترک نیروهای مسلح جمهوری اسلامی و نماز وحدت از برنامه های هفته جنگ می باشد.»

وی همچنین درمورد امنیت شهر تهران و گشت ثارالله که از حدود یک سال پیش در تهران فعالیت خود را آغاز کرده است، گفت: «به دنبال اتخاذ خط مشی ترور علیه امت حزب الله، سپاه پاسداران تصمیم گرفت در کنار امت حزب الله حرکت قاطعی علیه این کوردلان انجام دهد و گشت ثارالله به همین جهت شروع به کار کرد. در طول این مدت، با وحدت سایر نیروها توطئه های بی شماری خنثی شد. ... به امر دادستانی برادران گشت موظف به شناسایی دقیق و جلب افراد مشکوک هستند و در رابطه با افرادی که معلوم می شود بی گناه بوده [اند] با تقدیم هدایایی ازطرف سپاه و تشکر از آنها حرکت مکتبی و اسلامی خودمان را نشان می دهیم.»(۲)

حجت الاسلام محسن دعاگو که در رأس هیئتی به نمایندگی از آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، به منظور بررسی مسائل و مشکلات شهر مریوان به این شهر سفر کرده بود در مصاحبه ای که امروز در روزنامه اطلاعات درج شد، وضعیت این شهر را درپی بمباران های مکرر هواپیماهای دشمن، تشریح کرد.

وی پس از بیان اهداف این سفر گفت: «در ابتدای ورود ما به مریوان تصور می شد که شهر مریوان مثل بعضی از شهرهای جنوب کشورمان، گاهی مورد تهاجم قرار می گیرد. ولی مشاهدات ما از شهر، حقایق دیگری را ثابت کرد؛ براثر بمباران های ارتش بعث عراق، کلیه تأسیسات آب و برق، آتش نشانی و بیمارستان به کلی ویران شده و قیافه شهر به گونه ای است که در ذهن انسان هویزه خوزستان(۳) تداعی

۱- روزنامه کیهان، ۳۰/۶/۱۳۶۲، ص۳.

۲- همان، ص۲۲.

۳- شهر هویزه ازجمله شهرهایی بود که در جریان تجاوز و پیشروی اولیه عراق به اشغال ارتش عراق درآمد و تقریباً با خاک یکسان شد. درخصوص خسارات وارد آمده به این شهر عبدالله (فرهاد) درویشی راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، که بلافاصله پس از آزادسازی این شهر در تاریخ ۱۸ اردیبهشت ۱۳۶۱، به وسیله بالگرد به همراه سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، از این شهر بازدید کرده، نوشته است: «بالاخره به بالای سر هویزه رسیدیم. اما چه هویزه ای؟! هویزه ای که جز خاکروبه چیز دیگری از آن نمانده است. تمام منطقه را صاف کرده بودند و انگار نه انگار در اینجا قبلاً ساکنینی زندگی می کردند.» (سند شماره ۴۹۷۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: مشاهدات راوی قرارگاه کربلا- عبدالله درویشی، (۱۸/۲/۱۳۶۱، نوار شماره ۴۹۷۴)، ص۷.) همچنین خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی که در روز آزادسازی هویزه از این شهر بازدید کرده چنین گزارش می دهد: ارتش عراق قبل از ترک شهر «تمام ساختمان های قابل سکونت را منفجر و با بلدوزر صاف کرده اند.» وی اضافه می کند: «از این شهر جز در دو مورد دیواری سالم باقی نمانده است.» (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۵۰، ۱۹/۲/۱۳۶۱، ص۴۱، اهواز - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۹/۲/۱۳۶۱.)

می شود. در شهر مریوان قسمت های عمده ای از تأسیسات و مناطق مسکونی مردم به کلی تخریب شده و قسمت های عمده تری هم به گونه ای آسیب دیده [که] قابل استفاده نیست. ... در شرایط حاضر امکانات موجود در شهر قابل بهره برداری نیست و شهر قابل سکونت هم نمی باشد و مردم به ناچار ابتدا در اطراف شهر مریوان پراکنده شده و بعداً به شهر های دیگر انتقال پیدا کردند.»

رئیس هیئت نمایندگی رئیس جمهور برای بررسی مسائل و مشکلات کردستان، درمورد بمباران های اخیر شهر مریوان نیز گفت: «شهر مریوان به طور مداوم از ساعت ۸ صبح تا ۴ بعدازظهر، بمباران می شود و به نظر می رسد که ارتش مزدور بعث تصمیم گرفته این شهر را با خاک یکسان کند.» وی افزود: «آنچه از گفت وگو با مردم مریوان حاصل شد، به خوبی مشهود است که صدام انتقام قلع وقمع گروهک های ضدانقلاب را از مردم غیرمسلحی می گیرد که کاملاً به انقلاب اسلامی مؤمن هستند. چهره مذهبی و انقلابی مردم مریوان به گونه ای است که مریوان را قم کردستان می نامند. مردم مریوان کمک های بسیاری به جبهه های جنگ کرده اند و نیروهای قابل توجهی از آنها در جبهه های جنگ علیه استکبار جهانی شرکت دارند.»

دعاگو در ادامه ضمن اشاره به آمادگی مردم مریوان برای دفاع از شهر خواستار «بسیج عمومی» به منظور یاری رساندن به مردم این شهر شد. وی با تأکید بر توانایی جمهوری اسلامی ایران برای مقابله به مثل و هدف قراردادن شهرها و مناطق مسکونی عراق خاطرنشان کرد: «ما متکی به ارزش هایی هستیم که این نوع وحشی گری ها را به هیچ عنوان مصلحت نمی دانیم و به همین جهت هم این جور حرکات در مکتب ما مجاز نیست و انتقام وحشی گری های رژیم بعث عفلقی را هرگز ملت مسلمان ایران از برادران و خواهران مسلمان در شهرهای مرزی عراق نخواهند گرفت. ... ما اگر بخواهیم این کارها را بکنیم به مراتب از رژیم عراق قوی تر هستیم، ولی با کدام یک از معیارهای مکتبی ما سازگار است که افراد غیرنظامی، برادران و خواهران مسلمان ما در عراق به خاک و خون کشیده بشوند، این انتقام گرفتن از صدام نیست. صدام وحشی است. صدام به ارزش های اسلامی و انقلابی و حتی به قوانین بین المللی هم پایبند نیست. صدام مهره ای از امریکا است. ما چگونه می توانیم انتقام وحشی گری ها و جنایات او را از مردمی بگیریم که عشق و ایمان بسیار قوی به انقلاب اسلامی دارند. ... بارها این مسئله مطرح شده که در مقابل حملات موشکی صدام به شهرهایمان، دست به کارهای مشابهی بزنیم ولی حضرت امام با این کار مخالف اند و همین کار با ضوابط و معیارهای اسلامی ما تطبیق نمی کند.»

دعاگو با بیان اینکه هدف صدام «نابودی امکانات و تأسیسات» ایران است، تأکید کرد پاسخ عراق باید در میدان نبرد داده شود. حجت الاسلام دعاگو افزود: «ما مصمم هستیم که مبارزه خود را تا سرنگونی صدام و سقوط حزب بعث ادامه دهیم و تا به پیروزی نهایی نرسیم طبیعی است که دست از مبارزه بر نخواهیم داشت.»

وی در پایان راجع به میزان خسارات واردشده به شهر مریوان و تصمیمات اتخاذشده برای جبران این خسارات و برگرداندن شهر به اوضاع عادی گفت: «خسارات وارده بر شهر مریوان را دقیقاً نمی توان برآورد کرد، ولی همان طورکه اشاره کردم می توان تقریباً گفت خساراتی که به شهر مریوان وارد شده کمتر از هویزه نیست. زیرا اولاً جمعیت هویزه کمتر از مریوان است و این شهر نسبت به هویزه وسعت بیشتری دارد. دراین مورد تصمیماتی اتخاذ شده که ان شاءالله بشود در فرصت مناسبی مردم این سامان به مریوان برگردند. ولی درحال حاضر شهر مریوان قابل بهره برداری نیست.»(۱)

۱

چاه شماره ۳ حوزه نفتی نوروز که از اسفند ماه سال گذشته (۱۳۶۱)، براثر اصابت موشک های عراقی، آسیب دیده و روزانه حدود دو هزار بشکه نفت از آن وارد آب های خلیج فارس می شد،(۲) به همت متخصصان ایرانی تعمیر و نشت نفت از این چاه مهار شد.

وزارت نفت جمهوری اسلامی با صدور اطلاعیه ای که امروز در رسانه ها انتشار یافت، ضمن اعلام این خبر آورده است: «در ظهر روز عید قربان به هنگامی که ابراهیم خلیل الله اسماعیل را به قربانگاه برده و بنا به فرمان معبود، کارد بر گلوی

۱- روزنامه اطلاعات، ۳۰/۶/۱۳۶۲، صص ۴ و ۱۴.

۲- چاه نفت شماره ۳ نوروز در تاریخ ۱۱/۱۲/۱۳۶۱، مورد اصابت موشک هواپیماهای عراقی قرار گرفت. براثر خسارت های واردآمده به این چاه نفت روزانه حدود دو هزار بشکه نفت به دریا سرازیر می شد. ورود نفت به دریا موجب آلودگی محیط زیست شده و جان موجودات آبزی خلیج فارس را به خطر انداخته بود. از طرف دیگر دستگاه های آب شیرین کن در کشورهای حاشیه خلیج فارس از کار افتاده بودند. سه ماه و ۱۲ روز برای مهار چاه نفت نوروز وقت صرف شد. عملیات تحیرآمیز مهار چاه نفت توسط ۳۰ نفر از پالایشگاه تهران در مدت ۶۹۶ ساعت صورت گرفت و تعجب کارشناسان نفتی جهان را برانگیخت. اهمیت مضاعف این اقدام ازاین روست که تا پیش از آن تصور می شد بجز عده معدودی از کارشناسان اروپایی و امریکایی، هیچ کشوری قادر به مهار چاه نفت مزبور نیست و بر همین اساس، امریکا سعی داشت با استفاده از این حربه در روند جنگ نقش آفرینی کند.

فرزند گذارده و در این آزمایش بزرگ الهی پیروز و سربلند بیرون آمده بود، برادران ایثارگر شما در وزارت نفت در زیر حملات سنگین موشکی صدام عفلقی با تقدیم شهیدانی گلگون کفن به پیشگاه امام زمان حضرت مهدی(عج) پس از ماه ها تلاش، سرانجام در این عید بزرگ موفق شدند با اجرای عملیات "الله اکبر" و با رمز "یا مهدی" نشت نفت چاه شماره ۳ نوروز را به طور کامل مسدود نمایند و همدوش سایر رزمندگان اسلام در جبهه های نبرد حق علیه باطل با تلاش پیگیر خود به حول و قوه الهی بوق های تبلیغاتی دروغ پردازان غرب و شرق را که مدعی ترمیم نشت چاه نفت تنها به دست شیاطین بزرگ بودند را رسوا ساختند.»(۱)

برخی رسانه های خارجی نیز با پخش اخبار کوتاهی به نقل از منابع ایرانی، خبر مهار چاه نفت را انعکاس دادند. رادیو بی بی سی، رادیو امریکا و رادیو اسرائیل ازجمله رسانه هایی بودند که خبر مذکور را نقل کردند(۲)رادیو اسرائیل دراین باره گفت: «وزارت نفت ایران امروز اعلام کرده که با استمداد از نیروهای غیبی عملیات بستن چاه های آسیب دیده تحت نام عملیات مهدی و الله اکبر در روز عید قربان به پایان رسیده است.»(۳)

۱

جمعی از کارگران و تکنسین های وزارت نفت که در مهار چاه نفت نوروز شرکت داشته اند، امروز با امام خمینی و نخست وزیر دیدار کردند. در این دیدارها، امام خمینی و میرحسین موسوی بر اهمیت بعد معنوی این اقدام، خودباوری و عدم وابستگی به قدرت های بزرگ تأکید کردند.

در دیدار این گروه از متخصصان وزارت نفت با امام خمینی که صبح امروز با حضور رئیس جمهور و وزیر نفت برگزار شد، ابتدا آیت الله خامنه ای ضمن گزارشی از چگونگی مهار چاه نفت نوروز گفت: «ما از روز اول تصمیم به مهار این چاه را داشتیم و بعضی از کشورهای منطقه به فکر افتادند نشت نفت از این چاه را وسیله ای برای خاتمه جنگ و نیز وسیله ای برای اعاده و سلطه قدرت های بزرگ در کارهای صنعتی قرار دهند و به ما گفته شد که این کار بجز از امریکا برنمی آید و می خواستند که شخص امام از امریکا بخواهد تا دراین مورد اقدام کنند، ولی وزارت نفت با اتکا به ایمان و تعهد کارکنانش اقدام کرد و با دشواری های زیادی که داشت سرانجام توانست نشت چاه نفت را که خطری برای منطقه بود رفع کند.»(۴)

سپس، امام خمینی با ابراز خوشحالی از عملیات مهار نشت نفت، بُعد معنوی این واقعه را مهم تر از بعد مادی آن شمرده و گفتند: «بُعد مادی اش، خوب یک مقداری نفت می رفته و الحمدلله جلوگیری کردند. اما بُعد معنوی همان است که شما اشاره کردید که اینها ماها را همیشه با این مسائل می ترسانند. دست به آن نزنید که نخواهد شد، غیر از امریکا این کار نمی تواند بکند، غیر از فرانسه و نمی دانم چی نمی توانند بکنند. درصورتی که ثابت کردند جوان های ما و کارمندهای ما و همه اشخاصی که در این امور مربوط هستند، به اینکه نه، آن کارهایی که آنها ممتنع می دانند، اینجا ممکن است و ما باید این را راهی باز کنیم برای کارهای

۱- همان، ص۴.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۶، ۳۱/۶/۱۳۶۲، صص ۳۳ - ۳۲، به نقل از رادیو امریکا، رادیو بی بی سی و رادیو اسرائیل، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۳۳، به نقل از رادیو اسرائیل، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۱۶.

بزرگ تر، نترسیم از مطلب که ما نمی توانیم بکنیم. نخیر، می توانیم بکنیم.»

رهبر انقلاب اسلامی موفقیت کارگران و متخصصان ایرانی در مهار نشت نفت چاه نوروز را درسی برای دولت های اسلامی منطقه مبتنی بر خودباوری و عدم وابستگی به امریکا و قدرت های بزرگ توصیف کردند و افزودند: «... این باید به دولت های کشورهای اسلامی و خصوصاً به این خلیجی ها تذکر داده بشود که شما خودتان برخیزید از جا. این قدر خودتان را اسیر این قدرت های بزرگ نکنید. شما خودتان می توانید کار بکنید. شما خودتان شریان حیات امریکا و امثالش دست شماست و خودتان می توانید کار را انجام بدهید.

و معنا ندارد که دولت های اسلامی همه کوشش کنند به اینکه ایران هم باید مثل خود ما باشد و مربوط به امریکا باشد. این کوشش ها بی فایده است و ایران دستش را پیش امریکا ان شاءالله تا ابد دراز نمی کند، ولو اینکه فانی بشود. آنها گمان می کنند که ما برای - فرض کنید که - یک نفت و یا برای چیزی تسلیم امریکا می شویم، درصورتی که نه، ما تا فنای خودمان تسلیم دیگر نمی شویم. می توانند آنها اگر یک وقتی توانستند البته آن طورکه باز آنها خیال می کنند که می توانند هر کاری بکنند. باز مسئله آن نیست. اینها امتحانشان را در افغانستان داده اند. آن شوروی قلدرتر از امریکاست ولو این شیطان تر است، اینها امتحانشان را آنجا دادند و دیدند چه. خود امریکا هم در جاهای دیگری - عرض شود - در ویتنام و امثال اینها امتحانش را داد. این درصورتی است که فرق های زیاد است مابین آنجا و اینجا. آنجا دولتش همراه با امریکا بوده. در افغانستان حزبش موافق با [شوروی] بوده، ارتشش موافق بوده، همه چیزش موافق بوده. آن چریک های قدرتمند بودند که مقابل ایستادند و تودهنی به آنها زدند و الآن هم دارند می زنند. اینجا بحمدالله همه ملت باهم هستند، کارگرش، کارمندش، زارعش، دولتش، رئیس جمهورش - نمی دانم - مجلسش، همه، همه یکی هستند. ارتشش، سپاه پاسدارهایش، بسیجش، اینها همه یک موجود الآن هستند، یک ارگان را تشکیل می دهند با اسماء مختلف. و لهذا می بینند که این همه چیزهایی که برای ما پیش آوردند، مشکلاتی که برای ما پیش آوردند، خود همین آقایان حل کردند و مشکلات بعدها هم به دست خود همین آقایان حل می شود که ما بتوانیم مشکلاتمان را با زحمت خودمان و حفظ شرافت خودمان، خودمان انجام بدهیم.

... و باید خیلی آدم متأسف باشد از این دولت هایی که به اسم اسلام در این اطراف هستند، که همه دارند کوشش می کنند که اسارت خودشان را تحکیم کنند. نه اینکه اینها نمی فهمند، بسیاری شان می فهمند مسئله را که اگر اینها با دولت اسلامی، جمهوری اسلامی، مربوط بشوند، برایشان خوب است. اما یک وسوسه شیطانی در قلب آنها ایجاد کرده اند که نمی شود اینها را، با امریکا نمی شود چه شد. تا همین که سابقاً می گفتند برای ما که با امریکا اصلاً نمی شود طرف شد، با شاه هم نمی شود طرف شد. خوب، طرف شدند ملت ما و دیدند که می شود با امریکا، با شوروی، همه را دستشان را قطع کرد و دیدند که خبری هم نشد و نخواهد هم شد و مسئله این طور است که یک ملتی اگر یک چیزی را خواست، نمی شود تحمیلش کرد. می شود تحمیل به یک گروهی، یک حزبی، نمی دانم یک چیزهایی کرد، اما به یک ملت نمی شود یک چیزی را تحمیل کرد. ملت وقتی بنا شد، همه شان را در

یک راه می روند، نمی شود دیگر این را از این راه منصرفش کرد. با قدرت نمی شود ملت را از آن طریقی که دارد منصرف کرد. ممکن است که یک وقت فرض کنید یک قدرت هایی سرکوب کنند یک ملتی را، لکن نمی شود تا آخر برود، در بین راه فلج می شود. بحمدالله مملکت ما جوری است که از اول هم نمی توانند، نه اینکه بیایند و بین راه، ان شاءالله از اول هم نمی توانند.»(۱)

بعدازظهر امروز نیز متخصصان و تکنسین های مهارکننده چاه نفتی شماره ۳ نوروز به همراه وزیر نفت با نخست وزیر دیدار کردند. در ابتدای این دیدار محمد غرضی وزیر نفت و چند تن از کارکنان این وزارتخانه درباره چگونگی انسداد دهانه چاه نفت آسیب دیده گزارش دادند. سپس نخست وزیر در سخنانی با تأکید بر اهمیت بیشتر بعد معنوی این اقدام نسبت به جنبه مادی آن، گفت: «اصولاً ـ از زمانی که امریکایی ها و به طورکلی غرب پایش در آسیا و افریقا باز شد، به منظور حفظ سلطه خود تلاش کرد به ملت ها بقبولاند که ازنظر جنسیت و انسانیت در مرحله پایین تر و فروتری نسبت به تمدن غرب قرار دارد. ... اصولاً ماشین نظامی امریکا در سراسر جهان نمی تواند در مقابل ملت های مظلوم کار کند مگر آنکه برای خودش یک رسالتی قائل باشد و آن رسالت نشر تمدن امریکایی است و کسی می تواند به خودش این حق را بدهد که خود را برتر از ملت ها و کشورهای دیگر به شمار آورده باشد. ... حرکت انقلاب اسلامی ما به صورت زنگ خطری برای ابرقدرت ها جلوه گر می شود چراکه این انقلاب نشان می دهد که یک ملت علی رغم محاسبه ها، فشارها، توطئه های گسترده و جنگ هایی که به او تحمیل می شود، می تواند بدون اینکه دست گدایی به این و آن دراز کند، روی پای خودش بایستد و به چهره بزرگ ترین قدرت سراسر تاریخ سیلی بزند و درعین حال موفق و پیروز باشد. هر کاری که در کشور ما در این راستا انجام می شود همسو با اهداف انقلاب و همسو با آن اهدافی است که امام امت از اوایل این انقلاب ترسیم می کنند. دقیقاً به همین خاطر است که این انقلاب تنها بازتاب داخلی ندارد بلکه بازتاب وسیع بین المللی پیدا می کند. ... حرکت شجاعانه ای که شما برادران کردید علاوه بر عظمت بعد اقتصادی آن که جلوگیری از آلودگی خلیج فارس و به هدررفتن نفت می باشد، شکستن بتی است که امریکا سعی کرده در میان ملت های جهان و منطقه درست بکند، بتی که ملت های دربند تا زمانی که در بند آن هستند، عبادتش می کنند. درحقیقت شما تبری برداشتید برای شکستن این بت و توانستید آن بت را ابراهیم وار بشکنید.»

موسوی همچنین با اشاره به تبلیغات رسانه های غربی درخصوص ناتوانی ایران در مهار نشت نفت افزود: «طی این چند ماه روزی نبود که چند خبر روی تلکس ها به گوشه وکنایه این مسئله که این کارها یعنی مهارکردن نشت فقط از دست امریکا برمی آید را تبلیغ نکنند. در عمق انعکاس این خبرها این مطلب به چشم می خورد که فقط امریکا و غرب است که می توانند جلوی این فوران را بگیرند، این امر سبب می شد که امریکا خودش را به عنوان ناجی در خلیج فارس مطرح کند. کار شما در عمق این معنی را می دهد که اگر انقلاب اسلامی ازنظر سیاسی و نظامی به او گفت باید گورش را بکند و برود دیگر هیچ نوع بهانه ای برای ماندن ندارد. خلیج [فارس] را تنها ملت های منطقه می توانند اداره کنند و همه مسائلش را حل نمایند. درحقیقت کار شما پوچی این ادعاهای واهی

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، صص ۱۴۳ - ۱۳۹.

امریکا را که سعی کرده به مغز این ایادی ارتجاعی اش فروبکنند که بدون امریکا نمی توان زیست، به اثبات رسانند و آنها را بیشتر از همیشه متوجه عمق انقلاب اسلامی کرد.»(۱)

۱

درپی تکرار تهدیدات مقام های ارشد ایران درخصوص بستن تنگه هرمز درصورت تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، خبرگزاری رویتر از بحرین در گزارشی تحلیلی امکان بستن این تنگه و نیز پیامدها و واکنش های احتمالی به آن را مورد بررسی قرار داد.

رویتر ابتدا ضمن یادآوری تهدید رهبر انقلاب ایران به بستن تنگه هرمز درصورت تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و نیز مصمم بودن فرانسه برای تحویل دادن این جنگنده ها، بر اوج گرفتن نگرانی های بین المللی درمورد امنیت خلیج فارس تأکید کرد. این خبرگزاری همچنین با دادن آماری از میزان نفت عبوری از تنگه هرمز، یعنی روزانه ۷ میلیون بشکه (حدود یک ششم نفت صادرشده به جهان غیرکمونیست)، به تصمیم امریکا مبنی بر حفظ آزادی کشتیرانی در خلیج فارس و تنگه هرمز اشاره کرده و نتیجه بررسی های کارل لوین سناتور امریکایی و مأمور تهیه گزارش اثر قطع صدور نفت از تنگه هرمز را تشریح نمود. رویتر با استناد به گزارش لوین گفت: «غرب قادر نخواهد بود که یک بحران اقتصادی ناشی از توقف حمل نفت، جز از طرق نظامی خود را محفوظ دارد. ... اگر خلیج [فارس] در ۱۹۸۰ هنگامی که اقتصاد کشورهای غرب درحال ترقی بود مسدود شده بود قیمت های نفت به بشکه ای ۹۰ الی ۳۰۰ دلار می رسید و اگر در ۱۹۸۲ که یک سال رکود بود روی می داد به بشکه ای ۶۵ تا ۱۳۰ دلار می رسید.»

رویتر به نقل از «منابع صنعت نفت خلیج فارس» اعلام کرد: هرچند با افزایش ۵۰۰ هزار بشکه ای تولید نفت و انتقال آن ازطریق یک خط لوله به بندر ینبع در عربستان سعودی کمبود عرضه نفت تاحدودی جبران خواهد شد، اما «... حتی با یک چنین تدبیری بسته شدن خلیج فارس در کوتاه مدت اثر بزرگی خواهد داشت و تا حصول تعادل باعث افزایش قیمت ها و کمبود نفت خواهد گردید.»

این خبرگزاری در ادامه، ضمن تأکید مجدد بر تهدید ایران درخصوص بستن تنگه هرمز و ذکر سخنان طارق عزیز معاون اول نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق، مبنی بر هدف قراردادن تأسیسات نفتی و منابع اقتصادی ایران در خلیج فارس، به اقدام ایران در اعزام گروهی از پاسداران به جزیره لارک اشاره کرد و به نقل از یوسف العلوی وزیر مشاور در امور خارجه عمان، افزود: «ایران به آسانی می تواند کشتیرانی در خلیج [فارس] را متوقف سازد، زیرا گذرگا ه های استراتژیک را زیر کنترل دارد. ایران همچنین یک قدرت دریایی نیرومندی دارد که می تواند هر نوع کشتی را در منطقه منهدم نماید.»

خبرگزاری رویتر در پایان، با بررسی اظهارات امریکایی ها راجع به تصمیمات اتخاذشده و اقدامات احتمالی دولت ایالات متحده برای حفظ امنیت کشتیرانی در خلیج فارس و ممانعت از بسته شدن تنگه هرمز گفت: «مقام های نظامی در واشنگتن اظهار داشتند کوشش های مربوط به

۱- روزنامه کیهان، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۳؛ و - روزنامه اطلاعات، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۳.

شکستن هرگونه محاصره تنگه هرمز، نظامی و دیپلماتیک خواهد بود. آنها گفتند هواپیماهای ب۵۲ مستقر در امریکا می توانند در وسط هوا سوخت گیری مجدد نموده و بر فراز کشتی های ایجادکننده راه بندان پرواز های شناسایی انجام دهند. دراین حال، یک نیروی ضربتی از رزم ناو و ناوشکن ها و کشتی های پشتیبانی می توانند در اطراف ناو هواپیمابر آیزنهاور که اکنون در نزدیکی لبنان است، تشکیل شود و به اقیانوس هند اعزام گردد. مقامات مذکور گفتند که در مدیترانه حدود ۳۰ کشتی امریکایی و در اقیانوس هند حدود ۲۵ کشتی مستقر است. آنها افزودند با مجموع هواپیماهای ب۵۲، هواپیماهای تهاجمی مستقر در ناو هواپیمابر و توپ های کشتی ها می توان نیروی مورد لزوم را در هر سطحی بسته به اوضاع و احوال ارائه کرد.»(۱)

۱

رسانه های جهان، امروز نیز ضمن اشاره به اخبار و تفسیرهایی مبهم، ضدونقیض و بعضاً تکراری راجع به تحویل قریب الوقوع هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، اخباری نیز درباره میانجیگری الجزایر برای جلوگیری از ارسال جنگنده های مذکور به عراق مخابره کردند.

خبرگزاری فرانسه از برست (واقع در غرب فرانسه) اعلام کرد: «۳۰ خلبان و تکنسینی که به مدت ۱۵ هفته در لندیویزیو دوره آموزش را می گذراندند، اخبار تقریباً دقیقی به دست آمده است [که] روز جمعه مراسم خداحافظی با حضور شخصیت های غیرنظامی انجام شد و آن روز بیش از نیمی از عراقی های یادشده پایگاه هوایی را ترک کردند درحالی که عزیمت دیگران به تعویق افتاد. ... دومین گروه از این افراد روز دوشنبه این محل را ترک کرده اند، اما امروز چند عراقی در پایگاه بوده اند که علی رغم پایان آموزش رسمی خود چند پرواز شبانه را سه شنبه شب انجام دادند.» این خبرگزاری درباره انتقال ۵ فروند هواپیمای سوپراتاندارد گزارش داد: «درمورد عزیمت احتمالی هواپیماها و حتی درمورد راهی که آنها برای عزیمت به عراق انتخاب خواهند نمود، خبری به خارج درز نکرده است. ... منابع موثق نزدیک به پایگاه اظهار می دارند که این هواپیماها لندیویزیور را ترک نکرده اند.»(۲)

رادیو ایران (وابسته به اپوزیسیون خارج از کشور) با استناد به مندرجات امروزِ مطبوعات فرانسه گفت: «تحویل ۵ فروند هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق امروز یا فردا انجام خواهد شد.» این رادیو به نقل از روزنامه لاکروا افزود: «۵ فروند هواپیمای سوپراتاندارد هنوز در پایگاه لاندیویژیو در فرانسه قرار دارد و منابع موثق فرانسوی اعلام داشته اند که عراق امروز یا فردا این هواپیماها را تحویل خواهد گرفت.»

روزنامه فیگارو نیز ضمن اشاره به تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز درصورت تحویل سوپراتانداردها به عراق، به نقل از رادیو جمهوری اسلامی ایران نوشت: «تحویل سوپراتانداردها درحالی که عراق اعلام کرده است قصد دارد از این هواپیماها جهت قطع جریان نفت ایران استفاده کند، فقط به عنوان یک مداخله مستقیم فرانسه در جنگ تلقی می شود.»

لوکوتیدین نیز با یادآوری اتمام دوره آموزشی خلبانان عراقی در فرانسه اعلام کرد: «منابع دیپلماتیک در خلیج فارس اظهار می دارند که مسئولان فرانسوی با تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۶، ۳۱/۶/۱۳۶۲، صص ۷ - ۴، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۳۰/۶/۱۳۶۲

۲- همان، صص ۸ - ۷، برست (غرب فرانسه) - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

به عراق قصـد دارنـد جنبه های هیجان انگیز به جنگ داده و بدین سان قدرت های بزرگ را وادارند که مسئولیت خطیر خود را درک کرده و با شتاب بیشتری به جنگ خاتمه دهند.»

روزنامه لوموند نیز نوشت: «اگر تأیید شود که سوپراتاندادرها به صورت قطعات مجزا تحویل و در عراق مونتاژ شوند باید گفت این هواپیماها در اوائل یا اواسط آبان ماه آمادگی لازم را برای عملیات جنگی خواهند داشت.»(۱)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه داگنس نیتر (چاپ استکهلم) با ذکر این نکته که تا روز گذشته در پاریس رسماً درمورد تحویل سوپراتاندادرها سکوت حکم فرما بود، نوشته است: «براساس خبرهای غیررسمی، کشورهای امریکا، آلمان، انگلستان از فرانسه خواسته اند تا برنامه تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را تا سال ۱۹۸۵ به تعویق اندازد.» این روزنامه در ادامه ضمن اشاره به اظهارات وزیر امور خارجه فرانسه مبنی بر پایبندی به قراردادهای منعقده بین فرانسه و عراق افزوده است: «باوجوداین، هنوز مشخص نیست که فرانسه ۵ هواپیمای جنگنده سوپراتاندارد را به عراق تحویل می دهد یا نه. براساس اطلاع از منابع غیررسمی قرار است ۵ هواپیمای مذکور از پایگاه خود در جنوب فرانسه در یکی از روزهای این هفته به پرواز درآیند.»(۲)

یک هفته نامه سیاسی - فکاهی در پاریس نیز از نارضایتی الجزایر از تحویل سوپراتاندادرها به عراق خبر داد و نوشت: «شاذلی بن جدید رئیس جمهور الجزایر نیز اخیراً طی پیامی به میتران عدم رضایت خود نسبت به تحویل این هواپیماها را ابراز داشته است، زیرا وی برخلاف فرانسه، عقیده دارد که نه تنها به این طریق ایران وادار به مذاکره نخواهد شد بلکه تحویل سوپراتاندادرها به عراق عامل وخامت درگیری نظامی خواهد بود.»(۳)

در همین حال، رادیو نجات ایران نیز به نقل از روزنامه کانارانتینه (چاپ پاریس) اعلام کرد: رئیس جمهور الجزایر به زودی به فرانسه سفر خواهد کرد. به نوشته این روزنامه، رئیس جمهور الجزایر، اخیراً در پیامی از رئیس جمهور فرانسه خواسته است از تحویل سوپراتاندادرها به عراق خودداری کند. این رادیو افزود: «باتوجه به روابط ویژه موجود بین رژیم های سوسیالیست فرانسه و الجزایر، دیپلماسی جمهوری اسلامی از الجزایر خواسته است برای جلوگیری از تحویل این جنگ افزارها به عراق نزد فرانسه اقداماتی به عمل آورد.»(۴)

رادیو صدای امریکا نیز امروز از ملاقات پیر موروا نخست وزیر فرانسه با مقامات دفاعی این کشور خبر داد. به گفته این رادیو، نخست وزیر فرانسه در این دیدار اظهار کرده است: «فرانسه هرگز نگفته است که هواپیماهای سوپراتاندارد را تحویل عراق خواهد داد یا نه.»(۵)

۱

تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق که طبق اعلام رسانه های خبری، در آینده ای نزدیک انجام خواهد شد، با اعتراض برخی از مخالفین حکومت عراق در ایران و نیز گروهی از مخالفان جمهوری اسلامی در خارج از کشور مواجه شد.

۱- همان، صص ۳۸ - ۳۷، رادیو ایران، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۹، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

۳- همان، ص ۱۰، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۷، ۱/۷/۱۳۶۲، ص۳۹، رادیو نجات ایران، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۵، رادیو صدای امریکا، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

گزارش روزنـامه جمهوری اسـلامی دراین بـاره حـاکی است: «گروهی از مسـلمانان عراقی مقیم تهران و جمعی از اعضـای مجلس اعلای انقلاب اسـلامی عراق» در اعتراض به سیاست هـای فرانسه در جنـگ و تحویـل هواپیماهای سوپراتانـدارد به عراق پس از برگزاری راه پیمایی در خیابان هـای تهران، در مقابـل سـفارت فرانسه در ایران تجمع کردنـد و یـک یـادداشت اعـتراض آمیز به این سـفارتخانه تحویـل دادنـد. یـک سـخنگوی تظاهرکننـدگان پس از ملاقات با کنسول فرانسه گفت که در این ملاقات «به وی [کنسول فرانسه] تفهیم شـد که تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق اقـدامی علیه ملت عراق به شـمار می رود و درصـورت تحویـل آن به رژیم صـدام، مجاهـدین عراقی منـافع حیـاتی فرانسه در کشورهـای مختلف جهان را مورد حمله قرار خواهند داد.»(۱)

کـاردار سـفارت فرانسه در تهران، ضـمن تأییـد خبر این تظـاهرات و تسـلیم یادداشت اعتراض آمیز به سـفارتخانه این کشور، راجع به محتوای این یـادداشت گفـت: «در این یـادداشت به حمـایت فرانسه از عراق علیه ایران در جنـگ خلیـج فـارس [و] قصـد آن کشـور جهت تحویـل بمب افکن جنگنده های مجهز به موشک های اگزوست که می تواند برای حمله به تانکرهای حامل نفت صادراتی ایران مورد استفاده قرار گیرد، حمله شده است.»(۲)

رادیو صدای امریکا نیز ضمن پخش خبر تظاهرات عراقی های مقیم تهران در مقابل سفارت فرانسه، از اعتراض گروهی از مخالفان حکومت ایران در خارج کشور به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق خبر داد. به گفته این رادیو، گروهی از مخالفان حکومت ایران در پاریس با نـام «جبهه آزادی ایران» مصـرانه از فرانسه خواسـته است از تحویل هواپیماهای سوپراتانـدارد به عراق خودداری کنـد. رادیو صـدای امریکا افزود: «جبهه آزادی ایران می گوید تحویل آن هواپیماها به عراق موجب گسترش دامنه جنگ ایران و عراق می شود.»(۳)

۱

در آسـتانه سومین سالروز تهاجم سراسری عراق به ایران، امروز بسیاری از رسانه ها، مطبوعات و خبرگزاری های جهان، مقالاتی تحلیلی درمورد جنگ ایران و عراق منتشر کردنـد. اغلب این تحلیل ها، به صـراحت یا به طور تلویحی عراق را آغازگر جنگ معرفی کرده و ایران را عامل تداوم جنـگ خواندنـد. همچنیـن، این جنـگ را پرهزینه، بی هـدف و دارای چشم انـدازی نامشـخص تصـویر کردنـد. روزنـامه هـای واشـنگتن تـایمز و فرانکفورتر الگمانیه، خبرگزاری فرانسه، رادیوهای صدای امریکا، اسرائیل، کلن و مسکو ازجمله رسانه هایی هستند که چنین تحلیل هایی را منتشر کرده اند. گزیده تحلیل های مذکور بدین شرح است:

خبرگزاری فرانسه گزارش داد: «۲۲ سپتامبر ۱۹۸۰ [۳۱ شهریور ۱۳۵۹] حدود ۱۲ لشـکر از ارتش عراق وارد خاک ایران شدنـد و سه سال بعـد، ایرانیان در چندین نقطه از خاک عراق مسـتقر شدند. ... عراق از قسمت اعظمی از خاک ایران که در اشغال خود داشت در سال ۱۹۸۲ عقب رفته و پیشنهاد

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۶، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۱۸، تهران - خبرگزاری رویتر، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۴، رادیو صدای امریکا، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

صلح داده است، ولی به گفته تهران، هنوز ۱۰۰ کیلومتر مربع از خاک ایران در اشغال عراق است و ایران دربرابر تمام تلاش های میانجیگری سکوت اختیار کرده است. تلاش های سازمان کنفرانس اسلامی، سازمان ملل، غیرمتعهدها و الجزایر برای صلح میان دو طرف با مانع روبه رو شده است. درحالی که تهران مجازات مهاجم و ۱۵۰ میلیارد دلار غرامت جنگی را مقرر کرده است. امام خمینی روز گذشته (سه شنبه) خواسته از صدام (صدام حسین رئیس جمهوری عراق) سلب قدرت شود.»(۱)

رادیو صدای امریکا نیز به نقل از روزنامه واشنگتن تایمز گفت: «فردا جنگ ایران و عراق سه ساله خواهد شد. ... اگر عراق می توانست همین فردا به جنگ پایان می داد و به یک نتیجه خونین راضی می شد، اما ایران بر آن نیست به عراق اجازه دهد که به همین سادگی از معرکه بگریزد. این عراق بود که جنگ را آغاز کرد. هرچند انگیزه های زیادی داشت. این واحدهای عراقی بودند که مدت دو سال در داخل ایران به سر بردند و اینک ملاها در تهران تصمیم دارند که عراق را به پس دادن حساب ناچار سازند. ... پذیرفتن کمترین درخواست ایرانی ها مسلماً به مفهوم سقوط رژیم عراق خواهد بود.»

این رادیو در ادامه با تشریح راهبرد نظامی دوطرف افزود: «به گفته هاشمی رفسنجانی، استراتژی تهران این است که در مرزها آن قدر به عراق فشار وارد کند که صدام حسین نتواند از شر مشکلاتش آسوده شود. به سخن دیگر، آنچه ایران برگزیده یک استراتژی فرسایشی است. ... [دراین میان] تنها راهی که برای صدام حسین باقی مانده این است که دامنه جنگ را گسترش دهد به این امید که پای ابرقدرت ها را به میان بکشاند و آنها را به تحمیل آتش بس وادار کند. وی از دیرباز ابزار انجام چنین کاری را دراختیار داشته است، اگر عراق حمله همه جانبه ای را علیه تأسیسات نفتی ایران آغاز کند، آن گاه ایران آن گونه که گفته است با جلوگیری از تمام صادرات نفت از خلیج فارس به تلافی برخواهد خواست که دراین صورت ممکن است پای ابرقدرت ها به معرکه باز شود.»(۲)

رادیو مسکو هم اعلام کرد: «سه سال است که جنگ خونین و کاملاً بیهوده و فلاکت بار و فاجعه آور ایران و عراق ادامه دارد. حساب شده است که هریک از طرف های متخاصم در هر ماه یک میلیارد دلار مصرف می کند. این جنگ به اقتصاد هر دو کشور زیان بزرگی وارد آورده است. معادن نفت و لوله های انتقال نفت هر دو کشور از کار می افتند. میزان استخراج نفت و میزان صدور نفت تقلیل می یابد. ... حقیقت تلخ آن است که این جنگ برضد منافع هم مردم ایران، هم مردم عراق است و فقط به نفع امپریالیست ها [است] که موفق شدند آتش این جنگ را برافروزند و حالا نمی خواهند این جنگ خاموش شود. ...»(۳)

رادیو اسرائیل گفت: «سه سال تمام است دو کشور همسایه و هم کیش در منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] با یکدیگر می جنگند، جوانانِ هم را می کُشند، خانمان ها را به آتش می کِشند، سرمایه ها را برای خرید اسلحه و جنگ افزار به باد می دهند، مدرسه ها را تهی می کنند و گورستا ن ها را می گسترند و شگفت آن است که پس از سه سال هنوز به واقع معلوم نشده است این جنگ بر سر چیست و این همه خون برای چه ریخته می شود و از آن شگفت تر اینکه رهبران دو کشور متخاصم در این مدت سه سال نه توانایی آن را داشته اند که سرنوشت جنگ

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۶، ۳۱/۶/۱۳۶۲، صص ۱۳ - ۱۱، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۱/۶/۱۳۶۲، صص ۹ - ۷، رادیو صدای امریکا، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۶، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۲۷، رادیو مسکو، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

را در جبهه ها تعیین کنند و نه شهامت آن را که بر سر میز مذاکره بنشینند. ... در این جنگ هر دو طرف یکدیگر را به آغاز و شروع عملیات خصمانه متهم می کنند. ... هرگز به قاطعیت نمی توان گفت که آغازگر جنگ کیست و نخستین گلوله را کدام یک از طرفین شلیک کرده است. آنچه را که نباید از نظر دور داشت آن است که عراق و ایران طی سالیان دراز بر سر شط العرب [اروندرود] و به خاطر زیاده جویی های عراق مناسباتی سرد داشتند که این سردی گاهی پوشیده و در برخی موارد بحرانی و آشکار بوده است، ولی در تمام این مدت به خاطر نیرومندی نظامی و سیاسی ایران رهبران عراق هرگز جرئت نکردند پا از گلیم خویش فراتر گذارند و بر خاک ایران حمله ور گردند، اما هم زمان با برقراری رژیم جمهوری اسلامی تزلزل در ارتش نیرومند ایران و کشتار تعداد کثیری از فرماندهان و صاحب منصبان آن، سران حکومت عراق موقع را مناسب دیده و به خود اجازه دادند برای عملی کردن آرزوهای دیرینه خود و خواب های طلایی که حاکمیت بر اروندرود [و] تجزیه خوزستان تنها بخشی از آن را تشکیل می داد بر جنوب و غرب ایران یورش برند. ... شرایطی که ایران برای پایان دادن به جنگ قائل گردید نشان می دهد که سران جمهوری اسلامی می خواهند عراق را کاملاً به زانو درآورند، رژیم آن را تغییر دهند و به جای حکومت بعثی صدام حسین یک حکومت اسلامی نظیر رژیم کنونی ایران و تحت رهبری سران دولت تهران برپا دارند. ... با گذشتن سه سال از این جنگ ویرانگر هنوز حتی نشانه ای از پایان آن به چشم نمی خورد و ایران و عراق درحالی چهارمین سال جنگ خویش را آغاز می کنند که حتی میانجیگران از پیشنهاد خدمت خویش امتناع می ورزند و محافل بین المللی ازجمله سازمان ملل متحد نیز خود را به کوری زدند و ابرقدرت ها از بیم گلاویزشدن با یکدیگر از هرگونه اظهارنظر و پادرمیانی امتناع می کنند.»(۱)

رادیو کلن به نقل از روزنامه فرانکفورتر الگمانیه اعلام کرد: «اکنون سه سال [است] که از جنگ خانمان سوز بین عراق و جمهوری اسلامی ایران می گذرد و پایانی هم برای جنگ مشاهده نمی گردد. علت پایان نپذیرفتن جنگ در این نیست که عراقی ها مایل به اختتام جنگ نیستند چه، اکنون یک سال و نیم است که عراق پیشنهاد صلح به تهران می کند و این امر مورد موافقت ایران قرار نمی گیرد. علاوه برآن تاکنون بغداد کلیه اقدامات میانجیگرانه را از هر سویی که آمده مورد استقبال قرار داده است، ولی مقامات ایران خود را با این اندیشه مشغول می دارند که شاید با سقوط صدام حسین رهبر عراق، بتواند یک جمهوری اسلامی طبق الگوی ایران را در کنار دجله و فرات تأسیس نماید. ...»(۲)

۱

درحالی که واقعیت صحنه نبرد و تحولات سیاسی جنگ حاکی از وجود دلایل و شواهد فراوانی است که نشان می دهد عراق خواستار صلح واقعی نیست، این کشور و نیز هم پیمانان آن همواره از ابزارها و اقدامات تبلیغاتی برای تظاهر به نارضایتی از تداوم جنگ بهره می گیرند.

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۱/۶/۱۳۶۲، صص ۱۴ - ۱۱، رادیو اسرائیل، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۷، ۱/۷/۱۳۶۲، ص۳۴، رادیو کلن، ۳۰/۶/۱۳۶۲.

دراین زمینه خبرگزاری فرانسه گزارش داد: وزارت امور خارجه عربستان سعودی با انتشار بیانیه ای خطاب به سفارتخانه های تحت تابعیت خود در کشورهای مختلف، از آنها خواست کلیه جشن ها و ضیافت هایی که به مناسبت جشن ملی سعودی قرار است در ۲۴ سپتامبر (۲ مهر) برگزار گردد، لغو کنند. وزارت امور خارجه عربستان هدف از لغو این جشن ها را «شرایط کنونی حاکم بر ملت عرب به ویژه در عراق و لبنان» اعلام کرد.(۱)

روزنامه الثوره (ارگان حزب بعث عراق) نیز امروز از سازمان ملل متحد، شورای امنیت و ابرقدرت ها خواست به جنگ ایران و عراق پایان دهند. الثوره ضمن اینکه خواستار تلاش های جدید بین المللی برای پایان دادن به جنگ شده است، «مسکو و واشنگتن را به عدم توجه نسبت به جنگ مذکور متهم کرده و نوشته است: به نظر می رسد که این جنگ در قاموس آنها وجود ندارد.» این روزنامه افزوده است: «آشکار است که ابرقدرت ها حتی میل ندارند که جنگ خلیج [فارس] را به عنوان مسئله درجه دوم خود پس از مسائل هواپیمای کره ای و فالکلند یا موشک های پرشینگ۲ تلقی کنند.»(۲)

ارگان حزب بعث عراق با ناکافی و ناموفق خواندن تلاش های نهادهای بین المللی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق نوشته است: «جنبش عدم تعهد مرکب از ۱۰۱ عضو و همچنین کشورهای خلیج [فارس] مسئولیت بزرگی درجهت متقاعدنمودن و حتی مجبورکردن ایران به قبول صلح دارند.»(۳)

از سوی دیگر، به گفته رادیو اسرائیل، امروز «یک مقام بلندپایه عراقی» مدعی شد علی رغم اینکه کشور متبوعش توانایی ادامه جنگ با ایران را داراست، «ولی وی و ملتش بیشتر طرف دار صلح بوده و از جنگ و خونریزی نفرت دارند.» این مقام عراقی جنگ بین دو کشور را «خصومت شخصی آیت الله خمینی نسبت به پرزیدنت صدام حسین» توصیف کرد و گفت: «امید می رود پس از فوت آیت الله خمینی رهبر جمهوری اسلامی، بتوان [به] یک صلح حقیقی بین دو کشور همسایه دست یافت.»(۴)

۱

ژان الیاسون وزیر مشاور و رئیس دایره سیاسی وزارت امور خارجه سوئد و یکی از دستیاران اولاف پالمه(۵) امروز در یک نشست مطبوعاتی به سؤالات گوناگونی درباره مسائل اجلاس امنیت اروپا در استکهلم، سیاست خارجی سوئد و اروپا، اوضاع غرب آسیا و به ویژه جنگ عراق و ایران پاسخ داد.

در این نشست که با حضور ۲۰ تن از کارگزاران مطبوعاتی سفارتخانه های کشورهای مختلف در استکهلم و نیز نمایندگان خبرگزاری های خارجی در سوئد برگزار شد، بیشترین زمان مصاحبه به جنگ ایران و عراق و نقش سازمان ملل در آن اختصاص یافت و نماینده خبرگزاری جمهوری اسلامی پرسش های مهمی را دراین باره مطرح کرد.

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۶، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۲۱، منامه - خبرگزاری فرانسه، ۳۰/۶/۱۳۶۲.
۲- این مطلب به سرنگونی یک هواپیمای کره ای در فضای شوروی و جنگ آرژانتین و انگلستان بر سر جزایر فالکند در سال گذشته و نیز گفت وگوهای امریکا و شوروی درباره کاهش سلاح های هسته ای در اروپا اشاره دارد.
۳- همان، ص۱۱، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۳۰/۶/۱۳۶۲.
۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۶، رادیو اسرائیل، ۳۰/۶/۱۳۶۲.
۵- اولاف پالمه ازطرف سازمان ملل مأمور رسیدگی به جنگ ایران و عراق بود.

خبرنگـار این خبرگزاری ابتـدا، سؤالی راجع به اطلاع هیئت صـلح پالمه از گزارش هیئت اعزامی سازمان ملل درمورد بازرسـی مناطق ویران شـده براثر بمبـاران هـای عراق پرسـید که الیاسون پاسـخ داد: «گزارش هیئت بازرسـی دراختیار هیئت صـلح سازمان ملل (پالمه) قرار گرفت. به نظر من گزارش سـی صـفحه ای هیئت بازرسی که دو تن از متخصصین نظامی سوئد در آن شرکت داشتند، مثبت و حاوی حقایق تکان دهنده ای بود. در گزارش آمده بود که درحدود ۹۰ درصد خسارات وارده در محدوده اراضی ایران صورت گرفته است.»

دستیار اولاف پالمه در پاسخ به این سؤال که چرا گزارش مـذکور - که به نظر شـما حاوی حقایق تکان دهنـده و مثبت بود - تاکنون در سازمان ملـل و سـایر ارگان های بین المللی مطرح نشـده است و مطبوعات جهان با سـکوت این حقایق مثبت را نادیـده گرفته انـد، گفت: «گزارش هیئت بازرسـی در سازمان ملل مطرح شـد. گزارش به دبیرخانه سازمان ملل و از آنجا دراختیار مطبوعات هم قرار گرفت و حتی قرار شـد سازمان ملل و شورای امنیت درمورد گزارش تشـکیل جلسه داده و مصوبـاتی هم بگذراننـد، که برخی از اعضای شورای امنیت با آن مخالفت کردنـد و درنتیجه گزارش از حـد دفـاتر سازمان ملل پا فراتر نگـذاشت و مطبوعات کشورها شایـد به لحاظ افکار عمومی و مواضع دولت ها از انتشار آن خودداری کردند و بدین ترتیب عملاً اعضاء شورای امنیت کاری برای آن نکردند.»

پس از این اظهـارات الیـاسون، نماینـده خبرگزاری جمهـوری اسـلامی پرسـید: «مـا امروز شاهـد کـاهش روزافزون اعتبـار سازمـان ملـل در میـان کشورهای رو به رشـد و آزاده هستیم، پیگیری نکردن گزارش هیئت اعزامی سازمان ملل ازسوی مسـئولان آن آیا دیگر اعتباری برای این سازمان باقی خواهد گذاشت؟ و اگر چنین است که سازمان ملل قدرت اجرایی در مقابل شورای امنیت ندارد، به نظر شـما بهتر نیست جایش را به شورای امنیت بدهد تا نمایندگان کشورهای عضو بدانند درحقیقت با شورای امنیت طرف اند؟»

ژان الیـاسون در پاسـخ بـا اشـاره به تلاش های سازمان ملل برای نیل به را ه حل صـلح در فاصـله زمانی نوامبر ۱۹۸۰ تا مارس ۱۹۸۲ (اواسط آبان ۱۳۵۹ تا اسـفند ۱۳۶۰)، گفت: «مـا دلیل روشـنی برای چگونگی متوقف شـدن پیگیری گزارش هیئت بازرسـی نـداریم. فعالیت های فراوانی برای رسـیدن به راه حـل صـلح انجـام گرفته است با هیئت اسـلامی، اقـداماتی که ازطریق کشورهای غیرمتعهـد و سازمان ملل انجام گرفت به نتیجه ای نرسـید و هیئت بـار دیگر در آوریل گذشـته، مسـئله را با اولاف پالمه مورد بررسـی قرار داده و اظهار داشت شـرایط برای اعزام هیئت میانجیگری مناسب نیست و نشانه ای از تمایل به صـلح وجود نـدارد و اکنون به همین دلیل قرار است پالمه در دیـدار خود با دبیرکل سازمان ملل در روزهای ۲۸ - ۲۷ سپتامبر بار دیگر مسئله را مورد بررسی قرار دهد.»

در ادامه، خبرنگـار خبرگزاری جمهوری اسـلامی از الیـاسون سؤال کرد آیـا سازمـان ملـل و هیئت میانجی علائمی امیدوارکننـده درزمینه موافقت عراق بـا شـرایط ایران مشاهـده کرده است؟ «الیـاسون پس از سـکوتی قابـل اشاره گفت: مسـتقیماً نه ولیکن مسافرت ما به نیویورک تلاشـی برای پیداکردن راه حل است، هر دو کشور بر مواضع خود ایستاده اند ما در سازمان ملل این مسئله را عنوان خواهیم

کرد. او اضافه کرد در ۳۰ سپتامبر (۸ مهر) قرار است در بغداد با وزیر خارجه عراق ملاقات کند. به دنبال آن با آقای ولایتی وزیر خارجه ایران ملاقات خواهند داشت.»

در پایان، از الیاسون سؤال شد: «ایران اعلام کرده است حقوقش را در میدان جنگ خواهد گرفت، نظرتان دراین مورد چیست؟ الیاسون گفت شرایط ایران را می فهمیم ولیکن مسئله مجازات متجاوز، اگرچه قابل فهم است ولیکن قبول آن بسیار سنگین می باشد. این چیزی غیرعادی است.»(۱)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۷، ۱/۷/۱۳۶۲، صص ۴ - ۲، استکهلم - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۱/۶/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ پنجشنبه ۳۱ شهریور ۱۳۶۲ ۱۴ ذیحجه ۱۴۰۳ ۲۲ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

امروز فرمانده قرارگاه نجف با حضور در مقر لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)(۱) (یکی از یگان های اصلی قرارگاه تاکتیکی نجف۲ در عملیات والفجر۵) شناسایی های انجام شده و نحوه تدارک نیروها در منطقه تحت مأموریت این لشکر را بررسی کرد.

حسن پور معاون لشکر۱۷، درمورد مسیر حرکت نیروهای خودی از نقطه رهایی به سمت خط مقدم گفت: نیروهای ما ۴۸ ساعت قبل از عملیات، در شیخ سله مستقر می شوند. شب بعد پس از ۸ ساعت راه پیمایی به منطقه قلب می رسند و پس از کمی استراحت، شبانه باید ۴ ساعت دیگر راه پیمایی کنند تا به موضع دشمن برسند.

وی در ادامه به تشریح نحوه تدارک نیروها پرداخت و افزود: تا قبل از احداث جاده، تدارک نیروها و انتقال مهمات و آذوقه با اتکا به بالگرد انجام می شود. گفتنی است یکی از مباحث مطرح شده در جلسات قرارگاه های تاکتیکی نجف۱ و ۲ برای حل کوتاه مدت معضل نبود جاده تدارکاتی،

۱- بازدید عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، از مقر لشکر۱۷ با حضور حسن پور اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف، ملک زاده مسئول ستاد قرارگاه نجف، حسن پور معاون لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و میرجانیان مسئول اطلاعات - عملیات لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) انجام شد.

به کارگیری و نصب قر قره و کابل کشی روی ارتفاعات است.(۱)

۱

پس از جلسه دیروز فرمانـدهان ارشد قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه به منظور بررسـی مشـکلات اساسـی پیش رو در اجرای عملیات والفجر۴، امروز نیز قائم مقام فرماندهی کل سپاه و برخی فرماندهان ارتش و سپاه(۲) با حضور در محور شمال دهانه شیلر از نزدیک به بررسی مشکلات عملیات و مناطق تخلیه شده این محور پرداختند.

در جریان این گشت شناسایی، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، ضمن بیان گزارش مبسوطی از ارتفاعات تخلیه شده شمال دهانه شیلر به خصوص ارتفاعات سورکوه، آسمان بین، تخته نادر، پنج انگشتان و گله گم، باردیگر درباره استقرار و اقدام مشترک ارتش و سپاه در منطقه دهانه شیلر ابراز نگرانی کرد. وی با تأکید بر ضرورت تکمیل هرچه سریع تر طرح مانور عملیات والفجر۴، به علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، گفت: اگر منتظر ارتشی ها بشویم که نیرو بیاورند دیر می شود. چون «اگر دشمن اینجا را محکم کند ما دیگر نمی توانیم عملیات کنیم.» شمخانی نیز در تأیید اظهارات فرمانده لشکر۸ نجف، طولانی شدن فرایند جابه جایی را موجب تأخیر در اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر و غیرقابل قبول دانست. در همین حال، برخی فرماندهان ارتش نیز ضمن اشاره به زمان بر بودن فرایند آزادسازی یگان های ارتش، بر تعجیل در اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر تأکید داشتند(۳)

۲

گزارش های نوبه ای - اطلاعاتی چهار روز اخیر یگان های مستقر در جبهه شمال غرب، از اقدامات پی درپی ارتش عراق با هدف جلوگیری از اجرای عملیات آتی ایران در منطقه دهانه

ص: ۶۱۴

۱- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر۴، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۱۵۶ - ۱۵۴.

۲- علی شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، رزم حسینی معاون لشکر ۴۱ ثارالله(ع)، محمدحسن کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)، افقهی قائم مقام سپاه منطقه۶، احمدپور لجستیک سپاه، اکبر غمخوار لجستیک قرارگاه مقدم حمزه، سرهنگ حسن آبشناسان و سرهنگ کروندی در این گشت شناسایی حضور داشتند.

۳- سند شماره ۱۲۹۱۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملیات در شیلر، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳۱/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۱۳)، صص ۱۳ - ۱.

شیلر (محدوده عملیاتی والفجر۴) حکایت دارد.

براساس این گزارش ها در این مدت دشـمن به طور مستمر علاوه بر تحکیم و تقویت یگان ها،(۱) به تثبیت مواضع پدافندی(۲)و تکمیل موانع و میدان های مین اقدام کرده و ضمن اجرای آتش های ایذایی، انجام شناسایی های هوایی و عکس برداری از مناطق عملیاتی درصدد کسب اطلاع از استعداد و نحوه گسترش نیروهـای خودی برآمـده است. دراین زمینه ارتش عراق در منطقه عملیـاتی پنجوین فعالیت چشـمگیری داشـته و طبق گزارش اداره دوم ستاد مشترک ارتش، «تردد آنهـا به شـهر پنجوین در محور سـیدصادق - پنجوین افزایش یافته و فعالیت های یگان های زرهی دشمن در منطقه روکان و بوبن بیش از سایر نقاط بوده است.»(۳)

گزارش یگـان هـای خودی حـاکی است در بین ارتش عراق شایعه شـده که ایران از منطقه بانه حمله خواهـد کرد و براین اساس جابه جایی های دشـمن در منطقه نسبت به دوره های قبل افزایش یافته است.(۴) علاوه براین، به احتمال قوی دشـمن از رادار رازیت برای کشف هرگونه پیشروی نیروهای ایران به سمت مواضع خودش در توتمان و سورن استفاده می کند.(۵)

گزارش هـای مزبور بـا اشاره به افزایش اقـدامات مهندسـی ارتش عراق از کاشت مین، نصب سـیم های خاردار و احـداث سه کانال در ارتفاعات هرگنه به سمت هفت توانان و خلوزه خبر داده اند.(۶)

براساس اعلام منابع مذکور، در این مدت تحرکات هوایی دشمن با هدف شناسایی و بمباران مواضع خودی و همچنین فعالیت توپخانه عراق بیش ازپیش افزایش یـافته است و ارتش عراق روی ارتفاعـات صاحب زمان، قوچ سـلطان، هاجر و دیگر مناطق در اغلب مواقع آتش شدیـدی اجرا می کند. در همین حال، واحدهای توپخانه دشمن در چند روز اخیر به طور قابل ملاحظه ای تقویت شده است.(۷)

قرارگاه عملیاتی حمزه در گزارشی اقدامات اخیر ارتش عراق در منطقه دهانه شیلر را چنین ارزیابی کرد:

دشـمن با تقویت بیش ازپیش نیروهای خود و تشدید فعالیت های مهندسـی (ایجاد موانع و استحکامات) سعی دارد میزان آسیب پذیری خود را کـاهش دهـد. به همین منظور و بـاتوجه به آگـاهی از تـأخیر عملیات نیروهای ایران، ارتش عراق می کوشـد نیروهای کارآمـد و باتجربه خود در خطوط مقـدم را بـا نیروهای تازه وارد و کم تجربه جایگزین کرده(۸) و با اجرای یک سـری حرکات ایـذایی، از اجرای عملیات احتمالی ایران در منطقه دهانه شـیلر پیشـگیری کند. براین اساس خانه های سازمانی واقع در منطقه سـراب سـبحان آقا میان سـیدصادق و عربت، درحال حاضر پر از نیروهای جیش الشـعبی است که چند روز قبل از سـلیمانیه به آنجا منتقل شده اند. مقر تیپ۴ در این منطقه قرار دارد و شایع شـده که ارتش عراق قصد دارد از چهار

۱- گزیـده اسـناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: گزارش نوبه ای و اطلاعـاتی اطلاعـات - عملیـات قرارگـاه حمزه سیدالشهدا، ۳۰/۶/۱۳۶۲ الی ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص ۲۶۰.

۲- همان، گزارش نوبه ای و اطلاعاتی قرارگاه عملیاتی مقدم حمزه، ۲۸/۶/۱۳۶۲ الی ۳۰/۶/۱۳۶۲، ص۲۵۷.

۳- سند شماره ۱۹۰۹۹۲ مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای و اطلاعاتی اداره دوم سـتاد مشترک ارتش جمهوری اسـلامی ایران، ۲۷/۶/۱۳۶۲ الی ۳۰/۶/۱۳۶۲، ص ۱.

۴- گزیـده اسـناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: گزارش نوبه ای و اطلاعـاتی اطلاعـات - عملیـات قرارگـاه حمزه سیدالشهدا، ۳۰/۶/۱۳۶۲ الی ۳۱/۶/۱۳۶۲، صص ۲۶۲ - ۲۶۰.

۵- همان، گزارش نوبه ای و اطلاعاتی قرارگاه عملیاتی مقدم حمزه، ۲۸/۶/۱۳۶۲ الی ۳۰/۶/۱۳۶۲، صص ۲۵۹ - ۲۵۷.

۶- همان، ص۲۵۷.

۷– همان، صص ۲۵۹ – ۲۵۷.

۸– گزیـده اسـناد عملیـات والفجر۴، جلد۳، مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: گزارش نـوبه ای و اطلاعـاتی قرارگـاه عملیـاتی مقــدم حمزه، ۱۳۶۲/۶/۳۰ الی ۱۳۶۲/۷/۱، ص۲۴.

طرف(۱) به منطقه مریوان حمله کند، به همین دلیل تمام بیمارستان های استان سلیمانیه، شهرستان حلبچه، شهرک شانه دری و استان کرکوک تخلیه شده است و تمام یگان های عراقی مستقر در مناطق سلیمانیه، کرکوک، حلبچه، نالپاریز، شانه دری و سراب سبحان آقا در حالت آماده باش به سر می برند. تعداد این نیروها بالغ بر ۲۰۰۰ نفر می باشد.

علاوه براین ارتش عراق با گروه های ضدانقلاب در منطقه خورمال، حلبچه و طویله برای اجرای یک سری تحرکات ایذایی با هدف سرگرم ساختن نیروهای ایران هماهنگی هایی را به عمل آورده است.(۲)

از سوی دیگر، واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا در گزارشی با بیان اینکه دشمن تاریخ حمله احتمالی نیروهای ایران به منطقه پنجوین را در روز عید قربان (۲۷/۶/۱۳۶۲) اعلام کرده بود، افزوده است: «دشمن از شایعه ای که بین کردهای ایران رواج دارد مبنی بر اینکه ایران از ۲۹/۶/۱۳۶۲ تا ۳۱/۶/۱۳۶۲ به مناطق پنجوین و چوارته حمله خواهد کرد، باخبر است.» درواقع دشمن تصور می کند نیروهای ایران به مناطق پنجوین و چوارته و گروه هایی که در جبهه جود با ایران همکاری می کنند و مناطق شیرمر و خورمال و دره زلم حمله خواهد کرد. این گزارش همچنین، به احتمال حمله گسترده نیروها در منطقه نوسود، حلبچه و احمدآوا در تاریخ ۳۱/۶/۱۳۶۲ اشاره کرده و درمورد اقدامات ارتش عراق برای پیشگیری از حملات ایران در مناطق عملیاتی والفجر۴ (دهانه شیلر) و شمال والفجر۵ (دربندیخان) آورده است: «دشمن سعی دارد با اعزام گروه های گشتی و کمین و توجیه نمودن نیروهای هشداردهنده جلوی نیروها و گروه های نفوذی ما [ایران] را بگیرد.»(۳)

۱

به دنبال حملات اخیر توپخانه ای عراق به شهرها و مناطق مرزی، برخی گزارش ها از احتمال استفاده عراق از نوعی سلاح شیمیایی حکایت دارد. دراین باره، رکن۲ لشکر۲۱ حمزه در گزارش نوبه ای خود (از تاریخ ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۳۱/۶/۱۳۶۲) اعلام کرد: «در طول دوره، دشمن یک مورد با چند گلوله توپ منطقه ای را در شمال سردشت مورد اصابت قرار داد که پس از انفجار بوی نفتالین به مشام رسیده و اثر آن شامل خشکی لب و گلو، سوزش گلو و حالت تهوع بوده است. در طول دوره دشمن در منطقه عملیاتی والفجر۲ چند مورد اقدام به بمباران مناطق با بمب های شیمیایی نمود که اثر آن حالت تهوع، سرگیجه، سرخی صورت، تاول، سوزش چشم و ریزش اشک بوده است.

ص: ۶۱۶

۱- این ۴ محور عبارت بودند از: پنجوین - مریوان؛ ازطرف چناره به سورن و منطقه سیاناو؛ ازطرف احمدآباد به شله خورد؛ از طرف طویله به نوسود.

۲- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای و اطلاعاتی قرارگاه عملیاتی مقدم حمزه، ۲۸/۶/۱۳۶۲ الی ۳۰/۶/۱۳۶۲، صص ۲۵۹ - ۲۵۷.

۳- همان، گزارش اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا، ۲۶/۶/۱۳۶۲، صص ۲۰۱ - ۱۹۹.

یک مورد نیز در مورخه ۲۴/۶/۶۲ با یک گلوله شیمیایی منطقه ای را در خرمشهر مورد هدف قرار داد که دراثر آن تعداد ۵ نفر به حالت تهوع، سردرد و سوزش گلو [دچار] و بلافاصله به بیمارستان تخلیه شدند.»(۱)

۱

استانداری کردستان در گزارشی، آمار تلفات انسانی و خسارات واردشده به شهر مریوان براثر بمباران های هوایی عراق در شهریورماه جاری و نیز میزان درگیری ها و تلفات نیروهای خودی و ضدانقلاب را در ماه های مرداد و شهریور بدین شرح اعلام کرد:

«براثر بمباران هواپیماهای عراقی بر روی شهر مریوان و اطراف آن بیش از ۶۱ نفر شهید، ۹۲ نفر زخمی و به ۱۵۰۰ واحد مسکونی خساراتی وارد آمد. همچنین چندین ماشین سبک و یک بیمارستان، ساختمان آتش نشانی و درحدود ۲۰۰ مغازه و ۱ گله گاو در رابطه با بمباران خسارات کلی دیدند.»

براساس گزارش مذکور، میزان درگیری ها و تلفات نیروهای خودی و ضدانقلاب در کردستان در ماه های مرداد و شهریور جاری نیز مطابق جدول زیر می باشد:(۲)

۲

درپی حملات هواییِ مکرر جنگنده های عراقی به شهرهای مریوان، سردشت، پیرانشهر و مناطق اطراف آنها در روزهای اخیر، کاردار موقت هیئت نمایندگی دائمی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل متحد امروز در نامه ای خطاب به دبیرکل این سازمان ضمن تشریح برخی تهاجمات عراق به مناطق مسکونی ایران، بر محفوظ بودن حق جمهوری اسلامی در توسل «به هر نوع ابزار تلافی جویانه» تأکید کرد.

در نامه مذکور پس از اشاره به حمله توپخانه ای عراق به آبادان و سردشت، راجع به حملات هوایی اخیر عراق به شهرهای مریوان، سردشت، پیرانشهر و مناطق حومه آنها آمده است: «در ۷ سپتامبر [۱۶ شهریور]، جنگنده های عراق به شهر مریوان حمله کرده و حومه و دشت های اطراف آن را از ساعت ۱۲:۱۵ الی ۱۲:۳۰ به وقت محلی هدف قرار دادند که باعث مجروح شدن یک چوپان و تخریب چند خانه گردید.

شهر مریوان مجدداً در ۸ سپتامبر [۱۷ شهریور] در ساعت ۹:۳۰ و ۱۰:۳۰، ازسوی متجاوزان

۱- سند شماره ۳۱۲۶۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش لشکر ۲۱ حمزه، ۱/۷/۱۳۶۲، ص۴.

۲- سند شماره ۳۱۷۴۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استاندار کردستان به وزارت کشور، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۲.

عراقی مورد حمله قرار گرفت که این حمله وحشیانه به کشته شدن ۶ غیرنظامی منجر شد و ۲۰ خانه مسکونی تخریب گردید، به تعدادی خانه نیز خسارت وارد شد. صبح ۹ سپتامبر [۱۸ شهریور]، چند هواپیما به بمباران مناطق مسکونی مریوان در ساعت ۹:۳۰ و ۱۰:۳۰ ادامه داده و باعث کشته شدن ۸ نفر و مجروح شدن ۲۷ نفر شدند و نیز چند خانه دچار آتش سوزی گردید. مریوان مجدداً در ۱۰ سپتامبر [۱۹ شهریور]، هدف حمله هوایی قرار گرفت. ... شهر سردشت در ۱۱ سپتامبر [۲۰ شهریور] مجدداً گلوله باران شد و یک خودروی راه سازی متعلق به جهاد، بمباران شد که دراثر آن ۳ نفر از کارگران جهاد کشته شدند.

متجاوزان عراقی در جدیدترین سری حملات وحشیانه خود در ۱۲ سپتامبر [۲۱ شهریور]، مناطق اطراف شهر پیرانشهر را در ساعت ۱۲:۳۰، درحالی که کارگران در زمین هایشان مشغول کار بودند با دو هواپیمای عراقی به طور وحشیانه هدف قرار دادند که دراثر آن ۶ کشاورز کشته و تعداد زیادی مجروح شدند. یک صد رأس دام متعلق به روستائیان بومی در طی این حملات نیز تلف شدند.»

کاردار ایران در ادامه افزوده است: «دولت جمهوری اسلامی ایران یادآور می شود که وظیفه خود می داند که از مردم مسلمان علیه این قبیل تجاوزات شیطانی دفاع نماید و حق خود را در متوسل شدن به هر نوع ابزار تلافی جویانه طبق اصول اسلامی در انجام وظیفه محفوظ می دارد.»

در پایان این نامه تأکید شده است: «تازه ترین سری حملات عراق این اعتقاد را در موضع دولت متبوعم تقویت می کند که جامعه بین المللی خصوصاً سازمان ملل به طور آگاهانه نسبت به این اقدامات وحشیانه رژیم بعثی عراق، اغماض می کند.»(۱)

۱

در ادامه اقدامات پاک سازی نیروهای خودی در مناطق غرب و شمال غرب کشور، امروز نیز سه عملیات پاک سازی با موفقیت به پایان رسید.

نیروهای خودی در ادامه عملیاتی که از سه روز پیش (۲۸/۶/۱۳۶۲) در منطقه منگور آغاز کرده بودند، امروز با حمله به مراکز فرار و تجمع عناصر مسلح غیرقانونی در این منطقه، «روستاهای کانی کیله، کانی خلیل، کرد مراد بیگی، سیب گدای بالا، سیب گدای پایین، کانی کیسالان و کانی نوبتیمان را پاک سازی کردند.» درپی این عملیات، عناصر ضدانقلاب که شب قبل از عملیات از تمام سنگرهای خود رانده شده بودند و «با تلفات و خسارات نامشخص و با به جاگذاشتن مقداری از سلاح ها و تجهیزات خود گریخته بودند، ... به ارتفاعات عمقی منطقه عملیات پناه بردند که با آتش سنگین نیروهای خودی از آن ارتفاعات نیز متواری گشتند.» در این عملیات همچنین، ۴ تن از افراد وابسته به اتحادیه جوانان حزب دمکرات دستگیر و تحویل سپاه منطقه شدند.(۲)

علاوه براین، عملیات شهید بهادر محرمی نیز که از دو روز پیش (۲۹/۶/۱۳۶۲)، در روستاهای خرابه و چیزمسکین شروع شده بود، با جمع آوری ۴۵ قبضه سلاح از روستاها پایان

۱- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل، جلد۲، ترجمه محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، صص ۱۱۲ - ۱۱۱.

۲- سند شماره ۳۵۴۵۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ ویژه شهدا به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱.

یافت و در این محل یک پایگاه مشترک سپاه و ژاندارمری مستقر گردید. در جریان این عملیات یک نفر از نیروهای خودی شهید و یک تن نیز مجروح شد.(۱)

همچنین به گزارش فرماندهی سپاه بوکان امروز، «با استفاده [از] باقیمانده جندالله، روستاهای نوبار، عرباوی [احتمالاً ـ عرب اِولی] آق تپه، پیریونس، کانی چاشنی مورد پاک سازی قرار گرفت.»(۲)

۱

عناصر و گروه های معاند با نظام برای دستیابی به مقاصد خود از حربه های مختلفی بهره می گیرند، یکی از روش هایی که به تازگی این عناصر با هدف ضربه زدن به نظام ازطریق بدبین ساختن و سلب اعتماد مردم از نیروهای امنیتی به کار گرفته اند، سوء استفاده از لباس فرم نظامیان به ویژه پاسداران و بسیجیان می باشد.

به گزارش واحد اطلاعات - حفاظت ستاد مرکزی سپاه پاسداران، سازمان مجاهدین خلق (منافقین) «اخیراً اقدام به تهیه و خریداری لباس پاسداران و آرم و پوتین نموده و همچنین خرید لباس سربازی را نیز مد نظر دارند. باتوجه به مفاد فوق به نظر می رسد سازمان منافقین [قصد دارد] گروهی از اعضا و هواداران خود را با لباس پاسداران و سربازی به مراکز و یگان های انقلابی و نظامی نفوذ داده و یا از آنان در تردد به شهرها و ترور افراد و بمب گذاری و... استفاده نماید.»(۳)

در همین زمینه، گزارشی از خرم آباد حاکی است صبح امروز شخصی با لباس بسیجی به پایگاه مقاومت شهید باهنر واقع در مسجد امام حسین خرم آباد، وارد شده و با حمله به مسئول شب پایگاه به وسیله سرنیزه وی را زخمی کرده است. چند روز پیش نیز در یکی از روستاهای ازنا (استان لرستان) چند سارق مسلح ملبس به لباس سپاه پاسداران اقدام به سرقت چندین رأس گوسفند کرده اند.(۴)

۲

به مناسبت سومین سالروز آغاز جنگ عراق علیه ایران، امام خمینی با صدور پیامی سهم صدام را از این جنگ «شکست های پی درپی و جنایت های وحشیانه نسبت به مردم مرزنشین» و نصیب قدرت های بزرگ را «شایعه سازی های واضح البطلان» برشمردند و ضمن تقبیح همسویی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با دولت عراق و مساعدت این سازمان به رژیم صدام، بر ادامه جنگ برای «دفاع از اسلام و از دو کشور اسلامی عراق و ایران» «تا سقوط حزب بعث عفلقی عراق» تأکید کردند.

در این پیام آمده است: «سه سال از حمله وحشیانه و احمقانه سردار قادسیه گذشت. تجربه سه ساله و مطالعه اوضاع نظامی، سیاسی، اقتصادی ایران، که به خیال پوچ عفلقیان و منافقان و حزب توده وابسته و دلباخته شوروی و دیگر گروه ها و دسته های نوکرمآب در همان هفته اول

۱- سند شماره ۳۵۴۵۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به واحد طرح و عملیات ستاد مشترک، ۷/۷/۱۳۶۲، ص ۱.

۲- سند شماره ۳۵۱۷۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه بوکان به فرماندهی طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۰۶۹۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام واحد حفاظت - اطلاعات ستاد مرکزی سپاه پاسداران به ستاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و مناطق یازده گانه اطلاعات - حفاظت، ۳۱/۶/۱۳۶۲ ص ۱.

۴- سند شماره ۴۴۵۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی منطقه۸ به فرماندهی کل، صص ۲ و ۵.

و یـا ماه های اول شـکست ایران و سـقوط جمهوری اسـلامی و اسـلام حتمی بود، که اکنون بر جهانیان خلاف آن ثابت شـده است، خوب اسـت چشم کوردلان را باز کنـد و از کارهای جنون آمیزی که تاکنون کرده انـد و امروز جز حربه دروغ و گزاف چیزی برایشان به جای نمانـده است، توبه کننـد و در پیشـگاه خـدای متعـال، اگر اعتقاد دارنـد، عـذر تقصـیر بخواهنـد و در پیشـگاه ملت بزرگ ایران به جهالت و کوتاه اندیشـی شان اعتراف کنند. اکنون علی رغم دروغ پردازی ها و عربده کشـیدن ها، آنچه برای صدام مانده است شـکست های پی درپی و جنایت های وحشیانه نسبت به مردم مرزنشین، به خصوص مناطق عرب نشین و کردنشین و همچنین دیگر شهرهای ایران و به شهادت رساندن زنان و کودکان و مردان بی گنـاه می باشـد. و آنچه برای دشـمنان اسـلام و انقلاب، چه آنان که در رأس کشورهای کفر و دولت های الحادی هسـتند و چه آنهایی که به این دولت هـا پنـاه برده انـد، مانـده است شایعه سازی های واضـح البطلانی است که جز عـده ای بی خبر از اوضاع ایران و منطقه کسـی باور نمی کند.

بی تردیـد بایـد برای صدامیان و وابسـتگان آن در داخل کشور ثابت شده باشد که کمک های همه جانبه ابرقدرت ها و وابسـتگان به آنها و بوق های تبلیغاتی شـبانه روزی آنان تاکنون به حال آنان مفیـد نبوده و پس از این نیز به خواست خداونـد تعالی مفیـد نخواهد بود و اگر چشم خود را باز کننـد، برای آنها واضـح شده است که قدرت های بزرگ یعنی امریکا و شوروی از بی عقلی آنان اسـتفاده نموده و می خواهند با دست آنان، ولو به احتمال بسیار ضعیف، در منطقه یا در ایران به خیال واهی خود، ناراحتی ایجاد کنند.

تمام این مسائل و رسوایی هایشان به خاطر آن است که اسـلام و نفوذ معنوی آن را در توده های میلیونی مردم نشـناخته انـد و چشم و گوش خود را از شـناخت حقیقت ها بسـته انـد. اینان آیا ندیـده اند که در ظرف مدت کوتاهی جوانان غیور ایران در سایه معنویت اسـلام از پرتگاه هایی که قـدرت های نفت خوار و مفت خوار برای سـقوط آنان ایجاد کرده بودنـد به صورتی معجزه آسا نجات یافته و به قله بلنـد ایمان و تعهـد به اسـلام صعود نموده انـد و با شـجاعت و شـهامت کم نظیر بر کفر جهانی و عفلقیان تاخته و آنان را از کشور عزیز خود بیرون رانـده انـد و میهن اسـلامی خود را از دست چپاولگران شرق و غرب نجات داده و تفاله های وابسته و پیوسته آنان را به جای خود نشانده اند و به عمر ننگین آنان خاتمه داده اند. و آیا تجربه چندساله کافی نیست تا این مدعیان قدرت و شـناخت مسائل نظامی، سیاسـی و تشـکیلاتی را به خود آرد و از خواب غفلت بیدار کند، تا از وعده های پوچ ابرقدرت ها بازی نخورند و خود را آلت بی اراده دست آنان قرار ندهند؟

مضـحک آن است که صدام در ملاقات با ارتشیان خود، که طعم تلخ شکست های خود را از جوانان شجاع ایران چشیده اند و از زاغه های مملو از اسـلحه مـدرن و مهمات بی پایان فرار نموده انـد، گفته است ما امروز بیشتر از هر وقت دیگر مجهز به سـلاح های پیشـرفته هستیم و جنگ را تا سال ها

ادامه می دهیم! مطلب او نسبت به سلاح های پیشرفته ای که از قدرت ها یا به دریوزگی و یا دربرابر اموال مردم بی پناه عراق به دست آورده است مورد تصدیق است، لکن این نویدی است برای رزمندگان ما که بدون ازدست دادن مخازن کشور و آبروی خود این سلاح ها را از چنگال ارتش فراری عراق به دست آورده و علیه آنها به کار می برند و ما از این شیوه خوشحالیم و اکنون نیز سربازان فداکار اسلام با سلاح ها و خودروها و تانک های دشمن بر او می تازند.»

امام خمینی در پیام خود با تأکید بر اینکه ابتکارعمل در دست ایران است، راجع به ادامه جنگ افزودند: «تا سقوط حزب بعث عفلقی عراق، دفاع از اسلام و از دو کشور اسلامی عراق و ایران ادامه دارد و پس از آنکه مقدرات کشور به دست ملت رنج دیده عراق افتاد، جنگ خاتمه یافته است.»

در ادامه این پیام درمورد دولت های منطقه آمده است: «اکثر دولت های منطقه سرگرم سازش با اسرائیل یا تأیید دولت لبنان هستند و یا سرگرم نقشه برای تأیید جنایات صدام و کمک نظامی یا مالی به او برای ادامه جنایات به دو ملت عراق و ایران می باشند. و آنها گمان می کنند که صدام را با این کمک ها می شود نجات داد و اگر نجات پیدا کرد، دست آنان را به گرمی می فشارد. غافل از آنکه با آن خوی سلطه جویی و بلندپروازی و سبعیتی که در او هست فرصت نفس کشیدن به آنان را نخواهد داد و با بهانه های واهی به کشورهای آنان تجاوز خواهد کرد.»

امام خمینی همچنین درباره مسئله اعطای هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق گفتند: «اکنون که [عراق] از جمهوری اسلامی سیلی خورده و امیدی برایش نمانده است، به دولت فرانسه نیز متشبث شده است تا با کمک سلاح های مخرب به منابع اقتصادی ایران ضربه بزند و برگی بر جنایات خود بیفزاید. اینجانب به همه کشورهای منطقه و کشورهایی که به نحوی از نفت استفاده می کنند هشدار می دهم که دولت ایران با تمام قدرت در مقابل این جنایت ایستادگی می نماید و مصمم است تا درصورت وقوع چنین جنایتی، با تمام قدرت تنگه هرمز را مسدود کند و اجازه ندهد حتی یک قطره نفت از آنجا صادر شود. مسئول پیامدهای این حادثه بزرگ دولت فرانسه است.»

نزدیکی رهبران سازمان مجاهدین خلق (منافقین) به عراق از دیگر مواردی است که امام خمینی در پیام خود به آن اشاره کردند: «سقوط صدام تاحدی است که حتی با منافقین فراری، که خود از او مفلوک تر و شکست خورده تر هستند، دست اخوت می دهد و منافقین نیز که برای ترمیم ننگ و بی آبرویی خود به هر حشیشی متشبث می شوند و تنها برای اینکه رادیو بغداد اسمی از این مدعیان نجات خلق بَرَد با کمال وقاحت با صدام جانی، که با خمپاره ها و موشک ها هزاران زن و مرد و کودک و بزرگ و کوچک این مرزوبوم را شهید کرده است و هرروز شهرهای این خلق بی گناه را با توپ های دوربرد بر سرشان خراب می کند، دست اخوت

و برادری می دهند و رسماً برای آنان جاسوسی می کنند و باآنکه سران منافقین در دامن امریکا و فرانسه مشغول عیاشی و خوش گذرانی هستند، مع الأسف عده ای نوجوان را با حیله و تزویر گول زده و قدرت تفکر را از آنان سلب نموده اند. امیدوارم نوجوانان فریب خورده با دیدن این جنایات و روشن شدن همدستی آنان با صدام، دیگر کورکورانه از آنان تبعیت نکنند.»

در پایان پیام امام خمینی آمده است: «اینک کلمه ای نصیحت آموز با جوانان عزیزی که در جبهه ها و پشت جبهه ها برای اقامه عدل الهی فداکاری می کنند و عزیزانی که به نحوی برای هدف الهی آسیب دیده اند و بازماندگان شهدای معظّم که در راه قرآن کریم به شهادت، بزرگ ترین فیض الهی رسیده اند و به پدران و مادران و همسران و نزدیکان شهدای زنده و به کسانی که در پشت جبهه ها به نحوی کمک به برادران مدافع خود می کنند؛ توجه کنید که غرور پیروزی ها و شهرت ها و جوانمردی ها در قلب شما رخنه نکند، که این مرض نفسانی از دام های شیطان است که بندگان خدا را از توجه به او بازمی دارد، و از مکاید نفس امّاره بالسوء است که انسان ها را به شرک و عبودیت بت ها و خصوص مادر بت ها، که بت نفس است، می کشاند. زنهار که جز او را - جلّ وعلا - که ولیّ نصر است و هیچ نصری جز از او نیست، مؤثر بدانید که مَا رَمَیتَ إِذ رَمَیتَ وَلَکِنَّ الله رَمی هرچه دارید و داریم و دارند از اوست و "ما عدم هاییم، هستی ها نما". ...»(۱)

۱

امروز مصادف با سومین سالگرد تهاجم سراسری ارتش عراق به مرزهای ایران نیروهای مسلح ایران اطلاعیه ای ویژه صادر کردند، درهمین حال و بااینکه ایران و عراق درمورد آغازگر جنگ و زمان شروع رسمی مخاصمه، با یکدیگر اختلاف نظر دارند، فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق نیز در اطلاعیه نظامی خود، به طور خاص از امروز به عنوان زمان آغاز رسمی جنگ یاد کرد.

در اطلاعیه مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی آمده است: «سه سال از جنگ تحمیلی استکبار جهانی علیه انقلاب اسلامی را پشت سر می گذاریم. ... ابرقدرت های جنایتکار که از توطئه های رنگارنگ، علیه انقلاب اسلامی طرفی نبسته بودند، مزدور پلید و سرسپرده ای چون صدام صهیونیست را با خیال واهی فتح سه روزه به تهاجم به سرزمین مقدس انقلاب اسلامی ترغیب نمودند و این عنصر جنایتکار که رویای ژاندارمی خلیج فارس را در سر می پروراند سه سال پیش با تجاوز نظامی به ایران اسلامی و دست زدن به جنایاتی وحشیانه علیه ملت مسلمان ایران، عامل اجرای نقشه های شوم کفر جهانی گردید.

استکبار جهانی و ارتجاع، جنگ را به مثابه بهترین ابزار جهت نابودی انقلاب اسلامی ایران، تقویت رژیم صهیونیستی برای اشغال سرزمین های اسلامی و سرکوب ملت مسلمان لبنان و فلسطین و در یک کلام به شکست کشاندن نهضت جهانی اسلام که می رود تا هستی نامشروع قدرت های فاسد و تبهکار را به نابودی کشانده و توحید را جایگزین شرک، نفاق و کفر جهانی

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، جلد۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، صص ۱۴۹ - ۱۴۳.

گرداند می دانستند. ... امروز ملت ما پس از پشت سرگذاشتن سه سال جنگ امید امریکای جنایتکار، شوروی متجاوز، سوسیال صهیونیست های فرانسوی و دیگر شیاطین را به یأس بدل کرده و با پایمردی خویش دربرابر سیل ارسال کمک های تسلیحاتی، اقتصادی نیز حمایت سیاسی - تبلیغاتی ابرقدرت ها از رژیم پوسیده و رو به نابودی حاکم بر بغداد همچنان ایستاده و از شرافت و استقلال و آزادی خویش پاسداری می نماید.

ایران اسلامی اینک با دراختیارداشتن قریب به یک میلیون نیروی مردمی آموزش دیده که در میدان های نبرد حضور یافته و با شیوه های نوین خصم زبون جنگیده اند، دارای آن چنان قدرتی است که کفر جهانی را به ضعف و ذلت و زبونی کشیده و به وحشت و هراسی عمیق دچار کرده است و از سوی دیگر، با پیروزی های پیاپی نیروهای اسلام در جبهه های جنگ که علی رغم وجود پیشرفته ترین سلاح های جنگی در دست دشمن انجام گرفته و می گیرد نور امید در قلوب رنج دیده و ستم کشیده مستضعفان عالم تابیدن گرفته است. ...»

در پایان این اطلاعیه با تأکید بر عزم جدی نیروهای مسلح ایران برای نیل به «پیروزی نهایی» آمده است: «سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ارتش جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر تداوم نبرد تا آزادی عراق از سلطه جباران خونخوار، به ابرقدرت های جنایتکار که طعم شکست های مکرر از انقلاب اسلامی را بارها تجربه کرده اند، هشدار می دهند حمایت از رژیم صهیونیستی بغداد جز خواری و ذلت بیش ازپیش آنان ثمری به بار نخواهد آورد. امت مسلمان ایران همان گونه که تاکنون نشان داده بر آن است جنگ را [تا] دستیابی به اهداف بحق خویش ادامه دهد و حمایت ابرقدرت های جنایتکار از رژیم بعثی - صهیونیستی عراق به غرق شدن آنان در مردابی که خود به وجود آورده اند، خواهد انجامید. ...»(۱)

در همین حال، فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق نیز در بخشی از اطلاعیه نظامی امروز خود اعلام کرد: «امروز مصادف است با سومین سالگرد پاسخ عادلانه و شجاعانه عراق به تجاوز وحشیانه ایران که رژیم خمینی ... آن را در چهارم سپتامبر ۱۹۸۰ [۱۳ شهریور ۱۳۵۹] علیه عراق عظیم و ملت به پاخاسته ما آغاز نموده است و نیروهای مسلح قهرمان با قدرت و پایدار در مرزهای میهن با ارزش خود ایستاد تا از شرافت و حال و آینده عراقی ها دفاع و هرگونه تلاش تجاوزکارانه و ناجوانمردانه ایران علیه حاکمیت، حیثیت و عزت عراقی ها را خنثی سازند.»(۲)

۱

در سومین سالروز هجوم سراسری ارتش عراق به ایران و اولین روز از هفته جنگ، مقامات ارشد و برخی شخصیت های سیاسی - مذهبی جمهوری اسلامی ایران در مصاحبه ها و سخنرانی هایی مواضع جمهوری اسلامی درخصوص جنگ را بازگو کردند.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، در مصاحبه ای با نشریه پیام

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۴.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۷، ۱/۷/۱۳۶۲، ص۱، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۳۱/۶/۱۳۶۲، اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۲۵ فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق.

انقلاب - که در شماره امروز روزنامه کیهان درج شد - با تأکید بر موضع برتر ایران در جنگ، جنگ را دارای منافع و برکاتی ازجمله تثبیت انقلاب اسلامی خواند. وی با اشاره به درخواست های صلحی که از جمهوری اسلامی می شود درمورد آینده جنگ گفت: «تا وقتی که صدام نرفته است عکس العمل ما همان است که هست و درصورت رفتن صدام نیز ملت عراق زیر بار هیچ نظام تحمیلی نخواهند رفت و ما فرض اینکه دولتی که علی الظاهر مردمی و باطناً استکباری بخواهد در آنجا حاکم شود را خیلی متصور نمی دانیم.»

رئیس جمهور در ادامه افزود: «ما امروز تجربه های جدیدی داریم که فکر می کنیم موفقیت ما تا مدتی اجتناب ناپذیر است و می توانیم پیاپی به دشمن ضربه بزنیم و قصد ما از ورود به داخل خاک عراق همچنان که قبلاً گفته ایم دفاع بوده و به نظر من بدون استقرار در بخشی از خاک عراق ما نمی توانیم از حق خود دفاع کرده و خسارت های هنگفت خود را جبران کنیم.»

وی درمورد دخالت های کشورهای خارجی و به ویژه قدرت های بزرگ در جنگ ایران و عراق گفت: «آنان هر کاری که توانسته اند انجام داده اند و به اعتقاد ما، هر دخالت به صورت مستقیم در این جنگ یک خودکشی برای هر قدرتی است که بخواهد به این کار دست بزند.»

رئیس شورای عالی دفاع در پایان با تأکید بر موضع امام خمینی مبنی بر اصلی بودن مسئله جنگ در میان مسائل دیگر کشور، اضافه کرد: «اگر ما به جنگ بپردازیم و آن را به شکل قاطعی حل کنیم، با اندکی تأخیر به همه مسائل دیگر خواهیم رسید، اما اگر چنانچه به جنگ نپردازیم و آن را حل نکنیم نه به جنگ خواهیم رسید و نه به آن مسائل. جنگ چیزی است که می تواند ریشه یک ملت، یک کشور و یک انقلاب را خشک بکند.»(۱)

میرحسین موسوی نخست وزیر نیز در سخنانی در جمع اعضای کانون انجمن های اسلامی کارخانجات قزوین و شاخه کارگری حزب جمهوری اسلامی این شهر، جنگ را دارای ابعاد مختلف و اهمیت های گوناگونی دانست که توانسته است «سیمای منطقه را دگرگون کند و اثرات تعیین کننده ای در ذهن ملت های مسلمان به ویژه کشورهای اسلامی بگذارد.» وی درمورد دخالت قدرت های بزرگ در جنگ گفت: «امروز همه جهان و قدرت های استکباری بسیج شده اند تا این جنگ را به نفع صدام پایان دهند و از ما می خواهند به صلحی که خواست امریکاست تن در دهیم، اما صدام مار زخمی است و نباید به او امان داد. قدرت های بزرگ حمایت های همه جانبه سیاسی، اقتصادی و نظامی خود را از صدام همچنان ادامه می دهند و ما هم تا حصول بر پیروزی نهایی و تحقق آرمان های بحق خود به جنگ ادامه می دهیم.»

موسوی در ادامه با تأکید بر یک جانبه گرایی خبرگزاری ها و منابع سخن پراکنی بزرگ جهان به نفع عراق، خاطرنشان کرد: «در مدت این سه سالی که از جنگ گذشته و ما در آستانه چهارمین سال آن قرار داریم اگر به اخبار مخابره شده جهان بنگریم حتی بیست خبر هم به نفع خود نمی یابیم.»

۱- روزنامه کیهان، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۲۲.

وی افزود: در چنین وضعیتی «اگر این حقانیت و فریادهای مظلومانه ملت ما نبود، یقیناً همه ملت های جهان می بایست با ما دشمن باشند، اما این طور نیست ما اثرات انقلاب اسلامی را در دوردست ها می یابیم و مطمئن هستیم که این انقلاب اثرات خودش را خواهد گذاشت.»

وی در پایان با بیان اینکه جمهوری اسلامی ایران تاکنون از سیاست «نه شرقی، نه غربی» عدول نکرده راجع به ناکامی قدرت های بزرگ در حمایت از دشمنان داخلی و خارجی ایران گفت: «حمایت های نظامی قدرت های بزرگ جهان صدام را روی پای خود نگه داشته و پیچیده ترین سلاح ها را که حتی در زمان صلح هم دراختیار کسی قرار نمی دهند، ابرقدرت ها دراختیار رژیم عراق می گذارند، اما آنها با همه این حرکات حتی قادر نخواهند بود کوچک ترین ضربه ای بر ما وارد آورند. ملت ما در شرایطی که با قدرت های استکباری می جنگد و در داخل با اذناب امریکا مبارزه می کند، ریشه حزب کثیف چهل ساله توده را هم از جا درمی آورد و پیروز می شود.»(۱)

آیت الله منتظری هم در مصاحبه ای با مجله پیام انقلاب (مندرج در شماره امروز روزنامه اطلاعات)، جنگ عراق و ایران را جنگ تحمیلی ابرقدرت ها علیه ایران به دلیل «وحشت ابرقدرت ها از رسیدن پیام آسمانی انقلاب اسلامی به گوش جهانیان و جهت گیری انقلاب برای حمایت همه جانبه از نهضت های آزادی بخش جهان» خواند و هدف آن را «جلوگیری از آمادگی ایران برای حمایت از ملل عرب و آزادسازی قدس اشغالی و متلاشی کردن نیروهای دو کشور مسلمان ایران و عراق و همچنین اعاده حیثیت از دست امپریالیسم و تقویت روحیه سران وطن فروش منطقه خاورمیانه اسلامی» عنوان کرد.

وی همچنین «با تأکید بر اینکه جمهوری اسلامی قصد خاک دیگران را ندارد» افزود: «هدف از ادامه جنگ، دفع تجاوز رژیم بعثی از ایران و دفع خطر رژیم بعث از مسلمین و نیل به "احدی حسنین" نجات عراق از شر ابرقدرت ها و سرانجام به دست گرفتن سرنوشت عراق توسط مردم آن کشور است.»

آیت الله منتظری با اشاره به قیام مردم عراق در سال ۱۹۲۰، از عشایر عرب خواست که «برعلیه جنایات روزافزون رژیم خونخوار و کافر بعث، خصوصاً درمورد بیت شریف آیت الله العظمی حکیم قیام کرده و به هر وسیله ممکن پایه پوسیده این حکومت را منهدم سازند.» وی در پایان بار دیگر بر «سقوط صدام و حزب عفلقی بعث و به دست گرفتن سرنوشت کشور عراق به دست مردم آن برای پایان جنگ تأکید کرد و آرزو کرد که با پایان گرفتن هرچه زودتر جنگ نیروهای جمهوری اسلامی با عبور از کربلای حسینی به سوی مرزهای اسرائیل حرکت کنند.»(۲)

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع در مراسم اولین روز هفته جنگ

ص: ۶۲۵

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۲.

ضمن تأکید بر متجاوزبودن عراق و موضع تدافعی ایران در جنگ، شروط اساسی جمهوری اسلامی ایران برای پایان دادن به جنگ را برشمرد.

رئیس جمهور در این مراسم، ابتدا با یادآوری نخستین روزهای تجاوز ارتش عراق و اشغال بخش های قابل توجهی از خاک ایران و سپس آزادسازی سرزمین های اشغالی گفت: «... اگر در طول این سه سال مسئولان رژیم سفیهان در بغداد و پشتیبانانشان چه در منطقه و چه در دنیا دیدند که ملت ایران می تواند از حق خود دفاع کند، اگر این را دیدند مطامعشان را کم کنند. رویشان را کم کنند. لجاجت به خرج ندهند امید به آن نبندند که رژیم مرده عراق را از زیر دست و پای سلحشوران امت اسلام بخواهند نجات دهند. شرایط ما را بشنوند و برطبق آن شرایط بخواهند عمل کنند.»

آیت الله خامنه ای سپس درمورد شرایط ایران برای پایان دادن به جنگ گفت: «... ما از روز اول [تا] امروز شرایطمان را عوض نکرده ایم. قدرت و ضعف در این ملت اثر نگذاشت که حرفش را دو تا کند. پاک سازی سرزمین های اسلامی، خسارت و غرامت جنگی، مجازات شروع کننده جنگ و برافروزنده این آتش سه شرط بوده و امروز نیز همان سه شرط را داریم.»

وی همچنین بر موضع تغییرناپذیر ایران درمورد رژیم اشغالگر قدس نیز تأکید کرد: «ما با همان روحیه ای که در مقابل صدام حسین و اطرافیان دست نشانده اش می ایستیم با همان روحیه در مقابل صهیونیست های اشغالگر فلسطین می ایستیم. نه آنجا کوتاه می آییم و نه اینجا. این روحیه اسلامی ما است و این را از اسلام آموختیم. هرکس مسلمان است در هر جای دنیا باید این روحیه را داشته باشد.»

رئیس جمهور در ادامه با بیان اینکه برخی از اظهارنظرها و درخواست های متعدد برای پایان دادن به جنگ از سر دلسوزی و برخی دیگر با غرض مطرح می شود، گفت: «من به آنها که دلسوزند می گویم آیا شما واقعاً می خواهید این جنگ، این آتش خاموش شود؟ اگر عقیده شما این است ببینید برافروزنده این آتش و ادامه دهنده آن کیست. چرا صدام که اعتراف کرد این جنگ را شروع کرده مورد توجه قرار نمی گیرد؟ اگر مسلمانید پیغمبر اسلام فرمود: "البادی اظلم" شروع کننده جنگ باید زیر فشار قرار گیرد و شروع کنند جنگ رژیم عراق است.» وی افزود: «جنگ بدون فشارآوردن روی رژیم عراق پایان نخواهد گرفت، این را همه بدانند.»

رئیس شورای عالی دفاع در پایان، با اشاره به تدافعی بودن موضع ایران در جنگ و تجاوزگری عراق بر لزوم تفکیک بین مدافع و مهاجم تأکید کرد و افزود: «... ما توقع داریم منصفان و هوشمندان علّام فرق بین دفاع و هجوم را بفهمند ما از خودمان دفاع کردیم و الآن هم داریم دفاع می کنیم. ما داریم از حیثیت اسلامی مان از ملیتمان از انقلابمان از ایمان و قرآن و اسلاممان دفاع می کنیم. اگر جلوی این متجاوز گرفته نشود اگر بینی این متجاوز به خاک مالیده

نشود، ریشه تجاوز از این منطقه هرگز قطع نخواهد شد.»(۱)

۱

در نخستین روز از هفته جنگ و درحالی که جنگ عراق و ایران وارد چهارمین سال خود می شود، در تهران و سایر شهرستان ها مراسم گوناگونی در حمایت از موضع دولت جمهوری اسلامی ایران مبنی بر «ادامه نبرد تا پیروزی نهایی» برگزار شد.

در همین زمینه، مانور عملیاتی والفجر با حضور فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، فرمانده نیروی زمینی ارتش، برخی از مقامات کشوری، گروهی از سفرا و کارداران خارجی مقیم تهران و جمعی از مردم بعدازظهر امروز در محل مصلای تهران اجرا شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، پیش از شروع این مراسم محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران، در سخنانی درمورد سه سال جنگ عراق و ایران گفت: «مردم ما در طول سه سال جنگ تحمیلی، شجاعانه و با تبعیت از رهبر کبیر انقلاب اسلامی جنگ را ادامه داده اند. ... مردم ما در این جنگ هیولای دروغین امریکا را از بین بردند و مستضعفین دنیا جان تازه ای پیدا کردند. یورش مردم ما به زرادخانه های غرب و شرق نشان [داد] که می توان به اهداف و آمال خود رسید و از تحقیر و ظلم نجات پیدا کرد.»

سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش ایران نیز با تشریح اهداف هفته جنگ وضعیت نیروهای ایران را این طور تبیین کرد: «اکنون بیش از هر زمانی، رزمندگان اسلام قدرتمند هستند و در این هفته باید به گوش تمام دشمنانمان برسانیم که اگر آنها جنگ های داخل و خارج را به ما تحمیل کردند، در سالگرد جنگ، ایثارگری رزمندگان اسلام و وفاداری امت اسلام را به دنیا معرفی می کنیم و نشان می دهیم بلایی که بر سر صدام آمده به سر توطئه گران بزرگ نیز خواهد آمد.»(۲)

امروز همچنین، در بسیاری از شهرهای ایران مراسم رژه نیروهای مسلح در میان استقبال مردم برگزار شد.(۳)

در تهران نیز ساعت ۲۱ شب، مردم با حضور در پشت بام ها فریاد الله اکبر سردادند.(۴) این در حالی است که چند روز قبل علی امینی رهبر "جبهه نجات ایران" (از گروه های اپوزیسیون خارج از کشور) با انتشار بیانیه ای از مردم ایران خواسته بود در سومین سالروز جنگ به مقاومت منفی دست بزنند. وی در این بیانیه که در پاریس منتشر و از رادیو نجات ایران پخش شد، پیشنهاد کرده بود هم زمان با آغاز چهارمین سال جنگ عراق و ایران، «اهالی ایران در ساعت ۹ شب همه چراغ ها را به مدت یک ساعت خاموش کنند.»(۵) رادیو اسرائیل با پخش خبر مربوط به تکبیر مردم تهران و پرتاب راکت های نورافشان و شلیک توپ های ضدهوایی مدعی شد: «مطلعین کوشش مقامات دولتی را برای روشن کردن آسمان تهران با درخواست مخالفین برای خاموشی در آن شب مربوط می دانند.»(۶)

۱- روزنامه کیهان، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۳؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۵.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۴.

۴- روزنامه اطلاعات، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳۰/۶/۱۳۶۲، صص ۴ - ۳، رادیو اسرائیل، ۲۹/۶/۱۳۶۲.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۷/۱۳۶۲، صص ۶ - ۵، رادیو اسرائیل، ۲/۷/۱۳۶۲.

به دنبال اطلاعیه روزگذشته وزارت نفت جمهوری اسلامی ایران مبنی بر مهار چاه شماره ۳ حوزه نفتی نوروز، سرپرست گروه مهارکننده این چاه در مصاحبه ای مراحل متوقف شدن نشت نفت به دست متخصصان و کارگران ایرانی را تشریح کرد. برخی رسانه ها نیز ضمن انتشار خبر مهار چاه نفت بر اهمیت زیست محیطی این اقدام تأکید کردند.

ابوالحسنی درمورد مدت زمان صرف شده برای اجرای عملیات مهار نشت نفت گفت: «به طورکلی ۳ ماه و ۱۲ روز برای انجام این عملیات وقت صرف شد. ۱۲ روز بچه ها به تمرین فن شنا و غواصی پرداختند؛ چراکه آنها اصلاً با فن شنا و غواصی آشنایی نداشتند. ... فقط ۲۹ روز وقت صرف مهار چاه شماره ۳ نوروز شد که از این ۲۹ روز، ۱۲ روز به منظور فیلم برداری اختصاص یافت و حدود ۷ ساعت فیلم از منطقه نشت نفت به دریا فیلم برداری شد و بعد از آن طی ۱۷ روز مهار چاه نفت صورت گرفت.»

وی در ادامه مصاحبه به مشکلات این عملیات پرداخت و مواردی نظیر متقاعدساختن مهندسان وزارت نفت درمورد توانایی گروه برای انجام این کار، دراختیار نداشتن ابزارآلات مورد نیاز، جنگی بودن منطقه، وضعیت دریا، اجبار به استفاده از لنج برای تردد به منظور گریز از رادارهای دشمن و آشنا نبودن افراد گروه به فنون شنا و غواصی را از عمده ترین مسائل پیش روی گروه در مهار چاه نفت عنوان کرد.

سرپرست گروه مهارکننده چاه نفت افزود: «ابتدا روی یک طرح دو ماه کار شد و تصمیم گرفته شد تا از چاه مورد نظر مجدداً بهره برداری شود، اما از آنجا که ما روی این گونه چاه ها کار نکرده بودیم وقتی با آن مواجه شدیم مشاهده کردیم لوله انتقال نفت که در کف دریا افتاده و خم شده است قابل بهره برداری مجدد نیست و باید فکر دیگری برای آن کرد، به همین منظور در تدارک طرح دیگری برآمدیم که طرح دوم هم در حین عمل با مشکل روبه رو شد و خلاصه با کمی تغییر در طرح اول عملیات را دنبال کردیم که به خواست خدای بزرگ به نتیجه رسید.»

ابوالحسنی هزینه مالی عملیات را از ابتدا تا انتها ده میلیون تومان اعلام کرد و افزود: «حال اینکه یک شرکت ازطریق شرکت "اسکن بی" یک ربع فیلم تهیه کرد و حدود یک میلیون دلار پول گرفت که آن فیلم هم به درد نخورد چون تار و نامفهوم بود.»(۱)

وی با اشاره به اینکه علاوه بر چاه شماره ۳ نوروز، چاه های آسیب دیده دیگری نیز در خلیج فارس، وجود دارد، گفت: «آنها چون درحال سوختن هستند برای منطقه و خلیج فارس ضرر ندارد. تنها چاه خطرناک، چاه شماره ۳ نوروز بود که طی یک عملیات مداوم و با همت کارگران پالایشگاه تهران مهار شد. درحال حاضر دریا به حالت عادی خود برگشته است و دیگر از نشت نفت خبر نیست.»

در همین زمینه، رادیو بی بی سی در تفسیری ضمن بررسی چگونگی آلودگی خلیج فارس و

ص: ۶۲۸

۱- روزنامه کیهان، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۱۷.

میزان آن تأکید کرد که «در این اواخر شواهد قابل ملاحظه ای حاکی از آلودگی شدید خلیج فارس دیده نشده [است].» این رادیو درمورد اطلاعیه دیروز وزارت نفت جمهوری اسلامی ایران درخصوص مهار چاه نفت نوروز افزود: «اطلاعیه دیروز ایران دایر بر مرمت یکی از چاه های نفت موجب آسایش فکری تقریباً تمام کشورها و ساکنان منطقه بجز شاید عراق شده باشد.» بی بی سی در ادامه با اشاره به اینکه در ماه های اخیر پیشنهادهای متعددی برای آتش بس موقت به منظور تعمیر چاه های نفت آسیب دیده مطرح شده بود، بر مخالفت ایران با آتش بس تأکید کرد و طرفین درگیر در جنگ را به علت نادیده گرفتن ضرورت مرمت چاه های مذکور مقصر دانست. این رادیو افزود: «بیانیه دیروز رادیو تهران نشان داد که متخصصان ایرانی سرانجام یکی از چا ه های نوروز را بدون برقراری آتش بس و یا دریافت کمک از متخصصان خارجی مرمت کرده اند. بدون تردید این موفقیت بزرگی بوده است.»(۱)

خبرگزاری رویتر نیز از ژنو گزارش داد: «بنیاد جهانی حیات وحش امروز ضمن استقبال از بیانیه روز گذشته ایران مبنی بر مرمت و مسدودساختن یکی از چاه های نفت صدمه دیده خلیج [فارس] درمورد ادامه تهدید حیات که به زیان این منطقه براثر نشت دیگر چاه ها است ابراز نگرانی کرد. سخنگوی بنیاد جهانی حیات وحش گفت جزایر مرجانی از جلبک ها و مولکول های مرده که به طور معمول مرجان ها را از جلبک ها پاک می کنند پوشیده شده است و سبب گسستگی در زنجیره غذایی حلزون ها، میگو ها و ماهی های جوان و همچنین آبزیان بزرگ تر گردیده و رشد آنها را تهدید می کند.»(۲)

همچنین، به گزارش رویتر، «رئیس یک سازمان ضد آلودگی خلیج [فارس] امروز در بحرین اعلام داشت عملیات مهارکردن یک چاه نفت ایران موفقیت چشمگیر بوده است.» خالد فخرو رئیس مرکز کمک های فوری دوجانبه دریایی، در مصاحبه ای با خبرگزاری رویتر گفت: «مهار یکی از چاه های نفتی در منطقه نفتی نوروز ایران ثابت کرد که ما در منطقه دانش لازم برای حل این مشکل را داریم.» رویتر افزود: «وی ضمن اینکه از تأیید خبر مهار چاه نفت توسط ایران خودداری کرد، از توانایی ایران در مهار این چاه تعجب نکرد و افزود: اوایل امسال ایران جزئیات تکنیکی جامعی را پیرامون مهار این چاه ارائه کرده بود.»(۳)

بااین حال، رادیو بغداد خبر پخش شده درمورد مهار چاه نفت را بی اساس دانست و گفت: «ما برای حکمرانان تهران و خلق های ایران مؤکد می سازیم که این خبر عاری از صحت است. چه، هنوز آتش در این چاه زبانه می کشد و اظهارات دیروز سردمداران رژیم خمینی چیزی بجز دروغ نمی باشد.»(۴)

۱

به مناسبت هفته جنگ، سرپرست و قائم مقام جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران

ص: ۶۲۹

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۷، ۱/۷/۱۳۶۲، ص۲۷، رادیو بی بی سی، ۳۱/۶/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۱۷، ژنو - خبرگزاری رویتر، ۳۱/۶/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۱۸، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۳۱/۶/۱۳۶۲.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۴، رادیو بغداد، ۳۱/۶/۱۳۶۲.

گزارشی از نحوه و ابعاد عملکرد این ارگان در طول سه سال جنگ عراق و ایران ارائه کردند.

سیف الله وحیددستجردی سرپرست هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، در گفت وگویی اختصاصی با روزنامه کیهان درخصوص نقش هلال احمر در جنگ، با اشاره به تأکید امام خمینی بر اصلی بودن مسئله جنگ برای تمام ارگان ها، گفت: «هلال احمر نیز وظیفه شرعی و قانونی خود می داند که در رابطه با جنگ فعال باشد و آنچه که رضایت خدا، امام و مردم است، اعمال کند.» وی با اشاره به وظایف اصلی هلال احمر که رسیدگی به امور اسرا، معلولین، مصدومین و مفقودین است راجع به عملکرد این سازمان بعد از شروع جنگ عراق و ایران گفت: «در سال [۱۳]۵۹ جنگ شروع شد و در این بحران هلال احمر بااینکه دستخوش گیرودارهای سیاسی بود و به خوبی نمی توانست ایفای نقش کند، تعداد زیادی از افراد متخصص و کاردان خود را به جبهه ها اعزام کرد، که بعد از رفع کشمکش های سیاسی، ستاد امداد و جبهه و سایر ستادهای مختلف در هلال احمر تشکیل شد و و در رابطه با جنگ مستقیماً وارد عمل شدند که با فعالیت مستمر خود توانسته است ۱۲ هزار نفر امدادگر ماهر را به جبهه های جنگ گسیل دارد که تابه حال نیز بیش از ۲۰۰ نفر از این افراد نیز به شرف شهادت نایل آمده اند.»

سرپرست سازمان هلال احمر جمهوری اسلامی ایران در ادامه ضمن اشاره به فعالیت های این سازمان در تهیه و ارسال دارو و آمبولانس و کمک های مردمی به جبهه های جنگ راجع به نحوه فعالیت هلال احمر در رابطه با مفقودین، مصدومین و اسرای جنگ گفت: «هلال احمر ازطریق صلیب سرخ جهانی و معاونت بین المللی در ارتباط مستقیم است و با ارتش نیز در رابطه با اسرا در ارتباطیم.» وی افزود: «واحدی در هلال احمر وجود دارد که بستگان اسرا و مفقودین با عکس و مشخصات دقیق مراجعه می کنند و ما ازطریق صلیب سرخ جهانی وارد کار می شویم و اطلاعات کسب شده را دراختیار بستگان آنان قرار می دهیم که البته سپاه پاسداران نیز دراین رابطه ما را یاری می کند.»

وحیددستجردی در ادامه، ضمن تأکید بر تلاش همه جانبه هلال احمر در امدادرسانی به هنگام بروز حوادثی ازقبیل بمباران هوایی و موشک باران مناطق مسکونی، به فعالیت های اداره کل روابط و همکاری های امور بین الملل در زمان جنگ اشاره کرد و گفت: «وظیفه این اداره در ارتباط با جنگ تحمیلی عراق علیه ایران کسب خبر درمورد مفقودین است که با تلاش مسئولین مربوطه سعی در مشخص نمودن وضع آنها دارد و برطبق ماده ۳۳، ۷۰، ۷۱، ۷۲ قرارداد چهارگانه ژنو از بدو اسارت به اسیران جنگی، امکان مستحضرساختن خانواده هایشان به کمیته بین المللی صلیب سرخ داده می شود و سپس مجاز خواهند بود که به طور منظم با خانواده خود پیام ردوبدل نموده و مرسولات کمکی دریافت دارند، لکن رژیم جنایتکار بعث عراق از بازدیدشدن تعدادی از اسراء ایرانی توسط نمایندگان کمیته بین المللی صلیب سرخ ممانعت به

عمل آورده و قوانین فوق را نقض می نماید.»

وی در پایان راجع به نقض قرارداد ژنو ازسوی عراق افزود: «قراردادهای ژنو براساس احترام به شخص و حیثیت انسانی بوده و مقرر داشته انـد به کسانی که مستقیماً در جنگ شرکت ندارند و یا به علت بیماری با زخم به اسارت و یا هر دلیل دیگری قادر به جنگیدن نیستند، احترام گذاشته و در مقابل اثرات جنگ حمایتشان نموده و دردمندان را بدون تبعیض پرستاری کنند، ولی متأسفانه دولت متجاوز بعث عراق نه تنها در حین جنگ قراردادهای چهارگانه ژنو را رعایت ننموده است بلکه آنها را زیر پا گذاشته است.»(۱)

قائم مقام جمعیت هلال احمر در گزارش خود ابتـدا راجع به امـداد، بسیج نیروهای مردمی، تهیه وسایل امـدادی و خدماتی و ارسال آنها به جبهه گفت: «در طول دو سال اخیر، بیش از ۱۴ هزار پزشک امـدادگر و نیروهای فنی و خـدماتی به جبهه ها اعزام شده اند و طی این مدت نیز تعدادی از امـدادگران این جمعیت در راه خـدمت به رزمنـدگان جبهه های نبرد حق علیه باطل شـهید و مجروح شـده انـد. تهیه وسایط نقلیه، آمبولانس و تأمین نیازهای پشت جبهه، استفاده از هلیکوپتر و هواپیمای هلال احمر برای انتقال و تخلیه مجروحین، ارائه خـدمات دیگر در جبهه های نبرد حق علیه باطل است.» وی درمورد تهیه و ارسال دارو به جبهه ها نیز افزود: «دراین زمینه ازطریق مرکز امداد دارویی، شامل کمک های مسلمانان داخل و خارج کشور و داروهای خریـداری شده و مرکز فوریت های دارویی و تجهیزات پزشکی شامل تجهیزات و داروهای کمیاب ازطریق نمایندگی های خارج تهیه می شود، داروها و تجهیزات مورد نیاز به جبهه ها ارسال می شود.»

وی سپس، با اشاره به اختصاص یک قطار بیمارستانی برای انتقال مجروحان غیراورژانسی به تهران و دیگر مراکز درمانی در طول مسیر جبهه های جنوب به تهران، درمورد سایر خـدمات و امکانـات هلال احمر اضـافه کرد: «هلال احمر همچنین دارای ۶ مرکز دسـت و پـا سـازی در تهران، اصـفهان، مشـهد، سـنندج و شـیراز است که توسط جانبـازان اداره می شود.» قـائم مقـام جمعیت هلال احمر بـا رضایت بخش خوانـدن وضـعیت بهداشتی و سـلامت اسـرای عراقی از تأسیس چندین درمانگاه در کنار مراکز نگهداری اسرای عراق خبر داد. وی درباره آمار اسرای عراقی که در بیمارسـتان تختی بستری شده اند گفت: «در این بیمارسـتان تاکنون جمعاً ۱۸۹۱۸ نفر به طور سرپایی درمان، ۶۳۵ مورد بستری و ۲۱۴ مورد تحت عمل جراحی قرار گرفته اند.»(۲)

۱

درحـالی که در جریـان سـفر هیئت بلنـدپایه ایرانی به چین - که هفته پیش به ریـاست علی اکبر ولایتی انجام شـد - راجع به مـذاکره درخصوص خریـد های تسـلیحاتی هیچ خبری به طور رسـمی انتشار نیافته و وجود این سـنخ مذاکرات در حد گمانه زنی باقی مانده بود، امروز برخی منابع از مذاکرات تسلیحاتی میان هیئت ایرانی و مقامات چینی خبر دادند.

ص: ۶۳۱

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه کیهان، ۳۱/۶/۱۳۶۲، ص۳.

رادیو صدای امریکا به نقل از گزارشگر روزنامه وال استریت ژورنال با اشاره به روابط تسلیحاتی ایران و کره شمالی، این کشور را واسطه انتقال سلاح های چینی به ایران دانست و گفت: «هرچند که سلاح های شوروی ازطریق کشورهای دیگر به ایران می رسد، دراین میان چین تصمیم گرفت فروش های تسلیحاتی خود را به ایران ازطریق کره شمالی افزایش دهد. ... جزئیات کار در جریان دیدار هیئت بلندپایه ایرانی از پکن مورد بررسی قرار گرفت. باوجوداین چین مایل نبود آشکارا فروش اسلحه به ایران را بپذیرد، زیرا از آن بیم داشت که دوستان عربش به ویژه مصر را از خود برنجاند.»(۱)

هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی و نماینده امام در شورای عالی دفاع نیز در خاطرات امروز خود دراین باره نوشته است: «شب، آقای دکتر ولایتی [وزیر امور خارجه] آمد. گزارش سفرش به چین و بنگلادش را داد. از نفوذ انقلاب در میان مردم بنگلادش و لزوم تقویت روابط گفت و اینکه چینی ها حاضر شده اند به طور غیررسمی ازطریق شرکت هایی که در هنگ کنگ دارند به ما اسلحه بدهند.»(۲)

۱

رادیو مسقط از تلاش های دیپلماتیک و پیگیر امریکا برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق خبر داد. به گفته این رادیو، نماینده دائمی امریکا در سازمان ملل متحد امشب در یک مصاحبه مطبوعاتی در محل نمایندگی امریکا در نیویورک، ضمن اعلام این خبر و درحالی که از ذکر جزئیات تلاش های امریکا برای برقراری صلح میان عراق و ایران خودداری کرد «تأکید نموده که عصمت کتانی نماینده عراق در سازمان ملل، از دولت امریکا خواسته است به طور فعال تری در حل اختلاف کشورش با ایران دخالت نماید.»(۳)

ایندیرا گاندی نخست وزیر هند و رئیس دوره ای سازمان جنبش عدم تعهد نیز در مصاحبه ای در نیکوزیا (پایتخت قبرس)، بر ادامه تلاش های این سازمان برای برقراری آتش بس در جنگ ایران و عراق تأکید کرد. وی افزود: «سفرهای ناراسیما رائو وزیر امور خارجه هند، بخشی از این تلاش هاست، ولی هنوز نمی توان نتیجه را پیش بینی کرد.»(۴)

۲

امروز هم زمان با سومین سالگرد آغاز جنگ عراق و ایران، برخی مطبوعات و رسانه های جهان تحلیل ها و تفسیرهایی درمورد این جنگ منتشر کردند. دراین میان روزنامه ملی (چاپ ترکیه) به صراحت عراق را آغازگر جنگ معرفی کرد؛ فرانکفورتر آلگمانیه ایران را متهم کرد که با لجاجت بر ادامه جنگ اصرار می ورزد و رادیو صدای امریکا نیز تحلیلی از اوضاع نظامی و اقتصادی طرفین درگیر جنگ ارائه کرد.

روزنامه ملی (چاپ ترکیه) در ابتدای مقاله خود با خطی درشت جملاتی را به نقل از صدام

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۷، ۱/۷/۱۳۶۲، صص ۲۵ - ۲۴، رادیو صدای امریکا، ۳۱/۶/۱۳۶۲.

۲- اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۸۶، ص۲۳۶.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۸، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۳۹، رادیو مسقط، ۱/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۷، ۱/۷/۱۳۶۲، ص۴، نیکوزیا - خبرگزاری رویتر، ۳۱/۶/۱۳۶۲.

حسین درج کرد که بیانگر اقرار به آغازگری جنگ می باشد. این روزنامه نوشته است: «من اولین تیر را به سوی ایران شلیک کردم، اولین آتش را من به طرف ایران گشودم، شروع کننده جنگ من هستم و قسم می خورم که از اعتراف اینها هیچ مخالفت نمی کنم و افتخار نیز می نمایم.»

روزنامه مزبور در ادامه، برخی مستندات و گفته های مقامات عراقی قبل از آغاز رسمی جنگ را منتشر کرده که از عزم عراق برای تجاوز به ایران حکایت دارد. در میان این مستندات علاوه بر اظهارات جنجالی سفیر عراق در بیروت(۱) و سخنان صدام حسین رئیس جمهور عراق که در مصاحبه ای با لحنی تند ایران را محکوم کرده و گفته بود «برای حل مسئله خود و ایران آماده زور نیز هست»، به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس آمده است: «آسوشیتدپرس در روزهای قبل از جنگ، از کویت گزارش داده است که عراق برای تحت کنترل خود درآوردن تمامی شط العرب (اروندرود) تمامی نیروهای خود را به کار خواهد بست.»(۲)

رادیو صدای امریکا نیز امروز به نقل از گزارشگر روزنامه وال استریت ژورنال - که مدعی است تابستان امسال به ایران سفر کرده است - تفسیری درمورد معاملات تسلیحاتی ایران با کره شمالی و چین، وضعیت نیروی هوایی و دریایی دو کشور ایران و عراق و نیز اوضاع اقتصادی ایران پخش کرد.

این رادیو با اشاره به حجم زیاد خریدهای تسلیحاتی ایران از کره شمالی و چین و تأکید بر نقش واسطه گری کره شمالی میان ایران و چین، مدعی شد دستگیری اعضای حزب توده و انحلال این حزب که موجب تیرگی روابط ایران و شوروی شد، از عوامل نزدیکی ایران و چین است. رادیو صدای امریکا با استناد به گزارش وال استریت ژورنال اعلام کرد: «چین فروش تجهیزات نظامی را به عنوان بخشی از سیاست های خارجی اش به کار می برد، سلاح هایش بیشتر به کشورهایی می رود که مایل اند یا خود را از مسکو دور نگاه دارند یا موازنه ای دربرابر نفوذ شوروی در منطقه به وجود آورند.»

به گفته رادیو امریکا روزنامه مذکور در ادامه با اشاره به ناتوانی ایران از خرید هواپیماهای جنگی از سایر کشورها، افزوده است: «نیروی هوایی ایران ضعیف ترین بخش از قدرت دفاعی ایران بوده است، ازدست دادن ۷۵ فروند هواپیما در جنگ همراه با نبودن قطعات یدکی برای هواپیماهای نظامی ساخت امریکا تعداد هواپیماهای فعال رزمی ایران را در بهار سال جاری به حدود یک صد فروند کاهش داد. دربرابر، عراق درحدود ۴۰۰ هواپیمای فعال روسی و فرانسوی دراختیار داشت. از سوی دیگر، نیروی دریایی ایران ازنظر نیروی انسانی ۵/۴ برابر بزرگ تر از نیروی دریایی عراق

۱- عبدالحسین مسلم حسن سفیر عراق در لبنان، در گفت وگویی با روزنامه النهار در تاریخ ۹/۸/۱۳۵۸، از ایران خواست قرارداد الجزایر را لغو کند، حقوق عراق در شط العرب را اعاده نماید، سه جزیره را در خلیج فارس تخلیه و به امارات متحده عربی پس دهد و نهایتاً به اقوام عرب، کرد و بلوچ خودمختاری اعطا کند. (خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۲، ۹/۸/۱۳۵۸، ص۱۱.) خبرگزاری فرانسه این سخنان را «درخواست رسمی عراق از ایران» خواند و رادیو لندن آن را «بیانیه ای تصویب شده ازسوی دولت عراق» نامید. (همان، ص۱۲.)

۲- همان، ص۸ آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳۱/۶/۱۳۶۲.

است. از آغاز جنگ دولت ایران ارتش را از یک صد هزار تن به حدود سیصد و بیست هزار تن افزایش داده است. علاوه براین، یک صد و پنجاه هزار تن در سپاه پاسداران خدمت می کنند. بخشی از سپاه برای کمک به ارتش در جبهه به کار می رود، بقیه وظیفه حفظ امنیت داخلی، مقابله با عملیات خرابکاری و سرکوبی شورش های قومی را برعهده دارند. ...»(۱)

از سوی دیگر، روزنامه فرانکفورتر آلگمانیه (چاپ آلمان) با مطلبی نه چندان بی طرفانه، به تحلیل اوضاع اقتصادی و داخلی دو کشور ایران و عراق و نیز بررسی امکان پایان یافتن جنگ در آینده ای نزدیک پرداخته است. این روزنامه با اشاره به گذشت سه سال از آغاز جنگ عراق و ایران مدعی شد: «عراق از یک سال و نیم قبل تاکنون، بارها به ایران پیشنهاد صلح نموده و هر نوع میانجیگری را با آغوش باز پذیرفته است (بدون درنظرگرفتن اینکه این وساطت ازجانب چه کسی صورت می گیرد.)» این روزنامه آلمانی سپس با طرح این ادعا که در ایران امام خمینی و اطرافیان وی در اندیشه سقوط صدام و تأسیس یک جمهوری اسلامی در عراق هستند، دولت عراق را دارای ثبات معرفی کرده و دستیابی «به این هدف» را در وضعیت کنونی دور از دسترس دانسته است.

فرانکفورتر آلگمانیه در ادامه، به تحلیل اوضاع داخلی و اقتصادی عراق پرداخته و نوشته است: «این موضوع بسیار قابل توجه و شگفت انگیز است که با وجودی که موقعیت اقتصادی عراق تحت فشار جنگ سخت به وخامت گراییده، اما این محاسبات تحقق نیافته است. شیعیان عراق در درجه اول ماهیت عربی و بعد وابستگی به مذهب خود را مد نظر قرار می دهند. صدام حسین به خوبی موفق شده است که حس وطن پرستی مردم را تحریک و آنان را [به] انجام خواسته های خود ترغیب نماید. هنوز هم عراقی ها طلا و زیورآلات خود را به خاطر کمک اقتصادی به هزینه های جنگی، تقدیم دولت می نمایند. علت هم این است که صادرات نفتی عراق در سال گذشته نسبت به زمان قبل از جنگ به میزان زیادی کاهش یافته است. عراق فقط به وسیله تنها خط لوله نفتی که برای این کشور باقی مانده می تواند نفت تولیدی خود را به خارج صادر نماید.»

این روزنامه در پایان چنین نتیجه گیری کرده است: «به این ترتیب، جنگ بین متعصبین اسلامی ایران و ناسیونالیست ها و سوسیالیست های عرب عراق برای به دست آوردن تسلط و برتری در خلیج [فارس] ادامه خواهد داشت و پایان آن هم معلوم نیست. ایران نه تنها حاضر به سازش و تغییر مسیر خود نیست، بلکه خواستار مجازات و گوشمالی رئیس جمهور عراق و شناسایی و تعیین متجاوز و دریافت غرامت به میزان بسیار زیاد است.»(۲)

۱

چندی پیش تلویزیون فرانسه با عده ای از اسرای ایرانی در یکی از اردوگاه های عراق مصاحبه ای انجام داد که به دلیل اعتراض اسرا به بی حجابی خبرنگار زن این تلویزیون، به مصاحبه ای جنجالی تبدیل شد. متن و حواشی این مصاحبه - که امشب از صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران پخش شد - به نقل از روزنامه جمهوری اسلامی، چنین است:

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۷/۱۳۶۲، صص ۱۵ - ۱۲، رادیو صدای امریکا، ۳۱/۶/۱۳۶۲.

۲- اداره کل مطبوعات خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۰۰، ۱۷/۷/۱۳۶۲، صص ۱۰ - ۸، به نقل از روزنامه فرانکفورتر آلگمانیه.

برای انجام مصاحبه ابتدا اسرای ایرانی را به یک سالن نسبتاً بزرگ و تمیز منتقل کردند. در آنجا یک گزارشگر زن هندی همراه با گروه خبری تلویزیون فرانسه و چند نفر از مأموران امنیتی و نظامی وارد سالن شدند. فیلمبردار در کنار در ورودی ایستاد و زن خبرنگار بدون حجاب وارد شده، طول سالن را طی کرد، درحالی که اسرای ایرانی «سر خود را به زیر افکنده نه به زن نگاه می کنند و نه به دوربین چی. ... زن پرسشگر در مقابل یک رزمنده بزرگ که در نظر او خردسال می آید می نشیند و می خواهد با او مصاحبه کند. رزمنده بزرگ اسلام پاسخ نمی دهد. شخص مزدور به زبان فارسی با طرز تهدیدآمیزی از او می خواهد که پاسخ زن را بدهد. ... زن پرسشگر می گوید: اجازه می دهید که من حجاب سر کنم شما جواب دهید؟ [حجاب سر کرده و سپس می پرسد:]

- چند سال دارید؟

- ۱۶ سال.

- از کدام شهر هستید؟

- اصفهان.

- وقتی که آقای خمینی گفتند که این بچه ها مال ما نیستند، ما نمی گیریم، شما چه فکری دراین مورد دارید؟

- من به این سؤال جواب نمی دهم زیرا سیاسی می باشد. او رهبر من است و هر کاری که او گفت، او گفت بروید ما می رویم و هرچه ایشان بگویند.

- عقیده شما چیست که این چنین اسیر شده اید و رفتید به ارتش و بدین نحو در اینجا به سر می برید، عقیده شما چه بوده است؟

- عقیده و راه اسلام بود و به خاطر اینکه اسلام در خطر بود و من وظیفه خودم دانستم که از اسلام و خودم دفاع کنم.

- شما آیا می خواهید جنگ تمام بشود. آتش بس می خواهید؟

- ما آتش بس نمی خواهیم ما پیروزی حق علیه باطل می خواهیم.»

گزارشگر تلویزیون فرانسه سپس سراغ اسیر دیگری که سن وسال بیشتری داشت، رفت. اسیر ایرانی، قبل از اینکه سؤالات آغاز شود، از خبرنگار زن خواست که حجاب خود را رعایت کند و افزود: «خواهشم از شما این است که در داخل و خارج از آسایشگاه و اردوگاه حجاب خودتان را حفظ کنید و بیایید که من بتوانم با شما مصاحبه کنم.»

خبرنگار پرسید:

- درباره جنگ چه فکری برای ایران دارید؟

- جنگ هر موقع که خدا بخواهد تمام می شود و هر موقعی که مصحلت خداوند می باشد تمام خواهد شد.(۱)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۲، ص ۱۱.

روزشمار جنگ جمعه ۱ مهر ۱۳۶۲ ۱۵ ذیحجه ۱۴۰۳ ۲۳ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

امروز تعدادی از نیروهای اطلاعات - عملیات لشکر۱۴ درحال شناسایی روی ارتفاع کله اسبی با یک گروهان از نیروهای دشمن که از محدوده بانی بنوک به ارتفاعات سورن نفوذ کرده بودند مواجه شدند.(۱) این عده گروهی از نیروهای تیپ۴۲۴ ارتش عراق بودند که درقالب گشت شناسایی رزمی، حرکت خود را به طور مشخص پس از تک در محدوده چپ دزلی و کمانگر(۲) آغاز(۳) کرده و بدون آگاهی از حضور نیروهای خودی در ادامه حرکت خود، با استفاده از شکاف ۴ الی ۵ کیلومتری بین نیروهای خودی، ضمن تصرف سمت چپ چاله سبز ازطرف بانی بنوک و تپه کله اسبی، در بالای ارتفاع کله اسبی به سمت سورن مستقر شدند.(۴) نیروهای دشمن سپس، با اعزام دیده بان نفوذی، جاده سیاناو - چاله سبز در شرق سورن را زیر آتش توپخانه قرار دادند، درپی این اقدام، چهار اتوبوس ارتش(۵) هنگام عبور از این جاده، براثر اصابت گلوله های توپخانه دشمن زمینگیر شدند.(۶)

پس از مشاهده گروهان عراقی یکی از نیروهای خودی برای گزارش نفوذ ارتش عراق به سورن، به مقر لشکر۱۴ امام حسین(ع) بازگشت و چهار تن دیگر نیز به صورت نامحسوس، دشمن را تعقیب و سه تن از نیروهای جامانده عراقی را اسیر کردند.(۷) براساس اعتراف این اسرا، مأموریت

ص: ۶۳۸

۱- سند شماره ۱۲۹۱۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی موقعیت سورن، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۱۵)، صص ۸ - ۳.

۲- مابین چاله سبز و سورن (سند شماره ۲۰۳۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به طرح و عملیات ستاد مرکزی، ۴/۷/۱۳۶۲). دشمن با اجرای تک در سمت چپ دزلی و روی ارتفاع کمانگر قصد داشت ارتفاع ۲۲۰۰ و سمت چپ آن ارتفاع تته را به تصرف خود درآورد. (سند شماره ۱۲۷۸۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی تحرکات نیروهای خودی و دشمن (والفجر۴)، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۸۰)، صص ۵ - ۴.)

۳- سند شماره ۲۰۳۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا به طرح و عملیات ستاد مرکزی، ۴/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۱۶۶۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا به فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه، ۲/۷/۱۳۶۲.

۵- امیربیگی در گزارشی به غلامعلی رشید اعلام کرد: «گلوله ها بر روی اتوبوس ها برخورد کرده و فعلاً شهیدی نداده ایم.» (سند شماره ۱۲۹۱۵/ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی موقعیت سورن، والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۲/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۱۵)، ص۴.)

۶- همان.

۷- سند شماره ۱۲۹۱۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸ - ۳.

گروهان گشتی عراق تأمین قله سورن برای استقرار گردان۳ تیپ۴۲۴(۱) در این منطقه بوده است.(۲)

درپی تصرف بخشی از ارتفاعات سورن توسط ارتش عراق حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) با تأکید بر اینکه «باید اینجا حمله بکنیم چون دشمن می خواهد بیاید منطقه را از دست ما بگیرد»، ارزیابی گزارش های شناسایی را به منظور انجام اقدام جدی برای بازپس گیری سورن در دستور کار قرار داد.(۳)

۱

فرماندهان ارشد قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه در ادامه جلسات خود به منظور بررسی مشکلات قرارگاه های تاکتیکی حمزه برای اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر، امروز به ارزیابی مشکلات لشکرهای ۴۱ ثارالله(ع) (حمزه۵)، ۲۵ کربلا- (حمزه۳) و تیپ۴۴ قمربنی هاشم(ع) (حمزه۲) در قرارگاه مقدم حمزه(۴) پرداختند.

در ابتدای این جلسه رزم حسینی معاون لشکر۴۱ ثارالله(ع)، از فعالیت های این لشکر در منطقه عملیاتی دهانه شیلر گزارش داد. وی در تشریح طرح مانور، مشخص نبودن مأموریت لشکر۴۱ را از مشکلات اساسی پیش روی این یگان عنوان کرد و گفت: «[لشکر۴۱ ثارالله] در روز اول احتیاط قرارگاه حمزه، روز دوم احتیاط لشکر امام حسین(ع)، روز سوم احتیاط تیپ قمر بنی هاشم(ع) و روز چهارم احتیاط کانی مانگا[است].» در ادامه جلسه با توضیحات رشید و شمخانی این مشکل تقریباً حل شد و مقرر گردید لشکر۴۱ ثارالله(ع) کار شناسایی خود را روی پنجوین به عنوان احتیاط تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) ادامه دهد. پس از آن کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا، ضمن بیان گزارشی از اقدامات این لشکر در منطقه دهانه شیلر، افزود: غیر از مسئله پشتیبانی لشکر، مشکل عمده ای وجود ندارد و کار شناسایی نیز انجام شده است. در این نشست قرار شد لشکر۲۵ کربلا- محور نهنی به روی محور سربلاله و بلاله را شناسایی کند تا درصورت امکان و صلاحدید فرماندهان، از این محور وارد عمل شود.

سپس کریم نصر فعالیت های تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) در منطقه عملیاتی دهانه شیلر را تشریح و مسائل ادغام نیرو، کمبودهای پشتیبانی و زرهی را از مشکلات پیش روی این تیپ در اجرای عملیات والفجر۴ عنوان کرد.(۵)

۱- تیپ۴۲۴ عراق در سیدصادق و گردان های ۲ و ۳ این تیپ در پنجوین مستقر هستند. (گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۳، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش اطلاعات - عملیات لشکر۱۴ امام حسین(ع) به فرمانده لشکر۱۴ و اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه، ص ۳۰.)

۲- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۳، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات لشکر۱۴ امام حسین(ع) به فرمانده لشکر۱۴ و اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه، ص ۳۰.

۳- سند شماره ۱۲۷۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی مانور عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۶۲)، صص ۴ - ۱.

۴- علی شمخانی قائم مقام فرمانده کل سپاه، غلامحسین بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، احمدپور لجستیک، اکبر غمخوار تدارکات قرارگاه حمزه سیدالشهدا(ع)، رزم حسینی معاون لشکر۴۱ ثارالله(ع)، محمدحسن کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و افقهی قائم مقام منطقه ۶ سپاه در این جلسه حضور داشتند.

۵- سند شماره ۱۲۹۱۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی شناسایی لشکر۴۱ ثارالله، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳۱/۶/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۱۴)،

۱

شهرهای آبادان و خرمشهر در ۴۸ ساعت گذشته نیز همچون روزهای قبل، زیر آتش سلاح های سبک و سنگین دشمن قرار داشتند.

شهربانی استان خوزستان گزارش داد: علاوه بر تبادل آتش بین دوطرف، دشمن در ساعات مختلف مناطق پل نو، شلمچه، پاسگاه زید، جزیره مینو، کوت شیخ، دیرفارم، نیروی دریایی، گمرک و راه آهن را زیر سلاح های دوربرد خود قرار داد، که براثر آن ۱۸ نفر از نیروهای بسیج، سپاه، ارتش و ژاندارمری و یک غیرنظامی مجروح شدند. براساس گزارش مذکور، از ساعت ۲۱ الی ۲۲:۴۵ دیروز، هم زمان با برگزاری مراسم دعای کمیل، مناطق مختلف شهر زیر آتش سلاح های دوربرد عراق قرار داشتند. در جریان این حملات چند باب منزل مسکونی ویران شد.(۱)

گزارش شهربانی خوزستان از آبادان نیز حاکی است براثر تداوم گلوله باران این شهر در ۴۸ ساعت گذشته به درمانگاه شماره ۱ و ۶ باب منزل مسکونی خساراتی وارد شده و تعدادی نخل و حصارِ باغ چند منزل طعمه حریق شدند.(۲)

۲

امروز در آذربایجان غربی درگیری هایی میان نیروهای خودی و عناصر مسلح غیرقانونی رخ داد که خسارات و تلفاتی در پی داشت.

به گزارش اداره اطلاعات شاجا در درگیری نیروهای خودی با عناصر ضدانقلاب در پایگاه بردوک محال صومای ارومیه، ۸ تن از نیروهای ژاندارمری و ۳۵ نفر از بسیجیان مجروح شده و ۴ تن هم به شهادت رسیدند.(۳) طبق اعلام یک نشریه داخلی سپاه پاسداران از مهاجمان نیز ۲۷ نفر کشته شدند.(۴)

امروز همچنین در اطراف سلماس، عده ای از نیروهای خودی که برای اجرای کمین به منطقه اورتونوس رفته بودند با گروهی از عناصر مسلح غیرقانونی درگیر شدند و پس از عقب نشینی مهاجمان، تا ارتفاعات کری گان آنها را تعقیب کردند. در این درگیری ۲ تن از افراد ضدانقلاب کشته و عده ای زخمی شدند.(۵)

علاوه براین، گروهی از مهاجمان مسلح شب هنگام به روستای دیدان از توابع محال برانـدوزچای آذربایجان غربی حمله کرده و افراد یک خانواده را که چند تن از آنها عضو واحد بسیج مستضعفین بودند، ربودند.(۶)

۳

با گذشت بیش از چهار سال از تأسیس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و درحالی که با وقوع جنگ دامنه مأموریت های این ارگان از سطح اقدامات امنیتی و مقابله با ضدانقلاب فراتر رفته و این سازمان به یکی از دو ارگان اصلی نظامی و دفاعی کشور تبدیل شده است، مسئولان این

۱- سند شماره ۲۹۱۱۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۲/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۹۱۱۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۲/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۴۴۵۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲/۷/۱۳۶۲.

۴- دفتر فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه ۳، بولتن اخبار و رویدادهای هفته، شماره ۳، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۷.

۵- سند شماره ۳۵۴۲۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد طرح و عملیات سپاه سلماس به طرح و عملیات منطقه ۱۱، ۳/۷/۱۳۶۲.

۶- گزیده اسناد مناطق کردنشین (ارومیه)، جلد۲، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، ص۱۵۳.

نهاد تصویب و اجرای مجموعه ای از موارد انضباطی را ضروری تشخیص و تهیه طرح ها و آیین نامه های مربوط به آن را در دستور کار قرار داده اند. دراین زمینه امروز، فرمانده کل سپاه پاسداران "طرح بنیان مرصوص" را به واحدهای تابعه ابلاغ کرد.

این طرح که هدف از آن «تحکیم و تقویت نظم و انضباط در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی» عنوان شده است، شامل دستورالعمل هایی درباره انضباط ظاهری پاسداران؛ مراسم صبحگاه؛ مراسم رژه؛ انضباط محیط؛ انضباط اتومبیل های سازمان رزمی و منضم به یک آیین نامه انضباطی است.

در طرح مذکور، در بخش مربوط به انضباط ظاهری پاسداران پس از ذکر احادیث و روایات مختلف از پیامبر اسلام(ص) و ائمه(ع) راجع به اهمیت و جایگاه نظم و نظافت در اسلام آمده است: «بلندی موی سر به گونه ای باشد که روی گوش و یقه نیامده و حداقل آن نیز از نمره ۴ کمتر نبوده و همواره مرتب باشد. بلندی محاسن از حد متعارف (حدود ۲ سانتی متر) تجاوز نکرده و حداقل آن نیز از میزان شرعی کمتر نشود و همواره مرتب باشد. آقایان روحانیون مستثنی هستند. [درمورد] شارب، حد شرعی رعایت شده و روی لب نباشد.»

همچنین درخصوص مراسم صبحگاه و رژه مقرر شده است: «متناسب با ساعت کار سپاه در فصول مختلف سال هرروز صبح به مدت ۲۵ دقیقه مراسم صبحگاه» برگزار شود. مراسم رژه نیز «جهت آمادگی مداوم نیروها در هر ماه در یکی از روزها پس از انجام مراسم صبحگاه به مدت حداقل نیم ساعت» اجرا شود.(۱)

۱

نمازجمعه این هفته تهران به امامت هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، اقامه شد. مباحث مربوط به عدالت در استان های محروم، گزارش بازدید از استان های سیستان و بلوچستان، هرمزگان و کرمان، اقدامات انجام شده در مناطق محروم، وضعیت بنادر کشور، هفته جنگ، علل نپذیرفتن آتش بس ازسوی ایران، جنگ روانی علیه ایران در ماجرای تحویل سوپراتانداردها و مهار نشت نفت از چاه نوروز، مهم ترین محورهای سخنان خطیب نمازجمعه تهران بود.

در خطبه اول، هاشمی رفسنجانی از سفر اخیر خود به سه استان جنوبی کشور (سیستان و بلوچستان، هرمزگان و کرمان) گزارش داد. وی با تأکید بر هماهنگی کامل نیروهای مسلح و سایر ارگان ها در چابهار، زاهدان و بندرعباس، درخصوص آمادگی این نیروها برای بستن تنگه هرمز، درصورت لزوم، گفت: «ما تا نزدیکی تنگه هرمز رفتیم و با خیال راحت بازگشتیم و با اطلاعاتی که من از مسائل نظامی دارم، هیچ گونه ناراحتی دراین مورد وجود ندارد و اگر مسئله ای پیش بیاید نیروهای ما کاملاً مهیا و مسلط می باشند و هر لحظه که نیروهای ما تصمیم بگیرند، مانند دری که روی پاشنه خود بگردد، وارد عمل می شوند.»

خطبه دوم نمازجمعه تهران به مسائل سیاسی روز ازجمله هفته جنگ، ماجرای تحویل

۱- سند شماره ۲۶۲۰۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه فرماندهی کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به کلیه واحدها، دفاتر، ستاد مرکز و مناطق یازده گانه و پایگاه های سراسر کشور، ۱/۷/۱۳۶۲، صص ۵ - ۱.

سوپراتاندارد‌ها، لبنان و... اختصاص یافت. رئیس مجلس شورای اسلامی ابتدا به مناسبت هفته جنگ، تاریخچه ای تحلیلی از سه سال جنگ عراق و ایران بیان کرد؛ هاشمی رفسنجانی هدف از حمله عراق به ایران را «ساقط کردن و خفه کردن انقلاب و جمهوری اسلامی» دانست و آن را «توطئه[ای] وسیع» توصیف کرد که «امریکا و شوروی و ارتجاع منطقه با مشورت ها یا با قرارداد با آنها همراه بوده اند و یا جداگانه عمل می کردند.» وی درخصوص منافع حاصل از هجوم عراق به ایران برای دو ابرقدرت جهان و نیز کشورهای منطقه گفت: «درمورد شوروی که مشخص بود به خاطر اسلامی بودن رژیم کشور ما، ایران نمی توانست عامل آنها باشد و با پیروزی عراق محققاً به خیال آنها سیستان و بلوچستان در جنوب و در شمال نیز تا آن طرف البرز از آنها می شد. امریکا هم که وضعش روشن است چون ما آنها را مثل مگس از کشور بیرون کردیم و لانه جاسوسی اش را هم خراب کردیم و با آن جو ضدامریکایی که در ایران به وجود آمده بود، معلوم بود که امریکا حتماً کاری خواهد کرد. ارتجاع منطقه نیز که از ما می ترسید و هنوز هم می ترسند. هرچند وحشتناک نیستیم و فقط از آنها می خواهیم که امریکایی نباشند و در خدمت مردم باشند، در مسئله نفت و مسئله اسرائیل موضع درست بگیرند و خیانت نکنند و در اصل آنها از وحشتی که نسبت به صدور انقلاب داشتند و وحشتی که از مردم خودشان داشتند می ترسیدند.» هاشمی افزود: «احتمال صدور انقلاب به عراق از همه جا بیشتر بود چون از نزدیک ترین پایگاه اصلی مخالفین آنها کربلا- است و اصولاً- ما مبارزه بی امان علیه طغیان را از آنجا شروع کردیم و نمی شود آنجایی که امام حسین(ع) آرمیده و علی بن ابی طالب(ع) مرکز حکومتش آنجا بود، در دست حکومت فاسد صدام باشد. بنابراین، این عراقی ها طبیعتاً باید می ترسیدند و کشورهای مرتجع دیگر منطقه را نیز تحریک می کردند.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در ادامه افزود: عراق در وهله نخست قصد داشت با حمله ای غافلگیر کننده جمهوری اسلامی را ساقط کند، اما تقویت مواضع دفاعی درپی عملیات های نیروی هوایی و ایستادگی نیروهای زمینی و دریایی ایران تصمیم گیران عراقی را بر آن داشت تا قسمت دوم طرح خود را به اجرا درآورند. وی فرستادن میانجی ها برای وادارساختن ایران به پذیرش آتش بس را قسمت دوم نقشه عراق خواند و هدف آن را تجزیه خوزستان و کردستان اعلام کرد. هاشمی رفسنجانی درباره شروط عراق برای آتش بس گفت: «شرایط صدام برای صلح در روزهای اول این بود که سه جزیره را به آنها پس بدهیم، شط العرب مال آنها باشد، ارتفاعاتی که گرفته اند مال آنها باشد. خرمشهر تبدیل به محمره شود و اصلاً جزیره آبادان به آنها تعلق گیرد، چون این طرف اروند بوده اند.» رئیس مجلس پذیرش شرایط عراق را ذلت بار و خطرناک توصیف و اظهار کرد: مسئولان ایران با هدایت امام خمینی نه تنها از پذیرش شروط عراق خودداری ورزیدند، سه شرط نیز برای پذیرش آتش بس تعیین کردند:

۱. خروج بدون قیدوشرط نیروهای عراق از خاک ایران.

۲. پذیرش پرداخت خسارت جنگ ازسوی عراق قبل از خروج نیروهای این کشور از خاک ایران.

۳. پرداخت غرامت، بازگشت رانده شدگان عراقی به کشورشان و محاکمه متجاوز.

نماینده امام در شورای عالی دفاع سپس به مواجهه هیئت های صلح با شروط ایران و نیز مشکلات دوران ریاست جمهوری ابوالحسن بنی صدر به عنوان جانشین فرمانده کل قوا اشاره کرد و ضمن مرور اجمالی عملیات های موفق بعد از عزل بنی صدر، عملیات های ایران تا عملیات والفجر۳ را ادامه روند بازپس گیری سرزمین های اشغالی برشمرد. وی درمورد راهبرد عراق در این مرحله گفت: «در این مرحله سیاست عراقی ها و سیاست استکبار جهانی در کل این بود که ما را جنگ طلب معرفی کنند و عراق را صلح طلب و از ناحیه بین المللی ما را تحت فشار قرار دهند. این سیاست را هنوز هم ادامه می دهند. طرز کارشان این بود که هیئتی را به ایران می فرستادند و چون ما می گفتیم با شرایط شما صلح نمی کنیم، این هیئت ها بعد از برگشتن از ایران اعلام می کردند که ایران صلح را قبول نمی کند و عراق حرفی ندارد و این کار چون تکرار می شد مردم می گفتند که چه لجباز هایی در ایران هستند که باوجود این همه خونریزی حاضر به مصالحه نیستند و ما چون دیدیم که اینها ضرر دارند، به این گونه هیئت ها اعلام کردیم که از این به بعد اگر حرف تازه ای و شرایط تازه ای برای صلح ندارید به ایران نیایید، ولی بعضی هیئت ها به دروغ اعلام می کردند که حرف تازه ای دارند، ولی در حین مذاکرات ما متوجه می شدیم که اینها حرف تازه ای ندارند و این مسئله ناشی از این بی شخصیتی آنها بود و ما کاملاً صادقانه عمل می کردیم. این جریان تا حالا ادامه دارد و حیله ای بین المللی بود که می خواستند چهره ایران را خشن و جنگ طلب که به ارزش انسا ن ها توجهی ندارد به جهانیان معرفی کنند. درحالی که می دانستند که خرمشهر و بسیاری از مناطق ما در تیررس عراق قرار دارد و در مرزهای ما درحدود ۱۲۰۰ روستا در اشغال عراق بود و ما اگر صلح را قبول می کردیم، بایستی برای همیشه این دو میلیون مهاجر جنگی را روی دست داشته باشیم و با سقوط اخلاقی و ازدست دادن هیجان جنگی ملتمان را هم از دست بدهیم و آن موقع ذلیلانه قربانی شویم و

ص: ۶۴۳

طرحشان تا این حد نیز روشن بود و این درحالی بود که ما حرف هایمان را می زدیم، ولی تمام روزنامه ها و رادیوهای دنیا حرف آنها را نقل می کردنـد. ولی مـا کار خودمان را می کردیم زیرا بنا بود ما به همه جریان شـرق و غرب و ارتجاع طرف باشـیم و از اول مهر، جنگ ما با اینها بود و لذا خود را برای هرگونه جنگ تبلیغاتی آماده کرده بودیم.»

هاشـمی رفسـنجانی مـاجرای اعطای سوپراتانـداردها به عراق و تبلیغات رسانه ای درباره آن را نیز تـداوم جریان تبلیغاتی و جنگ روانی علیه ایران برای بین المللی کردن جنگ ایران و عراق خوانـد و گفت: «... مـدتی است دارند تبلیغ می کنند که فرانسه می خواهد آنها را دراختیار عراق قرار دهـد و مخصوصاً می گوینـد که اگر اینهـا به عراق تحویـل شود و مورد اسـتفاده قرار گیرد جزیره خارک ایران از کار خواهـد افتاد. درحالی که عمده این قضـیه یک جنگ تبلیغاتی است و مخصوصاً عنوان می شود که ما وحشت کنیم و قضـیه به سطح جهان کشیده شود که اگر نفت جزیره قطع شود، ایران عکس العمل نشان خواهد داد. زیرا ما قبلاً گفته بودیم که اگر روزی نتوانیم از نفت خود اسـتفاده کنیم، دریای خلیج فارس دیگر ارزشـی برای مـا نـدارد زیرا این دریا وقتی برای ما ارزش دارد که ما نفت داشـته باشـیم و بتوانیم در قبال آن جنس بخریم و وارد ایران کنیم، ولی روزی که نفت نداشـته باشـیم بنادر ما کلاً بی ارزش انـد و ما درِ دروازه آنها را خواهیم بست که همه یک دفعه محروم شویم و اینها این قضـیه را علم کردند و ما مجدداً تهدید خود را تکرار کردیم و دراین رابطه اینها اعلام کردند که با دادن این هواپیماها خلیج فارس بسته خواهد شد. منظره بسته شدن خلیج فارس برای دنیای صنعتی خیلی وحشتناک است.»

نماینـده امام در شورای عالی دفاع در ادامه راجع به قـدرت ایران در بسـتن تنگه هرمز و ناتوانی قدرت های بزرگ در بازگشایی آن گفت: «اینجا اگر خراب شـد هزار نفر آدم جان فـدا که حاضـر باشـند جان خود را فـدا کننـد اگر برنامه ریزی کننـد چند سال می توانند این تنگه را بسـته نگه دارند، این مردم آیا نمی توانند همیشه هزار نفر آدم حاضـر در آنجا داشـته باشند و از طرفی علاوه بر اینکه این نیروها را در شمال خود داریم این نیروهـا را در جنوب هم داریم؛ یعنی این مردم را علاوه بر اینکه در شـمال داریم در جنوب هم داریم و روزی اگر لازم شود از همان کشورهای خلیـج فارس این قدر آدم حسابی وجود دارد که از آن طرف به کمک ما بیایند و از آن طرف آنجا را ناامن کند و حالا چون ما نمی خواهیم امن است و ما بنا داریم اینجا را امن نگه داریم. بنابراین آنها می فهمند که معنای بسـته شدن خلیج فارس یعنی چه و زود فکر کنند که امریکا می آید اینجا، حتی اگر شوروی از امریکا دعوت کنـد به اینجا بیایـد، امریکا به اینجا نخواهـد آمـد زیرا امریکا از ما می ترسد. حتی اگر شوروی و امریکا باهم بیاینـد، هیچ کاری از پیش نخواهند برد. البته ممکن است بتوانند بنادر را از کار بیندازند و کشتی ها را غرق کنند و شـهرها را بمباران کنند، ولی این مقصود آنها نیست و این آن چیزی

است که ما می خواهیم، یعنی این کار را کردند، آنجا ناامن و ناامن تر خواهد شد.»

هاشمی افزود: «اگر قصد تبلیغاتی و جنگ روانی نبود این را جلوتر اعلام نمی کردند چون طبعاً سه چهار ماه پیش گفتند خوب ما هم بی کار نیستیم جزیره خارک را مسلح می کنیم. لوله هایمان و منابعمان را حفاظت می کنیم از فضایمان حمایت می کنیم سه چهار ماه فرصت داشتیم. آنها اگر می خواستند این کار [را] بکنند چیزی نمی گفتند، می دادند و یک وقت صدای موشک هایشان را می شنیدیم. ... بنابراین، جنگ، جنگ روانی است. می خواستند بگویند که اینجا بین المللی می شود ما را تحت فشار قرار بدهند که ما تجدیدنظر بکنیم ما هم که حرفمان را و راهمان را و حقمان این قدر روشن بود که چیزی برای بخشش نداشتیم و جایی برای قدم به عقب گذاشتن نداشتیم و خودمان را برای بیشتر از اینها آماده کردیم. دوره های سخت تری را هم پیش بینی کردیم، ممکن هم هست یک روز جنگ بین المللی بشود. ولی کسی که برای حق قیام می کند از بین المللی شدن جنگ نمی ترسد.»

رئیس مجلس شورای اسلامی در ادامه خطبه ها، به تشریح مسئله تعمیر چاه شماره ۳ حوزه نفتی نوروز و توقف نشت نفت آن با تلاش متخصصان ایرانی پرداخت و با اشاره به نیت عراق از حمله به چا ه های نفت ایران و بهره برداری از آن به عنوان یک حربه برای تحمیل آتش بس به جمهوری اسلامی، شرایط سنگین مالی شرکت های بین المللی برای ترمیم چاه های آسیب دیده را یادآور شد و افزود: «به نظر من این کار که بچه های ما توی دریا کردند اعتبار انسانی و علمی و فنی اش و سیاسی اش و استعمارشکنی آن به اندازه یکی از عملیات[های] بزرگ ماست.»

هاشمی رفسنجانی عقب نشینی ارتش عراق از برخی مواضع خود و تخلیه برخی ارتفاعات مرزی در قسمتی از جبهه شمال غرب (منطقه شمال مریوان) را نوعی فرار توصیف کرد و گفت: «اینها از دستپاچگی انبارهای مهماتشان را جا گذاشتند و بعضی را آتش زدند و بعضی را رها کردند و از قله های استراتژیک خاک خودشان فرار کردند. این فرار وقتی اسنادش منتشر بشود که مردم بفهمند که هیچ توجیهی ندارد و فرار از دشت ممکن است قابل توجیه باشد، اما بالای کوه ها و قله ها اگر نیروها وفادار باشند، می توانند ایستادگی کنند.»

امام جمعه موقت تهران درخصوص توانایی ایران برای زیرآتش گرفتن مناطق مرزی (مسکونی) عراق در طول مرز مشترک گفت: «از حاج عمران تا فاو همه را ما می توانیم لااقل تا مسافت ۳۰ کیلومتری آتش بریزیم، اتفاقاً منطقه آباد عراق هم همین بخش شرقی آن است، اما ما این کارها را نمی کنیم. می خواهیم به حالت انسانی این جنگ را تمام بکنیم و به این خاطر دستمان بسته است.» وی بار دیگر در سخنانی تهدیدآمیز خطاب به فرانسه به دلیل اعطای سوپراتانداردها به عراق گفت: «ما فرانسه را دشمن می دانیم و او هم از ما و هم آینده تاریخ هم از ملت خود می ترسد. او می ترسد زیرا می داند که ما از آنها انتقام می گیریم.»(۱)

ص: ۶۴۵

۱- اکبر هاشمی رفسنجانی، خطبه های نمازجمعه ۱۳۶۲، جلد۵ (۱۸/۶/۱۳۶۲ - ۱۹/۱۲/۱۳۶۲)، زیر نظر محسن هاشمی، تهران: سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، چاپ اول، بهار ۱۳۷۶، صص ۸۱ - ۴۳؛ و - روزنامه کیهان، ۲/۷/۱۳۶۲، صص ۱۸ و ۱۹ مکرر.

سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، به عنوان سخنران قبل از خطبه های نماز جمعه این هفته تهران در سخنانی ضمن تحلیل وضعیت جنگ در سه سال گذشته و تشریح اوضاع کنونی جبهه ها، جنگ را مسئله اول کشور خواند و بر تداوم جنگ تا تحقق شعار "جنگ جنگ تا پیروزی" تأکید کرد.

فرمانده نیروی زمینی ارتش با تأکید بر تبدیل شدن جنگ به نعمتی که ازطریق آن خیر و برکت بسیاری شامل حال ملت ایران شده است، گفت: «امروز به برکت این جنگ ما آماده شده ایم برای تداوم انقلاب اسلامی با دشمنانمان که در کاخ های سربه فلک کشیده نشسته اند و مزدورانی چون صدام را به سراغ ما می فرستند بجنگیم و این تحرک و آمادگی ما امیدی قوی در قلب هایمان ایجاده کرده است.»

صیاد شیرازی سه سال جنگ عراق و ایران را به سه مرحله تقسیم و اظهار کرد: «مرحله اول جنگمان را مرحله توقف نام گذاشتیم و وقتی می بینیم چه بهره ای از آن گرفتیم خدا را شکر می کنیم. در این مرحله آثار ظهور آفت را دیدیم. آفت در مقدم قراردادن تخصص نسبت به تعهد، آفت غرور و سرکشی در رهبریت جبهه ها، آفت غافل شدن از قدرت خداوند و متأثرشدن از قدرت های غیر خدا و این آفت ها موجب شده بود که ما را به توقف بکشاند و این آفتِ تخصص، آفت بزرگی بود و موقعی که این آفت در جبهه جنگ ریشه کن شد مرحله توقف خاتمه یافت به مرحله بعدی که مرحله تحرک بود راه یافتیم. درحالی که زاغه های مهمات ما را در مرحله توقف، دشمن خالی کرده بود و مهمات کمی برای ما مانده بود، چگونه شد که نبرد ثامن الائمه جرقه نور خدا در قلب های دل شکسته گردید و این جرقه نور به رزمندگان اسلام قوت بخشید. سدی که در مقابل حضور مردم در جبهه های جنگ بود در هم شکست و در این نبرد دیدیم که چگونه محاصره آبادان شکسته شد و با این حضور خدا در صحنه های نبرد و حضور تعهد و حضور ملت رزمنده ما تحرک آغاز شد. بعد از آن، نبرد طریق القدس بود که بستان آزاد شد. سپس مطلع الفجر در باختران، پس از آن نبرد محمد رسول الله(ص) در منطقه شمال غرب کشور که قدرت و جسارت رزمندگان اسلام را در صعب العبورترین ارتفاعات که مسدود از برف بود، نشان داد که با حداقل تلفات در داخل خاک دشمن رزمندگان ما دشمن را نابود کردند. آن گاه نبرد فتح المبین در غرب کرخه برای آزادسازی منطقه غرب کرخه و ارتفاعات سایت تا نزدیکی فکه آغاز شد. ... در مرحله تحرک ما صحنه های بی شماری از امدادهای غیبی خدا را داریم که بسیار از این امدادها را هم نفهمیدیم و فقط به صورت نصرت بر ما مجسم شد. در نبرد بیت المقدس که بیش از ۶ هزار کیلومتر مربع از خاک میهن اسلامی مان آزاد شد و صدها تانک و نفربر و خودرو به غنیمت گرفتیم. در این عملیات وارد مرحله جدید و خطرناکی از جنگ شدیم. در این مرحله دوباره آفت ظاهر شد که آن آفت غرور بود. ما هروقت که دچار غرور می کنیم [می شدیم] کیفیت کار پایین می آمد. در عملیات رمضان جنگ

ص: ۶۴۶

به مرحله تأخر رسید و جنگ هایمان از گستردگی درآمد و تبدیل به جنگ های محدود شد مثل مسلم بن عقیل. در عملیات والفجر مقدماتی ما خود را با تحلیل های نظامی توجیه می کردیم و گفتیم برای حمله قوی تر تعداد را بیشتر کنیم و امکاناتی را به کار گیریم. در این عملیات دشمن از آخرین تجاربش استفاده کرده بود و پیشروی ما در عمق کند شد و نتیجه آن مراجعه به خط اول بود. پس از آن در ۲۲ بهمن نصیحت پیر جماران ابلاغ شد که مواظب باشید غرور در شما راه نیابد و شیطان بین شما راه پیدا نکند که اگر راه یافت خدا را فراموش می کنید. ما خدا را شکر می کنیم که این نصیحت چنان در اعماق وجود رزمندگان ما نفوذ کرد که به خودسازی پرداختیم و پس از مدت ها تأخیر به والفجریک رسیدیم که به ظاهر عملیات ناکام بود، ولی برای ما که نتیجه بازسازی خود را دیدیم مرحله شکوفایی خودمان بود و این عملیات برای ما بسیار سرنوشت ساز بود و باز توانستیم نقص خود را پیدا کنیم و خداوند باز ما را به تحرک رساند که شکوفایی آن را در والفجر۲ و والفجر۳ دیدیم و آن بازگشتن عنایت مقدس خداوند به ما بود. در این عملیات دیدیم که رزمندگان ما بهترین الگوهای سربازان اسلام در جنگی که ما داریم هستند و اسوه زمان هستند. ما در ادامه این والفجرها دنبال طراحی و تدبیر هستیم.»

وی در ادامه با تأکید بر لزوم وحدت و یکپارچگی ملت، درمورد وحدت و همدلی نیروهای مسلح گفت: «ما ارگان ها و نهادهای مختلفی برای جنگیدن داریم که نیروهای مسلح جمهوری اسلامی نام گرفته اند و هریک از آنها نهاد مستقلی دارند، ولی از دو طریق به وحدت می رسند؛ یکی در میدان های جنگ و زیر پوشش قرارگاه مقدسی که ایجاد شده و یکی ازطریق شما مردم. نیروهای ما از متن شما می آیند گردان های قدس که درحال سازمان یافتن هستند از بین شما می آیند. طرح لبیک یا خمینی به وسیله شما اجرا می شود و ارتشی که باید میلیون ها سرباز را در خدمت اسلام سازماندهی و تجهیز کند، از بین شماست و ما این را عامل وحدت می دانیم و حق داریم که خود را سعادتمند بدانیم که توسط مردممان این گونه آماده بشویم و می بینیم از دولت جمهوری اسلامی برخورداریم که نخست وزیر و وزرای کابینه اش این گونه دنبال رهبر را گرفته اند و در صحنه جنگ کار می کنند.»

صیاد شیرازی با تأکید بر اینکه جنگی که اکنون بین ایران و عراق جریان دارد نه جنگ میان دو کشور «بلکه جنگ بین اسلام و استکبار جهانی» است، به موضوع اعطای هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق اشاره کرد و افزود: «فرانسه اگر بخواهد این منطقه را به آتش بکشاند [و] با امکاناتی که دراختیار دشمن می گذارد منابع اقتصادی ما را منهدم کند، مطمئن باشد که دودش به چشم خودش می رود. آنها بیشتر به این منافع وابسته هستند تا ما، آنها بهتر است به فکر خودشان باشند. همان طورکه امام امت فرمودند: اگر آنها از این اقدامات بکنند ما مصمم هستیم تنگه هرمز را با قاطعیت ببندیم.»

برخی رسانه های جهان با پخش قسمت هایی از پیام دیروز امام خمینی و بخش هایی از خطبه های امروزِ رئیس مجلس شورای اسلامی در مراسم نمازجمعه، تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز را بازتاب دادند.

رادیو صـدای امریکا گفت: «ایران بار دیگر تهدیـد کرد که اگر عراق جنگ سه ساله دو کشور را شـدت بخشـد، تنگه هرمز را خواهد بست و راه تمامی محموله های نفتی خلیج فارس را سد خواهـد کرد. این آخرین تهدیـد در بیانیه ای که ازسوی آیت الله خمینی صادر شده عنوان گشـته و آیت الله انتقادهای خود را متوجه فرانسه کرده است.»(۱)

رادیو بی بی سی نیز اعلام کرد: «ایران علناً اخطار کرده است که اگر فرانسه به عراق جنگنده سوپراتاندارد مسلح به موشک های اگزوست تحویل دهـد، دسترسی به میدان های نفتی منطقه را ناممکن خواهد ساخت. در پیامی به مناسـبت سومین سالگرد جنگ خلیج فارس، رهبر ایران آیت الله خمینی گفته است نیروهای ایران تنگه هرمز را مسدود خواهند [کرد] و قطره ای نفت را اجازه عبور نخواهند داد.»(۲)

خبرگزاری آلمـان نیز از منـامه گزارش داد: «آیت الله روح الله خمینی رهبر ایران، در هفته جـاری هشـدار داد که درصورتی که عراق حوزه هـای نفتی ایران را بمباران کند، وی تنگه هرمز را خواهد بست.»(۳)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسـلامی، روزنامه گونش (چاپ ترکیه) هم نوشـته است: «امام خمینی رهبر انقلاب اسـلامی ایران، درپیامی که به مناسبت سومین سـالروز جنگ ارسال داشـتند یک بار دیگر دولت فرانسه را تهدیـد کردنـد و یادآور شـده انـد که درصورت ادامه کمک نظامی فرانسه به عراق، ایران تنگه هرمز را مسدود خواهد کرد.»(۴)

رادیو اسرائیل نیز ضمن اشاره به سفر اخیر هاشمی رفسنجانی به سه استان جنوبی کشور گفت: «به موجب پاره ای گزارش های تأییدنشده [وی] به وسیله یک ناو جنگی موقعیت تنگه هرمز را از نزدیک مشاهده کرد.» این رادیو افزود: «حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی امام جمعه موقت تهران، در مراسم نمـازجمعه امروز تهران بـار دیگر امکـان بسـتن تنگه هرمز را مطرح سـاخت و ضـمن اشاره به تحویل هواپیماهای سوپراتانـدارد ازطرف فرانسه به عراق گفت: اگر جمهوری اسـلامی لازم بدانـد می تواند با هزار نفر تنگه هرمز را برای چندین سال مسدود نماید و افزود دراین صورت اگر امریکا و شوروی هم مشترکاً وارد شوند کاری از دستشان برنمی آید.»(۵)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۵، رادیو صدای امریکا، ۱/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۸، رادیو بی بی سی، ۱/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۸، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۸، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۱/۷/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۵، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۷/۱۳۶۲.

۵- همان، صص ۳۰ - ۲۹، رادیو اسرائیل، ۱/۷/۱۳۶۲.

هم زمان با انتشار این اخبار و تحلیل ها، خبرگزاری آلمان غربی از منامه گزارش داد شورای همکاری خلیج فارس طرح هایی برای ساخت یک خط لوله انتقال نفت که از صحرای عربستان عبور کرده و تا دریای عرب امتداد پیدا می کند، تنظیم کرده است. این خبرگزاری افزود: درصورت عملی شدن این طرح «این خط لوله از تنگه استراتژیک هرمز مستقل خواهد بود. چنین خط لوله ای کشورهای نفت خیز را قادر می سازد که بدون اینکه مجبور باشند از تنگه هرمز بگذرند نفت خود را صادر کنند.» گزارش مذکور به نقل از منابع مطلع اعلام کرد: «پروژه دیگری برای ساختن یک خط لوله از عراق که ازطریق عربستان به بندر ینبع در دریای سرخ می رسد نیز مورد موافقت اعضای شورای همکاری خلیج فارس قرار گرفته است.»(۱)

رادیو بی بی سی نیز از موافقت عراق با طرح شورای همکاری خلیج فارس درمورد ایجاد خط لوله زمینی برای کنارگذاشتن تنگه هرمز خبر داد. این رادیو به نقل از وزیر نفت عراق - که با روزنامه الجمهوریه (چاپ بغداد) گفت وگو کرده است - گفت: «عراق حاضر است به این طرح کمک کند چون مفید و قابل مطالعه است.»(۲)

۱

درحالی که انتشار اخبار مربوط به اعطای قریب الوقوع هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز و نیز زمزمه های دخالت نظامی ابرقدرت ها در خلیج فارس، این منطقه راهبردی را در وضعیت حساس تری قرار داده است، شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس درحال تدارک مقدمات اجرای یک مانور نظامی مشترک می باشند.

دراین رابطه امروز، شیخ خلیفه بن زاید ولیعهد و معاون فرمانده کل نیروهای مسلح امارات متحده عربی، اعلام کرد کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در ماه آینده قصد اجرای یک مانور نظامی را دارند. به گزارش خبرگزاری کویت از ابوظبی، این مانور به مدت سه هفته با اسم رمز «سپر جزیره» و با مهمات جنگی واقعی در صحرای امارات متحده عربی اجرا خواهد شد، در این مانور «واحدهای برگزیده ای از نیروهای پیاده عربستان، امارات، کویت، عمان، قطر و بحرین با همکاری نیروهای هوایی امارات که نقش حمایتی ایفا خواهند کرد، شرکت می کنند.»

ولیعهد امارات متحده عربی درباره مانورهای کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس گفت: «این مانورها جهت توانایی شورای همکاری به تشکیل نیروی واکنش سریعی که شورای عالی شورای همکاری خلیج [فارس] تصمیم به تشکیل [آن] گرفته است برگزار می شود.» وی افزود: «این نیروی واکنش سریع قرار است دفاع مشترک شش کشور خلیج [فارس] را علیه هرگونه تهدیدی تأمین کند و سهمی در ثبات منطقه استراتژیک خلیج [فارس] و تقویت استراتژی صلح عربی و جهانی داشته باشد.»

ص: ۶۴۹

۱- همان، ص۸ منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۱/۷/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۸، رادیو بی بی سی، ۱/۷/۱۳۶۲.

وی «مانور سپر جزیره» را نشان دهنده عزم شورای همکاری خلیج فارس برای حفاظت از هویت و حق حاکمیت خود و تعهد کامل آن برای دفاع از منافع خود و محافظت از ثروت ملی اعضایش در مقابل همه جاه طلبی ها توصیف کرد و درمورد هدف آن افزود: «هدف از این مانور آن است که نشان داده شود مسئولیت امنیت خلیج [فارس] فقط به عهده کشورهای منطقه بدون نیاز به سرپرستی، مداخله یا حمایت خارجی است.»(۱)

۱

فرانسه به عنوان یکی از قدرت های جهانی، ازطریق تأمین سلاح برای برخی کشورها به ویژه دولت های عربی منطقه خلیج فارس و نیز دخالت در بحران های داخلی بعضی از کشورها نظیر لبنان و چاد در معادلات بین المللی نقشی قابل ملاحظه یافته است. ازاین رو تحرکات سیاسی نظامی این کشور در عرصه روابط بین الملل و به طور خاص نقش فرانسه در جنگ ایران و عراق مورد توجه رسانه ها قرار گرفته است.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، روزنامه گون آیدین (چاپ ترکیه) در شماره امروز خود ضمن بررسی میزان صدور جنگ افزارهای فرانسوی به کشورهای عربی چنین نتیجه گیری کرده است که فرانسه برنده اصلی جنگ ایران و عراق است. این روزنامه با درج نموداری از میزان فروش سلاح های فرانسوی در فاصله زمانی ۱۳۵۱ تا ۱۳۶۱ نوشت: میزان صادرات تسلیحاتی فرانسه در یک دهه اخیر از ۴/۵ میلیارد فرانک به ۳۳ میلیارد فرانک افزایش یافته است.

گون آیدین افزود: «بهترین مشتریان فرانسه را کشورهای عربی تشکیل می دهند که بیش از ۸۰ درصد از کل صادرات اسلحه فرانسه به این کشورها روانه می شود.» دراین میان عراق مقام اول را داراست. به نوشته این روزنامه، «ظرف دو سال اخیر، فروش سلاح های فرانسوی به کشورهای عربی افزایشی بالغ بر ۴۳ درصد را نشان می دهد و به بیش از ۵/۵ میلیارد دلار بالغ شده است.»(۲)

هفته نامه نوول آبزرور (چاپ پاریس) نیز در شماره این هفته خود در مقاله ای، خطرهای حمایت فرانسه از عراق را برای آن کشور مورد بررسی قرار داد. آبزرور ضمن یادآوری تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز در مقابل تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و اظهار نگرانی برخی از کشورهای غربی دراین خصوص، نوشت: «فرانسه احتیاط های لازم را کرده است؛ زیرا اولاً این سوپراتانداردها احتمالاً به صورت قطعات مجزا تحویل داده خواهد شد تا زمان تحویل طولانی تر شود و به دیپلماسی فرانسه فرصت داده شود تا مذاکرات احتمالی بین طرفین متخاصم آغاز شود. ثانیاً فرانسه این حق را برای خود محفوظ داشته که قطعات یدکی این هواپیماها را ازنظر تعداد و زمان بندی به میل خود تحویل دهد که این یک وسیله فشار دائمی روی عراقی ها ازسوی فرانسه است. کاخ الیزه همچنین به متحدانش اطمینان داده است که عراقی ها را متقاعد ساخته که از سوپراتاندادرها و اگزوست ها به عنوان یک سلاح بازدارنده استفاده کنند تا به این ترتیب ایران را

۱- همان، ص۶، رادیو صدای امریکا، ۱/۷/۱۳۶۲؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۸، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۸، ابوظبی - خبرگزاری کویت، ۱/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۸، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۲، آنکارا - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۷/۱۳۶۲.

متوجه کننـد که بـدون تحمیل خسارت مهم ازجمله انهـدام ترمینال نفتی جزیره خارک به هیـچ روی برنـده جنگ نخواهد شد. طبق این اسـتدلال کاملاً به سود ایران خواهد بود که مذاکره نماید.» هفته نامه مذکور «ضمن برشمردن اهداف فرانسه از کمک هایش به عراق و خطراتی (تروریسم ارمنی، سوء قصـدها) که به این علت با آنها روبه رو است» آورده است: «کاخ الیزه این خطرات را تقبل می کنـد و حتی روی احتمال حمله نیروی دریایی و شکاری های ایران به یک نفتکش فرانسوی کار می کنند آیا دراین صورت باید دخالت (نظامی) نمود؟ چنین دخالتی حاوی مسئولیت های سنگینی خواهد بود.»(۱)

رادیو کلن هم در تفسیری به بررسی موضع فرانسه در قبال درگیری هـای چاد، بحران لبنان و جنگ ایران و عراق پرداخته است. در این گزارش ضمن اینکه به مخـالفت افکـار عمومی بـا دخـالت هـای نظامی فرانسه در چاد و لبنان اشاره شـده درمورد جنگ ایران و عراق آمـده است: «ازنظر داخلی و خـارجی فعالیت ها و اقـدامات فرانسه در رابطه با عراق موجب بروز اختلاف نظرهای شدیـد شـده است. دولت در پاریس بعـد از مـدتی اکنون مصـمم است که هواپیماهـای نظامی سوپراتانـدارد را به عراق تحویل دهـد. تـذکرات و نـداهای هشداردهنـده برخی از همسایگان [احتمالاً متحـدان یا دوسـتان] غربی فرانسه بـدون نتیجه باقی مانـده زیرا دولت فرانسه اعتقاد دارد که بایـد به تعهدات خود به طبق قراردادهای منعقده عمل کنـد تـا میزان اعتمـاد به این کشور به عنوان تحویـل دهنـده اسـلحه در جهان محفوظ بمانـد. مقامات دولتی فرانسه بااین وجود تاکنون از هرگونه اظهارنظر و واکنشـی نسـبت به تهدید دوگانه ایران که درصورت تحویل هواپیماها، فرانسه خصم ایران محسوب شده و ایران تنگه هرمز را مسدود خواهـد کرد، خودداری نموده انـد. ... در محافـل سیاسـی فرانسه این اسـتنباط قوت می گیرد که دولت تشدیـد اقـدامات تروریستی علیه فرانسه را ازجانب ایران در سطح بین المللی قبول می کند ولی تهدید بسته شدن تنگه هرمز را چندان جدی تلقی نمی کند.»

در پایان این گزارش در جمع بنـدی موضع فرانسه آمـده است: «دولت فرانسه با مداخلات و روشـی که دربرابر سه کانون بحران پیش گفته [چاد، لبنـان و جنگ ایران و عراق] اتخـاذ کرده به احتمـال فراوان امیـدوار است که به این ترتیب امکانات جدیـدی برای حل اختلاف ها ازطریق انجام مـذاکرات در چـاد و لبنان به وجود آیـد و تهران مجبور شود حـداقل درمورد قرارداد آتش بس به تفکر بپردازد. با این نظر و هـدف، که عاری از رویاپردازی نیست، فرانسه قصد دارد به استقرار صلح خدمتی کرده باشد.»(۲)

هفته نـامه افریقای جوان نیز در مطلبی تحت عنوان "فرانسه در جبهه عراق" ضـمن بررسـی روابط فرانسه و ایران نوشت: سوسـیالیست های فرانسـه قبل از پیروزی انقلاب ایران طرف دار مخالفان شاه این کشور بودند، اما پس از پیروزی انقلاب و باتوجه به شعارها و رفتارهای ضدفرانسوی ایران به تدریج بین دو کشور فاصله افتاد.(۳)

۱- همان، صص ۹ - ۸، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۲۹ - ۲۷، رادیو کلن، ۱/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۳۴ - ۳۳، رادیو ایران، ۱/۷/۱۳۶۲.

به دنبال تظاهرات عراقی های مقیم ایران در مقابل سفارت فرانسه در تهران، امروز گروهی از عراقی های مقیم سوریه نیز با تجمع در مقابل سفارت فرانسه در دمشق اقدام به تظاهرات کردند.

گزارش «فرماندهی [سپاه] مستقر در سوریه و لبنان» حاکی است شرکت کنندگان در این تظاهرات، که علیه صدام حسین رئیس جمهور عراق و دولت فرانسه شعار می دادند، قصد تسخیر سفارت را داشتند، اما با ممانعت پلیس مواجه شدند. همچنین نمایندگان تظاهرکنندگان یادداشتی را به سفیر فرانسه در دمشق تسلیم کردند که در آن ضمن اعتراض به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق «تهدید کرده بودند که ملت عراق پس از سقوط صدام هیچ یک از بدهکاری های صدام را نخواهند پرداخت.» این گزارش افزوده است: «در این جریان سفیر فرانسه که کاملاً وحشت زده شده و بهانه گرفته بود [اظهار کرده] که من هم با این کار مخالفم، مطمئن باشید که فرانسه چنین کاری را نخواهد کرد و من یادداشت شما را به دولت متبوعم خواهم رساند.»(۱)

رادیو صدای امریکا و بی بی سی با نقل خبر مذکور شرکت کنندگان در این تظاهرات را «سوری ها و ایرانی های مقیم سوریه» اعلام کردند.(۲) رادیو صدای امریکا گفت: «تظاهرات امروز درمورد سیاست فرانسه در لبنان متعاقب حملات دیروز جت های فرانسوی علیه آتشبارهای توپخانه نیروهای ضددولتی در پشت صفوف ارتش سوریه انجام گرفت.»(۳)بااین حال رادیو ایران، که به مخالفت با نظام جمهوری اسلامی شهرت دارد، تظاهرکنندگان را «مأموران رژیم جمهوری اسلامی که به عنوان مزدور به استخدام سازمان اطلاعات و امنیت رژیم حافظ اسد درآمده اند به همراه گروهی از مأموران سوری» معرفی کرد.(۴)

ص: ۶۵۲

۱- سند شماره ۱۴۴۱۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه مستقر در سوریه و لبنان به فرماندهی کل سپاه (روابط بین الملل)، ۲/۷/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲/۷/۱۳۶۲، صص ۷ - ۶، رادیو صدای امریکا و رادیو بی بی سی، ۱/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۸، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۲۱، رادیو امریکا، ۱/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۹، ۳/۷/۱۳۶۲، ص۲۰.

روزشمار جنگ شنبه ۲ مهر ۱۳۶۲ ۱۶ ذیحجه ۱۴۰۳ ۲۴ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

نیروهـای عراقی که روز گذشـته درقـالب یـک گروهـان گشتی رزمی بـا اسـتفاده از شـکاف موجود میان نیروهای لشـکر۱۴ و اجرای یـک تک نـامحسوس در جبهـه سـورن، سـمت چـپ ارتفـاع چـاله سبز و تپـه کلـه اسـبی را تصـرف کرده و در طـول شـب روی ایـن ارتفـاع مسـتقر شـده بودند،(۱)امروز با پاتک قاطع نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) مواجه شدند.

فرماندهی لشکر۱۴ امام حسین(ع)(۲) به دنبـال اطلاع از اسـتقرار نیروهای دشـمن در ارتفاعات مـذکور، با انجام شـناسایی های دقیق از سـحرگاه امروز برای دفع تک دشمن وارد عمل شد. براین اساس حسین خرازی امروز صبح، با حضور در منطقه، دو گروه ۲۵ نفره از نیروهای زبده خود را از ارتفاعات چاله سبز و سورن به طرف محل استقرار

ص: ۶۵۴

۱- سند شماره ۱۲۹۱۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی موقعیت سورن، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۱۵)، ص۸.

۲- این اقـدام دشـمن درحـالی صورت گرفت که غلامعلی رشـید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، پیش از این، در بازدیـد از ارتفاعات سورن، ضـمن اشاره به احتمال حمله دشـمن در این محور از فرمانـده لشـکر۱۴ امام حسـین(ع) خواسـته بود که منطقه غرب سورن را تأمین کنـد. علاوه براین گزارش های عناصر اطلاعاتی لشکر۱۴ امام حسـین(ع) و واحد شـنود مکالمات بی سیمی و استراق سمع گفت وگوهای دشمن نیز از قصـد عراق برای تصـرف ارتفاعـات سورن حکـایت داشت، امـا حسـین خرازی به علت مشـکلات عدیـده آماده سازی عملیات در محور سورن و پنجوین و همچنین نـاهمواری هـا و صـعب العبور بودن مسیر و نبود راه تـدارکاتی، بر اقـدام مشـترک نیروهـای ارتش و سپاه دراین زمینه اصـرار داشت، لـذا نیرویی برای تـأمین این منطقه اختصاص نیافت. (سـند شـماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگـاه خـاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، صـص ۲۷-۲۸؛ و - سـند شماره ۱۲۷۶۱/ پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: جلسه بررسی وضعیت منطقه بمو پیش از عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره۱۲۷۶۱)، صص ۴۸ - ۴۷.)

دشـمن فرسـتاد. این نیروها پس از ۵ سـاعت راه پیمـایی، بـا انجـام هماهنگی های بی سـیمی پاتک خود را آغاز کردنـد و درگیری میان نیروهای خودی و دشمن شروع شد.(۱)سیدمصطفی حسن زاده مسئول اطلاعات - عملیات لشکر۱۴ امام حسین(ع) هنگام بازپس گیری منطقه براثر اصابت گلوله توپ به شـهادت رسید. رزمندگان لشکر۱۴ امام حسـین(ع) به علت برتری دیـد و تیر، نیروهای دشـمن را از دو طرف زیر فشار شدیـد قرار دادند به طوری که در داخل یکی از شیارها بیش از نیمی از افراد دشـمن کشـته شدند. حسـین خرازی با بیان این مطلب، افزود: درحال حاضر دو گروهـان از نیروهـای لشـکر در منطقه مسـتقر شـده و قرار است پس از همـاهنگی با تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه، یـک گروهـان از ارتش در ایـن منطقه استقرار یابد.(۲)

طرح و عملیـات قرارگـاه خاتم الانبیا(ص) دراین باره گزارش داد: دشـمن در پاسـخ به این حرکت، با ۳ الی ۵ فرونـد بالگرد توپ دار و با پرتاب ۱۰۰ راکت و رگبار کالیبر به قله پس گرفته شـده حمله کرد، اما ناکام ماند. به طورکلی در این درگیری ها ۲ نفر از نیروهای عراقی اسیر و حدود ۱۵ تن از آنها مجروح شدند و تجهیزاتی نظیر کلاشینکف، تیربار گرینوف، آر.پی.جی، ماسک گاز و... به غنیمت گرفته شد.(۳)

مسئولان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و حمزه سیدالشـهدا ضمن ارزیابی اقدام اخیر دشمن اعلام کردند: اخیراً سپاه یکم ارتش عراق در نامه ای به لشکر۴ دسـتور تأمین فوری منطقه حلبچه را صادر کرده است و تأمین ارتفاعات سورن و جنوب سورن و به تبع آن جاده حلبچه - سیدصادق را مورد تأکید قرار داده است.(۴) ازاین رو، می توان گفت یکی از مهم ترین اهداف تک نامحسوس ارتش عراق با نیرویی به استعداد یک گروهان پیاده در منطقه سورن، گرفتن اسیر برای کسب اطلاعات و تصرف ارتفاعات برای رصد اطراف سورن بوده است(۵)

۱

امروز فرمانـده قرارگـاه نجف بـا حضور در مقر لشـکر۳۱ عاشورا(۶) (یکی از یگـان هـای اصـلی قرارگاه تاکتیکی نجف۲ در عملیـات والفجر۵) شناسایی های انجام شده و مشکلات موجود در منطقه تحت مأموریت این لشکر را بررسی کرد.

در این جلسه مهدی باکری فرمانده لشـکر۳۱ عاشورا، ضـمن جمع بندی شـناسایی های انجام شده در اطراف ارتفاعات بمو، مشکلات عملیات در این منطقه را مواردی نظیر صعب العبور بودن راهکارها، نبود تضمین برای پیشگیری از هوشیاری دشمن در طول حرکت سه روزه نیروها به سمت اهداف، ضرورت وجود مهتاب برای عبور نیروها، نبود راهکار برای شاخ کیله و نداشتن

۱- سند شماره ۲۰۳۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد طرح و عملیات قرارگاه خاتم الانبیا به طرح و عملیات ستاد مرکزی، ۴/۷/۱۳۶۲.

۲- سـند شماره ۱۲۷۶۲/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: جلسه ارزیـابی مـانور عملیات والفجر۴، (قرارگـاه خاتم الانبیا، ۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۶۲)، صص ۴ - ۱.

۳- سند شماره ۲۰۳۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۴- سند شماره ۱۲۹۱۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲۴.

۵- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۳، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای و اطلاعاتی واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۸/۶/۱۳۶۲ الی ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۴۴.

۶- این جلسه با حضور عزیز جعفری فرمانـده قرارگاه نجف، امین شـریعتی جانشـین این قرارگاه و مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا برگزار شد.

شناسایی در سمت راست بمو نزدیک تنگه سرتک (خط حد نجف ۱ و ۲) ذکر کرد.

در ادامه مهدی باکری راهکارهای محور لشکر ۳۱ عاشورا را در مناطق مقابل وزین آباد و قلانی آباد اعلام کرد و گفت سه روز قبل از عملیات، نیروها با استفاده از این راهکارها به سمت دشمن حرکت خواهند کرد. فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا در عین حال به مشکلات راهکارهای مذکور نیز اشاره کرد؛ وی با بیان اینکه «کوچک ترین صدا و حرکتی دشمن را متوجه خود می کند»، درمورد این ضعف راهکار که بخشی از مانور لشکر ۲۷ حضرت رسول(ص) (قرارگاه تاکتیکی نجف۱) متکی بر آن انجام خواهد شد، ابراز نگرانی کرد. در پایان باکری به فرمانده قرارگاه نجف هشدار داد که اجرای این عملیات به نوعی خطرکردن است و تضمین ندارد؛ زیرا درصورت بروز کوچک ترین مسئله ای برای راهکارهای لشکر ۳۱، کل منطقه مسدود خواهد شد.(۱)

۱

غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) امروز در گفت وگویی با علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، از میزان اهتمام فرماندهی سپاه و ارتش به رفع موانع پیشِ روی اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر گلایه کرد.

غلامعلی رشید در بررسی روند فرسایشی آماده سازی عملیات والفجر۴، حضور محسن رضایی فرمانده کل سپاه و صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش را عاملی برای تسریع آماده سازی عملیات دهانه شیلر دانست و گفت: یکی از دلایل کندی در تدارک عملیات دهانه شیلر، حضور کم رنگ فرماندهی کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش در منطقه است و حضور هم زمان این دو فرمانده در جلسات درپیشبرد امور عملیاتی مؤثرتر خواهد بود. وی دراین باره افزود: «من نظرم این است که اگر برادر محسن و آقای شیرازی بعد از به وجودآمدن وضعیت سورن، در اینجا حضور فعال داشتند بهتر عمل می شد.» رشید در ادامه به تأثیر این امر در تک اخیر عراق به سورن پرداخت و گفت: «از اول روی این عملیات همتی انجام نگرفت. این عملیات باید روی یک برنامه زمان بندی شده ای انجام بگیرد. ما باید از آنها کار بخواهیم ... . ما از اول کم دویدیم. همین طور لنگان لنگان برای انجام این عملیات والفجر۴ حرکت کردیم، باید هم همین طور می شد! اگر محسن و شیرازی حضور داشته باشند، عراق بدین صورت وارد نمی شود!»

معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) ضمن تأکید مجدد بر ضرورت حضور فرماندهان سپاه و ارتش در منطقه عملیات، تقویت فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه و جدیت درپیگیری امور باتوجه به محدودیت زمانی و کمبود نیروی عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر را خواستار شد.

در نشست دونفره غلامعلی رشید و علی شمخانی طرح مانور عملیات دهانه شیلر نیز مورد بحث و بررسی قرار گرفت. مباحث مطرح شده میان این دو فرمانده، از ارتباط مستقیم مرحله بندی عملیات با کاهش یا افزایش فشار دشمن بر دو جبهه بانه و مریوان حکایت داشت.

۱- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر۴، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۱۶۹ - ۱۶۷. پیشین، صص ۲۰ - ۸.

در این جلسه باتوجه به اقدامات اخیر عراق در اصلاح استحکامات پدافندی خود، فشار دشمن در جبهه مریوان بیشتر ارزیابی و برای مقابله با آن پیشنهاد شد ابتدا لشکر۸ نجف، از محور بانه با هدف تصرف خطوط لری، کنگرک و گرمک اقدام کند و ۴۸ ساعت بعد، لشکر۱۴ امام حسین(ع) از محور مریوان به خطوط دشمن تک کند. دراین زمینه رشید معتقد بود تصرف اهداف محور بانه مستلزم حمله در محور مریوان می باشد و این درحالی است که در محور مریوان به علت تقویت توپخانه و تحکیم خطوط پدافندی دشمن، فشار مضاعفی بر روی نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) وارد خواهد آمد.(۱)

۱

در ادامه حملات هوایی عراق در جبهه شمالی که درپی تحرکات نیروهای خودی و تلاش آنها برای اجرای عملیات در این منطقه به صورت مکرر انجام می گیرد، امروز نیز همچون روزهای گذشته علاوه بر عقبه مناطق عملیاتی آتی، نقاط مسکونی شهرهای مرزی به ویژه بانه و مریوان هدف قرار گرفت.

گزارش قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا دراین باره حاکی است: در ساعت های ۱۳:۴۶، ۱۴:۰۵ و ۱۴:۱۵ بعدازظهر امروز، تعدادی از هواپیماهای دشمن وارد حریم هوایی شهر مریوان شده و اطراف این شهر «مخصوصاً نزدیکی دکل مخابرات و اطراف ژاندارمری مریوان را بمباران» کردند.(۲) بمباران های مذکور تلفات و خسارات مالی و جانی در بر نداشته است.(۳) شهربانی کردستان در گزارشی درمورد این حمله هوایی با اشاره به اینکه یک راکت به دریاچه و یک راکت به بالای تپه دارسیران پرتاب شده است، افزود: هواپیماهای عراقی «به مدت ۴۵ دقیقه در آسمان این شهر گشت زدند.»(۴)

علاوه بر حملات مذکور، حریم هوایی شهر مریوان، عصر امروز نیز مورد تجاوز قرار گرفت؛ براساس اعلام ناحیه ژاندارمری کردستان، در ساعت ۱۶:۲۳، «تعدادی از هواپیماهای دشمن در آسمان مریوان ظاهر [شدند] که با شلیک ضدهوایی خودی متواری گردیده و موفق به بمباران نشده اند.»(۵)

آسمان شهر بانه نیز امروز چند بار مورد هجوم جنگنده های عراق قرار گرفت. به گزارش اداره اطلاعات شاجا، «در ساعات ۱۱:۰۰، ۱۱:۴۵ و ۱۲:۳۰ و ۱۳:۰۰چندین بار هواپیماهای دشمن وارد حریم فضایی شهر بانه و اطراف آن شدند که با آتش نیروهای خودی گریختند.»(۶)

در همین حال، ارتش عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۲۷ خود درمورد حملات هوایی مذکور مدعی شد: «هواپیماهای نیروی هوایی جسور ما امروز حملات شدید و ضربه های مؤثری به واحدها، اجتماعات، افراد و مناطق تمرکز دشمن در بخش شمالی میدان عملیات داشتند و ضربه های مستقیمی به آنها زده اند و آتش شدید و ستون های دود متصاعد از هدف های آسیب دیده منطقه انفجار ها مشاهده گردیده است.»(۷)

۱- سند شماره ۱۲۹۱۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ،

۲- سند شماره ۳۱۶۶۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (رکن۳) به فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (مرکز فرماندهی)، ۲/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۵۹۳۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام قرارگاه ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران در شمال غرب به استانداری کردستان، ۲/۷/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۳۴۵۸۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۳/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۲۹۱۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۵/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۵۹۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به قرارگاه ژاندارمری جمهوری اسلامی

ایران در شمال غرب، ۲/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۸۰۵۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به نخست وزیری، ۲/۷/۱۳۶۲.

۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۹، ۳/۷/۱۳۶۲، ص۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۲، اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۲۷ ارتش عراق.

۱

سپاه پاسداران ارومیه در گزارشی از وقوع یک درگیری میان نیروهای خودی و عناصر حزب دمکرات خبر داد. براساس این گزارش، ساعت ۲۱ امشب تعدادی از چته های حزب دمکرات (بین ۱۲ الی ۱۵ نفر) به سرپرستی محمود رشتی با گروه کمین پاسگاه دربند درگیر شدند. در این درگیری که حدود یک ساعت ادامه داشت، به نیروهای خودی هیچ گونه آسیبی نرسید.(۱)

همچنین، به نوشته یک نشریه داخلی سپاه پاسداران ساعت ۷:۴۰ عصر امروز درپی کمین عناصر ضدانقلاب در حومه ارومیه، یک درگیری بین نیروهای خودی و عناصر مسلح غیرقانونی رخ داد که براثر آن از نیروهای خودی یک تن به شهادت رسید و از مهاجمان نیز ۷ نفر کشته شدند(۲)

۲

در گردهمایی سراسری روحانیون اهل سنت مناطق کردنشین غرب کشور، که به مناسبت هفته جنگ در ارومیه تشکیل شده است، درخصوص مسائلی نظیر وحدت مسلمانان، نحوه مقابله با اشرار و عفو فریب خوردگان نادم بحث و تبادل نظر شد.

در این مراسم که با حضور بیش از ۶۰۰ تن از روحانیون، ائمه جمعه و طلاب اهل سنت و همچنین تعدادی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی برگزار شد، قطعنامه ای مشتمل بر ۱۲ بند به شرح ذیل انتشار یافت:

«۱. رهبری امام امت ازسوی روحانیون اهل سنت برای مسلمین مورد تأکید قرار گرفت.

۲. تأکید بر وحدت مسلمین.

۳. پشتیبانی از رزمندگان اسلام درجهت تحقق بخشیدن به شعار "جنگ جنگ تا پیروزی".

۴. پشتیبانی از عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا.

۵. عدم جدایی دین از سیاست.

۶. اظهار قدردانی از مرکز بزرگ اسلامی و درخواست گسترش این مرکز.

۷. قدردانی از زحمات ادارات و ارگان های جمهوری اسلامی و درخواست گسترش فعالیت های عمرانی و اقتصادی و فرهنگی در این خطه.

۸. اعلام پشتیبانی از جهاد مقدس مسلمین لبنان و محکوم کردن مصر، اردن، عربستان و سایر مرتجعین منطقه.

۹. پشتیبانی از نهضت های رهایی بخش و محکوم کردن ابرقدرت های شرق و غرب.

۱۰. احترام به خون شهدای پیشمرگان مسلمان کرد و درخواست تسلیح مردم برای ادامه راه این شهیدان ازسوی مسئولین.

۱۱. هشدار به فریب خوردگان نادم مبنی بر معرفی خود به نیروهای اسلام.

۱۲. تقاضا از مسئولین مبنی بر رسیدگی به وضع فرهنگی و ارتزاقی تائبین تسلیم شده ها.»(۳)

۱- سند شماره ۳۵۴۵۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ارومیه به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۹/۷/۱۳۶۲.

۲– سند شماره ۱۱۳۷۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۳۲، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۳– همان، ص۳.

۱

درپی سخنان دیروز هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی در نمازجمعه تهران، مبنی بر توانایی ایران برای مسدودساختن تنگه هرمز به کمک هزاران داوطلبی که حاضرند برای این کار جان خود را فدا کنند، امروز رزمندگان لشکر۱۴ امام حسین(ع) در نامه ای خطاب به رئیس مجلس، آمادگی خود را برای مشارکت در بستن این تنگه راهبردی اعلام کردند. در این نامه آمده است: «... فرمایشات گهربار حضرت عالی در خطبه های نمازجمعه کمافی السابق روح تازه ای در کالبد امت اسلام و بالاخص رزمندگان تکبیرگو در جبهه های نور علیه ظلمت دمیده، لذا بر آن شدیم تا علاوه بر حفظ و حراست از مناطق مورد تجاوز رژیم بعثی صهیونیستی، آمادگی خود را از حفاظت تنگه هرمز اعلام کنیم و از آن مقام درخواست می کنیم که جزء اولین نیروهایی باشیم که به آن منطقه اعزام خواهند شد.»(۱)

۲

در سومین روز از هفته جنگ، کاروانی از هدایا و کمک های غیرنقدی انجمن های اسلامی اصناف بازار تهران از محل مسجد امام خمینی تهران عازم جبهه های جنگ شد. به گزارش روزنامه اطلاعات «این کاروان شامل ۸۵ دستگاه آمبولانس و وانت لندکروز، ۴۰ دستگاه موتور ۱۲۵ تریل، ۱۲ دستگاه ژنراتور برق، ۱۵ هزار لامپ برق، ۵ هزار کلید، پریز و دوشاخه، ۳۰ دستگاه پروژکتور، ۲ هزار دست لباس، ۲۰۰ عدد فانوس، ۱۸۰ عدد کلمن آب، ۲ تن خرما، ۲ تن نان روغنی، ۴۰ تن میوه، همچنین ۳۰ دستگاه دیگ بزرگ، یک چرخ گوشت ...، یک سردخانه سیار، ۱۰۰ دستگاه حمام سیار، ۱۰۰ بسته کابل، ۳ تن ورق جهت پوشاندن سنگر، ۳۰ هزار عدد گونی و حدود ۵ هزار بسته هدایای مختلف می باشد.»(۲)

۳

منوچهر محمدی معاون دانشجویی وزارت فرهنگ و آموزش عالی در مصاحبه با خبرگزاری جمهوری اسلامی راجع به اقدامات انجام شده برای شرکت رزمندگان در آزمون ورودی دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی توضیحاتی داد.

به گفته وی، «باتوجه به گستردگی جبهه ها و مشکلاتی که ازلحاظ ارتباطات برای رزمندگان وجود داشت وزارت فرهنگ و آموزش عالی جهت ثبت نام رزمندگان به مدت ۲۰ روز نمایندگانی به جبهه ها اعزام کرد و در مهلت تعیین شده حدود ۹۰۰ نفر رزمنده داوطلب شرکت در آزمون شدند و از آنجایی که ممکن بود بعضی از رزمندگان موفق به ثبت نام نشده باشند، تصمیم گرفته شد استثنائاً مهلت ثبت نام رزمندگان تا روز برگزاری کنکور تمدید شود. با این تصمیم ۴۰۰ رزمنده دیگر موفق به ثبت نام شدند.»

ص: ۶۵۹

۱- سند شماره ۱۹۲۹۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه رزمندگان لشکر۱۴ امام حسین(ع) به ریاست مجلس شورای اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۲.

محمـدی درمورد نحوه شـرکت رزمنـدگان در آزمون ورودی دانشـگاه ها نیز اضافه کرد: «برای شـرکت داوطلبان رزمنده در مرحله اول، ۷ حوزه امتحانی در مناطق جنگی دایر شـد که از این تعـداد ۴ حوزه در اهواز، آبـادان، دهلران و دزفول و سه حوزه در ارومیه، سـنندج و بـاختران در نظر گرفته شـد. همچنین در مرحله دوم کنکـور تشـریحی دو حـوزه در اهواز و بـاختران تشـکیل شـد و از این گذشـته سـهمیه ای نیز برای رزمنـدگان درقالب نهادهای انقلاب اسلامی تعیین گردید. به طوری که رقابت صرفاً در داخل سهمیه نهادها انجام می شد.»(۱)

۱

هرچنـد براسـاس معاهـدات بین المللی - که عراق نیز از امضاکننـدگان آن است - اموال و میراث تاریخی و فرهنگی کشورها از تجاوزات نظامی مصون شـناخته شـده اند، در طول جنگ سه ساله، براثر حملات عراق خسارات قابل توجهی به بخشـی از ابنیه تاریخی و فرهنگی ایران وارد آمده است.

دراین زمینه، مهـدی حجت معـاون حفظ و احیای میراث فرهنگی وزارت آموزش عالی، در مصاحبه ای، که در شـماره امروز روزنامه کیهان درج شـد، به تشـریح خسـارات و آسـیب های واردشـده به آثار فرهنگی ایران درطول جنگ پرداخت. وی با بیان اینکه پس از آغاز جنگ، گروهی از باستان شناسان داوطلبانه عازم جنوب کشور شدند و تمهیداتی برای حفظ آثار تاریخی و فرهنگی و انتقال آنها به مناطق امن اندیشیده شد، گفت: «در نخسـتین بمبـاران هـای هـوایی، مـوزه آبـادان به صـورت مخروبه درآمـد و امکـان دسترسـی به آن وجود نـداشت.» حجت درمورد خسـارات واردآمده بر شـهر تاریخی شوش، افزود: «پیشروی دشمن تا نزدیکی شوش مقبره دانیال نبی، قلعه شوش، موزه، انبارها [و] محوطه های باستانی این شهر را در تیررس آتش متجـاوزین عراقی قرار داده بود و به دلیـل ارتفـاع قلعه شوش روزانه ده ها گلوله توپ [و] خمپاره به سوی آن شـلیک می شد و خسارات زیادی به بار آورد. ازجمله تا پایان مأموریت اولین گروه کارشـناسان باسـتان شناسی سقف انبار شماره ۲ موزه مورد اصابت چهار گلوله توپ قرار گرفته بود و آثار طبقه بندی شده بی شـماری که حاصل ده ها سال کاوش و پژوهش بوده و اسـنادی از تاریخ و فرهنگ و تمدن بشری است، متلاشی گردید.»

معـاون حفـظ و احیـای میراث فرهنگی وزارت آمـوزش عـالی همچنین راجع به حملات هوایی به هفت تپه واقع در شـمال شـرقی شوش، گفت: «درحال حاضر، حدود ۴۰۰ هزار تپه باستانی در سطح کشور شناسایی شده است و بسیاری از تپه های شناسایی شده در مناطق جنگی براثر بمباران و برخورد خمپاره به آنها یا از بین رفته یا آسیب دیده اند.» به گفته حجت، درحال حاضـر دو پایگاه باسـتان شناسی به نام های پایگاه زبویه و بان زرده در تصرف دشمن بوده و خارج از دسترس متخصصان باستان شناسی است.

وی همچنین با اشاره به خساراتی که به بافت فرهنگی و ابنیه تاریخی برخی شهرهای

۱- روزنامه کیهان، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۱۴.

خوزستان نظیر دزفول، شوش و شوشتر وارد آمده است، اظهار کرد: «متأسفانه بافت شهرسازی سنتی و ابنیه قدیمی و بسیار ارزشمند این شهرها از حملات ددمنشانه رژیم بعثی صهیونیستی صدام مصون نبوده و خسارات فراوانی به بار آمده است.»(۱)

۱

سرهنگ علی صیاد شیرازی، سرهنگ معینی پور و ناخدا حسینی فرماندهان نیروهای سه گانه (زمینی، هوایی و دریایی) ارتش جمهوری اسلامی ایران در مصاحبه هایی جداگانه، اوضاع جبهه های نبرد، ادامه جنگ، وضعیت و عملکرد نیروهای تحت امر خود در طول سه سال جنگ را تشریح کردند.

فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران ضمن اشاره به نقش جنگ در تشکل و انسجام ارتش، بر لزوم هرچه بیشتر یکپارچگی بین نیروهای نظامی تأکید کرد و قرارگاه های مشترک عملیات نیروهای نظامی را بهترین نشان وحدت بین ارتش و سپاه دانست.

صیاد شیرازی در پاسخ به این سؤال که «درحال حاضر چه مقدار از خاک عراق در تصرف نیروهای اسلام است؟» گفت: «پیشروی در خاک عراق و تصرف آن از هدف ها و آرمان های انقلاب اسلامی نیست، بلکه یک تلاش نظامی است که برای رسیدن به هدف های استراتژیک انجام می گیرد تا از این طریق به حقوق حقه خودمان برسیم.» وی افزود: «درحال حاضر بخش هایی از خاک میهن اسلامی ما در جنوب شلمچه و شمال رودخانه خیّن در غرب خرمشهر و همچنین در منطقه فکه خوزستان و در منطقه باختران قسمتی از ارتفاعات قلعه آویزان در جنوب مهران و منطقه نفت شهر و در منطقه کردستان در حوالی شهر مریوان و ارتفاعات خانم شیخان در اشغال نیروهای متجاوز بعثی است.»

فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران درخصوص ادامه جنگ و به ویژه عملیات آتی ایران، اظهار کرد: «ما اکنون سه مرحله عملیات را پشت سر گذاشته ایم؛ در مرحله اول دشمن را درحال پیشروی و تجاوز متوقف کردیم و در مرحله دوم با انجام نبرد های کربلا که شامل عملیات طریق القدس، مطلع الفجر، محمد رسول الله(ص)، فتح المبین، بیت المقدس، رمضان، مسلم بن عقیل و محرم بود، تقریباً قسمت عمده تجاوز دشمن را خنثی کردیم و چون هنوز دشمن به خواست های قانونی ملت رزمنده ایران پاسخ نداده و باتوجه به اینکه شهرهای خرمشهر، آبادان، مهران، قصرشیرین، مریوان، سردشت و پیرانشهر و نواحی مرزی ما در زیر آتش دشمن قرار دارد، پیشروی رزمندگان برای دفاع از سرزمین اسلامی ادامه دارد. لذا ما وارد سومین مرحله عملیات شدیم که نبردهایی را با عناوین والفجر که تاکنون تا مرحله والفجر۳ به انجام رسیده پیاده کردیم.» وی همچنین تأکید کرد: «این آخرین مرحله عملیات جنگ تحمیلی است که تا رسیدن به اهداف استراتژیکی جمهوری اسلامی ادامه خواهد داشت.»

۱- همان.

در ادامه این گفت وگو صیاد شیرازی راجع به جذب استعدادها و به کارگیری آنها ازطریق معاونت جهاد خودکفایی ارتش گفت: «رهنمود تشکیل معاونت جهاد خودکفایی ازجانب رئیس جمهوری گامی بزرگ برای جذب استعدادهای موجود در ارتش بود که از این طریق با به کارگیری امکانات صنعتی موجود در ارتش و یا وزارت دفاع این استعدادها به کار گرفته شود و برای خودکفایی تسلیحاتی ارتش از این طریق گام مهمی برداشته شود.»

ناخدا حسینی فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران نیز در مصاحبه ای اختصاصی با خبرگزاری جمهوری اسلامی، درخصوص خسارات واردآمده به نیروی دریایی عراق گفت: بیش از ۵۰ درصد از ناوچه های موشک انداز روسی ارتش عراق (اوزا)، حدود ۷۵ درصد از سایر ناوچه ها و قایق های گشتی تندرو، نیمی از واحدهای مین جمع کن و قسمت عمده واحد های نفربر نیروی دریایی عراق منهدم و به بقیه بخش های آن آسیب های قابل ملاحظه ای وارد شده است. وی افزود: «واحدهای نیروبر ارتش عراق عموماً یا منهدم شده یا در بصره به تله افتاده است. به واحدهای پرسنلی و تجهیزات متفرقه آنان نیز آسیب های قابل ملاحظه ای وارد شده به نحوی که با مرمت های انجام شده و جایگزینی پرسنل و واحدهای دریایی قدرت عملیات نیروی دریایی عراق به کمتر از ۵۰ درصد قبل از شروع جنگ تحمیلی کاهش یافته است.»

فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران تحمیل جنگ به ایران را دارای سه هدف عمده سیاسی، اقتصادی و نظامی دانست و خاطرنشان کرد: «هدف سیاسی دشمن تجزیه جمهوری اسلامی و یا دست کم تضعیف دولت و از [بعد] اقتصادی [نیز دشمن درپی] ایجاد بازار فروش اسلحه و مهمات ... و مالک شدن منابع طبیعی و سرشار [ایران بوده است] ... و هدف نظامی دشمن تضعیف نیروهای رزمنده جمهوری اسلامی در منطقه و ایجاد فضای باز برای اعمال قدرت در منطقه بوده و هست.» وی افزود: «ازجمله دیگر هدف های استکبار از تحمیل جنگ خارج کردن خلیج فارس و دریای عمان از تسلط جمهوری اسلامی و جداکردن خوزستان و نقاط استراتژیک نظیر جزیره خارک بود که می توانست ضربات مهلکی بر میهن اسلامی ما وارد کند که ولی به یاری خداوند در هیچ یک از این توطئه ها موفق نشد.»

ناخدا حسینی موقعیت نیروی دریایی را «فوق العاده عالی و درخشان» توصیف کرد و گفت: این نیرو تاکنون از به کارگیری بیشتر امکانات خود علیه دشمن خودداری کرده است. وی همچنین با موفقیت آمیز خواندن مأموریت های محول شده به نیروی دریای ارتش جمهوری اسلامی ایران، از پشتیبانی های خلبانان نیروی هوایی در عملیات های هوا - دریا قدردانی کرد و افزود: «خلبانان هلیکوپترهای نیروی دریایی عملیات متعددی را در منطقه انجام داده اند که در نوع خود بی نظیر است و یکی از موارد بزرگ و درخشان عملیات هلیکوپترها در تاریخ جنگ های دنیاست.»

وی راجع به کمک های تسلیحاتی غرب به عراق به ویژه تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به این

کشور گفت: «کلیه این اقدامات و همه تجهیزات برای ملتی که تصمیم به اجرای احکام و دستورات الهی گرفته است مفهومی ندارد و ما نه تنها کوچک ترین تزلزل و دلواپسی در مقابله با این شیطنت ها نداریم بلکه احساس آرامش و استحکام نیز می کنیم چراکه حرکت در راه الله هرچه دشوارتر باشد دلپذیرتر است. و دشمن بداند که هواپیماها و موشک ها و تجهیزات و آنچه به عنوان تکنولوژی در اختیار دارد ما را بیشتر مصمم به پایداری و مقاومت دربرابر ظلم و تجاوز خواهد کرد.»

سرهنگ معینی پور فرمانده نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران نیز به عملیات های مهم نیروی هوایی ارتش در آغاز جنگ، به ویژه نقش این نیرو در زمینگیرشدن نیروی دریایی عراق اشاره کرد و خسارات واردآمده به ناوگان نیروی هوایی دو طرف را در طول سه سال جنگ این طور اعلام کرد: «از اوایل جنگ تاکنون، حدود ۳۰۰ فروند از هواپیماهای دشمن یا در داخل خاک عراق و یا در داخل ایران سرنگون شده است که خلبانان این هواپیماها کشته، مجروح یا اسیر شده اند و البته ما نیز در مقابل، تعداد کمی هواپیما از دست داده ایم که در مقایسه با نیروی هوایی عراق در تاریخ جنگ های دنیا کم سابقه است.» وی افزود: عراق توانسته هواپیماهای منهدم شده خود را جایگزین کند، درحالی که نیروی هوایی ارتش ایران تاکنون حتی یک هواپیما هم جایگزین هواپیماهایی که از دست داده، نکرده است.

سرهنگ معینی پور درباره تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، ضمن اشاره به مزایای فنی این نوع جنگنده ها اظهار کرد: «با همه این مزایا اگر این هواپیماها در دید شکاری های ما قرار بگیرد، قادر به فرار نخواهد بود و براساس بررسی های انجام شده راه مقابله با آنها را پیدا کرده ایم و اگر قرار باشد روزی صدام از این نوع هواپیماها استفاده کند آنها را به قعر خلیج فارس سرنگون خواهیم کرد و این هیاهو و غول ساختگی هم از بین خواهد رفت.»

فرمانده نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در پایان علل کاهش عملیات های برون مرزی نیروی هوایی را چنین تشریح کرد: «باتوجه دقیق به برخورد ابرقدرت ها با جمهوری اسلامی ایران و ارزش فوق العاده ای که هواپیماهای ما در آینده خواهند داشت و آگاهی به اینکه در داخل خاک عراق دیگر تأسیسات حیاتی به آن معنا وجود ندارد که در روند جنگ تأثیری داشته باشد، لذا لزومی ندارد که هواپیماهای خود را برای زدن هدف هایی که ارزش چندانی ندارد به خطر بیندازیم.»(۱)

۱

در آستانه چهارمین سال تهاجم عراق علیه ایران و به مناسبت هفته جنگ، رئیس اداره عقیدتی - سیاسی ارتش، فرمانده ارتش در قرارگاه حمزه و فرمانده ژاندارمری درمورد وضعیت گروهک ها بعد از عملیات والفجر۲؛ هماهنگی و وحدت میان ارتش، سپاه و مردم؛ وضعیت پاسگاه های مرزی در طول سه سال جنگ و تأثیرات معنوی جنگ بر ژاندارمری مطالبی را بیان کردند.

حجت الاسلام غلامرضا صفایی رئیس اداره عقیدتی - سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران،

ص: ۶۶۳

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۲.

در تشریح تأثیر عملیات والفجر۲ بر وضعیت گروه های ضدانقلاب با اشاره به اینکه این عملیات قدرت های بزرگ و گروهک های وابسته به آنان را ناامید کرده است، گفت: «گروهک ها تصور می کردند که یک اسرائیل در این منطقه به وجود خواهند آورد و جمهوری اسلامی را سرنگون خواهند کرد، اما در عملیات والفجر۲ که منجر به تصرف پادگان حاج عمران شد، مرکز عمده تغذیه ضدانقلاب از بین رفت و برای دنیا ثابت شد که ادعاهای آنها واهی و بی اساس است و خود گروهک ها با این حمله در یک حالت دفاعی قرار گرفتند.» وی افزود: «مردم مسلمان کُرد نوعاً با این گروهک ها مخالف اند ولی گاه به خاطر اعمال خشن گروهک ها ناچار در مقابل آنها سکوت کردند، ولی با این عملیات ترس آنها از ضدانقلاب از بین رفت و لذا خود آنها هم خیلی فعال مشغول به همکاری شدند.»

سرهنگ سیروس ستاری فرمانده ارتش در قرارگاه حمزه سیدالشهدا، نیز در گفت وگویی با خبرگزاری جمهوری اسلامی بیشترین سهم درپیروزی های جنگ را متعلق به مردم دانست و «بزرگ ترین نعمت و برکت جنگ» را «اتحاد و هماهنگی کامل ارتش، سپاه و مردم» اعلام کرد. وی همچنین با اشاره به وابستگی کامل ارتش به امریکا در رژیم گذشته ابراز داشت: «خوشبختانه این جنگ به ما آموخت که ما قادر هستیم روی پایمان بایستیم و نشان بدهیم که با قدرت ایمان می توانیم با هر ارتش متجاوزی مقابله کرده و جواب دندان شکنی به متجاوزین بدهیم.»

سرهنگ کوچک زاده فرمانده ژاندارمری نیز در مصاحبه ای با خبرگزاری جمهوری اسلامی، اعلام کرد: تاکنون بیش از ۳۲ پایگاه مرزی ژاندارمری در جنوب و ۲۶ پایگاه مرزی در غرب کشور از اشغال نیروهای دشمن آزاد شده و تاکنون ۵ پاسگاه مرزی عراق در جنوب و غرب به تصرف نیروهای خودی درآمده است. وی درباره بازسازی پاسگا ه های آزادشده افزود: «بجز شش پاسگاه فکه، دویرج، طاووسیه، سوبله، طلائیه قدیم و کوشک که درحال حاضر زیر آتش دشمن قرار دارد بقیه پاسگاه ها یا بازسازی شده یا درحال ساختمان است و برادران ژاندارمری در آنها مستقر هستند.»

کوچک زاده درمورد تأثیر جنگ بر ساختار ژاندارمری گفت: «همان طوری که امام این جنگ را از الطاف خفیه الهی توصیف کرده اند ما نیز اثرات معنوی عظیم این حرکت بزرگ را دیدیم و برای یک دگرگونی معنوی شاید اگر جنگ نبود حداقل نیاز به یک نسل داشتیم. با نگاهی اجمالی به دوره سه ساله جنگ درمی یابیم که به یک رشد چشمگیر معنوی رسیده ایم و ژاندارمری هم که جزئی از این جامعه اسلامی است به این مرحله از تکامل معنوی رسیده است.»(۱)

۱

با گذشت سه روز از اعلام خبر مهار نشت نفت چاه شماره ۳ نوروز، عراق نیز به رغم تکذیب اولیه، امروز این خبر را تأیید کرد، در همین حال محمد غرضی وزیر نفت ایران و ۲ تن از متخصصان وزارت نفت، در مصاحبه ای، زمینه ها و پیامدهای بین المللی این اقدام را تشریح کردند.

۱- همان.

رادیو بی بی سی امروز درباره موضع عراق درخصوص مهار چاه نفتی حوزه نوروز گفت: پس از اعلام خبر توقف نشت نفت چاه شماره ۳ نوروز «دولت عراق این گفته را نادرست و زیاده گویی خواند ... اما اکنون رادیو بغداد از قول یک سخنگوی دولتی عراق می گوید نشت نفت از یکی از چاه ها مشاهده نشده است.»(۱)

از سوی دیگر امروز، محمد غرضی وزیر نفت، به تشریح زمینه های سیاسی و تبلیغاتی مهار چاه های نفت آسیب دیده پرداخت. وی با یادآوری تبلیغات رسانه های غربی مبنی بر اینکه «کنترل چاه ها فقط وقتی صورت می گیرد که رهبران ایران رسماً از امریکا درخواست کمک بکنند، امنیت منطقه عملیات تأمین شود و ایران با آتش بس موافقت کند»، گفت: «قبول هرکدام از این پیشنهادات به منزله سقوط تمام عیار انقلاب اسلامی بود.» غرضی افزود: «ما این پیروزی را یک پیروزی در میدان نبرد تکنولوژیکی می دانیم و اعلام می کنیم که این عمل دروغ پردازی های امریکا را عملاً به اثبات رساند.»

وزیر نفت در ادامه سخنان خود تأکید کرد که تمام ابزار و امکانات به کار گرفته شده برای مهار چاه شماره ۳ نوروز به دست متخصصین ایرانی ساخته شده است و ایران آمادگی دارد که تخصص و امکانات مهار چاه های نفت را با کمترین هزینه دراختیار دیگر کشورها قرار دهد.

وی در پاسخ به سؤالی درباره تهدیدات امریکا علیه جمهوری اسلامی ازنظر قطع صدور نفت از خلیج فارس گفت: «ما این قدرت را داریم که ناوگان های امریکا در خلیج فارس را به قعر دریا بفرستیم.»(۲)

محمد غرضی در ادامه از قصد ایران برای کنترل و مهار چاه های نفتی که اکنون درحال نشت و آتش سوزی هستند خبر داد و خاطرنشان کرد: «انگیزه ما در انجام این هدف همان شکستن بت امریکا و صدام و به زانودرآوردن استکبار جهانی است و امیدواریم که سایر ملل مستضعف جهان نیز دنباله رو این اقدام باشند.»(۳)

در پایان این مصاحبه محمد آقایی مدیرعامل شرکت نفت فلات قاره، مراحل عملیات فنی برای کنترل چاه نفت را این طور تبیین کرد: «این عملیات که در نوع خود از امتیازات ویژه ای برخوردار است در سه مرحله جوشکاری در زیر آب، نصب دستگاه ها در عمق آب و انتقال وسایل به محل انجام گرفت.» محمدتقی ابوالحسنی سرپرست گروه مهارکننده چاه نفتی نیز ضمن توضیح چگونگی مهار چاه نفت، گفت که این عملیات در ۲۷ روز به پایان رسیده و همه اعضای گروه از پالایشگاه تهران بوده اند. به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، وی همچنین ابراز داشت که: «اگر امام دستور صادر کند حاضر است منکرین غربی را به سر چاه ها هدایت کرده و عملاً نتیجه کار را به آنها نشان دهد.»(۴)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۷/۱۳۶۲، ص۴، رادیو بی بی سی، ۲/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۳/۷/۱۳۶۲، ص۴.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۳.

۴- روزنامه اطلاعات، ۳/۷/۱۳۶۲، ص۴.

اخبار مربوط به نزدیک شدن موعد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و واکنش ایران به این خبرها، درقالب تهدید به بستن تنگه هرمز و همچنین، نتایج و آثار احتمالی مسدودشدن این تنگه، موضوع تحلیل های امروز برخی از رسانه های غربی بود.

روزنامه نیویورک تایمز با استناد به اظهارات «سرویس های اطلاعاتی غربی» جنگ ایران و عراق را در آستانه چهارمین سال آن، درحال رسیدن به نقطه ای بازگشت ناپذیر توصیف کرد «که در آن هر طرف با دست زدن بر اقدامی، شرایطی فراهم می آورند که می تواند هر امیدی نسبت به یک صلح دیرپای را به یأس تبدیل کند.» نیویوریک تایمز در تشریح این اظهارات افزود: «یک عامل در این اوضاع استراتژیک، تحویل ۵ فروند بمب افکن سوپراتاندارد مجهز به موشک های اگزوست به عراق است ... [و] عامل دوم عزم راسخ ایران به قطع صادرات نفتی از خلیج [فارس] ازجمله صادرات کویت، عربستان سعودی، بحرین و امارات عربی متحده است.» این روزنامه یادآور شد: «تمایل دولت های عراق و ایران به ملحوظ داشتن چنین تدابیر افراطی، منعکس کننده رکود عملیات نظامی در هر دو طرف است.»(۱)

روزنامه فیگارو (چاپ پاریس) نیز امروز در تفسیری راجع به تحویل سوپراتاندارد‌ها به عراق و پیامدهای احتمالی نوشت: «با تحویل این هواپیماها ازسوی فرانسه به عراق باید منتظر گسترش موج ترورها و انفجارهایی باشیم که ... می تواند متوجه منافع فرانسه در این گوشه و آن گوشه دنیا سازد.»(۲)

هفته نامه اکونومیست (چاپ لندن) هم تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و متعاقب آن واکنش احتمالی ایران و اقدام به بستن تنگه هرمز را ازنظر اقتصادی و تأثیر آن بر بازار جهانی نفت بررسی کرده است. این هفته نامه اقتصادی دراین باره آورده است: «شرکت های نفتی با اطمینان خاطر از ثبات قیمت نفت، ذخایر نفتی خود را افزایش می دهند. اوپک و برخی دیگر از سازمان های نفتی درمورد نقصان تقاضای بازار جهانی نفت نگرانی های خود را ابراز داشته اند. از طرف دیگر، ممالک واردکننده نفت معتقدند که جمهوری اسلامی ممکن است دست به اقدام جنون آمیز بستن تنگه هرمز بزند و درنتیجه یک بحران نفتی در جهان پدید آورد.» اکونومیست در ادامه با تأکید بر اینکه به زعم کارشناسان نفتی، ایران به دلیل نیاز مبرم خود به فروش نفت از دست زدن به چنین اقدامی خودداری خواهد کرد، افزود: برخی دولت های غربی باتوجه به روحیه تصمیم گیران سیاسی - اقتصادی ایران این تهدید را جدی تلقی کرده اند. این هفته نامه درمورد تأثیرات احتمالی آسیب رسیدن به پایانه نفتی خارک از رهگذر ورود هواپیماهای سوپراتاندارد به ناوگان هوایی عراق و بستن تنگه هرمز بر روی بازار جهانی نفت نوشت: «درصورت تخریب ترمینال نفتی جزیره خارک کمبود نفت ایران در جهان احساس نخواهد شد، ولی نرسیدن روزانه حدود ۸ تا ۸ میلیون و پانصد هزار بشکه نفت از

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۹، ۳/۷/۱۳۶۲، صص ۵ - ۴، واشنگتن - خبرگزاری کویت، ۲/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۲۰، رادیو ایران، ۲/۷/۱۳۶۲.

خلیج فارس برای جهان غرب مسئله بسیار پیچیده ای است. درصورت بروز چنین بحرانی جهان غرب میزان قابل ملاحظه ای از نفت مورد احتیاج خود را از دست خواهد داد، حتی اگر دیگر تولیدکنندگان نفت میزان تولید را افزایش دهند.»(۱)

۱

سخنگوی دادگاه بین الملل اسلامی اعلام کرد دولت عراق تا ۱۵ آبان ماه سال جاری فرصت دارد برای بررسی ادعاهایش علیه ایران از اعضای این دادگاه دعوت کند.(۲)

براساس خبری که در شماره امروز روزنامه اطلاعات درج شده است ایوب بخاری حقوق دان پاکستانی و سخنگوی دادگاه بین الملل اسلامی، که اخیراً از مناطق جنگ زده ایران بازدیده کرده است، در سخنانی در راولپندی پاکستان با اعلام این مطلب گفت درصورت آمادگی نداشتن عراق برای پذیرش اعضای دادگاه بین الملل اسلامی، این دادگاه گزارش های خود را رسماً اعلام خواهد کرد.

وی افزود: «دادگاه بین المللی اسلامی از ملت مسلمان جهان تقاضا خواهد کرد که به عنوان یک وظیفه اسلامی برای محاصره اقتصادی و سیاسی متجاوز و آغازکننده جنگ، حکومت های کشورهای اسلامی را تحت فشار قرار دهند.»(۳)

۲

مسعود رجوی رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) به مناسبت آغاز چهارمین سال جنگ ایران و عراق و در آستانه سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد با ارسال تلگرامی از دبیرکل سازمان ملل خواست «طرح صلح شورای ملی مقاومت» در مجمع عمومی این سازمان مطرح و ضمن محکومیت ایران به عنوان عامل تداوم جنگ، برای پایان دادن به جنگ چاره جویی شود.

مسئول شورای ملی مقاومت در این تلگرام، با برشمردن خسارات و لطمات مالی و جانی جنگ ایران و عراق و ضمن اشاره به سخنان اخیر امام خمینی، هدف نهایی ایران در جنگ با عراق را سقوط دولت و حزب حاکم بر این کشور و استقرار یک حاکم دست نشانده تحت رهبری امام خمینی در آن کشور اعلام و ادعا کرد تا عملی شدن این خواسته، جنگ به هر قیمت ادامه خواهد یافت.

۱- همان، ص۲۱، رادیو ایران، ۲/۷/۱۳۶۲.

۲- بنیاد شهید صدر (کمیته فرهنگی)، بولتن راه کربلا، شماره ۷، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۱۵.

۳- روزنامه اطلاعات، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۲.

رجوی در بخش دیگری از این نـامه «شـورای ملی مقـاومت» را «تنهـا آلترنـاتیو دمکراتیـک» برای حکـومت فعلی ایران معرفی کرده و از دبیرکل خواسته است «طرح صلح شورای ملی مقاومت»، که عراق نیز با آن موافقت کرده است، در مجمع عمومی سازمان ملل مبنای پایان دادن به جنگ قرار گیرد و موضع ایران محکوم شود.(۱)

۱

امروز به دعوت انجمن اسلامی دانشجویان عراقی در انگلیس و ایرلنـد، تظاهراتی در مرکز لنـدن برگزار شد. به گزارش روزنامه کیهان، «در این تظـاهرات کـه صـدها نفر از مسـلمانان مقیـم در انگلیس در آن شـرکت داشـتند نمـاز وحـدت در هایـد پـارک لنـدن برگزار گردیـد و سـپس تظاهرکنندگان با شعارهای کوبنده راه پیمایی خود را آغاز نمودند.» براساس گزارش مذکور، شرکت کنندگان در این راه پیمایی درحالی که در حلقـه محاصـره مـأموران امنیـتی انگلیس بودنـد، تصـاویری از امـام خمینی و آیـت الله صـدر را در دسـت داشـتند و علیـه عراق شـعار می دادنـد. تظاهرکنندگان در مقابل سفارتخانه های عراق و فرانسه شعارهایی علیه این دو کشور سردادند.(۲)

۲

درپی انتشار اخبار و گزارش هایی درمورد دیـدار احتمالی مقامات عراق و سوریه در آینده ای نزدیک، امروز روزنامه کویتی الانباء نوشت: محل ملاقـات آتی عبـدالحلیم خـدام و طـارق عزیز وزرای امور خارجه سوریه و عراق را کویت تعیین خواهـد کرد. این روزنامه همچنین افزود: صـدام حسین و حافظ اسد رؤسای جمهوری این دو کشور نیز در ریاض، پایتخت عربستان با یکدیگر دیدار خواهند کرد.(۳)

۱- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش های ویژه، شـماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۲، صص ۴۵ - ۴۳، رادیو بغداد، ۶/۷/۱۳۶۲؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۹، ۳/۷/۱۳۶۲، ص۲۱، رادیو صدای آزاد ایران، ۲/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۳/۷/۱۳۶۲، ص آخر.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۰، ۴/۷/۱۳۶۲، ص۱۲، کویت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۷/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ کشنبه ۳ مهر ۱۳۶۲ ۱۷ ذیحجه ۱۴۰۳ ۲۵ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

امروز صبح درپی حضور محسن رضایی فرمانده کل سپاه در جلسات فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص)

و قرارگاه مقدم حمزه و یگان های

مأمور در منطقه عملیاتی دهانه شیلر،(۱) فرماندهان از عملکرد یگان های خودی گزارش داده و تغییراتی در مانور عملیات والفجر۴ پدید آمد(۲)

در نخستین جلسه امروز غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) ضمن بیان توضیحاتی درمورد عقب نشینی اخیر عراق از سورکوه، دلایل این اقدام را چنین برشمرد: اطلاع کامل دشمن از حمله آتی ایران در این منطقه، اجتناب از جناح دهی به ویژه در محور نهنی، نبود جاده مناسب تدارکاتی، نداشتن استحکامات زمستانی، گستردگی خطوط جبهه شمال و شرق دشمن، رفع عیوب خطوط دفاعی باتوجه به کمبود زمان، برداشت نیروها از

۱- محسن رضایی فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، پیش بهار معاونت اطلاعات - عملیات خاتم الانبیا(ص)، فتحیان مسئول بهداری خاتم الانبیا(ص)، مزینانی مسئول تبلیغات خاتم الانبیا(ص)، چراغچی از طرح و عملیات خاتم الانبیا(ص)، کیانی رئیس ستاد خاتم الانبیا(ص)، احمد سوداگر اطلاعات - عملیات قرارگاه کربلا، احمد غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، حمید سالکی جانشین قرارگاه مقدم، شاه حسینی مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)، کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا و قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله(ع) در این جلسه حضور داشتند.
۲- سند شماره ۱۲۷۵۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۵۶)، صص ۳ - ۲.

شمال شیلر و استقرار آن در جنوب رودخانه آب شیلر به منظور جلوگیری از شکست نظامی(۱)

پس از آن، فرماندهان یگان های ۸، ۲۵، ۴۱ و ۴۴ سپاه، به عنوان مهم ترین عناصر عملیاتی والفجر۴، از اقدامات انجام شده درزمینه آماده سازی عملیات و مشکلات پیش روی اجرای عملیات دهانه شیلر گزارش دادند.

ابتدا احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، ضمن ارائه گزارشی از عملکرد یگان خود در محدوده قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ (لری - کنگرک)، به تشریح سیر عقب نشینی ده روزه ارتش عراق از شمال دهانه شیلر پرداخت.(۲) وی درمورد شناسایی های لشکر۸ نجف در محور شمال دهانه شیلر گفت: با توجه به اقدامات اخیر دشمن شناسایی ها در محورهای کنگرک و لری انجام و بخشی از شناسایی گرمک نیز کامل شده است.(۳) احمد کاظمی در ادامه، طرح مانور کلی لشکر۸ نجف در محور لری - کنگرک(۴) را این گونه شرح داد: بعد از عقب نشینی ارتش عراق از ارتفاعات شمالی شیلر، برای اجرای عملیات از جبهه بانه، دو محور اصلی، یکی در لری به نام محور امام حسین(ع) و دیگری در کنگرک به نام محور اباالفضل العباس(ع) در نظر گرفته شده و علاوه بر این محورهای اصلی، دو محور ایذایی در مناطق گرمک و جاده لاله حمرین(در کنگرک) نیز به نام محور علی اکبر تعیین گردیده است.(۵)

کاظمی همچنین، در بررسی مشکلات پیش روی اجرای عملیات در محور شمال دهانه شیلر، به مسئله کمبود نیرو اشاره و از فرمانده سپاه درخواست کرد تا دراسرع وقت درمورد وضعیت استفاده از لشکر۱۹ فجر و تیپ یزد در محور لشکر۸ نجف تصمیم گیری کند(۶)علاوه براین وی موضوع استقرار و ادغام با ارتش را از دیگر مشکلات جدی این محور اعلام کرد(۷) و ضمن تأکید بر حل مشکل تأمین پوشش هوایی منطقه توسط توپخانه ارتش، از فرماندهی کل سپاه خواست تا با واگذاری یک توپخانه سبک موافقت و این معضل را حل کند.(۸)

در ادامه جلسه، کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا، از اقدامات این یگان در محدوده قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ (مارو) گزارش داد. وی درخصوص شناسایی های محور خود گفت: بجز خلوزه، شناسایی محورهای بلاله، سربلاله، مارو، هفت توانان، خرنوک دار، کخلان، شیار بین خلوزه و مارو و جاده نهنی تقریباً انجام شده است. فرمانده لشکر۲۵ کربلا با بیان اینکه به دلیل تداوم شناسایی ها

۱- همان، صص ۱۰ - ۶؛ و - سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۳۰/۶/۱۳۶۲ تا ۱۰/۷/۱۳۶۲، صص ۶۳ - ۶۰.

۲- سند شماره ۱۲۷۵۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۷ - ۱۱.

۳- سند شماره ۱۲۷۵۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۰ - ۱۷.

۴- احمد کاظمی درباره مانور محور لری - کنگرک گفت: «ان شاءالله اگر موفق بشویم می خواهیم از بین لاله حمرین و گرمک برویم کنگرک را دور بزنیم. یک گردان برای جلوی لری هست که یک راه این است که بیاید لری را بگیرد و ان شاءالله یک راه هم به سوی تنگه گرمک پیدا کنیم که این منطقه را ببندد. اینجا بیشتر از تپه و ارتفاع و دشت پوشیده شده است. دشمن ۲۹ تا پایگاه روی لری دارد، اگر ما لری را بگیریم کنگرک خودش سقوط می کند. ما احتمال می دهیم که کنگرک سقوط بکند، ولی لری در عرض یک شب سقوط نکند. خیلی وقت است که دشمن روی لری هست و پایگاه محکم و قدیمی دارد. سنگر بتونی رویش دارد، رویش خانه ساخته است.» (سند شماره ۱۲۷۵۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۵۷)، صص ۴۱- ۳۹).

۵- سند شماره ۱۲۷۵۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۵۷)، صص ۱۵ - ۱۴.

۶- همان، صص ۱۷ - ۱۶.

۷– همان، صص ۲۰ – ۱۷ و ۴۵ – ۴۴.

۸– همان، صص ۲۰ – ۱۹.

در محور تحت مأموریت این لشکر، طرح مانور هنوز به طور صددرصد آماده نشده است، افزود: در طرح مانور فعلی قرار است یک تیپ در منطقه مارو، سربلاله و بلاله و یک تیپ هم در منطقه خلوزه۱و۲ عمل کند. پس از تکمیل شناسایی های کنونی نیز بخشی از نیروها از بین شیار مارو و خلوزه و بخش دیگر هم به طرف هفت توانان عمل خواهند کرد. وی در پایان اعلام کرد که درزمینه استقرار و ادغام نیروهای ارتش هماهنگی های لازم انجام شده است.(۱)

کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) هم در گزارش خود از فعالیت این یگان در محدوده قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ (پنجوین) با بیان اینکه «شناسایی ارتفاعات مشرف بر پنجوین از روز اول با قوت انجام شده» افزود: شناسایی در دو منطقه حسن آباد واقع در غرب کله قندی و سنگ معدن و نیز مناطق شهدا، سه درختی، هرگنه و تخم مرغی صورت گرفته است. وی ضمن اشاره به تقویت بیش ازپیش قوای دشمن در ارتفاعات در یک هفته گذشته، به تشریح طرح مانور تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) پرداخت و گفت: در مرحله اول عملیات، با توجه به اشراف ارتفاعات کله قندی و سنگ معدن پنجوین، نیروهای تیپ۴۴ قمر در شب اول در مناطق سه درختی، تخم مرغی، تپه شهدا و هرگنه عمل خواهند کرد و براین اساس مانور گردان ها نیز مشخص شده است. در ادامه فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) نیز مسئله ادغام با ارتش را ازجمله مشکلات پیش روی این یگان برای انجام عملیات والفجر۴ عنوان کرد.(۲)

پس از آن، قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ع)، گزارشی از فعالیت یگان خود به عنوان قرارگاه تاکتیکی حمزه۵ (احتیاط) ارائه داد. وی درباره شناسایی های لشکر۴۱ گفت: در ابتدا، مناطق سه درختی، هرگنه، تپه شهدا و ارتفاع سید که به سنگ معدن متصل هستند، به لشکر۴۱ ثارالله واگذار شد، اما پس از انجام شناسایی این مناطق نتیجه ای به دست نیامد. درپی تعیین لشکر۴۱ به عنوان احتیاط محورهای پنجوین (تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)) و سورن (لشکر۱۴ امام حسین(ع))، شناسایی های محورهای اولیه نیز متوقف شد.(۳)

در بخش دیگری از نشست های فرمانده کل سپاه با فرماندهان یگانی و قرارگاهی، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)(۴) نیز عملکرد این لشکر را در محدوده قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ (سورن) تشریح کرد. این فرمانده ابتدا گزارشی از تک نامحسوس عراق در محدوده ارتفاعات چاله سبز، کله اسبی و سورن به فرماندهی کل سپاه ارائه داد و سپس ضمن تبیین مانور محور لشکر۱۴ امام حسین(ع) در منطقه سورن، گفت: براساس طرح مانور فعلی، نیروهای ما برای تأمین جناح چپ خود ابتدا روی ارتفاع کله اسبی عمل خواهند کرد و در ادامه پس از عملیات روی ارتفاع پیروزی۱، ضمن تداوم جاده، محدوده ارتفاع ۱۸۰۰ به بعد را مسدود کرده و با گرفتن اسیر از دشمن، جاده شانه دری و سیدصادق را نیز تهدید خواهند کرد. پس از توضیحات

۱- همان، صص ۵۰ - ۴۶.

۲- . سند شماره ۱۲۷۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۵۸)، صص ۵ - ۴.

۳- همان، صص ۷ - ۶.

۴- گفتنی است حسین خرازی در جلسه صبح فرمانده کل سپاه با فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه حضور نداشت، به همین دلیل با شرکت در جلسه بعدازظهر فرماندهی کل سپاه با قرارگاه های خاتم الانبیا و نجف، درباره اقدامات لشکر۱۴ امام حسین(ع) گزارش داد.

.۱

.۲

.۳

.۴

.۵

.۶

.۷

.۸

.۹

۱۰

.۱۱

.۱۲

.۱۳

.۱۴

.۱۵

.۱۶

.۱۷

.۱۸

.۱۹

خرازی، فرمانده کل سپاه با اشاره به لزوم تصرف جاده شانه دری، بر گسترش مانور(۱) این محور تأکید کرد.(۲)این درحالی است که از یک سو نتایج شناسایی های لشکر۱۴ امام حسین(ع) نشان می داد به علت جنس صخره ای محدوده کله اسبی تا کانی سیف، احداث جاده در این منطقه ممکن نیست و از سوی دیگر حسین خرازی گسترش مانور را فقط درصورت حل مشکل جاده در این منطقه امکان پذیر می دانست. ادامه گفت وگوها میان خرازی و فرماندهی کل سپاه برای حل مشکل جاده به نتیجه مشخصی نرسید و مقرر شد برای تصمیم گیری کلی در مورد عملیات، لشکر۱۴ امام حسین(ع) ظرف ۲۴ ساعت آتی با اعزام نیروهای اطلاعات - عملیات و مهندسی ضمن شناسایی مجدد منطقه، مسئله احداث جاده در محور غرب سورن را بررسی کند.(۳)

پس از اتمام گزارش فرماندهان یگان های عمل کننده در منطقه دهانه شیلر، بخش دوم جلسه بررسی و تصمیم گیری در مورد مانور عملیات والفجر۴، به فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه محدود شد.

محسن رضایی فرمانده کل سپاه، با تأکید بر ضرورت گسترش مانور عملیات والفجر۴ در کل منطقه دهانه شیلر خطاب به فرماندهان حاضر در جلسه گفت: درحال حاضر عقبه دشمن، شهر سیدصادق است که بیشتر از ۳۰ کیلومتر با ما فاصله ندارد. در این منطقه دشمن برای تأمین نیروهای خود دو جاده اصلی دارد که فاصله ما با هر دو جاده معقول است، از این دو، جاده شانه دری – سیدصادق از اهمیت بیشتر برخوردار است(۴)و در وضعیت کنونی این جاده دشمن به یک جناح آسیب پذیر تبدیل شده است. وی در ادامه بر لزوم تجزیه دشمن برای آزادی ارتفاعات منطقه تأکید کرد و ضرورت تمرکز روی گره های دشمن در این منطقه، یعنی جاده سورن – کانی مانگا و جاده بین لری و کانی مانگا را یادآور شد. رضایی افزود: در این منطقه سورن گره پیچیده ای است و از پنجوین به سمت کانی مانگا بروید پیچیدگی دشمن زیادتر می شود و برعکس هرچه از سورن به سمت کانی مانگا، ضعف دشمن افزایش می یابد. فرمانده کل سپاه همچنین، با اشاره به کمبود نیروی یگان های خودی برای عملیات روی گره سورن خاطرنشان کرد که درصورت برطرف کردن این ضعف و احداث جاده روی سورن، عملیات تا شانه دری گسترش می یابد و پنجوین هم حفظ خواهد شد.(۵)

وی با اعتقاد به اینکه در وضعیت کنونی باید با حذف محورهای پنجوین و مارو، تمام توان

۱– محسن رضایی با تأکید بر مانور در محور لشکر۱۴ امام حسین(ع) افزود: «اگر جاده دشمن که از کله اسبی می آید اگر شانه دری و دوله سور تهدید بشود، تمام این جبهه ها سقوط می کند. دشمن شاید ۶۰ الی ۷۰ کیلومتر بیاید. اصلاً بیشتر هدفش این است که شما به این (پیروزی ها) دست پیدا نکنید یعنی در وهله اول هدفش این است که کاملاً مطمئن بشود که شما به منطقه توجه می کنید یا نه؟! بعد بیاید اینجاها را شناسایی بکند وگرنه این از قبل هم در دست دشمن بود. الآن تمام فعالیت دشمن جهت انجام پدافند است.» (سند شماره۱۲۷۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی مانور عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره۱۲۷۶۲)، ۱۲–۱۱.)

۲– سند شماره ۱۲۷۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی مانور عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۶۲)، ص ۱۰.

۳– همان، صص ۳۱ – ۲۳.

۴– سند شماره ۱۲۷۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰ – ۹.

۵– سند شماره ۱۲۷۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۹؛ و – سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ص۸۶.

نیروهـای خودی روی سورن متمرکز شود،(۱)به فرمانـدهان گفت: تاکنون شـما بر عملیات روی سورن و پنجوین تأکید می کردید، پیشـنهادم این است که از این به بعد روی این فکر کنید که جبهه سورن و پنجوین را جلو بکشید و روی ارتفاعات شمال شرق شانه دری کار کنید.(۲)

این پیشـنهاد فرمانـده کل سپاه با مخالفت برخی فرمانـدهان مواجه شـد. دراین زمینه، غلامعلی رشـید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با تأکید بر ضـرورت عمل روی پنجوین عقیده داشت که اگر قرار باشد برای گسترش مانور در محور لشکر۱۴ امام حسین(ع)، برای سورن جاده ای کشـیده شود، لزوم عمـل روی پنجوین بیشتر نمایان می شود.(۳) وی برای اثبـات نظر خود چنین اسـتدلال کرد: «تا زمانی که کله قنـدی و پنجوین سقوط نکند هیچ کس قادر نیست که روی سورن عمل کند. یعنی یک چیز بزرگی است مشـکل ترین ارتفاع که ازنظر اسـتحکامات و نیرو دست دشمن است پنجوین و کله قندی است.»(۴)و فلش روی سورن از جلو، چپ(شانه دری) و راست (پنجوین و شـیار غرب پنجوین) آسیب پذیر می باشد.(۵)

محسن رضایی در پاسخ به این مسئله و برای حل مشکل اتکای جاده سورن و عمل در این محور به تصرف ارتفاعات پنجوین، پیشنهاد کرد جاده در غرب سورن کشیده شود تا مسئله پنجوین خودبه خود منتفی شود.(۶)وی در تشریح این مسئله گفت: به هرحال باید یک جاده از غرب سورن یـا یـک جاده در شـرق سورن داشـته باشـیم. اگر بخواهیم در غرب سورن جاده داشـته باشـیم، بایـد عملیات را تا ارتفاعات شـرق جاده شانه دری گسترش بـدهیم، می توانیم جـاده آسـفالت دشـمن را ببنـدیم. دراین صورت تـأمین و تصـرف ارتفاعات شـرق جاده شانه دری و کانی مانگا یک هـدف محسـوب می شـود. دشـمن ازدست دادن منطقه داخـل شـیلر را برای خودش طبیعی می دانـد، ولی سورن برای عراق بسـیار حیـاتی است. رسیدن نیروهای خودی به جاده شانه دری - سیدصادق و تأمین سیدصادق برایش مرگبار است.(۷)

موضوع تغییر خط حد کل عملیات والفجر۴ درحالی مطرح می شود که در وضـعیت کنونی اجرای پیشنهاد فرمانده کل سپاه مبنی بر احداث جاده با مشـکلات و معضـلاتی مواجه است؛ از یک طرف احـداث جاده از خط الرأس سورن به طرف غرب به دلیل دیـد دشـمن ضـربه پذیر است و از سوی دیگر احداث جاده به علت جنس سخت و صخره ای ارتفاعات سورن، بسیار دشوار می باشد.

در ادامه جلسه، محسن رضایی ضـمن تشـریح معایب فعلی محور سورن، راجع به محاسن طرح پیشـنهادی خود گفت: درحال حاضر مشکل ما این است که اولاً ـ اسـتحکامات دشـمن روی ارتفاعـات پنجوین بسـیار قوی است که مقابله با آن نیازمنـد به کارگیری نیروهای سازمان یافته، آموزش دیده و باتجربه می باشد. با سازمان موجود حمله به تک تک پایگاه های دشـمن ریسک بالایی دارد. ثانیاً نبود جاده هم این مشـکل را دشوارتر و بـدتر می کند. ثالثاً ما با کمبود نیرو مواجهیم. با این همه برای حل این مشـکل «باید یک توکل پیدا کنیم از جایی که دشـمن فکرش را نمی کنند جاده را بکشید یک تمرکز قوی بگذارید در همین ضعیف ترین جای دشمن[یعنی سورن].»(۸) دشمن که از شانه دری تا دوله سور بیاید در خطر است و با

۱- سند شماره ۱۲۷۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۰.

۲- سند شماره ۱۲۷۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسـی وضـعیت پنجوین، سورن و شـیلر، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۵۹)، ص۲.

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۴- سند شماره ۱۲۷۵۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۲.

۵- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۸۷.

۶- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۸۷.

۷- سند شماره ۱۲۷۵۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶ - ۴.

۸– سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸۸ – ۸۷.

تسلط نیروهای خودی به ارتفاعات شانه دری، تمام این جناح سقوط می کند.(۱)

درواقع فرمانده کل سپاه می خواست با گسترش مانور عملیات، دو لشکر ۱۴ امام حسین(ع) و ۸نجف با دور زدن منطقه، کل دهانه شیلر را محاصره کنند. به همین دلیل ضمن تأکید بر عملیات در محور سورن معتقد بود باید جاده ای در غرب و پشت سورن احداث شود تا پس از حرکت به سمت شانه دری، تدارک نیروها امکان پذیر شود.(۲)براین اساس، رضایی مشکل اساسی لشکر۱۴ امام حسین(ع) را در محور سورن، فقدان جاده می دانست. هم زمان با طرح این پیشنهاد، در شرق سورن، جاده ای دردست ساخت است که ازطرف جنوب به جاده دزلی وصل شده و قرار است پس از امتداد این جاده روی خط الرأس، در غرب سورن به کله اسبی منتهی شود. اتمام کار احداث این جاده به دلیل سخت بودن ارتفاعات نیاز به انفجار کوه دارد. علاوه براین، پیشنهاد احداث جاده دیگر نیز در قسمت شمالی دامنه ارتفاعات سورن مطرح شد که قرار بود با عبور از محور چاله سبز (قله شمالی سورن)، بر روی ارتفاعات شمالی سورن (پیروزی) امتداد یابد، اما باتوجه به وضعیت زمین در غرب سورن و شناسایی های قبلی، احداث این جاده نیز محتمل نبود.(۳)

درپایان این جلسه قرار شد به صورت موقت بر روی پیشنهاد جدید فرماندهی کل سپاه تأمل و تمرکز شود. براین اساس مقرر گردید ارتفاعات پنجوین از برنامه عملیات حذف شده و توان این بخش در محور ارتفاعات شرق شانه دری به کار گرفته شود، درضمن جاده سورن در غرب آن احداث و به عنوان عقبه نیروهای عمل کننده در نظر گرفته شود.(۴)

۱

امروز بعدازظهر در جلساتی با حضور محسن رضایی فرمانده کل سپاه و فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص)، نجف و لشکرهای مأمور آن(۵) مانور عملیات والفجر۵ در دربندیخان در دو بخش یگانی و قرارگاهی ارزیابی و بررسی شد. فرمانده کل سپاه پس از استماع گزارش ها، در مانور عملیات والفجر۵ تغییراتی ایجاد کرد.

ص: ۶۷۵

۱- سند شماره ۱۲۷۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۱ - ۲۰.

۲- سند شماره ۱۲۷۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۸ - ۳۵.

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸۹ - ۸۸.

۴- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۸۷.

۵- افراد حاضر در این جلسات که در باختران برگزار شد، عبارت انداز: محسن رضایی فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، پیش بهار معاونت اطلاعات - عملیات، فتحیان مسئول بهداری، مزینانی مسئول تبلیغات، چراغچی از طرح و عملیات خاتم الانبیا(ص)، کیانی رئیس ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، احمد سوداگر اطلاعات - عملیات قرارگاه کربلا، احمد غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین فرمانده قرارگاه نجف، کاشانی مسئول مهندسی قرارگاه نجف، ملک زاده ستاد قرارگاه نجف، حسن پور اطلاعات - عملیات قرارگاه، حسین کلاه کج طرح و عملیات قرارگاه نجف، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمدرسول الله(ص)، مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر، کاظم رستگار فرمانده تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع)، رئوفی فرمانده لشکر۷ ولی عصر(عج).

در بخش نخست این جلسه عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، به تشریح اقدامات انجام شده در منطقه دربندیخان پرداخت. وی درمورد مأموریت قرارگاه نجف برای اجرای عملیات والفجر۵ (دربندیخان) گفت: کل هدف عملیات قرارگاه نجف، از تنگه باویسی در جنوب بمو تا جنوب دریاچه دربندیخان (سد) را دربرمی گیرد و خط تأمین آن، تیغه آخر ارتفاعات بمو بود که تغییراتی در آن داده شد. فرمانده قرارگاه نجف با بیان اینکه طبق طرح مانور عملیات منطقه دربندیخان لشکر۳۱ عاشورا بر روی ارتفاع بمو، لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) در ارتفاعات شاخ خشیک و لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) نیز پس از عملیات بر روی ارتفاعات زیمناکوه و بردکان، در منطقه سد دربندیخان وارد عمل خواهند شد، افزود: باتوجه به وضعیت فعلی، هدف سد در عمل تأمین نمی شود. وی همچنین درمورد میزان آمادگی یگان های قرارگاه نجف برای اجرای عملیات منطقه دربندیخان اظهارکرد: تقریباً ۸۰ الی ۹۰ درصد کار انجام گرفته است، یک سری شناسایی های جزئی باقی مانده و اکثر کارها انجام شده است. جاده های عقبه عمدتاً حدود دو ماه است که در منطقه کشیده شده است و بعد از شروع عملیات کار عمده جاده کشی در منطقه شروع می شود.(۱)

جعفری در ادامه صحبت های خود مهم ترین مشکلات طراحی و اجرای عملیات والفجر۵ را چنین برشمرد:

۱. محدودبودن راهکارهای عملیات به دلیل جنس نامناسب زمین.

۲. نبود جاده برای انتقال و تدارک نیروها در اغلب محورهای عملیاتی.

۳. حضور جدی ضدانقلاب در عقبه عملیاتی منطقه.(۲)

در ادامه این نشست، به درخواست غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، هریک از یگان های عملیاتی والفجر۵ از عملکرد خود درزمینه شناسایی، طرح مانور، میزان آمادگی و مشکلات پیش روی عملیات دربندیخان گزارش دادند.

ص: ۶۷۶

۱- سند شماره ۱۲۷۶۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی منطقه و وضعیت دشمن، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۶۰)، صص ۳ - ۱.

۲- جعفری درمورد مشکلات طراحی و اجرای عملیات والفجر۵ گفت: «[اولین مشکل] محدودبودن راهکارهای عملیات است که این ارتفاعات سخت و صخره ای است؛ یعنی دیواره ای است ... و به صورت یک دیواره دیده می شود. راهکارهایی که باید به روی آن ختم شود خیلی محدود است و فعلاً یک یا دو راهکار است. ... مشکل دوم جاده هست که درحال حاضر جاده ای برای این اهداف وجود ندارد و از ۴۸ ساعت تا ۱۵ روز برآورد زمانی هست که جاده به زیر ارتفاع یعنی پایین دیواره ها کشیده بشود و بالای دیواره ها را به هیچ وجه نمی شود جاده برد به غیر از یک مورد ... با این وضعیت فقط متکی به هلیکوپتر هستیم. البته دشمن هم متکی به هلیکوپتر است. لذا به علت فقدان جاده و رفع آن با هلیکوپتر می توانیم نصف ارتفاعات را تأمین کنیم ولی این هم مشکل عمده ای دارد و آن این است که اگر این تأمین نشود یک جای پا برای دشمن باقی می ماند و نقطه امیدی برای او است که تک را ادامه بدهد و فشار بیاورد و ارتفاعات را از ما بگیرد. ... مشکل سوم، آلودگی منطقه به ضدانقلاب ... عقبه منطقه آلوده به ضدانقلاب است.» (سند شماره ۱۲۷۶۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی منطقه و وضعیت دشمن، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۶۰)، صص ۳-۱.)

در ابتدا، محمد ظابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) در گزارشی از فعالیت این لشکر در محدوده قرارگاه تاکتیکی نجف۱ (از دربندیخان تا سرتک)، ضمن تأکید بر رعایت حفاظت اطلاعات منطقه، از تکمیل شناسایی های یگان خود خبر داد و افزود: ارتفاعات بمو، سرتک، شاخ خشیک و زیمناکوه به طور کامل شناسایی شده است. طبق شناسایی های انجام شده فقط در سمت راست بمو مشکل وجود دارد و نیروها دیر پای کار خواهند رسید. دشمن نیز در اکثر ارتفاعات در حد یک گردان نیرو دارد و بعضاً از نیروهای جیش الشعبی و گردان کماندویی استفاده می کند. فرمانده لشکر۲۷ با اشاره به اینکه کسب اطلاعات از این منطقه به دلایلی همچون عمق زیاد منطقه، نبود جاده و همچنین حضور ضدانقلاب در منطقه، با مشکل مواجه شده است، نبود عقبه، بعد مسافت، مشکل ادغام با ارتش، کمبود نیرو و مشکل اسکان نیروها را ازجمله مشکلات یگان خود برشمرد(۱)

پس از آن، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) ضمن ارائه گزارشی از اقدامات این یگان در محدوده قرارگاه تاکتیکی نجف ۱ (دربندیخان تا سرتک) از شناسایی های انجام شده در این منطقه ابراز خرسندی کرد.(۲)زین الدین باوجود خوش بینی به اجرای این عملیات، درعین حال مهم ترین مشکل پیشِ روی لشکر۱۷ را برای اجرای عملیات در منطقه، نبودِ جاده و عقبه مناسب عنوان کرد و گفت: جنس نامناسب زمین و صعب العبور بودن ناهمواری های منطقه به گونه ای است که احداث جاده را با بن بست مواجه خواهد ساخت و بالطبع تأثیر مستقیمی در مراحل مختلف عملیات برای آذوقه رسانی، اعزام یگان ها به خطوط مقدم، انتقال نیروهای احتیاط برای دفع پاتک دشمن و درنهایت تخلیه مجروحان خواهد داشت. درمجموع این مشکلات موجب خواهد شد اتکای تدارک عملیات به بالگرد به شدت افزایش یابد.(۳)-(۴)

در ادامه، مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا از فعالیت یگان خود در محدوده قرارگاه تاکتیکی نجف۲ (بمو و شاخ کیله) گزارش داد. باکری درمورد اقدامات شناسایی لشکر۳۱ گفت: شناسایی های مناطق بمو، شاخ بمو و سرتک باوجود دشواری های بسیار به شکل دقیق تری انجام شده است. براساس این شناسایی ها در بمو دو راهکار پیدا شده است، یکی سوراخی است که فقط افراد لاغر آن هم با تعداد مشخصی (۱۲۰ نفر) می توانند از آن عبور کنند و دیگری به علت صعب العبور بودن فقط در شب عملیات با نردبان قابل استفاده است.(۵)وی در ادامه با اشاره به

۱- همان، صص ۹ - ۸.

۲- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۰۴.

۳- در توضیحات فرماندهان لشکرهای ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۲۷ محمد رسول الله(ص) درمورد شناسایی های این دو یگان از جاده قاطررو در منطقه شاخ خشیک تفاوت ها و تناقض هایی به چشم می خورد. دلیل این اختلاف این بود که لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) زودتر از سایر یگان ها، مناطق را شناسایی کرده بود و درنتیجه شناسایی های لشکرهای ۱۷ و ۳۱ که دیرتر انجام شده با شناسایی های اولیه در برخی موارد تفاوت داشت.

۴- سند شماره ۱۲۷۶۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵ - ۱۳.

۵- سند شماره ۱۲۷۶۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت منطقه بمو، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۶۱)، صص ۲۰ - ۱۳.

اینکه طبق گزارش نیروهای شناسایی این لشکر راه های قاطررو در این منطقه پیدا نشده است، تأکید کرد که به دلیل جنس نامناسب زمین به هیچ وجه کشیدن جاده در جنوب بمو امکان پذیر نیست. به طورکلی فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا مواردی نظیر محدودیت راهکار، حساسیت دشمن،(۱) نبود جاده و تدارک نیروها را از مشکلات اساسی عملیات در بمو ذکر کرد.

مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر که در محدوده قرارگاه تاکتیکی نجف۳ به عنوان احتیاط قرارگاه تاکتیکی نجف۱ وارد عمل می شود، در شرح مأموریت این لشکر گفت: براساس مأموریت ابلاغی، احتیاط کلی قرارگاه نجف یعنی هر سه لشکر ۱۷، ۲۷ و ۳۱ با اولویت احتیاط قرارگاه تاکتیکی نجف۱ به لشکر نصر واگذار شده است. وی عقیده داشت به علت پیوستگی ناهمواری ها، عملیات والفجر۵ باید بر روی کلیه ارتفاعات انجام شود، زیرا در غیر این صورت، دشمن به راحتی علیه نیروهای خودی پاتک خواهد کرد.(۲) قربانی دراین باره افزود: به جای عمل در منطقه دربندیخان، در محدوده «شاخ شوالدری تا آهنگران (بشگان - تیله کوه) عمل کنیم که هم زمینه ای می شود برای عملیات به طرف سد و هم راه برای عمل روی آق داغ باز می شود.»(۳)و بدین ترتیب، باتوجه به مزیت دید نیروهای خودی بر جبهه دشمن، ضمن رعایت حفاظت اطلاعات این محدوده می توان صددرصد موفق عمل کرد. وی در پایان گزارش خود، مسئله کمبود نیرو و نبود جاده را ازجمله مشکلات مهم این عملیات برشمرد.(۴)

درنهایت کاظم رستگار فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا(ع) علاوه بر تبیین عملکرد یگان خود در محدوده قرارگاه تاکتیکی نجف۴ به عنوان احتیاط قرارگاه تاکتیکی نجف۲، درباره شناسایی های این تیپ گفت: احتیاط قرارگاه تاکتیکی نجف۲ به ما واگذار شده و تا به امروز بر روی شاخ شوالدری و منطقه یک شناسایی کلی انجام داده ایم. وی با اشاره به مانور فعلی عملیات اظهار کرد: اگر فقط روی خط الرأس ارتفاع بمو بخواهیم عمل کنیم آتش دشمن روی نیروهای خودی به شدت زیاد خواهد بود و به علت وابستگی شاخ کیله و شاخ بمو، تصرف ادامه ارتفاع مشکل می شود. رستگار عقیده داشت درصورت محدودشدن نیروهای خودی به چند ارتفاع، دشمن می تواند با پوشش هوایی بالگرد و آتش توپخانه آن ارتفاعات را تصرف کند. وی در پایان کمبود نیرو را از مشکلات جدی این تیپ عنوان کرد.(۵)

۱- باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا با بیان اینکه بیشترین نیروی دشمن در سمت راست است، مشکل اصلی عملیات را مربوط به سمت راست بمو و تنگه دربند می دانست. محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ محمد رسول الله(ص) نیز دراین باره عقیده داشت: «دشمن به محض شروع عملیات و سقوط سمت راست بمو، از هلیکوپترهای خود برای گرفتن سمت راست بمو استفاده می کند و بیشترین فشار را در سمت راست بمو می آورد.» (سند شماره ۱۲۷۶۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت منطقه بمو، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۶۱)، صص ۳۳-۳۱.)

۲- همان، صص ۳۷ - ۲۲.

۳- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر۴، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۱۸۵ - ۱۸۴.

۴- سند شماره ۱۲۷۶۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۰ - ۳۸.

۵- سند شماره ۱۲۷۶۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۵ - ۴۱.

پس از گزارش فرماندهان یگان های ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، ۲۷ محمد رسول الله(ص) و ۳۱ عاشورا، بخش دوم جلسه بعدازظهر امروز به فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف(۱) اختصاص یافت و فرماندهان این دو قرارگاه با فرماندهی کل سپاه درمورد مشکلات موجود بر سر راه دستیابی به اهداف عملیات والفجر۵ و نیز مسئله کاهش مانور این عملیات، بحث و تبادل نظر کردند.

در این نشست جعفری به مشکل فقدان جاده و اتکای صددرصد تدارکات عملیات دربندیخان به هوانیروز اشاره کرد و گفت: اولاً باید توان هوانیروز خود را به درستی بشناسیم، ثانیاً به جای گفت وگو درمورد مانور نیروهای پیاده، مانور هوانیروز و تضمین آن در این عملیات را بررسی کنیم. وی با بیان اینکه نباید به دلیل حجم بالای کار و وسعت زیاد منطقه، برخی ارتفاعات از طرح مانور حذف شود، تأکید داشت حتی درصورت کاهش مانور حتماً باید عملیات منطقه دربندیخان هم زمان با عملیات دیگری باشد تا فشار اصلی دشمن روی یگان های خودی در منطقه نصف و اجرای عملیات امکان پذیر شود.

در ادامه مباحث درحالی که جعفری در تداوم تلاش ها برای احداث جاده در محدوده قرارگاه های تاکتیکی نجف۱ و ۲ تأکید داشت، رضایی فرمانده کل سپاه، معتقد بود که مشکلات اساسی این منطقه باعث شده هدف اصلی عملیات تحت الشعاع دشواری های نبرد در این منطقه قرار بگیرد. رضایی دراین باره خطاب به فرمانده قرارگاه نجف گفت: درواقع شما می خواهید برای تهدید یا تصرف هدف اصلی سد (دربندیخان) در این منطقه عملیات انجام دهید، ولی باتوجه به نبودِ جاده، اگر تمام نیرو را خرج کنید نمی توانید در اینجا با قدرت عمل کنید. به عبارت دیگر، شما اکثر نیروها را برای تقویت جناح گذاشتید و هدف را تضعیف کردید. ما نمی توانیم هدف را عوض بکنیم بلکه باید تدبیری بشود. براین اساس یا باید زیمناکوه را گرفت یا باید جاده ای از این طرف احداث کنیم که بتوانیم برددکان، شاخ شمیران و زیمناکوه را بگیریم.(۲)

درواقع فرماندهی کل سپاه معتقد بود که باید حرکت جنوبی - شمالی (محور شاخ کیلر به زیمناکوه) در طرح مانور فعلی به حرکت شرقی - غربی (محور شاخ شمیران به زیمناکوه) تغییر یابد. از این رو، محسن رضایی در این جلسه خطاب به فرماندهان عملیات والفجر۵ گفت: «اگر بتوانید جاده را تا شمال شاخ شمیران(۳)* بیاورید دو سه لشکر ذخیره می کنید بعد با قدرت در زیمناکوه هم عمل می کنید.»(۴)

۱- محسن رضایی فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، سنجقی، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، احمد غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف و حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) در این جلسه حضور داشتند.

۲- سند شماره ۱۲۷۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵۲ - ۳۸.

۳- * در مانور پیشنهادی فرمانده کل سپاه، عملیات از منطقه کرگمل به پایین حذف و حدوداً از بالای تنگه سرتک و شاخ خشیک جزو مانور جدید می شود. (سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۳۰/۶/۱۳۶۲ تا ۱۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲۵ و ۱۲۶.)

۴- سند شماره ۱۲۷۶۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۶۵.

۱

فرمانـده قرارگاه نجف در جلسه امروز خود با مسئولان لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)(۱) شـناسایی های انجام شـده این لشکر در منطقه تحت مأموریت قرارگاه تاکتیکی نجف۲ را بررسی کرد.

جعفری در ابتـدای جلسه، اهداف اصـلی عملیات والفجر۵ در منطقه دربنـدیخان را ضـربه اقتصـادی (قطع برق)، بسـتن جاده سـلیمانیه - خانقین و مسـدودکردن راه ورودی ضـدانقلاب ذکر کرد. وی در ادامه راجع به معایب اساسـی این عملیات گفت: راهکارهای این عملیات محـدود است و درصورت بسته شـدن یکی از راهکارهـا، محور عملیـاتی قفـل می شود. علاـو براین، جـاده از مشـکلات اصـلی این منطقه است و حتی در برخی محورها اصلاً قابلیت جاده کشی وجود ندارد و درنهایت عقبه عملیاتی ما به ضدانقلاب آلوده است(۲)

در ادامه جلسه فرمانده گردان ها و تیپ های لشـکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) هرکـدام به طور جداگانه از میزان شـناسایی های انجام شده گزارش دادند.

سپس فرمانده قرارگاه نجف از فرمانده لشـکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) خواست تا شـناسایی های خود را به مواضع دشـمن نزدیک تر سازند. زین الدین مشکل اصلی را دراین زمینه، ممانعت نیروهای اطلاعات - عملیات لشکر۲۷ از شناسایی نیروهای اطلاعات - عملیات لشکر۱۷ در این محور اعلام کرد.(۳)*

جعفری همچنین درمورد چگونگی تـدارک نیروهای لشـکر۱۷ علی بن ابی طـالب(ع) بـاتوجه به تغییر خـط نور در طرح مـانور و ضـرورت انتقال نیافتن نیروها به جلوی شاخ خشـیک و شاخ بمو، از مهدی زین الدین توضیح خواست که فرمانده لشکر۱۷ در پاسخ گفت: «مسئله و مشکل ما در رساندن تدارکات به جلوی شاخ خشـیک نیست، بلکه از پایین ارتفاع به بالای آن و انتقال شهدا و مجروح بالعکس می باشد و من یقین دارم اگر مـا جلوی شـاخ خشـیک نرویم، روی این خـط نمی توانیم بـایستیم و دشـمن با تقویت جلوی شاخ خشـیک ما را عقب خواهـد زد و تازه این خط پیشنهادی جلوی فعالیت هلیکوپتر را هم می گیرد.»(۴)

۲

امروز فرماندهان(۵)** سپاه و ارتش در قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش در غرب، جلسه ای

را به منظور بررسی دلایل تعویق اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر برگزار کردند. در این جلسه

ص: ۶۸۰

۱- این جلسه با حضور عزیز جعفری فرمانـده قرارگاه نجف، امین شـریعتی جانشـین این قرارگاه، مهـدی زین الدین فرمانده لشـکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و فرمانده گردان ها و تیپ های این لشکر برگزار شد.

۲- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۷۱ - ۱۷۰.

۳- * راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ نیز چند روز پیش، در گزارش خود، یکی از علل نیمه کاره ماندن اقدامات شـناسایی لشـکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) را «عدم همکاری و ممانعت بچه های [لشکر] حضرت رسول تحت عنوان اینکه منطقه لو می رود» ذکر کرد. (سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: دفترچه ثبت جنـگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر۴، حسـین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۱۶۱.)

۴- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۷۲ و ۱۷۷ - ۱۷۶.

۵- * سـرهنگ جمالی جانشـین نیروی زمینی ارتش، سرهنگ سروری، سرهنگ قویدل رکن۲ نیروی زمینی ارتش، سـرهنگ مفید، علی شمخانی

قائم مقام فرمانـده کل سـپاه، بشـردوست نماینـده فرمانـدهی سـپاه در قرارگاه مقدم حمزه و غلامعلی رشـید معاونت عملیات قرارگاه خاتم در این جلسه که در باختران برگزار شد، حضور داشتند.

مواردی نظیر حضور کمرنگ فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص)

در منطقه عملیاتی، کمبود نیرو و فقدان وسایل ترابری، آگاهی دشمن از عملیات آتی ایران در محدوده بانه تا مریوان و افزایش حضور ضدانقلاب در محور بانه ازجمله علل تأخیر اجرای عملیات دهانه شیلر عنوان گردید.

در ابتدای جلسه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، در تحلیل دلایل تأخیر عملیات ضمن اشاره به عقب نشینی ارتش عراق از ارتفاعات شمالی دهانه شیلر و از دست رفتن فرصت جناح دهی دشمن گفت: «وقتی که در منطقه دقت می کنیم می فهمیم که یک سری از فرصت ها در عملیات شیلر از دست رفته است و چه بسا اگر قرارگاه رده بالا با قرارگاه رده جلو برخورد فعال تری می کرد، چه بسا دشمن به این وضع نمی توانست از اینجاها عقب نشینی بکند و اگر برادر کاظمی و جناب سرهنگ کروندی آمادگی داشتند یک انهدام نیرو از دشمن صورت می گرفت. به هرحال ... باز در منطقه فرصت های زیادی دارد از دست می رود؛ یعنی دشمن به شدت بین کیولری و کنگرک و این ارتفاعات گرمک دارد کانال می زند، یعنی این معابر را می بندد عین استحکامات جنوب، خیلی شدید دارد جلوی چشم بچه ها کار می کند، کانال هایش را زده، سیم خاردار زده، میدان مین درست کرده.»(۱)

وی درخصوص اقداماتی که باید باتوجه به شرایط کنونی در دستور کار قرار گیرد، افزود: «الآن بهترین فرصت و بهترین موقعیت در این شرایط است برای اینکه لااقل از شمال بانه بتوان کاری کرد، نیروهایی هم که ما الآن [در] جبهه شرق داریم تقریباً شناسایی هایشان تکمیل است و آمادگی خیلی خوبی هم دارند و من فکر می کنم اگر مثل قرارگاه های جنوب و حتی قرارگاه حمزه برخورد فعال تری با قرارگاه رده بالاتر می شد این برادرانمان را می توانستیم زودتر پای کار بیاوریم. مخصوصاً حالا نظر من و برادر سرهنگ شیرازی با برادر محسن این است که از آنها حضور فعال کم توی این عملیات دیده ایم. درصورتی که حضور آنها باعث سرعت عمل در کار می شود و مرتب هم ما براساس برنامه زمان بندی شده از این قرارگاه های رده پایین می خواستیم که خودشان را آماده بکنند، الآن کار خیلی لنگان لنگان پیش می رود و به هرحال این فرصتی هم که هست دارد از دست ما می رود.»(۲)

در بخش دیگر این جلسه سرهنگ جمالی جانشین نیروی زمینی ارتش، در تشریح دلایل تعویق زمان عملیات والفجر۴ به ابعاد مختلف مشکل کمبود نیرو و مسائل مرتبط با آن ازجمله مواردی نظیر دشواری های آزادسازی نیروها برای تکمیل یگان ها، جابه جایی های ناگهانی و گسترده در سطح نیروی زمینی، نبود ادوات ترابری نیروها، استفاده از نیروها برای مقابله با ضدانقلاب، اختلال ناشی از بمباران های شدید عراق(۳)و پای کارنبودن نیرو(۴) اشاره کرد. گفتنی است مشکل کمبود نیروی ارتش به گونه ای است که فرماندهان ارتش همچنان برای تأمین نیرو در برخی محورها ازجمله سورن با مشکلاتی مواجه اند.(۵)

۱- سند شماره ۱۲۷۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۵۵)، صص ۲ - ۱.

۲- همان، صص ۶ - ۳.

۳- همان، صص ۷ و ۸ و ۱۰ و ۱۳ - ۱۲.

۴- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۵۱.

۵- سند شماره ۱۲۷۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۰ - ۲۹.

در ادامه این نشست مشترک، فرماندهان آگاهی دشمن از تعویق اقدام ایران در محدوده جبهه بانه تا مریوان و افزایش حضور ضدانقلاب در محور بانه را ازجمله مسائل مؤثر در تأخیر عملیات آتی اعلام کردند. غلامعلی رشید دراین باره گفت: «دشمن هم دیروز به این نتیجه رسیده که عملیات عقب افتاده است.» سرهنگ مفید هم در تکمیل این بخش افزود: «[دشمن] می داند ما فهمیده ایم که او فهمیده که ما می خواهیم تک بکنیم. اما الآن تمام تلاشمان این است کاری کنیم تا این منطقه لو نرود و خوشبختانه این منطقه بکر مانده است، حتی ما ترابری مان را فشار آوردیم برای اینکه نیرو بیاید و در پشت بیاید تا به موقع بتواند به خط برساند.»(۱)

معاونت عملیات قرارگاه خاتم همچنین درمورد افزایش فعالیت ضدانقلاب در محور بانه اظهارکرد: «الآن شمال شرقی بانه مرکز ضدانقلاب است و هنوز هم که هست ... جدا از این بچه ها تلفات گرفته، یعنی دو تا مین کار گذاشتند که اولی ۱۱ تا از بچه های احمد کاظمی را شهید کرد و یک ماشین ارتشی هم ۱۸ تا ... الآن این بچه های احمد کاظمی صبح به صبح، با این نفربرهای چرخ لاستیکی و با این موشک ها ... توی این دره ها تیراندازی می کنند و توی منطقه مانور می دهند.»(۲) رشید اضافه کرد: «الآن نیروهای ما علاوه بر استقرارشان درست در این مسیر یعنی کنار رودخانه شیلر هستند. بچه های شناسایی شش ساعت راه را از خرنوك به این طرف می آیند، منتها در این منطقه قاچاقچی و ضدانقلاب هستند و آنها هر بار که می روند و می آیند پنج شش نفرشان را می گیرند. به هرحال آنجا آلوده است و یک مقدار از این می ترسند که آنها شاید کمین یا چیزی سر راهشان بگذارند یعنی ناامن است.»(۳)

سرهنگ سروری نیز با بیان اینکه «اخیراً در منطقه میرآباد تمرکز نیروی ضدانقلاب زیاد شده»، احتمال افزایش اقدامات خرابکارانه ازسوی گروه های ضدانقلاب را قوی ارزیابی کرد.(۴) دراین زمینه سرهنگ قویدل نیز علاوه بر اشاره به موقعیت مساعد گذرگاهی دهانه شیلر برای عبورومرور عناصر ضدانقلاب به داخل خاک عراق به عنوان یکی از اصلی ترین دلایل تجمع ضدانقلاب در محور بانه، پاک سازی های اخیر قرارگاه حمزه سیدالشهدا را هم از دیگر دلایل این تجمع برشمرد.(۵)

فرماندهان حاضر در جلسه مشترک پس از بررسی عملیات در محور شمالی دهانه شیلر، درباره عملیات در محورهای پنجوین و سورن نیز بحث و تبادل نظر کردند.(۶) درمجموع، فرماندهان ارتش و سپاه به این نتیجه رسیدند که برای تضمین موفقیت عملیات قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ بر روی محور ارتفاعات سورن، باید دست کم ارتفاع کله قندی در محور پنجوین تأمین شود.(۷)

۱- سند شماره ۱۲۷۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۱ - ۲۰.
۲- سند شماره ۱۲۷۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۴ - ۳۳.
۳- سند شماره ۱۲۷۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۳۶.
۴- سند شماره ۱۲۷۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۵ - ۲۴.
۵- سند شماره ۱۲۷۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۳۴.
۶- سند شماره ۱۲۷۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۸ - ۱۴.
۷- سند شماره ۱۲۷۵۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۴ - ۴۳.

۱

درحالی که ارتش عراق دور جدیدی از اقدامات خود را برای فعال سازی عناصر ضدانقلاب به منظور پیشگیری از سلسله عملیات های ایران در جبهه شمالی، آغاز کرده است، برخی گزارش ها و اخبار نیز از تلاش ایران درجهت برقراری ارتباط و همکاری با معارضین داخلی عراق برای خنثی کردن اقدامات مذکور دشمن حکایت دارد.

براساس گزارش های موجود، ارتش عراق پس از اطلاع از همکاری نیروهای ایرانی با معارضین عراقی در منطقه سیدصادقِ عراق، امروز با ۲ فروند بالگرد و ۲۰ دستگاه تانک و کاتیوشا به داخل روستایی به نام شیرمر واقع در شمال شرقی احمدآوا، حمله کرد. درپی این اقدام، عناصر فعال مرتبط با ایران وارد عمل شده و درگیری شدیدی میان طرفین رخ داد. در این واقعه ۶ تن از سوسیالیست ها و ۲ تن از بارزانی های طرف دار ایران کشته و تعدادی از کمونیست ها هم زخمی شدند و دیده بان نفوذی ایران نیز به اسارت دشمن درآمده و به پادگان سیدصادق منتقل شد. در جریان این درگیری طبق هماهنگی های انجام شده توپخانه ایران سه گلوله به سمت این پادگان شلیک کرد. براثر اصابت این گلوله ها به محل تشکیل جلسه توجیه افسران عراقی، ۲ معاون لشکر و ۲۵ عراقی کشته شدند.(۱)

علاوه براین، هفته نامه خبری راه کربلا (ارگان مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق)، هم در گزارشی اعلام کرد: مجاهدین عراقی درطول روز گذشته و امروز با انجام یک عملیات موفقیت آمیز ۲ تن از فرماندهان تیپ های ۶۶ و ۶۷ سپاه یکم ارتش عراق را درحالی که با فرماندهان سایر تیپ های این سپاه در سیدصادق تشکیل جلسه داده بودند، با استفاده از نارنجک دستی و مسلسل کشتند.(۲)

۲

نیروهای خودی «طی یک عملیات چریکی برون مرزی» در محور شمال غرب به عمق سی کیلومتری خاک عراق نفوذ کرده و پادگان «سراب سلیمان» را هدف قرار دادند.

براساس اطلاعیه قرارگاه حمزه سیدالشهدا، در این عملیات که با همکاری سپاه، بسیج، ارتش و پیشمرگان مسلمان کرد اجرا شد، نیروهای خودی موفق به قطع جاده تدارکاتی سیدصادق - حلبچه گردیده و پس از نفوذ به پادگان سراب سلیمان با افراد مستقر در این پادگان درگیر شده و ضربات و خسارات قابل توجهی را به دشمن وارد کردند.(۳) ستاد ناحیه کردستان دراین باره گزارش داد: در جریان این عملیات چریکی ۵۵ خودرو، ۲ بالگرد و ۱۲ آمبولانس دشمن منهدم و ۱۷۵ نفر از نیروهای عراقی کشته و ۴۰ تن از آنها زخمی شدند. در گزارش مذکور همچنین آمده است: امروز رفت وآمد در جاده سیدصادق به حلبچه قطع شد و دشمن پایگاه های خود را به کانی سر منتقل کرد.(۴)

۱- سند شماره ۱۳۰۸۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه با فرماندهی قرارگاه حمزه، عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۲۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۸۴)، صص ۱۵ - ۴.

۲- بنیاد شهید صدر (کمیته فرهنگی)، هفته نامه خبری راه کربلا، شماره ۸، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۸.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۲، اطلاعیه قرارگاه حمزه سیدالشهدا؛ و - روزنامه کیهان، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۴- سند شماره ۳۵۴۷۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد ناحیه کردستان به ستاد ناحیه منطقه ۱۱، ۳/۷/۱۳۶۲.

۱

درپی اجرای عملیات های پاک سازی در استان آذربایجان غربی که از آغاز سال ۱۳۶۲، با هدف قطع ارتباط ضدانقلاب داخلی با دشمن در دستور کار نیروهای خودی قرار گرفته است، امروز پاک سازی منطقه بنگوین به پایان رسید. این عملیات که از روز ۲۶/۶/۱۳۶۲

به منظور دست یافتن به مرکز تشکیلات سیاسی ضدانقلاب در این منطقه آغاز شده بود، با شرکت نیروهایی از ارتش و سپاه در سه محور حاج ماميان، رفته و بازرگان اجرا شد(۱) و نیروهای خودی توانستند با تسلط به ارتفاعات منطقه، بخش وسیعی از مناطق کردنشین را پاک سازی کنند(۲)

تیپ ۱۱۰ شهید محمد بروجردی در گزارشی اسامی روستاهایی را که در این عملیات پاک سازی شده اند چنین اعلام کرد: «زندان دره، سیاه گل پایین، قهوه خانه، سیاه گل بالا، دانی داغا، مزرع، زیوه، خانقاه، سرتن، سلم، قشقنه، تقی قولان، حسن چپ، کوخان، بنگوین، مگرو، شیخان، سرو، باگردان پایین، باگردان بالا، سلیم ساقول، کوتر، بریما و غماره.» علاوه بر روستاهای مذکور ارتفاعات مشرف بر زیوه، حسن چپ، باگردان پایین و بالا و ارتفاعات مشرف تقی قولان و قشقنه پس از درگیری به تصرف نیروهای خودی درآمد. همچنین در این عملیات ۴ تن از نیروهای نوهد شهید شده و تعدادی سلاح سبک به دست نیروهای خودی افتاد(۳)

در اطلاعیه قرارگاه حمزه سیدالشهدا - که امروز در مطبوعات درج شد - راجع به غنایم به دست آمده در این عملیات آمده است: «یک قبضه تفنگ۱۰۶ میلی متری، ۲ قبضه ضد هوایی، ۷ قبضه تیربار و خمپاره انداز، مقادیر زیادی مهمات و ده ها قبضه سلاح های سبک» به دست نیروهای خودی افتاد. همچنین، یک انبار بزرگ تدارکاتی حاوی هزاران دست لباس و کفش که ازجانب عراق برای آنان ارسال شده بود و ۱۰ دستگاه خودروی سبک و سنگین مسروقه که به جهاد سازندگی تعلق داشت، کشف شد.(۴)

گفتنی است براساس گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا، امروز مناطق مابین مزرعه و زیره واقع در محور حاج ماميان به بنگوین، توسط یک فروند هواپیمای عراقی بمباران شد. این بمباران تلفاتی در بر نداشت.(۶۱)

۲

اقدامات عناصر مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین غرب کشور خسارات و تلفات قابل توجهی را به نیروهای خودی وارد آورد. علاوه براین در سقز، بانه و دیواندره نیز درگیری های پراکنده ای میان نیروهای نظامی و عناصر ضدانقلاب رخ داد.

عصر امروز، یک دستگاه کامیون ایفا و یک وانت تویوتا حامل نیروهای خودی در دامنه ارتفاعات محور باختران - کامیاران، در کمین گروهی از اعضای مسلح حزب دمکرات و کومه له گرفتار شدند. در این حادثه ۱۲ تن از پاسداران و یک درجه دار ژاندارمری شهید و

۱- سند شماره ۳۵۴۵۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش مسئول طرح و عملیات تیپ قدس، ۸/۷/۱۳۶۲، ص۱.

۲- . سند شماره ۳۵۴۵۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش تیپ ویژه شهدا به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۷/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۴۵۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش تیپ ۱۱۰ شهید محمد بروجردی به فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مهاباد، ۳/۷/۱۳۶۲.

۴- روزنامه اطلاعات، ۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۴، اطلاعیه قرارگاه حمزه سیدالشهدا.

۲۵ نفر از افراد بسیج و سپاه مجروح شدند.(۶۲) گزارش دیگری دراین باره حاکی است نیروهای خودی به دنبال آگاهی از واقعه، بلافاصله عازم منطقه شده و با مهاجمین درگیر شدند.(۶۳)

در محور تبریز – ارومیه نیز مهاجمان مسلح دو خودروی نیروهای خودی را هدف حمله قرار دادند. در این حادثه یک دستگاه کامیون بنز خاور حامل ۱۲۰ کپسول گاز مایع متعلق به سپاه پاسداران و یک دستگاه تویوتای واحد مهندسی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، در منطقه کوسه کهریز واقع در ۱۳ کیلومتری محور مهاباد – ارومیه به آتش کشیده شد.(۶۴) براساس گزارش یک بولتن داخلی سپاه، در این اقدام، عناصر مسلح غیرقانونی عده ای از مردم غیرمسلح را نیز دستگیر و همراه با گروهی از نیروهای ارتش به گروگان بردند. گزارش مذکور افزود: «ضدانقلابیون راننده یکی از ماشین ها را به عنوان اعدام هدف گلوله قرار دادند.»(۶۵)

همچنین، یک دستگاه کمپرسی متعلق به هنگ ژاندارمری سقز امروز در محور سقز – بسطام بین پایگاه بخلو و خوشه دره براثر برخورد با مینی که عناصر مخالف نظام کار گذاشته بودند، دچار خساراتی شد و ۲ نفر سرنشین آن جراحات سطحی برداشتند.(۶۶)

علاوه بر حوادث فوق، امروز درگیری هایی نیز میان نیروهای خودی با گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق کردنشین رخ داد. دراین میان درگیری در پایگاه های هزارکانیان (از توابع سقز) و سویپرو (حوالی بانه) بدون تلفات به پایان رسید.(۶۷) در جریان درگیری های نیروهای مستقر در پایگاه های گاوشله و شاه قلعه (در نزدیکی دیواندره) با عناصر ضدانقلاب، یک نفر از نیروهای خودی زخمی شد.(۶۸) همچنین درگیری دیگری که در پایگاه سوته (حومه سقز) رخ داد، به مجروح شدن یک سرباز وظیفه از ناحیه پا انجامید.(۶۹)

۱

هیئتی که به نمایندگی از کمیته صلیب سرخ جهانی به همراه رئیس این کمیته برای بازدید از مناطق جنگ زده ایران به جنوب کشور سفر کرده است، از برخی نقاط و مراکز بمباران شده شهر آبادان بازدید کرد.(۱)به گزارش فرمانداری آبادان، صبح امروز اعضای این هیئت پس از ورود به آبادان، در فرمانداری حضور یافتند و «سپس از مناطق بمباران شده، بیمارستان ها و نقاط تخریبی و یکی از مقرهایی که آرم صلیب سرخ نصب شده بود و توسط مزدوران عراقی بمباران شده بازدید نمودند.»(۲)

۲

خبرگزاری جمهوری اسلامی از اقدام دولت دانمارک به فروش سه فروند کشتی جنگی به عراق خبر داد. براساس این گزارش دو فروند از کشتی های مزبور تحویل عراق شده و یک فروند دیگر قرار است تا چند روز آینده به این کشور تحویل داده شود. به نوشته روزنامه

۱– روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۶/۱۳۶۲، ص۹.

۲– سند شماره ۳۵۷۱۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۳/۷/۱۳۶۲.

کیهان، کشتی های فروخته شده به عراق که عرشه آنها دارای قابلیت فرود بالگرد می باشد، ظاهراً «برای حمل نیروهای نظامی و تانک مورد استفاده قرار می گیرد.»(۱)

رادیو اسرائیل نیز ضمن اعلام خبر مربوط به فروش کشتی های مذکور به عراق، گفت: «بهای سه کشتی مزبور بدون سلاح هایی که روی آن کار گذاشته شده هفت میلیون و پانصد هزار دلار می باشد.»(۲)

۱

آیت الله خامنه ای

رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع در مراسمی با حضور جمعی از اسرای عراقی، ضمن تشریح دیدگاه جمهوری اسلامی ایران درباره اسرای عراقی، صدام را در جنگ علیه ایران آلت دست قدرت های بزرگ خواند و بر تحقق شرایط ایران برای پایان جنگ تأکید کرد.

رئیس جمهور در این مراسم خطاب به اسرای عراقی گفت: «قبل از جنگ ما و شما هیچ گونه دشمنی و کینه ای از هم نداشتیم. شما برادران مسلمان و همسایه ما بودید و قرن های متوالی تاریخ و فرهنگ ما را به هم می پیوست. سفیهان حاکم بر بغداد این رشته ها را پاره کردند و شما را در مقابل ما قرار دادند و به دست شما سلاح هایی برای برادرکشی سپردند. اما خدا نگذاشت که این دشمنی زیاد به طول بکشد شما را به ما برگرداند و در آغوش ما قرار داد. اکنون شما با ما برادرید. همه اسرای مؤمن عراقی بدانند که ما آنها را جزو مردم خودمان و عضو جمهوری اسلامی می دانیم، ما شما را متعلق به صدام و گروه طغیانگرش نمی دانیم و حاضر نیستیم پیوند ایمان و عقیده و احساسات مذهبی و فرهنگی مشترک با شما را به خاطر خواست استکبار جهانی به خاطر منافع شرق و غرب قطع کنیم.»

آیت الله خامنه ای سپس، با اشاره به قرابت های فرهنگی و مذهبی بسیار زیاد ملت های ایران و عراق، جنگ عراق علیه ایران را خواست قدرت های «شرق و غرب» و نتیجه رویاپردازی صدام حسین برای ژاندارمی خلیج فارس و رهبری دنیای عرب خواند و تأکید کرد: «ما خود را طرف حساب صدام نمی دانیم. صدام را فقط یک عامل می دانیم. طرف حساب واقعی ما آن قدرت های بزرگ هستند که انقلاب اسلامی را قطع کننده دست خود از ایران، سپس از منطقه می شمردند. این یک تئوری نیست شما خود بهتر از هرکسی شاهد بوده اید که سلاح های غربی و شرقی باهم در خدمت رژیم عراق قرار گرفته است و هنوز هم قرار می گیرد. پول نفت متحدان امریکا صرف سلاح ساخته روس و بعضی از متحدان روس در اروپای شرقی شده است. داعی اصلی استکبار جهانی در مقابله با ما این بود که می خواستند از مسلمانی ما انتقام بگیرند. ما از اسلام دفاع می کنیم و علی رغم همه این مشکلات به دفاع ادامه می دهیم. شما و همه نیروهای مسلح عراقی که هم اکنون طوعاً یا کرهاً دربرابر ما به جنگ اشتغال دارند و همه دنیا بدانند دوستان و دشمنان ما هر دو بدانند که ما از دفاع از اسلام دست نخواهیم کشید. ما نمی خواهیم کشورگشایی کنیم،

۱- روزنامه کیهان، ۳/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۷/۱۳۶۲، ص۶، رادیو اسرائیل، ۲/۷/۱۳۶۲.

نمی خواهیم انقلاب اسلامی را به زور وارد کشوری کنیم ما در هیچ جا قصد ایجاد کودتا و بلوا نداریم. ما می خواهیم اسلام در این کشور اسلامی که اولین تجربه تاریخی تحقق اسلام پس از صدر اول است پایدار و پایدارتر بشود و بماند. مردم دنیا و مردم همه کشورها حیات اسلام را و باروری آن را به چشم مشاهده کنند. این با خود آنها است که پس از مشاهده تجربه موفق اسلام آن را بخواهند یا نخواهند. اعتقاد ما این است که همه ملت های مسلمان تحقق اسلام را خواهند خواست. استکبار جهانی نیز به همین دلیل است [که] با ما ستیزه می کند. می خواهد تجربه موفقی از اسلام دربرابر چشم جهانیان به خصوص ملت های مسلمان قرار نگیرد.»

رئیس شورای عالی دفاع در ادامه، ضمن اشاره به تبلیغات عراق و حامیانش برای قومی جلوه دادن جنگ عراق با ایران و مجوس خواندن ایرانیان گفت: «اکنون همه دنیای اسلام، ملت ها و حتی دولت ها حقانیت ما را فهمیده و زورگویی عراق را شناخته اند. متحدان امریکا چه در این منطقه و چه در شمال افریقا نتوانستند دولت های عرب را به یک حمایت مستمر و همه جانبه از صدام قانع کنند که درحال سقوط است. هیچ کس میل ندارد خود را به موجودی ببندد که مشرف به سقوط است.»

رئیس جمهور با بیان اینکه قدرت های بزرگ به عنوان تحریک کنندگان و حامیان صدام در جنگ علیه ایران، اکنون دچار خسارت شده اند، شرایط سه گانه ایران برای پایان دادن به جنگ را برشمرد و با اشاره به تحقق شرط نخست – اخراج نیروهای عراقی از خاک ایران – خاطرنشان کرد: «اگر در دو شرط محاکمه متجاوز و پرداخت غرامت مادی جنگ نیز عراق تسلیم نشود و آنان که به سرنوشت جنگ علاقه مندند اقدام نکنند، باز مانند آن شرط اول خود ما اقدام خواهیم کرد.»

آیت الله خامنه ای در پایان سخنان خود، به مسئله لبنان و فلسطین پرداخت و با تصریح بر اینکه «ضعف نفس و ضعف اراده» باعث ازدست رفتن سرزمین فلسطین شده است، تصمیم جدی مسلمانان فلسطین و لبنان را محور نجات این دو کشور اسلامی ذکر کرد. وی ضمن تأکید بر ضرورت کمک همه دولت های مسلمان و عرب برای نجات فلسطین، درمورد موضع و خواست ایران دراین باره گفت: «ما تا امروز، همه تلاش ممکن را کرده ایم، اما امید آن را داریم با پایان دادن پیروزمندانه این جنگ بتوانیم همه نیروی خود را برای نجات فلسطین سرمایه گذاری کنیم و مطمئنیم به فضل خدا چنین روزی پیش خواهد آمد.»(۱)

گفتنی است در این مراسم علاوه بر رئیس جمهور، ابومحمد یکی از افسران ارشد اسیر عراقی نیز در سخنانی ضمن بیان تاریخچه ای از تجاوزات نظامی عراق به مرزهای جمهوری اسلامی ایران، صدام حسین را نماینده قدرت های بزرگ برای سرنگونی انقلاب اسلامی معرفی کرد و افزود: «مردم مسلمان عراق با جنگ تجاوزکارانه صدام مخالف هستند و نارضایتی خود را بارها با واکنش های مخالفت آمیز ازجمله فرار از جبهه های جنگ و تسلیم خود به رزمندگان ایرانی

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۱۱.

نشان داده اند، ولی مزدوران صدام در سراسر عراق با انواع و اقسام حیله ها و سخت گیری ها عرصه را بر مردم این کشور مصیبت کشیده تنگ کرده اند.» وی در ادامه ضمن تشکر از تلاش های مسئولان ایرانی برای تأمین آسایش اسرای عراقی به موفقیت مدیران اردوگاه ها در ادامه آموزش های ایدئولوژیک اشاره کرد و گفت: «اسرای عراقی بارها با استقبال از شرکت در کلاس های عقیدتی مستقر در اردوگاه ها علاقه عمیق خود را به فراگیری احکام اسلامی ابراز داشته اند.» وی در پایان بر لزوم یاری مردم عراق «برای رهایی از یوغ رژیم جبار صدامی» تأکید کرد و از امام خمینی و رهبر مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق خواست فرصت حضور در جبهه های جنگ را برای اسرای عراقی فراهم کنند.(۱)

۱

در چهارمین روز از هفته جنگ که ستاد تبلیغات جنگ آن را «روز انقلاب اسلامی عراق» نام گذاری کرده است، گروهی از اسرا و معاودین عراقی در تهران و ساری اقدام به برگزاری راه پیمایی و تظاهرات کردند.

روزنامه کیهان درخصوص مراسم راه پیمایی امروز در تهران گزارش داد: «راه پیمایان با صفوف منظم درحالی که تصاویری از امام امت، شهید آیت الله سیدمحمدباقر صدر و تنی چند از شهدای انقلاب اسلامی ایران و عراق را با خود حمل می کردند و با دردست داشتن پلاکاردهایی با مضامینی دایر بر تأیید مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق و تبعیت کامل از رهبری امام امت و تأکید بر ادامه جنگ تا پیروزی نهایی بر صدام کافر و همچنین نفی سلطه ابرقدرت های شرق و غرب از میدان امام خمینی به سوی مجلس شورای اسلامی حرکت کردند.

در پیشاپیش راه پیمایان، اسرای عراقی با لباس های یکرنگ و با صفوف منظم درحالی که شعارهایی در تأیید مجلس اعلای انقلاب اسلامی با این مضمون "قسم به روز قدس که در خط امام حرکت می کنیم و با مجلس اعلا عهد می بندیم که سربازانی وفادار به امام امت باشیم" و با دردست داشتن تصاویری از امام امت و شهید صدر در حرکت بودند و درپی آنان برادران و

۱- روزنامه کیهان، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۲.

خواهران معاود عراقی با مشت های گره کرده درحالی که مجسمه پارچه ای صدام که بر چوبه دار قرار داشت و پرچم فرانسه بر خاک کشیده می شد و با شعارهای "خدایا، خدایا، تا انقلاب مهدی خمینی را نگهدار"، "مجلس اعلا بلی صدام خیر" [و] ... به سوی مجلس شورای اسلامی حرکت کردند.»

براساس این گزارش هم زمان با رسیدن راه پیمایان به مقابل مجلس شورای اسلامی، حجت الاسلام محمد یزدی نایب رئیس و فخرالدین حجازی نماینده مجلس شورای اسلامی به همراه حجت الاسلام محمدباقر حکیم و عده ای دیگر از اعضای مجلس اعلا به آنها پیوستند.

محمدباقر حکیم در این مراسم در سخنانی با تأکید بر اینکه باید «همگام با انقلاب اسلامی در به ثمررسیدن انقلاب اسلامی عراق کوشش کنیم»، به توطئه قدرت های بزرگ علیه انقلاب اسلامی ایران پس از پیروزی آن اشاره کرد و گفت: «ما فراموش نمی کنیم خون شهید صدر را که اولین کسی بود که به امام خمینی لبیک گفت و به همه توصیه کرد در خط رهبری امام باشند.» وی خطاب به اسرا و معاودین عراقی افزود: «شما می بینید جمهوری اسلامی ایران با تمامی گرفتاری ها و مشکلاتی که دارد هرروز به طور معجزه آسایی به پیش می رود و بحمدالله در شرف پیروزی است.» محمدباقر حکیم علت پیروزی های ایران را «ارتباط با خدا و رهبری پیامبرگونه امام [خمینی]» دانسته و اظهار کرد: «ما هم باید به این رهبری متمسک شویم و با خدا ارتباط داشته باشیم و همبستگی خود را بیشتر کنیم و امیدواریم به یاری خدا هرچه زودتر صدام را سرنگون کنیم.» سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در پایان بر ستاندن انتقام شهید صدر، خانواده حکیم و دیگر شهدای عراقی تأکید کرد.

به گزارش روزنامه کیهان، پس از سخنان حجت الاسلام حکیم، یکی از اسرای عراقی خطاب به وی گفت: «ما از شما تقاضا می کنیم که ما را به جبهه بفرستید تا انتقام خون شهیدان را از صدام جنایتکار بگیریم.» هم زمان «اسرای عراقی که از سخنان وی سخت تحت تأثیر قرار گرفته بودند با شعار "الجهاد الجهاد" سخنان وی را تأیید کردند.»(۱)

حجت الاسلام حکیم همچنین، در مصاحبه ای اختصاصی با روزنامه کیهان، هدف از گردهمایی و تظاهرات امروز اسرای عراقی را «آشنایی واقعی و مستقیم با روحیه و رفتار سیاسی اسرای عراقی» اعلام کرد و این اقدام را بهترین دلیل در اثبات متجاوزبودن عراق خواند. وی افزود: «این اسرا از مردمی هستند که در وهله اول اسلحه بر روی نیروهای اسلام کشیدند. اما زمانی که تسلیم نیروهای رزمنده در جبهه ها شدند و جمهوری اسلامی به آنان آزادی در رفتار و بیان عقاید داد، این اسرا مواضع مثبتی دربرابر جمهوری اسلامی اتخاذ کردند و با شدت رژیم صدام را محکوم نموده و این بزرگ ترین دلیلی است که اسرای عراقی

۱- همان، ص۱۸ مکرر.

طرف دار انقلاب اسلامی هستند و مخالفت خود را با رژیم جنایتکار عراق اعلام کرده اند.»

سخنگوی مجلس اعلاـ همچنین، این راه پیمایی را فرصتی برای تأیید رهبری جمهوری اسلامی، دفاع از انقلاب اسلامی، محکوم کردن جنگ تحمیلی و نیز نشان دهنده وحدت و اتحاد مسلمانان عراق دانست و خاطرنشان کرد: «ما از این اسرا، ارتش اسلامی خواهیم ساخت که در ساختن کشور عراق نقش بسیاری خواهند داشت.»(۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز درمورد تظاهرات امروز معاودین عراقی گزارش داد: «به مناسبت هفته جنگ که توسط دولت ایران سازمان یافته بود، حدود سه هزار تن از عراقی های مخالف (رژیم بغداد) [و] چهارصد تن از اسرای جنگی عراق امروز بعدازظهر در تهران به تظاهرات پرداختند.» این خبرگزاری افزود: «اسرای جنگی عراقی با اونیفورم های آبی توسط پلیس، نظامیان و پاسداران انقلاب کاملاً محصور بودند، آنها نوارهای پارچه ای حاوی شعار علیه رژیم ضد مذهب بغداد در دست داشتند. تماشاچیان ظاهراً از دیدن آنها در خیابان ها غافلگیر شده بودند.»(۲)

علاوه بر تهران در ساری نیز گروهی از اسرای عراقی مستقر در پادگان این شهر به مناسبت هفته جنگ اقدام به راه پیمایی کردند. به نوشته یک بولتن داخلی سپاه، اسرای عراقی که تعدادشان به ۱۵۰ نفر می رسید در صفوفی منظم با سردادن شعارهایی ازقبیل "الموت لصدام و النصر للاسلام" در خیابان های ساری راه پیمایی کردند.(۳)

۱

حجت الاسلام محمدباقر حکیم سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق به مناسبت چهارمین روز هفته جنگ (روز انقلاب اسلامی عراق) با شرکت در یک مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی و نیز یک گفت وگوی اختصاصی با روزنامه کیهان، بر ادامه مبارزه علیه رژیم بعث تأکید و درمورد مسائلی نظیر تشکیلات جدید مجلس اعلا، لزوم و آثار برگزاری مراسم هفته جنگ، تحویل سوپراتانداردها به عراق، روابط اخیر عراق و امریکا و... مطالبی را بیان کرد.

حجت الاسلام حکیم در مصاحبه رادیو تلویزیونی ابتدا با اشاره به جنایت های جنگی رژیم بعث عراق در جنگ علیه ایران و نیز تصریح بر حمایت قدرت های بزرگ از این حکومت، بر عزم مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق برای مبارزه با رژیم حاکم بر عراق تأکید کرد و گفت: «[مجلس اعلا] در این راه همواره فرامین و رهنمودهای امام خمینی را در نظر خواهد داشت.» وی ضمن تأیید موضع ایران مبنی بر ادامه جنگ تا تحقق شروط این کشور، اظهار امیدواری کرد: «سال چهارم جنگ به یاری خدا سال آزادی ملت عراق از چنگال ظلم و ستم رژیم حاکم بر بغداد خواهد بود.»

۱- روزنامه کیهان، ۳/۷/۱۳۶۲، ص۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۱، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۷/۱۳۶۲.
۳- دفتر فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه ۳، بولتن اخبار و رویدادهای هفته، شماره ۱، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۲.

سخنگوی مجلس اعلای عراق درزمینه تشکیلات جدید و برنامه های آینده این حزب با تأکید بر تلاش مجلس اعلا برای جذب نیروهای اسلامی، از انتخابات این مجلس در هفته جاری خبر داد و گفت: «برنامه های مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق پس از پیروزی های رزمندگان اسلام در آزادی حاج عمران، ابعاد جدیدی به خود گرفت. همچنین دیدار ما با رهبر کبیر انقلاب اسلامی بسیار ارزنده و پربرکت بود و رهنمودهای امام بر روی مجلس و برنامه های آینده آن اثرات ثمربخشی خواهد داشت. ما سعی می کنیم حکومت اسلامی را در عراق پیاده کنیم و این آینده ای است که ما برای عراق در نظر داریم.»

وی همچنین، درخصوص انفجار اخیر خط لوله انتقال نفت عراق در مرز این کشور با ترکیه[1] ابراز داشت: «این آتش سوزی دنباله عملیات موفقیت آمیزی بود که مجاهدین عراقی در خاک عراق انجام دادند.»[2]

حجت الاسلام محمدباقر حکیم در مصاحبه اختصاصی با روزنامه کیهان درباره لزوم برگزاری مراسم هفته جنگ و نتایج آن گفت: «در شرایط کنونی، برگزاری مراسم هفته جنگ برای جمهوری اسلامی ضرورت دارد. زیرا استعمار و استکبار جهانی و مرتجعین منطقه سعی دارند جنگ ایران و عراق را جنگ میان دو نظام و بر سر مرز نشان دهند و به همین دلیل است که آنان بر مسئله صلح تحمیلی تأکید دارند. اما برگزاری مراسم هفته جنگ می تواند واقعیت ها و اهداف جنگ تحمیلی را برای مردم منطقه و نیز مردم دنیا بیان کند و به آنان نشان بدهد که این جنگ میان حق و باطل، اسلام و کفر جهانی است و آگاهی دادن این واقعیت ها به ملل مستضعف جهان اهمیت بسیاری در تحقق اهداف مقدس جمهوری اسلامی دارد و نیز در رودرویی انقلاب اسلامی با استکبار جهانی اثر مستقیم می گذارد.»

وی در ادامه با اشاره به مسئله اعطای هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق، این قبیل اقدامات را کوشش های قدرت های بزرگ برای پشتیبانی از عراق در مقابل پیروزی های ایران توصیف کرد و افزود: «تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق یک بعد تبلیغاتی دارد که ابرقدرت ها سعی دارند یک جنگ روانی به وجود آورند تا خلائی در روحیه رزمندگان اسلام به وجود آورند.» محمدباقر حکیم تأکید کرد: «موضع فرانسه یک موضع خصمانه ای در مقابل مسلمانان ایران و عراق است و چنانچه دولت فرانسه بخواهد به پشتیبانی اش از رژیم کنونی عراق ادامه دهد، ملت مسلمان عراق از این رژیم انتقام خواهد گرفت و منافع فرانسه را مورد تهاجم قرار خواهد داد.»

سخنگوی مجلس اعلا در پایان این مصاحبه به موضوع روابط اخیر عراق و امریکا نیز اشاره و تصریح کرد: «استکبار جهانی سعی داشته که رژیم عراق را به عنوان یک رژیم ملی و دشمن استعمار نشان دهد و به همین خاطر در آغاز حکومت این رژیم روابط محرمانه میان عراق و امریکا صورت

۱- انفجار این خط لوله نفتی در روز ۱۸/۶/۱۳۶۲ رخ داد. (ر.ک روزشمار ۱۸/۶/۱۳۶۲)

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۲.

گرفت. اما در این جنگ رژیم جنایتکار عراق در شرایطی قرار گرفته است که ماهیت اصلی و وابستگی خود را به استکبار جهانی علنی کرده است. علاوه براین وابستگی این رژیم به رژیم های مرتجع منطقه مانند عربستان سعودی، اردن، مصر و سودان افزایش پیدا کرده است.»(۱)

۱

مانور "سپر جزیره" به عنوان اولین اقدام رزمی مشترک کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس قرار است از تاریخ ۹/۷/۱۳۶۲ به مدت سه هفته در امارات متحده عربی برگزار شود. باتوجه به اهمیت و حساسیت امنیتی و نظامی این مانور برای ایران، معاونت عملیاتی نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران، اطلاعاتی که تاکنون راجع به مانور مزبور به دست آمده را درقالب یک گزارش محرمانه به نهادهای ذی ربط ارسال کرد.

در این گزارش پس از اشاره به برخی واحدهای شرکت کننده در مانور، اهداف برگزاری آن به نقل از ولیعهد امارات متحده عربی چنین ذکر شده است: «۱. تشکیل نیروی دفاعی مشترک و هماهنگی در زمینه های مختلف تسلیحاتی ۲. تثبیت امنیت و استقلال و حراست از کشورهای عضو شورا در منطقه ۳. جلوگیری از مداخله ابرقدرت ها در خلیج فارس ۴. دفع دشمن از منطقه به هنگام مداخله در یکی از کشورهای عضو شورا.»

گزارش مذکور همچنین، با اعلام اینکه مانور سپر جزیره به فرماندهی سلطان قابوس پادشاه عمان، برگزار خواهد شد، درخصوص امکانات و تجهیزات تسلیحاتی که قرار است در این مانور به کار گرفته شود، آورده است: «تعدادی از هواپیماها و هلیکوپترهای رزمی امارات متحده عربی پوشش هوایی واحدهای شرکت کننده در مانور را به عهده خواهند داشت. تعداد ۲۰ دستگاه تانک فرانسوی از نوع X۳۰ ... ازجمله سلاح های شرکت کننده در مانور ازطرف نیروی زمینی امارات متحده عربی می باشد. به علاوه قرار است واحدها از مهمات حقیقی و تجهیزات مدرن استفاده کرده و تیراندازی شبانه نیز خواهند داشت.»(۲)

از سوی دیگر، شیخ خلیفه بن زاید ولیعهد و معاون فرماندهی نیروهای مسلح امارات متحده عربی نیز در مصاحبه ای که امروز در مطبوعات این کشور درج شد، درباره مانور سپر جزیره توضیحاتی بیان کرد. وی این مانور را بخشی از تدارک کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای ایجاد یک نیروی واکنش سریع و «سنبل وحدت این کشورها» اعلام کرد و گفت: «کشورهای خلیج فارس کاملاً متعهد به دفاع از منابع طبیعی خود و تضمین صلح و ثبات برای شهروندانشان هستند و چنین تعهدی بدون نیاز به مداخله ابرقدرت ها انجام خواهد گرفت.»

شیخ خلیفه با بیان اینکه به دنبال این مانور نیروهای دریایی شش کشور عضو شورای همکاری نیز مانورهایی اجرا خواهند کرد، افزود: «امنیت منطقه ازنظر این کشورها تفاوتی با امنیت ملت عرب نداشته و به مفهوم جدایی از آنها نیست. امنیت خلیج [فارس] بخشی از امنیت ملت عرب است،

۱- روزنامه کیهان، ۳/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۲- سند شماره ۲۰۳۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از معاونت عملیاتی نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران به ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، ۳/۷/۱۳۶۲، صص ۳ - ۱.

خاصه اینکه اعراب خلیج [فارس] بخشی از ملت بزرگ اعراب هستند.» وی همچنین ابراز امیدواری کرد که «تلاش های جاری خلیج [فارس] برای رفع اختلافات در میان اعراب، منجر به ایجاد موضع بهتری برای مقابله با خطراتی که ملت عرب با آنها مواجه می باشد گردد.»(۱)

۱

احمد عزیزی قائم مقام وزارت امور خارجه ایران، در گفت وگویی مواضع وزارت امور خارجه ایران را درباره اوضاع کنونی پاکستان، گسترش روابط اقتصادی ایران با ژاپن و بازار مشترک اروپا و مسئله مهاجران افغان بیان کرد.

عزیزی با اشاره به حساسیت اوضاع داخلی پاکستان برای ایران، بر اهمیت و لزوم تداوم روابط با این کشور تأکید کرد.

وی درمورد مأموریت احتمالی ژاپن برای بهبود روابط غرب با ایران پس از اجلاس ویلیامزبورگ، گفت: «ژاپن، مستقیماً نفی می کرد که حامل رسالت و پیام خاصی ازسوی غرب برای نزدیک ترکردن جمهوری اسلامی با غرب است و اصولاً تفاوتی هم نمی کند، یعنی چه ژاپن حامل این رسالت باشد یا نباشد، جمهوری اسلامی ایران همواره آنچه که ازسوی سران استکبار جهانی دریافت کرده عمدتاً جز خصومت و رودررویی نبوده و طبیعی است که جمهوری اسلامی نمی تواند خصومت را با دوستی و نزدیکی پاسخ بدهد.» عزیزی ضمن رد ارتباط سفر اخیر(۲) وزیر امور خارجه ژاپن به ایران با مسئله نزدیک سازی روابط ایران و غرب افزود: «تماس های ما با ژاپن و یا بسیاری از دیگر کشورهای غربی بدون توجه به اهداف و مطامعی که مجموعه استکبار جهانی و غرب در رابطه با جمهوری اسلامی ایران جست وجو می کند، است و

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۰، ۴/۷/۱۳۶۲، صص ۱۰ - ۹، ابوظبی - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۷/۱۳۶۲.

۲- شینتاروآبه وزیر امور خارجه ژاپن، در اواسط مردادماه سال ۱۳۶۲ به ایران سفر کرد و در دیدار با مسئولان جمهوری اسلامی ایران مذاکراتی درخصوص پایان دادن به جنگ انجام داد. (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۸۶، ص۱۷۹.)

باتوجه به منافع ملت ما و باتوجه به نیازهای مختلف ملت ما به صورت دوجانبه انجام می گیرد.»

قائم مقام وزارت امور خارجه همچنین در پاسخ به پرسشی درمورد تناقض حجم نسبتاً بالای روابط اقتصادی ایران و غرب با سیاست نه شرقی و نه غربی جمهوری اسلامی، خاطرنشان کرد: عمر پنج ساله جمهوری اسلامی در مقایسه با عمق وابستگی سیاسی و اقتصادی ایران به غرب در دوران حکومت پهلوی کوتاه بوده و فرصت بیشتری برای قطع کامل وابستگی ها لازم است. وی در ادامه، حذف ایالات متحده امریکا از جدول روابط بازرگانی و کمرنگ شدن نقش و جایگاه شوروی در مبادلات تجارت خارجی ایران را نشانه ای از حرکت به سوی سیاست نه شرقی و نه غربی دانست و افزود: «ان شاء الله که رزمندگان ما با پایان جنگ تحمیلی به نفع امت اسلام نیروهای خودشان را آن چنان در خدمت سازندگی و خودکفایی خواهند گذاشت که روند فعلی روابط نیز اصلاح خواهد شد و در این بعد نیز انقلاب اسلامی یک الگوی زیبا و قابل تقلید برای رهروان آینده انقلاب ها ارائه خواهند کرد.»

وی در پایان راجع به مسئله مهاجران افغان و تصمیمات وزارت امور خارجه دراین باره گفت: «وزارت امور خارجه مسئله مهاجرین افغانی را با دقت دنبال می کند و ازطریق شورایی که مسائل مربوط به برادران و خواهران افغانی را تجزیه وتحلیل می کند، جنبه های اجرایی کار را بررسی می کند، در جریان مسائل اجرایی آن قرار می گیرد و ما یقیناً معتقد به اعمال کنترل و نظارت بر وضعیت برادران و خواهران مهاجر افغانی هستیم و آن هم به دلیل اهمیتی است که به مبارزات اسلامی مردم افغانستان و بهبود حال و اصلاح امر برادران و خواهران مسلمان خودمان می دهیم.» عزیزی اضافه کرد: «اگر این اعمال کنترل نباشد یقیناً عناصری که ناباب هستند [و] بدون قصد خیر به عنوان عوامل نفوذی در داخل مهاجرین افغانی وجود دارند، موفق خواهند شد اهداف پاک برادران مسلمان افغانی را لوث بکنند و با ایجاد یک جو فاسد و جو درگیری با ساکنان مناطقی که پذیرای این برادران و خواهران شدند و آنها را به عنوان میهمانی عزیز پذیرایی می کنند، موفق خواهند شد به جنبه های منفی این جو اضافه کنند.»(۱)

۱

تأثیر جنگ بر نهادها و ارگان های زیرمجموعه دولت امری طبیعی است، بااین حال، مسئولان کشور با به کارگیری برخی روش ها و اتخاذ تصمیماتی برای اداره کشور در وضعیت جنگی، هم زمان با اولویت بخشی به مسئله جنگ، اقدامات زیربنایی و طرح های عمرانی را نیز پیگیری کرده و مانع از تعطیلی کامل آنها شده اند. دراین زمینه، امروز رئیس سازمان برنامه وبودجه، و وزرای نیرو و راه وترابری، در مصاحبه هایی ضمن ارائه گزارشی از فعالیت های ارگان های متبوع خود، آثار جنگ بر اقتصاد کشور و برخی از تصمیمات و روش های مذکور را تشریح کردند.

محمدتقی بانکی وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه وبودجه، در مصاحبه ای به مناسبت هفته

۱- روزنامه کیهان، ۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۹.

جنگ، برآورد سیاسی و نظامی قدرت های بزرگ در تحمیل جنگ بر ایران را اشتباه خواند و درمورد تأثیر جنگ بر اوضاع اقتصادی کشور گفت: «در سال ۵۹ به واسطه جنگ تحمیلی یک ضربه شدید اقتصادی بر ما وارد شد که درنتیجه تولید ناخالصمان ۱۶ درصد کاهش پیدا کرد. حال اینکه سال ۶۰ ما توانستیم تولید ناخالص داخلی را از رشد ۲ درصد برخوردار سازیم و پیش بینی می کنیم که [رشد] تولید ناخالص داخلی در سال ۶۲ حدود ۷ درصد است. که این امر فقط با تلاش و کوشش رزمندگانمان در جبهه های اقتصادی حاصل شده است.»

وی در ادامه با تأکید بر تأثیر نامطلوب جنگ بر تولید ازطریق ضربه به نیروی انسانی، آثار مثبت جنگ را در فراهم سازی زمینه های شکوفایی استعدادها و بروز خلاقیت ها مورد توجه قرار داد و افزود: «ما امروز می بینیم که قطعات یدکی و ادوات نظامی بسیاری را برادران ما به دست خود می سازند و این تحول بزرگی است که طی این دوران کم نصیب ملت ایران گردیده است.

رئیس سازمان برنامه وبودجه در تبیین برنامه های اقتصاد جنگی ضمن اشاره به مردمی بودن جنگ و بسیج مردم برای کمک به جبهه ها، برخی از تمهیدات دولت دراین زمینه را چنین برشمرد:

۱. تنظیم قوانین به نحوی که «افراد متمکن بیشتر بتوانند در این جنگ کمک کنند و کمتر اقشار مستضعف زیر فشار بروند.»

۲. اقدام دولت به الگو قراردادن صرفه جویی و جلوگیری از تعطیلی پروژه های عمرانی ازطریق صرفه جویی.

۳. ابداع سازوکار سهمیه بندی برای جلوگیری و کنترل تورم و گرانی.

وی درتشریح موارد فوق ضمن اعلام آمار عملکرد دولت در طول سه سال جنگ افزود:

«۱. تولید ناخالص داخلی: تولید ناخالص داخلی در سال ۵۹، ۵/۱۶ درصد کاهش پیدا کرد که در سال ۶۰ این کاهش تبدیل به رشدی معادل ۲ درصد شده و پیش بینی می کنیم این رشد در سال ۶۲ به ۷ درصد برسد.

۲. سهمیه بندی: با اجرای طرح سهمیه بندی توانستیم کالاهای اساسی مردم را کنترل کنیم و آنها را با نرخ دولتی به دست مصرف کننده برسانیم که دراین زمینه کارنامه دولت مثبت است.

۳. صرفه جویی: در ارتباط با صرفه جویی وقتی سیاست سهمیه بندی به اجرا درآمد، دولت توانست واردات را کنترل کند و واردات را حتی المقدور سوق دهد به طرف کالاهای مصرفی اساسی، کالا های واسطه ای و کالا های سرمایه ای که فقط سیاست صرفه جویی به ما اجازه می داد به این مرحله برسیم.»

بانکی درخصوص کاهش صادرات غیرنفتی در سال های اخیر نیز گفت: «صادرات غیرنفتی ما طی این چند سال کاهش یافته و آن هم به دلیل تورم موجود در مملکت است که کالاهای صادراتی ما ازنظر قیمت در بازارهای جهانی نتوانسته رقابت های لازم را به دست آورد. بنابراین، ما در صادرات این گونه کالاها کاهش داشته ایم که با سیاست های دولت امید است که افزایش دراین زمینه هم حاصل شود.»

ص: ۶۹۵

محمدتقی بانکی اقدامات دولت برای بالابردن تولید در زمان جنگ را این طور ذکر کرد:

۱. افزایش طرح ها و پروژه هایی که موجب تقویت قدرت دفاعی کشور می شود.

۲. تلاش برای اتمام پروژه هایی نظیر فولاد اهواز و مبارکه که باعث افزایش صادرات و یا کاهش واردات خواهد شد.

۳. انجام طرح ها و پروژه هایی که منجر به تولید کالاهای اساسی (راهبردی) می شود؛ از قبیل: طرح های آبرسانی، تسطیح مزارع و کانال های آبرسانی.(۱)

وزارت نیرو نیز علاوه بر حرکت در راستای اقتصاد جنگی و در اولویت قراردادن کمک رسانی و ترمیم مراکز مرتبط با انرژی در مناطق جنگ زده، اقدامات مربوط به پروژه های عمرانی را در دستور کار دارد. حسن غفوری فرد وزیر نیرو، در مصاحبه با روزنامه کیهان، ضمن ارائه آمار و توضیحاتی راجع به فعالیت های این وزارتخانه در مناطق جنگ زده برخی اقدامات زیربنایی انجام شده توسط وزارت نیرو را تشریح کرد.

وی راجع به فعالیت های وزارت نیرو در مناطق جنگ زده، گفت: «در طول سه استان کردستان، ایلام و باختران ۸۰۰ کیلومتر شبکه فشار قوی، ۴۵۰ کیلومتر شبکه فشار ضعیف و ۳۰ هزار آمپر سه فاز و یک فاز بازسازی شده، همچنین در منطقه خوزستان ۶۶۸ کیلومتر شبکه خط ۳۳ کیلو ولت و ۴۰۰ کیلومتر خط ۱۸ کیلوولت و مجموعاً حدود ۱۰۶۶ کیلومتر شبکه فاز فشار متوسط تعمیر و نصب شده است. همین طور به ۳۹۹۹۳ مشترک کنتور داده شده است که برق آنها وصل شده و ۵۹۰ کیلومتر فشار ضعیف به شبکه برق وصل شده و حدود ۱۸۸ روستا را بازسازی کرده ایم.»

غفوری فرد همچنین درمورد اقدامات عمرانی انجام شده در حوزه مسئولیت های وزارت نیرو در سایر مناطق کشور افزود: «در سال ۶۱، تعهد کرده بودیم که ۱۵۰۰ روستا را برق دار کنیم؛ درحال حاضر نه تنها به مناطق جنگی سرویس داده شده است بلکه ۲۰۰۰ روستا را برق دار کرده ایم و سرویس دهی به مناطق جنگی هیچ اثر منفی در سایر مناطق کشور نداشته است.» وزیر نیرو درخصوص طرح های تأمین آب در خوزستان نیز یادآور شد: «طرح عظیم کارون ۲ و ۳ در دست تهیه است و سد مارون در بهبهان در دست اجراست.»(۲)

هادی نژادحسینیان وزیر راه وترابری هم در گفت وگویی به مناسبت هفته جنگ، به تبیین عملکرد این وزارتخانه در طول جنگ پرداخت. وی با اشاره به فعالیت وزارت راه وترابری در امور راه سازی ازطریق اعزام گروه های مختلف برای همکاری با واحد مهندسی رزمی سپاه پاسداران و جهاد سازندگی درباره چگونگی تشکیل اداره کل های راه قدس، کربلا و نجف برای انجام فعالیت های راه سازی و عملکرد آنها در مناطق جنگی گفت: «از اواخر سال گذشته، وزارت راه وترابری با تأسیس اداره راه کربلا رأساً در جبهه های جنگ کشور حضور یافت و در این مدت تاکنون، حدود ۳۵۰ کیلومتر از راه های این مناطق ساخته شده است و درحدود ۱۱۰

۱- روزنامه کیهان، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۱۸.

۲- روزنامه کیهان، ۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۵.

کیلومتر از یک محور اصلی تدارکات جبهه ها تعریض شد. ... باتوجه به استضعاف مضاعفی که در کردستان و آذربایجان غربی وجود داشت و با پیروزی رزمندگان اسلام در این مناطق و آزادسازی محورهای این منطقه اداره راه قدس نیز برای راه سازی در این مناطق از اوایل سال جاری آغاز به کار کرد و درحال حاضر ۳۰ اکیپ راه سازی از استان های مختلف در این اداره حضور دارند. ... به دنبال عملیات پیروزمندانه رزمندگان اسلام در منطقه ایلام به درخواست سپاه و ارتش، اداره راه نجف در این منطقه تأسیس گردید که درحال حاضر عملیات آسفالت ۸۰ کیلومتر راه در این منطقه را به عهده گرفته است.»

وی در تشریح سایر اقدامات وزارت راه وترابری در مناطق جنگی به بازسازی ۱۵۰ دهنه پل از ۳۰۰ دهنه پلی که دشمن به هنگام عقب نشینی از مناطق اشغال شده ویران کرده بود، اشاره کرد. نژادحسینیان درخصوص فعالیت راه آهن جمهوری اسلامی ایران در جنگ نیز گفت: «در تمامی طول جنگ، تأسیسات و خطوط راه آهن در مناطق جنوبی زیر آتش دشمن قرار داشته و خسارات و زیان های مالی و جانی در برداشته است، اما دراین حال راه آهن از ابتدای جنگ تاکنون به وسیله ۴۵۰۰ قطار، صدها هزار نفر رزمنده و میلیون ها تن بار و تجهیزات نظامی مربوط به ارتش و سپاه را حمل کرده است. همچنین در طول جنگ ۵ واگن بیمارستانی راه آهن در خدمت مداوای مجروحین جنگ تحمیلی بوده است.»(۱)

۱

رادیو مسکو به نقل از روزنامه تایم مدعی شد: باوجود اظهارات رسمی و متعدد مقامات امریکایی درخصوص تحریم تسلیحاتی ایران، سیلی از انواع مختلف سلاح های امریکایی مخفیانه توسط «نمایندگان کاذب سوداگران بین المللی» به ایران سرازیر شده است.

در این گزارش که در دو قسمت از رادیو مسکو پخش شد،(۲) به نقل از روزنامه تایم (چاپ نیویورک) آمده است: فردی به نام بلامیان هاشمی تاجر ثروتمند ایرانی که از فراریان وابسته به رژیم گذشته ایران است، در حومه شهر استنفورد با پوشش فروشگاه فرش به دادوستد اسلحه بین امریکا و ایران می پردازد. تایم در ادامه ضمن تأکید بر اینکه علاوه بر فرد مذکور عده دیگری نیز در کار تجارت غیرقانونی اسلحه بین امریکا و ایران فعالیت دارند، نوشته است: «هر سال سلاح های ساخت امریکا به مبلغ صدها میلیون دلار به ایران تحویل داده می شود. حداقل ده کمپانی امریکایی و همچنین فروشندگان بین المللی اسلحه که در ایالات متحده امریکا زندگی و فعالیت می کنند جزو تحویل دهندگان اسلحه به ایران هستند. علاوه براین، قسمت بزرگی از اسلحه ساخت امریکا قانونی و به طور علنی به متحدان پنتاگون مانند کره جنوبی و اسرائیل فروخته می شود و بعداً این اسلحه ها را دوباره به ایران می فروشند.»

۱- همان، ص۲.

۲- بخش اول گزارش مذکور در تاریخ ۳۱/۶/۱۳۶۲ و بخش دوم آن در ۳/۷/۱۳۶۲ از رادیو مسکو پخش شده است.

تـایم مـدعی شـده است: اسـنادی از تجـار بین المللی اسـلحه و دستیـاران هاشـمی و نیز اداره کنترل بر مهمات و اسـلحه وزارت امور خارجه(۱) و کمپانی های غیردولتی فروشـنده سـلاح در دست دارد که حاکی است «سـلاح ها و مهمات ساخت امریکا به صورت سـیل پایان ناپذیری به ایران سرازیر است.» این روزنامه در ادامه افزوده است: «مثلاً موتورهای تانک و قطعات یدکی برای هواپیماهای شـکاری به وسـیله کانادا و انگلسـتان از ایالات متحده به ایران داده شد.»(۲)

نشریه تایم با استناد به اظهارات فردی به نام دیه لو که به گفته تایم تبعه برزیل و رئیس کمپانی آر.آر.سی. می باشد، آورده است: «قسمت بزرگ اسـلحه و تجهیزاتی که کمپانی از امریکا تحویل می گیرد توسط پیمانکارانی خریـداری می شود که برای کنسـرت های [کنسرسـیوم های] بزرگ امریکایی فعالیت می کننـد. بسیاری از معاملات توجه را به خود جلب نمی کرد، زیرا تجهیزات فروخته شده جنبه غیرنظامی داشته است و باتوجه به مقررات و قوانین بازرگانی امریکایی که نسبتاً مبهم و نامفهوم انـد می توانسـتند ظاهراً از روی قانون فروخته شوند. این تجهیزات عبارت اند از: رادار، دستگاه های ناوبری و آلات و ادوات رادیویی.» به نوشته این روزنامه: «وقتی نمایندگان شرکت آر. آر. سی. دریافتند که مقامات حکومتی امریکـا چنین وانمود می کننـد که علاقه ای ندارنـد محتویات محفظه های بزرگ تحویل داده شـده را بداننـد این تجهیزات را مسـتقیماً به آدرس نیروی هوایی ایران فرسـتادند. این نماینـدگان تجهیزاتی نظیر قطعـات یـدکی هواپیما من جمله موتور هواپیما و ژانراتور که تجهیزات غیرصادراتی است به ایران می فرسـتادند.» مجله تایم در ادامه از این هم فراتر رفته و ادعا کرده است که بی تفاوتی مقامات و مسئولان گمرکی ایالات متحـده حتی موجب حـذف شـرکت های واسـطه و پوششـی شـده است، به نحوی که پیمانکاران ترجیـح دادنـد، مستقیماً با خریدار (ایران) ارتباط برقرار کنند. تایم یکی از این پیمانکاران را بن روبوکو اهل امریکا و صاحب شـرکت کونترنیشـنل کمپانی تولید قطعات مخصوص هواپیما در نیوجرسـی معرفی کرده و نوشته است: «در مدارک این کمپانی تجهیزاتی ثبت شده است که [ازطرف] ایالات متحده امریکا برای هواپیماهای سی ۱۳۰ نیروی هـوایی ایران فرســتاده شـده اسـت و در مـاه گذشــته یـک پـارتی جدیـدی از تجهیزات الکـترونیکی و قطعـات یـدکی برای هواپیماهـای سـاخت کونترنیشنل تهیه و برای صدور آماده شده است.»

این مجله امریکـایی به نقـل از «یکی از کارمنـدان اداره گمرک واشـنگتن» مـدعی شـده است که در طول دو سـال اخیر، محفظه هـایی که حاوی موتورهای تانک ام۶۰ ساخت امریکا بوده از شـهر بوسـتون به تهران ارسال شـده است. تایم در پایان مقاله خود با اسـتناد به قسـمت هایی از گفته های کسانی که آنها را «کارمنـدان وزارت امور خارجه امریکا» خوانده، نتیجه گیری کرده است که دولت ایالات متحده هیچ تلاشـی برای توقف صدور مهمات جنگی ساخت امریکا به ایران نمی کند و فروش غیرقانونی سلاح های امریکایی به ایران همچنان ادامه دارد.(۳)

۱- احتمالاً منظور این نشریه وزارت امور خارجه امریکا می باشد.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۳/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ - ۱۰، رادیو مسکو، ۳۱/۶/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۷/۱۳۶۲، صص ۲۹ - ۲۷، رادیو مسکو، ۳/۷/۱۳۶۲.

در همین حال، روزنامه دیلی چینا (چاپ پکن)، امریکا و شوروی را متهم کرد که با فراهم ساختن سلاح و سرمایه برای دو کشور عراق و ایران به جنگ دو کشور دامن می زنند. به نوشته این روزنامه، «رقابت ابرقدرت ها برای برقراری سلطه خود عامل اصلی اغتشاش در خاورمیانه [غرب آسیا] می باشد و به نظر می رسد دو ابرقدرت با تحویل سلاح و اعتبار مالی به منظور برافروختن جنگ به تعادل نسبی دست یافته اند.»(۱)

۱

صدام حسین رئیس جمهور عراق، در سخنانی ضمن تکرار اتهام حمله ایران به مناطق غیرنظامی عراق، مطالبی توهین آمیز درمورد رهبر انقلاب اسلامی ایران بیان کرد و کمک های مردمی ایرانیان به جبهه ها را اقدامی تقلیدی، ناچیز و فرمایشی خواند.

وی که در جمع گروهی از مردم استان دیالی سخن می گفت، ابتدا با طرح ادعای بمباران شهرها و مناطق مرزی مسکونی عراق توسط جنگنده های ایران، درخصوص سخنان امام خمینی مبنی بر عدم حمله ایران به نقاط غیرنظامی گفت: «او یا اینکه غافل از همه چیز یا دروغ گو [است] و در این دو صفت شایسته رهبری نیست.»

رئیس جمهور عراق در قسمت دیگری از سخنانش خطاب به جمع حاضر گفت: «شما دشمن را در توهم انداختید برای [اینکه] آنها تصور می کردند جنگ بر وحدت و معنویات عراقی ها اثر خواهد کرد، ولی برعکس، جنگ بر وحدت و نیرو و صبر و قدرت شماها افزود، بلکه هرچه بیشتر به آینده به آنچه که پیش از جنگ داشتید امیدوار ساخت. ...»

صدام حسین در ادامه به کمک های مردم ایران به جبهه ها اشاره کرد و ضمن تقلیدی و ناچیزشمردن آن افزود: «کار اهدا و کمک ملت (ملت عراق) اهدای مقداری نقره و گونی نیست. تفاوت ما با آنها مانند تفاوت طلا و گونی است. [دولت ایران] با اطلاعیه های رسمی خود از ملت می خواهد که با اهدای گونی و خشکبار و نان به جبهه ها کمک نمایند، ولی ملت عراق بدون درخواست از آنها در امر اهدای طلا از یکدیگر سبقت می جویند. تفاوت ما و آنها مثل تفاوت طلا و گونی است.»(۲)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۸۷، ۱/۷/۱۳۶۲، ص۷، پکن - خبرگزاری فرانسه، ۳۱/۶/۱۳۶۲.
۲- سند شماره ۲۰۳۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد سمعی و بصری سپاه به دفتر اطلاعات - عملیات، ۳/۷/۱۳۶۲، صص ۳ - ۱.

روزشمار جنگ دوشنبه ۴ مهر ۱۳۶۲ ۱۸ ذیحجه ۱۴۰۳ ۲۶ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

درپی جلسات فشرده روز گذشته فرمانده کل سپاه با اعضای قرارگاه های مقدم حمزه و نجف در باختران، که به گسترش محدوده مانور عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر و کاهش منطقه عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان انجامید، امروز صبح محسن رضایی برای جمع بندی و ابلاغ تغییرات دو عملیات والفجر ۴ و ۵، جلسه ای با فرماندهان سپاه در قرارگاه خاتم الانبیا(ص)(۱) برگزار کرد.

فرمانده کل سپاه باتوجه به گزارش روز گذشته فرماندهان درمورد آماده سازی عملیات های منطقه دهانه شیلر و منطقه دربندیخان، تصمیم گرفت تغییراتی در طرح مانور عملیات های والفجر۴ و ۵ ایجاد کند. براین اساس، وی با درنظرگرفتن محاسن و معایب دو طرح عملیاتی پیش رو به این جمع بندی رسید که عملیات های مذکور هم زمان باهم اجرا گردد، بدین شکل که عملیات والفجر۴ به عنوان تلاش اصلی و عملیات والفجر۵ نیز به عنوان تک پشتیبانی در نظر گرفته شود.

در این نشست، فرماندهان درباره اولویت عملیات دهانه شیلر و عملیات دربندیخان بحث و تبادل نظر کردند. فرمانده کل سپاه باتوجه به ویژگی های عملیات های والفجر، عقیده داشت که در وضعیت فعلی عملیات های والفجر۵ و والفجر۴ را می توان به صورت محدود اجرا کرد تا در آینده، با اجرای یک عملیات بزرگ در بین این دو منطقه، به ارتفاعات شمال غرب سیدصادق دست یافت. وی همچنین یادآور شد که عقبه شانه دری به محض دستیابی به آن قابل استفاده است، ولی از عقبه سد دربندیخان به این زودی ها نمی توان استفاده کرد.(۲)

ص: ۷۰۱

۱- محسن رضایی فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، علی شمخانی قائم مقام فرمانده کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، سنجقی، احمد غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین فرمانده قرارگاه نجف، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص)، مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، حمید سالکی جانشین قرارگاه مقدم حمزه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) و احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف در این جلسه شرکت داشتند.

۲- سند شماره ۱۲۹۱۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملیات در شیلر و دربندیخان، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۱۸)، ص۱۷.

در ادامه جلسه، محسن رضایی به تشریح تغییرات طرح مانور دو عملیات والفجر۴ و ۵ پرداخت. وی درمورد تغییرات طرح مانور عملیات والفجر۴ به عنوان تلاش اصلی در منطقه دهانه شیلر، گفت: براساس طرح مانور قبلی، قرار بود لشکر۸ در محور سورکوه، لشکر۱۴ امام حسین(ع) روی سورن، لشکر۴۱ ثارالله(ع) پشت لشکر۱۴ و لشکر۲۵ کربلا۔ هم روی مارو عمل کند،(۱)اما درحال حاضر، با بازکردن یک جبهه جدید در محدوده قرارگاه مقدم حمزه، در زمینی که دشمن قابلیت مانور زرهی ندارد، در حد ۲۰ گردان نیرو وارد عمل می شود. از آنجا که نزدیک به دو سوم حمل ونقل دشمن روی جاده شانه دری - سیدصادق است،(۲) اگر جاده شانه دری تهدید و با قدرت قطع شود، دشمن تمام توان خود را برای آزادسازی این جاده به کار خواهد گرفت و شاید شما(۳) را رها کند، چون اگر این جاده بسته شود، سیصد، چهارصد دستگاه تانک دشمن به غنیمت گرفته می شود(۴) و ده هزار نفر از نیروهای دشمن اسیر خواهند شد.(۵)

بدین ترتیب مقرر گردید در طرح مانور عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، با انتقال لشکرهای۳۱ عاشورا و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) به کنار لشکر۱۴ امام حسین(ع) (محور جنوبی)، محور سورن تقویت شده و در این محور به جای حرکت از سورن به طرف کانی مانگا، این سه لشکر برای دستیابی به جاده شانه دری از سورن به سمت ارتفاع آزادی۱ تا بانی بنوک رفته و جاده را از شمال شانه دری تا نالپاریز تأمین کنند. در محور سورکوه (محور شمالی) نیز با حذف محورهای پنجوین و مارو و انتقال لشکر۲۵ کربلا به کنار لشکر۸ نجف، این لشکر تقویت شده و به سمت کانی مانگا(۶) حرکت خواهد کرد.(۷)

فرماندهی کل سپاه پیشنهاد جدیدی را نیز درمورد طرح عملیات والفجر۵ به عنوان تک پشتیبانی در منطقه دربندیخان مطرح کرد، براساس این پیشنهاد، لشکر۵ نصر و تیپ۱۰ سیدالشهدا(ع) (محور شرقی) بر روی شاخ شمیران وارد عمل شده و پس از آن لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) (محور

۱- سند شماره ۱۲۹۱۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مانور در منطقه شیلر، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۱۷)، ص۱۱.

۲- همان.

۳- محسن رضایی دراین باره گفت: به عبارت دیگر، در محور جنوب دهانه شیلر لشکر۱۴ امام حسین(ع) با کمک لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، تا ۲۰ کیلومتری جاده شانه دری را مسدود کنند. درصورتی که این کار بشود، تمام این جبهه سقوط می کند و حداقل ده هزار نفر اسیر می گیریم. البته در این مانور باید لشکر۸ نجف با کمک بچه های لشکر۲۵ کربلا خود را به جاده شمالی کانی مانگا برساند. برای فریب هم می توانیم جاده های مختلفی درست کنیم، ضدانقلاب که خیلی خوب استفاده می کند.» (سند شماره ۱۲۹۱۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مانور در منطقه شیلر (والفجر۴)، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره۱۲۹۱۷)، ص۲۰.)

۴- همان، ص۵.

۵- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۳۰/۶/۱۳۶۲ تا ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۴۶.

۶- فرمانده کل سپاه تأکید داشت که: هم زمان با حرکت حاج همت در زیمناکوه، احمد کاظمی هم در شمال شیلر عملیات را شروع کند. فرماندهان هم این موضوع را تأیید کردند. (سند شماره ۱۲۹۱۹/ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره۱۲۹۱۹)، صص ۳ - ۲؛ و - سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴ (داوود رنجبر)، ۳۰/۶/۱۳۶۲ تا ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۵۵.)

۷- سند شماره ۱۲۹۱۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۱۹)، صص ۶ - ۵.

غربی) عملیات را بر روی زیمناکوه جهت دستیابی به سد دربندیخان ادامه خواهد داد.(۱)

در پایان، محسن رضایی راجع به مرحله بندی عملیات های والفجر۴ و ۵ پیشنهاد کرد که باتوجه به تاریکی هوا به دلیل نبود مهتاب، قرارگاه نجف پنج روز دیگر عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان و قرارگاه مقدم حمزه نیز ده روز دیگر عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر را اجرا کنند؛ به این نحو که در گام اول قرارگاه نجف در محور شاخ شمیران - بردکان (منطقه عملیاتی والفجر۵) کار جاده کشی را انجام دهد و در گام دوم پس از آنکه ذهن دشمن به سمت سد دربندیخان منحرف شد، قرارگاه مقدم حمزه بر روی سورن (منطقه عملیاتی والفجر۴) عمل کند و نیروهای قرارگاه نجف هم عملیات خود را به سمت سد دربندیخان ادامه دهند.(۲)

۱

به دنبال جلسه امروز فرمانده کل سپاه در باختران و تعیین عملیات والفجر۴ به عنوان تک اصلی و والفجر۵ به عنوان تک پشتیبانی، امشب فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص)(۳) در قرارگاه نجف (گیلان غرب) به منظور بررسی دلایل کاهش مانور دربندیخان گرد هم آمدند.

پیش از آغاز این جلسه، شمخانی در گفت وگویی خصوصی با سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، تغییرات اخیر را برای وی تشریح کرد و قرار شد فرماندهان ارتش نیز درمورد تغییر مانور نظر بدهند.(۴)

فرماندهان سپاه در این جلسه دلایل عمده کاهش مانور عملیات والفجر۵ را چنین برشمردند: نبود جاده و محور مواصلاتی، محدودیت راهکارها، جبهه ای بودن عملیات، اتکا به بالگرد (جهت حل مشکل تدارکاتی)، کمبود نیرو، محدودیت زمان، وضعیت اقلیمی، وسعت عملیات و تطابق نداشتن آن با اصول عملیات های والفجر،(۵)* عقبه نامناسب نیروهای خودی و وجود عقبه های مناسب دشمن، وابستگی ارتفاعات به یکدیگر و لزوم اجرای سرتاسری عملیات، دید مناسب دشمن در ارتفاعات بمو و بالامبو، اولویت عملیات والفجر۴ به علت شرایط مناسب دهانه شیلر برای انهدام نیرو و گرفتن اسیر از دشمن و ناتوانی نیروهای خودی برای اجرای هم زمان دو عملیات والفجر۴ و ۵.(۶)

۱- سند شماره ۱۲۹۱۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵ و ۱۶.

۲- سند شماره ۱۲۹۱۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶ - ۱۴؛ و - سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۴۷.

۳- فرماندهان حاضر در این جلسه عبارت بودند از: علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، محمد باقری اطلاعات - عملیات خاتم الانبیا(ص)، مهدی کیانی رئیس ستاد خاتم الانبیا(ص)، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین فرمانده این قرارگاه، ملك زاده ستاد قرارگاه نجف، حسن پور اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف، حسین کلاه کج طرح و عملیات قرارگاه نجف، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) و مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر.

۴- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵۸ - ۱۵۷.

۵- * راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ ویژگی های سلسله عملیات های والفجر را مصرف نیروی کم، پیروزی قطعی و گرفتن اسیر ذکر کرده است. (سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶۳ - ۱۵۷.)

۶- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶۳ - ۱۵۷.

درحالی که بررسی های انجام شده در جلسه امروز، از کمبود استعداد خودی برای اجرای دو عملیات به صورت هم زمان و درنتیجه لزوم تحدید عملیات دربندیخان حکایت داشت و از سوی دیگر اکثر فرماندهان نیز در موقعیت کنونی به علت اهمیت بیشتر و مشکلات کمتر منطقه شیلر نسبت به دربندیخان، اولویت را به عملیات والفجر۴ می دادند، فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) به دلیل تلاش طاقت فرسا در این منطقه،(۱) همچنان بر لزوم اجرای عملیات در محور دربندیخان تأکید داشت؛ وی با ذکر دلایلی، کوشید فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص)(۲)* را برای اجرای عملیات در سراسر منطقه دربندیخان متقاعد سازد، محمدابراهیم همت حتی خطاب به فرماندهان گفت حاضر است به تنهایی در این منطقه عمل کند!(۳)

در ادامه این جلسه، جعفری فرمانده قرارگاه نجف، با اشاره به مشکلات کنونی منطقه عملیاتی دربندیخان، سه گزینه را برای تصمیم گیری درمورد سرنوشت عملیات والفجر۵ مطرح کرد:

۱. عملیات در مرحله اول روی شاخ شمیران انجام شده و پس از احداث جاده، عملیات به سمت زیمناکوه و سد دربندیخان ادامه یابد.

۱- ابراهیم همت که مدتی است از کم توجهی فرماندهان سپاه به اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان گلایه دارد، امروز در جلسه صبح قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در باختران خطاب به فرماندهی کل سپاه گفت: «برادر رحیم [صفوی] را از روز اول پیدا کردم باهم به مریوان رفتیم. به برادر رحیم گفتم که همه کادرمان با مریوان آشنایی دارند، برادر محسن [رضایی]، خدا شاهد است که من این را گفتم فرمانده تیپ های ما همه بچه های مریوان هستند، فرمانده تیپ ما، مسئول اطلاعات مریوان بوده است و دو سال هم آقای سالکی آنجا بوده است همه بچه ها، بچه های پاوه و مریوان بودند ما در آنجا خوب می توانیم عمل کنیم. گفت نخیر شما همان سرجای خودتان عمل کنید بعد آمدیم بیشگان آنجا را دیدیم و بررسی کردیم. حالا می گویند بیایید و پشت سر لشکر امام حسین(ع) بروید. خب اگر این را از اول به ما گفته بودند ما اینجا را کار کرده بودیم و تا حالا هم عمل شده بود.» (سند شماره ۱۲۹۱۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملیات در شیلر و دربندیخان (والفجر۴)، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۱۸)، ص ۲۰.)

۲- * در جلسات امروز فرماندهان سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) نیز معتقد بود که عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان باید به شکل گسترده انجام گیرد، ولی به علت مشکلات پیش روی قرارگاه نجف، با اجرای عملیات در وضعیت کنونی مخالف بود. وی دراین باره خطاب به فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) که بر اجرای عملیات گسترده در منطقه دربندیخان اصرار می ورزید، گفت: «من معتقدم که ما نباید در اینجا (دربندیخان) عمل کنیم تا محور شیلر را تثبیت کنیم و بعد به پایین بیاییم. این نظر خودم است. ... بهترین کار این است که از همین جا (دربندیخان) تا قصرشیرین عمل شود. می خواهید کمتر عمل کنید، ولی این را باید بدانید که ما هرچه منطقه را کم کنیم اشکالات و مشکلات بیشتر می شود. مسئله خیلی روشن است ... این موضوع را کسی انکار نمی کند که داریم مرتباً منطقه را محدود می کنیم، مشکلات بیشتر می شود. بدین ترتیب تمامی نیروهایی که عمل می کنند باید از نیروهای کیفی باشند. ... الآن این عملیات فنی ترین عملیاتی شده که به تو برادر همت داده اند انگار اینکه می خواهی به عمق ۴۰ کیلومتری دشمن بروی و آنجا را تصرف کنی! عملیات بسیار حساس است و نیاز به تخصص بالا و نیروهای کیفی دارد که البته مشکل است.» (سند شماره ۱۲۷۶۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملیات دربندیخان و شیلر(والفجر۴)، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۶۷)، ص ۲.)

۳- سند شماره ۱۲۷۶۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملیات در دربندیخان و شیلر، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۶۷)، صص ۸ – ۶؛ و – سند شماره ۱۲۷۶۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه خاتم الانبیا (والفجر۴)، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۶۸)، ص ۱.

۲. تا نیمی از شاخ خشیک هم به مانور فوق افزوده شود.

۳. عملیات منتفی گردد.(۱)

فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف پس از بحث و گفت وگو درباره این سه راهکار باتوجه به تأکیدات فرمانده کل سپاه در جلسه امروز، درباره راهکار نخست به توافق اولیه رسیدند. دراین زمینه، فرمانده قرارگاه نجف اجرای عملیات والفجر۵ (دربندیخان) را نیازمند یک تک پشتیبانی دانست و تصرف هدف زیمناکوه را نیز به تک پشتیبانی مستقل منوط کرد.(۲)وی با بیان اینکه موفقیت عملیات دربندیخان مشروط به اجرای هم زمان یک عملیات گسترده دیگر و افزایش ضریب غافلگیری دشمن است، گفت: «دشمن بارها نشان داده است که هم زمان نمی تواند در دو منطقه بجنگد. اگر دشمن تمام تلاش خود را صرف حفظ سد بکند، این ارزش آن را دارد که در شیلر موفق باشیم.» این پیشنهاد با مخالفت امین شریعتی جانشین قرارگاه نجف مواجه شد. وی معتقد بود مناطق عملیاتی شیلر و دربندیخان به یکدیگر نزدیک هستند، درحالی که برای افزایش ضریب غافلگیری دشمن، باید تک پشتیبانی با فاصله زیادی از تک اصلی انجام شود تا حداقل تمرکز نیروهای دشمن با انتقال نیرو تجزیه شود.(۳) علی شمخانی قائم مقام فرمانده کل سپاه، ضمن اینکه اجرای عملیات های والفجر۴ و والفجر۵ را لازم و ملزوم همدیگر خواند، پیشنهاد کرد که برای تقویت محور عملیات والفجر۵، تیپ های ۳۲ انصارالحسین(ع) و ۳۳ المهدی(عج) به منطقه عملیاتی دربندیخان منتقل شوند.(۴)

۱

امروز در مناطق کردنشین غرب کشور، علاوه بر چند درگیری بدون تلفات برای نیروهای خودی،(۵)یک خودروی متعلق به سپاه پاسداران در حوالی بیجار در کمین عناصر مسلح غیرقانونی گرفتار شد و سرنشینان آن به شهادت رسیدند.

دراین زمینه گزارش های بخشداری دیواندره و شهربانی کردستان حاکی است: ساعت ۷ بعدازظهر امروز، یک گروه ده نفری از نیروهای سپاه پاسداران بیجار به وسیله یک خودروی نیسان «در فاصله بین پایگاه کوله زاغه به طرف سنندج تا خرکه» در حرکت بودند که به کمین گروهی از عناصر ضدانقلاب افتادند. مهاجمان که در جاده هزارکانیان نزدیک دوراهی دیواندره کمین کرده بودند،(۶)در جا هشت نفر از پاسداران را به شهادت رساندند.(۷) به گزارش فرماندهی قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا، نیروهای گروهان دیواندره به علت جمع آوری تأمین ها از جاده محل عبور گروه مزبور، درصدد ممانعت از عبور آنها برآمده بودند.(۸)

۱- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۶۶.

۲- سند شماره ۱۲۷۶۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۵.

۳- سند شماره ۱۲۷۶۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۹ - ۱۸.

۴- سند شماره ۱۲۷۶۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۸.

۵- سند شماره ۳۴۵۸۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۵/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۲۹۱۷۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استانداری کردستان، ۷/۷/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۲۹۲۰۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از بخشداری دیواندره به فرمانداری سنندج، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۳۱۸۶۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیات شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۷/۷/۱۳۶۲.

۱

درپی عملیات های پاک سازی که اخیراً با تلاش نیروهای خودی در مناطق بحرانی غرب کشور انجام شده است، امروز رادیو لندن بیانیه ای از حزب دمکرات کردستان ایران پخش کرد. در این بیانیه با اشاره به اینکه نیروهای امنیتی ایران در بخش شمالی جبهه جنگ با عراق، در مقابله با پیشمرگ های کرد(۱) پیشرفت هایی کرده اند، آمده است: «این نیروها روستا[های] کردنشین میان شهرهای پیرانشهر و سردشت را تصرف کرده اند.» بیانیه مذکور افزوده است: «دولت ایران عناصر کرد طرف دار خود را برای بازپس گرفتن مناطق کردنشین به کار می گیرد.»

رادیو بی بی سی همچنین با اذعان به اینکه در این بیانیه گزارش های ایران راجع به پاک سازی های انجام شده در بخش هایی از مناطق کردنشین غرب کشور تأیید شده است، تأکید کرد: «این نخستین بار است که حزب دمکرات کردستان درمورد مواضع خود در منطقه کردستان اظهار نگرانی کرده است.»(۲)

۲

واحد عملیات سپاه سردشت در گزارشی اعلام کرد: پایگاه ربط در سردشت از ساعت ۳ بعدازظهر امروز «زیر آتش شدید توپخانه ضدانقلاب قرار داشت و خساراتی ازجمله انهدام یک انبار مهمات و ۳ دستگاه خودروی ارتش» به بار آمد.(۳) گزارش ناحیه ژاندارمری ارومیه نیز درباره تلفات جانی این حمله توپخانه ای حاکی است: «ستوان سوم پیاده امیر محمودزاده نیکنام فرمانده قرارگاه ربط، در حین هدایت پرسنل دراثر اصابت ترکش، دست از ناحیه آرنج قطع و از ناحیه شکم و پا به شدت مجروح [شد] که در ساعت ۲۰:۳۰ در بیمارستان به درجه رفیع شهادت نائل گردید.»(۴)

۳

امام خمینی رهبر انقلاب اسلامی ایران، امروز به مناسبت عید غدیر خم در جمع گروهی از مسئولان و مردم،(۵)* درباره موضوعاتی نظیر تلاش برای پیاده کردن شیوه حکومت امام علی(ع)، مسئله لبنان، تلاش ها و اقدامات مثبت دولت و مجلس، سخنانی ایراد کردند.

در این دیدار امام خمینی پس از تبریک عید با اظهار تأسف از فراهم نیامدن فرصت برای

۱- منظور همان عناصر مسلح غیرقانونی هستند که در مناطق غرب کشور علیه نظام فعالیت داشتند.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۵، رادیو بی بی سی، ۴/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۴۲۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد عملیات سپاه سردشت به قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۵/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۴۵۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (رکن۳) به فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۱.

۵- * در این دیدار رئیس جمهور، رئیس مجلس، رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، شهردار تهران، گروهی از خانواده های جانبازان، کارکنان شهرداری و کشاورزان نجف آباد، اهالی جنوب تهران، نیروهای ارتش و سپاه و بسیج مستضعفان، اعضای جهاد سازندگی، کارکنان صداوسیما، ستاد تبلیغات جنگ، خبرگزاری جمهوری اسلامی، هلال احمر، وزارت بهداری، امور تربیتی مدارس و خبرنگاران خارجی حضور داشتند.

حضـرت علی(ع) جهـت پیـاده کردن «حکـومت الله» در زمیـن و الگـو قرارگرفتـن آن برای نسـل هـای آینـده، درخصـوص تمسک بـه ولایـت امیرالمؤمنین(ع) گفتنـد: «...حالا ـ هم مـا بایـد به یـک مقـدار کمی که قـدرت داریم تمسک کنیم. تمسک به مقام ولایت معنایش این است که – یکی از معانی اش این است – که ما ظِلّ آن مقام ولایت باشیم. مقام ولایت که مقام تولیت امور بر مسلمین و مقام حکومت بر مسلمین است، این است که چنـانچه حکومت تشکیل شـد، حکومت تمسکش به ولایت امیرالمؤمنین و این است که آن عـدالتی که امیرالمؤمنین اجرا می کرد، این هم به انـدازه قـدرت خودش اجرا کنـد. به مجرداینکه مـا بگوییم مـا متمسک هستیم به امیرالمؤمنین، این کافی نیست، این تمسک نیست اصـلش. وقتی که حکومت الگو قرار داد امیرالمؤمنین – سـلام الله علیه – را در اجراء حکومتش، در اجراء چیزهایی که بایـد اجرا بکند، اگر او را الگو قرار داد، این تمسـک کرده است به ولایـت امیرالمؤمنین. چنـانچه او الگو نباشـد، یـا اینکه تخلفـات حاصـل بشود از آن الگوی بزرگ، هزار مرتبه هم روزی بگویـد "خدا ما را از متمسـکین قرار داده است"، جز یک کذبی چیزی نیست و مجلس که از مقامات بلند یا بلندترین مقام کشوری است، چنانچه الگو قرار داد آن چیزی که امیرالمؤمنین می خواست و آن عـدالتی را که آن در همان برهه کمی که به او مجال دادنـد – خیلی کم مجال پیدا کرد – اگر الگو قرار بدهند آن را برای اینکه احکام را و اموری که باید محوّل به آنهاست به آن نحو اجرا بکنند، به آن نحو تصویب بکنند و دقت بکننـد، آن وقت می شود گفت که مجلس ما هم از متمسـکین به امیرالمؤمنین هسـتند و ما چنانچه مجلس نتوانـد این کار را بکند، یا خدای نخواسـته نخواهـد این کار را بکنـد، یا بعض افراد نگذارند که این کارها بشود، آن وقت ما نمی توانیم بگوییم که یک مجلس متمسک به ولایت امیرالمؤمنین داریم و هکـذا قوّه قضائیه، اگر قوّه قضائیه هم تبعیت نکند از آن قضاء امیرالمؤمنین که "اَقْضاکُمْ عَلِیٌ" و اگر تبعیت نکند از قضاوت اسلام، متشبث به همان قضاوت اسلامی نباشد، آن هم هرچه بگوید ما متمسک هستیم، برخلاف واقع است. تمسک وقتی است که قوّه قضائیه هم کارهـایی که می کننـد از روی الگوی علوی باشـد که همان الگوی اسـلامی است و مردم ما هم که این دعا را یا این فقره را می خواننـد آنها هم بایـد توجه کننـد به اینکه تمسک به ولایت حضـرت امیر برای آنها تبعیت از مقاصد اوست. همین طور گفتند که ما شـیعه علی هستیم و همین که گفتنـد مـا متمسک به ولایـت امیرالمؤمنین هستیم، این کافی نیست، نمی شود این. این امور، اموری نیست که لفظی باشـد و با الفاظ و با عبارات بتوانیم مـا بگوییم تحقق پیـدا کرده است؛ اینهـا یک امور عملی است، یک حکمت عملی است اینها. بایـد کسانی که مـدعی هسـتند که ما شـیعه امیرالمؤمنین هستیم، تبع او هستیم، باید در قول و فعل و نوشـتن و گفتن و همه چیز تبعیت از او داشـته باشند. اگر این تبعیت نباشد و ما بگوییم که ما شیعه هستیم، یک گزافی گفته ایم، یک لا طائلی گفته ایم.

امیرالمؤمنین در زمان حکومتش - که بسیار کوتاه و بسیار با ناگواری ها مقابل بود - می بینید که وقتی که آن نامه را به مالک اشتر می نویسد چه مسائل مهمی را، مسائل سیاسی را، مسائل اجتماعی را، همه چیز را در آنجا ذکر می فرماید، بااینکه یک بخشنامه ای برای یک نفر بوده است. یک نامه ای برای یک نفر بوده است و آن این است که می گوید که - به حسب نقلی که شده است که یک خلخال را از پای یک ذمّی در حکومت او درآوردند - به حسب این روایت، می فرماید که اگر انسان بمیرد برای این، این مَلوم نیست.

شیعه این است که این طور باشد نه مثل ما، شیعه این است که اگر چنانچه در حکومت اسلامی، در کشور اسلامی، ظلم ولو به یک ذمّی وارد بشود، آن هم ظلم به همین کمی که یک خلخال را از پای یک ذمیه درآورند، بگوید که انسان اگر بمیرد ملوم نیست، ملامت نباید به او بشود، این طور اهمیت دارد.»

رهبر انقلاب ایران سپس در انتقاد به اقدام برخی دولت های عربی مبنی بر برگزارنکردن مراسم جشن عید قربان امسال افزودند: «ما امروز می بینیم که در بلاد مختلفه مسلمین، ظلم هاست که بر مسلمین دارد می شود. در لبنان آن آتشی که برافروخته اند، امریکا برافروخته و آن لشکرکشی ای که ازطرف امریکا و فرانسه و سایر اذناب آنها برای یک مشت مظلوم شیعه و مظلوم مسلمان در آنجا انجام می گیرد، سایر مسلمین نشسته اند و تماشا می کنند. غایتِ کاری که امسال حکومت ها کردند این بود که عید نگرفتند. کافی است این؟ این هم یک کاری است، اما آنها دارند ظلم خودشان را می کنند، آنها دارند فوج فوج جوان های ما را در لبنان و فلسطین می کشند. آنها دارند در افغانستان آن جنایات را می کنند. آنها دارند در عراق آن جنایات را می کنند و آنها بر ایران آن جنایات را وارد می کنند. مجرد اینکه امسال ما عید نداریم، این کار را درست می کند؟ این تکلیف را از دوش این دولت ها برمی دارد؟ آنها با سرنیزه پیش می آیند و با توپ و تانک پیش می آیند و مظلومین هم تنها مانده اند و مع ذالک تودهنی دارند به آنها می زنند، لکن دولت ها نشسته اند تماشا می کنند و غایت امر این است که عید را نمی گیرند. شما عید نگیرید، عید را امریکا می گیرد، عید را اسرائیل می گیرد. بهتر از این عید چی که شماها مرتبه تان به آنجا رسیده که هیچ کاری از شما نمی آید، الّا اینکه عید نگیرید. چه تأثیری در دنیا دارد این عید نگرفتن؟ آنجایی که دنبالش مشت های گره کرده در مقابل امریکا و در مقابل شوروی و در مقابل صهیونیسم و سایر جنایتکاران با مشت های گره کرده بایستید و با آن همه امکاناتی که دارید مقابله کنید؛ آن وقت این عید نگرفتن هم یک اثری دارد و الّا از آن طرف نفت را به رایگان بدهید به آنها، از آن طرف کمک های معنوی را به آنها بکنید، از آن طرف همه مسلمان ها را در بند خودتان نگه دارید و نگذارید که حتی آنها یک کلمه ای بگویند، آن وقت عید نگیرید، این عید نگرفتن چه اثری دارد؟ اینها انحراف است. اینها تعمیه است. می خواهند به ملت های خودشان و مسلمین جهان تعمیه کنند که ما الآن ایستاده ایم مقابل اسرائیل. در مقابل توپ و تانک عید نگرفتن کاری است؟ قدرت ندارید شما؟! شما نفتتان را اگر ده روز ببندید به روی دنیا، دنیا خاضع شما می شود.»

امام خمینی همچنین با اشاره به طرح اخیر عربستان سعودی مبنی بر سازش گروه های لبنانی خاطرنشان کردند: «اسلامی که در قرآنش با صراحت می گوید که نباید سلطه جویان عالم، کفّار عالم بر مسلمین مسلط بشوند و سلطه پیدا بکنند، شما کوشش می کنید به اینکه آنها سلطه پیدا بکنند. الآن وضع لبنان چه وضعی است؟ این شیعیان لبنان، این مسلمان های لبنان الآن در چه حالی هستند؟ و این دولت ها می خواهند باز بسازند با امریکا، از امریکا تبعیت کنند و با اسرائیل بسازند و با امین جُمَیل بسازند. این سازش چه معنی دارد؟ شمایی که قدرت دارید که اینها را سر جایشان بنشانید و نجات بدهید یک دسته مظلومین را و اسلام هم تکلیف دارد بر شما که مظلومین را نجات بدهید از دست کفار، آن وقت همه کار شما این است که عید نداشتید! شما عید درست می کنید برای اسرائیل و برای امریکا. آنها همه روزشان عید است، برای اینکه می بینند در منطقه کاری کرده اند که اسلام مهار بشود، هیچ نتواند یک قدم جلو بگذارد. آنها هر روزشان عید است و برای ماها هرروز عزاست.»

ایشان در ادامه به تشریح دیدگاه جمهوری اسلامی درمورد مسئله صدور اسلام پرداخته و گفتند: «مایی که می خواهیم اسلام در همه جا باشد و می خواهیم اسلام صادر بشود، ما که نمی گوییم که می خواهیم با سرنیزه صادر بکنیم؛ ما می خواهیم با دعوت، با دعوت به همه جا اسلام را صادر کنیم. ما می خواهیم یک الگویی از اسلام در عالم - ولو یک الگوی ناقصی باشد - نشان بدهیم که همه عقلای عالم غیر از آنهایی که جنایتکارانِ بالذات هستند، همه ملت های مظلوم بفهمند که اسلام چی آورده و می خواهد چه بکند در دنیا. اسلام با این محرومین، با این مظلومین، با این گرفتارها می خواهد چه کند که اینها را نجات بدهد. و شما دولت های خلیج و غیرخلیج کوشش دارید به اینکه این اسلام را نگذارید از ایران یک قدم بیرون بگذارد، ولو اینکه به رغم انف شما، بیرون پا گذاشته است و خواهد گذاشت. مسلمین، انصافاً انسان باید بگوید که این دولت های اسلامی، همه دولت های اسلامی، الّا یک معدود بسیار کمی اصلاً به اسلام کاری ندارند.»

امام خمینی سپس با یادآوری تظاهر رضاشاه و محمدرضا پهلوی به اسلام درمورد اظهار اسلام صدام حسین گفتند: «الآن هم حزب بعث عفلقی عراق همین کار را دارد می کند، حالا دیگر عابد و مسلمان شده اند، لکن عابد و مسلمانی که عبید زاکانی می گوید. اساس را اینها از بیخ قبول ندارند. اینها اسلام را منافی با مقاصد خودشان می دانند و منافی هم هست. مقاصد آنها این است که بزنند و بکوبند و مردم را زیر فشار قرار بدهند و غارت کنند و هرچه مردم دارند بگیرند از آنها و برای خودشان در بانک های خارجی انبار کنند. ... ما که امیدواریم که یک جلوه ولو بسیار ناقصی از ولایت، ولایت علی - علیه السلام - در کشور ما شده باشد، ما باید توجه بکنیم، کافی ندانیم اینکه ما تظاهر می کنیم و شعار می دهیم و چه، اینها کافی نیست. دولت واقعاً باید با تمام قدرت آن طوری که علی - علیه السلام - برای محرومین دل می سوزاند، این هم با تمام قدرت دل بسوزاند برای محرومین ... الآن چهل میلیون

جمعیت ایران یک قـدرت اسـلامی بزرگ است که ان شاءالله اگر با همین وضع باقی باشـد، به همین انسـجام باقی باشـد، طرف داری از دولتشان بکننـد، طرف داری از مجلسـشان بکننـد و پشتیبان باشـند برای جنگ هایی که در این کشور به بار آورده انـد، اگر اینها به همین حال باشـند، آن وقت یک پرده ای از مقام ولایت در این کشور جلوه پیـدا کرده است. کوشـش کنیـد بر اینکه، کوشـش بکنند همه جمعیت ها و ارگان ها و همه نهادهای اسـلامی در اینکه این تبعیت از مرام علی - علیه السـلام - را حفظ کننـد و به پیش ببرنـد. قانع نشوند به اینکه ما حالا تا یک حدودی چه شـده است، نخیر، هیچ قانع نشوید. انسان حد ندارد، بی حد است انسان. انسان در معنویات هیچ حدی ندارد، تا آنجایی که برگردد به مبدأ کمال مطلق. در قـدرت هم همین طور است. قـدرت اسـلامی انسانی بی حد است. بنابراین، باید همه کشور ما به این توجه داشـته باشـند که اگر چنانچه دیر بجنبنـد گرگ ها آنها را می خورند. اگر به این قدرتی که الآن در جبهه ها هست و بحمدالله هر روز برای اسـلام پیروزی ایجاد می کنند، اگر دیر بجنبنـد آن قـدرت ها و دیر بجنبنـد این ملت، به دنبال آنها گرگ ها از اطراف نشسـته انـد و فرصت طلبی می خواهنـد بکنند که همه ایران را ببلعند و شـمایید که باید حفظ بکنید و شـما گودنشـینان و زاغه نشـینان که به ما منت دارید و برای اسلام پیروزی ایجاد کردید و شما عزیزانی که سلامـت خودتان را برای اسـلام از دست دادیـد - و ما همه مرهون زحمات شـما هستیم - بایـد توجه بکنیـد که این وحـدت الهی محفوظ باشـد. شیاطین نیایند و وسوسه ایجاد کنند که حالا هم چیزی نشده است.»

رهبر انقلاب درخصوص برخی ادعاها مبنی بر تغییرنکردن اوضاع پس از انقلاب اسـلامی و نادیده گرفتن دسـتاوردهای این انقلاب اظهار کردند: «شـما می بینیـد که در همین مـدت کوتاه چه کارهایی در ایران شـده است. همین قضـیه نشت نفت و آن موشک های حزب بعث که این کار را، این جنایات را کرد و بعد هم در دنیا آن همه بساط درآوردند و به گردن ما هم می گذاشتند، آن همه بساط درست کردند، تبلیغات که باید همه جمع بشوند چه بکنند، باید یک صـندوق بین المللی پیدا بشود و چه بکند و امریکا باید بکند، و انگلسـتان مثلاً و امثال اینها. این جوان های ما که متعهد به اسلام هستند و فهمیده اند که خودشان باید برای خودشان کار بکنند، اینها این کار را کردند.

حالا آنها بنشینند در خارج هرچی مفت می خواهند بگویند. اینها این معجزه را کردند، پس می توانید بکنید. کارخانه ها را راه انداخته اند همین رفقا، همین دوستان، همین زاغه نشینان، همین کارگران، می توانید همه کارها را انجام بدهید، لکن باید یک لحظه از خدا غافل نباشید.»

ایشـان در پایـان بـا اشاره به وضـعیت حسـاس کشور در زمان جنگ از خـدمات و اقـدامات قوای مجریه و مقننه قـدردانی کرده و یادآور شدنـد: «خوب، شـما نمی دانیـد که در وقتی که جنـگ است، جنـگ داخلی است، جنـگ خـارجی است، همه چیز هست، محاصـره اقتصادی است، همه کشورها با ما مخالف هسـتند، همه قدرت های بزرگ به ضد ما هسـتند و دولت را در آن مضیقه گذاشته اند؛ مع ذالک دولت تاکنون یک شاهی قرض نکرده و دارد کارها را انجام می دهد و مجلس با قدرت

خودش دارد قوانین را که به صلاح مسلمین و اسلام است و قوانین اسلامی است دارد طرح می کند و دارد تصویب می کند و قدرت های دیگر مشغول به تعمیر این کشور هستند و تاکنون بسیار کارهای مهمی کرده اند، ولو اینکه کم گفته اند ولکن زیاد کرده اند. این برای اینکه یک کشوری احساس کرده است که خودش باید سرپای خودش بایستد، این احساس وقتی که در جمعیت پیدا شد، این معجزات هم دنبالش است. و آن وقت ما را این طور کرده بودند که احساس این بود که نمی شود، نمی توانیم، باید از خارج بیایند، همه چیز ما از خارج است، سرتا قدمعان باید فرنگی بشود، احساس این بود. وقتی احساس این بود، افکار جامد شده بود، یعنی افکار رفته بود دنبال اینکه ما نمی توانیم و باید دیگران دست ما را بگیرند. دیگران هم دست شما را نمی گرفتند، دیگران مال شما را می گرفتند، خزائن شما را می گرفتند. امروز احساس این است که می توانیم، این احساس، توانایی می آورد، این احساس افکار را متوجه و متمرکز می کند که هرکسی در هرجایی هست کار بکند، در هرجایی هست خدمت بکند تا این احساس مادامی که هست، شما به پیش می روید و من امیدوارم که این احساس همیشه باشد و همیشه کشور شما به پیش برود و یک روزی باشد که هر چیزی که هرجا درست می کردند خود شما هم درست بکنید.»(۱)

۱

در پنجمین روز از هفته جنگ، که ستاد تبلیغات جنگ آن را «روز تجلیل از شهدا، مفقودین، اسرا و جانبازان و مجروحان جنگی» نام گذاری کرده است، مراسمی در بهشت زهرا برگزار شد.

در این مراسم که عصر امروز با حضور گروهی از مردم، جانبازان، نیروهای نظامی و انتظامی و تنی چند از مسئولان کشوری برگزار شد، ابتدا پیام امام خمینی خطاب به «خانواده شهدا، اسرا، مفقودین، جانبازان و مجروحان جنگ تحمیلی» قرائت شد و سپس حجت الاسلام علی اکبر ناطق نوری وزیر کشور، سخنرانی کرد.

وزیر کشور در سخنان خود، ضمن تشریح نقش امامت و رهبری در جامعه و نظام اسلامی به بررسی زندگانی پیامبر اسلام و حضرت علی(ع) پرداخت و در ادامه با یادآوری سیاست های رژیم پهلوی در فراهم سازی زمینه های فساد و فحشا در جامعه گفت: «اما امروز به یمن پیروزی انقلاب اسلامی، فرزندان ما ساخته شده اند. امروز از همان جوانان ما شیرمردانی تربیت شده اند که همچو شیر در جبهه ها می خروشند و از همان جوان ها امروز رزمندگانی عالی قدر که عشقشان جبهه و معشوقشان خداوند است تربیت شده اند و با خون مطهر خود استقلال کشور را حفظ کرده اند.» وی همچنین به برخی کم کاری ها و کارشکنی ها در بعضی از ادارات و سازمان ها اشاره کرد و «ضمن تذکر به زنانی که سعی می کنند با بی حجابی و بی بندوباری فرهنگ جامعه اسلامی را خدشه دار کنند»، گفت: «اگرچه امروز جنگ مسئله اصلی کشور است، اما به این دسته تذکر می دهیم تا دست از این بی توجهی بردارند که در غیر این صورت با آنان قاطعانه برخورد خواهیم کرد.»(۲)

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، جلد۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، صص ۱۶۲ - ۱۵۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۲.

قرارگاه مرکزی قدس که وظیفه اداره قرارگاه ها و پایگاه های مرتبط با طرح لبیک یا خمینی را بر عهده دارد، امروز با حضور رئیس جمهور و جمعی از فرماندهان سپاه افتتاح شد. آیت الله خامنه ای در سخنانی در حاشیه این مراسم یک بار دیگر بر تداوم جنگ تا استیفای کامل حقوق ایران تأکید کرد.

در این مراسم ابتدا یکی از مسئولان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ضمن بیان توضیحاتی درخصوص طرح لبیک یا خمینی، راجع به قرارگاه مرکزی قدس گفت: «جهت انسجام هرچه بیشتر این نیروهای حزب اللهی و رزمنده، از این پس کلیه قرارگاه ها و پایگاه های قدس در سراسر کشور زیر نظر قرارگاه مرکزی قدس دایر شده و به فعالیت خواهند پرداخت.»(۱)

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع نیز پس از بازدید از قسمت های مختلف قرارگاه مرکزی قدس(۲)با حضور در جلسه کمیته مرکزی این قرارگاه مطالبی بیان کرد. در این جلسه که با حضور اعضای شورای عالی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و نماینده شورای مرکزی جهاد سازندگی تشکیل شده بود، آیت الله خامنه ای با بیان اینکه سپاه پاسداران از بدو تأسیس روش هایی مردمی اتخاذ کرده که این امر اهمیت ویژه ای در تداوم حیات این نهاد داشته است، مسئله پادگان ها را در طرح لبیک یا خمینی، موضوعی مهم اعلام و بر کمک های مردمی برای ساخت این پادگان ها تأکید کرد. وی همچنین به نقش جهاد سازندگی دراین زمینه اشاره کرد و افزود: «سپاه پاسداران باید توجه بیشتری به تجهیز خود در سطح وسیع تر کند و آمادگی لازم را برای استفاده از کمک های مردمی کسب نماید.»

رئیس جمهور در پایان، از کمیته های ایجادشده در اردوگاه های قدس سراسر کشور خواست تا با همکاری ائمه جمعه، جهاد سازندگی، فرمانداران و سپاه پاسداران «تلاش کنند تا با کمک مردم و سایر نهادهای انقلاب اسلامی دراسرع وقت برای هر شهرستان یک اردوگاه به عنوان بسیج نیروها، آموزش و سازماندهی و تجهیز معنوی ایجاد کنند.»(۳)

آیت الله خامنه ای امروز همچنین در حاشیه مراسم افتتاح قرارگاه مرکزی قدس در جمع گروهی از رزمندگان عازم جبهه و خانواده های شهدا و جانبازان سخنرانی کرد. وی در سخنان خود راجع به آینده جنگ گفت: «از ما بارها سؤال کنندگان جهانی از آینده جنگ سؤال کرده اند که شما چه می خواهید بکنید؟ می خواهید بصره را بگیرید؟ چه کار می خواهید بکنید؟ ما آن چیزی را که اسلام برای ما معین کرده آن را تعقیب می کنیم. اسلام به ما گفته که ازسوی دشمنان ارزش های انسانی و ازسوی هیچ کس، هیچ گونه زور و گردن کلفتی و قلدری را قبول نکنید. این دستور و حکم اسلام است.»

رئیس جمهور در ادامه، جنگ را اهرم فشار قدرت های بزرگ علیه ایران توصیف و تأکید کرد: «ما حاضر نیستیم به هیچ قیمتی این فشار را از استکبار جهانی قبول کنیم. ما حاضر نیستیم

۱- روزنامه کیهان، ۵/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۷/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱۰.

انقلابمان، جمهوری اسلامی را و حقوق مسلم این ملت را ندیده بگیریم. این چیزی نیست که ما روی آن معامله بکنیم. ما تا آخرین گام و تا آخر خط درجهت استیفای کامل حقوق حقه ملتی که مظلوم واقع شده پیش خواهیم رفت و ما این حرکت را همه جانبه انجام خواهیم داد.» رئیس شورای عالی دفاع در تشریح سیاست حرکت همه جانبه گفت: «حرکات نیروهای رزمنده اسلام به آن بخش هایی که استکبار جهانی و رژیم عراق تابه حال عادت کرده اند که از آن طرف ضربات ما را بگیرند منحصر نخواهد بود. ما همه جانبه ضربه وارد خواهیم کرد. جمهوری اسلامی ایران قدرت خودش را باید ثابت و حفظ کند. یک نیروی انقلابی، یک کشور انقلابی و یک ملت انقلابی خصوصیتش این است که زیر بار تحمیل نمی رود، تأثیرپذیر نیست، در موضع انفعالی قرار نمی گیرد. ما یک سیاست اسلامی انقلابی را در همه جوانب اتخاذ کرده ایم و این سیاست را باز هم تعقیب و پیگیری خواهیم کرد. ... در هر نقطه ای که استکبار جهانی بخواهد ضربه ای وارد کند ما آنجا حاضر هستیم و مقابله خواهیم کرد و امیدواریم که در همه جا ضربات ما بر سر استکبار جهانی به مراتب کاری تر از ضرباتی باشد که او بر ملت ما وارد می کند.»(۱)

۱

میرحسین موسوی نخست وزیر که برای دیداری دوروزه از استان های کهکیلویه و بویراحمد و خوزستان به جنوب ایران سفر کرده است، پس از افتتاح کارخانه گاز مایع نهصد گچساران، از بندر امام خمینی، هویزه و اهواز بازدید کرد.

نخست وزیر امروز به همراه غفوری فرد وزیر نیرو، غرضی وزیر نفت، هاشمی وزیر صنایع، سرحدی زاده وزیر کار و امور اجتماعی، بانکی رئیس سازمان برنامه وبودجه و اعضای شورای مرکزی جهاد سازندگی وارد استان کهکیلویه و بویراحمد شد و در مراسم افتتاح کارخانه گاز مایع نهصد گچساران(۲) شرکت کرد. وی در این مراسم درباره لزوم تلاش برای دستیابی به خودکفایی و

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۷/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۲- روزنامه کیهان در تشریح کارکرد و اهمیت کارخانه گاز مایع نهصد گچساران نوشته است: «کارخانه گاز مایع نهصد گچساران در ساحل رودخانه سیرآباد منطقه پازنان واقع شده و خوراک روزانه آن ۴۰ میلیون متر مکعب گاز مایع می باشد. این کارخانه قبلاً برای تولید گاز سبک و سنگین طراحی و ساختمان آن در سال ۵۷[۱۳] توسط یک شرکت خارجی انجام شده بود، اما به علت عمل نکردن شرکت مزبور، این کارخانه در خط عملیات قرار نگرفت. بعد از شروع جنگ تحمیلی و محدودیت های تولید فرآورده های نفتی کشور به همت متخصصین شرکت ملی نفت در مناطق نفتی کشور و اجرای تغییراتی که در قسمت سیستم تولید نفت های سنگین داده شد هم اکنون از مایعات گازی نفت سفید یا گازوئیل تولید می شود که با اتمام مرحله اول عملیات و افتتاح کارخانه روزانه حدود ۳ میلیون لیتر نفت سفید یا گازوئیل تولید خواهد شد. بنا به اظهار سرپرست این کارخانه این مقدار تولید قابل افزایش بوده و از خروج حدود ۲۶۰ میلیون ریال ارز در سال از کشور جلوگیری خواهد کرد. با بهره برداری از این طرح برای اولین بار است که در ایران از مایعات گازی محصول میان تقطیر یعنی نفت سفید و نفت گاز تهیه می شود که در نوع خود بی نظیر است.» (روزنامه کیهان، ۵/۷/۱۳۶۲، ص ۲.)

قطع وابستگی سخن گفت و از قسمت های مختلف اتاق مراقبت کارخانه بازدید کرد.(۱)

موسوی در ادامه سفر خود، ظهر امروز به بندر امام خمینی رفت. وی در این بندر، پس از بازدید از بخش های مختلف صنایع پتروشیمی ایران و ژاپن در جلسه ای با حضور وزیر نفت و گروهی از متخصصان و کارکنان صنعت پتروشیمی به بررسی مشکلات و مسائل جاری این صنعت پرداخت. نخست وزیر در این جلسه راجع به تلاش برای قطع وابستگی و نیل به خودکفایی گفت: «خودکفایی واقعی از ارزش هایی است که انقلاب اسلامی برای ما به ارمغان آورد و فضای مقدسی را تشکیل داده است و حرکتی که بتواند این فضا را استمرار بخشد برای ما بسیار با اهمیت است.» وی افزود: «تنها کشوری در جهان هستیم که به واقع در مقابل همه قدرت ها ایستاده ایم و تداوم این راه برای نظام ما ضروری است.»

نخست وزیر پس از بندر امام خمینی عازم شهر هویزه شد. وی به دنبال بازدید از مناطق مختلف شهر ویران شده هویزه و فعالیت های بازسازی این شهر، در جمع مردم هویزه ضمن قدردانی از نقش آنان در پیشبرد اهداف جمهوری اسلامی اظهار کرد: «خاطره این شهر جنایات صدام را تداعی می کند و برای نسل های آینده کشور ما نیز عبرت انگیز است.» وی گفت: «هویزه [آیینه] تمام نمای ملتی است که در مقابل قدرت های بزرگ و تجاوزکاران بین المللی مقاومت نمود و به همین دلیل استکبار جهانی حتی از به جای گذاردن خانه ای در این شهر خودداری کرد.» موسوی در ادامه راجع به نقش تخریب گری عراق در جهان اسلام و عرب خاطرنشان کرد: «هدف نهایی از ایجاد حزب بعث عراق ایجاد حکومتی بود که در مقابل مسلمانان بایستد.» وی افزود: «خرابی های هویزه نشان می دهد که صدام از همان اوایل شکست خورده بود و این ویرانی از شدت خشم و نفرت او ناشی شده است.»

دیدار با مردم اهواز آخرین برنامه امروز نخست وزیر بود. وی که ساعت ۲۰ وارد این شهر شده بود، در جلسه ای با حضور جمعی از روحانیون و ائمه جمعه خوزستان، گفت: «خوزستان بخشی از کشور ما است که علاوه بر مسائل سیاسی، مسائل فرهنگی عمیقی در آن وجود داشت که در رژیم گذشته سعی شده بود فرهنگ طاغوت جایگزین فرهنگ اصیل اسلامی گردد و اگر نبود جنگ و تلاش عمیق که مردم خود را بازیابند، آثار فرهنگی دیرپا می شد و آن چیزی که به عنوان خلق عرب طرح شد درقالب همان فرهنگ منحط بود.» وی افزود: «این جنگ به ما نشان داد که فرهنگ اصیل اسلامی که به داخل خانه ها رانده شده بود به درون جامعه آمده و درحال گسترش است و این ناشی از اطاعتی است که مردم ما از احکام الهی دارند.»(۲)

۱- . روزنامه کیهان، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۱۰.

برخی مسئولان در پنجمین روز هفته جنگ و به مناسبت عید غدیر خم، امروز با حضور در بیمارستان های مختلف کشور از مجروحان جنگ عیادت کردند.

بعدازظهر امروز رئیس جمهور و رئیس مجلس شورای اسلامی - بدون هماهنگی قبلی(۱) - از آسایشگاه ثارالله(ع) (در زعفرانیه تهران)(۲)* محل نگهداری گروهی از مجروحان نخاعی، بازدید کردند. در پایان این دیدار آیت الله خامنه ای در گفت وگویی با خبرنگاران «از جانبازان به عنوان جوانانی مؤمن و با اخلاص و مجاهد یاد کرد و با ستایش از روحیه قدرتمند و امیدوار آنان گفت: این برادران همانند رزمندگان اسلام از روحیه ای شاد و سرشار از ایمان برخوردارند و من این تعبیر آنها را که می گفتند جراحت ما تازیانه کمال ماست، پسندیدم. این حاکی از نیرویی است که ایمان و درستی رفتار انسانی متضمن آن است.» هاشمی رفسنجانی نیز «روحیه قوی جانبازان را موجب تحمل رنج جراحات وارده بر آنان دانست و با تأکید بر لزوم تأمین نیازمندی های فرهنگی و روحی جانبازان از دانشمندان دنیا به خصوص محققان و اندیشمندان کشور درخواست کرد جهت یافتن راهی برای علاج بیماری قطع نخاع آنچه در توان دارند به کار گیرند.»

همچنین امروز، وزیر کشور، گروهی از فرماندهان ژاندارمری، سرپرست وزارت کشاورزی و عمران روستایی و وزیر ارشاد، با شماری از مجروحان و خانواده های شهدای جنگ دیدار کردند.(۳)

ص: ۷۱۵

۱- هاشمی رفسنجانی دراین باره در خاطرات روز ۴ مهر ۱۳۶۲ خود می نویسد: «[پس از مراسمی در جماران] رئیس جمهور به منزل ما آمد. ایشان و من بدون اطلاع از تصمیم همدیگر، بنا گذاشته بودیم که در یک ساعت به دیدن معلولان آسایشگاه ثارالله در زعفرانیه برویم. هماهنگ کردیم و باهم در ماشین من، به آنجا رفتیم.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی در سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، چاپ سوم، ۱۳۸۶، ص۲۴۱.)

۲- * این آسایشگاه منزل سابق ارتشبد طوفانیان مدیرعامل صنایع نظامی در دوران حکومت پهلوی دوم بود، که پس از مصادره برای نگهداری معلولان نخاعی جنگ از آن استفاده می شد. (همان)

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۷/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۱

وزیر امور خارجه ژاپن که اخیراً فعالیت های محوری را در رابطه با مناقشه عراق و ایران در دستور کار قرار داده و در همین راستا مردادماه سال جاری به ایران سفر کرده بود، امروز در حاشیه مجمع سالانه ملل متحد در نیویورک با طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، دیدار و درباره جنگ عراق و ایران با وی مذاکره کرد.

به گزارش خبرگزاری کیودو از نیویورک، طارق عزیز و شینتارو آبه وزرای امور خارجه عراق و ژاپن که برای شرکت در مجمع عمومی سازمان ملل متحد در نیویورک به سر می برند، امروز «به طور عمده به منظور تبادل نظر پیرامون جنگ ایران و عراق با یکدیگر ملاقات و مدت یک ساعت و نیم گفت وگو کرد[ند].»

وزیر امور خارجه ژاپن در این دیدار بر تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز تأکید کرد و گفت: «تشدید جنگ احتمالاً موجب بسته شدن تنگه هرمز خواهد شد که این امر نه تنها کشورهای خلیج فارس بلکه تمامی دنیا را تحت تأثیر قرار خواهد داد.» خبرگزاری کیودو به نقل از «مقامات رسمی ژاپن» پاسخ طارق عزیز به این اظهارات آبه را «رد غیرمستقیم درخواست ژاپن» عنوان کرد و گزارش داد: «طارق عزیز گفت از آنجایی که این جنگ زمین و دریا را در بر می گیرد هر اتفاقی می تواند رخ دهد.»

این خبرگزاری ژاپنی به نقل از طارق عزیز راجع به ورود هواپیماهای سوپراتاندارد به ناوگان هوایی عراق اعلام کرد: این هواپیماها به رغم بهبود توانایی های جنگی عراق تغییرات اساسی در جنگ به وجود نخواهد آورد. بنا به این گزارش، طارق عزیز همچنین، در این ملاقات بی طرفی کشورهای خلیج فارس را بهترین راه برای برقراری صلح در غرب آسیا دانسته و از وزیر امور خارجه ژاپن خواسته است «با این طرح به ایران نزدیک شود.» آبه نیز موافقت کرده و قول داده است که کشور متبوعش «برای ایجاد محیطی که به صلح در خاورمیانه [غرب آسیا] منجر شود تلاش هایی را به عمل آورد.»(۱)

۲

ایندیرا گاندی نخست وزیر هند و رئیس دوره ای جنبش عدم تعهد با اشاره به تماس های اخیر خود با رؤسای جمهور ایران و عراق و نیز سفر وزیر امور خارجه هند به تهران و بغداد به منظور تلاش برای حل منازعه این دو کشور گفت: «اگرچه با کمال تأسف راه حل مورد قبولی به منظور خاتمه جنگ تاکنون پیدا نشده است، لکن ما نبایستی اجازه دهیم این امر سبب دلسردی ما شود. ما همچنان به تلاش های خود ادامه خواهیم داد.» گاندی که در اجلاس مقدماتی سران کشورها و رؤسای دول عضو جنبش عدم تعهد سخن می گفت، افزود: «پایان دادن به جنگ یکی از اهداف فوری کشورهای عضو جنبش عدم تعهد محسوب می شود.»(۲)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۲، ۶/۷/۱۳۶۲، صص ۶ - ۵، نیویورک - خبرگزاری کیودو، ۵/۷/۱۳۶۲.
۲- همان، ص۵، سازمان ملل - خبرگزاری کویت، ۵/۷/۱۳۶۲.

خبرگزاری آلمـان غربی هم به نقـل از «منـابع مطلع» از منـامه گزارش داد: «در اجلاس آتی سـران کشورهای عضو شورای همکاری خلیـج فارس مسئله میانجیگری مجدد برای ختم جنگ ایران و عراق مورد بررسی قرار خواهد گرفت.»(۱)

۱

رادیو کلن امروز بـا پخش تفسـیری، ضـمن اینکه عراق را آغـازگر جنگ معرفی کرد، مشـکلات اقتصادی را دلیل تمایل عراق به صـلح دانست و کشورهای عربی منطقه خلیج فارس و دو ابرقدرت شرق و غرب را نفع برندگان از این جنگ خواند. تلویزیون سوئد و روزنامه سونسکاداگبلادت نیز با تأکید بر کمک های کشورهای عربی و غربی به عراق، وضعیت اقتصادی ایران را نسبت به عراق بهتر توصیف کردند.

رادیو کلن در تفسـیر خود بـا عنوان "صـلح چیزی است که عراق خواهان است و به آن نیاز دارد"، برآورد نادرست صـدام حسـین رئیس جمهور عراق را عامـل حمله به ایران دانست و درمـورد وضـعیت نظـامی و اقتصـادی عراق گفت: «اینـک همین کشور که زمـانی ازجمله کشورهـای مهم صادرکننـده نفت به شـمار می رفت، به جان آمده و به پایان توانمندی اش رسـیده ولی نه ازنظر نظامی؛ زیرا خلبانان ایرانی که درحدود ۳۰ فروند طیـاره جنگی دراختیـار دارنـد دربرابر طیاره های اصـلی میگ۲۳ و میگ۲۵ شـوروی و میراژهـای فرانسوی نمی تواننـد کـاری از پیش ببرنـد، به خصـوص اینکه در آینـده نزدیکی بمب افکن هـای اصـلی اتانـدارد فرانسوی نیز به آن افزوده خواهـد شـد و امـا ازنظر مـالی ممکن است زیرا این جنگ به هریک از طرفین یک میلیارد دلار در ماه مخارج تحمیل می کنـد و این مخارج جنگی پیوسته عراق را با مشـکلات بیشتری روبه رو می سـازد، زیرا ذخـایر ارزی عراق که در آغاز جنگ به ۳۵ میلیـارد دلاـر تخمین زده می شـد به اتمام رسـیده و صادرات نفت این کشور هم به علت محصورشـدن نیروهای عراق در خلیج فارس و مسدودشدن لوله های نفت عراق به سوی دریای مدیترانه به وسـیله سوریه میزان صادرات نفت این کشور را در سـال ۱۹۸۲ بـه هفت تن کـاهش داده است و گذشـته [از] اینهـا پـولی که به عنـوان کمـک از کشورهـای عربی به عراق سـرازیر می گردید، کاهش یافته [است.]»

این رادیو در ادامه، بـا تأکیـد بر اینکه به رغم وضع اقتصـادی نامطلوب عراق، ادامه یافتن جنگ برای برخی کشورها با منافعی همراه است، عوامل تـداوم جنگ را این طور تشـریح کرد: «ایرانی ها که در جنگ خلیـج [فارس] ازنظر تعـداد و نفر و بنیه مالی نسبت به عراق تفوق دارند و ازطریق افزایش فراوان صادرات نفت و توان پولی خود فکر می کننـد چنـدین سال دیگر هم خواهنـد توانست به جنگ ادامه دهنـد [ایرانی ها] توقف این جنگ را مانع صدور اندیشه های بنیادگرانه اسـلامی ایران می دانند، کشورهای محافظه کار ثروتمند خلیج [فارس] هم که تاکنون به کشور عربی عراق در این جنگ، سه میلیارد دلار کمک نموده انـد درواقع مصـرف این پول ها را که ازرهگـذر فروش نفت به دست آمـده ابـداً هدررفته نمی دانند زیرا این جنگ هر دو کشور را به خود مشغول داشته و دیگر کاری به کشورهای خلیج [فارس] ندارند.»

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۱، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۲، منامه - خبرگزاری آلمان غربی، ۴/۷/۱۳۶۲.

رادیو کلن درخصوص منفعت ادامه جنگ برای کشورهای حوزه خلیج فارس افزود: «در تحلیل نهایی کشورهای عربی درواقع از جنگ خلیج [فارس] یعنی جنگ ایران و عراق بهره برداری نموده اند، زیرا بدون این جنگ شورای به اصطلاح هماهنگی خلیج [فارس] که در آن شش کشور حوزه خلیج [فارس] به استثنای ایران و عراق عضویت دارند به وجود نمی آمد. مضاف بر اینکه هر دو کشور مهم صادرکننده نفت درصورت نبودن این جنگ می توانستند به همان اندازه نفت صادر کنند که پیش از جنگ صادر می کردند که درآن صورت کشورهای کوچک صادرکننده نفت خلیج [فارس] نمی توانستند صادرات خود را به میزان امروزی حفظ نمایند. عربستان سعودی که علناً خواستار پایان جنگ ایران و عراق می باشد بدون این جنگ هرگز طیاره های هشداردهنده آواکس امریکایی را که سخت مشتاق آن است حاصل نمی نمود و درمورد مصر باید چنین گفت که این کشور با صدور اسلحه خود به بغداد در میان کشورهای عربی این پندار را به وجود آورده که قاهره علائق و منافع سراسر جهان عرب را ازنظر دور نداشته است. اردن هم ازطریق نشان دادن آمادگی اش برای بازنمودن بندر عقبه بر روی عراق هواداری خود را به جهان عرب آشکار نمود.»

این رادیو، امریکا و شوروی را از دیگر کشورهایی خواند که از جنگ ایران و عراق نفع می برند: «مسکو که ۷۰ درصد سلاح های عراق را دراختیار این کشور می گذارد به پیروزی عراق چندان خوش نمی باشد، زیرا عراق بعد از این پیروزی به غرب رو خواهد آورد و کوشش خواهد نمود که نقش خود را در لباس ژاندارم و پلیس منطقه گسترش دهد.» رادیو کلن افزود: «از زمان آغاز جنگ ایران و عراق، کمک ایران به مبارزان مسلمان افغانستان که علیه قوای اشغالگر شوروی و حکومت دست نشانده آن می جنگند به نحو چشمگیری کاهش یافته است. واشنگتن هم همراه با خویشتن داری هم از ایران و هم از عراق حمایت می نماید.»

این رادیو در پایان تفسیر خود اضافه کرد: «درواقع که بنگریم جهان آن گونه به جنگ خلیج[فارس] توجهی نشان نمی دهد و در اینکه ایران پا فراتر گذارد و تهدیدهای خود را درمورد بسته نمودن تنگه هرمز به مرحله اجرا درآورد، آبراهی که بیش از ۴۰ درصد نیازمندی های نفتی غرب از آنجا عبور می کند.»(۱)

تلویزیون سوئد و روزنامه سونسکاداگبلادت نیز ضمن تفاسیری درمورد جنگ ایران و عراق به نحوی بر وضعیت بهتر ایران ازنظر اقتصادی در مقایسه با عراق و توان این کشور برای ادامه جنگ صحه گذاشتند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، گوینده کانال دو تلویزیون سوئد دراین زمینه گفت: «عراق سه سال پیش با هجوم خود به ایران جنگ را آغاز کرد و اکنون پس از سه سال از جنگ تحمیلی، ایران قدرت غالب به شمار می رود.» وی با اشاره به عقب رانده شدن

۱- همان، صص ۱۳ - ۱۲، رادیو کلن، ۴/۷/۱۳۶۲.

عراق از بخش اعظمی از اراضی ایران که در اوایل جنگ به اشغال درآمده بود، درمورد توان ایران برای تداوم جنگ افزود: «ایران ازلحاظ اقتصادی غنی و ازلحاظ جمعیت نیز ثروتمند است و آن گونه که به نظر می رسد این کشور توانایی مدت ها ایستادگی و ادامه جنگ را دارد و بااینکه بعضی از مراکز و تأسیسات نفتی ایران در آغاز جنگ، آسیب دیده و یا تخریب شده است، ایران توانسته است علاوه بر ترمیم خسارت ها نفت را هم استخراج و صادر کند و ازسوی [دیگر] مبادلات خارجی خود را گسترش داده و درحال حاضر علاوه بر آنکه بسیاری از بدهی های خارجی خود را پرداخته مازاد تجاری نیز دارد. ... ایران بهای کالاهای خریداری خود را می پردازد، درحالی که عراق با بحران اقتصادی روبه روست و اگر کمک کشورهای عربی و حوزه خلیج فارس و فرانسه نبود این کشور تاکنون شکست کامل خورده بود.»

روزنامه سونسکاداگبلادت نیز با اشاره به آغاز جنگ ازسوی عراق و اشغال اولیه بخشی از اراضی ایران توسط این کشور نوشت: «ایران با جمع آوری نیرو قدرت خود را بازیافت و موفق شد عراق را از بخش عظیمی از اراضی خود بیرون براند.» این روزنامه همچنین افزود: «اگرچه عراق از حمایت و کمک های اقتصادی عربستان سعودی برخوردار است، معهذا وجود کسری بودجه و کمبود اقتصادی بر ملت عراق کاملاً سنگینی می کند.»(۱)

۱

رادیو صوت الجماهیر از دیدار طه یاسین رمضان عضو شورای فرماندهی انقلاب و فرمانده کل ارتش خلقی عراق با فرمانده ارتش خلقی اردن خبر داد.

در این دیدار که در مقر فرماندهی کل ارتش خلقی عراق برگزار شد، طه یاسین رمضان ارتش خلقی عراق را «یکی از دهش های انقلاب هفدهم تموز» عنوان کرد و گفت: «[این ارتش] تحول عظیمی در نتیجه سازندگی جدید و صحیح انسانی عراق به رهبری صدام حسین است.» وی ضمن تمجید از حضور ارتش خلقی عراق در جبهه های جنگ افزود: «آزمون ارتش خلقی آزمونی ویژه و ممتاز از همانندهای خود چون میلیشیاها در کشورهای جهان است زیرا وظایف رزمندگی را در خارج از مرزهای منطقه ای در دفاع از سرزمین گران بها و کرامت وطن و امت عربی فراهم آورده اند.»(۲)

۲

پس از حدود یک ماه کشمکش و جنگ داخلی در لبنان که دخالت نیروهای خارجی را نیز درپی داشته است، امروز، براساس طرحی که با میانجیگری عربستان تهیه شده، به طور موقت میان طرف های درگیر آتش بس اعلام شد.

ص: ۷۱۹

۱- روزنامه اطلاعات، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۹، رادیو صوت الجماهیر، ۵/۷/۱۳۶۲.

به نوشته روزنامه اطلاعات مفاد این طرح عبارت است از:

«۱. برقراری فوری آتش بس در کلیه اراضـی لبنان و تمام محورهای تماس در این کشور که نظارت بر آتش بس برعهده ناظران نظامی بی طرف خواهد بود.

۲. تشـکیل کمیته ای با شـرکت ارتش، جبهه لبنانی، جبهه راست گرایان، جبهه نجات ملی و جنبش امل برای فراهم آوردن مقـدمات آتش بس و تثبیت آن.

۳. دعوت فوری از سـران لبنانی ازسوی رئیس جمهور برای شـرکت در کنفرانس ملی برای آغاز گفت وگوهای سیاسـی که افراد شـرکت کننـده عبارت انـد از سـلیمان فرنجیه، رشـید کرامی و ولید جنبلاط ازسوی جبهه نجات ملی، کمیل شـمعون و پی یر جمیل ازطرف جبهه لبنانی، نبیه بری ازسوی جنبش اَمَل. علاوه بر این اشـخاص صائب سلام نخست وزیر پیشین، عادل عسیران وزیر سابق و نماینده کنونی پارلمان و ریمون اده رئیس حزب بلوک ملی نیز شرکت خواهند کرد.

۴. موافقت رئیس جمهور لبنان با شرکت نمایندگانی ازسوی کشورهای سوریه و عربستان سعودی در این گفت وگوها، همچنین علاوه بر شرکت شخص رئیس جمهور، هیئت هایی ازسوی پارلمان و دولت لبنان نیز در این کنفرانس شرکت خواهند کرد.»(۱)

این طرح در داخل و خارج از لبنان موجب بروز واکنش هایی شده است. در صـحنه سیاست داخلی لبنان، اعلام طرح آتش بس، اسـتعفای شتاب زده شفیق وزان نخست وزیر این کشور را درپی داشت. درحالی که استعفای نخست وزیر هنوز مورد پذیرش امین جمیل رئیس جمهور لبنان واقع نشـده، ولیـد جنبلاط رهبر حزب سوسـیالیست ترقی خواه، این اقدام را نتیجه شـکست ارتش دولت فالانژ لبنان دانست. وی همچنین به دنبال اعلام طرح آتش بس خواهـان لغو پیمان ۱۹۴۳ که - ترکیب دولت لبنـان را معین می کنـد - شـد. جنبلاـط در مصاحبه ای با روزنامه الرای العام گفت: «بایـد شـکل جدیـد که به هیچ جامعه ای از جوامع لبنانی علیه جامعه دیگر امتیاز قائل نباشد به وجود بیاید.»(۲)نبیه بری رهبر جنبش امل نیز اعلام کرد: «زبان زور نمی تواند راهی برای حل بحران لبنان باشد، بلکه آشتی ملی ازطریق برگزاری کنفرانس ملی، که این جنبش از ابتدا خواسـتار آن بود، می تواند راهی برای حل اختلافات باشد.» وی همچنین اظهار امیدواری کرد: «اعلام آتش بس و دعوت به گفت وگوهای سیاسـی مقدمه ای برای نشـان دادن حسن نیت در برقراری عـدالت و مسـاوات در راه گسترش حـاکمیت ملی و رهایی جنوب و بازگشت آوارگان به خانه و کاشانه شـان باشـد.» پی یر جمیـل رهبر حزب فالاـنژ لبنـان نیز بـا تأکیـد بر قرابت ها و اشتراکات سوریه و لبنان ابراز امیـدواری کرد که «این توافق جـدی باشد.» وی افزود: «آنچه در این مدت روی داد نه به سود سوریه و نه لبنان بوده، بلکه هر دو کشور زیان دیده اند.»(۳)

مجلس اعلای شیعیان لبنان نیز با برگزاری اجتماعی با حضور شیخ محمدمهدی شمس الدین

۱- روزنامه اطلاعات، ۵/۷/۱۳۶۲، ص ۱۶.

۲- روزنامه کیهان، ۵/۷/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۳- روزنامه اطلاعات، ۵/۷/۱۳۶۲، ص ۱۶.

رئیس این مجلس و شیخ عبدالامیر قبلان مفتی جعفری لبنان، بیانیه ای صادر کرد که در آن بر ضرورت اتخاذ یک موضع واحد در قبال رویدادهای جاری لبنان تأکید شده است. در پایان این بیانیه از استقرار آتش بس در لبنان استقبال شده و «آن را راهی برای جلوگیری از برادرکشی که سرنوشت لبنان را به سود صهیونیست ها در خطر قرار داده دانسته شده است.»(۱)

در خارج از لبنان نیز، درحالی که اکثر دولت های غربی و دول عرب منطقه از طرح آتش بس استقبال کرده اند، ایران آن را محکوم کرد. علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، دراین باره گفت: «بدیهی است حرکاتی که برای امریکا و رژیم صهیونیستی منافعی داشته باشد، هرگز نمی تواند مورد قبول باشد و این همواره موضع اصولی جمهوری اسلامی ایران بوده است.» وی ضمن اعلام حمایت مجدد ایران از مبارزات مسلمانان لبنان بر ضرورت ادامه مبارزه و دفاع دربرابر نیروهای مداخله گر تأکید کرد و افزود: «هرگونه رکود و توقف در مبارزات ملت لبنان برعلیه نیروهای اشغالگر صهیونیستی و نیروهای مداخله گر چند ملیتی، به ویژه امریکا و فرانسه که در درگیری های اخیر مستقیماً در کشتار ملت لبنان دست داشته اند، بی تردید به تحکیم مواضع این نیروها منجر شده و امریکا و رژیم صهیونیستی را در رسیدن به اهداف شومی که این[ها] درجهت تکمیل روند کمپ دیوید و به پایان بردن مبارزات امت فلسطین و لبنان در این کشور دنبال می کنند، یاری خواهد داد.»(۲)

در همین حال، یهود بن مایر معاون وزیر امور خارجه رژیم صهیونیستی ضمن ابراز رضایت از برقراری آتش بس در لبنان، اعلام کرد: «امیدوار است این آتش بس اولین قدم برای تخلیه لبنان از نیروهای خارجی باشد و حقوق مشروع حکومت این کشور تأمین گردد.»(۳) بخش فارسی رادیو صدای اسرائیل نیز امروز با پخش تفسیری درباره طرح آتش بس در لبنان گفت: «اسرائیل از توافق حاصله و ترک مخاصمه در لبنان به گرمی استقبال می کند، نه تنها به این علت که ویرانی و کشتار در یک کشور همسایه پایان می گیرد، بلکه بدان جهت نیز که این توافق آغازی است بر ایجاد شرایط و امکانات مورد نظر که فرصت دهد تا همه نیروهای بیگانه و ازجمله ارتش اسرائیل هم زمان سراسر خاک لبنان را ترک گویند و استقلال کامل و حاکمیت ملی این کشور رنج کشیده را بدان بازگردانند.»(۴)

مطبوعات و رسانه های سوریه نیز باوجود استقبال از طرح آتش بس هشدار دادند: «چنانچه مذاکرات گسترده ای میان جناح های درگیر لبنان انجام نشود، آتش بس کاری پیش نخواهد برد.»

تاس خبرگزاری رسمی شوروی، با اشاره به استعفای شتاب زده نخست وزیر لبنان پس از اجرای طرح آتش بس، کوشش های امریکا در حل بحران لبنان را «یک مانور تبلیغاتی» خواند و گفت: «وضع اسف بار لبنان نتیجه مستقیم اتحاد استراتژیک امریکا و اسرائیل است و هیچ گونه

۱- روزنامه کیهان، ۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۷/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۳- روزنامه کیهان، ۵/۷/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۱، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۱۶، بخش فارسی رادیو صدای اسرائیل، ۴/۷/۱۳۶۲.

تبلیغاتی نمی تواند خرابه هایی که از آن دود بلند می شود را پنهان کند.»

رونالـد ریگـان رئیس جمهور امریکـا نیز از موافقت نـامه آتش بس در لبنان ابراز خرسـندی کرد و آن را اولین گام در راه پایان مناقشه داخلی در این کشور خواند. وی با قدردانی از عربستان برای ایفای نقش قاطع در حل بحران لبنان گفت: «ما همگی از گام تازه ای که در لبنان برداشته شده خوشحالیم، لکن این تنها اولین گام در یک مسیر طولانی برای حل وفصل مسائل لبنان است.»

شـاذلی قلیبی دبیرکـل اتحـادیه عرب هم برقراری آتش بس در لبنـان را «یـک موقعیت تـاریخی برای هماهنـگ ساختن اقـدامات مشترک اعراب» توصـیف کرد و گفت: «اقـدام مشترک اعراب تنهـا وسـیله برای تضـمین صـلح و دوستی بین ملـل دوست و مسـلمان می باشـد.» دولت هـای قطر، کویت، بحرین و مصـر نیز «از اعلام آتش بس در لبنان اسـتقبال کردنـد و اظهار امیـدواری کردنـد که این تحول به اسـتقرار صـلح در لبنان منجر شود.»(۱)

۱

سازمـان مجاهـدین خلق(منافقین) که معمولاً از هر فرصتی برای حمله و تخریب حاکمیت موجود در ایران اسـتفاده می کنـد برگزاری مراسم هفته جنـگ در ایران را دسـتاویز قرار داده و بـا انتشـار گزارشـی تحت عنوان "زمـان به زیان جنگ طلبی جنون آمیز"، این مراسم را نشانه ای از جنگ طلبی ایران قلمداد و تداوم جنگ را لازمه ادامه عمر حکومت جمهوری اسلامی توصیف کرد.

در این گزارش که امروز از رادیو بغـداد پخش شـد بـا اشـاره به برگزاری مراسم هفته جنـگ در ایران آمـده است: «... زمـان به زیان جنگ طلبی جنون آمیز ... به پیش می رود و توان رژیم [امام] خمینی در همه زمینه ها به خصوص در بسیج نیرو برای ادامه جنگ روزبه روز کاهش می یابد. امروز نفرت و انزجار روزافزون مردم از جنگ و گرایش شدید عمومی توده ها به صـلح و امنیتی است که رژیم [امام] خمینی با همه تبلیغات خود قـادر به کتمـان و مخفی کردن آن نیست. نـدای صـلح خواهی مردم ایران اینـک توسـط شورای ملی مقـاومت تجسم یافته و صورت عینی به خود گرفته است. همچنین فعالیت های خسـتگی ناپذیر برادر مجاهد مسـعود رجوی مسئول شورای ملی مقاومت، اهداف ... [امام] خمینی را [در] ادامه جنگ، در سطح جهان افشا و برملا کرده است.»(۲)

۱- روزنامه کیهان، ۵/۷/۱۳۶۲، ص ۲۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۱، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۱۸، رادیو بغداد، ۴/۷/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ سه شنبه ۵ مهر ۱۳۶۲ ۱۹ ذیحجه ۱۴۰۳ ۲۷ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

امروز جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه قرارگاه کربلا(۱) به منظور بررسی عملیات محور اروندرود به عنوان یک اقدام اصلی در کنار عملیات های فرعی مناطق طلائیه، زید و شلمچه در قرارگاه لشکر۷۷ ارتش در ۲۵ کیلومتری خرمشهر، برگزار شد.

فرماندهان(۲) در این جلسه مشترک، ضمن گفت وگو درمورد وضعیت کلی دشمن؛ شناسایی منطقه؛ برآوردها و اقدامات لازم حفاظتی، اطلاعاتی، عملیاتی، پرسنلی، پشتیبانی، تدارکاتی، آمادی و تعیین راهکارهای کلی عملیات، وضعیت کلی مناطق عملیاتی جبهه جنوب را نیز بررسی کردند. دراین زمینه سرهنگ حسین حسنی سعدی فرمانده ارتش در قرارگاه کربلا، درمورد مأموریت این قرارگاه برای آماده سازی زمینه های اجرای عملیات در جبهه جنوب گفت: «کلاً سه محور عملیات درنظر گرفتیم: ۱. طلائیه، ۲. زید و شلمچه، ۳. عبور از اروندرود»(۳)و به منظور آماده سازی عملیات آتی «سه تیم تشکیل دادیم: یک تیم اطلاعات، یک تیم عملیاتی و یک تیم مهندسی.»(۴)

وی در توضیح اقدامات اطلاعاتی قرارگاه کربلا، از تشکیل گروه های شناسایی مشترک جهت جمع آوری اطلاعات از منطقه خبر داد و با بیان اینکه برآوردهای اطلاعاتی انجام شده است، برای تکمیل این برآوردها، بر استفاده از اظهارات اسرای مناطق عملیاتی والفجر۲ و ۳ در رابطه با

۱- هم زمان با این اقدام که در راستای اجرای عملیات گسترده سالانه ایران در دستور کار قرارگاه کربلا قرار گرفته است، قرارگاه نصرت نیز فعالیت های خود را به منظور آماده سازی عملیات گسترده سالانه در هورالعظیم به دستور فرماندهی کل سپاه به صورت پنهانی پیگیری می کند.

۲- این جلسه با حضور سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، سرهنگ جمالی جانشین وی، سرهنگ حسین حسنی سعدی فرمانده ارتش در قرارگاه کربلا، سرهنگ مفید رکن۲ قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، سرهنگ دژکام، سرهنگ قویدل رکن۲ نیروی زمینی ارتش، سرهنگ ذاکری رکن۲ قرارگاه کربلا، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، احمد غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، علی هاشمی فرمانده قرارگاه نصرت و جانشین قرارگاه کربلا در قرارگاه لشکر۷۷ ارتش در ۲۵ کیلومتری خرمشهر برگزار شد.

۳- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داود رنجبر، ۳۰/۶/۱۳۶۲ تا ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۸۵؛ و - سند شماره ۱۲۷۶۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه خاتم در عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۵/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۶۹)، ص۱۴.

۴- سند شماره ۱۲۷۶۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷ - ۶.

عملیات آتی منطقه جنوب، تأکید کرد. سرهنگ حسنی سعدی در گزارشی از شناسایی های منطقه اروندرود، به عنوان تک اصلی قرارگاه کربلا، گفت: «در برآورد اطلاعاتی شماره ۷، منطقه شلحه را مناسب ترین جا تشخیص داده بودند و نوشته بودند که برای پیاده کردن نفر مناسب است تا جاده ۴۰۰، ۵۰۰ متر بیشتر ساحل ندارد. ما به طورکلی اینجا، جزیره مینو، شلحه و قادسیه را منطقه خوب در نظر گرفتیم. ... ما پنج نقطه را شناسایی کردیم که سه نقطه را باید عبور کنیم ... تا بتوانیم عمل الحاق بین نیروها را سریع به هم برسانیم. در ابتدای عملیات باید عبور از سه نقطه حتمی باشد تا دشمن متوجه نشود که از کجاها عبور می کنیم، زیرا اگر ما یک نقطه را بگیریم او تمام امکاناتش را در آن یک نقطه متمرکز می کند و صددرصد جلوی حرکت ما را خواهد گرفت.»(۱) سرهنگ ذاکری رکن۲ قرارگاه کربلا، در تکمیل مطالب فوق اظهار کرد: طبق بررسی های انجام شده در محدوده روبه روی خرمشهر تا رأس البیشه، از سه منطقه روبه روی نهر مطبعه،(۲) داخل جزیره مینو و منطقه خسروآباد، «مناسب ترین جا ازنظر عرض رودخانه روبه روی جزیره قطعه [در محدوده منطقه جزیره مینو]» تشخیص داده شده است.

سرهنگ حسنی سعدی در ادامه به تبیین اقدامات عملیاتی قرارگاه کربلا پرداخت. وی ضمن اشاره به تشکیل نشدن گروه های عملیاتی مشترک، افزود: درحال حاضر عملیات احداث خاکریز به منظور نزدیک شدن به خطوط دشمن را به شکل مؤثری فعال کرده ایم، به نحوی که «الآن این اقدام در تمام منطقه شروع شده است که درحال حاضر در مناطق زید، طلائیه، شلمچه جهت چسبیدن به دشمن انجام شده است.»(۳)

احمد غلامپور فرمانده سپاه در قرارگاه کربلا نیز درخصوص اقدامات انجام شده برای اجرای عملیات آتی در منطقه جنوب به مواردی نظیر تقسیم کل منطقه به سه محور، پیگیری فعال سیاست نزدیکی به خطوط دشمن، تجزیه وتحلیل اقدامات ارتش عراق و ایجاد دکل های دیده بانی اشاره کرد.(۴)

در بخش دیگری از جلسه امروز، حسنی سعدی درمورد طرح مانور عملیات های جنوب چنین توضیح داد: در محور جنوبی منطقه، یک عملیات در محور اروندرود با سه لشکر ادغامی ارتش و سپاه انجام خواهد شد، به این ترتیب که یک لشکر برای عبور از آب، اشغال سرپل و هلی برن نیرو در دو منطقه وارد عمل می شود. دو لشکر دیگر نیز به منظور انسداد قسمت شمال غربی و توسعه عملیات در ساحل غربی رودخانه اروندرود در نظر گرفته شده است. همچنین در محور شمالی منطقه، دو عملیات با سه لشکر ادغامی ارتش و سپاه، یکی در منطقه طلائیه و دیگری در منطقه زید و شلمچه به مرحله اجرا درخواهد آمد، البته «تلاش اصلی را هم محور اروندرود در نظر گرفتیم برای اینکه بتوانیم در مراحل بعدی عملیات در طلائیه به طور جدی عمل کنیم و دشمن را کاملاً متوجه آنجا کنیم و تا حدود ۱۷، ۱۸ ساعت بعد از رودخانه عبور کنیم.»(۵)

۱- سند شماره ۱۲۷۶۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱ و ۱۶.

۲- احتمالاً نهر معیتیه می باشد.

۳- سند شماره ۱۲۷۶۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷ - ۲؛ و - سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۸۲.

۴- سند شماره ۱۲۷۷۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه تشریح وضعیت مهندسی عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۵/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۷۰)، صص ۳ - ۱.

۵- سند شماره ۱۲۷۶۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۳؛ و - سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۸۵.

فرمانـده ارتش در قرارگاه کربلا در ادامه سـخنان خود بر ضـرورت آماده سازی محل احـداث سایت موشـکی و تهیه مواضع توپخانه، تمرین هلی برد خلبانـان هوانیروز و یگان های هلی برد در شب به مـدت دو ماه در کرخه، انجام هماهنگی های لازم با نیروی هوایی و دریایی به منظور تأمین پوشـش هـوایی عملیـات و نیز دریـافت هـاورکرافت و تهیه امکانـات غواصـی برای اجرای عملیـات آتی تأکیـد کرد.(۱)وی همچنین درخصـوص برآورد نیروی مورد نیـاز برای عملیـات هـای قرارگـاه کربلاـ در جنوب افزود: «برآورد ضـمنی مـا برای دورنمای کار این بود که در این منطقه از نیروی زمینی، ۶ لشکر به کار گرفته شود؛ ۳ لشـکر در این منطقه اروندرود برای عبور و ۳ لشـکر برای منطقه زید – طلائیه، این ۶ لشکر بین ۹۰ تا ۱۰۰ گردان مانوری باید داشـته باشند، ۲۰۰ گردان نیز از برادران سپاه منظور کردیم ... که بـا ۴۰، ۵۰ گردان توپخانه پشتیبانی می شونـد. برآورد کردیـم که ۴۰، ۵۰ گردان موجـود داریم و می توانیم بـا یـک جابه جـایی خیلی کم، این ۴۰، ۵۰ گردان را فراهـم کنیم.»(۲) فرمانـده ارتش در قرارگـاه کربلاـ برای سازمان رزم عملیات های جنوب، لشـکرهای ۲۱، ۲۳، ۲۸، ۶۷، ۷۷، ۸۱، ۹۲ و تیپ های مسـتقل ۵۵، ۵۸، ۸۴ از ارتش(۳)و لشکرهای ۷، ۸، ۱۴ و ۳۱ را از سپاه پیشنهاد کرد.(۴)

سپس سـرهنگ حسنی سعدی درمورد اقدامات مهندسی لازم برای اجرای عملیات آتی در محدوده قرارگاه کربلا گفت: «پیشنهاد ما این است که یـک تیم مهندسـی مشترک از ارتش و سپاه و جهـاد تشـکیل بشود.» وی بـا بیان اینکه «حـداقل ۵ پـل برآورد کردیم تـا در پنـج نقطه عبور انجام بدهیم،» بیشترین تمرکز عملیات محور اروندرود را مسئله «عبور با قایق با جی.اس.پی و با زدن پل» عنوان کرد و درمورد بهره گیری از ابتکارعمل درزمینه به کـارگیری امکانات فنی برای عبور از رودخانه گفت: «بایـد روی یک سـری از امکانات فنی مثل تانک کار کنیم، مخصوصاً ما که می خواهیم از این ساحـل عبور کنیم و وسایـل نـداریم. منتها برادرهای جهاد می تواننـد بیاینـد در اینجا و به طور کامل فکر کننـد، یک سـری وسایل ابتکـاری بسازنـد و برای عبور قطعات اسـتفاده کننـد. بر همین مبنا، در داخل خود نخلسـتان هم یک سـری امکانات فنی به کار گرفته بشود. تا ان شـاءالله بتوانیم سه تیم اطلاعـات، تیم عملیـات و تیم مهندسـی رزمی مشترک سپاه و ارتش و جهـاد را در این منطقه فعال کنیم و کارها را به نحو مقتضـی پیش ببریم.» فرمانـده ارتش در قرارگاه کربلا در پایان این جلسه ترمیم جاده سراسـری صالـح آباد (ایلام) تا جفیر(خوزسـتان)، ضـرورت تعویض و تعمیر جـاده هـای داخـل جزیره آبـادان، احـداث پل روی رودهای بهمنشـیر و کارون، تعمیر پل های پی.ام.پی، فعال سازی واحـد [پل] جی.اس.پی، تهیه قـایق های ۲۰ الی ۵۰ نفره و آمـاده سـازی مواضع کلیه جنـگ افزارهـا را از دیگر اقـدامات مهندسـی پیش روی قرارگاه کربلا برشمرد.(۵)

گفتنی است که در جلسه مشترک امروز، دیـدگاه های متفاوتی درمورد اجرای عملیات عبور از ارونـدرود مطرح شـد. ازسویی، سـرهنگ حسـنی سعـدی با ابراز خوش بینی به اجرای عملیات عقیـده داشت: «خیلی برای ما روشن است که می توانیم برنامه خوبی را در اینجا عمل کنیم و واقعاً به یاری خداوند موفق باشیم. من این را فقط به صورت کلی عرض کنم که وقتی مصر از

۱- سند شماره ۱۲۷۶۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰ – ۸.

۲- سند شماره ۱۲۷۶۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۳.

۳- سند شماره ۱۲۷۶۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۶.

۴- سند شماره ۱۲۷۷۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۷.

۵- سند شماره ۱۲۷۶۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵ – ۷.

کانال سوئز عبور کرد، موفقیت مصر در کانال سوئز، جز تمرین و ورزیدگی نفرات و رعایت اصل غافلگیری چه بود؟ سریع توانست عبور کند. اگر ما تمرین و آموزشی داشته باشیم و پیشگیری ها را به خوبی انجام بدهیم و با یک آتش مناسب ساحل را بپوشانیم. ... به یاری خدا خیلی خوب می توانیم در ساحل عبور کنیم. ما این منطقه را تشخیص دادیم. سرپلی که می خواهیم اشغال کنیم در مرحله اول در همین منطقه شلحه تا سمت راست خسروآباد است و حدود ۲۰ کیلومتر عرض دارد، ... بعد [از تصرف سه جاده مهم عراق در ساحل غربی اروندرود] عملیات را برای سدکردن راه دشمن و رفتن به طرف خور عبدالله و مسدودکردن منطقه به طور کامل و تهدید بندر ام القصر ادامه بدهند. ... اگر در اینجا دقیقاً عمل کنیم، واقعاً نکات فنی را در نظر بگیریم شانس موفقیت ما خیلی بالا است.»(۱)

از سوی دیگر سرهنگ مفید رکن۲ قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با رویکردی انتقادی ضمن اشاره به مشکلات عبور از نیزارها و چولان ها، درمورد مقایسه عبور از اروند و عبور از کانال سوئز گفت: «مطمئن باشید اگر بخواهیم این عملیات را با کانال سوئز مقایسه کنیم، آن عملیات صددرصد با رعایت غافلگیری انجام شد. این عمل در این منطقه غیرممکن است، زیرا یک منطقه کاملاً آلوده و قابل شناسایی است، [دشمن] می تواند عکس بگیرد، شناسایی کند و کاملاً آشنا هست و روی آن کار می کند. این برمی گردد به اینکه عبور از رودخانه با آتش انجام بشود و با آتش حمایت کند و سمت خودی ساحل غربی که همه اش نرم است، اکثر جاهای آن، سنگرهای با دیواره های بتونی درست کرده و سنگرهای اجتماعی که پناهگاه دارد و در نقاط مختلف سدهایی بلند ساخته است بیشتر باید به این فکر کرد که از پشت غافلگیرش کنیم. مسئله دیگر اینکه وقتی هدف ها مشخص بشود شاید نتوانیم دقیقاً لحاظ کنیم.»(۲)

۱

درپی ابلاغ روز گذشته فرمانده سپاه مبنی بر گسترش محدوده عملیات والفجر۴ از ارتفاع سورن به سمت ارتفاع آزادی۱ تا بانی بنوک، که به منظور تأمین جاده شانه دری - سیدصادق انجام شد، امروز چند تن از مسئولان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به همراه فرماندهان لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع)، ۳۱ عاشورا و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع)،(۳) با حضور در ارتفاعات سراسری سورن، ضمن

۱- سند شماره ۱۲۷۶۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۲.

۲- سند شماره ۱۲۷۶۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۸ - ۱۷.

۳- علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، محمد باقری اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، مهدی کیانی مسئول ستاد خاتم الانبیا(ص)، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، ستاری مسئول مهندسی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، حمید سالکی جانشین قرارگاه مقدم حمزه، مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، محمدرضا ابوشهاب جانشین فرمانده لشکر۱۴ و حسن آقایی از طرح و عملیات لشکر۱۴، از ارتفاعات سورن بازدید کردند.

ارزیابی امکان اجرای عملیات در این منطقه، درمورد ارتفاعات سورن تا بمو توجیه شدند. از آنجا که پس از تقویت محور سورن و انتقال دو لشکر ۱۷ و ۳۱ به کنار لشکر۱۴، سه لشکر از ارتفاعات سورن برای قطع جاده شانه دری – سیدصادق سرازیر خواهند شد، مقرر گردید ستاری مسئول مهندسی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، امکان احداث جاده برای لشکر۱۴ امام حسین(ع) در سورن و قطع جاده شانه دری دشمن در عقبه را بررسی کند.(۱)

۱

هرچند پس از عملیات رمضان، عملیات عمده ای در مناطق جنوبی ایران اجرا نشده و بیشترین تمرکز نیروهای خودی به جبهه میانی و شمالی اختصاص یافته است، اهمیت بصره در راهبرد نظامی ایران باعث شده، عراق همچنان بر خطوط پدافندی خود در منطقه شرق بصره بیفزاید.

دراین باره ناحیه ژاندارمری خوزستان امروز در گزارشی اعلام کرد: «اخبار واصله حاکی است سران ارتش عراق با درنظرگرفتن این احتمال که شاید سلحشوران اسلام به منظور تصرف شهر بصره و دستیابی به جاده های تدارکاتی این استان عملیات آینده خود را از جبهه های جنوب خرمشهر آغاز نمایند، اقدام به تقویت مواضع پدافندی و تکمیل موانع متعدد قبلی خود نموده اند. ازجمله قریب به دو هفته است واحدهای مهندسی ارتش دشمن مشغول بازسازی کانالی می باشند که سال گذشته قبل از شروع عملیات رمضان حفر نموده بودند تا آب هورالعظیم را از منتهاالیه هور به مناطق عملیاتی مقابل طلائیه جدید تا کوشک جاری نموده و مانعی بر موانع خود بیفزایند.»(۲)

علاوه براین، طبق اخبار و گزارش های مخابره شده در روزهای ۲۹ و ۳۰ شهریورماه، «فرمانده نیروی دریایی و گارد ساحلی [عراق] اقدام به تأسیس یک واحد پست دیده بانی هوایی در منطقه رأس الفاو [و] زیرنظرگرفتن رفت وآمد هواپیما ها به ویژه هلیکوپترهای ایرانی نموده اند. زیرا از آن بیم دارند که ارتش ایران ازطریق هوا اقدام به پیاده کردن نیرو نماید.»(۳)

۲

تجاوز جنگنده های عراقی به حریم هوایی مریوان امروز نیز ادامه داشت. به گزارش گردان مرزی مریوان، هواپیماهای دشمن امروز چندین بار در آسمان این شهر ظاهر شدند، اما براثر آتش پدافند خودی متواری شدند(۴)همچنین به نوشته یک بولتن داخلی سپاه پاسداران، امشب در ساعت های ۲۰:۴۳ و ۲۱:۲۸، چند فروند هواپیمای عراقی ضمن تجاوز به حریم هوایی مریوان اقدام به پرتاب گلوله های منور کردند.(۵)

۱– سند شماره ۱۲۹۲۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی شناسایی سورن و شیلر در عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۵/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۲۰)، صص ۱۰ – ۱.

۲– سند شماره ۹۱۴۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه فرماندهی ژاندارمری خوزستان به فرماندهی سپاه پاسداران منطقه ۸ (اهواز)، ۵/۷/۱۳۶۲. ۱۶. سند شماره ۹۱۴۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای – اطلاعاتی فرماندهی ژاندارمری خوزستان به فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه ۸، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۳– سند شماره ۹۱۴۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای – اطلاعاتی فرماندهی ژاندارمری خوزستان به فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه ۸، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۴– سند شماره ۳۴۵۸۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۶/۷/۱۳۶۲.

۵– سند شماره ۱۱۳۷۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۳۲، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۱.

۱

امروز نیز مناطق غرب کشور عرصه درگیری ها و اقدامات عناصر ضدانقلاب علیه نیروهای خودی بود.

گزارش واحد اطلاعات سپاه سردشت حاکی است عناصر مسلح غیرقانونی برای چندمین بار در جاده سردشت به بانه (اطراف دارساوین) اقدام به اجرای کمین کردند که براثر آن ۴ تن از نیروهای خودی به شهادت رسیدند.(۱)

در جاده سردشت به مهاباد (حوالی پایگاه شهدا)(۲)نیز یک دستگاه خودروی تویوتا متعلق به سپاه پاسداران با مینی که عناصر ضدانقلاب کار گذاشته بودند، برخورد کرد و درنتیجه خودرو از کار افتاد و ۶ سرنشین آن مجروح شدند.(۳) به گزارش واحد اطلاعات سپاه سردشت، یکی از سرنشینان خودروی مذکور از نمایندگان مجلس شورای اسلامی بوده است(۴)

همچنین مهاجمان مسلح در جاده قبله به خورخوره یک دستگاه آمبولانس جهاد سازندگی را به همراه ۴ سرنشین آن ربودند. براساس گزارش ستاد ناحیه کردستان، علاوه بر راننده، یک پزشک بنگلادشی به نام دکتر معین، یک زن بومی و همسرش نیز در این آمبولانس بوده اند.(۵)

افزون بر رخدادهای مذکور، گردان مرزی سردشت، در گزارشی از درگیری نیروهای پایگاه ۱۰۱ با ضدانقلابیون خبر داد. براساس گزارش مزبور، در این درگیری که از ساعت ۱۸:۵۰ آغاز شد و تا ساعت ۲۰:۲۰ ادامه یافت، ۵ نفر از افراد ضدانقلاب کشته و چند تن از آنان زخمی شدند. گزارش دیگری از گردان مرزی سردشت حاکی است پرسنل پایگاه سقز در ساعت ۲۰:۴۰، با عده ای از عناصر مسلح غیرقانونی درگیر شدند. در جریان این درگیری که در ساعت ۲۲:۳۰ خاتمه یافت، ستوان سوم محمد دولت آبادی از ناحیه دست چپ زخم سطحی برداشت.(۶)

۲

درحالی که عراق با حمایت رسانه ها و محافل سیاسی - خبری مهم دنیا تبلیغات گسترده ای انجام داده، خود را دولتی صلح طلب و ایران را خواهان تداوم جنگ معرفی می کند، رئیس جمهور ایران امروز با شرکت در دو مراسم به مناسبت هفته جنگ، مواضع ایران در قبال درخواست های صلح و دلایل رد پیشنهادهای موجود درباره قطع مخاصمه و همچنین برخی مسائل عمومی جنگ را تشریح کرد.

آیت الله خامنه ای صبح امروز در مراسمی که به مناسبت هفته جنگ در محل سازمان صنایع دفاع جمهوری اسلامی ایران با حضور کارکنان کارخانجات مهمات سازی، مسئولان عقیدتی - سیاسی صنایع دفاع و سرهنگ سلیمی وزیر دفاع برگزار گردید، شرکت کرد. در این مراسم پس از توضیحات وزیر دفاع راجع به حرکت سازمان صنایع دفاعی ایران به سمت خودکفایی در صنایع نظامی، رئیس جمهور با ایراد سخنانی ضمن تأکید بر استقلال ملت ایران و مغایرت نداشتن این استقلال با دادوستد و تبادل فکر و تجربه و... با سایر کشورها، کارکنان صنایع

۱- سند شماره ۴۰۷۱۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه سردشت به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۶/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۱۱۳۷۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

۳- سند شماره ۳۵۴۳۱۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد عملیات سردشت به طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۶/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۴۲۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه سردشت به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۶/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۴۱۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات ستاد ناحیه کردستان به اطلاعات ستاد قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۲/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۴۵۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (رکن۳) به فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۱.

نظامی را «در حکم سربازان خطوط مقدم جبهه» توصیف کرد و گفت: «تلاش و فعالیت شما جزو کارهای درجه اول است، چون در ارتباط با جنگ است و هر کاری که در این ارتباط باشد، به دلیل اینکه جنگ مسئله اصلی است، از همه کارها بالاتر است.»

رئیس جمهور با اشاره به تلاش همه جانبه تمام اقشار ملت ایران برای کسب پیروزی در جنگ، درمورد نقش قدرت های بزرگ در تحمیل جنگ به ایران و هدف آنها از این اقدام گفت: «جنگی که استکبار جهانی به ما تحمیل کرد دکمه اهرم فشار آن دست امریکا است. اینها برای جلوگیری از پیروزی اسلام چه فتنه انگیزی ها و توطئه ها که نکرده اند.» وی افزود: «حرکت های مسلمانان در سراسر جهان؛ عراق، افغانستان، شمال افریقا، لبنان و... از نور اسلام سرچشمه می گیرند که ملت اسلامی ایران به رهبری امام خمینی به آن رسید. هرکس که انقلاب اسلامی ایران را دوست دارد باید تلاش و کوشش کند که ما از این جنگ تحمیلی پیروز و سرافراز دربیاییم.»

آیت الله خامنه ای همچنین درخصوص پذیرش صلح و آتش بس اظهار کرد: «... بدانید به هیچ گونه معامله و سازشی که سرسوزنی نشانه ای از ظلم و جور استکبار جهانی در آن باشد تن در نمی دهیم.» وی خاطرنشان کرد: «براین اساس، معتقدم که باید همه امکانات و تلاش خودمان را در خدمت صنایع دفاع قرار دهیم که این سازمان هرچه بهتر از پیش به کار خود ادامه دهد، تا ملت مسلمان ایران مجبور نشود به منظور خرید اسلحه دست به سوی دشمنان دراز کند.»

رئیس شورای عالی دفاع در پایان، با اشاره به تلاش ابرقدرت ها برای ممانعت از پیروزی ایران در جنگ، بر نقش صنایع نظامی در موفقیت ایران در صحنه جنگ تأکید کرد و گفت: «شما برادران یکی از پایه های اصلی پیروزی این جنگ هستید. باید همه شما آن مشت فولادی باشید که بر قلب استکبار جهانی فرود می آید. صنایع مهمات سازی باید ازنظر حجم و کیفیت به سطح بالایی گسترش یابد.»(۱)

آیت الله خامنه ای عصر امروز نیز با جمعی از سفرا و کارداران کشورهای خارجی در تهران، دیدار کرد. در این دیدار که با حضور رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، وزیر و قائم مقام وزارت امور خارجه، سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، رئیس عقیدتی - سیاسی ارتش، فرماندهان نیروهای سه گانه ارتش، فرمانده شهربانی و ژاندارمری کل کشور برگزار شد، ابتدا سرتیپ قاسمعلی ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، به تحلیل چگونگی آغاز و تداوم جنگ و نیز وضعیت ایران در زمان شروع جنگ و مقایسه آن با نیروهای مسلح عراق پرداخت. وی گفت: «عراق قصد داشت که ما را وادار به جنگ و پیشدستی در آن نماید، ولی جمهوری اسلامی ایران عکس العملی نشان نداد و درواقع هنگامی عراق به ما حمله کرد که ما چیزی در دست نداشتیم و اربابان عراق با احتساب قبلی، درست

۱- روزنامه اطلاعات، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۳؛ و - روزنامه کیهان، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۳.

در موقعیتی که ما در ضعیف ترین وضع مادی قرار داشتیم، توطئه حمله عراق به ایران را چیدند و به همین علت، خیال می کردند که ظرف چند روز خوزستان را تصرف خواهند کرد و ما را شکست خواهند داد. اما به یاری خدا موفق نشدند و رفته رفته عراق در جنگ در موضع ضعف قرار گرفت. ملت ما جنبید و جوانان به جبهه روی آوردند و ظرف هشت ماه توانستیم استعداد ارتش خود را بالا ـ ببریم و نیروهای مردمی، خود را آماده کردند.»(۱)

سپس آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، ضمن سخنانی درخصوص هفته جنگ گفت: به همان نسبت که این هفته یادآور تلخ کامی ها است به همان میزان نیز شجاعت، پیروزی و فداکاری را یادآوری می کند و نیز فرصت مناسبی است برای بیان حقایق جنگ. وی در تشریح مسئله متجاوزبودن دولت عراق در جنگ با ایران، اظهار کرد: در زمان شروع جنگ «بیش از یک سال وقت جلسات و مذاکرات کسانی که می خواستند درزمینه جنگ کاری بکنند، صرف این شد که آغازگر جنگ کیست... [درحالی که] امروز برای کسی شکی باقی نیست که شروع کننده این جنگ دولت عراق است.» رئیس جمهور با بیان اینکه در همان زمان آغاز جنگ نیز اسناد و مدارک کافی برای اثبات تجاوزگری عراق وجود داشت، افزود: «بعدها نیز به طور صریح ازسوی مقامات عراقی به آن اعتراف شد و حتی دولت عراق به کسانی که به عنوان میانجی عمل می کردند، گفت حاضر است خسارت جنگ را به مدت یک سال بپردازد.»

آیت الله خامنه ای با اعلام محفوظ بودن حق ایران برای طرح دعاوی خود در سطح جهانی مبنی بر اینکه مورد تجاوز دولت همسایه قرار گرفته، از عملکرد شورای امنیت سازمان ملل متحد درمورد تجاوز عراق به ایران و اشغال خاک این کشور انتقاد کرد و قطعنامه های این نهاد بین المللی را – که در آن به جای تأکید بر صلح و تخلیه سرزمین های اشغالی به آتش بس اکتفا شده است – «در خدمت هدف های تجاوزکارانه رژیم عراق» دانست.

رئیس جمهور دریافت غرامت را یک مسئله جدی برای دولت ایران خواند و درمورد ادعاهای صلح طلبی عراق گفت: «امروز همان رژیمی که در اوایل جنگ تقریباً آشکارا اعلام می کرد که جنگ را شروع کرده، فریاد صلح طلبی سر داده است. متأسفانه مشاهده می شود همان قدرت هایی که در آغاز جنگ عراق را به این عمل تشویق کرده اند و سپس امکان ادامه آن را برای ارتش عراق فراهم کردند، همان ها امروز ندای صلح طلبی عراق را می نگرد و به چشم موافقت آن را تأیید می کنند.» وی افزود: «قدرت های جهانی می خواهند ابتکار صلح و جنگ هر دو را در دست داشته باشند با زدن یک دکمه جنگ را به وجود بیاورند و هروقت لازم دانستند با زدن دکمه دیگری صلح را تحمیل کنند. لیکن ما چنین برتری طلبی هایی را از قدرت های جهانی نمی پذیریم.»(۲)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۲- روزنامه کیهان، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۱۸.

آیت الله خـامنه ای بـا تأکیـد بر اینکه ایران خواهان صـلح واقعی است، درخصوص کیفیت و ماهیت صـلح مورد پـذیرش جمهوری اسـلامی ایران خاطرنشان کرد: «ما صـلح را دوست داریم، ولی نه صـلحی که ابزار دست قدرت های بزرگ برای سـلطه گری باشد. صلح یک ارزش است ولی یـک ارزش مطلق نیست. برای ارزشـیابی یک صـلح این ملاحظات مورد توجه قرار گیرد؛ چه صـلحی، در چه موقعیتی، با چه کسـی. در پاسـخ به ملاحظه اول، ما می گوییم که صـلحی که کلیـد صـلح و جنگ را به دست ابرقدرت ها بدهد نه، در پاسخ ملاحظه دوم می گوییم صـلح هنگامی که دشـمن در خاک ماست و صـلحی که دشـمن در تأمین حقوق تضییع شده سر باز می زند نه و در پاسخ ملاحظه سوم می گوییم صلح با کسی که هوای ژاندارمی خلیج فارس و رهبری عرب را در سر دارد و با قدرت هدف های خود را دنبال می کند، نه.»

رئیس شورای عـالی دفـاع در ادامه، به اتخـاذ مواضع غیرعادلانه سازمان ملل متحـد اشاره و بی اعتمادی ایران به این نهاد بین المللی را اعلام کرد. وی بـا بیـان اینکه جنـگ به مثابه اهرم فشار ابرقـدرت ها برای «به زانو درآوردن انقلاب اسـلامی» است، تأکیـد کرد: «ما آمادگی آن را داریم که جنـگ را تـا آن موقع که خـود مـایلیم ادامه بـدهیم و امروز جنـگ جزء زنـدگی مردم مـا شـده است.» رئیس جمهور افزود: «برای کشورگشـایی هرگونه حرکتی، زیادی و غلط است، اما برای مقابله با متجاوز و دفاع از حقوق ملی برای یک ملت هیچ گونه تلاش و مجاهدتی زیاد نیست. هیچ مدتی برای جنگیدن زیاد نیست.»

آیت الله خـامنه ای همچنین، از کشورهـای منطقه به دلیـل کمـک به عراق در طول سه سـال گذشـته انتقـاد کرد و بـا اشـاره به اینکه محموله های تسـلیحاتی از تنگه هرمز عبور کرده و ازطریق خلیـج فـارس دراختیـار عراق می گیرد، گفت: «من همین جـا اعلام می کنم که نمی توانیم همیشـه تحمل [کنیم] که کشتی های پر از سلاح و مهمات از تنگه هرمز عبور کند و در خدمت رژیم عراق قرار گیرد. بارها مسئولان کشور ما این مطلب را به انحاء مختلف به مسـئولان کشورهای خلیـج فارس تـذکر داده انـد. اگر این تذکرات باز هم تأثیر نبخشد، ما مجبوریم برای عبور کشتی ها از این منطقه محدودیت هایی به کار ببریم.»(۱)

رادیو بی بی سـی در بازتاب سـخنان امروز رئیس جمهور با تأکید بر بخش اخیر گفته های وی اعلام کرد: «پرزیدنت خامنه ای هشدار داده است که ایران برعلیه کشتی هایی که ازطریق تنگه هرمز به عراق اسـلحه می رساننـد وارد عمل خواهد شد. وی در دیدار با دیپلمات های خارجی مقیم تهران گفت ایران می دانـد که برخی از همسایگانش در جنوب خلیـج فارس به چنین کشتی هایی اجازه می دهنـد از بنـدر هایشان اسـتفاده کنند. وی گفت یادآوری های پیا پی ایران فایده ای نکرده و ایران مجبور خواهد بود از عبور این گونه کشتی ها جلوگیری کند.»(۲)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ - ۱۱، رادیو بی بی سی، ۵/۷/۱۳۶۲.

تأکید بر ایستادگی ایران تا تحقق شرایط مورد نظر این کشور امری است که مقامات بلندپایه سیاسی و نظامی به یک میزان بر آن تأکید دارند و به فراخور موقعیت ها و مناسبت های مختلف به تبیین این موضوع می پردازند. در همین خصوص امروز به مناسبت ششمین روز از هفته جنگ، آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور و سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، سخنانی ایراد کردند.

رئیس دیوان عالی کشور به همراه آیت الله صانعی دادستان کل، در دیدار با گروهی از رزمندگان قرارگاه کربلا در محورهای جنوب، آنان را «به کمال نفس، اعتقاد به خدا و اطمینان به او برای بالابردن قدرت روحی و مردانگی و همت دعوت کرد.» وی بر به دست گرفتن ابتکارعمل توسط رزمندگان در جبهه های جنگ تأکید کرد و گفت: «من مطمئن هستم که شماها با حرکتتان چنان ضربه کاری به صدامیان خواهید زد که دیگر نه اثری از این جنایتکار تاریخ به جای بماند و نه اذنابش در آینده قد علم کنند.»

آیت الله موسوی اردبیلی با اشاره به ایثار و فداکاری یک نسل برای تحکیم ریشه های انقلاب افزود: «اگر امروز ما جزو این نسل نباشیم فردا فرزندانمان باید این کار را بکنند. چون اگر ما بخواهیم از کلیه جهات به خودکفایی نایل شویم و به شرق و غرب وابسته نباشیم، باید با فداکاری، شهادت، ازخودگذشتگی و ایثار خون در راه حقیقت، راهی طی کنیم که انبیا رفتند.»

وی در ادامه ضمن بدیهی خواندن پیروزی ایران در جنگ، چشمداشت ایرانیان به خاک عراق و جنگ طلبی ایران را به شدت رد کرد و درخصوص تداوم جنگ یادآور شد: «مطمئن باشید چهار سال که سهل است، برای حفظ انقلاب اسلامی، چهل سال هم اگر این جنگ طول بکشد می جنگیم تا اسلام پایدار گردد و بنابراین شما در راهی قدم گذاشته اید که به شکست منتهی نمی شود. اسرائیل گفته است با همه می شود جنگید، اما نبرد با پاسدارها ساده نیست.»(۱)

سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش نیز امروز در مدرسه فیضیه قم به مناسبت ششمین روز هفته جنگ سخنرانی کرد. وی ضمن اشاره به تلاش و رزم سه ساله رزمندگان ایرانی در جبهه های جنگ و تأکید بر انگیزه فوق العاده معنوی آنان، تقارن هفته جنگ با عید غدیر را تقارنی مبارک خواند و گفت: «در این عید بیش از هر زمانی خط راستین ولایت را که امروز بر ما حاکم شده درک کنیم و برای نگهداری و حفاظت و ارائه آن به جهان و

۱- روزنامه اطلاعات، ۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

مستضعفین جهان و مسلمانان، آن مسلمان هایی که با قدرت توطئه ابرقدرت ها خاموش نگه داشته شده اند که اگر یک میلیارد مسلمان تکبیر بگوید کار قدرت های شیطانی تمام است، ما با این قدرشناسی و شناختی که پیدا کرده ایم، به یاری خداوند، این قدرت را ارائه دهیم و دنیا بفهمد اگر ما امروز از آن آرمان هایی که داریم و آن صدور انقلاب است، با تانک و توپ و هواپیما صرف نظر نمی شود بلکه صدور انقلاب اسلامی ما و ارائه فرهنگ اصیل انقلاب اسلامی انجام می شود.»

صیاد شیرازی درخصوص تداوم جنگ نیز افزود: «برای ما رزمندگان اسلام امروز ادامه نبرد تنها راهی است که به ما قدرت حق شناسی و سپاس به درگاه خدا را می دهد.» وی ضمن یاد آوری پیشرفت های قابل ملاحظه ارتش عراق در خاک ایران در آغاز جنگ خاطرنشان کرد: «ما در آن زمان می خواستیم به دشمن حمله کنیم، ولی می دیدیم که سخت است و قدرت های شیطانی در میدان های نبرد نمی گذاشتند. ولی با ازبین رفتن این آفت ها از آن زمان به بعد، به پیروزی های چشمگیری دست یافتیم و این رزمندگان اسلام و ملت رزمنده ایران بود که خواستند همچنان به انقلاب تداوم بخشند و در مقابل دشمن از خود مقاومت و پایداری نشان دهند و با حمله و یورش خود امروز توانستند به پیروزی های بزرگ دست یابند.»

فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران در ادامه، با تأکید بر لزوم حفظ وحدت و یکپارچگی گفت: «امروز فتح و پیروزی و نصرت برای ما حفظ و تحکیم وحدت است که اگر این را داشتیم می توانیم همه جور قدرت های خدا در وجود خود حس کنیم. ما که همه در مسیر خدا هستیم هرکدام دارای وسعی می باشیم در صفی که صف های واحد است و برای خدا تشکیل داده ایم و برای او می جنگیم و خداوند از آن صف آهنین نامبرده است و موقعی قدرت داریم که هرچه داریم در صف اخلاص بگذاریم و به خاطر او بجنگیم.»

وی در پایان راجع به وضعیت کنونی نیروهای خودی گفت: «امروز ما طوری حرکت کرده ایم که در هر نقطه ای که بخواهیم می توانیم با دشمن بجنگیم و او را به خاک ذلت بنشانیم.»(۱)

۱

رئیس کمیته صلیب سرخ جهانی پس از بازدید از مناطق جنگ زده جنوب و غرب ایران دیروز و امروز به ترتیب با علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه و آیت الله خامنه ای رئیس جمهور ایران، دیدار و گفت و گو کرد.

در دیدار دیروزِ الکساندر هی با علی اکبر ولایتی که معاون امور بین الملل وزارت امور خارجه ایران و نمایندگی صلیب سرخ در تهران نیز در آن حضور داشتند، وزیر امور خارجه ایران ضمن تشکر از هیئت صلیب سرخ جهانی به دلیل بازدید از مناطق جنگ زده، از کمیته بین المللی صلیب سرخ خواستار اجرای مفاد «کنوانسیون چهارم ژنو» مبنی بر رعایت حقوق افراد غیرنظامی در مناطق مسکونی شد.

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱۱.

ولایتی همچنین در پاسخ به درخواست هیئت صلیب سرخ درخصوص ارائه تسهیلات بیشتر برای دفتر نمایندگی صلیب سرخ و اداره امور اسرای عراقی گفت: «جمهوری اسلامی ایران به مفاد کنوانسیون ژنو پایبند است و علی رغم رفتار غیرانسانی رژیم عراق با اسرای ایرانی، رفتار انسانی اسلامی خود با اسرای عراقی را همان گونه که در گذشته عمل شده است ادامه خواهد داد.» وی راجع به تعهدات مجامع و سازمان های بین المللی نیز افزود: «متأسفانه ما شاهد همدردی مجامع بین المللی در رابطه با جنایاتی که در این جنگ تحمیلی برعلیه مردم مظلوم ما انجام شده، نبوده ایم.»(۱)

رئیس هیئت صلیب سرخ جهانی امروز با رئیس جمهور ایران دیدار کرد. در این ملاقات او کی رئیس صلیب سرخ خاورمیانه (غرب آسیا)، مسئول صلیب سرخ در ایران و نیز علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه و کاظم پور اردبیلی معاون وزارت امور خارجه حضور داشتند.(۲)ه گزارش روزنامه اطلاعات، الکساندر هی ضمن ارائه گزارشی از بازدید خود از مناطق جنگ زده تأکید کرد که «سخت تحت تأثیر آنچه که در رابطه با جنگ تحمیلی در ایران اتفاق افتاده قرار گرفته است.» وی افزود: «آنچه را که دیده ایم بررسی کرده و درمورد آن اقدام خواهیم نمود.»

آیت الله خامنه ای نیز با یادآوری مسئولیت خطیر سازمان صلیب سرخ جهانی و جایگاه ویژه رسیدگی به امور اسرا، زندانیان، بیماران و محرومان در تعالیم اسلام، گفت: «شما با مشاهده شهر های ویران شده ما به وسیله موشک های عراق مناظری را دیدید که جز در جنگ های جهانی نظیر آن را نمی توان دید، پاک شدن یک روستا و یا یک شهر ۴۰۰ هزار نفری مثل خرمشهر از صفحه جغرافیا باید برای شما دیدنی باشد.» وی در ادامه ابراز امیدواری کرد هیئت مذکور «وقایع تکان دهنده رژیم بغداد را برای افکار عمومی جهان افشا نماید.»

رئیس جمهور همچنین بر رعایت مفاد کنوانسیون ژنو ازسوی ایران تأکید و با اشاره به پایبندی ملت ایران به تعالیم اسلام خاطرنشان کرد: «این اسرائی که در ایران دیده اید با دیدن مهربانی برادران ایرانی خود رابطه صمیمانه ای با ما پیدا کرده اند. ... درنظر بگیرید سربازی در سنگر نشسته و تا آخرین گلوله خود را شلیک کرده و مجروح شده وقتی می بیند که سربازان طرف مقابل می آیند انتظار دارد که او را سخت مورد آزار قرار دهند، ولی با تعجب می بیند که او را در آغوش می گیرند و به بیمارستان می رسانند. این بدیهی است که در دل او محبت و علاقه ایجاد شود و وقتی این علاقه را در اردوگاه هم می بیند وادار می شود که به سود ملت و دولت ایران شعار بدهد و از آنها حمایت کند.»

آیت الله خامنه ای در پایان این دیدار ضمن تأکید بر بررسی و ارزیابی دقیق وضعیت روستاها و شهرهای جنگ زده ایران ازسوی هیئت صلیب سرخ جهانی گفت: «اگر حجم ویرانی های شهرها و روستاهای ما را دقیقاً ارزیابی نکنید اعتقاد ما این است که صلیب سرخ نتوانسته است رسالت خود را به انجام برساند.»(۳)

۱- روزنامه اطلاعات، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- روزنامه کیهان، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه اطلاعات، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۳.

میرحسین موسوی نخست وزیر در دومین روز از سفر دوروزه خود به استان های کهکیلویه و بویراحمد و خوزستان، از شهرهای ایذه، اندیمشک و دزفول دیدار و در جمع مردم این شهرها سخنرانی کرد.

موسوی در دیدار با مردم ایذه سخنان مبسوطی راجع به توجه ویژه دولت به مناطق محروم و مقاومت جمهوری اسلامی ایران در مقابل قدرت های بزرگ ایراد کرد. وی تأکید کرد: برخلاف دوران قبل از پیروزی انقلاب، دولت رسیدگی به مناطق محروم را در اولویت قرار داده است و درصدد برآمده با اختصاص امکانات به این مناطق، محرومیت موجود را از بین ببرد. نخست وزیر در بخش دیگری از سخنان خود افزود: «ما با صدام در جنگ نیستیم بلکه با تمام قدرت ها و تمام حکومت های ارتجاعی منطقه در جنگیم و شما با حضورتان در صحنه این انقلاب را قدرت می بخشید و این مقاومت و تعهد شما این قدرت را به رزمندگان ما می دهد که بر همه قدرت ها فائق آییم و باید گفت تا زمانی که اسلام وجود دارد و حکومت اسلامی برقرار است، دیگر جایی برای خان ها و زورگویان بر مردم وجود ندارد.»

میرحسین موسوی بعد از ایذه عازم بخش گتوند (از توابع شوشتر) شد و ضمن افتتاح طرح آبیاری عقیلی در جمع اهالی این بخش سخنرانی کرد. وی خطاب به مردم حاضر گفت: «... شما کسانی هستید که جبهه های ما را به خاطر حفظ و حراست انقلاب اسلامی از شرافت انسانی مان زنده نگه می دارید. شما کسانی هستید که فرزندان خودتان را در راه عزت ملت مؤمن و مسلمانمان به جبهه ها می فرستید. شما کسانی هستید که به تمام دنیا درس آزادی می دهید. شعارهای شما پشت ابرقدرت ها را به لرزه انداخته و نمونه هایش را می بینید. چرا قدرت های بزرگ از صداهای تکبیر شما می ترسند، چرا از شعارهای مرگ بر امریکا و مرگ بر اسرائیل شما می ترسند، چرا از شعارهای جنگ جنگ تا پیروزی شما می ترسند، به خاطر اینکه آنها احساس می کنند این یک ملتی است که بعد از هزاران سال زیر پای جباران تاریخ له شدن و بعد از ده ها سال زیر پای استعمارگران له شدن امروز زنده شده اند، امروز می خواهند آزاد زندگی کنند می خواهند بر سرنوشت خود حاکم باشند، می خواهند از انقلاب خودشان حفظ و حراست بکنند. طبیعی است این ملت، ملت هراس آوری است برای قدرت های بزرگ، درعین حال این ملت امید برانگیز است برای همه ملت های در بند جهان و یقیناً با این ایمان ما می توانیم دست امریکا را در منطقه بشکنیم. ...»(۱)

نخست وزیر سپس به اندیمشک رفت و به همراه وزیر نیرو، وزیر نفت و جمعی از مسئولان محلی از مناطق آسیب دیده و جنگ زده این شهر بازدید کرد.(۲)

آخرین برنامه میرحسین موسوی سفر به دزفول بود. وی با حضور در جمع مردم این شهر در محل برگزاری نمازجمعه، ضمن اشاره به روحیه ایستادگی مردم دزفول در طول سه سال

ص: ۷۳۷

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۲- روزنامه کیهان، ۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

جنـگ، به تشـریح چگونگی ازدست رفتن منـافع قـدرت های بزرگ در ایران پس از پیروزی انقلاب اسـلامی پرداخت و راجع به نتیجه و تأثیرات وحـدت مسـلمین در معادلات جهانی گفت: «یک ملت هرچنـد کوچک در مقابل پنـج میلیارد جمعیت جهان اگر متحد و متفق و متعهد به ارزش هـای الهی باشـند، می تواننـد در مقابـل تمـام نیروهـای کفر بایسـتند و پیروز شونـد و ایـن درس بزرگی است که بر همه قـدرت هـای اسـتکباری جهان.»[(۱)]

وی همچنین درمورد کمـک هـای قـدرت هـای بزرگ و کشورهـای منطقه به عراق گفت: «آنهایی که درنهایت موقعیتی را فکر کرده انـد و همه توطئه ها را انجام داده اند زمینه را برای سـقوط کشور فراهم کرده اند و دست به تحریک صدام زده اند تا به اصطلاح حرکت سرنوشت سازی را انجام بدهند فراموش نخواهیم کرد. ما یادمان نمی رود و خوشحالی کارتر را موقعی که صدام به ما حمله کرد و امروز وقتی دزفول را مشاهده می کنیم می بینیم که قرائن زیـادی وجود دارد که از این مسـئله خشـنود می گردد وگرنه موشـک هـای نه متری چرا بایـد بر سـر مردم قهرمان دزفول فرود بیایـد، این موشک ها ساخت کـدام کشور هسـتند، توسط چه کشوری ساخته شـده انـد و توسط کـدامین قدرت ها به دست عراق داده شده اند.»

نخست وزیر سـپس در جلسه ای بـا حضـور خلبانـان پایگـاه چهـارم شـکاری دزفول شـرکت کرد. در این جلسه پس از گزارش سـرهنگ عابـدی فرمانده پایگاه، درباره عملکرد پایگاه مذکور در طول سه سال جنگ، موسوی در سخنانی با اشاره به نقش نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در جنـگ خطاب به خلبانان گفت: «این نظام متکی به ارزش های الهی است و بر سـیاست نه شـرقی نه غربی تأکیـد دارد. مقاومت دزفول و خلبانان شـهید بهترین تأکید بر این شـعار ماست. امروز مسـئله ای در رابطه با نقشه سیاسـی منطقه بدون درنظرگرفتن گرایشات جمهوری اسـلامی مطرح نمی شود، اکنون نظام ما به عنوان یک نظام کارا و تعیین کننده در منطقه مطرح است.» وی افزود: «ما از لحن خبرها و برخوردهای سیاسـی که نسبت به ما می شود کاملاً احساس می کنیم که یک یأسـی بر قـدرت های بزرگ حاکم شـده و آنها می خواهند نظام ما را از پای درآورند. طبیعی است که چنین کشوری به خـاطر روحیه ای که بر آن حـاکم است و آرمـان هـایی که برای او مطرح است درمورد مسائل منطقه بی تفاوت نخواهد بود.»

نخست وزیر در ادامه سـخنان خود گفت: «ضـربات نهایی که بر صـدام وارد خواهـد شـد یقیناً به ما این امکان را خواهد داد تا بر پایه همان شـعار درجهت توانمنـدی نیروی هـوایی خودمـان به آن شـکلی که فکر می کنیم برنـامه داشـته باشـیم. ... مسـئله دیگر اینکه مـا مجبوریم به خودکفـایی برگردیم، مـا مجبوریم به شـعارهایی برگردیم که اسـتقلال ما را حفظ می کنـد و امروز دیگر اربابی نـداریم و فضای باز برای پیشـرفت و خلاقیت داریم. ...»[(۲)]

ص: ۷۳۸

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱۱.

۲- روزنامه کیهان، ۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

دولت لیبی در طول سه سال جنگ عراق و ایران، برخلاف اکثر کشورهای عربی مواضع نسبتاً همسویی با جمهوری اسلامی ایران اتخاذ کرده است. برهمین اساس و در راستای سیاست های دولت لیبی مبنی بر برقراری و گسترش روابط دوستانه با ایران، به تازگی و هم زمان با سومین سالگرد تهاجم عراق علیه ایران، فرمانده نیروی دریایی لیبی به ایران سفر کرده است.

ناخدا یکم عبدالطیف احمد الشکشوکی که در رأس هیئتی پنجشنبه (۳۱/۶/۱۳۶۲) وارد ایران شده است، بلافاصله پس از ورود با حضور در بهشت زهرا به شهدای جنگ ایران و عراق ادای احترام کرد.(۱) وی همچنین، دیروز با سرتیپ قاسمعلی ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی و عده ای از فرماندهان نیروی دریایی ایران ملاقات و گفت وگو کرد.(۲)

به گزارش شماره امروزِ روزنامه کیهان، فرمانده نیروی دریایی لیبی در ادامه سفر یک هفته ای خود، عازم بندرعباس شد. هیئت لیبیایی که درمیان استقبال ناخدا ملک زاده فرمانده تاکتیکی نیروی دریایی و فرمانده منطقه یکم دریایی و جمعی از فرماندهان نظامی و انتظامی وارد بندرعباس شد، با حضور در ناوگان خلیج فارس و دریای عمان با عده ای از مقامات سیاسی و نظامی منطقه ازجمله استاندار هرمزگان، فرمانده و سرپرست عقیدتی - سیاسی ناوگان خلیج فارس و دریای عمان، فرمانده پایگاه نهم شکاری و فرمانده سپاه منطقه ۹ دیدار و گفت وگو کرد.

در این دیدار، ناخدا ملک زاده در سخنانی با اشاره به تقارن سفر هیئت لیبیایی با سومین سالگرد جنگ، گفت: «ما طی این مدت به این نتیجه رسیدیم که باید خودمان سرنوشت جنگ را در میدان جنگ تعیین کنیم و به هیئت ها و سازمان هایی که به ظاهر جهت مصالحه پادرمیانی می کنند توجهی نداشته باشیم.» وی سپس درخصوص موضع مثبت دولت لیبی در قبال ایران در جنگ با عراق اظهار کرد: «دولت متبوع شما زمانی دست ما را فشرد که ما در حریم [تحریم] اقتصادی بودیم و شهرهای بی دفاع ما با موشک های صدامیان مورد هجوم قرار می گرفت.» فرمانده تاکتیکی نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران راجع به مسئله امنیت خلیج فارس نیز تأکید کرد: «مرز شمالی خلیج فارس متعلق به ایران است و به همین منظور ما خود را موظف می دانیم که از آن دفاع کنیم و هیچ گونه قیمومیت ازجانب شرق و غرب را نمی پذیریم.»

استاندار هرمزگان نیز در سخنانی صدام را «سرسپرده امریکا» و تهدیدکننده امنیت خلیج فارس خواند و بر آمادگی ایران برای دفع تجاوزات امریکا از منطقه خلیج فارس تأکید کرد.

در پایان، فرمانده نیروی دریایی لیبی نیز در سخنان کوتاهی اظهار کرد: «من این رفتار محبت آمیز شما را به گوش هموطنانم در لیبی خواهم رساند و هم اکنون خود را در کشور دومم ایران احساس می کنم.»(۳)

۱- روزنامه اطلاعات، ۲/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه کیهان، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۱.

۳- همان، ص۲.

عملکرد سه ساله ستاد امداد و درمان وزارت بهداری در طول جنگ ایران و عراق، در مصاحبه ای مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی تشریح شد. روابط عمومی این وزارتخانه نیز درخصوص اقدامات و فعالیت های برخی سازمان های وابسته به وزارت بهداری از آغاز جنگ تاکنون گزارش داد.

هادی منافی وزیر بهداری، در مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی که با شرکت سیداسماعیل داودی معاون نخست وزیر در امور نهادها، محمدی معاون درمانی هلال احمر، طهماسبی مسئول بهداری سپاه پاسداران و اعضای ستاد امداد و درمان جبهه ها برگزار شد، ضمن اشاره به فعالیت های وزارت بهداری در طول سه سال جنگ، تأکید کرد که درحال حاضر مهم ترین عمل های جراحی در جبهه انجام می گیرد. وی همچنین درخصوص شیوع بیماری های واگیردار در جنگ ها گفت: «خوشبختانه تاکنون به خاطر تلاش پزشکان و پرسنل پیراپزشک و هماهنگی ارگان های مختلف تاکنون هیچ نوع اپیدمی در مناطق جنگی و غیرجنگی ما به وجود نیامده است.» وی افزود: «مادامی که جنگ در اولویت قرار دارد مسئله بهداشت نیز در اولویت قرار دارد، چراکه اگر نیروی انسانی سالمی وجود نداشته باشد، جنگ نمی تواند به کار خود ادامه دهد.»(۱) وزیر بهداری همچنین، درمورد آمار امدادگران اعزامی وزارت بهداری به جبهه های جنگ اظهار کرد: «وزارت بهداری از آغاز جنگ تاکنون، ۴۰ هزار امدادگر به جبهه ها اعزام داشته که حدود ۲۰۰ نفر [از] آنان شهید، مجروح و یا اسیر شده اند.»

در ادامه این مصاحبه، طهماسبی مسئول بهداری سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نیز در تبیین اجمالی سیر رسیدگی به مجروحان جنگ از آغاز تاکنون، این روند را به دو بخشِ قبل و بعد از عملیات فتح المبین تقسیم کرد و گفت: تا قبل از فتح المبین «نیروهای امدادی و درمانی به طور غیرمنظم توسط نیروهای مختلف مردمی اداره

۱- هادی منافی وزیر بهداری، در مصاحبه دیگری با خبرگزاری جمهوری اسلامی که در شماره ۶/۷/۱۳۶۲ روزنامه جمهوری اسلامی به چاپ رسید، بر عدم شیوع بیماری های واگیردار در جنگ تأکید کرد. وی گفت: «از زمان شروع جنگ تحمیلی تاکنون نه در جبهه ها و نه در پشت جبهه هیچ نوع بیماری واگیر دیده نشده است. تراکم پرسنل رزمنده، فاصله مراکز اورژانس و مشکلات حمل مجروحین بیانگر اهمیت این مسئله است، ولی عدم رؤیت موارد همه گیری در جبهه ها بیانگر رحمت الهی و امدادهای غیبی است که شامل رزمندگان پیروز و امت قهرمان و شهیدپرورمان شده. ...» (روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱۱.)

می شدند، اما بعد از عملیات فتح المبین و سقوط بنی صدر، به واسطه وحدتی که بین نیروهای درمانی و بهداشتی به وجود آمد، نیروهای امدادی و درمانی نیز تشکل بیشتری یافت و واحدهای بهداری هم از واحدهای رزمی تبعیت کردند.»

علمدار از اعضای ستاد امداد و درمان جبهه هم با اشاره به اهمیت بهداشت در جنگ افزود: «اگر در جبهه ها از بسیاری از مسائل پیشگیری نمی شد، مصائبی به مراتب بدتر از بمباران به وجود می آمد.»

مظاهری مسئول تجهیز پزشکی جهاد سازندگی و عضو ستاد امداد و درمان جبهه نیز راجع به فعالیت ها و اقدامات جهاد دانشگاهی در جنگ یادآور شد: «با تعطیل شدن دانشگاه ها بسیاری از دانشجویان دانشگاه ها به جبهه ها اعزام شدند و با بازگشایی دانشگاه ها قاعدتاً بایستی از میزان این افراد در جبهه ها کاسته شود، اما جهاد دانشگاهی با آموزش داوطلبینی که ازطرف سپاه معرفی می شوند از این کاهش ناگهانی جلوگیری کرده است.»(۱)

روابط عمومی وزارت بهداری نیز به مناسبت هفته جنگ، گزارشی از عملکرد سازمان های وابسته به این وزارتخانه را در طول سه سال جنگ منتشر کرد. به گزارش روزنامه جمهوری اسلامی، عملکرد برخی از سازمان های وابسته به وزارت بهداری بدین شرح است:

«جهاد خودکفایی

– این واحد تعمیر تجهیزات پزشکی در شهرهای اهواز، آبادان، دزفول، شوش، اندیمشک را به عهده داشته است. همچنین آموزش ۶۰۰۰۰ نفر امدادگر را به عهده داشته است که از این تعداد ۵۲۰۰۰ نفر در آزمایشات قبول شده و به جبهه ها اعزام گردیده اند. ۱۰ هزار نفر به جبهه اعزام و ۱۲۰ تن از آنان به شهادت رسیدند.

شرکت سهامی داروپخش

– ارسال ۵ کامیون دارو در هر هفته، تأمین سرم و واکسن کزاز در مناطق مرزی.

– اهداء کمک های نقدی بالغ بر ۲۷۰۵۱۳۴۴ ریال.

مجتمع آموزشی

خدمات و فعالیت های مجتمع به صورت غیرمستقیم بوده است؛ ازقبیل تبدیل دوره سه ساله به یک سال و نیز درمورد بازگشایی و نوگشایی مراکز آموزش نیروی انسانی پزشکی اقدامات دامنه داری نموده است.

ص: ۷۴۱

۱- روزنامه اطلاعات، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۲.

اداره کل ریشه کنی مالاریا و مبارزه با بیماری های واگیر

برای ایجاد شبکه مراقبتی وسیع تر به لحاظ اجرای برنامه های ریشه کنی مالاریا، استان خوزستان به ۵ منطقه تقسیم شده است که سرپرستی هریک از مناطق به یک نفر پزشک یا اپیدیولوژیست محول گردیده و کلیه داروهای مورد نیاز ازطریق سازمان های منطقه ای بهداری استان دراختیار مسئولین نیروها گذارده شده، واکسیناسیون که از اول جنگ تحمیلی تاکنون ۶۹۳۱۴۲۰ مورد انجام گرفته است. همچنین تعداد ۳۵۸۰۳۰۲ واحد مسکونی سمپاشی شده و ۹۵۶۰۶۸ جهت ازبین بردن شپش اقدام شده است. توضیح اینکه از شهریورماه ۱۳۵۹، هم زمان با تأسیس ۱۷ بیمارستان در خوزستان و ۵ بیمارستان در سایر مناطق جنگی و همچنین استقرار اردوگاه ها، پرسنل بهداشتی زیر به مناطق اعزام گردیده اند:

۱. پزشک جهت تصدی بخش های عفونی هر سه ماه ۱۸ نفر.

۲. بهدار جهت تصدی درمانگا ه های اردوگاه ها هر سه ماه ۲۰ نفر.

۳. بهداشت یار هر سه ماه ۱۲۰ نفر اپیدیولوژیست به طور مداوم هرماهه به تعداد ۱۶ نفر در مناطق جنگی انجام وظیفه نموده اند.

مرکز اورژانس تهران از آغاز جنگ تاکنون

- فعالیت امور شهرستان ها - ۲۵۰۰ نفر بیمار جنگ زده را پذیرش نموده است.

- اعزام ۶۳۹ نفر از تکنسین های اورژانس تهران به مناطق جنگی.

- در شروع جنگ تا پایان خردادماه ۶۲[۱۳]، حدود ۱۱۷۴۵ نفر مجروح جنگی به وسیله آمبولانس های اورژانس تهران به بیمارستان های مختلف تهران منتقل شده اند.

از ابتدای جنگ تحمیلی تا پایان مرداد ۶۲[۱۳]، تعداد ۲۱۴۰۶۵ واحد خون به جبهه های جنگ ارسال گردیده است.»(۱)

۱

در ششمین روز از هفته جنگ طبق اعلامیه کمیته برگزارکننده مراسم سومین سالگرد جنگ و به دعوت جامعه روحانیت مبارز تهران(۲) نماز وحدت نیروهای مسلح و مراسم قرائت دعای توسل برای پیروزی نهایی رزمندگان در دانشگاه تهران برگزار شد.

در مراسم اقامه نماز وحدت نیروهای مسلح که به امامت آیت الله صانعی دادستان کل کشور و با حضور نیروهای مرکز آموزش افسری، واحدهای مختلف ژاندارمری، نیروی هوایی، دریایی، شهربانی و کمیته های انقلاب اسلامی برگزار گردید، ابتدا سرهنگ صالحی فرمانده دانشکده افسری نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، «به تشریح چگونگی تحمیل جنگ علیه حکومت نوپای جمهوری اسلامی ایران پرداخت و پیرامون رهبری امام امت و ایمان و اتحاد

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۵/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۲- همان، ص۹.

قوای رزمنده ارتش و سپاهی و بسیج مردمی به عنوان عناصر پیروزبخش در جریان سه سال دفاع مقدس» سخنرانی کرد. سپس، آیت الله صانعی با تأکید بر تأثیر همبستگی و اتحاد رزمندگان بر ترس و وحشت استکبار جهانی افزود: «امروز جمهوری اسلامی ایران در دنیا از عظمت و عزت سیاسی و قدرت نظامی برخوردار است و این به واسطه آمادگی ملت شهیدپرور ایران برای جانبازی در راه اسلام [است که] با به سیطره درآوردن قله های رفیعی که ازنظر نظامی بسیار مهم است به صدام سیلی زده اند [و] می روند تا استکبار جهانی را از پای درآورند.» وی افزود: «نیروهای مسلح ما اکنون در جبهه ها حالت فعال دارند مصمم اند تا با سرنگون کردن حکومت ستم پیشه صدام صهیونیست زمینه را برای حاکمیت مردم عراق فراهم سازند.»(۱)

۱

برگزاری مجمع عمومی سالیانه سازمان ملل متحد فرصتی فراهم آورده است تا مقامات سیاسی برخی کشورها تلاش هایی برای قطع مخاصمه و برقراری صلح میان عراق و ایران انجام دهند.

در همین زمینه، افی المان چنتین وزیر امور خارجه دانمارک، در سخنانی در مجمع عمومی سازمان ملل متحد از ایران و عراق خواست «با قبول استقرار یک آتش بس فوری تمامی نیروها را تا پشت مرزهای بین المللی عقب رانده و درجهت دستیابی به یک حل وفصل مسالمت آمیز عادلانه و آبرومندانه تلاش نمایند.»(۲)

از سوی دیگر، درحالی که وزیر امور خارجه ژاپن دیروز با طارق عزیز دیدار و درمورد جنگ ایران و عراق گفت وگو کرده بود، امروز سخنگوی وزارت امور خارجه ژاپن ضمن رد نقش میانجیگری این کشور در جنگ ایران و عراق اعلام کرد ژاپن در چند هفته اخیر به منظور یافتن راه حلی برای پایان دادن به جنگ دائماً با ایران و عراق در تماس بوده است. به گزارش خبرگزاری کویت از سازمان ملل متحد، یوشیوکا ریتا سخنگوی وزارت امور خارجه ژاپن، گفت: «ژاپن تنها تلاش می کند فضای مناسب را برای برقراری صلح ایجاد کند.» این خبرگزاری با اشاره به دیدار دیروز شینتارو آبه وزیر امور خارجه ژاپن با طارق عزیز گزارش داد: آبه قصد دارد در روز چهارشنبه یا پنجشنبه با علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران نیز دیدار و گفت وگو کند. خبرگزاری کویت در ادامه به نقل از سخنگوی وزارت امور خارجه ژاپن افزود: «پایان یافتن جنگ مزبور برای ژاپن از اهمیت ویژه ای برخوردار است، ... آبه، به طارق عزیز یادآور شده است که ادامه جنگ ایران و عراق می تواند تأثیرات منفی برای جهان داشته باشد. ... شینتارو آبه از طارق عزیز خواسته است که کشور عراق از خود خویشتن داری شدید نشان دهد و به وی اطمینان داده است که از ایران نیز چنین درخواستی را خواهد کرد.» ریتا تأکید کرد: «ما فکر می کنیم عراق طالب صلح می باشد و حاضر است بر سر میز مذاکره بنشیند.»

یوشیوکا ریتا در ادامه ضمن اشاره به اینکه «در جریان مذاکرات آبه با طارق عزیز مسئله بی طرف کردن منطقه خلیج [فارس] نیز مورد پیشنهاد قرار گرفت»، افزود: «دولت ژاپن همچنین

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲، سازمان ملل - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۶/۷/۱۳۶۲.

با دولت فرانسه در تماس بوده است تا مسئله جنگ را با آنها مورد بررسی قرار دهد، اما ژاپن از فرانسه نخواسته است که از تحویل سوپراتانداردها به عراق خودداری کند.»

وی در پایان در پاسخ به این سؤال که «درمورد موقعیت فعلی جنگ چه فکر می کنید؟» گفت: «درحال تشدید پیداکردن نمی باشد، ولی ازطرفی نشانه بارزی از پایان آن در آینده نزدیک وجود ندارد.»(۱)

علاوه بر تلاش های ژاپن و سخنان وزیر امور خارجه دانمارک در مجمع عمومی سازمان ملل متحد، گزارش خبرگزاری رویتر از بغداد نیز حاکی است: «نمایندگان ۴۳ اتحادیه و فدراسیون جهانی کارگری امروز از سازمان ملل و دیگر سازمان های بین المللی خواسته[اند] نهایت تلاش خود را به منظور پایان دادن سریع به جنگ ایران و عراق به عمل آورند.» براساس گزارش مذکور، در این درخواست که برای سران کشورهای الجزایر، عربستان سعودی و ترکیه نیز ارسال شده، آمده است: «برای پایان دادن به جنگ که اکنون وارد چهارمین سال خود شده اقدام نموده زیرا ادامه آن به توسعه اقتصادی، اجتماعی هر دو کشور صدمه خواهد زد.»(۲)

۱

موضوع تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق که درپی موضع گیری های ایران با مسئله امنیت خلیج فارس ارتباط مستقیمی یافته است، امروز نیز در کانون توجه رسانه های جهان قرار گرفت. دراین میان، برخی رسانه ها از توان و آمادگی ایران برای بستن تنگه هرمز خبر دادند، گروهی بر حساسیت و جدیت امریکا برای بازنگه داشتن جریان آزاد نفت تأکید ورزیدند و بعضی هم راجع به تعویق یا عدم تحویل این جنگنده ها به عراق گزارش هایی مخابره کردند.

خبرگزاری آلمان از تقویت نظامی ایران در تنگه هرمز خبر داد. این خبرگزاری تقویت نظامی ایران در منطقه مزبور را در راستای تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز درصورت حمله عراق به تأسیسات نفتی این کشور در خلیج فارس دانست و اعلام کرد: «این تحکیم مواضع در بندرعباس که واحدهای لشکرهای ۸۸ و ۸۹ زرهی از چهارشنبه گذشته در آن مستقر شده اند و همچنین در جزایر قشم، لارک، هنگام، تنب و هرمز به مورد اجرا گذاشته شده است. ... در این منطقه هواپیماهای تدارکاتی و شناسایی که از پایگاه های نزدیک بندرعباس و همچنین شبه جزیره جاسک و خلیج کوچک چابهار به پرواز در می آیند بخشی از این اقدام است.» گزارش مذکور با اعلام اینکه از خردادماه سال جاری، ایران در یک اقدام احتیاطی در مقابل حملات هوایی احتمالی عراق «بخش اعظم نیروی دریایی خود را در داخل و یا اطراف تنگه هرمز مستقر ساخته است»، افزود: «درحال حاضر، واحد شناور ایران در این تنگه را دو ناو توپ دار، سه ناوچه، شش قایق موشک انداز و تعدادی هاورکرافت تشکیل می دهند.» خبرگزاری آلمان درمورد تعداد نیروهای انسانی شرکت کننده در این تقویت نظامی نیز گفت: این نیروها

۱- همان، صص ۳ - ۲، سازمان ملل - خبرگزاری کویت، ۶/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۲، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۴، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۵/۷/۱۳۶۲.

بین ۴ هزار و ۵۰۰ تا ۶ هزار نفر و اکثراً از پاسداران انقلاب اسلامی هستند.

این خبرگزاری در ادامه با اشاره به سفر اخیر رئیس مجلس شورای اسلامی به جنوب ایران، معاون فرماندهی نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران را مسئول نیروهای مستقر در اطراف تنگه هرمز معرفی و اضافه کرد: «تهدید ایران احتمالاً زمانی به مورد اجرا گذاشته خواهد شد که عراق با ۵ فروند سوپراتاندارد که به زودی از فرانسه به عاریت می گیرد، ترمینال نفتی جزیره خارک را مورد حمله قرار دهد.»

در گزارش خبرگزاری آلمان راجع به توانایی ایران در بستن تنگه هرمز آمده است: «قابوس سلطان عمان به واشنگتن هشدار داده است که ایران قادر است خلیج فارس را به روی کشتیرانی بین المللی ببندد و این کار را خواهد کرد، مگر اینکه توسط یک نیروی برتر از آن جلوگیری کند. اما منابع امریکایی می گویند آنها در قابلیت جمهوری اسلامی برای مسدودساختن مؤثر تنگه و حفظ آن در هر مدت زمانی شک دارند. یکی از منابع وزارت خارجه امریکا در واشنگتن ادعا می کند که قسمت اعظم نیروی دریایی ایران را کشتی های زنگ زده ای که احتیاج فوری به تعمیر و مرمت دارند تشکیل می دهند و به نظر نمی رسد پاسداران انقلابی که اکنون به صحنه آمده اند حتی شناکردن بدانند.»

خبرگزاری آلمان با اشاره به عرض کم (کمتر از ۲۰ کیلومتر) تنگه هرمز به نگرانی کشورهای عربی حوزه خلیج فارس از تهدیدهای ایران پرداخت و افزود: «امریکا احتمالاً برای تانکرهایی که به بنادر کشورهای عرب خلیج [فارس] رفت وآمد می کنند، اسکورت نظامی تأمین خواهد کرد و این می تواند منجر به درگیری مستقیم با ایران که امریکا طی سه سال گذشته از آن اجتناب کرده است گردد.»(۱)

در همین حال، خبرگزاری کویت از واشنگتن گزارش داد: «حکومت ریگان با قاطعیت تعهد خود را نسبت [به] آزادی تجارت و نقل وانتقالات دریایی در آب های بین المللی خلیج عربی [فارس] اعلام کرد.» براساس این گزارش رابرت پلترو مدیرکل وزارت امور خارجه ایالات متحده امریکا، در مقابل کمیته روابط خارجی مجلس نمایندگان این کشور گفت: «امریکا برای ایران و عراق روشن ساخته است که جریان نامحدود نفت از خلیج [فارس] برای تمامی جامعه بین المللی حیاتی است.» وی افزود: «تعهد ما نسبت به آزادی تجارت و حمل ونقل دریایی در آب های بین المللی خلیج [فارس] پابرجاست، حتی اگر ایران و عراق نتوانند با مسائلی که آنها را از هم جدا می کند، کنار بیایند ما از آنها انتظار داریم به این اصل عمده احترام بگذارند. ... ما هرگونه تهدیدی که امر حمل ونقل دریایی را به مخاطره انداخته یا هر عملی توسط هریک از طرفین که باعث محدودیت در صادرات نفت خلیج [فارس] شود را به ویژه جدی تلقی می کنیم.»(۲)

از سوی دیگر، روزنامه تایمز در شماره امروز خود از تأخیر در تحویل هواپیماهای

۱- همان، صص ۴ - ۳، پاریس - خبرگزاری آلمان غربی، ۵/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۹، واشنگتن- خبرگزاری کویت، ۵/۷/۱۳۶۲.

سوپراتانـدارد فرانسوی به عراق تـا اواخر سال جاری مسـیحی خبر داد. این روزنامه با اشاره به اینکه مشـکلات فنی و آمادگی نداشـتن خلبان های عراقی برای هـدایت هواپیماهای سوپراتاندارد دلیل تعویق زمان تحویل این هواپیماها اعلام شده است، نوشت: «به نظر می رسد که مشـکلات فنی کوچـک ترین علت تـأخیر تحویل هواپیماها بوده باشـد و علت امر بیشتر فشار سیاسـی است که درمورد این معامله از ناحیه انگلسـتان و به موجب پـاره ای گزارشات ازسوی پاره ای کشورهای عربی ازجمله عربسـتان سـعودی به فرانسه وارد آمـده است. بیم جهان غرب از آن است که عراق با داشتن هواپیماهای سوپراتاندارد به منابع نفت ایران حمله کند و ایران همچنین که تهدید کرده است راه صدور نفت از خلیج فارس را ببندد.»(۱)

بااین حال، سـفیر فرانسه در اردن امروز در مصاحبه ای با روزنامه الرأی گفت: «اگر فکر کنیم این امکان وجود دارد که بتوان به فرانسه فشار وارد کرده و یا این کشور را بیمناک نمود، اشتباه است و تصمیم این کشور به هیچ وجه تحت تأثیر تهدیدها قرار نمی گیرد.»(۲)

رادیو بی بی سی نیز امروز در تحلیلی از اوضاع جنگ ایران و عراق، بیشترین تمرکز خود را بر مسئله واگذاری سوپراتاندار‌دها و تهدید ایران برای بستن تنگه هرمز قرار داد. این رادیو با اشاره به تأکید کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه، بر عزم دولت متبوعش برای واگذاری سوپراتاندار‌دها به عراق و یـادآوری تهدیـد رهـبر انقلاب ایران مبنی بر بسـتن تنگه هرمز، نگرانی هـای بین المللی از عملی شـدن این تهدیـد و تـأثیر منفی آن بر اقتصاد جهانی را متذکر شده و این پرسـش را مطرح کرد که «آیا دراین صورت قدرت های غربی به منظور باز نگاه داشتن آبراه استراتژیک هرمز دست به مداخله نظامی خواهند زد یا نه و چنانچه پاسخ به این سؤال مثبت باشد جنگ سه ساله ایران و عراق، که جهان کم وبیش آن را به دسـت فراموشی سپرده است، ناگهان ابعاد وسیعی خواهد یافت؟»

بی بی سـی در ادامه با پخش قسـمت هایی از مصاحبه خود با جیمز ایکنیز سفیر سابق امریکا در عربستان، با استناد به اظهارات وی گفت: «چنانچه عراق از هواپیماهای سوپراتانـدارد علیه مراکز نفتی ایران اسـتفاده کند، بهای جهانی نفت ظرف چند هفته بالا خواهد رفت.» بی بی سـی به نقل از ایکنیز افزود: احتمالاً عراق از جنگنـده های سوپراتاندارد برای حمله به نفتکش ها اسـتفاده خواهد کرد نه منابع نفتی ایران. ایران نیز به جای بسـتن تنگه هرمز پشتیبانان مالی عراق، یعنی عربستان، کویت و امارات متحده عربی را هدف قرار خواهد داد.

این رادیو در ادامه تحلیـل خود ضـمن گفت وگو بـا ریچـارد جونز (مفسـر امور انرژی روزنـامه فایننشـال تـایمز) نـتیجه گرفت که به رغم توانـایی کشورهای تولیدکننـده نفت در جبران کاهش تولیـد این محصول براثر قطع جریان نفت ایران، ناامنی خلیـج فارس موجب خواهد شد نه تنها مازاد تولید کشورهای دیگر به دست مصرف کنندگان نرسد، بلکه تولیدات روزانه آنها نیز با

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۷/۱۳۶۲، صص ۱۵ - ۱۴، رادیو بی بی سی، ۵/۷/۱۳۶۲.
۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۱، امان - خبرگزاری عراق، ۶/۷/۱۳۶۲.

مشکل حمل مواجه شود و درنتیجه باتوجه به عملی نبودن استفاده از راه های دیگر برای انتقال نفت، حداقل تا چند سال آینده جریان انرژی جهان به مخاطره خواهد افتاد. بی بی سی با بیان اینکه «تحت این شرایط است که باید دید آیا عراق واقعاً آماده است تا بدون توجه به عواقب احتمالی تصمیمات خود مراکز نفتی ایران را مورد حمله قرار دهد؟» افزود: «بعضی از کارشناسان امور خاورمیانه [غرب آسیا] هنوز بر این عقیده اند که هدف اصلی عراق استفاده از نگرانی محافل بین المللی حاصل از تحویل گرفتن هواپیماهای سوپراتانداردو و موشک های اگزوست و امکان استفاده از آن علیه ایران به منظور جلب توجه دولت های جهان در خطرات نهفته در ادامه بیشتر جنگ با ایران است. رهبران عراق ظاهراً بر این عقیده اند که قدرت های بزرگ دارای نفوذ کافی هستند تا دولت ایران را مجبور به قبول مذاکرات صلح سازند. بعضی دیگر از کارشناسان امور خاورمیانه معتقدند تهدیدات عراق علیه کشتیرانی آزاد در خلیج فارس به منظور جلب حمایت مالی بیشتر از همسایگان ثروتمند عرب آن می باشد.»

مفسر بی بی سی در ادامه به نقل از هنری اِستان هوپ خبرنگار روزنامه تایمز، درمورد واکنش امریکا، بریتانیا و فرانسه دربرابر عملی شدن تهدید ایران گفت: «امکان دارد قدرت های غربی تصمیم بگیرند کشتی های جنگی خود را در تنگه هرمز مستقر سازند تا از این طریق کشتی های ایران را از راه کنار زنند. ایالات متحده امریکا باتوجه به تعداد قابل ملاحظه کشتی هایی که در منطقه مستقر ساخته است می تواند مستقیماً به عمل دست زند و نیز می تواند به همراه کشتی های فرانسه و بریتانیا آن را انجام دهد. اما این مسئله باعث این می شود [که] قدرت های جهانی درگیر جنگ شوند که تاکنون تنها بین دو کشور ایران و عراق جریان داشت و اگر این اتفاق روی دهد نمی توان عکس العمل شوروی را حدس زد، اما به طور قطع شوروی برنامه هایی را دراین رابطه دارد. ولی در مراحل نخست بعید به نظر می رسد که امریکا و متحدانش به مقابله مستقیم مبادرت کنند.»(۱)

۱

طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق در ادامه دیدارهای خود با مقامات سایر کشورها در مقر سازمان ملل متحد امروز با وزرای امور خارجه یونان، اردن، بحرین، کویت و اسپانیا دیدار و درمورد مسائل مختلف ازجمله جنگ عراق با ایران گفت و گو کرد.

وزیر امور خارجه عراق در دیدار با پانیترهارا لامبو پولوس وزیر امور خارجه یونان، که کشورش ریاست جامعه مشترک اروپا را بر عهده دارد، خواستار تلاش جامعه مذکور درجهت پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق ازطرق مسالمت آمیز شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، دیدار پولوس و عزیز درحالی انجام شد که اخیراً گزارش هایی مبنی بر تمایل نداشتن شرکت های یونانی به ادامه فعالیت های صنعتی و اقتصادی در عراق به دلیل ناتوانی دولت عراق

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۲، ۶/۷/۱۳۶۲، صص ۲۲ - ۱۷، رادیو بی بی سی، ۵/۷/۱۳۶۲.

در عمـل به تعهـدات مـالی خود، در مطبوعـات آتن به چاپ رسـیده بود. ازاین رو، وزیر امور خارجه عراق علاقه منـدی کشورش به ادامه فعالیت های شـرکت های یونانی در عراق را به اطلاع همتای یونانی خود رساند. در این دیدار همچنین، درباره تحولات منطقه خلیج فارس به ویژه مسئله جنگ ایران و عراق بحث و تبادل نظر شد.(۱)

در دیـدار طارق عزیز با فرنانـدو موران وزیر امور خارجه اسپانیا نیز علاوه بر مسائل مربوط به روابط دو کشور به موضوع جنگ عراق و ایران هم پرداخته شـد. به گزارش رادیو صوت الجمـاهیر، «وزیر اسپانیایی حمـایت کشورش را از موضع مثبت عراق درجهت تلاش های صـلح برای پایان دادن به جنگ و رفع اختلافات از راه های مسالمت آمیز اعلام کرد.»(۲)

۱

در آسـتانه برگزاری اولین مانور نظامی مشترک شـش کشور عضو شورای همکاری خلیـج فارس با عنوان "سپر جزیره" امروز شاهزاده سـلطان بن عبـدالعزیز وزیر دفـاع و هواپیمـایی پادشـاهی سـعودی، ضـمن تأکیـد بر اهمیـت ایـن مـانور مشـترک، آن «را یـک نـوع همکـاری ثمربخش میـان کشورهـای شورا در زمینه هـای دفـاعی و نوعی ارتبـاط میـان برادران در این کشورهـا توصـیف کرد.» به گزارش رادیو قطر، وزیر دفـاع عربسـتان سعودی در مصـاحبه ای بـا روزنـامه الجزیره (چـاپ عربسـتان)، درباره مانور سپر جزیره که قرار است در اول ماه آینـده مسـیحی در کشور امارات عربی متحـده اجرا شود، گفت: این مـانور «برای ایجـاد همـاهنگی و همبسـتگی میـان نیروهـای مسلح کشورهـای شورای همکاری [خلیـج فارس] ضرورت دارد.»(۳)

۲

احمـد عزیزی قائم مقام وزارت امور خارجه جمهوری اسـلامی ایران در گفت وگوی مفصـلی که در ویژه نامه امروز روزنامه کیهان درج شد،(۴) سیاست خارجی ایران در قبال جنگ را تشـریح کرد و به سؤالاتی درخصوص تأثیرات جنگ بر سـیاست خارجی جمهوری اسلامی، دستاوردهای جنگ،

۱- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش های ویژه، شـماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ - ۱۱، بلگراد - خبرگزاری جمهوری اسـلامی، ۶/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص ۵۱، رادیو صوت الجماهیر، ۶/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱۱، رادیو قطر، ۵/۷/۱۳۶۲.

۴- گفت وگوی قـائم مقـام وزارت امور خـارجه بـا روزنـامه کیهـان به مناسـبت هفته جنـگ در دو قسـمت انجـام شـد؛ بخش نخست آن در روز ۳/۷/۱۳۶۲ و بخش دوم آن، که در ویژه نامه امروز این روزنامه درج شده بود، در این گزارش آمده است.

تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، مسئله امنیت خلیج فارس، توافقنامه امنیتی عراق و ترکیه و... پاسخ داد.

قائم مقام وزارت امور خارجه ایران، در پاسخ به اولین سؤال درمورد تأثیرات جنگ سه ساله بر سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، ابتدا با استناد به سخنان امام خمینی دراین باره، شناخته شدن دوستان و دشمنان انقلاب اسلامی را از مهم ترین آثار جنگ ذکر کرد و گفت: «جنگ تحمیلی همچنین باعث تحقق یافتن یکی از اهداف اساسی انقلاب اسلامی که ایجاد ارتباط و جذب قلوب ملت ها و درنتیجه ایجاد یک پایگاه محکم اعتقادی در میان ملت ها در اقصی نقاط جهان بود، شد. جنگ تحمیلی قدر انقلاب اسلامی را برای مشتاقان انقلاب در گوشه وکنار دنیا و برای ملت ها آشکار و روشن کرد. یعنی به ملت ها نشان داد که اگر یک انقلاب و جمهوری براساس ایمان به خدا شکل بگیرد و به پیش رود، دامنه نفوذ و قدرت آن تا چه حد می تواند باشد و تا چه حد می تواند دربرابر توطئه های استکبار و ظلم جهانی که برای سرکوب و متلاشی کردنش شکل می گیرد، پایداری و مقاومت کند.»

وی افزود: «انقلاب اسلامی از آغاز روی سه محور اصلی استوار است و اصولاً قوت انقلاب از این سه محور و سه ستون ناشی می شد: اول اسلام و حاکمیت اسلام و ضوابط اسلامی بر انقلاب؛ دوم رهبری و امامت امام امت و سوم حضور مردم بیدار و آگاه مسلمان در صحنه اجتماعی کشورشان. درنتیجه این "مثلث اسلام، امام و امت" از آغاز به عنوان محور اصلی قوت و پویایی انقلاب اسلامی شناخته شد و ملت ها دقیقاً نظاره می کردند که اگر یک انقلابی درنهایت کمال خود و با واجد بودن این سه محور به راه خود ادامه دهد تا چه حد می تواند قدرت و انسجام داشته باشد.»

عزیزی در ادامه، جنگ و دفاع اسلامی را وسیله ای برای جذب قلوب ملت ها و دارای قابلیت به کارگیری در راستای اهداف سیاست خارجی توصیف کرد و رفتارهای انسانی رزمندگان ایرانی در این جنگ و اقداماتی نظیر خودداری از حمله به مناطق غیرنظامی و افراد بی گناه و... را باعث رشد انقلاب اسلامی در میان ملت ها خواند. وی خاطرنشان کرد: «جنگ تحمیلی به ما کمک کرد که بتوانیم یک نیروی نظامی کارآمد و قابل و متکی بر ایمان را تقویت کنیم و داشته باشیم، که این خود چیز کمی نبود. انقلاب اسلامی درحالی که بعد از پیروزی از حمایت هر قدرت خارجی محروم بود – و شکر خدا که این حمایت وجود نداشت که این

خود یکی از پایه های اصلی قوت انقلاب اسلامی است - بعد از پیروزی ناچار بود به دلیل تهاجمی که از همه سو به همه جنبه های انقلاب یعنی به سیاست، به مرزها، اقتصاد و فرهنگ آن وارد می شد، تدابیری را برای مقابله با توطئه ها در همه ابعاد اتخاذ کند. در بعد نظامی مجبور بود که یک نیروی مسلح و مقتدر مردمی ایجاد بکند که دقیقاً قدرت خود را از مردم بگیرد و از ایمان و ایثار و قوت جهاد مردم تغذیه بکند، که به لطف خدا این مقصود به بهترین نحو در جریان جنگ تحمیلی حاصل شد.»

عزیزی سپس درمورد تأثیر جنگ تحمیلی در سیاست های وزارت امور خارجه گفت: «ما فکر می کنیم که وزارت خارجه تنها یک مصرف کننده و بهره گیرنده از دستاوردهایی است که رزمندگان اسلام در جبهه ها به دست می آورند و آن چیزی که امت شهیدپرور و ایثارگر ما در پشت جبهه ها برای حمایت و پیشبرد جنگ خلق و تولید می کند با پیشرفت جنگ و هرروز که بخشی از سلطه استکبار جهانی و اشغال خاک میهن اسلامی توسط مزدوران عراق قطع می شود و تقلیل پیدا می کند و هرقدر که رزمندگان ما نیروهای دشمن را عقب می زنند و با تحمیل خفت بار یک شکست واقعی بر آنها، موجبات سربلندی و عظمت اسلام و جمهوری اسلامی را در جهان فراهم می کنند، مواضع جمهوری اسلامی ایران نیز در جهان و در مجمع بین المللی مقبولیت بیشتر پیدا می کند و با احترام و پذیرش بیشتری روبه رو می شود. درنتیجه اینجا باید تأکید کنم که اگر وزارت امور خارجه بتواند تنها ابزاری برای نشر پیام شهدای انقلاب اسلامی و شهدای جنگ تحمیلی [باشد] و آن را به خریداران و طالبان اصلی پیام؛ یعنی مسلمانان و مستضعفان جهان برساند و باز اگر بتواند از این قدرت حاصل از خون شهدا به نحو اکمل در تأمین منافع و اهداف جمهوری اسلامی استفاده کند، این خود بزرگ ترین و بهترین کار و احسن الاعمال است.» وی در تشریح تأثیر موفقیت رزمندگان در جبهه ها بر توفیق سیاست خارجی یادآور شد: «بهترین مثالی که دراین زمینه می توان زد همان بهره گیری وزارت خارجه از پیروزی رزمندگان اسلام در جبهه ها و تحمیل یک شکست سیاسی به رژیم بعثی عفلقی عراق در مجامع بین المللی بود که منظور همان تغییر محل کنفرانس سران کشورهای غیرمتعهد از بغداد به دهلی نو و شکست کامل همه تلاش های رژیم عراق برای برگزاری حداقل کنفرانس وزرا در بغداد و یا تشکیل کنفرانس بعدی سران غیرمتعهد در بغداد بود.»

از قائم مقام وزارت امور خارجه سؤال شد: «اکنون بخش عمده فعالیت های ما در جنگ در جبهه های شمال غرب متمرکز شده و می دانیم خط لوله نفت عراق که از ترکیه می گذرد باتوجه به توافقنامه امنیتی که میان عراق و ترکیه به امضا رسیده برای ترکیه جنبه حیاتی دارد، به نظر شما پیشروی ما در شمال عراق باتوجه به همان توافقنامه چه عکس العمل هایی را می تواند در ترکیه برانگیزد و آیا سفر وزیر امور خارجه کشورمان به ترکیه نیز در همین رابطه بوده است یا خیر؟»

ص: ۷۵۰

احمـد عزیزی در پاسـخ گفت: «نه، به طورکلی سـفر دکتر ولاـیتی به طور اخص دراین رابطه نبوده است. در رابطه بـا عملیـات ما در شـمال عراق طبیعی است که ما از هر اقـدامی که آن را برای تأمین اهـداف خودمان و برای به زانو درآوردن رژیم عراق لازم بـدانیم، خودداری نخواهیم کرد. مـا لوله نفتی را که از شـمال عراق می گـذرد و در خـاک ترکیه به دریـای سـیاه وصل می شود، یک پروژه مشترک بین ترکیه و عراق تلقی نمی کنیم و تصور نمی کنیم با ضـربه زدن به لوله نفت عراق، به منافع ترکیه داریم ضـربه می زنیم و دقیقاً به این مطلب توجه داریم. سـفر آقای ولایتی به ترکیه نیز در رابطه با روابط دوجانبه و تبادل نظر بین دو کشور همسایه در رابطه با مسائل مشترک بین دو کشور بود.»

موضوع اعطای هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق از دیگر موضوعات این مصاحبه بود. دراین باره از قائم مقام وزارت امور خارجه سؤال شـد: «فرانسه خصومت خود را به طرق مختلف نسبت به انقلاب اسـلامی ایران ابراز داشـته است و در این راه اخیراً تصـمیم به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق گرفته، به نظر شما تحویل این هواپیماها باعث پدیدآمدن تغییرات عمده ای در سیاست جنگ و مناسبات سیاسی – اقتصادی ایران و غرب خواهد شد؟»

عزیزی پاسـخ داد: «تصـور نمی کنـم که تغییرات عمـده ای را ایجـاد کننـد. به این دلیـل که غرب به خصـوص فرانسه لحظه ای از اندیشـیدن علیه انقلاب اسـلامی باز نایسـتاده و از هیچ گونه اقدامی علیه جمهوری اسـلامی و انقلاب اسلامی خودداری نکرده و بنابراین تحویل این هواپیماها نیز بخشـی از این اقـدامات و اهـداف است و تصور نمی کنم که بتوانـد موقعیت را از آنچه که هست بـدتر یـا بهتر بکنـد و طبیعتاً در وضـعیت جنگ تأثیری نخواهـد داشت. ... ما شک نـداریم که این ابزار ماننـد دیگر ابزارهای پیشـرفته اسـتکبار جهانی در دست صدام هیچ گونه کارایی و قابلیتی نخواهـد داشت و رزمنـدگان ما به دلیل قدرت و عظمت ایمانشان و تقدس اهدافشان همچنان پیش خواهند رفت و به جهان ثابت خواهند کرد که همواره ایمان بر سلاح پیروز خواهد شد.»

خبرنگار در ادامه سؤال پیشـین خود افزود: «امریکا از تحویل این هواپیماها به عراق اظهار نارضایتی کرده و اظهار داشته اگر این هواپیماها تحویل شود احتمال ازبین رفتن امنیت تنگه هرمز ازجانب [ایران] می رود تحلیل شما دراین رابطه چیست؟»

عزیزی گفت: «البته اینها یک مقـدار هیاهوی بسـیار برای هیـچ راه انـداخته انـد. یعنی آنها درحالی که مطمئن هسـتند که این هواپیماها هیچ گونه کارایی دربرابر جمهوری اسلامی نخواهد داشت، آن را وسیله بده بستان های خودشان کرده اند و یقیناً آن کسانی که دراین میان خواهند باخت، رژیم صـدام و کشورهـای مرتجعی هسـتند که چنین حکومتی را بـا منابع مادی و نظامی خودشان تجهیز و حمایت می کننـد. نتیجتاً درگیری های ظـاهری نیروهـای اسـتکبار مثل فرانسه و انگلیس و امریکا بر سـر این هواپیماها را بایـد به حساب توطئه مشترک آنها علیه منافع مسـلمین در منطقه دانست و یقیناً آنها در اهداف کلی باهم هماهنگی کامل دارند و حتی ایجاد جو تبلیغاتی در داخل فرانسه را برای

موافقت یا مخالفت با تحویل این چند اسباب بازی که قرار است به صدام داده شود باید به عنوان بخشی از این توطئه و بهره برداری و سودجویی بیشتر ازجانب جناح حامی صدام بدانیم.»

خبرنگـار در ادامـه، نظر قـائم مقـام وزارت امـور خـارجه را راجع بـه ادعـای وزیر امـور خـارجه فرانسـه مبنی بر اینکـه دولت فرانسه «هواپیماهـای سوپراتاندارد را به منظور ایجاد توازن قوا میان دو کشور به عراق تحویل داده است»، جویا شد.

وی در پاسـخ گفت: «این مسـئله دقیقـاً به همان کوردلی اسـتکبار جهانی به خصوص فرانسه در رابطه با مسائل مربوط به انقلاب اسـلامی و منطقه مربوط می شود. آنها در آغاز جنگ تحمیلی شک نداشـتند که عراق با آن همه تجهیزات و نیروی نظامی قادر خواهـد بود که انقلاب اسـلامی را به زانو بکشد و در مدتی بسیار کوتاه اهداف جنگ تحمیلی را به صورت هدیه و دستاوردی به امریکا و کل استکبار جهانی تقدیم کند. ولی آنها نیروی ایمـانی را که چون سـیلی خروشـان در دل امت مـا جـاری بود و پشـتوانه اصـلی ما در دفاع مشـروعمان در جهاد دفاعی ما دربرابر نیروهای اسـتکباری بود را به حساب نیاورده بودنـد. درنتیجه مشاهده کردند که جمهوری اسـلامی علاوه بر آنکه شـکست نخورد و علاوه بر آنکه اهداف جنـگ تحمیلی برای آنهـا برآورده نشـد و علی رغم اینکه همه ضایعـاتی که آنها در این جنگ داشـتند و سـرمایه گـذاری هایی که کرده بودنـد، نواحی اشـغال شـده کم کم و به تدریج از چنگ مزدوران صدامی خارج می شود و به میهن اسـلامی ما برمی گردد و کم کم احساس کردند که نیروهای ما با ورود به خاک عراق تهدیدی مسـتقیم بر ثبات رژیم عراق و موجودیت صدام هسـتند و دقیقاً بیانات کلود شسون حاکی از این است که آنها متوجه این قـدرت شـده انـد و این نشان دهنده عجز کامل آنها دربرابر پیشـروی های رزمندگان اسـلام است. این اشاره به عدم توازن بین عراق و ایران و یا اینکه این عـدم توازن بایستی به نحوی از بین برود باتوجه به حمایت هایی که اسـتکبار جهانی و مرتجعین حامی صدام از وی به عمل می آورند این را به چیزی جز ضـعف کامل و اعتراف به شـکست دربرابر رزمندگان اسلام نمی توان تلقی کرد. برای اینکه وقتی صحبت از عـدم توازن می شود دنیا دیگر مطلع است که ما هیـچ یک از سـلاح های پیشـرفته ای را که اکنون دراختیار رژیم صـدام است، دراختیار نداریم و هیـچ گاه آن همه سـرمایه های مادی و انسانی که دراختیار صدام قرار می گیرد برای اینکه بتواند اهداف خود را تأمین کند و حداقل از شکسـت مفتضـحانه خود جلوگیری کرده و از این مهلکه، آبرومندانه خارج شود را دراختیار نداریم. بنابراین، وقتی صحبت از توازن [و] تقویت یک جناح می شود، طبیعی است که ما بایـد آن را به عنوان اظهار عجز و به عنوان تأییدی بر عدم کارایی و ناتوانی سـلاح های پیشـرفته دربرابر قدرت ایمان نیروهـای رزمنـده جمهوری اسـلامی به حساب بیاوریم. شایـد بتوان گفت که این خود نشانه ای از لمس واقعیات منطقه به وسـیله اسـتکبار جهانی است، ولی آنها یقیناً هرگز نتوانسته اند با این واقعیات

برخورد منطقی داشته باشند و همواره با واقعیات با زور برخورد کرده اند که یقیناً زور دربرابر ایمان جز شکست و هزیمت سرنوشت دیگری نداشته و نخواهد داشت.»

وی همچنین راجع به مسئله امنیت خلیج فارس و احتمال دخالت ابرقدرت ها در آن گفت: «ابرقدرت ها هرگز جرئت دخالت در خلیج فارس را نخواهند داشت. آنها حتی در جاهایی که با نیروهای مردمی مواجهه کمتر و ضعیف تری دارند، قادر به عمل نیستند و بسیار با احتیاط و مزورانه وارد عمل می شوند. طبیعی است که آنها هرگز این آمادگی را برای دخالت در خلیج فارس نخواهند داشت و تنها راهی که دربرابر آنها قرار دارد و ظاهراً همه جا کارایی داشته، جز در رابطه با منطقه خلیج فارس، که آن هم به خاطر حضور جمهوری اسلامی است، همان روش همیشگی یعنی تجهیز کشورهای وابسته به خودشان در منطقه و ایجاد پیوندهای مختلف در زمینه های سیاسی و امنیتی بین این کشورها ازجانب ابرقدرت ها است. بنابراین، آنها همین راه را به عنوان تنها راه حل ممکن و تنها انتخاب ممکن دنبال خواهند کرد و بعید است که آماده باشند تا دست به چنین اقدامی بزنند و البته همان طورکه آقای رفسنجانی یک بار اعلام کردند هیچ گاه نمی توان روی یک تحلیل درست و منطقی ازسوی غرب و ابرقدر ت ها حساب کرد، آنها هر آن امکان دارد براساس بینش کوری که دارند، تحلیل های غلطی انجام دهند و موارد بسیار زیادی هم بوده که دست به چنین تحلیل هایی زده اند و همین موارد آنها را به مهلکه ای کشیده که بیرون آمدن از آن دشوار حتی غیرممکن بوده است. بنابراین، چنانچه آنها براساس چنین تحلیل ها و نتیجه گیری هایی یک محاسبه نادرست از قدرت خودشان در منطقه بکنند و بخواهند دخالت بکنند طبیعی است که این دخالت با مرگ و شکست قطعی آنها در منطقه و مقابله آتی مستضعفین جهان با آنها توأم خواهد بود.»

قائم مقام وزارت امور خارجه درباره اقدام متقابل ایران درصورت ایجاد هرگونه خللی ازجانب عراق، کشورهای منطقه یا ابرقدرت ها در صدور نفت ایران، ضمن تأکید بر موضع مسئولان ارشد جمهوری اسلامی گفت: «طبیعی است که محور اصلی موضع جمهوری اسلامی ایران دراین رابطه این خواهد بود که یا همه در منطقه امنیت خواهند داشت و موفق خواهند شد نفت صادر کنند و یا هیچ کشوری این امنیت را نخواهد داشت.»

عزیزی در پاسخ به این سؤال که «در آستانه چهارمین سال جنگ تحمیلی یک بار دیگر شرایط ایران را برای پایان جنگ بیان کرده و بفرمایید که اصولاً ایران به مسئله جنگ و صلح [با چه دیدگاهی نگاه] می کند،» گفت: «باتوجه به این همه جنایاتی که ازطرف رژیم عراق بر ملت مسلمان و مستضعف ایران تحمیل شده و باتوجه به همه حمایت هایی که ازطرف استکبار جهانی و مرتجعین منطقه از رژیم صدام به عمل آمده، شاید درحال حاضر صحبت کردن از شرایط و گفت وگو درمورد شرایطی که بتواند یک صلح پایدار بین ما [و] رژیم عراق حاصل

کنـد، کمی سـاده نگری و به اصـطلاح بی توجهی به واقعیات باشـد. زمانی شـرایط ازسوی جمهوری اسـلامی ایران با قاطعیت دنبال می شـد و به جهانیان اعلام می شد، دراختیار هیئت های میانجی که ظاهراً خودشان را در خدمت صلح می دانستند، گذاشته می شد که ابعاد جنایت تا این حد گسترش پیـدا نکرده و امید این بود که با تأمین این شـرایط، جهان تجاوزگر را بشـناسد و متجاوز رسوا از ادامه سـیاست های تجاوزگرانه و سـلطه جویـانه خود در آینـده منصـرف شود. به همین خـاطر هم بین عملیـات های مختلف و بین مراحل مختلف عملیات رزمی همیشه فرصتی به متجاوز داده می شـد برای اینکه اینهـا بتواننـد راجع به شـرایط مـا فکر کننـد و اگر راه بازگشتی وجود دارد این راه را برونـد و به خواست های مشـروع و منطقی امت ما جواب بدهند، ولی متأسفانه احساس شد که متجاوزین و حامیان آنها تنها زبان زور را می فهمند.»

وی افزود: «مقصود این است که پافشاری و اصـرار رژیم صـدام و حامیان آنها و اسـتکبار جهانی بر ادامه تجاوز، اصـرار بر عدم پاسخ به خواسـت های مطلوب، مشـروع و منطقی جمهوری اسـلامی و اصرار بر بیرون رفتن از این مهلکه بدون این لکه ننگی که بر دامن آنها نشسته بود عیان شود، برای افکـار عمومی یـک بار دیگر ثابت کرد که اینها بر این مواضع اصـرار دارنـد و تنها زبان زور است که می توانـد آنها را از نظریات خودشان منصرف کند. بنابراین، تصور من این است که [با تلاش] رزمندگان ما به تدریج سرزمین های اشغال شده به وسیله رژیم مزدور عراق از زیر سلطه آنها خارج شود و بقیه شرایط هم نیز ان شاءالله توسط رزمندگان ما به نحو مقتضی حاصل خواهد شد. بنابراین، بعید می دانم که در شرایط حاضر و بعد از گذشـتن سه سال از جنگ تحمیلی گفت وگو از شرایط بتواند مطلوب و مقبول امت اسلامی و امتی که شعار جنگ، جنگ تا پیروزی را هرروز با صلابت و طنین بیشتری سر می دهند واقع شود.»

در پایـان این مصـاحبه از قائم مقام وزارت امور خارجه ایران سؤال شـد: «باتوجه به نزدیکی زمان برگزاری مجمع عمومی سازمان ملل شـنیده می شود تلاش هایی در جریان است تا جمهوری اسـلامی را برای پایان دادن به جنگ زیر فشار بگذارنـد، دراین رابطه وزارت خارجه با چه موضـعی در این مجمع شرکت خواهد کرد؟»

وی پاسـخ داد: «البته موضـع مـا نسـبت به گذشـته هیـچ گونه تغییری نخواهـد داشت و این فشـار همیشه ازطرف مجـامع بین المللی روی مـا بوده، قطعنامه های شورای امنیت، هیئت های صـلح و سـیاست های تبلیغاتی استکباری هرروز درپی این بوده اند که فشارهایی را بر دوش ما بگذارند و مـا را وادار به پـذیرش یـک صـلح تحمیلی بکننـد و طبیعی است که ما در مقابل این فشارها تسـلیم نخواهیم شـد و تا زمانی که به آرمان های حق طلبانه امت ما در جنگ تحمیلی پاسـخ مطلوب داده نشده و شـعارهای امت ما دراین رابطه صورت تحقق به خود نگیرد، امت ما نیز فشارهای خود را در جبهه ها و میدان های جنگ افزایش خواهند داد.»(۱)

۱- ویژه نامه روزنامه کیهان، ۵/۷/۱۳۶۲، صص ۳ - ۲.

۱

در روابط عراق و امریکا بعد از یک دوره تیرگی (از ۱۹۶۷ به بعد)، نشانه هایی از بهبود نمودار شده است؛ دراین میان جنگ عراق با ایران در نزدیکی این کشور به امریکا نقش بسزایی ایفا کرده است.

دراین زمینه، امروز رابرت پلترو مدیرکل وزارت امور خارجه ایالات متحده امریکا، «نقطه روشن» جنگ ایران و عراق را «بهبود در گفت و شنود» عراق و امریکا توصیف کرد. وی در سخنان خود در مقابل کنگره با اشاره به سفر اخیر عصمت کتانی معاون وزیر امور خارجه عراق به ایالات متحده امریکا گفت: «دیدار وی [عصمت کتانی] بیانی شیوا از ارزشی است که عراق و امریکا به منظور درک دقیق یکدیگر بیشتر از آنچه در گذشته امکان داشته است قائل اند.» پلترو بدون اشاره به موارد اختلاف و منافع مشترک دو کشور افزود: «ما درحال کاهش شکاف موجود در حل اختلافات بعضی از مسائل هستیم و منافع مشترکی وجود دارد که زمینه همکاری بیشتر را فراهم می کند.»(۱)

ص: ۷۵۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۲، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۹، واشنگتن - خبرگزاری کویت، ۵/۷/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ چهارشنبه ۶ مهر ۱۳۶۲ ۲۰ ذیحجه ۱۴۰۳ ۲۸ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

درپی تغییراتی که در چند روز اخیر در طرح مانور عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر ایجاد شد، امروز فرمانده قرارگاه مقدم حمزه در جلساتی جداگانه با مسئولان تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) (حمزه۲) و لشکر۴۱ ثارالله(ع) (حمزه۵) به بررسی تغییرات طرح مانور و ارزیابی میزان آمادگی و مشکلات این یگان ها پرداخت.

در جلسه امروز فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه و تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) (حمزه۲) در مریوان،(۱) ضمن گفت وگو درباره راهکارهای عملیاتی، تغییرات جدید در طرح مانور این تیپ باتوجه به عقب نشینی های اخیر عراق ارزیابی شد. در این جلسه به دنبال اظهارات فدوی و علی رضائیان (از فرماندهان ارشد سپاه در قرارگاه مقدم حمزه)، درمورد عقب نشینی سه کیلومتری عراق در منطقه توتمان و امتداد خط دشمن از یال جنوبی کله قندی تا پشت تازه ده، مقرر شد خط و حد تیپ۴۴ که در طرح مانور قبلی، منطقه توتمان - کله قندی تعیین شده بود، به محدوده یال پنجوین؛ یعنی حسن آباد و زله، تغییر یابد. بدین ترتیب و باتوجه به تأثیر مثبت عقب نشینی دشمن از توتمان و حسن آباد در سقوط کله قندی، نیروهای خودی ازطریق جاده مرانه، منطقه توتمان را تصرف خواهند کرد و برای ادامه عملیات در محور چپ سورن عمل می کنند.

فرماندهان حاضر در این جلسه پس از بررسی طرح مانور مشترک تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و لشکر۱۴ امام حسین(ع)، بر اجرای هم زمان عملیات در پنجوین و سورن تأکید کردند.

در ادامه جلسه، فرماندهان تیپ۴۴ به تبیین میزان آمادگی و مشکلات این تیپ پرداختند. مشکلات تدارکاتی نظیر کمبود گونی، الوار، پلیت و سوله؛ توجیه نبودن سپاه مریوان برای عملیات

۱- این جلسه با حضور علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه، علی فضلی طرح و عملیات این قرارگاه، کریم نصر اصفهانی فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و سیف الله حیدرپور جانشین این تیپ برگزار شد.

آتی و تأمین نشدن آتش توپخانه خودی به منظور مقابله با حملات هوایی عراق از مهم ترین مشکلاتی بود که مسئولان تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) به آن اشاره کردند. علاوه براین میزان آمادگی عملیاتی واحدهای بهداری، مهندسی، پشتیبانی و مهمات به طور تقریبی ۸۰ درصد برآورد شد.

کریم نصر فرمانده تیپ۴۴، در پایان با اشاره به تکمیل شدن شناسایی های منطقه تحت امر خود گفت که شناسایی ها تا ۲۰۰ متری کله قندی انجام شده است و برای شناسایی در سایر محورها مثل تپه شهدا، سه درختی، تخم مرغی و هرگنه نیز باید اقدام شود. وی در تشریح یکی از شناسایی های انجام شده توسط نیروهای اطلاعات - عملیات تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) افزود: «عراق در هرگنه بشکه های ۲۲۰ لیتری فوگاز گذاشته و با جرثقیل [آنها را] آنجا برده است، عراقی ها بچه ها را می دیدند، درضمن عراقی ها اطراف کله قندی هم ۳۰ لیتری ناپالم کار گذاشته اند.»(۱)

امروز همچنین جلسه دیگری با حضور علی رضائیان، فدوی، سالکی جانشین فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله، به منظور بررسی وضعیت، میزان آمادگی و طرح مانور لشکر۴۱ ثارالله برگزار شد.

پس از آن، فرمانده لشکر۴۱ از استقرار واحدهای مهندسی و توپخانه لشکر در منطقه و احداث قرارگاه جدید دست چپ قوچ سلطان بالای معبر بناسوته خبر داد.(۲)در این جلسه میزان آمادگی لشکر۴۱ ثارالله(ع) نیز صددرصد برآورد شد.(۳)

در جلسات امروز، طرح مانور کلی یگان های سپاه مستقر در منطقه عملیاتی والفجر۴ نیز مورد بحث و بررسی قرار گرفت. جانشین فرمانده قرارگاه مقدم حمزه با اشاره به پیشنهاد فرمانده کل سپاه در جلسه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) درخصوص حذف عملیات بمو و انتقال سه لشکر عمل کننده در این منطقه به محدوده سورن افزود: درحال حاضر مذاکراتی در جریان است مبنی بر اینکه لشکر۱۴ امام حسین(ع) به طور مستقل در محور سورن عمل کرده و جناح های چپ و راست این محور با انتقال لشکر۳۱ عاشورا و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) - هرکدام با شش گردان - تقویت شود. همچنین به دستور غلامعلی رشید جانشین قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، قرار است لشکر۲۵ کربلا از مریوان به بانه منتقل شده و به همراه لشکر۸ نجف روی لری، کنگرک و کانی مانگا عمل کند.(۴)

۱

پیشنهاد اخیر فرماندهان ارشد سپاه درباره محدودشدن طرح مانور عملیات والفجر۵ در منطقه عمومی دربندیخان موجب شد تا فرماندهان قرارگاه نجف امروز با تشکیل جلسه ای دامنه و گستره طرح مانور این عملیات را مورد بررسی قرار دهند.

در جلسه ای که با حضور عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، ابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص)، اکبر زجاجی طرح و عملیات و سعید قاسمی اطلاعات - عملیات این لشکر، در قرارگاه نجف برگزار شد، طرح مانور زیمناکوه، شاخ شمیران و شاخ بردکان

۱- سند شماره ۱۳۰۲۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا عملیات والفجر۴، (قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۶/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۲۶)، صص ۱۵ - ۱.

۲- سند شماره ۱۳۰۷۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مأموریت یگان ها و مشکلات موجود در عملیات والفجر۴، (قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۶/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۷۶)، صص ۱۳ - ۱.

۳- سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۲۸/۶/۱۳۶۲ تا ۱۳/۷/۱۳۶۲، صص ۶۵ - ۶۱.

۴- سند شماره ۱۳۰۷۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۳ - ۱.

بدون اجرای عملیات روی شاخ خشیک - بمو مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

ابراهیم همت به دلایلی با منحصرشدن عملیات به منطقه زیمناکوه مخالف بود. فرمانده قرارگاه نجف و فرمانده لشکر۲۷ هر دو عقیده داشتند که عملیات باید به شکل هم زمان در همه نقاط منطقه؛ یعنی در زیمناکوه، شاخ شمیران، شاخ بردکان، شاخ خشیک و بمو اجرا شود، زیرا از یک سو تسلط دشمن در هرکدام از ارتفاعات منطقه، عقبه نیروهای خودی را تهدید خواهد کرد و از سوی دیگر، درصورت ناموفق بودن عملیات در برخی نقاط، اجرای موفقیت آمیز عملیات در آینده با مشکل مواجه خواهد شد.(۱)

براساس مباحث انجام شده در میان فرماندهان، قرار شد لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) با تصرف بخشی از ارتفاعات بمو و تسلط بر آن، خود را به سد دربندیخان برساند.(۲)

گفتنی است علی رضائیان فرمانده سپاه در قرارگاه مقدم حمزه نیز در جلسه ای که امروز در قرارگاه حمزه سیدالشهدا برگزار شد بر بالابودن قدرت دید و تیر دشمن در منطقه دربندیخان، به دلیل تسلط نیروهای عراقی روی ارتفاعات منطقه تأکید کرد و یادآور شد یگان های دشمن هم ازسمت بمو که از دو طرف بر نیروهای لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) دید دارد و هم ازسمت ارتفاعات حلبچه - که در دست عراق است - بر نیروهای خودی مسلط هستند.(۳)

۱

ارتش عراق پس از عقب نشینی تدریجی اخیر خود از ارتفاعات شمالی دهانه شیلر، که با هدف اصلاح خطوط پدافندی و جلوگیری از واردآمدن ضربات احتمالی درصورت حمله ایران انجام شد، افزایش اقدامات اطلاعاتی و تقویت رزمی و زرهی را در دستور کار قرار داده است. هرچند این گونه تحرکات نشان دهنده هوشیاری دشمن می باشد؛ برخی قرائن نیز از تردید عراق درخصوص زمان و محورهای عملیات آتی ایران حکایت دارد.

امروز روزنامه استاندارد (چاپ نایروبی) درمورد تردید عراق درباره فلش حمله آتی ایران نوشت: «عراق ادعا کرده که ایران تدارک یک حمله جدید را دیده و لذا به ایران هشدار داده که حملات این کشور را سرکوب خواهد کرد، لیکن عراق اعلام نکرد که حمله از چه جبهه[ای] شروع خواهد شد.»(۴)

در همین حال، گزارش یگان های نظامی خودی بیانگر تلاش عراق برای اطلاع از محور اصلی حمله آتی ایران در منطقه گسترده مقابل استان سلیمانیه و نیز ایجاد تأخیر در اجرای این عملیات می باشد. براین اساس، ارتش عراق از یک سو نیروهای رزمی و زرهی خود را تقویت کرده و از سوی دیگر فعالیت های اطلاعاتی و شناسایی اش را افزایش داده است. گزارش امروز واحد طرح و عملیات ستاد منطقه ۱۱ حاکی است: «ارتش عراق منطقه شیلر را تقویت نظامی کرده و تعداد زیادی نیرو با تعدادی حدود ۲۰ الی ۵۰ تانک وارد منطقه سیاکویزه به امتداد رودخانه سورا تا نزدیک کوکلان کرده؛ احتمالاً قصد حمله دارد.»(۵)همچنین واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف

۱- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف قبل از عملیات والفجر۴، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۱۹۹ - ۱۹۸.

۲- سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۶۳.

۳- سند شماره ۱۳۰۷۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۱.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱، نایروبی - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۵۵۸۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات ستاد منطقه ۱۱ به اطلاعات منطقه۱۱، ۶/۷/۱۳۶۲.

درخصوص وضعیت نیروهای دشمن در طول سه روز اخیر گزارش داد: در محور جوانرود، مهران و میمک دشمن وضعیت عادی دارد و به تحکیم و گسترش مواضع پدافندی مشغول است و فقط در مهران با گلوله های رنگی و فعالیت هوایی، عملیات شناسایی انجام می دهد. در محور قصرشیرین و سرپل ذهاب، دشمن از بیم اجرای عملیات احتمالی در این مناطق، نیروهایش را افزایش داده و به تحکیم، تقویت و تثبیت مواضع پدافندی خود پرداخته است. افزایش تردد عراقی ها و همچنین پروازهای بیش از حد معمول و بمباران مناطق کوه "گون" هم از تلاش عراق برای آگاهی از محور اصلی حمله ایران حکایت می کند. در محور گیلان غرب نیز مانند جبهه مهران، دشمن به تعویض یگان ها، تقویت بعضی مناطق و عکس برداری هوایی اقدام کرده است(۱)

عراق علاوه بر فعالیت های شناسایی، برای جمع آوری اطلاعات، از گروه های ضدانقلاب داخل ایران نیز بهره می گیرد؛ گروه های مذکور هم که یکی از مهم ترین مناطق تردد آنها در مرز دو کشور در معرض تهدید واقع شده است، می کوشند با همکاری اطلاعاتی با عراق، مانع اجرای عملیات آتی ایران در منطقه عمومی دشت شیلر شوند.

در همین خصوص واحد اطلاعات ستاد منطقه ۱۱ امروز در نامه ای به اقدام ضدانقلاب در آزادکردن شماری از گروگان های خود در منطقه غرب کشور و ضرورت رعایت ملاحظات امنیتی اشاره کرده و نوشته است: گروه های مسلح غیرقانونی اخیراً تعداد زیادی از گروگان های ارتشی، ژاندارمری و شهربانی در بند خود را آزاد کرده است و مهم ترین هدف آنها نفوذ عناصر بریده به داخل نیروهای مسلح ما می باشد. در ادامه این نامه، بر رعایت اقدامات حفاظتی و ضدجاسوسی در برخورد با این افراد تأکید شده است.(۲)

۱

با افزایش هوشیاری دشمن درخصوص عملیات آتی ایران بر شدت و میزان حملات هوایی و گلوله باران های عراق در منطقه عمومی دشت شیلر، به ویژه شهر مریوان (به عنوان عقبه عملیات مذکور) افزوده شده است. جبهه های میانی نیز از این حملات عراق بی نصیب نبوده است.

رکن سوم ژاندارمری غرب کشور، در گزارشی اعلام کرد: جنگنده های عراقی امروز در سه نوبت در ساعات ۱۴:۴۰، ۱۷ و ۱۹:۰۵، شهر مریوان را بمباران کردند که براثر آن تعدادی از نیروهای تیپ مریوان مجروح شدند.(۳)علاوه براین، بنا به اعلام شهربانی مریوان، عصر امروز درپی حمله هواپیماهای عراق به پایگاه توپخانه گناو و دو سنگر انفرادی در آن منطقه، ۳ تن از نیروهای خودی شهید و ۱۳ تن مجروح شدند.(۴)همچنین سه اسکادران شامل بیش از ۳۰ فروند هواپیمای عراقی منطقه تنگه کورک - دشت ذهاب و مقر گردان ۱۹۰ تیپ ۳ را به شدت بمباران کردند. در این حمله ۴۰ نفر از افراد گردان مذکور شهید و ۸۵ نفر نیز مجروح شدند.(۵)

در جبهه میانی نیز دو فروند هواپیمای عراقی ساعت ۹:۵۵ صبح، به حریم هوایی شهر ایلام

۱- سند شماره ۲۰۴۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، دوره ۳/۷/۱۳۶۲ الی ۶/۷/۱۳۶۲، صص ۶ - ۱.

۲- سند شماره ۳۵۴۳۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد منطقه ۱۱ به اطلاعات ستاد مرکزی سپاه، ۶/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۳۱۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه عملیاتی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران در غرب به استانداری کردستان، ۶/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۲۹۱۶۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۰/۷/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۱ ، ۱۵/۷/۱۳۶۲، ص۲، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

تجاوز کردند که با اجرای آتش پدافند هوایی نیروهای خودی متواری شدند.(۱)

علاوه بر بمباران های هوایی، ارتش عراق مواضع نیروهای خودی در مناطق مرزی غرب کشور را نیز آماج حملات توپخانه ای خود قرار می دهد.

دراین زمینه، گردان مرزی بانه اعلام کرد که ساعت ۱۱ امروز، توپخانه ارتش عراق اطراف پایگاه نهنی۱ و ۲ را هدف قرار داد که دو گلوله توپ به پایگاه نهنی۲ اصابت کرد(۲)و ۲ نفر از نیروهای خودی شهید و ۳ نفر مجروح شدند.(۳)

گزارش رکن سوم تیپ ۳ لشکر۲۸ کردستان هم حاکی است: «توپخانه دشمن پایگاه های گردان ۱۱۲ پیاده و جاده کولان منتهی به دره وزان را زیر آتش گرفته، به طوری که تردد خودروها از این جاده به سختی امکان پذیر می باشد و احتمال اصابت گلوله توپ به خودروهای درحال عبورومرور وجود دارد.»(۴)

در واکنش به افزایش حملات هوایی دشمن، نیروهای خودی برخی مواضع عراق را زیر آتش گرفتند. طبق اطلاعیه شماره ۱۴۷۴ ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی، «با اجرای آتش مؤثر نیروهای خودی روی مواضع دشمن در حوالی پنجوین و جاده سیدصادق، به چندین قبضه خمپاره انداز آنها خساراتی وارد [شد] و عده ای از نفرات عراقی به هلاکت رسیدند.»(۵)

رادیو صوت الجماهیر نیز به نقل از اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۳۱ عراق اعلام کرد که ایران امروز روستای سیدصادق و حومه آن را به طور پراکنده زیر آتش توپخانه خود قرار داد.(۶)

۱

در واکنش به برگزاری موفقیت آمیز همایش وحدت روحانیون اهل تشیع و تسنن مناطق کردنشین غرب کشور در ارومیه، افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی امروز اصلان نیرومند یکی از اعضای شورای اسلامی روستای زنگی آباد بخش انزل ارومیه را به شهادت رساندند.(۷) گفتنی است چند روز پیش نیز ملاسلیم کاظمیان امام جماعت روستای الواج ارومیه هدف گلوله ضدانقلاب قرار گرفته و به شهادت رسیده بود.(۸)

۲

مناطق بحرانی غرب و شمال غرب کشور امروز نیز عرصه تحرکات ایذایی گروه های مسلح غیرقانونی و اقدامات نیروهای خودی در مقابله با این گروه ها بود.

براساس گزارش واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه، امروز عناصر ضدانقلاب خودروی حامل آب پایگاه دکل ارومیه را به آتش کشیدند، در این حادثه تعدادی از نیروهای خودی مجروح شدند. در مهاباد نیز براثر درگیری نیروهای پایگاه دکل مهاباد با عناصر مسلح غیرقانونی، ۵ تن از نیروهای خودی به شهادت رسیدند.(۹)

۱- روزنامه کیهان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲۲.

۲- سند شماره ۳۴۵۸۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن۳ ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۷/۷/۱۳۶۲.

۳- دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، بولتن ویژه بمباران مناطق کردستان، شماره ۱۳۳، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۱.

۴- سند شماره ۲۰۳۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش رکن۳ تیپ۳ لشکر۲۸ به فرماندهی تیپ لشکر۲۸، ۷/۷/۱۳۶۲.

۵- روزنامه کیهان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲۲، اطلاعیه شماره ۱۴۷۴ ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱، به نقل از رادیو صوت الجماهیر عراق.

۷- روزنامه اطلاعات، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۸- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۹- سند شماره ۳۵۴۵۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه به اطلاعات - عملیات ستاد مرکزی، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۳.

علاوه براین، در پایگاه گزمل جمعی گروهان دیواندره، یک سرباز براثر برخورد با مین مجروح شد.(۱)در محور مرزی سرو در ارومیه هم تراکتور یکی از اهالی بومی منطقه روی مین رفت و خسارت دید و یک نفر نیز زخمی شد.(۲)

از سوی دیگر، گزارش واحد عملیات سپاه سردشت حاکی است: «[امروز] نیروهای گروه ضربت پیشمرگان کرد مسلمان [که] در روستای برسیو کمین زده بودند، یک نفر از نیروهای دشمن را به اسارت خود درآوردند.»(۳)

۱

درحالی که جنگ ایران و عراق وارد چهارمین سال خود شده است، مقامات برخی کشورها بر ضرورت خاتمه هرچه زودتر این منازعه تأکید می کنند.

رئیس دوره ای جنبش غیرمتعهدها در نشستی با حضور ۲۵ عضو این جنبش در سازمان ملل متحد خواستار خاتمه جنگ ایران و عراق شد. ایندیرا گاندی نخست وزیر هند، در این نشست گفت: «ادامه جنگ در خلیج فارس غیر از آنکه به دو ملت همسایه ایران و عراق زیان های جبران ناپذیری وارد کند، نفع دیگری نخواهد داشت.»(۴)

حسنی مبارک نیز در اجلاسی در مقر سازمان ملل متحد، از جوامع بین المللی خواست همه تلاش خود را برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق به کار گیرند.(۵)

۲

درحالی که موج رسانه ای بین المللی درخصوص اعطای هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق بیش ازپیش گسترش یافته است، امروز شورای عالی دفاع برای تصمیم گیری درباره امنیت خلیج فارس و تنگه هرمز و دیگر موضوعات مرتبط با جنگ تشکیل جلسه داد. در پایان این جلسه، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی سخنگوی این شورا درباره موضوعات مطرح شده در جلسه امروز با خبرنگاران گفت وگو کرد.

جلسه شورای عالی دفاع امروز با حضور حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی، میرحسین موسوی نخست وزیر، تیمسار ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش، سرهنگ سلیمی وزیر دفاع، محسن رفیق دوست وزیر سپاه، کمال خرازی سرپرست ستاد تبلیغات جنگ، نظران دبیر شورای عالی دفاع و شماری از فرماندهان نیروی دریایی برگزار شد. حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی نماینده امام در شورای عالی دفاع، در مصاحبه با خبرنگاران گفت: در این جلسه درخصوص تحولات جبهه ها، آینده جنگ و برنامه هایی درمورد امنیت خلیج فارس و تنگه هرمز تصمیم گیری شد.

وی جلسه مذکور را نشستی به منظور بررسی تقویت وضعیت دفاعی کشور و تأمین امکانات

۱- سند شماره ۳۵۴۵۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری به مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۷/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۴۵۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

۳- سند شماره ۳۵۴۵۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از عملیات سپاه سردشت به طرح و برنامه ریزی قرارگاه حمزه، ۷/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۲، صص ۴۸ - ۴۷، رادیو صدای آزاد ایران، ۶/۷/۱۳۶۲.

۵- همان، ص۴۶، رادیو ایران، ۷/۷/۱۳۶۲.

.

دفاعی و نظامی خواند و افزود: «کمیسیون خاصی مرکب از نمایندگان شورای عالی دفاع، ارتش، سپاه پاسداران، وزارت خارجه و وزارتخانه های دفاع و سپاه تشکیل شد که درمورد خرید سلاح و تهیه امکانات سرعت عمل بیشتری داشته باشند و هماهنگ تر بتوانند عمل کنند.» رئیس مجلس درباره برنامه های هفته جنگ نیز اظهار کرد: «[برابر گزارش ها، مردم] هنوز از جنگ خسته نشده اند و خوب از این هفته استقبال کردند. شور و اشتیاق مردم در این هفته کاملاً مشخص بود.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع سپس به هشدار اخیر رئیس جمهوری ایران به کشورهای حوزه خلیج فارس و کشورهای غربی درمورد کمک به عراق و اعزام کشتی های جنگی برای کنترل امنیت خلیج فارس اشاره کرد و افزود: «آقای [آیت الله] خامنه ای که رسمی ترین مقام در اظهار این مطالب هستند، طبعاً سیاست ما را منعکس می کنند. اما عکس العمل هایی که در منابع خبری دنیا به وجود آمده، ما زیاد روی آن حساب باز نمی کنیم و این معلوم است [که] امنیت خلیج فارس را تابه حال ما حفظ کردیم و در آینده هم حفاظت از آن به عهده ماست و همه می دانند که نیروهای بزرگ دنیا دیگر جایی برای واردشدن به این منطقه ندارند.»

وی در ادامه ضمن توصیه به برخی دولت های منطقه مبنی بر اجتناب از پشتیبانی های نظامی و اقتصادی از عراق، تأکید کرد: «تحمل ما حدی دارد و البته آنها منکر کمک به عراق می شوند و هیچ وقت به طور رسمی به این مسئله اعتراف نکرده اند، ولی به طورکلی اصل برای ما امنیت خلیج فارس است و بعضی مسائل را نیز به خاطر امنیت خلیج فارس نادیده می گیریم؛ البته این موضوع هم حدی دارد و آن حد را ما خودمان تعیین خواهیم کرد.»(۱)

هاشمی رفسنجانی همچنین با تأکید بر انعطاف نهادهای بین المللی دربرابر جنگ ایران و عراق و چشم پوشی از خسارات وسیع واردشده بر ایران براثر جنگ، درمورد دیدار اخیر رئیس کمیته صلیب سرخ از مناطق جنگی و ویران شده گفت: اگر بیایند خرمشهر و هویزه را ببینند طبعاً بی تأثیر نمی تواند باشد و بالاخره اگر یک صدم آن چیزی که دیده است در دنیا مطرح کند به نفع ماست. به طورکلی، پس از آشکارشدن قدرت ایران و ضعف عراق ما یک نوع انعطافی در بعضی از مراجع بین المللی و بعضی قدرت ها می بینیم که نشئت گرفته از پیروزی های رزمندگان ما و ضعف عراقی ها در جبهه هاست و البته آینده جنگ تاحدی روشن شده است و در گذشته می گفتند کسی پیروزی نظامی نخواهد داشت؛ اکنون احتمال پیروزی نظامی را می دهند.

رئیس مجلس در پایان سخنان خود به دخالت قدرت های جهان در لبنان به منظور برقراری آتش بس تحمیلی نیز اشاره کرد و خاطرنشان ساخت تا خواست مردم لبنان تأمین نشود هیچ آتش بسی در این کشور برقرار نخواهد شد.(۲)-(۳)

۱- روزنامه کیهان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- در ادامه گزارش های امروز به تفصیل به طرح آتش بس لبنان و موضوع دخالت قدرت های خارجی در این کشور، پرداخته شده است.

۳- روزنامه اطلاعات، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۱

فرمانـده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسـلامی ایران امروز در سـخنانی گفت: «برای تحقق خواسـته هـای بحق جمهوری اسـلامی ایران اگر لازم باشد، نبرد با دشـمن صدامی تا بغداد نیز ادامه خواهد یافت.» سرهنگ صـیاد شـیرازی که در مراسم تحلیف و اعطای سردوشـی دانش آموختگان مرکز آموزش صـفر یـک کـادر سـخنرانی می کرد، ضـمن یادآوری وظایف خطیر دانشـجویان در جبهه ها، بر نگرانی ابرقـدرت ها از سـیاست نه شرقی و نه غربی جمهوری اسلامی ایران تأکید کرد.

وی درمورد اقدامات انجام شده برای سرکوب ضدانقلاب گفت: «با قدرت شـما عزیزان موفق شده ایم ارتباط شوم ضدانقلاب با دشـمن صدامی در منطقه غرب کشور را به حـداقل ممکن برسانیم و... به قطع کامل آن نزدیک شـده ایم. ... امروز رزمندگان ما در قرارگاه حمزه سیدالشـهدا در غرب کشور هم زمان با نبرد ضدانقلاب، با ارتش بعث عراق نیز مبارزه می کنند.»(۱)

صیاد شیرازی در ادامه با تأکید بر اینکه درصورت لزوم برای تحقق خواسـته های جمهوری اسـلامی ایران نبرد با دشـمن تا بغداد نیز ادامه خواهد یافت، به توان بالای رزمندگان ایرانی اشاره کرد و از آمادگی آنان برای اجرای فرمان امام مبنی بر تشکیل ارتش بیست میلیونی خبر داد.

فرمانـده نیروی زمینی ارتش در پایان، به قدرت زرهی ایران برای بسـتن تنگه هرمز اشاره و خاطرنشان کرد: «[دشـمنان] پس از گذشت سه سال از جنگ تحمیلی بایـد به این شـعور رسـیده باشـند که انقلاب اسـلامی ایران به هر حرفی که بزند عمل خواهد کرد و درصورت لزوم اگر ضـرورت داشته باشد قدرت مسدودکردن تنگه هرمز را دارد و با فرمان فرمانده کل قوا امام خمینی این کار را خواهد کرد.»(۲)

۲

در آخرین روز از هفته جنگ، وزرای سپاه و دفاع در مصاحبه هایی جداگانه وضعیت نظامی جمهوری اسلامی ایران و عملکرد ارگان های تحت امر خود را در طول سه سال جنگ تشریح کردند.

محسن رفیق دوست وزیر سپاه، که به منظور شـرکت در همـایش جنـگ به رشت سـفر کرده است، در مصـاحبه ا ی مطبوعاتی ضـمن پرداختن به موضوعاتی نظیر هفته جنگ، تأثیرات جنگ در تکوین سازمان رزم سپاه، آینده جنگ و برنامه پنج ساله سپاه، درمورد طرح لبیک یا خمینی، طرح جدید دشمن در منطقه خلیج فارس، تشکیلات سپاه، تشکیل ارتش بیست میلیونی و... مطالبی را بیان کرد.

وزیر سپاه با تشـریح ساختار و وضـعیت کنونی سپاه پاسـداران راجع به تعامل ارتش و سـپاه گفت: امروز سپاه با همکاری ارتش از انسـجام فوق العاده ای برخوردار است و دارای لشکرهای منظم پیاده مکانیزه، زرهی و توپخانه می باشـد که کیفیت بسـیار خوبی دارنـد و با قبل از جنگ قابل مقایسه نیست.(۳) رفیق دوست در ادامه افزود: مطابق مصوبه مجلس شورای اسلامی، سپاه از

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۷.

۲- روزنامه اطلاعات، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۳- روزنامه صبح آزادگان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.

دو حوزه فرماندهی و وزارتی تشکیل شده است و هدف از تشکیل وزارت سپاه، ایجاد انسجام بیشتر در تعامل بین دولت و مجلس با سپاه می باشد. این وزارتخانه در کنار فرماندهان مشکلات سپاه را با تفاهم حل می کند.

وی درخصوص برنامه ها و سیاست های سپاه پاسداران درزمینه تربیت کادر و جذب نیرو اظهار کرد: پس از آنکه برادران دوره های مقدماتی آموزش پاسداری را سپری کردند، پیوسته تحت آموزش سیاسی - عقیدتی می باشند و اخیراً نیز دوره های فرماندهی در رده های مختلف ایجاد شده و همچنین دانشگاه سپاه با آموزش تخصص های سطح عالی در آینده نزدیک شروع به کار خواهد کرد.(۱)

وزیر سپاه همچنین طرح "لبیک یا خمینی" را برنامه ای برای استفاده از تجارب نیروهای جبهه رفته با هدف شناسایی و کدبندی افراد، آموزش مهارت های جدید و آزمودن نیروها در چهارچوب اجرای مانور آزادی قدس توصیف کرد.(۲)وی تشکیل ارتش بیست میلیونی را یکی دیگر از اهداف این طرح خواند و یادآور شد که تاکنون نزدیک به دو میلیون نفر دوره های مختلف آموزش نظامی را گذرانده و چندین هزار نفر نیز به جبهه ها اعزام شده اند. با اجرای این طرح، اعزام نیروها منسجم تر و کارآمدتر خواهد شد(۳)

رفیق دوست در ادامه به تسلط نیروهای اطلاعاتی سپاه بر اقدامات و فعالیت های عناصر باقیمانده گروه های ضدانقلاب اشاره کرد و در پاسخ به سؤالی درباره اراضی آزادشده عراق هم گفت: رزمندگان بخشی از زمین های عراق ازجمله منطقه حاج عمران تا دربند را آزاد کرده اند و از پادگان حاج عمران که برای عراق اهمیت بسیاری داشته است ۱۲ هزار اسلحه به غنیمت گرفته اند. وی همچنین درمورد حضور نیروهای ایران در اراضی عراق افزود: «حضور ما در خاک عراق نشانه این نیست که ما خاک آنها را گرفته باشیم، بلکه با آزادی، آنها را تحویل ملت زجردیده عراق داده تا حکومت اسلامی را به دست خودشان تشکیل بدهند؛ چنان که مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در منطقه حاج عمران تشکیل شد و رزمندگان عراقی با همیاری رزمندگان اسلام مشغول نگهداری آن منطقه می باشند.»

۱- روزنامه کیهان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه صبح آزادگان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.

وزیر سپاه درباره عملیات آتی ایران نیز گفت: به زودی رزمندگان اسلام جنگ را دگرگون می کنند و درس تازه ای از نبرد را به دنیا خواهند داد. ما منتظریم که عملیات والفجر۴ آغاز شود.

رفیق دوست با اشاره به سیاست های تبلیغاتی اخیر دشمن خاطرنشان کرد: دشمنان ایران از پیروزی قریب الوقوع ایران به وحشت افتاده اند و برای شکست ما با ابزار تبلیغاتی و نظامی به میدان آمده اند. آنها می کوشند تا در جنگ اقتصادی ما را فلج کنند و با به راه انداختن موج رسانه ای، هدف گیری مناطق نفتی ما و تحویل سوپراتاندارد به عراق امید دارند تا شاید بتوانند ما را وادار به قبول صلح تحمیلی کنند، ولی ما بار دیگر اعلام می کنیم اگر نفت ما هدف قرار بگیرد دنیا از نفت خلیج فارس محروم خواهد شد.(۱)

امروز سرهنگ سلیمی وزیر دفاع نیز در مصاحبه ای با خبرگزاری جمهوری اسلامی هدف سیاست تسلیحاتی جمهوری اسلامی را افزایش قدرت برای خنثی ساختن جریانات تهدیدکننده انقلاب اسلامی اعلام و وظیفه وزارت دفاع را تجهیز و تسلیح ارتش بیست میلیونی به سلاح های پیچیده و عملیاتی ذکر کرد.

وزیر دفاع با بیان اینکه میزان اسلحه و مهمات تولیدی داخل برای رفع نیازهای جبهه های جنگ در حد لزوم است، درباره نقش وزارت دفاع در جنگ گفت: «گروه های مجهز و قوی صنایع تسلیحاتی، مکانیک، هوایی، الکترونیک، تحقیقات و گسترش صنایع موشکی و دریایی وزارت دفاع نقش بزرگی در تجهیز جبهه های جنگ دارند.» وی عملکرد هریک از گروه های مذکور را در جنگ چنین تشریح کرد: صنایع تسلیحاتی «با راه اندازی ۳ خط تولید مهمات سبک و سنگین و راه اندازی ۲ خط تولید خمپاره، طرح ساخت و راه اندازی قسمت نهایی تفنگ ژ۳، مرمت دو نوع موشک کاتیوشا و آر.پی.جی۷ و پروژه نارنجک ضدنفر، گام بزرگی درجهت خودکفایی تسلیحاتی برداشتند.» گروه صنایع مکانیک نیز «با ساخت آشپزخانه های صحرایی و راه اندازی کارخانجات شنی سازی تانک، نیازمندی خودروهای شنی دار را تأمین کردند. همچنین با راه اندازی کارخانجات باطری سازی نور و تولید سالانه ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار عدد باطری، علاوه بر رفع نیازهای داخلی، مقادیری نیز به خارج از کشور صادر می شود.» در گروه مخابرات و صنایع الکترونیک نیز «انواع آی.سی و خازن ها و دستگاه هدایت آتش توپخانه ساخته می شود.»

در گروه صنایع هوایی «طراحی و ساخت قسمت های حساس هواپیماها، نصب بعضی از جنگ افزارها مانند تیربار، توپ و موشک بر روی هلیکوپترها که قدرت رزمی آنها [را] بالا برده و ترمز هواپیمای اف۱۴ بازسازی شده که به عقیده کارشناسان از نوع بریک آن کارآمدتر و ارزان تر است.»

در بخش تحقیقات و گسترش صنایع «پروژه بازسازی بعضی موشک ها که بر روی هواپیما نصب می شوند، ازجمله موشک فینیکس، درزمینه سیستم راداری مانند سیستم پدافند هاوگ، پروژه بازسازی لامپ های گران قیمت رادارها برای اولین بار در کشور و پروژه تولید

۱- روزنامه کیهان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲۲.

نیمه صنعتی تی.ان.تی. توسط پرسنل انجام شده است.»

درزمینه تـدارکات «سازمان اتکا [تهیه] تمام پوشاک و تغـذیه نیروها در جبهه را به عهـده دارد و علاوه برآن، [تأمین نیازمنـدی های] بیش از یک میلیون و ۷۰۰ هزار خانواده پرسنل نظامی در اقصی نقاط ایران را ازطریق فروشگاه های اتکا بر عهده دارد.»

وی همچنین درخصوص طرح هـای انجام شـده و در دست اقـدام کارخانجات و سازمان های وزارت دفاع گفت: «کارخانجات سازمان صـنایع به همت مسئولین روز به روز رو به گسترش است. ... چندین خط تولیدی جدید به راه افتاده و طرح های معوقه به اجرا درآمد.»

وزیر دفـاع تعـداد نیروهـای اعزامی وزارت دفـاع به جبهه ها را ۴۵۰۰ نفر اعلام کرد و ضـمن بزرگـداشت یاد شـهدای این وزارتخانه به خصوص شهیدان چمران، نامجو و فکوری، همه اقدامات انجام شده را مرهون تفکرات آنان دانست.

وی درمـورد آینـده جنـگ ایران و عراق نیز گفت: پس از عملیـات هـای والفجر۲ و ۳ و آزادسـازی نقاط راهبردی، قـدرت مانور دشـمن به طور محسوسـی کـاهش یافت. هم اکنون ارتش عراق دچار سـردرگمی است و ان شاءالله حرف آخر را در میـدان جنگ خواهیم زد. امروز کشورهای بزرگ جهان در تجهیز صـدام نقش مؤثری دارنـد. البته آنها صـدام را می خواهنـد نه صـلح را. علاوه بر کمک ابرقـدرت ها به صـدام، بعضـی از همسایگان جنوب خلیـج فارس نیز کمک های زیادی به صـدام می کنند. ما ارقام و آمار دقیق کمک های همسایگان را در خلیج فارس به صدام در اختیار داریم و هر زمان اراده کنیم می توانیم جلوی این کمک ها را بگیریم، ولی به دلیل مصالح منطقه تابه حال صبر کرده ایم.

وی در پایان، راه های تأمین نیازهای تسلیحاتی را استفاده از منابع داخلی و غنائم به دست آمده از جبهه ها ذکر کرد.(۱)

۱

حجت الاسـلام هاشـمی رفسـنجانی رئیس مجلس شورای اسـلامی و حجت الاسـلام نـاطق نوری وزیر کشور، امروز در سـخنانی به تـبیین مواضـع جمهوری اسـلامی ایران در قبال جنگ پرداختند. موضع گیری های مسئولان سیاسی ایران درحالی که جمهوری اسلامی پس از آزادسازی مناطق اشغالی خود، برای پذیرش آتش بس و صلح با عراق بدون در نظر گرفته شدن شرایط مورد نظر ایران، تحت فشارهای سیاسی، اقتصادی و نظامی قرار گرفته است، از عزم این کشور برای مقاومت تا نیل به صلح شرافتمندانه و تضمین شده حکایت دارد.

نماینـده امام در شورای عالی دفاع امروز در دیـدار با جمعی از رزمنـدگان خط مقدم جبهه های جنوب گفت: آینده جنگ سـرنوشت بسیاری از مسائل منطقه را مشخص می کند و «اگر همان طورکه تاکنون رزمندگان به پیش رفته اند به راه پیروزی ادامه دهند، سرانجام به نقطه ای می رسیم که صدام به طورکلی عاجز خواهد شد.» وی حمله صدام را طرح استکبار جهانی برای

۱- روزنامه اطلاعات، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲.

واگـذارکردن نقش ژانـدارمی منطقه به عراق و تجمع کشورهـای منطقه زیر چتر طـاغوت و نیز راهکـاری برای جلوگیری از مبـارزه ایران با رژیم صهیونیستی عنوان و خاطرنشان کرد که با سقوط صدام جبهه مبارزه با رژیم اشغالگر قدس از سوریه تا ایران امتداد خواهد یافت.

رئیس مجلس شورای اسلامی افزود: ما مقید هستیم در عمل کار خلاف نکنیم، اکنون چشم های دوست و دشمن به جبهه ها دوخته شده و بدانید مجموعه نیروهایی که جنگ را اداره می کنند، اهرم تاریخ را در دست دارند و ما هیچ گاه چنین جریان قاطع سرنوشت سازی را ندیده ایم.(۱)

هاشـمی رفسـنجانی در ادامه ضـمن تبیین ناکامی های دشـمن در دستیابی به اهـداف خود در تجاوز به ایران، جبهه های جنگ را مرکز سازندگی انسان و رزمنـدگان اسـلام را پشـتوانه مسـتحکم اسـلام خواند و درمورد دسـتاوردهای جنگ گفت: «کشور ما از آغاز جنگ واقعاً قوی تر شده و اقتصادش را سروسامان داده و در کشور نظم را برقرار کرده است و امروز در دنیا از جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک کشور نیرومندی که در مقابل همه ابرقدرت ها ایستاد و کمرش خم نشد نام برده می شود.»(۲)

رئیس مجلس شورای اسـلامی سـپس به کمک های همه جانبه دو ابرقـدرت (شوروی و امریکا) و اقمار آنها و نیز کشورهای حوزه خلیج فارس و مصـر، سودان، اردن و یمن به عراق اشـاره کرد و مقـاومت ایران را دربرابر تجهیزات گسترده عراق سـتود. هاشـمی رفسـنجانی در پایان با اشاره به مصاحبه خبرگزاری فرانسه با نوجوان ایرانی اسـیر در بنـد عراق، پاسخ وی را مشت محکمی بر دهان اسـتکبار جهانی و رسانه های وابسـته به آنان خواند.(۳)

حجت الاسـلام نـاطق نوری وزیر کشور نیز صـبح امروز در سـخنانی در مراسم بزرگـداشت شـهدای جنـگ در وزارت کشور گفت: «مـا براساس اصول مکتبمان خواهان جنگ نبوده و نیستیم، ولی برای مبارزه با تعدی و تجاوز و ستم و جهت دفاع از حقوق و سرزمین اسلامی مان هنگامی که جنگ ازسوی ابرقدرت ها به ما تحمیل شد، ما مجبور شدیم که به دفاع بپردازیم.»

وی در ادامه بـا اشـاره به ایجـاد تحول در ارتش پس از انقلاب و بیـان نمونه هایی از ایثارگری های رزمنـدگان در جبهه ها، به تشـریح وضـعیت نامنـاسب اقتصـادی عراق پرداخت و اظهـار کرد: «وضـعیت اقتصـادی عراق به گـونه ای است که اگر جنـگ در همین حـال هم متوقف شود، این وضـعیت، صدام را به سـقوط خواهد کشاند. از سوی دیگر، ما قادریم با تکیه بر ذخایر ارزی خود جنگ را تا رسـیدن به حقوق حقه خود سال ها ادامه دهیم.» وزیر کشور در بخش دیگری از سـخنان خود به تقویت نظـامی عراق ازسوی فرانسه و تحویل هواپیماهای سوپراتانـدارد به این کشور اشاره و تأکید کرد: «توطئه تحویل این هواپیماها در اراده ما در سرکوب متجاوز خللی وارد نخواهد کرد.»(۴)

۱- روزنامه کیهان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه اطلاعات، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۳- همان.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۵.

۱

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، صبح امروز برای شرکت در سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد، تهران را به مقصد نیویورک ترک کرد.

وی قبل از عزیمت به نیویورک در مصاحبه ای در فرودگاه مهرآباد، اهداف شرکت در اجلاس مذکور را چنین اعلام کرد: «ما انتظار نداریم که این مجمع تصمیمی جدی و عملی درجهت رفع مشکلات جهانی بگیرد، اما حداقل خاصیت این گردهمایی ها شنیدن نقطه نظرات دیگران و اعلام نظرات جمهوری اسلامی ایران است.»(۱)وزیر امور خارجه ایران مسائل مورد بحث در مجمع عمومی سازمان ملل را مواردی نظیر فلسطین، لبنان، افغانستان، کامبوج، جنگ ایران و عراق، نامیبیا، صحرا، چاد، نیکاراگوئه، السالوادور، خلع سلاح، موضوع گرسنگی و اختلاف عمیق بین کشورهای صنعتی غربی و کشورهای فقیر و عقب نگه داشته شده برشمرد. در این سفر، معاون امور اقتصادی و بین المللی وزارت امور خارجه و چند تن از مدیران کل، رؤسا و معاونان ادارات سیاسی این وزارتخانه، ولایتی را همراهی می کنند.(۲)

۲

ایرج توتونچیان معاون امور اقتصادی و بین المللی وزارت امور اقتصاد و دارایی، امروز در اجلاس سالانه بانک جهانی و صندوق بین المللی پول در امریکا به عنوان نماینده جمهوری اسلامی ایران سخنرانی کرد. تبیین دستاوردهای اقتصادی انقلاب اسلامی ایران، درخواست از بانک جهانی و صندوق بین المللی پول برای ایفای نقش سازنده تر در کمک به کشورهای مستضعف و بررسی علل مشکلات اقتصادی جهان مهم ترین محورهای سخنان توتونچیان در این اجلاس بود.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از واشنگتن، توتونچیان در این سخنرانی ابتدا به بررسی علل مشکلات اقتصادی و آسیب های سیستم اقتصادی کنونی جهان و نیز تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم سیاست های اقتصادی کشورهای صنعتی بر کشورهای درحال توسعه پرداخت و سپس درباره نقش نرخ بهره و شناوربودن آن گفت: «شناوربودن نرخ بهره وام ها موجب می شود که کشورهای وام گیرنده در مقابل نوسانات اقتصادی کشورهای پیشرفته که

۱- همان.

۲- روزنامه اطلاعات، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۳.

موجب تغییر نرخ بهره می شوند آسیب پذیر بوده و بر بار مالی دیون آنها افزوده و امور برنامه ریزی مالی و اقتصادی آنها مختل گردد.»

معاون امور اقتصادی و بین المللی وزارت اقتصاد سپس دستاوردهای اقتصادی انقلاب اسلامی را چنین تبیین کرد: «یکی از سیاست های مهم اقتصادی درزمینه پولی و بانکی جمهوری اسلامی ایران به وجودآوردن مقدمات پیاده کردن قانون حذف بهره بوده است. بدین ترتیب، نرخ بازدهی داخلی سرمایه که عامل واقعی تخصیص منابع مالی در سرمایه گذاری می باشد جایگزین نرخ بهره خواهد شد.» وی همچنین با اشاره به حرام بودن ربا در اسلام به نتایج اجرای طرح حذف بهره در ایران اشاره کرد و افزود: در سایه امنیت سیاسی و ثبات اقتصادی موجود، گام های ارزنده ای در راه استقلال و خودکفایی اقتصادی و صنعتی کشور برداشته شده است، به گونه ای که اولین برنامه پنج ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی تدوین و به مرحله اجرا گذاشته شده است.

توتونچیان درمورد اجرای به موقع تعهدات مالی بین المللی ایران باوجود مشکلات جنگ گفت: «ایران تمامی بدهی های خود را در موعد مقرر پرداخت نموده است. علاوه برآن، درجهت کمک به کشورهای نیازمند به منابع مالی، سررسید پرداخت قروض پاره ای از کشورها به جمهوری اسلامی ایران تغییر یافته و به آنها مهلت بیشتری داده شده است.»(۱)

وی در بخش دیگری از سخنان خود خواهان ایفای نقش سازنده تر بانک جهانی و صندوق بین المللی پول در کمک رسانی به کشورهای مستضعف شد و ضمن ارائه راهکارهایی برای بهبود شرایط اعطای وام به این کشورها گفت: «باتوجه به اجرای پروژه های زیربنایی ... کشورهای مستضعف، بانک جهانی می تواند از یک سیستم نرخ بهره ترجیحی براساس درجه زیربنایی بودن پروژه استفاده نموده و به این نوع پروژه ها، اعتبار بهره نازل تر اعطا نماید. فراهم آوردن زمینه های اعطای وام های بدون بهره طولانی مدت به کشورهای درحال توسعه ازطریق افزایش منابع مالی مؤسسه بین المللی توسعه، اقدام مثبت دیگری است که ازطریق اجرای به موقع تعهدات مالی کشورهای ذی ربط به این سازمان میسر و امکان پذیر است. گام مؤثر دیگر ... افزایش میزان حق برداشت مخصوص تخصیص یافته به کشورهای جهان است، اکثریت اعضا که مرکب از کشورهای جهان سوم هستند، هنوز نتوانسته اند در اداره امور این دو سازمان نقش فعال و مؤثری داشته باشند.»(۲)

۱

درپی سفر هیئت اقتصادی مجارستان به ایران، زمینه گسترش روابط و تعاملات اقتصادی بین دو کشور فراهم شده است. دراین خصوص، امروز ارپاد پولایی وزیر حمل ونقل مجارستان با نژادحسینیان وزیر راه وترابری، احمد عزیزی قائم مقام وزارت امور خارجه و مجتبی خسروتاج معاونت بازرگانی خارجی وزارت بازرگانی ایران دیدار و گفت وگو کرد.

۱- روزنامه کیهان، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۱۹.

۲- روزنامه اطلاعات، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۴.

نژادحسینیان در دیدار با وزیر حمل ونقل مجارستان ضمن تشریح سیر رشد اقتصادی ایران پس از انقلاب اسلامی و تبیین سیاست نه شرقی و نه غربی جمهوری اسلامی ایران، پیشنهاد ایجاد چهار کارگروه در زمینه های حمل ونقل جاده ای، بنادر و کشتیرانی، راه آهن و تنظیم موافقت نامه برای گسترش روابط دو طرف را مطرح کرد.(۱)سپس وزیر حمل ونقل مجارستان به تشریح وضعیت حمل ونقل در کشورش پرداخت و با اظهار امیدواری درمورد گسترش همکاری ها براساس منافع طرفین، برای بازسازی ایران پس از جنگ قول مساعدت داد.

امروز همچنین در دیدارهای جداگانه وزیر حمل ونقل مجارستان با قائم مقام وزارت امور خارجه و معاونت بازرگانی خارجی وزارت بازرگانی ایران، دو طرف درباره گسترش روابط تجاری و اقتصادی گفت وگو و تبادل نظر کردند. مجتبی خسروتاج در دیدار با ارپاد پولایی خواستار اجرایی شدن تعهد مجارستان مبنی بر خرید ۲۵ میلیون دلاری کالاهای غیرنفتی از ایران شد.(۲)

۱

نخست وزیر و معاون بنیاد امور مهاجرین جنگ امروز در سخنانی، به ترتیب درمورد لایحه بسیج سازندگی و اقدامات بنیاد مهاجرین توضیحاتی دادند.

میرحسین موسوی نخست وزیر، در پایان جلسه هیئت دولت در گفت وگویی با خبرنگاران تصویب کلیات لایحه بسیج سازندگی را ازجمله تصمیمات این جلسه اعلام کرد و گفت: بسیج سازندگی که زیر پوشش جهاد سازندگی قرار دارد، شامل نیروهای مازاد مشمول آموزش دیده ای می شود که دوران سربازی خود را با کارکردن در نقاط مختلف کشور به پایان برسانند. این افراد در این مدت مهارت های لازم را کسب کرده و ابزار کار نیز دراختیارشان قرار می گیرد. بعد از اتمام دوره نیز آنان می توانند در همان نقاط به زراعت و کارهای تولیدی بپردازند. مشمولان این طرح، زیردیپلم، دیپلم و فوق لیسانس خواهند بود و محور فعالیت آنان در روستاهاست. این لایحه را در هفته اول گشایش مجلس شورای اسلامی تقدیم مجلس می کنیم و امیدواریم با تعیین بودجه و فراهم شدن تشکیلات لازم، عملاً این طرح در سال ۱۳۶۳ آغاز شود.(۳)

امینی معاون بنیاد امور مهاجرین جنگ نیز در گفت وگویی به مناسبت پایان هفته جنگ، به تشریح فعالیت های این معاونت در طول سه سال گذشته پرداخت. وی درمورد بازگشت مهاجران و آوارگان جنگی به محل سکونت خود گفت: تاکنون شهرهای اهواز، دزفول، شوش، سوسنگرد، ملاشیه، حمیدیه و اندیمشک در استان خوزستان و شهرهای اسلام آباد، گیلان غرب، کانی گوهر، قلقله و باختران، در استان باختران شاهد بازگشت مهاجران به موطن خود بوده اند. در ایلام و روستاهای آن، بخش عمده ای از کار انجام شده است و در روستاهای آذربایجان غربی نیز باوجود حضورداشتن ضدانقلاب، نیروهای ما توانسته اند در نقاط حساس با فعالیت های خود گام های مؤثری در بازسازی این مناطق بردارند.

۱- روزنامه صبح آزادگان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۴.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

امینی آمار افراد تحت پوشش این بخش را حدود یک میلیون و چهارصد هزار نفر اعلام کرد و از احداث اردوگاه های ساختمانی به جای اردوگاه های چادری و اقدام وزارت مسکن وشهرسازی به اعطای مسکن های خریداری شده و ساخته شده به آوارگان جنگی خبر داد(۱)

۱

رسانه های جهان امروز ضمن انعکاس سخنان تهدیدآمیز دیروز رئیس جمهور ایران مبنی بر جلوگیری از ارسال کمک های نظامی به عراق از راه خلیج فارس، واکنش های صورت گرفته دربرابر این اظهارات و احتمال تحقق تهدیدهای ایران، عراق و امریکا در منطقه خلیج فارس را تحلیل و بررسی کردند.

رادیوهای بی بی سی، امریکا و رادیوهای کشورهای حوزه خلیج فارس امروز سخنان روز گذشته رئیس جمهور ایران را در دیدار با دیپلمات های خارجی بازتاب دادند.(۲)

رادیو صدای امریکا در برنامه ای به بررسی ابعاد و زوایای واکنش وزارت امور خارجه ایالات متحده به سخنان دیروز رئیس جمهور ایران پرداخته و به نقل از سخنگوی این وزارتخانه گفت: «ایالات متحده هرگونه تلاشی را که از هر سو و صرفاً به منظور ایجاد اختلال در حق عبور کشتی های بی طرف [غیرمتخاصم] در جنگ ایران و عراق در آب های بین المللی خلیج فارس به عمل آید با نگرانی عمیق مورد توجه قرار خواهد داد.»(۳)

سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا با اشاره به اهمیت آزادی آب های خلیج فارس و واکنش کشورش به نقض آن افزود: «آزادی کشتیرانی در خلیج فارس متضمن منافع پراهمیتی برای جامعه بین المللی است. ... اگر اصل آزادی کشتیرانی در خلیج فارس رعایت نشود علاوه بر اقدامات مقتضی که ایالات متحده معمول خواهد داشت، این کشور فوراً به مشورت و تبادل نظر با کشورهایی خواهد پرداخت که ایجاد اختلال در کشتیرانی در خلیج فارس بر آنها بیشتر از سایر کشورها اثر خواهد گذارد.»(۴)

رادیو صدای امریکا در ادامه به هشدار آیت الله خامنه ای اشاره و اعلام کرد: «رئیس جمهوری ایران دیروز تهدید کرد اگر استفاده از بنادر عربی خلیج فارس برای تخلیه تسلیحات به مقصد عراق ادامه یابد، آن رژیم [برای] کشتیرانی در خلیج فارس محدودیت هایی در نظر خواهد گرفت. پیش تر نیز ایران تهدید کرده بود اگر جت های جنگنده فرانسوی سوپراتاندارد دراختیار عراق گذارده شود و این هواپیماها به تأسیسات صنایع نفت ایران حمله کنند، ایران تنگه هرمز را خواهد بست.»(۵)

رادیو کلن نیز در تفسیری به طور جداگانه واکنش های احتمالی ایران، عراق و امریکا را در قبال تحولات منطقه ارزیابی کرد. این رادیو در بررسی واکنش احتمالی جمهوری اسلامی، ابتدا

۱- روزنامه اطلاعات، ۷/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۶، رادیو بغداد (فارسی)، ۶/۷/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲۹، رادیو بغداد (فارسی)، ۶/۷/۱۳۶۲.

۵- . واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۵، رادیو صدای امریکا، ۶/۷/۱۳۶۲.

به تقویت رزمی و زرهی ایران در محدوده تنگه هرمز و جزایر اطراف آن اشاره کرد و این اقدامات را جزء تدابیر پیشگیرانه این کشور در مقابل حملات هوایی عراق به تأسیسات تجاری و نفتی ایران بر شمرد و افزود: تعداد زیادی از نیروهای سپاه تحت مرکز فرماندهی [نوح] نبی در بندرعباس حضور دارند و معاون فرمانده نیروی زمینی نیز مسئولیت آن را برعهده گرفته است.» رادیو کلن در ادامه با اشاره به سخنان روز گذشته آیت الله خامنه ای گفت: «ایران احیاناً به تهدیدات خود تحقق خواهد بخشید.»

رادیوی مذکور سپس در ارزیابی مواضع امریکا در قبال تحولات جاری خلیج فارس، با اشاره به تردید امریکایی ها درباره توان ایران برای بسته نگه داشتن طولانی مدت تنگه هرمز، احتمال مداخله امریکا را درصورت انسداد تنگه هرمز دور از ذهن ندانست.

رادیو کلن در بخش دیگری از این برنامه و در تحلیل واکنش عراق، ضمن ابراز تردید درخصوص تحویل سوپراتانداردها و توانایی ایران در مقابله با آن افزود: عراق تهدیدات ایران را چیزی جز یک بلوف نمی داند و در فکر آن است تا از این سلاح ها علیه تجهیزات نفتی و همچنین نفتکش های ایران استفاده کند.(۱)

در همین حال، خبرگزاری رویتر از بغداد گزارش داد: «عراق امروز اعلام کرد تهدید ایران مبنی بر محدودساختن کشتیرانی در خلیج فارس بخشی از مبارزه این کشور به منظور جلوگیری از تحویل هواپیماهای فرانسوی سوپراتاندارد به عراق می باشد.» این خبرگزاری در ادامه با اشاره به هشدار ایران به کشورهای عربی افزود: «صرف نظر از عراق، کویت، عربستان، بحرین، قطر، امارات متحده کشورهای عربی هستند که از بنادری در خلیج فارس برخوردار هستند. ... انسداد تنگه هرمز علاوه بر آنکه زیان هایی درپی متوقف شدن صدور حدوداً روزانه هفت میلیون بشکه نفت از این تنگه را در بردارد ... می تواند به دخالت امریکا که حفظ ایمنی کشتیرانی در خلیج فارس را متعهد شده است بینجامد.»(۲)

روزنامه واشنگتن پست (چاپ امریکا) هم در گزارشی به تهدید اخیر ایران درمورد بستن تنگه هرمز در واکنش به تداوم ارسال کمک های نظامی کشورهای منطقه به عراق اشاره کرد. این روزنامه همچنین با پرداختن به موضوع واگذاری احتمالی سوپراتانداردهای فرانسوی به عراق و توانایی عراق در حمله به تأسیسات دریایی و نفتی ایران، درباره برهم خوردن موازنه قوا و امکان مداخله ابرقدرت ها نوشت: «هر حرکت تهدیدآمیزی می تواند به درگیری ابرقدرت ها در منطقه منجر شود. امریکا متعهد به بازنگه داشتن خطوط دریایی آبراه هرمز است.»

این روزنامه دلیل اصلی تهدید ایران به بستن تنگه هرمز را تصمیم اخیر فرانسه برای ارسال موشک های اگزوسه به عراق اعلام کرد و افزود: «به رغم اعتقاد ایران، اگزوسه بیشتر جنبه تهدید

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۲، صص ۳۵ - ۳۴، رادیو کلن، ۶/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۴ - ۳، رادیو بغداد فارسی، ۶/۷/۱۳۶۲.

روانی دارد تا نظامی.» واشنگتن پست در ادامه به مانورهای نظامی ایران در طول هفته گذشته در آب های خلیج فارس و تمرکز قوای آن در این منطقه اشاره کرد. این روزنامه در پایانِ تحلیل خود با بیان تأثیرات منفی انسداد تنگه هرمز بر میزان صادرات کشورهای جنوب خلیج فارس، درباره آثار آن بر جریان صدور نفت عراق اضافه کرد: «[با بسته شدن تنگه هرمز، عراق] تنها می تواند ازطریق لوله نفتی ترکیه روزانه هشتصد هزار بشکه نفت به بنادر مدیترانه بفرستد.»(۱)

مجله ژون آفریک هم با درج مقاله ای به قلم بشیر بن یحمد با عنوان "قبل از طوفان" موضوع تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و تهدید ایران در بستن تنگه هرمز را بررسی کرده و مدعی شد که دو کشور برای اجتناب از هزینه های سنگین جنگ درپی خاتمه نبرد هستند. نویسنده مقاله راه پایان دادن منازعه را انهدام تأسیسات نفتی دشمن و جلوگیری از صدور نفت به منظور به زانو درآوردن طرف مقابل و تسلیم آن دانسته و نوشته است: «ایرانی ها برای رسیدن به هدف های خود باید منطقه نفتی کرکوک در شمال عراق را تصرف کنند و آخرین خط لوله نفت عراق را مسدود نمایند. ... عراق تمام امید خود را به هواپیماهای سوپراتاندارد و موشک های اگزوسه بسته است که پاریس با تحویل آنها موافقت کرده است. ... این سلاح ها ... دولت بغداد را از قدرت ویرانگری تأسیسات ایران در جزیره خارک برخوردار خواهد کرد.»(۲)

ژون آفریک در مقاله دیگری با عنوان "فرانسه در جبهه عراق"، کمک های فرانسه به عراق را که در تغییر موازنه جنگ به نفع عراق نقشی تعیین کننده داشته، بررسی کرده است. نویسنده مقاله معتقد است که بحران مالی عراق در تصمیم گیری فرانسه برای حمایت علنی تر از عراق سهم بسزایی داشته است و پاریس برای اینکه بغداد قادر به پرداخت بدهی هایش باشد باید از شکست صدام جلوگیری کند. اما آنچه که می تواند این قرارداد را به مخاطره افکند بیشتر از ناحیه کشورهای عرب است، زیرا آنها نخستین قربانیان اقدامات تلافی جویانه ایران خواهند بود. از همین رو، نمی توان تهدیدهای تهران را مبنی بر ایجاد اخلال در جریان صدور نفت جدی نگرفت.(۳)

علاوه بر رسانه های مذکور، روزنامه کیهان نیز امروز ضمن بازتاب واکنش وزارت امور خارجه امریکا به هشدار دیروز رئیس جمهور ایران نوشت: «جمهوری اسلامی ایران نمی تواند بر کشتی های حامل کالاهای نظامی به مقصد عراق عنوان "کشتی های غیرمتخاصم" اطلاق نماید.» این روزنامه در تحلیلی دیگر این اقدامات را از یک سو گامی برای مشروعیت بخشی به تداوم ارسال کمک های نظامی و تسلیحاتی به عراق و از سوی دیگر، زمینه سازی امریکا برای حضور در خلیج فارس ارزیابی کرد.(۴)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۷/۷/۱۳۶۲، صص ۹ - ۷، رادیو صدای امریکا، ۶/۷/۱۳۶۲.

۲- اداره کل مطبوعات خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۰۶، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۱۴ - ۱۳، مجله ژون آفریک، ۶/۷/۱۳۶۲.

۳- اداره کل مطبوعات خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۰۲، ۲۱/۷/۱۳۶۲، صص ۹ - ۸، مجله ژون آفریک، ۶/۷/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

طرح آتش بس لبنان همچنان متأثر از اختلافات گروه های لبنانی و حضور نیروهای خارجی است. مسئولان سیاسی ارشد جمهوری اسلامی ایران نیز حضور عناصر خارجی را مایه بی ثباتی داخلی لبنان و نقض آتش بس در این کشور می دانند.

اجلاس کمیته چهارنفره لبنان که به دلیل اختلاف نظر جناح های گوناگون درمورد محل تشکیل جلسه دو روز به تعویق افتاده بود، سرانجام امروز در ساختمان خالی یک بانک در جنوب شرقی بیروت برای یافتن راهکاری به منظور تحکیم و نظارت بر آتش بس سه روزه لبنان تشکیل شد. به گزارش خبرگزاری فرانسه از بیروت، این جلسه با شرکت نمایندگان ارتش لبنان، جبهه نجات ملی، نیروهای لبنانی مرکب از شبه نظامیان مسیحی راست گرا و جنبش امل برگزار گردید.(۱) در بیانیه ای که پس از اجلاس این کمیته انتشار یافت، آمده است: مذاکرات برای تقویت آتش بس و خروج عناصر خارجی از کوهستان ها و استقرار ارتش در جاده ساحلی جنوب و بزرگراه بیروت – دمشق به عالیه متمرکز بوده است. این بیانیه از تماس های بیشتر خبر داده، اما اشاره ای به پیشرفت امور سیاسی نکرده است. به گزارش خبرگزاری فرانسه، مشکل مهم توافق بر سر حضور ناظران آتش بس همچنان در لبنان باقی است.(۲)

از سوی دیگر خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد که وزیران امور خارجه انگلیس، امریکا، فرانسه و ایتالیا به عنوان چهار کشور تشکیل دهنده نیروهای بین المللی مداخله گر در لبنان، در مقر سازمان ملل متحد جلسه ای برگزار کرده و به این نتیجه رسیده اند که باید گروهی وابسته به سازمان ملل برای نظارت بر آتش بس در لبنان فوراً تشکیل شود، زیرا درصورت حضورنداشتن نیروهای خارجی، برخی طرف های درگیر آتش بس را نقض خواهند کرد.

این درحالی است که عبدالحلیم خدام وزیر امور خارجه سوریه، در نطقی در سازمان ملل خواستار خروج نیروهای غربی از لبنان شد و حضور آنها را تهدیدی خطرناک برای صلح و امنیت منطقه غرب آسیا توصیف کرد.(۳)

گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس از کویت حاکی است: ولید جنبلاط رهبر دروزی های لبنان در مصاحبه ای با روزنامه کویتی القبس هشدار داد: «اگر گفت و شنودها با شکست روبه رو شود، ما بی بروبرگرد به اسلحه متوسل می شویم.» وی با ابراز خوش بینی محتاطانه درمورد مذاکرات آشتی ملی گفت: «ما به یک منشور راستین نیاز داریم که امنیت تمامی اتباع کشور را مقدس شمرده و درصورت امکان موجب امحای فرقه گرایی سیاسی شود.» وی افزود: «موافقت نامه ماه مه گذشته بین لبنان و اسرائیل که به ابتکار امریکا صورت گرفته است، باید مورد تجدیدنظر قرار گیرد.» جنبلاط تأکید کرد: «از آن بیم دارد که امین جمیل رئیس جمهور لبنان، بخواهد از آتش بس برای تحکیم مواضع خود که براثر شکست های ارتش لبنان از شبه نظامیان دروزی آسیب دیده است، استفاده کند.»(۴)

ص: ۷۷۵

۱– همان، ص۲۴.

۲– روزنامه اطلاعات، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۳– روزنامه کیهان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲۴.

۴– روزنامه اطلاعات، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

در همین حال، منابع نظامی لبنان دیروز فاش کردند که ارتش این کشور به ذخیره سازی تسلیحات و مهمات خود همچنان ادامه می دهد و قرار است به زودی تجهیزاتی را نیز از امریکا و ایتالیا تحویل بگیرد.

رادیو بیروت اعلام کرد: حدود ششصد چریک فلسطینی که چهل روز در محاصره نیروهای سوریه بودند، امروز وارد بندر طرابلس در شمال لبنان شدند. به گفته مقامات سازمان آزادی بخش فلسطین، نیروهای سوری از دوم مهرماه، چریک ها را وادار کردند مواضع خود را در دره بقاع ترک کنند و بعد آنها را در نزدیکی هرمل به محاصره درآوردند. این مقامات گفتند بیش از هزار چریک وفادار به یاسر عرفات در هرمل حضور داشتند که هنوز روشن نیست بر سر بقیه چه آمده است. یاسر عرفات معتقد است سوریه به موجب قرارداد مربوط به آتش بس کنونی دست به اخراج نیروهای فلسطینی از دره بقاع زده و این یک شرط قبلی برای آتش بس بوده است.(۱)

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس شورای اسلامی نیز امروز در مصاحبه ای با محکوم کردن مداخله کشورهای خارجی در لبنان با هدف تحمیل آتش بس گفت: «در لبنان تا خواست مردم تأمین نشود هیچ آتش بسی را به زور نمی توانند تحمیل کنند. اسرائیل جنوب لبنان را قبضه کرد و بعد حداد را هم به عنوان نوکر خودش در آنجا گمارد و دیدیم عملاً کاری نتوانست بکند و حرکات نظامی هم اوج گرفت. ... ازطرفی، چهار کشور بزرگ دنیا در بیروت نیرو پیاده کردند و کشتی ها و ناوهای عظیم هواپیمابر آنها در نزدیکی منطقه لنگر انداختند. ... درحقیقت کشورهایی که نیروهای خود را در این منطقه پیاده کرده اند، باعث عدم ثبات و آرامش در لبنان شده است.»(۲)

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران هم موضع ایران در قبال آتش بس لبنان را این طور تبیین کرد: «نظر ما به طور مشخص این است که مادام که متجاوز و اشغالگر، یعنی متجاوزان صهیونیست و مهاجمان چندملیتی، در لبنان هستند، مردم لبنان باید علیه این متجاوزان و اشغالگران بجنگند و تا جایی که ما استنباط کرده ایم، مردم لبنان چنین بنایی هم دارند.» ولایتی سپس درباره موضع سوریه درخصوص صلح لبنان اظهار کرد: «سوریه نیز خواستار تخلیه لبنان از اشغالگران و متجاوزان صهیونیست [بوده] ... و با حضور نیروهای مداخله گر چندملیتی مخالف است.»(۳)

ص: ۷۷۶

۱- روزنامه کیهان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲۴.

۲- روزنامه اطلاعات، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۵.

روزشمار جنگ پنجشنبه ۷ مهر ۱۳۶۲ ۲۱ ذیحجه ۱۴۰۳ ۲۹ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

پس از حضور جداگانه فرمانده نیروی زمینی ارتش و فرمانده کل سپاه در قرارگاه خاتم الانبیای باختران به منظور بررسی وضعیت عملیات های دهانه شیلر و دربندیخان - که در طول ده روز گذشته به تغییراتی در طرح مانور این عملیات ها انجامید - امروز اولین جلسه مشترک سرهنگ صیاد شیرازی و محسن رضایی با حضور فرماندهان ارشد ارتش و سپاه در قرارگاه خاتم الانبیای تهران(۱) برای دستیابی به نتیجه ای قطعی درباره سرنوشت اجرای عملیات والفجر۴ و عملیات والفجر۵ برگزار شد. این درحالی است که نیروهای قرارگاه مقدم حمزه (عملیات والفجر۴) و قرارگاه نجف (عملیات والفجر۵) از چند ماه پیش اقدامات خود را برای اجرای عملیات آغاز کرده اند، ولی تاکنون اجرای دو عملیات به دلایل مختلف به تعویق افتاده است و تداوم این جریان کاهش

۱- این جلسه با حضور سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، محسن رضایی فرمانده کل سپاه، سرهنگ جمالی جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش، سرهنگ سروری، سرهنگ قویدل رکن۲ نزاجا، سرهنگ مفید، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، رحیم صفوی معاون عملیات ستاد مرکزی سپاه، حسین علایی و ابراهیم سنجقی در تهران برگزار شد.

غافلگیری و افزایش ضریب هوشیاری دشمن را درپی خواهد داشت. بنابراین، این جلسه نقش مهمی در تسریع اجرای عملیات های والفجر ۴ و ۵ در منطقه غرب و شمال غرب دارد.

در این نشست مشترک فرماندهان ارتش و سپاه به بررسی کلیه راهکارهای موجود برای اجرای عملیا ت های مذکور پرداختند. ابتدا، سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، گفت: درپی اشکالات پیش آمده در طرح عملیات ها و پیشنهادهای آقای شمخانی درمورد تغییر مانور، طرح جدیدی با کمک ایشان تهیه شده است. در ادامه جلسه، سرهنگ سروری ضمن جمع بندی پیشنهادها و تصمیمات کمیسیونی مرکب از واحدهای اطلاعات - عملیات و فرماندهان قرارگاه های عملیاتی غرب و رده جلوی شمال غرب، نتایج جلسات برگزارشده درمورد طرح های عملیاتی والفجر۴ و ۵ را درقالب سه راهکار، بدین ترتیب مطرح کرد:

«۱. اجرای قاطعانه طرح های عملیاتی والفجر ۴ و ۵ به طور کامل و هم زمان با یکدیگر و یا با اختلاف چند روز فاصله زمانی.

۲. حذف یکی از طرح ها به منظور اجرای کامل طرح دیگر(یا والفجر ۴ یا ۵).

۳. اجرای کامل یکی از طرح های مذکور و اجرای یک تک محدود در منطقه دیگری.»(۱)

پس از آن، فرماندهان ارتش و سپاه باتوجه به سه گزینه پیشنهادی، محاسن و معایب اجرای هرکدام از عملیا ت های دهانه شیلر و دربندیخان را جداگانه و به طور تخصصی بررسی کردند.(۲) درمجموع استنباط فرماندهان این بود که «اجرای عملیات به صورت کامل در یک منطقه و اجرای تک محدود در منطقه دیگر، بهترین راهکار موجود خواهد بود.» براین اساس، حاضران در جلسه با مقایسه محاسن و معایب طرح های عملیاتی والفجر ۴ و ۵، اجرای کامل طرح عملیاتی والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر را منطقی تر دانسته و درباره اجرای محدود طرح عملیاتی والفجر۵ در منطقه دربندیخان و متمرکزشدن آن بر عارضه حساس بمو به اتفاق نظر رسیدند.(۳)*

براساس طرح جدید عملیاتی غرب و شمال غرب، اجرای عملیات محدود والفجر۵ در منطقه دربندیخان و همچنین اجرای کامل عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر بررسی و راهکارهای اجرای عملیات محدود والفجر۵ چنین بیان شد:

۱. تصرف و تأمین سد دربندیخان و تداوم آن روی ارتفاعات بمو تا سرتک.

۲. تصرف و تأمین سد دربندیخان و اجرای عملیات تخریب روی سد.

۳. اجرای عملیات نامنظم و ایذایی روی تأسیسات سد دربندیخان و بازگشت به مواضع خودی.

ص: ۷۸۰

۱- سند شماره ۱۲۷۷۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی محاسن و معایب عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۷/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۷۱)، صص ۵ - ۱.

۲- مباحث تخصصی و تفصیلی فرماندهان ارتش و سپاه در بررسی محاسن و معایب سه راهکار پیشنهادی برای اجرای عملیات های والفجر۴و۵ در مناطق شیلر و دربندیخان در ضمیمه این گزارش آمده است.

۳- * فرمانده نیروی زمینی ارتش نیز معتقد بود: «ما مطمئناً به طور کامل عملیات شیلر را به دلیل کمبود نیروی آنجا، نمی توانیم اجرا بکنیم و این کمبود نیرو بایستی یک طوری تأمین بشود و فعلاً زمان مطرح است و باید حتماً از نیروی محور دربندیخان استفاده بکنیم. محور دربندیخان را هم به طور کامل نمی توانیم حذف کنیم. ...» (سند شماره ۱۲۷۷۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی محاسن و معایب عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۷/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۷۱)، ص۸.)

نقشه

ص: ۷۸۱

پس از بحث و تبادل نظر درمورد این راهکارها، سرانجام با اصرار فرمانده نیروی زمینی ارتش و اقناع و رضایت فرمانده کل سپاه راهکار اول در دستور کار قرار گرفت. براین اساس قرار شد لشکر سیدالشهدا پس از تقویت با ۳ الی ۴ گردان به همراه لشکر ۳۰ ارتش در این منطقه عمل کند، به این ترتیب که یک تیپ قوی تر لشکر ۳۰ به طور مستقل وارد عمل شود و تیپ ضعیف تر آن دراختیار لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) قرار بگیرد. لشکر۲۷ هم با سه گردان تقویت شود.

ادامه این نشست، به بررسی راهکارهای اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر اختصاص یافت. فرمانده نیروی زمینی ارتش درباره ترتیب و ترتب اجرای عملیات های والفجر۴ و ۵ گفت: «عملیات دربندیخان بایستی زمینه عملیات شیلر را فراهم کند.» فرمانده کل سپاه نیز افزود: «بین دو عملیات پنج روز کافی است؛ سریع و ضربتی می شود عمل کرد.»(۱) با اصرار فرماندهان سپاه، درمورد اولویت عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر توافق حاصل شد، اما درمورد فلش های حمله این عملیات در منطقه عمومی دشت شیلر نظرهای متفاوتی وجود داشت. فرمانده کل سپاه با تأکید بر اینکه «این عملیات یک تک لورفته است، دشمن مواضعش را اصلاح کرده ... [و] تمام قرارگاه های دشمن در جاده شانه دری – سیدصادق است»، معتقد بود با انتقال لشکرهای آزادشده به محور سورن،(۲) می توان عملیات را روی جاده شانه دری – سیدصادق (در منطقه ای میان دوله سور تا نزدیکی شانه دری)(۳) گسترش داد. وی باتوجه به حجم گسترده امکانات و ادوات دشمن در پنجوین، عملیات در این منطقه را دشوار خواند و افزود: «ما پنجوین به بالا را حذف می کنیم، [لشکر] ۲۵ کربلا را می فرستیم کمک احمد کاظمی. سورن هم دو لشکر را از پایین بدهیم بگذاریم سورن عمل کنند، نیروهایشان مأموریتشان تمام شده، باید زودتر عمل بشود.» رضایی همچنین بر تعیین زمان مناسب، تأمین نیرو و غافلگیری دشمن در عملیات تأکید کرد.

بااین حال، صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، ضمن موافقت با اولویت اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، بر ضرورت اجرای عملیات در منطقه پنجوین و سورن تأکید داشت. وی دراین باره گفت: «ما هم به این معتقدیم. البته در محورهای دیگر باید دشمن را تهدید کرد. ... تک اصلی ادامه سورن و به طرف کانی مانگا و بانه است و اگر پنجوین گرفته بشود، دالان (شرق سورن) بمو مال ماست. تا ارتفاع پنجوین عمل نشود نمی توانیم روی ادامه سورن عمل کنیم.»(۴)

۱- همان، صص ۲۵ – ۷.

۲- طبق پیشنهاد محسن رضایی قرار شد «لشکرهای عاشورا و علی بن ابی طالب(ع) و دو سه گردان از لشکر نصر هم به شیلر بروند.» (سند شماره ۱۲۷۷۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲۵.)

۳- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راویان قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۲۴/۵/۱۳۶۲، ص ۹۰.

۴- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۳۰/۶/۱۳۶۲ تا ۱۰/۷/۱۳۶۲، صص ۲۰۷ – ۲۰۵.

نقشه

ص: ۷۸۳

فرمانده کل سپاه پس از اتمام جلسه مشترک فرماندهان ارشد ارتش و سپاه در قرارگاه خاتم الانبیای تهران، بلافاصله برای گفت وگو با رده های عملیاتی عازم قرارگاه نجف شد.

در جلسه امروز فرماندهان سپاه(۱) در گیلان غرب، امین شریعتی مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف و کاشانی مسئول مهندسی این قرارگاه، درباره شناسایی های نیروهای سپاه در محورهای جدید(۲)* به ویژه امکان احداث جاده های مواصلاتی در محور شاخ شمیران - برددکان گزارش دادند. هرچند این گزارش نشان می داد که «شاخ شمیران قابل جاده کشی است»، اما عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، همچنان بر ضرورت عمل سراسری روی ارتفاعات منطقه دربندیخان تأکید و عقیده داشت که اگر ارتفاعات بمو در دست دشمن باقی بماند، احداث جاده در دامنه شاخ شمیران امکان پذیر نخواهد بود.(۳)

در این نشست، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، بار دیگر با گلایه از کم توجهی فرماندهان به اجرای عملیات در منطقه دربندیخان به فرمانده کل سپاه گفت: باوجود تذکرات قبلی درباره رصد نیروهای خودی ازسوی سپاه یکم عراق در کرکوک، نیروهای دشمن از پریشب به منطقه ما حساس شده و دست به اجرای عملیات چریکی و شناسایی زده اند. فرمانده کل سپاه در پاسخ، به نقل از فرمانده نیروی زمینی ارتش ضمن اعتراض به بی توجهی برخی نیروهای تدارکاتی لشکرهای ۲۷ و ۱۷ در رعایت جنبه های حفاظتی عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، بر تنبیه نیروهای خاطی به شدت تأکید کرد.(۴)

در ادامه جلسه، پیشنهادهای مختلفی برای اجرای عملیات در منطقه عمومی دربندیخان مطرح شد که تأکید بیشتر آنها بر ارتفاعات منطقه بود. دراین زمینه فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، به عنوان مهم ترین یگان عمل کننده قرارگاه نجف، باتوجه به برتری دید و تیر ارتش عراق روی سد دربندیخان(۵) و حساسیت های اخیر دشمن به منطقه عملیاتی والفجر۵، بر اجرای عملیات روی ارتفاعات تأکید کرد و گفت: ما درباره عملیات روی ارتفاعات منطقه دربندیخان بر سه ارتفاع

ص: ۷۸۴

۱- حاضران در این جلسه عبارت بودند از: محسن رضایی فرمانده کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین قرارگاه نجف، کاشانی مسئول مهندسی قرارگاه نجف، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص)، اکبر زجاجی معاون لشکر و طرح و عملیات لشکر۲۷، سعید قاسمی اطلاعات - عملیات لشکر۲۷، حاجی پور فرمانده تیپ عمار از لشکر۲۷، رضا دستواره فرمانده تیپ ابوذر از لشکر۲۷، عباس کریمی فرمانده تیپ سلمان از لشکر۲۷، مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر.

۲- * چهار روز پیش (۳/۷/۱۳۶۲) درپی حضور فرماندهی کل سپاه تغییراتی در طرح مانور عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان پدید آمد و حرکت جنوبی - شمالی (شاخ کیله به زیمناکوه) این عملیات به حرکت شرقی - غربی (شاخ شمیران به زیمناکوه) تغییر یافت.

۳- سند شماره ۱۲۷۷۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملیات های دربندیخان، بمو و بالامبو، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۷/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۷۳)، صص ۳ - ۱.

۴- همان، صص ۱۷ - ۱۵.

۵- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۱۷ - ۲۱۴.

متمرکز شدیم و محاسن و معایب عملیات در ارتفاعات زیمناکوه، بمو و شاخ خشیک را بررسی کردیم و «این نتیجه را گرفتیم که کلید سد، زیمناکوه و کلید زیمناکوه، بمو است و ارتفاع شاخ خشیک واسطه بین کلید سد و کلید زیمناکوه است. این هدف واسطه است؛ لذا اگر ما بمو را بگیریم، درحقیقت کلید زیمناکوه به دست ما آمده، چون بمو ازنظر سطح مقطع حدود ۱ الی ۵/۱ کیلومتر از بقیه ارتفاعات جلو هست؛ یعنی عراق قادر است از بمو پشت همه این ارتفاعات را با دیده بانش ببیند، مخصوصاً قله های ۱۸۴۸ و ۱۸۳۸ را می بیند، تمام عقبه ها را می بیند، لذا زیمناکوه کلید است و اگر عمل نشود کار دشوار می شود.» باوجوداین، فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) با بیان دشواری های عملیات والفجر۵ به خصوص مشکلات پشتیبانی بر روی ارتفاعات، درمورد اجرای عملیات در دربندیخان ابراز تردید کرد.

محمدابراهیم همت که تأمین سایر ارتفاعات منطقه را منوط به موفقیت آمیز بودن عملیات در مناطق بمو، زیمناکوه و شاخ خشیک می دانست، ضمن تأکید مجدد بر لزوم اجرای عملیات در کل ارتفاعات منطقه به فرماندهی کل سپاه گفت: باتوجه به وضعیت منطقه و پیوستگی ارتفاعات، عملیات باید به شکل سراسری اجرا شود، در غیر این صورت، بهتر است زمین بکر بماند تا بعدها با آزادسازی لشکرها، بتوان در سرتاسر آهنگران وارد عمل شد. در پایان، فرمانده لشکر۲۷ با اشاره به حضور این یگان در اغلب مناطق غرب، آمادگی لشکرش را برای اجرای عملیات در همه محورها اعلام کرد(۱)

در جلسه غیررسمی دیگری که با حضور فرماندهان ارشد قرارگاهی و لشکری(۲) در قرارگاه نجف برگزار شد، ابراهیم همت باوجود مشکلات بیان شده، اعلام کرد که ما به تنهایی حاضریم با حذف زیمناکوه، روی ارتفاعات شاخ خشیک و بمو عمل کنیم. از سوی دیگر، محسن رضایی فرمانده کل سپاه، معتقد بود عملیات باید از ارتفاعات زیمناکوه تا سمت راست شاخ خشیک و سمت چپ بمو اجرا شود و پس از آن، تک نیروهای خودی ادامه یابد، ولی فرمانده لشکر۲۷ این راهکار را عملی نمی دانست. با طولانی شدن گفت وگوی فرماندهان درباره طرح مانور عملیات دربندیخان و تصمیم گیری برای اولویت بندی عملیات های مناطق دهانه شیلر و دربندیخان، نتیجه گیری دراین باره به جلسه صبح فردا (۸/۷/۱۳۶۲) موکول شد.(۳)

۱- سند شماره ۱۲۷۷۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی عملیات های زیمناکوه، بمو، شیلر و شاخ خشیک، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۷/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۷۴)، صص ۹ - ۱.

۲- در این جلسه محسن رضایی فرمانده کل سپاه، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین فرمانده قرارگاه نجف، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص)، مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر حضور داشتند.

۳- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۳۵ - ۲۱۱.

قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا به منظور کسب آمادگی های لازم برای اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه شیلر، جلساتی را با هدف بررسی وضعیت قرارگاه های تاکتیکی تحت امر خود در دستور کار قرار داده است.

براساس توافق اخیر فرماندهان ارتش و سپاه (در روز ۲۹ شهریورماه) درخصوص تعداد، منطقه و مأموریت کلی قرارگاه های مشترک پنج گانه تاکتیکی حمزه و همچنین نحوه ادغام نیروهای ارتش و سپاه، همه قرارگاه های تاکتیکی حمزه تا امروز مهلت داشتند اقدامات لازم (شناسایی، طرح مانور و تشکیل قرارگاه به صورت مشترک) را برای اجرای مأموریت خود در عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر انجام داده و برای ارائه گزارش آماده شوند. به همین دلیل امروز فرماندهان ارشد قرارگاه مقدم حمزه به منظور ارزیابی وضعیت قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ در منطقه بیرانکو سورن جلسه ای تشکیل دادند.(۱)-(۲)

در این جلسه، فرماندهان لشکر۱۴ امام حسین(ع) (از سپاه) و تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه (از ارتش)، که به عنوان قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ عهده دار اجرای عملیات در محور سورن می باشند، راجع به اقدامات انجام شده و مشکلات پیش روی یگان های مزبور گزارش دادند.

در ابتدا، حسین خرازی باتوجه به دو ماه حضور در جبهه مریوان به تشریح فعالیت های لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای آماده سازی مقدمات اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر پرداخت و سپس مشکلات یگان خود را در محور سورن بیان کرد. وی با اعلام اینکه جاده یکی از عناصر کلیدی منطقه سورن است، به احداث دو جاده توسط نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) اشاره کرد و گفت: یکی جاده چاله سبز است که به دلیل سنگی بودن زمین تا دامنه کوه بیشتر پیش نرفت و دیگری هم جاده ای است که از اول سورن تا خود خط الرأس باید ایجاد شود، اما درحال حاضر، تداوم احداث این جاده نیازمند تجهیزات مهندسی مثل بلدوزر، کمپرسور و ادوات تخریب است. خرازی با اشاره به نبود محور تدارکاتی مناسب روی سورن عقیده داشت تا مشکل جاده سورن حل نشود، نمی توان روی مانور این محور بحث کرد و در وضعیت کنونی، باید یک عملیات محدود در این محور اجرا شود.

وی کمبود وسایل تدارکاتی مورد نیاز برای تأمین نیروهای مستقر در منطقه را از مشکلات دیگر این یگان اعلام کرد و فراهم کردن قاطر و هماهنگی برای استفاده از بالگرد را راه حل این مشکل خواند.

فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) با اشاره به هوشیاری دشمن در سورن افزود: ارتش عراق از یک سو

۱- در این جلسه، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، سرهنگ امیربیگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه از ارتش، سرگرد شقاقی رکن۲ قرارگاه مقدم و سرهنگ شهریاری معاون تیپ۲ لشکر۲۱ حضور داشتند.
۲- سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۲۸/۶/۱۳۶۲ تا ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۹۱.

۱

در تلاش است تا خود را به ارتفاعات سرکوب در منطقه و ارتفاعات مرزی در سورن نزدیک سازد و از سوی دیگر، می کوشد ازطریق شناسایی زمینی و هوایی، وضعیت یگان های ما را در منطقه سورن ارزیابی کند. وی باتوجه به ملاحظات فوق، ضمن ابراز نگرانی درخصوص پدافند سمت چپ سورن به طرف دزلی، بر لزوم تأمین هرچه زودتر منطقه چپ سورن تا دزلی تأکید کرد. خرازی دراین باره گفت: درصورتی که دشمن به ارتفاعات سورن و چاله سبز برسد کل منطقه مریوان و جاده های آن زیر دید و تیر دشمن قرار خواهد گرفت و دو سه گردان برای عقب زدن نیروهای دشمن لازم است.

وی در پایان نحوه ادغام نیروهای سپاه با ارتش و تأخیر استقرار ارتش در منطقه را از مشکلات دیگر قرارگاه تاکتیکی حمزه ۱ عنوان کرد و نظر فرماندهان ارتش را درمورد مکان احداث قرارگاه مشترک جویا شد(۱)

در ادامه جلسه، فرماندهان ارتش و سپاه درباره موضوعاتی ازقبیل کمبود نیرو، محدودیت زمان، مشکلات پشتیبانی و مهندسی و... بحث و گفت وگو کردند. همچنین مسئولان لشکر۱۴ امام حسین(ع) و تیپ۲ لشکر ۲۱ حمزه، گزارشی از شناسایی های خود ارائه کردند و قرار شد تا هفته آینده طرح مانور قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ به طور مشترک تهیه و تکمیل شود.

درحال حاضر، به گفته علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، بر مبنای طرح قبلی، در مرحله اول لشکر۱۴ روی ارتفاعات آزادی ۱ و ۲ عمل خواهد کرد و یک لشکر دیگر روی ارتفاع آزادی۳ و لشکر دیگری نیز در سمت چپ کله اسبی وارد عمل خواهد شد. در مرحله دوم، یکی از لشکرهای فوق تنگه سورن را (از جناح چپ سورن) مسدود و یگان مأمور در آزادی۳ عملیات را ادامه خواهد داد. باتوجه به تغییرات اخیر باید دوباره درمورد خط حد ها بحث و گفت وگو شود(۲)

گفتنی است امروز جلسه دیگری نیز در پادگان مریوان با حضور حسین خرازی، علی رضائیان، صالحی و علی فضلی به منظور بررسی وضعیت لشکر۱۴ امام حسین(ع) برگزار شد. در این جلسه، فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) درباره میزان آمادگی یگان های تحت امر خود، خط حد آنها، جاده های احداث شده و اقدامات انجام شده برای اجرای عملیات به فرمانده قرارگاه مقدم حمزه گزارش داد.(۳)

۱

ارتش عراق به منظور پیشگیری از حمله احتمالی ایران در منطقه عمومی دشت شیلر علاوه بر تلاش برای تصرف ارتفاعات سرکوب منطقه، اقدامات مهندسی و شناسایی های هوایی خود در این منطقه را افزایش داده است.

ارتش عراق که پس از تخلیه ارتفاعات شمال دهانه شیلر به منظور تثبیت خطوط پدافندی خود، همچنان تقویت نیرو و تحکیم پایگاه های خود در جنوب دهانه شیلر را در دستور کار دارد، در طول یک هفته گذشته، چندین بار برای نفوذ و تصرف ارتفاعات سورن اقدام کرده است که با هوشیاری نیروهای خودی تلاش دشمن سرکوب شده و عراقی ها پس از تحمل تلفات و خسارات، متواری شده اند.

۱- سند شماره ۱۳۰۲۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مسائل قرارگاه حمزه یک در عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۷/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۲۸)، صص ۲۰ - ۷.
۲- سند شماره ۱۳۰۲۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مسائل قرارگاه حمزه یک در عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۷/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۲۹)، صص ۳۸ - ۱.
۳- سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۹۹ - ۸۶.

دراین زمینه گزارش نیروهای خودی از منطقه دزلی حاکی است سحرگاه امروز یک گروهان دشمن به منظور شناسایی رزمی و آگاهی از استعداد نیروهای خودی، در محدوده سمت چپ دزلی و جنوب سورن(۱) از شیار بیاره و روی ارتفاعات کولی جان و کمانگر نفوذ کردند که با واکنش نیروهای خودی مواجه شدند و درگیری بین طرفین تا صبح ادامه یافت. در این حادثه ۸ تن از نیروهای عراقی کشته، ۱۵ تن زخمی و ۳ نفر نیز اسیر شدند. از نیروهای خودی هم یک تن شهید شد و ۲ نفر مجروح شدند.(۲)

قرارگاه حمزه در گزارشی اقدام اخیر ارتش عراق را چنین ارزیابی کرده است: «باتوجه به اینکه دشمن در بعضی مناطق کور است، نتیجتاً برای اینکه بتواند حرکات و جابه جایی نیروهای خودی را زیر نظر بگیرد، قصد تصرف مناطق سرکوب را دارد. گشتی های دشمن ... در منطقه بیشتر شده است و هدف دشمن از فرستادن گشتی های رزمی و شناسایی، گرفتن اسیر از نیروهای خودی جهت کسب خبر می باشد و نیز فعالیت های مهندسی دشمن در منطقه بیشتر شده است.»(۳)

قرارگاه حمزه سیدالشهدا در گزارش دیگری درمورد افزایش اقدامات هوایی عراق در این منطقه آورده است: «هواپیماهای دشمن در طی دوره، عقبه نیروهای خودی را در منطقه پنجوین شناسایی و اطراف نیروهای خودی را بمباران کرده اند. ... دشمن درخواست نموده است که به وسیله هلیکوپتر مناطق و مواضع نیروهای خودی را شناسایی دقیق نمایند و درپی این درخواست هلیکوپترهای دشمن به صورت دو فروند، دو فروند در منطقه مشاهده گردیده است.» این گزارش تعداد گلوله های شلیک شده در منطقه پنجوین را ۱۲۰ عدد ذکر کرده و افزوده است: «در طی دوره، جابه جایی دشمن در مناطق و پنجوین بیشتر مشاهده شده است.»(۴)

درخصوص اقدامات مهندسی ارتش عراق نیز در گزارش قرارگاه حمزه آمده است: «فعالیت مهندسی دشمن در منطقه پنجوین مبنی بر ایجاد موانع و تحکیم مواضع و جاده سازی تجدید شده است و... ادامه دارد. نیروهای پیاده دشمن [در] اکثر میادین مین منطقه پنجوین درحال چک کردن مشاهده شده اند.» در این گزارش همچنین تأکید شده که ارتش عراق در بیشتر معابر وصولی منطقه پنجوین اقدام به حفر کانال و ایجاد موانع کرده است.(۵)

۱

امروز میزان حملات هوایی دشمن در مناطق نظامی و غیرنظامی قصرشیرین، سرپل ذهاب و نوسود و به طور مشخص در محدوده قرارگاه نجف، افزایش چشمگیری داشت.

طبق اعلام نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، امروز ۱۷ فروند هواپیمای عراقی مناطق سرپل ذهاب و مواضع یگان های لشکر ۸۱ زرهی باختران و قصرشیرین را بمباران کردند(۶) براثر

۱- دزلی در قسمت جنوب مریوان و ارتفاع سورن در مرز مشترک ایران و عراق واقع شده است.

۲- سند شماره ۲۰۳۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، شماره ۷۷/ح/۰۱۱، ۵/۷/۱۳۶۲ الی ۷/۷/۱۳۶۲، ص۳؛ و - سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۳۹؛ و - سند شماره ۱۴۶۶۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی حمزه سیدالشهدا، شماره ۷۸/ع/۰۱۱، ۷/۷/۱۳۶۲ الی ۸/۷/۱۳۶۲ ص

۳- سند شماره ۱۴۶۶۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ - ۲.

۴- سند شماره ۲۰۳۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

۵- سند شماره ۱۴۶۶۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ - ۲؛ و - گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۳، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ص۸۴.

۶- سند شماره ۱۱۳۷۳۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اطلاعات داخلی نخست وزیری، شماره ۱۳۲، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۳.

این حملات در منطقه شمال قصرشیرین، ۱۰ نفر شهید و ۳۸ نفر مجروح شدند.(۱)

به نوشته روزنامه کیهان، ساعت ۱۰ صبح امروز، هواپیماهای عراقی به سرپل ذهاب حمله کردند. ۴ هواپیمای عراقی پس از پرواز در آسمان این شهر، با آتش پدافند هوایی نیروهای خودی مواجه شدند و به ناچار ۸ راکت خود را در روستای قلعه شاهین در اطراف سرپل انداختند. با هوشیاری و سرعت عمل نیروهای سپاه مستقر در پادگان سرپل ذهاب، ۲ راکت عمل نکرده، بلافاصله خنثی شد و ۲۰ تن از اهالی یک خانه نجات یافتند(۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی هم اعلام کرد: درپی تجاوز امروز هواپیماهای عراقی به محور گیلان غرب - سرپل ذهاب، که عملیات آسفالت آن در دست اجرا بود، یک خودروی غلطک آسیب دید و یک دستگاه خودرو هم منهدم شد و کار آسفالت این جاده نیمه تمام ماند.(۳)

امروز همچنین در دو نوبت، به ترتیب ۴ و ۶ جنگنده عراقی مواضع نیروهای خودی را در منطقه تنگه کورک بمباران کردند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از باختران، در بمباران نخست، ۳ تن شهید و ۴ تن مجروح شدند و بمباران دوم نیز ۶ مجروح بر جای گذاشت. در این گزارش همچنین آمده است که ساعت ۱۶ امروز نیز بیش از ۲ اسکادران از هواپیماهای دشمن به شهرهای گیلان غرب و سرپل ذهاب حمله و مواضع نیروهای خودی را در ارتفاعات شانه نشین و دشت ذهاب به شدت بمباران کردند که براثر آن ۴۰ نفر شهید و ۸۵ تن مجروح شدند.

گفتنی است دشمن از روز گذشته بر شدت تجاوزات هوایی خود در مناطق قصرشیرین، سرپل ذهاب و نوسود افزوده است.(۴)

۱

درپی گسترش حملات هوایی عراق به مناطق غیرنظامی ایران، امروز نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل متحد نامه ای تسلیم دبیرکل این سازمان کرد. در این نامه آمده است: «بنا به اطلاع دولت متبوعم، احتراماً به اطلاع می رسانم که در تاریخ ۲۷ سپتامبر ۱۹۸۳، رادیو بغداد اعلام کرد که دولت بعث عراق قصد دارد حملات علیه اهداف غیرنظامی داخل خاک ایران را آغاز کند که ماهیت آن تدافعی نخواهد بود و صرفاً تأثیر منفی بر روحیه نظامی و سیاسی دشمن خواهد داشت. به طوری که تجربه نشان داده، این قبیل اعلامیه های نظامی عراق نشان دهنده قصد و نیت دولت آن کشور می باشد که بمباران اهداف مسکونی ایران را از سر گیرد و غیرنظامیان بی گناه را به قتل برساند و یا خانه ها و وسایل معیشتی آنها را از بین ببرد. این قبیل نگرش جنایتکارانه نسبت به غیرنظامیان ایران ویژگی اصلی رژیم حاکم بر عراق است و آن نگرشی است که تنها با بی تفاوتی مجامع بین المللی تقویت شده که رژیم عراق جنایات مکرری را علیه بشریت مرتکب شود.»(۵)

۱- سند شماره ۴۴۶۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس مرکز فرماندهی ستاد مرکز به قرارگاه خاتم الانبیا، ۷/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۸.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۱ ، ۱۵/۷/۱۳۶۲، ص۲، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۴، ۸/۷/۱۳۶۲ ص۲۲، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۲.

۵- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل، جلد۲، ترجمه محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، چاپ اول ۱۳۸۷، ص۱۳۹.

۱

عناصر ضدانقلاب در ادامه فعالیت های ایذایی خود در غرب و شمال غرب کشور، امروز در نقده، مریوان و قروه با نیروهای خودی درگیر شدند.

واحد اطلاعات سپاه نقده گزارش داد: درپی حمله چته های هیز سیمکو افشین حزب دمکرات به پاسگاه ژاندارمری شاوله از توابع نقده(۱) این پایگاه پس از دو ساعت درگیری سقوط کرد و ۲۱ تن از نیروهای خودی شهید و حدود ۸۰ نفر نیز به گروگان برده شدند. پس از اطلاع نیروهای امنیتی، با تلاش سپاه نقده و نیروهای کمیته، پاسگاه دوباره به دست نیروهای خودی افتاد. در گزارش کمیته انقلاب اسلامی درمورد علت این حادثه آمده است: «تاکنون در منطقه آذربایجان غربی و کردستان چندین پاسگاه ژاندارمری به همین ترتیب مورد حمله ضدانقلاب قرار گرفته و هر بار نیز عده زیادی به اسارت گرفته شده اند. این حرکات جز با همکاری عواملی از داخل پایگاه ها و تنظیم برنامه حملات با ساعات استراحت و مرخصی برادران متعهد امکان پذیر نمی باشد؛ چنانچه [چنانکه] در حادثه فوق نیز هنگامی که اکثر برادران در مرخصی بوده و یا استحمام می کرده اند به پایگاه حمله شده است.»(۲)

در این درگیری ۳ قبضه تیربار ژ۳، یک قبضه تیربار کالیبر۷۵، ۵۰ عدد نارنجک دستی، ۷۰ قبضه تفنگ ژ۳، ۳ قبضه خمپاره، ۲ دستگاه بی سیم، ۲ قبضه آر.پی.جی۷ و یک قبضه کالیبر ۵۰ به دست مهاجمان افتاد و ۲ خودروی ایفا و تویوتا نیز به آتش کشیده شد. علاوه براین ۲ نفر از افراد بومی به شهادت رسیدند(۳)و ۲ تن از چته های دمکرات هم کشته شدند.(۴)

از سوی دیگر، قرارگاه حمزه نیز در گزارشی اعلام کرد: «حزب منحله دمکرات و منافقین و قصد دارند از چند محور به جاده سردشت - پیرانشهر و بانه و سردشت و مهاباد حمله کرده و جاده را ببندند.»(۵)

به گزارش شهربانی سنندج، امروز تعدادی از عوامل گروهک رزگاری به پایگاه رسالت واقع در محور دزلی - مریوان حمله کردند که با مقاومت نیروهای خودی، مهاجمان مجبور به فرار شدند. در این درگیری یک نفر از نیروهای پایگاه به شهادت رسید و ۴ نفر مجروح شدند.(۶)

امروز همچنین در جریان درگیری میان یک گروه هفتادنفره از افراد ضدانقلاب با نیروهای جندالله قروه، در ۲۰ کیلومتری کامیاران در حوالی هل توشان، ۲ نفر از نیروهای خودی شهید شدند(۷)

۲

درپی اقدامات اطلاعاتی نیروهای خودی در چند روز اخیر، شماری از عناصر ضدانقلاب در شهرهای مختلف کشور دستگیر شدند. ۲ تن از اعضای سازمان پیکار در شیراز،(۸) ۳ تن از اعضای سازمان مجاهدین خلق(منافقین) در شهرهای گرگان(۹) تنکابن(۱۰) و تهران(۱۱) و همچنین یکی از مسئولان حزب دمکرات مریوان در کرج(۱۲) ازجمله دستگیرشدگان بودند.

همچنین واحد مرکزی خبر به نقل از سپاه مهاباد اعلام کرد از اولین روز هفته جنگ تاکنون، ۱۵ تن از افراد گروهک های کومه له و دمکرات با تحویل دادن چندین سلاح ژ۳ و برنو خود را

ص: ۷۹۰

۱- سند شماره ۳۱۷۵۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه نقده به واحد اطلاعات منطقه ۱۱، ۱۰/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۱۸۰۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن گزارش روزانه کمیته انقلاب اسلامی، واحد اطلاعات ستاد مرکزی، شماره ۲۰، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۴.

۳- سند شماره ۳۱۷۵۹۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد اطلاعات سپاه پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۹/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۱۱۳۷۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۳۳، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۵- سند شماره ۱۴۶۶۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

۶- سند شماره ۳۲۹۱۷۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی سنندج به استانداری کردستان، ۹/۷/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۲۹۱۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی سنندج به استانداری کردستان، ۱۲/۷/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۱۱۳۷۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۳.

۸- سند شماره ۲۱۸۰۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۹، شیراز، ۶/۷/۱۳۶۲.

۹- سند شماره ۱۰۳۸۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه سپاه، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۱، گرگان، ۶/۷/۱۳۶۲.

۱۰- سند شماره ۱۱۳۷۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای و اطلاعاتی سپاه، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۳، تنکابن، ۷/۷/۱۳۶۲.

۱۱- سند شماره ۲۱۸۰۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲، تهران، ۷/۷/۱۳۶۲.

۱۲- همان، ص۱، تهران، ۷/۷/۱۳۶۲.

به سپاه مهاباد معرفی کرده اند. این گزارش حاکی است که در طول سه هفته گذشته تا دیروز، ۲۵ نفر از افراد فریب خورده تسلیم شده اند.(۱)امروز نیز یکی از افراد حزب دمکرات درحالی که ۴ قبضه اسلحه کلاش، ۵ قبضه خشاب یوزی و کلت کمری و ۲ عدد نارنجک دستی به همراه داشت، خود را به پایگاه چهارده شهید معرفی کرد.(۲)

۱

درحالی که جنگ عراق و ایران وارد چهارمین سال خود شده است، جمهوری اسلامی ایران همچنان از حمایت های مردمی در داخل و خارج از کشور برخوردار است. این پشتیبانی که به شیوه های گوناگون ازجمله اعزام نیرو، ارسال کمک های نقدی و غیرنقدی، بازسازی مناطق جنگ زده و... انجام می شود، در هفته جنگ شکل خاصی به خود گرفته و نسبت به قبل افزایش یافته است.

به منظور کمک رسانی به جبهه ها، امروز نیروهایی درقالب یگان های رزمی و تخصصی از شهرهای شاهرود،(۳)مرند، همدان، خلخال، بروجرد، الیگودرز، ازنا، الشتر، خرم آباد، جهرم، لامرد، کازرین، شیراز، شهرکرد، گرمی، بروجن، قزوین، قائم شهر، بیرجند، گناباد و مشهد عازم مناطق جنگی شدند.

همچنین در طول روز گذشته و امروز، کمک های اهدایی مردم شهرهای زاهدان، ایلام،(۴)اصطهبانات، قمشه، منجیل، مسجدسلیمان، قائم شهر، گنبدکاووس، شهرکرد، ابرقو و چابکسر،(۵)به جبهه ها فرستاده شد. انجمن های اسلامی بازار و اصناف،(۶) انجمن اسلامی پلاستی ران، هیئت مدیره شرکت پارس خودرو، انجمن اسلامی شرکت کف (داروگر) تهران، بسیج انجمن اسلامی شرکت ایران ترانسفور ری، انجمن اسلامی کارکنان شرکت جنرال، انجمن اسلامی کارکنان کارخانجات فرنخ و مه نخ قزوین،(۷) کارکنان سازمان صنایع دفاع خرمشهر، کارمندان شرکت ایران خودرو، ستاد مرکزی هیئت های هفت نفره واگذاری زمین سراسر کشور، کارکنان ماشین سازی تبریز، شرکت ساختمانی مانا تحت پوشش وزارت صنایع سنگین و سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران نیز هدایا و کمک های خود را به جبهه ها ارسال کردند.(۸)

کمک های نقدی و غیرنقدی مردم استان های خراسان، گیلان، مازندران، تهران، باختران، مرکزی، آذربایجان غربی، زنجان، کهکیلویه و بویراحمد، اصفهان، همدان، یزد، فارس، سمنان، لرستان و شهرهای بندرعباس، کرمانشاه، ارومیه و... هم به جبهه ها ارسال شد.(۹)

جمعی از زنان مسلمان عراقی مقیم امارات متحده نیز ۷ هزار درهم وجه نقد و ۴۷ قطعه طلا و جواهر و دو تن از بانوان شیعه عربستان سعودی مقیم امارات متحده مقداری وجه نقد و طلا برای کمک به نیروهای جمهوری اسلامی ایران در جنگ با عراق اهدا کردند.

در همین حال، سپاه پاسداران نیز امروز با انتشار اطلاعیه ای از نیروهای متخصص برای شرکت در جبهه ها دعوت کرد.(۱۰)

علاوه بر حمایت های مردمی، نهادها و ارگان های دولتی و غیردولتی هم به منظور پشتیبانی از

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۲- سند شماره ۳۵۱۶۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه ارومیه به طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۲/۷/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۴.

۴- همان.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۴.

۶- همان، ص۲.

۷- همان، ص۱۶.

۸- روزنامه کیهان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲۱.

۹- روزنامه کیهان، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۶.

۱۰- روزنامه جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲.

رزمندگان در جبهه های نبرد و نیز بازسازی مناطق جنگ زده اقداماتی را در دست اجرا دارند. در همین زمینه امروز مسئولان برخی از نهادهای مذکور در مصاحبه هایی به تشریح اقدامات حمایتی خود از جبهه ها پرداختند.

محمدنبی حبیبی استاندار تهران، به مناسبت هفته جنگ، در گفت وگویی عملکرد ستاد معین بازسازی خرمشهر را تشریح کرد. وی یادآور شد این ستاد، که با همکاری مردم تهران و زیر نظر آیت الله خامنه ای امام جمعه تهران، از تاریخ ۸/۱۰/۱۳۶۱ شروع به کار کرده، از بدو تأسیس تا اول شهریور امسال، ۱۰۰۰ نفر از افراد داوطلب را برای بازسازی خرمشهر به این شهر اعزام کرده است. وی در ادامه، گزارش مفصلی درباره کمک های مردم تهران به جبهه ها ارائه کرد.(۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز به نقل از مسئول ستاد اعزام مبلغ دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم گزارش داد: این ستاد تاکنون بیش از ۷ هزار روحانی را به جبهه ها اعزام کرده که از این تعداد، ۴۰۰ تن شهید و صدها تن دیگر نیز مجروح شده اند. مسئول این ستاد همچنین خاطرنشان کرد: روحانیت ضمن نبرد در کنار رزمندگان، وظیفه اصلی اش اجرای برنامه های ارشادی و تبلیغی برای رزمندگان است و با همت برادران روحانی و همکاری واحدهای آموزش عقیدتی - سیاسی سپاه در جبهه ها، برنامه های تدریس قرآن، عقاید، نهج البلاغه، تفسیر، زبان عربی و مسابقات قرائت و حفظ قرآن و حدیث درسطح بسیار خوبی اجرا می شود. وی درمورد نحوه اعزام مبلغ به جبهه نیز گفت: همه طلاب به نوبت عازم جبهه می شوند و اکنون هفتمین گروه در سال ۱۳۶۲ به جبهه ها اعزام شده اند.(۲)

احمد متمنی معاون سازمان انتقال خون کشور هم در مصاحبه با روزنامه کیهان به تشریح نقش این سازمان در جنگ پرداخت و گفت: در طول سه سال جنگ، ملت ایران قریب به ۹۵۸,۰۹۵,۱ واحد خون به سازمان انتقال خون اهدا کرده اند که پس از تصفیه و پالایش دراختیار رزمندگان قرار گرفته است. وی با اشاره به استقبال بی نظیر مردم برای اهدای خون هم زمان با شروع جنگ افزود: این سازمان در شهر اهواز دارای پایگاه منطقه ای است و در شهرهای خط مقدم پایگاه های اقماری راه اندازی شده است. متمنی در بخش دیگری از سخنانش درباره انواع فراورده های خونی اظهار کرد: درحال حاضر، در سازمان انتقال خون ایران بیش از ۲۷ نوع فراورده از خون و پلاسما به دست می آید.(۳)

۱

پس از گذشت چند ماه از موفقیت نیروهای ایران در عملیات های والفجر ۲ و ۳، گزارش هایی از برکناری یا اعدام فرماندهان سپاه یکم و دوم عراق منتشر شده است. به نوشته هفته نامه الجهاد، درپی موفقیت های اخیر نیروهای ایرانی در جبهه های نبرد، صدام حسین در اقدامی سرلشکر سالم العلی فرمانده سپاه دوم عراق - که در زمان اجرای عملیات والفجر۳ فرماندهی

۱- روزنامه کیهان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۹.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۶/۷/۱۳۶۲، ص۴.

۳- روزنامه کیهان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۹.

نیروهای عراقی را در منطقه مهران بر عهده داشت – و سرلشکر فارش الحیاوی فرمانده سپاه یکم مستقر در منطقه شمال عراق را از سمت های خود برکنار و سرلشکر هشام صباح الفخری فرمانده سپاه چهارم عراق مستقر در جبهه العماره را به سمت فرماندهی سپاه یکم و سرلشکر ضیاء فرمانده اسبق سپاه هشتم عراق را به سمت فرماندهی سپاه چهارم منصوب کرد.(۱)

۱

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران که به منظور شرکت در سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل در نیویورک به سر می برد، امروز در محل اقامت خود با وزیر امور خارجه ژاپن دیدار کرد.

در این دیدار، وزیر امور خارجه ژاپن ضمن تمجید از اقدام جمهوری اسلامی در مهارکردن یکی از چاه های نفتی نوروز، علاقه مندی دولت متبوع خود را به توسعه و تحکیم روابط با ایران ابراز کرد. ولایتی نیز با استقبال از گسترش روابط فی مابین خواستار پیگیری طرح راه اندازی و تکمیل پروژه پتروشیمی ازسوی دولت ژاپن شد(۲)

۲

باوجود ناکامی های نظامی عراق در جنگ با ایران، روند تحرکات دیپلماتیک برای گسترش مناسبات عراق با سایر کشورها در سطوح منطقه ای و بین المللی به منظور برهم زدن موازنه سیاسی و اقتصادی به نفع این کشور همچنان ادامه دارد.

امروز صدام حسین رئیس جمهور عراق در بغداد با فرستاده شخصی نخست وزیر ژاپن و این ناکایاما مشاور وزیر امور خارجه این کشور دیدار کرد. در این ملاقات ضمن بررسی مناسبات دوستی موجود میان عراق و ژاپن و زمینه های همکاری دو کشور در ابعاد مختلف، درباره جنگ ایران و عراق، مسائل مربوط به امنیت خلیج فارس و زمینه های همکاری میان عراق و ژاپن برای برقراری صلح در منطقه نیز گفت وگو و تبادل نظر شد(۳)

یک روزنامه تونسی امروز ضمن اشاره به تلاش برخی کشورهای منطقه به ویژه کویت، برای عادی سازی روابط میان سوریه و عراق، نوشت: «اختلافات جاری بین سوریه و عراق نه تنها تأثیر منفی بر روی دو کشور مزبور دارد، بلکه به دلیل وزنه سیاسی و استراتژیکی بودن این دو کشور در جهان عرب لطمه اختلافات آنها متوجه کل جهان عرب نیز می شود ... بدون عراق و سوریه، جهان عرب نمی تواند با مشکلات جاری مقابله کند.»(۴) این در حالی است که روز گذشته عبدالرازق الکندری سفیر کویت در دمشق، از تلاش های گسترده کشورش جهت عادی سازی روابط میان سوریه و عراق خبر داده بود.(۵)

هفته نامه الکفاح العربی (چاپ لبنان) نیز در شماره اخیر خود از تلاش رژیم عراق برای همگام شدن با سیاست های امریکا در منطقه خبر داد. عصمت کتانی معاون وزیر امور خارجه عراق، در سفر اخیر خود به نیویورک با اشاره به اقدامات دولت متبوع خود در اخراج

۱- همان، ص۲۲؛ و – روزنامه اطلاعات، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه کیهان، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۲۳.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۶، رادیو بغداد، ۷/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۴، ۸/۷/۱۳۶۲، ص۳۵، تونس – خبرگزاری کویت، ۷/۷/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۳، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۲۵، کویت – خبرگزاری قطر، ۶/۷/۱۳۶۲.

فلسطینی ها از خاک لبنان و ازسرگیری و توسعه روابط بغداد با قاهره، توجه مقامات امریکایی را به همسویی بغداد با مواضع واشنگتن جلب کرده است.(۱)

از سوی دیگر، خبرگزاری رویتر به نقل از دفتر نخست وزیر انگلیس اعلام کرد: طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر عراق، در تاریخ پنجم تا هفتم اکتبر (۱۳ الی ۱۵ مهر) برای دیداری رسمی به انگلیس سفر خواهد کرد. در این سفر قرار است رمضان با مارگارت تاچر نخست وزیر و سرجفری هاو وزیر امور خارجه انگلیس، دیدار و درمورد جنگ ایران و عراق گفت و گو کند. وزرای بازرگانی و نفت عراق نیز، یاسین رمضان را در سفر به انگلیس همراهی خواهند کرد.(۲)

۱

در آستانه چهارمین سال تهاجم عراق به ایران، وضعیت اقتصادی عراق به دلیل هزینه های هنگفت جنگ، به شدت وخیم و بحرانی می باشد، طوری که مقامات این کشور مجبور به اتخاذ تصمیماتی برای خروج از بحران شده اند.

یکی از کارشناسان برجسته صندوق بین المللی پول در گفت و گویی با خبرگزاری جمهوری اسلامی در واشنگتن، درباره وخامت اوضاع اقتصادی عراق گفت: ذخایر ارزی عراق از ۳۶ میلیارد دلار قبل از شروع جنگ با ایران، اینک به حداکثر ۶ میلیارد دلار کاهش یافته است. وی خاطرنشان کرد: «در سال ۱۹۷۹، عراق حدود ۵ درصد نفت جهان را تأمین می کرد و دومین تولیدکننده نفت اوپک و پس از شوروی، امریکا و پادشاهی عربستان سعودی چهارمین تولیدکننده نفت جهان به شمار می رفت و تولید روزانه این کشور تا مرز ۷/۳ میلیون بشکه نیز می رسید، اما اینک ... کل تولید آن حداکثر ۷۰۰ هزار بشکه در روز است و درحال حاضر به دلیل نابودشدن ترمینال های نفتی عراق در خلیج فارس، صادرات نفتی عراق به خطوط لوله ازطریق ترکیه محدود شده است.»(۳) برآورد کلی نشان می دهد «عراق در سال ۱۹۸۲، دارای ۲/۴ میلیارد دینار درآمد و ۸/۸ میلیارد دینار هزینه بوده است. دراین رابطه، اکثر قریب به اتفاق طرح های عمرانی متوقف شده و فقط اجرای طرح هایی که نیمه تمام است و اهمیت حیاتی دارد تا حدودی ادامه دارد. ... پیش بینی می شود عراق با صدور ۷۰۰ هزار بشکه در روز طی سال ۱۹۸۳، درآمدی حدود ۵/۷ میلیارد دلار طی این سال داشته باشد.»(۴)گفتنی است که میزان استقراض این کشور از بانک ها و دولت های خارجی بسیار افزایش یافته، طوری که در طول سال ۱۹۸۳، عراق حدود ۶۲۰ میلیون دلار وام از بازارهای اروپایی و ۴۴۰ میلیون دلار اعتبار از امریکا دریافت خواهد کرد.(۵)

این کارشناس با تأیید اخبار روزنامه های معتبر بین المللی درباره اوضاع نابسامان اقتصادی عراق افزود: بررسی های صندوق بین المللی پول مؤید این است که عراق در یک تنگنای واقعی اقتصادی قرار دارد و آینده اقتصادی این کشور اصلاً روشن نیست.(۶)

روزنامه نیجرین هرالد (چاپ نیجریه) نیز در شماره اخیر خود درباره وضعیت اقتصادی عراق نوشته است: «نرخ تورم در عراق ۵۰ درصد می باشد. ... ذخیره ارزی عراق که در اوایل

۱- روزنامه اطلاعات، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۴، ۸/۷/۱۳۶۲ صص ۳۱ - ۳۰، خبرگزاری رویتر، ۸/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۶، ۱۰/۷/۱۳۶۲، صص ۲۲ - ۱۸، واشنگتن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۲.

۴- همان.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۵.

۶- روزنامه کیهان، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۱۹.

جنگ ۳۰ میلیارد دلار بود به ۴ میلیارد دلار کاهش یافته است و رژیم عراق ۴۶ میلیارد دلار به همسایگان خود در خلیج فارس بدهکار است.»(۱)

در همین حال، دولت عراق سلسله اقداماتی را به شکل مستقیم و غیرمستقیم برای رهایی از این وضعیت در پیش گرفته است. دراین باره خبرگزاری رویتر از امان گزارش داد: علی دجانی مدیر اتاق صنایع پادشاهی اردن، اعلام کرده است که وزارت بازرگانی عراق از شرکت های اردنی خواسته است تا در قبال هر یک صد دلار کالایی که عراق از آنان خریداری می کند، آنان نیز معادل ۳۵ دلار از بهای آن را به صورت کالای عراقی دریافت کنند. باقی دیون عراق نیز به صورت اوراق اعتباری - که حامیان این کشور آنها را تضمین می کنند - پرداخت خواهد شد.(۲)

۱

روزنامه وال استریت ژورنال در شماره امروز خود به موضوع تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق پرداخته و احتمال عملی شدن تهدید ایران به بستن تنگه هرمز و واکنش امریکا به این امر را مورد بررسی قرار داده است.

این روزنامه در مقاله ای با عنوان "فرانسه تقاضای امریکا را مبنی بر عدم تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق رد کرده است" نوشت: به نظر تحلیل گران امریکایی، ممکن است با این عمل درگیری ایران و عراق گسترش یافته و حمل ونقل نفت در خلیج فارس با خطر مواجه شود. این درحالی است که مقامات فرانسه از انجام گفت وگوی معقول دراین زمینه اجتناب می کنند.

وال استریت ژورنال همچنین احتمال انسداد تنگه هرمز ازسوی ایران و استفاده عراق از هواپیماهای سوپراتاندارد برای انهدام تأسیسات نفتی خارک را ضعیف ارزیابی کرد و با محتمل شمردن اقدامات پیشگیرانه امریکا برای حفظ امنیت خلیج فارس به هر نحو ممکن، افزود: «درهرصورت، حکومت ریگان مشاوره با هم پیمانان خود به منظور امکان جواب گویی به عمل مزبور[بستن تنگه هرمز] را آغاز کرده ... است. این طرح ها شامل اسکورت نظامی نفتکش ها ... توسط ناوهای دریایی غربی ... می شود.» این روزنامه در ادامه به حرکت ناو جنگی هواپیمابر "رنجر" امریکا به خلیج فارس و اعزام ناو هواپیمابر "اینوینسیبل" انگلیس به اقیانوس هند، اشاره کرد(۳)

وال استریت ژورنال درمورد ابعاد و پیامدهای بسته شدن تنگه هرمز نوشت: «به عقیده کارشناسان انرژی، حتی چند شلیک گلوله به تانکرهای نفت در خلیج فارس می تواند به بسته شدن خلیج [فارس] منجر شود، زیرا در چنان شرایطی نرخ بیمه تانکرهای نفتکش به سرعت سیر صعودی پیدا خواهد کرد و... نتیجه آن کاهش عرضه نفت و ترقی قیمت ها خواهد بود.» این روزنامه در ادامه ازنظر مقامات امریکایی، واکنش احتمالی ایران به نفتکش ها را کم تأثیر ارزیابی کرد. وال استریت ژورنال در پایان یادآور شد: «این احتمال وجود دارد که فرانسه برای تأخیر در تحویل هواپیماها راهی پیدا کند.»(۴)

ص: ۷۹۵

۱- روزنامه کیهان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۸.

۲- همان.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۶، ۱۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ - ۱۰، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۴، ۸/۷/۱۳۶۲ صص ۳۹ - ۳۷، رادیو امریکا، ۷/۷/۱۳۶۲.

رسانه های خبری امروز تفاسیر مختلفی درباره تعویق تحویل سوپراتانداردهای فرانسوی به عراق منتشر کرده و تهدیدهای اخیر مقامات ایران و نیز مخالفت متحدان فرانسه را از دلایل اصلی این تصمیم برشمردند.

خبرگزاری رویتر از لندن دراین باره گزارش داد: «دیپلمات ها و تحلیل گران نظامی غرب امروز گفتند که ظاهراً فرانسه تحویل ۵ فروند هواپیمای سوپراتاندارد را به عراق به دلیل مخالفت های بین المللی به تعویق انداخته است. ... دیپلمات های غرب عقیده دارند این تأخیر بیشتر به دلیل سیاسی است تا فنی و می گویند دولت فرانسه به واسطه عکس العمل متحدین غربی این کشور و همچنین ایران درمورد این معامله عقب نشینی کرده است. ... متحدان فرانسه ازجمله انگلیس و امریکا به دولت پرزیدنت فرانسوا میتران گفته اند که آنها تحویل سوپراتاندادرها به عراق را موجبی برای تشدید جنگ تلقی می کنند و این چیزی است که غرب باید از آنها خودداری کند. ... دیپلمات های غربی درعین حال معتقدند مسئله تحویل سوپراتاندادرها نه تنها با مشکل مخالفت نزدیک ترین متحدان فرانسه، بلکه همچنین با عکس العمل ناخوشایند ژاپنی ها و حتی بعضی از کشورهای عربی روبه رو شده است. ... ژاپنی ها به مانند امریکایی ها ... معتقدند چنین مسئله ای تأثیر غیرقابل انکاری بر روی قیمت های نفت علی رغم اشباع فعلی بازار خواهد داشت.»(۱)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز به نقل از مطبوعات امروز لندن اعلام کرد: «فرانسه سرگرم تهیه طرح جدیدی برای بازگشودن لوله نفت عراق از خاک سوریه [است] که از آغاز جنگ توسط سوری ها بسته می باشد. عراقی ها در ازای این خدمت اقتصادی عظیم، موافقت خواهند کرد که از درخواست خود برای ارسال سریع پنج هواپیمای جنگنده بمب افکن سوپراتاندارد مجهز به موشک های اگزوست چشم پوشی کنند.» این خبرگزاری در ادامه از تلاش های اخیر وزیر امور خارجه فرانسه برای برقراری تماس با نمایندگان عراق، سوریه و عربستان سعودی در اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل خبر داده و ضمن اشاره به فشارهای اخیر هم پیمانان غربی فرانسه (به خصوص امریکا و انگلیس) برای وادارساختن این کشور به تجدیدنظر در تصمیم خود، درباره نگرانی مقامات فرانسوی از وضعیت بازپرداخت بدهی های عراق آورده است: «فرانسه از این معامله استفاده های عمده ای خواهد برد. ... فرانسه اکنون می ترسد که چنانچه جنگ در بن بست بماند و عراق فقیرتر گردد سقوط صدام باعث شود که وام های عراق به فرانسه به طور دائم پرداخت نشده بماند.»(۲)

این اقدامات درحالی است که رادیو هلند به نقل از آریل شارون وزیر دفاع سابق رژیم صهیونیستی - که درحال حاضر سرگرم دیدار خصوصی از فرانسه می باشد - اعلام کرد که دولت یهود بنا به ابتکارات ویژه خود به کشورهایی مانند عراق یا ایران اجازه نخواهد داد به سلاح های مدرن دست یابند.(۳)

۱- همان، صص ۷ - ۵، لندن - خبرگزاری رویتر، ۷/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۸ - ۷، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۷/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ - ۱۱، رادیو هلند، ۷/۷/۱۳۶۲.

۱

خبرگزاری رویتر گزارش داد: امروز سفیر سوریه در لندن ضمن اعلام حمایت از گروه های اسلامی لبنان که درحال مبارزه با دولت قانونی این کشور می باشند، گفت: «چنانچه یک دولت تازه ملی تشکیل [شده] در لبنان، که نماینده تمامی مردم این کشور باشد، از سوریه بخواهد که خاک آن کشور را ترک کند سوریه این کار را خواهد کرد. ... نه سوری ها، بلکه خود لبنانی ها هستند که می کوشند دولت کنونی را منهدم کنند.»(۱)

این درحالی است که یاسر عرفات رئیس سازمان آزادی بخش فلسطین، در مصاحبه ای که امروز در روزنامه تونسی لاپرس منتشر شد، گفت و گوهای آتش بس لبنان را بی نتیجه خواند و درباره اختلافات این سازمان و سوریه گفت: «تمامی تلاش هایی که به منظور دست یافتن به تفاهم سوریه و ساف [انجام گردیده] با شکست روبه رو شده است، زیرا سوری ها سعی دارند نقش این سازمان را کاهش دهند.» وی اقدام سوریه در محاصره نیروهای فلسطینی در دره بقاع را تلاش برای نابودکردن سازمان مقاومت فلسطین و ایجاد یک سازمان آزادی بخش فلسطینی دیگر عنوان کرد.(۲)

۲

در آستانه برگزاری اجلاس سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، یک روزنامه کویتی مدعی شد مقامات امنیتی قطر موفق به کشف توطئه ای با هدف منفجرکردن محل تشکیل این نشست در دوحه شده اند. گفتنی است از یک هفته پیش شایعات فراوانی درمورد احتمال توطئه برای جلوگیری از برگزاری این اجلاس مطرح شده بود.(۳) روزنامه کویتی الانباء در شماره امروز خود ادعا کرد توطئه ای که توسط نیروهای امنیتی قطر کشف شده است ازسوی ایران با همکاری یکی از کشورهای عربی منطقه به منظور انهدام محل برگزاری اجلاس سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در دوحه طرح ریزی شده بود. این روزنامه با اشاره به اینکه اجلاس مذکور هفتم ماه آینده میلادی در دوحه آغاز خواهد شد، افزود: دست اندرکاران این توطئه دستگیر شده اند.(۴)

۳

رئیس جمهور امروز در جمع نیروهای گشت های ثارالله و القارعه بر اهمیت نقش این واحدها در مقابله با ضدانقلاب تأکید کرد. نخست وزیر نیز در دیدار با رزمندگان قرارگاه کربلا آنان را الگوی جامعه اسلامی خواند.

ظهر امروز جمعی از نیروهای گشت ثارالله و القارعه به مناسبت اولین سالگرد تشکیل گشت ثارالله منطقه ۱۰ کشوری با آیت الله خامنه ای دیدار کردند. در این دیدار، رئیس جمهور در سخنانی با اشاره به نقش قدرت های بزرگ مانند امریکا و شوروی در ایجاد گروه های مسلح غیرقانونی و

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۴، ۸/۷/۱۳۶۲، ص۳۳، لندن - خبرگزاری رویتر، ۷/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۳۴ - ۳۳، تونس - خبرگزاری فرانسه به نقل از روزنامه تونسی لاپرس، ۷/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۲۵، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۷/۷/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۵۳، رادیو عمان، ۷/۷/۱۳۶۲.

ضـدانقلاب داخلی در ایران گفت: «گروهک هایی که در ایران خودنمایی می کردنـد، کسانی نبودند که قدرت مقابله با حرکت عظیم مردمی را داشـته باشـند. ... در میـان اعضـای همین گروه ها آن قـدر دودسـتگی و دشـمنی وجود داشت که برای نابودی آنها کافی بود، ولی تنها چیزی که باعث به راه انـداختن آنها می شد دست اسـتکبار جهانی ازقبیل امریکا و شوروی بود که از انقلاب اسـلامی در منطقه به خاطر ازدست دادن منافع خود می ترسیدند.» آیت الله خامنه ای در ادامه افزود: «جمهوری اسلامی با اقدامی قاطع این ابزار آزار را از دست استکبار جهانی گرفت و به آنها فهماند که اگر می خواهند با جمهوری اسلامی ایران مبارزه نمایند، بایستی در میدان با او مقابله کنند.»

وی همچنین خاطرنشان کرد: «جزء سیاست های اسـتکبار جهانی نیست که رودررُوی با انقلاب ما مبارزه کند، چون می داند که شکست خواهد خورد، لذا برنامه آنها این است که از درون به انقلاب ضربه بزنند.»

رئیس شورای عـالی دفاع در ادامه ضـمن اشاره به برخی مخالفت ها در اوایل انقلاب با تشـکیل دسـتگاه اطلاعاتی و تلاش برخی برای نفوذ دادن عناصـر اطلاعاتی سـیا و ک.گ.ب. به داخل کشور، بر نقش مؤثر نیروهای اطلاعاتی - که نزد هیچ دسـتگاه اطلاعاتی ای آموزش ندیده بودند - در مقـابله بـا ضـدانقلاب تأکیـد کرد و گفت: «می توانیم ادعا کنیم که توانستیم حرکت موذیگرانه ای که از اوایل انقلاب آغاز شـده بود متوقف کنیم و شما برادران گشت ثارالله از مهم ترین عواملی بودید که توانستید این کار را انجام دهید.»

رئیس جمهور در ادامه مسئولیت و اهمیت فوق العاده گشت ثارالله در شهر و لزوم رعایت موازین اخلاقی ازسوی اعضای این واحد را یادآور شد: «اگر شـما بـداخلاقی کنیـد به حساب یک فرد گذاشـته نمی شود، بلکه به حساب سـپاه پاسداران می نویسـند؛ به خصوص شـما که در میان مردم هستیـد و مسـئولیت حفـظ نظم در مقابـل ضـدانقلابیون جـاسوس و وابسـته را به عهـده داریـد بایستی هرچه می توانیـد با احترام و ادب و قاطعیت برخورد کنید و از وظیفه ای که برعهده شما نهاده شده عدول نکنید.»

وی در پایـان بـا تأکیـد بر شـکست ناپـذیری انقلاب به دلیل پشتیبانی مردم گفت: «علی رغم همه مشـکلات، آن روح و فضای غالبی که بر مردم حـاکم است، فضـای انقلابی و هرچه راسـخ ترشـدن خط امـام است. خطی که اکنون حاکم است خط امام؛ یعنی خط اصـیل انقلاب، خط عـدم سازش با شرق و غرب، خط استقلال اسلامی این ملت و خط اتکا به احکام قرآن و حدیث که در رساله عملیه مجسم است، می باشد.»(۱)

امروز همچنین گروهی از رزمنـدگان قرارگـاه کربلا با میرحسـین موسوی نخست وزیر، دیـدار کردنـد. نخست وزیر در جمع رزمنـدگان به تلاش های رژیم گذشته برای رشد هرچه بیشتر ریشه های فرهنگ غرب در کشور و ایجاد جاذبه های جدید براساس خواسته های آنان و نیز

۱- روزنامه کیهان، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۳.

دورساختن جوانان از ورود به کارهای جدی اشاره و خاطرنشان کرد که پس از انقلاب اسلامی، معیارها و ارزش های جامعه تغییر کرده و ارزش های الهی جایگزین فرهنگ منحط طاغوتی شده است. وی در ادامه با مهم خواندن نقش رزمندگان در جامعه و الگوپذیری جوانان از آنان گفت: «عظمت کار شما عزیزان در جبهه ها نه تنها به دفاع از خاک میهن اسلامی و ازبین بردن دشمن معطوف می شود، بلکه آن چیزی که در روحیه ملت ما اثر می گذارد نحوه زندگی معنوی شما در آن محیط است [که] الگوی زندگی جامعه اسلامی ما قرار می گیرد.»

وی در ادامه با اشاره به تحلیل جهان غرب و ارزیابی آنها از جنگ تحمیلی و معیار قراردادن سلاح و موقعیت های جغرافیایی در پیروزی های رزمندگان گفت: «ما در این نبرد براساس سلاح ها تحلیل نمی کنیم؛ ما براساس معیارهای الهی و ایمان رزمندگان محاسبه می نماییم و یقین داریم که عظمت نیروهای رزمنده ما این قدرت را به ما می دهد که همان طورکه بازوان قدرت های استکباری را در داخل کشورمان شکستیم، در منطقه هم خرد می کنیم و همان طورکه این انقلاب در میان ناباوری های جهان راه خود را پیدا کرد، در منطقه هم این چنین خواهد شد و امروز ما نفوذ انقلاب اسلامی را در میان ملت های مسلمان لبنان با فالانژیست های جنایتکار مشاهده می کنیم و امروز مقاوم ترین نیروها در میان رزمندگان لبنانی نیروهایی هستند که به انقلاب اسلامی ایمان آورده اند.»(۱)

۱

وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه وبودجه که به آذربایجان غربی سفر کرده است، هنگام ورود به ارومیه در گفت و گویی با خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی درمورد بازسازی و نوسازی مناطق جنگی گفت: «برای بازسازی مناطق جنگی پنج استان، یک صد میلیارد ریال اعتبار در نظر گرفته شده که به اعتقاد ما، این مبلغ می تواند جواب گوی نیازمندی ها باشد، اما دولت به هیچ وجه خود را در مضیقه ندیده است و اگر کمبودی احساس شود، از محل اعتبارات عمرانی و یا با کسب مجوز از مجلس تأمین اعتبار خواهد شد.»

رئیس سازمان برنامه وبودجه در ادامه برنامه های امروز خود در ارومیه در جلسه ای با حضور اعضای شورای برنامه وبودجه و استاندار آذربایجان غربی شرکت کرد. وی در این جلسه با اشاره به برخی تنگناهای اقتصادی و اجرایی که به دلیل کمبود نیروی انسانی و فنی به وجود آمده است، افزود: «ما در شرایطی زندگی می کنیم که علی رغم پیروزی های بزرگی که به دست آورده ایم طرح ها و برنامه های سنگینی را نیز برای افزایش تولید در کشور در پیش داریم.» بانکی همچنین به موضوع تورم در سطح جهانی اشاره کرد و گفت: «در جمهوری اسلامی راه اندازی اقتصاد مملکت مشکل تر از مسئله جنگ نیست و ما باید در نبرد اقتصادی همه نیروهای خود را جمع کرده و مبارزه با تورم را تشدید کنیم.»

رئیس سازمان برنامه وبودجه پس از این جلسه برای دیدار با رزمندگان و بازدید از طرح های عمرانی منطقه پیرانشهر عازم این شهرستان شد.(۲)

۱- همان.

۲- روزنامه اطلاعات، ۹/۷/۱۳۶۲، ص ۴.

دادگاه انقلاب اسلامی ویژه امور صنفی تهران در راستای برخورد با متخلفان و سودجویان اقتصادی، ۱۵ متخلف امور صنفی را به جرم گران فروشی و احتکار به جریمه نقدی، تبعید و زندان محکوم کرد. این دادگاه از مردم خواست تخلفات صنفی را به ستادهای مبارزه با گران فروشی و احتکار در مناطق بیست گانه تهران اطلاع دهند.(۱)

ضمیمه گزارش ۶۰۰: بررسی محاسن و معایب راهکارهای پیشنهادی برای اجرای عملیات های والفجر۴ و ۵ در جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش

فرماندهان ارتش و سپاه در جلسه مشترکی که با حضور فرمانده نیروی زمینی ارتش و فرمانده کل سپاه در قرارگاه خاتم الانبیای تهران برگزار شد، به بررسی محاسن و معایب سه راهکار پیشنهادی برای اجرای عملیات های والفجر ۴ و۵ در مناطق شیلر و دربندیخان پرداختند. اهم مباحث مطرح شده در این جلسه چنین است:

در بررسی راهکار اول (اجرای کامل طرح های عملیاتی والفجر ۴ و ۵) ابتدا محاسن اجرای کامل عملیات والفجر۴ بیان شد که عبارت بودند از:

«الف) طرح عملیاتی والفجر۴ (محاسبه اجرای طرح، پیشرفتگی شیلر به تصرف درآمده و خط گسترش بعدی یگان ها بر مواضع قابل پدافند متکی خواهد شد.)

ب) با تصرف شیلر پادگان های پنجوین و گرمک تأمین می گردد.

پ) نیروهای عمده دشمن منهدم و تعداد زیادی اسیر و میزان معتنابهی وسایل غنائمی به دست خواهد آمد.

ت) با دردست داشتن ارتفاعات سورن و یال های غربی آن درحدود سیزده شهر کوچک و بزرگ و آبادی عراق مورد تهدید واقع خواهد شد.

ث) باتوجه به آزادساختن منطقه ای از خاک دشمن که خود شهرها و پادگان هایی را در بر دارد، ازنظر سیاسی به خوبی می توان بهره برداری کرد.

ج) شهر مریوان از زیر آتش توپخانه دشمن خارج می شود.

چ) تأثیر قابل ملاحظه ای در فعالیت ضدانقلاب در منطقه مریوان، سردشت و بانه خواهند داشت. مبنای مناسبی برای ادامه عملیات در منطقه استان سلیمانیه به دست خواهد آمد.»

پس از آن معایب اجرای کامل عملیات والفجر۴ نیز چنین ذکر شد:

«الف) کمبود نیروی مورد نیاز و عدم تطبیق نیروهای برآوردشده با نیروی پای کار آورده شده. ...

ب) عدم وجود فرصت لازم جهت رفع نارسایی ها مندرج در بند الف و محدودیت نیرو به دلیل فراگیرشدن فصل سرما و یخبندان در منطقه.

پ) ازبین رفتن غافلگیری مورد نظر به دلیل اطلاع دشمن از منطقه.»

فرماندهان در بررسی محاسن اجرای کامل عملیات والفجر۵ به این موارد اشاره کردند:

«الف) ترمیم مرز و آزادساختن قسمتی از خاک عراق در محدوده بمو.

ب) قطع تنها جاده شمالی و جنوبی واقع در شرق عراق و ایجاد محدودیت های ترابری برای دشمن در شرق.

پ) خنثی نمودن دیده بانی دشمن در عمق نیروهای خودی باتوجه به تصرف مهم ترین عارضه حساس یعنی ارتفاعات بمو.

ت) تصرف و تخریب قسمتی از تأسیسات سد دربندیخان که ازنظر اقتصادی، اجتماعی و سیاسی روی دولت و حزب بعث تأثیر عمده دارد.

ث) بهره برداری سیاسی و تبلیغاتی.

ج) داشتن دیده بانی کامل در عمق دشمن و به دست آوردن مبنایی خوب برای عملیات های آینده.»

درنهایت معایب اجرای کامل عملیات والفجر۵ چنین اعلام شد:

«الف) عدم وجود معابر وصولی مناسب و صعب العبور بودن راه های موجود.

ب) اشکال موجود در انجام پشتیبانی های رزمی و خدمات رزمی در حین و بعد از عملیات.

پ) متکی بودن تک اصلی به تک پشتیبانی.

۱- روزنامه کیهان، ۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۹.

ت) متکی بودن کلیه عملیات و امکانات به هلی برد به طور اعم، باتوجه به اینکه برتری نسبی هوایی از آن دشمن می باشد.

ث) عدم دسترسی به سرتک به دلیل ایجاد استحکامات سنگین توسط دشمن در طرفین سرتک.

ج) باتوجه به وضعیت زمین و متکی بودن توپخانه به جاده از امکانات پشتیبانی آتش به طور کامل برخوردار نخواهد [بود.]

چ) نیروهای به کار برده شده باید از آموزش های ویژه ای برخوردار باشند.»

در بررسی راهکار دوم (حذف یکی از طرح ها به منظور اجرای کامل دیگری) در دسترس بودن نیروی کافی برای اجرای طرح مورد نظر به عنوان حسن این راهکار ذکر شد و درباره معایب آن نیز به این موارد اشاره گردید:

«۱. دشمن کلیه امکانات خود را در یک جبهه متمرکز خواهد کرد.

۲. به منظور پای کارآوردن نیروها از یک منطقه به منطقه دیگر اتلاف وقت خواهد شد.

۳. محاسن موجود در انجام طراحی حذف می شود از دست خواهد رفت.»

محاسن راهکار سوم (اجرای کامل یکی و اجرای یک تک محدود در منطقه دیگری) این گونه برشمرده شد:

«۱. ضمن حضور نیروهای مناسب در منطقه تک محدود، بیشترین تلاش در منطقه دیگر متمرکز خواهد شد.

۲. دشمن در دو منطقه درگیر خواهد شد، به عبارت دیگر، تلاش دشمن در منطقه تقسیم خواهد شد.

۳. محدودیت کمبود نیرو هم مرتفع خواهد.»

درمورد معایب این طرح نیز سروری گفت: «عدم اجرای کامل یکی از طرح ها فقط عیب این راهکار این است که ما هر دو طرح را انجام نمی دهیم. یکی را باید ناقص اجرا کنیم.»(۱)

۱- سند شماره ۱۲۷۷۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۵ - ۱

روزشمار جنگ جمعه ۸ مهر ۱۳۶۲ ۲۲ ذیحجه ۱۴۰۳ ۳۰ سپتامبر ۱۹۸۳

۱

جلسه ناتمام روز گذشته فرماندهان سپاه برای تصمیم گیری درمورد طرح مانور عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، امروز صبح در قرارگاه نجف ادامه یافت. سرانجام پس از تشکیل جلسات پیاپی در گیلان غرب و ساعت ها بحث و گفت وگو میان فرمانده نیروی زمینی ارتش و فرمانده کل سپاه با فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص)، نجف و لشکرهای تابعه، اجرای قاطع عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان به نیروهای قرارگاه نجف ابلاغ شد.(۱)

براین اساس و در ادامه مباحث پیشین، امروز دو نشست پی درپی در قرارگاه نجف گیلان غرب تشکیل شد. در یکی از این جلسات که با حضور فرماندهان ارتش و سپاه قرارگاه خاتم(ص) و نجف(۲) برگزار گردید، سرهنگ صیاد شیرازی با فرض تغییرنکردن طرح مانور قبلی، از یگان های تحت امر قرارگاه های تاکتیکی نجف۱ و ۲ خواست تا درباره آخرین وضعیت آمادگی نیروها، شناسایی های انجام شده، راهکارهای پیش بینی شده و مشکلات و موانع کار گزارش دهند.

ابتدا مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا از سپاه و سرهنگ کمانگیری فرمانده تیپ ۳۰

ص: ۸۰۳

۱- درمورد اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان تردیدهایی وجود داشت، توضیحات تکمیلی درباره دلایل این امر در ضمیمه گزارش آمده است.

۲- در این جلسه سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، محسن رضایی فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، غلامحسین بشردوست جانشین قرارگاه خاتم(ص)، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم(ص)، محمد باقری مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، سرهنگ سروری، سرهنگ مفید، سرهنگ کمانگری فرمانده تیپ ۳۰ گرگان، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین فرمانده قرارگاه نجف، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر ۲۷ محمد رسول الله(ص)، مهدی باکری فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا و مهدی زین الدین فرمانده لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) حضور داشتند. امروز همچنین جلسه دیگری با حضور محسن رضایی، علی صیاد شیرازی، رحیم صفوی، غلامعلی رشید، علی شمخانی، عزیز جعفری، بشردوست و امین شریعتی تشکیل شد.

گرگـان از ارتش (تحت امر قرارگـاه تـاکتیکی نجف۲) به تشـریح اقـدامات انجام شـده در محور بمو پرداختنـد. سـپس مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و فرماندهان یکی از تیپ های لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) (تحت امر قرارگاه تاکتیکی نجف۱)، عملکرد خود را در محور شاخ خشـیک تبیین کردنـد. درنهایت فرمانـده لشـکر۲۷ محمـد رسـول الله(ص) و فرمانـده تیپ۳۰ گرگـان (تحت امر قرارگـاه تاکتیکی نجف۱)، درباره محور جناح راست و هـدف اصـلی زیمناکوه و سـد دربنـدیخان توضـیحاتی به فرمانـدهان دادنـد.(۱) در ادامه جلسه، فرمانـدهان لشکرهای ۱۷، ۲۷ و ۳۱ ضـمن اعلام آمادگی برای اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، در تشـریح آخرین وضـعیت خود و مشکلات پیش رو، به مواردی نظیر محـدودیت زمـان، کمبود نیرو، ضـرورت کیفیت نیروهـای پیش بینی شـده در عملیـات، اتکا به نور ماه، جنس نامناسـب زمین، بعـد مسـافت، پشتیبـانی یگـان هـای خودی بـا بالگرد، حضور دشـمن و عناصـر ضـدانقلاب در نقاط حساس و... اشاره کردنـد.(۲)برخی از مشـکلات مطرح شده، امکان اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربنـدیخان را در هـاله ای از ابهام فرو می برد؛ برای مثال، عباس کریمی فرمانـده تیپ۲ سلمان لشکر۲۷ رسول الله(ص)، خطـاب به فرمانـدهان گفت: «دررابطه بـا کل این عملیات، حرکتی که بایـد بشود با حرکت های قبلی فرق می کنـد؛ آن گـونه کـه مـا اینجـا برداشـت کردیم نظری را که داریم می دهیم؛ چه ازنظر تقسـیم، چه ازنظر تـدارکات و چه ازنظر عملیـات، یک حرکت چریکی است. چون دشـمن در اینجـا به آن صورت خطی نـدارد، اینجـا پایگـاهی است و نفر بایـد برود خودش را تـدارک کنـد و بتواند استقامت داشته باشد و نفر بغل دستی خودش را هم تخلیه کند، یک چنین حالتی دارد که با جنوب فرق می کند.»(۳)

در جلسات امروز، فرماندهان دیدگاه های متنوعی را درمورد اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان مطرح کردند. اغلب فرماندهان سپاه با اشاره به نتایج اثرگذار این اقدام در سطح جهانی، بر ضرورت اجرای عملیات والفجر۵ تأکید داشتند. محسن رضایی فرمانده کل سپاه(۴) و رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، به دلیل اهمیت راهبردی سد دربندیخان و تلاش های نیروهای خودی برای اجرای این عملیات، ملغی شدن آن را به صلاح نمی دانستند. محسن رضایی، رحیم صفوی، علی شمخانی، غلامعلی رشید و عزیز جعفری معتقد بودند که در وضعیت کنونی باید عملیات والفجر۵ در منطقه دربنـدیخان به شکل گسترده و بـا قـاطعیت انجام شود.(۵) دراین زمینه علی شـمخانی قائم مقام فرمانـده سپاه، با یادآوری دو مشکل زمان و نیرو، تزلزل تصمیم گیری فرماندهان را دارای تأثیرات منفی بر نیروها دانسته و تأکید کرد: بهتر است عملیات والفجر۵ را کامل

۱- سند شـماره ۲۸۴/د مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: دفترچه ثبت جنـگ راوی قرارگـاه خـاتم الانبیـا در عملیـات والفجر۴، داوود رنجبر، ۳۰/۶/۱۳۶۲ تا ۱۰/۷/۱۳۶۲، صص ۲۵۱ - ۲۵۰.

۲- همان، صص ۲۷۳ - ۲۷۰؛ و - سند شماره ۱۲۷۷۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی وضعیت پایگاه ها، عملیات والفجر۴، (قرارگـاه خاتم الانبیا، ۸/۷/۱۳۶۲ نوار شـماره ۱۲۷۷۵)، صص ۲۱ - ۱؛ و - سـند شماره ۱۲۷۷۷/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: جلسـه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۸/۷/۱۳۶۲ نوار شماره ۱۲۷۷۷)، صص ۲۱ - ۱.

۳- سند شماره ۱۲۷۷۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۴.

۴- محسن رضایی فرمانده کل سپاه عقیده داشت: «دربندیخان مهم ترین مسئله اش با قدرت عمل کردن است.» (سند شماره ۱۲۷۷۷/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: جلسه طراحی و آمـاده سازی عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۸/۷/۱۳۶۲ نوار شماره ۱۲۷۷۷)، ص۲۰.)

۵- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ، پیشین، صـص ۲۳۸ - ۲۳۷ و ۲۷۶؛ و - سـند شـماره ۱۲۷۷۷/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۰ - ۱۹.

انجام بدهیم و درصورت موفق نبودن عملیات، نیروها را به منطقه والفجر۴ منتقل کنیم.(۱)

درنهایت علی صیاد شیرازی و محسن رضایی پس از برگزاری چند جلسه خصوصی(۲) برای تصمیم گیری نهایی درمورد طرح مانور عملیات والفجر۵، اجرای قاطع این عملیات را در منطقه دربندیخان به نیروهای قرارگاه نجف ابلاغ کردند.

در پایان این جلسات، فرمانده نیروی زمینی ارتش با تأکید بر اینکه «ما اگر توانستیم والفجرها را مداوم انجام بدهیم، پیروز می شویم نه اینکه فاصله داشته باشد»،(۳)خطاب به یگان های تحت امر قرارگاه نجف گفت: «مشکلاتی که برادرمان مطرح کردند نمی گوییم که مشکل نیست، ولی ما معتقد هستیم که مشکل را می شود حل کرد. ...»(۴)سرهنگ صیاد شیرازی افزود: «امشب ابلاغ رسمی انجام عملیات است، ترتیبی بدهید که بدون ماه بروید پای هدف؛ دوم اینکه در روز هم بجنگید. مطمئناً ما تا صبح قادر به تصرف تمام هدف ها نخواهیم بود. به همین دلیل باید روز ادامه عملیات بدهیم. خودم مسئول کار هوانیروز و هلی برن خواهم بود. نجف۲ گوشه سمت چپ بمو را زود حل کند که صبح زود ما نیرو با هلیکوپتر آنجا برسانیم.» وی ضمن اشاره به نقص موجود در مانور قبلی، دشت پشت قله سمت راست بمو و قله روی خشیک را دو نقطه مناسب برای هلی برد و پشتیبانی نیروها ذکر کرد و گفت: پس از اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، عملیات والفجر۴ بی درنگ در منطقه دهانه شیلر اجرا خواهد شد.(۵)

محسن رضایی نیز لزوم پیشنهاد راهکارها و حل مشکلات ازسوی قرارگاه های تابعه را متذکر شد و اضافه کرد: «بعد از این سه چهار روز که ما با برادرهای عزیز بحث و بررسی کردیم، الآن به تصمیم جدی خودمان رسیدیم. بعد از صحبت با فرمانده تیپ ها و فرمانده لشکرها و دو سه بار صحبت با قرارگاه نجف، با برادر صیاد نشستیم و توکل بر خدا کردیم و کل مسائل را بررسی نمودیم، دیدیم در آینده اینجا هیچ فرصتی بهتر از این پیدا نخواهیم کرد، شرایط هر آن دارد به ضرر ما تمام می شود. احتمالاً بعضی از جاهایی را که دشمن شناسایی نکرده به خاطر غافلگیری بود. دشمن می خواهد از اینجا به بعد را پر بکند و خودش را آماده بکند. الآن هوا مرتب رو به ابری و بارانی شدن می رود، مخصوصاً در اینجاها ممکن است اصلاً شرایطی پیدا نکنیم. الآن نیروهای ما در بهترین شرایط قرار گرفته اند. آینده این طور چهره روشن را نشان نمی دهد تا حالا هم دیده شده که بدون نصرت خدا پیروز نبوده ایم؛ نه تنها ما

۱- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲۴۰؛ و - سند شماره ۱۲۹۲۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملیات های والفجر ۲ تا ۵، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۸/۷/۱۳۶۲ نوار شماره ۱۲۹۲۵)، صص ۱۷ - ۱۶.

۲- پس از نشست خصوصی اول درمورد شکل عملیات محدود در منطقه دربندیخان، نتیجه ای حاصل نشد. باوجوداین، محسن رضایی معتقد بود: به دلیل اهمیت سیاسی - اقتصادی، منطقه دربندیخان مهم است، لذا باید در این منطقه با قدرت و به طورکامل عمل کنیم و حتی بخشی از نیروهای شیلر را به کمکشان بیاوریم. (سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۳۰/۶/۱۳۶۲ تا ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۲۴۸.)

۳- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۴۸ و ۲۸۱ - ۲۸۰.

۴- سند شماره ۱۲۷۷۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملیات های دربندیخان و والفجر۵، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۸/۷/۱۳۶۲ نوار شماره ۱۲۷۷۹)، ص۱.

۵- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۸۵ - ۲۸۱.

بلکه پیامبر خدا هم همین طور بود. ما هیچ جنگی را سراغ نداریم که بدون نصرت خدا پیروز شده باشیم. این نصر را ان شاءالله از خدا بخواهیم. تلاشمان را بکنیم، ما تصمیم قاطع گرفتیم که از امشب عملیات را با تمام قدرت شروع بکنیم. هرچه سریع تر برای انجام عملیات آماده بشوید. درضمن، برای رفع مشکلاتتان با قرارگاه نجف تماس گرفتیم. آنجا بعضی از برادرها طرح هایی را ارائه دادند که ان شاءالله سریع حل می شود. ببینید برای رفع این مشکلات راه حل منطقی پیدا بکنید. یا علی حرکت بکنید که ان شاء الله مورد رضایت خدا، ملت فداکار و بسیجی های دلسوز و حضرت امام واقع شوید.»(۱)

بدین ترتیب فرماندهان به این نتیجه رسیدند که عملیات والفجر۵ (در منطقه دربندیخان) یک روز قبل از عملیات والفجر۴ (در شمال دهانه شیلر)، به طور گسترده روی ارتفاعات بمو، خشیک، زیمناکوه، شاخ شمیران، شاخ سورمر و برددکان اجرا شود. همچنین مقرر گردید قرارگاه نجف با اعزام دیده بان نفوذی به غرب زیمناکوه و بمو، عملیات فریبی در محدوده قصرشیرین تا نفت شهر اجرا کند. واحد توپخانه نیز موظف گردید به اندازه کافی منور تهیه نماید.(۲)

۱

فرماندهان ارشد قرارگاه مقدم حمزه(۳) در ادامه بازدیدهای خود از قرارگاه های پنج گانه تاکتیکی حمزه به منظور ارزیابی وضعیت و اقدامات آنها برای اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر، امروز در نشستی در منطقه مرانه (مقابل پنجوین) به بررسی وضعیت قرارگاه تاکتیکی حمزه۲، پرداختند.

در این جلسه، فرماندهان تیپ۴۴ قمر بنی هاشم از سپاه و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان از ارتش (تحت امر قرارگاه تاکتیکی حمزه۲) که عهده دار اجرای عملیات در محور پنجوین می باشند، درخصوص اقدامات انجام شده و مشکلات پیش روی این یگان ها گزارش دادند. در ادامه، فرماندهان قرارگاه، علت تأخیر درزمینه ادغام نیرو و احداث قرارگاه مشترک را بررسی کردند. سرهنگ امیربیگی دراین باره گفت: برابر طرح مانور، قرار است یک تیپ از لشکر۲۸ با لشکر۸ نجف در محدوده حمزه۴، یک تیپ دیگر با لشکر۲۵ کربلا در محدوده حمزه۳ و یک تیپ تقویت شده هم با تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) در محدوده حمزه۲ عمل کند.(۴) براین اساس، لشکر۲۸ باید با تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) ادغام شود.

کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) هم ضمن تأکید بر لزوم گفت وگو درمورد محل احداث قرارگاه مشترک این تیپ با لشکر۲۸ کردستان یادآور شد: درصورتی که در قرارگاه

۱- سند شماره ۱۲۷۷۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰ - ۹.
۲- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۱۳ و ۲۸۴ - ۲۳۷؛ و - سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف قبل از عملیات والفجر۴، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۲۱۶ - ۲۰۹.
۳- در این جلسه علی رضائیان فرمانده سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، سالکی جانشین قرارگاه مقدم حمزه، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)، سرهنگ امیربیگی فرمانده ارتش در قرارگاه مقدم حمزه، سرگرد شقاقی رکن۲ قرارگاه مقدم، سرهنگ اسماعیلی نماینده لشکر۲۸ و عده دیگری از فرماندهان ارتش و سپاه حضور داشتند.
۴- سند شماره ۱۳۰۳۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی قرارگاه حمزه سیدالشهدا در عملیات والفجر۴، (قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۸/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۳۰)، ص۳.

لشکر۲۸ کردستان باشیم، فاصله ما با نیروهای تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) زیاد شده و تیپ۱ واسطه می شود.(۱) لذا برای کنترل و هدایت نیروهای تیپ قمر می بایست با ادغام در تیپ۱ لشکر۲۸ به نیروهای قمر بنی هاشم(ع) نزدیک باشیم، در غیر این صورت، نمی توانیم با نیروهایمان و با خط تماس داشته باشیم، ولی درهرحال، از هر نظر آماده هستیم.

وی در پایان از حضور کم رنگ برخی فرماندهان ازجمله سرهنگ آذرفر و درافشان گله کرد و حضور آنها را در مراحلی نظیر تهیه طرح مانور و تشکیل قرارگاه مشترک الزامی خواند.(۲)سرانجام قرار شد برای بررسی موضوع ادغام نیرو و احداث قرارگاه مشترک، جلسه ای مشترک میان فرماندهان لشکر۲۸ کردستان و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) برگزار شود.(۳)

۱

پس از جلسه شماری از فرماندهان ارتش و سپاه به منظور بررسی وضعیت عملیات دریایی شمال خلیج فارس (اسکله های البکر و العمیه) در قرارگاه نوح (بوشهر)، که هجده روز پیش برگزار شد، امروز نیز در نشست رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی و ناخدا حسینی فرمانده نیروی دریایی ارتش، توافقات اولیه برای اجرای عملیات روی اسکله های نفتی البکر و العمیه حاصل شد. به گزارش راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، از جزئیات این نشست، خبری انتشار نیافته است.(۴)

۲

در نخستین ساعات بامداد امروز، شهرهای دزفول و اندیمشک، هدف حملات موشکی عراق قرار گرفتند. درپی این حادثه بلافاصله هیئتی از تهران به منظور بررسی وضعیت مناطق آسیب دیده عازم این شهرها شد.

به گزارش شهربانی دزفول، ساعت ۲:۲۰ بامداد امروز، ۳ موشک به مناطق مسکونی این شهر اصابت کرد.(۵) شهربانی اندیمشک نیز گزارش داد ساعت ۲:۲۲ بامداد امروز، مناطق مسکونی این شهر با ۲ موشک هدف قرار گرفتند.(۶)

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران در اطلاعیه شماره ۱۴۷۶ خود ضمن درج خبر حمله موشکی عراق، تلفات و خسارات اولیه این تهاجم را چنین اعلام کرد: «بر پایه آمار واصله، در دزفول ۳۱ تن شهید و ۱۳۰ تن مجروح شدند و ۲۳۰ خانه و مغازه ویران و به ۷۰۰ خانه و مغازه خساراتی وارد آمد. همچنین شهدای اندیمشک ۲۵ تن و تعداد مجروحین در حدود۱۲۰ تن بوده است. به علاوه، ۴۳۰ خانه و مغازه در این شهر ویران [شده] و یا خسارت دیده است.»(۷) به نوشته روزنامه اطلاعات، پس از خارج کردن ۶ جسد دیگر از زیر آوار، آمار شهدای دزفول به ۳۷ نفر و تعداد شهدای اندیمشک به ۲۶ نفر رسیده است.(۸)

پس از اعلام خبر موشک باران شهرهای دزفول و اندیمشک، بلافاصله محسن رفیق دوست وزیر سپاه

۱- سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۲۸/۶/۱۳۶۲ تا ۱۳/۷/۱۳۶۲، صص ۱۰۹ - ۱۰۳.

۲- سند شماره ۱۳۰۳۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۲ - ۱۱.

۳- سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰۹ - ۱۰۳.

۴- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲۴۲.

۵- سند شماره ۲۹۱۱۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام شهربانی اهواز به استانداری خوزستان، ۸/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۲۹۱۱۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام شهربانی اهواز به استانداری خوزستان، ۸/۷/۱۳۶۲.

۷- روزنامه کیهان، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۸- روزنامه اطلاعات، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۱۴.

پاسداران انقلاب اسلامی، موسوی تبریزی دادستان کل انقلاب اسلامی، سرحدی زاده وزیر کار و امور اجتماعی، مرتضی نبوی وزیر پست و تلگراف و تلفن به همراه چند تن از نمایندگان مجلس شورای اسلامی و نمایندگان ریاست جمهوری به منظور تجلیل از شهدا، تسلیت به بازماندگان و بررسی وضعیت مناطق آسیب دیده عازم این دو شهر شدند.(۱)گروه اعزامی پس از ورود به شهرهای دزفول و اندیمشک و حضور در مراسم نمازجمعه، از مناطق ویران شده در حمله موشکی عراق بازدید کردند.(۲)

بعدازظهر امروز، پیکر ۱۷ تن از شهدای حمله موشکی عراق به دزفول، از مسجد جامع این شهر تا بهشت شهدا تشییع شد.(۳)در این مراسم که با حضور جمعی از مسئولان کشوری و لشکری برگزار گردید، رفیق دوست وزیر سپاه، ضمن عرض تسلیت به بازماندگان شهدا گفت: «ما ازسوی رزمندگان اسلام اعلام می کنیم که از این قبیل اعمال وقیحانه تغییر روش نمی دهیم و جواب صدام را در میدان نبرد خواهیم داد.» وی در ادامه با اشاره به پایبندی ایران به اصول اخلاقی و اسلامی و پرهیز از حمله به مناطق مسکونی عراق، خطاب به حامیان صدام گفت: «اگر به حمایت از صدام ادامه دهید روی نفت را در خاورمیانه [غرب آسیا] نخواهید دید.»(۴)

۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، ائمه جمعه اهواز و دزفول، استاندار خوزستان و نمایندگان مردم دزفول و اندیمشک در مجلس شورای اسلامی با صدور پیام های جداگانه ای حمله موشکی عراق به دزفول و اندیمشک را محکوم کردند. ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی و ستاد مرکزی سپاه پاسداران نیز در همین خصوص اطلاعیه مشترکی صادر کردند.

در پیام رئیس جمهور با اشاره به تبلیغات رسانه های جهانی که می کوشند صدام را صلح طلب و ایران را مسئول ادامه جنگ معرفی کنند، کمک های جهانی به عراق، هجوم تبلیغاتی گسترده علیه ایران و سکوت سازمان های بین المللی دربرابر این جنایات آشکار، «توطئه ای جهانی و سازمان یافته علیه جمهوری اسلامی» معرفی شده و آمده است: «اینجانب شهادت مردم بی دفاع دزفول و اندیمشک را ... تسلیت می گویم و اطمینان دارم که فرزندان دلیر اسلام و رزمندگان قهرمان جبهه نبرد حق علیه باطل انتقام خون این مظلومان بی گناه را از مزدوران بعثی در میدان های نبرد خواهند گرفت.»(۵)

حجت الاسلام موسوی جزایری نماینده امام و امام جمعه اهواز و فروزنده استاندار خوزستان نیز با انتشار پیامی این جنایت را محکوم و در خوزستان سه روز عزای عمومی اعلام کردند.(۶)نمایندگان شهرهای دزفول(۷)و اندیمشک در مجلس شورای اسلامی(۸) هم در پیام های جداگانه ای، حمله موشکی عراق را محکوم کرده و این ضایعه را به بازماندگان تسلیت گفتند. آیت الله ربانی املشی نیز در خطبه های نمازجمعه امروز تهران دراین باره گفت: از صدام جز این انتظاری نیست. هروقت او موشک پرتاب نکند باید پرسید که چرا چنین نمی کند.(۹)

آیت الله قاضی امام جمعه دزفول، در خطبه های نمازجمعه این شهر ضمن محکومیت حمله

۱- روزنامه صبح آزادگان، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۳- روزنامه کیهان، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۴- روزنامه اطلاعات، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۵- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.

۶- روزنامه اطلاعات، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۷- روزنامه کیهان، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۸- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۹- روزنامه کیهان، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۲۲.

موشکی عراق گفت: «پرتاب موشک توسط صدام ... در عزم و اراده آهنین ملت مقاوم و همیشه در صحنه ها کوچک ترین خللی ایجاد نخواهد کرد.»(۱)

ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران و ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نیز در واکنش به حمله موشکی عراق به اندیمشک و دزفول اطلاعیه مشترکی صادر کردند. در بخشی از این اطلاعیه آمده است: «این اقدامات ددمنشانه و رذیلانه ... نه تنها کوچک ترین خللی در اراده پولادین ملت مسلمان و انقلاب ایران به وجود نیاورده است، بلکه امت اسلام را به ادامه جنگ تا ریشه کن نمودن رژیم صهیونیستی عراق مصمم تر می سازد. ... این اقدام ... که به منظور کشاندن جمهوری اسلامی ایران به پای میز مذاکره و تن دادن ملت مسلمان ایران به صلح امریکایی انجام می گیرد، کوچک ترین خللی در اراده شان به وجود نیامده و سرنوشت جنگ را در میدان های نبرد تعیین خواهند کرد.»(۲)

۱

دولت عراق مدعی شد حمله موشکی ارتش این کشور به مناطق مسکونی شهرهای اندیمشک و دزفول اقدامی درجهت مقابله به مثل با بمباران روستاهای مرزی عراق ازسوی ایران بوده است.

روزنامه اطلاعات دراین باره نوشت: «رادیو بغداد در ساعت ۲۳:۳۰ تاریخ ۷/۷/۱۳۶۲؛ یعنی تنها دو ساعت و نیم پیش از حمله موشکی به دزفول، وقیحانه مدعی شد که نیروهای ایرانی مناطق مسکونی مرزی عراق را گلوله باران کرده اند که به ادعای رادیو بغداد، تعدادی کشته و زخمی شدند.» این روزنامه با استناد به گفته رادیو بغداد، حمله موشکی عراق به دزفول و اندیمشک را عملی برنامه ریزی شده خواند و طرح ادعای حمله ایران به روستاهای مرزی عراق را توجیهی برای بمباران مناطق مسکونی ایران عنوان کرد.(۳)

رادیو بغداد امروز نیز به نقل از سخنگوی دولت عراق گفت: «رژیم ایران ... با توپخانه سنگین دهکده شانه دری از توابع سیدصادق را در شمال کشور زیر آتش گرفت که دراثر این عمل جنایتکارانه ۱۶ نفر که دو کودک ضمن آنها می باشد، شهید شدند و ۳۱ نفر که ۱۵ کودک در میان آنها دیده می شوند و نیز عده ای از زنان زخمی گردیده اند.»(۴)

علاوه بر ادعاهای دیروز و امروز رادیو بغداد، دولت عراق از چند روز پیش در برنامه های رادیویی خود اعلام کرده بود: «نیروهای ایران در نظر دارند از جبهه شرق نیسان به عراق حمله نمایند و نیروهای عراقی آمادگی جهت دفع هرگونه حملات نیروهای ایرانی را خواهند داشت که دراین رابطه وزیر دفاع عراق اعلام می کند جهت جلوگیری از پیشروی نیروهای ایرانی به طرف شهرهای ایران موشک پرتاب خواهند کرد.»(۵)

رادیو بی بی سی نیز در تفسیری درخصوص حملات موشکی امروز عراق به دزفول و اندیمشک ضمن تأکید بر اینکه «این نخستین باری نیست که موشک های دوربرد عراق این شهرها را هدف قرار می دهند»، ادعای رادیو بغداد را تکرار کرده و گفت: علت حملات

۱- روزنامه صبح آزادگان، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۳- روزنامه اطلاعات، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۵، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۲۷، رادیو بغداد، ۸/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۱۲۰۱۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات لشکر۷ ولی عصر به فرماندهی لشکر، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۲.

موشکی عراق به دو شهر خوزستان، بمباران روز گذشته نوار شمالی عراق توسط ایران ذکر شده است. این رادیو همچنین به نقل از مقامات عراق افزود: «عراق گفته [است] هرگونه حمله تهاجمی ایران را با هدف قراردادن مواضعی در داخل خاک ایران پاسخ گفته و آن را سرکوب خواهد کرد و به نظر می رسد که منظور عراق حملات هوایی به مواضع نظامی ایران باشد و نه حمله با استفاده از موشک های برد دور به شهرهای ایران.»(۱)

۱

امروز نیز مانند روزهای گذشته هواپیماهای عراقی با تجاوز به حریم هوایی شهرهای مریوان، سرپل ذهاب و باختران مناطقی را در این شهرها بمباران کردند.

جنگنده های عراقی، شهر مریوان را هدف قرار دادند. براثر این حملات ۲ تن از اهالی شهر شهید و ۱۵ نفر مجروح شدند.(۲)

سپاه سرپل ذهاب در گزارشی اعلام کرد: هواپیماهای عراقی ساعت ۹:۳۰ صبح امروز، پادگان ابوذر را هدف قرار دادند. در این حمله یک نفر شهید و ۲۹ تن مجروح شدند.(۳)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از باختران، حمله امروز جنگنده های عراقی به منطقه تنگ کورک و تنگ قاسم آباد نیز ۴ شهید و ۵ مجروح برجای گذاشت.(۴)

علاوه براین، گزارش خبرنگار کیهان حاکی است، امروز هواپیماهای عراقی با تجاوز به حریم هوایی سرپل ذهاب، راکت های خود را در کوه های پشیو و روستاهای اطراف آن تخلیه کردند که این اقدام شهادت یک فرد بومی را درپی داشت(۵)

۲

در جریان درگیری عناصر مسلح غیرقانونی با نیروهای خودی در مناطق مختلف غرب کشور تلفاتی به دوطرف وارد آمد.

واحد طرح و عملیات سپاه سلماس در گزارشی اعلام کرد امروز «پایگاه های سیاوان - چهریق بالا و پایین [با] عناصر ضدانقلاب درگیر بوده و این درگیری حدود ۶ ساعت طول کشیده و درنتیجه یک نفر از نیروهای [خودی] زخمی سطحی شد.»(۶)

طبق اعلام هنگ ژاندارمری سقز، نیروهای تأمین پایگاه کیله شین، عصر امروز با مهاجمان درگیر شدند. در این درگیری که دو ساعت ادامه یافت، یک سرباز شهید و یک نفر دیگر زخمی شد.(۷)

امروز همچنین درپی حمله چته های ضدانقلاب به پایگاه دارساوین واقع در محور بانه - سردشت، ۲ تن از عناصر ضدانقلاب مجروح و ۳ نفر مجروح شدند.

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۷/۱۳۶۲، صص ۱۵ - ۱۳، رادیو بی بی سی، ۸/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۴.

۳- سند شماره ۴۴۴۹۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سرپل ذهاب به فرماندهی سپاه منطقه ۷، ۹/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۱ ، ۱۵/۷/۱۳۶۲، ص۲، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

۵- روزنامه کیهان، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۸.
۶- سند شماره ۳۵۴۵۶۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات سپاه سلماس به طرح و عملیات منطقه ۱۱، ۹/۷/۱۳۶۲.
۷- سند شماره ۳۴۵۸۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان،۹/۷/۱۳۶۲.

وزیر امور خارجه عراق در سخنانی در مجمع عمومی سازمان ملل، ایران را مسئول ادامه جنگ معرفی و از سازمان ملل متحد به دلیل جدیت نشان ندادن در برخورد با ایران انتقاد کرد. سخنان طارق عزیز بازتاب گسترده ای در رسانه های جهان داشت.

طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق، در نطقی در اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد گفت: «عراق پیشنهاد تشکیل یک کمیته داوری بی طرفی را می نماید که طرف آغازکننده تجاوز و جنگ را تعیین کند و طرفی را مشخص سازد که مسئولیت ادامه جنگ را تا به امروز تحمل می نماید، کلیه زیان های انسانی و مادی ناشی از آن را به عهده گیرد و عراق آمادگی آن را دارد که نتایج این داوری را بپذیرد.»

به گزارش رادیو بغداد، وزیر امور خارجه عراق پس از بیان پیشنهاد مذکور، برای ترسیم چهره ای صلح طلب از عراق به ذکر پاره ای از اقدامات این کشور ازجمله، پذیرش قطعنامه۴۷۹ در سال ۱۹۸۰، پاسخ مثبت به درخواست های کمیته حسن نیت اسلامی و جنبش عدم تعهد و برخی آتش بس های یک جانبه و... اشاره کرد و در مقابل، مسائلی نظیر تهدید اخیر ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز به عنوان یک آبراه بین المللی را نشانه ای از نبودِ عزم راسخ در نزد مقامات ایرانی برای خاتمه درگیری دانست. وی برای تأیید ادعای خود گفت: «رئیس جمهوری آقای صدام حسین، در روز ۷ ژوئن ۱۹۸۳، به این دعوت کرد که یک توافقنامه دوجانبه میان عراق و ایران و تحت نظارت سازمان ملل متحد و درجهت متوقف کردن تمامی عملیات جنگی در سرتاسر منطقه خلیج [فارس] انجام گیرد.»

طارق عزیز در ادامه از جامعه جهانی به ویژه اعضای دائم شورای امنیت، که مسئولیت حفظ صلح و امنیت بین المللی را برعهده دارند، خواست تا ایران را قانع یا مجبور به توقف جنگ کنند. وی با انتقاد از اقدامات پیشین سازمان ملل گفت: آن تلاش ها کافی نبوده و احیاناً جدیت و تداوم لازم را نداشته است(۱)

به گزارش خبرگزاری فرانسه، معاون نخست وزیر عراق در بخش دیگری از سخنان خود در مجمع عمومی سازمان ملل متحد خواستار توقف فوری کمک های نظامی امریکا به رژیم صهیونیستی شد.(۲)

سخنان طارق عزیز در نشست اخیر مجمع عمومی سازمان ملل در رسانه های جهان انعکاس وسیعی داشت.

رادیو لندن در گزارشی از این سخنرانی انتقاد عراق از کوتاهی سازمان ملل در پایان دادن به جنگ ایران و عراق را مورد توجه قرار داده، به نقل از وزیر امور خارجه عراق افزود: «وظیفه شورای امنیت سازمان ملل است که ایران را ترغیب و یا مجبور به پایان جنگ کند، درحالی که ابتکارهای صلح سازمان مدتی است متوقف شده است.» بی بی سی با تأیید مواضع عراق درباره

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۷، ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۲۵ - ۲۰، رادیو بغداد، ۱۰/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۵، ۹/۷/۱۳۶۲، صص ۴ - ۳، سازمان ملل - خبرگزاری رویتر، ۸/۷/۱۳۶۲.

جدیت نشان ندادن سازمان ملل برای خاتمه جنگ، مدعی شد که علت این امر شرایط ایران برای ختم جنگ است که ازنظر عراق پذیرفتنی نیست.

رادیو امریکا نیز ضمن بازتاب بخشی از سخنان طارق عزیز مبنی بر ناکافی بودن تلاش ها برای برقراری صلح یادآور شد: «پاره ای از این کوشش ها فاقد شرایط لازم ازجهت جدیت، تداوم و پشتکار بوده و به جای آنکه از روح تعهد برخوردار باشد صرفاً اقداماتی تصنعی بوده اند که برای احتراز از سرزنش اتخاذ شده اند.» این رادیو به نقل از طارق عزیز تهدید ایران را در بستن تنگه هرمز نوعی «باج گیری حقیرانه» خواند که سایر کشورهای منطقه تسلیم آن نخواهند شد.(۱)

رادیو مسقط با اشاره به دعوت عراق از سازمان ملل برای داوری در جنگ، درخصوص فرسایشی شدن جنگ و تلاش طرفین برای رهایی از آن گفت: «[با آغاز چهارمین سال جنگ] هیچ یک از دو طرف درگیر نتوانسته اند برتری نظامی خود را علیه دیگری نشان دهند و این امر ثابت کرده که حل جنگ ازطریق نظامی امکان پذیر نیست.» رادیو مسقط با پرداختن به تأثیر طولانی شدن جنگ بر بحران های امنیتی منطقه و صلح جهانی، حل این منازعه ازطریق مذاکرات را در موقعیت کنونی امری ضروری خواند(۲)

خبرگزاری آسوشیتدپرس هم در گزارشی با اشاره به سخنرانی طارق عزیز اعلام کرد: «چنانچه ایران دهانه تنگه هرمز را ببندد کشورهای عربی حوزه خلیج فارس دست به اقدام مقتضی خواهند زد. ... کشورهای عربی حوزه خلیج [فارس] تسلیم یک چنین باج خواهی ازسوی ایران نخواهند شد. ...» این خبرگزاری درمورد عملکرد ایران در قبال تلاش های صلح افزود: «ایران تاکنون پیشنهادات مربوط به صلح سازمان کنفرانس اسلامی و نهضت غیرمتعهدها را رد کرده و بر روی کشور عراق به عنوان یک کشور متجاوز اصرار ورزیده است. ایران همچنین خواستار پرداخت ۱۵۰ میلیارد دلار خسارت جنگی ازسوی عراق شده است.»

خبرگزاری فرانسه نیز به سخنرانی اخیر وزیر امور خارجه عراق در سازمان ملل اشاره کرد و گفت: «تهدید مقامات تهران جهت بستن تنگه هرمز در خلیج فارس منافع حیاتی بسیاری از کشورها [را] تهدید می کند.»(۳)

طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، علاوه بر سخنرانی در مجمع عمومی سازمان ملل، در نیویورک با وزیران امور خارجه کشورهای برزیل، ترکیه، بنگلادش، لهستان و ایتالیا نیز به طور جداگانه ملاقات کرد. به گزارش رادیو رأس الخیمه، محورهای اصلی این مذاکرات به تحولات جنگ عراق و ایران، تلاش های مستمر عراق برای متوقف کردن آن و پاسخ مثبت این کشور به همه کوشش های بین المللی و منطقه ای برای پایان دادن به جنگ مربوط می شد.(۴) معاون نخست وزیر عراق همچنین با ایندیرا گاندی نخست وزیر هند و رئیس کنونی جنبش عدم تعهد ملاقات و موضع عراق را درمورد جنگ با ایران و تلاش های کشورش برای پایان دادن به این جنگ از راه های مسالمت آمیز اعلام کرد.(۵)

ص: ۸۱۲

۱- همان، ص۷، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۹ - ۸، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۴ - ۳، سازمان ملل - خبرگزاری رویتر، ۸/۷/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۳۵، رادیو صوت الجماهیر، ۸/۷/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۰/۷/۱۳۶۲، صص ۴ - ۳، رادیو رأس الخیمه.

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، امروز در سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد در نیویورک، در سخنانی مبسوط مواضع جمهوری اسلامی را درباره موضوعات مهم بین المللی و منطقه ای به ویژه جنگ ایران و عراق بیان کرد. وی پس از این سخنرانی، با دبیرکل سازمان ملل و حدود ۵۰ تن از رؤسای هیئت های نمایندگی کشورها در سازمان ملل نیز دیدار و گفت وگو کرد.

وزیر امور خارجه ایران در ابتدای سخنان خود، ضمن تقدیر از رئیس قبلی و تبریک به رئیس جدید نشست مجمع عمومی، گفت: «هئیت نمایندگی ما آرزو دارد که این مجمع بتواند اهداف اعلام شده در دستور کار خود را به نحو مطلوب دنبال کند و برای حل مشکلات و معضلات کنونی جهانی راه حل های مناسبی پیشنهاد نماید.» وی درباره وضعیت جهان در سال گذشته گفت: «جهان امروز دچار یک بحران عظیم اخلاقی است که اگر به طور جدی و هماهنگ با آن مقابله نشود موجودیت انسان و انسانیت را به طور جدی تهدید می کند. ...»

ولایتی سپس به بررسی اوضاع جهان پرداخت و درباره مسئله فلسطین گفت: «سی وشش سال است که ملت ستمدیده فلسطین به طور مداوم در معرض وحشیانه ترین تهاجمات و تجاوزات ازجانب رژیم غاصب صهیونیستی قرار دارد. سی وشش سال است که تاریخ این ملت مظلوم را - که دچار جانشینان هیتلر شده است - با خون می نویسند. در طول این دوران، سازمان ملل متحد بنا به شیوه معمول به صدور قطعنامه هایی بسنده نموده که هیچ راه به جایی نبرده است. رژیم اشغالگر قدس با بی اعتنایی کامل به این قطعنامه ها عملاً ثابت نموده که تحت حمایت بی قیدوشرط امپریالیسم امریکا، هیچ مرزی برای تحدید و توقف تجاوز به ملت فلسطین و کشورهای اسلامی نمی شناسد.»

وزیر امور خارجه ایران در ادامه به نقش سازمان ملل در برقراری صلح و امنیت در جهان اشاره کرد و با استناد به اصل ششم منشور این سازمان یادآور شد که رژیم صهیونیستی به دلیل تخلفات مکرر از اصل منشور بایستی از سازمان ملل اخراج شود.

وی با اعلام حمایت کامل از مبارزات مردم فلسطین، راه حل مشکل فلسطین را اقدام مشترک و بین المللی برای رفع موجبات تجاوز و فراهم ساختن زمینه بازگشت ملت فلسطین به سرزمین های خود ذکر کرد.

وزیر امور خارجه ایران، در ادامه، اقدام شوروی در اشغال افغانستان را به تجاوز امریکا به ویتنام تشبیه کرد و تنها راه حل مسئله افغانستان را خروج کامل، بی قیدوشرط و فوری قوای نظامی اشغالگر خارجی از آن کشور، مداخله نکردن در امور داخلی افغانستان، بازگشت آوارگان افغان به سرزمین های خود و تعیین سرنوشت مردم به دست خودشان دانست و هر نوع مذاکره ای را بدون حضور نمایندگان واقعی مردم افغانستان مردود شمرد.

ولایتی سپس به موضوع جنگ عراق و ایران پرداخت. وی در این بخش از سخنانش ضمن

تشریح حمله نظامی عراق به ایران از سازمان ملل به دلیل عملکرد ضعیف در جنگ ایران و عراق و سکوت دربرابر جنایات عراق انتقاد کرد.

وزیر امور خارجه همچنین به قطعنامه صادرشده در ۲۸ سپتامبر ۱۹۸۰ اشاره کرد و با ضعیف خواندن آن، مواردی از نقض اصول این قطعنامه ازجانب عراق و اعضای دائمی شورای امنیت را برشمرد. ولایتی درباره عملکرد متناقض شورای امنیت سازمان ملل در آغاز و پس از فتح خرمشهر گفت: «چرا تا دو سال پس از صدور قطعنامه، شورای امنیت درمورد مسئله جنگ ساکت ماند؟ [صدام] بعد از شکست در خرمشهر و نابودی سریع نیروهای عراقی در خاک ما، ناگهان و به طور خلق الساعه صلح طلب می شود و بلافاصله اعلام می دارد که به طور یک جانبه تصمیم به تخلیه سرزمین های اشغالی گرفته است. شورای امنیت نیز پس از دو سال سکوت، ناگهان و در فاصله دو ماه و نیم، دو قطعنامه صادر می نماید و این بار از طرفین می خواهد که سرزمین های اشغالی را تخلیه نمایند! ... دو سال اشغال خاک ما هیچ خطری برای امنیت و صلح بین المللی نداشت، ولی شکست نیروهای عراقی آن هم در خاک ما چنین خطری را به بار آورد؟ آیا ملت ما حق نداشت که رأی صاحب این منطق؛ یعنی شورای امنیت را مردود شمارد؟»

ولایتی در اثبات حقانیت جمهوری اسلامی و انتقاد از عملکرد دوگانه عراق، به گزارش اخیر هیئت سازمان ملل از مناطق آزادشده ایران اشاره کرد و گفت: «اینجانب یقین دارم که اکثر شما گزارش هیئت اعزامی سازمان ملل متحد برای بازدید از مناطق اشغالی آزادشده در کشور ما را که به ضمیمه سند S/۱۵۸۳۴ مورخ ۲۰ ژوئن ۱۹۸۳ منتشر شده، به دقت ملاحظه نموده اید. مستحضرید که هیئت به عراق نیز رفته و از شهرهای مرزی این کشور بازدید به عمل آورده و آن را گزارش نموده است. این گزارش بااینکه در کشور ما کامل نبوده و منعکس کننده تمامی واقعیات نیست، اما توانسته است گوشه ای از واقعیات را بدون جانب داری از هیچ یک از طرفین مخاصمه آشکار سازد. ...گزارش هیئت اعزامی در تطابق کامل با اعلامیه های خبری ما نشان می دهد که بسیاری از شهرهای ما که در اشغال نیروهای عراق بوده تا میزان نود درصد و گاه صد درصد به وسیله وسایل فنی و مهندسی و برخلاف نص صریح مواد کنوانسیون چهارم ژنو نابود شده است. از آن میان، شهرهای هویزه، خرمشهر، قصرشیرین [را] می توان نام برد. در مقابل، زبونی مقامات عراقی در اثبات ادعاهایشان مبنی بر بمباران شهرهای مرزی عراق کاملاً در گزارش مشهود است. آیا این سند عمق صلح دوستی و انسانیت مردم مورد تجاوز ما [را] که در طول سه سال جنگ علی رغم اینکه در شب و روز در معرض بمباران کور موشکی عراق قرار داشته اند [و] به تبعیت از دستورات اسلامی حاضر نشده اند مناطق شهری عراق را مورد حمله قرار دهند، نمی رساند؟»

وی همچنین درمورد تفاوت سیاست اعلامی و اعمالی عراق در قبال جنگ با ایران گفت: «اظهارات اخیر وزیر خارجه عراق را در این مجمع درباره صلح دوستی رژیم بعثی با عملکرد

این رژیم در همین چند ماه اخیر نسبت به شهرهای پیرانشهر، گیلان غرب، بانه، مریوان و اندیمشک مقایسه کنید. وزیر خارجه عراق درحالی قیافه صلح دوستانه می گیرد که هنوز سنگ فرش های شهر ما از خون تازه مردم کوچه و بازار و زن ها و بچه های بی پناه رنگین است. ... طی حملات موشکی اخیر عراق، در دو نوبت جمهوری اسلامی ایران به سازمان ملل اطلاع داد که ظرف چند روز آینده حملات موشکی عراق به مناطق شهری و غیرنظامی آغاز خواهد شد. اسناد منتشره سازمان مورخ ۵ مه ۱۹۸۳ و ۴ اگوست ۱۹۸۳، شاهد این مدعاست. متأسفانه در هر نوبت، پیش بینی ما تحقق یافت بی آنکه عکس العمل مناسبی ازجانب سازمان ملل مشاهده شود. این روند تا کی می تواند ادامه یابد؟»

وزیر امور خارجه ایران ضمن تأکید بر حقوق جمهوری اسلامی و پافشاری ایران بر احقاق این حقوق به موضوع امنیت خلیج فارس اشاره کرد و به قدرت های خارجی درباره برهم زدن موازنه و زمینه سازی حضور هرچه بیشتر خود در منطقه هشدار داد و گفت: «تشدید این جنایات و استمرار تجاوزات رژیم بعث عراق، رسیدن به هرگونه صلح و توافقی را غیرمحتمل و نامقبول ساخته است. ما کمترین جزء حقوقمان را مصالحه نخواهیم نمود. بدیهی است عواملی که بر سر راه این احقاق حقوق مانع ایجاد نمایند مسئولیت واقعی ادامه جنگ را برعهده خواهند داشت. ما همین جا به ابرقدرت هایی که از یک سو ماشین جنگی رژیم عراق را تغذیه می کنند و از سوی دیگر با ایجاد تبلیغات وسیع دایر بر عدم امنیت خلیج فارس برای حضور هرچه بیشتر نیروهای خود در منطقه زمینه سازی می نمایند، هشدار می دهیم که دود این آتش به چشم خودشان خواهد رفت. ما به جامعه بین المللی اطمینان می دهیم تا زمانی که بتوانیم منافع اقتصادی خود را در خلیج فارس حفظ کنیم، قادر خواهیم بود امنیت کامل این منطقه و عبورومرور سالم کشتی ها را نیز برطبق موازین و مقرارت بین المللی تضمین نماییم. اطمینان داریم عملکرد ما تابه حال این توانایی را به خوبی نشان داده است. دفاع شرافتمندانه و موفق ما از سرزمین های خودمان و سرکوبی متجاوز ثمری جز صلح و آرامش برای کشورهای منطقه به بار نخواهد آورد؛ صلحی که می تواند روابط نزدیک و دوستانه براساس احترام متقابل بین کشورهای منطقه را تحکیم بخشد. ما اعلام می داریم که بیش از این نمی توانیم شاهد عبور کشتی های پر از اسلحه از تنگه هرمز که به مقصد بنادر جنوبی خلیج فارس ازسوی سوداگران مرگ برای رژیم بغداد ارسال می گردد، باشیم و در آینده کنترل بیشتری بر تنگه اعمال خواهیم کرد. ما با قاطعیت می گوییم که هرگونه صدمه به منافع حیاتی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس انسداد کامل تنگه هرمز و توقف صدور نفت از این منطقه را به دنبال دارد. بدیهی است مسئولیت عواقب این امر به عهده آنهایی است که سلاح های پیشرفته دراختیار متجاوزان می گذارند. روی سخن بیش از همه به جانب دولت فرانسه است که بدون پرده پوشی و با یک گستاخی جاهلانه در این وادی قدم گذاشته است.»(۱)

۱- مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل، جلد دوم، ترجمه محمدعلی خرمی، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، چاپ اول ۱۳۸۷، صص ۱۲۳ - ۱۱۳.

ولایتی سپس به تشریح مواضع جمهوری اسلامی ایران دربرابر بحران های به وجودآمده در قاره افریقا پرداخت.

وی همچنین مواضع جمهوری اسلامی ایران را دربرابر بحران های موجود در امریکای لاتین تشریح و ضمن حمایت از مبارزات رهایی بخش این قاره، مداخلات علنی امریکا در امور داخلی کشورهای این منطقه به ویژه نیکاراگوئه و السالوادور را محکوم کرد.

وزیر امور خارجه ایران در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به نقش مهمی که اقیانوس هند در صلح و امنیت جهان ایفا می کند، خواستار خروج اقیانوس هند از حوزه رقابت های هسته ای و تسلیحاتی دو ابرقدرت شد. وی در ادامه به تشریح بحران های اقتصادی موجود در جهان پرداخت و ریشه این بحران ها را کاهش قیمت کالاهای اساسی، افزایش قیمت کالاهای صنعتی و دسترسی نداشتن کشورهای جهان سوم به منابع مالی و تکنولوژی ذکر کرد.

ولایتی تقسیم جهان به دو بلوک شرق و غرب را عامل اصلی بروز جنگ و تشنج در جهان توصیف کرد و گفت: «معتقدیم که دراثر حرکت دسته جمعی کشورهای زیر سلطه باید به سلطه جویی ابرقدرت ها خاتمه داده شود. ما بر این باور هستیم که تقویت جنبش عدم تعهد با تأکید بر اصول عدم تعهد، راه آزادی ملل ستمدیده از سلطه ابرقدرت ها را هموار می سازد.»(۱)

به گزارش واحد مرکزی خبر از نیویورک، در حین سخنرانی ولایتی، یکی از اعضای هیئت نمایندگی جمهوری اسلامی ایران خبر حمله موشکی عراق به شهرهای دزفول و اندیمشک را به اطلاع وی رساند. وزیر امور خارجه ایران نیز با قطع نطق خود، ضمن اعلام این خبر و آمار تلفات انسانی و خسارات مالی واردشده به مناطق مسکونی و غیرنظامی این دو شهر، اقدام دولت عراق را محکوم کرد و گفت: «آیا با چنین رژیمی می توان بدون حضور در میدان نبرد مسئله را حل کرد؟»(۲)

امروز همچنین علی اکبر ولایتی به همراه اعضای هیئت نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در مجمع عمومی سازمان ملل، با خاویر پرز دکوئیار دبیرکل این سازمان دیدار و گفت وگو کرد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در این ملاقات، که بیش از یک ساعت به طول انجامید، درخصوص موضوعات مختلف بین المللی ازجمله مسائل مربوط به افغانستان و جنگ ایران و عراق بحث و گفت وگو شد. ولایتی با اشاره به تجاوزات رژیم بغداد، تصمیم جمهوری اسلامی ایران به ادامه نبرد تا احقاق کامل حقوق مردم ایران را مورد تأکید قرار داد و از نمایندگان اعزامی دبیرکل سازمان ملل به دلیل پیگیری نکردن حملات نیروهای بعثی به مناطق مسکونی و غیرنظامی ایران انتقاد کرد.(۳)

گفتنی است پس از پایان سخنرانی وزیر امور خارجه ایران، ۵۰ تن از رؤسای هیئت های نمایندگی کشورهای مختلف در سازمان ملل که تحت تأثیر سخنان وی قرار گرفته بودند، برای مصافحه و تأیید مواضع ولایتی به ملاقات وی آمدند. نمایندگان و رؤسای هیئت های کشورهای ونزوئلا، آرژانتین، تونس، موریتانی، کامرون، سیرالئون، تانزانیا، دلتای علیا، غنا،

۱- همان، صص ۱۲۸ - ۱۲۳.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص ۳.

۳- روزنامه اطلاعات، ۹/۷/۱۳۶۲، ص ۱۶.

نیجریه، گینه، لیبی، الجزایر، هند، ترکیه، پاکستان، سوریه، نیکاراگوئه، نماینده سازمان آزادی بخش فلسطین، آلبانی، قطر، بنگلادش، صحرا، چین، ویتنام، آنگولا، ماداگاسکار، کره شمالی، زامبیا، کنیا، اکوادور و... ازجمله ملاقات کنندگان با وزیر امور خارجه ایران بودند.(۱)

عصر امروز نیز ملاقات هایی بین ولایتی و وزرای امور خارجه کشورهای هند، مجارستان، اسپانیا، برزیل، رومانی، سریلانکا و نیکاراگوئه صورت پذیرفت.(۲)

۱

سخنان علی اکبر ولایتی در مجمع عمومی سازمان ملل متحد با اعتراض نماینده عراق در این سازمان روبه رو شد. ادعاهای این مقام عراقی واکنش نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد را درپی داشت. نماینده ایران همچنین در مصاحبه ای، درخصوص بازتاب های سخنان وزیر امور خارجه ایران صحبت کرد.

پس از سخنرانی مفصل امروز وزیر امور خارجه ایران، نماینده عراق در سازمان ملل متحد پشت تریبون قرار گرفت و ضمن اعتراض به سخنان ولایتی گفت: «سخنان نماینده ایران کوششی بیهوده برای بی آبرو کردن عراق بوده است. ما حاضریم مسئله را به یک شخص ثالث واگذار نماییم که تعیین نماید چه کسی مجرم است.» وی در ادامه افزود: «نماینده ایران اظهار داشته است که ما شهرهای آنان را بمباران کرده ایم، ولی نگفتند که این به تلافی بمباران یکی از شهرهای عراق بوده است. ما اینها [ایرانی ها] را به مبارزه می طلبیم تا ثابت نماییم که آیا کشوری هست که آنها در اوضاع داخلی اش دخالت نکرده باشند؟»(۳)

درپی این نطق، سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل، پشت تریبون حاضر شد و گفت: «مطالب نماینده عراق قابل پاسخ گفتن نیست. ... در رابطه با گفتار وی می گوییم که کار ما بیهوده نبوده و پرثمر بوده و ما قصد بی آبرو کردن رژیم عراق را نداریم؛ چراکه صدام حسین خود به خوبی این کار را انجام داده است.» رجایی خراسانی سپس درخصوص حضور یک هیئت بی طرف در ایران گفت: «به عنوان یک شخص ثالث یک دادگاه بین المللی اسلامی تشکیل گردید و آنها از ضایعات داخل ایران دیدن کردند و ما منتظر هستیم تا ببینیم که آیا عراق آنها را نیز خواهد پذیرفت یا نه؟ ... وقتی ما ادعا کردیم که شهرهای ما خراب شده، نماینده دبیرکل سازمان ملل را بردیم و ویرانی ها را به آنها نشان دادیم. اگر شما حقیقت را می گویید هم اکنون از آقای دبیرکل دعوت کنید که بیایند و تمام مدارک را به آنها ارائه بدهید و ما را بی آبرو نمایید.»(۴)

نماینده دائمی جمهوری اسلامی در سازمان ملل امروز همچنین در مصاحبه ای شرکت کرد. وی در این گفت وگو موقعیت کنونی جمهوری اسلامی را در صحنه بین المللی موقعیت یک کشور پیروز و موفق خواند و این پیروزی ها را ثمره خون شهدا و رزمندگان اسلام دانست.(۵)

۱- روزنامه کیهان، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- همان.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۴- روزنامه کیهان، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۲۳.

۵- روزنامه کیهان، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۳؛ و - روزنامه صبح آزادگان، ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۱۴ - ۱۳.

هم زمان بـا برگزاری سی وهشـتمین نشـست مجمع عمومی سازمـان ملل رایزنی ها و درخواست ها برای خاتمه جنگ میان ایران و عراق افزایش یافته است.

گزارش خبرگزاری کویت دراین زمینه حـاکی است: شـیخ صـباح الاحمـد وزیر امور خـارجه کویت، در نطقی در مجمع عمومی سازمـان ملـل از موفق نبودن کوشـش هـای بین المللی برای متوقف کردن جنـگ ایران و عراق ازجمله ابتکار شورای همکاری خلیـج فارس ابراز تأسف کرد. وی ضمن تمجید از عراق به دلیل پذیرش و اعلام موافقت با تمامی ابتکارات صـلح گفت: «کویت امیدوار است ایران نیز از چنین روشی تبعیت کند.» این مقـام کویتی سپس به مسـئولیت جـامعه جهـانی دربـاره جلوگیری از گسترش ابعـاد منـازعه اشاره کرد و گفت: «کویت احساس می کنـد که قدرت های بزرگ و شورای امنیت مسئولیتی مشخص برای یک اقدام سریع و جدی درجهت خاتمه بخشیدن به این جنگ به عهده دارند.»(۱)

امروز همچنین در مراسم افتتاح اجلاس پنجمین دوره قانون گـذاری پارلمانی کویت، شـیخ سـعد عبـدالله الصباح ولیعهـد و رئیس شورای وزیران کویت در سـخنانی، به اجلاـس آتی شورای همکـاری خلیـج فارس و اهمیت روابط این کشورها اشاره کرد و درمورد جنگ ایران و عراق گفت: کشورش از هیچ تلاشـی برای متوقف شدن جنگ کوتاهی نخواهد کرد و پیوسـته منتظر پاسخ مثبت ایران به تلاش های مبذول شده جهت توقف جنگ است. کویت با دیگر کشورهای برادر و دوست برای خاتمه دادن به این تراژدی که سایه تیره اش بر آینـده منطقه افکنده شده است، تلاش های فراوانی را مبذول خواهد کرد.(۲)

به گزارش رادیو دوبی، مطبوعـات کویتی بـا اسـتناد به اظهـارات منـابع دیپلماتیک در سازمان ملل متحـد، اعلام کردنـد: درحال حاضـر طرحی به کمک امریکا و حمایت بازار مشترک اروپا برای متوقف ساختن جنگ میان عراق و ایران در دست تهیه می باشـد. روزنامه کویتی الوطن، با درج این خبر، نوشت: طرح مـذکور شامل آتش بس، بازگشت به مرزهای بین المللی و مـذاکرات آینده دو طرف بر مبنای موافقت نامه الجزایر است و اواخر ماه آینده نماینده ای ازطرف دبیرکل سازمان ملل پس از سفر به بغداد و تهران، طرح مذکور را به اطلاع دو کشور خواهد رساند.(۳)

خبرگزاری کیودو نیز امروز در گزارشـی از دیدار دیروز وزیران امور خارجه ایران و ژاپن به نقل از مقامات رسـمی ژاپن اعلام کرد: روز گذشـته وزیر امور خـارجه ایران در نیویورک پس از ملاقـات با شـینتارو آبه، ضـمن رد درخواست ژاپن برای قطع فوری جنگ ایران و عراق، قول داد که جنگ تا پایان شـرافتمندانه ادامه یابد. به گفته مقامات ژاپنی آبه از عراق نیز خواسته بود تا از دامن زدن به جنگ ازطریق به کارگیری سلاح های جدید در صحنه نبرد پرهیز کند. آبه افزود: «ما جانب هیچ یک را نمی گیریم؛ موضع ژاپن فراهم آوردن زمینه حل وفصل فوری این جنگ است.»

ص: ۸۱۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۵، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۴، خبرگزاری کویت، ۸/۷/۱۳۶۲.

۲- واحـد مرکزی خبـر صداوسـیمای جمهوری اسـلامی ایران، بولتن رادیوهـای بیگـانه، ۱۰/۷/۱۳۶۲، صـص ۳ - ۲، رادیـو ریـاض عربی و رادیو کویت، ۸/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۵، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۳۵، رادیو صوت الجماهیر، ۸/۷/۱۳۶۲.

وی در پایان از مقامات ایران خواست، برای دستیابی به اهداف خود در سطح جهانی جهت خاتمه جنگ انعطاف پذیری بیشتری از خود نشان دهند.(۱)

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از واشنگتن، امروز حسنی مبارک با ریگان دیدار و گفت و گو کرد. رئیس جمهور مصر بدون اشاره به اعزام نیرو و ارسال سلاح به عراق، در این ملاقات از ایران خواست به درخواست های عراق برای صلح پاسخ مثبت دهد. درمورد جزئیات این گفت وگوها اطلاعی در دست نیست.(۲)

صبح امروز، سعد قاسم حمودی عضو کمیسیون روابط عربی و بین المللی پارلمان عراق نیز در رأس یک هیئت پارلمانی به منظور شرکت در اجلاس بین المللی بین المجالس عازم کره جنوبی شد. وی پیش از ترک عراق در گفت وگویی با خبرگزاری بغداد به موضوعاتی چون: پیشنهاد عراق به کنفرانس بین المجالس جهت پایان دادن به جنگ، حل مسالمت آمیز منازعه ازطریق مذاکرات و موضع مثبت عراق درخصوص وساطت های بین المللی و منطقه ای اشاره کرد و از ایران خواست تا پایان دادن به این جنگ را بپذیرد.(۳)

در پایان دیدار دوروزه رئیس جمهور آلمان شرقی از یوگسلاوی، بیانیه ای صادر شد که در آن به موضوعاتی نظیر درخواست خروج رژیم صهیونیستی از سرزمین های اشغالی، شناسایی ساف به عنوان نماینده مردم فلسطین و ختم جنگ سه ساله عراق و ایران اشاره شده است.(۴)

۱

درحالی که دولت عراق در تقسیم بندی بین المللی، از دولت های بلوک شرق به شمار می رود اخیراً اقداماتی را برای نزدیکی به امریکا و مصر، از دول بلوک غرب، در دستور کار خود قرار داده است.

در این راستا عراق برای رهایی از مشکلات و تنگناهای اقتصادی و نظامی خود، تلاش های فشرده ای را در عرصه دیپلماتیک برای تحویل گرفتن هواپیماهای سوپراتاندارد و دریافت کمک های خارجی آغاز کرده است.

در همین راستا و به منظور تحکیم پیوند سیاسی - نظامی واشنگتن و بغداد، طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق، امروز با جرج شولتز وزیر امور خارجه امریکا در نیویورک ملاقات کرد. به گفته ناظران سیاسی، این دیدار، که از مفاد آن اطلاعی در دست نیست، احتمالاً با هدف ایجاد هماهنگی و اتخاذ مواضع مشترک در منطقه و نیز گسترش کمک های نظامی و اقتصادی امریکا به عراق انجام شده است. این دومین دیدار طارق عزیز با جرج شولتز درپی درخواست صدام از امریکا برای دخالت در جنگ ایران و عراق می باشد.(۵)

ملاقات وزرای امور خارجه عراق و امریکا درحالی صورت گرفت که مشاور نزدیک

۱- همان، صص ۵ - ۴، خبرگزاری کیودو، ۸/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۵، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۳۵، رادیو صوت الجماهیر، ۸/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۶، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۵، خبرگزاری جمهوری ۹/۷/۱۳۶۲.

۵- روزنامه اطلاعات، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

رئیس جمهور عراق نیز در واشنگتن مشغول رایزنی با مقامات امریکایی است. خبرگزاری فرانسه دراین باره گزارش داد: «عصمت کتانی مشاور نزدیک صدام حسین رئیس جمهوری عراق به منظور توضیح موضع عراق و متقاعدکردن امریکا ... برای موافقت با تحویل سوپراتاندادرها همان طورکه پیش بینی شده بود، چند روز است در واشنگتن به سر می برد.»(۱)

مطبوعات مصر نیز از سفر وزیر امور خارجه این کشور به عراق در آبان ماه خبر دادند. پس از قطع مناسبات قاهره و بغداد (در سال ۱۹۷۹) این نخستین دیدار وزیر امور خارجه مصر از عراق است. قاهره پس از ریاست جمهوری انور سادات تجهیزات و تسلیحات دراختیار عراق قرار می داد و با روی کارآمدن مبارک زمینه های گسترش بیش ازپیش روابط بغداد و قاهره فراهم آمد. وزیر امور خارجه عراق و وزیر اقتصاد مصر نیز چندی پیش سفرهایی به کشورهای یکدیگر داشتند و به منظور افزایش روابط دو کشور، سفیر سابق عراق در مصر نیز این هفته وارد قاهره شد.(۲)

۱

درپی تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز درصورت به خطرافتادن امنیت خلیج فارس با تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، رسانه های خبری جهان همچنان به بازتاب این موضوع و واکنش های صورت گرفته دربرابر آن می پردازند. امروز رسانه هایی نظیر روزنامه تایمز مالی و رادیو بی بی سی به طور ضمنی و روزنامه لوماتن علناً به تأثیر تهدید ایران بر تعویق زمان تحویل سوپراتاندادرهای فرانسوی اذعان کردند.

روزنامه تایمز مالی (چاپ لندن) در مقاله ای به قلم دیوید هوسه گویی، خبر دستور میتران رئیس جمهور فرانسه مبنی بر تعویق زمان تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را منتشر کرد. نویسنده این مقاله به نقل از یک مقام فرانسوی، ضمن تأیید گزارش روزنامه های دیروز دراین باره نوشته است: فرانسه به سوریه پیشنهاد کرده تا دوباره خط نفتی عراق به مدیترانه را به کار اندازد. به نوشته این روزنامه، «این ابتکار در کریدرهای سازمان ملل که هم اکنون میتران رئیس جمهور و شسون وزیر خارجه فرانسه در آنجا به سر می برند مورد تأکید قرار گرفته است.» این مقام فرانسوی، شرکت سوریه در پیمان آتی آتش بس لبنان را که با میانجیگری عربستان صورت پذیرفته است، فرصت مناسبی برای تحقق چنین ابتکاری برشمرد. پاریس معتقد است که تحویل سوپراتاندادرها به اعاده تعادل و ترغیب ایران و عراق برای انجام مذاکرات کمک خواهد کرد و علاوه براین افزایش صادرات نفت عراق - که حدود ۴۰ تا ۶۰ میلیارد فرانک به فرانسه بدهکار است - برای این کشور فرصتی فراهم می کند تا توانایی مالی خود را به ویژه برای بازپرداخت بدهی هایش افزایش دهد.(۳)

۱- روزنامه صبح آزادگان، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه صبح آزادگان، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۵، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۷/۱۳۶۲.

جیم مولی خبرنگـار بی بی سـی نیز در نیکوزیـا آخرین تحولات مربوط به جنـگ ایران و عراق را مورد توجه قرار داده است.(۱) وی بـا اشاره به آغـاز چهـارمین سـال جنـگ دو کشـور، ضـمن بررسـی تلاش عراق برای خـاتمه درگیری و رهـایی از جنـگ فرسایشـی بـه موضـوع تحـویل سوپراتاندارهای فرانسوی به عراق پرداخت. خبرنگار بی بی سـی بدون توجه به تأثیر تهدید اخیر ایران در تجدیدنظر مقامات فرانسه جهت ارسال هواپیماهـای سوپراتانـدارد به عراق گفت: براسـاس آخرین گزارش هـا، پس از گفت وگوهـای امریکـا، انگلیس و آلمان غربی با فرانسه، مقامات پاریس فعلاً تحویل سوپراتانـداردها را به تعویق انداخته اند. گفتنی است رادیو بی بی سـی خبر مزبور را فقط در بخش خبری انگلیسـی زبان خود پخش کرد که به نظر می رسد هدف از این اقدام خودداری از اذعان به تأثیر تهدید ایران بر تصمیم فرانسه بوده است.

خبرنگـار بی بی سـی به نقل از یک دیپلمات غربی با اشاره به موضع اخیر فرانسه افزود: درهرحال، در این بازی میتران یک بازنـده است؛ ازسویی تحقق وعده فرانسه و درنتیجه اقدام عملی دولت عراق منجر به بستن تنگه هرمز و واردآمدن خسارت عظیمی به فرانسه و دوسـتانش خواهد شد و از سوی دیگر، تحویل ندادن هواپیماها فرانسه را در صحنه سیاسی به موضع ضعف می کشاند.(۲)

بی بی سـی همچنین به تلاش فرانسه برای مـذاکره بـا سوریه به منظور بازگشـایی خـط لوله نفتی عراق به مـدیترانه پرداخت و گفت: دیپلمـات ها عقیده دارند فرانسه به قرارداد خود عمل خواهد کرد، اما این اقدام زمانی انجام خواهد شد که فرانسه مطمئن شود دیگر کسـی به موضوع جنگنده ها علاقه ای ندارد و نظرها به سمت دیگر چرخیده است.(۳)

از سوی دیگر، روزنامه فرانسوی لوماتن در شماره امروز خود علناً به ثمربخش بودن هشدارهای اخیر مسئولان جمهوری اسلامی در تعویق تحویل سوپراتانـدارها به عراق اعتراف کرد.(۴) این روزنـامه در تفسـیری بـا اشـاره به اظهـارات مقامات ایران و ناراحتی مقامات عالی رتبه عراق از ایجاد تـأخیر در تحویـل هواپیماهـای فرانسوی نوشت: به نظر می رسـد که هشـدارهای ایران اولین تأثیرات خود را نشان داده است. مفسـر لوماتن ضـمن اشاره به سـکوت فرانسه دراین باره و تردید درخصوص اجرای این قرارداد اظهار کرد: «راه حل مناسب این است که عراقی ها خود ناچار شوند از این قرارداد صـرف نظر کننـد و به نظر می رسد که دیپلماسـی فرانسه نیز اکنون دراین جهت تلاش می کند، اما شانس موفقیت آن [به علت بدهی عراق به فرانسه] کم است.»(۵)

روزنـامه کریستین سـاینس مـانیتور نیز امروز در مقـاله ای به بررسـی آخرین تحولات جنـگ ایران و عراق پرداخت. به گزارش رادیو امریکا، این روزنـامه درخصوص وضـعیت کنونی جنـگ نوشـته است: جنگ ایران و عراق به یک نبرد مرزی فرسایشـی بین دو دولت تبـدیل شـده و براثر دو تحول، دوباره در کانون توجه محافل بین المللی قرار گرفته است؛ یکی تصمیم فرانسه برای

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۹/۷/۱۳۶۲، صص ۱۵ - ۱۳، رادیو بی بی سی، ۸/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۶، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۲، خبرگزاری جمهوری اسلامی ۹/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۵، ۹/۷/۱۳۶۲، صص ۲۴ - ۲۲، رادیو بی بی سی، ۸/۷/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۱۷، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۸/۷/۱۳۶۲.

۵- روزنامه اطلاعات، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

ارسال هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و دیگری تلاش عراق برای کسب حمایت ها و کمک های امریکا به منظور خاتمه جنگ.

نویسنده این مقاله تصمیم اخیر فرانسه برای تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را این گونه تحلیل کرده است: «فرانسه معتقد است این هواپیماها ازسوی عراق به عنوان نیرویی بازدارنده مورد استفاده قرار خواهد گرفت و ایران را ناگزیر خواهد ساخت برای پایان بخشیدن به جنگ به مذاکره تن در دهد.»

کریستین ساینس مانیتور در تحلیل اقدام عراق نیز افزوده است: «انگیزه های عراق دراین زمینه کاملاً روشن است؛ عراق اکنون با مشکلات حاد اقتصادی و مالی روبه رو است، زیرا از یک سو قادر نیست نفت خود را صادر کند و از سوی دیگر حمایت مالی کشورهای عرب حوزه خلیج فارس را هم به میزان قابل توجه از دست داده است.»

این روزنامه درمورد رفتار ایران هم مدعی شده است که ایران سیاست های داخلی و خارجی خود را تعدیل کرده و از شرق به غرب متمایل گشته است.

روزنامه مذکور با اشاره به مشکلات موجود در راه برقراری صلح میان دو کشور ایران و عراق، اظهار امیدواری کرد که چشم اندازهای صلح در موقعیت کنونی فراهم شود. این روزنامه موفقیت تلاش های آتی ختم جنگ را منوط به فراهم شدن شرایط لازم برای ثبات درازمدت منطقه خلیج فارس دانست و هرگونه تلاش واقعی برای برقراری صلح بین ایران و عراق را به توجه به پنج عامل مشروط کرد: اول، توجه به حق حاکمیت و تمامیت ارضی همه کشورهای منطقه ازجمله ایران؛ دوم، به رسمیت شناختن مرزهای بین المللی؛ سوم، پرهیز از مداخله مستقیم یا غیرمستقیم در امور داخلی کشورهای دیگر؛ چهارم بهره برداری از اروندرود براساس ضوابط بین المللی یا موافقت نامه دوجانبه به ویژه موافقت نامه۱۹۷۵؛ پنجم، احترام به آزادی دریاها و امنیت کشتیرانی و خطوط دریایی.

در پایان این مقاله، از غرب خواسته شده است تا در اعطای تسلیحات و تجهیزات با رعایت جوانب احتیاط، نوعی تعادل میان کشورهای خلیج فارس برقرار کند و از این طریق مانع تجاوز این کشورها شود.[1]

۱

آتش بس لبنان همچنان نقض می شود و تلاش ها برای برقراری آتش بس و خاتمه درگیری ها در این کشور ادامه دارد.

رادیو دولتی بیروت به نقل از مقامات آگاه در لبنان، خبر داد: آتش بس لبنان امروز چند بار نقض شد و اوضاع کوهستان شوف همچنان متشنج است. کمیته امنیتی لبنان متشکل از نمایندگان ارتش،

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۵، ۹/۷/۱۳۶۲، صص ۲۱ - ۱۹، رادیو امریکا به نقل از کریستین ساینس مانیتور، ۸/۷/۱۳۶۲.

جبهه لبنـانی (ائتلاف شـبه نظامیان راست گرای مسـیحی) و جنبش امل امروز بار دیگر تشـکیل جلسه داد. پارلمان لبنان درزمینه تحرکات سیاسـی دیروز (۷/۷/۱۳۶۲) اجلاس ویژه ای تشـکیل داد. در این جلسه درخصوص شـروع گفت وگوهای سیاسـی پیش از اسـتقرار ارتش لبنان در مناطق عالیه و شوف هشدار داده شد و بیان گردید که این امر به تجزیه لبنان کمک خواهد کرد.(۱)

ولید جنبلاط رهبر حزب سوسیالیست ترقی خواه دروزی لبنان، در مصاحبه ای با شبکه ۲ تلویزیون فرانسه گفت باید یک پیمان جدید ملی در این کشور منعقـد شود. وی خاطرنشان ساخت: امروز لبنان به دست فرانسوی ها و مارونی ها درست شـده است. اینکه فرانسه اعلام می دارد طرف دار وحدت است یک چیز است و فرستادن ناوهای هواپیمابر چیز دیگر.

به گزارش خبـرگزاری فرانسه از نیویورک، بـاوجود مشورت هـای شورای امنیت سازمـان ملـل در پشت درهـای بسـته، دربـاره نقش سازمـان ملل درزمینه اجرای آتش بس در لبنـان بن بست کامـل همچنـان وجود دارد. دراین زمینه، سوریه مخـالفت خود را بـا آتش بس سازمـان ملل در لبنان پس گرفت. وزیر امور خـارجه لبنان نیز پس از دیـدار با شولتز وزیر امور خارجه امریکا، اسـتدلال سوریه را درباره اینکه اعزام ناظران سازمان ملل موجب تجزیه لبنـان می شود رد کرد. به گزارش خبرگزاری فرانسه از پاریس، سوریه معتقـد است که حضور ناظران سازمان ملل در لبنان تمامیت ارضـی این کشور را به خطر خواهـد انـداخت. براسـاس این گزارش، شوروی که توافق آن برای اعزام نـاظران سازمـان ملل الزامی است، از نظریه سوریه پشتیبانی می کند و شورای امنیت سازمان ملل نیز بحران لبنان را یک موضوع کاملاً داخلی می داند.(۲)

در مقابل این دیدگاه، امریکا و برخی کشورهای غربی قرار دارند که می کوشـند در سـرنوشت لبنان نقش و جایگاه خود را حفظ کنند. در همین راستا کشتی های جنگی امریکا و نیروهای آن، امروز در ساحل منطقه الزهرانی جنوب لبنان با استفاده از مهمات حقیقی به اجرای مانور پرداختند. به گزارش خبرگزاری فرانسه از واشـنگتن، به دنبال تمدید مدت اقامت تفنگ داران امریکایی در بیروت توسط مجلس نمایندگان امریکا، مجلس سنای این کشور نیز مدت اقامت را ۱۸ ماه دیگر تمدید کرد. این یک پیروزی برای ریگان محسوب می شود(۳)

همچنین به گزارش واحد مرکزی خبر به نقل از خبرگزاری فرانسه از تولون، ناو هواپیمابر فرانسوی کلمانسو امروز تولون (جنوب شرقی فرانسه) را به سـمت لبنـان ترک کرد. این نـاو به جـای نـاو هواپیمابر فوش در لبنان مسـتقر می شود. علاوه بر این ناو، ناو اژدرافکن دوکن نیز عازم آب های لبنان شد. از سوی دیگر، یک کشتی حامل تانک که در کرانه های لبنان به سر می برد امروز به تولون بازگشت.(۴)

۱- روزنامه اطلاعات، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- همان.

۳- روزنامه کیهان، ۹/۷/۱۳۶۲، ص۲۴.

۴- همان.

ضمیمه گزارش ۶۲۰: دلایل تردیدهای موجود برای اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان

اهمیت تـداوم عملیـات هـای والفجر و ضـرورت توجه واقع بینـانه به مشـکلات پیش روی اجرای این عملیات ها به گونه ای است که در وضـعیت کنونی تصـمیم فرمانـدهان ارشـد ارتش و سپاه برای تعیین اولویت اجرای عملیات های والفجر۴ (دهانه شـیلر) و والفجر۵ (دربندیخان) حساسیت خاصـی یـافته است و در طول دو روز گذشـته، فرمانـدهان ارشـد ارتش و سپاه در قرارگـاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف جلسات متعـددی برای تصـمیم گیری نهـایی دربـاره اجرای عملیـات آتی در سـطح قرارگاهی و لشکری برگزار کردنـد. نکته قابل تأمل این است که تردیـد فرمانـدهان قرارگـاه نجف و یگـان های تحت امر درباره اجرای عملیات والفجر۵ (دربنـدیخان) از یـک سو به دلیل دقت در جزئیات عملیات و مخالفت همه فرماندهان (به اسـتثنای محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضـرت رسول(ص)) بـا اجرای عملیات دربنـدیخان بوده است؛ به ویژه دسـتور ابلاغ شده به لشکر۳۱ عاشورا و لشـکر۱۷ علی بن ابی طـالب(ع) مبنی بر آمـادگی برای انتقـال به منطقه عملیـاتی والفجر۴ در دهانه شـیلر، موضوع لغو عملیات والفجر۵ (دربنـدیخان) را در ذهن فرمانـدهان قطعی و حتمی سـاخته بود و در میان فرمانـدهان(۱) و مسئولانی که از قبـل مخالف اجرای عملیات بودند و صرفاً به اقتضای شرایط کنونی آن را پذیرفته اند حالت بهت زدگی و ناامیدی کاملاً مشهود است.

از سوی دیگر، اتفاق نظر همه فرمانـدهان بر لزوم وجود مهتاب(۲) هنگام حمله به پایگاه های دشـمن، که پیش از این به دلیل عدم توجه کافی به مشـکلات و مسائل این منطقه از آن غفلت شده بود، بر تردید ها افزوده است؛ زیرا تا چندی قبل، خبری از ضـرورت مهتاب در مباحث فرماندهان نبود. در مباحث پیشـین مانور مطرح شده بود نیروها باید یک تا سه روز در تاریکی شب با استفاده از نور ستاره ها، از راه های صخره ای و صعب العبور و دور و دراز کوهستانی از میان ضدانقلاب عبور کرده، به نقطه هجوم برسند.(۳)

ص: ۸۲۴

۱- سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف درمورد اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان گفت: «من به سرهنگ صیاد شیرازی هم گفتم که مـا صـرفاً بر مبنـای انجام وظیفه و تکلیفی که شـما نمودیـد عمل می کنیم.» (سـند شـماره ۲۷۵/د مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنـگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر۴، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۱۵ – ۶.) فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) دراین باره گفت: «فرمانده گردان های لشـکر۱۷ متـذکر مشـکلات شده اند، ولی گفته اگر تکلیف شود انجام بدهیم [انجام می دهیم.].» (سـند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: دفترچه ثبت جنـگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۳۰/۶/۱۳۶۲ تا ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۲۵۸.)

۲- علی شـمخانی دربـاره تفـاوت گزارش فرمانـدهان لشـکر۲۷ و مشـکل نبـود مهتـاب برای راه پیمـایی نیروهـا در عملیـات والفجر۵ در منطقه دربنـدیخان می گوید: «به نظر می آید این نور ماهی که بچه های لشـکر رسول الله(ص) مطرح کردند، این نور ماه بیشتر است، چون نقطه ضـعف زیادی در صـحبت هایشان بود. نظر خود حاج همت اصلاً مخالف آنها بود و صحبت نکرد و بیرون رفت و گفت که مشکلات دارم. نور ماه یک زمین است که اینها بحث می کنند. یعنی همین الآن متوجه شدند که نقطه ضـعف زیاد دارند و قادر به عمل نیسـتند؛ لذا نور ماه را قبول کردند، و الاّـ قبلاً حاج همت اصـلاً روی نور ماه صـحبت نمی کرد. می گفت که شـما همین امروز صـبح به من بگوییـد سه روز دیگر عمل می کنم. همین امروز صـبح می گفـت.» (سـند شـماره ۱۲۷۷۷/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: جلسـه طراحی و آمـاده سـازی عملیـات قرارگـاه خـاتم الانبیا(ص)، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۸/۷/۱۳۶۲، نوار شماره۱۲۷۷۷)، ص۱۸.)

۳- سـند شـماره ۲۷۵/د مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: دفـترچه ثبت جنـگ راوی قرارگـاه خـاتم الانبیـا در عملیـات والفجر۴، داوود رنجبر، ۳۰/۶/۱۳۶۲ تا ۱۰/۷/۱۳۶۲، صص ۲۱۵ – ۲۱۳.

روزشمار جنگ شنبه ۹ مهر ۱۳۶۲ ۲۳ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۱اکتبر ۱۹۸۳

۱

درپی ابلاغ شب گذشته اجرای قاطعانه عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، فرماندهی کل سپاه به منظور ارزیابی نتیجه این ابلاغ امروز در قرارگاه نجف گیلان غرب(۱) حضور یافت.

براساس توافقات به عمل آمده در روز گذشته، عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان به صورت گسترده روی ارتفاعات بمو، شاخ خشیک، زیمناکوه، شاخ شمیران، شاخ سورمر و بردکان اجرا خواهد شد. باتوجه به مشکلاتی نظیر کمبود نیرو، محدودیت زمانی و به ویژه تاریکی شب و نبود مهتاب هنوز درمورد اجرای عملیات در محور تنگه سرتک اعتراضاتی وجود دارد. طبق اعلام فرمانده کل سپاه، قرار است محور شاخ خشیک بیش از سایر محورها تقویت شود. بااین حال قرارگاه نجف زمان پیشنهادی برای اجرای عملیات دربندیخان را چهارشنبه سیزدهم مهرماه اعلام کرد.(۲)

۲

به دنبال جلسه مشترک اخیر فرماندهی کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش در قرارگاه خاتم الانبیای تهران و پس از نشست های فشرده محسن رضایی و علی صیاد شیرازی با فرماندهان قرارگاهی و یگانی ارتش و سپاه در باختران، امروز دستور قطعی اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر به نیروهای قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا ابلاغ شد.

ص: ۸۲۷

۱- علاوه بر محسن رضایی فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم و عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف نیز در نشست قرارگاه نجف در گیلان غرب حضور داشتند. امروز همچنین جلسه دیگری با حضور سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، محسن رضایی فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، غلامحسین بشردوست جانشین قرارگاه خاتم، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف و امین شریعتی جانشین فرمانده قرارگاه نجف برگزار شد.

۲- سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۳۰/۶/۱۳۶۲ تا ۱۰/۷/۱۳۶۲، صص ۲۹۳ – ۲۹۰.

براین اساس، صبح امروز پیش از حضور فرماندهی کل سپاه و فرماندهی نیروی زمینی ارتش، یگان هایِ سپاهِ تحتِ امر قرارگاه مقدم حمزه در جلسه ای،(۱) درباره آخرین وضعیت شناسایی ها، اقدامات و مشکلات خود به علی شمخانی قائم مقام کل سپاه گزارش دادند.(۲) مجموع گزارش های مزبور از وجود فاصله ای معنادار میان میزان آمادگی یگان ها و تضمین اجرای موفقیت آمیز عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر تا پنج روز آتی حکایت داشت.

پس از اتمام گزارش لشکرها، جلسه به فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه(۳) اختصاص یافت. حاضران در این نشست باتوجه به مشکلات اساسی نظیر کمبود نیرو و محدودیت زمانی، که در گزارش یگان ها هم به آن اشاره شده بود، به بررسی امکان اجرای کل عملیات از محور شمال دهانه شیلر پرداختند. دراین میان، غلامعلی رشید اجرای "مانور احاطه ای از لری و سورن و الحاق در کانی مانگا" را پیشنهاد کرد؛ به این ترتیب که با درنظرگرفتن فلش حمله از بالاـ به پایین یعنی از محور جنوب بانه به جنوب غرب مریوان، در یک مرحله لشکرهای ۲۵ کربلا، ۸ نجف، ۴۱ ثارالله(ع) و یک تیپ از ارتش برای تصرف ارتفاعات لری و گرمک وارد عمل شده تا به روی کانی مانگا برسند و مارو هم از پشت تصرف شود، بدون آنکه نیروها وارد دشت شوند و در مرحله بعد، توسط لشکر۱۴ امام حسین(ع) و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از روی ارتفاعات پنجوین و محل تلاقی پنجوین به کانی مانگا الحاق برقرار گردد. این درحالی بود که علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، ضمن تأکید بر عمل هم زمان از دو منطقه پنجوین و سورن، معتقد بود به علت تجمع گسترده نیرو در پنجوین و کانی مانگا مانور احاطه ای ممکن نیست.

در پایان این نشست، فرماندهان درمورد حذف محور سورن از طرح اصلی، تعیین ارتفاعات پنجوین از جنوب و لری از شمال به عنوان محور اصلی عملیات، و هدف مشترک کانی مانگا به توافق رسیدند و مقرر گردید در جلسه بعدی به طور مفصل دراین باره بحث و تبادل نظر شود(۴)

۱

سرهنگ علی صیاد شیرازی امروز با حضور در جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه در قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه(۵)* در باختران، روند آماده سازی مقدمات اجرای

۱- در این جلسه علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، کیانی مسئول ستاد قرارگاه خاتم، محمد باقری اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم، چراغچی از اطلاعات - عملیات خاتم، مزینانی، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، ابوشهاب جانشین لشکر۱۴ امام حسین(ع)، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)، قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله و کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا حضور داشتند.

۲- همان، صص ۳۰۴ - ۲۹۴؛ و - سند شماره ۱۲۷۸۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی تحرکات نیروهای خودی و دشمن در عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۸۰)، صص ۱۹ - ۱.

۳- این جلسه با حضور علی شمخانی، بشردوست، غلامعلی رشید، مهدی کیانی، محمد باقری و علی رضائیان برگزار شد.

۴- سند شماره ۱۲۷۸۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۸ - ۲۶؛ و - سند شماره ۱۲۷۸۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی نقاط قوت و ضعف مانور عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۸۱)، صص ۸ - ۱؛ و - سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راویان قرارگاه خاتم الانبیا، داوود رنجبر، ۲۴/۵/۱۳۶۲، صص ۹۹ - ۹۷.

۵- * سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، محمد باقری اطلاعات - عملیات خاتم، سرهنگ جمالی جانشین نیروی زمینی ارتش،

سرهنگ قویدل رکن۲ نیروی زمینی ارتش، امیربیگی فرمانـده قرارگـاه مقـدم حمزه از ارتش و سـرهنگ پارسائیـان از افراد حاضـر در این جلسـه بودند.

سلسله عملیات های والفجر و به طور مشخص دو عملیات والفجر۴ (دهانه شیلر) و والفجر۵ (دربندیخان) را بررسی کرد. فرمانده نیروی زمینی ارتش ابتدا به تبیین جایگاه حساس مقطع کنونی در راهبرد جنگ پرداخت و درمورد دشواری های این مقطع گفت: «در نقطه نظر کلی ما به مرحله ای از جنگ رسیده ایم که الآن تقریباً قفل شده است. یعنی در همه جا دشمن طوری در جلوی ما قرار گرفته که ما برای حمله به او به سادگی قبل نمی توانیم برخورد کنیم.»

وی در ادامه ضمن تشریح ادوار راهبردی نظامی ایران از آغاز جنگ تا عملیات رمضان، پیدایش وقفه در اجرای سلسله عملیات های والفجر و تأثیر اختلاف نظر در روحیه فرماندهان رده های مختلف برای اجرای عملیات های مذکور را دو آسیب در راهبرد نظامی ایران برشمرد و افزود: «والفجر ۲ و ۳ که والفجر موفقیت ما بود، بعد از آن ما دیدیم که ... داریم با وقفه می جنگیم. دو جا عمل می کنیم، مدتی طول می کشد و این بار من یادم هست که خیلی امیدوار بودم که شیلر به زودی انجام بشود. ... متأسفانه ... ما نتوانستیم عملیات شیلر را زود انجام بدهیم، به طوری که دشمن حتی با فرصت به دست آمده از محور سورکوه عقب نشینی کرد. همین مسائل برای دربندیخان هم بوده است. ... اگر امروز سازوبرگ و اسلحه جلوی کار ما را نمی تواند بگیرد، می بینیم زمین جلوی کار ما را می گیرد، دشمن دارد جلوی کار ما را می گیرد. می بینیم جنگیدن در روز کابوسی شده و جلوی کار ما را می گیرد. نور ماه دارد جلوی کارمان را می گیرد. از این طرف هم دشمن [از] فشار روانی دست نکشیده است، از کارهای جوسازی دست نکشیده است. خیلی راحت دو موشک به اندیمشک می زند دو [موشک] هم به دزفول می زند.»(۱)

صیاد شیرازی سپس در توضیح آسیب دوم راهبرد نظامی ایران با انتقاد تلویحی از عملکرد قرارگاه نجف گفت: درحال حاضر، «اختلافات عجیبی بین روحیه قرارگاه های رده بالا هست که خود ما هستیم، رده پایین تر که مثلاً [قرارگاه] نجف است و رده پایین تر که قرارگاه عمل کننده است. چه طوری اختلاف هست؟ به قرارگاه رده بالا می گوییم وضعیت چه طوری است، می گوید ما برای عملیات نقطه روشن نداریم و فکر می کنیم که تضمینی ندارد. ... بعد به نظرمان می رسد که خود فرماندهان[لشکرها] بیایند گزارش بدهند. آنهایی که شب و روز جان کندند و برای خدا در پشت دشمن رفتند و از زوایای مختلف دشمن را شناسایی کردند. بعد می بینیم که در جواب گفته که ما حدود ۷۰ الی ۸۰ درصد عملیات را تضمین می کنیم. ما رفتیم دیدیم و می شود عمل کرد. بعد می گوییم این چه ارزیابی است که به این نتیجه می رسد؟»(۲)

فرمانده نیروی زمینی ارتش پس از تبیین دلایل تأخیر در اجرای عملیات های والفجر، درمورد سرنوشت عملیات والفجر۴ و ۵ گفت: «ما در این چند روزه فرازونشیب های گوناگون در بحث ها و تدابیر خودمان داشتیم و به جایی رسیدیم که آمدیم بین این دو عملیات به علت کمبودهایی که درمجموع داریم، یکی را انتخاب کنیم. ... به این نتیجه رسیدیم که هر دو را باید با قاطعیت و با یاری خداوند انجام بدهیم؛ منتها آنکه تقدم دارد والفجر۵ است ... . دیشب ساعت ۹:۳۰ شب، این دستور قاطع صادر شد که به یاری خداوند عملیات دربندیخان با قاطعیت انجام بشود و خیلی زود هم انجام بشود و قرار شد که ما هم از منطقه خارج نشویم تا این کار انجام بشود. ... دو

۱- سند شماره ۱۲۷۸۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی عملیات در بمو و شیلر (عملیات والفجر۴)، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۸۲)، صص ۵ - ۴.

۲- همان، صص ۶ - ۵.

مسئله بزرگ برای شیلر می ماند. یک مسئله هم روحیه [رده] بالا و پایین بود که برابر آنچه که گفتیم می خواهیم که تداوم عملیات را از دست ندهیم. ... دوم مسئله کمبودهای شماست از نیرو گرفته، توپخانه گرفته، از مسائل دیگر گرفته، حالا این دو بیشتر در مد نظرم بود: یکی نیرو و یکی توپخانه، اینها غیرقابل حل نخواهد بود که به موازات اینکه شما برادران می روید کار می کنید، ما ان شاءالله امکانات لازم را برای شما فراهم می کنیم.»(۱)

وی در ادامه ضمن تأکید بر اهمیت محورهای پنجوین و سورن، گره اصلی عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر را محدوده دالان بین محورهای فوق و متکی بودن تدارک نیروهای خودی به این دو محور دانست و در پایان افزود: «ما احساس کردیم که اگر عملیات بمو و عملیات شیلر ان شاءالله انجام بشود، والفجرهای بعدی ضمن اینکه تداوم دارد اصلاً دیکته شده است. یعنی الحاق این دو به هم، پیشروی به صورت نامنظم به طرف سلیمانیه و به خطرانداختن آن و تهدیدکردن دشمن از جناح های مختلف دیکته شده است. والفجرهای جاهای دیگر که دارد در جنوب یا شمال غرب آماده می شود.»(۲)

۱

بخش دوم جلسات مربوط به تصمیم گیری درمورد مانور عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، عصر امروز درقالب دو نشست ادامه یافت. نشست نخست با حضور فرماندهی کل سپاه و فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه(۳) برگزار شد. در این جلسه مسئولان یگانی قرارگاه مقدم حمزه به تشریح وضعیت منطقه شمال دهانه شیلر و راهکارهای عملیاتی موجود درزمینه اجرای عملیات والفجر۴ پرداختند. پس از اقامه نماز مغرب و عشا، فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در نشستی اختصاصی به طور مبسوط درمورد "مانور احاطه ای از لری و سورن و الحاق در کانی مانگا" بحث و گفت وگو کردند.(۴) هم زمان با این نشست، فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه و یگان های تحت امر آن(۵) نیز جلسه جداگانه ای به منظور بررسی "مانور احاطه ای از لری و سورن و الحاق در کانی مانگا" تشکیل دادند تا نظر نهایی خود را درمورد

۱- همان، صص ۸ - ۶.

۲- همان، صص ۱۱ - ۱۰.

۳- محسن رضایی فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم(ص)، محمد باقری اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم، عندلیب مسئول مهندسی رزمی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، علی فضلی مسئول طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، محمدرضا ابوشهاب از لشکر۱۴ امام حسین(ع)، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله در این جلسه حضور داشتند.

۴- سند شماره ۱۲۷۸۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی عملیات در محور شمال شیلر (عملیات والفجر۴)، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۸۴)، صص ۲۰ - ۱؛ و - سند شماره ۱۲۷۸۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی عملکرد لشکر۸ نجف بر روی کانی مانگا در عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۸۵)، صص ۱۲ - ۱.

۵- این جلسه با حضور علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم، علی فضلی مسئول طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، محمدرضا ابوشهاب از لشکر۱۴ امام حسین(ع)، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمربنی هاشم(ع)، قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله و کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا برگزار شد.

تغییر مانور به فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) اعلام کنند.(۱)درپایان این جلسه اکثر فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه ضمن اعتراض به تأخیر در اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر، موافقت خود را با تغییر مانور درقالب اجرای "مانور احاطه ای از لری و سورن و الحاق در کانی مانگا" اعلام کردند.(۲)بدین ترتیب و بنا به گفته علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، مقرر شد عملیات دهانه شیلر با استعداد فعلی در سه مرحله انجام گیرد:

در مرحله اول در جبهه بانه، ارتفاعات لری و کنگرک تصرف خواهد شد که به دنبال آن ضمن دستیابی به یک جاپا، وضعیت دشمن نیز مشخص می شود. همچنین با انسداد عقبه دشمن روی مارو، نیروهای خودی در مارو و خلوزه به طور محدودی درگیر می شوند تا دشمن نتواند فرار بکند؛ در مرحله دوم، هم زمان با عملیات کانی مانگا، نیروهای خودی روی پنجوین هم عمل خواهند کرد و در مرحله سوم، رزمندگان از شمال سورن تظاهر به تک می کنند که درصورت امتداد این حرکت و تصرف آزادی۱، ارتفاعات آزادی ۲ و ۳ نیز به خودی خود از دسترس دشمن خارج خواهد شد.(۳)

۱

فرمانده کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش امشب در بخش سوم و پایانی جلسات فشرده خود با فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه در باختران،(۴) دستور اجرای قطعی عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر را به قرارگاه مقدم حمزه ابلاغ کردند.

در این جلسه محسن رضایی و سرهنگ علی صیاد شیرازی ضمن تأکید بر تداوم سلسله عملیات های والفجر و رفع نواقص کلی عملیات ها، در جمع بندی گزارش یگان ها، کمبود نیرو و گره سورن را از مشکلات اساسی عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر عنوان کردند. براین اساس، محور سورن از مرحله اول عملیات حذف گردید.(۵)

بدین ترتیب پس از جلسات متعدد و فشرده چند روز گذشته، سرانجام اجرای قاطعانه عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان و پس از آن اجرای قطعی عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر به عنوان پشتیبانی معین شد.(۶)

۱- سند شماره ۱۲۷۸۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۲.

۲- سند شماره ۱۳۰۳۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه مقدم حمزه در عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۳۱)، صص ۵۵ - ۱؛ و - سند شماره ۱۳۰۳۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه مقدم حمزه در عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۳۲)، صص ۵ - ۱.

۳- سند شماره ۱۲۷۸۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶ - ۱۳؛ و - سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۳۶ - ۳۳۵.

۴- سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، محسن رضایی فرمانده کل سپاه، سرهنگ جمالی جانشین نزاجا، سرهنگ سروری، سرهنگ قویدل رکن۲ نیروی زمینی ارتش، امیربیگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه از ارتش، سرهنگ پارسائیان، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، محمد باقری اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم، عندلیب مسئول مهندسی رزمی این قرارگاه، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، علی فضلی مسئول طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، محمدرضا ابوشهاب از لشکر۱۴ امام حسین(ع)، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله در این جلسه شرکت داشتند.

۵- سند شماره ۱۲۷۸۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۸۶)، صص ۸ - ۱.

۶- سند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۹۳.

۱

پس از ابلاغ دستور اجرای قطعی عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، فرماندهان ارشد قرارگاه مقدم حمزه از ارتش و سپاه(۱) امشب با تشکیل جلسه ای درمورد سازمان رزم جدید عملیات این قرارگاه به توافق رسیدند. با حذف محور سورن در مرحله اول، سازمان رزم عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر به سه قرارگاه اصلی و دو قرارگاه احتیاط تغییر یافت. براساس طرح جدید، قرارگاه های اصلی در سه محور ارتفاعات پنجوین، مارو و لری - کنگرک و قرارگاه های احتیاط آن یکی در محور بانه و دیگری احتیاط کل قرارگاه های تاکتیکی خواهد بود.

درمجموع و باتوجه به تغییر سازمان رزم عملیات والفجر۴، این عملیات در سه مرحله و درقالب پنج قرارگاه تاکتیکی بدین شرح اجرا خواهد شد:

۱. قرارگاه تاکتیکی حمزه۱: در محور ارتفاع پنجوین، با استعداد نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه و یک گردان قدس از لشکر۲۸ کردستان از ارتش.

۲. قرارگاه تاکتیکی حمزه۲: در محور ارتفاع مارو، با استعداد تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از سپاه و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان از ارتش.

۳. قرارگاه تاکتیکی حمزه۳: در محور ارتفاعات لری - کنگرک - گرمک، با استعداد لشکر۸ نجف از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان از ارتش.

۴. قرارگاه تاکتیکی حمزه۴: به عنوان احتیاط کل قرارگاه با استعداد لشکر ۴۱ ثارالله(ع) از سپاه و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان از ارتش.

۵. قرارگاه تاکتیکی حمزه۵: به عنوان احتیاط محور بانه با استعداد لشکر۲۵ کربلا از سپاه.(۲)

۲

ارتش عراق که از چندی پیش با تقویت مواضع پدافندی خود و تکیه بر اقدامات اطلاعاتی و فعالیت های ایذایی عناصر ضدانقلاب در داخل ایران درصدد جلوگیری از تداوم عملیات های آتی ایران به خصوص در جبهه شمالی برآمده، درحال حاضر اقدامات جدیدی را نیز به منظور خنثی سازی فعالیت گروه های عراقی مرتبط با ایران آغاز کرده است.

دراین زمینه گزارش امروز واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه حاکی است: یک فروند بالگرد آلویت عراقی که در جست وجوی مجاهدین عراقی، مشغول گشت زنی در

۱- پس از جلسات پیاپی فرماندهان ارتش و سپاه در باختران، امروز جلسه دیگری با حضور سرهنگ ابراهیمی طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه از ارتش، سرهنگ آذرفر فرمانده لشکر۲۸ کردستان، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، امیربیگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه از ارتش، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و علی فضلی مسئول طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه، تشکیل شد.
۲- . سند شماره ۱۳۰۳۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه مقدم حمزه در عملیات والفجر۴، (در قرارگاه خاتم الانبیا، ۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۳۳)، صص ۱۳ - ۱۲ و ۳۴ - ۳۰؛ و - سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۲۸/۶/۱۳۶۲ تا ۱۳/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲۷ - ۱۲۴.

روستاها، دره ها و جنگل های نزدیک دریاچه دربندیخان بود، اقدام به شلیک موشک به سمت تپه ها و ارتفاعات مسلط بر روستای احمد برنده کرد که مجاهدین عراقی مستقر در این روستا به حملات بالگرد پاسخ دادند.

این گزارش در تحلیل فعالیت های اخیر مجاهدین عراقی در جبهه شمالی افزوده است: «مجاهدین عراقی گروه اتحاد میهنی از بروز جنگ در منطقه شمال فرصت پیدا کرده اند که با به کارگیری خودروهای استتارشده (گل مالی شده) به منظور عبور از پست های بازرسی و ترساندن اهالی روستاهای اربیل، شقلاوه، خلینان و الصدیق و با پوشیدن لباس گروه های ویژه قصد دارند که مسئولین حزب و مهره های دستگاه امنیت و اطلاعات را ترور نمایند.» همچنین براساس این گزارش، محمد حاج محمود (از مسئولان قیاده موقت) پس از فرار از زندان حلبچه، اکنون قصد دارد به همراه ۳۰۰ نفر از مجاهدین عراقی مستقر در روستاهای آلان و هافل، در سه روز آینده به وسیله ۲۵ موشک انداز و ۳ قبضه خمپاره به تأسیسات، پایگاه ها و پادگان نزدیک به شهر حلبچه حمله کند.

واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه در ادامه گزارش خود به نگرانی فرماندهان ارتش عراق از اقدامات احتمالی گروه های معارض پرداخته و ضمن اشاره به تلاش دشمن برای فعال سازی عناصر مخالف جمهوری اسلامی در منطقه دربندیخان، از تدابیر ویژه ارتش عراق در منطقه احمد برنده و امام زامل برای مقابله با فعالیت مجاهدین عراقی خبر داده است؛ طبق این گزارش، «عراق از تدارکاتش خواسته ۲۵۰۰ دستک بلند و سه تن سیمان جهت احداث فرودگاه هایی برای فرود هلیکوپترها در جاده های مناسب در ارتفاع زیمناکوه و منطقه دربندیخان ارسال کند. ... گردان ۱ تیپ ۱۰۳ و کلیه پایگاه های منطقه به ویژه مرکز پلیس شهر زراوین را تقویت نموده تا در هنگام مشاهده آنان در این منطقه به شدت سرکوب نمایند.»(۱)

۱

درپی افزایش تحرکات هوایی ارتش عراق امروز نیز جنگنده های عراقی مناطق مسکونی و مواضع نیروهای خودی را در غرب کشور و به ویژه شهر مریوان به عنوان منطقه عملیاتی والفجر۴، آماج بمباران های خود قرار دادند.

دراین زمینه رکن سوم قرارگاه عملیات شمال غرب ژاجا امروز در گزارشی اعلام کرد: «۵ گلوله توپ دوربرد به تپه های اطراف ساختمان گردان مرزی مریوان، اصابت و درنتیجه شیشه های ساختمان های اطراف شکسته و دیوار منازل ترک برداشته. ... هم زمان با شلیک گلوله های توپ، ۲ فروند هواپیمای عراقی در ارتفاع بسیار بالا بر فراز شهر مریوان ظاهر و سپس متواری گردیدند.»(۲)

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۳، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش وضعیت دشمن، اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه، ۹/۷/۱۳۶۲، صص ۹۸ - ۹۵.

۲- سند شماره ۳۵۴۵۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای رکن۳ قرارگاه عملیات شمال غرب ژاندارمری به مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۳.

گزارش ستاد منطقه۷ سپاه حاکی است: «ساعت ۴ بعدازظهر امروز، ۳ فروند هواپیمای دشمن حوالی پل زمکان و شیخ صالح از جوانرود [را] با ریختن ۸ موشک بمباران کرده اند.» این حملات تلفاتی درپی نداشت.(۱)

صبح امروز نیز «شهر پاوه مورد حمله هوایی جنگنده های عراق قرار گرفت که با آتش پدافند هوایی، [هواپیماهای عراقی] متواری شدند.»(۲)

ستاد منطقه۷ سپاه در گزارشی دیگر اعلام کرد: «طی چند روز اخیر، به خصوص در تاریخ ۹/۷/۶۲، عملیات هوایی هواپیماهای دشمن در منطقه گیلان غرب که قصد بمباران مناطق مسکونی منطقه مذکور را داشته اند، با آتش شدید قبضه های پدافند هوایی مستقر در مواضع فوق الذکر دفع شد.»(۳)

در همین حال خبرگزاری جمهوری اسلامی از باختران، گزارش داد: امروز هواپیماهای عراقی پادگان ابوذر را بمباران کردند که ۴ بمب از بمب های پرتاب شده عمل نکرد و براثر انفجار یکی از بمب ها به چند واحد آپارتمان خساراتی وارد آمد و ۲ نفر شهید شدند. هم زمان با پرتاب این بمب ها، تخته الوارهایی که احتمالاً آغشته به سم بود، به زمین ریخته شد. در این حادثه ۳ بسیجی زخمی و برای مداوا به تهران منتقل شدند. این گزارش در ادامه با اشاره به بمباران های دو هفته اخیر عراق در منطقه باختران و کردستان، بیشتر اهداف این بمباران ها را مواضع نیروهای خودی در مناطق قصرشیرین، سرپل ذهاب، پاوه، نوسود، نودشه و مریوان ذکر کرده است.(۴) به دنبال گسترش تحرکات هوایی دشمن، قرارگاه عملیات غرب در نامه ای درخواست کرد: «به علت فعالیت هوایی چند روز اخیر دشمن و به منظور به حداقل رساندن تلفات و ضایعات و باتوجه به اوامر فرماندهی نزاجا و حساسیت منطقه، دستور فرمایید دراسرع وقت، کلیه مهمات داخل پادگان ابوذر را به نقطه امن دیگری تخلیه [کنند].»(۵)

امروز منطقه له دزکمه (واقع در بیست کیلومتری سرپل ذهاب)، ارتفاعات شاه نشین، ارتفاعات بالای شهر سرپل ذهاب و یک پل در جاده سراب گرم به طرف سه راه نیز هدف حمله جنگنده های عراقی قرار گرفت(۶)

از سوی دیگر، در منطقه عملیاتی پیرانشهر و جبهه های مرزی باختران و جنوب زبیدات، نیروهای خودی به اجرای آتش علیه دشمن پرداختند. در بانه نیز تبادل آتش میان دو طرف ادامه داشت.(۷)

۱

در روزهای اخیر تداوم حملات عراق به جبهه جنوبی به ویژه شهرهای آبادان و خرمشهر، تلفات و خساراتی را درپی داشته است.

به گزارش فرمانداری خرمشهر، روز چهارشنبه گذشته (۶/۷/۱۳۶۲) براثر اجرای آتش سلاح های دوربرد عراق بر روی پاسگاه زید، شلمچه، پل نو، گمرک و نقاط دیگری از شهر خرمشهر، ۳ نفر از نیروهای خودی در منطقه شلمچه و ۲ تن دیگر در منطقه زید مجروح شدند و چند خانه نیز آسیب دید.(۸)

۱- سند شماره ۴۴۶۴۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۷ به فرماندهی کل سپاه، ۹/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۸۱۱۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۷ به فرماندهی کل سپاه، ۱۰/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۸۱۹۳۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۷ به ستاد مرکزی سپاه، ۱۳/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۱ ، ۱۵/۷/۱۳۶۲، ص۲، باختران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۲۷۰۷۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیات غرب به فرماندهی سپاه قرارگاه نجف، ۹/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۲۰۴۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه نجف به قرارگاه خاتم الانبیا، ۹/۷/۱۳۶۲.

۷- روزنامه اطلاعات، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۲، اطلاعیه شماره ۱۴۷۸ ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی.

۸- سند شماره ۲۹۰۷۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام فرمانداری خرمشهر به وزارت کشور، ۷/۷/۱۳۶۲.

در آبـادان هم آتش پراکنـده دشـمن به یـک خـانه و یک مغازه خسارت وارد کرد.(۱) دیروز هـم براثر حملات عراق به آبـادان به ۳ باب منزل مسکونی و یک مغازه خساراتی وارد شد.(۲)

علاوه براین دیروز فرمانداری خرمشـهر در گزارشـی اعلام کرد: در ۴۸ ساعت گذشـته، ارتش عراق بار دیگر مناطق پاسـگاه زید، شلمچه، پل نو، جزیره مینو، گمرک و دیرفارم را هـدف حمله قرار داده است. در جریان این حملات ۱۴ تن از نیروهای بسیج و سپاه و ۲ تن از مجاهدین عراقی در منطقه پاسگاه زید، ۴ تن از نیروهای نظامی در منطقه شلمچه و پل نو و یک نفر هم در جزیره مینو مجروح شدند.(۳)

امروز هم در جبهه جنوب علاوه بر غرب شرهانی(۴) خرمشـهر و آبادان زیر آتش دشمن قرار داشتند. فرمانداری خرمشهر دراین باره گزارش داد: «تبـادل آتش همچنـان در منـاطق پاسـگاه زیـد، شـلمچه، پـل نو، جزیره مینو، گمرک و دیرفـارم ادامه داشت و درنتیجه آتش دشـمن، یـک تن از سربـازان نیروی دریـایی در منطقه دیرفـارم و ۳ تـن از برادران ژانـدارمری در جزیره مینـو و یـک تن از برادران ارتشـی در منطقه شـلمچه مجروح شدند.» در این حملات، ۱۷خـانه و مغازه ویران و یک خانه در کوی آرش طعمه حریق شـد.(۲۹) براثر آتش سـلاح های دوربرد ارتش عراق در شهر آبادان نیز یک خانه خسارت دید.(۵)

۱

امروز در حوالی سـنندج، سـقز و مهابـاد درگیری هـایی میـان عناصـر مسلح غیرقـانونی و نیروهـای خودی به وقوع پیوست که درپی آن دو طرف متحمل تلفات و خساراتی شدند.

به گزارش هنگ ژاندارمری سنندج، در ساعت ۱۸ امروز، نیروهای تأمین بین گروهان حسین آباد و تونل شماره ۲ در محور سنندج - دیواندره، با حدود ۲۰۰ نفر از عناصـر مسلح غیرقانونی درگیر شدند. بلافاصله نیروی کمکی از گروهان های حسین آباد و حر مستقر در پایگاه تونل شماره۱ به محل درگیری اعزام شد. در این هنگام، تعداد ۱۰۰ نفر دیگر از ضدانقلابیون که مسلح به تیربار کالیبر۵۰، خمپاره انداز و کلاشینکف بودند، به مهاجمان ملحق شدند و نیروهای خودی را محاصـره کردنـد.(۶)درپی این امر، از جندالله خرکه و سـپاه حسـین آباد درخواست کمک شد. جندالله خرکه به دلیل قطع ارتباط بی سیمی با سپاه بیجار نتوانسـتند اقدامی انجام دهند، اما سپاه حسین آباد دو تویوتای مجهز به تیربار کالیبر۵۰ همراه با تعـدادی نیرو به منطقه اعزام کرد که بـا ضـدانقلاب درگیر شدنـد، اما به دلیل نقص فنی تیربار به پایگاه مراجعت کردنـد.(۷) در ایـن درگیری که ساعت ۲۰:۳۰ امروز خاتمه یافت، تعدادی از مهاجمان، کشته یا مجروح شدند. از نیروهای خودی نیز یک نفر مجروح و ۱۳ نفر مفقودالاثر شدند. علاوه براین یک دسـتگاه خودروی ایفا متعلق به گروهان حسین آباد نیز در محل درگیری جا ماند و ۲ دستگاه خودروی تویوتا، که یک دستگاه آن مجهز به یک قبضه تیربار

ص: ۸۳۵

۱- سند شماره ۲۹۱۱۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی اهواز به استانداری خوزستان، ۷/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۵۶۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۹/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۹۰۷۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به دفتر سیاسی انتظامی استانداری خوزستان، ۹/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۱۲۴۶۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای و اطلاعاتی قرارگاه عملیاتی جنوب (رکن۲)، شماره ۹۶۱، ۸/۷/۱۳۶۲ الی ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۵- سند شماره ۳۵۵۵۹۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۱۰/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۴۵۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱.

۷- سند شماره ۳۱۸۶۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات ستاد سپاه ناحیه کردستان به طرح و عملیات قرارگاه حمزه، صص ۵ - ۳.

کالیبر ۵۰ و یک دستگاه بی سیم پی.آر.سی۷۷ بود، به وسیله مهاجمان به آتش کشیده شد(۱)

در سقز نیز در جریان درگیری نیروهای تأمین پایگاه خورخوره و سنته با افراد ضدانقلاب، ۲ نفر به شهادت رسیدند و یک نفر زخمی شد.(۲)هنگ ژاندارمری سقز در گزارشی از برخورد یک خودرو با مین در جاده خورخوره به سنته خبر داد که براثر آن، یک سروان ژاندارمری مجروح شد.(۳)

تیپ۲ سقز هم امروز گزارش داد یگان جندالله که دیروز (۸/۷/۱۳۶۲) به منظور پاک سازی روستاهای قره جر، قبل غلوجه، کروبان، پیرمران و قلقله حرکت کرده بود، صبح امروز به مدت هفت ساعت با ضدانقلاب درگیر شد که درنتیجه آن ۷ تن از عناصر مسلح غیرقانونی کشته و تعدادی زخمی شدند، همچنین ۳ نفر از نیروهای بسیج شهید و ۳ تن از آنها مجروح شدند(۴) و یک نفر از پیشمرگان مسلمان کرد نیز به شهادت رسید.(۵)

امروز همچنین سپاه مهاباد در گزارشی اعلام کرد: خودرویی که از دکل مخابرات برای آوردن آب به اطراف پایگاه روستاهای کتیکه و خلیسان رفته بود، در کمین ضدانقلاب گرفتار شد و درنتیجه ۵ نفر از نیروهای خودی شهید شدند(۶)

در همین حال استانداری آذربایجان غربی درگزارشی از دستگیری ۹ تن از عناصر وابسته به گروه های ضدانقلاب در روستای میرآباد اشنویه خبر داد(۷)

۱

فعالیت های دیپلماتیک جمهوری اسلامی ایران درپی برگزاری سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل افزایش یافته است. علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران که در رأس هیئتی برای شرکت در این اجلاس در نیویورک به سر می برد، در ادامه دیدارهایش با هیئت های نمایندگی سایر کشورها، امروز با مقامات لیبی، سورینام، لهستان، آلبانی و صحرا به طور جداگانه دیدار و گفت وگو کرد.

مهم ترین دیدار امروز ولایتی ملاقات با العبیدی وزیر امور خارجه لیبی بود. پس از این دیدار، العبیدی در مصاحبه ای با خبرگزاری جمهوری اسلامی، درخصوص محورهای مذاکراتش با وزیر امور خارجه ایران سخن گفت. وی مسائل مطرح شده در دستور جلسه نشست اخیر سازمان ملل، مسائل لبنان و فلسطین، مداخله ابرقدرت ها در غرب آسیا و تهدید کنونی ابرقدرت های بزرگ در جنگ ایران و عراق را از مهم ترین موضوعات گفت وگوی خود با علی اکبر ولایتی برشمرد. العبیدی در ادامه، تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق را نشانه مداخله و حمایت ابرقدرت ها از عراق دانست و گفت: «به نظر ما، این عمل نشانگر مداخله قدرت ها و حمایت آنان از رژیم صدام علیه برادرانمان در ایران می باشد. تحویل هواپیماها عملی است که ما با آن موافق نیستیم و هر رهبر مسئول نیز باید با آن مخالفت نماید، زیرا منجر به مداخله و بی ثباتی در منطقه خواهد شد.»

۱- سند شماره ۳۵۴۵۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲ - ۱.

۲- سند شماره ۳۴۵۸۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از رکن۳ ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۱۰/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۴۵۴۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۳.

۴- سند شماره ۳۵۰۰۸۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از تیپ۲ سقز به عملیات سپاه سقز، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۲۹۱۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۶/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۴۵۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از سپاه مهاباد به فرماندهی ستاد منطقه ۱۱، ۹/۷/۱۳۶۲.

۷- روزنامه کیهان، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۲.

وزیر امور خارجه آلبانی نیز در ملاقات با ولایتی ضمن تجلیل از انقلاب ایران و تأکید بر اشتراک مواضع دو کشور، حمایت خود را از جمهوری اسلامی اعلام کرد و گفت: «روز گذشته من به سخنرانی شما گوش می دادم و حقیقتاً بین مواضع دو کشور اشتراک هایی وجود دارد. قهرمانی های مردم شما منبع الهام برای جهانیان است. مردم ما بسیار مایل اند که ازطریق رادیو و تلویزیون از اوضاع جمهوری اسلامی ایران مطلع باشند.» وی در پایان از دعوت کتبی برای بازدید از ایران تشکر کرد. ولایتی نیز در این دیدار از لحن صمیمانه و اشتراک مواضع دو کشور در نفی ابرقدرت ها ابراز خرسندی کرد و افزود: «ما فکر می کنیم که جنگ تحمیلی عراق علیه مردم مسلمان ما، بهایی است که برای رهانیدن خود از قید سلطه بیگانگان می پردازیم.»

وزیر امور خارجه ایران امروز با نخست وزیر سورینام، وزیر امور خارجه لهستان و همتای خود از کشور صحرا نیز دیدار و گفت وگو کرد. در این دیدارها، طرفین درخصوص گسترش روابط فی مابین، جنگ ایران و عراق، اشتراک مواضع در مبارزه با قدرت های سلطه گر و... تبادل نظر کردند.(۱)

۱

برخی رسانه های خبری جهان، امروز سخنان روز گذشته وزیر امور خارجه ایران در سازمان ملل را بازتاب داده و تحلیل هایی دراین باره ارائه کردند.

رادیو بی بی سی امروز در بخش فارسی خود ضمن انعکاس سخنان روز گذشته وزیر امور خارجه ایران در مجمع عمومی سازمان ملل به ارزیابی آن پرداخت. در این گزارش آمده است: «آقای ولایتی گفت پس از سه سال جنگ، ایران حاضر نیست از کوچک ترین حق خود بگذرد و نبرد را تا مجازات رهبران عراق ادامه خواهد داد. ... آقای ولایتی امریکا و شوروی را نیز به دلیل کمک به عراق محکوم کرد، اما خصومت وی بیشتر متوجه فرانسه بود.»

بی سی سی در ادامه، موضع نمایندگان عراق و ایران در قبال عملکرد سازمان ملل درخصوص جنگ را مورد توجه قرار داد و افزود: «[وزیر امور خارجه ایران] در رد درخواست هایی که برای مذاکره به عمل می آید، تقصیر را متوجه شورای امنیت سازمان ملل متحد کرد، که وقتی عراق به سوی پیروزی می تاخت اقدامی نکرد، ولی همین که راه فرار پیش گرفت تقاضای آتش بس نمود ... [این درحالی است که] معاون نخست وزیر عراق از کم کاری سازمان ملل متحد در پایان دادن به جنگ شکایت کرد.»(۲)

رادیو اسرائیل نیز در برنامه ای سخنان وزیر امور خارجه ایران در نشست مجمع عمومی سازمان ملل را بررسی کرد و گفت: «ایران بار دیگر تهدید خود مبنی بر بستن تنگه هرمز برای جلوگیری از حمل سلاح برای عراق از این تنگه را تکرار کرده است.» این رادیو سپس به انتقاد ولایتی از تحویل سلاح به عراق اشاره کرد و افزود: دولت فرانسه دست به اقدام بسیار خطرناکی زده است و ایران در آینده اقتدار خود را دراین زمینه به کار خواهد گرفت.

۱- روزنامه کیهان، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۶، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۲۷، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۲.

۵۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۷، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۱۳، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۰/۷/۱۳۶۲.

رادیو امریکا هم با اشاره به سخنان روز گذشته ولایتی در مجمع عمومی سازمان ملل افزود: «ایران شدیداً به دیگر کشورها هشدار داده است که درصورت ادامه کمک های خود به عراق در جنگ طولانی با ایران، راه عبور کشتی های نفتکش از خلیج فارس را مسدود خواهد کرد.»(۱)

۱

در ادامه فعالیت های دیپلماتیک مقامات عراقی، امروز رئیس مجلس ملی این کشور با صدر هیئت رئیسه جبهه دمکراتیک یمن دیدار و درخصوص موضوع جنگ گفت وگو کرد. سفیر عراق در امان نیز در گفت وگویی تلفنی تهدیدهای اخیر ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز را بی ثمر خواند.

به گزارش رادیو صوت الجماهیر، امروز نعیم حداد رئیس مجلس ملی عراق با محمد عوض رئیس کمیسیون اقتصادی و صدر هیئت رئیسه جبهه دمکراتیک یمن، ملاقات کرد. در این دیدار، نعیم حداد مدعی شد که جنگ علیه عراق با حمایت امریکا و صهیونیسم و همکاری رژیم های سوریه و لیبی از ایران به راه افتاده است و امنیت امت عرب را تهدید می کند. محمد عوض نیز ضمن حمایت از دستاوردهای انقلاب عراق در همه زمینه ها، بر ضرورت متوقف ساختن جنگ ایران و عراق و حل آن از راه های مسالمت آمیز تأکید کرد(۲)

۲

درپی حمله موشکی اخیر عراق به شهرهای دزفول و اندیمشک و درحالی که پیکر شهدای این اقدام جنایتکارانه امروز تشییع شد، وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی نامه هایی به نهادهای بین المللی ارسال کرد. شماری از دانشجویان ایرانی ساکن فرانسه نیز به همراه جمعی از مسلمانان مقیم پاریس در اعتراض به این اقدام عراق و سیاست های فرانسه در حمایت از این کشور، در پاریس راه پیمایی کردند.

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران امروز نامه هایی به سازمان کنفرانس اسلامی، دبیرکل سازمان ملل و ریاست جنبش عدم تعهد ارسال کرد. وزارت امور خارجه ایران از سازمان کنفرانس اسلامی درخواست کرده است نماینده ای برای بازدید از مناطق مسکونی ویران شده به ایران اعزام کند. همچنین از دبیرکل سازمان ملل و ریاست سازمان جنبش عدم تعهد خواسته شده است تا این نامه ها به صورت بیانیه و به عنوان سند منتشر و در بین اعضا توزیع شود.(۳)

در همین حال، گروهی از دانشجویان مسلمان ایرانی عضو انجمن اسلامی دانشجویان پاریس نیز عصر امروز به همراه جمعی از مسلمانان کشورهای الجزایر، تونس، مراکش، عراق و فرانسه در اعتراض به حمایت های دولت میتران از عراق و بمباران مناطق مسکونی شهرهای اندیمشک و دزفول، در محله مسلمان نشین پاریس دست به تظاهرات زدند. درپایان این تظاهرات که یک ساعت به طول انجامید، راه پیمایان کمک های دولت میتران به عراق را به عنوان عاملی مستقیم در گسترش دامنه جنگ و حمله موشکی عراق به مناطق غیرنظامی محکوم کردند.(۴)

۱- همان، ص۲۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۷، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۳۶، رادیو صوت الجماهیر، ۱۰/۷/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۴- روزنامه کیهان، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۱

حمله موشکی عراق به شهرهای دزفول و اندیمشک امروز در برخی رسانه های جهان انعکاس یافت. اغلب این رسانه ها فقط به درج خبر این حمله موشکی اکتفا کردند، بی آنکه به بررسی ابعاد و عمق این فاجعه بپردازند، و برخی مطبوعات نیز مدعی شدند این حمله به تلافی بمباران مناطق مرزی عراق ازسوی ایران انجام شده است.

کانال ۳ تلویزیون فرانسه در برنامه اخبار امروز خود ضمن پرداختن به تهدیدهای اخیر ایران درخصوص امنیت خلیج فارس، خبر حمله موشکی عراق به شهرهای دزفول و اندیمشک را منعکس کرد. این برنامه با پخش تصاویری از این حملات، آمار کشته های آن را در دزفول ۴۱ تن و در اندیمشک ۲۶ تن اعلام کرد.(۱)

برخی روزنامه های امروز پاریس نیز به درج اخبار کوتاهی بدون تحلیل و تفسیر دراین باره اکتفا کردند. اخبار حمله موشکی عراق به دو شهر خوزستان در روزنامه های ترکیه بازتاب ضعیفی داشت. دراین میان، فقط روزنامه های ملی و ترجمان در صفحات مربوط به اخبار داخلی خود، این خبر را درج کردند؛ آن هم به گونه ای که جنبه تلافی جویانه از آن برداشت شود.

همه روزنامه های بلگراد (پایتخت یوگسلاوی) در صفحه نخست خود با اشاره به حمله موشکی عراق به ایران، این خبر را با عنوان "بمباران شدن شهرهای مرزی عراق توسط ارتش ایران" منتشر کردند.

رادیو بی بی سی نیز خبر حمله موشکی عراق را با ذکر آمار تلفات و خسارات آن در سه نوبت پخش کرد.

۲

اریش اشمیت معاون وزارت صنعت، بازرگانی و حرفه اتریش که در رأس هیئتی سیاسی - اقتصادی به ایران سفر کرده است، امروز با احمد عزیزی قائم مقام وزارت امور خارجه ایران، دیدار و گفت وگو کرد. در این دیدار، طرفین درخصوص گسترش روابط اقتصادی و تجاری به بحث و تبادل نظر پرداختند.

عزیزی در ابتدا به تحولات ایران پس از انقلاب اشاره کرد و سپس با پرداختن به جنگ عراق علیه ایران، بازگشت صلح و امنیت به منطقه را در گرو ازبین رفتن ریشه تشنج دانست. وی قطع حمایت ابرقدرت ها و قدرت های دیگر از عراق را امری ضروری برای مقابله اصولی با تشنج و بحران در منطقه خواند.(۲)

معاون بازرگانی اتریش امروز با مجتبی خسروتاج معاون بازرگانی خارجی وزارت اقتصاد ایران نیز دیدار کرد. در این دیدار، اریش اشمیت با اشاره به موضع بی طرفانه و شرکت نکردن اتریش در تحریم علیه ایران خواستار مشارکت جدی این کشور در بخش صنعت ایران شد. خسروتاج نیز، ضمن تأیید اظهارات وی خواستار افزایش صادرات فرش و کالاهای غیرنفتی ایران به اتریش شد.(۳)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۷، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۹/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۳- روزنامه اطلاعات، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۴.

۱

گروهی از جانبازان انقلاب اسلامی و خانواده های شهدای شهرها و روستاهای مختلف کشور در قم با آیت الله منتظری دیدار کردند. در این دیدار آیت الله منتظری جنگ تحمیلی را یک «آزمایش بزرگ الهی» خواند و درمورد جنایات ابرقدرت ها و سکوت سازمان های حقوق بشری گفت: «همین ابرقدرت ها که برای اغفال ملت ها دم از صلح و انسان دوستی می زنند عامل اصلی جنایت صدام در منطقه می باشند. ... همین شوروی است که به صدام موشک های ۹ متری و ۱۲ متری می دهد تا بتواند این همه جنایات انجام دهد و شهرهای مقاوم ما را ویران کند.»

وی در ادامه به تبیین همسویی گروهک های داخلی با ابرقدرت ها و اقدامات آنها برای تخریب انقلاب پرداخت و خاطرنشان کرد: «ملت ما رفتار این گروهک ها را که همگی در مدار منافع ابرقدرت ها می چرخند، به خوبی شناخته است، زیرا در طول این مدت، کار آنان جز تخریب و ضربه زدن به انقلاب و ترور شخصیت های ارزنده و حتی آتش زدن خرمن های روستائیان نبوده است.» آیت الله منتظری در پایان افزود: «تمام این حوادث برای ملت ما آزمایش است و اسباب هوشیاری و بیداری و مقاومت بیشتر آنان می باشد.»(۱)

۲

درپی اختناق حاکم بر عراق روزبه روز بر شمار اتباع عراقی که از جمهوری اسلامی ایران تقاضای پناهندگی می کنند، افزوده می شود.

خبرگزاری جمهوری اسلامی در گزارشی از سنندج اعلام کرد: ۲۱ نفر از مردم عراق در روزهای پنجم تا نهم مهرماه با عبور از مرزهای غرب کشور خود را معرفی و تقاضای پناهندگی کرده اند. براساس این گزارش پناهندگان مذکور از اهالی شهرهای هولیر، کرکوک و خانقین عراق می باشند.(۲)

جمعیت هلال احمر سنندج نیز گزارش داد: امروز ۱۵ نفر از اهالی شهرهای بغداد، سلیمانیه، خانقین، کربلا و کرکوک با عبور از مرز وارد سنندج شده و در هلال احمر به طور موقت اسکان داده شدند.(۳)

۳

دولت عراق که در طول جنگ سه ساله با ایران برای جبران کمبود نیروی انسانی در جبهه ها همواره از اتباع کشورهایی نظیر مصر، اردن و سودان استفاده کرده است، هم اکنون طرحی را در دستور کار قرار داده که براساس آن دانش آموزان پس از گذراندن آموزش های نظامی به جبهه ها اعزام خواهند شد.

به گزارش خبرگزاری رویتر از بغداد، مدارس و دانشگاه های عراق پس از تعطیلی سه ماهه تابستانی، درحالی بازگشایی شدند که آموزش های نظامی در برنامه درسی دانش آموزان گنجانده شده است. در همین خصوص، وزیر آموزش وپرورش عراق در مصاحبه با روزنامه الجمهوریه

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- همان، ص۲؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۲.

گفت: «از سال تحصیلی جدید، یک برنامه سه مرحله ای آموزش نظامی به دروس مدارس، دانشگاه ها و دیگر نهادهای آموزشی افزوده شده است.» به گفته وی، این برنامه برای دانش آموزان بالای سیزده سال در نظر گرفته شده و شامل شیوه استفاده از سلاح و دفاع از کشور می شود، دانش آموزان عراقی برای رشد شخصیت و احترام بیشتر به ارزش های ارتش به جبهه فرستاده خواهند شد.(۱)

۱

درحالی که مذاکرات کمیته چهارنفره امنیتی متشکل از نمایندگان ارتش لبنان، جبهه نجات ملی، شبه نظامیان مسیحی و جنبش امل به منظور تحکیم آتش بس و برقراری آشتی ملی در این کشور ادامه دارد، فالانژیست های لبنان دست به اقدامات تجاوزکارانه تازه ای می زنند. از سوی دیگر، رژیم صهیونیستی نیز به تحکیم مواضع نیروهای خود در این منطقه پرداخته و مراحل نهایی احداث پایگاه هوایی در جنوب لبنان را ادامه می دهد. اقدامات رژیم صهیونیستی واکنش مقامات سوری را برانگیخته است.

به گزارش خبرگزاری فرانسه از بیت المقدس، ارتش رژیم صهیونیستی به منظور جلوگیری از بازگشت گروه های فلسطینی به منطقه، به تحکیم مواضع نیروهای خود در جنوب لبنان پرداخته است. رادیو لبنان نیز در گزارشی از اقدامات این رژیم در منطقه آورده است: «نیروهای رژیم تل آویو درحال انجام مراحل نهایی احداث یک پایگاه هوایی در دهکده خیا در جنوب لبنان و واقع در هشت کیلومتری مرز لبنان و سرزمین اشغالی می باشند.»

از سوی دیگر، شبه نظامیان فالانژیست لبنان، پست های بازرسی تازه ای در منطقه خروب و در جاده ساحلی میان دامور و رومیله در جنوب بیروت برپا کرده اند. به گزارش خبرگزاری فلسطینی وفا از بیروت، شماری از غیرنظامیان در این پست های بازرسی ربوده شده اند و بیم آن می رود که این اقدامات تجاوزکارانه مقدمه ای برای قتل عام های تازه، به خصوص بعد از شکست های اخیر فالانژیست ها در نبردهای شوف باشد.

در همین حال، ولید جنبلاط رئیس حزب سوسیالیست ترقی خواه لبنان، اعلام کرد که نبرد شوف هنوز پایان نیافته است و امروز ما در مرحله گفت وگوی سیاسی هستیم، ولی طرف دیگر خواهان شکست ما است. به همین دلیل، باید از خود دفاع کرده و سلاح هایمان را نگه داریم. وی همچنین با انتشار بیانیه ای خواستار تشکیل یک دولت جدید براساس عدم تمرکز اداری شد. در این بیانیه آمده است: «همه ما مخالف عدم تمرکز سیاسی هستیم، زیرا این امر به منزله تجزیه کشور است، اما ما از عدم تمرکز اداری حمایت می کنیم، زیرا این امر به سازندگی و عمران کشور کمک می کند.»

دراین میان، رژیم صهیونیستی با اتکا به حمایت های امریکا و متحدان غربی اش در منطقه، سوریه را نیز تهدید می کند. درپی این تهدیدها، حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، در سخنانی در

ص: ۸۴۱

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

جمع چتربـازان این کشور اظهار کرد که اسـرائیل به دنبال تحقق بخشـیدن به صـهیونیسم جهانی و ایجاد اسـرائیل بزرگ از نیل تا فرات است. وی همچنین خاطرنشان کرد: «اسرائیل از همه کشورهای جهان به ویژه امریکا که سعی در اعمال برتری خود بر ملت عرب دارد، استفاده می کند تا به هدف های خود برسد.»

مصطفی طلاس وزیر دفاع سوریه نیز در گفت وگو با روزنامه الرأی العام با بیان اینکه سوریه نیروی قابل ملاحظه ای همراه با ظرفیت های عرب و کمک بلوک شـرق به رهبری شوروی دراختیار دارد، تأکید کرد: «شوروی در کنار سوریه ایسـتاده و ظرفیت های دفاعی این کشور را برای خنثی کردن هر تجاوزی به هر اندازه گسترده و سنگین بدون توجه به اینکه چه کسی ممکن است در آن شرکت داشته باشد، تقویت می کند.»

وزیر دفـاع سوریه همچنین از تلاـش امریکـا برای کشانـدن پـای کشورهـای عضو نـاتو به عملیـات لبنـان خبر داد. مجموعه این تحولاـت، مقامات شوروی را بر آن داشت تـا همسو بـا مقامات سوریه، مخالفت خود را با نظارت سازمان ملل بر آتش بس لبنان و حضور نیروهای چنـدملیتی حافظ صلـح در بیروت اعلاـم کننـد. به گفته منابع فرانسوی، مقامات شوروی بر این عقیـده انـد که جنگ لبنان یک جنگ داخلی است و نه یک بحران بین المللی و گروه های درگیر در لبنان باید ناظران بی طرف را در این کشور انتخاب کنند نه سازمان ملل.

سازمـان آزادی بخش فلسـطین نیز امروز خواسـتار خروج تفنـگ داران امریکـایی و نیروهـای چنـدملیتی پاسـدار صـلح لبنان از این کشور شـد. به گزارش خبرگزاری رویتر از دمشق، سخنگوی کمیته اجرایی این سازمان در گفت وگو با خبرنگاران یادآور شد: «این خواسته از آن جهت مطرح شده است که حضور آنها ضمن نقض استقلال لبنان، صلح و امنیت در منطقه را نیز به خطر می اندازد.»(۱)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۷، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۱۳، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۰/۷/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ یکشنبه ۱۰ مهر ۱۳۶۲ ۲۴ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۲اکتبر ۱۹۸۳

۱

درپی قطعی شدن اجرای دو عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر و والفجر۵ در منطقه دربندیخان، امروز غلامعلی رشید در نشستی، کلیه اعضای ستادی قرارگاه خاتم الانبیا(ص)(۱) را درخصوص عملیات های مزبور توجیه کرد. در این جلسه علاوه بر تشریح مانور و اهداف دو عملیات والفجر ۴ و ۵، هریک از واحدهای قرارگاه خاتم الانبیا(ص) درباره اقدامات، مشکلات و میزان آمادگی خود در دو منطقه مریوان و دربندیخان گزارش دادند. درمجموع و درحالی که تا ۴۸ ساعت دیگر عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر و عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان به ترتیب با فاصله زمانی دو روز اجرا خواهد شد، گزارش واحدهای ستادی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) از آمادگی آنها برای پشتیبانی از عملیات قرارگاه های نجف و حمزه (رده جلو) حکایت داشت.(۲)

۲

دوگانگی موجود در نتایج شناسایی های یگان های سپاه از منطقه دربندیخان که چندی پیش موجب تردید برخی فرماندهان قرارگاه نجف درزمینه اجرای عملیات والفجر۵ در این منطقه شده بود، امروز به شکل دیگری در میان مسئولان قرارگاه نجف نمود یافت؛ در جلسه ای که امروز به درخواست برخی از عناصر اطلاعاتی و رزمی لشکر۲۷(۳) با حضور قائم مقام فرماندهی

۱- علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم و مسئولان واحدهای مختلف این قرارگاه ازجمله محمد باقری اطلاعات - عملیات، ربیعی مسئول مخابرات، فتحیان مسئول بهداری، مقدم مسئول توپخانه، کیانی مسئول ستاد و سرپرست پرسنلی در این جلسه حضور داشتند.

۲- سند شماره ۱۲۷۸۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه تشریح مانور عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۸۷)، صص ۱۸ - ۱؛ و - سند شماره ۱۲۷۸۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی واحد تعاون عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۸۸)، صص ۴ - ۱.

۳- این جلسه با حضور سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف، عباس کریمی فرمانده تیپ۲ سلمان از لشکر۲۷، اکبر زجاجی طرح و عملیات لشکر۲۷، مسئولان شناسایی لشکر۲۷ شامل حسین الله کرم، اصغر جعفری، سعید قاسمی اطلاعات - عملیات لشکر، الله داد، جوانبخت، حجت، مرادی، شیخ احمد، مجید زادبود و مبلغ ستاد منطقه ۱۰ سپاه برگزار شد.

کل سپاه تشکیل شد، گزارش عناصر مزبور درمورد آخرین وضعیت ارتفاعات کلیدی منطقه نظیر بمو، سرتک، شاخ خشیک، زیمناکوه و مشکلات آن، سرنوشت اجرای عملیات والفجر۵ را در هاله ای از ابهام فرو برد(۱)

مسئولان لشکر۲۷ در تشریح شناسایی های انجام شده، علاوه بر سه مشکل عمده صعب العبور بودن منطقه به دلیل جنس نامناسب ناهمواری ها، فقدان جاده و نحوه تأمین نیروها - که پیش تر هم در خلال گزارش فرماندهان سپاه به آن اشاره شده بود - موارد و جزئیات جدیدی نظیر نبود مهتاب و مشکل انتقال نیروها به پای کار در تاریکی شب و انسداد برخی معابر براثر تقویت دشمن در محور بمو و زیمناکوه را مطرح کردند.(۲)

در ادامه نشست فرماندهان لشکر۲۷ برای توضیح دقیق تر مشکلات پیش روی قرارگاه نجف در اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، این عملیات را به سه بخش تقسیم و سپس به تبیین مشکلات موجود در هریک از این سه مرحله پرداختند:

- گام نخست: حرکت از قرارگاه های لشکرها تا توقفگاه ها (محل توقف نیروها قبل از نقطه رهایی عملیات)

- گام دوم: از توقفگاه ها به سمت پایگاه های دشمن (نقطه رهایی تا قبل از هدف نهایی عملیات)

- گام سوم: تهاجم به هدف اصلی عملیات (سد دربندیخان)

در گام اول عملیات (حرکت از قرارگاه های لشکرها تا توقفگاه ها)، حسین الله کرم از مسئولان شناسایی لشکر۲۷، تسلط دید دشمن از روی ارتفاع بمو بر روی یگان های خودی و عبور نیروهای خودی از مناطق آلوده به عناصر ضدانقلاب را دو مشکل مشترک در کلیه محورها (لشکر۳۱ عاشورا، لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) اعلام کرد. براین اساس برخی فرماندهان پیشنهاد انتقال چندمرحله ای نیروها از محل اسکان لشکرها به نقطه رهایی را مطرح کردند، اما حسین الله کرم با اشاره به بعد مسافت این مسیر، بر جابه جایی یک شبه نیروها، تأکید کرد و گفت: باتوجه به مشکلات فوق فاصله ۴۵ کیلومتری تازه آباد تا شیخ صله درحدود ۲۷۵ تا پیچ دارد و جابه جایی نیرو در طول سه روز با استفاده از ماشین، موجب خستگی مضاعف نیروها شده و توان لازم برای پیاده روی پنج روزه در عملیات را از آنها می گیرد.

در گام دوم عملیات (حرکت از توقفگاه ها به سمت پایگاه های دشمن)، فرماندهان مزبور مهم ترین مشکل پیش روی یگان های عملیاتی را نیاز شدید به نور ماه و تأثیر کیفیت مهتاب در

۱- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر۴، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۲۲۱؛ و - سند شماره ۱۲۹۲۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: برآورد استعداد و ملاقات با حضرت امام خمینی در عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۲۸)، ص۱۱. سند شماره ۱۲۷۸۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی شناسایی عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۸۹)، ص۱.

۲- سند شماره ۱۲۷۸۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی شناسایی عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۸۹)، ص۱.

دستیابی به راهکارهای موجود در منطقه دربندیخان عنوان کردند، زیرا زمان بندی حرکت و انتقال نیروها از قرارگاه و توقفگاه های خودی تا پایگاه دشمن براساس شناسایی های انجام شده در مهتاب معین شده بود. علاوه براین کندی حرکت نیروهای پیاده نسبت به عناصر شناسایی و همچنین دوبرابر شدن زمان مورد نیاز برای انتقال نیروهای پیاده در تاریکی مطلق در مقایسه با روشنایی نور ماه مشکلات اجرای عملیات را دوچندان خواهد ساخت. مسئولان لشکر۲۷ زمان پیشنهادی برای حرکت و انتقال نیروها در شب مهتابی را بین یک و نیم تا ده ساعت متغیر اعلام کردند. الله کرم در تبیین اهمیت و ضرورت وجود مهتاب در شب عملیات، گفت: «ازنظر اطلاعات - عملیات، مهم ترین مسئله عملیات در تاریکی است که به طور عمده می گوییم که کلیه شناسایی های ما در مهتاب شده و زمان بندی ها براساس طرح مانور در مهتاب انجام شده است.» وی در ادامه با بیان اینکه «در تاریکی اصلاً نمی توانیم راهکارها را پیدا کنیم»، افزود: به عبارت دیگر برای تمام راهکارها در شب شاخص داریم و در تاریکی، با ازبین رفتن این شاخص ها، در حرکت یگان ها اخلال ایجاد می شود. الله کرم همچنین درمورد دشواری انتقال نیروها در شب گفت: «در تاریکی امکان جابه جایی نیرو بسیار مشکل است و احتمال جاماندن نیرو در منطقه دشمن هست. اینجا [زیمناکوه] منطقه ای است که اگر دشمن تردد ما را در آن ببیند همان شبانه برای آن نیرو می فرستد. گشتی های شناسایی از همین کردها حتی در این جاده می آیند و اطلاع داریم که تا نزدیکی پل دوکان آمدند و ضربه زدند.»(۱) وی در پایان با اشاره به اقتضائات زمین منطقه دربندیخان، کم بودن تعداد نیروهای اطلاعات - عملیات برای شناسایی این منطقه را یکی دیگر از دشواری های عملیات پیش رو برشمرد.(۲)

براین اساس، یکی از مهم ترین دشواری های اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، مشکلات مربوط به حرکت و انتقال نیرو از قرارگاه های خودی به نقطه رهایی و سپس تهاجم به هدف نهایی می باشد. به عنوان مثال، در محور لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص)، نیروها در مرحله اول باید با رعایت مسائل حفاظتی از تازه آباد به شیخ صله (در فاصله ۴۵ کیلومتری) منتقل شوند، در مرحله دوم می بایست از شیخ صله تا دره امین و پس از آن از دره امین تا باغ بیارک انتقال یابند و در مرحله سوم، باید خود را به نزدیکی هدف اصلی عملیات (فاصله تقریبی ۲۰ کیلومتر) برسانند تا در شب پنجم به سد دربندیخان حمله کنند. در محور بمو نیز نیروها پس از حرکت از قرارگاه خودی، باید در سه توقفگاه استراحت کنند تا در شب چهارم هم زمان با محورهای دیگر به مواضع دشمن حمله کنند که فقط در انتقال یگان ها به سمت راست ارتفاع بمو، نیروهای خودی در شب مهتابی می بایست مسیری حداقل ۱۰ الی ۱۲ ساعته را بدوند.

در گام سوم یعنی تهاجم به هدف اصلی عملیات (سد دربندیخان) مواردی نظیر بعد مسافت و محدودیت معابر وصولی،(۳) صعب العبور بودن مسیر راهکارها و انسداد برخی معابر درپی

۱- همان، صص ۹ - ۲ و ۲۲ - ۲۱؛ و - سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۳۰/۶/۱۳۶۲ تا ۱۰/۷/۱۳۶۲، صص ۳۶۵ - ۳۶۴.

۲- سند شماره ۱۲۷۸۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰ - ۷ و ۱۸ - ۱۶.

۳- سند شماره ۱۲۷۹۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی شناسایی ها و عبور عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم، ۱۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره۱۲۷۹۰)، صص ۶ - ۳.

تحرکات جدید دشمن و حضور عناصر ضدانقلاب ازجمله مشکلات اساسی عنوان شد. دراین باره الله کرم ضمن تأکید مجدد بر ضرورت وجود مهتاب جهت دستیابی به راهکارها در شب عملیات افزود: به علت جنس سخت زمین در اکثر نقاط و به خصوص در جاهایی که راهکارهای ما کتیبه ای و صخره ای است «نیاز شدید به مهتاب است.»(۱)

در ادامه جلسه، مسئولان اطلاعاتی لشکر۲۷ راهکارهای راست بمو، راست شاخ خشیک، چپ تنگه سرتک، اصلی خط زیمناکوه و معبر قلب را ازجمله معابری اعلام کردند که اخیراً ازسوی دشمن مسدود شده است. دراین زمینه حسین الله کرم با بیان اینکه «مهم ترین مسئله آن [عملیات والفجر۵] راهکارها هست»، درمورد بسته شدن برخی معابر افزود: «در تنگه سرتک، جایی که می خواستیم نیرو را بخوابانیم، اینجا کمین خوردیم و دو تا شهید دادیم، دوباره هفته گذشته کمین خوردیم و دو شب پیش هم دوباره در شناسایی تنگه سرتک کمین خوردیم. شیاری بوده که ما می خواستیم نیرو را در آن بخوابانیم علاوه براین، یک گردان از دشمن آمده و راهکار ما برای رسیدن به راست شاخ خشیک بسته است، حالا این لو رفتن ها بماند که در این قسمت هم روی بمو نیرو گذاشته است. ... امروز دشمن آنجا [قلب] را ثبت کرده و خمپاره می زند.» وی در پایان افزود: «در این قسمت [تنگه سرتک] ما احتمال کشف جاسوس را زیاد می دهیم.»(۲)

سعید قاسمی مسئول اطلاعات - عملیات لشکر۲۷ هم درباره بسته شدن یکی از راهکارهای بمو توسط نیروهای دشمن گفت: در بمو نیروهای شناسایی خودی وقتی از کنار پایگاه دشمن، که قبلاً در فاصله ۲۰۰ متری بود، به سمت دو شیار دربند و چم میار رفته بودند با صدای قهقهه عراقی ها مواجه می شوند «دقیقاً در همان جایی که ما قرار بود نیرو را بخوابانیم، دو تا پایگاه دشمن اضافه شده است دو تا سنگر ده نفره اجتماعی داشتند.» مرادی یکی دیگر از عناصر شناسایی لشکر۲۷ هم در تأیید اظهارات الله کرم و قاسمی ضمن اشاره به حضور عناصر دشمن و ضدانقلاب در محور تنگه سرتک، درخصوص حضور عناصر ضدانقلاب در بمو اضافه کرد: «دمکرات ها در طول روز در منطقه به طور متحرک گشت می زنند ... و کلاً منطقه را زیر نظر دارند. باتوجه به اینکه دیده بانی به این جالبی را دارند، در طول منطقه هم دمکرات ها گشت می دهند که بارها در روز با نیروهای پروین [نقطه رهایی برای حمله به ارتفاع بمو] ما درگیر شدند ما حساب این منطقه را کردیم دیدیم که از پروین جلوتر نمی توانیم نیروها را بخوابانیم یعنی خواباندن جلوتر برابر با درگیری با دمکرات است.»(۳)

در پایان این نشست، ضمن بررسی مشکلات پاتک های احتمالی عراق و تدارکات و تأمین نیروها، باتوجه به وجود مهتاب در شب، ساعت ۱۱ تا ۱۲ شب هجدهم ماه قمری(۲۵ مهر ۱۳۶۲) به عنوان زمان اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان پیشنهاد شد.(۴)

۱- سند شماره ۱۲۷۸۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۲.

۲- سند شماره ۱۲۷۸۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴ - ۱۱؛ و - سند شماره ۱۲۷۹۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۶؛ و - سند شماره ۲۸۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۶۲ - ۳۶۱.

۳- سند شماره ۱۲۷۸۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۹ - ۱۷.

۴- سند شماره ۱۲۷۹۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۲ - ۲۱.

فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف پس از شنیدن گزارش عناصر رزمی و اطلاعاتی لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص)، در جلسه ای اختصاصی پس از اشاره به لزوم تأخیر در اجرای عملیات منطقه دربندیخان به رابطه جنگ و سیاست پرداختند.

در این جلسه سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، با تکرار سخنان روز گذشته خود مبنی بر پیدایش وقفه در اجرای سلسله عملیات های والفجر افزود در وضعیت کنونی فرماندهان رده های لشکری نسبت به مسئولان قرارگاه نجف از آمادگی بیشتری برای اجرای عملیات برخوردارند.

در ادامه، عزیز جعفری و سرهنگ جاودانی فرماندهان سپاه و ارتش در قرارگاه نجف به دفاع از عملکرد خود پرداختند. جعفری با تأکید بر اینکه از دو هفته گذشته تا به امروز، فرماندهی قرارگاه نجف، چندین بار مشکلات اساسی عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان را برای فرماندهان ارشد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) تشریح کرده است، از عملکرد واقع بینانه قرارگاه متبوع خود دفاع کرد.(۱)

همچنین یکی از مسائل دیگری که در این جلسه به عنوان عنصری مهم در بروز تأخیر در اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان مطرح شد، این بود که اهمیت حمله به سد دربندیخان و بازتاب آن موجب شده مسئولان سیاسی و فرماندهان نظامی به مشکلات اساسی پیش روی اجرای این عملیات کمتر توجه کنند. براین اساس فرماندهان حاضر در جلسه، درمورد تصمیمات مسئولان سیاسی و راهبرد فرماندهان نظامی به بحث و گفت وگو پرداختند. فرمانده نیروی زمینی ارتش در تشریح این مسئله، گفت: جنگ نباید تابع سیاست باشد و ما باید فارغ از تصمیمات مسئولان سیاسی و براساس درک نظامی خود، عملیات های والفجر را ادامه دهیم. چون مسئولان سیاسی «اگر ما در عملیات توقف بکنیم یک طور کار می کنند و اگر حمله هم بکنیم یک طور دیگر کار می کنند و برداشت ها و تحلیل های سیاسی آنها یک طور دیگری است. کار ما نظامی است منتها نظامی است که به سیاست

۱- سند شماره ۱۲۷۹۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی شناسایی ها و راهکارهای محور دربندیخان، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۹۲)، صص ۲۲ - ۹.

و حکومت وابسته است، یعنی اگر حکومت ما امروز بگوید که نجنگید، ما باید بگوییم: باید بجنگیم؟!» وی در ادامه با تأکید بر لزوم توجه به همه جوانب سیاسی و نظامی برای آماده سازی و اجرای عملیات های والفجر افزود: برخی اوقات باید به آثار راهبردی اجرای عملیات بر نشست منطقه ای یا بین المللی پیش رو دقت کرد، البته باید بدانیم «درحالی که آماده نیستیم [نباید] عملیات را انجام بدهیم به خاطر سیاست عجله نکنیم.» فرمانده قرارگاه نجف نیز ضمن تأیید دیدگاه صیاد شیرازی، بر ضرورت توجه به مسائل سیاسی و اقتصادی کشور درزمینه پیاده سازی راهبرد جنگ، تأکید کرد و یادآور شد در بعد نظامی یک عملیات حتماً باید تضمین موفقیت داشته باشد.(۱)

در پایان جلسات امروز فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف، قرار شد به تدریج و به گونه ای حساب شده توقف کار آماده سازی عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان اعلام شود. فرمانده نیروی زمینی ارتش دراین باره گفت: «تا فردا باید طوری دستورات را به قرارگاه رده پایین تر بگوییم که اینها احساس نکنند باز اوضاع خراب شده و کار متوقف شده است اینها احساس بکنند که یک مشکل را باید رفع بکنیم و کار چند روز به تعویق افتاده است. این طوری احساس بکنند با نیروها همچنان کار بکنند، آموزش بدهند و همچنان شناسایی را روی دشمن ادامه بدهند. ... درواقع این عملیات دربندیخان را با عملیات شیلر تطبیق بدهیم؛ یعنی بگوییم در تقدم اول ما هدف داریم و می خواهیم بگیریم، ولی در تقدم دوم می خواهیم پشتیبان آن، عملیات شیلر بشود. ... در محور دربندیخان هم همین طور باشد. با تعداد قلیل، ضربه قوی بزنیم که آن طرف هم که می خواهیم عملیات بکنیم دیگر زمانش با آن هست نه [به نور] ماه کار دارد نه به چیزی کار دارد.»(۲)

۱

به دنبال دستور قطعی اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، امروز فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه جلساتی(۳)را به منظور ابلاغ مأموریت و سازمان رزم جدید یگان های تحت امر خود و همچنین ارزیابی میزان آمادگی واحدهای ستادی این قرارگاه برگزار کردند.

برطبق طرح مانور جدید، عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، در دو مرحله اجرا خواهد شد؛ در مرحله اول ارتفاعات لری، کنگرک، مارو و پنجوین و در مرحله دوم ارتفاع کانی مانگا و درنهایت ارتفاع سورن تصرف و تأمین خواهد شد. براین اساس، مأموریت و سازمان رزم عملیات قرارگاه مقدم حمزه بدین شرح ابلاغ شد:

۱- سند شماره ۱۲۹۲۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۸ - ۱۱.

۲- سند شماره ۱۲۷۹۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۸ - ۱۵.

۳- جلسه نخست با حضور علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، علی فضلی مسئول طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه، احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)، کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا، قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ع)، ابوشهاب از عملیات لشکر۱۴ امام حسین(ع) از سپاه و امیربیگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه از ارتش، سرهنگ آذرفر فرمانده لشکر۲۸ کردستان و فرماندهان و معاونان لشکرهای ۲۸ و ۲۱ ارتش در مقر ارتش در باختران برگزار شد و جلسه دوم نیز با حضور علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و اعضای ستادی این قرارگاه در مریوان برگزار گردید.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ با استعداد لشکر۱۴ امام حسین(ع) از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه از ارتش در محور ارتفاعات جنوبی پنجوین، کله قندی و هرگنه وارد عمل خواهد شد.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ با استعداد تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از سپاه و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان از ارتش در محور ارتفاعات مارو، شمال شرقی پنجوین و هفت توانان عمل خواهد کرد.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ با استعداد لشکر۸ نجف از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان از ارتش بر روی محور ارتفاعات لری - کنگرک عمل می کند.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ با استعداد لشکر۴۱ ثارالله(ع) از سپاه و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان از ارتش احتیاط محور مریوان می باشد.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۵ با استعداد لشکر۲۵ کربلا از سپاه به عنوان احتیاط محور بانه در نظر گرفته شده است.

باقیمانده یگان های لشکر۲۸ کردستان و سپاه مریوان نیز تحت عنوان قرارگاه وحدت در محدوده ارتفاعات سورن تا ارتفاع تته فعالیت خواهند کرد.(۱)

امروز همچنین در جلسه دیگری آخرین وضعیت و میزان آمادگی واحدهای ستادی قرارگاه مقدم حمزه در مریوان بررسی شد. در این جلسه مسئولان هریک از این واحدها گزارشی از آخرین اقدامات و مشکلات بخش خود را به فرمانده قرارگاه ارائه کردند. که براساس اعلام راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه، «تقریباً ۷۰ درصد واحدها آماده هستند.»(۲)

در جلسات امروز باتوجه به اینکه زمان تقریبی اجرای عملیات والفجر۴ روز جمعه پانزده مهرماه می باشد، فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه از واحدهای ستادی این قرارگاه همچنین از قرارگاه های تاکتیکی تحت امر خود خواست تا روز اجرای عملیات، آمادگی خود را به سطح قابل قبولی برسانند.(۳)

۱

زمینه سازی عملیات انهدامی سایت و رادار موشکی فاو، که درحال حاضر با نام عملیات والفجر۶ یا عملیات شمال خلیج فارس از آن یاد می شود، ازجمله اقدامات دریایی قرارگاه نوح است که هم زمان با آماده سازی عملیات اسکله های نفتی البکر و العمیه، درحال پیگیری است. در این راستا، امروز فرماندهان ارشد سپاه(۴) در نشستی با مسئولان تیپ امام حسن(ع) به ارزیابی

۱- سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه حمزه در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۲۸/۶/۱۳۶۲ تا ۱۳/۷/۱۳۶۲، صص ۱۴۶ - ۱۳۹.

۲- سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۳۸ - ۱۳۳؛ و - سند شماره ۱۳۰۳۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۱۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۳۷)، صص ۶ - ۱.

۳- سند شماره ۲۹۴/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴۶ - ۱۳۲؛ و - سند شماره ۱۳۰۳۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: انتقاد فرمانده لشکر۸ نجف از فرماندهان ارتش، عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۱۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۳۵)، صص ۱۸ - ۱.

۴- محسن رضایی فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، عبدالحمید ملاح زاده مسئول

قرارگاه نوح، غلامی فرمانده تیپ امام حسن(ع)، بهروزی معاون تیپ امام حسن(ع)، حشمت حسن زاده معاون دوم تیپ و مسئول اطلاعات - عملیات، گودرز نوری طرح و عملیات تیپ، حبیب الله شمایلی مسئول ستادی تیپ، سعید نجار فرمانده گردان یکم، پرویز رمضانی مسئول گردان دوم، حمیدرضا رجبی معاون گردان سوم، دولتشاهی فرمانده گردان چهارم، غلامرضا کیانی معاون گردان چهارم، خداداد اندامی، محمد محمدپور و حسن درویش افراد حاضر در این جلسه بودند.

عملیات دریایی آتی (والفجر۶) در منطقه فاو پرداختند.(۱)

در ابتـدای جلسه فرمانـدهان و مسئولان تیپ امام حسن(ع) از شـناسایی ها، اقـدامات و مشـکلات پیش روی خود به فرمانـدهی کل سپاه و رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه، گزارش دادند. عناصر اطلاعات - عملیات تیپ امام حسن(ع) در تشریح شناسایی های منطقه اروند، حضور و رفت وآمد افراد بومی منطقه را ازجمله عوامل مؤثر در لورفتن عملیات عنوان کردند. غلامی فرمانده این تیپ، محدوده شناسایی ها را از نهر قصر تا نهر قاسمیه اعلام و نهرهای علم، علی شیر و حب را از راهکارهای مهمی برشمرد که می توان روی آن سرمایه گذاری کرد. فرمانده تیپ امام حسن(ع) در تبیین نقاط حساس منطقه، فاو را به علت حضور دشمن ازجمله نقاط مهم تهدید کننده نیروهای خودی در عملیات آتی دانست و ضمن اشاره به مواردی نظیر تردد یدک کش های عراقی به سمت اسکله العمیه و قدرت دید و پوشش راداری دشمن در منطقه، تدارک روزانه نیروهای خودی در عملیات آتی (والفجر۶ در منطقه فاو) را دشوار توصیف کرد.

در تکمیل توضیحات فرمانده تیپ، حشمت حسن زاده معاون دوم تیپ و مسئول اطلاعات - عملیات، درمورد حساسیت های دشمن افزود: ارتش عراق در رأس البیشه حساس است و احتمال زیاد می دهد که نیروهای خودی از نوک رأس البیشه به آنها حمله کنند، لذا اینجا را به شدت تقویت و تحکیم کرده است. هرچه از نهر قصر، به طرف پایین تر و نزدیکی دهانه فاو تا نهر قاسمیه بیاییم می بینیم دشمن خیلی ضعیف می شود و تمامی کناره را سنگر بتونی احداث کرده است که کسی داخل آن نیست. لازم به ذکر است که درحال حاضر ارتش عراق ناوچه های اوزا را در انتهای خور عبدالله مستقر کرده است.

پس از تشریح شناسایی ها و توضیح حساسیت های دشمن در منطقه، فرماندهان حاضر در جلسه، مأموریت تیپ امام حسن(ع) را، اجرای عملیات در محدوده تقریبی رأس البیشه تا شهرک فاو - نهر قاسمیه تا نهر ابوعظیم - با هدف انهدام کلی تأسیسات فاو و مواضع رأس البیشه از راه هوا و دریا عنوان کردند. در ادامه بهروزی معاون تیپ امام حسن(ع)، درمورد مانور اولیه عملیات آتی (والفجر۶ در منطقه فاو) گفت: این عملیات از نقطه رهایی تا نقطه درگیری در مراحلی نظیر عبور از رودخانه، شکستن خط دشمن، انهدام نیرو و رادار و استقرار یا عقب نشینی بنا به دستور فرماندهی اجرا خواهد شد. وی سپس به تشریح سازمان رزم این عملیات پرداخت و افزود: درحال حاضر، ۴۶۰ نفر دوره آموزشی را گذرانده اند و از این تعداد ۳۰۰ نفر دراختیار تیپ هستند.

در پایان این جلسه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، ضمن تأکید بر تکمیل شناسایی از تمام منطقه، از مسئولان تیپ امام حسن(ع) خواست تا طرح مانور عملیات آتی در فاو را تهیه و تنظیم کنند.(۲)

۱- توضیحات بیشتر درخصوص چگونگی طراحی و اهداف عملیات والفجر۶ در ضمیمه گزارش درج شده است.

۲- سند شماره ۱۲۸۱۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی شناسایی های والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۱۳)، صص ۲۴ - ۸.

۱

امروز واحدهای سپاه پاسداران با اجرای عملیات های محدود و کمین، توابع سقز و اشنویه را از وجود عناصر مسلح غیرقانونی پاک سازی کردند.

به گزارش شهربانی سقز، نیروهای یگان جندالله سقز در ادامه عملیات پاک سازی روستاهای این شهر که از دو روز پیش آغاز شده است، امروز روستای کرویان را از عناصر ضدانقلاب پاک سازی کرده و ۴ قبضه اسلحه ژ۳ به غنیمت گرفتند. در روستای یازی بلاغ (از توابع سقز) نیز نیروهای خودی و افراد حزب دمکرات درگیر شدند که این حادثه تلفاتی نداشت و در جریان آن یک قبضه تیربار ژ۳ به دست نیروهای خودی افتاد.(۱)

همچنین گزارش واحد اطلاعات سپاه اشنویه حاکی است: درپی اجرای یک عملیات کمین در روستای میرآباد اشنویه، ۸ هیز حزب دمکرات دستگیر شدند و ۴ اسلحه برنو، ۳ تفنگ ژ۳ و یک کلت کمری به دست نیروهای خودی افتاد.(۲)

یکی از اعضای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) نیز که مدتی متواری و تحت تعقیب دادستانی خوی بود، امروز با همکاری دو مأمور شهربانی و یکی از نیروهای واحد اطلاعات شهرستان خوی در خیابان کارگر تهران دستگیر شد.(۳)

۲

درحالی که تلاش های سیاسی و نظامی جمهوری اسلامی ایران برای احقاق حقوق خود و دستیابی به صلحی عادلانه ادامه دارد، متحدان و حامیان دولت عراق می کوشند با استفاده از ظرفیت ها و حمایت های قومی و عربی موازنه جنگ را در سطح منطقه و بین الملل به نفع این رژیم تغییر دهند.

در این راستا وزیران امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، امشب در نیویورک جلسه مفصلی به ریاست شیخ محمد بن مبارک آل خلیفه وزیر امور خارجه بحرین و با حضور عبدالله یعقوب بشاره دبیرکل این شورا تشکیل دادند. در این جلسه درباره جنگ ایران و عراق، اوضاع لبنان و دیگر مسائل منطقه غرب آسیا و نیز موضوعات مورد علاقه شورای همکاری خلیج فارس بحث و گفت وگو شد.(۴)

۳

آیت الله خامنه ای امروز با حضور در مراسم فارغ التحصیلی دانشجویان دانشکده نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در سخنانی ضمن یادآوری بهبود امکانات کشور باوجود گذشت سه سال از جنگ تحمیلی، بر ارتقای سطح علمی این نیرو، تأکید کرد.

این مراسم با سخنرانی فرمانده نیروی هوایی و فرمانده دانشکده این ستاد در جمع اساتید و دانشجویان آغاز شد و در ادامه، رئیس جمهور پس از اعطای نشان به دانشجویان رتبه های اول تا سوم، به سخنرانی پرداخت.

۱- سند شماره ۳۲۹۱۸۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۶/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۴۳۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات پایگاه اشنویه به اطلاعات قرارگاه حمزه، ۱۰/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۳۲۰۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اطلاعات داخلی نخست وزیری، شماره ۲۷۰، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص ۱.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۸، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۳۶، بخش عربی رادیو مسقط، ۱۱/۷/۱۳۶۲.

رئیس شورای عالی دفاع در این مراسم با اشاره به آثار و دستاوردهای دوره آموزشی فرماندهی و ستاد، از عملکرد نیروی هوایی از آغاز جنگ تاکنون ابراز رضایت کرد و ارتش و نیروی هوایی را نیرویی قدرتمند و یک ثروت و توانایی ملی خواند. آیت الله خامنه ای در ادامه به تبیین تفاوت های ارتش قبل و بعد از انقلاب پرداخت و ارتش را به دلیل نفوذ در دل های مردم، ارتشی مردمی خواند. رئیس جمهور همچنین با تأکید بر لزوم کار بیشتر، ابتکارعمل نشان دادن در زمینه های گوناگون و ارتقای بیش ازپیش سطح علمی نیروی هوایی، درخصوص دوره آموزشی دانشکده فرماندهی و ستاد گفت: «نیروی هوایی نهایت احتیاج را به این آموزش ها و جریان صحیح و پیوسته این دستگاه های آموزشی دارد. امروز ما می خواهیم در آموزش تا آنجا که می توانیم به دیگران متکی نباشیم و استعداد علمی موجود در عنصر ایرانی بروز کند و منشأ اثر واقع شود. وقتی که یک ایرانی می تواند با تلاش و استعداد خود بهترین شیوه های کار را بیابد و برطبق آن عمل کند و سطح معلومات خود را افزایش دهد، چرا احساس حقارت نماید؟»

رئیس جمهور درمورد نگرانی برخی افراد از قطع کمک های خارجی اوایل انقلاب، خاطرنشان کرد: «ما در اوایل انقلاب وقتی با امریکا قطع رابطه کردیم، عده ای نگران بودند که چه خواهد شد. امروز سه سال از جنگ تحمیلی می گذرد و شما می بینید که امکانات ما از روزهای اول بسیار بهتر شده و عناصر مؤمن، فعال و حزب اللهی و مبتکر در نیروی هوایی توانسته اند کارهایی انجام بدهند که قبلاً باورکردن آن، یک افسانه به شمار می آمد. ما امکان رشد علمی و فنی و تکنیکی را داریم و اگر دیگران برای نفع مادی خود این کارها را انجام می دهند، ولی ما برای ایمانمان انجام می دهیم و شما بایستی کاری کنید که این ملت هرگز محتاج بیگانگان نشود.» وی در پایان موفقیت نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران را ناشی از رشد ایمان اسلامی آنها خواند و افزود: «این ایمان است که توانسته این حرکت عظیم را به وجود بیاورد و چیز دیگری نمی تواند جای ایمان را بگیرد.»(۱)

۱

درپی حمله موشکی اخیر عراق به مناطق مسکونی شهرهای دزفول و اندیمشک رئیس مجلس و نخست وزیر امروز در اظهاراتی جداگانه این اقدام جنایتکارانه را محکوم کردند. نماینده مردم شهر دزفول در مجلس شورای اسلامی نیز در نطق پیش از دستور مجلس، ضمن بیان مشکلات و کمبودها، خواستار رسیدگی بیشتر به این دو شهر شد.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی نماینده امام در شورای عالی دفاع در جلسه علنی امروز مجلس شورای اسلامی که پس از تعطیلات یک ماهه مجلس برگزار شد، درباره تهاجم موشکی عراق به دزفول و اندیمشک گفت: «متأسفانه در آغاز شروع کار ما، باز قساوت صدام برای ملت ما فاجعه آفرید. اوج قساوت صدام را در جنایت اخیرش باید دید که در نیمه شب موقعی

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۳.

که همه مردم در خواب هستند و سکوت همه شهر را فراگرفته، دو شهر مجاور را آن گونه با نهایت قساوت به خاک و خون بکشد که پیدا است هیچ مایه تعقل و تفکر و برنامه ریزی درست در این جنایت دیده نمی شود، جز روح ماجراجویی و ایجاد حوادث مهم پرسروصدای بین المللی که بخواهد از این طریق خودش را از مخمصه ای که به دست خودش دچار کرده نجات بدهد و این را ما امروز سیاست ابرقدرت ها و حامیان صدام می بینیم در کل مسائل. یعنی آنها الآن راهی که انتخاب کرده اند این است که در دنیا هیاهو و بحران ایجاد کنند که از درون بحران شاید بتوانند صدام را از جنایت عظیمی که در تاریخ مرتکب شده معاف کنند، اما باز مثل گذشته کور خوانده اند و این راه هم باز یک قدم اینها را به باتلاق دیگری فرومی برد. گذشته های این جنایت نشان داد که هربار صدام چنین جنایتی مرتکب شد، در میدان رزم، نیروهای مخلص اسلامی ما جواب مناسب را دادند و این بار جواب باید قاطع تر و شکننده تر باشد و کار را به جایی برساند که دست صدام را از این جنایات کوتاه بکند. اگر منظور تضعیف روحیه مردم است که باز بارها تجربه شد و دیدیم مردم دزفول و اندیمشک هربار که قساوت بیشتر بوده آنها مقاوم تر شده اند و مخصوصاً این بار افتخار جدیدی در حوادثی که بعد از این فاجعه در آنجا به وجود آمد ما می بینیم.» وی در ادامه گفت: «علی رغم اینکه منافقین و ضدانقلاب با صدام هماهنگ کرده بودند که هنگام چنین فاجعه هایی روحیه مردم را تضعیف کنند و مانند بارهای گذشته در محل فاجعه حضور پیدا کردند، اما این بار مردم چنان حرکت کردند که آن عوامل نفوذی صدام نتوانستند حتی در یک مورد کاری از پیش ببرند.» رئیس مجلس در پایان افزود: «خداوند به این مردم باصفا، باوفا و مقاوم اجر و صبر عنایت بکند و به ما هم این توفیق را بدهد که بتوانیم با انتقام گرفتن به موقع و بجا از خونخواران بعث عفلقی مرهمی بر این زخم های عمیقی که پیکره این دو شهر مظلوم را تحت تأثیر قرار داده است بگذاریم.»(۱)

هیئت دولت نیز صبح امروز به ریاست میرحسین موسوی تشکیل جلسه داد. در این جلسه آخرین رویدادها و تحولات خارجی و داخلی، به ویژه حمله موشکی عراق به دزفول و اندیمشک، مورد بررسی و تبادل نظر قرار گرفت.

نخست وزیر در پایان جلسه امروز، در گفت وگویی با خبرنگاران، علت تهاجم موشکی اخیر عراق را ضربات نظامی ایران و فشارهای سیاسی، اقتصادی و نظامی در سطح خارجی و داخلی

۱- روزنامه کیهان، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۲.

به این رژیم ذکر کرد و ضمن اشاره به مظلومیت مردم دزفول و اندیمشک گفت: «امیدواریم که ملت بزرگ ما دین خویش را در مقابل این مردم مقاوم بتواند ادا کند و دولت و نیروهای رزمنده ما بتواند سپاسگزار و شکرگزار چنین روحیه ای در میان مردم باشند.» وی در ادامه افزود: «اگر ابعاد جنایت صدام هزاران بار بیش از آنچه که درحال حاضر انجام می گیرد، بشود، این رژیم و قدرت های استکباری که پشت سر این رژیم هستند به هیچ وجه نخواهند توانست ملت ما را به یک صلح تحمیلی وادار کنند. ما به یقین به مبارزه خود ادامه خواهیم داد و تا حصول به پیروزی و احقاق حق ملت خودمان نبرد را ادامه می دهیم.»

نخست وزیر همچنین به سکوت جانب دارانه جمعیت های حقوق بشری دنیا در قبال فجایع بشری اشاره و خاطرنشان کرد: «وقتی که منافقین دست به جنایات می زدند، این سازمان های به اصطلاح دفاع از حقوق بشر که ملت های جهان سوم آنها را به استهزا می گیرند، به حمایت از آنها برمی خاستند و در کنار قدرت های استکباری برعلیه انقلاب اسلامی شایعاتی را در سطح جهان می پراکندند. این جمعیت های حقوق بشری دربرابر این همه فجایع و جنایات ساکت هستند و ما از این مسئله تعجب نمی کنیم، زیرا ما هرگز ندیده ایم که هیچ کدام از این جمعیت ها به جنایات امریکا و اسرائیل و صدام توجهی داشته باشند. ... این جمعیت ها کسانی هستند که حتی یک بار هم به خود جرئت ندادند که در مقابل مسائل جاری جهان و وقایعی مانند "صبرا و شتیلا" حرفی بزنند و موضع گیری کنند و حتی یک بار هم جنایاتی را که در اندیمشک، دزفول، خرمشهر و مریوان اتفاق می افتد محکوم نکرده اند، چراکه این سازمان ها ایادی قدرت های بزرگ محسوب می شوند و ماهیتشان از قبل روشن بوده است.»

موسوی در ادامه با اشاره به دعوت وزیر امور خارجه ایران از سازمان های بین المللی و نوع تعیین داوری درخصوص مسائل جنگ گفت: «ما هیچ نوع امیدی به این سازمان ها نداریم، ولی همان طورکه بارها اعلام کرده ایم، اگر ما سکویی برای مطرح کردن حرف خودمان پیدا کنیم، از آن سکو استفاده می کنیم. ... وقتی در یک سازمانی حق وتو مطرح باشد و پنج تا قلدر جهانی پشت یک میز بنشینند و تمام سرنوشت جهان را بخواهند در دستان خودشان بگیرند، قبول ماهیت چنین سازمانی نمی تواند برای ما مطرح باشد و اصولاً مخالف اعتقادات و عقاید مذهبی اسلامی ماست، منتها ما باز بنا به همان دستورات و احکامی که داریم باید فریاد مظلومیت خود، فریاد مقاومت خود، فریاد مبارزه ملت بزرگ خودمان را به گوش جهانیان برسانیم و یکی از این وسایل استفاده از این سازمان هاست ... البته بدون اینکه دلی به این سازمان ها بسته باشیم.»(۱)

امروز نماینده مردم دزفول در مجلس شورای اسلامی هم در نطق پیش از دستور مجلس، به تهاجم اخیر عراق به شهرهای دزفول و اندیمشک و مشکلات ناشی از آن اشاره کرد و با تأکید بر مسئولیت نهادهای دولتی برای حل مشکلات مردم مناطق ویران شده، خواستار رسیدگی هرچه سریع تر به وضعیت مردم این مناطق شد. زرهانی از هیئت دولت خواست برای حل مشکلات

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص ۲۰.

روزافزون خوزستان به طور جدی وارد عمل شود تا اوضاع عمومی استان به حد مطلوب برسد و مردم این منطقه دلگرم تر شده و انگیزه مجاهدت و استقامت در آنها بارورتر گردد.(۱)

گفتنی است که پس از حمله موشکی عراق به شهرهای دزفول و اندیمشک، تعداد زیادی از اهالی این شهرها درحال ترک شهر هستند و قصد اسکان در روستاها و شهرهای اطراف را دارند. کارمندان ادارات نیز در فکر انتقال به شهرهای دیگر می باشند.(۲)

به گزارش شهربانی دزفول و اندیمشک، امروز تعدادی از خبرنگاران کشورهای بنگلادش، پاکستان، هندوستان و سریلانکا از محل اصابت موشک های عراق بازدید کردند.(۳)

۱

فرانسه که درپی تهدیدهای اخیر ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز، تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را به تعویق انداخته است، در آینده ای نزدیک، این هواپیماها را به صورت قطعات مجزا به عراق تحویل خواهد داد.

روزنامه جمهوری اسلامی امروز، به نقل از شماره اخیر روزنامه لوکوتیدین (چاپ پاریس) نوشت: «هواپیماهای سوپراتاندارد مجهز به موشک های اگزوسه به صورت قطعات مجزا به عراق تحویل خواهد شد و سوارکردن قطعات سه ماه به طول خواهد انجامید.» این روزنامه فرانسوی همچنین از قول منابع آگاه نوشته است: «چون برخی خلبانان عراقی درحال حاضر در فرانسه آموزش می بینند، بعید نیست در طول این تاریخ، برای هدایت آنها آماده شده باشند.»

لوکوتیدین در ادامه به نقل از دیپلمات های غربی، دلایل سیاسی را در تعویق زمان تحویل هواپیماهای مذکور مؤثرتر از سایر عوامل خواند و با اشاره به اظهارات یک مقام بلندپایه عراقی در گفت و گو با خبرگزاری رویتر افزود: تهدید ایران یک جنجال بین المللی بر سر معامله عراق و فرانسه است و ایرانیان می کوشند از تحویل این هواپیماها به عراق جلوگیری کنند.

تحلیل گران نظامی نیز در مصاحبه با رویتر اذعان کرده اند که تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد و موشک های اگزوسه، همراه با سلاح هایی که فرانسه هم اکنون تحویل عراق داده است، نقطه عطفی در جنگ فرسایشی کنونی به شمار می رود و آثار روانی آن بسیار زیاد خواهد بود.

رویتر در ادامه به کاربرد بالگردهای مجهز به اگزوسه توسط عراق علیه هدف های ایران در خلیج فارس اشاره و خاطرنشان کرده است که باوجود استفاده عراق از این موشک ها، نیروی هوایی عراق موفق به ازکارانداختن پایانه نفتی خارک نشده و سوپراتاندارها می توانند برای این منظور به کار گرفته شوند.

این خبرگزاری در پایان گزارش خود به واکنش امریکا دربرابر تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز درصورت به خطرافتادن امنیت خلیج فارس پرداخته و به نقل از سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا آورده است: این کشور متعهد به بازنگه داشتن راه های دریایی خلیج فارس می باشد.(۴)

۱- روزنامه کیهان، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- واحد اطلاعات نخست وزیری، بولتن اطلاعات داخلی، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۳- سند شماره ۲۹۱۱۳۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۱/۷/۱۳۶۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۰/۷/۱۳۶۲، ص۳.

دولت های عراق و امریکا که پیش از تهاجم به ایران به طور پنهانی اقدام به ازسرگیری روابط خود کرده بودند، با تغییر موازنه جنگ به نفع ایران و استمرار ناکامی های ارتش عراق، درحال حاضر به صورت علنی برقراری روابط دیپلماتیک میان بغداد و واشنگتن را در دستور کار دارند. در همین راستا به تازگی نماینده وزارت امور خارجه عراق با مقامات امریکایی در واشنگتن دیدار و درخصوص مسائل مختلف ازجمله نزدیکی سیاست های عراق و امریکا در منطقه با آنان گفت وگو کرده است. نشریه الکفاح العربی (چاپ لبنان) در شماره امروز خود به بررسی ابعاد و اهداف این سفر پرداخته است.

این نشریه در مقاله ای تحت عنوان "اسرار مذاکرات عراق و امریکا در واشنگتن" درمورد دیدار اخیر عصمت کتانی با مقامات امریکایی نوشت: «دیدار عصمت کتانی نماینده وزارت امور خارجه عراق در هفته پیش از واشنگتن، باعث شگفتی اکثر محافل دیپلماتیک امریکا گردید. ... به گفته مقامات امریکایی، این تماس ها علی رغم عدم وجود روابط دیپلماتیک میان دو کشور جریان داشته است، لکن تعیین وقت توسط عصمت کتانی در مذاکراتش با مقامات امریکایی ازجمله لورنس ایگل برگر نماینده وزارت خارجه امریکا در امور سیاسی و نیکلاس ویلیوتس معاون وزیر خارجه امریکا در امور خاور نزدیک و برخی از رهبران کنگره امریکا مورد شگفتی محافل دیپلماتیک امریکا شده است.»

این نشریه سپس ضمن اشاره به صراحت کتانی در بیان انگیزه هایی که موجب افزایش کمک ایالات متحده به عراق برای پایان دادن به جنگ می شود، به نقل از مقامات امریکایی «هدف از مأموریت فرستاده عراق در واشنگتن [را] افزایش نقش امریکا در جنگ ایران و عراق» عنوان کرده و افزود: «حکومت عراق به دولت پرزیدنت ریگان ابلاغ کرد که به اعتقاد آنها ایالات متحده امریکا قادر به تحت فشار قراردادن ایران برای حل مسئله جنگ خلیج [فارس] می باشد.» به نوشته الکفاح العربی، در این دیدار، عصمت کتانی موضع گیری های جدید حکومت عراق دربرابر مسائلی که موجب نگرانی امریکا بوده را تشریح کرد؛ هم سویی مواضع بغداد و واشنگتن در موضوعاتی نظیر مسئله چاد، لیبی، لبنان، فلسطین و اسرائیل ازجمله این مواضع بود. مقامات امریکایی نیز سخنان عصمت کتانی را موضع گیری های مثبتی در سیاست جدید عراق در مقابل اسرائیل تلقی کردند.

الکفاح العربی به نقل از منابع دیپلماتیک در واشنگتن افزود: «عراق تصمیم دارد برای کسب پشتیبانی ایالات متحده امریکا در جنگ با ایران، برقراری روابط دیپلماتیک با واشنگتن را اعلام کند و به زودی بیانیه ای در این زمینه ها صادر خواهد کرد.»

این نشریه لبنانی در ادامه با اشاره به اینکه مقامات امریکایی مذاکرات با عراق را مثبت ارزیابی و تصریح کرده اند «ما تصمیمی که باعث تشدید جنگ خلیج فارس شود اتخاذ

ص: ۸۵۸

نمی کنیم»، یادآور شد: وزارت امور خارجه امریکا به این امر واقف است که حکومت ریگان مایل نیست پشتیبانی خود را از عراق و یا دشمنی خود نسبت به ایران را آشکار سازد، زیرا واشنگتن خواهان دورماندن ایران از دایره نفوذ اتحاد جماهیر شوروی است و درضمن نمی خواهد ایران را به انجام اعمال انتقام جویانه برضد منافع خود و کشورهای اروپای غربی مخالف آن کشور وادار سازد و درعین حال، امریکا خود را برای مقابله با گسترش احتمالی جنگ عراق و ایران که ممکن است به بستن تنگه هرمز منجر شود آماده می کند.

الکفاح العربی در پایان با بیان اینکه حکومت عراق از دفتر حفاظت منافع عراق در واشنگتن خواسته است که دیدار کتانی از پایتخت امریکا از دید منابع دیپلماتیک و تبلیغاتی غرب مخفی بماند، پیشنهادهای دولت عراق برای پایان دادن به جنگ با ایران را - که مقامات امریکایی درحال بررسی آنها هستند - چنین اعلام کرد:

«۱. مطرح ساختن مسئله جنگ عراق و ایران در سازمان ملل متحد. ۲. تشدید نظارت و بازرسی دستگاه های امنیتی امریکا بر راه هایی که ازطریق آنها وسایل یدکی و سلاح های امریکایی به ایران فرستاده می شود. ۳. تشدید فشار سیاسی و اقتصادی بر ایران با هماهنگی متحدان امریکا.»(۱)

۱

سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با انتشار بیانیه ای به تهدید اخیر ایران مبنی بر جلوگیری از تداوم ارسال کمک های نظامی به عراق از راه خلیج فارس واکنش نشان داد.

در این بیانیه که با عنوان "تهدیدات توخالی و تلاش برای گسترش آتش جنگ" منتشر و امروز از رادیو بغداد پخش شد، تهدیدهای مقامات جمهوری اسلامی ایران درخصوص ممانعت از تداوم ارسال سلاح به عراق ازطریق خلیج فارس «نوعی بلوف» خوانده شده «که از سر ضعف صادر شده است» و مواردی از موضع گیری های امام خمینی، آیت الله خامنه ای، حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی و میرحسین موسوی دراین باره ذکر گردیده است.

سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در بیانیه خود، تحقق تهدیدهای ایران را به دلایل زیر غیرممکن دانسته است:

«۱. بستن تنگه هرمز و هر تهدیدی دیگر ازاین دست در همان نخستین قدم رژیم را از پای می اندازد، زیرا اقتصاد مختصر این رژیم به نفت وابسته است. ... ۲. تهدید بستن تنگه هرمز راه گریزی بی ثمر برای خروج از بن بست رژیم در جنگ نیز محسوب می شود.» این بیانیه در ادامه، تهدید ایران را اقدامی از روی یأس و ناامیدی خوانده و ایران را خواهان گسترش آتش جنگ در سرتاسر منطقه معرفی کرده است(۲)

۱- اداره کل مطبوعات خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۳۹، ۳۰/۸/۱۳۶۲، صص ۱۲ - ۹، الکفاح العربی، ۱۰/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۷، ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۲۶ - ۲۵، رادیو بغداد، ۱۰/۷/۱۳۶۲.

۱

حجت الاسلام سیدمحمدباقر حکیم سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، امروز با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، دیدار و گفت وگو کرد. در این دیدار، سیدمحمدباقر حکیم سالگرد انتخاب آیت الله خامنه ای به عنوان رئیس جمهور ایران را تبریک گفت و سپس درباره عملکرد مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق و افزایش روزافزون پناهندگان عراقی به جمهوری اسلامی ایران، به وی گزارش داد. در پایان، آیت الله خامنه ای با آرزوی موفقیت برای ملت و مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق درزمینه های مختلف رهنمودهای لازم را بیان کرد.(۱)

۲

هیئت سیاسی - اقتصادی اتریش، به سرپرستی اریش اشمیت معاون بازرگانی این کشور، در ادامه دیدارهای خود با مسئولان ایرانی صبح امروز با معاون اقتصادی و بازرگانی وزارت صنایع سنگین و معاون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران دیدار کرد. در این دیدارها توسعه همکاری های صنعتی و بازرگانی مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت.(۲)

ضمیمه گزارش۶۵۹: دلایل و اهداف اجرای عملیات محدود والفجر۶ در دهانه فاو

پیش از عملیات والفجر مقدماتی، تردد کشتی های ایرانی برای بارگیری در محدوده دهانه فاو تا خلیج فارس و اهمیت جزیره خارک به عنوان مبدأ صدور نفت و منبع درآمد ایران، سبب شده بود ارتش عراق که از برتری هوایی برخوردار بود به وسیله بالگردهای توپ دار و با استفاده از هدایت راداری مستقر در دهانه فاو، اغلب کشتی های ایران را مورد حمله قرار دهد.

در چنین وضعیتی قرارگاه خاتم(ص) که اجرای راهبرد سلسله عملیات های محدود با عنوان والفجر را در دستور کار قرار داده بود، به سپاه سوم صاحب الزمان(عج) مأموریت داد تا با انجام شناسایی در کلیه مناطق تحت امر خود - منطقه چزابه تا دهانه فاو - زمینه را برای اجرای عملیات در محورهای طلائیه، زید و فاو فراهم آورد. ازاین رو، سپاه سوم صاحب الزمان(عج) در راستای پیگیری اجرای مأموریت مذکور، قرارگاه های رحمت را با اهداف زیر تشکیل داد:

۱. قرارگاه رحمت۱، به منظور شناسایی فاو(لشکر۱۴ امام حسین(ع) از سپاه و تیپ۲ لشکر۷۷ خراسان از ارتش)

۲. قرارگاه رحمت۲، به منظور شناسایی زید و شلمچه (لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) از سپاه و تیپ های ۱و۳ لشکر۷۷ خراسان از ارتش)

۳. قرارگاه رحمت ۳، به منظور شناسایی طلائیه (لشکر۲۵ کربلا و لشکر۹۲زرهی ارتش)

دراین میان عملیات فاو باتوجه به اهدافی نظیر تأمین امنیت دریایی ایران در خلیج فارس، پیامدهای سیاسی ناشی از تصرف فاو برای عراق و پشتیبانی عملیات العماره با ایجاد اختلال در ذهن و نیروی دشمن، مورد توجه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) قرار گرفت. بدین ترتیب و درپی ابلاغ مأموریت به قرارگاه کربلا، شناسایی روی فاو با هدف اجرای یک عملیات محدود برای انهدام رادار قوت گرفت و این قرارگاه توانست طرح کلی عملیات آتی در فاو را ارائه دهد. بر طبق طرح مزبور، لشکر۱۴ امام حسین(ع)مأموریت یافت پس از عبور از رود در جنوب اروند و شمال غربی فاو در خاک عراق پدافند کند و ضمن انهدام رادار موشکی، دهانه فاو (شهرک فاو، رادار و...) را تصرف کند.(۳)-(۴)

یادآوری می شود که این عملیات قرار است در محدوده تقریبی رأس البیشه تا شهرک فاو اجرا شود.

ص: ۸۶۰

۱- روزنامه صبح آزادگان، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۴.

۳- درحال حاضر لشکر۱۴ امام حسین(ع) به عنوان یکی از یگان های اصلی جهت آماده سازی عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر مستقر است.

۴- سند شماره ۷۹/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: عملیات والفجر مقدماتی، گزارش راویان قرارگاه خاتم الانبیا، محمدتقی رضوانی، داوود رنجبر، محسن رخصت طلب، محمد درودیان، بهار ۱۳۶۲، صص ۴۱ - ۴۰ و ۸۲ - ۸۱.

هدف عملیات مذکور انهدام کلی امکانات و تأسیسات فاو و همچنین انهدام مواضع رأس البیشه از راه هوا و دریا می باشد.(۱)

۱- سند شماره ۱۲۸۱۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۰ - ۱۶.

روزشمار جنگ دو شنبه ۱۱ مهر ۱۳۶۲ ۲۵ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۳اکتبر ۱۹۸۳

۱

کاهش تدریجی میزان تضمین موفقیت(۱) عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، که دو هفته پیش درپی طرح اشکالات مانور ازسوی فرماندهان لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) آغاز شده بود، روز گذشته با گزارش سرتیم ها و عناصر شناسایی لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) درمورد جزئیات مشکلات مانور قرارگاه های تاکتیکی نجف۱ و ۲ به اوج خود رسید، این امر سبب شد تا امروز فرماندهان ارشد ارتش و سپاه قرارگاه خاتم الانبیا(ص)(۲) جلسات جداگانه ای را به منظور تصمیم گیری درمورد سرنوشت این عملیات، در قرارگاه مقدم نزاجا در غرب تشکیل دهند.

در جلسه نخست که با شرکت فرماندهان ارتش در حضور سرهنگ صیاد شیرازی و محسن رضایی برگزار شد، ابتدا فرمانده نیروی زمینی ارتش درمورد عملیات دربندیخان گفت: درحال حاضر با تک پشتیبانی در منطقه دربندیخان می خواهیم دشمن را حتماً درگیر کنیم و به سرعت برای اجرای عملیات دهانه شیلر آماده شویم. در ادامه، سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف، ضمن بیان مشکلات عملیات والفجر۵، پیشنهاد کرد که عملیات دربندیخان به صورت مرحله به مرحله انجام گیرد. وی در تشریح این موضوع افزود: اگر در یک حرکت محدود، سد دربندیخان از زیمناکوه تهدید شود، نظر دشمن به این منطقه جلب خواهد شد و احساس خطر می کند، به این منظور باید در گام نخست به صورت هم زمان یک

۱- مهم ترین ویژگی های عملیات های محدود والفجر عبارت بودند از: به کارگیری نیروی اندک، دادن تلفات کم و جلوگیری از واردشدن ضربه اساسی به توان یگان ها و تضمین موفقیت عملیات. (دفتر سیاسی سپاه پاسداران، گزارش عملیات والفجر۳ (دستنویس)، تهیه کننده: حسین اردستانی، ۱۳۶۲، ص۳.)

۲- این جلسات با حضور سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نزاجا، سرهنگ قویدل رکن۲ نیروی زمینی ارتش، سرهنگ سروری، سرهنگ دولت آبادی، سرهنگ جاودانی فرمانده قرارگاه نجف از ارتش، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه و عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف تشکیل شد.

بخش از نیروها در محورهای شاخ شمیران و بردکان و بخش دیگری در ارتفاع بمو وارد عمل شوند. پنج شب و روز جاده در شاخ شمیران به پای کار برسد. با اشغال بردکان، شاخ شمیران و بمو، دشمن متوجه سد می شود. در گام بعدی به مرور زمان می توان این کار را توسعه داد و از پشت، زیمناکوه و هدف نهایی یعنی سد دربندیخان را تهدید و تصرف کرد.(۱)

در جلسه دوم که با شرکت فرماندهان سپاه در حضور فرماندهی کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش تشکیل شد، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، ضمن تبیین مشکلات اساسی عملیات، باتوجه به شرایط کنونی پیشنهاد لغو یا اجرای محدود عملیات را مطرح کرد. به گفته این فرمانده شناسایی های اولیه در منطقه از وجود پنج اشکال عمده در پیش روی عملیات حکایت داشت: نخست نبود عقبه مناسب، دوم آلودگی مناطق حدفاصل خطوط خودی و دشمن (حضور عناصر اطلاعاتی ارتش عراق و جاسوسان ضدانقلاب)، سوم بعد مسافت عقبه تا خط مقدم و فقدان جاده، چهارم محدودیت شدید راهکارها و درنهایت صعب العبور بودن آنها. عزیز جعفری افزود: پس از اتمام شناسایی ها درحدود ۲۰ روز پیش، ابهامات درمورد مانور عملیات والفجر۵ به خصوص "محدودیت شدید راهکارها" و "صعب العبور بودن آنها" همچنان پابرجا بود، بااین حال، پس از جلسات دو هفته گذشته قرار شد که باوجود این مشکلات عملیات اجرا شود؛ در چنین شرایطی مسئله جدیدی تحت عنوان بررسی ضرورت وجود مهتاب در شب عملیات مطرح شد، درپی تداوم جلسات یگان های قرارگاه نجف دراین زمینه، فرصت زمانی شب مهتابی از بین رفت. علاوه براین گزارش سرتیم های لشکر۲۷(۲) درمورد جزئیات مشکلات پیش روی اجرای عملیات والفجر۵ نیز مزید بر علت شد. فرمانده قرارگاه نجف سپس درباره آخرین وضعیت یگان های این قرارگاه برای اجرای عملیات تصریح کرد: درحال حاضر، حاج همت هم به دلیل نبود مهتاب و لورفتن عملیات، اجرای عملیات را در وضعیت کنونی امکان پذیر نمی داند.(۳)-(۴)

۱- سند شماره ۱۲۷۹۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی امکان عملیات در محور دربندیخان عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۱/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۹۳)، صص ۳ - ۱۰.

۲- علی شمخانی و غلامعلی رشید در جمع بندی مباحث جلسه روز گذشته خود با مسئولان شناسایی لشکر۲۷، مشکلات اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه عملیاتی دربندیخان را مواردی نظیر صعب العبور بودن منطقه به خاطر جنس نامناسب ناهمواری ها، فقدان جاده و نحوه تأمین نیروها، نبود مهتاب و مشکل انتقال نیرو به پای کار در تاریکی شب، انسداد برخی معابر به دلیل تقویت دشمن و حضور عناصر ضدانقلاب در برخی از محورهای کلیدی عملیات عنوان کردند. (سند شماره ۱۲۹۲۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی وضعیت منطقه دربندیخان عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم، ۱۱/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۲۹)، صص ۱۰-۱.)

۳- طبق اظهارات فرمانده قرارگاه نجف، ابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، از حدود یک ماه پیش آمادگی خود را برای اجرای عملیات اعلام کرده بود، وی باوجود تأکید برضرورت بحث درباره جزئیات مشکلات عملیات در حضور اعضای قرارگاه خاتم، در جلسه ای که دو هفته پیش با حضور فرماندهان قرارگاه نجف و مسئولان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برگزار شد، برخلاف مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا و مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) از پرداختن به جزئیات مشکلات مانور خودداری می کرد و ضمن اصرار بر اجرای عملیات می گفت: «مشکلات منطقه اینها هست، منتها امتیاز بگذاریم، بیاییم بگوییم که مثلاً ـ این منطقه این ارزش را دارد که به خاطر این مشکلات این کار را بکنیم یا نه.»

۴- همان، صص ۱۸ - ۱۱.

عزیز جعفری همچنین، در تشریح پیشنهاد خود برای اجرای عملیات والفجر۵ درقالب تک محدود در منطقه دربندیخان گفت: یک تیپ از لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) به همراه نیروهای قیاده موقت که در منطقه شاخ شمیران مستقرند، ابتدا از شرق و شمال شاخ شمیران جاده ای احداث کرده، پس از آن روی دو ارتفاع شاخ شمیران و بردکان مستقر می شوند و با تکیه بر این دو جناح، ارتفاع مله سور (در امتداد شاخ شمیران - بردکان به سمت زیمناکوه و سد) را تصرف می کنند(۱)و درنهایت به سمت پایین در حاشیه جنوبی دریاچه گسترش می یابند. این اقدام که دشمن را نسبت به تهدید سد حساس خواهد کرد، باید هم زمان با عملیات شیلر باشد.

در پایان جلسات امروز، فرمانده نیروی زمینی ارتش و فرمانده کل سپاه برای تصمیم گیری نهایی درباره عملیات قرارگاه نجف جلسه ا ی خصوصی برگزار کردند. به گزارش راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه، این جلسه پس از گذشت یک ساعت و بدون نتیجه گیری درمورد سرنوشت عملیات دربندیخان به پایان رسید.(۲)

جلسات امروز درحالی برگزار شد که رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، راجع به عملیات قرارگاه نجف در منطقه دربندیخان به راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ گفت: «عملیاتی که یک درصد تضمین موفقیت نداشته باشد نباید انجام بگیرد. عملیات نکردن بهتر از عملیات ناموفق است.»(۳)

۱

درپی افزایش تحرکات ایران برای آماده سازی عملیات های دهانه شیلر و دربندیخان، گزارش عناصر اطلاعاتی یگان های حاضر در مناطق مزبور از افزایش اقدامات پدافندی و شناسایی ارتش عراق برای جلوگیری از حمله احتمالی ایران حکایت دارد. گزارش واحد اطلاعات - عملیات سپاه مریوان از منطقه عملیاتی والفجر۴ (دهانه شیلر) حاکی است: «نیروی زیادی از ارتش بعث عراق بین کوه نالپاریز تا نمکوه و همچنین از کوخلان تا پایین گرمک مستقر شده اند و اکثراً به حالت آماده باش می باشند. ... ۲۴ فروند هلیکوپتر همراه تعداد زیادی نیروی زرهی و پیاده در منطقه سراو سبحان آغا تا کانی پانکه مستقرند. ... یک دسته توپخانه در پایین نالپاریز محله کاله آلمان جهت کوبیدن مواضع مرزی بانه مستقر می باشد. ... شایع است تعدادی از جاش های عراقی و نیروهای بعث جهت حمله به ارتفاعات سورن ازطرف شانه دری و بانی بنوک آماده شده اند و همچنین جاش های منطقه هولیر و سلیمانیه و مناطق مختلف شمال عراق در نالپاریز به سر می برند جهت جلوگیری از حمله رزمندگان اسلام به عراق. ... لازم است هوشیاری مقتضی به نیروهای مستقر در ارتفاعات سورن داده شده و قسمت های لازم را تقویت نموده.»(۴)

قرارگاه حمزه سیدالشهدا نیز در گزارش خود درباره تحرکات اخیر عراق، به اقداماتی نظیر افزایش فعالیت های مهندسی درزمینه ایجاد موانع و استحکامات در خطوط پدافندی، افزایش فعالیت های گشتی

۱- همان، صص ۲۲ - ۲۰.

۲- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۲۲ - ۱۹.

۳- همان، صص ۷ - ۶.

۴- سند شماره ۲۳۶۵۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات سپاه مریوان به اطلاعات - عملیات سپاه کردستان، ۱۱/۷/۱۳۶۲.

و شناسایی به ویژه با استفاده از دیده بانی و بهره گیری از عوامل مزدور داخلی به منظور کنترل حرکت یگان های ایران و افزایش فعالیت توپخانه و تحرکات هوایی دشمن اشاره دارد.(۱)

امروز همچنین برخی یگان های مجاور منطقه عمومی دربندیخان ازجمله رکن دوم ژاندارمری باختران از اعطای کمک مالی و واگذاری مقادیری مین توسط افسران اطلاعاتی عراق به عناصر ضدانقلاب جهت مین گذاری در مسیر عبورومرور نیروهای ارتش و سپاه ایران در مناطق قلخانی و باباجانی خبر دادند.(۲)

۱

درحالی که با حضور فرماندهان ارشد ایران در جبهه غرب و شمال غرب، تلاش ها برای اجرای دو عملیات در مناطق عمومی دهانه شیلر و دربندیخان رشد فزاینده ای یافته، حملات هوایی ارتش عراق نیز در محدوده مرزی مناطق مزبور در روزهای گذشته و به ویژه امروز تشدید شده است.

امروز شهر مریوان که در عقبه منطقه عملیاتی آتی قرار دارد آماج حملات هوایی دشمن قرار گرفت. به گزارش شهربانی مریوان، ساعت ۱۱ امروز یک هواپیمای شکاری عراق با تجاوز به حریم هوایی مریوان اطراف دریاچه را به رگبار بست.(۳)

روز گذشته نیز توپخانه عراق در دو نوبت در ساعت های ۱۰:۴۵ و ۱۱:۴۵ چند توپ به سمت مریوان شلیک کرد که تلفات و خساراتی نداشت.(۴)

علاوه براین، امروز هواپیماهای عراقی در ساعات ۱۰:۲۵، ۱۰:۳۵ و ۱۳:۳۰ شهر سرپل ذهاب و اطراف آن در دشت ذهاب را هدف حمله قرار دادند. با واکنش پدافند هوایی خودی، هواپیماهای دشمن متواری شدند. در یک هفته گذشته این چهارمین بار است که هواپیماهای عراقی به قصد بمباران سرپل ذهاب به این منطقه حمله کرده اند.(۵)قرارگاه نجف نیز در گزارشی اعلام کرد جنگنده های دشمن پس از هفت نوبت پرواز بر روی منطقه سرپل ذهاب، شهرک المهدی و اطراف دزلی، قطعه سرپل و اطراف پادگان ابوذر را بمباران کردند(۶) گفتنی است در جلسه امروز قرارگاه نجف نیز سرهنگ جمالی جانشین نیروی زمینی ارتش، ضمن اشاره به ازسرگیری حملات هوایی و بمباران ارتش عراق از حدود ۹ روز پیش، محور بمباران های دشمن را مناطق تنگه بردلی، شیخ سله و منطقه عمومی سرپل ذهاب تا زیر ارتفاعات بازی دراز اعلام کرد.(۷)

۲

امروز علاوه بر ادامه عملیات های پاک سازی در مناطق مختلف کردستان که از چند ماه پیش توسط قرارگاه حمزه سیدالشهدا آغاز شده است، درگیری هایی نیز بین نیروهای خودی و عناصر مسلح غیرقانونی در حوالی سردشت، مریوان، سنندج، سقز و سلماس رخ داد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی از ارومیه گزارش داد: امروز عناصر مسلح غیرقانونی دو کارگر

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۳، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا (دوره ۱۰/۷/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲)، صص ۱۱۱ - ۱۰۹؛ و - سند شماره ۲۰۴۳۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای و اطلاعاتی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، دوره ۱۰/۷/۱۳۶۲ الی ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۳ - ۱.

۲- سند شماره ۲۷۳۱۷۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاندارمری باختران (رکن۲) به فرمانده قرارگاه عملیاتی غرب (رکن۲)، ۱۱/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۲۹۱۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی سنندج به استاندار کردستان، ۱۳/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۲۹۱۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۶/۷/۱۳۶۲.

۵- روزنامه کیهان، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۲۲.

۶- سند شماره ۲۰۴۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف به اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا سپاه، ۱۲/۷/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۲۷۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نجف در عملیات والفجر۴، حسین اردستانی، ۱۵/۶/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۲۳۳.

بومی جهاد سازندگی را که در اطراف روستای هندآباد (از توابع سردشت) مشغول فعالیت عمرانی بودند به گروگان گرفتند. با واکنش نیروهای خودی به این اقدام، مهاجمان درحالی که تعدادی از آنها زخمی شده بودند، منطقه را ترک کردند. هنوز از سرنوشت گروگان ها اطلاعی در دست نیست.(۱)

از سوی دیگر، واحد عملیات سپاه سردشت اعلام کرد: «گروه ضربت سپاه سردشت مورخه ۱۱/۷/۱۳۶۲ یکی از دهات [منطقه] به نام هندآباد [را] محاصره کرده، تعدادی از گروه دمکرات را مجروح و ۲ نفر از آنها را به اسارت گرفتند و ضمناً یک نفر پیشمرگ مسلمان زخمی شد.»(۲) همچنین امروز درپی عملیات پاک سازی نیروهای خودی در روستای زمزیوان از توابع سردشت، ۸ نفر از افراد ضدانقلاب کشته و ۴ نفر مجروح شدند.(۳)

علاوه بر سردشت، امروز در مریوان هم نیروهای خودی با افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی درگیر بودند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، بعدازظهر امروز درپی حمله عناصر ضدانقلاب به یک اتومبیل سپاه در نزدیکی یکی از پایگاه های جنوب مریوان، ۴ تن از نیروهای خودی به شهادت رسیدند. در درگیری دیگری که امشب بین نیروهای خودی و عناصر مسلح غیرقانونی در منطقه انجیران از توابع مریوان رخ داد، ۲۰ نفر از افراد ضدانقلاب کشته شدند، در این عملیات از نیروهای خودی هم یک نفر به شهادت رسید و ۶ نفر مجروح گشتند و یک سرباز که قبلاً به اسارت ضدانقلاب درآمده بود آزاد شد.(۴)

امروز همچنین در عملیات کمین نیروهای خودی علیه عناصر ضدانقلاب در مائین بلاغ (اطراف تکاب)، ۳ تن از افراد مسلح غیرقانونی کشته و یک نفر اسیر شد و یک دستگاه تویوتا دوکابین آنها هم به دست نیروهای خودی افتاد.(۵)

در سنندج نیز گردان جندالله با اجرای عملیاتی موفق به پاک سازی روستاهای ماجکه سفلی، تازه آباد و هزاردره شد.(۶)در جریان این عملیات یک خودروی گردان ضربت جندالله سنندج در حوالی حسین آباد (از توابع دیواندره) به کمین عوامل مسلح غیرقانونی افتاد و درنتیجه ۴ تن از نیروهای خودی شهید و ۴ تن نیز اسیر شدند و یک نفر هم مجروح شد.(۷) همچنین درپی محاصره ضدانقلاب در روستای تازه آباد، ۴ تن از پاسداران گروه ضربت شهید دادخواه به شهادت رسیدند و یک نفر هم مجروح شد.(۸)

مهاجمان ضدانقلاب پایگاه سوته سقز را نیز هدف حمله قرار دادند. در این حمله ۲ نفر از نیروهای خودی مجروح شدند.(۹)

به گزارش طرح و برنامه عملیات سپاه سلماس امروز نیروهای پایگاه دلزی با عوامل حزب دمکرات درگیر شدند با مقاومت نیروهای پایگاه، پس از چهار ساعت مهاجمان مجبور به فرار شدند. همچنین امروز ۳ تن از عناصر ضدانقلاب همراه با سلاح خود را به این پایگاه تسلیم کردند(۱۰)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۹، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.
۲- سند شماره ۳۵۱۶۰۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد عملیات سپاه سردشت به طرح و عملیات قرارگاه حمزه، ۱۱/۷/۱۳۶۲.
۳- گزیده اسناد مناطق کردنشین (سردشت)، جلد۳، ۱۳۶۲، ص۱۹۲.
۴- . خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۹ ، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۴؛ و - سند شماره ۳۵۱۵۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه به اطلاعات - عملیات ستاد مرکزی سپاه، ۱۵/۷/۱۳۶۲، صص ۲ - ۱
۵- سند شماره ۳۵۱۵۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲ - ۱.
۶- سند شماره ۳۴۱۷۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس باختران به نخست وزیری جمهوری اسلامی، ۱۷/۷/۱۳۶۲.
۷- سند شماره ۸۰۴۶۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به نخست وزیری دفتر اطلاعات و تحقیقات، ۱۱/۷/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۳۵۱۸۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد ناحیه کردستان به اطلاعات - عملیات ستاد منطقه ۱۱، ۱۹/۷/۱۳۶۲.

۹- سند شماره ۱۱۳۷۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۳۴، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۱.

۱۰- سند شماره ۳۵۱۶۰۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و برنامه عملیات سپاه سلماس به طرح و برنامه عملیات منطقه ۱۱، ۱۳/۷/۱۳۶۲.

افراد مسلح ضدانقلاب با خمپاره پایگاه دکل سرو را هدف قرار دادند که براثر آن ۳ تن از نیروهای خودی به شهادت رسیدند(۱)

از سوی دیگر شهربانی کردستان در گزارشی اعلام کرد: درپی درگیری دو روزگذشته بین نیروهای خودی و افراد ضدانقلاب در روستای پیرمران از توابع سقز، تعدادی از اهالی این روستا به گروهک ها پیوسته اند.(۲)

۱

▫

هم زمان با برگزاری سی وهشتمین نشست مجمع عمومی سازمان ملل متحد، وزیران امور خارجه کشورهای عرب، امشب در نشست سالانه خود درمورد افزایش تلاش ها برای پایان دادن فوری به جنگ ایران و عراق به توافقاتی دست یافتند. در همین راستا، نخست وزیر الجزایر برای مذاکره با مقامات کویتی، امروز عازم کویت شد.

خبرگزاری کویت از سازمان ملل درباره جلسه وزیران امور خارجه کشورهای عرب در نیویورک گزارش داد: «شاذلی بن قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، طی بیاناتی گفت: "منافع اعراب ایجاب می کند که تمام تلاش های خود را برای هرچه زودتر پایان دادن به جنگ به طریقی که حداکثر منافع اعراب و امنیت کشورهای عرب در خلیج [فارس] را تأمین کند به کار گیریم." قلیبی افزود: "باوجودی که اقدامات سازمان ملل دراین زمینه بی نتیجه بوده است، این نباید ما را از ادامه تلاش برای دست یافتن به بهترین راه حل بازدارد. قلیبی پیشنهاد کرد کشورهای عرب از دبیرکل سازمان بخواهند تلاش های میانجیگری خود را در این درگیری از سر گیرد.» شیخ صباح الاحمد وزیر امور خارجه کویت نیز با خطرناک توصیف کردن اظهارات ولایتی در نشست اخیر مجمع عمومی سازمان ملل پیشنهاد کرد: «جنبش عدم تعهد جهت پایان دادن به این خصومت اقدامات تازه ای اتخاذ کند.»

کلاویس مقصود سفیر اتحادیه عرب در سازمان ملل، درباره نشست سالانه وزیران امور خارجه کشورهای عضو اتحادیه عرب که طبق روال معمول پشت درهای بسته برگزار شد، گفت: «در نشست وزیران امور خارجه کشورهای عضو اتحادیه عرب نسبت به اقدامات سازمان ملل و مؤکداً نهضت عدم تعهد جهت پایان دادن به جنگ ایران و عراق اتفاق نظر وجود داشت.»(۳)

علاوه بر مذاکرات و تلاش های انجام شده در نشست وزیران امور خارجه کشورهای عربی، امروز محمد بن احمد عبدالغنی نخست وزیر الجزایر، به دعوت شیخ صباح

۱- سند شماره ۱۱۳۷۲۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۳۳، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- سند شماره ۳۲۹۱۹۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۳- روزنامه اطلاعات، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۱۵.

الاحمـد وزیر امور خـارجه کویت، عـازم این کشور شـد. خبرگزاری فرانسه ضـمن اعلاـم این خبر افزود: محافـل آگـاه در پایتخت الجزایر، به این موضوع که دیـدار نخست وزیر الجزایر و مـذاکراتش با مقامات کویتی به ازسرگیری میانجیگری این کشور برای پایان دادن به جنگ بینجامد، با دیـده تردیـد می نگرنـد؛ بـااین حال، منابع مـذکور معتقدنـد که در این دیـدار، درباره جنگ و تلاش های میانجیگرانه ای که الجزایر در بغـداد و تهران انجام داده است، گفت وگو خواهد شد.

اوضـاع جهـان عرب به ویژه وضع لبنان و روابط دوجانبه کویت و الجزایر، از دیگر موضوعات گفت وگوی نخست وزیر الجزایر و مقامات کویتی خواهد بود.(۱)

۱

دیدارها و رایزنی های دیپلماتیک مقامات کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس به منظور عادی سازی روابط میان بغداد و دمشق و پایان دادن به اختلافات موجود میان کشورهای عربی همچنان ادامه دارد.

به گزارش روزنامه الانباء (چاپ کویت)، امشب وزیران امور خارجه سوریه و عراق در نیویورک با حضور وزرای امور خارجه کویت و عربسـتان با یکدیگر ملاقات کرده و راه های برطرف کردن شکاف موجود میان دو کشور را بررسـی کردند. در این دیدار، شـیخ صباح وزیر امور خارجه کویت، با سـفر به بغداد و شـیخ سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان، با سفر به دمشق موافقت کردند. این روزنامه کویتی یادآور شده است: در دیـدار امشب، مقرر شـد وزیران امور خـارجه کویت و عربسـتان زمینه را برای دیـدار دوسـتانه رؤسـای جمهور سوریه و عراق هنگام برگزاری اجلاس سران عرب (۲۰ نوامبر/ ۲۹ آذر) در پایتخت عربستان فراهم کنند.(۲)

شیـخ بن حمـد آل ثـانی وزیر امور خـارجه قطر نیز پس از سـفر کوتـاه خود به بغـداد و مـذاکره بـا مقامـات عراقی که در چـارچوب تلاـش هـای کشورهـای شورای همکـاری خلیـج فـارس برای رفع اختلافـات عراق و سوریه انجام شـده است، امشب بار دیگر وارد دمشق شـد و با حافظ اسـد رئیس جمهور سوریه، دیدار و گفت وگو کرد.(۳)

۲

مـانور نظـامی مشترک کشورهـای عضو شورای همکاری خلیـج فارس با عنوان سپر جزیره با هـدف مقابله با تهدیـدهای احتمالی در خلیـج فارس امروز در سواحل امارات متحده عربی آغاز شد.

خبرگزاری رویتر در گزارشـی از این مانور اعلام کرد: سـربازان شـش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس برای اجرای اولین مانور مشترک خود در صـحراهای امارات متحـده عربی آماده خواهند شد. این مانور با اسم رمز "سپر جزیره" و با حضور واحدهای نظامی کشورهای عربسـتان، بحرین، قطر، عمان و امارات به مدت سه هفته اجرا خواهد شد. به گفته شیخ خلیفه

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۹، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۱، سازمان ملل - خبرگزاری کویت، ۱۲/۷/۱۳۶۲.

۲- خـبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۰۰، ۱۴/۷/۱۳۶۲، صـص ۱۳ - ۱۲، کویت - خـبرگزاری آسوشـیتدپرس، ۱۳/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۹، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۲۱، خبرگزاری کویت، ۱۲/۷/۱۳۶۲.

بن زاید معاون فرمانده نیروهای مسلح امارات، این مانور بخشی از جریان ایجاد یک نیروی واکنش سریع است که به ادامه برقراری ثبات در این بخش حساس از جهان کمک خواهد کرد. به گفته منابع مطلع خلیج فارس، ابعاد این مانور به دلایل سیاسی و نظامی از طرح اولیه محدودتر شده و زمان آغاز آن، صبح امروز، تعیین شده است. به نظر می رسد برای اجتناب از تشدید تشنج در منطقه، تبلیغات زیادی درمورد مانور سپر جزیره انجام نشده است. پس از برگزاری این مانور زمینی در طول سه هفته آینده، مانورهای دریایی و هوایی نیز سال آینده برگزار خواهد شد.(۱) رادیو امریکا و رادیو اسرائیل در گزارشی از این مانور، آن را تلاش کشورهای خلیج فارس برای مواجهه با تهدیدات خارجی خواندند.(۲)

خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز به نقل از فرانس پرس گزارش داد: اکثر واحدهای شرکت کننده در مانور را سربازان امارات متحده عربی تشکیل می دهند، اما واحدهای نمایشی عربستان، بحرین، کویت، عمان و قطر هم در این مانور شرکت دارند. براساس این گزارش، قرار است در روز پایان عملیات (۲۷ آبان ماه)، وزیران دفاع کشورهای عضو در مانور حضور یابند(۳)

۱

تلاش عراق برای انهدام منابع اقتصادی ایران در خلیج فارس و تهدید ایران مبنی بر انسداد تنگه هرمز، موجب افزایش نگرانی کشورهای حاشیه خلیج فارس و دولت های عرب درخصوص اوضاع منطقه شده و تحرکاتی را در میان آنان درپی داشته است.

حکومت یمن جنوبی که از مناقشات اخیر ایران و عراق و به خطرافتادن منافع خود احساس نگرانی کرده است، امروز اعلام کرد با دولت عمان، که در جنوب تنگه هرمز قرار دارد، روابط کامل سیاسی برقرار خواهد کرد. عمان اخیراً از برنامه های ایران در خلیج فارس به شدت ابراز نگرانی کرده بود.(۴)

همچنین امشب وزیران امور خارجه الجزایر و عمان در دیدار با وزیر امور خارجه امریکا درباره تهدیدهای ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز به گفت وگو پرداختند. گزارش ها حاکی است در این ملاقات درخصوص این موضوع که دربرابر اجرای احتمالی تهدیدهای ایران اقدامی انجام شود، صحبتی نشده، اما تهدیدهای ایران موجب نگرانی شدید امریکا شده است. وزیر امور خارجه عمان نیز اعلام کرد که تهدیدهای ایران را درباره بستن تنگه هرمز باید جدی گرفت و تا زمانی که جنگ ایران و عراق ادامه دارد، خطر بسته شدن تنگه هرمز به قوت خود باقی است. وی گفت: عمان آماده است نقش خود را در حفظ امنیت تنگه هرمز در چارچوب شورای همکاری خلیج فارس ایفا کند.(۵) وزیر امور خارجه عمان در پایان افزود: هرچند تلاش های شورای همکاری خلیج فارس برای خاتمه جنگ هنوز هیچ موافقت نامه ای را درپی نداشته است، درعین حال، با شکست نیز مواجه نشده است.(۶)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۷، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۴، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۱۰/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۱۶، رادیو امریکا، ۱۰/۷/۱۳۶۲.

۳- روزنامه اطلاعات، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۸، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۲۶، رادیو اسرائیل، ۱۱/۷/۱۳۶۲.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳/۷/۱۳۶۲، صص ۹ - ۸.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۸، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۱۰، مسقط - خبرگزاری قطر، ۱۱/۷/۱۳۶۲.

در ادامه بازتاب رسانه ای تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق و تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز، امروز نیز بسیاری از رسانه های خبری به این موضوع پرداختند. تشدید نگرانی های منطقه ای و بین المللی درمورد امنیت خطوط کشتیرانی در خلیج فارس، رقابت و مداخله ابرقدرت ها در منطقه به دلیل گسترش دامنه جنگ و تلاش هایی که برای کشاندن ایران به پای میز مذاکره انجام می شود، محور اصلی گزارش های رسانه های مذکور بود.

روزنامه الخلیج (چاپ بحرین) امروز در مقاله ای نوشت: «تهدید جمهوری اسلامی ایران درجهت مسدودکردن تنگه هرمز پیش از آنکه قدرت این حکومت را نشان بدهد نشانه ضعف و ناتوانی نظامی ایران در مقابله با کشور عراق است.» این روزنامه علت تهدید منافع اقتصادی کشورهای کوچک عربی را ناامیدی ایران از کسب پیروزی در جنگ با عراق ذکر کرده است.(۱)

رادیو اسرائیل نیز در تفسیری، تهدید اخیر ایران را از سر ضعف و تلاشی برای خاتمه جنگ ارزیابی کرد. مفسر این رادیو در بررسی تهدید ایران مبنی بر جلوگیری از تردد کشتی های حامل سلاح برای عراق گفت: سران حکومت ایران با تکرار تهدیدهای خود برای تأمین هدف های سیاسی و نظامی خود می کوشند جو متشنجی به وجود آورند. البته این نخستین بار نیست که حکومت تهران به چنین تهدیدی متوسل می شود، ولی این بار تهدیدها شدیداللحن تر بیان می شود و امیرنشین های خلیج فارس، کشورهای منطقه و ممالکی که به نفت این منطقه نیاز دارند نیز این تهدیدها را جدی تر می گیرند. این رادیو در ادامه مدعی شد: «تردیدی نیست که نه فقط تصمیم به ارسال هواپیماهای سوپراتاندارد موجب تهدیدهای مجدد ایران درمورد امکان بستن تنگه هرمز گردیده، بلکه این اقدام سیاسی با شکست حملات اخیر ایران به خاک عراق ارتباط مستقیم دارد.» رادیو اسرائیل در بخش دیگری از تفسیر خود با مقایسه وضعیت تسلیحاتی و نوع تجهیزات نظامی ایران و عراق گفت: «دولت بغداد همچنان ... از ده ها کشور دیگر جهان سازوبرگ جنگی می خرد و هیچ محدودیتی برای خویش قائل نیست. حکومت اسلامی ایران ناچار است دست به دامان دلال های بین المللی گردد و سلاح های مورد نیاز خود را به قیمتی بسیار گران تر و به کیفیتی بسیار پایین تر تهیه کند.»

این رادیو در ادامه بر مسئولیت امریکا درخصوص بازماندن آبراه بین المللی تنگه هرمز تأکید کرده، با اشاره به سخنان دیروز وزیر دفاع امریکا در پاکستان، افزود: «[این اظهارات] جای هیچ تردیدی باقی نمی گذارد که بستن [تنگه] هرمز یک بحران بین المللی ایجاد خواهد کرد و بی جواب گذاشته نخواهد شد. گرچه ایران بزرگ ترین قدرت دریایی خلیج فارس است، ولی [با] تردید [می توان گفت که] خواهد توانست کشتی هایی را که از هرمز می گذرند متوقف کند و آنها را به بنادر خود بکشاند، ولی ناوگان دریایی امریکا در دریای عمان و رزم ناوهای انگلیسی و فرانسوی در اقیانوس هند آماده دخالت هستند و نفتکش ها و کشتی های بازرگانی را به داخل

ص: ۸۷۱

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۲/۷/۱۷، صص ۴ - ۳، رادیو بغداد.

خلیج [فارس] همراهی خواهند کرد تا هرگونه تلاش رزم ناوهای ایرانی را خنثی سازند.»

این رادیو در پایان مدعی شد: شاید برنامه ایران برای ایجاد بحران در منطقه و وخیم ترکردن اوضاع برای آن است تا بدون خدشه واردشدن به حیثیت و اعتبار این کشور، شعار جنگ جنگ تا پیروزی را کنار گذارد و پشت میز مذاکره بنشیند، اما «مسلم آنکه تهدیدهای روانی، سیاسی و نظامی اخیر ایران در جنگی که بیش از سه سال است ادامه دارد، وارد مرحله تازه ای شده که به وخامت اوضاع می افزاید و منطقه خلیج فارس را دربرابر خطر یک درگیری بین المللی قرار می دهد.»(۱)

خبرگزاری فرانسه هم در گزارشی از سازمان ملل، به نقل از یک مقام بلندپایه این کشور گفت: «احتمال نمی رود فرانسه دربرابر تهدیدات ایران برای ممانعت از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق تسلیم شود.» این خبرگزاری درمورد صحت وسقم تحویل سوپراتانداردها افزود: وزیر امور خارجه فرانسه فقط به تکذیب شایعاتی مبنی بر توافق پاریس و بغداد بر سر عدم تحویل سوپراتانداردها در ازای راه اندازی مجدد خط نفتی عراق - سوریه اکتفا کرده است. خبرگزاری مذکور در تبیین موافقت ها و مخالفت های موجود دربرابر این اقدام فرانسه، به ابراز نگرانی انگلیس، امریکا و آلمان غربی و همچنین انتقاد نخست وزیر سوئد اشاره کرد و در مقابل، کشورهای عربی را از تحویل سوپراتانداردها به عراق برای تغییر توازن جنگ به نفع بغداد خشنود و راضی دانست.(۲)فیلیپ دوبشر مفسر سیاسی فرانسه در امریکا، در گزارشی با عنوان "تحویل سوپراتانداردها انجام خواهد گرفت"، به نقل از یک مقام بلندپایه فرانسه، اقدام این کشور را جدی خواند و گفت: این منبع یادآور شده است که «کشورهای متعادل عربی» به عنوان موافقان این طرح می خواهند از این طریق، بیهودگی یک جنگ فرسایشی را به ایران ثابت کنند و درصورتی که نتوان با زبان منطق با ایران سخن گفت، «چاره ای نخواهد ماند جز آنکه در تعادل نظامی و اقتصادی دو طرف مخاصمه تغییراتی به عمل آورد و از دیدگاه این دولت ها، جنگنده های سوپراتاندارد چنین تغییراتی را به وجود خواهد آورد.»(۳)

مجله الشراع (چاپ لبنان) نیز در شماره امروز خود در خبری با عنوان "تنگه هرمز میان واشنگتن و مسکو" نوشت: «دراین رابطه پایتخت های کشورهای خلیج [فارس] صحنه تماس های زیادی بودند که شاید این امر به تشکیل کنفرانس وزرای خارجه شورای همکاری خلیج [فارس] منجر گردد.» این مجله در ادامه با اشاره به درخواست این کشورها مبنی بر جلوگیری امریکا از ورود ناوگان هفتم این کشور به آب های خلیج فارس افزود: «در هفته های آینده برخی از ناوهای جنگی امریکا به سوی بنادر کشور بحرین حرکت خواهند کرد.» در ادامه این مطلب آمده است: سفیر شوروی در کویت نیز نارضایتی کشورش را از نفوذ کشورهای جهان در خلیج فارس به وزیر امور خارجه کویت ابلاغ کرد. البته کویت ملاقات مخفیانه سفیر مسکو با وزیر امور خارجه کویت را هنوز فاش نکرده است.(۴)

۱

وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران و رئیس جمهور پاکستان امروز به سخنان روز گذشته وزیر دفاع امریکا هنگام ترک اسلام آباد، واکنش نشان دادند.

ص: ۸۷۲

۱- واحد مرکزی خبر صدا وسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۷/۱۳۶۲، صص ۱۶ - ۱۳، رادیو اسرائیل، ۱۱/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۸، ۱۲/۷/۱۳۶۲، صص ۶ - ۴، نیویورک - خبرگزاری فرانسه، ۱۱/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۳۱ - ۳۰، رادیو ایران، ۱۱/۷/۱۳۶۲.

۴- اداره کل مطبوعات خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۰۵ ، ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۳۰، مجله الشراع لبنان، ۱۱/۷/۱۳۶۲.

احمـد عزیزی قـائم مقـام وزارت امور خـارجه جمهوری اسـلامی، در واکنش به سـخنان روز گذشـته کاسـپار واینبرگر وزیر دفـاع امریکا، مبنی بر متعهـدبودن این کشور به حفظ امنیت عبورومرور کشتی ها در خلیـج فارس و تغییرنکردن سـیاست امریکا در قبال این منطقه، گفت: «امنیت خلیج فارس ارتباطی به امریکا نـدارد و اصولاً رمز صـلح و آرامش در منطقه در تفهیم این حقیقت به امریکا است.» وی این گونه اظهارنظرهای مقامات امریکایی را «بخشـی از ابعاد جنگ نظامی و روانی اسـتکبار جهانی برعلیه انقلاب اسـلامی» خواند و ضـمن اعلام آمادگی جمهوری اسلامی برای مقابله با آن، افزود: «فرانسه و دیگر حامیان رژیم عراق نیز بهتر است سیاست های خود را براساس واقعیات منطقه انتخاب کنند.» عزیزی همچنین با اشاره به تغییرنکردن سـیاست رایـج در دوران کارتر و ریگان گفت: «این همان سـیاست است که حمایت همه جانبه از رژیم شاه معـدوم را لازمه تأمین منافع حیاتی امریکا در منطقه می دانست و آن نیز بی تردید بیش از توفیق کارتر برای حفظ ژاندارم خود در منطقه نخواهد بود.»(۱)

ضیـاءالحق رئیس جمهوری پاکسـتان و برخی مقامـات کشورهـای عربی منطقه خلیـج فـارس نیز به دخـالت نظـامی امریکا در منطقه واکنش نشان دادنـد. به گزارش رادیـو بی بی سـی، ژنرال ضـیاءالحق رئیس جمهـور پاکسـتان، دراین بـاره گفت: اتکـای ایالات متحـده به نیروی اعزامی برای دستیـابی به نفت کشورهـای عربی یـک اشـتباه است. موریس جنت از مفسـران بی بی سـی، در تفسـیری، دربـاره هشـدار رئیس جمهور پاکسـتان درخصـوص امکـان مـداخله نظـامی در خلیـج فـارس و همچنیـن واکنش کشورهـای منطقه به این موضـوع گفت: «نگرانی شدیـد بین المللی همه کشورهـای عربی در حوزه خلیـج فـارس این است که جنگ ایران و عراق مبـدل به رقابت میان ابرقـدرت ها بشود و به نحو اینکه [درصورتی که] ایالات متحـده امریکـا به اقـدامی نظامی دست بزنـد، اتحاد شوروی احساس کنـد که بایـد واکنش نشان دهـد.» این رادیو در ادامه افزود: باوجود حمایت پاکستان از سیاست های امریکا و جنبش مقاومت افغانستان و جلوگیری از نفوذ کمونیزم در سایر نقاط جهان، رئیس جمهور این کشور در دیدار با وزیر دفاع امریکا، هرگونه مداخله امریکا در منطقه خلیج فارس را شبیه مداخله شوروی در افغانستان مخاطره آمیز توصیف کرد. مفسر بی بی سی همچنین با اشاره به سخنان وزیر دفاع امریکا مبنی بر تداوم حمایت سیاسی و نظامی از پاکستان، موضوع مداخله ابرقدرت ها در جنگ ایران و عراق را مورد توجه قرار داده و اذعان کرد که تحویل هواپیماهای سوپراتانـدارد فرانسوی موجب افزایش مـداخله مسـتقیم ابرقـدرت ها در جنگ خواهد شد.

این رادیو در بخش دیگری از تفسیر خود، توانایی عراق در تـداوم جنگ را ناشـی از کمک های کشورهای حوزه خلیج فارس دانست و درمورد نگرانی این کشورهـا افزود: «[این کشورهـا] اکنون به امر دفـاعی مشـترک خود توجه بیشتری نشـان می دهنـد. ... امیـد این کشورهـا این است که درصورت گسترش یافتن جنگ ایران و عراق، کشورهای حوزه خلیج فارس بتوانند بدون نیاز به مداخله یک ابرقدرت از خود دفاع کنند.»(۲)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۸، ۱۲/۷/۱۳۶۲، صص ۲۵ - ۲۳، رادیو بی بی سی، ۱۱/۷/۱۳۶۲.

۱

طه یاسین رمضان عضو شورای انقلاب و معاون اول نخست وزیر عراق، صبح امروز بغداد را به مقصد اتریش و بریتانیا ترک کرد. در این سفر، هیئتی متشکل از وزرای بازرگانی و نفت و مسئولان مربوط، وی را همراهی می کنند. یاسین رمضان اهداف سفر خود را توسعه همکاری های اقتصادی و فنی و مذاکره درمورد اوضاع منطقه به خصوص جنگ ایران و عراق اعلام کرد.(۱) معاون اول نخست وزیر عراق امشب در دیدار با فرید سینوفاتز صدراعظم اتریش در وین، آخرین تحولات سیاسی، اقتصادی و نظامی جنگ را تشریح کرد. رمضان با تأکید بر همکاری عراق با تمام تلاش های بین المللی برای برقراری صلح، آمادگی کشورش را برای توقف جنگ اعلام کرد. وی همچنین ضمن یادآوری مسئولیت جامعه بین المللی درزمینه متوقف کردن جنگ و جلوگیری از خطرهایی که منطقه و امنیت و صلح جهانی را تهدید می کند از دولت ها و سازمان های بین المللی خواست دربرابر اصرار ایران به ادامه جنگ و پایبندنبودنش به تصمیمات شورای امنیت موضع جدی بگیرند. رمضان در پایان بر استحکام اقتصادی کشورش و اصرار عراقی ها به ادامه سازندگی و پیشرفت تحت هر شرایطی تأکید کرد.

صدراعظم اتریش نیز در این دیدار ضمن تقدیر از مواضع مثبت عراق برای تحقق صلح، مشی ایران در مخالفت با پیشنهادهای صلح را اشکال تراشی عمدی برای ادامه جنگ خواند و در پایان سخنان خود، به خساراتی که ادامه این جنگ به منطقه و نظام بین المللی تحمیل می کند، اشاره کرد.(۲)

رادیو اسرائیل در گزارشی از این سفر به نقل از منابع آگاه اعلام کرد: «طه یاسین رمضان در این دیدار، از مقامات اتریش خواهد خواست مقادیر بیشتری نفت از عراق خریداری کنند، ولی اتریش به علت قراردادهایی که با عربستان سعودی دارد، قادر به خرید نفت بیشتری از عراق نمی باشد.»(۳)

طه یاسین رمضان امروز قبل از ترک بغداد، با وزیر تأسیسات کره جنوبی دیدار کرد. در این دیدار، روابط میان عراق و کره جنوبی و گسترش همکاری های آنها درجهت خدمت به منافع دو کشور بررسی شد. طه یاسین رمضان در این جلسه، ضمن ابراز علاقه مندی به توسعه روابط میان دو کشور، بر پافشاری عراق برای ادامه طرح های عمرانی و سازندگی در شرایط مختلف و به طور ویژه شرایط جنگی تأکید کرد.(۴)

۲

اولین میزگرد سران حزب منحله توده امشب از صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران پخش شد. در این نشست، تعدادی از اعضای این حزب به تشریح عملکرد، اهداف و برنامه های حزب توده در ایران پرداختند.(۵)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۴، رادیو صوت الجماهیر.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳/۷/۱۳۶۲، صص ۵ - ۴، رادیو بغداد؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۹، ۱۳/۷/۱۳۶۲، وین - خبرگزاری خلیج، ۱۲/۷/۱۳۶۲.
۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۸، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۲۶، رادیو اسرائیل، ۱۱/۷/۱۳۶۲.
۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۴، رادیو صوت الجماهیر.
۵- در بخشی از این جلسه شرکت کنندگان نام و سابقه فعالیتی خود را ذکر کردند که در ضمیمه گزارش درج شده است.

نورالـدین کیـانوری دبیر اول کمیته مرکزی حزب توده ایران ازجمله افرادی بود که در این جلسه نکـات قابـل توجهی را درخصوص فعـالیت های این حزب بیـان کرد. وی در ابتـدای سـخنانش یادآور شـد که برخلاف ادعاهای بیان شـده درباره اسـتفاده از محلول های شـیمیایی برای شـکنجه اعضای حزب توده و گرفتن اعتراف از آنان و به رغم تصور جوانان توده ای دوآتشه، آنان به دلیل ترس از اعـدام و مرگ، از عقایـد خود صـرف نظر نکرده انـد، بلکه برخورد بـا حقایق و معیارهای تازه ای که تا قبل از زنـدانی شـدن، با آنها آشـنا نبوده و نیز سـنجش گذشـته حزب و گذشـته خودشان با این معیارها سبب تحول و اتخاذ مواضعی صددرصد مخالف با عقاید و معیارهای پیشین آنها شده است.

کیـانوری در تشـریح عملکرد حزب گفت: «واقعیت این است که حزب ما در سال ۱۳۲۰ در دامان اتحاد شوروی به وجود آمـد. ... از همان وقت هم وابسـتگی کامـل حزب مـا وابسـتگی اقتصـادی، سیاسـی، عقیـدتی و در مراحـل مختلف مثـل دوران اقـامت طولانـی افراد حزبی در کشورهای سوسیالیستی و بعداً هم در دوران جمهوری اسلامی، وابستگی اقتصادی، همه اینها ما را به صورت یک تابعی از یک متبوع که اتحاد شوروی بوده است درمی آورد.»

وی در بخشـی از اعترافات خود، درباره دوگانگی عملکرد حزب در ماجرای اعطای امتیاز نفت شـمال گفت: نماینـده حزب ما در مجلس با دادن هرگونه امتیـاز به خـارجی هـا و امتیاز نفت شـمال به امریکا، مخالفت کرد، ولی به محض اینکه شوروی این موضوع را مطرح ساخت، حزب ما به دلیل وابستگی کامل به سیاست شوروی از این امتیاز پشتیبانی کرد.

کیانوری در ادامه، یکی از مهم ترین دلایل انحراف حزب را نداشـتن شـناخت کافی از جامعه ایران و پیامد آن را وابستگی عنوان کرد و افزود: ما پیشـنهاد شوروی را اقدامی برای خنثی سازی امتیاز امریکا تلقی می کردیم، ولی جریان آذربایجان نشان داد که شوروی واقعاً خواستار امتیاز نفت بود و به همین دلیـل غائله آذربایجان را به وجود آورد. فرقه دمکرات آذربایجان و کردسـتان بـدون مشورت با حزب ما و با کمک اتحاد شوروی مسـلح شـد و حـاکمیت را در آذربایجـان به مـدت یک سال در اختیار گرفت. سـرانجام قوام به مسـکو رفت، قرارداد نفت را امضا کرد و شوروی ارتش خود را از ایران خارج کرد.

دبیر اول کمیته مرکزی حزب تـوده درمورد موضع این حزب در جریـان ملی شـدن صـنعت نفت نیز تصـریح کرد: «[مـا] بـا آن مخـالفت کردیم و گفتیم این یـک نقشه امریکـایی است برای اینکه بخواهنـد واگـذاری نفت شـمال در شوروی را غیرممکن بکننـد. ... مطبوعـات مـا در سـال های ۲۹[۱۳] تا ۳۱[۱۳]، آیت الله کاشانی را و مصدق را به سخت ترین شکل مورد حمله قرار می داد. ... تنها در سال ۳۱[۱۳] موضع گیری خودمان را تغییر دادیم و از سیاست دکتر مصدق دفاع کردیم. ... اما مبارزه علیه آیت الله کاشانی را ادامه دادیم و در آن گروهی قرار گرفتیم که کوشش می کردنـد روحـانیت را از مبـارزه دور بکننـد.» وی در ادامه افزود: حزب توده از جریـان کودتا با تمام جزئیات آن اطلاع داشت، ولی موضع انفعالی پیش گرفت.

کیانوری در تبیین رویکرد حزب توده درخصوص تداوم حکومت شاه پس از کودتای ۲۸ مرداد،

به دو حـادثه بزرگ؛ یکی مثبت و دیگری منفی در جـامعه ایران اشـاره کرد و گفت: «یـک حـادثه بزرگ منفی عبـارت از اصـلاحات شـاه که به دسـتور امپریالیست های امریکایی در اینجا پیاده می شـد، [در این زمان به وقوع پیوست.] ... ما این را نفهمیـدیم و برعکس، به عنوان یک سلسـله اقـدامات مترقی از آن پشتیبـانی کردیم؛ درعین حـال که در برنامه ما سـرنگونی شاه مطرح بود. ... ولی خُب ما دیگر از مشـروطیت دم می زدیم و موافق بودیم که شـاه بمانـد؛ فقط یک آزادی های محـدودی به مردم بدهـد.» وی درمورد حادثه مثبت دیگر؛ یعنی شـکل گیری انقلاب اسـلامی ایران نیز افزود: «مـا البتـه از خرداد ۱۳۴۲، به نیکی یـاد می کردیم و در رادیـو پیـک ایران از آن [آن را] به طـور مثبت ارزیـابی کردیم؛ علی رغم مطبوعـات شـوروی و سـیاست شـوروی، ولی واقعیـت ایـن است که مـا پیگیر نبـودیم و دراین زمینه اصولاًـ درک نکردیـم. ... این هم همـان عـدم شناختی است که ما نسبت به جامعه ایران داشتیم؛ درک نکردیم. ... ما حتی در سال آخر، در سال ۵۷، دچار سرگیجه بودیم.» کیانوری با اشاره به اختلاف نظر اعضای حزب درمورد پیروزی نهایی شریعتمداری یا امام خمینی نیز خاطرنشان کرد که مقامات شوروی بالاخره به این نتیجه رسیدند که در ایران فقـط یک جریان پیروز است و آن جریانی است که امام خمینی رهبری می کنـد. درنتیجه، رهبری حزب ما تغییراتی کرد و با توصـیه آنها این تغییر انجام شد؛ یعنی همه کسانی نیز که مخالف این نظر بودند رأی دادند.

در بخش دیگری از این میزگرد، شـلتوکی از اعضای سازمان نظامی حزب توده، ابتدا شایعات موجود درباره کاربرد داروهای شـیمیایی یا استفاده از جاسوس برای گرفتن اعتراف از اعضای حزب توده را تکذیب کرد و سپس به تشریح عملکرد دوگانه حزب پرداخت و گفت: عاملی که حزب را مقابل مردم قرار داده است، معلول دو علت اصـلی است: یکی وابستگی و دیگری مکتب. این دو عامل قدرت تجزیه وتحلیل مستقل را از ما می گرفت و سـیاست دوگانه «نه فقط حزب را در مقابل جامعه و در مقابل مردم قرار می داد، بلکه این دوگانگی در درون خود حزب و دربرابر اعضا و در مقابل مسئولین حزب نیز اعمال می شد.»

وی ازجمله مصـادیق سـیاست دوگـانه حزب توده را اقـدامات نفوذی این حزب در نهادهـای انقلابی ذکر کرده و افزود: «تعـداد زیادی از اعضای حزب و تعداد قابل توجهی از مسـئولین از ورود سازمان های نظامی، مخفی و نفوذ در نهادهای انقلاب بی خبر بودند. ... حزب در زمانی از قانون اساسی حمایت و دفاع می کند که تعداد زیادی از کادر مرکزی آن، در جریان و امر جاسوسی دست اندرکارند.»

شلتوکی موضع حزب توده در قبـال جنـگ ایران و عراق را از دیگر مصـادیق سـیاست دوگـانه حزب عنوان کرد و گفت: «دسـتگاه رهـبری شـیوه اعمـال نظر خود را درمورد مسائلی که مربوط به سـیاست خارجی می شـد آن جور می خواست که مورد نظر خودش بود؛ به عنوان مثال، درمورد جنـگ ایران و عراق باوجود اینکه ارسال سـلاح ازطرف اتحاد شوروی به عراق به طور دائم در جریان بود، ولی ازطرف رهبری حزب این جور به اعضای حزب نظر داده شد که گویا ارسال اسلحه ازطرف شوروی تعطیل شده و اعضای حزب صادقانه از این نظر در جامعه دفاع می کردند.» وی دراین باره افزود: «یکی از دوگانگی های اساسی و اصلی که درواقع آخرین شعار

ما در حیات سیاسی قبل از دستگیری ها بود، مربوط به جنگ ایران و عراق می شود؛ بااینکه تحلیل حزب بر مبنای عادلانه بودن جنگ ازطرف ایران و غیرعادلانه بودن و به تحریک امپریالیسم امریکا ازطرف عراق به حساب می آمد و در مراحل اولیه جنگ به درستی ما از جنگ برعلیه صدام و حزب بعث حمایت می کردیم، ولی آرام آرام آنجا که سیاست شوروی اعمال می شد و آنجا که نیروهای ایران برای جلوگیری از گسترش نیروهای بیگانه و خارج کردن شهرهای ایران از تیررس توپخانه دشمن پا به درون خاک عراق گذاشت، شعار ما هم آواز با کُر ارتجاعی که در منطقه ... ندا داده می شد [گردید و ما نیز با آنها] هم صدا شدیم.»

در ادامه این بحث، گلاویژ یکی دیگر از اعضای کمیته مرکزی، سیاست حزب توده را در قبال بحران آذربایجان و کردستان چنین تشریح کرد: شوروی به عنوان یک ابرقدرت بزرگ جهانی به دنبال توسعه نفوذ و سیطره خود در تمام مناطق جهان است. در کردستان ایران نیز سیاست شوروی همین است و همواره شوروی از بحران در کردستان به سود همان سیاست استفاده می کند. وی افزود: «احزاب کمونیست منطقه که در این چهار کشور [ایران، عراق، ترکیه، سوریه] وجود دارند، اینها هم در این خط حرکت می کنند. ... در چهار سال اخیر، حزب توده ایران، حالا دیگر حزب منحله توده در کردستان، با گروه های ضدانقلاب وابسته به غرب مخالفت می کرد. ... با قاسملویی ها، با کومه له، با دیگران، از راه سیاسی - ایدئولوژیک و غیره، انواع اوراق و اعلامیه و فلان پخش می کرد برای افشای آن گروه های ضدانقلاب وابسته به غرب، از میدان می راند، طردشان می کرد. ... تا به تدریج حزب توده خودش و آنهایی که شنوایی از حزب توده دارد، آنهایی [که] نزدیک به حزب توده هستند، در کردستان، به تدریج ازلحاظ تشکیلاتی، ازلحاظ سیاسی، ازلحاظ سازمانی، جای آنها را بگیرند و تبدیل به سازمان آن منطقه بشود.»

فرج الله میزانی یکی دیگر از اعضای حزب توده در سخنان خود ضمن تکذیب ادعای مطرح شده در نامه سرگشاده این حزب خطاب به مقامات جمهوری اسلامی ایران درمورد شکنجه دستگیر شدگان حزب برای گرفتن اعتراف از آنها گفت: در زندان رفتار مقامات دادستانی و بازجوها با دستگیرشدگان کاملاً انسانی و منطبق بر موازین قانونی است و «[من] به عنوان یکی از تدوین کنندگان آن نامه سرگشاده، تمام مضمون آن را در اینجا رسماً تکذیب می کنم.»(۱)

۱

روابط عمومی سازمان برنامه وبودجه اعلام کرد: با تصویب شورای عالی بازسازی مناطق جنگ زده، مقرر شد دستگاه های اجرایی مختلف، طرح های نیمه تمام بازسازی را که مقدار اعتبار مورد نیاز آنها برای سال ۱۳۶۳، قابل پیش بینی بوده یا طرح های دیگری که شروع به بازسازی نشده، اما اجرای آنها در سال ۱۳۶۳ از محل بازسازی قطعیت دارد، برآورد کنند تا تحت عنوان بازسازی زیر فصول مشخص بودجه ای منظور شود. تسهیلاتی که امسال برای هزینه کردن اعتبارات بازسازی اختصاص می یافته، برای سال آتی نیز به مجلس شورای اسلامی و هیئت دولت پیشنهاد خواهد شد(۲)

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۲/۷/۱۳۶۲، صص ۲۰ - ۱۷.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۱/۷/۱۳۶۲، ص۹.

۱

حجت الاسلام سیدمحمد موسوی خوئینی ها نماینده امام و سرپرست حجاج ایرانی، صبح امروز در مصاحبه ای مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی، به تشریح دستاوردهای مراسم عبادی - سیاسی حج امسال پرداخت.

وی در ابتدای سخنانش به تعداد زائران ایرانی و نظم و انضباط آنان در برگزاری مراسم حج اشاره کرد و آن را نشان دهنده ثبات جمهوری اسلامی دانست. نماینده امام در ادامه، با اشاره به کارشکنی های حکام سعودی برای جلوگیری از فعالیت های سیاسی حجاج ایران گفت: باوجود مخالفت های شاه سعودی با برگزاری مراسم راه پیمایی زائران ایرانی و حمله پلیس این کشور به حجاج، این مراسم برگزار شد. مردم عربستان نیز از این حرکت اصیل ایرانیان حمایت کردند و در صفوف راه پیمایان، زائران غیرایرانی نیز دیده می شد.

حجت الاسلام خوئینی ها، راه پیمایی زائران ایرانی در مراسم حج امسال را از دستاوردهای مهم انقلاب اسلامی ذکر کرد که به دنیا نشان داد جمهوری اسلامی همچنان بر شعار نه شرقی و نه غربی خود استوار است و از اصول خود عدول نمی کند و باوجود همه فشارهای اقتصادی و مشکلات جنگ، به مسائل جهان اسلام فکر می کند(۱)

وی همچنین به استقبال حجاج غیرایرانی از مراسم هفته جنگ و کمک های آنان به جبهه ها اشاره کرد؛ ازجمله کمک هزار دیناری یکی از اهالی شهر بصره که اقدامی جالب توجه بوده است.

سرپرست حجاج ایرانی درباره اقدامات انجام شده برای پیشگیری از تبلیغات سوء دشمنان در مراسم حج امسال مبنی بر اینکه صدام صلح طلب است و ایران جنگ طلب، گفت: «در حج امسال برخی از حجاج عراقی سؤال می کردند که چرا جمهوری اسلامی صلح را نمی پذیرد، و وقتی از حقیقت امر آگاه می شدند، خود را ملامت کرده و رسانه های گروهی و تبلیغات سوء آنها را نفرین می کردند، اما باید ازنظر تبلیغات یک مقدار تلاش بیشتری کنیم.»(۲)

۲

شماری از دانشجویان عراقی عضو انجمن اسلامی دانشجویان لندن، با برگزاری تظاهرات در مقابل سفارت یونان در لندن، خواستار عدم استرداد سه مجاهد عراقی زندانی در یونان به دولت عراق شدند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن، یازده ماه پیش، سه تن از مجاهدین عراقی برای تماس با انجمن اسلامی دانشجویان عراقی، عازم انگلیس بودند که پلیس یونان آنان را به اتهام حمل اسلحه و تلاش برای انفجار سفارت عراق در یونان به وسیله بمب، دستگیر کرد. این افراد در دادگاه به چندین سال زندان محکوم شدند. دولت عراق از دولت یونان خواسته است تا با تجدیدنظر در دادگاه این کشور بتواند این سه نفر را به عراق بازگرداند و به جرم توطئه علیه عراق محاکمه کند. دولت یونان نیز این درخواست را پذیرفته است. از همین رو، امروز بعدازظهر، دانشجویان عراقی عضو انجمن اسلامی دانشجویان در مقابل سفارت یونان در لندن، تظاهرات کردند تا از این طریق، دولت یونان را از این کار منصرف کنند.(۳)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۱

روزنامه کویتی الوطن از تلاش هنری کسینجر وزیر امور خارجه اسبق امریکا، برای تهیه طرح جدید صلح در منطقه غرب آسیا خبر داد. به نوشته این روزنامه، این طرح که جرج شولتز وزیر امور خارجه امریکا نیز در تهیه آن شرکت دارد، قبل از برگزاری اجلاس سران عرب در فاس در ماه نوامبر (۲۹ آبان) اعلام خواهد شد. حسن دوم شاه مراکش نیز که درخصوص طرح جدید در تماس مداوم با دولت امریکا است، از امریکا خواسته است رژیم صهیونیستی را تحت فشار قرار دهد تا سیاست شهرک سازی خود را در سرزمین های اشغالی اعراب متوقف کند. منابع دیپلماتیک انتظار دارند شاه حسن به عنوان رئیس کمیته هفت نفره اجلاس سران عرب در فاس این کمیته را متقاعد کند.(۱)

۲

درحالی که تلاش های دیپلماتیک کشورهای مختلف برای برقراری صلح در لبنان ادامه دارد، اقدام سوریه به تعطیل کردن دفاتر الفتح در این کشور و پیشروی واحدهای زرهی سوریه به سمت اردوگاه های الفتح در شمال لبنان، از تحولات تازه ای در منطقه خبر می دهد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، نیروهای دولتی سوریه بامداد امروز تمامی دفاتر الفتح را در دمشق بستند و بعضی از آنها را به گروه ناراضیان وابسته به ابوموسی که هوادار سوریه است سپردند. خبرگزاری آسوشیتدپرس از کویت نیز گزارش داد: سازمان آزادی بخش فلسطین با انتشار اطلاعیه ای اعلام کرد: «واحدهای زرهی سوریه با حمایت توپخانه درحال پیشروی به سوی اردوگاه های الفتح در شهر طرابلس واقع در شمال لبنان هستند. ... اقدامات سوریه در شمال لبنان مقدمات یک اقدام نظامی گسترده علیه الفتح در این منطقه است.»(۲)

از سوی دیگر امروز، ۱۴۰ تن از افسران و درجه داران و رزمندگان جنبش الفتح (گروه اصلی ساف) خبر پیوستن خود به جنبش شورشی ابوصالح - که به رهبری عرفات معترض است - را اعلام کردند. در همین حال، بنا به گزارش خبرگزاری فلسطینی وفا، یاسر عرفات امروز در طرابلس با رشید کرامی نخست وزیر پیشین لبنان، که عضو جبهه رستگاری ملی و متحد جنبلاط است، دیدار و گفت و گو کرد.(۳)

از لبنان نیز خبر می رسد وزارت امور خارجه این کشور براساس بیانیه ای که دولت لبنان صادر کرده است، از نمایندگان پنج کشور عضو دائمی شورای امنیت سازمان ملل و همچنین کشورهای کمک دهنده به نیروهای چندملیتی در بیروت خواسته تا توجه دولت های خود را به خطر تجزیه لبنان، که درپی اقدام دروزی ها در اعلام حکومت مدنی، محتمل به نظر می رسد، معطوف دارند. به گزارش خبرگزاری رویتر از بیروت، براساس این بیانیه دیپلمات های امریکا، شوروی، انگلستان، فرانسه، ایتالیا و چین به طور جداگانه با یک مقام وزارت امور خارجه لبنان ملاقات کردند.

دولت لبنان، اقدام اخیر جنبلاط مبنی بر اعلام یک حکومت مدنی موقت برای اداره امور روزمره مردم در کوه شوف را اقدامی درجهت تجزیه لبنان تلقی کرده است. امروز ولید

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۸، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۱۴، کویت - خبرگزاری قطر، ۱۱/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۲۰.

۳- روزنامه کیهان، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۲۴.

جنبلاط در واکنش به این اتهامات گفت: «ما خواهان داشتن یک کشور برای خودمان نیستیم ... ما خواهان گفت وگوی سیاسی برای تفاهم ملی هستیم.»(۱)

در این وضعیت، تلاش های دیپلماتیک منطقه ای و بین المللی برای حل مسئله لبنان و برقراری صلح در این کشور نیز همچنان پیگیری می شود. در همین خصوص، خبرنگار اعزامی امریکا به رم گزارش داد: مک فارلین دو روز پیش، پس از دیدار با وزیر امور خارجه ایتالیا گفت: اوضاع لبنان به مرحله ای رسیده است که ضرورت تحکیم صلح را ایجاب می کند. وی تأکید کرد درحال حاضر، تلاش هایش را بر موضوع خروج نیروهای سوری، اسرائیلی و فلسطینی از لبنان متمرکز کرده است. مک فارلین اقدام اخیر ولید جنبلاط را نیز دور از انتظار ندانست.

از سوی دیگر، رفیق حریری معاون نماینده عربستان، بامداد امروز وارد لبنان شد و در دیدار با مشاور امین جمیل در امور امنیتی، درباره موضوع استقرار ناظران بی طرف در لبنان گفت وگو کرد. وی سپس با سلیمان فرنجیه (مارونی) رئیس جمهور سابق لبنان و رشید کرامی (دروزی) نخست وزیر اسبق لبنان دیدار کرد. حریری امروز با مشاور سیاسی امین جمیل و کامیل شمعون رئیس جمهور سابق لبنان هم مذاکراتی انجام داد. دیدار با ولید جنبلاط از دیگر برنامه های امروز رفیق حریری بود. وی در این دیدار تأکید کرد که همه گروه های سیاسی لبنان برای آغاز هرچه زودتر مذاکرات ملی آمادگی کامل دارند و موضوع اصلی مذاکرات وی با رهبران لبنان نیز تسریع گردهمایی های جناح های سیاسی برای ایجاد سازش بین لبنانی ها بوده است.(۲)

ضمیمه گزارش ۶۸۰: نام و سابقه فعالیتی سران حزب توده شرکت کننده در میزگرد صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران

منوچهر بهزادی؛ آخرین مسئولیت: عضویت هیئت سیاسی، هیئت دبیران و مسئول شعبه مطبوعات حزب.

غلامحسن قائم پناه: همکاری با ک.گ.ب؛ آخرین مسئولیت: عضو کمیته مرکزی حزب، عضو هیئت تحریریه نامه مردم، عضو شعبه مرکزی بازرسی و رسیدگی حزب.

مهدی کیان: عضو کمیته مرکزی، همکاری با ک.گ.ب، عضو هیئت تحریریه نامه مردم؛ آخرین مسئولیت: سرپرستی شعبه مرکزی کارگری حزب.

آصف رزم دیده: عضو کمیته مرکزی؛ آخرین مسئولیت: فعالیت در شعبه مرکزی کارگری حزب.

عباس خجری: عضو کمیته مرکزی کارگری، عضو هیئت سیاسی و هیئت دبیران و مسئول سازمان ایالتی تهران.

گلاویژ: عضو کمیته مرکزی؛ آخرین مسئولیت: مسئول سازمان ایالتی کردستان.

حسین جودت: عضویت تفتیش کل و کمیته مرکزی؛ آخرین مسئولیت: عضو هیئت سیاسی و مسئول شعبه امور کارگری حزب.

رضا شلتوکی: عضو هیئت سیاسی و هیئت دبیران و مسئول امور شهرستان ها و مسئول شعبه خبر، عضویت در سازمان نظامی حزب.

نورالدین کیانوری: عضو کمیته تفتیش، عضو کمیته مرکزی، عضو هیئت اجرایی، دبیر دوم حزب؛ آخرین مسئولیت: دبیر اول کمیته مرکزی حزب.

فرج الله میزانی: عضو مشاور و عضو کمیته مرکزی حزب و مسئول کل تشکیلات، عضو هیئت سیاسی و دبیر کمیته مرکزی حزب.

انوشیروان ابراهیمی: عضو هیئت سیاسی و دبیر کمیته مرکزی حزب؛ آخرین مسئولیت: مسئول فرقه دمکرات آذربایجان و تشکیلات حزب در آذربایجان.

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- همان، ص۱۶.

محمدمهدی پرتوی: از پایه گذاران و مسئولان سازمان نوید وابسته به حزب توده؛ آخرین مسئولیت: عضویت در کمیته مرکزی و مسئول تشکیلات مخفی حزب در ایران، مشاور واصلی هیئت سیاسی حزب.

محمد پورهرمزان: عضو کمیته مرکزی و مسئول انتشارات حزب توده.

احمدعلی رسدی: مشاور کمیته مرکزی؛ آخرین مسئولیت: مسئولیت شعبه بازرسی و رسیدگی به سازمان ایالتی تهران، عضویت در شعبه مرکزی بازرسی و رسیدگی جنب هیئت دبیران.

فریدون تفرشی؛ آخرین مسئولیت: مسئولیت بخش۴ ناحیه شمال.

شاهرخ جهانگیری: عضو هسته اولیه سازمان نوید؛ آخرین مسئولیت: از مسئولان سازمان مخفی حزب، مشاور کمیته مرکزی حزب.

آدیک آوانسیان: عضو کمیته مرکزی امور تحقیق؛ آخرین مسئولیت: مسئول تدارکات حزب.(۱)

۱- روزنامه کیهان، ۱۲/۷/۱۳۶۲، صص ۷ - ۶ و ۲۳.

روزشمار جنگ ه شنبه ۱۲ مهر ۱۳۶۲ ۲۶ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۴اکتبر ۱۹۸۳

۱

پس از آنکه نشست روز گذشته فرماندهان ارتش و سپاه برای تصمیم گیری درمورد سرنوشت عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان به نتیجه مشخصی نرسید، امروز محسن رضایی با حضور در جلسات قرارگاهی و یگانی قرارگاه نجف به بررسی و آسیب شناسی روند طرح ریزی و آماده سازی عملیات مزبور پرداخت.

در جلسه نخست که با حضور فرماندهان و مسئولان قرارگاهی سپاه(۱) در قرارگاه مقدم نزاجا در غرب برگزار شد ضمن آسیب شناسی عملکرد قرارگاه نجف درزمینه طرح ریزی و آماده سازی عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، درمورد دلایل و عوامل مؤثر در کندی روند طرح ریزی و اجرای عملیات های آتی بحث و گفت وگو شد. در این نشست محسن رضایی با تأکید بر لزوم تجدیدنظر در روش های کنونی آماده سازی عملیات، به کارگیری عنصر خلاقیت و ابتکار را برای برون رفت از روند فرسایشی مذکور ضروری خواند. در ادامه جلسه، به منظور اجتناب از تأخیر در فرایند آماده سازی عملیات ها و ضرورت تسریع در آن مباحثی نظیر ضرورت انجام و تداوم عملیات موفق در وضعیت کنونی، لزوم تشکیل گروه های شناسایی و طرح ریزی، تعیین مناطق ضعیف دشمن برای عملیات های آتی، راه اندازی قرارگاه پشتیبانی متحرک، پیشنهاد احداث سایت های عملیاتی در محورهای مختلف و... مورد بحث و بررسی قرار گرفت.(۲)

در جلسه دیگری که امشب با حضور عناصر یگانی و سرتیم های شناسایی لشکر۲۷

ص: ۸۸۳

۱- رفیق دوست وزیر سپاه، محسن رضایی فرمانده کل سپاه، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین قرارگاه نجف و حسن دانایی فر از مسئولان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در این جلسه حضور داشتند.

۲- سند شماره ۱۲۷۹۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی عملیات آینده در محور دربندیخان، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۲/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۹۵)، صص ۲۳ - ۱.

محمـد رسول الله(ص)[(۱)] در قرارگـاه خـاتم الانبیـای فرعی باختران، برگزار شـد، ضـرورت اجرای عملیات های موفق، تسـریع در امر شـناسایی و آسیب شناسـی شـناسایی های واحدهای اطلاعات – عملیات لشکرهای سپاه به ویژه درزمینه عملیات والفجر۵ در منطقه دربنـدیخان مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت. در این نشـست محسن رضایی فرمانده کل سـپاه، سه عنصـر مشکلات جابه جایی و تغییر مکان، کمبود نیرو و طولانی شدن فرایند شـناسایی را از مهم ترین دلایل فرسایشی شدن جنگ در جبهه های نبرد برشمرد.[(۲)]وی همچنین با اشاره به تأثیر افزایش زمان شناسایی در کـاهش ضـریب تضـمین عملیـات هـا، دو سؤال اساسـی را درمورد مشـکلات فعلی رونـد آمـاده سازی عملیات های والفجر مطرح کرد: ۱. دلایل طولانی شدن شناسایی چیست؟ ۲. چه عواملی در لورفتن مناطق عملیاتی مؤثر است؟

سپس سـرتیم ها و نیروهای شـناسایی لشکر۲۷ در پاسـخ به پرسـش اول فرمانـده کل سـپاه درمورد کندی فرایند شـناسایی، مطالبی را بیان کردند. حسین الله کرم از مسئولان شناسایی لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص)، گفت: «یکی از عوامل، گویاکردن زمین در مرحله اول است، چون در مرحله ابتدایی شـناسایی، هیچ وقت تاریکی جلوی شـناسایی را به آن صورت نمی گیرد، اشـکال عمده این است که این گویاکردن زمین وقت زیادی از ما می گیرد. ... برای پیـداکردن شاخص ها جهت مشـخص شـدن زمین، زمانی که از بومی ها اسـتفاده نمی کنیم، کار زیادی می گیرد.» علاوه بر آن موانعی که دشـمن بر سر راه مـا تعبیه می کنـد ازجمله: «کانال، سـیم خاردار، میـدان مین ... [و] کمین هایی که در جلو قرار می دهنـد» باعث کندی شناسایی می شود.[(۳)]

در ادامه جلسه مسـئولان شناسایی لشکر۲۷ در پاسخ به پرسـش دوم فرمانده کل سپاه درمورد لورفتن عملیات ها، به حضور واحدهای پشتیبانی و استقرار آنها در منطقه عملیاتی و افزایش تردد در منطقه، افزایش فعالیت تیم های شناسایی، فعالیت های مهندسی برای آماده سازی منطقه عملیاتی و... اشاره کردند[(۴)]

در بخش دیگری از این جلسه برای حل دو مشکل مذکور؛ یعنی کندی فرایند شـناسایی و لورفتن عملیات، سرتیم های شناسایی لشکر۲۷ ازجمله سعید قاسمی و حسین الله کرم پیشنهادی مطرح کردند مبنی بر اینکه مناطق

۱- رضایی فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، حسن پور اطلاعات – عملیات قرارگاه نجف، سعید قاسمی اطلاعات – عملیات لشکر۲۷، حسـین الله کرم مسـئول شـناسایی لشکر۲۷، اصـغر جعفری از عناصـر شـناسایی زیمنـاکوه، جوانبخت از عناصـر شـناسایی شـاخ خشـیک، مجید زادبود از عناصـر شـناسایی بمو، حجت معارف از عناصـر شناسایی شاخ خشیک، مرادی از عناصر شناسایی سرتک، شیخ احمد از عناصر شناسایی بمو و چند تن از عناصر شناسایی لشکرهای۳۱ و ۱۷ برگزار شد.

۲- سند شماره ۲۹۲/د مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا فرعی در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر و محمد درودیان، ۱۲/۷/۱۳۶۲ تا ۹/۸/۱۳۶۲، ص۳

۳- همان، صص ۷ – ۲؛ و – سند شماره ۱۲۸۸۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی شناسایی عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۲/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۸۶)، صص ۴ – ۳.

۴- سند شماره ۱۲۸۸۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۶؛ و – سـند شماره ۲۹۲/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴ – ۱۱.

دارای قابلیت اجرای عملیات، به سه لشکر۸، ۱۴ و ۲۷ سپاه واگذار شود تا پس از آن، تقسیم بندی مناطق بین عناصر اطلاعات - عملیات این لشکرها صورت گیرد و لشکرها به تدریج ضمن رعایت اصول حفاظتی، اقدامات لازم برای زمینه سازی و آماده سازی اجرای عملیات را انجام دهند. دراین صورت، قرارگاه های رده بالاـ زمان، اطلاعات و امکانات بیشتری جهت تصمیم گیری برای اجرای عملیات خواهند داشت.(۱) قاسمی در تشریح بیشتر این مسئله گفت: «[راه اینکه] ما به شناسایی خودمان سرعت عمل بدهیم این است که مناطقی که می خواهیم در آینده عملیات کنیم تقسیم بندی بشوند و یک سری از نیروهای شناسایی بیایند به مرور زمان منطقه را کاملاً شناسایی بکنند. ... اگر روی این مسئله به مرور زمان کار بشود و زمین آماده و شناسایی های لازم به عمل آید، در هرجا که تصویب شد عملیات بشود دیگر شناسایی آن معطلی ندارد.»(۲)

در پایان این جلسات محسن رضایی فرمانده کل سپاه، به جمع بندی مباحث مطرح شده پرداخت و ضمن اشاره به تلاش قرارگاه ها و یگان های تابعه برای آماده سازی عملیات های آتی در کل محدوده "شلمچه تا بمو و سد دربندیخان" خطاب به فرماندهان و مسئولان حاضر در جلسه گفت: «ان شاءالله ما به یک طرحی برسیم که مدت شناسایی را تا آنجایی که می توانیم کم بکنیم. ما باید راه حل ها را بسنجیم یعنی یک کار منطقی انجام دهیم. مخصوصاً در منطقه جنوب که باید استحکامات بیخودی را جمع کنیم و با شرکت بخش های رزمی، مهندسی و شناسایی بتوانیم بعضی از معابر را با قدرت باز کنیم، برادرها درباره این مطلب فکر کنید و یک جمع بندی ارائه بدهید. امشب به نکات مهمی رسیدیم که ازجمله آنها همین مسئله توجه نداشتن به زمان عملیات است که همان چند شب آخر به آن توجه می شود و لذا به یک نسبت معقول از نیروها مورد استفاده قرار نمی گیرد. یک زمانی ممکن است نیروها با خیال راحت بروند و برنامه ریزی بکنند و برعکس زمان دیگری شتابزدگی کنند، این عامل مؤثری است که باید به آن توجه بشود. اما درمورد اینکه ما تصمیم می گیریم که یک لشکر در یک منطقه عمل کند و می رود شناسایی می کند و بعد از شناسایی دستور می گیرد که در جای دیگری عمل کند ما ناگزیر از این کار هستیم.»(۳)

۱

فرماندهان ارشد سپاه و ارتش(۴) پس از برگزاری جلسات پیاپی، سرانجام در جلسه مشترک امشب خود تصمیمات جدیدی درمورد اجرای عملیات های والفجر۴ (دهانه شیلر)، والفجر۵

۱- سند شماره ۱۲۸۸۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸ - ۱.

۲- سند شماره ۱۲۸۸۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی نقاط قوت و ضعف شناسایی ها، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۲/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۸۷)، ص۷.

۳- سند شماره ۱۲۸۸۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مسائل کلی شناسایی و ارزیابی مشکلات عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۲/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۸۸)، صص ۳ - ۲.

۴- سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، سرهنگ جمالی جانشین نیروی زمینی ارتش، سرهنگ موسوی قویدل رکن۲ نیروی زمینی ارتش، سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف، سرهنگ هاشم نظری معاونت هوانیروز، سرهنگ کمانگری فرمانده تیپ۳۰ گرگان، سرهنگ دولت آبادی، محسن رضایی فرمانده کل سپاه، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، محمد باقری اطلاعات - عملیات خاتم، حسن دانایی فر از مسئولان قرارگاه خاتم الانبیا، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، ابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص)، زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، مهدی باکری فرمانده لشکر۳۱ عاشورا، مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر و مهدی مبلغ فرمانده منطقه ۱۰ سپاه، افراد حاضر در این نشست مشترک بودند.

(دربندیخان) و والفجر۶ (شمال خلیج فارس) اتخاذ و نتایج را به صورت کتبی همراه با تغییرات سازمان رزم و مأموریت به یگان ها ابلاغ کردند. در این نشست به ترتیب اهمیت، عملیات دهانه شیلر و عملیات دربندیخان به عنوان تک اصلی و تک محدود مورد توافق فرماندهان قرار گرفت.

براین اساس، در پایان جلسات امروز فرماندهان ارتش و سپاه، سرهنگ سروری دستور اجرای عملیات های والفجر۴، ۵ و ۶ را بدین شرح ابلاغ کرد:

۱. قرارگاه حمزه سیدالشهدا رده جلویی(مریوان) عملیات والفجر۴ را برابر تدبیر ابلاغ شده در منطقه دهانه شیلر اجرا خواهد کرد و براساس طرح جدید، لشکر۳۱ عاشورا و گردان ۳۰۰ (منهای توپخانه) از کنترل عملیاتی قرارگاه نجف آزاد و به استعداد منطقه عملیاتی دهانه شیلر افزوده شد و درضمن امکانات اضافی هوانیروز در منطقه والفجر۵ بنا به دستور در مناطق عملیاتی والفجر۴ و تکمیلی والفجر۳ به کار گرفته خواهد شد.

۲. قرارگاه نجف (گیلان غرب) عملیات والفجر۵ را در منطقه عمومی دربندیخان با هدف تصرف و تأمین ارتفاعات شاخ سورمر، بردکان - شاخ شمیران و ارتفاعات بمو و همچنین اجرای عملیات ایذایی در شمال دریاچه دربندیخان (شرق حلبچه) انجام خواهد داد و براساس طرح جدید، به منظور تقویت عملیات والفجر۴، استعداد عملیات قرارگاه نجف به تیپ۳۰ گرگان از ارتش و لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) از سپاه محدود شد.

۳. قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ارومیه) عملیات پاک سازی منطقه و انهدام عناصر ضدانقلاب در منطقه آلان و بژوه (جنوب غربی شهر سردشت) به منظور پشتیبانی از عملیات والفجر۴ را اجرا می کند.

۴. قرارگاه کربلا عملیات والفجر۶ را برابر تدبیر ابلاغی در جبهه جنوب (فاو، اسکله البکر و العمیه) اجرا خواهد کرد.

۵. لشکرهای۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و ۵ نصر از کنترل عملیاتی قرارگاه نجف خارج و به عنوان احتیاط قرارگاه خاتم الانبیا(ص) تعیین شد و مأموریت های این دو لشکر به این شکل مشخص گردید: بنا به دستور درصورت نیاز در عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر به کارگیری شوند، درصورت موفقیت عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، به منظور تقویت عملیات قرارگاه نجف در منطقه بمانند و درصورت موفق نبودن عملیات والفجر۵، عملیات تکمیلی والفجر۳ در مهران به منظور تأمین و تصرف ارتفاعات قلعه آ ویزان، در دستور کار قرارگاه نجف قرار خواهد گرفت و لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) نیز در احتیاط قرارگاه خاتم الانبیا(ص) قرار می گیرد.(۱)

۱

درپی فرعی شدن عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، در جلسات رسمی و غیررسمی فرماندهان نظامی مباحث مهمی درمورد ابعاد و روش اجرای عملیات قرارگاه نجف مطرح شد.

در یکی از نشست های غیررسمی فرمانده کل سپاه با عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف و محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ حضرت رسول(ص)، محسن رضایی پیشنهاد کرد که قرارگاه نجف عملیات خود را در دو منطقه حلبچه و دربندیخان اجرا کند؛ بدین ترتیب که در یک محور،

۱- سند شماره ۱۲۷۹۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۲/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۹۶)، صص ۵ - ۱؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۴۱.

یک حمله ایذایی از روی ارتفاعات شاخ شمیران - بردکان به سمت سد دربندیخان انجام شود و در محور دیگر، یک حمله ایذایی از ارتفاعات شیندروی و بالامبو به سمت دریاچه و سد دربندیخان انجام و با استفاده از خمپاره، سد تهدید شود.(۱) وی با تأکید بر اجرای عملیات دربندیخان تا شش روز دیگر، مهم ترین دستاورد این اقدام را بازتاب های عملیات در منطقه عمومی حلبچه به منظور انفجار تونل دریاچه و عملیات دربندیخان جهت تهدید سد دربندیخان عنوان کرد.(۲)

درپی این پیشنهاد، فرمانده لشکر۲۷، با تأکید بر وجود ارتفاعات بسیار بلند در منطقه عمومی حلبچه و اشراف این ارتفاعات بر شهرهای سیدصادق، خورمال، طویله و حلبچه، اجرای عملیات در این محور را بسیار مهم ارزیابی کرد، اما باتوجه به وضعیت کنونی، پیشنهاد اجرای عملیات در منطقه عمومی حلبچه یا دشت زور را رد کرد. وی در تشریح دلایل مخالفت خود به جنس نامناسب ناهمواری های این منطقه و حضور جاسوسان و عناصر ضدانقلاب در منطقه به عنوان مشکلات اصلی پیش رو در اجرای عملیات اشاره کرد(۳)

در جلسه مشترک(۴) فرماندهان ارتش و سپاه که به منظور بررسی اجرای عملیات محدود در محور شاخ شمیران - بردکان و هلی برن نیروها روی ارتفاعات بمو امشب در قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش در باختران برگزار شد، فرماندهان ضمن بررسی مسیر پروازی بالگردها، نقاط رهایی و تخلیه نیروها، جزئیات مانور و سازمان رزم نیرویی و پروازی عملیات هلی برن نیروها توسط هوانیروز در محور بمو را تعیین کردند.(۵)

براساس اظهارات سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، برای عملیات روی ارتفاعات بمو - که هم زمان با عملیات در محورهای شاخ شمیران - بردکان اجرا خواهد شد - در قسمت چپ ارتفاع بمو روبه روی ده قلانی آباد، ۱۵۰ نفر از نیروهای کیفی متشکل از تیپ۳۰ گرگان (ارتش) و لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) (سپاه)، باید ضمن پاک سازی این منطقه به سمت قسمت میانی بمو حرکت کنند و هم زمان با این اقدام، ۳۲ نفر دیگر نیز منطقه ای به شعاع ۵۰۰ متر در بین ارتفاع بمو و شاخ بمو متمایل به سمت سرتک را برای فرود شنوک و هلی برن نیروها آماده کنند. پس از موفقیت و الحاق نیروهای سمت چپ و قسمت میانی ارتفاع بمو، ابتدا ۳۰ نفر از نیروهای خودی با یک سورتی پرواز، برای کمک به نیروهای ۳۲ نفره در منطقه بین بمو و شاخ بمو اعزام خواهند شد، سپس هلی برن نیرویی به استعداد ۳۰۰ نفر با یک فروند بالگرد شنوک و ۱۰ فروند بالگرد ۲۱۴ انجام می گیرد. صیاد شیرازی همچنین افزود به علت حساسیت اقدام نیروهای هوانیروز، که به عنوان "نقطه ضدهلی برن هم در مقابل فعالیت دشمن" تلقی می شود باید عملیات تمرینی مشابهی در دو مرحله در منطقه قلاجه انجام شود.

۱- سند شماره ۱۲۷۹۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶ - ۷؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۳۵؛ و - سند شماره ۱۲۹۳۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت منطقه پاوه، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۲/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۳۰)، ص۸۲؛ و - سند شماره ۱۲۹۳۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی مانور عملیات های شیلر و دربندیخان، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۲/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۳۱)، ص۷.

۲- سند شماره ۱۲۹۳۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰ - ۹.

۳- سند شماره ۱۲۹۳۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵ - ۱۱ و ۳۴ - ۳۱ و ۴۷ - ۴۲ و ۶۷ - ۶۳ و ۷۸ - ۷۷؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۳۶.

۴- در این جلسه سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف، سرهنگ هاشم نظری معاونت هوانیروز، سرهنگ کمانگری فرمانده تیپ۳۰ گرگان، سرهنگ دولت آبادی، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین قرارگاه نجف، ابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) و مهدی مبلغ فرمانده منطقه ۱۰ سپاه حضور داشتند.

۵- سند شماره ۱۲۷۹۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی منطقه بمو، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۲/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۹۸)، ص۱.

گفتنی است در این جلسه اکثر فرماندهان ارشد سپاه به ویژه غلامعلی رشید، به علت پیچیدگی های عملیات روی ارتفاع بمو، شاخ بمو و ادامه آن به سمت سرتک و شاخ خشیک، این اقدام را غیرممکن می دانستند و به همین دلیل در مباحث مشارکت کمتری داشتند.(۱)

۱

در ادامه تحرکات هوایی عراق «ساعت ۱۰ بامداد، یک فروند هواپیمای متجاوز بعثی که قصد بمباران شهر پاوه را داشت با آتش قبضه های پدافند هوایی مستقر در اطراف شهر پاوه سرنگون شد. لازم به توضیح است که هواپیما از نوع میراژ اف۱ می باشد و در چند کیلومتری شمال پاوه به زمین اصابت نمود.»(۲) ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران نیز در اطلاعیه شماره ۱۴۸۰ خود با انتشار این خبر افزود: «[این هواپیما] با آتش یگان های پدافند هوایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و تیزپروازان نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران هدف قرار گرفت و در نزدیکی شهر پاوه سرنگون شد.»(۳) براساس این اطلاعیه، امروز تبادل آتش میان نیروهای خودی و دشمن در مناطق قصرشیرین، سومار و پاوه بیشتر از سایر نقاط بود(۴)

۲

امروز حملات هوایی عراق به سکوی نفتی نوروز ایران در منطقه خلیج فارس ناکام ماند.

درحالی که کمتر از یک ماه از ترمیم چاه نفتی آسیب دیده در حوزه نفتی نوروز می گذرد، امروز بار دیگر هواپیماهای عراقی سکوی نفتی نوروز را هدف حمله قرار دادند. «برابر اعلام نداجا در ساعت ۱۲:۰۵، دو فروند هواپیمای متجاوز عراقی به سکوی نوروز حمله و مبادرت به پرتاب راکت نمودند که هیچ کدام از آنها به سکو اصابت ننمود و [هواپیماهای مذکور] با اقدامات پدافند هوایی و نیروی هوایی متواری گردیدند. مجدداً در ساعت ۱۶:۱۵ مورخ فوق، سکوی مزبور مورد حمله دو فروند هواپیمای دشمن قرار گرفته که دراثر اجرای آتش یگان های خودی مجبور به فرار شدند.»(۵)

این در حالی است که فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۳۷ امروز خود که از رادیو بغداد پخش شد مدعی گردید: «گروهی از جنگنده های جسور ما پیش ازظهر امروز به یکی از هدف های دریایی رژیم [امام] خمینی در شمال شرقی خلیج [فارس] حمله کردند و آن را به طور مستقیم و مؤثر مورد اصابت قرار دادند. ... همچنین در ساعت ۳:۴۵ دقیقه عصر امروز، جنگنده های جسور ما با دو فروند از هواپیماهای [ایرانی] در همین منطقه درگیر شدند و جنگنده های ما توانستند یکی از این دو هواپیمای مذکور را که از نوع اف ۱۴ بود سرنگون سازند و سقوط آن در دریا در حالت آتش سوزی مشاهده شد. درحالی که دومین هواپیمای رژیم [امام] خمینی به عمق سرزمین های ایران متواری شد.»(۶)

۱- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۱ - ۵۲؛ و - سند شماره ۱۲۹۳۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲۴؛ و - سند شماره ۱۲۷۹۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰ - ۱.

۲- سند شماره ۸۱۹۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات یگان پدافند هوایی ستاد سپاه پاسداران منطقه۷ به طرح و عملیات یگان پدافند ستاد مرکزی سپاه پاسداران، ۱۳/۷/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۴- روزنامه اطلاعات، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۵- واحد اطلاعات نخست وزیری، بولتن اطلاعات داخلی، ۱۲/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۹، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۱، به نقل از رادیو بغداد، ۱۲/۷/۱۳۶۲.

۱

عناصر مسلح ضدانقلاب در ادامه اقدامات تخریبی خود، امروز نیز در مناطق غرب و شمال غرب کشور، چند عملیات ایذایی علیه نیروهای خودی اجرا کردند.

به گزارش قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا، عصر امروز گروه های مسلح غیرقانونی بین پایگاه سورسات و مائین بلاغ در آذربایجان غربی به یک دستگاه خودروی سپاه حمله کردند. درپی این حمله، تعدادی از نیروهای پایگاه های نزدیک و چند دستگاه خودرو از سپاه تکاب به محل درگیری اعزام شدند، در درگیری پیش آمده، ۳ نفر از نیروهای خودی به شهادت رسیدند.(۱)

علاوه براین، ژاندارمری آذربایجان غربی به نقل از ستون عملیاتی تکاب گزارش داد: «در ساعت ۲۰ روز ۱۲/۷/۱۳۶۲، سرباز وظیفه ... در پایگاه کمیته سپاه پاسداران تکاب دراثر حمله ضدانقلابیون به درجه رفیع شهادت نائل گردیده است.»(۲) درپی کمین عناصر ضدانقلاب در حوالی تکاب هم ۲ تن از نیروهای خودی به شهادت رسیدند.(۳)

در جریان عملیات پاک سازی یگان جندالله سلماس در مناطق اطراف مهاباد، یک سرباز شهید شد و ۲ سرباز نیز زخمی شدند.(۴)

ناحیه ژاندارمری کردستان نیز با استناد به گزارش گروهان سیلو اعلام کرد: «در ساعت ۱۲:۴۰ روز ۱۲/۷/۱۳۶۲، پرسنل ارتش مستقر در پایگاه هانی چناره واقع در عمق محور سنندج - قروه با مهاجمین مسلح درگیر [شدند] بلافاصله یک اکیپ از پرسنل ژاندارمری مستقر در پایگاه دولت آباد جهت کمک به برادران ارتشی به محل عزیمت [و] ضمن خاموش نمودن آتش مهاجمین تعداد ۴ نفر غیرمسلح را دستگیر [کردند.] درگیری در ساعت ۱۴:۴۰ همان روز خاتمه و دستگیرشدگان به لشکر۲۸ سنندج تحویل گردیدند.»(۵)

همچنین، به گزارش اطلاعات پایگاه اشنویه، امروز به دنبال عملیات کمین نیروهای خودی در روستای سردره، ۲ نفر از پیشمرگان دمکرات دستگیر و یک قبضه اسلحه کلاشینکف و ۲ نارنجک دستی به غنیمت گرفته شد.(۶)

۲

هم زمان با برگزاری نشست سالانه مجمع عمومی سازمان ملل، درخواست ها برای خاتمه فوری جنگ ایران و عراق افزایش یافته است. به گزارش خبرگزاری رویتر از نیویورک، سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان سعودی، در سخنرانی خود در این اجلاس خواهان پایان دادن به جنگ شد. وی با بیان اینکه جنگ سه ساله ایران و عراق نمی تواند برنده ای داشته باشد و ادامه آن قابل توجیه نیست، مدعی شد: «عراق آماده است گذشته را فراموش کند تا جنگ تمام شود و جان هر دو ملت حفظ گردد.» سعود الفیصل تأکید کرد «جنگ همچنان از دو ملت مسلمان قربانی می گیرد و هیچ توجیهی برای ادامه آن نیست. [امیدواریم] ایران به درخواست صلح پاسخ داده و در آن گام بردارد.»(۷)

ایلتر ترکمن وزیر امور خارجه ترکیه نیز امروز در سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل گفت: «ایران و عراق نه تنها به خود بلکه به تمامی منطقه مدیون اند که جنگ بین خود را هرچه

۱- سند شماره ۳۵۱۸۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (رکن۳) به مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۱.

۲- سند شماره ۳۵۱۸۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (رکن۳) به مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۷۲۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۳۴، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۱.
۴- سند شماره ۳۵۴۱۴۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای رکن ۳ قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران به مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۲.
۵- سند شماره ۳۵۱۸۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.
۶- سند شماره ۳۵۱۵۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات پایگاه اشنویه به اطلاعات قرارگاه حمزه، ۱۴/۷/۱۳۶۲.
۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۹، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۵، نیویورک - خبرگزاری رویتر، ۱۲/۷/۱۳۶۲.

زودتر پایان دهند. ... برای یک صلح پایدار باید ابتکارات جدیدی عرضه شود که همچنان اعتماد ایران و عراق را جلب کند و هم از حمایت جوامع بین المللی برخوردار شود.» ترکمن افزود: ترکیه، دوست هر دو کشور بوده و بی طرفی را دقیقاً مراعات کرده است، درعین حال به تلاش های چندجانبه برای متوقف ساختن این جنگ نیز می پیوندد. وی در ادامه ضمن حمایت از آتش بس اخیر لبنان، حل مسئله لبنان را در گروی عقب نشینی نیروهای خارجی از این کشور دانست(۱)

شمس الضحی وزیر امور خارجه بنگلادش نیز از هر دو کشور تقاضا کرد تا به منظور خاتمه بخشیدن به این منازعه از ابتکاراتی که دراختیار آنان قرار گرفته بهره برداری کنند.

در حاشیه مجمع عمومی سازمان ملل، وزرای امور خارجه کشورهای غیرمتعهد به ریاست ناراسیما رائو وزیر امور خارجه هند، تشکیل جلسه دادند. در این نشست نمایندگان ایران و عراق در برخورد با یکدیگر، هریک دیگری را به شروع و تداوم جنگ متهم کردند. جلسه مذکور شامل یک بحث عمومی بود که کشورهای الجزایر، عراق، ایران، لیبی، گویان، یوگسلاوی، باربادوس و نیکاراگوئه در آن شرکت کردند. در پایان این اجلاس دو کمیته مأمور تهیه پیش نویس نهایی بیانیه ای درزمینه مسائل سیاسی و اقتصادی شدند.(۲)

امروز همچنین خبرگزاری رویتر از بغداد گزارش داد: «نمایندگان ۲۲ سازمان جوانان عرب از سازمان ملل، نهضت عدم تعهد و سازمان کنفرانس اسلامی تقاضا نمودند کوشش های خود را برای پایان بخشیدن به جنگ ایران و عراق شدت بخشند.» قرار است این درخواست پس از برگزاری سمپوزیوم همبستگی جوانان عرب به اطلاع شاذلی قلیبی دبیرکل اتحادیه عرب، حافظ اسد رئیس جمهور سوریه و معمر قذافی رئیس جمهور لیبی نیز برسد.(۳)

۱

هیئت نمایندگی عراق در سازمان هواپیمایی غیرنظامی بین المللی امروز ایران را به نقض کنوانسیون شیکاگو متهم کرد. به گزارش خبرگزاری فرانسه از مونترال این هیئت مدعی شد که ایران تاکنون چندین بار فرودگاه های مختلف نظیر فرودگاه بغداد، بصره، موصل و تمبرش را بمباران کرده است. هیئت نمایندگی عراق در ادامه اعلام کرد: «بهانه جویی ایران مبنی بر اینکه عراق یک هواپیمای الجزایری را سرنگون ساخته بی پایه و غلط است و اطمینان داد که عراق همواره خواهان برقراربودن موفقیت میانجیگری می باشد.»(۴)

۲

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، در سخنانی درباره دخالت امریکا در منطقه خلیج فارس هشدار داد و تصمیم گیری و اظهارنظر درمورد امور منطقه خلیج فارس را حق کشورهای این منطقه اعلام کرد.

آیت الله خامنه ای صبح امروز در دیدار با جمعی از روحانیون، مسئولان دولتی و نهادهای انقلابی و گروهی از خانواده های شهدا و جانبازان خمینی شهر ضمن تجلیل از مردم این

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۰، ۱۴/۷/۱۳۶۲، صص ۳ - ۲، نیویورک - خبرگزاری آسیایی، ۱۳/۷/۱۳۶۲.
۲- همان، ص۳، خبرگزاری هندی پی.تی.آی، ۱۳/۷/۱۳۶۲.
۳- همان، صص ۴ - ۳، بغداد - خبرگزاری رویتر، ۱۳/۷/۱۳۶۲.
۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۹، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۵، نیویورک - خبرگزاری رویتر، ۱۲/۷/۱۳۶۲.

شهرستان، درخصوص انقلاب اسلامی، جنگ و حضور ابرقدرت ها در منطقه خلیج فارس مطالبی را بیان کرد. رئیس شورای عالی دفاع گفت: «انقلاب اسلامی و جنگ هر دو برای مردم ما امتحان بزرگی شد. ... تقریباً همه ملت ایران در انقلاب و این جنگ امتحان خوبی را پس دادند.» وی در بخش دیگری از سخنان خود اضافه کرد: در دوران هر انقلاب حوادث بزرگی وجود دارد که فقط مخصوص همان دوران است. پس از انقلاب دشمنان جهانی به دلیل آسیب دیدن منافعشان، فشارها را بر انقلاب افزایش می دهند «و آن قدر به این کار ادامه می دهند که این انقلاب یا نابود بشود و از پا بیفتد و یا تسلیم شود. اکثر انقلاب ها در ابتدا مستقل بودند، ولی دراثر فشارها و حربه های تبلیغاتی، پول، سلاح، محاصره اقتصادی و فتنه انگیزی های داخلی تسلیم شده، متمایل به شرق و یا غرب گردیده اند و شعارهای اصلی خود را پس گرفته اند.»

آیت الله خامنه ای در ادامه تصریح کرد: «ما به شدت نگران آنیم [که] بازی های سیاسی امریکا، دولت ها و ملت هایی را که می خواهند مستقل زندگی کنند به تدریج به سمت وابستگی به خود بکشاند.» وی با تأکید بر اینکه هرجا که پای سیاست های امریکایی باز نشود فشار سیاسی در آنجا رسوخ خواهد کرد، یادآور شد: «به همین جهت ما صریحاً اعلام می کنیم که دولت ها و ملت های منطقه نباید اجازه بدهند تا امریکا در این منطقه حضور یابد.» رئیس جمهور ایران افزود: «کدام منطق و قانون اجازه می دهد که ابرقدرت ها به بهانه ازدست دادن منافع خود در این مناطق حضور یابند و خود را مالک آن بدانند؟ چه کسی گفته است که امریکا خود را به بهانه داشتن منافع، مالک خلیج فارس و صاحب اختیار تنگه هرمز بداند؟ ... آیا با ملتی که آماده است هیچ گونه نفوذ و سیطره قدرت های بزرگ را بر خود قبول نکند می خواهند درگیر شوند؟ انقلاب ما این هنر بزرگ را داشت که بعد از ولادتش توانست ادامه حیات خود را دور از سیطره قدرت های بزرگ جهانی نگه دارد.»

رئیس شورای عالی دفاع درمورد انحراف از خط اسلام و انقلاب، خاطرنشان کرد: «تا زمانی انقلاب از نفوذ شرق و غرب برکنار می ماند که توده های میلیونی مردم در خدمت این انقلاب باشند و تا وقتی مردم در صحنه هستند و اداره انقلاب را بر عهده دارند، مطمئن باشید هیچ گرایشی به این سو یا آن سو نخواهد بود، ولی اگر روزی مردم از مسائل این انقلاب بی تفاوت و سرد شوند، آن وقت خطر بزرگی وجود دارد. خطر انحراف خطری است که برای همه افراد بشر و حتی مؤمنین وجود دارد.» وی افزود: مراقبت از کار مسئولان برعهده مردم است و باید نسبت به کلیه قضایا حساس باشند. مادامی که این حساسیت در مردم وجود داشته باشد، این انقلاب مطلقاً منحرف نخواهد شد. رئیس جمهور در پایان تأکید کرد: ملت ایران باید تا وقتی خصم را خسته نکرده است خسته نشود. آن روزی که ما آنها را خسته کردیم، روزی است که ملت ایران به راحتی نفس خواهد کشید و همه کارهایش اصلاح شده است.(۱)

رئیس جمهور عصر امروز نیز ضمن شرکت در مراسم فارغ التحصیلی دانشجویان دوره دوم و

۱- روزنامه کیهان، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۸.

همچنین اعطای سردوشی به دانشجویان دوره ششم دانشکده افسری نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران سخنانی ایراد کرد. آیت الله خامنه ای در این مراسم بـا تأکیـد بر اینکه برخلاف رویه رژیم پیشین در ایجاد ارتشی وابسته، ارتش جمهوری اسلامی ایران کاملاً مستقل است، از دانشجویان خواست با تلاش خود از این استقلال حراست کنند.

وی در ادامه، تجاوزگری را مبنای عمل قدرت های بزرگ دانست و افزود: «ابرقدرت ها بدون تجاوزگری، بدون دست اندازی به مناطقی که هیچ ارتباطی به آنها ندارد، ابرقدرت نمی شوند. ... ابرقدرت بدون اینکه در گوشه وکنار دنیا در سرزمین های دیگران منافع خود را جست وجو کند، ابرقدرت نیست. این یک منطق و عرف قلدرمآبانه ابرقدرت ها در دنیاست که امروز پیشه خود ساخته اند.»

رئیس شورای عالی دفاع در پایان با اشاره به اینکه حق اظهارنظر و تصمیم گیری درمورد خلیج فارس فقط متعلق به کشورهای این منطقه است، خاطرنشان کرد: «ما کشوری هستیم که از ابتدا گفته ایم نمی خواهیم ژاندارم خلیج فارس باشیم، اما گفته ایم نمی توانیم تحمل کنیم که یک قدرتی بیاید و ژاندارم این منطقه حساس و حیاتی دنیا شود ما قدرتمندانه با چنین تعارضی و با چنین زیاده روی روبه رو خواهیم شد. ... ما به هیچ کشوری و به هیچ قدرتی نه به امریکا و نه به متحدان آن اجازه نمی دهیم که علی رغم خواست ملت های منطقه در امور خلیج فارس دخالت کند.»(۱)

۱

رئیس مجلس شورای اسلامی امروز به صورت جداگانه با مجریان طرح لبیک یا خمینی و مسئولان واحد اطلاعات سپاه پاسداران دیدار کرد.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در دیدار با دست اندرکاران طرح "لبیک یا خمینی" ضمن ابراز رضایت از این طرح، زمان اجرای آن را بسیار مناسب و به موقع توصیف کرد و نام گذاری این طرح به نام امام خمینی را موجب استقبال مردم دانست. رئیس مجلس گفت: «باتوجه به نزدیکی طلوع ماه محرم کار شما جوابی به هل من ناصر ینصرنی می باشد. ... و یکی از مصادیق پذیرش این دعوت شرکت در طرح لبیک یا خمینی است که یکی از طرح های اولیه سپاه می باشد. ... این طرح مصداق طرح پیشنهادی در اساسنامه سپاه نیز می باشد.» وی افزود: ما قصد تأسیس بسیج به صورت محدود نداریم و باید به تدریج اولویت انتخاب را از جبهه رفته ها به همه مردم توسعه دهید چون این یک آمادگی بنیادی مردم برای دفاع می باشد.

رئیس مجلس با اشاره به اینکه «طرح لبیک یا خمینی باید از آغاز انقلاب انجام می شد، ولی مشکلات ناشی از انقلاب مانع از این کار شد»، گفت: «خوشبختانه در طول این پنج سال عملاً زمینه مهیا شد و خیلی از مردم آموزش دیدند، ازاین رو هسته اولیه این طرح تاکنون شکل گرفته است.» وی در پایان با بیان اینکه نیروهای مخلص در کشور فراوان اند تأکید کرد: «باید نیروهای دیگر را جذب کرده و نیروی مردمی پشت جبهه را آماده نگه دارید و آموزش آنان باید مستمر و جدید بوده و مرتباً تمدید شود.»(۲)

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص ۳.

۲- روزنامه کیهان، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص ۱.

رئیس مجلس شورای اسلامی، عصر امروز نیز در دیدار با گروهی از مسئولان واحد اطلاعات سپاه پاسداران در سراسر کشور، در سخنانی با اشاره به دخالت مستقیم و غیرمستقیم ابرقدرت ها در کلیه کانون های بحران، جنایت و خونریزی در سطح جهان ازجمله لبنان، صحرا، اریتره، ایران و افغانستان اظهار کرد: «اگر به پشتوانه گروهک ها ضربه بزنید در اصل به کانون فساد در سطح جهان ضربه زده اید و این اهمیت کار شما را آشکار می سازد و این کار بسیار بنیادی و اساسی است و قدم های شما به همراه گام های دیگران نتیجه بسیار با ارزشی خواهد داشت. رسالت ما جهانی است، لذا کار ما و کار شما می تواند جهانی و عمیق باشد.»

هاشمی رفسنجانی در ادامه خطاب به مسئولان واحد اطلاعات سپاه، بر اهمیت داشتن ایمان و اخلاص در کار تأکید کرد و گفت: «اگر باعث نجات مردم با قطع فساد بشوید اجر بزرگی دارید، همان طورکه اگر دراثر کار شما یک نفر بی جهت به دردسر بیفتد باید جواب گو باشید برای خدا با دقت و با صداقت عمل کنید تا اشتباهات شما در نزد خدا قابل عفو باشد.»

نماینده امام در شورای عالی دفاع همچنین، ضمن برشمردن مفاسد و ادعاهای گروه های غرب زده و چپ گرا درمورد حمایت از طبقه کارگر و نیز رسوایی سلطنت طلبان گفت: «در سطح جهان هرکس بخواهد صحبت از ایدئولوژی سلطنت طلبی بکند در وهله نخست احساس شرمندگی خواهد کرد که فردی به صرف تولد در خانواده به خصوص باید حکومت کند و این ایدئولوژی زاییده ای بیش نیست. پس این ایدئولوژی پایه و اساسی ندارد چون هیچ مبنای دینی، احساسی و فکری ندارد. ... ازنظر عملکرد هم سلطان ها عملکرد موجه و خوبی نداشتند و ندارند که الگو قرار گیرد. ...» رئیس مجلس در پایان حمایت چند کشور غربی را از گروهک های ضدانقلاب ناچیز خواند و آن را تلاشی ازسوی ابرقدرت ها جهت برهم ریختن انقلاب عنوان کرد.(۱)

۱

امام خمینی صبح امروز در دیدار نخست وزیر و اعضای جدید ستاد انقلاب فرهنگی(۲) با ایشان درمورد اسلامی کردن دانشگاه ها سخنانی بیان کردند.

رهبر انقلاب اسلامی ابتدا خطاب به اعضای جدید ستاد انقلاب فرهنگی تصریح کردند که همه اعضا نماینده ایشان در ستاد انقلاب فرهنگی هستند و فرقی بین اعضای جدید و قدیم وجود ندارد. ایشان سپس، درباره جلوگیری از پیدایش انحراف فکری در دانشگاه ها گفتند: «اما قضیه دانشگاه از اهم امور است، همان طوری که برای دشمنان ما و برای آنها که می خواهند افکار جوانان ما را منحرف کنند هم مهم است، چون دانشگاه مرکز همه چیز است، حتی تشکیل دولت و باید این

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص ۱۰.

۲- در این جلسه علاوه بر نخست وزیر، سیدمحمد خاتمی (وزیر ارشاد)، عبدالکریم سروش، محمدعلی نجفی و علی شریعتمداری نیز حضور داشتند.

مسئله را دنبال کنیم که دانشگاه اسلامی شود تا برای کشور ما مفید گردد و باید سعی شود که تا دانشگاه به یکی از دو قدرت گرایش پیدا نکند و این به صرف وقت و نظارت کامل احتیاج دارد و باید توجه داشت تا بعد از بازگشایی مبادا افراد منحرف با تزریق مسائل انحرافی افکار جوانان ما را فاسد بکنند و برای نظارت بر این موضوع احتیاج به افراد بسیاری است. امیدوارم دانشگاهی داشته باشیم که به درد ملت بخورد و برای تحقق این امر لازم است از افراد متخصص، متعهد و درصورت کمبود از متخصصین غیرمخالف با جمهوری اسلامی استفاده نمایید. ان شاءالله با قدرت هرچه تمام تر در این امر فعالیت کنید و به پیش بروید تا به مقاصد الهی برسیم.»(۱)

میرحسین موسوی نخست وزیر، در مصاحبه ای درخصوص مسائل مطرح شده در این دیدار گفت: در این جلسه مسائل مربوط به ستاد انقلاب فرهنگی مطرح شد و امام نیز ضمن بیان رهنمودهایی درمورد جایگاه ستاد انقلاب فرهنگی بر اهداف اولیه این ستاد تأکید کردند. وی در ادامه افزود: امام خمینی در این دیدار همچنین بر تداوم نظارت بر دانشگاه و استفاده از اساتید دارای صلاحیت تأکید داشتند.

موسوی با اشاره به سؤالات رهبر انقلاب درزمینه بازگشایی رشته های سایر دانشگاه ها گفت: درحال حاضر دانشگاه ها تقریباً در تمامی سطوح باز شده اند، البته دراین رابطه نواقصی وجود دارد. برخی از این نواقص به کادر علمی و برخی ها به امکانات بازمی گردد، حتی بعضی از دانشگاه ها مشکلاتی درزمینه خوابگاه ها و مسائل مالی دارند. ان شاءالله قدم به قدم این مسائل را حل کنیم. نخست وزیر با ابراز خرسندی از ترکیب، انسجام و قدرت اجرایی بالای ستاد انقلاب فرهنگی خاطرنشان کرد: با این مسائل با قدرت برخورد می کنیم و امام امت هم تأکیدشان بر این بود که با مسائل با قوت برخورد شود تا حل شوند(۲)

۱

در دومین روز برگزاری مانور سپر جزیره، رادیو بی بی سی در تفسیری به بررسی این مانور و دلایل علاقه اعضای شورای همکاری خلیج فارس به همکاری های نظامی پرداخت.

دیوید برادشو یکی از مفسران بی بی سی، درمورد استعداد و اهداف این مانور گفت: هریک از شش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس با چند گردان در این مانور حضور دارند. این واحدها با پشتیبانی نیروی هوایی کشور امارات با مهمات رزمی در بخش های درونی امارات به تمرین خواهند پرداخت تا برای روبه رو شدن با شرایط اضطراری مانند اقدام به خرابکاری یا تصاحب میدان های نفتی خلیج فارس آماده شوند.

مفسر بی بی سی در بخش دیگری ضمن اشاره به تأسیس شورای همکاری خلیج فارس پس از انقلاب ایران، در بررسی اختلافات اعضای آن، تمایل کشورهای این شورا به امریکا و شوروی را مورد توجه قرار داد و در ادامه با اشاره به قصد عراق مبنی بر بمباران مراکز اقتصادی ایران و تهدید اخیر ایران درمورد بستن تنگه هرمز، افزود: این کنش و واکنش اخیر بین ایران و

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، ص۱۶۷.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.

عراق حس عدم امنیت در این کشورها را تشدید کرده است.

رادیو بی بی سی در پایان این گزارش تفسیری در ارزیابی هدف اصلی برگزاری این مانور گفت: «تأمین امنیت خود برای کشورهای شورای همکاری های خلیج فارس وظیفه ای سنگین است بااینکه بودجه دفاعی آنها درحدود سی میلیارد دلار بالغ می شود، کارشناسان نظامی تردید دارند که این کشورها بتوانند ازنظر دفاعی متکی به خود باشند، ولی امکان دارد که کشورهای شورای همکاری بر آن شده اند برای تأمین امنیت خود از حرکت در باریکه سیاسی خطرناک بین ایران و عراق خودداری کرده و حداقل سعی کنند که مسئولیت دفاعی خود را خود به دست گیرند.»(۱)

۱

در ادامه واکنش ها به برخی اظهارات و اقدامات مسئولان امریکایی مبنی بر مسئولیت این کشور در قبال حفظ امنیت خلیج فارس و اعزام ناوهای نظامی به این منطقه، امروز رادیو مسکو به بررسی مداخله نظامی امریکا در خلیج فارس پرداخت.

این رادیو در ابتدا با اشاره به حرکت ناو هواپیمابر رنجر امریکا به سوی منطقه خلیج فارس گفت: «نقل وانتقال نیروی دریایی امریکا دال بر قصد واشنگتن مبنی بر استفاده از تشنج اوضاع خلیج فارس، که ناشی از جنگ ایران و عراق است، برای تهیه تدارکات نظامی خود در آن منطقه می باشد. ادامه این جنگ خونین کاملاً باب طبع واشنگتن است که از تیره شدن [روابط] میان دیگر کشورهای منطقه به علت پشتیبانی آنها از این و یا از آن طرف محارب بهره گیری می کند.»

این رادیو درمورد پایگاه های نظامی امریکا در منطقه افزود: «هیچ جای تردید نیست که حضور ناوگان امریکا در منطقه اقیانوس هند و خلیج فارس در حکم خطر مستقیمی است که امنیت ایران را تهدید می کند. ... دورتادور اقیانوس هند که خلیج فارس بخشی از آن است شبکه انبوه پاسگاه های نظامی امریکا احداث شده است.»

رادیو مسکو با اشاره به نقش عمان در حضور نظامی امریکا در منطقه اضافه کرد: «در اراضی عمان پایگاه های نظامی امریکا وجود دارد و بزرگ ترین آنها پایگاه مصیره در تنگه هرمز است. در عمان همچنین فرودگاه های نظامی هواپیماهای جت را می پذیرند و اسکله های مخصوص پهلوگرفتن کشتی های اقیانوس پیما هم قرار دارند. عمان جزء شرکت کنندگان حتمی مانورهای نظامی امریکا و متحدان ناتویی آن است. ... چندی پیش، عمان همانند مصر و سومالی و سودان خاک خود را برای برگزاری مانورهای بزرگ "برایت استار" واگذار کرد که امریکا و متحدان آن طی یک ماه تمام انجام داده بودند. در اراضی عمان همچنین مانورهای "جت تایگر" به عمل آمده بود که به قول روزنامه های امریکا در جریان پیاده کردن نیرو و انجام عملیات تفنگ داران دریایی امریکا در شرایط اشغال تأسیسات معادن نفت تمرین شده بود. موفقیت طرف امپریالیست های امریکا برای محاصره کردن ایران برای گسترش فعالیت نظامی شان است.»

ص: ۸۹۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۹، ۱۳/۷/۱۳۶۲، صص ۲۹ – ۲۸، رادیو بی بی سی، ۱۲/۷/۱۳۶۲.

این برنـامه رادیویی در پایـان به اظهارات اخیر یوری آنـدره پوف درزمینه افشای سـیاست های امریکا در منطقه اشاره کرد و یادآور شـد: «حضور نظامی امریکا در مناطق واقع در هزاران کیلومتری خاك ایالات متحـده به بهانه های ساختگی گوناگونی گسترش می یابـد و تکیه گاه هایی برای مداخله مستقیم در امور دیگر کشورها به کمک نیروی نظامی و برای کاربرد سلاح امریکایی علیه هر کشوری که تحکم واشنگتن را رد می کند، احداث می گردد.»(۱)

۱

تنش ها و رایزنی ها بین طرف های درگیر داخلی و خارجی برای برقراری آتش بس در لبنان همچنان ادامه دارد.

خبرگزاری آلمان غربی در گزارشـی از بیروت اعلام کرد: سوریه از عرفات خواسـته تا قبل از پایان هفته جاری لبنان را ترک کند و عرفات پاسخ داده کـه من تـا ۴۰ سـال دیگر نیز در اینجـا خـواهم مانـد. به گزارش این خـبرگزاری، «خلیـل اللوامی یکی از معـاونین عرفـات در یـک کنفرانس مطبوعاتی در طرابلس[لبنان] گفت که سوریه ۶ هزار تن از هواداران عرفات در این منطقه را با سـربازان و تانک های خود به محاصره درآورده و درحال طرح ریزی برای یک عملیات نظامی وسـیع می باشـد.» این خبرگزاری در ادامه افزود: هـدف بعدی مقامات دمشق که فرماندهی فتح را از کنـترل عرفـات خـارج کرده انـد، طرابلس یعنی سـتاد کنـونی فرمانـدهی عرفـات می باشـد. این در حـالی است که تشـکیلات جبهه آزادی بخش فلسطین به رهبری احمد جبریل مستقر در طرابلس، طرف دار سوری هاست(۲)

از سوی دیگر، رابرت مک فارلین فرستاده ویژه امریکا در امور غرب آسیا هم امروز با اسحاق شامیر نخست وزیر رژیم صهیونیستی دیدار و گفت وگو کرد. در این دیـدار شـامیر حضور سوریه در مـذاکرات آتش بس لبنـان را باعث تضـعیف تلاش های مربوط به خروج ارتش سوری از لبنان اعلـام کرد. مـک فـارلین پس از این دیـدار، در یک جلسه کاری با مـدیرکل وزارت امور خارجه رژیم صـهیونیستی شـرکت کرد و سـپس راهی بیروت شد.(۳) بعـدازظهر امروز نیز مـک فـارلین در بیروت با ودیع حـداد مشاور امنیت ملی جمیل، ملاقات کرد و نتایـج دیـدارهایش از فلسـطین اشغالی و ایتالیا را به اطلاع وی رساند.

به گزارش خبرگزاری رویتر از واشـنگتن، ایلی سـالم وزیر امور خـارجه لبنـان، امروز در یـک مصـاحبه مطبوعاتی در واشـنگتن اعلام کرد: «عـدم موفقیت امریکا در حمایت

ص: ۸۹۶

۱- همان، صص ۳۱ - ۳۰، رادیو مسکو، ۱۲/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۲۲، بیروت - خبرگزاری آلمان غربی، ۱۲/۷/۱۳۶۲.

۳- روزنامه اطلاعات، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

از دمکراسی در لبنان منجر به سقوط سیاست امریکا در خاورمیانه [غرب آسیا] در بقیه قرن حاضر خواهد شد.» وی ضمن ابراز امیدواری درمورد عقب نشینی نیروهای خارجی از لبنان ظرف شش ماه آینده بر خروج تفنگ داران دریایی امریکا هم زمان با عقب نشینی نیروهای سوری، فلسطینی و اسرائیلی از لبنان تأکید کرد. ایلی سالم گفت: «هنوز هیچ گونه توافقی بین لبنان و سوریه بر سر ایجاد یک نیروی ناظر برای آتش بس در بیروت وجود ندارد.»

در همین حال، رادیو رسمی لبنان اعلام کرد: امشب در حومه جنوبی بیروت، ارتش لبنان با نیروهای جنبش امل درگیر شد که تا دو ساعت صدای انفجار و تیراندازی از این بخش ها به گوش می رسید. در اقلیم الخروب نیز بین مسیحیان و نیروهای حزب سوسیالیست پیشرو تبادل آتش صورت پذیرفت.(۱)

علاوه براین، گزارش ها حاکی است امروز ۴۵ تن از مسلمانان از ارتش لبنان گریخته تا به انقلابیون مسلمان مستقر در کوهستان های شرق بیروت بپیوندند. به گزارش خبرگزاری رویتر تمامی افسران فراری از مسلمانان هستند همچنین حدود ۱۰۰۰ سرباز شیعه فراری به جنبش امل پیوسته اند.(۲)

خبرگزاری فرانسه نیز از آتن گزارش داد: امروز ولید جنبلاط رهبر حزب سوسیالیست ترقی خواه لبنان در آتن تأکید کرد برای جلوگیری از خطرهای خارجی که لبنان را تهدید می کند دستیابی به سازش سیاسی و انجام مذاکرات ملی در لبنان ضروری است. وی پس از دیدار با نخست وزیر یونان از موضع حزب سوسیالیست یونان در طرف داری از استقلال و تمامیت ارضی لبنان تقدیر کرد. آندره پاس بایاندرئو نخست وزیر یونان نیز حمایت خود را از تمام تلاش هایی که برای وحدت لبنان و خارج شدن کلیه نیروهای بیگانه از این کشور به عمل می آید، اعلام کرد.(۳)

۱

مقامات عراقی در کنار سایر تحرکات دیپلماتیک خود گسترش روابط تجاری و بازرگانی با کشورهای غربی را نیز در دستور کار قرار داده اند.

در همین راستا، جلسات کمیسیون بازرگانی عراق و بریتانیا امروز در لندن آغاز و به مدت پنج روز ادامه خواهد داشت. رادیو صوت الجماهیر با اعلام این خبر افزود: این کمیسیون دیروز (۱۱/۷/۱۳۶۲) دو جلسه به ریاست وزرای بازرگانی عراق و بریتانیا برای بررسی مسئله همکاری بازرگانی، اقتصادی، فنی و علمی میان دو کشور تشکیل داد. در جلسات امروز این کمیسیون نیز روابط بازرگانی دو کشور در طول دو سال گذشته، اجرای مفاد موافقت نامه ای که در دوازدهم اکتبر ۱۹۸۱ به امضا رسیده و حجم مبادلات تجاری عراق و بریتانیا که در سه سال گذشته به ۸۷۵ میلیون پوند رسیده است، مورد بررسی قرار گرفت.(۴)

از سوی دیگر، خبرگزاری فرانسه گزارش داد: طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر عراق در دومین روز سفر خود به اتریش، امروز علاوه بر بازدید از کارخانجات ذوب آهن و فولادسازی اتریش، با صدراعظم سابق این کشور نیز مذاکره کرد. معاون نخست وزیر عراق همچنین در دیدار

۱- همان.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه اطلاعات، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۹، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۳۹، رادیو صوت الجماهیر، ۱۲/۷/۱۳۶۲.

با معاون صدراعظم و وزیر تجارت اتریش پروتکل های پروژه هایی به مبلغ ۳۰۵ میلیون دلار را امضا کرد. ناظران معتقدند مسئله فروش اسلحه در مذاکرات عراق و اتریش مطرح نخواهد شد، زیرا اتریش به اصول بی طرفی خود در اختلافات ایران و عراق احترام خواهد گذاشت(۱)

۱

دفتر سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق به خبرگزاری جمهوری اسلامی اعلام کرد هواپیماهای سوپراتاندارد در آینده زیر پوشش ارسال لوازم یدکی هواپیما تحویل رژیم صدام خواهد شد. این دفتر در تبیین دلایل تعویق تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق به مواردی نظیر وحشت کشورهای اروپایی از تهدیدات ایران، فشار اروپا به فرانسه برای تعویق این قرارداد، تکمیل نشدن آموزش خلبانان عراقی و نیاز فرانسه به زمان به منظور تشدید تدابیر امنیتی جهت حفاظت از سفارتخانه های خود در جهان اشاره کرده است.

دفتر حجت الاسلام حکیم در ادامه افزود: تاکنون چگونگی استفاده از این هواپیماها روشن نشده است و درضمن تحویل این هواپیماها به رژیم صدام مشروط بر این است که کارشناسان فرانسوی نیز در عراق حضور داشته باشند. «این دفتر در پایان از مقامات جمهوری اسلامی ایران خواستار اعمال فشار بیشتر بر روی حکومت فرانسه شده و پیشنهاد کرده است که برای انعکاس وسیع نقطه نظرهای مقامات کشورمان دراین زمینه دو تن از خبرنگاران روزنامه های واشنگتن پست و لوموند برای مصاحبه با آنان به ایران دعوت شوند.»(۲)

۲

دولت عراق سحرگاه امروز ۲۵۰ نفر از زنان، کودکان و مردان کهنسال را با رهاکردن در مناطق صعب العبور مرزی از این کشور اخراج کرد. این عده هشت ساعت در کوهستان ها سرگردان بودند تااینکه نیروهای سپاه ایران به یاری آنها شتافتند.(۳)

براساس گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از باختران، بلافاصله ستاد امدادی مرکب از بخشداری، جمعیت هلال احمر، جهاد سازندگی، بنیاد امور مهاجرین جنگی، ژاندارمری و با همکاری مؤثر سپاه در محل تشکیل شد و امکانات رفاهی برای رانده شدگان مسلمان عراقی در محل فراهم آمد و تعدادی از آنها نیز توسط گروه پزشکی امدادگران جمعیت هلال احمر تحت درمان قرار گرفتند.(۴)

یکی از رانده شدگان عراقی به نام جعفر حائری اهل کربلا و مدیر بانک رافدین بغداد، که ۳۳ سال در این بانک کار کرده است، در گفت وگویی با خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «وضع ارزی دولت عراق در شرایط فعلی به حداقل ممکن رسیده و ذخیره ارزی ۳۰ میلیارد دلاری قبل از جنگ اکنون به ۵/۲ میلیارد رسیده و این در حالی است که دولت عراق هم اکنون میلیاردها دلار بدهکار است و تنها دولت فرانسه بالغ بر ۵ میلیارد دلار از عراق طلب دارد و درصدد است

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۰، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۲۰، وین - خبرگزاری فرانسه، ۱۳/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۹ ، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۲/۷/۱۳۶۲.

۳- روزنامه کیهان، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۲۲.

۴- روزنامه صبح آزادگان، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.

به هر نحو ممکن صدام را نگه دارد؛ چراکه سقوط صدام وضع میتران را هم دگرگون خواهد کرد.» وی افزود: «خانواده های عراقی مجبورند حداقل ۷۵۰ گرم طلا جهت تأمین مخارج جنگ به عنوان باج به رژیم صدام بپردازند و این در حالی است که تورم در کشور عراق بیداد می کند و دولت تنها درمورد پنج کالای اساسی انحصار دارد و قیمت بقیه کالاها تا ده برابر افزایش یافته است.»

نوروز حسین خانی یکی دیگر از رانده شدگان که اهل بغداد و صاحب کارخانه پلاستیک سازی است نیز با بیان اینکه هم اکنون ۲۳۰ هزار زندانی سیاسی در عراق وجود دارد، گفت: «حدود سی درصد مردم کردستان عراق توسط رژیم بعثی به جنوب آن کشور کوچ داده شده اند و ده درصد از اکراد عراق با وضع فلاکت باری در زندان های رژیم اسیرند.»(۱)

از سوی دیگر، امروز بخشداری اشنویه در گزارشی اعلام کرد: ۸ تن از سربازان عراقی امروز ازطریق یکی از مرزهای غرب کشور خود را به این بخشداری معرفی و تقاضای پناهندگی کردند. این ۸ تن از اهالی اربیل و کرکوک هستند.(۲)

علاوه براین، گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از ارومیه نیز حاکی است: در دو روز گذشته، ۱۱ نفر از اهالی شهرهای بغداد، کرکوک و اربیل با عبور از مرزهای غربی کشور، تقاضای پناهندگی کردند. در سنندج نیز ۳۲ تن از مسلمانان عراقی ازطریق مرزهای غربی کشور وارد ایران شده و از جمهوری اسلامی ایران درخواست پناهندگی کرده اند. هلال احمر سنندج ضمن اعلام این مطلب افزوده است: از میان این پناهندگان که از اهالی شهرهای کرکوک، سلیمانیه، خانقین، بغداد و هولیر عراق هستند ۱۱ نفر دارای تحصیلات دیپلم، فوق دیپلم و لیسانس هستند.(۳)

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه کیهان،۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۳- روزنامه اطلاعات، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۲.

روزشمار جنگ چهار شنبه ۱۳ مهر ۱۳۶۲ ۲۷ ذیحجه ۱۴۰۳ ۵ اکتبر ۱۹۸۳

۱

پس از سخنان امروز امام خمینی مبنی بر تداوم عملیات های تهاجمی ایران به عنوان یک حرکت دفاعی(۱) برای دفع حمله ارتش عراق، علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش و علی شمخانی قائم مقام سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، در نشست فرماندهان ارتش و سپاه در قرارگاه مقدم نزاجا در باختران(۲) به تبیین بیانات فرماندهی کل قوا پرداختند.

ابتدا فرمانده نیروی زمینی ارتش ضمن تأکید بر استمرار و تداوم سلسله عملیات های والفجر،(۳) ضرورت هماهنگی ارتش و سپاه در همه امور، رعایت سلسله مراتب هدایت و فرماندهی و توکل پس از تدبیر را یادآور شد.(۴)

پس از آن، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، در تحلیل سخنرانی امروز امام خمینی درباره مقایسه حرکت امام حسین(ع) و جنگ ایران و عراق، ضمن تشریح اهداف سیاسی، اقتصادی و اجتماعی سلسله عملیات های والفجر، علت تداوم این عملیات ها را اولویت و اهمیت دفاع از کشور دربرابر حمله عراق عنوان کرد. وی با استناد به بیانات امروز امام خمینی، به تبیین تلاش ارتش عراق برای مقابله با تداوم عملیات های والفجر پرداخت و افزود: «عملیات های والفجر مبتنی بر یک سری محورها شروع شد. دشمن هم مبتنی بر یک سری محورها برنامه ریزی کرد. ... که جنگ و صلح را متوقف کند،

ص: ۹۰۱

۱- امام خمینی امروز در سخنانی در جمع گروهی از روحانیون و وعاظ کشور با بیان اینکه «ما هرگز مهاجم نیستیم و نخواهیم بود» عبور رزمندگان از مرز و ورودشان به خاک عراق را اقدامی درجهت دفاع از کشور عنوان کردند. مشروح سخنان رهبر انقلاب در این دیدار در ادامه گزارش های امروز آمده است.

۲- این نشست با حضور سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، سرهنگ جمالی جانشین وی، سرهنگ قویدل رکن۲ نزاجا، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، محمد باقری اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم، عندلیب مسئول مهندسی قرارگاه خاتم، مهدی کیانی ستاد خاتم، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، سرهنگ امیربیگی فرمانده ارتش در قرارگاه مقدم حمزه، حسن دانایی و فدوی مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه برگزار شد.

۳- سند شماره ۱۲۷۹۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۷۹۹)، ص۱.

۴- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۷۱ - ۷۰.

به نحوی که جمهوری اسلامی مورد سؤال واقع شود. از عملیات رمضان به بعد تا عملیات والفجر۲ تمام هم وغم دشمن از شرق، غرب، حکام مرتجع عرب و گروهک های داخلی که به عنوان اهرم فشار اینها عمل کرده اند و هدف عمده و نهایی آنها این بود که جنگ را با یک صلح تحمیلی به پایان برسانند. لذا هرکس دراین رابطه وظیفه ای داشت و کارهای خودش را خیلی خوب انجام می داد. یعنی تا مرحله مقدماتی، والفجر۱ امیدوار بودند که موضوع دارد تمام می شود. صبر و آمادگی برای رفتن و لطف خدا این توطئه را به هم زد. یعنی ما در عملیات های والفجر۲ و والفجر۳ به راحتی توانستیم این را ثابت کنیم که به این شکل نیست. جمهوری اسلامی، نظامی نیست که در مرز خودش بخواهد جنگ را قیچی کرده و صلح نماید. از مجموعه حرکت هایی که غرب و شرق و حکام مرتجع منطقه و گروهک های داخلی انجام می دادند صدام بهره خوبی می برد. هنوز هم محور تبلیغاتی عراق این است! اما به شدت ضعیف شده است و آن این بود که جمهوری اسلامی به هیچ عنوان قادر نیست دیگر بیش از این پیشروی کند و من در سرزمین خودم به شدت و با استحکام از مردم خودم دفاع می کنم هر عملیاتی که جمهوری اسلامی علیه ما انجام دهد درنهایت شکست می خورد.»

قائم مقام فرماندهی کل سپاه در ادامه درمورد دورنمای جمهوری اسلامی ایران برای تداوم عملیات های والفجر گفت: «با اتکا به خدا با تلاش دشمن برای خنثی کردن آثار عملیات های زنجیره ای والفجر مقابله کرده و با اجرای والفجرهای آینده بر این سیاست دشمن خط بطلان می کشیم. اگر ما بتوانیم این کار را بکنیم حضور مردم در جبهه های جنگ بیشتر خواهد شد و خواسته های ما در عرصه بین المللی کوبنده تر و قابل مطالعه تر خواهند بود و حکام مرتجع منطقه از کمک به عراق دست خواهند کشید. وی در پایان این نشست افزود: «باید ان شاءالله عملیات های آینده را با اتکا به خدا و معنویت و ماه محرم، قاطع و کوبنده در محورهای مشخص شده شروع کنیم و ان شاءالله باید طوری عمل کنیم که در این عملیات ها موفق شویم. ... لذا باتوجه به این مسئله، مجموعه سپاه و ارتش نشستند و فکر کردند و طرح هایی را ترتیب دادند. این طرح ها درحقیقت چپ و راست همدیگر هستند و مجموعاً یک تصویر را به دنیا ارائه می دهند و آن این است که ما قصد جنگ نداریم. جنگ را تا به آنجایی ادامه بدهیم که صدام در این منطقه نباشند.»[1]

ص: ۹۰۲

۱- سند شماره ۱۲۷۹۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶ - ۴.

درپی توافق چند روز پیش فرمانده نیروی زمینی ارتش و فرمانده کل سپاه با رده های مختلف قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، برای اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، امروز فرماندهان ارتش و سپاه در قرارگاه مقدم حمزه جلساتی را به منظور بررسی جزئیات دستور جزءبه جزء طرح مانور عملیات مزبور متناسب با آخرین تغییرات خطوط پدافندی دشمن در قرارگاه مقدم نزاجا در باختران برگزار کردند.

در نشست مشترک فرماندهان ارتش و سپاه، دستور جزءبه جزء طرح مانور جدید عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، برطبق آخرین تغییرات طرح تصویبی نشست مشترک نهم مهرماه قرائت شد. براساس طرح مانور، عملیات در منطقه دهانه شیلر(جبهه بانه تا مریوان) در سه مرحله اجرا می شود.

در مرحله اول عملیات، قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) با پنج قرارگاه تاکتیکی در یک مانور احاطه ای دوطرفه ارتفاعات لری (هدف ظفر)، کنگرک (هدف کاظمین)، مارو (هدف فتح) و پنجوین (هدف کربلا) را به بدین شرح تصرف و تأمین خواهد کرد:

قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ در منطقه مریوان به عنوان تلاش اصلی ضمن تصرف هدف کربلا (ارتفاعات جنوبی پنجوین، کله قندی و هرگنه) خط پیروزی را در منطقه محوله تأمین می کند.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ از ارتفاعات خرنوکه دار و ساوجی ضمن تصرف هدف فتح (ارتفاعات مارو، شمال شرقی پنجوین و هفت توانان) خط پیروزی را در منطقه محوله تأمین خواهد کرد.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ در منطقه بانه از شمال به جنوب هدف های ظفر (ارتفاعات لری) و کاظمین (کنگرک) را تصرف و خط پیروزی را در منطقه محوله تأمین می نماید.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ در منطقه مریوان، احتیاط هریک از قرارگاه های حمزه ۱ و ۲ را تشکیل خواهد داد و در ادامه ضمن حفظ آمادگی باید بنا به دستور از خط حمزه۱ عبور کرده هدف قدر (ارتفاع سورن) را تصرف و خط سبز را در منطقه محوله تأمین کند.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۵ در منطقه بانه احتیاط قرارگاه حمزه۳ را تشکیل داده و در ادامه ضمن حفظ آمادگی می باید بنا به دستور از خط حمزه۳ عبور کرده، هدف فجر (ارتفاع کانی مانگا) را تصرف و خط سبز را در منطقه محوله تأمین نماید.[۱]

در مرحله دوم عملیات، قرارگاه مقدم حمزه پس از تأمین خط پیروزی و قسمتی از خط سبز در منطقه قرارگاه های تاکتیکی حمزه ۱ و ۳، تک را به منظور تصرف هدف های ارتفاع سورن (قدر) و ارتفاع کانی مانگا (فجر) و تأمین کامل خط سبز بدین ترتیب ادامه خواهد داد:

قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ با عبور از قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ هدف قدر (ارتفاع سورن) را تصرف و خط سبز را در منطقه محوله تأمین می کند.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۵ پس از عبور از قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ هدف فجر (ارتفاع

۱- سند شماره ۲۰۴۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: طرح عملیاتی والفجر۴، قرارگاه حمزه سیدالشهدا رده جلو، ۱۳/۷/۱۳۶۲، صص ۲ و ۸ - ۷؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۸۲.

کانی مانگا) را تصرف و خط سبز را در منطقه محوله تأمین می کند.

قرارگاه های تاکتیکی حمزه ۱و۳ به مأموریت خود در منطقه محوله ادامه خواهند داد.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ احتیاط قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا(ع) را تشکیل می دهد و باید آمادگی خود را برای به کارگیری در منطقه هریک از یگان ها حفظ کند.

در مرحله سوم عملیات، کلیه یگان ها ضمن حفظ آمادگی خود باید بنا به دستور قسمت شمالی ارتفاعات سورن را تصرف و در منطقه محوله پدافند کنند.(۱)

ص: ۹۰۴

۱- سند شماره ۲۰۴۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ - ۱ و ۸ - ۷؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۸۲.

براساس طرح مزبور، در این عملیات استعداد سازمانی نیروهای خودی ۴۶ گردان از سپاه و ۱۴ گردان از ارتش می باشد و در مقابل، نیروهای درگیر و تقویت دشمن حداکثر ۷۹ گردان مانوری برآورد شده است. در ادامه دستور طرح مانور، سازمان رزم کلی قرارگاه مقدم حمزه در عملیات دهانه شیلر این طور ابلاغ گردیده است:

قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ با استعداد لشکر۱۴ امام حسین(ع) از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه از ارتش، گردان۳۱۳ توپخانه ۱۵۵ م.م. به همراه گروهان های مهندسی رزمی لشکر۲۱ و سپاه و جهاد سازندگی نجف آباد.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ با استعداد تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) از سپاه و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان از ارتش، یک گروهان از گردان۸۱۳ تانک، گردان۳۱۰ توپخانه ۱۰۵ م.م، گروهان۳ گردان۴۱۷ مهندسی رزمی لشکر۲۸ و جهاد سازندگی چهارمحال و بختیاری.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ با استعداد لشکر۸ نجف از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان از ارتش، گردان۳۹۳ توپخانه ۱۰۵ م.م، به همراه گروهان های مهندسی رزمی لشکر۲۸ و سپاه و جهاد سازندگی اصفهان.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ با استعداد لشکر۴۱ ثارالله از سپاه و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان از ارتش، گروه رزمی سلمان، به همراه گروهان های مهندسی رزمی لشکر۲۸ و سپاه و برخی واحدهای جهاد سازندگی.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۵ با استعداد لشکر۲۵ کربلا از سپاه.(۱)

گفتنی است در بخش توپخانه صحرایی، آتشبارهای ۱۰۵، ۱۲۲، ۱۳۰، ۱۵۰، ۱۵۲، ۱۵۵ م.م و همچنین در بخش پدافند هوایی نیز آتشبار هاگ و اورلیکن به منظور پشتیبانی هوایی عملیات پیش بینی شده است.(۲) در قسمت پشتیبانی هوایی هوانیروز نیز ۱۸ بالگرد از گروه پشتیبانی عمومی اصفهان و ۹ بالگرد هم از گروه پشتیبانی کرمان در نظر گرفته شده و درزمینه بهداری عملیات هم بیمارستان های کولان و نی، اورژانس های دره وران و چاله سبز در منطقه مریوان و مرکز اورژانس سیواگز و بیمارستان اشترآباد و درمانگاه بلکه در منطقه بانه، آماده تخلیه و درمان مجروحان می باشند.(۳)

در پایان این جلسه مقرر شد تا فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه نظر خود را درمورد مسائلی نظیر تغییرات در طرح مانور، زمان آمادگی نهایی برای اجرای عملیات و به کارگیری نیروهای لشکر۳۱ عاشورا در عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر اعلام کنند.(۴) این در حالی است که حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، در نشست خصوصی فرماندهان سپاه قرارگاه خاتم الانبیا(ص)(۵) گفت: «قبل از عقب نشینی ما می توانستیم تا پشت دشمن برویم و راحت تر به دشمن

۱- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۷۸؛ و - سند شماره ۲۰۴۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷ - ۶ و ۳۱.

۲- سند شماره ۲۰۴۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶ - ۵.

۳- سند شماره ۲۰۴۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵ - ۳.

۴- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۸۳.

۵- علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) در این جلسه خصوصی حضور داشتند.

ضربه بزنیم، ولی الآن مشکلاتی به وجود آمده که شناسایی را برای ما غیرممکن نموده و باتوجه به رسیدن فصل سرما و اتمام مأموریت نیروها نظر ما این است که هرچه سریع تر روی سورن حل شود. به خصوص اینکه با مشکلات زیادی که بود ما توانسته ایم جاده ای تا چاله سبز بکشیم.» وی باتوجه به این وضعیت عقیده داشت: «به تازگی دشمن نسبت به سورن حساس شده و ما می توانیم آزادی۱ را به راحتی بگیریم و ادامه عملیات به سمت جنوب و یا روبه رو دهیم.» باوجود اصرار خرازی برای عمل روی سورن غلامعلی رشید علی رغم میل باطنی خود، با اشاره به کمبود شدید نیرو و حذف سورن در طرح تصویبی مشترک ارتش و سپاه با پیشنهاد وی مخالفت کرد.(۱)

۱

در ادامه جلسات مشترک امروز فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) برای تکمیل و ابلاغ طرح مانور عملیات های قرارگاه های مقدم حمزه و نجف، در نشست فرماندهان ارتش و سپاه(۲) دستور جزءبه جزء طرح مانور عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان به همراه آخرین تغییرات آن، مورد بررسی قرار گرفت.

سرهنگ جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف، درمورد طرح مانور عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان اعلام کرد: «در مرحله اول خط نصر که شاخ شمیران و بردکان و شاخ سورمر و بمو تصرف می شود و[در مرحله دوم درصورت مساعدبودن وضعیت خط نصر] بنا به دستور خط فتح که زیمناکوه، شاخ خشیک و تنگه سرتک را دربرمی گرفت تصرف خواهد شد.»

پس از آن، فرمانده نیروی زمینی ارتش در تشریح مانور عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان به اهمیت محورهای بمو، شاخ خشیک و شاخ کیله در این عملیات اشاره کرد و اصرار محمدابراهیم همت برای اجرای هم زمان عملیات بر روی دو محور بمو و شاخ خشیک را خلاف آخرین طرح تصویبی دانست.(۳)وی معتقد بود براساس طرح مانور فعلی، لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) پس از موفقیت در محور بمو باید به نحو احسن از این پیروزی برای تداوم بهتر عملیات در محورهای شاخ کیله و شاخ خشیک استفاده کند.(۴) صیاد شیرازی در تشریح بیشتر این مسئله گفت: در این عملیات ازسویی نیروهای سیصدنفره باید با سرمایه گذاری و جان فشانی خود را بر روی ارتفاعات بمو برسانند تا بتوانند عمل الحاق و پیشروی را انجام

۱- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۷ - ۶۵.

۲- در این نشست مشترک که در قرارگاه مقدم نزاجا برگزار شد، سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نزاجا، سرهنگ جمالی جانشین وی، سرهنگ سروری، سرهنگ قویدل رکن۲ نزاجا، سرهنگ مفید، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، محمد باقری اطلاعات - عملیات خاتم، عندلیب مسئول مهندسی قرارگاه خاتم، احمد غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین قرارگاه نجف و حسن پور اطلاعات - عملیات این قرارگاه حضور داشتند.

۳- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۷۳ - ۷۲.

۴- سند شماره ۱۲۸۰۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی مانور بمو و شاخ خشیک، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۰۰)، صص ۹ - ۷.

دهند(۱) از سوی دیگر، برای افزایش تضمین موفقیت این گروه در محور بمو و کاهش ضربه پذیری بالگردهای خودی(۲) نیروهای ما باید تلاش کنند «که بتوانند شاخ کیله را تأمین بکنند تا دشمن نیرو پیاده نکند، چون نیرویی که روی شاخ کیله کار می کند چند تا مأموریت دارد؛ یکی ضد هلی برد برای دشمن که درنتیجه عملیات دشمن را خنثی خواهد کرد و[دیگری] زمینه فراهم کردن برای اینکه تک عراق در عمق تمام بشود، سوم مستقرشدن دیده بان های توپخانه برای اینکه آتش توپخانه که جلو می آید بتواند روی عمق دشمن روی تنگه سرتک و روی این لبه را تهدید بکند و هم خودبه خود ما دالان پروازی به دست خواهیم آورد که ان شاءالله هرچه بخواهیم نیرو می آوریم. در تقدم یک بمو است که باید اجرا شود و بعد هم شاخ کیله را مجاز هستند که اجرا بکنند که یکی از اینها بالا بیاید.»(۳) در تکمیل اظهارات سرهنگ صیاد شیرازی، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، با استناد به سخنان فرمانده لشکر ۳۱ عاشورا درمورد دشواری های عملیات روی شاخ کیله تذکر داد.(۴)

۱

به دنبال ابلاغ قطعی اجرای عملیات والفجر۶(۵) در منطقه شمال خلیج فارس، امروز جزئیات جدیدی از اجرای این اقدام درجهت انهدام تأسیسات موشکی - راداری فاو و اسکله های نفتی البکر و العمیه، در جلسه عبدالحمید ملاح زاده مسئول قرارگاه نوح نبی، با فرماندهی کل سپاه مشخص شد.

در این جلسه که با حضور فرماندهان سپاه از قرارگاه های خاتم الانبیا(ص)، کربلا و نوح(۶)* به منظور بررسی عملیات دریایی شمال خلیج فارس در قرارگاه تاکتیکی نوح در قفاص برگزار شد، مسئول قرارگاه نوح به تشریح اهمیت سکوهای نفتی و چگونگی انهدام ناوچه های اوزای عراق در این منطقه پرداخت(۷)و گفت: «ارزش حیاتی سکوها[ی البکر و العمیه] بستگی به این دارد؛ یعنی اگر سکوها و خور عبدالله را از دست بدهد نیروی دریایی آنها نابود می شود. لذا به هیچ وجه نمی تواند تحرک نیرویی در سکوها و خور عبدالله داشته باشد.»(۸) ملاح زاده در ادامه با اشاره به حساسیت این منطقه برای عراق، از افزایش تعداد ناوچه های عراقی از ۳ فروند به ۶ فروند خبر داد. فرمانده سپاه نیز در تکمیل اظهارات مسئول قرارگاه نوح تأکید کرد: «باید

۱- همان، ص۱۴.

۲- همان، ص۱۹؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، صص ۷۵ - ۷۴.

۳- سند شماره ۱۲۸۰۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵ - ۱۴.

۴- سند شماره ۱۲۸۰۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۵ - ۲۴.

۵- عملیات والفجر۶ در جنگ عراق و ایران، به عملیاتی اطلاق می شود که هم زمان با عملیات خیبر، در تنگه چزابه در ساعت ۲۱ روز ۳/۱۲/۱۳۶۲ به اجرا درآمد. آنچه در کتاب بیست وهفتم روزشمار با عنوان عملیات والفجر۶ آمده، عملیاتی است که قرارگاه نوح مأموریت طراحی و اجرای آن را در منطقه شمال خلیج فارس با هدف انهدام تأسیسات موشکی - راداری فاو و همچنین انهدام اسکله های نفتی البکر و العمیه برعهده داشت، اما پس از دوره زمانی روزشمار حاضر، منتفی شد.

۶- * محسن رضایی فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، عبدالحمید ملاح زاده مسئول قرارگاه نوح، ربیعی مسئول مخابرات قرارگاه خاتم، فتحیان مسئول بهداری قرارگاه خاتم، تقوی فرمانده سپاه بوشهر، علی هاشمی جانشین قرارگاه کربلا و فرماندهان ناوگروه ها در این جلسه حضور داشتند.

۷- سند شماره ۲۷۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۱۴/۷/۱۳۶۲، صص ۶ - ۱.

۸- سند شماره ۱۲۵۰۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه نوح، عملیات منتفی البکر و العمیه، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۵۰۶)، ص۲.

تنگه خور عبدالله بسته شود و ناوچه های آن منهدم بشود.»

طبق اظهارات فرمانده قرارگاه نوح، عملیات شمال خلیج فارس، در سه محور آبی و یک محور زمینی اجرا خواهد شد و مرکزیت عملیات در قفاص(آبادان) تعیین شده است.(۱)در طرح مانور عملیات شمال خلیج فارس و محور دریایی آن، ناوگروه نوروز از سکوی نوروز برای انهدام هدف فجر(البکر)، ناوگروه قفاص از بهمنشیر به خلیج فارس برای انهدام هدف فتح (العمیه) و ناوگروه قاسمیه برای انهدام هدف احد (بستن تنگه خورعبدالله و انهدام ناوچه های عراقی) وارد عمل خواهند شد، هم زمان در محور ساحلی و زمینی عملیات، تیپ امام حسن(ع) نیز در محدوده شهر فاو تا رأس البیشه با هدف انهدام سایت راداری و موشکی حمله خود را آغاز خواهد کرد.(۲)همچنین ترکیب نیرویی عملیات دریایی «برای هر محور یک ناوگروه، هر ناوگروه به ۶ ناوتیم، هر تیم شامل ۳ فروند قایق» اعلام شد.(۳)

در ادامه جلسه مقرر شد یک گردان دریایی سپاه ماهشهر با همکاری نیروهایی از منطقه ۸ و ۹ سپاه، پشتیبانی و احتیاط عملیات را بر عهده گیرند و علاوه براین، قرارگاه کربلا نیز با استفاده از واحدهای توپخانه و هوانیروز یک قرارگاه تاکتیکی به منظور اجرای عملیات در خشکی ایجاد کند و در کنار این اقدام، قرارگاه نوح نیز عملیات دریایی شمال خلیج فارس را به اجرا درآورد.(۴)

پس از آن، فرمانده و مسئولان قرارگاه نوح نبی، گزارشی از هماهنگی سپاه با نیروی زمینی، دریایی و هوایی ارتش و سازمان کشتیرانی جهت دریافت امکانات و تجهیزات لازم به منظور اجرای عملیات در فاو و سکوهای البکر و العمیه ارائه کردند.(۵)گفتنی است برخی فرماندهان عقیده داشتند علاوه بر مشکلات موجود، برخی ناهماهنگی ها ازسوی نیروهای ارتش به خصوص نیروی دریایی، آماده سازی عملیات والفجر۶ (عملیات شمال خلیج فارس) را با کندی مواجه کرده است.(۶)

۱

اقدامات و فعالیت های ارتش عراق به منظور جلوگیری و ایجاد وقفه در اجرای سلسله عملیات های والفجر ایران، به ویژه عملیات آتی در منطقه دهانه شیلر، همچنان ادامه دارد. دراین زمینه گزارش های یگان های خودی مستقر در منطقه غرب از افزایش حجم اقدامات اطلاعاتی و تقویت رزمی و زرهی دشمن و هوشیاری نسبی ارتش عراق درخصوص زمان و مکان حمله آتی ایران در منطقه دهانه شیلر حکایت دارد.

گزارش های نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه های حمزه سیدالشهدا و رده جلوی آن (مقدم حمزه) درمورد وضعیت کلی دشمن در روز های دهم تا سیزدهم مهر حاکی است: درپی ناکامی حرکات نفوذی دشمن برای تصرف مناطق سرکوب برخی ارتفاعات سورن، ارتش عراق به اقداماتی نظیر تحکیم موانع و استحکامات، ترمیم مواضع در خطوط پدافندی، تقویت و گسترش نیروهای مانوری پیاده و زرهی و ثبت تیر راه های مواصلاتی دست زده و بر حجم فعالیت های مهندسی و توپخانه ای

۱- سند شماره ۲۷۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ - ۲ و ۱۶ - ۶.

۲- سند شماره ۲۷۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات انجام نشده قبل از والفجر۴، محمد اسحاقی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۱۷۲ - ۱۶۶.

۳- سند شماره ۲۷۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ - ۲.

۴- سند شماره ۱۲۵۰۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴ - ۳.

۵- سند شماره ۱۲۵۰۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰ - ۴؛ و - سند شماره ۲۷۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶ - ۸.

۶- سند شماره ۲۷۷/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۵؛ و - سند شماره ۱۲۵۰۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین،

صص ۲۴ – ۱۰.

خود افزوده است. در این گزارش ها آمـده است: «فعالیت های گشتی و شـناسایی دشـمن بیشتر شده است و دشـمن قصد دارد با دیده بانی و با به کارگذاشتن عوامل مزدور داخلی حرکات یگان های خودی را زیر نظر بگیرد. در طی روزهای گذشته، دشمن توسط عوامل اطلاعاتی خود اقدام به شناسایی مواضع یگان های خودی در منطقه پنجوین نموده است.»

در ادامه گزارش های مـذکور فعالیت های عمده دشـمن در سه حوزه تقویت نیروی پیاده زمینی، تشدید اقدامات مهندسـی و توپخانه ای این طور تشریح شده است: ارتش عراق با انتقال گسترده تیپ ها علاوه بر تقویت نیروهای مستقر و احتیاط خود، خط های دفاعی و پدافندی اش را تکمیل کرده و فعـالیت نیروهای پیاده ارتش عراق با اسـتعدادهای مختلف در منطقه هرگنه، دهلیز توتمان، کخلان و تپه های هفت توانان و بین ارتفاعات نالپـاریز تـا منکوه و کخلان تا پایین گرمک مشاهـده گردیـده است. علاوه براین، عناصـر ارتش عراق با تشدیـد اقـدامات مهندسـی خود در اکثر منـاطق پنجوین درحـال تحکیم مواضع و ایجـاد موانعی ازقبیـل سیم خـاردار و میـادین مین و حفر کانـال به ویژه در انتهـای هفت توانـان و مـابین ارتفاعـات سه درختی و هرگنه کوچک می باشـند. در همین حال، فعالیت های هوایی و جابه جایی و تقویت توپخانه دشـمن بیش ازپیش افزایش یافته است؛ نیروهای عراقی ضـمن انجام شـناسایی های هوایی، دو عدد موشک زمین به زمین در کانی پنکه و همچنین یک قبضه توپ دوربرد در منطقه سـیدابند روی کوه لدره و نالپاریز برای کوبیدن شـهر بانه و مواضع مرزی آن مستقر کرده اند؛ این در حالی است که حدود دو ماه پیش نیز خبری مبنی بر اسـتقرار موشک زمین به زمین روی کوه قایه با هدف کوبیدن شـهر مریوان منتشـر شده بود. علاوه براین، تعداد ۲۴ فروند هلیکوپتر در منطقه سراب سبحان آقا تا کانی پانکه مستقر می باشد.(۱)

از سوی دیگر، طبق پیوست اطلاعـاتی طرح مانور عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شـیلر، استعداد ارتش عراق در این منطقه چنین است: نیروهای درگیر دشمن در منطقه شامل ۱۲ گردان پیاده، ۱۰ گردان گارد مرزی و پلیس، ۱ گردان تانک، ۱ گردان احتیاط و ۵ گردان کماندو؛ و نیروهای تقویت نزدیک و دور دشمن شامل ۳۲ گردان پیاده، ۲۵ گردان گارد مرزی و پلیس، یک گروهان و گردان تانک، ۷ گردان کماندو و ۳ گردان احتیاط که همه نیروهای فوق توسط ۱۲ گردان توپخانه پشتیبانی می شوند.(۲)

علاوه بر گزارش های یگان های خودی، اسـناد و مکاتبات بین لشـکر چهارم دشمن و رده های تحت امر ارتش عراق از هوشیاری دشمن درمورد زمان و محورهای حمله آتی ایران حکایت دارد. امروز فرماندهی لشکر چهارم عراق در نامه ای به کلی سری نوشته است: «مقاصد دشمن مبنی بر تعرض به پنجوین و توتمان جهت اشغال شهر پنجوین و پیشروی از توتمان به منظور قطع جاده پنجوین - نالپاریز پابرجاست. همچنین احتمال دارد دشـمن یک ستون فرعی را ازسمت گرمک به لاله حمران به منظور ایذایی یگانی مان وارد عمل نماید. دشمن کلیه آمادگی های خود را به اتمام رسانده و از

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۳، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشـهدا به واحـد اطلاعـات - عملیـات قرارگاه خاتم الانبیای باختران، دوره ۱۰/۷/۱۳۶۲ تا ۱۱/۷/۱۳۶۲، صص ۱۱۱ - ۱۰۹؛ و - همـان، گزارش نـوبه ای اطلاعاتی قرارگاه عملیاتی مقدم حمزه، دوره ۱۰/۷/۱۳۶۲ تا ۱۳/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲۲ - ۱۱۹.
۲- سند شماره ۲۰۴۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲۰.

شب مورخه ۱۵/۷/۶۲[۱۳] تا ۲۴/۷/۶۲[۱۳] آماده حمله می باشد.»(۱) همچنین فرماندهی لشکر مذکور در نامه ای دیگر با طبقه بندی به کلی سری به نقل از مرکز اطلاعات پنجوین درمورد زمان و فلش های حمله آتی ایران آورده است: «دو نفر از گروه محمود آشتیانی اطلاعات زیر را دراختیار ما گذاشتند:

۱. دشمن تصمیم گرفت در روز ۹ یا ۱۰ ماه محرم به مناسبت روز عاشورا حمله خود را آغاز نماید و به شکل زیر:

الف) حمله به منطقه شاندری و سیدصادق با استفاده از جاده سورن به منظور تصرف جاده سیدصادق - نالپاریز.

ب) ستون دوم شاندری تصرف قله قایه و پیشروی به سوی کانی مانگا (۸۱۳۹) به منطقه توتمان تهاجم می کند.

ج) ستون سوم درجهت خانم شیخان (۹۲۴۵) حرکت کرده و به منظور تصرف قله مارو به پیشروی خود ادامه می دهد.

د) ستون چهارم ازسمت بانه به سوی سورکیو و سوریان (۹۶۵۹) حرکت کرده و در عمق محور شهر بازار پیشروی می نماید. بدین منظور جاده ای از بلیکه ۷۰۶۵ به سوریکه احداث شده است.»(۲)

۱

در ادامه حملات زمینی و هوایی عراق به مناطق مرزی بانه و مریوان که با هدف ناامن ساختن عقبه عملیات آتی انجام می گیرد امروز هم تعدادی از هواپیماهای عراقی چند منطقه مسکونی در مریوان و روستایی در حوالی بانه را هدف قرار دادند. در همین حال، حملات توپخانه ای عراق به مریوان نیز خساراتی به بار آورد.

بنا به اعلام شهربانی مریوان، امروز هواپیماهای عراق دو بار در ساعات ۱۵:۴۵ و ۱۶:۳۰ «به حریم هوایی مریوان تجاوز نموده و چهار منطقه از شهر را بمباران کردند [که] تاکنون تعداد ۸ نفر شهید و ۹ نفر زخمی داشته است، ضمناً بیش از ۹۰ منزل مسکونی و قسمتی از حوالی پادگان تخریب و ۳ دستگاه اتومبیل منهدم شده است.»(۳)رکن۳ قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاجا نیز در گزارشی از این منطقه اعلام کرد: درپی حملات توپخانه ای دشمن به اطراف دریاچه و ساختمان ژاندارمری مریوان، خسارات جزئی به مناطق مسکونی هم جوار وارد شده است.(۴)

در گزارش دیگری از کردستان، فرمانداری بانه اعلام کرد: ساعت ۱۶:۴۵ بعدازظهر امروز، هواپیماهای دشمن «چندین مرتبه به حریم فضایی اطراف بانه تجاوز و با آتش شدید پدافند مواجه شدند که در موقع برگشت، روستای میرحسام از بخش مرکزی بانه را بمباران [کردند] که منجر به شهیدشدن یک بچه ۷ ساله و زخمی شدن ۶ [نفر] و تخریب تعدادی از خانه های آن روستا شده.»(۵)

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، پیشین، نامه فرمانده آتشبار ۸ توپخانه سبک به فرماندهی لشکر۴، شماره نامه ۴۷۴، صص ۱۳۴ - ۱۳۳.

۲- همان، شماره نامه ۵۵۶۴، صص ۱۳۸ - ۱۳۷.

۳- سند شماره ۳۲۹۱۶۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۱۸۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (رکن۳) به مرکز فرماندهی ارتش جمهوری اسلامی (رکن۳)، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۱.

۵- سند شماره ۳۴۶۲۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری بانه به استانداری کردستان، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

در واکنش به این اقدامات دشمن، براساس اطلاعیه ۱۴۸۱ ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، نیروهای خودی در جبهه های عملیاتی پیرانشهر، سردشت، مریوان و بانه به آتش توپخانه و سلاح های سنگین نیروهای عراقی پاسخ دادند.(۱)

۱

در طول روزهای اخیر، شهرهای آبادان و خرمشهر همچنان هدف حملات و آتشباری ارتش عراق قرار داشتند و تبادل آتش میان نیروهای خودی و دشمن در امتداد نوار مرزی به ویژه در مناطق شلمچه، پل نو، پاسگاه زید، جزیره مینو، راه آهن و گمرک خرمشهر جریان داشت. براثر آتش دشمن در این مدت در آبادان ۱۴ نفر شهید و ۱۰ نفر زخمی شدند و در خرمشهر نیز ۲ تن شهید و ۱۲ تن نیز مجروح گردیدند. براساس گزارش فرمانداری های آبادان و خرمشهر و همچنین شهربانی استان خوزستان تعداد شهدا و مجروحان و نیز خسارات ناشی از حملات دشمن در این دو شهر بدین شرح است:

یکشنبه ۱۰/۷/۱۳۶۲

آبادان: شهادت ۷ نفر از نیروهای خودی و خسارت دیدن یک منزل مسکونی و یک باب مغازه.(۲)

خرمشهر: شهادت ۲ تن از نیروهای خودی در شلمچه و راه آهن(۳)

علاوه براین در این روز براثر اجرای آتش دشمن در محور جفیر تعدادی از رزمندگان مجروح و ۳ نفر هم براثر موج گرفتگی راننده، پس از برخورد با لندکروز به شهادت رسیدند.(۴)

دوشنبه ۱۱/۷/۱۳۶۲

آبادان: مجروح شدن ۹ تن از رزمندگان و واردآمدن خسارت به ۲ خانه مسکونی.(۵)

خرمشهر: زخمی شدن ۶ نفر از نیروهای خودی و آتش سوزی در پاسگاه هرطه براثر اصابت خمپاره دشمن.(۶)

سه شنبه ۱۲/۷/۱۳۶۲

آبادان: مجروح شدن یک نفر از رزمندگان، خسارت دیدن ۲ مغازه و آتش گرفتن تعدادی درخت خرما که با تلاش مأموران اداره آتش نشانی مهار شد.(۷)

خرمشهر: مجروح شدن یکی از نیروهای سپاه در منطقه پاسگاه زید.(۸)

در همین حال امروز نیز بنا بر گزارش فرمانداری خرمشهر، تبادل آتش در دو سوی نوار مرزی، به شدت ادامه داشت که براثر آن ۳ تن از نیروهای خودی در شلمچه و ۲ نفر دیگر در پاسگاه زید مجروح شده اند. همچنین ۳ خانه سازمانی گمرک طعمه حریق شد که با تلاش مأموران آتش نشانی مهار گردید.(۹)

۱- روزنامه کیهان، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۲۲.

۲- سند شماره ۲۹۱۱۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۱/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۹۰۷۵۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به استانداری خوزستان، ۱۱/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۲۸۴۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد تیپ مستقل ۵۷ حضرت ابوالفضل به ستاد منطقه۷ سپاه، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۲۹۱۱۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی اهواز به استانداری خوزستان، ۱۲/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۲۹۱۱۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی اهواز به استانداری خوزستان، ۱۲/۷/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۵۵۶۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری آبادان به استانداری خوزستان، ۱۳/۷/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۲۹۰۷۷۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به استانداری خوزستان، ۱۳/۷/۱۳۶۲.

۹- سند شماره ۲۹۰۷۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری خرمشهر به استانداری خوزستان، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

درپی اجرای آتش پراکنده دشمن در شهر آبادان «به ساختمان های دادسرا، گمرک، قرنطینه، پارکینگ شهرداری خساراتی وارد شده و در طول منطقه عملیات، تعداد ۷ نفر از نیروهای ایران و یک نفر از نیروهای مجاهدین عراق شهید شدند.»(۱)

۱

درحالی که شش روز از موشک باران شهرهای دزفول و اندیمشک می گذرد امروز خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا) گزارش داد: رقم کشته شدگان حمله موشکی عراق به شهرهای دزفول و اندیمشک واقع در جنوب غرب ایران که جمعه گذشته صورت گرفت، به ۷۷ تن رسیده است. بنا بر این گزارش، کارکنان گروه نجات سرگرم جست وجو برای یافتن اجساد دیگر می باشند.(۲)

گفتنی است مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق با ارسال تلگرامی به حضور امام خمینی ضمن محکوم کردن حمله موشکی صدام به شهرهای مقاوم دزفول و اندیمشک، این فاجعه بزرگ را به حضور امام و دو ملت مسلمان ایران و عراق تسلیت گفت. در بخشی از این پیام آمده است که جنایات رژیم عراق ابعاد توطئه گسترده استکبار جهانی علیه ملل اسلامی را فاش می سازد.(۳)

۲

امروز شهرهای مریوان، سقز، بانه، بوکان و مهاباد عرصه درگیری بین نیروهای خودی و افراد مسلح ضدانقلاب بود.

عناصر وابسته به گروه های ضدانقلاب امروز با نفوذ ازسمت روستای نگل به جاده سنندج - مریوان، به یک خودروی لندرور شرکت نفت و یک کامیون حمله کردند. خودروی مذکور قصد عزیمت از روستای سروآباد به نگل را داشت و حامل چهار کارمند شرکت نفت و یک نفر از استانداری کردستان بود که هدف حمله ضدانقلاب قرار گرفت و ۲ تن از سرنشینانش شهید و ۳ تن دیگر مجروح شدند و افراد ضدانقلاب آنها را به گروگان بردند(۴)

در درگیری نیروهای خودی با عناصر مسلح غیرقانونی در روستای انجیران از توابع مریوان، ۱۵ نفر از افراد ضدانقلاب کشته و ۷۰ نفر زخمی شدند. در این عملیات ۱۲ تن از نیروهای خودی نیز شهید یا مجروح شدند.(۵)

همچنین بنا بر اعلام شهربانی سقز، امروز درگیری شدیدی بین نیروهای سپاه و عناصر حزب دمکرات و کومه له در روستای قاشق واقع در ۳۰ کیلومتری این شهرستان رخ داد. در این درگیری که دامنه آن تا روستای کوچک الله در ۲۵ کیلومتری سقز نیز کشیده شد، ۳ نفر از عناصر ضدانقلاب کشته شدند.(۶)گزارش دیگری از شهربانی سقز حاکی است: چته های حزب دمکرات امروز به دو ایفای حامل مهمات در جاده بوکان حوالی روستای قهرآباد، حمله کردند که درنتیجه آن ۲ نفر از مهاجمان کشته شدند. همچنین «در محور سقز - بانه افراد حزب دمکرات به تأمین های مستقر در جاده حمله ور و ۴ نفر از سربازان را مجروح و یک نفر [را] به شهادت» رساندند.(۷)

هنگ ژاندارمری مهاباد نیز اعلام کرد: امروز درپی کمین ضدانقلاب به نیروهای تأمین پایگاه

۱- سند شماره ۲۹۱۱۳۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی خوزستان به استانداری خوزستان، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۰، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۷، تهران - خبرگزاری رویتر، ۱۳/۷/۱۳۶۲.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۴- سند شماره ۸۱۹۳۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی به اطلاعات دفتر نخست وزیری، ۱۳/۷/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۳۲۹۱۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۱، ۱۵/۷/۱۳۶۲، ص۹، سنندج - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۷/۱۳۶۲.
۶- سند شماره ۳۲۹۱۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۷/۷/۱۳۶۲.
۷- سند شماره ۳۲۹۱۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۱۷/۷/۱۳۶۲.

کشک دره، یک سرباز به شهادت رسید و یک سرباز دیگر مجروح شد.(۱)

بنا بر اعلام شهربانی سقز، ۳ نفر از اهالی روستای کندلان در ۴۰ کیلومتری سقز، به حزب کومه له پیوستند.(۲)

۱

دولت اردن خواستار توقف جنگ عراق و ایران و حل مسالمت آمیز اختلافات دو کشور شد.

به گزارش رادیو بغداد، در دیداری که امروز بین رؤسای دو کشور اردن و آلمان فدرال در امان صورت گرفت، پادشاه اردن موضع مثبت عراق برای پایان صلح جویانه جنگ را ستود. ملک حسین در ضیافت شامی که به مناسبت ورود هلموت کهل صدراعظم آلمان فدرال، ترتیب داده بود، ضمن اینکه تلویحاً ایران را آغازگر جنگ معرفی کرد، مدعی شد که از آغاز جنگ تاکنون، مقامات بغداد با پذیرش قطعنامه های سازمان ملل و استقبال از اقدامات مسالمت آمیز در سطح بین المللی و منطقه ای خواهان توقف جنگ و رسیدگی به علل درگیری براساس حق و عدالت و دخالت نکردن در امور داخلی یکدیگر بوده اند(۳)

۲

در آستانه ماه محرم جمعی از روحانیون و وعاظ سراسر کشور(۴) با امام خمینی دیدار کردند. رهبر انقلاب اسلامی در این دیدار ضمن سخنانی به موضوعاتی نظیر سکوت جهانی دربرابر حمله موشکی عراق به دزفول و اندیمشک، عبرت گرفتن از نهضت مشروطیت، امکان ضربه زدن دشمن ازطریق ایجاد نفاق، پرهیز از اختلاف به عنوان تکلیفی همگانی، لزوم عزیمت روحانیون به جبهه ها، بی سابقه بودن اختناق حاکم بر عراق، تسلط امریکا به واسطه ناتوانی و سستی حکام منطقه، لزوم بیان بعد سیاسی واقعه کربلا، هشدار درمورد توطئه دشمنان و... پرداختند.

در ابتدای این دیدار، امام خمینی به فاجعه حمله موشکی عراق به دزفول و اندیمشک اشاره کرده و گفتند: «ما در این آستانه ماه محرم، مصیبت های بزرگی دیدیم. دزفول و اندیمشک که همه جوانان ما بودند، برادران ما بودند، خواهران ما بودند، عزیزان ما بودند، اینها به دست عمال امریکا و آنهایی که به اسلام عقیده ندارند و ضد اسلام هستند شهید شدند و دنیا در این باب ساکت است. رسانه های گروهی دنیا، غایت حرفی که می زنند این است که عراقی ها می گویند آنها ما را، ایرانی ها ما را بمباران کردند، ایرانی ها هم می گویند آنها. بااینکه می آیند می بینند مصیبت ها را، لکن این سازمان های به اصطلاح حقوق بشر به جای اینکه ظالم ها را محکوم کنند، مظلوم ها را محکوم می کنند.»

رهبر انقلاب اسلامی ایران در ادامه، ایجاد خطوط مختلف سیاسی و ایجاد تفرقه ازطریق آن

۱- سند شماره ۳۵۱۸۲۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۲.

۲- سند شماره ۳۲۹۱۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۷/۱۳۶۲، صص ۵ - ۴، رادیو بغداد، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

۴- آیت الله مهدوی کنی (دبیرکل جامعه روحانیت مبارز تهران)، اعضای جامعه روحانیت مبارز تهران، نمایندگان دفاتر سازمان تبلیغات اسلامی سراسر کشور، اعضای دفتر تبلیغات قم، طلاب خارجی مقیم ایران، نمایندگان طلاب قم، روحانیون تربت حیدریه، روحانیون اهل سنت و مرزنشینان خراسان در این دیدار حضور داشتند.

در جامعه را، شیوه جدید دشمنان جمهوری اسلامی دانسته و افزودند: «از شیاطین غافل نباشید، این شیاطین به هر چیزی که می توانند متشبث می شونـد و به هر راهی می خواهند در دل این ملت رخنه کنند. قضیـه حمله نظامی آن قدرها مهم نیست، جوابش را بحمدالله سلحشوران اسـلام می دهنـد و داده انـد. رسانه های گروهی هم دیگر حرف هایشان تأثیری نـدارد در دنیا؛ برای اینکه معلوم شده است که اینها چه کاره اند و مسائلشان یـک مسائلی است که باور نمی کننـد، نمی تواننـد بازی بدهنـد ملت های ما را. آنچه که امروز آنها دست به آن زده انـد، قضیـه ایجاد - به خیال خودشـان - تفرقه است، مثلاً ـ می گوینـد راه فلاـن مقـام، خـط فلان مقام چی است و خط فلان مقام هم مقابل اوست. دو مقامی که هر دو و سایر مقامات همه باهم هستند و در همه چیزها باهم دوست و برادر هستند و آنها خودشان می داننـد که راهی جز همان راهی که همه دارند، ندارند، لکن ساده دل هـا ممکن است که گـاهی بـاور کننـد. راه فلان حوزه چی هست، راه فلان حوزه چی هست، راه فلان آقا چی هست، راه فلان آقا چی هست، راه روحـانیون فلاـن قسـمشان چی است، راه فلاـن قسـمشان چی است. خطـوط مختلفی آنهـا عرضه می کننـد و به مردم می خـواهند بباورانـد که یک همچو مسائلی هست در ایران و اینها هرکدام یک خط خاصـی دارند، درصورتی که مسئله این طور نیست؛ هیچ خطی جز خط اسلام در ایران نیست و همه باهم در یک خط هستند. ...»

امـام خمینی سـپس بـا تأکیـد بر لزوم عـبرت گیری از نهضت مشـروطیت گفتنـد: «تاریـخ یـک درس عـبرت است برای مـا. شـما وقـتی که تـاریخ مشـروطیت را بخوانید می بینید که در مشروطه بعد از اینکه ابتدا پیش رفت، دست هایی آمد و تمام مردم ایران را به دو طبقه تقسیم بندی کرد. نه ایران تنها، از روحانیون بزرگ نجف یک دسته طرف دار مشروطیت، یک دسته دشمن مشروطه، علمای خود ایران یک دسته طرف دار مشروطه، یک دسـته مخالف مشـروطه. اهل منبر یک دسـته برضـد مشـروطه صـحبت می کردنـد، یک دسـته برضد اسـتبداد. در هر خانه ای دوتا برادر اگر بودنـد، مثلاً ـ در بسـیاری از جاها این مشـروطه ای بود، آن مسـتبد. و این یک نقشه ای بود که نقشه هم تأثیر کرد و نگـذاشت که مشـروطه به آن طوری که علمای بزرگ طرحش را ریخته بودنـد، عملی بشود. به آنجا رساندنـد که آنهایی که مشـروطه خواه بودنـد به دست یک عـده کوبیـده شدند، تا آنجا که مثل مرحوم حاج شـیخ فضل الله نوری در ایران برای خاطر اینکه می گفت باید "مشـروطه مشروعه" باشد و آن مشروطه ای که از غرب و شـرق به مـا برسـد قبول نـداریم، در همین تهران به دار زدنـد و مردم هم پای او رقصـیدند یا کف زدنـد... ما بایـد از این تاریـخ عبرت بگیریم که مبادا یک وقتی در بین شما آقایان روحانیون، بیفتند اشخاصی، یا در بین مردم وسوسه کنند و خدای نخواسته آن امری که در مشروطه اتفاق افتاد در ایران اتفاق بیفتد.»

رهبر انقلاب اسلامی در ادامه با اشاره به تحرکات گروهی از فعالان سیاسی مخالف جمهوری اسلامی برای ایجاد خدشه در انتخابات آتی مجلس شورای اسـلامی، درمورد استفاده از این حربه برای ضربه زدن به اساس نظام جمهوری اسلامی هشدار داده و خاطرنشان ساختند: «چند وقت دیگر هم انتخابات شروع می شود. از قراری که من شنیدم به طور حاد دارند اشخاص عمل می کنند.

ص: ۹۱۴

اشخاصی هستند که به جمهوری اسلامی هیچ اعتقاد ندارند، لکن برای خاطر شکستن جمهوری اسلامی در تبلیغات انتخاباتی می خواهند شرکت کننـد، نه از باب اینکه می خواهند وکیل بشوند، از باب اینکه می خواهند شکست بدهند جمهوری اسلامی را، اشخاصی هستند که به وسوسه، اشخاص مؤمن را وادار می کنند که به طور حاد دخالت بکنند در این امور. ممکن است که اگر اشخاص هوشمند تنبّه ندهند و بیدار نشوند، این انتخابات موجب این بشود که دودستگی های زیادی ایجاد بشود و این همان مسئله مشروطه است. بایـد مردم توجه کننـد و خصوصاً روحانیون، روحانیون مبارز تهران، مدرسین محترم قم، روحانیون مشهد، اصفهان، همه جا...»

امام خمینی اجتناب از اختلاف را نیز تکلیفی همگانی عنوان و تأکیـد کردند: «مردم در انتخابات موظف اند، موظف شرعی هستند که اختلافات کوبنده را از آن دست بردارند و این یک امری است که بین همه هست، یعنی یک تکلیفی متوجه به همه هست، به من طلبه که اینجا نشسته ام و به شما علما و همه علمای بلاد و همه قشرهای ملت، همه روشنفکران، همه نویسندگان، گویندگان، به همه تکلیف شرعی است که نگذارید مسئله مثل مسئله مشروطیت بشود. عبرت بگیرید از آنجا، اگر مثل او بشود، آنهایی که مخالف با اسلام و جمهوری اسلامی هستند و بازیگر هستند، آنها می آیند قبضه می کنند. یکی از اموری که خیلی لازم است، همین مسئله است که باید تذکر بدهند آقایان، تنبه بدهند آقایان. ... در انتخابات توجه کننـد، مردم را توجه بدهید به اینکه شما می خواهید اسلام را حفظ کنید، باید منتخبین شما اشخاصی باشند که توجه به اسلام داشته باشند، متعهد به اسلام باشند، بازیگر نباشند، به شرق و غرب توجه نداشته باشند.»

رهبر انقلاب اسلامی در بخش دیگری از سخنانشان بـا تأکیـد بر لزوم عزیمت روحانیون به جبهه ها یادآور شدنـد: «جبهه ها محتاج به روحانی هستند، چنانچه همه مردم محتاج هستند که روحانیون آنها را هدایت کنند، ارشاد کنند، اگر توطئه ای در کار هست آنها آن توطئه را خنثی کنند. در جبهه هـا، در شهرهای مرزی احتیاج هست به روحانیون. برای خـدا روحانیون به جبهه ها برونـد، به شهرهای مرزی برونـد و مردم را هـدایت کننـد. شیاطین همه جا هستند، بایـد در مقابلشان جُندالله هم باشـد. از جبهه ها مکرر این مطلب گفته شده است که روحانیون بیایند در اینجا، ما احتیاج داریم و انصاف نیست که این جوان های عزیز ما در آنجا فـداکاری کننـد و از شماها تقاضا کنند که بیایید ما را هدایت کنید، بیایید ما را خط هدایت بدهید و ما مضایقه کنیم. این هم یکی از اموری است که باید آقایان توجه به آن بکنند و ایام محرم و صفر هم یک فرصتی است که می توانند آقایان بروند در آنجا و می توانند در شهرهای مرزی، ولو به نوبت – در بعضی شهرهای مرزی می گویند که حتی برای عقدکردن هم روحانی نیست – ولو به نوبت باشد، آقایان در آن شهرها بروند یک ماه بمانند، بعد یکی دیگر یک ماه بماند، مردم را هدایت کنند، امور شرعیه مردم را به آنها بگویند.»

اختنـاق حـاکم بر عراق یکی دیگر از محورهـای سخنان امـام خمینی بود. ایشـان بـا تأکیـد بر اینکه «مـا هرگز مهاجم نیستیم و نخواهیم بود» عبور رزمنـدگان از مرز و ورودشـان بـه خـاک عراق را اقـدامی درجهت دفـاع از کشـور ایران و ملت عراق عنـوان کرده و گفتنـد: «امروز کشـور عراق ابتلایش بیشتر

از کشور ماست، مردم مسلمان عراق امروز بیشتر در رنج هستند از ما، اختناقی که در عراق حکم فرماست، در هیچ عصری شاید نبوده، مردم مالک هیچ نیستند در عراق. دم از اسلام می زنند این سردمدارهایی که اصل اسلام را اطلاع ندارند چی هست، لکن یک کلمه اسلامی شنیده اند و دم از اسلام می زنند، لکن اسلام را زیر پا گذاشته اند و این مردم مسلمان عراق را در فشار و اختناق قرار داده اند که سلب امنیت الآن از عراق هست. ... اینها آن روزی که دستشان برسد، شک نکنید که اعتاب مقدسه را با خاک یکسان می کنند - همان طوری که قبور اولیای خدا را در بقیع با نافهمی و کج روی از بین بردند - اینها با ضد اسلامی در عراق خواهند رفتار کرد و این بقاع مطهره را نخواهند - اگر دستشان برسد خدای نخواسته - باقی گذاشت. چرا ملت عراق و ارتش عراق توجه ندارند به این معانی؟ صدام لب جهنم واقع شده است، حزب بعث لب جهنم واقع شده است و محتاج به یک قیامی است در عراق، ولو قیامی ضعیف. ...»

امام خمینی در تحلیل اوضاع کنونی منطقه خلیج فارس، موضوع تسلط امریکا بر حاکمان کشورهای عربی را مشکل اصلی منطقه ذکر کردند و افزودند: «ما امروز ملاحظه می کنیم که به واسطه بی عرضگی این حکومت ها، امریکا از آن ور دنیا دارد حکومت می کند به اینجاها. اینجا ما دستش را قطع کردیم که نفس نمی تواند بکشد و خلیج دست ماست که امریکا تا آمده است بجنبد دیگر نفتی برای آنها نمی گذاریم بماند، لکن بی توجهی این حکومت ها اسباب این شده است که امریکا از آن ور دنیا دستش را دراز کرده و اینجا زمام امور این حکومت ها را به دست گرفته، قدرت دست اینهاست.»

ایشان خطاب به حکام و مردم کشورهای منطقه نیز گفتند: «شما می دانید که جمهوری اسلامی می خواهد اسلام باشد در این کشور و در همه کشورها، لکن اسلحه هاتان را دست گرفتید و برضد اسلام و جمهوری اسلامی عمل می کنید. اسلحه دارید، لکن نمی دانید کجا عمل کنید. شما اگر باهم متحد بشوید، همین حکومت های عرب باهم متحد بشوند، سایر مسلمین هم همراه آنها هستند، ما هم همراه آنها هستیم. متحد باید بشوند - بشوند - و امریکا را بگویند تو چه کاره هستی که آمدی خلیج فارس را می خواهی اداره بکنی؟ به تو چه ربط دارد؟ شوروی چه کاره است که از آن ور آمده است و افغانستان را می خواهد فرمانفرمایی در آن بکند؟ به چه مناسبت؟ برای این است که اینها استفاده می کنند از نادانی یک دسته و از خیانت یک دسته. یک دسته نادان اند، یک دسته خائن، یک دسته مردم بیچاره هم که گرفتار در دست اینها هستند، نمی توانند کاری انجام بدهند.»

در بخش دیگری از این سخنرانی، امام خمینی با خطاب قراردادن روحانیون و وعاظ درمورد توجه به بعد سیاسی واقعه کربلا اظهار کردند: «شما آقایان که بسیاری تان در منابر و بسیاری در پایین منابر مردم را ارشاد می کنید، باید در این دو ماه مبارک ارشادتان را قوی بکنید و مسائل اسلامی را برای آنها بگویید، مسائل سیاسی را برای آنها بگویید، درعین حالی که مسئله کربلا، که خودش در رأس مسائل سیاسی هست، باید زنده بماند به همان فرمی که بود، منتها الفاظ تغییر بکند. مصیبت ها همان است، مصیبت ها تغییری ندارد، باید آن بعد سیاسی کربلا را برای مردم بیان کرد. سیدالشهدا(ع) به حسب روایات ما و به حسب عقاید ما از آن وقتی که از مدینه حرکت کرد

می دانست که چی دارد می کند، می دانست شهید می شود، قبل از تولد او اطلاع داده بودند به حسب روایات ما. وقتی که آمد مکه و از مکه در آن حال بیرون رفت، یک حرکت سیاسی بزرگی بود که در یک وقتی که همه مردم دارند به مکه می روند، ایشان از مکه خارج بشود. این یک حرکت سیاسی بود، تمام حرکاتش، حرکات سیاسی بود؛ اسلامی - سیاسی، و این حرکت اسلامی - سیاسی بود که بنی امیه را از بین برد و اگر این حرکت نبود، اسلام پایمال شده بود.»

امام خمینی در پایان سخنان خود با هشدار درخصوص توطئه های دشمنان انقلاب اسلامی تأکید کردند: «آن روزی که افراد ادراک می کنند که - احتمال هم بدهند که - اسلام در خطر است، آن روز همان کاری که امام حسین کرد باید بکنند. آن روزی که احتمال ما بدهیم که اسلام در خطر است، باید همه مان فداکاری بکنیم، باید برویم دنبال کار. اگر احتمال بدهیم که به واسطه تبلیغات انتخاباتی ما اسلام و جمهوری اسلامی در خطر است، باید آن جور تبلیغاتی که خطرناک است، دست از آن برداریم، برای اینکه ضد اسلام است و گاهی با اسم اسلام یا با توهّم اسلامی بودن، یک اموری انجام می گیرد که برخلاف اسلام است. ... ممکن است شیاطین در بین مردم بیفتند و آن قدر تزریق کنند که تکلیف شرعی معین کنند برایتان که باید ما مخالفت با فلان مقام، مخالفت با فلان امر بکنیم. بیدار باشید! آنها با توطئه های شیطانی دارند عمل می کنند. توطئه های شیطانی غیر از این لشکرکشی است، این مهم نیست، آن توطئه های شیطانی که بین خود شما ممکن است که تفرقه - خدای نخواسته - ایجاد کند، آنهایی است که یک کشور را به باد می دهد و برمی گرداند به زمان سابق، و آن نه به فرم سلطنت، به فرم اسلام، لکن اسلامی که آنها می خواهند.»(۱)

۱

خانواده ها و جمعی از بستگان دو رزمنده ایرانی اسیر در عراق، که اخیراً در مصاحبه ای با تلویزیون فرانسه از حقانیت انقلاب اسلامی دفاع کردند، امروز با رئیس جمهور، رئیس مجلس و نخست وزیر جداگانه دیدار کردند.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور ظهر امروز در دیدار با خانواده های رحیمی و طهانیان، ضمن آرزوی سلامتی و بازگشت هرچه سریع تر این رزمندگان گفت: «انقلاب تا وقتی دست افرادی همچون شما

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۶، صص ۱۸۰ - ۱۶۹.

و فرزندان شماست، هیچ گونه آسیبی به آن نخواهد رسید و درحقیقت شما هستید که این چنین فرزندانی را به اسلام و انقلاب تقدیم کرده اید. این فرزندان نشان داده اند که انقلاب آن قدر عمیق و راسخ است که توانسته این چنین افرادی را بسازد.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس نیز در دیدار با خانواده های این دو رزمنده با آرزوی صبر برای آنان، داشتن چنین فرزندانی را به آنها تبریک گفت و افزود: «خداوند به فرزندانتان توفیقی بزرگ داد که کار مهمی را انجام دهند، زیرا دشمنان اسلام می خواستند با تهیه مدرک از نوجوانانی که به جبهه رفته اند تبلیغات گسترده ای برعلیه انقلاب ما به راه بیندازند و به جهانیان بقبولانند که جمهوری اسلامی اینها را به زور به جبهه فرستاده است. کار بچه ها نتیجه را معکوس کرد و تبلیغی شد برای انقلاب اسلامی ما.»

میرحسین موسوی نخست وزیر و محسن رفیق دوست وزیر سپاه نیز امروز با بستگان دو رزمنده ایرانی اسیر در عراق ملاقات کردند. در این دیدار، نخست وزیر با اشاره به روحیه مستحکم و خلل ناپذیر این دو رزمنده در اسارتگاه دشمن و آثار آن در جامعه ایران، روحیه مقاوم این رزمندگان را تحسین کرده و به خانواده های آنان برای تربیت چنین اسطوره هایی تبریک گفت. وی همچنین تأکید کرد: «این روحیه نسل جوان ما سرنوشت ساز است و وجود این حماسه سازان بزرگ ترین سرمایه انقلاب اسلامی ماست.»(۱)

۱

در هم اندیشی مشترک ائمه جمعه، مسئولان سپاه، جهاد و استانداران استان های باختران، همدان و ایلام طرح لبیک یا خمینی به طور کامل بررسی شد.

محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران، بعدازظهر امروز در جلسه پایانی گردهمایی مشترک ائمه جمعه، استانداران استان های باختران، همدان و ایلام، شورای عالی سپاه، فرماندهان نواحی و پایگاه های ستاد منطقه۷ سپاه و مسئولان جهاد سازندگی استان های یادشده - که از دو روز پیش در باختران تشکیل شده بود - درباره طرح لبیک یا خمینی سخنانی ایراد کرد. وی در ابتدای این نشست، درمورد جهاد، ایثار و تقوا سخن گفت و از فرماندهان پایگاه های سپاه منطقه۷ خواست که با قبول مسئولیت ها در همه فعالیت ها پیشگام باشند تا به پیروی از آنها پاسداران انقلاب اسلامی بهتر نقش خود را ایفا کنند. محور اصلی این نشست طرح صف بود که طرح مقدماتی آن، یعنی لبیک یا خمینی، به طور کامل مورد بحث و بررسی قرار گرفت و مقرر شد که افراد واجد شرایط برای دفاع از انقلاب اسلامی و مسلمین و مستضعفین و محرومین در مقابل استکبار جهانی به خصوص امریکا و همچنین الگو قرارگرفتن برای سایر ملل اسلامی به منظور تحقق رهنمودهای امام مبنی بر تشکیل ارتش ۱۰۰ میلیونی ذخیره و ده ها میلیونی زیر پرچم، آموزش دیده و ساماندهی شوند. در این جلسه همچنین از همه نیروهای جبهه رفته که موفق به ثبت نام در طرح لبیک یا خمینی نشده اند خواسته شد که هرچه زودتر برای ثبت نام به مراکز بسیج مراجعه کنند.(۲)

۱- روزنامه کیهان، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۲۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۱۸.

۱

علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه ایران، که به منظور شرکت در سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل به نیویورک سفر کرده است، پیش از بازگشت به تهران با وزیران امور خارجه هشت کشور ملاقات کرد.

ولایتی در دیدار با وزیر امور خارجه بنگلادش درباره اجلاس آتی کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی که آذرماه سال جاری در داکا تشکیل خواهد شد و نیز درمورد تعمیق روابط دو کشور بحث و گفت وگو کرد.

وزیر امور خارجه سیرالئون نیز در دیدار با ولایتی از سخنان وی در سازمان ملل ابراز خرسندی کرد. در این ملاقات دو طرف بر گسترش روابط دوجانبه تأکید کردند.

وزیران امور خارجه ایران و سوریه هم در ملاقات با یکدیگر علاوه بر مذاکره راجع به روابط دو کشور درخصوص مسئله لبنان و اشغال آن به دست صهیونیست ها و اقدامات نیروهای مداخله گر چندملیتی، تلاش امریکا و صهیونیزم برای ارائه راه حل تحمیلی به مردم لبنان و کوشش برای به فراموشی سپرده شدن مسئله فلسطین و راه حل های مبارزه با این توطئه بحث و گفت وگو کردند. همچنین در ملاقات وزیران امور خارجه ایران و ترکیه، درباره نتایج سفر ولایتی به ترکیه و پیگیری مذاکرات آنکارا درخصوص روابط دوجانبه و همکاری های مشترک و حسن هم جواری گفت وگو شد.

در اولین دیدار نمایندگان دیپلماتیک ایران و چکسلواکی نیز درباره توسعه روابط دوجانبه و همکاری های مشترک صنعتی و تجاری بحث و تبادل نظر شد و دو طرف ضمن ابراز رضایت از گسترش روابط میان دو کشور، از یکدیگر برای دیدارهای آتی مقامات دو کشور دعوت به عمل آوردند. در این دیدار، وزیر امور خارجه چکسلواکی خرسندی خود را از اعزام اولین سفیر جمهوری اسلامی ایران به این کشور اعلام کرد.

ولایتی همچنین با وزیر امور خارجه آلمان شرقی ملاقات کرد. در این دیدار، دو طرف از موضوع ارتقای سطح روابط دوجانبه استقبال و بر توسعه همکاری های دو کشور تأکید کردند.

وزیر امور خارجه ایران در دیدار با همتای مالزیایی خود نیز بر توسعه روابط تجاری و فرهنگی تأکید کرد و دو طرف برای دیدار متقابل از پایتخت های دو کشور از یکدیگر دعوت کردند.

در ملاقات ولایتی با وزیر امور خارجه خلق چین هم درخصوص نتایج سفر اخیر وزیر امور خارجه ایران به چین و گسترش روابط و همکاری های صنعتی و تجاری بحث و مذاکره شد.[۱]

۲

وزیر امور خارجه ایران پس از شرکت در اجلاس سالانه مجمع عمومی سازمان ملل امروز به تهران بازگشت و در یک مصاحبه مطبوعاتی نتایج سفر به نیویورک را تشریح کرد.

در ابتدای این مصاحبه، ولایتی با اشاره به مسائل و مشکلاتی که سازمان ملل با آن مواجه است،

۱- همان، ص۳.

گفت: مسئله فلسطین، لبنان و افغانستان در رأس مسائل منطقه ای سازمان ملل است. وی درباره دخالت ابرقدرت ها در بحران های منطقه ای نیز افزود: «نظام سرمایه داری در غرب و یا نظام کمونیستی در شرق، هر دو روی یک سکه هستند، اما آنچه که ابرقدرت ها سعی در انجام آن دارند این است که مسائل را از آن حالت اصولی و کلی در نظر مردم خارج کنند و آن را به یک درگیری محلی و داخلی تبدیل کنند. برای مثال، در فلسطین یک توطئه صلیبی - صهیونیستی و در افغانستان یک توطئه الحادی کمونیستی علیه اسلام در جریان است. موضع جمهوری اسلامی ایران در مقابل مسئله فلسطین و افغانستان این است که ما می خواهیم مسلمانان جهان متوجه شوند که اگر امروز اسرائیل به لبنان تجاوز کرده است، فردا نوبت دیگر کشورهای اسلامی خواهد بود.»

وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی درمورد موضع ایران دربرابر جنگ تحمیلی گفت: «ما باید در جهتی حرکت کنیم که نشان دهیم که یک نظام متجاوز به ما حمله کرده است و باید در مقابلش بایستیم و حقوقمان را بگیریم و کاری کنیم که نه در منطقه و نه در جای دیگری از دنیا، هیچ نظامی فکر تجاوز به کشور دیگری را در سر نپرورانند و لذا ما قاطعانه در این اجلاس گفتیم که این جنگ تا احقاق حق ما ادامه خواهد داشت و هر دولتی چه بزرگ چه کوچک بخواهد به صدام کمک کند ما در مقابلش می ایستیم.»

ولایتی سپس به استقبال قابل توجه نمایندگان و وزیران امور خارجه کشورهای دیگر از سخنرانی نماینده جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل اشاره و درخصوص دلیل این استقبال گفت: «به قول یکی از وزرای خارجه شرکت کننده در اجلاس [دلیل این استقبال] این بود که ما حرف دل آنها را گفتیم، زیرا آنها چنین مجال و امکانی را ندارند که آزادانه نظراتشان را نسبت به آنچه که در جهان می گذرد بیان کنند.»

وی هدف از شرکت در مجمع عمومی یا موارد مشابه آن را جلوگیری از توطئه های تبلیغاتی و سیاسی علیه نظام جمهوری اسلامی ایران و ترسیم خط نداشتن وابستگی و عدم تعهد واقعی در جهان اعلام کرد و افزود: «مسلماً در حضور و بیان نقطه نظراتمان خواص مثبت بسیاری است که در عدم حضور و عدم بیان نظرات و موضعمان نیست.»(۱)

۱

طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، امروز در رأس هیئتی وارد لندن شد. گفت وگو درخصوص جنگ ایران و عراق، مسائل غرب آسیا و روابط فی مابین از اهداف این سفر ذکر شده است.

رادیو بی بی سی دراین باره گزارش داد: «امروز طه یاسین رمضان معاون اول نخست وزیر عراق، یک دیدار سه روزه از بریتانیا را شروع می کند.» گوردون مارتین خبرنگار دیپلماتیک بی بی سی در گزارشی کوتاه از این سفر گفت: این دیدار در میان تدابیر شدید امنیتی انجام می گیرد، جزئیات برنامه دیدار افشا نشده و نمایندگان مطبوعات به هیچ وجه امکان تماس با وی را ندارند. گزارشگر بی بی سی در ادامه،

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۱۸.

یاسین رمضان را یکی از افراد بانفوذ و نزدیک ترین مقام به رئیس جمهور عراق معرفی کرد و سفر وی به بریتانیا را دلیل اهمیت روابط دو کشور دانست. مـارتین با بیان این ادعا که انگلیس بی طرفی خود را حفظ کرده است افزود: «عراق هنوز یکی از مهم ترین کشورهایی است که بریتانیا با آن مناسبات بازرگانی دارد، گرچه باید گفت رقم مبادلاتی که در سال ۱۹۸۲ به ۸۰۰ میلیون پوند رسیده بود، در سال ۱۹۸۳ کمتر خواهد بود.» در ادامه گزارش بی بی سی آمده است: مهم ترین مطلبی که در مذاکرات رمضان و تاچر نخست وزیر بریتانیا، فردا مطرح خواهد شد، جنگ ایران و عراق است. این دیدار فرصتی برای انگلیس است تا بتواند برداشت کاملی از اهداف عراق و توان نیروها در خلیج فارس به دست آورد. در این ملاقات همه مسائل مربوط به غرب آسیا بررسی خواهد شد.(۱)

به گزارش رویتر از لندن، امروز رمضان با سرجفری هاو وزیر امور خارجه انگلیس نیز دیدار و گفت وگو کرد.(۲) امروز همچنین مذاکراتی میان حسن علی وزیر بازرگانی عراق و پل شانون وزیر بازرگانی انگلیس، در لندن انجام شد.(۳)

علاوه بر دیدارهای مذکور، امروز معاون نخست وزیر عراق در محل اقامت خود در لندن در مصاحبه با خبرنگار بی بی سی درمورد زمان تحویل جنگنده های سوپراتاندارد و اهداف عراق از دستیابی به این هواپیماها و نیز آخرین وضعیت کشورش در جنگ با ایران مطالبی را بیان کرد. در این مصاحبه، طه یاسین رمضان در پاسخ به سؤال این خبرنگار درمورد زمان تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق گفت: «برای ما تاریخ تحویل هواپیماهای مزبور اصلاً مهم نیست، زیرا عراق مطمئن است که عاقبت فرانسه سوپراتاندارها را تحویل خواهد داد. دولت فرانسه بارها تعهد آن را سپرده است و ما به تعهدات فرانسه اعتماد کامل داریم.» وی همچنین خاطرنشان کرد: «هواپیماهای مزبور تنها برای تقویت توانایی های عراق به منظور حمله به تأسیسات نفتی ایران نیست، بلکه برای تقویت کلی موقعیت نظامی عراق است.»

این مقام عراقی در پاسخ به این سؤال که «آیا عراق درپی ایجاد بحران بین المللی است تا به جنگ ایران و عراق پایان دهد؟» گفت: «رفتار ایران دراین باره چیز تازه ای نیست. واکنش ایران کوششی دیگر ازسوی رهبران برای گرفتن امتیاز از راه زور و تهدید و اخطار است. تعدادی از کشورها نیز تحت تأثیر این اخطارها قرار گرفته اند و تلاش می کنند تا تاریخ تحویل هواپیماها به عراق را به تعویق بیندازند. دولت عراق این رویه سایر دولت ها را درک نمی کند و آن را چیزی جز یک رفتار خصمانه علیه خود نمی شناسد.»

وی سپس با تکذیب این موضوع که دولت فرانسه به جای تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد در تلاش است تا موافقت سوریه را برای بازکردن خط لوله ای که در گذشته نفت عراق را به دریای مدیترانه می رساند جلب کند، گفت: «ما تنها به منظور تقویت بنیه نظامی خود اقدام به خرید هواپیماهای سوپراتاندارد کرده ایم.»

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۰، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۲۶، رادیو بی بی سی، ۱۳/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۲۴.

۳- روزنامه صبح آزادگان، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۳.

یاسین رمضان درمورد ابعاد اقتصادی جنگ عراق و ایران گفت: «تردیدی نیست که ما ازنظر مالی دوران سختی را گذرانده ایم. هزینه جنگ با ایران و رفتار سوریه که لوله نفت رسانی ما را قطع کرده اند علل اصلی این مشکلات بوده است و عراق هرگز این رفتار سوریه را فراموش نخواهد کرد، ولی درعین حال عراق از هیچ کس پول دریافت نمی کند، کشورهای دیگر به مساعدت ما پرداخته اند و این امری طبیعی است. ... حتی در این شرایط مشکل مالی و اقتصادی، عراق پیش بینی های لازم را کرده است. شما باید بدانید که عراق جنگ طلب نیست، ولی اگر دستیابی به صلح ممکن نباشد عراق آماده است که جنگ با ایران را تا ۱۰ سال یا بیشتر ادامه دهد.»(۱)

۱

نشریه پترلیوم اینتلیجنس در گزارشی پیامدهای بسته شدن تنگه هرمز را، که تهدیدی ازجانب ایران می باشد، بررسی کرده است.

خبرگزاری کویت از لندن گزارش داد: هفته نامه پترلیوم اینتلیجنس در شماره اخیر خود پیش بینی کرده است اگر تهدید ایران مبنی بر بسته شدن تنگه هرمز عملی شود، عبور حدود ۸ میلیون بشکه نفت در روز از تنگه یادشده متوقف خواهد شد.

این نشریه افزوده است: «اگر تنگه هرمز بسته شود می توان به سرعت ترتیبی داد که ۵/۴ میلیون بشکه نفت در روز جایگزین آن شود، ولی بااین حال کمبود باقیمانده، ۹ درصد از مصرف جهان آزاد را تشکیل می دهد.» براساس این گزارش، «با بسته شدن تنگه هرمز، پادشاهی سعودی امکان صدور روزانه ۴ میلیون بشکه نفت صادراتی خود را ازطریق خلیج فارس از دست خواهد داد، اما بخشی از این ضرر [را] از خط لوله دریای سیاه هند به میزان ۸/۱ میلیون بشکه جبران خواهد کرد، زیرا اکنون کمتر از یک سوم ظرفیت این خط لوله بهره برداری می شود. همچنین با بسته شدن تنگه هرمز، صادرات نفت کویت، قطر، امارات عربی و ایران کاملاً متوقف خواهد شد و لیبی و نیجریه قادر خواهند بود با افزایش روزانه ۵/۱ میلیون بشکه به سهمیه صادراتی خود این ضرر را جبران کنند، ولی بعید است لیبی، که متحد ایران می باشد، به این کار اقدام کند. این گزارش حاکی است احتمال می رود با مسدودشدن این تنگه تولیدات ونزوئلا، اندونزی، الجزایر، مکزیک و احتمالاً امریکا و انگلیس افزایش یابد.»(۲)

۲

اخبار و گزارش های منتشرشده در رسانه های خبری، از بحران اقتصادی عراق حکایت می کنند.

به نوشته مجله انگلیسی اکونومیست، دولت عراق ۲۱ میلیارد و ۲۰۰ میلیون دلار در سال مسیحی گذشته (۱۹۸۲) واردات داشته که این رقم در مقایسه با سال پیش از آن (۱۹۸۱)، ۴ درصد افزایش داشته است و از این نظر این کشور در میان ۱۱ کشور جهان سوم، مقام سوم را دارد. این مجله ضمن مقایسه اوضاع وخیم اقتصادی عراق با کشور مقروضی مانند مکزیک آورده است: اکثر اقلام واردات را سلاح و مهمات تشکیل می دهد و این امر سبب شده این کشور با

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۱، ۱۵/۷/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو بی بی سی، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۱۹۹ ، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۱، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳/۷/۱۳۶۲.

کسر بودجه و افزایش سطح قیمت ها مواجه شود. براین اساس، عراق که علاوه بر دریافت سالانه بالغ بر ۱۸ تا ۲۰ میلیارد دلار کمک از کشورهای عربی، مقدار قابل توجهی وام نیز از کشورهای مختلف دریافت می کند، سررسید بدهی های خود را به تعویق انداخته است.(۱)

هفته نامه الجهاد نیز در آخرین شماره خود به نقل از منابع موثق از قبرس مطلبی درج کرده است که حاکی از وضعیت بد اقتصادی عراق می باشد. یکی از کارکنان یک شرکت قبرسی، که عهده دار اجرای پروژه ای عمرانی در شهر بصره می باشد، در مصاحبه ای با این منابع، درخصوص وضعیت شرکت های خارجی و کارکنان آنها در عراق گفته است: اتباع خارجی مقیم عراق به دلیل اوضاع نابسامان اقتصادی این کشور هیچ گونه ضمانتی برای دریافت دستمزد و حقوق خود ندارند و دولت عراق با زیرپاگذاشتن همه تعهدات خود، شرکت های خارجی را مجبور به اخراج کارکنانش می کند. وی در ادامه تأکید کرده است: در تمام مدت جنگ تحمیلی که در شهر بصره به سر می برده، هیچ گاه شاهد بمباران این شهر توسط نیروهای جمهوری اسلامی ایران نبوده است و اعلام آن به وسیله بلندگوهای استکبار جهانی و دستگاه های تبلیغاتی رژیم صدام کذب محض می باشد.(۲)

در همین حال، مقامات عراقی باتوجه به وخامت اوضاع اقتصادی این کشور از طرق مختلف درصدد تأمین هزینه ها و مخارج ناشی از جنگ می باشند. در همین خصوص، امروز رادیو اسرائیل در گزارشی از تصمیم اخیر شورای فرماندهی انقلاب عراق گفت: «شورای فرماندهی انقلاب عراق امروز قانونی را تصویب کرد که به موجب آن اتباع عراقی مقیم کشورهای عربی حوزه خلیج فارس از خدمت در ارتش به شرط پرداخت مبلغ دو هزار دینار عراقی معاف خواهند شد. لازم به یادآوری است که آمار عراقیان مقیم خلیج فارس بین ۱۰۰,۰۰۰ و ۱۲۰,۰۰۰ تن می باشد.»(۳)

۱

درحالی که تبادل آتش میان شیعیان و نیروهای ارتش لبنان و درگیری های گروه های رقیب مسلمان در این کشور بار دیگر از سر گرفته شده است، رئیس جمهور لبنان موافقت خود را با اعزام ناظرانی از کشورهای غیرمتعهد به منظور برقراری آتش بس در لبنان اعلام کرد. تلاش های بین المللی نیز برای حل مشکلات لبنان و برقراری آشتی ملی در این کشور ادامه دارد.

به گزارش خبرگزاری ایتالیا، امروز بار دیگر میان شیعیان و سربازان ارتش لبنان در نواحی شیاح و قبیری مبادله آتش صورت گرفت. گروه های مسلمان رقیب در طرابلس لبنان نیز امروز با یکدیگر درگیر شدند.

در این وضعیت، دولت امین جمیل رئیس جمهور لبنان، ظاهراً به قصد دادن امتیاز به رهبران مخالفان امروز اعلام کرد اعزام ناظرانی ازجانب کشورهای غیرمتعهد برای نظارت بر آتش بس لبنان را خواهد پذیرفت. آسوشیتدپرس از بیروت گزارش داد: خلیل مکاوی مدیرکل وزارت امور خارجه لبنان، در یک مصاحبه مطبوعاتی از تلاش هایی برای ایجاد یک نیروی ناظر بی طرف خبر داد. دولت جمیل و چهار کشور پاسدار صلح در لبنان در تلاش برای ایجاد یک

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۹.

۲- روزنامه صبح آزادگان، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۰، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۳۱، رادیو اسرائیل، ۱۳/۷/۱۳۶۲.

نیروی ناظر بر آتش بس تحت سرپرستی سازمان ملل متحد هستند.

دراین میان، در خارج از لبنان نیز تلاش هایی برای برقراری آتش بس و خاتمه درگیری ها در این کشور انجام می شود. به گزارش رویتر، وزیر اطلاعات عربستان با انتشار بیانیه ای درخصوص وضعیت حساس و خطرناک لبنان هشدار داد و آن را غیرقابل تحمل توصیف کرد. در این بیانیه از مردم خواسته شده است تا منطقی عمل کرده و به خونریزی ها خاتمه دهند.

امروز همچنین ملاقات هایی به منظور تعیین زمان و مکان برگزاری اولین اجلاس آشتی ملی در لبنان انجام شد. در همین خصوص، رفیق حریری دستیار میانجی پادشاهی سعودی امروز در چارچوب دیدارهای خود با رهبران سیاسی ازجمله با نبیه بری رهبر جنبش امل، دیدار و گفت وگو کرد. ودیع حداد مشاور امین جمیل نیز برای تکمیل مذاکرات سیاسی خود با مسئولان امریکایی بیروت را به مقصد واشنگتن ترک کرد.(۱)

در همین حال، نبیه بری رهبر جنبش امل، در مصاحبه ای با روزنامه کویتی الاتحاد گفت: هنگامی که سازش ملی صورت گیرد و یک دولت عادلانه ایجاد شود شبه نظامیان امل سلاح های خود را به دولت لبنان تسلیم خواهند کرد. وی در ادامه افزود: در مرحله بعدی ما توجه خود را به جنوب لبنان معطوف خواهیم کرد که نیروهای اشغالگر اسرائیلی درصدد ابقای حضور خود در آنجا هستند. نبیه بری با اشاره به قرارداد غیرمدون سال ۱۹۴۳ که به موجب آن رئیس جمهور لبنان باید یک مارونی، نخست وزیر یک سنی و رئیس مجلس یک شیعه باشد گفت: ما خواستار لغو این قرارداد که فرقه گرایی را در کشور تحکیم کرد هستیم.(۲)

روزنامه فرانسوی فیگارو در شماره امروز خود در مقاله ای با عنوان "مسئله کلیدی اسرائیل" نوشت: جنگ ایران و عراق که تقریباً هیچ کس درمورد آن سخن نمی گوید درحالی سومین سال خود را پشت سر می گذارد که به واسطه شرکت مشهود داوطلبان ایرانی در کنار شبه نظامیان شیعه در لبنان، این جنگ درحال گسترش در غرب آسیا است. در ادامه این مقاله آمده است: شبه نظامیان شیعه در طرابلس و شمال لبنان علیه فلسطینی های ساف، در بیروت علیه نیروهای دولتی جمیل و در جنوب لبنان علیه اسرائیلی ها می جنگند. نویسنده مقاله سپس نتیجه گیری از وضعیت فعلی غرب آسیا را امری غیرممکن خوانده و افزوده است: جنگ ایران و عراق، روابط رژیم صهیونیستی با مصر، اوضاع لبنان، بلندی های جولان و بحران داخلی سیاسی و اقتصادی مسائل کلیدی رژیم صهیونیستی می باشند.(۳)

۱

هفته نامه الجهاد در شماره اخیر خود فاش کرد که رژیم صدام در تدارک اجرای عملیات خرابکارانه در کویت است. به نوشته این نشریه، مقامات کویت اخیراً دو کامیون حامل اسلحه کشف کرده اند که در بین آنها ۶۰۰ تیربار وجود دارد. بنا بر اطلاعات به دست آمده از وزارت کشور کویت، منبع این سلاح ها عراق بوده و با هدف توزیع آنها بین افراد گروه ابونضال برای اجرای عملیات تخریبی در داخل کویت وارد این کشور شده است.

ص: ۹۲۴

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۰، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۲۳، ابوظبی - خبرگزاری کویت، ۱۳/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۱ ، ۱۵/۷/۱۳۶۲، ص۱۰، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

این نشریه به نقل از منابع مذکور افزوده است: رژیم صدام با واردکردن این سلاح ها قصد ایجاد آشوب و جوی رعب انگیز یا حتی دست زدن به یک کودتای نظامی در کویت را داشته است. براساس این گزارش، این درحالی است که وزیر کشور کویت با صدور بیانیه ای که اخیراً در مطبوعات این کشور منتشر شد، خواستار اجرای عملیات وسیع بازرسی به منظور کشف اسلحه و خرابکارانی شد که به تعبیر وی با هدف اجرای عملیات خرابکارانه وارد کویت شده اند. این منبع به چگونگی و شیوه این عملیات و منابع آنها اشاره ای نکرد.

هفته نامه الجهاد در پایان گزارش خود نوشته است: از بیست روز قبل به این طرف، عملیات وسیع تفتیش در همه مناطق کویت شروع شده است و هنوز هم ادامه دارد.(۱)

ص: ۹۲۵

۱- روزنامه صبح آزادگان، ۱۳/۷/۱۳۶۲، ص۳.

روزشمار جنگ پنجشنبه ۱۴ مهر ۱۳۶۲ ۲۸ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۶اکتبر ۱۹۸۳

۱

اجرای عملیات والفجر۶ در منطقه شمال خلیج فارس به منظور حفظ موازنه قدرت به نفع ایران در خلیج فارس و مقابله با تلاش بی وقفه عراق جهت اختلال در صدور نفت ایران و مسیرهای ارتباطی آن ازطریق به کارگیری هواپیماهای سوپراتانداردو و موشک های اگزوسه ازسوی فرماندهان ارشد نظامی ایران درحال پیگیری است. در این راستا امروز مباحث مربوط به عملیات انهدامی ساحلی فاو و عملیات دریایی روی اسکله های البکر و العمیه و نیز احداث اسکله های نظامی چهارگانه در خلیج فارس، در جلسات مشترک فرماندهان ارتش و سپاه(۱) در باختران و تهران مورد بررسی قرار گرفت.

سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، در جلسه ای که امروز در باختران برگزار شد اعلام کرد: قرارگاه کربلا عملیات والفجر۶ را در محدوده شمال خلیج فارس و در دو محور اجرا می کند؛ بدین ترتیب که در یک محور به شکل غیرمستقیم، توسط قرارگاه تاکتیکی واقع در قفاص، عملیات دریایی را به منظور انهدام یا اشغال سکوهای البکر و العمیه اجرا خواهد کرد و در محور دیگر به شکل مستقیم، عملیات ساحلی فاو را با نفوذ در این منطقه برای انهدام سکوهای موشکی به مرحله اجرا درخواهد آورد. علاوه براین، در این عملیات از نیروهای هوایی و دریایی نیز استفاده خواهد شد(۲)وی افزود: درصورت موفقیت این اقدام و تأمین هدف عملیات یعنی «تصرف این دو هدف (العمیه و البکر)، دشمن نمی تواند از اگزوسه استفاده کند و

۱- این جلسه در قرارگاه مقدم نزاجا در باختران با حضور سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش، سرهنگ جمالی جانشین وی، سرهنگ موسوی قویدل رکن۲ نزاجا، سرهنگ مفید، سرهنگ حق شناس از عملیات نیروی هوایی، سرهنگ حسین حسنی سعدی فرمانده ارتش در قرارگاه کربلا، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، محمد باقری اطلاعات - عملیات خاتم، کیانی مسئول ستاد خاتم، عندلیب مهندسی خاتم، احمد غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا و احمد سوداگر اطلاعات - عملیات قرارگاه کربلا برگزار شد.

۲- سند شماره ۱۲۸۰۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی انهدام اسکله های البکر و العمیه، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۰۱)، صص ۱۱ - ۱۰.

کشتی های ما راحت می توانند رفت وآمد کند و استفاده دشمن از اگزوسه به تعویق می افتد.»

در ادامه جلسه، فرمانده نیروی زمینی ارتش ضـمن تأکید بر برآورد ادوات و تجهیزات عملیاتی، از نیروهای سپاه خواست با اعزام دیده بان نفوذی در منطقه شعیبیه، مناطق حساس را شناسایی کنند تا نیروهای خودی بتوانند در عملیات آتی در این منطقه با اجرای آتش توپخانه ای مؤثر روی پایگاه های هوایی ارتش عراق، از میزان نوبت های پروازی هواپیماهای عراقی بکاهند. وی همچنین درمورد زمان آمادگی برای اجرای عملیات در این منطقه گفت: «زمان آمادگی [را] ۱۰ روز دیگر اعلام بکنید.»

بااین حال، سرهنگ حسنی سعدی فرمانده ارتش در قرارگاه کربلا، با بیان اینکه در موقعیت کنونی، اجرای عملیات محدود والفجر در خلیج فارس و اروند، امکان اجرای عملیات گسترده در آینده را غیرممکن می سازد، افزود: «این عملیات... چه موفق باشد و چه بزنیم و برگردیم این در هر دو صورت باعث خواهد شد که توجه عراق به طور کامل به آنجا جلب بشود و هر نقطه ضعفی را که در این ساحل دارد بپوشاند، یعنی اگر در آینده بخواهیم عملیات بکنیم در طول اروندرود انجام بدهیم، من می خواهم عرض بکنم که تا ۹۰ درصد غیرممکن است. ... چه خوب بود که این عملیات هم زمان با عملیات کلی انجام می شد که آنجا اشغال می گردد تا لااقل ازطریق ام القصر کار می شد؛ یعنی از همان جا ادامه می دادیم و بندر ام القصر را می گرفتیم.» وی در تکمیل اظهارات خود با ارائه شواهد و مستندات قابل توجهی تصریح کرد: «پناهنده ای که آمده بود می گفت: عملیاتی که ایران در قسمت بالا (یعنی والفجر۲، ۳ و۴) انجام می دهد عملیات فریب است هدف اصلی این عملیات ها، گرفتن منطقه فاو است. الآن عراق در ساحل دور اروند عملیات مهندسی را شروع کرده و نیروهایش را تقویت می کند، میادین و موانع مینی که در عملیات رمضان داشت تقویت و تعمیر می کند.»

در پایان این جلسه سرهنگ صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش و شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، بازتاب ها و پیامدهای سیاسی و اقتصادی اجرای عملیات شمال خلیج فارس را برای فرماندهان حاضر در جلسه تشریح کردند.(۱)

گفتنی است امروز جلسه دیگری هم با حضور فرماندهان(۲) یگان های دریایی و معاونت مهندسی سپاه در پادگان شهید بهشتی تهران برگزار شد که در آن ضمن بررسی مشکل کمبود بودجه، درخصوص محل احداث اسکله های چهارگانه سپاه در مناطق بندرامام، بندر عباس، بوشهر و چابهار نیز بحث و گفت وگو شد.(۳)

۱- همان، صص ۱۹ - ۷؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۸۸ - ۸۶.

۲- این جلسه با شرکت تیموری مسئول یگان دریایی سپاه، پالمری، مسعود حجاریان، سجادیان از ستاد کل سپاه و قاضی موسوی از مهندسی کشتیرانی برگزار شد.

۳- سند شماره ۱۲۵۰۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه نوح، عملیات والفجر۴، (قرارگاه نوح، ۱۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۵۰۸)، صص ۵ - ۱؛ و - سند شماره ۲۷۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات انجام نشده قبل از والفجر۴، اسحاقی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۱۱.

۱

پس از آنکه اجرای عملیات پاک سازی و انهدام عناصر ضدانقلاب در منطقه آلان و بژوه(۱) به منظور پشتیبانی از عملیات والفجر۴، در روز دوازدهم مهر ازسوی فرماندهان ارشد سپاه و ارتش به قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ارومیه) ابلاغ شد، امروز فرماندهان این قرارگاه در جلسه ای با حضور فرمانده نیروی زمینی ارتش، قائم مقام فرماندهی کل سپاه و مسئولان قرارگاه خاتم الانبیا(ص)(۲)* اجرای عملیات مرزی (ارتفاعات بژوه، دولکان، کاسه شکن، بلیس، لک لک) در سردشت را بررسی کردند.

در این جلسه مصطفی ایزدی فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا، با پرداختن به وضعیت کنونی ضدانقلاب در منطقه سردشت گفت: «کلاً ـ از سردشت به بانه و پیرانشهر به علت سرازیرشدن ضدانقلاب به این سمت خیلی آلوده شده است و کاری که دشمن در سردشت و اینها انجام می دهد با دیده بان نفوذی روی پایگاه های کچل آباد و موصلان با ۱۳۰ آتش می ریزد که چند روز گذشته ۳۰۰ گلوله توپ رفته روی موصلان که بچه ها تکان نمی توانستند بخورند.»

فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا در ادامه راهبرد عملیاتی این قرارگاه، یعنی انسداد خط مرزی و تجزیه ضدانقلاب را مؤثر ارزیابی کرد و درمورد تداوم این سیاست افزود: درحال حاضر، اجرای عملیات پاک سازی در مناطق دیوالان، آلان و دوله تو در دستور کار قرارگاه حمزه سیدالشهدا قرار دارد و کار بستن مرز فقط در منطقه آلان و بژوه و دوله تو باقی مانده است. مصطفی ایزدی همچنین عقیده داشت که با اجرای عملیات بر روی ارتفاعات دوپازا می توان به راحتی شهر قلعه دیزه عراق را تهدید کرد.(۳)

۲

درپی حذف ارتفاعات سورن از مرحله اول طرح مانور عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، امروز فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) در جلسه ای با فرماندهان ارشد ارتش و سپاه(۴)* به این تغییر اعتراض کرد.

ص: ۹۲۹

۱- درواقع جنوب غربی شهر سردشت در استان کردستان

۲- * در این جلسه که در قرارگاه مقدم نزاجا برگزار شد سرهنگ علی صیاد شیرازی، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، محمد باقری اطلاعات - عملیات خاتم، کیانی مسئول ستاد خاتم، عندلیب مهندسی خاتم، سرهنگ ستاری و جواد استکی از مسئولان قرارگاه حمزه و مصطفی ایزدی فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهدا حضور داشتند.

۳- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۹۳ - ۹۰.

۴- ** سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نزاجا، سرهنگ جمالی جانشین نزاجا، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم و حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) در این نشست حضور داشتند.

در این جلسه حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسـین(ع)، که سابقه شناسایی های کلی در اکثر مناطق جبهه مریوان را دارد، باتوجه به تغییرات ناشـی از تخلیه ارتفاعات محور بانه و همچنین تقویت و تحکیم خطوط پدافنـدی دشـمن، بر پیوسـتگی پنجوین و سورن و اصل بودن این دو فلش در عملیات جبهه مریوان تأکید و سورن را اولویت اصلی ذکر کرد. وی همچنین اعتراض خود را به جایگزینی پنجوین با سورن و حذف آن اعلام کرد. فرمانده لشکر۱۴ امام حسـین(ع) به فرماندهان ارشد حاضـر در جلسه پیشنهاد داد که لشکر۱۴ امام حسـین(ع) در مرحله اول عملیات بر روی ارتفاع سورن و پیروزی۱ عمل کند.(۱)

صیاد شیرازی در پاسخ به انتقاد خرازی، یادآور شد که از چندی پیش هم به شـکل غیرمستقیم ازطریق محسن رضایی و هم به صورت مستقیم به خود حسین خرازی راجع به بی فایده بودن سورن بدون پنجوین، تذکر داده است. وی همچنین درمورد جبهه ای بودن برخی محورهای عملیات و پیشنهاد مانور احاطه ای خرازی گفت: «مانور احاطه ای امکان پذیر نیست و جاده بستن هم هیچ وقت فقط از یک طرف مقدور نیست، باید کاملاً دو طرفش را گرفت و به گرفتن عمق داد. ... ازنظر دیـد قرارگـاه هم قرارگاه رده خودتان و رده بالاتر مانور سورن با این امکانات و نیرویی که ما داریم هیچ موفقیتی ندارد. بنابراین آمدیم یک خط عقب تر عمل بکنیم.»(۲)

فرمانده لشکر۱۴ امام حسـین(ع) همچنین در مصاحبه با راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سـپاه ضمن بیان مطالبی برای اطلاع فرماندهی کل سپـاه، از جـابه جـایی دائم و سرگردانی و عوض شـدن مأموریتش از سورن به پنجوین اظهـار نـاراحتی کرد و افزود: «بایـد بـا دیـد واقعی تری به عملیات بنگرید. ما حاضـریم با تی [تیپ] ۲ ل [لشکر] ۲۱ روی سورن عمل کنیم. ... تا روشن شـدن این مسائل و ابهامات از عملیات معذوریم. از روی وظیفه شرعی این مسائل را گفتم و اگر با تردید عمل شود دوباره می رویم زیر سؤال.»(۳)

از سوی دیگر، به دنبال بروز اختلالاتی در رونـد آماده سازی مشترک یگان های ارتش و سـپاه مسـتقر در جبهه بانه برای اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر، امروز پس از جلسات

ص: ۹۳۰

۱- سـند شماره ۱۲۹۳۴/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ: جلسه طراحی و آمـاده سـازی عملیـات قرارگـاه خاتم الانبیا، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۳۴)، صص ۱۰ – ۷؛ و – سـند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشـین، صص ۹۷ – ۹۶؛ و – سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- سند شماره ۱۲۹۳۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۵ – ۱۵ و ۳۶.

۳- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ – ۱.

فرماندهان ارشد قرارگاه مقدم حمزه با یگان های حاضر(۱) در منطقه، به ویژه سرهنگ کرونـدی فرمانـده تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان و احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، موانع پیش روی اجرای اقدامات مشترک مرتفع گردید.(۲)

۱

جنگنده های عراقی در ادامه تجاوزات و حملات هوایی خود به مناطق مرزی غرب کشور، که درطول یک هفته اخیر به ویژه در محدوده شهر بانه تا پاوه از افزایش چشمگیری برخوردار بود، امروز نیز شهرهای مریوان و پاوه را هدف قرار دادند.

گردان مریوان در گزارشی اعلام کرد: هواپیماهای عراقی امروز در ساعات مختلف نقاطی از شهر مریوان را بمباران کردنـد که براثر آن ۳ نفر شهید و ۸ نفر به شدت مجروح شدند. همچنین در ساعات ۲۱:۳۲ و ۲۲:۰۷، هواپیماهای عراقی پس از اجرای عملیات شناسایی در ارتفاع بسیار زیاد در شهر مریوان، با شلیک ضدهوایی متواری شدند.(۳)

به گزارش اداره اطلاعات شاجا، ساعت ۱۰:۲۱ امروز، دو هواپیمای ارتش عراق ارتفاعات اطراف پاوه را بمباران کردند. هم زمان با این اقدام عراق، صدای انفجار شدیدی در شهر باختران شنیده شد که احتمالاً براثر عبور هواپیماها و واکنش پدافند هوایی ایجاد شده است(۴)

قرارگاه عملیاتی شمال غرب نیز در گزارشی هشدار داد: «اخیراً رادیو عراق اعلام نموده است که درصورت حمله نیروهای ایران متقابلاً عراق اقدام به بمباران شهرهای غربی خواهد نمود. دستور فرمایید به یگان های پدافند زمین به هوا و جهت مقابله با هرگونه تهدیدات احتمالی دستورات لازم را صادر فرمایند.»(۵)

امروز همچنین براثر شلیک توپ های دشمن به اطراف دریاچه و ژاندارمری مریوان خسارات جزئی به منازل مسکونی اطراف وارد آمد(۶)

۱- در جلسه اول، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه، علی فضلی طرح و عملیات قرارگاه، شفیع زاده مسئول توپخانه قرارگاه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) و احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف حضور داشتند و جلسه دوم نیز با حضور سرهنگ غلامحسین امیربیگی فرمانده ارتش در قرارگاه مقدم حمزه، سرهنگ ابراهیمی طرح و عملیات قرارگاه، سرگرد شقاقی اطلاعات - عملیات قرارگاه، سرهنگ نجفیان فرمانده توپخانه قرارگاه، سرهنگ کروندی فرمانده تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان، سرهنگ یکتا افسر توپخانه در قرارگاه تاکتیکی حمزه ۳، علی رضائیان، علی فدوی، علی فضلی، شفیع زاده، حسین خرازی و احمد کاظمی برگزار شد.

۲- سند شماره ۱۳۰۴۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی پیشرفت کار قرارگاه تاکتیکی حمزه۳، عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا، ۱۴/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۴۲)، صص ۱۴ - ۱۳.

۳- سند شماره ۳۴۳۱۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش استانداری کردستان، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۸۱۹۲۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شاجا به دفتر اطلاعات و تحقیقات

۵- سند شماره ۳۱۶۵۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۳) به رده جلو، فرمانده لشکر۲۳، لشکر۲۸ و...، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۴۳۱۱۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۱

عملیات پاک سازی منطقه سردشت که از سه روز پیش به همت یگان های قرارگاه حمزه سیدالشهدا آغاز شده بود، امروز با موفقیت به پایان رسید.

این عملیات با هماهنگی یگان های جندالله سلماس، خوی، صائین دژ، میاندوآب، بوکان و تیپ ۱۱۰ شهید بروجردی به منظور پاک سازی عناصر ضدانقلاب منطقه سردشت آغاز شد؛ بدین ترتیب که یگان های جندالله صائین دژ، خوی و سلماس از محور اوزن دره - آمین آباد؛ یگان های جندالله میاندوآب و بوکان از محور قمطره و تیپ ۱۱۰ شهید بروجردی نیز از محور خلیفان، بیرام، برجو در تاریخ ۱۱/۷/۱۳۶۲ وارد عمل شدند. درپی عملیات سه روزه یگان های تحت امر قرارگاه حمزه سیدالشهدا، روستاهای میبرده، برجو، خال دلیل، عین صلان، پیرمکائیل، کرده بردان، امین آباد، قزلچه پایین، چکش، ملک، قرنی، مستکان، اسکندیان، بستک آباد، خانیک، غازان، کله خر، کلشین، کانی رش، بهارآباد، ارتفاعات الله اکبر، کهنه ده، شیلان آباد و ساروانه آزاد شد و تعداد زیادی از عناصر مسلح غیرقانونی کشته شدند و تجهیزات و تسلیحات آنها به دست نیروهای خودی افتاد.(۱)

علاوه براین، طبق اعلام سپاه پیرانشهر، امروز دو گروهان از نیروهای خودی به همراه یکی از افرادی که تسلیم شده بود، یک عملیات کمین در روستای جلدیان پیرانشهر اجرا و به داخل چته های ضدانقلاب نفوذ کردند. درپی این اقدام ۲ نفر از افراد ضدانقلاب و یکی از مخبرین حزب کشته، ۲ نفر زخمی و ۲ نفر نیز به اسارت نیروهای خودی درآمدند. ۲ تن از پیشمرگان ضدانقلاب نیز با تحویل سلاح های انفرادی، خود را به سپاه معرفی کردند(۲)

در همین حال، اقدامات ایذایی عناصر ضدانقلاب علیه نیروهای خودی در مناطق غرب کشور امروز هم ادامه داشت. دراین زمینه شهربانی استان کردستان در گزارشی اعلام کرد: «روز ۱۴/۷/۱۳۶۲، اتومبیل متعلق به سپاه پاسداران که ۲ نفر از پیشمرگان مسلمان کرد سرنشین آن بودند در جاده مریوان - چناره از روی مین ابتکاری که توسط عناصر ضدانقلاب کومه له کارگذاشته شده بود عبور نموده و هر دو سرنشین مجروح می گردند.» گزارش مذکور همچنین حاکی است: «۳ نفر از برادران سپاه پاسداران در ساعت ۱۸ روز ۱۴/۷/۱۳۶۲، در بالاتر از سه راهی حزب الله با کمین عناصر ضدانقلاب برخورد نموده و هر ۳ نفر شهید گردیده اند.»(۳)

۲

در ادامه تلاش کشورهای منطقه برای پایان دادن به جنگ عراق و ایران، امروز وزیر مشاور در امور خارجی امارات و وزیر امور خارجه افغانستان ضمن تأکید بر لزوم یافتن یک راه حل فوری برای خاتمه دادن به منازعه دو کشور، تداوم آن را موجب به خطر افتادن امنیت منطقه خلیج فارس و دستاویزی جهت مداخله ابرقدرت ها در این منطقه دانستند.

۱- سند شماره ۳۱۸۳۷۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات سپاه ارومیه به طرح و عملیات قرارگاه حمزه، ۱۴/۷/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۳۵۴۵۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی تیپ ۱۱۰ شهید بروجردی به سپاه مهاباد، ۱۸/۷/۱۳۶۲، صص ۲ - ۱

۲- سند شماره ۳۵۱۵۵۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات پیرانشهر به طرح و برنامه عملیات منطقه۱۱، ۱۵/۷/۱۳۶۲؛ و - سند شماره ۳۵۱۸۱۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه، ۱۸/۷/۱۳۶۲

۳- سند شماره ۳۲۹۱۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

رادیو کویت اعلام کرد: «راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجی امارات عربی متحده، از امریکا دعوت کرد تا برای رفع بحران منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] تلاش کند. راشد عبدالله مجمع عمومی سازمان ملل متحد را مطلع ساخت که کشورهای اروپای غربی مسئولیت برقراری صلح و رفع بحران منطقه را قبول کرده اند. وی از تمامی نیروهای بین المللی دعوت کرد تا حاکمیت ارضی منطقه خلیج [فارس] را محترم بشمارند و منطقه را از کشمکش های سیاسی ابرقدرت ها دور نگه دارند و قبول کنند که مسئولیت امنیت و صلح منطقه به عهده کشورهای عربی حوزه خلیج [فارس] است. وزیر مشاور در امور خارجی امارات متحده طرفین را از به درازا کشاندن جنگ برحذر ساخت و گفت: بدون تردید این جنگ امنیت و استقرار منطقه را به خطرات جدی هدایت می کند و به درازا کشاندن آن بهانه به دست ابرقدرت ها خواهد داد تا در امور داخلی کشورهای عربی منطقه دخالت نمایند. وی آمادگی کشورش [را] برای همکاری با کشورهای همکاری خلیج [فارس] درجهت ایجاد یک راه حل مناسب و فوری برای خاتمه دادن به جنگ عراق و ایران اعلام کرد.»(۱)

رادیو صدای امریکا نیز امروز گزارش داد: شاه محمد دولت وزیر امور خارجه افغانستان، ضمن سخنانی در جلسه مجمع عمومی سازمان ملل متحد درمورد جنگ ایران و عراق گفت: مایل هستیم تأسف خود را از تلاش های فراوان و گوناگونی که به نیابت ازجانب جامعه بین المللی درجهت پایان بخشیدن به خصومت و دشمنی میان دو کشور همسایه اسلامی؛ یعنی ایران و عراق به عمل آمده، ابراز داریم. ادامه این خونریزی پوچ و بی معنا که تاکنون باعث شده مقادیر معتنابهی تجهیزات نظامی و غیرنظامی و انسان های بسیاری نابود شوند، تنها به فراهم آوردن زمینه مداخله نظامی در منطقه به نفع امپریالیسم کمک می کند. اما امید فراوان داریم که هرچه زودتر برادرکشی میان ایران و عراق پایان پذیرد.(۲)

۱

امام خمینی در حکمی مسئولیت تشکیل «ستاد کمک رسانی به مردم مناطق بمباران شده» را با هدف رسیدگی فوری و ضربتی به مشکلات مردم آسیب دیده مناطق جنگی به آیت الله مهدوی کنی محول کردند.

آیت الله مهدوی کنی نیز با انتشار اطلاعیه ای از تشکیل این ستاد و اعزام گروهی برای ارزیابی نیازهای خانواده های آسیب دیده خبر داد. علاوه براین رئیس جمهور و سایر مقامات کشوری آمادگی خود را برای همکاری با ستاد مذکور اعلام کردند. در حکم امام خمینی آمده است:

«بسم الله الرحمن الرحیم جناب مستطاب حجت الاسلام آقای مهدوی کنی- دامت افاضاته - باتوجه به حوادث ناگوار فوق العاده ناشی از حملات وحشیانه موشکی و بمباران های مکرر مناطق مسکونی شهرها و روستاها به وسیله عوامل استکبار جهانی و حزب بعث عفلقی عراق، ناچار نیاز به کمک های فوری و ضربتی احساس می شود. دراین رابطه لازم است ستادی تشکیل

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۷، رادیو کویت، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۱، ۱۵/۷/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو صدای امریکا، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

شود که با اختیارات کامل و فوق برنامه نیازهای تدارکاتی و عاطفی مردم محترم مصیبت زده و داغدیده را بدون وقفه برآورده سازد. لازم به تذکر است که به متصدیان و مأموران این امر اسلامی امر و سفارش اکید شود که با احترامات فایقه با این عزیزان مظلوم برخورد گردد.

انتظار دارد که جناب آقای رئیس جمهور محترم و رئیس محترم دولت، أیدهم الله، در اقدام به این مهم تمام سعی و کوشش لازم را مبذول دارند و تلاش در بهبود وضع این عزیزان محترم را به عنوان یک وظیفه شرعی تلقی فرمایند. لازم است این ستاد با تشکیل گروه های نجات و پشتیبانی و اسکان فوری موقت و تهیه لوازم مورد احتیاج، گوشه ای از وظایف انسانی- اسلامی خود را عملی سازد.

کلیه ارگان های دولتی و نهادهای انقلابی، اعم از وزارتخانه ها و ادارات تابعه، خصوصاً وزارت صنایع و بازرگانی، موظف اند همکاری های لازم را مبذول دارند. امید است مردم معظّم و روحانیون و ائمه جمعه و جماعات عظیم الشأن در سراسر ایران با یاری و همکاری خود موجب جلب عنایات خاصه خداوند متعال و رضای حضرت بقیه الله الاعظم – ارواحنا فداه- گردند.

لازم است جناب عالی اینجانب را از جریان امور و خدای نخواسته اگر در تحقق اهداف فوق به مانعی برخوردید، مستحضر نمایید. از خداوند متعال توفیق و تأیید همگان را خواستار است. و السلام علیکم و رحمه الله.»(۱)

درپی صدور این حکم آیت الله مهدوی کنی نیز اطلاعیه ای بدین شرح منتشر کرد: «پیرو دستور اکید رهبر عالی قدر انقلاب اسلامی ایران و امام امت – مدظله العالی – مبنی بر تشکیل ستاد جهت امداد و پشتیبانی از هموطنانی که دراثر بمباران و پرتاب موشک خسارت دیده و داغدار شده اند، این ستاد از دیروز در تهران شروع به کار کرد و بلافاصله گروهی را جهت ارزیابی نیازهای فوری و ضربتی خانواده های مصیبت دیده به شهرستان های دزفول، اندیمشک اعزام داشت و با اختیارات تام دراین رابطه با مسئولان ذی ربط اقدامات لازم [را] معمول خواهند داشت. ستاد امداد و پشتیبانی امیدوار است که به یاری خداوند متعال و توجهات حضرت بقیه الله الاعظم در انجام این مسئولیت خطیر موفق باشد. ...»(۲)

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع نیز در رابطه با حکم امام خمینی اطلاعیه ای بدین شرح منتشر کرد: «حضرت آیت الله مهدوی کنی پیرو مأموریت جناب عالی ازسوی حضرت امام – مدظله العالی – برای رسیدگی به نیازهای مردم شهرهایی که مورد تهاجم موشکی و هوایی رژیم متجاوز عراق قرار گرفته اند، اینجانب آمادگی خود و جناب آقای نخست وزیر و دولت جمهوری اسلامی را برای پشتیبانی های لازم جهت کمک به آن عزیزان مظلوم اعلام می دارم. امید است همت و تلاش جناب عالی کلیه نیازهای فوری آن برادران و خواهران را برآورده و مشکلات آنان را حل کند.»(۳)

۱- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی)، جلد ۱۸، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خیمنی، ۱۳۸۶، صص ۱۸۲ – ۱۸۱.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۲؛ و – روزنامه صبح آزادگان، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۲.

همچنین سرپرست بنیاد مستضعفان، وزیر بازرگانی و بنیاد مهاجرین جنگ تحمیلی نیز با انتشار اعلامیه هایی برای کمک به این ستاد اعلام آمادگی کردند.(۱)

رادیو اسرائیل در واکنش به تشکیل ستاد عملیاتی کمک به اهالی شهرهای مرزی که هدف بمباران یا حملات موشکی قرار گرفته اند، با اشاره به آخرین حمله موشکی عراق به دو شهر دزفول و اندیمشک گفت: تشکیل ستاد کمک به جنگ زدگان، حاکی از تلاش دولت ایران برای جلوگیری از افزایش نارضایتی در شهرهای مرزی آن کشور می باشد.(۲)

۱

امروز ائمه جمعه و جماعات و مدرسین تربت حیدریه و علمای اهل سنت و تشیع تایباد، خواف و تربت جام به همراه آیت الله معصومی، امام جمعه تربت حیدریه و نماینده استان خراسان در مجلس خبرگان، با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، دیدار کردند.

رئیس جمهور در این دیدار با تأکید بر لزوم حفظ وحدت میان مسلمانان جهان و پرهیز از تفرقه افکنی گفت: «اگر یک میلیارد مسلمان که در حساس ترین و ثروتمندترین نقاط جهان در منطقه خاورمیانه [غرب آسیا]، افریقای شمالی و مرکزی، آسیا و بخشی از اروپا زندگی می کنند، باهم متحد شوند، استکبار جهانی اعم از امریکا، شوروی، انگلیس و فرانسه، شهامت ابراز وجود در مقابل چنین قدرت عظیمی را نخواهد داشت. ازاین روست که استعمار در تلاش دائم جهت ایجاد تفرقه میان مسلمین بوده است و در این راه هر وسیله ممکن را آزمایش کرده است و در هر نقطه ای که استکبار جهانی به مانعی برخورد کرده، قیچی تجزیه را به دست گرفته است.»

آیت الله خامنه ای همچنین، به تفرقه افکنی امریکا و رژیم صهیونیستی در میان اقشار مختلف لبنان اشاره و اظهار کرد: «برنامه امریکا و رژیم صهیونیستی در لبنان، تجزیه و تقسیم آن بین اسرائیل، فالانژها و دروزی ها می باشد تا در کشوری که چند کیلومتر بیشتر وسعت ندارد، بتواند به راحتی اعمال قدرت نماید و در هر زمان هم که از ناحیه یکی خطری پیش آمد، بقیه را با آن درگیر کند.» وی افزود: «این برنامه در کشورهای عربی و اسلامی دیگر مشاهده می شود. اینها نقشه های استعمار است که به ادامه آن امید دارد.»

رئیس جمهور سپس با اشاره به اینکه استکبار جهانی از توطئه برای ایجاد تفرقه میان شیعه و سنی دست بر نخواهد داشت، تأکید کرد: «مسلمانان نباید تسلیم این توطئه ها شوند. ... ما شیعه و سنی، مسلمان و تابع یک قرآنیم و یک پیغمبر ... در کنار اختلافات جزئی ما مشترکات بسیار است. همان طورکه از آغاز انقلاب سعی بر حل این اختلاف داشتیم، آن را حل کرده ایم. خوشبختانه توانسته ایم دل ها را به هم نزدیک کنیم. همین طور در سطح جهان اسلام باید خدمت بکنیم. ...»

آیت الله خامنه ای در ادامه افزود: «برادران شیعه و سنی باید مراقبت کنند و بدانند امروز اسلام در سطح جهان و به خصوص ایران توسط نفاق ها ضربه خواهد خورد.» وی همچنین با یادآوری وظایف خطیر علما گفت: «جوانان را هدایت کنید و طلاب اهل تسنن سعی کنند به جای اینکه بروند در

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۲؛ و - روزنامه اطلاعات، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۱، ۱۵/۷/۱۳۶۲، ص۱۶، رادیو اسرائیل، ۱۴/۷/۱۳۶۲.

سرچشمه بعضی کشورهای مغرض درس بخوانند سطح درسشان را در همین جا بالا ببرند.»

رئیس جمهور در بخش دیگری از سخنان خود ضمن اشاره به اهمیت مرزبانی، آن را یکی از وظایف مهم مرزنشینان برشمرد و تأکید کرد که یک بسیج عمومی باید مرزها را حفظ کند. وی در پایان به موضوع قاچاق مواد مخدر پرداخت و گفت همه باید مثل یک ژاندارم، یک بسیجی، پرانگیزه و با حماسه در مبارزه با قاچاق شرکت کنند.(۱)

۱

امروز جمعی از علما، روحانیون و ائمه جماعات تهران با رئیس جمهور و رئیس مجلس شورای اسلامی دیدار کردند. در این دیدارها رئیس جمهور ضمن تکذیب وجود اختلاف بین مسئولان، بر پیروی از خط امام و پرهیز از سلیقه گرایی تأکید کرد. رئیس مجلس نیز با اشاره به اوضاع افغانستان و عراق جاری بودن احکام اسلام در نظام قانونگذاری ایران را مورد تأکید قرار داد.

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و دبیرکل حزب جمهوری اسلامی، در این دیدار که به دعوت واحد روحانیت حزب جمهوری اسلامی صورت گرفت، در سخنانی با اشاره به بیانات اخیر امام خمینی و تأکید ایشان بر پرهیز از گرایش به سلایق فردی گفت: «امام امت روز گذشته چیزی گفتند که شاید تفسیرهای گوناگونی در اذهان برانگیزد ولی ازنظر ما بیانات امام کاملاً مشخص است. ... ما خط خود را از این فرمایش امام گرفتیم و خیلی خوشحال و سرافرازیم که از اول هم خط نفی چیزی که باعث اختلاف و جدایی بشود را داشته ایم.»

دبیرکل حزب جمهوری اسلامی افزود: «اختلاف نظرهای سیاسی و اسلامی چیزی نیست که باعث اختلاف در خط شود. ما معتقدیم که اگر در یک مسئله ای اختلاف نظری بین دو وزیر وجود دارد، این اختلاف خط نیست. ...»

آیت الله خامنه ای در پایان سخنان خود با تأکید بر اینکه موضع حزب جمهوری اسلامی، خط امام و ولایت فقیه است، یادآور شد: «موضع ما خط امام است که دیروز امام فرمودند یعنی خروج از نزاعی که به طور خیالی بعضی سعی می کنند بین دو گروه از مسئولان فرض کنند و خود را در یکی از دو جناح قرار دهند و جناح دیگر را بکوبند و به طورکلی یعنی نفی اختلافی که به هر شکل موجب جدایی می شود.»(۲)

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی نیز در جمع روحانیون و ائمه جماعات تهران با اشاره به رابطه صمیمی مجلس شورای اسلامی و مسئولان امور شرعی اظهار کرد: در تاریخ قانونگذاری دنیای اسلام هیچ گاه رابطه مجلس قانونگذاری و مسئولان امور شرعی تا به این حد صمیمی نبوده است و ما امیدواریم در آینده عملکرد مجلس و علمای اسلام به نحوی باشد که این رابطه برقرار بماند. وی افزود: آن روزی که این ارتباطات صمیمی باشد، انقلاب می تواند اهداف خود را تأمین کند، در غیر این صورت انقلاب از مسیر خود دور می شود.

ص: ۹۳۶

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- همان؛ و - روزنامه کیهان، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۲۲.

رئیس مجلس در ادامه سخنان خود به مقایسه میان حکومت اسلامی ایران و حکومت مارکسیستی افغانستان پرداخت و با بیان این مطلب که بین ماهیت حزب بعث و کارمل هیچ تفاوتی وجود ندارد، گفت: «اینها مردم سفاکی هستند که صدها هزار نفر از مردم عراق را یا آواره کردند و یا کشتند و اکنون تعداد بی شماری از آنان در شهرهای مختلف ما اسکان یافته اند.»

وی افزود: «دو کشور اسلامی در دو سوی کشور ما اکنون چنین وضعی دارند. بنابراین افتخار ماست که مجلس در محدوده اسلام قانون بگذارد و دولت درجهت اسلام حرکت کند و مردم در راه اسلام شهید شوند.»

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در پایان سخنانش با بیان اینکه اگر حوزه های علمیه از این فرصت استفاده مطلوب نکنند کفران نعمت خدا را کرده اند، خاطرنشان کرد: «مجلس شورای اسلامی همه همت خود را به کار می برد تا قوانینی که در طول ده ها سال بدون توجه به قوانین [اسلامی] تدوین شده را به صورت اسلامی درآورده این افتخار برای ما بماند.»(۱)

۱

طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر عراق، که در رأس هیئتی به انگلستان سفر کرده است، امروز با مارگارت تاچر نخست وزیر انگلیس، دیدار و گفت وگو کرد. جنگ ایران و عراق و مسائل اقتصادی از محورهای مذاکرات تاچر و رمضان عنوان شده است.

واحد مرکزی خبر دراین باره گزارش داد: منابع خبری ملاقات طه یاسین رمضان معاون نخست وزیر عراق، با مارگارت تاچر نخست وزیر محافظه کار انگلیس را دوستانه ارزیابی کرده، خاطرنشان ساختند که در این دیدار یاسین رمضان گزارشی از جنگ عراق علیه ایران به نخست وزیر انگلیس ارائه کرده است.

درپی این مذاکرات، رسماً اعلام شد که دولت انگلیس تصمیم گرفته است تسهیلات مالی درحدود ۲۵۰ میلیون لیره استرلینگ دراختیار رژیم عراق قرار دهد.(۲)

در همین حال، خبرگزاری اوپک از لندن اعلام کرد: توافقنامه اعطای اعتبار به عراق امروز در لندن به امضای حسن علی وزیر بازرگانی عراق و همتای انگلیسی وی رسید. این همکاری ها در چارچوب کمیسیون مشترک عراق - انگلیس، که در سال ۱۹۸۱ به منظور ارتقای روابط اقتصادی دو کشور تشکیل گردید، انجام شده است. به گزارش این خبرگزاری، وزیر بازرگانی عراق قول داد تا اقدامات ضروری را برای تضمین پرداخت بدهی های کمپانی های انگلیسی که هم اکنون در عراق مشغول اجرای قراردادهای خود هستند، اتخاذ کند. گفتنی است تعدادی از شرکت های ساختمانی انگلیسی که در عراق فعالیت می کنند به دلیل مشکلات پرداخت، فعالیت های خود را در طرح های مهم توسعه کاهش داده یا حتی متوقف کرده اند.

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- همان، ص۱۶.

هم زمان با مذاکرات مقامات عراقی و انگلیسی، گروهی از دانشجویان مسلمان عراقی در لندن با تجمع در مقابل محل ملاقات یاسین رمضان و تاچر، حمایت انگلستان از عراق را محکوم کردند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از لندن، «درپی دیدار معاون نخست وزیر عراق و وزیر بازرگانی این کشور با تاچر در لندن و اعلام حمایت همه جانبه انگلیس از صدام در این ملاقات، دانشجویان مسلمان عراقی در لندن در مقابل محل مذاکرات دست به تظاهرات زدند. براساس این گزارش، دانشجویان مسلمان عراقی با دادن شعارهایی چون "صدام کافر جنایتکار است،" مرگ بر صدام، "مرگ بر حزب بعث،" "نهضت ما حسینی است، رهبر ما خمینی است" ضمن ابراز انزجار از رژیم عراق سیاست محافظه کار[انه] انگلیس در ادامه حمایت همه جانبه از رژیم صدام را محکوم کردند.»(۱)

گفتنی است هیئت عراقی با جفری هاو وزیر امور خارجه و پل شانون وزیر بازرگانی انگلیس نیز مذاکراتی انجام دادند.(۲)

۱

معاون نخست وزیر عراق امشب در مرکز مطالعات عربی لندن سخنرانی کرد. جنگ ایران و عراق و دلایل ادامه آن محور اصلی سخنان طه یاسین رمضان بود.

وی در این جلسه ادعا کرد جنگ خلیج فارس درصورت وجود سه عامل ادامه می یابد که عبارت اند از: «چشمداشت ایران، تفرقه اعراب و توطئه بین المللی جهت ادامه جنگ.» طه یاسین رمضان در تشریح این سه عامل مدعی شد که سیاست ایران یک سیاست توسعه طلبانه است و ایران نه تنها چشم طمع به عراق دوخته، بلکه به کشورهای دیگر در منطقه خلیج فارس نیز طمع دارد.

وی در ادامه ادعاهای خود اظهار کرد: موضوع جنگ برای تضمین بقای رژیم کنونی ایران حیاتی است، زیرا این رژیم درصورت پایان جنگ سرنگون خواهد شد.

معاون نخست وزیر عراق در بخش دیگری از سخنان خود تفرقه اعراب و همکاری مستقیم سوریه و لیبی با ایران را عاملی اساسی در تشویق ایران به ادامه جنگ برشمرد.

رمضان در ادامه سایر کشورهای عربی را از پیامدهای جنگ برحذر داشت و خاطرنشان کرد که درصورت شکست عراق، کشورهای عربی بایستی در انتظار عواقب خطرناک این جنگ باشند. وی همچنین ضمن انتقاد از سوریه و لیبی به دلیل همکاری با ایران از کمک های مقامات مصر به عراق قدردانی کرد.

رمضان درپایان با بیان اینکه دو ابرقدرت اگر بخواهند توانایی پایان دادن به جنگ خلیج فارس را دارند، از آنها به دلیل خودداری از تلاش برای خاتمه جنگ، انتقاد و علت این

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

امر را علاقه ابرقدرت ها به تضعیف رشد اقتصادی عراق ذکر کرد. گفتنی است درطول سخنرانی طه یاسین رمضان صدای شعارهای تعداد زیادی از تظاهرکنندگان ایرانی که در خارج از ساختمان محل سخنرانی وی گرد آمده بودند، شنیده می شد.(۱)

۱

امریکا که به طور همه جانبه، اما مخفیانه به عراق در جنگ با ایران کمک می کند، از این پس آشکارا حمایت های خود را از عراق ادامه می دهد.

خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری فرانسه گزارش داد: آلن رامبرگ سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا، امروز اعلام کرد که امریکا هیچ گونه دلیلی برای منع صادرات خود به عراق ندارد. وی مدعی شد: عراق دیگر از اعمال تروریسم بین المللی حمایت نمی کند. به گزارش خبرگزاری فرانسه، ناظران پس از اعلام این تصمیم امریکا پیش بینی کردند که ارسال تجهیزات نظامی امریکایی به بغداد ازجمله ۶۰ فروند بالگرد جنگی به زودی آغاز شود.

یک مقام آگاه در تهران دراین زمینه به خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: «ملاقات های برنامه ریزی شده و مکرر طارق عزیز معاون نخست وزیر و وزیر خارجه عراق با جرج شولتز وزیر امور خارجه امریکا، در سال گذشته و امسال و بازدیدهای پیاپی مقامات امریکایی از عراق و سفر مقامات بعث به واشنگتن دلیل روشن و آشکار روابط دو کشور در گذشته است، ولی به این روابط جنبه دیپلماتیک و رسمی داده نشده است.» این مقام در ادامه با برشمردن کمک های امریکا به عراق، خاطرنشان ساخت: «بیانیه وزارت امور خارجه امریکا تحقیقاً با نظر نمایندگان طرف دار بغداد در کنگره امریکا تهیه شده است.»(۲)

۲

به منظور هماهنگی در اجرای بهتر طرح "لبیک یا خمینی" و تحقق ارتش بیست میلیونی، امروز جلسه مشترکی با حضور مسئولان دفاتر پشتیبانی جبهه های جنگ نهادهای انقلاب اسلامی و نمایندگان ارگان های دولتی در محل قرارگاه مرکزی قدس تشکیل شد.

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۲، ۱۶/۷/۱۳۶۲، صص ۳۱ - ۳۰، بخش عربی رادیو لندن، ۱۵/۷/۱۳۶۲.
۲- روزنامه اطلاعات، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص ۱.

در این جلسه که با حضور سیداسماعیل داوودی شمسی معاون نخست وزیر در امور نهادهای انقلاب اسلامی، افشار رئیس ستاد مرکزی و علایی جانشین فرمانده کل سپاه در قرارگاه مرکزی قدس برگزار شد، نحوه همکاری ارگان های دولتی و نهادهای انقلابی در جبهه ها و اجرای گسترده طرح لبیک یا خمینی مورد بررسی قرار گرفت. در این دیدار افشار با تأکید بر ضرورت همکاری متشکل مردم، نهادها و ارگان ها افزود: «نهادهای انقلاب اسلامی و ارگان های دولتی می توانند نیروهای مردمی همراه با تجاربی که دارند را در خدمت جنگ قرار دهند و ضمن اجرای تکلیف شرعی خود که توجه به اصل قراردادن مسئله جنگ است، بهره برداری معنوی لازم را از جبهه های نبرد برای نهاد و ارگان خود بنمایند. ... نهادهای انقلابی و ارگان های دولتی باید دست در دست هم و با همکاری یکدیگر به حل مشکلات بپردازند و تنها از این طریق می توان هر مشکلی را در مملکت ریشه کن ساخت.» وی در ادامه با اشاره به کمک های بی دریغ مردمی، لزوم ارتقای کیفیت نهادهای انقلابی را یادآور شد.

در بخش دیگر جلسه، علایی جانشین فرمانده سپاه در قرارگاه مرکزی قدس، درمورد طرح لبیک یا خمینی و مانورهای قدس مطالبی را بیان کرد. وی ضمن تشریح تهدیدهای ابرقدرت ها علیه جمهوری اسلامی ایران بر ضرورت آگاهی و آمادگی مردم دربرابر این توطئه ها تأکید کرد و گفت: «برای آمادگی هرچه بیشتر اجرای طرح لبیک یا خمینی و ایجاد پادگان های قدس در هریک از شهرهای کشور و مانور آزادی قدس باید دنبال شود.»

در پایان این جلسه نیز داوودی معاون نخست وزیر در امور نهادهای انقلابی، با اشاره به لزوم همکاری نهادهای انقلاب اسلامی و ارگان های دولتی گفت: «تشکیل دفاتر پشتیبانی جبهه های جنگ تحمیلی باعث خواهد شد که کمک ها و پشتیبانی از جبهه ها نظم و استمرار بیشتری پیدا کند. ... این دفاتر در اکثر نهادهای انقلاب اسلامی تشکیل شده و برای تشکیل آن در ارگان های دولتی نیز آئین نامه ای به هیئت دولت پیشنهاد شده است.»(۱)

۱- روزنامه کیهان، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص ۲۱.

انجمن اسلامی پزشکان عراق به دنبال برگزاری سومین گردهمایی سالیانه خود با انتشار بیانیه ای ضمن محکوم کردن جنایات حزب بعث عراق، به فشارهای فزاینده رژیم صدام بر قشر تحصیلکرده و متعهد عراق اشاره و درمورد سرنوشت تعداد زیادی از پزشکان و دیگر متخصصان مؤمن که در زندان های بغداد به سر می برند ابراز نگرانی کرد. انجمن مذکور در بیانیه خود کلیه سازمان ها و مجامع بین المللی و محافل پزشکی جهان را برای نجات جان پزشکان و متوقف ساختن فعالیت های ضدانسانی در زندان های حزب بعث فراخواند. این انجمن در پایان ضمن تجدید عهد با امام خمینی، بر پیروی از راه شهید صدر و پشتیبانی از مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق تأکید و آمادگی خود را برای دراختیارگذاشتن تمام امکانات و به کارگیری همه توان خویش برای رهایی سرزمین های تحت ستم عراق و برپایی حکومت اسلامی به رهبری امام خمینی اعلام کرد.

گفتنی است که انجمن اسلامی پزشکان عراق در تلگرامی به امام خمینی، پیمان وفاداری خود را با ایشان تجدید و بر پیروی از خط امام تأکید کرد.(۱)

ص: ۹۴۱

۱- روزنامه کیهان، ۱۴/۷/۱۳۶۲، ص۲.

روزشمار جنگ جمعه ۱۵ مهر ۱۳۶۲ ۲۹ ذیحجه ۱۴۰۳ ۱۷اکتبر ۱۹۸۳

۱

درپی جلسات روز گذشته فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه برای رفع موانع همکاری یگان های ارتش و سپاه در آماده سازی نهایی قرارگاه های پنج گانه تاکتیکی حمزه در عملیات والفجر۴ (منطقه دهانه شیلر)، امروز با حضور فرمانده تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان و فرمانده لشکر۸ نجف در جلسات مشترک قرارگاه مقدم حمزه در پادگان بانه(۱) آخرین وضعیت قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ (جبهه بانه) بررسی شد.

بااینکه در نشست مشترک روز گذشته، هماهنگی های نهایی بین یگان های ارتش و سپاه مستقر در قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ برای اجرای محور شمالی عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر حاصل شد، هنوز فرماندهان دو یگان مزبور در برخی جزئیات طرح مانور، تأمین جاده ها و توپخانه این محور به توافق قطعی دست نیافته اند. براین اساس امروز احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، ضمن اعلام آمادگی کامل برای اجرای عملیات در این

ص: ۹۴۳

۱- در جلسه اول غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف حضور داشتند. جلسه دوم با حضور سرهنگ جمالی جانشین نزاجا، سرهنگ موسوی قویدل رکن۲ نزاجا، سرهنگ غلامحسین امیربیگی فرمانده ارتش در قرارگاه مقدم حمزه، سرهنگ ابراهیمی طرح و عملیات قرارگاه، سرگرد شقاقی اطلاعات - عملیات قرارگاه، سرهنگ کروندی فرمانده لشکر۲۸ کردستان، غلامعلی رشید، بشردوست، علی رضائیان، علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه، علی فضلی طرح و عملیات این قرارگاه و احمد کاظمی تشکیل شد.

منطقه، در نامه ای به علی رضائیان فرمانـده قرارگاه مقـدم حمزه، با ذکر دلایلی درمورد موفقیت عملیات ابراز تردید کرد. وی در این نامه مسائلی همچون ازبین رفتن جنـاح دهی دشـمن پس از تخلیه ارتفاعـات شـمالی شـیلر در شـهریورماه، سـرمای هوا، ناهمـاهنگی در طرح هـا، کم تجربگی نیروهـای ارتش در عملیـات برون مرزی، بی اهمیت بودن عملیـات در نظر فرمانـدهان رده بالا، کمبود نیرو و ضـعف عملکرد توپخانه را از عوامل بروز تردید در موفقیت عملیات برشمرد.

در بخشـی از جلسـات امروز قرارگـاه مقـدم حمزه که به منظور بررسـی میزان پیشـرفت کـار و رفع موانع پیش روی قرارگـاه تـاکتیکی حمزه۳ در پادگان بانه برگزار شد، فرمانده تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان و فرمانده لشکر۸ نجف از آخرین اقدامات آماده سازی محور بانه گزارش دادند. در این نشست احمد کاظمی ضمن اعلام آمادگی مجدد خود برای اجرای عملیات،(۱)درمورد طرح مانور عملیات قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ پیشنهاد کرد که یک گردان از جلو به ارتفاع لری حمله کرده و یک گردان از چپ ارتفاع لری (از آخرین نقطه یال لری که به پایگاه دشـمن منتهی می شود) وارد عمـل شود و سـپس یـک گردان نیز از سـمت راست ارتفـاع لالـه حمرین و یـک گردان از چپ کنگرک و از پشت به گردان دوم در محور کنگرک دست داده و درنهایت یک گردان مسـتقل روی گرمک عمل کند. در این طرح دو گردان ادغامی به همراه دو گردان مستقل سپاه روی ارتفاعات کنگرک و لری؛ یک گردان مستقل ارتش برای جاده و دو گردان ادغامی برای احتیاط در نظر گرفته شده است.(۲)

پس از پایان جلسات امروز در پادگان بانه، برخی از فرماندهان ارشد با بالگرد اقدام به شـناسایی هوایی مشترک بر روی محور شـمالی دهانه شیلر کردنـد. امروز جلسـه ای نیز در سـنندج(۳) برگزار و پیشـنهاد عملیـات هم زمـان در محـور سـورن و پنجـوین بـار دیگر مطرح شـد. در این جلسـه سرهنگ قویدل رکن۲ نیروی زمینی ارتش، ضـمن اذعـان به اهمیت محـور سورن، در موقعیت فعلی کمبود نیرو را علت اصـلی حـذف این محور اعلام کرد.

درمجموع در پایان جلسات امروز، مقرر شـد عملیات مطابق همان طرح اولیه ای که چنـدی پیش به صورت کتبی ابلاغ شـده بود اجرا شود. بـدین ترتیب لشکر۲۵ کربلا روی مارو، تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) روی هرگنه، لشکر۱۴ امام حسین(ع) روی پنجوین، لشکر۳۱ عاشورا به عنوان احتیاط جبهه بانه و لشکر۴۱ ثارالله(ع) درقالب احتیاط جبهه مریوان همگی به طور هم زمان وارد عمل خواهند شد.(۴)

۱- سـند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقـدم حمزه سیدالشـهدا در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۳۴ - ۲۸.

۲- سند شماره ۱۳۰۴۴/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: جلسه عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۱۵/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۴۴)، صص ۲۹ و ۴۰.

۳- سـرهنگ جمالی جانشین نیروی زمینی ارتش، سرهنگ موسوی قویدل رکن۲ نزاجا، سـرهنگ غلامحسین امیربیگی فرمانده ارتش در قرارگاه مقـدم حمزه، غلامعلی رشـید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، بشـردوست نماینـده فرمانـدهی سـپاه در قرارگاه مقـدم حمزه و علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه در این جلسه شرکت داشتند.

۴- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۵ - ۳۸.

فرماندهان ارتش و سپاه در ادامه بررسی دستور جزءبه جزء طرح مانور عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، امروز نیز در جلسه ای مشترک با حضور محسن رضایی فرمانده کل سپاه و علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش(۱) دراین باره به بحث و تبادل نظر پرداختند.

در این جلسه فرماندهان ارتش معتقد بودند با ورود گسترده هوانیروز بر روی شاخ بمو می توان عملیات قرارگاه نجف را اجرا کرد، درحالی که مسئولان سپاه امکان اجرای عملیات در منطقه دربندیخان را منوط به اقدام هم زمان بر روی ارتفاعات شاخ بمو و شاخ خشیک می دانستند.

در ابتدای جلسه، سرهنگ صیاد شیرازی در تبیین طرح مانور عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، تأمین و تصرف خطوط نصر و فتح(۲)* را از اهداف اصلی این عملیات برشمرد و درمورد وابستگی خطوط مذکور افزود: «اگر این دو تا [خطوط نصر و فتح] هر کدامشان به اشکال برخورد کند و انجام نشود مانور نصرت(۳)* هم انجام شدنی نیست.»

در ادامه، فرمانده نیروی زمینی ارتش مانور زمینی و مانور هوایی عملیات را این طور تشریح کرد: «مسیر حرکت هلیکوپترها از مله کبود به سمت باغ کوه از کنار سلمانه که ازسمت چپ بمو زیر ارتفاعات می رود به سوی تنگه سرتک [می باشد] که نرسیده به محل فرود در مسیر دو شاخه می شود.» پس از آن یک گروهان نیروی پیاده با حرکت به سمت یال جلوی شاخ بمو، برای تثبیت منطقه اقدام می کند و یک گروهان نیز با حرکت به سمت بالای بمو با سایر نیروها الحاق برقرار خواهد کرد و در همین هنگام یک دسته پیاده نیز به طرف پایگاه مشرف به تنگه می روند. سرهنگ صیاد شیرازی با اشاره به کمبود نیرو و امکانات قوای خودی و دشمن در روی ارتفاع بمو تأکید کرد که برتری در این منطقه با کسی است که بهتر بجنگد و تدارک طرف مقابل را از بین ببرد. وی در ادامه خطاب به فرماندهان حاضر در جلسه گفت:

۱- این جلسه در اردوگاه لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) (قلاجه) و با حضور سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نزاجا، سرهنگ سروری، سرهنگ مفید، محسن رضایی فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، محمد باقری اطلاعات - عملیات خاتم، کیانی مسئول ستاد خاتم، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، جاودانی فرمانده ارتش در قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین فرمانده قرارگاه نجف، حسن پور اطلاعات - عملیات این قرارگاه و سرهنگ هاشم نظری معاون هوانیروز برگزار گردید.

۲- * سرهنگ جاودانی در جلسه روز ۱۳/۷/۱۳۶۲ در قرارگاه نجف درمورد طرح مانور عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان گفت: «در مرحله اول خط نصر که شاخ شمیران و بردکان و شاخ سورمر و بمو تصرف می شود و[در مرحله دوم درصورت مساعدبودن وضعیت خط نصر] بنا به دستور خط فتح که زیمناکوه، شاخ خشیک و تنگه سرتک را در برمی گرفت تصرف خواهد شد.» (سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۷۳ - ۷۲.)

۳- ** فرمانده نیروی زمینی ارتش گفت: «نام خطی که باید به دست آید را نصرت گذاشتیم.» (همان، ص ۱۰۰.)

درصورتی که مانور مزبور تا این مرحله با موفقیت انجام شود، با استفاده از شنوک ها و با اجرای سریع طرح هلی برن نیروها، می توان در منطقه دشمن پیشروی و حتی پاک سازی کرد.

فرمانده نیروی زمینی ارتش در طرح هلی برن پیشنهادی خود احتمال تهدید ستون ممتد و پرواز ردیفی و پشت سرهم بالگردهای خودی ازسوی دشمن را زیاد دانست و با اشاره به پیش بینی بالگردهای شنوک و ۲۱۴، سه راه برای کاهش تلفات بالگردها پیشنهاد کرد:

۱. تصرف شاخ کیله هم زمان با اجرای عملیات روی ارتفاع بمو که این امر موجب تضمین تلاش اصلی خواهد شد و براثر تقویت مداوم و تدارک پی درپی نیروها، کیفیت رزم افزایش خواهد یافت.

۲. درگیر نگه داشتن شاخ کیله با به کارگیری تعداد اندکی از نیروها؛ بدین ترتیب فرصت بیشتری از دشمن گرفته و به جای حرکت از پایین به بالا، «از کمر ارتفاعات بتوانیم هلیکوپترها را ببریم.»

۳. هدایت آتش سنگین روی شاخ کیله؛ یعنی «آتش طرح ریزی بکنیم که دشمن را پشت سرهم زیر آتش بگذاریم تا هلیکوپترها بتوانند بروند.»

در ادامه جلسه، فرماندهان سپاه به ارزیابی طرح ارائه شده پرداختند. محمدعلی جعفری فرمانده قرارگاه نجف، دراین باره گفت: باتوجه به بررسی ها و شناسایی های انجام شده، در وهله اول به علت پیوستگی خط دشمن روی شاخ کیله، امکان اجرای عملیات وجود ندارد، باوجود این چنانچه بخواهیم عملیات کنیم باید پس از اقدام بر روی ارتفاع بمو و به صورت مرحله ای وارد عمل شویم. در وهله دوم درصورتی که بخواهیم طرح پیشنهادی شما را اجرا کنیم باید فرمانده لشکر۲۷ را قانع کرد؛(۱) به عقیده فرمانده این لشکر اگر یکی از این هلیکوپترها که حامل ۶۰ نیرو است، هدف قرار گیرد تضمینی وجود ندارد که بقیه خلبان ها از ادامه عملیات منصرف نشوند. جعفری در ادامه ضمن تبیین مشکلات هلی برن نیروها روی ارتفاعات بمو، درمورد عملیات پیشنهادی فرمانده نیروی زمینی ارتش گفت: عملیات را در سه مرحله می توان اجرا کرد بدین نحوکه در مرحله اول جابه جایی نیروها با هلیکوپترها، در مرحله دوم اشغال یال جلوی بمو و در مرحله سوم الحاق روی ارتفاع بمو انجام شود. وی با استناد به این گفته صیاد شیرازی که "بمو کلید کل این منطقه هست"، این منطقه را فاقد جناح خواند و مشکل اصلی عملیات را مقاومت در مقابل فشارهای دشمن به خصوص توپ های هلیکوپتر دانست. فرمانده قرارگاه نجف تأکید داشت تا بمو تصرف نشود موفقیت در محورهای دیگر منتفی است.

در پاسخ به اشکالات فوق، صیاد شیرازی ضمن گلایه از بی اعتمادی درباره استفاده گسترده از ظرفیت هوانیروز در طرح عملیات هلی برن، به سابقه هلی برن نیروها در عملیات والفجر۲ اشاره کرد و گفت: ما در این عملیات از نیروهای کیفی و کماندو استفاده خواهیم کرد که با فاصله حرکت می کنند. وی افزود: می توان با برگزاری تمرین های مشابه نیروهای کیفی و کماندو ضریب اعتماد به آنها را افزایش داد تا پس از حمله به یال بمو و اجرای هلی برن، خود

۱- سند شماره ۱۲۸۰۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی عملیات بمو، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۵/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۰۳)، صص ۷ - ۱؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۰۳ - ۱۰۰.

را به سـمت بالای ارتفاع بمو بکشند.(۱)بر مبنای این پیشـنهاد فرمانـده نیروی زمینی ارتش قرار شـد پس از انجام مانور تمرینی در منطقه ای مشابه ارتفاعات بمو، درمورد اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان تصمیم قطعی گرفته شود.

بااین حال، فرمانده قرارگاه نجف و فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) همچنان تأکید دارند که اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان درصورتی امکان پـذیر است که عملیات به صورت هم زمان در ارتفاعات بمو و شاخ خشـیک اجرا شود، زیرا درصورت اقـدام هم زمان، به علت تقسیم آتش دشـمن، تلفات کمتری به نیروهای خودی وارد شـده و راه های پاتک زمینی عراق نیز بسـته خواهـد شد. علاوه براین ضـمن افزایش ضریب غافلگیری، احتمال بسـته شدن شـیار قلب نیز کاهش می یابد. از سوی دیگر، سـقوط ارتفاعات بمو از راه شاخ خشـیک موجب دستیابی به دید و تیر بر روی عقبه دشمن می شود و درنتیجه قدرت حفظ مواضع و میزان تضمین عملیات نیز افزایش می یابد.(۲)

۱

پس از قریب به دو ماه کشمکش رسانه ای و تبلیغات گسترده درخصوص اعطای هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق و درحالی که در این مـدت اخبار متعدد و گاه ضد و نقیضـی درباره زمان و چگونگی تحویل این جنگنده ها انتشار یافته است، امروز مطبوعات داخلی ایران از تحویل قطعی هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق خبر دادند.

مطبوعات ایران گزارش دادند: درحالی که براساس گزارش های قبلی می بایست تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق به صورت قطعات جدا از هم و ازطریـق دریـا انجـام می گرفت، امروز خلبانـان فرانسـوی این جنگنـده هـا را از پایگـاهی در غرب فرانسه به سوی عراق به پرواز درآورده اند.(۳)روزنامه صبح آزادگان به نقل از خبرگزاری فرانسه، ضمن تأیید خبر خروج پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد

۱- سند شماره ۱۲۸۰۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۶ - ۱۳.
۲- سند شماره ۱۲۸۰۴/پ ن مرکز مطالعـات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسـی عملیات بمو، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۵/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۰۴)، صص ۳ - ۱؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰۸ - ۱۰۷.
۳- روزنامه کیهان، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۴؛ و - روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۷/۱۳۶۲، ص۳.

از محل استقرار خود در فرانسه، تأکید کرد: «خلبانان هواپیماها فرانسوی بوده اند.»(۱)

روزنامه اطلاعات نیز به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس نوشت: «هواپیماهای مزبور در جریان یک توقف برای سوخت گیری که احتمالاً در محلی در حوزه مدیترانه خواهد بود، تحویل خلبانان عراقی خواهند شد.»(۲)

۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، به عنوان خطیب نمازجمعه این هفته تهران، ضمن پرداختن به واقعه حمله موشکی اخیر عراق به دزفول، مسائلی نظیر وحدت و یکپارچگی مسئولان و بازگشایی و نوگشایی دانشگاه ها را تشریح کرد.

رئیس جمهور ابتدا با اشاره به سخنان اخیر امام خمینی درخصوص تلاش برای پرهیز از اختلافات گفت: «آنچه در این سخن حکیمانه مصلحت بین، نقطه اصلی محسوب می شود این است که ما توجه کنیم که دشمن مایل است اختلاف بیندازد. اگر نتوانست اختلاف بیندازد وانمود می کند که اختلاف هست. ما در مقابل هر دو تلاش خباثت آمیز دشمن باید مقاومت کنیم. اولاً نگذاریم اختلاف بیندازد، ثانیاً نگذاریم به دروغ با تبلیغ، با استفاده از بعضی نمودارهای طبیعی یک جامعه این جور وانمود کند که گویا میان مردم، میان مسئولان، میان این یا آن شخص اختلافی هست.» وی سپس از رسانه ها و محافل سیاسی مذهبی خواست: «آن چیزی که به عنوان اختلاف سلیقه یا حتی اختلاف نظر سیاسی بین دو نفر، دو جریان، دو جمع وجود دارد مایه اختلاف بزرگ نسازند.»

امام جمعه تهران افزود: «اختلاف سیاسی عیب نیست، اختلاف نظر فقهی عیب نیست، اختلاف نظر مذهبی عیب نیست، وجود دارد باید هم وجود داشته باشد، اشکال هم ندارد، اما این اختلاف نظرها به معنای دو شقه شدن نیست، به معنای در مقابل هم قرار گرفتن نیست. مثل اختلاف فقها در فتواست و کمتر از آن، [که] هیچ اشکالی ندارد. ... امروز در میان مسئولان هیچ چیزی که آنها را به دو جناحی که باید باهم مبارزه کنند [تقسیم کند] وجود ندارد ما این را بارها در گفتارهای عمومی، در خطبه و در سخنرانی ها و جاهای دیگر گفتیم. بعضی ها نتوانستند این را درست هضم کنند، فکر کردند ما می گوییم اصلاً هیچ اختلاف نظر بین زید و عمرو، عمرو و بکر، بکر و خالد وجود ندارد. مگر می شود اختلاف نظر وجود نداشته باشد. بین دو برادر و دو همکار اختلاف نظر درباره مسائل مختلفی هست، هیچ اشکال هم ندارد. آنچه بد است دشمنی است، علیه هم کار کردن است. آنچه بد است هدف های مشترک را به خاطر اختلافات جزئی فراموش کردن است.»

آیت الله خامنه ای با اشاره به تلاش هایی که برای وحدت شیعه و سنی انجام می گیرد، اظهار کرد: «ما که یک چنین کار مهمی را داریم انجام می دهیم در سطح جهان اسلام، چگونه نتوانیم

ص: ۹۴۸

۱- روزنامه صبح آزادگان، ۱۷/۷/۱۳۶۲، ص ۱.

۲- روزنامه اطلاعات، ۱۷/۷/۱۳۶۲، ص ۱۶.

در داخـل کشورمـان انجـام بـدهیم.» وی افزود: «یـک عـده ای از روی بی توجهی - نمی خواهم به خودم بقبولا ـنم که از روی عنـاد و غرض می خواهم بگویم از روی بی توجهی - به خـاطر علاـقه منـدی به این یا آن شخصـیت، اختلافاتی را که وجود دارد، کوچک است، عمـده می کننـد، بزرگ می کنند و جناح بندی می کنند و این کار، کار درستی نیست، امام به ما دسـتور دادند. خط امام این است آنهایی که دنبال این هستند که خط امام را پیـدا کننـد، پیـدا کننـد امام خطشان را معین کردنـد به ماها امام صـریحاً در این سـخنرانی سه روز پیشـشان گفتند (به ما عمامه ای ها) گفتند به مردم بگویید که اختلاف نیست، این خط امام است و من خواهش می کنم همه قلم به دسـتان و همه گویندگان، چه آنهایی که درزمینه مسائل سیاسی و یا مسائل مذهبی سخن می گویند و می نویسند این خط را دقیقاً دنبال کنند.»

رئیس جمهور در ادامه باتوجه به بازگشایی و نوگشایی دانشگاه ها، «دانش و جهت گیری انقلابی» را دو عنصر لازم و ملزوم یکدیگر در دانشگاه خواند و ضمن تأکید بر فراهم سازی زمینه برای بهره گیری از توان و تخصص دانشمندان و اساتید دانشگاه، تصریح کرد: «ما علم را برای دانشگاه می خواهیم، امـا انقلابمـان را قربـان علم نمی کنیم. بایـد خـط حزب الله، خـط انقلاب بر دانشـگاه حاکم باشـد نه به معنای بی نظمی، نه به معنای دخالت کسانی که حق دخالت ندارند. بلکه به معنای اینکه مسئولان قانونی دانشگاه ها، ستاد انقلاب فرهنگی که امروز بحمدالله به عنایت و اشاره امـام تأییـد شـده و امکان کار زیادی در دانشـگاه دارد، اینها دقیقاً برنامه ریزی را آن چنان بکننـد که خط علمی بر روی جهت گیری حزب اللهی ایـن ملـت انجـام بگیرد و حرکت کنـد. دانشـگاه جزئی از ملت است و این ملت، ملت حزب الله است، امت حزب قرآن است، امت انقلا ـبی است. دانشـگاه بایـد برکنـار نمانـد. به هرحـال، مسـئولان دانشـگاه ها به قاطعیت در این روزگار از همه چیز بیشتر نیاز دارنـد. ملاحظه یکی از طرفین را نکنید، برادران مسئول دانشگاه ها ملاحظه حق را بکنند. هم علم را هم تعهد را در دانشگاه ها وارد کنند.»

رئیس شورای عـالی دفـاع در بخش دیگری از خطبه هـای نمازجمعه این هفته تهران، به مسـئله جنگ به ویژه حمله موشـکی اخیر عراق به دزفول پرداخت و گفت: «[این حادثه] بسـیار برای ما تأسف انگیز است نه از باب اینکه رژیم نابخردان در عراق، موشک می انـدازد، این کاری است که از اول جنـگ تـا حالا کرده انـد، ما عادت کردیم. ... تأسف از آن کسانی است در دنیا است که خودشان را در حـد این رژیم سـفیه و پست نمی داننـد [بلکه] برخوردار از پختگی سیاسـی هم می داننـد، امـا این حرکت نـاجوانمردانه را با خونسـردی تماشا می کننـد و اظهار وجود نمی کننـد، محکوم نمی کننـد و یـا حتی به آن کمـک می کننـد. امروز برای مـا کاملاً ـ روشن است که قـدرت هـای بزرگ و دو قـدرت بزرگ برتر به طور مستقیم و غیرمستقیم دارند به عراق کمک

می کننـد. این موشـک هـایی که بر روی مردم پرتـاب می شود ساخت عراق که نیست، ساخت کجاست؟ آیا آن کسانی که این موشک ها را به عراق می دهند آن کشور سازنده ای که مرتب وسـیله کشـتار آدم های بی دفاع این شـهرهای امن و امان را دست این دیوانگان می سپرد، آیا می داند که برای او چه عواقبی خواهد داشت؟ من به آن کسانی که این موشک ها را می سازند و می دانند که ما آنها را می شناسـیم که چه کسانی هستند اخطار می کنم که این موشک ها فقط خانه های مردم ما را ویران نمی کند، این موشک ها پل ارتباط دو ملت، دو کشور را هم ویران می کند. این موشک ها احساسات ملی مردم ما را هم جریحه دار می کند. شـما دارید با فرستادن این موشک ها و رساندن آن به دست این دیوانگان خون آشام سـد نفوذناپـذیر میان دو کشور را لحظه به لحظه بلند می کنید. ملت ایران نمی تواند این را تحمل کند. همچنین کسانی که وسـیله می شونـد تـا این موشـک ها به دست عراقی ها برسـد. من تعجب می کنم و واقعاً جای تأسف است که چطور قـدرت های بزرگ اروپایی و همچنین بعضـی از دولت های منطقه به فکر آینده سیاسـی و اقتصادی خودشان نیستند. سرنوشت خودشان را با سرنوشت یک رژیمی که هیچ شکی نیست که این رژیم دیری نخواهـد پاییـد و زایل خواهـد شـد، مرتبط کردنـد. فکر نمی کننـد که میلیون ها انسان در این کشور و چندبرابر آن، انسان در کشورهای دیگر این حرکت موذیانه را محکوم می کنند و این برای آینده سیاسی آنها بسیار زیان بخش است.»(۱)

۱

▫

یوسف العلوی عبـدالله وزیر مشاور در امور خارجی عمان، خواسـتار ورود ایران «به مـذاکرات مسالمت آمیز جهت تحقق امنیت و صـلح در منطقه خلیـج [فـارس] گردیـد.» به گزارش رادیو بغـداد، العلوی «از رژیم ایران دعوت کرد تـا به ابتکارهـای مسالمت آمیز جنبش غیرمتعهـد و کنفرانس اسـلامی و سازمان ملل متحـد پاسـخ مثبت دهـد. وی نیز رژیم ایران را از ادامه تهدید علیه کشتیرانی در تنگه هرمز بر حذر ساخته و گفت که این مسئله به دخالت نیروهای بزرگ در منطقه خواهد انجامید.»(۲)

ص: ۹۵۰

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، صص ۱۰ و ۱۱.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۹، رادیو بی بی سی، ۱۵/۷/۱۳۶۲.

۱

دو هسته مقاومت گردانی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در صومعه سرا کشف و اعضای آن دستگیر شدند.

فرمانده سپاه صومعه سرا امروز در سخنرانی قبل از خطبه های نمازجمعه این شهر ضمن تشریح چگونگی دستگیری این دو هسته گردانی با نام های "گردان غلام نیا" و "گردان مسئله گو" اقدامات خرابکارانه و فعالیت های تروریستی اعضای گروه های مذکور را چنین برشمرد: «حمله به مردم در ۵ مهرماه ۱۳۶۰ با اسلحه یوزی و نارنجک که هنگام شکستن حصر آبادان اتفاق افتاد، پرتاب نارنجک در انجمن اسلامی شهید مطهری، ترور یک جوان حزب اللهی در کسماء توسط کلت، آتش زدن منزل دو حزب اللهی یکی در صومعه سرا و دیگری در روستای نفوت، طرح ترور شهید برزو، تخریب دفتر مخابرات کسماء و فراهم نمودن زمینه درگیری های یک ماه و نیم پیش گوراب زرمیخ.» وی همچنین افزود: «تشکیل هسته های نظامی در سراسر روستاهای منطقه، ترور امام جمعه صومعه سرا و امام جمعه آستانه اشرفیه، ترور چند تن از برادران سپاه، ترور یکی از مسئولین پایگاه های بسیج، ترور یکی از ائمه جماعات فومن و حمله به ستاد جنگ چوکا از برنامه های تروریستی در دست انجام این گروه بوده است.» فرمانده سپاه صومعه سرا سلاح های به دست آمده از اعضای دستگیرشده گردان های مقاومت سازمان مجاهدین خلق(منافقین) را به این شرح اعلام کرد: «نارنجک، مین ضدنفر، فشنگ، یک قبضه اسلحه یوزی، یک قبضه اسلحه ژ۳ و چندین قبضه کلت.»(۱)

۲

درحالی که صادرات نفت عراق درپی ازکارافتادن بندر ام القصر براثر حملات ایران و مسدودشدن خط لوله انتقال نفت این کشور ازطریق سوریه، فقط به خط لوله عبوری از خاک ترکیه محدود شده است، عراق می کوشد صادرات نفت خود از خلیج فارس را از سر بگیرد.

دراین زمینه امروز نشریه پلاتس اویل گرام نیوز وایر که به طور اختصاصی اخبار مربوط به نفت را منتشر می کند نوشت: «عراق بی سروصدا سعی می کند اسکله فاو را جهت بارگیری نفت خام در خلیج فارس بازسازی کند تا بتواند صدور نفت خام از خلیج فارس را از سر گیرد.» این نشریه با اشاره به اینکه برخی مسئولان عراق برای راه اندازی مجدد اسکله فاو با تعدادی از شرکت های اروپایی تماس گرفته اند، افزود: «احتمالاً تصمیم عراق با پشت گرمی پوشش هوایی سوپراتانداردها اتخاذ شده است.»(۲)

از سوی دیگر، طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، در مصاحبه ای که امروز از رادیو بی بی سی پخش شد، هشدار داد: «عراق از این پس به ایران اجازه نخواهد داد که به صادرات نفت ازطریق خلیج فارس ادامه دهد، مگر آنکه عراق نیز بتواند به طور مشابه نفت خود را از این

۱- روزنامه کیهان، ۱۷/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۳ ، ۱۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۷/۱۳۶۲.

طریق صـادر کنـد.» بی بی سـی با اشاره به اینکه مصاحبه طارق عزیز قبل از اعلام خبر ارسال هواپیماهای سوپراتانـدارد به عراق - که امروز انجام شـد - صورت گرفته است، افزود: «طارق عزیز گفته است که وضـعیت فعلی که به موجب آن ایران بتوانـد نفت خود را از خلیج فارس صادر کند ولی عراق نتواند، قابل قبول نیست و وی از امکاناتی برخوردار است که از آنچه که وی موقعیتی غیرعادی توصیف کرده، اجتناب کند.»(۱)

۱

خبرگزاری جمهـوری اسـلامی گزارش داد: امروز در مراسـمی که ازسـوی «جمعیت اتحـاد عـالم اسـلام پاکسـتان»(۲) در راولپنـدی برگزار شـد، سخنرانان - که به اکثر آنها توصـیه شده بود بر خاتمه فوری جنگ ایران و عراق تأکید کنند - با مقصر قلمداد کردن ایران در تداوم جنگ درباره پایان دادن به منازعه ایران و عراق مطالبی بیان کردند.

در این مراسم که با حضور وابسـته مطبوعاتی و دو تن از اعضای سـفارت عراق در اسـلام آباد برگزار شـد انور جلیس رئیس «جمعیت اتحاد عالم اسـلام پاکسـتان» در سـخنانی «جنگ ایران و عراق را ضـربه بزرگی به جهان اسـلام و به نفع اسرائیل خواند و ایران را به خاطر عدم آمادگی برای صلح مورد انتقاد قرار داد.» وی ضمن ابراز حمایت از تلاش های ضیاء الحق برای اجرای نظام اسلامی در پاکستان و خاتمه دادن به جنگ عراق و ایران، تأکیـد کرد: «طرفین بایـد به قرآن عمل کننـد و قبل از آغاز ماه محرم جنگ را خاتمه دهند.» براساس گزارش مذکور، در ادامه این مراسـم محمـد گلزار که یـک سـرتیپ بازنشسـته است، «ضـمن اعتراف به اینکه آغـاز جنگ یک حرکت احمقانه بود، ... ایران را در ادامه جنگ مقصـر خواند» و گفت: «نباید این عمل احمقانه ادامه یابد.»

سفیرالدین جوگازیه وزیر بهداری پاکستان که به عنوان میهمان ویژه در این مراسم حضور داشت، «برخلاف انتظار برگزارکنندگان جلسه پیرامون اوضاع کشور [پاکسـتان] و کوشـش های اسلامی دولت و لزوم وحدت و یکپارچگی مردم پاکستان سخن گفت و فقط برای خاتمه جنگ ایران و عراق در پایان التماس دعا کرد.»

علاوه براین، سـرتیپ حیات خان رئیس سابق حکومت کشمیر و ممتاز علوی وزیر اسبق امور خارجه پاکستان که ریاست جلسه را به عهده داشت، در سخنرانی های خود خواستار خاتمه سریع جنگ ایران و عراق شدند.(۳)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۹، رادیو بی بی سی، ۱۵/۷/۱۳۶۲.
۲- به گزارش خبرگزاری جمهوری اسـلامی این جمعیت به تازگی توسط افرادی غیرمشـهور تشـکیل شـده و نحوه برخورد اعضای این جمعیت با دیپلمات های عراقی نشان می داد که این مراسم به تحریک و با کمک مالی سفارت عراق برگزار گردیده است.
۳- خبرگزاری جمهـوری اسـلامی، نشـریه گزارش هـای ویژه، شـماره ۲۰۴، ۱۸/۷/۱۳۶۲، صـص ۱۷ - ۱۶، اسـلام آبـاد - خـبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۷/۱۳۶۲.

طرح آتش بس لبنان درحالی وارد دوازدهمین روز خود می شود که گروه های مسلمان حمایت خود را از دولت و طرح مذکور ابراز کرده و بر خروج نیروهای بیگانه تأکید می کنند. در سوی دیگر اختلافاتی جدی میان سازمان آزادی بخش فلسطین و نیروهای سوری مستقر در خاک لبنان در جریان است.

شیعیان لبنان پس از برگزاری دو نشست مهم که به ترتیب با حضور اعضای مجلس اعلای شیعیان لبنان به ریاست شیخ محمد مهدی شمس الدین و برخی از نمایندگان شیعه مجلس این کشور با عده ای از وزرای سابق شیعه به ریاست کامل اسعد رئیس پارلمان لبنان، برگزار شد، ضمن اتخاذ تصمیماتی تأکید کردند که «با هیچ شکل از اشکال جنگ و درگیری با ارتش لبنان موافق نیستند و کلیه نیروها و احزاب لبنان موظف هستند که در این مرحله و شرایط حساس کلیه امکانات خود را درجهت پشتیبانی و حمایت از حکومت قانونی و به ویژه ارتش لبنان به منظور پایان دادن به مسئله اشغال لبنان بسیج نمایند.»(۱)

همچنین خبرگزاری آسوشیتدپرس به نقل از روزنامه السفیر (چاپ بیروت) گزارش داد: «دروزی ها و مسلمانان شیعه عضو جنبش امل به ارتش لبنان اطلاع داده اند که با حضور ناظران غربی برای حفظ آتش بس در لبنان مخالفتی نخواهند کرد.»(۲)

این درحالی است که عبدالحلیم خدام معاون نخست وزیر و وزیر امور خارجه سوریه، دیروز اعلام کرد کمیته نظامی لبنان که از فالانژیست ها، ارتش لبنان، جنبش ملی و شیعیان عضو جنبش امل تشکیل شده است و درحال حاضر بر حفظ آتش بس در این کشور نظارت دارد، تنها مرجعی است که می تواند درمورد ادامه آتش بس و حضور ناظران غربی تصمیم بگیرد. خبرگزاری کویت با اعلام این خبر افزود: مقامات سوری تأکید کرده اند ناظران نباید ازطرف سازمان ملل باشند؛ زیرا درگیری لبنان یک درگیری داخلی است. این خبرگزاری به نقل از خدام اضافه کرد: «پیشنهاد مربوط به استقرار ناظران سازمان ملل در لبنان ازسوی دولت جمیل و امریکا درحقیقت نقض موافقت نامه لبنان می باشد.»(۳)

دراین زمینه گزارش روزنامه کیهان نیز حاکی است: «عوامل طرف دار سوریه از امین جمیل خواسته اند قبل از تشکیل کنفرانس آشتی ملی از موافقت نامه منعقده با اسرائیل چشم پوشی کند، اما امریکا جمیل را تشویق نموده است که موافقت نامه با دروزی ها را امضا نکند، زیرا اسرائیل موافقت کرده است تحت شرایط جمیل از لبنان خارج شود.»

به نوشته این روزنامه، «در همین حال، خبرنگار اعزامی رادیو صدای امریکا از بیروت گزارش داد شفیق وزان نخست وزیر لبنان، طی بیانیه ای که در رادیو بیروت منتشر شد گفت لبنان می تواند موافقت نامه اش را مورد بررسی مجدد قرار دهد به دلیل اینکه اسرائیل با استقرار مجدد در منطقه شوف پیمان لبنان - اسرائیل را نقض کرده است و درنتیجه نقض این پیمان سه

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۲ ، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۱۴، بیروت - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۵/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۱۵، بیروت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۱۵/۷/۱۳۶۲.

۳- همان.

هفته جنگ را در منطقه مذکور بین شبه نظامیان مسیحی، شبه نظامیان دروز، ارتش لبنان و سایر نیرو [ها] به وجود آورده است.»(۱)

از سوی دیگر، یاسر عرفات رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین در مصاحبه ای با روزنامه لوموند تصریح کرد: «هیچ قصدی برای ترک کردن منطقه شمال لبنان نداشته و به همراه جنگجویان و چهل هزار آواره فلسطینی در منطقه مزبور خواهد ماند.» وی با اشاره به حضور ۱۲ هزار نیروی سوری در لبنان، در پاسخ به سؤالی راجع به درگیری با نیروهای سوری گفت: «شکی نیست که آنها برای انجام چنین امری آماده می شوند و این درگیری می تواند در دو یا سه روز آینده اتفاق افتد.» عرفات درباره تلاش های سوریه درخصوص تعویض وی به عنوان رهبر سازمان آزاد ی بخش فلسطین و فتح گفت: «من ازطریق کودتا به این عنوان دست نیافته ام، بلکه با تصمیم دمکراتیک فلسطینیان به این مقام رسیدم.»(۲)

۱- روزنامه کیهان، ۱۶/۷/۱۳۶۲، ص۲۴.

۲- همان.

روزشمار جنگ شنبه ۱۶ مهر ۱۳۶۲ ۱ محرم ۱۴۰۴ ۸ اکتبر ۱۹۸۳

۱

باوجود مباحث گسترده روز گذشته فرمانده نیروی زمینی ارتش و فرمانده کل سپاه با مسئولان ارشد قرارگاه نجف برای حصول هماهنگی های نهایی در اجرای طرح فعلی عملیات والفجر۵ (منطقه دربندیخان)، همچنان در میان فرماندهان قرارگاهی و لشکری تردیدهایی وجود دارد. از یک سو فرمانده نیروی زمینی ارتش برای اجرای موفق عملیات روی شاخ بمو بر ورود گسترده هوانیروز تأکید دارد و از سوی دیگر، فرمانده قرارگاه نجف و فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) از سپاه، تضمین موفقیت عملیات را منوط به اقدام هم زمان بر روی ارتفاعات شاخ بمو با سایر ارتفاعات ازجمله شاخ خشیک می دانند. براین اساس و برای دستیابی به توافق نهایی امروز فرمانده کل سپاه به همراه معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه جلسه ای را با محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ و اکبر زجاجی معاون وی در قرارگاه خاتم الانبیای باختران برگزار کرد.

در این جلسه محسن رضایی فرمانده کل سپاه، ضمن بررسی موانع اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، به مانور مشترک یگان های ارتش و سپاه در عملیات قرارگاه نجف در این منطقه اشاره کرد و افزود: «اختلاف شما فقط روی هلی برن در عمق است [یعنی] بحث یکی روی بمو و یکی روی شاخ خشیک است.»

پس از آن، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) با بیان اینکه «ما معتقد به هلی برن نیستیم»، اقدام هم زمان بر روی ارتفاعات شاخ بمو با ارتفاعات دیگر ازجمله شاخ خشیک را تنها راه تضمین موفقیت عملیات قرارگاه نجف ذکر کرد.

وی در تبیین این موضوع استدلال های نه گانه ای را بدین شرح مطرح کرد:(۱)

ص: ۹۵۵

۱- سند شماره ۱۲۹۳۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۶/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۳۵)، صص ۴ - ۱.

۱. عمل هم زمان بر روی شاخ بمو و شاخ خشیک موجب تضمین دو ارتفاع شده و به غافلگیری دشمن می انجامد.

۲. اجرای عملیات در دو شاخ بمو و خشیک امکان برتری دید و تیر نیروهای خودی بر عقبه دشمن را فراهم می کند. از آنجا که دشمن روی بمو حساس است، به دلیل جنس صخره ای ارتفاع بمو، در این منطقه جاده تدارکاتی دارد، «لذا با اتکای به جاده زرهی خود را راه می اندازد و می آید اینجا که این تنگه را بگیرد و به خاطر همین است که دشمن یک تیپ زرهی جلوی تنگه(۱) سرمایه گذاشته است.»(۲) اگر ما در شاخ بمو و شاخ خشیک به طور مرحله ای و جداگانه عمل کنیم «پس از دشمن چه به دست می آوریم؟ خط را از دشمن بگیریم یک خط صخره ای است که تا به ما فشار بیاورد ما را از روی صخره ها می ریزد! ما چه از اقدام دشمن می گیریم، عقبه اش را می گیریم؟ در عمقش می رویم؟»

۳. درصورت اقدام صرف روی شاخ بمو تمرکز آتش دشمن از آتش تانک، کاتیوشا، خمپاره و توپخانه گرفته تا هلی برن همگی متوجه بمو می شود و به علت منحصرشدن تمرکز نیروهای خودی بر این ارتفاع، خطری متوجه عمق و عقبه دشمن نخواهد شد و برای دشمن«همه اینها این قدر می توانند کارایی داشته باشند که حد ندارد و... حتی می توانند از این بالای شاخ خشیک بایستند و این جناح بمو را ببندند و بزنند چون عقبه دشمن دست خود است.»

۴. عقبه ای که در طرح هلی برن برای تدارک نیرو، تخلیه مجروح و شهدا در نظر گرفته شده تصرف نخواهد شد و مسئله تدارکات و پشتیبانی تنها با هلیکوپتر امکان پذیر نیست. علاوه براین نیروها «به جای اینکه بروند پشت دشمن پیاده کنند می روند جلوی دشمن پیاده می کنند»، تجربه قبلی ما این را ثابت کرده است(۳)

۵. «ما به اتکای هلیکوپتر نمی توانیم وارد عمل شویم و روی بمو به تنهایی هم عملی نیست؛ زیرا دشمن با هلیکوپتر از روی شاخ خشیک و سمت چپ شاخ بمو فشار خواهد آورد.»(۴)محمدابراهیم همت که در وضعیت کنونی با طرح هلی برن نیرو در عمق مخالف است، دراین باره افزود: «اصلاً آرایش دشمن روی بمو نیرو نیست، آرایش ضدهلی برن است»(۵) و «اینجا آرایش ضد هلی برن چیده است و تمام پایگاه را ضدهوایی داده است.» در چنین شرایطی که «دشمن

۱- به احتمال بسیار منظور از تنگه، تنگه سرتک در شمال بمو می باشد.

۲- همان، صص ۷ - ۵؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۱۱۲.

۳- سند شماره ۱۲۹۳۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸ - ۲.

۴- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۱۱.

۵- در این جلسه محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله در مخالفت با طرح هلی برن سرهنگ صیاد شیرازی گفت: «ما هرچه به برادر شیرازی می گوییم اینجا تضمین ندارد و ما با پیاده پاک سازی نکنیم، من نمی گذارم گردان سوار هلیکوپتر شود یا مانور مال لشکر است که کسی نمی تواند در مانور لشکر دخالت کند چون به هرحال یک اختیاراتی هست، لذا من نمی گذارم این گردان سوار هلیکوپتر شود که این طرفش دشمن باشد و بر فرض پاک سازی نشود و این طرفش هم دشمن باشد و پاک سازی نشود و بعد صبح وسط دشمن بیایم چه موقع جرئت این کار را داریم؟» (سند شماره ۱۲۹۳۵/ پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، ۱۶/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۳۵)، ص۸.)

آرایش ضدهلی برن چیدند! ما چطوری می توانیم بگوییم شنوک بیاید؟» بنابراین ما نه تنها نمی توانیم بر اجرای عملیات صرف روی شاخ بمو حساب باز کنیم، به هیچ وجه نمی توانیم به هلیکوپتر متکی باشیم چون «اگر دو نفر از خلبان های ما را بزنند بقیه اعتصاب می کنند و می گویند ما برطبق قوانین خودمان اگر هوا آن طوری نباشد نمی توانیم بلند شویم، خودشان دارند می گویند.» و «۳۰ تا ۵۰ نفر کشته می شوند و تمام روحیه ها داغون می شود.»(۱)

۶. «شاخ بمو هیچ تضمینی ندارد.» یعنی«جاده دست دشمن است و قشنگ با ماشین اینجا پیاده می کند یعنی هیچ تضمینی نیست که شب اول شاخ سقوط کند.»

۷. «بدون عمل روی شاخ خشیک ما به عقبه دشمن دسترسی پیدا نخواهیم کرد.» به عبارت دیگر، عمل هم زمان بر روی شاخ بمو و شاخ خشیک برتری دید و تیر را به نفع ما تغییر خواهد داد. در غیر این صورت «هر نقطه از شاخ [بمو] که دست دشمن بماند تمام عقبه های ما را می بیند و روی آنها دید و تیر دارد.»

۸. درصورت نامساعد بودن وضعیت عملیات روی ارتفاعات بمو «عقب نشینی غیرممکن می شود»، چون دشمن بر عقبه خودش مسلط است و جاده نیروهای خودی نیز در دید و تیر دشمن قرار دارد.

۹. دشمن باتوجه به جنس زمین و عقبه مناسب خود، به راحتی روی ارتفاع بمو «پشت ما را تهدید می کند» و فعالیت ما در عقبه محدود خواهد شد. به عبارت دیگر، اگر نیروهای خودی تا بالای سر دشمن نرسند ما «سه جناح به دشمن می دهیم» و باتوجه به سابقه حجم بالای آتش دشمن، تلفات ما زیاد خواهد شد.

پس از پایان گزارش فرمانده لشکر۲۷، محسن رضایی برای تصمیم گیری نهایی درمورد سرنوشت عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان نظر رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه را درمورد اظهارات همت جویا باشد. صفوی با بیان اینکه مطالب مطرح شده ازنظر نظامی صحیح است، گفت: عملیات روی بمو بدون اقدام روی شاخ خشیک امکان پذیر نیست. ضمن اینکه لشکر۲۷ حضرت رسول(ص) هم به تنهایی از عهده اجرای این عملیات برنمی آید و درصورت اجرا، باید لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) را بدان افزود.

در ادامه محسن رضایی در پاسخ به برخی استدلال های فرمانده لشکر۲۷، روش مرحله بندی محورها و شیوه تقسیم نیروها را نادرست خواند و گفت: «در اینجا با فلش هایی که شما گذارده اید نیرو با این [بعد] مسافت توانش را از دست می دهد.» وی در جمع بندی تصمیمات امروز ضمن تأکید بر اینکه نیروهای لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) باید ابتدا بر روی بمو عمل کرده و درصورت موفقیت روی این محور، عملیات را به سمت سد ادامه دهند، درمورد علت مرحله بندی عملیات افزود: «ما باید یک جا سرمایه گذاری اصلی و پرقدرت را انجام بدهیم. دراین رابطه ... بستگی دارد به اینکه ما تمام توانمان را متمرکز بکنیم و ان شاءالله موفقیت به دست آوریم بیاییم و بقیه نیرو را خرج کنیم.» براین اساس قرار است عملیات والفجر۵ بر مبنای ابلاغیه روز ۱۳ مهرماه انجام شود.

فرمانده کل سپاه در پایان برای حل این مشکل پیشنهاد کرد ضمن انجام شناسایی مجدد و

۱- سند شماره ۱۲۹۳۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱ - ۶.

بررسی راهکارهای قدیمی، یگان ها راهکارهای جدیدی برای اجرای عملیات پیدا کنند، اما فرمانده لشکر۲۷ در موقعیت کنونی اجرای پیشنهاد فوق را به علت تردید نیروهای شناسایی غیرممکن دانست و افزود: برخی نیروهای شناسایی و اطلاعات - عملیات لشکر۲۷ باتوجه به تیغه ای بودن ارتفاعات، بعد مسافت و جنس نامناسب زمین اعتقادی به تداوم کار ندارند.(۱)

۱

مسئولان قرارگاه مقدم حمزه در ادامه جلسات روز گذشته خود برای هماهنگی یگان های ارتش و سپاه و آماده سازی نهایی قرارگاه های پنج گانه تاکتیکی حمزه در عملیات والفجر۴ (منطقه دهانه شیلر)، امروز در جلسه ای با حضور فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ع)(۲) به بررسی آخرین وضعیت قرارگاه های تاکتیکی حمزه۲ و ۴ پرداختند.

ابتدا کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(۳) درباره آخرین وضعیت قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ به فرماندهان خاتم الانبیا(ص) گزارش داد. وی پس از اشاره به تغییر مکان تیپ۴۴ از قوچ سلطان به مارو و خرنوکه دار،(۴) شناسایی های انجام شده در منطقه جدید را به دو محور هفت توانان و محدوده بین مارو و خلوزه تقسیم کرد و افزود: براساس شناسایی های نیروهای اطلاعات - عملیات، «دشمن به شدت فعالیت می کند» و دو شیار مارو و خلوزه را

۱- سند شماره ۱۲۹۳۵/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶ - ۱۱ و ۳۰ - ۲۴؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱۴ - ۱۱۲.

۲- این جلسه با حضور غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، پیش بهار معاونت اطلاعات - عملیات این قرارگاه، فتحیان، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، شاه حسینی مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)، کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا و قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله در دره تفی (پادگان مریوان) برگزار شد.

۳- تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) براساس طرح مانور فعلی عملیات، به عنوان قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ قرار است از ارتفاعات خرنوکه دار و ساوجی وارد عمل شده و ضمن تصرف هدف فتح (ارتفاعات مارو، شمال شرقی پنجوین و هفت توانان) خط پیروزی را در منطقه محوله تأمین کند. (سند شماره ۲۰۴۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: طرح عملیاتی والفجر۴، قرارگاه حمزه سیدالشهدا رده جلو، ۱۳/۷/۱۳۶۲، صص ۲ و ۸ - ۷؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۸۲.)

۴- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۵۰ - ۴۹.

بـا ایجـاد انبوهی از کمین، سـیم خـاردار و میـادین مین «خیلی محکم کرده» به گونه ای که نیروهـای شـناسایی بـاوجود گسترش به سـمت چپ و راست راهی نیافته اند و نتیجه کار به شناسایی امشب نیروهای اطلاعات - عملیات وابسته است.

غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه نیز در تکمیل اظهارات فرمانده تیپ قمر بنی هـاشم(ع)، خاطرنشـان کردنـد کـه حضـور عناصـر ضـدانقلاب در ایـن منطقـه به ویژه در محـدوده شـیارهای خرنـوکه دار و ایجـاد میـادین مین و سنگرهای کمین، می تواند مشکلاتی جدی در حرکت نیروهای خودی در منطقه قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ به وجود آورد.

در ادامه کریم نصـر بـاتوجه به جـابه جـایی پی درپی یگـان خود، تهیه و تنظیم نهـایی طرح مانور تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) را به شـناسایی امشـب نیروهـای اطلاعات - عملیات موکول کرد. وی ضـمن اشاره به حضور واحـدهای تیپ۴۴ در منطقه عملیـات بـاوجود کمبود وسایل ترابری نیروها، آمـادگی فعلی این تیپ را ۵۰ تا۶۰ درصـد ذکر کرد. فرمانده تیپ۴۴ در ادامه گزارش خود از احـداث قرارگـاه مشـترک خرنوکه دار و ادغـام با ارتش خبر داد و درمورد طرح فعلی عملیـات این تیپ گفت: براساس طرح مانور، منطقه را بین ۵ گردان (۲ گردان ارتش و ۳ گردان سپاه) تقسیم کردیم؛ به این صورت که یک گردان برای مارو، ۳ گردان برای خلوزه و یک گردان هم برای خاکریززدن و الحاق در نظر گرفته ایم.

سپس معـاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با انتقاد از عـدم آمادگی تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)، خطاب به کریم نصـر گفت: «ببینیـد مارو را نبایـد مثل پنجوین و کیولری منتظرش مانـد. الآن دو محور اصـلی حمله همان محور آقای خرازی و احمـد کاظمی هست. فرماندهان رده بالا نمی توانند این قدر صبر بکنند برای مارو تا شما شناسایی تان را بکنید.»(۱)

در ادامه جلسه، قاسم سـلیمانی فرمانده لشـکر۴۱ ثارالله(۲) آخرین وضـعیت قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ را برای فرمانـدهان خاتم الانبیا(ص) تشـریح کرد. طبق اظهـارات این فرمانـده درحـال حاضـر ارتش عراق ازطرف مارو به ویژه از تخم مرغی تا ارتفاع هفت توانان اسـتحکاماتی ازقبیل کانال، میـادین مین و سـیم خـاردار ایجـاد و در منـاطقی نظیر پایگاه بناسوته، یال تخم مرغی، تپه سبز، سه درختی، هرگنه بزرگ و ارتفاعات هفت توانان نیرو مسـتقر کرده است. سلیمانی با بیان اینکه سقوط ارتفاعات کله قندی و سنگ معدن، کلید فتح ارتفاعات هرگنه، سه درختی و تخم مرغی می باشد، تأکید کرد که موفقیت در محور پنجوین نقش بسزایی در عملیات روی ارتفاعات

۱- سند شماره ۱۳۰۴۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه حمزه سیدالشـهدا، عملیات والفجر۴، (قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۶/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۴۶)، صص ۲۰ - ۲.

۲- لشکر۴۱ ثـارالله(ع) براساس طرح مانور فعلی عملیات به عنوان قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ در منطقه مریوان قرار است احتیـاط هریک از قرارگاه های حمزه ۱ و ۲ را تشـکیل داده و در ادامه ضمن حفظ آمادگی بنا به دستور از خط حمزه ۱ عبور کرده، هدف قدر را تصـرف و خط سبز را در منطقه محوله تأمین کند. (همان)

.۹

هر گنه و سه درختی خواهد داشت. وی سپس به تشریح طرح مانور لشکر۴۱ ثارالله پرداخت و گفت: خط حد لشکر۴۱ مناطق شیار قزلچه تا ارتفاع سید، ارتفاعات هر گنه، ارتفاع سه درختی و تخم مرغی و پاسگاه بناسوته می باشد و ۶ گردان کوهستانی عمل کننده و ۲ گردان احتیاط برای مانور این محدوده در نظر گرفته شده است. به عبارت دیگر، دو گردان برای ارتفاعات تخم مرغی، بناسوته و تپه سبز، یک گردان برای ارتفاع سه درختی و هر گنه ها و ۲ گردان برای ارتفاعات سید و یک گروهان از یک گردان باقیمانده هم برای تپه شهدا منظور شده است.

فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ع) علت به کارگیری ۸ گردان نیرو در یک منطقه محدود را وضعیت خاص نیروها و استحکامات دشمن عنوان کرد و برای اجتناب از دادن تلفات پیشنهاد کرد که باتوجه به ناپیوستگی خطوط کوچک و پراکنده دشمن در این منطقه، لشکر۴۱ ثارالله(ع) در ابتدای کار درگیر نشود، بلکه ابتدا با استفاده از راهکار لشکر۱۴ امام حسین(ع)، نیروها ارتفاعات را به صورت سرتاسری تصرف و پدافند کرده و سپس خط را تا یال های روی سنگ معدن گسترش دهند. وی در پایان گزارش خود ضمن اشاره به ۴ گردان آماده، از تعیین نحوه ادغام نیروهای ارتش و سپاه و احداث مقر مشترک در زیر قوچ سطان پانصد متر قبل از مرانه خبر داد.

در ادامه جلسه، غلامعلی رشید با مانور پیشنهادی لشکر۴۱ ثارالله به دلیل اختصاص نیروی زیاد برای پوشاندن ضعف مانور، مخالفت کرد. رشید سعی داشت فرمانده لشکر۴۱ ثارالله را متقاعد کند که یک مانور قوی بچینند تا مثل عملیات روی قلاویزان با شکست مواجه نشود. در همین خصوص وی به قاسم سلیمانی پیشنهاد داد: «به هرحال الآن شما در این منطقه هر گنه بیش از چهار گردان ندارید، برای این چهار گردان مانور بچینید. این دو حالت را هم در نظر بگیرید که یا استفاده از موفقیت خرازی بکنید یا هم زمان عمل بکنید این دو تا را در نظر بگیرید.»

در پایان این جلسه غلامعلی رشید به اعتراض فرماندهان تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و لشکر۴۱ ثارالله(ع) درمورد جابه جایی های مکرر و تغییرات متعدد مأموریت یگان ها در منطقه

دهـانه شـیلر، پاسـخ داد. وی عنصـر کمبـود نیرو را مهم ترین عامـل تغییرات و جـابه جـایی هـا عنوان کرد که بـاعث حـذف مـانور لشـکر۱۴ امام حسین(ع) در ادامه محور سورن و انتقال لشکرهای۲۵ کربلا، ۴۱ ثارالله(ع) و ۳۱ عاشورا به جبهه های بانه و مریوان شده است.

معـاونت عملیـات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) همچنین دو عامل تقویت و پوشانـدن نقاط ضـعف ازسوی دشـمن و فرارسـیدن فصل سـرما را از دیگر تهدیدهای جدی پیش روی نیروهای خودی در عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر دانست و درمورد آخرین تغییرات مانور این عملیات گفت: «آخرین تصمیمات بر این شده که لشکر۸ نجف و لشکر[۳۱] عاشورا و تیپ۲ سقز در محور بانه عمل بکنند و در محور مریوان هم لشکر[۱۴] امام حسین(ع) و لشکر [۴۱] ثارالله(ع) در این منطقه روی ارتفاعات مسلط بر پنجوین کار بکننـد و تیپ [۴۴] قمر بنی هاشم(ع) و تیپ۳ مریوان بروند برای مارو و ۲۵ کربلا با آن وضعیتش احتیاط قرار بگیرد.»(۱)

۱

در ادامه تلاش فرمانـدهان قرارگاه نوح نبی برای اجرای عملیات والفجر۶ در منطقه شـمال خلیج فارس، امروز در جلسه فرمانده و مسـئول طرح و عملیات این قرارگاه با معاون رزمی نیروی دریایی ارتش جزئیات جدیدتری از نحوه اجرای عملیات برای انهدام تأسیسات موشکی - راداری فاو و اسکله های نفتی البکر و العمیه مشخص شد.

در این نشـست، بخشـی از مرحله اول عملیات والفجر۶ در منطقه شـمال خلیـج فارس مورد بررسـی قرار گرفت. بنا به اعلام فرمانـدهان حاضـر در جلسه برای آغـاز این عملیـات طرح هـای حمله و محاصـره در نظر گرفته شـده است که با تلاش نیروهای تحت امر قرارگاه نوح به اجرا درخواهد آمد. درصورت ناکامی طرح اول، طرح دوم در دسـتور کار قرار می گیرد، بدین ترتیب ضـمن تصـرف و تأمین گلوگاه خور عبدالله، از این منطقه به عنوان پشتیبانی برای ادامه عملیات به سوی سکوهای البکر و العمیه استفاده می شود و امکان هدایت ناوچه ها و بالگرد فراهم خواهد شد.

در ادامه جلسه، درمورد وضـعیت نیرویی جبهه خودی و دشـمن در محدوده عملیات والفجر۶ در منطقه شـمال خلیج فارس گفت وگو شد. دراین زمینه ناوسـروان الفت معـاون رزمی نیروی دریـایی، ضـمن اشـاره به ضـرورت پیش بینی تمهیـدات لازم برای مقـابله بـا حمله احتمـالی امریکـا به سکوهـای نفتی ایران، درمورد وضـعیت نیروهـای خودی در عملیـات دریایی آتی گفت: «ما اگر طرح اول مانور و طرح دوم محاصـره را خواستیم اجرا بکنیم، بعـد از ۲۴ سـاعت بایـد نیروهـا را عوض کنیم. نیرویی که عمل کرد بلافاصـله بیایـد عقب و نیروی نگهدارنـده برود سـر جایش تا ما بتوانیم ادامه عملیات کنیم.» پس از آن، ملاح زاده مسئول قرارگاه نوح، حجم نیرویی ارتش عراق

۱- همان، صص ۵۲ - ۲۱.

بر روی اسکله ها را درمجموع یک گروهان ذکر کرد و مشکل اساسی را حضور دو لشکر از نیروی زمینی ارتش عراق در فاو و بصره دانست. گفتنی است فرماندهان مزبور در نشست امروز، ضمن بررسی خط سیر حرکت نیروها در طول خور عبدالله، سه پایه العمیه، اسکله های البکر و العمیه و بویه های سر راه، درمورد موضوعاتی نظیر موانع دشمن در سرتاسر مسیر ساحل خودی تا اسکله البکر، تهیه و تأمین قایق های ریجیندر، جی مینی، شنوف، جلیقه ضدگلوله، قایق های پشتیبانی، نفوذی و قطع کننده و پوشش راداری و... نیز بحث و تبادل نظر کردند.(۱)

۱

خبر تحویل پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق که دیروز در برخی رسانه ها منتشر شد، امروز بازتاب نسبتاً گسترده ای در محافل خبری جهان داشت. دراین میان، بیشتر تحلیل گران به مسئله احتمال بروز واکنش ایران درقالب مسدودکردن تنگه هرمز و پیامدهای آن پرداخته اند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، «تقریباً تمامی رادیوها ازجمله اسرائیل، امریکا، دوبی، سوئیس و ژاپن در بخش های فارسی و عربی و انگلیسی و همچنین رادیوهای قاهره و تونس در بخش های عربی خود ضمن نقل این خبر تأکید کرده اند که ایران تهدید کرده است درصورت تحویل این هواپیماها به عراق تنگه هرمز - که بیشترین نفت جهان غرب از آن می گذرد - را مسدود خواهد نمود.» این خبرگزاری با تأکید بر اینکه خبر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق درصورت تأیید «به صورت عامل دیگری در منازعه ایران و فرانسه، که قبلاً شدید بوده، درخواهد آمد،» افزود: «آیت الله خمینی و آقای [آیت الله] علی خامنه ای رئیس جمهوری ایران، هشدار داده بودند ایران، که از سه سال پیش با عراق درحال جنگ است، درصورتی که قرارداد عراق و فرانسه تحقق یابد از مسدودکردن تنگه هرمز اجتناب نخواهد ورزید. آنان همچنین علیه منافع فرانسه در ایران و در خارج نیز تهدیدی صورت داده اند.»

خبرگزاری جمهوری اسلامی در ادامه با بیان اینکه مقامات ایرانی هیچ گونه واکنشی به خبر تحویل جنگنده های سوپراتاندارد به عراق نشان نداده اند، راجع به واکنش دولت فرانسه درمورد تأیید یا تکذیب این خبر گزارش داد: «شارل ارنو وزیر دفاع فرانسه، بامداد امروز به دنبال انتشار خبر عزیمت سوپراتانداردها از پایگاه لاندویزیو از هرگونه توضیحی خودداری ورزید. وی تنها گفت، توضیحی وجود ندارد. باید به ویژه از احتمال وقوع این عمل صحبت کرد. نباید به طور قطعی سخن گفت.»

خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز ضمن اشاره به خبر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، تهدید های ایران درخصوص بستن تنگه هرمز را بازگو کرد و افزود: «خلبانان فرانسوی هواپیماهای مزبور را از پایگاه هوایی در برتانی به پرواز درآورده اند، اما گمان بر این است که

۱- سند شماره ۲۷۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات انجام نشده قبل از والفجر۴، اسحاقی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۲۳ - ۱۸.

آنها هواپیماها را در جریان یک توقف برای سوخت گیری که احتمالاً در جایی در حوزه مدیترانه خواهد بود، تحویل خلبانان عراق خواهند داد.» خبرگزاری فرانس پرس نیز در گزارشی از پاریس با اعلام این خبر، به تشریح جزئیات تجهیزات این هواپیماها پرداخت.

رادیو دولتی لندن هم ضمن مخابره خبر مربوط به تحویل هواپیماهای مذکور به عراق، در چندین بخش خبری به زبان های فارسی، عربی و انگلیسی، افزود: «علی رغم انتقادات کشورهای غربی نظیر امریکا و انگلستان از این اقدام، فرانسه گفته است که به قرارداد خود با عراق احترام گذاشته و هواپیماها را جهت ایجاد توازن نظامی به عراق تحویل می دهد.»(۱)

علاوه براین رادیو صدای امریکا نیز با اعلام این خبر که هواپیماهای سوپراتاندارد «قرار است در پایگاه هوایی کشور ثالثی که نام آن فاش نشده به شکل هواپیماهای عراق رنگ شده و آن گاه تحویل خلبانان عراقی شوند»، به تهدیدات اخیر مقام های ایرانی مبنی بر بستن تنگه هرمز درصورت تحویل این جنگنده ها به عراق اشاره کرد و با استناد به گفته های رادیو جمهوری اسلامی ایران افزود: «مقامات فرانسوی باید هرگونه مسئولیتی را ناشی از چنین اقدامی در خلیج فارس بپذیرند.»(۲)

دراین میان رادیو بی بی سی تفسیر مفصلی راجع به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و پیامدهای احتمالی آن پخش کرد. مفسر این رادیو با بیان اینکه جنگ عراق و ایران پس از سه سال به یک بن بست رسیده است، تحویل این جنگنده ها را ورود یک «عامل جدید و خطرناک» به کارزار ایران و عراق توصیف کرده و آن را موجب تقویت روحیه نیروهای نظامی عراق دانست. بی بی سی در ادامه درخصوص آثار و پیامدهای بین المللی تحویل این هواپیماها به عراق افزود: «تهدید ایران مبنی بر اینکه راه نفت را خواهد بست علاوه بر آنکه ممکن است در جنگ بین ایران و عراق اثر بگذارد، یک بعد بین المللی بر این تخاصمات می افزاید که امکان دارد نتایج عمیق سیاسی و اقتصادی به همراه داشته باشد. به نظر می رسد که فرانسه دربرابر فشار امریکا و سایر دول غربی که به منظور ترغیب فرانسه به عدم ارسال جنگنده های سوپراتاندارد بوده، تاب آورده است و مقامات فرانسه می گویند که برای اعاده توانایی نظامی در خلیج فارس عراق به این هواپیماها احتیاج دارد.»

بی بی سی همچنین اعلام کرد: عراق قبلاً موشک های اگزوسه را که توسط جنگنده های سوپراتاندارد شلیک می شود، در اختیار گرفته و قرار است از این طریق نفتکش ها و منابع نفتی ایران در خلیج فارس را هدف قرار دهد. مفسر این رادیو در ادامه یادآور شد: «مقامات ایران می گویند که خلیج فارس باید برای تمام ملل، یک منطقه امن باقی بماند، ولی اگر ایران مورد تهدید قرار گیرد خلیج فارس برای هیچ کس امن نخواهد بود. به گفته مقامات مذکور، بستن تنگه هرمز ممکن است یک بحران اقتصادی جهانی به وجود آورد و این نظر در امریکا مورد

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۳، ۱۷/۷/۱۳۶۲، صص ۵ - ۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۶/۷/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۷/۱۳۶۲، صص ۷ - ۶، رادیو صدای امریکا، ۱۶/۷/۱۳۶۲.

تأیید گروهی قرار گرفته است. تعدادی از کارشناسان در امریکا می گویند که چنین اقدامی توسط ایران ممکن است به سرعت یک بحران نفتی تازه به وجود آورد و قیمت نفت را سه برابر؛ یعنی تاحدود بشکه ای یک صد دلار افزایش دهد.»

مفسر رادیو بی بی سی ضمن ابراز تردید در توانایی ایران برای بستن تنگه هرمز راجع به پیامدهای احتمالی دست یازیدن ایران به چنین اقدامی گفت: «دولت امریکا تعهد سپرده است که راه خلیج فارس را برای کلیه کشتی ها امن نگه دارد بنابراین اگر عملی جهت مسدودکردن این تنگه انجام گیرد، نیروهای امریکا ناچار به مداخله خواهند شد. سایر کشورهای غربی و نیز کشورهای کرانه خلیج فارس احتمالاً به اصطلاح دست به یکی خواهند کرد تا آزادی کشتیرانی در تنگه هرمز را حفظ کنند. بنابراین موقعیت پر از مخاطرات است. اینکه امکان می رود ناوگان جنگی غربی ناچار به اسکورت کردن کشتی های نفتکش در خلیج فارس بشود، چندان خوشایند نیست. این امکان نیز وجود خواهد داشت که نیروهای دریایی امریکا با نیروهای ایران درگیر شوند.»

درنهایت رادیو بی بی سی ورود جنگنده های سوپراتاندارد به عرصه نبرد ایران و عراق را صرف نظر از استفاده یا عدم استفاده از آنها در میدان جنگ، موجب تشدید فعالیت ها برای پایان دادن به جنگ اعلام و خاطرنشان کرد: «کلیه تلاش های قبلی دراین زمینه که توسط سازمان ملل و سایرین انجام گرفته با عدم موفقیت روبه رو بوده است و هنوز هیچ نشانه ای در دست نیست که ایران یا عراق قصد دست کشیدن از جنگ داشته باشند، اما اینک انتظار می رود که هر دو کشور برای پایان دادن به جنگ خود تحت فشار فزاینده بین المللی قرار گیرند.»(۱)

علاوه بر رسانه های گروهی، برخی شخصیت های سیاسی و به طور مشخص، چهره های شناخته شده فرانسوی نیز راجع به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق اظهارنظر کرده اند. دراین میان، ژیسکاردستن رئیس جمهور پیشین فرانسه «میتران را متهم کرد که خطر شعله ور شدن یک بحران جدید نفتی برای غرب را درصورت اقدام عراق به استفاده از این هواپیماها علیه تأسیسات نفتی ایران در خلیج فارس به طور کافی نسنجیده است.» وی ضمن انتقاد از میتران رئیس جمهور فرانسه و تأکید بر به مخاطره افتادن نفتکش های فرانسه و شرکای اقتصادی آن، هشدار داد: «استفاده عراق از موشک های اگزوسه می تواند ایران را به عملی کردن تهدیدهای خود مبنی بر بستن تنگه هرمز مجبور کند.»

هم زمان، ژاک شیراک شهردار پاریس و رئیس حزب دوگلیست ضمن موافقت مشروط با واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، گفت: «اگر صحت داشته باشد که عراق سوپراتانداردها را در ژانویه ۱۹۸۳ خریداری کرده است، بنابراین، درست این است که ما آنها [را] تحویل بدهیم.» وی تأکید کرد: «منافع فرانسه و دنیای غرب مطمئناً در این است که انقلاب

۱- همان، صص ۱۱ - ۹، رادیو بی بی سی، ۱۶/۷/۱۳۶۲.

اسلامی ایران را بر عراق پیروز نبینند زیراکه این راه را به تمامی خاورمیانه [غرب آسیا] خواهد گشود.»

همچنین، حزب چپ گرای سوسیالیست های متحد فرانسه «تصمیم تحویل جنگنده ها را به عنوان عاملی که به سختی می تواند به پایین آوردن تشنج در آن منطقه جهان کمک کند مورد انتقاد قرار داد.»(۱)

ژان دولیپ کوسکی یکی از سران حزب دوگلیست های فرانسه و وزیر مشاور در امور خارجه دولت پیشین فرانسه نیز گفت: «تهدید آیت الله خمینی را درمورد بستن تنگه هرمز باید جدی گرفت.» وی با انتقاد از دولت میتران به دلیل واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق افزود: «این اقدام فرانسه بحران جنگ ایران و عراق را شدت بخشیده است.»(۲)

۱

▫

در ادامه اظهارنظرها راجع به پایان دادن به جنگ عراق و ایران امروز نیز اظهارات و مطالبی دراین زمینه منتشر شد.

شاهزاده عبدالله بن عبدالعزیز ولیعهد و وزیر دفاع عربستان سعودی، در مصاحبه ای با روزنامه عکاظ(چاپ عربستان سعودی) خواستار خاتمه جنگ ایران و عراق شد. وی جنگ ایران و عراق را "یکی از بدترین تراژدی های دنیای اسلام" توصیف کرد و گفت: «این جنگ موقعیت خوبی به دست فرصت طلبان داد تا بتوانند از این راه منافع زیادی ببرند. رهبران دو کشور باید از خود بپرسند که چرا این جنگ مورد تأیید شرق و غرب است و چرا جبهه های دو طرف تبدیل به پایگاه جویندگان پول و قدرت شده است؟»(۳)

علی عبدالله صالح رئیس جمهور یمن شمالی نیز جنگ ایران و عراق را «تهدیدی برای امنیت و صلح منطقه و [موجب] تضعیف امت عربی و اسلامی و هدررفتن امکانات دو ملت مسلمان» خواند و ابراز امیدواری کرد اجلاس آتی سران عرب - که قرار است در ماه نوامبر در ریاض برگزار شود - «با تصمیمات مثبت و فعال درجهت اعاده همبستگی عربی برای مقابله با طرح ها و نقشه هایی که نیروهای استعماری و صهیونیستی ترسیم می نمایند، پایان گیرد.»(۴)

به گزارش رادیو صوت الجماهیر، کمیسیون سیاسی نشست بین المجالس هم خواستار آتش بس فوری میان عراق و ایران و خاتمه دادن نهایی به همه عملیات های نظامی و همچنین فراخواندن تمامی نیروها به مرزهای بین المللی به عنوان گام مقدماتی درجهت حل مسالمت آمیز درگیری و تحکیم اصول عدالت و حقوق بین المللی شد.(۵)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۴، ۱۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ - ۱۱، تهران - خبرگزاری فرانسه، ۱۷/۷/۱۳۶۲.
۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۱۱، رادیو اسرائیل، ۱۷/۷/۱۳۶۲.
۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۷/۱۳۶۲، ص۷، رادیو اسرائیل، ۱۶/۷/۱۳۶۲.
۴- همان، ص۴، رادیو کویت، ۱۶/۷/۱۳۶۲.
۵- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۳، ۱۷/۷/۱۳۶۲، ص۳۸، رادیو صوت الجماهیر، ۱۶/۷/۱۳۶۲.

از سوی دیگر، الجزایر و شوروی نیز بـا انتشـار بیـانیه ای خواسـتار توقـف جنـگ عراق و ایران شدنـد. در ایـن بیـانیه که در جریـان دیـدار هیئت نماینـدگی جبهه آزادی بخش ملی الجزایر از شوروی منتشـر شد، «طرفین نگرانی خود را از ادامه جنگ ایران و عراق ابراز نموده و خواسـتار شده اند که این جنگ به نفع دو کشور و مبارزات برضد استعمار و صهیونیزم متوقف گردد.»(۱)

در همین حال، رادیو امان با پخش تفسیری ایران را متهم کرد که تلاش های واسطه های صلح را ناکام گـذارده و مانع از پایان جنگ می شود. این رادیو ادعا کرد: «تجربه سه سـال گذشـته ثابت نموده که حکام ایران به هیـچ وجه به هیـچ گونه وساطت یا پیامی برای متوقف ساختن جنگ پاسخ مثبت نمی دهنـد مگر اینکه احساس کنند که ادامه رژیم و موجودیت آنها در معرض خطر و تهدید قرار گرفته است. تا زمانی که جنگ به رژیم مـذکور فرصت دهـد که حـداقل در سـطح داخلی به بقـای خود ادامه دهـد، حکام تهران از شـعله ور ساختن مـداوم آتش جنگ خودداری نخواهند کرد. ...»(۲)

رادیو اسـرائیل نیز اعلام کرد: شـیخ زایـد رئیس دولت امارات متحـده عربی، پس از دیدار با مقامات عراقی و سوری به الجزایر عزیمت کرده و «با مقامات بلنـدپایه این کشور پیرامون پیگیری کوشـش های میانجیگرانه الجزایر درجهت پایان دادن به جنگ مسـلحانه عراق و ایران [مـذاکراتی] به عمل خواهد آورد.»(۳)

۱

هفتمین نشست بین المجالس در سئول پیشنهاد هیئت نمایندگی ایران درباره لکه نفتی در آب های خلیج فارس را رد کرد.

رادیو رأس الخیمه با اعلام این خبر افزود: سـعد قاسم حمودی رئیس هیئت نمایندگی عراق در این نشـست خواسـتار بررسی کلیه خسارات و آثار منفی جنگ ازنظر سیاسـی، اقتصادی و نظامی شـد و «از شـرکت کنندگان در اجلاس خواست که پیشـنهاد ایران را به عنوان یک بند جداگانه در برنامه کار اجلاس نگنجانند، زیرا این پیشنهاد جزئی از مسئله اصلی یعنی جنگ عراق و ایران است.» به گزارش این رادیو، رئیس هیئت نمایندگی عراق مـدعی شـد: «ایران بـا توسـل به زور از صـدور نفت عراق از خلیـج [فـارس] جلوگیری کرده و نیروهای ایرانی به کوبیـدن تأسیسات نفتی و اقتصادی و تأسیسات غیرنظامی مرزی عراق علی رغم هشـدارهای عراق ادامه می دهنـد.» وی همچنین ادعا کرد: «صـدام حسـین رئیس جمهوری عراق خواسـتار آتش بس در منطقه خلیج [فارس] و آزادی کشتیرانی و عدم بمباران روسـتاها و شهرها شد، ولی ایران این خواسته را رد کرد و به حملات خود برعلیه عراق ادامه داد.»(۴)

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۷/۱۳۶۲، ص۴، رادیو کویت، ۱۶/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۳، ۱۷/۷/۱۳۶۲، صص ۳۵ - ۳۴، رادیو امان، ۱۶/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۷/۷/۱۳۶۲، ص۶، رادیو اسرائیل، ۱۶/۷/۱۳۶۲.

۴- همان، ص۵، رادیو رأس الخیمه.

برقراری آشتی و عادی سازی روابط سوریه و عراق که پس از روی کار آمدن صدام و به ویژه درپی جنگ عراق و ایران به تیرگی گرایید، همواره از دغدغه های برخی دول عربی منطقه بوده و دراین زمینه تلاش های فراوانی انجام شده است که هم اکنون نیز ادامه دارد.

به گزارش رادیو عربستان سعودی، امروز عبدالله بن عبدالعزیز ولیعهد و وزیر دفاع عربستان سعودی، در سخنانی درباره این تلاش ها گفت: «عربستان سعودی از یک سال پیش تاکنون، کوشش های فشرده خود را برای اعاده روابط عادی میان عراق و سوریه آغاز کرده و حتی کشور اردن هاشمی را در این جریان گذاشته است و الحمدلله می توان اذعان کرد که عربستان سعودی دراین زمینه به نتایج مطلوب و مثمر ثمری رسیده است.»(۱)

رادیو اسرائیل نیز به نقل از «یک منبع دیپلماسی عربی در ریاض» اعلام کرد: «شیخ زاید بن سلطان آل نهیان رئیس دولت امارات متحده عربی، به منظور انجام یک دیدار از عراق و سوریه درجهت برطرف کردن ابرهای تیره در روابط دو کشور امروز رهسپار بغداد و دمشق خواهد شد.»(۲)

رادیو امان نیز با پخش گزارشی تفسیری ضمن اشاره به تلاش های کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای اصلاح روابط عراق و سوریه، به سفر امروز شیخ زاید بن سلطان پرداخت و راجع به اهمیت و نقش روابط سوریه و عراق در پایان دادن به جنگ ایران و عراق گفت: «[کشورهای عربی] متقاعد شده اند که متوقف ساختن جنگ با وساطت میان عراق و ایران آغاز نمی شود بلکه با اتخاذ روش واحد عربی در قبال جنگ که نخستین گام آن باید از پایتخت های طرف دار ایران - ازجمله دمشق - در منطقه عربی برداشته شود آغاز می گردد.» رادیو امان در پایان این پرسش را مطرح کرد که «آیا این پایتخت ها به آنچه که وظیفه قومی عربی دیکته می کند پاسخ مثبت خواهند داد یا اینکه همانند تهران که درهای خود را به روی تلاش کنندگان به خاطر صلح بسته است عمل خواهند کرد؟»(۳)

ص: ۹۶۷

۱- همان، صص ۶ - ۵، رادیو عربستان سعودی، ۱۶/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۶، رادیو اسرائیل، ۱۶/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۳، ۱۷/۷/۱۳۶۲، صص ۳۶ - ۳۵، رادیو امان، ۱۶/۷/۱۳۶۲.

روزشمار جنگ یکشنبه ۱۷ مهر ۱۳۶۲ ۲ محرم ۱۴۰۴ ۹ ۱اکتبر ۱۹۸۳

۱

در ادامه تلاش برای اجرای عملیات والفجر۶ در منطقه شمال خلیج فارس، فرماندهان قرارگاهی و یگانی سپاه(۱) باتوجه به تجربه اندک خود درزمینه نبردهای دریایی و هوایی، امروز جلسات متعددی را به منظور کسب آمادگی در منطقه جنوب به ویژه آبادان برگزار کردند.

براین اساس، در جلسه امروزِ هتل آبادان، عبدالحمید ملاح زاده فرمانده قرارگاه نوح، در حضور فرماندهان ارشد قرارگاه کربلا ضمن ارائه گزارشی از عملیات شمال خلیج فارس، وضعیت نظامی فعلی نیروهای خودی و دشمن در این منطقه را تشریح کرد و گفت: درحال حاضر در منطقه خلیج فارس، «[ارتش] عراق هر کاری خواسته، توانسته در منطقه انجام بدهد.» دشمن در محدوده خور عبدالله و رأس البیشه تا بوبیان، نیرو ندارد و فقط از یک ایستگاه شناسایی استفاده می کند، باوجوداین توانسته با بهره گیری از تجهیزات الکترونیکی حرکات ما را کنترل کند، درحالی که در جبهه خودی جنس عملیات به گونه ای است که سه نیروی هوایی، دریایی و زمینی «که ازلحاظ تخصص هیچ اشتراکی هم باهم ندارند»، باید حضور داشته باشند. در موقعیت کنونی نیروهای ایران در منطقه شمال خلیج فارس فقط حالت تدافعی داشته و توانایی اقدام تهاجمی ندارند و تنها راه حل این قضیه، یک عملیات مشترک است. ما باید روی آموزش و شناسایی کار کنیم و مسئولان سیاسی هم مهم ترین منطقه برای اجرای عملیات را در شمال خلیج فارس می دانند.(۲)

ص: ۹۶۹

۱- جلسه مشترک قرارگاه نوح و کربلا در آبادان با حضور عبدالحمید ملاح زاده مسئول قرارگاه نوح، عشاقی طرح و عملیات قرارگاه نوح، دهقان مسئول تدارکات این قرارگاه، خوشبخت فرمانده ناوگروه قاسمیه، نیری فرمانده ناوگروه قفاص، فرمانده ناوگروه نوروز، غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، علی هاشمی قائم مقام قرارگاه کربلا، سیاف زاده طرح و عملیات این قرارگاه، امامی، سوداگر اطلاعات - عملیات قرارگاه کربلا، مهرابی معاون، حاج قاسم مسئول ستاد و غلامی فرمانده تیپ امام حسن(ع)، برگزار شد.
۲- سند شماره ۲۷۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات انجام نشده قبل از والفجر۴، اسحاقی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۱۷/۸/۱۳۶۲، ص۲۵.

در بخش دیگری از جلسات امروز، فرمانده قرارگاه نوح نشستی را با فرماندهان ناوگروه ها و ناوتیم های حاضر در عملیات، در باشگاه فرهنگیان آبادان برگزار کرد. در این جلسه هرکدام از ناوگروه ها درباره آخرین وضعیت منطقه و سازمان رزم جبهه خودی و دشمن در منطقه تحت امر خود گزارش دادند. براساس مباحث مطرح شده در این نشست، در سمت راست منطقه، در محور ناوگروه قاسمیه (احد) این ناوگروه به فرماندهی خوشبخت از نهر قاسمیه به منظور انهدام هدف احد؛ یعنی بستن تنگه خور عبدالله و انهدام ناوچه های عراقی، وارد عمل خواهد شد، در سمت میانی منطقه، نیری در محور ناوگروه قفاص (فتح) از رودخانه بهمنشیر و نهر قفاص حمله خود را برای انهدام هدف فتح؛ یعنی اسکله العمیه اجرا می کند و در سمت چپ منطقه نیز علی در محور ناوگروه نوروز (فجر) عملیات را از سکوی نوروز برای انهدام هدف فجر؛ یعنی اسکله البکر آغاز خواهد کرد.(۱) امروز همچنین فرماندهان قرارگاه نوح با مسئولان ناحیه دریایی ماهشهر به منظور ابلاغ طرح سازمان رزمی و پشتیبانی نیروهای این یگان جلسه ای برگزار کردند. گفتنی است در جلسه چهار روز پیش فرماندهان قرارگاه های کربلا و نوح (۱۳/۷/۱۳۶۲)، مقرر شده بود که یک گردان دریایی سپاه ماهشهر با همکاری نیروهایی از منطقه ۸ و ۹ سپاه، پشتیبانی و احتیاط عملیات شمال خلیج فارس را بر عهده گیرند.(۲)

۱

با گذشت بیش از سه ماه از آماده سازی عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان و درحالی که این عملیات در طول یک ماه گذشته در مقایسه با عملیات والفجر۴ (منطقه دهانه شیلر) به عنوان تک اصلی محسوب می شد، امروز درپی جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی در ابلاغی به فرمانده قرارگاه نجف، از لغو عملیات در منطقه بمو و زیمناکوه خبر داد.(۳)

امروز فرماندهان ارشد سپاه در قرارگاه خاتم الانبیا(۴) در جلسه ای توقف موقت عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، عملیات تکمیلی والفجر۳ روی قلاویزان و عملیات برون مرزی در منطقه عمومی حلبچه تا دربندیخان و تغییرات سازمان رزم قرارگاه نجف را بررسی و ابلاغ کردند.

در این جلسه محسن رضایی فرمانده کل سپاه و رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، آخرین تغییرات مأموریت قرارگاه نجف را به این شرح اعلام کردند:

۱- همان، صص ۳۱ - ۲۸ و ۱۷۲ - ۱۶۶.

۲- همان، صص ۳۴ - ۳۲؛ و - سند شماره ۱۲۵۰۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه نوح، عملیات منتفی البکر و العمیه، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۳/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۵۰۶)، صص ۴ - ۳.

۳- روند منتفی شدن عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان در ضمیمه این گزارش آمده است.

۴- در این جلسه محسن رضایی فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، کیانی مسئول ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، دانایی، احمدپور، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف و شریعتی جانشین قرارگاه نجف حضور داشتند.

در منطقه عمومی دربندیخان از یک سو دو تیپ از لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) از سازمان رزم قرارگاه نجف خارج و به منطقه عملیاتی والفجر۴ (دهانه شیلر) منتقل خواهد شد، از سوی دیگر، با حضور یک تیپ دیگر از لشکر۲۷ یک قرارگاه عملیات برون مرزی تشکیل می شود که ضمن شناسایی در کل منطقه عمومی حلبچه و دربندیخان مأموریت طراحی و اجرای اقدامات برون مرزی و ایذایی را با هدف ناامن سازی عقبه دشمن برعهده دارد. این قرارگاه می بایست در محدوده سیدصادق تا سد دربندیخان، با اجرای عملیات های برون مرزی روی نقاط کلیدی نظیر جاده های حساس منطقه، پادگان چناره، شاخ بالامبو، شاخ سورمر، شاخ شمیران، بردکان، کارخانه تولید برق و تونل شمال سد دربندیخان، ضمن تهدید شهر حلبچه، تمرکز نیروهای عراقی را به سمت این شهر بکشاند تا دشمن به راحتی متوجه منطقه دهانه شیلر نگردد. درحال حاضر، درباره عملیات در محور شاخ سورمر، شاخ شمیران و بردکان تصمیم قطعی گرفته نشده است.

در منطقه عمومی مهران - قلاویزان، یگان های ۵ نصر و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) از سپاه و تیپ۳۰ گرگان از ارتش ظرف ۷ الی ۱۰ روز باید خود را برای آماده سازی عملیات تکمیلی والفجر۳ روی قلاویزان آماده کنند. در دستور عملیاتی این جلسه بر تقدم اصل غافلگیری بر شناسایی تأکید شده و نیروهای خودی باید در شب اول عملیات با به کارگیری نیروی اندک، خود را به دشمن رسانده و ضمن اجتناب از تک جبهه ای و تکیه بر جناح یا نقطه ضعف دشمن، زمینه تداوم و استمرار عملیات در شب های بعدی را فراهم آورند. عملیات در این منطقه به عنوان یک اقدام فریب، از میزان فشار دشمن در منطقه عملیاتی دهانه شیلر(والفجر۴) می کاهد(۱)

۱

مسئولان قرارگاه مقدم حمزه برای هماهنگی یگان های ارتش و سپاه در آماده سازی نهایی قرارگاه های تاکتیکی حمزه در عملیات والفجر۴ (منطقه دهانه شیلر)، امروز در جلساتی با حضور حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) و کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا- آخرین وضعیت قرارگاه های تاکتیکی حمزه ۱و ۵ را مورد بررسی قرار دادند.

۱- سند شماره ۱۲۸۰۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه تشریح عملیات قلاویزان، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۷/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۰۶)، صص ۶ - ۱؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۳۵ - ۱۳۱.

در بخشی از جلسات امروز، فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)(۱) درخصوص آخرین وضعیت قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ به فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) (۲) گزارش داد. حضور عناصر ضدانقلاب در حسن آباد، مسئله جاده و معابر وصولی و نداشتن آمادگی برای اجرای عملیات به دلیل تغییر مانور عملیات لشکر۱۴ از محور سورن به پنجوین از مهم ترین محورهای گزارش امروز خرازی بود.

از آنجا که با انسداد معابر وصولی گروه های ضدانقلاب پس از عملیات والفجر۲، محل تجمع عناصر مسلح غیرقانونی از مهاباد به سمت مریوان و دهانه شیلر انتقال یافته است، فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) در بخشی از گزارش خود حضور عناصر ضدانقلاب در محدوده تحت امر خود به ویژه در منطقه حسن آباد را یکی از مشکلات جدی برشمرد. وی با بیان اینکه «ضدانقلاب حساسیتش بیشتر شده است»، حضور این عناصر را موجب اختلال در روند شناسایی ها و فعالیت نیروهای لشکر۱۴ در منطقه توصیف کرد و پاک سازی ضدانقلاب را برای موفقیت عملیات قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ ضروری دانست.(۳) خرازی در ادامه تسلط دید و تیر دشمن و اقدامات ایذایی ضدانقلاب روی جاده اصلی منطقه را از دیگر معضلات منطقه خواند و گفت: دشمن برخی مناطقی را که یک ماه پیش با تلاش عناصر اطلاعاتی ما شناسایی شده مین گذاری کرده است و به علت کمین هایی که گذاشته زمین منطقه دستخوش تغییر شده است. درحال حاضر دشمن با ایجاد میادین مین در جاده حسن آباد تلاش می کند تا از نیروهای ما اسیر بگیرد. خرازی در تشریح بیشتر این مسئله افزود: «این جاده که می بینید از دره تفی می آید به گناو و بعد پایین می آید این جاده سه چهار کیلومترش توی دید کمین است و ضدانقلاب هم یک ۷۰، ۸۰ نفر توی حسن آباد هستند می آید در روز سه چهار مرتبه می آید توی جاده مین می گذارد که دیروز دیدیم که ما نیرویمان نمی توانند در این جاده بایستند. اصلاً نمی توانیم برویم از توی اینجا،

۱- لشکر۱۴ امام حسین(ع) براساس طرح مانور فعلی عملیات به عنوان قرارگاه تاکتیکی حمزه۱ قرار است ضمن تصرف هدف کربلا (ارتفاعات جنوبی پنجوین، کله قندی و هرگنه) خط پیروزی و سبز را در منطقه محوله تأمین کند. (سند شماره ۲۰۴۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: طرح عملیاتی والفجر۴، قرارگاه حمزه سیدالشهدا رده جلو، ۱۳/۷/۱۳۶۲، صص۲ و ۸ – ۷؛ و – سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در عملیات والفجر۴ (داوود رنجبر)، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص۸۲.)
۲- جلسه اول قرارگاه مقدم حمزه با حضور غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، بشردوست نماینده فرماندهی سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) در دره تفی (پادگان مریوان) برگزار شد. در جلسه دوم قرارگاه مقدم حمزه سرهنگ امیربیگی، پارسایان و سرهنگ آذرفر فرمانده لشکر۲۸ کردستان، سرهنگ جانگداز فرماندهی مهندسی قرارگاه مقدم حمزه، علی رضائیان و شفیع زاده، علی فضلی و خرازی حضور داشتند. حاضران در جلسه سوم قرارگاه مقدم حمزه عبارت بودند از: علی رضائیان، سرهنگ امیربیگی، پارسایان، جانگداز، آذرفر، شفیع زاده، خرازی و فضلی.
۳- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص۵۸؛ و – سند شماره ۱۳۰۷۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه مشکلات لشکر۱۴ امام حسین در رابطه با جابه جایی، عملیات والفجر۴، (قرارگاه حمزه، ۱۷/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۷۹)، صص ۳ و ۱۴ و ۲۲ – ۲۱.

حسن آباد مین هم می گذارد که کاربرد ضدانقلاب مشخص بشود توی کله قندی ببینند.»(۱)

فرمانده قرارگاه مقدم حمزه نیز در تأیید این مطلب با بیان اینکه «عراق ضدانقلاب را فعال کرده است»، بر ضرورت حفظ عقبه ها و جاده سورن از تسلط دید و تیر دشمن و همچنین اقدامات ایذایی ضدانقلاب تأکید کرد و افزود: الآن عراق مرتب جاده سورن را ثبت تیر کرده و می زند و مین گذاری می کند. باتوجه به اینکه بخشی از نیروهای لشکر امام حسین(ع) در چاله سبز و سورن مستقر بودند و قرار است با نیروهای ارتش تعویض شوند، باید جاده تأمین داشته باشد تا در این جابه جایی نیروهای خودی با کمین دشمن مواجه نشوند و ماشین ها روی مین نروند.(۲)

حسین خرازی در ادامه به تغییر محور لشکر۱۴ امام حسین(ع) از سورن به پنجوین پرداخت و گفت: «توی این محور پنجوین، دومرتبه ما باید از صفر شروع بکنیم.» وی افزود: محور سورن با کمترین امکاناتی که قرارگاه مقدم حمزه به لشکر۱۴ واگذار کرده بود و با تکیه به توان و امکانات لشکر آماده شده بود، درحالی که تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و لشکر۴۱ ثارالله(ع) آماده سازی محور پنجوین را به صورت ناقص انجام داده اند و درحال حاضر آماده سازی این منطقه یک ماه زمان لازم دارد.(۳)

وی در بخش پایانی گزارش خود مسائلی نظیر کندی انتقال و حضور ارتش در منطقه قرارگاه حمزه۱، ضعف توپخانه و تعویض نیروهای لشکر۱۴ با یگان ارتش در روی ارتفاعات سورن و چاله سبز را از دیگر مشکلات پیش روی در کسب آمادگی نهایی لشکر۱۴ امام حسین(ع) برای استقرار در محور پنجوین برشمرد. خرازی که باتوجه به تجربه تعامل دو ماه گذشته خود با ارتش، به همکاری نیروهای سپاه و ارتش چندان خوش بین نیست، در پایان سخنان خود از برخی فرماندهان ارتش مستقر در قرارگاه مقدم حمزه و لشکرهای تحت امر آن به ویژه تیپ۲ لشکر۲۱ به شدت انتقاد کرد.

درنهایت مقرر شد تا ۱۹ مهرماه تعویض نیروهای سپاه و ارتش روی سورن انجام گیرد. گفتنی است امروز برخی اشتباهات پیش آمده در ابلاغیه سازمان رزم عملیات والفجر۴ نیز اصلاح شد.(۴)

در بخش دیگری از جلسات امروز محمدحسن کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا(۵)، ضمن اعتراض به جابه جایی مکرر یگان ها به تشریح آخرین وضعیت قرارگاه تاکتیکی حمزه۵ پرداخت(۶)

در ادامه جلسات امروز، قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ص)، گزارش روز گذشته خود را از آخرین وضعیت قرارگاه تاکتیکی حمزه۴ تکمیل کرد و غلامعلی رشید ضمن تشریح سازمان رزم عملیات والفجر۴، درمورد نوع به کارگیری لشکر۴۱ ثارالله(ع) گفت: برطبق آخرین

۱- سند شماره ۱۳۰۷۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۵ و ۹ - ۸ و ۲۲ - ۲۰.

۲- سند شماره ۱۳۰۴۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی قرارگاه مقدم حمزه، عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۱۷/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۴۸)، صص ۳۰ - ۲۹.

۳- سند شماره ۱۳۰۷۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶ - ۳ و۱۲ و ۱۶ و ۲۲ - ۱۹.

۴- سند شماره ۱۳۰۴۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳ و ۸ و ۴۷؛ و - سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۶۱.

۵- لشکر۲۵ کربلا- براساس طرح مانور فعلی عملیات به عنوان قرارگاه تاکتیکی حمزه۵ قرار است در منطقه بانه احتیاط قرارگاه حمزه۳ را تشکیل داده و در ادامه ضمن حفظ آمادگی بنا به دستور از خط حمزه۳ عبور کرده، هدف فجر را تصرف و خط سبز را در منطقه محوله تأمین کند. (همان).

۶- سند شماره ۱۳۰۸۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه با فرماندهی، عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۱۷/۷/۱۳۶۲، نوار

شماره ۱۳۰۸۰)، صص ۶ و ۲۲ و ۴۶ – ۴۴؛ و – سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۶۶ – ۶۵ و ۶۹.

تصمیمات، از کل ۴ گردان لشکر ۴۱ ثارالله(ع)، دو گردان آن به تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) در محور مارو و ۲ گردان به عنوان احتیاط به لشکر۱۴ امام حسین(ع) در محور پنجوین مأمور خواهند شد.

همچنین امروز غلامعلی رشید پس از فراغت از جلسات در نامه ای به علی شمخانی قائم مقام کل سپاه، مشکلات عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر به ویژه درزمینه جابه جایی لشکرها، تغییر مانور، کمبود نیرو، مشکل تأمین مهمات و کمبود ادوات ترابری و... را یادآور شد.(۱)

۱

آیت الله مهدوی کنی که به تازگی ازسوی امام خمینی مأموریت یافته است ستادی را به منظور امداد و پشتیبانی از خانواده های آسیب دیده براثر حملات موشکی و بمباران های عراق تشکیل دهد، در مصاحبه ای که امروز در روزنامه جمهوری اسلامی درج شد، برنامه های این ستاد را تشریح کرد.

وی ابتدا هدف از تشکیل ستاد مذکور را «تأمین نیازهای فوری و امدادی» جنگ زدگان اعلام کرد و با اشاره به تلاش ستاد درزمینه تربیت نیرو برای مواقع اضطراری پس از حمله دشمن، تأکید کرد این ستاد در امور مربوط به دیگر ارگان های مرتبط با جنگ زدگان ازقبیل بنیاد امور مهاجرین، هلال احمر و... مداخله نخواهد کرد. آیت الله مهدوی کنی افزود: «کار ستاد بیشتر کارهای ضربتی و فوری است. ... و کار ما بیشتر تأمین مایحتاج اولیه خانواده هایی است که دراثر این حملات آسیب دیده اند، یا می بینند.»

وی همچنین، درمورد کمک های مردم، سازمان ها و ارگان های دیگر به این ستاد گفت: «کمک سازمان های دولتی و یا نهادها عمدتاً می تواند به صورت تأمین خارج از نوبت مایحتاج و نیازمندی های اعلام شده توسط ستاد باشد.» مسئول ستاد امداد و پشتیبانی از آسیب دیدگان درخصوص تأمین بودجه و نیروهای مورد نیاز این ستاد اظهار کرد: «امام فرمودند اگر ستاد نیازی به بودجه داشته باشد من فعلاً آن را تأمین می کنم و اگر دولت نیز امکاناتی داشت می تواند دراختیار ستاد بگذارد و ازنظر تأمین نیرو سعی ما بر این است که حتی الامکان از نیروهای متعهد و مؤمن در نهادهای انقلاب اسلامی و سازمان های دولتی و افرادی که حاضرند افتخاری در ستاد کار کنند استفاده کنیم.»(۲)

گفتنی است دولت از طرق گوناگون از این ستاد پشتیبانی می کند، دراین زمینه دیروز نخست وزیر در نامه ای به آیت الله مهدوی کنی اعلام کرد: بنیاد مستضعفان ۶۰۰ واحد مسکونی در دزفول را که کار ساخت آنها به پایان

۱- سند شماره ۱۳۰۸۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه مقدم حمزه، عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۱۷/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۸۱)، صص ۴ و ۸؛ و - سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۲ و ۶۹ - ۶۸ و ۷۲ - ۷۱.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۷/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

رسیده است، برای اسکان موقت آسیب دیدگان غیرنظامی در حملات موشکی عراق دراختیار ستاد مذکور قرار می دهد. در این نامه همچنین آمده است: «سرپرست بنیاد مستضعفان لیستی از لوازم منزل و سایر کالاهایی که می توانند مورد استفاده قرار گیرند را ارسال داشته است.»(۱) امروز نیز در پایان جلسه هیئت دولت که به ریاست آیت الله خامنه ای رئیس جمهور برگزار شد، میرحسین موسوی نخست وزیر، گفت: «دولت کمک های لازم را به ستادی که زیر نظر آیت الله مهدوی کنی تشکیل شده خواهد نمود.» وی ضمن ابراز امیدواری درمورد موفقیت این ستاد در انجام امور محوله، تأکید کرد همه وزارتخانه ها به ویژه وزارتخانه های صنایع و بازرگانی باید با تمام توان به این ستاد کمک کنند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، دو وزارتخانه مذکور نیز آمادگی خود را برای هرنوع کمک اعلام کردند.(۲) همچنین، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی درخصوص همکاری با ستاد مذکور تلگرامی برای آیت الله مهدوی کنی مخابره کرد. در این تلگرام آمده است: «... جهت تحقق بخشیدن به خواسته اخیر قلب تپنده امید مستضعفین جهان در ارتباط با تشکیل ستاد رفع نیازهای تدارکاتی و عاطفی مردم شهرهای بمباران شده، شعب بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در دزفول و اندیمشک اعلام می نمایند که با کمال افتخار و با تمامی امکانات آمادگی آن را دارند که در خدمت بازسازی مناطق آسیب دیده مذکور قرار گیرند.»(۳)

امروز همچنین، نمایندگان مناطق جنگ زده در مجلس شورای اسلامی در نامه ای ضمن تشکر از امام خمینی برای انتصاب آیت الله مهدوی کنی به عنوان رئیس ستاد امداد و پشتیبانی از خانواده های آسیب دیده در حملات موشکی و بمباران های عراق، از مسئولان نهادهای ذی ربط خواستند با این ستاد همکاری کنند.(۴)

۱

به دنبال تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و درحالی که براساس اخبار منتشرشده، عراق این جنگنده ها را برای انهدام منابع و تأسیسات نفتی ایران در خلیج فارس و اهداف دریایی ازجمله نفتکش های ایرانی به کار خواهد گرفت، امروز ناخدا حسینی فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع دیدار کرد.

به گزارش روزنامه کیهان، «در این دیدار فرمانده نیروی دریایی گزارش پیشرفت امور نیرو و صنعت دفاع نیروی دریایی در خلیج فارس را به اطلاع رئیس شورای عالی دفاع رساند.»(۵)رادیو اسرائیل با بیان اینکه در جلسه امروز هیئت دولت راجع به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به تفصیل بحث و بررسی شده است، درباره دیدار ناخدا حسینی و آیت الله خامنه ای گزارش داد: «رئیس جمهوری ایران، فرمانده نیروی دریایی را به حضور خواند تا امکانات نظامی ایران را در تنگه هرمز مورد بررسی قرار دهد.»(۶)

این در حالی است که روزنامه واشنگتن پست (چاپ ایالات متحده امریکا)، امروز به نقل از

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۷/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۶.

۳- روزنامه کیهان، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۱۸.

۴- مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی، دوره اول، ص۹۶۷۱.

۵- روزنامه کیهان، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۱۸.

۶- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۱۰، رادیو اسرائیل، ۱۷/۷/۱۳۶۲.

منابع وزارت امور خارجه امریکا نوشت: «عراق مقامات امریکایی را از این امر مطلع کرده است که از ۵ فروند هواپیمای سوپراتاندارد تازه خریداری شده از فرانسه برای حمله به ایران استفاده خواهد نمود.»(۱)در همین زمینه خبرگزاری فرانسه از واشنگتن گزارش داد: «دولت عراق چند هفته قبل به مقامات امریکایی گفته بود که قصد دارد از هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی برای حمله به تأسیسات نفتی ایران استفاده کند.» این خبرگزاری به نقل از روزنامه واشنگتن پست گزارش داد: «این موضوع و احتمال به وجودآمدن یک بحران جدی در منطقه موجب نگرانی و نتیجتاً اعزام تعدادی کشتی های جنگی امریکا به اقیانوس هند طی ده روز اخیر شده است. ... منابع دیپلماتیک در واشنگتن و خلیج [فارس] معتقدند که عراق می خواهد با استفاده از جت های سوپراتاندارد به جنگ سه ساله خود با ایران سریعاً خاتمه دهد. ... مقامات امریکایی که هم اکنون از تشنج های فزاینده خاورمیانه [غرب آسیا] نگران اند از احتمال بروز یک بحران جدی جدید جداً بیمناک اند. ... به اعتقاد ناظران سیاسی، دولت امریکا همچنین نگران است که خبر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد موجب آن شود که ایران در حمله پیش دستی کند و دیگر کشورهای تولیدکننده نفت را در منطقه مورد تهدید قرار دهد. بااین حال، عواقب اقتصادی بسته شدن تنگه هرمز که نفت اروپای غربی و ژاپن را به خطر خواهد انداخت، ممکن است به آن اندازه که بعضی کارشناسان از آن بیم دارند بزرگ نباشد.»(۲)

به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس، صدام حسین رئیس جمهور عراق، فقط یک روز پس از دریافت هواپیماهای سوپراتاندارد، ایران را به یک حمله جدی تهدید کرد. یونایتدپرس با تأکید بر اینکه «صدام حسین از دریافت موشک ها راضی به نظر می رسد»، به نقل از خبرگزاری رسمی عراق گزارش داد: «[صدام گفته است] پیروزی ما بر دشمن ایرانی به زودی به دست می آید و دشمن متحمل شکست سنگینی خواهد شد.»(۳)

۱

به دنبال انتشار خبر فرود هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه در یکی از فرودگاه های عراق، کلود شسون وزیر امور خارجه فرانسه در مصاحبه ای رادیویی از پاسخ صریح درمورد تحویل یا عدم تحویل این هواپیماها به عراق خودداری کرد.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، وزیر امور خارجه فرانسه در پاسخ به این پرسش که آیا هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق تحویل داده شده اند یا خیر؟ گفت: «شاید که هواپیماها تحویل داده شده اند، شاید هم نشده اند، شاید هم قبلاً تحویل داده شده بودند.»

وی همچنین با تأکید بر اینکه «عراق از سال ۱۹۸۰ تاکنون، به هلیکوپترهای حامل موشک اگزوسه مجهز بوده است»، اخبار و گزارش هایی را که از به کارگیری هواپیماهای سوپراتاندارد برای حمله به تأسیسات حیاتی ایران در خلیج فارس حکایت دارند یا ورود این جنگنده ها به

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۵، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۲، بیروت - خبرگزاری یونایتدپرس، ۱۸/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۴ - ۳، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۱۸/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۲، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۸/۷/۱۳۶۲.

عرصه کارزار عراق و ایران را موجب ایجاد توازن نظامی بین طرفین می دانند، تکذیب کرد و افزود: «اگر فرانسه به عراق اسلحه ندهد، شوروی خواهد داد.»

گزارش مذکور درمورد دیدگاه شسون درخصوص واکنش ایران به اقدام فرانسه در واگذاری سوپراتانداردها به عراق آورده است: «تهدیدهای اخیر ایران برای بستن تنگه حیاتی هرمز جنبه خودکشی دارد. بااین حال، وی ریسک انتقام ایران از کشتی ها را نادیده نمی گیرد.»

وی در پایان بر تداوم حمایت فرانسه از عراق تأکید کرد و گفت: «فرانسه همچنان از عراق حمایت خواهد کرد؛ چراکه عراق مسئله مذاکره و قطعنامه های سازمان ملل را پذیرفته و نیروهایش را به پشت مرزهای بین المللی کشیده است.»(۱)

این اظهارات وزیر امور خارجه فرانسه درحالی مطرح می شود که ژان دولیپ کوسکی نماینده حزب مخالف دوگلیست فرانسه و وزیر مشاور در امور خارجه پیشین این کشور، امروز گفته است: «تحویل پنج فروند هواپیمای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق باعث به وجودآمدن بحران عظیمی خواهد شد که ما قادر نخواهیم بود عواقب آن را به عهده بگیریم و آن را شخصاً حل نماییم.» وی که با رادیو فرانس انتر مصاحبه می کرد، افزود: «هشدارهای آیت الله خمینی مبنی بر توانایی ایران در قطع صدور نفت به غرب ازطریق مسدودکردن تنگه هرمز باید جدی گرفته شود.» وزیر مشاور پیشین فرانسه در ادامه راجع به پیامدهای اقدام فرانسه در واگذاری سوپراتاندارها به عراق گفت: «این مطلب قابل درک است که مسئله ثبات در عراق، که برای منطقه حالت اساسی دارد، فکر را اشغال می کند، اما چنانچه راه ارسال نفت قطع شود، اروپا فلج خواهد شد.» وی همچنین تأکید کرد: «چون فرانسه در شرایطی نخواهد بود که عبورومرور را در تنگه هرمز برقرار کند، این امر را به ایالات متحده واگذار خواهد کرد. بدین ترتیب ما خود را دربرابر نتیجه حکومت مشترک امریکا - شوروی خواهیم یافت.»(۲)

۱

امروز نیز مسئله تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و پیامدهای احتمالی آن در سطحی وسیع در رسانه های همگانی جهان بازتاب یافت.

نشریه ساندی تایمز (چاپ انگلستان) که مسئله تهدید ایران برای بستن تنگه هرمز را در کانون توجه قرار داده، در توان این کشور برای عملی ساختن این تهدید ابراز تردید کرده و نوشته است: «"بلوف" ایران فرانسه را از ارسال جنگنده بمب افکن مجهز به موشک اگزوسه سوپراتاندارد که به عراق قول داده بود، بازنداشت.» این نشریه افزوده است: «آن قدر هم که گفته شده نباید تدارکات ایران را در بستن تنگه هرمز بیش از حد مؤثر و کارآمد دانست. ... اولاً بستن تنگه هرمز کار آسانی نیست و ثانیاً ایران توانایی نظامی آن را ندارد.»(۳)

خبرگزاری فرانسه از منامه نیز در گزارشی تهدیدات طرفین را "بلوف" و "تبلیغاتی" خواند و با

۱- همان، ص۳، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۸/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگواحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران،زاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۴، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۶، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۷/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران،

تأکید بر اینکه عملی شدن این تهدیدات «بعید به نظر می رسد»، از قول ناظران افزود: «چون طرفین درحال حاضر امیدی به یک پیروزی نظامی ندارند، هریک در تلاش برای یک جنگ روانی هستند.»

بااین حال خبرگزاری فرانسه اضافه کرد: «اگر یکی از دو طرف ایران یا عراق از حد تبلیغ پا فراتر بگذارد جنگ خلیج [فارس] می تواند از کنترل خارج شده و نه تنها دیگر کشورهای منطقه بلکه حداقل یکی از ابرقدرت ها را نیز به صحنه بکشاند. دراین حال وحشت از اینکه عراق ممکن است اکنون تهدیدات خود را مبنی بر انهدام ترمینال جزیره خارک با هواپیما انجام دهد شاید اغراق آمیز باشد.»

این گزارش در ادامه، با اشاره به اینکه حتی عملی شدن تهدیدات عراق و حمله به تأسیسات نفتی ایران در خارک تغییر عمده ای در وضعیت این کشور ایجاد نخواهد کرد، تهدید ایران درمورد دست یازیدن به اقدام تلافی جویانه و بستن تنگه هرمز را «یک جنگ روانی» قلمداد کرد و درمورد پیامد احتمالی عملی شدن این تهدید افزود: «هرگونه اقدامی از این قبیل یک اقدام جنگی است و کشورهایی که کشتی های آنها از این تنگه استفاده می کنند آن را نخواهند پذیرفت. قدرتمندترین این کشورها یعنی امریکا قبلاً گفته است که اجازه نخواهد داد این تنگه بسته شود.»

خبرگزاری فرانسه در پایان هدف از طرح این گونه تهدیدات ازسوی طرفین را چنین بیان کرد: «به نظر می رسد تهدید ایران عمدتاً تلاشی برای متقاعدکردن دیگر کشورهای خلیج [فارس] برای واردکردن فشار بر عراق برای قبول شرایط ایران جهت خاتمه جنگ باشد. این شرایط شامل آن است که عراق قبول کند با شروع جنگ در سپتامبر ۱۹۸۰ متجاوز بوده و خسارات عظیمی بپردازد. برخی از رهبران ایران همچنین خواستار سرنگونی رژیم صدام حسین رئیس جمهوری عراق، شده اند. هدف تهدید عراق کشاندن ایران به مذاکره برای خاتمه جنگ است که رژیم تهران ظرف ۱۴ ماه گذشته از انجام آن سر باز زده است.»(۱)

خبرگزاری رویتر نیز امروز با درج یک گزارش تفسیری ضمن تشریح برخی از ویژگی ها و قابلیت های فنی هواپیماهای سوپراتاندارد و موشک های اگزوسه، گزارش داد: «هرچند سوپراتاندادرهای مجهز به اگزوسه طی جنگ فالکلند یک ناو جنگی بریتانیا را منهدم و یک کشتی تدارکات نظامی را غرق کردند، اما انهدام یک ترمینال نفتی بزرگ مسئله دیگری است؛ واردآمدن خسارت به یک ترمینال نفتی که چیزی بیشتر از یک مجموعه لوله و ایستگاه های تلمبه زنی نیست قابل جبران و تعمیر است. علاوه براین، خارک تنها راهی که ایران می تواند ازطریق آن نفت خود را صادر کند، نیست و سال اول جنگ ایران - عراق نشان داد که ایران کاملاً قادر به نبرد است، حتی هنگامی که امکانات اقتصادی آن شدیداً محدود شده بود.»

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران،بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۱۳، رادیو بی بی سی، ۱۷/۷/۱۳۶۲.

رویتر در ادامه بـا اشـاره به اینکه عراق پیش از این نیز امکانـات حمله به جزیره نفتی خارک را دراختیار داشـته و قبلًا در چنـدین مورد این کار را انجام داده است، تهدید تلافی جویانه ایران را نیز «یک جنگ روانی» توصیف کرد.(۱)

رادیو بی بی سـی نیز در برنامه ای به تفسـیر برخی واکنش ها در فرانسه، ایران و کشورهای حوزه خلیج فارس پرداخت. این رادیو ضـمن اشاره به انتقادات ژیسکاردسـتن رئیس جمهور پیشـین فرانسه، درباره اقـدام دولت سوسـیالیست این کشور در واگـذاری سوپراتانـداردها به عراق، درمورد واکنش کشورهـای حوزه خلیـج فارس گفت: «کشورهای حوزه خلیـج فارس که از گسترش جنگ ایران و عراق بیمناک انـد ظاهراً به این امر تن درداده اند که باید خود را به نحوی از این ماجرا دور بدارند.» بی بی سـی در ادامه، با اشاره به سفر شیخ زاید بن سلطان آل نهیان به بغداد، افزود: «ناظران آگاه معتقدند حال که فرانسه تصـمیم به ارسال هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را گرفته تنها اقدامی که از عهده کشورهای حوزه خلیج فارس برمی آیـد این است که عراق را از کاربرد این جنگنـده در حمله به تأسیسات نفتی ایران بر حذر دارند و دیدار شـیخ زاید را گامی در این راه تلقی می کننـد. از سوی دیگر، امروز در عمـان اعلام شـد که نماینـدگان کشورهـای شورای همکـاری خلیـج فـارس قرار است برای درپیش گرفتن موضعی واحد دربرابر تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز ملاقات کنند.»

رادیو بی بی سـی در پایان با اشاره به تفسیر امروز رادیو جمهوری اسـلامی ایران مبنی بر ناکارآمدی جنگنده های سوپراتاندارد در پایان دادن به منـاقشه ایران و عراق و تـأثیر منفی به کـارگیری این هواپیماهـا توسـط عراق در سـرنوشت جنـگ ازطریق افزایش تنش و بحران در منطقه، گفت: «حـال که فرانسه تصـمیم به ارسال جنگنـده های سوپراتانـدارد به عراق را گرفته کشور[های] منطقه خلیـج فارس خود را برای پـذیرش عواقب آن آماده می کنند.»(۲)

۱

در آسـتانه تشکیل اجلاس آتی سران عرب در ریاض، تلاش های مقامات دولت های عربی برای کاهش اختلافات و روان سازی روابط فی مابین که بیشترین تمرکز آن حول محور عادی سازی روابط سوریه و عراق سازمان یافته، تشدید شده است.

در همین راسـتا، امروز شـیخ زاید بن سـلطان آل نهیان رئیس دولت امارات متحده عربی، وارد بغداد شد. در این سـفر شـیخ راشد بن احمد المولا عضـو شـورای عـالی و حـاکم ام القـوین، مـانع سـعید العتیبه وزیر نفت و راشـد عبـدالله وزیر مشـاور در امـور خـارجه، شـیخ زایـد را همراهی می کنند.(۳)رئیس امارات متحـده عربی پیش ازظهر امروز،(۴) دو بار با صدام حسـین دیدار و گفت وگو کرد.(۵)درخصوص موضوع این مذاکرات «گفته می شود رئیس امارات متحـده عربی در این سـفر مسـئله رفع اختلاف میان سوریه و عراق و همچنین بازگشایی خط لوله بانیاس را با طرفین مطرح خواهد کرد.»(۶)

ص: ۹۷۹

۱- همان، ص۵، پاریس - خبرگزاری رویتر، ۱۷/۷/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۴ - ۱۳، رادیو بی بی سی، ۱۷/۷/۱۳۶۲.

۳- روزنامه صبح آزادگان، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۴، رادیو بغداد، ۱۷/۷/۱۳۶۲.

۵- روزنامه کیهان، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۲۴.

۶- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۳.

خبرگزاری های امارات متحده عربی و کویت نیز اهداف سفر شیخ زاید به سه کشور عراق، سوریه و الجزایر را ایجاد توافق و حل اختلافات جاری میان دول عربی و به ویژه مصالحه میان سوریه و عراق ذکر کرده اند(۱) اما نشریه فارین ریپورت (چاپ لندن)، تحلیل دیگری از هدف سفر رئیس دولت امارات متحده عربی به عراق و سوریه ارائه کرده و آن را با مسئله واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و بحران های احتمالی متأثر از استفاده از این جنگنده ها در خلیج فارس مرتبط دانسته است. این نشریه شیخ زاید را نماینده شش کشور عربی حوزه خلیج فارس دانسته که مأموریت دارد عراق را از استفاده از جنگنده های سوپراتاندارد در بمباران پایانه نفتی ایران در جزیره خارک، منصرف کند. فارین ریپورت نوشته است: «در کشورهای خلیج [فارس] از تهدید ایران درمورد مقابله با حمله عراق ازطریق بستن تنگه هرمز احساس خطر به وجود آمده است. ... وظیفه شیخ زاید این است که رئیس جمهوری عراق را با عدم حمله به تأسیسات صادرات نفت و کشتی ایران موافق نماید. در مقابل، امارات عربی [و کشورهای] خلیج [فارس] پیشنهاد یک وام بزرگ جدید به عراق، که نزدیک به ورشکستگی است، نموده اند.» این نشریه افزوده است: «صدام حسین ظاهراً پاسخ داده است که او جزیره خارک و کشتیرانی در خلیج [فارس] را بمباران نخواهد کرد، اما منابعی را که به کوشش جنگی ایران کمک می کنند مورد حمله قرار خواهد داد.»(۲)

شیخ زاید بن سلطان آل نهیان در ادامه سفر خود بعدازظهر امروز با بدرقه رسمی صدام حسین و عده ای از مقامات عراق بغداد را به مقصد دمشق ترک کرد. وی سپس با استقبال رسمی حافظ اسد رئیس جمهور و برخی مقامات بلندپایه سوریه، وارد این کشور شد.(۳)به گزارش خبرگزاری فرانسه، هم زمان با سفر رئیس امارات متحده عربی به دمشق، شیخ بن حمد آل ثانی وزیر امور خارجه قطر نیز عازم دمشق شد. براساس گزارش مذکور، منابع موثق تصریح کردند دیدار وزیر امور خارجه قطر از سوریه با سفر رئیس کشور امارات متحده عربی به دمشق ارتباط دارد.(۴)

۱- روزنامه کیهان، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۲۴.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۸، ۲۲/۷/۱۳۶۲، ص۶، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۳- روزنامه اطلاعات، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۴، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۲۲، دمشق - خبرگزاری فرانسه، ۱۷/۷/۱۳۶۲.

این در حالی است که نشریه فارین ریپورت درمورد علت سفر شیخ زاید به سوریه نوشته است: «زاید به دمشق رفت و موضع عراق را به حافظ اسد رئیس جمهوری سوریه، گزارش نمود تا به اطلاع آیت الله خمینی برساند.»(۱)رادیو اسرائیل نیز مدعی شد: «فرمانروای امارات متحده عربی رهسپار دمشق شد و به گفته آگاهان سیاسی از حکومت بعث سوریه و پرزیدنت حافظ اسد درخواست کرد به ایران فشار آورد تا از بستن تنگه هرمز و اقداماتی که ممکن است امنیت خلیج فارس را به خطر اندازد خودداری ورزد. وی درضمن تلاش کرد سوریه و عراق را با یکدیگر آشتی دهد تا با قطع کمک سوریه به ایران به اتمام جنگ خلیج فارس کمک کند.»(۲)

رادیو ابوظبی درمورد دیدار حافظ اسد و شیخ زاید گزارش داد: «شیخ زاید و حافظ اسد در ملاقات امروز خود موافقت کردند که میانجیگری های شیخ زاید میان عراق و سوریه ادامه یابد و قرار شد که یک هیئت ازسوی امارات به منظور آگاه کردن صدام حسین رئیس جمهوری عراق از نتایج دیدار شیخ زاید از سوریه رهسپار عراق شود. این هیئت را آقای احمد خلیفه السویدی مشاور شیخ زاید و آقای راشد عبدالله وزیر مشاور در امور خارجه امارات که تا دمشق رئیس امارات عربی متحده را همراهی کرده بودند تشکیل می دهند.»(۳)

۱

عصر امروز جمعی از مسئولان اجرایی طرح "لبیک یا خمینی" با میرحسین موسوی نخست وزیر، دیدار کردند. موسوی در این دیدار بر بهره گیری از تجربیات سه ساله جنگ و لزوم نگاه آینده محور در اجرای این طرح تأکید کرد.

نخست وزیر در بخشی از سخنان خود با اشاره به روش دفاعی آتی کشور دربرابر هجوم احتمالی دشمن گفت: «اگر ما بخواهیم در دفاع از جمهوری اسلامی و همچنین داشتن یک حالت تهاجمی نسبت به دشمنان انقلاب اسلامی به مردم متکی باشیم و به مردم به عنوان اولین تغذیه کننده انقلاب و جبهه ها و خط سیاسی جمهوری اسلامی نگاه کنیم، موفق خواهیم بود. پذیرفتن و اجرای این اصل در سرنوشت آینده بسیج بسیار مهم است. ما به طرف روشی در دفاع از کشور حرکت می کنیم که تمام کشور را به دژ مستحکم تبدیل کنیم.»

میرحسین موسوی در ادامه به تجربیات حاصل از جنگ به ویژه مقاومت و آزادسازی خرمشهر «در بدترین شرایط ازلحاظ تجهیزات و مسائل سازماندهی» پرداخت و افزود: «اگر ما بتوانیم این تجربیات را جمع بندی کنیم، در آینده طرح لبیک یا خمینی برای کشور سرنوشت ساز خواهد بود.» وی در پایان بر لزوم آینده نگری در اجرای این طرح تأکید کرد و گفت: «باید مراحل اجرایی این طرح با نگرشی به آینده دفاعی کشور در نظر گرفته شود و در این آیند ه نگری، ارتش و سپاه و بسیج هرکدام جایگاه ویژه و تکمیل کننده هم را دارند.»(۴)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۸، ۲۲/۷/۱۳۶۲، ص۷، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۹، رادیو اسرائیل، ۱۹/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، ص۴، رادیو ابوظبی، ۱۹/۷/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۱

امروز جلسه هیئت دولت به ریاست آیت الله خامنه ای رئیس جمهور، درحالی برگزار شد که انتشار اخبار مربوط به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق فضای سیاسی را تحت تأثیر قرار داده است. در همین خصوص رادیو اسرائیل گزارش داد: «هم زمان با انتشار گزارش هایی دایر بر اینکه فرانسه پنج فروند هواپیمای پیشرفته سوپراتاندارد را ازطریق هوا به عراق ارسال داشته، امروز هیئت دولت ایران جلسه ای با حضور حجت الاسلام خامنه ای تشکیل داد و پیرامون این موضوع به تفصیل به بحث و بررسی پرداخت.»(۱)

در جلسه امروز هیئت دولت همچنین طرح هایی نظیر «تأمین مبلغ ۲۷ میلیون و پانصد هزار ریال به منظور راه اندازی دانشکده علوم دریایی بندر شهید بهشتی (چابهار سابق) دراختیار دانشگاه بلوچستان» و «تأمین مبلغ ۵۰ میلیارد ریال اعتبار به منظور تهیه اقلام مربوط به تقویت بنیه دفاعی کشور» به تصویب رسید.(۲)

۲

در عملیاتی که با تلاش نیروهای دادستانی انقلاب اسلامی مرکز و همکاری پاسداران کمیته انقلاب اسلامی از چندی پیش آغاز شده و امروز به پایان رسید، ضمن دستگیری عده ای از اعضای "گروهک راه کارگر" و کشف چندین مرکز فعالیت مخفی آنها، تشکیلات این گروه در تهران متلاشی شد.(۳)به گزارش یک بولتن داخلی کمیته انقلاب اسلامی (گزارش روزانه)، در این عملیات اسناد و مدارک فراوانی به دست آمد که برخی از آنها به این شرح است:

«مدارک و رهنمودهای درون گروهی، آخرین مواضع گروهک راه کارگر در قبال مسائل مختلف، تعداد زیادی مهر ادارات و ارگان های مختلف مثل اداره راهنمایی و رانندگی، اداره ثبت احوال تهران و بعضی شهرستان ها، اداره گذرنامه و مهر ورود و خروج کشورهای ترکیه و پاکستان، حوزه نظام وظیفه (پایان خدمت) امور تربیتی و نیز جاهای مختلف زینک و نمونه چاپی کارت پایان خدمت، کارت ماشین و موتورسیکلت و همچنین کارت گواهینامه رانندگی، چاپ برگه تأیید و مهر شوراهای محلی جهت استفاده و احتکار ارزاق عمومی و سوء استفاده های دیگر و نیز تعداد زیادی شناسنامه و گواهینامه و کارت پایان خدمت جعلی.»(۴)

۳

جمعی از اعضای سابق گروه های مسلح غیرقانونی و گروهی از تسلیم شدگان عضو گروهک های ضدانقلاب که دیروز در گردهمایی «تائبین استان های آذربایجان غربی و کردستان» شرکت کرده بودند، امروز در سنندج و برخی شهرهای آذربایجان غربی راه پیمایی و قطعنامه ای منتشر کردند.

ص: ۹۸۲

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص ۱۰، رادیو اسرائیل، ۱۷/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص ۱۸.

۳- سند شماره ۲۳۲۰۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اطلاعاتی داخلی دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، شماره ۲۷۳، ۲۷/۷/۱۳۶۲، ص ۱.

۴- سند شماره ۲۱۸۰۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش روزانه کمیته انقلاب اسلامی، شماره ۲۳، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص ۳.

در این گردهمایی که از دیروز در سنندج آغاز به کار کرده است، عده ای از مقاما ت کشوری و مسئولان منطقه ای و نیز تسلیم شدگان، ضمن سخنانی با تأکید بر «روح عفو و اغماض» در مکتب اسلام، عناصر ضدانقلاب را به بازگشت فراخواندند.

به گزارش روزنامه اطلاعات، ظهر امروز، «دو هزار تن [از] تسلیم شدگان وابسته به گروهک های ضدانقلاب» در سنندج اقدام به راه پیمایی کردند. براساس گزارش مذکور، راه پیمایان که مورد استقبال مردم قرار گرفته بودند شعارهای انقلابی سر داده و از اعمال عناصر ضدانقلاب ابراز انزجار کردند. شرکت کنندگان در این راه پیمایی در پایان مسیر با اجتماع در مسجد جامع سنندج قطعنامه ای در چهارده ماده صادر کردند. بخش هایی از قطعنامه مذکور چنین است:

«ما پشتیبانی قاطع و همه جانبه خود را از مقام منیع ولایت حضرت امام خمینی رهبر انقلاب و بنیان گذار جمهوری اسلامی اعلام کرده و اعلام می داریم که در راه اجرای فرامین انسان ساز این منجی انسان ها، تا پای جان آماده فداکاری هستیم.

ما ضمن تأسف و پشیمانی و سرافکندگی از اعمال شرم آور گذشته خود و گام هایی که در خط امریکا و شوروی برداشته ایم، از مردم شریف و نجیب مسلمان کرد که محرومیت زیادی را دراثر اعمال ما متحمل شده اند، می خواهیم بیش ازپیش ما و سایر تائبین را که قصد پناهندگی به جمهوری اسلامی را دارند در آغوش پرمهر خود جای دهند.

ما همگام با همه ملت مستضعف مسلمان ایران و سایر مسلمین انقلابی جهان پشتیبانی قاطع خود را از رزمندگان اسلام در رفع تجاوز بعثیون اعلام داشته و ضمن محکوم نمودن جنایات حکومت ننگین بعثی صهیونیستی صدام در خاک و خون کشیدن مردم از زن باردارگرفته تا کودک شیرخواره در شهرهایی همچون دزفول و اندیمشک و مریوان و بانه آمادگی خود را برای شرکت در این دفاع مقدس اعلام می داریم.

ما پشتیبانی قاطعانه خود را از قرارگاه مقدس حمزه سیدالشهدا (ع) که با دفع فتنه اشرار برگ زرینی را در تاریخ کردستان ورق زده است و برای آزادشدن مردم محروم کردستان اسلامی از یوغ سلطه ضدانقلاب، اکثر مناطق کردنشین را از لوث وجود آنان پاک سازی کرده است، اعلام داشته و تقاضامندیم که با یک یورش هماهنگ آخرین بقایای اشرار را که به صورت آواره و سرگردان به سر می برند، از صحنه کردستان محو نمایند.

ما اعلام می داریم که هرگونه همکاری با گروهک ها و ضدانقلابیون برابر است با شرکت و همکاری در بمباران و قتل عام مردم شهرها و روستاهای مرزی و برابر است با ایجاد سد در راه پیشرفت اقتصادی، فرهنگی و عمرانی کردستان. برابر است با جاسوسی برای حزب ملحد بعث عراق و فرانسه و برابر است با نوکری بلاواسطه امریکا و شوروی غارتگر و با کسانی که در هر لباس با ضدانقلاب همکاری نمایند، به همین اعتبار برخورد خواهیم کرد.»(۱)

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۱۵.

علاوه بر سنندج، امروز «توابین و نادمین گروهک های ضدانقلاب» در برخی شهرها و روستاهای کردستان و آذربایجان غربی نیز به منظور «ابراز انزجار از جنایات گروهک ها در کردستان» راه پیمایی کردند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، شرکت کنندگان در راه پیمایی با سردادن شعارهای «مرگ بر امریکا، شوروی و اسرائیل» و نیز «مرگ بر کومه له، دمکرات و فدایی» ضمن ابراز تنفر از عناصر ضدانقلاب بر همبستگی خود با مردم مسلمان ایران تأکید کردند.

اهالی روستاهای کماله اورامان و سرپیر از توابع مریوان نیز به مناسبت سومین سال آزادشدن این روستاها از دست ضدانقلاب، اقدام به راه پیمایی کردند.(۱)

در همین حال، گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی از ارومیه حاکی است: «به دنبال ابلاغ عطوفت اسلامی به نادمین گروهک های ضدانقلاب، بازگشت افراد فریب خورده به دامن پرمهر جمهوری اسلامی همچنان ادامه دارد. براساس این گزارش، از اول مهرماه جاری تاکنون، ۲۹ نفر از افراد نادم و پشیمان گروهک های ضدانقلاب وابسته به استکبار جهانی ضمن معرفی خود به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ارومیه و تحویل ۸ قبضه تفنگ ژ۳، ۶ کلاشینکف، یک قبضه ام یک و ۴ قبضه از سلاح های مختلف تقاضای امان نامه کرده و به آغوش اسلام بازگشته اند.»(۲)

۱

حجت الاسلام علی اکبر ناطق نوری وزیر کشور، که برای دیداری دوروزه از کردستان در این استان به سر می برد، امروز از مناطق آسیب دیده مریوان براثر بمباران های عراق بازدید کرد.

وزیر کشور به همراه نماینده مردم مریوان در مجلس شورای اسلامی، استاندار کردستان و چند تن از اعضای ستاد عالی بازسازی و نوسازی مناطق جنگی ابتدا در یکی از اردوگاه های استقرار آوارگان مریوان حاضر شد و با مردم شهر درمورد نیازمند ی های آنان به گفت وگو پرداخت. وی سپس، ضمن بازدید از ژاندارمری، شهربانی و سپاه پاسداران مریوان از محل های تخریب شده این شهر در طول جنگ هم دیدن کرد.(۳)

ناطق نوری در پایان سفر خود به استان کردستان در گفت وگویی «روحیه مردم سنندج و به طورکلی مردم کردستان [را] بسیار خوب توصیف کرد» و راجع به مشاهداتش در مریوان گفت: «عمق جنایات صدامیان در مریوان بسیار زیاد است و نهایت ددمنشی حکومت بغداد را می رساند.» وی ضمن تأکید بر تسریع در امر بازسازی و نوسازی مناطق آسیب دیده مریوان افزود: «دراین مورد با آیت الله مهدوی کنی که ازسوی امام امت مأمور تشکیل ستادی جهت رسیدگی به مناطق خسارت دیده شده اند، صحبت کرده ایم و امید است با پیگیری هایی که خواهد شد، هرچه سریع تر به وضع آوارگان این منطقه رسیدگی شود و قبل از شروع سرما، برادران و خواهران ما در محلی مطلوب اسکان یابند.»(۴)

ص: ۹۸۴

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- همان.

۳- روزنامه صبح آزادگان، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۸.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۴.

نشریه فارین ریپورت در شماره اخیر خود در مطلبی تحت عنوان "آیا عراق قادر است به کار خود ادامه دهد" نوشت: «عراق به طور اساسی در هم شکسته است. سه سال جنگ بغرنج با ایران این کشور را در مقابله با هزینه جنگی حدود ۹۰۰ میلیون دلار در ماه و برای ترمیم اقتصاد ضعیف آن با بی پولی شدید روبه رو نموده است. از ماه ژوئیه، مقامات دولتی ۵۰ تن طلا ـ و جواهر از زنان عراق جمع آوری نمودند و همین اواخر در اولین محاسبه بر روی حس وطن خواهی مردم گرو ه های ویژه ای از پلیس برای حمله به دارایی های خصوصی مظنون اعزام نمودند. خانواده های ثروتمند عراق برای حفظ جواهرات خود به اقدام پرداخته اند، به این صورت که آنها را به طور قاچاق به کشورهای عربی همسایه در خلیج [فارس] ارسال می کنند.

عراق در تجارت خود، برای به دست آوردن اسلحه، مواد غذایی و مواد خام تا حد معامله تهاتری پایین آمده است. این کشور در پرداخت بخشی از بدهی های خارجی ۱۸ میلیون دلاری خود (۲۳ میلیارد دلار بدهی آن به فروشندگان اسلحه را به حساب نمی آوریم) شروع به تعلل نموده است. صدام حسین با بیشتر طرف های بازرگانی مهم خود – که شوروی، فرانسه و مصر هستند – موافقت نامه های بازرگانی مخفی براساس پرداخت بها به نفت امضا کرده و به ازای معادل ۲ میلیارد دلار اسلحه و مواد غذایی وارداتی از شوروی به آن کشور نفت داده خواهد شد.

برای پرداخت بخشی از بدهی به دولت فرانسه بابت سلاح های فرانسوی و بازپرداخت بدهی های قدیمی عراق نیز نفت داده می شود. مصر تحویل اسلحه به عراق را همچنان ادامه خواهد داد زیرا صدام حسین قول داده است به ۵/۱ میلیون نفر کارگر مصری که در عراق به کار مشغول اند اجازه دهد دستمزد های خود را به کشورشان بفرستند.

چین یکی دیگر از طرف های مهم بازرگانی عراق است، اما بهای واردات از آن کشور – ازجمله اسلحه – بیشتر توسط عربستان پرداخت می گردد.

ایجاد کارخانه متوقف شده است. طرح عراق برای ارسال نفت ازطریق پیوستن به لوله نفت عربستان سعودی به مقصد بندر ینبع در دریای سرخ نیز متوقف شده است.

اتومبیل ها برای دریافت بنزین محدود در پمپ های بنزین به انتظار می مانند و اتومبیل کمی در راه ها مشاهده می شود. مردم برای گرفتن شکر، برنج، قهوه و سیگار از مغازه ها در صف می ایستند. بیکاری وجود ندارد که این امر ناشی از فعال بودن کار سربازگیری است.»

فارین ریپورت درمورد وضعیت نیروهای نظامی عراق نیز با اشاره به وجود اختلاف بین صدام حسین و برخی مسئولان و فرماندهان ارشد نظامی ارتش عراق نظیر عدنان خیرالله وزیر دفاع و فرماندهی نیروی هوایی و ژنرال عبدالجبار شنشل آورده است: «صدام حسین خواهان است که ارتش به طور عده ثابت باشد، اما عملیات چشمگیر پراکنده ای که ایران را مجبور به موافقت با پایان جنگ کند، انجام ندهد. او می خواهد گروهی را برای کشتن رهبران ایران

ص: ۹۸۵

ازطریق نفوذدادن آنـان به درون یـک توطئه ضـدعراقی ایران تشـکیل دهـد. ... صـدام حسـین همچنین میـل دارد به اینکه نیروی هوایی را به یک عملیات بمباران شمال تهران، جایی که رهبران زندگی می کنند بفرستد. همچنین شاید موشک های زمین به زمین دوربرد شوروی را به کار ببرد. رئیس جمهور عراق همچنین می خواهد که سوپراتانداردهای فرانسوی که مدت ها است قول آن داده شده تأسیسات نفتی ایران [را] محو کند. او تابه حال موفق نشده است.

[اما] وزیر دفاع نظر دیگری دارد. او عقیده دارد که ارتش عراق باید به منظور به دست آوردن اراضی کافی برای قادربودن به مذاکره جهت پایان جنگ از یک موضع نیرومند به ایران همان طورکه در سال ۱۹۸۰ حمله کرد، حمله کند.»

این نشریه علاوه بر اختلاف نظر برخی فرماندهان نظامی ارتش عراق، به وضعیت نه چندان منسجم داخلی نیروهای نظامی این کشور نیز پرداخته و نوشته است: «در ماه گذشته، دلایل بیشتری از ناآرامی در ارتش ازجمله حرکات سریع غیرعادی نیروها و برکناری فرماندهان لشکرها وجود داشته است. فرار از خـدمت که در دو سال اول جنگ تقریباً ناشـناخته بود اکنون به حدود ۱۰ هزار نفر می رسد. چند صد نفر از سـربازان فراری ممکن است به یک گروه کم شـناخته به نام مجاهدین عراق و دو متحد مشابه آن به نام های سازمان عمل اسـلامی و جبهه اسـلامی آزادی ملی راه یافته باشند که تمام آنها به طور متعصبانه ای مخالف صدام حسین هستند. ...»(۱)

ضمیمه گزارش۷۵۴: روند منتفی شدن عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان

داوود رنجبر راوی مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنـگ، در گزارش عملیـات خـود درمـورد منتفی شـدن عملیـات والفجر۵ نوشـته است: «عملیات والفجر۵ در منطقه دربنـدیخان: پس از منتفی شدن کار روی ارتفاعات شـمالی قصرشـیرین ازطرف(احتمالاً) شورای عالی دفاع، هدف دربندیخان به دلیل اهمیتی که داشت، ازسوی فرمانـدهان نظامی مطرح شد. ازجمله موارد اهمیت این منطقه به عنوان نمونه [این بود که] یک سوم برق و آب بغـداد و بصـره ازطریق عمل روی سد دربندیخان قابل کنترل بود. طی بررسـی، لشـکر۲۷ محمـد رسول الله(ص) زیر نظر قرارگـاه مشترک نجف، مأمور شـروع به کار و تهیه مقـدمات آن شـد. در این برهه نیروهای خودی هم زمان روی دو منطقه باقیمانده، یعنی الف) سد دربندیخان (عملیات والفجر۵)؛ ب) دهانه شـیلر (عملیات والفجر۴) کارهـای مقـدماتی صورت گرفت. که در آغـاز به دلیل آمادگی بیشتر عملیات منطقه دربنـدیخان، تکیه اصلی بر روی عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان بود و در کنار آن نیز عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر به عنوان فرع آن رسیدگی می شـد. طی بررسـی های زیاد و مقایسه دو طرح به چنـد دلیل مسئله دربندیخان که دو بار تا پای کار هم(برای انجام عملیات) رفت، منتفی شد. علت این وضعیت [چنین بود]:

الف) مشکلات عملیات: صعب العبور بودن ارتفاعات، محدودبودن راهکارها.

ب) نیـاز منطقه شـیلر به نیروی بیشتر: هر دو منطقه نیاز به نیروی بیشتر داشت، لـذا انجام دو عملیات هم زمان در توان نیروهای خودی نبود و براین اساس در مقایسه دو عملیات، منطقه شیلر برای انجام عملیات انتخاب شد. پس از انتخاب عملیات روی ارتفاعات شیلر، عملیات والفجر۴ در دستور کار قرار گرفت.»

گفتنی است که تردید در اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان از اواخر شهریورماه پس از طرح

۱- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش های ویژه، شـماره ۲۰۴، ۱۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۶ - ۱۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسـلامی، ۱۷/۷/۱۳۶۲.

اشکالات مانور ازسوی فرمانده لشکرهای ۳۱ عاشورا و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) آغاز شد و دو هفته بعد، با گزارش سـرتیم ها و عناصر شناسایی لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) درمورد جزئیات مشکلات مانور به اوج خود رسید. بااینکه فرماندهان ارشد ارتش و سپاه در قرارگاه خاتم الانبیای تهران و باختران جلسات مشترک و جداگانه ای را به منظور تصمیم گیری درمورد سرنوشت عملیات قرارگاه نجف، تشکیل دادند و درپی آن دو بـار دستور اجرای قطعی عملیات والفجر۵ در منطقه دربنـدیخان به صورت کتبی ابلاغ شـد، امـا برطرف نشـدن مشـکلات پیش رو، مـانع اجرای عملیات شد و درنهایت امروز به لغو عملیات انجامید(۱)

ص: ۹۸۷

۱- سـند شماره ۱۳۱/گ مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: عملیات والفجر۴، گزارش راویـان قرارگـاه خـاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۲۴/۵/۱۳۶۲، صص ۱۵ - ۱۴.

روزشمار جنگ دوشنبه ۱۸ مهر ۱۳۶۲ ۳ محرم ۱۴۰۴ ۱۰اکتبر ۱۹۸۳

۱

درپی لغو عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان - که روز گذشته ازسوی معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه به فرمانده قرارگاه نجف ابلاغ شد - گفت وگوها برای اجرای عملیاتی هم زمان با عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر ادامه دارد.

امروز فرماندهان ارشد سپاه و ارتش(۱) با حضور محسن رضایی و صیاد شیرازی در قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش (باختران) نشست مشترکی را به منظور تصمیم گیری درمورد اجرای عملیات قرارگاه نجف برگزار کردند. در این جلسه فرماندهان ارتش و سپاه دو منطقه را برای اجرای عملیات هم زمان با عملیات دهانه شیلر پیشنهاد کردند: یکی در محدوده سرتنگ واقع در منطقه سومار - مندلی (منطقه عملیات مسلم بن عقیل(ع)) و دیگری در محدوده قلعه آویزان واقع در منطقه مهران - بدره (منطقه عملیات والفجر۳).

در ارزیابی محورهای فوق، فرماندهان ارتش به ویژه سرهنگ صیاد شیرازی و سرهنگ جمالی معتقد بودند که عبور از دشواری های پیش رو در محور سرتنگ، به ۵۰ الی ۶۰ گردان نیرو نیاز دارد و تلفات زیادی را به قوای خودی تحمیل خواهد کرد. در مقابل، می توان عملیات روی ارتفاعات قلعه آویزان تا ارتفاع نمه کلان بوی کوچک را با ۳۰ گردان اجرا کرد. گفتنی است که فرمانده نیروی زمینی ارتش تأکید داشت که باتوجه به موفق نبودن قرارگاه نجف در آماده سازی و اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، باید عملیات بعدی در منطقه مهران - قلعه آویزان به قرارگاه کربلا واگذار گردد.(۲)*

ص: ۹۸۹

۱- در این جلسه سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نزاجا، سرهنگ جمالی جانشین نزاجا، سرهنگ موسوی قویدل رکن۲ نزاجا، محسن رضایی فرمانده کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی و شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه حضور داشتند.

۲- * این در حالی است که فرماندهان سپاه به ویژه محمدعلی جعفری فرمانده قرارگاه نجف، باوجود چهار ماه تلاش برای شناسایی و آماده سازی منطقه، با نگاهی واقع بینانه معتقد بودند سه مسئله عمده فقدان جاده، صعب العبور بودن زمین منطقه برای تردد نیروها و نحوه تأمین آنها از مشکلات جدی منطقه عملیاتی دربندیخان به شمار می رود. فرمانده قرارگاه نجف و فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) از سپاه، تضمین موفقیت اجرای عملیات را منوط به اقدام هم زمان بر روی ارتفاعات شاخ بمو و ارتفاعات دیگر ازجمله شاخ خشیک می دانستند، اما فرمانده نیروی زمینی ارتش بر اجرای عملیات روی شاخ بمو با ورود گسترده هوانیروز تأکید داشت.

از سوی دیگر، فرماندهان سپاه ازجمله محسن رضایی و رحیم صفوی عقیده داشتند باتوجه به اجرای عملیات والفجر۳ در محور مهران، درصورت واگذاری عناصری از لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) به قرارگاه نجف می توان با ۳۰ گردان شهر زرباطیه را تصرف و امکان تأمین کامل ارتفاعات کانی سخت و قلعه آویزان را فراهم کرد. فرماندهان مزبور شناسایی هایی قبلی و آشنایی با منطقه را عاملی مؤثر در پیشروی روی قلعه آویزان و جنوب منطقه نمه کلان بو می دانستند. در تکمیل این بخش، معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه استعداد مورد نیاز برای اجرای عملیات تکمیلی والفجر۳ را سه لشکر اعلام کرد و افزود: می توان از تیپ۳۰ گرگان (با ۸ گردان)، تیپ۴ لشکر۲۱ حمزه از ارتش و لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) (۷ گردان)، لشکر۵ نصر(۶ گردان) و تیپ مرزی امیرالمؤمنین(ع) از سپاه استفاده کرد.(۱)

۱

پس از جلسات سه روز گذشته قرارگاه مقدم حمزه که به منظور آماده سازی نهایی یگان های ارتش و سپاه در قرارگاه های پنج گانه تاکتیکی حمزه در عملیات والفجر۴ (منطقه دهانه شیلر) برگزار شد، امروز آخرین وضعیت پیشرفت قرارگاه های حمزه۱ تا ۵ در دو سطح قرارگاهی و یگانی(۲) با حضور علی صیاد شیرازی فرمانده نیروی زمینی ارتش و محسن رضایی فرمانده کل سپاه، در قرارگاه مقدم نزاجا (باختران) مورد بررسی قرار گرفت.

در بخش نخست جلسات امروز که به یگان ها اختصاص داشت ابتدا فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) در گزارشی از وضعیت قرارگاه تاکتیکی حمزه۱، همچون روز گذشته مواردی ازقبیل حضور ضدانقلاب در منطقه، تسلط دید و تیر نیروهای دشمن و عناصر ضدانقلاب بر جاده های مواصلاتی و مشکلات ناشی از جابه جایی لشکر از سورن به پنجوین را از دشواری های پیش روی لشکر عنوان کرد. وی در تشریح اقدامات دشمن و ضدانقلاب در منطقه جدید لشکر امام حسین(ع) گفت: «در حسن آباد حدود ۷۵ نفر نیروی ضدانقلاب هستند که می آیند جاده ای که به جلوی کله قندی می آید و از کله قندی به مرانه می رود را مین می گذارند، به نحوی که ما از روی کله قندی آنها را می بینیم؛ مثلاً یک ماشین تیپ۲ ارتش به روی مین رفته بود و پشت سرش هم یک تراکتور را زده بودند. از همه بدتر

۱- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۴۵ - ۱۴۰.

۲- سرهنگ علی صیاد شیرازی فرمانده نزاجا، سرهنگ جمالی جانشین نزاجا، سرهنگ موسوی قویدل رکن۲ نزاجا، سرهنگ مفید، سرهنگ غلامحسین امیربیگی فرمانده ارتش در قرارگاه مقدم حمزه، سرهنگ آذرفر فرمانده لشکر۲۸ کردستان، سرهنگ مظفری معاون تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه و محسن رضایی فرمانده کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، بشردوست، محمد باقری اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، علی فضلی مسئول طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا، قاسم سلیمانی فرمانده لشکر۴۱ ثارالله(ع) و کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) در این جلسه حضور داشتند.

اینکه جلوی چشم ما بود و ما از کله قندی می دیدیم. ما وقتی به روی کله قندی و یالی که به سمت پنجوین می رود و شامل ارتفاعات تخم مرغی و سه درختی است برای شناسایی رفته بودیم به ضدانقلاب برخورد کردیم، یعنی شناسایی ما باید از شیار حسن آباد عبور بکند که اینها سد راه ما هستند و بچه ها هر چقدر که رفتند به ضدانقلاب برخورد کردند و شدیداً به طرفشان تیراندازی کردند.» وی در ادامه تنها راه حل برای مقابله با وضعیت فعلی را اجرای عملیات علیه ضدانقلاب دانست و افزود: «دشمن در منطقه خیلی مشکل گرفته است آمده تمام روی پنجوین را پوشانده است؛ یعنی آمده خط مکمل تشکیل داده است و بعد آمده در منطقه، تپه های بعدی را پوشانده است.» خرازی با اشاره به تعویض منطقه و تغییر مانور لشکر۱۴ امام حسین(ع)، بر ضرورت شناسایی های مجدد برای تکمیل مانور عملیات تأکید کرد: «شناسایی کله قندی برای ما مشکل شده است. کلید منطقه، کله قندی است و اگر مسئله کله قندی حل بشود و سقوط بکند، ما می توانیم به راحتی نیروهایمان را به پنجوین و سنگ معدن و همین طور برسانیم و از پشت شناسایی اولیه ای داشتیم، ولی دوباره باید به صورت کامل شناسایی کنیم. دشمن کمین خودش را جلوتر آورده و میدان مینش را هم زیادتر کرده و به جلوتر آمده است. ... یعنی دشمن از حد معمولش جلوتر آمده بود، حالا مجدداً دشمن خودش را تقویت کرده و این دهانه را بسته است درحالی که این دهانه محل عبور عقبه ماست و باید جاده ای بزنیم که به جاده دشمن بخورد و تأمین هم بکنیم.»

فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) در پایان گزارش خود با اشاره به مسائل و مشکلات ناشی از تعویض منطقه مأموریت لشکر از سورن به پنجوین خاطرنشان کرد: ما ۱۲ روز فرصت درخواست کردیم و ان شاءالله تا بیست ودوم مهر، می توانیم تدارکات و قرارگاهمان را مستقر کنیم.

در ادامه جلسه، باتوجه به پیوستگی مأموریت قرارگاه های تاکتیکی حمزه۱ و ۲، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) هم در گزارش خود حضور عناصر ضدانقلاب و دشمن را از مشکلات جدی منطقه عملیاتی قرارگاه حمزه۲ برشمرد. وی با بیان اینکه «از ۱۰ الی ۲۰ روز پیش تا حالا، دشمن خیلی از کمین هایش را به جلو آورده است و ضدانقلاب به دشت آمده است»، درمورد اقدامات و تحرکات اخیر دشمن و ضدانقلاب گفت: «ما آمدیم پل های این منطقه را شناسایی کردیم و دیدیم دشمن بین خویله و مارو و شیاری که بینشان هست خیلی تقویت کرده است و سیم خاردار و میدان مین هم خیلی دارد و چند نفر نیروی شناسایی نفوذی فرستاده ایم» تا منطقه را شناسایی کنند. کریم نصر در ادامه افزود: «دشمن در همه جای این منطقه سگ رها کرده است و هرجا که بخواهیم جلو برویم پارس می کنند و مجبور هستیم تغییر موضع بدهیم ... تمام منطقه قلقله و جشنی آباد پر از ضدانقلاب است ... از یک محور دیگر (کخلان) هم داریم شناسایی می کنیم تا ان شاءالله برای عملیات آماده شویم.»

ابهام در مانور یگان های ۴۱ ثارالله(ع)، ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و ۱۴ امام حسین(ع) از دیگر

موضوعاتی بود که در نشست مشترک امروز مورد بحث و بررسی قرار گرفت. درحالی که موفقیت مانور عملیات قرارگاه های تاکتیکی حمزه۱ و ۲ در جبهه مریوان به یکدیگر وابسته است، به علت تداوم شناسایی ها که ناشی از تعویض یگان ها و تغییر مأموریت هاست، هنوز مانور عملیات یگان های تحت امر قرارگاه های تاکتیکی مذکور تکمیل نشده است.

پس از اتمام گزارش یگان های سپاه، سرهنگ جمالی جانشین نیروی زمینی ارتش نیز به اقدامات اخیر ارتش عراق و ضدانقلاب در جنوب منطقه دهانه شیلر پرداخت و گفت: ارتش عراق تحرک خود را کاهش داده چون اقدامات پیشگیرانه را انجام داده و زودتر از ما آماده شده است.(۱)

در بخش دیگری از جلسه، سرهنگ ستاد آذرفر فرمانده لشکر۲۸ کردستان، به تشریح وضعیت ضدانقلاب و تشدید اقدامات تخریبی آنان در منطقه پرداخت و دراین باره گفت: «از انجیران تا قوم شیره و سیف، شدت عملیات ایذایی ضدانقلاب بالا گرفته است، به طوری که اولاً آتش دقیقی را به اطراف [مقر] مقداد هدایت کردند. ثانیاً دارند نزدیک می شوند که دو سه بار با گشتی های کاوشی ما برخورد کردند و مراتب را به عرض جانشین نزاجا رساندیم و اجازه دادند که ما یک عملیات کاوش و پاک سازی محدودی در آن منطقه انجام بدهیم که دستور به گردان۱۱۲ ابلاغ شد و ان شاءالله شروع خواهند کرد تا ضدانقلاب را کمی دور کنند.» در ادامه باتوجه به اینکه تأمین آتش همه یگان ها به توپخانه لشکر۲۸ کردستان ارتش محول شده است(۲) سرهنگ آذرفر عملیات پیش بینی شده برای انهدام توپخانه های دشمن(۳) را تشریح کرد.

۱

بخش دوم جلسات مربوط به بررسی آخرین وضعیت پیشرفت قرارگاه های پنج گانه تاکتیکی حمزه در عملیات والفجر۴ (منطقه دهانه شیلر) در سطح قرارگاهی و با حضور فرماندهی کل سپاه پاسداران، فرمانده نیروی زمینی ارتش و فرماندهان و مسئولان قرارگاه مقدم حمزه برگزار شد.

در ابتدا، سرهنگ امیربیگی و علی رضائیان فرماندهان ارتش و سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، درباره سازمان رزم نهایی و درصد پیشرفت و آمادگی قرارگاه های حمزه۱ تا ۵ گزارش دادند. فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه، سازمان رزم قطعی عملیات والفجر۴ را به این شرح اعلام کردند:

قرارگاه تاکتیکی حمزه۱: لشکر۱۴ امام حسین(ع) و یک تیپ از لشکر۴۱ (ع) از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه از ارتش.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۲: تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و یک گردان از لشکر۴۱ ثارالله(ع) از سپاه و تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان از ارتش.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۳: لشکر۸ نجف از سپاه و تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان از ارتش.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۴: لشکر۲۵ کربلا از سپاه و تیپ۱ لشکر۲۸ کردستان از ارتش به عنوان احتیاط در مریوان.

۱- همان، صص ۱۶۳ - ۱۶۱.

۲- سند شماره ۱۲۸۰۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی نیروهای خودی و دشمن، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۸/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۰۸)، صص ۳۱ - ۸.

۳- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۵۶.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۵: لشکر ۳۱ عاشورا از سپاه به عنوان احتیاط در بانه.

براساس ابلاغ فوق، بخشی از ارتفاعات سورن به عهده گروه رزمی سلمان و بخش دیگر آن نیز به سپاه مریوان واگذار شد(۱)

فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه در بخش دیگری از گزارش خود به تبیین مشکلات موجود در اجرای عملیات پرداختند. نزدیکی فصل زمستان و لزوم پیش بینی تمهیدات به منظور حل مشکل سرمای هوا، تهیه پلیت و نبشی برای پدافند در منطقه عملیاتی، برآورد و تهیه سوله برای اسکان نیروها، کمبود ادوات مهندسی و وسایل ترابری، ضرورت نفت ریزی جاده ها، شبانه روزی کردن تأمین جاده ها، ضعف مهمات توپخانه ای، کمبود سهمیه بالگرد و... ازمهم ترین مشکلاتی بود که فرماندهان مذکور به آن اشاره کردند. طبق اعلام فرمانده نیروی زمینی ارتش و فرمانده کل سپاه مقرر شد دراسرع وقت کمبودهای موجود تأمین و مشکلات برطرف گردد.(۲)

در پایان نشست مشترک امروز، فرماندهی کل سپاه از کندی روند آماده سازی عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر انتقاد کرد و به فرماندهان سپاه دستور داد تا روز عاشورا آمادگی خود را اعلام کنند که در آن شب عملیات آغاز شود. وی در تبیین اهمیت اجرای عملیات والفجر۴ در موقعیت کنونی کشور گفت: «از دو الی سه روز پیش انتظارات مردم بالا رفته، امریکا گفته ما سلاح به عراق می دهیم (۶۰ فروند هلیکوپتر داده) از طرف دیگر، فرانسه هواپیماهای سوپراتاندارد را دارد، همه می خواهند بگویند که ایران بلوف زده و باید جواب دندان شکنی به آنها بدهید. این عملیات مصادف شده با روز عاشورا ... سعی شود از حداکثر نیرو استفاده شود از دیده بان نفوذی استفاده بشود.»(۳)

۱

پس از آنکه طرح سازمان رزمی گردان دریایی سپاه ماهشهر برای پشتیبانی نیروها و احتیاط عملیات شمال خلیج فارس (عملیات والفجر۶) در جلسه دیروز فرماندهان قرارگاه نوح با مسئولان ناحیه دریایی ماهشهر اعلام شد، امروز نیز جلسه ای به منظور ابلاغ طرح تشکیلات جدید گردان شهید مکوند در ماهشهر برگزار گردید.(۴) علاوه براین، فرمانده قرارگاه نوح در دیداری با مسئول جهاد استان فارس درمورد احداث سایت موشکی در یکی از جزایر خلیج فارس بحث و تبادل نظر کرد.

در نشست امروز فرماندهان قرارگاه نوح با مسئولان ناحیه دریایی ماهشهر، عبدالله رودکی معاون طرح و عملیات قرارگاه نوح، ترکیب ناوگروه رزمی مورد نیاز در عملیات شمال خلیج فارس را

۱- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۵۲ - ۱۵۱؛ و - شماره ۱۲۸۰۸/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۹ - ۲.

۲- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶۲ - ۱۵۹.

۳- همان، صص ۱۶۴ - ۱۶۲.

۴- این جلسه با حضور عشاقی طرح و عملیات قرارگاه نوح، دهقان مسئول تدارکات و عبدالله رودکی معاون طرح و عملیات این قرارگاه و نیز مسئولان آموزشی یگان دریایی ماهشهر، مسئول گردان و معاون گردان شهید مکوند ماهشهر برگزار شد.

برای مسئولان آموزشی ناحیه دریایی ماهشهر تشریح کرد. به گفته وی، هر ناوگروه رزمی دارای ۹۰ نفر نیرو است. یک ناوگروه دریایی از ۶ ناوتیم و هر ناوتیم از ۳ قایق تشکیل شده است. هر قایق نیز مرکب از ۵ نفر نیرو شامل یک فرمانده، یک سکانی، یک بی سیم چی، یک تیربارچی و یک آرپی.جی.زن می باشد. جنس قایق ها از نوع قایق ذوالفقار (ریجیندر انگلیسی) و فایبرگلاس و دولایه است. علاوه براین، هرکدام از ناوتیم ها سه قایق پشتیبانی دارد که عبارت اند از:

۱. قایق تجسس و نجات

۲. قایق پشتیبانی آتش

۳. قایق پشتیبانی رزمی

امروز همچنین عبدالحمید ملاح زاده فرمانده قرارگاه نوح، با جزایری مسئول جهاد استان فارس درزمینه احداث سایت موشکی در یکی از جزایر خلیج فارس گفت وگو کرد. در این دیدار فرمانده قرارگاه نوح ضمن تشریح مأموریت عملیات شمال خلیج فارس برای مسئول جهاد فارس گفت: چند ماه پیش، مأموریت مشترکی شامل «یک طرح پدافندی جنوب خلیج فارس و یک طرح عملیاتی برای تأمین خور عبدالله و خورموسی» به نیروی دریایی ارتش و قرارگاه نوح سپاه ابلاغ شد. پس از سه ماه شناسایی، قرار شد یک اقدام دریایی و زمینی به صورت هماهنگ به مرحله اجرا درآید و درحال حاضر، یک قرارگاه مشترک نیروی دریایی ارتش و نیروهای سپاه در قفاص ایجاد شده و یک سایت هم درحال احداث است. برای اجرای عملیات، اسکله ای به منظور پهلوگرفتن ۱۵۰ قایق تندرو در نظر گرفته شده است. قرارگاه کربلا- نیز پایگاهی در نزدیکی قرارگاه نوح احداث خواهد کرد و یک یگان با هماهنگی و همراهی هوانیروز به منظور انهدام ارتش عراق در رأس البیشه وارد عمل خواهد شد. وی در ادامه ضمن اشاره به کمبود نیروی بسیجی، درمورد جابه جایی شهدا و مجروحان افزود: مناطقی در جزیره خارک، سکوی نوروز، نهر قاسمی، قفاص و بهمنشیر (چوییده) برای پشتیبانی مجروحان در نظر گرفته شده است. در پایان جزایری از فرمانده قرارگاه نوح خواست به منظور تسریع در روند آماده سازی عملیات، دستورالعملی درباره همکاری جهاد استان فارس با قرارگاه های کربلا یا نوح صادر شود(۱)

۱

گزارش های قرارگاه های حمزه سیدالشهدا و خاتم الانبیا(ص) همچنان از تداوم اقدامات و تشدید تحرکات ارتش عراق در منطقه عمومی دهانه شیلر و به طور مشخص در منطقه پنجوین حکایت دارد.

گزارش های نوبه ای اطلاعاتی یگان های خودی درمورد وضعیت کلی دشمن حاکی است: دشمن علاوه بر تثبیت و تحکیم مواضع پدافندی، فعالیت مهندسی خود را در سراسر خطوط تماس ازطریق ایجاد جاده های تدارکاتی و مواصلاتی و حفر کانال و نصب سیم خاردار به خصوص در مناطق پنجوین ادامه داده و با استفاده از تاریکی شب به جاده کشی در مناطق

۱- سند شماره ۲۷۸/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نوح در عملیات انجام نشده قبل از والفجر۴، اسحاقی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۱۷/۸/۱۳۶۲، صص ۴۱ - ۳۷.

سرکوب و ارتفاعات منطقه اقدام کرده است. همچنین ارتش عراق با افزایش اعزام عناصر شناسایی و دیده بانی در منطقه سعی می کند تا تمام حرکات نیروهای خودی را زیر نظر بگیرد.

این گزارش ها، میزان حرکات و جابه جایی خودروهای دشمن در منطقه پنجوین را چشمگیر توصیف کرده و از انتقال تیپ تازه تأسیس با هویت ۵۰۴ پیاده از سیدصادق به پنجوین خبر دادند. گزارش های مزبور در تحلیل اقدامات اخیر ارتش عراق، استعداد رزمی نیروهای دشمن و توانایی آنان برای دفع تک های احتمالی آتی ایران را نسبتاً خوب ارزیابی کردند.(۱)

در همین زمینه، مرکز فرماندهی جنگ الکترونیک ستاد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با استناد به اسناد به دست آمده از ارتش عراق، گفت: عناصر ایرانی کلیه نیروها و تجهیزات خود در جبهه روبه روی یگان های عراقی در منطقه دهانه شیلر را تکمیل کرده و احتمال زیادی می رود که زمان حمله عناصر ایرانی روز ۲۶/۷/۱۳۶۲ باشد. این سند عراقی محورهای دره شیلر، هفت توانان، بلکه و چمپاروا را به عنوان فلش های حمله احتمالی ایران مورد تأکید بیشتری قرار داده است.(۲)

۱

جلسه شورای عالی دفاع امشب به ریاست آیت الله خامنه ای رئیس جمهور برگزار شد. در این جلسه آخرین تحولات جنگ ایران و عراق، حملات موشکی عراق به مناطق مسکونی ایران، واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و واکنش احتمالی ایران در مقابل استفاده عراق از این جنگنده ها و مسئله اسرای ایرانی و عراقی، مورد بحث و بررسی قرار گرفت.(۳)

در این جلسه علاوه بر رئیس شورای عالی دفاع و نماینده امام در این شورا، میرحسین موسوی نخست وزیر، سرتیپ ظهیرنژاد رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، سرهنگ سلیمی وزیر دفاع، محسن رفیق دوست وزیر سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه، حسن روحانی رئیس کمیسیون دفاع مجلس شورای اسلامی، کمال خرازی سرپرست ستاد تبلیغات جنگ و نظران دبیر شورای عالی دفاع نیز حضور داشتند(۴)در پایان نشست امشب شورای عالی دفاع، هاشمی رفسنجانی در مصاحبه ای مسائل مطرح شده را تشریح کرد.

وی ابتدا به آخرین تحولات جنگ ایران و عراق پرداخت و با تأکید بر اینکه عراق در صحنه های نبرد همچنان در حالت دفاعی بوده و ابتکارعمل در دست رزمندگان ایرانی است،

۱- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۳، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، دوره ۱۴/۷/۱۳۶۲ تا ۱۵/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲۸ - ۱۲۶؛ و - همان، گزارش نوبه ای واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، دوره ۱۷/۷/۱۳۶۲ تا ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۱۴۳.

۲- همان، گزارش مرکز فرماندهی جنگ الکترونیک ستاد قرارگاه خاتم الانبیا به اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، شماره ۱۵۵، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص ۱۶۲.

۳- هاشمی رفسنجانی در خاطرات روز ۱۸ مهرماه ۱۳۶۲ خود راجع به محتوای گفت وگوهای جلسه امشب شورای عالی دفاع نوشته است: «بعد از نماز مغرب و عشا، شورای عالی دفاع در مجلس تشکیل شد. بیشتر درباره تحویل [هواپیماهای] سوپراتاندارد فرانسوی به عراق و کیفیت برخورد تبلیغی و عملی با آن و درباره اسرا و آینده عراق و... بحث شد.» (اکبر هاشمی رفسنجانی، آرامش و چالش (کارنامه و خاطرات هاشمی رفسنجانی سال ۱۳۶۲)، به اهتمام مهدی هاشمی، تهران: دفتر نشر معارف انقلاب، ۱۳۸۶، ص۲۵۴.)

۴- روزنامه اطلاعات، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۳.

گفت: «ما یک اصولی را در نظر داریم که براساس آن تصمیم می گیریم و وقتی که تمام ادله ما برای یک حمله از جهات سیاسی، نظامی و مسائل انسانی آماده شد اقدام می کنیم و تقریباً از هر گوشه ای می توانیم این اقدام را عملی کنیم.»

سخنگوی شورای عالی دفاع درباره حملات موشکی اخیر عراق به مناطق مسکونی دزفول و اندیمشک و موضع و واکنش ایران به این حملات نیز اظهار کرد: «موشک های زمین به زمین که از منطقه عملیات به دور است، امکانی است که ابرقدرت ها دراختیار عراق برای جبران ضعف و روحیه آنان گذاشته اند و اجازه چنین جنایتی را به آنها داده اند و درحال حاضر ما ابزاری برای جلوگیری از این عمل به طور ضربتی نداریم، ولی این جنایت همان طورکه بیش از یک سال و نیم و دو سال است ادامه دارد، بالاخره چون مشکلی برای ما دارد، امید این را داریم که بتوانیم مرکز آتش را خاموش کنیم و از این جهت که تا این موشک ها هست و جنگ در مرز و نزدیکی مرزها هست، فعلاً تدبیری برای ما نیست و ان شاءالله در فرصت مناسبی درمورد مرکز پرتاب موشک ها اقدام خواهیم کرد.»

مسئله واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و پیامدهای استفاده از این جنگنده ها از دیگر مباحث جلسه امشب شورای عالی دفاع بود. هاشمی رفسنجانی ضمن تأکید بر اینکه این اقدام یک حرکت تبلیغی و «شانتاژ رسانه ای» است و هدف آن تضعیف روحیه رزمندگان ایران و تقویت روحیه نیروهای عراق است، افزود: «این گونه اعمال در نقاط دیگری هم بوده است، که برای سرِ کار نگه داشتن عمال خودشان تاکنون انجام داده اند، البته این معنایش این نیست که در مرحله بعدی امکان اینکه این تهدید عمل نشود، وجود ندارد و ازنظر ما وقتی ببینند که ما زیر بار صلح ذلت بار نرفتیم و جا نخوردیم و از حقوقمان تنزل نکردیم و همچنان به گرده صدام فشار آوردیم، ممکن است که اینها دست به یک عمل دیوانگی بزنند، که ازلحاظ ما این مرحله دوم برخلاف اظهارات مقامات فرانسوی که گفته بودند بستن تنگه هرمز برای ایران انتحار است، ازنظر ما برای حزب سوسیالیست فرانسه انتحار است و ما خیال می کنیم که درعمل هواپیماهای فرانسوی و موشک های همراه آن غیر از اینکه جنگ را طولانی تر کند و مقداری به صدام جرئت دهد و درنهایت اسباب زحمتی برای تمام دنیا بشود، چیزی را درپی نخواهد داشت. و نظر ما همان حرفی است که قبلاً گفتیم و این حرف را ما در ماه های اول جنگ زدیم، یعنی سیاست ما در شورای عالی دفاع و خدمت امام از اول این طور ترسیم شد که ما امنیت خلیج فارس را تا موقعی حفظ می کنیم که صادرات ما از خلیج فارس به طور عادی باشد و اگر روزی در جنگ هر قدرتی، چه صدام و چه خارجی ها و ابرقدرت ها بخواهند ما را از نفت محروم کنند، محاسبه این موضوع برای دشمنان ما خیلی آسان است؛ زیرا که وقتی ایران نفت نداشته باشد طبعاً خلیج فارس برای ایران ارزشی ندارد. زیرا که وقتی نفت نداشته

باشیم احتیاج به بندر برای صدور و واردکردن نیز نداریم. لذا این کار را برای همه کسانی که خودشان را به جنگ آلوده کردند، می کنیم اعم از اینکه از ابرقدرت ها و کشورهای همسایه که به جنگ آلوده شدند و به کلی خلیج فارس را از حیّز انتفاع می اندازیم و با این تدبیر است که ما اوایل جنگ گرفتیم و روی این تصمیم باقی هستیم و امکاناتش را هم خوب داریم و می توانیم تا آن موقعی که مایل باشیم، تا نفت ما به طور عادی امکان صدورش برقرار نشود خلیج فارس را بسته نگه داریم و هیچ قدرتی حتی جنگ جهانی سوم نیز نمی تواند آن را، اگر ما نخواهیم باز کند. لذا ما روی همان موضعمان هستیم و عمل می کنیم و این تهدید هم توخالی نبود و ازطرف ما شانتاژ هم نبوده و البته ما [مایل] به این کار نیستیم و امیدواریم که به این مرحله نرسد و اگر دشمنان ما فکر می کنند که می شود با این گونه تحریکات همان طورکه درمورد آلوده کردن محیط زیست کرده بودند، ما را از خواسته هایمان منصرف کنند، چنین مسئله ای غیرممکن است. برای ابرقدرت ها، غرب و فرانسه به خصوص مسئول این گونه حوادث خواهد بود و دنیا هم آن را نخواهد بخشید و اگر چنین ماجرایی برای خلیج فارس پیش بیاید مخصوصاً این زمستان برای دنیای غرب زمستان بسیار سردی خواهد بود.»

سخنگوی شورای عالی دفاع در پایان مصاحبه خود راجع به حضور ناوگان جنگی ایالات متحده امریکا در اقیانوس هند و ارتباط این اقدام امریکا با موضوع تهدیدات ایران درمورد بستن تنگه هرمز، گفت: «این گونه اعمال جز شانتاژ دلگرم کننده برای عراق و ترساننده برای ما چیزی نیست. ولی [این طور] هم نیست که تا پایان کار هم هیچ چیزی از آن عملی نشود و امکان این دیوانگی می رود. ولی حضور امریکایی ها در لبنان چقدر تأثیر داشته است؟ نه ایران از مجاهدین لبنان کمتر است و نه اینها اینجا می توانند بهتر عمل کنند، درحالی که لبنان، اسرائیل را هم در کنار خودشان دارند و ما واقعاً ترجیح می دهیم که اگر بنا است که جنگ باشد به جای آنکه سربازان مسلمان رودرروی هم باشند، آن ریشه های اصلی جنگ در مقابل ما قرار بگیرد.»(۱)

رادیو اسرائیل با پخش قسمت هایی از سخنان هاشمی رفسنجانی مبنی بر عزم جدی ایران برای بستن تنگه هرمز درصورت استفاده عراق از جنگنده های سوپراتاندارد و با اشاره به موضوع تحویل این جنگنده ها به عراق، راجع به محورهای مذاکرات اعضای شورای عالی دفاع در جلسه امشب گفت: «در جلسه شورای عالی دفاع امکانات تقویت شبکه دفاعی ترمینال نفتی خارك به تفصیل مورد بحث و بررسی قرار گرفت. همچنین باتوجه به آنکه ایران تهدید کرده درصورت چنین اقدامی ازجانب عراق دولت تهران نیز متقابلاً تنگه هرمز را خواهد بست در جلسه شورای عالی دفاع میزان آمادگی نیروهای ایران در بندرعباس و تنگه هرمز نیز مورد بررسی قرار گرفت. همچنین درباره مسئله اسیران ایرانی و عراقی بحث و گفت و گو شد.»(۲)

۱- روزنامه کیهان، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۷/۱۳۶۲، صص ۸ - ۷، رادیو اسرائیل، ۱۹/۷/۱۳۶۲.

۱

درپی تصمیم دولت یونان مبنی بر استرداد سه مجاهد عراقی زندانی در این کشور به عراق،

گروهی از عراقی های مقیم تهران به دعوت مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق امروز در تهران راه پیمایی و یادداشت اعتراضی به سفارت یونان در ایران تسلیم کردند.

این تظاهرات از میدان آرژانتین آغاز و در مقابل سفارت یونان در تهران پایان یافت.(۱) در یادداشت اعتراض تظاهرکنندگان که به سفارت یونان در تهران تسلیم شد، آمده است: «مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق به نام میلیون ها مظلوم عراقی و به نام شهدای انقلاب اسلامی عراق و به ویژه شهید آیت الله صدر و به نام سه زندانی عراقی و خانواده آنها اعلام می داریم که مسئله سه مجاهد یک مسئله صرفاً سیاسی است و هیچ گونه تردیدی در این مسئله نباید به وجود بیاید.»

در ادامه این بیانیه، ضمن اظهار تأسف از ضرب وشتم سه مجاهد عراقی و دخالت کنسولگری عراق در بازجویی از این افراد، محاکمه مجدد آنان غیرقانونی خوانده شده و آمده است: «ملت عراق مبارزه علیه حکومت بغداد را تا سرنگونی این رژیم ادامه خواهد داد و تسلیم سه مجاهد، روابط ملت عراق را با حکومت یونان در خطر قرار خواهد داد.»(۲)

سازمان عمل اسلامی نیز در این راه پیمایی با انتشار بیانیه ای اعلام کرد: «تسلیم سه مجاهد عراقی به حکام بغداد تلاشی است ازسوی حکومت بعثی - صهیونیستی عراق برای سرپوش نهادن بر شکست های پی درپی نیروهای خود در جبهه های جنگ.» این سازمان در پایان بیانیه خود تأکید کرده است: «درصورت تحویل سه مجاهد عراقی به دولت عراق - که متهم به قاچاق اسلحه هستند - به منافع یونان صدمه وارد خواهد شد.»(۳)

مقامات سفارت یونان در تهران درپی تظاهرات عراقی های مقیم تهران و تحویل یادداشت اعتراض آمیز به این سفارتخانه، اعلام کردند خواسته های تظاهرکنندگان را به دولت متبوع خود منعکس خواهند کرد(۴)

۱

.۲۹

درحالی که سه روز از انتشار خبر انتقال هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق می گذرد، محافل خبری مهم جهان و اکثر رسانه های ارتباط جمعی ضمن اینکه همچنان تردید خفیفی را درمورد ارسال یا عدم ارسال این جنگنده ها منعکس می کنند، بیشترین توجه و تمرکز خود را بر تأثیرات احتمالی ورود سوپراتاندارها به عرصه کارزار عراق و ایران معطوف کرده اند. دراین میان آینده بازار نفت، احتمال عملی شدن تهدیدات ایران و میزان تأثیر آن بر مسائل منطقه خلیج فارس، همچنین، امکان ورود قدرت های بزرگ به جنگ ایران و عراق مورد بررسی قرار گرفته است.

روزنامه وال استریت ژورنال (چاپ امریکا)، با اشاره به هشدار مجدد ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز و ممانعت از عبور نفتکش ها از این تنگه درصورت استفاده عراق از جنگنده های

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص ۱.

۲- روزنامه صبح آزادگان، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص ۲.

۳- روزنامه کیهان، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۲۲.

۴- روزنامه صبح آزادگان، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۲.

سوپراتاندارد برای انهدام منابع و تأسیسات نفتی ایران، به نقل از «یک مقام رسمی ایرانی که نمی خواست نامش فاش شود»، نوشته است: «هشدار ایران خطاب به عربستان سعودی، کویت و امارات متحده عربی بوده است.» این روزنامه پیامدهای احتمالی بسته شدن تنگه هرمز و تأثیرات آن بر بازار نفت را خفیف ارزیابی کرده و آورده است: «واکنش نسبتاً آرام صنعت نفت و منابع نظامی در ایالات متحده و اروپای غربی از آنجا مایه امید است که قدرت های غربی به رهبری ایالات متحده اجازه نخواهند داد که قطع جریان نفت بیش از یک هفته به طول انجامد. ... علاوه بر ذخایر نفتی کشورهای صنعتی تصور نمی رود نیروهای مسلح و نیروی دریایی ایران بتواند بیش از چند روز دربرابر ناوگان سهمگین ایالات متحده، فرانسه و انگلستان دوام بیاورند. منابع نظامی می گویند این احتمال وجود دارد که ایران علیه تأسیسات نفتی کشورهای همسایه دست به اقداماتی بزند که این تهدید نیز باتوجه به اقدام تجهیزات نظامی نمی تواند ادامه یابد.»

وال استریت ژورنال در ادامه امکان افزایش قیمت نفت را درپی اقدام احتمالی ایرانی در بستن تنگه هرمز مورد بررسی قرار داده و با دادن آماری از میزان و ظرفیت تولید کشورهای صادرکننده نفت نتیجه گیری کرده است که باتوجه به وجود ظرفیت بالاتر از سقف تولید فعلی در این کشورها، قیمت نفت نیز تغییر قابل ملاحظه ای نخواهد کرد.

باوجود این، روزنامه واشنگتن پست با درج مقاله ای تحت عنوان "منافع ایالات متحده احتمالاً حمایت از ایران را ایجاب می کند" به نقل از رابرت هانتر یکی از مقامات سابق شورای امنیت ملی ایالات متحده، هشدار داد: «انفجار نفتی در خلیج فارس، خاورمیانه [غرب آسیا] را شعله ور خواهد ساخت و ایالات متحده امریکا برای حفظ دسترسی به حوزه های نفتی، احتمالاً به نیروی نظامی متوسل خواهد شد.» واشنگتن پست در ادامه با اشاره به تعهد دولت امریکا برای بازنگه داشتن مسیر حمل ونقل نفت از خلیج فارس، افزود: «هانتر بر این باور است که بهترین وسیله شاید وسیله ای باشد که دو سه سال پیش به تصور نمی گنجید و آن حمایت از ایران باشد. دکتر هانتر اقدام فرانسه را در فروش هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق اقدامی عاری از حس مسئولیت می خواند و می گوید این مسئله می تواند برای منافع غرب مخرب باشد. وی ضمن اشاره به حضور ۲۶ لشکر شوروی در نزدیکی مرز ایران پیش بینی می کند که احتمال دارد پرزیدنت ریگان برای پیشگیری از دخالت شوروی در ایران [از] آیت الله خمینی ... حمایت کند.»(۱)

این روزنامه در مطلب دیگری درخصوص احتمال عملی شدن تهدیدات در بستن تنگه هرمز، تهدید قطع صدور نفت از تنگه هرمز را دارای جنبه روانی توصیف کرده و نوشت: «هیچ کس نمی تواند جریان نفت را از خلیج فارس مدت درازی قطع بکند و قطع موقت آن هم نمی تواند بر عرضه نفت اثر چندانی بگذارد.» واشنگتن پست با اشاره به مازاد ظرفیت تولید کشورهای تولیدکننده نفت عضو اوپک افزود: «بنابراین اگر اختلالی در جریان نفت خلیج فارس

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ - ۱۱، رادیو صدای امریکا، ۱۸/۷/۱۳۶۲.

پیش بیاید که به قطع صدور نفت همه کشورهای این منطقه منجر نشود، شرکت های نفتی می توانند از کاهش عرضه نفت جلوگیری کنند، اما اگر ایران بتواند تهدید خود را دایر بر متوقف ساختن صدور نفت متحدان عراق یعنی عربستان سعودی و سایر کشورهای عرب خلیج فارس به مرحله عمل درآورد، آن گاه وضع توزیع نفت در جهان با مشکل روبه رو می شود، زیرا کسر ۸ تا ۹ میلیون بشکه نفت از میزان عرضه روزانه، کار را بسیار دشوارتر می کند.» بااین حال واشنگتن پست تأکید کرد: «در وضع عرضه نفت در جهان اختلال عمده ای برای مدت متناوبی پیش نخواهد آمد. [و] این بحران [درصورت عملی شدن تهدید ایران] ابعاد فاجعه آمیز نخواهد یافت و حداکثر بیش از یک هفته به درازا نخواهد کشید.»(۱)

رادیو بی بی سی نیز در یک برنامه تفسیری، به مسئله ورود قدرت های بزرگ به صحنه جنگ ایران و عراق درصورت عملی شدن تهدیدات متقابل این دو کشور پرداخت و با اشاره به تبلیغات وسیع درمورد تحویل جنگنده های سوپراتاندارد به عراق افزود: «اگرچه تبلیغات وسیعی درباره جنگنده های سوپراتاندارد شده و از آن وسیله ای برای تغییردادن جهت جنگ ایران و عراق ساخته است، ولی درحقیقت این امکان تغییر سیاست رهبران عراق است که موجب نگرانی محافل بین المللی شده است و نه وجود جنگند ه های سوپراتاندارد که تنها در حدی نسبی به برتری هوایی قابل توجه عراق بر ایران افزوده است. ... آنچه موجب نگرانی محافل سیاسی غرب شده، تصمیم احتمالی رهبران عراق برای گسترش دامنه جنگ به عنوان تنها راه برای پایان دادن به آن است. تصمیمی که با وجود و یا عدم سوپراتاندارد‌ها نیز قابل اجراست. ... درک علل تمایل رهبران عراق برای گسترش دامنه جنگ جاری چندان مشکل نیست. ارتش عراق اگرچه توانایی مقابله با حمله نیروهای ایرانی را داراست، ولی قدرت کافی برای آغاز یک حمله نهایی را ندارد. کلیه تلاش های دیپلماتیک نیز به علت تقاضاهای ایران ازجمله تسلیم بلاشرط عراق همه با شکست روبه رو شده است. درنتیجه عراق به دام جنگ فرسایشی افتاده است که امکان باخت دارد. چنانچه عراق نتواند بر حجم نفت صادراتی خود بیفزاید، جنگ را به ایران که روزانه حدود دو میلیون بشکه نفت صادر می کند باخته است و براساس این گونه محاسبات است که عراق حمله به تأسیسات نفتی ایران به منظور کاهش درآمدهای خارجی تهران و همچنین مداخله غرب درصورت عملی شدن تهدیدات ایران به بستن تنگه هرمز [را] راهی برای مجبورکردن ایران به مذاکره تشخیص داده است.»(۲)

این رادیو در برنامه دیگری، با اشاره به ورود جنگنده های سوپراتاندارد به بغداد، گفت: «قاعدتاً رسیدن این نوع هواپیماها به بغداد دولت عراق را برانگیخته است که اخطار کند از این پس، مانع صدور نفت ایران ازطریق خلیج فارس خواهد [شد] مگر اینکه عراق نیز امکان صدور نفت را داشته باشد. محافل سیاسی امریکا عقیده دارند که این حرکت عراق برای یکسره کردن کار جنگ و

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۹/۷/۱۳۶۲، صص ۱۰ - ۹، رادیوصدای امریکا، ۱۸/۷/۱۳۶۲.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۴ - ۱۳، رادیو بی بی سی، ۱۸/۷/۱۳۶۲.

درصورت لزوم، کشاندن پای امریکا و سایر کشورهای مصرف کننده نفت در غرب به طرف داری از عراق در جنگ است.» بی بی سی در ادامه به اعلام وزارت امور خارجه ایالات متحده امریکا مبنی بر ممانعت از بسته شدن تنگه هرمز و نیز اعزام تعدادی از ناوهای رزمی این کشور ازجمله ناو هواپیمابر رنجر از امریکای مرکزی به اقیانوس هند اشاره کرد و افزود: «مسلماً عراق از تشدید نگرانی و توجه دولت های خارجی نسبت به جنگ استقبال می کند، چون از سه سال پیش که جنگ با حمله نیروهای عراق به ایران آغاز شد، نیروهای عراق به تدریج در حالت تدافعی قرار گرفتند و گویا اکنون دولت عراق ازلحاظ اقتصادی هم با دشواری روبه رو شده است. ... اما برعکس دولت ایران به تدریج حجم نفت صادراتی خود را افزایش داده و پشتوانه اقتصادی خود را تقویت کرده است. بنابراین به نظر می رسد که دولت عراق با این حرکت تازه تصمیم دارد ایران را نیز در همان وضع دشواری قرار دهد که خود با آن روبه رو است.»(۱)

روزنامه لیبراسیون (چاپ فرانسه) نیز ضمن اعلام خبر ورود هواپیماهای سوپراتاندارد به بغداد در روز گذشته (یکشنبه)، درمورد برخی واکنش های احتمالی ایران ادعاهایی را مطرح کرده است. این روزنامه نوشته است: «با تحویل سوپراتاندارد‌ها رژیم جمهوری اسلامی ممکن است اتباع فرانسه را در ایران به گروگان گیرد یا منافع و مؤسسات فرانسوی را توسط ... هدف قرار دهد، اما باید دانست که فرانسه یک ماه و نیم پیش به طور محرمانه اتباع خود را از ایران خارج ساخته است و اطلاعات بسیار دقیقی درباره فعالیت [عناصر هوادار ایران] در خاک فرانسه در اختیار دارد و حتی می داند که این [عناصر] چه مؤسساتی را در نظر دارند هدف قرار دهند.» این روزنامه فرانسوی افزوده است: «ازسویی دولت فرانسه اطمینان یافته است که عربستان سعودی، مصر و کویت با تحویل سوپراتاندارد‌ها به عراق موافق اند، الجزایر نیز که در آغاز به عنوان میانجی میان جمهوری اسلامی و عراق در نظر داشت که بی طرف بماند، اعلام کرده است که مایل نیست عراق شکست بخورد که باید گفت به این ترتیب الجزایر نیز دربرابر تحویل سوپراتاندارد‌ها چراغ سبز روشن کرده است. بدین سان فرانسه و جهان عرب معتدل در مقابله با ... رژیم [امام] خمینی متحد شده اند.»

لیبراسیون در پایان به تهدیدات طرفین درگیر در جنگ پرداخته و با «بلوف» قلمدادکردن این تهدیدات ازسوی هر دو طرف، نوشته است: «عراق تهدید کرده است که به بندر نفتی خارک حمله خواهد کرد، جمهوری اسلامی نیز می خواهد تنگه هرمز را ببندد، اما به نظر کارشناسان هیچ کدام از دو کشور تهدیدهایشان را به اجرا نخواهند گذاشت.»(۲)

روزنامه لارپوبلیکا (چاپ ایتالیا)، با تأکید بر اینکه ۸۰ درصد نفت صادراتی عربستان از تنگه هرمز عبور می کند، حساسیت بالای این تنگه را مورد توجه قرار داد و ضمن یادآوری تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز در بررسی امکان و توانایی ایران در انسداد این آبراه نوشت:

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۵، ۱۹/۷/۱۳۶۲، صص ۲۶ - ۲۵؛ رادیو بی بی سی، ۱۸/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶۲ - ۱۵۹.

«درحقیقت انسداد کامل تنگه هرمز خارج از امکان و قدرت نظامی ایرانی ها می باشد. تنگه هرمز [را] همانند کانال سوئز نمی توان با غرق یک کشتی بست و مانع رفت وآمد دیگر کشتی ها شد. تنگه هرمز بسیار عریض تر از کانال سوئز بوده و نقطه ای را که ایرانی ها احتمالاً می توانند مسدود نمایند، حداقل دارای ۹۰ متر عمق می باشد. حتی فرضیه بستن تنگه ازطریق مین گذاری نیز به نظر نمی رسد که برای ایرانی ها عملی باشد. اما مسئله شلیک به سوی یک نفتکش حامل نفت و به آتش کشیدن آن می تواند هراس عبور از میان آتش را در دیگر کشتی ها ایجاد نماید و بدین گونه سبب انسداد گذرگاه گردد.»(۱)

روزنامه تایمز مالی هم از بروز یک «نگرانی عمیق» در واشنگتن و دیگر پایتخت های غربی درخصوص تحویل سوپراتانداردها به عراق خبر داد و با اشاره به تهدید عراق مبنی بر استفاده از این جنگنده ها «برای اعاده موازنه اقتصادی جنگ خلیج [فارس]» و تهدید ایران درمورد بستن تنگه هرمز افزود: «فرانسه راهی را که مستلزم چشم پوشی از عواقب ضمنی آن می باشد برگزیده است و به نظر می رسد یکی از دلایل آن این باشد که فرانسه معتقد است تهدید اگزوست ها موضع سرسختانه ایران را نرم کرده و به متقاعدکردن آیت الله خمینی برای آمدن به پای میز مذاکره کمک خواهد کرد.»(۲)

روزنامه نیویورک تایمز (چاپ ایالات متحده امریکا) نیز دولت فرانسه را مورد انتقاد قرار داده و نوشت: «سیاست سرسختانه دولت فرانسه با ادعاهای پر سروصدای فرانسه تطبیق نمی کند.» این روزنامه اضافه کرد: «انتخاب کنندگان سوسیالیست فرانسه از اقدامات دولت پرزیدنت میتران درزمینه های سیاسی گیج و سرخورده شده اند.»

روزنامه واشنگتن پست در شماره امروز خود با بیان اینکه عراق امریکا را از تصمیم خود مبنی بر استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد برای ایجاد پیشرفت در جنگ با ایران، آگاه ساخته است، تأکید کرد که عملی شدن این تصمیم عراق منافع امریکا را در منطقه خلیج فارس در مخاطره قرار می دهد. این روزنامه افزود: «بنا به گفته منابع آگاه در وزارت خارجه امریکا، تصمیم عراق برای تغییردادن سرعت و جهت جنگ گویا در تابستان سال قبل در بغداد گرفته شده است و در عرض هفته های اخیر خیلی روشن و قاطع با مقامات رسمی واشنگتن در میان گذاشته شده است. ... جهت مقابله با بحران های احتمالی در خلیج فارس یک گروه ناو هواپیمابر، شامل ناوگان هوایی رنجر امریکا حدود ده روز پیش از امریکای مرکزی به طرف اقیانوس هند حرکت کرده است. همچنین ناوگان هوایی [اینوینسل] به این ناحیه وارد شده است. ... ناو انگلیسی فلوتیلا حتماً تا ماه فوریه در خلیج فارس باقی خواهد ماند. ... از اوایل ماه گذشته، یک گروه مخصوص فعالیت خود را آغاز نموده تا با مطالعه و جست وجو به دنبال تهیه فرمول و سیاست هماهنگی باشد تا درصورت بروز مشکلات جدی تر از آن استفاده گردد، اما

۱- اداره کل مطبوعات خارجی وزارت ارشاد اسلامی، بررسی مطبوعات جهان، شماره ۴۰۷، ۳/۸/۱۳۶۲، ص۲۸، به نقل از روزنامه لارپوبلیکا، ۱۰ اکتبر ۱۹۸۳.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۵، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۲۲، لندن - خبرگزاری رویتر، ۱۹/۷/۱۳۶۲.

مقامات رسمی امریکا خاطرنشان کرده اند که توانایی امریکا در اثرگذاشتن به جریانات در مقابله با مسئله حاد درگیری طرفین بسیار محدود است.»

واشنگتن پست همچنین ضمن یادآوری بحران اولیه نفت بلافاصله بعد از حمله عراق به ایران و نیز ارائه آماری از تلفات جنگ و فرسایشی شدن آن و کاهش کمک های دولت های عرب به عراق براثر پایین آمدن قیمت نفت نوشت: «رهبران عراق در تابستان گذشته حساب کرده اند که اگر جنگ در همین مسیر ادامه یابد، آنها جنگ را به ایران خواهند باخت. زیرا ایران قادر است روزانه بیش از دو میلیون بشکه نفت ازطریق خلیج فارس صادر نماید و خود را قوی تر نموده و ذخایر ارزی اش را افزایش دهد. عراقی ها می دانند که زمان با آنها نیست. یک مقام رسمی گفت: آنها معتقدند که منافع آنان ایجاب می کند که جنگ را خاتمه دهند. یکی دیگر از (مقامات امریکایی) در گفت وگوهای اخیر گفت: عراقی ها این مسئله را روشن ساخته اند که سؤال این نیست که آیا باید قدرت نظامی برای حمله به تأسیسات نفتی ایران را افزایش داد یا نه، بلکه مسئله این است که چه موقع باید این حمله را انجام داد. آن طورکه مقامات واشنگتن فهمیده اند، دلیل عراق این است که حمله به تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک و یا دیگر اهداف در خلیج فارس، ایران را با همان مشکلات که عراق با آن درگیر است، روبه رو خواهد ساخت. اگر ایران همان طورکه رهبرانش قول داده اند درصدد تلافی برآمده و خلیج فارس را بر روی عبورومرور نفت ببندد، عراق ادعا کرده است که معتقد است که غرب احتمالاً مداخله نموده تا شریان حیاتی را دوباره باز نماید و نیروهای امریکایی و اروپایی در مقابله مستقیم با ایران قرار خواهند گرفت. بعضی از متخصصین غیردولتی معتقدند تهدید عراق عمدتاً به منظور متمرکزنمودن فشارهای بین المللی برای خاتمه جنگ و افزایش کمک های مالی اعراب برای رژیم بغداد و تشویق کوشش های جدیدی برای بهبود توانایی صدور نفت می باشد. مقامات رسمی امریکا به قبول این نظریه تمایل نشان داده اند که عراق در حمله به تأسیسات نفتی ایران جدی است.»

واشنگتن پست در پایان افزود: «به وجودآمدن یک جنگ تمام عیار در خلیج فارس در زمانی که اقتصاد جهانی از ضربات ناشی از بحران نفتی سال های ۱۹۷۲ تا ۱۹۷۹ رو به بهبود است، مهم ترین ناحیه تولید نفت در جهان را به یک مخاطره فیزیکی بزرگ خواهد انداخت. یک چنین درگیری همچنین می تواند در صف بندی استراتژیکی ایران یکی از مهم ترین کشورهای دنیا، مؤثر واقع گردیده و برخورد های نظامی خطرناک جدیدی را در روابط امریکا و شوروی به وجود آورد.»(۱)

۱

آیت الله خامنه ای رئیس جمهور به مناسبت دومین سالگرد ریاست جمهوری خود در مصاحبه ای که در شماره امروز روزنامه جمهوری اسلامی درج شد، اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور را تشریح کرد.

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۶، ۲۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۴ - ۱۱.

رئیس جمهور در مقایسه وضعیت سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور درحال حاضر با دو سال پیش، وضعیت اقتصادی کشور در زمان شروع دوره ریاست جمهوری خود را «بسیار بد و گریه آور» توصیف کرد و گفت: «[در آن زمان] از یک طرف تولیدات کشور بسیار پایین بود. بیشتر کارخانجات به کلی تعطیل بودند. درزمینه ورود کالا از خارج موقعیت خوبی نداشتیم. وضع ذخایر ارزی ما به شدت نگران کننده بود. ... درمجموع رشد اقتصادی شاید هیچ بود و نگرانی های اقتصادی زیاد بود و اصلاً برنامه اقتصادی وجود نداشت.» وی سپس ضمن اشاره به تلاش ها و برنامه های اصلاحی دولت برای بهبود اوضاع اقتصادی افزود: «امروز که دو سال از آن موقع می گذرد، ما ازلحاظ وضع اقتصادی به کلی متفاوت با گذشته هستیم. ادعا نمی کنم که وضع جامعه ما کاملاً خوب شده، اما ادعا می کنم که چرخ های اقتصاد کشور به راه افتاده و در زمینه های مختلف اقتصادی توانسته ایم برنامه ریزی کنیم و موفقیت هایی به دست آوریم. ... ما در این دوساله فعالیت های عمرانی زیادی انجام دادیم. دولت موفق شد برای مردم راه، برق، آب، مدرسه، پوشش صداوسیما، وسایل کشاورزی، واحدهای کوچک صنعتی و غیره به وجود آورد و امکانات گوناگونی را برای مردم در نقاط دورافتاده کشور فراهم نماید.»

آیت الله خامنه ای در ادامه راجع به وضعیت نظامی کشور قبل و بعد از تصدی ریاست جمهوری توسط وی، گفت: قبل از پذیرش مسئولیت ازسوی دولت فعلی، «درزمینه کار نظامی تنها توانسته بودیم که حصر آبادان را بشکنیم، بعد از آن، در این دو سال برادران ارتش و سپاه به موفقیت های چشمگیر و کاملاً بنیادی نائل آمدند و بیشترین بخش از سرزمین اسلامی مان را از لوث وجود متجاوزین پاک سازی کردند.» وی با اشاره به برگزاری مداوم جلسات شورای عالی دفاع افزود: «خوشبختانه در شورای عالی دفاع مشکلی که در دوران بنی صدر وجود داشت از بین رفته است و یک هماهنگی و همفکری بسیار ارزنده ای بر شورای عالی دفاع حاکم بوده و هست و برادران نظامی و غیرنظامی ما با یک صمیمیت همکاری کاملی را داشته اند و در تمام کارهای مربوط به جنگ این شورا دخالت داشته است. ما علاوه براینکه در شورای عالی دفاع به این مسائل پرداختیم، در خارج آن نیز به مسائل جنگ پرداختیم و جلسات زیاد و طولانی با مسئولین نظامی کشور در رابطه با مسائل مربوط به جنگ و حتی طرح های مانور داشتیم. الآن خود ما در طرح های نظامی دخالت مستقیم داریم، از طرفی از

وضعیت میدان جنگ مطلع هستیم و علاوه براین بر اموری که درمورد سپاه و ارتش برحسب مأموریتی که ازطرف امام به ما مربوط می شود دخالت های مستمری را داشته ا یم.» رئیس جمهور درمورد هماهنگی کامل دولت درزمینه مسائل مربوط به جنگ نیز به عضویت نخست وزیر در شورای عالی دفاع اشاره و تأکید کرد دولت و شورای عالی دفاع با یکدیگر هماهنگی کامل دارند. وی افزود: «هیچ موردی اتفاق نیفتاده که کار جنگ به یک حمایتی ازسوی یک بخشی از دولت احتیاج داشته باشد و آن بخش کمکی را که امکان دارد، انجام ندهد.»

رئیس شورای عالی دفاع سپس به موفقیت های کشور در مسائل امنیتی پرداخت و با اشاره به تکیه دستگاه های امنیتی «به سپاه و بعضی از نهادهای انقلابی دیگر» پیشرفت ها دراین زمینه را به رغم کمبود افراد و امکانات، «معجزه آسا» خواند. وی با اشاره به کاهش میزان ترور های گسترده سال ۱۳۶۰ در سال ۱۳۶۱ و نیل به آرامش در سال ۱۳۶۲، این اقدام و نیز انزوای گروه های سیاسی چپ نظیر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و حزب توده را شاخصی مهم برای اثبات پیشرفت کشور در مسائل امنیتی اعلام کرد.

رئیس جمهور در تشریح اوضاع اجتماعی نیز بر پیشرفت درزمینه مسائل اجتماعی تأکید کرد و گفت: «اگر مراد از مسائل اجتماعی اوضاع و احوال داخل جامعه و جریاناتی که وجود دارد ازقبیل همین مسئله گروهک ها و غیره [باشد] که آشکار است با موفقیت روبه رو بوده ایم. اگر چنانچه منظور از وضعیت اجتماعی حضور انقلاب در جامعه و حضور مردم در متن مسائل انقلاب باشد، باز باید بگویم که ما طی دو سال گذشته وضعمان خوب بوده و الآن هم نسبت به گذشته هیچ کمبودی نداریم. جوشش و گرمی انقلاب در مردم همچنان باقی است. نمازجمعه های ما وضع بسیار خوبی دارد. روزهایی که تظاهرات و راه پیمایی است، آنجایی که شرکت مردم در فعالیت های انقلاب در جهاد سازندگی، سپاه و بسیج است و به طورکلی هر جایی که نشانی از حضور مردم باید باشد، ما احساس می کنیم بحمدالله مردم حاضر و ناظر هستند.»

آیت الله خامنه ای درزمینه مسائل فرهنگی کشور نیز با اشاره به تعطیلی دانشگاه ها در دو سال گذشته اظهار کرد: «[پیش از این دوره] هیچ گونه تلاش فرهنگی مناسبی نداشته ایم و با بی برنامه گی روبه رو بوده ایم.» وی افزود: «خوشبختانه امروز دانشگاه هایمان به راه افتاده کارهای فرهنگی در آنجا با برنامه ریزی همراه است. سازمان تبلیغات اسلامی یک سازمان شکل داری شده و برادرانمان در وزارت ارشاد، سازمان تبلیغات و بخش های فرهنگی سپاه، جهاد و دیگر نهادها به تلاش پیگیری مشغول هستند. حزب جمهوری اسلامی که قبل از دو سال اخیر به دنبال حوادثی که اتفاق افتاد دچار حیرتی بوده و هنوز حرکتی را متناسب با شرایط جدید شروع نکرده بود، امروز خوشبختانه کارهای تبلیغاتی و فرهنگی خودش را ادامه داده و به هرحال ما درزمینه فرهنگی هم پیشرفت هایی داشته ا یم.»

رئیس جمهور درمورد وضعیت ایران درزمینه مسائل سیاسی، ضمن تأکید بر گسترش روابط

سیاسی و اقتصادی ایران بـا کشورهـای مختلف و سازمان یافتن سیاست خارجی کشور براساس شعار محوری «نه شرقی و نه غربی»، خاطرنشان کرد: «درزمینه سیاسی می توانم بگویم که مـا ازلحـاظ سیاست خـارجی وضـعمان را به جـایی رسانـده ایم که بـاوجود همه گرفتاری ها ما امروز حضورمـان در دنیـا محسوس و تعیین کننـده باشـد. در سازمـان هـای بین المللی هرجا که ما شرکت می کنیم حضور فعالی داریم و این را تمامی کشورها احساس می کنند. در قضایای گوناگون جهانی از ما نظر خواسته می شود و ما نظرمان را به صورت یک نظر مؤثر در صحنه سیاست دنیا اعلام می کنیم. با بسیاری از کشورها رابطه برقرارکرده و آن را توسعه داده ایم و با بسیاری از کشورها مبادلات بازرگانی داریم. وضع موقعیت شعارهای سیاسی خودمان را در دنیا روشن کردیم. شعار نه شرقی و نه غربی را به دنیا تفهیم کردیم. ... ما به دنیا نشان دادیم که گرایش به شرق و غرب نداریم و تحت تأثیر آن نیستیم. به عنوان یک ملت و کشور مستقل که سیاست و راه خود را انتخاب می کند معروف شدیم. خیلی ها در دنیا ما را الگو می دانند، خیلی ها تنها کشور غیرمتعهد واقعی در جهان را ایران می دانند. و اینها موفقیت های سیاسی است که داشته ا یم و برای ما ارزشمند است.»

از رئیس جمهور در ادامه این مصاحبه سؤال شـد: «بعضـی ها معتقدنـد که دولت در بسیاری از سیاست ها و برنامه هایش موفق بوده، اما درزمینه توزیع و جلوگیری از تورم موفق نبوده است. آیا شـما این مسئله را قبول داریـد یا خیر؟ درصورتی که مثبت فکر می کنید علت موفق نشدن برنامه توزیع در کشور چیست و برای حل آن چه پیشنهاداتی دارید؟»

آیت الله خامنه ای ضـمن پـذیرش ضـعف دولت درزمینه توزیع و مهار تورم این موضوع را قابل بحث خوانـد و افزود: «عواملی که تورم را بعـد از انقلاب در کشور ما به وجود آوردند، اکثراً عوامل اجتناب ناپذیر بودند. هیچ کس نمی تواند بگوید ادعا کند که مهارکردن تورم در این دو سال بـاتوجه به شـرایط که از قبـل برای مـا فراهم کرده بودنـد یک کار سـهل و ممکنی بوده است. من نمی خواهم برای آنچه که درزمینه تورم وجود دارد، عـذر بتراشم، یقیناً بایـد تورم مهـار شود و الآن هم خود ما در یک جلسات طولانی راجع به این قضـیه بحث می کنیم تا راه حل آن را پیـدا کرده و تورم را در کشور مهـار کنیم و مسـلماً موفق به این کار خواهیم شـد. عقیـده ما بر این است که با امکاناتی که در اختیار داریم و با کمکی که مردم می توانند به ما بکنند، تورم در جامعه ما قابل مهارکردن است، اما این کار بسیار دشوار است و تاکنون هم به عنوان یک مشکل برای ما مطرح بوده است. مسئله تورم، صددرصـد بـا مسئله توزیع ارتباط پیـدا نمی کنـد. البته درزمینه توزیع نیز با مشکلاتی روبه رو بوده ایم. ما هم در توزیع کالاهـای وارداتی و هم در توزیع کالاهـای تولیـد کشور دچـار نابسامانی بوده ایم. ... ما در جلسات طولانی بحث نموده و راه حل رفع این نابسامانی ها را که عمدتاً در کانال های توزیع است ... را پیدا نمودیم و منتظریم که هرچه زودتر دولت به کمک جدی دستگاه قضایی آن طرح را عمل نماید و بنده معتقدم که با اجرای طرح جدید درزمینه توزیع بسیاری از نابسامانی ها برطرف خواهد شد.»(۱)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۷/۱۳۶۲، صص ۱۰ و ۱۱.

تلاش ها و درخواست های منطقه ای و بین المللی برای پایان دادن به جنگ عراق و ایران همچنان ادامه دارد.

شیخ زاید بن سلطان آل نهیان، رئیس دولت امارات متحده عربی، که گفته می شود تلاش هایی را برای جلوگیری از تشدید و توسعه جنگ ایران و عراق آغاز کرده است، پس از دیدار با رؤسای جمهور عراق و سوریه عازم الجزایر شد.

درباره سفر شیخ زاید به الجزیره که امروز با استقبال رسمی شاذلی بن جدید رئیس جمهور الجزایر آغاز شد و به گفته رسانه ها سه روز به طول خواهد انجامید،(۱) روزنامه کویتی الرای العام نوشته است: «این مأموریت که توسط شیخ زاید اجرا می شود در چهارچوب تلاش کلی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای پایان دادن به این اختلاف و به دلیل درک خطرات ناشی از این گونه اختلافات صورت می گیرد.»(۲) رادیو اسرائیل نیز ضمن یادآوری مناسبات دوستانه الجزایر با ایران و عراق، همچنین، سابقه میانجیگری دولت این کشور در مخاصمه بین عراق و ایران، «تلاش برای جلوگیری از شدت یافتن جنگ ایران و عراق» را «موضوع اصلی گفت وگوهای شیخ زاید با مقامات دولتی الجزایر» خواند.(۳)

دراین رابطه امروز شیخ سعد عبدالله السالم الصباح ولیعهد و نخست وزیر کویت، گفت: «کویت امیدهای فراوان به تلاش های جاری شیخ زاید سلطان حاکم امارات عربی متحده به منظور خاتمه بخشیدن به مناقشه میان عراق و سوریه دارد تا سوریه قادر شود نقش تعیین کننده خود را در میانجیگری بین عراق و ایران ایفا نماید.» وی که در جمع سردبیران روزنامه های کویت سخن می گفت، با بیان اینکه کویت با همکاری الجزایر و سایر کشورها از هیچ تلاشی برای پایان دادن به جنگ عراق و ایران فروگذار نخواهد کرد، افزود: «تماس هایی درجهت دستیابی به یک توافق اولیه بین ایران و عراق به منظور خودداری از حمله به تأسیسات دریایی یکدیگر در جریان است. ... با چنین کاری راه آتش بس گسترده تر و خاتمه جنگ هموارتر خواهد شد.»

ولیعهد کویت همچنین تأکید کرد که «کشورش درحال تشدید تلاش های خود به منظور کسب حداقل تفاهم اعراب قبل از اجلاس سران کشورهای عرب - که قرار است ماه آینده در ریاض عربستان سعودی تشکیل شود - [می باشد].» وی افزود: «میانجیگری شورای همکاری خلیج [فارس] هیچ نتیجه مثبتی در برنداشته لکن ما هنوز امیدوار هستیم و به کوشش های میانجیگری خود به منظور خاتمه جنگ همچنان ادامه خواهیم داد.»(۴)

علی عبدالله صالح رئیس جمهور یمن شمالی هم در مصاحبه ای که در شماره امروز مجله الدستور (چاپ لندن)، درج شد، ضمن تأکید بر تلاش برای پایان دادن به جنگ، ایران را عامل تداوم جنگ معرفی کرد. وی مدعی شد: «ما از همان ابتدای وقوع جنگ بین دو کشور مسلمان و همسایه خطرات و پیامدهای آن را درک کردیم. ازاین رو دو کشور را به پذیرش میانجیگری ها و تلاش های حسن نیت دعوت کردیم، اما متأسفانه یکی از طرف های جنگ؛ یعنی ایران بر مواضع خود همچنان

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- روزنامه کیهان، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۲۴.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۹، رادیو اسرائیل، ۱۹/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۵، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۵، کویت - خبرگزاری امارات و آسوشیتدپرس، ۱۸/۷/۱۳۶۲.

پافشاری کرد و از پاسخ مثبت دادن به کلیه میانجیگری ها برای متوقف ساختن جنگ امتناع ورزید. درهرحال ما هنوز امیدواریم که سران ایران به تلاش های حسن نیت که برای متوقف ساختن کشتار مبذول می شود پاسخ مثبت بدهد، چراکه این جنگ دیگر تمامی علل و انگیزه های خود را از دست داده است و در شرایط و اوضاع کنونی به هیچ وجه قابل توجیه نیست.»(۱)

همچنین، وزرای ده کشور عضو سازمان کنفرانس اسلامی نیز در مقر سازمان ملل متحد در نیویورک تشکیل جلسه دادند. در پایان این جلسه، حبیب شطی دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی با اعلام اینکه «اقدامات کمیته اسلامی صلح به رهبری سکوتوره رئیس جمهوری گینه هنوز به راه حلی دست نیافته است»، مدعی شد: «عراق طرح کمیته را پذیرفته است، ولی ازجانب ایران این طرح رد شده است.»(۲)

جیمی کارتر رئیس جمهور پیشین ایالات متحده امریکا نیز ضمن تأکید بر «لزوم شرکت امریکا در تلاش های جاری جهت برقراری صلح میان عراق و ایران ... خواستار ادامه تلاش های صلح جویانه درجهت پایان دادن به جنگ و حل اختلافات میان دو کشور براساس احترام به مرزهای مشترک بین المللی دو کشور شد.»(۳)

از سوی دیگر، مجله الدستور (چاپ لندن) در گزارشی در شماره امروز خود هدف سفر پیرموروا نخست وزیر فرانسه به الجزایر را «بررسی امکان ازسرگیری تلاش ها برای متوقف ساختن جنگ عراق و ایران» عنوان کرد. این نشریه دیدار اخیر احمد عبدالغنی نخست وزیر الجزایر، از کشورهای عرب حوزه خلیج فارس را هم در راستای نظرخواهی درباره امکان تجدید میانجیگری الجزایر در مخاصمه بین عراق و ایران دانست و افزود: «در این دیدارها نحوه تلاش مجدد الجزایر مورد بحث قرار خواهد گرفت. ولی مسلماً تلاش های مقامات الجزایری این بار به شکل میانجیگری نخواهد بود بلکه شکل متقاعدساختن ایران به پذیرش آتش بس و واردشدن در مذاکرات فوری ... به خود خواهد گرفت و ممکن است الجزایر نقش واسطه احتمالی برای تفهیم ابتکار جدید اروپا به تهران را ایفا نماید. چراکه فرانسه درحال حاضر تلاش های زیادی برای متبلورساختن یک ابتکار جمعی اروپایی درخصوص جنگ عراق و ایران مبذول می دارد.» الدستور در ادامه نوشت: «این ابتکار حاوی برقراری آتش بس فوری در کلیه جبهه های جنگ، اعزام نیروهای بین المللی جهت نظارت بر آتش بس و عقب نشینی نیروهای مسلح دو کشور به مرزهای بین المللی، انجام مذاکرات چه به صورت دوجانبه و چه تحت نظارت سازمان ملل متحد یا تحت نظارت هر هیئت بین المللی دیگر مورد قبول طرفین است. مبنای این مذاکرات ... الجزایر خواهد بود و این ابتکار قبلاً در ... سازمان ملل و در حاشیه نشست مجمع عمومی بین کلودشسون، جورج شولتز و طارق عزیز مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفته است.»(۴)

ص: ۱۰۰۸

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۱، ۵/۸/۱۳۶۲، ص۶، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۴/۸/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۶، ۲۰/۷/۱۳۶۲، صص ۵ - ۴، سازمان ملل - خبرگزاری فرانسه، ۱۹/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۴، رادیو دبی، ۱۸/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۲۰، ۴/۸/۱۳۶۲، صص ۹ - ۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۳/۸/۱۳۶۲.

۱

گردهمایی بازسازی صنایع مناطق جنگ زده که به منظور تبادل اطلاعات و تجربیات حاصل از اقدامات انجام شده دراین زمینه از نهم مهرماه در اهواز آغاز شده بود، امروز پس از یک هفته بحث و تبادل نظر و بازدید از صنایع مناطق جنگ زده با صدور قطعنامه ای پایان یافت.

در این قطعنامه ضمن استمداد از وزارتخانه ذی ربط برای حل مشکلات و رفع نیازهای صنایع مناطق جنگ زده آمده است: «وزارت صنایع به عنوان مسئول و متولی بخش عمده صنایع کشور وظیفه خود می داند با بازسازی صنایع آسیب دیده مناطق جنگ زده و برنامه ریزی درجهت ترمیم خسارات و رفع تنگناها و مشکلاتی که در طی دوران جنگ و بازسازی به این مناطق وارد شده است دِین خود را ادا نماید. همچنین، باتوجه به مردمی بودن جنگ، کار سازندگی مناطق جنگ زده نیز باید به صورت مردمی برگزار شود. از سوی دیگر، باتوجه به اینکه بازسازی واحدهای خسارت دیده و نوسازی و ایجاد صنایعی که تولیدات آنها تأمین کننده نیازهای مناطق جنگ زده است، جزو اهداف وزارت صنایع می باشد، لذا تجهیز امکانات وزارت صنایع و حمایت بیشتر ستادهای اجرایی جهت تسریع در تحقق این اهداف ضروری است.»

در ادامه این قطعنامه نیز ضمن اعلام آمادگی وزارت صنایع درزمینه ایجاد اشتغال برای جانبازان انقلاب اسلامی تصریح شده است: «پیگیری و اجرای تصمیمات متخذه در سمینار به ستاد بازسازی صنایع مناطق جنگ زده محول گردیده و این ستاد موظف شده است که گزارش اقدامات انجام شده را در سمینار آتی ارائه دهد.»(۱)

۲

در دومین بخش از میزگرد اعترافات سران حزب توده که امشب از سیمای جمهوری اسلامی ایران پخش شد، مسئولان بلندپایه این حزب مسائلی نظیر کیفیت و ماهیت رابطه شوروی با احزاب کمونیست جهان، انحرافات و فعالیت های جاسوسی حزب توده و... را تشریح کردند. بخش هایی از اعترافات مطرح شده چنین است:

ابتدا غلامحسن قائم پناه سخنان خود را تحت عنوان «وابستگی و تبعیت حزب منحله از سیاست شوروی، ریشه و منشأ فعالیت های جاسوسی این حزب» آغاز کرد. وی با بیان تاریخچه ای از فعالیت های حزب توده بر مبنای منافع شوروی در وقایعی نظیر نهضت ملی شدن نفت و... اقامت سرکردگان این حزب در اتحاد جماهیر شوروی و ارتباطات این گروه با «ک. گ. ب.» سرویس اطلاعاتی شوروی را یادآور شد و تصریح کرد از این رهگذر اکثر سران و رهبران قبلی و فعلی حزب توده «جاسوس شوروی» هستند. قائم پناه در تشریح قسمت هایی از فعالیت های جاسوسی حزب برای شوروی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به فعالیت درقالب یک شرکت بازرگانی اشاره کرد و در ادامه راجع به اقدامات جاسوسی سازمان های مخفی و

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۲.

نظامی حزب افزود: «این دو سازمان بااینکه هدف استراتژیکی آنها، همان هدف براندازی نظامی جمهوری اسلامی بود، ولی در این چهار سال فعالیتشان کاملاً در خدمت جاسوسی و کسب اخبار و اطلاعات برای شوروی متمرکز شده بود، یعنی از نیروهای مسلح از سایر نهادهای انقلابی، اخبار و اطلاعات را جمع می کردند، به رهبری حزب می دادند و ازطریق رهبری، به ارگان های امنیتی و سازمان جاسوسی داده می شد.»

قائم پناه براندازی را هدف راهبردی حزب توده عنوان کرد و درمورد اهداف جاسوسی حزب گفت: «این اهداف را می توان چنین توضیح داد [هدف] اول از جمع آوری اخبار و اطلاعات ازطریق سازمان نظامی، سازمان مخفی و عناصر نفوذی، پی بردن به نقاط ضعف نهادهای انقلابی، بزرگ کردن این نقاط ضعف و درنتیجه ایجاد پراکندگی و تضعیف آنها و برای موقع لازم فراهم کردن زمینه، برای آن ضربه براندازی علیه جمهوری اسلامی که هدف استراتژی حزب بود؛ هدف دوم اعتماد و جلب کمک های هرچه بیشتر شوروی که این اخبار و اطلاعات به آن داده می شد که فقط به این سازمان کمک بکند و در موقع لازم، اگر لازم باشد حتی با کمک نظامی، مداخله یا به اشکال دیگری به این سازمان، یعنی به حزب منحله توده کمک بکند که این حزب بتواند قدرت سیاسی را در کشور به دست بیاورد و نظام جمهوری اسلامی را براندازد.»

در ادامه، محمدمهدی پرتویی عضو هیئت سیاسی و مسئول تشکیلات مخفی حزب توده، ضمن تکذیب وجود هرگونه شکنجه و تلقین در زندان های جمهوری اسلامی ایران، اعترافات اعضای حزب توده را حاصل خودنگری و تأمل در عملکرد گذشته توصیف کرد و راجع به نشانه های وابستگی کامل حزب به دولت اتحاد جماهیر شوروی از آغاز تأسیس تا پایان فعالیت مطالبی را به صورت فهرست وار در چهارده مورد بیان کرد. وی در تشریح فعالیت های جاسوسی حزب به ارتباط خود با یکی از دیپلمات های شوروی در تهران در سال ۱۳۵۹ اشاره کرد و دادن اطلاعات و اسناد نظامی به وی و دریافت امکانات و تجهیزات جاسوسی را تأیید کرد.

در ادامه، فرج الله میزانی عضو هیئت سیاسی و مسئول تشکیلات کل حزب، جهانگیری عضو مشاور کمیته مرکزی و مسئول بخشی از سازمان مخفی حزب و آوانسیان مسئول تدارکات و عضو کمیته مرکزی حزب نیز نمونه هایی از ارتباطات و انتقال اطلاعات به مأموران شوروی را بازگو کردند. سپس یکی از شرکت کنندگان در مصاحبه راجع به سابقه و وظایف تشکیلات مخفی حزب مطالبی بیان کرد. وی با ذکر تاریخچه مختصری از چگونگی تشکیل سازمان نوید (قسمتی از تشکیلات مخفی حزب توده) درمورد فعالیت این تشکیلات پس از پیروزی انقلاب اسلامی گفت: «پس از پیروزی انقلاب، رهبری حزب به اشاره و دستور شوروی تصمیم گرفت که علی رغم اعلام فعالیت علنی حزب در ایران، سازمان نوید همچنان مخفی باقی بماند و پس از بازگشت رهبری حزب از خارج، این تصمیم به دروغ به عنوان تصمیم پلنوم شانزدهم کمیته

مرکزی به ما ابلاغ شد، با این توجیه که ایده انقلاب نامعلوم است و احتمال شکست و بازگشت انقلاب وجود دارد و وجود یک نیروی ذخیره مخفی برای حزب ضروری است. وظایف غیرقانونی که در سال های پس از پیروزی انقلاب ازطرف رهبری به عهده تشکیلات مخفی گذاشته شد از این قرار است: اول حفظ و نگهداری تشکیلات مخفی و ایجاد چاپخانه های مخفی؛ دوم خبرگیری و کسب اطلاعات از هر جایی که ممکن باشد به منظور نفوذ در گروه های سیاسی.(اصولاً ـ باید گفت که رهبری حزب تشکیلات مخفی را در نظر داشت که به یک تشکیلات درواقع اطلاعاتی تبدیل بشود و اطلاعاتی را که مورد نیاز اربابانش در شوروی بود برآورده کند)؛ نفوذ در گروه های سیاسی مورد سوم است. نفوذ در گروه های سیاسی و ارگان های دولتی و نهادهای انقلابی و درواقع به منظور کسب خبر و القای نظریات حزب در این نهادها و ارگان ها؛ چهارم مخفی و انبارکردن سلاح هایی است که در روزهای انقلاب به دست اعضای تشکیلات مخفی حزب افتاده بود. ظاهراً برای مقابله با خطر کودتا ولی درواقع به منظور استفاده از آنها درجهت مقاصد دوربرد حزب درجهت براندازی؛ پنجم ایجاد امکانات برای خروج غیرقانونی از مرزهای کشور درواقع راهی برای فرار رهبری حزب در مواقع خطر؛ ششم نگهداری بخشی از بایگانی حزب و اسناد حزبی و وسایل جعل اسناد دولتی؛ هفتم تهیه خانه های امن برای نگهداری از رهبری حزب در شرایط اضطراری و مخفی. از همین خانه ها برای نگهداری مابقی رهبری حزب پس از دستگیری ۱۷ بهمن ۶۱ استفاده شد.»

وی درخصوص هدف نهایی حزب توده از ایجاد و استفاده از تشکیلات مخفی افزود: «هدف نهایی حزب نظیر همه احزاب کمونیست جهان، تصاحب قدرت دولتی و ایجاد جامعه سوسیالیستی مطابق الگوی شوروی و زیر رهبری و هدایت شوروی است.» این عضو حزب توده، درمورد پیروی از مشی دفاع از خط امام توسط حزب نیز گفت: «از تصمیمات رهبری حزب به دستور شوروی و تصویب پلنوم شانزدهم کمیته مرکزی که بلافاصله در روزهای پس از پیروزی انقلاب در خارج از کشور تشکیل شد، چنین برمی آید که حزب به منظور فراهم کردن زمینه برای نزدیک کردن به قدرت سیاسی، مشی تاکتیکی دفاع از خط امام و جمهوری اسلامی [را] درپیش گرفت. درحالی که ادعا و تبلیغ می کرد که این مشی جنبه استراتژیک و درازمدت دارد، عملاً از همان ابتدا خودش را برای فعالیت های مخفیانه و رودررویی با حاکمیت جمهوری اسلامی، در شرایط مساعد آماده می کرد. تصمیم به حفظ تشکیلات مخفی و سایر فعالیت های پنهانی و غیرقانونی حزب در سال های بعد از انقلاب مؤید این امر است.»

پس از آن، نورالدین کیانوری دبیراول حزب با بیان تاریخچه ای از فعالیت های احزاب کمونیستی ایران، ضمن تأیید آنچه اعضای این حزب درمورد جاسوسی حزب بیان کردند، باتوجه به مسئولیت خود از ملت ایران عذرخواهی کرد.

ص: ۱۰۱۱

در پایان این میزگرد محمد پورهرمزان درخصوص ماهیت و عملکرد سیاست اتحاد جماهیر شوروی در رابطه با جنبش های آزادی بخش مطالبی را بیان کرد. وی گفت: «می دانیم که شوروی همیشه دعوی پشتیبانی و دفاع از جنبش های آزادی بخش را داشت و همیشه از کمک های بی شائبه و بی غرضانه خودش به این جنبش ها سخن گفته. دراین رابطه هیچ وقت اشاره ای به این نشده که از این جنبش ها به خصوص استفاده می شود برای وابسته کردن سراسر یک ملت و تبدیل کردن آنها به اقمار خودشان و درواقع به نقض غرضی که در راه آن مبارزه می کند. به هرحال این دعوی اتحاد شوروی است. اما وقتی ما این دعوی را از نزدیک بررسی می کنیم علناً به نتایج معکوس می رسیم و مغایرت بین گفتار و کردار را در عمل مشاهده می کنیم. برای نمونه مراحل گوناگون جنبش میهن خودمان را در طول ۶۰ سال اخیر در نظر می گیریم و عیار این دعوی را با محک این جنبش می سنجیم. در اینجا می بینیم که شوروی درست در مراحل حساس و سرنوشت ساز این جنبش برعکس آنچه که ادعا کرده نه تنها کمک و پشتیبانی از این جنبش نکرده، بلکه در مراحل حساس برعکس به جنبش ضربه زده. او حزب توده و پیش از آن حزب کمونیست ایران را هم به پیروی از خود و از سیاست خودش واداشته و از آنها فقط به عنوان یک ابزاری برای پیشبرد مقاصد سلطه گرانه اش استفاده کرده.» وی در ادامه ضمن ذکر نمونه های تاریخی از خیانت های شوروی به جنبش های آزادی خواهانه ملت ایران، درمورد تداوم این رویکرد شوروی پس از پیروزی انقلاب اسلامی افزود: «در دوران بعد از انقلاب هم، شوروی به سیاست ضربه زدن به جنبش ادامه داد. شوروی در قبال جنگ تحمیلی با رژیم صهیونیستی بغداد، چه موضعی اتخاذ کرده است؟ شوروی اطلاع داشت که صدام در توافق با امریکا به ایران تجاوز کرده و با بختیار، درمورد جدایی خوزستان، قرارومدار گذاشته، اما پس از شروع تجاوز، به جای قطع ارسال اسلحه به عراق، برعکس، میزان آن را افزایش داد و سلاح های مدرن تری هم در اختیار صدام گذاشت. شوروی هم آوا با اربابان دیگر صدام، به توصیه متارکه جنگ و برقراری صلح غیرعادلانه پرداخت و حالا هم دربرابر بمباران های وحشیانه شهرهای بی دفاع ایران، خاموش نشسته و بی تفاوت و خونسرد به آن نگاه می کند.»(۱)

۱

عراق در مقایسه با کشورهای برزیل و نیجریه که جزو دولت های بدهکار دنیا محسوب می شوند، «با رقمی بالغ بر ۳۰ میلیارد فرانک بدهی به فرانسه در صدر بدهکاران قرار دارد.» روزنامه جمهوری اسلامی با اعلام این خبر به نگرانی مقامات خزانه داری و صاحبان صنایع فرانسه درخصوص وصول نشدن مطالبات فرانسه از عراق اشاره کرد و به نقل از هفته نامه نوول ابزرواتور نوشت: «دولت بغداد در طول سال های اخیر یکی از ثروتمندترین کشورهای خلیج فارس بوده است. اینک دراثر شیوع جنگ برعلیه ایران و عدم صدور قسمت اعظم نفت این کشور به دلیل عملیات، منابع مالی اش خاتمه یافته و ذخائر ارزی سی میلیارد دلاری این کشور در طول سه سال گذشته تقریباً به صفر رسیده است.»(۲)

۱- همان، صص ۸، ۹ و ۱۰.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۸/۷/۱۳۶۲، ص۱۳.

به گزارش رادیو دولتی لبنان، طرف داران سازمان آزادی بخش فلسطین در نخستین ساعات امروز در درگیری با شورشیان گروه الفتح در شمال لبنان با خمپاره، موشك و مسلسل به تبادل آتش پرداختند. براساس گزارش یونایتدپرس، این نبرد سه ساعته که درجریان آن یک تن کشته و ۳ تن دیگر زخمی شدند، درپی حمله مخالفان عرفات به یک موضع طرف داران ساف در بندر شمالی طرابلس به وقوع پیوست.

خبرگزاری فلسطینی وفا نیز گزارش داد در درگیری های صبح امروز در حوالی اردوگاه نهرالبارد یکی از چریک های طرف دار عرفات کشته شد و ۳ غیرنظامی نیز مجروح شدند.

دراین حال، جنبش ناراضیان فتح در اطلاعیه ای در دمشق اعلام کرد کادرهای خبری متعهد فلسطینی ازجمله خبرگزاری وفا در دمشق به این جنبش پیوسته اند. به گزارش خبرگزاری فرانسه از دمشق، در این اطلاعیه آمده است پیوستن گروه اخیر نشان دهنده وسعت طرف داری از جنبش ناراضیان و خواسته های عادلانه آنها می باشد.(۱)

ص: ۱۰۱۳

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

روزشمار جنگ سه شنبه ۱۹ مهر ۱۳۶۲ ۴ محرم ۱۴۰۴ ۱۱ اکتبر ۱۹۸۳

۱

محسن رضایی فرماندهی کل سپاه پاسداران در جمع برخی فرماندهان سپاه حاضر در منطقه عملیاتی غرب، حساسیت مقطع کنونی جنگ را تشریح کرد. وی در جلسه ای که در نخستین ساعات بامداد امروز در قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش (باختران) برگزار شد، به گسترش حمایت های کشورهای غربی از عراق اشاره کرد و درمورد تأثیر این امر بر افزایش سطح انتظارات مردم از فرماندهان نظامی برای اجرای عملیات در پاسخ به این گونه اقدامات گفت: «در دو هفته گذشته، انتظار مردم بسیار بالا رفته و از روی تلفن ها و صحبت ها و سؤالاتی که می شود ... با یک نگاه کوتاهی به اخبار خیلی راحت می تواند به این مسئله برسد. در این دو هفته گذشته، امریکایی ها ازطریق سخنگوی وزارت خارجه شان اعلام کردند که ما پشت سر عراق هستیم، هیچ محدودیتی در فروش مصنوعات امریکایی به عراق نیست و آن ۶۰ فروند هلیکوپتر را هم به عراق خواهیم داد. البته آن خبر نگذشته بود که بلافاصله از فرانسه سروصدا شد که سوپراتاناداردها را هم به عراق دادند و در هفته گذشته، طارق عزیز صحبت کرده و گفته اگر نگذارند نفت ما از خلیج [فارس] بیرون برود ما نمی گذاریم یک قطره از ایران خارج بشود و در کنار این اخبار شروع به تمسخر و استهزا کردند که اینها بلوف زدند که ما تنگه هرمز را می بندیم، بیخود گفتند، هیچ کاری نمی توانند بکنند، ایران همیشه کارش این است که تهدید می کند و بلوف می زند و هیچ چیزی پشتش نیست. الآن یک حدتی در دل مردم به وجود آمده است که ان شاءالله ما ازطریق رزمندگان جواب اینها را خواهیم داد و این روحیه مردم را به شدت به انتظار کشانده است.»

ص: ۱۰۱۵

رضایی در ادامه ضمن تشریح ضرورت تداوم اجرای عملیات های والفجر در مقطع کنونی، باتوجه به فرارسیدن ماه محرم به تبیین فلسفه قیام عاشورا برای مقابله با حاکم جور و مقایسه آن با حکومت فعلی عراق پرداخت و گفت: «فلسفه عاشورا چیست؟ وقتی می گوییم این "انی سلم لمن سالمکم، وحرب لمن حاربکم" که ای امام حسین(ع) ما نسبت به آن کسانی که پیروان مخلص و تسلیم خاندان نبوت هستند ما تسلیم و پیرو آنها هستیم و با تمام کسانی که با تو جنگیدند خواهیم جنگید. امروز مشخص است ابوسفیان نیست، اما آل ابوسفیان و آل زیاد امروزه در عراق دارند جنایت می کنند، درست بر همان تختی که یزید نشست آنها هم نشستند، درست همان کاری را که یزید کرد، اینها الآن دارند به ملت عراق می کنند. ... یعنی یزید امروزه با تمام قیافه اش در مقابل ما قرار گرفته است و هیچ ملت اسلامی پیرو پیامبر خدا پیدا نمی شود غیر از ملت ما که این موقعیت آماده جلویش باشد.»

فرمانده کل سپاه با بیان اینکه «امروز معیار جنگ، معیار اصلی تشخیص انقلابی بودن و غیرانقلابی بودن است»، از فرماندهان لشکرهای تحت امر قرارگاه نجف خواست به رغم مشکلات نقل وانتقال، تغییر مأموریت و... حداکثر تلاش خود را برای تداوم عملیات ها انجام دهند و افزود: «ان شاءالله برادرها آماده بشوید، اما آن چیزی که امروز باید شما را مطمئن و امیدوار بکند یکی انتظار مظلومین کشورهاست و یکی فلسفه راه امام حسین(ع) و شهادت امام حسین(ع) است که اسلام همیشه با خون پیش رفته و در آینده هم با خون پیش خواهد رفت.»(۱)

۱

پس از دستور دو روز پیش معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه مبنی بر اجرای قاطع عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر به عنوان تک اصلی، اوایل بامداد امروز فرمانده کل سپاه با تشکیل جلسه ای در پادگان الله اکبر اسلام آباد، درمورد عملیاتِ بنا به دستورِ قرارگاه نجف در مناطق دربندیخان و مهران، با فرمانده قرارگاه نجف و لشکرهای تحت امر آن(۲) گفت وگو کرد.(۳)

فرمانده کل سپاه با بیان تغییرات مأموریت دو قرارگاه مقدم حمزه و نجف، درمورد مأموریت قرارگاه نجف در وضعیت جدید گفت: درحال حاضر قرارگاه مقدم حمزه عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر را به عنوان تک اصلی اجرا خواهد کرد و قرارگاه نجف نیز بنا به دستور دو عملیات را باتوجه به عملیات اصلیِ دهانه شیلر به عنوان تک فرعی انجام خواهد داد؛

۱- سند شماره ۱۲۸۱۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت خلیج فارس، عملیات والفجر۴، (قرارگاه نجف، ۱۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۱۰)، صص ۵ - ۱.

۲- این جلسه با حضور محسن رضایی فرمانده کل سپاه و رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی، عزیز جعفری فرمانده قرارگاه نجف، امین شریعتی جانشین این قرارگاه، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص)، مهدی زین الدین فرمانده لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، مرتضی قربانی فرمانده لشکر۵ نصر و حسین کلاه کج طرح و عملیات قرارگاه نجف در پادگان الله اکبر اسلام آباد برگزار شد.

۳- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، ص ۱۶۵.

یـک عملیـات محـدود و عمقی در ارتفاعـات منطقه دربنـدیخان و دیگری روی ارتفاعات قلعه آویزان در منطقه مهران. به طورکلی اگر وضـعیت برای اجرای عملیـات هـای قرارگـاه نجف مساعـد باشـد، این قرارگـاه در منـاطق دربنـدیخان و مهران وارد عمل خواهـد شـد، در غیر این صورت نیروهای قرارگاه نجف در رابطه با عملیات دهانه شیلر به کار گرفته می شوند.

در ادامه، مهدی زین الدین فرمانده لشـکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع)، ضـمن اشاره به حضور بخشـی از عناصـر شناسایی این یگان در مناطق سورن (منطقه عملیات والفجر۴) و دربنـدیخان (منطقه عملیات والفجر۵)، از آغاز فعالیت هشت گروه شـناسایی در منطقه قلعه آویزان در راسـتای اجرای عملیات تکمیلی والفجر۳ خبر داد.(۱)در بخش دیگری از نشست امروز، محمدابراهیم همت فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) - که وضعیت یکسانی با لشکر۱۷علی بن ابی طالب(ع) دارد - اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان را به تأمین ۱۲ گردان باکیفیت مشروط کرد.

پس از آن، محسن رضـایی بر لزوم اجرای عملیـات در منطقه دربنـدیخان تأکیـد کرد و گفت: «علتی که بمو را گـذاشتیم بنا به دسـتور و حسابش کردیم این است که اگر خدای ناکرده در بالا (شـیلر) به مشـکلی برخورد کردیم، بتوانیم در بمو حرکاتی و تکی به عنوان پشتیبانی داشـته باشیم.» وی از فرمانده لشـکر۲۷ خواست تـا تمرکز بیشتری درزمینه افزایش تضـمین و ضـریب موفقیت عملیات دربنـدیخان به منظور فریب دشـمن داشـته باشد، رضایی خطاب به محمدابراهیم همت گفت: «اگر ان شاءالله ما در محور دربندیخان کوچک ترین پیشروی داشته باشیم، همین چهار گردان شما تبـدیل به ۳۰ گردان و شایـد ۷۰ گردان می شود. شـما غصه نیرویش را نخوریـد، شـما فقط روی ضـمانت و موفقیت کار بکنید و ضـمانت و موفقیت آنجا را درصورتی که احساس شـد که ما آنجا با دشـمن برخورد داشـته باشـیم حل می کنیم. نه اینکه ما بیاییم واقعاً همه چیز را بگذاریم یکجـا، بعـد هم یـک مشـکلاتی پیش بیایـد و بعـد دوبـاره بگوییم نه. بگذاریـد یـک بار ما با دشـمن پیچیـده برخورد بکنیم و دشـمن نفهمـد، ما مخصوصاً می خواهیم که دشـمن احساس بکنـد که در تمام ارتفاعات دربنـدیخان می خواهیم عملیات بکنیم، ولی در همه اینجاها عملیات نکنیم. بعد مخصوصاً در مهران می خواهیم دشمن بفهمد که ما مثلاً می خواهیم به سمت

۱- همان، ص۱۷۰؛ و - سند شماره ۱۲۸۱۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۸ و ۳۲.

جاده بغداد برویم، اما تا آخرش نرویم، یعنی همه نیرویی که دشمن تا دجله برآورد می کند ما آنجا مصرف نکنیم. حالا کارهای دیگری هم در جنوب و در جاهای دیگر هست. اینها یک مجموعه کارهایی است که برادرها باید با رغبت و علاقه مندی حل بکنید و جلو بروید.»(۱)

فرماندهی کل سپاه در ادامه پیشنهاد جدیدی مبنی بر ایجاد قرارگاه ها و یگان هایی با مأموریت خاصِ شناسایی ویژه جبهه شمالی و میانی مطرح کرد.(۲) وی گفت: «ما در یکی از قرارگاه ها یک گردان شناسایی تشکیل دادیم و شناسایی در خط که تمام شده در عمق هم کارهای زیادی کردند.» رضایی خطاب به فرمانده قرارگاه نجف و فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) تأکید کرد: «شما باید یک مقر شناسایی، یک قرارگاه شناسایی به صورت ثابت بزنید و خط را یک بار چک بکنید و همین طور گسترش بدهید و به عمق بروید.» به عبارت دیگر، پس از تشکیل گردان های شناسایی، به صورت پایگاهی آن را گسترش دهید یا همین طور عمق دهید تا تمام مراکز و اهداف شناسایی شود. این قرارگاه یا پایگاه شناسایی باید به صورت دائمی و ثابت باشد و نام گذاری و شماره گذاری شود و همیشه شناسایی شان را در عمق انجام دهند و تا پشت میدان مین شناسایی بکنند. با انتخاب یک فرد قوی در حد یک فرمانده تیپ، به عنوان مسئول نیروهای شناسایی می توان به نتیجه مناسبی دست یافت و کارها را پیش برد.

در پایان این جلسه مقرر شد قرارگاهی مرکب از عناصر لشکر۲۷ در محدوده سد دربندیخان تا نفت شهر به منظور طرح ریزی و اجرای عملیات برون مرزی به طور دائمی و ثابت تشکیل شود. دراین خصوص محمدابراهیم همت از سلسله اقدامات لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) درزمینه آماده سازی اجرای عملیات در شهر کرکوک و منطقه عمومی حلبچه خبر داد و گفت درحال حاضر، اقدامات لازم برای ضربه زدن به عراق در ارتفاعات ضلع شمالی سد دربندیخان انجام شده است که قرار شد هم زمان با عملیات برون مرزی در منطقه دربندیخان اجرا شود.(۳)

مسئولان قرارگاه مقدم حمزه در ادامه جلسات روزهای گذشته خود به منظور بررسی وضعیت نهایی یگان های ارتش و سپاه در قرارگاه های پنج گانه تاکتیکی حمزه امروز در جلسه دره تفی (پادگان مریوان) به بررسی آخرین وضعیت پیشرفت عناصر ستادی این قرارگاه(۴)* پرداختند.

۱- سند شماره ۱۲۸۱۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱ - ۱۰؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص۱۶۷.

۲- گفتنی است محسن رضایی در موقعیت کنونی بدون اطلاع فرماندهان خود، قرارگاهی با عنوان قرارگاه نصرت را به منظور شناسایی عملیات گسترده سالیانه در منطقه جنوب ایجاد کرده است و درصدد پیاده سازی این الگو در منطقه شمالی و میانی می باشد.

۳- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۶۹ - ۱۶۶؛ و - سند شماره ۱۲۸۱۰/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴ - ۱۳ و ۲۳ - ۱۸.

۴- * این نشست با حضور علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، سالکی جانشین قرارگاه مقدم حمزه، علی فضلی مسئول طرح و عملیات، علی فدوی مسئول اطلاعات - عملیات، توکلی مسئول بهداری، کبیری پرسنلی، برزمهری مهندسی رزمی، مستوفی مسئول تعاون، صالحی مسئول ستاد، فرخیان مسئول تدارکات قرارگاه مقدم حمزه و شفیع زاده مسئول توپخانه برگزار شد.

ابلاغ زمان قطعی عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر و اعلام وضعیت نهایی واحدهای ستادی قرارگاه مقدم حمزه از مهم ترین موضوعات مطرح شده در این نشست بود. فرماندهی قرارگاه مقدم حمزه باتوجه به ضعف عناصر ستادی این قرارگاه و نزدیکی زمان اجرای عملیات والفجر۴، بر لزوم تسریع آماده سازی عملیات ازسوی عناصر مذکور به منظور جلوگیری از ضایعات و تلفات احتمالی تأکید کرد. وی از مسئولان ستادی قرارگاه خواست جدیت بیشتری در پیگیری آماده سازی عملیات به خرج دهند و درمورد ضعف عملکرد واحدهای مهندسی و تدارکات در روند آماده سازی عملیات تذکر داد. علی رضائیان ضمن تأکید بر رعایت حفاظت اطلاعات خطاب به مسئولان ستادی قرارگاه مقدم حمزه گفت: «ان شاءالله روز عاشورا که شب یازدهم [محرم] است شب عملیات اعلام شده است واحدها باید ۴۸ ساعت قبل آماده باشد.» وی با بیان اینکه «تأکید می کنم که [تمام نیروها] باید سریع آماده بشود [و] واحدها خوب عمل کنند»، افزود: کلیه واحدهای ستادی باید از حداکثر تلاش خود به منظور کسب آمادگی کامل برای اجرای عملیات استفاده کنند و باتوجه به اینکه برادر محسن رضایی هم دو سه روز دیگر می آیند در منطقه مستقر می شوند، برادرها وظیفه دارند که گزارش کارشان را دقیقاً به آقایان سالکی جانشین قرارگاه مقدم و صالحی مسئول ستاد قرارگاه مقدم بدهند.

در پایان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه از جانشین خود خواست برای تهیه طرحی به منظور پاک سازی ضدانقلاب در عقبه منطقه عملیات والفجر۴ هماهنگی های لازم را با قرارگاه حمزه سیدالشهدا ارومیه به عمل آورد(۱)

۱

در ادامه تلاش قرارگاه های کربلا و نوح به منظور تسریع در آماده سازی عملیات دریایی - زمینی شمال خلیج فارس (عملیات والفجر۶)، امروز در جلسه ای با حضور فرماندهی کل سپاه، وضعیت و اقدامات تیپ امام حسن(ع) در آماده سازی عملیات انهدامی در منطقه سایت و رادار موشکی فاو در قرارگاه تاکتیکی یگان دریایی نوح قفاص آبادان بررسی شد.(۲)

در این نشست محسن رضایی فرمانده کل سپاه، در تشریح جایگاه عملیات شمال خلیج فارس گفت: «بنا بر اهمیت دریا و استمرار جنگ و دفاع از انقلاب در کشور ۳ هدف نظامی داریم: ۱. تهران ۲. خوزستان ۳. تنگه هرمز. دو هدف اخیر به ویژه شمال خلیج فارس

۱- سند شماره ۱۳۰۴۹/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه عملیات قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا، عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۱۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۴۹)، صص ۱۱ - ۱.

۲- این نشست با حضور محسن رضایی فرمانده کل سپاه، شمخانی قائم مقام فرماندهی کل سپاه، رحیم صفوی معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه، غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، احمد سیاف زاده، ملاح زاده فرمانده قرارگاه نوح، غلامی فرمانده تیپ امام حسن(ع)، بهروزی معاون این تیپ، حسن درویش از تیپ امام حسن(ع)، حشمت حسن زاده معاون دوم تیپ و مسئول اطلاعات - عملیات و بنی هاشمی برگزار گردید.

به عنوان یکی از مناطق مهم خاورمیانه [غرب آسیا] در ارتباط با مسئله دریاست و در شرایط کنونی ابرقدرت ها و کشورهای خلیج فارس بنا بر ضرورت ها و منافع خود، سیاست حمایتی از عراق در پیش گرفته اند، می خواهند خلأ نبود شاه به عنوان ژاندارم منطقه خلیج فارس را جبران کنند و اولین هدفشان دهانه خلیج فارس است الآن دشمن مرتب خیزبه خیز از دهانه خلیج فارس جلو می رود. قدم بعد را با هواپیماهای سوپراتاندارد از چاه های نوروز و خارک و... می گذارند. دشمن می خواهد فشار بیاورد و صلح را به ما تحمیل کند.»

وی در ادامه خطاب به فرماندهان قرارگاه های کربلا، نوح و تیپ امام حسن(ع) گفت: «این مأموریتی که برادران انجام می دهند در مرحله اول برای جلوگیری از پیشروی دریایی و هوایی عراق در خلیج فارس است، در کنار این عملیات دیگری داریم که قرارگاه نوح در دریا انجام خواهد داد. انتظار ما این است که برادران با رعایت حفاظت و با سرعت عمل کار کنند.»

در ادامه جلسه، فرماندهان قرارگاه کربلا و نوح به تشریح وضعیت و اقدامات تیپ امام حسن(ع) درزمینه آماده سازی عملیات انهدامی در منطقه فاو پرداختند. احمد غلامپور فرمانده قرارگاه کربلا، در گزارشی از وضعیت و مأموریت تیپ امام حسن(ع) گفت: قرارگاه کربلا محدوده ای ازطرف رأس البیشه تا ۱۵ کیلومتر به سمت راست که شامل اسکله، زمین و دریا می شود را به تیپ امام حسن(ع) واگذار کرد و این تیپ کاملاً توجیه شده و شناسایی های خود را آغاز کرده است. علاوه براین جلسات مشترک بین این تیپ با یگان دریایی نوح برگزار شده است و درزمینه تهیه عکس هوایی، با ارتش و یک تیم هوانیروز برای پشتیبانی یگان دریایی نوح هماهنگی لازم به عمل آمده است. درحال حاضر، کمبود نیرو و ضعف مهندسی یکی از مشکلات جدی پیش روی این تیپ است.

پس از آن، مسئولان تیپ امام حسن(ع) از آخرین وضعیت منطقه خودی و دشمن و اقدامات انجام شده در منطقه ساحلی اروند به فرماندهی کل سپاه گزارش دادند. فرمانده و معاون تیپ امام حسن(ع) مأموریت این تیپ در منطقه نهر قصر تا نهر قاسمیه را "انهدام پایگاه هوا - دریا" عنوان کردند. طبق اعلام مسئولان تیپ امام حسن(ع)، ارتش عراق در مقابل رأس البیشه در زمان جزر - که حدود ۳ کیلومتر گل ولای می شود - خاکریز، سیم خاردار و میادین مین دارد. در محدوده شهرک فاو و پایین تر از آن کمی حساس است، ولی در منطقه نوک رأس البیشه را خیلی محکم گرفته است. دشمن از آنجا تا نزدیکی نوک رأس البیشه، به صورت پایگاهی سر هر نهر حضور دارد.

فرماندهان تیپ امام حسن(ع) ضمن تشریح کیفیت اقدامات عناصر شناسایی و تخریب، ارائه طرح کامل عملیات تیپ را منوط به انجام شناسایی منطقه تحت امر خود دانسته و افزودند: درحال حاضر، ۴۵ عنصر شناسایی در تیپ هست و شناسایی های تیپ از شب گذشته شروع شده و دو نفر از نیروهای تیپ توانستند داخل کشتیِ وسط رودخانه اروند شوند. تمام کارهای

منطقه را از صفر شروع کردیم و پس از شناختن نسبی منطقه، طرح اولیه عبور از رودخانه، شکستن خط دشمن، انهدام نیرو و پایگاه ها و رادار و... و برگشتن را بررسی کردیم و قرار است که روی ۴ نهر سرمایه گذاری شود.

فرمانده و معاون تیپ امام حسن(ع) سازمان رزم تیپ را این طور تشریح کردند: تیپ امام حسن(ع) ۴ گردان دارد و هر گردان آن از ۴ گروهان و هر گروهان شامل ۴ دسته و هر دسته از ۲ تیم و هر تیم از ۲ قایق و هر قایق از ۸ نفر تشکیل شده است و درنهایت گردان های دریایی تیپ حدوداً ۵۰۴ نفر نیرو دارد. که از این بین فقط کادر تیپ درزمینه های فرماندهی، سکانی، تکاور(اطلاعات - عملیات و تخریب) و طرح و عملیات آموزش دیده اند.

در نشست امروز، مجموع گزارش های فرماندهان قرارگاه های کربلا و نوح از کندی روند آماده سازی منطقه عملیاتی فاو حکایت داشت که فرماندهی کل سپاه به این امر اعتراض کرد. عبدالحمید ملاح زاده فرمانده قرارگاه نوح در پاسخ به اعتراض رضایی، تازه تأسیس بودن قرارگاه نوح، تصویب دیرهنگام عملیات تیپ امام حسن(ع) در فاو و ضعف آموزش و شناسایی ناشی از تغییرات فرماندهی و کادر این تیپ را از عوامل مؤثر در کندی روند آماده سازی عملیات منطقه فاو ذکر کرد.(۱)

در پایان جلسه، محسن رضایی خطاب به عناصر تیپ امام حسن(ع) گفت: انهدام تأسیسات فاو هدفی است که به شما واگذار شده است و شما باید درمورد استقرار در خط دشمن و حفظ آن تدبیر کنید. وی در ادامه ضمن ابراز رضایت از وجود نیروهای مستعد در تیپ، از کندی روند آماده سازی منطقه و نبود تناسب میان هدف مطلوب و توان موجود گلایه کرد و با تأکید بر سرعت آماده سازی منطقه فاو، اهداف شناسایی های آتی را مواردی ازقبیل شناسایی راه های نفوذ به مواضع اولیه برای انهدام دشمن، شناسایی جاده های منتهی به رادار، ایستگاه هوا - دریایی و سکوی پرتاب موشک و شناسایی یک راه آبی برشمرد.(۲)

۱

هم زمان با آغاز مانور نظامی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، فرمانده کل سپاه در نامه ای بر تقویت و آمادگی کامل نیروهای دریایی تأکید کرد. درعین حال عملیات گشت و پدافند یگان های دریایی ایران همچنان ادامه دارد.

محسن رضایی امروز در نامه ای به فرماندهی منطقه ۹ سپاه پاسداران و قرارگاه نوح نبی(ع)، با اشاره به مانور مشترک کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، ضرورت رعایت موارد زیر را یادآور شد: تقویت نیروهای مستقر در جزیره بوموسی؛ هماهنگی و همکاری با نیروی دریایی ارتش؛ پدافند ۲۴ ساعته توسط جنگ افزارهای پدافندی مستقر در جزیره؛ آمادگی و هشیاری نیروهای مستقر در جزیره؛ توجه به دفاع عامل و غیرعامل در منطقه؛ استفاده حداکثری از امکانات دیده بانی بصری؛ تبادل

ص: ۱۰۲۱

۱- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۹۳ - ۱۷۵؛ و - سند شماره ۱۲۸۱۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی مشکلات قرارگاه نوح، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۱۹/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۱۲)، ص ۱.

۲- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۰۱ - ۱۹۶.

اطلاعـات و همـاهنگی کامـل و همچنین گزارش سـریع هرگونه تغییر وضـعیت در منطقه و گزارش با درنگ هرگونه حملات احتمالی به معاونت طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه.(۱)

درعین حـال براسـاس گزارش امروز قرارگـاه نوح نبی(ع)، گشت و پدافنـد شـمال خلیـج فارس توسط یک فرونـد ناوچه موشک انـداز، گشت و پدافند جزیره خارک با یک فروند ناو، گشت و پدافند کانال خور موسـی به وسـیله یک فروند ناوچه دوپائی، گشت هوایی شـمال خلیج فارس با یک فروند بالگرد آلفا و گشت و پدافند منطقه یکم توسط یگان های آن منطقه، درحال اجراست.(۲)

۱

هواپیماهای عراقی امروز در چند نوبت به بانه و سـردشت، حمله کردند که پیامد آن، زخمی شدن شماری از مردم عادی و تخریب تعدادی واحد مسکونی بود.

فرمانـداری بـانه در گزارشـی اعلام کرد: ساعت ۱۰:۲۶ صـبح امروز، سه فرونـد هواپیمـای عراقی منـاطق مرتفع اطراف بـانه را بمباران کردنـد که درنتیجه آن خساراتی به منازل مسـکونی و اموال مردم وارد آمد؛(۳)گردان مرزی مریوان نیز گزارش داد که براثر بمبـاران بانه یک فرد غیرنظامی مجروح شد.(۴) جنگنده های عراقی بار دیگر در ساعت ۱۰:۴۵ در حریم هوایی بانه ظاهر و با آتش پدافند هوایی متواری شدند.(۵)

ساعت ۱۰:۳۰ صـبح امروز هم یک فروند هواپیمای عراقی که به حریم هوایی شهرسـتان سردشت تجاوز کرده بود با واکنش پدافند هوایی مجبور به ترک منطقه شد.(۶)

۲

حملات توپخانه ای عراق به مناطق مسکونی و نظامی شهرهای مریوان، سردشت و سرپل ذهاب، تلفات و خساراتی را درپی داشت.

گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا دراین باره حاکی است: عصر امروز، توپخانه عراق محل سپاه مریوان را گلوله باران کرد که (۷) درپی آن یک نفر شهید و ۷ نفر زخمی شدند و خساراتی نیز به این محل وارد شد.(۸)

امروز همچنین ارتش عراق اقدام به گلوله باران اطراف شهرستان سردشت کرد که این حمله هیچ گونه تلفات و خساراتی را در بر نداشت.(۹)

شهر سرپل ذهاب و روستاهای اطراف آن نیز از آخر وقت دیشب تا ساعت ۳ بامداد امروز آماج گلوله باران ارتش عراق قرار داشت در این گلوله باران پنج ساعته که با استفاده از منور و آتش سنگین توپخانه انجام گرفت، چند باب واحد مسکونی در سرپل ذهاب و روستاهای اطراف تخریب شد، ولی تلفات جانی به بار نیامد.(۱۰)

۱- سند شماره ۸۰۵۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس طرح و عملیات سـتاد مرکزی سـپاه پاسداران انقلاب اسـلامی به معاونت طرح و عملیات فرماندهی منطقه ۹ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۹/۷/۱۳۶۲

۲- سند شماره ۹۲۶۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از مرکز فرماندهی قرارگاه نوح نبی به واحد طرح و عملیات یگان دریایی سـتاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۱۹/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۳۱۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری بانه به استانداری کردستان، ۱۹/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۴۳۱۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۱۹/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۳۴۳۱۱۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۱۹/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۸۰۵۸۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از مرکز فرماندهی سپاه به فرماندهی منطقه ۱۱ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۴۱۶۸۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۲/۷/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۸۰۵۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۹- سند شماره ۳۵۴۱۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از مرکز فرماندهی منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا به سپاه سردشت، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۱۰- روزنامه کیهان، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص ۲۱.

امروز مناطق غرب و شمال غرب کشور عرصه درگیری های نیروهای خودی و عناصر مسلح غیرقانونی بود.

در درگیری نیروهای خودی با عناصر ضدانقلاب در روستای قوشچی (محور سلماس - ارومیه)، از نیروهای خودی ۸ نفر شهید و ۲۲ تن مجروح شدند. علاوه براین درگیری دیگری در محور ارومیه به شهادت یک تن و زخمی شدن ۶ نفر از نیروهای خودی انجامید.(۱)

صبح امروز هم میان نیروهای پایگاه چاتراوی (دارساوین) از گردان مرزی بانه، با عناصر مسلح غیرقانونی یک درگیری رخ داد. در این درگیری که سه ساعت ادامه یافت از نیروهای پایگاه ۶ نفر شهید، ۳ نفر مجروح و ۲ نفر مفقودالاثر شدند(۲)و از مهاجمان نیز ۳ تن کشته و ۵ تن هم زخمی شدند.(۳)

در محور باغان - مریوان، افراد ضدانقلاب با اجرای کمین علیه نیروهای ژاندارمری، ۴ نفر را شهید، ۸ تن را اسیر و تعدادی را نیز زخمی کرده و خودروی آنها را به آتش کشیدند. ظهر امروز هم در درگیری نیروهای پایگاه ربط سردشت با عناصر ضدانقلاب، یک نفر شهید شد و ۳ تن از مهاجمان مسلح نیز دستگیر شدند.(۴)

در جریان عملیات پاک سازی یگان جندالله ارومیه در اطراف پایگاه دکل، ۲ سرباز شهید و ۲ نفر دیگر زخمی شدند.(۵)

امروز همچنین تعدادی از عناصر مسلح غیرقانونی درحالی که لباس بسیجی به تن داشتند وارد بوکان شده و ضمن سردادن شعارهای ضدانقلابی، نقاط حساس شهر ازجمله چندین پایگاه نظامی را به اشغال درآوردند(۶)

علاوه بر درگیری های شدیدی که امروز بین نیروهای خودی و افراد ضدانقلاب رخ داد، تعدادی از پایگاه های خودی در استان های کردستان و آذربایجان غربی نیز به طور پراکنده با عناصر وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی درگیر بودند.

طبق اعلام سپاه سردشت، پایگاه گچران به مدت یک ساعت با ضدانقلاب درگیر بود که این درگیری درنهایت بدون هیچ گونه تلفاتی به پایان رسید.(۷)

امروز همچنین پایگاه باغان از هنگ ژاندارمری سنندج، پایگاه سوته از هنگ ژاندارمری سقز و پایگاه کیوله از گردان مرزی بانه، با مهاجمان درگیر شدند که این درگیری ها بدون تلفات خاتمه یافت(۸)

از سوی دیگر، به گزارش قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری، درگیری های امروز میان نیروهای پایگاه های گلماوران از گردان مرزی ارومیه، دوآب و رادار از پادگان جلدیان، زین دشت از گردان مرزی خوی و سد قشلاق از هنگ ژاندارمری سنندج، با عناصر ضدانقلاب تلفاتی درپی نداشت(۹)

۱- سند شماره ۸۰۵۹۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۴۵۹۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۱۳۷۲۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین، شماره ۱۳۶، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۱.

۴- سند شماره ۴۱۶۸۰۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا به طرح و عملیات ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۲۲/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۴۱۶۷۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (رکن۳) به مرکز فرماندهی ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران (رکن۳)، ۲۲/۷/۱۳۶۲، ص۱.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۸، ۲۲/۷/۱۳۶۲، صص ۲۲ و ۲۳، ارومیه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۳۵۴۱۵۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از واحد عملیات سپاه سردشت به منطقه ۱۱ قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۳۴۵۹۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

۹- سند شماره ۴۱۶۷۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱ و ۲.

۱

تعدادی از عناصر حزب دمکرات در کامیاران، سلماس و اشنویه، تسلیم یا دستگیر شدند.

فرماندهی سپاه کردستان در گزارشی اعلام کرد: در منطقه کامیاران چندین مقر ضدانقلاب سقوط کرد و ۲ نفر از عناصر حزب دمکرات نیز تسلیم نیروهای خودی شدند.(۱)

علاوه براین، ۴ نفر از چته های حزب دمکرات بدون اسلحه و مهمات امروز خود را به پایگاه فناوین سلماس تسلیم کردند.(۲)

نیروهای سپاه اشنویه امشب در عملیاتی ۳ نفر از چته های حزب دمکرات را که دو قبضه اسلحه و مقداری وجه نقد به همراه داشتند، دستگیر کردند.(۳)

۲

بنیاد امور مهاجرین جنگی کردستان و ستاد بازسازی مسکن روستاهای مناطق جنگی از فعالیت ها و اقدامات خود درزمینه نوسازی مناطق جنگ زده و اسکان مهاجران جنگی گزارش دادند.

به نوشته روزنامه کیهان، بنیاد امور مهاجرین جنگی استان کردستان علاوه بر تداوم کمک به ۱۷۰۰ خانوار با ۸۵۰۰ نفر جمعیت، به ۹۵ درصد از آنان جیره نقدی و خواربار اولیه می دهد. کاظمی مسئول این بنیاد در گفت وگویی با خبرگزاری جمهوری اسلامی گفت: هم اکنون عده ای از مهاجران مریوانی در اردوگاه شهید بروجردی واقع در کیلومتر ۷ جاده سنندج - کامیاران در چادرها اسکان یافته اند که درمورد پرداخت اجاره آنها قرار است اقداماتی انجام دهیم.

وی درمورد اقدامات انجام شده در شروع فصل سرما گفت: تاکنون ۱۲ بلوک که گنجایش ۴۰۰ خانوار را دارد در استان همدان تدارک دیده شده و در استان های لرستان و زنجان نیز پیش بینی هایی شده که درصورت تمایل، مردم مریوان در این اماکن اسکان داده خواهند شد.

کاظمی درخصوص فعالیت های کمک رسانی به مهاجران روستایی نیز اظهار کرد: علاوه بر تهیه اقلامی نظیر خواربار، پتو، چراغ خوراک پزی و سایر وسایل لازم، اقداماتی هم درزمینه پرداخت اجاره منزل مهاجران، تهیه ارزاق عمومی آنها ازطریق شرکت های تعاونی روستایی، کمک به دانش آموزان و رفع مشکلات دام پروران روستایی انجام شده است(۴)

۳

رئیس جمهور امروز پس از دیدار با مسئولان سپاه و بسیج مستضعفین در طرح "لبیک یا خمینی" ثبت نام کرد.

عصر امروز، محسن رفیق دوست وزیر سپاه همراه رئیس ستاد مرکزی سپاه و مسئولان واحد بسیج مستضعفین با آیت الله خامنه ای رئیس جمهور و رئیس شورای عالی دفاع، دیدار و درخصوص طرح "لبیک یا خمینی" با وی گفت وگو کردند. در این دیدار رئیس شورای عالی

۱- سند شماره ۳۵۴۱۵۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه کردستان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۵۴۱۵۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات پایگاه سلماس به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۵۱۵۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، از اطلاعات سپاه اشنویه به اطلاعات قررگاه حمزه سیدالشهدا، ۱۹/۷/۱۳۶۲.

۴- روزنامه کیهان، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۳.

دفاع پس از شنیدن گزارش مسئولان طرح مزبور درباره سازماندهی ارتش بیست میلیونی و پیوستن به پایگاه های مقاومت و استقبال مردم از این طرح، گفت: «در اوایل انقلاب که وقوع انقلاب برای همه شگفت انگیز بود، انسان پیش خود فکر می کرد که این ملت کم کم و به تدریج پیش خواهد رفت و اکنون می بینیم که این ملت با آن ناتوانی سیاسی، مادی و نظامی خود در ابتدا توانست یک قدرت عظیم سیاسی تاریخ بشر را با تمام امکانات و تجهیزات به زانو درآورد و اکنون که کار مسئولین واحد بسیج را می بینیم این احساس بیشتر در ما تقویت می شود. ...»(۱)

وی با اشاره به تکیه بر نیروهای مردمی به عنوان نقطه اساسی این طرح، افزود: «هنر مسئولان جمهوری اسلامی در این است که بتوانند از این مخزن تمام نشدنی نیروهای مردمی به طور صحیح استفاده کنند. این هنر بزرگی بود که امام امت در درجه اول داشتند و توانستند به کار بگیرند و خوشبختانه مسئولین نیز این هنر را به خرج دادند و این سازماندهی اگر به انجام برسد، در بزرگ ترین عملیات می توانید موفق باشید. ... ما از اینکه در کارهای جاری به مردم تکیه کنیم، از اوایل انقلاب تاکنون سود برده ایم و طرز فکر اسلامی ما نیز همین را به ما می آموزد.»(۲)

رئیس جمهور در پایان این دیدار، ضمن آرزوی تداوم پیشرفت و روند موفقیت آمیز "طرح لبیک یا خمینی" پرسش نامه مخصوص طرح را تکمیل و در این طرح ثبت نام کرد.(۳)

۱

سفیر جدید ترکیه در جمهوری اسلامی ایران امروز با رئیس جمهور ملاقات و استوارنامه خود را به وی تقدیم کرد.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، عصمت بیرسل سفیر جدید ترکیه، ضمن تقدیم پیام کتبی کنعان اورن، رئیس جمهور این کشور به آیت الله خامنه ای گفت: «ملت های دو کشور به یکدیگر پیوسته اند و خط مرزی بین دو کشور ایران و ترکیه درحقیقت نوار دوستی بین دو ملت است.» وی افزود قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، ترکیه تنها پلی برای ورود کالاهای غرب به ایران محسوب می شد، درحالی که امروز روابط بازرگانی و همکاری همه جانبه ای بین دو کشور وجود دارد.(۴)

آیت الله خامنه ای نیز ضمن تشکر از پیام صمیمانه رئیس جمهور ترکیه، به سفیر این کشور اطمینان خاطر داد که «دولت و همه مسئولان ایران حداکثر کمک لازم را برای انجام مأموریت وی در ایران انجام خواهند داد. وی روابط امروز بین دو کشور را روابطی شایسته، بسیار خوب و آگاهانه براساس نیازهای هر دو کشور دانست.» رئیس جمهور همچنین حجم مبادلات اقتصادی کنونی دو کشور را نسبت به گذشته در سطح مطلوبی دانست و بر تعمیق روابط دو کشور دراین زمینه تأکید کرد. آیت الله خامنه ای در پایان، ضمن اشاره به اینکه برخورد جمهوری اسلامی ایران با همسایگان مسلمان خود همواره انسانی و شایسته بوده است، گفت: «ما معتقد به صفا و صمیمیت بین همه کشورهای اسلامی هستیم.»(۵)

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه کیهان، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۵- روزنامه اطلاعات، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۱

آیت الله موسوی اردبیلی رئیس دیوان عالی کشور، عصر امروز با گروهی از اهالی و خانواده های شهدای مناطق غرب تهران و اعضای سازمان فجر حزب الله دیدار کرد. وی در این ملاقات ضمن سخنانی به نقش شهدا در پیروزی انقلاب اسلامی اشاره کرد و با انتقاد از نقش ابرقدرت ها در طول جنگ تحمیلی، درمورد تحویل سلاح به صدام و تبلیغات رسانه های خارجی برای تحمیل صلح به ایران گفت: «ما دیگر نمی توانیم در مکانی زندگی کنیم که آن طرف صدام و رژیم منفورش قرار دارند، دشمن و رسانه های وابسته به استکبار جهانی هرروز ندا سر می دهند که فلان کشور به عراق فلان اسلحه یا هواپیما یا موشک را داده است، غافل از اینکه مردمی که بر روی مرگ می خندند از سوپراتاندارد و از آن هم قوی تر و مجهزتر هم نمی ترسند.»(۱)

۲

سرپرست هیئت ایرانی شرکت کننده در بیست وهفتمین اجلاس سالیانه آژانس بین المللی انرژی اتمی مواضع و دیدگاه های ایران درزمینه انرژی هسته ای را تشریح کرد.

رضا امراللهی رئیس سازمان انرژی اتمی کشور و سرپرست هیئت نمایندگی ایران در این اجلاس دیدگاه های ایران را درقالب نطق مشروحی به اطلاع شرکت کنندگان در اجلاس رساند. وی با اشاره به اهمیت علم و صنعت به عنوان دو بازوی سازمان انرژی اتمی گفت: «در کنار دانش هسته ای، اخلاق جایگاه خود را پیدا ننموده است، مصداق بارز این امر بروز فاجعه های هیروشیما و ناکازاکی است.» امراللهی در ادامه درخصوص موضوعاتی نظیر تعلیق عضویت رژیم صهیونیستی در آژانس بین المللی انرژی اتمی، حق انتقال فناوری و تناسب نداشتن سهم مصرف انرژی هسته ای در کشورهای جهان سوم و پیشرفته، رعایت قوانین منع گسترش سلاح های هسته ای، پروژه نیروگاه اتمی بوشهر و لزوم ازدیاد کرسی های شورای حکام به نفع کشورهای درحال توسعه مطالبی را بیان کرد.

رئیس سازمان انرژی اتمی ایران در بخش دیگری از سخنان خود یادآور شد: در اجلاس سال گذشته آژانس انرژی اتمی که اعتبارنامه هیئت رژیم صهیونیستی به دلیل نقض اساسنامه آژانس رد شد، دولت امریکا - که همواره حامی و پشتیبان این رژیم بوده - علناً حمایت خود را از رژیم صهیونیستی اعلام و تهدید کرد درصورت تحقق

۱- همان.

چنین تلاش هایی کمک های مالی خود را به سازمان های مخالف رژیم اشغالگر قدس قطع خواهد کرد. در مقابل این تهدید امریکا، دولت ایران ضمن محکوم کردن برخوردهای اهانت آمیز ایالات متحده امریکا با اعضای آژانس و به منظور مقابله با تهدیدات احتمالی این کشور، پیشنهاد کرد که صندوق ویژه ای تحت نظر رئیس جنبش عدم تعهد ایجاد شده و کشورهای عضو جنبش برای جبران قطع احتمالی کمک های امریکا و رهایی سازمان های بین المللی از قیمومیت امپریالیسم برحسب توانایی خود مبالغی را دراختیار این صندوق قرار دهند.

رئیس سازمان انرژی اتمی ایران در پایان ضمن برشمردن تخلفات امریکا و عدم استفاده صلح آمیز این کشور از انرژی اتمی، درخصوص پروژه نیروگاه اتمی بوشهر گفت: «علی رغم مشکلات ناشی از جنگ، ایران در تمامی زمینه های علمی، صنعتی و اقتصادی پیشرفت های چشمگیری داشته و جهت دستیابی به تکنولوژی هسته ای و فراهم آوردن زیربنای علمی در راستای گسترش علوم و صنایع هسته ای در کشور اقدامات وسیعی صورت گرفته است. به علاوه پژوهش و تحقیق درباره منابع جدید انرژی مانند گداخت هسته ای، استفاده و توسعه تکنولوژی های جدید مانند تهیه و تولید رادیو ایزوتوپ ها به منظور کاربرد آن در پزشکی، کشاورزی و صنعت از دیگر اهداف ایران بوده است. همچنین در سال گذشته، اقدامات اولیه اجرای طرح ایجاد یک مرکز استرلیزاسیون و دیگر کاربردهای اشعه برای استرلیزه کردن لوازم و وسایل مورد نیاز پزشکی، تأمین نیازهای داخلی درزمینه استرلیزه کردن لوازم مورد نیاز بیمارستان ها و مراکز درمانی صورت گرفت.»(۱)

گفتنی است در اجلاس سالیانه آژانس بین المللی انرژی اتمی علاوه بر ۱۱۱ عضو آژانس، نماینده چین - که تقاضای عضویت در این آژانس را کرده است - نیز به عنوان عضو ناظر شرکت دارد.(۲)

۱

اظهارات مقامات بلندپایه ایرانی مبنی بر بستن تنگه هرمز درپی تحویل جنگنده های سوپراتاندارد به عراق، موجب واکنش امریکا و انگلیس برای حضور فعال نظامی در منطقه خلیج فارس و افزایش قیمت نفت شده است.

خبرگزاری آسوشیتدپرس دراین زمینه گزارش داد که باتوجه به اتمام مأموریت ۱۶۰۰ تفنگ دار امریکایی در لبنان و تثبیت آتش بس در این کشور، به این واحد آبی - خاکی (شامل ۲۰۰۰ نفر) دستور داده شد برای مقابله با تهدیدات ایران درخصوص بستن تنگه هرمز به اقیانوس هند بروند. ناو ۴۰ هزار تنی "تاراواو" همراه دو واحد آبی - خاکی حامل تفنگ داران

ص: ۱۰۲۷

۱- همان، ص۴.

۲- روزنامه صبح آزادگان، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۳.

امریکـایی امروز از کانـال سوئز عبور کرد. منابع پنتاگون گفتنـد بالگردهای مسـتقر در ناوهای هواپیمابر امریکا قادرنـد مین هایی که ایرانی ها در تنگه هرمز کار بگذارند را خنثی کنند.(۱)

روزنـامه کیهـان نیز در شـماره امروز خود نوشت: امریکـا و دیگر کشورهـای صـنعتی برای جلوگیری از بسته شـدن تنگه هرمز توسط ایران به هر اقدامی دست می زنند. به همین منظور، ناو هواپیمابر رنجر همراه ۶ ناو دیگر با پیش بینی یک بحران جدید در خلیج فارس از امریکای مرکزی به اقیانوس هند آمده است. انگلیس نیز ناو هواپیمابر اینوینسل (شکست ناپذیر) را به این منطقه فرستاده است.(۲)

بـه گزارش خبرگزاری آلمـان غربی، درپی تهدیـد ایران مبنی بر بسـتن تنگه هرمز، قیمت نفت خـام در بازارهـای جهـانی و همچنین قیمت سـهام کمپـانی هـای داخلی نفت امریکـا در بورس سـهام امریکا رو به افزایش گـذاشت؛ براساس این گزارش، قیمت نفت خام امروز در نیویورک با ۳۸ سنت افزایش، به ۲۰ دلار و ۸۵ سنت رسید.(۳)

۱

مسـئله تحویل سوپراتانـداردها به عراق، پیامدهای سیاسـی و نظامی آن و نگرانی کشورهای غربی درمورد احتمال بسـته شدن تنگه هرمز امروز نیز در کانون توجه مطبوعات و رسانه های گروهی جهان قرار داشت.

سـه روزنـامه انگلیسـی دیلی میـل، گـاردین و دیلی تلگراف اقـدام دولـت سوسـیالیست فرانسه در تحویـل هواپیماهـای سوپراتانـدارد به عراق را با عباراتی مانند "دیوانگی فرانسه"، "سوداگری مرگ" و "غیرمسئولانه" تقبیح کردند.(۴۳)

روزنامه فایننشال تایمز در مقاله ای به بررسـی ورود جنگنده های فرانسه به عراق و میزان تأثیر این سـلاح ها بر حملات ضـربتی عراق به بازرگانی نفت ایران پرداخته است. این روزنامه در مقاله مذکور اقدام دولت فرانسه را غیرمسئولانه دانسته و با یادآوری بن بست نظامی اخیر در جنگ ایران و عراق به یک جنگ فرسایشـی اقتصادی در پشت این بن بست اشاره کرده است. به نوشته این روزنامه، فرانسه از یک سو معتقد است استفاده از موشـک های اگزوسه سرسـختی ایران را کاهش داده و این کشور را به پای میز مـذاکره خواهـد کشانـد، ازطرف دیگر با درنظرگرفتن مشـکلات اقتصادی داخلی فرانسه می توان درک کرد بدهی های عراق به فرانسه راه گریزی برای مشکلات فرانسه باشد.(۴)

روزنامه تایمز نیز در تحلیلی مسدودشدن تنگه هرمز را خودکشـی اقتصادی برای ایران توصیف کرد و این عمل را موجب تغییر چهره جنگ خلیج فارس و مداخله نظامی امریکا و

ص: ۱۰۲۸

۱- روزنامه کیهان، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۲- روزنامه کیهان، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۶، ۲۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱۵ و ۱۶.

۴- همان، ص۱۶.

انگلیس در این منطقه دانست. این روزنامه به نقل از ژاک شیراک نخست وزیر سابق فرانسه و شهردار کنونی پاریس، نوشت: لازم بود که عراق از تسهیلاتی برای دفاع از مرزهای خود استفاده کند. زیرا این تنها چاره مقابله با نیروهای جمهوری اسلامی بود که برتری آنان بر همه واضح و روشن است.(۱)

به گزارش روزنامه لوموند، برخی گروه های متمایل به حزب سوسیالیست فرانسه نیز از تحویل سوپراتانداردها به عراق انتقاد کرده اند، یکی از این گروه ها کنفدراسیون دمکراتیک کارگران است که ادعای دولت فرانسه مبنی بر صلح طلبانه بودن این اقدام را رد کرده است. لوموند به ورود فرانسه در جنگ خلیج فارس اعتراض کرده است.(۲)

رادیو اسرائیل نیز در گزارشی تفسیری به تهدیدات ایران درخصوص بستن تنگه هرمز و نگرانی محافل غربی از این موضوع پرداخته است. این رادیو به نقل از کارشناسان نظامی غرب مدعی شد که ایران به علت فقدان امکانات نظامی کافی بعید به نظر می رسد بتواند تنگه هرمز را مسدود کند. کارشناسان مؤسسه مطالعات راهبردی لندن نیز گفته اند به نظر نمی رسد ایران بیش از ۴۰ هواپیمای قابل استفاده و تعداد کمی کشتی دراختیار داشته باشد. این کارشناسان افزودند که مین گذاری ۳۸ کیلومتر عرض تنگه هرمز کار بسیار مشکلی است و به نظر نمی رسد ایران تعداد کافی مین برای این کار دراختیار داشته باشد.(۳)

۱

اهداف کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس از برگزاری مانور سپر جزیره و توان دفاعی این کشورها، موضوعاتی است که امروز رادیو کویت و خبرگزاری آسوشیتدپرس به بررسی آن پرداختند.

به گزارش رادیو کویت عربی، هدف از مانور "سپر جزیره" تأکید بر این است که حفظ امنیت منطقه خلیج فارس فقط بر عهده دولت های منطقه و بدون مداخله خارجی می باشد. این مانور همچنین درپی افزایش کارایی رزمی زمینی و استفاده از سلاح و تدارکات مدرن و آزمایش قدرت جابه جایی نیروها در کشورهای عضو شورا می باشد. نیروی هوایی ابوظبی اقدام به تأمین پوشش هوایی برای اولین مانور مشترک دولت های شورای همکاری کرده است.(۴)

گفتنی است ایده راهبردهای مشترک دفاعی و اقتصادی در میان کشورهای خلیج فارس برای اولین بار در دهه ۱۹۷۰ مطرح شد و یک سری از تحولات هشداردهنده در سال ۱۹۷۹ مانند انقلاب اسلامی ایران، افزایش قیمت نفت، تصرف مسجد بزرگ مکه و حمله شوروی به افغانستان ایجاد یک سازمان منطقه ای را تسریع کرد.(۵)

خبرگزاری آسوشیتدپرس نیز در تفسیری به گردهمایی نیروهای مسلح کشورهای عضو شورای

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۷/۱۳۶۲، صص ۱۶ و ۱۷.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۶، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۳۸.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۷، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۷.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۷/۱۳۶۲، صص ۹ - ۸، رادیو اسرائیل، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ساعت ۱۹.

۵- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۳.

همکاری خلیج فارس که با شعار "ثبات ازطریق وحدت" در امارات(۱) برگزار می شود پرداخته است.

طبق گفته منابع مطلع غربی، عربستان و کویت با گردان های ۱۰۰۰ نفری و بحرین و قطر با گروه های ۱۰۰ تا ۳۰۰ نفری و امارات با یک گردان و عمان با ۳۵۰ سرباز در این مانورها شرکت کرده اند. درواقع این کشورها به طور جدی سرگرم بررسی امکانات ایجاد یک ناتو در ابعاد کوچک تر برای خودشان هستند. این مانورهای مشترک نظامی مطمئناً به یک نیروی واکنش سریع بدل خواهد شد که قادر به دفاع از منطقه در مقابل تهدیدهای خارجی خواهد بود.

آسوشیتدپرس افزود منابع دیپلماتیک عرب اعتراف کردند که نیروهای مسلح مشترک شورای همکاری خلیج فارس قادر به مقاومت در مقابل تهدیدات خارجی ابرقدرت ها و ایران و عراق نخواهند بود و درصورت حمله باید از امریکا درخواست کمک کنند. این منابع، تعداد نیروهای نظامی کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس را این طور اعلام کردند: بحرین ۲۵۵۰ نفر، کویت ۱۲۴۰۰، عربستان ۵۲ هزار نفر، عمان ۱۵ هزار نفر، امارات ۴۸ هزار نفر و قطر ۵ هزار نفر. این در حالی است که براساس این گزارش ایران ۲۳۵ هزار و عراق ۳۰۰ هزار نیرو دارد.(۲)

۱

چهار فروند هواپیمای عراقی برای بارگیری تجهیزات نظامی در یکی از شهرهای مرکزی فرانسه فرود آمدند. همچنین مقرر شده تعدادی تکنیسین فرانسوی به عراق اعزام شوند.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، بعدازظهر امروز، چهار فروند هواپیمای باربری عراقی (از نوع ایلوشین ۷۳) به منظور بارگیری تجهیزات نظامی در فرودگاه غیرنظامی شهر شاتورو در مرکز فرانسه فرود آمدند. این هواپیماها در سه سال گذشته به طور مداوم تجهیزات و مصنوعات کارخانجات فرانسوی "داسو مانروا" و کارخانه هوایی فضایی را حمل می کردند. آندره بلاک برنارد دبیرکل اتاق بازرگانی شهر شاتورو، اعلام کرد که هواپیماهای مزبور حامل محموله حساس به مقصد عراق می باشند. وی از ذکر این نکته که آیا این محموله قطعات یدکی سوپراتاندارهای تحویل شده به عراق است، خودداری کرد. برنارد ضمن تأکید بر رفت وآمد غیرمعمول هواپیماهای عراقی باتوجه به تعطیلی کارخانجات فرانسوی در ماه اوت، افزایش این پروازها را در فصل پاییز عادی دانست.

امروز همچنین خبرگزاری فرانسه خبر داد: قرار است یک گروه ده نفری متشکل از

ص: ۱۰۳۰

۱- در ابتدا قرار بود این مانورها در عمان برگزار شود، اما رهبران سیاسی این کشور به برنامه ریزان توصیه کردند برای اجتناب از بروز اختلاف با ایران، محل مانورها را به امارات انتقال دهند.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۶، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۲۲.

تکنیسین ها و مکانیسین های فرانسوی به منظور کمک به خلبانان و مکانیسین های عراقی در امر نگهداری هواپیماهای سوپراتاندارد به بغداد اعزام شوند.(۱)

۱

به دنبال سفر ماه گذشته وزیر امور خارجه عراق به مصر، وزیر امور خارجه مصر نیز در چند روز آینده به عراق سفر می کند.

به نوشته روزنامه شرق الاوسط، کمال حسن علی وزیر امور خارجه مصر، در چند روز آینده به بغداد سفر می کند. وی در این سفر که بعد از قطع روابط مصر با کشورهای عربی انجام می گیرد، با رئیس جمهور عراق ملاقات و نامه ای از مبارک درمورد تحولات اخیر منطقه غرب آسیا را به او تسلیم خواهد کرد. گفت وگوهای کمال حسن علی با مقامات عراقی درباره توسعه همکاری های بین دو کشور، برخی مسائل کشورهای عربی، جنگ ایران و عراق و بحران لبنان خواهد بود. در این سفر همچنین نتایج تماس ها و مذاکرات طارق عزیز با هیئت نمایندگی کشورهای عربی در نیویورک به منظور شرکت در مجمع عمومی سازمان ملل بررسی خواهد شد. این روزنامه افزود: «ابوغزاله وزیر دفاع مصر، تأکید کرده که مصر حاضر است موشک های دفاعی زمین به هوا ساخت مصر به نام (عین المقر) را به عراق تحویل دهد. این موشک ها شبیه موشک های سام۷ روسی است و مصر سالانه ۲۰۰ موشک از این نوع تولید می کند. مصر [قبلاً] توپ های ۱۱۵ م.م که روی تانک های تی۶۲ نصب می شود به عراق تحویل داده است.»(۲)

۲

امروز دانشجویان ایرانی مقیم لندن در اعتراض به حمایت های فرانسه از رژیم عراق دست به تظاهرات زدند.

انجمن اسلامی دانشجویان ایرانی در لندن (عضو اتحادیه انجمن های اسلامی دانشجویان در اروپا)، تظاهراتی علیه سیاست های دولت فرانسه در حمایت از عراق برگزار کردند. تظاهرکنندگان با تسلیم بیانیه ای به سفیر فرانسه در لندن، ضمن محکوم کردن کمک های تسلیحاتی دولت فرانسه به صدام، اعلام کردند تداوم کمک های فرانسه به عراق علی رغم اینکه سرنوشت حکومت فرانسه را به دیکتاتوری مانند صدام پیوند می زند، موجب می شود منافع فرانسه در سراسر جهان مورد تهدید جدی قرار بگیرد.(۳)

۳

تعدادی از دانشجویان ایرانی عضو گروه های چپ گرا دفتر شرکت هواپیمایی ملی ایران در شهر

۱- همان، صص ۲۱ و ۲۲.

۲- همان، ص۲.

۳- روزنامه کیهان، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۲۶.

فرانکفورت را به اشغال خود درآوردند.

رادیو کلن در گزارشی اعلام کرد: هجده نفر از دانشجویان ایرانی عضو سازمان چریک های فدایی خلق به مدت یک ساعت دفتر شرکت هواپیمایی ملی ایران (هما) در شهر فرانکفورت جمهوری فدرال آلمان را اشغال کردند. این دانشجویان قصد داشتند تا با اقدام خود توجه افکار عمومی را به پاک سازی نیروهای چپ در درون نظام و وضعیت زندانیان سیاسی وابسته به این سازمان ها و عدم آزادی مطبوعاتی در نظام جمهوری اسلامی جلب کنند.(۱)

۱

یک روزنامه نگار هندی که اخیراً از عراق دیدن کرده است، اوضاع اقتصادی این کشور را تحت تأثیر جنگ و پیامدهای ناشی از آن بحرانی توصیف کرد.

به نوشته شماره امروز روزنامه کیهان، این روزنامه نگار هندی مشاهدات خود را درمورد آثار جنگ تحمیلی در داخل عراق، کمبود کالاهای مورد نیاز مردم، حضور کارگران خارجی برای پرکردن خلأ ناشی از حضورنداشتن مردان عراقی و همچنین تهدید و تطمیع مردم به منظور جلب رضایت آنها برای تداوم جنگ با جمهوری اسلامی ایران تشریح کرد.

به گفته وی، خستگی مردم عراق از جنگ و روحیه ضعیف آنها در بغداد کاملاً محسوس است. رژیم عراق برای کسب رضایت مردم در قبال کثرت کشته های جنگ از شیوه هایی مانند تطمیع، تهدید، اعطاء زمین، نشان و مدال - حتی به کودکان - استفاده می کند. کمبود مواد غذایی، گرانی و تورم به خوبی محسوس است، به گونه ای که روزنامه های داخلی این کشور نیز به این امر اعتراف کرده اند.

به گفته این خبرنگار هندی، وضعیت ناهنجار عراق موجب شده تا ارزش دینار عراق کاهش یافته و کالاهای کمیاب با دلار به فروش برسد. همچنین رژیم عراق برای رفع نیازهای مالی خود اقدام به انتشار اوراق قرضه جایزه دار تحت عنوان پشتیبانی از جنگ قادسیه صدام کرده و بانک های این کشور به منظور جلب اعتماد مردم تبلیغات وسیعی می کنند و با اختصاص جوایزی سعی در جذب سرمایه های محدود مردم دارند(۲)

به نوشته روزنامه اطلاعات، وی در پایان نتیجه گیری کرده که بعید است عراق بتواند به حیات خود ادامه دهد، زیرا از یک سو علاوه بر اوضاع وخیم اقتصادی تبلیغات این کشور نیز بر محور جنگ عرب و عجم قرار دارد که این امر با بی تفاوتی مردم مواجه شده است. از سوی دیگر، حضور نیروهای مصری، بنگلادشی، هندی و... در ادارات و سازمان های عراق، که با کمبود نیروی انسانی داخلی مواجه است، موجب افزایش کینه مردم عراق به صدام شده است.(۳)

ص: ۱۰۳۲

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۶.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۷، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۸.

۳- روزنامه کیهان، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۲۴.

هم زمان با برقراری آتش بس در لبنان، درگیری بین نیروهای مخالف دولت با ارتش و فالانژیست ها ادامه دارد. گروه های مخالف دولت ازجمله حزب سوسیالیست پیشرو خواستار تحکیم آتش بس و برگزاری اجلاس آشتی ملی در این کشور هستند.

خبرگزاری فرانسه به نقل از رادیو صدای رژیم لبنان گزارش داد، ارتش لبنان متشکل از همه گروه های مسیحی در نزدیکی فرودگاه بیروت و منطقه اقلیم الخروب با دروزی ها درگیر شده است. حزب سوسیالیست پیشرو (دروزی ها) به رهبری ولید جنبلاط اصرار دارد که فالانژیست ها منطقه الخروب را بدون قیدوشرط ترک کنند.(۱) این درحالی است که نیروهای رژیم صهیونیستی از رودخانه اولی عبور کرده و وارد مناطق برچه و بصیر در شمال صیدا شدند.

از سوی دیگر، ولید جنبلاط که برای دیدار با اولاف پالمه نخست وزیر سوئد و معاون بین الملل سوسیالیست، و جلب حمایت این سازمان در درگیری جاری میان دروزی ها و دولت لبنان به سوئد رفته بود، درپی درگیری های اخیر لبنان و متزلزل شدن آتش بس سفرش را نیمه تمام گذاشت.

به گزارش خبرگزاری رویتر، جنبلاط با اشاره به لزوم تحکیم آتش بس به خبرنگاران گفت: «آتش بس در لبنان رعایت می شود، ولی بسیار متزلزل است و ما مجبوریم ببینیم چه پیش می آید.» وی اظهار امیدواری کرد که مذاکرات آشتی ملی با حکومت امین جمیل مشروط بر پیداشدن یک محل برای انجام آن و تحکیم آتش بس پانزده روزه لبنان هفته آینده شروع شود. جنبلاط همچنین گفت که مایل است بدون شرایط قبلی با رهبران حکومتی دیدار کند.

آسوشیتدپرس نیز از پاریس گزارش داد: جنبلاط پس از ملاقات با پالمه عازم پاریس شد و در طول اقامتش در پاریس قرار است با ریمون اده از رهبران جامعه مسیحی لبنان، که از ۱۹۷۷ به صورت تبعید اختیاری در پاریس به سر می برد و از وی برای شرکت در اجلاس آشتی ملی لبنان دعوت شده است، دیدار کند.(۲)

محل برگزاری اجلاس آشتی ملی از موضوعات مورد اختلاف طرفین است. به گزارش خبرگزاری یونایتدپرس از بیروت، جنبلاط با پیشنهاد برگزاری مذاکرات در کاخ ریاست جمهوری (در بعبدا) مخالفت کرد. دولت نیز پیشنهاد جنبلاط مبنی بر برگزاری مذاکرات بر روی عرشه یک کشتی یونانی را رد کرد.

در همین زمینه رفیق حریری نماینده رژیم سعودی به منظور شرکت در کنگره آشتی ملی در لبنان بامداد امروز وارد بیروت شد.(۳)

ص: ۱۰۳۳

۱- روزنامه اطلاعات، ۱۹/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- روزنامه کیهان، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۲۶.

۳- روزنامه اطلاعات، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

موافقان و مخالفان یاسر عرفات بعدازظهر امروز در دمشق با یکدیگر درگیر شدند.

به گزارش خبرگزاری رویتر از دمشق، درگیری علیه رئیس کمیته اجرایی سازمان آزادی بخش فلسطین در دمشق به خیابان های این شهر کشیده شد. در جریان این درگیری های مسلحانه یک نفر کشته شد. به گفته منابع فلسطینی، هدف ناراضیان تصرف آخرین دفتری است که تحت کنترل هواداران عرفات قرار دارد. این دفتر مرکز بسیج و سازماندهی به ریاست محمد قمین نماینده عرفات در مذاکرات آینده بین مخالفان است. به گفته این منابع ناراضیان پس از درگیری کنترل این دفاتر را به طور کامل در دست گرفته اند.

احمد عبدالرحمن سخنگوی عرفات دراین باره گفت: در میان مهاجمان به دفاتر الفتح دمشق، اعضای جبهه خلق برای آزادی فلسطین (به رهبری احمد جبریل) که تحت حمایت سوریه است نیز شرکت داشتند. همچنین اعضاء و کارکنان دفاتر الفتح که در محاصره هستند، در پیام هایی حمایت خود را از عرفات اعلام کردند. خالد الحسن عضو کمیته مرکزی الفتح که رایزن عرفات در مذاکرات جده برای جلب حمایت عربستان از سازمان آزادی بخش است، اظهار کرد شورشیان الفتح امکان ایجاد یک رهبری جدید برای این جنبش را ندارند و روابط با ابوصالح به یک نقطه بازگشت ناپذیر رسیده است(۱)

ص: ۱۰۳۴

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۳.

روزشمار جنگ چهارشنبه ۲۰ مهر ۱۳۶۲ ۵ محرم ۱۴۰۴ ۱۲اکتبر ۱۹۸۳

۱

فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه در ادامه جلسات خود برای کسب هماهنگی های نهایی در آستانه اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، امروز نیز جلساتی را به منظور رفع مشکلات اساسی درزمینه توپخانه، ضعف مهندسی رزمی، تدارکات و دیگر مسائل برگزار کردند.

فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، مسئول طرح و عملیات این قرارگاه و شفیع زاده مسئول توپخانه قرارگاه خاتم با برگزاری نشستی در پادگان مریوان (دره تفی) به بررسی مشکل توپخانه و سازمان رزم در عملیات والفجر۴ پرداختند. در این جلسه فرماندهان سپاه باتوجه به تجربه ناهماهنگی ها در تعامل با ارتش برای تدارک و تأمین توپخانه به ویژه ضعف شدید پوشش توپخانه های ارتش در عملیات والفجر۲ چندان به کار مشترک با ارتش در این عملیات خوش بین نبودند. دراین زمینه مسئول توپخانه قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در گزارشی از وضعیت کلی توپخانه، تعداد توپخانه های ارتش را ۲۷ تا ۳۰ آتشبار و تعداد توپخانه های سپاه را ۹ تا ۱۰ آتشبار عنوان کرد و افزود در عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر ما سازمان رزمی توپخانه ارتش را قبول داریم، ولی برخی مسائل و پیوست های طرح عملیات، باید به صورت مشترک و با امضای ارتش و سپاه به کلیه رده ها ابلاغ شود. درمورد کیفیت توپ ها و مسئله دیده بانی مشکل خاصی نیست، اما درزمینه کمبود مهمات و ضرورت تأمین آن باید فکر اساسی کرد.(۱)

پس از جلسه فرماندهان درزمینه تأمین و تدارک توپخانه، در بخش دیگری از جلسات امروز علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، در گفت وگو با مسئول مهندسی قرارگاه کربلا ضمن گلایه از ضعف واحدهای مهندسی رزمی و تدارکات(۲)، برخی ناهماهنگی ها به ویژه نبود اطلاعات شفاف از امکانات و ادوات لشکرها و مشکلات تدارکاتی را از عوامل مؤثر در تأخیر اجرای عملیات قرارگاه مقدم حمزه برشمرد.(۳)

۱- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۸۰ - ۷۸؛ و - سند شماره ۱۳۰۸۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه طراحی و آماده سازی عملیات قرارگاه حمزه، عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۲۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۸۲)، صص ۳ - ۱.

۲- مشروح اظهارات فرمانده قرارگاه مقدم حمزه درباره ضعف واحدهای مهندسی رزمی و تدارکات در ضمیمه این گزارش آمده است.

۳- سند شماره ۱۳۰۸۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه با فرماندهی قرارگاه حمزه، عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۲۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۸۳)، صص ۳۰ - ۱۵.

علاوه بر جلسات فوق امروز واحدهای اطلاعات - عملیات قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه نیز در نشستی ضمن ارائه گزارشی از آخرین شناسایی لشکرها و محورها، توان قوای نظامی ایران و عراق را به صورت تطبیقی بررسی کردند. براساس اظهارات فرماندهان حاضر در این جلسه، در جبهه خودی استعداد سپاه شامل لشکرهای ۲۵ کربلا با ۶ گردان، ۳۱ عاشورا با ۶ گردان، ۸ نجف با ۷ گردان، ۱۴ امام حسین(ع) با ۷ گردان، ۴۱ ثارالله(ع) با ۴ گردان و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) با ۴ گردان می باشد. در ادامه غلامعلی رشید در جمع بندی صحبت های فرماندهان با بیان اینکه «طبق مقیاس گردانی، ما حدود ۱۲ گردان نیروی پیاده کم داریم از عراق، تا مساوی بشویم»، جدول مقایسه تطبیقی توان نظامی ایران را چنین ترسیم کرد:(۱)

۵۰۰۰۰ نفر(۲)

۱

امروز جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه با حضور عناصر ستاد جنگ های نامنظم و گروه کومبا۱۱(۳) در قرارگاه مقدم حمزه در پادگان مریوان (دره تفی) تشکیل شد. این جلسه درحالی برگزار می گردد که استفاده از عناصر معارض داخلیِ عراق برای اجرای عملیات نامنظم و ایذایی علیه دشمن جبهه جدیدی است که قرارگاه حمزه سیدالشهدا در مرزهای غربی کشور گشوده است. در این راستا، هم زمان با عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، اجرای عملیات چریکی شبانه در محور دزلی - جاده سیدصادق به شانه دری در دستور کار قرار گرفته است؛ این اقدام علاوه بر افزایش نقاط درگیری دشمن و جلوگیری از لورفتن فلش اصلی حمله ایران، کاهش فشار پاتک ها و تجزیه توان پاسخ گویی ارتش عراق در منطقه عملیات والفجر۴ را هم به دنبال خواهد داشت.

در این جلسه سروان صفایی از ستاد جنگ های نامنظم گزارشی از اقدامات چریکی و

۱- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸۳ - ۸۲.

۲- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۹۷ - ۹۶.

۳- این جلسه با حضور سرهنگ جمالی، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، جانشین نزاجا، سرهنگ قوید ل رکن۲ نزاجا، امیربیگی فرمانده قرارگاه مقدم حمزه از ارتش، حمید مسئول اطلاعات از مسئولان سپاهی و سرگرد صفایی از مسئولان ارتشیِ ستاد جنگ های نامنظم مریوان، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، سالکی جانشین قرارگاه مقدم حمزه در دره تفی برگزار شد.

نامنظم در محور دزلی - جاده سیدصادق به شانه دری و به ویژه وضعیت گروه کومبا۱۱[(۱)] - که یکی از عناصر اصلی این عملیات است - بیان کرد. وی ضمن تشریح وضعیت دشمن و طرح عملیات چریکی در محدوده محور دزلی - جاده سیدصادق به شانه دری، درمورد توجیه منطقه و عناصر مستقر در آن گفت: براساس مأموریتی که به ما واگذار شد به منظور استفاده از کلیه نیروها و گروه های حاضر در منطقه برای انجام اقدامات ایذایی و چریکی در عمق خاک عراق ستادی به نام جنگ های نامنظم تشکیل دادیم. طبق شناسایی های انجام شده، ارتفاعات مله خور در امتداد ارتفاعات سورن واقع شده و در ادامه آن در خاک عراق ده احمدآوا است که در جنوب غربی ده شیرمر برای نفوذ نیروهای ایرانی در نظر گرفته شده است. در این منطقه گروه های گوناگونی از معارضین عراقی فعال هستند و برای اینکه اختلافات فکری گروه ها به درگیری میان آنان منجر نشود، قیاده ها، سوسیالیست ها و کمونیست ها ستادی را به منظور هماهنگی و اجرای عملیات چریکی تشکیل داده اند و اقداماتی هم انجام می دهند.

سرگرد صفایی در ادامه به تبیین اقدامات دیگر این ستاد ازجمله اعزام دیده بان های نفوذی به منظور شناسایی و انهدام توپخانه های عراق در این منطقه پرداخت و گفت: در شمال شرقی احمدآوا روستایی به نام شیرمر وجود دارد که نیروهای خودی با لباس کردی در آنجا فعالیت دارند. اخیراً پس از آنکه ارتش عراق از رفت وآمد نیروهای ایرانی به داخل شیرمر و احمدآوا اطلاع پیدا کرد با ۲ هلیکوپتر و ۲۰ تانک به اضافه کاتیوشا به ده شیرمر حمله کرد. درپی این حمله ارتش عراق، عناصر فعال مرتبط با ایران، که به صورت مشترک با دشمن مبارزه می کردند، وارد عمل شده و سوسیالیست ها ۶ تا کشته دادند، خود واحد ۲ شهید داد و از کمونیست ها هم تعدادی زخمی شدند. همچنین در این حمله دیده بان نفوذی ما به اسارت دشمن درآمد و به پادگان سیدصادق منتقل شد. در درگیری پیش آمده توپخانه ایران فقط سه گلوله شلیک کرد و گلوله توپ دقیقاً به ساختمانی اصابت کرد که محل تشکیل جلسه توجیه افسران بود و براثر این بمباران ۲ معاون لشکر و ۲۵ نفر کشته شدند.[(۲)]

براساس شناسایی های نیروهای خودی، دره ها و نیروهای مستقر در این منطقه که برای عملیات چریکی در محدوده محور دزلی - جاده سیدصادق به شانه دری، در نظر گرفته شده است عبارت اند از:

۱. دره سمت راستِ ده شیرمر به نام کوشکناف که ۱۵۰ نفر قیاده های خودی در آن مستقرند.

۲. در امتداد آبراه ماهی شاه به دره خورنوازان یک پایگاه چریکی است که ۱۷۰ تن از نیروهای قیاده موقت، بارزانی ها و سربازهای پیشتاز در آن حضور دارند؛ از آنجا که این پایگاه در معرض بمباران و گلوله باران توپخانه دشمن قرار ندارد از امنیت بسیار زیادی برخوردار است.

۳. پس از آن اولین دره، هرمله است که یک پاسگاه چریکی در این منطقه وجود دارد و ۷۰ نفر از نیروهای بسیج در آن هستند.

۱- اطلاعات تکمیلی درباره چگونگی تشکیل قرارگاه رمضان در ضمیمه اول این گزارش درج شده است.

۲- سند شماره ۱۳۰۸۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه با فرماندهی قرارگاه حمزه، عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۲۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۸۴)، صص ۱۵ -

۴. سپس بیشتر منطقه، آبراه است که دره خیلی باریکی به نام دره سوسیالیست ها قرار دارد که از هر نظر حفاظت دارد و حدود ۱۵۰ سوسیالیست مسلح در آن مستقرند و به گفته خود آنها، درصورت لزوم قادر به فراخوان ۳۰۰ نیروی دیگر هم می باشند. علاوه بر این دره، دره دیگری به نام دره کمونیست ها هم وجود دارد که به علت طرز تفکرشان ارتباطی با آنان و اطلاعی از وضعیتشان نداریم.

۵. دره آخر نیز دره چنار است که ۶۰ نفر از عناصر بسیج لشکر اسلامی عراق، ۲۴ نفر برادرهای سرباز پیشتاز، یک نیروی مخصوص و ۶۰ نفر قیاده موقت در آنجا حضور دارند.(۱)

در ادامه جلسه، این فرمانده ستاد جنگ های نامنظم به تشریح اهمیت عملیات چریکیِ شبانه در محور دزلی - جاده سیدصادق به شانه دری،(۲) پرداخت و گفت: شناسایی جاده های منطقه ازجمله محورهای چناره به جاده های خورمال و سیدصادق انجام شده و ارتش عراق به احتمال زیاد یک تیپ را مأمور حفاظت جاده سیدصادق کرده است. وی در ادامه ضمن تبیین اهمیت تصرف ارتفاعات مشرف بر شهر خورمال در افزایش ضریب پیشروی در عمق، از فرماندهان حاضر در جلسه خواست که نیرو، امکانات و ادوات بیشتری دراختیار ستاد جنگ های نامنظم قرار گیرد و افزود: از چناره امکان نفوذ به جاده های سابق خورمال و سیدصادق و شانه دری وجود دارد و سیم خاردارها و میادین مین نامنظم و محدود برای ایجاد وحشت در یگان های چریکی تعبیه شده و عمدتاً قابل عبور است. درصورت اجرای عملیات در شب صددرصد می توانیم جاده سیدصادق به شانه دری را بسته نگه داریم، اما در روز به علت حضور هلیکوپترهای دشمن، انسداد جاده امکان پذیر نیست مگر اینکه با پوشش هوایی یا ضدهوایی سهند و موشک مالیوتکا جاده را تهدید کنیم. علاوه بر ادوات و امکانات، برای حل مشکل کمبود نیرو باید فکری بشود، علاوه بر ۳۰۰ نیروی بارزانی که دراختیار ماست به ۱۰۰ تن از عناصر سوسیالیست و ۲۰۰ تا ۴۰۰ نفر از برادران بسیج نیز نیاز داریم.(۳)*(۴)

۱

پس از ابلاغ روز گذشته فرماندهی کل سپاه، قرارگاه نجف مأموریت یافت دو عملیاتِ بنا به دستور (ارتفاعات منطقه دربندیخان و ارتفاعات منطقه مهران) را به منظور تقویت عملیات اصلیِ دهانه شیلر به مرحله اجرا درآورد. به همین منظور امروز محسن رضایی در دومین نشست پیاپی خود با محمدعلی جعفری، محمدابراهیم همت و اکبر زجاجی ابهامات احتمالی پیش روی اجرای عملیات های قرارگاه نجف را بررسی کرد.

در این نشست فرمانده قرارگاه نجف با اشاره به اصلی بودن عملیات قرارگاه مقدم حمزه در

۱- همان، صص ۱۳ - ۱۱؛ و - سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸۹ - ۸۸.

۲- توضیحات واحد روابط بین المللی سپاه درمورد اهمیت عملیات چریکی شبانه در این محور در ضمیمه دوم گزارش آمده است.

۳- * توضیحات بیشتر درباره تاریخچه جنگ های نامنظم بعد از انقلاب اسلامی در ضمیمه سوم این گزارش آمده است.

۴- سند شماره ۱۳۰۸۴/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۹ - ۳۶؛ و - سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۹۱ - ۹۰.

منطقه دهانه شیلر و فرعی بودن دو عملیاتِ بنا به دستورِ قرارگاه نجف در مناطق مهران و دربندیخان، مشکل محدودیت زمانی و کمبود نیرو را از ابهامات پیش روی اجرای عملیات قرارگاه نجف عنوان کرد. وی در توضیح این مسئله گفت: باتوجه به ابلاغ فرماندهی کل سپاه مبنی بر آماده سازی عملیات منطقه مهران در عرض ده روز، درصورتی که نقل وانتقال ها فقط به جابه جایی نیرو منحصر باشد، ده روز فرصت مناسبی است، ولی اگر نقل وانتقال ها ادوات و تجهیزات را هم دربر بگیرد این زمان کم خواهد بود و از آنجا که آماده سازی منطقه مهران مستلزم جابه جایی نیرو و ادوات است نیاز به وسایل ترابری است. محمدعلی جعفری افزود: علاوه بر محدودیت زمانی، طبق اعلام سرهنگ صیاد شیرازی، تیپ ۳۰ گرگان ارتش توانایی اعزام ۵ گردان خود به منطقه مهران را ندارد و براساس تجارب اقدامات مشترک قبلی هم، حداقل ۱۵ روز طول می کشد تا یگان های ارتش پای کار بیایند.

در ادامه، فرمانده قرارگاه نجف ضمن اشاره به عملیات در سه منطقه دهانه شیلر، منطقه دربندیخان و منطقه مهران، پیشنهادی را درمورد اجتناب از تقسیم نیروهای لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) به عنوان یکی از ارکان این قرارگاه مطرح کرد و گفت: در وضعیت فعلی بهتر است عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر به عنوان تک اصلی اجرا شود و هم زمان با آن، عملیات والفجر۵ به صورت محدود و فرعی در منطقه بمو و شاخ خشیک به مرحله اجرا درآید؛ فقط به جای تقسیم لشکر۲۷ در بین منطقه شیلر و دربندیخان، نیروهای لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) به منطقه دهانه شیلر اعزام شوند. عملیات تکمیلی والفجر۳ در منطقه مهران زمان زیادی از ما خواهد گرفت و بهتر است ۷ تا ۸ روز بعد از شروع عملیات مناطق دهانه شیلر و بمو اجرا شود.

فرمانده لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) در تکمیل اظهارات عزیز جعفری خاطرنشان کرد: الآن ما درمورد قرارگاه تاکتیکی لشکر در منطقه دربندیخان ابهام داریم و سابقه نداشته که در سه منطقه عمل کنیم «وقتی یک تیپ لشکر۲۷ به شاخ شمیران و یک تیپش به بمو و تیپ دیگرش به محور سد دربندیخان می رود، قرارگاه تاکتیکی لشکر با کدامشان است و در کجا می ماند و کار می کند؟ [مذاکراتی هم شده بود] که یک تیپ لشکر محمد رسول الله(ص) به بالا (منطقه دهانه شیلر) می رود، درست است؟ به نظر من بهتر است مناطق را اولویت بندی کنیم و پیشنهاد من ۱. شیلر ۲. بمو ۳. مهران می باشد.»(۱)

در پاسخ به ابهامات مطرح شده در نشست امروز فرماندهان قرارگاه نجف، فرماندهی کل سپاه ضمن گلایه از کندی شناسایی ها تأکید کرد: «امروزه غافلگیری بر شناسایی ارجحیت و تقدم دارد.» وی درمورد ارتباط مستقیم عنصر سرعت عمل و غافلگیری با ضریب موفقیت عملیات گفت: «موفقیت در سرعت عمل است، امروز برای ما ثابت شده است که غافلگیری در سرعت عمل است. اگر آمدی در یک جا ماندی لو می روی، نباید بمانید و باید سریع بروید. ... الآن در

۱- سند شماره ۱۲۹۳۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه ارزیابی نقل وانتقالات و تقسیم شدن نیروهای لشکر۲۷، عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۰/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۹۳۶)، صص ۵ - ۱؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۲۱۶ - ۲۱۲.

رابطه با این دشمن، سرعت عمل قسمت اعظمی از غافلگیری را حاصل می کند وگرنه شما هر اندازه هم رعایت بکنید، به هرحال یا در شناسایی یکی اسیر می شود یا یک نفوذی پیدا می شود یا دشمن عکس برداری می کند یا یک اشتباهی صورت می گیرد و به هرحال مسئله لو می رود. اما اگر بتوانیم یک کاری بکنیم که سرعت عمل را بالا ببریم این طور نمی شود. الآن دشمن که به اینجا آمده محدودیت دارد مخصوصاً درزمینه فرماندهان. در شیلر از موقعی که دشمن فهمید ما می خواهیم عمل بکنیم ما دو ماه به او وقت دادیم و او آمد فرماندهانش را عوض کرد و قرارگاه هایش را درست کرد و ارتباطش را حل کرد و هر کاری خواست کرد و منتظر ما و می گوید اینها چه می خواهند بیایند؟! دیگر کارهایش هم قطع شده است و بچه ها می گویند هیچ کاری را نمی کند و همه کارهایش را کرده و حتی فرماندهانش را عوض کرده است.»

در پایان محسن رضایی درمورد پیشنهاد جعفری و همت گفت: لشکر۲۷ مقدمات احداث قرارگاه تاکتیکی در محور شمالی منطقه دهانه شیلر به منظور اقدام در مرحله دوم عملیات والفجر۴ را فراهم کند. ولی تمام عناصر لشکر۲۷ درصورتی در منطقه دربندیخان باقی خواهند ماند که بتوانند با آماده سازی مناطق شاخ شمیران، بمو و شاخ خشیک، عملیات والفجر۵ را به مرحله اجرا برسانند. براین اساس عملیات والفجر۴ در روز ۱۲ محرم، عملیات والفجر۵ سه تا چهار روز بعد از آن و عملیات تکمیلی والفجر۳ نیز ده روز پس از عملیات شیلر اجرا خواهد شد(۱)

۱

تحرکات عراق در منطقه عملیاتی آتی امروز نیز ادامه داشت، دراین زمینه گزارش دیده بانی لشکر۱۴ امام حسین(ع) حاکی است: نیروهای پیاده دشمن در بین ارتفاع کله قندی و روستای حسن آباد در حرکت بوده و در دسته های چند نفری رفت وآمد می کرده اند. براساس این گزارش، عمده تحرکات عراق مانند روز قبل در روستای حسن آباد و مخصوصاً شیار حسن آباد بوده است. بلدوزرها و لودرهای دشمن پشت ارتفاع کله قندی، روی ارتفاعات سیدمصطفی به طور شبانه روزی مشغول کار هستند و نیروهای دشمن در شیار حسن آباد و تپه های مجاور آن مین گذاری کرده اند. آتش توپخانه دشمن نیز نسبت به روزهای قبل بیشتر شده و تعداد ۲۰ گلوله خمپاره فسفری و جنگی به شیار پشت قله قلانبان شلیک شده است(۲)

۲

باتوجه به تجربه اندکِ قرارگاه نوح درزمینه اجرای عملیات دریایی، امروز فرماندهی کل سپاه به منظور رفع تنگناهای این قرارگاه در عملیات والفجر۶ (منطقه شمال خلیج فارس) دست به اقدامات جدی تری زد. داوود رنجبر راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم الانبیا(ص) دراین باره نوشته است: محسن رضایی امروز پس از مشاهده عکس هوایی اخیرِ

۱- سند شماره ۱۲۹۳۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۴ - ۷؛ و - سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۲۰ - ۲۱۸.

۲- سند شماره ۱۹۲۶۹۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش دیده بانی لشکر۱۴ امام حسین، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

منطقه شهرک فاو تا رأس البیشه، به این جمع بندی رسید که در خشکی با عرض سه کیلومتر منطقه شهرک فاو تا رأس البیشه، عراق فقط به یک جاده متکی است و محدودیت خشکی محصور در آب سبب شده دشمن قدرت مانور نداشته باشد، درنتیجه اگر عملیات با قوت در حدفاصل شهرک فاو تا رأس البیشه به همراه چند عملیات فریب در چزابه و طلائیه اجرا شود، موفقیت آمیز خواهد بود.

درواقع محسن رضایی در وضعیت کنونی باتوجه به تجربه دریایی قرارگاه نوح درصدد است این قرارگاه را زیر نظر قرارگاه کربلا قرار داده تا ازسوی واحدهای ستادی قرارگاه کربلا پشتیبانی شود. براین اساس امروز صبح در جلسه فرماندهی کل سپاه با مسئولان و نیروهای مناطق ۸ و ۹ سپاه مقرر شد که از منطقه ۹ سپاه یک تیپ لشکر فجر دوره آموزش دریایی را بگذراند و به تدریج به یک لشکر دریایی مبدل گردد. در منطقه ۸ سپاه هم علاوه بر تقویت تیپ۱۵ امام حسن(ع)، آموزش دریایی لشکر۷ ولی عصر(عج) هم در دستور کار قرار گیرد و در دو زمینه زمینی و دریایی تخصص های لازم کسب شود.(۱)

۱

در ادامه حملات عراق به کشتی های تجاری ایرانی به منظور ناامن کردن خلیج فارس، امروز نیز دو کشتی ایرانی هدف اصابت موشک های عراق قرار گرفتند.

امروز ۱۹ فروند کشتی، بندر امام خمینی را به مقصد بوشهر ترک کردند. در ساعت ۱۲:۲۰، یکی از این کشتی ها به نام کشتی "ایران شهادت" در ۸ مایلی شرق بویه ۵، براثر اصابت موشک به قسمت موتورخانه آن غرق شد.(۲) کشتی مذکور فاقد محموله بوده و این حمله نیز تلفات جانی در بر نداشته است.(۳)

از سوی دیگر، کشتی لویزیان که حدود ۵ ماه قبل براثر حمله موشکی عراق در منطقه خور موسی به گل نشسته بود ساعت ۱۲:۳۰ امروز، بار دیگر هدف حمله موشکی بالگردهای دشمن قرار گرفت.(۴)

به گزارش رادیو صوت الجماهیر ارتش عراق در اطلاعیه نظامی شماره ۱۲۴۵ خود دراین باره اعلام کرد: «نیروی دریایی ما [عراق] امروز صبح تعدادی از هدف های دریایی دشمن [ایران] را در شمال جزیره خارک که به منظور ورود به بندر خمینی به سوی غرب خور موسی در حرکت بودند، کشف و واحد دریایی ما با آنها مقابله و ضربه های سهمگین و دردآوری به آنها زدند و توانستند در ساعت ۱۱:۴۱ دقیقه صبح امروز، یکی از هدف های دریایی دشمن را در کانال خور موسی مورد اصابت قرار دهند. ... در ساعت ۱۲:۱۲ ظهر امروز، یک کشتی جنگی دشمن برای نزدیک شدن به هدف آسیب دیده دشمن جهت کمک به آن و نجات خدمه آن اعزام داشت و نیروی دریایی شجاع ما در کمین دشمن و واحدهای شکست خورده آن بوده و ضربه غافلگیرکننده ای به کشتی جنگی دشمن زده و در ساعت ۱۳:۰۱ بعدازظهر، توانستند آن را به دقت و به طور مؤثر مورد اصابت قرار دهند.»(۵)

۱- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۰۸ - ۲۰۴.

۲- سند شماره ۸۰۴۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفتر فرماندهی منطقه ۷، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۱۰۶۸۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلکس ستاد منطقه ۸ به مرکز فرماندهی این ستاد، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۸، ۲۲/۷/۱۳۶۲، ص۴، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۱.

۵- سند شماره ۸۰۴۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص

۱

امروز جنگنده های عراقی با شکستن حریم هوایی شهرهای بانه و مریوان مناطق مسکونی این شهرها را بمباران کردند.

فرمانداری بانه در گزارشی به استانداری کردستان اعلام کرد: ساعت ۱۰ و ۱۱:۱۵ صبح امروز، تعدادی هواپیمای بعثی با تجاوز به حریم هوایی شهر بانه چند نقطه ازجمله پادگان و داخل شهر را بمباران کردند. در این حمله، ۴ نفر مجروح شدند و خساراتی نیز به منازل مسکونی وارد آمد.(۱)گزارش شهربانی استان کردستان نیز درمورد حمله هوایی امروز به بانه حاکی است: «ساعت ۱۰:۰۰، سه فروند هواپیمای متجاوز عراقی وارد حریم فضایی شهرستان بانه گردیده و مبادرت به بمباران سه نقطه جنوبی و یک نقطه مرکزی شهر نموده که دراثر انفجارات حاصله یک نفر شهید و ۱۸ نفر مجروح و به ۱۲ خانه و مغازه خسارت وارد گردید.»(۲)

علاوه بر شهر بانه، امروز شهر مریوان هم هدف حملات هوایی دشمن قرار گرفت. به گزارش رکن۳ ژاندارمری استان کردستان: «در ساعت ۱۰:۰۵، تعداد ۶ فروند هواپیمای دشمن در آسمان مریوان ظاهر شده و ضمن بمباران حوالی تیپ و دریاچه مریوان با آتش پدافندهای خودی متواری گردیدند.»(۳)در این حمله علاوه بر مناطق فوق، پمپ بنزین و چند نقطه دیگر شهر نیز بمباران شد، اما خسارت جانی و مالی به بار نیامد.(۴)

۲

اقدامات و تحرکات افراد وابسته به گروه های ضدانقلاب در نقاط مختلف استان های آذربایجان غربی، کردستان و باختران تلفات و خسارات قابل توجهی را درپی داشت.

امروز پایگاه های سپاه در غرب محور سنندج - کامیاران در مناطق تنگه سر، مهراب و نیاز که به تازگی دایر یا از محاصره خارج شده بودند، مورد حمله عناصر ضدانقلاب واقع شدند. براثر این حملات، ۵۱ تن از نیروهای خودی شهید، ۲۱ تن مجروح و ۷ تن نیز به گروگان برده شدند. گفتنی است این پایگاه ها در مجاورت یکدیگر و در منطقه صعب العبور کوهستانی شمال گازرخانی، که خط مقدم تماس با مناطق پاک سازی نشده ضدانقلاب است، قرار دارند. مهاجمان با همکاری مؤثر نیروهای جلال طالبانی با استفاده از تاکتیک جدید و برخلاف حملات ایذایی قبلی با به کارگیری نفرات و تجهیزات زیاد و حساب شده به صورت جبهه ای اقدام به انهدام نیرو و تصرف پایگاه های مذکور کردند.(۵)

در منطقه سردشت هم ساعت ۷ صبح امروز ضدانقلابیون با اجرای کمینی علیه پایگاه ژاندارمری آبجی سردشت، یک رزمنده را شهید و ۱۲ نفر را مجروح کردند.(۶)

واحد اطلاعات - عملیات سلماس نیز درپیامی به طرح و عملیات قرارگاه حمزه، از

۱- سند شماره ۳۴۳۱۲۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری بانه به استانداری کردستان، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۳۲۹۱۹۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی استان کردستان به استاندار کردستان، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۴۳۱۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استاندار کردستان، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۲۹۱۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: شهربانی استان کردستان، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۱۱۳۷۲۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن ویژه مناطق کردنشین غرب کشور، شماره ۱۳۷، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص ۱.

۶- سند شماره ۸۰۵۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

درگیری شبانه پایگاه سیاوان با عناصر ضدانقلاب و تسلیم شدن ۴ نفر از چته های دمکرات به رزمندگان خبر داد.(۱)

امروز پایگاه های دواب و رادار در محدوده پادگان جلدیان هم از ساعت ۲۱ به مدت یک ساعت با عناصر مسلح غیرقانونی درگیر شدند، این درگیری ها بدون تلفات خاتمه یافت. پایگاه گلماوران در دره شهدا نیز چند ساعت با ضدانقلاب درگیر بود. یک نفر از اعضای حزب دمکرات هم با اسلحه و مهمات مربوط خود را به پایگاه کوره لر از گردان مرزی ارومیه تسلیم کرد.(۲)

از سوی دیگر، واحد اطلاعات سپاه سرپل ذهاب در تلفنگرامی به اطلاعات منطقه ۷ اعلام کرد: «یک گروه ۱۲ نفری از افراد دمکرات مستقر در بمو به سرگروهی کریم خالدار ازطریق سرتک بمو جهت ترور موحدی قمی، وارد منطقه قلخانی گشته اند.»(۳) این منبع اطلاعاتی همچنین از ورود یک گروه مهاجم دیگر به قصد مین گذاری و کمین در منطقه خبر داد.(۴)

۱

درپی تداوم همکاری معارضین کُرد عراقی با ایران و اقدامات آنها در استان های شمالی عراق، دولت عراق تدابیر امنیتی خود را در این مناطق تشدید کرده است.

روزنامه اطلاعات در شماره امروز خود نوشت: طبق گزارش واحد تبلیغات مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، پس از افزایش مخالفت های کردهای شمال عراق با رژیم بعثی این کشور و همکاری آنها با رزمندگان ایران، صدام به منظور رسیدگی به این مسئله و سرکوب معارضین کرد، مسلم الجبوری، رئیس دادگاه امنیت عراق را به منطقه دهوک فرستاد.

واحد تبلیغات مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در گزارش دیگری تصریح کرد: رژیم حاکم بر عراق به دلیل ترس از تکرار تجربه ای که در عملیات والفجر۲ به دست آمد - یعنی کمک مردم کرد عراق به رزمندگان ایرانی و مجاهدین عراقی که در آزادسازی حاج عمران نقش بسزایی داشت - با صدور حکمی از تمام ساکنان مناطق مرزی شمال عراق خواسته تا دهکده های خود را تخلیه و به مناطق جنوبی و میانی عراق هجرت کنند.(۵)

۲

به نوشته روزنامه اطلاعات، حجت الاسلام موحدی کرمانی در نامه ای به امام خمینی به تاریخ ۱۴/۷/۱۳۶۲، با این استدلال که واژه ایدئولوژیک از لغات بیگانه در فرهنگ اسلامی - ایرانی

۱- سند شماره ۳۵۴۱۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات - عملیات سپاه سلماس به معاونت طرح و عملیات قرارگاه حمزه، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۲- سند شماره ۴۱۶۷۸۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: قرارگاه عملیاتی شمال غرب ژاندارمری (رکن۳)، ۲۲/۷/۱۳۶۲، ص۱.

۳- سند شماره ۲۶۶۵۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اطلاعات سرپل ذهاب، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۲۸۶۵۹۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اطلاعات سرپل ذهاب، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۵- روزنامه اطلاعات، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۲.

است، تقاضای تغییر نام "اداره سیاسی ایدئولوژیک شهربانی جمهوری اسلامی" به "اداره عقیدتی سیاسی شهربانی جمهوری اسلامی" را کرده بود، که امام با درخواست وی موافقت کرد.(۱)

۱

آیت الله خامنه ای صبح امروز در اولین گردهمایی سراسری جانبازان کشور با گروهی از جانبازان دیدار کرد و ضمن شنیدن مسائل و مشکلات آنان، بر لزوم ورود آنها در عرصه های مختلف اجتماعی، فرهنگی و پرداختن دولت به مشکلات آنها تأکید کرد.

در این دیدار، مسئول ستاد جانبازان کشور پس از تقدیم قطعنامه این گردهمایی که با هدف بررسی و رفع مسائل و مشکلات جانبازان انقلاب اسلامی برگزار شده بود، ضمن گزارشی از عملکرد آن گفت: «جانبازان به منظور نشان دادن صفا و صمیمیت اسلامی خود به دیدار اسرای عراقی رفتند.»(۲)

رئیس جمهور پس از شنیدن مشکلات جانبازان، اظهار کرد: «زیارت شما دو احساس متضاد در ما به وجود می آورد: اول تأثر از ناراحتی جسمی شما برادران که همیشه به یادتان بوده و از آن رنج می برم و بعد، احساس افتخار. ... چون شما برای دفاع از یک آرمان بزرگ برخاسته اید، همه شما شهید هستید. شما و شهدایی که رفتند با یک نیت، یک عزم و به یک مقصد رفته اید و اجر نیت شهید برای شما هم هست و پیش پروردگار روسفید هستید.» آیت الله خامنه ای در ادامه ضمن ابراز همدردی با جانبازان گفت: «شرمنده می شوم که بعضی مرا جزء شما جانبازان محسوب می کنند. اگر خدای متعال مرا در زمره شما محسوب کند، از پروردگار عالم با تمام وجود شاکر خواهم بود.»(۳)

رئیس جمهور جانبازان را وسیله ثبات انقلاب و نظام جمهوری اسلامی دانسته و با اشاره به وظایف مسئولان و جانبازان دراین زمینه خاطرنشان کرد: «یکی وظیفه مسئولان در قبال جانبازان به منظور تأمین وسایل آسایش آنها، ضمن مدنظر داشتن محدودیت های دولت [می باشد]. وظیفه دیگر مربوط به خود جانبازان است، که روح حیات و نشاط در آنان وجود دارد و باید از این احساسات عمیق حداکثر استفاده را بکنند، زیرا آنچه باعث توقف سیر تکامل روحیه آنان می شود همت کوتاه و روحیه ضعیف است.» آیت الله خامنه ای در پایان ضمن توصیه به جانبازان برای کوشش درجهت ایجاد قابلیت های سیاسی، فنی و علمی در وجود خود افزود: «ضعف بینش، روحیه و اراده است که باعث ازکارانداختن انسان می شود، نه ضعف جسم یا نقص عضو.»(۴)

۱- همان.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۴- روزنامه کیهان، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۱

در ادامه مشارکت مقامات دولتی در طرح لبیک یا امام خمینی، در جلسه امروز هیئت دولت که به ریاست میرحسین موسوی، برگزار شد، پس از بررسی رویدادهای جاری کشور، نخست وزیر و وزرای کابینه نیز فرم پرسش نامه "طرح لبیک یا خمینی" را تکمیل و تحویل مسئولان مربوط دادند.(۱)

۲

آیت الله منتظری در دیدار با اعضای شورای سیاست گذاری تبلیغات خارجی تأکید کرد که تبلیغات خارجی ما باید بتواند عمق اهداف جمهوری اسلامی را به دنیا معرفی کند.

به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، آیت الله جنتی رئیس شورای سیاست گذاری تبلیغات خارجی، سیدمحمد خاتمی و علی اکبر ولایتی وزرای ارشاد و امور خارجه و شماری از اعضای این شورا امروز با آیت الله منتظری دیدار و از پیشرفت کار شورا و تعیین اصول آن گزارش دادند.

آیت الله منتظری ضمن تقدیر از تلاش شورا گفت: «باید ترتیبی داده شود تا تبلیغات خارجی ما بیش ازپیش دارای محتوا گردد و بتواند عمق اهداف جمهوری اسلامی را برای دنیا معرفی کند.» در همین خصوص، آیت الله منتظری از وزیر ارشاد خواست تا خانه های فرهنگ ایران در کشورهای خارجی را تقویت کرده و با اعزام افراد آگاه و متعهد تبلیغات جمهوری اسلامی را مطابق نیاز موجود و پاسخ گوی آن سازد. وی در ادامه تأکید کرد: اگر خانه های فرهنگ به دست افراد قوی و با کفایت اداره شود، به یقین اسلام در خارج از کشور گسترش بیشتری می یابد و تحریکات دشمنان اسلام به کلی بی اثر خواهد شد و طبعاً ملت ها بیش ازپیش به اسلام و اهداف عالی انقلاب اسلامی واقف می گردند.(۲)

۳

بعدازظهر امروز، راه پیمایی گسترده ای با حضور اساتید و دانشجویان دانشگاه های تهران، در اعتراض به

۱- همان.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۲/۷/۱۳۶۲، ص۳.

کمک های تسلیحاتی دولت فرانسه به عراق از دانشگاه تهران تا مقابل سفارت فرانسه برگزار شد.

گزارش خبرنگار روزنامه جمهوری اسلامی دراین باره حاکی است: این راه پیمایی به دعوت انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه تهران از ساعت ۱۴:۳۰ از مقابل دانشگاه تهران آغاز شد و درحالی که شعارهای "مرگ بر امریکا"، "مرگ بر فرانسه"، "مرگ بر میتران"، "جنگ، جنگ تا پیروزی"، "تنگه هرمز را کربلا می کنیم، سوپراتاندارد را دود هوا می کنیم"، "ریگان شریک اسرائیلی، میتران نوکر امریکایی" و... سر می دادند، در نزدیکی سفارت فرانسه در تهران اجتماع کردند.(۱)

در این مراسم حجت الاسلام محمدباقر شریعت، امام جماعت مسجد دانشگاه تهران، در سخنانی ضمن محکوم کردن اقدام اخیر فرانسه در تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد و سایر تجهیزات مخرب به عراق و نیز سیاست این کشور در دادن پایگاه به ضدانقلابیون گفت: «اگر مردم فرانسه به خاطر انقلاب کبیر آن کشور آبرویی داشتند، سیاست های میتران و دیگر سیاستمداران صهیونیست فرانسه این آبرو و اعتبار را از بین برد.»(۲)در پایان این راه پیمایی، قطعنامه ۶ ماده ای قرائت شد.(۳)

۱

نخست وزیر ایران با موضع گیری دربرابر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، ناامنی خلیج فارس را به زیان همه دانست. درهمین حال مقامات آلمان غربی و چند کشور عربی نیز به اظهارات اخیر رئیس مجلس شورای اسلامی درخصوص بستن تنگه هرمز واکنش نشان دادند.

میرحسین موسوی نخست وزیر، امروز در پایان جلسه هیئت دولت درمورد تحلیل دولت جمهوری اسلامی از حرکت اخیر فرانسه، گفت: «تمام این تبلیغات برای فشار سیاسی و تبلیغ سلاح های فرانسوی است و اصولاً سیاست خارجی ما را سیاست های جهانی تعیین نمی کنند. ما بارها اعلام کرده ایم اگر قرار باشد خلیج فارس برای ما ناامن باشد، بنابراین برای همه ناامن خواهد شد و ما همچنان بر این سیاست ایستاده ایم. موضوع تحویل هواپیماها نیز بار دیگر

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۱۵.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه کیهان، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۳.

چهره خصمانه [حکومت سوسیالیست] فرانسه را با انقلاب اسلامی ما نشان می دهد و می توانیم بگوییم با آینده ای که انقلاب اسلامی ما در منطقه دارد و با موفقیتی که نظام ما در مقابل رژیم درحال زوال صدام دارد، رژیم فرانسه درحقیقت دست به خودکشی زده است و درحقیقت خودش را آسیب پذیرتر از سابق نموده است و همان طورکه ما بارها اعلام کرده ایم، فرانسه از این حالت خصمانه ای که در مقابل ایران گرفته است از عواقب آن رهایی نخواهد داشت.»(۱)

از سوی دیگر، وزیر امور خارجه آلمان غربی که دیروز از جده وارد منامه شده بود، در یک مصاحبه مطبوعاتی تأکید کرد: «ما از احتمال بسته شدن تنگه هرمز که خطر بزرگی به وجود خواهد آورد بسیار نگران هستیم.»(۲)

خبرگزاری رسمی عربستان نیز گزارش داد: شاهزاده سلطان بن عبدالعزیز وزیر دفاع عربستان سعودی، هنگام ورود به یک پایگاه هوایی در ظهران به عنوان اولین اظهارنظر رسمی این کشور درمورد تهدیدهای ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز اعلام کرد: «ایران حق دارد که بگوید و ما هم حق داریم که دفاع کنیم. اگر کشتیرانی در آب های خلیج فارس ازسوی ایران دچار وقفه شود، عربستان از امر کشتیرانی در این آب ها دفاع خواهد کرد.»(۳)

مانع سعید العتیبه وزیر نفت امارات متحده عربی نیز که به تازگی خواستار برقراری تضمین هایی برای دور نگه داشته شدن تنگه هرمز از اختلافات سیاسی شده بود، در مصاحبه ای با هفته نامه کول العرب (چاپ پاریس) گفت: «احتمالاً هیچ کس نمی تواند منفعتی در بسته شدن تنگه هرمز داشته باشد.»(۴)

در همین حال، خبرگزاری کویت اعلام کرد نمایندگان کشورهای عربی در سازمان ملل با دولت های خود تماس گرفته اند تا بیانیه مشترکی در قبال تهدیدهای ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز صادر کنند؛ به نوشته روزنامه کویتی الانباء، در این بیانیه تلاش برای بستن تنگه هرمز ازنظر بین المللی و عربی مردود شمرده و بر ضرورت آزادی کشتیرانی در این تنگه تأکید خواهد شد.(۵)

۱

امریکا به بهانه احتمال گسترش جنگ ایران و عراق و درنتیجه به خطرافتادن امنیت تنگه راهبردی هرمز و منافع غرب در این منطقه، اقدام به تجهیز، تمرکز و اعزام نیروهای بیشتری به اقیانوس هند و خلیج فارس کرده است.

رادیو مسکو به نقل از شبکه تلویزیونی ای.بی.سی. امریکا گزارش داد که یک واحد از کشتی های جنگی امریکا شامل ناو هواپیمابر اتمی اینترپرایز به منطقه اعزام شده است. طبق همین گزارش، مقامات مسئول در واشنگتن تأکید دارند که ایالات متحده برای تضمین منافع حیاتی خود در منطقه، از کاربرد نیروی جنگی امتناع نخواهد کرد(۶)نتاگون وزارت دفاع امریکا نیز اعلام کرد این نیرو که از سه کشتی تشکیل شده است یکشنبه گذشته لبنان را ترک کرد و از کانال سوئز گذشت و درصورت عملی شدن تهدید ایران مبنی بر قطع عبور

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۶.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۷، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۹، بحرین - خبرگزاری رویتر، ۲۰/۷/۱۳۶۱؛ و - واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۷، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۸، منامه - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۱. با موافقت امام خمینی و به درخواست نماینده امام و رئیس اداره سیاسی ایدئولوژیک شهربانی، نام این اداره به "اداره عقیدتی سیاسی شهربانی جمهوری اسلامی" تغییر یافت.

۵- همان، ص۲۴، کویت - خبرگزاری کویت، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۶- همان، ص۵۲.

محموله های نفتی از تنگه هرمز می تواند مفید واقع شود.(۱)

۱

اخبار مربوط به تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز درصورت به مخاطره افتادن صادرات نفتی این کشور، امروز در رسانه های گروهی منطقه خلیج فارس، جهان و تحلیل گران حوزه جنگ ایران و عراق بازتاب گسترده ای داشت.

خبرگزاری آسوشیتدپرس گزارش داد: مطبوعات کشورهای حوزه خلیج فارس ایران را به دلیل تهدید به بستن تنگه هرمز مورد حمله قرار دادند. دراین میان، روزنامه الانباء (چاپ کویت) تهدید ایران را موجب تأثیر سوء بر کشورهای کویت، قطر و امارات متحده عربی و آشفتگی در امور واردات نفتی کشورهای غربی و ژاپن دانست. این روزنامه همچنین ضمن انتقاد از امریکا به دلیل تأمین اسلحه برای ایران(!)، بستن تنگه هرمز را خطایی مرگ بار ازسوی ایران توصیف کرد. روزنامه الوطن نیز حمله عراق به تأسیسات نفتی ایران و بسته شدن جریان نفت خلیج فارس و مداخله خارجی را محتمل خواند و نوشت: «ایران عاقل خواهد بود، اگر به اقدامات میانجیگرانه پاسخ مثبت دهد و جنگ با عراق را قبل از اینکه مداخلات خارجی منطقه را از هم بپاشد خاتمه دهد.»(۲)

رادیو امان هم در گزارشی تفسیری ضمن بررسی پیامدهای سیاسی و نظامی جنگ ایران و عراق، احتمال حمله عراق به تأسیسات نفتی ایران در خلیج فارس را مطرح و اظهار کرد که محافل جهانی از احتمال منفجرساختن گذرگاه اصلی نفت در تنگه راهبردی هرمز و بستن آن به روی کشتیرانی بین المللی نگران اند. ازاین رو بنادر مختلف خلیج فارس با ترافیک فزاینده نفتکش های غول پیکر برای بارگیری مقادیر زیادی نفت قبل از بسته شدن تنگه هرمز و قطع جریان نفت روبه رو هستند. این رادیو مدعی شد: عراق می خواهد ایران را به هر بهایی وادار سازد که پشت میز مذاکره بنشیند و حقوق مشروع عراق را به رسمیت بشناسد. بدین ترتیب ایران دربرابر دو انتخاب قرار می گیرد: اولین انتخاب گشوده شدن یک جبهه جدید در منتهی الیه جنوب غربی در آستانه تنگه هرمز و بستن آن بر روی کشتیرانی بین المللی است که دخالت های قدرت های بین المللی را موجب خواهد شد، دومین انتخاب پذیرفتن رنج جنگ و احتمالات گسترش آن و خطرهای ناشی از آن در تمام سطوح است(۳)

خبرگزاری فرانسه نیز در تحلیلی ایران را قادر به مسدودکردن تنگه هرمز دانست و ضمن اشاره به تهدید بغداد مبنی بر استفاده از سوپراتانداردهای مجهز به موشک اگزوسه علیه تأسیسات نفتی ایران، تلاش امریکا، انگلیس و آلمان را برای منصرف کردن فرانسه از تحویل این تجهیزات به عراق یادآور شد. این خبرگزاری به نقل از حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی نوشت: «اگر قرار است ایران از نفت خود محروم شود، دیگر کشورهای درگیر در این جنگ نیز از نفت محروم خواهند شد.»(۴)

خبرگزاری رویتر نیز اظهارات هاشمی رفسنجانی رئیس مجلس و نماینده امام در شورای عالی دفاع، مبنی بر بستن خلیج فارس درصورت مختل شدن صادرات نفتی ایران را نخستین اظهارنظر رسمی

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۸، ۲۲/۷/۱۳۶۲، ص۱۲، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۷، ۲۱/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ - ۱۱، کویت - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۵۳ و ۵۴.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۴.

ایران درباره سیاست جنگی این کشور پس از انتشار گزارش های مربوط به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق توصیف کرد. این خبرگزاری به نقل از حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی گفت: «تا وقتی صادرات نفتی ایران در خلیج فارس به طور عادی عبور می کند، این آبراه امن خواهد بود.»

خبرگزاری آسوشیتدپرس با بیان اینکه حجت الاسلام رفسنجانی تحویل سوپراتاندادرها به عراق را یک باج گیری بین المللی توصیف کرده است به تهدیدهای قبلی ایران درمورد بستن خلیج فارس اشاره و اعلام کرد: امریکا نیز هشدار داده است که چنین اقدامی موجب نگرانی عمیق این کشور خواهد شد و هم اکنون یک واحد دریایی به منطقه اعزام کرده است.

یونایتدپرس نیز اظهارات رئیس مجلس ایران را پاسخی به هشدار یکشنبه گذشته طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق دانست که گفته بود: «عراق به ایران اجازه نخواهد داد نفتش را صادر کند مگر اینکه خود نیز به چنین حقی دست یابد.» این خبرگزاری افزود: رفسنجانی در واکنش به گزارش های مربوط به احتمال تلاش امریکا برای بازنگه داشتن تنگه هرمز با توسل به زور گفت: «وقتی ایران خلیج فارس را ببندد هیچ قدرتی در جهان حتی جنگ جهانی سوم قادر نخواهد بود بدون رضایت جمهوری اسلامی ایران این آبراه را باز کند.»(۱)

روزنامه وال استریت ژورنال ضمن اشاره به خونسردی تحلیل گران نفتی غرب در قبال این مسئله نوشت: تحلیل گران معتقدند، اولاً تنگه هرمز برای مدت طولانی مسدود نخواهد ماند و در طول این مدت، کشورهای واردکننده نفت می توانند نفت مورد نیاز خود را از دیگر کشورهای نفت خیز تهیه کنند.

این روزنامه با استناد به اظهارات منابع آگاه نفتی غرب که معتقدند کشورهای غربی و حتی ژاپن درحال حاضر قادرند کمبود نفت را برای مدت سه ماه تحمل کنند، افزود: «کشورهای واردکننده نفت قادر خواهند بود درصورت بروز یک بحران نفتی به مدت ۴ ماه (با احتساب نفتکش های تخلیه نشده) نیازهای آنی خود را از ذخایرشان تأمین کنند.» وال استریت ژورنال همچنین نیروهای مسلح و ناوگان دریایی ایران را فاقد توانایی های لازم برای مسدودکردن تنگه هرمز دانست و با اشاره به واکنش فوری گشتی های جنگی امریکا، انگلستان و فرانسه در اقیانوس هند یادآور شد: «سرهنگ جاناتان آلفور مدیرعامل انستیتوی بین المللی تحقیقات استراتژیکی لندن، عقیده دارد که باتوجه به ضعف نیروی دریایی جمهوری اسلامی تنها راه مسدودکردن تنگه هرمز برای رژیم تهران آن است که از مین های شناور استفاده کند که در آن صورت ناوگان امریکا با استفاده از کشتی های مین جمع کن و هلیکوپترهای ویژه خود قادر خواهد بود که مین های شناور را در عرض چند روز جمع آوری کرده و امنیت آبراه تنگه هرمز را مجدداً تأمین کند.»(۲)

روزنامه واشنگتن پست به نقل از رادیو امریکا تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را موجب نگرانی ابرقدرت ها و یک قمار بزرگ خواند و نوشت: «فرانسه بر این باور است که معاملات جنجال برانگیز اسلحه با عراق [منجر] به بازگردانی موازنه نظامی در خلیج فارس و حفظ منافع اقتصادی و

۱- روزنامه اطلاعات، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۷، ۲۱/۷/۱۳۶۲، صص ۴۴ و ۴۵، به نقل از رادیو صدای آزاد ایران، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ساعت ۱۸:۳۰.

استراتژیکی فرانسه در خاورمیانه [غرب آسیا] خواهد شد، [درواقع فرانسه با این کار] دست به یک قمار زده است.» این روزنامه هدف فرانسه را از این اقدام چنین تحلیل کرد: اگر عراق بتواند با مهارت از این حربه استفاده کند نه تنها ایران دست به اقدام تلافی جویانه نخواهد زد، بلکه این احتمال هم وجود دارد که تهران باتوجه به اینکه از ادامه عملیات سودی نخواهد برد، جنگ را به پایان برساند.(۱)

رادیو امریکا هم دراین باره گزارش داد: کارشناسان مسائل غرب آسیا در تفسیر موضوع تجهیز عراق به سوپراتانداردهای فرانسوی، هدف عراق از خرید این هواپیماها را بیشتر افزایش قدرت بازدارندگی دانسته اند تا دستیابی به یک پیروزی نظامی. کارشناسان درمورد نحوه اقدام ایران به بستن تنگه هرمز گفته اند ایران درباره بستن تنگه هرمز ازطریق مین گذاری یا غرق کشتی ها سخن نمی گوید و احتمالاً خواستار یک درگیری مستقیم دریایی نیست. به اعتقاد تحلیل گران، ایران ممکن است به تأسیسات بندری دیگر تولیدکنندگان نفت خلیج فارس چون کویت، بحرین و امارات متحده عربی حمله کند، این کشورها هم اکنون نیز هدف فشارهای سیاسی نظامی ایران هستند. علاوه براین امکان دارد ایران آن قدر به نفتکش ها حمله ور شود که شرکت های بیمه را بترساند و ناخدایان کشتی ها را از گذر از تنگه هرمز منصرف سازد. بااین همه، به نظر کارشناسان همه چیز بستگی به آن دارد که عراقی ها بخواهند بن بست کنونی جنگ را ازطریق زور و با به کارگیری هواپیماهای تازه فرانسوی و موشک ها بشکنند.(۲)

مجله اکونومیست با اشاره به اینکه یک چهارم نفت جهان غیرکمونیست از تنگه هرمز می گذرد، درخصوص تهدیدات اخیر ایران نوشت: «منظور از تهدید ایران این بوده که فرانسه را از عملی ساختن موافقت نامه خود درزمینه [تحویل] هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، که ممکن است علیه ترمینال نفتی خارک به کار رود، باز دارد. ایران ممکن است تنگه [هرمز] را مسدود نماید، زیرا بستن آن و ضربه زدن به سعودی و دیگر کشورهای عرب حامی عراق می تواند توانایی عراق را برای ادامه دادن جنگ سه ساله خلیج فارس درهم بشکند.» این مجله افزود: «وسایل بستن تنگه هرمز از امکانات ایران خارج است، این تنگه کانال سوئز نیست که با غرق یک کشتی بسته شود، هریک از معبرهای کشتیرانی آن دو مایل پهنا دارد و عمق آن در بعضی جاها نزدیک به ۳۰۰ فوت است.»

اکونومیست با اشاره به اقدامات امریکا برای حفظ آزادی کشتیرانی در تنگه هرمز، تأکید کرد: «اگر تنگه مین گذاری گردد، مین ها جمع خواهند شد. اگر کشتی های حامل نفت زیر آتش کشتی های جنگی یا توپخانه ساحلی قرار گیرد، ممکن است به آنها پاسخ داده شود.» این نشریه در پایان تحلیل خود پیوستن قدرت هوایی و دریایی کشورهای خلیج فارس به نیروهای امریکا را موجب قطع امید ایران از سلطه بر آب های خلیج فارس ذکر کرد و افزود: باوجود خط لوله جدید نفتی عربستان به دریای احمر، بسته شدن تنگه هرمز اثری محدود بر ارسال نفت خواهد داشت(۳)

۱- همان، صص ۳۳ و ۳۴، به نقل از رادیو امریکا، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ساعت ۲۱:۳۰.

۲- همان، ص۳۵، به نقل از رادیو امریکا، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ساعت ۲۲:۳۰.

۳- همان، صص ۱۷ و ۱۸، لندن - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

از سوی دیگر، رادیو بی بی سی به نقل از فرد هالیدی از نویسندگان صاحب نظر در امور ایران، درباره احتمال بسته شدن تنگه هرمز گفت: «هیچ شکی در این نیست که ایران قادر به بستن تنگه هرمز است و ایرانی ها تصمیم گرفته اند اگر جلوی صادرات نفتشان گرفته شود، دست به چنین اقدامی بزنند. یک مداخله بزرگ و بین المللی نظامی ممکن است قادر به بازگشایی تنگه هرمز باشد، ولی چنین عملی منجر به یک درگیری نظامی طولانی و پرخرج با ایران خواهد شد، به خصوص اینکه ایران در این منطقه دارای تسهیلات منظم دریایی و هوایی است.» هالیدی با اشاره به اظهارات چهار ماه قبل مقامات بلندپایه ایران که اعلام کرده بودند درصورت تحویل هواپیماهای مذکور به عراق، ایران تنگه هرمز را خواهد بست و مقایسه آن با اظهارات اخیر آنان مبنی بر اینکه اگر صادرات نفتشان مختل شود دست به این اقدام می زنند، این تغییر لحن را نشانه عقب نشینی ایران از موضع سابق خود و بازگذاشتن راهی برای مذاکرات قلمداد کرد.

وی با اذعان به این نکته که هواپیماهای سوپراتاندارد در نبرد زمینی موازنه قوا را به نفع عراق برهم خواهد زد، اما درصورت حمله عراق به تأسیسات نفتی ایران در خارک، ایران تنگه هرمز را خواهد بست، افزود: «... این کار [بستن تنگه هرمز] دو نتیجه خواهد داشت؛ نخست آنکه با قطع جریان صادرات نفت ایران، واردات ایران اعم از سلاح و مواد غذایی کاهش یافته و این امر بر تلاش های جنگی ایران لطمات فراوانی وارد خواهد ساخت. دوم آنکه بسیاری از کشورهای غرب و عرب که تاکنون بی طرف بوده اند به طرف عراق متمایل خواهند شد.» هالیدی ضمن درنظرگرفتن دخالت احتمالی روس ها، این تصور که بتوان برای این بحران الگویی مشخص طراحی و ازطریق آن ایران را به پذیرش صلحی سازشکارانه وادار کرد، قماری بیش ندانست.(۱)

۱

در چارچوب درخواست های بین المللی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق و برقراری آتش بس، امروز نیز مقامات چند کشور و سازمان بین المللی خواستار خاتمه یافتن این منازعه شدند. برخی گزارش ها هم از پیشنهاد یک قطعنامه ازسوی فرانسه به شورای امنیت دراین زمینه حکایت دارد.

خبرگزاری فرانسه از الجزایر گزارش داد: موضوع میانجیگری در جنگ ایران و عراق و اقدامات الجزایر که از دو سال پیش آغاز شده، در طول هفته گذشته، در دستور کار مذاکرات همه مقامات الجزایری با کشورهای عربی خلیج فارس و... قرار گرفته است.

شاذلی بن جدید رئیس جمهور الجزایر، که به شدت

۱- همان، صص ۵۱ - ۵۰، رادیو بی بی سی، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ساعت ۸:۳۰.

تحت تـأثیر جنـگ ایران و عراق قرار گرفته در دیـدار امروز خـود بـا پیر مـوروا نخست وزیر فرانسه، دراین بـاره بحث و گفت وگو کرد. موروا با اشاره به قراردادهای امضاشده توسط دولت قبلی فرانسه تحویل سلاح های فرانسوی به عراق را توجیه کرد.

محمـد احمد عبدالغنی نخست وزیر الجزایر نیز هفته قبل در کویت ضـمن اعلام خبر ادامه تلاش های میانجیگرانه کشورش برای کمک به ایران و عراق در یافتن یک راه حل صلح آمیز، خاطرنشان ساخت به دلیل مشکلات فراوانی که باید حل گردد باید قدم به قدم عمل کرد.

علاوه براین، موضوع یافتن راه حلی برای منازعه ایران و عراق در دستور کار دیدارهای رسمی شیخ زائد بن سلطان آل نهیان رئیس کشور امارات عربی متحده - که درحال حاضر در الجزایر به سر می برد - نیز قرار گرفته است.(۱)

از سوی دیگر، به گزارش رادیو صوت الجماهیر، امروز سازمان وحـدت افریقا به نمایندگی ازطرف قاره افریقا خواسـتار پایان جنگ ایران و عراق شـد. هـایله ماریام رئیس جمهور اتیوپی، به عنوان رئیس دوره ای این سازمان، در نامه ای به سازمان ملل - که توسط وزیر امور خارجه آن کشور قرائت شد - ضمن بررسی اوضاع اقتصادی افریقا، خواستار آتش بس و حل وفصل اختلافات میان ایران و عراق ازطریق مسالمت آمیز شد(۲)

روزنامه گاردین نیز در مطلبی تحت عنوان "شـیسون در نظر دارد درجهت ترک مخاصـمه خلیـج فارس کوشـش کند"، نوشت: اینکه فرانسه پرده ابهامی بر سر تحویل جنگنـده های سوپراتانـدارد به عراق کشـیده است و بعضـی منابع از تحویل قطعی آنها و برخی دیگر نیز از عدم تحویل آنها سخن می گوینـد، ظـاهراً به این علت است که فرصتی برای برقراری آتش بس در جنـگ خلیـج فارس به وجود آیـد. این روزنامه در ادامه افزود: «شـیسون وزیر خـارجه فرانسه، در نظر دارد قطعنـامه ای را به شورای امنیت سازمـان ملـل ارائه دهـد که در آن برقراری آتش بس و اعلام موافقت ایران و عراق با احترام به آزادی دریانوردی در خلیـج فارس درخواست شده است.» این روزنامه به نقل از شـیسون مدعی شد که عراق با برقراری آتش بس در تمامی جبهه های جنگ موافقت کرده است، ولی هیچ نشانه ای از موافقت ایران وجود ندارد. گاردین تأکید کرد اگر اقدام شـیسون با شکست مواجه شود، هواپیماها تحویل و از آنها استفاده خواهد شد.

به نوشـته این روزنامه، دولت فرانسه ظاهراً با این اقـدام می کوشـد تحویل هواپیماهای سوپراتانـدارد را، که با انتقادات شدیـدی در داخل و خارج روبه رو شده است، موجه جلوه دهد. قطعنامه مذکور ابتدا توسط فرانسه ارائه شده و حمایت ضـمنی امریکا را به همراه داشـته است. شـیسون برای اولین بـار در یـک مصاحبه تلویزیونی با مطرح کردن این سؤال که چرا سازمان ملل دسـتور نمی دهـد کلیه عملیات های نظامی در آب ها و بنادر خلیج فارس به حالت تعلیق درآید؟ تلویحاً به این طرح اشاره کرد.(۳)

روزنامه دیلی تلگراف نیز در شماره امروز خود در مقاله ای با عنوان "سوپراتاناردهای عراق

۱- همان، صص ۱۶ و ۱۷، الجزیره - خبرگزاری فرانسه، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، ص۵۵، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ساعت ۱۱:۳۰.

۳- همان، ص۱۹.

هنوز در فرانسه هستند" ضمن اشاره به تردیدهای موجود درباره تحویل هواپیماهای سوپراتانداردکه هنوز در خاک فرانسه - در دست تولیدکننده آن یعنی کارخانه داسائو - هستند، دلیل تأخیر فرانسه در تحویل این هواپیماها به عراق را آغاز یک سری اقدامات دیپلماتیک با هدف برقراری صلح در خلیج فارس و منصرف کردن صدام از به کارگیری آنها عنوان کرد.

روزنامه لوموند نیز اعلام کرد: تلاش اصلی در سازمان ملل با این نظر به عمل می آید که پیش نویس قطعنامه ای در شورای امنیت تنظیم و در آن از ایران و عراق خواسته شود که اعلام آتش بس کنند و متعهد شوند که به آزادی دریانوردی در خلیج فارس احترام بگذارند. طرح این قطعنامه ازسوی فرانسه بوده و از حمایت امریکا برخوردار است، اما برای اجتناب از خطر وتوی شوروی، این پیشنهاد به یک کشور سوم احتمالاً مالت یا اردن واگذار خواهد شد.(۱)

۱

در ادامه تلاش های دولت ها و مقامات بلندپایه منطقه خلیج فارس و غرب آسیا برای پایان دادن به اختلافات عراق و سوریه، امروز، رئیس امارات متحده عربی در سومین روز اقامت خود در الجزایر به مذاکرات خود با رئیس جمهور این کشور ادامه داد. در این گفت وگوها مقرر گردید وزرای امور خارجه کویت و عربستان نیز از بغداد و دمشق دیدار کنند.

به گزارش یونایتدپرس، شیخ زاید بن سلطان آل نهیان رئیس دولت امارات، که ازطرف شورای همکاری خلیج فارس اقدام به میانجیگری میان سوریه و عراق کرده است، در تلاش برای حل اختلافات بین دو کشور و راه اندازی خط لوله بانیاس است. وی در سفر اخیرش به بغداد در ملاقات با صدام گفت: «تنها راه حل مشکلات ملت عرب، وحدت اعراب و اتحاد در سیاست است، زیرا اعراب هدف مشترک دارند.»

به گزارش این خبرگزاری، شیخ زاید در دیداری خصوصی با حافظ اسد در دمشق، با وی توافق کرد که به تلاش های میانجیگرانه خود برای رفع اختلاف های اعراب و دستیابی به همبستگی ادامه دهد. یک منبع رسمی در هیئت همراه زاید اعلام کرد: احمد خلیفه السویدی، شیخ زاید و راشد عبدالله وزیر امور خارجه دیروز به بغداد رفتند تا صدام را از نتایج مذاکرات شیخ زاید با حافظ اسد مطلع کنند.(۲)

شیخ زاید درپی مذاکراتش با شاذلی بن جدید رئیس جمهور الجزایر، از مواضع و تلاش های الجزایر برای ازبین بردن اختلافات و نزدیک ترشدن اعراب ابراز خشنودی کرد و گفت: صدام و حافظ اسد به تلاش های کنونی وی درزمینه رفع کدورت های جهان عرب و تهیه مقدمات اجلاس آینده سران عرب - که در ماه نوامبر آتی قرار است در ریاض برگزار گردد - واکنش مثبت نشان داده اند. بن جدید نیز آمادگی الجزایر را برای همکاری با دولت امارات متحده عربی برای کاستن از عوامل مشوب فضای عربی اعلام کرد.(۳)

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۸، ۲۲/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ - ۱۰.

۲- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۱۴.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۴، بخش فارسی رادیو کویت، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ساعت ۱۲:۳۰.

در همین حال، روزنامه کویتی الانباء به نقل از رادیو ابوظبی نوشت، قرار است در ماه اکتبر جاری مأموریت شیخ صباح الاحمد وزیر امور خارجه کویت و شاهزاده سعود الفیصل، وزیر امور خارجه عربستان به منظور کاستن از اختلافات عراق و سوریه آغاز شود.(۱)

از سوی دیگر، سوریه بهبود روابط خود با عراق را مشروط به همکاری کشورهای عرب در تعویض رهبری فعلی سازمان آزادی بخش فلسطین کرده است. روزنامه کویتی السیاسه دیروز به نقل از خبرگزاری فرانسه و با استناد به تماس های برقرارشده میان دمشق و سایر کشورهای عرب نوشت: دولت سوریه بهبود روابط خود با عراق و مسئله عبور نفت عراق از خاک این کشور و فشار بر ایران به منظور پایان دادن به جنگ را مشروط به حمایت کشورهای عرب از خواست سوریه مبنی بر تعویض رهبری فعلی سازمان آزادی بخش فلسطین دانست. به گزارش این روزنامه سوریه تمام تلاش های مربوط به یاسر عرفات را رد کرده است.(۲)

۱

اخبار درگیری های دیروز و امروز لبنان، هم زمان با فعالیت اعضای کمیته مقدماتی آشتی ملی لبنان و باوجود اعلام آتش بس بین طرف های درگیر نشانه بی اعتمادی آنها به روند مذاکرات صلح است. در همین حال، ارتش رژیم صهیونیستی اعلام کرد که از برخی مناطق اشغالی لبنان عقب نشینی می کند.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، گردهمایی تدارکاتی کنگره آشتی ملی لبنان، امروز در ساختمان وزارت بهداری در بیروت و با هدف تهیه مقدمات کار و تنظیم دستور مذاکرات این کنگره تشکیل می گردد. سخنگوی دولت لبنان اعلام کرد که ۲۰ اکتبر (۲۸ مهر) به عنوان زمان آغاز اجلاس آشتی ملی تعیین شده است. محل برگزاری این نشست از نکات اصلی مورد اختلاف طرف های درگیر(۳) در مناقشه لبنان است. ولید جنبلاط رهبر دروزی ها و از شرکت کنندگان اصلی در این مذاکرات که به دلیل شکننده بودن آتش بس لبنان سفر اروپایی خود را نیمه تمام گذاشته بود، با برگزاری اجلاس در کاخ ریاست جمهوری مخالفت کرد و درحالی که سوریه، متحد وی، نیز احتمال برگزاری نشست در جده را رد کرده است، پیشنهاد داد مذاکرات در یک کشتی یونانی برگزار شود.(۴)

حافظ اسد رئیس جمهور سوریه، درخصوص خروج نیروهای سوری از لبنان در مصاحبه ای با تلویزیون سوئیس، گفت: «هنگامی که ارتش اسرائیل لبنان را ترک کند و دولت لبنان پیمان

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۷/۱۳۶۲، صص ۴ و ۵، به نقل از رادیو ابوظبی، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ساعت ۱۳.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۷، ۲۱/۷/۱۳۶۲، صص ۲۸ - ۲۷، کویت - خبرگزاری فرانسه، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۳- اعضای شرکت کننده در اجلاس آشتی ملی، که ۱۷ روز پیش در چارچوب برقراری آتش بس بر سر آن توافق شده بود، عبارت اند از: ۱. رشید کرامی، سلیمان فرنجیه و ولید جنبلاط از جبهه نجات ملی لبنان. ۲. نبیه بری از جنبش امل ۳. کامیل شمعون و پیر جمیل از جبهه لبنانی (راست گرایان مسیحی) ۴. صائب سلام نخست وزیر اسبق لبنان ۵. عادل عسیران رئیس سابق پارلمان لبنان ۶. ریمون اده رئیس حزب بلوک ملی ۷. هیئت رسمی دولت لبنان به ریاست امین جمیل و عضویت نمایندگان مجلس و اعضای کابینه. ۸ و ۹. ناظرانی از کشورهای سوریه و عربستان سعودی.

۴- روزنامه اطلاعات، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

"بیروت - تل آویو" را لغو نمایـد و حاکمیت لبنان بار دیگر برقرار شود، سـربازان سوری از لبنان بیرون خواهند رفت.» وی همچنین درمورد ادامه اشـغال لبنان توسط نیروهای رژیم صـهیونیستی به بهانه حضور سـربازان سوری در لبنان تصـریح کرد: «این دو امر باهم قابل مقایسه نیستند؛ چراکه صهیونیست ها لبنان را مورد تجاوز قرار داده اند درحالی که سوریه و لبنان هر دو از یک ملت اند.»(۱) حافظ اسد همچنین حضور امریکا در روند صلـح را به دلیـل رعـایت نکردن بی طرفی، بی تأثیر دانست و افزود: «ما از امریکا می خواهیم در لبنان و خاورمیانه [غرب آسـیا] بی طرف بمانـد، درحالی که واشـنگتن بدون قیدوشرط از رژیم اشغالگر قدس حمایت می کند.» وی در ادامه ضمن اشاره به روابط مستحکم میان مسکو و دمشق، امکان کمک مستقیم نظامی شوروی، درصورت حمله احتمالی رژیم صهیونیستی به سوریه را مطرح ساخت.(۲)

در همین حـال، روزنـامه سوری الثوره به نقل از خبرگزاری رویتر درمورد اوضاع لبنان نوشت: هرگونه راه حلی برای لبنان که منافع قانونی سوریه را در نظر نگیرد، هرگز موفق نخواهـد شـد. این روزنـامه افزود: نادیـده گرفتن نقش و جایگـاه سوریه، لبنان را در جاده نجات نخواهـد انـداخت و سوریه هرگز اجازه نخواهد داد که لبنان به ستادی برای تهاجم اسرائیلی ها و توطئه های امریکا تبدیل شود.(۳)

از سوی دیگر، براسـاس گزارش رادیو دولتی لبنان، در نبرد های امروز طرابلس ۴۷ نفرکشته شدند. به گفته منابع امنیتی مطلع، در این درگیری ها که در حومه جنوبی بیروت و منطقه صور میان ارتش لبنان و فالانژیست ها با مسـلمانان درگرفت، از توپخانه، سـلاح های سـنگین، نیمه سـنگین و خودکار استفاده شده بود.(۴)

مطبوعات صـبح امروز بیروت گزارش دادنـد که ارتش رژیم صـهیونیستی درصدد است طرح جدیدی را برای جمع آوری و تمرکز نیروهای خود در بخش شـرقی جبهه بقاع و بعضـی مناطق جنوب اجرا کند. براساس این طرح، نیروهای اسـرائیل از منطقه جزین تا روستاهای العیشیه و الجرمق و از منطقه صـیدا تا منطقه زهرانی به سوی شـمال عقب نشـینی خواهند کرد، ولی بلندی های راهبردی منطقه بقاع را که مشـرف بر مواضع نیروهای سوریه است، رهـا نخواهنـد کرد. در چـارچوب این طرح نیروهـای رژیم صـهیونیستی مواضع متعـددی در منطقه حاصبیـا را تخلیه و تنهـا به وجود مراکزی در نقاط راهبردی جبهه بقاع، مانند بلندی های باروک و عیحا اکتفا خواهند کرد.(۵)

۱

کمیسـیون ویژه شورای مرکزی سازمـان آزادی بخش فلسـطین که مـأمور حل بحران الفتـح و نزدیک ساختن دیـدگاه های مخالفان و موافقان می باشد، ضمن ارائه یک راه حل چهارماده ای برای نخستین بار از کارشکنی یاسر عرفات در این مناقشه انتقاد کرد.

۱- روزنامه کیهان، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۲- همان.

۳- روزنامه اطلاعات، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۵- روزنامه کیهان، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۲۴.

به گزارش خبرگزاری فرانسه، ابراهیم بکر رئیس کمیسیون مذکور، در اطلاعیه ای پیشنهاد ایجاد یک کمیته فوق العاده را برای کنترل موقت امور مالی و فعالیت های نظامی الفتح توسط کمیسیون ویژه مطرح کرد که مورد استقبال گروه مخالفان الفتح قرار گرفت. کمیسیون ویژه از تمام طرف های فلسطینی درگیر خواست چهار اصل زیر را به عنوان «مقررات پایه» رعایت کنند:

۱. متوقف ساختن فوری زدوخورد.

۲. بازگشت طرفین به مواضع قبلی خود.

۳. متوقف کردن فوری تبلیغات مطبوعاتی صریح و تلویحی علیه سوریه.

۴. قطع تبلیغات گروه های فلسطینی علیه یکدیگر.

این کمیسیون تأکید کرد مشروعیت فلسطینی از مدیریت سازمان آزادی بخش نشئت نمی گیرد، بلکه نتیجه بستگی مدیریت با دیگر مؤسسات سازمان آزادی بخش و تعهد مدیریت در انطباق خود با مصوبات شورای ملی فلسطین (پارلمان) و همچنین جهت گیری سیاسی و اداری است که ازسوی مرکزیت فلسطین تعریف شده است.

درحالی که کمیسیون ویژه، خودداری یاسر عرفات از موافقت با ایجاد یک کمیته فوق العاده که موقتاً از اختیارات کمیته مرکزی الفتح برخوردار باشد، را مورد انتقاد قرار داده، گزارش مطبوعات لبنان نیز حاکی است که ابوصالح از رهبران مخالف عرفات در جنبش چریکی الفتح - که از حمایت شوروی، ایران و لیبی برخوردار است - تأکید کرده است که ما هرگز لبنان را ترک نخواهیم کرد، چراکه لبنان پل جدیدی به سوی فلسطین است. وی ضمن اینکه از مبارزان فلسطینی خواست که به نفوذ عرفات پایان دهند، خواستار محاکمه و مجازات وی شد.(۱)

ضمیمه گزارش۸۰۵: جلسه فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و مسئول مهندسی قرارگاه کربلا درخصوص مشکلات و ضعف واحد مهندسی رزمی قرارگاه مقدم حمزه

گفت وگوی امروز فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و مجید برزمهری مسئول مهندسی قرارگاه کربلا، درباره مشکلات به خصوص ضعف مهندسی رزمی و تغییرات پی درپی مسئول مهندسی قرارگاه مقدم حمزه از بی اعتمادی فرمانده این قرارگاه به مسئولان مهندسی رزمی قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و حمزه حکایت داشت.(۲) علی رضائیان در بخشی از سخنان خود دراین باره گفت:

«ما وقتی که مأمور شدیم که برویم قرارگاه را تشکیل بدهیم خوب قرارگاه حمزه یک قرارگاهی است نوپا. کادری که بخواهد آن را اداره بکند نداشته است، طبیعتاً قرارگاه لشکری که هم بتواند عملیات گسترده را هدایت بکند نداشته است. اینها در حد عملیات هایی بوده که با ضدانقلاب بوده در حد واردکردن یک گردان یا دو گردان و حداکثر یک تیپ بیشتر از این نبوده است. بعد خوب یک سری طبیعتاً معرفی کردند، یک سری افراد را برای ما یکی آمد برای مهندسی رزمی، یکی آمد برای تدارکات، یکی آمد برای نیرو برای مخابرات. هر یکی از یک جایی گرفتیم و اینها هیچ کدام برای قرارگاه حمزه نبودند نه ما خودمان اینجا در قرارگاه حمزه بودیم و نه این واحدهایی که توی اینجا هستند. الآن توی این منطقه این واحدها هستند دارند کار می کند جز برادر توکلی و سالکی، از قرارگاه حمزه کسی دیگری نیست و همه کسانی هستند که از این طرف و آن طرف آوردند تشکیل این قرارگاه را دادند. ما هم هیچ شناختی روی افراد نداشتیم که قضاوت بکنیم که کی چه جوری باید باشد و در حد توانش مسلماً باید یک مقدار صبر می کردیم تا وضعیت روشن

۱- همان.

۲- سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۸۷ - ۸۵.

بشود. خوب مهندسی رزمی از اول کمی دیر عمل کرد و بعد هم که آمد یک چند وقت که کار کرد آن برادر ارشادی را معرفی کردند و اول یکی دیگر بود به نام حمدی معرفی کردند که نیامد. یک ده بیست روز رفت نیامد. نمی دانم این مهندسی رزمی طلسم است عملیات دارد شروع می شود و هنوز مسئله مهندسی رزمی ما حل نشده است، حالا چه اشکالی هست خدا می داند. ما تصمیم گرفتیم که بعد وقتی که هر واحدی ضعیف است این را یا تقویتش بکنند یا اصلاً جمعش بکنند. ما حتی می دانستیم که ما یک روز به برادرها گفتیم اصلاً مسئولین قرارگاه را تعطیل بکنیم برود ما نمی توانیم با خون و سرنوشت بچه های مردم بازی بکنیم. حالاـ شاید خودتان هم تاحدی اطلاع داشته باشید، قرارگاه به این سنگینی شاید جنوب هم نتواند سپاه یا سه تا لشکر داشته است یا سه تا داشته یکی هم بهش مأمور شده است. الآن سنگینی بار این قرارگاه درحدود ۵ تا لشکر و یک تیپ که ۵ و ۶ لشکر در این قرارگاه و قرارگاه باید روی اینها کار بکند و هدایت بکند اینها قرارگاه دیگه نمی شود گفت قرارگاه سپاه یا یک تقریباً قرارگاه ارتش است اینجا ۶ تا لشکر و تازه گفته اند که [لشکر] حضرت رسول هم می آید.»(۱)

ضمیمه اول گزارش۸۰۶: چگونگی تشکیل قرارگاه رمضان

فرمانده کل سپاه محسن رضایی فعالیت های برون مرزی ایران را نخستین بار به واحد روابط بین الملل سپاه پاسداران به مسئولیت محسن میردامادی واگذار کرد. این واحد، هدایت مجموعه هایی مانند سپاه عراق، سپاه لبنان و غیره را برعهده داشت. گذر زمان، وسعت یافتن حیطه مأموریت،گسترش سازمان رزم سپاه، فرازوفرود و پیچیدگی های نبرد سپاه پاسداران را بر آن داشت تا از توان معارضان و امکانات مردمی کشور عراق برای پیشبرد اهداف جنگ و دفاع مقدس بهره برده با افزایش آسیب پذیری عراقی ها ضرباتی را از داخل خاک عراق به دشمن وارد کند.

ظهور ستاد جنگ های نامنظم و قرارگاه رمضان

آشکارشدن تاکتیک های غافلگیرکننده خودی علیه موانع دشمن برای عراقی ها، گره خوردن صحنه نبرد در جبهه جنوب و زمین گیر شدن قوای منظم در عملیات رمضان، نقطه عطفی شد تا به سرعت فعالیت جنگ های نامنظم به طور جدی تری مورد توجه قرار گیرد. موقعیت بغرنج جبهه جنوب و در دست نداشتن راهکاری عاجل برای مواجهه با آن از یک سو و تأکید امام خمینی(ره) مبنی بر اینکه «نباید به دشمن فرصت بدهید باید عملیات کنید.» ازسوی دیگر، موجب شد پس از بحث و بررسی دراین زمینه طرحی آماده شود که در اواخر سال ۱۳۶۱ به ریاست شورای عالی دفاع تقدیم گردد. سپاه در این طرح خواستار تأسیس تشکیلات رسمی ستاد جنگ های نامنظم سپاه برای عملیات برون مرزی شد. ریاست جمهور وقت و ریاست شورای عالی دفاع آیت الله خامنه ای با کلیات طرح موافقت و در تاریخ ۱۰/۲/۱۳۶۲، نکاتی را بدین شرح برای تکمیل شدن طرح به فرمانده کل سپاه پاسداران گوشزد کرد:

۱. حدود رابطه ستاد مذکور و قرارگاه های تابعه با دیگر واحد های سپاه توسط شورای عالی دفاع مشخص شود.

۲. جایگاه خاصی برای اجرای عملیات ازطریق مرز غربی کشور هدف که از امکانات بالقوه فراوانی برای این عملیات برخوردار است پیش بینی گردد.

۳. هماهنگی لازم با صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران درزمینه گسترش جنگ های روانی علیه دشمن بعثی صهیونیستی به عمل آید و ضمناً گزارش پیشرفت کار را متعاقباً ارسال فرمایید.

درپی موافقت و استقبال مسئولان کشور از طرح فرمانده سپاه پاسداران، وی به سرعت مرکز جنگ های نامنظم سپاه را با نظارت مستقیم خود تشکیل داد و درجهت دستیابی به اهداف و اجرای مأموریت های این ستاد، نخستین حکم فرماندهی آن را در سال ۱۳۶۲ به نام مرتضی رضایی صادر کرد.

این تشکیلات که مصادف با ماه مبارک رمضان راه اندازی شد، قرارگاه رمضان نام گرفت. ستاد عملیاتی قرارگاه که مسئولیت هماهنگی بین اجزاء مختلف را برعهده داشت با مدیریت محمدرضا نقدی آغاز به کار کرد. برخی از اقداماتی که ستاد قرارگاه رمضان باید درجهت گسترش

سازمان و تقویت قرارگاه انجام می داد به این شرح است:

- تشکیل تیپ های مرزی متشکل از پاسداران و نیروهای مبارز عراقی.

- راه اندازی آموزشگاه های تکاوری و اطلاعاتی.

۱- سند شماره ۱۳۰۸۳/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۷ - ۳۵.

– تشکیل گردان های اطلاعات و عملیات.

– پیگیری و ایجاد تأسیسات رادیو برون مرزی در منطقه.

– ساماندهی نحوه همکاری ستاد مرکزی و مناطق سپاه با قرارگاه رمضان.

– برآورد بودجه مورد نیاز برای برگزاری جلسات با مسئولان مناطق کشوری و فرماندهان کل سپاه برای بررسی پیشرفت امور.

– ملزم کردن فرماندهان مناطق کشوری سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به تشکیل شعبه فرعی قرارگاه رمضان در مناطق تحت مسئولیت خود و عهده دارشدن تأمین نیرو و امکانات آن به منظور پشتیبانی از قرارگاه مزبور.

پیرو دستورالعمل فوق، این تشکیلات به وسیله مناطق کشوری ۳، ۴، ۸، ۱۰ و ۱۱ سپاه پاسداران ایجاد شد و هر منطقه اقدام به سازماندهی یک گردان با گروهان ۷۲نفره به نام گردان های عاشورا کرد و کار پشتیبانی از قرارگاه رمضان را بر عهده گرفت.

در این مرحله، مرتضی رضایی فرماندهی قرارگاه رمضان را برعهده گرفت و پایه های شکل گیری قرارگاه را بنیان گذارد. وی با اعتقاد به تأثیرگذاری جنگ نامنظم در راهبرد دفاع مقدس شروع به کار کرد. رضایی از خرداد ۱۳۶۲ اقداماتی را برای بنای تشکیلات و سازمان قرارگاه انجام داد و بیشترین تلاش خود را در امور زیرساختی و دریافت امکانات متمرکز ساخت. قرارگاه رمضان در این دوره باوجود مشکلات پشتیبانی و نیروی انسانی با استفاده از تجربه بحران های داخلی کردستان موفق به شناخت آداب و رسوم و کسب اطلاعات درمورد تمایلات مردم، عشایر و گروه های موجود در کردستان عراق شد. (۱)

ضمیمه دوم گزارش۸۰۶: توضیحات واحد روابط بین الملل سپاه پاسداران درباره اهمیت عملیات چریکی شبانه در محور دزلی – جاده سیدصادق به شانه دری

واحد روابط بین الملل سپاه در روز ۲۳/۷/۱۳۶۲ در نامه ای درمورد اهمیت این عملیات می نویسد: «علی رغم تجمع نیروهای عراقی به خاطر حمله نیروهای اسلامی در مناطق پنجوین، عراق نیروهای فراوانی را در منطقه سیدصادق و منطقه واقع بین سلیمانیه تا سیدصادق و در دو طرف جاده (به ویژه عربت، کانی مانگا) مستقر نموده است. این نیروها به عنوان احتیاط پشت منطقه احتمالی جنگ متمرکز می باشند، همچنین یک فرودگاه مخصوص هلیکوپتر در نزدیکی کانی پانکه وجود دارد.

تمرکز نیروها به این صورت و ایجاد جاده های جدیدی از عربت – سیدصادق به سمت پنجوین و مرزهای ایران به وسیله نیروهای عراقی نشانگر تمرکز افکارشان در آن منطقه است. نکته دیگری که به تقویت این طرز تفکر می افزاید عدم وجود نیروهای اسلامی در مواضع خود در کوه سورین مقابل سیدصادق تا خورمال و دیگر مناطق مرزی تا جنوب خورمال [است]. درصورت استفاده از وضعیت نظامی موجود ازطرف نیروهای اسلامی می توان با طرحی دقیق حمله را آغاز نمود. نیروهای اسلامی می توانند از منطقه ملخور حمله کنند تا بر منطقه زلم از خورمال تا دریاچه دربندیخان مشرف شوند. این فاصله بالغ بر چند کیلومتر است و عبارت از دره ای پایین تر از سطح زمین اطراف و دارای انبوهی از درخت می باشد و درحال حاضر بجز گروهی برای حفاظت پل در جاده حلبچه هیچ گونه نیرویی وجود ندارد و بدین وسیله به آسانی می توان از منطقه دره زلم حفاظت نمود. جهت اشراف بر دره از خورمال تا دریاچه دربندیخان می توان تمامی نیروهای عراقی در منطقه حلبچه – خورمال – طویله – بیاره را غافلگیر نمود، آنها را به اسارت گرفت و یا نابودشان ساخت؛ زیرا بجز جاده حلبچه – سیدصادق که از دره فوق الذکر می گذرد هیچ راه دیگری ندارد.

درصورت تسلط و اشراف بر این دره می توان از مناطق سهل العبور وارد دشت استراتژیک شهر زور گردید و بدین وسیله می توان نیروهای عراقی را از مناطق متعددی به محاصره درآورد. همچنین می توان از منطقه چناره و حرملیه و ازطریق ده سیدصادق – حلبچه وارد شهر زور شد تا

عمل تسلط بر دره زلم پوشیده بماند و آن گاه وارد دشت زور شد، البته بسیار ضروری است که آمادگی جهت این عمل باید بسیار محرمانه باقی بماند و باید نیرویی که این مأموریت را به عهده می گیرد در همان شب اجرای طرح وارد عمل نمود و دستور حرکت به آنها داد. ...»(۲)

ص: ۱۰۶۰

۱- داوود ریاحی و مهدی مرندی، کارنامه توصیفی نبردهای نامنظم قرارگاه رمضان، (منتشرنشده)، فصل اول: چگونگی تأسیس ستاد جنگ های نامنظم (دوره اول).

۲- گزیده اسناد عملیات والفجر۴، جلد۱، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: پیشنهاد انجام عملیات نظامی در منطقه سیدصادق ازطرف نماینده روابط بین الملل در قرارگاه خاتم الانبیا، ص۱۷۵.

ضمیمه سوم گزارش۸۰۶: تاریخچه جنگ های نامنظم بعد از انقلاب اسلامی

در اوایل انقلاب مسئولیت امور مربوط به عملیات برون مرزی را رکن۲ ارتش جمهوری اسلامی به ریاست سرهنگ کتیبی بر عهده داشت. این تشکیلات اولویت خود را در بهره گیری از گروه ها و احزاب کرد عراقی به منظور مبارزه با ضدانقلاب کردستان ایران قرار داده بود. از دو گروه عمده کردستان عراق، شاخه ۳ حزب دمکرات عراق تحت عنوان کومبا۱۱ با ارتش همکاری داشت، اما اتحادیه میهنی حاضر به همکاری با ارتش نبود و بیشتر با استانداری آذربایجان غربی در تماس بود. جلال طالبانی رهبر اتحادیه مذکور این طور استدلال می کرد که ما دشمن قوی داریم می خواهیم مبارزه علیه صدام را توسعه دهیم و درعین حال می توانیم با آزادسازی مناطق خودمان مانع ورود اسلحه و خرابکار به ایران شویم.

با تأسیس و آغازبه کار سپاه پاسداران زمینه ارتباط احزاب و گروه های معارض عراقی با این نهاد فراهم شد. در این موقعیت طیف وسیعی از نهادها شامل ژاندارمری، شهربانی، استانداری آذربایجان غربی، وزارت کشور، وزارت خارجه، دفتر بررسی مسائل عراق، ریاست جمهوری و بعدها وزارت اطلاعات هرکدام به نحوی با گروه های معارض مرتبط بودند.

روند حوادث کردستان ایران و گسترش اقدامات عناصر ضدانقلاب در آن دیار، مردم شهرهای مختلف را برای مقابله با آنان به آنجا کشاند. قرارگاه سپاه منطقه ۷ کرمانشاه و قرارگاه حمزه سیدالشهدای ارومیه که مأموریت اعزام و به کارگیری گروه های مردمی را عهده دار بود، نقش مهمی را در فعال کردن جنگ نامنظم ایفا کردند.

واحدهای چریکی و پارتیزانی از نخستین گروه هایی بودند که به وسیله سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و مرکز جنگ های نامنظم شهید چمران، گروه فداییان اسلام و دستمال سرخ ها و برخی گروه های اجتماعی دیگر به جبهه ها اعزام شدند و به نبرد با دشمن متجاوز پرداختند.

پس از متوقف ساختن تجاوز دشمن، با اجرای عملیات های منظم و بزرگی چون ثامن الائمه(ع)، طریق القدس، فتح المبین و بیت المقدس، نیروهای متجاوز عراقی از بخش عمده ای از خاک ایران بیرون رانده شدند.(۱)

ص: ۱۰۶۱

۱- داوود ریاحی، بررسی نقش قرارگاه رمضان در دفاع مقدس، (منتشرنشده)، فصل اول.

روزشمار جنگ پنجشنبه ۲۱ مهر ۱۳۶۲ ۶ محرم ۱۴۰۴ ۱۳ اکتبر ۱۹۸۳

۱

بررسی آخرین اقدامات و تدابیر دشمن در منطقه عملیاتی دهانه شیلر از مهم ترین محورهای جلسه امروز فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه(۱) با محسن رضایی در پادگان مریوان (دره تفی) بود.

در بخشی از نشست امروز، علی اسحاقی از واحد شنود قرارگاه خاتم الانبیا(ص) اقدامات اخیر ارتش عراق در منطقه دهانه شیلر را هوشیارانه توصیف کرد و در تحلیل تلاش های دشمن گفت: پس از عملیات والفجر۲، ارتش عراق ضمن جمع بندی نقاط ضعف خود برای رفع آنها کوشید. درحال حاضر نیز دشمن باتوجه به تجربه عملیات والفجر۲، اقدامات بسیاری را در منطقه عملیاتی والفجر۴ در دهانه شیلر انجام داده است. ارتش عراق در گام نخست طرح هلی برن را با ۵۵ هلیکوپتر تهیه و تدارک دیده و حتی یک مانور پیاده در روی کله قندی برای شناسایی انجام داده است و در گام بعدی دفاع کلی را به صورت دورانی از دو محور توتمان و بین لری - کنگرک آرایش داده است. در گام نهایی نیز امکانات ارتباطی و احتیاط به ویژه شبکه اطلاعاتی نفوذی گسترده ای برای منطقه در نظر گرفته است. به عبارت دیگر، دشمن با ایجاد یک شبکه سیار، ارتباط سیار در داخل نفربرهای شنی دار و ارسال پیک را به منظور حفظ و استمرار ارتباط بین عناصر خود در زمان درگیری ایجاد و شبکه اطلاعاتی نفوذی خود را به صورت سیار در نوار مرزی با ماشین و بی سیم و... مجهز کرده است. اکثر ارتباطات و مرکز ارسال پیام ها مناطق پنجوین، کانی مانگا و شمال نالپاریز می باشد و براساس اطلاعات

ص: ۱۰۶۳

۱- جلسه با حضور محسن رضایی فرمانده کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم، پیش بهار معاونت اطلاعات - عملیات خاتم، علی تجلایی طرح و عملیات خاتم، اسحاقی از واحد شنود، شاه حسینی اطلاعات - عملیات قرارگاه حمزه، فدوی اطلاعات - عملیات قرارگاه مقدم حمزه، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع)، قاسم سلیمانی فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و کوسه چی فرمانده لشکر۲۵ کربلا برگزار شد.

جمع بندی شده، دشمن عناصر نفوذی خود را در حد افسر و سرگرد برگزیده است. ارتش عراق با استفاده از اطلاعاتی که از عوامل نفوذی دریافت کرده، زمان اجرای عملیات ایران در منطقه دهانه شیلر را ۲۶ مهرماه برآورد کرده است و به همین دلیل «حالت اضطراب و چشم به راهی دشمن مشخص است. ... در کارها عجله دارد و سرعت عمل نیز دارد. مرخصی افسرها هم از ۴۰ الی ۵۰ روز پیش متوقف شده است. علاوه براین، دشمن استعداد تقریبی نیروهای ایران را ۴۰۰۰۰ بسیجی و مناطق سورن به سمت پنجوین و لری به کنگرک را به عنوان دو محور کلی عملیات برآورد کرده است و براین اساس حساسیت زیادی بر روی ارتفاعات پنجوین دارد و برای اجتناب از دور خوردن در ارتفاعات کانی مانگا، در غرب این ارتفاع پایگاه زده است.»(۱)

در ادامه جلسه، فدوی و فضلی مسئولان اطلاعات - عملیات و طرح و عملیات قرارگاه مقدم حمزه گزارشی را درباره وضعیت جبهه دشمن ارائه کردند. طبق این گزارش، ارتش عراق حدود ۱۶ تیپ نیرو در محدوده بانی بنوک تا لری مستقر کرده(۲) که حدود ۷ گردان آن نیروهای کماندویی و حدود ۱۵ گردان آن نیز عناصر توپخانه هستند و بیشتر تجمع توپخانه دشمن در غرب سورن تا غرب کانی مانگا می باشد. مرکز احتیاط کلی منطقه نیز در نالپاریز و احتیاط نزدیک آن در روکان (پنجوین) قرار دارد. در این منطقه دو جاده نالپاریز - پنجوین و سلیمانیه - کانی مانگا از عقبه های مهم ارتش عراق به شمار می رود. براساس اطلاعات جمع آوری شده، عناصر دشمن، منطقه عملیاتی آتی ایران را محدوده حلبچه تا سورکوه به عمق شهر سیدصادق و... برآورد کرده و با ایجاد موانع مختلف زمین منطقه را مسلح کرده اند. تا یک هفته پیش، به نظر می رسید دشمن اقدامات خود درمورد تقویت و تحکیم استحکامات اعم از میدان های مین و سیم خاردار را کافی ارزیابی و آن را متوقف کرده است، ولی در چند روز اخیر عناصر دشمن تلاش خود را بر تسلیح زمین در منطقه بین لری و گرمک متمرکز ساخته اند. در منطقه پنجوین نیز، که ارتفاع ۱۸۳۰ کلید آن محسوب می شود، برخی ارتفاعات به ویژه معابرِ محور کله قندی با موانع استوانه ای شکل مسدود شده است.

همچنین گزارش فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و فرماندهان یگان های ۱۴ امام حسین(ع)، ۲۵ کربلا و ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) حاکی است که ارتش عراق در منطقه کردستان پایگاه های مستقل دارد و هر پایگاهی دارای میدان مین، سیم خاردار، کانال و معبر خاص خود است و دشمن در این بخش به صورت پایگاهی می جنگد. ارتش عراق در منطقه مأموریت لشکر۸ نجف، ۲۹ پایگاه دارد که ۱۹ پایگاه آن مستقل است و باید همه این ۱۹ پایگاه سقوط کند تا پیشروی حاصل شود؛ چون دشمن یک خط ممتد تشکیل داده است. درواقع ارتش عراق با آگاهی از اهمیت ارتفاعات پنجوین، با حساسیت به تقویت و تحکیم این منطقه پرداخته و در طول ده

۱- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۲۴۹ - ۲۳۳.

۲- استعداد و چگونگی گسترش دشمن در منطقه عملیاتی دهانه شیلر در ضمیمه گزارش آمده است.

روز گذشته به طور تدریجی و حساب شده کار کرده است. دشمن با رعایت کامل استتار و اختفا «در روز اصلاً تحرکی ندارد» و این مسئله شناسایی و فهم محورهای مواصلاتی، مسیرهای تدارکاتی و خطوط کمین و آرایش آن را برای نیروهای خودی مشکل ساخته است، به گونه ای که نیروهای خودی در گزارش های نوبه ای خود مدام اعلام می کنند که «احتمالاً سه درختی خالی شده، تپه شهدا خالی شده، تخم مرغی خالی شده است، درصورتی که روی همه آنها نیرو هست و دشمن در حالت آرامش به سر می برد چون می بیند که ما حمله نمی کنیم اصلاً هیچ تحرکی ندارد.» علاوه براین دشمن ضدانقلاب را هم در منطقه فعال کرده است(۱)

۱

در بخش دوم نشست امروز فرماندهان و مسئولان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه(۲) با فرمانده کل سپاه در پادگان مریوان (دره تفی)، درباره وضعیت مانور محور جبهه مریوان در عملیات والفجر۴ بحث و تبادل نظر شد و پس از آن، برخی فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با حضور در محورهای بانه و مریوان از معابر و راهکارهای دو لشکر۸ نجف و ۱۴ امام حسین(ع) بازدید کردند.

بنا به اظهارات فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه منطقه عملیات والفجر۴ به پنج هدف «۱. سورن ۲. پنجوین ۳. مارو، خلوزه ۱ و۲، بلاله و سربلاله ۴. گرمک، کنگرک و لری ۵. کانی مانگا» تقسیم و مقرر شده است عملیات در مرحله اول روی ارتفاعات لری، کنگرک و گرمک، مارو و پنجوین، در مرحله دوم روی ارتفاع کانی مانگا و در مرحله سوم روی ارتفاعات سورن اجرا شود. نیروی مورد نیاز برای این کار هم ۶۰ الی ۷۰ گردان برآورد شده است.(۳)

در ادامه این نشست فرماندهان قرارگاهی و یگانی درمورد اهمیت جبهه مریوان و ضرورت تصرف منطقه پنجوین و تأثیر آن در تداوم عملیات والفجر۴ بحث و گفت وگو کردند. دراین زمینه فرماندهی کل سپاه منطقه دهانه شیلر و به ویژه پنجوین و کانی مانگا را نقاطی کلیدی برای تعقیب و انهدام دشمن ارزیابی کرد. علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه نیز کلید سقوط ارتفاعات پنجوین را ارتفاع سنگ معدن دانست و به طورکلی عملیات در محور لری تا گرمک (شمال دهانه شیلر) را موجب تسهیل سقوط پنجوین و تصرف ارتفاعات کانی مانگا و درنتیجه کمک به تصرف ارتفاعات سورن قلمداد کرد. بااین حال، حسین خرازی فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) باوجود اذعان به نقش ارتفاعات کله قندی و سنگ معدن در تصرف پنجوین، همچنان عقیده داشت درصورتی که دو لشکر قوی بر روی ارتفاعات سورن عمل کند «چه بسا لازم نباشد روی پنجوین عمل بشود.»

ص: ۱۰۶۵

۱- سند شماره ۱۲۸۱۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی طرح مانور عملیات والفجر۴، (قرارگاه خاتم الانبیا، ۲۱/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۲۸۱۶)، صص ۱۷ - ۱۵ و ۲۸ - ۲۷.

۲- اسامی حضار در گزارش قبل درج شده است.

۳- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.

در پایان این بخش قرار شد تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) دوباره از شمال دهانه شیلر محور بلاله و سربلاله را شناسایی کند و لشکر۲۵ کربلا به عنوان احتیاط منطقه مریوان به ترتیب اولویت عملیات، احتیاط پنجوین، مارو و کانی مانگا باشد. همچنین به علت اهمیت نفوذ و پیشروی در عمق از لشکر۲۵ کربلا درخواست شد در مرحله دوم بیشتر روی عملیات ارتفاع کانی مانگا متمرکز شود و تأکید شد که کلیه شناسایی ها و طرح ریزی های یگان های ۱۴ و ۴۴ به عناصر احتیاط (لشکرهای ۲۵ و ۴۱) منتقل گردد.(۱)

در بخش پایانی نشست امروز فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه، فرماندهی کل سپاه ضمن انتقاد از کندی شناسایی ها، نکاتی را درباره دلایل کندی اجرای عملیات ها و راه حل آن مطرح کرد و از فرماندهان خواست این موارد را بررسی کنند. رضایی خطاب به فرماندهان حاضر گفت: در بخش اول باید دید چه عواملی موجب تأخیر در زمان اجرای عملیات می شود که در وضعیت فعلی «۱. شناسایی ۲. نقل وانتقالات ۳. نیرو» را می توان از عوامل مؤثر در کندی اجرای عملیات ها دانست. برای رفع کندی روند شناسایی ها - که وقت زیادی از ما تلف می کند - چه باید کرد؟ «ما چه کار کنیم ظرف ۴۸ ساعت و حداکثر تا یک هفته وارد یک منطقه بشویم و عمل کنیم؟» در پاسخ به این سؤالات یک راه این است که بیاییم اصل غافلگیری را بر شناسایی ترجیح داده و کمبود میزان شناسایی ها را ازطریق استمرار عملیات حل کنیم، اما «بهترین راه حلش این است که قرارگاه های ما گردان های شناسایی داشته باشند.» در بخش دوم نیروهای احتیاط با نفوذ به عمق و عقبه های دشمن نقش کلیدی در تداوم و موفقیت عملیات ایفا می کنند. در بخش سوم هم نباید از عملیات برون مرزی در منطقه دهانه شیلر و انهدام مقرها و توپخانه های دشمن غافل شد.(۲)

علاوه بر این نشست که به منظور کسب هماهنگی های نهایی برای اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر برگزار شد، امروز صبح برخی از فرماندهان ارشد سپاه(۳) برای بازدید از وضعیت

۱- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۵۵ - ۲۴۳؛ و - سند شماره ۱۲۸۱۶/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۳۳ - ۱۲ و ۴۸.

۲- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۵۵ - ۲۵۳.

۳- غلامحسین بشردوست نماینده فرماندهی کل سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، محمد باقری اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم و چراغچی در این بازدید حضور داشتند.

قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ و اقدامات لشکر۸ نجف عازم منطقه بانه شدنـد. هم زمان معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) نیز به منظور ارزیابی شناسایی های انجام شده توسط لشکر۱۴ امام حسین(ع) (قرارگاه تاکتیکی حمزه۱) در روی ارتفاع قوچ سلطان و دیـدگاه صاحب الزمان حضور یافت و آخرین وضعیت دشمن در مناطق سنگ معدن، کله قندی و حسن آباد را از نزدیک مشاهده کرد.(۱)

۱

درحالی که از دو روز پیش، یگان های ایران با دریافت ابلاغ زمان قطعی اجرای عملیات والفجر۴ در شب یازدهم محرم (۲۶/۷/۱۳۶۲)، تمام توان خود را برای کسب آمادگی نهایی متمرکز کرده اند، گزارش های نیروهای مستقر در دهانه شیلر از افزایش سطح هوشیاری و گسترش چشمگیر اقدامات دشمن به منظور توقف و ایجاد تأخیر در اجرای عملیات آتی ایران حکایت دارد.

گزارش نوبه ای اطلاعـاتی قرارگاه مقـدم حمزه حاکی است: در روزهای هجـدهم تا بیست ویکم مهرماه تحرک و جابه جایی دشـمن به ویژه «در شهر پنجوین تقریباً زیاد بوده است» و هم اکنون نیز ۲۰۵۰۰ نفر از افراد جیش الشعبی در منطقه پنجوین و سیدصادق مستقر هستند. نیروهای حاضر در پنجوین "جیشِ قادسیهِ صـدام" نام دارنـد و دارای ۸۰ تـوپ دوربرد می باشـند. علاوه براین، تعـداد زیـادی ارابه جنگی و تریلی کش هم در پنجوین در یک کیلومتری نیروهای جیش الشعبی وجود دارد.

براساس گزارش مذکور در روزهای اخیر، بیشتر فعالیت های پیاده دشـمن درزمینه گشت رزمی، گشت شـناسایی و کمین بوده است. ارتش عراق علاوه بر شـناسایی زمینی به شـناسایی هوایی و اعزام دیده بان نفوذی هم مبادرت ورزیده است و «فعالیت توپخانه دشمن باتوجه به اینکه دیده بان های دشـمن با راهنمایی چته های علی مریوانی به داخل نیروهای خودی نفوذ کرده اند، خیلی زیاد شده است و اکثر مواضع عقبه نیروهای خودی را ثبت تیر کرده و در زمـان هـای مختلف روی آنها آتش می گشایـد.» علاوه براین، هواپیماهای دشـمن دیروز و امروز چنـدین بار عقبه نیروهای خودی را در اطراف و داخل شهر مریوان و روی کوه های قسمت شمالی شهر شناسایی و بمباران کردند.

قرارگـاه مقـدم حمزه در ادامه گزارش خود افزوده است: «فعـالیت مهندسـی دشـمن بیش از حـد افزایش یافته است» و نیروهای عراقی در تازه ده، شیارهای کانی سیف و کانی چنار(توتمان)، ارتفاع کله اسبی و ارتفاعات کانی مانگا، اقـدام به مین گـذاری، حفر کانال و احـداث خاکریز کرده اند. ارتش عراق تیم های مهندسی خود را برای بررسی میدان های مین اعزام کرده و گردان های ۴ و ۵ مهندسی دشمن در منطقه به خصوص در کانی مانگا، نالپاریز و... حضور فعال دارند.

در پایان این گزارش ضـمن تجزیه وتحلیل اقدامات اخیر دشـمن، به حساسـیت ارتش عراق به مواضع شـمالی منطقه عملیاتی دهانه شـیلر و تقویت مواضع دشـمن در این قسمت اشاره شده و آمده است: به نیروهایی که در ارتفاعات مارو مستقر می باشند گفته شده که ایران از این منطقه (مارو) حمله نخواهد کرد.(۲)

۱- سـند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعـات و تحقیقـات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقـدم حمزه سیدالشـهدا در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، صص ۱۰۱ - ۱۰۰؛ و - سند شماره ۱۳۰۸۷/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه قرارگاه مقدم حمزه (فرماندهی)، عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۲۱/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۸۷)، صص ۲۸ - ۱.

۲- گزیده اسناد عملیات والفجر۴ (دوره ۱۸/۷/۱۳۶۲ تا ۲۱/۷/۱۳۶۲)، جلد۳، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه ای اطلاعاتی قرارگاه عملیاتی مقدم حمزه سیدالشهدا، صص ۱۶۶ - ۱۶۴.

از سوی دیگر، رکن۲ قرارگاه عملیاتی نیروی زمینی ارتش (رده جلوی شمال غرب مریوان) گزارش داد: به دستور سازمان استخبارات ارتش عراق تعدادی از رزگاری های مقیم سلیمانیه به پیشمرگانِ کردِ همکارِ عراقیِ مستقر در پشت ارتفاعات امامزاده هفت توانان پیوسته اند تا مأموریت هایی نظیر همکاری اطلاعاتی با رزگاری های مقیم قلقله و ساوجی، همکاری با گروه مهندسی ارتش عراق برای مین گذاری راه های ارتباطی مرزی تا نزدیک واحدهای ایران و همکاری با رزگاری های داخل ایران به منظور مین گذاری جاده های بین مواضع نیروهای ایران را انجام دهند. در همین زمینه تحقیقات انجام شده درپی کشف ۴ مین ضدتانک و ضدنفر در روز سیزدهم مهرماه، از دخالت و همکاری عناصر رزگاری روستای قلقله با رزگاری سلیمانیه (ستون پنجم عراق) حکایت داشت.

این گزارش در ادامه افزوده است: درپی پناهندگی تعدادی از خانوارهای روستاهای شمال، شمال شرق و غرب مریوان به عراق، ارتش عراق ضمن تأکید بر حفظ ارتباط عناصر مرزدار این خانواده ها با روستاهای خود در ایران، از آنها خواسته اطلاعات و مشاهدات خود را دراختیار ارتش عراق قرار دهند.(۱)

گفتنی است که گزارش های قرارگاه خاتم الانبیا(ص) نیز از هوشیاری دشمن و رصد جابه جایی نیروهای سپاه در پادگان شیخان و نوسود و منطقه پاوه و همچنین تحرکات و ارتباطات نیروهای ایرانی و عناصر داخلی عراق نظیر مجاهدین عراقی برای حمله احتمالی به سمت حلبچه حکایت دارد.(۲)

۱

براثر حملات امروز هواپیماهای عراقی به مناطق مسکونی شهرهای مریوان و بانه - که در عقبه منطقه عملیاتی آتی قرار دارند - تعدادی از مردم عادی شهید یا زخمی شدند.

به گزارش گردان مرزی شهربانی مریوان، ساعت ۱۱:۰۵ امروز، چند نقطه از شهر مریوان به وسیله هواپیماهای میراژ عراقی بمباران شد که براثر آن، ۷ تن شهید و ۱۷ نفر مجروح شدند و تعدادی از منازل مسکونی تخریب شد.(۳) در همین حال، گردان مرزی مریوان هم گزارش داد: در ساعت ۱۱:۱۰ جنگنده های عراقی، اطراف ستاد پشتیبانی و تدارکات سپاه را بمباران کردند.(۴)ساعت ۱۱:۵۰ نیز توپخانه های عراقی چند گلوله توپ به اطراف مریوان شلیک کردند.(۵)

از سوی دیگر، فرمانداری بانه در گزارشی به استانداری کردستان اعلام کرد: ساعت ۱۱ امروز، ۵ فروند هواپیمای عراقی با تجاوز به حریم هوایی این شهرستان نقاطی از شهر و روستاها و ارتفاعات اطراف بانه را بمباران کردند.(۶) براثر این حملات چند نفر زخمی شدند.(۷)

ژاندارمری کردستان در گزارشی تعداد مجروحان بمباران های امروز را بدین شرح اعلام کرد: «۱. ستاد پشتیبانی جنگ ۷ نفر ۲. ارتش ۴ نفر ۳. برادران بسیج ۴ نفر ۴. برادران سپاه ۱ نفر.»(۸)

۱- همان، گزارش قرارگاه عملیاتی نزاجا (رکن۲) رده جلو شمال غرب مریوان، ۲۱/۷/۱۳۶۲، صص ۱۶۱ - ۱۶۰.
۲- همان، از مرکز فرماندهی جنگ الکترونیک ستاد قرارگاه خاتم الانبیا به اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، شماره۱۵۴، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۱۶۱؛ و - همان، از مرکز فرماندهی جنگ الکترونیک ستاد قرارگاه خاتم الانبیا به اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا، شماره ۱۵۵، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص ۱۶۲.
۳- سند شماره ۳۲۹۱۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استانداری کردستان، ۲۱/۷/۱۳۶۲.
۴- سند شماره ۳۴۳۱۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان به استانداری کردستان، ۲۱/۷/۱۳۶۲.
۵- سند شماره ۳۴۳۰۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ازناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۴۳۱۲۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش فرمانداری بانه، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۴۱۶۷۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه ناحیه کردستان به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۳۴۳۰۸۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ناحیه ژاندارمری کردستان (رکن۳) به استانداری کردستان، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۱

در درگیری های امروز نیروهای خودی با گروه های مسلح غیرقانونی در سلماس و بانه، تلفاتی به دو طرف وارد شد.

بامداد امروز، واحد جندالله سلماس که برای گشت زنی و پاک سازی پایگاه سیاوان (واقع در ۲۵ کیلومتری جنوب غربی سلماس) به منطقه گردبان و روستای بهارآباد لولیک بالا و پایین رفته بود، به محض ورود به روستا به محاصره ضدانقلابیون درآمده و با آنها درگیر شد(۱) در این درگیری از نیروهای خودی ۳ نفر شهید، ۴ نفر زخمی(۲)و ۷ نفر نیز اسیر شدند.(۳) باقیمانده نیروهای خودی با پشتیبانی هوایی و آتش توپخانه از محاصره بیرون آمدند.(۴) سند شماره ۴۱۶۷۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ف و اط سپاه سلماس به ف و اط قرارگاه حمزه.

طبق اعلام گردان مرزی بانه، نیروهای تأمین پایگاه های چاتراوین و دول ارزن در ساعت ۹ و ۹:۳۰ امروز، با عناصر ضدانقلاب درگیر شدند. درپی اعزام نیروی کمکی به محل و در جریان درگیری تعدادی از ضدانقلابیون کشته شدند. در این حادثه یک افسر و ۲ سرباز به شهادت رسیدند. امروز همچنین درگیری نیروهای پایگاه ولی آباد با افراد مسلح غیرقانونی بدون تلفات نیروهای خودی پایان یافت.(۵)

از سوی دیگر، به گزارش واحد اطلاعات ستاد ناحیه کردستان، عراق مدتی است قسمت اعظم کمک های خود را به کومه له به علت همکاری با طالبانی ها قطع کرده است. (۶)

۲

آیت الله خامنه ای، رئیس جمهور و دبیرکل حزب جمهوری اسلامی، صبح امروز با مسئولان واحدها، بخش های مرکزی دفاتر استان ها و شهرستان های این حزب دیدار و گفت وگو کرد.

رئیس جمهور در این دیدار ضمن اظهار خرسندی از دیدار با کارکنان حزب جمهوری گفت: «ما توانستیم در سال گذشته اولین برنامه زمان بندی شده حزب را با کمک برادران طرح و به اجرا بگذاریم.» وی در ادامه با پربار خواندن اولین کنگره حزب افزود: «شهید مظلوم آیت الله دکتر بهشتی دو سال تمام توانست با درس دادن در محل بی پیرایه و ساده حزب، اصل سادگی را به لطف الهی حفظ کند و بعد از شهادت او نیز ما در آن محل توانسته ایم آن را رعایت کنیم.» آیت الله خامنه ای با بیان اینکه از ابتدا، اخلاق و پایبندی به اصول اخلاقی از اساسی ترین ارزش های مورد نظر حزب بوده است، یادآور شد: «در اولین جلسات مؤسسین حزب برای دعوت از شرکت کنندگان در جلسات خود بنا به پیشنهاد شهید بهشتی افرادی را در نظر گرفتیم که خود برای آنان مطرح نبود. ... بنابراین در همه سطوح و مواضع استمرار این حرکت باید ادامه یابد و یک جنبش اخلاقی در حزب به صورت عملی به وجود بیاوریم. ما در این مقطع حساس و بسیار مهم به حرکت حزب بسیار امیدواریم.»(۷)

آیت الله خامنه ای همچنین با تأکید بر لزوم تقویت دفاتر حزب جمهوری اسلامی در

۱- سند شماره ۴۱۶۷۱۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از طرح و عملیات سلماس به طرح و عملیات قرارگاه حمزه.

۲- بولتن ویژه، ۳۰/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۳- سند شماره ۳۵۴۱۵۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: نامه واحد اطلاعات سپاه سلماس به قرارگاه حمزه، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۱۶۷۱۵ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ف و اط سپاه سلماس به ف و اط قرارگاه حمزه.

۵- سند شماره ۳۴۵۹۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: وقایع ۲۴ ساعته، ناحیه ژاندارمری کردستان، ۲۲/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۴۱۶۷۵۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: تلفنگرام اطلاعات ستاد منطقه ۱۱ به اطلاعات سردشت، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۷- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۶.

شهرستان ها و ارتباط هرچه بیشتر آنها با دفتر مرکزی، افزود: «حزب ما درواقع حزب فقر است، اما درعین حال ازطرف دوستداران انقلاب و حزب کمک های مالی فراوانی شده است، ولی بااین وجود، حزب منبع درآمد ثابتی ندارد که برای درازمدت برنامه ریزی کند. درضمن سیاست حزب همواره این بوده که از هیچ یک از امکانات دولتی استفاده نشود.» دبیرکل حزب جمهوری در ادامه با اعلام اینکه برخی مناطق ازجمله حزب مشهد به خودکفایی تولیدی رسیده اند بر لزوم رسیدن دیگر شعبات به خودکفایی مالی تأکید کرد.

رئیس جمهور باتوجه به موقعیت حساس کنونی و هراس ابرقدرت ها از پویایی انقلاب اسلامی، اذعان کرد مقابله ابرقدرت ها با جمهوری اسلامی به بن بست های دشواری رسیده است. وی در ادامه تداوم جنگ را موجب بی ثباتی در منطقه و به ضرر قدرت های بزرگ دانست و خاطرنشان کرد: تمایل ابرقدرت ها به شکست ایران در جنگ یا یک جنگ مرزی است نه جنگ با ابعاد کنونی. دبیرکل حزب جمهوری بزرگ کردن اختلافات شخصی را حربه دیگر ابرقدرت ها برای نفوذ و ایجاد هراس و تفرقه در میان مردم برشمرد.

آیت الله خامنه ای در پایان این دیدار به مسئولان حزب تأکید کرد: برای انتخابات باید چهره های صدیق، متعهد و واجد شرایط شناسایی شوند. هنگام برگزاری انتخابات نیز باید تبلیغات سالم انجام شود که این به نفع انقلاب و کاندیداها خواهد بود و همه موظف اند در برگزاری انتخابات سالم اسلامی همکاری کنند، در نمازهای جمعه که مظهر جماعت است شرکت داشته باشند و راه حزب را به منظور برپایی اجتماعات و تظاهرات باشکوه ادامه دهند، انضباط را در دفاتر حزب رعایت کنند و استفهام مواضع تشکیلاتی و بالابردن کیفیت اجرای تشکیلات را مدنظر قرار دهند(۱)

۱

صدام حسین رئیس جمهور عراق امروز با شرکت در یک مصاحبه مطبوعاتی به سؤالاتی درمورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد، تهدیدات ایران درمورد بستن تنگه هرمز، موضع عراق در قبال سوریه و دورنمای تجدید رابطه عراق و امریکا پاسخ داد.

صدام حسین رئیس جمهور عراق، امروز با شرکت در مصاحبه ای مطبوعاتی در بغداد راجع به هیاهوی تبلیغاتی درمورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق گفت: «اخیراً سروصدای وسیعی درباره این هواپیماها راه انداخته شد و شما می دانید که سوپراتاندارد نمی تواند بمب اتمی حمل کند و عراق نیز بمب های اتمی ندارد. هواپیماهای سوپراتاندارد ... می توانند اسلحه و تجهیزاتی حمل کنند که ازنظر استفاده پیشرفته بوده و عراق می تواند آنها را علیه هدف های مشخص به کار گیرد.»

صدام درخصوص دلیل اعمال فشار قدرت های بزرگ به فرانسه برای انصراف از ایفای تعهداتش درمورد این هواپیماها گفت: «جهان غرب و ژاپن نمی توانند از منابع انرژی خاورمیانه [غرب آسیا]

۱- روزنامه کیهان، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۳.

چشم پوشی کنند و خاورمیانه گره مواصلات بین المللی ازنظر جنبه های بازرگانی و نظامی به شمار می رود.» وی در بخش دیگری از این مصاحبه ضمن اشاره به سابقه استعمارگری فرانسه در جهان سوم و غرب آسیا اظهار کرد: «اکنون وزن فرانسه در منطقه با میزان دوستی و حجم بازرگانی آن اندازه گرفته می شود.»

رئیس جمهور عراق درخصوص پیامدهای خودداری فرانسه از عمل به تعهداتش تصریح کرد: «آشکار است که دوستی فرانسه با عراق تحت تأثیر قرار خواهد گرفت. ... در آن وقت است که فرانسه نه تنها در منطقه خاورمیانه [غرب آسیا] بلکه در تمام جهان سوم زیان فراوان خواهد دید.» صدام خرید تسلیحات مذکور از فرانسه را در راستای تلاش برای برقراری صلح برشمرد. وی ضمن اینکه از کشورهای غربی خواست به تهدیدهای ایران درباره بستن تنگه هرمز توجه نکنند، از پایبندی فرانسه به تعهدات خود ابراز اطمینان کرد.

رئیس حزب بعث عراق با خودداری از پاسخ صریح به سؤالی درمورد تحویل قطعی سوپراتانداردهای فرانسوی به عراق و نحوه انجام این امر اظهار کرد: «برای دیدن هواپیماهای سوپراتاندارد به شما می گویم هروقت این هواپیماها رسید و شرایط فراهم گردید به شما اجازه دیدن آنها را خواهیم داد. ... ما یک اسکادران ایرفول مجهز به موشک های اگزوسه داریم که همین مأموریت ها را انجام می دهند. ... اهمیت ندارد شما بدانید که چه وقت و چگونه می رسند، آیا قطعه قطعه می رسند و یا در حالت پرواز، ما اطمینان داریم که فرانسه به قراردادهای خود پایبند است. ... ما عادت نداریم درباره قراردادهای نظامی صحبت کنیم. ... و فرض این است که تحویل گرفتن سوپراتانداردها تا پایان ماه جاری دریافت شود. فرانسه هیچ گونه محدودیتی برای استفاده از این هواپیماها قائل نشده و اگر قائل می شد، آن را دوست به حساب نمی آوردیم.»

رئیس جمهور عراق ضمن اشاره به روابط خوب و درحال پیشرفت عراق و شوروی و به نتیجه نرسیدن ابتکارات الجزایر، کویت و امارات برای خاتمه جنگ، از فرانسه، ابرقدرت ها و اعضای شورای امنیت خواست که تصمیم جدی و آشکاری درمورد جنگ اتخاذ کنند.

صدام همچنین درمورد تهدید ایران به بستن تنگه هرمز گفت: «من معتقدم اگر ایرانیان تنگه هرمز را ببندند آن را به روی خود بسته اند. ... جهان می تواند نفت صادرشده از تنگه هرمز را جبران کند ... ولی ایران چگونه می تواند زیان منبع اصلی زندگی خود را به هنگام بستن تنگه هرمز تأمین

کند. ... و ایرانیان ... ذخیره زیاد اسلحه همانند ما ندارند و یکی از عواملی که فاصله میان هر نبرد و نبرد دیگر قرار می دهند آن است که منتظر محموله های مهمات و اسلحه می شوند تا وارد نبرد جدید شوند. پس چگونه با جنگ و زندگی درصورت اقدام به این کار جنون آمیز روبه رو خواهند شد.»

وی در ادامه، وضعیت کنونی و تمهیدات در نظرگرفته شده برای آینده صادرات نفت عراق را چنین تبیین کرد: «ما اکنون یک میلیون و یک صدهزار بشکه نفت تولید می کنیم و تقریباً هشتصد هزار بشکه ازطریق ترکیه صادر می نماییم و قرار است تولید در سال آینده افزایش پیدا کند و درعین حال برادران سعودی ما موافقت کردند که خط لوله ای به دریای سرخ بکشیم و تماس ها برای توافق جریان دارد و کمیسیونی به ریاست معاون اول تشکیل داده ایم. برادران سعودی همچنین موافقت کرده اند و به ما اجازه داده اند از بخشی از خط لوله سعودی استفاده کنیم و ما دنباله این لوله را از عراق به سعودی خواهیم کشید و از لوله سعودی که ظرفیت بیشتری دارد استفاده خواهیم کرد، این طرح اخیر را می توان در مدت کوتاهی کمتر از یک سال اجرا نمود، بین شش ماه تا یک سال؛ با اردن نیز موافقت نامه ای امضا کرده ایم تا نفت خام را به وسیله تانکر ازطریق اردن حمل کنیم.»

رئیس جمهور عراق در تشریح موضع کنونی عراق درمورد سوریه، اوضاع لبنان و چگونگی کمک های عراق به سازمان های فلسطینی گفت: «تماس ها با سوریه را برادران عرب برای رسیدن به راه حلی برای روابط میان دو کشور انجام می دهند و نه سوریه و نه عراق بحث در این موضوع را تقاضا نکرده اند. ... درباره لبنان ما ... از یکپارچگی و حکومت قانونی آن حمایت می نماییم و نیروهای بیگانه و خارجی باید از آن خارج شوند. ما معتقدیم که انشعاب در سازمان آزادی بخش فلسطین به گسترش تروریسم بین المللی کمک می کند. ... ما در کنار یکپارچگی ساف و رهبری یاسر عرفات هستیم. ... و ابونضال و سازمان او ازجمله سازمان هایی هستند که اکنون از عراق کمک های مالی و غیرمالی دریافت نمی دارند.»

صدام حسین دورنمای تجدید رابطه عراق با امریکا را این گونه ترسیم کرد: «در هروقت مناسب بدانیم روابط خود را با ایالات متحده تجدید خواهیم کرد چه بعد از جنگ و چه درحال ادامه جنگ.»(۱)

۱

ایالات متحده امریکا ضمن اعزام نیروهای بیشتری به اقیانوس هند و خلیج فارس و بررسی یک طرح مشترک نظامی با انگلیس و فرانسه، درمورد هرگونه لطمه به آزادی کشتیرانی در خلیج فارس هشدار داد. تحرکات نظامی امریکا، واکنش مسکو را نیز به دنبال داشته است.

رادیو اسرائیل به نقل از خبرگزاری آسوشیتدپرس گزارش داد: ایالات متحده امریکا، انگلیس و فرانسه، طرحی را در دست مطالعه دارند تا برای تأمین جریان نفت از تنگه هرمز در خلیج فارس اقدامات نظامی مشترکی انجام دهند. روزنامه بستون گلاب (چاپ امریکا) با انتشار این گزارش

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۹، ۲۳/۷/۱۳۶۲، صص ۴۵ - ۳۸، به نقل از رادیو صوت الجماهیر، ۲۲/۷/۱۳۶۲، ساعت ۲۰:۳۰.

به نقـل از منابع دولتی امریکا، نوشت ایالات متحـده همچنین در نظر دارد مانور مشترکی با عربسـتان سـعودی در خلیـج فارس اجرا کرده و در آن جنگنده های اف۱۵ را به کار گیرد.(۱)

به گزارش خبرگزاری فرانسه از واشـنگتن، لاـری اسپیکز سـخنگوی وزارت امور خـارجه امریکـا، بـا تأکیـد بر اهمیت کشتیرانی تجـاری در خلیج فـارس ابراز کرد: «درصـورت لطمه خـوردن به آزادی کشـتیرانی، امریکـا تـدابیر ضـروری برای حراست از منـافع خود اتخـاذ نموده و بلافاصـله با کشورهایی که مستقیماً در ارتباط با منطقه و جامعه بین المللی هستند مشاوره خواهد کرد.»(۲)

در همین حـال، روزنـامه دیلی تلگراف در شـماره امروز خود نوشت یـک واحـد آبی - خـاکی از نیروی دریـایی امریکا که با دو هزار تفنگ دار عازم اقیانوس هنـد شـده است، آماده خواهـد بود که درصورت شـعله ورشـدن دوباره جنگ ایران و عراق هرگونه تلاش ایران برای مسدودکردن خلیج فارس را خنثی سازد(۳)

رادیو مسـکو نیز اعلاـم کرد: امریکـا علاـوه بر ناوگان کنونی خود در حوزه خلیـج فارس یعنی ۵ نـاو جنگی که در رأس آنهـا ناو هواپیمابر رنجر است، ۲۵ نـاو رزمی دیگر هـم در اقیـانوس هنـد برای گشـت زنی در منطقـه قرار داده است. به علاـوه یـک گروه دو هزار نفری از تفنـگ داران دریایی توسط کشتی های نفربر به سوی همین منطقه در حرکت است. همچنین طبق آخرین اطلاعات، فرماندهی نظامی امریکا در نظر دارد مدرن ترین هواپیماهای رزمی اف۱۵ را به منطقه بفرستد.(۴)

درعین حـال، خبرگزاری رسـمی شوروی (تاس) اقـدام امریکا در اعزام دو هزار تفنگ دار دریایی به خلیج فارس را به منزله دامن زدن به مناقشـه میـان ایران و عراق و مـداخله در امور داخلی کشورهـای منطقه تفسـیر و خاطرنشان کرد امریکا به هر بهانه فریب کارانه ای که اقـدام به اعزام نیرو کرده باشـد، مـاهیت این اقـدام نظـامی تغییر نخواهـد کرد. خبرگزاری تـاس همچنین افزود: یوری آنـدره یف رئیس جمهور شوروی، پیش از این توضیح داده بود که وجود قوای ایالاـت متحـده امریکـا در منطقه ای که کیلومترها از مواضع امریکا فاصـله دارد یک بهانه خـدعه آمیز و دخالت مسلحانه آن کشور در امور کشورهای دیگر می باشد.(۵)

۱

رادیو اسرائیل مدعی شد تحویل سوپراتاندادرهای فرانسوی به عراق در چارچوب یک قرارداد تسلیحاتی و تنها بخشی از این قرارداد است.

به گزارش رادیو اسـرائیل، منابع اطلاعاتی غرب گزارش دادنـد که تعـداد هواپیماهای سوپراتانـداردی که فرانسه متعهد شده است به عراق تحویل دهـد، بیش از تعـدادی است که تـاکنون اعلاـم شـده است. این منـابع یادآور شدنـد تاکنون رسانه های گروهی فقط از تحویل ۵ فروند هواپیمای سوپراتاندارد به عراق خبر داده اند، ولی تا پایان سال ۱۹۸۴، قرار است تعداد بیشتری از این هواپیماها که مجهز به موشک های اگزوسه می باشـد وارد عراق گردد، که این

۱- واحـد مرکزی خبر صداوسـیمای جمهوری اسـلامی ایران، بولتن رادیوهـای بیگانه، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۲، به نقـل از رادیو اسـرائیل، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ساعت ۲۱:۳۰.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۹، ۲۳/۷/۱۳۶۲، صص ۲ و ۳، واشنگتن - خبرگزاری فرانسه، ۲۲/۷/۱۳۶۲.

۳- خبرگزاری جمهوری اسـلامی، نشـریه گزارش های ویژه، شـماره ۲۰۸، ۲۲/۷/۱۳۶۲، صص ۱۲ و ۱۳، لندن - خبرگزاری جمهوری اسـلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۴- واحـد مرکزی خبر صداوسـیمای جمهوری اسـلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۲۲، به نقـل از رادیو مسـکو، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ساعت ۲۱:۳۰.

۵- همان، ص۱۰، به نقل از رادیو اسرائیل، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ساعت ۱۹.

فقط قسمتی از یک قرارداد سری است که بین عراق و فرانسه منعقد شده است. این گزارش حاکی است که جمهوری اسلامی ایران فشار شدیدی بر فرانسه می آورد تا از تحویل این هواپیماها به عراق خودداری کند. در مقابل عراق تأکید کرده است درصورت صرف نظر پاریس از ارسال هواپیماهای اضافه ای که تعهد کرده است، عراق نیز از پرداخت بدهی مالی ۷ میلیاردی اش به فرانسه خودداری خواهد کرد.(۱)

۱

نگرانی دولت انگلستان از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و پیامدهای آن در دیدار هفته آینده نخست وزیر این کشور با رئیس جمهور فرانسه مورد بحث قرار خواهد گرفت. رسانه های گروهی جهان امروز نیز به بررسی نتایج و پیامدهای احتمالی بسته شدن تنگه هرمز و واکنش های دولت های غربی و منطقه پرداختند.

خبرگزاری فرانسه از لندن گزارش داد: محافل مطلع امروز تأکید کردند که دولت انگلستان اخیراً نگرانی خود را از تحویل سوپراتانداردهای فرانسوی به عراق اعلام کرده است و از این کشور خواسته از مبادرت به هر عملی که خطر گسترش جنگ را در بر داشته باشد، خودداری کند. منابع مذکور تصریح کردند که مسئله تحویل سوپراتانداردها به عراق حتماً در ملاقات مارگارت تاچر نخست وزیر انگلستان و فرانسوا میتران رئیس جمهور فرانسه، در روزهای پنجشنبه و جمعه آینده در لندن مورد بحث قرار خواهد گرفت(۲)

از سوی دیگر، یکی از مفسران رادیو بی بی سی در تحلیل پیامدهای مسدودشدن تنگه هرمز و گسترش بحران و جنگ خلیج فارس گفت: در چند هفته گذشته و درپی اعلام خبر تصمیم فرانسه دایر بر ارسال جنگنده های سوپراتاندارد مجهز به موشک اگزوسه به عراق بحران بالا گرفت، اما آنچه مهم تر از آن جنگنده هاست، تلاش جدید عراق است که می خواهد در جنگ فرسایشی اقتصاد خود را هم تراز ایران کند؛ زیرا ایران درحالی نفت خود را در خلیج فارس صادر می کند که عراق را از صدور نفت از این منطقه محروم کرده است. در چنین شرایطی مهم نیست با چه سلاحی به ایران حمله شود، احتمالاً پاسخ ایران یکسان خواهد بود. عراق مدعی است که تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز توخالی است و می گوید نه تنها نیروی نظامی ایران قادر نیست تهدید خود را عملی سازد، بلکه ابرقدرت ها هم اجازه نخواهند داد تنگه هرمز بسته شود. به اعتقاد عراقی ها، بستن تنگه هرمز صدور نفت ایران را هم قطع خواهد کرد و به اقتصاد ایران زیان می رساند.

مفسر بی بی سی در ادامه افزود: باتوجه به تلاش ناوگان های غرب برای باز نگه داشتن تنگه هرمز، شاید نیروی دریایی ایران در وضع کنونی اش برای مین گذاری دائمی یا بستن تنگه هرمز کافی نباشد، اما ایران هنوز حدود ۴۰ هواپیمای جنگنده قادر به پرواز دارد و می تواند در کوتاه مدت از آمدن نفتکش ها جلوگیری و امنیت هرگونه کشتیرانی در خلیج فارس را در کوتاه مدت سلب کند.

ص: ۱۰۷۴

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۹، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۹، به نقل از رادیو اسرائیل، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ساعت ۱۹.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۸، ۲۲/۷/۱۳۶۲، ص۱۹، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

براین اساس، باتوجه به بهره هایی که در سیاست خارجی از چنین اقدامی نصیب ایران خواهد شد، زیان های اقتصادی و عدم فروش نفت چندان دور از ذهن نیست. درصورت اقدام ایران در حمله به نفتکش ها یا تأسیسات نفتی حامیان مالی عراق یعنی عربستان، کویت و امارات نیروهای بین المللی و منطقه ای بیکار نخواهند نشست. البته بعید است که عربستان - که اعلام کرده با مداخله در امور کشتیرانی مبارزه خواهد کرد - و دیگر کشورهای منطقه دست به اقدامی در دفاع از خود یا دیگران بزنند و درواقع همه این کشورها چشم به حمایت دولت های غربی خواهند دوخت. امریکا، فرانسه و انگلیس نیروهای زیادی در منطقه دارند و امریکا گفته است آزادی کشتیرانی در خلیج فارس را تضمین خواهد کرد، ولی هنوز واکنش شوروی مشخص نیست. نیروهای دول غربی، فقط به همین دلیل خواستار پرهیز از برخورد با ایران هستند(۱)

روزنامه کریستین ساینس مانیتور نیز در گزارشی به نقل از کارشناسان امریکایی تحویل جنگنده های فرانسوی به عراق را موجب گسترش خطر جنگ در خلیج فارس دانسته و اقدام فرانسه را در راستای برقراری توازن قوا در منطقه تحلیل کرده است. به نوشته این روزنامه، کارشناسان احتمال اقدامات تلافی جویانه علیه حامیان عمده عراق در منطقه ازجمله عربستان را دور از ذهن ندانسته اند. کریستین ساینس مانیتور به نقل از آنتونی ایچ نورثمن، مقام سابق وزارت دفاع امریکا نوشته است: امریکا چاره ای ندارد جز آنکه به تقویت نیروهایش در منطقه بپردازد و به ایجاد نوعی همکاری راهبردی نزدیک و غیررسمی با کشورهای دوست حوزه خلیج فارس همت گمارد. وی معتقد است دولت ریگان به حضور نیروهایش در منطقه توجهی ویژه مبذول داشته و کشورهای حوزه خلیج فارس به گزینش سیاست های مهمی مبادرت ورزیده اند.

به نوشته این روزنامه، جی هنری امشلر استاد مرکز مطالعات استراتژیک و بین الملل دانشگاه جرج تاون واشنگتن، معتقد است امریکا باید بکوشد تا از وابستگی خود به نفت وارداتی بکاهد. وی که با دیگر کارشناسان درزمینه محدودیت توانایی ایران برای مین گذاری در خلیج فارس هم عقیده است، هشدار داد نباید مهارت ایران را در عملیات کماندویی یا عمق تعصب آنان را دست کم گرفت. وی افزود باآنکه ما از قدرت باز نگه داشتن خلیج فارس برخورداریم، اما مطمئن نیستیم که اراده سیاسی لازم برای به کارگرفتن این قدرت را داشته باشیم.(۲)

روزنامه یو.اس.تودی هم نوشت: برخی از کارشناسان تردید دارند که ایران بخواهد یا بتواند بیش از مدت کوتاهی خلیج فارس را ببندد، چراکه خود نیز به خطوط کشتیرانی نیاز دارد، اما این درصورتی است که بتوان از یک رژیم غیرمنطقی در تهران رفتاری منطقی را انتظار داشت. اضطراب ناشی از قطع کوتاه مدت نفت می تواند قیمت های جهانی را به دو برابر افزایش دهد. این روزنامه در ادامه با اشاره به کاهش صادرات نفت عراق و مشکلات عمیقی که این کشور با آن درگیر است، افزود: سلاح های جدید کوشش تازه ای تلقی می شوند که عراق می خواهد

۱- همان، صص ۳۶ و ۳۷، به نقل از رادیو بی بی سی، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ساعت ۱۹:۴۵.

۲- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۷/۱۳۶۲، صص ۱۳ و ۱۴، به نقل از صدای امریکا، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ساعت ۲۱:۳۰.

به وسیله آنها ایران را به قبول آتش بس وادار سازد، یک بحران نفتی به وجود آورد، پای امریکا را برای بازگشایی خلیج فارس به میان بکشد و ایران را ناچار کند که صلح را بپذیرد.

یو.اس.تودی در گزارش تفسیری خود خاطرنشان کرد: عراق سه سال پیش درحالی به ایران حمله ور شد که گمان می کرد فشار جنگ جمهوری اسلامی را سرنگون خواهد کرد، اما این حربه کارگر نیفتاد. جنگ هدفی را به وجود آورد که بسیاری از ایرانیان با گرایش های سیاسی گوناگون در اطراف آن گرد آمده اند. هرچند نزول اقتصادی ایران چهار سال قبل و با انقلاب آغاز شد نه با جنگ، اما جنگ توضیحی برای بیماری های اقتصادی ایران فراهم آورد. اقتصاد ایران رو به بهبود می رود و نشانه آن را باید در خارج کردن بسیاری از کالاهای مصرفی از فهرست جیره بندی جست وجو کرد. جنگ همچنین ابزاری به دست آیت الله خمینی داده تا به وسیله آن از میزان درگیری و جدال مقام های رژیم بکاهد.

مفسر یو.اس.تودی ضمن تحلیل تهدیدهای ایران و عراق، افزود: اینکه تهدید استفاده از موشک های اگزوسه ممکن است ایران را به عقب نشینی و پایان دادن به جنگ وادار سازد، یک منطق ظاهر فریب است و ما به تجربه آموختیم که آیت الله خمینی تسلیم فشار نمی شود.

به گزارش روزنامه مذکور رابرت جوهان سن، از اعضای ارشد مؤسسه سیاست جهانی با اشاره به اینکه فروش تسلیحات عامل دامن زدن به جنگ خلیج فارس است، یادآور شده است فروش اسلحه دلیل اصلی جنگ نیست، اما انبارهای بزرگ اسلحه بر احتمال بروز جنگ افزوده و جنگ نمی تواند بدون تأمین دائمی اسلحه و قطعات یدکی ادامه یابد. جوهان سن مدعی شده که بیش از ۱۷ کشور به ایران و عراق اسلحه داده اند. متحدان و حامیان امریکا همچون فرانسه و مصر به عراق اسلحه می فروشند. سوریه دشمن سرسخت اسرائیل، برای تقویت ایران می کوشد و جت های چینی به هر دو طرف فرستاده می شود.(۱)

۱

وزرای امور خارجه کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی خواستار پایان منازعه بین ایران و عراق شدند. روزنامه های کویت نیز با ابراز نگرانی از گسترش جنگ، از ایران خواستند جنگ را متوقف کند.

وزرای امور خارجه کشورهای عضو کنفرانس اسلامی در بیانیه پایانی اجلاس دوروزه خود که به منظور انجام هماهنگی های لازم برای سومین اجلاس سران اسلامی، در محل سازمان ملل برگزار شد، بار دیگر از ایران و عراق خواستند به جنگ پایان داده و با کمیته صلح اسلامی در ادامه مأموریت حسن نیتش همکاری کنند. در این بیانیه ضمن تمجید از تلاش های کمیته صلح اسلامی به منظور پایان دادن به جنگ، تأکید شده که این جنگ فقط به نفع دشمنان اسلام است.

از سوی دیگر، درحالی که وزرای امور خارجه کشورهای غیرمتعهد هفته گذشته نتوانسته بودند درمورد بندی که قرار بود بخشی از بیانیه آنها را تشکیل دهد به توافق برسند، نماینده دائم هند در

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۸، ۲۲/۷/۱۳۶۲، صص ۳۴ و ۳۵، به نقل از رادیو امریکا، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ساعت ۶:۳۰.

سازمان ملل گفت اینـدیرا گاندی رئیس جنبش عدم تعهد، قصد دارد که تلاش های خود را برای یافتن راه حل مسالمت آمیز برای جنگ ایران و عراق دنبـال کنـد. این اجلاس تصـمیم دارد وظیفه تنظیم قطعنامه درمورد غرب آسـیا را به گروه اسـلامی محول کنـد که به اجلاس جاری مجمع عمومی تسلیم خواهد شد. به گفته دیپلمات ها، این قطعنامه منعکس کننده عناصر اصلی طرح فاس خواهد بود.(۱)

درعین حـال، به دنبـال خبر تهدیـد ایران مبنی بر بسـتن تنگه هرمز و اسـتقرار کشتی هـای امریکـایی در منطقه خلیـج فـارس، روزنـامه های کویت خواسـتار توقف و جلوگیری از گسترش جنگ در منطقه شدنـد. روزنـامه رأی العـام ضـمن اشـاره به بحران اقتصـادی کشورهای اروپایی و نحوه تعامـل آنهـا بـا شوروی، این عوامـل را به عنوان جرقه هـایی برای یـک جنگ قریب الوقوع معرفی و پیش بینی کرد که جهان غرب با تصور چنین جنگی فوراً به اشـغال منابع نفتی خواهـد پرداخت. این روزنامه از ایران خواست حقایق موجود در جهان را بپذیرد و از دادن بهانه برای برافروختن آتشی که جهان غرب و اسلام را خواهد سوزاند خودداری کند.

روزنامه السیاسه نیز در تفسیری مشابه نوشت درصورت تشدید جنگ بین ایران و عراق بهای آن را جهان غرب که خطرهای این جنگ را نادیده گرفت و آن را برای فروش تسلیحات و برآورده ساختن منافع راهبردی خود به کار بست، باید بپردازد. این روزنامه با اشاره به اینکه هیچ کس در منطقه خلیج فارس مایل به گسترش جنگ به حدی غیرقابل کنترل نمی باشد، از ایران خواست که منطقی بوده و جنگ را متوقف کند.(۲)

۱

کارشناسان شرکت بیمه لویدز ادعای ارتش عراق درمورد غرق کردن دو کشتی ایرانی در خلیج فارس را تأیید نکردند.

یک سـخنگوی شرکت لویدز با بیان اینکه اطلاعات آنها درمورد کشتیرانی ازطریق شبکه جهانی نماینده های آن به دست می آید و شامل کشتی هـای جنگی نمی شود، گفت که شـرکت آنها هنوز هیـچ گونه خبر مسـتقلی درمورد غرق شـدن هرگونه کشتی از نماینـده خود در ایران دریافت نکرده است.

نشـریه لویـدزیست نیز نوشت: پیـدایش بحران در جنگ ایران و عراق به بازارهای بیمه لندن این اطمینان را داده است که برای اقامت تا یک هفته در اکثر مناطق خلیج فارس درخواست حق بیمه جنگی کنند.

روزنـامه اسـنشالیست شـیپینگ هم دراین بـاره خبر داد: خطرهـای ناشـی از واکنش ایران به تحویـل هواپیماهای جدیـد به عراق باعث شـده است شرکـت هـای بیمه این مـدت را در اوایـل هفته از یـک هفته به ۴۸ سـاعت کـاهش دهنـد. این روزنـامه به نقل از منابع مطلع در بازار لنـدن افزود: شرکت های بیمه حاضـرند مدت اقامت در پایانه اصـلی نفت ایران در جزیره خارک و بنادر جنوبی ایران چون بندرعباس و جزیره لاوان و... را به یک هفته افزایش دهند.(۳)

ص: ۱۰۷۷

۱- همان، ص۱۰، سازمان ملل - خبرگزاری یوگسلاوی، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۲- همان، صص ۱۳ و ۱۴، کویت - خبرگزاری کویت، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۳- همان، صص ۱۷ و ۱۸.

۱

عراق درپی مشکلات اقتصادی ناشی از کاهش صادرات نفت، در تلاش است تا با راه اندازی مجدد پایانه نفتی فاو صادرات نفت خود را ازطریق خلیج فارس افزایش دهد.

روزنامه لوموند در شماره امروز خود به نقل از منابع نفتی، نوشت: پایانه نفتی فاو در ابتدای جنگ به شدت آسیب دید و از سال ۱۹۸۰ بلااستفاده ماند. ظاهراً شرکت مهندسی امریکایی براون وروت که سال قبل ۵ سیستم مهارکننده نقطه ای را به عراق تحویل داده، در عملیات بازسازی این پایانه مشارکت دارد. درحال حاضر، عراق می کوشد این پایانه نفتی را دوباره راه اندازی کند. به نوشته این روزنامه، این سیستم ها نیاز به زیربنای مهمی ندارد و نسبتاً به سادگی می تواند به شبکه لوله نفتی عراق متصل شود. البته ترمیم پایانه اصلی عراق ۶ ماه تا یک سال طول خواهد کشید، بااین حال، تأسیسات مزبور به عراق امکان می دهد به سرعت صادرات نفت خام خود را از خلیج فارس به میزان چند هزار بشکه در روز از سر گیرد. لوموند با اشاره به میزان صادرات کنونی نفت عراق که ۷۰۰ هزار بشکه در روز ازطریق خط لوله ترکیه است، افزود: درآمد ارزی عراق از ۴/۲۶ میلیارد در سال ۱۹۸۰ به ۶ الی ۷ میلیارد در سال ۱۹۸۳ تقلیل یافته و این کشور با مشکلات مهم مالی روبه رو شده است، درحالی که اضافه شدن ۲۰۰ تا ۳۰۰ هزار بشکه در روز به نفت صادراتی این کشور، درآمد ارزی عراق را بین ۲ تا ۳ میلیارد دلار افزایش خواهد داد.(۱)

۲

رهبر نهضت مقاومت ملی ایران تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را بر آینده جنگ ایران و عراق چندان تأثیرگذار ندانست.

شاپور بختیار رهبر نهضت مقاومت ملی ایران در مصاحبه با هفته نامه فرانسوی پاری ماچ در پاسخ به سؤالی درمورد میزان جدی بودن تهدیدهای ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز، احتمال انجام اقداماتی مانند مین گذاری را ممکن دانست و گفت: (امام) خمینی قبل از آنکه دست به چنین اقدامی در آب های آزاد بین المللی بزند، مطمئناً تأمل خواهد کرد؛ زیرا به خوبی می داند که اخلال گری در خارج از حریم دریایی ایران ازلحاظ حقوق بین المللی واکنش های نظامی جهان را توجیه خواهد کرد. در این شرایط حتی شوروی را نیز با خود نخواهد داشت.

شاپور بختیار درمورد نگرانی امریکا، انگلیس، آلمان و ژاپن از تحویل سوپراتاندادردها به عراق و احتمال محروم شدن جهان غرب از نفت ایران درپی بسته شدن تنگه هرمز، اظهار کرد: من

۱- همان، ص۲، پاریس - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

اطمینان دارم که قبل از تحویل سوپراتانداردها به عراق، فرانسه متحدان خویش یا حداقل امریکا و انگلستان را از تصمیم خود آگاه ساخته است، در غیر این صورت فرانسه باید دچار تردید می شد که چنین نبوده است. آلمان و ژاپن نیز فقط به دنبال منافع اقتصادی و روابط تجاری خود هستند. اگر جریان صدور نفت جمهوری اسلامی از جزیره خارک توسط عراقی ها متوقف شود، یا تنگه هرمز به طور موقت مسدود گردد، باز کشورهای غرب به هرحال سه ماه مصرف مورد نیاز خود را ذخیره دارند. از سوی دیگر، کافی است تا از عربستان خواسته شود تولید خود را افزایش دهد تا نفت مورد نیاز تأمین گردد.

بختیار در واکنش به اظهار مخالفت ژیسکاردستن رئیس جمهور سابق فرانسه درمورد تحویل سوپراتانداردها به عراق گفت: انگیزه فرانسه از تحویل سوپراتانداردها بازگرداندن صلح به منطقه و جلوگیری از شکست عراق و وادار ساختن (امام) خمینی به آغاز مذاکرات است. ایران و عراق باید به مرزهای بین المللی توافق شده در قرارداد ۱۹۷۵ الجزیره بازگردند، پس از آن اگر اختلافاتی باهم دارند یا باید پشت میز بنشینند یا به سازمان ملل متحد رجوع کنند، یا اینکه اختلافات خود را به دادگاه بین المللی لاهه ببرند.(۱)

۱

درپی برگزاری مانور مشترک کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، روزنامه جمهوری اسلامی در شماره امروز خود به بررسی اهداف این مانور پرداخت.

روزنامه جمهوری اسلامی دراین باره نوشت: «گفته می شود این کشورها این مانور را بدین لحاظ آغاز کرده اند که آمادگی لازم را برای مقابله با هر خطری که این کشورها را تهدید کند داشته باشند. ... اجرای مانور و خبر تشکیل یک نیروی واکنش سریع(۲) توسط کشورهای عضو شورای مذکور

۱- همان، ص ۴۱، رادیو ایران، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ساعت ۱۷:۰۰.

۲- براساس اخبار منتشرشده در مطبوعات عرب، کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس تصمیم گرفتند برای اجرای طرح تشکیل نیروهای واکنش سریع مبلغ ۶ میلیارد دلار اختصاص دهند که این مبلغ در سال های ۱۹۸۶ - ۱۹۸۴ به مصرف خواهد رسید. این طرح متضمن نکات زیر می باشد: - ایجاد پایگاه های هوایی، زمینی، دریایی مشترک در کشورهای عضو شورا. - خریداری اسلحه و تجهیزات نظامی جدید برای کشورهای عضو شورا و تجهیز کشورهای عضو به این اسلحه. - ایجاد یک سیستم فرماندهی و ارتباطات مرکزی کامل میان کشورهای عضو شورا. - ایجاد یک فرماندهی نظامی برای نیروهای کشورهای عضو شورا که مرکز فرماندهی آن در ریاض خواهد بود. این مطبوعات افزودند که هریک از کشورهای عربستان سعودی، کویت، امارات عربی متحده و عمان ۵۰۰ تا ۸۰۰ نفر از نیروهای نظامی خود و قطر و بحرین ۱۰۰ تا ۲۰۰ تن از نیروهای خود را برای شرکت در نیروی واکنش سریع اختصاص داده اند. نیروی مذکور که احتمالاً شامل ۳ تا ۴ هزار نفر خواهد بود، به تانک و زره پوش و توپخانه و سلاح های ضدهوایی مجهز و از پوشش هوایی برخوردار خواهد بود. این نیرو عهده دار عملیات دیده بانی و شناسایی توسط یک شبکه رادار می باشد و به چند اسکادران هوایی برای دفاع از کشورهای عضو مجهز خواهد بود. این طرح قرار است در جلسه آینده اجلاس سران کشورهای عضو شورای همکاری حوزه خلیج فارس که در نوامبر آینده در قطر تشکیل می شود، بررسی گردد.

درظاهر برای مقابله با خطراتی است که ممکن است کشورهای عضو شورا را تهدید کند و همچنین ایجاد یک هماهنگی و تکامل دفاعی و امنیتی میان کشورهای عربی حوزه خلیج فارس است، اما واقع امر نشان می دهد که هدف از اجرای مانور مزبور و تشکیل یک نیروی واکنش سریع در منطقه خلیج فارس جهت مقابله با جمهوری اسلامی و نفوذ این انقلاب در بین مردم عرب منطقه و جهان است. چراکه انقلاب ایران نه تنها در میان مردم منطقه نفوذ کرده، بلکه بقای حکومت های عرب را تهدید می کند. حکام و مسئولین کشورهای عربی حوزه خلیج فارس به خوبی قدرت نظامی، ایستادگی و مقاومت جمهوری اسلامی ایران را در مقابل صدام که مورد حمایت قدرت های شرق و غرب بود، درک کرده اند. ازاین رو حکام کشورهای عربی برای جلوگیری از نتایج مقاومت مردم ایران با اجرای این مانور سعی در ترساندن جمهوری اسلامی ایران دارند.»(۱)

۱

در سه روز اخیر، ۱۲ نفر از مردم عراق، با عبور از مرزهای غربی به جمهوری اسلامی ایران پناهنده شده اند.

امروز، ۳ نفر از مردم عراق شامل یک دانشجو، یک کشاورز و یک راننده ازطریق یکی از مرزهای غربی وارد ایران شده و تقاضای پناهندگی کردند.(۲)

روز چهارشنبه نیز ۵ تن از اهالی کرکوک با عبور از مرزهای غربی به جمهوری اسلامی ایران پناهنده شدند.(۳)

۴ نفر از اهالی خانقین هم روز سه شنبه ازطریق یکی از مرزهای غربی وارد ایران شده و درخواست پناهندگی کردند؛ یکی از این افراد دارای مدرک دکتری، ۲ نفر فوق لیسانس مهندسی کشاورزی، و یک نفر هم فوق دیپلم می باشند.(۴)

ضمیمه گزارش۸۲۶: استعداد و نحوه گسترش دشمن در منطقه عملیاتی دهانه شیلر

راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه خاتم الانبیا(ص) استعداد و گسترش کامل دشمن در منطقه عملیاتی دهانه شیلر را این طور ذکر کرده است:

- مسئولیت منطقه سپاه یکم (لشکر۴ تحت امر)

- مقر سپاه یکم در کرکوک (مقر تاکتیکی در سلیمانیه)

- خط حد سپاه یکم مرز ترکیه تا سد دربندیخان

- تیپ های سازمانی و زیر امر و در کنترل عملیاتی:

- تیپ۲۹ پیاده کوهستانی لشکر۴ در پنجوین

- تیپ۴۹۸ گرمک و لاله

- تیپ۹۶ توتمان

- تیپ۴۲۴ جنوب سورن

- تیپ۵ جنوب سورن

- تیپ۱۰۵ شرق چوارته

۱- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۱۰.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۳.

۳- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ص۲.

۴- روزنامه جمهوری اسلامی، ۲۰/۷/۱۳۶۲، ص۲.

- تیپ۶۰۲ هرزله و شیخ گزنشین

- تیپ۶۶ احتیاط پنجوین (مقر نالپاریز)

- تیپ۵۰۴ منطقه عمومی پنجوین زیر امر تیپ۲۹

- تیپ۱۰۱ در روکان (منطقه عمومی پنجوین)

- تیپ۶۰۵ در محدوده تیپ۶۰۲

- تیپ۱۱۶ در جنوب سورن

- گردان۵۵ مستقل شرق هرزله و مارو

- گردان۵۶ مستقل

- نیروهای کماندویی الفاروق شیخ گزنشین

- نیروهای کماندویی شوش شیخ گزنشین

- نیروهای کماندویی مقداد گرمک

- گردان زرهی الحارثه لاله حمرین

- گردان ۹ تانک

- گردان ۴ تانک

- تیپ۶۵، تیپ۷۰۴، تیپ۲۴ احتیاط در منطقه سیدصادق و نالپاریز

- توپخانه۱۵ گردان

- مجموع تیپ ها ۱۶ تیپ

- مجموع گردان ۷۰ گردان(۱)

۱- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۲۳۰ - ۲۲۹.

روزشمار جنگ جمعه ۲۲ مهر ۱۳۶۲ ۷ محرم ۱۴۰۴ ۱۴اکتبر ۱۹۸۳

۱

درپی نشست مشترک دو روز گذشته فرماندهان ارتش و سپاه با عناصر ستاد جنگ های نامنظم و گروه کومبا۱۱، ظهر امروز مسئولان این ستاد درباره اجرای عملیات چریکی شبانه در محور دزلی - جاده سیدصادق به شانه دری به فرماندهی کل سپاه و معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(۱) گزارش دادند.

در ابتدای این نشست غیررسمی، برخی از مسئولان سپاه و ارتش در ستاد جنگ های نامنظم مریوان ازجمله محمدی مسئول بسیج لشکر اسلامی عراق، ابراهیمی مسئول اطلاعات - عملیات سپاه مریوان، برادر حمید مسئول اطلاعات (از سپاه) و سرگرد صفایی (از ارتش) مطالبی را درخصوص اقدامات برون مرزی این ستاد بیان کردند. گزارش فرماندهان ستاد جنگ های نامنظم درباره نقاط فعالیت و پایگاه های گروه های مرتبط با آن بیانگر این بود که این ستاد یک پایگاه مادر و دو پایگاه برون مرزی در اختیار دارد و در محدوده جبهه مقابل دزلی و غرب و جنوب ارتفاعات سورن تا روانسر با گروه هایی نظیر بسیج لشکر اسلامی عراق، قیاده موقت، نیروهای پیشتاز (سرباز و درجه دار)، بارزانی ها، سوسیالیست ها و کمونیست ها و... همکاری می کند. مرکز ارتباطی و بی سیمی ستاد نیز بر روی ارتفاع سورن قرار دارد که تا پشت شهر سیدصادق را پوشش می دهد. طبق اعلام مسئولان ستاد جنگ های نامنظم، عملیات چریکی شبانه در محور دزلی - جاده سیدصادق به شانه دری هم زمان با عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر اجرا خواهد شد و اهداف این عملیات عبارت اند از: ۱. تهدید و انهدام حدود ۱۰۰ قبضه توپ از ارتش عراق در سمت کانی مانگا و نالپاریز با اعزام دیده بان های نفوذی برای شناسایی توپخانه های دشمن. ۲. انسداد جاده آسفالته شانه دری. ۳. تهدید و مین گذاری جاده کانی پانکه (غرب سیدصادق) به نالپاریز و انهدام چند پل در جنوب دوله سور. ۴. تصرف ارتفاعات هانی قول (شمال غربی خورمال و مشرف بر آن).(۲)

ص: ۱۰۸۳

۱- این نشست با حضور محسن رضایی فرمانده کل سپاه، غلامعلی رشید معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، سالکی جانشین قرارگاه مقدم حمزه، سرگرد صفایی و برادر حمید از ستاد جنگ های نامنظم در پادگان مریوان - دره تفی برگزار شد.
۲- سند شماره ۲۸۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه خاتم الانبیا در عملیات والفجر۴، داوود رنجبر، ۱۱/۷/۱۳۶۲ تا ۲۸/۷/۱۳۶۲، صص ۲۶۸ - ۲۵۹.

پس از پایان جلسه امروز، بر مبنای تصمیم فرماندهی کل سپاه قرار شد قرارگاهی برای طراحی و اجرای عملیات برون مرزی در مناطق پاوه، بانه و مریوان و همچنین گردان های شناسایی در جبهه های مختلف نبرد تشکیل شود. که مناطق مأموریت این گردان ها نیز به ترتیب از جبهه جنوبی به شمالی چنین تعیین شد:

۱. منطقه فاو تا چزابه

۲. منطقه چزابه تا چنگوله

۳. منطقه چنگوله تا سد دربندیخان

۴. منطقه جوانرود تا سردشت

۵. منطقه سردشت تا جلفا

براین اساس، گردان های شناسایی در هرکدام از مناطق فوق زیر نظر تشکیلاتی با نام قرارگاه جنگ های نامنظم - که تابع قرارگاه خاتم الانبیا(ص) است - تشکیل و برای هر محور یک گردان شناسایی با استعداد ۶۰ پاسدار و ۲۰۰ بسیجی و یک گردان عملیاتی با ۱۰۰ پاسدار و ۲۰۰ بسیجی در نظر گرفته خواهد شد.

فرماندهی کل سپاه ضمن تأکید بر تکمیل شناسایی ها برای اجرای عملیات چریکی شبانه در محور دزلی - جاده سیدصادق به شانه دری هم زمان با عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، دستور تشکیل گردان شناسایی در مریوان را صادر کرد و از مسئولان ستاد جنگ های نامنظم مریوان خواست تا پنج روز دیگر طرحی را به منظور اجرای عملیات چریکی علیه مقر فرماندهی دشمن در کانی پانکه تهیه کنند.

گفتنی است غروب امروز، کاک نادر مسئول شاخه ۳ و ۴ بارزانی، که ۳۵۰ نفر رزمنده در اختیار دارد، به منظور طرح مشکلات خود با فرماندهی کل سپاه دیدار کرد. در این ملاقات قرار شد اقدامات لازم برای رفع مشکلات اسکان این نیروها در کامیاران انجام شود و تعداد محدودی اسلحه و مهمات ازطریق قرارگاه حمزه در اختیارشان قرار گیرد.(۱)

۱

با توجه به اهمیت محور قرارگاهای تاکتیکی حمزه ۱و۲ برای تصرف شهر پنجوین در عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، امروز عناصر رکن ۲ و ۳ تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان ارتش و نیروهای اطلاعات - عملیات و طرح و عملیات تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(۲) برای دستیابی به هماهنگی نهایی

۱- همان، صص ۲۷۰ - ۲۶۱.

۲- در این جلسه علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، سرهنگ امیربیگی فرمانده ارتش در قرارگاه مقدم حمزه، علی فضلی مسئول طرح و عملیات این قرارگاه، کریم نصر فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع)، شاه مرادی مسئول عملیات تیپ۴۴، برادر مسلم مسئول اطلاعات تیپ۴۴، سرهنگ پارسایان معاون تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان و جمعی از افسران تیپ۳ لشکر ۲۸کردستان حضور داشتند.

درزمینه اجرای عملیات خود در محور مارو در مقر قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲ (دره وران) تشکیل جلسه دادند.

در این نشست، ابتدا عناصر اطلاعات - عملیات تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) گزارش دقیق و کاملی از وضعیت دشمن ارائه کردند. براساس این گزارش، در جبهه مارو، ارتش عراق برای اجتناب از جناح دهی به نیروهای ایران در محدوده ارتفاع بلاله تا رودخانه آب شیلر سه چهار کانال خطی به عرض تقریبی چهار پنج متر و طول یک یا دو کیلومتر حفر کرده و برای جلو، داخل و عقب آن سیم خاردار در نظر گرفته است. در این منطقه دشمن علاوه بر نیروهای کماندو، درحدود ۲۰۰ تا ۳۰۰ نفر نیروی متحرک دارد. به ویژه در شیار خلوزه و مارو نیروهای متحرک روزها در داخل شیار استراحت کرده و شب ها پخش می شوند. بدین ترتیب در وضعیت فعلی شیار خلوزه به علت وجود سیم خاردار و کمین های متحرک دشمن مسدود شده و شیارها خیلی خطرناک هستند. در تپه خلوزه نیز دشمن با ایجاد دیده بانی از چهار طرف، بر کل منطقه دید دارد. پشت هفت توانان تا جلوی خلوزه۲ هم تقریباً همین وضعیت را دارد. همچنین ارتش عراق ضمن همکاری اطلاعاتی با ضدانقلاب، از پوشش مردم حاضر در منطقه برای رصد تحرکات نیروهای خودی، اجرای کمین علیه آنها و دریافت گرا برای بمباران مواضع ایران استفاده می کند. گفتنی است علاوه بر نیروهای متحرک ارتش عراق، عناصر کومه له و رزگاری هم در قلقله حضور دارند.[(۱)]

در ادامه جلسه، عناصر طرح و عملیات تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) به تبیین مانور یگان ها در محدوده قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ پرداختند و درمورد استعداد هریک از محورها، تأمین برخی محورها با زرهی و همچنین معابر وصولی و جاده های تدارکاتی تیپ۴۴ در منطقه به فرماندهان گزارش جامعی دادند.

پس از آن، علی رضائیان فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، ضمن بررسی نحوه تأمین مارو و خلوزه۱، اشکالات موجود و ملاحظات لازم درمورد خلوزه۲ در داخل خاک عراق را مطرح کرد. سرهنگ امیربیگی فرمانده ارتش در قرارگاه مقدم حمزه نیز با اشاره به نقش خلوزه ۱ و ۲، بر ضرورت تقویت محور مارو تأکید کرد و افزود: منطقه خلوزه ۱ و ۲ «یک شناسایی خیلی عمیق می خواهد» چون با عملیات بر روی مارو، محورهای خلوزه ۱ و ۲ و اطراف آن تقویت خواهد شد. در غیر این صورت با افزایش فشار دشمن طبیعتاً میزان شهدای ما افزایش می یابد. امیربیگی برای افزایش ضریب موفقیت و ادامه پیشروی عملیات پیشنهاد کرد که با شناسایی دقیق و مجدد منطقه، راهکاری نظیر یک کانال و شیار با حجم موانع کمتر پیدا شود و نیرویی به استعداد یک گردان یا کمتر، چند ساعت یا یک روز زودتر به منطقه نفوذ کند. از آنجا که از یک سو موفقیت کلی در این محور تابع پیروزی یگان های خودی در تصرف ارتفاع پنجوین است و از سوی دیگر، پیروزی پنجوین و سورن به یکدیگر وابسته بوده و درصورت ناکامی در تصرف و تهدید پنجوین، دشمن از روی ارتفاعات خلوزه۲، عقبه نیروهای خودی در پنجوین

۱- سند شماره ۱۳۰۵۱/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: جلسه بررسی وضعیت قرارگاه حمزه۲، عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۲۲/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۵۱)، صص ۲۷ - ۱۷؛ و - سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه مقدم حمزه سیدالشهدا در عملیات والفجر۴، محمد دیانی، ۱۳/۷/۱۳۶۲ تا ۲۹/۷/۱۳۶۲، ص۱۰۷.

را تهدید کرده و پس خواهد گرفت، باید درمورد الحاق قرارگاه تاکتیکی حمزه ۲ در جنوب خلوزه ۲ با حمزه ۱ در شمال هرگنه و سه درختی اقدامات بیشتری انجام گیرد. در پایان سرهنگ امیربیگی با توجه به تأثیر منفیِ ضعفِ گزارش هایِ امروزِ رکن ۲و۳ تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان درزمینه اجرای عملیات، در دستوری خواستار مشارکت دوجانبه عناصر ارتش و سپاه در انجام کلیه مراحل آمادگی و تعیین زمان آن و ادغام نیروها شد.(۱)

۱

در روزهای اخیر تبادل آتش در دو سوی نوار مرزی منطقه عملیاتی آبادان و خرمشهر و همچنین گلوله باران این دو شهر ازسوی توپخانه ارتش عراق همچنان ادامه داشت که این امر تلفات و خساراتی را به بار آورد.

دیروز و امروز، براثر آتش دشمن در مناطق پاسگاه زید و شلمچه، یک نفر از نیروهای ارتش شهید و از نیروهای بسیج و جهاد و مجاهدین عراقی هم ۲۰ تن زخمی شدند. در منطقه پل نو نیز یک سرباز مجروح شد.(۲)

روز چهارشنبه (۲۰/۷/۱۳۶۲)، دشمن در ساعات مختلف روز، آتش شدیدی را در مناطق جزیره مینو، دیر فارم، پاسگاه زید و نقاط مختلف خرمشهر اجرا کرد که براثر آن ۳ نفر از نیروهای بسیجی در منطقه پاسگاه زید مجروح شدند(۳)در این روز آبادان هم به طور پراکنده زیر آتش سلاح های دشمن قرار داشت که درنتیجه به ۲ منزل مسکونی و ۲ ساختمان دولتی خساراتی وارد شد. در طول منطقه عملیاتی نیز ۸ نفر از رزمندگان زخمی شدند(۴)

روز سه شنبه (۱۹/۷/۱۳۶۲) براثر آتش دشمن در خرمشهر ۷ نفر از نیروهای خودی در مناطق دیرفارم و پاسگاه زید زخمی شدند.(۵) در همین روز در گلوله باران آبادان به ۴ باب مغازه و یک مطب و چند ساختمان دولتی خساراتی وارد آمد. ۸ نفر از رزمندگان نیز در طول منطقه عملیاتی زخمی شدند.(۶)

۲

علاوه بر درگیری های نسبتاً شدید بین نیروهای خودی و گروه های مسلح غیرقانونی در سنندج، مریوان و پیرانشهر، گزارش های امروز منابع اطلاعاتی از قصد گروه های ضدانقلاب برای حمله به بوکان، مهاباد، نقده، پیرانشهر، اشنویه و سردشت در روزهای آتی حکایت دارد.

امروز پایگاه های نیر، تنگی سر و محراب (روستاهایی از دهستان ژاوه رود از بخش رزاب سنندج)، براثر حمله عوامل مسلح کومه له و دمکرات و همکاری افراد نفوذی، سقوط کرده و به دست ضدانقلاب افتادند؛ در این درگیری ها همه نیروهای بسیج مستقر در پایگاه های مذکور به شهادت رسیدند. علاوه براین، امشب نیز عوامل ضدانقلاب با حمله به پایگاه آویهنگ در همین

۱- سند شماره ۱۳۰۵۲/پ ن مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ادامه جلسه بررسی وضعیت قرارگاه حمزه۲، عملیات والفجر۴، (قرارگاه مقدم حمزه، ۲۲/۷/۱۳۶۲، نوار شماره ۱۳۰۵۲)، صص ۲۴ - ۱؛ و - سند شماره ۲۹۵/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۰۹ - ۱۰۵.

۲- سند شماره ۲۹۰۷۸۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندار خرمشهر به دفتر سیاسی استانداری خوزستان، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۲۹۰۷۷۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندار خرمشهر به دفتر سیاسی استانداری خوزستان، ۲۱/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۳۵۵۸۱۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندار آبادان به دفتر سیاسی انتظامی استانداری خوزستان، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۲۹۰۷۷۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندار خرمشهر به دفتر سیاسی استانداری خوزستان، ۲۰/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۳۵۵۸۰۹ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندار آبادان به دفتر سیاسی انتظامی استانداری خوزستان، ۱۹/۷/۱۳۶۲.

منطقه، ۱۲ نفر از نیروهای پایگاه و یک نفر از اهالی روستا را شهید و ۱۲ نفر دیگر ازجمله روحانی روستا را به گروگان گرفتند.(۱)

یک گروه دوازده نفری از نیروهای اطلاعات - عملیات سپاه مریوان نیز در تپه علی به کمین ضدانقلاب افتادند. در این درگیری، از نیروهای خودی، یک نفر شهید، یک نفر مجروح و یک نفر هم اسیر شد.(۲)

عصر امروز، یک دستگاه آمبولانس که حامل یک زخمی بود، در مسیر پادگان پسوه به طرف جلدیان،(۳)در سروکانی به دست عوامل مسلح حزب دمکرات به آتش کشیده شد و سرنشینان آن نیز به اسارت درآمدند.(۴)

امروز همچنین اداره اطلاعات شهربانی گزارش داد که درگیری در سلماس خاتمه یافته و عوامل مسلح ضدانقلاب متواری شده اند.(۵)

از سوی دیگر، فرماندهی سپاه بوکان امروز در گزارشی وضعیت این شهر را به شدت نامطلوب توصیف و اعلام کرد که طبق اخبار رسیده، کومه له تصمیم دارد در چند روز آتی به شهر بوکان حمله کند؛ در ادامه این گزارش از قرارگاه حمزه درخواست شده است یک گردان از تیپ شهید بروجردی یا تیپ شهدا را به بوکان اعزام کند.(۶)

ستاد مرکزی سپاه هم براساس اخبار دریافتی از ژاندارمری، به ستاد منطقه ۱۱ سپاه هشدار داد که عوامل مسلح اعم از کومه له و دمکرات و فدایی خلق (اقلیت) که به سلاح های انفرادی، آر.پی.جی و سلاح های سنگین تجهیز شده اند، ضمن استقرار در خارج از شهر مهاباد، قصد حمله به این شهر و همچنین شهرهای نقده، پیرانشهر، اشنویه و سردشت را دارند(۷)

۱

امروز با حضور سران گروه های ضدانقلاب در غار برده زرد واقع در گردنه دره بنوخلف، کنگره ای به نام کنگره خبات تشکیل شد؛ در این کنگره، که به ریاست و نمایندگی جلال طالبانی ازطرف اکراد عراق و به ریاست و نمایندگی قاسملو ازطرف گروه های مخالف با جمهوری اسلامی برگزار شد، حدود ۲۶۰ نفر ازجمله یک گروه ۲۲ نفره از مستشاران بعثی به ریاست ابوعلی بیگی (از درباریان مجلس الوطن صدام)، ژنرال ابوطبیب نماینده مصر، عزیز عزت نماینده اردن، محمد کردی نماینده کومه له، علی نوروزی نماینده مجاهدین خلق (منافقین)، شیخ جلال از حزب خبات و عبدالله رئوف به نمایندگی از حزب رستگاری نیز شرکت داشتند. هدف از برگزاری کنگره خبات، بستن پیمان و تجدید روابط احزاب و گروهک ها با دولت های عراق، اردن، امارات خلیج و قاهره ذکر شده است. در این کنگره نماینده مصر نامه خصوصی حسنی مبارک را به قاسملو تحویل داد، از مضمون این نامه اطلاعی در دست نیست.(۸)

۱- سند شماره ۳۴۲۶۶۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرمانداری سنندج به استانداری کردستان، ۳۰/۷/۱۳۶۲، صص ۱ و ۲.

۲- سند شماره ۴۱۶۷۷۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی ناحیه کردستان سپاه به فرماندهی قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۵/۷/۱۳۶۲.

۳- سند شماره ۳۱۷۵۹۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه پیرانشهر به فرماندهی سپاه منطقه ۱۱، ۲۲/۷/۱۳۶۲.

۴- سند شماره ۴۱۶۷۰۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات سپاه پیرانشهر به اطلاعات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۳/۷/۱۳۶۲.

۵- سند شماره ۸۰۴۸۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اداره اطلاعات شهربانی جمهوری اسلامی ایران به دفتر اطلاعات و تحقیقات نخست وزیری، ۲۲/۷/۱۳۶۲.

۶- سند شماره ۴۱۶۷۰۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی سپاه بوکان به طرح و عملیات قرارگاه حمزه سیدالشهدا، ۲۲/۷/۱۳۶۲.

۷- سند شماره ۴۱۶۸۳۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از اطلاعات ستاد مرکزی سپاه به اطلاعات ستاد منطقه ۱۱، ۲۲/۷/۱۳۶۲.

۸- سند شماره ۱۹۶۲۹۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه عملیاتی شمال غرب (رکن۲) به معاونت اطلاعات - عملیات فرماندهی نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، ۲۹/۷/۱۳۶۲.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی محور اصلی خطبه های امروز نمازجمعه تهران را به ماجرای تحویل سوپراتاندادردهای فرانسوی به عراق اختصاص داد. رئیس مجلس شورای اسلامی این ماجرا را یک هیاهوی تبلیغاتی برای بقای صدام برشمرد و با اشاره به ناتوانی عراق و بعیدبودن حمله به تأسیسات نفتی ایران در خارک با استفاده از این هواپیماها، جمهوری اسلامی ایران را دارای توانایی مسدودساختن تنگه هرمز معرفی و تأکید کرد که کشورهای غربی، بیشترین آسیب را از تبعات این قضیه متحمل خواهند شد.

حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در خطبه اول نمازجمعه امروز تهران با اشاره ای گذرا به مباحث خطبه های پیشین خود راجع به عدالت اجتماعی و جایگاه ارزش های انسانی در تقسیم مناصب اجتماعی، ارزش های فکری و عملی را معیار این نوع ارزش گذاری برشمرد و تقوا را به مثابه شاخصه امتیازدهی در مسئولیت های اجتماعی این گونه تعریف کرد: «[تقوا] حالتی در انسان است که او را وادار می کند تا به وظایف عمل کند و از منهیات پرهیز کند.» رئیس مجلس افزود: «مناصب اجتماعی به عنوان یک ولایت، به افراد واگذار می شود» و این امر که به عنوان یک اصل جدی در اسلام در زمان پیامبر اکرم(ص) نیز رعایت می شد، از ابعاد انقلاب اسلامی به شمار می آید. وی با بیان اینکه اکثر کارگزاران نظام اسلامی افرادی صالح هستند، معدود افراد ناباببی که هنوز در ادارات وجود دارند را از بقایای طاغوت گذشته خواند که به دنبال ایجاد نارضایتی بین مردم می باشند و درعین حال از مردم خواست درصورت مواجهه با این گونه افراد، آنها را معرفی کنند.

خطیب موقت نمازجمعه تهران در ادامه گفت: «در زمان پیغمبر و هروقت حکومت اسلامی به طور جدی وجود داشته است، روی این اصل تکیه می شد که آدم های لایق و صالح را با معیارهای اسلامی، مصدر کار بگذارند، نه به سن توجه می کردند نه به شخصیت فامیلی و نه به چیزهایی از این قبیل.» وی سپس با ذکر چند نمونه از سیره عملی و نظری پیامبر اسلام(ص) و علی بن ابی طالب(ع) دراین زمینه متذکر شد که در نظام جمهوری اسلامی ایران هم معیارهای اسلامی مربوط به مسئولیت دهی در گزینش ها و انتصابات تاحدود زیادی رعایت شده است.

نماینده امام در شورای عالی دفاع خطبه دوم را با اشاره به سالگرد شهادت شهید محراب آیت الله اشرفی و جایگاه و خدمات وی آغاز کرد و با توجه به فرارسیدن ایام عزاداری امام حسین(ع)، به مقایسه قیام عاشورا و مسئله جنگ پرداخت. هاشمی رفسنجانی ماجرای تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق را با نگاهی به ماهیت جنگ ایران و عراق مورد بررسی قرار داد و با اشاره به ناکامی صدام در رسیدن به اهدافش از حمله به ایران و افول اقتصادی کشورهای عربی خلیج فارس و کاهش کمک هایشان به عراق، توانایی دولت و ملت

ایران در تطبیق دادن خود با جنگ و اداره منطقی آن را مایه هراس استکبار جهانی دانست. رئیس مجلس هیاهوی تبلیغاتی درباره تحویل هواپیماهای فرانسوی را تلاشی برای بقای صدام برشمرد و تصریح کرد ادعای صلح طلبی سازمان ملل و کشورهای غربی و عربی و صدام، یک ادعای دروغین و صرفاً برای ممانعت از سرنگونی رژیم صدام است. هاشمی رفسنجانی سپس در ارزیابی توان تهاجمی هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی گفت: «اینها در خشکی و عمق هیچ اثری ندارند. ... قدرت بنزین گیری بیشتری دارند ... در مقایسه با هواپیماهای اف۱۴ بارها ضعیف ترند. بُرد موشک هواپیماهای ما بسیار قوی است. بیشتر از صدام هم موشک داریم. پنج هواپیما، در دنیا اصلاً ارزش جنگی ندارد. ... این هواپیماها یک نوع موشکی را حمل می کنند که ... در بین اسلحه هایی که امروز در جهان سوم هست، شاید جزو بهترین اسلحه ها باشند که کشتی را خوب می زنند. اگر از ۷۰ کیلومتری موشک را پرتاب کنند و درست نشانه گیری کرده باشند ممکن است موشک به کشتی اصابت کند. ... موشک اگزوسه این خاصیت را دارد. عراقی ها هم قبلاً این موشک را داشتند. ... اگر این هواپیماها را بگیرند، ۳۰ کیلومتر برد عملیاتی این موشک بیشتر می شود؛ یعنی از نزدیکی خاک عراق کشتی هایی را که ما می خواهیم بفرستیم مثلاً ـ بندر ماهشهر، می زنند. زدن جزیره خارک آسان نیست، چون آنجا ما ۱۵۰ کیلومتر با عراق فاصله داریم و فضای دریا را می توانیم با هواپیمای اف۱۴ حفظ کنیم. ... پنج تا هواپیما ارزش نظامی ندارد و اگر ارزش داشته باشد، می تواند بعضی از کشتی های ما را در آنجا بزند. آنها مدعی هستند که این هواپیما می آید جزیره خارک و کشتی ها را آنجا می زند و نمی گذارد ما نفت صادر کنیم. این آخرین خطری است که ممکن است اینها درست کنند، که البته به نظر من خیلی بعید است.»

سخنگوی شورای عالی دفاع با برشمردن حالات مختلف ورود این تسلیحات به جنگ ایران و عراق، درمورد واکنش ایران به عملی شدن تهدید عراق مبنی بر حمله به تأسیسات نفتی ایران در جزیره خارک و پیامدهای آن گفت: «ما هروقت نتوانیم نفت صادر کنیم، تنگه

هرمز را می بندیم؛ ولی حتی اگر نصف نفت ما را هم بزنند، مصلحت نیست تنگه هرمز را ببندیم. ما وقتی نفت نداشته باشیم و نتوانیم نفت صادر کنیم ... دیگر خلیج فارس به درد ما نمی خورد، تنگه هرمز هم به درد ما نمی خورد، آن موقع است که ما به میدان می آییم. ... دنیا این اقدام را فقط درصورتی می کند که خودش را آماده بکند برای یک بحران بی سابقه ای که یک بشکه نفت بخواهد به صد دلار برسد.» نماینده امام در شورای عالی دفاع همچنین در پاسخ به ادعاهایی مبنی بر ناتوانی ایران برای بستن تنگه هرمز خاطرنشان کرد: «ما یک دیوار آتش درست می کنیم با توپ های ۱۳۰ میلی متری که خودتان می دانید چقدر داشتیم و چقدر هم تابه حال از عراقی ها گرفته ایم و گلوله هایش را هم اینجا می سازیم. ... وقتی که ما روزی دو بار یک دیوار آتش روی تنگه هرمز درست کنیم ... در بندرعباس، اگر توپ های ۱۷۵ میلی متری را که ۴۸ کیلومتر برد دارد بگذاریم و گلوله هایش را بیندازیم در وسط تنگه چه کسی می تواند عبور کند؟! ... بستن تنگه هرمز همان طورکه عرض کردم اگر صلاح باشد آسان است؛ ولی ما حالا نمی خواهیم ببندیم. گفتم امنیت این خلیج اول با ماست و بعد با دیگران.» رئیس مجلس همچنین با اشاره به تبعات مسدودشدن تنگه هرمز، ضرر اصلی آن را متوجه کشورهای صنعتی به ویژه دولت های غربی دانست.

رئیس مجلس با تأکید بر استقامت ملت ایران در شرایط دشوار با تأسی به قیام امام حسین(ع) به مقایسه اسرای نوجوان ایرانی - که با اصرار فراوان به جبهه اعزام شده اند - با اسیران عراقی پرداخت و رشادت و شجاعت اسرای ایرانی را نمونه ای از مقاومت عاشورایی ملت ایران خواند.

هاشمی رفسنجانی همچنین ضمن اشاره به وجود شهدای ارمنی در میان شهیدان ایران، درمورد دروغ سردمداران عراقی راجع به جنگ سنی و شیعه و عرب و فارس گفت: «در این دزفول، مگر عرب نیست، مگر این همه - هزارودویست - روستای عرب نشین را این جور به خاک و خون نکشیدید؟ دروغ می گویید! همین عرب ها دارند با شما می جنگند. ... غیر از رسیدن به اهداف انقلاب، غیر از پیاده کردن آن، غیر از آزادکردن عراق، غیر از سقوط صدام، هیچ چیز نمی تواند این مردم را راضی بکند.»(۱)

۱

احتمال گسترش دامنه جنگ ایران و عراق و تهدیدات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز درصورت حمله عراق به تأسیسات نفتی آن کشور، دولت ریگان را به سوی طرح ریزی برای تأسیس یک نیروی ویژه در اردن سوق داده است.

رادیو امریکا امشب از طرح دولت ریگان برای تشکیل و تجهیز یک نیروی ویژه اردنی با هدف کمک به کشورهای دوست امریکا در خلیج فارس در مواقع اضطراری خبر داد. به نوشته

۱- اکبر هاشمی رفسنجانی، خطبه های نمازجمعه ۱۳۶۲، جلد پنجم (۱۳۶۲/۱۲/۱۹ - ۱۳۶۲/۶/۱۸)، زیر نظر محسن هاشمی رفسنجانی، تهران: سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۷۶، صص ۱۲۹ - ۹۳.

روزنامه های نیویورک تایمز و واشنگتن پست، دولت ریگان در نظر دارد با تأمین دویست میلیون دلار، کار ایجاد این نیرو را آغاز کند.(۱) به گزارش آسوشیتدپرس، مداخله به هنگام اختلال در نقل وانتقال نفت، یکی از مأموریت های اصلی این نیرو محسوب می شود. براین اساس گفته می شود که در مواقعی همچون عملی شدن تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز درصورت حمله عراق به تأسیسات نفتی ایران، از این نیرو برای بازنگه داشتن خطوط کشتیرانی در خلیج فارس استفاده خواهد شد. براساس طرح دولت ریگان، قرار است اردنی ها دو هزار نفر نیروی انسانی و امریکایی ها هم بودجه مالی، آموزش و تجهیزات نظامی این نیروی کماندویی ویژه را تأمین کنند.(۲)در همین حال، جان هیوز سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا، با خودداری از اظهارنظر صریح دراین زمینه گفت: «جای شگفتی وجود ندارد که درباره امنیت منطقه با اردن در تماس دائمی هستیم.»(۳)

به گزارش رادیو اسرائیل، روزنامه روسی زبان ناشاس ترونا، نیز دراین باره نوشته است: ریگان قصد دارد در چهارچوب طرح راهبردی خود و به منظور حفاظت از منافع نفت خلیج فارس یک واحد کماندویی در اردن تشکیل دهد.(۴)

رادیو اسرائیل همچنین ضمن اشاره به اخبار تشکیل یک نیروی کماندویی ویژه در اردن، امشب به نقل از روزنامه واشنگتن پست گزارش داد که ریگان رئیس جمهور امریکا، قرار است به زودی از موشه ارنز وزیر دفاع رژیم صهیونیستی و همچنین حامیان این رژیم در کنگره درخواست کند که با این اقدام مخالفت نکنند. به نوشته این روزنامه، ریگان به موشه ارنز اطمینان خواهد داد که این نیروی ویژه هرگز علیه رژیم صهیونیستی به کار گرفته نخواهد شد.(۵)

۱

درحالی که برخی منابع نظامی در فرانسه، اظهارات دیروز صدام مبنی بر نرسیدن سوپراتانداردهای فرانسوی به عراق را تکذیب کردند، برخی رسانه های غربی امروز تحلیل هایی را درخصوص تمایل غرب به تغییر موازنه نظامی در خلیج فارس به نفع عراق و گمانه زنی درباره یک طرح دیپلماتیک برای خاتمه جنگ بین ایران و عراق، منتشر کردند.

خبرگزاری فرانسه امروز گزارش داد: منابع آگاه در لاندویزیو پایگاه نظامی فرانسه در شمال غرب این کشور، ضمن تکذیب اظهارات دیروز صدام حسین درمورد نرسیدن ۵ فروند سوپراتاندارد فرانسوی به عراق، اعلام کردند این هواپیماها روز شنبه توسط خلبانان فرانسوی به منطقه مرزی بین عراق و ترکیه برده شده اند و یک روز بعد خلبانان فرانسوی به پایگاه لاندویزیو بازگشته اند.(۶)

درعین حال، خبرگزاری فرانسه به نقل از ناظران سیاسی در واشنگتن، سکوت ایالات متحده

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۷، به نقل ازصدای امریکا، ۲۲/۷/۱۳۶۲، ساعت ۲۱:۳۰.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.

۳- همان، ص۱۶.

۴- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۲۲، به نقل از برنامه فارسی رادیو اسرائیل، ۲۲/۷/۱۳۶۲، ساعت ۱۹.

۵- همان، ص۸ به نقل از رادیو رژیم صهیونیستی، ۲۲/۷/۱۳۶۲، ساعت ۱۹.

۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۹، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۳، لاندویزیو - خبرگزاری فرانسه، ۲۲/۷/۱۳۶۲.

درمورد ارسال سوپراتانداردهای فرانسوی به عراق را به منزله موافقت تلویحی امریکا با این اقدام تعبیر کرد؛ براساس همین گزارش، یک مقام بلندپایه وزارت امور خارجه امریکا دو روز پیش در یک جلسه سری، تغییر موازنه نظامی در خلیج فارس به نفع عراق را برای منافع غرب در این منطقه مفید ارزیابی کرده است(۱)

روزنامه تایمز لندن نیز در شماره امروز خود، ماجرای سوپراتانداردهای فرانسوی را نشانه ای از تداوم جنگ ایران و عراق برشمرد و احتمال تأثیرگذاری این قضیه بر دیدگاه مقامات ایرانی را منتفی دانست. این روزنامه با بیان اینکه وضعیت ناشی از تحویل سوپراتانداردها تا مرحله یک بحران عمیق بین المللی و مداخله امریکا پیش نخواهد رفت، مدعی شد: «درحال حاضر، فرانسه با استفاده از روش های دیپلماتیک در تلاش است تا اطمینان دهد حتی درصورت تحویل احتمالی سوپراتانداردهای آنان، [این هواپیماها] نباید مورد استفاده قرار گیرند.» و این اقدام تلاشی برای وادارکردن نظام جمهوری اسلامی ایران به مصالحه معرفی گردیده است(۲)

از سوی دیگر، رادیو صدای امریکا به نقل از روزنامه واشنگتن پست گزارش داد: صدام در یک نشست مطبوعاتی در بغداد گفت: «متعاقب فشارهای ایالات متحده و بریتانیا، فرانسه تحویل پنج فروند هواپیمای بمب افکن سوپراتانداردرا به عراق به تعویق انداخته است. اگر تأخیر در تحویل هواپیماها به دلایل فنی صورت گرفته جای نگرانی نیست، اما چنانچه اقدام فرانسه زاییده فشارهای سیاسی باشد، این موضوع عراق را درمورد استقلال فرانسه دچار نگرانی هایی خواهد ساخت. انتظار این است که فرانسه تا پایان این ماه هواپیماها را به عراق تحویل دهد. عراق با هیچ گونه محدودیتی برای استفاده از این هواپیماها موافقت نخواهد کرد و می خواهد با دستیابی به هواپیماهای سوپراتاندارد که قابلیت حمل موشک اگزوست را دارند بار دیگر ابتکارعمل را در جنگ سه ساله خود با ایران به دست آورد.» به گزارش صدای امریکا، ظاهراً فرانسه عقیده دارد زمانی که مسلم شود ایران مانع پایان یافتن جنگ می شود تحویل هواپیماها به عراق آسان تر خواهد بود. فرانسه که ۵ میلیارد دلار به عراق بدهکار است، از یک سو می خواهد دولت صدام را، که ازنظر مالی نیز در مضیقه قرار گرفته، تقویت کند و از سوی دیگر با تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق باید خطر بالاـگرفتن جنگ در خلیج فارس را بپذیرد.(۳) رادیو امریکا پاسخ غیرشفاف صدام به زمان تحویل سوپراتانداردهای فرانسوی را به معنای تکذیب خبر تحویل این هواپیماها ارزیابی کرد و گزارش داد: «تکذیب رسمی خبر تحویل هواپیماها ازسوی عراق این گمان را برانگیخته که یک طرح دیپلماتیک تازه برای پایان بخشیدن به جنگ خلیج فارس در دست اقدام است.(۴)

ص: ۱۰۹۲

۱- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۸، به نقل از رادیو اسرائیل، ۲۲/۷/۱۳۶۲، ساعت ۱۹.

۲- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۹، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۲۴، لندن - خبرگزاری فرانسه، ۲۲/۷/۱۳۶۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۷/۱۳۶۲، صص ۱۱ و ۱۲، به نقل از صدای امریکا، ۲۲/۷/۱۳۶۲، ساعت ۲۲:۳۰.

۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۹، ۲۳/۷/۱۳۶۲، صص ۱۹ و ۲۰، به نقل از رادیو امریکا، ۲۲/۷/۱۳۶۲، ساعت ۲۲:۳۰.

۱

تهدیدات اخیر ایران مبنی بر مسدودکردن تنگه هرمز، تحرکات برخی کشورهای عربی منطقه را درپی داشت؛ رئیس ستاد ارتش فرانسه نیز سرگرم بازدید از این کشورهاست.

شیخ جابر الصباح امیر کویت، امروز در بدو ورود به عمان با اشاره به همکاری کامل کشورهای عرب خلیج فارس در حفاظت از امنیت تنگه هرمز و تضمین آزادی کشتیرانی در آن ابراز کرد: «کشورهای عرب خلیج [فارس] مجبور خواهند بود که از اقدامات هر کشوری درمورد محدودکردن کشتیرانی در این تنگه و یا مسدودکردن آن جلوگیری به عمل آورند.»(۱)

امروز ژنرال لاکاز رئیس ستاد ارتش فرانسه، در صدر یک هیئت فرانسوی برای دیداری سه روزه وارد کویت شد؛ به گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، وی قرار است با شیخ سالم الصباح وزیر دفاع کویت، دیدار کند. گفته می شود ممکن است کویت نیز درصدد تهیه هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی برآید. به گفته منابع آگاه، احتمالاً در این سفر، اوضاع منطقه به ویژه به دلیل افزایش تنش ها درپی انتشار خبر واگذاری سوپراتاندردهای فرانسوی به عراق، مورد بررسی قرار می گیرد. رئیس ستاد ارتش فرانسه پس از کویت، عازم امارات متحده عربی خواهد شد(۲)

گفتنی است، دیروز هم رادیو بی بی سی گزارش داد: ابوغزاله وزیر دفاع مصر، اعلام کرد که کشورش از تلاش کشورهای عربی برای دفاع از امنیتشان باتوجه به تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز حمایت می کند. این رادیو ضمن اشاره به جانب داری مصر از عراق در جنگ با ایران، ارزش کمک های نظامی مصر به عراق را تاکنون، ۲ میلیارد دلار تخمین زد.(۳)

۲

دورنمای بالاـگرفتن تنش های منطقه ای به ویژه گسترش جنگ ایران و عراق و تیره شدن روابط سوریه و سازمان آزادی بخش فلسطین، کشورهای تأثیرگذار عربی را به انجام اقداماتی میانجیگرانه واداشته است.

سعود الفیصل وزیر امور خارجه عربستان، امروز وارد الجزایر شد تا در راستای تلاش های میانجیگرانه عربستان، پیام فهد شاه این کشور را به شاذلی بن جدید رئیس جمهور الجزایر، ابلاغ کند. رئیس جمهور الجزایر اخیراً با شیخ زاید بن سلطان آل نهیان رئیس امارات متحده نیز

۱- همان، صص ۳ و ۴، خبرگزاری کویت، ۲۲/۷/۱۳۶۲.

۲- روزنامه اطلاعات، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.

۳- واحد مرکزی خبر صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران، بولتن رادیوهای بیگانه، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۶، به نقل از رادیو بی بی سی، ۲۱/۷/۱۳۶۲، ساعت ۶:۴۵.

رایزنی هـایی انجـام داده است. به گزارش خبرگزاری آسوشـیتدپرس، رئیس دولت امـارات در روزهـای گذشـته، بـا هـدف هموارسازی راه برای سوری هـا به منظور متقاعـدکردن ایران برای پـذیرش آتش بس در جنـگ با عراق، درصـدد میانجیگری بین عراق و سوریه برآمـده است. این در حـالی ا سـت که رئیس جمهـور الجزایر هم اوایـل مـاه اکتـبر در سـفر به کـویت قـول داد که تلاـش هـای میـانجیگرانه بین ایران و عراق را از سـر بگیرد.(۱)

از سوی دیگر، سه کشور الجزایر، عربسـتان و کویت، می کوشـند تـا مـانع از وخـامت روابـط بین سوریه و سازمـان آزادی بخش فلسـطین شونـد. الجزایر نیز تلاش جدیـدی را برای میانجیگری بین دو طرف مذکور آغاز کرده است. دراین رابطه شـریف عامیه عضو کمیته سیاسـی جبهه آزادی بخش ملی الجزایر، که امروز از دمشق به الجزیره بازگشت، پیام رئیس جمهور الجزایر را به حافظ اسد تسلیم کرده است.(۲)

۱

امروز برخی رسـانه هـای عربی و غربی، ادعاهـایی را درمورد تلاـش ایران برای خرابکـاری در یکی از کشورهای حاشـیه خلیـج فارس و همچنین اندونزی مطرح کردند.

مجله الحوادث (چـاپ لنـدن) در شـماره امروز خود نوشت: منـابع امنیتی در یکی از کشورهای عربی خلیـج فارس ضـمن کشف سـلاح و مهمات ارسالی ازسوی ایران، مـدعی شـده انـد: «ایران نقشه وسـیعی را تـدارک دیده بود و هدف از این نقشه انجام عملیات علیه سـران کشورهای عضـو شورای همکاری خلیج فارس در جریان تشـکیل [اجلاس] سران کشورهای خلیجی که قرار است در تاریخ ۷ نوامبر آینده (۱۶ آبان) تشکیل شود، بود.» به گزارش این نشریه «نیروهای امنیتی مصر این توطئه را کشف و جزئیات آن را به اطلاع مقامات سعودی رساندند و پادشاهی سعودی نیز به نوبه خود به محض اطلاـع از توطئه، دو کشور خلیجی مورد نظر را در جریـان قرار داد. ... برخی از گزارش هـا اشاره به مشارکت و دست داشـتن یک کشور عربی در شمال افریقا در این مسئله دارد.»

به نوشـته شـماره امروز الحوادث، به دنبال کشف توطئه خرابکاری در کویت، که به ادعای نشـریه مـذکور ازسوی ایران طراحی شـده بود، در این کشور تـدابیر امنیتی شدیـدی اتخـاذ شـده است و نیروهـای امنیتی کویت، درپی جست وجو و دسـتگیری عناصـر خرابکـار در بیشتر مناطق کویت برآمده اند.(۳)

امروز همچنین خبرگزاری فرانسه از جاکارتـا به نقـل از روزنـامه سـیناها رایان گزارش داد: «سـرویس های اطلاعاتی ارتش انـدونزی اعلام کردند توطئه ای به منظور سرنگونی حکومت این

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۹، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۵، الجزیره - خبرگزاری آسوشیتدپرس، ۲۲/۷/۱۳۶۲.
۲- روزنامه اطلاعات، ۲۳/۷/۱۳۶۲، ص۱۲.
۳- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۱۷، ۱/۸/۱۳۶۲، صص ۲۴ و ۲۵.

کشور در یوگیاکارتا واقع در مرکز جزیره جاوه کشف شد که پای یک کشور خاورمیانه را به میان می کشد.» طبق این گزارش، ۵ نفر ازجمله ۴ دانشجو دراین رابطه بازداشت شده و هزاران جزوه ضددولتی و نشریات تهیه شده توسط سفارت ایران در اندونزی به دست آمده است.(۱)

ص: ۱۰۹۵

۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش های ویژه، شماره ۲۰۹، ۲۳/۷/۱۳۶۲، صص ۷ و ۸ جاکارتا - خبرگزاری فرانسه، ۲۲/۷/۱۳۶۲.

گزارش روزشمار فشرده اهم مطالب روزشمار جنگ ایران و عراق

کتاب بیست وهفتم: آماده سازی عملیات والفجر۴

ص: ۱۰۹۷

گزارش روزشمار ۱/۶/۱۳۶۲

۱ فرماندهان ارشد قرارگاه کربلا آخرین وضعیت عملیات مهندسی لشکرهای ۷ ولی عصر(عج) (در منطقه پاسگاه زید)، لشکر۱۹ فجر (در منطقه طیب)، و لشکر۲۵ کربلا (در منطقه طلائیه) را بررسی کردند.

۲ در جلسه فرماندهان قرارگاه کربلا و قرارگاه نصرت در بستان، گزارشی از شناسایی های قرارگاه نصرت در محدوده تقریبی چزابه تا طلائیه، ارائه شد.

۳ قرارگاه کربلای سپاه از اقدام عراق به تحکیم مواضع و استحکامات مهندسی خود در سرتاسر منطقه استحفاظی این قرارگاه (از فاو تا چنگوله) خبر داد. براساس این گزارش فعالیت های دشمن درزمینه ترمیم کانال های خط مقدم و اعزام گشتی های شناسایی و ارسال بالگردهای گشتی بر روی مواضع خودی به ویژه در مناطق عملیاتی لشکر۱۹ فجر (منطقه طیب) و لشکر۲۵ کربلا (طلائیه جدید)، فکه و شمال و جنوب پاسگاه زید، محسوس تر و بیشتر است.

۴ در دو درگیری جداگانه بین گروه های گشتی مشترک سپاه و نیروی دریایی ارتش با قایق های تندرو تکاوران و گروه های شناسایی عراق در نزدیکی رأسالبیشه و نهر قاسمیه، ۴ عراقی کشته، ۲ نفر زخمی و ۲۰ نفر به اسارت درآمدند و ۱۲ قایق دشمن به غنیمت گرفته شد.

۵ در بمباران سردشت یک غیرنظامی مجروح شد؛ در درگیری های مناطق شلمچه و جزیره مینو ۱۷ نفر زخمی شدند؛ در گلوله باران شهر آبادان خساراتی به ۲ منزل مسکونی وارد آمد.

۶ به گزارش هفته نامه الجهاد در حمله مخالفان دولت عراق به پایگاه هوایی اور، علاوه بر کشته شدن ۲۰ نفر از نیروهای عراقی، ۳ هواپیمای جنگی منهدم شده است.

۷ در حملات گروه های مسلح غیرقانونی در سردشت، اطراف بوکان و مهاباد ۱۷ نفر شهید و ۷ نفر زخمی شدند. از مهاجمان هم ۷ تن کشته و ۳ نفر زخمی شدند؛ در شهرهای بیجار، خوی و سردشت ۱۰ نفر از اعضای حزب دمکرات دستگیر یا تسلیم شدند. حزب دمکرات کردستان در اطلاعیه ای ادعا کرد که ۲۰ نفر در سقز اعدام یا کشته شده اند.

ص: ۱۰۹۸

۱ بازدیـد هیئت اعزامی دادگاه بین الملل اسـلامی از شـهرهای جنگ زده گیلان غرب، سـرپل ذهاب و قصرشـیرین. این بازدید در رسانه های بین المللی بازتاب داشت. بی بی سی مأموریت این هیئت را ارزیابی خسارات مناطق غیرنظامی دانست.

۲ امـام خمینی در دیـدار فرمانـدهان نیروی هوایی بـا ایشـان ضـمن اشاره به وابسـتگی نظامی ایران پیش از انقلاب، لزوم حفظ وحـدت و انسـجام نیروهای مسـلح و مردم را یادآور شدند. ایشان با اشاره به تزلزل صدام، سـخن از هرگونه صلح بدون توجه به خواسته های ایران را مردود دانستند و اظهار کردند که صدام به عنوان متجاوز باید تنبیه و قصاص شود و کشور عراق به دست خود مردم این کشور اداره شود.

۳ دیـدار علی اکـبر ولایـتی وزیر امور خـارجه بـا رهـبر و وزرای امور خـارجه و نفت لیـبی. در این دیـدارها راهبرد جمهوری اسـلامی در دفـاع از فلسـطین و مبارزه با رژیم اشغالگر قدس، حمله این رژیم به جنوب لبنان، روابط و همکاری های دوجانبه ایران و لیبی، جنگ ایران و عراق، مسائل بین المللی نفت و اوپک مورد بحث قرار گرفت.

۴ در جلسه اسـتانداران گیلان و مازندران با نخست وزیر طرح خرید برنج از شالیکاران بررسـی شد؛ در جلسه شورای عالی قضایی با حضور چند تن از مسئولان قضائی و اجرائی و استانداران مازندران و گیلان درمورد چگونگی خرید، فروش و توزیع برنج تصمیم گیری شد.

۵ بـدرقه زائران بیت الله الحرام بـا حضور نخست وزیر، وزیر ارشـاد، سـرپرست حجـاج، سـرپرست سازمـان حـج، وزیر راه و مـدیرعامل هواپیمایی جمهوری اسـلامی. مدیرعامل شـرکت هواپیمایی ایران اعلام کرد که امسال حدود ۹۵ هزار نفر ازطریق شـهرهای تبریز، تهران، مشـهد، اصفهان و شیراز به عربستان اعزام خواهند شد؛ هشدار وزیر ارشاد عربستان و روزنامه البلاد درخصوص سیاسی شدن مناسک حج و ایجاد فتنه و آشوب.

۶ در جلسه امروز مجلس شورای اسـلامی با تصویب جزئیات اساسـنامه سازمان صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران در سی ماده، اختیارات اصلی این سازمان به شورای سرپرستی واگذار شد.

۷ عصام القلیبی رئیس شـرکت ملی نفت عراق، از امضای قرارداد اسـتخراج نفت میان کارشناسان عراقی و مسئولان اردنی خبر داد. با مسدودشدن خطوط لوله نفت عراق در سوریه، عملیات احداث خط لوله نفت در دریای سرخ در دستور کار دولت عراق قرار گرفت.

۸ ادموند فرستون کارشناس امور دفاعی در مقاله ای در دیلی تلگراف به بررسی احتمال حمله نیروهای ایرانی به کوت پرداخت.

۹ روزنـامه هرالـد تریبیون بـا اشـاره به اینکه جنـگ ایران و عراق ماهـانه هزینه ای معـادل یک میلیارد دلار برای طرفین دربردارد افزود: جهانیان و ابرقدرت ها از تداوم این جنگ ناخشنود نیستند و ضرر این جنگ فقط متوجه مردم ایران و عراق است.

۱۰ در جلسه وزرای امور خارجه شـش کشور عضو شورای همکاری خلیج فارس در شهر طائف عربستان امنیت خلیج فارس، تداوم جنگ ایران و عراق، تهدیـدات ایران علیه کشتیرانی خلیـج فارس، بحران لبنان و حمایت مالی کشورهای شورای همکاری خلیـج فارس از عراق مورد بحث قرار گرفت.

۱۱ هانس یورگن نایب رئیس کمیته امور خارجی آلمان فدرال و زوون دراگان معاون رئیس شورای اجرایی فدرال دولت یوگسلاوی در دیدار و مذاکره با مقامات عراقی، خواهان پایان دادن به جنگ ایران و عراق شدند.

ص: ۱۰۹۹

۱ پس از اعلام برنامه ارتش رژیم صهیونیستی درمورد عقب نشینی از برخی مناطق لبنان، ابوجهاد مشاور نظامی یاسرعرفات، درخصوص احتمال وقوع جنگ داخلی در لبنان هشدار داد.

ضمیمه گزارش ۱: توضیحاتی درمورد عملیات مهندسی لشکرهای ۷ ولی عصر(عج)، ۱۹ فجر و ۲۵ کربلا.

ضمیمه گزارش ۲: مطالبی درخصوص تاریخچه تشکیل و برخی اقدامات قرارگاه نصرت.

ضمیمه گزارش ۱۱: تدابیر دستگاه های دولتی برای مقابله با افزایش نرخ برنج و توزیع عادلانه آن.

ضمیمه گزارش ۱۷: واکنش مقامات ایرانی به تصمیم دولت فرانسه برای واگذاری هواپیماهای پیشرفته سوپراتاندارد مجهز به موشک های اگزوسه به عراق.

گزارش روزشمار ۲/۶/۱۳۶۲

۲ فرماندهان قرارگاه کربلا در جلساتی جداگانه وضعیت عملیات مهندسی لشکر۱۹ فجر در منطقه زبیدات و دلایل لغو عملیات لشکر۷ ولی عصر(عج) در منطقه زید را بررسی کردند.

۳ مصاحبه سیاف زاده معاون قرارگاه کربلا با راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه درخصوص خط مشی جنگ پس از والفجر مقدماتی و تاریخچه، محدوده عملیاتی و عملکرد قرارگاه کربلا در جنوب.

۴ اقدامات بلندمدت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی برای ارتقای سطح کیفی نیروهای نظامی و برنامه ریزی برای آینده این سازمان. اولین گروه از پاسداران دوره دیده دافوس برای رفع نقایص و ضعف های سیستم آموزش سپاه و ارتقای سطح کیفی فرماندهان سلسله جلساتی را با فرماندهان رده بالای سپاه برگزار کردند.

۵ درپی اجرای عملیات های والفجر۲ و ۳ در جبهه های شمالی و میانی، ارتش عراق با اعزام و انتقال بخشی از نیروهای خود به مناطق عملیاتی شمالی و میانی، اقدام به تحکیم مواضع خود در مناطق مزبور کرده است.

۶ کشتی تجاری "ایران رشادت" که از هندوستان عازم ایران بود، در نزدیکی بندر امام خمینی هدف حمله موشکی بالگردهای عراقی قرار گرفت.

۷ بازتاب عملیات های دریایی روز گذشته ایران در مناطق رأس البیشه و نهرقاسمیه در خبرگزاری رویتر و رادیو ترکیه.

۸ سرنگونی یک بالگرد توپ دار عراقی در پیرانشهر؛ بمباران سردشت توسط هواپیماهای عراقی؛ تداوم تبادل آتش در آبادان و خرمشهر.

۹ پاک سازی ۱۷ روستا و زخمی شدن حدود ۲۰۰ نفر از افراد ضدانقلاب در عملیات محور کامیاران - دهگلان؛ پاک سازی منطقه دشت بیل و دره شهدا در محور ارومیه - اشنویه؛ زخمی شدن ۴ تن براثر اقدام عناصر کومه له به پرتاب نارنجک به سمت مقر سپاه پاسداران مریوان؛ تسلیم شدن ۳ نفر از اعضای نظامی کومه له به سپاه نقده.

۱۰ بازدید اعضای هیئت اعزامی دادگاه بین الملل اسلامی از مناطق مسکونی بمباران شده دزفول و اندیمشک.

۱۱ امام خمینی در جمع اعضای شورای عالی تبلیغات از عملکرد حوزه های علمیه پیش از انقلاب به دلیل عدم اهتمام در امر تبلیغ انتقاد کردند. مسئله صدور انقلاب ازطریق تبلیغ، تأکید بر ماهیت سیاسی اسلام، لزوم معرفی صحیح اسلام به مردم جهان براساس معنویات و جایگاه رفیع شهر

قم از دیگر محورهای سخنرانی ایشان بود.

ص: ۱۱۰۰

۱ علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه، پس از امضای پروتکل همکاری مشترک ایران و لیبی، طرابلس را به مقصد سوریه ترک کرد و ساعت ۲۰ در میان استقبال مقامات سوری وارد دمشق شد.

۲ با اجرایی شدن طرح خرید برنج، ۷۲ کمیسیون خرید سازمان تعاون روستایی از امروز شروع به خرید برنج مازاد بر مصرف از شالیکاران استان مازندران کردند. حجت الاسلام مقتدایی در گفت وگو با واحد مرکزی خبر به تشریح نقش قوه قضائیه دراین مورد و حمایت امام از طرح مزبور پرداختند؛ سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در تحلیلی آزادشدن برنج را یک بحران اقتصادی - اجتماعی برای جمهوری اسلامی ایران قلمداد کرد.

۳ پرداخت ۴۱۹ میلیون دلار از نقدینگی ایران نزد بانک انگلستان به بانک صادرات واردات ایالات متحده در چارچوب موافقت نامه ژانویه ۱۹۸۱.

۴ وزیر بازرگانی ترکیه اعلام کرد که دولتش مایل است میزان خرید نفت از ایران را یک میلیون بشکه در روز افزایش و حتی بخشی از نفت خام ایران را پس از تصفیه به دیگر کشورها صادرکند. وی در مصاحبه ای اعلام کرد که حجم مبادلات ترکیه با عراق ۷۵ درصد کاهش یافته است؛ روزنامه وال استریت ژورنال ادعا کرد دولت ایران قصد دارد خط لوله صادرات نفت عراق از مسیر ترکیه را بمباران کند.

۵ وزیر نفت عراق ذخایر نفتی کشورش را ۴۶ میلیارد بشکه اعلام و اظهار کرد که این کشور به منظور توسعه صادرات نفتی خود درصدد احداث یک خط لوله ازطریق خاک عربستان و نیز توسعه خط لوله عراق به ترکیه است؛ روزنامه فایننشال تایمز وضعیت اقتصادی عراق را تحلیل کرد.

۶ اظهارات وزرای امور خارجه ترکیه و مصر درباره لزوم پایاندادن به جنگ ایران و عراق.

۷ تشدید تنش میان نیروهای ارتش لبنان و دروزی ها برای استقرار در مناطق شوف و عالیه درپی تصمیم رژیم اشغالگر قدس مبنی بر عقب نشینی از این مناطق.

گزارش روزشمار ۳/۶/۱۳۶۲

۸ آخرین وضعیت یگان های خودی و دشمن در محدوده قرارگاه کربلا و ارائه گزارشی از مأموریت های واگذارشده به یگان های تحت امر این قرارگاه ازجمله مباحثی بود که امروز احمد سوداگر از مسئولان قرارگاه کربلا در مصاحبه با راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ به تشریح آن پرداخت.

۹ بهکارگیری و استقرار تعدادی از اعضای حزب دمکرات، رزگاری و افراد جیش الشعبی در پایگاه های پنجوین عراق؛ اعزام ۷۰ غواص عراقی به منطقه سیحان روبه روی جزیره مینو.

۱۰ گلوله باران و حملات هوایی و توپخانه ای عراق به آبادان، سردشت و پاوه؛ تکذیب خبر انهدام چهار کشتی ایرانی در آب های خلیج فارس.

۱۱ آزادسازی ۲۰ روستا در محال انزل و محور ارومیه- اشنویه، با تلاش تیپ شهدا و جندالله ارومیه؛ کمین افراد ضدانقلاب به نیروهای ژاندارمری و سپاه در اطراف سردشت و محور بانه ۱۹ شهید و مجروح برجای گذاشت؛ کشف پیکر عده ای از نیروهای خودی در محور سنندج - دیواندره؛ دستگیری ۲ تن از چته های دمکرات در حوالی سنندج و ۶ نفر از افراد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در بیجار.

۱۲ بازدید هیئت اعزامی دادگاه بین الملل اسلامی از مناطق جنگ زده سوسنگرد، هویزه، خرمشهر و آبادان.

رئیس جمهور با خانواده شهدا، اسرا و جانبازان و اعضای حزب جمهوری اسلامی و مدرسان و دانشجویان مراکز تربیت معلم و مسئولان آموزش وپرورش مازندران دیدار کرد. فعالیت گروهک های ضدانقلاب در منطقه شمال کشور، ضرورت تمرکز تبلیغات حزبی بر آموزش و تعمیق بینش

و

ص: ۱۱۰۱

۱ بصـیرت اسـلامی، لزوم مجازات عراق به عنوان منشأ فساد و جنگ در منطقه و وضعیت کنونی جنگ از محورهای سخنان آیت الله خامنه ای در این دیدار بود.

۲ در جلسه امروز مجلس شورای اسـلامی نامه نخست وزیر درخصوص معرفی وزرای جدید بازرگانی، معادن و فلزات، کار، کشاورزی و مسـکن قرائت شد؛ تفسیر رادیو بی بی سی درباره نخستین ترمیم کابینه میرحسین موسوی.

۳ رئیس مجلس شورای اسـلامی در دیدار با اعضای واحد اطلاعات و تحقیقات کمیته های انقلاب اسـلامی از کارکرد این نهاد انقلابی در تأمین امنیت و پاک سازی عوامل نفوذی تمجید کرد.

۴ علی اکبر ولایتی در دیدار با مقامات سوری دسـتاوردهای سـفر دوره ای خود درزمینه توسعه روابط با کشورهای جهان سوم، موضع گیری علیه رژیم اشـغالگر قـدس و رژیم افریقـای جنوبی، جلوگیری از نفوذ قـدرت هـای بزرگ در افریقـا و دیگر مسائـل منطقه ای را تشـریح کرد. ولایـتی همچنین با برخی رهبران جنبش فتح ملاقات کرد؛ تحلیل رادیو بی بی سی و رادیو صوت الجماهیر درمورد سفر دوره ای هیئت ایرانی.

۵ وزارت امور خارجه امریکا درپی بازپرداخت بخشی از بدهی ایران به بانک صادرات واردات امریکا در بیانیه ای عادی شدن روابط دو کشور و تلطیف سیاست ضدامریکایی ایران را انکار کرد.

۶ طرح تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق و استفاده عراق از این هواپیماها برای بمباران تأسیسات نفتی ایران، تهدید ایران به بستن تنگه هرمز و احتمال گسترش جنگ دو کشور به منطقه خلیج فارس محور تفاسـیر و تحلیل های امروز روزنامه واشـنگتن پست و رادیو بی بی سی بود؛ روزنامه کویتی البیان در تفسـیری راجع به جنگ ایران و عراق و امنیت خلیـج فارس نوشت: کشورهای خلیج فارس نمی خواهند هیچ قدرت خارجی در این منطقه دخالت کند.

۷ امضای توافقنامه همکاری در زمینه های کشتیرانی و حمل ونقل دریایی میان عراق و شوروی در پایان جلسات ششـمین دوره کمیسیون مشترک دو کشور.

۸ در بیـانیه پایانی اجلاس وزیران کشورهای عضو شورای همکاری خلیـج فارس از تـداوم جنگ ایران و عراق اظهار تأسف و برای پایان دادن به این جنگ اعلام آمادگی شـد. همکاری دفاعی کشورهای عضو و تلاش برای حفظ وحدت ملی لبنان از دیگر محورهای این بیانیه بود. وزیر امور خارجه بحرین در مصاحبه ای راجع به کشتیرانی در خلیج فارس و تلاش برای یافتن راه های دیگری برای صدور نفت مطالبی را مطرح کرد.

۹ ملا شیخ محمد شاندری با رد درخواست صدام حسین مبنی بر صدور فتوای تحمیل جنگ ازسوی ایران به عراق، به ایران پناهنده شد.

گزارش روزشمار ۴/۶/۱۳۶۲

۱۰ تقویت نیروهـای عراقی در دهـانه شـیلر بـا اعزام نیروهـای جیش الشـعبی و کمانـدو به مناطق پنجوین و گولی در مقابل مریوان؛ اقـدام عراق به ساخت سـنگر در کانی مانگا و اسـتقرار نیرو و مین گذاری در منطقه کوره؛ اعزام دو گروهان از گردان تانک قادسیه به پنجوین و جاده سازی در ممه خلان.

۱۱ هواپیماهای عراقی پس از سه بار تجاوز به حریم هوایی مریوان این شـهر را بمباران کردنـد؛ در سـردشت اجرای آتش توپخانه عراق خساراتی درپی داشت.

۱۲ ارسال کمک های نقدی و جنسی و اعزام نیروهای رزمی و فنی به جبهه ها از نقاط مختلف کشور.

در پاک سازی دو روستا در دیواندره، ۴۰ نفر از عناصر حزب دمکرات کردستان کشته یا زخمی شدند؛ در درگیری

۱ با افراد ضدانقلاب در محورهای سقز - مریوان، بانه - سردشت و نقده تعدادی از نیروهای خودی شهید و اسیر شدند؛ پایان یافتن محاصره پایگاه شهید محمودی (چهار ستون) در نزدیکی سلماس؛ درگیری نیروهای ژاندارمری در پایگاه های ملا شیخ سردشت و گاومیشان سنندج با عناصر ضدانقلاب بدون تلفات خاتمه یافت.

۲ رئیس مجلس شورای اسلامی در خطبه اول نمازجمعه تهران به مباحث عدالت اجتماعی و فردی، ارزش های اخلاقی، اهمیت تقوا در اسلام و شرایط تصدی مسئولیت های اجتماعی، مبحث تعهد و تخصص و برخورد با تخلفات اداری پرداخت. در خطبه دوم هم کنفرانس گوادلوپ، ترور شخصیت های انقلابی و تحلیل عملکرد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و وضعیت جبهه ها محورهای سخنان وی بود.

۳ وزیر امور خارجه ایران پس از دیدار با عده ای از ائمه جمعه و جماعات منطقه بقاع لبنان در مصاحبه ای تلویزیونی دیدارهای خود در سوریه را مثبت ارزیابی کرد و پس از آن عازم ترکیه شد. وزیر امور خارجه ترکیه در مراسم استقبال از ولایتی، ایران را کلید صلح در منطقه دانست.

۴ خبرگزاری آلمان غربی، رادیو امریکا و روزنامه لوموند موضوع فروش هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق و تهدید ایران مبنی بر بستن خلیج فارس را تحلیل کردند.

۵ گزارش بی بی سی از تفسیر محمدعلی کاتوزیان راجع به خودکفایی اقتصادی ایران؛ تحلیل رادیو کلن درمورد رشد اقتصادی ایران؛ بررسی معاملات نفتی ایران و ژاپن در رادیو اسرائیل؛ بررسی موافقت نامه تجاری ایران و برزیل در رادیو ایران.

۶ رادیو صدای امریکا و رادیو مسکو با نگاهی متفاوت بازپرداخت بخشی از بدهی مالی ایران به بانک صادرات واردات امریکا را مورد بررسی قرار دادند؛ رادیو اسرائیل هم سفر معاون حقوقی نخست وزیر ایران به الجزایر را با موضوع پرداخت غرامت به شرکت های امریکایی مرتبط دانست.

۷ دبیرکل شورای همکاری خلیج فارس و وزیر امور خارجه اردن در سخنانی جداگانه به اظهارنظر درباره جنگ ایران و عراق و مسائل منطقه ای پرداختند.

۸ آغاز رایزنی های دیپلماتیک برای ایجاد توافق میان امین جمیل رئیس جمهور لبنان و ولید جنبلاط رهبر دروزی ها درپی اعلام تأخیر در عقب نشینی نیروهای رژیم اشغالگر قدس از مناطق شوف و عالیه.

گزارش روزشمار ۵/۶/۱۳۶۲

۹ فرماندهان ارشد قرارگاه کربلا نشستی را به منظور رفع مشکلات عملیات های مهندسی قرارگاه مزبور به ویژه عملیات لشکر۲۵ کربلا در منطقه طلائیه، برگزار کردند.

۱۰ گزارش عناصر شناسایی لشکر۱۴ امام حسین(ع) از وضعیت خطوط پدافندی دشمن در ارتفاعات مریوان - پنجوین.

۱۱ اعزام ۶۰۰ نفر از نیروهای شهربانی، گروهی از دانش آموزان آموزشگاه سرپاسبانی زنجان و نیروهایی از شهرستان کلاله به جبهه ها.

۱۲ در عملیات پاک سازی روستاهای محال انزل (شمال ارومیه) تعدادی از عناصر کومه له، حزب دمکرات و سازمان مجاهدین خلق (منافقین) کشته شدند؛ براثر کمین عناصر مسلح غیرقانونی به نیروهای خودی در جاده خامسان ۳ تن به شهادت رسیدند و با اعزام نیروی کمکی، مهاجمان با تحمل تلفاتی به کوه های شاهو عقب نشینی کردند؛ در عملیات تعقیب و گریز در محور سردشت - بانه، تعدادی از عناصر ضدانقلاب کشته و یک تن نیز دستگیر شد.

۱ کشته شدن ۱۵ نفر از نیروهای بارزانی در کمین چته های حزب دمکرات؛ شهادت ۳ پاسدار در حمله گروه ضربت هیز افشین به واحد عملیات سپاه نقده؛ حمله چته های دمکرات به پایگاه ژاندارمری سردشت؛ در درگیری نیروهای خودی با عناصر ضدانقلاب در محور بوکان – میاندوآب و بوکان – سقز ۴ تن به شهادت رسیدند؛ درگیری نیروهای تأمین پایگاه مروارید سنندج با عناصر مسلح غیرقانونی؛ تلاش عناصر ضدانقلاب برای محاصره پایگاه شهید اصغری در سنندج ناکام ماند.

۲ رئیس جمهور در مصاحبه ای به مناسبت هفته دولت ضمن اشاره به برخی نقاط ضعف، عملکرد دولت موسوی را موفق ارزیابی کرد و با تأکید بر حمایت دولت از محرومان و مستضعفان حرکت دولت در خط اسلام و مردم را ضروری دانست.

۳ رئیس مجلس شورای اسلامی در دیدار با خانواده های شهدا و جانبازان مریوان ضمن تشریح عملکرد ضدانقلاب و پاک سازی کردستان، به استعداد مناطق کردنشین برای آبادانی اشاره کرد.

۴ وزیر سپاه و فرمانده کل سپاه در پایان گردهمایی دوروزه فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی منطقه یک کشور درخصوص مراحل پنج گانه و اهداف طرح لبیک یا خمینی مطالبی را بیان کردند.

۵ علی اکبر ولایتی با مقامات بلندپایه ترکیه دیدار و راجع به ادامه جنگ ایران و عراق، گسترش روابط دوجانبه، مسئله فلسطین، لزوم خروج شوروی از افغانستان و مناسبات فرهنگی دو کشور مذاکره کرد. خبرگزاری های خارجی امنیت منطقه و فعالیت جنبش های کرد را از محورهای این مذاکرات برشمردند.

۶ مصاحبه مطبوعاتی دادستان کل انقلاب اسلامی راجع به مبازره با گران فروشی، احتکار و قاچاق کالا، اقدامات انجام شده برای کنترل قیمت ها و تشکیل گشت ارشاد برای مبارزه با منکرات و فساد ظاهری.

۷ سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در دیدار با اعضای دادگاه بین الملل اسلامی، تحمیل جنگ بر ایران و جلوگیری از اجرای شعائر اسلامی را ازجمله جنایات صدام برشمرد.

۸ مقامات عربستان سعودی ادعای ایران مبنی بر اعمال محدودیت آن کشور درمورد تعداد پروازهای زائران ایرانی به عربستان را تکذیب کردند.

۹ صدام حسین در جمع اهداکنندگان طلا و پول، به مقایسه جنگ ایران و عراق با نبرد قادسیه پرداخت و شرکت نکردن اعراب در جنگ با ایران را ناشی از اعتماد آنها به توانمندی عراق برای شکست دادن ایران دانست. این درحالی بود که طه یاسین رمضان با ارائه آماری از کشته شدگان و اسرای مصری به شرکت مستقیم آنها در جنگ ایران و عراق اعتراف کرد.

۱۰ روزنامه لوموند در مقاله ای کمک های مالی استثنایی فرانسه به عراق را متأثر از خواسته های یک گروه فشار اقتصادی فرانسوی دانست و به تأثیر این گروه هوادار عراق بر موضع گیری فرانسه در جنگ ایران و عراق پرداخت.

۱۱ حسنی مبارک و راشد عبدالله وزیر مشاور امور خارجی امارات متحده عربی به ضرورت پایان دادن به جنگ ایران و عراق تأکید کردند؛ روزنامه الانباء از تلاش مقامات بلندپایه عربی برای بازگرداندن مصر به دنیای عرب و جلب رضایت سوریه نسبت به سازش نامه لبنان و اسرائیل خبر داد.

۱۲ وزیر بهداری کویت و مسئول اجرایی سازمان منطقه ای حفظ محیط زیست دریایی به برپایی نشست آینده وزیران محیط زیست کشورهای منطقه در کویت برای مذاکره درمورد امکان بستن چاه های نفتی نوروز ایران اشاره کرد.

۱ یک فروند هواپیمای مسافربری بوئینگ ۷۲۷ ایرفرانس که از وین به پاریس درحال پرواز بود، ربوده شد. هواپیماربایان که به عربی سخن می گفتند، انگیزه خود را اعتراض به سیاست های فرانسه در غرب آسیا عنوان کردند.

۲ نورالدین کیانوری در یک برنامه تلویزیونی ضمن نفی مارکسیسم و اذعان به وابستگی عقیدتی - سیاسی حزب توده به شوروی، عملکرد این حزب در وقایع سیاسی تاریخ معاصر ازجمله نفت شمال، فرقه دمکرات آذربایجان، کابینه قوام و ملی شدن صنعت نفت را اشتباه خواند. سهم ناچیز حزب توده در پیروزی انقلاب اسلامی، عملکرد خیانت آمیز این حزب بعد از پیروزی انقلاب و در جریان جنگ تحمیلی و تلاش آن برای تضعیف جمهوری اسلامی از دیگر محورهای سخنان کیانوری در این برنامه بود.

۳ دیدار ولید جنبلاط با رابرت مک فارلین فرستاده ویژه ریگان؛ بررسی اوضاع لبنان در دیدار وزیر امور خارجه سوریه با هیئتی از سناتورهای امریکا؛ تبادل آتش نیروهای سوری با ارتش رژیم صهیونیستی در دره بقاع.

گزارش روزشمار ۶/۶/۱۳۶۲

۴ فرماندهان قرارگاه های کربلا و نصرت در جلساتی جداگانه آخرین وضعیت طرح عملیاتهای لشکر۱۹ فجر و ۲۵ کربلا در مناطق طیب و طلائیه را بررسی کردند.

۵ گزارش واحد اطلاعات - عملیات لشکر۱۴ امام حسین(ع) از خطوط پدافندی دشمن در منطقه مرزی مریوان- سورن. در این گزارش ضمن تشریح ارتفاعات مهم و راهبردی منطقه و استعداد نیروهای دشمن در آنها بر لزوم کنترل تردد قاچاقچیها تأکید شده است.

۶ بمباران هوایی شهرستان پاوه با بمب های خوشه ای و ناپالم.

۷ گزارش یک بولتن داخلی سپاه از اقدام عراق به ارسال ۲۰۰۰ قبضه اسلحه کلاشینکف برای خوانین محلی و گروه های ضدانقلاب در ایران؛ گروهی پانزده نفره اقدام به جمعآوری اطلاعات در منطقه قلخانی برای مقامات عراقی کردند.

۸ پاکسازی ۷ روستا از توابع سنندج با تلاش نیروهای خودی مستقر در کامیاران و سقز؛ براثر اقدامات و حملات عناصر مسلح غیرقانونی در استانهای آذربایجان غربی، کردستان و باختران عدهای از نیروهای خودی شهید یا مجروح شدند؛ ۴ تن از اعضای حزب دمکرات خود را به گروهان ژاندارمری سلماس تسلیم کردند.

۹ امام خمینی در پیامی خطاب به مردم از مقام و منزلت شهیدان تجلیل کردند.

۱۰ رئیس جمهور در دیدار با اعضای انجمن اسلامی معلمان به مناسبت هفته تعلیم وتربیت ضمن تشریح رابطه ایمان و علم به تبیین جایگاه علم و دین در نظام اسلامی پرداخت. وی جبهههای جنگ را یکی از عرصه های تبلور قدرت ایمان و بروز استعداد ملت ایران دانست.

۱۱ رأی اعتماد نمایندگان مجلس شورای اسلامی به عابدی جعفری به عنوان وزیر بازرگانی و سرحدیزاده به عنوان وزیر کار. کازرونی، کلانتری و ناجی نتوانستند از مجلس رأی اعتماد بگیرند.

۱۲ رئیس مجلس شورای اسلامی به مناسبت هفته دولت در مصاحبهای درخصوص تعامل مجلس و دولت، موفقیتها و قانونمداری دولت، تحقق شعار نه شرقی نه غربی، اجرای برنامه پنج ساله توسعه و انتظارات از دولت مطالبی را بیان کرد.

۱۳ دیدار حقوق دانان دادگاه بین الملل اسلامی با اسرای عراقی مستقر در اردوگاه شماره ۲ طریقالقدس؛ رادیو بغداد دادگاه فوق را فاقد هرگونه صلاحیت رسمی و قانونی دانست.

۱ علیاکبر ولایتی پس از دیداری سه روزه از ترکیه عازم ژنو محل برگزاری اجلاس جهانی بررسی مسئله فلسطین شد. رادیو امریکا ضمن اشاره به مذاکرات ولایتی با مقامات ترکیه اعلام کرد: ترکیه از احتمال واردشدن خسارت به خط لوله نفت عراق که از خاک این کشور می گذرد، ابراز نگرانی کرد.

۲ صدام حسین در مراسم اعطای نشان به نیروهای عراقی ضمن اشاره تلویحی به موفقیت های ایران در جبهههای شمالی و تصرف بخشی از خاک کردستان عراق، ادامه جنگ را به ضرر ملت و ارتش ایران دانست.

۳ به نوشته نشریه المجله، رئیس جمهوری ترکیه به مقامات عراق اطلاع داده است که نگران گسترش جنگ و انهدام خط لوله نفت عراق در ترکیه است. معاون وزارت امور خارجه عراق با صدور بیانیهای دراین زمینه، احتمال بمباران خط لوله مسیر ترکیه توسط ایران را کاملاً غیرممکن خواند.

۴ فرود هواپیمای ربوده شده فرانسوی در فرودگاه بینالمللی مهرآباد. هواپیماربایان درخواستهای خود از دولت فرانسه را مطرح و تهدید به انفجار هواپیما کردند. یکی از مقامات وزارت امور خارجه ایران و کاردار سفارت فرانسه با هواپیماربایان مذاکره کردند.

۵ درگیری شبه نظامیان جنبش امل با نیروهای ارتش لبنان در جنوب لبنان؛ تبادل آتش تفنگ داران امریکایی با شبه نظامیان لبنانی در نزدیکی فرودگاه بیروت؛ اعلام کنارهگیری مناخیم بگین از نخست وزیری.

۶ سفر وزیر امور خارجه کویت به دمشق به منظور دیدار با حافظ اسد و تشریح نتایج نشست های اخیر شورای همکاری خلیج فارس.

گزارش روزشمار ۷/۶/۱۳۶۲

۷ ارزیابی فرماندهان سپاه از عملیاتهای احتمالی قرارگاه های حمزه، نجف و کربلا در مناطق شیلر، دربندیخان و قلعه آویزان که در راستای راهبرد «عملیات در تمامی خطوط پدافندی» طراحی شده است.

۸ در جلسه فرماندهان قرارگاه کربلا آخرین وضعیت عملیات مهندسی در منطقه طلائیه بررسی شد.

۹ گزارش واحد اطلاعات - عملیات و طرح و عملیات قرارگاه کربلا درمورد اقدامات دشمن در جبهه جنوب همزمان با تلاش نیروهای ایرانی برای اجرای عملیات در مناطق زید، طلائیه و طیب.

۱۰ طبق گزارش لشکر۱۴ امام حسین(ع) در ادامه فعالیتهای ارتش عراق برای جلوگیری از عملیاتهای محدود والفجر در جبهه شمالی، ۶۱ خودرو ایفا وارد پنجوین شده است؛ فرمانداری پیرانشهر گزارش داد که ۴۰۰ نفر از اعضای حزب دمکرات و نیروهای جلال طالبانی تحت تعلیمات نظامی خاص هستند؛ استقرار تعدادی از عناصر دمکرات، رزگاری و جیش الشعبی در پایگاه های پنجوین؛ گزارش رادیو اسرائیل درمورد آماده شدن ارتش عراق برای آغاز یک ضدحمله گسترده در منطقه کردستان.

۱۱ نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد در نامهای به دبیرکل این سازمان خواستار توجه شورای امنیت به کشتار کودکان و غیرنظامیان ایرانی در بمباران مناطق مسکونی شد.

۱۲ پناهندهشدن عدهای از نظامیان و مردم عراق ازطریق مرزهای غربی و جنوب غربی به ایران.

۱۳ کشتهشدن ۷۰ نفر و اسارت ۳۰ نفر از عناصر ضدانقلاب در عملیات پاکسازی منطقه انزل ارومیه؛ تصرف ارتفاع مشرف به برآغلان سرشیوبه سردشت در عملیات نیروهای سپاه؛ تسلیم شدن ۲ نفر از عناصر حزب دمکرات به پایگاه ژاندارمری سنندج.

در درگیری با گروه های مسلح غیرقانونی در محور مهاباد - بوکان، اطراف ارومیه و پیرانشهر، از نیروهای خودی ۸ نفر شهید، ۴ تن زخمی، ۹ نفر مفقودالاثر و ۶ نفر به اسارت عناصر ضدانقلاب

ص: ۱۱۰۶

۱ درآمدند؛ رادیو حزب دمکرات جاده سقز - مریوان را از ۱۵ شهریور تا اطلاع بعدی نظامی اعلام کرد.

۲ دیـدار رئیس جمهـور، نخسـت وزیر و اعضـای هیئـت دولت بـا امـام خمینی به مناسـبت هفته دولت، ایشـان در سـخنانی در این دیـدار شـهادت شخصـیتهایی مانند عراقی، رجایی و باهنر را از تلخیهای این هفته دانسـتند. امام خمینی اسلام را رمز اقبال مردم به نظام برشمردند و ضمن تأکید بر خـدمتگزاری و امانتـداری مسـئولان، جـدایی ملت از دولت را عامـل بروز دیکتاتوری خواندنـد. غیرمردمی بودن ارتش پهلوی، تبلیغات بیگانگان درمورد سلطنت طلب بودن مردم ایران، ضرورت همدلی بین مسئولان، رفع مشکل گرانی و... از دیگر محورهای سخنان امام خمینی بود.

۳ رئیس جمهور در یـک مصـاحبه مطبوعـاتی به سؤالاتی درمورد معرفی وزرای جدیـد دولت، مشـکلات اقتصادی کشور و تحرکات و مانورهای نظامی امریکا در خلیج فارس پاسخ داد.

۴ بازدیـد خبرنگاران داخلی و خارجی از محل اسـتقرار هواپیمای ربودهشـده فرانسوی در فرودگاه مهرآباد؛ مـذاکره یکی از مقامات وزارت امور خارجه ایران با هواپیماربایان و توضـیحات کاردار فرانسه درخصوص درخواست های هواپیماربایان؛ به گزارش رویتر سـرپرست دفتر سازمان ملل متحد هم یکی از مسافران این هواپیماست.

۵ روزنامه واشنگتن پست باوجود تکذیب مقامات کویت، شایعه تلاش ایران برای انفجار سفارت امریکا در کویت را دوباره مطرح کرد.

۶ انعکاس تحلیل مقامات رسـمی غرب از بازپرداخت بخشی از بدهیهای ایران به بانک صادرات واردات امریکا در خبرگزاری جمهوری اسلامی. خبرگزاری رویتر اقدام ایران را نشاندهنده عزم این کشور برای ترمیم وجهه اش در محافل بانکی جهان دانست.

۷ طه یاسین رمضان عضو شورای فرماندهی حزب بعث عراق در سفری یک روزه به اردن با مقامات این کشور ملاقات کرد. جنگ ایران و عراق و کمک اردن به عراق به عنوان محورهای اصلی مذاکرات وی ذکر شده اند.

۸ دبیرکل سازمان ملل متحد در مراسم افتتاحیه اجلاس جهانی فلسطین، وضعیت فعلی فلسطین را خطرناک توصیف کرد. در این اجلاس پیام یاسر عرفـات رهبر سازمـان آزادی بخش فلسـطین، مبنی بر لزوم اسـتقرار یک صـلح عادلانه در غرب آسـیا قرائت شـد. علیاکبر ولایتی پس از پایان این جلسه با دبیرکل سازمان ملل و وزیر امور خارجه اتریش دیدار کرد.

۹ درخـواست شورای اجرایی جـامعه جهـان اسـلام از ایران و عراق برای پایـان دادن به جنـگ؛ رئیس پارلمـان کویت ضـمن ابراز نگرانی از ادامه جنگ ایران و عراق مـدعی شـد که کشورش درحال انجام اقـداماتی برای پایان دادن به این جنگ است؛ جنگ ایران و عراق، موضوع پناهندگان افغان و اوضاع منطقه غرب آسیا ازجمله محورهای مذاکرات رئیس جمهور پاکستان با مقامات ترکیه است.

۱۰ تشدیـد درگیریهـا در بیروت پس از اشـغال ساختمـان تلویزیون لبنـان؛ گلولهباران جنوب بیروت توسط نیروهای امریکایی؛ درخواست دبیرکل سازمان ملل متحد از طرفهای درگیر مبنی بر حل اختلافات ازطریق مذاکره.

ضمیمه اول گزارش ۹۷: اجرای عملیات در غرب و شمالغرب کشور.

ضمیمـه دوم گزارش ۹۷: توضـیحاتی دربـاره طرح عملیات های والفجر۴ (منطقه شیلر)، والفجر۵ (منطقه دربنـدیخان) و عملیات تکمیلی والفجر۳ (منطقه قلعه آویزان).

ضمیمه گزارش ۱۰۸: ادعای رادیو اسرائیل درباره تلاش ایران برای منفجرساختن سفارت امریکا در کویت.

گزارش روزشمار ۸/۶/۱۳۶۲

۱ در جلسه معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه و فرماندهان قرارگاه کربلا و لشکرهای تابعه آن، ضمن بررسی گزارش عملکرد یگان های قرارگاه کربلا، درمورد طرحهای عملیاتی مناطق زید، طلائیه و طیب نیز تصمیم گیری شد.

۲ بررسی عملیات شناسایی قرارگاه نصرت در منطقه هورالهویزه با حضور معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه، فرمانده قرارگاه کربلا، فرمانده قرارگاه نصرت و نیروهای شناسایی این قرارگاه.

۳ بررسی و اولویت بندی اهداف عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر در جلسه فرماندهان قرارگاه حمزه سیدالشهدا، قرارگاه مقدم حمزه و لشکرهای تحت امر. قرارگاه مقدم حمزه استعداد کلی عملیات در این منطقه را ۶۰ گردان برآورد کرد.

۴ در حملات امروز جنگنده های عراقی به مریوان ۶ نفر ازجمله ۳ بانوی آموزگار به شهادت رسیدند. رئیس جمهور از سکوت سازمان های بین المللی دربرابر این گونه جنایات عراق انتقاد کرد؛ قائم مقام استانداری کردستان هم در گفت وگو با روزنامه کیهان شایعات عراق درباره بمباران نکردن مناطق کردنشین را تکذیب کرد.

۵ در عملیات های نیروهای خودی در سردشت و اطراف تکاب ۴۹ نفر از عناصر ضدانقلاب کشته و عده ای هم زخمی شدند. از نیروهای خودی ۲ نفر شهید و ۸ نفر مجروح شدند؛ دستگیری تعدادی از اعضای کومه له و حزب دمکرات در سنندج؛ ۶ تن از عناصر ضدانقلاب خود را تسلیم کردند.

۶ در عملیات کمین عناصر ضدانقلاب در سردشت و سنندج ۱۲ تن از نیروهای خودی شهید و عده ای زخمی شدند؛ رادیو صدای کردستان مدعی شد عناصر دمکرات در جریان یک درگیری در دیواندره و حمله به کمیته های بنی خاتون و سادات ضرباتی را به نیروهای خودی وارد کرده اند؛ سران کومه له در جلسه ای تصمیم گرفتند که عملیا ت های خود را در محورهای بانه، سردشت و مهاباد افزایش دهند.

۷ امام خمینی در پاسخ به نامه رئیس جمهور ضمن موافقت با ترمیم ستاد انقلاب فرهنگی خواستار جلوگیری قاطعانه از ورود عناصر منحرف به محیط دانشگاه شدند.

۸ آیت الله خامنه ای به مناسبت دومین سالگرد شهادت رجایی و باهنر با ذکر سوابق مبارزاتی و خصوصیات این دو شهید، به تشریح وضعیت حزب الله پرداخته و اجرای احکام اسلامی را رمز موفقیت نظام جمهوری دانست. رئیس جمهور حمایت مردم را عامل موفقیت جمهوری اسلامی در مقابله با فشارهای اقتصادی برشمرد. وی همچنین ضمن محکوم کردن بمباران شهرها و مناطق مسکونی دورنمای کشور درزمینه جنگ و مسائل اقتصادی را تشریح کرد.

۹ پس از جلسه شورای عالی دفاع، رئیس مجلس شورای اسلامی در مصاحبه ای مطبوعاتی راجع به وقفه ایجادشده پس از عملیات والفجر۲ و ۳، ادعاهای صدام برای بازپس گیری مناطق ازدست رفته، درگیری های لبنان، بازدید حقوقدانان دادگاه بین الملل اسلامی، اوضاع مناطق کردنشین و نتایج عملیات های اخیر علیه ضدانقلاب سخن گفت.

۱۰ تصویب چندین طرح ازجمله طرح سرپرستی وزارتخانه های مسکن و شهرسازی، معادن و فلزات و کشاورزی توسط نخست وزیر، در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی؛ امروز هیئتی از نمایندگان مجلس به سرپرستی محمد یزدی نایب رئیس مجلس عازم پیونگ یانگ شدند.

۱ دیدار اعضای دادگاه بین الملل اسلامی با رئیس دیوان عالی کشور و مجروحان جنگی و شیمیایی.

۲ ربایندگان هواپیمای فرانسوی تهدید کردند درصورت محقق نشدن خواسته هایشان خلبان و دیگر سرنشینان هواپیما را خواهند کشت. این درخواست ها عبارت بود از خروج نیروهای فرانسوی از لبنان و چاد، قطع کمک های نظامی فرانسه به عراق و آزادی چند زندانی. یکی از مقامات وزارت امور خارجه و کاردار فرانسه در فرودگاه مهرآباد حاضر و با هواپیماربایان مذاکره کردند؛ تلاش روزنامه های فرانسوی برای منتسب ساختن هواپیماربایان به ایران.

۳ وزیر امور خارجه ایران در دومین اجلاس بین المللی مسئله فلسطین دیدگاه ها و مواضع جمهوری اسلامی را دراین زمینه تشریح کرد. وی شرکت در مبارزه مسلحانه علیه رژیم صهیونیستی را از اهداف راهبردی سیاست خارجی جمهوری اسلامی دانست.

۴ عبدالعاطی العبیدی رئیس کمیته روابط خارجی لیبی در رأس هیئتی وارد تهران شد. وی قرار است پیام شفاهی معمر قذافی درمورد اوضاع افریقا و جهان عرب و کشورهای اسلامی را تسلیم مقامات ایران کند. رادیو ایران (وابسته به اپوزیسیون خارج از کشور) دو روز پیش مدعی شد رهبر شیعیان لبنان از مناسبات دوستانه ایران و لیبی انتقاد کرده است.

۵ ازسرگیری فعالیت تحقیقاتی مهندسان ژاپنی در پروژه مشترک پتروشیمی ایران و ژاپن در بندر امام خمینی.

۶ تحلیل اقتصادی جنگ ایران و عراق در روزنامه دیلی تلگراف.

۷ کمک ۴۰۰ هزار دلاری کانادا ازطریق کمیته بین المللی صلیب سرخ به جنگ زدگان ایران و عراق.

۸ صدام حسین در سخنانی ایران را متهم به تحمیل جنگ به عراق کرد؛ فرمانده نیروی دریایی و دفاع ساحلی و وزیر نفت عراق هم در سخنانی کوشیدند با بزرگ نمایی قدرت نظامی عراق، نیروهای ایرانی را فاقد توان کافی برای ضربه زدن به ارتش عراق و انهدام مسیر خط لوله صدور نفت آن کشور جلوه دهند.

۹ تشدید درگیری های داخلی در لبنان و مداخله نیروهای خارجی مستقر در لبنان در این منازعات؛ ناو هواپیمابر امریکایی آیزنهاور با حدود یک صد فروند هواپیمای جنگی و چندین رزم ناو نیروی دریایی امریکا وارد سواحل لبنان شد؛ اعتراض وزارت امور خارجه ایران به مداخله نیروهای خارجی در درگیری های داخلی لبنان.

ضمیمه اول گزارش ۱۱۶: نحوه تشکیل قرارگاه مقدم حمزه مریوان به منظور اجرای عملیات در دهانه شیلر.

ضمیمه دوم گزارش ۱۱۶: مأمورشدن لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۸ نجف به مناطق مریوان و بانه برای شناسایی و تهیه مقدمات عملیات دهانه شیلر با همکاری لشکر۲۸ کردستان.

گزارش روزشمار ۹/۶/۱۳۶۲

۱۰ برگزاری جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه در قرارگاه مقدم حمزه به منظور بررسی طرح مانور، استعداد نیرو و سازمان رزم عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر.

۱۱ در عملیات های پاک سازی نیروهای خودی در سردشت، سلماس و تکاب، چندین روستا آزاد و عده ای از عناصر گروه های مسلح غیرقانونی کشته یا زخمی شدند؛ عده ای از افراد ضدانقلاب در سنندج، بیجار، مریوان و دیواندره تسلیم یا دستگیر شدند.

۱۲ شهید و مجروح شدن عده ای از نیروهای خودی در کمین افراد گروه های مسلح غیرقانونی در محور سنندج؛ حمله عناصر ضدانقلاب به

پایگـاه هـای نیروهـای خودی در آذربایجان غربی و کردسـتان؛ ورود تعـدادی از افراد آموزش دیـده سـردار جاف ازطریق مرز اورامانات به ایران برای انجام اقدامات خرابکارانه علیه جمهوری اسلامی ایران.

ص: ۱۱۰۹

۱ مهاجرت حدود پنجاه درصد از اهالی مریوان درپی بمباران های هرروزه جنگنده های ارتش عراق.

۲ سرهنگ کوچک زاده فرمانده ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران، در یک مصاحبه مطبوعاتی به تبیین فعالیت گشت های جندالله به منظور استقرار امنیت، حضور نیروهای ژاندارمری در جبهه های جنگ، مقابله با ضدانقلاب و تأسیس آموزشگاه خلبانی ژاندارمری پرداخت.

۳ موافقت امام خمینی با پیشنهاد رئیس دیوان عالی کشور مبنی بر تأسیس دادگاه و دادسرا در مناطق یازده گانه سپاه به منظور رسیدگی به مسائل ضدانقلاب و تخلفات نظامی و انتظامی.

۴ رئیس جمهور در دیدار با وزیر امور خارجه لیبی راجع به جنگ ایران و عراق، رویکرد جمهوری اسلامی ایران به اهل سنت، ائتلاف های منطقه ای و ضرورت حمایت از فلسطین و سوریه ازطریق احیای جبهه پایداری سخن گفت؛ عبدالعاطی العبیدی با رئیس مجلس شورای اسلامی، نخست وزیر و وزیر امور خارجه هم دیدار و گفت وگو کرد.

۵ وزیر امور خارجه در بازگشت از سفر دوره ای خود به یازده کشور آسیایی و افریقایی و شرکت در اجلاس بین المللی مسئله فلسطین به تشریح اهداف و نتایج سفر خود پرداخت.

۶ ربایندگان هواپیمای فرانسوی ساعت ۱۳:۱۴ دقیقه امروز، گروگان ها را آزاد و در بیانیه ای که به زبان عربی قرائت شد انگیزه خود را اعتراض به سیاست فرانسه در غرب آسیا ذکر کردند. درحالی که رسانه های گروهی جهان قضاوت نسبتاً منصفانه ای درمورد عملکرد دولت ایران در این قضیه داشتند، گروه های ضدانقلاب با سوءاستفاده از این جریان اتهاماتی را به ایران وارد ساختند.

۷ روزنامه کریستین ساینس مانیتور امریکا و خبرگزاری چین به تحلیل موضع ترکیه در قبال جنگ ایران و عراق و نگرانی آن کشور درمورد گسترش جنگ و آسیب رسیدن به خطوط انتقال نفت در خاک ترکیه پرداختند.

۸ به گزارش خبرگزاری کویت، برزیل ضمن حفظ مناسبات بازرگانی خود با عراق، درپی گسترش روابط اقتصادی با ایران است.

۹ به مناسبت پنجمین سالگرد ناپدیدشدن امام موسی صدر، بخش هایی از جنوب لبنان در اعتصاب و اعتراض به سر برد. با تشدید درگیری ارتش و شبه نظامیان، رئیس جمهور لبنان خواستار گفت وگوی فوری سران نیروهای سیاسی لبنان شد.

گزارش روزشمار ۱۰/۶/۱۳۶۲

۱۰ در جلسه فرمانده کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش مقرر شد عملیات در دو محور پنجوین و ارتفاعات سورن به طور هم زمان اجرا شود، معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) این تصمیم را به قرارگاه مقدم حمزه ابلاغ کرد.

۱۱ جنگنده های عراقی چندین نوبت شهر مریوان را به شدت بمباران کردند که براثر آن تلفات و خسارات سنگینی به مردم و اماکن غیرنظامی وارد شد. رادیو صوت الجماهیر به نقل از اطلاعیه نظامی ارتش عراق بمباران مناطق مسکونی مریوان را حمله به مواضع نظامی قلمداد کرد؛ مردم سنندج و پاوه هم هدف تجاوزات هوایی عراق قرار گرفتند.

۱۲ پیام رئیس جمهور به مردم مسلمان کرد مریوان درپی بمباران شدید منطقه.

۱۳ در حملات گروه های مسلح غیرقانونی به پایگاه ها و نیروهای ژاندارمری در غرب و شمال غرب کشور، ۱۰ نفر شهید و ۲ نفر زخمی شدند.

۱ شناسایی خانه تیمی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در اراک؛ کشف خانه تیمی حزب توده در صومعه سرا و دستگیری ۱۵ نفر از اعضای این حزب.

۲ حمله مشترک نیروهای عراقی با پشتیبانی افراد جلال طالبانی و حزب دمکرات کردستان ایران به نیروهای بارزانی.

۳ رئیس جمهور در دیدار با روحانیون اداره عقیدتی - سیاسی ستاد مشترک ارتش به لزوم آشنایی ارتش با دین و روحانیت اشاره کرده و به تشریح مفهوم عقیدتی - سیاسی، معیارهای آن و ارزیابی عملکرد ارتش در جنگ پرداخت. رئیس جمهور در دیداری دیگر با کشتیگیران نیروهای مسلح ارتش، بر اهمیت ورزش و ضرورت توجه به همه امور اجتماعی تأکید کرد.

۴ وزیر ارشاد اسلامی در جمع اعضای هیئت دادگاه بینالملل اسلامی کشتار غیرنظامیان و مواضع مجامع بینالمللی در قبال جنگ ایران و عراق را تشریح کرد. سخنگوی هیئت مذکور هم جنگ ایران و عراق را یکی از غمانگیزترین تراژدیهای تاریخ دانست و ضمن درخواست دیدار مجدد از مریوان به همکاری نکردن عراق با این دادگاه اشاره کرد.

۵ سرپرست حجاج ایرانی در یک مصاحبه تلویزیونی ضمن اشاره به نحوه برخورد دولت عربستان با حجاج ایرانی و انتشار روزنامه فارسی زبان و ضدانقلاب المدینه، بر ماهیت سیاسی مراسم حج و برگزاری راه پیمایی تأکید کرد؛ رادیو بی بی سی با اعلام خبر آمادگی عربستان برای ارائه بهترین خدمات رفاهی به حجاج افزود: مقامات این کشور تأکید کرده اند که با هرگونه فعالیت غیرعبادی در طول مراسم حج برخورد خواهند کرد.

۶ هیئت پارلمانی ایران در پکن با نایب رئیس کمیته دائمی کنگره ملی چین دیدار و راجع به سیاستهای جمهوری اسلامی در جنگ تحمیلی و دیگر مسائل جهانی بحث و مذاکره کرد. این هیئت با مقامات جمعیت اسلامی چین هم دیدار کرد.

۷ قدردانی مقامات فرانسه از همکاری مسئولان ایرانی درپی آزادی گروگانهای هواپیمای فرانسه؛ روزنامههای فرانسوی به تحلیل ماجرای هواپیماربایی پرداختند.

۸ درگیری لفظی هیئت های نمایندگی ایران و عراق در اجلاس بینالمللی مسئله فلسطین در ژنو.

۹ عراق ضمن دریافت کمک ۲۵ میلیون دلاری از بانک عمران اسلامی، با اعزام رئیس بانک مرکزی خود به قاهره درپی ازسرگیری روابط بانکی با مصر برآمد.

۱۰ ادامه درگیری های داخلی لبنان؛ به دنبال طرح مشترک امریکا و فرانسه برای اعزام ناوگان جنگی به سواحل لبنان، وزیر امور خارجه ایران از یک توطئه حسابشده برای سرکوب شیعیان و مسلمانان محروم لبنانی و گسترش حاکمیت امریکا بر لبنان و تثبیت قوای اشغالگر صهیونیست خبر داد.

ضمیمه گزارش ۱۴۶: اهداف عراق از بمباران منطقه بانه و مریوان.

گزارش روزشمار ۱۱/۶/۱۳۶۲

۱۱ معاونت عملیات قرارگاه خاتمالانبیای در بررسی اوضاع عملیاتی جبهه شمالی ضمن تشریح طرح عملیات های والفجر ۴ و ۵ در دهانه شیلر و منطقه دربندیخان و شناسایی های انجام شده در این مناطق، وضعیت دشمن در منطقه را هوشیار توصیف کرد.

۱۲ براساس گزارشهای قرارگاه خاتمالانبیا(ص) باختران و سایر منابع خودی دشمن در منطقه عملیاتی والفجر۴ در دهانه شیلر، اقدام به تحکیم مواضع و تقویت پایگاه های خود کرده است.

۱ اقدام ارتش عراق به بمباران مریوان و بانه با هدف پیشگیری از اجرای عملیات آتی ایران در این منطقه؛ ارتش عراق با انتشار اعلامیه و پیام رادیویی اهالی سنندج، باختران و اسلامآباد را تهدید کرده است که در چند روز آینده این مناطق را بمباران می کند.

۲ در جریان حملات این هفته عراق در آبادان ۵ نفر شهید و ۸۸ نفر زخمی شدند، در خرمشهر هم ۵ نفر شهید و ۶۸ نفر زخمی شدند.

۳ گزارش روزنامه جمهوری اسلامی از آمار اعزام نیروهای فنی و رزمی و ارسال کمک های نقدی و جنسی مردم به جبههها در هفته اخیر.

۴ در سه روز گذشته، ۱۲ عراقی با عبور از مرزهای غربی کشور درخواست پناهندگی کردند.

۵ در درگیریها و حملات گروه های مسلح غیرقانونی در مناطق مختلف آذربایجان غربی تلفات و خساراتی به بار آمد؛ سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در اطلاعیهای ادعا کرد که در دو هفته گذشته، ۱۵۵ نفر از نیروهای ایران در جریان اقدامات مسلحانه عناصر مخالف نظام کشته شده اند.

۶ براثر حملات و کمین گروه های مسلح ضدانقلاب در کردستان ۱۷ نفر از نیروهای خودی شهید، ۲ نفر زخمی و یک نفر به گروگان گرفته شد.

۷ دستگیر یا تسلیم شدن حدود ۴۵ نفر از وابستگان و اعضای حزب دمکرات، کومهله و چریکهای فدایی خلق در استانهای کردستان و باختران.

۸ رئیس جمهور در خطبه های نمازجمعه تهران ضمن بیان خصوصیات حکومت اسلامی، اطاعت مردم از قانون، همکاری ملت و دولت و پشتیبانی همه جانبه مردم از جنگ را نشانه مردمی بودن جمهوری اسلامی دانست و در خطبه دوم نیز به بمباران شهرها، سکوت سازمانهای حقوق بشری و بینالمللی، ادعای احزاب کومهله و دمکرات درمورد طرف داری از مردم کرد، درگیریهای بیروت و دخالت امریکا در لبنان پرداخت.

۹ نخست وزیر در سخنرانی پیش از خطبههای نمازجمعه، رهنمودهای امام خمینی را ملاک ارزیابی فعالیت دولت دانست و مشکلات ناشی از جنگ و نحوه برخورد مردم با مشکلات را تشریح کرد. تنظیم سیاست خارجی برمبنای جنگ، بازسازی مناطق جنگ زده و لزوم تدوین قوانین جدید مالیاتی برای حمایت از مناطق محروم از دیگر محورهای سخنان وی بود؛ ادعای رادیو اسرائیل درمورد سیاست دولت برای کاهش جمعیت تهران ازطریق وضع مالیات ها و عوارض.

۱۰ وزیر کشور که به استان مرکزی سفر کرده است راجع به برگزاری انتخابات دومین دوره مجلس شورای اسلامی، اهداف تشکیل حزب جمهوری اسلامی و اخبار مربوط به استیضاح خود، توضیحاتی بیان کرد.

۱۱ بازدید سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق و اعضای کمیسیون رسیدگی به امور اسرای عراقی از اردوگاه اسرای عراقی در گیلان. آیت الله حکیم فلسفه وجودی این مجلس را رهبری مبارزه با رژیم بعث عراق و وحدت مسلمانان عراق دانست و به ارزیابی وضعیت اقتصادی عراق پرداخت. دبیر شورای عالی دفاع نتایج این بازدید را تشریح کرد.

۱۲ راه پیمایی آرام حجاج ایرانی از بعثه امام تا مسجدالنبی و شرکت در نمازجمعه به همراه مسلمانان اهل سنت؛ تأکید سرپرست حجاج ایرانی بر وحدت مسلمانان؛ حضور عدهای از نمایندگان مجلس در محل کاروان جانبازان.

ص: ۱۱۱۲

۱ رادیو مسکو در تفسیری با اشاره به سخنان وزیر امور خارجه ایران در اجلاس بینالمللی مسئله فلسطین درمورد سوءاستفاده رژیم صهیونیستی و امریکا از تفرقه مسلمانان، جنگ ایران و عراق را یکی از دلایل این تفرقه دانست و از دو کشور خواست ضمن پایان دادن به جنگ بر مبنای عهدنامه الجزایر، توان خود را صرف حمایت از حقوق مردم فلسطین کنند.

۲ سفر دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی به مراکش؛ وضعیت غرب آسیا، جنگ ایران و عراق و آمادگی برای برگزاری چهارمین اجلاس سران کشورهای اسلامی محورهای مذاکرات وی با شاه مراکش می باشد.

۳ برخی مقامات کشورهای همپیمان عراق ازجمله وزیر دفاع مصر و پادشاه اردن همزمان با سفر هیئت پارلمانی ایران به چین، به آن کشور سفر و با مقامات پکن راجع به جنگ ایران و عراق، مسئله فلسطین و لبنان مذاکره کردند.

۴ تقویت نیروهای امریکایی و فرانسوی در لبنان؛ آغاز رایزنی برخی سران و مقامات عرب برای حل وفصل منازعات داخلی این کشور.

گزارش روزشمار ۱۲/۶/۱۳۶۲

۵ فرماندهان ارشد سپاه در ادامه جلسه روز گذشته خود امروز هم، به بررسی وضعیت منطقه و اهداف عملیات های والفجر۴ و ۵ پرداختند. قائم مقام فرماندهی کل سپاه آخرین مهلت تکمیل طرح و اجرای عملیات والفجر۴ را پانزده روز دیگر تعیین کرد؛ ابلاغ آخرین تغییرات سازمان رزمی یگان های عمل کننده سپاه به قرارگاه های نجف، حمزه و کربلا.

۶ وضعیت استقرار و استعداد نیروهای خودی و دشمن در منطقه عملیاتی دهانه شیلر و دلایل کندی اقدامات قرارگاه های مقدم حمزه برای آماده سازی عملیات والفجر۴ در جلسه فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه در باختران بررسی شد.

۷ ارتش عراق به منظور پیشگیری از اجرای عملیات والفجر۴ در منطقه دهانه شیلر، اقدام به تجهیز پایگاه ها و اعزام نیرو در محدوده پنجوین و سیدصادق کرد.

۸ گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا درمورد اقدامات عراق درزمینه تقویت و تأسیس مراکزی برای استقرار عناصر ضدانقلاب و تدارک آنها ازطریق راه سازی در جبهه های شمال غرب بعد از عملیات های والفجر ۲ و ۳.

۹ ابلاغ اصول پانزده گانه ازسوی صدام به مناطق سپاه یکم تا چهارم ارتش عراق به منظور مقابله با حملات جدید ایران.

۱۰ ناکام ماندن حملات جنگنده های عراقی به خرم آباد و ایلام براثر آتش پدافند هوایی نیروهای خودی؛ پیرانشهر با ۳۰ گلوله سنگین در سه نوبت هدف قرار گرفت که براثر آن ۳ نفر شهید و ۱۱ تن مجروح شدند.

۱۱ مسئولان استان هرمزگان تصمیم گرفتند به منظور کنترل بیشتر آب های خلیج فارس یک گروه از نیروهای سپاه پاسداران را در جزیره لارک مستقر کنند. خبرگزاری فرانسه با انعکاس این خبر، این اقدام را آغازگر یک دوره جدید تنش بین ایران و عراق دانست؛ گزارش خبرگزاری فرانسه درمورد موافقت شورای همکاری خلیج فارس با اعطای یک کمک ۸/۱ میلیارد دلاری به عمان برای مقابله با تهدیدهای ایران.

۱۲ براثر حملات و اقدامات گروه های مسلح غیرقانونی در غرب و شمال غرب کشور، ۴۱ نفر شهید و عده ای نیز مجروح شدند.

۱ پاک سازی چندین روستای سلماس توسط یگان جندالله سلماس؛ تسلیم شدن تعدادی از عناصر ضدانقلاب در مریوان و بیجار.

۲ در جریان تعقیب دو نفر از اعضای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در کرج یک نفر کشته و نفر دیگر هم مجروح و دستگیر شد؛ در مسجدسلیمان، یکی از هواداران سازمان پیکار دستگیر شد.

۳ پیام امام خمینی به مسلمانان ایران و جهان به مناسبت فرارسیدن ایام حج.

۴ ملامحمد نجیب حسن برزنجی امام جمعه شهر شانه دری عراق در دیدار با نماینده امام خمینی در غرب کشور، پیامدهای سیاسی عملیات والفجر۲ در عراق را بسیار مطلوب دانست.

۵ زخمی شدن صدام درپی پرتاب نارنجک به سمت وی هنگام سخنرانی؛ تکذیب خبر اعدام ۱۶۰ افسر عراقی.

۶ درگیری های جزئی در مرز عراق و کویت؛ سفر معاون نخست وزیر کویت به عراق برای آگاه ساختن مقامات عراقی از تصمیمات کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس درزمینه رفع اختلافات کشورهای عربی؛ نخست وزیر اردن برای گفت وگو درخصوص مسائل غرب آسیا، بحران لبنان و جنگ ایران و عراق وارد بغداد شد.

۷ گزارش هفته نامه هوانوردی فلایت اینترنشنال راجع به فروش جنگنده های ساخت چین به عراق ازطریق مصر؛ گزارش روزنامه بنگلور بنی بنگلادش راجع به حیاتی بودن کمک های عربستان به عراق.

۸ سفرای عراق در کویت و ترکیه در سخنانی جداگانه ضمن تأکید بر صلح طلبی عراق، ایران را تهدیدی برای امنیت منطقه دانستند.

۹ در پایان دیدار شش روزه رئیس جمهور پاکستان از ترکیه، بیانیه ای صادر و در آن بر ضرورت پایان جنگ ایران و عراق و حل مسالمت آمیز اوضاع افغانستان و لبنان تأکید شد.

۱۰ منوچهر بهزادی دبیر کمیته مرکزی حزب توده در گفت وگوی تلویزیونی، ضمن ارزیابی نقادانه سیاست های حزب توده، تضعیف جمهوری اسلامی و استقرار حکومت وابسته به شوروی را از اهداف نهایی این حزب دانست.

۱۱ با آغاز خروج نیروهای رژیم صهیونیستی از کوهستان های مرکزی لبنان، ارتش لبنان به طور کامل در شرق بیروت استقرار یافت. برقراری تماس میان مقامات عالی رتبه لبنان و امریکا برای جلوگیری از وقوع تنش در مناطق مذکور. شبه نظامیان وابسته به حزب الله چند پایگاه نظامی در بعلبک را تصرف کردند.

گزارش روزشمار ۱۳/۶/۱۳۶۲

۱۲ فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف در جلسه ای که در ارتفاعات سرپهن برگزار شد، راجع به شناسایی ارتفاعات بمو، شاخ خشیک، زیمناکوه و آخرین وضعیت عملیات والفجر۵ گفت وگو کردند. مقایسه دو منطقه شیلر و دربندیخان و ارزیابی عملیات های والفجر۴ و ۵ از دیگر موضوعات این جلسه بود.

۱۳ گزارش های واحد اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و منابع اطلاعاتی مریوان از استعداد نیروهای ارتش عراق در منطقه شاندری و پنجوین.

۱۴ صدام حسین و دیگر مقامات رژیم بعث که چهارم سپتامبر (۱۳ شهریور) را سالروز آغاز جنگ ایران و عراق اعلام کرده اند در سخنانی ایران را مسئول آغاز جنگ دانسته و به بیان اغراق آمیز توانایی ارتش عراق و خسارات واردشده به ایران پرداختند.

تشدید مقررات وظیفه عمومی در عراق؛ دولت عراق برای تأمین بخشی از ارز مورد نیاز خود عراقی های

ص: ۱۱۱۴

۱ مقیم امارات متحده عربی را وادار کرده است ۱۵ درصد از حقوق خود را به حساب دولت عراق واریز کنند.

۲ آغاز اجرای عملیات پاک سازی در محور مهاباد - سردشت؛ در منطقه پیرانشهر ۳ روستا پاک سازی و شماری از افراد ضدانقلاب کشته یا مجروح شدند؛ پاک سازی ۴ روستا در حوالی سقز؛ کشته شدن ۷۵ نفر از عناصر ضدانقلاب در سردشت درطول هفته اخیر.

۳ تداوم اقدامات ایذایی و حملات گروه های مسلح غیرقانونی در محور سنندج - سقز، مهاباد، پیرانشهر و نقده.

۴ عناصر حزب دمکرات خط لوله نفت تبریز - ارومیه را در نقده منفجر کردند؛ دیروز هم عناصر ضدانقلاب کارخانه آسفالت سازی ارومیه را به آتش کشیدند.

۵ مطبوعات عربی و رادیوهای بین المللی تصمیم مسئولان ایرانی برای استقرار نیروهای سپاه در جزیره لارک را نمودی از اقدام ایران برای عملی کردن تهدید خود مبنی بر بستن تنگه هرمز دانستند.

۶ حکم امام خمینی راجع به اجرای مقررات انضباطی در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

۷ امام خمینی به مناسبت دومین سالگرد شهادت آیت الله قدوسی ضمن اشاره به صدمات عالمان بی تقوا، بر لزوم حفظ فقه در حوزه های علمیه و تصدی مشاغل و مناصب دولتی توسط روحانیت باتوجه به اقتضائات زمانه تأکید کردند.

۸ قرائت پیام امام خمینی خطاب به حجاج در مدینه؛ سخنرانی سرپرست حجاج ایرانی راجع به اوضاع لبنان و انتقاد از دخالت امریکا و رژیم صهیونیستی در امور این کشور و سکوت سازمان های بین المللی دراین زمینه؛ راه پیمایی حجاج به سمت مسجدالنبی؛ هشدار وزیر کشور عربستان درخصوص انجام اقدامات سیاسی در مناسک حج.

۹ چند تن از مقامات بلندپایه سابق انگلیس در اظهارنظرهایی خواستار پایان جنگ ایران و عراق شدند.

۱۰ مسعود رجوی در گفت وگو با ماهنامه هرالد پاکستان به تشریح وضعیت داخلی ایران، جنگ ایران و عراق و راهبرد سازمان مجاهدین خلق (منافقین) پرداخت. روزنامه کیهان جلسات مناظره زندانیان سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در زندان اوین را منتشر کرد.

۱۱ درپی خروج ارتش رژیم صهیونیستی از بخش مرکزی لبنان، نیروهای داخلی این کشور برای تسلط بر مناطق مزبور درگیر شدند؛ امروز اعلام شد مک فارلین نماینده ویژه امریکا در غرب آسیا برای تهیه موافقت نامه کنترل ارتش لبنان بر مناطق مذکور روز یکشنبه وارد منطقه خواهد شد؛ رویتر مدعی شد نیروهای ایران در تصرف پایگاه ژاندارمری بعلبک دست داشته اند.

گزارش روزشمار ۱۴/۶/۱۳۶۲

۱۲ برگزاری جلسه اضطراری فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه برای بررسی گزارش ورود نیروهای عراقی به روستای جشنی آباد و قلقله و احتمال حمله عراق به شهر مریوان.

۱۳ مسئولان وزارت سپاه و فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص)، حمزه و نجف در باختران به بررسی مشکلات مهندسی این قرارگاه برای اجرای عملیات والفجر ۴ و ۵ در مناطق شیلر و دربندیخان پرداختند.

۱۴ برگزاری جلسه ای خصوصی با حضور قائم مقام سپاه، نماینده فرماندهی کل سپاه در قرارگاه مقدم حمزه، معاونت عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و فرمانده قرارگاه نجف برای بررسی مشکلات عملیات دربندیخان.

۱۵ فرماندهی کل سپاه در نامه ای به فرماندهی منطقه ۲ سپاه اعلام کرد برای جبران کمبود نیرو ۱۵۰۰ پاسدار جدید به منطقه یک سپاه اعزام کند؛ چند روز قبل هم مقرر شد برای تغییر زمان برگزاری امتحانات مدارس از شهریور به مهرماه نامه ای به وزارت آموزش وپرورش ارسال شود.

ص: ۱۱۱۵

۱ جنگنده های عراقی کارخانه قند، کوی سازمانی، پادگان و ارتفاعات مریوان را بمباران کردند؛ مهاجرت تعداد زیادی از اهالی مریوان به سنندج؛ تداوم گلوله باران روستاهای نوار مرزی مریوان؛ باتوجه به بمباران های متعدد مریوان، در پانزدهمین نشست شورای عالی بازسازی و نوسازی مناطق جنگ زده مقرر شد هیئتی برای رسیدگی به احتیاجات مردم مریوان به این شهرستان اعزام شود؛ گردهمایی عده ای از اعضای هیئت های امنای مساجد سنندج و مدیران و مسئولان ادارات کردستان به منظور بررسی نحوه کمک به مردم مریوان و بازسازی مناطق تخریب شده.

۲ پاک سازی روستای طاژان از توابع بانه به همت نیروهای گردان مالک اشتر؛ حملات گروه های مسلح غیرقانونی به پایگاه های امنیتی، مراکز دولتی و مردم بومی در مریوان، محور سنندج - مریوان، دیواندره، مهاباد، سلماس و جاده دودیسه سنندج.

۳ انهدام تشکیلات شهری حزب کومه له و جامعه سوسیالیست های باختران با تلاش نیروهای کمیته انقلاب اسلامی باختران؛ عده ای از عناصر حزب دمکرات در بیجار، دیواندره و خوی دستگیر یا تسلیم شدند.

۴ برگزاری اولین مراسم توجیه صدها رزمنده بسیجی در پادگان مالک اشتر. جهاد سازندگی، اداره امور تربیتی وزارت آموزش وپرورش و واحد امداد جمعیت هلال احمر هم با انتشار اطلاعیه هایی در راه اجرای طرح "لبیک یا خمینی" اقداماتی را آغاز کردند؛ برگزاری گردهمایی بررسی مسائل جبهه و پشت جبهه با حضور فرمانده سپاه، معاونین وزارت سپاه و اعضای شورای فرماندهی منطقه ۶ سپاه در مشهد.

۵ دیدار رئیس جمهور، رئیس دیوان عالی کشور و رئیس مجلس شورای اسلامی با امام خمینی.

۶ آیت الله خامنه ای ضمن دریافت استوارنامه سفیر جدید جمهوری خلق لهستان از توسعه روابط و همکاری های دوجانبه ایران و لهستان استقبال کرد.

۷ رسانه های بین المللی ضمن بازتاب پیام امام خمینی به حجاج، به تفسیر دیدگاه جمهوری اسلامی درمورد ماهیت مراسم حج پرداختند؛ عده ای از حجاج ایرانی که در مدینه بازداشت شده بودند، آزاد شدند؛ دیدار علمای اهل سنت کردستان و سیستان و بلوچستان با سرپرست حجاج ایرانی.

۸ یک هیئت از وزارت بهداشت به ریاست معاون امور بهداشتی این وزارتخانه برای شرکت در اجلاس منطقه ای بهداشت جهانی در جنوب شرق آسیا عازم کره شمالی شد.

۹ تحلیل برخی رسانه های منطقه ای و بین المللی درمورد اقدام ایران به استقرار نیروهای سپاه در جزیره لارک.

۱۰ گمانه زنی راجع به تلاش جدید جنبش غیرمتعهدها برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق درپی سفر وزیر امور خارجه هند به بغداد؛ سفارت عراق در دهلی نو با انتشار بیانیه ای مدعی شد آماده همکاری با تمام سازمان های بین المللی برای خاتمه دادن به جنگ است.

۱۱ سعدون حمادی عضو شورای فرماندهی حزب بعث، ایران را متهم به توسعه طلبی در عراق و کشورهای عربی منطقه و همکاری با امریکا و رژیم صهیونیستی کرد؛ هفته نامه نیوزویک اعلام کرد که عراق از امریکا خواسته است مانع از تحویل سلاح به ایران شود؛ نشریه لوپوئن از تصمیم امریکا برای کمک های نظامی گسترده به عراق خبر داد.

۱۲ وزیر کشور ترکیه به منظور دیدار و گفت وگو با مقامات عراقی وارد بغداد شد؛ رسانه های خبری، امنیت خطوط لوله انتقال نفت عراق از مسیر ترکیه و عملیات نظامی ترکیه در کردستان عراق را ازجمله محورهای این مذاکرات برشمردند؛ دیدار هیئت اعزامی از فدراسیون صنایع عراق با مسئولان اتاق تجارت و صنایع ملی ترکیه.

۱ رئیس جمهور پاکستان در پایان سفرش به ترکیه و عربستان، در نشستی مطبوعاتی جنگ ایران و عراق، بحران افغانستان و فعالیت مجدد پیمان منطقه ای آر.سی.دی را از موضوعات مذاکرات خود با مقامات ترکیه و عربستان برشمرد.

۲ کمیسیون فرعی حقوق بشر در سازمان ملل متحد با صدور قطعنامه ای از ایران درخواست کرد از اعزام نوجوانان به جبهه های جنگ خودداری کند.

۳ انتشار متن جلسات سوم و چهارم مناظرات اعضای سابق سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با محوریت عملکرد و خطوط سازمان پس از ۳۰ خرداد ۱۳۶۰، در روزنامه کیهان.

۴ ادامه درگیری های نیروهای داخلی لبنان برای سومین روز متوالی؛ گلوله باران مقر نیروهای امریکایی و مراکز ارتش لبنان در اطراف فرودگاه بیروت؛ خبرگزاری لیبی: امریکا با همکاری فرانسه و دیگر نیروهای مداخله گر در لبنان درصدد راه اندازی جنگ صلیبی علیه مسلمانان است؛ وزیر جنگ اسرائیل گفت این رژیم هیچ گونه مسئولیتی در قبال درگیری های نیروهای داخلی لبنان ندارد؛ سوریه خواستار اخراج لبنان از اتحادیه عرب شد.

گزارش روزشمار ۱۵/۶/۱۳۶۲

۵ در جلسه مسئولان قرارگاه مقدم حمزه در پادگان مریوان، عملکرد واحدهای ستادی این قرارگاه درزمینه آماده سازی عملیات والفجر۴، وضعیت آرایش نظامی و استعداد نیروهای دشمن در منطقه دهانه شیلر، سازمان رزم نیروهای خودی و محدودیت زمان بررسی شد.

۶ اقدام ارتش عراق به تقویت نیرو و استحکامات خود در منطقه سیدصادق برای جلوگیری از اجرای عملیات والفجر۴.

۷ حملات مکرر جنگندههای عراق به حریم هوایی مریوان و بمباران ارتفاعات شرقی این شهر.

۸ اطلاعیه واحد نظامی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق و ستاد مرکزی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی برای ثبت نام از داوطلبان مسلمان عراقی مقیم ایران جهت حضور در جبهه های جنگ؛ درخواست اسرای عراقی اردوگاه های منجیل و قصر فیروزه برای اعزام به جبهه ها.

۹ در درگیری های نیروهای خودی با عناصر ضدانقلاب در مناطق مختلف شمال غرب کشور عده ای از نیروهای خودی و مردم عادی شهید، زخمی یا اسیر شدند؛ قرارگاه حمزه سیدالشهدا در نامه ای به فرماندهی قرارگاه خاتم از کمبود شدید نیرو در پایگاه های سپاه کردستان خبر داد.

۱۰ امام خمینی در جمع اعضای ستاد انقلاب فرهنگی، نواقص دانشگاه و مدارس علوم دینی سابق ازجمله دوری حوزه ها از سیاست و امور اجتماعی را تشریح و بر لزوم فراگیری زبان های خارجی برای امر تبلیغ و تعلیم و تعلم بانوان در حوزه ها تأکید کردند. حمایت امریکا از عراق و رژیم صهیونیستی، اوضاع لبنان و توطئه تحقق اسرائیل بزرگ از دیگر محورهای سخنرانی امام خمینی بود.

۱۱ رئیس جمهور با علمای اهل سنت استان های کردستان و آذربایجان غربی دیدار و راجع به وحدت شیعه و سنی و توطئه استعمار برای فرقه ای جلوه دادن جنگ ایران و عراق مطالبی را بیان کرد.

۱۲ غلام اسحاق خان وزیر اقتصاد، دارایی و بازرگانی پاکستان در رأس یک هیئت اقتصادی وارد تهران شد؛ گزارش بی بی سی از وضعیت کنونی مبادلات تجاری ایران و پاکستان.

وزیر حج و اوقاف عربستان در دیدار با سرپرست حجاج ایرانی از تلاش کشورش برای تأمین رفاه

۱ زائران ایرانی خبر داد. خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد مأموران سعودی در اطراف بعثه امام خمینی، ستاد حج و کاروان زوار ایران حضور دارند، اما رفتار آنها معقول تر از گذشته است؛ برخی مقامات و منابع سعودی با انتقاد از عملکرد حجاج ایرانی، آنها را متهم به سوءرفتار می کنند.

۲ معاون وزیر امور خارجه عراق از تحویل قریب الوقوع هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی مجهز به موشک های زمین به هوای اگزوسه به عراق خبر داد. تهدید به حمله به تأسیسات نفتی ایران، کاهش کمک های مالی کشورهای عربی به عراق و توانایی این کشور برای ادامه جنگ فرسایشی و خریدهای تسلیحاتی عراق از شوروی از دیگر محورهای سخنان عصمت کتانی بود؛ مقامات عراقی از آمادگی عراق برای پذیرش صلح سخن گفتند.

۳ وزیر امور خارجه هند با وزیر امور خارجه و معاون اول نخست وزیر عراق ملاقات و راجع به جنگ ایران و عراق و نقش جنبش عدم تعهد در خاتمه دادن به آن مذاکره کرد.

۴ درپی افزایش حملات عراق به کشتی های تجاری در خلیج فارس، شرکت های بیمه دریایی خواستار افزایش حق بیمه کشتیرانی شدند.

۵ ادعای رادیو بغداد درباره بازدید هیئت ویژه حقیقت یاب سازمان ملل متحد در ماه مه گذشته (اردیبهشت و خرداد) از مناطق غیرنظامی و تأسیسات اقتصادی بمباران شده عراق در شهرهای بدره، زرباطیه، مندلی، خانقین، کرکوک، بصره و الزبیر.

۶ ادامه نبردهای داخلی لبنان؛ ورود ناو هواپیمابر فرانسه به سواحل بیروت؛ مک فارلین در راستای مأموریت خود برای ایجاد آتش بس میان گروه های متخاصم لبنانی به رایزنی با مقامات لبنان ادامه داد؛ رهبر دروزی ها با ارسال تلگرامی به سران عرب، دبیرکل سازمان ملل و اعضای دائمی شورای امنیت خواستار انجام اقداماتی جهت توقف حملات ارتش لبنان به شرق بیروت شد؛ فرماندهان نیروهای فلسطینی برای مبارزه با رژیم صهیونیستی در لبنان اعلام آمادگی کردند.

۷ انتشار بخش اول گزارش روزنامه جمهوری اسلامی با عنوان "گشت و گذار در لبنان و نگاهی به عملکرد نیروهای ایرانی."

ضمیمه گزارش ۲۳۰: عملیات های ایران برای قطع محورهای تدارکاتی و ارتباطی عناصر مسلح غیرقانونی با عراق.

گزارش روزشمار ۱۶/۶/۱۳۶۲

۸ ارتش عراق به منظور جلوگیری از حمله احتمالی ایران در نقطه مرزی بانه و مریوان، اقدام به تحکیم خطوط پدافندی خود در ارتفاعات لری و استقرار نیرو در ارتفاع زرگر کرده است.

۹ در ادامه جلسات بررسی عملیات والفجر۴، فرماندهان ارشد و مسئولان ستادی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) با فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه در مریوان تشکیل جلسه دادند. نزدیکی فصل سرما و بازگشایی مدارس، تعجیل در اجرای عملیات را ضروری ساخته است.

۱۰ آمادگی نیروها، سازمان رزم و خط حد یگان ها برای اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان از مواردی بود که در جلسه فرماندهان سپاه و ارتش قرارگاه نجف در گیلان غرب بررسی شد.

۱۱ تداوم حملات هوایی جنگنده های عراق به مریوان و خرمشهر.

۱۲ درگیری نیروهای خودی با عناصر مسلح غیرقانونی در سقز، مهاباد و سردشت؛ ادعای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) مبنی بر حمله عناصر این سازمان به نیروهای خودی در منطقه کردستان و کشتن ۱۲ نفر از پاسداران.

۱ فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی اراک از پاک سازی عناصر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در استان مرکزی خبر داد؛ دستگیری تعدادی از هواداران گروهک ها در اسلام آباد غرب، تهران، مسجدسلیمان و شیراز.

۲ انفجار یکی از خودروهای سفارت فرانسه در تهران براثر بمب گذاری. به گزارش خبرگزاری فرانسه یک نفر به نمایندگی از گروه ارمنی اورلی مسئولیت انفجار را به عهده گرفته است.

۳ رئیس مجلس در دیدار با سفیر شوروی، کمک این کشور به عراق، حمایت از حزب توده و تجاوز به افغانستان را از اشتباهات شوروی در تعامل با ایران دانست.

۴ دیدار و مذاکره وزیر اقتصاد و بازرگانی پاکستان با رئیس مجلس شورای اسلامی و رئیس سازمان برنامه وبودجه ایران. تأکید بر گسترش روابط دوجانبه مهم ترین موضوع این دیدارها بود.

۵ سفر وزیر امور خارجه بنین به تهران و دیدار وی با وزیر امور خارجه و نخست وزیر ایران.

۶ سخنگوی وزارت امور خارجه چین از سفر آتی وزیر امور خارجه ایران در روزهای ۲۱ تا ۲۴ شهریور به چین خبر داد؛ وزیر دفاع مصر با همتای خود در کره شمالی دیدار و مذاکره کرد.

۷ دیدار قائم مقام وزارت امور خارجه عراق با معاون وزیر امور خارجه امریکا در نیویورک. این دیدار آغاز فصل جدیدی در روابط دیپلماتیک دو کشور است که از سال ۱۹۶۷ تاکنون قطع شده بود. وزیر فرهنگ و اطلاع رسانی عراق گفت این کشور نگران فشار احتمالی امریکا برای جلوگیری از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق نیست؛ مجله نیوزویک از اشتیاق عراق برای استفاده از ۵ هواپیمای سوپراتاندارد درجهت نزدیکی دیپلماتیک به امریکا خبر داد.

۸ وزیر امور خارجه هند با صدام حسین و دیگر مقامات عراقی دیدار و گفت وگو کرد. رادیو لندن: احتمال دارد جنبش عدم تعهد برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق دست به ابتکارهای تازه بزند.

۹ اظهارات ضدونقیض مقامات عراقی درمورد توان ارتش این کشور برای ادامه جنگ و نیز پایبندی عراق به حل مسالمت آمیز اختلافات با ایران؛ صدام حسین در سخنانی در جمع اهداکنندگان طلا و پول به افزایش اراده عراقی ها برای ادامه جنگ اشاره کرد. لطیف نصیف جاسم با اشاره به افزایش توان نظامی و اقتصادی عراق از سوریه به دلیل حمایت از ایران انتقاد کرد.

۱۰ تحلیل مناسبات تجاری و تسلیحاتی برزیل با ایران و عراق در روزنامه فایننشال تایمز.

۱۱ اعضای هیئت اعزامی دادگاه بین الملل اسلامی در نشستی در لندن از بازدید خود از مناطق مسکونی بمباران شده ایران و عدم همکاری عراق با این هیئت گزارش دادند.

۱۲ پایان کار اجلاس بین المللی فلسطین در ژنو با تصویب یک بیانیه و شناسایی تلویحی رژیم صهیونیستی.

۱۳ بمباران مواضع شبه نظامیان دروزی توسط هواپیماهای فرانسوی؛ پرواز هواپیماهای امریکایی بر فراز بیروت؛ گلوله باران اردوگاه های فلسطینی صبرا و شتیلا توسط شبه نظامیان فالانژ؛ تصمیم رهبران فلسطینی برای فعال ترکردن نیروهای مشترک لبنانی - فلسطینی.

۱۴ انتشار بخش دوم گزارش "گشت وگذار در لبنان و نگاهی به عملکرد نیروهای ایرانی" در روزنامه جمهوری اسلامی.

گزارش روزشمار ۱۷/۶/۱۳۶۲

درپی اقـدام ارتش عراق به تخلیه تـدریجی ارتفاعات سرآسـمان بین و تخته نادر در منطقه شـمالی دهانه شـیلر، فرمانـدهان قرارگاه مقدم حمزه به بررسی تغییرات پدافندی دشمن در منطقه پرداختند؛ تقویت نیروهای عراق

ص: ۱۱۱۹

۱ در منطقه پنجوین پس از انتشار شایعه احتمال حمله نیروهای ایرانی از منطقه مرزی بانه.

۲ جلسه فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه در پادگان مریوان به منظور بررسی طرح مانور، خط حد و سازمان رزم قرارگاه های تاکتیکی عملیات دهانه شیلر. در طرح عملیات قرارگاه مقدم حمزه کل منطقه به شش هدف (قرارگاه تاکتیکی) تقسیم شد. غلامعلی رشید جاده را اصلی ترین مشکل عملیات در مناطق غرب عنوان کرد. در این جلسات فرماندهان به حضور یگان های ارتش برای شکستن خط محورهای عملیاتی ابراز بی اعتمادی کردند.

۳ بررسی طرح مانور، تعداد قرارگاه های تاکتیکی، تأمین پوشش هوایی، تعیین مکان استقرار موشک هاگ و کمبود نیرو در منطقه عملیاتی والفجر۵ (دربندیخان) در جلسات فرماندهان قرارگاه نجف.

۴ سرنگونی بالگرد عراقی در پیرانشهر؛ بمباران اطراف مریوان و بوکان توسط جنگنده های عراقی؛ تجاوز هواپیماهای میگ عراقی به حریم هوایی رزاب سنندج؛ تخلیه کامل منازل مسکونی و تعطیلی برخی ادارات مریوان درپی بمباران های اخیر این شهر؛ گلوله باران سردشت.

۵ در طول هفته اخیر براثر آتش دشمن ۵۹ نفر در آبادان و ۴۷ نفر در خرمشهر زخمی شدند.

۶ عملیات شهید حسینی که از ۱۳ شهریور در محور مهاباد - سردشت زیرنظر قرارگاه حمزه سیدالشهدا آغاز شده بود، امروز با آزادسازی کانون عملیاتی - نظامی کومه له و ۳۲ روستا به پایان رسید؛ تلفات ضدانقلاب در این عملیات ۹۰ نفر اعلام شد.

۷ اجرای عملیات های پاک سازی در هزارکانیان و بوبکتان سقز و روستای افراسیاب دیواندره؛ به هلاکت رسیدن چند نفر از مسئولان حزب دمکرات کردستان در عملیات نفوذی سه نفر از پیشمرگان کرد؛ شهادت ۱۳ نفر از نیروهای خودی در عملیات کمین عناصر ضدانقلاب در محور گرده بن پیرانشهر؛ تسلیم شدن عده ای از عناصر ضدانقلاب در بوکان و اشنویه.

۸ کشته شدن ۲ نفر از اعضای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در آستارا؛ در خلخال هم یکی از اعضای این سازمان با نارنجک به زندگی خود پایان داد و یک نفر دیگر هم دستگیر شد.

۹ رئیس جمهور در سفر به تبریز به طور جداگانه با نیروهای پایگاه دوم شکاری تبریز، علما و روحانیون آذربایجان شرقی و مردم تبریز دیدار کرد.

۱۰ مصاحبه روزنامه اطلاعات با فرماندهی کل سپاه و مسئول واحد بسیج مستضعفین سپاه پاسداران آذربایجان شرقی راجع به مراحل اجرای طرح "لبیک یا خمینی" و استقبال از این طرح؛ تشکیل دفتر پشتیبانی جبهه های جنگ در دانشگاه ها به منظور استفاده از تخصص دانشجویان در بازسازی مناطق جنگ زده.

۱۱ دیدار وزیر امور خارجه بنین با رئیس مجلس شورای اسلامی؛ بولتن وزارت امور خارجه در شماره امروز خود سفر و دیدارهای وزیر امور خارجه بنین را تشریح کرد.

۱۲ گزارش واشنگتن پست از محتوای مذاکرات عصمت کتانی با مقامات امریکایی؛ گمانه زنی رسانه های بین المللی درباره اهداف عراق از خرید ۵ فروند هواپیمای سوپراتاندارد از فرانسه و رایزنی های برای ممانعت از تحویل این هواپیماها به عراق.

۱۳ مشروح آخرین جلسه مناظرات زندانیان عضو سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در روزنامه کیهان. عملیات مهندسی یا عملیات شکنجه گری سازمان موضوع این جلسه بود.

صدور بیانیه وزارت امور خارجه ایران در واکنش به تداوم درگیری های داخلی لبنان و مداخلات قدرت های

۱ غربی در این کشور؛ وزارت امور خارجه در اطلاعیه دیگری به رسمیت شناختن تلویحی رژیم صهیونیستی در بیانیه پایانی اجلاس جهانی سازمان ملل درمورد فلسطین را غیرقابل قبول خواند؛ روزنامه افتون بلادت (چاپ سوئد) درگیری های داخلی و عملکرد شیعیان این کشور را حاکی از هویت یابی شیعیان دانست.

۲ انتشار بخش سوم و پایانی گزارش "گشت وگذار در لبنان و نگاهی به عملکرد نیروهای ایرانی" در روزنامه جمهوری اسلامی.

گزارش روزشمار ۱۸/۶/۱۳۶۲

۳ گزارش واحد طرح و عملیات قرارگاه حمزه مریوان از تغییرات خطوط پدافندی دشمن در ارتفاعات محور شمال دهانه شیلر در دو روز گذشته؛ پیشروی نیروهای خودی تا منطقه برکچل در خاک عراق؛ اقدام ارتش عراق به جابه جایی نیرو و ایجاد و تقویت موانع خود در محور جنوبی دهانه شیلر.

۴ جلسه فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه برای رسیدگی به مشکلات نیروهای مستقر در محورهای شمالی و جنوبی عملیات (بانه و مریوان)؛ در جلسه ای دیگر مقرر شد که فرماندهی کل سپاه راجع به ارتباط نیروهای لشکر۱۹ فجر و لشکر۸ نجف در عملیات محور بانه، به عنوان قسمت شمالی عملیات والفجر۴، تعیین تکلیف کند؛ بررسی مشکلات و ناهماهنگی ارتش و سپاه درزمینه مهندسی و بهداری در جلسه ای در مریوان.

۵ در جلسه فرماندهان قرارگاه نجف علاوه بر بررسی خط حد یگان ها و تعداد قرارگاه های تاکتیکی عملیات والفجر۵ در دربندیخان وتعیین سازمان رزم این قرارگاه، مقرر شد که کل منطقه عملیاتی والفجر۵ با دو قرارگاه عملیاتی هدایت شود.

۶ گزارش روزنامه جمهوری اسلامی از اعزام نیرو و ارسال کمک های نقدی و جنسی مردم به جبهه.

۷ امروز جنگنده های عراقی چندین بار مناطق مسکونی و تأسیسات نظامی و اداری مریوان را بمباران کردند. حملات مذکور تلفات و خسارات زیادی برجای گذاشت؛ بمباران اطراف پادگان بسطام در سقز توسط هواپیماهای عراقی.

۸ با تداوم حملات هوایی عراق به مناطق مسکونی ایران، نماینده ایران در سازمان ملل متحد در نامه ای به دبیرکل این سازمان، مسئولیت جامعه بین المللی در قبال این اقدامات عراق را متذکر شد.

۹ پناهنده شدن ۳۲ نفر از اتباع عراق به ایران در طول هفته گذشته.

۱۰ پس از عملیات های پاک سازی موفقیت آمیز علیه عناصر ضدانقلاب در شمال غرب کشور، حدود ۵۰۰ تن از این عناصر با هدف حمله به پایگاه های نیروهای خودی در مهاباد، بوکان و نقده در ارتفاعات منطقه مستقر شدند؛ هلاکت۱۵ تن از عناصر ضدانقلاب در درگیری با نیروهای خودی در روستای بوبکتان؛ درگیری نیروهای خودی با عناصر ضدانقلاب در سردشت، سلماس، مهاباد، ارومیه و سنندج؛ ۳ نفر از اعضای حزب دمکرات در سنندج و میاندوآب خود را تسلیم کردند.

۱۱ رئیس جمهور در روز پایانی سفر به آذربایجان شرقی با مقامات کشوری این استان، خانواده شهدای تبریز و علما و طلاب مدرسه علوم اسلامی طالبیه، دیدار کرد.

۱۲ رئیس مجلس در خطبه های نمازجمعه تهران علاوه بر عدالت اجتماعی و توجه به ارزش های انسانی در اسلام درخصوص وقایع لبنان، سالگرد قیام هفده شهریور، اشتباهات سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و ناکامی آنها برای بدنام کردن آیت الله طالقانی و بمباران مناطق مسکونی ایران توسط عراق سخن گفت.

۱ سفر سه روزه وزیر امور خارجه بنین به تهران با امضای بیانیه مشترک بین دو کشور پایان یافت؛ وزیر صنایع سبک بلغارستان در رأس هیئتی به منظور مذاکره با مقامات ایرانی و بازدید از نهمین نمایشگاه بین المللی وارد تهران شد.

۲ درپی دیدارهای عصمت کتانی با مقامات امریکایی در واشنگتن، سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا شایعه موضع گیری کشورش به نفع عراق در جنگ با ایران را تکذیب و اظهار کرد که ما به سوی هیچ کدام از طرفین متمایل نشده ایم.

۳ پس از اجرای عملیات والفجر۲ در جبهه شمالی، ترکیه به منطقه شمال عراق حساس تر شده و برای حل مسائل مرزی و امنیتی خود با عراق رایزنی هایی را آغاز کرده است.

۴ آتش سوزی خط لوله انتقال نفت عراق به دریای مدیترانه در شهر مرزی دریک ترکیه؛ وزیر کشور ترکیه در بغداد یک پروتکل همکاری در زمینه های امنیتی با وزیر کشور عراق امضا کرد؛ حفاظت از خط لوله نفت عراق به بندر سیحان ترکیه از محورهای مذاکرات وزیر کشور ترکیه با مقامات عراقی بود؛ بازگشت وزیر بازرگانی عراق از ترکیه به بغداد.

۵ اعضای هیئت دادگاه بین الملل اسلامی در مراسمی که به دعوت کمیته مشترک مسلمانان مقیم لندن در سفارت ایران برگزار شد، مشاهدات خود از مناطق جنگی ایران را تشریح کردند.

۶ درگیری نظامیان امریکایی با دروزی ها در بیروت و اعلام حمایت کامل ریگان از تفنگ داران امریکایی؛ اعزام شش هواپیمای شکاری بمب افکن انگلیس به قبرس برای کمک به نیروهای انگلیسی مستقر در لبنان؛ عده ای از انقلابیون مسلمان لبنانی پس از اقامه نمازجمعه به منظور مبارزه با نیروهای امریکایی، عوامل فالانژ و ارتش دولتی لبنان عازم ارتفاعات عالیه و جبل شدند.

گزارش روزشمار ۱۹/۶/۱۳۶۲

۷ ارتش عراق به منظور تحکیم مواضع پدافندی خود اقدام به استقرار نیرو در جنوب رودخانه شیلر و تخلیه نواحی غرب پنج انگشتان کرد.

۸ بررسی نقش و مأموریت هوانیروز در عملیات والفجر۵ به منظور تأمین پوشش هوایی منطقه دربندیخان در جلسه امروز فرماندهان قرارگاه نجف.

۹ تداوم تحرکات نیروهای دشمن در دهانه شیلر با آگاهی از حمله آتی ایران، اقدام عراق به اعزام بیش از ۸۰ تانک، ۵ گردان پیاده و هزار نیروی جاش و مزدور محلی به پنجوین در هفته گذشته.

۱۰ هواپیماهای عراقی اطراف مریوان و بانه را بمباران کردند؛ سرنگونی یک هواپیمای عراقی براثر آتش پدافند هوایی ایران.

۱۱ تداوم درگیری نیروهای خودی با ضدانقلاب در آذربایجان غربی و کردستان؛ پاک سازی چند روستا در محور بانه - سردشت؛ عملیات ناموفق نیروهای قدس در منطقه نیستان (بین سردشت و مهاباد).

۱۲ پانزده نفر از افرادی که قصد خرابکاری در نیروگاه برق مهاباد را داشتند، دستگیر شدند؛ دستگیری ۱۱ نفر از افراد وابسته به گروه های مسلح غیرقانونی در میاندوآب و منطقه شیلر؛ تسلیم شدن ۱۵ تن از عناصر ضدانقلاب در سلماس و بوکان.

درپی اقدام عراق به خرید هواپیماهای سوپراتاندارد و تقویت حضور نظامی خود در خلیج فارس، فرمانده کل سپاه از قرارگاه سپاه منطقه ۹ درخواست کرد یک طرح آفندی و پدافندی را به منظور

۱ حفاظت از مراکز راهبردی و حساس ایران در خلیج فارس تدوین کند.

۲ گشایش نهمین نمایشگاه بین المللی تهران با پیام رئیس جمهور و سخنان نخست وزیر. در این نمایشگاه ۳۲ کشور، ۴۰۰ واحد صنعتی و تولیدی و ۱۰۰ شرکت بین المللی حضور دارند. افتتاح هشتمین نمایشگاه اکتشافات و اختراعات؛ توجه برخی رسانه ها به حضور گسترده آلمان فدرال در این نمایشگاه.

۳ دیدار غلام اسحاق خان وزیر اقتصاد، دارایی و بازرگانی پاکستان، با نخست وزیر و وزیر نفت ایران؛ وزیر صنایع سبک بلغارستان در دیدار با وزیر صنایع ایران بر یافتن راه های جدید برای گسترش همکاری میان دو کشور تأکید کرد.

۴ انتشار بیانیه وزارت امور خارجه درمورد سفر آتی علی اکبر ولایتی به چین؛ گمانه زنی رسانه های خارجی راجع به اهداف و انگیزه های این سفر.

۵ اقدام نیروهای امنیتی عربستان به برداشتن عکس امام خمینی از سردر بعثه امام در مکه؛ تشدید محدودیت ها و اعمال فشار ازسوی دولت عربستان بر حجاج ایرانی.

۶ خبرگزاری فرانسه تظاهرات حجاج ایران در موسم حج را مسئله ای دانست که مقامات سعودی باید آن را حل کنند. نشریات سعودی در ادامه تبلیغات منفی خود علیه جمهوری اسلامی تداوم جنگ ایران و عراق را دستمایه انتقاد از حکومت ایران قرار دادند.

۷ وزیر امور خارجه قطر در دیدار با صدام حسین همدردی کامل قطر با عراق را در جنگ با ایران اعلام کرد.

۸ تحلیل واشنگتن پست و میدل ایست تایمز از دیدار اخیر قائم مقام وزیر امور خارجه عراق با برخی مقامات امریکایی در نیویورک.

۹ خبرگزاری آلمان در تفسیری به طور تلویحی عراق را آغازکننده جنگ و ایران را مسئول تداوم جنگ دانست. در این گزارش به کمک کشورهای عرب به عراق هم اشاره شد.

۱۰ تصرف شهرهای عین الصور و بورجین توسط دروزی ها؛ تلاش عربستان و امریکا برای حل مسئله لبنان؛ برگزاری جلسه با حضور مسئولان سه قوه، وزیر امور خارجه و سفیر ایران در سوریه راجع به مسئله لبنان؛ انتشار طرح چهارماده ای آتش بس توسط دفتر رئیس جمهوری لبنان؛ دیدار نماینده ویژه پادشاه عربستان در امور لبنان با عبدالحلیم خدام؛ ولید جنبلاط خواستار عقب نشینی ارتش از منطقه شوف شد.

گزارش روزشمار ۲۰/۶/۱۳۶۲

۱۱ ارتش عراق در ادامه تخلیه ارتفاعات شمال دهانه شیلر، ارتفاعات پنج انگشتان و گله گم را خالی کرده و بر روی سورکوه اقدام به احداث سنگر کرده است؛ تأکید احمد کاظمی فرمانده لشکر۸ نجف، بر اجرای عملیات در قسمت شمالی رودخانه شیلر باتوجه به عقب نشینی بدون تلفات ارتش عراق.

۱۲ گزارش ستاد منطقه۷ سپاه از اعزام نیرو و ارسال تجهیزات سنگین عراق از جبهه جنوب به پنجوین، سیدصادق و دیگر نقاط غربی. هدف عراق از این تحرکات حمله به مریوان و نوسود اعلام شد؛ گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا از تلاش دشمن برای حفظ برتری و تحکیم مواضع خود در جبهه شمالی.

۱۳ فرماندهان قرارگاه نجف و لشکر۳۱ عاشورا در جلسه ای طرح مانور، شناسایی های انجام شده و راهکارهای اجرای عملیات والفجر۵ در مناطق مأموریت لشکر۳۱ را بررسی کردند؛ در این جلسه راجع به استعداد دشمن نیز بحث شد.

۱ در حملات هوایی مکرر جنگنده های عراقی به مریوان، ۳ نفر شهید و ۷ تن مجروح شدند و به بیش از ۶۰ واحد مسکونی و خدماتی آسیب رسید؛ تجاوز هواپیماهای دشمن به حریم هوایی بانه در سه نوبت؛ درحالی که اطلاعیه نظامی ستاد مشترک ارتش خبر از سقوط یکی از هواپیماهای عراقی داد، عراق مدعی شد جنگنده های این کشور عملیات خود را با موفقیت انجام داده و حتی دو جنگنده ایرانی را هم سرنگون کرده اند.

۲ تداوم تبادل آتش در نوار مرزی خرمشهر منجر به شهادت ۴ ارتشی و زخمی شدن ۹ نفر شد؛ در گلوله باران آبادان ۲ نفر شهید و ۱۱ نفر از نیروهای ارتش و بسیج مجروح شدند به تعدادی از ساختمان ها هم خساراتی وارد آمد.

۳ پناهندگی عده ای از اهالی خانقین، اربیل و کرکوک به ایران ازطریق مرزهای غربی کشور.

۴ درگیری با عناصر ضدانقلاب در روستای کفرآباد از توابع اشنویه؛ افراد حزب دمکرات دو نفر از نیروهای تأمین جاده را در اطراف سنندج به گروگان گرفتند؛ حمله مهاجمان مسلح به پایگاه مروارید و پاسگاه جعفرآباد بیجار.

۵ ترور یکی از پرسنل واحد اطلاعات و تحقیقات سپاه در میرآباد بوکان به دست اعضای سازمان مجاهدین خلق (منافقین)؛ دستگیری یکی از اعضای سازمان مذکور در شیراز.

۶ تشریح اهداف طرح "لبیک یا خمینی" و طرح مانور آزادی قدس در مصاحبه فرمانده سپاه منطقه ۷ کشور با روزنامه اطلاعات.

۷ وزیر اقتصاد، دارایی و بازرگانی پاکستان در آخرین روز سفر خود به ایران با آیت الله خامنه ای دیدار کرد. در پایان این سفر یادداشت تفاهمی در زمینه های بازرگانی، کشتیرانی، حمل ونقل و امور بانکی امضا شد.

۸ در جلسه امروز هیئت دولت چند طرح ازجمله تأمین اعتبار طرح ساختمان ها و تأسیسات نیروی هوایی ارتش، هزینه های عملیات نظامی ژاندارمری در ماه های مهر و آبان، تخصیص بودجه به استانداری آذربایجان غربی و شهرداری تهران برای هزینه های جنگ و اختصاص مبالغی به ادارات عقیدتی - سیاسی ارتش و امور فرهنگی استان های جنگی به تصویب رسید.

۹ وزیر امور خارجه ایران که در رأس هیئتی بلندپایه عازم چین شده است، در اسلام آباد توقف و با مقامات پاکستانی دیدار کرد؛ ولایتی توسعه روابط با چین را از اهداف سفر خود بیان کرد. این هیئت علاوه بر چین از بنگلادش هم بازدید خواهد کرد.

۱۰ سخنرانی سرپرست حجاج ایرانی در جمع روحانیون کاروان ها و عده ای از نمایندگان مجلس در محل بعثه امام خمینی؛ حضور گروهی از حجاج کشورهای اسلامی و برخی اعضای نهضت های آزادی بخش در بعثه امام خمینی.

۱۱ سفر وزیر امور خارجه برزیل به عراق و دیدار با همتای عراقی خود و نیز معاون رئیس جمهور عراق؛ مهم ترین محورهای مذاکرات وی با مقامات عراقی عبارت بود از: جنگ ایران و عراق و توسعه روابط اقتصادی دو کشور به ویژه درزمینه مبادله نفت و اسلحه.

۱۲ مشارکت تعداد زیادی از اتباع کشورهای عربی در جنگ علیه ایران. این داوطلبان در پادگان النهروان آموزش نظامی می بینند.

۱۳ ماهنامه استراتژیک (چاپ بیروت) خبر داد که تعدادی موشک زمین به هوای متحرک رولاند۲ به زودی توسط شرکت فرانسوی - آلمانی ارومیسیل به عراق تحویل داده می شود.

۱ تحلیل تلاش های مقامات ترکیه درخصوص کاهش تأثیرات سوء جنگ ایران و عراق بر منافع این کشور و نگرانی آنها از تأثیر پیروزی های ایران بر گروه های افراطی ترکیه در نشریه المجله. لزوم تقویت تدابیر حفاظتی از خط لوله نفتی کرکوک به بندر یومورتالیک از دیگر دغدغه های ترکیه دراین باره است.

۲ روزنامه های امارات متحده با اعلام خبر عزیمت ۳ هزار رزمنده حزب الله از بعلبک به منظور کمک به گروه های مقاومت ملی لبنان به کوه های عالیه و شوف مدعی شدند که نیروهای ایرانی نیز در این گروه حضور داشته اند؛ بخش عربی رادیو مونت کارلو به بررسی نقش سوریه در بحران لبنان پرداخت؛ ادامه رایزنی های مک فارلین برای برقراری آتش بس در لبنان.

گزارش روزشمار ۲۱/۶/۱۳۶۲

۳ تهیه و تنظیم طرح مانور عملیات والفجر۵ در جلسه فرماندهان قرارگاه نجف در گیلان غرب. طبق این طرح منطقه عملیات به سه هدف امیر، خاتم و قائم تقسیم بندی شد.

۴ درپی ابلاغ عملیات والفجر۵ (منطقه دربندیخان) فرماندهان قرارگاه نجف و لشکرهای تحت امر برای بررسی مانور، سازمان رزم و شناسایی های منطقه عملیات مزبور جلسه ای تشکیل دادند؛ به علت تأکید برخی فرماندهان بر استفاده صحیح از نیروی احتیاط و لزوم تمرکز بر روی جزئیات، مقرر شد که تعداد قرارگاه ها مجدداً مورد بررسی قرار گیرد.

۵ باتوجه به عقب نشینی ارتش عراق در دشت شیلر، مسئول اطلاعات - عملیات قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در نامه ای به فرماندهی این قرارگاه از وضعیت مناطق تخلیه شده بانه گزارش داد؛ تأکید فرمانده قرارگاه مقدم حمزه، بر تعجیل عملیات یگان های ۱۴ امام حسین(ع) و ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) پیش از تخلیه کامل سورن و پنجوین.

۶ تحکیم مواضع و تقویت استعداد رزمی دشمن در محدوده مناطق عملیاتی والفجر۲ (حاج عمران) والفجر۴ (دهانه شیلر) به منظور جلوگیری از تداوم اجرای عملیات های والفجر؛ حمله به پایگاه های ایران در مناطق کال وی الیون و ارتفاعات رستم عالیان، هدف عراق از تجهیز نیروهای خود در اطراف شهر قلعه دیزه عنوان شد.

۷ بررسی امکان اجرای عملیات روی اسکله های البکر و العمیه در جلسه فرماندهان سپاه و ارتش در قرارگاه نوح نبی(ع) بوشهر؛ فرماندهان نیروی دریایی به بهانه کمبود نیرو، ضعف در اجرای عملیات و نگرانی از پیش دستی سپاه در اجرای عملیات، رغبتی به اجرای این عملیات ها نداشتند.

۸ تخریب بیش از ۵۰ ساختمان در حملات هوایی جنگنده های عراقی به مریوان؛ براثر شلیک ۶ راکت توسط جنگنده های عراقی به اطراف شهر پیرانهشر ۶ نفر شهید و عده زیادی زخمی شدند و بیش از یک صد رأس دام تلف و بخشی از زمین های کشاورزی هم تخریب شد؛ در گلوله باران سردشت ۳ تن از نیروهای جهاد به شهادت رسیدند؛ روز گذشته هم مریوان هدف حملات توپخانه ای عراق قرار گرفت.

۹ حمله هواپیماهای عراقی به یک کاروان از کشتی های تجاری ایران که از بندر بوشهر به سمت بندر امام خمینی در حرکت بود.

۱۰ تداوم درگیری ها و تبادل آتش در جبهه های میانی و جنوبی؛ حمله نیروهای کمیته انقلاب اسلامی آبادان به متجاوزان عراقی در جبهه اروندرود.

۱۱ درپی بمباران های متعدد مریوان، رئیس جمهور هیئت ویژه ای را به ریاست حجت الاسلام دعاگو برای بررسی مسائل و مشکلات کردستان و به ویژه مریوان به منطقه اعزام کرد.

۱ دستگیری یکی از کادرهای تشکیلاتی محال نالوس به همراه ۴ نفر دیگر با تلاش سپاه اشنویه؛ درگیری نیروهای خودی با عوامل مسلح غیرقانونی؛ در حوالی سلماس، ارومیه و خوی عناصر ضدانقلاب یک سرباز را در محور مهاباد - میاندوآب ربوده و به شهادت رساندند.

۲ فرمانده نیروی زمینی ارتش در مصاحبه با روزنامه اطلاعات راجع به بمباران مریوان، عملیات های پاک سازی مناطق کردنشین و سفر رئیس جمهوری به آذربایجان شرقی سخن گفت.

۳ تشریح برنامه های سومین سالگرد تجاوز عراق به خاک ایران توسط مسئول ستاد تبلیغات جنگ.

۴ علی اکبر ولایتی وزیر امور خارجه، در اولین روز سفر به چین با مقامات این کشور درمورد مسائل سیاسی و اقتصادی مذاکره کرد؛ خبرگزاری رویتر و رادیو امریکا در تفسیر این مذاکرات به مناسبات دو کشور و موضع چین در جنگ ایران و عراق اشاره کردند.

۵ رئیس دیوان عالی کشور در اجتماع قضات، رؤسای دادگاه ها و مستشاران دیوان عالی خواستار برخورد قاطع دستگاه قضا با محتکران شد؛ سخنان استاندار گیلان راجع به وضع مقررات جدید درباره میزان خروج برنج از استان.

۶ وزیر امور خارجه برزیل در ادامه سفر خود به عراق با صدام حسین دیدار و پیام کتبی رئیس جمهور برزیل را تسلیم وی کرد.

۷ موافقت صندوق کمک عرب با پرداخت وام ۸۵ میلیون دلاری به عراق.

۸ رادیو اسرائیل خسارات آتش سوزی خط لوله انتقال نفت عراق در ترکیه را ازبین رفتن ۷۰ هزار بشکه نفت، تخریب ۱۹ منزل مسکونی و یک مسجد برآورد کرد.

۹ مقاله روزنامه میدل ایست تایمز (چاپ قبرس) راجع به جنگ ایران و عراق، تهدید ایران به بستن تنگه هرمز، تحویل هواپیماهای سوپر اتاندارد به عراق، اقدامات دیپلماتیک اخیر عراق و تداوم جنگ.

۱۰ مصاحبه خبرگزاری فرانسه با دادستان دادگاه انقلاب مرکز راجع به محاکمه اعضای حزب توده؛ میدل ایست اکونومیک دایجست به تأثیر محاکمه اعضای حزب توده بر روابط ایران و شوروی پرداخت.

۱۱ فرماندهی ارتش لبنان در بیانیه ای مدعی حضور نیروهای ایرانی در جنگ داخلی لبنان شد. سفارت ایران در بیروت با انتشار اطلاعیه ای این موضوع را تکذیب کرد؛ ورود دوهزار تفنگ دار امریکایی به آب های لبنان؛ معاون فرماندهی سازمان الفتح از حمایت فلسطینیان از وطن پرستان لبنانی درصورت افزایش ملاحظات امریکا و رژیم صهیونیستی در لبنان خبر داد؛ سوریه تهدید کرد درصورت وقوع جنگ تمام عیار در لبنان از شوروی تقاضای کمک خواهد کرد.

گزارش روزشمار ۲۲/۶/۱۳۶۲

۱۲ جلسه فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف در گیلان غرب برای تعیین زمان اجرای عملیات والفجر۵. کمبود نیرو، نبود عقبه، اتکا به یک جاده، محدودیت زمان و تضمین پوشش هوایی از مهم ترین مشکلاتی بود که به آن اشاره شد؛ بررسی وضعیت نهایی قرارگاه نجف و تعیین زمان عملیات والفجر۵ در جلسه فرماندهان ارشد سپاه و ارتش. در این جلسه سازمان رزم قرارگاه نجف تعیین و مقرر شد برای غافلگیری دشمن عملیات فریبی هم زمان با عملیات والفجر۵ اجرا شود.

۱۳ فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه در جلسه ای به بررسی تحرکات دشمن در خطوط پدافندی منطقه عملیاتی والفجر۴ پرداختند. برخی فرماندهان خواستار رعایت بیشتر مسائل حفاظتی درخصوص عملیات والفجر۴ شدند.

۱ امروز شهر مریوان به ویژه پادگان شهر سه بار مورد حمله جنگنده های عراقی قرار گرفت؛ قرارگاه حمزه ضمن اعلام خسارات ناشی از این حملات، پدافند هوایی منطقه را ضعیف دانست.

۲ اقدام هواپیماهای عراقی به پخش اعلامیه هایی در سردشت و تحریک مردم به قیام علیه نیروهای خودی؛ دولت عراق به ضدانقلاب و اهالی بانه، مریوان و سردشت اعلام کرده است که تا روز ۲۵ شهریور شهرها را تخلیه کنند.

۳ در عملیات پاک سازی در روستاهای اشنویه ۴ نفر از چته های حزب دمکرات کشته، ۳ نفر دستگیر و عده ای هم زخمی شدند؛ در عملیات پاک سازی در محور بانه - سردشت، کلیه ارتفاعات منطقه به تصرف نیروهای خودی درآمد.

۴ درگیری های امروز نیروهای خودی با ضدانقلاب در مناطق غرب و شمال غرب کشور چندین شهید یا زخمی برجای گذاشت؛ تجمع گروهی از عناصر مسلح غیرقانونی در کوه های اطراف جاده بوکان - مهاباد برای حمله به بوکان؛ ورود حدود ۶۰ نفر از اعضای حزب دمکرات و کومه له به مهاباد.

۵ دیدار عزالدین حسینی و برخی از سران حزب دمکرات کردستان ایران با یکی از معاونان صدام در قصبه زمقس در نزدیکی طویله؛ حدود ۲۰ وانت اسلحه برای تحویل به سران اکراد آماده شد.

۶ باتوجه به بمباران های مکرر مریوان و بروز مشکلات امنیتی و معیشتی، برخی ارگان ها درصدد رفع مشکلات اهالی شهر برآمده تا از خروج بی رویه ساکنان این شهر جلوگیری کنند.

۷ هلاکت پنج نفر از مقامات سیاسی و نظامی محلی دولت عراق به دست معارضین عراقی.

۸ سخنان رئیس جمهور در مراسم پایانی سی وسومین دوره آموزشی سپاه منطقه ۱۰ تهران، راجع به ضرورت تشکیل سپاه، رسالت اصلی سپاه و ادامه جنگ.

۹ در جلسه ای با حضور فرمانده کل سپاه و فرمانده سپاه منطقه ۸ و برخی مسئولان استان های خوزستان و لرستان راجع به طرح لبیک یا خمینی، کیفیت اعزام نیرو و عوامل مؤثر در نوسانات جذب نیرو بحث و گفت وگو شد؛ سخنان فرمانده کل سپاه در حاشیه برگزاری گردهمایی دوروزه "طرح لبیک یا خمینی" و سازماندهی ارتش بیست میلیونی.

۱۰ درپی نام گذاری روز آخر هفته جنگ به عنوان روز "نبرد اقتصادی علیه کفر جهانی"، وزرا و مسئولان وزارتخانه های کشاورزی، صنایع، معادن و فلزات، صنایع سنگین و کار پیامی خطاب به کشاورزان، کارگران، صنعتگران و مدیران واحدهای صنعتی صادر کردند.

۱۱ توافق راجع به کلیات پیش نویس قرارداد فرهنگی، علمی و فنی دو کشور در دیدار وزیر امور خارجه ایران با وزیر علوم چین؛ ولایتی از مجتمع اسلامی چین بازدید و با مسئولان این مرکز گفت وگو کرد؛ ملاقات با وزیر اقتصاد و روابط تجارت خارجی چین دیگر برنامه وزیر امور خارجه بود.

۱۲ برگزاری مراسم برائت از مشرکین با حضور حدود یک صد هزار نفر از حجاج ایرانی در محاصره مأموران امنیتی و پلیس عربستان. در این مراسم بین حجاج و پلیس درگیری هایی روی داد؛ سرپرست حجاج ایرانی درخواست ملاقات معاون استاندار مکه را رد کرد.

۱۳ پس از قوت گرفتن اخبار مربوط به نزدیک شدن زمان تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه به عراق، رسانه های بین المللی از نگرانی کشورهای دیگر به خصوص امریکا، انگلیس و کشورهای حوزه خلیج فارس از تأثیر این اقدام در گسترش دامنه جنگ خبر دادند.

۱ صدام حسین در سخنانی در هفتمین اجلاس شورای متحده سندیکاهای کارگران عراق، ایران را مسئول آغاز و تداوم جنگ دانست و از تلاش کشورش برای برقراری صلح سخن گفت؛ وی در سخنانی در جمع اهداکنندگان پول و طلا بارزانی ها را به خیانت متهم کرد و مدعی شد ایران در تأمین نیروی انسانی در جبهه ها دچار مشکل شده است.

۲ نماینده عراق در سازمان ملل متحد در نامه ای به دبیرکل سازمان مزبور مدعی دخالت ایران در امور داخلی عراق شد وضمن تکذیب حمله عراق به مناطق مسکونی، نگرش عراق به صلح را مثبت و فعالانه توصیف کرد، در این نامه ایران به بدرفتاری با اسرای جنگی و نقض حقوق بشر متهم شده است.

۳ دیدار رئیس جمهور گینه با دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی و گفت وگو راجع به تحولات جنگ ایران و عراق و تلاش های انجام شده برای برقراری صلح؛ وزیر مشاور در امور خارجه هند از تلاش گسترده هند به عنوان رئیس جنبش عدم تعهد برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق خبر داد؛ دبیرکل جامعه عرب نیز در تونس با وزیر امور خارجه ترکیه دیدار و راجع به جنگ ایران و عراق با وی مذاکره کرد؛ وزیر امور خارجه کویت فردا با رهبران سوریه ملاقات و درباره بحران لبنان و جنگ ایران و عراق گفت وگو خواهد کرد.

۴ با پایان سفر سه روزه وزیر امور خارجه برزیل به عراق رسانه های بین المللی به تحلیل محتوا و نتایج مذاکرات وی با مقامات عراقی پرداختند؛ رادیو اسرائیل بر توافقات تسلیحاتی و مالی طرفین تأکید کرد؛ رادیو بغداد هم مذاکرات انجام شده در زمینه های روابط بازرگانی و فنی دو کشور را بسیار مثبت و موفقیت آمیز توصیف کرد.

گزارش روزشمار ۲۳/۶/۱۳۶۲

۵ در جلسات امروز فرماندهان سپاه برای رفع مشکل کمبود جاده تدارکاتی در منطقه عملیاتی دربندیخان، استفاده از بالگرد و تکیه بر عناصر مهندسی جهاد سازندگی مطرح و مأموریت و استعداد هوانیروز و مهندسی در عملیات والفجر۵ نیز تعیین شد.

۶ بررسی وضعیت خطوط پدافندی دشمن و مشکلات قرارگاه مقدم حمزه در آماده سازی عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر، در جلسه فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه؛ امروز جلسه ای هم برای رفع کمبود نیرو برای اجرای عملیات والفجر۴ تشکیل شد.

۷ گزارش قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه از تغییرات پدافندی و آخرین وضعیت ارتش عراق باتوجه به عقب نشینی های اخیر عراقی ها در منطقه دهانه شیلر.

۸ نیروهای شناسایی قرارگاه نوح به منظور بررسی امکان اجرای عملیات دریایی در شمال خلیج فارس اقدام به شناسایی اسکله های البکر و العمیه در آب های سرزمینی عراق کردند.

۹ بمباران مریوان تلفاتی نداشت؛ در حمله جنگنده های عراقی به بانه یک کودک یک ساله به شهادت رسید؛ بمباران های اخیر موجب کوچ بسیاری از ساکنان این شهرها شده است.

۱۰ در حمله عوامل مسلح غیرقانونی به خودروهای اداره کل راه قدس، ۶ خودرو به سرقت رفت و ۲۱ نفر از نیروها به گروگان گرفته شدند؛ انفجار یک دستگاه جیپ شهباز در حوالی پایگاه شهید عبدی براثر برخورد با مین؛ کشف و خنثی سازی یک مین در حوالی نالوس.

۱ فرماندهی کل سپاه و فرمانده نیروی دریایی ارتش پس از بازدید از منطقه دوم دریایی بوشهر و قرارگاه نوح نبی در بوشهر راجع به وضعیت جنگ، نیروهای ایرانی در جبهه ها، مانور آزادی قدس و مانور نظامی امریکا در خلیج فارس مطالبی را بیان کردند.

۲ در دومین گردهمایی فرماندهان قرارگاه حمزه سیدالشهدا در ارومیه، عملکرد و عملیات های انجام شده در منطقه در طول شش ماه گذشته و طرح های آینده این قرارگاه در مناطق کردنشین مورد بررسی قرار گرفت.

۳ اظهارات برخی مقامات و نمایندگان سیاسی - اقتصادی کشورهای شرکت کننده در نهمین نمایشگاه بین المللی اقتصادی تهران مؤید گسترش روابط و مناسبات بازرگانی و اقتصادی ایران با کشورهای اروپایی می باشد؛ دیدار سفیر سوئیس در تهران و نایب رئیس اتاق بازرگانی اتریش با معاون بازرگانی خارجی ایران.

۴ مراسم هفته جنگ، تخصیص بودجه برای تقویت توان ارتش، طرح لبیک یا خمینی و بررسی بودجه فرهنگی و اجتماعی سال ۱۳۶۳ از مهم ترین مباحث جلسه امروز هیئت دولت بود.

۵ دیدار وزیر امور خارجه ایران با رئیس جمهور، نخست وزیر و وزیر امور خارجه چین. امضای یک موافقت نامه فرهنگی، علمی و فنی بین دو کشور؛ رادیو ایران محتوای مذاکرات ولایتی و مقامات چین را مربوط به دریافت اسلحه از چین عنوان کرد.

۶ سرپرست حجاج ایرانی در مصاحبه ای تعداد مجروحان راه پیمایی دیروز حجاج در مکه را حدود ۲۰ الی ۳۰ نفر ذکر و از عملکرد مسئولان سعودی در برخورد با حجاج ایران انتقاد کرد؛ موسوی خوئینی ها ارتباط حجاج دیگر کشورها با بعثه امام خمینی را موجب انتقال پیام انقلاب دانست؛ ملک فهد بر غیرسیاسی بودن مراسم حج تأکید کرد و تلویحاً روش ایران را در استفاده سیاسی از مناسک حج مورد انتقاد قرار داد.

۷ وزیر امور خارجه هند در مصاحبه با مجله الفبا به تلاش های هند برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق اشاره کرد؛ وزیر امور خارجه ترکیه در گفت وگو با روزنامه المدینه بر آثار منفی تداوم جنگ بر منطقه تأکید کرد؛ عضو کمیته رهبری شورای اتحادیه کارگری یوگسلاوی ضمن اعلام حمایت از کوشش های مربوط به پایان جنگ، خواستار خاتمه این جنگ شد.

۸ درپی افزایش مداخلات امریکا و نیروهای بین المللی در لبنان، نخست وزیر ایران در پایان جلسه امروز هیئت دولت ضمن واکنش به این مسئله، مواضع و عملکرد این کشورها را ضداسلامی دانست؛ سخنگوی وزارت امور خارجه هم مأموریت این نیروها را مداخله در سرنوشت سیاسی ملت لبنان و تحکیم حاکمیت وابسته به استکبار و صهیونیسم عنوان کرد.

گزارش روزشمار ۲۴/۶/۱۳۶۲

۹ فرماندهان ارتش و سپاه با برگزاری جلسه ای در مریوان راجع به سازمان رزم قرارگاهها و ادغام نیروهای فعال در عملیات والفجر۴ بحث و گفتوگو کردند؛ اعتراض فرمانده قرارگاه مقدم حمزه از افشای برخی جزئیات مربوط به عملیات در اطلاعیههای ستاد مشترک ارتش؛ در این جلسه درمورد خط حد یگان ها، تعداد قرارگاه ها و ادغام نیروها توافق و سازمان رزم قرارگاههای فرعی تحت امر قرارگاه مقدم حمزه معیّن شد.

گزارش نوبه ای - اطلاعاتی نیروهای خودی از اقدامات ارتش عراق در محدوده عملیاتی دهانه شیلر؛ عقبنشینی ارتش از ارتفاعات شمال رودخانه شیلر به ارتفاعات جنوبی رودخانه؛ انتقال ماشینآلات نظامی از دیگر جبههها به سمت منطقه جنوب شیلر و پنجوین؛ ترکیب و گسترش نیروهای عراق در منطقه بانه و

۱ مریوان. گزارشها حاکی از هوشیاری کامل عراق درخصوص حمله احتمالی ایران در دهانه شیلر است.

۲ حمله ۵ جنگنده عراقی به پادگان پیرانشهر بیش از ۷۰ زخمی برجای گذاشت؛ شهادت ۳ نفر براثر در بمباران مریوان؛ ناکامی حمله جنگندههای عراقی به سقز براثر آتش پدافند تیپ۲.

۳ سرنگونی یک هواپیمای عراقی از نوع سوخوی۲۲ در حوالی سنندج با آتش پدافند هوایی ارتش و دستگیری خلبان آن.

۴ گزارش شنود مأمور قرارگاه خاتمالانبیا(ص) درباره حمله یک گروه ۴۵ نفری از بارزانیها به یک گردان از تیپ ۵۰۴ پیاده مستقل عراق. ارتش عراق صبح امروز با استفاده از ۳ بالگرد و گردان یکم تیپ۴۲۴ پیاده به این مسئله خاتمه داد.

۵ در درگیریهای امروز نیروهای خودی با عناصر ضدانقلاب در سردشت، کوخان بانه، تلنگان کامیاران، تنگه قوچعلی باختران، جانداران مهاباد و بالو از توابع ارومیه تلفاتی به دو طرف وارد آمد؛ دستگیری یکی از چتههای حزب دمکرات در اشنویه؛ تصمیم عناصر ضدانقلاب برای حمله به شهر بوکان در روز قبل یا بعد از عید قربان؛ ورود ۶۰ نفر از عناصر حزب دمکرات و کومهله به مهاباد بهمنظور حمله به پایگاهها و تأسیسات شهر.

۶ بروز اختلاف بین سازمان مجاهدین خلق (منافقین) و حزب دمکرات با گروه کومهله.

۷ عملیات نیروهای سپاه و بسیج در جنگلهای هشتپر گیلان علیه بقایای سازمان مجاهدین خلق (منافقین)؛ در این عملیات ۱۵ نفر از اعضای سازمان کشته، ۲ نفر دستگیر و عدهای هم فراری شدند؛ گزارش ستاد مرکزی سپاه درباره تجدید حیات سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در یکی از شهرها با هدف ترور مقامات و مسئولان کشور.

۸ سران جمهوری اسلامی تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را در روند جنگ و عزم مردم و مسئولان بیتأثیر دانستند؛ رئیسجمهور دراین باره اظهار کرد که ما دربرابر قدرتهای بزرگ مرعوب نمیشویم؛ رئیس مجلس شورای اسلامی گفت که تحویل این هواپیماها بیشتر جنبه روانی دارد، اما همانگونه که موشکهای شوروی کمکی به عراق نکرد، این هواپیماها هم کاری از پیش نخواهند برد؛ نخست وزیر اقدام فرانسه را بهمثابه تجاوز فرانسه علیه ایران تعبیر کرد؛ به گفته رادیو لندن، واگذاری این هواپیماها باعث گسترش دامنه جنگ خواهد شد.

۹ سفر رئیس مجلس شورای اسلامی به استانهای کرمان، هرمزگان و سیستان و بلوچستان. شرکت در مراسم صبحگاه لشکر۸۸ زرهی زاهدان، دیدار با روحانیون سنی و شیعه و مردم زاهدان از برنامه های این سفر بود؛ رادیو اسرائیل دلیل سفر هاشمی به این استان را ناآرامیهای استان و بررسی آمادگی لشکر۸۸ برای مقابله با حملات عراق به جنوب کشور بیان کرد.

۱۰ مسئولان سپاه در جلسهای راجع به چگونگی سازماندهی و اجرای طرحهای "لبیک یا خمینی" و "مانور آزادی قدس" بحث و گفتوگو کردند.

۱۱ سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با انتشار اطلاعیهای در پاریس طرح "لبیک یا خمینی" را نوعی اجبار به شرکت در جنگ تعبیر کرد.

۱۲ وزیر امور خارجه ایران پس از پایان سفرش به چین، عازم بنگلادش (میزبان اجلاس آتی کنفرانس اسلامی) شد و با رئیسجمهور و برخی وزرای این کشور دیدار و درباره روابط دوجانبه در زمینه های فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، اوضاع غرب آسیا، لبنان و فلسطین مذاکره کرد.

ص: ۱۱۳۰

۱ توضیحات رئیس سازمان برنامه وبودجه درمورد سهمیهبندی کالاهای اساسی، عملکرد دولت، وضعیت اقتصادی کشور، برخورد با محتکران و تأثیر جنگ بر اقتصاد.

۲ گزارش رادیو اسرائیل از سخنان وزیر امور خارجه کویت درباره رایزنیهای انجامشده برای آشتی عراق و سوریه؛ روزنامه الانباء (چاپ کویت) در مقالهای درباره حل اختلافات دو کشور ابراز امیدواری کرد.

ضمیمه گزارش۳۸۹: توضیحاتی درخصوص تئوری "خط منطقه"؛ راهکار سازمان مجاهدین خلق (منافقین) برای مبارزه با جمهوری اسلامی.

ضمیمه گزارش۳۹۲: برخی از مصوبات جلسه فرماندهان و مسئولان سپاه درخصوص سازماندهی و اجرای طرح لبیک یا خمینی.

گزارش روزشمار ۲۵/۶/۱۳۶۲

۳ نخستین جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه در قرارگاه نجف برای بررسی عملیات والفجر۵ در قرارگاه ظفر سرپل ذهاب تشکیل و راجع به طرح مانور، سازمان رزم، خط حد یگانها و پیشرفت امور قرارگاه نجف بحث و گفتوگو شد؛ مشکل نبود جاده به عنوان مهمترین مشکل عملیات، لزوم استفاده بیشتر از هوانیروز را ایجاب میکند؛ در این نشست مسئولان قرارگاههای تاکتیکی نجف معرفی و مأموریت آنها نیز تعیین شد.

۴ بررسی میزان آمادگی یگانهای شرکت کننده در عملیات والفجر۴ در جلسه فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه. در این جلسه درمورد تغییرات خطوط پدافندی دشمن در دهانه شیلر و میزان پیشرفت عملکرد واحدهای بهداری، زرهی، مهندسی، تدارکات، و نیز سازمان رزم و احداث سایت موشکی گفتوگو شد.

۵ انتقال نیروهای عراقی از منطقه صلاحالدین به سلیمانیه؛ انتقال ۳۰۰ زیل، ۱۲۰ تانک و حدود ۱۵۰ نفر از سلیمانیه به سیدصادق و پنجوین؛ در حلبچه هم نیروهای دشمن به حال آمادهباش درآمدند.

۶ جنگندههای عراقی سه بار پیرانشهر را هدف حمله قرار دادند؛ ورود دو جنگنده دشمن به حریم هوایی مریوان؛ براثر شلیک مداوم توپهای عراق به سردشت یک نفر شهید و عدهای از اهالی مجروح شدند.

۷ تأیید خبر سقوط یک هواپیمای سوخوی۲۲ و اسارت خلبان آن به دست نیروهای ایرانی در اطلاعیه امروز ارتش عراق.

۸ تداوم گلوله باران آبادان وخرمشهر؛ گزارش گردان مالک اشتر از گلوله باران مواضع پیاده، سنگر نفرات و سنگر دیده بانی توپخانه دشمن.

۹ در سومین مرحله از عملیات پاکسازی شهید بروجردی در حوالی کامیاران و روانسر، ۴۰ تن از عناصر معاند کشته، تعدادی زخمی و ۲۵ نفر دستگیر شدند؛ ادامه عملیات پاکسازی محور کامیاران - مریوان و کامیاران - روانسر؛ درگیری نیروهای خودی با افراد کومه له در مریوان و کشته شدن ۱۵ تن از عناصر این گروه؛ در مهاباد نیروهای خودی در ده نقطه اقدام به ایجاد کمین کردند؛ درگیری عناصر مسلح غیرقانونی و نیروهای خودی در سنقر؛ یک خودرو در منطقه تنگیسر به کمین ضدانقلاب افتاد و همه سرنشینان آن کشته یا زخمی شدند؛ ناکامی چتهها در حمله به تأسیسات شهر نقده.

احمد سکوتوره رئیس کمیته صلح کشورهای اسلامی، از ایران و عراق درخواست کرد به جنگ پایان دهند؛ انتقاد ملک حسین از بیاعتنایی مقامات ایران به این درخواست؛ سازمانی موسوم به کمیته صلح

۱ برای خاور نزدیک در یک آگهی ایران را مسئول تداوم جنگ دانست.

۲ رئیس مجلس در سخنانی در جمع مردم زابل از نیروهای حزبالله و دلسوزان نظام دعوت کرد به مردم محروم سیستان و بلوچستان خدمت کنند؛ هاشمی رفسنجانی در چابهار نیز راجع به تکمیل منطقه اقتصادی - نظامی این شهر سخن گفت.

۳ آیتالله موسوی اردبیلی در خطبههای نمازجمعه تهران به تشریح تحولات اخیر جنگ و کمکهای کشورهای غربی به عراق پرداخت؛ خطیب نمازجمعه همچنین به موضوع تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق اشاره و اظهار کرد از این سوپراتانداردها کاری ساخته نیست.

۴ دیدار سرهنگ صیاد شیرازی و رؤسای دانشگاهها با آیت الله منتظری.

۵ رهبر لیبی با اظهار تأسف از برگزاری مراسم برائت از مشرکین ادعا کرد برای لغو این مراسم با ایران توافقهایی به عمل آمده بود؛ نخست وزیر ایران این اظهارات معمر قذافی را تکذیب کرد؛ آیتالله موسوی اردبیلی هم در خطبههای نمازجمعه تهران این ادعا را کذب محض خواند؛ رادیو اسرائیل به بررسی موضع ضدایرانی قذافی پرداخت.

۶ انعکاس خبر تحویل قریب الوقوع هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسه به عراق و واکنش مقامات ایران به این موضوع در رسانه های جمعی؛ انگلیس و دیگر متحدان غربی فرانسه این اقدام فرانسه را باعث گسترش جنگ دانسته و از این کشور درخواست کردند در تصمیم خود تجدیدنظر کند.

۷ برتری نیروهای مسلمان در درگیریهای داخلی لبنان؛ بی نتیجه ماندن تلاش های فرستادگان ویژه امریکا و عربستان در لبنان؛ برگزاری گردهمایی با حضور وزرا و نمایندگان شیعه پارلمان لبنان در بیروت و مخالفت با طرح تقسیم لبنان؛ آیتالله موسوی اردبیلی در خطبههای نمازجمعه حرکت مسلمانان لبنان را ملهم از انقلاب ایران دانست؛ آیتالله مشکینی خطیب نمازجمعه قم درگیریهای دنیای اسلام در افغانستان و لبنان را جنگ اسلام با کفر توصیف کرد.

گزارش روزشمار ۲۶/۶/۱۳۶۲

۸ یک گروهان از لشکر۸ نجف در محور سورکوه نیروهای عراقی را حین عقب نشینی مورد حمله قرار داد. در این حمله ۲۰۰ تن از نیروهای دشمن کشته یا زخمی و ۱۰ نفر به اسارت گرفته شدند، یک بالگرد هم سرنگون شد؛ اقدامات دشمن برای تحکیم مواضع خود در محور جنوبی دهانه شیلر در ده روز گذشته، اجرای آتش توپخانه خودی بر روی مواضع عراقی ها در این منطقه؛ لشکر۴ عراق در نامه ای سری به یگان های مستقر در مقابل سلیمانیه، از احتمال حمله ایران خبر داد.

۹ جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه قرارگاه مقدم حمزه برای بررسی اجرای عملیات والفجر۴. در این جلسه طرح مانور، تعداد قرارگاه های تاکتیکی عملیات، تعیین محل قرارگاه مشترک ارتش و سپاه، شناسایی مشترک، تأمین منطقه سورن، پدافند هوایی، مهندسی رزمی، بهداری و زمان اجرای عملیات مورد بررسی قرار گرفت.

۱۰ پاک سازی چند روستا در منطقه هنگ آباد در عملیات مشترک تیپ ویژه شهدا و گردان جندالله پیرانشهر. هدف این عملیات استقرار پایگاه در منطقه و آزادکردن یکی از نیروهای تیپ شهدا بود؛ در درگیری نیروهای گشتی با گروهی از عناصر مسلح غیرقانونی در بوکان، بیش از ۱۰ نفر از افراد ضدانقلاب کشته یا زخمی شدند.

۱۱ در درگیری با عناصر ضدانقلاب در سلماس، نقده، سقز و مریوان ۱۲ نفر از نیروهای خودی شهید و عده ای هم زخمی یا اسیر شدند.

۱ انفجار مین در مناطق مهاباد و سردشت؛ رهبر حزب دمکرات در سالگرد تأسیس این حزب، بر کاشت مین در معابر و جاده های مواصلاتی تأکید کرده بود.

۲ بمباران و حملات متعدد دشمن به بانه موجب شده است نیمی از ساکنان شهر را ترک کنند؛ علاوه بر بمباران، تبلیغات وسیع دشمن ازطریق رادیو و عناصر ضدانقلاب نیز از دلایل اصلی کوچ اهالی شهر عنوان شده است.

۳ هاشمی رفسنجانی در مراسم صبحگاه مشترک نیروهای مسلح در پایگاه دریایی بندرعباس راجع به اهمیت تنگه هرمز و بروز ناامنی در این تنگه گفت ارتش و نیروهای مردمی ایران هستند که راجع به امنیت یا ناامنی خلیج فارس تصمیم می گیرند.

۴ وزیر امور خارجه ایران پیش از ترک بنگلادش در گفت وگو با خبرنگاران راجع به میانجیگری برای پایان جنگ ایران و عراق مطالبی بیان کرد؛ ولایتی هنگام ورود به تهران هم درباره نتایج سفر و توافقات انجام شده با چین و بنگلادش در امور بازرگانی و فرهنگی توضیحاتی داد.

۵ هیئتی از مدیران کل وزارتخانه های امور خارجه و اقتصاد آلمان غربی به ریاست قائم مقام وزارت امور اقتصاد و دارایی این کشور و هیئت دیگری متشکل از نمایندگان مؤسسات و شرکت های بازرگانی و صنعتی وارد ایران شدند؛ سفیر لهستان در تهران به مناسبت روز ملی لهستان در نمایشگاه بین المللی بازرگانی تهران راجع به روابط اقتصادی و تجاری دو کشور سخن گفت. رئیس مرکز فلزات ایران کسب استقلال اقتصادی و سیاسی در روابط خارجی را منوط به اجرای سیاست نه شرقی نه غربی دانست.

۶ تلویزیون فرانسه در برنامه ای تفسیری ادعا کرد جلوگیری از گسترش انقلاب اسلامی به عراق و ممانعت از سقوط صدام و کاهش نفوذ روسیه در بغداد دلیل پشتیبانی تسلیحاتی فرانسه از عراق است؛ تفاسیر نشریات بین المللی درمورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، واکنش مقامات ایرانی و درخواست کشورهای غربی از فرانسه برای تجدیدنظر در تصمیم خود.

۷ نشریه فارین ریپورت در مقاله ای عملیات آتی ایران در شمالغرب، میزان تلفات و خسارات جنگ، صادرات نفت ایران و عراق، وضعیت سیاسی ایران و... را بررسی کرد.

۸ پیام تبریک جبهه آزادیبخش فلسطین برای صدام حسین به مناسبت عید سعید قربان؛ ولیعهد عربستان جنگ ایران و عراق را پس از فلسطین، بزرگترین بلای جهان اسلام خواند.

۹ خبرگزاری فرانسه به نقل از روزنامه الانباء کویت اعلام کرد وزرای امور خارجه سوریه و عراق ۵ ژوئیه سال جاری (۱۴ تیر ۱۳۶۲) در مسکو بهطور محرمانه باهم دیدار کردهاند؛ این دو مقام همچنین در حاشیه اجلاس عمومی سازمان ملل متحد در نیویورک با یکدیگر ملاقات خواهند کرد.

ضمیمه گزارش ۴۱۱: حمله نیروهای خودی به ارتش عراق در حین عقب نشینی از جنوب دهانه شیلر.

ضمیمه گزارش ۴۱۹: گزارش سفر هیئت اقتصادی و صنعتی آلمانغربی به ایران.

گزارش روزشمار ۲۷/۶/۱۳۶۲

۱۰ حملات روز گذشته و امروز نیروهای خودی به یگانهای درحال عقبنشینی دشمن در دشت شیلر که به پیشروی در خاک عراق انجامید، در رسانههای داخلی و خارجی انعکاس یافت.

۱۱ یکی از فرماندهان نیروهای مستقر در جبهه میانی هنگام شناسایی در منطقه چیلات، براثر انفجار مین شهید و چند تن نیز مجروح شدند.

۱ در ۴۸ ساعت گذشته براثر تبادل آتش در منطقه خرمشهر ۱۰ تن شهید و ۱۱ نفر مجروح شدند، گلوله باران آبادان خساراتی درپی داشت؛ مجروح شدن ۹ تن از زندانیان در منطقه عملیاتی.

۲ اقدام دولت بعث عراق به ارسال تعداد زیادی سلاح و مهمات برای احزاب دمکرات کردستان و کومهله ازطریق مرز حلبچه و طویله.

۳ دو خودرو در محور سردشت - پیرانشهر در کمین عناصر معاند گرفتار شد؛ عناصر ضدانقلاب با اجرای کمین در حوالی کامیاران، روستای میشهده بالا گنهدار پیرانشهر و جاده پایگاه گلوان نقده، تلفاتی را به نیروهای خودی وارد آوردند؛ حمله عناصر مسلح غیرقانونی به بوبکتان سقز یک شهید و ۲ مجروح برجای گذاشت؛ در کمین نیروهای خودی در حومه خوی ۴ تن از افراد ضدانقلاب کشته و تعدادی زخمی شدند؛ اقدام افراد حزب دمکرات به تهدید و اخاذی از نگهبانان یک شرکت تولیدی در ارومیه.

۴ با اجرای مرحله سوم و چهارم عملیات پاکسازی شهید بروجردی، منطقه وسیعی بین کامیاران، مریوان، اورامانات، روانسر، قروه، سنقر و باختران پاکسازی شد؛ در این عملیات تعداد زیادی از افراد ضدانقلاب کشته و عدهای هم تسلیم شدند.

۵ دیدار مقامات ارشد کشوری و لشکری با امام خمینی به مناسبت عید سعید قربان؛ ذکر نکاتی عرفانی درخصوص اعیاد قربان و فطر، فداکاری حضرت ابراهیم(س) و پیامبر اسلام، جنایات نظام دوقطبی درمورد مستضعفین عالم، خرابیهای جنگ تحمیلی، پیشنهاد صلح رئیسجمهور گینه، کمکهای تسلیحاتی روسیه و فرانسه به عراق، مسئله لبنان و نقش امریکا در بحرانهای منطقه و... از مهم ترین محورهای بیانات امام خمینی در این دیدار بود.

۶ آیتالله خامنهای در نماز عید قربان در واکنش به تحویل سلاحهای تخریبی و هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق با هدف جلوگیری از صدور نفت ایران گفت اگر نفت ایران صادر نشود، یک قطره نفت دیگر هم از خلیجفارس صادر نخواهد شد؛ انعکاس سخنان رئیسجمهور در رسانههای بینالمللی.

۷ پس از تهدیدهای مقامات ایران برای بستن تنگه هرمز، وزارت دفاع دولت فرانسه زمان تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد را به تعویق انداخت؛ گزارش مطبوعات و رسانه های گروهی جهان دراین باره.

۸ پیام تبریک رئیسجمهور به سران کشورهای اسلامی به مناسبت عید قربان؛ آیتالله خامنهای همچنین در دیدار با سفرا و کارداران کشورهای اسلامی در تهران مشکلات دنیای اسلام را ناشی از استکبار جهانی دانست و اتحاد را راهحل این مشکلات عنوان کرد؛ وی همچنین به تشریح تحولات فلسطین و لبنان پرداخت.

۹ رئیس مجلس پس از حضور در جلسه مسئولان حزب جمهوری اسلامی و آموزش وپرورش هرمزگان، در مراسم نماز عید قربان در جمع مردم راجع به توزیع عادلانه امکانات، رفع محرومیت هرمزگان و حساسیت و موقعیت راهبردی تنگه هرمز سخن گفت؛ بازدید از پایگاه نهم شکاری نیروی هوایی بندرعباس و اسکله شهید رجایی از دیگر برنامه های امروز رئیس مجلس بود.

۱۰ فرمانده ارتش خلقی عراق در سخنرانی خود در جمع نیروهای اعزامی در یکی از پادگان های استان المثنی افزایش تعداد جنگجویان ارتش خلقی را مهمترین ویژگی ارتش عراق دانست.

۱۱ وزیر مشاور در امور خارجه عمان پیش از عزیمت به نیویورک برای شرکت در نشست عمومی سازمان ملل، اظهار امیدواری کرد سازمان مذکور بتواند برای حل مسالمتآمیز جنگ ایران و عراق راهکاری بیابد.

گزارش روزشمار ۲۸/۶/۱۳۶۲

۱ مخالفت برخی از فرماندهان با اجرای عملیات در منطقه دربندیخان بهدلیل نبود جاده، عقبه نامناسب، ضعف تأمین هوایی و... ؛ درنهایت در جلسات فرماندهان قرارگاه نجف مقرر شد فرماندهی کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش دراین باره تصمیمگیری کنند.

۲ جلسه فرماندهان ارتش و سپاه قرارگاه مقدم حمزه برای تکمیل مانور عملیات والفجر۴. در این جلسه ضمن بررسی وضعیت سازمان رزم، استعداد توپخانه و... مقرر شد عملیات در دهانه شیلر با پنج قرارگاه تاکتیکی و در دو مرحله اجرا شود؛ وضعیت پدافند هوایی منطقه عملیاتی هم باتوجه به اهداف جدید معیّن شد.

۳ گزارش های نوبه ای - اطلاعاتی یگان های مستقر در جبهه شمال غرب از اقدامات دشمن در منطقه بانه تا مریوان در چهار روز اخیر. تحکیم و تثبیت مواضع پدافندی عراق در پنجوین افزایش اعزام نیرو به سیدصادق و افزایش شناسایی هوایی در محدوده قرارگاه حمزه و نجف حاکی از آمادگی و هوشیاری دشمن است.

۴ بهمنظور اجرای عملیات دریایی در شمال خلیجفارس، فرماندهان سپاه و ارتش نشست مشترکی در قرارگاه کربلا برگزار و راجع به وضعیت کلی مناطق جنوب و اجرای عملیات در ساحل غربی اروند بحث و گفتوگو کردند.

۵ نیروهای دشمن با ایجاد خاکریز و حفر کانال سرپوشیده، به تقویت استحکامات مهندسی خود در منطقه شلمچه (شرق بصره) پرداختند.

۶ انعکاس پیشروی دو روز قبل نیروهای ایران در منطقه عمومی دشت شیلر و حمله به یگانهای درحال عقبنشینی دشمن در رسانه های بین المللی.

۷ اجرای عملیات مینگذاری در عمق ۲۵ کیلومتری جاده نظامی شیندروی - حلبچه؛ انفجار این مینها تلفات و خساراتی به نیروهای دشمن وارد کرد.

۸ در حملات و کمینهای عناصر ضدانقلاب در مناطق غرب و شمالغرب کشور ۱۷ نفر از نیروهای خودی شهید و عدهای هم زخمی شدند.

۹ امام خمینی در جمع اعضای کمیته برگزاری مراسم سومین سالگرد جنگ، ضمن اینکه جنگ را موجب خیر و برکات فراوان دانست، اظهار امیدواری کرد جنگ در سال جاری پایان یابد؛ تلاش قدرتهای بزرگ برای حفظ صدام، ضداسلامیبودن حزب بعث و کمکهای تسلیحاتی قدرتها به عراق از دیگر محورهای سخنرانی امام خمینی بود.

۱۰ رئیس مجلس شورای اسلامی در پنجمین روز سفر به سه استان جنوبی کشور در جمع مردم رفسنجان درباره وضعیت جبههها، سازماندهی اقتصادی کشور و استفاده از متخصصان داخلی سخنانی ایراد کرد.

۱۱ وزیر امور خارجه فرانسه در مصاحبه با کانال ۲ تلویزیون این کشور به توجیه و دفاع از تصمیم فرانسه برای تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد و کمکهای نظامی به عراق پرداخت.

۱۲ درپی تعویق زمان تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، رسانههای بینالمللی ضمن یادآوری تهدیدات ایران برای بستن تنگه هرمز، به نگرانی دول غربی از گسترش جنگ و به خطرافتادن مهم ترین منبع انرژی اشاره کردند.

ص: ۱۱۳۵

۱ مؤسسه تحقیقاتی کنگره ایالات متحده اعلام کرد در سالهای آینده اتکای دولت امریکا به نفت وارداتی بیشتر خواهد شد و قطع صدور نفت خلیجفارس اقتصاد امریکا را متضرر خواهد کرد؛ در این گزارش سیاستهای دولت ریگان نقد شد.

۲ سازمان مجاهدین عراقی با انتشار بیانیهای تصمیم دولت فرانسه برای تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را محکوم کرد.

۳ بیانیه وزارت امور خارجه ایران به مناسبت سالگرد کشتار صبرا و شتیلا، در این بیانیه دخالت قدرتهای بینالمللی در لبنان محکوم شده است؛ یک سخنگوی سفارت امریکا دیروز در بیروت تأیید کرد که ناوگان جنگی امریکا موضع توپخانه نیروهای مسلمان در منطقه کوهستانی مرکز لبنان را گلولهباران کرده است؛ خبرگزاری رسمی شوروی اقدام ناوگان امریکا را گام تازهای درجهت افزایش مداخله در لبنان دانست؛ رئیسجمهور لبنان ایران را به دخالت نظامی در این کشور متهم کرد.

ضمیمه گزارش ۴۳۷: مشروح جلسات فرماندهان قرارگاه نجف راجع به عملیاتهای والفجر۴ و ۵.

گزارش روزشمار ۲۹/۶/۱۳۶۲

۴ در جلسه فرماندهان لشکرهای ۱۷، ۲۷ و ۳۱ سپاه با حضور فرمانده نیروی زمینی ارتش و قائم مقام فرماندهی کل سپاه در گیلان غرب، مشکلات مانور محورها در منطقه عملیاتی والفجر۵ بررسی شد. در ادامه این جلسه فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف راجع به روند آماده سازی عملیات والفجر۵ گفت و گو کردند. اختلاف در نتایج عملیات های شناسایی منطقه دربندیخان از دلایل تردید در اجرای عملیات عنوان شد. تأکید عزیز جعفری بر اجرای هم زمان علمیات های والفجر۴ و ۵.

۵ جلسه فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه برای هماهنگی نهایی اجرای مانور عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر و ادغام نیروهای ارتش و سپاه . در این جلسه توافق شد قرارگاه مشترک بین نیروهای سپاه و ارتش در محورهای حمزه۱ و حمزه۴ تشکیل شود.

۶ جنگنده های عراقی امروز در چند نوبت به آسمان مریوان و سروآباد (حوالی مریوان) تجاوز کردند، اما براثر پدافند نیروهای خودی گریختند.

۷ درگیری یک گروه گشتی متشکل از نیروهای سپاه و ارتش و گروه بارزانی با عده ای از نیروهای عراقی در ارتفاعات گردقو؛ عملیات افراد اتحادیه میهنی کردستان عراق (طالبانی ها) علیه نیروهای عراقی.

۸ ابلاغ دستورالعمل تشکیل قرارگاه های قدس به فرماندهان مناطق یازده گانه سپاه در راستای اجرای طرح "لبیک یا خمینی."

۹ در عملیات پاک سازی و درگیری با ضدانقلاب در محورهای سقز - مهاباد، سقز - دیواندره و حوالی سردشت ۱۲ نفر از عناصر مسلح غیرقانونی کشته و از نیروهای خودی هم ۱۰ نفر شهید و عده ای مجروح شدند.

دیدار سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق و سایر اعضای این مجلس با امام خمینی به مناسبت فرارسیدن چهارمین سالگرد جنگ ایران و عراق. ضرورت داشتن اخلاص و وحدت برای مبارزه با رژیم بعث و تشکیل حکومت اسلامی در عراق، معرفی اتحاد مردم به عنوان یکی از دلایل پیروزی انقلاب اسلامی ایران، اشاره به سبعیت و جنایات حاکمان بعث عراق و ناکامی ابرقدرت ها در حفظ شاه ایران و صدام از محورهای سخنان امام خمینی در این دیدار بود؛ بیانیه مجلس اعلای

۱ انقلاب اسلامی عراق در محکومیت تجاوز عراق و حمایت قدرت های شرق و غرب از عراق.

۲ رئیس مجلس شورای اسلامی در آخرین روز سفر به سه استان جنوبی کشور (سیستان و بلوچستان، کرمان و هرمزگان) راجع به مسائل و مشکلات این سه استان و تحلیل جنگ سه ساله سخن گفت. وی در بازگشت به تهران سفر خود را مثبت و مفید ارزیابی و ضمن اشاره به راه های محرومیت زدایی سه استان بر اهمیت امنیت خلیج فارس و تنگه هرمز تأکید کرد.

۳ دیدار وزیر صنایع الکترونیک و الکتروتکنیک آلمان شرقی با وزیر امور خارجه و رئیس سازمان برنامه وبودجه ایران.

۴ وزیر مشاور در امور خارجه امارات متحده عربی در مصاحبه با روزنامه الجزیره از تداوم تلاش شورای همکاری خلیج فارس برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق خبر داد.

۵ بازتاب موضوع تحویل قریب الوقوع هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق و تأثیر این امر بر جنگ ایران و عراق در رسانه های جهان. به نوشته نشریات فرانسه این هواپیماها ۳۰ یا ۳۱ شهریور به صورت قطعات یدکی به عراق تحویل داده خواهد شد.

۶ رادیو بی بی سی در گزارشی تفسیری ضمن اعلام تاریخ ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ به عنوان زمان آغاز جنگ، عراق را آغازگر جنگ و ایران را مسئول تداوم آن معرفی کرد. در این گزارش اوضاع سیاسی و اجتماعی ایران بعد از انقلاب و ادامه جنگ بعد از آزادی خرمشهر بررسی شد.

ضمیمه گزارش۴۵۲: اظهارات فرماندهان لشکرهای ۳۱، ۱۷ و ۲۷ سپاه درخصوص مشکلات منطقه عملیات والفجر۵.

ضمیمه گزارش۱۱: تحلیل روزنامه کیهان از ابعاد مختلف واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق.

گزارش روزشمار ۳۰/۶/۱۳۶۲

۷ ابلاغ دستور اجرای قطعی عملیات والفجر۵، فرماندهان ارتش و سپاه امروز درباره تأمین پوشش هوایی منطقه عملیات، تهیه مواد منفجره، نفربر، قاطر و دستگاه های مهندسی تصمیم گیری و تغییرات موقعیت دشمن را بررسی کردند.

۸ نگرانی فرماندهان سپاه درمورد مشکلاتی مانند نبود جاده و پشتیبانی هوایی باوجود قطعی شدن اجرای عملیات والفجر۵؛ تعیین محدوده خط فجر برای مرحله اول عملیات ازسوی فرمانده قرارگاه نجف؛ عزیز جعفری موقعیت جغرافیایی منطقه عملیات را دلیل اصلی اتکای این عملیات به هوانیروز دانست.

۹ فرمانده قرارگاه مقدم حمزه آخرین وضعیت عملیات والفجر۴، نحوه ادغام نیروها، تعیین قرارگاه های تاکتیکی و مأموریت هر قرارگاه را برای جانشین نیروی زمینی ارتش و قائم مقام فرماندهی کل سپاه تشریح کرد.

۱۰ جلسات فرماندهان ارشد قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و حمزه سیدالشهدا به منظور آماده سازی عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر؛ در دو جلسه ای که با حضور قائم مقام فرماندهی کل سپاه برگزار شد، مشکلات لشکرهای ۱۴ امام حسین(ع) و ۸ نجف، نحوه ادغام نیروهای سپاه و ارتش بررسی شد. همچنین مشکلات و نحوه پشتیبانی قرارگاه حمزه سیدالشهدا (ارومیه) از قرارگاه مقدم حمزه (مریوان) مورد بررسی قرار گرفت.

۱۱ فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه، لشکر۱۴ امام حسین(ع) و لشکر۸ نجف در جلسه ای با حضور قائم مقام فرماندهی کل سپاه، به تحلیل و بررسی دلایل عقب نشینی تدریجی ارتش عراق از محور شمالی دهانه شیلر پرداختند.

۱ حمله عناصر مسلح غیرقانونی به نیروهای تأمین جاده ستون عملیاتی چره در آذربایجان غربی؛ درگیری نیروهای تأمین پایگاه بخلو (در حوالی سقز) با عوامل ضدانقلاب؛ درگیری های بدون تلفات دیگری نیز در اطراف سنندج، سردشت، بانه و خوی روی داد.

۲ حزب دمکرات کردستان ایران به منظور جلوگیری از تسلیم شدن عناصر این حزب به نیروهای خودی، اخطار کرد افراد تسلیم شده را ربوده و به سختی مجازات خواهد کرد.

۳ فرمانده هوانیروز به مناسبت هفته جنگ به تشریح نقش و اقدامات این نیرو در طول جنگ پرداخت؛ توضیحات فرمانده سپاه منطقه ۱۰ (تهران) راجع به برنامه های هفته جنگ، طرح لبیک یا خمینی، بسیج و امنیت شهر تهران و گشت ثارالله.

۴ حجت الاسلام محسن دعاگو، که ازسوی رئیس جمهور برای بررسی مشکلات مریوان به این شهر سفر کرده بود، در مصاحبه ای با روزنامه اطلاعات ضمن تشریح اوضاع و خسارات واردشده به این شهر براثر بمباران های مکرر خواستار بسیج عمومی برای یاری رساندن به مردم مریوان شد.

۵ وزارت نفت در اطلاعیه ای اعلام کرد چاه شماره ۳ حوزه نفتی نوروز تعمیر و نشت آن متوقف شد. این خبر در رسانه های خارجی هم انعکاس یافت.

۶ جمعی از کارگران و عوامل مهار نشت و تعمیر چاه نفت نوروز با امام خمینی و نخست وزیر دیدار کردند. امام خمینی بعد معنوی این اقدام را مهم تر از بعد مادی آن دانست و آن را نشانه خودباوری و استقلال از امریکا و دیگر ابرقدرت ها برشمرد. نخست وزیر هم اهمیت معنوی این موفقیت را بیش از بعد اقتصادی آن توصیف کرد.

۷ تحلیل خبرگزاری رویتر درباره امکان عملی کردن تهدید مقامات ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز درصورت تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و پیامدها و واکنش های احتمالی به این اقدام.

۸ گزارش رسانه های بین المللی درخصوص تحویل قریب الوقوع هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و میانجیگری الجزایر و کشورهای غربی برای جلوگیری از این اقدام فرانسه، پایان دوره آموزشی خلبانان عراقی و تهدید ایران به بستن تنگه هرمز.

۹ تظاهرات عده ای از عراقیان مقیم ایران و اعضای مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در اعتراض به سیاست فرانسه و تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق؛ رادیو صدای امریکا خبر داد گروهی از مخالفان حکومت ایران موسوم به جبهه آزادی ایران از فرانسه خواسته اند که از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق خودداری کند.

۱۰ تحلیل رسانه های بین المللی درباره جنگ ایران و عراق. در بیشتر این تحلیل ها عراق آغازگر و ایران مسئول تداوم جنگ معرفی شد.

۱۱ وزارت امور خارجه عربستان در بیانیه ای از سفارتخانه های خود خواست که به دلیل اوضاع کنونی ملت عراق از برگزاری جشن ملی سعودی خودداری کنند؛ درخواست روزنامه الثوره (ارگان حزب بعث عراق) از سازمان های بین المللی برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق؛ یک مقام بلندپایه عراقی مدعی شد باوجود توانایی عراق برای ادامه جنگ، این کشور خواهان صلح است.

۱۲ رئیس دایره سیاسی وزارت امور خارجه سوئد و دستیار اولاف پالمه در یک مصاحبه مطبوعاتی راجع به اجلاس امنیت اروپا، سیاست خارجی سوئد و اروپا، اوضاع غرب آسیا، جنگ ایران و عراق و نقش سازمان ملل دراین زمینه سخنانی بیان کرد.

گزارش روزشمار ۳۱/۶/۱۳۶۲

۱ حضور فرمانده قرارگاه نجف در مقر لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) و بررسی شناسایی های انجام شده و چگونگی تدارک نیروهای این لشکر برای اجرای عملیات والفجر۵.

۲ به منظور بررسی مشکلات اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر، قائم مقام فرماندهی کل سپاه و برخی فرماندهان ارتش و سپاه با حضور در محور شمال دهانه شیلر، درمورد مناطق تخلیه شده و مشکلات اقدام مشترک سپاه و ارتش در این منطقه توجیه شدند.

۳ گزارش منابع خودی از اقدامات ارتش عراق در جبهه شمال غرب به منظور جلوگیری از اجرای عملیات آتی ایران در دهانه شیلر؛ افزایش اقدامات مهندسی عراق در پنجوین به دلیل شایعه حمله ایران از منطقه بانه.

۴ انتشار گزارش هایی از احتمال استفاده عراق از سلاح های شیمیایی در حملات توپخانه ای اخیرش به شمال سردشت و اطراف خرمشهر.

۵ گزارش استانداری کردستان درباره تلفات و خسارات واردآمده به مریوان براثر بمباران جنگنده های عراق و نیز میزان درگیری ها و وضعیت نیروهای خودی و عناصر ضدانقلاب در استان کردستان در ماه های مرداد و شهریور سال جاری.

۶ درپی تداوم بمباران های مریوان، سردشت و پیرانشهر، کاردار موقت هیئت نمایندگی دائمی ایران در سازمان ملل متحد در نامه ای به دبیرکل این سازمان ضمن تشریح تجاوزات عراق به نقاط مسکونی ایران، بر حق ایران برای استفاده از هرگونه ابزار تلافی جویانه تأکید کرد.

۷ در ادامه عملیات پاک سازی منطقه منگور، عناصر ضدانقلاب سنگرهای خود را تخلیه و با دادن تلفات و خساراتی فرار کردند؛ جمع آوری ۴۵ قبضه اسلحه از ضدانقلاب در جریان عملیات شهید بهادر محرمی که از ۲۹ شهریور در حوالی ارومیه آغاز شده بود؛ پاک سازی چند روستا در بوکان.

۸ اقدام سازمان مجاهدین خلق (منافقین) به تهیه لباس فرم پاسداری با هدف نفوذ به مراکز انقلابی و نظامی و انجام اقدامات تروریستی و خرابکارانه؛ زخمی شدن یک نفر در خرم آباد به دست مهاجمی که لباس بسیج به تن کرده بود؛ سرقت چند رأس گوسفند در ازنا توسط چند سارق ملبس به لباس سپاه.

۹ امام خمینی در پیامی به مناسبت سومین سالگرد جنگ، نتیجه عملکرد عراق را شکست های پیاپی و جنایت علیه زنان و کودکان ذکر کرده و کمک های ابرقدرت ها به عراق را بی فایده خواندند. ایشان افزودند: این جنگ تا سقوط حزب بعث عراق ادامه خواهد یافت. واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد و همکاری سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با عراق از دیگر محورهای این پیام بود.

۱۰ اطلاعیه مشترک ارتش و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به مناسبت آغاز چهارمین سال جنگ. در این اطلاعیه جنگ مهم ترین ابزار استکبار جهانی برای نابودی انقلاب اسلامی، تقویت رژیم صهیونیستی و سرکوب نهضت اسلامی معرفی شد؛ فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق در اطلاعیه ای امروز را سومین سالگرد آغاز جنگ عراق و ایران اعلام کرد.

۱۱ مصاحبه رئیس جمهور با نشریه پیام انقلاب به مناسبت سالروز آغاز جنگ؛ نخست وزیر در جمع اعضای کانون انجمن های اسلامی کارخانجات قزوین به بررسی ابعاد مختلف جنگ پرداخت و موضع خبرگزاری ها را دراین باره یک جانبه و به نفع عراق توصیف کرد؛ آیت الله منتظری در مصاحبه ای جنگ را جنگ تحمیلی ابرقدرت ها علیه ایران دانست که از ترس صدور پیام انقلاب به راه انداخته شده است.

۱ در مراسم اولین روز هفته جنگ رئیس جمهور با تأکید بر لزوم تفکیک بین متجاوز و مدافع، شرایط پایان جنگ را پاک سازی سرزمین های اسلامی، دریافت غرامت و مجازات متجاوز عنوان کرد. وی همچنین موضع ایران علیه رژیم اشغالگر قدس را تغییرناپذیر خواند.

۲ اجرای مانور عملیاتی والفجر در مصلای تهران در روز اول هفته جنگ؛ برگزاری مراسم رژه نیروهای مسلح در میان استقبال مردم در شهرهای مختلف کشور؛ این درحالی بود که علی امینی رهبر جبهه نجات ایران در بیانیه ای از مردم خواسته بود به منظور ابراز مخالفت با ادامه جنگ، دست به مقاومت منفی بزنند.

۳ مصاحبه سرپرست گروه مهارکننده چاه شماره ۳ حوزه نفتی نوروز با روزنامه کیهان و تشریح مراحل توقف نشت نفت توسط عوامل ایرانی؛ این عملیات در مدت سه ماه و دوازده روز و با هزینه ده میلیون تومان انجام شد؛ بی بی سی و خبرگزاری رویتر به اهمیت زیست محیطی این اقدام اشاره کردند؛ رادیو بغداد مدعی شد خبر مهار چاه نفت نوروز صحت ندارد.

۴ گزارش سرپرست و قائم مقام جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی درباره، عملکرد این ارگان در طول سه سال جنگ در زمینه های امداد، بسیج نیروهای مردمی، تهیه وسایل امدادی، دارویی و خدماتی، رسیدگی به امور اسرا، مفقودان و معلولان.

۵ رادیو صدای امریکا از مذاکرات تسلیحاتی ایران و چین در سفر اخیر هیئت ایرانی به پکن خبر داد. در این گزارش ادعا شده که کره شمالی واسطه انتقال سلاح به ایران است.

۶ گزارش رادیو مسقط به نقل از نماینده دائمی امریکا در سازمان ملل متحد، درباره تلاش های دیپلماتیک امریکا برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق. تأکید رئیس دوره ای جنبش عدم تعهد بر ادامه تلاش این سازمان برای برقراری صلح بین ایران و عراق.

۷ انتشار تحلیل هایی در مطبوعات و رسانه های جهان درباره جنگ ایران و عراق در آستانه چهارمین سال این جنگ.

۸ متن و حواشی مصاحبه تلویزیون فرانسه با اسرای ایرانی در اردوگاه های عراق که به دلیل بی حجابی مصاحبه کننده زن این تلویزیون به برنامه ای جنجالی تبدیل شده بود، از صداوسیمای جمهوری اسلامی پخش شد.

گزارش روزشمار ۱/۷/۱۳۶۲

۹ تعدادی از نیروهای شناسایی لشکر۱۴ امام حسین(ع) روی ارتفاع کله اسبی با یک گروهان از تیپ۴۲۴ ارتش عراق مواجه شدند. این گروهان عراقی درقالب گشت شناسایی رزمی و با هدف تأمین قله سورن به منظور استقرار گردان۳ تیپ۴۲۴ ارتش عراق از محدوده بانی بنوک به ارتفاعات سورن نفوذ کرده بودند؛ فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) با اعتقاد به اینکه دشمن درصدد تصرف این منطقه است، اقدام به ارزیابی شناسایی های انجام شده برای بازپس گیری سورن کرد.

۱۰ جلسه فرماندهان ارشد قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه به منظور بررسی مشکلات لشکرهای۴۱ ثارالله(ع)، ۲۵ کربلا و تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع). ادغام نیروها، کمبودهای پشتیبانی و زرهی از مهم ترین مشکلات این یگان ها اعلام شد.

۱۱ در ۴۸ ساعت گذشته، آبادان و خرمشهر هدف سلاح های سبک و سنگین عراق قرار داشتند. در این مدت ۱۸ نظامی و یک غیرنظامی مجروح و چند باب منزل مسکونی و درمانگاه تخریب شد.

۱ در درگیری نیروهای خودی با عناصر ضدانقلاب در پایگاه بردوک صومای ارومیه و منطقه اورتونوس تلفات و خساراتی به دو طرف وارد آمد؛ افراد ضدانقلاب با حمله به روستای دیدان آذربایجان غربی اعضای یک خانواده را ربودند.

۲ ابلاغ طرح "بنیان مرصوص" ازسوی فرماندهی کل سپاه به واحدهای تابعه به منظور تحکیم و تقویت نظم و انضباط در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

۳ محورهای سخنان رئیس مجلس شورای اسلامی در خطبه های نمازجمعه تهران: بازدید از سه استان جنوبی کشور و لزوم محرومیت زدایی این منطقه، هفته جنگ، صدور انقلاب، هیئت های صلح، وضعیت بنادر، شرایط ایران برای پذیرش آتش بس، واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و جنگ روانی علیه ایران، بستن تنگه هرمز، تعمیر لوله های چاه نفت نوروز و عقب نشینی عراق از ارتفاعات مرزی شمال مریوان.

۴ فرمانده نیروی زمینی ارتش به عنوان سخنران پیش از خطبه های نمازجمعه تهران، به تحلیل وضعیت جنگ در سه سال گذشته، اوضاع جبهه ها و وحدت و هماهنگی نیروهای مسلح پرداخت.

۵ رادیو صدای امریکا، بی بی سی، خبرگزاری آلمان، روزنامه گونش ترکیه و رادیو اسرائیل با اشاره به محتوای پیام دیروز امام خمینی و خطبه های نمازجمعه تهران، بار دیگر تهدید ایران به بستن تنگه هرمز درصورت تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را بازتاب دادند؛ خبرگزاری آلمان غربی از منامه خبر داد شورای همکاری خلیج فارس به منظور کاهش اهمیت راهبردی تنگه هرمز درصدد ساخت یک خط لوله نفتی از صحرای عربستان تا دریای عرب است.

۶ ولیعهد امارات متحده عربی اعلام کرد کشورهای شورای همکاری خلیج فارس در آینده نزدیک یک مانور نظامی با اسم رمز "سپر جزیره" در صحرای امارات متحده عربی برگزار خواهند کرد. هدف این مانور که مدت آن سه هفته خواهد بود، تأمین امنیت خلیج فارس بدون سرپرستی، مداخله و حمایت خارجی اعلام شد.

۷ روزنامه گون آیدین (چاپ ترکیه) به بررسی میزان کمک های تسلیحاتی فرانسه به عراق و دیگر کشورهای عربی پرداخت و فرانسه را برنده واقعی جنگ ایران و عراق دانست. هفته نامه نوول آبزرور پاریس پیامد واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق را بررسی کرد. گزارش تحلیلی رادیو کلن درباره مواضع فرانسه در قبال اوضاع داخلی چاد، بحران لبنان و جنگ ایران و عراق. هفته نامه افریقای جوان در مقاله ای تحت عنوان "فرانسه در جبهه عراق" به تحلیل روابط ایران و فرانسه پرداخت.

۸ تظاهرات گروهی از عراقی های مقیم سوریه در اعتراض به سیاست های فرانسه، رادیو امریکا و رادیو بی بی سی تظاهرکنندگان را سوری ها و ایرانی های مقیم سوریه معرفی کردند.

گزارش روزشمار ۲/۷/۱۳۶۲

۹ نیروهای لشکر۱۴ امام حسین(ع) بعد از انجام شناسایی های دقیق برای بازپس گیری ارتفاع چاله سبز و تپه کله اسبی وارد عمل شدند. در این عملیات مسئول اطلاعات - عملیات لشکر به شهادت رسید، همچنین بیش از نیمی از نیروهای دشمن کشته، ۲ نفر اسیر و عده ای مجروح شدند و تجهیزات زیادی هم به غنیمت گرفته شد؛ اقدام عراق برای بازپس گیری این ارتفاعات ناکام ماند؛ تأکید سپاه یکم ارتش عراق به لشکر۴ این کشور برای تأمین فوری منطقه حلبچه و ارتفاعات سورن.

۱ حضور فرمانـده قرارگاه نجف در مقر لشـکر ۳۱ عاشورا به منظور بررسـی شـناسایی های انجام شده و مشـکلات این لشـکر برای اجرای عملیات والفجر۵. صعب العبور بودن راه ها، نبود تضـمین پیشگیری از هوشیاری دشمن، ضرورت وجود مهتاب برای عبور نیروها، نبود راهکار برای شاخ کیله و نداشتن شناسایی در سمت راست بمو از مهم ترین مشکلاتی بود که فرمانده لشکر عاشورا به آن اشاره کرد.

۲ معـاون عملیـات قرارگـاه خاتم الانبیا(ص) در گفت وگو با قائم مقام فرمانـدهی کل سـپاه، حضور فرمانـدهی کل سپاه و فرمانـده نیروی زمینی ارتش را باتوجه به محـدودیت زمانی و کمبود نیرو، عاملی مهم در تسـریع روند آماده سازی عملیات دهانه شـیلر برشـمرد. در این نشـست دونفره درباره طرح مانور عملیات والفجر۴ نیز بحث و تبادل نظر شد.

۳ ادامه حملات هوایی عراق در جبهه شـمالی: بمباران اطراف دکل مخابرات و ژانـدارمری مریوان توسط جنگنـده های عراقی؛ تجاوز هواپیماهای عراقی به حریم هوایی بانه در چندین نوبت.

۴ درگیری چته های حزب دمکرات با گروه کمین پاسـگاه دربند؛ در درگیری نیروهای خودی با عناصـر مسـلح غیرقانونی در حوالی ارومیه، یک نفر از نیروهای خودی شهید شد و از مهاجمان هم ۷ نفر کشته شدند.

۵ در قطعنامه گردهمایی سراسری روحانیون اهل سـنت مناطق کردنشین که به مناسـبت هفته جنگ در ارومیه و با حضور عـده ای از نماینـدگان مجلس برگزار شد، مسائلی مانند وحدت مسلمانان، چگونگی برخورد با اشرار و فریب خوردگان نادم مطرح شد.

۶ پس از سـخنان دیروز رئیس مجلس شـورای اسـلامی در خطبه هـای نمـازجمعه راجع به توانـایی ایران برای بسـتن تنگه هرمز، امروز عـده ای از رزمندگان لشکر۱۴ امام حسین(ع) در نامه ای به رئیس مجلس آمادگی خود را برای انجام این کار اعلام کردند.

۷ اعزام کاروان حامل کمک های غیرنقدی انجمن های اسلامی اصناف بازار تهران از محل مسجد امام خمینی به جبهه های جنگ.

۸ توضـیحات معـاون دانشـجویی وزارت فرهنـگ و آموزش عـالی درخصوص اقـدامات انجـام شـده برای شـرکت رزمنـدگان در آزمون ورودی دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی.

۹ مصـاحبه معـاون حفـظ و احیـای میراث فرهنگی وزارت آموزش عالی درباره خسارات واردآمـده به آثار تاریخی و فرهنگی ایران ازجمله موزه آبادان، شهر تاریخی شوش، هفت تپه و دیگر ابنیه تاریخی خوزستان براثر حملات رژیم عراق.

۱۰ فرمانـدهان نیروهـای سه گـانه ارتش در مصـاحبه هـایی جـداگانه به تشریح اوضاع جبهه های جنگ، عملکرد نیروهای تحت امر خود و ادامه جنگ پرداختند.

۱۱ به مناسـبت هفته جنگ رئیس اداره عقیدتی - سیاسی ارتش پیامدهای عملیات والفجر۲ بر وضعیت گروهک های ضدانقلاب را تشریح کرد؛ فرمانـده ارتش در قرارگـاه حمزه سیدالشـهدا نیز در گفت وگـو بـا خـبرگزاری جمهوری اسـلامی بزرگ ترین نعمت و برکت جنگ را اتحـاد و همـاهنگی نیروهـای مسـلح و مردم عنـوان کرد؛ فرمانـده ژانـدارمری راجع به پایگـاه هـای آزادشـده از تصرف دشـمن و تـأثیر جنگ بر ساختـار ژاندارمری توضیحاتی داد.

۱۲ عراق بـاوجود تکـذیب اولیه، امروز خـبر مهـار چـاه نفتی نوروز را تأییـد کرد؛ توضـیحات وزیر نفت و مـدیرعامل شـرکت نفت فلاـت قـاره و سرپرست گروه مهارکننده چاه نفتی درباره چگونگی و مراحل این عملیات و پیامدهای بین المللی آن.

۱ درپی اخبار مربوط به نزدیک شدن زمان واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق، نشریات نیویورک تایمز، فیگارو و هفته نامه اکونومیست به بررسی پیامدهای این اقدام، واکنش ایران به آن و تأثیر بسته شدن تنگه هرمز بر بازار جهانی نفت پرداختند.

۲ سخنگوی دادگاه بین الملل اسلامی اعلام کرد که دولت عراق تا ۱۵ آبان ماه جاری فرصت دارد برای بررسی ادعاهایش علیه ایران از اعضای این دادگاه دعوت کند و درصورت عدم آمادگی عراق این دادگاه گزارش خود را رسماً اعلام خواهد کرد.

۳ رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در آستانه سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد، از دبیرکل این سازمان درخواست کرد طرح صلح شورای ملی مقاومت در مجمع عمومی این سازمان مطرح و ضمن محکوم کردن ایران به عنوان عامل تداوم جنگ، برای پایان دادن به این جنگ چاره جویی شود.

۴ گروهی از مسلمانان انگلیس به دعوت انجمن اسلامی دانشجویان عراقی مقیم انگلیس و ایرلند، در مرکز لندن در اعتراض به سیاست های عراق و فرانسه تظاهراتی برگزار کردند.

۵ روزنامه الانباء کویت با اعلام خبر ملاقات رؤسای جمهور سوریه و عراق در ریاض در آینده نزدیک، افزود محل دیدار وزرای امور خارجه این دو کشور را کویت تعیین خواهد کرد.

گزارش روزشمار ۳/۷/۱۳۶۲

۶ درپی حضور فرماندهی کل سپاه در جلسات فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه و گزارش یگان های مأمور اجرای عملیات در منطقه دهانه شیلر از اقدامات انجام شده درزمینه آماده سازی و مشکلات پیش روی این عملیات، تغییراتی در مانور عملیات والفجر۴ در نظر گرفته شد.

۷ در بخش دوم جلسه امروز فرماندهی کل سپاه با فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه، رضایی بر لزوم گسترش مانور عملیات والفجر۴ در کل منطقه دهانه شیلر تأکید کرد. تمرکز توان بر روی سورن و حذف محورهای پنجوین و مارو از نکات مورد نظر فرمانده سپاه بود. به دنبال مخالفت برخی فرماندهان با این پیشنهاد، مقرر شد به صورت موقت بر روی پیشنهاد فرمانده کل سپاه تأمل و تمرکز شود.

۸ برگزاری جلسه فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و قرارگاه نجف با حضور محسن رضایی به منظور بررسی مانور عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان در دو بخش یگانی و قرارگاهی؛ در این جلسه لشکرهای تابعه به ارائه گزارش اقدامات خود در منطقه دربندیخان و مشکلات موجود پرداختند؛ محدودیت راه ها برای تدارک نیروها، حضور جدی ضدانقلاب در منطقه و کمبود نیرو از مشکلات مطرح شده بود. در این جلسه تغییراتی در مانور عملیات ایجاد شد.

۹ در بخش دوم جلسه فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف با فرماندهی کل سپاه مشکل کمبود جاده در منطقه دربندیخان و اتکا به هوانیروز از مهم ترین مشکلات پیش روی عملیات والفجر۵ عنوان و بر تلاش برای احداث جاده تأکید شد.

۱۰ فرمانده قرارگاه نجف در جلسه ای با فرماندهان لشکر۱۷ علی بن ابی طالب(ع) شناسایی های انجام شده در منطقه عملیاتی والفجر۵ را بررسی کرد؛ هدف این عملیات (ضربه اقتصادی به عراق، بستن جاده سلیمانیه - خانقین و راه ورودی ضدانقلاب)، مشکلات عملیات (نبود جاده و حضور ضدانقلاب در منطقه) و نحوه تدارک نیروها از مباحث مطرح شده در جلسه بود؛ تأکید فرمانده قرارگاه نجف بر نزدیک ترشدن شناسایی ها به مواضع دشمن.

۱ تشکیل جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه در قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش در باختران. حضور کمرنگ فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) در منطقه عملیات، کمبود نیرو و تجهیزات ترابری، اطلاع دشمن از عملیات ایران و حضور پررنگ ضدانقلاب از دلایل تعویق اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر ذکر شد؛ جابه جایی های گسترده نیروها، نبود ادوات ترابری، استفاده از نیروها برای مقابله با ضدانقلاب و اختلالات ناشی از بمباران های عراق از مشکلات عمده ارتش در تأمین نیرو بود. در این جلسه راجع به عملیات در محورهای پنجوین و سورن نیز بحث و گفت وگو شد.

۲ ارتش عراق درپی اطلاع از همکاری معارضین عراقی با نیروهای ایرانی در منطقه سیدصادق به روستای شیرمر در شمال احمدآوا حمله کرد. در این حمله عده ای از نیروهای طرف دار ایران کشته شدند و دیده بان نفوذی ایران اسیر و به پادگان سیدصادق منتقل شد. شلیک توپخانه ایران به سمت این پادگان به کشته شدن ۲۷ عراقی انجامید. مجاهدین عراقی ۲ تن از فرماندهان تیپ های ۶۶ و ۶۷ سپاه یکم ارتش عراق را به هلاکت رساندند.

۳ نیروهای خودی در یک عملیات برون مرزی در محور شمال غرب، علاوه بر قطع جاده تدارکاتی سیدصادق - حلبچه به پادگان سراب سلیمان عراق حمله کردند. در این حمله ۵۵ خودرو، ۲ بالگرد و ۱۲ آمبولانس منهدم شد و ۱۷۵ نفر از نیروهای دشمن هم کشته و ۴۰ تن از آنها زخمی شدند.

۴ اجرای عملیات مشترک سپاه و ارتش در منطقه بنگوین، دراین عملیات که در محورهای حاج ماميان، رفته و بازرگان اجرا شد، بیش از ۲۵ روستا پاک سازی و تعداد زیادی اسلحه، یک انبار بزرگ تدارکاتی و ده ها خودرو به غنیمت گرفته شد.

۵ حمله افراد حزب دمکرات و کومه له به دو خودروی نیروهای خودی در محور باختران - کامیاران ۱۳ شهید و ۲۵ مجروح برجای گذاشت؛ به آتش کشیده شدن یک دستگاه کامیون حامل کپسول گاز و یک دستگاه تویوتا در منطقه کوسه کهریز به دست مهاجمان؛ برخورد یک کمپرسی با مین در محور سقز - بسطام؛ وقوع چند درگیری میان نیروهای خودی و عناصر ضدانقلاب در حوالی سقز، بانه و دیواندره.

۶ بازدید هیئت اعزامی کمیته صلیب سرخ جهانی به همراه رئیس این کمیته از مناطق بمباران شده آبادان.

۷ دولت دانمارک سه فروند کشتی به عراق فروخت که دو فروند تحویل این کشور شده و یک فروند دیگر تا چند روز آینده به عراق داده خواهد شد. عرشه این کشتی ها قابلیت فرود بالگرد دارد.

۸ محورهای سخنان رئیس جمهور در جمع اسرای عراقی: برادری و قرابت های فرهنگی و مذهبی دو ملت ایران و عراق، تلاش صدام برای رهبری دنیای عرب و ژاندارمی خلیج فارس، نقش ابرقدرت ها در شروع جنگ، تلاش حکومت بعث برای قومی جلوه دادن جنگ، شروط سه گانه ایران برای پایان دادن به جنگ (اخراج نیروهای عراقی از خاک ایران، محاکمه متجاوز و پرداخت غرامت)، مسئله فلسطین و لبنان. پیش از رئیس جمهور، یکی از افسران اسیر عراقی هم راجع به جنگ و سابقه تجاوزات نظامی عراق سخنرانی کرد.

۹ تظاهرات گروهی از اسرا و معاودین عراقی به مناسبت چهارمین روز هفته جنگ در تهران و ساری. محمدباقر حکیم در سخنانی در این مراسم بر تلاش برای پیروزی انقلاب اسلامی عراق و گرفتن انتقام شهید صدر و خانواده حکیم و دیگر شهدای عراقی تأکید کرد.

سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق به مناسبت چهارمین روز هفته جنگ (روز انقلاب اسلامی عراق) با شرکت در یک مصاحبه مطبوعاتی و رادیو تلویزیونی و انجام مصاحبه ای اختصاصی با روزنامه کیهان،

۱ بر ادامه مبارزه علیه رژیم بعث تأکید کرد و درمورد مسائلی نظیر تشکیلات جدید مجلس اعلا، لزوم و آثار برگزاری مراسم هفته جنگ، تحویل سوپراتاندارد‌ها به عراق، روابط اخیر عراق و امریکا و... اظهارنظر کرد.

۲ گزارش معاونت عملیاتی نیروی دریایی ارتش درمورد مانور "سپر جزیره"؛ اهداف این مانور تشکیل نیروی دفاعی مشترک و هماهنگی در زمینه های تسلیحاتی، تثبیت امنیت و استقلال کشورهای عضو شورا، جلوگیری از مداخله ابرقدرت ها در خلیج فارس و دفع دشمن از منطقه درصورت مداخله در یکی از کشورهای عضو عنوان شده است.

۳ قائم مقام وزارت امور خارجه در گفت وگو با روزنامه کیهان راجع به اوضاع داخلی پاکستان، توسعه روابط اقتصادی با ژاپن و بازار مشترک اروپا و نیز مسئله مهاجران افغان مطالبی بیان کرد.

۴ رئیس سازمان برنامه وبودجه و وزرای نیرو و راه و ترابری در مصاحبه هایی به بیان برنامه های اقتصاد جنگی و فعالیت های عمرانی در وضعیت جنگی کشور و عملکرد دولت در طول سه سال جنگ پرداختند.

۵ رادیو مسکو به نقل از نشریه تایم مدعی شد: باوجود تحریم تسلیحاتی ایران سیلی از سلاح های امریکایی ازطریق نمایندگان کاذب بین المللی به ایران تحویل داده می شود. در این گزارش با ذکر موارد متعددی از ارسال سلاح به ایران اظهار شده است که دولت امریکا هیچ تلاشی برای توقف این روند انجام نمی دهد و فروش غیرقانونی سلاح به ایران همچنان ادامه دارد. نشریه دیلی چینا نیز ادعا کرد امریکا و شوروی در رقابت ارسال سلاح به ایران و عراق به تعادل رسیده اند.

۶ صدام حسین با ایراد سخنانی در جمع مردم استان دیالی، ایران را متهم به بمباران شهرها و مناطق مسکونی عراق کرد. وی جنگ را عامل وحدت عراق دانست و کمک های مردمی ایران به جبهه ها را ناچیز و تقلیدی خواند.

گزارش روزشمار ۴/۷/۱۳۶۲

۷ فرمانده کل سپاه به منظور جمع بندی و ابلاغ تغییرات دو عملیات والفجر۴ و ۵ با فرماندهان سپاه در قرارگاه خاتم الانبیا(ص) جلسه ای برگزار کرد. اجرای هم زمان عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر به عنوان تلاش اصلی و والفجر۵ در دربندیخان به عنوان تک پشتیبانی ازجمله این تغییرات بود. در جلسه امروز درمورد اولویت عملیات دهانه شیلر و دربندیخان نیز بحث شد.

۸ جلسه فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) و مسئولان قرارگاه نجف در باختران به منظور بررسی دلایل کاهش مانور دربندیخان. مواردی نظیر نبود جاده، جبهه ای بودن عملیات، اتکا به بالگرد، کمبود نیرو، محدودیت زمان، اوضاع اقلیمی، وسعت عملیات، تطابق نداشتن آن با اصول عملیات های والفجر، دید مناسب دشمن و ناتوانی نیروها برای اجرای هم زمان دو عملیات از دلایل کاهش مانور این عملیات ذکر شد. درنهایت مقرر گردید که عملیات نخست روی شاخ شمیران اجرا و پس از احداث جاده به سمت زیمناکوه و سد دربندیخان گسترش یابد.

۹ یک خودروی حامل نیروهای سپاه در حوالی بیجار در کمین عناصر ضدانقلاب افتاد و ۸ نفر از سرنشینان آن به شهادت رسیدند.

۱۰ رادیو بی بی سی بیانیه ای از حزب دمکرات کردستان پخش کرد که در آن به پیشرفت های نیروهای ایرانی در مقابله با عناصر ضدانقلاب در بخش شمالی جبهه جنگ با عراق و استفاده ایران از نیروهای کرد طرف دار خود برای بازپس گیری مناطق کردنشین اشاره شده بود.

۱ حمله توپخانه ای ضدانقلاب به پایگاه ربط سردشت. در این حمله خساراتی به انبار مهمات و ۳ دستگاه خودروی ارتش وارد شد و یک نظامی هم به شهادت رسید.

۲ دیـدار جمعی از مسـئولان و مردم بـا امـام خمینی به مناسبت عیـد غـدیر خم. محورهـای سـخنان رهـبر انقلاب در این دیـدار چنین بود: اجرای حکومت الله در زمین، تمسک به امـام علی، اقـدامات دولت و مجلس، انتقـاد از برگزارنشـدن جشن عیـد قربـان در برخی کشورهای عربی، طرح سازش گروه های لبنان، صدور اسلام، دستاوردهای انقلاب اسلامی و اوضاع جنگی کشور.

۳ در مراسـمی که به مناسبت پنجمین روز هفته جنگ در بهشت زهرا برگزار شـد، پس از قرائت پیام امام خمینی خطاب به خانواده شـهدا، اسـرا، مفقودین، جانبـازان و مجروحـان جنـگ تحمیلی، وزیر کشور در سـخنانی به تبیین نقش امامت و رهبری در نظام اسـلامی، زنـدگانی پیامبر و امام علی و نقش سیاست های رژیم پهلوی در ترویج فساد پرداخت.

۴ افتتاح قرارگاه مرکزی قـدس با حضور رئیس جمهور و جمعی از فرماندهان سپاه. رئیس جمهور در این مراسم راجع به نقش جهاد سازندگی و اهمیت کمـک هـای مردمی در تأسیس پادگان ها سـخن گفت؛ آیت الله خامنه ای در سـخنانی در حاشـیه این مراسم بر تـداوم جنگ تا استیفای کامل حقوق ایران تأکید کرد.

۵ افتتاح کارخانه گاز مایع گچساران، بازدید از قسـمت های مختلف صـنایع پتروشـیمی ایران و ژاپن در بندر امام خمینی، بازدید از مناطق آسیب دیده هویزه و حضور در جمع روحانیون و ائمه جمعه اهواز از برنامه های امروز نخست وزیر بود.

۶ بازدیـد رئیس جمهور و رئیس مجلس از آسایشـگاه ثـارالله تهران محـل نگهـداری مجروحان نخاعی. رئیس جمهور و رئیس مجلس پس از این دیدار در گفت وگو با خبرنگاران از جانبازان تمجید کردند. وزیر کشور و گروهی از فرماندهان ژاندارمری و مقامات هم با شماری از مجروحان و خانواده شهدا دیدار کردند.

۷ وزیر امور خارجه ژاپن در حاشـیه مجمع سالانه سازمان ملل متحد در نیویورک با وزیر امور خارجه عراق دیدار و راجع به جنگ ایران و عراق، تهدید ایران به بستن تنگه هرمز و تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق مذاکره کرد.

۸ رئیس دوره ای سازمان جنبش عدم تعهد از ادامه رایزنی ها و مذاکرات با سران ایران و عراق به منظور پایان دادن به جنگ خبر داد؛ خبرگزاری آلمـان غربی اعلام کرد که در اجلاس آتی سـران کشورهای عضو شورای همکاری خلیـج فارس، میانجیگری مجـدد برای خاتمه جنگ ایران و عراق در دستور کار قرار خواهد گرفت.

۹ تفسـیر رادیو کلن درباره جنگ ایران و عراق. در این تفسـیر عراق آغازگر جنگ معرفی و مشکلات اقتصادی دلیل تمایل این کشور به برقراری صلـح اعلام شـد. موضع کشورهای خلیـج فارس و ابرقدرت ها، هزینه ها، پیامدها و منافع جنگ برای کشورهای حوزه خلیج فارس و ابرقدرت ها از مباحثی بود که این رادیو به آن پرداخت؛ تلویزیون سوئد و روزنامه سونسـکاداگبلادت نیز در تفاسیری به بررسی اوضاع اقتصادی ایران و عراق و ادامه جنگ دو کشور پرداختند.

۱۰ دیدار طه یاسین رمضان فرمانده کل ارتش خلقی عراق با فرمانده ارتش خلقی اردن.

اعلام آتش بس موقت در لبنان براساس طرح عربسـتان؛ باوجود اسـتقبال بیشتر کشورهای خارجی از این طرح، وزیر امور خارجه ایران با تأکید بر حمایت از مبارزان مسلمان لبنان، اعلام کرد مخالفت با حرکاتی که در راستای منافع امریکا و رژیم صهیونیستی باشد از مواضع جمهوری اسلامی است؛ بروز

۱ واکنش های مختلف در داخل و خارج از لبنان درپی اجرای طرح مذکور.

۲ سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در گزارشی تحت عنوان "زمان به زیان جنگ طلبی جنون آمیز" که از رادیو بغداد پخش شد، برگزاری مراسم هفته جنگ را نشانه ای از جنگ طلبی ایران قلمداد کرد.

گزارش روزشمار ۵/۷/۱۳۶۲

۳ در جلسه مشترک فرماندهان ارشد قرارگاه کربلا عملیات محور اروندرود مورد بررسی قرار گرفت. در این جلسه علاوه بر گفت وگو درباره وضعیت کلی دشمن، شناسایی منطقه، راهکارهای عملیات و وضعیت مناطق عملیات جنوب، اقدامات حفاظتی، اطلاعاتی، عملیاتی و مهندسی قرارگاه تشریح و بر ضرورت احداث سایت موشکی و مواضع توپخانه، تمرین هلی برد در شب و هماهنگی با نیروی هوایی و دریایی تأکید شد. مشکلات و دیدگاه های انتقادی درخصوص اجرای عملیات از دیگر موضوعات مطرح شده در این جلسه بود.

۴ درپی گسترش محدوده عملیات والفجر۴، عده ای از مسئولان قرارگاه خاتم الانبیا(ص) به همراه فرماندهان لشکرهای۱۴ امام حسین(ع)، ۳۱ عاشورا و ۱۷ علی بن ابی طالب(ع) به منظور ارزیابی امکان اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر، از ارتفاعات سورن بازدید کردند.

۵ اهمیت راهبردی بصره و نگرانی عراق از اجرای عملیات ایران در جبهه جنوب موجب شد که دشمن مواضع پدافندی و موانع خود را در این منطقه تقویت و تکمیل کند. بازسازی کانال های منطقه طلائیه جدید و احداث یک واحد پست دیده بانی هوایی در منطقه رأس الفاو ازجمله اقدامات دشمن دراین زمینه است.

۶ تجاوز هواپیماهای عراقی به حریم هوایی مریوان.

۷ شهادت ۴ نفر از نیروهای خودی براثر عملیات کمین عناصر مسلح غیرقانونی در اطراف دارساوین سردشت؛ برخورد یک خودروی سپاه با مین در حوالی پاسگاه شهداء مهاباد ۶ مجروح برجای گذاشت؛ اقدام عناصر ضدانقلاب به ربودن یک دستگاه آمبولانس جهاد سازندگی با ۴ سرنشین؛ در درگیری پایگاه ۱۰۱ با عناصر مسلح غیرقانونی ۵ تن از مهاجمان کشته و چند نفر زخمی شدند؛ درگیری نیروهای پایگاه سقز با عناصر ضدانقلاب.

۸ رئیس جمهور در مراسمی به مناسبت هفته جنگ در سازمان صنایع دفاع، راجع به استقلال ملت ایران، نقش و هدف قدرت های بزرگ در تحمیل جنگ به ایران، پذیرش آتش بس، تلاش ابرقدرت ها برای جلوگیری از پیروزی ایران و نقش صنایع دفاعی در موفقیت نظامی ایران سخن گفت؛ دیدار جمعی از سفرا و نمایندگان کشورهای خارجی در تهران با رئیس جمهور. مهم ترین محورهای سخنان آیت الله خامنه ای در این دیدار چنین بود: تشریح موضوع متجاوز بودن عراق، حفظ حق ایران برای طرح دعاوی علیه عراق در سطح جهانی، دریافت غرامت، ادعای صلح طلبی عراق، شرایط پذیرش صلح، مواضع غیرعادلانه سازمان ملل متحد، انتقاد از کشورهای منطقه به دلیل حمایت از عراق و تهدید به اعمال محدودیت برای عبور کشتی ها از خلیج فارس. پیش از رئیس جمهور، رئیس ستاد مشترک ارتش تحلیلی از وضعیت نظامی ایران و چگونگی آغاز جنگ ارائه داد؛ انعکاس سخنان رئیس جمهور در رادیو بی بی سی.

رئیس دیوان عالی کشور در دیدار با گروهی از رزمندگان قرارگاه کربلا راجع به ابتکارعمل در جبهه های جنگ، ایثار و فداکاری برای تحکیم ریشه های انقلاب و عدم جنگ طلبی ایران سخن گفت؛ سخنرانی فرمانده نیروی زمینی ارتش در مدرسه فیضیه قم درمورد انگیزه های معنوی رزمندگان، تقارن

۱ هفته جنگ با عید غدیر، تداوم جنگ، لزوم حفظ وحدت و یکپارچگی و وضعیت جبهه های جنگ.

۲ دیدار رئیس کمیته صلیب سرخ جهانی با وزیر امور خارجه و رئیس جمهور. وزیر امور خارجه در این دیدار ضمن درخواست اجرای مفاد کنوانسیون چهارم ژنو مبنی بر رعایت حقوق افراد غیرنظامی در مناطق مسکونی، بر پایبندی ایران به قوانین مربوط به رفتار با اسرای عراق تأکید کرد؛ رئیس جمهور هم مسئولیت خطیر سازمان صلیب سرخ را یادآور و خواستار افشای جنایات رژیم صدام در ویرانی شهرها و روستاها شد.

۳ نخست وزیر در روز دوم سفر به استان های کهکیلویه و بویراحمد و خوزستان از شهرهای ایذه، اندیمشک و دزفول دیدن کرد. سخنرانی در جمع مردم ایذه، افتتاح طرح آبیاری عقیلی بخش گتوند، بازدید از مناطق بمباران شده اندیمشک، ملاقات با مردم دزفول و شرکت در جلسه خلبانان پایگاه چهارم شکاری دزفول از برنامه های سفر امروز موسوی بود.

۴ فرمانده نیروی دریایی لیبی که در رأس هیئتی به ایران سفر کرده است، با حضور در بهشت زهرا به شهدای جنگ ادای احترام کرد. وی علاوه بر دیدار روز گذشته خود با رئیس ستاد مشترک ارتش، امروز نیز در بندرعباس با فرمانده تاکتیکی نیروی دریایی و فرماندهان نظامی و انتظامی و مسئولان سیاسی این شهر دیدار و گفت وگو کرد. فرمانده تاکتیکی نیروی دریایی در این دیدار راجع به موضع مثبت لیبی درخصوص جنگ ایران و عراق و امنیت خلیج فارس سخن گفت. فرمانده نیروی دریایی لیبی هم در سخنانی ایران را وطن دوم خود خواند.

۵ سخنان وزیر بهداری درباره تشریح عملکرد سه ساله ستاد امداد و درمان وزارت بهداری درطول جنگ سه ساله؛ گزارش روابط عمومی وزارت بهداری از فعالیت های برخی سازمان های وابسته به این وزارتخانه از آغاز جنگ تاکنون.

۶ به مناسبت ششمین روز هفته جنگ به دعوت جامعه روحانیت مبارز تهران نماز وحدت نیروهای مسلح به امامت آیت الله صانعی و با حضور واحدهای مختلف ژاندارمری، نیروی هوایی، دریایی و شهربانی در دانشگاه تهران برگزار شد.

۷ وزیر امور خارجه دانمارک در سخنانی در مجمع عمومی سالیانه سازمان ملل متحد از ایران و عراق خواست که برای دستیابی به حل وفصل مسالمت آمیز تلاش کنند؛ سخنگوی وزارت امور خارجه ژاپن هم ضمن رد میانجیگری کشورش اعلام کرد ژاپن برای ایجاد فضای مناسب برقراری صلح تلاش می کند؛ درخواست نمایندگان ۴۳ اتحادیه و فدراسیون جهانی کارگری از سازمان ملل و دیگر سازمان های بین المللی مبنی بر تلاش برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق.

۸ تحلیل رسانه های بین المللی درباره موضوع تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق: خبرگزاری آلمان از تقویت نظامی ایران در تنگه هرمز خبر داد و به بررسی توانایی ایران برای بستن این تنگه و نگرانی کشورهای عربی حوزه خلیج فارس پرداخت؛ خبرگزاری کویت از واشنگتن راجع به تعهد حکومت ریگان درمورد آزادی تجارت و حمل ونقل دریایی در آب های بین المللی خلیج فارس گزارش داد؛ روزنامه تایمز به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق تا اواخر سال مسیحی جاری اشاره کرد؛ رادیو بی بی سی به تحلیل اوضاع جنگی، موضوع واگذاری این هواپیماها و تهدید ایران به بستن تنگه هرمز پرداخت.

۹ وزیر امور خارجه عراق با وزرای امور خارجه یونان، اردن، بحرین، کویت و اسپانیا دیدار و درخصوص جنگ ایران و عراق مذاکره کرد.

۱ وزیر دفاع و هواپیمایی عربستان سعودی در آستانه برگزاری اولین مانور نظامی مشترك شش کشور حوزه جنوبی خلیج فارس، براهمیت این مانور تأکید و آن را همکاری ثمربخش کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس دانست.

۲ قائم مقام وزارت امور خارجه ایران در مصاحبه با روزنامه کیهان راجع به تأثیر جنگ بر سیاست خارجی، دستاوردهای جنگ، موضوع تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، امنیت منطقه خلیج فارس، دخالت ابرقدرت ها، توافقنامه امنیتی عراق و ترکیه و شرایط پایان دادن به جنگ سخن گفت.

۳ مدیرکل وزارت امور خارجه امریکا نقطه روشن جنگ ایران و عراق را بهبود مناسبات عراق و امریکا دانست. وی با اشاره به دیدار عصمت کتانی از امریکا، درباره کاهش شکاف در حل اختلافات دو کشور مطالبی بیان کرد.

گزارش روزشمار ۶/۷/۱۳۶۲

۴ درپی ایجاد تغییراتی در طرح مانور عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر، فرمانده قرارگاه مقدم حمزه برای بررسی میزان آمادگی و ارزیابی مشکلات تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) (حمزه۲) و لشکر۴۱ ثارالله(ع) (حمزه۵) جلساتی برگزار کرد. در این جلسات میزان آمادگی و طرح مانور یگان ها و اجرای هم زمان عملیات در پنجوین و سورن بررسی شد. کمبود گونی، الوار، پلیت، سوله، توجیه نبودن سپاه مریوان، تأمین نشدن آتش توپخانه از مهم ترین مشکلات یگان های مذکور بود.

۵ فرماندهان قرارگاه نجف به دنبال محدودشدن طرح مانور عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان، راجع به دامنه و گستره عملیات بحث و گفت وگو کردند. تأکید فرمانده قرارگاه مقدم حمزه بر بالابودن تسلط دید و تیر دشمن در منطقه دربندیخان.

۶ ارتش عراق به منظور اصلاح خطوط پدافندی و جلوگیری از واردشدن ضربات احتمالی براثر حمله آتی ایران اقدام به افزایش اقدامات اطلاعاتی و تقویت نیروهای رزمی و زرهی خود در دهانه شیلر کرد؛ گزارش روزنامه استاندارد (چاپ نایروبی) درباره تردید عراق راجع به فلش حمله آتی ایران؛ عملیات شناسایی عراق با پرتاب گلوله های رنگی و فعالیت هوایی در مهران، تعویض یگان ها، عکس برداری هوایی و استفاده از گروه های وابسته به ضدانقلاب برای کسب اطلاعات از دیگر اقدامات ارتش عراق دراین زمینه بود؛ نامه واحد اطلاعات ستاد منطقه۱۱ درخصوص اقدام ضدانقلاب به آزادکردن شماری از گروگان های خود در غرب کشور.

۷ هواپیماهای عراقی در سه نوبت مریوان را بمباران کردند که ۳ تن شهید و عده ای مجروح شدند؛ حمله سه اسکادران جنگنده های عراقی به منطقه تنگه کورك – دشت ذهاب، مقر گردان۱۹۰ تیپ۳، ۴۰ شهید و ۸۵ مجروح برجای گذاشت؛ ۲ شهید و ۳ مجروح براثر گلوله باران پایگاه نهنی ۱ و ۲ بانه؛ حملات توپخانه ای عراق به پایگاه های گردان ۱۱۲ پیاده و جاده کولان منتهی به دره وزان؛ تجاوز دو هواپیمای عراقی به حریم هوایی ایلام؛ در پاسخ به حملات هوایی عراق نیروهای ایران هم برخی مواضع عراق در پنجوین و سیدصادق را بمباران کردند.

۸ ترور اصلان نیرومند یکی از اعضای شورای اسلامی روستای زنگی آباد بخش انزل ارومیه به دست افراد ضدانقلاب درپی برگزاری موفقیت آمیز همایش وحدت روحانیون سنی و شیعه مناطق کردنشین در ارومیه.

۱ افراد ضدانقلاب خودروی حامل آب پایگاه دکل ارومیه را به آتش کشیدند؛ شهادت ۵ تن از نیروهای خودی در درگیری نیروهای پایگاه دکل مهاباد با عناصر مسلح غیرقانونی؛ نیروهای گروه ضربت پیشمرگان کرد مسلمان یک نفر از نیروهای دشمن را در روستای برسیو به اسارت گرفتند؛ در پایگاه گزمیل دیواندره یک سرباز براثر برخورد با مین مجروح شد؛ برخورد تراکتور یکی از اهالی محور مرزی سرو در ارومیه با مین.

۲ ایندیرا گاندی رئیس سازمان عدم تعهد در نشستی با حضور ۲۵ عضو این جنبش در سازمان ملل خواستار پایان دادن به جنگ ایران و عراق شد؛ حسنی مبارک هم از جوامع بین المللی خواست که همه تلاش خود را برای خاتمه دادن به این منازعه به کار گیرند.

۳ تشکیل جلسه شورای عالی دفاع برای بررسی امنیت خلیج فارس و موضوعات مربوط به جنگ؛ نماینده امام در شورای عالی دفاع بعد از پایان جلسه در مصاحبه ای راجع به تقویت وضعیت دفاعی کشور، برنامه های هفته جنگ، هشدار رئیس جمهور به کشورهای منطقه و کشورهای غربی درمورد کمک به عراق و اعزام کشتی های جنگی به خلیج فارس، چشم پوشی نهادهای بین المللی از جنایات عراق و دخالت ابرقدرت ها در لبنان سخن گفت.

۴ فرمانده نیروی زمینی ارتش در مراسم اعطای سردوشی دانش آموختگان مرکز آموزش صفر یک با اشاره به وظایف خطیر دانشجویان در جبهه ها، شعار نه شرقی، نه غربی را مایه نگرانی ابرقدرت ها دانست. وی ضمن تشریح اقدامات انجام شده در سرکوب ضدانقلاب، اظهار کرد که برای تحقق خواسته های جمهوری اسلامی درصورت لزوم تا بغداد هم با دشمن نبرد خواهیم کرد. صیاد شیرازی همچنین به توان زرهی ایران برای بستن تنگه هرمز اشاره کرد.

۵ وزیر سپاه که برای حضور در همایش جنگ به رشت رفته است در مصاحبه ای مطبوعاتی درخصوص هفته جنگ، سازمان رزم سپاه، ساختار و وضعیت سپاه، تعامل با ارتش، سیاست های رسانه ای دشمن، طرح لبیک یا خمینی، طرح جدید دشمن در منطقه خلیج فارس، برنامه پنج ساله سپاه و تشکیل ارتش بیست میلیونی مطالبی بیان کرد. وزیر دفاع در مصاحبه با خبرگزاری جمهوری اسلامی درمورد سیاست تسلیحاتی کشور، تجهیز و تسلیح ارتش بیست میلیونی، نقش وزارت دفاع در جنگ، گسترش صنایع نظامی، تدارکات سازمان اتکا، میزان اعزام نیرو به جبهه و آینده جنگ سخن گفت.

۶ محورهای سخنان هاشمی رفسنجانی نماینده امام در شورای عالی دفاع، در جمع رزمندگان خط مقدم جبهه های جنوب: آینده جنگ، طرح استکبار جهانی برای واگذاری نقش ژاندارمی منطقه به صدام و جلوگیری از مبارزه ایران با رژیم صهیونیستی، تبیین ناکامی های دشمن در تجاوز به ایران، دستاوردهای جنگ، کمک ابرقدرت ها و کشورهای منطقه به عراق؛ وزیر کشور در مراسم بزرگداشت شهدای جنگ در وزارت کشور راجع به دفاع از کشور دربرابر تجاوز دشمن، ایجاد تحول در ارتش بعد از انقلاب، وضعیت اقتصادی عراق و موضوع تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق مطالبی بیان کرد.

۷ وزیر امور خارجه ایران پیش از ترک تهران برای شرکت در سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد، در مصاحبه ای اعلام کرد که گرچه امیدی به اتخاذ تصمیم جدی در رفع مشکلات جهانی ازسوی سازمان های بین المللی نیست، خاصیت این گردهمایی ها شنیدن نقطه نظرات دیگران و اعلام دیدگاه های جمهوری اسلامی است.

۱ سخنرانی معاون امور اقتصادی و بین المللی وزارت امور اقتصاد و دارایی در اجلاس سالانه بانک جهانی و صندوق بین المللی پول. تبیین دستاورهای اقتصادی جمهوری اسلامی، درخواست از بانک جهانی برای ایفای نقش سازنده تر در کمک به کشورهای مستضعف، بررسی علل مشکلات اقتصادی و آسیب های سیستم اقتصادی کنونی جهان از محورهای سخنان وی بود.

۲ وزیر حمل ونقل مجارستان با وزیر راه وترابری، قائم مقام وزارت امور خارجه و معاون بازرگانی وزارت بازرگانی دیدار و راجع به گسترش روابط تجاری و اقتصادی دو کشور گفت وگو کرد.

۳ تصویب کلیات لایحه بسیج سازندگی در جلسه امروز هیئت دولت و توضیحات نخست وزیر دراین باره؛ معاون بنیاد امور مهاجرین جنگی در گفت وگویی به مناسب پایان هفته جنگ، به تشریح فعالیت های این بنیاد در طول جنگ پرداخت.

۴ انعکاس سخنان تهدید آمیز دیروز رئیس جمهور راجع به ارسال کمک های نظامی به عراق در رسانه های بین المللی: رادیو صدای امریکا به بررسی ابعاد و زوایای واکنش وزارت امور خارجه امریکا به سخنان آیت الله خامنه ای پرداخت، رادیو کلن واکنش های احتمالی امریکا، ایران و عراق را در قبال تحولات منطقه ارزیابی کرد. خبرگزاری رویتر تهدید ایران را بخشی از مبارزه برای جلوگیری از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق دانست؛ روزنامه واشنگتن پست به برهم خوردن موازنه قوا و امکان مداخله ابرقدرت ها در منطقه اشاره کرد. این روزنامه علت تهدید ایران را تصمیم فرانسه برای ارسال موشک های اگزوسه به عراق ذکر کرد؛ مجله ژون آفریک نوشت دو کشور برای اجتناب از هزینه های سنگین خواهان خاتمه نبرد هستند؛ روزنامه کیهان واکنش وزارت امور خارجه امریکا به تهدید رئیس جمهور ایران را گامی برای مشروعیت دادن به تداوم ارسال کمک به عراق و حضور در خلیج فارس خواند.

۵ برگزاری اجلاس کمیته چهارنفره لبنان برای یافتن راهکاری برای تحکیم و نظارت بر آتش بس لبنان؛ وزرای امور خارجه انگلیس، امریکا، فرانسه و ایتالیا به عنوان کشورهای تشکیل دهنده نیروهای بین المللی مداخله گر در لبنان در جلسه ای تصمیم گرفتند که یک نیروی وابسته به سازمان ملل متحد برای نظارت بر آتش بس لبنان تشکیل شود؛ وزیر امور خارجه سوریه در سازمان ملل خواستار خروج نیروهای غربی از لبنان شد؛ مصاحبه ولید جنبلاط با روزنامه القبس درباره مذاکرات آشتی ملی، لزوم تجدیدنظر در موافقت نامه لبنان و اسرائیل؛ اقدام ارتش لبنان به ذخیره سازی تسلیحات و مهمات؛ ورود ششصد چریک فلسطینی که در محاصره نیروهای سوریه بودند، به بندر طرابلس؛ هاشمی رفسنجانی تأکید کرد تا خواست مردم لبنان تأمین نشود، آتش بس نمی تواند مؤثر باشد؛ وزیر امور خارجه ایران در تبیین مواضع ایران در قبال آتش بس لبنان گفت صلح تحمیلی مطلوب نخواهد بود.

گزارش روزشمار ۷/۷/۱۳۶۲

۶ فرماندهان سپاه و ارتش در نشستی مشترک با حضور فرمانده نیروی زمینی ارتش و محسن رضایی در قرارگاه خاتم الانبیا(ص) تهران به بررسی نحوه اجرای عملیات والفجر۴ (دهانه شیلر) و والفجر۵ (منطقه دربندیخان) پرداختند. در این جلسه سه راهکار (اجرای قاطعانه هم زمان دو عملیات، حذف یک عملیات به منظور اجرای کامل عملیات دیگر، اجرای کامل یک طرح و اجرای یک تک محدود در منطقه دیگر) بررسی و معایب و محاسن هریک از آنها بیان شد؛ فرماندهان در این جلسه درمورد اولویت اجرای عملیات والفجر۴ به توافق رسیدند.

۱ جلسه فرمانـدهی کـل سپاه با فرمانـدهان قرارگاه نجف در گیلان غرب. در این جلسه مسـئول | اطلاعات - عملیات قرارگاه نجف از شـناسایی های انجام شده گزارش داد. فرمانده لشکر۲۷ از کم توجهی فرمانـدهان به اجرای عملیات در منطقه دربندیخان گلایه کرد و برای اجرای عملیات در منطقه عمومی دربندیخان پیشـنهادهایی مطرح شد؛ جلسه غیررسـمی دیگری با حضور فرماندهان ارشد قرارگاهی و لشـکری در همین قرارگاه تشکیل شد، اما به دلیل به نتیجه نرسیدن مباحث، ادامه جلسه به صبح فردا موکول شد.

۲ باتوجه به توافقات فرماندهان ارتش و سپاه در روز ۲۹ شهریور درزمینه مأموریت قرارگاه های پنج گانه تاکتیکی حمزه، امروز فرماندهان ارشد قرارگاه مقدم حمزه اقدامات انجام شده و مشکلات پیش روی یگان های ۱۴ امام حسین(ع) و تیپ۲ لشکر۲۱ حمزه را بررسی کردند. نبود جاده، کمبود وسایل تدارکاتی، هوشیای دشمن، نحوه ادغام نیروهای سپاه و ارتش، محدودیت زمان و پشتیبانی ازجمله مشکلات این یگان ها در محور سورن بود؛ در جلسه دیگری در پادگان مریوان وضعیت لشکر۱۴ امام حسین(ع) بررسی شد.

۳ اقـدامات ارتش عراق برای پیشـگیری از حمله احتمـالی ایران در منطقه شـیلر: سـحرگاه امروز یـک گروهـان عراقی به منظور شـناسایی رزمی و آگاهی از استعداد نیروهای خودی از محدوده سمت چپ دزلی و جنوب سورن اقدام به نفوذ در این منطقه کرد. در درگیری این گروهان نفوذی با نیروهای خودی ۸ عراقی کشته، ۱۵ تن زخمی و ۳ نفر اسیر شدند. از نیروهای خودی هم یک نفر شهید شد و ۲ نفر زخمی شدند؛ گزارش منابع خودی از افزایش فعـالیت هـای هوایی عراق در منطقه پنجوین و ایجـاد موانع، تحکیم مواضع، جـاده سازی و حفر کانال در معابر پنجوین حکایت دارد.

۴ مناطق سـرپل ذهاب و مواضع لشـکر۸۱ زرهی بـاختران و قصرشـیرین توسط ۱۷ جنگنـده عراقی بمباران شـد که براثر آن در قصرشـیرین ۱۰ تن شهید و ۳۸ تن مجروح شدند؛ بمباران منطقه تنگه کورک ۳ شهید و ۱۰ مجروح برجای گذاشت؛ در حمله جنگنده های عراقی به مواضع نیروهای خودی در ارتفاعات شانه نشین و دشت ذهاب ۴۰ نفر شهید و ۸۵ نفر مجروح شدند.

۵ نـامه نماینـدگی جمهوری اسـلامی ایران در سازمان ملل متحـد به دبیرکل این سازمان در اعتراض به حملات هوایی عراق به مناطق مسـکونی و غیرنظامی ایران. در این نامه بی تفاوتی مجامع بین المللی دلیل ارتکاب مکرر جنایات عراق ذکر شده است.

۶ در حمله عناصـر حزب دمکرات به پاسگاه شاوله نقده ۲۱ نفر از نیروهای خودی شهید و حدود ۸۰ نفر به گروگان گرفته شدند؛ تصمیم عناصر مسـلح غیرقانونی برای حمله به جاده سـردشت - پیرانشـهر و بانه و سـردشت و مهاباد؛ حمله عناصـر گروهک رزگاری به پایگاه رسالت در محور دزلی - مریوان؛ در درگیری نیروهای جندالله قروه با ضدانقلاب ۲ نفر از نیروهای خودی به شهادت رسیدند.

۷ دو عضو سازمـان پیکار در شـیراز، ۳ عضو سازمـان مجاهـدین خلق (منـافقین) در شـهرهای گرگـان، تنکابن و تهران و یکی از مسـئولان حزب دمکرات مریوان در کرج دستگیر شدند. تسلیم شدن ۱۵ تن از اعضای کومه له و دمکرات به سپاه مهاباد از آغاز هفته جنگ تاکنون. همچنین در طول سه هفته گذشـته تـا دیروز، ۲۵ نفر از افراد فریب خورده خود را تسـلیم کردنـد؛ امروز یکی از افراد حزب دمکرات بـا تحویل چنـدین قبضـه سلاح خود را معرفی کرد.

۱ ادامه کمک های مردمی به جبهه ها؛ استاندار تهران در گفت وگویی عملکرد ستاد معین بازسازی خرمشهر را تشریح کرد، مسئول ستاد اعزام مبلغ دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم و معاون سازمان انتقال خون کشور هم به تشریح فعالیت های خود در طول جنگ پرداختند.

۲ صدام حسین درپی موفقیت های اخیر ایران در جبهه های نبرد، سرلشکر سالم العلی فرمانده سپاه دوم که فرماندهی نیروهای عراقی در عملیات والفجر۳ را به عهده داشت و سرلشکر فارش الحیاوی فرمانده سپاه یکم در شمال عراق را از سمت هایشان برکنار کرد.

۳ دیدار وزیر امور خارجه ایران و ژاپن در حاشیه سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل. در این دیدار وزیر امور خارجه ژاپن ضمن تمجید از مهار یکی چاه های نفتی نوروز خواستار توسعه و تحکیم روابط دو کشور شد.

۴ تلاش کشورهای منطقه به ویژه کویت برای بهبود روابط عراق با سوریه؛ هفته نامه الکفاح العربی با اشاره به سفر اخیر عصمت کتانی به امریکا از تلاش دولت عراق برای همگام سازی سیاست های منطقه ای خود با امریکا خبر داد؛ خبرگزاری رویتر اعلام کرد که معاون نخست وزیر عراق از پنجم تا هفتم اکتبر (۱۳ تا ۱۵ مهر) از انگلیس دیدار خواهد کرد، صدام امروز با فرستاده شخصی نخست وزیر ژاپن و مشاور وزیر امور خارجه این کشور ملاقات کرد.

۵ یکی از کارشناسان صندوق بین المللی پول در گفت وگو با خبرگزاری جمهوری اسلامی به تشریح وخامت اوضاع اقتصادی عراق پرداخت. دولت عراق برای خروج از این وضعیت سلسله اقداماتی را در پیش گرفته است.

۶ مقاله روزنامه وال استریت ژورنال درمورد بررسی ابعاد و پیامدهای تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و تقاضای امریکا مبنی بر خودداری از تحویل این هواپیماها. از نظر تحلیلگران امریکایی این اقدام موجب گسترش جنگ ایران و عراق و به خطرافتادن حمل ونقل در خلیج فارس خواهد شد.

۷ خبرگزاری رویتر از تعویق زمان تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق به دلیل مخالفت های بین المللی خبر داد. مطبوعات لندن گزارش دادند فرانسه مشغول تهیه طرحی برای بازگشایی خط لوله نفت عراق از خاک سوریه است تا در مقابل عراق از درخواست خود مبنی بر ارسال سریع هواپیماهای سوپراتاندارد چشم پوشی کند. وزیر دفاع سابق رژیم صهیونیستی اعلام کرد کشورش اجازه نخواهد داد سلاح های مدرن به عراق و ایران تحویل داده شود.

۸ سفیر سوریه در لندن ضمن اعلام حمایت از گروه های اسلامی لبنان اظهار کرد که سوریه درصورت تشکیل یک دولت ملی در لبنان خاک این کشور را ترک خواهد کرد؛ یاسر عرفات ضمن بی نتیجه خواندن گفت وگوهای آتش بس در لبنان گفت تلاش ها برای ایجاد تفاهم میان سوریه و ساف با شکست مواجه شده است.

۹ نشریه الانباء ادعا کرد در آستانه برگزاری اجلاس سران کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، مقامات امنیتی قطر موفق به کشف توطئه ای با هدف منفجرکردن محل این اجلاس در دوحه شده اند. این نشریه ادعا کرد توطئه مزبور با همکاری ایران و یکی از کشورهای عرب منطقه طراحی شده.

محورهای سخنان رئیس جمهور در جمع نیروهای گشت ثارالله: نقش استکبار جهانی در تشکیل گروهک ها، مخالفت های عده ای در اوایل انقلاب با تشکیل دستگاه اطلاعاتی و تلاش برای نفوذدادن عناصر اطلاعاتی سیا و ک.گ.ب در داخل کشور، مسئولیت و اهمیت گشت ثارالله و لزوم رعایت

۱ موازین اخلاقی ازسوی اعضای این واحد؛ امروز نخست وزیر در دیدار با گروهی از رزمندگان قرارگاه کربلا راجع به تلاش رژیم گذشته برای دورکردن جوانـان از کارهـای جـدی و ترویـج فرهنـگ غرب، جـایگزینی ارزش هـای الهی بعـد از انقلاب، اهمیت نقش رزمنـدگان در جامعه و الگوپذیری جوانان از آنان و تحلیل جهان غرب از جنگ تحمیلی سخن گفت.

۲ رئیس سازمان برنامه وبودجه در ارومیه از اختصاص اعتبار یک صـد میلیارد ریالی برای بازسازی پنـج اسـتان جنگ زده کشور خبر داد. وی در جلسه ای که بـا حضور اعضـای شورای برنـامه وبودجه و اسـتاندار آذربایجـان غربی تشـکیل شـد، راجع به تنگناهـای اقتصادی و اجرایی ناشـی از کمبود نیروی فنی و انسانی و تورم در سطح جهانی سخن گفت.

۳ در راسـتای مبـارزه با متخلفان و سودجویان اقتصادی، دادگاه انقلاب اسـلامی ویژه امور صـنفی تهران ۱۵ متخلف امور صـنفی را به جرم گران فروشی و احتکار به پرداخت جریمه نقدی، تبعید و زندان محکوم کرد.

ضمیمه گزارش ۶۰۰: بررسـی محاسن و معایب راهکارهای پیشنهادی برای اجرای عملیات های والفجر۴ و ۵ در جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه در قرارگاه خاتم الانبیای تهران.

گزارش روزشمار ۸/۷/۱۳۶۲

۴ فرمانـدهان قرارگـاه های تاکتیکی نجف۱ و ۲ در جلسه ای ضـمن ارائه گزارش دربـاره وضـعیت آمـادگی نیروها، شـناسایی های انجام شـده و راهکارهـای پیش بینی شـده، مواردی نظیر محـدودیت زمان، کمبود نیرو، اتکا به نور ماه، جنس نامناسب زمین، بعـد مسافت، پشتیبانی یگان های خـودی بـا بـالگرد و حضور ضـدانقلاب را از مشـکلات پیش روی عملیـات والفجر۵ برشـمرد؛ مخـالفت محسن رضـایی و رحیم صـفوی با الغای عملیات والفجر۵ به دلیل اهمیت راهبردی سـد دربنـدیخان؛ درنهایت مقرر شـد عملیات والفجر۵ در منطقه دربنـدیخان یـک روز پیش از عملیات والفجر۴ اجرا شود. براین اساس، فرمانـدهان نیروی زمینی ارتش و فرماندهی کل سـپاه اجرای عملیات والفجر۵ را به نیروهای قرارگاه نجف ابلاغ کردند.

۵ جلسه فرماندهان ارشد قرارگاه مقدم حمزه به منظور بررسـی وضعیت قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ در منطقه مرانه. در این جلسه پس از توضـیحات فرماندهان تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) وتیپ۱ لشکر۲۸ کردسـتان راجع به اقدامات انجام شده و مشـکلات یگان ها، مقرر شد برای ادغام دو نیرو و احداث قرارگاه مشترک جلسه ای بین فرماندهان لشکر و تیپ مذکور برگزار شود.

۶ دستیـابی به توافقـات اولیه برای اجرای عملیات دریایی بر روی اسـکله های نفتی البکر و العمیه در نشـست امروز معاونت عملیات سـتاد مرکزی سپاه و فرمانده نیروی دریایی ارتش.

۷ حمله موشـکی عراق به دزفول و اندیمشک. در دزفول ۳۷ نفر و در اندیمشک ۲۶ تن شـهید و عده زیادی مجروح شدند. تعداد زیادی منزل و مغازه تخریب شد؛ درپی این حادثه هیئتی از تهران برای بررسی وضعیت مناطق آسیب دیده عازم این دو شهر شد.

۸ درپی موشک باران دزفول و اندیمشک، رئیس جمهور با صدور پیامی ضـمن محکومیت این اقدام کمک های جهانی به عراق، هجمه تبلیغاتی علیه ایران و سـکوت سازمان های بین المللی دربرابر جنایات عراق را توطئه ای جهانی علیه جمهوری اسلامی خواند؛ اعلام سه روز عزای عمومی در خوزسـتان؛ امام جمعه اهواز، اسـتاندار خوزسـتان نماینـدگان این دو شـهر در مجلس شورای اسـلامی در پیام هایی جداگانه این اقدام عراق را محکوم کردند؛ اطلاعیه مشترک ستاد مشترک ارتش و ستاد مرکزی سپاه در محکومیت حمله موشکی عراق.

۱ خبرگزاری رسمی عراق مدعی شد حملات موشکی به مناطق مسکونی ایران اقدامی درجهت مقابله به مثل با بمباران روستاهای مرزی عراق بوده است. بی بی سی هم موشک باران دزفول و اندیمشک را پاسخ به بمباران روز گذشته نوار شمالی عراق خواند.

۲ بمباران مناطق مریوان، تنگ کورک و تنگ قاسم آباد در باختران، پادگان ابوذر سرپل ذهاب ۷ شهید و ۴۹ زخمی برجای گذاشت.

۳ درگیری افراد پایگاه های سیاوان، چهریق بالا ـ و پایین سلماس با عوامل ضدانقلاب؛ براثر درگیری نیروهای تأمین پایگاه کیله شین سقز با مهاجمان یک سرباز شهید و یک نفر شد؛ هجوم چته های ضدانقلاب به پایگاه دارساوین.

۴ اصلی ترین محورهای سخنرانی طارق عزیز وزیر امور خارجه عراق، در اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد چنین بود: معرفی ایران به عنوان مسئول ادامه جنگ، پیشنهاد تشکیل یک کمیته داوری بی طرف برای تعیین متجاوز، اشاره به پاسخ مثبت عراق به پیشنهادهای صلح کمیته حسن نیت اسلامی و جنبش عدم تعهد، درخواست از جامعه جهانی برای وادارساختن ایران به توقف جنگ و تقاضای قطع کمک های امریکا به رژیم صهیونیستی. دیدار با وزرای امور خارجه برزیل، ترکیه، بنگلادش، لهستان و ایتالیا بخش دیگری از برنامه های امروز وی بود؛ اظهارات طارق عزیز انعکاس وسیعی در رسانه های بین المللی داشت.

۵ وزیر امور خارجه ایران در سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد راجع به جنگ ایران و عراق، اوضاع فلسطین، نقش سازمان ملل متحد در برقراری صلح و امنیت، تخلفات مکرر رژیم صهیونیستی از اصل ششم منشور سازمان ملل و اشغال افغانستان سخن گفت. انتقاد از عملکرد ضعیف شورای امنیت در جنگ ایران و عراق، اشاره به گزارش هیئت اعزامی سازمان ملل از شهرهای آزادشده ایران، تفاوت سیاست اعلامی و اعمالی عراق، امنیت خلیج فارس، تشریح مواضع ایران دربرابر بحران های افریقا، امریکای لاتین، خروج اقیانوس هند از رقابت های هسته ای دو ابرقدرت و بحران های اقتصادی جهان از دیگر محورهای سخنان وی بود. ولایتی همچنین در نطق خود در اجلاس مذکور اقدام عراق به بمباران دزفول و اندیمشک را محکوم کرد. وزیر امور خارجه ایران با دبیرکل سازمان ملل و وزرای امور خارجی برخی کشورها دیدار کرد.

۶ اعتراض نماینده عراق به سخنان وزیر امور خارجه ایران در مجمع عمومی سازمان ملل متحد. پاسخ نماینده دائم ایران در سازمان ملل متحد به پیشنهاد نماینده عراق مبنی بر داوری یک شخص ثالث و بی طرف در مناقشه دو کشور؛ رجایی خراسانی در مصاحبه ای موقعیت کنونی ایران در صحنه بین المللی را موقعیت یک کشور پیروز و موفق خواند.

ادامه تلاش ها و رایزنی ها برای خاتمه جنگ ایران و عراق: وزیر امور خارجه کویت در نطق خود در مجمع عمومی سازمان ملل متحد از ناکامی کوشش های بین المللی برای توقف جنگ ایران و عراق اظهار تأسف کرد؛ مطبوعات کویت از تدوین طرحی با همکاری امریکا و بازار مشترک اروپا برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق خبر دادند؛ وزیر امور خارجه ژاپن در دیدار دیروز خود با وزیر امور خارجه ایران ضمن تأکید بر بی طرفی ژاپن خواستار حل وفصل فوری جنگ شد؛ جنگ ایران و عراق ازجمله موضوعات مطرح شده در دیدار حسنی مبارک و ریگان بود؛ سعد قاسم حمودی عضو کمیسیون روابط عربی و بین المللی پارلمان عراق هنگام عزیمت به کره جنوبی به منظور شرکت در

۱ گردهمـایی بین المللی بین المجـالس برحـل مسـالمت آمیز منازعه ازطریق مـذاکره تأکیـد کرد؛ در پایان دیـدار دوروزه رئیس جمهوری آلمان شرقی از یوگسلاوی مقامات دو کشور با صدور بیانیه ای خواستار خروج رژیم صهیونیستی از سرزمین های اشغالی، شناسایی ساف و پایان جنگ ایران و عراق شدند؛ رئیس شورای وزیران کویت در سخنانی خاطرنشان کرد کشورش از هیچ کوششی برای توقف جنگ ایران و عراق کوتاهی نخواهد کرد.

۲ دیـدار طـارق عزیز بـا وزیر امور خـارجه امریکـا. در این دیـدار راجع به گسترش کمک های نظامی و اقتصادی امریکا به عراق و ایجاد مواضع مشترک در منطقه گفت وگو شد؛ مذاکرات مشاور رئیس جمهور عراق در واشنگتن با مقامات امریکایی برای جلب رضایت آنها درمورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق؛ مطبوعات مصر از سفر وزیر امور خارجه این کشور به عراق در آبان ماه خبر دادند.

۳ تهدیـد ایران به بسـتن تنگه هرمز درصورت تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق در رسانه های جهان بازتاب داشت. روزنامه تایمز مالی از دسـتور میتران مبنی بر تعویق تحویـل این هواپیماهـا خبر داد؛ خبرنگـار بی بی سـی با بیان خبر تعویق تحویل سوپراتانـداردها به تلاش فرانسه برای بازگشـایی خـط لوله نفتی عراق به مـدیترانه اشـاره کرد؛ روزنـامه لومـاتن به تـأثیر هشـدارهای اخیر مسـئولان ایران در تعویق تحویـل هواپیماهـای فرانسوی اذعان نمود. روزنامه کریستین ساینس مانیتور ضـمن بررسـی آخرین تحولات جنگ، موضوع تحویل سوپراتاندارد‌ها و تلاش عراق برای کسب حمایت امریکا را مورد توجه قرار داد.

۴ آتش بس لبنان چندین بار نقض و اوضاع کوهستان شوف متشنج اعلام شد؛ تأکید ولید جنبلاط رهبر حزب سوسیالیست ترقی خواه دروزی، بر لزوم انعقـاد پیمـان جدیـد ملی در لبنـان؛ در مـذاکرات سازمـان ملـل سوریه مخـالفت خود را با آتش بس در لبنان پس گرفت، سوریه معتقـد بود حضـور نـاظران بین المللی مـوجب تجزیه لبنـان خواهـد شـد؛ حمـایت شـوروی از موضع سوریه درمورد آتش بس لبنـان؛ تلاش امریکـا و برخی کشورهـای غربی برای حفـظ موقعیت و نقش خود در سـرنوشت لبنـان. مـانور کشتی های جنگی امریکا در ساحل منطقه الزهرانی؛ حرکت دو ناو فرانسوی به سمت آب های لبنان.

ضمیمه گزارش ۶۲۰: دلایل تردید در اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان.

گزارش روزشمار ۹/۷/۱۳۶۲

۵ حضور فرمانده کل سپاه در قرارگاه نجف گیلان غرب برای ارزیابی نتیجه ابلاغ دیشب درمورد اجرای عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان.

۶ یگان های تحت امر قرارگاه مقدم حمزه در جلسه ای درباره آخرین وضـعیت شـناسایی ها، اقدامات انجام شده و مشـکلات موجود به قائم مقام سپاه گزارش دادند؛ باتوجه به آمادگی یگان ها و تضـمین اجرای موفقیت آمیز عملیات والفجر۴ غلامعلی رشید پیشنهاد اجرای مانور احاطه ای از لری و سورن و الحاق در کانی مانگا را مطرح کرد.

۷ علی صـیاد شـیرازی با شرکت در جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه در قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه در باختران روند آماده سازی مقدمات اجرای سلسله عملیات های والفجر به ویژه والفجر۴ و ۵ را مورد بررسی قرار داد. وی ضمن تشریح جایگاه حساس مقطع کنونی در راهبرد نظامی ایران، پیدایش وقفه در اجرای سلسله عملیات های والفجر و تأثیر اختلاف نظرها در روحیه فرماندهان را دو آسیب عمده این راهبرد عنوان کرد. فرمانده نیروی زمینی ارتش بر اجرای قاطعانه دو عملیات تأکید کرد.

۱ فرماندهان یگان های قرارگاه مقدم حمزه در جلسه ای با حضور فرماندهی کل سپاه و فرماندهان خاتم الانبیا(ص) وضعیت منطقه شمال دهانه شیلر و راهکارهای موجود را در اجرای عملیات والفجر۴ تبیین کرد؛ بررسی مفصل مانور احاطه ای از لری و سورن و الحاق در کانی مانگا در جلسه اختصاصی فرماندهان قرارگاه خاتم الانبیا(ص)؛ فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه و یگان های تحت امر در جلسه ای دیگر مانور احاطه ای مزبور را بررسی و موافقت خود را با تغییر مانور و اجرای مانور احاطه ای از لری و سورن و الحاق در کانی مانگا اعلام کردند.

۲ فرمانده کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش در جلساتی با فرماندهان قرارگاهی و یگانی دستور اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر را ابلاغ کردند. در این جلسه با تأکید بر اجرای سلسله عملیات های والفجر و رفع نواقص کلی عملیات ها، دو مشکل اصلی پیش روی عملیات، کمبود نیرو و گره سورن عنوان و درنتیجه محور سورن از مرحله اول عملیات حذف گردید.

۳ با توافق فرماندهان ارشد قرارگاه مقدم حمزه، سازمان رزم جدید عملیات این قرارگاه به سه قرارگاه اصلی و دو قرارگاه احتیاط تغییر یافت.

۴ تلاش ارتش عراق برای خنثی سازی فعالیت معارضین عراقی مرتبط با ایران. یک بالگرد عراقی با هدف یافتن مقر مجاهدین عراقی در حوالی دریاچه دربندیخان اقدام به گشت زنی و پرتاب موشک به سمت تپه ها و ارتفاعات مسلط بر روستاهای منطقه نمود؛ گزارش منابع خودی درباره فعالیت های اخیر مجاهدین عراقی در جبهه شمالی و نگرانی مقامات عراقی از این موضوع؛ دشمن علاوه بر تلاش برای فعال سازی عناصر مخالف جمهوری اسلامی، درصدد احداث فرودگاه هایی برای فرود بالگرد در جاده های ارتفاع زیمناکوه و دربندیخان است.

۵ تجاوز ۲ هواپیمای عراقی به حریم هوایی مریوان؛ حملات هوایی جنگنده های عراقی به حوالی جوانرود و شهر پاوه؛ افزایش عملیات های هوایی دشمن در گیلان غرب؛ قرارگاه عملیات غرب باتوجه به افزایش فعالیت هوایی دشمن خواستار انتقال مهمات داخل پادگان ابوذر شد. براثر بمباران پادگان مزبور ۲ نفر به شهادت رسیدند؛ بمباران منطقه له دزکمه در بیست کیلومتری سرپل ذهاب؛ در منطقه عملیاتی پیرانشهر و جبهه های مرزی باختران و جنوب زبیدات نیروهای خودی اقدام به اجرای آتش بر روی مواضع دشمن کردند.

۶ تداوم تبادل آتش در غرب شرهانی، خرمشهر و آبادان در روزهای اخیر.

۷ درگیری نیروهای تأمین با عناصر مسلح غیرقانونی در محور دیواندره - سنندج؛ در درگیری نیروهای تأمین پایگاه خورخوره و سنته با ضدانقلاب ۲ نفر به شهادت رسیدند و یک نفر زخمی شد؛ برخورد یک خودرو با مین در سقز؛ در درگیری یگان جندالله با عناصر ضدانقلاب هنگام پاک سازی روستاهای حوالی سقز ۷ نفر از ضدانقلاب کشته و تعدادی زخمی شدند. از نیروهای خودی هم ۳ بسیجی و یک پیشمرگ مسلمان کرد شهید و ۳ نفر زخمی شدند؛ خودروی دکل مخابرات مهاباد در کمین ضدانقلاب گرفتار شد و ۵ نفر از نیروهای خودی به شهادت رسیدند؛ دستگیری ۹ نفر از وابستگان ضدانقلاب در روستای میرآباد اشنویه.

۸ وزیر امور خارجه ایران هم زمان با برگزاری سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل با مقاماتی از لیبی، سورینام، لهستان، آلبانی و صحرا دیدار و مذاکره کرد. مسائل لبنان و فلسطین، مداخله ابرقدرت ها در غرب آسیا، جنگ ایران و عراق، تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، گسترش روابط دوجانبه و اشتراک مواضع در مبارزه با سلطه گران از موضوعات مورد مذاکره در این دیدارها بود.

۱ تحلیل رسانه های خبری از سخنان روز گذشته وزیر امور خارجه ایران در مجمع عمومی سازمان ملل. رادیو اسرائیل اقدام فرانسه در تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق را عملی خطرناک دانست. رادیو امریکا به سخنان ولایتی درمورد بستن تنگه هرمز و راه عبور کشتی های نفتی از خلیج فارس درصورت تداوم کمک های جهانی به عراق اشاره کرد.

۲ دیدار رئیس مجلس ملی عراق با رئیس کمیسیون اقتصادی و صدر هیئت رئیسه جبهه دمکراتیک یمن.

۳ تشییع پیکر شهدای موشک باران اندیمشک؛ درپی حمله موشکی عراق به دزفول و اندیمشک وزارت امور خارجه ایران نامه هایی به سازمان کنفرانس اسلامی، دبیرکل سازمان ملل متحد و ریاست جنبش عدم تعهد ارسال کرد؛ گروهی از دانشجویان ایرانی عضو انجمن اسلامی دانشجویان پاریس و جمعی از مسلمانان فرانسه در پاریس تظاهراتی برپا و کمک های فرانسه به عراق را محکوم کردند.

۴ انعکاس نه چندان پررنگ موشک باران دزفول و اندیمشک در نشریات پاریس، بلگراد، ترکیه، رادیو بی بی سی و تلویزیون فرانسه. رادیو ایران به نقل از تایمز مالی نوع موشک های استفاده شده در این حمله را سام۵ ذکر کرد.

۵ دیدار معاون وزیر صنعت بازرگانی و حرفه اتریش با قائم مقام وزارت امور خارجه و معاون بازرگانی خارجی ایران. گسترش روابط اقتصادی و تجاری، استقلال اتریش از قدرت های شرق و غرب و افزایش صادرات فرش و کالاهای غیرنفتی به اتریش از موضوعات مورد مذاکره در این دیدار ها بود.

۶ آیت الله منتظری در جمع گروهی از جانبازان و خانواده شهدا، جنگ تحمیلی را آزمایش الهی خواند و به تبیین همسویی گروهک های داخلی با ابرقدرت ها پرداخت.

۷ ۲۱ نفر از اتباع عراق از روز پنجم تا نهم مهرماه با عبور از مرزهای غربی به ایران وارد و تقاضای پناهندگی کردند. امروز هم ۱۵ عراقی وارد سنندج شده و در هلال احمر به طور موقت اسکان داده شدند.

۸ افزوده شدن آموزش های نظامی به برنامه درسی دانش آموزان عراقی. وزیر آموزش وپرورش عراق ضمن اعلام جزئیات این برنامه اعلام کرد دانش آموزان برای رشد شخصیت و احترام به ارزش های ارتش، به جبهه فرستاده می شوند.

۹ ارتش رژیم صهیونیستی اقدام به تحکیم مواضع خود در جنوب لبنان کرد؛ ایجاد پست های بازرسی تازه در جنوب بیروت توسط شبه نظامیان فالانژیست لبنان؛ ولید جنبلاط با بیان اینکه نبرد شوف پایان نیافته است و اکنون در مرحله گفت وگوی سیاسی هستیم، خواستار تشکیل یک دولت جدید براساس عدم تمرکز اداری شد؛ حافظ اسد در سخنانی اظهار کرد رژیم صهیونیستی درصدد ایجاد اسرائیل بزرگ و تحقق صهیونیسم جهانی است؛ وزیر دفاع سوریه اعلام کرد شوروی در کنار سوریه ایستاده است و سیستم دفاعی سوریه را تقویت می کند. وی از تلاش امریکا برای واردکردن کشورهای عضو ناتو به عملیات لبنان خبر داد. سازمان آزادی بخش فلسطین خواهان خروج نیروهای امریکایی از لبنان شد.

گزارش روزشمار ۱۰/۷/۱۳۶۲

۱۰ باتوجه به قطعی شدن اجرای عملیات والفجر۴ و ۵، غلامعلی رشید در نشستی به تشریح این دو عملیات برای اعضای ستادی قرارگاه خاتم الانبیا(ص) پرداخت. گزارش واحدهای قرارگاه خاتم الانبیا(ص) از اقدامات، مشکلات و میزان آمادگی شان برای اجرای عملیات.

جلسه عناصر اطلاعاتی و رزمی لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) با قائم مقام فرماندهی کل سپاه در قرارگاه نجف. بررسی آخرین وضعیت ارتفاعات کلیدی منطقه و مشکلات اجرای عملیات والفجر۵ در جلسه

۱ امروز قرارگاه نجف، اجرای این عملیات را در هاله ای از ابهام فروبرد. صعب العبور بودن منطقه، فقدان جاده، نحوه تأمین نیروها، نبود مهتاب و انسداد برخی معابر در محور بمو و زیمناکوه از اهم مشکلات مطرح شده در این جلسه بود.

۲ بررسی دلایل و لزوم تأخیر در اجرای عملیات دربندیخان در جلسه اختصاصی فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و نجف. در پایان مقرر شد توقف ادامه آماده سازی عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان به تدریج اعلام شود.

۳ درپی قطعی شدن اجرای عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر، فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه در جلساتی به ابلاغ مأموریت و سازمان رزم جدید یگان های تحت امر خود و ارزیابی میزان آمادگی واحدهای ستادی پرداختند. در طرح جدید مانور، عملیات در دو مرحله اجرا خواهد شد؛ واحدهای ستادی قرارگاه مقدم حمزه در مریوان در جلسه ای درباره اقدامات و مشکلات بخش خود به فرمانده این قرارگاه گزارش دادند.

۴ جلسه فرماندهان ارشد سپاه با عناصر تیپ امام حسن(ع) به منظور ارزیابی عملیات انهدامی سایت و رادار موشکی فاو با نام عملیات والفجر۶ در شمال خلیج فارس. در این جلسه گزارشی از شناسایی ها، اقدامات و مشکلات پیش رو به فرماندهی کل سپاه و معاونت عملیات ستاد مرکزی سپاه ارائه شد این عملیات در محدوده تقریبی رأس البیشه تا شهرک فاو و با هدف انهدام کلی تأسیسات فاو و مواضع رأس البیشه از راه هوا و دریا اجرا خواهد شد.

۵ پاک سازی روستای کرویان سقز به همت یگان جندالله؛ درگیری نیروهای خودی و افراد حزب دمکرات در روستای یازی بلاغ؛ دستگیری ۸ عضو حزب دمکرات در روستای میرآباد اشنویه؛ یکی از اعضای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در تهران دستگیر شد.

۶ وزرای امور خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در نیویورک در جلسه ای به ریاست وزیر امور خارجه بحرین راجع به جنگ ایران و عراق، اوضاع لبنان و مسائل غرب آسیا بحث و گفت وگو کردند؛ برگزاری دومین همایش همبستگی جوانان عرب در بغداد و اعلام حمایت رؤسای هیئت های فلسطین، لبنان، سودان، اردن، مراکش و سومالی از عراق در جنگ با ایران.

۷ سخنان رئیس جمهور در مراسم فارغ التحصیلی دانشجویان دانشکده نیروی هوایی ارتش درمورد دستاوردهای دوره های آموزشی، عملکرد نیروی هوایی، قطع کمک های خارجی در اوایل انقلاب و تبیین تفاوت های ارتش در قبل و بعد از انقلاب.

۸ هاشمی رفسنجانی در جلسه مجلس شورای اسلامی تهاجم موشکی عراق به دزفول و اندیمشک را محکوم کرد؛ در جلسه امروز هیئت دولت آخرین رویدادها و تحولات خارجی و داخلی و تهاجم موشکی به دو شهر اندیمشک و دزفول مورد بررسی قرار گرفت. انتقاد نخست وزیر از سکوت جانبدارانه جمعیت های حقوق بشری دنیا در قبال فجایع بشری؛ نماینده مردم دزفول در مجلس شورای اسلامی در نطق پیش از دستور مجلس خواستار رسیدگی به وضعیت مردم مناطق ویران شده این دو شهر شد؛ بازدید تعدادی از خبرنگاران خارجی از محل اصابت موشک های عراقی در دزفول و اندیمشک.

۹ به نوشته روزنامه لوکوتیدین (چاپ فرانسه) دولت فرانسه قطعات هواپیماهای سوپراتاندارد را به صورت قطعات مجزا به عراق تحویل خواهد داد. تحلیل گران نظامی در مصاحبه با رویتر به بررسی پیامد تحویل این هواپیماها و استفاده عراق از موشک اگزوسه پرداختند.

۱ نشریه الکفاح العربی (چاپ لبنان) ضمن بررسی دیدار اخیر نماینده وزارت امور خارجه عراق با مقامات امریکایی هدف این دیدار را افزایش نقش امریکا در جنگ ایران و عراق ذکر کرد.

۲ بیانیه سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در واکنش به تهدید ایران برای جلوگیری از ارسال کمک های نظامی به عراق از راه خلیج فارس.

۳ دیدار سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق با رئیس جمهور ایران.

۴ مذاکره هیئت اقتصادی اتریش با معاون اقتصادی و بازرگانی وزارت صنایع سنگین و معاون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

ضمیمه گزارش۶۵۹: دلایل و اهداف اجرای عملیات محدود والفجر۶ در دهانه فاو.

گزارش روزشمار ۱۱/۷/۱۳۶۲

۵ درپی کاهش تضمین موفقیت عملیات والفجر۵، فرماندهان ارشد سپاه و ارتش قرارگاه خاتمالانبیا(ص) جلساتی در قرارگاه مقدم نزاجا در غرب تشکیل دادند و راجع به نحوه اجرای عملیات بحث و گفت وگو کردند. در این جلسات پیشنهادهایی درمورد اجرای عملیات به صورت مرحله به مرحله یا محدود مطرح شد. مشکلات اساسی اجرای عملیات ازجمله نبود عقبه مناسب، حضور عناصر اطلاعاتی دشمن و ضدانقلاب، بعد مسافت عقبه تا خط مقدم، فقدان جاده و محدودیت شدید راهکارها از دیگر مباحث مهم این جلسات بود.

۶ اقدامات ارتش عراق برای جلوگیری از عملیات ایران در مناطق شیلر و دربندیخان: استقرار نیرو، افزایش اقدامات مهندسی، افزایش فعالیتهای گشتی و شناسایی با استفاده از دیدهبانی و عوامل مزدور داخلی، افزایش فعالیت توپخانه و عملیات هوایی و اعطای کمک مالی و تسلیحاتی به عناصر ضدانقلاب برای مینگذاری در مسیر تردد نیروهای ایرانی.

۷ بمباران اطراف دریاچه مریوان توسط یک هواپیمای عراقی، دیروز هم شهر مریوان دوباره هدف توپ های عراقی قرار گرفت. حمله هواپیماهای عراقی به سرپل ذهاب و اطراف دشت ذهاب.

۸ افراد ضدانقلاب در روستای هندآباد سردشت دو کارگر جهاد سازندگی را به گروگان گرفتند؛ پاک سازی روستای زمزیوان سردشت و روستاهای اطراف سنندج؛ حملات عناصر مسلح غیرقانونی به یک خودرو سپاه در جنوب مریوان، پایگاه سوته سقز و پایگاه دکل سرو؛ درگیری نیروهای خودی با عناصر ضدانقلاب در منطقه انجیران مریوان، اطراف سلماس و تکاب.

۹ تأکید دبیرکل اتحادیه عرب بر تلاش برای پایاندادن به جنگ ایران و عراق؛ درخواست وزیر امور خارجه کویت از جنبش عدم تعهد برای اتخاذ اقداماتی تازه درجهت خاتمه دادن به منازعه ایران و عراق؛ سفیر اتحادیه عرب در سازمان ملل از وجود اتفاق نظر در میان اعضای این اتحادیه درمورد اقدامات سازمان ملل و نهضت عدم تعهد برای پایاندادن به جنگ ایران و عراق خبر داد؛ سفر نخست وزیر الجزایر به کویت به منظور مذاکره درمورد پایان جنگ ایران و عراق با مقامات کویتی.

۱۰ دیدار وزرای امور خارجه سوریه و عراق در نیویورک و بررسی راه های کاهش شکاف میان دو کشور در این دیدار مقرر شد وزیران امور خارجه کویت و عربستان زمینه را برای دیدار رؤسای جمهور عراق و سوریه در اجلاس آتی سران عرب فراهم کنند؛ وزیر امور خارجه قطر پس از ترک بغداد به دمشق رفت و با رئیسجمهور سوریه دیدار و گفتوگو کرد.

۱ آغاز مانور نظامی مشترک کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس در سواحل امارات متحده عربی.

۲ درپی تهدید ایران به بستن تنگه هرمز حکومت یمن جنوبی اعلام کرد با دولت عمان در جنوب تنگه هرمز روابط کامل سیاسی برقرار خواهد کرد، ابراز نگرانی عمان از برنامههای ایران در خلیج فارس؛ دیدار وزیران امور خارجه الجزایر و عمان با وزیر امور خارجه امریکا و گفتوگو درباره تهدیدهای اخیر ایران.

۳ تهدید ایران به بستن تنگه هرمز درصورت تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق موضوعی بود که روزنامه الخلیج، رادیو اسرائیل، خبرگزاری فرانسه و مجله الشراع لبنان به آن پرداختند. تشدید نگرانیهای منطقهای و بینالمللی درمورد امنیت خطوط کشتیرانی و دخالت ابرقدرتها در منطقه از موضوعاتی است که مورد توجه رسانهها قرار دارد.

۴ واکنش قائم مقام وزارت امور خارجه به سخنان روز گذشته وزیر جنگ امریکا راجع به تعهد امریکا به حفظ امنیت خلیجفارس؛ ضیاءالحق رئیسجمهور پاکستان و برخی مقامات کشورهای عربی هم به دخالت نظامی امریکا در منطقه واکنش نشان دادند.

۵ معاون نخست وزیر عراق در رأس هیئتی از وزرای بازرگانی و نفت بهمنظور توسعه همکاری های اقتصادی و فنی و مذاکره راجع به اوضاع منطقه و جنگ ایران و عراق عازم اتریش و بریتانیا شد. دیدار طه یاسین رمضان با صدراعظم اتریش. وی پیش از ترک بغداد با وزیر تأسیسات کره جنوبی راجع به توسعه روابط دو کشور دیدار و گفتوگو کرد.

۶ پخش اولین میزگرد سران حزب توده با حضور نورالدین کیانوری، فرجالله میزانی و شلتوکی از صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران. در این جلسه راجع به نامه سرگشاده به مقامات جمهوری اسلامی، تکذیب شکنجه زندانیان، وابستگی به شوروی، عملکرد حزب در وقایع امتیاز نفت شمال، ملی شدن نفت، کودتای ۲۸ مرداد، جنگ ایران و عراق و بحران آذربایجان و کردستان مطالبی مطرح شد.

۷ با تصویب شورای عالی بازسازی مناطق جنگزده مقرر شد اعتبار طرحهای بازسازی نیمهتمام توسط دستگاههای اجرایی برآورد تا بودجه آن منظور شود.

۸ مصاحبه سرپرست حجاج ایرانی درخصوص تشریح دستاوردهای مراسم عبادی - سیاسی حج امسال.

۹ عدهای از دانشجویان عراقی عضو انجمن اسلامی دانشجویان با تظاهرات در مقابل سفارت یونان در لندن خواستار عدم استرداد سه مجاهد عراقی زندانی در یونان به دولت عراق شدند.

۱۰ روزنامه کویتی الوطن از تلاش وزیر امور خارجه اسبق امریکا برای تهیه طرح جدید صلح در منطقه غرب آسیا خبر داد.

۱۱ سوریه دفاتر الفتح را در دمشق بست و نیروهای زرهی خود را به سمت اردوگاه های الفتح در شمال لبنان روانه کرد؛ عده ای از اعضای جنبش الفتح به جنبش شورشی ابوصالح که به رهبری عرفات معترض هستند پیوستند؛ دولت لبنان اعلام حکومت مدنی موقت توسط ولید جنبلاط را اقدامی تجزیهطلبانه تلقی کرد؛ مک فارلین از تمرکز تلاش ها بر موضوع خروج نیروهای سوری، اسرائیلی و فلسطینی از لبنان خبر داد؛ مذاکرات رفیق حریری با مقامات لبنانی راجع به استقرار ناظران بیطرف در لبنان.

ضمیمه گزارش ۶۸۰: نام و سوابق فعالیتی سران حزب توده شرکت کننده در میزگرد صداوسیما.

گزارش روزشمار ۱۲/۷/۱۳۶۲

۱ محسن رضایی با حضور در جلسات قرارگاهی و یگانی قرارگاه نجف روند طرحریزی و آمادهسازی عملیات والفجر۵ را مورد بررسی و آسیبشناسی قرار داد. در جلسه فرمانده کل سپاه با عناصر یگانی و سرتیمهای شناسایی لشکر۲۷ محمد رسولالله(ص) در قرارگاه خاتمالانبیای فرعی باختران، ضرورت اجرای عملیاتهای موفق، تسریع و آسیبشناسی شناسایی ها درزمینه عملیات والفجر۵ و لورفتن عملیاتها بررسی شد.

۲ فرماندهان ارشد سپاه و ارتش درخصوص اجرای عملیاتهای والفجر۴، ۵ و ۶ تصمیماتی اتخاد و به صورت کتبی همراه با تغییرات سازمان رزم و مأموریت به یگانها ابلاغ کردند؛ فرماندهان درباره اجرای عملیات دهانه شیلر به عنوان تک اصلی و عملیات دربندیخان درقالب تک محدود به توافق رسیدند.

۳ باتوجهبه فرعیشدن عملیات والفجر۵، در نشستهایی ابعاد و نحوه اجرای عملیات قرارگاه نجف در منطقه دربندیخان، حلبچه و دشت زور مورد بررسی قرار گرفت؛ بررسی اجرای عملیات محدود در محور شاخ شمیران - بردکان و هلی برد نیروها روی ارتفاعات بمو در جلسه مشترک فرماندهان سپاه و ارتش در قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش در باختران.

۴ سرنگونی یک هواپیمای عراقی که قصد بمباران پاوه را داشت.

۵ حملات جنگنده های عراقی به سکوی نفتی نوروز با اقدام پدافند هوایی ناکام ماند.

۶ شهادت ۳ نفر در حمله عناصر مسلح غیرقانونی به یک خودروی سپاه در آذربایجانغربی؛ در درگیری نیروهای خودی با ضدانقلاب در پایگاه هانی چناره واقع در محور سنندج - قروه، ۴ نفر دستگیر شدند؛ در تکاب ۳ نفر در درگیری با عناصر مسلح غیرقانونی به شهادت رسیدند؛ دستگیری ۲ پیشمرگ دمکرات در عملیات کمین نیروهای خودی در روستای سردره اشنویه.

۷ وزرای امور خارجه عربستان، ترکیه و بنگلادش در حاشیه نشست مجمع عمومی سازمان ملل خواهان پایان فوری جنگ ایران و عراق شدند؛ نمایندگان ایران و عراق در جلسه وزرای امور خارجه کشورهای غیرمتعهد یکدیگر را به آغاز و تداوم جنگ متهم کردند؛ درخواست نمایندگان ۲۲ سازمان جوانان عرب از سازمان ملل و دیگر مجامع بینالمللی برای افزایش تلاش ها به منظور پایان دادن به جنگ ایران و عراق.

۸ هیئت نمایندگی عراق در سازمان هواپیمایی غیرنظامی بینالمللی، ایران را به نقض کنوانسیون شیکاگو و بمباران فرودگاههای عراق متهم کرد.

۹ سخنان رئیسجمهور در جمع عدهای از مردم و مسئولان خمینیشهر درمورد انقلاب اسلامی، جنگ، انحراف از خط انقلاب و اسلام و دخالت امریکا در منطقه؛ وی در مراسم فارغالتحصیلی دانشجویان دوره دوم و اعطای سردوشی به دانشجویان دوره ششم دانشکده افسری نیروی زمینی ارتش شرکت و درخصوص استقلال ارتش و مداخله ابرقدرتها در خلیج فارس سخن گفت.

۱۰ دیدار رئیس مجلس شورای اسلامی با دستاندرکاران طرح لبیک یا خمینی و مسئولان واحد اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

۱۱ اعضای جدید ستاد انقلاب فرهنگی و نخست وزیر با امام خمینی دیدار کردند. موسوی در مصاحبه ای به تبیین مسائل مطرح شده در این دیدار پرداخت.

۱۲ تفسیر رادیو بیبیسی راجع به دلایل و اهداف اجرای مانور سپر جزیره.

۱۳ بررسی مداخله نظامی امریکا در خلیج فارس توسط رادیو مسکو.

۱ درخواست سوریه از عرفات برای ترک لبنان؛ دیدار مک فارلین با اسحاق شامیر و مشاور امنیت ملی رئیس جمهور لبنان؛ سخنان وزیر امور خارجه لبنان راجع به خروج نیروهای خارجی از لبنان ظرف شش ماه آینده؛ درگیری ارتش لبنان با نیروهای جنبش امل در جنوب بیروت؛ دیدار و مذاکره ولید جنبلاط با نخستوزیر یونان.

۲ آغاز به کار جلسات کمیسیون بازرگانی عراق و بریتانیا در لندن و مذاکره درخصوص روابط بازرگانی دو کشور و اجرای مفاد موافقتنامه دوازدهم اکتبر ۱۹۸۱؛ بازدید طه یاسین رمضان از کارخانجات ذوب آهن و فولادسازی اتریش و دیدار وی با معاون صدراعظم و وزیر تجارت این کشور.

۳ دفتر سخنگوی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق اعلام کرد: هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی تحت پوشش لوازم یدکی تحویل عراق خواهد شد. تحویل این هواپیماها مشروط به حضور کارشناسان فرانسوی در عراق خواهد بود.

۴ دولت عراق ۲۵۰ نفر از اتباع خود را اخراج کرد. عوامل ستادهای ایرانی در مرزهای غربی به کمک این افراد شتافتند؛ پناهندگی عدهای از اتباع عراق از مرزهای غربی به ایران در چند روز گذشته.

گزارش روزشمار ۱۳/۷/۱۳۶۲

۵ درپی سخنرانی امام خمینی درخصوص تداوم عملیات های تهاجمی ایران به عنوان یک حرکت دفاعی برای دفع حمله عراق، فرمانده نیروی زمینی ارتش و قائم مقام سپاه پاسداران در نشست مشترک فرماندهان در قرارگاه مقدم نزاجا در باختران، به تحلیل سخنان رهبر انقلاب و تبیین علت تداوم و اهداف عملیات های والفجر و ضرورت هماهنگی ارتش و سپاه پرداختند.

۶ فرماندهان ارتش و سپاه در قرارگاه مقدم حمزه جزئیات دستور جزءبه جزء طرح مانور عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر را بررسی کردند.

۷ بررسی دستور جزءبه جزء طرح مانور عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان و آخرین تغییرات آن در جلسه امروز فرماندهان ارتش و سپاه.

۸ فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص)، کربلا و نوح آخرین جزئیات اجرای عملیات والفجر۶ در شمال خلیج فارس برای انهدام تأسیسات موشکی - راداری فاو و اسکله های نفتی البکر و العمیه را بررسی کردند.

۹ ارتش عراق برای جلوگیری و ایجاد تأخیر در اجرای عملیات های والفجر به ویژه در منطقه دهانه شیلر اقدام به تحکیم موانع و استحکامات، ترمیم مواضع در خطوط پدافندی، تقویت و گسترش نیروهای مانوری پیاده و زرهی و افزایش حجم فعالیت های توپخانه و مهندسی کرده که نشان از هوشیاری دشمن درخصوص زمان و مکان حملات آتی ایران دارد.

۱۰ شهادت ۹ نفر و مجروح شدن بیش از ۱۰ تن در حمله هواپیماهای عراقی به مناطق مسکونی مریوان و روستایی در حوالی بانه.

۱۱ تداوم حملات ارتش عراق به شهرهای آبادان و خرمشهر در روزهای اخیر. امروز هم تبادل آتش در دو سوی نوار مرزی ادامه داشت.

۱۲ تعداد شهدای بمباران دزفول و اندیمشک به ۷۷ تن رسید؛ مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق با ارسال تلگرامی برای امام خمینی حمله موشکی صدام به دزفول و اندیمشک را محکوم کرد.

عناصر ضدانقلاب با حمله به خودروی شرکت نفت در حوالی سنندج، ۲ نفر را شهید و ۳ نفر را به

۱ گروگان گرفتند؛ درگیری نیروهای خودی با افراد ضدانقلاب در روستاهای انجیران از توابع مریوان و قاشق سقز و جاده بوکان؛ کمین عناصر مسلح غیرقانونی به نیروهای تأمین پایگاه کشک دره؛ ۳ نفر از اهالی روستای کندلان سقز به کومه له پیوستند.

۲ پادشاه اردن در دیدار با صدراعظم آلمان فدرال از مواضع صلح جویانه عراق تمجید کرد و تلویحاً ایران را آغازگر جنگ دانست.

۳ امام خمینی در جمع گروهی از روحانیون و وعاظ کشور درمورد سکوت جهانی دربرابر حمله موشکی به دزفول و اندیمشک، خطر نفاق، عبرت گرفتن از نهضت مشروطه، تلاش مخالفان برای ایجاد خدشه در انتخابات مجلس شورای اسلامی، اعزام روحانیون به جبهه ها، اختناق در عراق، تسلط امریکا بر منطقه و اهمیت سیاسی واقعه کربلا سخن گفتند.

۴ دیدار خانواده و بستگان دو رزمنده ایرانی اسیر در عراق که در مصاحبه با تلویزیون فرانسه از حقانیت انقلاب اسلامی دفاع کرده بودند، با رئیس جمهور، رئیس مجلس و نخست وزیر.

۵ بررسی طرح مقدماتی لبیک یا خمینی در هم اندیشی مشترک ائمه جمعه، مسئولان سپاه، جهاد و استانداران باختران، ایلام و همدان.

۶ ولایتی پیش از ترک نیویورک با وزرای امور خارجه ۸ کشور ملاقات و مذاکره کرد.

۷ وزیر امور خارجه ایران پس از شرکت در سی وهشتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل به تهران بازگشت و در یک مصاحبه مطبوعاتی نتایج این سفر را تشریح کرد. مسائل منطقه ای سازمان ملل، دخالت ابرقدرت ها در بحران های منطقه ای، جنگ ایران و عراق و استقبال از سخنرانی نماینده ایران از محورهای سخنان وی بود.

۸ آغاز دیدار سه روزه طه یاسین رمضان از بریتانیا. جنگ ایران و عراق و مسائل غرب آسیا مهم ترین موضوع مذاکرات وی با مقامات انگلیسی است؛ مصاحبه معاون نخست وزیر با بی بی سی درمورد زمان تحویل جنگنده های سوپراتاندارد و اهداف عراق از دستیابی به این هواپیماها.

۹ نشریه هفتگی پترلیوم اینتلیجنس اعلام کرد عملی شدن تهدید بستن تنگه هرمز منجر به توقف عبور حدود ۸ میلیون بشکه نفت در روز از این تنگه خواهد شد.

۱۰ گزارش هفته نامه الجهاد و مجله انگلیسی اکونومیست درباره افزایش قروض عراق و وخامت اوضاع اقتصادی این کشور؛ رادیو اسرائیل از تصویب قانونی توسط شورای فرماندهی انقلاب عراق خبر داد که طبق آن اتباع عراقی مقیم کشورهای حوزه خلیج فارس به شرط پرداخت دو هزار دینار عراقی از خدمت در ارتش معاف خواهند شد.

۱۱ اعلام موافقت رئیس جمهور لبنان با اعزام ناظران کشورهای غیرمتعهد برای نظارت بر آتش بس؛ تبادل آتش نیروهای شیعه و ارتش لبنان؛ وزیر اطلاعات عربستان در بیانیه ای اوضاع لبنان را حساس و خطرناک توصیف کرد؛ ادامه تماس ها برای تعیین زمان و مکان اجلاس آشتی ملی در لبنان؛ رهبر جنبش امل اظهار کرد درصورت برقراری سازش ملی شبه نظامیان این جنبش سلاح های خود را تحویل خواهند داد؛ روزنامه فیگارو در مقاله ای جنگ ایران و عراق، روابط رژیم صهیونیستی با مصر، اوضاع لبنان و... را ازجمله مسائل کلیدی رژیم صهیونیستی برشمرد.

۱۲ هفته نامه الجهاد از تلاش رژیم صدام برای تدارک اجرای عملیات خرابکارانه در کویت خبر داد.

گزارش روزشمار ۱۴/۷/۱۳۶۲

۱ فرماندهان ارتش و سپاه در جلساتی در باختران و تهران اجرای عملیات های انهدامی ساحلی فاو و اسکله های البکر و العمیه را بررسی کردند. در این جلسه پیامدها و بازتاب های سیاسی و اقتصادی این عملیات تشریح شد؛ در جلسه ای دیگر در پادگان شهید بهشتی تهران محل احداث اسکله های نظامی چهارگانه در خلیج فارس مورد بررسی قرار گرفت.

۲ فرماندهان قرارگاه حمزه سیدالشهدا ارومیه در جلسه ای با فرمانده نیروی زمینی ارتش و قائم مقام فرماندهی کل سپاه و مسئولان قرارگاه خاتم الانبیا(ص)، اجرای عملیات مرزی سردشت را بررسی کردند. هدف این عملیات پشتیبانی از عملیات والفجر۴ و انهدام و پاک سازی عناصر ضدانقلاب در منطقه آلان و بژوه است.

۳ اعتراض فرمانده لشکر۱۴ امام حسین(ع) به حذف ارتفاعات سورن از مرحله اول مانور عملیات والفجر۴ در دهانه شیلر. صیاد شیرازی در پاسخ به این اعتراض گفت که «سورن بدون پنجوین فایده ای ندارد.» در جلسه فرماندهان ارشد قرارگاه مقدم حمزه با یگان های حاضر در منطقه دهانه شیلر، مشکلات ادغام لشکر۸ نجف سپاه و تیپ۲ لشکر ۲۸ کردستان مرتفع شد.

۴ بمباران مریوان و ارتفاعات اطراف پاوه توسط جنگنده های عراقی؛ رادیو عراق اعلام کرد درصورت حمله نیروهای ایران متقابلاً شهرهای غربی بمباران می شوند؛ شلیک توپ های عراقی به اطراف دریاچه مریوان خساراتی درپی داشت.

۵ پایان عملیات سه روزه پاک سازی مناطق سردشت به همت یگان های قرارگاه حمزه سیدالشهدا. در این عملیات عده زیادی از عناصر مسلح غیرقانونی کشته شدند و تجهیزات آنها به دست نیروهای خودی افتاد؛ عملیات کمین نیروهای خودی در روستای جلدیان پیرانشهر؛ در برخورد خودروی سپاه با مین در جاده مریوان ۲ سرنشین آن مجروح شدند؛ شهادت ۳ پاسدار در سه راهی حزب الله به دست عناصر ضدانقلاب.

۶ درخواست وزیر مشاور در امور خارجی امارات متحده عربی از امریکا برای تلاش درجهت رفع بحران منطقه غرب آسیا. وی همچنین آمادگی کشورش را برای یافتن راه حلی به منظور پایان جنگ ایران و عراق اعلام کرد؛ وزیر امور خارجه افغانستان در جلسه مجمع عمومی سازمان ملل متحد اظهار امیدواری کرد که جنگ ایران و عراق پایان یابد.

۷ امام خمینی در حکمی آیت الله مهدوی کنی را مأمور تشکیل ستاد کمک رسانی به مردم مناطق بمباران شده کردند. آیت الله مهدوی کنی، رئیس جمهور، سرپرست بنیاد مستضعفان، وزیر بازرگانی و بنیاد مهاجران جنگ تحمیلی اطلاعیه هایی دراین خصوص منتشر کردند.

۸ دیدار ائمه جمعه و روحانیون اهل سنت و تشیع استان خراسان با رئیس جمهور. حفظ وحدت مسلمین، تفرقه افکنی امریکا و رژیم صهیونیستی در لبنان، تلاش استکبار برای ایجاد تفرقه میان شیعه و سنی و اهمیت مرزبانی از محورهای سخنان رئیس جمهور در این دیدار بود.

۹ دیدار جمعی از روحانیون و ائمه جماعات تهران با رئیس جمهور و رئیس مجلس. رئیس جمهور در این دیدار موضع حزب جمهوری اسلامی را خط امام و ولایت فقیه ذکر کرد؛ رئیس مجلس هم رابطه مجلس قانونگذاری و مسئولان امور شرعی را صمیمی توصیف کرد و ضمن مقایسه حکومت اسلامی ایران و حکومت مارکسیستی افغانستان، ماهیت حزب بعث و کارمل را مشابه دانست.

۱ دیدار و مذاکره طه یاسین رمضان با نخست وزیر انگلیس. درپی این مذاکرات دولت انگلیس اعلام کرد تسهیلاتی معادل ۲۵۰ میلیون لیره استرلینگ دراختیار عراق خواهد گذاشت؛ هم زمان با این مذاکرات دانشجویان عراقی مقیم لندن دست به تظاهرات زدند.

۲ طه یاسین رمضان در سخنرانی خود در مرکز مطالعات عربی لندن، مدعی شد تداوم جنگ ضامن بقای جمهوری اسلامی ایران است. وی تفرقه اعراب و همکاری سوریه و لیبی با ایران را از دلایل تشویق ایران به ادامه جنگ عنوان و عواقب پیروزی ایران را برای کشورهای عربی خطرناک توصیف کرد.

۳ در راستای افزایش کمک های مخفیانه امریکا به عراق، سخنگوی وزارت امور خارجه امریکا اعلام کرد هیچ دلیلی برای منع صادرات این کشور به عراق وجود ندارد. به گفته ناظران، ارسال تجهیزات نظامی ازجمله ۶۰ فروند بالگرد به عراق به زودی آغاز می شود.

۴ جلسه مسئولان دفاتر پشتیبانی جبهه های جنگ نهادهای انقلاب اسلامی و نمایندگان ارگان های دولتی در قرارگاه مرکزی قدس به منظور هماهنگی در اجرای بهتر طرح لبیک یا خمینی.

۵ انجمن اسلامی پزشکان عراق در بیانیه سومین گردهمایی سالیانه خود جنایات حزب بعث را محکوم و از افزایش فشار بر پزشکان و دیگر متخصصان این کشور اظهار نگرانی کرد. این انجمن همچنین در تلگرامی به امام خمینی با ایشان تجدید پیمان کرد.

گزارش روزشمار ۱۵/۷/۱۳۶۲

۶ در جلسات مشترک قرارگاه مقدم حمزه با حضور فرمانده تیپ۲ لشکر۲۸ کردستان و فرمانده لشکر۸ نجف در پادگان بانه، آخرین وضعیت قرارگاه تاکتیکی حمزه۳ (جبهه بانه) و طرح مانور عملیات آن بررسی شد. پس از پایان این جلسات عده ای از فرماندهان با بالگرد اقدام به شناسایی هوایی بر روی محور شمالی دهانه شیلر کردند.

۷ فرماندهان ارتش و سپاه با حضور محسن رضایی و صیاد شیرازی در اردوگاه لشکر۲۷ محمد رسول الله(ص) (قلاجه) به بررسی دستور جزءبه جزء عملیات والفجر۵ پرداختند. در این جلسه فرمانده نیروی زمینی ارتش مانور زمینی و هوایی این عملیات و لزوم استفاده از هوانیروز را تشریح کرد. فرماندهان سپاه امکان اجرای عملیات در منطقه دربندیخان را منوط به اقدام هم زمان بر روی ارتفاعات شاخ بمو و شاخ خشیک دانستند.

۸ مطبوعات داخلی ایران از تحویل قطعی هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق خبر دادند. خلبانان فرانسوی این جنگنده ها را از پایگاهی در غرب فرانسه به سوی عراق به پرواز درآورده اند.

۹ محورهای سخنان رئیس جمهور در خطبه های نمازجمعه تهران چنین بود: لزوم اجتناب از اختلاف، وحدت شیعه و سنی، بازگشایی دانشگاه ها و حمله موشکی به دزفول.

۱۰ درخواست وزیر مشاور در امور خارجی عمان برای ورود ایران به مذاکرات مسالمت آمیز به منظور تحقق امنیت در خلیج فارس.

۱۱ کشف دو هسته گردانی سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در صومعه سرا و دستگیری اعضای آن.

۱۲ تلاش عراق برای بازسازی اسکله فاو به منظور ازسرگیری صدور نفت خام از خلیج فارس؛ طارق عزیز در مصاحبه با بی بی سی گفت: عراق اجازه نخواهد داد ایران به صادرات نفت از خلیج فارس ادامه دهد، مگر اینکه عراق هم قادر به صدور نفت خود از این منطقه باشد.

۱ جمعیت اتحاد عالم اسلام پاکستان مراسمی را با محوریت لزوم پایان دادن به جنگ ایران و عراق برگزار کرد. بیشتر سخنرانان این مراسم ایران را مقصر تداوم جنگ معرفی کردند.

۲ اعلام حمایت دروزی ها و مسلمانان شیعه عضو جنبش امل از طرح آتش بس و حضور ناظران غربی برای حفظ آتش بس در لبنان؛ وزیر امور خارجه سوریه اعلام کرد کمیته نظامی لبنان تنها مرجعی است که می تواند درباره ادامه آتش بس و حضور ناظران غربی تصمیم بگیرد، درخواست طرف داران سوریه از امین جمیل مبنی بر چشم پوشی از موافقت نامه منعقده با رژیم صهیونیستی پیش از تشکیل نشست آشتی ملی؛ رهبر سازمان آزادی بخش فلسطین گفت که قصد ترک منطقه شمال لبنان را ندارد.

گزارش روزشمار ۱۶/۷/۱۳۶۲

۳ به منظور دستیابی به توافق نهایی درخصوص اجرای عملیات بر روی شاخ بمو، جلسه ای در قرارگاه خاتم الانبیاء باختران با حضور فرماندهی کل و معاون عملیات ستاد مرکزی سپاه و فرمانده و معاون لشکر۲۷ تشکیل شد.

۴ بررسی آخرین وضعیت قرارگاه های تاکتیکی حمزه ۲ و ۴ برای اجرای عملیات والفجر۴ در جلسه ای با حضور فرمانده تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) و فرمانده لشکر ۴۱ ثارالله(ع) در قرارگاه مقدم حمزه.

۵ در جلسه مسئولان قرارگاه نوح و معاون رزمی نیروی دریایی ارتش، جزئیات جدیدی از اجرای عملیات والفجر۶ در منطقه شمال خلیج فارس برای انهدام تأسیسات موشکی - راداری فاو و اسکله های نفتی البکر و العمیه مطرح شد.

۶ تفاسیر رسانه های گروهی و اظهارنظر شخصیت های سیاسی درباره خبر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق.

۷ وزیر دفاع عربستان سعودی، علی عبدالله صالح، کمیسیون سیاسی نشست بین المجالس، شوروی و الجزایر خواستار پایان دادن به جنگ ایران و عراق شدند. رادیو امان ایران را به عدم همکاری با تلاش های میانجیگرانه و ممانعت از پایان جنگ متهم کرد.

۸ رد پیشنهاد هیئت نمایندگی ایران راجع به لکه نفتی در آب های خلیج فارس در هفتمین نشست بین المجالس در سئول. رئیس هیئت نمایندگی عراق در این نشست خواستار بررسی تبعات منفی جنگ ازلحاظ سیاسی، اقتصادی و نظامی شد.

۹ وزیر دفاع عربستان سعودی از تلاش این کشور برای عادی سازی روابط عراق و سوریه خبر داد؛ گزارش تفسیری رادیو امان درباره کوشش کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس برای اصلاح روابط عراق و سوریه و نقش روابط این دو کشور در پایان دادن به جنگ ایران و عراق.

خلاصه روزشمار ۱۷/۷/۱۳۶۲

۱۰ در راستای اجرای عملیات والفجر۶، فرمانده قرارگاه نوح در جلسات جداگانه ای با حضور فرماندهان ارشد قرارگاه کربلا و فرماندهان ناوگروها و ناوتیم ها، به بررسی وضعیت منطقه و سازمان رزم جبهه خودی و دشمن در منطقه شمال خلیج فارس پرداخت.

۱۱ معاون عملیات ستاد مرکزی سپاه پس از جلسه فرماندهان سپاه و ارتش لغو عملیات در منطقه بمو و زیمناکوه را به فرمانده قرارگاه نجف ابلاغ کرد. در جلسه فرماندهان ارشد سپاه در قرارگاه خاتم آخرین تغییرات مأموریت قرارگاه نجف اعلام شد.

۱ بررسی آخرین وضعیت قرارگاه های تاکتیکی حمزه ۱ و ۵ در جلساتی با حضور فرماندهان لشکر۱۴ امام حسین(ع) و لشکر۲۵ کربلا.

۲ مصاحبه آیت الله مهدوی کنی با روزنامه جمهوری اسلامی درخصوص تشریح برنامه های ستاد کمک رسانی به مردم مناطق آسیب دیده براثر حملات موشکی و بمباران های عراق.

۳ دیدار فرمانده نیروی دریایی ارتش با رئیس جمهور درپی انتشار خبر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق. رادیو اسرائیل، روزنامه واشنگتن پست، خبرگزاری فرانسه و یونایتدپرس به بررسی این خبر و واکنش مقامات ایران پرداختند.

۴ وزیر امور خارجه فرانسه در یک مصاحبه رادیویی از پاسخ صریح راجع به تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق خودداری کرد؛ وزیر مشاور در امور خارجه پیشین فرانسه هم تحویل جنگنده های مذکور را موجب ایجاد بحران عظیم دانست.

۵ بازتاب خبر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق و تهدید ایران به بستن تنگه هرمز در رسانه های خارجی.

۶ رئیس دولت امارات متحده عربی در سفر به بغداد و دمشق با رؤسای جمهور دو کشور عراق و سوریه دیدار و راجع به حل اختلافات دو کشور با آنان مذاکره کرد. نشریه فارین ریپورت و رادیو اسرائیل، منصرف کردن عراق از به کارگیری سوپر اتاندارها در بمباران تأسیسات نفتی ایران و تحت فشار قرار دادن ایران برای جلوگیری از بستن تنگه هرمز را از محورهای این مذاکرات برشمردند.

۷ نخست وزیر در دیدار با جمعی از مسئولان اجرایی طرح لبیک یا خمینی درمورد بهره گیری از تجربیات سه ساله جنگ و لزوم نگاه آینده محور در اجرای این طرح سخن گفت.

۸ بررسی خبر تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، تأمین اعتبار لازم برای تأسیس دانشکده علوم دریایی بندر شهید بهشتی و تهیه اقلام مربوط به تقویت توان دفاعی کشور از مصوبات جلسه امروز هیئت دولت بود.

۹ دستگیری اعضای گروهک راه کارگر در تهران.

۱۰ جمعی از اعضای سابق گروه های مسلح غیرقانونی در سنندج و برخی شهرهای آذربایجان غربی راه پیمایی و قطعنامه ای را در حمایت از انقلاب منتشر کردند.

۱۱ بازدید وزیر کشور از مناطق بمباران شده مریوان.

۱۲ روزنامه فارین ریپورت در مقاله ای با عنوان "آیا عراق قادر است به کار خود ادامه دهد" به بررسی وخامت اوضاع اقتصادی عراق درپی سه سال جنگ، وضعیت نیروهای نظامی عراق و اختلاف نظر میان برخی فرماندهان نظامی ارتش عراق پرداخت.

ضمیمه گزارش۷۵۴: روند منتفی شدن عملیات والفجر۵ در منطقه دربندیخان.

گزارش روزشمار ۱۸/۷/۱۳۶۲

۱۳ فرماندهان ارشد سپاه و ارتش در جلسه ای با حضور محسن رضایی و صیاد شیرازی در قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش (باختران) راجع به دو منطقه پیشنهادی (سرتنگ و قلعه آویزان) برای اجرای عملیاتی هم زمان با عملیات والفجر۴ بحث و گفت وگو کردند.

۱۴ بررسی وضعیت قرارگاه های تاکتیکی حمزه ۱ تا ۵ در سطوح قرارگاهی و یگانی با حضور صیاد شیرازی و محسن رضایی در قرارگاه مقدم نزاجا باختران. اقدامات ارتش عراق و وضعیت ضدانقلاب در جنوب دهانه شیلر از مباحث مطرح شده در این جلسه بود.

۱ در جلسه فرماندهان و مسئولان قرارگاه مقدم حمزه با فرمانده کل سپاه و فرمانده نیروی زمینی ارتش راجع به سازمان رزم نهایی و درصد پیشرفت کار آماده سازی قرارگاه های پنج گانه تاکتیکی حمزه برای اجرای عملیات والفجر۴ بحث و گفت و گو شد.

۲ ابلاغ طرح تشکیلات جدید گردان شهید مکوند برای اجرای عملیات والفجر۶ در جلسه فرماندهان قرارگاه نوح با مسئولان دریایی ناحیه ماهشهر؛ دیدار و مذاکره فرمانده قرارگاه نوح با مسئول جهاد استان فارس درمورد ساخت سایت موشکی در یکی از جزایر خلیج فارس.

۳ تشدید تحرکات ارتش عراق در منطقه عمومی دهانه شیلر و به ویژه پنجوین. این تحرکات شامل تثبیت و تحکیم مواضع پدافندی، ایجاد جاده تدارکاتی و مواصلاتی، حفر کانال، نصب سیم خاردار و جابه جایی نیروها است.

۴ در جلسه امشب شورای عالی دفاع، درباره آخرین وضعیت جنگ، حملات موشکی عراق به مناطق مسکونی، واگذاری هواپیماهای سوپراتاندارد و واکنش احتمالی ایران، اسرای جنگی و حضور ناوگان جنگی امریکا در خلیج فارس بحث و تبادل نظر شد.

۵ عده ای از عراقی های مقیم تهران به دعوت مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در اعتراض به تصمیم دولت یونان مبنی بر استرداد سه مجاهد عراقی زندانی به عراق، تظاهرات کردند.

۶ تحلیل و تفسیر رسانه های بین المللی درمورد تأثیرات احتمالی ورود سوپراتاندار‌دها به عرصه جنگ ایران و عراق. هشدار ایران به بستن تنگه هرمز، آینده بازار نفت و احتمال درگیرشدن قدرت های بزرگ مطالبی بود که رسانه ها به آن پرداختند.

۷ تشریح وضعیت اقتصادی، نظامی، امنیتی، اجتماعی و فرهنگی کشور و نقاط ضعف و قوت دولت در مصاحبه رئیس جمهور با روزنامه جمهوری اسلامی.

۸ رئیس دولت امارات متحده عربی، نخست وزیر کویت و رئیس جمهور یمن شمالی از تلاش برای پایان جنگ ایران و عراق خبر دادند؛ تأکید رئیس جمهور سابق امریکا بر لزوم مشارکت این کشور در تلاش های جاری برای برقراری صلح میان ایران و عراق؛ دبیرکل سازمان کنفرانس اسلامی مدعی شد عراق طرح کمیته اسلامی صلح را پذیرفته ولی ایران آن را رد کرده است؛ گزارش مجله الدستور راجع به اهداف سفر نخست وزیر فرانسه به الجزایر و دیدار نخست وزیر الجزایر از کشورهای عرب حوزه خلیج فارس.

۹ پایان گردهمایی بازسازی صنایع مناطق جنگ زده در اهواز.

۱۰ در دومین بخش از میزگرد اعترافات سران حزب توده، مسئولان بلندپایه این حزب راجع به تاریخچه و وابستگی حزب به شوروی، اقدامات جاسوسی حزب و تلاش برای براندازی نظام و نفی اتهام شکنجه در زندان های جمهوری اسلامی مطالبی بیان کردند.

۱۱ بدهی ۳۰ میلیارد فرانکی عراق به فرانسه این کشور را در صدر کشورهای بدهکار قرار داده است. به نوشته ابزرواتور منابع مالی عراق خاتمه و ذخایر ارزی آن در طول سه سال گذشته به صفر رسیده است.

۱۲ درگیری طرف داران سازمان آزادی بخش فلسطین با شورشیان گروه الفتح در شمال لبنان.

گزارش روزشمار ۱۹/۷/۱۳۶۲

۱۳ محسن رضایی در جمع فرماندهان سپاه در قرارگاه مقدم نیروی زمینی ارتش در باختران به تشریح حساسیت مقطع کنونی جنگ، افزایش حمایت کشورهای غربی از عراق، لزوم تداوم عملیات های والفجر و تبیین فلسفه قیام عاشورا پرداخت.

۱ جلسه فرمانـده کـل سـپاه بـا فرمانـده قرارگـاه نجف و لشـکرهای تحت امر به منظور گفت وگو دربـاره مـأموریت قرارگـاه نجف و لزوم اجرای عملیات در منطقه دربنـدیخان و مهران. در این جلسه پیشـنهاد شد قرارگاه ها و یگان هایی با مأموریت خاص شـناسایی ویژه جبهه شـمالی و میانی تشکیل شود.

۲ بررسـی آخرین وضـعیت پیشـرفت عناصر ستادی قرارگاه مقدم حمزه برای اجرای عملیات والفجر۴. تهیه طرح پاک سازی ضـدانقلاب در عقبه منطقه عملیات والفجر۴ از مباحث مطرح شده در جلسه بود.

۳ در جلسه فرمانده کل سپاه و فرماندهان قرارگاه های کربلا و نوح وضعیت و اقدامات تیپ امام حسن(ع) در آماده سازی عملیات انهدامی سایت و رادار موشکی فاو بررسی و سازمان رزم تیپ تشریح شد. گزارش ها از کندی روند آماده سازی حکایت داشت.

۴ نامه فرمانـده کل سـپاه به فرمانده سـپاه منطقه ۹ و قرارگـاه نوح نبی درپی آغـاز مـانور نظـامی کشورهای عضو شورای همکاری خلیـج فارس و تأکید بر لزوم تقویت و آمادگی نیروهای دریایی ایران.

۵ حمله جنگنده های عراقی به مناطق مرتفع اطراف بانه؛ تجاوز یک هواپیمای عراقی به حریم هوایی سردشت با واکنش پدافند هوایی دفع شد.

۶ در گلوله باران مریوان یک نفر شهید و ۷ نفر زخمی شدند؛ گلوله باران سردشت، سرپل ذهاب و روستاهای اطراف تلفات جانی درپی نداشت.

۷ در درگیری نیروهای خودی و عناصـر مسـلح غیرقانونی در ارومیه، بانه، مریوان، سردشت و بوکان ۲۲ نفر شـهید و عده ای اسیر و زخمی شدند. از عناصر ضدانقلاب هم تعدادی کشته یا زخمی شدند.

۸ شماری از عناصر وابسته به حزب دمکرات کردستان در شهرهای کامیاران، سلماس و اشنویه تسلیم یا دستگیر شدند.

۹ گزارش فعالیت ها و اقدامات بنیاد امور مهاجرین جنگی کردستان و ستاد بازسازی مسکن روستاهای مناطق جنگی.

۱۰ دیدار رئیس جمهور با مسئولان سپاه و بسیج مستضعفین و ثبت نام در طرح لبیک یا خمینی.

۱۱ سفیر جدید ترکیه در ایران با رئیس جمهور دیدار و استوارنامه خود را تقدیم وی کرد.

۱۲ رئیس دیوان عالی کشور با گروهی از اهالی و خانواده های شـهدای مناطق غرب تهران و اعضای سازمان فجر حزب الله دیدار و راجع به نقش شهـدا در پیروزی انقلاب، نقش ابرقـدرت هـا در جنگ، تحویل سـلاح به عراق و تبلیغات رسانه های خارجی برای تحمیل صـلح به ایران سـخن گفت.

۱۳ سـرپرست هیئت ایرانی شـرکت کننـده در بیست وهفتمین اجلاس سالیـانه آژانس بین المللی انرژی اتمی به تشـریح دیـدگاه هـای جمهـوری اسـلامی درزمینه انرژی هسـته ای پرداخت. وی ضمن برشمردن تخلفات امریکا در عدم استفاده صلح آمیز از انرژی هسته ای، مطالبی هم راجع به نیروگاه اتمی بوشهر بیان کرد.

۱۴ اعزام تفنگ داران و ناوهای هواپیمابر امریکا و انگلیس به خلیج فارس و افزایش قیمت نفت درپی تهدید ایران به بستن تنگه هرمز.

۱۵ نشـریات دیلی میل، گاردین، دیلی تلگراف، فایننشال تایمز، لوموند و رادیو اسـرائیل به بررسـی پیامدهای سیاسـی و نظامی تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق به ویژه احتمال عملی شدن تهدید ایران در بستن تنگه هرمز پرداختند.

۱۶ تفاسـیر خبرگزاری هـا درمورد آغـاز مـانور نظـامی کشورهـای عضو شورای همکـاری خلیـج فـارس موسوم به سپر جزیره؛ به گفته منابع مطلع

غربی، کشورهای مذکور سرگرم بررسی امکانات ایجاد یک ناتو در ابعاد کوچک تر هستند.

ص: ۱۱۷۰

۱ فرود چهار هواپیمای عراقی در یکی از شهرهای مرکزی فرانسه برای بارگیری تجهیزات نظامی؛ اعزام تکنسین های فرانسوی به عراق.

۲ سفر وزیر امور خارجه مصر به عراق در چند روز آینده. توسعه همکاری های بین دو کشور، برخی مسائل کشورهای عربی، جنگ ایران و عراق و بحران لبنان از موضوعات مذاکرات کمال حسن علی با مقامات عراقی خواهد بود.

۳ تظاهرات دانشجویان عضو انجمن اسلامی دانشجویان ایرانی مقیم لندن در اعتراض به حمایت های فرانسه از عراق.

۴ اشغال دفتر شرکت هواپیمایی ملی ایران در شهر فرانکفورت به دست تعدادی از دانشجویان ایرانی عضو سازمان چریک های فدایی خلق.

۵ یک روزنامه نگار هندی در گزارشی با اشاره به کمبود کالاهای مورد نیاز مردم، حضور کارگران خارجی در عراق و... اوضاع اقتصادی عراق را بحرانی توصیف کرد.

۶ ادامه درگیری ارتش لبنان با دروزی ها باوجود اعلام آتش بس؛ ولید جنبلاط درپی متزلزل شدن آتش بس سفر خود به سوئد را نیمه تمام گذاشت؛ مکان انجام مذاکرات آشتی ملی از موارد اختلاف طرفین در لبنان است؛ رفیق حریری برای شرکت در کنگره آشتی ملی در لبنان بامداد امروز وارد بیروت شد.

۷ در درگیری مخالفان و موافقان یاسر عرفات در دمشق یک نفر کشته شد.

گزارش روزشمار ۲۰/۷/۱۳۶۲

۸ فرماندهان قرارگاه مقدم حمزه برای کسب هماهنگی های نهایی برای اجرای عملیات والفجر۴، جلساتی را به منظور حل مشکلات توپخانه، مهندسی رزمی و تدارکات برگزار کردند. در این جلسات توان نظامی ایران و عراق نیز بررسی شد.

۹ جلسه مشترک فرماندهان ارتش و سپاه با حضور نیروهای ستاد جنگ های نامنظم و گروه کومبا۱۱ در قرارگاه مقدم حمزه مریوان. در این جلسه اقدامات چریکی و نامنظم در محور دزلی - جاده سیدصادق به شانه دری بررسی شد.

۱۰ محسن رضایی در جلسه ای با فرمانده و مسئولان قرارگاه نجف به بررسی ابهامات موجود در اجرای عملیات در ارتفاعات منطقه دربندیخان و مهران پرداخت؛ عزیز جعفری محدودیت زمانی و کمبود نیرو را اصلی ترین مشکلات پیش روی اجرای عملیات قرارگاه نجف دانست؛ تأکید فرمانده کل سپاه براهمیت غافلگیری.

۱۱ تحرکات نیروهای پیاده دشمن در ارتفاع کله قندی و روستای حسن آباد.

۱۲ در جلسه فرماندهی کل سپاه با مسئولان سپاه منطقه ۸ و ۹ به منظور رفع مشکلات قرارگاه نوح در اجرای عملیات والفجر۶ مقرر شد لشکر۷ ولی عصر(عج) و یک تیپ از لشکر فجر دوره آموزش دریایی را بگذرانند.

۱۳ دو کشتی ایرانی در شرق بویه و خور موسی هدف اصابت موشک های عراقی قرار گرفتند.

۱۴ بمباران مناطق مسکونی بانه و مریوان توسط جنگنده های عراقی.

۱۵ براثر اقدامات ضدانقلاب در استان های آذربایجان غربی، کردستان و باختران ۵۲ نفر شهید، ۳۳ نفر مجروح و ۷ نفر به گروگان گرفته شدند؛ ورود تعدادی از افراد دمکرات به منطقه قلخانی برای انجام اقدامات تروریستی؛ تسلیم شدن ۵ تن از اعضای حزب دمکرات در سلماس و ارومیه.

۱۶ درپی تداوم همکاری کردهای عراق با رزمندگان ایرانی، رژیم عراق در حکمی دستور تخلیه مناطق مرزی شمال عراق را صادر کرد.

۱ موافقت امام خمینی با تغییر نام اداره سیاسی ایدئولوژیک شهربانی به اداره عقیدتی سیاسی شهربانی جمهوری اسلامی.

۲ رئیس جمهور ضمن شرکت در نخستین گردهمایی سراسری جانبازان، بر لزوم ورود آنها در عرصه های مختلف اجتماعی، فرهنگی و پرداختن دولت به مشکلات جانبازان تأکید کرد.

۳ ثبت نام نخست وزیر و وزرای کابینه در طرح لبیک یا خمینی.

۴ دیدار اعضای شورای سیاست گذاری تبلیغات خارجی با آیت الله منتظری.

۵ تظاهرات اساتید و دانشجویان دانشگاه های تهران در اعتراض به کمک های تسلیحاتی فرانسه به عراق.

۶ نخست وزیر در پایان جلسه هیئت دولت ضمن موضع گیری درخصوص تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی به عراق، ناامنی خلیج فارس را به ضرر همه دانست؛ واکنش وزیر امور خارجه آلمان غربی و برخی مقامات عربی به تهدید ایران مبنی بر بستن تنگه هرمز.

۷ ایالات متحده امریکا برای تضمین منافع خود در منطقه، اقدام به اعزام ناو هواپیمابر و تجهیز نیروهای خود در اقیانوس هند و خلیج فارس کرد.

۸ بازتاب تهدید ایران به بستن تنگه هرمز در رسانه های بین المللی و تفاسیر تحلیل گران حوزه جنگ ایران و عراق دراین باره.

۹ رئیس جمهور الجزایر در ادامه رایزنی برای پایان جنگ ایران و عراق با نخست وزیر فرانسه مذاکره کرد؛ سازمان وحدت افریقا خواهان پایان جنگ ایران و عراق شد؛ روزنامه های گاردین و دیلی تلگراف موضوع تحویل سوپراتاندردها به عراق را در راستای تلاش فرانسه برای برقراری آتش بس در جنگ خلیج فارس تفسیر کردند؛ لوموند از طرح فرانسه برای ارائه پیش نویس قطعنامه ای درخصوص آتش بس به شورای امنیت سازمان ملل خبر داد.

۱۰ رئیس دولت امارات متحده عربی در ادامه رایزنی برای حل اختلافات عراق و سوریه پس از مذاکره با صدام و حافظ اسد، با مقامات الجزایر گفت و گو کرد؛ روزنامه الانباء از آغاز مأموریت وزرای امور خارجه کویت و عربستان برای کاستن از اختلافات عراق و سوریه خبر داد؛ سوریه بهبود روابط خود با عراق را به تعویض رهبری فعلی سازمان آزادی بخش فلسطین مشروط کرد.

۱۱ ادامه درگیری های داخلی لبنان هم زمان با فعالیت اعضای کمیته مقدماتی آشتی ملی لبنان و اعلام آتش بس در این کشور؛ در درگیری های طرابلس ۴۷ نفر کشته شدند؛ اختلاف طرفین درگیر در لبنان بر سر تعیین محل برگزاری اجلاس آشتی ملی؛ حافظ اسد خروج نیروهای سوری را منوط به خروج سربازان رژیم صهیونیستی از لبنان و لغو پیمان بیروت - تل آویو دانست؛ ارتش رژیم صهیونیستی اعلام کرد درصدد عقب نشینی از برخی مناطق جنوب لبنان است.

۱۲ ارائه راه حلی چهارماده ای برای رفع اختلافات الفتح ازسوی کمیسیون ویژه شورای مرکزی سازمان آزادی بخش فلسطین. در این اطلاعیه پیشنهاد شد کمیته فوق العاده ای برای کنترل موقت امور مالی و نظامی الفتح تعیین شود. این کمیسیون از کارشکنی یاسر عرفات انتقاد کرد. ابوصالح خواستار محاکمه و مجازات عرفات شد.

ضمیمه گزارش۸۰۵: جلسه فرمانده قرارگاه مقدم حمزه و مسئول مهندسی قرارگاه کربلا درخصوص مشکلات و ضعف های واحد مهندسی رزمی.

ضمیمه اول گزارش۸۰۶: چگونگی تشکیل قرارگاه رمضان.

ضمیمه دوم گزارش۸۰۶: توضیحات واحد روابط بین الملل سپاه پاسداران درباره اهمیت عملیات چریکی شبانه در محور دزلی - جاده سیدصادق

به شانه دری.

ضمیمه سوم گزارش۸۰۶: تاریخچه جنگ های نامنظم بعد از انقلاب اسلامی.

ص: ۱۱۷۲

گزارش روزشمار ۲۱/۷/۱۳۶۲

۱ در جلسه فرماندهی کل سپاه با فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه در پادگان مریوان (دره تفی) آخرین اقدامات ارتش عراق در دهانه شیلر بررسی شد.

۲ بخش دوم جلسه امروز فرمانده سپاه با فرماندهان قرارگاه های خاتم الانبیا(ص) و مقدم حمزه به بررسی وضعیت مانور جبهه مریوان در عملیات والفجر۴ اختصاص داشت. در این جلسه فرمانده سپاه از کندی شناسایی ها انتقاد کرد؛ بازدید برخی از فرماندهان سپاه از وضعیت قرارگاه های تاکتیکی حمزه۳ و ۱ در محورهای بانه و مریوان.

۳ افزایش اقدامات پیاده دشمن درقالب گشت رزمی، شناسایی، کمین، اعزام دیده بان نفوذی و فعالیت مهندسی در پنجوین و بخش شمالی شهر مریوان؛ دستور سازمان استخبارات عراق مبنی بر همکاری رزگاری های مقیم سلیمانیه با پیشمرگان کرد عراقی مستقر در ارتفاعات امامزاده هفت توانان برای مین گذاری در راه های ارتباطی مرزی و جاده های بین مواضع نیروهای ایران.

۴ در بمباران مریوان ۷ نفر شهید و ۱۷ نفر مجروح شدند؛ در بمباران بانه نیز تعدادی مجروح شدند.

۵ درپی محاصره نیروهای خودی توسط ضدانقلاب در روستای بهارآباد لولیک بالا و پایین سلماس ۳ نفر شهید، ۴ نفر زخمی و ۷ نفر اسیر شدند؛ شهادت ۳ نفر در درگیری نیروهای تأمین پایگاه های جاتراوین و دول ارزان بانه با ضدانقلاب؛ قطع کمک عراق به کومه له به دلیل همکاری با طالبانی ها.

۶ دیدار رئیس جمهور با مسئولان دفاتر استان های حزب جمهوری اسلامی.

۷ صدام حسین در مصاحبه ای مطبوعاتی درمورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد، فشار ابرقدرت ها برای انصراف فرانسه از انجام تعهداتش، تهدید بستن تنگه هرمز، مواضع عراق در سوریه، لبنان و دورنمای رابطه با امریکا سخن گفت.

۸ تصمیم امریکا، انگلیس و فرانسه برای تدوین طرح اقدامات نظامی مشترک در خلیج فارس؛ اعزام تفنگ داران امریکایی به اقیانوس هند.

۹ رادیو اسرائیل مدعی شد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق تنها بخشی از قرارداد تسلیحاتی سری عراق و فرانسه است.

۱۰ طرح موضوع نگرانی انگلیس از تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق در دیدار آتی نخست وزیر انگلیس و رئیس جمهور فرانسه؛ رادیو بی بی سی، کریستین ساینس مانیتور و روزنامه یو.اس.تودی تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، تهدید ایران به بستن تنگه هرمز، گسترش جنگ و قیمت نفت را بررسی کردند.

۱۱ وزرای امور خارجه کشورهای عضو کنفرانس اسلامی در بیانیه پایانی اجلاس دوروزه خود خواهان پایان دادن به جنگ ایران و عراق شدند؛ نماینده دائم هند در سازمان ملل متحد اعلام کرد رئیس جنبش عدم تعهد درصدد ادامه رایزنی برای یافتن راه حل مسالمت آمیز جنگ ایران و عراق است؛ نشریات کویتی خواستار توقف جنگ ایران و عراق شدند.

۱۲ سخنگوی شرکت بیمه لویدز اعلام کرد خبر غرق شدن دو کشتی ایرانی توسط ارتش عراق تأیید نشده است؛ افزایش حق بیمه کشتی ها برای اقامت در منطقه خلیج فارس.

۱۳ تلاش دولت عراق برای راه اندازی مجدد پایانه نفتی فاو به منظور حل مشکلات اقتصادی ناشی از کاهش صادرات نفت.

مصاحبه رهبر نهضت مقاومت ملی ایران با یک هفته نامه فرانسوی راجع به تأثیر هواپیماهای سوپراتاندارد در

۱ روند جنگ، نگرانی جهان غرب از بسته شدن تنگه هرمز و انگیزه فرانسه از تحویل تسلیحات به عراق.

۲ روزنامه جمهوری اسلامی هدف مانور مشترک کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس را مقابله با جمهوری اسلامی و نفوذ انقلاب در بین مردم منطقه دانست.

۳ پناهنده شدن ۱۲ عراقی به ایران در سه روز اخیر.

ضمیمه گزارش۸۲۶: استعداد و نحوه گسترش دشمن در منطقه عملیاتی دهانه شیلر.

گزارش روزشمار ۲۲/۷/۱۳۶۲

۴ گزارش مسئولان ستاد جنگ های نامنظم و گروه کومبا۱۱ از عملیات چریکی شبانه در محور دزلی - جاده سیدصادق به شانه دری. در جلسه مسئولان این ستاد با فرماندهی کل سپاه مقرر شد قرارگاهی برای طراحی و اجرای عملیات برون مرزی در مناطق پاوه، بانه و مریوان تشکیل شود.

۵ برگزاری جلسه عناصر رکن۲ و ۳ تیپ۳ لشکر۲۸ کردستان و نیروهای اطلاعات - عملیات و طرح و عملیات تیپ۴۴ قمر بنی هاشم(ع) در قرارگاه تاکتیکی حمزه۲ (دره وران) به منظور هماهنگی نهایی برای اجرای عملیات در محور مارو.

۶ ادامه تبادل آتش در نوار مرزی منطقه عملیاتی آبادان و خرمشهر و گلوله باران این دو شهر در روزهای اخیر تلفات و خساراتی را درپی داشت.

۷ سقوط پایگاه های نیر، تنگی سر و محراب در سنندج درپی حمله عناصر مسلح کومه له و حزب دمکرات؛ حمله مهاجمان ضدانقلاب به پایگاه آویهنگ سنندج؛ اقدام عناصر حزب دمکرات به آتش زدن یک آمبولانس در مسیر پادگان پسوه به جلدیان؛ اجرای کمین علیه نیروهای سپاه مریوان؛ تصمیم کومه له برای حمله به بوکان؛ هشدار ستاد مرکزی سپاه درمورد احتمال حمله مسلحانه عوامل کومه له، دمکرات و فدایی خلق به شهرهای مهاباد، نقده، پیرانشهر، اشنویه و سردشت.

۸ تشکیل کنگره خبات با حضور سران ضدانقلاب در غار برده زرد واقع در گردنه دره بنوخلف. جلال طالبانی ریاست و نمایندگی اکراد عراق و قاسملو هم ریاست و نمایندگی گروه های مخالف جمهوری اسلامی را برعهده دارند.

۹ هاشمی رفسنجانی در خطبه های نمازجمعه راجع به هیاهوی تبلیغاتی درمورد تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق، ناتوانی دشمن در حمله به تأسیسات خارک و توان ایران در بستن تنگه هرمز سخن گفت.

۱۰ رسانه های بین المللی از تصمیم دولت ریگان برای تأسیس یک نیروی ویژه در اردن خبر دادند، مأموریت این نیرو کمک به کشورهای دوست امریکا در خلیج فارس در مواقع اضطراری است.

۱۱ تکذیب اظهارات صدام درمورد عدم تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد توسط منابع نظامی فرانسه؛ خبرگزاری فرانسه سکوت امریکا را نشانه موافقت این کشور با تحویل هواپیماهای سوپراتاندارد به عراق تعبیر کرد؛ تایمز لندن ماجرای تحویل این هواپیماها را به منزله تداوم جنگ ایران و عراق ارزیابی کرد؛ صدای امریکا هم به انعکاس اظهارات صدام در مصاحبه مطبوعاتی راجع به تعویق تحویل این هواپیماها پرداخت.

۱۲ امیر کویت در دیدار از عمان اظهار کرد که کشورهای عرب خلیج فارس از بستن تنگه هرمز جلوگیری می کنند؛ رئیس ستاد ارتش فرانسه در رأس هیئتی وارد کویت شد؛ وزیر دفاع مصر حمایت خود را از تلاش کشورهای عربی برای دفاع از امنیتشان در خلیج فارس اعلام کرد.

۱۳ تکاپوی میانجیگرانه مقامات عربستان، کویت و الجزایر برای رفع تیرگی روابط سوریه و سازمان آزادی بخش فلسطین و نیز حل اختلافات عراق با سوریه.

۱۴ ادعای برخی رسانه ها درمورد تلاش ایران برای انجام اقدامات خرابکارانه در یکی از کشورهای حوزه خلیج فارس و اندونزی.

نمایه (فهرست اعلام)

اشاره

ص: ۱۱۷۵

اشخاص

سروش، عبدالکریم (عضو ستاد انقلاب فرهنگی): ۱۹۶، ۸۹۳

ص: ۱۱۸۲

ص: ۱۱۸۵

مکان ها

ارتفاعات سنگ معدن: ۱۳۲، ۱۳۳، ۳۱۷، ۳۳۹، ۳۵۸، ۴۷۹، ۶۷۱، ۹۵۹، ۹۹۱، ۱۰۶۵، ۱۰۶۷

ارتفاعات سور: ۱۶۸

ارتفاعات سورکوه: ۲۱، ۲۳، ۱۸۲، ۲۱۰، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۶۲، ۲۶۳، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۵۹، ۳۷۷، ۴۰۷، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۶۳، ۴۶۵، ۴۷۹، ۴۹۹، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۹۲، ۶۱۴، ۶۶۹، ۱۰۶۴

ارتفاعات سورن: ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۱۵۲، ۱۸۲، ۱۹۱، ۱۹۲، ۲۱۰، ۲۲۷، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۴۲۳، ۴۶۴، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۹۲، ۵۹۵، ۶۱۵، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۸۰، ۶۸۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۸۲، ۷۸۷، ۷۸۸، ۸۰۰، ۸۲۸، ۸۳۰

ص: ۱۱۹۲

۸۳۱، ۸۵۰، ۸۶۵، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۶، ۹۰۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۹۰، ۹۹۳، ۱۰۱۷، ۱۰۳۹، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۳، ۱۰۸۵

ارتفاعات سه درختی: ۳۱۷، ۳۳۹، ۳۵۸، ۴۷۸، ۶۷۱، ۷۵۸، ۹۰۹، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۹۱، ۱۰۶۵، ۱۰۸۶

ارتفاعات سیاه میوه: ۳۱۷

ارتفاعات سیدمصطفی: ۱۰۴۲

ارتفاعات سیرول: ۵۳۳

ارتفاعات شاخ اشکوت: ۴۶۳

ارتفاعات شاخ شوکت: ۲۶۳

ارتفاعات شانه دری: ۶۷۴

ارتفاعات شانه نشین: ۷۸۹

ارتفاعات شهدا: ۴۸۰

ارتفاعات شیرین سوار: ۵۳۷

ارتفاعات ضرباوه: ۵۳۳

ارتفاعات غرب چاله سبز: ۱۵۲

ارتفاعات قلعه آویزان: ۲۱، ۳۱، ۱۶۵، ۱۶۷، ۱۸۲، ۱۸۴، ۶۶۰، ۸۸۶، ۹۸۹، ۹۹۰، ۱۰۱۷

ارتفاعات قلندراوه: ۵۳۳

ارتفاعات کانی هرم: ۵۳۳

ارتفاعات کانی مانگا: ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۱۱۹، ۱۹۲، ۲۴۲، ۳۱۸، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۵۹، ۳۷۸، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۷۸، ۴۷۹، ۵۲۹، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۹۲، ۵۹۵، ۶۷۳، ۷۰۲، ۷۵۸، ۷۸۲، ۸۲۸، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۵۰، ۹۰۳، ۹۱۰، ۱۰۶۰، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۸۳

ارتفاعات کانی هوم: ۳۷۷

ارتفاعات کخلان: ۳۷۷، ۳۹۳، ۴۷۸، ۴۷۹، ۵۵۲

ارتفاعات کرسانه: ۵۳۷

ارتفاعات کری گان: ۶۳۹

ارتفاعات کلاروا: ۵۳۳

اندونزی: ۹۲۲، ۱۰۹۴، ۱۰۹۵

ص: ۱۱۹۴

بلژیک: ۶۰، ۳۹۹، ۴۷۰

ص: ۱۱۹۵

ص: ۱۲۱۱

ص: ۱۲۱۲

سایر اسامی و اصطلاحات

ص: ۱۲۱۷

طرح صف: ۹۱۸

طرح لبیک یا خمینی: ۲۰، ۳۹، ۴۰، ۱۳۶، ۱۳۸، ۳۰۷، ۳۶۹، ۳۷۰، ۴۱۲، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۷۱، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۳، ۴۹۴، ۵۰۶، ۵۷۳، ۵۹۶، ۵۹۷، ۶۴۶، ۷۱۲، ۷۶۴، ۷۶۵، ۸۹۲، ۹۱۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۸۱، ۱۰۲۴، ۱۰۴۷

ص: ۱۲۲۱

ص: ۱۲۲۲

ناوگروه قاسمیه: ۹۷۰

ناوگروه قفاص: ۹۰۸، ۹۷۰

ص: ۱۲۲۶

هواپیمای میگ۲۳: ۷۱۷

هواپیمای میگ۲۵: ۷۱۷

هوانیروز: ۲۵، ۲۹، ۳۱، ۵۰، ۷۸، ۳۴۱، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۸۳، ۴۹۸، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۶، ۵۹۷، ۶۷۸، ۷۲۷، ۸۰۵، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۹۰۵، ۹۰۸، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۵۵، ۹۸۹، ۹۹۴، ۱۰۲۰

یدک کش اروند: ۴۲۷

یدک کش کرخه: ۴۲۷

یگان دریایی سپاه: ۹۲۸

یگان دریایی نوح: ۱۰۲۰

یگان مرکزی ستاد دریایی سپاه: ۴۶۶

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹